Bibliot. Secr.

Tertia pars
Joannis Gerso/
nis/que me/
ditandi
Gall. ratio Rom.
nem ⁊ my
sticam Theolo
giã in se cõplectitur.

Soc. Jesu

Tertie partis Tabula generalis

¶ Tituli tertie partis

que contemplatiue vite precepta tradentes tractatus continet.

De consolatione theologie liiij.A
Dialogus apologeticus. lvi.D
Carmina nonnulla. Primũ ad Joannem germanũ suum de causa canendi lvi.z
Aliud carmen lugubre pro desolatione vniuersitatis parrhysieñ. propter bella ciuilia lvij.A.
Carmen in laudem ducis Austrie et studij eiusdẽ. lvij.B
Item carmen de multiplici martyrio lvij.C.
Carmen pro virtute patientie lvij.D
Carmen ad Gerardum domini delphini confessorem. lvij.E
Carmen de puritate sacre scripture lvij.G
Josephina lvij.H
Sermo in natiuitate beate virginis lix.M
Carmen de differenti immunitate a peccato christi et matris sue lx.E
Centilogium de conceptibus lx.F
De vita spũali anime: siue sex lectiones lx.S.
Centilogium de impulsibus lxiij.V.
De mystica theologia speculatiua lxiiij.K
De mystica theologia practica lxv.V.
De elucidatione scholastica mystice theologie. lxvj.T
Carmina de purificatiõe sensuũ interiorꝝ lxvj.p.
De religionis pfectiõe et moderamine lxvij.A
De cõsilijs euangelicis et statu pfectiõis. lxvij.M
De perfectione cordis lxvij.Z
De meditatione lxviij.L.
De simplificatione/stabilitione seu mundificatione cordis lxviij.O
Carmina de simplificatione cordis lxviij.p
De directione cordis lxix.A
De illuminatione cordis siue vna preciosa margarita lxix.M.
De oculo lxix.O
De remedijs contra pusillanimitatem lxix.X
De tentationibus diaboli diuersis lxx.G.
Contra professum inobedientem lxxi.A.
De zelo et feruore nominatus lxxi.E
De exercitijs discretis deuotorꝝ simpliciũ. lxxi.F
Documentũ notabile de sacro altaris lxxi.T.
Epistole quedam ad fratrem Celestinũ lxxi.t
De passionibus anime lxxij.S
Carmen de somnio huius vite lxxiij.P
De monte contemplationis lxxiij.Q.
Epistole quedam lxxv.H
De mendicitate spirituali lxxv.L
Epistola ad sorores: docens de quo quis p singulos dies cogitare debeat lxxvij.K
Appellatio cuiusdam peccatoris a diuina iusticia ad eius misericordiã lxxvij V
De oratione et suo valore lxxvij.X.
Decẽ cõsyderationes in orando deũ lxxviij.H
Expositio sup Dimitte nobis debita nostra. lxxviij.J.
Oratio cum peccator de peccatis suis multum est anxius lxxviij.R.
De canticorꝝ originali ratione lxxviij.M
De canticordo lxxix.F
Centilogium de canticis et solatio lxxx.P
Collectorium super Magnificat lxxxi.A
Tractatus super Magnificat lxxxi.D
Carmina super Magnificat xcv.A
Centilogiũ de meditatiõe crucis xcvi. post e
Carminũ suorꝝ hõesta defensio. Vidit liuor. xcvi.p
Anagogicũ de verbo et hymno glorie xcvij.A
Epithalamiũ mysticum theologi et theologie sub typo iacob et rachel xcvij.O
Super cantica canticorꝝ xcvij.K
Alphabetum diuini amoris: siue de eleuatiõe mentis in deum xcix.X
Expositio sup septẽ psalmos penitẽtiales c.L
Donatus moralizatus c.S.
Carmen de vita solitaria c.p
Epitaphiũ Joannis de Gerson. Circa finem.
Epistola fratris Joannis de Gerson ordinis Celestinorꝝ sup opusculis magistri Joãnis de Gerson germani sui cãcellarij parrhysieñ. circa finẽ.
Epistola archiepiscopi Lugdunẽ. ad priorẽ Celestinorum: circa finem.

¶ Tabule tertie partis operum Joannis Gerson finis.

Summariũ libri de consolatione theologie.

In proemio notant quatuor cause theologice ꝯsolatiõis/ q̃ sũt spes/ septra/ patiẽtia ⁊ doctrina. ¶ In pmo metro pmi libri deflet miseria ciuilis dissensiõis. ¶ In pma ꝓsa pmi libri colloquuntur Monicus .i. solitarius: ⁊ Volucer .i. nũcius intermedius/ sup statu ꝑegrini seu viatoris/ ⁊ de eius ꝯsolatione ꝑ theologiam ¶ In secũdo metro ponit laus theologie/ in hoc ꝙ est efficax ꝯsolari.

¶ In secũda ꝓsa ponit pmo ꝙ theologia suã cõsolationẽ inchoat/ vbi ⁊ vnde desinit pbica ꝯsolatio. s. ꝙ cuncta agimus ante oculos iudicis cuncta cernentis. Amplius/ ꝙ triplex est iudiciũ dei vnde consurgit in nobis spes ⁊ timor: ⁊ quomõ se comitant. Amplius/ ꝙ cum sobrietate potest vtiliter recogitari ⁊ tradi ꝯsyderatio iudicioꝝ dei in pdestinatione ⁊ reprobatione: sicut fecit aplus. Et deinde qualr oriẽ inde ꝯsolatio intimat solis expertis cognita ¶ In tertio metro agit de sentimento talis ꝯsolationis. ¶ In tertia ꝓsa agit pmo in speciali si causa sit aliqua cur deus istum vel illum pdestinauerit. Deinde cum qua cautela talis ꝯsyderatio in ꝑticulari debeat aut possit admitti. Demum quo pacto potest quietari spes in deo. ¶ In quarto metro ponunt exempla quomõ ꝑ tentationes non euellit spes. ¶ In quarta ꝓsa tradit pmo in quo spes consistit: ⁊ ꝙ de nullo hic est desperandũ Amplius/ quomõ per summam desperationẽ venitur ad spem: ⁊ q̃tũ sit vtilis ꝯsyderatio diuine pdestinationis. Rursus agit de corroboratione spei exemplo sanctoꝝ: ⁊ quõ stat cum libertate: nec tamen plene potest hoc intelligi sine gratia dei que est vnctio docẽs de omnibꝰ. ¶ In q̃nto ⁊ vltimo metro ponit compatio cuiusdam naute: q̃ ex mediis tẽpestatibꝰ exiit in locũ tutũ ⁊ secretũ.

De secũdo libro tabula:

In pma ꝓsa secũdi libri fit sermo de statu ꝑegrini interserendo de variis speciebus false spei: ⁊ addendo ꝙ ex ꝯsyderatione diuine bonitatis omnia libere gubernãtis sumit secunda causa theologice ꝯsolationis. ¶ In pmo metro reprobat opinio philosophoꝝ/ ꝙ deꝰ agit de necessitate nature/ sicut sol lumen suum. ¶ In secũda ꝓsa datur ratio cur diuina volũtas non est dicenda agere ad extra de necessitate nature. Quo modo pterea ꝓcedit aliter theologia q̃ philosophia. Addit distinctio trimẽbris de volũtate humana/ ⁊ de ꝯformitate eiꝰ ad diuinã ¶ In secundo metro declarat qualr affectiões ⁊ industrie q̃ sparsim sunt in brutis animalibus/ collecte sunt in homine ⁊ in eius ratione cui subdit eius appetitus:

¶ In tertia ꝓsa fit conquestio super difficultate quam patit liberum arbitriũ in regendo corpꝰ conformiter ad rectam rationẽ: ⁊ de modo conformandi voluntatẽ humanã diuine exemplo christi Tandem causa redditur de varietate iudicioꝝ humanorum. ¶ In tertio metro datur ratio diuersificationis iudicii rationis ꝑ similitudinẽ luminis visi ꝑ nubes/ aut in speculis variatis. ¶ In quarta ꝓsa fit inuestigatio qualiter adiuuat libertas arbitrii. Et infertur ꝙ nihil est casuale vel fortuitũ in ordine ad pmam causam/ ⁊ iuxta quem sensum ipa posset dici fortuna vel fatum. Additur qualiter ex his que deus inuenit reuelasse ⁊ prescauisse pulcherrime: ⁊ salubres veritates elucescũt. ¶ In quarto metro docemur sub exẽplo q̃druplici qualiter inseq̃ debemus volũtatẽ dei.

Tabula tertii libri.

In prima ꝓsa tertii libri post recapitulationem inchoat sermo de ꝯsolatione theologie per patientiã describendo quid sit zelus. ¶ In primo metro docet per similitudinem ignis ⁊ fuliginis quantũ ꝑiculosus est zelus si nõ gubernetur rõne. ¶ In secũda ꝓsa deducitur hoc idem per affectus humanos dando causam cur zelus turbat iudiciũ velut in somniis. Qualis preterea zelus esse debeat tam in habẽtibus autoritatem regitiuã/ q̃ in carentibus ea. Deniq̃ notantur plures cause turbatiue zeli in rectoribꝰ. ¶ In secundo metro laudat vita solitaria sibi vacans.

¶ In tertia ꝓsa fit sermo de illorum zelo q̃ nõ habent regimen aliquod publicũ/ docendo sub q̃busdam regulis qualiter ⁊ vbi debeant vti vel nõ vti zelo suo. ¶ In tertio metro docemur ꝙ quilibet sit contentus vocatione sua/ ⁊ ſm illam bene agat: ⁊ ita proderit omnibus ne se ledet. ¶ In q̃rta ꝓsa declaratur quomodo solitarius potest oĩbus proficere. Deinde subiungit sermo de patientia/ q̃ in ea consolatio theologica reponat. ¶ In quarto metro ponit vtilitas patiẽtie sub exemplo Iob afflicti.

Tabula quarti libri.

In quarto libro ꝓsa pma loquitur de trepidatione ꝯscientie humane respectu iudicioꝝ dei. Et ꝙ nihilominus labores assumendi sunt pro republica ⁊ adiutorio aliorũ fundando se in doctrina sacra. ¶ In pmo metro datur ratio cur deus legẽ naturalẽ dedit in scriptis lapideis: dehinc in euãgelica lege repetiuit ¶ In secunda ꝓsa ponit diffuse distinctio de triplici certitudine/ addendo qualiter intelligi debeat illud Gregorii: Bonarum mentiũ est culpã agnoscere vbi culpa nõ est. Et qualiter potest hoc sine mendacio fieri. ¶ In secundo metro docemur q̃liter vti debeamus scrupulis orientibus ex preteritis culpis ¶ In tertia ꝓsa fit iterum sermo super eadem re/ docendo ꝙ serenatio ꝯscientie per sentimenta deuota non est signum efficax diuine gratie gratum facientis. Additur de modo se habendi respectu scrupuloꝝ consurgentiũ circa ea q̃ sunt posterius agenda: ⁊ qualis certitudo sufficit: ⁊ vnde colligitur. ¶ In tertio metro loquit ꝙ ꝑcepta legis nature sunt etiam precepta fidei ac le-

gis euangelice/ꝯquerendo de erroribus ꝯtingentibus circa ea. ¶ In quarta prosa loquitur incidēter de theologis ꝛ iuristis/quales esse deberent/ꝛ quales aliqui sunt. Concludendo ꝙ in morali negocio non potest vniuersalis ars tradi que conferre sufficiat certitudinē in particulari quolibet agibili/quin consurgere possint scrupuli mentis inquietum. ¶ In quarto metro docetur quomodo pax mentis possit aut debeat inueniri. ¶ In quinta prosa ponitur sub persona theologie grādis oratio consolatoria super casibus humanis/nominatim illius qui tūc franciam conturbabat. Concludendo supmū ꝯsolatiōis theologie gradū in animi ꝑparatione ad martyriū.

¶ Finiunt annotationes quatuor librorum de consolatione theologie.

Nota pro intellectu huius dialogi/

ꝙ volucer est intellectus discursiuus ꝛ ratiocinatiuus. Monicus est intellectus meditatiuus ꝛ inquisitiuus. Peregrinus est homo contēplatiuus simul ꝛ actiuus. ¶ Pro sensu vero literali notandū/ꝙ cum eximius doctor Joānes de gerson ex concilio Constantiēsi. recedens/franciā propter minas ducis Burgūdie petere non auderet/ secessit in mōtana Bauarie: ibiqꝫ in Ratbenberg oppido/anno dn̄i. M.cccc.xviij. conscripto hoc dialogo introducit volucrē nuncium a se peregrino/ ad Joannē monachū fratrē suum: qui prior celestinorum Lugduni degebat/ ꝓferentē quēadmoduz per theologiā pegrinationē suam consolet. Et sicuti Boeciū de ꝯsolatione philosophie in forma scribendi imitatur: ita etiā ꝯsolatōis argumētum vbi ille dimisit/hic ꝯtinuare conat.

Liber primus de cōsolatione theologie.

A Quecūqꝫ scripta sunt (ait magnus ille discipulus theologie Paulus) ad nostraz doctrinā scripta sunt: vt per patientiā ꝛ consolationē scripturarū spem habeamus. ¶ Conuenerunt aliquādo super hoc verbo volucer: cursor leuis explicās vias suas. Et monicus in religione degens/qui vt vidit ꝙ volucer sibi notissimus ad se venit de longinquo: multa quidem super multis/sed multa plus plurima sup aduena quodam germano suo conquerere disposuit. Cuius inquisitionē ꝛ alterius responsionē sequēs dialogus explicabit: ꝛ hoc per quadriduum sub tetragono consyderationū. Que licet adinuicez cōmunicent/erit tamen appropriatius ꝓma de consolatione theologie per spem in contemplatōe diuini iudicij. Secunda per scripturam in reuelatione regiminis mundi. Tertia per patientiā in zeli moderatione. Quarta per doctrinā in consciētie serenatione. Deus autem patientie ꝛ ꝯsolationis consoletur nos in omni tribulatione nostra: ꝛ per sermonē rectum in ore duorum. Quorum volucer sic incipit.

Primum metrum primi

libri Elegiacū: in quo defleť miseria ciuilis dissensionis. Concordat in genere carminis primo metro Boecij de consolatione philosophie.

¶ Carmina.

Saepe peregrinans uolucer transmissus in oras,
Regrediēs patriē mœnia iam uideo,
Dulcis aue natalis humus, tu francia fœlix
Inclyta parrhysius, nobile palladium.
Heu quid id ē, seuo bellonā cerno tumultu
Ciuili furere, sanguine cuncta replet.
Spiritus in mediū missus uertiginis errat,
Obtruncant gladijs mutuo se proprijs.
Carceribus trudūt alios, aut flumīe mergūt
Membraqꝫ torturis plurima dilaniant.
Pars quæuis dici pietas uult, publica curās
Cōmoda, quæ patriæ uiscera rūpit ouās
Iusticie uultus atrox mentitur erynnis,
Rex iuuo te clamans, regia sceptra rapit.
Exuperant Sillā, Cathilinā crimine uincūt
Vim pro uirtute bellicus horror habet.
Non pater a natis tutus, fratrēqꝫ perire
Vult frater, soceri mors uenit a genero.
Clerum, militiā, ciues, sine lege reclusos
Carcere, plebs rabida sicut oues iugulat:
Nullus adest noster respectus religionis
Iura sepulturæ denegat impietas.
Quisquis opes uel diuitias famaē habere,
Obijcitur titulus proditionis ei.
Eligit hic partem neutrā defendere partis
Mox utriusqꝫ patet innocuus iugulo.
Nec satis est alijs uni se tradere parti,
Ni se flagitijs conscelerent paribus.
Quid ꝙ te patriam pulchrā uiolare uocatur
Extera gens, hostis le lacerando rapit.
Nulla fides pietasqꝫ manet, confundiť oē
Fasqꝫ nefas: regnat horrida tesiphone.
Extremos nonne fuerat iocundius indos,
Aut glaciale solū me penetrasse prius.
Aduena tu fœlix alia te parte receptans,
Nanqꝫ patēt oculis non mala tanta tuis.
Verū mōach⁹ hic degit, sua claustra subibo,
Ac de fratre suo fecero uerba sibi.

Prosa prima libri primi.

¶ Monicus:

b Est ne volucer quem video? Et certe is est. Dic precor o volucer unde venis: que noua fers: qualis ad me te modo sors attulit? ¶ Volucer. Scito monice quoniam in Constāciensi p̄cilio generali cum germano tuo p̄uersatus usq; ad finalem summi pontificis egressum: tandem diuerticula querens exitu cum eodem: qui iuxta cognomē suum pegrinus effici maluit in terra aliena / q̄ ad suos huc regredi ¶ Monicus. Satis est o volucer / si certum me facere potueris quid agit dilectus anime mee: q̄d amor cordis mei. Nonne dolet velut exulem se fieri in ignota & longinqua regione: ubi linguā quam non nouerat / audit? Nonne subtristis est se poni sub modio / vel in obscuris sicut mortuos seculi: qui lucere super candelabrū fuerat institutus? ¶ Volucer. Nihil prorsus o monice tempoꝝ tempestate pensata / proq; diuturna animi p̄paratione qua sibi p̄uiderat omnia que occurrissent / equanimiter tolerandā. Gaudet potius in dn̄o magnificās eum: et exultat sp̄us eius in deo salutari suo: deputans se adiutum meritis & p̄cibus alioꝝ. Itaq; de se securus / & in se domino miserante tranquillus / deflet miseriam patrie p̄prie / indignissimāq; sortes. Cuius tamen calamitatis media pars non est sibi nūciata / quam oculis p̄prijs horrens intueor: quinetiam super cōculcatiōe veritatis & iusticie plorās ingemiscit. Miserabilē deniq; ciuitatis celeberrime desolationē (tanq̄ Hieremias ruinas hierusalem) lamentat̄. ¶ Monicus. Qua rōne fieri potest o volucer / q̄ exul a patria / a parentibus / a propinquis / a notis & amicis non angustiet̄ in corde: non in animo conturbet̄? ¶ Volucer. Monice / c nihil difficile est volenti. Meministi puto vt aduena noster semp̄ in medijs etiā turbis & vrbibus solitudinē sibi quesiuit & dilexit. Solitudinē loquor que est a curis forinsecis / & hominū calūnijs vacatior / p̄bans illud sapientis: Qui minorat̄ actu / p̄cipiet sapientiā. ¶ Monicus. Scio volucer & expertus testor. ¶ Volucer. Ecce autē nunc elongauit fugiens & mansit in solitudine / expectans eum qui saluū se fecit a pusillanimitate spiritus & tēpestate: quoniā vidit iniquitatē & contradictionē in ciuitate. Euolauit sicut passer erepta de laqueo venantium. Vndiq; nimiꝝ sibi parabant̄ insidiarū tendicule. Enatauit vt potuit a naufragio reipublice / p̄stolans si forte postmodum sit spes. Nihil tandem se videns aduersus currentē furoris impetum nitendo p̄ficere / desilijt aliorsū a curru publici regiminis / cedens raptui p̄ualentis nequicie & malicie: quam ad presens non vincit sapientia. ¶ Monicus. Vincet tamen aliqn̄ / crede mihi volucer. Magna quippe & fortis est veritas & super omnia vincit ac p̄ualet ¶ Volucer. Veritas o monice quando vincet nescio: hoc vnū p̄prijs oculis inspicio iuxta vocem Esaie: q̄ p̄uersum est retrorsum iudiciū: & iusticia longe stetit / quia corruit in platea veritas: & equitas non potuit ingredi / quoniam facta est veritas in obliuionē: & qui recessit a malo prede / patuit. Quo contra videre est falsitatem / non qualēcunq; sed hereticā prauitatē in via mandatoꝝ dei: que p̄ambulat vicos & plateas / erecta ceruice insultans catholice veritati cum defensoribus suis / proterit eos pedibus sordidissimis ac de ipsis tanq̄ domina victoriosissima triumphare gloriatur. ¶ Monicus. Proh dei & hominū fidē dic oro volucer vnde talis euersio? Nonne sancta generalis synodus que pro veritatis tuitione p̄ncipaliter instituta fuerat / se cultricem huiꝰ veritatis exhibuit atq; p̄tectricē. Verum hanc interim q̄relam omissam volo: quoniam cupit animus ex te cognoscere quibus exercitijs se refouet frater quē torpere nequaq̄ putauerim inerti ocio / quibus insuper armis spiritualibus aduersus iniquos fortune seuientis impetus cōgredi solitus est: ne tristicia seculi que mortem operat̄ / ipsum vel deijciat / vel absorbeat. ¶ Volucer. De vera & solida peregrini consolatione tecum sermonē habiturus significo in primis q̄ eam accipit doctrice theologia / que comitem se dedit pegrinationi sue. Ab infantia eī̄ sacras literas nouit: neq; furor hostilis neq; terror p̄uertere potuit / quin p̄sequeretur iter suum: de qua sapiens: Attingit ergo ait a fine vsq; ad finem fortiter: & disponit omnia suauiter. Hāc amaui & exquisiui eam a iuuētute mea: & q̄siui spōsam mihi eam assumere: & amator factus sum forme illius (Sequitur consolatio) intrans in domū meam / cōquiescam cum illa. Non eī̄ habet amaritudinē cōuersatio illius: nec tedium cōuictus illius / sed leticiam & gaudium. ¶ In cuius p̄conium ita libet metro pangere.

Secundū metrum primi

libri dactilicū alemaniū tetrametrū hypercatalecticū. In quo ponit̄ laus theologie / in hoc q̄ est efficax consolari. Et currit cū scd̄o metro primi libri Boecij: Heu q̄ p̄cipiti.

Elix theologus pulchra sophia d
Cui uult a puero se dare spōsam,
Que castū tenero stringit amore,
Eius se vocitans iure sororem,
Casus se sociam prebet in omnes,
Ac uitæ releuat tedia mœstæ,
Solatur resonans cantica sion,
Securoq; regit limite gressus.
Spes & uera fides concomitantur,
Et diuinus amor, quadraq; uirtus
Prudens, sobriaq;, fortis & equa,
Donorūq; cohors iuncta beatis.
Ad te si tribulans sors ruit ulla,
Duris increpitans torua flagellis,
Pestes impauido suscipe uultu,
Nam sic uiuitur, est pax in amaro.
Nam si flammigeris intonat æther,
Fractus fulminibus, totus & orbis
In se dissiliat, si caro cedit,
Mens esto stabilis, sede retenta.

Nec tu quæsieris herculis arma,
Nec grandes ualidis uiribus artus,
Plus horrenda fatis, q̃ superarit,
Hac iutrice potes perdere monstra.
Infandas erebi carmine pestes
Vicit, quando lyram temperat orpheus,
Mollescũt lapides, flumina sydunt,
Sed se non superat uictus amore.
At uero cythara dum modulatur
Pastor postea rex carminis odas,
Quas aptat frenesis, ocyus exit
Nequam spiritus a rege saule.
Ergo nemo fatis theologiæ
Laudes extulerit, tanta patrantis,
Qua curæ fugiũt, mens hilarescit,
Quæ uirtute sua monstra trucidat.
Cuius ui rapitur aduena, degens
Terris, ad nitidum scandere cœlum,
Excelsa residens cernit ab arce,
Fortunam merito rectus utranq;.

Secunda prosa primi libri.

¶ Monicus.

Iure q̃dem laudaueris theologiã volucer. Sed in ꝯsolatione recipiẽda contra fortuitos casus/cõtra vanam mundi felicitatẽ. Cur nõ suffecerit celebris ille dialogus philosophie cum Boecio: qui ꝓsus eleganti stilo/breui ꝛ splendido compositus est: sententias grauissimas atq; verissimas in se tenẽs? ¶ Volucer. Noli mirari monice si theologia philosophie ꝑficit: quoniã sicut naturã gratia/sicut ancillam domina/ꝛ discipulã magistra/sicut tempus eternitas/sicut rõcinationem intelligentia/sicut visibilia ea que non videntur: sic theologia philosophiam exuperat: quam non abijcit/sed in obsequium sumit. Est autem lex diuinitatis ꝛ ordo/vt suprema inferiorũ iungãtur ad superiorũ infima/more concatenatiõis: veluti Plato loquebatur/que in corꝑalibus argentea/in spũalibus aurea vocabatur. Et plane hanc in scala Jacob gradnum figuratione accipimus ¶ Propterea sub compendio ꝓcedentes inducemus theologiam inchoantẽ verbum ab illo supmo/quo phia ꝯsolationẽ suã apud Boecium terminauit. Ita enim recto breuiatoq; ordine ꝓcedet theologia/sursum machinã sue deductionis erigẽs/si phie sibi fundamenta substrauerit. ¶ Quale vero sit illud quod postremũ philosophia posuerit/puto meministi. Magna enim vobis est inquit (si dissimulare nõ vultis) necessitas indicta ꝓbitatis: cum ante oculos agitis iudicis cũcta cernẽtis. ¶ Monic⁹. Memini volucer ꝛ quali ꝑncipio exordiens/quali ꝑterea medio ꝓgrediens hucusq; ꝓcesserit retineo: nimirũ qui studio libri illius ab adolescentia vehemẽter incubuerim ¶ Volucer. Congratulor eruditioni tue. Si quidem ab hac sentẽtia qua phia definit/theologia suam cum peregrino ꝯsolationẽ initiat: qualis sentẽtia formaliter in Augustini soliloquio posita est. ¶ Et certe Paulus dum ad hebreos scriberet/collaudaturus virtutẽ fidei/ꝓposuit symbolum nature/quod hominibus ꝑ omni tempꝰ necessariũ fuit. Credere enim oportet accedẽtẽ ad deum quia est: ꝛ inquirẽtibus se remunerator sit. At vero deus ipse qualis iudex existeret/qualẽ insuper remunerationẽ daret querẽtibus se/nõ potuit philosophia neq; discipulis sui ductu rõnis inuenire. Deficiebat enĩ volẽtibus ad altiora cõscẽdere scala creaturarũ/per quã sempiterna dei virtus atq; diuinitas licet possit attingi/non tñ vsq;quaq;: vt cognoscerent quales quãtasve penas reprobis deus contemnẽtibus/qualia porro ꝑmia se inquirentibus/iustus iudex tribueret. Quod facere si vl' philosophi vel poete tentauerũt/euanuerũt in cogitationibus suis: ꝛ vix aliud q̃ errores fabulosos/sibiq; dissidentes fingere potuerunt. Rectam deniq; mandatorũ dei viam nescierũt qua pergit ad vitã: que est status omniũ bonorũ aggregatione perfectus: qualẽ hic assequi neminẽ posse philosophia demonstrat exꝑimentali rõne. Sed vel virtutes vl' actus formales quibus attingat iste status obiectiue quidẽ in deo intuitiue cognito/philosophia tradere non valuit. Miseratus aũt desuꝑ humanos errores deus/eas veritates necessarias ꝛ salubres ad quas euehere non poterat philosophia: nec tẽtare debuerat: theologia supnaturaliter infusa: sicut ꝛ humanus supnaturalis est finis/reuelauit ꝛ addidit. Inter quas non irrationabilr theologia suꝑ istam q̃ de⁹ inquirẽtibus se remunerator sit: q: vicз iust⁹ iudex est cũcta cernẽs: collocat ꝛ adijcit modum iudicij a christo traditi: Ibũt hi (non dubiũ quin mali) in suppliciũ eternũ. Justi autẽ in vitã eternã. ¶ Neq; enĩ est alia vitas efficacius generatiua timoris dñi q̃ ista: claudens in se horrendissimũ illud dãnationis tonitruũ: Ite maledicti in ignẽ eternũ. Nũquid non horrẽdum valde ꝓyci a facie dei summi boni? Sed ad horroris cumulũ inexcogitabilẽ addit maledictio trudẽs in ignẽ: non qualẽcũq;/sed eternũ. Et hoc cũ diabolo ꝛ angelis eius/vbi ascendet fumus tormẽtorũ in stagno ignis ardentis ꝛ sulphuris vsq; in secula seclorũ: vbi vermis eorũ nõ morietur/ꝛ ignis eorũ nõ extinguetur. Et erũt vsq; ad satietatẽ visionis omni carni. Ad hũc auditũ si fides admixta est/timorem dñi quis non sibi susceperit? Est aũt timor dñi initiũ sapientie: ꝛ ab ipso concipimus spũm salutis. Et ꝑ eum declinat omnis a malo: illuminãtur corda: ꝛ in oblectatiõe venit misericordia. ¶ Monicus. Qua rõne fieri potest o volucer q̃ ꝑ timorẽ ꝛ talẽ timorẽ veniat queuis oblectatio? Timor enĩ penam habet/quem ꝑfecta charitas foras mittit. Qualis amplius esse consolatio potest habẽti ꝑ oculis assidue stagnũ ignis ardẽtis ꝛ sulphuris: in qđ ne corruat/formidare habз momẽto quolibet? Nec vnq̃ dũ viuit ab hoc pauore secur⁹ est. Nescit enĩ hõ finẽ suũ: neq; si amore vel odio dignus sit. ¶ Volucer. Recte censeres monice si theologia

fidelis nequaq̃ ad vlteriora per timorē istū proue
heret: si nō ad spem que nō confundit/ effugere cō
pelleret. Si non deniq̃ ad deū totius consolatio-
nis p dilectionē amplectendū sibiq̃ adherendū:
velut i locū refugij/ mirabiliter induceret. ¶ Mo
nicus. Vellē audire quo pacto fieri habet hec in-
ductio vere mirabilis de timore in spem τ amorē.
Neq̃ enī eadem sede cordis simul habitare posse
vident̄ timor τ spes: licet legam ꝓphete iussionē
regibus terre vt seruiant domino in timore/ τ exul
tent cū tremore. Et per sapientē: Qui timetis dn̄m
sperate in illū. Et iterū ꝓpheta: Beneplacitū est
domino sup̲ timentes eū: τ in eis qui sperāt super
misericordia eius: τ alibi sine numero spes timori
coniūgitur. ¶ Volucer. Attendēdus est o monice
sollerter ordo iudicioꝝ supremi iudicis dei/ qualē
philosophia non attingit. Unde theologia velut
humano more loquens triplicem deo curiam/ tri
plicēq̃ thronum deputat. ¶ Residet in prima cu
ria et throno indulgens gratia. Residet in altera
curia τ throno corrigēs misericordia. Residet in
tertia curia τ throno damnās iusticia: de qua per
apostolū: Horrendū est incidere in manus dei vi
uentis. ¶ Tradiderat homines oēs in hanc mor
tis damnationē preuaricator Adā: nec erat qui de
manu hac iudicātis dei posset eruere/ si nō supra
nature vires τ merita constituisset nobis iustus iu
dex deus: per sacramentū reconciliationis vnige-
niti filij sui dei: curiā primā τ alteram in quib⁹ gra
tiam τ misericordiam iudices collocauit: inthroni
zans quādo factus est nobis a deo sapiētia τ iusti-
cia/ sanctificatio τ redemptio. Quādo ꝓterea datū
est hoibus damnatis in curia iusticie: eā quasi gra
uaminis illatricem posse declinare: appellando ad
superiores curias gratie τ misericordie: quoniā su
perexaltat misericordia iudiciū/ fitq̃ vt vbi abunda-
uit delictum/ superabūdet τ gratia: quod philoso
h phia non cognouit. ¶ Monicus. Incipio volu
cer grauioribus q̃ antea scrupulis vrgeri: vt omit
tā questiones interim multiplices: ex tuis haben-
tes dictis ortum de fide philosophoꝝ τ alioꝝ quo
pacto saluati sint aliqui sub nature sola lege. Tra
dit itaq̃ philosophia vix perscrutabilē diuine ꝓ-
uidentie viuacitatē: presertim dū ad eam cōfertur
humani libertas arbitrij: cū certa precognitione
futuroꝝ. Sed ecce superaddit theologia difficul-
tatē in immensum minus inuestigabilē neq̃ com-
prehensibilē/ dum quosdā ex hominib⁹ recipit iu-
dicandos in curia gratie vel misericordie: τ eterne
beatitudinis participes facit. Alios vero multo plu
res damnat in eternū sua iusticie seueritas/ dicēte
eo: Multi vocati/ pauci vero electi. Mirum autē si
quis in hac recogitatione ꝯstitutus nō pertur bet̄
τ totus horrore tabescat/ qualiter abscondita non
est consolatio ab oculis suis (iuxta scripture ver-
bum) dum ita deus inter fratres diuidit. ¶ Volu
cer. Fatendū est in primis monice/ q̄ hec cōsyde-
ratio iudicioꝝ dei/ qui terribilis est in consilijs sup̲
filios hominū: si cū superbia curiositate recenseat̄
precipitat in illā sapientis damnationē. Qui scru
tator est maiestatis opprimetur a gloria: extermi-
nationem bone consolationis virtutem: deniq̃ in
reprobam de deo desperationē/ τ in odiosas rabi-
das τ insanas blasphemias demergit τ absorbet:
hoc in viatorib⁹ aliquibus/ hoc in damnatis om-
nibus operatur. ¶ At vero consyderatio talis si
cum debita humilitate τ reuerētia fidelis τ pij cor-
dis assumatur. Si cū captiuatione omnis intelle-
ctus in obsequium fidei reuoluatur/ nullam exísti-
mat peregrinus noster potiorem vel efficatiorem
ad consecutionē legitime consolationis viam di-
uinitus elargiri. Nōne senserat hoc propheta/ dū
suspirans ait: Memor fui iudicioꝝ tuorum τ secu
lo domine/ τ consolatus sum. Quā consolationem
nescio si vehementius expressit alio loco is qui di
xit: Et exultauerunt: id est extra se salierunt/ filie iu
de propter iudicia tua domine. ¶ Monicus. Ob
seruandū ne est obsecro volucer/ ne minus sobria
fortassis τ insolens sit hui⁹ doctrine traditio: quo
niā stultorum infinitus est numerus: carnalium τ
arrogantiū/ qui non capiunt que dei sunt: etsi non
dixeris ea que versantur in corde suo: τ que suo in-
genio penetrare se gloriari possint? ¶ Volucer.
Corrigit τ repellit tuam hanc hesitationem con- I
scius arcanorū diuinorum apostolus: qui satagēs
contentionē gentilium romanoꝝ/ τ iudeorum qui
susceperāt fidem compescere: collocauit totius dis
putationis sue velut centrum τ cardinē supremū
consyderationē diuine predestinationis τ prescien
tie ab illo loco: Scimus autem quoniā diligen
tibus deum omnia cooperātur in bonum his qui
ſm propositum vocati sunt sancti. Nam quos pre
sciuit τ predestinauit τc̄. Usq̃ dum exclamat: O al
titudo diuitiarū sapientie τ scientie dei: q̃ incom-
prehēsibilia sunt iudicia eius/ τ inuestigabiles vie
illius. Quis enī cognouit sensū domini? aut quis
consiliarius eius fuit? Aut quis prior dedit ei τ re
tribuetur illi? Illic inserit q̄ nō volentis neq̃ cur
rentis/ sed miserentis dei est: et cuius vult misere-
tur: et quem vult indurat. Et q̄ non ex operibus τ
sed ex vocante dictum est: Jacob dilexi: Esau au-
tem odio habui. ¶ Apostolus igitur doctor gen-
tium in fide τ veritate: inter quas erant insipien-
tes multe carnales τ superbe/ si premissam eis con
syderationem pro sua edificatione nō timuit expo
nere: quatinus eas τ iudeos mutuo reduceret ad
legitimā pacis τ charitatis formam. Quo pacto
verēdum erit inter christianos: presertim eos qui
de sua salute solliciti sunt consyderatione ista vti-
q̃ apud eum: talem de sua salute consolationē suo-
rumq̃ similium operata est/ vt assereret. Certus
sum enim q̄ neq̃ mors/ neq̃ vita/ neq̃ angeli/ ne-
q̃ principatus/ neq̃ virtutes/ neq̃ instantia/ neq̃
futura/ neq̃ fortitudo/ neq̃ altitudo/ neq̃ profun-
dū/ neq̃ creatura alia poterit nos separare a cha
ritate dei que est in christo Jesu domino nostro.
¶ Poterit autem certitudo talis accipi de cer-
titudine reuelationis diuine/ si Paulus de se solo
loqueretur. Sed dum connumerauit alios ele-
ctos dei cōuenientius intelligitur hoc esse dictum
de certitudine spei: que tranquillitas quantum sit
operatiua: satis admodum propheta regius ex-

posuit: qui dum gloriabūdus in domino dixisset: In pace in idipsum dormiā et requiescam. Subiun tulit pro causa spem, dicēs: Quoniā tu domine singulariter in spe constituisti me. ¶ Monicus. Scire velim o volucer: quo studio vel industria deuenit aduena noster vt in hac pace in idipsum frueretur. ¶ Volucer: Accipito verba mea sobrie. Neq₃ enī dicere presumo, nisi quod aspirat et aspirare suadet ad illam pacē in idipsum cū propheta dicente: Concupiuit anima mea desyderare iustificatiōes tuas in omni tēpore: si forte aliquādo desyderium sui et similiū pauperū exaudiat dominus: et preparationē cordis eoꝝ audiat auris sua. Scit enī quoniā nemo repente fit summus: scit quoniā munus hoc gratie magis est quam industrie. Nihilominus doctorum deuotorū scripta relegens theologia ductrice, suis vti conatur industrijs, ne sibimet deesse putetur: deusq₃ tentare videatur. Enititur experimento cognoscere que sit illa pacis consolatio: qua sobrie inebriatus exclamat psalmista: Quā magna multitudo dulcedinis tue domine quā abscōdisti timentibus te. Signanter ait, abscondisti: quia nec ab habente tradi, nec ab eo qui nō habet capi potest. Est quippe nomen nouū in calculo candido scriptū: quod nemo scit nisi qui accipit.

K ## Tertiū metrum primi libri

glyconicū, coriambicū, et proportionatur sexto primi de cōsolatione philosophie. Cū phebi radijs.

Magnum crede nimis bonum
Intus quo ualeas frui,
Extra non liceat loqui.
Certe nescit homo uetus,
Intro quid sapiat nouus.
Hoc est manna reconditum,
Sensus quod capit intimus.
Quæris qualis ei sapor?
Aurem uerbaq₃ quid paras?
Gusta post uideas licet.
Degens frater agro senex
Quærit gaudia, quæ domi
Frater iunior accipit.
Cæcus mel ionathas prius
Gustat, protinus hinc uidet.
Mel nobis sapidum deus
Quo fastidia tollere
Mundi noxia phas tibi.

Tertia prosa primi

Monicus.

O Miseris interim volucer verbū super istis affectus deuon sentimētis in quibus stat sapientia: que in mysterio abscondita est. Hec est theologia mystica: de qua tractatus fratris apud me seruo, quosdā latino, quosdā vulgari scriptos stilo. Sed super his altera fortassis die sermo fiet. ¶ Perge vero prosequi de spe: respondēs ad pauculas interrogationes meas: qui secretoꝝ aduene nostri consocius es. Recogitat ne supremū iudicem deū: homines ex massa peccatrice predestinasse quidē hos ab eterno sempiterne beatitudinis fore participes: alios vero prescitos et reprobatos ad supplicium perpetuū? ¶ Volucer. Recogitat monice: et id sane frequēter. ¶ Monicus accusat ne diuersum huiusmōi iudicium dei: tāquam preterea sit in eo seua quedā crudelitas: indigna bonitate sua summa? ¶ Volucer. Absit monice talis aduersus deū blasphemia: neq₃ enī personā accepisse, neq₃ iniuriam fecisse dici potest qui nulli debitor est. Quod notauit apostolus, dicēs: O homo tu quis es qui respōdeas deo? nunquid dicit figmentū ei qui se finxit: quid me fecisti sic? An nō habet potestatē figulus luti ex eadem massa facere aliud quidē vas in honorem, aliud vero in contumeliam? Talis apud homines similitudo plurima reperitur: nedum super rebus vita carentibus, sed animatis: quibus vtuntur pro arbitrio suo alijs ad mortem, alijs ad conseruationē: nec arbitrantur se, vel iniurie, vel crudelitati obnoxios esse. ¶ Quid si vult deus in magna domo sua manifestare diuicias glorie sue: istis in ostensionē misericordie: alijs in manifestationē sue iusticie, glorificans illos ex misericordia, istos ex iusticia derelinquens? quatinus resultet carmen illud pulcherrimū: ex graui tenore iusticie, et molli cantu misericordie: de quo illud confitetur propheta: Misericordiā et iudiciū cantabo tibi domine. Quod si pauciores sunt qui saluantur, manifestior est in hoc gratia dei: quemadmodū inter surdos et claudos, mutos et mortuos pauciores sunt qui miraculo curātur, quam qui proprie conditioni relinquuntur. ¶ Verū dum ad singularia sit descensus et inquisitio: cur videlicet Petrū vel Paulū deus elegerit ad salutem: Iudam vero et diuitē epulonē dereliquerit? oportet vt humanā garrulitas apponat digitū ori suo: hoc vnū profitens quod iustus est dominus in omnibus vijs suis. ¶ Itaq₃ sicut nulla potest assignari ratio: cur inter tot res possibiles fieri: ista non: illa facta est: nisi beneplacitū dei. Ita de recreatione seu regeneratione ad vitā spiritualē multo magis dici debet. Neq₃ confugiendū est ad illorum merita vel opera, quos ab eterno predestinat deus: quia si ex operibus, iam nō ex gratia. Sed neq₃ priorē eterna dei volūtas causam habet, qui fecit omnia propter semetipsum: impium quoq₃ in diē vindicte. Nihilominus fatendū est quod nemo sine culpa damnabitur: sicut absq₃ gratia saluabitur nullus. ¶ Monicus. Pergo volucer inquirere cōsequenter: si hanc aliquādo peregrinus noster cōsyderationē super se et ad se reflectit. Meditans ne forte sit ex numero reproborū: neq₃ enī gloriari potest se peccatū non habere: neq₃ de alia massa esse quam ceteros? ¶ Volucer. Dicā illud monice quod sentio. Meditatur aliquādo secum cōquerens: quid si iusto dei iudicio dānandus es? Si reperit indispositū cor suum ad humilem huius cōsyderationis susceptionē, derelinquit eā: et ad alia se conuertit, quemadmodū fieri consu- L

lium eſt in tentationibus vel interrogationibꝰ carnaliū peccatoꝝ: vel experiētijs eaꝝ rerum/que ſunt difficillime electionis: vt ſi querat aliquis a ſemet ipſo? Malles mēbratim laniatus mori ꝗ̄ illecebroſe voluptati mulieris pulcherrime conſentire.

¶ Si vͦo percipit affectū ſuum deo ꝓpitio tranquillū/humilē ⁊ ſuauem: ſicut imprecat apoſtolꝰ: Deus autē ſpei repleat vos oīm gaudio ⁊ pace in credendo vt abundetis in ſpe ⁊ virtute ſpiritusſancti: ſiſtit pedetentim tamē ⁊ caute in hac recogitatione/ ſi forte damnādus eſt. Cuius apprehēſioni nequaꝗ̄ remurmurat ſm̄ p̄ſentem affectū ⁊ ſenſū de diuina iuſticia. Sed humiliatus dicit: Juſtus es domine: ⁊ rectū iudicium tuū. Non ꝙ damnationē eligat. Abſit: qꝛ nec deus hoc vult ipſum velle. ſicut nec peccare nec deſperare dū viatoꝛ eſt. Dicit potius cū Job: Etiā ſi me occiderit tamē in ipſo ſperabo. Et cōuerſus ad dominū cum pio ⁊ humili affectu. Scio inquit equiſſime iudex: quoniā dānati in inferno te odiunt/te iniuſtū/te inuidum/te crudeliſſimū iudicant/te blaſphemant/te ſanctiſ qꝫ omnibꝰ oꝛe rabido maledicūt. Scio ꝙ illic cōſtitutus (heu me miſerū) ſic agerem. At vero dum interim affectibꝰ tam efferis ⁊ blaſphemis careo: amo te qui totꝰ es amabilis/te iuſtiſſimū/te amantiſſimum/te clementiſſimū: diiudico/te collaudo/tibi ſanctiſqꝫ omnibꝰ tuis oꝛe pio benedico: quicquid poſtremo de me futurū oꝛdinauerit volūtas tua coꝛde credo ⁊ oꝛe ꝓfiteoꝛ: quoniā nulla eſt iniquitas apud te qui ſanctus es in omnibꝰ operibꝰ tuis. ¶ Monicus. Placet volucer diſtinctus iſte modus habendi ſe circa recogitationē diuine predeſtinationis ſeu preſcientie: nā ſicut in primo curioſitas temeraria: ſic ī ſecūdo meritoꝛia valde humilitas exercetur. ¶ Videre ſimile eſt in aſpectu vel recogitatione foꝛmoſe mulieris: vbi periclitaretur incontinēs: continens vͦo foꝛtiter habituatꝰ vteretur ad virtutē. ¶ Video ꝙ amoꝛ hic gratuitus eſt/nō mercenarius/nō recuruus: hec affectio filialis vel fidelis ſponſe/quē amoꝛem (quia donū ſuum eſt) nō acceptare non poteſt: quia diligentes ſe diligit. Beatus qui aſcenſiones in coꝛde ſuo diſponens ad hunc gradū pene ſupremū peruenit.

M ¶ Sentio deinceps magis ac magis quo medio poteſt hec conſyderatio pacem quandā ⁊ conſolationē operari. Jta tamen ſi ſit apud hoīes qui peccata iam non iterant: nā iteratio peccatoꝝ quid aliud pretendit ꝗ̄ reꝓbationē ⁊ interitum? Attento ꝙ ſpes non ex meritis ꝓueniēs preſumptio eſt/nō ſpes eſtimanda. ¶ Volucer. Scio o monice quoniā nemo eſt qui viuit ⁊ nō peccet quādoꝛ ſepties in die cadit iuſtus. Et beatus dicitur a pſalmiſta: non qui nō fecit/ſed cui nō imputauit dominꝰ peccatū. Mirum foꝛtaſſe videbit quod dicturus ſum Jnuenire eſt hominē qui quāto pluribꝰ impugnatur tentationibus: quāto renitēs eis pluries eruncitur: vel in voꝛacitate gule/vel ī ſomniculoſa doꝛmitatione/vel in ſtimuloꝝ carnis crebꝛa perpeſſione: ⁊ alijs hmōi: tanto frequētius certius/⁊ ideo foꝛtius: quia humilius/in deum ſe ꝓijcit/de deo ſperat ⁊ confidit. Conſulte quidē dum nullā videt in ſe fiduciā reſiſtendi vitijs: neqꝫ virtutes ⁊ ſalutē adipiſcendi repoſitā. Falloꝛ ſi nō ita dauid egerit inquiens: Jmpulſus euerſus ſum vt caderem: ſubdit cuꝰ innixus eſt auxilio: ⁊ dominꝰ ſuſcepit me. Rurſus cū ab hominibꝰ ſibi deſperatio impꝛoperaret: quia tulerat ouem ⁊ paſtoꝛem occiderat: et dicerēt: nō eſt ſalus ipſi in deo eius: ipſe ſolidioꝛi ſpe deo fiſus reſpōdebat: Tu autē dn̄e ſuſceptoꝛ meus es/gloꝛia mea/⁊ exaltās caput meū ¶ Monicus. Ut intelligo volucer/ita ſe res habet: ꝙ apud vere humilē quāto minus eſt in ſe ſpei: minꝰ in ope aliena fiducie/minus deniqꝫ vult conſtituere iuſticiam ſuam/tanto plus ſpei plus fiducie de deo concipit/plus quoqꝫ iuſticie dei fit ſubiectus/dicens ex ſentētia: Mihi autē adherere deo bonū eſt/et ponere in domino deo ſpem meā: clamans ei: in tua iuſticia (plane nō in mea) libera me. Poſtremo magis intelligere nūc videoꝛ: que in deuotoꝛum libris legi: de introductione ſponſe in cubiculum ſponſi: de oſculo oꝛis eius poſt oſculū manuū ⁊ pedum/de habitatione p̄terea in adiutoꝛio altiſſimi: nō in habitatione vel meritoꝝ pꝛopꝛioꝝ que vana eſt: vel penarū futurarū que anxia/vel induſtria rū ꝓpꝛiaꝝ que timida eſt ⁊ incerta. ¶ Certa vͦo qualiter eſſe poſſit in adiutoꝛio altiſſimi: inter tot vite diſcrimina/inter tot criminū lapſus/inter tantā electoꝛum paucitatem ediſſeras velim. R

¶ Volucer. Rerum iſta conditio eſt o monice: vt in ſuos fines tendant quibꝰ adeptis quieſcunt adherentes eis: hoc de grauibus deoꝛſum/hoc de leuibus ſurſum videre eſt. Eſt autē humani coꝛdis deſyderiū ⁊ pondus in deū: ſicut in locū ſuū ⁊ centrum ferri/eſt ſupꝛemū poſt quod nō relinquit aliud humane peregrinationis refugium. Supereſt igit nihil infra quod/vel vltra qͦd poſſit humanum ſe coꝛ deflectere vel fugere/dū pondere ſuo ſe conſtituit adherere deo: nūc interim per ſpem/fidem ⁊ amoꝛē: neqꝫ eīm ſibi daraliter ſtatus p̄ſens. Poꝛro ſicut aliquis dicitur adherere certitudinaliter loco alicui vel baculo/dum totis viribus ita ſtare vult: nō aliter ſpem certam dicimus per deliberatam voluntatis adherentiā: neqꝫ eīm ſpes eſt in aſſenſu ⁊ vi rationali/ſed deſyderio et expectatione virtutis iraſcibilis tendentis in ardua: quod deſyderium tendentia vel expectatio reperit in virtute ſpei cum tanta certitudine per adherentiā voluntatis: ꝙ per nullius tētationis vel recogitationis inſultū vult ab ea ſemet euellere. ¶ Conſurgit ex radice ſimili certitudo in aſſenſu fidei: dū per nullas ratiōes vel phantaſias fidē impugnātes vult derelinquere/quo minus ſtet ī fide: ad obeditionē dei/⁊ meriti conquiſitionē.

Quartū metrum pꝛimi dimetrum Jambicū: ⁊ currit cum metro tertij libꝛi Boecij. Habet hoc voluptas.

QVæ montis alto ſtat iugo
Quercus ſuis radicibus
Deuixa nitens foꝛtiter?
Ventos & imbres non timet

Assumit hinc plus uirium
Quo plus in imo se locat
Concussa uenti turbine.
Sic spes ferens tentamina.
Antheus inuictus fuit
Dum cautus incubans humi,
Non uult in altum surrigi.
Elatus ilico perit.
Quæ collocatur saxeo
Domus loco fideliter,
Venti, pluuiæ, flumina
Deseuiant, nunq̄ ruit.
Hærere uos spe firmiter
Vestro loco nitamini.
Vester locus certe deus,
Quo spes reponit certior.

Prosa quarta primi libri

Monicus.

D Visum est aliquib⁹ o volucer ꝙ spes in prescitis semꝑ sit erronea. Id em̄ se putant habituros quo carebūt. Alij volentes hāc absurditatē euadere dixerūt spem in hac ꝯditionali existere. Si legem dei obseruauero / saluus ero. ¶ Volucer. Monice: nec hoc vltimum sufficit ad spem: staret em̄ cū desperatione talis ꝯditio. Nec primū sobrie dictum est: ꝙ deus obliget reprobos ad errandū / sicut obligat ad sperandū. Proinde spes ad certam beatitudinis expectationē sic se habet: Ponit sibi per fidē ꝙ est aliqua talis beatitudo: iungit ꝙ ad illā pura liberalitate ꝛ gratia de⁹ ab eterno quosdā predestinat ꝛ eligit. Addit ꝙ ad consecutionem huiꝰ finalis beatitudinis: ordinauit media ꝯuenientia / varijs modis sine numero. Inter que mediū precipuū est gratia: que ideo dicit vita eterna: qꝛ pignus eius est vel arra. Hanc asst gratiā nulli dedit neq̄ daturus est / nisi ꝑ medium mediatoris dei ꝛ hominū: quā gratiam pro oībus meruit ad sufficientiā / sed non ad efficaciā nisi incorporatis sibi ꝑ fidem habitualē: vt in paruulis: vel actualē ꝛ habitualē que ꝑ dilectionē ꝑseueranter operat: que fides minus explicita fuit in prophetis tēpore legis scripte / q̄ in apostolis tp̄e gratie. Et longe minus in philosophis ꝛ alijs gētilibus ꝓ lege nature. Quāuis em̄ oēs accedētes ad deū oporteret credere ꝙ deus est: ꝛ ꝙ inquirentibus se remunerator sit: quis esset tamen modus quo talis remuneratio consequeret: per mysteriū videlꝫ incarnationis filij dei: sicut nō erat explicite reuelatū: sic nec explicita fide credendū. Ceterū spes taliter instructa ꝑ fidem / que suus est oculus: figit in primis desyderiū suū ad beatitudinis adeptionē tanq̄ ad finē. Et ab illo desyderio nequaq̄ vult auelli. Deinde desyderat media quelibet ad huiꝰ finis assecutionē per dei ꝓuidentiā ordinata per arma iusticie sicut dicit apl's / a dextris ꝛ a sinistris: per gloriā ꝛ ignobilitatē / per infamiā ꝛ bonā famā ꝛc̄. Fides itaq̄ rursus dicit ei: ꝙ diligētibus deū ꝛ sperantibꝰ in eo / omnia cooperant in bonū: sicut tradit apl's / ꝙ oīa nostra sunt / cōformiter ad christū. Primū querite regnū dei: ꝛ oīa hec adijcient vobis: neq̄ talium aliq̄s predestinatoꝝ peribit vnq̄. Quocōtra fit de reprobis quibꝰ oīa cedunt in malū: etiā aliena bona que in scandalū sibi vertunt ꝛ ruinā. Nihilominꝰ quoniā ignotuꝫ nobis est quos vult inter hoies de⁹ ꝛ qualiter saluos fieri: operandū est bonū ad oēs / vel orando vel cōmonendo / vel hortando / vel increpādo / vel ab erroribus ꝛ vitijs abducere satagando. Ita sagena charitatis ꝯcludit in se bonos ꝛ malos separādos in die iudicij. ¶ Preterea si ex peccatis electoꝝ diuina bonitas potest / scit ꝛ vult elicere bona: P non tamē idcirco mala bona sunt vel eligēda / sed cauēda penitus plangēdaq̄. Collaudandus autē benignissimus et oipotēs deus / qui malis nostris non solū nō vincit / sed ex eis operat bonū nostrū. ¶ Sic em̄ deꝰ omnia sub pctō conclusisse. s. ꝑmisit: vt omniū misereat. Peccauit petrus / humilior / cautior ꝛ misericordior effectus est: nō actione mali / sed miseratione dei. Peccauit Magdalena plus postea dilexit: qꝛ multū sibi dimissum est: ꝛ in exemplar penitētie ceteris cessit. Blasphem⁹ fuit Paulus: confitet humiliatus / ꝙ non sit dign⁹ vocari apl's: ꝛ est inter pctōres primus. Deniq̄ iocūdat pater ꝛ epulatur in receptione filij ꝓdigi. Et gaudiū est angelis dei sup̄ vno peccatore penitentiā agente. Quis nesciat ꝓinde paupes dū de stercore peccatoꝝ erigit eos deus: collocās in gloriā cū principibꝰ populi sui / ꝙ in ampliores erga diuinam benignitatē assurgūt gratiarūactiones: nō quin innocētia ꝑseruata seruataq̄ plus habeat dignitatis ꝛ gratie / ceteris paribꝰ. Sed in reparatione ꝑdite magis eminet misericordie benignitas. Miserandū ꝟo est quod in reprobis agit e diuerso: de virtute ꝛ humilitate supbiunt: ꝛ gratuitis dei donis vel ingrati sunt / vel tepidi / vel i suā ꝛ aliorum perniciē ꝛ dei inhonorationē abutentes vertunt. Ita vt eoꝝ q̄q̄ fiat oratio in peccatū: hic ꝑ ingratitudinē / in inferno autē per blasphemiā insaniorē. Recordantes em̄ quemadmodū fuerunt aliq̄n supplices deo. Hec ꝛ illa bona facientes / venerātes sanctos sanctasq̄ oēs cū deuotiōe: quidni rabidiori contabescant odio: ꝛ maledictis latrent aduersus deū sanctos sanctasq̄ oēs: ꝑsertim eos quos ꝑcipue coluerunt eos inuidos / eos crudelissimos / impios ꝛ ingratos: qui nō ipsos a tormentis cū possent / eripiunt / acclamātes. ¶ Quid ergo dicemus ad hec? faciemus igit mala vt deus eliciat bona / vel bona vitabim⁹ ne ꝯtingant mala qualia retigimus? Absit ꝓpter id em̄ quod ꝑ accidens est / nō debet illud qđ de per se est variari. ¶ Monicus. Horresco volucer hec audiens ꝛ vidēs te super admirabili via niti ꝓ consolationis adeptiōē: dum tremende ꝛ contrarie desolationis memoriā sibinducis. ¶ Volucer. Hic modus est / hec ars theologie / credideris monice: ꝙ sicut per stulticiā ꝛ scandalū predicationis crucis saluos fecit credētes: sic per insipientiā trahit ad sapientiā dicente M

aplo: Si qs videt inter vos sapiēs esse in hoc se-
culo: stultus fiat vt sit sapiēs. Non aliter vult eadē
theologia p summā desperationē de hoīe/ trahe-
re ad summā de deo spem/ et p desolationē inesti-
mabilē ꝛ intolerabilē/ sursum ducere ad solidā cō
solationē. ¶ Addideris nullā esse recogitationē
que plus ista radicaliter euellat ab humano corde
superbiā/ de se semp aliquid magnū presumentē/
cui resistit deus. que magis insup gignat ꝛ nutri-
at humilitatē legitimā sub deo/ et ad hoīes vitijs
procul expulsis/ que fert secū superbia. Nam qua
fronte poterit aliquis fratrē suū qualemcūq; dein
ceps vel odio vel ira vel inuidia ꝑsequi: immo nec
animo/ ꝙ reprobus sit iudicare: qui videt se de ea-
dē massa peccati in eadē dānatione esse: neq; scit
quid sibi crastina pariat dies? Q, si voluerit glori
ari de bonis suis: mēdax est si nō habet: si habet/
illa gratis accepit a deo. Quid ergo gloriat quasi
nō acceperit: Quid ꝑterea iudicat alienū seruum/
qui domino suo stat aut cadit: stabit autē: potens
est eñ deus statuere illū. Sub hoc intuitu dixisse
putādus est Apls: Venit deus saluos facere pctō
res: quorū primus ego sum: primus intelligo quo
nullus prior: videns se cū alijs equaliter filiū ire: ꝛ
ex eadem peccati massa esse: quales venerat salua
re deus. ¶ Monicus. Intelligo volucer mate-
riā hanc de timore ꝛ spe latā esse: vellē traderetur
sub compendio modus quo ꝑcipue spes stabilit.
¶ Volucer. Nimirū stabilit a deo cuius supna
turale donū est. Sed si particularius aliqd exigis
inuenit quadruplex meditatio: que velut in tetra-
gono firmissimo gestat spem. Una meditatio ē di
uine iussionis vt speres. Altera diuine promissio
nis si speres. Tertia immēse dei pietatis ne despe
res vnq̄ de suis miserationib⁹. Quarta ꝓprie fra
gilitatis: ne speres in te vel in proprijs viribus.
¶ Dic igit cogitationi tue sollicitanti spem dese-
rere: dū nō facis certā vocationē tuā p bona opa
quotidie corruēs de pctō in peccatū: ingerēti pro-
inde ne sis de multis vocatis ꝛ nō electis: sicut vi
ta tua sibi est multorū. Dic respōdens/ ꝙ obedis
iubenti deo/ qui mille locis scripture sacre ꝑcipit
vt speres in eo: cui dicito: Exurge dñe deus in ꝑ-
cepto quod mandasti: ꝓijcio me in te iubente te:
nō est crudelis aut fallax vt abijcias me: iuncta ꝑ-
sertim multiplici ꝓmissione tua/ qua sperantibus
in te pollicit⁹ es/ ꝙ liberares eos/ eriperes/ salua-
res ꝛ glorificares. Cuius demū tā immēsa pietas
est: vt nullis peccatis etiā infinitis si cōmisissem
ea solus/ vinci possit hic in via. Quodq; interpo
suisti cū imobilitate consilij tui iusiurādū: vt p du
as res imobiles: sicut loquit apls tu⁹: quibus im
possibile est mentiri te: nos fortissimū solatiū ha-
beamus ad tenendā ꝓpositā spē. Quāuis eñ sis
inobligabilis a creatura tua rationali/ qcqd agat
ꝓ te vel erga te: voluit tñ dignātissima cōdescen-
sio tua cōmerciū quoddā habere cū hoībus: vt be
ne de te mereant: si iussa tua cōpleuerint ꝛ l te spe-
rauerint qui fidelis es/ ꝛ teipm negare non potes.
Hec tu ita deo. ¶ Postremo dum ꝓpria fragili
tas obijcit vt desperes: desperes volo: sed ꝑ te ex
in te qui hō ꝛ caro es. Nā maledictus hō q̄ confi-
dit in hoīe: ꝛ ponit carnē brachiū suū: ꝛ a dño re-
cedit cor eius. Sed hic occurrit trepida cogitatio/
dicēs: Qua ratione conabor declinare vitia/ virtu
tes acqrere: seruare mādata dei: sine qbus spera-
re vitā ingredi iā nō spes est/ sed arrogās ꝛ infide-
lis ꝑsumptio? Conaberis prsus/ sed in adiutorio
altissimi: et millies victus millies coronaberis: eo
quidem amplius et certius quo nulla tibi superest
fiducia de ꝓprijs operibus. Propterea dicturus
Salomon finē concionationis sue: dū ꝓferre vel-
let: Serua mādata/ ꝑmisit: Deū time: qr videlicet
ab ipō est bonū vel velle vel pficere. ¶ Monic⁹.
Retineo ꝙ in soliloquijs sibi a de se ꝯfessus est Au-
gustin⁹: Sperabā inqt aliqn in virtute mea que nō
erat virtus. Et cū sic volui currere: vbi magis sta
re credebā/ ibi magis cecidi: factusq; sum magis
retro ꝙ añ. Dicebā eñ: hoc faciā/ illud perficiam:
fiebatq; post nec hoc nec illud: qm de meis virib⁹
confidebā. Nūc aūt confiteor tibi dñe rex pater ce
li ꝛ terre: qm non in fortitudine sua roborabit vir
vt nō gloriet añ te stulta ꝑsumptio omnis carnis
¶ Volucer. Traducit aduena noster meditatio-
nē hāc etiā vsq; ad angelos ꝛ sctōs/ dū attendunt
horrorē diuinoꝝ iudiciorū in damnatis. Canim⁹
eñ ꝙ tremūt angeli atq; archangeli: tremunt in-
tellige/ nō ex formidine sue damnationis/ quibus
inest glorie securitas: sed eo magis ex alioꝝ dam-
natione: quasi si tremerent ꝛ pauerent in se deficiē-
tes: resiliūt in adiutorē vnicū deū adherentes ei: se
fragiles ꝛ nihilo similes reputātes sine eo. Addi-
dit de humanitate christi: ꝙ sicut in esse suppofita
li: sic innitit personalitati filij dei/ ꝙ ꝓpriam dese
rit/ nec in se subsistit: ita inesse gratie vel glorie in-
nitit deo ꝙ nullaten⁹ in se. Et ita de sanctis: quan
to ꝑfectiores tāto humilius ꝛ reuerētius in adiuto
riū dei resiliunt. ¶ Quo cōtra de reprobis: q mar
gis refugiūt a deo ꝛ ad se confugiūt quo damna-
bilius puniūtur: quoniam in ipsis est amor sui vs-
q; ad contemptū dei: sicut in alijs est amor dei vs-
q; ad cōtemptū sui. ¶ Deniq; spes velut ancora/
quanto minus in arenulis fragilib⁹ ꝛ fluidis hu-
mani auxilij figit: tāto solidius ꝛ certius supra fir-
mā petrā q̄ christus est/ defixa stabilit. ¶ Q, si q̄-
sierit aliquis: quid igit de illis quos nō saluat de-
us? Respōsum habeat ꝙ velut aīalia ꝓpter homi
nes creata sunt ad obsequiorū varietatē/ illa blan
diendo/ ista seruiendo: intelligere sic habemus ꝓ-
pter electoꝝ salutē ꝑscitos esse formatos: siue no-
cere siue obsequi conent: vt nō gloriet omnis/ vel
obsequens electis/ vel aduersans eis. Neq; tamē
ita sunt accipiēda que dicta sunt/ quasi tollatur li-
bertas arbitrij. Fortificatur siquidem magis ꝛ in
stituitur: sed in deo viuificante per gratiā: que est
velut anima quedam vitam habens in potētia ad
vitā secundā/ ad meritoriā videlicet operationem
Itaq; sicut operatio animalis ꝑsupponit esse na-
ture: sic operatio spūalis vitam gratie. ¶ Sed ne
q; audiendus est Cicero: qui vt libertatem in ho-
minibus statueret/ abstulit a deo ꝓuidentiam. Ne
q; rursus ex aduerso recipiendus alter: qui diui-

diam pṗuidentiā sic instituere voluit: vt arbitrio nostro necessitatē imponeret. Prob nephas etiā in peccatis dicens deū velle ⁊ facere nos peccare in manifestationē glorie sue. Porro viam mediā ⁊ regiam tradit theologia reuelata fide submissa: qua gradiendū est etiā vbi ratiocinationis cōtrarie dissolutio plena nō pateret. ¶ Monicus. Existimo ꝙ has sententias nec inexperti satis capiūt: nec experientiā dare potest industria: nisi ṗueniēte in benedictionibus dulcedinis ⁊ cooperāte dei gratia ineffabili valde modo. Et hoc est dei donū scire a quo postulanda sit ⁊ impetranda talis grā. Multa eīm dicimus ⁊ deficimus: verbum aūt abbreuiatum ⁊ cōsummatū facit sapientia: dū in aulas sanctas se transfert: delicias suas cōputans esse cum filijs hominū: in q̄bus beneplacitū est deo: qꝛ sperauerunt sup̄ miscōia eius. Sed ecce iā aduespera scit ⁊ inclinata est dies qū ad se me vocat opꝰ dei: simul ⁊ vie lassitudo quietē te petere suadet. Expectetur pro reliquis (multa eīm querenda supsunt) sequens dies. ¶ Volucer. Expectetur placet si prius audieris sub exēplari modulamine qualis sit vt eū recogites, germani tui status.

Quintū ⁊ vltimū metrū

primi libri alemanicū, dactylicū tetrametrū hypercatalecticū currit cū quinto quarti de consola. phi lo. Boetij: Si quis arcturi.

Vnus e multis nauta profundo
Dum regit nauē, uentꝰ & imber
Et procellarū turbida moles,
Si repentinis motibus urgent
Proximam nautis crebro minantes
Naufrage cladem mortis adesse
Nititur, fisus arte magistra
Nil inexpertum corde pauenti
Segniter linquens omnia solers
Tentat, ut nauis littora captet.
Si mali uero tanta molestat
Sæuiens pestis, iamq; latratu
Terret auditum scilla canino,
Attrahens gulpho cuncta uoraci,
Non opem possunt ferre sodales
Pars & in præceps ultro laborat,
Scitq; nauclerum stertere puppi,
Obstupet talis quis, nihil ultra
Viribus fidit, spes nec in arte est,
Respicit cœlum, uota deo dat,
Aut mari sese deijcit alto
Nudus enatans, si scopulosum
Prominens saxum suscipit ipsum,
Vel sinu tuti conditur antri,
Laudat excelsum, gratior illi
Dicit euasi sorte benigna,
O reseruatum sanctius olim
Obsequi phas sit christe tibi me
Rursus aut si me nauigio das
Vtar illo fac prosperiore.

¶ Libri primi finis.

¶ Liber secundus.

Prosa prima. ¶ Monicus.

Ecce nobis o volucer, altera dies fulsit illa prima ueris precor effari, q̄ cepta sunt: ¶ Volucer: Meministi puto sub q̄li similitudine finē accepit hesterna collocutio. Nō omnino dissimilis: nūc aduena nr̄ ex ṗcella publice ciuilisq; naufragij ꝯsulte fugiēs: i locū satis abditū, velut in q̄ndā securitatis insulā se recepit. Illic more solitarij sedēs leuat se sup̄ se: theologiā bō ꝯsolatricē: q̄ doctrix ē discipline dei ⁊ electrix opeꝝ illiꝰ: q̄ sobrietatē ⁊ prudētiā docet ⁊ iusticiā ⁊ virtutē: qbꝰ vtiliꝰ nihil est in vita hoībꝰ. Hec erigit ad spem futuroꝝ, quēadmodū tetigimꝰ: asserēs ꝙ nō sūt ꝯdigne passiōes huiꝰ tpis ad futurā gl̄iaꝫ q̄ reuelabit i nob. Addēs ꝙ spes nō ꝯfundit: ita tn̄ si fit vera spes: nō ficta, nō fallax, nō temeraria. ¶ Est itaq; repromissio neq̄ssima, fallēs q̄plurimos blādiētes sibi: vtere mūdo dū etas florida ē: ꝯuerti poteris cū voles, tāq̄ vicꝫ ex ṗprijs viribꝰ, nō dei dono fiat ꝯuersio ¶ Sūt ⁊ alij quos eo p̄iculosiꝰ quo subtiliꝰ decipit estimatio sua dū casus pctōꝝ varios quos ṗpetrāt emēdare nō curāt: vtūt potiꝰ ad sup̄biā: reputātes sibi aliqd secū fieri cum aplo: cui datꝰ est stimulꝰ carnis, ne magnitudo reuelationū extolleret eū: eis aūt (sic aiūt) ne magnitudo virtutū. ¶ Ab alijs migrat iudas. i. ꝯfessio ṗpē multitudinē suitut̄. Tedet eīm ⁊ pudet eos totiēs ad ꝯfessores deducere lapsus suos: a qbꝰ abstinere vel nequeūt dn̄o ṗmittēte, vel nō satis volūt. ¶ Sūt q̄s scrupuloꝝ inq̄etudo ⁊ cordis pusillanimitas ita ṗturbat, vt vix relictꝰ sit i eis spei locꝰ. ¶ Sufficit alijs scire de spe ṗ intellectū differere: dicētibꝰ in deo solo speꝫ eē reponēdā q̄s nesciat: veꝝ apud tales nullꝰ pene spei vel sensus vel effectꝰ ē. ¶ Inuenies alios sperātes in miscōia dei: quos ad holes nulla flectit miscōia: venia nulla patꝫ. ¶ Quid ꝙ desperāt alij de dei bonitate, si nō suauitatē dulcedinis sue experimēto iugi gustēt: q̄si iā esse velint non spe, sꝫ ipsa re bti: ⁊ possidere hereditate sanctuariū dei: neq; esse in laboribꝰ hoīm, neq; cū hoībꝰ ṗ temtatiōes flagellari. ¶ Alios videre ē dū eos paulisꝑ visitat deꝰ in opulēto ⁊ intimo bone spei sensu ṗtinus extolli: sibi magnos eē ṗprie vite negligentes, ⁊ seueros aliene cēsores arrogātiores demum vn̄ humiliores corā deo ⁊ hoībꝰ ⁊ sibi viliores eē debuerāt. Quid porro dicemꝰ d̄ duplicibꝰ corde: qui duabꝰ vijs niti volūt: speꝫ i mūdo ponere: ⁊ speꝫ in celo collocare cupientes. Quid rursus de ingratis largitori deo ṗ oībꝰ bonis vel nature, vel fortune, vel gratie. Qui vtinā saperent illā sapiētis grauē vocem. Ingrati spes tanq̄ hybernalis glacies tabescet

feet. ¶ Aliorꝫ vox ista est: certus sum me saluādū: neqꝫ enī fecit me deus vt damnarer: qui vult omnes hoīes saluos fieri. ¶ Maior est iniq̄tas mea (dicit alius imitator cain) ꝙ vt veniam merear: quid conabor: q̄d sperabo? ¶ Laxis habenis viuit alter certā dānationē suā pro incerta faciens: quic q̄d inquit egero bonū sit aut malū: q̄d de me statuit deus/illud fiet. Mirum vero cur nō vtit argumēto simili: dū medicinā vt sanet/vel cibum vt viuat sumere monet: quia ꝓsciuit vtiqꝫ deus qū morietur aut viuet? ¶ Monicus. Beatus est volucer cui⁹ est vere nomē dn̄i spes eius: ꝛ nō respexit in vanitates ꝛ insanias falsas/quales cōmemorasti. Sed reuertor ad aduenam nostrū. Nonne queso retorquet frequens sue ꝯsyderationis oculos ad ꝑterita: que vel ꝑtulit/vel aliorꝫ exēplo ꝑferre potuit?

¶ Volucer. Retorquet quidē id crebro gratias inter tristiciā simul ꝛ gaudiū/ spem ꝛ metū agens deo: nihil sollicit⁹ iuxta monitionē apl̄i: nisi vt petitiones sue innotescāt apud deū: pro sua suorūqꝫ liberatiōe/ꝯsolatiōe ꝛ salute. ¶ Monicus. Iuste vero gratias agit: quis enī non eū felicē ex hoc vno si cetera deessent iudicauerit: ꝙ deformissimam ꝛ horridā nedū ciuitatis ꝑclarissime/sed toti⁹ regni nuꝑ florentissimi desolationē/ nō dicā experiri in se/sed nec oculis inspicere cōpellitur? Nōne legimus Augustinū eā tempestate qua obsidebat ciuitas sua/potius mortē a dn̄o petijsse ꝛ ipetrasse pro magno munere/ꝙ ꝙ mala gentis sue corā cernere cogeret? Hinc ꝛ Mathathias princeps dū videret mala q̄ fiebāt in ꝑplo iuda ꝛ hierlm. Ve mihi ait/ vt quid nat⁹ sum videre ꝯtritionē populi mei: ꝛ cōtritionē ciuitatis sctē: ꝛ sedere illic cū dat in manibus inimicorꝫ. Nota est historia de Catone q̄ mortem cruentā inferre sibi maluit ꝙ in discidio ciuili viuere/ipsūqꝫ videre tāte tēpestatis autorē. ¶ Volucer. Est vt dicis monice. Ponit nihilominu⁹ crebro ꝑ oculis cordis sui: quot idignissimas subsannationes/quot obprobria pessimorꝫ/imo fortasse carceres ꝛ vincula multos ex innocētibus charis suis/pro fide/ ꝑ iusticia/ ꝑ pace reipublice/ ꝑ integritate regalis dominij ꝑpeti necesse est. Quletiā videre sibi videtur/nōnullis hec accidere: eo dis̄trat ꝙ sibi vel affinitate vel familiaritate vel cause filiis defensione/pariqꝫ zelo ꝯiuncti sunt. Eis obiectari preterea/ꝙ magna mali radix ꝛ origo ab illo ꝓcesserit ꝛ aucta sit. Venisse aūt tēpus qū iudiciū cū suis recipiet: Imo ꝛ refuga fact⁹/exul/ ignominiosus ꝛ abiect⁹/ nec aspectu publico dign⁹ ita recipi. ¶ At vero traijcit has ꝛ siles ꝯtumelias in spem vite eterne: sciēs ꝙ nō est seru⁹ maior dn̄o suo: quē nedū beelzebub appellarūt/ sed ad mortē vsqꝫ ꝑsecuti sunt: Formidat ꝑinde ꝙ apud deū non sit dign⁹ habitus/ q̄ cū alijs silia pateret: aut tēperauit in illo flagellū suū qui vincit i martyrib⁹ parcēdo ꝯfessorib⁹. Aut noluit benignitas sua addere tristiciā suꝑ tristiciā/suis ꝑ se orantib⁹ amicis: nec veritatē in eius obprobrio vehemētius cōculcari. Aut ad extremū reseruat ipsum ad alia certamina. Aut ita fieri voluit quatin⁹ in solitudine quadā segregatus exercitet liberius: ꝛ scopat spiritū suū: recogitās oēs annos suos in amaritudine aīe sue: vt sancti⁹ deinceps ad anteriora se extēdat. ¶ Monicus. Spero volucer vertet oīa in bonū deus: cuius sapientia attingit a fine vsqꝫ ad finē fortiter: ꝛ disponit oīa suauiter/qualē ei conuitē esse ꝑmemoratus es. ¶ Volucer. Cōfidit taliter euenturū sibi deo ꝓpicio: ꝛ in hac meditatiōe ꝯstituit alterā sue cōsolationis causam ꝑcipuā/que versat in reuelatione regiminis mūdi ꝑ scripturā sacrā/que dep dicit: oīa in sapientia fecisti. Et rursus: Oīa quecūqꝫ voluit dn̄s fecit in celo ꝛ in terra/in mari ꝛ in oībus abyssis: que volūtas sicut semꝑ efficax sic ꝛ iusta est: sine qua factū est nihil/vsqꝫ adeo ꝙ neqꝫ foliū ab arbore/neqꝫ passer in terrā (dicēte christo) cadit sine ea. Vehemēs prorsus hec est diuīe libertatis in omni actiōe ꝯcurrētis expressio. Cui volūtati nostra vt ꝯformet oportet. Nā quis es o homo (loquit theologia) qui diuine volūtati ꝑsumis obsistere/vl' aduersus eā temerarius murmurare? Vide q̄d equius est: Aut te volūtati diuīe conformādo subdere: aut ꝙ ipsa tue subseruiat volūtati?

¶ Hanc solidā de diuina ꝓuidētia veritatē si philosophia plene potuisset attīgere: vel suis eā sectatorib⁹ demōstrare: theologiā suꝑaddi ꝑ reuelationē non ita necesse fuerat: ꝙuis voluerit alios deus ꝙ phos cognitionis hui⁹ saluberrime participes fieri. Philosophis vero sic euenit vt maior eorꝫ numerus poneret deū non minori necessitate ꝙ solē agere quicq̄d agit. Unde sic libet depromere.

Primū metrū secūdi libri

dactylicū adonicū dimetrū catalecticū/currens cū vltio primi de ꝯsolatione phie. Nubibus atris.

Sol radianti Luce coruscus
Lumina fundit Semper eodem
Missa tenore Nescit auaros
Cōdere uult⁹ Non sibi fas est
Quin sua uirtus Largiter omnis
Influat orbi Philosophantū
Turba priorum Lege coercet
Hac dominantē Libera dicunt
Non sibi uis est Influa mundo
Qua ualeat plus Aut minus uti
Perpetuata Lege gubernans
Iugiter una Mens sua fato
Stringitur arto Ergo rependi
Gratia qualis Debet eidem
Id quia præstat, Præstet oportet
Vana quid ores Flectere quærēs
Ad tua uota Qui manet idem
Deuius error Iste, sacratæ
Religionis Destruit omne
Robur & aufert Sed nec egere
Crede supremū Quoqꝫ creato
Sat sibi laus est Vt placet & uult
Dat sine motu Cuncta moueri.

Secūda prosa secūdi libri.

¶ Monicus.

Philosophia volucer mundū nō apꝰ Boeciū vtrāqꝫ ponit ⁊ saluat libertatē: dei videlꝫ et nature cuiuslibet rōnis rōne? ¶ Volucer. Constitutus ī superiori lumine potuit ita videre Boecius q̄liter nec platonici/nec stoyci in lumine solo ꝓphetie versati viderūt. Alioquin ꝑpetuitatē mundi (vt alio modo nō attingā) nequaꝙ̄ demōstrare conati fuissent: ex carentia libertatis ad vtrūlibet prime cause: de qua canit theologia dixit ⁊ facta sunt: mādauit ⁊ creata sunt. Nec mirādum hoc in philosophis qui ꝑfectionē ⁊ actionez prime cause venabanꝫ ex inspectione creature visibilis: in qua nō est ꝑ experimentū repire: ꝙ aliqua sit aut possit esse creatio. Hinc ꝓ principio ꝑcrebruit apud eos ex nihilo nihil fieri: sed hec alibi latius tractāda sunt. Et amplectēda theologie traditio ꝑ scripturā reuelatam ꝙ diuina volūtas agit ad extra libere/contradictione ⁊ ad vtrūlibet. sicut historialis ⁊ ꝓpheticus scripture decursus palā mōstrat. Cuiꝰ ratio est quā philosophi vel negauerūt vel nesciuerūt. Deꝰ quippe nō ideo vult res ad extra fieri: q2 bone sunt quēadmodū mouetur humana volūtas ex obiectiōe boni veri vel apparētis. Est ecōtra potius ꝙ ideo res ad extra bone sunt: quia deus vult eas tales esse: adeo ꝙ si vellet eas vel nō esse vel aliter esse/id quoqꝫ iā bonū esset. Propterea bene enunciauit magnꝰ Ambro. post Basiliū ꝙ volūtas diuīa nature prima lex est. Deniqꝫ voluntas etiā creata si concedatur immobilitari circa volitionē alicuiꝰ boni: hoc nō est nisi respectu finis ⁊ eoꝝ siue quibꝰ finis haberi non pōt. Quis ꝟo negauerit diuinā voluntatē nō aliū habere finē quē velit nisi se: qm̄ propter se fecit oīa: ⁊ ꝓpter se erat anteꝙ̄ fierent oīa: qualia ꝯstat nō esse necessario ꝯnexa ad volitionē seu ꝯsecutionē finis huiꝰ: quare nec necessario volita sunt. ¶ Secus in cōicatione diuinarū ꝑsonaꝝ ad intra: que in sua necessitate ꝯsistit sicut in sua necessitate vult se deus. Qualis itaqꝫ repitāda esset diuina ꝑfectio/si ex ꝓditione creaturarū depēderet quas in sui cōparatione constat esse quasi nihilū ⁊ inane. Ita vt mirandū potius videatur immēsam ꝑfectionez fuisse dignatā res tante impꝑfectionis: ⁊ cuiusdā vilitatis ꝓducere ac regere: quas si repēte destrueret vel in vnū cōfunderet/q̄s ei dicere posset/cur ita facis? ¶ Quiniā theologia volens ampliꝰ captiuare oēm intellectū in obsequiū fidei/proposuit in memoriā diuinoꝝ mirabiliū/escam quā dedit dn̄s timētibus se in eucharistie sacramēto: vbi relucet incōprehensibiliter ꝙ sup oēm sensum/sup oēm nature cōmunis ordinē/deus potest/scit ⁊ vult quotidie mirabiliter operari. ¶ Ad consolationē igitur aduene nostri ꝑ recogitatis alioꝝ calamitatibus ⁊ angustijs theologia sumit initiū a prima ⁊ suprema causa q̄ deus est. In cuiꝰ ditione cūcta sunt posita: et nō est qui sue possit resistere voluntati. Dehinc ad inferiores effectus se deflectit. Philosophia ꝟo ꝯuersum vt sepius ꝓcessum retinet ab inferioribꝰ ⁊ cognitis ad supiores ⁊ latētes causas: ductu rationis se subleuās. ¶ Occurrit aūt primitus ī hoc ꝓcessu mirabilitas rerū infra labētium/variabilitas sortis humane: que nunꝙ̄ in eodem statu ꝑmanet. Deniqꝫ ꝯfusio quedā ⁊ impꝑfectio eorū omniū que mūdus inferior ostentat: vt sunt diuitie/opes/dignitates/regna/gloria voluptates/que frequētius in ꝯtraria dilabuntur. Sed inchoat ꝑrius ab alto peregrinꝰ noster fide fultus. Et quoniā sicut solent maiores motus impedire minores: ita grauioris mali recogitatio sufferentiaz leuioris facit equanimiorē. Vult ecce sumus iudex deus (ꝑut edocet theologia) ꝙ ab initio mūdi vsqꝫ hodie et in secula supplicijs infernalibꝰ angeli multi ⁊ hoīes crucientur: vult alios in purgatorij locis penis tradi: conqueri nō audes neqꝫ debes: vult aūt viatores hoīes tribulationibꝰ multis exerceri. Tu quis es q̄ q̄rulādo ꝯtradicas? Quid magnū si corruūt ⁊ pereunt q̄sqꝫ peritura si moriuntur aliquādo morituri? Hoc ꝟo magnū est elaborare quo fine cōdudatur vita: semꝑ victura/vel in societate beatorū vel in damnatoꝝ calamitate. ¶ Monicus. Sentio volucer ꝙ in alienoꝝ sicut ⁊ in ꝓprioꝝ maloꝝ meditatione ꝯtentus nō est aduena noster infima sectari: scandit ꝓtinus ad supma velut in arcem supra quā non est altera: videat aūt ne cadat. Est enī vt aiunt lapsus iste sapientū de ꝓuidētia dei cū arbitrij libertate. Videat insuꝑ nedū fragilibꝰ ⁊ caligantibꝰ oculis incircūscriptibile lumē nitatur attingere/demergatur in tenebras densiores exēplo nicticoracis: q̄d inducit Aristo. ad nitidissimā solis lucem. ¶ Volucer. Tutatur eū monice fides illuminās tenebras suas: ⁊ aciem mētis inualidā sua luce collustrat: vt in tā excellēti lumine figi possit: eiqꝫ sit delectabile/iocundū ⁊ salubre/videre lumē diuinū: quod absqꝫ ea odiosum foret/noxiū ⁊ triste. Proinde iā accepisti quid de cogitatiōe nedū aliene/sed ꝓprie dānationis agit. ¶ Veruntamen ad intelligentiā huius rei ne vel incredibilis vel scādalosa sit ad cognoscendū. Preterea qualiter ⁊ in quibꝰ humana volūtas diuine debeat cōformari: rememoranda est distinctio de triplici voluntate ꝓut ad omnē appetitū nomen volūtatis se ꝓtendit. ¶ Est in sūmo ꝓprie dicta volūtas rōnalis insita portioni sue supiori: que ad leges cōuertitur eternas/vel ad vnicā potius eternitatis legē suaz fecunditate seu virtuositate multiplicē. Est enim iuxta sapientē dei spūs vnicꝰ ⁊ multiplex. Hec voluntas ita semꝑ ꝯformis esse tenetur diuine volūtati cognite: vt aduersus beneplacitū suum nunꝙ̄ remurmuret/quasi vel iniusta sit/vel irrationabilis/aut incōposita/crudelis ⁊ inuidia. Hec volūtas in beatis spiritibꝰ ita diuine cōiuncta est immobiliter: vt sicut ipsi cū deo vnus sunt spūs: ita sit vnū velle ⁊ vnū nolle: q̄d amicoꝝ esse ꝓpriū etiā philosophia tradit. Hinc ꝑ psal. Absorti sunt iuncti petre iudices eoꝝ. Que petra christus est ⁊ deus: q2 christus deꝰ cui sancti iudices seculi ita iuncti sunt: vt absorpti videantur in deo/⁊ vnū facti in cōmunione voluntatū cum eo. Porro volūtas hec in viatori

bus bonis diuine voluntati cognite/licet mobiliter/ conformis est orans ex instituto christi. Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. Quod in oratione sua seruauit dicens in agonia positus: Abba pater/omnia possibilia sunt: transfer hunc calicem a me: sed non quod ego volo/sed quod tu. Consistit in hac conformitate et applicatione voluntatis ad primam et inobliquabilem regulam diuine voluntatis rectitudo cordis nostri: quam consequitur exultatio/leticia/pax/iocunditas/ac vniuersaliter omne bonum: quod videns in spiritu propheta clamauit: Quam bonus israel deus his qui recto sunt corde. Quo contra pessimus iudicatur deus ab habentibus cor distortum: qualiter est in hominibus malis hic in via/flexibiliter tamen: in damnatis vero cum obduratione sempiterna. ¶ Altera voluntas est inserta portioni rationis inferioris: que quidem altera dicitur non in substantia/sed quia conuertitur ad leges vel res inferiores: elongata quodammodo a prima luce et virtute: eo tenebrosior et debilior effecta: quo magis ac magis in inferiorum oblectatione et visione se conuertit/ innectit et demergit. Ita vt nequeat quisque oculos tenebris assuetos in supernam veritatis lucem attollere. Sicut oculus carnis positus et reclusus vbi sol materialis occidit vel occasui proximus est/caligat: hanc voluntatem inferioris portionis quisque vocamus appetitum sensualem non generaliter/sed prout natus est obedire rationi: et ita liber est per participationem: secundum quam voluntatem permittit nos deus multa velle vel optare fieri: quorum opposita vult absolute diuina sua voluntas: vt pius filius bona voluntate vult patrem viuere quem deus mori statuit. Hec tamen intantum recta est si voluntati superioris rationis sicut illa diuine nequaquam remurmuret. ¶ Tertio modo sub voluntatis nomine late sumpto/complectitur omnis appetitus/qui non coniunctam rationem sequi habet: vt est in bolbus de duplici voluntate priori: sed regitur et dirigitur tantummodo/quasi regulata ab intelligentia infallibili que deus est: qui sic res ordinat vt eas proprios motus agere finat. Propterea voluntas hec nullo pacto contrario potest esse vel aduersa diuine voluntati: cuius solius influxum vel instinctum consequitur. Quo fit vt in brutis non habentibus coniunctam sibi rationem culpa careant: motus sensuales quales in singulis variantur secundum naturam huius speciei vel illius: quos omnes in bolbus quodammodo aggregatos inspicimus.

Secundum metrum secundi

libri dactylicum archilochium constans tetrametro buccolico et tribus trocheis: concordat vltimo quinti libri Boetij. Quam varijs terras/si combinentur line due in vnum versum.

A Quot subiecta modis animalia
Passionibus sunt.
Crudelis leo, tigris & aspera,
Trux aper furore.
Indomitus syluas onager colit
Vnicornis atrox.
Lasciuit uitulus, petulans caper,
Et equus superbus.
Astus, fraus uulpi, lepori timor,
Os uorax lupis est,
Liuidus est catulus, sus sordida,
Tardus est asellus.
Vrsa ferox, prudens elephas, sibi
Castitas amica
Turtur fida pari, simplex quoque,
Stulta corde perdix,
Pauo glorius & zelotypus.
Est auara cornix.
Felle columba caret, canit omnia
Bubo dira planctu.
Est apis arguta, mira facit
Arte mel fauosque,
Prouida se formica regit, pigra
Vult cicada soles.
Nisus aues, lucius pisces rapit.
Est odor uulturi.
Pugnaci gallus est pectore.
Miluus est inerti.
Quis philomena modos uestros capit,
Ac alauda uestros?
Tales innumeras animalibus
Inditas uidebis
Conditiones, quas natura dat
Alma cuique sparsim,
Omnia perpulchro regit ordine.
Noxia nulla culpat,
Nullus & error inest, industria
Cuique mira ualde.
Ast hominis ratio complectitur
Omne tale sparsim,
Per uarias species rectrix data
Cui necesse cunctos
Affectus iusto moderamine
Temperet regatque,
Si renuit, peccat, fit seruaque
Turpiorque brutis.
Stet ratio, fiet sibi subditus
Eius appetitus,
Et dominatur ei, quod si nequit,
Haud ream putato.

Prosa tertia secundi libri.

¶ Monicus.

Differet me mei vehementer meique similium crede volucer dum ista perpendo: videns iniquitatem et contradictionem in hominum ciuitate/vel regno spirituali: vbi summa tranquillitas esse debuerat/vbi par erat voluntatem qualibet inferiorem parere superiori: sed hoc euerso turbatoque ordine vt pax abscedat necesse est: nam pax quid aliud est quam ordinis tranquillitas in imperando et obediendo. B

¶ Volucer. Obedit monice si validū fuerit/si viuax τ efficax imperiū:cuiusmodi viuacitatē gratia virtutesq̧ ꝯferunt:ꝑcipue iugis exercitatio volūtatis supioris:vt ad diuinā se cōuertat/videat/obseruet/inhereat. Ita em̄ fiet vt ipsa roboretur τ debilitet inferior in tractu suo:aptior effecta suscipe formā vel influxum seu virtutē a superiori deriuatā. Imitandus est iesus factus nobis a deo sapiētia: qui suscepit τ ostendit in se quid agere debeamus:in quo ꝑter voluntatē diuinā (erat em̄ deus) triplex quā diximus volūtas inuenta est. Voluit ſm primā assidue quicq̄d deus voluit/laudās τ approbans ordinē diuine sapientie/bonitatis τ iusticie: in oībus quecūq̧ voluit τ fecit in celo ꝑ saluationē:in oībus abyssis per damnationē:in terra τ in mari per quandā saluandoꝝ τ damnandoꝝ variam agitationē. Nos itaq̧ iesum ſm hanc volūtatem debemus imitari:etsi nō vsq̧quaq̧ possim⁹ ex equo/dum hic viuimus:qm̄ nondū confirmati sumus:qm̄ per alterā secundaꝝ voluntatū distrahi potest in nobis hec volūtas τ turbari: immo τ ab actu suo penitus impediri sicut τ iudiciū superioris rōnis ſm quod dirigit/pōt absorberi. Secus in christo sicut in beatis: qꝛ ſm hanc portionē beatus fuit in via christus. Nihilominus hec volūtas in christo voluit vt inferior duplex voluntas ageret motus suos in oībus absq̧ peccato:hinc doluit/hinc tristis τ mestus fuit/hinc orauit/hinc misericordia motus est super turbas τ egrotos:hinc lachrymatus est/hinc conquestus est tanq̄ sensualitatis aduocatus/deus deus meus vt quid dereliquisti me:qm̄ portio inferior absq̧ vllius ꝯsolationis redūdantia supioris ad eā/dimersa erat ī acerbissime passionis abyssum. Nemo aūt vnq̄ carnē suam odio habuit. Hinc postremo: cum clamore valido τ lachrymis deo supplicans/expirauit.

¶ Exemplū igiē dedit nobis deus: vt quēadmodū iuxta hanc duplicē voluntatē fecit:ſm quā erat viator/ita τ nos faciamus/tā pro nobis q̄ pro frātrib⁹ ploremus/oremus/ tristes simus τ clamem⁹: qꝛ sic est volūtas dei cui superior nostra voluntas ꝯformis est si bona est. Cōsurgit inde meritū multiplex si nō dimoueē a statiōe sua:hoc est si ꝑpter mot⁹ inferiores illi⁹ duplicis volūtatis nihil vspiā mali agit quod diuie sit aduersum. ¶ Monicus.
c Sed quid aget paupculus τ infelix viator venūdatus sub peccato:sentiēs cū aplo aliam legē in mēbris suis repugnantē legi mentis sue: τ captiuantē sub pctō/qualē philosophi experti sunt? Quis em̄ viuēs expers esse pōt? sed originalis causa tāte corruptionis fuit eis incognita:quā theologia reuelauit. Nōne dum conaē animus assurgere illico quasi paralysi dissolutus aut debilitatus coluber relabitur? Ve nobis viatorib⁹ quos fatigat τ sepius interturbat volūtas inferioris rationis: enitēs ad se trahere superiorē rectricē voluntatē:pondere graui fomitis originalis/grauiori peccati actualis:grauissimo inueterate cōsuetudinis:τ sup oēm modū ingenti mole obdurationis:qualiter in christo nec fuit nec esse potuit/nec similiter ē in beatis.

¶ Volucer. Exclamemus monice cū aplo: Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis hui⁹? Subinde respōdeamus: Gratia dei ꝑ iesum christū. Dicam ꝯsidē:fiat nobis dñe ſm iudiciū atq̧ desyderiū:nō inferioris sed supioris rōnis atq̧ volūtatis:fiat in nobis sicut ī celo fit vbi mot⁹ regularis ꝑmi mobilis tāq̄ rōnalis tēperat obuias reuolutiōes orbiū inferiorū siue planetaꝝ. Porro ꝯtranitamur vt possum⁹ retinētes saltē in suspenso quodā liberū arbitriū ne ꝑcipitāter eiciat acū suum:qm̄ in hac vi suspēsiua (sit velle sit nolle sit actus medi⁹) saluaē ꝑcipue libertas arbitrij τ sua in nobis vtilitas. Alioquin sine suspēsione tali vel remsu voluntas inferior fortificaē assidue:rebellior q̄z τ indomabilior efficiē vsq̧adeo q̧ sicis fit in mētis insipiētibus:que carēt arbitrij volūtate suprema:imo ꝟo plurimū differt:qꝛ substernit τ seruire facit sue libidini dñam voluntatē deterior effecta brutis:quo seuissima ē iniusticia ferēs arma.

¶ Omittamus eos q̄s ad hanc seruitutē malicia pertrahit:loquamus illos q̄ iudicium rōnis (quo libertas radicaē) vel nullū habēt: vt infantes τ fatui: vel imperfectū vt pueri/vel inualidū vt femine nāq̧ varium τ mutabile semꝑ femina. Q, si causa cognosciē cur pueroꝝ sit imperfectū τ mulierū inualidū iudicium. Credi nō potest quantā turbā huiusmodi pueroꝝ τ puellarū inter barbatos hoies experimur. Multi multa super hac re locuti sunt astrologi/medici/philosophi:et hi vario mō/poete/magici/ ꝑphete falsi vel idolatre. Propheta verus tandē dixit de deo: Qui finxit singillatim corda eoꝝ: qui intelligit omnia opera eoꝝ. Et sapiēs Cor regis in manu dei est: quocūq̧ voluerit/declinabit illud. Qui ſm apostolū: Cuius vult misereē/ τ quē vult indurat. Theologia ꝟo recipiens ex oībus priorū dictis id quod ꝑbabilius est/τ improbabilia reijciens: conflat τ colligit pro statu vie τ nature destitute causam talem. Itaq̧ sicut anima D rōnalis dependet a corporali dispositione vel armonia: nō quidē in esse cū sit immaterialis τ immortalis/sed in opari in corpore. Ita ſm varias operatiōes suas ꝑsupponit τ requirit diuersas dispositiones armonicas: vnā habet vt informet τ sustētet corpus: alterā vt vegetet τ augeat: alteram vt moueat τ sensificet. Et hoc quidē nō vno modo sicut nec vnus est tm̄ sensus carnis: sed est exterior τ est interior multiplex:q̄s int̄ harmonias nō dubiū quin primā in ꝑfectione secunda excedat: secundā tertia:τ ita de reliq̄s. Neq̧ negat aliq̄s quin in ꝑdictis opationib⁹ vtaē τ egeat aīa rōnalis organo corporeo:sicut est forma corporis organici physici hoiem in esse ꝯstituēs. ¶ Verū supest alia pfectior operatio rōnalis aīe supra brutales: in q̄ cōuenit cū angelis: quā operationē dicimus intellectualē/in q̄ radicaē libertas arbitrij:q̄ libertas est facultas rōnis τ volūtatis:qꝛ nec volūtas sine ratione eligeret:nec ratio sine volūtate vellet:libertas idcirco cōplectiē vtrāq̧ vim. Rursus hec opatio intellectualis q̄uis in se non sit organica/presupponit tm̄ dispositionē organicā in sensibus:ꝑsertim interiorib⁹ perfectiorē/lucidiorē τ quietiorē q̄ aliqua sit aliarū; oēm em̄ intelligentē (sicut dixit.

Aristo.) necesse ẽ phantasmata speculari. Quãtũ Auicẽ. & Algazel cũ siĩibus tradiderũt intellectũ desup illustrationes ab intelligẽtijs sine sensu ꝑuio vel inspectiõe phantasmatũ posse suscipe: hinc ꝓphetias & diuinationes tã in vigilia ꝙ in somnijs saluare nitunt: sic aliq tradiderũt phantasias oẽs brutoꝝ & hoĩm a celestib⁹ corporib⁹ exoriri: lõgũ ẜo ꝓsequi esset opiniões singulas. Redeam⁹ ad cõpendiũ & dicam⁹ vt cepim⁹ ꝙ intelligẽdo ꝑmit⁹ & spẽs intelligibiles eliciẽdo: necesse est phãtasmata speculari: nõ certe q̃liacũqȝ / sed ordinata pura & lucida: si liberũ arbitriũ debeat esse ꝑfectũ/stabile & integrũ. Cũ aũt mille modis imo innũeris cõtingit istã quã vsus liberi arbitrij ꝑrequirit armonicã dispositionẽ nunc totaliter impediri: vt in infantib⁹ & fatuis/ebrijs & amentib⁹ multis: nũc imperfectã haberi: vt i pueris: nũc instabilẽ & variã: vt in feminis & in oĩbus gñaliter q̃ varijs passionibus affecti sunt: tandẽ integra vix habet hmõi dispositio ad queqȝ intelligibilia ꝓpt̃ defectũ ꝯsurgentẽ ex naturali vel accidẽtali cõplexiõe. Quo fit vt diuersi vigeãt vsus liberi arbitrij: quidã in istis alteri in alijs/ & nequaꝙ in vtrisqȝ. Quid dicim⁹ de diuersis hoĩb⁹ cũ varietatẽ istã diuersis tẽporib⁹: imo eodẽ die & fere de momẽto i momentũ cognoscat hõ qui se discusserit acriter in seipso: dũ famelicus aliter iudicat ꝙ replet⁹/sobrius ꝙ ebri⁹/mãsuet⁹ ꝙ ira succensus/vigil ꝙ somnicolosus/amãs ꝙ inuid⁹/ꝯtinẽs ꝙ libidine stimulat⁹/humiliat⁹ ꝙ exaltatus. Et ita de reliq̃s sine nũero. Neqȝ tñ adhuc attigim⁹ melancholicas phantasias: quas infinitas medici tradunt ex humoꝝ corruptione varia generatas: formata eñ (gratia exẽpli) phantasia fumis grossis obtenebrata: phantasmata terroris & horroris: sicut puer sol⁹ in tenebris inde clamans & fugiẽs. Qua ex re semꝑ tristes sunt aliqui aliqui e diuerso iocularitter /leti.

Tertiũ metrum secundi:

dactylicũ/pentametrũ/sapphicum. Et currit cũ carmine septimo quarti libri Boetij.

Splendidi solis radij uidendos
Exhibent sese uisu fideli
Dũ serenus sit medioqȝ purus
Aer, immo perspicuo refulgens
Guttulæ roris, pluuiæ ue densæ
Rarus aut nimbus uel opaca nubes
Pendulũ si se per inane librant
Frangitur circa radius cathecum
Visibus falsas tribuit figuras.
Mille protendens oculis colores
Iridis micans pluuiosus arcus.
Halo lunaris, uaria uel ortu
Sol uel occasu specie nitescens.
Par in obiectis speculis uidere
In quibus distant color & figura
Pro situ tali uariaqȝ forma.
Est agens uirtus animæ suprema
Quæ relucessit radians in ima
Parte passiua species in actum
Efficax ducit, sed speculatur
Per prius grossi simulachra sensus
Spiritus quæ fert cerebri medullis
Cum quibus fumos recipi putato
Hos uagos, turpes, fetidos & atros,
Alteris mulcens nitor est & ordo
Pulcher, aptatus numero placenti
En habes causas sapienter aptes
Cur sit elusus rationis usus
Arbitrans plene nec inest facultas.

Prosa quarta secũdi.

¶ Monicus.

Intelligo volucer ꝙ late pateat ista de phãtasijs cordis/de fallacib⁹ iudicijs aie ꝑscrutatio: ẜm quã meminisse debet hõ fragilitatis & imꝑfectionis sue. Nã q̃liter inueniet aliq̃s q̃ ꝑtactis incõmodis vel in aliq̃ nõ sit obnoxi⁹/sed quẽadmodũ de vitijs Hora. dicit: Optim⁹ ille est q̃ minimis vrget: ita liber ille dicẽdus est q̃ nõ vltra cõem hoĩm modũ/ melancholicis phantasijs irretit. Redeat ẜo sermo noster vnde sumpsit exordiũ vt ꝯsonus sibi fiat. ¶ Volucer. Redeat volo: ꝑmisim⁹ quidẽ inuestigãdo ꝯsolationẽ aduene nostri suꝑ ꝯtritiõe gẽtis sue: ꝙ cũ theologia ad cõformandũ volũtatẽ suã diuine volũtati ꝑmit⁹ anhelat. Ita eñ habitur⁹ erat cor rectũ/ac ꝑinde letũ/pacificũ & trãquillũ. Sed qñ de q̃ voluntate sermo fieret ignorare poterat: distinctio trimẽbris de volũtate subiũcta est. Reddite ꝓinde rõ cur in volũtate ꝑpedit libertas arbitrij: q̃ facili⁹ appareret q̃liter adiuuat. ¶ Progrediẽtes igit dicam⁹ ꝙ intellectus postꝙ inspexerit phantasmata/ põt inde spẽs itelligibiles elicere: denudãdo quodãmodo eas a naturali ꝯditione/ & in eis effodiẽs agalma spũale: hoc ẽ simulachꝝ vel ꝯceptũ nũc vniuersalẽ nũc specificũ: quo facto intellect⁹ taliter actuat⁹ iã põt ratiocinari nõ inspecto phãtasmate: iã silogizat/discurrit/regulas artiũ sibi format gñales & infallibiles ad exẽplar artis prime. Neqȝ negãda est hec vis intellectiua: cũ de virtute estimatiua fateamur ꝙ ex sensatis elicit spẽs isensatas: vt ouis inimicitiã ex figura lupi. At ẜo dũ semel actuata fuerit ꝑ phantasmata ortũ habẽtia ex aliq̃ sensuũ exterioꝝ: iã potest alia sibi formare tal' generis in somno vel vigilia: aliter nõ. Cui⁹ signũ est ꝙ a natura ceci nõ somniãt neqȝ phãtasiant de colorib⁹: neqȝ de eis scientiã habẽt vllã. ¶ Deniqȝ ꝑ ꝯtemplationẽ (vt alibi dicendũ est) venit mẽs ad intelligentiã purã & simplicẽ sine motu v'l discursu ad exemplar: licet imꝑfectũ valde simplicis intelligẽtie diuine: q̃ vnico ꝯtẽplat intuitu ꝑsentia/ꝑterita & futura: & instar centri intelligibilis stabilis manens dat cũcta moueri: sic vnica & inuariata respicit & intelligit oĩa que motui subiecta sunt. Ad hũc statũ

theologia suadet aspirare cui quāto primior tāto sublimior et liberior est volūtas: q̄ velut ex alto iubet et imperat sensuali volūtati: ppter cui⁹ tactū: sicut nec ppter motū naturalis appetitus nō deserit locū suū quo adheret deo: ponens in eo spem suā/fidem atq; dilectionē. Quod si iuxta sapientis verbū sicut parturientis cor suū phantasias patit ut sit in sensualitate nō dat illis cor suū intellectuale/nisi ab alto imissa fuerit visitatio ſm quā regitur/agit atq; dirigit: nō quidē fatali necessitate seu fluctuatione fortuita. ¶ Colligim⁹ ergo ex imensa
B diuine cognitionis viuacitate longe sup nostrū cognoscendi modū simul et ex volūtatis libertate: q apud eā nihil est fortuitū/nihil casuale/nihil insuper ad extra necessariū vel fatale. ¶ Ratio primi est: quoniā nihil agitur in mundo/ quin ab eterno preuiderit illud deus: cum tota serie causarū etiaz minimarū. Secus apud homines preter quorū intentionem pdeunt effectus ex variarum ignotarumq; eis causarū concursu: quemadmodū videre est in inuentione thesauri dum terra foditur ut excolatur non ut aurū inueniatur. Hinc ortum habuit fortasse illud Aristotelis/q ubi magis est de intellectu/ibi minus de fortuna. Recte quidez adeo ubi totum est preintellectū nihil est fortuitū. Si vero fortunam quis transferat ad causam pducentem effectus qui ducunt in ordine ad nos fortuiti sic primā causam dicere possumus esse fortunam: quoniā principaliter et immediate concurrit ad omnem effectū. Dedisset hoc modo Uirgilius verū epiteton fortune dicēs: fortuna omnipotēs: et Salustius: Sed profecto inquit fortuna in omni re dominatur. Ceteruz de fati necessitate liquet ex premissis q nihil in rebus creatis tale sit facta ad primā causam comparatione que nulla actionis necessitate constringitur: neq; respectu celi/neq; respectu terre et omniū que in eis sunt. Coagit tamē differēter in actionibus que dicunt naturales quibus nō est annexa ratio propria: nec ex consequēti ullam habēt libertatem seu contingentiā in agendo ex principijs suis intrinsecis. Aliter in habentibus coniunctā rationē quibus intrinseca facultas est volendi vel nolendi ſm iudicium proprie rationis. Nihilominus si ad primā causam naturaliter agentia retuleris illa nō necessario sed contingenter efficiūt motus suos: hoc in miraculis factis circa solem/circa ignem/circa mare et bestias perspicuū fidelibus est. Datur itaq; regula q in omni productione si cōcurrit aliqua causa libere contingēter agens quotquot fuerint naturaliter coagentes effectus ille cōtingēter pducit. Una in re patet q actus elicitus create voluntatis sortit contingentiam ex duplici radice/ex sua intrinseca/ et ex supe-
D riore diuina. ¶ Monicus. Causam non inuenio volucer his q̄ dicta sūt repugnādi: neq; aliter philosophie verba loquētis apud Boetiū de fatali necessitate recipiēda puto: scis autē conturbari nōnullos apud q̄s deus ita consyderat tanq̄ rex supremus q̄ vnico semel imperio constituerit vniuersum mundū: dans vnicuiq; rei proprium officiū: quēadmodū terrenus rex instituit vel exercitū suū vel curiā iudicioꝝ et legū/aut artifex aliquod horologiū. Ipse vero deinceps manet quietus/neq; sollicitus p singula. Nituntur hanc estimationē suā fulcire p vulgatū illud Augustini verbuz: Deus sic res administrat ut eas proprios mot⁹ agere sinat: q̄ et prophetico ore dixit: Ego sum deus et nō mutor. ¶ Uolucer. Ita est monice redeūt tales ad superius in pbatā philosophantiū opinionē: quā insectant multi secularium literaꝝ ac existimatio vulgariū: quoꝝ videbis aliquos si ad scripturā sacrā se cōuerterint nihilipendere aut irridere simplicitatē eius: eo q maxima pars continet historias: habem⁹ inquiūt alūde nos rationes historicas/ q̄ et stili splēdore et rerū gestarū magnitudine nō inferiores existūt. Uerūtamen hoc interest: q̄m historias h3 scriptura sacra prout in eis contenta reuelauit deus p prophetas: longe prius antequā fierēt. Ex quib⁹ pulcherrime ac saluberrime veritates elucescūt. ¶ Elucescit primo diuina oīm precognitio simul et puidentia regitiua oīm q̄ gerūtur tā in celo q̄ in terra/ que volūtati sue seruire facit vniuersa/nūc p bonos/nūc per malos/aduersus quā nō est sapientia neq; consiliū: adeo q homines vel demones implēt hanc dispositionē reuelatam dei/dū conant illaz vel effugere vel frustrare. Sunt in exēplū vendit⁹ ioseph: et exposit⁹ cū alijs infantib⁹ in aquis moyses: et dauid a saule persecutus: cū ceteris absq; numero. ¶ Elucescit preterea q pnunciatiōes dei facte p prophetas vel scripturā conditionē sepe recipiūt licet expressa nō sit ſm varietatē meritoꝝ vel demeritoꝝ apud illos qb⁹ vel p qb⁹ huiusmōi pnunciationes fiunt. Hoc de iona respectu niniuitarū: hoc de Esaia respectu ezechie: et ita de reliquis liquet. Relinquit idcirco semp hominib⁹ dum viatores sunt penitētie locus et pie orationis atq; conuersionis effectus: nec ex immutabilitate dei vel pnunciationis sue desperationi locus datur. ¶ Elucescit amplius nō esse seruiendū deo p sola psperitatis adeptione vel aduersitatis euitatione temporali: que veritas in euāgelio manifestius tradita est/ q̄ lex antiqua tēporalia cōmoda vel incōmoda rememorans exponeret. Est equidē premiū prestantius merito: nihil autē temporale prestantius est virtute. Sed neq; cū stoicis dicere satis est virtutem esse premiū sui: sicut vitiū seipsum penam habet. Alliciendi fuerūt homines ad laboriosa virtutum opera: et a suis voluptatibus vitiosis arcendi per separatū aliquod maius tam premium q̄ supplicium. Ad quod philosophia quia pertingere non potuit hic deficit cū sua consolatione: deficiunt et illi qui volentes suis exhortationibus vel predicationibus bene instituere ad amorem dei pmittunt pro illo quasi cōmutationē quādam/bona temporalia/ut diuitias/ut sanitatez/ut prolem egregiam: aut aliquod similiū. Sic enim et cortex litere veteris pretendebat: quis intus prophetici et eleuati viri spiritualia sub his temporalibus promissionibus obumbrata conciperent et gustarent. Sed de hoc latius infra. ¶ Elucescit 3
postremo ex hac diuine voluntatis ad utrumlibet actione extra se liberrima que solo nutu temperat orbem: q orationes spesq; nostre dirigūtur

nō inaniter ad deū/q̄uis immutabilē: quia cetera oīa mutare scit ⁊ potest duz vult. Et hic generalis motus insitus omni creature/quē obedientialē no minare possumus/vt eius sequatur imperiū: quēad modū de ascensu gratis ne vacuū fiat/dici solet. Et pfecto si deus sinat res agere ꝓprios motus/ꝯsequens est vt eos possit vel impedire vel mutare: alioqn nō iam res sineret/sed agerēt/vellet nollet. Quinetiā ministratio nonne reponit in ordine causaꝝ quas ab initio de⁹ instituit? Propriꝭ aūt motus angeloꝝ liber est in agendo. Proinde sicut spūalia potiora sunt tempalibus/tanq̄ illorum finis: ita fit in tempalibus mutatio/ꝓut exigit gratuitum regimen spūalium: pſertim ad finem eterne beatitudinis ꝯsequendum. In hac aūt regione vel ordine spūaliū reponunt diuina charismata/pcipue fides/spes ⁊ charitas: quibus mot⁹ inditus ⁊ quasi ꝓprius est impetrare miracula deū expedit: vt ꝙ in aquis validis terra appareat arida: in medio fornacis ardentis fit ventus roris: ꝙ mōtes transferant: ⁊ quod longe maius optabiliusq̄ est/fit p istas virtutes ⁊ ordinem eius subnixam/ vt expeditū fit ⁊ alacre liberum arbitriū volūtatis humane/ad dirigendū pedes sue affectionis ⁊ intentionis/in viam pacis ⁊ salutis. Ad ꝯformandum pterea diuine volūtati suā eidēq̄ ꝑsius inniti dicendo cū ꝓpha: Ut iumētū fact⁹ sum apud te/⁊ ego sp tecū: tenuisti manū dexterā meā/⁊ in volūtate tua deduxisti me. Uñ libet collocutiōi dici ꝑtis terminū dare sub hoc metro.

Quartū metrū ⁊ vltimum

secundi concordat metro secundo huius libri: Quot subiecta.

Vminis orbus subsidium sibi
Quærit a uidente,
Cui plus nititur ut magis audijt
Imminens periculum.
Matrem dum cecidit puer aspicit,
Ac ei manum dat.
Scit quia non ualet ex se surgere,
Quærit hinc iuuamen.
Vulnere fractus qui medicamina
Nouit, hunc requirit.
Potat amaris, urit & ignibus,
Huic obedit ultro.
Litibus implicitus, sibi quærere
Iure uult peritum.
Dictaq; nec refugit sua credere,
Conscius suimet.
Cur igitur cæci, pueri quoq;,
Sancijq; ualde,
Iuris & ignari, nos tradere
Non cito uelimus
Christi tibi, qui rite per omnia
Vis opem referre.
Quo sine nulla ualent discrimina
Vi uel arte pelli.
Duc petimus quo uis, mora nulla sit,
Ibit alacris mens.
Si caro tardat, per q; pericula
Cuncta te sequetur
Grata, nec inualido cum murmure
Perget aut trahetur.
Cur peccata sciens cumulet noua
Dum licet mereri?

¶ Libri secundi finis.

Liber Tertius.

Prosa prima. ¶ Monicus.

Ssū volucer desyderās rursus ex te audire v bū sup ꝯsolande pegrini: solli citā eīn sup hoc auiditatē ex puigili cordis mei cura quęte loco tempeq̄ ꝑuenit/intelligē. ¶ Uolucer. Spes vt dixi moni/solatur eum: ꝯfugiēs ad deū tanq̄ ad thronum gratie/ad templū ⁊ aram misericordie/ad arcam federis/ad libertatis asylū/ad firmā petrā/⁊ solidū littus. A natura siq̄dem ita videmus institutū vt debilior innitatur fortiori: sicut vitis vlmo/edera quercui/naufragus tabule/puerul⁹ matri. Salat ipsis pterea scriptura sacra/reuelās decursum mūdani regiminis/a pma volūtate liberrima: cui nostra ꝯformis esse debet. Quēadmodū vero p spem vis irascibilis/sic p huiusmodi ꝯformitatē rōnalis ordinatur ⁊ ex ꝯsequenti ꝯcupiscibilis/dum ita fuerit conformis ⁊ subdita ꝙ ipsius ⁊ dei sit vnum velle ⁊ vnuz nolle/quod amicitie ꝓprium est. ¶ Uidens autē ꝙ irascibilis per impatientiā ꝯturbatur: ⁊ p ignorantiā seducatur rōnalis. Deinceps igitur complebitur sermo sup impedimentis huiusmodi tollēdis pmū p patientiā/alterū p doctrinā: vbi nōnulla q̄ in prioribus dici potuerant/inserentur. ¶ Monic⁹. Placet quod dicis: quoniā ⁊ dictoꝝ recordationē summariā/⁊ dicendoꝝ lucidū ordinem tradis.

¶ Uolucer. Locuturus ergo de consolatione p patientiā/recte mihi videor id agere si de moderamine zeli inchoauero: habet itaq̄ zelus inter passiones vehementiā multā. Audi sapientē: Dura sicut infernus emulatio. Prefert insup sibi speciem iusticie quo fit efficacior ad nocendū dum deuiat. Quid enim efficacius ad nocendum q̄ familiaris inimicus: ⁊ q̄ demoniū meridianum quod in angelum lucis se transfert? ¶ Porro zelus ⁊ si quandoq̄ significat inuidiā/quādoq̄ odiū/aliq̄n imitationem: vtemur hic zelo prout est desyderiū vehemens/quo quis incitatur ea tollere q̄ rei sibi dilecte videntur aduersa. Sic homo zelat pro vxore ne mechus abutatur ea: et hinc zelotypa mater pro filia ne violetur: iustus pro domo dei volens

ab ea tollere quicq̄d viderit scādaloꝝ. Unde istud est: Zelus domus tue comedit me. Cuius recordati sunt discipuli christi / dum eiiceret vendentes et ementes de templo / seu domo dei. zelum hūc ultimū laudauit q̄ dixit / nullū esse deo acceptius sacrificiū ꝙ̄ zelum animaꝝ. Uere q̄dem si comitet ipm beniuolētia / discretio ⁊ constātia: q̄ tria si deserat aut contemnat zelus / recte compaueris ipsum gladio bicipiti in manu furiosi: igni rursus ⁊ fulmini / sine obice puaganti.

Primū metrū tertij monocolon choriambicum asclepiadeum / currens cum primo carmie Horatij: Mecenas atauis edite regibus.

Ingēs flāma rapax libera si mācet
Mox suprema domus puolitās uorat,
Quo plꝰ absq̄ mō torrida cāduit
Aestas, fulguribus crebrius emicat,
Elisusq̄ uapor dissipat infima.
Est igni similis zelus & æstuat
Intus cor, stimulans quo uehemētior
Incumbit cohibe, fac teneat modum,
Collidunt in eo se pariter duo
Affectus, nimiū singulus improbus.
Hinc impellit amor, hinc furit odiū.
Zelus nam quia rem diligit & colit,
Ledi non patitur, protinus incitus
Ira corripitur, recta nec inspicit,
Odit, persequitur, nec requiē capit,
Fingit iusticiam, tendit in ardua,
Supra posse ferox frangitur & ruit,
Secū multa trahens quæ pereūt simul.

Secunda prosa tertij.

¶ Monicus.

Nunne zelus excusat o volucer ꝓpt intētionē boni finis / etiā si lesent: vt
D ost vult tollere scādala a domo dei / satagēs ab hoībus vel hereses corrigi / vel simoniā abijci / vel tyrānidē cōpesci? nōne suffragat sibi vbū christi? Si oculus tuus (q̄ est intētio) fuerit simplex / totū corpꝰ tuū lucidum erit. ¶ Uolucer. Audisti christū alibi dicentē: Ecce venit hora ⁊ nūc est / vt ois qui interficit vos / arbitret se obsequiū ꝑstare deo: qs tamē dixerit ꝙ hec intētio reddiderit occisores martyꝝ absq̄ noxa? Quid q̄so iudeos magis excecauit ꝙ̄ zelus legis antiq̄: quā putabāt christum subuertere velle? De q̄bus aplus: Testimoniū perhibeo eis ꝙ zelū hn̄t / sed non s̄m sciam. Proinde multos inuenimus ex hereticis etiā hac tēpestate quos fefellit talis zelus tollēdi scandala a domo dei / ꝑ hanc aut illam ꝑdicatōis viā. Hinc hereses cōtra ꝑmatū romane ecclie / ꝙ sine ea stat salus: cōtra dotatiōes vlis ecclie / ꝙ sunt vt venenū effusum sup eam oīsq̄ simonie officina; cōtra ꝑlatoꝝ statum splēdidū / et amplā familiā / ꝙ a secularibꝰ eripi ꝑsit eis oia. Contra religiosoꝝ obseruantiā / ꝙ aduersant libertati legis christi: ⁊ estimāt questū pietatē. Contra oēm gnalit ꝑsidentiā / ꝙ nullus ꝑscitus nullus existēs in pctō mortali iuste dnat: neq̄ ꝑlatus est / neq̄ sacerdos: qm̄ in charitatis radice fūdat (vt dicūt) nulꝰ ꝑsidētie: ⁊ ita de plurimis. Duz eñ displicuerūt mores / subozti sunt errores: damnatus est ꝑterea status / quādo displicēs in eo cernebat abusus: exēplo medici stulti destruentis sub lectum / dum conat expellere morbū. ¶ Ceterum R reminiscaris velim eoꝝ que dies hesterna disseruit sup turbatione iudicij rōnis. Addit aduena noster exemplū aliud / ⁊ id plane crebro. Expimur aut sepius nōnullos qui vigilātes loquunt sicut somniantibus / nihil pene dicētes qd sibi cohereat: hanc passionē frenesim medici / vulgus fantasiā vel reueriam / gallice resuerie denoiat: cuius cā est: quia fantasmatibꝰ reꝝ intus occursantibus vtunt pro veris rebus ad extra positis: quēadmodū somniātes / ꝑsertim illi quos exercere opa vigilantiū compertū est: q̄ cū expgefacti fuerint / inueniūt se deceptos in aliquo suo iudicio / quātūcunq̄ visi fuerint in somnijs velut in vigilia se gessisse. Profecto nō dissimilit euenit aliquibus vehementer affectis et passionatis / ꝙ in vigilia sensibus apiis patiūtur aliquid simile dormientibꝰ. Sunt eñ consopiti ⁊ soporati vł debriati passionū radicataꝝ fumositatibus: q̄ licet eo tūc sibi videant sapiētes ⁊ virtuosi vt vel liberales / vel magnanimi / vel humiles / vel valde zelātes rēpublicā: verūtñ cessantibus hmōi passionibus / intuent in vigilia ꝟtutis ⁊ ꝟitatis se quasi somniasse ⁊ in aliquo semetipos notabilit fefellisse. Nempe quibus erat ex aliqua pte sopitū rōnis iudiciū: adeo ꝙ nullis clamoribus ex aduerso mouentibꝰ possent aut vellēt expgisci / nec suadentibus obedire. Cur ita? nisi ꝙ simulachra ꝟtutum intus fabricata ꝑ veris virtutibꝰ amplexant in somnio vanitatis: vbi mentit iniquitas sibi / dicens zelum esse qui furor est / iusticiā que crudelitas est / correctionē que diffamatio est / prudentiaz que calliditas est: ⁊ ita de ceteris. Sic ira / sic inuidia / sic odiū / sic amor in excellētia iudiciū rōnis offuscat / cōsopiūt ⁊ excecant ꝙ̄diu durauerint. Durāt ꝟo q̄sq̄ plus / q̄sq̄ minus ꝑ varijs hoim moribꝰ ꝑ cōsuetudine / ꝑ cōplexione / ꝑ occasionibus datis aut acceptis. Odiunt ⁊ refugiunt qui hac spūali frenesi laborant reꝑhendi / sicut litargicꝰ expgisci: spernunt alioꝝ cōsilia: nempe q̄ plus alijs sape saltē in hac sua re / acutiusq̄ circūspicere dissiniunt apud se retinent. Eos ꝑterea qui se non sequunt / culpant: vel de negligenti torpore circa ea que dei que reipublice sunt / aut de dissimulatōe / vel inordinato timore criminant ⁊ ridēt. Currūt tanq̄ asinus indomitus in omne ꝑcipitiū / relinquēte eos in manu cōsilij sui deo irato / q̄ supbis resistit. ¶ Monicꝰ. Nonn tales aliq̄ q̄les erāt opinor Symeon ⁊ Leui: quoꝝ a patre maledictꝰ furor / q: ꝑtinax: et indignatio q: dura: eo ꝙ sint vasa iniq̄tatis bellātia. ¶ Sed quo pacto ꝟi zeli cognitio ꝑstabit au-

dire desyderio. ¶ Volucer. Verũ zelũ eleuate p-
D prieq̃ descripsit qui dixit allum comedit zelus do-
mus dei q̃ scandala q̃ vider in eccl̃ia tollere vult si
põt: si nõ põt / tolerat ⁊ gemit: vulgata v̄o regula
habet: illud possumus qḋ de iure possum⁹: vbi no-
uerimus plurimũ interesse in eo qui zelat si fungit̃
autoritate iudiciaria / aut si caret illa: vtrobiq̃ ta-
men obseruanda lex illa. Juste quod iustũ est exe-
queris. ¶ Monicus. Vellem separatus sup his ser
mo fieret / ⁊ p̃mo de zelo fungentiũ publica ptãte.
¶ Volucer. Fiat ita: ⁊ quot insidijs expositus est
iste zelus / accipe. Insidiat̃ impotẽtia ꝑpter quã
iubet sapiẽs: Noli velle fieri iudex / nisi v̄tute vale
as erũpe iniq̃tates. Judex itaq̃ q̄d aliud agit pro-
ferens sniam cuius executionis non habet facul-
tatem nisi iusticiã exponere vel ɔtemptui / vł discri
mini? Insidiat̃ ignorãtia eoꝝ que status requirit
esse cognoscenda: hoc in p̃latis plurimis respectu
legis euangelice: hoc in seculi iudicibus quo ad ci
uiles ɔstitutiones inuenimus / quales esse dãnabi-
les mechanici monstrãt: inter quos nõ recipit̃ ni
si q̃ in arte sua peritus est. Turbat etiã in aliq̃ib⁹
lr̃atis hũc zelũ defect⁹ expientie: que circũspicere
facit omnia / vt tandẽ eligatur nedum id qḋ de se li
cet / sed qḋ expedit: id est quod expedire fit / attenta
circũstantiaꝝ qualitate. ¶ Turbat alios incõstan
tia ꝑsecutiõis eoꝝ q̃ bñ p̃consiliata / ɔclusa / ince-
ptaq̃ sunt: quos vel ira suboriens / vel humanus ti
mor infortunij ɔtra se vł affines deijcit a cathedra
iudicij. ¶ Quocõtra ꝑtinacius obfirmant̃ alij in
male p̃consiliatis ⁊ ceptis / fatuo quodam pudore
victi / ne vinci videant̃: exemplo militũ quos in cer
tam vltro mortẽ vitiosus fuge pudor impellit.
¶ Quid existimes p̃terea de ɔsiliarijs mendacib⁹
⁊ corruptis: a quoꝝ seductiõe vix aliq̃s in potenta
tu ɔstituturus / securus est? Quid de notarijs ⁊ ꝓmo-
toribus? Sed regerit̃ culpa in eos qui tales eligũt
nec corrigũt: qui sola insuper sibi placẽtia dici vo-
lũt / qualis erat Achab. Vex est q̃ppe illud sapien-
tis: Princeps q̃ libenter audit v̄ba mẽdacij / oẽs
ministros hab3 impios. ¶ Efficacissimũ insuper
corruptiuũ zeli boni ⁊ debiti notat scriptura cũ ex-
perientia esse muneꝝ receptionem a manu / lingua
vel obsequio: vnde sequit̃ acceptio ꝑsonaꝝ / simili
ꝑ reatu damnans vnũ / absoluẽs alteꝝ / que oĩa
ꝓhibuisse legit̃ cognatus Moysi / dum eidez opti
me politie formam describeret. ¶ Sunt qui se suf
ficienter existimant rempublicã regere si ɔstitutio
num onera multiplicauerint: Si sententias pena
les vt excõicationes fulminauerint: maneant autẽ
ipsi negligentes: similes facti pedagogis repro-
bis qui negligentiã suam ⁊ ignauiam purgare se
putãt: si pueris suis cõminationes crebras indixe
rint: si v̄beribus eosdẽ affecerint. ¶ Inuenies ali-
os suis ita ɔstitutionib⁹ positiuis inherẽtes vt nul
lam epikeie v̄tutẽ admittere velint / sciãt aut pos-
sint: apud quos summũ ius / sepe summa iniusti-
cia fit. ¶ Alij passim hac epikeie vel eq̃tatis regu
la sic abutunt̃ / q̄ nihil in legib⁹ / nihil in ɔstitutõi-
bus ⁊ regulis suis manet stabile: cũ tñ p̃cipuũ cu-
iuslibet politie / etiã in monasterijs regimĩe / ex rõ-
nabili legũ suaꝝ stabilitate resultet. ¶ Ampli⁹ q̄d
de ꝑuersis scãdalosisq̃ morib⁹ cẽsendũ est / ex q̃bus
reddit̃ ɔtẽptibilis tã vita q̄ autoritas regitiua: vñ
ɔsiter inobediẽtia subditoꝝ ꝓuenit iuste ꝑrsus / vt
in eo dñi puniant̃ in quo delinquũt. Adã in exem-
plo est: cui in deũ peccãti / facta sunt oĩa p̄us subdi
ta rebellia simul ⁊ aduersa: ita etiã vt caro ꝓpria.
¶ Quid q̄ aliq̃ñ pctã subditoꝝ redũdãt in p̃sidẽ-
tes? nec mix dum ɔsortes sunt in malicia ɔmitten-
do vel omittẽdo: sicut Heli legim⁹ ad filios. Illud
v̄o magis stupẽdũ: exẽpli gr̃a in Moyse / q̃ rector
v̄tuosissim⁹ extitit: cuius hec v̄ba sunt: Nec mirã-
da ait indignatio in pplm̃ / cũ mihi quoq̃ irat⁹ do
minus ꝑpter vos dixit: Nec tu ingredieris illuc
(nõ dubiũ) in terrã ꝓmissionis ¶ Monicus. Du- P.
rus est hic sermo ꝓ regẽtibus o volucer ¶ Volu-
cer. Durus fateor adeo q̄ beatos predicare com-
pellor illos qui solitudine sua contenti sunt: qua-
les papa Gregorius suspirauit / habentes hanc a
deo gratiam / q̄ absoluti sunt a vinculis publici re
giminis. ¶ Preconiũ itaq̃ suũ cantem⁹ placet.

Secũdũ metrũ tertij da

ctylicũ archilochiũ tetrametꝝ / vt illud nonũ q̃rti de ɔsolatione philosophie: Puro clarum lumine phebum.

MOnacha claustri uita recludens
Semet septis, mortua mundo,
Cuius regimen ferre recusat,
Pompasq̃ suas deserit omnes,
Animum superans, imperiosa
Regnat, cellæ conditur antro
Regio fit ei mansio cœli.
Nil sibi uanæ gloria laudis,
Nil fallacis gratia famæ
Garrula palpans, lubrica nec spes
Complacet, horret ferre tumultus
Trepidosq̃ metus, anxia uota
Qualia medijs urbibus errant.
Nanq̃ assiduis turbine uasto
Ceditur curis publica uita,
Quæ præsumit debilis in se
Homines proprio ponere dorso,
Quorum nugas, crimina, fraudes,
Lites rabidas, uulnera, mortes
Anxia portat, calculus arta
Dandus superest cum ratione.
Quid tantis iuuat ultro periclis
Subdere uitã mox perituram,
Scrupulosq̃ pati iugiter acres,
Intro uermem cor lacerantem,
Ludicra uanaq̃ quanta recursant,
Quot crudelia, turpia, feda,
Haurit sensus dischlus extra,
Vnde cor urit zelus amarus,

Vel dolor asper, dira uel ira,
Siue libido sordibus opplens.
Nonne fenestras claudere mortis
Præstat, & uti sensibus imis?
Celica cernere mente pudica,
Quam non turbat sæua remordens
Extera populi cura recepta,
Fera mors sibi fit ianua uitæ,
Sua spes iesus est, uiuit in illo.
De sanctorum quos coluisse
Meminit, meritis & præce fidit.

Prosa tertia tertij libri.

¶ Monicus.

Uide volucer ne dum claustrales vitã extollis/sis iniuriosus reipublice: q̄ periret vtiq̃ sine rectorib⁹. Sz neq̃ caret ista vita suis pıculis/sint q̃ tẽtationib⁹/tãto maiorib⁹ quãto colluctatio crebrior aduersus pncipes tenebrarũ mũdi huius habẽda sibi est: ꝛ plus q̄ humana. Deni q̃ scit damnationẽ serui pigri/qui talentũ sibi creditũ abscondit in sudario/ponit q̃ lucernam sub modio: nam sapiẽtia abscondita/et thesaurus inuisus: que vtilitas in vtris q̃? Mandauit quoq̃ deus vnicuiq̃ de ꝓximo suo: quẽ pereuntẽ qui nõ saluat dum potest/occidit. ¶ Volucer. Hic est crede mihi laque⁹ magn⁹ quo solet zelus improbus seducere plurimos vt ambulẽt in magnis ꝛ alienis a se: nõ ſm sciam: magna q̃ppe sibi videt omnis ꝓsumptio. Qua sup re multũ diu q̃ noster aduena secũ q̄siuit/theologiã q̃ consuluit. ¶ Monicus. Ideo audire cupio qualiter hec zeli deceptio cognoscenda/declinãda q̃ sit ab illis quos nondũ administratio publica ligatos detinuit: immo ꝛ quos habet religio/ne mũdus eos ꝑ hanc seductionẽ resorbeat: quales inuenti sunt alij q̄ eo dãnabiliores/quo ꝑmã fidem irritã fecerunt. Patiunt alij nõ pauci noxias inq̄etudines submurmurantes q̄ dona sua neq̄unt in alios trãsfundere docendo/ꝯsulendo/ monẽdo/dirigendo/ iuxta datã sibi sciam: moleste ferẽtes ociũ suũ/quasi dicerẽt: vt q̄d ꝑditio hec: q᷑ non hñt qui doceat eos iter rectũ: quis ꝯstituat me doctorẽ sup eos/vel ad eos? ¶ Volucer. Est vt dicis in q̄busdã/qui vtinã docerẽt se ꝑmitus ad sobrietatẽ sape/qui aliorũ fieri doctores tanta auiditate desyderãt: vt cognoscerent qua rõne zelus suus moderandus est/ꝛ quib⁹ terminis coercend⁹. ¶ Monicus. Expedit ne q̄sdam sup hac re dari regulas breues ꝛ solidas?

¶ Volucer. Expedit: accipe ꝛ in ꝑmis certũ habeto q̄ potestatẽ regitiuã in ecclĩastica hierarchia si supior nõ imponit ꝛ iubet eam/nemo laudabilr et tute suscipit vel exercet. Talis nimirũ se glorificat ꝛ ingerit/non vocatus a deo tanq̄ Aaron. Primũ q̃ locũ veniens ad nuptias impudẽter anticipat: descensurus cum rubore: auditurus etiam/quis te constituit iudicem sup nos? Itaq̃ sarcinam hanc si nemo imponit dicit Augustin⁹/vacãdũ est ocio ꝯquirende veritatis: adde/vel studio ꝓprie salutis. Neq̃ eñ deus indiget auxilio nostro ꝑ salute aliorũ/ vt secũ laboremus nõ vocati. ¶ Ampli⁹ potestatẽ regitiuã nõ ꝯseq̄tur aliq̄s ex solo titulo sciẽ vel eruditiõis/vel charitatis: immo nec ex ꝑceptione licẽtie mḡralis in theologica facultate: q̄ licentia nõ obligat se suscipientẽ/sed idoneitatẽ ei⁹ mõstrat. ¶ Proinde potestatẽ hãc regitiuã si supior legitim⁹ (sit de⁹/sit hõ) iubet ꝛ imponit/oportet recipere: qñ post auditas recusatiões cãs/vt in Moyse fuit ꝛ Hieremia/supior ꝑstat in sñia. Refutãtẽ eñ q̄d excusaret ab inobedientia/nisi ꝓpriũ forte iudiciũ quo sibi videt indignus tali missione. Sz superiori subijcere ꝯuenit nedũ ꝓprie volũtatis affectũ/sed etiam intellec⁹ sui iudiciũ: alioq̄n pusillanimitas ista specie humilitatis se palliãs/ arrogãtia dicẽda est: eo pıculosior quo sibi videt humilior/ꝛ quo sensum suũ ꝑferre nõ dubitat sensui iudicio q̃ supiorũ. Subinde ꝑtãtem regitiuã ꝑt aliq̄s vel petere vel appetere hõ sibi bñ ꝯscius: q̄ nõ pesse/sed ꝑdesse vult/scit ꝛ potest: tñmõ caueat ne mẽtiat/vt sepe fit iniq̄tas sibi. Arbitror hoc intendebat apl̃s: Qui epatũ inq̄t desyderat/bonũ opus desyderat. Sed vt iniq̄tatẽ abijceret/subiũxit: Oportet aũt epum esse sine crimine ꝛc. Sic Esaias dño querenti quẽ mitteret/rñdit: Ecce ego/mitte me: verũ se iam ardenti calculo purgatũ cognouerat. Poterat hec potestas tutius appeti quãdo pores ad martyriũ qui ꝑsidebant ipsi trahebant. Hodie vero suspecta nimis hec appetitione signat eam non zelus animarũ/sed vel ꝓsumptio vl̃ inanis gloria/vel ambitio/vel inertia querens in ocio lautevinere: vel cupiditas ditare q̄rens carnẽ ꝛ sanguinẽ: aut demũ inexpientia potestatis hui⁹ regitiue/dans audaciã de viribus ꝓprijs/sibi q̃ blandiens q̄ efficacius ceteris euelleret/q̄ destrueret/ꝑderet ꝛ dissiparet/ꝛ edificaret ꝛ plantaret. Expertus vo longe videbit aliter ꝛ metuet: videbit q̄ puersi difficile corrigunt: ꝛ stultorũ infinitus est numerus. Videbit opa dei q̄ nemo possit corrigere quẽ ille despexerit: videbit q̄ de ꝓmeditatis secum et dictis tũc faciam hoc/tunc faciã illud: fiet postmodũ neq̃ hoc neq̃ illud. Videbit se longe fieri ꝛ cõfundi ab expectatiõe sua/ꝛ velut a torrente rapido aliorsũ/ac reatus erat/trahi. Animaduertet deni q̃ aliq̄ñ facilius esse speculantẽ in cella vel studio describere sibi pulchrũ boni regiminis modum in republica/q̄ exequendo practicare. ¶ Monicus. Quid de hominibus censes nostre etatis querentibus expectationes ad bñficia quibus annexa ẽ aliorum cura. Pro quibus vel adipiscendis vel retinendis se litibus inuoluũt/sumptibus q̃ ꝯsumũt

¶ Volucer. Viderint ipsi qualis sua sit intentio: ꝛ quẽ sibi finẽ ꝑncipalr̃ ꝯstituunt. Potest itaq̃ fieri vt idoneus aliquis seruire deo in regimine publico q̄rat illud: intendens ex ꝯsequẽti ꝛ tanq̄ secundarie sustentationẽ vite ꝓprie sufficientem habere: quatinus absq̃ mendicitate vel impropoti onato sibi labore seruiat in hoc statu liberiori qui ete deo. Nec est leuiter hoc imputandum simoniace prauitati. Sic nec dum frequentantur in eccle-

ſtijs hore canonice ad recipiendum diſtributiões quotidianas ⁊ ſolitas. Aut dū vicari⁹ deſeruit vni cure ſuſcipiens inde ſtipendiū. Dignus eſt operarius mercede ⁊ cibo ſuo. Dicam amplius: Si profitetur aliquis vitam clauſtralē rōnabiliṫ intendēs illic ſufficiēter ſuſtētari: alioqn non intraturus: nec tamē ſimoniac⁹ eſt dū intētio ꝑncipalis eſt ſeruire deo: ⁊ ſuſtentatio vite eſt ad illū finē ⁊ ſub illo vbi aūt vnū ꝓpter aliud, iam nō duo ſed vnū ſunt ¶ Monicus. Appares loq̄ fauorabiliṫ in excuſatione ſimonie: quā tanta ſeueritate decreta dānāt: quam ampliare ita nitunṫ aliq̄, ꝙ pene nihil apud eccl'iaſticos inueniretur (ſi veꝝ ſentirem) a ſimonia non infectū. Sed hoc interim omiſſo cum multis que magis ſcholaſtice tractāda ſunt: ꝑfice quod cepiſti de zeli moderatiōe ꝑ patientiā reſpectu fraterne correctiōis. ¶ Volucer. Correctio fraterna cū ſit opus elemoſyne ſpūalis datū ſub affirmatiuo ꝑcepto. Si peccauerit in te frater tuus ⁊c. Semꝑ q̄dem obligat, ſed nō ꝓ ſemꝑ. ¶ Omittēdo q̄ppe eſt dum ꝓbabiliṫ apparet ꝙ fieret vel fruſtra, vl' in deteriorationē corrigendi. Hoc aūt ꝓbabiliṫ eſtimatur de peccantibus ex malicia ⁊ ꝯſuetudine ꝑuerſa, non ex ignorātia. Secus in correctione iudiciaria, vbi poteſt contemni ſcandalū illius q̄ puniri debet: quia fit ꝓ ſalute nedum illius, ſed totius reipublice, ⁊ vt punitio ſceleris cedat alijs in exemplū. ¶ Poteſt inſuꝑ hec omitti correctio dū ꝓbabiliṫ apparet ꝙ peccans alio modo ꝑ ſe vel per alterum corrigeṫ. Sic enī famelic⁹ nō eſt de neceſſitate paſcendus a petro, etiā diuite: ſi veriſimiliṫ immineat modus ꝙ ſuſtentar⁹ ꝑ ſe vel alium nō peribit. Qua ſuꝑ re nemo debet ſibi fabricare leuiter ſcrupulos tanꝙ de neceſſitate ꝑcepti: ſicut nec in alijs plurimis, que vel ꝑtergredi vel agi poſſunt infra terminos diuine iuſſionis. ¶ Attento ꝑterea ꝙ temerariū frequēter eſſet ⁊ vſurpatū iudiciū corrigere fratrem quaſi criminaliṫ operantē: vbi poteſt occurrere multiplex excuſationis locus, vel rōne fragilitatis ꝓprie vt in pueris ⁊ puellis ⁊ ruſticanis: vel quia doctrinis ⁊ ꝟtutibus aliūde pollent, a quibus eos declinare nec ſe corrigere nō eſt leuiter ꝑſumendū. ¶ Rurſus attendere debet iſta correctio, ne ꝑtergrediaṫ vllatenus ordinem hierarchicum quo inferiores reduci habent ad deum per ſuꝑiores, etiam vbi videṫ in ſuꝑioribus vel inertia vel lata culpa: non inde publicā poteſtatem vſurpet aliquis, neq̄ʒ in ꝑdicatione, neq̄ʒ in ſacramentoꝝ miniſtratione, neq̄ʒ in ſuꝑiorum corā ſubditis ſatyrica repꝛehenſione: que non edificationem morum, ſed indignationē cauſat ⁊ contemptum. ¶ Eſt aūt ſpecialius aliquid obſeruandum circa eos quoꝝ ꝯfeſſiones audiunṫ: vt extra neq̄ʒ publice neq̄ʒ ꝑuate arguanṫ inde: immo neq̄ʒ laudentur ne aperiaṫ via ſuſpecte reuelationis in vituperato vel fictionis aut inanis gloriationis in laudato, vel diffamationis per indirectū in ꝯfitentibus nō laudatis. ¶ Monicus. Difficile certe iugum ꝓ ꝑſidentibus in vtroq̄ʒ foro: q̄ꝛ ſic obliganṫ corrigere, ſic ſe gerere quaſi penitus in ꝯfeſſione nil audiſſent. ¶ Sed ad vlteriora pergens dic quali moderatione ſit exercenda talis correctio. ¶ Volucer. Vtiq̄ʒ non cū imperio, nō cū auſteritate, ⁊ minime cū ꝯtumelia vel improperio: inēdaꝝ enī in ore ꝯtumelioſi correctio. Sit exemplo Pauli, cū omni humilitate, lachrymis ⁊ manſuetudine. Neq̄ʒ formidandū eſt hic ne nimia ſeruetur humilitas, vbi nulla eſt q̄ frangi timeaṫ regendi autoritas. Quid ꝙ in multis diſſimulanda ſunt peccata vel iuniorum, ne perdant verecundiā: vel ſenioꝝ, ne peſſimētur per impatientiā: increpādi nō ſunt, ꝑſertim in publico: ſed nec eis delyrantibus eſt plauſibiliṫ aſſentiendū. Modeſtū ſilentiū cum facie ſubtriſti ſatis erit ꝓ ſua correctione, ⁊ noſtra ne peccem⁹ cautiōe. Porro ſi peccata talia ſint que doctrinā chriſtiane religionis inficiant publice cū ſcandalo puſilloꝝ, ſilentiū ſoluendū eſt: ⁊ tota libertate ꝯtradicendū: aut ꝓtinus ad ſuꝑiorē deferendū. Quod ſi compꝑtum ſit in ſuꝑioribus ⁊ inferioribus tātā ſuccreuiſſe ꝑniciem, etiam in his q̄ fidei ſunt: ꝓpter depꝛauationē intellectus ex inordinato timore cuiuſq̄ʒ potētioris errātis, alioſq̄ʒ trahētis: hos violētia, iſtos fauorib⁹: adeo ꝙ nec periti ſanū ꝯſilium, nec iudices rectū iudiciū libere dabunt: diſſimulabūt potius, aut in veritatis ſubuerſionē impudenter ibūt: hoc caſu ſi defenſio catholice ꝟitatis exponēda ſit in publico ꝑ ꝑſonas ꝑuatas videṫ ambiguum: quī vno loco iubet dñs: Eſto fidelis vſq̄ʒ ad mortē: ⁊ laudaṫ qui ꝓ lege dei ſui certauit vſq̄ʒ ad mortē. Et a ꝟbis impioꝝ non timuit exemplo Joannis baptiſte. Alio loco vox chriſti eſt: Nolite ſanctū dare canibus: neq̄ʒ ꝓijciatis margaritas añ porcos. Cuius rō ꝯtinuo ſubiuncta eſt: ne dans lacereṫ ⁊ ꝟbū dei ꝯculceṫ. ¶ Monic⁹. Quā vereor o volucer ne tangat hec ꝯſyderatio ꝑegrinū noſtꝝ ſua ꝑſecutiōe in cauſa fidei nūc coraʒ ordinario iudice, nunc in ꝑſentia ſacri concilij: nam q̄d inde ꝓuenerit, audis: q̄d ōr: q̄d agiṫ. ¶ Volucer. Nolo fiat tibi mō rñſio, latiorē hac in re iterū ſermonē habitur⁹ ſeorſum. Etenī qua frōte de ſacro ꝯcilio ſuſpitionē, de ꝑncipioꝝ moraliū ꝟitate dubitationem, de ꝓceſſu iudiciario offenſionem concepiſſet. ¶ Sed accipito compēdioſum in ꝑmiſſis documētis abſolutos a publicis reſpiciēs.

Tertiū metrū tertij monocolon anapeſticū partheniacū dimeꝛꝝ catalecticū, currit cū metro q̄nto ſcd'i de cōſolatiōe ꝓhie Felix nimium.

QVa ſorte uocat deus, hanc tu
Contentus agas, nec hianti
Zeles animo noua uota.
Quæ ſunt aliena, relinque.
Tractent quibus eſt data cura,
Non te nocuis preme gratis.
Sis ſufficiens tibi, quæſo,
Nec te coquat alterius ſors.
In ſe retinet ſtatus omnis
Quicq̄ miſerum, graue, durum,

Quod scire status nequit alter,
Experta feres leuiore,
Notaq; magis ope fisus,
Febrem patiens modo dextrum
Mutat latus huc, modo leuum,
Nunc uentre cubat, modo dorso.
Hinc pace caret, quia secum
Fert intro malum, suus omnis
Idcirco locus grauis angit.
Se corrigat, & paret intra
Pacem sibi, detq; quietem.
Qua non alter potietur
Gratum referas domino cor,
Qui dona dedit sat abunde,
Vtaris eis sine culpa,
Sic proderis omnibus apte.

Prosa quarta libri tertij

¶ Monicus.

Qua rōne fiet o volucer vt solitari⁹ omnibus? ¶ Volucer. Nimirū bene viuēdo.
u An ignoras q̄ omne pctm̄ offendit nedū deū, sed oēm impio suo subdutā creaturā: q̄ idcirco armatur & pugnat ꝯtra insensatos. Nocet p̄terea nedū peccāti, sed toti holm cōitati: q̄ est velut vnū corp⁹ tanq̄ acies ordinata: cui⁹ nō potest sine lesiua debilitatiōe q̄ntulacūq; pars vel mortificari vel eripi, qualr fit ex pctō cuiuscunq;. Hinc ppende ꝟtutē vnius, multo magis oībus pficere: vñ sumpsit ortū psalmiste ꝟbū: Particeps ego sum oīm timētiū te, & custodiētiū mandata tua. ¶ Vis in sup scire quātū segregat⁹ & orans sit vtilis? Moysen orantē in mōte dū pugnaret isrl' inspicito. Deniq; quis nesciat vitia efficaci⁹ oratione q̄ p orōnem vinci? Solitari⁹ ꝟo liberi⁹ orat q̄ occupat⁹. Tolle orōnes timētiū deū: qd pderit obsecro labor fatigantiū se, vel pdicādo, vel monēdo, vel corrigēdo: qn̄ medicos etiā monet sapiēs orare, vt opa dirigat sua de⁹? Penset ḡ solitari⁹ quantū pt corrigere delinquētes absens, & tacēs si bn̄ vixerit & orauerit: taliter em̄ & non aliter sibi datū est tollere scādala ab eccl'ia si crebro ingemuerit: iuxta visionē Ezechielis de hn̄tibus signū thau in frontib⁹ suis. Penset quātū difficultatis habet exterior correctio, quātū sollicite turbatiōis: puto gaudebit eligere ptē Marie sedētis, nō Marthe ministrātis deseret q̄relā ꝯuerse ad marthā: q̄ nō sollicitū, nō turbatū erga plurima reliq̄t eum iesus. ¶ Itaq; si corpus ppriū & vnicū vix aliquis sufficit obediēs reddere suo spūi quotidianis screpationibus, ꝯtinue monēs illud & castigās: qd cēsendū putas de tot corpib⁹, tot capitib⁹, tot spiritib⁹ alienis, nec ꝯiūctis? Sperat aliq̄s se correcturū hos & illo ꝟbo suo dicat sibi primit⁹, seq; corrigat si valet: & dū nō poterit, humili⁹ sapiat. Hec si recogitauerit acriter secū solitarius: grās aget deo, q̄ nō imposuit holes sup caput suū: miserebiturq; ꝯstitutis in publica ptāte: nō indignabit': nō emulabit'. Attendet qd dn̄s ad Iob dixerit: Si habes brachiū sicut deus, & si voce simili sonas: disperge supbos in furore tuo & respiciens oēm arrogātem humilia: vbi docet apte op⁹ hoc soli⁹ dei esse. Hinc p Psalmistā iubet: Neq; zelaueris faciētes iniq̄tatē. Quia nec imitādi sunt tales: nec spreto diuini⁹ instituto ordine corripiēdi. ¶ Quiens exerce re zelū ꝯtra pctōres: q̄ris eos de terra pdere: dabo tibi antidotū sine ꝟbor strepitu, sine virga, sine carcere, sine flagellis aut vulnere, sine tuo piculo. Bene viue tibi: & p alijs orans, ipos tolera et gere, nihil aliud tibi ꝯcessum est. Sed inde gaudeas: qm̄ alleuiat⁹ graui fasce: cur aliene misceberis rixe: cur alienū iudicabis seruū: cur talēto vteris in non tibi concessos vsus: quod palā ē abuti? Memineris illi⁹ q̄ pecunias aliqs partiēdas recipe noluit: cauēs sibi tā ab inani glā q̄ a piculo distributiōis, vt sit iniq̄ ab ingratitudine & remuneratione recipientiū & nō recipiētiū, ab sui ociij detrimēto. ¶ Monic⁹. Suades salubriter patientiā in zeli moderatiōe suscipiēdū vñ ꝯsurgit cōsolatoria q̄es multa p̄sertim his quos susceptum nō ligat officiū. Adderes vellem aliq̄ sup eadē patiētie ꝟtute. Et in pmis, cur dictū est: patiētia aūt opus pfectū habet. ¶ Volucer. Scis pfectionem hols in dei dilectiōe sup oīa & ppter se ꝯstitui. Iō finis legis dilectio. Porro q̄s nesciat veram dilectionē non in psperis, sed aduersis inspici. Aduersitas nempe sola pbatrix est si q̄s in psperitate verus amator sit. Venit ad te deus cum auro & argēto, cū sanitate, cū honorificētia, cū quiete a tētationibus intus & foris, recipis eum, laudas, grās agis: dubiū mihi est si munera dei, nō deū diligis. Itaq; q̄ deū vel amat, vel in eo sperat p cōmodo tpali tolle cōmodū, desperabit & oderit: venit de⁹ incomitatus his oībus, sed cū paupie, egritudine, tribulatione: si pstas in amore, si in grār actiōe, modo opus amicitie pfectū ōndis ad deū: qn̄ nec dolore nec inopia p̄sus discedis ab eius amore. Neq; em̄ dolere vitiū est, sed ppter dolorē nihil vitiosum cōmittere, laus est egregia ¶ Sunt apud philosophiā ꝟe splēdideq; suasiones ad patiētiā: hec vult animū reddere sui cōpotē liberūq;: vitia reprobat, laudatq; ꝟtutes: ōndit omne pctm̄ faciēti penā esse: oīs aūt ꝟtus magnū sui p̄miū est. Addit malos esse impotētes, nec adipisci q̄ cupiūt. Boni ꝟo desyderiorū suorū q̄bus appetūt summū bonū cōpotes sunt. Nam pticipatiōe diuinitatis dij sunt. Docet rursus fortunā oēm bonā esse: & q̄ sepe plus aduersa q̄ pspa pdest. Deniq; nulla pōt in istis inferioribus mutabilib⁹ & caducis bonis atq; fortuitis inueniri vel hauriri felicitas, q̄ sufficientiā, q̄ potētiā, q̄ reuerentiā, celebritatē, leticiā stabilē veras donet. ¶ Speciosa q̄dem sunt ista (ait Boeci⁹) ad phiam: tum tn̄ cum audiunt' oblectāt sed miseris malorū altior sensus est. Ostendēda fuit p theologiā altior felicitas, quā petere, & infelicitas oīno pessima: quā refugere deberemus: in cuius respectu phīcem mortē non esse timendā astrueret: Nolite timere ait eos q̄ corpus occidūt: sȝ eū qui pt aīam & corpus mittere in gehennā ignis. x

¶ Cū eñi triplex sit maloꝝ pena: quedā cōtracta / quedā inflicta / quedā ꝑmissa. Primā plurimi nihi lipendūt / nec aduertunt: quā philosophia tñ recte ꝓbat magnā esse: qꝛ priuat alam magno virtutis bono: tollens ab eo modū / speciē ⁊ ordinem. Inflicta pena: qꝛ sensum doloris infert / plus extimescitur ⁊ fugit. Tertiā vt primā nō attendunt peccatores / dū in penā prioꝝ peccatoꝝ ꝑmittunt iusto dei iudicio ad alia ⁊ alia crebro labi. ¶ Theolo-
y gia ꝟo christianoꝝ philosophie doctrinas si recte / si vere sunt / si salutares: approbat vtens eis iure suo: ⁊ catholicas reddens: si tenebrosiores sunt illuminat. Si noxijs erroribus mixte sunt separat ꝑciosum a vili: illud retinēs / aliud exterminās: quū nihil inquinatū / nihil sordidum / nihil falsum vel noxiū secū intrat. Non sistit in cōsyderatiōe sola mutabilitatis rex infra labentiū / in variabilitate fortis humane. In imꝑfectiōe fallaci eoꝝ oīm q̄ mūdus inferior ostentat: q̄ sunt diuitie / opes / dignitates / regna / gloria / voluptates: q̄ freq̄ntius recidūt in ꝯtraria. Erigit se cōfestim altius / respiciens verā beatitudinis formā: nō simulachrū quoddā vel idolū hebitudinis: quale stoici ponere visi sunt honesto qd̄ sūꝑpsius ꝑmiū est: ꝑ cuius obseruatione mors voluntaria etiā ꝓpria manu (sicut egit catho) ſm eos q̄ri pōt: quā eē viā breuē ⁊ expeditā: sꝫ mēdaciter dixerūt ad libertatē. Sileo de porcinis voluptatibus epicuri. Sed neq̄ ꝑmi boni sola ꝯtemplatio (qualē locutus est Aristo.) hebitudo dici pōt. Sublimiorē ⁊ eternā dat theologia. In cuius aspectu monstrat momentaneū ⁊ breue hoc tribulationis / supra modū immēsum glie pondus operari i nobis: ꝯtēplantib⁹ nō ea q̄ videnť / sed q̄ nō videť. Ostendit ex aduerso miseriā inestimabilē sine caritura: qualē nullus philosophantium cōcepisse visus est. Quid autē grauitatis habere censebiť pena tꝑalis quantalibet eterne vite ⁊ morti collata: minus certe ꝙ ictus leuis virge ad suppliciū capitale vitandū ⁊ regnū consequendū. Ecce ꝓponať vtrūq̄ puerulo / querať q̄d eligat e duob⁹: mortem pati vel virgā: nō dubiū q̄n virgam. Orabit etiam flens si negeť ei timēs ⁊ horrēs ꝓpositum sibi e diuerso vel suspendiū vel incendiū. Hinc pueros dū flagellanť ⁊ clamāt ridere solemus: tenentes pro illā sapiētis sententiā: Uirga eū cedis: ⁊ animā eius ab inferno liberabis. Nos ꝟo grandiusculi pueri gemim⁹ / excandescim⁹ / murmuram⁹ ad modicū dei flagellū. Illudq̄ ꝑ impatientiā rumpim⁹ vt possumus: q̄si non ab inferno similiter liberare
z nos q̄rat pater nr̄ de⁹. ¶ Tribularis q̄d putas tibi theologia suasura sit? Serui deo sanctosq̄ suos ⁊ sanctas honora: ꝓsperaberis in seculo delitijs / diuitijs / pace / gloria frueris ad votū. Sic videlicꝫ docebat sapiens: Fili accedēs ad seruitutē dei ꝑpara alam tuā ad tentationē. Sic apl's: Oēs qui pie volūt viuere in christo / ꝑsecutionē patientur. Sic christus dicens: In me pacē / in mundo pressuram habebitis. Sic sancti sancteq̄ omnes exēplo mōstrarunt. Expectandū ita est / ꝑparandus animus ad tribulationē: que nobis vtiq̄ talis fiet / q̄lis animus erit vtentis: demeruimus millies mortē et inferni mortē: eruet nos (si volum⁹) tribulatiō: si nō lumus / puniet nos bis in idipsum. Itaq̄ oīno impossibile est nō flagellari: vel hic ad penitentiam: vel in futuro ad exterminationē. Respiciam⁹ semper ad dominū flagellantē: ad patrē misericordiarū corrigentē. Si vero nō vane / nō simulatone / nō velut in somno christiani dicimur ⁊ sumus. Neq̄ eñi venire potest aliunde tribulatio: tenet quippe ligatū leonē infernalē ne furiat quantū vellet: non ille / sed detinens eū rogandus est: nō aduersarius quiuis alius: sit homo / sit bestia / sit ignis / sit aqua / timēdus est: timeať moderans illa deus. Et hinc orieť magna securitas. ¶ Nolo dicat hic aliquis nō tentabo dominū aduersus illa q̄ naturalis fert actio. Liberrimus eñi nature rector est de⁹ vtens illa ꝓut libet ad salutē electoꝝ: ad cōmoditates se diligentiū / quales enūerate sunt a ꝓphetis ⁊ sanctis diligenter. Erudit ꝑ flagella / purgat ⁊ medeť: doctrinas in scripturis multiplicat: quod prophete / quod Boetius / quod Cicero cū ceteris insinuant. Cōpellit intrare vocatos ad nuptias: lacerās alterius tunicā / illius crus frangens / huic oculum eruens / aliū mancū reddens: sepit vias malas spinis / ne quis ambulet ꝑ eas in interitū. ¶ Tribularis ⁊ tentaris. Ista cōmunis est sors omniū viuentiū. Homo quippe nasciť ad laborē / si demeruisti: te equo animo id ferre equū est / si tibi bene ꝯscius es: gaude qꝛ maior te merces manet. ¶ Quid preterea ꝙ absq̄ tentationib⁹ nullo pacto presens vita duciť q̄ militia est: tolera quā habes: qꝛ dū decrit / certus esto succedet altera tibi forsassis asperior. Crede nō eiecit hominē deus ab horto voluptatis vt hic nouā cōstitueret: sed i labore viueret et erumna. Aufers ais mihi pacē / mihi gloriā / mihi diuitias / mihi felicitatē: nō aufero / sed inuito: mōstrans viā: qꝛ per pressurā mundi pax / per infamiā gloria / ⁊ per inopiā diuitie / ꝑ luctū ⁊ miseriā beatitudo (quod est omne bonū) cōparanť. ¶ Ad extremū ꝓ ꝑsenti die ⁊ re quā agimus (sol eñi declinior silentiū suadet) carmen accipe.

Quartū metrū tertij monocolon dactylicū alcaicū catalecticū. Sile ꝑmis duobus carminib⁹ Horatij in oda vltima: Phebus volentem prelia me loqui.

INter coeuos Iob uir honestior,
Multa refulgens prole beatior,
Simplex, tremiscēs te de⁹ optime
Rectus, fidelis, criminis inscius.
Gentes eoas exuperans nimis
Gazis, & amplo uelligero grege
Bobus, camelis, atq̄ laboribus
Aptis asellis, plurima turbaq̄
Seruire debēs magnifice fuit.
Talem flagellis expetijt sathan
Tentare duris, non aliter ualet
Vti, malignis uiribus uspiam,
Ni det supremus phas dominus sibi.

Laxis habenis hinc furiosior
Tradit ruinæ, protinus omnia
Septena proles dum bibit ac edit
Tres & sorores, obruit hos domus
Conuulsa uenti turbine funditus.
Iob uero uiua rupe manentior
Ferri recocti robore durior,
Spes cuius altæ fixa petræ fuit,
Supplex deo, mox lumina dirigit
Grates rependens religiosius,
Si quæ dedisti uis pereant, ait,
Fiat uolunta s iure deus tua.
Hinc edocemur cuncta per aspera
Ad quem misellos currere conuenit,
Quis deprecandus? nam deus unicus.
Sontes repurgat trux tribulatio,
Ac innocentes roborat & probat.
Cuiusque dicat mens bene subdita,
Quæ cōmodasti si repetis pater,
Gratus libenter restituo, cape.
Vis per latrones, ense uel ignibus
Auferre, linquo, gratius accipis
Sic forte, q̄ si pauperibus darem.
Si te uocantem non satis audio,
Compelle, uestes dilacerans trahe
Demum prout uis, dūmodo sim tuus.

¶ Tertij libri finis.

Liber quartus. Prosa prima.

¶ Monicus.

PReteritis dieb⁹ locutus es o volucer / quēadmodū pegrinus noster suā in theologia querit cōsolationē in oībus que circūstant eū tribulatiōibus: nūc p tuā fidem edicito: nunquid nō penitet eū plurimoꝝ que vel in francia vel in generali cōcilio gessisse meminit: modo circa cessionē ꝛ electionē cōtendentiū de papatu / scribendo de potestate cōcilij: mō circa causas fidei eā presertim q̄ detestaꝛ homicidia sine legitima autoritate ꝑpetrata / cū sequelis suis: q̄ causa totius pene turbationis inclytū francie regnū discerpentis (vt aiunt) seminariū fuit: Quis aliā debet alij cupidinē effrenē dominādi vel vindictam expetendi. Nunqd nō aliquibus saltem scrupulis sua cōscientia remordeꝛ? ¶ Volucer: Quis gloriabiꝛ o monice mundū cor se habere? quis dixerit / innocens ꝛ mūdus sum? Quis nō cōstitutus sub iudicijs dei terribilis in cōsilijs sup filios hoīm / nō trepidauerit? Hinc afflictus Iob: Verebar oīa opera mea (ait deo) sciens q̄ nō parceres delinquenti. Et iteꝝ: Si voluerit mecū cōtendere non potero respondere vnū pro mille. Cui cōformis est oratio ꝓphetica: Non intres in iudiciū cū seruo tuo dn̄e: q: nō iustificabiꝛ in cōspectu tuo oīs viuens. Et rursus: Si iniqtates obseruaueris dn̄e: dn̄e qs sustinebit? Porro qd Esaias se cum ceteris inuoluens sibiq̄ vilescēs / humili ꝯfessione ꝓtulerit / legimus: Oēs iusticie nostre tanq̄ pānus menstruate. Quis igiꝛ iusticias suas velut gloriabundus ostētauerit deo / plus q̄ pannū cōfusionis sue mulieris vero. Quē deniq̄ nō exterruerit apl̄i verbū dicentis Nihil mihi cōscius sum: sed non in hoc iustificat⁹ sum. Causam reddidisse videꝛ sapiens: Timide sūt inquit ꝛ incerte oēs ꝓuidētie nostre. Et alibi: Prauū cor hoīs ꝛ inscrutabile: quis cognoscet illud?

¶ Monicus: Quid igiꝛ agit ꝓ serenatione conscientie sue vt deo fit in pace locus suus: ipseq̄ dormiat in idipm. ¶ Volucer: Doctrinā ꝯsulit quam theologica tradit schola: iudicat aliter agendam esse de scrupulis inq̄etis orientib⁹ ex his q̄ preterita sunt. Aliter sup his q̄ agibilia futura respiciunt fateꝛ ex p̄teritis ꝑfecto se timere: neq̄ timorē hūc abijcit. Auget potius corā iudice deo: ita tn̄ ne desperet sup misericordia eius: sed in solidiorē spem assurgat. Formidat ne forte posuerit sibi laqueos inimicus latentes ꝛ absditos in via hac veritatis q̄ ambulabat. Neq̄ eī̄ dubius / sꝫ certissimus est / id ipm qd ꝓsecutus est: veritatē esse catholicā. Cuius oppositos errores impios atq̄ pestiferos exterminari q̄rebat ordine iudiciario. Ita enim se iudicat obligatū firmiter credere: ꝛ nullaten⁹ dubitare de noticia ac itellectu diuinoꝝ p̄ceptoꝝ. Alioquin se fidelē quo pacto reputaret / cū scriptū sit: Dubius in fide infidelis est: qd vtiq̄ veritatē habet dū qs illa dubitat q̄ ꝑ eruditionē sacre scripture certa teneꝛ ꝛ explicita fide tenere. Neq̄ eī̄ generalis sufficeret credulitas in multis / nisi particularis affuerit: plus aut minus iuxta ꝑsonaꝝ ꝛ eruditionum q̄litatē. Veꝝ si iuxta hoc iter veritatis posuerit scādalū angelus sathane / q̄ se transfigurat in angelū lucis: nō ita est vsq̄quaq̄ certus: neq̄ scit si scuto veritatis ita ꝓtexerit eū deus / q̄ timere nō habuerit a timore nocturno: a sagitta volante in die: a negocio ꝑambulante in tenebris: ab incursu demonio meridiano. Demoniū plane meridianū dixerunt scti / qd ꝛ fallit: ꝛ sub specie tn̄ boni nō q̄liscunq̄ / sed magni boni fallaciaꝫ tegit. Hic est laqueus magnoꝝ viroꝝ / dū magni nō humiles sunt in oculis suis: dū ꝓprie magis q̄ aliene innituꝛ prudentie: dū extollunt se in cogitatione sua sicut taurus dū p̄terea sic agunt q̄si facto ꝛ si nō verbo dicerēt: manus nostra excelsa / ꝛ nō dn̄s fecit hec oīa: quippe dū preuenire monitiones suas arrogantia superba: non subsequi in humilitate lachrymis ꝛ mansuetudine sepius inueniunꝛ. Deniq̄ supra moduꝫ terribile est illud sapientis tonitruū: Est via q̄ videꝛ homini iusta: ꝛ nouissima eius ducūt ad mortem. Beatus igiꝛ vir sapientis testimonio / q̄ semper est pauidus: quia nisi in timore dei se instāter tenuerit / cito subuerteꝛ domus sua. Noli propterea mirari monice / si tales inter recordationes positus paneat ꝛ extimescat: presertim cū perfectam charitatē que foras mittit timorē: nō se presumat

adeptū: vtinā habere se cognosceret minimā vel impfectā. ¶ Monicus: Exterruisti me talia de timore disserens: ꝛ in hos me trusisti scrupulos dubie questionis: si p pſperitate rei publice/ si p defensione veritatis catholice/ si p errantiū vel delinquentiū correctione quis hoīm se debeat exponere: sed sedere solitariū ꝛ reputare sapientē esse q̄ nō curat in cuius manu mundus sit. Nā si hī ꝑcipiunt q̄ docent nihil esse agendū qḋ dubiuȝ est an bonū sit: exponūt eñ se periculo: ꝛ qui amat periculū (dicit sapiēs) peribit in illo. Quis audeat sub tanta rerꝝ humanarꝝ incertitudine quippiā deinceps palā pſequendū amplecti. ¶ Volucer: Audebit si certus fuerit ex doctrina sacra: ꝙ fundata sit in iusticia fidei pſecutio sua p qua certandum est vsqꝫ ad mortem corporis vel in anima deterius moriendum.

Primū metrum quarti libri iambicū archilochiū trimetrū acatalecticum: currit cū tertio metro tertij de ꝯso. phie/ quo ad pmū eius versum: Quamuis fluente.

LEx in tabellis a deo binis olim
Insculpta petrinis ē, cōtinēs decē
Præcepta naturæ, q̄d idcirco fuit
Legē ꝙ impressam p indelibile
Lumē prius nostris in cordib⁹ fuscauerat,
Nox criminū, nubesqꝫ flagitiorum
Obscura, necnon pertinax suetudo,
Quæ prima circa uera mentiri facit
In moribus, sectæ docent hoc impiæ.
Illuxit ergo summi uelle, per fidem
Rursus iubens signis & in miraculis
Mandata serues hæc dei uigil tui,
Si non mori uel perire funditus uis.

Prosa secunda quarti libri

¶ Monicus.

A SEd cauenda sunt o volucer scandala: ve eñ homini p quē scandalū venit. Obseruandū est ꝑterea in collectione zizaniorꝫ/ ne simul eradicet̄ ꝛ triticū. Tolerari deniqꝫ mala iubent̄: q̄ si tolli quererent̄/ deteriores afferrēt exitus: sic ethnici/ sic sarraceni/ sic heretici plerūqꝫ dimittunt̄/ nec impugnant̄: imo sic agere cōsiliū est/ vbi cōmunitas est in culpa: ne deterior scissura fiat. ¶ Volucer: Scandala pharisęorꝫ cōtemnēda docet veritas: Sinite eos inquit ceci sunt ꝛ duces cecorꝫ: talia quippe vitare nec possumus nec debemus. Sed neqꝫ deserenda est veritas aut vite/ aut doctrine/ vel iusticie: dū certū habemus ꝙ periclitaret̄ nostro silentio/ ꝛ opposita falsitas firmaret̄: iuxta regulā: Error cui nō resistitur/ approbatur. ¶ Monicus: Redit ecce sermo noster ad materiam q̄ de zelo tractata est. Cadit ꝑterea in aliā difficultatē/ quando ꝛ qualiter certi erimus ꝙ defensio catholice veritatis non plus affert nocumenti q̄ vtilis edificationis: quoniā si plus officit/ nō ne tenenda erat iussio christi superius inducta: Nolite sanctū dare canib⁹? Cui parabola de zizanijs non tollendis consona est. ¶ Volucer: Adhibenda est fateor p dissolutione difficultatis istius q̄ pluries incidit doctrinalis vna distinctio. Cuius vel ignorantia vel inaduertētia multos etiā philosophorꝫ atqꝫ theologorꝫ cōturbauit. ¶ Itaqꝫ certitudo vna est supnaturalis/ altera naturalis/ tertia moralis vel ciuilis. ¶ Certitudo supnaturalis ita se habet ꝙ nō stat aliquē sic assentire ꝛ falli. Et hec iterꝫ certitudo diuidit̄: q2 quedā est euidentie clare ꝛ intuitiue in patria beatorꝫ. Altera euidentie reuelate in illustratione pphetarꝫ. Tertia solius adherentie in speculo ꝛ in enigmate: q̄ nō euidentie rationis innitit̄/ sed autoritati diuine: qualē certitudinē fides habet ꝛ ꝑstat in cordibus fideliū. Est eñ q̄libet hmōi certitudo tanta/ ꝙ p nullā potentiam etiā diuinā ꝛ absolutā fallax esse pōt: alioq̄n deus negaret semetipm. Hanc philosophorum schola nō vidit/ neqꝫ stoicorꝫ/ neqꝫ peripateticorum/ neqꝫ achademicorꝫ. Hec certitudo pro tertio sue distinctionis membro fidelibus oībus dū pegrinant̄ in via cōuenit: quos tanta certitudine nedū duodeci articulis fidei/ sꝫ toti sacre scripture credere necesse est: actu vel habitu/ implicite vel explicite: q̄liter credēdo certi sunt/ neqꝫ falli possunt. Alioq̄n iuxta qḋ ꝑtractū extitit/ dubius in fide infidelis est. Certitudinē hanc in martyribus talē vidimus vt absqꝫ vlla dubitatione mallent relinquere vitā q̄ fidem. Ceterꝫ paulus hac subnixus/ expressurus vehemētiā certitudinis: asseruit cōditionalē cuius antecedens sciebat impossibile. Etiā inquit si angel⁹ de celo vobis euangelizauerit ꝑter id qḋ euangelizatū est/ anathema sit. Neqꝫ tñ negandū est/ q̄n paulus vltra certitudinē adherentie p fidē/ certitudinē habuerit euidentie p reuelationis illustrationē ꝛ quodāmodo in transitu seu raptu per gloriam.

¶ Porro certitudinē alterā q̄ naturalis dicit̄ inuenimus: q̄ talis est/ ꝙ nō stat per naturā ꝙ aliqꝭ taliter assentiat ꝛ fallat̄. Hanc Aristo. ꝛ peripatetici: hanc ꝛ stoici philosophi posuerūt nobis possibilē in primis principijs p se notis: cognitis videlicet ex sola terminorꝫ apphensione: vt ꝙ quodlibꝫ est vel nō est. Posuerūt ꝛ in cōclusionib⁹ demonstratis: ꝛ in euidenti cōsequentia deductis p talia ꝑncipia: quēadmodū dixerūt mathematicā scientiā esse certissimā. Achademici vō in quib⁹ socrates/ carneades ꝛ cicero: dehinc posteriores aliqui nouā visi sunt induxisse scientiā: nihil scire/ immo nec hoc scire ꝙ nil scimus: ita tollere voluerunt e medio certitudinē omnē: dicentes de oī re ad vtrāqꝫ partē ex equo disputari posse. Et ita neqꝫ primā de qua locuti sumus certitudinē supernaturalem/ neqꝫ naturalē putabant vllam esse. Deniqꝫ certitudo que moralis dici potest vel ciuilis tāgitur ab Aristo. vna cū ꝑsenti certitudine in ethicorꝫ suorū ꝑncipio. Cuius sententia est/ disciplinati esse i vnaquaqꝫ re certitudinē querere iuxta exigentiā materie. Eque eñ vitiosum est inquit psuadentē querere mathematicū ꝛ moralē demonstrantē: non eñ cōsurgit certitudo moralis ex euidentia demōstrationis: sed ex probabilibus cōiecturis/ grossis ꝛ fi- B

guralibus magis ad vnã partẽ ꝙ ad alterã. Talez
certitudinẽ si penitus negauerint achademici: si
nõ eã pterea sufficientẽ dixerint ad aliqd moralr-
ter operari: viderint qua rõne psumpserint aliqd
vel agere bonũ/vel omittere malũ: cõformiter ad
iudiciũ rõnis/quale debet esse certũ sicut certa est l
se virtus/alioquin virtus nõ est. ¶ Monic⁹: Ani
maduerto volucer: qm̃ ex prima certitudine mul-
ta possumus ꝛ debemus nos fideles sine scrupulo
corde credere ad iusticiã/ꝛ ore cõfiteri ad salutem/
ꝓsequi/defendere ꝛ tueri: priusq̃ vacillet vel aufe-
rat a nobis hmõi certitudo. ¶ Intelligo pterea
ꝙ in agibilibus hũanis q̃ tantã habẽt varietatem
dicente Aristo. ꝛ experiẽtia teste: vt casu magis ꝙ
arte constare videant: sufficiat tertia certitudo q̃lis
nõ semp scrupulos oẽs abijcit: sufficit vt contẽnat
vel supet/sic opando q̃si nõ sint. ¶ Sed qua rati-
one possit hoc fieri/scire cupio q̃d aduena noster l
C bis agat. ¶ Volucer: De scrupulis sicut predixi-
mus iudicat aliter agendũ esse dũ oriunt ex pteri-
tis: aliter dũ in eis q̃ agenda sunt occurrerint. De
pteritis q̃dẽ opibus iã amplectit Gregorij senten-
tiã: Bonarũ mentiũ est ibi culpã agnascere vbi cul-
pa nõ est. Cõformiter ꝛ ad illud: Iustus in princi-
pio accusator est sui. ¶ Cõstituens itaq̃ se coram
tremendo tribunali districti iudicij dei: cõscientiã
ꝓpriã audit ꝛ sustinet accusantẽ eã: quãto maiori
seueritate scit ꝛ põt: quatinus fiat ei ipsa cõtribu-
latus ꝛ ingens cõfusio/cõtritio ꝛ humiliatio cor-
dis. ita vt cadat a se p omnimodã ꝓprie defensio-
nis desperationẽ: neq̃ eñ vult cum diuina iusticia
cõtendere: neq̃ cõscientie ꝑ iusticia testimoniũ fe-
renti ꝯtra se reũ/silentiũ imponere: suadet potius
vt clamet vocib⁹ magnis. Iste est equissime iudex
deus: iste q̃ pro iusto iudicio tuo dãnãdus est: pec-
cauit eñ in talib⁹ ꝛ talib⁹ sup numerũ arene maris:
ita vt pctã sua vix totus capere possit mũd⁹. Sũt
eñ abyssus multa/ꝛ tenebrosa nimis: q̃ altam sibi
dãnationis abyssum meruerũt ꝛ inuocãt. Et hẽ dñe
deus/in voce cataractarũ tuarũ: hoc est viarũ tuarũ
inscrutabiliũ/ꝛ iudiciorũ occultorũ: in q̃bus hõ cõ-
stitutus videre nõ potest an odio vel amore dign⁹
sit: neq̃ cognoscere de suis opibus quantũcũq̃ in-
sta videant: quo terminent fine/aut q̃ districtione
iudicent. Accusatus inter talia reus non defenso-
ris/sed accusatoris: testis ꝛ iudicis in se ptes agit
exaggerans q̃tũ põt. Qui etiã si totius ꝓplĩ chri-
stiani fudisset sanguinẽ/sperat in illo apl̃i verbo: si
nos iudicaremus/nõ vtiq̃ iudicaremur. Quo cõ-
tra fit in humanis iudicijs: qm̃ confitenti crimen
mors infert: apud deũ vo apud quẽ est misẽdia et
copiosa redẽptio: misẽdia hic dũ viuimus superal-
tat iudiciũ: quo fit vt dãnandus in curia iusticie ha-
beat aditũ cũ fiducia ad thronũ gratie eius: q̃ sal-
pat damnãtes se/absolutionẽ cõferens in auxilio
opportuno: pcipue si dimiserit homo ex corde de-
bitoribus suis: vt participes velit eos fieri glorie;
neq̃ vindictã querere cupiat: sed oret ꝑ salute sua
quo fit vt fidenter dicat deo: bullas venie sue pre-
stande habens: dimitte nobis debita nostra/sicut
ꝛ nos dimittimus debitoribus nostris. ¶ Moni-
cus: Talia frequenter audiui volucer. Sed qualiter D
absq̃ mendacio vel fictione potest in multis tale
aliquid agi nõ satis apertũ est. Esto nempe ꝙ de
pteritis operibus scrupuli sint in cõscientia: nõ id-
circo ream se iudicare habet. Est eñ scrupulus va-
cillatio quedã/dubitatio vel formido cõsurgẽs ex
aliquibus cõiecturis debilibus ꝛ incertis. Alioq̃n
si ex vehementibus argumẽtis ꝛ ꝓbabilioribus ꝓ
hac parte ꝙ pro altera dubitatio cõsurgeret: iã nõ
scrupulus solus vel leuis trepidatio dici deberet:
sed moralis de transgressione certitudo. Mirum
vo neq̃ cautũ videret si propter hmõi scrupulos/
cõscientia testificationẽ vel damnationẽ ferret cer-
tam. Nunq̃d interrogata ab hoibus vel acriter a
seipsa: neq̃ mentiri sibi volens respondebit ꝓpter
solos scrupulos se in veritate ream/se criminosã/
se damnandã existere? nõne magis in hoc casu de
merito ꝙ de peccato: ꝛ ita potius de saluatiõe ꝙ de
damnatiõe psumit? Quo pacto fert igit contra se
metipsam dãnationis sententiã? Auget dubitatio-
nẽ apostoli dictũ: Mihi inquit ꝑ minimo est vt a
vobis iudicer vel ab humano die: sed neq̃ meipsm
dijudico: qui tamẽ alibi se primũ fatet inter pctõ-
res. Venit inquit de⁹ saluos facere pctõres: quo-
rũ primus ego sum. ¶ Oro qualẽ ad istã responsi-
onẽ aduena noster daret. ¶ Volucer: Qualem ad
mirũ dat apl̃s/dũ subdit ad preallegatũ quoddaz
verbũ: qui me iudicat dñs est. Et alibi: Scio ꝙ in
me nõ habitat bonũ: conformiter ad illud christi:
Qui ex ꝓprijs loquit/mẽdax est. ¶ Certissime igi-
tur nõ scrupulosa ratione tenere debet omnis ho-
mo viuens: quoniã sine gratia dei damnatus est:
quapropter humiliet se homo quantũ potuerit/ si-
bi vilescat/se deijciat/se cõculcet in recogitatione
sua: quia nõ haberet q̃d deo damnanti responde-
ret/quid obijceret dicenti: Amice nõ facio tibi iniu-
riam: accipe quod tuũ est ꝛ vade. Quid est autẽ il-
lud tuũ nisi peccatũ/nisi mendaciũ? Legisti ꝙ san-
ctus abbas Agathon moriens/fratribus interro-
gantibus an timeret: ꝛ an in opibus suis confidé-
ret/respondit: In veritate timeo: neq̃ cõfido l ope-
ribus meis/quousq̃ venero ante deũ: qm̃ alia sunt
iudicia dei/alia hoim. ¶ Monicus: Totus crede
mihi volucer/horrore ꝯcutior: totus merore tabe-
sco: totus in desolationẽ ꝛ in quandã velut despe-
rationẽ deijcior hec audiens: nec quid de pteritis,
nec de futuris agam scio. ¶ Volucer: At vero ger-
manus tuus hac cõsyderatione sic vti nitit/vt in-
ter tot prementia mũdi mala/inter tot hostiles car-
nis ac demonis molestias p ipsam dño ꝓpicio for-
tiorem assurgere querat in spem solidiorẽ consola-
tionẽ: ꝛ in tranquilliori pace quiescere: cuius rõnez
ꝛ modũ collocutio diei prioris exposuit. ¶ Moni- E
cus: Memini: per desperationẽ eñ ad spem veni-
re docuisti. Causant nihilominꝰ scrupuli tales in-
quietudinẽ mentis quã fluctuare faciunt: a qua si-
cut musce morientes perdunt suauitatem odoris
id est deuotionis ꝛ amoris sentimentum. Euigi-
lare demũ compellunt ꝛ exuscitare dilectã priusq̃
ipsa velit. ¶ Volucer: Accipito consilium.

¶ Finis.

Secundū metrum quarti

ti dicoloti tetrastrophon: primi tres versus sūt trochaici alemanij dimetri acatalectici: sicut primus in secūdo metro q̄rti de 2so. phie. Quart9 est pherecratius trimeter acatalecticus sicut secundus in secūdo metro secūdi libri. Pontus vertat arenas. Ad finem fit distrophon.

Si tuum tabescit in te
Scrupulis exagitatum
Cor, gemens & anxiatum,
Persta fortius in spe,
Filijs suis quid obest,
Prouida cura patris scit,
Pane filiorum seruus
Vt quandoq̧ cibatur,
Sic cibo serui frequenter
Paruus vescitur hæres,
Glorietur ut nequaq̧,
Et speret cor utrinq̧.
Proximum solet iuuamen
Fieri contribulatis,
Nonne fluctus & procellæ
Expurgant mare crebro?
Parturit filium mater,
Sed non absq̧ dolore.
Lætus alacrisq̧ fies
Morum prole beatus,
Si memor dei recusas
Hic solamen habere.

Prosa tertia quarti libri

¶ Monicus.

Oꝛo quis blandimēta mūdi superauerit / quis adimpleuerit ꝓpheticū votū: Letetur coꝛ meū vt timeat nomen tuū? Quis ad sacrificiū salutis offerendū accedere p̄sumpserit / si fuerit alienus a dulcedine dei: si aruerit sicut mōs gelboe: in quo nec ros desuꝑ refrigerās: nec pluuia rigans ⁊ fecundās cadat: sed sit sibi celum eneū ⁊ terra ferrea / deserta ⁊ laquosa. ¶ Volucer. Plurimos crede mihi fefellit nimia sentimentorū hmōi cōquisitio seu cupido: hoc ī turelupinis ⁊ begardis / hoc in q̄busdā deuotis nō s̄m scientiā expertū est: q̄ deliramēta coꝛdis sui ꝑ dei sentimētis amplexantes turpiter errauerūt. Alij frustra conati sunt ad nihil passionabiliter affici: cū sentiret ap̄ls aliā legē repugnantē. Alij ita deo se voluerūt tradere: q̄ oīa deus ageret in eis tm̄modo passiue se habētibus: alij ꝑ vnionē apicis mentalis cū spū sancto: tradunt habere scientiā mysticā de deo: ita tñ q̄ deus nō appꝛehendat̄ sub quacūq̧ ratiōe vel entis vel veri vel boni. ¶ Sed ab istis ⁊ a p̄oꝛib9 inquirit̄ vbi meritū erit / si dilectionis voluntarie nullus habeat̄ actus? At ꝟo qua rōne debeat coꝛ tuū medias inter scrupuloꝝ ac tentationū agitationes se gerere: te doceat exēplū palpabile. Vtuntur naute quodā vasculo: in quo suꝑ cuspidem erectam librata est ex transuerso volubilis acus ferrea: cuius acies affecta est per magnetē: quo fit vt ī polū arcticum assidua sit sua directio. Non aliter coꝛ affectū dei dilectione in fide ⁊ spe ferri conuenit in deū. Porro sicut ex motu vasis continentis acū agitat̄ acus alioꝛsum / nūc dextroꝛsum / nunc sinistroꝛsum: redit tñ sꝑ in idipsum dū quiescere sinitur. Cōformiter turbationē aut vacillationē coꝛ pati videt̄ ex scrupulosis motib9: modo per has / modo per illas passionū fluctuationes: maneat attamē diuinus amoꝛ firmus / saltē in habitu: qd̄ sufficit si nō penitus eiecerit ipm̄ homo. Et ita sufficit vt aliquis inueniat̄ costantioꝛ resistere peccatis imo coꝛpus exponere martyrio: carens actu talibus sentimentis q̄ alius abundanter plenus eis.

¶ Quare patet signū istud sensibilis suauitat̄ inefficacit̄ arguere charitatē dei: si non affuerint comites charitatis signate ꝑ ap̄lm: Charitas inquit patiens est / benigna est: cū reliquis quas subiūgit Itaq̧ si fides / si spes / si cetere virtutes infoꝛmes ee possunt: dū deest charitas effugiens a facie latētis superbie: cur nō poterit hec experta suauitas? Gustas igitur hanc suauitatē vtere cum humilitate et gratiarūactione. Gustu cares / fer in patientia et mansuetudine: attendēs q̄ aliquando demon abutitur naturali bono teneri coꝛdis: vt est in mulieribus: sicut econuerso potest gratia naturale bonū tale in adiutoꝛiū sui sumere: vt vehementioꝛ ⁊ crebrioꝛ inualescat sp̄ualis deuotio. Sed dum surrepit superbia (quib9 eñ nō insidiet̄ que vexare voluit apostolū) tollit̄ hec pax interioꝛ / reditq̧ collaphizatio tentationis / custos humilitatis: quo casu sufficiat gratia dei. Nec moꝛe generatiōis praue ⁊ peruerse diuinū sibi deuotionis signum q̄rat.

¶ Monicus: Ecce relabimur in id quod ab initio quesitū est: qua rōne potent aliq̄s q̄cq̄ aggredi sub dubio cōstitutus: an agat recte si ex interiori cōsciētie motu sufficiens certitudo nō habetur. Peribit deniq̧ oīs ars distinguēdi veras a falsis imissiones ꝓpheticas aut reuelatiōes. ¶ Volucer: Habes suꝑ hoc vltimo scripta nō pauca peregrini nostri. ¶ Primū ꝟo respectu eoꝝ que futura sunt (de p̄teritis quippe iam diximus) sic obseruare conuenit: vt nō reputetur culpa vbi culpa nō est. Alioquin causatur erronea conscientia: contra quā si quidlibet attentet̄ fieri: iā culpa est si fluctuet animus. ¶ Preterea sub hac dubitatiōe velut ad vtrumlibet nesciēs quid acturus sit / consiliū est vt nō agat: quo niā exponeret se discrimini / quo casu certum habeat q̄ peccat. ¶ Vis igitur q̄cq̄ securus agere / certus sis illud esse bonū / neq̧ virtuti cōtrariū. Sed refert qua certitudine: sufficit nēpe certitudo moralis / qualē notauimus: vt vel non sis in peccato dum facis quod in te est: aut saltem pctm̄ nō incurris nouū ꝑ temeritatē: exēpli gratia celebrandi: oꝛta est eñ ex diligētia tue p̄parationis excusatio. ¶ Ceterum moralis hec certitudo ꝑ doctrinam colligitur altero trium modoꝝ. Vnus ꝓuenit ex alterius autoꝛitate. Alter ex propria eruditione. Tertius ab experimētali cōsuetudine. Sub p̄-

mo viuũt icipientes ⁊ animales. Sub secũdo pficientes ⁊ rõnales. Sub tertio pfecti ⁊ spũales. Cõsonat philosophus tradens tres hominũ maneries ad doctrinã inueniri. Pauci p seipsos dociles sunt ppter clarã sue cõplexiõis harmoniã: addo vel aliã gratiã gratis datã/qua faciliter agenda cõcipiũt scripturas vt Angl. intelligũt. Multi p alios erudiunt: recipientes ab eis intelligẽtiam scripturaꝝ: aut si nequeunt/credũt saltẽ dicentibꝰ ⁊ obediunt. Tertiũ genus desperatũ est ad doctrinã: q neqꝫ doceri possunt/neqꝫ docentibus assentire volunt. Quibus relictis (sunt eñ plus dyscholi q̃ multa ex brutis/q p humanã domant industriã vt canes/vt equi/vt simee/vt aues alique) fiat ſmo de reliquis. ¶ Puto q religionũ instituendaruꝫ pncipalis causa fuit autoritas regiminis/cui magis obedientia pstaret q̃ pprie rõni: que in plurimis dubia valde est/debilis ⁊ incerta. Preualere similiter habet hec autoritas respectu iunioꝝ quorũlibet ad magistros vel parẽtes: qm iudiciũ proprie rõnis vel nullũ vel impfectũ habẽt. Hoc Pythagore schola seruabat. Sic iubet dñs/dicens: Interroga patres tuos ⁊ dicent tibi: maiores tuos/⁊ annũciabũt tibi. Maiores intelligo/q multis experimẽtis eruditi sunt in agibilibus hũanis: quorũ iudicia tradit Aristo. esse recipienda tanq̃ pncipia ppter multa vidisse. Extẽdit hoc ad eos q respectu diuinoꝝ ppter cõsuetudinẽ exercitatos habent sensus/qles iã in solitudine sibi viuere sufficiũt. ¶ Supest sanctus doctrine modus pposito nostro vicinior vnde sumit in agendis sufficiẽs et moralis certitudo. Orit modus iste/nutriturqꝫ ex studiosa pscrutatione diuinoꝝ mandatoꝝ qlẽ suadet sapiens. Que tibi pcepit deus/illa cogita semp: ⁊ in pluribꝰ opibꝰ eiꝰ ne fueris curiosus. Et iterũ: Nihil dulciꝰ q̃ respicere in mãdatis dei. Hinc beatũ dicit ps. q in lege dei meditat die ac nocte: cũ ceteris absqꝫ numero cadentibus in hanc sententiã. Itaqꝫ semel in scripturis suis locutꝰ est deus: ⁊ idipm (ait Iob) nõ repetet: qm sufficiẽter erudiũt ⁊ cõsulunt tñmodo relegant puro/fideli ⁊ integro corde. Maliuolis quidẽ ⁊ incredulis tenebrosior inde nascit errorũ caligo: quod in hereticis olim (nescio si amplius nostra hac etate) pspicuũ fuit/quando cecutientes facti sunt: multi circa fores pncipioꝝ moraliũ: que sunt de primis impssionibus nature: q rursus digito pprio scripsit deus in tabulis lapideis ad indelebilẽ memoriã: repetẽs ea tertio p fidei traditionẽ in euangelio. Itaqꝫ lugere plangereqꝫ compellimur.

Tertium metrũ quarti.

dicolon distrophon. Primus versus iambicꝰ archilochius trimeter acatalecticus. Secundus elegiacus currit cum tertio tertij de cõso. phie. Quãuis fluente.

Enigma q̃uis pferat secũ fides
Est a fonte tñ lucis, origo sua
Per hãc sophiæ ueritas recõdita,
Quã natura neqt isinuasse, patet
Reuelat ecce paruulis amans eos,
Atqꝫ docens, & cũ simplicibus graditur,
Sui superbis mente cordis clauditur,
Vult intellectus subsit ut omnis ei,
Petitqꝫ sensus omnis ut se deneget.
Debet homo totus obsequium domino,
Par nempe bestijs peccando factus est.
Indiget hinc fidei subdere colla iugo,
Vt ambulet uitæ uias, nec offendat,
Pandit qualis sit finis habendus ei.
Præcepta rursus inculcat prius data,
Nam mos peruersus obnubilarat ea.
Vis ingredi uitam, mandata conserua.
Roborat hic decadẽ christus in alta leuans.
Si prima per se nota præcepta decem
Mens scelerata docet falsa uel ambigua.
In his fides si sit obscurior, plena
Meridie palpans, ammodo quid superest
Iesu benigne, quid potest magis tuam
Externis legem tradere ludibrio.
Modos & regulas uiuendi deinceps,
Quos his euersis, plebs tua suscipiet.

Prosa quarta quarti libri

¶ Monicus.

Hoc est volucer q stomachabar nup mecũ/dũ theologiã efferes: vnde fit q nonnullos ex theologia experimur in nullo meliores: vtinã nõ deteriores ceteris hominibꝰ. ¶ Volucer: Nolo monice de aliena vita theologoꝝ nec alioꝝ scrutator esse vel censor curiosus. Hoc vnũ credidi ppter qđ ⁊ locutus sum: q theologia nõ admixta fidei/spei ⁊ charitati/inflat ⁊ officit: quẽadmodũ de phia romanoꝝ refert apls: qm ppter ingratitudinẽ dati sunt sup alios holes in reprobũ sensum. Causam reddit: qr cũ cognouissent deũ/nõ sicut deũ glorificauerũt: neqꝫ gratias egerũt. Ingratitudinẽ hꝫ maiorez esse in cõtẽptu vel abusu theologie q̃ philosophie nemo dubitauerit. Propterea sic apud Ciceronẽ orator describit: q est vir bonus dicendi peritus. Ita theologuꝫ nolamus virũ bonũ in sacris lris eruditũ: nõ qdẽ eruditione solius intellectus/sed multo magis affectus: vt ea q p theologiã intelligit/traducat per iugẽ ruminationẽ in affectũ cordis/⁊ executioneꝫ opis: quatinus sapiẽtia ſm nomẽ suũ sapida sit in bonis/suauiter ⁊ iucunde: in malis tristabiliter et acerbe: alioqn tales instar Vrie ferũt litteras dãnationis sue: dant aduersus semetipsos ex ore pprio iudiciũ: plus inficiũt exemplo vite q̃ instruũt verbo doctrine/sacras deniqꝫ litteras impudẽter suis inquinatis/moribꝰ ⁊ desyderijs subseruire cõpellunt: sensum a sanctis patribus traditũ distorquentes/imo sepe nescientes: nescia pfecto est pars magna taliũ qui se theologie pfessores iactitant: ita vt experiri stupor sit. Ideo quippe theologiaꝫ nesciunt: quia securis alijs quotidie tradũt. Esto

sciãt: vides quẽadmodũ ratio dos boim p̃clarissima vertit̃ reprobis ad suã aliorũq̃ pnicie̅. Vinũ quoq̃ q̃nto meli⁹/ tanto furiosiores eos qui ad sobrietatẽ ipso nõ vtunt̃ reddit: nõ vini vitio/ sed potantiũ. Dicta sunt hec interim/ quatenus animo tuo tristi mos gereret̃/ ⁊ solueret̃ questio facta: simul vt ea q̃ de theologie consolatione scribimus qualiter ⁊ a q̃bus accipiẽda sint/ vtiliter insinuaremus. Cõfido in dñõ q̃ apud idiotas sollicitos de salute sua: in q̃b⁹ẽ simplex fides/ certa spes ⁊ suauis charitas: insidebunt fructuosi⁹ in alo theologice sentẽtie (ideo nõ frustra sunt) q̃ apud repletos literis gignẽtibus sciam illã quã inflare dicit apl̃s Paulũ. Vo q̃s nesciat q̃ntũ turbat aut excecat inflatio. ¶ Sunt alij minus culpabilit̃ (nescio si minus tolerabiliter) errãtes: quos ex doctrina dñi moralem querũt certitudinẽ/ nullũ lumẽ rationis mouet ad assensum cuiusuis agibilis: tm̃modo satis est si dicere potuerint: Hoc scriptũ est: hoc talis doctor in lectura sua sensit; hoc alius ita posuit: similes aspiciẽtib⁹ verso ad solẽ dorso: splẽdorẽ ei⁹ in mõtibus/ quos ab aspectũ sol' nul⁹ sufficit ostẽdis digitus attollere. Cur ita? Quia deorsũ oculũ mergere soliti sunt: vbi nõ aspicit̃ sol nisi circũuolutus caligine. Plane lucis natura nedũ sensibilis sed intelligibilis ita habet: vt q̃nto lõgi⁹ ab origine p̃cedit̃: eo fiat debilior/ crassior ⁊ subobscurior. Propterea si lumẽ intellectuale iugiter ad infima ↄ̃syderãda demergitur: grossescit ⁊ crassescit quodãmodo/ ineptũq̃ reddit̃ supiora q̃uis lucidiora ↄ̃spicere. Sed neq̃ lumẽ veritatis accipiunt isti: nisi circũuolutũ sit quadã veluti caligine traductionis humane. ¶ Monicus. Expimur id sepe quod dicis. Sed quid proinde faciendũ sit insinua. ¶ Volucer. Monendi sunt ab ingressu studij nõ ita figere solam in constitutionibus suis retinẽdis memoriã: vt plurimũ mos est/ q̃n exerceãt intellectũ rationẽq̃ consulant: ex quib⁹ principijs vel moralibus vel theologicis originentur hmõi constitutiones. Ita em̃ fiet vt collustrẽtur lumine primorũ principiorũ: q̃ si vel nolunt vel nequeunt/ credant illustratis. Recogitẽt insuper prestantiã humane cõditionis: que ad hoc condita est/ vt totum sensibilẽ mundũ q̃ p̃ sensuũ portas ingredit̃/ imprimẽdo species suas atq̃ simulacra: reducãt in primũ principiũ deũ/ cũ quadã simplificatione ⁊ puritate. Ita p̃cedẽs a deo mũdus fit eo continue vilior in suis p̃rib⁹ quo lõginquior: put in elemẽtis videre est ⁊ ĩ solis lumine. Rursus aũt reddit̃ spũalior magis ac magis per op̃ationẽ intellectus agẽtis in phãtasmata corp̃alia: ex q̃bus elicit sua vtute spẽs intelligibiles/ simplices ⁊ incorporeas. Et sicut natũ ex carne sensuũ caro erat suo mõ: sic q̃d nascit̃ ex itelligibili spũ/ spũs est. Adeo quidẽ vt nõ dubitauerit apl̃s dicere: Qui adheret deo/ vnus spũs est cũ eo. Hec op̃atio p̃cipue spectat ad eleuatos theologos/ exercitãtes se ad theologiã mysticã: q̃ p̃ abnegationẽ tẽdit in simplificationẽ: verũ q̃n veniendũ est ad agibiliũ tractationẽ: oportet rursus in inferiora respiciẽda descẽdere. Alioq̃n fallerent̃ isti mõ ad p̃mos cõtrario/ si lumini p̃ncipiorũ hererẽt: adeo q̃ ↄ̃clusionũ visionẽ omitterẽt: exemplo astrologi cadẽtis in foueã dũ ambulãs respicit astra. ¶ Deniq̃ p̃fectus erit q̃ studiosa circũspectione versabit̃ in vtroq̃: hũc iuristã theologũ/ ⁊ cu̾ theologo iuristã iudicabo. Quales fuerũt p̃mi doctores: ex quorũ sentẽtijs decretales decretaq̃ cõpacta sunt. ¶ Monic⁹. Raro afferret̃ etas nostra tales: causam scire desydero. ¶ Volucer. Pauci tolerãt laborẽ studij. In multis vl' etas vel ingeniũ vl' sumpt⁹ nõ suppetũt. Euenit p̃terea q̃ mystica Agar ancilla vidẽs se pepisse habet cotẽptui Sarã dominã/ quã sterilem existimat. Rachel insup̃ fortassis limpidos habẽs oculos: irridet aliq̃ñ mordacius sororis Lye lippitudinẽ: cũ se mutuo iure sororio cõueniat honorare ipsam quoq̃ Agar imperio dñe sue subijci: dictantisq̃ p̃ eã equũ fuerat obedire. ¶ Subinde p̃pendis difficultatẽ infinitã quã habet morale negocium/ dũ p̃sequi querit̃: q̃r nõ satis est intelligere q̃d verũ sit et quid rectũ: sicut cadit sub arte tradere: sed particulares circũstantias q̃ variabiles sunt: neq̃ sub arte neq̃ sub doctrina veniũt. Circũspicere necesse est statũ in p̃mis reipublice cum moribus eam regentiũ: si iuxta consiliũ soceri Moysi sint viri potẽtes/ timẽtes deũ: in quibus sit veritas et qui oderint auariciã: neq̃ sit apud eos p̃sonarũ acceptio/ neq̃ incõstantia/ neq̃ deprauatũ consilium. Alioq̃n nõ exibit ab eis iudiciũ rectũ quantũcũq̃ fuerit postulatũ: nisi puiderit ex alto deus: q̃ p̃ pueros/ p̃ iniquos/ p̃ bruta/ p̃ demones sepi⁹ exercuit iudicia iusta. Qua in re Tobias ore diuino locutus est: dũ filio iussit ↄ̃siliũ semp̃ a sapiẽte p̃q̃rere. Omni insup̃ inq̃t tp̃e bñdic deũ: ⁊ pete ab eo vt vias tuas dirigat: ⁊ oĩa cõsilia tua in ipso p̃maneant. Que sint autẽ consilia dei: aperuit psalmista loq̃ẽs ei: Cõsiliũ meũ iustificationes tue: non ita tñ vt humanũ ↄ̃siliũ deserat̃: q̃d vtiq̃ debet existimari diuinũ/ si rite/ si humiliter/ si deuote/ si obediẽter fuerit inquisitũ. Quale zelus feruidus ⁊ oĩs generaliter passio vehemens/ solet nec petere: nec petito vel ingesto credere. ¶ Monicus. Omittamus deinceps ea loqui q̃ sub eruditione doctrinali nõ veniũt: neq̃ em̃ moralis certitudo (quãtũ ex dictis colligo) potest sub vna regula tradi/ q̃ sufficiat ĩ oĩ casu ↄ̃sciẽtiã agẽtis reddere securã se nõ deliquisse: quod ex euẽtu rerũ p̃pẽdi sepius solet. ¶ Volucer. Propterea cõstitute sunt in figura tres ciuitates refugij: fides/ spes ⁊ charitas/ continentes lauacrũ penitẽtie/ ⁊ emunitatis asylũ: quaten⁹ pax ↄ̃turbata p̃ ea q̃ se fecisse formidat homo reformet̃: q̃ pax qualiter obseruãda sit intellige.

Quartũ metrũ quarti monocolon:

versus est dactylicus alemanius tetrameter hypercatalecticus: currit cũ q̃nto carmine quarti de cõso. phi. si quis arcturi.

PVlchra pax sũmi mun⁹ opimũ
Te, voluntati, sit bona tm̃.
Nũcius defert, missus ab alto,
Nã male menti qualis erit pax?

Sternitur lecto sorde repleto.
Complet & spinis se vitiorum,
Qualium turba dilaceratur.
Tracta nunc istuc, rursus & illuc,
Dissidet secum, secꝫ remordet.
Viribus vanis omnipotenti,
Stulta guerram dat more gigantum,
Pugnat econtra quodcꝫ creatum
Ius sui regis sedulo seruans.
Si placet fiat uera tibi pax,
Ordinatus sit primitus omnis
Motus, affectus nec uagus erret
Quæritans extra posse quieto
Se frui mundo, quod nequit esse.
Pauca pertentet non alienis
Litibus se det, sed nec habenas
Sensibus laxet, semper anhelet
Legis æternæ iussa tenere.
Literis sacris assiduus sit,
Quippe dat pacem zelus earum,
Pacis æternæ pignus & arram.

Prosa quinta et vltima libri quarti. ¶ Monicus.

Adueniat oro pax ista nobis. At vero nōdū satis explicuisti / q̄ sit apud peregrinū nostrū cōsolatio specialis / deliniēs eū in tā ꝯfusibili rex tēpestate: qualē in florētissimo nuper Frācie regno / nominatim ī celeberrima parrhysiēsi ciuitate cōtigisse / nō prius ignorat: ꝛ nos intuemur. ¶ Volucer. Accipe sup istis doctrinam theologie celu9imisse: quā deinceps nō me loq̄ putato. Conq̄reris o hō / ꝙ etate tua multi depereūt: q̄d q̄so nouū accidit? Habet etas oīs mortuos suos: quotidie recipit terra mille modis hūanū genus / hos pestis / illos fames / alios gladius / multos naufragia / morbi / icēdia / vorągies absumūt: q̄ppe terra sunt ꝛ in terrā reuertunt̄. Mētiebaris o nequā dū Eue dicēs: Ne forte moriamur / subintulisti / neq̄q̄: oēs extūc capitali supplicio adiudicati sunt. Nil refert q̄s prior quis posterior securi mortis feriat̄. Vnū dabo tibi q̄d iure cōfitear esse timēdū: quo merito vl̄ demerito vita iā iā citissime desitura / finiat̄ apud iudicē deū. Scio mecū fateberis. Interrogo te: rńdeat existimatio tua. Mortuos quos īmatura violētaq̄ꝫ nece defles ereptos aut iusta cā p̄didit aut iniusta: si iusta / cur īculpas iusticiā? Cur nō letaris lauās man9 tuas ī sanguile petcōris. Si iniusta: vide si sobriū est eos plāgere / quos p iusticia moriētes hrōs christ9 appellat? Sꝫ dices: potuerāt iniusti viuendo corrigi: iusti vero plus ad suā aliorumq̄ꝫ salutē sup̄stites iustificari. Quid si sordid9 sorduisset adhuc / si sue dānatiōis assidue penas auxisset. Iust9 vero vt sepe fit / excidisset a iusticia? ¶ Patet lati9 ista deductio: nōne varīj sunt euēt9 belli: ꝛ nūc istū / nūc illū ꝯsumit gladius? vt nō glorief accinctꝰ vt discinct9: q̄m nō est fortiū bellū / dicit Ecclastes. Sed ad altiora ꝯscēdere nostre rōnes volūt: q̄ nihil casuale / nihil fortuitū tradūt deo: cui9 ꝯsilia sup filios hoīm: hūana curiositas comp̄hendere p singula nō p̄sumat. Attingam9 tn̄ aliq̄ q̄lia ex ꝓphetICIS ꝛ historicis libris nr̄is fas est colligere. Destruxerūt assyrīj idolatre q̄dē: sine deo Hierlm scāam ciuitatē cū pplō. Quid p Esa. dicat dn̄s audi. Ve assur virga furoris mei: ꝛ baculus ipe ē ī manu eorꝫ mea indignatio. Sequit̄: Ipse aūt nō sic arbitrabit̄: ꝛ cor eius nō ita estimabit / sed ad cōterēdū erit cor ei9. Ecce ꝙ deus malos de pplō suo: inter quos nō dubiū fuisse quosdā innocētes: voluit p lōge deteriores affligere: q̄les appellat virgā furoris sui: q̄uis obseq̄ deo blasphemi nō crederēt: q̄d si tale aliquid opatus est mō de9: q̄ ptātē habet vite ꝛ mortis: in cui9 ꝯspectu nō iustificabit̄ oīs viuēs. Nōne freq̄nter in regimine reipublice cupiditas se putat charitatē? cū hec cōe bonū / illa ppriū cōmodū semp inquirat. Esto sit charitas: q̄d si nō ādhibuit pro sui suorꝫq̄ꝫ custodia cōtra pditiosas insidias cautelā / qualē humana pōt ꝛ exigit industria. Quid si bellassent aduersus infideles aut aduersus exteros sui regis hostes / ꝛ occubuissent: felices eos in altera vita nonne iudicares / nec morte turpi functos? Q, si p̄sentē tm̄ respicis vitā: terreat Apostolus. Si in hac vita tm̄ sperātes sumus: miserabiliores sumus oīb9 hominibus. ¶ Quis p̄terea nouit / si ascēderit in aures dn̄i sabaoth clamor flagitiorū / scelerū ꝛ abominationū: quibus vl̄ populus vel rectores ꝛ nobiles / vl̄ vtriq̄ꝫ forsan peccauerant: quos tradidit deus nō in manus infidelium / vt alīs plerūq̄ꝫ: quādoq̄ꝫ per ꝛvandalos ꝛ gothos ꝛ hunos: aliquādo p alios / nominatim ppter spurcissimā carnis corruptionē: vt aliquib9 reuelatio dixit: exposuit suos modo deus cladib9 bellorū ciuiliū: vbi tumultuat̄ populus cōtra nobiles / imo sine lege / sine ordine nobiles inter sei cū dissecatione mutua populorū se destruūt. Punit (crede mihi) deus occultiora sepe delicta p flagella patētia. Illa etiā q̄ p contritū cor ꝛ humiliatū deleta pridē fuerunt quo ad culpā / repetit in penā. Hinc fit vt aliquos p̄sentialiter hn̄ viuētes / aliquādo comp̄hēdat afflictio: aut p pario sicut putat̄ delicto nouo / grandior punitio subsequat̄: quēadmodū cernere est ī corpis egritudinibus / q̄ ad occasionē facilē oriri videtur / aut recidiuum pati.

¶ Sed da nullū neq̄ꝫ mō neq̄ꝫ antea p̄cessisse demeritū: virtus vel exercet̄ ad meritū / vel ad p̄miūꝫ coronatur. Adde ꝙ mutat deus vt placet / regna de gēte in gentē ꝓpter iniusticias ꝛ varios dolos. Nabuchodonosor mente captus testis est / testis Troia / testis Roma / testis Daniel de dissipatione monarchiarꝫ q̄tuor p̄ncipaliū. Habet em̄ q̄libet res ī terris q̄ndā sue durationis periodū: atq̄ꝫ vicissitudini subiecta est / sit hō / sit dom9 / sit ciuitas / sit regnū / sit imperiū. Mutauit p̄terea dn̄s sacerdotiū Heli / iuxta reuelationē samueli factā. Cui9 gen9 Saul exterminauit cū ciuitate sacerdotū in

ore gladij viros ꝛ mulieres/paruulos ꝛ lactētes.
¶ Ubi ꝑcor attēde vigilāter (Est eī ꝓposito res accōmoda) vide quis occasionē ꝑstiterit proximā neci crudelissime sacerdotū ac viroꝝ vestitorum ephot lineo: cū mulieribus ꝛ paruulis ꝛ lactentibus ꝛ ꝑsus innocuis/cū horrēda demolitione ciuitatis. Nōne legis ꝙ declinauerat dauid ad abymelech sacerdotē: sumpserat in necessitate famis panes sanctos cū gladio Goliath: neuter istic culpabilis. Et de dauid testis Jesus in euāgelio. Licet vsus sit bona mēte/reū se memorans: executus est nihilominus Saul irritatus mala voluntate destructionē quā dei voluntas optima se facturā ꝑdixerat. ¶ Canitur in Psalmis de deo: Conuertit cor eoꝝ/non dubiū egyptioꝝ: vt odirent populū suū: ꝛ dolū facerēt in seruos eius. Conuertit/intellige: quia materiā odij ꝛ doli ministrauit ī multiplicatione hebreoꝝ/ꝛ in miraculorū ꝑ Moysen ostēsione. Quocirca facile pōt esse fallax argumētū. Prouenerūt ex istius oꝑatione scandala/mortes/malaqꝫ sine numero. Egit ḡtalis culpabiliter Nihil eīm tā bonū quo neq̄tia ꝑuersoꝝ neq̄at abuti. Exēplū in ꝓtestatione fidei ꝑ martyres claret. Et ꝑmo in ꝑdicatione christi: q̄ nō venit pacē mittere in terrā/sed gladiū. Cuius ortus vtiqꝫ diuinus tot innocētes ꝑ Herodē dedit neci: castigat pater filiū/medicus egrotū: ipsi se perimūt: nūquid aget pater sup filio/medicus sup egroto penitentiā: quia mortis occasionē dedisse visi sūt: nō puto. ¶ Notaueris ꝛ in ꝑsenti re/quēadmodū pugnauerūt filij isrl̄ tribus vicibus contra Beniamin/ob vindictā pessimi sceleris in vxore leuite. Cā iusta erat: et qꝺ fortasse miraberis/dederat deus assensum pugnātibus. Victi sunt ꝑmo: ꝛ iterū scꝺo vsqꝫ ad internitionē q̄nquaginta miliū pugnatoꝝ ex Israel Tertia pugna dedit eis purgatis ꝛ humiliatis victoriā vsqꝫ ad omimodā pene deletionē beniamitice tribus. ¶ Nō discurrā ꝑ plurima: scrutanti q̄ꝑ pe scripturas meas occurrūt talia copiose: quoꝝ lectio viuax est/ꝛ q̄si malleus conterēs petras: consolationē deniqꝫ faciēs ꝯtra mortaliū casus inopinatos: ꝛ q̄ iusta dei bonitate vidētur indigni. Si videris (ait Ecclesiastes) calūnias egenoꝝ ꝛ violenta iudicia/ꝛ subuerti iusticiā ī ꝓuincia: nō mireris super hoc negocio: qm̄ excelso excelsior alius est. Et insup vniuerse terre rex imperat seruiēti: ꝛ ita imperat vt seruiāt sibi/etiā nesciētes/etiā repugnātes ꝛ odiētes vt demones. Uis nullū ex amicis ꝑdere: vis eos possidere trāquille: oēs in deo dilexeris/suā vitā/suā gloriā/suas diuitias in eo recōditas habe: vtiqꝫ sicut nō perdit deus: sic amicos cum sua vita/gloria/diuitijs semꝑ et vbiqꝫ possidebis. Ceteꝝ nemo desꝑauerit de te iesu bone: qm̄ cū iratus fueris/miscꝺie recordaberis. Tu post tēpestatē trāquillū facis. Tu rēpublicā ꝑ varias agitationes purificare scis/velut ex actione mutua elemētoꝝ nobiliora ignis mixta. Apud te sunt innumerabiles modi purgationis ꝛ saluationis electoꝝ: Unus ꝑ ignominiā mortis: q̄ liberat etiam a purgatorijs supplicijs. Alius ꝑ ablationē totalē ꝑpalē cū corpe/vnde laqueus conterit omniū debito

rū: quoꝝ fortassis alio mō nō erat hīi possibilis solutio. Alij forsitan egerunt tepide negligēter cām vel iusticie publice/vel legis diuine: aut circūstantias culpabiles habuit sua ꝑsecutio: omnia mors abolere potuit eo efficacius quo cōtumelius illata est/caruitqꝫ sepulchro. ¶ Talia quis oīa dinumeret? Audebo sublimius vocē attollere plenā ꝯsolationis scē. Itaqꝫ desolationū olim q̄s furor hostilis oꝑatus est: ꝑut ꝯquereris/interrogo q̄lis assignat causa? Si libido dñandi regēdiqꝫ: si vindicte zelus efferus: si diuitiaꝝ vel opū execrāda fames: si tituli fortassis alij nō minus scelerati/sacrilegi nefandiqꝫ. Felices oro nōne sunt q̄ virtuosis animis obsistere conati sunt: Quis in oculis hoīm superati. Autores vero tanto infeliciores/quanto nihil infelicius impunita licētia ꝛ ꝓsperitate peccātiū/qualiū miserearis velim ꝑ sua ꝯuersione saluteqꝫ deꝑcans. Q, si causa iuxta quorūdā impudētiā q̄ se de ꝑtinacia damnat/assignet defensio catholice veritatis/vitia q̄rēs ꝛ errores corrigere: ꝛ hoc corā iudice legitimo/nūc ordinario/nūc sumo: q̄dni fidēter affirmauerim/ hōs esse mortuos q̄ ꝑ lege dei sui certauerint vsqꝫ ad mortē/exemplo tot martyꝝ? ¶ Quid stupes? q̄d me respicis? nolito mirari si habz quotidie martyres suos mūdus/si caro/si diabolus: cur nō habeat suos Christus? Hinc apls: Oportet hereses esse: vt qui ꝓbati sunt/manifesti fiant. Quō manifesti? Plane in bonū/si legē dei defenderint strenue: sed ꝑ̄sus in malū: si vel maligne impugnauerint aut impugnātibus fauerunt impudēter/subdole/ neq̄ter subuertēdo uel negādo iusticiā. Tales dixerī scādaloꝝ cāꝫ olim/q̄lē egerūt in alios ꝑseq̄ntes aliquos vsqꝫ ad coronā martyrij: quo pacto inq̄s? Rideo: nōne martyriū cā fuit: vt ꝓ christo/ꝓ veritate/ꝓ iusticia ꝓ vitioꝝ redargutiōe mors vndecūqꝫ toleratꝰ? Attēde q̄ cā reddiderit ipm Abel ꝑmū martyrē ī lege nature. Hec nimirū ꝙ ī odiū iusticie religioseq̄ sacrificiū obtulerat deo placabile. Cain fratrē eum nihil tale cogitantē/egredientē in agrū/insidiose ꝑemit. Uides quo pacto fit aliq̄s martyr/etiā dū ignorat. Omitto de septē fratribus machabeis ī lege scripta: qui nō ob aliā cām ꝙ ne legē in porcine carnis esu violarēt/atrocissime necati sunt. Nō loq̄r de Joāne bap. q̄ legis vtriusqꝫ moysi et christi limes q̄dā fuit: cuius martyriū aliā nō inuenitur cām habuisse/nisi redargutionem publici incestus. Thomas cātuariēsis ob defensionē ecclasticae libertatis. Leodogariꝰ ob zelū domꝰ frācie cōtra Ebroynū. Agathes/agnes et lucia ꝓpter fidē castitatis glōso celebrant martyrio. Et ita ꝺ plurimis: quoꝝ exēplis ꝑspicuū fit oēm hoīem q̄ perimiꝭ odio iusticie ꝛ veritatis: dū sectat illā/ꝓseq̄tur aut defendit: insignit apud deū vero titlo martyrij: q̄lecūqꝫ fuerit apud homies iudiciū. Quid si plus aliq̄d addiderim? Innocentes quidē occisos ꝯsydero: quos esse martyres/nullꝰ q̄ fidē hꝫ eccle dubitauit. Sed q̄ rō martyrij? nunquid alia dabit, ꝙ odiū christi et ambitiōe regnādi ꝓueniēs? Ubi rursus colligit hec regl̄a: ꝙ īfantes aut pueri/q̄nto magis ꝓuectiores/quos in odium christianoꝝ.

seu christi vel sue legis ꝑimūt infideles/iudei/sarra-
ceni/vel pagani/aut aliq̄ noīe tenus christiani he-
reticātes apostateq̄ʒ facti/aut in tyrānidis rabiem
versi: tales martyrio coronant̄ etiā mortis timidi
ꝑcipue si non ali⁹ criminis obex inest actu: ¶ Hec
insideant animo tuo si absq̄ʒ fictione me⁹ es disci-
pulus. Hec mētis ꝑturbationes radicit⁹ euellāt:
qm̄ altior/securior/salubrior/religiosior ⁊ gloriosi-
or nō est altera cōsolatio ad quā prouehere possit
doctrina mee legis q̄ꝫ martyrij tolerantia: ꝑ qđ de-
let in proprio sanguine q̄libet culpa simul ⁊ pena:
vt ꝓtinus hō liber ⁊ expeditus euolet in celū: vbi
statū habeat oīm bonoꝝ aggregatiōe perfectum.
¶ Volucer: Hactenus o monice theologia locu-
ta sit: nos ex sua nostraq̄ʒ collocutiōe breuiter epi
logantes sumamus hoc cōpendiosum in oī tribu
latione solamen: vt toto corde suspirem⁹: leuantes
oculos in celū ⁊ dicentes: De⁹ est pr̄ misericordiaꝝ ⁊ to-
tius ꝯsolationis: in cui⁹ miseratione sperādū est:
cuius se voluntati cōformandū est: a quo est virt⁹
patientie: in quo est serenatio cōscientie. Nos in-
terim trahere conemur in affectū: qđ sub q̄driduo
disseruimus ꝑ intellectū. ¶ Monicus: Fiat ita ꝓ
cor: ⁊ pax dei q̄ exuperat oēm sensum/corda ⁊ intel
ligentias nostras custodiat in charitate dei ⁊ pa-
tientia christi: vt per patientiā ⁊ cōsolationē scriptu
raꝝ spem habeamus. Amen. ¶ Finis.

¶ Dialogus apologeticus/ cuius collocutores sunt volucer ⁊ monicus: vt in cōsolatione theologie seruatum est.

¶ Volucer.

REm inquirimus o monice quā nec paucis dieb⁹/
nec vllis pene verbis explicare te
ꝓbas mihi est. Petis cur termi-
nata ꝑ generale cōciliū non fue
rit causa fidei cōtra doctrinā pe
stiferā/iubentē tyrānos ꝑ infidi
as interfici: ꝑ quoslibet etiā priuatos/ordine iuris
nec diuini/nec humani seruato: ⁊ cōfederatione q̄-
libet nō obstante. ¶ Ego synodū nō incuso/ quā
reuereor ⁊ veneror: sed plurimos in synodo cōuer
santes excusare nō valeo: quos ale passiones ⁊ pe-
stes improbe q̄bus mos est cathedrā humani sub
uertere iudicij fefellerūt/⁊ errare fecerūt alios in
uio ⁊ nō in via: alios male dissimulare vel negan-
do iusticiā: vel id qđ credere debuerāt ad iusticiā:
nō ore cōfitendo ad salutē: alios obsurdescere ad
salutarē illā iacobi iussionē: Nolite fratres in per
sonaꝝ acceptione habere fidē dn̄i nostri iesu chri-
sti. Siquidē fuit apud aliquos impudētissima per
sonaꝝ acceptio: dū eadē fidei causa isti dānati sūt/
alij ꝑtransiti. ¶ Monicus: Fuerat igit̄ tuti⁹ o vo
lucer atq̄ʒ cōsultius nō quesisse iudiciū a talibus q̄ꝫ
exponere sanctum canibus/⁊ ꝓijcere margaritas
ante porcos: q̄n etiā aduena noster nōne debuerat
prius sedēs cōputare si sumptus ei/si suffragia co
adiutoꝝ ꝓ re tanta suppeterēt: ne cū non potuerit
ꝑficere iure/ceciderit in illud improperiū: iste hō
cepit edificare: ⁊ nō potuit cōsummare. ¶ Volu-
cer. Urges vehemēter o monice: ⁊ in has me tru-
dis angustias: vt q̄d responsurus sim nō satis inueni-
am. Itaq̄ʒ si iustificationē aduene nostri suscepim⁹
poterimus id quidē in multis speramus ꝑficere:
sed ignominiam oportebit ⁊ turpitudinē reuelare
nōnullorū: quos colere/quosq̄ʒ revereri/quos dili
gere/status suus ⁊ societas efflagitat. ¶ Moni-
cus. Debuerant circūspici prius talia diligenter:
ne in re tanta q̄rerent̄ post exitū turpis illa nec ad-
mittēda penitus excusatio/nō putaui. Est enī cir-
cūspectio pars maxima prudētie/q̄ sue considera
tionis oculos circūgirat: nedū in illa q̄ de se licita
sunt: sed q̄ circumstantijs omnibus attēns: vt tēpo
re/loco ⁊ ꝑsonis expediunt. Sunt enī quedā licita
q̄ circumstantijs obstātibus ideo non expediunt:
quoniā expediri nō possunt/⁊ ad debitū ꝯsummati-
onis finē induci. ¶ Volucer. Agis o monice iu-
xta vulgi prouerbiū: post reditū a iudicio vel a fo-
ro sapiēter consulis. Quippe si de generali conci
lio: si de hominibus ipsum constituētibus: si de stu
dijs ac vniuersitatibus pene toti⁹ christianitatis
habētibus ibi legatos suos: si de coadiutorib⁹ ad
ꝓsequēdū: si ō cōmissarijs ad examinādū causas
oēs fidei: si de sacro dn̄oꝝ cardinaliū collegio seu
romana curia suspicādū male fuerat: de ministra
tiōe iusticie curreret impugnatio vl̄ accusatio tua
ꝓ sertim qr generale cōciliū fuerat specialiter cele-
bratū ad hunc finē extirpationis heresum ⁊ erroꝝ
et hoc ab initio sic attētatū est fieri: vt detinerētur
etiā errātes in carcere: quoꝝ aliq̄ postmodum igni
bus traditi sunt. Primit⁹ enī bohemi: dehinc an
glici detulerāt errores wykleff. Bohemi circiter
xlv. Anglici plus q̄ꝫ ducētos. Pro quoꝝ reproba-
tiōe zelauit ⁊ ꝓdicauit publice ⁊ aduena q̄ntū al-
ter alioꝝ. Videat aūt prudētia tua/si nō existima-
re iustū erat/ nec temerariū: nō minori diligētia/
zelo vel ꝯstantia ꝓcedi debere ad damnationē do
ctrine magis in morib⁹ ⁊ republica pestifere: et ꝙ
omni tergiuersatiōe vel ꝑsonaꝝ acceptiōe reiectis
Adde q̄ꝫ serenissim⁹ rex romanoꝝ ꝓcipuus ab ini
tio ꝓmotor extitit: vt hec eadē doctrina tā q̄ꝫ prin-
cipibus palā aduersa dānaret̄: sicut ostēdit in exe-
cutione damnationis vnius articuli vel assertio-
nis cōtinētis totā in effectu doctrinā hāc/omni pu-
blice rei capitaliter inimicā. Cui⁹ damnatiōis te-
nor est. Precipua sollicitudine volēs hec sacrosā-
cta synodus ad ex extirpationē heresum ⁊ erroꝝ in
diuersis mūdi ꝑtib⁹ inualescētiū ꝓcedere: sicut te-
net̄ et ad hoc collecta est: nuꝑ accepit q̄ꝫ nonnulle
assertiones erronee in fide ⁊ bonis morib⁹ ac mul
tipliciter scādalose: totiusq̄ʒ reipublice statū ⁊ or-
dinē subuertere molientes dogmatizate sunt: int̄
q̄s hec assertio declarata est. Quilibet tyrann⁹ pōt ⁊
debet licite ⁊ meritorie occidi ꝑ quēcūq̄ʒ vasallum
suū vel subditū/etiam ꝑ insidias ⁊ blandicias vel
adulatiōes. Nō obstāte quocūq̄ʒ iuramēto seu cō-
federatione cū eo: nō expectata sentētia vel man-
dato iudicis cuiuscūq̄ʒ. Aduersus hūc errorē sat-
agēs hec sancta synodus insurgere/⁊ ipsum fun-
ditus tollere: ꝓhabita deliberatione matura/de-

cernit/declarat ⁊ diffinit hmōi doctrinam errone
am esse in fide ⁊ moribus: ipsamq́ tanꝙ̄ hereticā
scandalosam/seditiosam: ⁊ ad fraudes/ deceptio-
nes/mēdacia/proditiones/ꝑiuria: vias dantē re-
probat ⁊ condēnat. Declarat insuꝑ/decernit ⁊ dif
B finit: ꝙ ꝑtinaciter doctrinā hanc ꝑniciosissimā af-
ferētes sunt heretici: ⁊ tanꝙ̄ tales iuxta legitimas
⁊ canonicas sanctiones puniendi. ❡ Monicus.
Dū etiam atq́ etiam recogito volucer v̄ba sacre
synodi: quēadmodum fatetur se ꝑcipua sollicitudi
ne destructionē heresum ⁊ errorum debere prose-
qui: quēadmodū ꝓterea seueri cēsura iudicij dam-
nauit hanc assertionē: q̄ totam fere complectitur
doctrinā nouē assertionū denunciatarū cū ꝓposi-
tione vn̄ fideliter excerpte sunt: nō inuenio realē su
spitionis causam fuisse fingēdam: quin ⁊ conciliū
damnās/⁊ res ꝑmanēs/⁊ doctorū cetus consulēs
debuissent ad vlteriora ꝓcedere. Si aūt aliter vel
cur acciderit omitto q̄rere. Hoc ad ꝓsens inqui-
ro: cur aduena noster p̄ ceteris in hac ꝓsecutione
notatus est? ❡ Volucer. Nosti monice q̄d ad offi
ciū cancellarie Parrhysien̄. cui deseruit: spectat i
fidei materijs: nosti ꝓfessionē suā: expertus es qua-
lēcunq́ zelū suū/ad ea q̄ religionē nostram respici
unt. Scis ꝙ̄ liber est ab omibus vinculis munda
ne necessitatis: q̄tinus possit amplius ꝓparato ani
mo ꝓ veritate certamē habere. Talis est insuꝑ de
quo iusticia si nō recte ambulauerit ad veritatem
euangelij valeat fieri: ab sq́ ꝑturbatione aliorū seu
reipublice via facti: put alīs coram inclyta natiōe
Francie vni militū palā dixit: Scis nihilominus
ꝙ a christianissimo rege Francorū/⁊ a ꝓclarissima
filia sua vniuersitate Parrhysien̄. imo ⁊ ab eccle
sia gallicana: ꝑ ꝓuincia senon̄. delegat⁹ extitit ad
generale conciliū sub certis instructionibus ⁊ lite
ris: q̄ ꝓsecutionē materiarū fidei/huius aūt nomi-
natim/necnō vnius ecclesiastice: sed reformationis
morū in capite/mēbꝛ multipliciter imponebant.
❡ Monicus. Esto sic fuerit: accepi nihilomin⁹
emanasse posterius mandatū a rege: dū de tra-
ctu pacis in Francia fuisset agitatū: ꝙ hec mate
ria nō exponeret̄ corā sacro concilio: ita tamen si
pars aduersa vellet desistere. ❡ Volucer. Moni
ce iā esse res integra cessauerat: iā cōmissio trib⁹
dominis cardinalibus etiā an̄ aduentū ambasia-
torū regis ab aduersa parte petita fuerat ⁊ obtēta.
Serenissimus ꝓterea romanorū rex: hanc materi
am vt sciret̄ veritas/voluit in mediū deduci: sicut
ex literis sigillo suo signatis: ac ꝑ illa q̄ palā opa-
tus est corā iudicibus fidei ꝑsonaliter comparens
ꝑspicuū est: ⁊ ex ꝓdicta cōdēnatione q̄libet tyran-
C nus reddit̄ manifestū. ❡ Monicus. Attēde volu
cer: ne dum ꝓsecutionē ꝓmo factā iustificare vis/
culpes eā q̄ postmodū facta est ꝓsecutionis omis
sionē: maxime post electionē canonicā ⁊ legitimā
sūmi pontificis. ❡ Volucer. Recordare quid an-
tea dixeris: ꝙ in omibus circūspectio tenēda est:
vt ꝑēset̄ nedū quid verū vel iustū sit/sed quid expe
diens. Nam variata circūstantiarū qualitate vere
vel estimatiue: non erit vitiosum/si mutet̄ in diuer
sa vel aduersa consiliū: quemadmodū terētianus
senex ex se refert. ❡ Monicus. Vn̄ cognitū o vo
lucer plus ꝙ̄ antea: ꝙ nō erat expediēs prosecuti
onis continuatio. ❡ Volucer. Ah monice: q̄so
ne tale aliquid scrupulose nimis q̄sieris: quod vt
ꝓnotatū est/nullis verbis exequi pōt: nec cū mo-
destia q̄ neminē ledere vult/nude tradi. Oro pate
re germanū tuū: patere potius morsibus aliorum
ꝙ̄ alios ipse mordere videar̄. ❡ Monicus. Expo
stulatio tua rationabilis videret̄/si tm̄modo de ꝑ-
sone lesione vel iactura nūc ageret̄: veritatis vero
⁊ talis veritatis equo animo quis sustinuerit de-
trimentū fieri: vt ꝑsonarū quarundā operiat̄ vel
ignominia vel culpa. ❡ Volucer. Nōne satis vi-
det̄ ꝓ triumpho veritatis: ꝙ nulla aduersus eam
post tot agitationes ⁊ ꝓtractiones lata est senten-
tia: q̄ ꝓsertim in rē transierit iudicatā: q̄ ꝓterea di-
ceret ea q̄ veritatis erāt lesa esse: ꝓtestātibus hoc
ipm̄ ꝑ literas suas ad christianissimū Frācie regē
tribus cardinalibus: q̄ circūmētī ꝓtēsam tulerant
sententiā suꝑ nullitate sentētie epī Parrhysien̄. ⁊
q̄ re latiꝰ alibi. Manet igit̄ in robore suo declaratio
falsitatis ⁊ heretice prauitatis. Manet approba-
tio tā solēnis sacre theologice facultatis in vni-
uersitate parrhysien̄: cui centū ⁊ q̄draginta vnum
theologi se manibus ꝓprijs subscⁱpserūt. Manet
similis approbatio ꝓclare facultatis decretorū in
eadē vniuersitate: q̄ sillr in se tota ꝓ dn̄s approba
tiōis sue dedit sub literis patētib⁹. Manet auten-
ticū valde parlamēti regij decretū vel arrestū hu-
iusmodi doctrine cū tota ꝓpositione Jo. pui capi
taliter dānatiuū. Manēt deliberatiōes solēnissi-
morū theologorū de diuersis studijs: quos ꝑuersa
nō subuertit affectio. Manet denique iudiciū sacre
synodi generalis integrū: q̄ suo silētio damnatio-
nē ꝓdictarū assertionū non reprobans approba-
uit: iuncto q̄ͦ in dānatione tā seuera huius as-
sertionis quilibet tyrānus ⁊c. voluit satis intelli-
gi: alīs hmōi velut in sua radice damnasse: q̄ radix
est/vt neminē alter occidat autoritate ꝓpria quā-
tūcunꝙ̄ sceleratū: neq́ iusiurandū ꝓpter incōmo-
dū tēporale sui vel suorū violet̄. ❡ Monicus. Sed D
quid de deliberationibus quorūdā mēdicātiū cū
magno numero ridebis: quos dicūt facta in vn̄
cōuētione secūdā schedule subscripsisse: quā sigil
lauerunt sigillis generaliū de q̄tuor ordinibus vt
ꝓtēdūt/vbi deliberant: sed in sacco ⁊ tenebris: as-
sertiones istas nō esse iudicio fidei reprobandas:
immo sentētiandū esse ꝙ ad fidei iudiciū non ꝑti-
nent. Neq́ eni in hanc insaniā ausi sunt ꝓsilire/vt
apte dicerēt ꝙ vere sunt. Gloriat̄ tn̄ aduersa pars
tanꝙ̄ eas deliberauerint veras esse. ❡ Volucer.
O si scires oīa monice/q̄ circa ꝓcessum talē emer
serūt/nūc istis nūc alijs vijs/imo iniurijs ⁊ exorbi-
tantijs: ebiberet spūm tuū vehemēs indignatio:
qualia nō ꝓsequor: ne satyrā vel tragediā aggres-
sus esse videar. Hoc vnum scire potuisti/ꝙ ꝓdicta
deliberatio conspirata/ fuit tandē oblata corām
toto cōcilio/ tanꝙ̄ hereticalis aut heretica praui-
tate vehemēter suspecta/sub ꝓtestatione solēni fa
cta ꝑ aduenā nostrū: quā tūc noīe regis ⁊ ambasi-
atorū suorū proposuit: de subscribēdo se ad penā

tallonis si aliq̃ ꝙ̃tacũq; multiplicati ꝯtrariũ vellēt
sustinere. Quinetiã sacre theologie facultas par-
rhysieñ/ cũ ad ipsam schedula talis delata est: pro
pͤte dicti christianissimi francoꝝ regis: suaq; deli
beratio q̃sita/ reprobauit eã multiplici ac efficacis
sima rõne/ sub patētib⁹ lr̃is sigillo suo munit̃. Nõ
igit̃ põt aduersa ps gloriari de pluralitate maiori
theologoꝝ neq; nũero. ¶ Monic⁹: Scire vellem
si post assumptionē sũmi põtificis aliq̃ falsē coꝝ q̃
mõ cõmemoras/ in fauorē cause fidei/ regis/ ac vni
uersitatis fuerint inchoata vel suggesta. ¶ Volu-
x cer: Nolo monice de sctissimo dño nostro et chri-
sto dñi: velut os in celũ ponendo loq̃: collaterales
nihilominus habuit quos i hac ꝛ simili materia tã-
gente dños polonos: pcessisse dicũt aliq̃ minus di
ligēter: neq; satis ad zelũ ꝛ fauorē catholice verita
tis: q̃ neq; verbis neq; scriptis exhortatoriis/ ad p
secutionē seu terminationem potuerunt accendi.
¶ Testis tibi sit schedula multis ostēsa: quã hic
placet inserere sic habentē. ¶ Cõsyderēt zelato-
res christiane religiõis ꝛ honoris dñi nr̃i pape: ac
hui⁹ sacri ꝯcilii: si articulus scõs ṗncipalis ꝯuoca
tiõis huius cõcilii: q̃ est sup heresum ꝛ erroꝝ extir
patiõe/ nõ tractet̃ vel expediat̃: ꝑsertim in materiis
solēniter denũciatis ꝛ multipliciter agitatis i hoc
sacro ꝯcilio q̃liter ꝟ varii varie potuerũt iputare.
Quidã ad negligentiã/ in re tãta atq; ꝑcipua solli-
citudine tractãda: put fatet̃ ꝯciliũ in dãnatiõe hu
ius q̃libet tyrãnus. Alii ad ignorantiã/ ꝙ de pauc̃
ppositiõib⁹ q̃ nõ sunt de apicib⁹ fidei nõ decreue
rũt q̃d ꝟm doctrinã sacre sc̃pture tenēdũ sit: an vi-
delicet vere sint vel false/ sane vel insane/ approbã
de vel reprobãde. Alii ad ꝑsonaꝝ acceptionē ꝛ hu-
manũ timorē seu formidinē: ꝛ ad illorũ ꝯtra quos
hic pcessum est in fidei materiis: quēadmodũ sũt
bohemi remurmurationē. Alii ad apertã iusticie
denegationē in materia fidei ꝛ moꝝ seu culpabilē
dissimulationē. Alii ad ꝑlatoꝝ ꝛ alioꝝ auariciã: q̃-
rentiũ in ecclesiastica reformatione q̃ sua sunt vel
vtilia: nõ q̃ iesu christi vel sp̃ualia. Alii ad regum/
ṗncipũ ꝛ vniuersitatũ: q̃ pmouerũt ꝑdictas mate-
rias/ vilipensionē ꝛ indignationē: vt fuerũt rex frã
coꝝ/ rex polonoꝝ/ ꝛ vniuersitas studii parrhysieñ. ꝛ
plures alie. Alii ad autoritatis ꝑlatice sup heresi-
bus extirpãdis in suis diocesib⁹ eneruationem: et
ad curie romane in eisdē errorib⁹ extirpãdis noto
riã omissionē. Alii ad sordidã multoꝝ in ꝟ cõcilio
vno vel alio mõ corruptionē. Alii ad oĩum q̃ facta
sunt in ꝯcilio scãdalizationē vl̃ infirmationē. Alii
ad legatoꝝ/ regũ ꝛ vniuersitatũ q̃ ex iniũctione vel
instructiõe facta eis pmouerũt ꝛ pmouere debue
rũt ꝑdictas materias/ negligētiã culpabilem. Alii
ad theologoꝝ ꝑdicantiũ ṽitatis fidei ꝑiculũ ꝛ de-
pressionē/ vbilibet ꝑ christianitatē: maxime dũ er-
rantes fuerint potentes ꝛ ṗncipes. Alii ad homici
dioꝝ/ pditionũ/ ꝑiurioꝝ/ seditionũ nutritiones seu
iustificationē: maxime dũ bella fundant̃ in sustinē-
dũ errorib⁹. Alii ad hereticãtiũ ꝛ errantiũ nõ emē
dationē/ sed obstinationē: nec ad fraternã seu iudi-
cialē vel paternã correctionē/ sed violentiorē effre
nationē. Alii ad obediētie generalis ꝑstari debite
nõ sũmo pontifici: fortassis (quod absit) periculo-
sam dilationē apud multos christianitatis ṗnci
pes aut populos. Alii ad clericoꝝ apd̃ laicos ani-
mo ꝛ apud fideles ꝛ paganos: ꝛ ꝑcipue Petri de
luna ꝛ suos fautores subsannationē vel irrisionē
ꝙ in materiis vulgo notissimis/ q̃ sunt ipsa prece-
pta moralia: aliter patiunt̃ errare/ ꝛ diuerso sibiip
sis vicē ꝑtinaciter asserere in ꝑsentia generalis ꝯcilii:
intantũ vt sub sũmo põtifice/ quē oẽs p extirpati-
one erroꝝ ꝑstolabant̃/ maior dissimulatio subo-
riri videat̃. Alii demũ (qd̃ olim grauissimũ est) ad
offensam dei i desertiõe defensiõis catholice veri
tatis/ imo ꝛ fautoriã heretice prauitatis: dũ. s. er-
ror cui nõ resistit̃/ approbat̃. ¶ Testes aũt inuo
cãt hui⁹ schedule cõpositores/ celũ et terrã: ꝙ nõ
ad diffamationē cuiuscũq; vel irritationē: sed ad
ppriaꝝ aĩaꝝ liberationē/ ꝛ ad obuiandũ ꝑtractis ꝛ
ꝯsilibus scandal̃: si nõ hoc durãte ꝯcilio occursũ
fuerit/ euenturis: ista scribũt atq; notificãt pariuo
ce publica/ lati⁹ hec oĩa deducere: si ita placitũ fu
erit dño nr̃o pape. Hec ibi. ¶ Monic⁹. Qual̃ da y
ta ē ad hec iconueniētia puisiua r̃nsio. ¶ Volucer
Nulla p̃sus: sed in deteriora continue res la-
psa est vsq; adeo: ꝙ p pte dominoꝝ polonorũ in-
teriecta est tandē appellatio ad futurum conciliũ
Cui appellationi cũ respõdēdũ esset: lecta est vt di-
cit̃ in cõsistorio generali et publico/ quod vltimo
Constãtie celebratũ est: minuta quedã sub forma
bulle destruēs vt asserũt qui legerũt eã: fundamē-
tale penitus robur nedũ pisani/ sed ꝯstañ. concilii:
ꝛ eoꝝ oĩm que in eis: ꝑsertim sup electione summi
põtificis ꝛ intrusorum eiectione attētata facta ve
sunt. Cõtinebat itaq; in nullo casu licere appella-
tionē a papa facere: nec eius iudiciũ i causis fidei
declinare/ plane contra legē dei decretaq; cõcilii.
Sed tã ceca semꝑ est affectio que nõ zelat verita-
tē/ tam semꝑ sibi ꝯtrarians/ ꝛ dissona veritati inuē
aduersa. ¶ Monicus. Vellē plenius agnoscere
qualis ex integro fuerit hec polonorũ causa: neq;
enĩ illa leuiter crediderim q̃ postremo subintuli-
sti: ꝙ̃uis de occisione oĩm polonoꝝ faciēda absq;
lege vl̃ ordīe/ ipsis nec auditis nec defensis audi
erim. ¶ Volucer. Possũ q̃ breuib⁹ ꝑstrinxi vobis
ea sc̃ptis multiplicibus edocere: quoꝝ aliq̃ suis ti
tul̃ seorsũ notabo. Res enĩ plixa ē: ꝛ ad alia te vo
cat sentio ꝑsens dies. Dabo ꝑterea titulos quorũ
dã ex opuscul̃ germani tui plurimis obmissis: q̃
vel memoria nõ tenet/ vel vtilitas nõ tãta est. Ita
enĩ fas erit tibi vl̃ alteri cui placuerint illa sub col
lectorio vno seu pluribus sc̃ptis dare. ¶ Moni- z
cus. Gratã mihi rē feceris volucer: dicito nihilo-
minus antea/ q̃lis de natura ꝯcilii sit fr̃is existima
tio: instructus q̃ppe est nedũ ex lr̃is vel historiis:
sed ex ipsa q̃ doctrix est efficax expiētia: vtpote q̃
nouissimo huic ꝯstãtieñ concilio cõtinuus astitit:
qd̃ numerositate ꝯueniētiũ/ qd̃ agēdoꝝ arduitate/
qd̃ sui ꝑsertim duratione/ maximũ supra ceterũ fu
it: qm̃ ꝑ trienniũ cum sex fere mēsibus ptensum
est. ¶ Volucer. Si põdus doctrine vel eruditio-
nis haberet existimatio ꝑegrini nostri apud alios
qualē facit amor apud te: rē exigeres cognitione

nō indignā: nec inutilē fortassis posteritati. Sz neq̧ plene vidici suā in oībus que gesta sunt vel opinionē vel sententiā: q̄uis plurima scriptis reliquerit de potestate cōcilij ⁊ ipsius durate. Sua fuit insup conuersatio assidue cū illo p̄ceptore suo: quez sapientissimū ⁊ prudentissimū nemo dubitauerit: cardinalē cameracensem dico: poterit ille multo doctius ⁊ salubrius cū autoritatis pondere super hac re vel verbo vel scripto tradere q̄ cognouit. Hoc vnū scio q̧ zelus habende vnionis in schismate tā desperato: tantiq̧ tpis fecit multa tolerari q̄ fuissent aliunde nec tolerabilia nec tolerāda. Video q̧ eccl̄ie reformatio nunq̄ fiet per concilium sine p̄sidentia ductoris affectati bene prudentis simul ⁊ cōstantis: puideant sibi dū sciuerint et potuerint membra p̄ p̄uincias aut regna: non quidē in multiplicatione cōstitutionū nouellaruz/ hoc magis inturbat q̄ adiuuat: sed per execucionē viuacem ⁊ virilē earū legū que iam late sunt abundantissime supuacuis etiam resecatis vel omissis. Video q̧ in doctrinis que fidē/ que religionē/ que bonos ⁊ salubres respiciunt mores/ vix inuenietur in hac tēpestate: rebus vt sunt manentibus: nec habito forti fauorē potentie secularis: terminatio debita vel expedita iusticia. Experto crede: neq̧ deductionē p̄ nunc aliā pete: neq̧ de remedijs apponēdis verbū feceris surditati: vbi nō est auditꝰ nubet sapiens: nō effundas verbū/ his interim contentꝰ. Habes enī de theologica consolatione grandius opusculū. Tecū habita/ gratus deo qui te segregauit ab his sollicitudinibus: ⁊ p̄ ceteris in potestatē cōstitutis ora cōpatiens/ flens ⁊ lugēs. ¶ Monicus: Cōcesserit ita deus: bn̄ vale volucer precauens vie casus. Salutaueris q̧ nomine meo fratrē monens eū sedulo circūspicere vigilanter quēadmodum in medio nationis praue viuendum sit.

¶ Volucer Et tu bene valeto monice: nostri memor in orationibus tuis. ¶ Finis.

¶ Sequūtur nonnulla carmina Joānis de Gerson: que ⁊ p̄cedētibus ⁊ sub sequētibus tractatibus cōnexionē aliquā habere videntur.

Carmen ad Joannē Gerſmanum suum de causa canendi. ¶ Loquit aduena ad monicum.

HEu perurgent monice, monice,
Anni nefasti sanguinei & necis,
Ciuilis ensis cuilibet imminet,
Qui iuste uiuit, uera uel edocet.

¶ Respondet Monicus.

Meme fruaris aduena consule
Hac in ruina pestiferæ uicis.
Ad te redito solus in ocia,
Esto uirilis, uim facio tibi.
Mens in superna se leuet ocior,
Odas canoras psallat alacrior.
Quales sophiæ dictat amor pius,
Non quas libido sordida suggerit,
Quas musa garrit scenica crebrius,
Vt cor malignis urat amoribus.
Curæ coquentes anxia pectora,
Tristes abibunt, credito, longius,
Nam spiritus cor uisere cœlicus
Gaudet quod almum personitat deum.

¶ Opponit aduena.

At cum sodales mors mihi sustulit,
Cum pallas arcem uix habitet suam,
Quæro sonabunt cui mea cantica
Nerui loquentes, quod lyra temperat.

¶ Respondet monicus.

Omitto musas, angelus audiet
Sanctiq̧ tecum, nonne satis tibi,
Nec prorsus omnes mors tulit effera.
Petrus superstes, quem sapientia
Totum repleuit, cardo dedit sibi
Nomen, statumq̧, sufficit unicus
Carmen melodum cui resonet tuū.
Viuit Gerardus, quis rogo par sibi,
Qui ueritatis exul amore fit?
Nostri clamengis dulce sapit stilus.
Aetas nouellam progeniem dabit
Pro patribus, quos perdidit atropos.

Aliud eiusdem asclepiadeum catalecticum

VErnū tēpus adest, fac hilaresce
Cor tepēs gelidæ frigore brumæ
Sursum surrige te more uolucris,
Quæ uires reparat sole tepenti,
Odas dulcisono gutture formant
Alternantq̧ modos, cernis alaudam
Se pennis liquidum librat in æthra,
Sensum peruolitans, deserit ima,
Extra se rapitur ebria cantu,
Affariq̧ deum læta uidet,
Huic spasmata cadens ut redit ad se,
Iam degit solitis sobria terris.
O si te rapit hæc extasis alma,
Felix, si iubilans excidis a te,
Hæc semper stolidas incolis oras.

Carmen lugubre pro desolati de vniuersitat. parrhys. p̄pter bella ciuilia.

ANgeli pacis gemitus amaros
(Si cadunt in uos) facitote toto
Mentis enisu, reboate cœli,
Pallada flete.
Palladis templum domus, arx asylum

Gaudium vestrũ decor omnis orbis
Corruerunt a scelerũ ministris,
Pallada flete.
Ecce fons riuis helycon cruentis
Manat, hinc sacræ fugiũt volatu
Præpeti musæ, resonantq; tristes,
Pallada flete.
Garriũt picæ reprobis agrestes
Vocibus, liuens odiũ perurget,
In malo lætas ob eam querelam,
Pallada flete.
Cœlicus cetus datus ut supernam
Percolas iugi studio mineruam,
Lugeas pectus feriens & hortans,
Pallada flete.
Non tuæ pridem cecidere docte
Pallas athanæ simili ruina.
Peior hæc sors est, cupidi sophiæ
Pallada flete.
Te quis o te collegium celebre
Par habens nullũ phrenesi sacratũ
Aspicit, qui non miserando dicat,
Pallada flete.
Ordo te trinus decorabat ample,
Cum sacerdotũ cuneo decenti
Sterneris vulgi manibus scelestis,
Pallada flete.
O leoninam rabiem, tyrannos
Horrida cunctos superans nefandi
Criminis noxa, furit en cernis,
Pallada flete.
Horror seu sæuus, nihil o deinceps
Linquit tutũ, nihil aut inausum.
Res en humanas superest perire,
Pallada flete.
Stabit aduersans hæresi quis vltra,
Sontibus quis non trepidus resistet,
Quis bonos mores volet edocere,
Pallada flete.
Papa qui christi vice summus vti
Gratularis, vos paritercq; mũdi
Cardines, fidei cecidit columna,
Pallada flete.
Filiam tu rex nimiũ decoram
Prole fœcũdam recolens videto,
Plangit orbam se viduamq; clamans,
Pallada flete.
Indytũ regnũ tua clara doctrix
Christianũ quæ titulũ ferebat
Monstra non gignens iacet indecora,
Pallada flete.
Canones artes medicansq; physis,
Et sophiæ vultus lachrymis rigate,
Deperit vobis studiosa turba
Pallada flete.
Palladis Troiæ referunt ima
Custos ablata sibi dat ruinam
Franciæ casum similem timentes
Pallada flete.
Inuicem fœdus sociale seruant
Clerus & miles, patiente clero
Nobiles vestro statui cauentes
Pallada flete.
Regĳ scepetri rogitamus hæres
Claræ delphinæ repares ruinas
Hostica cladis miseris vel odis
Pallada flete.
Tale q rursus renouare queret,
Viuito felix quater & beatus,
Cesset vt plangor dolorosus iste
Pallada flete.

Carmẽ in laudem ducis austrie et studĳ eiusdem.

Sors miseranda nimis te Francia diua fatigat,
Plusq; cuiusuis vox referare q̃at,
Olim præscriptos pro libertate tuenda,
Proq; fide passos, mos releuare tuus.
Sensisti Thoma ꝓprĳs dũ trusit ab oris,
Anglia te sanctũ sensit & ecclesia.
Heu pietas, heu prisca fides, coguntᵉ alũni
Francigenæ mortes exiliũq; pati
Sũme deᵘ ꝓ lege tua quã sub decachordo
Mentibᵘ impressam scribis & in tabulis.
O quot theologi, quot pontifices periere
Carcere quos clausos dira necat rabies.
Effugit altera pars alienis incola terris,
Tutior exilio, sed spoliata bonis,
Inter quos vnus q cancellarius almi
Parrhysius studĳ est cedit & aduena fit.
Austria tu felix, felix studiosa wienna,
Dux qbus est talis traditus in regimen,
Zelo qui fidei feruens, ob eam fugitiuũ
Huic miserans, offert vltro refrigerium,
Assignatq; locum cum libertate, suiq;
Patribus egregĳ cõmoda collegĳ.
Sis sua magna iesu merces ꝓ cuiᵘ honore
Doctorem recipit discipulumq; tuum,
Glĩa, laus & honor dux inclyte te resona(bũt,
Dũ pietas terras setã fidesq; colet;

Aliud carmen de multiplici martyrio.

Mors martyrum laudabilis,
Præ cæteris optabilis,
Baptisma supplens si deest,
Omne reatum diluit.
Mors pro fide uiriliter
Suscepta reddit martyrem,
An sub fide lex ponitur,
Quam litteræ sacræ docent.
Quare beatus omnis est
Pro lege quem dei sui
Certando contingit mori
Quicunq; det casus necem.
Corona fratrum septena
Refulget ob legis zelum
Martyr Ioannes, an fuit
Culpans nefas adulteræ.
Ergo beati uiuite,
Quos tetrius multo scelus
Damnando, martyrium publicum
Occidit atrox carnifex.
O pulchra mors coram deo
Iocunda, plena gloria,
Conspuat hanc uulgus licet
Nequam, prophanum, malignum.
Aetas an hæc felicior
Quod martyres habet suos
Culpanda, uel forsan magis
Nefanda pro tyrannide.
Culpanda pro pastoribus
Luporum, qui uices gerunt,
Tyrannidem dissimulant,
Immo fouent, augent, probant,
O ueritas patris ie su
Obsecramus uersa uicem,
Vt ueritas uictrix eat,
Cruoris expers & necis.
Si uis ut in martyribus
Vincat, patescat omnibus,
Laus detur & palam tibi
Patri sanctoq; flamini.

Carmen pro virtute patientie.

Aspera q̄s fortuna p̄t tua dinūerare
Prospera quæ tribuis, licet inscia.
Inscia, n̄ ē tn̄ ea p̄ris cura benigni
Pro uirga qui te manibus gerit.
Nō aliter q̄ uult, nec acerbius ipsa flagellas
Fortis ob hoc remanet patientia.
Murmure nō lateat te ꝓmittentis honorē,
Fert homines librans oculos sibi,
Abba pater clamat, magno ꝓ crimine nati,
Sat sit patri supplicij parum.
Lœtiferū pando peccatorū putre uulnus,
Vt placet ure, seca, modo deprecor
Nolis in æternā parcendo tradere mortem,
Esset en hæc pietas, furor efferus,
Sicut sanctus amor placite cōquirit amādo
Omnia quæ faciunt alij bona.
Sic tolerando suū patientia uertit in usum,
Omnia quæ mala respicit undiq;.
Cur igit diues patientia non erit inter
Aspera fortunæ tot tantaq;,
Verbere solatur, gelidoq; rigore calescit,
Potat eam sitis, esuries cibat,
Ex alijs soluit loculo sua debita clauso,
Exilium patriam reputat suam,
Pressuram mūdi facit in christo sibi pacem
Docta, foro requiem medio capit
Carcere cū uinclis fit libera, q̄d moror ultrā
Vertitur in uitam mors ultima.
Est patiens melior forti, patiens quia uincit
Sæpius hoc hostem sine uulnere.
Non tamē est asino similis patiētia laudi,
Stercoris & culpæ tolerans onus.
Excutienda magis totis hæc sarcina neruis,
Perpetienda prius mors corporis.
Hæc est sanctorū patiētia uera ꝓbatrix,
Corde suum toto q̄ amat olum
Durior inferno, nec aquis frigescit in ullis,
Stigmata signa sui regis gerit,
Infert uim cœlo, rapit astra iure triumphi.
Hic fructus suus, hæc possessio
Materiā dat ei sors aspera qua malus in se
Sæuit, abutitur, amens enecat.

Carmen ad Gerardum domini Delphini confessorem.

Pro tristiciam repelle seculi,
Mortē crede parit gerarde duplā
Stringit noxia cor, p̄mit, necatq;
Ex hac lœtifero plagatur ictu
Culpæ spiritus, & tabescit in se.
Nil mortale fleas, nihil caducum.
Cur perdas lachrymas nihil iuuantes,
Obsunt, nec reparant peracta damna.
Quod mutare nequis, feras oportet
Deduc in meritum necessitatem,
Damnum temporis ad perenne confer.
Si te pœna breuis dolore torquet,

Ex hoc conijce q̄ dolenda culpa.
Vis lugere, dolor beatus iste est,
Consolatur enim iesu docente,
Plora flagitium, memento finis.
Luctus mixtus erit sapore dulci,
Ob spem q̄ gemitu reatus isto
Deletur, manet & corona cœlo,
Vltoris gladius ferire iussus.
Saluat luctificum thau gerentes.
Vult nos plangere lachrymosa uallis.
Nil plus purificat cor aut serenat,
Quam luctus uehemens amaricansq̄.
Hoc mersus Pharao mari peribit,
Tellus melle fluens dehinc patebit,
Quam ros hic pluuius rigans uenustis
Ornat floribus, ac perinde multos
Fert fructus sapidos decore grato.

Item aliud carmē ad eūdē

Quid Gerarde fit in nobis,
Hærent crimina quædam
Intro cordis in medullis
Cum radice profunda,
Quæ licet minora dicant
Homines ad superandum,
Prorsus excuti nequibunt
Vix dum uixeris a te
Flebis ubertim diuq̄
Culpans corq̄ remordens,
Vt graui mole depressus
Euites recidiuas
Fortis alacrisq̄ pugil,
Prosternes grauiores
Sub iugo pestes, eas uix
Alij uincere quibunt.
Gratiam fateri dei
Esto certus oportet
Ordinem uideto suum.
Prouidus omnia librat
Sub modi sub ponderisq̄
Mensura sapienter
Vincis hoc uel illud scelus,
Sibi uictoria detur.
Millies cadens resurge,
Semper sustine, spera,
Flens manus patri porrige,
Lachrymis est sua lingua,
Non te deseret in finem,
Tandem e stercore tollet.
¶ Finis.

Carmen de puritate sacre scripturæ respectu aliarum.

Montibus altis Exoritur fons
Purior auro Vnda nec ullo
Spurcida sceno Lumine solis
Obice fulget Tu bibe tutus
Te speculeris Te tua nunc q̄
Fallet imago Plurimus inde
Riuulus exit Lapsus ad ima
Putrida tellus Quo mage distant
Sordibus opplet Noxia miscens
In quibus anguis Ranula uermis
Bufoq̄ serpunt Mors latet undis
Si sitis urget Cautior esto
Vis speculari Reddere uerum
Vix simulachrum Turbida possunt
Terreat hoc uos Quos derelicto
Fonte sophiæ Terrea potant.

¶ Josephina Joannis de Gerson, carmine heroico decantata.

Titulus breuis continens xij. libros, iuxta. xij. materias principales,

Clare Ioseph Iosephina tuo p̄ nomine carmen
Narrat ut is memphim septem il lic conficis annos.
Nazareth īde redis opans, ubi uirgis olim
Conceptū noras, & ea cum uirgine nubis,
Itq̄ redit nupta te per montana uolente,
Das latriā infanti nato, nomē iesus addis,
Suscipis hic reges, puer q̄ post sedul᷒ offers,
Inuenis hinc teplo, tandē moriens requiescis.

¶ Proemium

Fontem sueuerūt ueteres celebrare poete,
Sacratum musis pernasi mōte suborium
Quem pes fodit equi, sed habet sapientia montem
Nostra aliū fōtē & musas, q̄b᷒ altera uox ē
Fons uitæ, uerbum dn̄i sublimibus exit
A cœlis iugi, puro, salubriq̄ meatu,
Crystallo similis manans a sede superni
Mōtibus æternis, musas nec curat agrestes,
Quæ mortale sonāt, q̄ noxia carmina texūt
Quæ solas uanis demulcent corpis aures,

Nec dant arentē sedare sitim, sed adurunt
Potantū assidue mellitis corda uenenis
Fons noster nitid⁹ sapidisq; salutifer undis,
Quē supirradiat, ubi sol diuinus apertis
Oīa crede notis mūdi speculi uice mōstrat,
Pura tñ lux hæc hebetās diuerberat omnē
Visum mortalem, ueluti sol materialis
Lucidior tuitus obscurat nycticoracis.
Multa uidere tamē fidei mediante berillo
Cōcessum nobis in ænigmate uoceq; certa
Mira loq̄r facies speculanti q̄tuor offert
Fons hic ut specula quædā, sic Ezechielis
Visio dat uultus aníalibus esse quaternos.
Quatuor ancillis facies sapientia donat,
Sensus, bis binos uerbo nam mōstrat ī uno.
Littera gesta docet, quid credas allegoria.
Moralis quid agas, quo tēdas anagogia.
Hæ penetrant aures mentis dulcore latenti
Tetralogo simul ac uno sermone loq̄ntes.
Principio fons hic pfudit mysticus Adā.
Post terris legiť fluuijs fluxisse quaternis
Irrigat & totum riuis felicibus orbem
Te torrente replet fœcūdius o studiorum
Mater Parrhysi⁹, paris exps, maior Athenis
Maior & egypto prior est tua philosophia
Pura, nec errorum sceno pmixta nocenti,
Sola cares mōstris, nec habes portēta deoꝝ
3 Quidā theosophus ista nutritus in urbe,
Gratia cui nomē, cognomē & aduena fecit
Hunc iuxta fontē uiridante in cespite ripæ
Fructifero uitæ sub ligno membra locauit
More suo, lenire uiæ fastidia quærens,
Oreq; cordis aquas fontis gustare beati
Dulce refrigeriū contra tentaminis æstum.
Esse pegrinis signis erat agnitus aptis,
Cassidulū dextro fartū dependet ab armo
Ad lat⁹ oppositū, celsum caput orbicularis
Pileus obnubit soles quo pellat & imbres,
A uultu infestos baculusq; teres regit artus,
Ferrea cui cuspis, munitur suro coturno,
Scutū leua gerit, sapphyro, cœloue sereno
Cōcolor, hic auro septē radiare planetas
Inspiceres, medio cor pennatū uelut ignis
Emicat, & thau rutilo sibi signat in auro.
Egide theosophus hac hostica tela retūdit.
Nec caret āgelico duce, sʒ caro uisib⁹ obstat
Sedulus hūc catulus ut Thobiā comitatur.
Vidi equidē synodū Cōstantia dū generalē
Colligit ecclesiæ fieret sibi pastor ut unus.
Vesper erat gelidas ptēdēs lōgi⁹ umbras
Aduena labenti iocundo murmure riuo.
Lumina dū figit meditās, de fonte canora
Visa loqui sibi uox pprijs accōmoda uotis.
Vita peregrinis quæ te premit exul in oris,
Vult libertatem patriæ te quærere cœlis.
Hoc moyses, hoc ipe leui, dū noīa Gerson
Dant primogenitis signāt multis alioꝝ,
Niteris exemplis, sed q deus accola terras
Venit in has fieri, nihil hoc hortamīe mai⁹
Terrigenā petere quod te cœlestia cogat.
Ergo fides cū corde pio uult carmīe dici,
Quō terrenæ uoluit regionis ad ima
Deflecti, claudiq; deus sub uentre Mariæ,
Quē natū Ioseph in mēphim gestare pegre
Iussus, ubi septē fugitiuos cōficit annos.
Inde relatus fit (mirū o) sibi subditus ultro,
Donec cū senio mors exoptata recepit.
Theosoph⁹ gaudet, dū uox symphonica taľ
Insonat aure sua, tollit suetudo timorem,
Quāuis mirāda uox est fronesi, quia tetras
Est ancillarum, datur & sua cuiq; loquela,
Qua dinoscatur uelut in fidibus cytharedi
Organicis siue modulis seu carminis odis
Cōmodat ipse pias dictis solertior aures
Sensibus ac imis, res est nō parua, reponit
Quatinus aut referet audita sodalibus ore
Inserat aut chartis, supplex pri⁹ īchoat orās.
Alme Ioseph pr̄iarcha sacer p cui⁹ honore
Nr̄a canit phronesis, tu ṽgo, tu iesus olim,
Vos tres una domus angustis incola terris,
Quos ī mēsa locāt mō cœlica regna fauete,
Nostraq; sit facite pietas accepta camœnæ.
Ancillans fidei, nulli præiudica uero
Multa pbabiliter suadēs, temeraria nusq;
Apta peregrinū cor sursum attollere cœlis.
Hacten⁹ hæc subeat primū narratio fugit
Cur Ioseph a patria, sponsa comitāte Iesuq;
Exemplū primis magis id se sensibus offert.

M. Distinctio prima

MEmbra Ioseph somno recreās de
fessa labore,
Corde uigil iussa quæ nūciat angel⁹, audit
Tristia, surge ioseph fili dauid, accipe matrē
Cum puero, fuge neu tardes, ægyptia rura
Festin⁹ pete, nā puerū trux quęret herodes.
Perdere, ph pietas, laxat tremefact⁹ ꝛ horrēs
Mox grauidos artus hūili stratu exilit, atq;
Virgineū sponsæ thalamū mœstissim⁹ intrat

Forte maria iesū quē cunis somnꝰ hēbat,
Tunc uigili blande cura deuota fouebat,
Vt uidit sponsum cui nō mos nocte uenire
Instantis præsaga mali, cōclamitat, o uir
En qd id ē, qd habes q̄ fert te sors rogo pāde
Eheu surge cito puerū rape, quæritur infās
Perdi crede mihi, ꝑ reges dirus herodes,
Se dolet illusum, ꝓpera, modo nunciꝰ alto
Demissus cœlo iussit, nec fingo repente
Sic fieri, tibi tunc animi quid uirgo fuisse
Credideri noua tūc iuuenisq; puerꝑa pauꝑ
Simplex, sueta domi regionū, nescia tales
Terre dū uoces urgent, sed fisa deo mox
Cōplosis manibꝰ lachrymisq; ꝑ ora uolutis
Tristis, utrūq; genu an̄ ipa in cunabila nati
Flectens te sternis, stupido fixoq; parumꝑ
Hæres intuitu, quem cōtemplata benigne
Plurima corde gemis tādē ꝓrumpis amaro
Suspirās aīo, qd amor meus o tener infans
Ac uteri dilecte mei, qd tu, quid agemus
Iste tuus custos, & ego qua parte feremus?
Quale patebit iter, ubi sūt gabriel tua dudū
Nuncia dicta mihi, dn̄s sedem Dauid illi
Crede dabit iacob ipe domo regnabit ī æuū
En it in exiliū, flendi charissima non est
Horā modo, uir ꝓtulit anxius, effugiendū
Parendūq; dei iussis, reducē (bene spera)
Promisit puerū & faciet, qa dux, uia, uita ē,
Exitꝰ his infans, oculisq; serenus apertis
Iocundo uisus risu cognoscere matrem,
Tūc animū strinxit teneræ pietatis imago
Virgineū, gladius ꝑtransijt intima cordis
Mox ruit in faciē pueri, suauissime fili
Aeris exclamat singultans mater, abire
Ac migrare statim, notos patriāq; laresq;
Linquere cogimur arrides, nō nr̄a uolūtas,
Sed dn̄i fiat cōiunx dilecta ioseph uir.
Grandæuus replicat, lacta cunisq; resolue
Infantē, pannis inuoluēs, noster asellus
A me sternetur gerulus puerīq; tuiq;,
Paret mat̄, nec mora nocte fugā capiūt clā
Hostiolis post se clausis, nullasq; salutes,
Nulla uale tota uicinia chara recepit.
Mirandū maius inter spectacula quale
Conspicies anīa, casus nunqd fuit alter
Asperior, summaq; magis pietate stupēdus
Ergo cōpatere saltē pro cuius amore
Oē fit hoc, deus est fugitiuꝰ & aduena ꝓ te,
Virgo tenella ioseph q̄uis æuo uixq; bimestris
Infās, ignota pagrāt ac dura uiarū
Sat ꝓcul exierāt a naçareth haud sine mīto
Continuoq; metu neu quis sentiret euntes,
Sine pedū strepitu seu flētis ad ubera mr̄is
Vagitu pueri, uel ab occursu uigilantū,
Aut asini ruditu, latratuve canino,
Vertice monticuli faciem conuersa retorsit
Virgo suā, simul ipe ioseph deuotus uterq;
Substitit inde domū, uillā, templūq; salutāt
Nuncia iam solis rutilans aurora decorum
Spirabat lumen, uirgo doctissima legis
Humano partim studio, partimq; superno
Largiꝰ afflatu dedit has (fas credere) uoces,
Magnifico te sūme parēs spes una salutis
Certa meæ mihi magna potēs a&sco dedisti
Grata fatebor em̄, memori iugiq; repostum
Corde gerēs ancilla hoīs parebo iubenti,
Per mediū q̄uis umbræ mortis sit eundum
Nulla timebo mala, qm̄ mecū deus es tu,
Tuq; puer diuinæ iesu, quē sanctꝰ obūbrās
Spūs ex me formauit, te Sara uirumq;,
Te iacob atq; ioseph, iudith, hester, teq; sui
Saluauit dn̄s & hebræos ꝑ mare duxit (sānā
Per deserta trahēs, cœli quibus esca parata.
Nō attrita fuit uestis, quid q; Danielem.
Et Dauid eripuit rugiētis ab ore leonis?
Quid q; ꝑ coruos fugientē pauit heliam,
Dux raphael tobiæ, dux michael synagogæ
Quid moror exēpl̄ gabriel mihi dux deꝰ illa
Quæ uoluit fecit omnis sibi possibilis res.
Nullus liuor ei, sapiens tn̄ omnia summus
Disponit numero, mēsura, pōdere, nō uult
Tentari, ꝓprios sed agi motus rationis.
Quos ualet ut desunt p̄sto sibi ferre iuuamē
Hinc hoīem fugimꝰ subito cui tollere uitā
Oīpotens poteras, uis pauꝑ & aduena fiat.
Filius iste tuus mūdo qui regnat olympo.
Fratribꝰ ut similis soluet, moresq; reformet.
Vis scutum cordis nobis præbere laborem,
Vis fieri memores aliam nos quærere uitā,
Esse peregrinos, debereq; tristia lætis
Semꝑ misceri, lachrymarū ualle maligna.
Dux igit̄ recto rq;, comes, ꝓtector & altor
Esto peregrinis nobis altissime regum,
Cui rex mortalis obsistere, cui nequit obex
Vllus uelle tuo statui, promissio nostris
Dicto olim patribꝰ Abraā cū semine fiat
Dulce uale natale solū, ualeant & amici,
Tuq; hierosolymis in sion uertice templū.
Dixerat hic alacres aīo ioseph atq; maria
Contorquēt gressus & semita cœpta tenet

Nazareth in uilla multū iā plæbe subortū
Murmur erat fugisse ioseph, fugisse Mariā
Cū puero, grādis cognatos cura fatigat
Quærere quo pergūt, q̄les petiere latebras
Scita fugę causa tandem cōpescuit omnes
Vespera defessos ambos asinūq̄ꝗ lassum
Sera domi locat, in qua diuerticula uillæ
Cōmodiora ioseph reputauit, ꝓtinus ulnis
Excepit puerū ꝓprijs terræq; reclinat,
Ipse sinu matris ereptus uagit, & inde
Vir dat opem dñæ satagēs descendat asello
Collapsu facili, hospes dat stabulū paleasq;
Augēt ligna focū gremio mox ỽgo receptū
Fasciolis euoluens infantē igne, manuq;
Blanda cōtrectās refouet quis & o speciosū
Forma p̄ natis hoīm pulcherrime, quis te
Virgineosq; tuos artus, faciemq; decoram
Cui sacros oculis deitas afflabat honores
Cernere tradiderit, da lac, da balnea uirgo,
Perfice cætera uir, ita fit post ambo legumē
Appositū sumūt frugaliter, hymnis ab ore
Grato post resonat, sursū frons, corda leuāt
Secretū surgēs hinc uirgo cubile recepit
Se sub hostiolo clauso silet & uacat orans,
Donec dormiat is cuius semꝑ uigilat cor,
Quē pri⁹ ipe ioseph blandū cōplex⁹ adorat
Datq; uale matri, seruat ei locus alter,
Sedulus intrat ibi, primū orās deinde quieuit.
O quid ais nimias q̄rens ambitio pompas
Splendida q̄tidie tibimet conuiuia magnas
Instructasq; domos turbā multā famulantū
Te pudeat, te pœniteat, dum talia cernis
Parua crede domo minor ē dolor āxietasq;,
Sed nocitura placēt placet īsanusq; tumult⁹
Hacten⁹ una uice decursa dies manifestat
Quid ualeat pius in reliq̄s animus meditari
Oro præuideat discrimina plura uiarum,
Plures hospitib⁹ fraudes, risusq; malorum
Solerter mentis oculus, quo progrediendo
Plus ignota subit, plus horrida sæuaq; tell⁹
O q̄tiens latro, quotiēs sitis, algor & ardor,
Atq; fames potuit inopes uexare uiantes
Amborū, sed mens uirtutis in arce locata
Despiciens ima, fugiens ad fœderis arcam
Verā nō typicā, te semꝑ christe petebat
Confugiū, ut moyses, & libertatis asylum
Adde q̄ oīs eos acies comitata tegebat,
Terribilis uirtutū donorūq; beata
Certa fides, spes firma, dei dilectio pendens
Sobria iusticia pollens sup omnia fortis.

Quid q̄ diuinæ legis tu uirgo canoros
Dulcisona poteras hymnos cū uoce referre
In nō parua uiæ solamina, cantică sion
Nā simul his typice poteratis uocibus uti.
Esto peregrinis nobis cantabilis alma,
Lex dñi reuelet quæ tedia dura uiarum,
Nā tristes citius abeunt ꝑ inania curæ.
Carmina dū diuin⁹ amor modulat̃ amœna
Ergo cœligena miseris mens aduena terris,
Sis psaltes facito, sis odis dedita diuis.
Non ita te totam terrarū carcere tetro,
Sed poteris positā reputare sereno.
Corde pio sapiēs tua deuotus meditetur
Virgo maria uiro data ỽba recepta uicissim
Partē aliquā sc̄ti nostras referatis ad aures,
Blandicias iunge pueri, formosus & ipse
Iocūdus solo aspectu triste omne fugabat.
Addideris q̄ multa iesu solamina præbet
Tota creatura, quasi præmemorata beati
Primæuiq; status hoīs dū cuncta fuere,
Sub pedibus subiecta suis uolucresq; feręq;
Imperio q̄uis non sepius utitur isto,
Vtit̃ ipse tamē, nā quadraginta diebus,
Noctibus & totidē legitur mansisse ferarū
Deserto, socius esse cuiuslibet expers.
Bestia nulla ferox nocuit sibi, tutus abunde
Iusticiæ dono primæuæ, sic fidei dat
Plurima uirtutū doctus miracula Paulus,
Maiori suus est microcosmus finis in orbe,
Dum mutat̃ hō mundus uarietur oportet
Pro meritis uarijs iustorū siue malorum.
Nāq; creatori famulant̃ cuncta creata,
Qñ malis pœnas uult reddere p̄mia iustis,
Ergo certa fides & spes, oratio iugis,
Gratia q̄d diuina potest, tu mente capesce,
Nā bon⁹ & sapiēs factus dñaberis astris.
Quid q̄ & ipse deus dat si tentatio surgit
Prouētū, ioseph hoc sub imagīe scisse putet
Noctibus est uultu sibi uisa uirago minaci,
Spinosū exagitās manib⁹ de more flagellū.
Verberibus sæuis semꝑ torquere parata.
Ex re nomē habet tribulatio, serua tremēdi
Iudicis hæc hoīm custos, dux atq; ꝓbatrix
Pœnarū multa dextris & multa sinistris
Turba comes, nemo trāscurrere noīa posset
Cōtremit ipse ioseph, sed mēs interrita q̄rit,
Dic ꝑcor vñ uenis, q̄ tēdis, ubive moraris
Tres inq̄t tecū comites habitare memento.
Prima fides, alia spes, tertia gratia, quæ te
Triplice de dubio q̄d quæris certificabunt.

Visso disparet ad seqꝫ redit ioseph, inde
Lux oritur, surgunt, incedūt limite cœpto
Virgoqꝫ ioseph sił, ioseph oia uisa recenset,
Virgo deū laudās, oculosqꝫ ad sydera tollēs
Sis benedictus ait, tentatio cui famulat̄.
A te nāqꝫ uenit quasi summi nuncia regis.
Ad te deducit, testis spes, gratia porro
Electas inter docet hanc habitare uiantes
Suscipienda pijs animis, tentatio nāqꝫ
Est hominis uita, iob iudice, militat ipsi,
Cedit & in uarios fructus, & fine coronat
Vltima pœnarū, nam mors fera terribilisqꝫ
Corporeos soluit nexus, & uincula carnis.
Spūs ut liber petat alta palatia cœli.
Omne ꝓcul murmur pellant patiētia fortis
Certa fides & spes, & ueri zelus amoris.
Quid fortuna uaga, quid inexorabile fatū
Ponitur, omnia sunt a libertate supremi
Deducta arbitrij sapienter & ordine recto.
Nec sua libertas ꝑit, hic nec nostra uolūtas.
Causaꝝ ꝗ a sunt numero uel in ordīe iūctæ,
Sed quia sæpe latent causæ fortuna uocantur
Terris omnipotēs, & ꝙ dominatur in oēs.
Oia miramur, strepitū trepidamus ad oēm,
At qui supremā dñi cognouerit artem
Omnipotēs immēsa qđ est, nec scibilis ulli.
Nil admiratur effectus dum uidet imos,
Ni miretur eam res tam ꝓducere uiles,
Philosophis & theologis diuersa notatur,
Et quasi conuersa rō, nam philosophia
Scandit ab effectu satagēs cognoscere causā
Flectitur a summo, sed theologia deorsum
Occurrit sub ea nil mirū, nilqꝫ timendum.
Vera refers dña, uir ait, sed credita paucis
Scis, solet aduersus dñm cōsurgere clamor,
Qꝫ labor est iustis, & iniqui pace quiescūt.
Hoc fit chare ioseph, qm̄ ꝑ̄sentia solum
More uidēt pecudū, quæ lūt cœlestia nolūt
Cernere per fidei lumen, sperare futura.
Adijce ꝙ solitis naturæ legibus hærent,
Dicunt ꝙ ꝓprios cursus non deserit unqꝫ
Gratia quæ præsit naturæ, ꝙ dominatrix
Sit, dux & rectrix eius, nō mente capescūt.
Sensibus utuntur solis, cum spiritualis
Regio nobilior sit corpore moderatrix.
Continet infusa uirtutum hæc regio dona,
Gratia quæ format, q̄ dirigit, aptat & ornat
Dat motus agere quæ sunt miracula nobis,
Naturæqꝫ uices uariat, sic gratia dudum
Nōne mar̄ rubri uelut utre coercuit undas
Māna pluit patrib⁹; ꝑuersos terra dehiscēs
Absorbet, ꝓprias uires suspēdit & ignis.
Oia quis numeret, naturæ est gratia uictrix
Vt citharæ nerui plectro moderāte sonori,
Plusue min⁹ tensi uarias dāt cernim⁹ odas.
Vtitur haud aliter hoc toto gratia mundo,
Carmia dās rebus cōcētu harmonica miro
Finis habet sūmus unū solidūqꝫ tenorem,
Postulat ut finis moderari cætera debent,
Cum sit in humanis cœlestis gratia finis.
Multiplici medio petit illū gratia ductrix.
Confiteor tentare deum uult gratia nunqꝫ,
Qđ tētata neqt natura, hoc gratia supplet,
Spemqꝫ tibi de te dū desperaueris affert.
Matris more suos erudit prouida charos,
Verbera multiplicat patrati criminis ultrix,
Iusticiæ decus, ut peccati turpe reformet,
Aut ut præseruet, auget quandoqꝫ flagella,
Sæua ne sit pietas, quæ curans parcere ꝑdit.
Exercet iustos tentatio pro meritorum
Maiori cumulo, & ne gloria uexet inanis.
Hic ioseph, o dña, quæro tentatio si sit
Vtilis ut loqueris, quo pacto tot pereuntes
Cernimus assidue ꝑ eā, primos ne parentes
Perdidit, & tantis subiecit cladibus orbem,
Quō talia mens ꝑmisit prouida summi
Sed satis hucusqꝫ dictū, decliuis olympo
Vespera cōpellit recipi mox hospitio nos.
Plurima sunt suꝑ his alijs repetenda diebus
Doctus sermo uiæ releuat fallitqꝫ laborem.
Oia collustrās ꝓprios reuolut⁹ in orbes,
Sol reuehit repetitqꝫ dies, ꝗbus alma maria
Cū ioseph eloquiū nostræ secreta mineruæ,
Quę sion tēplo didicit quasi palladis arce,
Prodijt unde noua toti lex posteritati
Cordib⁹ inscripta, tabulis nō sculta petrinis
Quā docet explanās sacræ schola theologię
Quæ licet imēsum sit diuulgata per orbem.
Vrbe tamē nostra cumulo maiore resedit,
Quā repetas lector, ꝗa uult angustia metri
Tantorum artari doctrinas mysteriorum,
Qualia uirgo uirum potuit docuisse uiādo.

Distinctio secūda

POst iter emensum duri multiqꝫ laboris
De procul inspicitur quæsiti terra canopi.
Hinc horror subit⁹ amborū corda pauorqꝫ
Concutit, ipsa licet mens incōcussa resistat.

Virpdorallogr̄ spōsam, cognosco decora
Q, sis o dn̄a, gens ista libidine feruens,
Fœdis urgit̄ stimulis, si sciuerit uxor
Q, mea sis, mihi qd nisi mors o uirgo pat̄.
Atq; pudicitiæ tibi discrimen, Pharaonis
Ducet ad aspectū mox te man⁹ īproba serui
Sors indigna nimis, nos o tibi qd faciemus
Blāde puer fugim⁹ ne te unū pdat herodes,
Deserim⁹ dulcesq; lares charosq; ꝓpinq̄s.
Ecce q̄ irruimus in tanta pericula soli
Ignoti atq; inopes, linguæ ignari, de⁹ alme
Nobis quid facere uoluisti? queso Maria
Filia dic mea sis, hoc ætas credere uerum
Suadebit, reliquū auxilio cōmitto superno.
Iure quidē dilecte ioseph nobis ita semp
Sperādū sicca lachrymas trepid⁹ pauor absit
Virgo refert, nōne mēori nos mēte tenem⁹
Aetatis prisce miracula, qualiter Abram,
Qualiter & Saram dn̄s saluauit & auxit,
Est opportuno protector tempore summ⁹.
Omni corruerāt ægypto uana deorum
Nuper portenta, uenturum sic Esaias
Prædixit, signū q̄q; uirginis hoc parituræ
Carmina memphitū seruabant abdita uatū.
Tale fuit templi pacis tibi roma ruina
Prodigiū, æterna firmū quod sede putabas.
Emotis igit̄ simulachris hinc Pharao rex
Hinc ī se memphis, fas credere, tota mouet̄.
Plurim⁹ hinc aditu explorator q̄libet astat,
Inuigilās gentēq; locūq; reqrere sollers,
Dū penetrare suos aliqs uult aduena fines,
Scire uolens ubi nā uirgo peperisse refert̄,
Eminus inspiciūt ambos te uirgo uirumq;,
Cū puero ꝓperant occurrere ꝓtinus alter
Cernit in alterutrū, fit sermo mutuus, ipsis
Nutu correptis diuino, o q̄ speciosa,
Quā spectabilis hæc & q̄ formosa puella
Diuini uultus, quā uir comitat̄ honestus.
Pone metū dn̄a, dixit cui copia fandi
Prima fuit, faciē regis uisura beatam
Te reputa, tantū dic qua regione uenistis
O bone uir, cōiūx ne tua hæc, uel filia, fare
Quis pater infantis, qui formosissim⁹ alto
Sanguine se natū uultus splendore fatetur.
Pauca ioseph ꝗtaq; refert doctissim⁹ heros
Vobis mēphitici nullas impēdere dignas
Sufficimus grates, quorū dignatio tantum
Pandit in occursu primo solamē opemq;
Jsrael a terra, nos sors infesta coegit
Has horas petere infelix quā cernitis huius
Infantis mater mihi filia sola relicta est,
Nāq; pater pueri residet regione remota.
Fama loq̄x aulā regis cito garrula totam
Aegypti impleuit celebri uenisse puellam
Vrbe hierosolyma, cui⁹ decor atq; uenustas
Tanta erat, ut nil suprā, cetus clamitat oīs,
Ergo statim ueniat, ueniat, uideat̄, adoret
Regē, sitq; suis uxoribus annumerata
Vrbis in ingressu certatim cura uidendi
Cōglomerat pp̄los uariāt hi uerba uicissim
Hi nutus, ad regē alij comitant̄ euntes
Corā quo positi, tu uirgo, iosephq;, puerq;
Poplitibus flexis solitos defertis honores.
Sit licet idolatra, sit flagitiosus, in ipso
Solus adoratur deus a quo cuncta ptās.
At rex cōtemplat⁹ eos, interprete lingua
Multa petit, causasq; uiæ, sortē, genus, ortū,
Si quæ præterea uirgo peperisset hebræa?
Virgo silet demisso oculo, v̄bū capit heros
Grandæuus, sanctusq; mouet sua sp̄ūs ora.
Rex in sempiternū uiue, salus tibi, qui nos
Afflictos, inopes, oculo spectare benigno
Dignaris, tua sit qui cōdidit oīa merces.
Est nobis o rex tellus galilæa propago
Fertilis & diues, fuit in qua nobile regnū,
Reges insignes, sed nil mortalibus usq;
Tutū uel stabile est, alienigeno dominatu
Nūc p̄mit̄, dicūt tamē his oracula uatum
Regē uenturū priscorū ex sanguine regum
Quorū p̄cipui dauid & salomon numerāt̄,
Quos genuere patres abraā isaacq; iacobq;
Hęc cui prædiues olim fuit hospita terra.
Ad sortē, sed rex uenio quæ cōpulit istā,
Et me cū puero fugitare ferocis herodis
Imperiū, qui cuncta timēs desæuit in oēs,
Et mō dū regnet cōfundit phasq; nephasq;,
Huius obinde pater infantis cedere iussit
Hāc miserā, me dās comitē, parere molestū.
Sed qd nō pietas ualet extorquere paterna,
Aufugimus noctu p tot discrimina rerum,
Tot uarios casus, de⁹ huc nos appulit o rex
Ergo tuū p sceptrū & maiestatis asylum
Regia per si iam clementia cœpit egenos
Atq; peregrinos miti tractare fauore.
Rex fer opē ꝓfugis, petit hāc infantul⁹ iste
Cū gemitu petit hāc noua nupta puerpera
Nulli nos erim⁹ oneri, panē neq; ꝗtis (paup
Sed partū ꝓprijs manib⁹ quæsisse uolūtas.
Tā nitide lachrymas pcussa mēte dedere,
Rex iubet, exēplo det̄ domus & loc⁹ apt⁹.

Nil durum fiat, uis nulla, iniuria nulla.
Porro memor repetit, partus si uirgis ullus
In iuda fuerit? ita uerbũ temperat heros,
Vt neq; scire neget, neq; se cognosse reuelet
Nuper ait uari⁹ sup hoc rumor fuit ortus
Vrbe hierosolyma, scribarũ turba sacrorum
Causa fuit, relegens uatum responsa suorũ.
Tempus eis dubium, sed prestolatio certa.
Offert sceptrũ rex tãgendũ, munera donat,
Imperat ut surgãt, deducãturq; domũ, mox
Aulica tota cohors resonat, plaudit, bñdicit
Implet iussa libẽs, regẽ collaudat ouanter
Cũ fremitu uario, ioseph admiratur ab isto
Facundus, laudat alter speciem mulieris,
Alter cõpatitur puero blando atq; decoro.
O pater oĩpotẽs qs nõ sperauerit in te,
In cui⁹ sunt corda manu regũq; hominũq;,
Quo uis inflectẽs ea, rex en lubric⁹, asper,
Plæbs incõposita, fugitiuos suscipiunt &
Aspiciunt gratis animis, tractantq; pudicæ,
Hospitiũ præbẽt, quo tu te uirgo receptas
Cum sponso & puero, ꝓ seruo cedit asellus
Ligna, cibũ, mẽsam uir pparat, at pia mater
Infantem lactat, euoluens balneat, inde
Cunis aptatus dormit, quas tẽpus in istud
Dant laudes pẽsa, quotiẽs o corda leuarunt
Cũ manibus dño post tanta pericula tuti.
O quotiẽs uertũt ad templũ sion ocellos,
Sic salomõ docet, hoc daniel babylõe pegit
Quisqs es ad ciues patrie celestẽ anhelãs,
Sic age, sic retinẽs meditare ꝙ aduena tu sis
Exemplũ tibi sint christ⁹, ioseph atq; maria.
Fortib⁹ oẽ solũ patria est, uos uiuite fortes.
Postea lux orit, surgit ioseph officiosus
Mox intrat uenale forũ, sibi comparat apta
Instrumenta quibus uti consueuerat, artis
Nãq; fabrilis erat in ligno, femina fortis
Quæsiuit lanam & linum, uicinia tradit
Vt paret, inq; filos subtiles protrahit, inde
Textrino mandet operi doctissimus artis
Virgineus digitus, dom⁹ ocia nulla recepit.
Trãquillus pascit labor ipsos, liber honest⁹
Qui benedici uult, qui manducare laborat.
Omne cor inficiunt, occidunt ocia pigrũ.
Creuerat ipẽ iesus, binos euaserat annos,
Mater ei tunicã polymitã neuerat, & iam
Stare licet tremulo poterat pede, ṽbaq; ĝto
Nondũ pfecta balbutit ligna susurro,
Suauior hinc multo blandit utriq; parendi,
Arridet, ruit in ulnas, gremioq; iocatur,
Brachiola attollẽs uult nectere colla parẽtũ
Amplexu tenero uult oscula figere casta,
Inserit atq; manũ manu tibi uirgo iosephq;
Perq; domũ sequit hũc & te dispare passu,
Quæq; uidet mirãs sciscitat ut oĩa noscat.
Forte interturbat uestrũ quandoq; laborẽ,
Pẽsa, colũ, calathos, serras, paruasq; secures
Contrectans, ultroue petens sese baiulari.
Dixerit hoc aliquis totũ puerile relatu
Nullo, sed risu dignum, puerile fatemur,
Sed puerile dei, sed stultũ, & debile maius,
Fortius & sapiẽtius isto est, credite mũdo.
Nil duro corde peius, nil tetrius, at quid
Maiori pietate facit mollescere corda,
Quã dũ certa fides cernit puerescere sũmũ
Propter nos hoĩes miseros nostrãq; salutẽ.
Vult similis fieri nobis, uult sit puero par
Scandere qui satagit cœli fastigia paruus,
Innocuus, purus, humilis, sup oĩa simplex.
Infantes quasi nũc geniti lac poscite, nempe
Lactescit uobis uirtus, sapientia uita.
Iã puer ipẽ iesus nũerosis integra format
Verba sonis, iã cũ parib⁹ colludere gestit,
Cũ pueris puer it, similis similes sibi quærit.
Inter ludendũ puer unus corde maligno
Impropat tibi forte iesu, miser aduena ꝙ sis
Ignot⁹, patriãq; patrẽ ꝗ dicere nescis.
Dat palmã tibi, das maxillam percutiendã,
Flẽs redit ad mrẽ, gremio te blãda receptãs
Cur ploras? qd habes ĩterrogat, oscl'a iũgit.
Exiccat lachrymas, anim⁹ si mater amarus
Sit mihi, quid mirũ? ꝓpriũ ꝗ nescio patrẽ,
Nec patriã, si uera mihi nũc improperant,
Ergo ioseph ne pr mihi? nõne hec pria nobẽ
Mater ad hæc stetit ĩmoto uultu sine uoce,
Secretũ cordis intrans, multũq; diuq;
Secũ confert, si uel qd respondeat ipsi,
Qui nihil ignorat, cũ sit uerbũ caro factũ;
Cunctantẽ puer ampli⁹ ad respõsa purget.
Non ꝙ nescius est, uerũ experientia certos
Ferre modos poterat, hũano more sciendi.
Sic didicit pœnas, oprobria, uulnera mortẽ
Plurima sic uult affatu cognoscere matris.
Ergo rogat tot⁹ matris suspensus ab ore.
Os reserat tandem suspirans talia fatur.
Heu mihi care puer sẽtis iã ꝓbra, dolores
Pœnas ĩmerit⁹ deplorãs hoc Hieremias,
Et ꝓbris inquit saturabit, heu mihi fili,
Crimina iam nostra defers nostrosq; reatus
Suaue fuit pomũ uetitũ qd le eua momordit,

Sed tibi qui nō peccasti nimiū fit acerbum.
Chara luis proles quod cōmisere parētes.
Et quia uis fili, prima sub origine rerum
Altius exorsa repetā quæ mente reponas
Principio cœlum, terras deus ipse creauit.
Spūs angelicus nullo cū corpe mersus,
Protinus impleuit cœlū post quinqꝫ dieb⁹,
Corpa distinxit ornauitqꝫ omnia librans
Pondere, mēsura, numero, digitis q̄si ternis
Nāqꝫ potētia mensurā, sapientia rebus
Dat nūerū, bonitas cūctis sua pōdere reddit
Sic species, mod⁹, ordo, dei uestigia signāt,
Hūc ex quo, ꝑ quē sunt, in q̄ cuncta creata.
Hinc mirū molit̄ opus, deliberat ambas
Nectere naturas, fit homo deitatis imago
Pulchra minor mūdus naturæ nullius exꝑs
Mens regit organicū corpus rōne capaci,
Quæ cōtempletur uultu cœlestia recto,
Libertate potens æternæ sortis orizon.
Iusticia pollens, quæ spirituale quiete
Regnū hoīs poterat suare sub ordīe pulcro
Callidus inuidit serpens, a dæmone cuius
Lingua mouebat̄, fili dæmon fuit olim
Angelus oīno pulcher, q̄ scandere montē
Dum uult assimilans alto se mente supba.
Corruit hinc sibi fit mens cōturbata furore,
Liuore ac odio uult extolli super omne
Qđ de⁹ est ac dicit̄, hinc mors uenit ī orbē.
Primū peccarunt, hoc decipiente parentes,
Vult homini uitā quā perdidit ipse patere
Oēs mēbra mali sua sunt, omnes & iniqui,
Per quos insequit̄ iustos, cōturbat & angit
Te petit ex cūctis, o quot pueros ꝑ herodē
Iā dedit inocuos ferro gladioqꝫ necandos,
Quot tibi p̄parat insidias tētamina fraudes,
Retur eīn timidus, nec fallit̄ affore tempus,
Quo generi humano pandet̄ porta salutis,
Captiuis miseris preciosa redemptio fiet.
Heu preciū tua mors erit o sanctissime fili
Horrisonū ad mortis nomē cōcussa dolore
Virgo flet atqꝫ gemit, rupit plangore q̄relā.
Porro tuū mox alme iesu cor pulsat acerb⁹
Hic matris dolor & diræ præuisio mortis.
Mēs īmota māet, lachrymæ uoluūt̄ amaræ.
Qualr̄ hoc fieri ualeat cōquirere dignum
Spūs & rō sunt, si distinxeris apte
Sensus, & infanti, deitas sit̄, ergo uoluntas
In christo q̄druplex fuit, in diuersa moueri,
Nō aduersa solens, nā spūs & deus unū
Semꝑ ideqꝫ uolūt, aniæ ꝟo inferior pars
Et sensus subsunt passiuæ conditioni
Mortalis nostræ sortis miseræ, inde sinunt̄
Naturæ in ꝓprios motus se ferre licenter.
Hinc sperat, metuit, gaudet, dolet, iste beat⁹
Infans ex utero nō cogit̄, hoc facit ultro
Dū uidet ī puero lachrīas mō ꝟgo decoras
Vberior gemitus pia uiscera torq̄t & angit.
Forte ioseph rediēs opis preciū referebat.
Sensit ī ingressu primo lachrymas utriusqꝫ,
Sic facies, sic uox, ita gestus significabāt.
Omnia sic didicit tandē referente Maria
Acriter ingemuit & flens cū flentibus infit,
Aequo sors animo quæcūqꝫ sit usqꝫ feratur
Incola, dū sic uis deus hæc nos terra receptat
Expedit hoc dilecte ioseph patientia custos
Optima uirtutum meritis ditescit opimis,
Incipit hāc mōstrare uiā puer indole prima.
Fors aliq̄n ioseph miscet dū uerba coæuis
Edoctis grauibusqꝫ uiris, grandeuior unus
Intulit annales similis tibi nominis hospes.
Hic referūt unum priscis habitasse diebus,
Cui⁹ prouida mēs magnā est opatus salutē
Aegypto toti, natus de gente tuorum,
Alter ut instructus erat astris forte Mariam
Dū gremio puerū gestare, iesumqꝫ uocare
Viderat, & quod erat prolixi uirgo capilli
Mūda, decēs meminit aliq̄d de ꝟgine signo
Quale ferunt alta cœli regione uideri,
Quid sup his dicet ioseph expectāt remora
Ille parū, tandē sapienti ꝓtulit ore. (tus.
Clari memphitæ mihi semꝑ iure colendi
Hospes eīn tractor tāqꝫ sim ciuis apud uos
Gesta ioseph cui⁹ memistis scripta tenem⁹,
Legifer edocuit Moyses scripsitqꝫ ꝙ istū
Progenuit patriarcha senex Iacob, amplaqꝫ
Turba sibi fuerit, sꝫ amabil' ille parēti (fratrū
Plus aliīs, liuor fratres cōuertit in hostes
Somnia quæ retulit odiī fomenta dedere.
Nam p̄tendebant dn̄m ioseph esse futurū,
Sicut erat fraterna cohors molitur amaram
Mortē, sed uoluit aliter mens prouida sūmi
In cuius sunt corda manu quæ singula ꝟtit.
Finis ad obsequiū primo quē uidit ab æuo.
Vendit̄ ergo ioseph dn̄s ne fiat, & ecce
Fit dn̄s uaria ꝑ tentamenta probatus
Tetragono fultus uirtutū, iustus in oēs
Res dn̄i, castus dn̄a suadente nefandū
Concubitū, fortis quia cōtempsisse furentē
Sustinuit, prudēs q̄a somnia clausa reuelat.
Septēniqꝫ fami condit frumenta futuræ.

Iudicat aegyptus q͏̄ sit saluatio mundi
Murato sed rege capit respublica motum.
Nā ioseph hic tātus tantū ueneratus, & oēs
Promeritus laudes, oblitus posteritatis
Excidit a corde, ꝑtranseo plurima tandem
Nos de gente sua dn̄s sic iusserat, oras
Iudaeae petimus, deserto lege recepta
Per pri⁹ in sina deus unicus esse colendus
Traditur, & nobis fieri simulachra uetant̄.
Astra nec ulla coli solū ueneramur amātes.
Plures esse deos hospes nolito negare
Mox dixere senes memorāt apis isidis aras
Idola multiplici cōfirmant numine plena
Mira quidē facere praedicere saepe futura
Sontes punire cultoribus auxiliari.
Vana supstitio q͏̄ apis uenerat̄ & isis,
Ille refert statuis daemon se miscet in istis
Vltro, nec ut fingit est ullo carmine tractus
Est equidē liber uult diuinos, sed honores
Inde sibi tridui uult uestre illudere genti,
Dum miranda facit signis fallacib⁹ utens.
Porro q͏̄ coelis uos dicitis esse figuram
Signantē partū cuiusdā uirginis olim.
Nil coeli libris cōscriptū tale putet̄.
Ordo nāq͏̄ duplex rebus fuit inditus, unus
Naturae seruit, de quo fateamur oportet
Qđ script⁹ coelo est uoluit mēs ꝓuida sūmi
Temporib⁹ sibi cōplacitis seruare patrāda.
Supra naturae solitas miracula uires,
Quae coelum nescit, nec coelis inditus ordo.
Credite tp̄s erit, nec tardū e uirgine natus
Qn̄ patebit homo, cuius se subdere leḡ.
Aegyptus tota uolet, expulsis simulacris.
Iam nec apis bos, nec mulier uenerabit̄ isis.
His sup atq͏̄ aliis docto sermōe putādū ē
Disseruisse ioseph de uera religione
Cū senibus thanaos, sed nec te uirgo beata
Septenni toto cum uicinis siluisse
Crediderim, sed eas de lege sacra docuisse,
Quae uentura forēt & quae credēda tenerēt.
Vnde ꝓbabile sit multos ad suscipiendā
Dispositos tunc esse fidē dū ser̄ ad ipsos
Post mortē dn̄i post te iudaeo relictam.

Tertia distinctio.

x DVm uoluit puerum deus aegypto
reuocare
Iuxta uatidicas uoces, prius ipse re
uelat
Mysteriū tibi iuste ioseph iā tertio somnis
Angelus apparēs denūciat, accipe matrem
Cū puero, terra rursus repetatur hebraea.
Mors etem̄ rapuit puerū qui morte parabāt
Perdere, cōsurgit laetus mox uisa reuelat.
Laeta fuit cōiunx, laetus puer, haud sine q̄dā
Tristicia, notos etem̄ iā linquere moestū
Sanguinis ac patriae, tū est uis suauior intus
Tum discessuros tristis uicinia uisit,
Hortant̄ maneāt secū, nil defore spondent
Dum nequeūt retine, diu comitant̄ euntes
Interualla uiae dū cogunt longa reuerti.
Tūc mixti gemit⁹, plāgor lachrymaeq͏̄ uicis
Plurima suscipiūt, reddūtq͏̄ uale, sociāt (sim
Dextrae cū dextris, amplex⁹ oscula gratis
Qualia dant animis nemo proferre ualebit.
Quis tibi septēni puero mod⁹ ī gradiēdo
Tūc fuerit dubiū est, baiulādus utriq͏̄ parēti
Tu nō appares sat idoneus, aspera ferret
Quō longa uiae dispendia pes tener, atqui
Non asino tua mēbra satis suffulta locares
Curricul⁹ ne uehit, forsan te uirgo iesumq͏̄
Cōscius in quales mō uir fabrefecerat usus
An sup aetatem diffundit gratia uires
In corpus, uel iter peragat breuiore dieta
Virtus angelica nec deesse mīstra putāda ē.
Quis dederit peregre tales uidisse uiātes,
Alloquioq͏̄ frui: facundia quem satiasset
Grata iesu: puerilis nam solet aetas
Promptula uelle loq̄ qcq̄d nō antea nouit,
Si uidet aut audit syluis uel in aere pictas
Dulcisono uolucres modulātes gutture uo
Si grādes aq̄las aut si q̄ saltib⁹ amplis (ces
Bestia cōspicit̄ uel reptile, sicq͏̄ decoris
Florib⁹ ornatos uidit splēdescere campos
Tēpore uel pluuio formosum foederis arcū
Cūcta uelut mirās sciscitat̄ utrūq͏̄ parentē.
Multa sibi ratio quaerendi uult puerilem,
Et ueram carnē se suscepisse uideri,
Vult ex sensatis ita cōmonuisse parentes,
Ad insensata sublimi corde petenda
Exterius quaerit, sed solus perdocet intus.
Tandē post casus multos uariosq͏̄ uiarū
Incolumes ductore deo terrā israel intrant.
Audito uir q͏̄ illic Archelaus hostis
Regnaret, timuit illo ire, petit galilaeam
Secedens ita cōmonitus ꝑ somnia rursum
Angelico alloquio, iam tandē proxim⁹ fit
Nazareth opidulū, uelut in caligine quadā
Cernitur, en nostrā fili dulcissime uillam
Protēdēs illac dexterā faciēq͏̄ retorquens

Ad puerū mater gaudēs ait, hæc tibi lætum
Florentemqꝫ dedit ortum, florentis obinde
Hoc est nazarei præsaga uocabula sumes.
Applaudit manibꝰ hilaris, gestuqꝫ reuidet,
Gaudet & ipse ioseph, salue dulcissima tellꝰ
Protulit illachrymās grandi pietatis amore
Salue nostrorū cognatio sancta parentum.
Qualis uero fuit gn̄atio talis habemus
Anna sacerdotū sacra, de stirpe refulgens
Bethleemita fuit, ipsi ioachim sociatur,
Regia cui series dedit, & cui nazareth ortū.
Anna licet primo sterilis, tamē ipsa mariam
Postea, sic uoluit uirtus diuina, beato
Germine progenuit, ablactatamqꝫ reliquit
In templo sion, sacra de lege docendam.
Annaqꝫ pꝰ mortē ioachī nupsit cleophe, q̄
Frater erat tibi iuste ioseph, sponsare mariā
Isqꝫ tibi uoluit anna de coniuge natam.
Ex anna cleophe fuit orta secunda maria,
Virqꝫ thadeus ei fertur genuisse quaternos,
Hi iacobꝰ minor atqꝫ ioseph cū simōe iudas
Qui fratres dn̄i, quia cognati, uocitantur.
Ex anna salome rursus uir tertius unam.
Tertia quæ subiit fertur genuisse mariam,
Ex qua tu iacobe maior, tuqꝫ uirgo ioānes
Fratres exorti zebedeo patre fuistis.
Frugalē quibus ars dat piscatoria uictum.
Tale fuit tibi christe genꝰ ioseph atqꝫ mariæ
Nō dubiū plures alii pars mortua parsqꝫ
Tūc nōdū exorta, nec uillula protulit una.
Lętior occursu primo plebecula clamat
Cum puero uenisse ioseph, uenisse mariā.
O q̄ cōplexus, q̄ gaudia, q̄t lachrymas hic
Exorsit pietas, sternūt conuiuia, plaudunt.
Totus & ipse dies uario sermone repletur,
Quale peregrinis iter obtigit, hospita tellus
Septēni toto, quali sub sorte peracta est,
Conquirūt, pariter miscēt respōsa uicissim.
Sero domos repetūt, laus & bn̄dictio postqꝫ
Reddita grata deo, deuoto corde, pioqꝫ.
Digna pegrinis daẽ hic speculatio nobis
Qui patriā petimus cœlestē, quātus adepta
Cordis dulcor erit, qualis iubilatio mentis,
z Quātꝰ & applausus cunctorū illic habitātū
Plurima credo iesus fecit, fecere deinceps
Cōuictu casto iuncti ioseph atqꝫ maria
Quæ nō sunt scripta, nō totus (credo ioāni)
Scribēdos caperet mūdos p singula libros,
Nil super ignotis igitur meditatio nostra
Affirmet temere, sola suffecerit uti

Coniecturarū topica ratione modeste
Ex scriptis īferre potest, nō scripta, pio mēs
Cum studio, sic certa fides incerta reuelat
Qualia sunt acta, uel quæ fieri potuere.
Credis q puer iste iesus, deus est bn̄dictus?
Fœmina materno regit ip̄m iure, iosephqꝫ
Vir suus est. credis q uir caput est mulieris?
Quanta putas ex his, & q̄ mirāda ualebit
Contēplatiuus animus deducere solers,
Vt suus affectus sancto rapiatur amore,
Mens q̄qꝫ suspēsa ī spectacła tāta stupescat.
Vrbe hierosolyma festiuū pascha q̄tānis
Venerat, ascendūt illic utriqꝫ parentes
Cum puero, certū hoc legiẽ lustrisqꝫ duobꝰ
Binos addiderat iesus ānos quādo remāsit
In tēplo, medius doctos interrogat omnes
De sacra lege, sua sunt responsa stupori,
Inuentus rediit, subiectus utriqꝫ parenti.
Ex his phas fuerit paucis deducere multa
Qualia nō credi, sed nec reprobare necesse
Si subiectus erat, ut erat tibi uirgo iosephqꝫ
Christus, quid sibi uult oro subiectio talis?
Obsequiū nonne uobis prēstabat? eratqꝫ
In medio uestrū sicut qui rite ministrat
Sæpe focū, crebroqꝫ cibū parat officiosus,
Vasa lauat, baiulat undam de fonte ꝓpinq̄.
Nuncqꝫ domū scopit, paleas uel aquā dat
Vicinis fert matris opꝰ q̄d texuit ipa (asello
Exercenda daẽ ars crebro paterna fabrili
In ligno uario, fuit hinc faber ipse uocatus,
Fissile per lignū trahiẽ dentata uicissim
Serra, forāt scamnū terebro, planātqꝫ fene/
Linea castigat uel regula, q̄qꝫ uideẽ (stras
Aspera, nec directa satis, fiunt tripodesqꝫ
Cum mēsis, arcę, currus uel aratra, q̄drigæ,
Nauiculas forte quæ sint piscantibus apte
In stagno genazar, mare cui nomē galileæ
Cōpingūt, pix linit eas, liquidūue bitumē.
Cum musco & clauis partes iūgunẽ hiātes.
Cum puppi clauū, cū malo uela coaptāt.
Talia qui recolis, q̄ plꝰ seruilia, plus sunt
Mysterio plena, christi dignatio quantū
Pro nobis fuerit, humana benigna pateter
Insinuant. pudeat igiẽ, pigeatqꝫ superbos
Horrori quibꝰ est hoīm labor, ocia summū
Qui decus esse putāt, q liberatis honorē
Si sine sudore uultus iam pane fruuntur
Emendicato presertim fraude dolisqꝫ.
Inuenit quādoqꝫ iesus solum feriantē t
Sabbata dum seruat patriæ, dū clausa seorsū

Virgo manens orat, blādo puer intulit ore,
Mi pater oro, tuū neu me celaueris ortū
Et genus & uitam, gaudet grādeu⁹, & ipm
Mox puerū rapit i ulnas, gremioq̧ reponit
Fili, patre iacob, cleophas & ego generati
Carne sum⁹ legalis heli dict⁹ pater, ob q̄d
Ex uxore sua frater dederat sibi semen.
Lex etenim fieri sic promulgata iubebat.
Porro iacob rex illustris dauid ordine lōgo
Progenuit, dauid ex abraā nat⁹ patriarcha ē
Longa licet series interfuerit mediorū.
Istis a domino dudū promissio facta est,
Ad benedicēdas in eorū semine gentes
Israel & totus erit hoc in semine saluus.
Instruor a puero sacræ dinoscere legis
Iusticias, ꝑcepta sil, dn̄m reuereri. (nūq̧
Hūc unū colere, fugere idola, cuiq̧ benig,
Qui mihi ꝓxim⁹ ē, atq̧ equū reddere fratri
Inculcāt mihi crebro pater, mihi talia mater
Cū deus est solus, solus timeat, ameř.
Cū uerax, eius inuanū sumere nomen
Noli. cū bonus est, facito sibi sabbata soli.
Tu uenerare patres, nō occisor, nec adulter
Nec fur, nec fueris mēdax. ambire caueto
Vxorē, res, ancillam, quæ sunt aliorū.
Esto sorte tua contentus, disce labore
Viuere de proprio, totū cōmitte te deo.
Aduena sic poteris uitā sperare beatam,
Promissam patrib⁹ abraāq̧ isaacq̧ iacobq̧,
Atq̧ dauid, clara de quorū stirpe refulges.
Cæreus atq̧ recens anim⁹ dū pectore puro
Verba sigillař ad talia, mox sibi totus
Vilescit præsens mūdus, cœlestia captat.
Sperne iocos fili, lusus & ludicra, blādas
Illecebras, & ut ipse uides insisto labori,
Oro frequēs, dū grādis ī his adoleuerat ætas
Hanc uitā nostrā mirans cognatio dicit.
Est ducenda ioseph (ita lex a te petit) uxor
Sic petim⁹, tua gēs patrio de more, dauidq̧
Regia nobilitas uult hoc, parere necesse est
Aduersor, refugit animus mollescere tactu
Fœmineo, cupit āplex⁹ caro, nec mea tales
Fingere me plebs ista putat, nescitq̧ amen⁹
Spiritus ut gustař, ei caro desipit omnis.
Cœlebs ergo diu mea sat mihi uita placebat
Inuidiæ nec erat fratris mihi uita, mariti.
Non homini semp licet ut uult esse fatebor
Chare puer, spōsam domino mādāte mariā
Iure mihi dominā, tibi matrē consociaui.
Nec doleo, reliqua per eam nouisse licebit,
Ore puer blando petit, instat ut oia narret.
Cernit interea thalamū reserare maria,
Tota sibi facies fulgore nitebat honoro.
Difficile est cor deuotū non prodere uultu
Lumine cor diuo plenū, foris emicat, instar
Lampadis accensæ, moysi testis facies sit.
Illi assurgit uir reuerēter, eamq̧ locauit
A dextris, capit ipa iesum, medioq̧ reponit
Sermones uestri qui sunt, interrogat, audit,
Sicq̧ refert, nunq̧ fili diuine cupiui
Virgo uirū, sed cur fuerim sponsata peteti,
Vera tibi referā, quorū iam conscius est uir.
Vrbe hierosolymis in sion uertice tēplū
Ponitur, est illic tam sedes regia, q̄ lex.
Sancta parens istic me tradidit erudiendā,
Virginibus socians alijs de semine regū,
Deq̧ sacerdotū, sic mos inoleuerat, ipsas
Sancti⁹ in tēplū nutritū iri dare, quare
Messias q̧ erat tali de stirpe creandus,
Tempora partimur, cedit pars una labori.
Nere labor noster, uarias & texere uestes,
Sacra sacerdotū gestamina, cuiq̧ dabatur
Byssus, bis tinctū coccū, linū sericūq̧.
Pars cognoscēdæ studio datur altera legis
Obscuras uatū & sacras reserare figuras,
Orando pars una uenit, psalmisq̧ canēdis.
Indulget tempus reliquū somnoq̧ ciboq̧.
Tēplo sctā frequēs, affinis belizabet, alm⁹
Virq̧ suus, steriles ambo, me uisere crebro.
Me multo doctoq̧ solēt sermone monere,
Filia tu nostræ stirpis clarissima proles
Fac ut eam pulchra uirtutū nobilitate
Exornes, sis noster honor lumēq̧ decorū.
Nos steriles (ita iuste de⁹ uis) cernere fructū
Da nos ex ista benedictū posse puella
Cuius sis rector, custos, instructor, amator,
Verba sacerdotes, alij scribæ seniores,
Vt symeon iustus, octogenaria sanctis
In uiduis anna, nobis inferre solebant,
Talia non nuptis in laudē ꝟginitatis
Credite uos uates, Esaias precinit, ecce
Virgo concipiet, pariet puerū, sibi nomē
Emanuel, q̄d nobiscū de⁹ insonat, hoc est
O si talis erit inter uos uirgo reperta.
Vt faciat aurora consurgēs humida rore,
Garritu uario cœli resonare uolucres.
Nam uitæ fontē præsaga uoce salutāt
Vicinum solē, qui dat cātus numerosos.
Cœlestes hoīes ita, complet mox oriturum
Iusticie sol, a quo uita nouabiř omnis.

Inde tot audire est diuorũ carmina uatũ.
Talibus accẽsa monitis, ꝑpono manere
Virgo, deus si nõ aliud decreuerit, hinc iam
Horreo misceri ludẽtibus, horreo quicq̃d
Turpe loqui, q̃d uel gestu ul' dedecet actu.
Nobilis at postq̃ nobis aduenerat ætas,
Virginib⁹ de stirpe sacra, nos nubere cogit
Cura sacerdotũ, maledictã legẽ loquunt̃
Israel in populo, nisi semen liquerit ullum.
Quid facerem, q̃ ṽba dare? cõmitto supno
Me totã arbitrio, spes hęc mihi sola relicta ẽ
Cunq̃ timore dei cõsentio sumere spõsum
Tradit̃ ipse ioseph cõiunx, q morib⁹ ultro
Cõsonat ecce meis, sancto castoq̃ pudore.
Antea notus erat propter gen⁹, & q̃a festis
Vt mos, me tẽplo ueniẽs sermõe fouebat.
Plurima restabãt ut eas exponere causas
Coniugij talis, cum uirginitatis honore
Mysteriũq̃ sacrũ, Gabriel q̃d missus ab alto
Nũciat, & q̃d iuste ioseph somnis didicisti,
Forte superuenit extraneus, ac ita ceptũ
Rumpit̃ alloquiũ, sed id infra litera supplet
Ancillãs phronesi cui cõsonat allegoria,
Moralis se iungit eis simul anagogia.
Nunc illa solers, nunc has secernito uoces.

Distinctio quarta.

MOs apud antiquos pro religione
uerenda
Creuerat iste patres, dum spõnso
sponsa daretur
Antea q̃ celebri fierẽt solennia ritu
Fœdera cõiugij, mora tp̃is una fluebat,
Qua sponsæ mores spõsus dinoscere posset
Hisq̃ dei possent interpellare diebus
Numen & auxiliũ, digna pro prole futura,
Proq̃ diuturno cõuictu pacificoq̃.
Tobias hoc sara, si ꝑfecere minores. (bas.
Hoc tu clare ioseph, hoc docta maria scie-
Hinc tẽplo spõsata pri⁹, post tecta subitras
Nazareth ad chari pia cõtubernia sponsi,
Discreti uobis thalami, tũc cõuenientes
Dũ cibus accipit̃, domus aut disponit̃ intra
Dũ simul alloquia cordis deuotio miscet.
Sæpius inclusa tamen oras uirgo maria.
Tecũ habitãs, tua sit ut cõuersatio cœlis,
Vernũ tp̃s erat, q̃dã bis quarto kalendas
Signãt aprilis, quo uespere pascha colebat
Israel, ut dicũt uirgo diuinius intrat
Mentis in arcanũ, sustollit seq̃ super se
Alta superrapit̃, cœlos supeuolat oẽs.
Cuncta creata silent, fruit̃ caligine diua.
Nullũ interturbat tantã fantasma quietẽ
Excedit mens acta deo, loquiturq̃ silẽter,
Intus & introrsus ualde, ut nõ audiat intra
Iuncta sibi ratio, sensum hęc oẽm supat pax
Sibulus hic tenuis de⁹ in quo cernit̃ aure ẽ.
Fœlix hic somnus, q somnia mira reuelat.
Ebria sobrietas mors, uiuẽs lux & obũbrãs
Tũc aliq̃ pascha bis sex unoq̃ kalendis
Aprilis numerant, ita dicere cõput⁹ urget.
Si natale dei, si mors numeret̃ & ætas,
Ast credenda manẽt sit calcul⁹ iste uel alter
Exurgẽs tãdẽ a somno hoc, lucẽq̃ reuisens
Corporeã, ṽgo sibi sobria, dũ redit ad se
Ingemit, hinc curat humanã orare salutem.
Alme pater totiẽs hoĩm miserate labores
Nunc miserere ꝑcor, etẽ tẽp⁹ miserẽdi
Venit, quo dire frangat̃ ianua mortis.
Quo cœlos reseres, utinã diruperis illos.
O cœli rorate, pluant o nubila iustũ.
Germinet & terra saluatorẽ benedictum.
Concurrũt pariter sacrorũ carmina uatũ,
Q̃ dñs ꝓpe, q̃ gens quẽ desyderat omnis
Adueniet ꝓpera, iam uõ tardaueris oro;
Iam sceptrũ a iuda sublatũ, iam danielis
Visio cõplenda, iam uirgo puerpa fiet.
Iãq̃ uirũ mulier circũdabit emanuelem,
Sic Symeon, sic anna senes dixere recenter,
Et zacharias uir, & helizabet uxor anilis.
Dum me deifici templi secreta tenerent,
Mysteriũ ꝑgrande nimis, q̃s nouerit illud?
Quis capiet? sed certa fides ꝑstãda ꝓphetis.
Tempis articulo tali delapsus ab alto
Præradians gabriel tot⁹ festiuus, eo q̃
Mittit̃ ad talẽ, talem deferre salutem,
Gratia qua cœlis, qua pax sit reddita terris,
Infima q̃ iũgat summis, deus ac hõ fiat.
Virginis ingredit̃ thalamũ cũ luce corusca,
Cũ pulchro nimiũ uultu, cultuq̃ decoro,
Qualiter ex facili corpus sibi spũs aptat,
Aereũ declarandũ conformiter ad rem.
Sic moysi, sic & abraæ, sic pluribus olim
Angelus innotuit, naturã cerne, figuras
Suscipit ut uarias aer densatus, ut iris
Mille trahit pulchros aduerso sole colores.
Virgo tremit, nũc pl⁹ solito splẽdescere lu
Angelicũ tremit & spẽm, q̃m speosi (mẽ
Præ natis hoĩm, quia dicere uenerat ortũ,
Formoso nimis ornatu uultuq̃ nitescit.

Adde q̄ instātis suspecta crepuscula noctis
Esse sibi poterāt, licet hora nouissima mūdi
Qua iesus aduenit, sub uespere rite notet,
Quid q̄ & ipse sathan credi uult angel⁹ esse
Lucis: & hoc scit v̄go, tñ super oīa terret
Mētē humilē, dū dicit aue, dū gratia plena,
Dū dñs tecū, benedictaq̄ tu mulierū,
Cogitat hāc quæ sit secū turbata salutem.
Pauper ut ancilla si forte uidere supmi
Regis cōiugiū fama referente ueniret,
Nescia quæ fieret uxor, si missus ad illam
Nuncius a rege, preter spem quæreret eius
Consensum, turbaret eam dignatio tanta.
Ast gabriel trepidā solat & īstruit ipsam,
Qualiter absq̄ uiro cōplebit sctūs obūbrās
Spūs arcanū hoc, naturā gratia uincet.
Assensum da uirgo tuū, noli esse recusans.
Non ingrata deo dicit, tu crede, uolēti
Velle tuū tribue, gabriel te respicit, oīs
Expectat mūdus, cœlū, tellus & abyssi.
Aude magnanimis, q̄a magna fides opat.
Audet, iamq̄ fides qualē dilectio format
Verbigenā reddit aīam, dum ꝓtulit ore,
Ecce ancilla dei, fiat missum mihi uerbum.
Verbo⁊ instanti primo non esse maria
Excessum quēdā patit, quasi sit sopor, ex q̄
Format subito nouus atq̄ nouissim⁹ adā.
Immēsusq̄ deus minimos sinuat in artus.
Hāc uersam mirare uicē sub origine pria
Coniugiū mirare nouū, deitas ubi nubit
Humani generis limo, fit uirgo deinceps
Nullius apta uiri cōplexib⁹, hoc q̄a corpus
Sacratū dño, solos sibi seruit in usus.
Audijt ut gabriel responsa fidelia, nouit
Virginei uētris thalamo uirtute repenti,
Q. uerbū caro factū est, illud ꝓnus adorat,
Atq̄ pacta uidēs mādata, recessit ab illa,
Glorificās dñm, cœlestis eum comitat
Multa cohors iubilās, hymnisq̄ canora me/
Gl'ia sit cœlis dño, sit pax bōa terris. (lodis
Mater et ipa noua grato noua gaudia corde
Leta canit, iā magnificat secū orsa retractat.
Hac hora se pascha puer iesus obtulit ultro
Humani gñis preciū, factusq̄ sacerdos,
Et caput ecclesiæ, pastor seu papa supmus
Vnctus & in regē summū, cognosce mariā,
Inuenit ut sua mēs cū lætis iūgere mœsta
De puero assidue, uenturæ cōscia mortis
Mœret, lætificat uirtus prescitaq̄ nati
Gloria, dū premit exiliū nos hāc imitemur.

Tristia ne frangāt aīos, neu læta resoluant.
Porro quid faciat uirgo tantū ne reuelet
Sponso mysteriū: fac dicere, quō credet
Da, celet, quo pacto deo tibi grata uidet,
Et sponso, cui res tandē manifesta patebit,
Saltem cōiugij sacrū dum fœdus inibunt
Solenni ritu, nec enim clā fœdera iungent.
Affines uenient, uicinia tota uidebit,
Tempore quo si forte tumēs uter⁹ uideret.
Ambo probrosa fierēt in cātica uulgi,
Quid q̄ cognatā p̄gnātē ad helizabet ire
Nec decet aut licet hāc, nisi uir cōsēserit añ.
Sed neq̄ cōsensum nisi causæ cōsci⁹ addet.
Dicendū est igit conceptū qui dedit, addet
Ipē fidē spōso, dubitataq̄ scādala tollet.
Ceciliā dum prima thori secreta tenerent
Cum sponso, legimus forti diuinitus ausu
Integra uirgineū dū uult seruare pudorem
Sponso dixisse, iuuenis gratissime pando,
Sanctus crede dei mihi custos angel⁹ astat,
Tangere polluto (me zelat) amore caueto.
Permaneas & tu castus, te diliget ut me,
Credidit, & castū post firmat sanguīe uotū.
Maior nōne fuit ausus tibi spesq̄ mariæ
Credulus ipē tibi q̄ uir sanctissimus esset,
Quodq̄ dei tali casu tibi numen adesset.
Festa dies aderat q̄plebs sua sabbata seruat
Ergo more suo cū spōso spōsa quieto,
Secretoq̄ loco cōsedit, ubi sacra legis
Dogmata colloquio secū pariter referebāt.
Tū uirgo intuitu solito plus supplice uultū
Librās ad spōsum, simplex cōuertit, aitq̄,
Clare ioseph cui sum dño sponsata uolente
Est mihi secretū, quod pādere cōuenit, & te
Participē fieri, nos uno magnificemus
Ore deū, uoto simili, ratione pariq̄.
Sponsa potes dilecta loq̄ q̄dcūq̄ placebit.
Audisti iā crebro ioseph, sermoq̄ frequēter
Inter nos talis habitus, cito q̄ ueniet rex,
Ortus stirpe dauid, populū saluare potēter,
Et q̄ cōcipiet puerū uirgo, parietq̄.
Israel hoc omnis desyderat, optat & orat.
Orabam nuper & ego paupercula, q̄ sum
Et cinis & puluis, dum me dijudico sollers.
Ille tamē cuius oculis humiles placuerunt,
Qui tollit ꝓ uelle suo de puluere tales.
Qui lasso requiē, panē, uestem dat egeno.
Qui facit ut sterilis gaudēs fœcūda domi sit
Grata, fatebor enim, sic me respexit, & ipse
Fecit magna mihi cuius nomē benedictū.

Elegit gratis,ita crede ioseph parituram
Me fore messiā cum uirginitatis honore.
Angelus hæc mādata dei iam ptulit ad me.
Spūs & iā me grauidauit germīe sacro. (ros
Obstupet ad ỽba hęc subito grādeuior he
Et refugit,qd ais,q̄s erit tecū oro deinceps,
Exi a me dn̄a,nō hoc sum dign⁹ honore.
Petrus uti uidit multi miracula piscis
Retibus inclusi,stupor exclamare coegit,
Exi a me dn̄e,peccator em̄ nimias sum.
Sic uiduam legimus orbā q̄ dixit heliæ,
Quid mihi,q̄due tibi uenisti,cōmemorent̄
Vt peccata mea,puer inde me⁹ moreret̄.
Corripit hic se uir thalamo solūq̄ reclusit
Cor trepidū uario curarū fluctuat æstu.
Esset cum iustus spōsam traducere nolēs,
Iniustū reputabat em̄ se ducere talem.
Scādala sed metuēs uoluit clā linq̄re,facto
Iustus utrinq̄ suo,secū dū tale uolutat
Mentis litigiū,sopor irruit,angel⁹ astat,
Confortans loquit̄,sacramentūq̄ reuelat,
Clare ioseph,filiq̄ dauid,nolito timere
Coniugij sed iure sacri tibi iunge mariam.
Natū q̄cq̄d id ē in ea,de pneumate sc̄tō ē st.
Concipiet puerū,quē rite iesum uocitabis,
Ipse suū saluās populū,peccata remittet.
Virgo puto uigil orabat p̄cibusq̄ suisq̄
Pro meritis spōso date uisio celitus ista,
Suspitione carēs q̄ homo formauerit illas
Voces,somnus em̄ sensus ligat exteriores.
Tunc ubi uult spirat ex alto spūs,aures
Intellectiuas reserās pulsis simulacris.
Lumine diuino radians secreta reuelat,
Vel de præterito,presenti siue futuro.
Ecce ioseph diuinū aliq̄d de uirgine natum
Intra cognoscit,q̄ q̄ est paritura salutē
Humani generis,deitas ubi pandit̄ apte.
Nanq̄ deus delere potest peccamina solus.
Splēdida ỽgītas niueo splēdore refulgēs
Angelico cōpar cōsors,& amica decori.
Cuius ꝓpositū est nunq̄ sensisse,uoluptas
Qualis sit carnis tactu fœdata pudendo
Hæsitat,angelica postq̄ mādata capescit,
Ipsi nanq̄ ioseph aderat,cui talia fatur,
Quid mihi,q̄d uobis almi ioseph atq̄ maria
Quid cū cōiugio q̄ ꝑlis cedit in usum
Iura ne sunt eius uestro cōtraria uoto,
Mutua nam duplicis fit ibi translatio sex⁹,
Ergo cōiugiū uos uel derelinq̄re oportet
Vel me,quo pacto fidei parebitis ambo,
Vana ne uel mendax fieret trāslatio talis.
Vana quidē minime fiet purissima uirgo
Docta refert phronesis sup̄mi filia regis
Desup allapsa,pectusq̄ amplexa iacētis
Blāda uiri,nec erit mēdax,nec copula uana
Legitimas inter ꝑsonas dispare sexu
Mutua,qua dabit̄ in corp⁹ utrūq̄ potestas.
Ac indiuiduæ morem uitæ retinebit
Non q̄ carnalē post hæc ꝓcedat in actū
Obstabit uotū,prout esset cernere,si quæ
Virgo uirū postq̄ nupsit cū uirgine uerbo
Præsenti,constat poterunt emittere uotum
Mutuo,q̄ carnale nihil post hæc repetet̄
Immo conditio cōsensum si preit ista,
An licet atq̄ decet,si nō præiudicet usus
Et lex ecclesiæ laqueos cauet atq̄ pericla,
Iure licent aliqua fieri non expedit illa.
Raro quidē fomes diuino nec nisi dono
Extinctus reperit̄,& hinc cōuentio talis,
Talis cōuictus q̄ magnū rete pararet
Illecebris,faceretq̄ frequēs effringere uotū.
Sed neq̄ cōiugijs alijs spiramine solo.
Edere uult ꝓlem deus absq̄ uiro,uelut istic
Edita iam crede est,dicetur & hæc tua ꝓles,
Cur:quia facta tuæ & spōsæ corpe,q̄le est
Iure tuū,semē sc̄tūs tibi spūs almum
Suscitat in fratris uice,tu legalis haberis,
Hinc pater infantis nutritio sola patrem te
Nō faciet,sed nec ꝓprie cōmixtio carnis.
Plaude ioseph quia de dn̄o tibi fas erit olim
Dicere,filius ecce meus,diuinius oro
Quid sublimius & p̄clari⁹ attulit eas?
Filius atq̄ pater nunq̄d nō grādis amoris
Nomina sunt,& p̄cipue pietatis imago?
Obligat hæc te laus titulo fundata paterno
Infantē cū matre sua seruare deinceps
Causa ne cōiugij talis tibi parua uidet̄.
Vt sudore tui uult⁹ tua pane fruat̄
Vxor,& illius sis custos fidus in omni
Tempis articulo,sis testis ỽginitatis,
Debeat & possit cui credulitas adhiberi.
Proderit atq̄ tua trepidatio posteritati,
Concludent q̄ tu iustus nunq̄ uiolatam
Duxisses spōsam,punisses uindice lege.
Adde q̄ in uobis esaiæ ỽba ualebūt,
En habitabit(ait)iuuenis cū ỽgine,spōsus
Spōsaq̄ gaudebūt,uos hi ioseph atq̄ maria
Quid q̄ celandus erat infantis nou⁹ ort⁹
Coniugis ob famā,nam ꝑfida q̄n malorū
Plebs iudeorū puerū sine semine natum

Crederet, innuptæ nec parceret impia matri
Adde, sathan fallēdus erat, reliqꝫ ego cās
Prętereo, cur cōiugio iūgenda maria
Precipue tibi ꝟgo ioseph, uir iuste senilis
Aetas quē nōdū frāgit, uel reddit ineptum
Curandæ soboli cū matre, laboris & exors
Nō es, nō fidei, te nulla libido titillat.
Ante qdē, nec post partū cognosce cupiśces
Vxorē, nec ēm templū temerare sacratum
Effractis uotis fas esset, & unica proles
Hæc sat erit nuptis cum ꝟginitatis honore.
Candida ꝟginitas, phronesis dū talia fatᵉ
Assensit, somnusqꝫ uiri mox deserit artus.

Distinctio quinta.

EXurgens ioseph a somno, sibi iussa peregit,
Vxoremqꝫ suam uerbo pręsente Mariam
Accepit, nec eam uoluit cognoscere donec
Primo parit genitū, nomēqꝫ iesus dedit illi.
Nō ꝙ post ptū (ꝓcul hoc) cognouerit ipsā.
Donec ēm negat hic tempᵒ qn̄qꝫ futurum.
Scandala ne tibi dēt scripturæ reddere passū
Cum passu studeas doctorū more priorū.
Angelus ista ferēs gabriel si crediť esse,
Non horret rō, cur nō utriqꝫ minister
Assiduus fuerit, discretio spirituum dat,
Et sapor internus ꝙ non sit uisio uana.
Credo recēsenda sunt ꝟba priora matthei,
Esset cū spōsata maria ioseph pia mater.
Antea ꝙ̄ cōuenissent, de flamine sacro
Pręgnans inuenta est, īuenit uir suus ipsam
Vt prius est positū, quæ sit cōuentio talis
Nescio, si non solennis ritus celebrisqꝫ
More suæ gentis, uelut in chana galilææ
Affuit ipē iesus, & cū multis sua mater,
Lætificās miro cōuiuas germine uitis.
Quę gēs oro ꝓbat clam matrimonia facta,
Illam palam iungit, igiť cōuentio talis
Diciť hic acceptio, nō iucūdius ullum
Coniugiū, rituue sacro plus concelebrādū.
Regia nobilitas insignit nempe parentes,
Iūge sacerdotes, patriarchas, iūge ꝓphetas
Progeniē ueterē, uicinos adde decenti
Lætos pauperie, gazas exuperat omnes
Ipse dei timor, his cultus & uictus honesti,
Cōueniūt alacres quos ipē citauerat heros,
Angelicis parens monitis cū ꝟgine uotum
Virgineū prius emisit, reuerenter adorans.

Hac ī matre deū, dn̄am reputat, neqꝫ pᵒ hęc
Fomitis illectu scit fas cognosse sacratam,
Se dat custodē, testē, comitemqꝫ fidelem.
Littera tale canit, cui cōcinit allegoria.
Nō secus ecclesię tu papa daris uice christi.
Sponsus ꝓ pastore pio, uiolare pudicam,
Crede nephas, sed eā te custodire necesse ē
Diuina sub lege datā, uel cedere sedi.
Scādala subiectis uel schismata si statᵒ affert
Sensimᵒ hoc hodie, tpsqꝫ locūqꝫ notemus
Mille semel, centūqꝫ quater, septēqꝫ decēqꝫ
Orbibᵒ in ꝓprijs phoebus cōfecerat annos
Bisqꝫ decē, bis terqꝫ dies pagrando leonis
Iulius in signo dederat, tūc schismatis altor
Pestiferi, petrus de luna cedere nolens,
Eijciť sede papali uoce sub una,
Vrbs dum cōciliū retinet constantia sc̄m.
Balthasar eiectus fuerat, iam cesserat alter,
Triceps hoc mōstrū fuit, ut sūt cerberᵒ hidra
Vnū nulla modo cōtentio rumpit ouile.
Legitimus supest spōsus, pastorqꝫ credeť
Vnus in ecclesia cui totus pareat orbis.
Virgo tuis fac hoc precibᵒ meritoqꝫ potētī,
Ipā tuo celebres gratissima spero quotānis
Fœcūdo ꝓlis cum ꝟginitatis honore
Coniugio, spōsoqꝫ ioseph sacrabit honores
Natali ne tuo sic olim octaua dicata est?
Hoc prior inspira, tali nos munere dotes.
Alma redēptoris mater, cui lege supna
Vir iustus, ꝟgoqꝫ ioseph cū ꝟgine nupsit,
Da celebrē dignūqꝫ tuo psoluere cultum
Coniugio, fac nos ablutis sordibus omnes
Posse deo iungi, fidei qui fœdere puras
Desponsas aīas diuino germine complet
Mentis castus amor nomē nō inuenit ullū
Suaue magᵗ penetrās liqfactᵗ corda medullᵗ
Quā spōsi & spōsæ salomōis cātica cātant.
Verū si fœdis affectibus obsito mēs est,
Discrimen timeas carmē tā molle retractās
Plurimus ast aīalis hō est, sed spūalis
Rarior, hæc patres potuit mouisse priores,
Hoc ne coniugiū ritus popularis haberet
Concelebrare sacrū, tractare pudica pudice
Vix ualet impurū uulgus petulās & ineptū
Insanit gaudens, furit iratū, mediū nil
Sabbata neu cumules ppło, male fungiť illᵗ
Sobrius ecclesiæ mos est, ideo uetus illud
Olim ꝓdiudū plano memorabile templū
Carnoti, titulus cui ꝟginis est pariture
Hoc mō cōiugiū celebri de more colendū.

Cœpit, & exemplū deuotio sancta sequat
Post euangeliū missus sunt ordine recto.
Exurgens autē ioseph, exurgensq; maria
Missus mercurij post de lucia decoro,
Cultusq; perlegit ternum ueneris q; sequēti
Dat cler⁹, mediūq; iouis nou⁹ obtinet usus.
Miro parrhysi⁹ tēplū molimine structū ē,
Anulus est illic duplex, cui gēmula duplex
Auro conserit tenui, quos uirgo ferunt te
Cū digitis aptasse tuis, est abdita çona
Incertū tibi uir si tradidit ista subarrans.
Fœlix coniugiū quo ꝓles estq; fidesq;.
Est tibi res sacra quæ signat mystica trinas
Cōiugij species, sibi nā connectere nostrā
Naturā uoluit æterno de patre natus.
Illā suppositans, idiomata miscet utrinq;.
Nubit & ecclesiæ ꝓprio cū sanguīe christ⁹
Agnus in aspectu fidei sub origine prima
Peccantis mūdi præuisus morte cruentus,
Nubit & ipse deus aniæ quā gratia format.
Quæ sit uerbigena fit uirgo filia mater
Triplex cōiugiū, triplex patriarcha figurat.
Prim⁹ abraā, post hūc isaac, iacob alt̄, & illi
Sponsas duxerūt uos sara, rebecca, rachelq;
Cum lya, carbo tu sara, rebeccaq; multū
Diceris accipiens, uitam signatis utrāq;
Contēplatiuā rachel, actiuā lya signas,
Ignis cū carbonæ facit iunctus uelut unū,
Sic deitas carnē succendit & unit, & inde
Exoritur risus isaac, quæ plura recepit
A sponso sponsa q̄ quæ iesus ecclesiæ dat
Tot sacramēta uirtutes, dona beata.
Hinc uariæ sortis fratres, esauq; iacobq;
Nascunt̄, bon⁹ hic simplex, sed eū fer⁹ alter
Persequit̄, semp bonitas odiosa malignis.
Huicq; iacob tot sūt uirtutes q̄t patriarchæ.
Extremi tu chare ioseph, tu beniamin īfans
In primo crescēs discretio significatur.
Accusans alias uirtutes ut moderent̄.
Contēplatiuus est beniamin, hui⁹ in ortu
Mater obit speciosa rachel, quia deficit ipsa
Mens contēplantis, ratioq; sagax alienū
Transit in affectū, leuat & sese sup altos
Migrat in excessus, hoc scit soror anagogia
Conspicit̄ clara caligo lucida nubes.
Spūs effari secretum nec ualet intro
Quod sentit, scit id & docet experiētia sola.
Spiritus ac aniā scindunt̄, magnificat uox
Est animæ, sed spiritus exultare refertur,
Apte uirgo tuū carmen secreuit utrūq;.

Ignis ad exemplū qui diuidit ethrogenea,
Iūcta simul mixtis omogenea cogit in unū.
Nāq; uides crudis uitrū, focus elicit herbis
Hoc ī calce pts, hoc multa liq̄mina mōstrāt
Ignea, conscendit ita thuris uirgula fumi.
Sic animā quæ pars hoīs terrena notat̄
Corporeis nexam mēbris, uis cogit amoris
Spiritui substare suo, uolat ima relinquēs,
Vniri totus diuino spiritui uult.
Purus pura petens, cordis cōpunctio fontē
Lotio quo fiat emūdans crede ministrat.
Feruida cū luctu lachrymisq; rigata ꝓfusis,
Hinc fit theoricus excessus & extasis alma.
Quā praxis sequit̄ çelans operosa salutem
Alterius, sese tum circa plurima uersat.
Pax intus tranqlla manet, q̄a mēs in idipm
Sæpe redit, semp oculis diuina tuetur
Cœlitus æternis a montibus irradiata.
Ac operādo frequēs primęuā consulit artē.
Rarū hoim genus in terris o dixeris, hoc est
Angelica hæc uita est, sic ē, sed ꝓspice tecū,
Ignibus in medijs quidnā laurentius ustis
Carnibus eloquit̄, quidnā uincentius egit,
Quid sacer obsessus turbis antonius urbis,
Alta quies erat illis in sublime leuatis
Gratia cor stabilit & miro robore firmat.
Talis crediderim fueris tu uirgo maria:
Dū post conceptū iudæ montana petisti.
Obsequiosa seni cognatæ mystica facta es
Martha, maria simul una q̄q; lya rachelq;.
Nōne ioseph tractās opāsq; fabrilia crebro
Desup æthereos hausisse putandus odores.
Dū sibi certa fides, deus est abscōditus inq̄t
Hoc in uirginei fructu uentris benedicto,
Qui fructus suus est uxoris carne creatus.
Inde ioseph pater est q̄si legis iure uocand⁹.
Et iesus est heres uerus, nec adoptio sola
Dat titulū hūc, secus est ubi prodit adultera
Absq; uiri iusto cōsensu, dicere nō ē (ꝓles
Q, prolē uir alat uel eā succedere ius sit.
Est aliud q̄d corde capi neq̄at nisi puro,
Effariq; petit uerbis ac ore pudicis.
Quādo coniugij fit consumatio, fiunt
Vna carne duo, fit homo tanq; caro, totus
Ast in cōiugio quod spūale uocamus.
Desipit ipsa caro, deus & mens spūs unus
Fiunt, & maior ac purior inde uoluptas
Sentit̄, quanto cōiuncta potentia digno
Dignior obiecto est, p̄mat heu nisi sarcina
Zelotes dūs & tot⁹ amabilis ultro. (carnis.

Sponsum uult aniæ se tradere, uerbigenamque
Reddit, deliciasque suas dignatur habere
Spōsam cantauit qualē salomonis ab ore.
Sed quæres si coniugiū ioseph atque mariæ
Sit sacramentū magnū, te christe figurans
Ecclesiæ sponsum, quia copula nō fuit ulla
Carnalis, sed carne deus cōformis habetur
Ecclesiæ membris, an forsan carnea proles
Hoc in coniugio signū sufficerit esse,
Vnde fuit nexus nisi morte solubilis unque.
In quali nexu fit uirgo puerpera, natus
Sic parit ecclesia nec uirgo desinit esse.
Porro uelut matrē dñs custode carentē
Linquere nō uoluit sic quā plus diligit unā
Ecclesiam remanere uetat, custodis egentē
Primus qui pater est spōsique uicarius almi.
Amplius ipse dauid rex uxori sunamiti
Castæ cōuiuens quā non cognouit amatā,
Coniugiū signat recte ioseph atque mariæ,
Non tñ ex æquo, nec eñ uolo crediderit quis
In sponsi gremio sic cōuixisse mariam.
Dissuasit fieri reuerentia debita matri.
Tale aliquid plus quam formido libidinis ulla,
Vel quod adhuc iuuēis ioseph eēt, nāque iuuēt⁹
Ad quīquaginta phibent, producitˀ annos,
Infra quos poterat partus uelamen habere
Virgineus, nec sic effectus si senio uir
Esset, & hinc uates iuuenis cū uirgīe degēt.
Corrupto nūquid fuerat sociāda puella.
Quæ grandeua fuit soli cōmissa ioanni.
Quo magis heluidi blasphemum os crede
spuendum.
Ergo ioseph reputasse senē fecere seniles
In se uirtutes, uel neu carnalis haberet
Suspicio de te quicque carnale maria.
Donec uirginitas tua fixa fidelibus esset
Cordib⁹, inde minor ē mētio de ioseph acta
Non subito totā se monstrat gratia mūdo.
Nunc secus esse decet dū toto creditˀ orbe,
Copula uirginea uobis sine labe fuisse,
Mūda, decēs, cauta, cœlesti par & honesta.
Heu quam dissimiles habet ætas pdita mores
Moralis soror hinc cōclamat quæso, cauete
Fœmineos fugite cōuictus, nam latet ignis
Interius uiuens, cur stuppa immittitˀ igni?
Credite quin etiā sub religionis amictu
Sæuit amor cæcus, plus fallens illiciensque,
Quanto puto turpē citius celare pudorem
Credit se primo tutā deuotio, sensum
Verba dat, & gestus, quib⁹ est lasciuia iūcta
Ac ita paulatim fœdo irretitur amore.

Tum se flagitiis tradunt, pulso rubore.
Horrida cōmittūt meretrix quam nō aget effrōs
Naturæ iura dicūt nihil esse pudendū.
Et libertatē reputant si quod placet, audēt,
Vt peccata tamē celent, foris aspera fingūt,
Secta flagellātū docet hoc, docuere begardi,
Philosophi tales olim dixere caninos.
Sed neque cōiugib⁹ uiolare debet honestas.
Hactenus hæc, euangeliū iam litera narret.

Distinctio sexta.

Exur gens aūt ipsa maria diebus
in illis,
In montana abiit festina, domū
zachariæ
Dū subiit, meruit ab ea cognata salutem.
Vt reputo prius accepit te uirgo beata
Vxorem uir, quam cognatæ tecta subires.
Et quam uentre tuo notus fieret tumor ullus
Hoc tua poscebat, hoc clari fama mariti.
Quod si prægnantē, si cōfestim parituram
Dū professurus, & dū numisma daturus,
Sollicitus uoluit te uir transducere secum
Bethleem in uillā turbis & frigore plenā.
Quid noua nupta tibi, qd deliciosa puella
Nūc faceret iustus, dū longius instat eūdū.
Quō desereret te solam, nec comitatā, (bat.
Quid quod pascha sacrū uel erat uel adesse para-
Qn̄ hierosolymis mas quilibet esse tenetˀ.
Ergo pōt ex his concludi sufficienter,
Quod dñe fidus custos, tantique recenter
Conscius arcani, dederit pariter comitē se.
Prio petis tēplū, hic affines uisere curas,
Fœcūdos nouiter qui bis duo millia distāt
Vrbe hierosolymis, ubi sors ē beniamī atque
Totius est regni iudæ metropolis alma
Esto, forte ioseph causa quacūque remāsit
Nazareth, ipse tñ pgressum uirginis ante
Nouit, & adiunxit cōsortia fida parentū.
Non quod formidet crimen zelotypus ullum;
Sed dare soliuagis nō uult exēpla puellis.
O quali cū lætitia, dulcedine quanta
Cordis deuoti, circūspicit omnia templo
Etatis totos ubi flores uirgo peregit,
Crediderī socias uidet hic, notosque mīstros.
Leuitici generis, gersonitas caathitas
Atque meraritas, & multos carne ppinquos
Oīa dicta prius secū memorata retractat,
Surgit adorato dño quē magnificat, cui
Pleno corde pias satagit psoluere grates,
Vtque subit primū çachariæ limen, anilis

Occurrit cognata ſibi quæ manſerat intro
Menſibꝰ abdita ſex, & ut exaudita ſalutis
Virgo tuæ uox eſt, mox exultauit in eius
Infans uiſceribus, implet̄ heliſabet almo
Flamine, proclamat magna cū̄ uoce puellæ
Dicens, tu benedicta inter oēs mulieres
Sis fœlix, fructuſqꝫ tui uentris benedictus.
Atqꝫ hoc unde mihi, dn̄i ꝙ uenerit ad me
Mater celſa mei: tua ꝓtinus ecce ſalutis
Auribꝰ ut uox facta meis, utero meꝰ infans
Geſtijt exultās & gaudens, plaude beata
Quæ ſic credideris, in te quia ꝑficientur
A dn̄o tibi dicta, maria refert igitur ſic,
Magnificat anima deū̄ mea, ſpūs almo
Iure ſalutari meus exultauit, & altus
Ancillā uidit humilē, ex hoc ecce beatam
Me dicēt oēs, quia magna potēs mihi fecit.
Eſt in progenies reuerētes ſæpius omnes.
In uirtute ſua perfecit magna potenter.
Cordis & ipſe ſui diſperſit mente ſuperbos,
Exaltans humiles, deponit ſede potentes.
Implet & hic inopes, dites dimiſit inanes.
Suſcepitqꝫ ſuū̄ puerū̄ iſrael, ut memoratus
Eſt pietatis quā noſtros prædixerat olim
Ad patres abraam cū̄ ſemine iugiter eius.
Scire uelim totis quid uirgo mēſibꝰ egit.
Nāqꝫ tribus māſit quibꝰ & tu nutibꝰ uſus.
O zacharia ſis cognata lætus adepta,
An ſcriptis aliqn̄ notas ꝗd corde repoſitū̄ ē:
O quotiēs tibi uirgo ſenex cognata recēſet
Lecto dū̄ recubat, utero ſenioqꝫ grauata
Geſtorū̄ ſeriem, gaudet ſermone ſenectus,
Sede ſedes humili ſuſpēſa loquētis ab ore,
Quā magnus dn̄s & ꝙ laudabilis oro eſt,
Talia qui fecit nobis miracula ſolus.
Iamiam nāqꝫ ſenex ſteriliſqꝫ puerpera ſio
De ſene, tu grauida es de ſolo flamīe uirgo,
Hoc equidē noui, nō te referente, tumentē
Non uterū̄ uideo, deus eſt ſecreta reuelans.
Implet, quæ cecinit uatū̄ præſaga priorum
Pluria uox, ueniet ꝓmiſſa redēptio plæbis,
Hoc zacharias, hoc & ego depoſcere crebro
Et tu nec dubiū̄ ſoliti, ſit quanta uidemus
Orandi uirtus, bona ꝗ plus publica curat,
Obſequioſa deo, cuius mandata tremiſcit,
Iuſticiaſqꝫ facit legis, uitatqꝫ querelas.
Orat dn̄ zacharias pro uicis ordine ſanctū̄
Ponit & incēſum tēplo, gabrielis honorus
Inſpicit̄ uultus & uox auditur, eundem
Exauditū̄ eſſe, linguā dubitatio plectit,
Obmuteſcit eū̄, plæbs extra tota ſtupeſcit.
Et mihi ꝗs reputas tior affuit angor & hor:
Dōec myſteriū̄ nutu talamoqꝫ repādit (ror:
Pandit ut e nobis infans naſcetur, & oīe
Vinū̄ nō bibet aut ſicerā, uirtus ſed heliæ
Splendeſcēs in eo mirabilis uſqꝫ patebit.
Qui quantū̄ fuerit uictu uel ueſte ſæuerus
Noſti, ꝙ lucens ardenſqꝫ lucerna potenter:
Concepi ut cernis (in pctō tamē) infans
Hic meus ex utero promiſſus ſanctificari,
Senſit in occurſu nr̄o quid ꝓtinus actū̄ eſt,
Senſit & illuſtrata mei iubilatio cordis.
Multa mihi dicēda tibi cognata ſupſunt,
Qualia diuinus doctor legiſqꝫ ſacerdos
Vir meus edocuit ritus cultuſqꝫ ſacratos:
Non decet in tēplo ſolis nos ſenſibus uti,
Mēte opus eſt o quāto ſub uelamine ſignāt
Sacrifici ritus ea quæ nondū̄ patefiunt.
Informes formare uolūt ꝙ plurima mores:
Nōne notat ſus luxuriā, carniſqꝫ lutoſas
Illecebras, ideo noſtrū̄ non cedit in uſum.
Sic lepus & uulpis ueſci ſic bubo uetatur,
Inuenit in uetitis in conceſſis rationē.
Ad mores aliquā, quiſquis traduxerit apte,
Myſtica ſunt ueſtes, ornatus fœderis arca.
Sic ars natura libros picturaqꝫ præbent,
Multos, ſtolidus eſt qui nō ſe dat uel ī uno.
O ſi me priſcos dn̄s reuocaret ad annos,
Qualis erā cum me templi ſecreta tenerent.
Quali me cura quāto ue ardore ſciendi
Tradiderī ſtudio, ꝗdā ſcio, pluria noſſem.
Præſciat o iuuenis precij ſapiētia quāti eſt.
Ne doleat ſenio pigeat quoqꝫ tēporis acti.
Aſt ſupeſt magnū̄ chariſſia magnificare,
Sed ſupat laudes linguas ſupeffigit oēs.
Quis dederit cognata mihi gratiſſima, natꝰ
Filius ex te dum fuerit cōplectar in ulnas,
Attollā manibus ac toto pectore ſtringam.
Officio fungor gerulæ, figā oſcula fronti.
Ludat & in gremio noſtro, ludantqꝫ coeui
Infantes tuus atqꝫ meus, ſed fata ſenilem
Terrent, nō ideo mihi præſtolatio certa:
Viue beata nimis quæ ſis uiſura quod opto
Pluraqꝫ dū̄ fuerit ætas grandeuior illis.
Huic deſyderio cōgaudet uirgo benigne,
Sit licet introrſus mœrēs, quia cōſcia ſortis
Venturæ eſt, mauult ſecū̄ ſecreta tenere
Talia, ſcit quoniā lætis refouēda ſenectus.
Eſt ſenium morbus, læſis nō læſio danda.
Femīa nec ꝑgnās uerbis onerāda moleſtis,

Surgit ad obsequiũ cognatæ uirgo ferendũ,
Affert ipsa cibos cũctantẽ hortaẽ ad esum,
Prægustans hilaris uerbis uultuqꝫ sereno.
M Iãqꝫ dies natus sterili ueniebat ad octo,
Certatim accurrit omnis uicinia plaudens,
Ac de montanis iudæa tuis simul assunt
Miranẽ, gaudent, plaudent & utriqꝫ parẽti.
Forte tuis puerũ uirgo baiulaueris ulnis.
Ostentãs alacri plausu, uos cernite quãtus
Est decor infantis, q̃ grataqꝫ gloria uultus.
Credo etiã ꝙ te grauidam cetus benedicit,
Nãqꝫ tuo iam uẽtre facit iesus ipse tumorẽ.
Et tu forte ioseph aderas reduci comitẽ te
Præbens uxori, postq̃ tu sion in arcæ
Legis more sacram pentecosten coluisti.
Fœlicẽ tali te coniuge proleqꝫ dicunt,
Simplicitas aliqui ꝙ sit tibi uirgo colũbæ,
Quodqꝫ pudiciciã uult⁹ gestusqꝫ loquunẽ,
Collaudãt, quia nõ urit decor iste uidentũ
Lubrica corda uirũ, sed in ipsis tẽperat æstũ
Frigidus e facie quasi ros spirauerit intro.
Gaudia multa nimis om̃i de parte patescũt
Vox laudis, cordis iubilatio, carmẽ & hym
O gabriel tua uera ptꝫ ꝓmissio, multi (nus.
Gaudebunt eius natali, gaudia uitæ
Eius pro meritis nobis sint spiritualis.
Quis ne putas erit iste puer dicũt: man⁹ ip̃o
Nam dñi puero signis se mõstrat apertis.
Cernitur an præter naturã corpore robur,
Aut aliquis forsan usus rationis in illo est.
Vnde pater sibi decãtans, & tu puer inquit
Perfectũ perfecta decet formatio, mirus
Mira facit dñs, naturã gratia uincit.
Vendicat hic cœli nil constellatio iuris,
Deserti puer hic hominẽ sup incola mãsit,
Illa luce puer fit circumcisus, & ipsi
Dant nomẽ zachariæ, mater sancta ioannẽ
Vult appellari, scripto pater astruit illud.
Spũs implet eũ sanctus, mox ore soluto,
Sit bñdictus ait dñs deus israel, hic nam
Visitat & redimit plæbẽ, cornuqꝫ salutis
Erigit in nobis dauid ipse domo, ꝓut olim
Ora prophetarũ prædixerat ipse suorum,
Hostibus ex nostris qui nos odere salutem,
Cum patribus nostris eius pia gratia fiat,
Atqꝫ sui sancti testamenti memoretur
Iusiurandũ quod abraam iurasse daturũ,
Se legiẽ patrẽ ad nostrũ, nos quatinus illi
Serui sancti iusti libertate perenni,
Hostis ab incursu pulsa formidine simus.

Tu puer uates summi uocitaberis, ibis
Ante suam faciem, callesqꝫ parabis eidem.
Sicqꝫ salutifera dabiẽ sapientia plæbi.
Et peccatorũ completa remissio fiet
Viscera per diuæ pietatis, uisitat alto
Nos quib⁹ exoriens, uenit illustrare sedẽtes
In tenebris, & ĩ umbra mortis carcere cæco
Nostros dirigere gressus in limite pacis.
Virgo redit, resideteqꝫ domi, secũqꝫ retractat, N
Nũc zacharias quæ cecinit modoqꝫ uarioꝝ
Vocibus audierat, apicẽ nec iota relinquẽs
Confert corde suo, neqꝫ passim q̃qꝫ reuelat
Aut hic aut illic, satis est uix conscius unus.
Viue beatæ ioseph cui mystica tãta patescũt
Præuenis obsequio dñm, deumqꝫ uocat te.
Alter in alterius pariter congaudet honore
Quõ uerbigena mẽs fit, docet anagogia.
Nã sanctæ mẽti gabriel dũ nunciat, hoc est
Intimus instinctus dũ suggerit, ut paritura
Sit uerbũ domini, ꝙ uirtus alta supremi
Impregnabit eã fœcũdans germine sancto,
Synderesis consentit ei, uirgo licet expers
Sanguinis & carnis, neqꝫ uir cognouerit illã.
Vir suus est intellectus, uis cuius in istum
Nunqꝫ pertingit partũ, sed sufficit ipsa
Gratia uerbigenã supremã reddere mẽtis
Particulã, quæ se dat ei passiua ministram,
Conceptus est iste tui, typus alma maria,
Ast pars inferior anime, quæ nõ ita uirgo
Quæ de se sterilis & quæ corrupta freq̃ntet
Esse potest, te signat helisabet apte.
Parturit hæc fructũ uirtutis rite ioannem:
Dixeris, est in eo quia gratia, ꝓspice rursus
Nũciat ut prægnans corrupte uirgo salutẽ
Gaudet, solatur ita mentis portio summa
Dũ fit uerbigena, partẽ descendit ad imam,
Lætificans ipsam, cum morũ prole beata
Portio sic maior uenit obsequiosa minori.
Sic fert actiue contẽplatiua iuuamen.
Porro si tantas præsentia uirginis offert,
Iocundas dotes in uteroqꝫ parente ioannis,
Quid de te p̃clare ioseph phas est meditari,
Virginis in reditu totis sex mensibus actũ,
Quotũ fine iesus oritur quod litera tradit,
Significatqꝫ locũ, referãs quid gratia fatur.

Distinctio septima.

PAx erat, & martis horrentia bella quierant. O
Creuerat augusti iã quadraginta duobus

Annis imperiũ, totus describitur orbis
Ipsius edicto, pax talis tantaqꝫ diui
Muneris est pridẽ a sctis ꝓmissa ꝓphetis.
Quisqꝫ suam pergit ut profiteat̃ in urbem.
Inde ioseph cũ sit iustus parere iubenti
Vult regi, ꝗuis sit flagitiosus & exlex.
Hoc exemplari confundit̃ improba ceruix
Quæ subijci renuens erronea tradit in ipsis
Absqꝫ fide populis, ꝙ nec possessio iusta est
Nec regnũ, quasi ius naturæ gratia tollat
Certe uult dominus, iniustis tradere iusta
Imperia & regna quæ trãsfert, tollit & addit
Vt placet, hæc sua ꝓ titulo ẽ ꝓ iure uolũtas
Munera sed iusti soli maiora capescunt.
Cõiunx sit licet ad partũ iã proxima, ꝑgit.
Et grauidã suus oĩno nõ prægrauat infans
Alleuiat potius, gestat se nãqꝫ gerentem.
Bethleẽ intrarunt, quæ uoce interp̃te panis
Dicit̃ esse domus, secũqꝫ consyderat alma
Mox fore cõplẽdũ, qđ dixerat añ micheas
Exiet ex te dux populũ reget israel, eius
Fiet & egressus æterna a sorte dierum.
Sit natura licet expers proprie rationis
Diuina regitur, quæ nunqꝫ fallit̃ arte.
Hinc nidos auis, inde fauos apis efficit apte
Gratia quãto magis ad fines omnia, librat
Quæ ꝓsunt media, uenit ioseph, & dñs fit
Cirus & expositus ꝑdendus dente ferarũ
Scandit ad iperiũ moysen submersio saluat
Bethleẽ ecce ioseph ueniẽs, oracula cõplet
Sic a fine regit, usqꝫ ad finem sapienter
Gratia, fortiter atqꝫ suauiter ordine miro
Singula disponẽs, res oẽs ad bona uertens,
Hæc tua spes, hoc consilium, fiducia tota
Quicqđ agas, aut ꝓponas, te dirigat, ora.
Bethleẽ haud dubiũ ẽ multi tibi uirgo ꝓ(pinq
Materno ex gñe, diuerticulo tñ uti
Pauptatis amor facit atqꝫ loc⁹ nimis artus.
Et dat̃ exemplũ ꝙ nos mũdus præmit iste.
P Vesp erat primã quod dat post sabbata lu(cẽ,
Dicere quã dñi solisue diẽ solet usus.
Mense decẽbri iã bis quartoqꝫ calendas
Se diuerticulo retrahit solamqꝫ recludit
Virgo, ioseph cedit, fœlicẽ poscit uterqꝫ
Partus euentũ, de⁹ hoc uult, nec min⁹ orãt.
Ac ꝓpe te uirgo sunt ignis, balnea, panni,
Pro cunis præsepe, tibi soli deus astat
Multa uiri subijt ut sit medicatio mentem.
Miratur ꝙ non sentit fastidia partus
Cõiunx, nec mõstrat ullos plagere dolores

Viuidus in facie color est, nec liuidus ore
Pallor ut ĩ grauidis, sibi gest⁹, gress⁹ alacris.
Soluit̃ in leuem somnũ lapsuqꝫ silenti,
Cõplexuqꝫ sacro demulcet pectus amicũ
Gratia, quã diuinus amor genuit pepericqꝫ
Gratus amor uel amãs, hinc grã dicit̃ apte,
Cui facies formosa nimis gestusqꝫ benign⁹
Vestis purpurea, cœlestẽ os spirat amorẽ.
Hæc sibi uisa loq nõ uerba simillia, som(no
Mirari nolito ioseph, si magna potẽter
Magnus & oĩpotens uult atqꝫ põt operari.
Gratia nã supero naturam, iudiciumqꝫ
Iusticiæ superexalto, sum fortior eius
Cõmuni lege proprias mihi condere leges
Ius reputo uideas ꝗt habet miracula mũd⁹,
Qualia nemo satis miratur, sed solet usus
Solis in raris laudem ꝑciumue putare
Si cœlo, terris, ponto, cunctis & abyssis
Inferior me tot, natura facit facietqꝫ.
Cur nõ uirgineũ mihi phas erit edere partũ
Quo dolor oĩs abest, nec fract⁹ sit pudor ul(l⁹
Sol radiũ genuit, radi⁹ uitrũ penetrauit,
Emicuit botrus, ruptum nil inde uidebis
Porro iusticiã sine qua pax affore nollet
In terris, primũ placandam noueris esse
Ipsa tenax ueri, sua stat sententia mortis
In genus humanũ ꝓ crimine iusta parentũ,
Fiat paruulus hic qui mox nascet̃ oportet
Vobis iusticia, sapiens sanctusqꝫ redẽptor.
Curas depone, dominũ benedicito lætus,
Virginis instantẽ conceptũ significare.
Et potui & uolui redimẽs perfectius ipsam
Præueniens casum, ꝗ sit releuasse iacentẽ,
Tota fuit pulchra, nulli unqꝫ obnoxia cul(pæ.
Absit ut atterit⁹ ab ea serpẽs caput eius
Antea contriuit peccati sub pede fœdo,
Absit ex hoc fuerit & mẽbrũ dæmõis unqꝫ
Gratia suppleo iusticiã quã perdidit adam,
Vix mihi maior inest, lꝫ oẽs tollere pœnas
Nõ soleã, null a ꝑmet hãc angustia partus:
Curꝰ quia nulla fuit in concipiendo libido.
Interea pagrat mediũ nox algida cursum, Q
Virginis clausa tunc porta prodijt infans,
Sermo dei omnipotẽs regali a sede beatus,
Mox pannis inuoluit eũ sola & pia mater,
Præsepeqꝫ locat, præbet latriam prior illi.
Vult infans primã nobis similẽ dare uocẽ
Lugubrem, uagit uagitum, cuius ut audit
Soluit̃ a placido uir somno, lætus & intrat
Ad te sancta parens, tibi collœtatus adorat

Poplite deflexo, natū puerū dominūq;
Stringit & ad pectus, tete tradente fouendū
Deficit hic sensus, ratio stupet, oēq; mētis
Caligat lumen, dū te uir cernere tali
Conor in obsequio, quid dicā nescio, uoces
Nullas inuenio, tua quæ præconia dicant.
Nonne dei uerbū cu stodis, cernis & audis
Contrectas manib⁹, attollis lætus in ulnas?
Sētiat hic quod q̄sq; uolet, mihi suadeo nul
Inter dilectos dñi uixisse priorem, (los
Qui teneros christi totiēs ita sensit amores.
Pectore tu domini recipis secreta Ioannes
Sed semel hoc fruit̄ q̄tiēs hoc iust⁹ honore.
O bñdicta cohors te uirgo iosephq; iesūq;
Consociās, o quis spectacula tanta uidere
Etsi nō oculis, poterit uel mēte fideli?
Dū uos letificat ambos mō paruul⁹ ortus
Dū blanda flentē cura refouere studetis,
Pastores celeri cōcursu bethleem intrant,
Conquirūt ubi sit nouus infans ortus ī illa,
Ad diuerticulū ueniunt, aut indice quoq;
Instinctu signoue aliquo diuinitus acto
Hic nō grāde specus ubi bos asinusq; ligati
Sunt ad presepe, medio iesus est resupinus
Atq; uoluminib⁹ ligat ipsum fascia strictis.
Heros mirat̄, fremitū primo strepitumq;
Turbæ aduētātis, q̄ pulsans clamitat an ne
Fœmina parturijt intus, petimus, uideam⁹,
Dic nobis bone uir, si q̄d cognoueris ipse?
Nam ioseph exierat ad eos, intrate, uidete,
Rñdet, ueniunt, puerūq; uident & adorant.
Vnde sit hoc uir pastores interrogat, o uos
Felices aiunt, o tali prole beatos.
Oīs plebs plaudat, popul⁹ congaudeat oīs,
Ecce quod angelica prædixit uisio nobis.
Visio quæ qualisue precor dū uir petit, oēs
Enarrare uolūt, tandem sermo datur uni
Inchoat, ac puerū certatim est cura uidendi.
Fertilis & lætus ad pascua cāpus abūdās
Ad triplex miliare situs, grex multus in illo
Quē uigiles dū custodimus nocte ꝓfunda,
Tēpore solsticij quo sol meat ī capricorno
Angelus astitit, & lux circūfulsit in omnes
Clara micās tremim⁹, magnoq; pauore stu
Angel⁹ ē nobis, nolite timere, locut⁹ (pem⁹,
Ecce euangelico uobis gaudia magna
Omni pro populo, quia uobis est mō natus
Saluator mūdi christus dñs, dauid urbe,
Addidit & signū nos quale uidemus apte,
Et subito facta est cœlestis multa cohortis
Militiæ uox, quæ dominū laudat, resonatq;
Gloria sit cœlis dño, pax reddita terra
Hūano generi quib⁹ est nō praua uolūtas.
Talia mirant̄ hi quorū uenit ad aures
Sermo, suo cuncta conseruat corde maria,
Cōseruatq; ioseph, & secū audita recēsent.
Pastores abeunt, collaudant, glorificātq;
Omnib⁹ his dñm quæ cernere cōtigit ipsos
Credet forte aliqs, q̄ de grege mūera cet⁹
Pastorū gratus transmiserit aut ob honorē
Diuinū, uel q̄ fuerit miseratus egentes
Non aurū ut reges, sed mel, lac siue butyrū
Vellera uel nēda uel oues agnosq; tenellos
Et q̄d nos agim⁹? nunq̄d nō glorificare R
Ac laudare decet dominū, cognitio maior
Est quibus indulta de christi religione
Nascat̄ nostro puer hic in corde, fidesq;
Sit semē, sit pneuma pater, sint gratia spesq;
Obstetricantes, ast mentis portio summa
Inuiolata manens, sit mater filia uirgo.
Dū mēs uerbigena meditādo parturit ex se
Diuinū nouiter uerbū, sufficerit illud
Panniculis tegere, si defuit aurea uestis.
Pro se fulget eñ, cultu non indiget ullo.
Nō tamē ornatū reijcit quādo datur ultro,
Plus gaudet ueste quæ uerbis texta sacris ē
A solis q̄ si fuerit depicta politis.
Gratia multimode patitur dona per oēs.
Qualiter ingratos tñ accipe gratia culpat,
Euoco te mortalis homo, respōde uocanti,
Gratia sum, tibi cōtuleri q̄ magna uideto,
Tu redimēd⁹ eras, quia ꝑditus exul, & atre
Mortis ī imperio positus, sed soluere solus
Hoc poterat preciū deus, æternalis & altus,
Quē frustra capere tentasses siue uidere,
Feci q̄ similis fieret tibi, tempore factus
Immēsus mēsus, & paruulus atq; uidēdus
Obijcitur tibi sacco uestræ carnis opertus,
Palpandusq; datur, si formidabilis eius
Visa prius fuerat sapientia, flagitiosos
Accusans, si iusticiæ damnatio terrens
Conturbabat te, si deinde potentia sæuis
Horrida tormētis formidine concutiebat
Iuste damnatū, nunc respirare memento,
En sapientia fit infantia, fit quasi nō fans.
Porro iusticia damnat̄; iusticiatur
Vt soluat pœnas tanq̄ rea, criminis omnis
Iudice me, ꝑ me prostrat̄ summa potestas,
Do legē iusto, uinclis astringo potentē,
Deniq; concludo uerbū sapientis in ore

Victrici datur ergo mihi de iure triūphus.
Omnis ingrate si nō sit gratia talis
Grata tibi, quid si multa maiora rependi
Pauper eras, pro te ditādo diues egenus
Efficitur, mirū si non sunt sufficientes
Diuitiæ tales, infinitusq; thesaurus.
Amplius efficio mens q̄ tua cœlica uerbi
Esse potest summi sancto spiramine mater
Ve tibi, sed raro perpendo signa nitere.
Infantis nati uirtutū te quia panni
Fascia nec religant disciplinæ, nec in imo
Vis inclinari, nec te puero simile das,
Vis altus, diues, pōposus, grandis haberi.
O resipisce uidēs infantē & utrūq; parentē.
Fūde preces ad eos, pete natū qui tibi natus
Est hodie, nec eē pueri mos est reminisci
Iræ, rancoris, odijue, nec impia fiet
Erga te mater pietatis, mater amoris.
Nec ioseph inuid⁹ est, nullā patiere repulsā
Iusticie, si iudiciū formidine terrens
Prægrauat appella, pete me, mea suscipiet te
Curia, saluus eris, si te damnaueris ultro,
Parabūtq; tuam causam ioseph atq; maria.
Immo tuas iesus accipiet pro iudice partes,
Dū sedeo, ppera, si cessero clamor inanis
Fiet crede, meis etiā sub legibus esto.
Vis tibi dem ueniā parcens alijs ueniā da,
Pastores imitare gregis custos uigil ut sis
Grex tuus hic sensus & motus colligit oēs.
Auribus intende cordis, quid turba canoro
Cœlestis resonēt hymno, pariter cane, uita
Concordat uoci, nō sit simphonia discors.
Gratia plena satis hoīem monuisse putes
Addidit, infantis dn̄i circumcisio fiet
Cū lachrymis & cū ualido clamore salutis,
Nomē q̄d iesus est capiet, sub luce, ppinq̄.
Quo sine nulla patet homini saluatio terris

Distinctio octaua.

Post ortum pueri fulgere dies, p perabat
Octauus iam bifrontis primo q̄ calendas.
Astanti tibi iuste ioseph sic uirgo locuta,
Mi uir, mi domine sit circūcisus oportet
Infans iste, suis ut fratribus assimiletur,
Legibus astrictos ut saluet lege sub esto.
Quāuis sit dn̄s non legi obnoxius ulli.
Dixerat & faciē detorq̄t uirgo benignā
Ad cunas nati, leui quibus ipse sopore,
Forte quiescebat fili suauissime dixit,
Iā fundendus erit sanguis tuus atq; tenella
Cultro præscindēda caro, nudaberis acri
Vulnere saucius, & frig⁹ tolerabis iniquū,
Vndabit lachrymis facies speciosa, dolenti
Vagitu, simul & ualido clamore replebis
Aures astantum, meme penetrabit acutus
Plāgoris gladius, maternaq; uiscera rūpet,
Parendū tamen est, fuerit quæcūq; uolūtas
Abba pater tua, tu mō mi uir scte ministros
Accersi legis, fiat, nec erit mora crede.
Respondit iustus tremula cū uoce, tremorē
Incussit luctus, quo sit turbatus, amate
Vxoris pueri matrisq; uicem miseretur,
It mœrens secū meditando plurima uoluit.
Ast postq̄ mater cū solo clausa remansit.
Tū lachrymis tota uerbisq; relaxat habēas.
Quid loquar aut silea, quādo purissime fili
Innocuū sine peccato te cerno reatus
Humani luere generis, maledicta parentū,
Primorū noxa potuisti conditor alme,
Ne caderēt seruare pri⁹ uel ut hi cecidissent,
Nunqd nō poteras aliter seruare cadentes
Sāguine quā geniti pœnis & atrocib⁹ eius
O gabriel memini mihi te dixisse salutem,
Ecce dolore p̄mor, oīs quia criminis expers
Diras peccati tenero fert corpore pœnas.
Ast ita uult fieri, q̄ sui ē q̄ murmura cōtra
Velle suū dederim q̄uis dolor urget amarus
Extorquetq; meo molli suspiria corde.
Soluit interea pueri sopor, hinc adapertis
Paulū palpebris lucē quærens prope cernit
Astantē matrē, uultū quæ protinus eius
Inclinata petit delibans oscula fronti.
Dat lachrymas qb⁹ ipse suas imiscuit ifans.
O cor duriciē solidi superans adamantis,
Quod nō emollit tante pietatis imago.
Affore uirgo notās horā quā tradere optet,
Exhibet effertur, nomenq; iesus datur ipsi
Præmoniet id mater, sibi dixerat angel⁹ ante
Dixerat atq; uiro, fieret quia causa salutis
Dulce iesus nomē, ex q̄ tu uirgo subortos
Cōpescis gemitus, cor cōtēplatio sursum
Subleuat, & gaudes toto orbe uenire salutē
Gaudia cōpensant paucos æterna dolores.
Romani ueteres posuere salus tibi templū
Vera salus iesus est, sine q̄ saluabere nemo
Vexillū fuit hoc nomē tibi paule per orbē,
Cuius sunt fidei strati uirtute rebelles.
Est cordis iubilus iesus, exultatio mentis
Estq; triumphale nomen uicens sceleratas,

Quid ꝙ fortaſſis prægrandis fulgida ſtella
Viſa fuit multis, ſigno quæ ſtella peracto,
Materiā redit unde fuit formata priorem.
Tātos nōne ioſeph tecū miraris honores,
Nunquid nō matri cōgaudes triſtia paſſe
Mſta priꝰ, puto qd uult hęc ueneratio q̄ris?
Reſpondet uirgo uates memorata priores
Mi uir, mi dn̄e, ſaluandas credito gentes.
Et ſua perfundet fidei luſtratio corda
Primitiæ ueniūt, inter miracula nullū
Maius pręđictū eſt, totoq̧ implebitur orbe.
Fiet & eccleſia de gentibus, aſt ſynagogā
Magna pro parte cecauit deuius error.
Diuitias reges & opus cumulare cupiſcent
Addent ornatus tēplis cū dotibus amplis
Pluria dona ferēt, q̄ myſtica plura docebūt.
z Nox uēit & iuſtū ioſeph admiratio grādis
Mentis in exceſſum rapit, & ſecū meditat̄
Secluſus ſolus humili caſtoq̧ cubili
Conquirit ſi forte magi ſtudio rationis
Edocti ueniūt, uel tractu legis in aſtris.
Nam deduxit eos radiantis ſtella nitoris,
Dr̄ an ne magus magicas qa nouerit artes
Decidit in ſomnū ſenſim dū talia penſat
Viſa loqui grandeua parens natura decorū
Aſtriferūq̧ caput illi quod ſignifer ornat
Circulus atq̧ orbes ſeptē, totidēq̧ planetæ
Continet hæc utero cunctarū ſemina rerū.
Semina ſunt elemēta ſibi q̄ tēperat, & quæ
Influa conciliat uis cœli, mixta perinde
Profert aſſidue ſpecies diſtincta per om̄es.
Noli clare ioſeph dubiā deducere mentē.
Quærens forte meis ſi feci uiribꝰ illam.
Quæ ſtetit hic ſtellā, ſi me ductrice magorū
Venerit iſta cohors rationis lumine uiſa.
Scito tale nihil celis uel in aere geſto
Funereas cognoſco meū formaſſe cometas
Flāmiferaſq̧ faces ſimiles radiātibus aſtris.
Quas admirant̄ ſubito per inania labi.
Huic alius motus, huic perduratio diſpar
Nūc circa puerū (nec denego) plurima fiūt.
Quæ noſtras ſuperāt leges, perquirere cās
Non noſtrū, domino parere neceſſe iubēti.
Sed neq̧ nobis eſt hoīm ſubiecta uoluntas
Libera nūc illuc, nunc huc cōuertit̄ ut uult
Idcirco leges nequit experientia certas
Colligere, hūanos dū ſub me reſpicit actus.
Cur? quia nec cœlū nec ego cauſauimꝰ illos
Iunge ꝙ humanus ſupra me finis habet̄
Gloria dicta beans, ad quā dux gratia ſola
Nō ego, nec media diſponere ſufficiēs ſum
Aſt aliter fuerat hoīs formatio prima
Nam nemini, per cūcta ſibi dedit officioſam
Me dn̄s, iuſſit illi poſt eſſe rebellem.
Sed maiora dedit, ualeat q̧ noſtra poteſtas.
Dū reparare placet, & eā uult eſſe redemptā
Myſteriū fateor, hoc neſcio, nam ſua reges
Nō mea ſtella trahit, pepit ſine ſemīe uirgo
Abſq̧ dolore carēs, paſtoribꝰ & data lux eſt
Romæ oleū fluxit, cecidit pacis mō templū
Nō meus hic terris, nō cœlis inditus ordo
Gratia mea ſupeſt, illam pete, pdoceat te.
Nec inter ſomnꝰ elabit̄, & ioſeph omnē
Peruigil uxori ſeriem docet atq̧ retexit,
Viſa pbat, roburq̧ ſuo ſupaddidit ore.
Poſt hæc legitimū dū tempꝰ adeſſe dierū.
Quos quadragita nūerat lex, ſenſit ab ortu
Iam pueri, ſponſo loquit̄, noſtri quia tēplū
Nō ſine mūeribꝰ nos uiſere cōuenit, infans
Eſt etem̄ primogenitus, redimat̄ oportet,
Non ꝙ eū uel me legis cenſura coartet.
Sponte placet ſubdi, fiatq̧ oblatio noſtra
Pauperibꝰ ſimilis, mores humiles doceamꝰ

Diſtinctio decima.

R Eſponſum ſymeon accepit deſū
per olim,
Non te mors rapiet niſi chriſtū
uideris ante.
Chriſtꝰ ubi uenit quid gr̄a ſuggerit audit,
Gratia cœleſtis radians bonitatis imago.
Ecce ſuū uenit ad templū dn̄s dominator.
Iuſte ſenex timorate dei, quē ſpiritꝰ implet
Interno afflatu, fac occurras uenienti,
Vlnis accipito puerū, benedicito dicens,
Dimittis dn̄e me nūc in pace, ſm
Verbū ſanctæ tuū, qui ſum ſeruꝰ tuus almæ
Nāq̧ tuā proprijs oculis nūc cerno ſalutē
Siue ſalutare, quod cunctorū populoꝝ
Ante paras faciē, lux gentibꝰ alta reuelans.
Iſrael ipſe tuæ laus eſt, & gloria plæbis.
Mēbra ſenex ergo q̧uis lāguore grauata
Corde uigēti mouet, tēplū petit, ornat ouā
Nūc ea, nūc illa loca tēpli, ſuadet alacr. (ter
Sic faciant alij, quia mox ueniet dominator
Proſpicit ex aditis tēpliq̧ per atria, quādo
Promiſſus ueniet, uidit procedere tandē
Bethleem ex urbe te uirgo ioſeph puerūq̧
Agmine cū ſancto uicinorū atq̧ parentū
Spiritus ex tēplo ſctūs ſibi prodidit, hic eſt
Exilit & iubilat, nō ſe capit, atq̧ iuuētus

Est aquilæ uisa, mens in dño renouat.
Turturis illic par duplicat⁹ siue columbæ.
Pullus ꝓ puero datur, huic qui sacrificat
Obtorto collo, guttur dirumpit ungue.
Sanguis & effusus diuina altaria tingit,
Pluma uesiculaq; cineres mittunt in atros.
Vidit & ingẽuit noua uirgo puerpa noscẽs
Passuri hanc pueri ꝓ nobis esse figurã
Infantẽ redimens uir ciclos quinq; dedisti.
Forte sacerdotũ sancta de sorte beati
Tũc aderant cũ te puero uenerãde ioannes
Vir zacharias & olim sterilis sua coniunx
Venerat anna senex octogenaria uates,
Deq; iesu cũctis multo sermone loquunt.
Intulit & symeon tibi matri uirgo maria
Voce ꝓphetali, positus puer iste ruinam
Est in multorũ, multisq; redemptio fiet
Israel ex populo, sed erit cui dicere contra
Continget signũ, gladius transibit acerbus
Crede tuã mater animã, sic corda patebũt.
Singula corde suo retinet uirgoq;, recẽset
Dictaq; facta simul, cũ lætis tristia confert.
Tuq; ioseph, nec ei memorẽ nõ eẽ decebat.
Mos erat in templo distinctis sedib⁹ uti,
Virginib⁹ nuptisq; peto qua sede resedit
Virgo die tali, puto nuptis associatur.
Ipsa humilis secreta tegens, & helisabet illi
Consignare locũ satagit cognata ꝓpinquã
Concordãt aliquæ, fors quasdã liuor inurit
Diuitias reputas solas plæbs multa colẽdas
Postq; cõplerũt legẽ ioseph atq; maria
In templo sion, redeũt ad naçareth urbem.
Quærit eũdo prout fit cõsolando laborẽ
Vir puerũ proprijs ulnis ad pectora gestãs
Fasciculũ uelut myrrhę, quasi cordis amorẽ
Quid ne putas dña sibi uult dictũ symeõis.
Hic erit in signũ cui contradictio fiet,
Presertim quia prædixit mihi uisio certa,
Q foret iste puer populorũ causa salutis.
Mi uir, mi dñe uitijs cõtraria uirtus.
Virtus in medio rectũ tenet, ast uitiorũ
Sunt torta extrema, falsi conuẽtio nulla
Cum uero, nec quæ fidei natura capescit.
Nec uidet inflatus ocul⁹, nec crimine lipp⁹
Signa petit iudæa, placet sapientia græcis.
Stulticiã uerba reputabit græcia christi,
Signaq; quæ faciet, iudæi scandala dicent,
Si de corporeis ratio uix redditur ulla,
Ni deus illustret, capiet cœlestia nemo.
Infans iste dei dicetur filius, o quot
Philosophi simul & iudæi tale uidentes
Corpus q̊d peperi, q̊d nos gestauim⁹ ambo
Dicent, quid cũ carne deo, quis filius illi
Esse potest, cũ sit simplex, æternus & unus?
At cũ dicent de uirgine natus, & absq;
Contactu cuiusq; uiri, ꝙ uagiit infans
Lac ꝙ ei dederim, ꝙ tu nutriueris illum
Scãdala stulta uides fidei si lumina desint.
Non aliter ꝙ̃ nicticorax si fulgida solis
Lumina cõtendat tenebroso cernere uisu.
Aut si quis uaria p nubila densaq; lunam
Inspiciat, fallunt ipsa radiante colores.
Est oculus mentis tetra oĩs passio nubes
Passio iudiciũ uarium uariata rependit
Practica, præcipue ratio diiudicat ut fit
In desyderio tractus nunc iste uel ille.
Hinc ocul⁹ trahit oculo, uelut orbib⁹ orbes
Quidq; care ioseph sensisti surgere multũ
Murmur iã pplo, ꝙ noster erit puer hic rex,
Consortẽ non regna uolũt, nõ ampla prãs
Vrbe hierosolyma scis q̃ turbatio facta est.
Ecce sed o mi uir natiuũ cerno ꝓpinquũ
Naçareth opidulũ, uerbis iam termin⁹ esto
Mutua posterius sup his collatio fiet,
Cõplacet, inquit uir uideo cõcurrere nr̃os
Affines, læti ueniunt applaudere nobis
Proq; puerperio, pueroq; tuo, redituq;
Sic erat, o quã mens uenture nescia sortis.
Fient in luctũ quæ sunt mõ gaudia mœstũ.
Interea nã se reputãs truculẽtus herodes
Regũ responsis delusum perfurit amens,
Ergo regnabit alius, regnoq; repellar
Iudææ, fiet aliter pueros nece perdam
Bethleẽ in tota, placet hoc regione morãtes
Hoc ita ꝓposuit primo, sed pergere romã
Vrget natorũ delatio facta suorũ.
Hæc inter ioseph est ægyptũ pergere iussus
Cũ matre & puero, sicut descripsimus ante.
Sic dñs sæuo sapiens est usus herode
In bona, oĩa mala scit cõuertere gesta malo
Rex redit et mãdat crudelia iussa p oẽs (rũ
Bethleẽ heu terræ fines, nullusq; bimatũ
Attingens puer, ac infra delinquit expers
Mortis, & in ꝓprios gladius desæuijt equ⁹.
Regnãtis natos, hinc cæsar, porcus herodis
Esse malim ꝙ̃ filius, heu describere tale
Quis poterit facin⁹, qs fando eq̃re dolorẽ
Matrũ e complexu pueri rapiunt, & ipsos
Vbera lactantes fodit crudelior ensis
Excerebrant alios, elidũt corpora petris.

Innocuo matrū lac tingere sangnie gaudēt
Membratim excerpūt alios, pes ꝑterit istos
Improbꝰ & matrū lachrymas iustosq; dolo
Atq; ꝑces, gestꝰ hūiles risisse uoluptas. (res,
Quid tibi uis cæca? terræni ambitio regni
Non est consiliū non est prudentia contra
Crede deū, placito deus oīa fine coercet.
Dixerit hic aliquis matrū infœlicia fata
Sed fœlicia sunt, nec em̄ longæuior ætas
Profuerit, quantū mors cōtulit accelerata.
Ecce tuū symeon uerbū iam uerificatur,
Fit puer iste iesus multorū dura ruina.
Corpe dura quidē est, aniæ uos uiuite læte.
Non etem̄ iesus aduenit cōcedere terris
Pacē, sed gladiū quo pax conquirit alma.
Fœlices pueri quos circūcisio puros
Primitus effecit, sacrat ꝓprius mō sanguis.
Heu q̄ntū miseris mortalibꝰ horrida sors est
Perdere qn̄ malis phas uitā impune bonoꝝ
Cuilibet est si phas sęuos iugulare tyrānos.
Cur scelaratꝰ, cur truculētus uiuit herodes?
Sed nō phas, tibi uindictā deꝰ alme reseruas
Solis quos statuis est exercenda ministris.
Corporeas uero si mortes has puerorū
Horrescit meditās, q̄ tetrior illa tyrannis,
Quæ genitas nouiter aīas iugulare reqrens
Ridet, & exēpli gladio secat iproba calcans
Sub pedibus modo suffocat hos, modo strā
gulat illos.
10 Mens noua uerbigena dū se tansferre iubet
Aegypti tenebris, hoc est caligine diua
Tutādū, simulachra ruūt, phātasmata cedūt
Dirigit ipse ioseph, hoc est discretio gressū.
Neu cadat in p̄ceps petulātis carnis asellus.
Perfurit interea sathanas, qui ꝑdere, perdēs
Multa, neqt puerū ignota regione repostū.
Hactenꝰ hæc mēt? oculos dū retro reflecto
Inspicioq; diem qua tēplo sistitur infans.
Februus intrabat mēsis quo more celebri
Romā cū facibꝰ populus lustrabat ouāter
Vana sup̄stitio, fidei dum roma recepit
Lumen mutata festiuo cessit honori,
Virginis atq; ioseph pueri symeōis & annæ
Hinc candela manu portat cerea multa
In templis hodie prudenti consilio fit
Q; popularis mos, qui tolli uix potuisset
Funditus, in finis melioris uertitur usum,
Augusti sic prima tuis data petere catenis.
Sic sano possunt encænia facta colorem
Sumere uirtutis, nobis dat ergo salubris
Regula, dū mores popularia corda replebāt
Vana sup̄stitio quibꝰ est seu deuius error.
Tollere cū facile nequeas, mutare doceto
Fine bono, sit eis melior directio cordis.
O q̄ lata patet hæc regula, quæ uitiosos
Actus innumeros uirtutes reddere posset.
Dū nūmos recipit qs sacramēta ministrans
Tollite ꝓclamāt sunt symeonis oīa plena
Quis numeret? quot dant usuræ noīa rebꝰ
Quicqd eis uanū, quicqd uel displicet acri
Iudicio feriūt, mortali crimine damnant.
Plura tn̄ fieri possunt aliquādo merendo.
Talia, si fuerit prudēs directio cordis.
Nec tn̄ hæc nostrū singula tradere metris.
Sed redeo, nō roma mō lustranda priore,
Nec uenerāda sibi sūt idola muta deinceps
Cū face succensa, cessit iā cereus ardens
In decus ecclesiæ, nomen candela diei
Multiplicata dedit, flāmanti splendida luce.
Quæ fert læticiā, que mystica multa figurat.
Igne uigor, fulgor, ardor sunt appropriate
Patre uigor, fulgor genito, suauissimꝰ ardor
Pneumate sunt sacro, uirtutis sit uigor in te
Fulgeat in mente sapiētia, serpat amoris
Ardor in affectu, deuotio sancta coruscis.
Luceat exēplis, si cordibꝰ ignea lex est,
Nā iesus atq; sui nobis exēpla parentes
Relligiosa satis liquerūt, quādo quotannis
Isse hierosolymis referunt uisere templū.
Annus erat puero bissextus qn̄ remansit
Per triduū in tēplo, rediit subiectus utriq;.

Distinctio vndecima.

SCire uelim præclare ioseph præ
clara maria, C
Dum iesus a templo rediens ad
naçareth urbem,
Tramite protenso plus q̄ miliaria bis sex
Cū puero quis sermo fuit, nec em̄ siluistis,
Quis dederit trilogꝰ fuerit notꝰ mihi uester
Ambulat ut mediꝰ iesus iter utrūq; parēte
Nexa manuū māui repetit suauissima mr̄,
Fili quid nobis fecisti perdite totū
Per triduū, quæ uerba tibi, q̄ facta fuerunt?
Enarres placeat, uia nā sermone leuat.
Prima sacerdotes & scribas uisere mater
Tēplo cura fuit, de lege interrogo multa.
Multa sup̄ ritu sacrorū, si cito regem
Venturū sperant messiam, cuius & ipse
Natus erit? qualiue loco nascet, & annos

Diues uel paupꝰ: quæ uita: quis exitus illi:
Quisq; refert ut doctꝰ erat, cecinisse ꝓphetas,
Libris in uarijs, ergo uenisse reuinco
Dictis ex ꝓprijs messiam uiuere terris
Mirant̃, se respiciũt pariter, nec habẽtes
Respõsum solidũ, me rñdere purgent.
Talibus intentũ reperisti sedula mater.
Inter eos, reliquo cũ notis tp̃e uersor
Quos genus affines reddit, nutritꝰ ab illis.
Incola quid faciat deserti noster in annis
Par, sciscito, uitæ cui cœlica forma ioãnes,
At nos blãde puer nimis ãxia cura coq̃bat,
Me cũ matre tua, rursus ne ꝑdere tete
Quæreret ĩpietas charissime sæua tyranni,
Quid ne putas agimus primæ dũ nocte diei
Vna domus recipit nos ambos, te sine fili:
Namq; uiros mos a mulierib⁹ ire seorsum.
Ast pueris aderat fas istac ire, uel illac.
Hic ego cũ matre te mecũ ꝑgere credit,
Nõne fuit tecũ petimꝰ, q̃rimurq; uicissim:
Fit nobis nox una uigil, flemusq; p̃cantes,
Primo mane cito cõsurgimus, atq; ꝓpinq̃s
Nũc hos, nũc illos inter te q̃rere cura est.
Teq; die tota fili non inuenientes,
Qñ tertia lux orit̃, repedamus ad urbem.
Heu nimiũ tristes defessus anhelat uterq;
Istum, sed remouet inuẽtio læta dolorem.
Oramus fili ne taliter egeris ultra.
Nec faciã, remanebo domi, parebo uobis
Rñdit puer, hinc fuit ꝓxima nazareth illi.
D Intrauere domũ, fuit illis cœna paranda.
Non erat intus aqua uicino fonte petẽda ẽ.
Protinꝰ urceolũ puer accipit obsequiosus,
Ad fontẽ ꝓperat, lassus licet. o gabriel q̃d
Ista uidẽs reputas tecũ: qm̃ deus ecce
Seruit & obsequit̃ terris, quẽ regia cœli
Tota cohors tremit, & supplex ueneratur ado
Quid dices hoĩs ignaua supbia nullũ (rãs
Dignãs obseqũ, tolerãs nec pigra laborẽ:
Amplius exemplũ pulchꝝ de religione
Q,q; parẽtibꝰ & humilis subiectio danda
Seruitiũq; freq̃ẽs pueris dñs iesus offert,
Sedula nõ minꝰ hic speculat̃ cura parentũ,
Quãto cũ studio nati seruent̃ oportet
Corpe ne pereant, animæ saluatio cura
Conq̃renda, tñ maiori sollicitaq;
Insup hoc speculo cor deuotũ meditet̃,
Quid q̃rat, q̃d agat, qñ declinat in iram,
Qñ ꝑditus est ab eo deus, & iesus extra
Diffugiens fictũ, uel de uirtute supbum

Fac tibi discursus, & ꝑ loca cœlica quere
Cũ pedibus mẽtis manibusq; repẽs, pauor
Vrgeat, & dolor anxiꝰ, oẽs ĩpete sctõs (ĩgẽs
Sis importunꝰ, nec desine sæpe repulsus,
Irrue tu q̃si mẽtis ĩops uel ad hos uľ ad illos
Pãdite, dic ubi sit fugiẽs dilectus, & illum
Reddite, nõ fas ẽ uobis, o lãguor & horror,
En morior, ꝓstrata pedes nec desero uestros
Ni redeat mẽtis utero de pneumate sacro,
Quẽ peperi mater, est totus amabilis ille.
Ve tibi mẽs tumida talẽ quia reijcis a te
Pœnitet heu heu, nunq̃d eum pnĩa reddet,
Qito querã: quid agã, si nõ inuenero cœli
Templo, quo fugiã uľ ubi moribũda q̃escã.
Dic rursus p̃cor alme ioseph, tibi supplico
Ambos obtestor, mœores estote pork (ỽgo
Curaꝝ & desyderij quod torsit utrũq;.
Et quot circũitus, quota q̃stio facta ꝑ oẽs
Quærẽdo pueꝝ, cum declinare parũper
A uobis uoluit q̃rentibus, ut misereri
Forsan sciretis, miseros miseret miserorum.
Ergo ioseph sicut uisus tibi durior esset
Quærẽti puerũ, si quis celasse repertus
Nec iuuisse uolẽs fuerat, mihi mollior esto
Condescẽde pijs uotis si recta requiro.
Aetas in puero, sapĩa, gratia coram
Mũdo crescebãt, & in illis ꝓficiebat,
Ac ita se gessit triginta donec ad annos
Venit, cõtinue ioseph ut patrẽ ueneratus
Secũ habitans, patrẽ ꝙ plebs existimat oĩs,
Asserit hoc lucas, notat hoc & ſmo philippi
Ad nathanael se christũ reperisse loquẽtis.
Quẽ scp̃sit moyses a nazareth ex ioseph or
Deserto ueluti studuit latitare ioãnes (tũ,
Tp̃s ad hoc, celat ita cura domestica christũ
Vera repẽtine nõ uult se ꝓdere uirtus, E
At ioseph incuruus senio sua mẽbra bacillo
Sustinet atq; regit, labor huic nõ cõuẽit ullꝰ
Vir factus residere domi, qñq; benignus
Vt iesus inspexit, cõsedit ꝓximus illi.
In primis reprimit assurrexisse uolentẽ,
hinc loquit̃, dilecte ioseph fidissime custos.
Aetas dũ tulerat tua iure colẽdo minister
Exercendũ opus est ꝓ q̃ sum missus ĩ orbẽ
Nec residere domi, tibi nec socialis adesse
Hactenus ut feci, potero tolerare labores
Quos habiturꝰ ero, poteris nec dura uiarũ,
Forte nec inuidiã, mea q̃ bñ gesta sequet̃.
Flet ioseph, ac imo suspiria pectore traxit
Ergo mori p̃stat inquit, spes unica uitæ,

Tu ſolamē eras nobis, quid uita deinceps
Profuerit? cū ſit mortis lex omnibus una
Proxima, ſed ſenib⁹ uenit, & mortale qd ul
Cōcupiāſ? qd amē ſi nō cōuiuere fas ē. (tra
Sed uereor dñe, fili ſanctiſſime quando
Nomine dignaris hoc me uereor ſceleratos
Iudeæ multos homines ſimul & galilææ
In qbus & uerax ỽbū & uirtus odio ſunt,
Quæ tibi ſola placēt, horū ſi carpe uitam
Si mores formare bonos tentaueris, eheu
Mox uolet ut priſcis te liuor ꝑdere nequā.
Et uolet agnoui ieſus ītulit, ecce uidem⁹
O grādæue parēs mō ꝙ nos diligit omnis
Nazareth hic ppl̄s, ſed noueris affore tp̄s,
Hac noſtra qñ phariſei me ſynagoga
Torti rancore dū ỽba prophetica de me
Scripta legā, ꝙ me dn̄s tranſmiſit & unxit
Deſuꝑ hoc monte me p̄cipitē dare quærēt.
Sed mihi cedet mōs, ueſtigia mōtis reliquā
Mollior humana lapidū natura patebit.
Hi mea ꝑuertēt miracula, dogmata ſpnēt,
Et dicēt medice, temet curare memēto.
Plurima ſubticeo, ſed qcqd erit ꝑagēdū eſt
Intrepide mihi, q̄d ſtatuit diuina uolūtas.
Sit labor atq; dolor, afflictio, uulnera carcer
Sit gladius, ſit crux, dño parere neceſſe.
Mors etiā tolerāda pijs, patientia uincit,
Et cœli regno tribulatio multa coronat.
Aequa mēte feras quidqd tolerare neceſſe.
Nec mihi nec dño pater aſſentire recuſes
Hæc ait, & ſolēs lachrymoſa uoce querētē
Liquit, & huic celerē p̄dixit adeſſe quietē.
Hæc ſuꝑ introijt cōiunx ſctiſſima, q̄rit,
Mi uir, mi dñe qd habes? plāgore dolorē
Nēpe ſuū ſenſit, lachrymiſq; ꝑ ora uolutis
Hic ſilet, ac tādē potuit qua uoce recenſet
Singultu mixto, p̄nuncia triſtia chriſti
Condolet afflicto, uultū tñ ipſa ſerenat,
Verbaq; dat blāda, p̄mit alto corde dolores
Scit qm̄ triſti confert affabile uerbū.

Diſtinctio duodecima.

VEnerat illa dies quæ uitam mor-
te pararet
Perpetuam tibi iuſte ioſeph, da-
uid inclyta proles
Chriſtus adeſt cum matre pia, q̄b⁹ officioſe
Seruieras, uultu placido ſolanſ euntem,
Ora licet lachrymis oppleuerit int⁹ obortis
Naturalis amor, etenī ſat credere fas eſt
Q̄ patrē ieſus, & ſponſum fleuit morientē.
Virgo benigna ſuū, fidi cuſtodis amato
Procūbit lecto, cōplexans mēbra pudicis
Oſcula dat labijs, mi uir cōclamat, abiſne?
Deſeris & uiduā paſſurā dira relinquis,
Velle tñ domini fiat, dilecte ualeto,
Nil timeas, dn̄s placida te ſede locabit.
Protinus ipſe ioſeph p̄cioſa morte quieuit.
Lugubres recipit ueſtes uiduata maria,
Exequias reddūt deuotas nazareth urbe.
Tota uirū flet plebs qui uixerat abſq; q̄rela
Oībus in cōe bonus ſctiſſimus herus
Certa dauid regis & p̄clariſſima ꝓles
Nec tñ eſt obitus ſat certa dies, quia ſignāſ
Hanc uarij uarie ꝓ religione colendam
Eſt februarius, eſt & martius, eſtq; decēber
Primi nona dies, cū deno nona ſecūdi,
Alterius decima ꝑ quoſdā & nona notaſ.
Sit q̄cūq; dies ſua nobis mors honorāda.
Caſte uelut turtur ſi cōpare ſit uiduata,
Sola uolat repetēs arētes arbore ramos.
Pro cātu reſonat plāctu gemebūdo pudi-
Sic dolet abrupto uitæ ſocialis amore (co
Virgo gemēs, deflenſq; uiꝝ plāgore mode
At ſemel ut ſenſit ſubtriſtē fili⁹ eius (ſto.
Solans alloquiſ, ſecretaq; plurima pādit,
Atq; futurorū ſeriē breuiādo recenſet.
Chara mihi in primis mr̄, nolito doloris
Accumulare tibi cauſas, ſed reſpice mēdis
Interiori oculo fidei cū lumine, quales
Collegio patrū bene qui uixerit priorum
Applauſus iubiloſq; dedit cuſtodis amici
Decedēs aīa, dū limbū īgreſſa, ꝓpinquam
Sic etenī nouit denūciat eſſe ſalutē,
Nam ſaluator adeſt, ego ſum ſaluatio certa,
Porro te ſolā mater cuſtode carentē.
Neu repures ſubeo curā, iam diſcipulorū.
Plurimus aſtabit numer⁹ mihi, iā mulieres
Sanctæ gaudebūt ſeſe p̄bere miniſtras.
Audis ut affinis noſter pius iſte ioannes
Hacten⁹ hęc deſerta colēs, mō flumīe cœpit
Iordanis baptiſma nouū baptiſmate cuius
Abluar, ut ſit aquis recreandis ſpiritib⁹ uis
Me pplo oñdet, digito mōſtrabit, & agnus
Inquiet ecce dei, qui mūdi crimina tollit.
Nanq; colūbina ſpecie ſuꝑaſtitit almus
Spūs, & māſit in eo dū tingiſ undis.
Vidi equidē & noui cœli teſtanſ apti.
Vox ego clamātis in deſerto, paret oīs
Dirigat & colles dño populus ueniendi.

Quē℞ sui pigeat sceleris,q͠a ꝓximat ecce
Regnū cœlorū, truꝯo est affixa securis.
Crebrius & hæc plura feret q̄ cōciliabunt
Auditorū aīos,mihi gens sociabit̄ ultro
Carcere claudet̄,uolet hoc īmitis herodes,
Quē timor & liuor stimnl̄agitabat acerbis,
Public⁹ inde mihi sermo ꝓcedet ad oēs
Iudeæ terras,ꝑ sabbata,ꝑ synagogas.
Deserto tñ ipse prius remanebo diebus
Bis uiginti,me deducet spūs illuc
Tentandū a sathana,rabida q̄ turbidus ira
Plurima ꝑplexa secū ratione reuoluet.
Hic ne deus qui iam potuit ieiunia per tot
Ferre dies:de quo sunt multi tanta locuti
Q. ueniet nostrū spoliās uiolētus auernū,
Si ꝟo deus est modo qualiter esurit:ibo
Tentatur⁹ eū,comites aderūt mihi pestes
Tres herebi furię,gula prima,supbia deīde
Mēte tumēs,alia rerum scelerata cupido.
Turpes celabūt uult⁹ sub imagīe pulchra,
Virtutū sub fallaci fict o℞ decore.
Debita sum dicet gula sustentatio carnis.
Altera fide deo,dicet q̄d sanctius hoc est̄.
Tertia ꝙ toti diues dñabitur orbi.
His potui mōstris primos supare parētes,
Nā q̄d & hūc alijs silem subuertere possū.
Ista sathan secū,sed erūt tētamina frustra,
Diuini gladio uerbi confossus abibit.
Denic℞ multa mihi mater dilecta trienni
Tempore patrāda,quo℞ tu conscia fies,
Nā pn̄s aderis sub me custode deinceps
Conspicies oculis tādē me scādere cœlos,
Scādet & ipse ioseph ut mecū regnet in euū
Regnabis pariter fuerit dū uita peracta,
Nomē,laus & honor dabit̄ ꝑ secula uobis.
Procūbit mater genibus℞ affusa repēdit
Grates,& repetit,& fiat tua nate uolūtas.
Debeo solari rursus uisura ioseph te.
Et nos christicolæ talē ueneremur,ame(m⁹
Fūdamus℞ ꝑces sibi supplice carmīe tales.

Oratio.

Illustris patriarcha ioseph dauid
alta propago,
Iusticiæ cultor,claris numeran-
dæ prophetis,
Virgineo splendore micans custos℞ mariæ
Testis nutritor,& christi fide minister
Conscie mysterij quod nesciuere priora
Secula,tu ꝟbū uitæ q̄d erat caro factum
Gestasti manibus,etiā tibi subditus ultro
Dignatus fieri nutu qui temperat orbem.
Tu uir,tu dn̄s matris dn̄i dominorum,
Magne ꝑegrine dudū terris,modo regnas
Fœlix in cœli patria,securus & omnis
Expers terroris,labor,anxietas ꝑcul absūt.
Quæsum⁹ intēde nobis,miseros℞ benign⁹
Inspice nos oculis,q̄s tāta ꝑicula turbant.
Esto ꝑegrinis fautor,dux,auxliator,
Defessos refoue,tot scādala tolle uia℞,
Dirige cæcos,erige lapsos,optima detur
Gratia dux,baculus℞ spei firmissim⁹ assit,
Pax in credēdo,cordis meditatio suauis
Tentamēta,sathan,mūdi,carnis,superem⁹
Te ꝓtectore,peccatores nec abhorre
Pro q̄bus a dño dignatio talis aborta est
Ergo te,sponsam℞ tuā dn̄i genitricē
Sic age ꝓ cumulo merito℞ & laude tuo℞.
Aduena ꝙ fueris & gerson mysticus olim
Multis implicit⁹ curis meminisse ꝑcamur,
Ex his quæ passus es noueris ut misereri
Compatiēs esto,nos heu retinet tenebrosa
Torquet & ægyptus sis saluator uelut alter
Egregi⁹ patriarcha ioseph frumēta recōdēs
Prouidus,o iam iā℞ fame refoue pereūtes;
Ista fomēs nostras animas,nō corpa pdit.
Alter laudat̄ ioseph insignis,quia christum
Consepelire suo legitur curasse sepulchro.
Dignus & alter erat dici cognomine iust⁹,
Filius alphei,iacobus cum simone,iudas
Hinc fratres,dño affines comites℞ fuere.
At noster ioseph hic q̄tiens & q̄t tibi christe
Præbuit obsequia uiuo,plus plurima iust⁹
Iustus in omnimoda uirtutū atq̄ beata
Sit sua iusticia nobis,ꝓtectio nobis,
Pro meritis nobis,nobis saluatio fiat.
Ciprius ast ali⁹ ioseph extitit,hic sua uēdēs
Añ pedes posuit primorū discipulorum.
Cognomē℞ fuit sibi q̄d solamina ꝓfert,
O noster petimus cōsolator ioseph esto.
Tu ioseph accrescēs dict⁹,q͠a semita iusti
Crescit ad usq̄ diē ꝑfectū,crescere fac nos
Virtutū gradibus,donec dn̄s uideatur,
Gloria non tollit naturā,ꝑficit ipsam
Plus ea dignificās quæ mūdo digna fuere,
Ergo si dederit natura & gratia terris
Incola dum fueras tibi munera tāta ꝙ altus
Cœlorū dominus est dignatus tibi subdi,
Quid mō glīa dat,quāta o fiducia,quāta ē
Vis impetrādi,quia dū uir,dū pater orat.

Vxorē & natū uelut imperiū reputatur,
Cui non blasphem⁹ sermo p̄cor hic uideretᷣ
De cœlis nisi q̄ fuerit dignatio penset
In terris:̃ & quæ miracula gratia fecit.
Personas inter similes est nexus amoris,
De ioseph ast ratio suadet sua ꝙ facialis
Forma, iesu formę similis reputāda fuisse ē,
Si nō, quo pacto pater eius creditus esset:̃
Qualiter oīmoda matris saluasset honorē
Disparitas uultus ꝓlis cū patre putato,
Gratia naturæ fieri uult consona sæpe,
Nonne minor iacobus frater dn̄i ꝓhibetᷣ:̃
Valde sibi similis ꝙd gratia nō caro fecit.
Nuper in austera uir relligione ꝓbatus,
Dū ꝑagrabat iter, ꝓpe finē noctis opace
Ventis & pluuia simul ac errore uiarū
Turbat⁹, uestri meminit ioseph atq̄ maria,
Orans hospitiū, mox uilla petita patescit.
Possumus hoc signo portū sperare salutis.
Corpꝰa multa iesu dn̄o moriēte sepulchris
Exurrexisse, & uenisse ferunt in urbem
Sanctā, si tu iuste ioseph patriarcha beate
Ex illis unus fueris, si teq̄ uidendū
Vxori dederis mœste, diffinio neutrum
Re sup hac, satis ē animos pulsasse fideles.
Certū ꝙ magno es uenerari dign⁹ honore
In terris, immēsa tenet quē gloria cœlis.
Est etem̄ christe tecū tuus iste minister,
Est & cū sponsa sponsus charissimus alma,
Virgineos ne tuos sedes locat equa parētes
Sic tn̄ hac in re simplex meditatio nostra
Sanctis saluus honor uolum⁹, alijs su⁹ esto
Quos de primatu cōtentio nulla fatigat,
Magne ioseph magno uelut ī ꝑiose patrōe
Cū desyderio petim⁹ fer opē, nr̄i miserere,
Cœlica suscipiat nos tandē patria tecū.
Talis dum fieret oratio corde fideli,
Visa uides radijs intus splēdere coruscis,
Fulgurat ut subito collisus nubibus ignis
Flammea rima micat, cœlos plębs credit aꝑ
Tali sub radio mētē rapit anagogia. (tos
Empireū in cœlū, uidet illud ut angel⁹ īplet
Iam nō solus ei, sed plurimus associatᷣ
Spūs human⁹, patria q̄ regnat adepta
Ergo impetrandi nobis fiducia maior,
Intercessores quo plures gratia donat
Nescio quid corde meditor, mirabile dictu
Differat hoc pietas, terris tu nōne uiatrix
Virgo diu degis, postq̄ cōscēderat astra
Filius, atq̄ patres scti ī inter q̄s patriarcha
Sponsus erat, custosq̄ ioseph fidissim⁹ olim
Nūquid nō deuota p̄ces, deuota salutes
Crebro sibi mittis, quas lætatus speculatur
Clarius in uerbo, te forsan nōne reuisit
E cœlis agilis terras delapsus ad imas:̃
Angelico more, cur hoc nō credere fas sit
Vt de martino quē tu, quē tecla uel agnes
Degentē in terris uisistis, pluribus idq̄
Cōtigit ī mūdo hoc misere ad solamia uitæ
Aut ꝓ doctrina, uel quodā pignore uitæ
Iamiā uenturæ, seu cōtra demonis astus.
Addit ad hæc pietas ꝙ amoris cātica spōsę
Mutua cū spōso salomō q̄ cōcinit apte,
Cōueniūt tibi spōsę ioseph, ubi spōsa maria
Quā felix illa puro qui corde recēset,
Supra mel supraq̄ fauū p̄dulcia menti
Qualia gustare, q̄ uerbis promere pręstat.
¶ Finis.

¶ Annotata fuere verba que sequuntur in extremo margine eius exemplaris: vnde hec correximus: ꝛ quedam manu ipsius christianissimi viri Joannis de Gerson correcta. M. ccccxviij. Julij in commemoratione sancte Anne a Ratbēberg qn̄ cōpilabatᷣ de ꝯsolatiōe theologie.

Argumentū pro ordine

rei geste non vt ꝯscripta est hoc carmine:
Alme ioseph iosephina tuo de noīe carmen
Narrat, ut āgelica cōceptū uisio pādit
Virgineū, celebri ritu cōnubia iungis.
Idq̄ redit sponsa te per mōtana uolēte
Das latriā infanti nato, nomen iesus addis
Suscipis inde magos, puerū tu postea tēplo
Sistis, & inde fugis in memphim septimus annus
Illic transierat, redis, iuuenis hinc duodenē
In tēplo puerū, placido post fine quiescis.
¶ Finis.

A domino Guilhelmo

scissoris carthusiensis prius scholari Nauarre, in maio. M.ccccxxiiij. recepta sunt hæc metra Lugduni.

Sicut es humane Gerson diuæq̄ peritus
Legis & eloquij, iosephinam sensib⁹ altā
Auribus in nostris, cecinisti gutture dulci
Quā duros paruiq̄ iesu, matrisq̄ mariæ
Et ioseph una domus fuerit ꝑpessa labores
Dum fugit aptātē lætalia tela tyrannū
In mortem pueri, noctem dū captat opacā
Dum petit ægyptū, dū uiuit gente sub ipsa,

Dum natale soli repetit, cū v͛gine natum
Arte ioseph quāta rexit, & iustus utriq̄
Custos, egregie scripsisti, donec adultus
Ac fieret iesus, ac aīam ioseph adderet astris,
Illic fine ioseph, illic iosephina quieuit,
Virgo iesu, v͛goq̄ ioseph, v͛goq̄ maria,
Nūc dom⁹ætherea, nūc orbis summa ptās
Tūc iopes, tūs terricolæ, nā carmine sacro
Differit, ut uobis grauis extitit hospita tell⁹
Compēsate uices, in regna uocate Ioannē
Vestra pcor, uestrū date cetū, sit date uester.
Te iosep. ina polo gersō doctissime ducet,
Quæ tam pulchra solo te dictatore relucet.

Ista prosa canitur con-

a formiter ad istā, Mittit ad uirginē, nō quē-
uis nuncium. Primum

Ad ioseph mittitur   In somnis nuncius.
Iustum alloquitur   Spirans interius
Assensum numini   Noli metuere
Proles dauidica   Sponsam accipere.
Iussa te cœlica   Nubunt hinc v͛gini.

Secundum.

Tibi rex gloriæ   Mariam copulat,
Mira uis gratiæ   Pudicū postulat
Hoc matrimoniū,   Crede magnanimis,
Audi, nil hesites   Hęc sūt magna nimis
Cur nouū cantites   Epithalamium.

Tertium.

Sis licet conscius   Q̄ habet filium
Fac iussa citius   Dum scis mysterium
Noli hoc prodere   Exurge nuncia,
Dic sponsæ ꝓtinus   Tibi me maria
Nam uult hoc dn̄s   Virum do ꝓpere.

Quartum.

Virgo suscipias   Dei dispositum
In quo perficias   Voti ꝓpositum.
Cum plis gratia   Volo q̄ nuncias,
Refert humiliter   Virgo dans gratias
Ergo solenniter   Iungunt cōnubia.

Quintum.

Nubunt angelicis   Choris canentibus
Plaudūt sanctificis   Parentes lusibus,
Caste tripudiant,   Dulce canentium
Hymen inseritur   Vehens ad gaudiū
Quod cœlo gerit   Et illis inhiant.

Sextum.

Cognatam uisita   Virgo celeriter
Vis me ioseph ita   Vult, & dat pariter
Fideles comites   Clamat helizabet,
Plausum ifans edit   Prophetat quælibet,
Virgo tandē redit   Parit neu dubites.

Septimum.

En ioseph paruulū   Decorum aspice
Da ioseph osculū,   Fer, foue, refice.
Qualis o gloria?   En tibi subditur,
Qui cœlis imperat,   Seruit, obsequitur,
Qui mūdū tempat   O mirabilia.

Octauum.

Tuum dic filiū   Iam iuris corpore,
Ius habes ꝓprium   Consensus robore
Dati coniugio,   Sanctus se sp̄s
Dedit uicariū   Fœcundās cœlitus
Vxoris gremiū   Te uoluntario.

Nonum.

Virgo uerbigena   Virgo fons gratiæ,
Nos nos gēs aduena   Pleni miseriæ,
Pleniq̄ uitio,   Te v͛go petimus,
Te ioseph inclyte,   Vester quē colimus
Iesus nos placite   Locet in gaudio.

¶ Finis.

O uenerāda trinitas   Iesus, ioseph & maria
Quā cōiūxit diuitas   Charitatis cōcordia,
Mater v͛go puerpa   Iacet in diuersorio.
Cui iesus sugit ubera   Gaudꝫ iosep obsequo
Hic v͛go seruit v͛gini   Humili benignitate
Sed v͛gineo germini   Amplius charitate
Magna laus hūilitat͛   In ioseph, sed ī v͛gīe
Maior & in deitatis   Prole laus ē ī culmīe
Hūc hūilitat͛ thronū   Trinis distictū ḡdib⁹
Tātoq̄ gratiæ donū   Nūc extollā⁹ laudib⁹
Vt humilitatis uitā   Suis sequi suffragijs.
Donet & ꝑ gratiā   Aeternis frui gaudijs
Amē dicam⁹ singuli   Huic sacro cœtui trio
Laudes canētes fuuli   Vni trinoq̄ dn̄o.

Sermo de natiuitate

gloriose v͛ginis Marie, z de cōmendatione v͛gi-
nei spōsi eius Joseph, magistri Joānes de gersō,
in ɔcilio Constantiēsi.

IAcob autem ge- A
nuit Joseph virum Marie: de
qua natus est Jesus qui voca-
tur. Originalr Matthe. i. z re-
citatiue in euangelio ꝑsentiali-
ter lecto. ¶ Inuocandū te iu-
dicamus in pmis o maria, de
qua natus est Jesus q̄ vocal christus. Neq̄ enim
laus altera ꝑclarior tibi dari potest, q̄ q̄ ex te na-
tus est domin⁹ noster Jesus christus. Tibi quoq̄
fuit vir Joseph iustus z v͛go tue teste z custos vir-
ginitatis. Jacob inquit genuit Joseph vir Ma-
rie: tu hodie regali ex ꝓgenie orta refulges: cuius

p̄cibus nos adiuuari mēte ꝛ spū deuotissime possumus ¶ Fac nos obsecramus in hac sacratissima natiuitate tua mori peccatis/mori mūdo/viuere ꝛ renasci deo: fac nascat in nobis ꝑ grām Jesus qui vocat christus: quēadmodū ꝑus in te nat⁹ est ꝑ fidem ꝛ amorem (dicēte Augusti.) ꝙ nasceretur ꝑ corꝑalem incarnationē: cui diuine incarnationi faciende ꝯsensisti/salutata ꝑus ab angelo sicut et nunc te salutamus implorātes ꝛ dicētes: Aue maria ꝛc. Jacob autē genuit Joseph ꝛc. ¶ Natiuitas est hodie scē marie ꝟginis/patres celeberrimi/patres apl̄ici/dn̄i sapiētissimi ꝛ ornatissimi viri. Eius est inquam hodie natiuitas/cuius laudes inclytas conabor vt potero deducere modo quodam scholastico plusꝙ declamatorio vel accurato sermone: ꝛ hoc ex ꝑassumptis euāgelij verbis tanꝙ ex ꝑncipijs nostre fidei firmissima credulitate tenendis. Sic eñ pħi solent ex principijs naturaliter cognitis ad eliciendas ꝯclusiones/nunc ex euidenti/nunc ꝓbabili ꝯsequētia ꝓcedere. ¶ Offerūtur autē nobis ex ꝑassumptis Matthei euangeliste ꝟbis duo nostre fidei ꝑncipia. Primū ꝙ ex maria natus est iesus qui vocatur christus/ꝛ ita fuit mater dei: quia christ⁹ est deus. Alterꝝ ꝙ Joseph fuit vir marie/ꝛ ita caput eius: qꝛ caput mulieris vir: ſm aplm. Ex hoc autē duplici ꝑncipio ꝯcluditur alterꝝ duplex. ¶ Unum ꝙ decuit vt maria tāta puritate niteret (sicut dicit Anselmus) qua sub deo maior nequit intelligi. ¶ Alterū ꝙ decuit vt Joseph tanta ꝑrogatiua polleret/que similitudinem ꝛ ꝯuenientiā exꝑmeret: talis sponsi ad talem sponsam mariā: de qua natus est iesus qui vocat christus. Unde sicut laus marie est laus christi filij sui/ita laus Joseph in ꝑconium redundat vtriusꝗ Jesu ꝛ Marie. Sic ex aduerso dicit sapiens/ꝙ dedecus filij est pater sine honore: similiter dedecus sponse esse sponsus sine honore derelictus ¶ Soluitur ex his questio/cur de marie/cur de ioseph ꝑconijs/dignitatibus ꝛ excellentijs/ꝟtutib⁹/operibus ꝛ gestis ampliora non tradit sacra scriptura. Neꝗ eñ mundus ipse caperet omnes qui super his scribendi essent libros. ¶ Sed ex hoc q̄druplici ꝑncipio velut fecundissimo quodam copiosissimo ꝛ amplissimo laudū seminario habet deuoti ꝯtemplantis animus/vnde faciliter assurgat ad laudes quātaslibꝫ marie ꝛ ioseph quomodo sic recte ascribat eis per sufficientiā/aut virtualem cōtinentiam laudes quas in alijs creaturis etiaꝫ angelicis ꝯsyderat. Nam habet hoc hierarchic⁹ ordo ſm Dionysium/vt inferiorꝝ virtutes sint in suꝑioribus ꝑfectiori modo reposite: quēadmodum sapiētia ꝑfectior est in seraphin/ꝙ cherubin. Est autem maria super choros angelorꝝ per gratiam ꝛ gloriam sublimata/quale aliquid de ipso Joseph negare nō audeo/sed nec affirmare ꝑsumo. Erūt igitur in ambobus ꝑfectiones ceterarum creaturarum irrationabiliū ꝛ rationabiliū/etiā angelicarum eminenti quodam modo reperibiles ꝛ attribuibiles. Et hoc ꝯplate pateat ad cōmendationeꝫ vtriusꝗ ꝑspicuum est solerter intuenti/ꝛ per consyderationem intranti campos amplissimos omnium virtutum/donorꝝ/beatitudinū fructuū spūsꝗ similiū. Colligamus tamē ex his ꝑncipijs laudes virtutesꝗ ioseph scꝫ ꝛ marie: coartando sermonē circa ea que in benedictissima natiuitate Marie cōcurrunt interserendo de iusto ioseph virginali spōso suo: quia laus eius/marie laus est: ꝛ hoc sub quadruplici ꝯsyderatione fiat. ¶ Agetur in ꝑma de nobilitatis origine marie ꝛ ioseph. Agetur in altera de sanctificatione vtriusꝗ. Agetur in tertia de fomitis reꝑssione in vtroꝗ. Aget in quarta de multiplici natiuitate christi respectu ioseph ꝛ marie. ¶ Erit aūt deductio nostra imitatrix sanctorum ac deuotissimorꝝ patrꝝ q̄ ad cōmonendū piarꝝ mētiū deuotionē/dixerūt multa de sanctis ꝛ de diuinis. ¶ Que ꝛ qualia magis ex ꝯiecturali quadā ꝓbabilitate/ꝙ ex fidei necessitate tenenda sciebāt Sic eorum que dicentur/plurima volo potius intelligi/ita vt non tā que facta sunt/ꝙ que fieri potuisse pia quadam religiositate credi ꝑsit absꝗ vlla assertionis temeritate/ꝛ sine ꝑiudicio sine famoria referantur.

Prima consyderatio.

¶ Maria (de qua natus est qui vocatur christ⁹) sicut fuit regali ex ꝓgenie dauid orta: ita ioseph virum Marie decuit ꝛ legimus de domo dauid esse ꝓgenitum: hoc ex euangelica traditione certum est. ¶ Sed poterat hic sermo multus de nobilitate fieri/q̄d sit: ꝛ quid vel quantū laudis habeat. De moribus insuper nobiliū: sicut apud Aristote. apud Ciceronē/apud Salustiū/apud Boetiuꝫ ꝛ alios plures inuenimus. ¶ Etenim cum nobilitas sit quedam de meritis veniens laus parentum hoc in ipa nobilitate bonū est vt imposita nobilibus necessitudo videat/ne a maiorꝝ virtute degenerent. ¶ Alterꝝ nobilitatis bonū: quia ꝓbabile est ſm Aristote. ex bonis bonos nasci: ꝑsertim vbi disciplina bonarꝝ artium ꝛ ꝟtutū iam ꝯfestim a puero tradi potest ꝛ debet nobilius: ꝛ hoc si vero et non ficto noīe nobiles velint haberi. Colant in ꝑmis ꝑcipua sollicitudine deū: cuius oraculum ad puerulū samuelē tale factū est: Qui me ꝯtemnunt/erūt ignobiles. Neꝗ eñ faciunt nobilē antique diuitie: vt videt Aristo. describere: neꝗ dn̄atio sup ceteros/aut aliquod hm̄oi temꝑale dat nobilitatē: sed seruitus dei: cui seruire regnare est: cui⁹ agi frenis summa libertas est. Sic Agatha theologizans gloriabat inter opprobria dicēs: Summa ingenuitas ista est in qua seruitus christi comprobat. ¶ Ex quibus elicere ꝓtin⁹ fas nobis est/mariā ꝛ ioseph summa nobilitate ꝑditos fuisse. Quare nō? Nimirꝝ quia suꝑmā eos in dei obsequio etiam corporali seruitutē exhibuisse credi debet. Nobiliores igitur ꝙ nobilissimus regum dauid: sicut eo sanctiores ꝛ timoratiores in dei fuerunt seruitiō: Quis illa fuit mirabilissima stupendaꝗ nobilitas Dauid dum respondit illi Michol irridenti ꝛ cōtēnēti eū in corde suo: Uiuit dn̄s ꝛ ludā ante dn̄m: ꝛ vilior fiam plusꝙ factus sum: ꝛ ero humilis in oculis meis. ij. Regum. vj. ¶ Porro si de nobili- D
tate corꝑis quā dare videt harmonica ꝯplexiōis

disposítio bona loqmur. Inuenimus Marie cor-
pus miraculose compositū: qm̄ ex vtero sterili for
matū est ab illo cuius pfecta sunt opera: q̄ ideo p-
fecte materiā disposuit ex qua marie corpus for-
matū organizatumq3 est. Ac pinde colligimus q
Q necq3 maliuolus aspectus cuiuslibet ex planetis no
cuisse credendus est in ipo cōceptiōis aut natiuita-
tis exordio: sicut nec huiusmodi formatio subijce
bat celorum influxibus: qm̄ quicq̄d agebat h' totū
gratie magis erat q̄ nature. ¶ Sumeret h' loco ef
ficax argumentū ptra supstitiosā / necq3 fundabilez
astronomoꝝ ī iudicijs circa natiuitates hominū
traditionē: quo ad plurima q̄ asserunt: qm̄ grana /
di z libertas arbitrij sic dominiuz obtinent sup na
turales influxus q p experiētias sumptas ex homi
num operationibus nulle poterūt regule certe tra-
di z vniuersales. Sz hec omittam⁹ qm̄ ad alia ser-
mo deproperat. ¶ Inquiri vō pōt de anne steri-
litate vnde erat. Nō eīm videt q ex senectute vl' se-
nio licz anus appellet dum de marie cōceptiōe fit
mentio. Constat eīm ex historijs et Hiero. testis
est q anna post genitā mariā ex ioachim duob⁹ vi
ris nupsit: cleophe z salome: z a pmo mariā cleo-
phe: ab altero mariā salome suscepit: quarū gene-
alogie metris cōphense sunt. ¶ Anna trib⁹ nup-
sit / ioachim / cleophe / salomeq3. Ex qbus ipa viris
pepit tres anna marias Quas duxere / ioseph / al-
pheus / zebedeusq3. Prima iesū: iacobū / ioseph / cū
simone iudam Altera dat: iacobū dat tertia datq3
P ioannē. ¶ Inueniunt pinde doctores aliqui sa-
tis moderni vt domin⁹ Armacan⁹ cōqstionē faci
entes de nobilitate ioseph z marie. An vicz illa ta-
lis fuerit z tam pxima ipi dauid sm rectam genea
logie legem: q vel ipa maria vel ipe ioseph heredi
tario successionis iure debuerant in regnū tempo
rale dauid sublimari. Et an iesus bñdictus fruct⁹
vētris marie fuerit iure ponēdus sup sedē dauid
z thronum eius: tāq̄ rex tēporalis z specialis iude
orum. Unde cōsequēter inqrit ab aliquib⁹ si mu-
liebri sexui deficiēte masculino / apud reges ius suc
cessionis ad regnum debeat etiam iure diuino z
inuariabili vel impscriptibili competere. Que dis-
ceptatio nō parū iter duo regna christianoꝝ claris
sima Francie z anglie / vel fecit vel fouit cōtrouer-
siam: sicut ex opusculis hinc inde cōfectis sciri pōt
quoꝝ sentētias omittere decreuim⁹ p psenti. Pu
to tamē pbabilius q regnū christi sup iudeā non
fuit tēpale sed spūale: sicut in alijs regionib⁹. Di
cit autē spēaliter rex iudeoꝝ: qm̄ eis in psona ppa
regale sacerdotiū exercuit pdicādo: ppterea dicit
Nō sum miss⁹ nisi ad oues q̄ perierūt dom⁹ israel
Hec eīm fuit precipua causa deceptiōis iudeoꝝ cir
ca christum verū messiā: quoniaz oīa q̄ de christi
regno dicunt in scripturis accipiūt carnaliter seu
tpaliter. Cuz tamē vere pilato dixerit: Regnū me-
um nō est de h' mūdo: sed z alteri querēti. Dic fra-
tri meo vt diuidat mecū hereditatē. Rñdit: Quis
a me cōstituit iudicē sup vos: z ita de plurib⁹. ¶ Et
fatēdum tamē est q ipe est rex regū z dñs dñantiū
Iure z titulo multiplici: quēadmodū declarat in-
ter ceteros quidā doctor anglican⁹ / pbare volens

q falsum z blasphemū est dicere q christ⁹ mendi-
cauerit: immo q potuit mēdicare. Est eīm inquit
mēdicare ipm mēdicantē petere de solo debito na
turali: sine oīi dignitate iusticia seu debito psona
li habito ad petitū. Fuit aūt impossibile chrm ali-
quid petisse seu mēdicasse ostiatim: vel aliter de so
lo debito naturali: sine oīi dignitate iusticia seu
debito psonali. Hoc eīm faciēdo fictus extitisset et
falsus: cū sibi cōpeteret dignitas psonalis ex iusti
cia z debito: quā dignitatē repudiare nō poterat
sm veritatē. Fictio autē longe erat ab eodē. Mē-
dicitas eīm defectū dicit: qr mene defectus est. Aut
igit mēdicās habet dignitatē aliquā psonalez aut
aliquā iustā causam ad petēdū id quod petit vt qr
ministrauit illi spūalia / scz pdicationē / orationem /
vel missam: vel tēporalia sicut obsequiū: z sic nō pe
tit ex solo debito naturalis indigētie: sed habz de-
bitum z obligationē iure psonalis dignitatis: aut
alicuius alterius meriti psonalis: z ita nō vere mē
dicat. Et si mēdicare sese dicit i fingit: hoc ē mētit
Si autē non habet titulum dignitatis aut alicui⁹
meriti psonalis: z est in necessitate positus: faten-
dum est in hoc casu q veraciter z licite mēdicus est
Si vero deficiat vtrunq3: vt qr non indiget: vl' si in-
diget potest retribuere vel retribuit meritū psona-
le: z sic mēdicat. Ista prorsus est ficta z hypocrita
lis mendicitas. Spiritus autem sanctus effugiet
fictū: nec hypocrita placebit deo: z ergo mēdicare
nō conueniebat christo. Quā late pateat hec ma-
teria viderit doctor pdict⁹: viderit z vestra beati-
tudo. ¶ Sed oritur dubitatio cū maria z ioseph
fuerint de regia stirpe progeniti: quo pacto voluit
ipe Joseph seruilib⁹ operibus intēdere? Fuit eīm
faber lignari⁹. Similiter dicit Hieronym⁹: Ma-
riam operi textrino operā dedisse. ¶ Responde-
mus mirandū nō esse si paupertatis honeste pdi-
cator z amator iesus / voluit in honesta pauperta-
te nasci z laboriosissim⁹ cum laborantib⁹ educa-
ri. Dans i h' exemplū oībus / etiā nobilibus ne va
cent inerti ocio qd̄ est fomes fons z origo omniuz
vicioꝝ: qm̄ multa mala docuit ociositas. ¶ Re-
cogitent insup nobiles z ignobiles illud ps. La-
bores manuū tuaꝝ qr mādūcabis btūs es z bene
tibi erit. Agerem hic de mēdicitate: nisi q ad alia
festino. ¶ Ceteꝝ plima suppetebat hoc loco que-
rimonia ptra quosdā supbe z eneruiter ociosos: p
sertim ecclīasticos z religiosos: sed aduersus eos
satis sit volumē illd̄ egregiū qd̄ de ope monachoꝝ
composuit Aug⁹. a quo poster⁹ multa Hugo de
scto victore sūpsit: z explicādo disseruit. ¶ Itaq3
illud qd̄ de forti muliere pdicat sapiēs / marie ꝯuenit
q̄ panē ociosa nō comedit: sed quesiuit lanā z linuz
z opata est ꝯsilio manuū suarum. Ideo rite subin-
fert mystice de ioseph viro suo q nobilis in por-
tis vir eius. Et hec de nobilitate Joseph z marie
dicta sufficiant. ¶ Sequitur de vtriusq3 in vtero
sanctificatione.

Secunda consyderatio. R

¶ Maria (de qua natus est ihs) sicut fuerat i vte-
ro sāctificata priusq̄ nasceret: ita de ioseph vginali

viro suo pia credulitate credi pōt. Quis non dīno
fiīr. ¶ Pōt forsan hec dissimilitudo notari in h
ꝙ ioseph post originale cōtractū sanctificat⁹ ē in
vtero baptismo flaminis: sicut ioannes baptista
ꝛ alioꝝ plurimi. Sic eñ in officio hierosolymita
no de ioseph composito continet: ꝛ ex ꝑmisso qua
druplici ꝑncipio sequi videt. ¶ Mariā vo ita ꝑ-
uenit grā sctificans: vt quis lege cōi teneret ob-
noxia peccō originali iuxta causas vniuersales ge-
nerat̄ōis ab adam traducte: non sic autē filius ei⁹
iesus: qꝛ nō ex virili ꝯcubitu genit⁹ est: nihilomin⁹
ipa maria lege priuata ac ꝑuilegiata sic ꝑuenta est
vt neqꝗ̄ illud generale cōtraheret: quoniā hoc ꝛ
potuit ꝛ decuit fieri vt ꝑfectissim⁹ saluator fili⁹ ei⁹
ꝑfectissimū in sua matre modū saluat̄ōis impēde
ret/taliter eam sanctificando a peccō: vt in illud i qō
aliqñ casura erat/ipo sctificante ꝛ grām infūdēte
nō caderet: ꝛ ita cōtereret caput serpētis antiq nisi
ꝗ̄ ab eius pede cōtrita. ¶ Longi⁹ esꝫ ꝯmo si cun
cta ꝓsequi vellem⁹ de hac sanctificationis mate-
ria quā ad hōdicte conceptiōis sue festiuitatem re
mittimus: elicientes religiosum ac morale documē
tum pie ꝛ crebro ꝑdicandū. Constat itaqꝫ deū mi-
sericordiam saluatiōis sue non ita legibus cōibus
traditiōis chr̄iane: non ita sacris ipis alligasse qn
absqꝫ ꝑiudicio legis eiusdem possit pueros nōdum
natos extra vterū int⁹ sanctificare gratie sue bap
tismo vel virtute spūssancti. ¶ Debent igit mulie
res ꝑgnantes/siīr ꝛ viri sui ꝑ se ꝛ alios diligenti⁹
ꝑces fundere deo ꝛ ad sanctos angelos custodes
hominū: etiam pueroꝝ in vtero. Debent ad cete-
ros sanctos sanctasqꝫ omnes cōfugere: qtinus in-
fans nōdū nat⁹ si forte moriturus est priusqꝗ̄ ad ba
ptism fluminis grām ꝑuenire valeat/dignet ipum
dn̄s iesus summus pontifex baptismo spūssancti
ꝑueniēdo misericorditer ꝯsecrare. Quis eñ scit si
forte exaudiat de⁹: immo quis non deuotius spe-
rare valeat ꝙ orōnem humiliū ꝛ in se sperantium
nequaꝗ̄ despiciat? Proficit hec ꝯsyderatio ad ex-
citationē deuotionis in parētibus: ꝓficit ad leuiā
dū eoꝝ angustiā dum sine baptismo decedit puer:
qꝛ nō om̄is inde spes salutis ablata est. Sed neqꝫ
absqꝫ reuelatione dat (fateor) certitudo. ¶ Sꝫ ori
tur in hac ꝯsyderatione secūda ꝛ in similibus du-
bitatio theologica salubriter coraꝫ hoc sacrosan
cto ꝯcilio ꝛ publice ꝑtractāda. Necessitas eñ ma
ior incūbit vt hoc fiat/ꝗ̄ antea credideram. Dicit
quippe nostra consyderatio/ ꝙ maria fuit in vte
ro sctificata: immo ꝛ ipe Joseph. Constat autē ꝙ
hoc in scriptura sacra q̄ est canon biblie/neqꝫ con
tinet explicite/neqꝫ in ꝯtentis in eadē educitur eui
dēter. ¶ Est igit q̄stio si de necessitate fidei tenen
da est veritas nostre ꝯsyderationis secūde. Et hoc
est inuestigare sub ḡnali regula: q̄ vitas est certa fi
de ꝛ de salutis necessitate tenēda/q̄ de sola ꝓbabili
tate/q̄ de pietate fidei/ꝛ q̄ sit impertinens? ¶ Rn̄de
re ꝓposueramus ꝑ vnicā distinctionē septuplicē
collocādo vitates ꝑtinētes ad religionē christia-
nam sub sex gradibus adinuicē ordinatis/inferen
do breues ꝛ paucas ꝓpositiones corollarias: que
forsitan minus hn̄t ꝑdicationis locū/ꝗ̄ exercitum
scholasticū respiciūt: q̄le exercitiū posteri⁹ habere
sperātes nos hac dubitatiōe relicta transibim⁹ ad
reliq̄s ꝯsyderatiōes tertiā ꝛ quartā.

Tertia consyderatio.

¶ Maria (de qua natus est iesus) sicut habuit re-
ꝑssionē fomitis originalis ne in vitiosam exarde-
sceret concupiscentiā: sic de Joseph vginali spō-
so suo intelligi pie potest/ꝑsertim dum matrimo-
nialr eidē ꝯiunct⁹ est. ¶ Vñ sicut Maria potuit
ex sn̄ia dicere illud Sare vxoris Tobie iunioris/fi-
lie raguelis: Tu scis dn̄e qꝛ nunꝗ̄ ꝯcupiui virū et
mundā seruaui alam meam ab omni ꝯcupiscētia:
virum aūt cum timore tuo/non cum libidine mea
ꝯsensi suscipe: sic ipe Joseph potuit apud deū glo
riari: ita eñ pie teneo: Tu scis dn̄e qꝛ nunꝗ̄ ꝯcu-
piui feminam: ꝛ mundā seruaui alam meā ab om̄i
ꝯcupiscentia. Vxorem aūt cum timore tuo/non cū
libidine mea/ꝯsensi suscipe ¶ Testis ꝛ assertor hu
ius sententie nobis est Hieronym⁹ libello de per-
petua virginitate Marie ꝯtra Heluidiū ꝛc. Simi
liter Hugo de sctō victore in tractatu de coniugio
beate Marie: ꝛ alij sctōꝝ plurimi. Hieronymus
eñ Joseph ꝑmansisse vginē non dubitat astrue-
re. ¶ Joseph igit ꝑusꝗ̄ iungeret cum vgine ma-
rie/corruptus vel vxoratus nō fuerat. Et hoc ma-
xime ꝯcludimus ex eo/ qꝛ si matri sue dn̄s iam ꝑ-
uecte neminē dare custodem voluit nisi vginem. s.
Joannem euangelistā: quanto magis existiman-
dum est ꝙ hoc fieri voluit in adolescentiori etate?
Similr filius iesus sicut non voluit nasci/ita nec
nutriri nisi in puritate vginali. ¶ Porro ioseph
si ab vxore post immediatū tempus nuptiaꝝ con-
tinuit semetipm/sicut euangeliste testimoniū ha-
bet/ꝙ nō cognoscebat eam donec pepit filiū suū
ꝑmogenitū: ꝛ hoc ꝓpter reuerētiā tanti sacri tāti-
qꝫ mysterij. ¶ Hic aptissime dat intelligi/ꝙ nec
post ꝑtū cognouit eam: qm̄ vrgentior erat rō tunc
ꝗ̄ ꝑus/vt ab eius cognitiōe se reperaret. Et hoc no
bis nō vt dubiū/sed vt certa fide tenendū nūc insī
git: sic ꝙ Maria post partū inuiolata permansit.
¶ Addamus ꝙ ioseph cū esset vir iustus/cū ꝑter-
ea fomitē originalꝫ pccī vel rep̄ssuꝫ vel extinctū ha
beret (ita eñ decebat fieri ne marie speciositas vel
familiaritas sibi cederet in scandalū vel ruinam)
ipe ex ꝯuictu ꝛ cohabitatione familiari Marie nō
mouebat ad libidinē/sed ad castitatē tam ex rep̄ssi
one hmōi fomitis in seipo/ꝗ̄ ex Marie virtute et
merito/ꝗ̄ ex disciplinato ꝯuersatiōis modo. Hic
figuraliter potest illud de sunamite q̄ erat puella
pulchra nimis/ꝛ dormiebat in sinu Dauid: qui ta
men non cognouit eam/nec in eius ꝯcupiscentiaꝫ
quōlibet exarsit. Sic eñ certissimū est de Maria
ꝯiuge sua/ꝙ ex ꝯuictu seu associatione viri nulla
eam carnis titillatio/nullus pruritus/nulla illece-
bra ꝑueniens rōnē vel inobediens sibi vexabat eā
Alioquin peccasset saltem venialr: quod Aug⁹ ne-
gat. Negant ꝛ doctores: qꝛ grē plenitudinē habu
it ad vincendū ex omni parte pctm̄/plusꝗ̄ adaꝫ ex
originali iusticia. ¶ Tradit dn̄s Bonauentura h T
se habuisse a iudeoꝝ fideli narratione/ꝙ nullus ex

aspectu glo͞ose ꝟginis/Quis esset pulchra nimis vrebat aut inflammabat ad fedā carnis ꝯcupiscē tiā: sed eam potius extinguebat ille diuinus aspectus quasi frigidus q̄dam ex oculis ros ꝟgineus spiraret vel effflueret a mente sua castissima. Sic ex aduerso de peccatrice ac petulanti muliere verū est illud Horatij: Et vultus nimiū lubricꝰ aspici. Sic de talibus notauit Jacobus: Oculos inq̄t habentes plenos adulterij ⁊ insatiabilis delicti: vnde cōsurgit fascinatio quedam illecebrosa in aspicientes. ¶ Memini me latius alīs cum de ꝯceptione ꝟginis sermo fieret/materiam hanc per similitudines ⁊ rationes pertractasse: vt de samma herba/cuius ⁊ aliorum quorundā p̄ciosoꝝ lapides mouet aspectus ad castitatē. ¶ Elicio primus ad ꝯfirmandā Marie ꝑpetuam ꝟginitatē cū ioseph Non oportet credere ipsum ioseph iustū viruꝫ mane senio fractū/debilitatū aut frigidū fuisse duꝫ nupsit Marie adolescentule ad saluandū castissimū atq̄ pudicissimū cum ea conuictum. Potuit vtiq̄ plus opari spūssanctus in ꝯseruando castitatē ipius ioseph per repssionem vel extinctionē fomitis originalis in ipo/q̄ senectus vel seniū opet. ¶ Et enī q̄s nesciat quosdam senes septuagenarios aut octogenarios spurcissimis ⁊ fedissimis libidinibus exarsisse euntes post desyderia sua ⁊ in adinuētionibus suis turpissimis: quales etiā vel cogitare/vel dicere pudor ⁊ fetor est computrescentes. Sensit virginitatis gratiam qui dixit: Scio enim ꝙ continens esse non possum/nisi dederit deus.

¶ Sic autem existimo ioseph fuisse iuuenem/sicut iuuētutis terminos ponit Isidorus: quos extēdit a. xxviij. annis/vbi terminat adolescentiā vsq̄ ad annū q̄nquagesimū: quo tempore etas tunc senectutis inchoat. ¶ Fuit igiẗ ioseph dum primo desponsatus est/sub quinquagesimo anno cōstitutus. Nec vrget in oppositū libellus de infantia saluatoris: quia iure damnatus est. ¶ Mouet autē ad hoc pie tenendū multiplex ratio. ¶ Primo ꝓpter mysteriū ꝓpheticum/quo dr̄ in Esaia: Letabit sponsus sup sponsam/⁊ habitabit iuuenis cum virgine: vbi glossa interlinearis ⁊ ordinaria dicit/Joseph cum Maria. Mouet historie cōsyderatio: q2 Cleophas secundus maritus Anne/ex cuius filia sorore marie ꝟginis geniti sunt quatuor fratres/Jacobus/Joseph/Simon ⁊ Judas: habuit fratrē ipm̄ Joseph virum Marie filiastre sue. Non igitur videtur ꝓbabile ꝙ in etate tantuꝫ distaret ioseph ⁊ cleophas fratres ¶ Mouet tertio finis ⁊ ratio desp̄osationis marie cum ioseph. Que ratio duplex p̄ncipaliter assignatur ¶ Una ꝓpter ministeriū ⁊ obsequiū p̄standum ipsi marie ⁊ puero iesu euntibus in egyptum illic manentibꝰ ⁊ inde remeantibus/⁊ ꝯsequenter vsq̄ ad ꝑfectam etatem. Constat autē ꝙ ad talia non fuisset idoneus homo senio confractꝰ ⁊ impotens: qualis eget amplius vt ei ministreẗ/q̄ ministret. Qualis p̄terea onerosior marie/q̄ obsequētior extitisset. Altera rō fuit ad conseruandā marie famā apud perfidos iudeos: ⁊ ad incarnationis mysteriū celandū demonibꝰ: que ratio cessasset/prsus si ioseph senex frigidus ⁊ quasi maleficiatus palam apparuisset. Talis enī quo pacto credi potuisset alicuius pater infantis? ¶ Quereret igitur aliquis/cur senex depingiẗ? Resp̄osio/depingiẗ alicubi senex propter mentis ⁊ castitatis virtutē: sicut dicit sapiens: ꝙ etas senectutis vita immaculata. Quo contra dicit ꝓpheticus sermo: ꝙ maledictus puer centum annoꝝ ¶ Uel ideo pingebatur senex ab initio nascentis eccl̄ie dum marie ꝑpetua virginitas nondum vt modo radices fixerat in cordibus fideliuꝫ ne suspicarentur carnale aliquid de ioseph ⁊ Maria. Hinc fortassis omissa est solēnizatio celebris de tam venerādo lectoq̄ ꝯiugio. ¶ Depictū tn̄ inuenimus ioseph velut in etate iuuentis qualem prediximus: sicut in hac alemania crebro notaui.

¶ Uel dic illud Horatij: Pictoribus atq̄ poetis Quodlibꝫ audēdi sp̄ fuit equa ptās. Suggerebat hoc loco religiosa studiositas plurima ꝯq̄rere de castissima ⁊ sctissima ꝯuersatiōe ioseph cū maria/de ꝯfabulationibus suis diuinissimis/in loco ꝑegrinatōis sue sup mysterijs nr̄e redemptiōis/super cāticis ipsius marie/zacharie ⁊ symeonis. Super his p̄terea olbus q̄ dicebanẗ de puero iesu: ⁊ q̄ videbanẗ in eo/⁊ q̄ reuelabanẗ ab angelo: immo ⁊ q̄ felici experimēto tu maria didiceras. ¶ Uñ sicut decuit mariā vt summa puritate niteret: sic decuit vt haberet suo mō parē sp̄osum purissimū/q̄ cū ꝑpetua ꝟgīe ꝟgo p̄us ac posteriꝰ ꝑmaneret. Uterq̄ regali ꝓgenie renitēs ⁊ illustris. Uterq̄ sctificationē in vtero recipiēs cū maria plena gratia fomitē repmente māsit ioseph repletus gr̄a: pctīn saltem mortale q̄ōlibet supante. ¶ Uouit maria ꝟginitatem/vouit ⁊ ip̄e ioseph ꝺm doctores: cui voto nō repugnauit ꝟa m̄rimonialis ꝯiunctio/neq̄ corpoꝝ mutua translatio. In quo matrimonio proles fuit/fides atq̄ sacr̄m. ¶ Nouit maria mysterium incarnationis a seculis absconditū angelo nūciante: nouit ⁊ ioseph ammonitus sup hec in somnis/vt existimo pie p̄us edoctus familiariter a maria: sicut btām Ceciliā legimus Ualeriano sponso suo dixisse: Est mihi mysteriū quod reuelē amātissime iuuenis si tota illud fide custodias ⁊c. ¶ Quidni fuerit audentior diuino confidens auxilio Maria erga sponsum suum ioseph pudicissimū/cū eēt iustus: q̄ Cecilia erga Ualerianū/quē vrgebat impetus nuptiaꝝ. ¶ Turbata est maria in angelica x salutatione: sed non ꝯturbata vel incredula. Turbatus est ip̄e ioseph ad stupendū tante nouitatis miraculum/ita vt nollet mariā traducere: non tamen ꝯturbatus vel culpabiliẗ incredulus/sed stupor q̄dam app̄henderat eum: sicut de Petro legimus dū ait ad iesum: Exi a me dn̄e/q2 pctōr sum. Joseph siliẗ ꝯiungi ꝯiugio tam excellentissime virginis marie indignū se iudicabat. Propterea nō ex credulitate suspitiosa/sed ex ꝓfundissima humilitate videẗ mariā traducere noluisse: sed quasi dixisse: Exi a me dn̄a/q2 pctōr sum. Hinc angelꝰ ad eum: Joseph fili dauid/noli timere accipe mariam ꝯiugem tuam: nō dixit/noli incredulus esse ¶ Uisitauit maria zachariā ⁊ elizabet: non dubiū quin de licētia ⁊ ꝯsensu viri sui ioseph iam de sacto in-

carnationis instruxit. Visitauit et ioseph vel illo tunc/vel in solẽnitate paschali q̃ prima erat: et ad quã ire iubebat lex in hierlm: ¶ Decãtauit canticum maria: cecinit ipe zacharias. Non dubiũ qn particeps et ɔsciuS canticoꝝ istoꝝ ioseph extiterit. ¶ Congratulata est maria cum ceteris parẽtib⁹ et cognatis ipsi helizabet puerpe/dum Joannẽ enixa est: a qua ɔgratulatione ioseph alien⁹ nõ fuisse putand⁹ est. Recogitabat maria signũ datum ipsi Achaz de ꝟgine parituram in se completũ fuisse. Glorabat et hoc ipe ioseph magnificãs deum in corde suo: et assidue gratias agens. ¶ Obediuit ioseph edicto quod fecit cesar August⁹: obediuit et maria. Scriptũ est eñ ꝙ ioseph iuit in bethleem cũ maria vxore sua ꝑgnante. Sciebat eñ obediẽdum esse pñtibus sublimioribus: qm̃ sic est voluntas dei. ¶ Maria filiũ suũ ꝑmogenitũ mox vt natus est/adorauit cũ gaudio et exultatione. Joseph ad hoc adoratiõis gaudio et exultatione nequaq̃ alienus fuisse credendus est. ¶ Maria ɔseruabat oĩa que dicebant de puero iesu ꝑ pastores/ꝑ tres reges/ꝑ Symeonẽ/ꝑ Annã/ꝑ ceteros: ɔferẽs ea in corde suo et admirãs: non ex ignorãtia/sed ex insolita mysterij reuerẽtia: ioseph similr. Nã scriptuz est ꝙ erãt pater iesu et mater admirãtes sup his q̃ dicebant de puero. ¶ Obediuit ioseph angelo iubenti in somnis vt acciperet matrẽ cũ puero vt fugeret in egyptũ: Obediuit et maria noua illa puerpera et delicata iuuencula nocte ɔsurgens. Jn qua peregrinatione laboriosissima dicere poterant vterq̃ ad dominũ: Cantabiles mihi erant iustificationes tue in loco peregrinationis mee. Unde quidaz metrice scribit velut ex ꝑsona peregrinantiũ et psallentium de lege dñi:

Esto peregrinis nobis cantabilis alma,
Lex domini releuãs tedia dura uiæ.
Nam fugiunt tristes citius ꝑ inania curæ,
Carmina diuinus dum modulat̃ amor.
Ergo cœligena miseris mens incola terris
Sis psaltes, lyricis iugiter apta modis.
Sic non te totã lachrymaꝝ ualle molesta,
Sed cœlo poteris dicere te positam.

y ¶ Et o bone iesu/o salutifer christe qs sufficiẽter existimare possit egressum/ꝓgressum et ingressum peregrinatiõis illi⁹ septẽnal: quãt⁹ fuerit hinc labor/dolor et timor: quanti⁹ inde diuinoꝝ sapor et dulcor. Et vnde? Nimiꝝ ex diuina ɔsolatiõe que facit etiam cum tentatione ꝓuentũ. Ex mutua rursus collatione et allocutione ioseph cũ maria/et amboꝝ cum puero iesu. Ex cogitatione tãdem diuini cõsilij sup redemptione gñis humani: sicut Aug. cõfitet/ꝙ nõ satiabat dulcedine mirabili/sup altitudine ɔsilij diuini in redemptiõe generis humani. Quis det interfuisse collocutionib⁹ hmõi? Quis peregrinãtibus his concesserit astitisse? Quis economiam illã honesta paupertate gratissimã viri et vxoris cũ filio/vbi ꝓ famulo dabat asin⁹/ſm originẽ ɔsyderare poterit? ¶ Unde si vetus illa mater helizabet exclamauit ꝓphetice ad vnicam marie salutationez/si exultauit pre gaudio Joannes infans in vtero suo: quid ex ɔtinua cohabitatione et allocutione cum maria et puero iesu/iustus ioseph accepit diuine ɔsolationis et illuminationis dici nequit? Quis det hymnũ de canticis sion ex maria suauiter audiuisse in terra aliena? Quis det eam baiulantẽ in vlnis/speciosam formaz pre filijs hominũ: q̃ blandiebat arridenti: que ɔdolebat vagiẽti: que frequẽter tibi viro spõso suo Joseph baiulãdum/fouendũ/osculãdũq̃ tradebat vidisse? ¶ Legimus ꝑterea puerꝝ Jesum dũ duodecim annoꝝ factus esset/subditũ fuisse ioseph et marie: q̃ subiectio sicut inestimabilẽ notat humilitatẽ in iesu/ita dignitatẽ incomparabilem signat in ioseph et maria. ¶ Porro legimus in transitu marie/ipm astitisse. Hoc enim Hierony. argumentat. Sic et in obitu felici ioseph/recte credendũ est mariam sponsam et filiũ iesum corpalr affuisse. Nã eñ christi passionem defunct⁹ erat: alioquin eñ custodia matris alteri ɔmissa nõ fuisset.

¶ Hinc metricus quidam.

Venerat illa dies qua vitã morte pararet
Perpetuã ubi iuste ioseph dauid iclyta ples
Christus adest cũ matre pia, quib⁹ officiose
Seruieras, uultu placito solant̃ euntem,
Ora licet lachrymis, oppleuerit int⁹ abortis
Naturalis amor, etenim sic credere fas est,
Quod patrẽ iesus, & spõsum fleuit moriẽtẽ
Virgo benigna suũ, fidei custodis amator
Procũbit lecto, cõplexans mẽbra pudicis,
Oscula dat labijs, mi uir cõclamat, obis nec
Deseris & uiduã passurã dira relinquis.
Velle tamẽ fiat domini, dilecte uale mi.
Ecce iesus tuus, in placita te sede locabit.
Protinus ipse ioseph preciosa morte quieuit.

¶ Legimus christo moriente multa corpa sctõꝝ surrexisse et venisse in sctãm ciuitatẽ hierlm/et apparuisse multis ¶ Hinc forte dr aplo: Acceperũt mulieres de resurrectiõe mortuos suos. Recogitet oro pius animus/si iustus ioseph vir⁹ est ex illis putandus fuisse/q̃ marie apparuerit charissime sponse/qui eam consolat⁹ sit: qui tandem christo in celũ ascẽdẽte simul et ascẽdit glorificatus. Nõ dubiũ in aia/sed an et in corpe/nescio: deus scit: et collocatus est a dextris ipsius iesu: hoc est in potioribus bonis suis. ¶ Concludit ad extremũ ꝓ premissis et alijs inenarrabilib⁹ iusti ioseph ꝑconijs z
q̃ recte/q̃ religiose faciũt et fecerũt/q̃ celebritatem de ꝟginali ɔiugio marie et ioseph/q̃ festiuitatẽ solennẽ de btõ trãsitu eiusdẽ ioseph ꝑagere sensere tam ꝟbis q̃ scriptis suis: que scripta quãmplures vel habent vel faciliter haberi possunt: ea breuitatis amor linquit. Et ad vltimã se transfert ɔsyderationem/que post ꝟbũ de nobilitate ioseph et marie in prima ɔsyderatione. Dehinc de ipsoꝝ sanctificatione in altera. Rursus de fomitis repssiõe in tertia loqt de multiplici natiuitate iesu: et de habitudie quã hz ad mariã atq̃ ioseph hmõi natiuitas.

¶ Fœlix illa dies, toto celeberrima mūdo.
Sacra docēs læta, qua scādit ad æthera v̄go
Mater, & angelicos ciues sup̄euolet oēs.
Huc tibi uirgo ioseph iesus & tua sponsa
propinquum
Credere fas statuūt, soliū tales ob honores
Concinimus, facite nobis hæc gloria detur.

Quarta consyderatio.

¶ De Maria nat⁹ est iesus q̄ vocaꝛ christ⁹: nedū
corꝑalr̄/sed sp̄ualr̄ q̄dē. Et de v̄ginali sponso suo
Joseph/suo modo dici potest. Non eq̄dē dici po
test ꝙ de ioseph natus sit iesus/mō quo blasphe-
mat iude⁹ infelix/q̄ d̄t christū ex ioseph semi̅e esse
natū: p̄cul h̄ a pietate fideliū. ¶ Sed attēdo tripli
cē natiuitatē iesu christi: attēdat ꝛ vestra btitudo
s. eternalē/corꝑalē/sp̄ualē vel mentalē. Nascit̄ eni̅
eternalr̄ ex p̄re/quēadmodū nascit̄ splēdor ex luce
coeuus luci. Hinc est illud eccl̄ie canticum: O ori
ens splēdor lucis eterne. Et in ꝑsona sap̄ie increa
te d̄t Ecclesiasticus: Ego ex ore altissimi ꝓdij p̄mo-
genita an̄ oēm creaturā. Et Esaias: G̅nationē ei⁹
q̄s enarrabit. Et in Ps̄. Ex vtero an̄ luciferꝝ ge-
nui te. In hac eternali natiuitate christi iesu neq̄
Maria neq̄ Joseph cōicat. ¶ Altera natiuitas
christi iesu fuit corꝑalr̄ in mūdo ex v̄gine: de qua
angelus ad mariā: Sp̄ūsctūs sup̄ueniet in te/ꝛ vir
tus altissimi obūbrabit tibi. Ideoq̄ ꝛ quod nasce
tur ex te sctm̄/vocabit̄ fili⁹ dei. Et hoc factū est qn̄
ꝯpleti sunt dies Marie vt pareret: ꝛ peperit filiū
suum p̄mogenitū. Et in hac q̄dem natiuitate sola
Maria materiā ministrauit. Attuero q̄ corp⁹ ma-
rie fuit ipsi⁹ ioseph iure matrimoniali quo fit mu-
tua trāslatio corpoꝝ viri ad mulierē: ꝛ ecōtra. Ui-
deamus si cū intelligētie sobrietate dicere fas no-
bis sit/ꝙ ex corꝑe ꝛ carne Joseph/natus est christ⁹
iesus. Et hoc dici forsitan posset: nisi piaꝝ auriū
timeret̄ offensio. ¶ Animaduertam⁹ tn̄ ex lege ve
teri/ꝙ si frater decessisset sine ꝓle/frater superstes
ducebat vxorē defuncti: vt suscitaret semē ei⁹. Ac
nat⁹ inde puer/dicebat̄ fili⁹: nō q̄dē naturalis/s3 le
galis illi⁹ q̄ iam obierat fratris. Sic eni̅ ꝯcordat
euāgelica series genealogie christi: dū ioseph legi
tur habuisse duos patres: vnū quē mattheus nolat
Jacob/alterꝝ quē appellat Lucas Hely: q̄ legalis
fuit pater: Jacob v̄o naturalis. Quorsum ista? Ni
miꝝ ꝓ intelligētia lr̄e ne pateat irrisioni vel scan-
dalo nescientiū morē scp̄ture: q̄si ioseph habuerit
duos p̄res naturales. Uel ꝙ euāgeliste mētiti sūt:
p̄ut opponit Julian⁹. ¶ Proinde q̄ten⁹ dareꝛ in
tellectus quō ioseph dict⁹ est p̄r iesu christi: neduz
a iudeis hoc putātibus ꝛ carnalr̄ sentiētib⁹/s3 ab
ip̄a etiā v̄gine maria: Fili inq̄t q̄d fecisti nobis sic.
Ecce pater tuus ꝛ ego dolentes q̄rebamus te. Fu
it itaq̄ ioseph pater iesu reputatione. Fuit pater
curatione: q̄ nutricius. Fuit tertio pater generati
one: non q̄dem sua/sed marie vxoris sue/cooperā
te sp̄ūsancto: ꝛ quodammodo vices ioseph geren-
te; non virili semine/sed mystico spiramine. Pro-
pterea pater q̄dem ioseph non naturalis/sed le-
galis pueri iesu dici potest: cui sp̄ūsanctus susci-
tauit semen carnale. Ualentius: Natus est igitur
Jesus in terra seu fundo ipsius ioseph: de qua ter
ra clamat Esaias: Rorate celi desup̄ ꝛ nubes plu
ant iustum: aperiat̄ terra ꝛ germinet saluatorem.
Et in Ps̄. Ueritas de terra orta est. Quidni com
petat igit̄ ipsi ioseph ius aliquod legale vltra cete
ros hoīes in b̄ndicta pueri iesu formatione: quo-
niā natus est in ea ꝛ ex ea carne/cuius dn̄ium iure
matrimoniali v̄e translatum erat in ip̄um ioseph
Unde non ꝯfundebat̄ maria vocare Joseph dn̄m
suum: quēadmodū de Sara ad abraā scribit ap̄ls
Petrus. Un̄ ꝛ p̄ponit eū sibi vbi p̄us: Ecce p̄r tu-
us ꝛ ego q̄rebamus te. Nimiꝝ q̄ maior in maria
q̄ȝ sara humilitas: ꝛ ioseph dignitas abrae digni-
tatem sup̄abat. Fuit autem hec ꝓcreatio pueri ie
su in te maria p̄ sp̄m̄ sctm̄/de ꝯsensu v̄o vel interp̄
tatiuo viri tui Joseph. Uolebat enim ꝙ fieret vo-
luntas dn̄i p̄ oīa/cum esset iustus. ¶ Hec aūt di-
cimus ad excludendū partus adulterinos vxorū:
in q̄bus mariti vel nō ꝯsentiūt/vel ꝯsentire rōnabi
liter neq̄unt. Nullū idcirco ius paternitatis in ta-
libus filijs (l3 in fundo suo genitis) vendicare p̄nt
¶ Liber hic exclamare: O mirāda ꝓfsus ioseph
sublimitas tua. O dignitas incompabilis vt ma-
ter dei/regina celi/dn̄a mundi appellare te domi-
num nō indignū putauerit. Nescio sane patres or
thodoxi q̄d hic amplius habeat/mirabilis vl̄ hu
militas in maria/vl̄ in ioseph sublimitas: q̄ȝuis in
compabilr̄ exuperet vtrunq̄ puer iesus benedict⁹
in secula: de quo scriptum ꝛ iam dictum est/ꝙ erat
subditus eis. Subdit⁹ fabro is qui fabricauit au-
roram ꝛ solem. Subditus femine textrine: cui fle-
ctitur omne genu celestium/terrestriū ꝛ infernoꝝ.
¶ Cuperem mihi verba suppeterēt ad explican-
dum tam altū ꝛ absconditū a seculis mysteriū/tā
admirandā venerādamq̄ trinitatē iesu/ioseph ꝛ
marie. Uelle mihi q̄dem adiacet/s3 posse nō inue-
nio: ac in ip̄o conatu deficio. Unde cum gr̄a simi-
liter ꝛ gl̄ia naturā nō tollat/sed extollat ꝛ ꝑficiat:
recogitemus pia deuotiōe ꝙ si vinculo quodā na-
turali obligatio ꝯsurgit filij ad matrē/ꝛ matris ad
sponsum suū: ꝛ vtriusq̄. s. filij ꝛ matris ad fidelissi
mū/vigilātissimum ꝛ sedulū custodē ꝛ nutritiū Jo
seph/q̄ fuit caput marie: habens inde autoritatem
aliquā p̄ncipatū/dn̄ationē/vel imperiū in mariā:
sicut ꝛ maria suo modo in filium suū iesum iure na
turalis maternitatis: quant⁹ existimand⁹ est iustus
ipse ioseph nunc in gloria ꝛ in celis qui talis ꝛ tā-
tus inuēt⁹ est hic in miseria ꝛ in terris. Profecto
si nō mētiebatur iesus qui ait: Ubi sum ego/illic ꝛ
minister me⁹ erit. Ille ꝓximior videt̄ collocand⁹
in celis/q̄ in ministerio fuit vicinior/obsequētior
atq̄ fidelior post mariā inuētus in terris. ¶ Sed
hec hacten⁹ de ip̄a natiuitate corꝑali iesu christi/
cuius ꝑticeps quēadmodū ioseph extiterit supra
viros ceteros: ꝛ de sublimitate sua aliq̄lr̄ ap̄ti est
honore sctōꝝ sctārumq̄ oīm inter quos nō est cō-
tentio/q̄s eoꝝ videat̄ maior esse: ac intelligētie so-
brietate semp̄ saluis. ¶ Nunc de tertia natiuitate
q̄ sp̄ualis est/ꝛ oī deuote viuēti cōicabilis sermo

loquaꝛ: de qua christus apud Joañē ait: Oportet vos nasci denuo. Et iterū: Quod natū est ex carne, caro est: ⁊ qđ natū est ex spū, spūs est. In hac autē natiuitate vicissitudo mirabilis est: qꝛ dū nascitur iesus in aīa deuota p̄ fidē ⁊ grām, fit ipsa ꝟbigena: ħ est ꝟbum generās ⁊ mater dei: q̄ tñ aīa nedū p̄ naturā, sed p̄ gratuitā adoptionē est filia: vtverū sit de qualibet tali anima ꝙ ipsa est ꝟgo, mater ⁊ filia. Itaqꝫ ꝙ mater sit testis, est omni exceptione maior qui ait: Qui fecerit voluntatē patris mei qui in celis est, ipse meus frater, soror ⁊ mater est. Porro de filiatione quid Joānes, quid Paulus dixerunt, scimus. Dedit eis potestatē filios dei fieri: inquit Joannes. Et quomodo? subdit ꝙ per fidem: quia his qui credunt in nomine eius. Eodem enī teste: Omnis qui credit quoniā iesus est christus, ex deo natus est. Sequitur aliud quod pertinet ad anime ꝟbigene dei matris ⁊ filie virginitatē. Qui, nō ex sanguinibus aīt, neqꝫ ex voluntate carnis, neqꝫ ex voluntate viri, sed ex deo nati sunt. Nescio dicere quod sentio: nescio si satis assequor verbis: supple at impfectum meum sapientissima beatitudo vestra. ¶ Itaqꝫ ꝯsyderaꝛ in anima rationali indiuisibili q̄dem substantialr portiuncula quedam virginalis, q̄ nec obnoxia potest esse violationi. Hec appellaꝛ quandoqꝫ a doctoribus synderisis, quādoqꝫ apex mentis, quādoqꝫ scintilla rōnis, q̄nqꝫ naturalis instinctus in bonū. Hanc aūt, synderisim nec ipsi violatores ⁊ ꝯstupratores aīaꝝ demones corrumpe possunt, etiā in inferno: quin ad bonum stimulet: ⁊ ad malū remurmuret. Hinc nascitur acerbissimus ille vermis q̄ nō moriꝛ. Hinc rixa discerpens ⁊ dissipās (supra q̄ꝫ cogitari potest) animā ifelicē, dum synderisis impellit ad dilectionē dei: sed reproba volūtas toto odio ⁊ conatu resilit in aduersum. ¶ Sed ad q̄d ista de synderisi? Certe vt ostenderemus eam semꝑ ꝟginē esse: que dū caret obūbrante ⁊ fecundāte spūsancto, manet infeliciter sterilis. Dum aūt adest idem spūs visitās gratificans ⁊ fecundans, fit ipsa ꝟbigena: hoc est, ꝟbum pariens: ⁊ hoc sine corruptione: quia nō ex sanguinibus corporaliū fantasmatū, neqꝫ ex volūtate carnis desyderioꝝ carnaliū, neqꝫ ex voluntate viri: hoc est ex potestate liberi arbitrij, sed ex deo ē quicquid hic natum est. Nec tamen excludiꝛ synderisis, rationisqꝫ consensus. Sed dū nunciatrix gratia afflatu secreto ⁊ intimo veluti clauso super animā ostio suggerit aduentū ꝟbi in mentē: respondet synderisis humili genuflexione: Ecce ancilla dñi, fiat mihi fm̄ ꝟbum tuum. ¶ Deinde visitat Helizabet senem ⁊ corruptā: p̄ quā mystice designaꝛ inferior portio rōnis se ꝯuertens ad corporalia ⁊ terrena, vnde quodāmodo violaꝛ: sed ex munere diuino ioannē in se recipit: hoc est grām participat. Et ita gaudiū marie ꝟbigene in Helizabeth grandā partu tali gratie dematri recte memoraꝛ. ¶ His itaqꝫ breuiter ⁊ pro captu tante rei tenuiter expositis de hac ꝟginali natiuitate ⁊ filiatione dum in aīa nascit iesus q̄ vocaꝛ christus: nulli dubia relinquiꝛ ꝟitas nostre huius ꝑncipalis quarte ꝯsyderationis: ꝙ. s. tam ex maria q̄ ex

A (margin, beside line 3)

B (margin, beside "moraꝛ")

Joseph natus est iesus q̄ vocaꝛ christus. O, si traducere placuerit ꝟba thematis ad hūc anagogicū intellectū: poterimus ꝯuenienter aptare, ꝙ iacob genuit ioseph virum marie. Quid enī p̄ iacob (q̄ supplantator appellaꝛ) rectius accipiꝛ q̄ lucta ⁊ supplantatio vitioꝝ quod fit in actiua, in qua primum ꝯtemplatiuū exerceri necesse est. Oportet insuper vt actiuus post se gignet ex se meditationē. ¶ Est aūt meditatio vehemēs animi applicatio ad diuinū aliquod inuestigandū, cognoscendū et degustandū: que meditatio recte p̄ ioseph exprimitur: qꝛ ioseph crescens interꝑtatur. Neqꝫ enī potest aliter anima melius excrescere spūalibus augmentis q̄ p̄ meditationē fortē ⁊ salubrē: p̄ quam ascendit anima de virtute in virtutē, reiecta vel superata fluxibilitate inanium cogitationū, ⁊ volutabro desyderioꝝ carnaliū euacuato. Hec insuper meditatio qꝛ robusta est, neqꝫ fluida vel eneruis: sicut est ipsa cogitatio, rectissime vir dr̄. Sed cuius vir? Vir vtiqꝫ marie: p̄ quam oīs mens illuminata vel illuminatrix diuinitus intelligiꝛ. Audi meditationē illuminantē: In meditatiōe mea (inq̄t Psalmista) exardescit ignis. Ecce splendor illustrans. Ex hac autem maria mystica nascaꝛ per contemplationē iesus qui vocatur christus: non q̄dem ex cōmixtione viri sui q̄ est meditatio: sed ꝓut expositū est, mystico spiramine, dum spūssanctus obumbrat aīam ad terrena non ꝯspicienda: refrigerās ab ardore illecebraꝝ carnaliū. Illuminat autē ad diuina libero intuitu, longe lateqꝫ ꝯtemplāda cū degustatione q̄ suauis est dñs. ¶ Hec est illa beata natiuitas in qua castissimis amplexibus tenetur ⁊ deosculaꝛ puer iesus: in qua pasciꝛ et nutriꝛ lacte deuotiōis ⁊ melle ꝯtemplatiōis: in qua dulcor ⁊ splendor est. Quin etiā ꝟsa vice renasciꝛ aīa christo: vt ita se mutuo ꝯdeceant adolescēs ⁊ adolescētula in mētis excessu: ⁊ dicat ad dilectū suū dilecta: Dilectus meꝰ, supple ꝯdecet mihi ⁊ ego illi. ¶ Hec est gratiosa vere desyderāda natiuitas: sic enī nascēs succedit deo patri in nobilitate: qꝛ deꝰ efficiꝛ ipse ꝑticipatiōe diuinitatis. Sic deducit Boecius. Et ꝓpħa ait in ꝑsona dñi: Ego dixi dij estis ⁊ filij excelsi oēs. ¶ Adeo q̄dem maria fuit diuina vt ea que de sapientia increata scribit Ecclesiasticus, eccl̄ia transferat ad mariā: vt est illud: Ab initio ⁊ añ secula creata sum. ¶ Succedit ꝑterea talis deo in dilectiōe. Uidete (inq̄t Joannes) qualē charitatē dedit nobis deus pater, vt filij dei nominemur ⁊ simus. Succedit in strenuitate: qꝛ omne qđ natū est ex deo, vincit mundū. Et iterū: Omnis q̄ natus est ex deo, nō peccat. Nonne tibi magna videꝛ strenuitas vincere mūdū, ⁊ non peccare? Succedit demū in hereditate: qꝛ si filij, ⁊ heredes ⁊c.

¶ Quocōtra nisi q̄s renatus fuerit ex aqua ⁊ spū sancto, nō pōt intrare in regnum dei: quod est hereditas patris nostri. ¶ Legiꝛ Aristotelē dixisse: Gaudeant bene nati: gaudeāt plane: qꝛ nō ex sanguinibus, neqꝫ ex voluntate carnis, neqꝫ ex volūtate viri: sed ex deo nati sunt mō dicto. Quocontra maledicit Job, maledicit ⁊ Hieremias natiuitati sue: repħtātes illud apl̄i: Omnes nascimur filij ire.

Hec est natiuitas nature corrupte: q̃ seclusa gratia miserabilis est. Job: Homo natus de muliere, breui viuens tẽpore: repletur multis miserijs. Et ecclesiastes laudauit magis mortuos q̃ viuentes & feliciorẽ vtroq; qui nondũ natus est. ¶ Qua in re stultissimũ est solennizare natiuitatẽ hominũ: quemadmodũ fecit herodes diem natalis sui celebrem: in quo Joãnes occisus. Mystice gratia p̃dita. ¶ Hinc recte tradit̃ facere gens tracie: que natiuitates hominũ deplorat/congaudet morientibus. ¶ Dies v̾o natiuitatis spiritualis q̃ homo regeneratus est per gratiã baptismo vel fluminis vel flaminis: sub intentione celebrari põt: nedum sine culpabili reprehensione: sed cũ laudabili gratiarũactione apud deum qui taliter dedit nasci denuo. Propterea post celebritatẽ natiuitatis beati Joãnis baptiste: sacratissimã & iocundã: quia sine peccato natus est per sanctificationẽ instituit ecclesia natiuitatẽ beate et gloriose semp; virginis marie celebriter fieri admonita prius miraculo. Addidit consequẽter octauas ꝓpter adipiscendã (sicut historie tradunt) ecclesie pacẽ. Hinc in oratione natiuitatis eiusdẽ dicit̃: Famulis tuis domine celestis gratie munus impartire: vt quibus beate virginis partus extitit salutis exordiũ: natiuitatis eius votiua solennitas pacis tribuat incrementũ. ¶ Si v̾o propter finem consimilẽ congruat huic sacrosancte synodo laudis aliquid vel honoris instituere p̄ virginali sponso marie ioseph: cuius honor redundat in ipsam & in eũ qui de ea natus est Jesum christũ: viderit vestre beatitudinis sapientissima deuotio. Non q̃ multiplicationẽ festiuitatũ apud vulgus quod de labore manuũ viuere habet suadeamus: esset vtinã apud tales huiusmodi numerus festiuitatũ minor: sicut i reformatione hic in concilio notatũ est: sed apud ecclesiasticos & de ecclesiasticis talia loquimur dũ de celebritate virginalis coniugij Joseph cũ maria/vel de ipsius felici transitu fieri solennitatem exoptamus. Ad quid ista? Quatenus ita marie meritis & intercessione tanti tanq̃ potentis & imperiosi quodãmodo patroni apud sponsam suã de qua natus est iesus qui vocatur christus: reddat̃ ecclesia vnico viro vero & certo summo põtifici sponso suo vice christi. Nos deniq; singuli deo renascamur felici natiuitate: hic per gratiã & in futuro per gloriam: que est natale sanctorũ. Intercedente te & si fas est dicere: quodã iure tuo iubente gloriosissime ioseph vir marie: de q̃ natus ẽ iesus/q̃ vocat̃ christus.

Versus ad predicta:

Alma redemptoris mater, cui lege superna
Vir iustus uirgoq; ioseph cũ uirgine nupsit,
Da celebrem, dignũq; tuo psoluere cultũ
Coniugio, fac nos purgatis sordibus omẽs
Posse deo iungi, fidei qui fœdere puras
Desponsans anias, diuino germine cõplet
Portio naturæ, præstantior esse maria
Credit̃, hæc cœlis, hæc mũdo dignior ipso.
Gratia nam superat naturã, gratia quæ se
Diuidit in reliquos, istam fontaliter implet
Quę clausit gremio, quẽ tot⁹ nõ capit orbis
Olim, nam cœli gabriel festiuus ab arce
Præradians alacer, totus iucũdus in ipsam
Nazareth, urbem galileæ mittitur, illic
Despõsata uiro, dauidis de stirpe, ioseph q̃
Dictus erat, clauso reperitur uirgo maria
Ostiolo, cui dixit aue, cui gratia plena,
Cui tecum dñs, gabriel quæ uerba salutis
Virgo silens cogitat, anio turbata quousq;
Nuncius arcanũ, diuo sermone retexit
Hoc natura stupet, stupet hocq; ioseph, reputans se
Mysterijs tantis indignũ, uoce modesta
Clamat, id unde mihi q̃s sũ te depcor a me
Mox exi domina, nec ẽm mihi nubere tecũ
Fas uideo, dũ m̃ta ioseph trepid⁹ cogitaret
Soluitur in somnũ, cui iussio celica dixit,
Aude clare ioseph uxori trade uirũ te.
O nimiũ dilecte deo, cui sponsa freq̃uẽter
Blãda iesum gremio posuit, fidẽter adimus
Hũc thronũ, residet ubi grã saluificans nos
Mira ioseph iusti uirtus, laus mira, mariam
Cui deus uxorẽ sociat, mirare sacratum,
Fœcundũ prolis cũ uirginitatis honore
Coniugiũ, faber o mirus, cui subdit̃ ultro
Aurorã & solẽ qui fabricat, hũcq; benigno
Noĩat ore patrẽ, tali quoq; gaudet alumno.
Regia stirps & sacra ioseph te reddit ab ortu
Claris insignem titulis, te læta decenter
Pauperies manuũq; labor nutriuit, obinde
Strennuus & liber ac psalmo teste beatus,
Hinc uxor tua tecũ sicut uitis abundans
Te dominum, sponsumq; uocat, nos redde beatos.

Carmen eiusdẽ de diuersa immunitate a peccato christi & matris sue.

Nostram dignatus naturam suppositure,
Filius æternæ saluificare uolens,
Circulus ut fieret coniunxit ad ima supremum,
Virginis esse satus absq; uiro uoluit,
Virgo caret culpa peccati, pœna remansit,
Natus utrũq; tenet, attamen impariter
Virgo necessaria naturæ lege subisset
Culpam, ni dominus sanctificaret eam.

Sed caruit christus prima sub origine culpa
 Peccati, pœnam sponte subire uolens.
Ad peius subiecta fuit non sponte maria
 Quãuis uirtutis traxit ad obsequiũ.
Indiguit redimi, non filius, ergo redempta
 Perfectæ fieri, matris honor uoluit,
Copula legitima fuit, & semen benedicti
 More sacro potuit, festus & esse dies
Omnis iã uirtus primo decorauit ab ortu
 Certatim dotes quælibet accumulat,
Edocuit noster sermo uulgaris idipsum
 Totam qui pulchrã magnificauit eam.

Prosa in circumcisione domini cõposita per pdictũ egregiũ doctorem: que cantat in cantu: Ueni sancte spiritus.

Apparuit hodie mira virtus gratie que deũ circumcidit. Nomẽ ei celicũ/nomen t salutificũ: quod est iesus/indidit.

Nomen salus domini: nomen quod os domini ab eterno nominat. Dudũ matri numinis: hoc et sponso virginis angelus denũciat.

Tu nequã vim zabuli: tu peccatũ seculi: nomen sacrũ superas. Jesu nostrũ precaũ/ iesu spes merentium/ mentes salua miseras.

Quod deest ĩ hoĩe/supple tuo noĩe quod est salutiferum. Tua circumcisio/cordis fit precisio efficax cauterium.

Sãguis fusus sordidos lauet/ riget aridos: mestis det solatium. Anni nunc initio bono p encenio da te iesu premiũ: Amen.

Fratres igit̃ charissimi/ ad mariã exultãtes sic deuote iubilantes dicamus vna pariter:

O maria maris stella/alma celorũ regina: in hui⁹ mundi pcella/ad nos virgo te inclina.

Nunc gaudeas ac letare/ que meruisti portare deũ rosa speciosa: sup rosam tu formosa.

Tu es rosa singularis: sola rosa tu vocaris: Tu lilium t viola. Gaude plena fauis t suauis.

Blanda charis: nulli grauis. Cordi nostro pilũgaris: mentẽ nostrã alloquaris: fac vt spernamus friuola.

Gaude vernans paradisus: in qua viget noster visus: de qua surgit flos decoris: de qua fluit fons amoris/t omne quod est optimũ.

Gaude dulcis philomena: cui⁹ vox amore plena: tua suauis cantilena laus sanctorũ est amena: t gaudiũ angelicum.

Gaude rosis coronata/ omi flore purpurata: ante thronũ o decora: dulcem plem p nobis ora vt se nobis det in premiũ: Amen.

Dulcis virgo atq3 mater: quã elegit deus pater Aue plena gratia. Tuũ natum ora christũ: vt coronet chorum istũ in perenni gloria: Amen.

Centilogiũ de conceptibus magistri Joãnis Gersonis cancellarij parrhysiẽs. t eximij pfessoris in sacra pagina.

¶ Proemium:

Conceptũ de virgine magnificãtes t implorãtes cũ illa que mente prius q̃ carne concepit. Cuius nomen sanctũ: qui de se per Salomonẽ loquit̃ in persona sapiẽtie: Necdũ erant abyssi t ego iam cõcepta eram. Agemus pauca de conceptib⁹ obedientes consilio iesu filij Syrach: Precurre autẽ inquit prior in domũ tuam/t illic aduoca te: t illic lude t age conceptiones tuas: nõ in delicijs t verbo superbo. Sic agebat assidue illa cui dictũ est per angelũ: Ecce concipies in vtero t paries filium. Nam cõseruabat omnia verba de filio conferens in corde suo. Conferens t cũ virginali sponso t custode suo ioseph. Sepeq3 reiterans canticũ suum nouũ: Magnificat anima mea dominũ. Procedemus per verba centum: et partes octo: propicijs Jesu/Joseph et Maria.

Primum verbum.

Conceptus ĩ sua generalitate dicit̃ actus cõcipientis in vtero pprio vel alieno ad diffusionem seu cõmunicationẽ bonitatis per amorem. Sic conceptus prout t generatio reperitur in oĩ re sicut t amor ſm Dionysium. Hinc oritur illa nature descriptio q̃ est vis insita rebus ex similibus similia procreans vel cõcipiẽs. ¶ Conceptus entis est primus omniũ conceptuũ: quos concipit primus deus: sit ad intra/sit ad extra. Ad intra quidẽ de filio: Ex vtero ante luciferũ genui te. Hic ens principiũ de principio. De creaturis suo loquitur per pphetam: Portaui in vtero meo t gestaui a vulua seu matrice mea. Esaie. xl. Et in Genesi: He sunt generationes celi t terre. ¶ Cõceptio entis primi actiua non est nisi deus ipse cõcipiens: sit ad intra sit ad extra. Sed cõceptio passiua dicit̃ ipsa res concepta: sit ad intra/ sit ad extra. Nec oportet ponere in creaturis conceptionẽ esse relationẽ mediam realem inter deum concipientẽ productione/t rem conceptã seu productã. Esset enĩ talis relatio creatura dependens cũ non esset creatrix essentia. Et si non esset sua dependẽtia/ processus esset infinitus: aut equaliter sisteremus in prima dependentia creature. ¶ Cõceptio in diuinis actiua que est pater concipiens/dicitur ſm positionẽ aliquorum distingui seipsa a conceptione passiua que est filius. Sic de spiratiõe actiua t passiua dicerent. Que spiratio nõ eque pprie vel vsitate conceptio nominat̃: nec aliquo modo generatio dici debet/sed spiratio. ¶ Conceptus entis in vniuersali rerum vtero: sicut t amor incitans ad concipiendũ multiplex inuenitur: Diuinus/angelicus/rationalis/animalis/vitalis/ t pure naturalis. ¶ Conceptus entis relatus ad primum concipientem deum semper est bonus/pul-

ȝdermobilis et generosus: nec aliter esse pōt. Secus si fiat relatio ad creaturas que concipiūt ⁊ cōcipiunt: presertim si rationales sint ⁊ libere: cōceptus eñ peccatoꝝ sūt ignobiles/degeneres ⁊ spurij/seu bastardi. ¶ Cōceptus diuinus interior primus est ⁊ solus ⁊ necessarius. Ceteri sunt temporales: quia nihil ineternū nisi solus deus: cōtra platonem specialiter ⁊ alios philosophos imo ⁊ theologos quosdam: qui vniuersalia etiaȝ realia posuerunt eterna. Quos ⁊ regula fidei ⁊ parrhysień. damnat articulus. Quicquid eñ est/vel est creatura/vel creatrix essentia. Eternū autē nihil est nisi deus vel in deo: in quo certe nihil est quod non sit deus. ¶ Conceptus creaturarū tot modis varis nobilitate quot modis in sua perfectione ⁊ bonitate ⁊ concipiendi maniere distinguitur: ita ꝙ nomen iesu ꝑm humanitatē primū est ⁊ superexaltatum: deinde nomē marie matris sue. Deinde sunt angeloꝝ nomina ꝑm hierarchias ordinata. Lucifer ꝟo ceterorūqȝ nomina ꝑm substantie sue claritatem/nomina sunt dei: sed ab eis per priuationē lucis gratie deformata seu contenebrata vilescūt.

¶ Conceptus quāto sunt intimiores ⁊ intra manentes/tanto sunt ꝑfectiores: ⁊ econtra ceteris paribus ꝙ conceptus extra ꝓdeūtes quemadmodū diuinus cōceptus est prorsus immanēs ⁊ consubstantialis. Ceteri sunt in creaturis per respectū ad deum velut extra ꝓdeuntes: tanꝙ nomina seu voces ⁊ verba dei. Sunt etiā inter se diuersi realiter ⁊ si fuerint intra manētes sunt sepe accidentales. Quicquid sit de potentiis ꝙ essentia rationalis anime germinat suas vires ⁊ potentias ꝯsubstantiales: cuiusmodi sunt intellectus ⁊ volūtas: quas alie accidentia connaturalia quidā tradunt. ¶ Cōceptus primi cōcipientis ad extra non potest totaliter esse equiuocus/nec penitus vniuocꝰ: sed analogus dici potest ꝓpter assimilationem aliquā ad formā entis: quā cōmunicat primus ꝯcipiens/vel ex nihilo/vel ex vtero materie prime/vel ex vtero obedientialis potentie/que latior est in omni re. Conceptus entis tanto nobilior est atqȝ generosior quanto plus habuit de actualitate: ⁊ minus de potentialitate que tribuit materie: secus de possibilitate virtuali que forme tribuit: que quanto est multiplicior tanto est vnitior: ⁊ per pauciora suaȝ consequēs perfectionē. Contra de multiplicitate ex materia consurgente. ¶ Conceptus habiti de deo possunt sub ordine quintuplici notari. Primus essentialiū spectantiū ad esse. Secūdus essentialium spectantiū ad actiones: vt intellectualitas voluntas. Tertius obiectoꝝ: vt intelligibile/volibile. Quartus essentialiū spectantiū ad personas vt intellectus potens per intelligibile adequatū: ⁊ voluntas volibile infinitū. Quintus est ꝯsurgēs ex priori ordine: vt scȝ identitas/equalitas/similitudo. Et quia totū necessariū ꝑcedit possibile esse intelligamus ex istis ꝓducta intelligibilia ⁊ volibilia ad extra: qualia cōtinet ratio deitatis: non sicut subiectū passionem/sed sicut causa effectū sub triplici genere cause: quas in deo semp coincidere necesse est: ꝗ̄ sunt efficiens/formalis nō intrinseca ⁊ rei ꝯstitutiua/sed exemplaris/⁊ finalis causa.

Secūda partitio de conceptibus anime rationalis/vel hois in speciali. D.

Conceptiones in omni creatura reperibiles reperiūtur in homine: qui ꝓpterea dicit̄ omnis creatura vel minor mūdus. Hec sunt cōceptiones intellectualis: scȝ rationis/animalis/vitalis ⁊ pure naturalis. Equiuoca insup virtute ⁊ analoga/libera quoqȝ ⁊ seruilis/moralis deniqȝ ⁊ artificialis. ¶ Cōceptus cognitiui formaliter de quibus solis deinceps erit sermo: cum affectiuis sunt in triplici genere ꝑm tres anime rationalis vires seu potentias principales in vtero suo: que sunt mens superior prima. Ratio vel sensus interior secūda. Et sensus exterior tertia.

¶ Conceptiones in vētriculis anime rationalis solent geminos fructus seu cōceptus afferre. Quoniā aliqui sunt cognitiui vel apprehensiui. Alij ꝟo affectiui. Concipere autē dicitur quasi simul capere: ⁊ intelligere quasi intus legere: ⁊ reperire in memoria quasi iterū parere. ¶ Conceptiones in vtero sensus exterioris sunt i genere quintuplici: ꝑm ꝙ habet vterus iste quinqȝ sinus ꝑncipales: quos dicimus: Visum/auditū/olfactum/gustum/tactū: de quibus nō est hic dicendū per singula: vt si sensus sint eiusdē speciei in omnibꝰ perfectis animalibus. Et ꝗ̄ sunt propria cuiuslibet sensus obiecta cū similibus. ¶ Conceptus exteriores istoꝝ sensuum talē habent primitatē ⁊ coordinationē ad reliquos interiores nobiliores: ꝙ nequeunt absqȝ ipsis gigni. Quoniā omnis nostra cognitio ⁊ disciplina intellectiua fit ex ꝑexistente cognitione sensitiua: ꝑm philosophū qui dat hoc signum. Quia deficiēte nobis vno sensuum a natura/deficit ⁊ notitia propria de sensibilibus illius sensus. ¶ Conceptus exterioris sensus in suis quinqȝ ventriculis sunt initiales: ⁊ quasi substātiales respectu cōceptuū superioꝝ: vnde prodeūt omēs philosophice conceptiones: quas in tria genera diuidimus: naturalem/rationalē/moralem. Quaꝝ sunt multe species a philosophis ordine miro tradite. Ut sub naturali metaphysica de essentijs rerum. Mathematica de numeris ⁊ figuris. Physica de motibꝰ. Sub rationali seu sermotionali grāmatica/logica/rhetorica. Sub morali ethica/economica/politica. Quibus addite sunt cōceptiones artium mechanicarū varie: nec hic numerande. ¶ Conceptus exterioꝝ sensuum nequeūt fieri per reflexionē cōcipientis supra conceptū suum. Non eñ est sensus virtus supra se reflexiua. Sicut oculus non videt se videre: nec auris audit se audire: ⁊ ita de reliquis. Sola eñ virtus intellectiua se supra se perfecta reditione reflectit ⁊ reducit. Quod maxime patet in intellectu primo qui deus est: vbi monas gignit monadē: ⁊ in se suum reflectit amorē: que reductio perfecta est: nec aliter esse pōt ne sit ociosa.

¶ Conceptꝰ exterioꝝ sensuū sicut sunt simplices absqȝ cōpositione enūciatiua. Ita nulla est in eis falsitas qualis in cōceptibus cōplexis ⁊ iudicialibus inuenitur. Et ita visus aspiciens baculū in

aqua non fallit/ sed phantasia vel ratio si iudicet ipsum fractū. ¶ Cōceptio in matrice quinqꝫ sensuum semꝑ est naturaliter pulchra: quia modū habet specē ꝛ ordinem/ prout alie res oēs que non ꝑducuntur absqꝫ numero/ pondere ꝛ mensura: et hec dicit veritas vel nobilitas naturalis indelibilis re stante. Secus de veritate complexa signi significantis ad placitū per operationē intellectus ¶ Conceptiones sensuum exterioꝝ dant occasionē frequenter sensui interiori ꝛ rationi vel mēti iudicanti ꝙ errent in suis cōceptibus vt falsi/ deformes/ monstruosi ꝛ ignobiles: falsitate scꝫ signi/ et deformitate vitij: ꝛ hoc pro statu nature posterius destitute: nō primitus institute/ quō homo non fuisset deceptus: nec vigilans/ nec somniās: domino ꝑuidente ꝛ intellectu regulante respectu omniuꝫ potentiarū in tota generatione cōceptuū. ¶ Conceptus exterioꝝ sensuum sunt simplices ꝛ experimētales geniti naturali necessitate ab obiectis suis ꝓprijs vel cōmunibus actualiter manētibus ꝑ species suas impressas: etiā dum obiecta pereunt vel subtrahūtur. Exempla sunt plurima de sono ꝛ de visibilibus radiosis. ¶ Cōceptiones exteriorū sensuum iudicātur false/ turpes ꝛ distorte ex tribus ꝑncipaliter: quoꝝ primū est indispositio organi/ vel ventriculi quo fit cōceptio. Alterū est indispositio medij ꝑ quod species obiectorū transeunt ad sensus. Tertiū est distantia obiectoꝝ per ꝓpinquū vel remotū improportionata.

Tertia partitio de cōceptibus interioꝝ sensuum.

3 Conceptiōes plures ꝛ nobiliores fiunt in secundo anie rationalis vtero interiori organico: sicut traditiones q̄s recipit a sensationib⁹ tanq̄ semina sunt spiritualiores/ ꝛ potentia concipiens illic amplioris virtutis est. Utrum ꝟo sola rationalis anima sit subiectum inhesionis omniū conceptuū suorū/ vel totū compositū ex organo ꝛ anima: problema videt ꝑut de subiecto materialiū accidentium. Dicunt aliqui ꝙ solā materiā informant: q̄uis totum compositū denominent. Sic visio que causatur ab anima rōnali vtiqꝫ indiuisibili/ inheret sibi soli/ q̄uis totum oculū vel hominē videre denominet. ¶ Cōceptiones interiores ꝛ organice q̄uis fiant originaliter ꝛ radicaliter a corde/ tamē perficiūtur in cerebro velut in triplici ventre: s̄m tres capitis particulas aut cellulas. Quarū anterior que maior est continet vim sensus cōmunis cum imaginatiua. Secunda ꝟo que mediocris est/ continet formatiuā/ seu cogitatiuā cum estimatiua. Tertia ꝟo posterior ꝛ minor continet retentiuā cum memoratiua. Dicunt alijs nominib⁹/ sinciput/ occiput/ interciput/ seu mediū in capite. ¶ Conceptiones sensus cōmunis sunt tot simul quot fiunt ꝑ sensus exteriores singulos: etiā in animalibus perfectis. Ex quibus conceptionibus alie ꝛ alie pullulant imagines ꝛ forme per associatiōes ꝛ combinationes varias factas tam in sensu cōmuni q̄ in phantastica ꝛ estimatiua virtute. Quod ingeniatū est a natura propter ꝑceptionē necessarioꝝ ad vitam/ dum non habent animalia perfecta alimentū coniunctum: sicut plante vel animalia solū tactum habentia: sicut patet in conchis ꝛ ostreis. ¶ Conceptiones virtutis formatiue cū estimatiua ꝓcellunt in multiplicatione conceptuū: etiā in brutis super virtutē sensus communis: quia multiplicius separare ꝛ coniungere possunt imagines cū intentionibus: ꝛ vtrasqꝫ ad inuicem ꝑ vim estimatiuā que ex sensatis elicit insensata: vt ouis ex figura lupi elicit inimicitiam. Nisi dicamus hoc pure naturaliter fieri: quēadmoduꝫ ab igne fugit aqua in lignis viridibus: ꝛ exteriores sensus qui simplices sunt/ horrent cōtraria per nature sensus vel naturalē instinctum. ¶ Conceptiōes in hoc vētriculo medie cellule cerebri possunt conturbari in brutis: ꝛ plus in hominib⁹ ex cōturbatione prioris cellule: qua priori non impedita potest nihilominus ista secūda multipliciter cōturbari vt nō concipiat vel eliciat nisi monstruosos partus: maxime dū accipit rerum similitudines pro reb⁹ veris ad extra vt facit somnians. Potest insuꝑ ventriculus tertie cellule cōcludi/ ne pariat memorando existentib⁹ primis sanis. ¶ Cōceptiones in vtero phantasie brutorū animaliū et R irrationaliū variantur per diuersas industrias ex variatiōe cōplexionū harmonicarū adeo/ ꝙ ꝑueniunt ad rationis industrias quodāmodo percipiendas: iuxta regulā Dionysij: ꝙ suprema inferioruꝫ iungūtur infimis superioꝝ. ¶ Conceptus irrationalium nō sunt nobiles vel ignobiles formaliter: quia nō habēt vt homines coniunctā rationē per quā regulari possint aut debeant: sed impetū motionis obiectalis insequūtur/ ꝛ pulchri sunt: vt ira in cane: ꝛ in vulpibus astutia. ¶ Conceptiones in secūdo rationalis aīe ventriculo plus per auditū discipline ꝛ nobili⁹ multiplicātur q̄ per alios sensus: q̄uis visus in se sit nobilior q̄ auditus. ¶ Cōceptiones vltime ꝛ posterioris cellule cerebri que memoratiua dicitur sumūtur cum circūstantia ꝑteriti. Et illic species quasi sopite dicūtur nisi fuerint excitate per vias ingeniatas a natura vnde phantasmata fluunt ꝛ refluūt de cellulis anterioribus ꝛ medijs in postremā ꝛ econtra. ¶ Conceptus formari possunt ab anima rōnali mediante spiritu anīali: qui est proximū anime instrumentū in cellulis cerebri: ꝛ hoc reb⁹ ad extra nō ita sensatis: sicut concipitur mons aureus ꝛ colores medij in nubibus ꝛ iride: immo ꝛ quidditates substantiarū per discursum ꝛ resolutionē sic formant in vētre rationis: q̄ pro statu vie nō intuitiue cernūtur. Alioquin intellectus cognosceret panē nō esse in hostia consecrata. ¶ Cōceptus possunt gigni ab anima rōnali in cellulis cerebri: qui ꝓpter cōiunctionem rōnis ꝛ imperiū eius dicerent liberi nō intrinsece/ sed denominatiue: quorū aliqui sunt nobiles ꝛ actus imperati virtutum. Alij ignobiles vitiorum. ¶ Conceptiones naturales seu sermocinales de qualibet scientia possunt formari in cellulis cerebri per verba exteriora ad placitum significantia cum nutibus ꝛ signis: quemadmodum videmus in pluribus qui garriunt de diuersis scien-

rijs: de q̄b⁹ intelligunt ꝓp̄ie nihil plus ꝙ ceci de
coloribus: quales dicebat Apuleius philosopha
ri solis auribus. Et de quibus accipi potest dictū
christi sumptū a ꝓphetis: ꝙ audientes nō intelli-
gunt. Tales philosophus vocat incōtinentes tē-
pore passionis qui loquunt̄ empediocleas. i. sen-
tentias graues quas mēte non sentiūt prout ebrij
& pueri ex sola phantasia multa dicūt: & alij multi
qui carent iudicio rationis.

Quarta partitio de concei- ptu entis in speciali.

A Conceptus entis simplex primus est inter
omnes cōceptus / tā in deo ꝙ in creaturis.
In deo quidē dum patet cōmunicat esse
suum & essentiā: que idem est filio. Et ipse cū filio
cōmunicat spiritui sancto. In creaturis aūt cōmu
nicatur prius esse: que cōmunicatio est quoddā cō
cipere: hic quidē clarius / hic autem obscurius.
¶ Conceptus simplex entis est primū principiū
incomplexū apud vtentes ratione vel intellectu.
Nec aliquid vere & syncere concipit̄ / nisi resolutio
fiat ad hoc esse. ¶ Conceptus simplex entis synce
rus & elicitus non habet̄ in via naturaliter & de cō
muni lege: nisi per multas abnegationes & resolu
tiones factas ab intellectu qui fundat se in hoc lu
mine diuino signato sup̄ eum: quo omē imperfectū
necessario reducit̄ ad perfectū: sicut potentia ad
actum / & priuatio ad habitū. ¶ Concept⁹ simplex
entis recipit̄ multipliciter in se & in passionib⁹ suis
primis: que sunt / vnū / verum / bonū / pulchrum: ne
dum intellectualib⁹ / rationalib⁹ et cognitiuis: sed
suo modo generaliter in oībus creaturis. ¶ Con
ceptus simplex entis in viatoribus hoībus recipi
potest & gigni tot modis quot modis in ceteris q̄-
buslibet creaturis vnde concipi potest ens primo
naturaliter: sicut amor & bonitas. Secūdo / poten
tialiter: vt memoria meminit sui s̄m Augu. Tertio
habitualiter: sicut per habitum acquisitū vel infu
sum. Quarto / obiectaliter p̄ species ꝓprias sensi
bilium. Quinto obiectaliter p̄ species alienas com
ponendo / diuidendo / ratiocinando / abstrahendo.
Sexto specialiter in hoīe per nomina ad placitū
significantia. Tandē intuitiue in patria. ¶ Con-
ceptus simplex entis genitus per intellectū viato-
ris in vtero pure intelligentie si diu persistere pos-
set sine cōmixtione vel luoluto sollicitudinū / phā
tasmatū & concupiscentiarū: ille merito syncera ve
ritas diceretur: & agalma pulcherrimū & preciose
margarite claritas fulgens in mēte. Et talem ap
pellabat Aug⁹ pro statu vie syncerā veritatem: que
mox instar choruscationis vt illuxerit resorbetur
& inuoluitur nubeculis phantasmatū / si non stabi
liatur mens. ¶ Conceptus simplex entis accipit̄
hic in via de cōmuni lege nō intuitiue / sed septem
alijs modis in genere. s. per experientiā & resolutio
nem seu depurationē quinq̄ modis: & duobus per
impositionē & autoritatem seu fidem alterius semi
nantis. ¶ Conceptus simplex entis acceptus per
experientiā est aliquādo pure vagus & confusus /
vt hoc ens; quia q̄ dicit hoc ens / dicit ens; immo &
qui dicit nō ens / dicit̄ ens: et ita de similib⁹ entis
acceptionib⁹ cū imperfectione: vt ens in poten-
tia / ens analogum s̄m quid: & contingēs creatū &
dependens. ¶ Conceptus simplex entis accept⁹
per abstractionē & resolutionem purior est & deter
minatior ꝙ precedens. Et habet quattuor gradus
Unus est dū accipitur ens cōmuniter & analogice
ad ens creatum & increatum. Secūdus est ad ens
increatū & substantiā creatam. Tertius est ad ens
creatum carens imperfectione qualicūq̄. Quar-
tus est ad ens simplex vnum & perfectū quo nihil
maius seu melius cogitari potest: verū est ꝙ p̄sup
posita fide possunt haberi cōceptus altiores etiā
per intelligentiā de beatissima trinitate: & per affe
ctionem anagogice sublimatam de torrente volu- D
ptatis fontis vite. ¶ Cōceptus simplex entis ha
bitus per impositionē: vt apud philosophos: vel
per fidem: vt apud christianos significat et repre-
sentat aliquid quicquid illud sit quo melius cogi-
tari non potest: & hec est cognitio q̄d nominis seu
quid nomen significat: cū qua stat ignorantia vel
dubietas si res significata sit aut quid sit. Sed ne-
quaq̄ dum habetur cōceptus rei per intelligenti-
am necdū intuitiue sed abstractiue modis dictis.
¶ Conceptus simplex entis iste quo maius cogi
tari non potest dicit̄ pelagus quoddā essentiale
infinitū s̄m Damascenū: quod necessario est esse
suum & solum necesse esse per essentiā & vnum & ve
rum & pulchrum & bonum. Cetera autē omnia per
participationē & quandā imitationis analogiam.
Et sunt hec ita certa de deo apud illos qui conci-
piunt resolutiue purū esse ꝙ dubitare non possunt
quia sunt per se nota intellectis terminis talium.
Nihilominus teneat̄ regula Dionysij ad gaium:
ꝙ si quis videns deū intellexit quod vidit non ip-
sum contēplatus est: sed aliquid eorum ab ipso ex
istentium & cognitorū: hoc verum est de cōmuni:
quia non videtur intuitiue hic & nunc. ¶ Conce-
ptus simplex entis nullo modo potest esse ver⁹ bo
nus et pulcher nisi characterizatus seu sigillatus
& formatus: et quodāmodo viuificatus sit ab ente
primo simpliciter quo maius excogitari nō potest
cuius nomen est viuificū / sanctū & benedictum in se-
cula. ¶ Concurrunt autē in iesu duo nomina pri-
ma & suprema. Unū increatum: quod est ipsū esse
purum dei sibi soli cōprehensibile. Aliud creatum
quod est humana natura: que sicut est ꝑfectissima
creaturarum: sic est nomen exaltatū & magnifica-
tum super omne aliud nomen. ¶ Sortitur autem
deus plura nomina per negationē intellectus pro
ut in opusculo de modis significandi habet dici:
Deus s̄m Bonauenturā in breuiloquio dicit̄ lux:
vt est ratio cognoscendi oīa / dicit̄ speculum: vt est
ratio cognoscēdi visa & approbata. Dicit̄ exēplar
vt est ratio cognoscēdi predisposita. Dicitur liber
vite / vt est ratio cognoscēdi p̄destinata & approba
ta. Est igit̄ liber vite respectu rerū redeuntiū. Exē-
plar vt existentiū. Speculū vt euntiū. Lux respe-
ctu oīm. Et ad exemplar spectat idea / verbū / ars &
ratio. Idea s̄m actum p̄uidendi: verbū s̄m actum
ꝓponendi; ars s̄m actū ꝓsequendi: ratio s̄m actū

perficiendi: qꝛ superaddit ratione͂ finis vel inten-
tione͂. Cognoscat insup ꝯtingētia infallibiliter: mu
tabilia immutabiliter: futura ꝑsentialiter: tēpora-
lia eternaliter: qꝛ per seipsum essentialiter.

Quinta particio de conceptibus complexis.

N Conceptus cōplexi quos ꝺrōnes dicim⁹
capiunt euidentiā ⁊ quasi vitā immorta-
lem ⁊ eternā per viuificatione͂ entis primi
simplicis: ꝑm triplex genus cause/efficiētis/forma
lis/vel exēplantis/⁊ finalis. Recipien͂. vt ab effica-
ente vnitatē modū ⁊ mensurā. Recipien͂. vt ab ex-
emplante seu formante speciē/numerū ⁊ veritatē.
Recipien͂. vt a finiente ordinē pondus⁊ bonitatē.
Ex quib⁹ omnibus necessario ꝯsurgit pulchritudo
de qua laudatur pulcherrima mulierū in canticis
canticoꝝ. ¶ Conceptus cōplexi quos dicimus ra
tionis dicūtur per se noti/ dum ꝯceptus simplices
ex quibus cōponunt͂ apprehensi reddunt ꝓrinus
complexione͂ euidente͂ in lumine rationis intelle-
ctiue: vt de quolibet esse vel non esse: cum non cōtin
git intellectis terminis dissentire. Tales vtiqꝫ sūt
cōmunes animi ꝯceptiones ⁊ hebdomades/ ⁊ pri
me impressiones ⁊ prima principia. ¶ Cōceptus
complexi dicunt͂ euidentes qui recipiunt͂ ab intel
lectu non solū superiori per lumē intelligentie/sed
etiā ab inferiori per certitudinē sensualis experi-
entie: vt ꝙ ignis est calidus/ ⁊ ꝙ absinthiū est ama
rum. ¶ Conceptus cōplexi omnes medij dicūtur
qui nō recipiunt euidentiā nisi per reductione͂ seu
resolutione͂ ad conceptus experimentales primos
vel secūdos: que dicunt͂ conclusiones: sicut habe
tur in prima philosophia/⁊ in prudentia ⁊ arte/ et
in omni scientia. Et hoc nō intelligit͂ de cognitio
ne dei que nullatenus est discursiua aut compositi
ua: nec de angelica cognitione q̄ a multis simili-
ter ponit͂ non discursiua/saltē in plurib⁹ non opor
tet. Secus in nobis hic in via. ¶ Conceptus cō-
plexi sicut ⁊ incomplexi reperiūtur in hoībus pro
statu nature destitute frequenter abortiui vel tur-
pes et spurij ꝓpter indispositione͂ matricis anime
rationalis ex mala dispositiōe corporis vel praua
cōsuetudine/vel aliunde multis modis. Prosunt
autē ad fecunditatē ⁊ decorem ingeniū clarum ex-
ercitiū electum: ⁊ ocium sanctū seu deuotum ⁊ so
brium. ¶ Conceptus cōplexi tanto sunt deformi-
ores/ignobiliores ⁊ vituperabiliores: quāto pro-
pinquiores sunt primis cōceptibus euidētib⁹: qui
per experientiā superiorē vel inferiorē accipiunt͂:
dum degenerant ab eis nec imitant͂ eos assimulati
one ꝑfecta: quemadmodū culpabilior est errās in
iannis ⁊ meridie ꝙ de nocte: ⁊ turpior iudicat͂ si-
mia que deficit ab hoīs figura quā videtur imita
ri. ¶ Conceptus cōplexi in vtero mentis geniti ꝑ
semina primoꝝ principioꝝ complexoꝝ vel incom
plexorum/sunt nobiliores ⁊ generosiores: ceteris
paribus ꝙ geniti per semen experiētie sensualis.
Propterea scientie morales q̄ respiciunt particu-
lariores actus hominū super cēteres minus habēt
certitudinis. Similiter ⁊ scientie nō abstrahētes
a motu ⁊ a materia: sꝫ mathematice ꝓpter abstra
ctione͂ hmōi sunt i primo certitudinis gradu quo
ad nos ⁊ ꝓ isto statu. ¶ Cōceptus cōplexi possunt
in vtero mētis vel rationis gigni pulchri/nobiles
⁊ certi per semē experientie sensualis: sed nō absqꝫ
semine cōaliante seu fouente primi luminis intel-
lectualis: in quo vidētur prima principia practica
moralium: vt ꝙ nemini est iniuria facienda: vnde
potest elici scientia pure speculatiua de virtutibus
per deductione͂ rationis logica mediante: que ad
hoc inuēta est ne parologizādo falleremur. ¶ Cō
ceptus cōplexi variant͂ in nobilitate ⁊ ignobilita-
tate moraliter ꝑ varios gradus quales solent assi-
gnari in certitudine veritatū sub numero quintu
plici ꝑm accessum vel recessum a primis ꝑncipijs
moralib⁹ per se notis. In primo gradu sunt prima
principia. In secūdo ꝯclusiones euidenter conse-
quentes. In tertio sunt ꝓpositiones ⁊ articuli ex
autoritate diuina suscepti. In quarto ꝯclusiones
inde certitudinaliter deducte. In quinto sunt con
clusiones ꝓbabiles/⁊ de fidei pietate. ¶ Cōcept⁹
complexi de diuinis ⁊ spiritualib⁹ sunt ex se ⁊ via
nature generosiores ⁊ robustiores ꝙ de creaturis
si capacitas vteri rationalis ⁊ intellectualis ad eoꝝ
susceptione͂ ⁊ nutritionem haberet harmonicā et
expeditā dispositione͂: quia que sunt prima in natu-
ra/sunt in se certissima. ¶ Conceptus cōplexi for-
mant͂ in vtero rōnalis anime nobilius ⁊ generosi-
us ꝑ semen fidei simplicis ⁊ incorrupte/ꝙ per semē
solū philosophie triplicis/naturalis/rationalis ⁊
moralis: ꝙuis hoc semen adiuuet͂ vehementer si
receptū fuerit congruēter. ¶ Conceptus cōplexi
solent gigni satis cōformiter in secūdo ventriculo
vel sinu matricis anime rationalis: quoꝝ vnus di
cit͂ cognoscitiu⁹ recipiens semē entis. Alius dicit͂
affectiuus recipiēs semē bonitatis. De quoꝝ quo
libet erit sequens sermo.

Sexta partitio de cōceptibus intelligētie i vtero/nō vtēris organo corpali.

Conceptus in vtero rationalis ale in ven O
triculo intelligētie nō vtēris organo cor
poris ꝓximi sunt cōceptionib⁹ angelicis
sicut suprema inferioꝝ iungunt͂ infimis superioꝝ:
non quin intellectus immediate formet͂ a deo: nō
ab alia intelligentia ꝑm errorē aliquoꝝ: ⁊ hoc quo
ad tria: que sunt natura/gratia ⁊ gloria. ¶ Conce
ptiones alique dicunt͂ immediate fieri in vtero in
telligentie humane: nō quin requirat͂ obiecti ꝑsen
tatio: luminis spiritalis irradiatio/⁊ species intel
ligibilis: que mediat inter potentiā ⁊ obiectum: si
cut in visione corporali mediat species coloris in-
ter colorem ⁊ visum: nec minus dicit͂ color imme-
diate videri: quia nihil mediat inter potentiā visi-
uam ⁊ actum sue visionis: quod si ꝯtingeret/visio
mediata diceretur aut reflexa. Sic in proposito.
¶ Cōceptiones intelligētie qualiscūqꝫ preter pri-
mā que deus est/sunt accidētia vel actus ab intel-
ligentia distincti: quia ꝑm articulū parrhysien͂. nul
la intelligentia creata est sua intellectio. Unde pa
tet ꝙ intellectus possibilis ponend⁹ est in angelis:

qui idem est essentialiter cū agēte/ sed diversi sunt
respectus. Itaqȝ sic angelus malus esset sua beati
tudo: quod esse nō possit. Conceptiones intellect⁹
humani nō fiunt ab intellectu agente in intellectū
possibilē tanq̄ intellectus agens fiat cognitio pos
sibilis intellectus: quatinus sint idem intellectus
realiter: que ſm ecclesie determinationē est ꝓpria
hominis forma: agens ꝯceptiones suas in seipso
essentialiter ab eo distinctus. Conceptiones intel
ligētie humane nō fiunt hic naturaliter in via/ nisi
coniuncto vel previo phantasmate. Secus de mi
raculo vel privata lege: vt in Paulo ⁊ in moyse/ ⁊
in virgine benedicta. Alioquin raptus ⁊ ꝓphetie
tam in vigilia q̄ in somno possent accidere natu
raliter: vt Avicenna mentitus est/ in favorē secte
machometi epilentici: ⁊ contra dictū sancti Petri
ꝙ volūtate humana nō est allata ꝓpheria. ¶ Cō
ceptiones intelligentie humane non fiunt per im
pressionē idearum separatarū que non sunt deus
vt plato dicit posuisse. Nec per solam inspectio
nem phantasmatū: vt Aristoteles dixit: nec per in
fluxum solū intelligentie vel separatarū intelligen
tiarū: vt Avicenna posuit: nec per actualem inclu
sionem rerū intelligibilium in anima: vt alij fabu
lati sunt. Sed conflatur ex olbus verus catholi
corū modus: ꝙ anima in sui prima creatione est si
cut tabula rasa: ⁊ ꝙ capit scientiā suam a sensibus
⁊ a phantasmatibus per abstractionē ab hic ⁊ nūc
⁊ a materia: ⁊ proinde scientia est de necessarijs et
eternis ⁊ impossibilibus aliter se habere: quia nō
accipit intellectus res vt in actu/ sed vt in aptitudi
ne: que aptitudo necessaria est: non quidē in se/ vt
sonat positio Aristotelis/ sed in deo: quia nihil est
eternū nisi deus/ vel in deo. Et in hoc concederet
positio Platonis ſm interpretationē Augustini:
ꝙ deus est eterna causa rerum omniū in essendo:
supple aptitudinaliter: ⁊ ratio eterna cognoscēdi:
supple exēplaris vel idealis/ ⁊ eternus ordo viven
di tanq̄ causa finalis. ¶ Conceptiones humane
intelligentie poterant pro statu nature institute fi
eri de insensibilibus per abstractionem a motu ⁊ a
materia ⁊ a suis appendicijs. Et in illis conceptio
nibus potuisset homo synceriter perstitisse. Hinc
Augustinus: Que causa cur primā lucē acie fixa
videre non possis/ nisi vtiqȝ infirmitas? Et quis eā
ibi fixit/ nisi vtiqȝ iniquitas? ¶ Cōceptiones intel
ligentie pro statu nature institute videnť potuisse
fieri/ nedum per aspectionē vel inspectionē phan
tasmatū/ vt hic in via: sed per irradiationē a supe
rioribus intelligentijs: ⁊ fortassis a sensibilib⁹ cre
aturis aliter q̄ per sensum: vt per itelligentiā que
virtualiter ⁊ eminenter continet vires sensitivas.
¶ Conceptiones anime separate videntur aliter
fieri posse frequēter q̄ per miraculū/ per susceptio
nem specierū/ tam ab intelligentijs/ q̄ a sensibili
bus ꝑ naturalē sui luminis irradiationē: licet im
perfectius multo q̄ in angelis/ aut in statu innocē
tie. ¶ Conceptiones humane intelligentie hic in
via/ de primo ente triplices esse possunt. Quedam
faciales ⁊ intuitive: sicut in paulo/ moyse ⁊ maria:
licet in raptu quodā. Quedā speculares ⁊ syncere
sine phantasmatū involutro: licet transitorie ⁊ ra
ro. Quedā coniuncte phantasmati ⁊ continuo.
¶ Conceptiones humane intelligētie speculares
⁊ syncere vidētur potuisse fieri per reflexionem in
telligentie sup actus visionis intuitive/ qualis fuit
in Paulo: immo qualis est in beatis. Est autē vi
sio seu cognitio intuitiva in experientia obiecti pre
sentis in se vel in sua specie ꝓpria/ vel in superemi
nenti representatione/ qualē deus habet. ¶ Con
ceptiones humane intelligentie sunt omēs vel in
tuitive vel abstractive: videant qui tale aliquid po
nere voluerūt: forte ꝙ sunt alie ⁊ alie cōceptiones
obiecto ꝑsente ⁊ absente.

Septima partitio de cōceptionibus volūtatis in speciali.

Conceptiones in vtero vel matrice ratio P
nalis anime tot modis possunt multipli
cari quo ad potentiam appetitivā/ quot
modis variant quo ad apprehensivā seu cogniti
vam. ¶ Conceptiones appetitive nobiliores ⁊ li
beriores sunt in suo genere: ceteris paribus/ q̄ co
gnitive/ nisi degenerēt in vitium: sicut dicit de pec
catore ꝙ concepit dolorem ⁊ peperit iniquitatem:
que duo pertinent ad affectivā. ¶ Conceptiones
affective nequeunt fieri sine previa cognitione sē
parata vel ꝯiuncta. Separata deus est: coniuncta
ꝓo ratio. Concursus autē dei generalis nō impe
dit libertatem/ immo causat/ fortificat ⁊ actuat: q̄
nis nō necessiter: quia tolleret primū motū suum.
¶ Conceptiones affective possunt gigni ⁊ conti
nuari: facta ꝑsentatione obiecti diligibilis/ per co
gnitivam: q̄vis indistincte etiā vel confuse. Obie
ctalis autē presentatio sive agat in voluntatē ⁊ cū
voluntate/ ad ꝓductionē volitionis ⁊ nolitionis:
sive non vt aliqui volunt/ ꝙ corpus nō agit in spi
ritum. Nihilominus nulla consurgit inde necessi
tas illibertans voluntatē. ¶ Conceptiones affe
ctive consequētes ad conceptū primi entis serenū
⁊ purum/ sunt nobiliores syncere ⁊ delectabiles su
pra humanū sensum. Unde beati ꝑdicantur mun
do corde ⁊ qui gustant de duodecim fructibus li
gni vitē. ¶ Conceptiones affective/ tanto nobili
ores sunt ⁊ iocundiores quāto se magis imprimūt
⁊ cōiungunt primo enti: vice contraria ad conce
ptiones affectivas de sensibilibus que sunt impu
riores fetidioresqȝ/ quo sunt intimiores/ cōiunctio
resqȝ: vt tactus et gustus: propterea iocundissima
sunt ⁊ castissima divini amoris cantica que summ
resonant amplexum/ osculū ⁊ gustum/ sed non infe
ctis corde. ¶ Conceptiones affective nobilitatē
⁊ libertatē suscipiunt ab intrinseca rationalis ani
me libertate: que est liberū arbitrium: id est liberū
de ratione iudicium cōsistens ex tribus: que sunt/
facultas/ ratio ⁊ volūtas. Unde patet ꝙ actus vo
luntatis duplicē contingentiā sortiuntur: dū effe
ctus naturaliter ꝓdeuntes habeant nisi tm̄ vnam
respectu prime cause. ¶ Conceptiones affective
rationales adeo sūt libere ex vi sue originis/ ꝙ ser
vili necessitate nequeūt ab anima ꝓcedere: q̄vis
alique necessario formētur vt prime cōplacentie:

consequētes primas apprehensiones que nō habent laudē ꝛ vituperium sicut nec formalē arbitrij libertatem. ¶ Conceptiones affectiue rationales ꝛ intellectuales vt rationales sūt ꝛ intellectuales differūt in nobilitate ꝛ libertate a brutalibus que seruiles sunt impetus ꝯsequentes obiectales. Nō sic ille ꝓcedunt/sed a libertate voluntatis: nō qualiscunqꝫ sed arbitrij libertate: que potest agere ꝛ nō agere: aut in suspenso se tenere post presentationē obiecti: ꝙuis hec conditio non sit de libertate voluntatis simpliciter/sed ex imperfectione cōsurgit in actibus suis: qui possunt esse ꝛ non esse: propterea libertas arbitrij non ponitur in deo ad intra/sed bene ad extra. Fit autē suspensio vel negatiue nihil volendo/vel positiue se ad alia diuertendo: vel ſm aliquos per actum experimentalē medium inter velle ꝛ nolle. ¶ Conceptiones affectiue duos habent sinus vel ventriculos in vtero rationalis anime: qui nominantꝰ a philosophis ꝛ theologis concupiscibilis ꝛ irascibilis: vnde gignuntur et prodeunt omnes anime passiones: circa quas sunt virtutes sub temperantia ꝛ fortitudine constitute: vt per prudentie directionē fiant conformes recte rationi: que regula est agibiliū humanorū.

¶ Conceptiones affectiue possunt circa rē eandē diuersificari: ꝛ circa diuersas vniri virtute rationalis anime: sicut in cognitiua sic ꝛ in affectiua: nec in istis est mendaciū. Determinatio autē voluntatis ad primū velle non fit nisi a seipsa per formale illud velle: sicut determinatio diuine voluntatis ad extra respicit determinationē in affectu: propterea si futurus sit effectus dicitꝰ determinate ꝙ erit/sed non de possibili quin semp ante positionē fieri nō possit. ¶ Conceptiones affectiue vehementiores sunt ꝛ efficaciores ceteris paribꝰ ꝙ cognitiue: immo sine eis languidi sunt conceptus cognitiui velut inertes ꝛ mortui. Et ideo nobiliores dici debēt sicut ꝛ voluntas in hominis regno principalꝰ: propterea lex ꝛ prophete dependent ex dilectione seu charitate de corde puro/ꝛ conscientia bona ꝛ fide non ficta.

Octaua ꝛ vltima partitio

appropriata conceptibus mentis ſm cognitionē practicam.

Q Conceptus hominis vt homo est/ dicitꝰ proprie de conceptu mētali cognitiuo: licet ad effectū extendatur. ¶ Conceptus cognitiuus simplex est actus entis: ꝛ verbum eius naturaliter representans obiectū: et nomine eius declarans obiectū ipsum. Sic inuestigauit Augustinus/per verbū seu conceptū intelligentie nostre verbū in diuina trinitate: hoc verbum nō est alicuius idiomatis: sed simile apud omnes: nec in ipso cadit equiuocatio qualiscūqꝫ. ¶ Conceptus interiores in vtero mentis naturaliter significantes nō suffecissent pro statu nature destitute ad consecutionem sententiarū philosophicalū si non fuissent inuenta nomina ad placitū significātia: vnde grāmatica/logica/rhetorica sumpserūt initium ꝓcessus inde distinctio de intentionibus primis ꝛ secūdis in anima. Dicitur enī conceptus esse intentiones: quasi intus tentiones. Intentio secūda dicitur que representat cōceptus: vt genus ꝛ species ꝛ nomina conceptuū. ¶ Conceptus mētales ab exordio habiti sunt: nō per solā obiectoꝝ apphensionez naturalē/sed etiā supernaturalē infusionē: ex quibus potuerūt formari varij ꝯceptus complexi interius/ꝛ hinc exterius nomina ad placitū significantia instituti ꝓpter ciuilem inter homines cōmunicationē in amorem fundataꝫ. ¶ Conceptus vocalium nominū sunt naturales: nec representāt ad placitum/nisi per discursum ꝙuis imperceptibilem: quia dū percipitur vox extra meminit intellectus ad quid significandū fuerit imposita: de quo conceptū notum formauit. Cōfirmat hoc verbū textus genesis de adam qui vocauit res adductas nominibus suis. ¶ Conceptus metaphysicales precesserūt via naturalis cognitionis vel acquisitionis cōceptus grāmaticales vel logicales: licet econuerso sit via discipline seu cōmunis deductionis. Est autē processus naturalis adquisitionis in primis inuentoribus: quia primo per sensus acceperūt accidentia cū subiectis secum inuolutis: secundo abstraxerūt quidditates rerū ab hic ꝛ nunc ꝛ denudauerūt ab accidentibus substantias. Tertio imposuerūt apud semetipsos verba mentalia: que quidditates hmōi representarēt. Et ita fuit in eis logica quedā mentalis priusꝙ vocalis aut scripta: immo ꝛ grāmatica prius ita composita est: ꝙ minus aspicit res ꝙ logica: quia fundat se ꝛ suos modos significandi in cōceptibus qui sunt prime intentiones vel secūde: consequenter ars imitata est naturā in vocibus ꝛ scripturis: immo ꝛ in nutibus ꝛ signis sensibilibus ad placitum institutis.

¶ Concipiens aliter rem ꝙ sit/non ꝓpter hoc decipitur cū intellectus sit virtus abstractiua potēs vnita diuisim concipere/ꝛ diuisa coniunctim materialia quoqꝫ inmaterialiter ꝛ singularia vniuersaliter. ¶ Concipiens ꝙ res sit aliter ꝙ sit: decipitꝰ dum abstrahit/ diuidit aut componit sua fictione sine correspondentia in re. Sup qua deceptione recursus habendus est ad primā philosophiā que metaphysica nominatꝰ. ¶ Concipiens rem penitus eandē diuersis conceptibus/nō synonimis/fallitur si non fundetur hmōi distinctio super distinctione personali relatiua: qualis est in diuinis/et non altera in creaturis: que cognoscitꝰ ex hoc velut a posteriori/ꝙ deus potest hmōi res seperare/ꝛ separatus ꝯseruare: vt duos homines/aut duas qualitates: aut generaliter omne accidens a subiecto. Et ita non oportet ponere in relationibus ꝛ respectibꝰ distinctiones essentiales a suis fundamentis: sicut nec vniuersalia realia distincta a singularibus: sed sufficit ꝙ per negociationē intellectus tales relationes respectus ꝛ vniuersalitates cōsurgant ex rebus intrinsecis/ ne ponatur pluralitas sine necessitate: aut processus in infinitū: aut diuine potentie derogetur. Denigꝫ sic diceretꝰ nec ꝙ puncta indiuisibilia/ nec instantia sunt in corpore vel tēpore preter omnē operationē intellectus.

¶ Concipiens distinctionē in diuinis vel in cre- re

sturis minorē ex parte rei ꝙ sit distinctio persona
rū diuinarum fallitur siue dicaꝛ distinctio forma
lis siue relatiua siue modalis/nisi tantūmodo rati
onis:que distinctio q̄liter fiat ꝛ significetur ex mo
dis supponendi ꝛ cōnotandi in conceptib⁹ vel ter
minis sciri debet a logico vel grāmatico:quia a me
taphysico trahunt scientiā/ quia nomē bene ꝛ pro
prie nequit imponi rebus/essentijs earū incogni-
tis. Qua sup re latior erit sermo ī opusculo de mo
dis significandi. ¶ Cōceptiones distinctionis se-
ptuplicis quā aliqui se trahere dicunt ex Scotistis
referri possūt ad tres dūtaxat modos iuxta Ocka
mistas:quoꝝ vnus solus reperitur in diuinis/que
est relationis realis. Alius solū reperiꝛ in creatu-
ris/que est essentialis diuersitatis. Tertius est mo
dus distinctionis rationis quā fabricat intellect⁹
tam circa deum ꝙ circa creaturas modis innume
ris. Nominanꝛ hi septē modi/primus rationis/se
cūdus ex parte rei/tertius formalis/quartus rea-
lis/ quintus essentialis/ sextus se totis subiectiue/
septimus se totis obiectiue. ¶ Cōceptus diuerso-
rum modoꝝ dicendi per se ꝛ per accidens/ꝛ per se
primo ꝛ per se secūdo/ꝛ per se de ꝑm ꝙ ipsum.i.cō
uertibiliter fundaꝛ super distinctione rerū essenti
aliter distinctarum in creaturis: ꝛ relatiue in diui-
nis:vt ista nō est per se primo cōuertibiliter:essen
tia est pater generās:sic enī omne quod esset essen
tia esset pater. Et inde cōsurgit ꝙ hec essentia nō
potest esse mediū in syllogismo expositorio in di-
uinis:quia nō resoluiꝛ ad dici de omni.i.per se pri
mo ꝯuertibiliter:quod oportet in medio syllogis
mi expositorij ꝛ in alijs similiter. Cognosciꝛ autē
distinctio rationis:que formalis dici potest ꝛ con
surgit ex pte rei:quādo ꝛ vbi ratio diffinitiua vel
descriptiua vni⁹ termini nō est ratio alterius:vel
econtra. Unde cōsurgit ꝙ predicata ꝯtradictoria
verificantur de terminis vel cōceptibus illis:im-
mo ꝛ congruitas tollitur ꝛ variaꝛ. Dicimus enī ꝙ
materia appetit formā: ꝛ cum materie appetitus
nō sit nisi materia: nihilominus incōgrue diceretꝛ
ꝙ materia materiat formā. Nec dicimus ꝙ intelle
ctus vult ꝛ voluntas intelligit:ꝛ ita de esse ꝛ essen-
tia:de albedine ꝛ similitudine ꝓpter modos signi
ficandi alios ꝛ alios. ¶ Concipiens res natura-
les modo doctrinali potest duabus vijs quasi cō-
trarijs incedere: ꝛ ordinez scientijs dare. Una via
est ex parte rerum cognoscibiliū a priori. Altera
via est ex parte cognoscentiū a posteriori: qualis
tradita est per philosophos in omnib⁹ scientijs a
grāmatica vsq₃ metaphysicā per sciētias interme
dias: sicut docet ordo pulcherrimus scientiarū.
Non autē sola volūtate vel a casu ꝓgrediens: sed
in rerū natura fundatus: vt inde modis significā-
di habet tradi. ¶ Conceptus intellectuales ratio
nabiliter ꝛ sufficiēter a philosopho numerati sunt
dum diuisit eos in sapientiā ꝛ intellectū/ꝛ in scien
tiam ꝛ prudentiā/ꝛ in artem:quoꝝ cōceptuū ratio
ꝛ distinctio alibi satꝭ aperte tradita est. Similiter
de subiectis ꝛ obiectis oīm scientiarū singillatim
ꝛ quemadmodū impressiuum gerunt vestigium bea
tissime trinitatis:q̄ cunctis est causa essendi/ratio
intelligendi ꝛ ordo viuēdi. ¶ Conceptus habiti
de scientijs vel artibus subalternis faciliter inue-
niuntur erronei si contenti nō fuerint terminis sue
inquisitionis:aut nisi transeant aut se resoluāt ad
conceptus scientie subalternātis:precipue ad me-
taphysicā spectat scire an abstractiones quas fa-
cit a materia sint ita in re ad extra vel in solo cōce-
ptu. Nec ad medicū spectat si anima sensitiua di-
stinguaꝛ ab intellectiua. Nec ad astrologum vt ta
lis est:si motus est res distincta a mobili. Et si sint
veraciter epicicli vel intelligentie a celo distincte
ꝛ ita de similibus sciētijs suo modo. Utrū ꝟo me-
taphysica contenteꝛ in suis explicationib⁹ grāma
tica ꝛ logica: vel si latius accipit ens sub diuersis
analogijs nō est nostrū inter formalistas et termi-
nistas tantā componere litem:que ꝑfecto sepe ꝓ-
cedit ex equiuocatione quid nolo: que nō patitur
in quauis disputatione fieri posse concordiā. Esset
igiꝛ vtraq₃ via a scholasticis cognoscenda. ¶ Cō
ceptus speculatiui faciliter transeunt in affinitatē
practicoꝝ ꝛ econtra: sicut verū ꝛ bonum in ente cō
nectunꝛ:immo nulla est scientia vel sapientia quin
ad dilectionē dei debeat ordinari: vbi sua stat per
fectio/libertas ꝛ nobilitas. Secus in amore sensi-
biliū vel ipsoꝝ factione. ¶ Cōcipiens quicq̄d est
scibile naturaliter per intellectū vel adeptū vel assi
milatū seu diuinū iuxta modū traditionis platoni
corum/peripateticoꝝ: non ob hoc dicendus esset
vere felix:immo se fundat in principijs erroneis:
de intellectu humano ꝛ intelligentijs: vnde cōfin-
xerunt idolatre ꝛ demonicole theletas ꝛ theorgiā
ꝓ purificationibus animarū ad cōformitatē intel
ligentiarū/ꝛ tandem dei. Sed defecerūt scrutātes
scrutinio:ꝛ mentita est iniquitas sibi. ¶ Concipi-
ens anima diuinū verbū hic per fidē/spem ꝛ cha-
ritatē:dicenda est felix initiatiue ꝛ virtualiter. Adi
piscitur beatitudinē consumatā per partum verbi
in gloria si ꝑseuerauerit vsq₃ in finē. De quo partu
theologizantes magna dicunt:que nec oculus vi
dit/nec auris audiuit/nec in cor hominis ascendit
que preparauit deus diligētibus se. Ipsi soli glo-
ria in eternū ꝛ vltra: Amen. ¶ Finis.

Prefatio magistri io-
annis Gersonis in librū de vita spūali anime.

Reuerēdo in christo S
patri ꝛ sacre theologie ꝓfessori exi-
mio dn̄o Petro cameracensi episco
po:eius discipulus Joānes cancella
rius indignus ecclesie parrhysien̄. pro se humilez
obedientiā:et ꝓ cōmunem salute sapere ea que recta
sunt. ¶ Postulare dignata est beniuolētia tua ꝓ-
ceptor inclite:quatinus scripto tibi traderē vnam
ex lectionibus meis:cui presentiā tuaz prestare nō
erubuisti/nec insolitā hāc rem effugisti: tu schole
theologie iubar radiosissimū: tu iam doctor eme-
ritus. Erubui fateor/immo ꝛ tota schola obstupu
it ad hanc humiliationē dignitatis ꝛ sapientie tue
quasi lumen sol a stella/mare aquā a fluuio:lanam

onis a capta mēdicare videretur. Sed ita verum est: vbi sapientia/ibi humilitas: sicut econuerso testis est sapiens: ibi sapientiā esse vbi reperitur humilitas. Tu deniq3 quāto maior es (iuxta eiusdem consiliū) humilias te in omnibus. Minus quoq3 nunc mirandū est si illam (quātulacūq3 est) meam eruditionē diligis ⁊ amplecteris: cuiꝰ tu nutritor/fotor ⁊ autor hactenus extitisti. Quod fecit quisq3 tuetur opus/vt ait Naso. Ita hoc in loco christi verbū non inepte iungitur: Doctrina mea nō est mea/sed eius qui misit me patris. Et certe tu pater me misisti: quia me per te licentiatū in sacre theologie facultate fecisti. Tu ꝑ te ⁊ sub te magistralibus me insignijs decorasti. Te insuꝑ motore in cancellariatus officium tibi successi: ꝙ̃ꝙ̃ non meritis equis. ¶ Feci autē cumulatiꝰ ꝙ̃ quesisti. Sequētes itaq3 lectiones eiusdē materie mittendas decreui: nō quidē ad te docendū seorsum hec presumptio. Sed vel ad obediēter complacendū: vel ad prestandū iustum aliquē veteris ocij onerosis curis tuis: vel quod modestius est ad corrigendum perficiendūq3 imperfectum meū quod viderunt oculi tui. ¶ Attamē quo facilius ignoscat nostro huic opusculo si quis forte lector alius in ipsum cōiecerit oculos. Et si offenderit eū sermo incultus/nec satis perfecto ⁊ pulchro vt tractatū decuerat ordine contextus: recogitet pius interpres aliū pro lectionibus/aliū pro tractatibus stylum esse. Sciat non ita cohērere que varijs tēporibus ꝓlata sunt: quemadmodū illa que elaborata sub vno tenore dictauit oratio. ¶ Nihilominus his lectionibꝰ morē tractatus nūc imposui: quod quātum fas extitit: diuidens eas in tres partes ꝭm materiā principalē triplicem. Et conformiter ad hec tria apostoli verba infra cōmemorata: et quasi ad quoddā thema: In ipso viuimus/mouemur ⁊ sumus. Viuimꝰ em̄ in deo viuificatione gratie. Mouemur in eo ⁊ ad eū: pondere operationis meritorie: ⁊ tandem circulo quodā intelligibili sumus in eo velut in centro nostro per quietē cōtēplationis stabilis ⁊ serene. Primuz est omniū in gratia existentiū quasi incipientiū. Secūdū proficientiū. Tertiū perfectoꝝ. ¶ Primū in baptizatione fluminis vel flaminis. Secundū in tentatione peregrinationis. Tertiū in consolatione angelice administrationis. Sicut christus primo baptizatus est/postmodū tentatus/deinde consolatus. Sicut ipse est vita animās/via mouens/veritas stabiliēs alpha ⁊ o/principiū/medium ⁊ finis. In quo viuimus per fidem formatā: quia iustus ex fide viuit: ⁊ hoc in vi rationali. Mouemur per spem desyderātem que sursum sunt in irascibili. Sumus ꝑ charitatem radicatā in concupiscibili. ¶ Prima ergo pars opusculi que latior est ⁊ ꝑ lectiones distinguitur: agit de vita anime ⁊ de morte ipsius/⁊ de egritudinibus spiritalibꝰ/inquirēdo quidditatē peccatoꝝ a radice/⁊ eliciēdo moralia documēta inde sequētia. Secūda tractat de vita secūda anime que est motus eius vel instinctus/inquirēdo distinctionē inter bonas inspirationes ⁊ immissiones per angelos malos/in diuersis materijs/⁊ de mō tentationes superādi. Tertia loquit̄ de vita anime ꝑ cōtēplationes stabilite ⁊ ꝯsolate. Bene valeas pater in christo/⁊ oremus ꝓ inuicem vt saluemur.

Lectio prima de vita spiritualis anime.

Ego vos baptizaui aqua: ille vos baptizabit spiritusancto. Antiquā iā atq3 nouissima patrū traditiōe compertū habemꝰ quid operabatur baptismus Ioānis: ⁊ quid baptismus christi. Nā cū baptizari sit nasci denuo: sicut Nicodemo dicebat christꝰ: tantū interest inter baptismū ioannis ⁊ christi: quantū ipsa dispositio ad vitā differt ab introductione eiusdē vite spiritualis in nobis. ¶ Erat itaq3 nobis baptismus ioannis ꝑparatorius ad vitam spūssancti complendā in suscipientibꝰ: sed christus solus vere viuificabat: q2 solꝰ vere baptizabat spiritusancto. Placet autē vt omissa interim pertractatione literali suꝑ hoc duplici baptismo/quoniā notissima est: vertamus consyderationē nostrā ad loquēdum de vita anime quā spiritussanctus operat̄ in nobis per baptismū: qui vsitato iam noīe dicitur esse flaminis. Ille em̄ baptismus per se efficax est: absq3 eo autē nec baptismus fluminis/nec sanguinis ꝓdest quicꝙ̃. Dicebat paulus athenienlibus allegans vnū ex eoꝝ poetis dū de deo loqueretur. In ipso em̄ viuimꝰ/mouemur ⁊ sumus. Act. xvij. Que verba si quis ad corporalē et hanc visibilem vitā/motum ⁊ existentiā referat nihil eum errare crediderim: quoniā sicut vas aquā continet ⁊ figurat: ita vt verum sit ꝙ aqua plus in vase ꝙ̃ in se figurat̄: sic multo intimius in ipso deo tanꝙ̃ in vase omnē creature labilitatē continente viuit quicq̄d viuit: mouetur quicq̄d mouet̄: ⁊ omnis existentia ne defluat in nihilum in ipso est atq3 conseruatur. Sed de spiritualibꝰ ⁊ inuisibilibus locuturi dicamus ꝙ anima rationalis habet in spūsancto suaz vitam/suuz motū/suam existentiā. Est quippe hoc propriū ipsi creature rationali super ceteras: ꝙ capax est vite alicuiꝰ gratuite ⁊ diuine: similiter ⁊ motus ⁊ existentie: vltra id quod est in se naturale. Et quēadmodū materia prima/⁊si de se non sit nihil capit tamē suum esse principalius ꝑ formā. Sic et anima in esse suo naturali cōsyderata: imaginanda est tanꝙ̃ materia nuda que fieri pōt subiectū quasi deferens ipsum spiritū sanctū tanꝙ̃ eius veram vitā non quidē formalē. Hoc em̄ dudum ꝑ magistros nostros damnatū est. Sed formali nō prorsus dissimilē. ¶ Et quō fiat istud si forsan interrogas? Respondeo ꝙ ꝑ baptismū spiritussancti: cui tamē precius est aut natura/aut tēpore baptismꝰ aque viue ⁊ mūde: tanꝙ̃ qualitatiua dispositio ꝑrequisita ad vite huius formalis introductionē.

¶ Est autē baptismus iste gratie ⁊ aliarū virtutū infusio/aspersioq3 intima: animā abluēs/⁊ reddēs idoneam: cui spiritussanctus seipsum: vitā ⁊ motū

t essentiam inspiret t donet. In ipso viuimus vt in
vita: mouemur vt in via: sumus vt in veritate ¶ Et
vide si nõ ita cortex litere absconditũ habet in my
sterio. Nam si Joãnes interpretatione sua gratiã
sonat: t baptismus ablutionẽ nominat: quid ioan
nis baptismus nisi gratie ablutio designat. Et hec
(vt prediximus) ablutio non nisi preparatio est in
aia ipsa vt spiritusancto baptizetur: hoc est vt viui
ficet: vt iam nõ in se solũ sed in spiritusancto viuat
moueatur t existat: quemadmodũ dicebat diuinus
Paulus: Viuo ego iã nõ ego: viuit vero in me chri
stus. ¶ Fatendũ est nihilominus esse quasdã di
spositiones frequẽter in ãnia que longinque sunt
ab istius vite: spũs. s. infusione. Ita enĩ videmus
q in naturali generatione aialis plurima prece
dũt ad propinquã dispositiões que formã inuehit
materie. Istas dispositiones appellant theologi
in adultis operationes informes quibus peccatrix
anima intendit facere qđ in se est / se disponit ad vi
tã: non q ista dispositio sufficiat: vtpote que lõgin
qua est: t nihil de vita spiritus habẽs in se: sed qr
nihil interim aia maius habet quod faciat q vt
bene vtatur suis naturalibus potentijs t donis qui
busdã gratuitis: licet non viuificatis. Quo facto
sicut credis animã introduci in materiã naturali
bus tantũmodo actionibus qualificatã: non quidẽ
in virtute hmõi qualificationis / sed de sola libera
litate omnipotentissima creatoris: nõ aliter existi
mes in ipsa vite spiritus infusione. Qualescũq enĩ
t quotcũq pcesserint dispositiones: ex ipso cona
tu anie ad hanc vitã ex morte tendẽtis nihil sunt /
nihil attingũt / nisi miseratus ex alto spiritussanctus
vltimatã complexiõis harmonice spũalis qualifi
cationẽ infuderit / cũ qua t in qua ipse qui verus est
anime spiritus: ipsam viuificat suo illapsu t affla
tu secreto: qui afflatus baptismus flaminis dicitur:
x t baptismus in spiritusancto. ¶ Et hec dicta sunt
p consonãtia litere ad ea que tractare pponimus
sup anime vita in spũsancto. ¶ Jam ex pmissis at
tendamus q anima rõnalis vite quadruplicis ca
pax existit. Est enĩ vita nature / est vita gratie / est vi
ta actionis meritorie / t est vita cõfirmationis sta
bilite: t hoc dupliciter / vel in via / vel in patria.
¶ Vitã nature in aia dicimus puritatẽ sue essen
tie cũ integritate suarum potentiarũ. Attribuũtur
etiã huic vite alia quecũq acq̃sita vel infusa: citra
gratie gratificantis statũ. Intantũ ergo perfectio
rem vitã hanc naturalẽ ascribimus ipsi anie: quã
to precellẽtior fuerit t viuacior in suis naturalibus:
etsi ceteris gratuitis fuerit spoliata. ¶ Altera vita
est vita gratie / que ideo taliter nominatur: quia spi
ritussanctus qui sua dignatione t beniuolẽtia ani
mã viuificat vt potens sit ad vitã tertiam: de qua
dicendũ mox superest / gratiã gratumfacientẽ pre
influit i animã: velut dispositionẽ quandã harmo
nicã de lege necessariã. ¶ Presupponitur aũt huic
vite prior que naturalis dicitur: tanq̃ suum natura
le subiectũ. ¶ Ceterũ per vitã tertiã non aliud in
telligo q̃ actionẽ meritoriã vel gratificam: ab hac
vita secũda deriuatã: sicut opatio quelibet viuen
tis nominatur a philosopho primo de aia vita secũ
da eiusdẽ. Postremo vita quarta non tã vita alte
ra pprie dicta est q̃ duplicis vite prioris stabilitio
atq cõfirmatio: quod fit vel in via per abundantiã
spiritualiũ charismatũ animã a morte cõtraria p
hibentiũ: vel in patria ex cõditione beatitudinis t
stabilitate felicitatis. ¶ Et attẽdamus pcor si apo
stolica verba a philosophis vsurpata isinuare nõ
bis possint hanc triplicẽ vitã anime spiritualẽ: qr
de prima q̃ naturalis dicitur / parũ nunc loquendũ
est. In ipso inq̃t viuimus. Ecce vitã primã gratie.
Mouemur ecce vitã secundã. Et sumus: ecce vitã
tertiam: que est cõfirmationis stabilite t pmanen
tis existentie. Et has vitas nõne in mysterio exẽ
plauit nobis christus in suo baptismate: qui primo
venit baptizãdus: tanq̃ bene vtens vita naturali.
Deinde baptizatus est tanq̃ vitã gratie receptu
rus: quã tamen in veritate prius habuerat. Post
modũ ascendit de aqua: ostendens vitã tertiã acti
onis virtuose. Tandẽ mansit sup eum spiritussan
ctus in signũ vite quarte: que est cõfirmationis per
mãsiue. ¶ Dicamus adhuc q huic vite quadrupli y
ci opponuntur totidem mortis genera. Nã est mors
nature / que fit seu p annihilationẽ eius totalẽ: seu
per ablationẽ eorũ que nature sue debita sunt: seu
per immissionẽ contrariorum habituũ prohibentiũ
liberũ exercitiũ huius vite: quemadmodũ est pec
catũ originale quod fomes mortis dicitur: t tyran
nus membrorum / t lex peccati / t a quo puenerũt cete
ra incõmoda: vt debilitatio viriũ / ignorantia / he
betudo: t similia etiã post baptismũ. Juxta hoc di
camus q eadem anima potest simul esse particeps
vite naturalis t mortis naturalis. Mortis dico q̃
non est per annihilationẽ / sed aliunde modis di
ctis. ¶ Si de vita secũda que est vita gratie loqua
mur: inuenimus mortẽ ei contrariã / que contingit
ex corruptione debite illius harmonie quã in gra
tia gratumfaciente cõsistere posuimus: quẽadmo
dum enĩ si corrũpitur corporalis illa cõplexio resul
tans ex qualitatibus primis contẽperatis adinui
cem / animã abscedere necesse est. Sic deficiẽte gra
tia / nõ remanet spiritussanctus aie vitam pstans.
Porro vite tertie cõtrariatur actio peruersa aut ces
satio ab operatiõe tũc debita. Videmus enĩ q na
tura abhorrens ociũ pati nequit animã diu esse in
materia absq pprijs et debitis actionibus. Non
minus potest esse diu spũsanctus in aia que vel cri
minaliter vel nihil operatur. ¶ Demũ nulla est mors
corrumpẽs quartã vitam cõfirmationis stabilite:
t hoc in eadẽ anima / sed obstinatio i peccato que
peccatũ dicitur ad mortẽ. Et he vite cõditiones ha
bet oppositas in diuersis. ¶ Addamus rursus di z
centes q impossibile est animã sola vita naturali
viuentẽ operari salutẽ suam. Cuius oppositũ pela
gianus error asserebat. Itaq si non potest corpus
mortuũ vitales operatiões exercere: quõ dicet ali
quis animã vita sua carentẽ que est spiritussanctus
in opera vite spiritualis exire posse. Nõ enĩ est ani
ma rationalis par alijs viuẽtibus: quibus sicut nõ
competit nisi finis vnus naturalis: sic vna vita est
sufficiens. Anime vero rationali pparatus est finis
quidẽ supnaturalis. Quis ergo negare poterit su

pernaturalē ei vitam ⁊ operationē esse necessarias
vt pertingat ad eū qui sup ipsam est beatitudinis
finem ⁊ terminū. ¶ Nolo tamen negare quin ani
ma possit ex sua vita naturali bene moraliter age-
re: ⁊ faciendo quod in se est / se ad vitā gratie dispo
nere. Et primo si anima nulla morte sit infecta: ha
bens naturaliū integritatem / in nullo estimo fieri
ambiguū quin habeat in suo arbitrio causare opus
bonū de genere moris / vestiendo ipsum oībus cir
cumstantiis quas ipsa bonitas moralis exigit tam
in fine propinquo ꝙ in obiecto ⁊ intentione: alio-
quin homo sine culpa existens / miserabilior esset
omnibus animātibus. Cur ita? quippe cetera ani-
malia possunt in operationes sue nature debitas
supposito dei generali auxilio / non sic homo pos-
set. ¶ Sed quid dicemus de anima que mortē cir
cumfert secū vel peccati originalis / vel criminis
actualis. Fuerūt qui dicerent animam tali morte
pressam: nō posse ad actus bonos morales assur-
gere: quēadmodū est celebris de ipsis demonibus
⁊ dānatis opinio: ꝙ bene moraliter neqꝫ velle pos
sunt / neqꝫ agere. Rationē asserunt sic ponentes
etiā in viatoribus mortificatis per peccatū absqꝫ
vita gratie. Tanta est inquiūt incuruatio ⁊ depra-
uatio seu corruptio et mortificatio vite naturalis
in animabus taliū: vt potius trahātur in malū ꝙ
in bonū. Nam violentior est in eis tractus mortis
ꝙ vite: propterea dicūt ꝙ omnia ad turpitudinem
suam / que est mors sua: referūt ex consequēti oīa
opera mortua sunt: vtpote a morte procedentia.
¶ Addunt ꝓ confirmatione ꝙ in omni actu pec-
catoris deest circūstantia gratie: bonum vero quia
substat ex oībus suis conditionibus sicut ex vnica
si desit / resultat malum: sm dicta Dionysii: Nihil
simpliciter bonū est quod ab arbore mala ⁊ a radi
ce viciata gignitur. ¶ Hec vero sententia ⁊ si talibus
2 aliisqꝫ plurimis apparentiis fulcita videatur: prudēs
tamen repulsa est tanꝙ dura: ⁊ plus ad desperati-
onem ꝙ ad edificationē proficiens. Quis enī non
obstupesceret / audiens ꝙ absqꝫ gratia honorare
parentes: elemosynas dare / ecclesiastica precepta
de ieiuniis facere: immo per attritionē se ad grati
am disponere est mortaliter delinquere. Nō enī re
quiritur ꝙ in omni actu nostro agamus ex gratia
aut ꝙ gratia illum informemus nisi ꝓ quanto: ⁊ dū
mereri tenemur per aliquē hmōi actum. Reliqui
vero actus si fiant circa materiam bonā de genere:
⁊ cū intentione debita finis immediati: ponēdo ali
as circūstantias bonas moraliter: ⁊ si non sint me
ritorii vite eterne / sunt tamen boni moraliter: ⁊ bo
norum temporaliū meritorii: ⁊ ad gratiā de congruo
preparatorii: quia per eos homo facit qđ in se est.
Nam facere quod in se est / intelligo hoc facere qđ
homo pōt sm vires quas actualiter habet. ¶ Hoc
loco distinxerunt aliqui de gratia. Nam si gratiā
appellamus omne illud quod a deo liberaliter da
tur sine meritis / totū esse nostrū ⁊ viuere inter gra
tuita numeratur / ⁊ in nobis et in brutis: ꝙ ꝙ plus
in nobis: quia beatitudinis capaces sumus: ⁊ pro
ipsius adeptione datur nobis quicqđ datur. Nun-
quid deo cura est de bobus: inquit apostolus: Nō
de brutis sed de hominibus ait: ꝙ omnia cooperātur
in bonum ⁊c. Hoc modo omnis tribulatio / om-
nis infirmitas / immo ⁊ ipse tentationes inter gra-
tuita numerantur. Cuius ratio est: quia dei bonitas
quantū est de se nobis immittit aut euenire permit
tit ad bonū nostrum si nō peruerse teneremur abu-
timurqꝫ. Et iuxta hunc acceptionis modū de gra
tia: perspicuū est nihil nos boni posse: absqꝫ gra-
tia. ¶ Si vero gratiam nominemus donū aliquod
infusum distinctū ab anima supra vel vltra vires
suas naturales ⁊ industrias: nulla videtur necessi-
tas dicere talem gratiā esse necessariam ad hoc vt
bonū de genere agamus per liberū arbitriū: plus
ꝙ non ponimus talē gratiam ad cognoscendū ve
rum circa naturalia per intellectū. ¶ Deinde dici
potest ꝙ implendo preceptorum vt in multis quantū
ad substantiā precepti non coexigit gratiā gratū-
facientē: quamuis intentio ꝑcipientis non ꝯseruetur
si non fiant in gratia vel ex gratia. Intentū quip-
pe est in omni ꝑcepto / vt per illud mereamur ad vi
tam ingredi. Sed hanc intentionē non semꝑ poni
mus esse obligatoriā simpliciter ad peccatū si nō
obseruetur. Tantūmodo conditionaliter obligat
vt ponit Durandus / si mereri volumus: aut dum
mereri tenemur: quemadmodū contingit in susce
ptione sacramentorum / aut dum ad gratiā resurgere
vel ex ea iam habita debemus operari: hoc modo
intelligunt illud christi: Si vis ad vitā ingredi / ser
ua mandata. ¶ Decursis aliquibus circa primā vi 2
tam quā habemus ante baptismū gratie factū a
spiritusancto: ⁊ quidē sub multa breuitate: quia ꝑ
doctores plurimos materia hec ⁊ similes inciden
tes latius tractate sunt. Pergat nostra cōsydera-
tio ad loquēdū de vita vera gratie q̄ est baptismus
in spū sancto: ⁊ per quā fit vt viuamus in ipso. Et
simul tractabimus vitā alteram / ꝑ quā sumus ⁊ sta-
bilimur in eo. Nam ⁊ simul dictū est / in ipso viui-
mus / mouemur ⁊ sumus. Hoc etiā tractabimus de
illis que vitas istas vel alterā earum funditus extin-
guūt ⁊ enecāt. De illis insuꝑ que illas tantūmodo
debilitant ⁊ in egritudines trahūt: ⁊ hoc est quere
re sub terminis vulgatioribus: quid est pctm̄ morta
le ⁊ quid veniale: ⁊ quēadmodū ꝯtrahuntur. ¶ Cir
ca quā materiā licet vsitata videatur intendo parti-
cularia quedā afferre: in quibus tum difficultas / tum
vtilitas ꝓ ꝯscientiarū serenitate versantur. ¶ Pla-
cet autē vt neglecto interim vel temperato stylo: nos
per ꝓpositiones ⁊ corollaria ꝓcedamus. Hic enī
modus accōmodatior est schole: ⁊ inquisitioni ta-
li speculatiua veritas sepe ꝑcisior atqꝫ lucidior in
uenitur. ¶ Erunt autē primitus due materie princi
pales pertractande: vna de quidditate ⁊ quātifica-
tione pctōrum: per que vita anime vel tollitur vel impe-
ditur. Altera de quidditate ꝑme legis diuine ⁊ iu-
sticie: prout nobis ex scripturis ⁊ aliis innotescit. De
noticia quoqꝫ ad differentiā pctōrum penes iā legē
sic ad extra deriuatā: tractādo ꝑ incipaliter qđ ꝓ-
prie debeat dici de iure diuino / qđ de naturali / qđ
de hūano: inferēdo qualiter statuta religionū ⁊ cō-
tatū obligāt. Et si semꝑ vota / iuramēta ⁊ ꝑcepta:
cōicationes quoqꝫ seu interminationes mortis eterne

A astringāt ad mortale. ¶ Pro pma materia sit hec
vnica 9clusio cum suis corollarijs. ¶ Omne pctm̄
p quāto est offensa dei/τ 9tra legē ei⁹ eternā est de
sua 9ditione τ indignitate mortifeꝝ ſm rigorē iu-
sticie τ a vita glie sepatiuū. ¶ Rō est: qm̄ ois offē
sa in deū potest iuste ab ipo iudice deo puniri pe-
na mortis tam tpalis/q̄ eterne: immo annihilati-
onis pena. Est igiᷓ de se mortifera. Assumptū de-
duciᷓ ex hoc q̄ nulla pena talis est ita mala/q̄ntū
mala est ipa offensa. Et ex alio/qꝛ potius tolerāda
esset ois mors penalis τ annihilatio/q̄ cōmittēda
eiꝫ q̄ntūlibet pua offensa in deū: da oppositū. Jā
offensa dei licite fieri deberet in casu ¶ Preterea
q̄libet offensa dei nisi remitteretᷓ/ repelleret a glia
dei/ppetuo τ absqꝫ termino puniretᷓ: alioq̄n mane
ret dedecus culpe sine decore iusticie: q̄ aūt offen-
sa dimittiᷓ aut remittitur/est ex pura liberalitate
dei remittētis/τ non amplius imputantis. ¶ De-
niqꝫ nō minus est fugibilis offensa dei/q̄ sit eligi-
bile illud bonū/p quo adipiscēdo nullo mō debe
ret 9mitti: ſꝫ p infinito bono nō deberet fieri offen
sa dei: τ si q̄s infinita bona possideret/posset iuste
oībus a deo spoliari/si caderet in offensaꝫ dei. Ex
his radicibus argumentoꝝ q̄ possent in latius ra-
mificari/videᷓ esse sufficiēter deductū: q̄ omnis of
fensa dei est mortifera ex sua 9ditione τ indignita
te: immo q̄ est infinite fugibilitatis τ imputabili-
tis/addendo vel intelligēdo q̄ sit in iniuriā boni ī
finiti: τ q̄tū in se est/abijcat ab hoīe deū tanta elon
gatione q̄ nunq̄ poterit nisi p solā τ merā gratiaꝫ
illi pximus esse: maxime p vitam glie. Parꝫ etiaꝫ
de veniali. ¶ Sꝫ diceret aliq̄s q̄ de⁹ ideo qꝛ dn̄s ē
sue creature in sūmitate plenī dn̄ij ad faciendum
de ea quicquid voluerit τ quōcūqꝫ voluerit: pce-
dūt rōnes pdicte ad ostendendū q̄ potest p aliqua
offenso penā quātālibet possibilē īfligere: nec po-
terit ei q̄sq̄ dicere: cur ita facis? Hoc aūt diceretur
ita de iustissima creatura/aut nō peccatrice/q̄ ipa
subiacere pt cuicūqꝫ afflictioni τ penalitati/ absqꝫ
hoc q̄ oporteat dicere eam esse in aliquo culpabi-
lem. ¶ Rn̄deᷓ q̄ deus pt absolute τ iuste dare q̄-
lemlibet afflictionē sue creature: immo v̄gine Ma
rie. Sed hoc non erit in penā τ punitionē cuiuscū-
qꝫ delicti: τ ita q̄uis sit afflictio iusta: non tn̄ esset
ibi iusta pena seu punitio: nec etiā iniusta: qꝛ nulla
ibi poneretᷓ rō pene: cū pena τ culpa correlatiue di
canᷓ ad inuicē: igiᷓ τc.

Primum corollarium.

B ¶ Nulla offensa dei est venialis de se/nisi tm̄mo-
do p respectū ad diuinā miscōiam q̄ nō vult de fa-
cto quālibet offensam imputare ad mortē: cū illō
posset iustissime. Et ita 9cluditᷓ q̄ pctm̄ mortale τ
veniale in esse tali/nō distinguunᷓ intrinsece τ es-
sentialr/sed solū per respectū ad diuinā grām que
pctm̄ istud iputat ad penā mortē/τ aliud nō. Omne
em̄ pctm̄ culpabile ex sui indignitate mortifeꝝ est
mō dicto. Addidi culpabile: qm̄ pctm̄ est in agēti-
bus naturalib⁹/vbi tn̄ nulla culpa vel offensa re-
piᷓ: q̄q̄ in materia hac synonime capianᷓ/vt plu-
rimū pctm̄ τ culpa.

Secundum corollarium.

¶ Si nullū infinitū vel infinite tale possit altero
esse minus/nullū pctm̄ in esse offense esset minus
alio: qm̄ omne pctm̄ est infinite offensiuū. Nō est tn̄
9cedendū q̄ pctā oīa simplr sint eq̄lia/ pūt dixisse
Stoicos referūt Seneca τ Tulli⁹ τ alij. Si em̄ per
imaginationē poneretᷓ linea infinita in lōgitudine
τ supficies infinita in latitudine τ lōgitudine/τ cor
pus in trina dimēsione. Uel si a linea recta ptra-
herenᷓ linee recurue in infinitū/vel in casibus simi-
bus multis/nō opteret dicere oīa ista esse eq̄lia/vel
in dimēsiōe vel in curuitate: q̄uis eēꝫ q̄libet ī suo
gn̄e infinitū. Sic nō offensas etiā infinitas opte-
ret ponere eq̄les esse: sed vna est grauior altera et
multiplicior: quare τc.

Tertium corollarium.

¶ Obligamur deo ad gratificationē τ gratiarum
actionē/ex hoc q̄ pctā nr̄a venialia nō imputat ad
mortē/sicᷓ tenemur ex remissiōe mortaliū: qm̄ vtro
biqꝫ 9currit miscōia dei/nō imputās pctā nisi ad
penā tpalē/q̄ de sua indignitate iputabilia sūt ad
mortē/vnū de possibili/aliud de lege statuta. Im-
mo forte ita diceretᷓ de oīb⁹ iusticijs nr̄is/q̄ quan
tū de se sunt/sūt sicut pann⁹ mēstruate: pserti̇ꝫ post
pctm̄/aut absente gratia.

Quartum corollarium.

¶ Peccās venialr ex deliberatōe/abutiᷓ dei mise
ricordia: q̄ 9cessit pctm̄ illō eē veniale/nō mortale.
Relucet insup miscōia dei in h̄ q̄ abusus ille deli
berat⁹ nō ē nisi venialis: iuxta regulā gn̄alē/q̄ cō
sensus in veniale nō ē nisi venialᷓ:ītelligēdo de ve-
niali ex suo gn̄e/τ nō de eo qō veniale dr̄: ex eo q̄ p
surreptionē aut infirmitatē aut ignorātiā aut act⁹
impfectionē 9mittiᷓ. Oppositū em̄ dicere/eēt dā-
nare oēs hoīes p̄sertim eos q̄ mentiunᷓ etiā ioco-
se: qꝛ deliberate faciūt actū quē sciūt eē culpabileꝫ.
¶ Regula v̄o illa q̄ nullū pctm̄ est adeo veniale
q̄n fiat mortale dū placet/intelligiᷓ de venialibus
scōo mō dictis: q̄ iō sūt venialia/qꝛ sine pleno 9sen
su rōnis ppetrāᷓ: ad q̄ si 9sensus pfect⁹ τ placēs ad
uenerit nil mirādū si reddāᷓ mortalia: q̄q̄ nō sint
iā idē act⁹ q̄ pus: ſꝫ bn̄ siles in specie/ex alia tn̄ radi
ce vicꝫ a libero 9sensu pcedētes. Uel ītelligēda ē
talᷓ regula/si τ dū pctm̄ veniale placeret ingrū pec
catū ē τ dei offensiuū absqꝫ aliquo quocūqꝫ moti-
uo vel allectiuo ad peccādū. Istud em̄ videᷓ eē di
abolice obstinatōis pprium q̄ ipugneᷓ de⁹ τ odio
habeaᷓ gratis. Sꝫ vbi q̄s hꝫ actū quē scit eē venia
lē: nō mo⁹ qꝛ offendit deū/ſꝫ qꝛ delectat se: τ non
vellet ipꝫ agere si deus ad mortē τ anime sue pditi
onē iputaret: agit q̄dē male/ſꝫ nō mortalr de lege
¶ Si rursus obijciᷓ q̄ agēs 9tra 9sciam/edificat
ad gehennā: distinguēdū erit de q̄litate ipi⁹ 9scie
si sit de mortali vel veniali: τ ſm h̄ rn̄dēdū est.

Quintum corollarium.

¶ Null⁹ idē actus numero elicit⁹ bon⁹ aut meri- C
torius est pctm̄ etiam veniale. Huius oppositum

opinati sunt aliq̄: sed iudicio meo falluntur: aut q2 loquuntur de actibus exteriorib9 q̄ nō sunt nisi respectiue boni aut mali: vbi idem actus est optim9 ꝛ pessimus diuersis respectib9: sicut passio christi que erat actio iudeoꝝ. Aut si loquant̄ de actib9 intrinsecis elicitis a voluntate: non habebunt ꝙ eadem volitio que est mala venialiter, sit bona meritorie: Quis illa que similis est, ꝛ q̄ velut imperceptibiliter potest succedere ad eam magni valeat esse meriti apud deum.

Sextum corollarium

¶ Veniale peccatum si nō remittitur: punitur se solo vel cum mortali pena eterna: hoc est q2 de9 taxauit de lege sibi certam penā: qua soluta remittit̄ offensa totaliter ꝯtracta. Et ita potest vtraq̄ opinio sustineri: tam illa q̄ ponit pctm̄ veniale cū mortali puniri eterna pena in foro iustitie infernalis: vt dt Prepositiuus: q̄ illa que dicit oppositū: ponendo ꝙ offensa venialis bñ remittit̄ soluta pena absq̄ remissione mortalis: sicut de pena vel penitētia debita pctō mortali dimisso: ꝓbabilis est opinio dicens illam penitentiam qñq̄ finiendā etiā in inferno: sicut ꝛ soluit̄ in hac vita homine existēte in mortali peccato: ꝛ vocat̄ penitentia soluens nō reconcilians. Oppositū sensit aliorum sula: sed hec minor est ¶ Et ꝑ intellectu ꝓmissoꝝ ꝯsyderādum est, ꝙ in omni peccato actuali tria sunt saltē distincta rōne. s. auersio a deo bono incōmutabili: ꝛ ista vocat̄ offensa ei9: ad qd̄ seq̄tur necessario imputabilitas ad penam q̄ vocat̄ indignitas: Quis posset si imputari: ꝛ dum imputatur vocat̄ reatus: ꝛ h̄ est secundum: Tertium est ꝯuersio ad bonū ꝯmutabile qd̄ secum importat maculam ꝛ obscuritatē: quoniā anima quanto ampli9 inheserit ꝑ cupiditatē reb9 mutabilibus: tanto plus maculat̄ ꝛ fedat̄: ꝛ ab illa luce sup̄na decidens in tenebrosa demergit̄. ¶ Dicamus igit̄ septimo: ꝙ pctm̄ quotlibet sicut est finit9 act9, sic ē finita ꝯuersio, ꝛ finita talis macula seu tenebrositas: ꝛ iuxta hanc ꝯuersionē libidinosam maiorem vel minorē (dt sctūs Thomas) ꝓportionari penam s̄m intensionem ꝛ remissionē acerbitatis: vt q̄tum glorificauit se in delicijs: tantum ꝓportionabilit̄ habeat ꝛ tormentum. Ad hanc peccati ꝯditionem aspiciunt (vt opinor) illi q̄ ponunt quotlibet peccatū esse solū finite malicie. Sed nō video eos saluare posse ꝙ nō debeat̄ sibi pena infinita s̄m acerbitatem si natura esset capax: vel deus hanc vellet infligere: q2m̄ hoc agendo deus nō solum iuste sed ꝛ misericorditer ageret ꝯseruādo naturam. Et sane implicatio est dicere ꝙ absq̄ misericordia posset pctm̄ aliqd̄ ꝑfinitam penam aut infinitam sufficienter puniri. Nam quantumcūq̄ duret̄ de pena pro peccato, nisi de9 misericorditer remitteret offensam: semꝑ remaneret dignum puniri vt p9us: immo ꝙ talis pena sit remissiua ꝛ deletiua peccati esse nullo modo potest absq̄ dei misericordia liberalissima. ¶ Si v̄o attendam9 peccatum s̄m ita ꝑmam ꝛ secundam rōnes: ꝯstat ꝙ peccatum mortale quotlibet auertit a summo bono: ꝛ est obiectiue infinitum: similiter imputatur etiam de lege ad penam eternam ꝛ infinitam durati̇ue.

¶ Sz de pctō veniali an ꝓp̄e debeat dici offensa stāte lege: q2 non ꝑuat amore: licet ip̄m quodāmō ledat: an etiam de facto imputet̄ ad penam eternā s̄m forum iustitie infernal. s iam aliq̄ dicta sūt: ꝛ postmodum tractabitur dum inuestigabim9 si peccatum veniale sit ꝯtra ꝑceptum dei. Dico tñ generaliter de omni pctō illud esse ad penā infinitā imputabile: ꝛ ꝙ non imputat̄ h̄ agit misericordia copiosissima redemptoris.

Octauum corollarium. D

¶ Implicat deum punire ad ꝯdignum si per hoc intelligamus sic eum punire ꝙ iuste nō possit amplius. Si aūt dicamus punire ad ꝯdignum: q2 punit q̄tum recta rō ꝛ iusticia exigūt ꝛ taxant de sctō tale pctm̄ esse puniendum: tunc omne peccatū punit̄ aut puniet̄ ad ꝯdignum: q2 scz tantū punit̄ q̄ntū puniri de9 vult ꝛ ordinat rectissima iuris rōne.

Nonum corollarium

¶ Nullum pctm̄ pōt remitti nisi per h̄ ꝙ de9 liberaliter nō imputat illud ad pctm̄. Hoc ꝓpheta vidit dicens: Beat9 vir cui non imputauit dn̄s peccatum: q̄si exponēs illud qd̄ ꝑmiserat: Beati quorum remisse sūt iniq̄tates. Nā h̄ posito pctm̄ tollitur: hoc remoto nunq̄ amouet̄. ¶ Qualit̄ v̄o fiat ista nō imputatio variantur doctores. ¶ Quidā dicunt nihil aliud esse deum non imputare pctm̄ q̄ illud non imputare ad penam. Deus vtiq̄ cum sit immutabilis inq̄unt nō ꝑ nūc imputare ꝛ post non imputare ad penā: nisi ꝑ respectum ad extrinsecum ꝛ relationē ad penam. Tales ꝯseq̄nter habent concedere ꝙ nullū pctm̄ totaliter remittitur quousq̄ pena tota ꝑsoluat̄, neq̄ mortale, neq̄ veniale: lz dicat̄ remitti mortale q̄si desinit imputari ad mortē eternā tāq̄ ꝑncipalē. ¶ Alioꝝ ē positio ꝙ si etiā nulla pena vnq̄ fuisset statuta a deo pro pctis: nihilomin9 ꝑt adhuc cōmitti pctm̄, ꝛ ꝑt etiā remitti: nō q̄dem ex mutabilitate dei, sed q2 in eternitate sua decreuit ꝑ tali tūc sic agētē esse indignū suo amore ꝛ sua iustificatiōe ꝛ dignū punitiōe q̄ntalibet, etiā posito ꝙ nullū vellet infligere: ꝛ ꝑ alio tūc q2 tal̄ mouet̄ aut alio mō se hz q̄ ꝑ9us, saltē ex decursu tp̄is dignificat istū suo amore, ꝛ tollit oēz indignificationē ad penā. ¶ Et si q̄rit̄ rō: sit ꝑ rōne volūtas. Nā h̄ honore dign9 est quē rex voluerit honorare. ¶ Seq̄t̄ ex hac positiōe q̄ ꝓbabilior videt̄, nullā esse absolutā necessitatē ponēdi charitatē distinctā ꝑ iustificatione impij: ꝛ saluat̄ commode v̄ificatio ꝯtradictorioꝝ sine dei mutatione ꝑut tactū est.

Decimum corollarium. E

¶ Probabile ē nullū actū creature de ꝑ se ꝛ intrinsece eē bonū bonitate moris aut meriti, aut similiter malū: nisi ꝑ respectū ad diuinā rōnem ꝛ volūtatem: q2 vicz diuina volūtas ꝛ rō dignificat hominē ꝑ tali actu, ꝛ pro alio indignificat: immo dicimus ꝙ sine actu quocūq̄ posset dignificare creaturam: vtꝝ v̄o eā posset sic abs q̄ quacūq̄ actione aut omissione, aut pro quocūq̄ actu cuiuscūq̄ ge-

neris in dignificare/nõ ita est mihi ꝑspicuũ:quis
si attendat dñantissima dei ṽtus respectu sue crea
ture qualitercũq; se habentis in agendo vel omit-
tendo:non videtur vsquaq; euidens esse ꝙ hoc
non potest:sicut exẽplũ videt esse apli de figulo:q
ex eadẽ massa format vas in honorẽ/aliud in ꝯtu-
meliã. Si aũt attẽdit dei sapientia ꝛ bonitas istud
dicere/non videt ꝯgruũ. Ideo nihil hic pono nec
assero:magis tñ inclinor assentire scdo/ꝙ primo:ꝛ
causa patebit in dicẽdis in materia de obligatiõe
¶ Et iuxta hoc ꝯsequẽter habet facilis manudu-
ctio ad videndũ quõ nihil est malũ nisi qꝛ prohibi
tũ:ꝛ nihil bonũ nisi qꝛ a deo acceptũ:ꝛ deus non
ideo actus nostros vult vel approbat qꝛ bonos:
sed ideo boni qꝛ approbat. Similr ideo mali/qa
ꝓhibet ꝛ reprobat. Nemo tñ murmuret/nemo cõ
q̃ratur:qm̃ iustus est in oĩbus vijs suis/ꝛ scũs in
oĩbus opibus suis. Sap. xij. Quis tibi imputabit
si perierint nationes quas tu fecisti? ¶ O, si dica
tur aliquẽ actũ esse malũ/ꝙ nullo mõ põt esse bo-
nus ꝛ ecõtra:ex quo videret ꝙ talis actus vtpote
odiũ dei/cẽt itrinsece mal9. Rñdet h ꝑ sile de actu
exteriori ꝓcedẽte ab iteriori. Nã ꝛ si sit aliq̃s act9
exterior ita malus/ꝙ stantib9 eisdẽ circũstantijs oĩ
bus/nullo modo possit esse bonus:nihilominus
hꝫ extrinsece malus:ꝛ potest esse non malus/si ꝑ se
poneret:vel a q̃busdã circũstantijs suis esset de-
nudatus. Dicendũ est silr de actibus interiorib9
comparatis ad primã regulã. Naꝫ actus odij dei eli
citus a demonib9/vt elicit cũ oĩbus suis circũstan
tijs/nõ pt nõ esse mal9:pt tñ nõ esse mal9 si ꝑ se po
neret/aut alijs circũstãtijs vestiret. Et ſm hoc tra
ctaret hic ꝛ solueret q̃stio de dispẽsabilitate vel in
dispensabilitate legis diuine respectu creature:et
quõ pt vel nõ põt deo obligari.

Vndecimũ corollarium.

¶ Omnis rectitudo moralis ipsius volũtatis re
sultat ex ꝯformitate eius/aut suorꝫ actuũ vel omis-
sionũ ad diuinã legẽ ꝛ eius rectã rõnẽ:sicut actus
exteriores non dicunt boni nisi ꝑ ꝯformitatem ad
interiores elicitos. Iuxta qõ potest esse pulchra de
ductio/qualr nihil est verꝫ/nihil pulchrꝫ/nihil po-
tens/nihil appetibile/nisi pro quanto pme verita
ti ꝛ pulchritudini ꝛ potentie ꝛ suauitate ꝯformant
ꝛ ita de similibus. Et ꝓportionabilr de falso tur-
pi ꝛ fugibili:hoc est ꝙ antiqui dicebant nihil esse
verꝫ nisi a pma ṽitate. Hoc modo sepe deducit be
atus Augustinus nominatim in suis ꝯfessionib:s
ꝙ voluntas quelibet in suis operationibus que-
rit imitari deũ:quãtumcũq; erret aut male se ha-
beat:quẽadmodum in illa furtiua comestione po
morꝫ in etate sua puerili/dicit quesisse nõ volupta
tem/sed similitudinẽ quãdã oĩpotẽtie ꝛ libertatis
diuine:pmo ꝯfessionum. Similr de Catilina queꝫ
Salustius dicit gratuito malum fuisse deducit.
¶ Hec ostendũt ꝙ bonitas creaturarꝫ ꝛ earumve
ritas ꝛ pulchritudo ꝛ similia non sint aliquid ma-
ius intensiue cum deo/q̃ deus solus:licet possint
dici plures bonitates aut veritates improprie et
quasi extensiue. Exemplũ de sanitate vrine ꝛ cor-
poris/ꝛ de bonitate actus interioris ꝛ exterioris.
Palã ẽ ẽ ꝙ in ipo viuim9/mouemur ꝛ sumus.

Duodecimũ corollarium.

¶ In eodẽ actu ꝯcurrere possunt multiplices re-
ctitudines aut bonitates:vna nature:alia moris
de genere:altera gratie:altera glorie:et hoc ẽ ſm
diuersas habitudines consyderandi eundẽ actuꝫ
conformari multipliciter diuine legi seu bonitati.
Nõ ꝙ in deo sit aliqua diuersitas in suis legibus
que dicatur realis vel formalis:sed ꝙ ipam can-
dem ꝯcipimus diuersimode/ꝛ consyderamus ſm
habitudines distinctas realiter ad creaturas:que
habitudines non sunt ipe deus solus/sed ipe ꝛ cre
atura sic relate ꝛ ꝯsyderate a quibus distincti con
ceptus ab intellectu formantur ꝛ abstrahunt per
potentiã longe fortiorẽ/q̃ sit estimatiua ouis:que
ex speciebus lupi sensatis elicit inimicitiã non sen
satam. Et q̃uis conceptus absoluti non ꝯnotent/
tamen quia a tali multiplicitate cõnotatorꝫ eliciũ-
tur ꝛ abstrahunt/retinent in suis modis repñtan-
di virtualiter illos modos repñtatiuos rerum
diuersarum/ex quibus sumpti sunt ꝛ causati:sicut
essentia/vita ꝛ intellectus in deo/ꝛ sapientia ꝛ iu-
sticia ꝛ fortitudo ꝛc. non dicunt nisi deum ex parte
rei penitus eundem:q̃uis opatio intellectus diuer
simode negociet circa eum ex his que videt in cre
aturis ꝛ ex habitudinibus earum ad deuꝫ ꝛ ad in-
uicem. Dicitur vlterius ꝙ deus intuitiue visus suf
ficit causare tales ꝯceptus distinctos ꝛ absolutos
absq; hoc ꝙ necesse sit ponere in motiuitate obie-
ctali que deus est/aliquã distinctionẽ ex parte eius
dem. Si autem in oppositũ allegetur Augustin9
de ideis:ꝙ alia ratione conditus est homo/alia e-
quus:ꝛ ꝙ ille rationes sunt incõmutabiles ꝛ eter-
ne/remitto ad intellectũ quem dat Ockam in hac
materia super pmo sententiarꝫ:in qua explicatione
si rudis iudicet/nescio quid appellabit subtilitas.
¶ Notetur hic ꝙ doctores etiam sancti sunt ma-
gis reuerẽter glossandi in multis q̃ ampliãdi:quo
niã non omnes semꝑ aduerterũt aut aduertere co
gitauerunt ad ꝓprietatẽ locutionis. Improprie-
tas autem non ampliari debet/sed ad ꝓprietatem
reduci:alioquin quid mirum si augetur deceptio.
¶ Sequitur postremo ꝙ non est in potestate libe
ra voluntatis create facere aliquod bonũ morale
aut gratuitũ/nisi ex dignificatione voluntaria pri
me legis. ¶ Et sic patet primo ꝙ nulla potest esse
creatura rationalis impeccabilis per naturã/aut
naturaliter rectitudo honestatis. ¶ Patet insuꝑ
necessitas ponendi gratiã esse necessariam ad oẽ
bonum supra gratuitã largitionẽ bonitatis natu-
ralis:quã bonitatẽ constat non esse stante re ipsa:
q̃uis non sit bonitas nisi pro quãto fluit a primo
bono/ꝛ exemplariter eidem conformat. Sap. xij.
Virtus enĩ tua iusticie initiũ est. Dico igit ꝙ sicut
omnis actus positiuus habet conformitatẽ natu
ralem ad pmũ bonũ:ꝛ ideo bonus est saltẽ bonita
te naturali:ita si ille actus sit liber/tantũ habet de
bonitate honestatis/quantum habet de ꝯformita
te ad primã honestatẽ. Sed istam ꝯformitatẽ nõ

potest elicere nuda natura volūtatis: nisi cōmuni
cata sit sibi facultas ꝛ gratia in producendo alia ꝙ
sit illa solum respiciens substantiā actus ꝛ non ce
teras circūstantias: quēadmodū sunt circumstan-
tie finis ꝛ directionis/intentiones ꝛ siles. Ex qui-
bus consequenter deducit necessitas humiliatio-
nis nostre ad deum: ꝛ ꝙ non glorieť ante eū stulta
ꝑsumptio oīs carnis: nec apponat vltra magni
ficare se homo sup terram. ¶ Ex hoc insup pela-
giana heresis ꝛ ingratitudo superba ꝯfundit. De
niꝗ ꝑspicuum est quanta necessitate desperare de-
beamus de viribus nostris: nec ponere carnē bra-
chium nostrū: nec cōfidere in homine: sed ꝓijcere
totam spem nostrā in deū ne confundamur: sed li
beremur ꝛ nutriamur ꝛ glorificemur: innitamur
igitur sibi tanꝗ summe potentie ꝛ gl'iosissime maie
stati quo ad appropriatū prī: ꝛ h per vim irascibilē
cuius obiectum est bonum arduū ꝛ honorificum.
Innitamur sibi tāꝗ pme ꝛ infallibili veritati quo
ad appropriatum filio: ꝛ hoc per vim rationalē. In
nitamur sibi tanꝗ bono optimo ꝛ suauissimo inde
fectibili/quo ad appropriatū spūisancto/ꝛ hoc per
H ꝯcupiscibilem. ¶ Istas vero innitentias operan
tur ꝛ solidant tres ipe virtutes theologice/fides/
spes ꝛ charitas: hec tria ꝑfecto miraculosissima
opa causant in animab⁹ iustorum fideliū. ¶ Nō-
ne miraculū ingens est taliter inniti ṽitatibus in-
cognitis ꝛ inevidentibus/ꝑter aut contra oēm ra-
tionē naturalē/ꝙ citius dissentiret homo vere fi-
delis pmo pncipio/ꝑut dicit Guilhelm⁹ parrhy
sien. ꝙ alicui articulo quātūlibet inevidēti. Hoc
eñi est contra sapientiā grecoꝝ ꝛ scandalū iudeo-
rum/ꝛ seuitiā tyrannoꝝ/ꝛ corruptelam vitiorum
originaliū. Propterea bene enūciauit apostolus
ꝙ fides est donum dei ne quis glorieť si credit: aut
qui gloriať/in dño glorieť. ¶ Ceterum non min⁹
est in ipa spei certitudine miraculū. Nam qualiter
obsecro inter tot fluctus humane fragilitatis ꝛ vi
cissitudinis incertissime potest dicere aliquis cū
apostolo: Certus sum ꝙ nec mors/nec vita ꝛc. me
sepabit a charitate dei/que ē in christo iesu. Qua-
liter inter hec pōt ita certificari aīa ꝛ quietari vt
dormire dicať ꝛ reqescere in idipm: qm̄ singulari-
ter in spe ꝯstituit eam dñs: quēadmodū pulchre
declarat Bern. sup cātica sup illo: Introduxit me
rex in cubiculū suum. Cogita si potes ꝛ quantum
potes. Tu hoc hic esse miraculū grāde fateberis.
¶ Porro de charitate quid dicemus/quale est ī
ea quātūcūꝗ miraculū: purificat homēm ꝛ gratū red
dit deo/ambulantē in oībus mādatis ei⁹ sine q̄re-
la. Nihilomin⁹ dicere facit ex affectu hoī q̄ eius-
modi est cū aplo: Venit deus saluos facere pctō-
res/quoꝝ primus ego sū. Nō vtiꝗ mētiebať apl's
studio hūilitatis: ʒ ita de se sentiebat reputatione
ꝓprie fragilitatis ꝛ indignitatis: cui tñ dign⁹ non
erat reliquus mūdus. ¶ Si q̄rat aliqs a me/quō
pōt hec fieri? Nō me interroget/immo nec quenꝗ
alioꝝ: qm̄ sol⁹ spūsctūs hoꝝ miraculoꝝ spūaliuʒ
sicut est opator solus/ita sol⁹ est doctor. Preparet
hō ad hec capiēda mētis puritatē/nō oris loqua-
citatē expectet. Vis ergo secretū cognoscere? trans
fer te a theologia intellect⁹/ad theologiā affect⁹:
de scia. s. ad sapiam/de cognitione ad deuotionē.
Hec est theologia illa quā magn⁹ Arsenius vir
grecis ꝛ latinis lrīs tunc eruditus/fatebať se ne-
scire: immo nec pmam lrām alphabeti sui didicis-
se: q̄ theologia vtinā nobis oībus q̄ theologi no-
minamur/tā familiaris esset ꝙ extranea est ignota
qꝫ. ¶ Poterā diuti⁹ ac lōgi⁹ ista ꝓtrahere: ꝑser-
tim ad collaudationē spei collocāde in dño. Sʒ ni-
mia fortassis esſʒ digressio ꝛ in sanctoꝝ opusculis
laus hui⁹ ṽtutis abūde posita ē. Notatim in Guil
helmo parrhysien. de ṽtutib⁹: ꝛ in illa cōpilatione
satis vulgata ꝛ certe fructuosissima/q̄ de ṽtutibus
siłr intitulať: quā cōpilationē ita ꝯsonare ṽbis ꝛ
sententijs cū eodē Guilhelmo parrhysien. expior
ꝙ ꝑsuasum habeo vnā summā ab altera sumptam
esse: aut vnū vtriusꝗ autorē extitisse. Ad hec scri-
pta ꝛ silia vos remitto: qm̄ etiā materia ꝛ questio
post prādiū disputāda/poterit nos eleuare magł
ad capiēdū miracula ꝛ mysteria hui⁹ spei. Est eñi
q̄stio/vtꝝ inter oēs ṽtutes theologicales virtus
spei sit nobilissima siue ꝑfectissima ꝛc.

¶ Hec de lectione prima.

Lectio secunda.

Absum promissi- 3
oni mee: nam pollicitus sum
si meministis me prima lecti
one inuestigaturꝝ ꝓ viribus:
Qualis est illa lex cui⁹ trans-
gressio vitā spūalem quā dat
baptismus spūssancti adimit
ꝛ mortis eterne reū facit. ¶ Hec nimiꝝ dubitatio
non parua est/neꝗ inutilis: vbi nō de lana caprina
(sicut loqtur satyricus) sed de anima: non de pau-
pe regno/iuxta ṽbum Statij: sed de vita beate sit
questio. Si socrates omnē phie rōnem ad mores
transtulit/ꝛ hinc laudatus est a Tullio/Seneca et
Augustino. Si ꝑterea philosophi fere omnes pre
sertim Stoici/immo ꝛ ipsi (quod vix credideris)
epicurei solam bene viuendi cognitionē ceteris ꝑ
tulerunt/tanꝗ ea sola teste Apuleio vituperabiliter
ignoretur. Quid aget christianus cui repromitti-
tur eternitatis spes pro pmio bone vite: ipse super
uacuis ꝛ inutilibus inuestigādis: quo pacto se to
tum impendit omissis que ad vitam sunt necessa
rijs/quasi non ex alto iubente audiat/que tibi pre
cepit deus/illa cogita semper: ꝛ in pluribus operi
bus ei⁹ ne fueris curiosus. Unde ꝛ iudeis q̄ꝗ car
nalibus ꝛ minus capacibus celestium dicebat do
minus de lege sua Deuterono. iiij. Hec eñi est sa-
pientia vestra ꝛ intellectus coram populis. ¶ O
quisqs adest qui de ingenij acumine gloriať: qui ꝑ
ter subtilia ꝛ difficilia nihil in- estigare dignatur:
vertat huc aciem sue rōnis velim: suum hic inge-
nium exerceat. Affirmo multam hic esse profun-
dam ꝛ vberem studiosissimis quārumlibet inge-
nij laude preditis/perscrutationis materiam eti-
am sup eas steriles q̄s nōnulli solas mirari solēt

imaginationum varietates. ¶ Propterea nō me
dignum arbitratus sum qui difficultatis huius
nodos ad integrū valerem euoluere. Nihilominꝰ
aliquid dicere vel imꝑfectum/tum necessitas/tum
vtilitas omniū plures impulerūt. Mecum siqui-
dem τ cum aliꝗs sepe recogito/multas ex ignoran-
tia huius negocij suboriri turbationes in politiꝗs
tam ecclesiasticis ꝙ temꝑalibus. In hominū ꝑter
ea conscientiꝗs modo scrupuli vani ꝯtemnēdi sur
repunt/modo contemptus insurgit temerarius τ
audacior ꝙ satis est: fit insuꝑ (quoniā ignorat vir-
tus legis diuine) frequenter irritū mandatum dei
propter traditiones hominū. Fit amplius de le-
ui iugo christi τ lege libertatis iugū ferreū τ onus
graue/ꝑmens ceruices christianoꝝ: dum. s. aliqui
suas oēs leges/suas institutiōes/suas regulas τ sta
tuta arbitrari volunt accipiendas esse sicut prece-
pta legis dei/ad eterne mortis interitū si ꝑterean-
tur inergentia. Has vero traditiones hominū ꝗs
cunctas dinumeret/in canonibus summoꝝ pōti-
ficū/in ꝯstitutiōibꝰ synodalibꝰ ꝓuinciarū aut dioce
sūn/in religionū regulis/in vniuersitatū collegio-
rum τ ecclesiaꝝ statutis/in edictis imperatoꝝ τ ꝓn
cipum/in plebiscitis cōmunitatū. Quarū plures
sub interminatione late sententie: alie sub inter-
minatiōe diuine indignatiōis: alie sub voto: alie τ
fere omnes sub iuramenti aut fidelitatis debito
stringunt τ obligant. Quod si Adam vir talis τ tā
tus vnicum discipline ꝓceptum habēs/in illo cor-
ruit: nos inter innumerabilia positi qualiter euade
mus? Vix potest imbecillitas nostra diuinas leges
ad numerū paucum gratuita sua benignitate re-
ductas implere. Viam igitur obsitam tot spinis
ꝯstitutionum semet inuoluentiū τ obumbrantiū ꝗs
inoffenso pede trāsiliet? Secūꝰ ꝗd dixerit Petrꝰ
apłus Actuū. xv. Quid tentatis deū imponere iu
gum suꝑ ceruicē discipuloꝝ: quod neqꝫ nos/ neqꝫ
patres nostri portare potuimus. Hoc animaduer
tēs τ pia compassione deplorās egregius doctor
Augustinus ad inqsitionē ianuarij: ipsam inquit re
ligionē nostrā quam manifestissimis τ paucissimis
celebrationū sacramentis/dei voluit misericordia
esse liberam/seruilibus ꝑmunt oneribus: vt tolera
bilior sit conditio iudeoꝝ qui legalibus sacramē-
tis non humanis ꝑsumptionibus subiꝗcuntur. Si
tuo tempe sic dolebas o sapiens Augustine/quid
nostra tempestate dixisses? vbi ꝓ varietate τ mo-
tu capitum/incredibilis est varietas τ dissona mul
tiplicitas oneꝝ huiusmodi seruiliū τ humanaꝝ ꝓ-
ut loquens ꝑsumptionū: Inter quas velut inter la
queos animaꝝ τ ligantia retia/vix quispiā securꝰ
τ indeꝑhensus incesserit. Hec est querela qualem
olim apud deuotū Bernar. detulerūt ꝗdaꝫ ex mo
nachis: τ ꝓpter quā compescēdā/sicut modo niti-
mur agere/scripsit volumen pulcherrimū de ꝓce-
pto τ dispensatione: qui liber huic operi nostro ꝓ
fundamēto supponat. ¶ Deniqꝫ ꝗcquid dixero ac
cipiat non determinatiue/sed inqsitiue positū: pre
sertim vbi determinationē ꝓcedentium sanctoꝝ τ
doctoꝝ exꝑssam non inuenero. Mihi quidem oc
casionem studiosis ministrasse sufficerit. ¶ Et ꝓ
intellectu dicendoꝝ sunt descriptiones τ distincti
ones per modū ꝯsyderationū ꝑmittende. ¶ Lex
diuina ꝓceptoria est signū verum reuelatū creatu-
re rōnali: quod est notificatiuū recte rōnis diuine/
volentis tenere illam creaturā/seu ligari ad aliꝗd
agendū vel non agendū/ꝓ dignificatione eius ad
eternā vitā ꝯsequendā: τ damnationē euitandam
¶ Descriptio hec causalis est/aut ad causalez re-
ducibilis. Cuius rōnabilitatē non melius suadere
valemus/ꝙ ꝑ descriptiones ptes si discursum ha
beamus. ¶ Ponimus igit signum ꝓ gñe: qꝛ deꝰ
se solo non obligat creaturā rōnalem nisi ꝑ notifi-
cationē sue rōnis recte/dictātis τ volētis creaturā
sic teneri seu ligari. Et qꝛ notificatio ista fit aliquā
do ꝑ voces/nūc per scripturā/nunc ꝑ internā inspi
rationē. Hoꝝ signoꝝ aliud est vocale/aliud est scri
ptum/aliud mentale: dimitto concordātias ¶ Q,
aūt creatura rōnalis non ꝓprie obligef nisi ꝑ no-
tificationem qualē ꝑdiximus/apparet: qꝛ nisi sic di
caf esse possibile naturalr fatuos τ insensatos ob-
ligari: immo nulla videref rō cur nō etiam brutis
talis obligatio possꝫ imponi/cuius trāsgressio essꝫ
imputabilis ad penam aut ꝑmiū: qḋ nullꝰ ꝯcessit.
Nō negamus tñ ꝗn res ꝗlibet indispensabilr ten
dat in deū: τ in qualibet re lex ꝗdam inuenit/ꝓut
dicūt Basilius in hexaemerō/τ seqnax eiꝰ Ambro
sꝰ in sili libro/qꝛ volūtas dei lex nature est. Et Bo
ecius hūc habꝫ vsum loquēdi in pluribus: τ Com
mētator ōē naturā agere tāꝙ rememoratā ab agē
te infallibili. ¶ Si ꝗs obiciat de paruulis quos
obligauit deus ad baptismata suscipiēda: τ taliter
ꝙ in vtero materno si moriant absqꝫ hmōi baptis
mo/quē ꝯstat eos nō solū ignorare/immo nec ha-
bere posse/damnabunf. Rñdemꝰ ꝙ nec ibi est pre
ceptū quale loꝗmur: cuius trāsgressio scꝫ imputef
ad culpam nouā actualē. Sed est ibi quoddā sta-
tutum diuinū/ quo non obseruato/nō reddif here
das in Adam amissa. ¶ Ex quo ꝓximus eliciendū
videf corollarie/ꝙ nulla creatura rōnalis potest
esse indigna deo/tanqꝫ ꝓprie peccatrix absqꝫ com
missione vel omissione libera rei illicite/ad cuiꝰ op
positū erat obligata. ¶ Obiꝗceret aliꝗs de poli-
tia humana que a diuina exemplata est: in illa eñ
qñqꝫ ligant ignorantes in eis ꝗ iuris sunt. Rñde
tur ꝙ nullus ꝗ potest ignorantiā inuincibilē suf-
ficienter allegare/ potest transgressor legis appel-
lari/neqꝫ quo ad deum/neqꝫ quo ad hoies. Plerū
qꝫ tamē ꝑsumif apud homies aliquis esse sciēs: qꝛ
nō ꝑt iuridice ꝑ testes iustam sue ignorātie cām as
signare: ꝓpterea ꝯdemnaf aliꝗñ ꝑ hoies ille ꝗ ve-
re innocēs est apud deū. ¶ Sequif statim ex his
ꝙ apud facientē illud qḋ in se est: nulla est ignoran
tia inuincibilis/neqꝫ iuris/neqꝫ facti in lege diui-
na: vel agens ex ignorātia tali nunꝙ peccat. Pri-
mā partē tenuerūt doctores excellētes: vt Guilhel
mus parrhysiēn. Cōtra quos sunt valide rōnes ꝑ
sertim de ignorantia facti: nam τ in talibꝰ eccłia
etiā fallere ꝑt τ falli absqꝫ pctō: vt ꝯcubitꝰ iacob
cum lya nō inculpaf: τ ita de silibꝰ. Pro pte alte-
ra sunt aliꝗ vt Guilhelmꝰ antisiodor. ꝗ talē ignorā
tiā iā ꝑsertim facti aut iuris hūani dicūt posse cō-

tingeret eam insup carere pctō. Et eas similiter
actiones nō esse culpabiles q̄ ꝓuenīūt ex ipa: ⁊ h
A fit qm̄ si nō esset ignorātia talis/nō fierēt huiōi acti
ones. Secus vbi agens nō minus efficeret id qd̄
agit ignorātia tali non extāte. ¶ Denicꝫ ōr signū
vex: qm̄ signa falsa ⁊ si ligare q̄nq̄ꝫ dicant̄ de pacci
dens vt conscientia erronea: nihilominꝰ de ꝑ se et
ꝓprie legis obligatorie vim non habent ¶ Sub
iungit̄ in descriptione/signū reuelatū creature ra-
tionali. Etenī sola rōnalis creatura obligabilis ē
quia sola capax est diuinoꝝ p̄ceptoꝝ cum subiecti
one. Unde posset esse aliqua creatura rōnalis nō
eleuabilis ad cognitionē huiusmodi: vt infantes
sunt de facto ꝓ tempe non eleuati/ideo non obli-
gati: aut si esset pax ⁊ si nō esset subiecta deo: quem
admodū spūssctūs non est subiectus patri ⁊ filio a
quibus ꝓcedit/⁊ cognitionē immēsam accipit: ta
lis nō esset ꝓprie obligabilis. Et quonā precepta
diuina ꝓut ordinant ad deum vt beatificatiuus ē
cognosci non possunt a creatura rōnali ex solo lu-
mine naturali/necesse fuit ↄcurrere reuelationem
quocunq̄ꝫ mō fieret/siue ꝑ angelos/siue ꝑ hoīes/si
ue per internā illustrationē: sicut apl's loquitur de
ꝓbis/quibus ōr fuisse reuelatū illud quod occultū
est dei. Sic enim sentiunt doctores/ꝙ nemini de-
esset deus in quocūq̄ꝫ loco poneret̄/qui faceret qd̄
in se est: vtēdo. s. bn̄ donis iam habitis: q̄ eum de
necessariꝫs ad salutē diuinitus illustraret: sicut ōt
Petrꝰ Aureū. ¶ Sequit̄ in descriptione ꝙ est no
tificatiuū diuine rōnis recte volētis teneri illā cre
aturā: vel ligari ad aliquid agendū vel nō agēdū:
q̄z fit a q̄busdam q̄stio q̄ sit rō obligatoria in deo
vel recta rō/vel volūtas? Ponit̄ hic vtrūq̄ꝫ: q̄z nec
recta rō sine volūtate/nec ecōtra sunt in deo obli-
gationis complementū. Preterea q̄ntumcūq̄ꝫ no
tificet̄ voluntas sui supioris/nisi ꝑ illam velit liga
re/non ↄsurgit obligatio s̄m deductionē Durādi
in hac materia: vbi q̄rit an teneamur in oībus cō-
formare voluntatē nostrā volūtati diuine? Si eñ
fortes leuat festucā/scit theologꝰ ꝙ h vult deus: et
ita de quocunq̄ꝫ effectu qui ꝓducitur. Non opor-
tet tamen vt videt̄ ꝙ theologus talis obliget̄ vel
le similr: q̄uis forte in his que peccata nō sunt/te
neatur non se difformare remurmurādo aut con-
tranitendo volūtati efficaci dei plene cognite: quē
admodū forte Guilhelmus antisiodorensis ⁊ aliꝫ
sentiētes oppositū p̄oris sn̄ie intellexerūt. Attamē
hec ↄsequentia non valet. Ista volūtas est iustissi
ma: vel ista inclinatio ⁊ tendentia sunt rectissime/
vtputa inclinationes naturales: ergo ↄformās se
ꝑ actum liberū tali voluntati aut inclinationi in re
volita/aut in obiecto ad quod est inclinatio/nun-
q̄ peccat. Stat eñ ꝙ deus p̄ceptū ad oppositum
dederit: vt ꝙ actualiter volūtas nihil eliciat. Fa-
temur tn̄ ꝙ si actus elicitus esset oīno talis/qualis
est actus naturalis: ille nunq̄ esset deformis. Nā
hoc claudit repugnātiā: sed h dicere/vl' pax vel ni
hil est. ¶ Tandē subinfert̄ in descriptione/ꝓ di-
gnificatiōe ad eternā vitā ↄsequēdam/⁊ damnati
onē euitandā. Memini me legisse in Durando/ꝙ
si nulla fuisset facta reuelatio hoī de sua btificatio

ne supnaturali/aut dānatione: nō incurrisset pctm̄
faciens scḋm̄ rōnem dānatiōis eterne: ⁊ ita nullus
fuisset pctm̄ mortale. Hoc dictū de lege statuta ve-
ritatē habere videt̄: sed de possibili nequaq̄. Non
ne videmus ꝙ dans operā rei illicite/pōt ad penā
humanaꝝ legū q̄uis sibi ꝑus incognitā iudicari.
Et q̄cq̄d sit tn̄ de possibili/ita de facto se res habꝫ
oēm obligationē diuine legis apud viatores ad fi
nem tendere/vt dignificet̄ hō ad vitā eternā: ⁊ in-
fernalē mortem euitet. Iuxta qd̄ saluāt aliqui non
improbabilr q̄ualr apud damnatos vel btōs non
sunt leges p̄ceptiue/quales loq̄mur: ad q̄s. s. volū
tas diuina velit teneri saluatos aut dānatos sub
nouis p̄miꝫs aut penis: q̄z in saluatis non est ne-
cesse. In q̄bus maxime habet locū illud apl'i: Iu-
sto nō est lex posita: ⁊ in dānatis esset inutile. Alio-
q̄n dicendū est vt videt̄ dānatos ↄtinue mortalit̄
demereri: q̄uis aūt dignificatio ad vitā eternā ꝑ-
cipue ↄsurgat a deo dignificāte vt a cā suprema et
dn̄antissima: sicut ⁊ lex q̄libet a p̄ma lege ꝓfluit vt
emanatio q̄dam luminosa. Nihilominꝰ dignifi-
catio formalis fit per gratiā seu charitatē: ⁊ meri-
toria ꝑ actionē bonā p̄ceptoꝝ impletiuā/ad p̄cipi
entis intētionē quā explicauit cū ait: Si vis ad vi
tam ingredi/serua mandata. ¶ Si nō erramus in
describēdo legē p̄ceptiuā/tam affirmatiuā q̄ nega
tiuā/ꝓut nō errasse putamꝰ: apta est nobis via nō
mediocris ad ꝑgendū quo tendimꝰ: plurimū quo
q̄ꝫ lucis allatū est acici nostre mētis ad inferēdū co
gnoscēdūq̄ꝫ sequētia.

Corollarium primum. D

¶ Nō ideo ōr aliqua lex approꝑate vel pure de iu
re diuino: q̄z ad illā obligat deus. Facilis est de-
claratio: qm̄ sicut nihil fit absq̄ꝫ deo causante: ⁊ ni
hil est verū absq̄ꝫ p̄ma v̄itate. Nā oīs sapia a dn̄o
deo est. Nihil p̄terea bonū absq̄ꝫ p̄ma bonitate:
nihil pulchꝝ neq̄ꝫ suaue: ⁊ ita de aliꝫs ꝓut lectio p̄
cedens diffusius ostēdit. Ita oīs obligatio cassa ē
nec alicuius roboris vel momēti/si nō a deo impa
tore sup̄mo vires habuerit. Nō est ptās nisi a deo:
inq̄t apl's: verūtn̄ nec oīa effectꝰ ōr approꝑate di-
uinus: nec oīs v̄itas ꝑtinet ad fidem: nec oīs bo-
nitas ad adorationē. Cur nō siliter poterit esse obli-
gatio aliqua a deo q̄ nō ob hoc approꝑate specta-
bit ad legē diuinā.

Corollarium secūdum.

¶ Nō ideo ꝑcise ōi aliqua lex diuīa seu de iure di-
uino approꝑate: q̄z illam creatura rationalis per
reuelationem accepit. Itaq̄ꝫ fieri potest sicut in an
tiqua lege teneo fuisse in pluribus: ꝙ deus reue-
let ⁊ tradat immediate aliquas leges pro solo re-
gimine politico ⁊ ciuili: quēadmodū de obligatio
ne legis israel/de taxatione penaꝝ ciuilium ⁊ simi-
lium diceret̄: ⁊ tales appellantur a doctoribus le-
ges iudiciales: quia tamen leges tales non imme
diata ⁊ directa intentione ordinant in finem vl-
timum et supernaturalem: deficit vna conditio
descriptionis antedicte. ¶ Pro cuius elucida
tione et vt dicti huius rōnabilitas magis inno-

tescat advertendū est/ꝙ hō qui subsistit ex duplici substātia: vna spūali eternā diuinaq̄/ alia corpali ꝛ mortali: duplicē habet finē: vnū supnaturalē/ aliū naturalē: q̄ hūanus pōt dici seu politicus ꝛ ciuilis. Hic ꝑ cōsecutiōe pmi finis date sunt leges a deo ꝓportionate ad finē illū: de qb⁹ est noster pncipal sermo: ꝛ illas appellam⁹ appropriate diuinas seu theologicas/ seu de iure diuino: quēadmodū non oēs virtutes/ sed eas dūtaxat q̄ ad deū imediate dirigūt: theologicas ꝛ diuinas noīamus fidē/ spem atq̄ charitatē. Proinde ad ꝯseq̄ndū finē alterū qui humanus q̄q̄ dicit/ q̄q̄ ciuilis ꝛ politic⁹: leges alie late sunt: ꝛ vt plurimū ꝑ humanā inuestigationē imposite. Ille vo q̄uis ordinent finaliter ad finē btitudinis eterne sicut ea q̄ corpis sunt: ꝛ corpus ipm ꝓpter aīam factū nullus ambigit: eas nihilominus diuinas nequaq̄ dicimus: alioquin leges ꝛ regulas medicine quo pacto nō esse diuinas cēsebim⁹? Ille siquidē respiciūt sanitatis harmoniā ꝛ viuacitatē sensuū integrā: quibus lesis nōne aīa ab vsu virtuosoꝝ actuū diuinoꝝ impedita torpesceret? illas tn̄ leges seu regulas esse de iure diuino nondū quisq̄ dixit: q̄uis testet sapiens medicinā ab altissimo creataz: q̄uis deniq̄ sint in ea vel esse possint cōclusiones plurime ꝑ reuelationē magis q̄ ꝑ humanā inuestigationē inserte. Perspicuū est igit arbitratu meo legem aliquā nō idcirco dici appropriate de iure diuino: q̄ deo reuelāte fuscepta est. Hmōi aūt corollarij cognitio ꝓdest nō parū ad elucidationē materie ꝑsentis: tam circa legem antiquam q̄ in noua.

Corollarium tertium.

M ¶ Circa qḋ deducit vlterius ꝙ nō oēs canones summoꝝ pontificū vel decreta sunt de lege diuīa. Patet hoc ex radice ꝑmissa: q̄uis alie nō desint inferius assignande. Sunt itaq̄ plures hmōi canones ad politicā solū cōuersationē accōmodati. ¶ Nā si dicat aliq̄s: Nōne bona ecclesie oīa spūalia sunt: q̄ spūalitatē respiciunt ꝛ ad spūalitatē inducunt? Respondemus sub alia distinctiōe: ꝙ in politica cōuersatione hoīm sicut sunt q̄dā specialiter deputati ꝛ dedicati ad obsequendū deo: q̄ antonomatice ecclesiastici dicunt seu religiosi. Alij q̄uis ad deū tendant: q̄ tn̄ suū magis est officium tractare ea q̄ sunt secularis politie: ideo seculares noīant. Nō aliter dicunt bona ꝑmoꝝ esse spūalia licet sint res mere tēporales/ ꝛ corpus cōseruantes sicut in alijs. Simili rōne leges ordinātes ecclesiasticā politiā dicunt plerūq̄ spūales seu diuine: q̄uis improprie: ꝛ alie ciuiles ꝛ humane. ¶ Et hoc loco fallunt ꝛ fallunt crebro quidā canonistaꝝ: ꝑsertum ī materia quā tractauimus de simonia: vbi spiritualia iudicant illa que esse carnalia ꝛ materialia nullus nescit.

Corollarium quartum.

¶ Lex aliq̄ non ideo dicit diuina appropriate: q̄ ex pncipijs iuris diuini deducit. Primo: q̄ sic oē verū omni vero cōsonat: sic oīs lex q̄ticūq̄ positiua ꝛ humana cōsonat diuine legi: imo ex ea deducit/ saltē a deo ꝛ beatis. Amplius nulla est lex q̄ nō innitat pncipijs istis: deo iubenti obediendū est. Autorizatis a deo parendū est. Supiorib⁹ suis in eo ꝙ supiores sunt nō est inobediendū: ꝛ ita nulla esset lex pure humana/ cōtra id qḋ veritas habet ꝛ vsus cōmunis. ¶ Et ꝑ manuductiōe capiam⁹ simile in eis q̄ dicunt fidei. Nō eni fidei ascribimus omnē veritatē q̄ seq̄ pōt ex veritatib⁹ cōtent⁹ in sacra scriptura. Sz illas tm̄modo veritates sibi damus q̄ specialiter reuelate sunt ꝛ date ad credēdū ꝑ beatitudinis fine consequendo. Scimus insup ꝙ nō oīa q̄ ꝑ sūmos pontifices: imo nec ꝑ ecclesiā approbata sunt/ esse censent de fide: alioquin obligarent ad sui credulitatē opuscula sctōꝝ oīum doctoꝝ q̄ ꝑ ecclesiā approbant: sicut de multis expssum est in decretoꝝ distinctionib⁹. Hoc autez dici nequit quare nec oīs lex appellabit de iure diuino; quā tulit vel summus pontifex vel ecclesia vel princeps quilibet autoritatem habēs dei in subditos. ¶ Si vo querit numerus veritatū taliū q̄ approbate sunt de fide. Remitto nunc ad ea q̄ tractauit Ockā in suo dialogo libro. ij. q̄uis aliq̄ ꝑ incidētali declaratione sim dicturus.

Corollarium quintum. D

¶ Sequit ex ꝑcedentib⁹ coassumptis q̄busdā veris: ꝙ eadē lex dici pōt de iure diuino ꝛ naturali/ et humano seu positiuo: sed alia ꝛ alia rōne respectu diuersoꝝ. Et quidē qualis est legis diuine ratio dictū est. ¶ Lex vo naturalis ꝑceptiua talē habet rōnem/ ꝙ est signū inditū cuilibet homi: nō impedito in vsu debito rōnis notificatiuū volūtatis diuine/ volentis creaturā rōnalē humanā teneri seu obligari ad aliq̄d agendū vel nō agendū ꝑ cōsecutione finis sui naturalis; q̄ finis est felicitas humana: ꝛ in multis debita cōuersatio domestica/ ꝛ etiā politica: homo eni natura aīal ciuile est. ¶ Lex humana siue positiua ꝑceptiua pure ꝛ appropriate describit ꝙ est signū verū humana traditione et autoritate imediate cōstitutū: aut ꝙ nō infertur necessaria deductiōe ex lege diuina ꝛ naturali ligās ad aliq̄d agendū vel nō agendū: ꝑ cōsecutione finis alicui⁹ humani. ¶ Si q̄s particulas harū descriptionū discurrat/ agnoscet tū differentes rationes triplicis huius legis: tum cōuenientiam in re eadē. ¶ Et quidē lex diuina differt a ceteris in duobus specialiter. Primo: q̄ innitit principalit reuelationi diuine: lex vo naturalis innitit dictamini rōnis: qḋ est insitū cuilibet homini non impedito in vsu debito rōnis: qḋ impedimentū fit aut per imersionē cū sensualitate nimia: aut ꝑ lesionem virtū naturaliū sensitiuaꝝ: aut ꝑ deprauationē radicatoꝝ vitioꝝ ꝛ cōsuetudinū peruersaꝝ. Lex autem humana principaliter innitit traditioni humane aut quasi humane: ꝛ hoc quasi humane dicimus ꝓpter illas traditiones pure iudiciales/ quas per moysen dedit dn̄s: ꝛ que nō innitit principalit reuelationi vt reuelatio est: nec ex reuelatis aut ex dictamine pure naturali cōuenienti deductione paterent apud omnes/ si non accederet supioris alicuius determinantis autoritas. Exemplū de ista

legē: Princeps in hac terra cōstituēdus est ꝑ successionē hereditariā: principi dabuntur annuatim mille talenta auri ꝓ tributo ⁊ similes: q̄ nec deducunt aperte ex veritatibus legis diuine ⁊ naturalis: nec tn̄ illis cōtradicere cognoscunt, alioquin ille nō tam essent leges dicende q̄ seue ⁊ inique tyrannides ⁊ veritate carentes. ¶ Secūda differentia legis diuine ad naturalē est: q: lex diuina p̄ncipaliter respicit finē sp̄ualē: lex naturalis naturalē: humana vo lex pōt ad vtrūq̄ dirigere ꝓpter distinctionē q̄ data est in tertio corollario de canonib⁹ summoꝝ pontificū: quoꝝ aliqui sunt pure humani: respiciūt tn̄ imediate finē supnaturalē beatitudinis sempiterne. ¶ His declaratis patet secunda pars corollarij. Sed primā manifesto notatum de hoc p̄cepto: Nō furtū facies. Nā ⁊ a deo reuelatū est ad cōsequendū finē vltimū: ⁊ insitum est cuilibet homini nō impedito in vsu debito rōnis ad cōsequendū finē naturalē. Nihilomin⁹ respectu quorundā hoim impeditoꝝ in vsu debito rōnis, potuit reperi tanq̄ humana tn̄ autoritate latū esse: q̄uis nō debeat simpliciter humanū notari. Ex hoc nihilominus patet q̄ apud aliquos excellētis ingenij ⁊ multaꝝ litteraꝝ: sicut pōt vna ꝓpositio dici fidei ꝓprie q̄ non spectaret ad fidē explicitā exēplificatā alterius. Ita de legibus fatendū est. Hac de causa miscōia dei quasdā leges q̄ naturaliter erāt note, si nō per pctā oblitterate ⁊ q̄si delete fuissent decreuit rursus inouare: ⁊ innouādo cōitati hoim tradere: vt essent inexcusabiles, ⁊ vt ꝑ eas finē consequerent: nō naturalē tm̄modo, sed eternū.

Corollarium sextum.

¶ Sequit q̄ nō absurde cōcedi pōt oia p̄ncipia iuris naturalis esse de lege diuina ꝓprie dicta, licz diuersa rōne: hoc ꝑspicuū erit si attēdim⁹ quemadmodū oia p̄ncipia iuris naturalis deo reuelāte ac iubente cōtinet lex tā antiqua q̄ noua ad finē beatitudinis eterne. Et aliunde forsan istud suadere possumus ex hoc q̄ taliū principioꝝ indita est notificatio creature rationali ꝑ imediatā diuine lucis irradiationē: quēadmodū tradiderūt Aug⁹. et alij doctores eleuati: ⁊ olim sup hoc fuit articulus parrhysien. tpore Guilhelmi parrhysien. prout legi in beato Thoma: ⁊ Bonauentura declarat pulcherrime in itinerario mentis in deū: ostēdēs nullū esse dictamē recte rōnis solidū ⁊ obligatoriū nisi in prima lege ⁊ luce stabiliat. Propterea phorū maximi ⁊ p̄cipui: inter quos floruerūt Socrates ⁊ ceteri achademici, ingenue ꝓfessi sunt: nihil in rebus mutabilib⁹ se scire nullā in eis reperire veritatē, ⁊ nullū esse dictamē rectuz rōnis: q̄ si ꝑ hoc omnē a nobis veritatē ⁊ rectū dictamē simpliciter excludebant, errabant intolerabiliter: q̄ de tātis inuestigatorib⁹ veritat̄ sentire nephas est: nisi ꝓ quāto forsan deū nō sicut deuz glorificantes, neq̄ gratias agētes: q: q̄ abscōdita ei⁹ erāt, manifestauerat eis: dati erant iam in reprobū sensum, ⁊ deficiebant scrutantes scrutinio. Sentiebant igit si bene sentiebāt in hac tanta cōfessione ignorātie: q̄ solus deus sicut est imobilis, ita est veritas stabilis, ⁊ lex certa ⁊ cōstans: in qua videmus que bona sunt ⁊ vera: cōsonantes in hoc ꝓphete eximio: qui postq̄ p̄miserat: multi dicūt q̄s ostendit nobis bona? Rn̄dens subintulit: Signatū est super nos lumē vult⁹ tui dn̄e. Alienū subinde nō est dictum apl̄i. pluries allegatū, quo dicit: in deo nos viuere ⁊ moueri ⁊ esse. Ois q̄ppe cognitio veritatis i nobis nōne p̄coꝛ quedam motio est: vt igit in deo sit oportet cōfiteri. Et hic esset speculatio grandissima si nō ad alia ꝓperaret intentio.

Corollarium septimum.

¶ Sequit ex p̄missis notāda valde distinctio ad aperiēdū illud magis ⁊ magis, qđ q̄rimus. Aliqua est lex pure diuina, aliq̄ ꝑtinens ad diuinā, aliqua imꝑtinēs. Nihil hic nouū fingo: distinxerūt itaq̄ in simili doctores ante nos, q̄ veritas aliqua ē pure de fide: aliq̄ solū ꝑtinēs ad fidē, q̄ dici pōt de pietate fidei: aliq̄ imꝑtinens, q̄ dici potest apocripha. Sicut in ꝯtrario aliq̄ falsitas est heresis: aliqua sapiens heresim, q̄ dici potest error: aliqua oino imꝑtinens, saltē quo ad nos viatores ⁊ nostrā deductionē. ¶ In lege pure diuina pōt quadruplex signari gradus. In p̄mo gradu reponunt leges immediate reuelate a deo pro tota cōmunitate hoim aut principaliori parte scripte in biblia: ⁊ p̄sertim in euāgelijs a christo latis ad cōsequendū beatitudinē. Et ex hoc statim patet q̄ in plus se habz veritas q̄ lex pure diuina: ꝓpter illud qđ p̄dictū est de multis legibus pure iudicialib⁹ antique legis ⁊ q: multe veritates sunt q̄ nō sunt imꝑatiue, et ex hinc nō obligatiue. In signū aūt q̄ leges iudiciales antique legis nō essent ꝓprie de iure diuino: sicut nec deducebāt de directo imediate in finē beatū. Christus legislator ꝑfectissimus volens condere legē dignissimā ⁊ beatificatiuā: omnes tales leges ordinantes hominē ad finē humanū ⁊ politicū, reliquit ad arbitriū p̄latoꝝ ⁊ principū: ita tamē vt semꝑ meminissent p̄tātem eis datā ꝓ veritate, nō ꝯtra veritatē: ⁊ ad edificationē, nō destructionē: put loquit apostolus: q̄ si ꝯtētiose quispiā obnitat ⁊ dicat leges hmōi iudiciales fuisse d̄ iure diuino ꝓprie? Respondeat ergo quđ dispensabiles erant: ⁊ nō solū mutabiles, sed mutate: ⁊ q̄ multis eaꝝ licebat absq̄ dānationis periculo contraire.

¶ In secūdo gradu reponent leges diuine, q̄ ex p̄cedentib⁹ solis in consequētia euidēti, aut saltem reuelata ⁊ ꝓprie credēda deducunt. Dixi notāter ex istis solis ⁊ in consequētia euidēti aut saltē proprie de fide: qm̄ si necessario coassumeret ꝓpositio alia q̄ nō esset ꝓprie de lege diuina aut de fide: aut si cōsequētia esset euidens: nec proprie de fide: conclusio nō esset proprie de fide ſm̄ moꝝ dicēda. Addidi in consequentia reuelata ⁊ proprie credenda propter determinationē ecclesie rite factam: quaz suppono in his que sunt ad salutē necessaria errare non posse. ¶ In tertio gradu reponent leges diuine imediate a christo tradite: aut ab eis dicto modo deducte: que per successiuā relationē aploꝝ ⁊ alioꝝ ad nos equiualentē scripture canonice notificate sunt: vt forte est ista lex: vniuersalis ecclesie

pontifici romano subiecta sit. Non eñ posset eui-
denter aut per consequentiã pure de fide ex legib⁹
primi generis humana deductione fulciri: ꝙ tamẽ
sit lex pure diuina patet: q2 nisi sic/posset humana
R tradirione primatus iste cassari. In quarto gradu
sunt leges specialiter inspirate ⁊ reuelate q̃busdaȝ
singularibus ꝑsonis ꝑ se aut ꝑ paucis ad hoc ele
ctis. Similiter quicquid ex talibus legibus dedu-
cereť modis ꝑdictis in secũdo gradu: de his legi-
bus notať in decretis. Ex his aperiť intellectus
qualiter dicta aploꝝ ⁊ discipuloꝝ christi sunt alte-
rius autoritatꝭ quo ad aliquid: etiã pure de fide ꝙ̃
successoꝝ suoꝝ: qm̃ primi a christo doctrinã ime-
diate susceperunt/eius insuꝑ facta viderunt: et ad
eos expresse dictũ est: Qui vos audit/me audit. Et
rursus: Que dico vobis in tenebris/ꝑdicate supra
tecta. Iste ꝑterea sunt in euangelijs posite ⁊ a chri
sto imediate tradite. Petrus fuit apl's: Petr⁹ ac-
cepit autoritatẽ ligandi ⁊ soluendi: Petr⁹ edoct⁹
est in die pentecostes a spũsancto de omni verita
te necessaria ad salutẽ. Tales aũt de quocunq3 suc
cessoꝝ petri formate: non sic habenť a christo et in
scriptura sacra: ꝑsupponũt eñ semꝑ ad min⁹ istã/
ꝙ talis rite succedat petro per electionẽ aut aliter:
⁊ hoc est humana traditiõe solũ cognitũ. Nisi for-
san quis diceret ꝙ vniuersalis ecclesie autoritas a
spũsancto specialiter inspirata determinauit de q̃
busdã ꝙ petro in papatu successerũt: vt Clemens/
Syluester ⁊ Gregori⁹: ꝙ̃uis in eis q̃ sunt facti/ nõ
sit necesse ecclesiã nõ posse errare. ¶ Cõsequẽter
deduciť quõ maior fuit ꝑmitiue ecclesie autoritas
quo ad predicta ꝙ̃ nunc sit: ⁊ ꝙ nõ est in potestate
pape aut cõcilij aut ecclesie imutare traditiões da-
tas ab euangelistis/⁊ a Paulo: sicut q̃dã delyrãt.
Nec habent quo ad hoc qõ est facere aliq̃d esse pu
re de fide parẽ autoritatis firmitatẽ. Vñ q̃tũ licet
dubitare de iure alicuius in papatu vel episcopa-
tu: tantũdẽ licet suas institutiones in dubiũ reuo-
care. Hanc materiã tractat Durandus. Et hic api
tur modus intelligẽdi illud Aug. Euãgelio nõ cre
derẽ/nisi me autoritas ecclesie cõpulisset. Ibidem
eñ ecclesiã sumit ꝑ primitiua cõgregatione fide-
liũ eoꝝ q̃ christũ viderũt/audierũt ⁊ sui testes exti
S terunt. ¶ Declaremus nũc postmodũ q̃d sit lex ꝑ
tinens ad diuinã/⁊ q̃d imptinens? Et dicamus ꝙ
illa lex est ꝑtinens solũ: q̃ licet deduci nõ possit a
veritatibus solis legis diuine: deduciť tñ ex eisdeȝ
coassumptis aliquibus veris ꝓbabilibus: q̃ pie ⁊
rõnabiliter negari nõ possunt. Quia etiã ẜm regu
lã magistralẽ/cõclusio semꝑ insequiť debiliorẽ par
tẽ alicuius ꝑmissaꝝ: q̃ necessario coassumiť ad sui
illationẽ: Aut etiã si cõsequentia sit ineuidẽs: nec ꝓ
prie de fide: cõsequẽs est vt cõclusio illa signãs ta-
lem legẽ nõ dicať ꝓprie lex diuina: ex quo vel vna
ꝑmissaꝝ vel cõsequentia deficiunt a rectitudine fi-
dei vel euidentie. Sic eñ verum est ꝙ̃ ꝓpositio co
pulatiua ex vna cõtingente/diciť tota cõtingens:
⁊ ex falsa vel impossibili tota falsa vł impossibilis
iudicať. Ignorantia aũt istius distinctionis mul-
tos plerũq3 turbat ⁊ inuoluit. ¶ Imptinens lex
erit ad legem pure diuinã: que non plus ex eadeȝ
deduci potest ꝙ̃ opposita: vnde nulla est proposi-
tio que ita pure sit fidei/quin ipsa possit coniungi
cũ alijs impertinentib⁹ ad fidem: ⁊ ita totum resul
tans erit imptinens fidei: vt ista ꝓpositio est pure
fidei: Euangeliũ Ioannis est veꝝ: dicendo tamen
sic: hoc euangeliũ Ioannis scriptũ a Roberto est
veꝝ: erit ista ꝓpositio impertinẽs ad fidẽ: sicut est
ista quã concludit: Robertus scripsit hoc euãge-
liũ. ¶ In legibus ergo non pure diuinis assigno
quatuor gradus. Primus gradus cõtinet leges q̃
licet late fuerint a deo imediate/ vel ab autoriza-
tis imediate ab eo: tamẽ hoc nõ cõstat nisi per hi
storias aut relationes que proprie nõ sunt in fide:
ꝙ̃uis ipse negari nequeant absq3 scandalo ⁊ ꝑter-
uia manifesta. Exemplũ de ista lege: Electio san-
cti Clementis spectabat ad Petrũ. Non eñ dubi
tať quin petrus ex quo ita fecit habuerit suꝑ h̃ au-
toritatẽ imediatã a christo: ⁊ ꝙ ita fecerit/licet rati
onabiliter negari nõ potest: tamẽ negans ab here
si se defenderet: nec vt talis esset puniendus: ſ3 be
ne vt proteruus ⁊ scandalosus ⁊ inciuilis: ⁊ quousq3
se purgasset aut exposuisset/deberet de heresi su
spectus vehementer haberi ⁊ tractari. ¶ Secun
dus gradus habet leges que nõ late sunt imedia-
te a deo: tamẽ coassumptis aliq̃bus que rationabi
liter ⁊ absq3 scandalo negari nõ possunt: ille infe-
runť a legibus pure diuinis. Exemplũ de ista lege
Electio summi pontificis spectat ad cardinales/
rebus stantib⁹ in ecclesia vt stant/⁊ sede vacante.
Ex ista eñ lege pure diuina ꝙ electio summi pon
tificis sede vacante debet celebrari: coassũpta ista
que rõnabiliter negari nõ potest ꝓ nunc/ꝙ ecclesia
cõmisit hanc potestatẽ cardinalibus/sequiť lex ꝑ-
dicta: tamẽ de negãte istã diceret sicut ꝑus. ¶ In
tertio gradu sunt leges q̃ ad sui deductionẽ per le-
ges diuinas requirunt ꝓpositiones dubias: q̃ ta-
mẽ plus incitant ⁊ edificant ad deuotionẽ ⁊ religi
onem ꝙ̃ opposite: aut quas tutius est cõcedere ꝙ̃
negare. Exempla multa ⁊ quotidiana sũt in cano-
nibus summoꝝ pontificũ ⁊ decretalibus. Illi q̃p-
pe canones aut epistole decretales innituť legi-
bus diuinis: vtpote talibus vniuersalibus: Qui
vos audit/me audit. Obedite prepositꝭ vr̃is. Que
dicunt facite: ⁊ similibus. Sed subsumendo ꝓ mi
nori ꝓpositione aut in cõsequentia coassumuntur
sepius ꝓpositiões/que nõ sunt de lege diuina: aut
que dubie sunt/aut nõ prorsus certe ꝙ ꝓficiũt ob-
seruantibus: tamẽ in multis tutius est eas cõcede
re nec ꝑtinaciter impugnare: Exemplũ de istis: q̃-
dragesimale ieiuniũ obseruandũ est: excõmunica-
tiones timẽde sunt: ⁊ similes. In hoc gradu repo-
nunť cõstitutiones multe ꝑlatoꝝ ⁊ canonizatiões
sanctoꝝ: qm̃ faciũt ad pietatẽ fidei coalescendam:
nec eidẽ sunt aduerse. ¶ Postremus gradus con
tinet leges que ex legibus diuinis nõ plus deduci
possunt aut minus ꝙ̃ opposite. Exemplũ isti⁹ tal-
lie magne ⁊ tributa cõcedende sunt huic principi:
⁊ similes ⁊c. Similem distinctionẽ de lege pure na
turali ⁊ de lege ꝑtinente solũ ad naturalẽ aut imp-
tinente concipere potest quilibet vel mediocriter
instructus. ¶ Gratias deo qui fundamẽta solida

ꝛ decentia dedit nos iacere/ad id edificandū vtilius
qḋ supeſt: q̄ pterea de tenebraꝝ quodā inuolucro lu
cē harꝝ deſcriptionū ꝛ diſtinctionū fecit ſplēdeſce-
re ad intuendū limpidius ſecutura.

¶ Lectio tertia.

Pergere feſtinabamus ad reſpondē
dū queſito principali ꝑ vnicā cōclu
ſionē poſt has terminoꝝ elucidatio
nes. Sed reclamauit veſtigiaqꝫ re-
torſit affinis valde materia ei quam
tractauim⁹: eā quippe inſequit̄. Fi-
gamus ſic pedē poſt pedē. Hec materia eſt q̄d ſit
ius/ꝛ quotuplex eſt: ꝛ quid diuinū vel euangelicū/
vel naturale/vel humanum? Similiter de politia.
Querentes itaqꝫ q̄d plati poſſunt ꝛ principes: cō-
ſequens eſt iſta nō neſcire. ¶ Expediemus autē
aūt ſub cōpendio ꝛ dicemus. ¶ Jus eſt facultas
ſeu poteſtas ꝓpinqua ꝯueniēs alicui ſm dictamē
recte rationis: ita ꝙ tota ꝛ finalis reſolutio materie
noſtre ad dictamē recte rōnis terminat̄. Recta rō
ꝛ dictamē ſuū eſt primo ꝛ originaliter ꝛ eſſentiali-
ter in deo: ꝛ an ſit idē oīno qḋ voluntas eius/remit-
tō ad difficultatē de formalitatib⁹: ꝛ ad Bragnar
dinū in ſūma: cōſtat ꝙ in praxibus moralibus re
cta rō nō eſt prior voluntate: vt nō ideo deus vult
dare leges ſuas creature rōnali: qꝛ prius recta ra-
tio ſua iudicet hoc eſſe fiendū: ſed ecōtra poti⁹. Ui
det̄ igit̄ poſitio eſſe magis catholica ꝛ expedita/ ſi
dicamus neutrū prius eſſe altero in deo ſicut in ſi
mili: nō ideo/ qꝛ ſic eſt in re extra: ꝙ ſortes ambula
bit deus ſic iudicat: nec ꝓprie ecōtra: ſed correlati
ua ſunt/ꝛ cōcomitant̄ quodāmodo ſeſe inferentia:
ita in ꝓpoſito ꝛ multis ſimilibus. Recta rō conſe
quēter ꝛ ꝑticipatiue ſolū cōuenit rōnalibus crea-
turis. Ponit̄ in deſcriptiōe facultas ſeu ptās: qm̄
cōueniūt ſm dictamē recte rōnis aliq̄bus q̄ nō di-
cunt̄ iura eoꝝ: vt pena dānatoꝝ/vt punitiōes via
toꝝ. Nō enī dicim⁹ aliquē ius habere ad eius no-
cumentū: tamē nō eſt penitus alienū a ſcṗtura ſa-
craqꝫ ea dicant̄ iura q̄ diuina ꝓuidēna ſapienter
ordinat: ſicut .j. Reg. dicit̄/ꝙ hoc erit ius regꝫ ꝛc̄.
Et demones dicimus habere ius ad punitionem
damnatoꝝ. ¶ Ponit̄ ꝓpinq̄: qm̄ multa poſſunt
alicui cōpetere ſm dictamē recte rōnis: q̄ ſm idē
dictamē ei de facto neq̄q̄ cōueniunt: vt exiſtens
actualiter in peccato mortali habet facultatem ſeu
poteſtatē merendi vitā eternā/nō tn̄ ꝓpinquā: vel
vt dici ſolet/nō ſm p̄ſentē iuſticiā. ¶ Uidet̄ aūt ꝙ
nomē facultas dictū a fas cōgruētius eſſe hoc no-
mine ptās: vt hic loco generis ſtatuat̄: ꝛ hec ptās
ſeu facultas aliter titulus iuris vocaret̄. ¶ Dein-
de ſicut dicta rō ꝑticipatiue in creaturis rationa-
libus diuidi ſolet a doctorib⁹ in portionē ſuperio-
rē ꝛ inferiorē: ſic ſunt eius dictamina multiplicia:
quedā ſunt circa vniuerſalia p̄ncipia: q̄ apprehēſis
cognitiſqꝫ terminis moꝝ nō cognoſci nō poſſunt:
nec poteſt eis ratio diſſentire. Etiam vbi ſm opi-
nionē probabilē aliquoꝝ poſſim ad tempus ſuū
aſſenſum ſuſpendere. Alia ſunt dictamina circa cō-
cluſiones ex eiſdem principijs deducibiles. Ex p̄-
mo officio nominat̄ ipſa rō ſynderiſis: q̄ ſemꝑ vir- a
go/hoc eſt inuiolata ꝑſeuerat. ¶ Rurſus ipſa ra-
tio poteſt iuuari lumine ſuꝑiori/ꝛ ſuꝑnaturali irra
diatione/ad aliqua practice cognoſcēda ſupra cō-
munē curſum creaturis rationalib⁹: vtputa homi
nibus cōſtitutū vel modo nō vſitato naturaliter:
hoc mō nominari pōt ipſa ratio diuina: dum diui-
ne reuelationi p̄ncipaliter innixa cogſcit. ¶ Dica
mus igit̄ ꝙ omne ens poſitiuū quātū habet de en-
titate/ꝛ ex cōſequenti de bonitate: tantundē habet
de iure ſic generaliter diffinito. Jn hunc modum
celū ius habet ad influendū/ſol ad illuminandū/
ignis ad calefaciendū/hyrundo ad nidificandū:
imo ꝛ quelibet creatura in omni eo qḋ bene agere
naturali poteſt facultate. Cuius ratio ꝑſpicua eſt:
quoniā oīa talia cōueniunt eis ſm dictamē recte
rōnis diuine/alioquin nunq̄ ꝑſiſterēt. Sic homo
etiā peccator ius habet ad multa: ſicut ꝛ alie crea-
ture natur̄ ſuis derelicte. Verum ius tale q̄uis ita
ſepius a metaphyſicis capiat̄ ꝛ ad euitandū equo
cationē illud ſic aperire cōueniat. Cōtractior tamē
eſt eius acceptio apud politizantes vt ius dicatur
ſolū de illis q̄ cōpetunt creaturis rationalibus vt
vtunt̄ ratione. Preterea ratio quelibet ſicut ē mu
nus diuinū deſcendēs a patre luminū: ita pōt dici
diuina. Propterea nō abſurde ꝯcedi poſſet nihil
alicui cōpetere niſi iure diuino: quēadmodū nulla
eſt facultas aut ptās ꝓpiq̄ ꝯueniēs alicui abſqꝫ di
ctamine recto diuine rōnis. Nihilominus iterꝫ ſu
mit̄ ius diuinū limitatius ad ea q̄ vel ex reuelatiōe
vel modo reuelandi ꝑ miraculū ſupra cōmunē na-
ture curſum imediate ꝑ deū ratio recta creata co-
gnoſcit. Notet̄ id qḋ diximus ex reuelatiōe vl̄ mō
reuelandi: quoniā nulla eſt veritas ita naturaliter
cognita/q̄n in ſuꝑiori lumine ſuꝑinfuſo diuinitus
poſſet agnoſci. Hoc liquide ꝯſtat in decē p̄ceptis
iuris diuini: que ꝛ ſimul ſunt naturalis iuris prin
cipia: put in ſuperioribus iam habitū ꝛc̄. ¶ Nūc
ſuꝑeſt oſtendere qualiter ex iure ſic deſcripto mul
tiplices ſaltē ſm rōnem oriunt̄ politie/ꝛ multipli-
ces iuriſditiones/ꝛ diuerſe dn̄ationes/regna vl̄ im
peria: quoꝝ nomina ꝛ ſi frequens vſus habeat: ꝛ ſi
p̄terea ſatis concipiant̄ a multis q̄nalis in hoc vl̄
in illo ſit politia/iuriſdicio vel dn̄atio: veruntamen
hec generali deſcriptiōe non ita cognoſcuntur/ſed
ſolis exēplis q̄rerunt̄ fieri ꝑſpicua: docet hoc ini-
tiū decretoꝝ. Quāobrem ſtudui in re quā tracta-
mus ipſam de nobis verboꝝ reſoluere: atqꝫ de te-
nebris nubiloſaꝝ varietatū latentē elucidare veri
tatē: nō quidē alia dicturus q̄ alij: q̄q̄ forte aliter:
nec mediocriter hoc ꝓdeſt/ꝓut nec ſtatim facile ē
datis hoc modo principijs generalibus deſcripti
ones elicere: atqꝫ ordine catenato connectere pro
poſitiones ſubſequentes: quoniā multas ꝛ prima
facie vix cōceptibiles cōcluſiones/q̄s poſſet ali-
ter geomiter vel arithmeticus in lucē ꝓdere: ꝛ ad
eis aſſentiendū cōmouere. ¶ Eſt itaqꝫ politiaꝝ q̄ b
dam diuina/quedā naturalis/q̄dam humana. Et
ſimiliter iuriſditionū: alia diuina/ alia naturalis/
alia humana. Sic de dominijs: alud eſt dominiū

naturale/aliud humanū. ¶ Politia diuina vł visitatus loquendo ecclesiastica pprie dicta est cōmunitas viuens sub iure pure diuino: vel ſm id regulata. Sub hac descriptiōis generalitate cōprehenderet politia beatoꝝ: ipsi eñi iure diuino cuius suprema lex est charitas: regulanť. Sic appellať noua hierlin ciuitas sctā regnū eternū: imo sic forte diceret btissima trinitas esse politia. Ast apud politicos restringiť ius ad ius practicū obligatoriū seu coercitiuū: qualiter negare videť apl's iusto eē legē positā. Amplius ꝟo ⁊ si in dānatoꝝ horrenda cōfusione regnet ius diuine seueritatł: ⁊ si sub hoc respectu diceret illic esse politia sub iure diuino: qꝛ tñ dānati nō habēt facultatē regulatā ad illas penas inflictas: nec ꝑ eas se regulant/ ipsi olno negant habere diuinā politiā: habēt potius diuisionē sempiternā. Porro nō minus diceremus politiā quandā esse naturalē inter aīalia aut res quaslibet si ius generaliter esset acceptū. Uel etiā inter tyrānos quos regnare ꝑmittit deus ppter peccata ppli ⁊ in interitū sui. Sed loq̄mur deinceps de politijs creaturaꝝ rōnaliū non q̄rūlibet/sed hoim nō oīm/sed viatoꝝ. ¶ Politia ecclesiastica est cōmunitas ſm leges pure diuinas obligātes vel cōsulentes aut mouentes ṗncipaliter regulata. Dixi ṗncipaliter: qm̄ ⁊ si q̄dā sint decreta ⁊ statuta spiritualē statū regulantia: illa vel innitunť imediate legibus pure diuinis: vel min⁹ ṗncipaliter intēdūtur. Sub hac politia iuris debet esse viator quilibet: ⁊ de facto sub ea sunt oēs christiani taȝ laici ꝙ̄ clerici. ¶ Nihilominus vt equiuocatiōe nō fallamur/rememorāda est distinctio de eis: q̄ spūalia ꝓprie dicunť/⁊ q̄ solū attributiue: quēadmodū sunt beneficioꝝ ecclesiasticoꝝ redditus/ ⁊ similia certe carnalia ac tp̄alia: nisi ꝙ spūalib⁹ subseruiūt eisq̄ dicata sunt. Hec aūt adinuēto annexe spūalitatis turbationes plures ꝙ̄ scribi pōt traduxit in ecclesiā. ¶ Politia naturalis/est cōitas ſm leges pure naturales ṗncipaliter regulata. ¶ Politia humana /est cōitas ſm leges pure ciuiles vel hūanas ṗncipaliter regulata. Dixi vtrobiq̄ ṗncipaliť/eadē de causa q̄ prius. ¶ Nō aūt iudicam⁹ hic difficultatē esse an aliq̄ sit politia solū naturalis inť viatores/aut solū diuina/aut aliq̄ dūtaxat humana: sic ꝙ vna nequaq̄ alteri⁹ pticipationē assumat: satis est nobis distinxisse rōnes: ⁊ vt a ꝓdominātib⁹ in politia legib⁹ denolatio capiať. ¶ Cōformiter ad hec habet viā vnusq̄sq̄ expeditā a vepꝛib⁹ ambiguitatū ꝓgere vlterius ad describendū iurisditiones vtrasq̄. Nā cū iurisditio nihil aliud sua interꝑtatione significet ꝙ̄ iurisditionē: hoc est ptātem iuris: vnusq̄sq̄ tantundē habebit ⁊ taliter de iurisditiōe ad aliq̄d q̄tū habet ⁊ q̄liter de iure ad illud: si nō ɔtraxerimus more loq̄ndi politicoꝝ iurisditionē ad ptātem nō qualēlibet/sed coercitiuā: q̄. s. in alteꝝ vel tanq̄ in alteꝝ pōt exerceri/etiā inuitum. Hoc itaq̄ facientes secernim⁹ ptātē ordīs a ptāte iurisditiōis. Habeat l3 simplex sacerdos ptātē ex iure diuino ad ea q̄ sūt sacra ⁊ alia plurima: q̄ ptās est vtiq̄ ptās seu iurisditio magna: nullus tñ ei ad talis iurisditionē dicit esse vsus: alioq̄n absq̄ iurisditiōe esset nemo ⁊c̄. Erit igiť iurisditio eccliastica ptās coercitiua ſm ius diuinū politicū. Jurisditio naturalis ſm naturale. Et iurisditio humana illa erit q̄ humano iure collata est. ¶ Postremo par erit dn̄ioꝝ distinctio/euāgelici/naturalis/humani vel ciuilis. ¶ Dn̄ium euangelicū est ptās ppinq̄ assumēdi res alias vel vt alias in sui facultatez vel vsum ſm regulas iuris diuini pprie dicti. ¶ Dominiū naturale est ptās ppinq̄ assumēdi res alias vel vt alias in sui facultatē vel vsum ſm reglas iuris naturalł. ¶ Dn̄ium hūanū est ptās ppinq̄ assumēdi res alias /aut tāq̄ alias in sui facultatē aut vsum ſm reglas politicas ⁊ ciuiles iuris humani. ¶ Cōseq̄nter videre facile est qn̄ ⁊ q̄liter iura ista ⁊ iurisditiōes in eadē ꝑsona ɔcurrūt/q̄ꝙ̄ diuersis respectib⁹. ¶ Ex his etiā ptȝ dissolutio illius difficultatis q̄ multos turbat: an iniust⁹ possit iuste dominari: ⁊ an ex quocūq̄ pctō mortali ꝑdať ɔtinuo dn̄iū. Siliť quō apud religiosos ⁊ quō nō maneat dn̄ium sup̄ res cōes? ¶ Nihilominus qꝛ nonnulli materiā hanc tractātes: nolatim dn̄s Armacanus accipe videnť dn̄iū/dn̄iū vel euangelicum ⁊ etiā naturale cōstrictius ꝙ̄ supra scripsimus. Nos ad intellectū sue positiōis ⁊ elucidationē clarioreȝ ꝓmissoꝝ notem⁹: ꝙ sicut nō est ptās nisi a deo (dicēte aplo) sic ptās q̄libet ōꝛ donū dei: deus vero in donis suis donare se diciť creaturis. Jta loquitur apl's/ꝙ spūsſctūs dať vnicuiq̄: diuidēs singulꝭ ꝓut vult. Hec autez liberalis ⁊ dignatiua donatio dei/quo pacto cōcipi pōt absq̄ iure ⁊ dominij alicuius collatiōe apud creaturā cui donať: quoniaȝ recta rō dictat vt illud sit debitū ⁊ suū creature q̄d deus eidē cōferre voluerit. ¶ His ꝓsuppositis aduertamus deinceps deū se donare creaturis multipliciter: nolatim q̄druplr. s. ꝓ statu nature institute/destitute/restitute/⁊ glorificate. ¶ Primo modo dat se in donis nature itegre: in eis ꝓterea q̄ naturā illā vt talis est cōsequunť: quēadmodū est originalis iusticie donū in hoīe ſm opinionē bene ꝓbabilē. Nō eñi videť bene possibile ꝙ natura hūana integra sit a iusticia originali: q̄ ōꝛ integritas ⁊ obediēna anime viriū inferioꝝ ad supiores destituta. Et ita titulus dominij naturalis fundamentū habet in hac originali iusticia: siue illa dicatur donū aliqō gratuitū supadditū nature: siue sit natura ipa cōnotando rectitudineȝ q̄ dicta ē. ¶ Erit igiť naturale dominiū donū dei quo creatura ius habet imediate a deo assumere res alias iferiores in sui vsum ⁊ conseruationē pluribus cōpetens ex equo ⁊ inabdicabile seruata originali iusticia seu integritate naturali. Hoc modo habuit adam dominiū super volucres celi ⁊ pisces maris: ⁊ ad comedendū de omni ligno qō erat i paradiso/secluso ligno scientie boni ⁊ mali: hinc appellata ē potestas hereditas sua. ¶ Ex quibus mox infertur ꝙ dominiū originale non erat necessario in charitate fundatū. ¶ Ad hoc dominiū spectare potest dominiū libertatis: que ē facultas quedā libere resultans ex dono dei liberaliter se donante ad agēdum vel non agendum cū anima rationali in productione suoꝝ actuū elicitoꝝ: vel eoꝝ suspensione

ad finē beatissime fruitionis obtinendū. Et h̄ dominiū tanto liberius est ꝛ latius/ q̄nto minus pōt in malū: ꝛ q̄nto ꝑ bonos habitus est ad bonū vel bono stabilitū. ❡ Secūdo mō dicimus deū donare se creature rōnali ꝓ statu nature corrupte in donis quibusdā seu naturalibus seu gratuitis: nō tā gratū facientibus: ꝛ in eis q̄ inde sequunt̄. Cū eñ natura nunq̄ sit ita destituta/ q̄n ea ꝑmanente de⁹ se det eidē plus aut minus. Nullus erat ita pctōr q̄n habeat aliqḋ dn̄iū qḋ dici poterat naturale vel gratuitū gratis datū: habet saltē dn̄ium libertatꝭ in actu vel habitu. Har̄ vero gratiar̄ diuerse sūt species sicut diuersimode deitas sese cōmunicat: ꝛ imitabilē se reddit: nūc ſm potentiā/ nūc ſm gloriam/ nunc ſm sapientiā/ nunc ſm opulentiā: ꝛ ita cōsequens erit dicere/ ꝙ in domo tali quolibet tanq̄ in titulo fundari poterit dominiū absq̃ hoc ꝙ sic dominās habeat charitatē. Nec ꝑdet illud dominiū nisi ꝑdendo suū in quo fundatū est donū. Exempli gratia: ꝓsupposito peccato ꝛ violentijs inde sequentibus necesse fuit alios alijs ꝓferri: vt homies quiete viuerent/ ꝛ suū vnicuiq̃ ius tribueret̄: qḋ fieri nō potuit si nō arceret̄ improbitas malignor̄. Donauit igit̄ deus aliquibus ꝓtātem hāc sup alios regitiuā atq̃ coactiuā seu ꝑ se imediate: seu ꝑ mediū alior̄ sub aliquo signo cognoscibili: q̄le est electio/ aut quale est hereditaria successio: aut quale est voluntaria ad eū subiectio: aut q̄le est qñ ꝙ prudentia magna potentiaq̃ ciuilis sup alios idiotas: aut quale est habitudo paternitatis ad filiū/ ꝛ viri ad vxorē/ sapientis ad stultū/ ꝛ similium. Propterea manifestū est ꝙ absq̃ charitate pōt tale dominiū retineri: qm̄ nō in ea/ sed in alio dono fundat⁹ est suus titulus: nec ꝑdit̄ hmōi dominiū nisi ꝑdito dono seu titulo qḋ ipm̄ sustentabat fundabatq̃. ❡ Erit igit̄ dominiū tale gratis datum ius seu facultas in alter̄ cōsequens seu resultās ex dono aliquo naturali vel gratuito grat̄ dato. Isto mō sunt apud infideles ꝛ pctōres iustissima dn̄ia/ dn̄or̄ ad seruos/ patrū ad filios/ viror̄ ad vxores: ꝛ oīm generalit̄ ad suas hereditates ꝛ ciuiles possessiones ſm leges humanitus institutas. ❡ Vñ ciuile dominiū seu politicū (qꝛ de illo vſitatior est sermo) sic describit̄/ ꝙ est dominiū occasione peccati introductū: nō cōpetens pluribus ex equo/ retinibile ꝛ abdicabile seruata vel nō seruata charitate. Abdicat̄ aūt vendendo/ donando/ negligendo/ ꝑmutando. ❡ Deinde tertio modo dat se deus in dono charitatis seu gratie gratūfacientis: q̄ propria ꝛ vera dicit̄ donatio: qm̄ fit per eā adoptio filialis/ ius ꝓhens hereditariū ad oīa bona dei possidenda: quēadmodū dicit apl's pluries. Oīa nr̄a esse/ oīa nobis data esse abunde ad fruendū: ꝙ ꝓterea sumus q̄si nihil habentes ꝛ oīa possidentes ꝛ si ꝓprio filio suo inq̄t nō pepercit/ sed pro nobis oīb⁹ tradidit illū: quō nō etiā nobis oīa cū ipo donauit? Et rursus: Si filij/ ꝛ heredes: heredes q̄dē dei/ coheredes aūt christi. ❡ Describit̄ autē istud dn̄iū qḋ appellat̄ a multis euāgelicū: ꝙ est dn̄ium imediate a deo istitutū: ꝯpatiēs secū ex equo quotlibet dn̄os/ ꝛ iabdicabile seruata charitate. Trāsfert ꝟo multotiēs sacra sc̄ptura sub tropis metaphoricis dn̄ium ciuile cū suis attinētijs ad h̄ dn̄iū charitatis: dū nolat illic venditiōes esse ꝛ emptiones ꝛ donatiōes ꝛ cōmutationes sp̄ūales cū deo q̄si vicē numisma legitimū sit charitas dans ꝓciū actibus nostris: ꝑ quos ex dignissima seu dignantissima cōdescensione dei mercamur cū eodē de regno celor̄ cū fenore multo. Et q̄q̄ oīa q̄ dam⁹ eidē sint de suo: ꝛ susceperim⁹ ea de manu sua: et ita dare ꝓprie neq̄mus q̄d pro quo. Nihilomin⁹ ipse totus desyderabilis acceptat bona nr̄a ex valore huiusmodi numismatis: tāq̄ nostra essent appropriate ꝛ nō sua. Reddit quoq̃ ꝛ absq̃ vlla cōmutatione ciuili: sed emptione gratuita vinū cōpunctionis/ lac deuotionis: imo ꝛ seipm̄ ꝛ regnū celorū: ita vt ibi sit longe fecundior cōmutatio q̄ in ciuilibus: qm̄ illud qḋ vendit̄ sit amplius ꝛ multipliciꝰ de possessione vendētis/ q̄ si retineret̄: imo quāto plus cōmutando dat̄/ tanto ꝑfectius ꝛ cumulatius possidet̄. ❡ Hoc dn̄ium tāte est latitudinis ꝛ immēsitatis vt ꝓspera oīa ꝛ aduersa sint in ei⁹ ditione: qm̄ diligentib⁹ deū oīa cooperant̄ in bonum. Tante insup stabilitatis vt tolli nequeat ab inuitore: tante deinde puritatis vt nihil criminalr̄ coinquinatū stet cū eo: qꝛ lex eius lex imaculata est conuertens aīas. Perdens aūt hmōi dn̄ium fit proditor ꝛ reus lese maiestatis: ꝛ infamis corā deo ꝛ angelis eius/ ꝛ in toto curia btōr̄: quāq̄ nō ita ſm leges ciuiles vt iudicet̄ necesse ē. ❡ Postremo sūt alie donationes dei nō ita ad ꝓsens ꝓpositū: et h̄ ꝓ statu nature glorificate ꝛ confirmate/ ſm diuersos excellendi modos: vt deus se dedit humanitati christi ꝑ vnionē hypostaticā: ꝛ plenitudinē omis gr̄e tanq̄ capiti in mēbra influenti quicq̄d habuit vite sp̄ūalis: ꝛ tanq̄ impatori oīa iudicanti ꝛ regēti. Dedit insup virgini beate autoritatē maternalē vt dicat̄ habere ius maternale in deū ꝑ cōicationē idiomatū q̄si de⁹ sit subdit⁹ ei sicut fili⁹ mr̄i. Nec dubiū ē q̄n multe ꝯditiōes ꝓclare ꝛ potestatiue cōsequit̄ ad has donatiōes mirabiles sup̄ ceteras creaturas: q̄s oēs neq̄q̄ cognoscimus etiā lōge vltra ceteros btōs: quor̄ tñ in corpe gl'ificato ꝛ aīa admirabiles dotes erūt ꝛ stupēde ꝓtātes: vt ꝙ agilitati corpor̄ nihil resistet/ nihil obstabit qḋ cor̄ visum latebit: ꝙ erūt q̄si specula ꝛ libri lucidissimarū inscriptionū libere sese ꝓsentātes ꝛ silia. Aduertit̄ existimo qm̄ mod⁹ iste elucidādi naturā atq̃ distinctionē dn̄ior̄ reducit se tandē ad diuinā volūtatē/ liberalissima dignatiōe donantē se vario mō creature. Alter ꝟo mod⁹ ad dictamē ꝓcticū recte rōnis diuine sese resoluebat: sꝫ in eandē ꝓrsus cadūt sententiā. ❡ Nūc ex ꝓcedētib⁹ aliq̄ ꝯcludam⁹. ❡ Et 5
ꝓmo ꝙ diffinitio ista iusticie: Justicia est ꝑpetua ꝛ cōstās volūtas ius suū vnicuiq̃ tribuēs: cōpetit ꝓncipaliter iusticie diuine in ordine ad suas creaturas: de⁹ nēpe sol⁹ est q̄ volūtate ꝑpetua ꝛ cōstanti dat vnicuiq̃ qḋ suū ē: suū inq̄ nō ex debito rigoris/ sed ex liberalissima ꝛ dignātissima ꝯdescēsiōe aut donatiōe creatoris. Rursus qꝛ oīa ꝓpt̄ seipm̄ opat⁹ est dn̄s: ipse olm̄ hꝫ sol⁹ plenariū dominiū ꝛ essentiale. ❡ Dū ergo q̄rit̄ radix diuini dominij.

cuiusqȝ titulus: facilit inueniret i dictamie rectissi
mo sue rōnis ꝛ bñplacito volūtatis: sed ꝛ fontale
pñcipiū cuiuslibet dñij apud patrē repit: q̄ꝙ filio ꝛ
spūiscto collatū sit idē penit⁹ cū pře/ꝛ a pře ꝑ gena
natiōes internales/tā ex dictamie recte rōnis sue
ꝙ ex bñplacito sue volūtatis. ¶ Porro si nomen
iusticie trāsferre placeat ad iusticias ꝑticipatas in
creaturis: essent iuxta varietatē creaturaꝝ dono
rū diuerse descr̄ptiones iusticie: ꝯsyderādo ꝙ iusti
cia sit quodāmō actus a iure habitus/ vel tāq̄ ha
bitu ꝓueniēs. Aut forte ꝯuenientius ē trāsuertere ꝙ
iusticia sit habitus vel tanq̄ habitus ꝯformis di
uine iusticie/eiusdēqȝ imitatiuus ꝑ participationē
ꝛ ius actus sit vł vsus vel effectus talł iusticie. Isto
mō diceremus aliā esse iusticiā originalē: aliam gra
tuitā nō gratificantē: q̄ i mēbra plura seccernitur/
maxime in ciuilē iusticiā ꝛ politicā/ tā canonicaꝫ
ꝙ legalē. Altera deinde est iusticia grē gratū faciē
tis. Altera postremo grłe beatificātis. Istaꝝ iusti
ciaꝝ quelibet ē habitus vel q̄si habit⁹/quo red
ditł huic vel illi qḋ suū ē: put exigit talis iusticia:
ꝓtēdēdo etiā nomē iusticie ad naturā ipsam/vt a
deo iusta liberalitate donatā. ¶ Ceteꝝ dimissa in
terim ptractiōe de iusticia ꝛ dñio ꝛ iure ꝓ statu na
ture integre/silr ꝓ statu nature glorificate: loqua
mur aliq̄d de statu nature lapse/et de statu nature
ꝑ charitatē repate hic i via: ostēdētes q̄ntū intersit
inter sua dñia: ꝛ pñsertim inter illa q̄ vsitati⁹ int do
ctores vētilanł. Et iā descr̄psimus dñiū ciuile seu
A politicū. Silr dñium charitatis/qḋ antonomati
ce euāgelicū q̄dā appellāt. Ex quoꝝ descr̄ptiōibus
tres differētias elicim⁹ inter dominiū ciuile ꝛ euā
gelicū hoc modo sumptū. Nā qm̄ aliter nonnun
q̄ accipitł/vt patuit ꝑus cū ipm̄ describebatł esse
ptās ꝓpinqua assumēdi res alias in sui facultatē
vel vsum/ꝫm regulas ꝛ leges iuris proprie diuini.
Hoc em̄ mō conuenit plurimū cū ciuili: nec est ī
solo charitatis titulo stabilitū vt dicetł. Itaqȝ do
miniū ciuile institutū est occasione pcti originałł
ꝛ alioꝝ inde ꝯsequētiū: q̄bus nō extantibus domi
niū tale defuisset. Dominiū vero charitatis non pñ
supponit pctm̄: sȝ ē imediate a deo deriuatū sicut
ipsa charitas. Ciuile aūt magis hūana adinuēti
one ꝛ vtilitatis publice respectu statutū ē. Nimi
rū ꝓpterea si radicē infectā habēs illi⁹ saporē con
trahit: ꝛ si vix exercetł ꝛ tenetł absqȝ ꝯtaminatiōe ꝑ
aliqḋ delictoꝝ. Radix vero dominij euāgelici ē cha
ritas/q̄ patiēs est/benigna ē ꝛc̄. ¶ Scd̄am drñiā
inuenimus: qm̄ dñium charitatis (qꝛ nō q̄rit que
sua sunt) pōt ex equo cōpetere quotlibet dñis pro
pter sui spūalitatē absqȝ sui diminutione: queād
modū deus suū dominiū cōicat angelis ꝛ hoībus
nec inde minoratł. Sed dominiū ciuile tū ꝓpter
sui materialitatē/vt sic dicamus: tū ꝓpter approp
ationē quodāmodo auarā ꝛ q̄rentē q̄ sua sunt: ne
quit ex equo pluribus cōuenire: nā ꝯuis eueniret
ꝙ habeāt dominiū ciuile rex ꝛ vasallus vel burgē
sis sup eandē hereditatē: hoc tñ nō est ex equo/ne
qȝ eodē iure/neqȝ sub plenitudine ciuilis ptātis.
¶ Postremo distinctionē tertiā habēt: qꝛ ciuile ē
rescindibile vel abdicabile seruata charitate: nō sic

euangelicū: vñ qꝛ ciuile politicis legibus innititł ꝛ
institutionib⁹: vt ꝙ q̄libet rē suā possit alienare vł
vēdere vel cōmutare: eā insup defendere iudiciali
ter atqȝ repetere/aut modis alijs cōseruare. Et ta
lia agere magnā sepe habet sollicitudinē annexā:
ꝓpterea dominiū hoc sollicitū est/anxiū ꝛ pena
le: ꝛ potest abdicari a se: potest nihilominus iuste
retineri ꝛ exerceri/etiā extra charitatē ꝫm moꝝ di
cēda. ¶ Charitatis vero dominiū q̄s abdicare aut
vellet aut iuste posset: qm̄ illud nihil aliud est q̄ fi
lialł adoptio dei/vel aliq̄d consequēs ad illam. Id
circo iure neq̄t abdicari/sicut nec charitas repu
diari iuste possit. ¶ At vero qm̄ altercanł multi an B
ciuile ꝛ generaliter oēe dominiū pñsupponat ꝓ fū
damēto charitatē. Notādū ē ꝯformiter ad pñmissa
ꝙ sicut liberalitas diuina se cōicans/nō cōicat se
ꝫm omnē plenitudinē suā: sed dat singulł put vult.
Ita dum subtrahit sea sua creatura iusto iudicio
qꝛ peccauit ei: nō subtrahit se penitus/q̄n aliq̄ do
noꝝ suoꝝ misericordi ꝛ dignātissima liberalitate
reseruet eidē creature/alioquin flueret in nihilum
Quāobrē absqȝ vllo dubietatis scrupulo dicem⁹:
ꝙ dominiū ciuile ꝛ politicum nō pñsupponit vt in
sint iuste alicui per titulū charitatis: vñ ꝯuis crea
tura rationalis nō sit simpliciter iusta sine chari
tate: est tamen in casibus iustus dominus ciuilł aut
politicus: et hoc rationabiliter a sapientia iusticia
statutū est: ne dominia ciuilia apud homines sem
per incerta ꝛ dubia/mutabiliqȝ fluitatione vacilla
rēt: nec aliq̄d haberēt vtilitatis/roboris vel momē
ti. Nūquid David ꝑdidit ius in regno/qꝛ adulte
terij crimine pollutus est? Nūquid apō infideles
quos totiēs scr̄ptura reges noiat/nullus omnino iu
ste politizat? Absit. Quid mirꝝ si nō q̄libet crimē
tollit ius dominādi ciuiliter: qm̄ ꝑ ipm̄ ius nō tol
litł corpus christi consecrādi/ꝛ cetera exercendi di
gnissima sacramētoꝝ mysteria. Q, si quis cōtēde
rit ista nō fieri ꝓrsus iuste extra charitatē: videat
ne q̄d nois eū fallat de hoc quod est aliq̄d iuste fi
eri. Et breuiter ista eadē est penitus difficultas et
silr enodāda/qualł est illa: an absqȝ charitate pōt
aliquis bñ moraliter opari: nā ꝛ iuste dñari ciuili
ter morale est. ¶ Addamus pñterea ꝙ sicut ciuilia
dominia rōne pcti/ꝛ ꝓ extrīseca vtilitate reipubli
ce solū inducta sunt: ꝛ nō ꝯferunł regulariter abs
qȝ signis exterioribus: sic nō perditł eoꝝ ius regu
lariter absqȝ pctis manifestis: nec ex quibuscūqȝ/
sed ex illis q̄ stare nequeūt cū debito vsu talł domi
nij in republica: et dū ꝑ sententiā diffinitiuam talia
esse mōstrata sunt ꝛ damnata. Exēpli gratia. Va
sallus aliq̄s habet ex dono dñi. B. hereditatē ad
fidelitatē sibi pñstandā: vasallus iste nō ꝓ quocūqȝ
delicto ꝑdet hereditatē/immo ꝓ nullo interiori/sȝ
necꝓ exteriori: nisi contrarietł fidelitati debite do
mino: ꝛ adhuc ante sententiam diffinitiuā nō erit
ab hereditate spoliatus: ꝯuis pri⁹ ita spoliari me
ruisset: aliud quippe est demereri iure spoliatio
nē hereditatis: aliud de facto spoliationis ꝛ ꝑdi
tionis pena plecti. Exhinc perpenditł ꝙ nulla he
resis occulta/nulla simonia mētalis: nullū denīqȝ
crimē occultum tollit ciuile dominiū: siue illud sit

canonicū ⁊ ſpirituale/ſiue legale ⁊ tēporale. Nec
conſequēs eſt ſi tales cōmittunt in ſupremū domi
nū deū crimē leſe maieſtatis/⁊ eidē proditores exi
ſtunt: ꝙ omnia ꝑdāt continuo q̄ ab ipſo ſuſcepe-
runt: ꝓut ſupra deductū ē. Alioqn peccator mox
annihilatione puniret̄. Huiuſmodi aūt ignoran
tia fallit multos: ⁊ nominatim quoſdā ex docto-
ribus anglicanis: ⁊ longe deterius quoſdā ex he-
reticis qui oēm a p̄latis ſi nō ſint, in charitate/tol
lendā eſſe dicunt obediētiam/tanꝙ̄ ius omne ſu-
perioritatis amiſerint. Errant p̄terea circa domi
niū ſummi pontificis illi/qui pro quolibet delicto
occulto/aut etiam pro publico nō contrario dire-
cte vſui ſue poteſtatis: ab eiuſdē obediētia tanꝙ̄ a
non papa diſcederent. Cur aūt addimus/tanꝙ̄ a
C non papa: infra docebimus. ¶ Ex his ꝑſpicua
eſt tertia differētia dominij charitat̄ a dominio
ciuili: quoniā deus ſe ſolo immediate dat titulū
charitatis/ad oīa ꝓpinquo iure aſſumēda ī ſui
facultatē/fruēdo vel vtēdo licite et meritorie: quo
titulo ſtāte illud inabdicabile ē dominiū: quo ſub
lato repēte tollit̄: vt verū ſit qḋ Jacobus ap̄ls ait:
Qui in vno peccauerit/fact⁹ eſt oīm reus. Cur aūt
dictū ſit ꝓpinquo iure al's docuim⁹: qm̄ pctōr ius
tale/ſed remotū hꝫ añ obſtinationē: dū faciendo
qḋ in ſe ē/ad illud p̄parare ius ſe hꝫ. ¶ Sed ī ciui
lib⁹ dominijs ſicut alij tituli ſunt ea fundantes: ita
remanēt manētibus titulis ſuis in integritate ſua
quouſqꝫ ꝑ leges ciuiles ſm̄ q̄s illa dominia regu-
lant̄ ⁊ robur aſſumūt/caſſant̄: quemadmodū rex
Frācie regnū hꝫ titulo ſucceſſiōis hereditarie ex
p̄mo ꝯſenſu ciuiū ſuoꝝ. Sunt aūt q̄dā publica cri
mina/ꝓpter q̄ leges ciuiles iudicarēt hūc ſucceſſi
onis titulū annullādū fore ex oppoſito ciuiū diſſē
ſu. In alijs titulis eſt cōmunis electio: leges vero
certe ſunt q̄ electionē hāc vel nullā ip̄o facto/vel
annullandā ⁊ caſſandā eſſe dicerēt/vel ab ea rece
dēdū decernerēt: quēadmodū exp̄ſſa decreta ſunt
de electione ſummi pontificis: ꝙ hereſis tunc aut
poſtmodū poteſt ad inualidationē electionis/aut
electi deſtitutionē opari: ſicut dicit exp̄ſſe Bern̄. ī
quadā ep̄la de ſchiſmate petri leonis: ꝙ electio vi
cioſa debet p̄us examlari ratiōe/⁊ caſſari iudicio.
Nō qualiter ⁊ qn̄ verū ſit: iſtud ex iuriū expreſſa de
claratione cognoſcit̄: qm̄ ſi paſſim ꝓ voluntate cu
iuſlibet liceret diſcedere a ſuo ſuꝑiore abſqꝫ ſentē-
tia iudicij/rōne hui⁹ vl' illius delicti qḋ eidē q̄s im
ponit: q̄s nō videat oīa oīa ꝓtin⁹ fore miſera cō-
fuſione turbanda? Rurſus ex aduerſo/ſi ſuꝑiores
ꝓ ſua libidine poſſent inferiores deijcere/ꝯculcā-
re/affligere ⁊ ꝑdere: ⁊ ꝙ eoꝝ violētie ſe opponere
neqꝫ facto neqꝫ verbo liceret: male iāt reipublice/
ꝓ quarū vtilitate ptās oīs ſtatuta eſt. Male p̄-
terea eſſet quibuſdā ꝑſonis ſingularibus/vbi ſu-
periores ſui via facti/ſpreto oī iuris ordine/eis
vim inferrent: ſi vim illā ꝑ vim repellere nefas fo
ret: qḋ vtiqꝫ fas foret īmutabili iure naturali/ſi mo
deſtia in repellēdo vim vi cōſeruet̄. Seruat̄ aūt qn̄
reſiſtit̄: quantū req̄rit̄ ⁊ ſufficit ſm̄ qualitatē iniu-
rie declinandā/⁊ intētione p̄cipua ſeſe conſeruādi
Qua in re ſtatim apparet multos caſus eſſe poſſi

biles: in q̄bus aliq̄s gerēs ſe ꝓ papa: ⁊ ꝓ tali habi-
tus ab eccl'ia poterit a ſubdito licite occidi vel in
carcerari: vel ꝑ modū quēdā appellatiōis ab eo vl'
ſubtractionis a p̄tāte ſue obediētie declinari/niſi
forte q̄s oſtēderet ꝯſtitutionē aliquā reuelatā ob-
ſtare: q2 humanū ius hoc naturale tollere nō po-
tuit: fundat̄ enī in titulo naturalis exiſtētie cōica-
te a deo ipſi creature rōnali: ad quē titulū conſeq̄-
tur ius defendēdi ſe ⁊ noxia repellēdi: hoc eſt vim
vi repellendi/mō p̄us expoſito: vel in titulo chari
tatis/ad quē conſequit̄ ius refugiēdi omne pctm̄
mortale/vt caſtitatē ſuā ꝯſeruādi. Hoc vero ius nō
extēdit̄ ad innoxios: ſic ꝙ ex eoꝝ morte poſſim vi
tā meā ꝓrogare: nec ad iudices q̄ via iuris me con
demnarēt etiā innocentē. Sed neqꝫ tenet vbi via
iuris abſqꝫ tali via facti apta eſt. Aut vbi libido re
gnat aliū impetēdi magl' ꝙ̄ ſe defendēdi. ¶ Nūc D
aptior via eſt ad inueſtigandū/qualis ſit habitu-
do dn̄oꝝ ciuiliū ad ſubditos/⁊ econuerſo: in omni
politia tā eccl'iaſtica ꝙ̄ ſeculari. Eſt enī apud quā
libet politiā ſuū ius naturale. Eſt p̄terea ſuū ius
diuinum ſeu in charitate ſeu in alijs gratuitis do
nis fundatū: q̄ iura ⁊ dominia inde ꝯſeq̄ntia/nul-
la poſſit humana ꝯſtitutione deſtitui: vt ꝙ politia tē
dat ad ſui ꝯſeruationē: ⁊ ne ſue ꝑditioni vijs cō-
gruis obnitat̄: ꝙ nihil agat contra leges eternas
mortaliter delinq̄ndo/⁊ cōſiles: ex q̄b⁹ palā infert̄
hō politia q̄libet/ſicut de ꝑſona ſingulari mō dice
bat̄: ꝙ contra ſuꝑiorē ſuū quēlibet impetentē eam
via facti: ius hꝫ vim vi repellere. Exēpli gr̄a. Pa
pa de quo minus videret̄/ſi via facti vellet ignes
ſpargere ꝑ domos chriſtianoꝝ ꝑ ſe vel alios ip̄ro
bos: aut mulieres violare: non ꝓpter h̄ deſineret
eſſe papa. Attn̄ nulli dubiū eſſe debet/q̄n huic vie
facti eccleſia vel eius pars poſſet via facti demoli
tioni ſuoꝝ bonoꝝ ⁊ violationi vxoꝝ reſiſtere/ etiā
ꝑ incarcerationē realē pape: vbi tūc aliter neqꝫ via
iuris neqꝫ via facti obſtare relictū eſt: quanto ma
gis hoc agere fas haberet eccleſia vel ꝑs eccleſie
vbi ſua caſtitas ſp̄ualis in legis diuine obſeruati
one: aut ſua vnitas in qua vita ſua poſita ē ab ali
quo papa via facti/certiſſime violari q̄reret̄. Nō ſi
q̄s in oppoſitū mille decretales vel decreta ꝓdu-
xerit/tanꝙ̄ pape in nullo caſu dicere liceret: cur ita
facis? tāꝙ̄ inſuꝑ ſuꝑior ſit tota eccleſia/vel tanꝙ̄ a
nemine poſſit iudicari. Rn̄demus ꝙ ptās ſuꝑio-
ris nihil pōt ſtatuere aduerſus veritatē legis na-
turalis ⁊ diuine: ꝙ inſuꝑ ptās eoꝝ data eſt nō ī de
ſtructionē/ſed in edificationē: quib⁹ improbe agē-
tibus modis ſilibus ad p̄dictos: ſi reſiſtit̄/ iā non
poteſtati/ſed eoꝝ improbitati reſiſtit̄. Scimus tn̄
ꝙ cum modeſtia magna ⁊ timore/⁊ nō niſi cogen
te manifeſta neceſſitate talia attentare ſecurū eſt.
Quo in loco nimis delyrāt quidā iuriſtarū: qui te
xtibus ſuis adeo fixi adeo preſſi coherent: ꝙ ad le-
ges naturales et diuinas/ſm̄ quas adequari hu-
manas atqꝫ moderari neceſſe eſt/ non aſſurgunt.
¶ Deniqꝫ mixtio atqꝫ ꝯcurſus varioꝝ dominioꝝ
in eadē ꝑſona pape multos facit paralogizare: dū
illa a ſeipſis ſecernere vel nolūt vel neſciunt. Ha
bet itaqꝫ papa p̄mo dn̄ium ſuꝑioritatis a chriſto

supra totã ecclesiã cũ plenitudine potestatis in eis
q̃ spũale regimẽ ecclesie ꝓprie dictum respiciunt.
¶ Habet preterea scđo potestatẽ canonicã sup res
ecclesie/q̃ dicunť improprie spũales: quẽadmodũ
sunt collationes quedã bñficiorꝫ ⁊ iurisditionũ q̃
si tpaliũ atq̃ ꝓuentuũ. ¶ Habet tertio potestatẽ
ex ꝯsensu tã principũ/presertim imperatorꝫ: ꝙ aliorꝫ
subditorꝫ in quadã tẽporaliũ appropriatione/quã
ei constat iure diuino nequaꝙ ꝯuenire: qm̃ ⁊ si di
ceret dñs esse olim in tẽporalibus: nõ tamẽ omni
modã dominationẽ ciuilẽ haberet in eis/quin ali
quis modus possidendi eidẽ posset nouiter adue
nire: sicut de facto Constantinus aliquo mõ con
tulit imperiũ romanũ/quo mõ pape antea nequa
ꝙ debebať. ¶ Habet quarto potestatẽ qualẽ iu
re naturali supior habet ad subditos. His vo po
testatibus correspondẽt sibi mutuo seruitutes ad
quas obligať ex istarũ assumpta qualibet potesta
tũ. Neq̃ eñ est dominatio in quocunq̃ preter de
um/absq̃ ꝓportionabili obligatione seruitutis:
ꝓpterea sicut papa est supior omniũ/ita omniuꝫ
seruꝰ: nõ ficta hũilitate/ sꝫ metaphica ⁊ morali at
q̃ theologica veritate nominať: vt si gloriet/ i do
mino gloriet: ⁊ nõ de potestate tumeat: sed timeat
E de annexa seruitute. ¶ Prima potestas cogno
scit ex euangelijs ⁊ actibus apostolorꝫ/⁊ ex eis q̃ ꝑ
successiuã relationẽ eorꝫ a dnos tanta certitudine
sunt deuoluta: vt merito temerariꝰ ⁊ scandalosus
imo schismaticus iudicet/qui potestatẽ hanc vel
abolere vel diminuere ꝑsumpserit. De hac pote
state sunt ius conuocãdi cõcilia vniuersalia. Ius
determinãdi cũ concilio questiones fidei per mo
dũ articulorꝫ omnes generaliter obligantiũ. Cor
rectio insup ꝑlatorꝫ inferiorꝫ ⁊ eorꝫ si demeruerint
totať destitutio/⁊ similia: que vel vniuersalẽ eccle
sie statũ tangũt/ vel finalẽ supremãq̃ determinati
onẽ respiciũt. Et hec potestas in ecclesia immobi
lis ꝑseuerat: quantumcũq̃ persona pape ꝑ mortẽ
naturalẽ vel ciuilẽ mutaret: aut quantũcunq̃ vsus
talis potestatis a papa remanente tolleret in par
te vel in toto/seu per ignauiã seu ꝑ aliã sicut possi
bile est iuxtã rationẽ. Christus eñ optimꝰ legisla
tor/si non taliter ecclesie sue in eis que religionis
sunt ꝓuidisset: ipse politiã ecclesiasticã nõ optime
(quod nefas est sentire) constitutã reliquisset. Sed
⁊ textus euangelicus/⁊ ꝯciliorꝫ generaliũ determi
natio/⁊ eccl'ie vniuersalis ꝯsensus tantus ⁊ asser
tio/imo ⁊ ratio naturalis ꝑsupposita fide ꝓ hac su
perioritate tã apte faciũt: vt cõtra eũ q̃ se ꝓ catho
lico gerit negantẽ hoc/magis sit destitutione ꝙ
disputatione certandũ. Huiõi sunt qui dicũt quẽ
libet in sua diocesi esse papam supremũ: aut ꝙ plu
res esse papas licet vel expedit: aut ꝙ non oporte
ret querere papã vnũ ꝓ ecclesia/⁊ similes. Hec po
testas sicut iã immediate a deo collata est: vt tota eccle
sia illã neq̃ destruere/neq̃ nouiter si tolleret/ edi
ficare valeret: ea tamẽ concessa potest ad ipsam qs
assumi ẜm leges positiuo iure canonico latas/ꝑ
electionẽ hanc vel illã sic vel sic celebratã. ¶ Am
plius vero secũda potestas pape ꝑ canonicas in
stitutiones/que sunt humane et variabiles/ robur

habet. ¶ De ptãtes due tantũ differũt: vt quidã
(notatim ipsi) greci pmã concedẽtes/secundã ab
negẽt. Errãt quoq̃ illi/q̃ miscẽt hãc coequationẽ
quadã cũ ꝑcedẽti. Etenĩ qs nesciat christũ ⁊ petrũ
successores multos absq̃ tali potestatiuo exercitio
circa tpalitatẽ ecclesie in papali culmine plene fu
isse stabilitos? Ut ergo talia exercitia ad papã di
uino iure saltẽ imediate nõ competãt dicere/ cõse
quẽs est. ¶ Magis vo de tertia ptãte istud dice
ret: cũ qua ptãte ⁊ eius exercitio in ꝯseruando eã:
qm̃ ꝑmixta est ptãs excõicationũ/q̃ iure diuino et
ꝑmo cõpetit pape: subsecuta est magna turbatio
⁊ horror q̃dã eccl'ie nimis officiens. ¶ Demũ q̃r
ta ptãs naturali iure pape ꝯueniẽs: habet ⁊ requi
rit vt tãq̃ supior ⁊ tutor atq̃ ꝯseruator honoret ⁊
iuuet ab oĩbus: quã ptãtẽ posset ecclesia si deesset
ordiare aut aliter cõmutare: sicut alterius politie
mos hꝫ. Papa vo q̃ nec impeccabil' est/ neq̃ ꝯfir
matus i gr̃a: subditus est legibꝰ diuinis ⁊ naturali
bus: ⁊ i q̃busdã ad leges hũanas obligať. Propť
ea si peccet: corripi põt iure diuino ⁊ naturali frať
naliter. Huic eñ legi diuine subditꝰ est: et si nollet
corripi: põt tandẽ denũciari eccl'ie: ꝑsertim vbi de
nũciatio illa nõ plus afferret detrimẽti ꝙ vtilita
tis: vbi ꝑterea vitia talia essent/q̃ notabili scanda
lo ꝑturbarẽt ecclesiã. Q. si req̃situs nolit legitime
ꝯciliũ celebrare: ⁊ nihilominꝰ ꝑseueret i delictis:
põt ipe haberi tãꝙ vere priuatꝰ/ nõ paratus audi
re eccl'iaꝫ. ¶ Q. vo papã casus iste ⁊ ꝯsiles subij
ciãt ecclesie tãꝙ minor sit iure diuino: quicq̃d hu
mana verba sonarẽt: liquet ex hoc ꝙ mẽbrꝫ detra
bile ⁊ potẽs infici minus est corpe residuo: qđ a sa
nitate neq̃t totũ destitui. Silr ꝑsona deuiãs regu
lã habere debet ⁊ iudicẽ indeuiabiles: q̃bus medi
antibꝰ ab exorbitatiõe possit arceri. Regula hec
indeuiabilis est lex diuina. Iudex incorruptibilis
saltẽ circa ea q̃ iuris diuini sunt: est ecclesia aut cõ
ciliũ generale ecclesiã repñtãs. Porro vbi perso
na pape mortua esset/aut morte corpali aut mor
te ciuili: quã pertinacia notoria ⁊ cõuicta i suo cri
mine destruẽte ecclesiã manifestat: conciliũ gene
rale robur haberet ex sede ap̃lica ⁊ christi appro
batione: q̃ i necessitate tali vellet nobis nõ deesse.
Hoc forte intelligũt q̃ dicũt ꝯnexionẽ mẽbrorꝫ ec
clesie ad vnũ caput christũ essentialẽ esse/et nõ ad
eius vicariũ papã: q̃ est caput secũdariũ: qm̃ ipso
destituto nihilominus manet vnitas ecclesie: ꝙ
ꝙ referri põt hec vnitas ad vnitatẽ sedis ap̃lice/
q̃ i suo formali iugiter ꝑseuerat: iuxta dictũ cuius
dã distinctionis ponẽtis in papatu aliqđ esse for
male/qđ est papalis dignitas: aliud materiale/qđ
est persona dignitatẽ hãc repñtãs. ¶ Ceterũ de
ptãte secũda ⁊ tertia pape/dicimus eã per easdem
causas posse destitui/ꝑ q̃s exorta est: vtputa secũ
da ꝑ ꝯcilia generalia: et tertia per dissensũ dñorũ
tpaliũ/causis occurrentibus legitimis ꝓ vtilitate
manifesta. ¶ Diutiꝰ spe nostra tenuit nos sermo F
de hac ptãte summi pontificis: qm̃ tempestas ꝑ
sens ad hoc impulit: ꝓ q̃ magis necesse est pote
statẽ hãc ad clarꝫ dinoscere atq̃ secernere ꝙ olim
antea: ꝑsertim ad videndũ subtractionis facte/iu

stificande vel cassande rõnem ꝑsuppositis eis que facta sunt. ¶ Nunc tandẽ de abdicatione dominij quedã subiungam⁹ quantũ hoc liceat vel expediat: ostendentes ⁊ in primis rememorandũ est ex prioribus/ ꝙ neq; dominiũ charitatis qđ ab aliquibus euãgelicũ dicit̃: neq; dominiũ naturale/ neq; originale/ neq; beatificũ cadit sub abdicatione voluntaria ⁊ licita: de solo igit̃ dñio politico ⁊ coercitiuo: siue illud sit naturale/ siue diuinũ/ siue humanũ sermo habendus est. Et quidẽ vniuersali ṽbo dicere possumus: ꝙ omne dominiũ tale politicũ licenter in casu vel renuit̃ vel abdicat̃. Et de papatu: qꝛ quondã fiebat dubitatio illa ꝑ determinationẽ expressam sopita est. Celestin⁹ itaq; resignauit: ⁊ dignitatẽ quoq; illã beatus Gregorius ⁊ alioꝝ plurimi quantũ in se fuit nonne legunt̃ depulisse? De regnis ꝑterea ⁊ alijs dominijs abdicatis certa ⁊ approbata exẽpla sunt. Attamẽ abdicatiões iste suis vestiri circũstantijs debent vt fiant sicut oportet: ⁊ quando oportet/ ⁊ autoritate q̃ oportet: neq; eñ ꝑtinaciter ⁊ absq; alia lege priuata spũssctĩ renitendũ est superiori sarcinã alicui⁹ dominij ceruicibus illius q̃ sibi subditus est rõnabiliter imponenti: alioquin periret humilitas/ periret obedientia/ periret quandoq; reipublice vtilitas. ¶ Ceterũ abdicatio cuiuslibet dominij ciuilis ⁊ appropriationis hereditarie in ꝓprio ⁊ cõmuni fieri potest cũ merito: sic ꝙ solo vsu pio ⁊ titulo naturali ⁊ charitatiuo taliter abdicans contentus sit: sicut diximus titulũ naturalẽ ad quẽ cõsequitur ius nutriendi corpus: sic ꝙ in eius necessitate oĩa sibi sint ad hoc cõmunia. Nõ est aũt necessitas si ꝑ se possit ꝺ victu sufficiẽti ꝓuidere sibi ꝑ laborẽ: ꝙꝙ ⁊ in hoc casu mẽdicare necessaria vite sue sit res licita de genere: q̃ meritoria fiet si nulla ex circũstantijs adhibendis defuerit. ¶ Hec aũt abdicatio totalis in ꝓprio ⁊ cõmuni de se plus hab; similitudinis ad statũ innocẽtie ⁊ patrie: ⁊ prioꝝ quorũdã eremicolarũ: ꝙuis nõ habeat mendicationẽ de necessitate cõiunctã. Patuit hoc in eremitis q̃ viuebãt ex labore: nihil tamẽ appropriantes sibi: sed erant quasi nil habentes: parati sc; oĩa relinquere prius ꝙ ꝓ eis repetendis iudicialiter aut aliter decertarent. Stat eñ abdicatio talis cũ quantalibet bonoꝝ vbertate: q̃ sibi in nullo anim⁹ pauꝑ appropriat: nec ſm leges ciuiles eadẽ occupat/ cũ obligatione sc;: vel nõ ad repetendũ ea cum iurgio: vel aliter si raperent̃ defendendũ: ad hoc quoq; voto sese põt astrinxisse. ¶ Quãꝙ igit̃ abdicatio cuiuslibet ꝓprietatis in ꝓprio ⁊ in cõmuni/ similior sit ꝑfectissimis statibus humane creature: nihilominus presupposito peccato ⁊ mõ rex se habendi in politia ecclesiastica: qualẽ experimur viuere de proprio et cõmuni/ videt̃ regulariter esse status salubrior atq; securior. Itaq; multa decent vnũ statum: vtpura statũ innocentie/ que alteri nequaꝙ expedirent vt viuere in nuditate/ filios procreare/ nullum coercere ad bonum: ⁊ similia honestabant naturam prius institutam: qua lapsa in peccatum contraria his quedam decent/ quedam expediunt/ quedã exiguntur. Propterea fallax est argumentũ; Stat⁹ iste ꝑfectissimis filioꝝ est: ergo ꝓ imꝑfectis expeditior. Aliter eñ opinio Socratis ꝙ oĩa sint cõia videret̃ sustinẽda. Qualit̃ ṽo ea q̃ habent̃ in cõi/ liceat a quolibet suũ dicere/ aut quõ repetere si auferant̃/ et siĩa: digressionis nimie formido suadet ne tractet̃. Sed ⁊ de onere ꝑlationũ ꝑ tales ꝓprietarias/ tũ iurisditiões/ tũ possessiones: qđ on⁹ imꝑiti ⁊ inexꝑti honori ⁊ exonerationi deputãt: et quousq; teneat̃ ꝑlatus ꝓ talibus tuendis vel agendis iudicialiter cõtẽdere/ ceteris omissis spiritalib⁹ exercitijs. Siũ rõne ꝑtrãsimus ꝓfecto diuinitus: vt enũciatũ est vel enũciari potuit ꝺ talibus: venenũ est effusum in ecclesia dei.

Lectio quarta.

Postq̃; descriptiones atq; distinctiones materie necessarias ꝑcedẽtes lectiones posuerũt/ tũ de lege pure naturali/ tũ de lege pure diuina ꝑceptiua/ tũ de lege solũ hũana: ⁊ simul ostẽdim⁹ q̃ leges ⁊ quot sunt diuine: q̃ ⁊ quot sunt ꝑtinẽtes ad diuinã/ ⁊ q̃ imꝑtinẽtes. Suꝑaddimus q̃d ⁊ quot modis ius ⁊ dñium ⁊ iurisditio vocarent̃. Suꝑesse video vt ad declarationẽ vnice cõclusionis nostre cũ suis sequel̃ diuertat sermo noster. ¶ Erit igitur hec conclusio. Anima rationalis sicut a deo solo inspirãte ⁊ influẽte habet vitã gratie/ q̃ est baptism⁹ in spũ sctõ sic ipo deserẽte solũmodo ꝑdit aĩa vitã hmõi prehabitã/ dũ ꝑceptiue legis sue ꝑuaricatrix inuenit̃. Prima pars de se ꝑspicua est/ ⁊ ante deducta in secunda lectione. ¶ Secundã partẽ suademus ex ꝺ ꝙ alius a deo sicut nõ habet ptãtẽ infundere gratiã/ sic nec eripere. Ipse ꝑterea solus h; claues vite ⁊ mortis eterne: q̃ apit et nemo claudit: claudit ⁊ nemo apit. ¶ Ista ṽo ꝯcludũt/ ꝙ solus põt dare ꝑcepta affirmatiua aut negatiua sub pena mortis eterne: quia illã infligere solus potest: null⁹ ergo perdet gratiã: nullus reatũ damnatiõis eterne incurrit/ nisi pro quanto diuine legis ꝑceptiue trãsgressor extiterit. Ad hoc est autoritas Augustini describẽtis peccatũ actuale cõmissiõis. Peccatũ inquit est dictũ/ factũ vel cõcupitũ contra legẽ dei eternã. Ad hoc induciẽ illud Apli: Stipendia peccati mors.

Corollarium primum.

¶ Nulla transgressio legis natural̃ aut hũane vt natural̃ est vel hũana/ est de facto pctm̃ mortale. Et appellam⁹ hic pctm̃ mortale/ qđ pene eẽne reatũ opat̃ ſm cursũ a deo iã institutũ: nõ q̃ posset institui. Addim⁹ ꝑterea vt naturalis est vel humana qꝛ eadẽ lex talis sepe cõicat cũ diuina: patet corollariũ ex ꝑmissis. Et ex alio: quia lex natural̃ ⁊ humana vt tales sunt: nõ ꝑñt attingere ad cognitionẽ eternitatis in pena vel ꝑmio: nõ ergo ferunt̃ ad finẽ talẽ suꝑnaturalẽ/ ⁊ plus ꝙ humanũ. ¶ Rursus frustra darent̃ leges cũ appositiõe penarũ/ q̃s legislatores infligere nequirẽt: imo nec ꝺ eis 1 fo-

ro suo cognoscere. Alioq̄n poterit legislator oēs
fere leges suas sub pena q̄ualiber possibili vł im
possibili: quā absurditatē dicere q̄s auderet? Sic
est de q̄cūq̧ lege naturali vł hūana: q̄ neq̧ natu-
ra/neq̧ hoīes/p̄lati vł p̄ncipes possent trāsgresso
res suaꝝ legū plectere pena damnatōis eterne:nec
de ea ad examē suum p̄ testes aut aliter deducere.
¶ Hac rōne fulciūt se doctores notatim Duran
dus: ponētes p̄ceptū non posse imponi p̄ p̄latos
aut p̄ncipes sup̄ actib⁹ intrinsecis ⁊ occultis: q̄ vi
delicet illos traducere neq̄rent ad foꝝ iudicij̄ sui:
qḋ nō nisi publicū est ⁊ de manifestis. Itaq̧ secus
agere velle esset hoīm p̄priū officiū ignorantiū ⁊
frustra conantiū: imo ⁊ diuinū iudiciū temeritate
culpabili dānabilit̄ vsurpantiū. Ex hoc ꝯseq̄nter
infert̄: q̄ actus ꝯfessiōis sacramētalł neq̄t directe
cadere sub precepto ecclie sed indirecte: dū iubet
aliq̄d ad qḋ digne exeq̄ndū req̄rił confessio de le-
ge diuina: cuiusmodi est susceptio corpis Christi
semel in anno. Idē dicimus de quolibet actu inte
riori aut de exteriori: q̄ taliter secretus est/q̄ publi
cari licite nō pōt p̄ testimoniū duoꝝ aut triū. Iu-
dices vero q̄ de taliter secretis interrōgare ⁊ cog
noscere p̄sumūt: errāt vt diximus: p̄sertim vbi ni-
hil aliud de publicis actibus accusat politiā suaꝫ
ledētibus: ex q̄bus ista secreta/rationabili ⁊ vehe-
mēti p̄sumptione ꝯcludant: sicut est fama publi-
ca vita: q̄ꝑ nec si fas habeat iudicialiter addice-
re sūmo supplicio nō ꝯuictos neq̧ ꝯfessos/ diui-
no ad hoc obstāte p̄cepto.

Corollarium secundum.

¶ Nullus legislator ecclīasticus vel ciuilł habet
directe autoritatē p̄ceptiuaꝫ sup̄ istud: vt interiori
actu diligał deus sup̄ omnia: aut q̄ in eū speretur
vel credał: patet ex immediate p̄cedētibus. Et ex
consequēti dicimus: q̄ quantūcunq̧ legislatores
intendant p̄ suas leges suos subditos debere fieri
meliores interius ⁊ sanctiores quo ad diuinū fo-
rū occultū: tales tamē intētiones sue non cadunt
sub eorū p̄cepto. Itaq̧ si fiant actus exteriores su
orū iussorū etiā cū peruersissimis intentionib⁹ ⁊ fi
nibus occultis: nō erit ibi trāsgressio humane le-
gis vt humana est/sed diuine. Et ita si dicam ho-
ras meas canonicas cū quacūq̧ mentis euagati-
one ⁊ nulla attētione. Si ieiunē in quadragesima
tm̄modo vt sanior siā: vel vt postmodū vorati⁹ et
inde voluptuosi⁹ comedā. Si ferā tōsurā clericalē
vel vadā d̄fiicis dieb⁹ ad ecclaꝫ auditū missā; p̄ va
na gloria aut fraude alia. Silr̄ de alijs actib⁹ ex-
trinsecis preceptorū: ago quidē male apud deum
peccans in legē suā: me tn̄ p̄ trāsgressione huma-
noꝝ preceptoꝝ nullus accusabit. Et hic accipiūt
fundamentū dicētes: q̄ in casibus p̄missis non te
nerel aliquis horas iterare/ sicut nec aliā missam
audire: sed sufficit de pctō in deū cōmisso conteri
confiteri ⁊ satisfacere ad arbitriū cōfessoris. Hec
aūt sententia mitis est p̄ scrupulosis circa hūanoꝝ
obseruationē p̄ceptoꝝ: quos iugiter inquietat cō
scientia de iterādo: si id quod faciūt/nō semp̄ attē
te ⁊ deuote perficiant.

Corollarium tertium.

¶ Stat simul aliquē obseruare p̄ceptū hūanū/et
tn̄ peccare mortalit̄: sicut aliq̄s merito apud deū/
poterit hūani p̄cepti violator accusari. Patet p̄-
mū i casib⁹ p̄orib⁹: vbi fit actus p̄cepti hūani ad fi
nē p̄uersū. ¶ Patet scd̄m: vbi aliq̄s hn̄s excusa-
tionē sufficientē interius: de q̄ tn̄ non pōt facere fi
dē exterius: omittit aliq̄d de opib⁹ p̄ceptis p̄ eccle
siā: quēadmodū dānał ab ecclia ille q̄ nō vult redi
re ad societatē mulieris quā ficte desp̄ōsauit in fa
cie ecclie. ¶ Sed obijcił p̄ illud Apl̄i: Deus est q̄
iustificat: q̄s est q̄ ꝯdēnet? Rn̄dem⁹ q̄ alio ⁊ alio
respectu deus ipse iustificat ⁊ ꝯdēnat: vult q̄ppe le
gislatores publicos de publicis tm̄modo senten-
tiare/⁊ ad iudiciū suuꝫ occulta reseruari: p̄pterea
idē opus est occultū ecclesie et manifestū deo: sic
aliter et aliter poterit iudicari. ¶ Sed iteꝝ fortı⁹
opponił. Nullū est iudiciū rectū nisi p̄ quanto le
gi diuine ꝯformał: qḋ est dictamē p̄me regule ⁊ re
cte rōnis. Quis aūt dixerit diuinā legē falsaꝫ esse?
aut q̄s dictamen recte rōnis crediderit erroneū?
Ut igitur q̄libet lex vera sit necesse est: aut si falsa
erit/lex nō erit. Est autē falsa ratio dū iudices er-
rāt: vt q̄ Petrus quē supponimus apud deū inno
centē/sit p̄ homicida cōdemnandus: ⁊ q̄ Petr⁹ sit
cōpellēdus reddere debitū nō vxori sue: q̄ existēs
in charitate: ⁊ exhinc de societate sanctorū sit ex-
cōicatus. Sentit hoc idē deuotus Bern̄. In de p̄-
cepto ⁊ dispēsatione: q̄ simplicē oculū q̄ totū cor-
pus opationū lucidū fiat: dicit oportere rectū ⁊ ve-
rū esse: q̄ nec v̄itas sine recta intētiōe: nec recta in
tētio sine v̄itate sufficiunt. Alioq̄n nō inculpasset
apl̄s quosdā qui habebāt zelū nō s̄m sciētiā: nec
christ⁹ ꝯdēnasset interfectores martyꝝ: q̄ arbitra-
bant̄ se obsequiū p̄stare deo. ¶ Huic oppositiōi
rn̄dētes ꝯcedim⁹ p̄ regula: q̄ nullū dictamē ptīcu
lare practicū quo impał actio est rectū/nisi simul
in veritate subsistat. Sed q̄m ex falsis hn̄ sequił ve
rū: ꝯcedimus multa esse iudicia practica vera q̄ ex
falsis deducunł. Exēpli grā: fiat h̄ argumētū: oīs
homicida patris est suspēdēdus: petr⁹ est homici
da patris: ergo petrus est suspēdēdus. Maior est
lex hūana vt supponił. Minor p̄bata est p̄ falsos
testes: qui tn̄ repelli nō p̄nt: vt etiā supponił: ⁊ cō
clusio seq̄ns est dictamē istud: petr⁹ hic stāns⁹ est
suspēdēdus: qḋ vtiq̧ verū est apud ꝯcedētes igno
rantiā inuincibilē in eis q̄ facti sunt aut iuris hu-
mani. ¶ Altera est respōsio ⁊ forsan rōnabilior/⁊
magis ad intentionē beati Bernardi: dicētis mi
norē p̄cedētis syllogismi aut alterius similis nō esse
istā: Petrus est homicida: sed istā: petrus proba
tur homicida p̄ testes incōuincibiles de falsitate:
⁊ hec vera esset apud eos sicut maior. Si igił con
clusio vera sit talium/nullus mirabił. Uerunta-
men hoc loco p̄ diuersitate opinionū de ignoran
tia si sit inuincibilis aliqua: aut si nulla: essent cō-
sequēter varietates responsionū. Et quicquid sit
de ignorātia facti aut iuris hūani ⁊ naturał posi-
tiui/ꝯcors est sn̄ia. Nullā in his que legis diuine
sunt cadere ignorantiā inuincibilē: q̄m faciētı qḋ

in fecit deus semp assistit paratus illustrare men
tē q̄tū oportebit ad salutē/ɀ erroris euitationem.
Quocirca palā est rō cur martyrizantes apl'os cre
dendo se p̄stare deo obsequiū: oculū simplicē non
habuisse culpant: sicut nec illi quos apl'us arguit
habere zelū nō s̄m cōsciētiā. ¶ Iuxta hec apert
tur intellectus ad cognoscenduȝ si fides inclinare
possit ad falsum/ɀ charitas ad malū. Cōstat q̄ nō
imediate ɀ sub falsi ɀ mali rōne. Sed an mediate
cōsyderet studiosus inquisitor. ¶ Ex incidenti di-
cimus q̄ nullus fidelis credit articulos de futuro
cōtingenti sic absolute q̄n sciat deū id posse nō fa-
cere. Deus ergo si p potentiā absolutam faceret ni
hil fore futurū: nō videt ex hinc assensus fideliū fal
sificari: qui potentiā non absolutā/sed ordinatā iu
xta legē datā intēdūt: quēadmodū false nō fuerūt
assertiones Jone ad Niniuitas/ɀ Esaie ad Eze-
chiā; nā subuersio ad demerita niniuitarū/ɀ mors
Ezechie ad cursum nature cōmunis referebātur:
nō aūt misericordiā dei ad correctos/ɀ potentiā su
pra cursum nature hi pphete secludebāt. Ita nec
catholicoȝ fides excludit potentiā dei absolutam
ad non faciendū ea que fieri ordinata eius poten-
tia stabiliuit:

Corollarium quartum.

¶ Omissio horaȝ canonicaȝ/transgressio ieiuni
oȝ ecclesiasticoȝ/ɀ generaliter oīm statutoȝ ɀ re-
gularū ɀ canonū/nunq̄ est mortale pctm̄: nisi pro
quanto diuine legi p̄ceptiue dissonās inuenit. Et
ita q̄tū lex aliq̄ habet admixtū de lege diuina p̄ce
ptiua: tantundē ɀ nō amplius est eius transgressio
mortaliter viciosa. Quā obrem decernere de legi-
bus oībus manifestū est spectare principaliter ad
theologiā: velut ad scientiā superiorem ɀ archite
ctonicam: q̄tinus recta rō separaret illud qd̄ iuris
diuini est in eis ab illo qd̄ humanū est siue positi-
uū: tanq̄ si auri faber peritissimus secernat aurū ab
argento/ɀ argentū a plumbo: ɀ qm̄ multi hanc p̄ci-
puā artificē theologiā vel ignorāt vel negligūt vel
spernūt: q̄ tn̄ de scipa dicit legū cōditores p eā iu-
ste decernere: ideo turbatiōes in politijs ɀ cōscien
tijs sepe oriri cōpertū est. Idcirco p̄terea legislato
res ecclesiastici ɀ ciuiles plerūq̄ sua potestate ɀ au-
toritate noscunt abuti: p̄sertim ecclesiastici illi q̄
quicq̄d ordināt/q̄cq̄d monēt/q̄cq̄d p̄cipiunt/volūt
p diuinis legib' haberi: par eq̄le quoq̄ robur ha
bere p interminationē dānatiōis eterne. Neq̄ ta-
mē accusauerim oēs legislatores taliter ɀ talia lo-
quētes. Presumo em̄ q̄ ad rectā regulā ɀ diuinaȝ
sapiam sermones suos voluerūt glossari/interp̄ta
ri ɀ recipi: q̄ si nō hoc intēderūt, pnuncio nō ego/
sed apl's: q̄ nihil p̄nt cōtra veritatē/sed neq̄ cōtra
charitatē. Deniq̄ suū est talibus vti verbis in su-
is institutionibus: q̄ a vero neq̄ deuient/neq̄ sim
plicioribus ɀ ignaris timores ɀ scrupulos vanos
ingerāt: quasi videlicet ipsi ligēt vbi liberi sunt: nā
q̄ p̄terea graui iugo p̄mant/vbi ad iugū leue ɀ sua
ue vocauit eos christus.

Corollarium quintum.

¶ Ex hoc q̄ aliquis peccaret mortaliter trāsgre
diēdo ɀstitutiones aliquas humanarū traditio-
nū: nō sufficiēter cōcludit q̄ ille ɀstitutiones obli
gēt ad mortale delictū. Declarabimus istud argu
mētantes a simi vel minori. Sit aliq̄s perit' medi
cus ordinatus p republica: dicat ille: Petre do ti
bi legē p tua sanitate: quā si transgressus fueris/
statim dissoluet corpus tuū: quod eā cōseruando
cōualescet. Nō bibas vinū purū hoc triduo. Nul
lus nescit q̄ medicus vt medic' caret facultate cō
dēdi leges obligātes ad pctm̄ mortale: ɀ tn̄ in ca-
su trāsgressor huius legis sue damnationē incur-
ret. Poneret sile: in materia d̄ ebrietate aut furie
piculo. Si medicus denūciet ignorātibus: tale vi
nū ne biberitis/alioq̄n vel in ebrietatē vel furiam
incidet̄. q̄s nescit trāsgressores temerarios crimi-
naliter delinq̄re: nō quidē pp̄ter medici p̄ceptū: q̄
uis in casu s̄uo ita p̄cepisset/non peccassent/excu
sante eos ignorantia. Sed qi p̄uaricatores sunt
hoȝ p̄ceptoȝ diuinoȝ ɀ similiū: Nolite inebriari
vino: nolite vos occidere ɀc̄. Nō p̄rsus dissimili-
ter est in pposito. Quāuis em̄ leges humane ɀ ci
uiles vt tales sunt/sint solū p ordinatione politie
humane/ecclesiastice vel ciuilis in eas q̄ corpus re
spiciunt: et ita solū merent punitionē tpalē viola-
tores earundē: ɀ obseruatores p̄mio tēporali do-
nantur. Nihilominus ex consequēti ɀ mutua col-
ligatione ac mixtione quam ad leges diuinas ha
bēt: resultat crimē faciēs reos eterne damnatio-
nis ipsos contēptores.

Corollarium sextum.

¶ Si aliqua lex humana/canonica vel ciuil' non
possit cōcludi ex lege diuina nisi coassumēdo pro-
positionē vel cōsequentiā legi diuine impertinentē/
ɀsequēter impertinēs est. An transgressio illi' legis
sit mortalis an nō mortalis/patet ex p̄cedētibus.
Q, si quis p̄latoȝ vellet hmōi legē aut diceret ha-
bere robur legis diuine: sibi fas esset p theologos
aut alios hoc cognoscētes resisterel facie: ɀ dice-
re q̄ non recte ambulat ad veritatē euangelij. Ex
quo amplius videt non esse securū asserere tot le-
ges ɀ canones ɀ regulas/ quot regunt oēs obli-
gare ad pctm̄ mortale: tū ex multis causis inferi-
us assignādis: tū noiatim/ex eo q̄ multe hmōi cō
stitutiones impertinētes sunt legi diuine: q̄ in euan
gelijs cū suis expositiōibus sufficiēter tradita ex-
plicataq̄ est. ¶ Et hic notandū est p resolutione
materie: s̄m quā resolutionē oīa dicta ɀ dicēda vo
lo intelligi: q̄ precepta affirmatiua dei/q̄uis obli
gēt ad semp/nō tn̄ p semp: vt est cōis regula magi
stroȝ. Obligāt ergo sub quadā disiūctiōe ad hoc
faciendū/vel illud p isto vel illo tpe: put casus in
cidit ɀ sapiēs determinabit. Sicut exēpli gr̄a. Oc-
currētibus duobus in extrema necessitate famis:
quoȝ soli possuȝ succurrere: teneor succurrere isti
vel illi sub disiūctione/ɀ nō ambob' simul. Et qm̄
in cōitate christianoȝ pauci sunt qui sciēt iudica
re de tpe certo/q̄n p̄cepta affirmatiua faciēda sūt
Propterea p̄lati qui sapiētes sunt/limitāt illa p̄ce
pta tanq̄ sub q̄dā disiūctione obligantia ad certa

opa ꝛ tpa determinata. Exēpli gfa: Lex diuina vult vt aliqñ cultus latrie exterior deo ꝑsolnaẽ: ne igiẽ peccarēt hoies/aut ꝑ ignorantiā/aut ꝑ desidiam ꝛ inaduertentiā limitauit ecclesia certū tēp⁹ ꝛ certuꝫ modū exequendi ꝓceptū illud. s. diē dñicū/ꝛ cessationeꝫ ab opibus seruilibus/ꝛ misse auditionem. Quo adimpleto impletū est ꝓceptū illud affirmatiuū: ꝙ si peccat quis mortaliter/trāsgrediendo limitationē istā ecclesie: hoc nō est ꝓprie ex hoc ꝙ ecclesia sic ꝓcepit: sed qꝛ sic limitare expediebat ꝓ cōmunitate. Et iā hō fit cōtemptor diuini precepti et suoꝝ superioꝝ qbus sponte se submisit/aut submittere debuit ꝓ vtilitate sui ꝛ cōmunitatis/cuius est pars: Quis adhuc in talibus limitationib⁹ qdam adducunẽ magis ad quandā decentiā/ꝙ precepti necessitatē. Et nō potest vniuersaliter dari regula nisi vt equitas que a philosophis dicitẽ epikeia iudicabit: verum est enim illud Ps. Omnia mādata tua equitas.

Corollariū septimū.

D ¶ Nulla lex appellanda est neqꝫ ferēda tanꝙ necessaria ad salutē eternā: que nō est de iure diuino in aliquo quatuor gradnū/quos lectio ꝓcedēs exposuit. Oppositū sentientes aut facientes moliūtur iugū imponere grauissimū sup ceruices hominū: ꝛ spargere laqueos pedibus eoꝝ lapidē ꝛ scādalū. Quāobrem theologia q est lex euāgelica (vl cū melius/ eius doctrix ꝛ explicatrix) debet in omnibus ꝓcedere prelatos ecclesiasticos in suis cōstitutionibus ꝛ decretis: ne vel obsint preceptis dei propter multitudinē onerosam: iuxta improperiū christi factū phariseis: vel ne credanẽ ligare ad penam eternā vbi pena ciuilis sola reperiẽ. Doctrina hec ꝓcipue locū habet in materia excōmunicationū late sentētie. Nā qui ꝓ solis incōmodis temporalibus euitandis/aut cōmodis politicis cōseruandis eternā vult infligere mortē: cui queso similis erit? Illi nimirū qui volens abigere muscam a fronte vicini/eam securi ꝑcutiens vicinū stolidus excerebrauit. Aut ei parē dixerim qui studens curationē modici vulneris in pede equi sui: pedē confestim abrupit ꝛ scidit/equumqꝫ ꝑemit. Sola itaqꝫ cōtumacia vera vel ꝓsumpta/renuēs stare iudicio ecclesie: reddit hominē ꝓ christiano se gerentē dignū excōmunicatione. Nā si paratus est audire ecclesiā/qualiter velut ethnicus nobis erit ꝛ publicanus? Porro differt plurimū qualis est cōtumacia ꝛ ꝙ damnosa ecclesie: pro qua materia et circa quā incurriẽ. Nā peior est cōtumacia in materia fidei ꝛ religionis/ꝙ pusille qstionis de paucis denariis: vbi nunꝙ tantū prodest obedientia/ quātum obest excōmunicatio separatiua a spūalib⁹ suffragiis ꝛ societate sanctoꝝ. Ita vt longe mitior sit ꝓcessus q fit in curiis secularibus ꝑ punitiones corporales seu tpales: ꝙ vbi ꝑ ꝓlatū ꝓscindi queritur aīa a deo vita sua: ꝛ dari sathane in interitū: non solū carnis/sed spūs: ne iam saluus fiat ab aliorūꝫ auxiliis destitutus.

Corollariū octauum

¶ Occurrente dubio probabili de aliq lege vtrū diuina sit aut diuine cōnexa seu pertinēs: tutius est legem illam ꝓ diuina suscipere/ꝙ humana negligere. Tene certū (cōsulit Aug.) ꝛ dimitte incertū. Est itaqꝫ regula magistralis: ꝙ exponens se discrimini peccati mortalis peccat mortaliter: ꝛ hāc fundat dictū sapientis: Qui amat periculū/peribit in illo. Nō tamē de omni dubio/sed ꝓbabili ꝛ vehementi hoc verꝫ est. Totā in hoc loco materiaꝫ de cōscientia erronea/quomodo ligat ꝛ quomō non. Et de ꝑplexitate an sit possibilis: ꝛ de scrupulis quō fugandi sunt aut deponendi tractare ꝑtinēs esset: nisi ꝙ aliū locū haberent ꝛ ad euentum festinamus. Hoc vnū generale damus documentū: credere scꝫ faciliter sapientioꝝ ꝛ bonoꝝ iudicio/ꝛ cōtra cōes eoꝝ sententias nō leuiter sibimet formare scrupulos anxios ꝛ timidos: fallor si nō ita iubet sapiēs: Fili ne innitaris prudētie tue. Et rursus: Noli trāsgredi terminos quos posuerūt patres tui. Hoc ꝓcipue necessariū est apud religiosos respectu superioꝝ suoꝝ: hoc ꝛ apud ignaros diuinaꝝ leguꝫ: qn etiā iuniores/quāꝙ theologicis litteris imbuti/talē debēt reuerentiā senioribus/in qbus vita cū sciētia concordarūt: vt vix ꝓpter aliquas nouas suasiones quantūcūqꝫ apparētes ꝑtinax vnꝙ feraẽ cito cōtra determinatiōes eorundē assertio: virt⁹ ꝙ ꝑ equalē habebāt genitā ex multis experientiis: lōge certius arte iudicat ꝛ operaẽ. Porro iudicium rationis sicut obtenebratẽ/ꝛ luminosa eius radiatio diuersis vitiaẽ apparentiis ꝑ interpositionem nubilosaꝝ passionū ꝛ prauoꝝ affectuū etiā in litteratis: iuxta similitudinē solis visi per nubes. Sic ꝑ paucā instructionē intellectus in scientiis presertim diuinis/causanẽ nōnunꝙ errores in eis q se totos deuotioni tradere crediderūt: dū voluerūt pl⁹ sapere ꝙ sibi satis erat. ¶ Ad ꝓsens corollariū inducamus exemplū iā inductū de medico: cui⁹ consilio aliqñ parere debemus sub pena pcti mortalẽ: dū ex transgressiōe sui cōsilii vel scimus/vel ꝓbabiliter ꝛ vehemēter credimus nos inebriandos: ꝛ cōsequēter transgressuros legem dei.

Corollarium nonū. N

¶ Saluberrimū est sapiētis documētū/quo ait: Que tibi ꝓcipit deus/illa cogita semꝑ: ꝛ in pluribus opibus eius ne fueris curiosus. Etenī ꝓpter ignorantiā diuinoꝝ ꝓceptorū quā plerūqꝫ gignit superuacua occupatio circa traditiones hūanas: aut curiosa inuestigatio reꝝ penitus inutiliū ꝯsurgūt ex cōsequēti faciliter trāsgressiones diuine legis: ꝙ si hoc dānabile sit apud oēs/qntā ꝓcor dānationē sibimet accumulāt culpabiles in hoc vitio vel ecclesiastici rectores/vel religionū ꝓfessores? Miratus sum aliquando qua rōne ipsi ecclesiastici ꝓsertim ordinarii ꝛ religiosi ꝓhibenẽ a scientia medicine: ꝛ non remouenẽ de facto a studio traditionis humane. Nā corpus longe melius est ꝙ terrena substantia/cui traditiones iste deseruiunt: ꝙ si per alios corpus potest curari/nōne similiter ꝑ vicarios ꝛ alios de ecclesia cōtemptibiles/vt iubet apostol⁹ possent temporalia ministrari. Nōne

sanctius est ecclesiasticis ꝑ se deo seruire ⁊ mūdo ꝑ vicariū ꝙ ordine ꝑuerso/imo ꝑuerso vicarijs constitutis ꝓ sp̄ualibus: seipsum negare deo/⁊ tradere totū mundo? Prorsus ita:

Corollarium decimū.

¶ Ueritates oēs vniuersales in q̄bus fundat̄ legislatoꝝ hoīm ptās: sonantes ꝙ parē habēt autoritatē traditiones sue cū lege diuina: ⁊ qui eas spernit/deū spernit ⁊ deo resistit: necessario debent intelligi si ⁊ qn̄ potestate sua nō abutunt̄: ⁊ dū legib⁹ diuinis sufficiēter innitunt̄. Autoritates quoq₃ sanctoꝝ ⁊ canones pontificū summoꝝ quotquot allegent̄ sicut ⁊ absq₃ numero possunt īduci/nihil aliud possunt cōfirmare. Quāobrem di cim⁹ ꝓ regula/q̄ sicut ⁊ q̄liter licet dubitare de ptāte alicuius ꝓpter defectū debite electionis sue/aut abusum sue autoritatis tantundē ⁊ taliter licet dubitare de obligatione traditionū suaꝝ/vt sue sūt ꝑcise. ¶ Addim⁹ adhuc ꝙ nulla traditio vel regula vel lex vel determinatio puri hoīs q̄ in talib⁹ fallere pōt ⁊ falli/obligat: vt ꝑcise talis est/subditos ad credēdū eā tanq̄ veritatē fidei/aut diuinā legē: licet obligare possit sub pena politica: ad exteriorē eius receptionē ⁊ ad nō impugnandū eā. ¶ Exinde patz via ad inuestigandū ꝑticulariter q̄d opeant̄ determinationes summoꝝ pontificū: quid condēnatiōes articuloꝝ parrhysijs vel alibi facte. Poterit siq̄dem fieri vt absq₃ peccato mortali/imo cum merito magno sit aliquis theologus vel alius prudens q̄ dissentiat corde ab humanis determinatiōibus aut traditionibus: qui tamē obligabit̄ ꝓpter euitationē scandali vel aliter nō repugnare exterius. Naz pōt aliquaꝝ publicatio veritatū ꝓhiberi: ⁊ aliquarū falsitatū dogmatio ꝑmitti. ¶ Uolumus tamē vt notet̄ vigilanter modus loquēdi noster de traditionibus hoīm vt taliū ꝑcise sunt: q̄ fallere in illis ⁊ falli possunt: qm̄ determinationes eccl̄ie vniuersalis in eis q̄ fidei sunt ab hoc numero secludūtur: in q̄bus nec fallere potest nec falli. Fieri quoq₃ pōt vt determinationes aut leges humane participēt cū diuinis: ⁊ hac rōne eas esse ꝓ diuinis suscipiendas nescit nemo. ¶ Sequit̄ deinceps ꝙ sicut ad fidē/ita ad legē diuinā ꝑceptiuā non posset aliq̄s prelatoꝝ q̄cq̄ adijcere/q̄d nō esset ꝑus de fide vel lege diuina: ꝙuis nō esset hoc autoritatiue declaratū/aut humano precepto sancitum.

Corollariū vndecimum.

¶ Traditiones ecclesiasticas ⁊ humanas sicut fatuū esset oēs pro lege pure diuina suscipe: ita nihil in oībus velle de diuinis legibus agnoscere neq̄ ꝙ scandalosa temeritate vacaret. Secūda parte: q: notissima est ⁊ cōcessa ab oībus indiscussa. Ad ꝑmā partē inducam⁹ id sapiētis: Noli esse nimis iustus: q: q̄ nimis emungit/elicit sanguinez. Et vt Terentianū ꝓuerbiū est: Nōnunq̄ summū ius summa iniusticia fit: ⁊ sic esse in ꝓposito plane docebimus. Nec audiar ego/sed christus: q̄ mandatū dei dixit pharis eos fuisse transgressos ꝓpter mandata hoīm. Dixit insuꝑ eos alligare onera grauia et importabilia ceruicibus subditoꝝ: ⁊ claudere eis regnum celoꝝ. Uex est quippe illud Iulij cesaris apud Salustiū: vbi intendentis ingeniū valet: a q̄ sententia vulgatus versus nō discordat: Plurib⁹ intētus minor est ad singula sensus. Subditi vo simplices ⁊ timorati qn̄ tot traditionib⁹ intendere cōpellunt̄ a suꝑioribus suis: q̄d mirū si minus capaces reddunt̄ diuinoꝝ preceptoꝝ: q: ⁊ minus in eisdē edocent̄: nunq̄d non acerrimo supplicio aut acerbissima obiurgatione punient̄ qn̄q₃ ꝓ paruula inobediētia legis humane: ⁊ absq₃ omni reprehensione peccare quotidie cōtra legē dei enormiter ꝑmitterent̄. Non habemus necesse exēplis immorari crebriora cernimus ꝙ vellemus. ¶ Ex his eliciō ꝓ doctoribus theologicis doctrinā salubrem: ne sint faciles asserere actiones aliq̄s aut omissiones esse pctā mortalia/ꝑsertim sub verbo vniuersali: ⁊ dū ꝑdicādū erit ad populū/a litterato quodaz ⁊ expto viro accepi ꝑniciosam esse in oī arte vel doctrina assertionē audacē ⁊ extremam: maxime vbi obſuatio cōmunis obmitt̄/obuiatq₃. Itaq₃ debet q̄libet nunq̄ obliuisci ꝙ incerta est sciētia nr̄a: ita vt idē sepe hō breui momēto tp̄is: nūc in hanc nūc in oppositā ferat̄ sententiā. Fit ꝑterea qn̄q₃ vt per tales assertiōes publicas nimis duras generales ⁊ strictas: presertim in nō certissimis nequaq̄ eruunt̄ homines a luto peccatoꝝ/sed in illud profundius: q: desperatius imergunt̄. Uarie ꝑterea suboriunt̄ ⁊ quasi infinite circūstantie/ꝑ quaꝝ diuersitate diuersificari debet iudiciū: ita vt vix possit aliqua in moribus generalis regula tradi: q̄ in particularibus casibus exceptionē nō admittat. Denīq₃ generant̄ exhinc scrupuli inq̄etatiui cōsciētiarū simpliciū/vt in eis sit solidū nihil. Nā ⁊ si beatus vir q̄ semꝑ est pauid⁹/⁊ q̄ veret̄ oīa oꝑa sua: obseruandū est tn̄ summopere illud Terentianū: ne q̄d nimis. Et vt idē loquit̄: ne in scirpo nodū querant: ne quoq₃ eis improꝑet̄ illud eiusdē: Quid si celum ruat? Demū q̄d ꝓdest/imo quid nō obest coartare plus iusto mandatū dei: q̄d est latuz nimis? Quid insuꝑ expedit amarius grauiusq₃ illud reddere iugū christi: q̄d suaue est/⁊ onus eius leue? Nā ⁊ si cōtēptus ex hac laxatione ⁊ dulcedine apud quosdā improbos maior oriat̄: habētes velamē malicie libertatē. Ast apud alios bene institutos gratiaꝝ resonabūt actiones. Prestabit̄ etiā sedulius obsequiū dn̄o ⁊ patri tante mansuetudinis: cuius mandata grauia nō sunt: ⁊ q̄ vult nos nō tentari ⁊ nō grauari supra id q̄d possumus.

Corollariū duodecimū

¶ Sicut pene restringende sunt/ita leges hūane grauiter penales nō sunt absq₃ manifesta vtilitate multiplicande. In prima parte cōcors est oīm iuristaꝝ traditio: quos tn̄ aliqn̄ miratus sum/dum eos audiui rationē reddentes cur nomē hoc excōmunicationis si solū ponit̄ maiorē significat excōmunicationē. Excōmunicatio inquiūt nō pena est sed medicina. At vero si excōmunicatio non est pena/quid aliud penā appellabimus? Nescio vere. Nō solū pena est/sed dānosissima pena. Nec ob-

stat huic dicto/ ꝙ medicinalis esse debet: hoc nempe ꝓpriũ est omnis pene/ ꝑsertim nõ exterminatiue. ¶ Secũda pars sequẽs ex p̃ma iunctis ꝓ̃oribꝰ cõdemnat eos qui tanta leuitate ne dicã temeritate: fulminãt excõicationes ꝛ irregularitates: cũ innumerabili multiplicatiõe statutoꝝ: q̃ vix aliquis nõ dicã adimplere: non dicã retinere/ intelligere ꝛ concordare: sed vel legere tota vita sufficeret. Utinã attenderemꝰ oẽs ꝛ imitaremur benignitatẽ saluatoris nostri dei. Poterat (nec est dubiũ) exigere a nobis iuge seruitiũ in p̃ceptis longe pluribꝰ grauioribusq̧: sed cõdescẽdẽs fragilitati nostre certũ ꝛ paucũ numeꝝ dereliq̈t p̃ceptoꝝ: q̃ si cõpleuerimꝰ ꝙ̄ inutiles serui sumus ꝑseruant a morte. Et q̈cquid superogauerimus cõuertit ad deletionẽ p̃cedentiũ delictoꝝ: aut cumulata gloria remunerat. Testaꝛ sapiens ꝑ timorẽ dei hoiem recedere a malo. Ita sane meliꝰ ꝙ̄ ꝑ austeritatẽ humanaꝝ legũ. Nolumus tñ nec debemus inculpare deuotionez religiosoꝝ: q̃ ꝑfectionis viã aggressi tanto p̃cepta diuina diligentius implent: quanto cõsilijs ꝛ alijs obseruationibus salutiferis semet astrinxerunt. Sunt fatemur vincula taliũ alligatura salutaris/ quoꝝ discretus vsus non impedit: sed expedit gradientes viam mandatoꝝ dei. Attamen qui potest capere capiat: quia nõ omnes capiũt verbũ istud. Idcirco aliud de cõmunitate hominum/ aliud de paucitate est iudicium.

Corollarium decimũtertiũ

¶ Omnis lex humana vel positiua põt abrogari in eo ꝙ̄ non necessario ꝑticipat cũ naturali ꝛ diuina. Hec aũt abrogatio fit/ vel ꝑ cõsuetudinẽ oppositã: iuxta qõ dicunt iuriste ꝛ veꝝ est/ ꝙ cõsuetudo est optima legũ interpres. Nec vnq̄ dicenda ẽ corruptela: nisi vbi legẽ diuinã aut naturalẽ ledere cõuincit. Nã sicut cõsuetudo dicit altera natura/ sic lex cõsuetudinalis q̈si lex naturalis habẽda ẽ. Fit etiã abrogatio ꝑ expressam aut interpretatiuã reuocationẽ factã ab illo q̃ cõdendi habuit potestatẽ. Fit deniq̧ abrogatio causa manifeste dãnationis/ si lex illa seruaret. Patẽt hec oĩa ex descriptione ꝛ cõditionibus legis bone: quoniã honesta ẽe debet/ iusta/ possibilis/ iuxta naturã ꝛ cõsuetudinẽ patrie: loco tẽporiq̧ cõueniens/ necessaria/ vtilis et manifesta: vt habet ex dictis Isid. ¶ Ex his liquide cõstat ꝙ̄ temerariũ est ꝛ iniquũ velle oĩa decreta siue ecclesiastica siue ciuilia ad omne tẽpus/ ad oẽm gentẽ ꝛ patriã extendere: q̃m lex q̃ ꝓ vno tp̃e ꝛ loco aut ꝑsonis esset vtilis: esset in alijs tp̃e/ loco ꝛ ꝑsonis impossibilis/ aut dãnosa: Imo velle sic oĩa statuta stabilire: hoĩm est delirantiũ/ ꝛ q̈si cõtẽdentiũ vt opposite leges simul obseruent. Hic fundãt se qui dicũt nõ ita expedire vnũ impatorẽ dominari oĩbus ciuiliter/ sicut vnũ papã spũaliter: q̃m lex fidei vna est apud oẽs: nõ ita leges fori. Preterea positũ est in decretis di. iiij. ꝙ leges instituunt cũ ꝓmulganꝛ: firmanꝛ cũ moribꝰ vtentiũ approbãꝛ. Igiꝛ ꝑ argumẽtũ a ɔtrario sensu. Si moribꝰ vtentiũ neq̄q̄ approbanꝛ/ ille nullũ hñt firmamentũ: et ita populus habet multũ in sua potestate dare robur legibus aut tollere ꝑsertim ab initio. Sũt aũt hic questiones difficiles: qualis scʒ debet esse consuetudo ad abrogandũ legẽ aliquã ꝛ quãti temporis. Et si possit cõsuetudo introduci cõtra legẽ illã quã cũ renouatione iuramẽti quilibet intrans aliquã politiã ꝓfiteꝛ: ꝛ quid sit interpretatiue renouare (al's reuocare) Dicimus aũt ꝙ vbi nõ est taxatũ tẽpus a legibus alijs/ debet fieri abrogatio ꝓut sapiens iudicabit: nũc tardius/ nũc citius iuxta necessitatis aut vtilitatis qualitatẽ. ¶ Nobis insuꝑ dicendũ videꝛ ꝙ multe sunt institutiões/ ad quaꝝ obseruationes videnꝛ oẽs se quotidianis iuramẽtis astringere: quas tñ obseruare nõ tenenꝛ: nõ ꝙ ꝑiuriũ sit licitũ: sed q̧ iuramẽta talia sunt semꝑ intelligenda ciuiliter. Hoꝝ exẽpla sumere possumus in p̃clara vniuersitate parrhysieñ. ꝛ in ecclesiarum alijs collegijs. Cõstat ꝙ nouiter intrantibꝰ dictaꝫ vniuersitatẽ vel collegia: leguntꝛ explicite cõstitutiones alique inter ceteras q̃ nullatenus obseruanꝛ quibus lectis petiꝛ ab eis: Uultẽ ista iurare? Qui respondẽt: Ita iuro: nec aliq̃d excipiunt: ꝙ si quis dixerit oẽs ꝑ̄sentes tam eos qui exigũt/ ꝙ̄ illos qui prestant iuramentũ criminaliter deficere: videat quõ tot ꝛ tales summe litterature ꝛ ꝓbitatis viros possit absq̧ temeritate damnare. ¶ Propterea in oĩ iuramẽto vt cõditiones multe subintelliganꝛ necesse est. ¶ Primo in oĩ ɔstitutione ꝑ superiorem edita reseruaꝛ semꝑ eius autoritas: immo nec põt excludi: quantũcunq̧ aliq̃s iuret se nolle vnq̄ in posteꝝ vti dispensatione seu relaxatione ꝑ superioreꝫ facienda: q̃n supioris autoritas sit in hoc supior. Et ita vnus habet in priuilegijs ꝑ sũmos pontifices collatis tã in vniuersitatibus q̄ officiarijs dñoꝝ: q̄uis aũt videreꝛ esse tutius explicare suã intentionẽ in p̃ncipio iuramẽti: istud tamẽ nõ exigiꝛ ad euitationẽ periurij: nã a lege sufficienter explicaꝛ. ¶ Rursus iuramentũ sicut ꝛ votũ non obligant vbi vergunt palã ad deteriorẽ exitũ: idcirco recipiunt dispensationẽ aut relaxationẽ aut cõmutationẽ: vt sapiens ꝑsertim supior iudicabit. Ampliꝰ iuramẽtũ nõ plus debet obligare ꝙ̄ voluerit aut rõnabilitẽ velle debuerit obligare ordinator talis iuramẽti: ꝛ in eius fauorẽ fit. Hinc saluaꝛ qõ dictum est de ꝑ̄statione iuramẽti apud vniuersitates ꝛ collegia suꝑ multis q̃ manifestũ est nullo mõ custodiri. Habẽda est itaq̧ ꝑ̄sumptio ꝙ̄ exigentes talia iuramenta nõ intendũt obligare ad ea q̃ nec ipsi nec patres eoꝝ obseruarũt. Sed subintelligiꝛ semꝑ etsi nõ expliceꝛ hec aũt similis additio. Si ꝛ quantũ rõnabiliter talia cadunt sub iuramẽto iuxta cõsuetudinẽ ꝛ vtilitatẽ politie: de hoc rursuꝫ infra diceꝛ.

¶ Et si per pctm̃ etiã possit aliq̃ lex abrogari aut ꝑ maliciã subditoꝝ. Puto enĩ ꝙ sic ꝛ ꝙ ad multa agenda vel omittenda ꝑ̄latꝰ aliq̃s põt obligari ꝓpter generalẽ maliciã aut errorẽ subditoꝝ: quoꝛuꝫ opposita aliq̃n agere vł omittere teneꝛ: sicut in materia nunc currente dixisse ꝛ scripsisse memini: ꝙ etiã vbi via cessionis fuisset minus bona: tamẽ acceptare eã debebat dñs Benedictus. f. Petrꝰ de luna: attenta deliberatione regis francie ꝛ alioꝛuꝫ subditorum sue obedientie. Sed de his alibi ꝛc.

¶ Postremo censendus est supior reuocare suaȝ
legē positiuā de qua semꝑ loquimur: qñ cognoscat
subditos passim ꝛ publice illam transgredi: ꝛ pati
tur neqȝ cōtradicit: aut si cōtradicit/tñ dānose con
tradicit: aut solis verbis cū deberet vti factis. No
tet hic sanctus Thom. Idē gauō. Ad hoc corolla
riū principale est exemplū multiplex in corꝑe decre
toꝝ: vbi magna pars etiā eoꝝ q̄ statuerūt genera
lia cōcilia/nō seruant. Nā ꝛ in ꝑmo vigore eccliā
stice disciplinæ multa seuero rigore statuta sunt: q̄
mō defluentib⁹ in peiora moribus nō solū inutilē
sed impossibilē haberēt executionē. Hoc attēdēs
legislator noster christus vtiqȝ sapiētissimus/iudi
cialia oīa tanq̄ variabilia reliquit eoꝝ iudicio/qui
bus dixit: Qui vos audit/me audit: ita tñ vt noue
rint se positos ad edificationē/nō ad destructiōiē
ꝛ vt ꝰm legē dei q̄ regula est generalis omnī chri
stiane religiōis professoꝝ sub vno abbate christo:
ipsi iudicent/eā nō ampliantes/neqȝ restringētes/
neqȝ duriorē facientes q̄ expresserit christus: q̄ iu
gū suū dixit esse suaue/ꝛ onus leue. Nō enim plus
habēt in ptāte ꝑlati ecclesie ligare subditos ad ali
qua q̄ nō sunt tradita in regula euāgelica ꝓfessa
ab oībus christianis/quā habēt abbates super re
ligiosis suis ad obligandū eos preter regularē pro
fessionē suā: de quib⁹ tamē est sententia sancti Tho.
me ꝛ alioꝝ doctoꝝ cōcorditer: q̄ nō potest abbas
monacho precipere aliud q̄ in regula sua ꝓfessus
fuerit. Hec enim est voti obedientie interpretatio
q̄ eius ꝓfessores ꝰm regulā obediētes se ꝓstabūt.

Corollarium. xiiij.

S ¶ Velle oēs excōicationū ꝛ suspensionū ꝛ irregu
laritatū institutiones q̄ scripte sunt/ꝑ nō abroga
tis exequi: videt̄ irrōnabile ꝛ legibus tā diuinis q̄
humanis aduersum. Constat enī oēs hmōi ꝯstitu
tiones aut fere oēs esse de iure positiuo pure. Con
stat ꝑterea multas eaꝝ in dissuetudinē venisse per
nō vsum aut vsum ꝯtrariū sciētib⁹ prelatis/nec ob
uiantibus: imo nec obuiare debentib⁹. Cōstat de
niqȝ q̄ tanta est hmōi institutionū multitudo/q̄ si
teneret̄ in suo rigore/maxima pars ecclie dānare
tur: ꝛ charitas q̄ est finis totius legis etiā diuīe le
deret̄. Atñ oīs lex tantū ꝑcise habet de bonitate
ꝛ stabilitate/quantū participat de charitatis lege
q̄ est finis ꝑcepti: ꝛ ꝰm quā deberent cetera mode
rari. Et qm̄ materia ista de excōicationib⁹ ꝑplexa
est cōfuseqȝ tractata: ego aliq̄s ꝓpositiones exami
nationi superioꝝ ac prudētioꝝ decreui ꝓponēdas
absqȝ assertione eaꝝ: quas ipsi asserendas iudica
uerint ad quos spectat. ¶ Prima ꝓpositio: Expe
diens videret̄ nullā excōicationis ferri sententiaȝ/
nisi ꝑ manifesta ꝯtumacia: qua se monstrat aliq̄s
audire ecclesiā non paratū. Ratio est: qm̄ dū semꝑ
paratus est audire ecclīam: cur habebit̄ sicut ethni
cus ꝛ publicanus? Cur ab eadē prescindet̄? Hoc te
net Scotus in. iiij. sentētiaꝝ dist. xxv. ꝛ allegat ad
hoc textū christi/in quo fundata est autoritas ex
cōicandi/ꝛ correctionis fraterne. Et hic sumit̄ va
lidū contrario sensu argumentū. Iuxta hoc vide
re est qualiter impossibilitas parandi mandat̄ ec
clesie/facit vt quis apud deū nulla sit excōmunica
tione ligatus: q̄ si talis impossibilitas notoria sit:
impedit ne quis possit ab ecclīa ꝑ excōmunicatio
nis sententiā iuste separari. Ad hoc videt̄ vsus ec
clesie dū quis excōmunicatus ꝑ debitis absoluit̄:
dū cedit bonis suis oībus: q̄ȝ facit in hoc vltimum
eius qō potest. Ceteꝝ dū aliq̄s ex ignorātia quāq̄ȝ
culpabili/aut ex infirmitate ꝛ passione vitiosa/non
tamē contumaci: facit aliquē actū ꝑ quo statuta ē
sentētia excōmunicationis late sentētie ab aliquo
prelatoꝝ: videant iuriste ꝛ iudices si talis posset di
ci excōmunicatus ipso facto: cū sꝑ sit ꝛ fuerit ꝓm
ptus stare correctioni ecclesie suꝑ delicto suo/ ꝓut
supponit̄: q̄ȝ non ex ꝯtēptu clauiū ꝛ iurisdictiōis ec
clesiastice/sed aliunde motus (vt dictū est) malū fe
cit. Non enī quelibet inobediētia ꝯtumacia repu T
tat̄ ꝛc. ¶ Secūda ꝓpositio: Expediens videretur
vt nullus teneret̄ aliū vitare q̄ntūcūqȝ excōmuni
catū a iure: nisi postq̄ȝ denūciatus fuerit esse talis
a suo iudice. In omni quippe alio casu fere potest
hō rationabilr̄ ꝑsumere ꝓximū suū nō esse excōi
catū: ꝛ oppositū faciens exponit se frequenter dis
crimini pctī mortalis alienū seruū temerarie iudi
cando. Exēpli gratia: Video fortem interficere sa
cerdotē/aut eū vulnerare. Si iudico fortē excōmu
nicatū/possum errare: qm̄ vel a iudice potuit ha
bere mandatū vt hoc faceret: vel ebrietas aut fu
ror eundē excusat: aut aliq̄d aliud interuenit/ ꝓpt̄
qō in iudicio ꝯtentioso dū ad illud venerit absolue
tur. Preterea quicq̄d sit in ꝑsenti facti/nescio tñ in
fra biduū an a suo iudice fuerit absolutus: quā ab
solutionē neqȝ mihi neqȝ ceterī tenet̄ nūciare. Se
cus est dū iudicialiter est cōdemnatus: q̄ȝ iudicio
publico debet absolui/si non vult euitari. ¶ Que
reret aliq̄s: Quid oꝑant̄ tūc excōmunicationes la
te sentētie ꝑ canones? R. fideo sicut accepi a prece
ptore meo: eas tantūdē oꝑari vt absqȝ ꝓcessu alio
iudiciali/aut noua cōstitutione possit iudex statim
ꝓbato facto/vel ꝯfessato ferre iuris sententiā ꝛ eā
dē publicare: nō sic vbi canones essent solū feren
de sentētie: qm̄ monitiones ꝛ ꝓcessus ꝰm termios
iuris prequirerent̄ multiplices. ¶ Ex eadem radi
ce videt̄ q̄ nullus parrochianus debet euitare cu
ratū suū: a suis se mysterijs publice separando: ni
si preuia sui supioris sentētia fuerit publicat⁹: de
bet enī tolli quantū possibile est a subditis occa
sio rebellionis ad superiorē: ꝛ diuisionis inter se: ꝛ
temerarie ꝯiudicationis cuiuscūqȝ alterius: quo
niā ista sunt pctā grauissima. Sed dare licentiam
vel preceptū ꝯfusum q̄ subditi vitent curatos su
os: nō preuia sentētia ꝛ publicata/est eos predictī
peccatoꝝ periculis exponere. Itaqȝ cum laici cleri
cis sint infesti/poterunt leuiter dicere de suis cura
tis q̄ sint fornicatores publici: si forte colloquiuȝ
vel consortium modicum viderint apud eum cum
mulieribus. Rursus ꝛ si curatus fuerit heri forni
cator/potuit tamē penitere: ꝛ ꝰm iudicium sui supe
rioris ꝛ confessoris obtulit se dimissurū concubi
nam suam tēpore ꝛ loco: quia nō subito tenet̄ sem
per hoc facere: sicut nec penitens astringeretur re
mouere subito a se quicq̄d fuit aut est occasio pec

cati: tunc parochianus vitando istũ vere absolutũ quomodo nõ peccabit: nõ aũt debet leuiter suspicari nunc aut alias ꝙ vero careat beneficio absolutionis: nisi dum ꝑ sententiã iudicis fuerit vt tal' ꝓmulgatus. Sed tũc tamdiu vitabit' quoadusqꝫ fuerit publica denunciatiõe noviter absolutus. Adde ꝙ stabit tunc esse diẽ dominicũ / dum parochianus primo inciperet suspicari vel iudicare ꝙ curatus suus est fornicator ꝛ publicus ꝛ ita vitandus / q̃d aget in hoc casu? aut vitabit eũ: ꝛ hoc erit contra ꝓceptũ ecclesie de audiendo missam die dñico: quia aliã vt suppono nõ poterit illo die ꝓcurare / aut cõmunicabit: ꝛ hoc erit cõtra ꝯsciẽtiã: ꝛ edificabit ad gehennã. Poterit etiã falli (vt dictũ est) de impenitẽtia sacerdotis forte penitẽtis ꝛ absoluti iudicando: imo eũ potius debet iudicare penitẽtẽ ꝛ bonũ q̃ oppositũ: cũ subito potuerit a spũ sancto visitari ꝛ penitere / ꝛ cõfessionẽ actu vel voto ꝑficere. Postremo quis nõ videat hanc licentiã esse fomitẽ schismatũ inter subditos: aliis dicentibus de curato / q꞉ bonus est: aliis nõ / sed vitand9: quia nec est par oĩm affectio / nec par discretio / nec par eoꝝ que iuris ꝛ facti sunt cognitio. ¶ Obiicit' fortasse nobis illa decretalis cũ suis glossis / quesitum de cohabitatione clericoꝝ ꝛ mulieꝝ: vbi ꝑ argumẽtũ a cõtrario sensu trahit' ꝙ fornicator notorius q̃ scꝫ nulla tergiuersatione negari põt esse talis / vitãdus est: etiã nõ expectata supioris sentẽtia. Hic dicimus aliq̃ vel ꝙ cõsuetudo opposita: ꝛ prelatorũ tolerantia q̃ nõ executa est hanc decretalẽ in curatos ꝛ subditos interꝓtate sunt illã legẽ nõ esse seruandã: vel ꝙ ante sententiã supioris ꝛ q̃diu toleratur: nihil ꝓprie debet ita notoriũ crimẽ a subditis reputari / quin aliqua possit tergiuersatione negari. Iuste quidẽ / aut ꝓpter inspirantẽ gratiã / vt dictũ est: que nescit visitãdo tarda molimina: aut q꞉ nescit' opantis intẽtio aut causa. Nõne posset mulier in casu frequentari a curato / ꝓ sua ꝯuersione? sicut egerunt aliq̃ sanctoꝝ erga publicas meretrices. Sic ꝓfoyter etiã meritorie tradi posset morti. Ad hoc facere videt' decretalis imediate ꝓcedẽs. Multa insuꝑ decreta q̃ non loquunt' in hac materia nisi de sacerdotibus sentẽtialiter cõdẽnat' si bene videant': aut si aliqua sonent aliter / põt eis non incongrue interpretatio talis adaptari. Et videãt obsecro oppositũ sentiẽtes / q̃ irrõnabile sit / vt ꝓlatus cõicet cũ curato parochiali: saltẽ dum tolerat eũ scitũ esse talẽ: ꝛ parochiã eundẽ euitare non dico poterunt / sed debebũt. ¶ M꞉ si quesierit aliqs quid valebit ergo ista distinctio famosa inter fornicatorẽ notoriũ ꝛ nõ notoriũ. Plane ad hoc ꝙ notorius potest absqꝫ alio iuris ordine ꝓtinus cõdẽnari per iudicẽ. Alius non nisi testibus legitimis iuris ordine ꝓus victus. Iuxta hoc elici forsan põt intellectus: ꝙ debet fornicarius notorius euitari: q꞉ ipse põt aut debet statim iudicaliter ꝓ euitando iudicari. Iudicari dico non a subditis / sed ꝓlatis: cõsuetudo imo ꝛ vtilitas publica videnť ꝓ hac interpretatione militare: ꝛ hanc reddere non distortã. Pro dictis oĩbus sunt glosse ordinarie / Aug9. ꝛ Ambro. suꝑ illo. i. ad Coꝝ. v. Si quis frater nominat' ꝛc. ¶ Similiter diceremus de sententiis ꝓmulgatis generali modo loquendi absqꝫ nominũ expressione ꝑ ecclesias: vt dicendo: excõicam9 oẽs sortilegos / oẽs impedientes iusticiã ecclesiasticã / oẽs qui talẽ rem surripuerũt ꝛc. Talis modus loquendi generalis ꝛ cõfusus nõ ligat vt videt' audientes ad euitandũ illos quos in particulari tales cognouerũt: nisi per iudiciũ tales esse notatim ꝓmulgent'. Nõ eñ parẽ habet efficaciã general' modus loq̃ndi cũ speciali. Sicut sacerdos litteratus põt dicere ꝙ oĩs fur est suspendendus: nec irregularitatẽ incurrit / qua irnoderet' si diceret: hic fur suspendio meruit interimi. Alie cause patẽt ex ꝓdictis. ¶ Deniqꝫ rõ ad propositionẽ est: qm̃ magna esset pena / magnũ insuꝑ esset discrimẽ cõscientiaꝝ apud inocẽtes si ꝓpter alioꝝ delicta ipsi passim et absqꝫ iudicio tenerent' excõicati. Audiui de papa Urbano q̃nto / ꝙ gloriabat' se papã esse / ob hãc ꝓcipue causam: ꝙ nullis penis excõmunicationũ et irregularitatũ erat obnoxius: q̃ si dilexisset proximos suos sicut seipm / ꝛ hoc aduertisset / relaxasset fortassis tot laqueos / tot onera / tot pericula ab eorũ ceruicibus: vt aliquali ꝛ si nõ pari ad ipm libertate gratulari potuissent. ¶ Tertia ꝓpositio: Expediens videbit' vt oẽs sentẽtie excõicationis: quarũ vsus nullus est / aut plus obest q̃ ꝓsit: tam in ecclesia vniuersali / q̃ in ꝓuinciis ꝛ diocesibus / expꝓssa reuocatione cessarent'. Rõnabilitas patet ex ꝓmissis. Et si cõsyderemus ꝙ excõicatio q̃libet medicinalis esse debet / sicut finis amare potionis est sanitas: ita finis excõicationis est emẽdatio aut cõseruatio charitatis ꝛ vnionis in subditis. Propterea q̃ncũqꝫ excõmunicatio verisimili cõiectura nõ ꝓsumit' vtilis reipublice: nec subditoꝝ correctionẽ afferre: illa debet omitti. Tunc eñ locum habet qđ dicit Aug. li. ii. cõtra epistolã Permeniani [de] decretis. xxiii. q. iiii. i. q. viii. quotiens. suꝑ c. Ipsa pietas. ꝛ. ix. q. i. ordinationes. Reuera cũ ꝯtagio peccandi multitudinẽ inuaserit / cõsilia separationis id est excõicationis ꝛ inania sunt ꝛ ꝑniciosa atqꝫ sacrilega: q꞉ impia ꝛ suꝑba sunt: ꝛ plus ꝑturbant infirmos bonos q̃ corrigant animosos malos. Et Gregori9 de quibusdã peccantib9 ait: Unde nec a tali cõsuetudine auerti possunt: ꝛ ideo cum venia suo ingenio relinquẽdi sunt. Et Matth. xiii. dicebat christus dimittenda esse zizanis ne eradicaretur triticũ. Sic palea dimittit' cũ grano donec illõ introducat' in horreũ. Sic sagena ecclesiastica oẽ genus piscaũ cõgregat nec separat: preter q̃ in littore finalis iudicii. Sic iudas cũ apostolis dimissus est. Sic Iebuze9 inter filios israel: sic pessima (dicit Hiero.) semꝑ cum optimis iuncta esse. Sic tolerati sunt filii israel dare exteris ad vsuraꝫ: ꝛ vti libello repudii: sic hodie permittũt' meretrices ne vitiis deterioribus omnia confundant'. Propterea dicit Augustinus vbi prius: Non potest esse salubris a multis correctio: nisi cum ille corripit' qui non habet sociã multitudinẽ: Cum vero idẽ morbus plurimos occupauerit: nihil aliud restat bonis q̃ dolor ꝛ gemitus: vt per illud signũ qđ Ezechieli sancto reuelatũ est: illi sic euadere ab eoꝝ in-

festinatione mereant̃. Descendendo ad particula
ria possunt cõclusiones morales elici ex locis ⁊ tẽ
poribus qñ expedit ⁊ quando nõ: in pctõres vt sũt
fornicarij ⁊ schismatici ⁊ vsurarij ⁊ simoniaci ex
cõmunicationes ꝓmulgari. Prelati enim non so
lũ possunt/imo debent ab excõicationibus aut ir
regularitatibus ferendis desistere: aut iam latas
tacite vel expresse reuocare cõtra vitiosos: vt sunt
fornicatores publici vel schismatici: si non vitium
tale adeo in quibusdã partibus inualuerit: ꝙ ꝑ ex
cõmunicationũ vel irregularitatum sentẽtias nullo
modo ꝓsumit̃ corrigi/sed deteriores effici delin
quentes. Et in hoc veritatẽ habet qḋ dictũ est: pre
latos ad multa nõ teneri ꝓpter incorrigibilitatem
subditoꝝ ad quoꝝ opposita ipsi si corrigibiles ha
berent subditos tenerent̃. Porro quid sit reuoca
re/tacite iam diximus corollario. xij. Ex his vide
tur aliquibus tpa mala considerantibus ꝙ non
expedit ferre sentẽtias excõmunicationũ genera
les in fornicarios sacerdotes: ⁊ iubere ꝙ a subdit̃
euitent̃. Rigor enĩ ecclesiastice discipline vix cre
di põt ꝙtũ laxatus sit: sed ⁊ nulla ⁊ rara sit electio ĩ
sacerdotũ introductiõe: ꝓpterea malũ istud tã la
te serpit ꝙ multiplicant̃ iuuenes inutiles ⁊ lubrici
in sacerdotes: de qb⁹ stultissimũ est sperare ꝙ post
susceptũ sacerdotiũ castior sit eoꝝ vita ⁊ honestior
⁊ nõ potius dissolutior: quanto iam habẽt illud a
quo prius ex mala vite fama formidare poterãt ex
pelli. Quanto stultius igit̃/imo iuxta verba Aug.
ꝙto ꝑniciosius/iniq̃us ⁊ sacrilegio similius est vel
le tales effrenatissimos ꝑ excõmunicationũ sentẽ
tias cõpescere: q̃ ꝑfecto non tam eos corrigunt ꝙ
inficiunt: non solũ eos/sed parochianos cũ eis cõ
uersantes. Nõne melius esset nocentes quosdã im
punitos remanere/ꝙ punire inocentes. Juste qḋẽ
potest aliquando malicia tolerari/innocentia pu
niri nunꝙ. Puniunt̃ aũt parochiani dũ cõuersa
tio curatoꝝ eis interdicit̃: dum scrupulis grauissi
mis cõscientiaꝝ inquietant̃. ¶ Sed diceret aliq̃s
y peccata igitur vis remanere impunita? Sic absq̃
freno pene corruent oẽs in flagitia: sic omis eccle
siastice discipline rigor abscedet. ¶ Absit vt h̃ ve
lim/laudo medicinã: sed non eã que vulnus auge
at aut vitam tollat: fiat a radice morbi curatio: nõ
eligant̃ ad sacerdotiũ incorrigibiles/nõ indiscipli
nabiles: alioquin sibi deputent ꝑlati qui tales ele
gerint. Et si tales deũ quotidie in suis precept̃ tã
impudenter cõtemnũt: quid mirandũ aut vindicã
dũ si leges humanas ⁊ statuta nihilipendũt quas
etiã vident a suis latoribus nõ seruari: cũ tamẽ re
cte iussum sit/patere legẽ quã ipse tuleris. Deniq̃
si causa sit vt meretrices tollerent̃: dicũt sic opinã
tes ꝙ maior est rõ tolerandi sacerdotes fornicari
os: nec rigorem talem seruãdi sicut ab initio: quẽ
admodũ ante tẽpora Gregorij noni maiori rigore
hec vt alij dicunt disciplina tenebat̃. Hinc respõ
dent ad quedã dicta sanctoꝝ: vt Thome ⁊ aliorum
peccare eos dicentiũ/qui a fornicarijs missam au
diunt: nec excusare eos ꝓpter negligentiam prela
toꝝ. Tunc enim vel vigebant amplius timor dei
⁊ disciplina christiane religionis/ita vt possit leui

ter talis lex exequi. Uel inexperti forte erãt hi do
ctores ꝙ generale ⁊ ꝙ radicatũ sit hoc malũ: ⁊ quõ
deteriora flagitia circa vxores aut filias parochia
noꝝ ⁊ abominationes horrende in alijs prouueni
rent apud multas patrias/rebus stantib⁹ vt stãt:
si quererent̃ ꝑ tales censuras arceri. Scandalũ cer
te magnũ est apud parochianos curati ad cõcubi
nã ingressus: sed longe deterius si erga parochia
nas suas nõ seruauerit castitatẽ. Multos itaq̃ cõ
pertũ est ex sanctis doctoribus fuisse/quos inexpe
rientia tẽpoꝝ fefellit/⁊ locuti sunt: nõ qḋ fieri pos
set aut expediret/sed qḋ stricta iuris diuini vel hu
mani regula faciendũ esse dictaret. Hi dũ ad expe
rientiã difficultatũ/⁊ tempoꝝ ⁊ hominũ incorrigi
bilitatẽ venerunt: mutant plerũq̃ sententiã dicẽtes
ꝙ ⁊ si talia mala sunt que agunt̃ a subditis: tolera
re tamẽ magis illa expedit/ꝙ cũ periculo deterio
ri ea velle ad vnguẽ resecare. ¶ Quo circa peccãt
nõ mediocriter quidã ex religiosis solitarijs: q̃ dũ
vitã attendũt prelatoꝝ: dũ subditoꝝ effrenatã ma
liciã intuent̃/cõfestim murmurant: ⁊ mox inaudi
ta parte ipsi cõdemnationũ ferũt sentẽtias in ab
sentes: eos quoq̃ rodunt ⁊ deuorant: nõ aduerten
tes scʒ inexperti reꝝ/ꝙ difficile ⁊ frequentius ipos
sibile sit oia ad normã equã flectere. Utinã hi sape
rent ⁊ sup seipsos oculũ retorquẽtes ⁊ intelligerẽt
quot lites amaras/quot defectus culpabiles/tole
rare cogit̃ quilibet in seipo: nec sufficiat tali sollici
tudine se vnũ sufficienter emẽdare. Ipsi vtiq̃ par
cius alios arguerent/qui beluam tot capitũ vnam
loquor diocesim aut regnũ nõ ꝑ omnia regulatam
habent: ⁊ ꝑfecto iuxta comici sentẽtiã/si huiusmo
di essent in loco. s. prelatoꝝ: aliter sentirẽt/aliter iu
dicarent. ¶ Hec dicimus nõ ad excusationẽ iner
cie damnabilis quorundã superioꝝ destruentium
pessimis exemplis viuendi ⁊ morib⁹ facilis q̃ repro
bissimis vitam subditorum: sed vt boni quicꝙ in
multis deficiant non acerbius iusto mordeantur.
¶ Quarta propositio: Expediens videret̃ insti z
tutio/aut iam institutoꝝ talis interpretatio: vt sol⁹
excõmunicatus aut suspensus a iudice/⁊ nõ a solo
iure contraheret irregularitatẽ/immiscendo se sa
cris: ⁊ talis solus iudicialiter cõdemnatus a pote
state absoluendi in foro cõscientie spoliatus cen
seret̃. ¶ Primũ ideo dicimus q: nõ statim aduer
tit aliquis se excõmunicationẽ a iure de facto latã
cõtraxisse: ꝙ si in tali nescientia immiscuerit se sa
cris/aut aliorum consortio se ingerit: durum vi
deretur talem esse irregularem: ⁊ tali irregularita
te a qua solus papa posset absoluere: hinc contem
ptus apud multos aut scrupuli varij: ⁊ ꝑicula ma
iora ꝙ dici possint oriuntur. ¶ De excõmunica
tione minori quo ad irregularitatẽ non contrahen
dam est expressa decretalis. Similiter de suspensi
one patet: quoniã oppositum non est expressum in
iure. Pene autem nequaꝙ ampliande sunt. Cir
ca quod mirantur aliqui quomodo decretalem il
lam Cum medicinalis. quidam retorquent ad pro
bandum: ꝙ omnis suspẽsus a iure sit irregularis
si se sacris immisceat: quoniam ibi sit sermo de
vna tantummodo specie suspensionis et in casu

certo. Alia aūt decretalis ab eisdē allegata loquitur de suspēsis ab homine. Secundā partē ꝓpositionis idcirco posuimus: qm̄ si oppositū teneatur attentis rebus vt turbate sunt in ecclesia: tota fere christianitas fraudata est bn̄ficio confessionis sacramētalis. Qḋ sic ostendimus: Si ōis excōmunicatus a iure/aut suspēsus aut irregularis/ꝑdit ptātē absoluendi sacramētaliter: qꝛ ꝑdit (vt dicūt iuriste) iurisditionē omnē in alios: talis in foro ꝯsciētie nequaꝗ̄ absoluit. Sed maxima ꝑs eoꝝ q̄ ꝯfessiones audiunt/incidit sepe in suspensionē aut irregularitatē ⁊ excōmunicationē: ⁊ hoc vel participando cū suis parochianis excōicatis/vel tenēdo publice ꝯcubinas/vel dū sunt infamati vitio aliquo publico/vel simoniaci/vel mercatores publici: vel ex aliīs centū radicibus/taꝫ apud religiosos ꝙ̄ alios. Formidabūt igitur semp subditi/an fuerint rite ⁊ vere sacramētaliter absoluti: ⁊ hoc rationabiliť in tanta sn̄iaꝝ multiplicitate. Hoc aūt asserere quantū sit periculū ⁊ scandalum/ꝓiati videant ⁊ iuriste. Pro hac ꝑte secūda ꝓpositionis facit decretalis: q̄ monet vt ĩ necessariīs subditi cōmunicēt cū curato suo: q̄ tn̄ qñqꝫ suspēsus ē: vt ꝑpote cū fornicario publico. Constat autē ꝙ confessio est necessaria. Si ꝟo non pōt absoluere sacerdos excōicatus a iure aut suspensus: fit illusio talibus subditis: qm̄ nec sacramētaliter absoluūtur: nec finaliter aliud reportāt ꝙ̄ scrupulos: dū postmodū audiunt sacerdotes suos ptāte absoluēdi caruisse.

¶ Quinta ꝓpositio. Expediens videreť vt nulla sn̄ia excōmunicationis ferreť nisi ꝑ cōtumacia facta in rebus pure spiritualibus: ⁊ vbi transgressor vergit manifeste in dissipationē fidei ⁊ sue libertatis: sicut est de hereticis ⁊ schismaticis eorūqꝫ fautoribus/sicut de interdicto diceremus. Excōmunicatio siquidē baculus est pure spūalis: ꝓpterea nō videreť rationabiliter assumenda ad ꝓtectionē reꝝ tꝑaliū ⁊ quasi ꝓphanaꝝ: qm̄ res tꝑales nō debēt conseruari vel repeti cū maiori detrimēto eoꝝ a quibus repetunť/ꝙ̄ sit vtilitas ꝓueniens apud repetentes. Sed excōmunicatio maius damnū infert ꝙ̄ sit vtilitas alia tꝑalis. ¶ Preterea non debet ecclīa grauius punire delinquētes ciuiliter ꝙ̄ secularis ptās. Oppositū tn̄ fit dum ꝓpter contumaciā cadentē in causa rerū tēporaliū iudex ecclesiastic⁹ incarcerat ⁊ ligat animas grauissimis excōmunicationis vinculis. Iudex ꝟo secularis sola corpoꝝ detētione ꝯtētus est. Rursus nō est vsqꝫ quaqꝫ certū/an ius diuinū ꝯcesserit ꝓlatis iurisditiōeꝫ tꝑalē imediate/aut saltē eius exercitiū: sicut christus illud a se abdicauit: aut si hoc ꝯstare pōt remaneret tn̄ incertū/si iurisditionē secularē ex cōsuetudine vel dono ꝓncipū ꝯcessam/sibi possit ecclesia ꝑ iurisditionē suā pure spūalē exercere/ꝓseq̄ ⁊ defendere. Sicut hꝫ ecclīa iurisditiones tꝑales/habeat ipa ⁊ carceres/⁊ alios coercendi modos/etiā corꝑales: q̄ coercio corꝑalis licet apud grosse intelligētes et carnales austerior iudicareť: q̄s tn̄ fideli mēte ꝓspiciēs negauerit excōmunicationem penā lōge deteriorē excellere: immo ſm̄ dicta sanctorum/morte corporali deteriorē existere. Si autē nō ꝑ qualibet contumacia infligiť mors apud principes seculares: q̄ est ista ecclesiastice libertatis mansuetudo/vt passim ꝑ similibus aut minoribus culpis spūalē inferat mortē? ¶ Deniqꝫ dixerim ista nō ad detrahēdū factis ꝓlatoꝝ: sed vt occasio presteť maturius in hac re statuendi ⁊ tollēdi tot vexatiōes incredibiles: quas panꝑib⁹ laborantibus ꝓmotores curarū ⁊ aliī quidā his baculis fulti ꝓstāt in contemptū dei/damnationē ꝓlatoꝝ/⁊ ecclesiastice iurisditionis irrisionē. Ampli⁹ ista nō sunt ad determinandū q̄ diximus in his ꝓpositionibus: ꝓsertim vbi textus iuriū palā repugnare viderent. Sed datā volumus esse occasionē studēdi iura illa/⁊ mitiori interꝓtatione ea diiudicandi/ꝙ̄ faciant quidā ad pauca aspicientes: et qui de facili enūciant ꝑ alioꝝ illaqueatiōe/illibertatione ⁊ damnatione. ¶ Sexta ꝓpositio. Expediētius est in multis defectibus illos vel tolerare vel ad bonū finē ordinare/ꝙ̄ ꝑ fulminationes sentētiaꝝ ⁊ ꝯdēnationū/aut ꝑ ꝓdicationes rigorosas eos conari funditus extirpare. Ratio patet ex ꝓmissis. Vn̄ ꝓcedētia facta sanctoꝝ nos docēt: qui multa q̄ male fieri videbāt ⁊ nequibant corrigere/vel tolerabāt/vel ad aliquē finē bonū ordinabant. Sic idolatrarū superstitio facta in Februario ob honorē Februe/transit in honorem virginis matris. Sic honor Augusto cesari ꝓstatus/in honorē Petri est conuersus. Sic Pantheon templū omniū idoloꝝ vertit papa in ecclesiā omniū sanctoꝝ. Forte tali arte possent encenia: que ꝓma die anni mittūt homines ad bonū finē trahi. Sic natiuitatis sue celebratio apud quosdā ꝓncipes christianos ad gaudiū de suo baptismate posset retorqueri. Hec enī agere facilius est/ꝙ̄ torrenti cōsuetudinis ꝑtinaciter obniti velle. ¶ Hoc modo docēdi sunt omēs habere oculū simplicē/oculū intētionis rectū: quo habito merebunť ĩ multis: vbi alś grauiter se delicto cōstringerēt. Exempli gratia de celebrātibus missam sumpta pecunia/de euntibus ad horas canonicas in ecclesiīs/et ad obitus spe distributionū/de dātib⁹ et accipiētibus curas ⁊ bn̄ficia ad censum annuū/de recipiētibus pecunias in collatione ordinū: de ꝓdicātibus ꝑ mercede: de q̄rētibus placere ĩ suis actib⁹ ⁊ sermonibus publicis/⁊ artificialiter ob ħ ordinatis: de habētib⁹ plura bn̄ficia/⁊ similibus: in q̄bus peccāt multi ob defectū doctrine ⁊ rectificatiōis sue intētiōis/q̄bus alioq̄n merces debereť. ¶ Tāgam⁹ hic ad extremū ꝑfunctorie modū rectificādi aliq̄ ex ꝓmissis. Si q̄s celebrat missā/aut aliud q̄ecūqꝫ opus spūale ꝑagit: ⁊ inde sperat mercedē tꝑalē: constituat ipse sibi mercedē illā nō tanꝙ̄ preciū spūalis illius opis. Non enī esset equa cōmutatio. Sed accipiať illud tēporale ꝑ sustētatione ministri. Non debet itaqꝫ q̄sꝙ̄ suis stipendiīs militare. Et q̄ altario seruit (sicut dicit Apl's) d' altario viuere debet. Hoc titulo q̄ diciť sustētatio ministri: saluať ōis receptio moderata rerū tꝑaliū ꝑ spūalibus: iuxta sn̄iam dn̄i Durādi in hac materia. Hec aūt sustentatio qualis aut quāta eē possit: nō cadit sub arte generaliter diffinire. Sed ħ loco sicut ⁊ ĩ omi var-

tute mediū ſumi debet/ put ſapiens iudicabit/ attentis circūſtātijs oībus: aut put boīem vnctio diuina docebit. ¶ Hanc eandē ſentētiā dicūt alij ſub alijs verbis: ꝙ oīs res ſpūalis ppter tpale lucrū tanꝗ ppter motiuū minꝰ pncipale/ aut ppter finē deo ſubordinatū: q̄ dici pōt finis conſecutiuꝰ licite queri/ diligi vel exerceri pōt. Ad hoc nimirū eſt illud pphete: Inclinaui cor meū ad faciēdas iuſtificationes tuas in eternū/ ppter retributionē. Exiſtimo neminē dubitare q̄n poſſet deus diligi a me et exorari: vt mihi det vite ſuſtentationē ad liberius eidē ſeruiendū. Actus aūt magis ſpūalis/ qualis eſt dei dilectio vl' ad eūdē oratio? Fas habet inſup aliq̄s exercere ſe vel in vna religione vl' cura vel alio ſpirituali ope: vt inde ſuſtentetur ad vite neceſſaria: nō quidē ſiſtendo in hoc/ ſed vlterius referēdo in deū: vt habitis talibus vite neceſſarijs/ ipſe deinceps liberiori mēte valeat deo militare. Dicūt doctores/ nominatim dñs Anthiſiodoreñ. ꝙ nullus p̄dicare debet: hoc eſt/ p̄dicationē ſuam ordinare/ tanꝗ mediū ad habendū vite ſuſtentationē. Eſſent inquiūt hic ordo pperſus/ ſi dignius ad indignius ordinaretur. Hoꝝ dicta ſic accipienda ſunt/ vbi ad illud tēporale figeret intētio pncipalis: ⁊ ad dei honorē ipſa nequaꝗ vlterius referret. Dū aūt nō eſt finis pncipalis ſuſtentatio hec miniſtri q̄ſita p aliquos actus ſpūales: ſʒ eſt vel motiuū quoddā vl' finis minus principalis in alterū finē ſurſus ordinatus: nullū videtur hic de ſimoniaca peruerſitate periculum imminere. ¶ Iſta ſic elucidare: tutius eſt ad ſerenandū ꝯſciencias ſimpliciū/ ⁊ p rectificatione ſuarū intentionū/ ꝗ tragica aut ſatyrica rep̄hēſione oēs genera li ſimonie lepra reddere infames velle. Hac intētione pōt teneri cura ad cenſum annuū: pōt habe ri reſpectus ad lucꝝ diſtributionū. Pōt in caſu recipi moderata pecunia ab ordinatis ſub p̄latis/ ſi ſit aliunde nimis pauper: nec immineat ſcandalū qm̄ omnes decretales ſup hoc confecte ſunt de iure hūano quo ad multa: q̄s pōt abolere ꝯſuetudo ad oppoſitū/ dūʒ fuerit oculꝰ ſimplex mō dicto: ſic p ſit obtineri duo vl' tria bñficia ſm̄ eoꝝ tenuitatē ⁊ ſi ſine ſcādalo fiat: attēta pſone obtinētis q̄litate ⁊ ipſiꝰ ad eccliaʒ vtilitate. Sic pōt/ imo ſepe debet q̄rere p̄dicator aut aliꝰ placere hoībꝰ in ſuis actibꝰ: nō ppter ſe/ ſed vt vidētes glorificēt deū: ⁊ vt libētius monita ſalutis accipiāt. ¶ Neq̄ tñ ſū neſcius q̄n l p̄dictis ſepe cadit vil' q̄ſtus atq̄ ſimonia cus vt ſi q̄s habeat aliūde ſufficiēter vñ viuere poſſit ipſe multiplicat ſibi p talia opa ſpūalia grādiores diuitias ſupuacuas/ aut p̄ter neceſſarias: aut ſuā bñficioꝝ pluralitatē cauſa rōnabil' nō excuſat.

Lectio quinta.

a AD determinationē ſolidiorē materie quā tractandā ſuſcepimus ſup q̄ditate pcti mortalis et diſtinctiōe eiꝰ a veniali: multa q̄ſi iā fundamēta iecimꝰ: pſcrutādo ſunditus quid ſit lex pprie diuina/ quid naturalis/ q̄d humana/ ⁊ de cōditionibus vtrarūq̄. Hic eſt eñ vmax fundus totius difficultatis. Porro iā nonnulla diuerticula quaſi ſupedificantes adiecimus Perſcrutandū rurſus eſſe video/ ne nos equocatio fallat: et vt edificij noſtra ſtructura certius ſurgat: ſi forte ſit aliqua lex diuina q̄ nō ſit obligatoria: Nā de obligatoria ſermo dūtaxat habitꝰ eſt. Videt' nēpe lex diuia totidē modis dici/ quot modis diuina volūtas nominat'. Dicit autē Magiſter in p̄mo ſententiaꝝ: ꝙ quinq̄ ſunt dei volūtates/ ſumendo ſignū p ſignato. Et he ſub hoc metro cōplete ſunt: Precipit ⁊ p̄hibet/ pmittit/ conſulit/ implet. ¶ De voluntate p̄ceptiua ⁊ p̄hibitiua multa iā dixīmꝰ. ¶ De pmiſſione ꝟo memini me alio loco diſtrinxiſſe: ꝙ aliq̄ dicit' pmittere deus. Primo q2 nō vult p̄hibere aut p̄cipere oppoſitū: hoc mō pmiſit libellū repudij ⁊ vxoꝝ pluralitatē i antiq̄ lege. Scd̄o pmittit/ q2 nō punit pena tpali: hoc mō pmittit mala fieri q̄ non punit in iniuſtis Deinde tertio aliq̄ pmittere dicit': non q2 nō puniat: ſed q2 nō impedit ea fieri/ cū vtriq̄ poſſet: ꝗꝗ ħ iuſtiſſime faciat/ eliciendo ex his malis bona ſm̄ potentiſſimā ſapientiā ſuaʒ/ attingentē a fine vſq̄ ad finē fortiter: ⁊ p inſcrutabilē abyſſum iudicioꝝ ſuoꝝ. Deniq̄ quarto poteſt aliquid permitti: nō quia iudicet' faciendū/ aut ꝙ nō denunciet' p leges ⁊ ſtatuta puniendū: ſed quia de facto nō exequuntur leges punitiue cōtra delinquētes tales/ ne deteriorē exitū res habeat. Hoc mō tolerant' quandoq̄ heretici ⁊ ſchiſmatici ⁊ alij inter chriſtianos dū ſciſſura deterior ex eorundē exterminatione veriſimiliter timeret'. De hac igitur lege permiſſiua ſimiliter et de impletiua: que dicit' eſſe efficax opatio dei: ⁊ que non eſt ꝓ p ſe obligatiua/ intantū dicta ſint. ¶ Supeſt dicere de conſilio ꝙ lex appellatur/ nō ꝙ liget ad obſeruationē ſui: eam quippe deſerēs penā non incurrit. Impletio tamē eius premiū meretur ⁊ coronam. Eam preterea legem conſilioꝝ diuinoꝝ nihilipendere velut inutilem ⁊ tanꝗ obſeruatores eoꝝ non inde perfectiores fiant improbare/ damnationē nō euadit. Hec lex potiſſimū reſpicit tertiā vitā: quā eſſe poſuimꝰ cōfirmationis ſtabilite: aut eoꝝ qui tali vite iā iamq̄ approximant: vt ſunt viatores ⁊ pfecti. ¶ Hec ſummatim memorata ſint ex eis que de q̄ntuplici ſigno voluntatis diuine: q̄ eſt ex p̄ma/ doctores tradiderūt. ¶ At ꝟo legē alterā ſi ſupaddiderimꝰ mediā inter conſiliū ⁊ p̄ceptū: q̄ monitio vel mandatū vel ordinatio/ aut alio noīe abſq̄ controuerſia nominet': forte videbimur primꝰ tranſgredi terminos quos poſuerūt p̄res nři: ſed nō ita eſt: ꝯſonabimꝰ potius eoꝝ traditionibꝰ: ⁊ eas aptiꝰ intuebimur. Apparētes quoq̄ ꝯtrouerſias int' ipſos de pctō veniali ⁊ mortali: nos faciliori nexu in vnuʒ cōpingemꝰ. ¶ Loquūt' itaq̄ nōnulli ſanctoꝝ de pctō veniali ꝙ ſit ꝯtra p̄ceptū diuinū: vt Berñ. i libello ſuo de p̄ceptoꝝ diſpēſatiōe: ⁊ Gādeñ. idē ponit ex autoritate Aug. in ſuo quodlib. iij. q. xxi. b ¶ Aliorꝝ opinio ꝯtraria: vt Thome ⁊ cōis ſchole dicētiū: veniale nō ē ꝯtra ſʒ p̄ter p̄ceptū. ¶ Pri-

mi facilius ꝛ expeditius loqui videnť: ponẽtes qḋ
libet peccatũ esse contra ꝑceptũ: quoniaȝ ꝓfunda
consyderatio repit nihil esse pctm̃ nisi qꝛ prohibi-
tum. Preuaricantes reputaui oẽs pctõres terre/
inqt ꝓpheta. Prohibitũ dico/vel lege diuina im-
mediate/vel naturali aut humana/voce/scripto vel
mẽte. Nam non habẽtes legẽ ipsi sibi sunt lex: ad
Romã.ij. Preterea frequẽs vsus est in omni lege.
Ius in antiqua/ius in noua/ius in religionibus ꝛ
vniuersitatibus: vt multa statuanť sub nomine ꝑ-
cepti ꝛ voti ꝛ iuramẽti ꝛ cõminatiõis eterne mor-
tis: quoꝝ aliqua omittere vel opposita facere/ nõ
facit hominẽ reũ peccati mortal'. Nõne data erat
antiqua lex iudeis in ꝑceptũ: ꝑspicuũ ẽ hoc Deu-
tero.vij.ꝛ.viij. Et addunť maledictiones ca.xxvi.
Idẽ Hiere.xi. Habeť insuꝑ Deute.xxvi. quomõ
ipsi ꝓfitebãtur anno quolibet totam legẽ. Denique
positũ est Iosue.xxiiij. qualiter populus iudeoꝝ
expssa voce seipm obligauerit ad oĩa faciẽda q̃
dñs mandauerat. Attamẽ qs diceret eos in omni
transgressione cuiuslibet contẽti in illa lege mor-
taliter deliquisse? Agebant nihilominꝰ vt videť cõ-
tra ꝑceptũ ꝛ votum ꝛ ꝓfessionẽ maledictionis in
terminatione vallatã. Preceptũ vtique habebant
sicut ꝛ nos/nõ mẽtiri: multa tamẽ esse mẽdacia so-
la venialia nullus negat. Similẽ facit rationem
Hersõ.libello ꝑdicto de eis que in euangelio con-
tẽta sunt: vt ꝙ nõ sit irascendũ fratri/non grauan-
da corda crapula ꝛ ebrietate/ꝛ curis huius seculi
nõ dicendũ verbũ ociosum/neque iurandum/ꝛ simi-
lia: quoꝝ actus crebro veniales sunt. Ita in sta-
tutis religionũ quantumcunque iuramento aut vo-
to firmatis. Quod vt manifestius fiat: accipiamꝰ
aliquẽ q̃ iuramẽto aut voto vt sepe fit se astrinxe-
rit. Sit ita ꝙ fideliter et diligẽter adimplebit opꝰ
iniunctũ: aut ꝙ in omnibus suo tali suꝑiori hono-
rẽ seruabit. Nullus arbitror audebit cõdemnare
istũ sic iurantẽ ꝓ quacunque negligẽtia aut irreueren-
tia ad mortale delictũ: cũ possit intercidere negli-
gentia ꝛ irreuerentia/nunc ex ignorantia aliquan-
tulũ crassa ꝛ supina/nunc ex impotẽtia ꝛ infirmita-
te/aut absque consensu ꝑfecto: aut quia trãsgressio
talis nõ est notabilis damni seu contemptꝰ apud
eos quibus ipse fideliter seruire/ꝛ quos honorare
iurauit. Attamẽ omĩs negligẽtia contrariať ꝑmo
C iuramento/ꝛ irreuerẽtia secũdo: nisi quis glossa-
uerit iuramẽta hec: ꝓut infra docebimꝰ. ¶ Quid
dicemus ad hec? Nũquid est spũs dissensionis in
cordibus sanctoꝝ dei: vt quod vnꝰ approbat/ali-
us damnet. Studeamus ergo controuersiã hanc
verbalẽ (qꝛ de re satis constat ꝛ conuenit) ad con-
cordiã adducere. Ita enĩ agere hic ꝛ alibi modesti-
us ꝛ salubrius subtiliusque est: ꝙ vni parti vel alte-
ri tam pertinaciter inniti ꝙ altera condemneť. In-
tolerabile siquidẽ est confestim existimare de san-
ctis sapiẽtibus/ꝛ tanta sedulitate veritatẽ scrutã-
tibus: eos in rebus nõ vsquequaque difficilibꝰ disso-
nis assertionibus errauisse. ¶ Hos controuersie
nodos facilius enodare poterimus/si aliquã ꝓus
vederimꝰ similitudinẽ ex visibilibus: ꝑ quã q̃si ꝑ sca-
lã ad inuisibilia conscẽdamus. Comparemꝰ ergo
pctm̃ ad morbũ/ꝛ vitam spiritualẽ ad corporalẽ:
vt ab initio fecimus: ꝛ repetamus dicẽtes/ꝙ vita
anime quadruplex est: scȝ nature/gratie/ actionis
meritorie/ꝛ confirmatiõis stabilite. Scdm̃ hoc po-
nunť aliq̃ ꝓpositiones ꝑmo de pctõ/dehinc ď me-
rito. ¶ Prima ꝓpositio. Peccatũ mortale ꝛ veni-
ale nõ sunt contra vitã primã/sic ꝙ eam ꝓrsus ene-
cent. ¶ Hec enĩ vita cõsistit in bona dispositiõe
naturaliũ: vt sunt viuax ingeniũ/ tenax memoria/
ꝛ similia: aut in donis gratuitis/nõ tamẽ gratũ fa-
ciẽtibus: vt sunt sciẽtia multiplex/et habituatiões
quedã bone ad virtutes solũ morales. Hec ꝟo ꝛ si
ledanť quãdoque ꝑ peccatũ: non tamẽ ea funditus
expelli necesse est. Alioqn nullus in pctõ mortali
viueret vita nature ꝑdicta. ¶ Secũda ꝓpositio.
Solũ pctm̃ mortale est contra vitã secundã/tanque
sibi omnino incõpossibilẽ. Cũ enĩ vita aĩe spũal' ꝓ-
prie dicta sit ipse spũssanctꝰ: nõ quidẽ formaliter/
sed intima quadã vnione ꝛ illapsu viuifico nobis
inexplicabili. Hec vita tãdiu ꝛ nõ vltra est in aĩa/
q̃diu manet in eadẽ ipsa harmonia charitatis et
alioꝝ donoꝝ ꝑ eã formatoꝝ: cuiꝰ harmonie spũal'
facta dissolutione/deus discedit ab aĩa: ꝛ moriť il-
la morte de qua ꝓpheta denũciat/ꝙ mors pctõꝝ
pessima. Est igiť peccatũ mortale quasi vulnus le-
tiferũ aut cibus pestifer/ dissoluẽs qualitatiuã illã
dispositionẽ complexionalẽ in qua vita consistit.
¶ Sed pctm̃ veniale nõ est nisi morbus quidam
aut vulnus citra mortẽ: et sicut ex mille vulneribꝰ
nõ mortiferis hõ nõ moriť/nisi ex illoꝝ multitudi-
ne generet quidã morbus alius mortifer/ vt sepi-
us obtingit. Ita ex quotcunque venialibꝰ peccatis
vita gratie nequaq̃ amittiť: licet hĩ disponant ad
generationẽ mortalis. Videť tamen oppositũ vo-
luisse dñs Antisiodoreñ. si nõ caute intelligatur.
Iuxta hãc similitudinẽ taliter/ꝛ nõ aliter diciť esse ve-
niale pctm̃ cõtra vitã grẽ/q̃liter morbꝰ aliquis citra
mortẽ/vel languor febrilis tertianus/ aut leue vul-
nus diciť esse ꝯtra vitã in corpe. ¶ Tertia ꝓposi- D
tio. Actus pctĩ venialis rõnabiliter põt dici cõtra-
riꝰ vite tertie/q̃ est actionis meritorie: quã vitã ap-
pellamus vitã scdam gratie: sicut operatio viuentis
sua vocať ab Aristo. vita scda. Actus itaque pctĩ ve-
nialis nõ cõpatiť secũ in eadẽ aĩa/ꝛ ꝑ eodẽ tempe
actionẽ meritoriã a vita gratie ꝓcedentẽ. Nunqd
nõ impossibile est simul eandẽ aĩaȝ agere libere ex
gratia ꝛ nõ ex gratia? Sic idẽ actꝰ nõ põt esse me-
ritorius ꝛ venialis: nec eadẽ aĩa simul agere meri-
torie ꝛ venialiter demereri. Hãc intentionẽ (sicut
opinor) habẽt doctores: q̃ dicũt pctm̃ veniale nõ
esse ꝯtra charitatẽ/ sed ꝯtra charitatis feruorẽ: ap-
pellantes feruorẽ actionẽ ex charitate venientẽ: q̃
quidẽ actio ꝓtunc impediť/dum actio venialis cõ-
mittiť: Exinde patet deductio/qualiter pctm̃ veni-
ale fugibile est: cũ impediat opus actionis meri-
torie/que in magnũ cederet augmẽtũ glorie. Sic
forte rationabiliter diceremꝰ morbos aliquos ma-
gis esse contra vitã animalis secũdã ꝙ primã: li-
cet in vita ꝑma spũali hec sit dissimilitudo ad cor-
poralem: ꝙ tota ꝛ subito perdiť/vel integra retine-
tur. Nisi qs diceret ꝙ harmonia vite spũalis que

est charitas nō pax stabilit̄ p alias dispositiones virtutū qualitatiuas: quibus debilitat̄ aut perditis charitatē leuius expelli cōsequens est. Signanter vero locuti sumus de actibus peccatoꝝ venialis ꝛ mortalis: qm̄ habitus dicti bene stant cū actib⁹ oppositis: vt habitus auaricie cum actu gratie.

¶ Quarta ꝓpositio: Actus ꝛ habitus peccati cuiuslibet repugnat quarte vite: q̄ est vita cōfirmationis stabilite/ presertim in patria: quoniam in via forte potest esse cōfirmatio aliq̄ cōpatiens veniale. Nunc ad ꝓpositū sicut habemus in p̄cepto/ aut non in precepto habere vitas p̄dictas: ita peccatū veniale affirmabit̄ aut negabit̄ esse cōtra p̄ceptuꝫ.

Propterea sicut sola vita gratie gratū faciētis cadit sub precepto: sic ꝙ habita ea seruat hō legem totā: ꝛ ea non habita nō pfecte custodit eā: ita peccatū solū mortale dicet̄ isto modo cōtrariari p̄cepto. Ecce quo pacto diuersis respectibus veniale dicit̄ vel negat̄ esse precepto cōtrariū: quoꝝ respectuū illi istū/ alij ex doctoribus alium habuerūt.

¶ Quinta ꝓpositio: Nullū meritū vite eterne ꝓcedit a sola vita p̄ma. Rō in ꝓmptu est: qꝛ talis vita nō includit charitatē q̄ est radix meriti. Demeritū vite eterne sicut ꝓcedere pōt a vita p̄ma: ꝛ similiter meritū boni tpalis: sic vita altera/ grē scꝫ nullū demeritū vite eterne: licet bene meritū ꝛ demeritū boni solius tpalis cōpatit̄. ¶ Declaremus ea in q̄bus pōt esse ambiguitas: ꝛ dicam⁹ ꝙ in pura vita nature q̄lē diximus possibile est hoiem eterne mortis esse reū: ꝛ tn̄ boni alicuius tpalis facit eū deus gratis participē de ꝯgruo/ ꝓpter q̄ndā adequationē operꝫ suoꝝ bonoꝝ de genere ad bonū aliqḋ tpale. Quāuis em̄ pctōꝛ indignus sit etiā pane quo vescit̄: dicēte Aug. ꝛ h̄ de rigore seuere iusticie. Tn̄ iusticia dei miscōie tāte ꝯiuncta est: vt non sinat bonū etiā de genere absq̧ decore remunerationis saltē trāsitorie. Ceteꝝ nihil impedit q̄n hō viuens vita gratie q̄nq̧ bonos act⁹ ꝓducat: non ex vita secūda gratie/ non ex charitate: sed ex sola vita prima scꝫ nature: quo casu meret̄ hō iust⁹ non min⁹ q̄ͣ iniustus: nō tn̄ vsq̧ ad meritū btitudinis eterne: qꝛ non est su⁹ act⁹ a vita grē radicalr̄ elicit⁹: meret̄ q̄ solū bonū tpale. Reliq̄ patent intuenti. ¶ Hic p̄terea dicendū videret̄ de merito soli⁹ boni tēpalis quo ad vitā scḋam/ q̄ est actionis meritorie: sic̄ de pctō veniali dixim⁹: ꝙ vicꝫ eodē momēto tpis nō se cōpatiunt̄: non de p se ex malicia act⁹/ sed de per accidēs ex impfectiōe ei⁹: qm̄ agere simr̄ ex grā nō ꝯtingit ex sola vita nature. ¶ His itaq̧ determinatis p silitudinē aduertere possum⁹ q̄d sit pctm̄ mortale/ q̄d veniale/ q̄d meritū ꝛ demeritum: aut boni eterni aut soli⁹ tpalis. Ois itaq̧ act⁹ libere elicit⁹ aut dissoluit p̄ncipalē harmoniā/ in q̄ ꝯsistit vera aīe vita/ q̄ de⁹ est: ꝛ sic est mortalis ꝛ demeritori⁹ vite eterne: aut impedit̄ tm̄mō de p se vitā scḋam grē/ q̄ hꝫ actio meritoria: aut vitā nature turbat ꝛ obscurat: ꝛ sic est pctm̄ veniale ꝛ demeritoriū boni tpalis. Dixi de p se causa dicta. Silr̄ ois actus libere elicitus si fiat ex vita gratie/ est meritori⁹ vite eterne. Si fiat ex sola vita nature cū circūstantijs eandē vitā cōcernentib⁹/ est meritorius boni soli⁹ tpalis: ꝛ sepe ḋ ꝯgruo ad vitā gratie disponit. ¶ Placet iterū alias silitudines sub maiori compendio stringere. Dicit ꝓpheta de deo: Quia ipse est dñs de⁹ noster: nos aūt pp̄ls eius. Est igit̄ q̄dā politia inter deū ꝛ nos/ sic̄ inter dñm ꝛ subditos. Videm⁹ aūt in omi politia leges institutas esse tanq̄ ꝯseruatrices vite ciuil̄ subditoꝝ īter se ꝛ ad dñm. Istarū legū ī politia hūana q̄ exēplata est a diuina/ alique ferunt̄ sub pena mortis: ideo capitales ꝛ mortales noiant̄. Alie sub minori pena q̄ nō est exterminatiua: ꝛ dicit̄ pena ciuil̄. Has vero leges oēs vocat vsus cōis edicta ꝛ p̄cepta ꝛ iussa seu ꝓhibitiones: ꝓpterea ꝯsequēter habēt dicere sic loquētes ꝙ ois trāsgrediēs aliquā legū p̄dictaꝝ/ peccat ī legē ꝛ ꝯtra legē principis: hic quidē capitaliter/ hic solū ciuiliter. Ecce quō pōt etiā pctm̄ veniale ī politia spūali dici cōtra legē fieri ꝓhibentē illud: nō sub pena mortis/ sed alia minori. ¶ Alia comparatio esset tertia/ amici ad amicum/ patris ad filium sponsi ad sponsam: vtrobiq̧ em̄ reperire est quedaꝫ vincula amicitie: q̄ est vita ciuilis inter eos. Offensarū vero quedā sunt dissoluentes amicitiam: q̄dam dumtaxat illā turbant ꝛ ledunt/ dū quandaꝫ indignationē adducunt/ nō tamen vsq̧ ad odium. Prime offensarū carent venia/ quasi sint mortales/ alie nō ꝛc̄. ¶ Quarta similitudo poneret̄ de arbore mala respectu fructuū mortiferoꝝ/ qui a radice cupiditatis nō nisi p truncū consensus liberi generantur. Possunt itaq̧ gigni alia quedam spuria vitulamina et inutiles plantule: vt sit in p̄dicta radice: nō tamē p p̄ncipalē truncū/ sed velut a latere. Fructus illi sunt pctā mortalia. Plantule vero ille sunt act⁹ veniales. ¶ At vero quosdā intueor q̄bus non satisfactū est p has silitudines de pcti mortalis ꝛ venialis distinctiōe: aut qꝛ nondū elucet inquiunt ex p̄dictis sub regula generali de actu quolibet q̄n erit mortalis ꝛ q̄n venial̄: sed est incertitudo q̄lis p̄us: aut ꝙ a posteriori magis q̄ a p̄ori deriuata hec assūpta est. ¶ Ad hec rn̄demus dicētes p̄mo: ꝙ petētes hmōi regulā generalē facientē pticulariter ꝛ infallibiliter scire ḋ quolibet actu si est mortalis aut venialis. Silr̄ petit ac si q̄reret a medico doceri se vno verbo regule generalis de omibus morbis ꝛ venenis ꝛ cibis ꝛ vulneribus/ q̄n et q̄n nō mortē inferrēt. Certe vt ad singulares circūstantias ꝛ ad particularia legis p̄cepta diligēs nostra cōsyderatio descēdāt/ oportet. Quibus ppensis loquendū est vt sapiens iudicabit. Idē cibus (exempli gratia) nonne q̄so pōt vni mortē certā/ alteri egritudinē leuē inducere? Vide ꝙ venenū fortissimū mortis inductiuū/ ipsi cōpositores tyriace ad mortis euasionem conficiunt.

¶ Porro igit̄ diuersis hoib⁹ imo eidē hoi varijs tpib⁹ q̄s nesciat eūdē cibū nūc salutiferꝝ fieri/ nūc mortē celeriter operari? Quid igit̄ inquies super his cognoscendis doctrina ꝓderit? Multū p oēm modum. Nam regule generales fundamentaliter tradite/ dū ad particularia ventum est: ostendunt quid de singularibus iudicandū est. Singularia quippe ad regulas illas vniuersales resoluere cōuenit: quo facto veritas elucescet. Caueās aūt noti-

E

cia hmōi regularꝫ vniuersalium: qm̄ ꝓcor ipse pote
ns his resolutionū hꝰvti: Qm̄ mēsurabit ad regu-
las q̄ regulas nō habet. ¶ Proderit tn̄ nec nega
mus circa spēs pctōꝝ reglas apponere/q̄liter l vul
gari iā fecimus/ꝛ examinatus in latino tradere (si
deus annuerit) ꝓponimus. ¶ Ceterꝫ altera nos
obiectio fortiꝰ pmit/dū q̄rit vt a pori inter morta
le ꝛ veniale secernamꝰ. Dēus Bern. in loco ꝓalle
gato ō ꝓcep. ꝛ dispen. nitit: et pma facie apparet/
dubitationē hāc absoluere: per hoc ꝙ om̄e pctm̄
qꝺ fit ex cōtēptu ē mortale: si fiat aūt eniā ꝯtra ꝓce-
ptū aliqs actus ꝛ nō ex cōtēptu/venial reputatur
¶ Quam distinctionē vt ego melius intelligerē
cōsului summā dn̄i Antisiodoreñs: vbi loquit de
ꝯtēptu: ꝛ dicit ꝙ contēptus est appciari rē minus
iusto. Alio mō est rē negligere ꝛ de ea non curare:
vt dū peccans habet circūstantias retrahentes:
sed eas nō curat aduertere: claudit quoqꝫ oculum
quodāmodo/ꝛ vertit tergū ad eas. Tertio mō est
irasci rei tanꝙ vili/ꝛ eaꝫ aspernari. Primū malū:
secundū peius: tertiū pessimū. Dicamꝰ ergo/ꝙ in
om̄i pctō etiā veniali cōmittat ꝯtēptus dei primo
mō vere vel interꝓtatiue: secūdus ꝯtēptus interue-
nire pōt tā in mortali ꝙ in solo veniali: tertius cō
tēptus circa deū ꝓcipientē ꝛ erga ꝓlatū suū inꝙtū
ꝓlatus est: nō videt vnꝙ fieri cū deliberatione cō-
pleta absqꝫ pctō mortali: ꝛ hoc vocat ꝓprie contē
ptus. ¶ Nihilominus aduertendū est diligēter:
ꝙ refert plurimū dicere aliquid fieri ex contemptu
aliquid esse cū contemptu: sicut refert fieri aliquid
ignoranter/ꝛ aliquid ex ignorantia. Dicit quippe
aliquid fieri ex contēptu: qm̄ contēptus est ꝑncipa
lis causa tal actionis: sic ꝙ illo nō existēte non fie
ret actio. Ita quis opat ex ignorantia/qm̄ illa non
existente nullo modo fieret id qꝺ fit. Prouenit an
tē actus nonnūꝙ cū contēptu siue vel interꝓtatiue
nō tn̄ ex ꝯtēptu: quia ꝯtēptus nō est in causa: sed vl
infirmitas/aut debilitas/aut ignorantia/aut affe
ctio alia vitiosa ꝛ libidinosa q̄ dn̄at. Sicut peccat
aliqs qn̄qꝫ ignorāter: ita tn̄ ꝙ nō minus operaret
qꝺ operat si illud cognosceret. Propterea palā ē
tūc ignorantiā nō esse cām agentē sed circūstantē
quēadmodū cōtingit in subditis q̄ dicūt se scan-
dalizari ō factis supiorꝫ: quos tn̄ ab actionibꝰ ma
lis nō cōpesceret scādali cessatio ꝛ ꝓlatorꝫ vita bo
na: sed ita sibi blandiunt: ꝛ sup alios q̄rūt excusa-
tiones in pctīs. ¶ Ex his oībus nō videt regula
general posse sumi de distinctione inter mortale
ꝛ veniale penes hoc quod est esse vel nō esse ex cō-
tēptu: qm̄ si capiat cōtēptus pmo mō nō ē necesse
oēm actū factū ex ꝯtēptu esse mortalē: dū. s. deꝰ vel
ꝓlatꝰ appciat minus iusto solū venialiter: ꝛ ex con
tēptu tali mētit aliquis/aut ociose locatur: aut lē-
te resistit primis motibus. Silr ex secūdo contem
ptu potest euenire: Quis nō ita leuiter nec frequē-
ter. Deniqꝫ actus q̄ ꝓuenit deliberate deliberatio
ne completa ex tertio cōtēptu est vt mihi videtur
semꝑ mortal. Hoc eñ fit/quādo peccās attendit
ad ꝓcipientē ꝛ ad ꝓceptū eius licitū: sit deus: sit ꝓ-
latus: ꝛ ꝓpter vilipensationē ꝛ aspernationē ꝓcipi
entis suiqꝫ ꝓcepti; assurgit effrenate ad actū talē

faciendū vel omittendū: alioquin nō facturus vl
nō omissurus: hoc ꝓprie est agere ex contemptu:
tanꝙ si dicat vt aliqui: Ego in despectū vestri/ꝛ qr
sic ꝓcipitis/agā in oppositū. Uerūtamē nō om̄e
pctm̄ mortale tali circūstantia vestit. Et ita cōuer
tibiliter nō sunt idē peccare mortaliter/ꝛ peccare
ex contēptu: silr nec peccare venialiter/et peccare
nō ex contēptu. ¶ Uellē ergo aliquid posse offer-
re lucidius ad illustrationē huius materie: ꝛ forte
possumus nō inutiliter dicere/ꝙ in quolibet ꝓce-
pto attēdit quadruplex latitudo: Magna/parua
minor ꝛ minima. Magnā dicimus infra quā con
sistit iusticia/qualē a nobis requirit deus sub pe-
na incurrēdi odiū suū cū reatu mortis eterne. Ex-
tra hanc latitudinē nō stat rectitudo: quā q̄ trāsit
ꝛ egreditur agendo vel omittendo: ipse in tortuo
sitatē peccati mortal semꝑ elabitur. Hec latitudo
magna est ꝛ mediū virtutis: quale posuit Aristot.
esse diuisibile tanꝙ signū ad sagittam. Conformi-
ter ad hoc loquit Horacius: Est modus in rebus
sunt certi deniqꝫ fines: Quos vltra citraqꝫ nequit
consistere rectū. Scḋm hanc ꝓcepti acceptionem
strictissimā: pctm̄ solū mortale/et nō ipm̄ veniale
est contra ꝓceptū. ¶ Aliā assignabimus latitudi
nē paruā ꝛ ꝓcedente strictiorē: infra cuius limites
cōsistit iusticia seu rectitudo: qualē exigit a nobis
deus mediate vel immediate: si volumus euitare
nō tm̄modo odiū suū cū reatu pene eterne ſm le-
gē: sed etiā offensam eius qualēlibet: aut nō retar
dari a vita eterna/aut tꝑaliter nō puniri. Exorbi-
tatio ab hac latitudine ꝓcepti constituit aliquan-
do peccatū veniale tm̄modo: dū videlicet deuia-
tio nō est tanta ꝙ exeat primam latitudinē: nec ita
parua ꝙ nō maneat infra secundā. ¶ Hoc mō q̄
considerat ꝓceptū: palam habet dicere ꝙ veniale
sit contra ꝓceptū siue: sit veniale ex genere: cuiꝰ. s.
obiectū nō est de ꝑ se notabil malicie: vt mentiri
officiose/aut loq̄ ociose. Siue sit veniale/qr sit cō-
tra cōditionē nature ꝑmitus institute: vt sunt oēs
ꝑmi motus ꝓuenientes rationē. Siue sit veniale ex
defectu plene deliberationis ꝛ consensus: vt sunt
cogitationes illecebrose nō morose. Aut sicut eue-
nit in pueris ꝛ infirmis/ꝛ aliis nō habētibus ple-
nitudinē vsus rationis: in quibus ea sepe venialia
sunt/q̄ apud viros grandiores merito criminalia
dicerent. ¶ Adducamꝰ exemplū/vt manifestior
sit sermo noster de hac latitudine duplici ꝓcepti.
Sit istud ꝓceptū: Honora deū et parētes: vide ꝙ
pōt aliqs nō honorare deum ꝛ parētes multiplr.
Uno mō: qr ꝑ tꝑe ꝛ loco quibus honorādi sunt:
ipse dū cogitat de eis/spernit eos ꝯsensu pleno ꝛ
deliberato: aut sciēter cū deliberatione ꝑfecta illa
tūc omittit q̄ ad honorē debitū ꝑtinerēt. Erit igi-
tur hec latitudo ꝓcepti sic explicabil: Honora de-
um ꝛ parentes loco ꝛ tēpore q̄bus cogitabis ō eis
sic ꝙ sensu ꝑfecto ac deliberato eos nec malignā-
ter inhonores: nec honore suo volūtarie/ sciēnter
atqꝫ notabiliter ꝑues. Quisquis exiuit hoc mediū
virtutis/eāqꝫ latitudinē: ille ꝑfecto tenebit reꝰ deui
ationis tortuose criminal. At quo qr contingit ali-
ter inhonorare deū ꝛ parentes vel non honorare,

Erit rursus alia latitudo pcepti sūpta p epikeiaȝ
ex alijs circūstantijs. Pōt itaqȝ inhonoratio talis
cōtingere q̄ nō erit notabilis malicie i genere suo:
vt esset leuis gestus aut risus: aut verbū aliqḋ mi-
nus sobriū in p̄sentia sacramētoꝝ dei/aut parentū
suoꝝ: etiā cū deliberatōe: ꝛ dū actualis habet̄ ad
ista cōsyderatio. Pōt nihilominus talis inhono-
ratio reperiri: q̄ licet ex se sit notabilis/caret tñ cō-
sensu pleno moroso ꝛ deliberato ob etatē/infirmi
tatē/ignorantiā/surreptionē ve. Faciētes primā in
honorationē/dū tñ absqȝ scandala fiat alioꝝ: quis
auderet culpe mortalis arguere? Secundā similit̄
nullus opinior vt mortalē accusabit. Ita in oī fere
D pcepto repire est. ¶ Ex hinc elicit̄ eadem necessi-
tas virtutis illius quā Aristo. epikeiā/hoc ē inter
pretatiuā legū appellat. Cuius est cōsyderare non
nude de se pceptū: sed circūstantias oēs particula-
riter ip̄m vestientes. ¶ Ex hoc consequēter habet̄
modus cōcordandi rigorē iusticie atqȝ seueritateȝ
disciplinę: cū leuitate misericōie ꝛ fauorabilis indul
gentie. Immo sic necesse est vt in omī actu nostro
ad alterutrū cātemus dño misericordiā ꝛ iudiciū.
Alioqn iusticia in iniqtatē/ꝛ seueritas in crudelita
tē cōuerteret̄: quēadmodū si quis paruulū suū filiū
dānare vellet ad carceres: q: puerili ira mot⁹ ma-
trē pcussit. Ita de ebrio aut fatuo aut inaduertēte
qs nō agnoscat hanc penā esse iniustissimā/quam
in aliū grandeuū/sobriū ꝛ deliberatū liceret infer-
re? Quare ꝯcludit̄ q̄ pceptū si sub pma latitudine
explicata cogitetur/aliter obligat q̄ sub secunda.
¶ Et hec distinctio cōcordat doctores i hac ma-
teria: vtunt̄ eīm pcepto ſm primā latitudinē illi qui
dicunt veniale nō esse cōtra pceptū: sed ip̄m cōpa
ti. Alijs placet nomē pcepti ad secundā latitudinē
extendere: cuius rectitudo cōtraria est cuilibet ob
liquitati veniali. Et q: de re cōstat disc holuȝ esse
ptinaci animositate de verbis ꝯtendere. ¶ For-
te tñ cōfusio ꝛ hec apparens cōtrouersia doctoruȝ
vitaret̄ amplius/si suū cuilibet latitudini nomē ap
propriaremus: vocantes pmā latitudinē pceptū ꝛ
phibitionē. Scōa aūt latitudo/mandatū est statu
tū vel ordinatio vel monitio diceret̄. Et placet no
bis amplius hoc nomē monitio: q: sonat vt rō sit
puigil: vt nec venialib⁹ deturpet̄: hoc est qḋ conie
cturare volebamus dū imaginabamur quandā le
gē mediā inter pceptū ꝛ cōsiliū: ꝛ plus ligat q̄ cōsi-
liū/ꝛ minus q̄ pceptū: tanq̄ si diceremus in oī poli
tia illā legē dūtaxat esse pceptū: cuius transgressio
ſm oēs circūstātias pensata extremo mortis sup-
plicio plectenda censet̄. Illi vo legi monitionis
nomē appropriate darem⁹: cuius trāsgressio circū-
stantijs oīb⁹ ponderatis veniā habet: aut tpalem
solū punitionē demereret̄. ¶ Superest deinceps as
signare in pceptis ꝛ mādatis duas reliquas lati-
tudines: minorē ꝛ minimā: cōformando sermoneȝ
ad pmissa: q̄uis nō vsqȝquaqȝ loquēdi ꝓpetas iu-
dicio multoꝝ seruabitur. At si res placet satis est.
¶ Est itaqȝ tertia latitudo/cōplectens nō solū du
plicē priorē rectitudinem iusticie/sed pariter finis
cōsecutionē/aut meriti rōnem: hoc est si volum⁹ cō-
sequi finē nostrū vel meritū nos vt taliter agam⁹
necesse est. Isto mō actus boni sola bonitate mo
rali: et qui nō pcedūt ex charitate: q̄uis sint infra
primā ꝛ secundam latitudinē rectitudinis prioris
qm̄ nō sunt pctā mortalia aut venialia: nihilomi-
nus q: p eos neqȝ meremur/neqȝ vitā eternā con
sequamur: dici possunt nō esse cōformes pceptis.
Hanc latitudinē intēdebat christus cum ait: Si
vis ad vitā ingredi/serua mādata. Ita p argumē-
tū a cōtrario sensu mandata nō seruant̄/si per ea
nō ingrediamur ad vitā: hoc est/si nō mereamur.
Nō aliter diceremus de pceptis politiarum: q̄ si
operantes ea nō attingant finē ꝛ intētionē pcipi-
entis: nō implent pcepta hoc modo qui strict⁹ est.
Sic nec agēs bñ solū moraliter p tēpore/quo non
astringit̄ ad opus ex charitate: q: dū ad hoc obli-
gat: iā nō bñ ageret etiā moraliter/si ex charitate
opari desisteret. ¶ Demū quarta latitudo omniū
strictissima assignat̄: que no solū obseruationē/ſȝ
obseruationis exigit pfectionē. Hoc modo dice-
re videt̄ dñs. Estote inquit pfecti/sicut ꝛ pater ve-
ster celestis pfectus est. Et: Si vis pfectus esse ꝛc.
Ad hunc intellectū ponebat Aug⁹ pceptū de dile
ctione dei nō posse a viatoribus hic impleri. Ter
tia latitudo dici posset consiliū. Quarta pfectiōis
complementū. ¶ Quāobrē vtēdo nole pcepti in
quadruplici hac latitudine: quarū vltima stat ve-
lut in indiuisibili: actus quilibet liber nō solū mor
talis aut venialis/sed qui est bonus sola bonitate
morali/aut impfectus in bonitate meritoria/dice-
ret̄ a pcepto deuiare/ nec illud implere: q: tamen
actus boni moraliter aut impfecti meritorij/licet
sint quedā impfectiones: deformitate tñ carēt cul
pabili: nō habet vsus eos dicere esse contra prece
ptū. Quoniā insup peccata venialia nequaq̄ tol-
lunt amicitiā dei: nec inducūt mortē eternā: vsus
fuit communior doctorū dicere ea nō contra/sed p-
ter pceptū: q̄q̄ alius modus loquēdi tolerabilis
sit: attendēdo q̄ sunt obliquitates quedā/iniusti-
cie/deformitates ꝛ offense/ꝛ res illicite/ꝛ monitio-
nibus sanctis aduerse.

Lectio sexta.

MUlta iam dixi- K
mus: sed p magnitudine ꝛ vti
litate rei vereor ne pauca: verū
tamen vtcūqȝ iter patefecim⁹
ad vlteriora pgere volētibus
ꝛ valētibus. Aperuimus insu-
per fenestrā ad vidēdū magis
a priori distinctionē mortalis a veniali. Et quidē
sicut volūtatis diuine nulla est ratio querēda pri-
or: sic de duabus offensis cur istam velit carere ve
nia/ꝛ alteri veniā pstare: nō possumus ab alio pri
ori q̄ a volūtate diuina rectissime iudicāte sume-
re rationē. Cui autē placuerit curiosior in hoc p-
scrutatio: legat Braguardinū in summa ꝯtra pe-
lagianos. Porro iuxta humanā rationē ꝛ equita
tē ciuilis/ꝛ apud nos politie (qua ratio et equitas
exemplar suū a deo trahūt) deducim⁹ aliquē actū
esse dignuȝ mortis exterminatiue: q: de per se est

dissolutiuus amicitie legalis: aut illius q̄ est subīpi⁹ ad pncipē suū aut alioꝝ cū seipō: vel ipsoꝝ adinuicē et ad pncipē: vt est crimē lese maiestatis/ vt ē seditio et schisma/ et ciuiū crudelis dissipatio/ et heresum dogmatizatio/ cū similib⁹. Dū vo talis amicitie legalis ordo nexusq̄ solūmodo turbat paulisper p aliquē actū aut tenuiter impedit: aut habet circūstantias aliq̄s excusantes: tūc iudicio nr̄o illi actui sola debet ciuilis punitio tēporalisq̄. Sicut eñ natura abijcit a se penitus q̄ subīpsi⁹ destructiua essent/ alia cōpescit/ moderat et corrigit: ita corpus mysticū politie resecat ex toto ptes putridas et contagiosa pernicie nocituras alijs sanioribus. Egris vo partibus/ nō tñ vsq̄quaq̄ corrupt⁹ medet lenioribꝰ penaꝝ ferramētis atq̄ cauterijs: neq̄ pari punitione vtit apud eū q̄ leuibus vbis iniuriat primo/ et q̄ occisor ipsius est. Ita nō permittit recta rō vt p quibusq̄ noxijs et leui ꝯstitutionū transgressione possit a supioribꝰ statui pena mortis: quāto minus ipsi possunt aut debēt imponere reatū mortis eterne ex friuolis causis: et ex qualibꝫ violatione cōstitutionū suaꝝ: quaꝝ multas aboleri plus haberet vtilitatis q̄ nocumēti. Hinc opinatus est vnus ex doctoribus/ q̄ p furto simplici nō est aliq̄s morte plectēdus: qm̄ dn̄s q̄ dedit hāc legē: Nō occides: nō excepit in sua lege rigoris et talionis casum furti simplicis/ quāto min⁹ hoc in lege mititatis. Ita fatuus esset p̄latus q̄ p sui libidine aut motu capitis se putaret habere potestatē mox excōicandi aliquē. Quāuis de p̄mo casu possit haberi rō sufficiēs exceptiōis ab hac lege: Nō occides: dū furtū nimis et nimis inualesceret i politijs/ si nō tali rigore puniret: quēadmodū de falsis monetarijs dicūt. Est eñ lex dei et nature vt auferat malū de medio nostri si corpus totū mysticū nimis inficere aut perdere formido sit

L ¶ Expedit opinor qui particularia magis erudiunt ad eadem descendere/ nō q̄dē ad oīa: hoc eñ quis facere speraret: sed vel ad pauca ex quibus poterit iuxta vniuersales regulas antedictas assumi de reliq̄s securior facilitate iudiciū. ¶ Dicamus igit q̄ non oīs p̄fitens legē euangelicā/ et ad obseruationē sui se obligans/ peccat mortaliter in oī transgressione cuiuscūq̄ ꝯtenti in eadē lege. Hoc p̄us deducebatur in antiqua lege: et equaliter est de noua. Huius rō est: qm̄ in lege antiqua et noua multe sunt traditiones q̄ qn̄q̄ p̄cepta/ qn̄q̄ mandata/ qn̄q̄ iustificationes/ qn̄q̄ leges diuine noiant: quaꝝ tamē aliqua sunt p̄cepta stricto noīe f̄m primā latitudinē. Alie sunt monitiones bone/ iuxta secundā latitudinē: alie sunt cōsilia: alie cōsummata iusticia. Nō est aūt par transgressio in p̄mis et in tribus reliq̄s. M, si quis dicere voluerit q̄ p̄fitens christianam religionē in baptismo: et ad eius obseruationem semet astringens: non intēdit se obligare nisi ad illa q̄ cadunt sub p̄cepto ꝓprie dicto. Reliqua vero obseruabit ꝓut mandant: monitiones scꝫ vt monitiones/ consilia vt consilia: et ita de cōsummata iusticia. Talis itaq̄ sic loquēs ꝯuenit in re nobiscū. Non eñ aliud dicim⁹ intelligendū fuisse apud antiquos iudeos dum sub voto et ꝓfessione et anathematizatione iurabant expresse et publice se oīa obseruaturos q̄ lex mandabat: hoc est que legislator deus mandare et qualiter mandare volebat. Quis eñ tunc vel modo posset absq̄ manifesta temeritate iurare q̄ nunq̄ peccaret venialiter: q̄ a nullo cōsilio euangelico recederet: q̄ pfectā in omnib⁹ iusticiā sequeret. Nō minor esset temeritas oīa accipere p preceptis ꝓprie dictis: que lex euangelica continet/ et que ꝓfessi sumus. Sic eñ omnis ebrietas/ omnis crapula/ omnis cura seculi/ omne vbum ociosum/ omne mendaciū/ omnis vana gloriatio et sollicitudo p tēporalitatibus: et talia sine nūero fieri nō possent absq̄ periurio et p̄uaricatione ꝓfessionis sue. ¶ Adijcimus subinde q̄ in nulla religione quantūcūq̄ voto firmata cadit obligatio sub pena peccati mortalis ad oīa seruāda que in regula continent. M

Oppositū asserentes pharisaica presumptione delyrarent: qui traditiones suas plus q̄ legē euangelicā obligare defenderēt. Itaq̄ si in euangelica lege quedā mandant sub quadruplici latitudine rectitudinis p̄exposita: nullus mirabit si sancti patres ad exemplar illi⁹ leges multa statuerunt: non sub rigore p̄cepti ꝓprie dicti/ sed quedā vt monitiones/ quedā vt consilia/ quedā vt pfectiones. Quis nesciat plures esse cōstitutiones in qualibet religione/ imo et politia: que magis sūt ad quandā decentiā et honestatē/ ad pfectionis inductionē q̄ ad necessitatē? Cuius ponit exemplū magister Nicolaus de Lyra sup illud Matthei. xv. Non lotis manibus mādu care et cē. De hoc genere sunt fere omnes institutiones regulares in religionibus: vt de silentio tenendo/ de disciplina in claustro/ in mensa/ in capitulo seruanda: et generaliter de omnibus p̄ceptis que Bern. facticia nolauit. ¶ Verꝫ arguat ita aliquis: Omnis violās iuramentū aut votū peccat mortaliter. Nam q̄s negat omne piuriū esse mortiferū: sed Joānes monachus iurauit et vouit hec/ et hec omnia seruare que sunt in regula: non eñ fecit exceptionem: sicut nec cū iurauit et vouit in omnib⁹ obedire suis superioribus. Igit in omni trāsgressione huiusmodi voti et iuramēti et obediētie peccat mortaliter. Propterea loquela eius in claustro erit mortalis: inobedientia similiter cuicūq̄ mandato sibi p abbatē facto. Alioquin q̄d adderet sup seculares ꝓfessio regularis? ¶ Rursus si secularis vouet vel iurat q̄ ibit cras peregre ad nostrā dominā: aut q̄ die mercurij abstinebit a carnibus/ aut aliq̄d huiusmodi prius indifferens: si transgrediat vltra/ nonne criminaliter deierabat? Nōne fractiōis voti reus tenebit? Cur non similiter religiosus in votis regule sue? ¶ Respondemus ad hec primo dicentes: q̄ sicut in p̄ceptis ita in votis et iuramentis et obediētia quadruplicē latitudinē rectitudinis fas est assignare: et proinde aliqua impletio iuramēti erit de necessitate/ aliqua de cōgruitate/ aliqua de cōsilio/ aliqua de pfectione: similiter de voto et obediētia. Et quidem de obediētia cōmunis est apud doctores talis distinctio: vt aliqua sit de necessitate/ aliq̄ de perfectione. Cōsequenter diceret non omnē iuramenti aut voti aut obedientie transgressionem

esse mortaliter:imo nec venialiter culpabilē/ licet
semꝑ imꝑfectā. Sicut e regione dicimus nihil esse
adeo cōsiliū quin in casu cadat in preceptū: immo
ad preparationē animi semꝑ ligat. ¶ Q, si q̄s ab
N borret hunc responsionis modū/accipiat alteruʒ:
sciat tamē vtriusꝗ similē esse in re sententiā. Jura
mentū ergo ⁊ votū nunq̄ ita proferūtur absolute
quin interꝑtationes/cōditiones/glossas/⁊ ciuiles
intelligentias suscipiant: vt sapiens epikeies iudi
cabit: hoc iā supra dixisse meminimus: nec desunt
iura ad hoc. Cū eñ finis omnis legis sit charitas
ſm apostolū. Cum preterea religiones ⁊ autorita
tes prelatoꝝ date sunt ad edificationē: nō ad sub-
uersionē ⁊ illaqueationē fideliū/seꝗ eis submitten
tiū: quis audeat dicere vel cogitare ꝙ sctī viri spi-
ritusancto pleni supra iugū christi suaue ⁊ facilita
tem legis sue adijcere voluerint onus grande tot
⁊ taliū cōstitutionū sub obligatione pari ad prece
pta pure diuina: hoc est sub reatu dānationis eter-
ne. ¶ Hoc se baculo responsionis tuebatur olim
dñs Petrus abbas cluniacēs in epistola missa ad
sanctū Bernardū: vbi deducit oēm regularē insti-
tutionē inuiolatā manere quantūcūꝗ mutetur: dū
charitatis lex ⁊ regula in his que fiūt custoditur.
Quāobrē esus carniū/⁊ vsus pelliciōꝝ ⁊ alioꝝ hu
iusmodi: quib⁹ licet regularis institutionis super-
ficies aduersari videt̄: eidē consonat in casu chari-
tatis ⁊ necessitatis. Cuius simile in libello de ꝑce.
⁊ dispen. dicit Bern. ꝙ vbiꝗ regulariter viuitur/
vbi cōsuetudines laudabiles ꝑ tēpore ⁊ loco obser
uant̄. Jta ex his ego videā cōcludendū ꝙ aliquā-
do monachus abstinens a carnalibus dū scrupu-
losus obseruator regule videri vult/erit eiusdē vio
lator: ⁊ hoc si tanq̄ singularis ferus turbet alios:
⁊ quasi reos sue abstinentie putatiua sanctitate cō
demnet/quos magistra charitas aut charitatē co-
mes necessitas/aut cōsuetudo laudabilis ꝑ supio-
res tolerata vel imposita excusat absoluitꝗ. Sed
heu rarus valde casus talis: vtinā crebrior nō eēt
transgressio ꝑ excessum q̄ ꝑ diminutū. ¶ Propte
rea nō diximus ea q̄ diximus ad laxandū frena lu-
xurie/gule ⁊ inobedientie: non ad dissoluēdū rigo-
rē regularis disciplinē: nō ad habēdū velamē ma-
licie libertatē/seorsum a nobis hoc sacrilegiū. Sʒ
ꝙ interim querimus inuestigare quousꝗ ⁊ quātuʒ
obligatio regularis extendit̄: ne vitare cupientes
scyllam nimie laxationis: ꝑcipitemus nos ⁊ alios i
carybdim false ⁊ austere obligationis: q̄m displicet
infidelis ⁊ stulta ꝓmissio. Jnfidelis si nō implet̄:
stulta si discretione nō salit̄. ¶ Predicabā aliq̄n-
do peccatores nō obligari statim ad cōfitendum
post peccatū: sed certis tēporibus: vt semel in āno
⁊ in articulo mortis/⁊ dū suscipiendū est sacramē-
tū: quāq̄ cōfessio crebrior ꝓficeret. Jnculpat⁹ su-
per hoc ab aliquibus quasi laxarē habenas peccā
tibus. Respōdi primo ꝙ deus nō indigebat meo
mendacio ad cōuertendū cito peccatores. Deinde
addidi quid proficeret inquā: immo quid non ob-
esset generare cōscientias erroneas apud populū
quia nec illis se cōformarent magis q̄ prius eūdo
ad confessionē/⁊ ita peccarent: nec ad gratiā susci
piendā nisi in cōfessione se disponerent: quoniam
hoc posse desperarent. Jta dū sanare vulnera fal-
se putaret: ego ꝓ illa lacerarē ⁊ augerē. Deniꝗ iu
sto strictior cōscientia quandoꝗ nocet amplius q̄
laxior. Et ꝙ Grego. ait: Bonaꝝ mentiū esse illic
agnoscere culpā vbi nō est. Glossat̄ agnoscere/id
est formidare: exemplo Job qui verebat̄ oēs act⁹
suos. ¶ Ex p̄dictis deinceps ad alia clarescit re- O
sponsio. Fatemur itaꝗ iuxta prefatū responsionis
modū ꝙ ois violatio iuramenti ⁊ voti ⁊ obediētie
mortalis existit vt in maiore sumit̄: sed minorē ne-
gamus ꝙ iuramentū ⁊ votū cadant isto modo suꝑ
omnia que in regula cōtinent̄. ¶ Suꝑ que igit̄ ca
dunt ⁊ suꝑ que nō tu forsan inquires. Accipe regu
lam generalē suꝑ sola ꝑcepta ꝓprie dicta: hoc est
ſm primā latitudinē cōsyderata: cadit hoc mō vo
tū ⁊ iuramentū ꝓfitentis regulā. Plane quicquid
aliud verba sonāt interꝑtatio talis habenda est:
tum ꝑ rectā rōnem/tum ꝓpter superioꝝ discretio
nē/tum deniꝗ per legē que maior est: legē diuinaʒ
legē charitatis. ¶ Obijcies fortasse de multē sim
plicibus/imo ⁊ litteratis: qui religionē intrantes ⁊
regulā audientes/putant ex intentione vouere se ⁊
iurare seruaturos absꝗ exceptionis ⁊ cōditionis ad
lectione omnia que illic cōtenta sunt. Responde-
mus ꝙ si humiles sunt/sicut esse debent: nō ita ad
herent sensui suo quin explicite vel implicite/actu
vel habitu parati sint stare in talibus ad interpre-
tationē ⁊ iudiciū prudentioꝝ. Propterea sicut in
adoratione imaginū per ecclesiā ⁊ alijs pluribus
simplicitas aliquoꝝ errat: quos tamē saluat pia fi
des ⁊ intentio saltē generalis faciendi ea ⁊ non ali
ter que ⁊ qualiter ecclesia tenet. Non secus in istis
existimandū puto: ⁊ iam ita superius respondisse
memoramur de iuramētis factis in vniuersitatib⁹
⁊ collegijs: que ab hominū memoria nunq̄ imple
ta sunt: ita dicimus (ne repetere nos oporteat) de
omnibus statutis collegioꝝ/vniuersitatū ⁊ capitu
loꝝ: cū dr̄ alicui: Tu iuras seruare inuiolabilit̄ oīa
statuta/iura/ꝓuilegia/libertates/cōsuetudines lau
dabiles: nec ipsis quomodolibet cōtraire clam vl
occulte/directe vel indirecte: ⁊ obedies tali vel tali
superiori tuo in omnib⁹ licitis ⁊ honestis. Dehinc
particularia legunt̄ quoꝝ nō est numer⁹. O q̄ hor
rendū onus/q̄ intolerabilē sarcinā angelicis etiaʒ
humeris formidandā. O iugū plus q̄ ferreum. O
laqueū quē intrās nullus euadit: si sic accipiat̄ ta-
le iuramentū vt nuda verba sonāt: ⁊ si nulla interꝑ
tatione mitigat̄: sed nō ita est/mitigat̄ plane. Alio
quin ꝑter iam dicta nullus fere intrat austeritatē/
religionē: exempli gratia/q̄ vniuersitatē parrhysi-
ensiū. Attento ꝙ opinio probabilis tenet non mi
nus obligare iuramentū q̄ votū. ¶ Cogimur er-
go certa rōne tale iuramentū interpretari ciuiliter.
Aut in illo quasdā latitudines statuere modo. s. su
pradicto in ꝑcedenti lectione. ¶ Est aūt interpre
tatio hec aut similis ꝙ iurans seruabit ea sicut a
legislatoribus ordinata sunt ⁊ ordinari debuerūt
vtputa precepta proprie dicta vt precepta/moniti
ones sicut monitiones/consilia sicut consilia: ꝙ in
super obediat in omnibus licitis ⁊ honestis supe-

riori suo. Verbi causa: sit ille rector/obediat inq̄ i
eis que ad officiū rectoris spectant: ꝛ q̄ pro vtilita-
te manifesta politie cui preest sibi p̄cepit/s̄m insti-
tutiones ꝛ cōsuetudines laudabiles eiusdem poli
tie: ꝛ nisi valeat legitima excusatione vel exceptiōe
se tueri. Ut q2 plus alijs gratis oneratur: aut ꝙ ab
alijs vrgentioribus impedit̄. M3 si nō possit ita iu
rans docere sufficienter de impedimēto legitimo:
ille quidē punit̄ per rectorē ciuiliter de inobedien-
tia. Ceteꝝ deus qui cor intuet̄ eundē liberabit. De
inde patet ꝙ nō omne impositū fieri generaliter p
iuramentū ꝛ sub omni pena vt fiunt nunc passim
cōuocatiōes generales vniuersitatis/obligat sem-
per sic vocatos ꝛ iuratos ad mortale piuriū dum
omittūt. ¶ Si quis aliter dicendū putauerit/vide
at quid dicat. Ego interim sic dici posse opinor i
humilitate mea paratus ad correctionē. ¶ Cete-
rum qḋ arguit̄ de votis particularibus seculariū/
dissimilitudinē habet ad vota cōmunitatum: quo
niā vota in cōmunitatibus interpretanda sunt ma
gis ad intentionē cōmunē q̄ illic habet̄ aut habe-
ri debet/q̄ ad particularē intentionē vouētis. Vo
uens aūt particulariter in re ꝓpria sicut est autor
iuramenti: ita est suus interp̄tator ex intentione p
pria: cuius intētio si sit palā erronea aut stulta/pec
cat certe: nec ad voti ligat impletionē: imo ꝙ supe
rioris autoritati semp reseruet̄/habet vsus gene-
ralis ecclesie. Alioquin nunq̄ p̄sumeret vota sub-
ditoꝝ: sic mutare/dispensare/relaxare. Deniq3 q̄-
rit̄: ad quid ꝓficiet institutio regularis? quasi vide
licet nulla possit esse salubritas institutionū qua-
rumlibet: nisi trāsgressores eaꝝ horrēdissima mor
te mox afficiat/mulctet ꝛ pdat: quasi p̄terea nullum
sit dare mediū inter peccatū mortale ꝛ meritū3: q̄si
postremo sancti patres: vt Augustin9/Benedict9
ꝛ alij voluerint esse mordarij (vt vulgo dicit̄) anla-
rū suorūq3 filioꝝ necatores pniciosissimi: non pij
nutritores. Du3 p̄terea querūt deo statuere filios
regni/fecerūt eos gehenne filios: nō iam in duplo
sed millecuplo plus q̄ prius. M3 si hoc sentire ne
fas est/nefas vtiq3 erit dicere ꝙ viam mandatorū
dei ipsi nō faciliorem effecerint: sed vndiq3 spinis
horrentibus ꝛ laqueis ac p̄cipitijs in inferna mer
gentibus oppleuerint. Voluerūt ergo cōstitutio-
nes suas nō habere robur par ad legē dei obliga-
tiuā pure p̄ceptiuā: q̄si nec deus hoc de oi lege sua
voluit. Voluerūt insup has institutiones inquan
tū addūt ad p̄cepta dei explicite accipi: vel vt mo-
nitiones salutares/vel vt cōsilia/vel vt mādata tē
poraliter penalia: quoꝝ transgressio aut nulli9 aut
breuis discipline tpalis obnoxia esset. Quis nesci
at eos nō nesciisse dandū esse timori dei locū: ꝛ nō
totū humano pauori: iuxta cōsiliū sapientis? ꝙ in-
super p timorē declinat ois a malo. Ita ꝟe fructu
osius q̄ terrore punientis viri: quāq̄ ꝛ hic terror
nōnunq̄ vtilis est/sed ne nimis. Quis rursus ab-
negauerit tales patres sp̄ūsctō plenos/Bn̄dictū/
Augustinū/ceterosq3 nō fructuosius ea q̄ recta sūt
q̄ eoꝝ successores longe imparis autoritatis atq3
sanctitatis statuisse? Constat aūt nouissime iam in
multis religionibus expresso ꝟbo cautū esse/vt vo

uens regulā nulla trāsgressione cuiusuis humane
sue institutiōis reus sit ad noxā: sed tm̄ ad discipli
nā ordinis cōstitutā. Hoc videlicet vtile esse diui-
nus Aug. ꝛ sapiētissimus nō vidit: ꝛ hoc isti cogno
uerunt. Non ita est. Hoc plane vidit ꝛ sensit Au-
gu. hoc Bn̄dictus/hoc alij sctōꝝ patrū. Et q2 suf-
ficienter ex recta rōne ꝛ lege diuina: ꝛ mō traditio-
nis sic interpretandā esse regulā suā p̄sumebāt ex-
pressione hac nō vsi sunt: quā tn̄ istis dieb9 ꝓpter
scrupulosos ꝛ simplices vtilē esse nō negam9. Vel
lem nobis dicerēt austeriores illi religionū censo
res/si q̄sisset aliq̄s ab Aug. Ecce iubes pater vt nō
loquamur in claustro/vt in gestibus corporis nos
cōpositos/vt in nutib9 oculoꝝ nos castos habea-
mus. Vis ne igit̄ vt quisq̄s cōtraria hoꝝ fecerit q̄
aliunde ex christi libertate licerent/ille sit reus ca-
pitalis criminis: vis vt infernali eterne mort̄ sup
plicio cōtradat̄? Noui mansuetudinē animi tui pi
issime pater Augustine: noui prudentissimā discre
tionē tuā: quā audire mihi videor respōdentē: ꝛ cū
quodā horrore animi ac fricatione faciei dicentē:
Absit hoc o filij: qui vos iudicat/dn̄s est. Ego inte
rim qḋ salubre est dedi monitū vel cōsiliū. Ego si
illud transgredi cognouero/disciplina regule erit
sup vos que vos liberabit. Itaq3 volo ad suaue iu
gū christi teneriores vos adhuc quasi iuuenes as-
suescere/nō necare: erudire/nō pdere. Hec enī ta-
li viro digna responsio. ¶ Proinde ne q̄d scrupu
lositatis hereat q̄n radicit9 extirpet̄: q̄ramus a no
bismetipsis/q̄d addit obligatio regularis ad chri
sti seruitutē: cui seruire summa īgenuitas est/liber-
tas ꝛ regnū. Ne quis etiā existimet velle nos culpa
re disciplinā laudando libertatem. ¶ Addit: affir
mamus: hec regularis institutio multū p oēm mo
dū. Primo/q2 ad penā ab ordine aut supiore taxa
tā religiosus transgressor etiā inuit9 licite cogi po
test: nō ita secularis. Habet hec rō locū in oi obli
gatione politica: vtputa in vniuersitate prhysieñ.
Siquidē cogi pōt suus iuratus ad multa facienda:
ꝛ si nō sub pena peccati mortalis in oibus que iu-
rasse videt̄: sub penis tn̄ p vniuersitatē infligēdis
vsq3 ad priuationē ꝛ resecationē inclusiue: vsq3 etiā
ad penas q̄ dant̄ piuris: quāq̄ ille apud deū nulli
us piurij reus haberet̄. ¶ Porro ꝛ si foret h̄ abs-
q3 culpa sua criminali/nō tn̄ absq3 causa: ipse ideo
nec ꝯqueri neq3 murmurare ꝛ obniti deberet. Hoc
maxime veꝝ est in politijs/quoꝝ finis imediat9 est
bene regulare hoīes in vita ciuili ꝛ politica: in eis
sc3 q̄ vite huic corpali deseruiūt/si finis est tpalis.
Et nōne mediū agens aut ordinans ad illū finē vt
talis est/esse tpale debet? Propterea p reatū pene
eterne nō obligabit p̄nceps politicus de p se ꝛ ꝓ-
prie ad obseruationē legis sue/vt talis est. Sed in
sacralib9 ꝛ diuinis exercitijs plus habet̄ scrupulo
sitatis: sicut ad finē sup̄mū directius ꝛ imediatius
ordinat̄: q̄q̄ multa sint in eis pl9 monitoria q̄ p̄ce
pta: sicut in religiosis. ¶ Ampli9 scḋo si religiosus
ꝯtēpserit regulā suā/ꝛ sui supioris autoritatē: etiā i
his q̄ appellam9 monitoria: ꝛ p q̄b9 sola disciplī-
na ordinis statuta/aut superioꝝ est arbitrio dereli
cta/ille peccat grauiter: q2 ꝛ monitū contemnit sic

Berñ. ꝛ remediũ. Quid aũt sit cõtemnere/sup̃ vo-
cuimus. Itaq; si passim ꝛ absq; ꝑtenso quaslibet
ignorãtie vel fragilitatis vel impotẽtie velo: sed ꝑ
sola libidine transgrediẽdi q̃ monita sunt/religio
sus effrenis est ad oĩa velut vnus ex secularibus:
palã est ꝙ cõtẽnit: ꝑsertim si sup̃ his ipe addiderit
ꝑtinaciã q̃ recuset disciplinã. Sic ꝛ accipiendũ re-
or illud Berñ. ꝛ alioꝝ cõiter dicentiũ talia esse cri-
minalia si ꝯtẽnanť/vel si fiant ex cõtemptu. Carẽt
aũt hoc cõtemptu q̃ ex fragilitate humana vel q̃-
dã leui curiositate frangũt silentiũ: aut talia agũt
opposita his q̃ monita sunt. Uel ſm Berñ. facti-
tia: ꝑcipue q: parati sunt ad disciplinã ordinis: si
ꝛ dũ illa iuste requireť ab eis cõformiter ad regu-
larẽ institutionẽ ꝛ cõsuetudinẽ bonã in talib⁹ ob-
seruatã. Nostrũ ideo sermonẽ sic moderam⁹: quia
nõ liceret abbati seuerius iusto ꝑter regulã ꝛ ꝯsue-
tudinẽ punire taliũ monitoꝝ trãsgressores. Mul
to minus in vniuersitatibus ꝛ collegijs ceterisq;
politijs: nã in talibus cõsuetudo legẽ facit. Iuxta
hoc videre est quali reatu cõstringunť transgresso
res ieiunioꝝ ab ecclesia institutoꝝ/horaꝝ canoni-
caꝝ ꝛ festoꝝ/ꝛ similiũ. Et si ꝑ libito põt ꝑlat⁹ abs-
q; cõsensu subditoꝝ imponere eis iuga magna fe-
stoꝝ/aut alioꝝ exercitioꝝ spũaliũ: ꝑter manifestaȝ
vtilitatẽ ꝛ necessitatẽ cultus dei ꝑ loco ꝛ tẽpe. Sic
absq; cõsensu occidentaliũ nõ fuissent apud suos
sacerdotes interdicta matrimonia. Nam orienta-
les q: dissenserãt ipsi vt nubant licet: ita de pluri-
mis in qualibet politia. ¶ Rursus tertio religio
sus: q: nõ sibi soli viuit/sed ceteris tam benefacto
ribus viuis ꝛ mortuis/q̃ cõsortibus ꝛ coadiutori-
bus suis. Reliquũ est vt ipe regularius viuat sub
iugo quodã obligante eũ cũ ceteris/alioq̃n scan-
dalizaret suos: ꝛ ita melius esset ei vt suspendereť
mola asinaria seculariũ negocioꝝ ad collũ suũ/et
demergereť in ꝑfundũ maris angustie ꝛ tribulati
onis. Hec societas ꝛ hoc scandali periculũ faciũt
vt sedulius aliqua facere vel omittere teneať. Po
test insup̃ astringi ꝑ bono totius cõmunis religio
nis ad aliqua: q̃ si solus esset libera mente respue-
ret. ¶ Quid mirũ de religioso/q̃ñ ipe princeps se
cularis põt quosdã ex subditis inuitos ad aliqua
cõpellere ꝑ manifesta necessitate cõitatis. Ita in
vniuersitatibus ꝛ collegijs. ¶ Ex hoc ꝑterea silẽ-
tiũ frangere erit in casu scandali grande delictum
aut siť aliq̃ taliũ offensaꝝ aliunde leuiũ: dũ noui-
tij vel tota religio inde turbanť: ita vt negligẽdo
minima ipe religionis vigor paulatim decidat: et
in magnis etiam totus abscedat. Uex est itaq; q̃ᵒ
apud Salustiũ dicit Iulius cesar: In maxima for
tuna minima est licentia. Sic in maximis viris vł
ordine vel sanctitate/vel gradu subleuatis/ tanq̃
positĩ in exẽplar alioꝝ: multa q̃ñq; nõ licent in pu
blico saltẽ/q̃ aliunde vł in occulto licerẽt. Sic for
te carthusieñ. absq; pctõ mortali in casib⁹ multis
posset vti carnib⁹/si solus h̃ posset: ꝛ si paratum est
cor ei⁹ discipline ordinis subiacere: huc tñ rõnabi
liter debet tũc cõpescere ꝛ scãdali formido ꝛ alioꝝ
ꝓspect⁹. Propterea puniunť tanta seueritate de-
fect⁹ q̃ fiũt circa mysteria sacroꝝ; maxime in missa

ꝯtrectãdo hostiã sacrosctãm ꝛ indumẽtis mysticĩ
ornãdo se: q̃ꝙ illic possit negligẽtia surrepe venia
lis nõ mortalis: sed ita placuit scandalũ sedare se-
ueritate vindicte. ¶ Q, si q̃s ex sacerdotib⁹ dixe-
rit/quo pacto potuit absq; cõsensu ꝓprio fieri sup̃
se statutũ ne matrimonio iungereť? R̃ñdemus ꝙ
neq; h̃ factũ est. Sed si ꝯq̃riť: imputet sibi q̃ talem
statũ sponte delegerit/quis cogebat euȝ? sed et q̃s
cogere poterat? Nullus: si non forte necessitas pu
blica/aut reuelatio diuina/aut culpa ꝓpria/que sic
arceri merebať accessisset: ante votũ libertas/ꝑ vo
tũ facta est necessitas. ¶ Q, si dixerit iterũ/ꝙ con
sensus mutu⁹ viri ad feminã facit matrimoniũ de
nature naturali. Constitutio igitur pure positiua/
quo pacto valuit inualidare ius illud: sed neq; in-
quit exp̃sse q̃cq̃ vouit. R̃ñdem⁹ ad vltimũ ꝙ nõ so
lũ vouit/sed votũ solẽnizauit ꝑ ordinis susceptionẽ
si nesciuit sciat. Ast p̃mũ turbat quosdã ex doctori
bus/noĩatim Durãdum. Dicim⁹ aũt ex quo sic in
cidit ꝙ eccña vel habuit hoc ex inspiratiõe spũs sã
cti a quo regiť: vel q: ꝯsensus iniẽtũ quodãmodo
policit⁹ est/subest autoritati sup̃ioris: q̃obrẽ potu
it ex certa necessitate ꝓhiberi ne fieret/ꝛ inualidari
si fieret. Hoc in alijs cõsensib⁹ politicis venditio-
nũ ꝛ emptionũ palã cõstat. ¶ Sed ad rẽ nostrã re
deo. Dicim⁹ ꝙ monita salutaria sunt in religioni
bus q̃bus adhibenť pene tp̃ales vt seruenť. Que
est hec religio: opponet aliq̃s velle hoĩes timore
nõ filiali/sed plane seruili ad obsequiũ diuinũ tra-
here? R̃ñdemus ꝙ nemo repẽte fit summ⁹/a timo
re seruili cõcipiť filialis. Quinetiã timor iste serui
lis radicalr̃ est filialis ex voto p̃mo q̃ᵒ ex charitate
supponiť ꝓcessisse. Ob hoc nõ absurdũ mihi vide
tur si dicanť actus inde pullulantes: etiã dũ ꝑ ho
ra solo timore discipline cõplenť laudabiles esse:
ꝛ suo p̃mio nõ carere. Uulnerat⁹ adest aliq̃s/hor-
ret manũ medici/timet cedere doloribus/postulat
vt ligeť: ꝛ si postmodũ ipe ligatus reclamet/ꝛ nex⁹
excutere satagit/sanať tñ ꝛ laudať: sibi quoq; sua
necessitas i iocũditatẽ vltroneã cõmutať. ¶ Sub
murmurãtes adhuc aliquos audire videor ex his
q̃ ptãtem habere sup̃ alios/ꝛ ipsi nihil subijci glo
rianť. Tu totã inquĩt sup̃ioꝝ autoritatẽ in subdi-
tos eneruas/eis sup̃ alios q̃d relinq̃s? Tu subin-
de magnã ꝛ liberã inobediẽtie viã pandis: quaȝ in
tãta pronitate ꝑuaricationũ artare debueras. De
niq; ex hoc multiloquio tuo/ex inuolutione senten
tiaꝝ sermonib⁹ impititis/nihilo magis q̃ꝫ antea do
cti sumus/dũ ad particularia veniendũ est. ¶ Au-
diant q̃ tales sunt ex eccña pastorẽ eccñe: nõ domi
nãtes aũt in clero/sed forma facti gregĩ: ꝛ illud dñi
ꝑ Ezechielẽ improperiũ: Uos cũ austeritate impe
rabatis eis. Illud quoq; christi: Imponũt onera
grauia ꝛ importabilia ꝛc̃. Intelligant tandẽ esse ꝑ
ceptũ oĩb⁹ vt nihil addať aut diminuať ex verbis
dei si se velint audiri. Audiãt primo dñum in lege
sua: ꝛ id q̃ᵒ audierint tanq̃ꝫ precones ꝛ interpretes
alijs minus instructis denũcient: nõ sua/ſȝ dei au-
toritate. Ita demũ qui eos sperner/deum spernet:
eterneq; mortis reũ se faciet. Uex i ceteris q̃ chri-
sti lege nequaq̃ꝫ firmata sunt; que preterea magis

ad ciuilitatē huius vite pficiūt/statuant ipsi q̄ statuenda vtiliter agnouerint. ita q̄ statuta hec in q̄ntū sua sūt/haberi velint q̄si monita ꝛ facticia: quorū infirmi trāsgressores tꝑali/nō eterna mulctatione plectendi sunt. Ceterū paralogizant q̄ sic argumentant: Nō est ptās nisi a deo: ꝛ quicq̄d precipimus/vice dei ꝑcipimus: quicq̄d iubemus in terris/ illud approbat de⁹ in celis. Omnia igit̄ ꝑcepta nr̄a diuina sunt ꝛ paris ad euangelium autoritatis.

¶ Plane sic ꝯcluderet quicūq̧ ꝑnceps etiam paganus seipm̄ habere autoritatē eterne vite ꝛ mortis. Sic cōcluderet oīs licētiat⁹ in theologia ꝛ decretis se habere ptātem interꝑtandi sacrā scripturā ꝛ iura: nō solū scholastice/sed ꝛ doctrinalr̄: sed ꝛ apostolica autoritate. Sic libri oēs ab ecclesia approbati oēs essent articuli fidei sic̄ biblia. ¶ Fatemur itaq̧ datā ꝑlatis ꝛ ꝑncipibus ptātem a deo: sed refert qualr̄ ꝛ qualē. Doceant nos exēpla posita licentiando in theologia ꝛ decretis: dat̄ a papa autoritas: qualis autoritas? exponēdi ꝛ interꝑtandi sacrā scripturā: nō tn̄ vt expositio illa sit autoritas apostolica: sed est declaratio quedā magistralis ꝛ scholastica. Libros sanctoꝝ approbat ecclia nō tamē vt robur autoritatis teneāt par ad ecclesiā: sed vt sciant̄ in multis esse vtiles ad edificationē. Non secus est in ꝓposito. Prelati siq̄dē ꝛ ꝑncipes habēt autoritatē a deo regendi ppl̄m suū ꝑ leges ꝛ instituta vltra leges diuinit⁹ inspiratas: nō q̄ leges sue ꝛ institutiones censende sint diuine: sed recipiēde sunt vt salubria monita: nec leuiter cōtemnende. Alioq̄n trāsgressio penā habet nō q̄lem libet/sed qualē possibile fasq̧ est holes infligere. Propterea cōcludimus maiorē deberi obediētiā ꝑlatis ꝛ ꝑncipibus in eis/in q̄bus sunt solū velut ꝑcones ꝛ nuncij: q̄ in illis q̄ suo relicta sūt arbitrio statuenda. Exēplū manifestū est in ꝑconib⁹ denūciantibus populo legē regis. ¶ Nouissime q̄ inculpant nos tanq̄ dilatemus viā inobediētie/q̄ insuꝑ nihil edocemus. Miruz nil accidit. Quid enī vel dici vel scribi vel fieri pōt a calumnijs alienū? Scimus q̄ reprobis etiā oīa cooꝑant̄ in malū: oībus abutunt̄: oīa in laqueos ꝛ decipulas pedibus suis vertunt. Nihilominus solē ꝛ pluuias nullꝰ dicet inutiles: q̄ʒ ex eoꝝ actione sicut germinant vtiles plante/ita plures infertiles pullulant: nec flos vineaꝝ ideo exterminādus est: q̄ʒ bufones necat. Plane malus tā laxo q̄ stricto fune laborat: iuxta verbū Flacci: hoc est/in malū suū trahit doctrinā tā laxā q̄ strictā in moribus. ¶ Deinde multo minus admiramur dū dicunt se nihil a nostro multiloquio docerī/nos nouī nihil attulisse. Excusat me ꝓfunditas materie quā Aug⁹ tam ꝑspicax doctor quodā loco dicit aut nō aut vix in hac vita attingibilē. Cōsolat̄ me ꝑterea dictū cuiusdā Hisme[n]ij a Hieroni. repetitū: Mihi cecini ꝛ musis: ꝛ si nemo alius audierit/quanq̄ de nōnullis alr̄ spero. Hos alios ꝟo quoꝝ oculos mentis ꝛ corꝑis obuoluit crassa nubes desyderioꝝ ꝛ fantasiaꝝ carnaliū: q̄b⁹ nō schola/sed dischola: vanitas nō veritas placʒ quos cure inges vitio seq̧ confundūt: nunq̄ expecto vt aliquid tenue/aliquid eleuatū ꝛ resolutū accipiant: nō si ipsum etiā solē digito (vt aiunt) ꝓdiderimus. ¶ Neq̧ tn̄ vsurpo mihi tale aliq̄d tradidisse q̄ð ab alijs dictū nō sit prius. Hoc ego potius in laudē mihi deputo/q̄ð dicta sanctoꝝ et doctrinā q̄ cōis est in ore ꝛ cordibus hoīm meis verbis explicui: ꝛ veritatis lucidā sententiā quasi de quodā inuolutro fumoso discordiū verborum feci splendescere: dicā modestius facere conatus sum. Quod an ꝑfecerim illoꝝ sit iudiciū q̄ ꝑspicaciores visus habent/tui precipue inclyte preceptor: cui sicut prefatiuncule initium/ita finem huius operis dedicamus.

¶ Finitū est hoc opus Anno dn̄i M.cccc.xij. die. xv. Januarij.

¶ Cum in ꝓlogo tra

ctatus ꝑcedentis pollicitus sit cācellarius se tres ꝑtes traditurū/ꝛ nō nisi vnā absoluerit: nō videtur alius tractat⁹ ꝯueniēti⁹ ꝑ scđa ꝑte subiungi posse q̄ centilogiū eius de impulsib⁹: id q̄ð deꝑhēdi pōt ex verbis eius que legūt̄ in tractatu octauo super Magnificat/partitiōe ꝑma circa finē/i hūc modū. Discipulus: Uenit in recordationē illud scripturū ꝑ sex lectiones/vbi dictū apli tractas. In ipso viuimus/mouemur ꝛ sumus: distinxisti q̄druplicē vitā spūs. Porro de motu ꝛ statu nostro in deo ꝑ stolabant̄ aliq̄ sermonē. Nūc aduenit occasio loq̄ de motib⁹ impulsuū bonoꝝ ꝛ maloꝝ/dū nunc impulsos ꝛ depulsos suscepit cōtremiscens morientiū terra/velut in quodam stationis serene sinu.

¶ Magr̄: Centilogiū accipies seorsum de impulsibus: cras preterea dū suppeteret hora q̄ nūc tarda est ꝑxima rursus me loq̄nte ꝛ te auscultāte ð bonorū ꝛ maloꝝ angeloꝝ officio quietus accipies.

Centilogiū de impulsib⁹ mgr̄i Joānis de Gerson cācel. ꝑhysien.

Deposuit potentes de sede/ꝛ exaltauit humiles. Centilogiū de impulsib⁹ q̄b⁹ nūc potētes deponuntur/ nunc exaltant̄ hūiles/traditurus sum: mouet text⁹ nr̄ de cātico marie: mouet ꝛ illud q̄ð ab aplo positū ꝑdē tractauim⁹. In deo viuim⁹/mouemur ꝛ sum⁹. Dictū fuit ꝑ sex lectiōes de vita q̄druplici quo ad ꝟbum viuim⁹. Dicem⁹ nūc in ocio de motib⁹/q̄b⁹ cognitis quies citius īnotescit/quā denotat verbum sumus. Sic ex nauigatiōe fluctiuaga/venim⁹ ad portū solidū: sic ex ꝑegrinationis ambulatione ciuitatis terminus expensat̄. Loq̄mur ꝑ decades decez verboꝝ seu theorematū aut notulaꝝ. Et in ꝑmis docebimus quid sit impulsus.

Decas prima.

Impulsus nomē prius impositum fuisse a motu locali tanq̄ notiori sensibus: sed trāslatū tanq̄ ad oēs alias motiones. ¶ Impulsus nomen ꝑncipaliꝰ impositū fuisse motib⁹

violentis ꝙ naturalibus: sed extendiꝭ aliq̄ si etiam
ad motiones ⁊ naturales ⁊ p̄ternaturales aut sup-
naturales atq̄ volūtarias. ¶ Impulsus nomē cū
distinguiꝭ ꝓprie captū/cōtractū esse vertiginē ad
motus locales violentos: sed extendiꝭ ad ipsos ⁊
alios motus/etiā non locales: vt dictū est: q̄les tn̄
sub tropo distinguūꝭ in tres: circularē/rectū ⁊ ob-
liquū. ¶ Impulsus nomē dicere large oēm moti
onē/cuius terminꝰ aut p̄uatio quies noīaꝭ: q̄ duo
danꝭ intelligi in cātico marie: Deposuit potētes
de sede. Depositio ad motū/sedes ꝑtinet ad quie-
tē. ¶ Impulsus nomē ⁊ quietis opposite philo-
sophos agnouisse: quoꝝ allegat ap̄ls dictū egre-
giū loq̄ns athenieñsibus de deo: in ipso viuimꝰ/mo
uemur ⁊ sumus: spectat ly sumus ad quietē ⁊ stabi
litatē. ¶ Impulsus nomē extendi posse q̄uis im-
proprie valde ad omnē mutationē etiā q̄lis est cre
atio/vel aeris subita illumiatio. ¶ Impulsus no
mē extendi posse/sed improprijssime ad oēm opa-
tionē quamlibet intrinsecā ⁊ imanentē ita nō ha-
bere quietē (maxime in creaturis) oppositam. Sic
diceremus ꝙ oīs res posita in loco suo naturali/
se premit ⁊ impellit quodāmodo in ipm: sino sic di
cit phs ꝙ deus vnica opatione sūme delectaꝭ: que-
libet insup res isto mō ꝓpter suā opationē facta ē:
sicut ꝓpter sue perfectionis cōseruationē/si habꝫ:
vel acquisitionē/si nō habet. ¶ Impulsus nomē
sic extensum significare rē ꝑfectiorē per modū q̄e-
tis in suo loco/ꝙ ꝑ modū motus ad suū locū non
habitū. Est eñ impꝑfectionis in rebus creatis ꝙ ī
suis locis non valeant imobili pondere se locare.
Solus deus est hmōi/sicut solꝰ est esse necesse: so-
lus in seipso sicut in loco ꝓprio: nec auelli pōt in-
de nec mutari. Secus de q̄libet creatura ad diui-
nā potentiā cōparata. ¶ Impulsus nomē sic extē
sum cōuenienter accipi de formatione creaturarū
ꝑ diuinā sapientiā: q̄ ideo oībus mobilibus diciꝭ
mobilior: q̄ attingere a fine vsq̄ ad finē fortiter/et
disponere oīa suauiter: in numero pondere ⁊ men
sura predicaꝭ. ¶ Impulsus nomē sic extēsum cui
libet creature adaptari posse ⁊ eo ꝑfectius/ quo ꝺ
ꝑfectionibus secundis amplius participāt ⁊ abun
dantius suscipiunt.

Decas secunda.

x Creaturas eo plus suscipe de impulsu di-
uino quo ꝑfectiores sūt: plus insup a deo
dependere/minꝰ ꝓpterea existere quo ad
hoc necesse est: plus deniq̄ diuino niti impulsui si
cut ⁊ fluxui: q̄m fluxus illo mō coincidat cū impul
su. ¶ Creaturaꝝ beatitudinē seu felicitatē natura-
lē posse dici ſm naturā ꝓpriā ⁊ bene institutā agi
vel impelli: spectat ad hoc illud philosophie iuxta Boeti
um de deo dictū: Cuius agi frenis sūma libertas
est. ¶ Creaturaꝝ pacē esse diuino influxui suauiꝭ
obedire. Est eñ pax ordinis tranquillitas. Ordo
aūt diffiniꝭ ꝙ est pariū dispariūq̄ reꝝ sua vnicui-
q̄ tribuēs dispositio. Hec aūt dispositio nō fit si-
ne impulsu diuino siue influxu pariꝭ ⁊ illapsu suo
mō cuilibet. ¶ Creaturaꝝ dispositionē diuinam
nō posse ꝑ depositionē oppositū ꝯturbari: nec pe-
nitus ab omni sede deponi: nā q̄r quecunq̄ res de-
poniꝭ ab vno ordine vel dispositione defluit ⁊ im-
pelliꝭ in alterā: sicut ex depositione a sede misericor
die reponiꝭ in sede iusticie: vbi nō minus ordinate
collocaꝭ dānatus in inferno suo mō/ꝙ beatꝰ in pa
radiso. ¶ Creature rōnalis ꝓpriā beatitudinē hic
inchoare ꝑ gratiā ⁊ cōsummare ꝑ gloriā: existere ī
susceptione exaltatiua humiliū: sicut ecōuerso mi-
seria ⁊ dānatio cōsistit in depositione potentiū su-
perboꝝ. ¶ Creaturā rōnalē plus obligari deo: si
nunq̄ꝫ a sede sui ordinis gratuiti deposita fuerit ꝑ
pctm̄/ꝙ si post impulsionē ⁊ casum reponaꝭ in se-
de: ⁊ hoc ceteris paribus: ⁊ ſm cōsyderationē gra-
tie p̄seruantis. ¶ Creaturā rōnalē q̄ corruit a sede
gratie/plus ceteris paribus obligari misericordie libe
ranti ⁊ exaltanti. Et hoc ſm rōnem misericordie q̄ mise
riā supponit infusisse. ¶ Creaturā rōnalē q̄ nunq̄ꝫ
deposita est/nec deponi debuit a sede gr̄e (q̄lis inter
hoīes sola fuit aīa christi) plus obligari deo ꝙ ce-
teris/in rōne gratuiti muneris accepti. Cōcordant
he tres cōsyderationes vltime rñsuꝫ sūdōis a chri
sto ꝓbatū. Cui minus dimittiꝭ/minus diligit: sup
ple facta cōparatione ad misericordiā liberantē a
miseria: nō ad pure liberaliter largientē. Notantur
ꝑ p̄s. q̄tuor exaltationes. Primo a lapsu mortis:
Beati quoꝝ remisse sunt iniquitates. Scdō a ve-
nialibus: ⁊ quoꝝ tecta sunt pctā. Tertio ꝑ sanatio
nē a pctō originali. Beatus vir cui nō imputauit
dn̄s pctm̄. Qualis fuit inter hoīes virilis Marie
sp̄us. Quarto ꝑfecta innocētia. Qualis est anima
christi sola: in cuius sp̄ū nunq̄ꝫ fuit dolus. ¶ Crea
turā humanā viatricē attendere plus debere ipul-
sus varios ꝓut habent rōnem boni moralis ⁊ ho
nesti atq̄ laudabilꝭ aut moralis: aut oppositas rō-
nes/ꝙ sub cōditione sua naturali. ¶ Creaturā hu-
manā viatricē attēdere plus debere ad impulsus
reꝝ varios ſm philosophiā moralē ꝙ naturalē vel
metaphysicalē vel rōnalē: q̄uis si vtraq̄ cognitio
posset apprehendi sine vitio curiositatis/plus vtri-
q̄ simul laudanda est.

Decas tertia.

Cognitionē certā sup varietate impulsuū y.
moraliū in bonitate ⁊ malicia/pure hūa-
nitus nō haberi: neq̄ ſm originem/ neq̄
ſm media/neq̄ ſm finē: hoc maxime vide
tur de impulsu sp̄ūsctī q̄ semꝑ est ad bonū/⁊ p̄sen
tissimus ꝑ illapsum. Sp̄us tn̄ vbi vult spirat: ⁊ vo
cē eius audis/⁊ nescis vnde veniat aut quo vadat.
Cōsonat illud apud Job: Et q̄si furtiue inq̄t acce
pit auris mea venas. i. vias susurrij eiꝰ. ¶ Cogni-
tionē ꝓbabilē sup hac varietatē impulsuum mora
lium expedire ꝑscrutari quālibet ſm vocatiōis sue
statū: alioquin ignorans ignorabiꝭ: nec vitaꝭ ma-
lū nisi cognitū/vitatione laudabili. ¶ Cognitio-
nem ꝓbabilē sup huiusmodi varietate impulsuū
moraliū/nō haberi sufficienter ꝑ impulsus quoslī
bet corporales exterius in corpe cōsyderatos ī na-
tura sua vel in esse nature. Respicit hoc verbū su-
perstitiosas oēs obseruatiōes absq̄ nūero/ ꝑ sorti-
legos/ꝑ omina/ꝑ auguria/ꝑ somnia/ꝑ chiroman

tiācū oīmibus demonū ɔtagijs:ɔtra q̄ nūc orat ecclesia dicēs: Da q̄sum⁹ dn̄e pplo tuo diabolica vitare ɔtagia. ¶ Cognitionē ꝓbabilē hmōi nō haberi sufficiēter ex motu sensibili cordis humani vł ad bonū de genere vel ad malū: hic est lapsus plurimoꝝ q̄ se deuotos existimāt: sequi vt semper vel frequēter impulsum cordis sui: ꝑsertim si videatur ad bonū: sicut ad religionis ingressum vel solitudinis/vel multiplicationē in votis. Cor meū aiūt impellit me sic ꝛ sic ad bonū: nō est resistendū impulsui spūssancti. Adducūt in perniciē dare ceteris ɔsilia vł ɔ̄sa/iuxta ppꝛij cordis īpulsū tanq̄ diuinū ꝛ certū. ¶ Cognitionē sup impulsibus eo frequenter plus esse suspectā/quo vehemētior ꝛ vrgētior fuerit hic impulsus/etiā sub rōne laudabilis hoc millies expertū est ī furore nouitio: hoc ē habituatis circa delectationes aliquas. De q̄libus apud poetā: an q̄ amāt sibi somnia fingūt: ꝛ hꝰ maxime circa muliebrē aviditatē: q꞉ variū et mutabile semꝑ femina: sequit̄ quoq꞉ ꝑceps imperiū cordis sui. ¶ Cognitionē sup impulsibus moralib⁹ ꝓbabilē nō haberi ex motibus cordis naturalib⁹ qui ꝓueniūt ex radice multiplici se habēte indifferenter ad mores: quarū potior est cōplexio naturalis sub q̄druplici genere sāguineoꝝ/cholericoꝝ/phlegmaticoꝝ/melancholicoꝝ: de quibus alibi multa. ¶ Cognitionē sup instinctibus moralib⁹ non haberi sufficiēter ex altera radice impulsuū naturaliū: q̄ est cōplexio accidētalis ꝑ passiōes ꝛ passibiles q̄litates/habit⁹ vel dispositiones acq̄sitos. ¶ Cognitionē huius nō dari sufficiēter ex altera radice/q̄ colligit̄ a dispositione medij circūstātis aut alimēti varij/vel etiā a supiori radice celi. Cuius influxus ꝛ impulsus virtuositatē sentiūt ꝛ ostēdūt res alie nō habētes rōnē: in q̄bus tn̄ nihil tale est laudabile vel morale. ¶ Cognitionē nō haberi sup impulsib⁹ moralib⁹ ꝑ q̄lescūq꞉ impulsus q̄ sunt indifferēter se habētes ad bonū vel ad malū moris/iuxta ɔditiones vtētis libertate. Hoc vidit q̄ dixit: talia sunt ista q̄lis est anim⁹ vtētis. ¶ Cognitionē impulsuū moraliū q꞉ cognoscere certitudinalit̄ nō possumus/dictū est: Cor hominis prauū ꝛ inscrutabile/quis cognoscet illud?

Decas quarta.

z Diuinus impulsus diuidit̄: quoniā alius est virtuosus: alius est luminosus: ali⁹ benignus seu dulcorosus: ꝛ hoc ſm tria appropriata in diuinis. Sic ex aduerso triplex ex sathana cōsurgit generalis impulsus: vn⁹ est violentus: alius fraudulentus: tertius malign⁹. Violentus impellit irascibilē. Fraudulētus ꝛ dolosus rationalem. Malignus concupiscibilem. ¶ Diuinus impulsus fit aliter q̄ diabolicus. Deus illabit̄ anime rationali: q̄ tria capit ab ipso sine medio naturā/gratiā ꝛ gloriam. Dicit̄ aūt illapsus plenū sup animā interius ꝛ exterius dominium. Cor regis (inquit Sapiens) in manu dei est: quocūq꞉ voluerit inclinabit illud: diabolus autē vel altera creatura dn̄iū tale nunq̄ habet. ¶ Diuinus illapsus ꝛ si nō possit cogere liberū arbitrium vt liberū est: quoniā hoc implicat cōtradictionē: vt idē fiat violenter ꝛ nō violenter: potest tamē inducere necessitatē ad illud quod sibi placuerit vt de aīa nō volūtaria pōt reddere spontaneā: docuit hoc Pauli conuersio. ¶ Diuin⁹ illapsus ponit sub lege sua homines q̄ spū dei agunt̄: dicūtur tn̄ legi dei nō esse subiecti: q꞉ ducunt̄ nō metu legis aut ꝑmio/sed illapsu dei solo ad impletionē legis sue. Nō est enī cōtradictionis deus/vt liberet suos a lege sua: ne faciant illā put illi nefarij de lege libertatis blasphemabāt. ¶ Diuin⁹ illapsus non ita ɔfirmat aīam rationalē/q̄n liberū eius arbitrium ppꝛietati ei⁹ relictū/vt deliberās vel arbitrās ne possit in oppositū ꝓlabi vel suspenso se tenere: ꝓpterea final̄ ꝛ radical̄ confirmatio beatoꝝ est in eterna manutenentia illapsus beatifici/qui ɔsyderatus ad diuinā potentiā absolutā/non habet necessitatē essendi nisi ꝑ instans solū: q꞉ potest dū ē desinere esse: Quis necessariū sit dū est ipsum esse. a
¶ Est enī contradictio dicere: hoc dū est/non est.
¶ Cōsequēter ex antedictis/ꝙ omis vita spūalis ale christiane fundat̄ in solo miraculo influētie diuine/sūme/libere/cōtingēter ad extra/nō intra se: ꝓpterea reducit̄ vita operū ad vitā habituū supnaturaliū: ꝛ hec habitual̄ vita ad primā in deo vitā/q̄ dicit̄ liber vite. ¶ Concludit̄ exinde stulta ꝑsumptio confidentiū in conatu opeꝝ suoꝝ: quasi ꝑuenire posset gratie influxū. Respexit vtiq꞉ dn̄s ad Abel: post ad munera ei⁹. Cur aūt ad cain et ad munera eius nō respexit. murmuret si voluerit: superbia nō ꝑtinget. dedit volūtati dei gr̄a sua: det et saluus. ¶ Distinctio diuinal̄ impulsus a naturali nō sufficienter accipit̄ ꝑ hoc ꝙ natural̄ inclinatio nostra semꝑ est recurua ad ppꝛiū bonū/cōmodū ꝛ honorē. Natura siquidē fert̄ in deū sicut condita est numero/specie ꝛ ordine. Est aūt ordo suus reuerti in deū plus q̄ ad se: vt stabilē sui faciat orbē.
¶ Nō est asserendū generaliter/ꝙ ex impulsu naturali ꝛ habituali nō posset deus sup omnia diligi: dū nō adest naturaliter gratia gratū reddens ad meritū vite eterne. Patuit in ꝑmis parentib⁹ ſm dicentes ipos fuisse formatos in puris naturalibus/ꝛ elicuisse actū dilectionis circa deū: constat ꝙ hoc actu diligebāt deū plus q̄ se ꝛ sup oīa alioq̄n peccassent ꝛ simoniace dilexissent: non tn̄ merebant̄ sic post nature destitutionē: nihil ꝓhibet hominē bn̄ habituatū/sine gratia gratificante deū sup oīa diligere. ¶ Diuinus influxus ꝑ gratiā gratū facientē: imo ꝛ ꝑ quācunq꞉ gratiā supnaturaliter inspiratā/cognosci nō potest euidēter hꝰ nisi specialiter fuerit reuelatū. Nō enī videt̄ certitudo maior possibil̄ hic naturaliter haberi/ꝙ hō sit in charitate/q̄ si sentiat ꝙ diligit deū sup oīa parat⁹ mori ꝑ se: hoc tn̄ signū potest esse sine charitate: quēadmodū notat Apl̄s: Si tradidero inquit corpus meū ita vt ardeat: nihil absq꞉ charitate ꝓdest. Quid ista ɔsyderatione reperiet̄ efficacius ꝑ nostra humilitatione/timore/pietate/mititate/luctu/ꝛ ad oēs benignitate: q꞉ q̄ seueritate iudicemur: quo fine terminemur/ignoramus. Quid supest/nisi vt de misericordia dei sola speremus?

Decas quinta.

Violentus demonis impulsus / flans a sinistris / manifestus fuit in afflictione Job: virtꝰ aūt diuini illapsus in sua exaltatione monstratus. Etenī draco est iste deus quē formasti ad illudendum ei. Sepe suis impulsibus deijcit͛ aduersis impulsibꝰ spūssancti / quibus būiles exaltant͛ ad virtutes. ❡ Job post ꝑditionē substantie: post necē subitā filioꝝ ꝛ filiaꝝ: si ad literā accipiat͛ violentus hic impulsus: magnā in humilitatis cōseruatione ꝑdit exaltationē: dū tōso capite ꝛ scissis vestibus adorauit pronus in terrā: Dn̄s inq̄t dedit / non fortuna vel fatū: dominꝰ abstulit / nō diabolus. Deus recepit qḋ suū est / cedo libens: plus habens in hoc vere virtutis q̄ si pauperibus erogasset: q: minꝰ vanitatis. ❡ Job si ad tropologiā ly violenta ꝑditio referat͛: nō ꝑdidit vitam totam filioꝝ ꝛ filiarū: quoniā filij moraliter sunt septem dona sancti spūs: filie vō tres theologice virtutes: sed nec domus honestatis vite quatuor angulis totidē virtutū cardinaliū funditus euersa est: alioq̄n nō mā sisset iustꝰ: nec gratias de ꝑditis virtutibꝰ ꝛ donis retulisset. ❡ Job impulsus violēter ꝑdidit ad tēpus visum ꝑfectū ꝛ iocundū virtutū / qualē habere solitus erat: quoniam dn̄s erat secū ꝑ experimētale sentimentū. Dicit͛ aūt visus iste vita secunda: sicut habitus informās et gratificās nominat͛ vita ꝑma / que mansit semꝑ in Job / etiā suppꝛssa ad tēpus / oppꝛessa actuali vita secūda donoꝝ ꝛ virtutū. ❡ Job ex instinctu synderisis certificatus suꝑ hoc impulsu tyrānico demonis: mox exurgit ad spem de deo: radit a capite mentis crines cogitationū aut affectionū superfluas: scindit vestes operationū: discernēs q̄ nō sufficiūt ad meritū vel ornatū: tandē de toto de se desperans: ꝛ in se corruit ꝓnus in terram solidā eternitatis corā deo / in quo solo spem reposuit. ❡ Job impulsus ꝛ euersus vt caderet / habuit deuꝫ susceptorē / in cuius fiducia dixit adorans. Nudus egressus sum de vtero matris mee. Potest hic intelligi literal͛ mater / sed appꝛopriatiꝰ ad mysteriū. Mater hec ē iustificatio gratuita ꝑ oblatiōes ꝑ eo factas a parentibꝰ: sicut in baptismo nostro nouā parit gratia mater īfantiā. Sicut ergo non habui vestē actualis cuiuslibet meriti mei dicit Job / dū ita spūaliter renatus suꝫ. Sic ad deum reuertar in nullo oꝑe meoꝝ operimēto spem constituens: dn̄s dedit vitā operū iocundā ꝛ vberē: dn̄s abstulit eā sua ꝑmissione. Sit nomē domi-

A ni bn̄dictū. ❡ Job impulsus iterū fuit acrius / dū sathanas licentiatus a dn̄o nō solū ꝑdidit vitā secundā donoꝝ et virtutum in sentimentis solitis. Sed addita sunt sentimēta contraria ꝑ immissiones horridas tentationum de vitijs turpissimis ꝛ blasphemijs: quatinꝰ deijceret͛ ala Job in ꝯsensuꝫ mortiferuꝫ aut luxurie aut blasphemie. Plane si terrebat in somnis sathan Job: quāto magis in vigilia puto suꝑabat hec spūalis afflictio corporalē: Quis esset tanta quāta nullus holm tyrānorū martyribus irrogare sciuit. ❡ Job sedens in sterquilinio ꝓprie despectiōis radebat hanc saniē tētationū testa ꝯsyderatiōis ꝓprie fragilitatis: tā q̄ audiret a dn̄o cū paulo talit͛ colaphizato. Sufficit tibi gr̄a mea: nā vtus ī īfirmitate ꝑficit͛. Qualiter h̃: Sane dū horrēdas blasphemias demōis Job tolerat inuitꝰ: nec succūbit: nec obedit vxori dicēti: Benedic deo et morere. Vxor ista est vel sensualis vel inferior ps rationis / quā cōpescit superior. Job ita cōclusit: Si bona suscepimus de manu dn̄i: bona. s. q̄lia tētatus optabat vt esset iuxta menses ꝓstinos dū delectabat͛ in dn̄o. Mala aūt q̄re nō suscipiamꝰ: ꝛ h̃ tristiciꝫ ꝛ oppositis sentimētis. ❡ Job placētissimā obtulit hostiā de seipso / dās se totū deo: q: nihil ascribit sibi: nihil retinet / nō exteriorē substantiā / nō prolis fecunditatē / nō operū bonitatē / nō consolationē / nō iocunditatē. Sit nomen dn̄i benedictū: hoc vnū sufficit sibi hanc requirere. Opa sequunt͛ mortuos in dn̄o / nō ꝓcedūt: fiunt ipsis ad iocunditatē ꝛ gloriam: etiā pctā ꝓterita / nō q: peccata / sed q: remissa tecta: non imputata ꝑ illā que multitudinē operit peccatoꝝ charitatem.

Decas sexta.

Fraudulentꝰ impulsus perniciosior est q̄ violentus: eo q̄ magis latet: neq: ita frequēter aduersus ipm solet ad deū et sanctos angelos eius fieri cū speciali humilitate recursus: nisi forsitan ab ill͛ q̄ ꝑ bona ꝯsuetudine exercitatos habēt sensus. ❡ Fraudulētꝰ impulsus vt euitet͛ / petitio videt͛ magis illa fieri: Et ne nos inducas in tentationē. At vō ꝯtra violentū ꝛ malignū / reliqua maxime format͛: Sed libera nos a malo. Vel ꝺm aliā literā: a maligno / id est a male ignito: in quo mūdus positus est totus. ❡ Fraudulētus impulsus fallere querit ꝺm omne genus fallaciaꝝ in sophista: et ꝺm omne genus stratagematū in re bellica / et ꝺm brocordica iuristarum / ꝛ ꝺm insolubilia ꝛ obligationes logicorum: immo etiam ꝓportionabiliter ad omnes industrias animaliū sese fallentiū. Similiter deniq: ad laqueos aucupū / ad hamos et retia piscatorū / ad funes et pedicas cum decipulis / ad laqueos venantiū / ad cautelas luctarū atq: inuolutiones disputantiū / ad furias gladiatorū. ❡ Fraudulentus impulsus nōnunq̄ illaqueat eos / et in deceptionis foueam ꝓcipitat: eo ipo q̄ super ipsis noticiam alijs tradere satagunt ampliorē. Fouea vna est superbie inaniter gloriantis / ꝛ se ceteris in hac re preferentis. Altera dū ē paucissimis estimat aperuisse omnia vel maiora. Tertia dum ꝛ alios vult ad huius doctrinalē cognitionē tradere curiosius q̄ oportet. Quarta dum vincere confidit in illis. Quinta dū irridet vt idiotas et expositos omni lapsui peccatoruꝫ ignorantes. Sexta si tepidior fiat ad orationis auxiliū. Septimo si minus ꝓcaueat circuitus demonū / quasi notos sibi. ❡ Fraudulentus ipulsus eo sepe plus ꝛ citiꝰ illaqueat / quo q̄ritur ꝑ humanā industriam magis vinci. Presumptio eni de viribꝰ scientie vel ingenij meret͛ illud: ꝛ eo amplius quo nō arbitratur illudi vel tentari.

¶ Fraudulentus impulsus dū pdicando vel scri
bendo detegit̄ z propalatur: acrius sm diabolum
querit machinationes ad vincendū: etiā ex sui vi
ctoria est furor irrationabilior amans concupiscē
tiā: querere in eo rationē: querere pacē/et non inueni
es. ¶ Fraudulentus impulsus fecit/vt Dauid et
aliȷ̄ componerēt psalmos aduersus ipsū: quos cū
doctrina Pauli illi nō sapiunt/qui nunq̄ p hmōi
dolosos insultus intērati victores euaserūt/ facti
p humilitatē exaltati. Ex hoc est pcipue tentatio
nū vtilitas simul: vt experiamur qm̄ p multas tri
bulationes oportet nos intrare in regnum dei.
¶ Fraudulētus insult9 si cognoscit̄ l generali/pa
rū valet ad euasionē. Et si in particulari: non suffi
cit hūana virt9 sine gratia ad supationē. ¶ Frau
dulentus impulsus acceptior z familiarior est sa
thane q̄ solus violētus: p quā opprimit omne iu
diciū rationis/p languores horridos corporales
plus eni q̄rit animas sic impellere q̄ imputabili
ter peccēt/q̄ in lapsum pcipitare talē/quo nihil im
putet̄ eis de his que patiunt̄: que dicūt aut faciūt
ad pctm̄. ¶ Fraudulentus impulsus eo plus de
bet formidari z esse suspect9 quo magis cognosci
tur: qꝛ sapiēs videt z timet: stultus ignorat z trāsi
lit. Hinc vetus apud grecos pu erbiū. Eruditio ti
morē: ignorantia audaciā parit. Jungat̄ exemplū
ex natura/quā duplex explicat versiculus: Si vo
lucri capte dat sors euadere posse: Partib9 in cū
ctis esse timet laqueū.

Decas septima:

C D Olosus impulsor Sathan a sede posi
tus/vtitur cautelis sophistarū: se celat z
multa petit. Celat se nūc sub habitu the
ologi/nūc predicatoris/nūc confessoris/
nūc religiosi/nūc solitariȷ̄/nūc plati: z ita de quoli
bet statu se formās vertit in omnes: hinc nomina
mille/mille nocēdi artes. ¶ Dolosus impulsor
ab initio sub figura serpentis astuti se fingit theo
logū: locut9 est ad Euā de deo/querēs i dolo: Cur
pcepit vobis deus zc̄. Fallax impulsor illuc puo
cat/vt in dubitationē certū pceptū dei conuertat̄:
factū est vt impulit. Respondit mulier iā sibi blan
diens/iam obedientia trepidans: ne forte moria
mur. Subintulit audax z mendax: Nequaq̄ mori
emini. Prim9 accusauit de inuidia deū: accēdit ad
scientie desyderiū: futuros deniq̄ spopōdit pares
deo: vicit: deposuit pmos cū sua posteritate de se
de dignitatis sue. ¶ Dolosus iste neq̄ole ptentia
tērauit postea christū theologizās in allegatione
scripturarū: sed vera theologia supauit falsam: et
humilitatē exaltauit. ¶ Dolosus impulsor theo
logizabat apud demoniacos quos curabat Chri
stus/clamās: qꝛ tu es filius dei. Un9 inter alios de
lectat9 l nouitate vbor: pm9 vocauit christū Jesū
nazarenū. Sed nō sinebat iesus demonia loq̄: no
lens a patre mendaciȷ̄ testimoniū accipe veritatis:
miscent eni semp falsum aliqd veritati/quo citi9 re
cipiat̄ toxicū melle litū pcti. ¶ Dolosus impul
sor theologizabat in puella phitonica de actibus
aplor: q̄ testificās de Paulo z sociȷ̄s: Jsti homies
serui dei excelsi sunt: q̄ annūciāt vobis viā salutis.
Prohibuit eā exēplo christi paul9: et qꝛ q̄stū dn̄is
suis abstulit/psecut9 est vehemēter. Quo ptra faci
unt fictis miracul̄ z reuelationib9 mulierculārū/vt
ita q̄stū sibi parēt vel honorē. Docuit hāc fraudē
experiētia de multis z in multis sub specie sancti
tatis in obfuscationē catholice veritatis. ¶ Do D
lositas sathane descri bit̄ amplissime sua typo tri
um amicor Job: q̄ figurā tenēt hereticor: sic q̄rt9
heliu psumptuosus significat: patet l ipor dispu
tatiōe. Quint9 sathan ostētabat̄ esse theolog9/sed
ad pessimū ptra Job finē armabant̄: z eo dolosi9
quo verius z diuini9 allegāt in pmis. ¶ Dolosi
tas sic apit̄. Erat Job interior hō spūalis pditus
sapia q̄ desursū est. Sciebat hoīes p pudentiā dei
scōs: q̄ nō haberēt hic ciuitatē manentē s3 futurā
inq̄rerēt. Sciebat q̄ vltimū nō erat in hoc mūdo
iudiciū: vt reciperet vnusq̄s3 opus suū: sed oīa l fu
tur seruabant̄ incerta/quousq̄ illumiaret dn̄s ab
scōdita tenebrar. ¶ Dolositas amicor Job l h
erat: qꝛ nō sapientiā seq̄bant̄ q̄ de sursū est: sed ter
renā/aīalē/diabolicā: z h sm tria q̄ pualiter offerū
tur bona/tāq̄ fines mūdanor l diuitiȷ̄s/ l deliciȷ̄s
honoribꝫ z pōpis. Jtaq̄ tres amici Job hm̄ di
xerūt ppl̄m cui hec sunt. Job ꝯo dixit: btūs ppl's
cui9 dn̄s de9 eius. Dolosus inde psurgit aduersus
Job ipulsus: qꝛ nō collaudat vitā hāc veteris ho
minis: sed ex psyderatiōe pctōr z miseriar q̄bus
cōpedita est/maledicit odiēdo detestādoq̄: nō na
turā sed culpas z miseriam: neq̄ petit cū absoluto
rōnis iudicio ipossibilia fieri/sed q̄dā velleitate cō
ditionata. Cōcludit tandē se miserias nō pati ppē
pctā sua/ put iproperāt amici: nec despat in hac
vita: in q̄ nec pōt nec debet felicitas expectari: cū
bonis sepe mala/z mal̄ bona pueniāt: z h q̄dē le
ge certa dei/sed nobis ad plenum non cognita.
¶ Dolositas sathan manifestat̄ l heliu garrulo/
fastuoso: q̄ nō psolat̄/sed onerosus et amar9 insul
tator verba iactat sapie: inuoluēs (teste dn̄o) snias
sermonib9 imperitis: caret illor sensu intimo q̄ ro
borat nō aliter q̄ multi doctor vel christianor ia
ctāt de iudiciȷ̄s dei/z de maiestate sua/ de sapia et
bonitate verba magnifica/sed velut in somnio.

Decas octaua.

E M Alignus impulsus ex pura z excogita
ta malicia puocat ad peccandū: sicut
honestas sola trahit bonos ad lauda
biliter operandū. Est eni hec palma vi
tior honesta polluere: delectant̄ cū malefecerint/
et exultant in rebus pessimis. ¶ Malignus im
pulsus ferri nō potest in puram maliciā sub ratio
ne solius malicie. Ratio: quia sm Dionysiū/ ne
mo ad malū aspiciens operat̄: nō eni habet rōnē
appetibilitatis vt sic. ¶ Malignus impulsus ha
bet p suo termino phantasticā superbāq̄ liberta
tē. Tractat illud btūs Augustin9 de furto pomorū
dū puer esset. Concludit tandem q̄ nō delectabat
pctm̄/sed libertas falsa peccādi. Dicit alibi q̄ fe
licitas mūdanor est impunita neq̄tia: peccent vt
voluerint. Nec aliquis dicat/cur ita facis: nec pu-

niat. ¶ Malignus impulsus apparet in blasphemantib⁹ horribiliter nomē dei ꝛ sctōꝝ sanctarūq; suarū sine causa: sed sola libidine blasphemādi sic impune. Inde est illud nobiliū quorundā ad rusticos: Tu das animā tuā diabolo: ꝛ tu negas deū: tu despicis: cur hoc cū nō sis vir nobilis? ¶ Malignus impulsus: in ꝓphanationib⁹ solēnitatum ꝛ locoꝝ sacroꝝ, vtilitate nulla sequente: docēt hāc malignitatē insanie false quas palliant sub nomie festi stultoꝝ: vbi fiunt horrenda supra maliciā paganoꝝ in cōculcationē reꝝ deo sacrataꝝ. ¶ Malignus impulsus ostendit in dehonestatione parētū pure gratis: qualr fuit in Nerone, q̄ ꝓpriā eviscerari iussit matrē, iussit ꝛ patrē ciuilē Senecā mori: gaudebat in crudelibus mortibus senatorum: Deniq; nimis valde debacchata est sathane malignitas ꝑsecutione tot martyrū super rabiē beluarum. Exurge ꝛ toto malignitatis spū debacchare dicebat Uincentius ad tyrannū, malignitatē improperans. ¶ Malignus impulsus impellit insipientes: vt dicant in corde suo, imo in ore ꝛ opere: Non est deus: cū tamē velint ipsi nequaq̄ adorari sicut deus. Sed ista est inuidoꝝ malignitas, iactură propriā querere in alioꝝ lesiōe. ¶ Malignitas diabolica est conari mulierē violare q: casta est, q: virgo est, q: nobilis est ꝛ honesta: licet in corꝑe deformis sit: querere ꝑterea societatē in peccatis, nec sibi satis esse propriā damnationē: sed neq; ꝓponere quicq̄ de penitētia, imo dolere si sibi malicia displicēs esset. ¶ Malignitas est diabolica delectari in mendacijs q: fallunt: trahere ꝑterea sanctorū pueroꝝ ꝛ puellaꝝ innocentiā ad peccādū: delectari deniq; in peccatis extraordinarijs que abhorret natura: nec addunt ad delectationē libidinis, nisi corruptā fantasiā: sicut febricitantes aut mulieres impregnate gaudēt in cibis quos abominabiles sciunt sani. Procurat iste maxime malignus exerceri, quatinus ex pudore cōfitendi reatum tam pudendum corruant in damnationē ore clauso: zodoma enī dicit muta. Iudas qui interpretat cōfitēs victor mysticus i cornu dextro peccatoꝝ cōmuniū prostratus: prout in sinistro sequentiū adinuentiones in peccatis est. ¶ Malignitas diabolica delectatur multitudine pereuntiū: nō solū q: pereūt, sed quia per alios pereunt: scit q: si voluerint seductores alioꝝ penitere, postmodū vix penitentiā inueniant ꝑfectā: q: reddere nō potuerunt eos quos ꝑdiderunt: neq; preterea restituent que tota malignitate prius destruxerūt mille modis sine modo. Deniq; suadet ꝛ impellit ad blasphemias ꝯtra spiritūsanctū: que sunt ꝑsumptio, impenitētia, desperatio, inuidentia fraterne gratie, impugnatio veritatis agnite: de quib⁹ non est hic per singula disserendum.

Decas nona.

MAlignitatē sathane tyrannicā ꝛ apertā superat in multo sua in angelū luc̄ malignitas trāsformata: quis ista crederet si hoc apostolus nō diceret, nō ignorans astutias eius: ꝑmanet iste malignus in arrogātia cōcepta: vult̄ extolli sup omne quod dicit deus: habet suū nequā spiritū ſm quē satagit in destructionē, non edificationē: dare suis de corꝑe pcti fallaciter diuisiones apparētes nō existētes gratiarum instar spūssancti. Huic impellēte eo, ꝑmittēte deo datur sermo sapiētie: alij aūt sermo scientie ſm nequam spiritū: alij fides falsa in eo spiritu, alij opera virtutū, alij gratia sanitatū, alij ꝓphetia, alij gratia linguarū, alij interꝑtatio sermonū. ¶ Fictus lucis angelus ꝙ ista possit inducere quantum ꝑmiserit deus: testis est Apls loquēs de antichristo: testis insup loquēs de laude charitatis: sine q̄ ponit excellētes grās dare posse, sed inutiliter. Si liguis hominū inquit loquar et angeloꝝ. Ecce sermonē sapiētie ꝛ sciētie ꝛ genera linguaꝝ: si habuero prophetiā ecce notatā: ꝛ nouerim mysteria oīa. Ecce interꝑtatio sermonū cū sapia mystica: iūgit omnē sciam: iungit omnē fidē: iungit mirabilia in trāslatione montiū: iungit distributionē oīm facultatū in cibos pauperū: concludit in martyrio quo tradit corpus ita vt ardeat. ¶ Fictus lucis angelus suos habet apparētes aplus, suos ꝓphetas, suos euāgelistas, suos pastores ꝛ doctores: imo ꝛ suos martyres, suas virgines, suos eremitas ꝛ monachos, ad ꝯsūmationē reprobi corꝑis sui: cui⁹ ipse est caput ꝛ rex supbie: sicut hūilitatis ꝛ obediētie christus rex et caput existit. ¶ Fici⁹ lucis angelus vt opet̄ in aliquo talia q̄ dicta sunt: ꝑmo seminat tumoris spm̄: ꝛ impellit ipm vt ambulare cupiat in magnis: vt sit placēs ꝛ sapiēs sibimetipsi in ocul̄ suis. Quo obtēto iā illudit ꝛ adulat̄: impellit ꝛ deludit quēadmodū voluerit: nisi succurrat gr̄a salutaris: imo iā talis fact⁹ est sibi demon se decipiens ꝛ phātasticās: ꝛ de stulto ꝑ adulationē ꝓpriā insanū se faciēs. ¶ Fictus lucis angelus, si cū tāta dignitate creatus: potuit ꝑ sui complacentiam adulatoriā ita decipi, vt appeteret similis esse deo Sic de Eua suo mō redditur minus admirabile: si respexerimus ad hominū insanias: qui cum tot subiaceāt miserijs cōtinuis: inuēti sunt qui se preciperēt coli vt deos: inuēti sunt qui se ꝑ supbiā dementarēt miris modis, humane fragilitatis obliti. ¶ Fictus lucis angelus, cuius cibus elect⁹: et q̄ habet fiduciā ꝙ influat iordanis in os ei⁹: studet apparere i deuotis et contemplatiuis maxime mirabilis. Absorbet itaq; mare mūdanoꝝ: absorbet ꝛ mare oīm fide vera christi carētiū. Sed christianos absorbere deuotioni ꝯtemplationiq; deditos: sua ꝑncipalis est victoria. ¶ Fictus lucis angelus, si viderit aliquē christianū quē nō audet a fide palā auertere: studet ipm ad peccata carnis ꝛ mūdi sepius impellere: ꝙ si repulsum se senserit: querit aliud machinamentū, vt ad opposita vitia q̄ nō sunt carnis et mundi vehementer impellat. ¶ Fictus lucis angelus pascit aliquādo suos familiares cibis delicatissimis: qui nō carnales apparent, sed omino spūales: ꝛ quales comedūt electi filij in mensa patris sui dei. Itaq; cibat eos ex adipe frumenti sacre scpture, in mysterijs suis elucidandis: ꝛ de petra fidei que est christ⁹ falso melle: q: falsa dulcedine saturat eos: q: plus et aliter

comedūt ꝙ satis est: vt cū fuerint saturati dicant.
elati ꝑ supbiā: quis noster dñs est? dicant: Non su
mus sicut ceteri hominū peccatores: Ue ve ve tibi
¶ Fictus lucis angelus si nō ꝑsumeret in sua ra-
tiocinatione: nunꝙ hortaret vt q̄reret homo sen-
tire ⁊ gustare ꝙ suauis est dñs: ꝑsertim circa my-
sterium incarnationis ⁊ crucis: quod aduersū ma
xime sibi scit nequā ipse sp̄us. Nō aūt impellit ad
hoc sentiendū ⁊ gustandū/nisi quatinus in ꝑsum
ptionis spiritu magis illaqueat. Celat insuper la-
queos sue nequitie subfossa humo crucifixi vl' ope
ris pij. Qui sup his dubitat/ hz historiā de Mar-
tino: habet de plurimis eremitis: habet ꝺ christo
quē voluit theologizādo decipe. ¶ Fictus lucis
angelus/ si supbos suos fallit: si excecat in pleno
meridie legis christi sub imagine crucis sue/reli-
gionis sue/pietatis sue ad sanctos ⁊ sanctas: ad te
etiā beatissima nō cōqueraꝛ/ sed humiliet huma-
na ꝑsumptio. Non eñ placet deo vir supbus/etiā
si ascēdit in celū sub titulo deuotionis/ sub titulo
crucis/⁊ sub titulo beate virginis et sanctorū: sup
eius qui ex ipso fictus est: ⁊ si fict⁹/igiꝛ hypocrita:
quare hoc? qꝛ suā/nō dei gloriā solā querit: qꝛ rur-
sus non dei bñplacitū in ꝑlificatione beatoꝝ ope
rū ꝑ obedientiā: sed meretriciā sterilēqꝫ quodam-
modo ꝓsequitur in sentimētis: nescio quali volu-
ptate: nō ꝙ malū sit in domino delectari: sed caste
fiatqꝫ pie cū obseruatione ꝑceptorū: nō habēdo ve
lamen malicie libertatē.

Decas decima.

b Exaltatur humilis contra violentū/ cōtra
fraudulentū/ contra malignū demonis
impulsum: quia diuinus ⁊ angelicus im
pulsus virtuosus/sapiēs ⁊ benignus: succurrit in
electis: ita diligētibus deū oīa cooperanꝛ i bo-
nū: ⁊ ita oīa: vt etiā diaboli machinamēta sini-
strorsuz impulsiua conuertanꝛ in bonū. Sit Job
in exemplū hic: qui perditis oībus ⁊ prole/du-
plicia reportauit: septē ei filios ⁊ tres filias resti-
tuit. ¶ Exaltaꝛ homo post demonis insult⁹/si ad
moralia traducimus: qꝛ redduntꝛ sibi vsus ⁊ oble-
ctamenta septē donorū/quasi totidē filiorū et tri-
um virtutū quas theologicas nominamus: et ita
redduntꝛ septē filij ⁊ tres filie domusqꝫ virtutum.
¶ Exaltaꝛ homo tentatus dū sit amplius timo-
ratus ⁊ paup spū: dicēs illud ex sententia: Ego vir
vidēs paupꝑtatē meā: ⁊ illud: Tu aūt susceptor me-
us es: gloria mea ⁊ exaltans caput meū: cum cete
ris in hanc sententiā: quorū nō est numer⁹. Cog-
noscunt bruta liberatores suos/vt elephas: ⁊ ser-
uiūt eis: quanto magis post tot tētationes debet
homo gratū dño famulatū. ¶ Exaltaꝛ amplius
homo liberatus/in pietate ⁊ miritate circa proxi-
mos: qꝛ didicit ex his que passus est miserorū mi-
sereri: sint ipsi peccatores publici/ sint publicani
et meretrices: neminē iudicat: neminē dānat: do-
mino suo stant aut cadūt: aut sibi stant poti⁹: po-
tēs est eñ deus stabilire eos: sicut et me fecit post
tot lapsus. ¶ Exaltaꝛ in scientia miseriarū seculi
vel luctu ꝑsentis exilij: quatinus sic viuere Chri-
stus sit/⁊ mori lucrū: vitā in patientia degat: habe
at in desyderio mortē. Deniqꝫ sit idoneus i sua sci
entia per experientiā habitā docere alios/q̄ ⁊ qua
lia sint diaboli machinamenta/ꝙ occulte insidie/
ꝙ oppressiones violente. Hinc timor nocturnus
mundi et carnis. Hinc sagitta volans diaboli.
Hinc negociū perambulans in tenebris/in per-
plexis. Hinc incursus in importunis ⁊ violentis.
Hinc demoniū meridianū in maximis apparen-
tibus bonis. Hinc casus tot hominuz a dextris/
a latere et a sinistris. Et quis muniet se aduersus
has insidias/qui nō expertus fuerit eas. ¶ Exal 3
tatur impulsus ⁊ forte deiectus/sed resurgēs forti
or. Exaltatur dico in spiritu fortitudinis et esurie
iusticie/ sentiens ꝙ nulla sint ꝑsentia quibus pos-
sit inniti: ideo querit sibi eterna. ¶ Exaltaꝛ i spi-
ritu consilij: sentiēs iam ex intimo gustu/ quoniaz
nō est consiliū nisi in iustificationibus dñi: quali-
ter sentiebat qui dixit: Consiliū meū iustificatiōes
tue. Hec est vera discretio spirituū/lex dñi: vt nō
fingit ille malignus ex motu ⁊ impulsu: nescio quo
cordis nostri: vtiqꝫ signo fallaci. Cor tuū (inquit
sapiens) quasi parturiētis phātasias patiꝛ: nisi a
deo fuerit immissa visitatio. Docuerūt hoc haben
tes phitonicū spm̄: docuerūt innumerabiles: qui
dimissi ſm desyderia cordis coꝝ ierūt in adinuē
tionibus suis: ⁊ perierūt vtinā soli. ¶ Exaltaꝛ in
spū intellectus/iuncta cordis mundicia. Dat eñ
vexatio intellectū: dat crebro purificationē i ocu-
lo cordis/quasi collyriū/quasi fel Tobie/ q̄si Chri
sti lutū ¶ Exaltaꝛ i sapia iūcta pace ⁊ adoptiō efi
liali dei. Si eñ sit timoratior/ vt ꝑmisim⁹/si paupi-
or spū/si lugētior: cōsequēs ē ꝙ spūi ꝯtrito ⁊ humi
liato: spūi quoqꝫ purificato ꝑ lachrymas ⁊ illumi
nato: dat sapiētie gustū ⁊ pacē/q̄ exuperat oēm sen
sum. Sufficiūt ad extremū tales filioꝝ restitutio-
nes/gratiores post lapsū post tot amaritudines.
Philosophica vox est: ꝙ opposita iuxta se posi-
ta magis elucescunt/dies ex nocte/dulcor ex felle
sanitas ex infirmitate/vigilie veritas ex somniorū
delusione fit apertior: vera sensatio sapientie post
phrenesim vel reuersationē stulticie: dū vigilans
se habet vt somniās: sed gratia reddita reddit pa-
riter ⁊ sensum verū in virtutis vigilia constitutū.
¶ Exaltaꝛ postremo liberatus a tentatione: quia
speciositas reddiꝛ amplior in spe/fide ⁊ charitate
ꝑ afflatū sancti spūs/ cōtrariū aquilonis impulsi-
bus. Sic optabat ap̄ls fieri: Dñs inq̄t spei reple-
bit vos in oī gaudio ⁊ pace in credēdo: vt abun
detis in spe ⁊ virtute spūssancti: q̄ virtus est chari-
tas. Ecce tres filias. Sciūt liberati post impulsus
fidelitatis ⁊ desperationis/ꝙ serenus postmodū fi-
dei radius/ꝙ certus innixus spei/ ꝙ iocūdior cha
ritatis ardor subsequunꝛ: dū depositis de sede po
tentibus ꝑus aīam vexātibus: fit dño liberāte q̄d
sequiꝛ: Exaltauit humiles. Fit ⁊ gratiarūactio per
canticū: Magnificat aīa mea dñm ⁊c̄.

¶ Finit Centilogiū de impulsib⁹: ⁊ subiungun-
tur tractatus de theologia mystica/ q̄ satisfaciant
tertie ꝑti ꝑmissionis facte in ꝑemio sex lectionū.

¶ Consyderationes

venerabilis ac egregij sacre theologie professoris magistri Joannis de Gerson cancellarij ecclesie Parrhysieñ. de mystica theologia.

¶ Prologus.

R Penitemini et credite euangelio. Mar. j. Astrinxit me promissio nouissima illud aggredi qđ vestrā expectationem repetere nunc sentio: ostendere .s. An cognitio dei melius ꝑ penitentē affectū ꝙ per intellectū inuestigantem habeat. Ubi enim debeo/si forte p̄us aspirante conatibus deo: poterit studiū meū eaꝑa ad cōmunē intelligentiā deducere que sup theologia mystica: hoc est occulta diuinus tradidit Dionysius edoctus nō dubiū ab illo q̄ ait: Loquimur sapiam apud pfectos: sapientiā in mysterio q̄ abscondita est. Conari p̄terea meditor si ea q̄ de cōtēplatione/meditatiōe/raptu/extasi/t de excessu mētis/de diuisione spūs t anie t similibus: doctores eleuati scriptis reliquerūt: poterint ita palam fieri t quodāmodo reuelari: vt alij ab expertis quales rari sunt possint intelligere: aut saltē fixe credere sanctos illos viros habuisse scientiā longe altiorem a natura cōmuni: quos ad supmentales rapuit excessus diuina contēplatio. Dicā vero qđ frequens est apud vnūquēq; in aggressu alicuius vel insoliti vel ardui: trahi q̄ppe solet anim⁹ in varias partes ꝑ varietate rationū opis. Cōperi hoc ip̄e pluries notatim in re p̄senti. ¶ Tractaturus itaq; materiā qua nulla sublimior est/nulla diuinior: sed nec ylla queri difficilior/sicut nulla potest salubrior inueniri: vtpote in qua nostre felicitatis cardo figitur. Cōtremui ad aspectū maiestatis huius sapiētie: verens ne pscrutator eius volens fieri opp̄merer a glia. Dehinc expaui ne supba p̄sumptio vexaret me. Quis em̄ magna moliens nō impugnatur ab ea. Extimui deniq; ne de curiosa singularitate notarer quā duabus vltimis lectionib⁹ sceleris cōdēnaui. ¶ Atvero poterant hec turbare retroq; flectere pedes mee inuestigationis ne ꝑgrederer: si de solis virib⁹ ꝑprijs cōsiderē: t nō in eo q̄ dicit: Querite dn̄m semꝑ. Si p̄terea cōstrict⁹ duplici officio publico/nō deterrerer aspiciēs dānationē serui pigri abscōdētis talentū dn̄i sui. Audiena quoq; angelū apud Thobiā: ꝙ opa dei reuelare t cōfiteri honorificū est. Deniq; si ꝑmuisset sapiens ea q̄ cōmemoramus nō dixisset de sapiētia. Quā indens sine fictione didici t sine inuidia cōmunico: t honestatē illius nō abscondo. ¶ Quod aūt de iactantia additū est: vtinā q̄ gloriat/in domino glorieſ. Quis assecurabit hō viuens sup terrā/etiā si sup̄ astra celi posuerit nidū suū: etiā si i lecto ɔtēplatiōis dormierit: etiā si māna deuotiōis abscōditū gustauerit. Quid hec oia? Quis nō expauescat horrore vehemēti/qm̄ a celi palacio detract⁹ est lucifer a medio lapidū ignitoꝝ i sterq̄liniū dānationis. Qm̄ in illa die duob⁹ existēib⁹ in lecto vnus assumeſ/t alius relinqueſ. Qm̄ demū filij israel ꝓstrati sunt in deserto qui pane celi vescebātur: t inimicos suos eos qui mentiti sunt ei: cibauit dn̄s ex adipe frumēti: t de petra melle saturauit eos. ¶ Ue mihi si gloriā meā quesiero: illa prsus nihil est: illa nihilominus condemnabit me. ¶ Ue si gloriatus fuero in damnatiōe mea: t i nihilo terreat ap̄lica tuba. Si lquit habuero ꝓphetiā: t nouerim mysteria oīa t omnē scientiā: t si habuero omnē fidē/ita vt montes transferā: charitatē aūt nō habuero/nihil sum. Quis autē cert⁹ est sine miraculo charitatez se habere? Quid scis pauper homūcio/si lumē aliquod intelligētie aut aliq̄s tepor tenuis deuotionis videſ dare tibi seruo nequā: t hoc ad vtilitatē alioꝝ/vt illuminētur vel calescant: tu v̄o instar cere accensi/ redigeris in cinerē. ¶ Aduerte hoc misericordissime deus: A. et si de te loquendū est/si in te exultandū: exultem⁹ cū tremore: t doceam⁹ cū humilitate q̄rēdo vnicā gloriā nois tui ꝑ seruos tuos dn̄os t fratres meos: quibus ideo de secretis sapīe tue loq̄ velle mihi videor: vt dimissis iterim sterilior ib⁹ studijs diuaricātib⁹ aīaz ad multa: inflāmet eos v̄bū spūs tui q̄rere te in simplicitate cordis. Intelligere porro q̄le est illud: Uacate t videte qm̄ suauis ē dn̄s. Stimulenſ postremo ipsi nō ita soli tradere se intellectui ip̄m erudiēdo: ꝙ affect⁹ aridus/imo passionibus horrescēs et sordescēs deseraſ. Nā apud quos alios/aut quonā potius loco altero doctrina hec de theologia mystica tradi pōt. Q, si hoc ip̄m attingere qđ opto denegatū fuerit: ignoscat pctis nr̄is deus: t piū qđ hīc mihi videor desyderiū/aut tollat si impiū est: t si fallor/aut si recte cōscius suz/iustificet me in iustificationib⁹ suis ille q̄ desyderiū paupeꝝ exaudit: t preparationē cordis eoꝝ audit auris sua. Judicare pupillo t hūili: vt nō apponat vltra magnificare se homo sup terrā.

¶ His itaq; ꝓlocutis/ꝑcipue ad fodiēdū de ꝓfūdo hūilitatis locū: quo sine collapsu tota dicēdorū fabrica solideſ. Et ab orōne more diuini Dionysij sumendo exordiū: explicabo materiā disiunctim ꝑ ɔsyderatiōes seu annotatiōes i modū capituloꝝ/q̄tin⁹ auditor recreeſ interuallis: t nō ɔtinua ɔfusaq; locutiōe lasseſ. Nihil quoq; noui allaturus sū/qđ neq̄at in alijs sctōꝝ libris inueniri: ab eis numiꝝ q̄d omissū est: sed eoꝝ sulas meo ordine ac v̄bis explicabo. ¶ Tractatus iste de mystica theologia .xliij. ɔsyderationes ɔtinet: t octo partes hz seu materias ꝑncipales. ¶ Prima ꝑs est de q̄busdā p̄ambulis ad theologiā mysticā/a prima ɔsyderatione vsq; ad nonā inclusiue. ¶ Scđa est de natura aīe rōnalis t sex potētijs ei⁹/a nona ɔsyderatione vsq; ad decimāseptimā. ¶ Tertia est de luminositate dictaꝝ potētiarū/ a decimaseptima ɔsyderatiōe vsq; ad vicesimāp̄mā. ¶ Quarta de cōtemplatione/meditatione t cogitatione/a vicesimap̄ma vsq; ad .xxvi. Quinta de tribus oculis anime/et de tribus affectionib⁹ corrñdentibus in .xxvi. t .xxvij. ¶ Sexta est de acquisitione theologie mystice/t de decē ei⁹ differentijs ad theologiā speculatiuā/a .xxviij. vsq; ad .xxxv. ¶ Septima

est de amore ⁊ eius triplici ꝓprietate: ⁊ ibi d̓ raptu ⁊ extasi a .xxxv. vsq; ad .xl. ¶ Octaua est de vi amoris / q̄ amantē vnit cū deo: ⁊ stabilitat ⁊ requiescere facit a quadragesima vsq; ad finem.

¶ Prima consyderatio de triplici theologia. s. ꝓpria / symbolica ⁊ mystica.

M Aliqua est theologia mystica vltra eā que vel symbolica vel ꝓpria nominat̄. Ita eñ separate tractauit de ea sub ꝓprio titulo btūs Dionys. a cōscio diuinoꝝ secretorū Paulo doctus. Cū eñ scripsisset de theologia symbolica q̄ vtit̄ corporeis similitudinib⁹ translatis ad deū: vt ꝙ est leo / lux / agnus / lapis / ⁊ similia: ſm quā d̓r deus omninomius. Cū ꝑterea tradidisset theologiā ꝓpriā / ꝑ quā ex affectibus repertis in creaturis ꝑsertim ꝑfectiorib⁹ ad extra cōsurgim⁹ ad affirmandū aliq̄ de deo: vt ꝙ ē ens ⁊ vita / a quo oībus deriuatū est esse ⁊ viuere. Tandem addidit modū inueniēdi deū ꝑfectiorē ceteris: quo ꝑ abnegationē ⁊ ꝑ excessus mentales tanq̄ in diuina caligine videat̄ deus: hoc est in occulto ⁊ in abscondito: vbi posuit tenebras latibulū suū: qđ attendens vnus ex ꝓphetis sub assertione clamauit: Uere tu es deus abscōditus: ꝓpterea hic liber intitulat̄ de theologia mystica. Mysticū aūt interpretatur absconditū. Primus liber deest apud nos. Secūd⁹ aūt de diuinis nominibus appellatur.

Consyderatio secunda tractat abnegationē similitudinū ⁊ explicat.

Theologia mystica innitit̄ ad sui doctrinā / experientijs habitis ad intra in cordibus aīaꝝ deuotaꝝ. ¶ Sicut alia duplex theologia ex his ꝓcedit q̄ extrinsecus ostendimt̄. ¶ Concors est oīm doctoꝝ snīa ꝙ theologia mystica ꝓcedit ꝑ abnegationes: vt ꝙ deus nō est leo / bos / lapis ⁊c̄. Quis aūt diceret ꝙ theologia mystica solā abnegationē cōsectet̄ nihil relinquēs de deo positiue cognitū vel expertū? Et sane cū anima nō nihil operet̄ / ⁊ nō nihil patiat̄ in stali statu cōstituta: vt aliq̄d expiat̄ necesse est. Illa aūt experiētia q̄ intrinsecus habet̄ neq̄t ad cognitionē intuitiuā vel imediatā deduci illoꝝ q̄ taliū inexpti sunt: quēadmodū nullus posset docere ꝑfecta intuitiuaq; cognitione q̄ res est amor apud illū q̄ nunq̄ amasset q̄ siue res est gaudiū aut tristicia aut alia ex passionibus intrinsecis aīe: si nunq̄ aliq̄ tali passiōe fuisset affectus. Hoc idē de cecis respectu coloꝝ / ⁊ de surdis respectu harmoniaꝝ dici solet. ¶ Has ho cognitiones expimētales de deo interi⁹ vocāt scti varijs noib⁹: sicut ꝓ rei varitate multiplicate sūt sup numeꝝ. Uocāt aūt cōtēplationem extasim / raptū / liquefactionē / trāsformationē / vnionē / exultationē / iubilū. ¶ Iubilū esse supra spm̄ / rapi scʒ in diuinā caliginē / gustare deum / amplecti sponsum / osculari eum / gignere de deo / ⁊ parere verbū. Introduci in diuina cellaria: inebriari torrente voluptatis: currere in odorē vnguētoꝝ suoꝝ: audire vocē eius: intrare in cubiculū: in pace ⁊ in idipm̄ dormire ⁊ requiescere ⁊c̄.

Consyderatio tertia anie rōnalis capacitatē ⁊ iudiciū ponit ⁊ idiotē recte sentientis cognitionē docto prefert pho.

N Theolologia mystica sicut innitit̄ experiētijs ꝑfectiori certitudine cognitis: ita ꝑfectior atq; certior debet iudicari. Nullus ambigit aīam rōnalē ꝓcellere / tū in essentia / tū in virtute ⁊ opatione / supra q̄slibet alias creaturas post angelos / a quibus minorata est paulominus. Propterea si ꝑ ea q̄ facta sunt cognoscitur deus: sempiterna quoq; virtus ei⁹ ⁊ diuinitas ip̄e sane in illis effectibus vl̄ ex illis ampli⁹ cognosceet̄ quos ꝑfectiores esse cōstat: ⁊ certius / q2 certiores. Experimentū q̄ppe quale erit ab extrinseco certū si illud qđ in intrinseco fit nō certissimum ab anima experiente iudicet̄. ¶ Ex quibus elicio pulchrū corollariū: ꝙ si philosophia dicat̄ sciētia oīs ꝓcedens ex expiētijs mystica theologia vere erit philosophia. Eruditiq; in ea quomodolibet aliūde idiote sint / phi recta rōne nominan̄t. Inde christus exultans spū: Cōfiteor tibi inquit pater dn̄e celi ⁊ terre: q2 abscondisti hec a sapientibus ⁊ prudentibus / ⁊ reuelasti ea paruulis. Ita pater: q2 sic placitū est ante te: nō meritū. Ubi ⁊ sapientia paruulis locuta est: ⁊ lex dei paruulis dat intellectum.

Cōsyderatio quarta ostendit nō posse quēq̄ ꝑtingere ad interiora spirit⁹ / nisi doctū ⁊ experientia refertum.

Theologiā mysticā ꝯtuis nullus attigat ꝑfecte ignoratis eius ꝓncipijs q̄ ꝑ experientiā interiorē accipiunt̄. Nō est tamē ab eius doctrina danda vel accipiēda desistendū. ¶ Similitudo in ceteris sciētijs philosophicis facit primā partē esse ꝑspicuam. Ignorato quippe ꝙ ignis est calidus ⁊ aqua frigida: aut ꝙ eclipsis lune fit ꝑ interpositionē terre diametralē inter solē ⁊ lunā / ⁊ ita de silib⁹: ꝯclusiōes ex talib⁹ deducte nō sortirent̄ certitudinē / nisi q̄lis habetur de ꝓncipijs aut minorē. Cognitio aūt ꝓncipioꝝ in casu nr̄o si habet̄ / habet̄ ꝑ solā fidē ⁊ credulitatē ꝑ quā narrantib⁹ ⁊ expertis cōsentim⁹. ¶ Nihilominus ꝓ scđa pte ꝯsyderatiōis addam⁹: ꝙ pauce sūt aut nulle sciētie naturales: ad q̄s tractandas ⁊ addiscendas veniūt multi q̄ taliū sciaꝝ ꝓncipia acceperint ab expientia ꝓpria. Sed multa ex alioꝝ approbatis assertionib⁹ ꝑsupponūt. Sic Ptolemeus in astronomia: sic Hypocras ⁊ Galienus in medicina. Sic alij in istis ⁊ alijs scientijs studiosi fecisse quotidieq; facere cognoscunt̄. Hoc viderūt Pythagoras / Plato / Aristoteles / ⁊ phs nr̄ Paulus. Quoꝝ primus indicebat discipulis suis / vt ꝑ quinquenniū silerēt / ⁊ dictis suis crederēt. Ali⁹ dixit scimendū esse ex credulitate cōpendiū. Terti⁹ ait addiscentē oportere credere. Quart⁹ similia pene vba posuit in dissimili materia. Oportet inquit accedentem

cedentem ad deum credere.

Consyderatio quinta arguit pſumptionē in eruditis: ⁊ intimā experientiā prefert omnibus alijs iocunditate/ ſapore ⁊ perſpicuitate.

Quia nemo ſcit q̄ ſūt ſp̄us niſi ſp̄us qui in ipſo eſt: ꝑpterea diſcholi ſūt/ ⁊ neq̄ꝙ myſtice theologie idonei auditores/ qui nolunt credere vt tandem intelligāt. ¶ Veritas hec tū ex ſcḣa ꝓbat/ tū ex autoritate ꝓphetica roboratur. Niſi inquit credideritis/ nō intelligetis: tū deniq̄ ex ꝑcedēti ſatis patet. ¶ Illos e diuerſo poſſibile eſt multa cognoſcere ꝑ alioꝝ traditionē q̄ fidē ꝑſtabant eis q̄ ſancti viri expti taliū aſſerūt: taꝫ in ſermone ꝙ in ſcriptura: q̄b⁹ in nullo credere attendite ꝑcoꝛ ꝙ inciuile/ ꝙ diſcholū/ ꝙ impiū. Eos itaq̄ fallere velle ceteros/ nullo pacto ſuſpicari patit eoꝝ veraciſſima ſanctiſſimaq̄ ꝓbitas: nulli lucro/ nulliq̄ honoꝛi inhians: nec odio vel alia paſſione vitioſa laboꝛans. Falli aūt eos poſſe in experientia taliter certa qualiter ꝑdiximus quis putaret? ¶ Adde ꝙ nō vnus aut alter iſta dicunt/ ſed mille: imo innumere ſunt aſſertiones taliū cōcoꝛdiſſime dicentiū theologiā myſticā per experientiā intimā colligi: eā quoq̄ longe ſublimioꝛē/ et vltra ꝙ dici valeat iocundioꝛem/ ſapidioꝛemq̄ ⁊ perſpicacioꝛē exiſtere ſupꝛa ceteras cogitationes ab extrinſeco venientes: tanꝙ ille ſerpant inter hebetes ⁊ inertes/ iſta liberrimis alis circūuolās ⁊ euolans ſupgrediat̄ vniuerſa. ¶ Poꝛ ſi nullus eſt q̄ ſibi diſcredi de ſuis experientijs interioꝛibus aſſerēti ferret equo animo ꝙ inciuile ſit ⁊ irrōnabile: immo ꝙ deſtructiuū oīs ſocialis conuictus inter homines ſi tot ⁊ talibus ſumme pꝛobitatis ⁊ excellētie viris fides neget̄/ ipſi viderint qui nō credunt.

Consyderatio sexta oſtēdit affectiones internas nō poſſe plenarie verbis expꝛimi.

Operationes interioꝛes preſertim in affectu nō ita clare pꝛoferunt̄: nec ita poſſūt ſcriptis tradi ſicut ſentiunt̄. Et hec eſt rō quare apoſtol⁹ dixit ſe audiſſe arcana verba: q̄ nō licebat homini loqui: qm̄ illa minus potuit tradere (beato Dionyſio/ exēpli gr̄a) ꝙ acceperat. Rurſus beatus Dionyſius plus cōcepit ex verbis apoſtolicis ꝙ ſcriptis derelinquere fas habuit. Cuius rei ſenſibile exemplū eſt in ſpeculis ſemet quodam oꝛdine aſpicientib⁹. Obſcurioꝛ itaq̄ eſt imago in pꝛimo ſpeculo ꝙ res ipſa: imago deinde pꝛime imaginis ſubobſcurioꝛ eſt in ſecūdo ſpeculo: et ita deinceps in tertio/ quarto/ ⁊ ceteris/ quouſq̄ mutua reflectio ceſſet euaneſcens.

Cōsyderatio septima poſuit cauſam iudicioꝝ quomodo errat̄ circa doctoꝝ traditiones que vident̄ cōtrarie/ cū ſint ſumme intelligibilibus cōcoꝛdes.

Poſſibile eſt hominē minus expertum deuotoꝝ affectuū plus in eoꝝ diſputatione eruditū inueniri. Capiamus ex ſimilitudinibus argumentū. Medicina quidē multa continet que in ſolis experientijs fundata ſumptaq̄ ſunt. Attamē nihil pꝛohibet quoſdā inexpertos taliū melioꝛes eſſe rōcinatoꝛes expertis: quoniā in ceco a natiuitate pōt ineſſe cognitio ratiocinatiua magna de multis que ꝑ viſum ſolū ꝑmit⁹ habita ſunt a multis alijs. Ita em̄ de beato didimo ceco tradit interpꝛes eius Hiero. ꝙ in diſciplinis illis que viſu capiunt̄: vt ſunt mathematice ſciētie fuit eruditiſſimus: quas ſcientias multos videntiū oculis ſuis cōſtat penitus ignoꝛare. Cur igit̄ in re noſtra par euentus negabit̄/ vt homo parū aut nihil deuotus/ poſſit alioꝝ deuotoꝝ ſcripta ſtudere: cōferre adinuicē vnū ex altero cōcludere vel elicere/ impugnare vel fulcire. Hoc itaq̄ modo de fidei articulis vtriq̄ nō expertis quondianū exercitiū theologice ſchole facit. ¶ Hec cōſyderatio iuncta ceteris facit concoꝛdiā inter dicta ſanctoꝝ que rixari vident̄ adinuicē: quibuſdā dicentibus ꝙ ſoli boni ⁊ deuoti cognitionē dei veram accipiūt: alijs ꝯtra dicentibus multos ex philoſophis paganis/ multos quoq̄ ex theologis nequiſſimis ſcire plura de deo nimirū cum ipſi demones credunt ⁊ cōtremiſcunt. Pꝛimi itaq̄ de ſcientia experimētatiua theologie myſtice. Alij de rōcinatiua theologie ſymbolice vel ꝓpꝛie vel etiā myſtice loqui volunt.

Cōsyderatio octaua oſtēdit fructum huius libꝛi: ⁊ quomodo in ea errat̄ qui eam tradunt vel tradiderunt: ⁊ quomodo ſit/ vel a quibus examinanda.

Expedit ſcholaſticos viros etiā deuotionis expertos in ſcripturis deuotis theologie myſtice diligenter exerceri dūmodo credant eis. Hoc ideo dicit̄ pꝛimū: q2 quis nouit ſi tandē ipſi ex familiari tali collocutione aggenerabit̄: vt ſolet quidā amoꝛ ⁊ ardoꝛ experiendi ea q̄ ſola interim fide tenent: ⁊ que docta rōcinatiōe cōferunt adinuicē. Ignitū eloquiū tuū vehementer ait Pſ. Et ſeruus tuus dilexit illud. Quis aūt appropinquauerit igni/ ⁊ veſtimēta eius non ardeant vel caleſcant? ¶ Rurſus alius fructus eſt pꝛo illis quos ꝑdicatio ſumpta ab huiuſmodi doctrina poterit accendere ad amoꝛē dei iam ꝑcōceptū: remanente etiā frigido pectoꝛe eius qui loquit̄: vt ex voce pice q̄ ſe nō intelligit/ venit hō audiens ad cōceptꝰ ſimiles/ quales eſſent ſi voces huiuſmodi articulate ab hoīe foꝛmarent̄. ¶ Deniq̄ cōpertū eſt multos habere deuotionē/ ſed nō ſꝫm ſciētiā: q̄les proculdubio ꝓniſſimi ſunt ad erroꝛes: etiā ſupra indeuotos ſi nō regulauerint affectus ſuos ad noꝛmā legis chꝛiſti. Si preterea capiti pꝛopꝛio/ ꝓpꝛieſcꝫ pꝛudentie inheſerint/ ſpꝛeto alioꝝ cōſilio: hoc in begardis ⁊ turelupinis manifeſtū fecit experientia: dū itaq̄ ſequebant̄ affectus ſuos ſine regula ⁊ oꝛdine/ poſtpoſita lege chꝛiſti: pꝛeſumptio nequiſſima pꝛecipitauit eos: vt dicerent hominem poſtꝙ ad pacē tranquillā ſp̄us perueniſſet/ abſolutū eſſe legibus diuinoꝛum preceptoꝝ: quā pacē l eis cauſabat angelus ſathane/ trāſfigurans ſe in angelū lucis: hoc modo ſimulās pacē valde ſimilē illi paci

quã aptis dicebat oẽm captiuare sensuz. Propterea necesse est p argutione aut directione taliũ esse viros studiosos in libris eorũ q deuotionẽ habuerũt ẽm scientiã. ¶ Eos nihilominus cõmonitos velim: ne citius debito dãnare presumant psonas deuotas: simplices in suis affectib⁹ admirandis vbi nihil aduersum vel fidei vel bonis moribus palaz inueniunt: sed aut venerent incognita sub silentio suspensam tenẽtes sententiã: aut cõsilio peritorũ examinãda remittant: piores aũt sunt quos vtra instructio reddit ornatos: vna intellectus/ et affectus altera: q̃les fuerũt Aug⁹/ sctũs Tho. Bona. Guil. parrhy. et ceterorũ admodũ pauci. Cui⁹ raritatis cãm inferi⁹ afferre conabimur. ¶ Deniq; ad ditũ est in cõsyderatione/ dũmodo credãt eis. Alioquin ipsi talia scrutantes deficerent scrutinio: et nõ nisi laqueos infidelitatis sibimet acq̃rerẽt: et dẽsioribus tenebris circũuoluti cecarent.

¶ Secũda pars principalis

est de natura aĩe rõnalis et sex potẽtijs ei⁹. A nona cõsyderatione vsq; ad decimãseptimam.

Ordine vero nona consyderatio

modũ ostendit pcedendi in hoc opere: exclusis minus seruientibus proposito manẽs circa anime proprietates.

a Expedit ad ipsius theologie mystice cognitionẽ speculatiuã acquirendã naturã aĩe rõnalis et eius potentias tã cognitiuas q̃ affectiuas cognoscere. ¶ Cõsyderatio hec de se pspicua est: qm̃ ignorata natura ignorant ei⁹ passiões. ¶ Positis ergo eis q̃ ostẽdunt aliquã esse theologiã mysticã/ tradẽdo sub quadã generalitate: quẽadmodũ prosit et p q̃bus psit suũ studiũ eniti: volumus adducere in cõmunẽ intelligentiã (si deus annuerit) qualis sit hec theologia mystica: et in q̃ vi anime reponit: qua rõne comparat: quo fructu quoue fine cõquirit: qḋ fieri ignorata anie natura nullo pacto põt. ¶ Et qm̃ doctrine modus optimus est p resolutiuas abstractiones duz fiunt vel vsq; ad prima pncipia p se nota/ vł vsq; ad simplices rerũ quidditates eas a cõfusione accidentiũ/ et ab inuolutione circũstantiarũ forinsecarũ denudando: placet hoc loco ipsam simplicẽ aĩe substantiaz secernere quodãmodo in varias denoĩationes: iuxta multiplicitatẽ effectuũ ab ipsa eadẽ pducibiliũ vt dicat talis: q2 taliũ elicitiua ẽ: et altera q2 aliorũ. ¶ In hoc itaq; mihi videntur formalizantes agere laudabiliter/ docte et acute/ q resolutiões hmõi queant fieri: quẽadmodũ apud mathematicos abstractio a motu et a materia/ fit etiã abstractio pũcti a trina dimẽsione/ linee a duplici/ et sup̃ficiei ab vna. Attamẽ dũ affirmant vltra q pter oẽm operationẽ intellectus illa sunt i rebus taliter penitus qualiter intellectus abstrahẽs ea imaginatur: q sunt vniuersalr/ q distincte eternaliter/ et cetera similia. Ego pculdubio tota sententia dissentio ab eis: q2 nõ intelligo qua rõne istud dictũ pserti in diuina simplicitate p vero possit vel sano sustineri: neq; pptera abstrahentiũ est mendaciũ: qm̃ et si nature rerũ sic se habeãt vt intellectus negociãs circa eas possit vti talib⁹ abstractiõib⁹ ad faciliorẽ intelligentiã: nihilomin⁹ scire debẽt nõ talit distingui rẽ eandẽ/ qualr põt eã intellect⁹ indistinctã secernere. Alioqn res eadẽ a seipsa reali distinctione differret. Ita em̃ põt itellect⁹ ɔcipe (exẽpli gratia) q volũtas pductiua volitionis differt realr a volũtate q̃ volitionẽ elicit: sicut q in eadẽ essentia aĩe intellect⁹ et volũtas existentes ab eadẽ essentia quõlibet ex pte rei distinguunt. Sed hec materia minus vtilis est q̃ vt nos sua impugnatiõe lõgiori sermone detineat. Ab artistis ptera/ logicis et metaphysicis potius q̃ a theologis psupponẽda ventilandaq; est: psertim dũ de theologia mystica sermonẽ habeamus. ¶ Dicamus ergo de aĩa rõnali q ipsa p diuersitate officiorũ et agibilium distinctas vires habet: distinctas inq̃ nõ re/ sed nomine. Ita em̃ virtuosa est/ ita fecũda quodãmodo ipsa eadẽ existẽs: quẽadmodũ si ɔtineret in se tales virtutes realr vel aliter ex pte rei differentes: Imo eo amplius quo virt⁹ nõ tã vnita q̃ vnita fortior ẽ seipsa dispersa: sicut sapia in deo perfectior est ẽm deductionẽ: vt Aug⁹ vult locis plurimis de trinitate: q2 est fortitudo/ iusticia et bonitas: et ita de ceteris pfectionib⁹/ q̃ si ab eis q̃libet distinctiõe secernat. Qui aliter capiũt viderint q̃ recte. Ego sane non capio. ¶ Attñ sic vtamur in pposito q̃si vires aĩe essent penit⁹ in natura distincte: diuidẽtes primo aĩam rõnalem in intelligentiã simplicẽ: scdo i rõnem: tertio in sensualitatẽ vel aĩalitatẽ vel potẽtiã cognitiuã sensualem: et hoc quo ad vires cognitiuas/ et quo ad affectiuas pportionabilr. Primo in synderisim seu mentis apicẽ. Scdo in voluntatẽ vel appetitũ rõnalẽ. Tertio in appetitũ aĩalẽ: q̃rũ viriũ inde morẽ docebimus pprias rões.

Consyderatio. x. simplicitatẽ

intellectus explanat put ẽ lux anie et angelo similis/ et dei capax: et quõ varijs nominibus in scripturis significetur.

Intelligentia simplex est vis aĩe cognitiua suscipiens imediate a deo naturalẽ quãdã lucẽ: in qua et p quã pncipia pma cognoscũtur esse vera et certissima terminis apprehensis. K
¶ Principia hmõi nominant aliqñ dignitates/ aliqñ cõmunes animi cõceptiones/ aliquando regule prime incõmutabiles et impossibiles aliter se habere: vt q de quolibet affirmatio vel negatio/ q totũ est maius sua parte: q intellectiuũ pfecti⁹ est non intellectiuo: q spũale corporali ceteris paribus dignius est: q si homo intelligit/ homo viuit et similes. Qualis vero sit illa lux naturalis/ dici potest pbabiliter: aut q est aliqua dispositio cõnaturalis et cõcreta anime: quã aliqui vocare vident habitum principiorũ: vel pbabilius q est ipsamet aĩa existens lux quedam intellectualis nature deriuata ab infinita luce prime intelligẽtie que deus est: de quo Joãnes: Erat lux vera/ que illuminat oẽm hominẽ venientẽ in hunc mũdũ. Et Ps. Signa-

tū est super nos lumē vultis tui dñe. ¶ Porro qr ꝰm Dionysiū. vij. ca. de diuinis nominibus: In ꝑgressu rex a deo fit cōcatenatio quedā vt infimū supremorꝫ sit primū inferiorꝫ. Angel⁹ a quo minoratus est paulo minus homo: qm̄ est intelligentia simplicior homine: habet in sua natura illud quasi infimū qḋ homo habet in sua natura supremū: vt ꝰm hanc intelligentie vim cōiungant̄ absqꝫ medio alterius speciei: duo intellectus/ angelicus et humanus. Hoc tamē nō ita accipiendū putamus quasi mediū sit aliqḋ inter alam rōnalē ⁊ deū. Contradicit em̄ Aug. q̄ nihil esse superius mēte nostra dicit preter deū. Attamē quis negauerit angelū eo modo recte dici superiorē aīa nostra ⁊ deo ꝓximiorem quo ꝑfectior est: nullus vtiqꝫ. Dicam⁹ idcirco ꝙ vterqꝫ a deo eque imediate tria suscepit: que sunt natura/ gratia ⁊ gloria. Sed in reliquis sicut est inter angelos hierarchicus ordo/ sic angelorū ad hoies ꝰm tres actus hierarchicos: quos freq̄nter nominat Dionysius; qui sunt purgare/ illuminare ⁊ ꝑficere: ⁊ hoc respectu gratiarꝫ ⁊ ꝑfectionum secundarꝫ. ¶ Deniqꝫ vis hec intelligentie simplicis quandoqꝫ nominat̄ mens/ qn̄qꝫ celū supremū/ qn̄qꝫ spūs/ qn̄qꝫ lumen intelligentie/ qn̄qꝫ vmbra intellectus angelici/ qn̄qꝫ lux diuina in q̄ veritas incōmutabiliter lucet ⁊ cernit̄: nōnunq̄ vero scintilla vel apex rationis.

Consyderatio. xi. ratiōis

vim exprimit quō nūc intellectui/ nūc sensualitati deseruit: ⁊ duplici nomine appellat̄.

Ratio est vis anime cognoscitiua/ deductiua cōclusionū ex ꝑmissis: elicitiua quoqꝫ insensatorꝫ ex sensatis ⁊ abstractiua q̄ditatū/ nullo organo in opatiōe sua egēs. ¶ Hec descriptio per vltimā particulā notat differre rōnem a sensualitate q̄ vtit̄ organo. Per alias aūt ab intelligentia simplici secernit̄: cuius operatio magis attendit̄ in receptione cognitionis simplicis ⁊ superiori luce deo/ ꝙ attendat̄ in deductione cōclusionū/ qḋ est ꝓprium rationis: siue principia sumpta sint ab experientijs per sensus: siue illa sibi presentauerit ab alto simplex intelligentia. ¶ Ex hoc vero duplici vsu rōnis nūc a superioribus principijs per se notis in lumine intelligentie simplicis: nūc ab inferioribus q̄ per experientiam acquirunt̄: vt ꝙ ignis est calidus sortit̄ rō duplex nomē: vt dicat̄ portio rōnis supior/ portio inferior vt ꝑterea dicat̄ habere duas facies: vnā ad supiora/ ad inferiora alteram. Immo ⁊ ex hoc ponit̄ cōstitui velut in orizonte duorꝫ mundorꝫ/ spiritualis scꝫ ⁊ corporalis. ¶ Ceterꝫ portionē rationis superiorē nomine viri/ ⁊ inferiorez nomine mulieris appellamus. Tantū enim viuacitatis ⁊ virtut̄ habet ratio dū superioribus intendit respectu illius quā contrahit ex inferioribus: quantū vir a muliere differt in virtute. ¶ Postremo rationi quādoqꝫ alia nomina tribuimus: vt ꝙ est celū mediuz in anima/ ꝙ est in vmbra intelligentie simplicis: sicut intelligentia simplex in vmbra angeli/ ⁊ angel⁹ in vmbra dei.

Consyderatio. xij. diuidit

sensualē virtutē quō ꝑcipit interioribusqꝫ sibi deputatis quō trāsmittit/ lucide declarat.

Vis cognitiua sensual̄ est vis anime vtēs in sua opatione organo corporeo tam exteriori ꝙ interiori ad ea q̄ sensibilia sunt ꝑ se vel ꝑ accidens cognoscenda. ¶ Cōtinuo aperta est differentia huius virtutis ad duas virtutes ꝑcedentes. Cuius mltiplex est officium/ multiplex quoqꝫ appellatio. Nā cū accipit imediate motiones obiectales rex exteriorꝫ: ⁊ sic ḋr sensus exterior in quinqꝫ distinctus: qui sunt visus/ auditus/ gustus/ olfactus/ tactus. Aut recipit imediate sensationes factas in his quinqꝫ sensibus indicās inter eas: sic est sensus cōmunis: Aut cōsequēter ex iudicijs vel sensationib⁹ factis in sensu cōmuni/ cōponit ⁊ diuidit: ⁊ sic ḋr imago vel fantasia/ vel virt⁹ formatiua. Et si ex sensatis elicit sensata: hāc estimatiuaz nominamus/ q̄ de ꝓficuo vel nociuo dijudicat. Due ꝑterea sunt vires retentiue specierꝫ in absentia. Una ꝓ sensu cōmuni/ q̄ imaginatio quādoqꝫ nominat̄. Altera ꝓ formatiua ⁊ estimatiua: cui memorie nomē inditū est: quarꝫ omniū virtutū cū suis organis amplior manifestatio: qr ad presens negociū ista sufficiūt/ ad naturales ⁊ medicos referat̄. ¶ Porro vis hec cognitiua sensualis nuncupat̄: aliqn̄ aialitas/ nōnunq̄ sensualitas: qn̄qꝫ celū primū vel infimū/ qn̄qꝫ imaginatio/ qn̄qꝫ vmbra rōnis. In qua rursus vmbra varij gradus ꝓ varietate suorꝫ officiorꝫ designant̄. Est itaqꝫ sensus exterior nouissima lux potētie cognitiue que deficit vt̄ occidit in potentia solū vegetatiua vt̄ nutritiua: dehinc sensus cōmunis (habens sub se hanc lucē q̄si in vmbra sua) reponit̄ in vmbra fantasie: sicut fantasiā in vmbra estimatiue: ⁊ hanc in vmbra rōnis collocamus.

Cōsyderatio. xiij. agit de

affectiuis potētijs in genere: ⁊ species earum subdiuidit.

Cuilibet potentie cognitiue correspondet ꝓportionalis virtus affectiua. Cū em̄ apprehendit̄ aliq̄d a potētia qḋ est cōueniēs sibi vel discōueniens: ⁊ sub tali aliq̄ rōne sibi subijcit̄: experimur animā applaudere quodammodo ad hanc apprehensionē/ si sit cōueniens vel vt cōueniens: ⁊ horrere/ si sit vt discōueniens. Dicā amplius nullū esse ens qḋ nō habeat appetitū ꝓportionabiliter ad finē/ q̄ sibi iure diuine legis debit⁹ est. Sed nō ḋr hic appetitus ꝓprie affectiuus/ ꝑter ꝙ in reb⁹ cognitiōe vigentib⁹. Sunt igit̄ tres vires affectiue ꝓportionales cognitiuis. s. synderisis/ voluntas ⁊ appetitus sensitiuus.

Consyderatio. xiiij. synderesim

sim mētis diuidit: eiusqꝫ apphensionē ꝰm quā tendit declarat cū omnibus appropriatis.

Synderisis est vis anime appetitiua/ suscipiens immediate a deo naturalem quandam inclinationē ad bonū per quam trahitur insequi monitionē boni ex apprehensione sum-

plicis intelligentie p̄sentati. Quēadmodū nāq̄ se
habet intelligentia respectu veri primi ꝛ certi. Ita
synderisis respectu boni finalis sine mixtiōe mali
cie simpliciter p̄sentati. Quū simplex intelligentia
sicut nō pōt dissentire talibus veritatibꝰ agnitiōe
habita q̄d terminū significēt. Ita non pōt synderi-
sis nolle positiue principia prima moraliū/quū sibi
per intelligentiā ostensa sunt. Utrū vero possit ea
nō velle hoc est in suspenso se tenere cōmunis opi
nio affirmatiuā tenet partē. ¶ Iuxta hoc triplici
ter vti possumus nomine synderisis. Aut prout est
inclinatio talis/de cuius quidditate ꝓbabilitas ē:
vtiq̄ talis qualē de quidditate simplicis intelligē-
tie posuimus. Aut synderisis dicet actū huius vir-
tutis cōsequentē ex apprehēsione huius intelligē
tie. Aut tertio dicit habitū ex actibus frequentatis
ingenitū. ¶ Nō secus de intelligentia distinctio
se offert ꝓ virtute vel ꝓ actu eius vel ꝓ habitu ex
actibus derelicto. Synderisim aūt alijs noībꝰ ap-
pellamus/vel habitū practicū principiorū/vel scin
tillam intelligentie ratione cuiusdā sue euolatio-
nis ꝛ ardoris ad bonū vel portionem virginalem
anime/vel stimulū naturalē ad bonū/vel apicem
mentis/vel instinctū indelibilē/aut aliquo tali no-
mine: vt q̄ est celū supremū in affectiuis potētijs.
Et ita ꝓportionabiliter ad ea que de potentia co
gnitiua dicta meministis.

Consyderatio. xv. variat
nomen appetitus: ꝛ sm̄ hanc accepit virtutem ap
petitus rationalis.

Appetitus rationalis est vis anime affe-
ctiua apta moueri imediate ab apprehē
sione cognoscitiua rōnis. Hic appetitus
si sit respectu possibiliū ꝛ impossibiliū nominatur
quandoq̄ voluntas. Si cōsyderet respectu actus
a se eliciti dicit libertas. Si sit respectu obiectorū
nō finaliū ꝛ possibiliū/dicit electio vel appetitus
electiuus. Et respectu actuū imperatorū dicit ap-
petitus dominatiuꝰ vl' executiuus. Si sit volūtas
exequendi ea q̄ iam electa sunt/dicit ꝓpositū. Et
inclinatio ad hec exequenda dicit cōscientia. Nisi
dicamus q̄ cōscientia duo importat: simul iudici-
um ꝛ affectionē comitē. Si vero cōsyderemus passi-
ones motiuas huius appetitus rationalis: sic dici
tur generali nomine appetitus rōnalis affectiuꝰ/
vel affectio rationalis. Si aūt sit respectu boni vl'
mali vt sic apprehensi per rationē/ipse appetitꝰ di-
cit cōcupiscibilis. Si vero illud bonū vel malum
presentet vt arduū/irascibilis appellatur. Quam-
uis sm̄ philosophū ꝛ sequaces he due vires ꝛ con
cupiscibilis ꝛ irascibilis in sola sensualitate ꝓprie
radicentur. Sed Augustinus ꝛ theologorū aliter
vsus habet.

Consyderatio. xvi. ponit
appetitum animalem non solum homini/sed ꝛ be
stijs conuenire.

Appetitus aīalis vel sensualis est vis anie
affectiua apta moueri imediate soluz ab
apprehēsiōe sensitiua. Addita ē dictio hec
exclusiua solū ne nos vrgeat ꝯtrouersia vtrinq̄ ꝓ
babilis/videlicet: An appetitus rōnalis possit im
mediate ex cognitiōe sensitiua solū moueri sic pōt
ex deliberatiōe rōnis. Hic quoq̄ appetitū in ira-
scibilē ꝛ cōcupiscibilē secernimꝰ ꝑ eas q̄ mox dicte
sunt obiectales rōnes. ¶ Preter huc appetitū q̄-
dā posuisse vident sensum nature ad bonū vel ma
lū: saluantes ex hoc multos effectꝰ mirabiles i ani
mātibꝰ respectu talia vel fuge vel ꝓsecutiōis/q̄lis-
modi nō pōt reddi causa ex apphēsiōe cognitiōis
sensualis: vt q̄ p̄sente hoste ꝛ nō viso horrescūt pi
li cū tremore quodā/qd̄ ecōtra fit amico p̄sente: q̄
formica ꝓuidēs future hyemi ingentē farris cōpo
nit aceruū: ꝛ ita de pluribꝰ absq̄ nūero. Quid vero
mirandū si corpa aīalium ducant secretis instincti
bus vel pulsibꝰ ad suos fines/q̄ñ in corporibus alijs
minus ꝑfectis minusq̄ organizatis tot mirabiles
ad suos fines cōsequendos naturales tractus in-
uenimus: imo plurimi sunt rex variax adinuicē ta
les tractus/quorū finē ignoramus: vt est tractꝰ fer
ri ad magnetē/ꝛ maris ad lunā/ꝛ aliorum ad alia.
Hunc aūt sensum nature iā in omni re posuimus:
q̄ alio vocabulo lex nature/vel inclinatio naturalis/
vel directio intelligentie nō errantis pōt nomina
ri. Et nihil ab hac positione dissentimus.

¶ Tertia pars princi
palis est de luminositate dictax potentiax: a. xvij.
cōsyderatione vsq̄ ad. xx).

Consyderatio. xvij.

Sex iste potētie: tres cognitiue ꝛ tres
affectiue lumina q̄dam sunt q̄ ꝑ cōsy
derationē lucis corporee facilius co
gnoscunt. Itaq̄ sol iste naturalis si
cut in efficacia virtutis p̄stantior est
ceteris corporibus: ita similitudinē maiorē habz cū
spūalibus: ꝛ ad eox cognitionē cōgruētiori manu
ductione deducit: sicut dicit beatus Diony. vlti.
de cel. hierar. ¶ Est aūt sol illustratiuus aliox/eo
rū insup q̄ alterabilia sunt calefactiuus: quox duo
rū ꝓportionabilia gerit in se natura quelibet rō-
nalis: q̄ñ lucet ꝑ cognitionē/ꝛ calescit ꝑ amorem.
His p̄terea effectus p̄sertim imanēs ꝓductꝰ a ta-
li natura rōnali/dici meret lumē aliqd̄ aut ratione
claritatis in cognitiua/aut caliditatis in affectiua/
aut sil' vtriusq̄. Nō eñ forte cōtingit repire cogni
tionē q̄ non sit formalr aut virtualr q̄dā affectio.
Sicut affectio nō videt posse secerni q̄n sit q̄dā ex
perimētalis cognitio: q̄ppe neutra effectuū suum
causat sine altera: q̄m ad cognitiōis causationem
potētia affectiua/sicut ad affectionē generandam
cognitiua concurrit. Effectus aūt semꝑ sue cause
q̄dā silitudo est ꝛ imago. Sic p̄terea videmꝰ lucez
non esse sine calore saltē virtuali. Caliditas quoq̄
lucis ꝓductiua reperit. ¶ Rursus quēadmoduz
lux ꝛ calor mutuo se fortificant: qd̄ in productione
ignis facile est aduertere/vbi calor flammā ꝛ flam
ma calorē igenerat. Nō aliter existimādū est virtu
tibus istis cognitiuis ꝛ affectiuis q̄n ex mutuo con

cursu ordinato adinuicē fit operatio: ꝛ tāto maior / atq̃ pfectior / quanto virtus q̄libet cū qualibet existerit vnitior. ¶ Deniq̃ lux solis se diffundit dispariter ꝑ varietate medioꝝ: aliter in densitate / aliter in raritate / aliter in medio pspicuo ꝛ diaphano ꝛ puro / aliter in obscuro turbido ꝛ spisso atq̃ nubiloso. Quā sīlr diffusionē variāt ꝓpinquitas atq̃ distātia. Multiplex quoq̃ obstaculoꝝ dispositio nō vnā reddit lucis radiantis imaginē: sed ꝑ diuersitate incidentiaꝝ radiantiū variatā. Attendam⁹ interim diuinā lucē q̄si ꝓportionabili similitudīe solē se cōicare: nō tū naturali necessitate: sed liberalissima ꝛ gratuita charitate: his quidē clari⁹ / his vero obscurius. Dat eñ se lucidius intelligentie q̄ rōni: ꝛ vtriq̃ limpidius q̄ sensui. Exemplū sensibile ad hoc manuducendū est: si diuersa vitra opposuerimus radijs solarib⁹ s̄m ꝓpinquū ꝛ distans p lineā rectā inter solē ꝛ oculū nostrū. Cōstat inē duo q̄libet specula esse spaciū / vbi lumē solis aliter ꝛ aliter inspici posset. Ita vt posteri⁹ lumē apparet q̄dā vmbra vel adumbratio / si ad pcedens cōparat̄. Hoc in candelis dispariter lucentibus nocturno tpe cōtra parietes inspicim⁹: vbi lumen vnius alteri maiori collatū vmbra videt̄: si certis obicib⁹ sua lumina simul cōfundi vetuerimus. Cōparationes similes de operatione caloris s̄m passa aliter ꝛ aliter disposita aduertere facile est.

Consyderatio. xviij. sex potentiaꝝ ostendit capacitatē. s. multis opinionibus tam theologoꝝ q̄ medicoꝝ ꝛ philosophoꝝ sensis super hanc eloquitur.

y

Sex iste potentie nō solū lumina quedam sunt: sed etiā q̃ luminosaꝝ illustrationū capaces inueniunt̄ / ipas speculis rōnabiliter cōparamus. ¶ Primū est ostendere qualiter sex iste potentie capaces sint luminosaꝝ illustrationū. Et hoc quidē agemus mō narratiuo: presupponētes veritatē ab alijs. ¶ Fuerūt nōnulli q̄ dicerent deū qui est lux vera / illustrare alam nostrā p seipm imediate: nō solū actiue ꝛ efficienter / sed etiā formaliter / aut q̄si formaliter. Nā inquiūt si cognitio creata hec pōt / cur a cognitiōe increata istud auferret̄: p̄sertim cū nullā impfectionē dependentis subiectiōis vel materialis inhesionis ꝓpter h̄ in deo ponere cōpellat. Hec positio q̃ ad vitalem q̄ndā imutationē de genere cause formalis magī q̄ efficiētis: hanc imutādi manerię refert: dicūt ex cōsequēti deū esse posse ale rōnali cognitionē / immo ꝛ volitionē / ꝛ amorē / ꝛ iusticiā: nō tamē immense / sed ꝑ capacitate quadā actiua seu vitaliter elevabili eiusdē ale rōnalis. ¶ Cōtra hanc imaginationē est parrhysien. articulus: quāq̄ Auicenna et Algasel de beltudine intelligētiaꝝ visi fuerint huius imaginatiōis doctores fuisse. ¶ Nō defuerūt alij ponētes lumina quedā creata alia a substantia anie veluti quosdā habitus innatos sibi esse inseparabiles ab eadē essentia aie: ꝛ q̄si ab eadē effluētia seu pullulantia atq̃ germinātes. Nec mirabit̄ quispiā si hoc alīq̄ dixerūt / cū fuerit antiq̄ celebris opinio de potētijs aie intellectiua ꝛ volītiua tales q̄ ipe sint accidentia quedā in essentia anime radicata distinctaq̃ ab ea. Nota ē insup cōmunis opinio / que in angelis ponit species omniū ꝯcreatas ad saluandū quomodo cognitionē suā nō accipiāt a rebus nouam atq̃ mutabilē. Circa hoc versatur cōtrouersia inter platonicos ꝛ peripateticos: dicēte Aristo. peripateticoꝝ principe: q̄ anima est tāq̄ tabula rasa / in qua nihil depictū est ꝛc̄. Platone econtra dicente nostrū addiscere nō esse nisi quoddam reminisci: q̄uis adhuc dictū istud a diuersis varie exponat̄. Una expositio facta est de speciebus cōcreatis: quas platonici in anima nostra / sicut nos in angelis posuisse visi sunt. Alijs econtra certantibus frustra huiusmodi species poni cum anima ipa sit imago omniū reꝝ: que s̄m cōuersionem ad has vel illas res actuatur in cognoscēdo absq̃ noua cognitionis alterius formatione: quē admodū speculū habens in se imagines reꝝ si eēt virtus cognoscitiua: ipsam cognitionē huiusmodi reꝝ in semet / a semet accipere: aut ꝓpinquiori similitudine imagines tales si se cognoscerent et in vnā rem ꝯcurrerent: illa res per hanc sui cognitionē eoꝝ omniū quoꝝ ipa est imago cognitionē obtineret: q̄q̄ mutatio de nō cognoscente in cognoscens / ꝛ ecōtra: difficulter / nō tamē omnino improbabiliter esset saluabilis. Huic similiter imaginationi cōtradicit parrhysien. articulus. ¶ Dicam⁹ deinde illud in quo omnes fere cōuenīūt / esse. s. cognitiones ꝛ affectiōes acquisitas / tam actuales q̄ habituales / illustrātes predictas sex potentias: q̄uis aliter ꝛ aliter. Nam cognitionū alie sunt complexe / alie incōplexe: quedam in sola apprehensione / quedā in assensu cōsistit: ꝛ assensuū nō parua ē diuersitas. Quidā sunt euidentes ex cognitione sola terminoꝝ: alij per experientiā / alij per demonstrationē. Quidā vero sunt ineuidentes: ꝛ talium alij certi / alij incerti: alij causantur ex probabilitate rationū sumptaꝝ per intrinsecas apparentias: alij p extrinsecas: vt est autoritas dicentis. ¶ Deniq̃ magna est diuersitas inter irradiationem sensualem ꝛ rationalem. Sed ꝛ inter sensuales irradiationes tam ab extrinseco q̄ ab intrinseco distinctio multiplex inuenitur. Similiter in affectiuis actibus vel habitibus assignabilis esset varietas ad predictos cognitiuos actus vel habitus: quorum naturam affectiui consequuntur. ¶ Postremo fides nostra quo ad hoc ponit multos habitus / ꝛ quandoq̃ actus infusos gratuitos in vtraq̃ potentia cognitiua ꝛ affectiua: quorum presentiali collustratione ꝛ virtuali quadam irradiatiōe spiritualiter illuminatur anima nostra: per istos ad hoc / per illos ad illud. In numero talium sunt fides / spes / charitas / tres theologice virtutes: dona septem spiritussancti: prophetie et reuelatiōes et si qua sunt dona talia que diuidit spiritus vnus ꝛ multiplex: dans vnicuiq̃ prout vult. ¶ Ex his itaq̃ cōmemoratis de susceptione luminosarū illustrationum per has sex potentias / perspicuū fit sicut addebatur / q̄ ipsas speculis rationabiliter comparamus.

z

Consyderatio decimanona

nona p̄dictarū potentiarū susceptionis purioris luminositatē cū aduersione exemplo sex speculoꝝ ⁊ angeloꝝ cognitionē elucidat.

Inter sex potentias p̄nominatas / quanto aliqua fuerit purior ⁊ luminosior / tam ex se q̄ ex adiuncta illuminatione: tanto fit ad theologiam mysticā aptior. ¶ Hanc aptitudinē in p̄dictis potentijs ad theologiā mysticā intelligimus vel formaliter in se susceptiue / sicut intelligentia capit eam / vel ministerialiter ⁊ quodāmodo dispositiue: sicut sensus ad eandē p̄disponit: qua consyderatione hoc modo exposita: nos ipsam ex precedente p similitudinē in speculis materialibus manifestamus. Sūt itaq̧ sex specula sibi inuicem catenata ⁊ respicientia se mutuo / ordinata ad lumē ⁊ calorē solis suscipiendum s̄m ppinquius ⁊ remotius / nūc a superiori / nūc ab inferiori. Constat q̧ speculū quodlibet quāto erit purius in se ⁊ luminosius ab extrinseco: tāto erit aptius ad operationē suam ⁊ aliorū: intantū q̧ ex mutua actione ⁊ reactione fiat splendidius quodlibet ex illis / nisi aliud obstiterit: imo ex cōbinatione varia poterit effectus aliquis / vtputa imago vel color resultare: qui absq̧ cōcursu tali nequaq̧ appareret. Uigilanter diximus / nisi aliud obstiterit: qm̄ speculū quod esset soli ppinquius: tāta radiatione eiusdē solis pfundi posset a supiori: q̧ ipse actiones alioꝝ speculoꝝ ab infimis nō tā ꝑ̄tūc illuminarēt q̄ obumbrarēt. Idē dicimus de intelligētia / dū a supioribꝰ lucē suā capit: q2 tunc subobscurior aliq̄n redderet̄ ex ꝯuersione eius ad potētias collucētes inferius: q̄uis in hoc diuersificentur specula materialia et sp̄ualia: qm̄ sp̄ualia duas facies habēt: p̄sertim ea q̄ non vtunt̄ organis corpalibꝰ. Quoꝝ speculoꝝ sp̄ualiū tāta pōt esse virtus / talis vigor et ꝯsolidatio: q̧ pariter ex equo sine detrimēto a supiori poterunt ⁊ inferiori pre lumina sua suscipe / ⁊ tenere suscepta. Hoc manifestū est in angelis ⁊ alijs cōfirmatis: q̄ simul eq̄ cognoscunt tp̄alia ⁊ eterna: quoꝝ tenuē similitudinē ⁊ imitationē gerunt aliqui ex viatoribus ex speciali gratia ⁊ vehementi habituatione: vt inferius dn̄o duce monstrabimus.

Cōsyderatio. xx. ostēdit

corruptionē illaꝝ sex potentiaꝝ / ⁊ causam qua potuerunt reformari.

Specula materialia sicut multotiens deformant̄ ⁊ inficiunt̄ ⁊ corrumpunt̄ ī suis actionibꝰ debitis / q̄n q̧ ab extrinseco / q̄nq̧ ab intrinseco: nō minꝰ incidit deformitas ⁊ infectio in specul̄ sp̄ualibus sex potētiaꝝ: q̄rum tres sunt cognitiue / affectiue pari numero. ¶ Experientia etiā sine similitudine docet nos / q̄ sepe turpia phātasmata ⁊ errores ⁊ fedas repn̄sentationes obiectales. Cōcupiscētie p̄terea ⁊ passiōes sordide / tetre ⁊ horride / tanq̄ fumi q̄dā caliginosi vl̄ infecti ⁊ venenosi / aīas nostras obnubilāt / fedant atq̧ cōmaculāt: p̄sertim in p̄maria ⁊ nouella taliū apphensione / velut in pueris. Deniq̧ generalis et inelicibilis sordidatio tal̄ ꝑuenit ab originali macula: q̄ animā nostrā cū oīmibus potentijs suis ad hanc miserabilē traduxit aggrauationē: vt e celestibus ad terrena / ⁊ ab intelligibilitate ad brutalitatē demersa ploret̄. Hō (inq̄t pphera) cum in honore esset nō intellexit: comparatus est iumētis insipiētibus: ⁊ silis factus est illis. Et insignis poeta: Terrenisq̧ hebetāt artus moribūdaq̧ mēbra. Nihilominus ab istis emergere ⁊ sursum eniti / hoc opus / hoc labor est: vt cū Ap̄lo nostra conuersatio sit in celis: contra exclamationē satyrici dicentis: O curue ī terris anime ⁊ celestiū manes. In hoc p̄cipue versat̄ ipsa cuius naturā inquirimꝰ theologia mystica: quā per penitentiā ⁊ credulitatē euāgelij adipiscimr nō aliter saū habemus: sicut restat ostendendum.

Quarta pars princi-

palis agit de contemplatione / meditatione ⁊ cogitatione / vsq̧ ad. xxvi. consyderationē.

Ordieuero. xxi. cōsyderatō

describit actiōes potētiaꝝ sub generali diuisione.

Ut noticia clarior theologie mystice possit haberi: pdest inq̄rere q̄ditatē ꝯtemplationis. Siquidē appropriate loq̄ndo: sicut cōtemplatio est in vi intelligētie cognitiua / ita ī vi synderisis affectiua reponit̄ mystica theologia: put infra dn̄o illumināte docere conabimur. ¶ Superest igit̄ recto ordine: vt postq̄ describere studuimꝰ vires cognoscitiuas ⁊ hoie: ⁊ distinximꝰ in genere tres v̄tutes cognoscitiuas. s. imaginationem / rationē ⁊ intelligentiam. Et tres affectiuas pportiōabiles: q̄ sunt appetitꝰ sensitiuꝰ / appetitus volitiuꝰ seu volūtas / ⁊ appetitꝰ quidā supior / q̄ synderisis noīari pōt: eo q̧ sequit̄ apprehensionē. Nūc ad sermonē de actibus eoꝝ q̄tū ad rem que tractat̄ elucidandū attinet / veniamus. Et quia notiores sūt actus intellectiue q̄ affectiue potentie: magis eti sub doctrina tradēdi sunt: nō pigeat p̄mitus illos describere nolatim. ¶ Sūt aūt tres termini generales / quibꝰ maxime vsos fuisse video eos / q̄ de ꝯtēplatione p modū artis locuti sunt / cogitatio / meditatio / ꝯtēplatio. Et hi termini q̄q̄ aliq̄n pmiscue sumant̄ ab aliquibus: sicut eandē rem p ipsos significare cōtingit: nihilominꝰ distinctas habēt significatiōis rōnes: q̄s p facile ⁊ difficile / ⁊ vtile vel inutile sentiūt aliqui. Unde cogitationē sic esse descriptā reperio a venerabili Richardo in suo de contēplatione: q̄ hāc materiā elucidauit vsq̧ ad fundamētū / magistrū suū Hugonē insecutus: Cogitatio est īprouidus aīe obtutus / circa sensibilia ad euagationē p̄nus. ¶ Meditatio est puidꝰ anime obtutꝰ in veritatis cognitiōe seu inq̄sitione vehemēter occupatus. ¶ Cōtemplatio est pspicax ⁊ liber: id est expeditus animi cōntuitus / in res spiritales perspiciendas vsq̧quaq̧ diffusus: et in diuina specula sus-

pensus. ¶ Cogitatio igitur vagatur et serpit sine labore ꝛ fructu. Meditatio nititur et intendit cū labore ꝛ fructu. Contemplatio circumuolat ꝛ circumfertur sine labore ꝛ cum fructu. ¶ In cogitatione est euagatio/in meditatione inquisitio/in cōtemplatione admiratio. ¶ Varij deinde contemplationem ramificant in varias species et varie: de quibus non est statim dicendum per singula. ¶ Sed maxime requirendū esse arbitror/vnde facilitas tam in cogitatione ꝙ in contēplatione oriatur/ꝛ in meditatione difficultas. Hoc enī me per expressum legisse nō memini; ꝙuis sit consyderatione dignissimū.

Consyderatio. xxij. ponit

rationē vn̄ surgit cogitationis facilitas.

Cogitatio facilis est: qꝛ formatur immediate vel ex sensationibus actualib⁹/vl' ex phātasmatibus passim occurrentib⁹: et vltra nō nitit. Quēadmodū nāqꝫ sensus nostros cum omni facilitate circūducimus mō huc/mō illuc/obiectis sufficiēter ꝓsentatis. Et siliter nulla est difficultas in occursu phantasmatū qualiumcūqꝫ: nā euagant ꝓsentātur qꝫ nobis etiam inuitis. Confestim apparet ratio/cur cogitatio que ſm talia formaꝛ ꝛ hec insequit/nullā patit difficultatē. Videmus hoc in pueris: videmus hoc in hominib⁹ ociosis/ꝙ in talibus querunt oblectationē: quia nullum afferunt in consyderādo laborē. Sed de his vere enunciauit sermo ꝓpheticus: Nouit dn̄s cogitatiōes hominū/quoniā vane sunt. Vane sunt itaqꝫ: quia sunt fine carentes/somnioqꝫ similes. Non enī ad aliquem finē vtilē ordinant: imo frequenter cum homo in talibus se oblectauerit/tristis manet.

Consyderatio. xxiij. meditationis

difficultatem et laborem exponit. Exemplū tam ī philosophicis ꝙ poeticis de Orpheo Vergilio et Hercule.

Meditatio difficultatē sortit: ex eo ꝙ vltra sensationes actuales vel phantasmata passim occurrentia/ipsa nititur vltra ꝓtingere/vel in aliquo fixa stare. Experit in se crebro ꝗlibet studiosus difficultatē ꝗ est in sistēdo ad aliꝗd attente ꝯsyderandū cogitationē sine diuerticul' ad alia. Et hoc dū fit/cogitatio iā transit in meditationē: nō vt cogitatio desinat esse: ſʒ vt desinat esse cogitatio. ¶ Quis itaqꝫ nesciat fortissimos esse motus actuales sensuū: nūc hos/nūc illos. Esse silr cōtinuū fluxū phantasmatū nullus ignorat: ꝓpterea sensualē motuʒ vnire/aut fluitātia phātasmata cohibere vel sistere: vel supgredi ad aliquā certā cogitationē suam sub determinatis limitibus claudere: operosū est valde nō habituatis ꝛ insolitis: neqꝫ fieri pōt absqꝫ illo qui claudit certis limitib⁹ mare: ꝛ ponit terminū finibus eius. ¶ At ṽo difficultas hec augeꝛ: ꝛ fit labor insuspicabil'/dū anim⁹ denudare nitiꝛ cogitationē ab inuolutiōe accidētiū: hoc est circūstantijs loci ꝛ tpis ꝛ alioꝝ ꝗ presentat sensus; vt absolute ꝛ nude quidditates reꝝ appareāt: quasi nō ꝯuolute tēpori ꝛ loco. ¶ Dat exemplū diuin⁹ Aug⁹ de consyderatione veritatis ꝛ bonitatis: ꝗs dum in sua puritate meditari satagimus: confestim occurrit hec vl' illa bonitas/et hec vel illa veritas in particulari: ꝛ fit cogitatio nostra cū tempore ꝛ loco: vt dicit Phs. i. Metaphice. ¶ Pertinere ad hoc estimo poeticas illas fictiōes ꝛ imaginationes: vnam de Orpheo cytharizante/ꝛ euridice: quam ad inferos dilapsam euehere nititur ad superos. Et alterā apud Vergilium de Enea transeunte ad campos elysios: ꝛ ibidē intelligente que futura erant post enatationē maris et obdormitionē cerberi. Nō enī tales viri quos ꝓ theologis habuit antiquitas/ociose fabulantur. Orpheus est vir sapientie deditus: qui per aurate vel eburnee cythare modulos: hoc est ꝑ debitā ꝛ harmonicā moꝝ cōpositionē/sistere facit flumina defluentiū desyderioꝝ: cōponit quoqꝫ et māsuescere facit feros ꝛ brutales affect⁹. Deniqꝫ cōpellit sylvas rigidas prauaꝝ inclinationū tā innatarū ꝙ acquisitarū ad suū voluntatis arbitriū sequi. Hic Orpheus euridicen habet spōsā: illā de qua gloriabaꝛ Sapiēs/quesisse sibi spōsam sapiētiā assumere. Vel accōmodatius Euridicen accipiamus vim intellectualē datā homini ad cōsyderationē supnoꝝ. Hec vis dū ꝑ prata florentia placibiliuꝫ obiectoꝝ vagaꝛ: mordeꝛ a serpente voluptatis latentis sub herba formositatis: sicut dicit Arist. ꝙ voluptas furata est intellectū spisse sapiētie. Hoc vulnus inflictum trahit Euridicen ad inferos: qꝛ hec sola iam infima cogitat: in his solis conuersatur: nō potens dicere cū Aplo: Nostra conuersatio in celis est. Vulnerata igitur deductaqꝫ Euridice. i. vi intellectuali ad inferos: ꝑ mediū serpētis: sicut ad literā tentatio serpētis ꝑmos illos parentes sapientissimos demersit in baratrū omis illius miserie/qualē apud inferos sub metaphora congruis exemplis poete figurarunt. Orpheus vir sapiens deplorat amissaʒ coniugem: quam ad supernas auras conatur rursus educere. Quo canente et lugente silent furie infernales passionuʒ carnalium. Cerberi latratus nō auditur: quia res cū temporis lapsu non concipiūtur. Animus ꝓterea qui pressus ante erat lapide molari terrene curiositatis/sicut sisyphus: vel qui agitabatur rota volubili mundane occupationis sicut Ixion: vel qui lacerabatur a vulturibus mordacis voluptatis: sicut tycius: vel qui esuriebat inter aquas ꝛ poma/sicut auarus Tantalus: nunc intrepide in requiem sui conuertitur cū illo qui dicebat: Cōuertere anima mea in requiē tuam: quia dn̄s bn̄fecit tibi. Inter hec lamenta et efficacia carmina iubetur Euridice orpheo reddi: ea tamen lege ne rursus cōuertat intuitū. Sed heu noctis prope terminus: Orpheus euridicen suā vidit/ꝑdidit/occidit. ¶ Vos hec fabula respicit quicunqꝫ in superū diem mentem ducere queritis: nā qui tartareū in specus victus lumina flexerit: quicꝗd ꝓcipuuʒ trahit/ꝑdit dū vidit inferos. Hec Boeci⁹. Ad hāc snīam facile traduci pñt fictiones alie de enea vergiliano

τ hercule τ perseo descendētib⁹ ad inferos/et iterũ emergētibus. Sed hec interim sufficiãt ꝑ spoliatione egyptioꝝ/τ christianoꝝ ditatione.

Cõsyderatio. xxiiij. quõ crescit τ causat ɔtēplatio: ostēdit ꝑ plures silitudines exemplares: τ vbi ꝓprie reponiť.

b Ontemplatio facilitatē habet tũ ex habitib⁹ ꝑ meditationē acquisitis: Tũ ꝓpter abstractionez/ separationē intelligentie a sensibilibus: Tũ sepius propter diuine gratie collustrationē in diuina spectacula subleuantē. Meditatio nimirũ si debite fiat transit in contemplationē/sicut cogitatio in meditationez. Facta enĩ sedula inquisitione veritatis: denudatis insuꝑ ꝑ vehemēs studiũ rerũ quidditatibus ab accidētalibus circũstantijs generatur habitus ex frequentatione: depurať lumen intelligentie: fitqꝫ lucidius quanto est tenebrositati sensualis cogitationis impermixtius. ¶ Pro cuius manuductione palpabili/ imaginemur conformiter ad diuinũ Augꝰ. in suo đ trinitate. ꝙ sit aliquis supra mõtē excelsum valde: ad cuius cacumen neqꝫ venti neqꝫ nubes attingant: sicut de Olympo narrat Aristo. Subtus vero quanto sit descensus procliuior ad infima/tanto est illic tenebrositas inquietior ꝑ cõmixtionē/τ quandã incorporationē radiorũ solariũ cũ ceteris impꝛessionibus: vt sunt venti/pluuie/niues/grandines/fulgura τ similia. ¶ Cõstat hoc exemplo/ꝙ homo limpidius/liberius τ expeditius circũfert oculos suos ad serenũ lumen solis τ celi dũ sublimius euectus est/τ in quadã regione pura τ tranquilla collocatus. ¶ Cui⁹ oppositũ euenit dũ in inferiora dilabiť. Ad hoc exemplũ respicit illud Ps. Quis ascendet in montē domini: aut quis stabit in loco sancto eius? Ductio quoqꝫ illa discipuloꝝ in montē excelsuz valde/dũ transfiguratus est Jesus ante illos/apta est satis figura: sicut τ ascensus Moysi in montē Synai/ dũ e medio vocatus est. ¶ Conuertamus nũc ex hac re sensibili consyderationē nostrã ad tres vires anime ꝑscriptas: q̃ sunt intelligẽtia/ratio/sensualitas seu imaginatio. Et cõparemus sensualitatē infimo montis/rationē medio/supꝛemo intelligentiã. Jnueniemus ꝙ si anima stare possit in arce intelligẽtie sine delapsu in inferiora: ipsa poterit libero intuitu circũquaqꝫ semet diffundere/ nunc ante/nũc retro/nũc dextrorsum/nũc sinistrorsum Et hic est oculus contēplationis qui in Adã ante lapsum viuacissimus/purissimus et expeditissim⁹ fuerat. Nũc ve nobis. Totus fere extinctus est: sicut oculus rationis obtenebratus/et oculus sensualitatis fere corrupt⁹. ¶ Attēdam⁹ rursus in hac silitudine: quēadmodũ homo stãs in supcilio mõtis: taľ videt libere cũ volet: non solũ ea que iuxta se sunt: sed etiã ea q̃ subtus se aguntur. Et multo liberius multoqꝫ clarius ꝙ habitantes inferi⁹/imo purũ ab impuro/clarũ a tenebroso secernet: quod apud inferiores vel nunq̃ vľ raro fit. Non aliter anima que in arcē intelligentie ꝑuehi meruerit/et illa fixa steterit: spectabit veluti desursum ea omĩa que in ratione τ sensualitate aguntur. Judicabit insuꝑ in luce sua τ ꝑ lucē suam de omĩbus: quoniam regulis abstractis τ eternis innitiť: ſm q̃s habent regulari cetera omĩa. ¶ Exempla ad hoc simil possent in omni arte habētes regulas suas: ſm quas iudicant periti in arte hac vel illa de singularibus spectãtibus ad artē suã: quod vtiqꝫ neq̃unt imperiti. Jlle ꝑterea q̃ ꝑncipioꝝ noticiã clarã τ perfectã haberet: videret in eis τ ꝑ ea conclusiones ab eis deducibiles/clarius ꝙ ipe conclusiones in se videanť ab eis/qui nõ ꝑ principia conclusiones earundē acceperunt. ¶ Ex his patefactũ habemus: quo pacto contēplationis oculus facilis est τ expeditus dũ habeť/ꝙꝙ acquisitio sit difficillima. ¶ Patet insuꝑ in qua vi anime reponiť: q in vi supiori cognitiua ale que intelligẽtia nominať. Jste enĩ oculus nõ solũ intelligibilia τ abstracta/sed etiã ea que in ratiõe τ sensu sũt aspicit/ꝙuis alio mõ ꝙ ratio: τ aliter ꝙ sensus vľ imaginatio. ¶ Existimo sic intelligere eos q̃ dicunt duas esse species contemplationis τ imaginationis/duas in ratione/et duas in luce intelligentie. Hoc quippe diciť nõ quin omnis cõtemplatio fiat in luce τ per lucē intelligentie: sed quia ꝓ obiectoꝝ varietate hmõi species contemplatiõis variari noscunť/hec ponunť.

Consyderatio. xxv. ponit quid sit proprie cõtemplari: et quomodo circa eã erratur.

Abstractio qualē contemplatio requirit compleri nequit ꝑ imaginationē/ neqꝫ ꝑ solã rationē: q̃ virtus est supior. Jtaqꝫ sicut ratio v̄tus est supior τ abstractior ꝙ sensualitas vel imaginatio: qm̃ põt abstrahere quidditates rerũ a confusione accidentiũ: τ formare ɔceptus specificos et generales absolutos: q̃s nõ põt imaginatio. Sic vis illa q̃ poniť supior ad rationē τ nolať intelligẽtia: adhuc abstractior est ꝙ ratio: q̃ in actibus rõnis abstractis a phantasmatibus trãsit ad cognitionē eternoꝝ τ incorporeoꝝ: q̄ nullã habēt phantasmatũ illusionē: et hoc dũ irradiationē suscipit ab inferiori: quia dũ supiori τ diuina luce suffundiť nõ oportet. ¶ Ex hoc ꝑspicuũ est ꝙ contēplatio inepte queriť ꝑ solã imaginationē/τ impfecte per solã rationem: ꝙuis vtraqꝫ virtus adiuuat si limitibus suis contēta est. Quos si q̃s voluerit supergredi: reddiť homo vel phantasticus vel insanus in imaginatiõe vľ erronee iudicãs in ratiõe: sicut apud nõnullos visum est: qui dũ insequi credũt eleuatissimos viros τ abstractissimos in suis modis cognoscendi negligunt autē tenere modũ eorundē in abstracte viuēdo τ vtilia studēdo/τ ɔuertēdo se ad se τ supra se: nihil aliud referunt nisi phantasias et errores: quantũlibet ipsi eleuatoꝝ doctoꝝ verba tenere videanť. Fit enĩ apud talē quēlibet illud vergilianũ de insana vate: dat (inq̄t) sine mēte sonũ. Et h̄ est ꝙ reddit multos ex eis q̃ dicunť formalizantes in fabulã τ risum/imo in insaniã: q̄ per solã imaginationē τ rationē querunt illud quod ꝑ intellige

tie depurationē erat inueniendū. Quō aūt intelligentie depuratio ⁊ qualiter fiat/posterius quantū dominus concesserit/aperietur.

¶ Quinta pars principalis agit de trib⁹ oculis anie/⁊ trib⁹ affectionibus correspōdentib⁹ in .xxvj. ⁊.xxvij. ꝯsyderatiōe

Ordine.xxvi. consyderatio

ponens tres cognoscendi modos/ſm tria genera hominū ad hos dispositos.

TRes cognoscēdi modi sunt/quoꝝ vnus alalis dr/ vtens maxime oculo carnis. Alius rōnalis/ vtens pl⁹ oculo rōnis. Tertius spūalis/ vtēs oculo cōtemplatiōis: sicut distinxerunt diuini hoīes tres oculos ⁊ tres viuendi modos. De his Aug⁹ in libro de vera religione. Berñ. ad fratres de monte dei carthusieñ. Et Hugo in suo de sacris/ sup Eccs. Uidemus itaqꝫ quosdam ex hoīb⁹ viuere nō eleuatius ꝙ bruta. Solis eñ sensibus vtunt: aut eos solos insequunt. Alij magis insequunt rōnem intelligentes abstractas regulas artiū ⁊ scientiaꝝ. Tertij vltra hec oīa eleuant se supra rōnem in quandā regionē eternitatis ⁊ pspicabilitatis: ⁊ sup oēm fluitationē ⁊ ꝯfusionē infinitā desyderioꝝ ⁊ cogitationū: in aurā quandam libertatis serenā assurgunt ⁊ euolant: ⁊ iam non minus videt differre eoꝝ vita a ceteris hoībus ꝙ distant hoīes a pecoribus. Sed quis est hic de⁹ optime ⁊ laudabimus eū? Ille solus est quē tu eduxeris de tenebris ⁊ vmbra mortis: ⁊ vincula ei⁹ passiōnū diruperis noxiarum.

Consyderatio.xxvij.ponit

illa q̄ vident spēe esse mētales affectiones/ ſ3 nō sunt: ⁊ ideo inter eas ponit differentias.

D TRibus pnominatis cognoscēdi modis q̄ sunt cogitatio/meditatio/ꝯtemplatio: tres affectionis maneries correspondēt: que sunt cupido vel libido seu ꝯcupiscentia: s̄cdo deuotio vel cōtritio seu cōpūctio aut oratio: tertio dilectio: nō quecūqꝫ/ sed extatica ⁊ anagogica.i.sursum ducens ⁊ rapiēs in diuina. Si de re cōsentierit peto vt nō magnope calūnia fiat de nominibus: nō eñ accepi ab alijs talē circa affectus distinctionē nominū/ quēadmodū de cognitiōib⁹ reperio. ¶ Sed tñ interim dicam⁹ ꝙ sicut cogitatio est improuidus animi obtutus ad euagationē pronus. Ita cōsequēter ad talē cogitationē si sit sine obiecto delectabili/ sequit affectio improuida ⁊ vaga sine vtilitate ⁊ fructu: ⁊ hoc mihi satis congrue videt appellari libido seu cupido vel cōcupiscentia. ¶ Porro ad meditationē q̄ est puid⁹ aīe obtut⁹ in veritatis inq̄sitiōe ⁊ celestiū reꝝ inuētione vehementer occupat⁹: ꝯsequit q̄dā affectio alia a priori ad res taliꝰ q̄sitas ⁊ inuētas si non sit indispositio aīe. Et hec affectio ē puida ⁊ nō vaga cū difficultate ⁊ fructu: ⁊ hec interī vocet deuotio vel cōpūctio aut orō.i.affect⁹ pi⁹ ⁊ hūilis vehemēt ⁊ fortiter tēdēs ⁊ nitēs i amorē pme veritatꝭ ⁊ bonitatis.

¶ Deniqꝫ ꝯtēplatio q̄ ē libera ⁊ expedita ꝯsyderatio eoꝝ q̄ meditatio cū ingēti difficultate ꝗrit h3 suā affectionē i aīa dispositā: suāqꝫ dilectoꝝ filij liberā/purā/expeditā ⁊ abstractā. Et hac rōne vocari pō extatica dilectio vl iubilatio: q̄ vltra deuotionē addit facilitatē ⁊ iocūditatē inestimabilē ⁊ inexꝑssibilē/ ⁊ exuperātē oēm sensū. Et hec est sapia dei i mysterio abscōdita. Hec est mystica theologia quā q̄rimus: q̄ ad anagogicas ⁊ supmentales excessus deducit: quā aliqñ noīe charitatis/ aliqñ charitatiui amoris legenoīe appellatā. Propterea nō fallit q̄ dicit ꝯtēplationē sine dilectiōe nomē ꝯtēplationis nō mereri. S3 nos vnū ab alter secernimus: vt pciosioꝝ habeat inq̄sitio veritatis: ⁊ cognoscam⁹ qm̄ appropiate loq̄ndo: sicut ꝯtēplatio ē in vi cognitiua intelligētie: sic in vi affectiua correspondente reponit mystica theologia.

Sexta pars principalis

agit de acq̄sitione mystice theologie/et de eius decē differētijs ad theologiā speculatiuā a.xxviij vsqꝫ ad.xxxv.consyderationē.

Ordine vero consyderatio

xxviij.ostēdit modū pueniēdi ad mysticā theologiam: eāqꝫ pluribus diffinit diffinitionibus.

COgnitio dei p theologiā mysticā meli⁹ acquirit p penitentē affectū/ ꝙ p inuestigantē intellectum. E Ipsa quoqꝫ ceteris parib⁹ eligibilioꝝ est ⁊ pfectioꝝ ꝙ theologia symbolica vl ppria/de qua est ꝯtēplatio. Sicut dilectio pfectioꝝ est cognitione/⁊ volūtas intellectu/ et charitas fide. Hec scda ps pncīs supponit: ꝙuis nō sim nescius de pbabilitate positionis opposite apud multos ⁊ magnos. Sed p prima parte cui correspondet deductio ad quesitū: nullus ambigit qn depuratio seu purgatio potētie affectiue fiat p feruorē penitētie ⁊ cōpūctione/ꝯtritione ⁊ orōne/q̄ rugire facit a gemitu cordis. Et quis dicat pphetā: In meditatione mea exardescet ignis.s.dilectionis. Meditatio hec nō p veritatis inq̄sitiōe attēta hic descpsimus: sed magis p cōpūctione seq̄nte sumpta est. Hui⁹ aūt compunctionis difficultas magna est valde apud nō exercitatos: et eos q̄ corruptos adhuc habēt sensus ab adolescētia. Quēadmodū eñ ligna viridia aqueo plena humore vix recipiunt calorē ignis/ vt in siltudinē eius accēdātur: sed pcedūt exsufflationes multiplices: puta est etiā depulsio humiditatis talis ac euaporatio: sic existimare ꝯuenit de eo q̄ calorē spūsctī i se recipere debet: ⁊ ſm eū trāsiturus est in amorē purū ⁊ piū: si nōdū desiccatus sit a sordidis affectiōib⁹: ⁊ hic initiatiue p penitētiā. Un̄ Greg. in homil. de ceco Per penitētie lamēta mētis pbātasmata depellūtur. ¶ Ad cui⁹ ampliorē elucidationē attendendū est/ꝙ theologiā mysticā sic possumus describere Theologia mystica est extensio animi in deū per amoris desyderiū. Aliter sic: Theologia mystica est motio anagogica: hoc est sursū ductiua in deū p amorē feruidū ⁊ puꝝ. Aliter sic. Theologia my-

stica est experimẽtalis cognitio habita de deo ꝑ amoris vnitiui cõplexũ. Aliter sic. Theologia mystica est sapientia. i. sapida noticia habita de deo: dũ ei supremꝰ apex affectiue potẽtie rõnalꝭ ꝑ amorẽ coniungiꝭ ꝛ vniꝭ. Uel sic ꝑ Dionẏ. vij. de diuinis noĩbus Theologia mystica est irrationalis ꝛ amẽs ꝛ stulta sapiẽtia / excedẽs laudãtes. Has autẽ descꝑtiones aptius intelligemus / si multiplicẽ theologie speculatiue differentiã ꝛ mystice deinceps voluerimus intueri.

Consyderatio. xxix. ponit differentiã inter theologiã mysticã ꝛ speculatiuã: ꝛ in qbus ꝯueniũt / multis declarat exemplis.

F Theologia mystica ꝛ theologia speculatiua / si ſm rões ꝓprias ꝯsyderanꝭ: differẽtias ex multis nõ sine conueniẽtia multiplici sortiunꝭ. ¶ Prima ꝛ ꝓncipalꝭ differentia sumiꝭ ex subiecto vel potentia: qm̃ licet vtraqꝫ sit in aĩa rõnali: nihilominus distinguẽdo potẽtias aĩe ſm rões suas (vt supra dictũ est) speculatiua theologia est in potẽtia intellectiua: cuius obiectũ est verũ. Mysticã vero reponimꝰ ĩ potẽtia affectiua: cui ꝓ obiecto bonũ assignamus. ¶ Ex hac aliã differentiã inuenimus ſm rões obiectales: qm̃ obiectũ speculatiue theologie est verũ / ꝛ mystice bonũ. ¶ Cõueniũt tñ in hoc mystica theologia ꝛ speculatiua: quã alio noĩe cõtẽplationẽ dicimus: qm̃ vtraqꝫ est in supiori portione aĩe / ꝛ nõ in solo sensu vel imaginatione / nec in rõne sola. Hec aũt portio aĩe (vt supra dictũ est) varijs noĩbus appellatur. Et hꝫ duas ꝟtutes vꝭ duos oculos seu duo officia: qꝛ ꝛ ipa est intelligentia vera ꝛ affectiua seu amatiua boni. Diximus aũt ĩ supioribꝰ: ꝙ sicut volũtas rõni ꝛ appetitus sensualꝭ imaginationi referꝭ. Sic suo mõ est de affectiua corrñdente intelligẽtie pure: ꝓpterea dũ ista vis supior exit ĩ affectũ suũ / ipsa diciꝭ quodãmodo leuare se supra se / ꝛ quodãmodo supferri. Inde fit vt actus talis nomineꝭ supmẽtalis excessus vel supra spm̃: ꝛ ſm eũ qs diciꝭ quãdoqꝫ sup seipm̃ / qñqꝫ extra seipm̃.

¶ Huius rei aliqđ exemplũ accipe possumus ex ꝯsyderatione eoꝝ q̃ sepe in ipa sensuali virtute fiunt. In q̃ videmus tã in nobis q̃ in brutis: ꝙ qñqꝫ ipa sensualitas in suis actibus cognitiuis ꝑmanet sine affectu illoꝝ q̃ vel audit vel intueꝭ. Sepe tñ ꝑ auditũ vel aspectũ quorundã obiectoꝝ ipa tãto cõpleꝭ affectu: vt iã quasi saliat extra se et tota gestiat: velut si equus potiꝭ cãpo liber apto. Hoc mõ sensualitas aliqñ quasi se nõ capiens ꝛ se deserẽs: tota nitiꝭ in rẽ desyderatam se effundere / se trãsferre / se vnire: imo illã penitus quasi introrsus penetrare. Quid de taliũ oculis? nõne scintillant? nũquid nõ emicant? Nõne quantũ daꝭ ipsis / tremulo se fulgore diffundũt? Transferamus hoc exemplũ ad vim intelligentie supiorẽ: consyderãdo qualitatẽ eius dũ sine affectu in sola cognitiõe iacet. Et dũ transit in affectũ taliũ qualis contẽplatur. Adducamus ꝓ manuductione huius ea q̃bus mystice theologizantes vtunꝭ exempla. ¶ Primũ quidẽ de aqua in vase: que dũ apponiꝭ igni / calescit ꝑmo se continẽs in vase: Sed dũ feruescit ꝛ bullit: videꝭ quodãmodo seipaꝫ nõ capere / sed excedere atqꝫ supferri virtute caloris. Sic mens nondũ amore calescens / intra seipaꝫ continet se. Sed spũ feruoris amore concepto / supergrediꝭ quodãmodo seipaꝫ / quasi extra se saltitãs atqꝫ volitans. Aliud quoqꝫ exemplũ inducamus de radijs solaribus cadẽtibus sup speculũ concauũ: qui ex vnitiuo eoꝝ concursu comburũt stuppã / efficiuntqꝫ flãmã superuolantẽ. Sic intelligẽtia nostra illustrata ꝯtẽplatione serena celestium: qñqꝫ quidẽ remanet intra seipaꝫ nõ incalescẽs neqꝫ ardẽs: qñqꝫ vero tantus amoris ardor ꝯcursu radioꝝ celestiũ exoritur / vt in affectũ se erigat: nec se capiat neqꝫ contineat / sed iubilat ꝛ exultat: ex quibus tertia cõcluditur differentia.

Consyderatio. xxx. scholã ostendit ad discendũ speculatiuã ꝛ mysticam / cum alijs differentijs theologie: quomodoqꝫ se habeant inter doctos ꝛ fideles idiotas.

Supersunt alie inter has theologias speculatiuam ꝛ mysticam differentie / sumpte ex acquisitionis earũ varietate. Una quidem est: qꝛ speculatiua theologia rõcinatiõibꝰ vtitur conformiter ad physicas disciplinas. Ideo scholasticam eam vel literatoriam quidã appellant: q̃uis nõ sufficiant iste scholastice exercitationes / nisi quis studio vehementi nitaꝭ habere cõceptus ꝓprios et intimos eorũ que tradita sunt a summis doctoribus. Aliqñ tales theologizãt solꝭ auribus corporeis: sicut pueri vel pice / neqꝫ vere intelligentes de quibus loquunꝭ / neqꝫ de quibus affirmãt. Nihilominus tñ sepe eis nomen concedimus theologoꝝ. Mystica vero theologia sicut nõ versaꝭ ĩ tali cognitiõe literatoria: sic nõ habet necessariã talẽ scholã: q̃ schola intellectus dici põt: sed acq̃riꝭ ꝑ scholã affectus ꝛ ꝑ exercitiũ vehemẽs moraliũ virtutũ / disponentiũ aĩam ad purgationẽ / ꝛ in theologicis illuminãtibus eã / ĩ beatificis ꝟtutibus eã ꝑficiẽtibus / ꝓportionabilis ad tres actus hierarchicos: qui sunt purgare / illuminare ꝛ ꝑficere. ¶ Et hec quidẽ schola potest dici schola religionis vel amoris: sicut intellectus dicẽdus est schola scientie vel cognitionis. ¶ Sed quoniã plerũqꝫ euenit etiã in brutis: vt ibi sit maior affectio vbi parũ est cognitionis: sequiꝭ ꝙ ad comparandã huius theologie mystice doctrinã / non est magna scientia opus / ꝑsertim acquisita. Nã cognitio ex fide ꝙ deus est totus desyderabilis / totus amabilis: affectiua portio si purgata / si illuminata / si disposita / si exercitata sit: cur nõ in illũ totaliter desyderabilẽ ꝛ totum amabilẽ: sine plurimo librorũ studio tota fereꭍ / totaqꝫ rapieꭍ? ¶ Ex quo illam concludimus differentiaꝫ: quoniã theologia mystica licet sit suprema atqꝫ ꝑfectissima: noticia ipa tamẽ põt haberi a quolibet fideli: etiã si sit muliercula vꝭ idiota. ¶ De theologia vero speculatiua aliter esse nullus ambigit: ad cuius adeptionem sicut ad metaphysicã grãmatica / logica et philosophica disciplina cum forti exercitio / etiã G

clara ingenia requirunt: ita tñ vt gratia desup cũ his infundat/sicut aplis/ t sicut fit mũdi cordib⁹: quibus pmittit visio dei: t humilibus amici dei: quibus deus incerta t occulta sapiẽtie sue t oĩa q̃ audiuit a patre suo nota fecit. Sicut Antonio magno: sic l alijs multis sine lr̃is/litteratoria (vt ita dicam) theologia donata est. ¶ Ex pmissis cõcludimus cũ beato Bernardo ad fratres carthusieñ. d monte dei. Q, theologia speculatiua nunq̃ in aliquo pfecto est sine mystica: sed bene ecõtra. Et ex hoc sumi põt sexta differẽtia: qm̃ nũq̃ aliq̃s intelliget verba aplī t pphetar q̃ntũcũq3 illa resonet exterius: si nõ imbiberit affectũ scribẽtiũ: neq3 eñ aliter ɔcept⁹ eor verbor in animo generabit. Cecus q̃ppe crebro de coloribus sermonẽ audiẽs de illis vtiq3 disputare poterit diserte t acute: q̃ nullos in illo cordis arcano pprios eor q̃ disputat cõceptus inscripserit.

Consyderatio. xxxi.

Eos quibus propalanda est mystica theologia instruit duor filiorum exemplo.

h Sicut multis q̃ clerici vel lrati aut sapiẽtes vel philosophi aut theologi nominant: occultãdus est sermo de mystica theologia: sic plurimis illitteratis t simplicibus (fidelib⁹ tamẽ) tradi põt. Hinc tradit differẽtia septima sũpta ex modo publicationis. Beatus eñ Dionysius plerũq3 obtestat discipulũ suũ Timotheum vt nullus imperitor hec audiat. Imperitos vocãs eos q̃ vel nõ sunt fideles: nã hec theologia proprie est fideliũ: vel q̃ tumẽtes iam phia maleq3 viuẽtes cõculcant pedibus suis sordidis quic q̃d nõ sapiũt quicq̃d etiã nõ intelligũt canino dente lacerãt. De quibus ait euangelica parabola: Nolite sctũ dare canibus: neq3 margaritas proijciatis ante porcos. Sed ecõtra simplices: qui quidẽ fidẽ habent possunt ex ea cõsurgere ad vnitiuũ amorẽ cũ deo. Quõ: sic nempe p fortẽ cõtritionẽ mortificatiuam sensualitatis/ trahẽte eos deo vinculis pceptor suorũ: t mãsionẽ apud eos faciente. Attestante Esaia: q̃ sup humilẽ t quietũ t trementẽ sermões suos reqescit dñs. Itaq3 nihil phibet fieri verbũ apud tales de theologia mystica: q̃ amor est t amore cõquirit: cũ e diuerso sapiẽtes in oculis suis sine casto amore languentes circa pugnas verborũ ab hac arceri cõueniat. Carnalis eñ hõ nõ sapit ea q̃ dei sunt. ¶ Conatus sum in quodã vulgari tractatulo p palã ista facere quodã exẽplo: Sint duo filij patris vnius optimi. Sit vnus eor curiosus et astutus in inquisitiõe ɔditionũ paternar: nunc ex operib⁹/ nunc ex verbis: quatinus in earundẽ elocutione vel doctrina apud alios delectet. Odiat aũt patrẽ vel nullã iussis suis obedientiã accõmodet. Ponamus aliũ simplicis ingenij/ qui d patre suo nihil aliud querat/ nihil iterroget/ nisi quo pacto illi placere t in omnib⁹ obedire valeat. Querimus nunc quis e duobus ab optimo patre magis amabitur? non est dubium quin secundus. Hic preterea plus iocundabitur i paterna bonitate q̃ sibi plus sapit. Ipse deniq3 pater tandem seipsum t secreta sua puto tradet: faciens eũ velut amãtissimũ in domo manere secũ. Aliũ vero vel exheredabit vel incarcerabit vel etiã occidet.

Consyderatio. xxxij. ostẽ

dit quantum mystica theologia distat a literatoria propter finis diuersitatem/ t a speculatiua vitijs permere.

Theologia speculatiua vel literatoria per hoc/ vel maxime a mystica secernit/ q̃ prima seruire põt vitijs: secũda nequaq̃ nisi p accidẽs valde: sicut si ɔtingeret abuti spe vl fide. ¶ Hãc differentiã octauã que est ex possidentis qualitate: breui verbo complexus est Apls dicens: Scientia inflat/ charitas autẽ edificat. Rursus ipse ad Timotheũ loquens de homine nõ acq̃escente ei que sm pietatẽ est doctrine/ dicit q̃ sit superbus/ nihil sciens: sed languẽs circa questiões t pugnas verbor inutiles: ex quibus oriunt inuidie/ ɔtẽtiones/ blasphemie/ suspitiones/ male ɔflictationes hoim mente corruptorũ: quia veritate priuati sunt. Deniq3 Iacobus vtrãq3 describẽs: Nõ est inquit ista sapientia de sursum descendẽs s3 terrena/ aial's/ diabolica. Sequit: Que aũt desursum est sapientia: primũ quidẽ pudica est/ deinde pacifica/ modesta/ suasibilis/ bonis consentiens/ plena misericordia t fructibus bonis/ iudicans sine simulatione t emulatione. ¶ Hec autem dicta sunt/ nõ vt scientia aut sapiẽtia aliqua sit de se mala/ cũ sit pfectio intellectus: sed quia abusus eius tanto deterior et seuior est in puersis/ quanto per eam contra virtutes p vitijs decertat. Ecce eñ finis multiplex falsa seductione queritur a multis: qui quoniã auersi sunt a deo fine vero/ vt in varia dispergantur oportet. Huic finis est diuitie et opes: illi sordide voluptates/ huic pompatici honores/ apud aliũ potentatus fragilis t anxius. Cũ igitur sm exigentiã finis veri vel estimati cetera omnia moderent: consequens est vt subuerso t peruerso fine peruertant oĩa ad finem ordinanda. Inter que nimirũ est scientia: que dũ ad diuitias acquirendas reducit/ appellat terrena: dũ voluptates indigna sorte cõquirit/ animalis nominatur. Dũ vero emulatiõib⁹/ sectis/ heresib⁹/ contentioni/ et similib⁹ nequitijs spũalibus ancillat: quo pacto melius q̃ diabolica censebit? Scientia igit in puersis tot sortit nomina/ quot sunt vitia eam ad se rapientia: vt q̃ est superba/ arrogans/ inflata t similia. De talibus dicit Scriptura: Sapiẽtes sunt vt faciãt mala. Inde eñ fit illud de grecis eulogiũ/ q̃ leges habebant bonas/ et pessima ingenia. Per contrariũ vero sapientia que desursum est/ qualẽ loquimur: sicut obsequit charitati ceterisq3 virtutibus/ ita earũ denominationes contrahit: vt q̃ est patiens/ benigna/ nõ emulãs/ nõ ambitiosa. Et hoc mõ de ceteris. Sic ergo de theologia speculatiua dicimus/ q̃ nõ q̃libet puersa est aut puersos inhabitat: nec in ea vitiũ esse ponim⁹ Sed in abutẽtibus ea/ qualiter nullus in theologia mystica abusus esse potest/ nisi forsan mõ pdicto per superbiã obiectiue.

Cōsyderatio tricesimatertia

ponit differentiā inter pbos fideles: exemplo ostendēs quō iudicant de theologia mystica.

K Ita bolbus nō puersis nec auersis a deo fine suo/pōt altera inter theologū speculatiuū ⁊ mysticū differentia inueniri: q2 vnus ab altero secernit/qualiter artifex solū speculatiu9 sine instrumētis cōuenientibus ⁊ habitibus acq̄sitis: differt a practico/experto/⁊ in vtrisq3 abundāte. Hāc differentiā nonā sumptā ex opis facilitate vl difficultate familiari possumus ostēdere exēplo. Si q̄s peritissimus in arte musice/nō aūt exercuerit se in vocali cantu/neq3 in chordis aut organis: imo vocem habeat raucā/⁊ instrumenta musicalia discordia: satagit tñ iste vel cantare/vel instrumēta pulsare: nulli dubiū quin oberrabit/⁊ neq3 dulcem neq3 suauē symphoniā valebit afferre. Hec silitudo respicit eū q̄ de diuinis scit artificiosa disserere: q̄ de moribus similiter ⁊ virtutib9 regulas habet/⁊ speculatiuū plerūq3 sermonē: sed nondū vult ad ea q̄ cognoscit cōformiter opari: cogit languens illam apli vocē plangere: Velle adiacet mihi: pficere autē nō inuenio. Caret quippe virtutū habitib9 tāq̄ instrumētis/habens carnē rebellē ⁊ dissonā spūi: q̄ dū tangit/nihil suaue/nihil diuinū: sed raucū/sordidū ac strepidulū resonat. Sed ⁊ spūs duz velut quidam musicus satagit obsequi deo in hymnis ⁊ canticis pioꝝ desyderioꝝ: sentiūt tm̄modo fragores ⁊ tumultus obtusi desyderioꝝ carnalium atq3 terrenoꝝ. Istā rem mille similitudines pares ostēderent in ceteris artib9 scribēdi/pingēdi/medicandi/militandi/nauigādi ⁊ similiū. ¶ Porro ita pueri magis sine arte paulatim extendēdo deambulationē: discūt recte ambulare q̄ iacendo etiā si mille regule eis gradiendi vel modi dicerent: sicut fabricando fabri simus: q2 similiter inquirim9 quid est virtus: nō vt tm̄modo sciamus/sed vt bñ operando boni efficiamur: ait Aristoteles.

Consyderatio.xxxiiij.ostē

dit pboꝝ caliginē/⁊ theologoꝝ claritatē/sub exemplo maris galilee/⁊ nauis ventoꝝ pisciū/⁊ vocatione filiorum zebedei.

Per theologiā mysticā sumus i deo: hoc est in eo stabilimur/⁊ a mari turbido sensualiū desyderioꝝ ad littus solidū eternitatis adducimur. In hac cōsyderatione differentia etiā inter duas theologias speculatiuā ⁊ mysticā edocet. Speculatiua quippe si sola est nunq̄ q̄etat/inquietat potius: alioq̄n nō dixisset ille q̄ voluit inuestigare de oībus diligēter q̄ nō saturat oculus visu/nec auris auditu: dans p hoc intelligere quietē nō esse in sola inuestigatiōe veritatis: sed famelicū quoddā ieiunūq3 desyderiū. Fallor si non ita apparuit in maximis pħis: q̄ post oēs inquisitiones suas tedio affecti: q2 nō refecti/dixerūt h̄ vnū se scire q̄ nihil scirent. Videte queso q̄ inanis refectio: vbi p tot tpa/p tot studia/nihil nisi vanitas inanis in uiscerib9 animaꝝ reperta est. Preterea cognitionis ista videt esse natura q̄ plus satagit rem cognitā ad se trahere ac sibi assimilare q̄ ad ipsam eat. Quod innuere videt philosophus dicēs verū esse in intellectu/bonū in rebus. Quid igitur mirū si cognitio sola nō erit mare desyderioꝝ sensualiū: si etiā portum vel littus eternitatis extra se positū nō attingat. Quēadmodū nauta in regimine nauis quotidie garrula loquacitate docte disserens: nihil veꝝ eoꝝ agens que loquitur: nūq̄ a medijs ponti fluctibus nauē in littore stabiliet/demerget potius eam: vel periculis omnib9 exposita fluctuantēq3 iugiter inueniet. Similiter spūalis nauta nunq̄ ex sola cognitione maris intelligibil/nūq̄ ex aspectu solo/stabilitatē deifici portus poterit adipisci. Multa sunt in hanc sententiā cōcordantia diuine scripture testimonia. Sed libet vnū hic signanter inserere deuocatiōe filioꝝ zebedei: quos dñs iesus a mari galilee ad littus enatare docuit. Vbi theologia mystica per sensus anagogicus cognoscit. ¶ Videndū est quid p anagogiā .i. sursū ductionē significet mare galilee: quid littus eius/quid nauis/q̄d vocatio dñi: ⁊ ita de alijs. ¶ Itaq3 sicut mare moralit p̄sens seculū sic anagogice corruptā nostre sensualitatis fluctuationē significat: dicēte sapiēte: Cor impij quasi mare feruēs. Mō iō mare galilee dicit: q2 mutationē vel migrationē significat galilee. Quid aūt mutabilius/q̄d inquietius/q̄d pclimius ad emigrationē/q̄ sensualitas inuenit? Nūc arrogātia tumet/nunc sepe attollitur/nūc desperatiōe deijcitur/nūc efferuescit ⁊ extra se ipsam rapitur p iracundiā: nūc p inuidiā in seipsa frāgit atq3 fatigat. Vorax est per ingluuiem/ per luxuriā sordida voluptate despumat: eā reddit isatiabilē/inexplebilemq3 cupiditas. ¶ Illic deniq3 pisces ⁊ reptilia varioꝝ desyderioꝝ/quoꝝ non est numerus. ¶ Porro q̄ descendūt in hoc mare sensualitatis/nauibus rōcinationū naturaliū/ipsi vident opa dei: ⁊ mirabilia eius in pfundo. Sed quo profundo? Profundū inq̄t scriptura cor hoīs ⁊ inscrutabile: ⁊ q̄s cognoscet illud? ¶ Ceteꝝ mirabilia valde opat deus in hoc pfundo: q̄ studiosi piscatores/pħi mūdiales p retia suaꝝ adinuentionū atq3 doctrinaꝝ scrutari conati sunt: sed defecerūt scrutātes scrutinio: neq3 eñ causam tāte tāq3 inq̄te fluctuationis in carne nostra attingere valuerūt: nobis aūt reuelauit deus: quia peccante p̄mo homine rupta est concordia: scissum fedus legis indite inter rōnem gubernatricē ⁊ obsequentē sensualitatem. ¶ Inde quasi iuxta poeticā fictionē aperto eoli antro/qui scz eolus fingit deus vētoꝝ: inorflauerunt venti .s. passionū: que velut ex aduersis partibus agmine facto/cōturbauerūt in tempestate magnū mare nostrū. Nam quis nesciat/q̄s non quotidiano naufragio periclitatus agnoscat: mestum illud ecclesie canticū? Cōfusa sunt hec oīa: spes/metus/meror/gaudiū. Nōne q̄tuor iste passiones venti sunt totidē cardinales: gaudium quasi ab oriente: meror ab occidente: spes a meridie: metus a septentrione rabido impetu flantes. A quibus exagitatū mare nostrum nūc ad celum p spem ⁊ gaudiū ascendit: nunc descendit vsq3 ad abyssos per metū ⁊ merorē: hinc metuūt/cupiūt/gaudētq3/

volentq;: ait egregius poeta. ¶ Sentim⁹ heu nimiū: vtinā sic describere valeremus: quēadmodū his passionib⁹ quaquauersum sine ordine: sine lege perflantibus abripitur a stabili eternitatis portu nauta noster. i. spūs rationalis: faciens operationē in aquis multis cogitationū ⁊ affectionum: neq; venit ad littus tranquille ꝯtēplatiōis, nisi preeante iesu secus mare galilee: ⁊ nisi exemplo filiorū zebedei vocantē eū sequat: relictis tamē prius retibus mūdane curiositatis ⁊ naui rōcinationis naturalis: imo ⁊ patre zebedeo. i. tpe mutabili ⁊ fluido in quo gignimur: zebedeus eni fluidus iste vel fluens interpretat. Euehat aūt oportet spirit⁹ noster sup omnē tēporis mutationē, si ad littus eternitatis ⁊ portū virtuose solideq; cōtemplatiōis applicare voluerit: vbi immotus ꝑmaneat: vbi figat anchorā spei dependentē a naui fidei: vbi petre stabili que deus est, per amorē totus adhereat nō casurus: quicq̄d exagitet aut circūuolet sensualiū desyderioꝝ ⁊ fantasmatū cōfusissima inconstantissimaq; multitudo. De hac quoq; naui hanc similitudinē ⁊ portū nō hic nouā cōfingimus: dudū eni diuinus Dionysius in tertio de diuinis nominibus illā nobis aperuit. ¶ Ecce summatim ꝑstrinxim⁹ quid ꝑ anagogiā verba ꝓdicta euangeliste nostri designāt. Mare est sensualitas, littus eternitas, venti passiones, pisces vel reptilia sensualia desyderia ⁊ fantasmata. Spiritus piscator, nauis rōcinatio, retia studia mundana, zebedeus tpis flux⁹, mercēnarij mūdani philosophi, vocatio iesu diuina attractio. Piscari vo hoīes est supnaturales vel diuinas inuestigare inuenireq; veritates.

¶ Septima pars principalis agens de amore ⁊ eius triplici ꝓprietate: ⁊ ꝺ raptu sit ⁊ extasi: ⁊ a. xxxv. ꝯsyderatiōe vsq; ad. xl.

Ordine vero cōsyderatio xxxv. ponit animā rōnalē sine instinctu dei ⁊ amore nō posse ad finem debitum peruenire.

M Rationalis spūs tanq̄ spūalis nauta per theologiā mysticā doctus: non nisi vocante dño, ⁊ secretis afflatib⁹ velū mētis impellente, a mari sensualitatis ad littus eternitatis: hoc est a carnalibus ad spūalia ꝑuenit. Et nō nisi ꝑ ei⁹ amorē in deifico portu stabilitus atq; solidatus cōquiescit. Hoc ex ꝓcedenti similitudine satis ꝑspicuū est ex his q̄ diximus in ꝓcedenti cōsyderatiōe. Nā cū ibi ostensum sit ꝙ nō acquirimus portū stabilē in deo ꝑ solam cognitionē: supest vt hoc fiat aliūde, videlicet ꝑ amorosam affectionē: per hāc q̄ppe cū deifico portu nostro vnimur ⁊ ei adheremus: dicēte ꝓpheta: Mihi aūt adherere deo bonū est. Et rursus scriptū est: Qui adheret deo, vnus spiritus est. Illud quoq; clarius elucescit ex ꝓprietatibus amoris: quarū tres ad ꝓsens attingere satis erit. Amor enim rapit, vnit, satisfacit. Primo quidem amor rapit ad amatū: ⁊ inde extasim facit. Secundo amor iungit cum amato ⁊ quasi vnum efficit. Tertio amor sibi sufficit, nec aliud preter amare q̄rit. De his itaq; ꝓprietatibus deinceps aliq̄ sunt prosequenda.

Consyderatio. xxxvi. explicat vim amoris ꝓut est in raptu ⁊ extasi ꝑ proprias differentias exemplificando de paulo exemplo naturali.

Amor rapit ad amatū ⁊ extasim facit. Et vocat raptus in ꝓposito eleuatio potentie alicuius supra inferiores potentias ⁊ exactuatione eius in sua operatione: cessantib⁹ vel debilitatis actibus inferioꝝ potentiaꝝ. Vel rapt⁹ est fortis actuatio ⁊ vehemens in superiori potentia: vnde cessant oꝑationes inferioris potentie: vl ita debilitant ⁊ ligant vt superiorē in sua operatione nequaq̄ impediant. ¶ Porro extasim dicim⁹ speciē quandā raptus qui fit appropriatius in superiori portione ale rōnalis: q̄ spūs vel mens vel intelligentia nominat: dū mens ita in suo actu suspensa est ꝙ potentie inferiores cessant ab actib⁹ suis: sic ꝙ nec rō, nec imaginatio, nec sensus exteriores, imo q̄nq; nec potētie naturales nutritiue et augmētatiue, ⁊ motiue possint exire in suas ꝓprias oꝑationes. Distinguendo igit ⁊ quodāmodo cōtrahēdo raptū cōtra extasim. Raptus est minoris efficacie in suspendendo vel impediendo actū inferiorē. Inuenit tamē etiā in omni potētia superiore respectu inferioꝝ. Extasis vo in sola mēte fit: sed ⁊ actus inferioꝝ potentiaꝝ nō solū debilitat, sꝫ tollit funditus q̄diu durauerit. ¶ Paulus itaq; exēpli causa in suo raptu duo exprimit que concurrūt in extasis descriptione. Exprimit eni potentia que rapta est. s. tertiū celū ipsius ale modo supra exposito: qꝫ celū in potentia cognitiua est mens vel intelligentia: ⁊ in affectiua est apex mentis vel ei⁹ scintilla. Exprimit secūdo cessatio omniū inferiorū ab actibus suis: alioquin quomō Paulus nescisset an in corpore vel extra corpus fuisset. ¶ Est igit extasis raptus mētis cū cessatione oīm operationū in inferioribus potentijs. Et hec pōt rursus subdiuidi ſm duplicē vim mentis: vnā cognitiuā, ⁊ aliā affectiuā. Prima extasis est raptus in spū: secunda raptus extra spm. ¶ Nisi forte aliter velimus distinguere hos raptus penes obiecta: vt raptus in spū dicat respectu intelligibiliū sub deo: et rapt⁹ supra spiritū respectu diuinoꝝ: ⁊ forte vtrāq; acceptionē in scripturis legimus ꝑmixtim. Inuenimus eni de regina saba ꝙ non habebat vltra spiritū: quoniā admiratio vehemens suspenderat actus oīm potentiaꝝ in ea respectu eoꝝ q̄ de sapiētia salomonis fuerat cōtemplata: ⁊ hoc potest dici stupor vel spasmus. ¶ His itaq; ꝓlocutis de nomine rapt⁹ ⁊ extasis, superest indagare quomodo hec fiant originaliter per amorē. Cū igit amor sit radix aliaꝝ qualiūcūq; affectionū: si ostenderimus ꝙ affectio potius q̄ cognitio raptū agat: patebit sufficienter qꝺ intendimus. N ¶ Est in primis similitudo amoris quo ad pondus: quēadmodū vnus ex sapientib⁹ dixit: Amor meus pondus meū: illo feror quocūq; feror. Oportet igit ꝙ amor sit tra-

bēns ⁊ rapiens. Feruntur itaq̧ grauia ad locū stabilitatis ⁊ quietis sue tractu quodā potius ꝙ ex cognitiōe huius centri siue ponderis tendētis ad cētrū mūdi: hoc palā in grauib⁹ cognoscentib⁹ que cessante oī sua cognitione: nihilomin⁹ deorsuȝ nō impedita feruntur. Et licet amor (p̄sertim qualē loquimur) forte magis habet de similitudine cū natura leuitatis cuius est superferri: tñ ipa etiā leuitas pondus quoddā dici pōt: iuxta intentionē p̄nominati sapientis. ¶ Rursum experimur in ferro: qḋ dū affectū est p magnetē rapit ad ip̄m prorsus sine cognitione. Sed ⁊ virtus nutritiua nutrimentū graue sursum trahit: nō op̄ante ad hoc cognitiua virtute. ¶ Dehinc transeamus ad raptum virtutum cognitiuarum.

Cōsyderatio tricesimaseptima

alium scribit raptū imaginationis in passionatis exemplificando.

Raptus imaginationis super vires sensitiuas inferiores fit p amoris affectionem. Manifestū est ꝙ amoris vel desyderij affectio/pōt tāta fictione virtutē imaginatiuā trahere vel rapere: ꝙ potentie inferiores sensuū exteriorū/obiecta ꝑpria eis opposita nō attendūt: ꝓ̄ sumpsit ph̄s ab experientia. Et hic est raptus quidē primus in p̄mo celo aīe: quē raptū qḋ aliud p̄ncipaliter efficit/ꝙ̄ feruidū intus desyderium rei p imaginationē p̄sentate? neq̧ eñ sola cognitio imaginatiua ꝓfundā fictionē facere sufficeret. ¶ Uidem⁹ hunc raptū in philocaptis alijsq̧ plurimis/ quos melancholicos atq̧ fantasticos appellam⁹: ⁊ qb⁹dā repente timētib⁹ ⁊ iratis aut vehemēter zelantibus. Sicut aūt imaginatio vel alie vires sup̄iores sup sensus exteriores efferuntur ⁊ rapiuntur: sic ecōtra ꝯstat alam q̄nq̧ sic detineri circa sensationē exterioris obiecti p tactū/gustū/aspectūq̧: ꝙ op̄atiōes potentiarꝝ sup̄iorꝝ cessant aut impediuntur. Hoc aūt ꝓprie nō dr̄ raptus/sed tractus aut dimersio: dum p potentiā inferiorē superior deorsum trahitur: ⁊ ab actu suo cōpellit̃ cessare: qḋ fit i nobis ex corruptela peccati nimis heu faciliter ⁊ frequenter.

Cōsyderatio tricesimaoctaua

raptus vim ꝑut est in rōne sicut in studiosis apparet/ostendit declarandum.

Raptus rōnis in actu suo sup potētias inferiores fit p voluntatis amorē. Fecerūt hoc ꝑspicuū studiosi ꝑscrutatores regularū generaliū in varijs artibus: q̄ abstrahentes a motu ⁊ materia/vel sp̄ualia meditantes q̄rūt deducere ⁊ rōcinari ex notis incognita: quos aliq̄ñ voluntarius hmōi appetitus cessare fecit ab op̄ationibus: nō tm̄modo sensuū exteriorꝝ: vt nescirent quid ab extra fieret: sed etiā virtuti fantastice ac imaginatiue sua actio denegabat̃: ita vt corporeū fantasma nullū irrueret/aut irrumpere volens superiori rōnis voluntatisq̧ virtute premeretur. Patuit hoc in quibusdā/de quibus apud Ualerium maximū nota est historia.

Cōsyderatio tricesimanona

est de raptu mentali siue scintilla eiusdē: ⁊ solūmodo est magis perfectorum.

Raptus mentis supra potentias se inferiores fit affectiōis p scintillā mētis cognitā vel appropriatā: q̄ amor extaticus vel excessus mentis nominat̃. ¶ Manuducimur ex prioribus raptibus q̄ sicut crebriores et faciliores sunt/sic intelligibiliores inueniunt̃: q̄liter mēs in suis actibus/taliter efferri potest ⁊ figi: vt nulla inferiorꝝ potētiarꝝ eā interturbet: imo per vim suā affectiuā ita seip̄am actuabit ꝙ vis sua intellectiua: vt sic neq̧ se neq̧ alia recogitabit: quo rōnabiliter cōcesso promptissima sunt cōsequēter ad intelligendū oīa que doctores eleuatissimi/ nominatim Dionysius/tradiderūt de mystica theologia. Ea insup que dicunt fieri in sapientib⁹ ⁊ deuotis: vt sunt extasis/mentis excessus/ anagogica ductio/raptus in tertiū celū/diuisio anime ⁊ sp̄us/ introductio in diuinā caligīnē exemplo moysi: vel in sancta sanctorꝝ cum nube omnia tegente/instar aaron. Quid etiā amor vehemens. i. mentem vehens? quid mors anime viuente sp̄ū? quid nox illuminatiua tenebrarꝝ? quid mors rachel in partu beniamin? qḋ anagogica conuersio iordanis retrorsum? intelligentie se p̄sentabunt/⁊ similia.

¶ Octaua pars principalis

agit de vi amoris/qui amantē vnit cū deo ac stabilem facit ac requiescere vsq̧ in finem p̄ntis tractatus.

Ordine vero est cōsyderatio quadragesima

q̄ remonet varios vnionis modos: ⁊ ꝑuenit ad illum quē etiam ostendit: qui animā dicitur deo vnire.

Amor vnit amantē cū amato: ac proinde hūc stabilire ac sistere facit cuȝ illo: hec dicta est secūda amoris proprietas. ¶ Pro cuius intellectu loquendū est aliquid de modis vnionu varijs ⁊ diuersis. Sed cū hec vnio de q̄ loquimur nō corporalis est/sed sp̄ualis: de corꝑalibus vnionibus nihil hic dicendū est. Uniones autem sp̄uales inuenim⁹: vt p inhesionem/p informationē/p actuationē/p assistentiā p̄ncipalitatiua/ p illapsum/p sustentationē hypostaticā: vbi plures nature in vna ꝑsona conueniunt. Sed omniū sup̄ma vnio est in diuina essentia seu natura: in qua tres ꝑsone summa vnitate subsistūt. Sed has vniones tanꝙ huic ꝓposito minus cōuenientes relinq̄m⁹. Nec vo vnio amātis cū amato ab Aristo. in ethicis tangit̃: vbi ait: Amicus est alter ego: cui⁹ vnionis rō exp̄mi videt̃/cū ab eodē dr̄: Amicorꝝ est idem velle ⁊ idē nolle: sp̄us ergo noster cuȝ deo adheret p intimū amorē/vnus sp̄us est cum eo p volūtatis cōformitatē: solus eñ amor ꝑfectus ⁊ perfecte deo adherens veraciter orat: Fiat volūtas tua sicut in celo ⁊ in terra: ⁊ q̄ sic orat/orat vtiq̧ in sp̄ū ⁊ veritate: sicut orandū esse v̄itas docuit in euāgelio. Nā ⁊ ip̄e patrē adorauit/dicens: Uerūtamē non sicut

ego volo/sed sicut tu. Itaqȝ q̄ sic vnit̄ deo ꝛ adhe
ret ꝑ amorosam volūtatis ꝯformitatē vtiqȝ stabi-
lit̄ in eo. Ad qḋ traduci pōt illud ps̄. Absorpti sunt
iuncti petre iudices eoꝝ.i. in deo totaliter stabiliti.

Cōsyderatio. xli. agit de

erroribꝰ circa trāsformationē aīe in deū: ꝛ q̄d sit/ꝛ
quō etiā cōplet̄: exemplis ostendit ꝛ rationibus.

Amorosa vnio mētis cū deo q̄ fit ꝑ theo-
logiā mysticā cōgrue transformatio no-
minat̄: sicut beatus Diony. ꝛ sctī patr. s
locuti sunt: sed in explicationis mō varietas inue
nit̄. ¶ Fuerūt eñ qui dicerent spm̄ rōnalem dū ꝑ
fecto amore fert̄ in deū: deficere penitus a se ac re
uerti in ideam ꝓpriā: quā habuit imutabilr̄ ac eter
naliter in deo: iuxta illud Ioānis: Qḋ factū est in
ipo/vita erat. Dicūt ergo ꝙ talis aīa ꝑdit se ꝛ esse
suū: ꝛ accipit veꝝ esse diuinū/sic ꝙ iam nō est crea
tura: nec ꝑ creaturā videt aut amat deū: sed est ipe
deus q̄ videt̄ ꝛ amat̄. Hanc insaniā voluerunt ali-
qui trahere ex verbis Bern. in epistola ad fratres
de monte dei. Hanc etiā nisus fuit ponere Alma-
ricus hereticus ab ecclesia cōdemnatus: quē pro-
pterea Augꝰ. inter hereticos nominauit ꝛ numera-
uit. Hanc etiā nisus est renouare autor illiꝰ tracta-
tus: cuius titulus est de ornatu spūaliū nuptiarū:
cuius initiū est: Ecce sponsus venit/exite obuiam
ei. ¶ Contra hūc errorē scripsi dudū quandā epi-
stolā/licet in alijs scriptis eius hunc errorē corre-
xisse videat̄: ponēdo ꝙ aīa talis semꝑ remanet i eē
suo ꝓprio/qḋ habet in suo genere: sed dicit̄ tm̄mo
do similitudinarie transformari: sicut amatoꝝ di
cimus cor vnū ꝛ aīam vnā: qḋ vtiqȝ concedimus.
¶ Fuerūt alij ponentes ꝙ amor creature ad deū
nihil est aliud q̄ȝ deus: ꝛ ita ꝙ spūs rōnalis forma-
liter amat deū ꝑ spm̄ sanctū. Hec opinio imponit̄
magistro sententiaꝝ: quā ideo doctores nō tenēt: qꝛ
nō posuit formā aliquā dilectionis actualis vel ha
bitualis quasi mediā ad diligendū deū esse neces-
sariā. Nā si hoc addidisset ꝛ resoluisset/ quid dicit
hec ꝓpositio per: dum ait ꝙ deus diligeret̄ ꝑ spm̄
sanctū: qꝛ scȝ dicit causam exemplarē: tunc positio
sua cōpletior ꝛ irreꝓhēsibilior fuisset. ¶ Fuerūt
alij q̄ ꝑ similitudines repertas in corꝑalibꝰ volue-
runt hanc vnionē seu spūalem trāsformationē red
dere clariorē. Dixerūt eñ ꝙ aīa sic vnit̄ deo/ ꝛ in
ipm̄ transformat̄ /quēadmodū si gutta aque mitta
tur in doliū fortis vini. Illa nāqȝ gutta tunc ꝑdit
esse ꝓpriū/cōuertiturqȝ totalr̄ in alienū: velut etiā
si cibus ꝑ nutritionē cōuertat̄ in cibatum: iuxta il-
lud qḋ Aug. loquit̄ in ꝑsona dñi: Cibus sum gran
diū: crede ꝛ manducasti: nō tu me mutabis in te si
cut cibū carnis tue: sed tu mutaberis in me. Me-
mini me legisse ꝙ ad ꝓdicationē ꝓfate similitudis
deuota q̄dā mulier sic exestuauit/sic exarsit intrin
secus ꝙ cōcepto spū sese nō capiens/ipa velut mu
stū nouū absqȝ spiraculo/ruptis venaꝝ ꝛ neruorū
vinculis vitā cum sanguine tradiderit. ¶ Tradu
cunt aliqui verba deuoti Bern. in de ꝓcepto ꝛ dis
pensatione ad hūc sensum/dū ait: ꝙ verius est aīa
vbi amat q̄ȝ vbi animat: q̄si videlicet amando se et
corpus deserat: ac in deum suū tota pertranseat.
¶ Veꝝ hec similitudo deficit/habetqȝ plurimū
de dissimilitudine: alioq̄n rediremus ad errorē pri
us cōmemoratū: nō eñ ꝑdit aīa in hac vnione suū
esse ꝓpriū/sicut gutta aque desinit ꝑ corruptionem
quā alterius generatio subsequit̄. ¶ Rursus ꝓ-
pter eandē rōnem silitudo trāssubstātiationis q̄ fit
in benedicto sacro/nō satis est idonea ad explican
dū trāsformationē amātis i deū amatū. ¶ Addu-
cūt aūt alij silitudinē ferri candentis seu carbonis
igniti: vbi ferꝝ ꝛ carbo remanēt sub esse proprio:
induūt tñ quasdā ꝓprietates ignis seu caloris in-
corporati/ꝛ q̄si ꝓprias ꝑdunt: vt frigiditatē/ nigo
rē ꝛ nigredinē: sic ꝙ ferrū illud candēs videt̄ eē to-
taliter ignis. Sic ꝓterea aer illuminatus incorpo-
rat in se lumē solis: ita vt ex aere ꝛ lumine vnū fieri
videat̄: sic ferrū affectū ꝑ magnetē/induit magne
tis ꝓprietatē: vt videlicet ipm̄ ferrū aliud ad se va
leat trahere: sic vapor q̄ est substātialiter aqua/leui
tatē accipit: ꝛ quandā ex calore aeris cōditionem.
¶ Dant alij silitudinē generalr̄ ꝓ ꝓfate vnionis
manuductiōe de vnione materie ad formā seu ꝑfe
ctibilis ad suū ꝑfectū. Cōstat nimirum ꝙ materia
ante susceptionē forme imꝑfecta est/ꝛ sine decore/
sine virtute/sine actione: det̄ ei forma/mox venit ad
ꝑfectionē iuxta forme sibi vnite ꝓꝑetatē. Sic ani-
ma priusq̄ȝ vniat̄ deo ꝑ viuificū amorē/manet in q̄
dā morte spūali sine decore/sine virtute ad actꝰ vi
uificos meriti vite eterne. Si aūt deo cōiungat̄ tā-
q̄ȝ fontali totius vite ꝑncipio: dat̄ sibi vita quedā
diuina: nō quidē ꝑ formalē inhesionē dei ad aīam:
hoc eñ repugnat diuine ꝑfectioni: sed ꝑ illapsum
quendā intimiorē ꝛ spūalē/seclusa imꝑfectione q̄li
bet: ꝛ hoc mediante amore tāq̄ȝ q̄litatiua ꝛ harmo
nica dispositione quodāmodo ꝓportionabiliter:
sicut dispositio materie ꝓrequirit̄: nec tamen suffi
cit ad hūane forme susceptionē. ¶ Premissis igi
tur his similitudinibꝰ dicamus cōsequēter ad eas
ꝙ amor sicut calor naturam habet cōgregādi seu
vniēdi homogenea: sic etiā separat ꝛ diuidit ethe-
rogenea. Cōstat aūt ꝙ spūalia cū spūalibꝰ homo-
generatē quandā.i. similitudinē seruāt adinuicē: ꝛ
a corporalibus seu terrestribus sint dissimilia. De
igit̄ qḋ in hoīe reperit̄ spūale vel diuinū segregat̄
quodāmodo ꝑ amorē viuificū ab oīu eo qḋ terre-
stre est atqȝ corporeū: sic fit ibi diuisio spūs ꝛ aīe.i.
spūalitatis ꝛ aīalitatis ꝛ sensualitatis: ꝛ separatur
preciosum a vili: ꝛ qꝛ deus spūs est/ꝛ similitudo ē
causa vnionis: ꝑspicuū est cur spūs rōnalis sic de-
puratus ꝛ defecatus/vnit̄ spūi diuino: qꝛ videlicet
similis efficit̄ cū deo. Addamus tñ alterā huiꝰ vnio
nis causam/etiā quo ad ea que corpus ipsum respi
ciunt. Spūs itaqȝ sic assimilatus deo/ sic qualifica
tus ꝛ affectus ꝑ amorē qualificat ꝛ afficit cōsequen
ter corpus ꝓpriū tanq̄ȝ suū formabile seu materia-
le/ꝑ redundantiā spūs ad corpus. Quo fit vt cor-
pus ꝓpriū sic habituatū ꝛ affectuȝ induat ꝛ gerat
quasdā ꝓprietates ipsius spūs/ ꝓprijs vel dereli-
ctis vel multū ab actione suspensis. Inde est dictū
Aristo. In virtuoso inq̄t oīa cōsonāt rōni. Sic er
go spūs noster tractus a deo trahit, consequenter

ea que corpis sunt: ac ꝓinde resultat vnio mirabilis spūs ad deum/ et corporis ad spiritum.

Consyderatio. xlij. quietē

anime in deo ſm triplicē ipsius tensionē ostendit: ꝑ quā sancte trinitati similitudinarie quodāmodo in eadem stabilitur.

R Per predictā amorosam vnionē in q̄ mystica theologia cōsistere videt/ anima quietat/ satiat et stabilit: qđ facile est in pmis et priori deducere. Nā cū res quelibet sit in quiete dū pfectionē suā adepta est/ illiqꝫ cōiuncta: et spūs noster vnit et cōiungit summo pfectibili ꝑ amorem pfectū: vt exinde quietet/ satiet/ stabiliat necesse ē. Sic materia in forma habita/ sic lapis in centro positus/ sic res q̄libet in adepto fine suo quietat. Anima q̄ppe rōnalis dū cōiungit et vnit deo/ copulat suo sūmo bono: Est eīm deus summū bonum eius/ est centrū eius/ finis/ totaqꝫ ipsius pfectio: q̄d ergo aliud ipa reqreret? aut ad q̄d aliud vlteri⁹ inhiaret? ¶ Porro in ipa aīa cōsydero tres tendentias pncipales ꝓportionabiliter ad triplicem vim eius siue potētiā: quaꝝ vna est cōcupiscibilis/ alia rōnalis/ tertia irascibilis nominat: cōcupiscibilis tēdit in bonū: rōnalis in veꝝ: irascibilis ī arduū. Sic aīa ꝑ has vires tendentiā habet in bndictā et sanctā trinitatē. Nimirū qꝛ ad eā et eius similitudinē facta est eiusqꝫ imago cōstituta. ¶ Attribuim⁹ itaqꝫ spūisancto bonitatē: et ad hanc tendit vis cōcupiscibilis: attribuimus filio veritatē: et ad hāc tēdit vis rōnalis: attribuimus patri potentiā/ maiestatē et gloriā: et ad hoc tēdit vis irascibilis. Oportet igit vt his viribus satiatis ꝑ cōiunctionē cuiuslibet cū suo supmo appetibili: aīa rōnalis totalit satiet/ q̄etet et stabiliat: nā si delectatio in bono cōueniente et voluptatis suauitate querit q̄d de anime voluptate (beata maxime) sentiendū est? Audiam⁹ quid ꝓpheta dicit ad dn̄m: Torrente voluptatis tue potabis eos. Omnis aūt delectatio ī infimis plus aloes q̄ mellis hab; inquit satyricus: lingit eīm mel in sentibus et vrticis: ꝓpter qđ recte dicit Boetius: Habet hoc voluptas omīs ꝙ stimulis agit fruentes. Si pterea querit veritatis cognitio cōuertat aspectus ad verbū diuinū/ velut ad artem pmā: cuius exēplar veꝝ est esse verū. Si deniqꝫ potentia/ si gloria/ si opulentia/ si dignitas q̄rat: hec oīa est deus aīe eū diligenti: qꝛ est merces sua magna nimis: in quo et oīa se posse gloriat apostolus Oīa inq̄t possum in eo q̄ me cōfortat. Deus ergo finis est anīe et eius vltima pfectio: ipe est velut centrū et locus naturalis oīm desyderioꝝ suoꝝ. Dum ergo in se deficit aīa in salutare dei velut ad nihilū redacta nulli iam alteri nec sibimet innitit/ sed soli deo: vt sue dulcedini/ vt sue veritati/ vt sue glorificationi: dicēs ꝓ pmo: Renuit cōsolari anīa mea: memor fui dei et delectatus sum. Dicēs ꝓ secūdo Nihil arbitratus sum me scire/ nisi iesum christum factus stultus ꝓpter ipm. Dicēs ꝓ tertio: Utinā qui gloriat/ in dn̄o glorieт. Ac ꝓinde non habēs quo vlterius tendat/ aut quid vltra requirat: quietatur anima in deo atqꝫ stabilit possidēs in eo oīa ceteraqꝫ cōtemnens atqꝫ paruipendens. ¶ Possent ad hec explicanda verba magis ac magis sine termino multiplicari: sed apud expertos hec pauca videntur sufficere. Nam inexpertis siue rudib⁹ vel qui laboriose possunt humano adminiculo excitari vt animū ad amandū exercitarent: nulla vnq̄ verba ad hoc plene capiendū satis erunt.

Cōsyderatio. xliij. agit de

amorosa oratione et eius proprietate: eam etiā diffinit ſm traditionē magnoꝝ viroꝝ studiosissime.

Proprietates et cōditiōes amoris ac theologie mystice que supra dicte sunt/ etiam orationi perfecte cōuenienter ascribi possunt. Huius ratio est: quia in anima ꝯtemplatiua amor/ et mystica theologia/ et oratio pfecta: aut idē sunt/ aut seinuicē presupponūt. Nā vt patet ex supradictis/ mystica theologia est cognitio experimētalis habita de deo per cōiunctionē affectus spiritualis cum eodē: dū scꝫ implet illud apostoli: Qui adheret deo vnus spūs est: que nimirū adhesio fit per extaticū amorē: teste beato Dionysio. Rursus hec eadē mystica theologia dicit sapientia prout inter dona reponit a sapore. s. quasi sapida sciētia: vocatur preterea a diuino Dionysio irrationalis et amens sapiētia: eo ꝙ superat rationē ac mētem/ transiliens in affectū: nō qualemcūqꝫ/ sed purum: ipsi mentali intelligentie correspōdentē: quo affectu videtur deus a mundis corde. Videt inq̄ quia sentitur et gustatur iuxta promissionē christi: Beati mūdo corde: quoniā ipsi deū videbunt: et ſm illud Grego. in homil. Amor ipe noticia ē. ¶ Nūc vo recogitem⁹ de quo incepit cōsyderatio: q̄d eīm est aliud oratio pfecta q̄ huiusmodi experimentalis et affectualis cognitionis noticia? Oratio q̄dē describit ꝙ est eleuatio mentis in deū ꝑ piū et humilē affectū. Ecce ꝙ oratio transcendit mentem et spiritū/ ꝓ quanto mens et spūs dicunt vim cognitiuā intellectiuā: transit eīm supra per desyderiū/ ꝑ piū et humilē affectū: sed qualē affectū? affectum vtiqꝫ mentalē aut intellectualē supremū: et nō solū sensualē aut rōnalē: alioquin nō esset oratio pfecta/ qualē loquimur et qualē describit apl's/ cum dicit: Orabo spū/ orabo et mente: spiritū ibi pro vocis inspiratione/ mentē vero ꝓ superiori anīe portione accipit: oratio eīm solū in voce aut imaginatione versata/ caret suo perfectionis cōplemento: trāseat necesse est ad mentē et cor: queadmodū dicebat Dauid ad dn̄m: Inuenit seruus tu⁹ cor suū vt oret te. Sicut pterea mos ecclesiasticus habet hortari populum ante orationē vel gratiarūactionē/ et dicere: Sursum corda. Recte quidē hoc facit/ ne prophetica illa maledictiōe notaret/ que dicit: Popul⁹ hic labijs me honorat: cor aūt eoꝝ longe est a me. Hāc beatus Antonius eremicola: hanc ceteri eleuati patres senserunt/ dicentes: Orationē nō in strepitu vocū/ nō in cōpositione verboꝝ: sed in affectiōe pioꝝ purorumqꝫ desyderioꝝ: ita vt crebro nesciat orans/ nec intelligat se aliquid postulare. Sic docet Antonius. Quare hoc? quia supra se ꝑ intellectum nequaq̄ mens sic affectata reflectit/ nequaq̄ S

cōponit aut diuidit: sed puro simplicię actu desyderij vel amoris in eo qd̄ est omne bonū fert/ pausat soporat: quasi dicens cū ꝓpheta: In pace ī id ipsum dormiā ꝛ requiescam. ¶ Ex premissis elucescit clarius/ ꝙ mystica theologia ꝛ oratio perfecta in hoc conueniunt/ ꝙ vtraq̄ ponitur in vi affectiua superiore: ꝛ ꝙ vtraq̄ est respectu p̄mi ꝛ summi boni. Et est ipsius amor quidā purus/ aut ip̄m concomitans/ vel gignens/ vel supponēs: cui amoris proprietates quas supra posuimus vtiq̄ conueniunt.

Cōsyderatio. xliiij. orationis

perfectionē ordinisq̄ effectū ꝛ profectum orātis: quā pro quibus offert ponit ꝛ ipsius ꝓcessum quo ad precellentiam.

T Perfectio seu felicitas anime rationalis ꝓ vita p̄senti magis in oratione perfecta seu theologia mystica q̄ in cōtemplatione intellectiua reponit. Cōtemplatio nāq̄ si nude cōsyderet sine dilectione vel affectu subsequēte: iā arida est/ inquieta est/ curiosa/ ingrata/ inflata est. Deniq̄ fit longe ab illa pace q̄ exuperat omnē sensum. Quapropter cōcludere fas est: ꝙ schola orādi laudabilior est ceteris paribꝰ q̄ schola litteras edocendi: quēadmodū schola religionis pro affectu excellit scholā eruditiōis ꝑ intellectu. ¶ Proinde laus orōnis extatice seu ꝑfecte colligit ex ordine suo quadruplici: videlicet ex ordine ad deum/ ad ꝓpriū subiectum/ ad ꝓximum/ ꝛ ad inimicum.
¶ Primo q̄dē ad deū: qm̄ sibi soli dat gl'iam/ adorationē/ gratiarūactionē ꝛ honorē: eū sibi amicum cōcilians. Ac inde ꝑ legē amicitie q̄ est idem velle ꝛ nolle vltra q̄d petit/ accipit: ꝛ q̄d querit/ inuenit: sibiq̄ pulsanti aperit: nō sic intellectio/ aut queuis alia oꝑatio. ¶ Secūdo oratio subiectū proprium q̄d inhabitat/ purgat/ perficit/ illuminat: quietās ip̄m/ satians atq̄ stabiliens. ¶ Tertio oratio iuuat ꝓximū: nō vnū aut duos/ sed totū corpus eccl'ie mysticū viuifico quodā influxu nutrit: ꝛ capacissimo quodā materne beneuolentie sinu/ oīa ecclesie mēbra suaq̄ oꝑa cōplectit: offerens ea deo/ ꝛ pro his supplicans ꝛ impetrās tanq̄ q̄stuaria gratissima ꝑ indigentijs inopū sp̄ualiū subleuandis: ꝛ ꝑ delemosynis gratiaꝝ querendis atq̄ impetrandis/ in magno ac miserabili hospitali huius mūdi/ imo ꝛ carceris ꝛ penalis purgatorij. Huic oꝑi nulla exterior admonitio/ nulla ꝓrsus cōparabilis exercitatio pōt in efficaciā coequari. Nimirū q2 frustra hec oīa fiunt ꝛ vane/ si nō aduenerit oratio iuncta charitati. Postremo nihil ita sic oratio vires inimici seuientis ꝓterit: nihil ita tendiculas laqueorū suoꝝ euacuat ꝛ ostēdit. Alioq̄n nō dixisset ꝓpheta: Oculi mei semꝑ ad dn̄m: qm̄ ipse euellet de laqueo pedes meos. Et iterū: Prouidebā deū in conspectu meo semꝑ: qm̄ a dextris est mihi ne cōmouear. Et rex iosaphat ad deū: Cū ignoramus inq̄t q̄d agere debeamus: hoc solū habemus residui vt oculos nostros ad te dirigamus. Quocirca bn̄ iubebat dn̄s: Oportet semꝑ orare/ ꝛ nō deficere. Semper aūt orat/ semꝑ oculos ad deū habet/ qui semꝑ pio humiliq̄ affectu desyderat. ¶ Deniq̄ de oratione quā cū vera sapiētia ꝛ mystica theologia cōuenire diximus: de eius quoq̄ virtute ꝛ cōditionibus ac ꝓprietatibus copiosis hoc loco s̄mo posset inadere: sed de his remitto ad ea q̄ sancti ꝛ doctores saluberrime tradiderūt: ꝛ p̄cipue hugo de sancto victore in tractatu suo quē de orōne cōpendiosissime ꝛ subtilissime cōposuit: cuius est h̄ initium: Quo studio quove affectu orandus sit deus ꝛc̄. Legat Guil. parrhysien. in libello q̄ rhetorica diuina intitulat: legant ꝛ ceteri qui orōnis ꝓprietates/ vtilitates: ꝛ quibus excludit/ quibusq̄ impedit doctissime tradiderunt. ¶ Supest vt de practica theologie mystice in sequētibus ꝓseq̄mur.

¶ Finit prima pars de mystica theologia speculatiua.

¶ Prologus eiusdez

in p̄tē secūdā de theologia mystica practice cōscripta ab eodē sub. xij. ꝯsyderatiōibꝰ siue industrijs.

TRactantes ī lectionibus nostris iam a multo q̄uis interrupto tēpore de theologia mystica secuti sumꝰ ordinē in alijs scientijs obseruatū: vbi p̄us tradit de speculatiua q̄ practica: nihilominus hec sciētia supra ceteras multas hoc habet propriū: vt speculatio in ea nec ꝑfecte tradi/ nec plene intelligi possit: nisi practicus p̄cesserit vsus. Quāobrē deinceps presentis oꝑis erit tradere sub aliq̄bus ꝯsyderationibꝰ modos ꝛ vias q̄bꝰ ad theologiā mysticā habeat accessus. Perq̄rere enī q̄d sit theologia mystica/ ꝛ in qua vi anime reponit: ꝛ de differentia eiꝰ ad speculatiuā theologiā: ꝛ similia q̄lia p̄locuta sunt: nō satis esse debet homini christiano/ p̄sertim ecclesiastico: opus exercitatioq̄ requirit: q̄d vt fiat ꝓdest nō mediocriter aperire ea q̄ ad opus aggrediendū finiendūq̄ necessaria sunt vel accōmoda vt obseruent: q̄ etiā ꝑturbare solebant operantē vt vitētur: quoꝝ elucidatio nos expediret ab his oībus q̄ in hoc negocio tractanda pridē suscepimꝰ. ¶ Et dicimus in primis ꝙ magisteriū theologie mystice ꝛ orōnis extatice seu ꝑfecte Jesus christus sibi soli sineq̄ volūtati retinuit: nec ad illud hūana sufficit industria: q̄uis ip̄a nō debeat penitus derelinqui. Etenī si omne datū optimū/ ꝛ oē donū ꝑfectū desursum est descendēs a patre luminū: ꝑspicuum habet cōsyderatiōis huius p̄ncipiū: q̄d donū ꝑfecte orōnis ꝓfluit a diuina volūtate tenēte lucē in manibus: sicut Job notat: ꝛ exponit Grego. ꝙ dū vult illuminat/ ꝛ claudit dū vult. Ceterū ꝙ humana nō sufficit industria posterius elucidabit: ꝙ tamen nō sit ꝓrsus abijcienda docet apostolus vocans nos dei coadiutores: nō cōpulsores/ nō p̄uentores: ne dicamus: Manus nostra excelsa: ꝛ non dn̄s fecit hec oīa. Possunt autē duodecim industrie p̄supposito prius afflatu diuino pro practica theologie mystice sub totidē cōsyderatiōibꝰ annq̄ a

tari. Prima dei inuocationē attendere. Secunda ppriam complexionē agnoscere. Tertia pprium officiū vel statū aspicere. Quarta semetipsum ad perfectionē extendere. Quinta occupationes effugere. Sexta curiositatem deponere. Septimā longanimitatē assumere. Octaua passionum vel affectionum origines aduertere. Nona tēpus idoneū ꝛ locum inquirere. Decima somno ꝛ cibo moderanter indulgere. Undecima meditationibus pijs generatiuis affectuū silenter insistere. Duodecima spiritū a phantasmatibus auertere. Has igitur industrias nouissime studui redigere ad formā quandā tractatuli; dū post laboriosam legationē (vtinam fructuosiorē) super negocio pacis ecclesiastice regredi: tandē datū esset a Roma ad ianuā: vbi prestolabamur conuentionē iuratā ꝛ cōcordatā Marsilie: ꝑ duos contendētes debere cōpleri in Saona: illic pendēte nostra qua frustrati tandē sumus expectatiōe. Ego ne vacationē datā male vacādo consumerē: sed obedirē dn̄o dicenti ꝑ ꝓphetā: Uacate ꝛ videte qm̄ ego sum deus: vacaui vt viderē qua rōne quave industria contingeret essentiā dei cū sua exaltatione cōtēplādo cognoscere/ꝛ cognoscēdo contemplari.

Consyderatio prima my

stice theologie practice: tres vocationum modos ſm triplicē in deum conuersionē anime/et triplicē statum tendentiū ostendit.

¶ Industria prima.

x Dei vocationē attēdere. ¶ Uocat deꝰ ad salutē oēs hoīes: siquidē vult oēs hoīes ſm Apl'm saluos fieri. Hinc ille naturalis apud vniuersos indelebilisq₃ ad beatitudinem appetitus/nihilominus in via diuine vocationis alius sic/alius sic ambulat: ſm diuisiones gratiarū/administrationū ꝛ oꝑationū: vt deducit Apl's. Alij quidē ꝑ spm̄ daꝛ sermo sapiētie/alij aūt sermo sciētie/alij fides/alij gr̄a sanitatū/alij oꝑa virtutū/alij ꝓphetia/alij distinctio spirituū/alij gn̄a linguarū/alij interꝑtatio sermonū. Hec aūt omnia oꝑaꝛ vnus atq₃ idē spūs/diuidēs singulis ꝓut vult. Sicut corpus vnū est et mēbra habet diuersa/officiaq₃ varia. Ecce ꝙ sermo sapiētie qui cū gr̄a cōtemplationis plurimū silis est vel eadē reputaꝛ: daꝛ ꝑ spm̄ huic aut illi/nō omībus: sicut nec gratia sanitatū nec fides: hoc est (vt arbitror) par in credēdo nec oꝑatio virtutū/nec ꝓphetia: ꝛ ita de reliquis. ¶ Quēadmodū igiꝛ nō oēs vocatos ad gloriam adipiscendā conari cōuenit ad quālibet administratiōis vel oꝑationis gratiā indifferēter: sic nec vniuersos oportet ad sapīe vel ɔtēplatiōis studiū se tradere. Hoc in sciētijs vel artibꝰ reliqͥs docuit etiā ph̄s/ꝛ post eū Tullius: debere politizātes attēdere: qꝛ nō oīa possumus oēs. Et hoc clariꝰ est ꝙ̄ vt curiosiꝰ indigeat declarari. Quāuis assignatio causaꝝ in ꝑticulari sit varia: et freq̄nter electio difficilis iudicādo de quolibet: tu ad hāc operationē in corꝑe mystico/tu ad illā electꝰ es: coneris facere certā vocationē tuā ad salutē. ¶ Prodest vero nō mediocriter ɔsiliū accipere/ꝛ accepto credere: viroꝝ expertoꝝ spūaliūq₃ q̄les iudicāt de olbus. Iuuat insuꝑ circūstātias ꝑsonales attēdere/vt corꝑis sic vel sic cōplexionati. Statꝰ quoq₃ ī republica: loci p̄terea ꝛ tēꝑis vel memorie ꝛ iudicij: aut q̄lis in irascibili/q̄lis in rōnali/q̄lis in cōcupiscibili repiꝛ. ¶ Hinc facit vt nō oēs ad gratiā vocati ɔtēplationis: p̄n̄t q̄sq₃ sublimius ferri in deū trepidi ꝛ anxij/tanꝙ̄ in seuerissimū iudicē suum et magistꝝ austerū: cuiꝰ irreuocabilis est cōdēnatio Rugiūt hi freq̄nter a gemitu cordis sui plangentes ad deū. Quis nouit potestatē ire tue: ꝛ p̄ timore tuo iram tuā dinumerare. Et illud: Si iniquitates obseruaueris dn̄e: dn̄e quis sustinebit? Illō insuper: Nō intres in iudiciū cū seruo tuo dn̄e: quia nō iustificabiꝛ in conspectu tuo omīs viuēs. Rursus quoq₃: Dn̄e ne ī furore tuo arguas me ꝛc̄. Et varia in hanc sententiā: apud istos nō tam desyderaꝛ p̄miū quantū eternū suppliciū formidaꝛ: q̄le ꝑfecto formidare cautū ꝛ licitū est. ¶ Inuenies alios quos mercēnarios dicimꝰ: qꝛ mercedē ꝓ obsequo celestē expetūt a deo tāꝙ̄ rege liberalissimo: aut tāꝙ̄ a patre misericordiaꝝ ꝛ totiꝰ ɔsolationis/dicētes ei: Pater peccaui in celū et corā te: iā nō sum dignus vocari filius tuꝰ: fac me sicut vnū ex mercēnarijs tuis. Et hi quidē recte agūt tanꝙ̄ filij sibi male conscij: sed nō vsq₃quaq₃ ad ꝑfectū. y

¶ Sunt alij rariores/qui animo neq₃ seruili neq₃ mercēnario/ꝛ plus ꝙ̄ filiali rapiuntur in deū velut obliti sue seruitutis/sue mercedis/sue paterna lautoritatis: sociantur ei velut amicus ad amicū: immo suauiori familiaritate cōiungūtur ei sicut spōsus ad sponsam: dicit ex sentētia qui hmōi est: Dilectus meus mihi: ꝛ ad me cōuersiones eiꝰ. Et illud: Quid em̄ mihi est in celo/supple ꝓ mercede: ꝛ a te quid volui super terrā: supple ꝓ supplicij vitatione. Defecit caro mea ꝛ cor meum: deus cordis mei/ꝛ pars mea deus in eternū. ¶ Numeramus primos inter incipientes: alios inter ꝓficientes: ꝑfecti sunt reliqui: ita tn̄ vt ad priorē similitudinē crebro sese reuocent: se arguant: se habere iudicem seuerissimū/se magistrū vel dominū/vel patrē cōseruatorem vltorēq₃ negligentiarū cum tota mentis ꝓstratione recogitent. Alioq̄n vereantur illud: Nisi in timore dei instanter te tenueris: cito subuertetur domus tua. Nihilominus etiā aut post offensas adulterationesq₃ regredi ad sponsum: sciētes dictū ab eo per Hiere. Tu vero fornicata es cū amatoribus tuis multis: reuertere tamē ad me/ꝛ ego suscipiā te. ¶ Proinde liberū sit vniciuiq₃ iudiciū: ego interim opinor consultiorē obseruationē apud plurimos istam esse: qui deum sicut patrē nostrum qui in celis est ꝓponit sibi/vel ad timorem reuerentialē incutiendū/vel ad amorem filialem infundendū: et vniuersaliter ad omnia sue laboriose peregrinationi necessaria reuerēti fiducia postulandū. ¶ Quippe nomina hec/dn̄s/iudex/magister/iustus/reddens vltionem velociter/ꝛ similia: vehemētiꝰ pauorē ꝛ minus amorem incutiunt. ¶ Rursus hec nomina sponsa/amica/sponsa manens in delicijs ꝛ in cubilibꝰ aromatum/dilectus/pulcher et rubicūdus/manēs inter vberaꝫ

cui9 leua sub capite/et dextra amplexaꝛ: molliorē apꝰ quosdā ꝙ̄ satis esset affectionē/ minusqꝫ syncerā ꝓcurant. Nomē hoc pater noster/miris modis inter vtraqꝫ fecit tēperare: vt timor sit cū dilectione/ꝛ dilectio cū timore.

Consyderatio secunda docet vigilandū ad cognoscendā ꝓpriā cōplexionē: ꝛ ꝙ naturalis inclinatio ad multa hoīez disponit vel impedit: quodꝫ exemplificat inserere bonā naturā innatā a parētibus vel aliūde vel in iuuentute acquisitā/dicit mirabiliter esse operosam.

¶ Industria secunda.

z Propriā cōplexionē agnoscere. ¶ Philosophicū dictum est/aīas insequi corpa: qꝺ experimento quotidiano cognitū sic accipiendū est: vt nō necessitatis vel coactionis sit hec seq̄la/ sed inclinationis. Iuuat autē miris modis ad oparionis has vel illas ꝯformitatis indinatio naturalis: sicut ex aduerso dissonās tantū obest/ ꝙ vix libertas animi/ vix disciplinatio/ vix conatus assuefactionis sufficiat euincere. ¶ Tradit beatus Greg⁹: quē in arte ꝯtemplationis sepe diuqꝫ ꝯuersatū ꝯstat/quosdā hoīes inuenire naturē tā inq̄ete ꝛ varie: vt ociū contemplationis vel nō possint vel molestissime possint ferre: ad quod alij nature tranq̄llioris aptissimi ꝓnicqꝫ sunt: primos ad actionē: scḋos mittit ad contemplationē. Ceterū q̄s nesciat quosdā ex hoībus plus vigere in irascibili virtute: quosdā in rationali: alios i ꝯcupiscibili. Quocirca videmus alios citi⁹ venire ad cōpūctionis ꝛ ꝯseq̄nter ꝯtemplationis gratiā ex ꝯsyderatione detestatiōeqꝫ vilitatis suoꝝ flagitioꝝ: ꝛ hoc ꝑ vim irascibilē intentā ad honesta. Alij magis ex iudicio recte rōnis idipm ꝓuehunꝭ quib⁹ faciliter suadet ꝟitatis amor/cognitio spiē dorqꝫ mirificus viuere ꝯformiter ad eandē rationē/quā excolendā susceperūt. Porro molle cor et amicabile videns apud alios flexibiles ad ea que sunt cōpassionis vel amoris: qualꝭ vt plurimū describiꝭ aīa scā: q̄ tota liq̄facta est/vt dilect⁹ ille suus totus desyderabilis locutus est. Talē aīam facilius ad ꝯtemplationis requiē trahit ꝯsyderatio nūc dn̄ice passiōis/nūc diuine dignationis ac dilectiōis ad seipa: nūc ꝯuersationis pie ac dolorose scōꝝ scārūqꝫ ꝓcedētiū. In q̄ ꝟtute sepius viget femineus sexus: q̄ꝓpterea pius deuotusqꝫ nolatur.

¶ Perspicua aūt causa est/cur facilius h̄ vel isto mō q̄s trahiꝭ ad ꝯtēplationē: cū actiones actiuoꝝ sint in patiēte bene disposito. Disposita ꝟo est sensualitas obedire spūi sursū intento/ dū habet symbolū: hoc est ꝯueniētiā ad illud ipsum quo rapiꝭ. Porro qnantū ex gestis eoꝝ cōijcere mihi datū est: plus in Hiero. ꝛ Ambro. viguit irascibilis: in August. ꝛ sancto Tho. rōnalis: in Gregorio ꝛ Bern. concupiscibilis. Quāuis nō dubitē in quolibet illoꝝ potuisse reꝑire vicissim molle cor/amicabile/flexibile ad ea que dilectionē faciunt: alioquin cor durū quomō nō male habebit in nouissimo? Fuerit quoqꝫ in qnolibet studiuz vehemens ad inquisitionē veritatis/ zelusqꝫ feruid⁹ ad oīnis inhonestatis persecutionem. ¶ Postremo gaudeant bene nati: siue hoc habeant a solo dei miraculo: vt Joānes baptista: siue ab influxu supiorū corpoꝝ/siue a ꝓxima radice parentū: vꝭ ab educatione bona que mores facit: gratias agant vndecūqꝫ ꝓuenerūt: neqꝫ gratiā talē inuacuū recipiant. Videat autē quisqꝫ (vt ait Bern.) quoniā verbū quod egrediꝭ de ore dei nō reuerteꝭ ad eū vacuū: sed ꝓspera ꝛ faciet oīa ad q̄ misit id: vt dicere possit ꝛ ipe: Gratia dei in me vacua non fuit. Nā in iniuriam cedit donantis donū negligere: nec eo vti quod donatū est: quod esse ꝯstat intolerabilis superbie displicētis ꝛ ingrate.

Cōsyderatio tertia status et officium totius ecclesie breuiter: et quid vnicuiqꝫ conueniat/ostendit.

¶ Industria tertia.

Officiū ꝓpriū vꝭ statū respicere. ¶ Plurimā officioꝝ statuūqꝫ varietatē in republica q̄s enumeret? Nimirū iā dictū est: qm̄ sicut in vero/sic in mystico corpe diuersa mēbra nō eundē actū habēt. Cū aūt ociū et vacationē ab exteriorib⁹ curis ꝯtēplatio postulet: ꝛ plures inueniunꝭ quoꝝ status ꝛ officia q̄bus alligati tenenꝭ/nequeāt exerceri sine mlto strepitu curaꝝ/ꝛ exercitatione corpis ꝛ sensuū: q̄d supest nisi tales arcere a cōtēplatiōis inq̄rēda requie? Alioq̄n neutrū feliciter aget hō: quē medios inter strepit⁹ versare necesse est: videbūt quoqꝫ eū hostes/ꝛ deridebūt sabbata eius. ¶ Sileam⁹ interim opa mechanica/mercaturas/rusticatiōes laboriosas: matrimoniale vinculū qꝺ impellit mlierē cogitare q̄ seculi sunt/quō placeat viro suo: ꝛ vir ꝓuidere vxori ꝛ liberis. Attēdamus etiā ipos ꝓlatos ecclesie: quos licet Greg. dicat oportere ꝓ cūctis ꝯtēplatione esse suspēsos: attamē si tunc primū niti voluerint ꝯtēplationis adeptioni studere: dū deberent subditoꝝ necessitatibus corꝑalibus et spūalibus intendere: ipsi semetipos irridēt ꝛ fallunt: tentationi quoqꝫ/id est curiositati potius ascribi tunc debet: si curā plebis deserētes/querant in suauitate ocij contemplatiui delectari: quippe deserunt ꝓceptum dei necessarium/voluntarijs ꝛ nō necessarijs intēdētes. Secus vero vbi cōtemplatio cessit alicui in talem familiaritatē: ꝙ ambidexter fact⁹ ꝛ potest imꝑturbat⁹ velut angelus dei cōtemplādo agere ꝛ agendo ꝯtēplari: aut saltē ꝓtin⁹ absqꝫ multa difficultate de hoc migrare: dareqꝫ se in alterū qualē esse conuenit eū qui in statu ꝑfectionis exercende posit⁹ est. ¶ Est porro stat⁹ officiūqꝫ ecclīasticoꝝ ꝓsertim religiosoꝝ: tēdere ad ꝑfectiōez hāc inq̄rendā: qm̄ i schola deuotiōis ꝛ orōnis ad hoc traditi sunt/vt sint velut oculi cetera mēbra corpis mystici/dirigētes tā ad seipa q̄ᵐ a deū. Sunt attamen nec ignoramus inter ecclesiasticos etates statuūqꝫ varietates plurime: atqꝫ aliter puerilis etas aliter adolescēns/aliter iuuenilis/aliter viriꝭ: ꝛ cōseq̄nter senilis sua req̄rit instituta: totū nihilominus apud tales q̄cq̄d agiꝭ/doceꝭ aut imponiꝭ: vt ad hunc quiete contēplationis finem vel sero ca-

piendū ordinētur necesse est. Infantibus et pueris q̄q̄ parum capacibus: prouidendū est sollicite/ ne puersis et obscenis verbis/picturis aut exēplis inficiantur: Imbuanē potius ad oppositū: scʒ totius pudicitie ac pie religionis verba/picturas et exempla. Nā/Quo semel est imbuta recēs seruabit odorē Testa diu. Ve scandalizantibus pusillos hmōi/aut nō debite docētibus. Adolescentiores aūt plus honorandi sunt exercitationibꝰ etiā corporalibus repressiuis earū q̄ tunc violentiores insurgūt passionū: quibꝰ ꝑ assuefactionē et etatē moderatas: illud qḋ superit vite totū laxeē ad ociū cōtemplationis libere capessendū.

Consyderatio quarta dicit/ꝙ omnes tenētur se extendere ad perfectionē sub pena damni p̄sentis et futuri: quantūcꝫ preferatur vita contemplatiue actiua loquiē.

¶ Industria quarta.

Semet ad perfectionē extendere. ¶ Vox multorū est: Sufficit mihi vita cōmunis si cū infimis saluari potero/satis est. Nolo merita apostolorū: nolo volare ꝑ summa: incedere ꝑ planiora contentus sum. Sed viderint hi/ꝙ iam imperfectio est nolle esse ꝑfectū. In via em̄ dei nō ꝓgredi/regredi est. Damnatur insuper seruus piger: qui talentū seruare contentus/illud i fenus nō tradidit. Faciamus hoc perspicuū in exemplo familiari. Habet aliquis p̄potēs nobilisq̄ paterfamilias plures filios quēlibet aptissimū ad ampliandū honeste rē familiarē industria sua: vnus illoꝝ alijs laborātibus sedet in domo piger et iners/nihil curans: dūmodo nihil sordide viuat/nihil altū/nihil p̄clarū vel dignum igenio suo/aut paterna nobilitate recogitet: dicit sufficere bona iā sibi habita/et qualicunq̄ vita vti: Euocat aūt pater eū ad actus sublimiores et arduos/monet/stimulat: q̄s nō facile viderit/ quō hic filius si obaudit nec obedit/odiosus erit pr̄i? Sic sit ponit apud patrē celestē his quos trahit ad charismata meliora/ad actus diuiniores/ dū torpescūt herentes infimis/nec ad perfectionē semet extendentes. ¶ Quod tn̄ intelligi volumus de illis q̄ nullo statu vel officio humiliori sic alligati tenenē: ꝙ absq̄ p̄cepti trāsgressione nequeant ad altiora conscēdere. Hic interim ꝑfecto altissimū merito reputari ꝯuenit/ꝙ obedientiā diuine iussionis opanē. ¶ Animaduertendū est deniq̄ ꝙ si Maria poterat honorabiliter cū Martha hospiti christo ministrare: collaudat eā nihilominus diuina sapientia/ ꝙ vni intenta optimā partē elegerit. Itaq̄ maledictus est qui partē suā aliter (licet faceret) facit deteriorē. Ex his vero palam deducitur/ꝙ cū vita contemplatiua (sicut ostendūt theologi) ꝑfectior sit q̄ actiua: quilibet ad contemplationē idoneus/ nō p̄alligatus actionis necessitate: potest ad illam licenter se trahere dimissa actio Detur in hec fides Augustino dicenti: ꝙ si negociū: id est actionē charitatis nemo imponit (intellige superioris iussione vel euidenti necessitate) studendū est contemplande veritati. ¶ Necoppositerit aliquis facultatē quā haberet isto modo ꝓficiēdi in vita actiua et condemnationē suā si talētum absconderit: et in quo posset negociari p̄dicādo vel pauperibus ministrādo: qm̄ abūde ꝓficit ecclesie vir ꝯtēplatiuꝰ obsequēs deo de corde vl̄ oculo/vbi alij de manibus/ore vl̄ pedibus subseruiūt. ¶ Porro multi sunt apud quos damnabilis iudicanda esset obmissio contēplationis inquirēde: quēadmodū positi in schola religionis/q̄ est schola deuotionis/orōnis et fletuū: quales insuꝑ esse cōuenit ecclesiasticos/q̄ labores ꝓploꝝ i ocio possidēt: vt custodiāt iustificationes dn̄i/et legē eius exquirāt. Quales demū plures inueniunē viri et femine de seculo/quibus sufficiens ociū/instructio et ingeniū suppetūt: vt se totos in deū ꝯuertāt et rapiant. Assint itaq̄ apud eos fides/spes et charitas Subtilior institutio nō magnopē inquirenda est vt toti transeant in affectū cordis bonū.

Cōsyderatio quinta docet fugere supfluas occupatiōes: et amorē in deū ferri delectatiōe psalmodie/p̄cipue i claustralibꝰ: et cantū altū dicit et veꝝ est huius esse impedimentū.

¶ Quinta industria.

Occupationes effugere. ¶ Scribe sapiētiam (ait Sapiens) in tempore ocij: nā qui minoraē actu/ꝑcipiet eam: ꝓpterea sint in paucis actꝰ tui: si studere vis bone menti: quā nemo occupatus (si Senece creditur) inuenit: nō dicit habuit: hoc em̄ falsuʒ esse in iam perfectis cognitū est. Nō potest auis alligatas habens alas vel illitas visco/vacuas se ferre ꝑ auras. Et neq̄ homo pedibus implicatis enatare. Occupatus nihilo magis ad serenū ꝯtēplationis ethera pōt semet euehere: vacua sit oportet latitudo pagine cordis: nec impleta curis/vl̄ sollicitudinibꝰ ꝯtracta/nec offuscata tetris passiōibus/ vbi sapiētie tā immēsa doctrina scribi ꝯq̄rit. Capiamꝰ ex arboribꝰ exemplū: quarū humor nutritiuus q̄ ad ꝓceritatē ramoꝝ sursum ducēdꝰ erat/ defluit inutiliter ꝑ ima: si cortex ex vulnere rimā habuit. Amor aūt i ala nūquid nō apte diceē humor suus: qui ꝑfecto ꝑ infima liquescit/ dū ꝑ passionū carnaliū seu curaꝝ terrestrium vulnera laceratur. Tūc nempe viā facit nociturā amoris sui nutrimēto/prius q̄ superius ad celestiū desyderioꝝ vegetationū deducaē. Hoc gemunt hi qui dū amoris sui pennas vellet in alta ꝯtemplationis librare: ꝓtinus effluit amoris illius humor ea pte qua cor apertū inferius inuenerit/vel ad curā rei familiaris/vel ad vindicte recogitationē/vel ad aliquam hmōi sollicitudinē. Experiūturq̄ quod deplorat ꝓpheta dicens: Quoniā lumbi mei: hoc est/affectiones: impleti sunt illusionibus. Et reuera illusiones sunt: quas alibi vocat vanitates et insanias falsas/et ꝯfabulationes iniquoꝝ. His obsistere lyricus voluit dū ait: Si nō intendis studijs vel rebus honestis: Inuidia vel amore vigil torq̄bere: Sed quis obsecro liberatus est ab istis/vt nō aliq̄n molesteē ab eis? Puto q̄ nullus hō viuēs: qui vtiq̄ est vniuersa vanitas. Verū est aliud trade-

re se sponte vel ex officio vel studio talib⁹ occupa-
tionib⁹: aliud est eas toto desyderio mētis/ manu
discretiōis sollicite abigere: tā͞q͞ importunos stre-
pidulas͞q muscas aculeos: velut aues abrae sacrifi-
B ciū vespertinū circūuolantes. ¶ Quereret ali-
quis de occupatiōe religiosoꝝ multoꝝ in psalmo-
dijs ꝛ canticis altisonis multiplicatis sup͞ nūerū.
Obstant ne cōtemplationi vel acquirēde vel exer-
cende? vellē rnderēt ipsi q͞d sentiūt. Et q͞dē beatus
Aug. flebat vberrime in canticis suaue sonātibus
eccl͞ie/ vocib⁹ eius alacriter cōmotus: ꝛ eliq͞bat ve
ritas in cor eius. Sed an esset vnus ex cantantib⁹
exp͞ssum nō inuenio. Quia v͞o ad cōparādā ꝯtem-
plationis quietē plus gr͞a prouehit q͞ industria: q͞r
rursus interpolatio fit in cātib⁹: nō est incredibile
quosdā ex sic occupatis mētib⁹: tn͞ ad hoc ip͞m sen-
tire sup͞mētales excessus: p͞sertim vbi q͞s satagit ex
aīali fieri rōnalis: ꝛ tandē sp͞ūalis/ post vtrū͞q. Et
hec forte multiplicatio statuta est magis p͞p͞t ani
maliū mentes interim occupādas: q̄ scȝ altiora ne
scirent quiete secū meditari/ nec ocio vti: q͞ p͞pter
sp͞ūales q̄ rari sunt: ꝛ q͞les bene istituta religio pos
set fortassis a iugo tali liberiores reddere: ne vl͞ sp͞
araret bos cū asino: vel ad pedes iesu sedens: nun
q͞ Maria reperiret apud eos/ sed sola Martha.
O, si te canentē in psalmis deducat victor de⁹ ac
sp͞ūs suus/ sup͞ hec excelsa fluctuū supioꝝ: nihil for
tius/ nihil beatius. Ita͞q b͞tus pp͞ls ille q̄ scit iu-
bilationē/ q̄ psallit sapiēter: iungēs verbo sensum
cū affectu. Quā felix est iesu bone talis aīa/ q̄ non
est velut terra sine aqua tibi: q͞ salubriter agit cum
hac colūba tua/ sponsa tua/ amica tua: q͞ saluberri
me p͞sus/ q͞ beneuole. Nā ꝛ p͞ceptū religiose lau-
dis implet in horis dicēdis: nihilominus gaudet
priuilegio alicuius in alti silentij solitudine cōtem
plantis: vti͞q fortior hec q͞ illa/ beatior͞q dicenda
est. ¶ Prodest ad hoc ip͞m p͞uenire tēpus orōnis
ea p͞meditando q̄ depromenda sunt/ vt liberi⁹ trāſ
eant in affectum. ¶ Prodest ꝛ conari tradere illa
q̄ dicunt nō tam ad cognitionē subtilem ac multi
plicē/ q͞ ad saporē ꝛ exultationē. Sepe eñ vbi mi-
nus cognitionis/ ibi plus affectuū. Intrat quo͞q
dilectio vbi cognitio foris stat. Imitemur gauden
tes ad sonitū tympani vel cythari: q̄ carmīs har-
moniā nō magnopere dijudicāt: satis habētes io-
cūdos exultantis tripudij numeros exercere/ quos
p͞uocat ip͞a modulatio. Tu sil͞r id q͞d legis/ audis/
vides/ loqueris/ aut cogitas: trahe cōfestim in affe
ctū velut aspirans ex intimis/ olfaciēs aut gustās:
vt si audieris pater noster/ assurgat protinus ani-
mus ad reuerentiā simul ꝛ dilectionē: ad postula-
tionē fidelem p͞ necessitatibus tuis fratru͞q tuoꝝ
quoꝝ pater cōmunis est. Arripe generosum nobi-
lem͞q cōtemptū oīs fede rusticitatis: tu qui tā re-
gio patre gloriaris: displiceat tibi at͞q gemas exi-
lium cui celestis hereditas filiationis titulo: cui⁹
pater in cel͞ est reseruat͞. Tales quo͞q affect⁹ inue
nire est sine numero vel termino/ de die in diē sua-
ues ꝛ nouos velut in fauo vel in māna/ vel in nu-
cleo recōditos: qui vbertim fluent si cōtemplatio-
nis dente compresseris.

Consyderatio sexta dei dis

positionē circa bonos ꝛ malos: eo q͞ abutūt͞ suis
b͞n͞ficijs ponit: ꝛ breue q̄ iuste reddere vel p͞mittit͞:
xvi. ostendit͞ rōnibus. ¶ Industria sexta.

Curiositatē deponere. Curiositas est studi- C
um circa inutilia/ aut vtilia magis q͞ lice-
at/ deceat vel expediat. Noli p͞cor ad ociū
ꝯtēplatiōnis anhelare/ tā͞q͞ cogniturus aut alijs
ostētatur⁹ tn͞mō sublimitatē eius: q͞lē ex veracissi
mis sc͞toꝝ attestatiōib⁹ fide q͞dā accepisti. Et non
potius vt inde vilior sis ꝛ abiectior sis in ocul͞ tu-
is/ visa p͞spicacius indignitate tua in cōp͞atiōe re-
cogitate diuinitatis. Sis insup͞ ꝯtra tētationū te-
la robustior/ ꝛ feruētior quo͞q in amorē dei ꝛ p͞xi-
mi: ꝛ vt demū currēdo viā mandatoꝝ dei alacrior
inueniaris. Teme ꝛ audiēs cōtremisce: q͞a sunt filij
infideles ꝛ alieni: sunt serui nequā: quos aliq͞ndo
cibare sustinet pater celest͞ ex adipe frumenti: ꝛ de
petra melle saturat eos. Quemadmodū apud ali-
quos ex p͞latis ꝛ p͞ncipibus videre est: q̄ ꝯdemnā-
dis paulo post ad mortē: mittit aliquotiēs in car-
cere de p͞ciosis mēse sue reliquijs. Propterea no-
li altū sape/ sed time: recogitās q͞a gratia ꝯtēplati-
onis numerat͞ inter gratias gratis datas: q̄ sicut
spes/ fides ꝛ p͞phetia/ aut alie virtutes: pōt infor-
mis ꝛ sine charitate haberi. Quis igit͞ secure nisi
i dño gl͞iabit͞? Ue ve tibi h͞ūana p͞sumptio/ q͞ndo
has et sil͞es grās sp͞ūales repire est apud maledi-
ctionis reprobatiōis͞q filios: vel in augmētum sue
dānationis vsu ingratissimo dono dei/ vel ad ali
orū eruditionē/ vel p͞ q͞licū͞q laboꝛ suoꝛ/ velut fal
soꝛ ac inutiliū p͞mio trāsitorio. Pro tali numisma-
te tales merces/ dicit p͞uerbiū. Fornicari tn͞mo-
do q͞sierūt in donis dei p͞ improbā dilectionē aut
p͞sumptionē. Quid igit͞? Desyderiū eoꝝ affert eis
deus/ sed iratus. Audiunt illud euāgelicū: Accipe
q͞d tuū est et vade. ¶ Hinc p͞uenit ex dispēsatiōe
misericordie dei/ q͞ ab electis suis sepe declinat ip͞e/ sed
nō in ira/ nec in finē. Abyssū v͞o iudiciorū eius q͞s
inuestigabit? ¶ Possum⁹ tn͞ ex dictis sanctorū: q̄
sepe deo inspirāte locuti sunt: q͞sdam hm͞ōi myste
rij cās agnoscere. Fit hoc q͞n͞q ꝛ sepius ad humi
liationē/ vt retūdat͞ sup͞bia: vel q̄ p͞fuit vel ne surre
pat p͞uidet͞. Propterea testat͞ exp͞tus Bern. Vere
nihil esse efficacius ad gratiā hanc vel inuenien-
dā/ vel retinendā/ vel recuperandā: q͞ si semp͞ inue
niaris nō altū sapere/ sed sapere ad sobrietatē. De
ni͞q b͞tus vir q̄ semp͞ est pauid⁹: ꝛ sup͞ custodiā su-
am stat. ¶ Fit h͞ aliq͞n ad desyderiū vehemētius
igniēdū: quēadmodū ignis flatu cōpressus erūpit
ardētior: ꝛ vt discamus grādia grāditer querere.
¶ Fit h͞ vt ab hoīe sua fragilitas/ et abyssus mise
riaꝝ p͞fundi⁹/ ꝛ exinde clari⁹ sentiat͞: q͞ten⁹ vilescat
ip͞e sibi: recogitās q͞lis ex se sit/ ꝛ q͞lis ex dei mune-
re esse possit. ¶ Fit hoc aliq͞n ad innouēdū viscera
pietatis sup͞ alioꝝ desolatiōe: q͞b⁹ hec ꝯsolatio vl͞
nō ꝯcedit͞ vel ꝯcessa subtrahit͞. ¶ Fit h͞ ad satisfa
ciēdū interim p͞ se vel alijs p͞ dolorē sensibilē ex ta-
li carētia derelictū: quēadmodū hūanitas Christi
derelicta est: ꝛ torrēte penalitatum tota immersa

q̄tin⁹ita satisfaceret ꝑ pctis non suis/sed alienis.
¶ Fit hoc q̄ndoq̄ꝫ/ne q̄s idoneus ĩ doctrina ali
os iuuare/aut in re aliq̄ velit assidue sic ociari sibi:
sic inter amplexus Rachel herere ꝙ negociū cha
ritatis spernat: ꝛ Lye fecūdationi nequaꝙ̄ inuigi
let. Horret itaq̄ꝫ natura hūana instituta pigritiā: pro
pterea si nō in altis possit: saltē vel in infimis que
ret occupata ꝓficere. Quo euenit/vt sic infirmata
anima sic humiliata ꝓficiatᷣ amplius. Illiq̄ꝫ plu
uia volūtarie segregetᷣ diuine irrorationis. ¶ Fit
hoc vt hō ꝑ multa tēptatus: discat ex his q̄ patitur
obedientiā ceterasq̄ꝫ virtutes/q̄tin⁹ eas postmodū
edoceat efficaci⁹. Itaq̄ꝫ verū est illud socraticum:
Loq̄mur melius q̄ melius cognoscim⁹. Illud au
tem melius cognoscimus/quod intimius experti
sumus. Nam vir inexpert⁹ quid cognouit? ¶ Fit
hoc aliq̄ndo/ne deserat hō ꝓ ꝯtēplationis super
erogatione obligationē diuine iussionis. ¶ Fit
hoc ad punitionē venialiū defectuū: tanꝙ̄ si pater
indulgentissimus vl' auertat interim faciē a filio la
sciuiore/vel tristiorē ostēdat: q̄tinus exinde studio
sior fit in omni modestie custodia: et ne minima ne
gligens paulatim decidat. ¶ Fit hoc q̄ndoq̄ꝫ vt
cognoscatᷣ illud Apl'i: Nō est volētis neq̄ꝫ curren
tis/scꝫ ꝑ industriā ꝓpriā/sed dei miserētis. Cuius
rationis signū perspicuū est: quia postq̄ꝫ homo si
bi dixerit: Tu tali die/tali hora vacu⁹ eris ab om
ni occupatione: tu certissime aptus eris ad suaui
tatem contemplationis degustandā. Tu sic ages
sic te dispones. Sed quid? Veniet illa dies: veni
et ariditas in anima amarior/fastidiū spirit⁹/hor
ror lectionis ꝛ orationis/tenebre ꝛ cōturbatio: ac
ex aduerso dū tu nihil horū proposueris: grata si
perueniet que nō sperabatᷣ hora. ¶ Fit hoc ali
quando ad purgationē maris spiritualis magni
ꝛ spaciosi: quod ex nimia quiete sicut et materiale
sordes contrahere solet: quas exagitatio cōmo
tioq̄ꝫ depellūt. ¶ Fit hoc aliq̄ndo/ vt innotescat
si gratis anima timet deū: si parata est scꝫ obseq̄ ꝓ
ꝓprijs expensis tribulationū ꝛ dolorū: quemadmo
dū si stipendia consolationū ꝛ suauitatū ab impe
ratore suo reciperet: contra illos q̄ orationē suam
vel effundere nolūt/vel inefficacē credunt/nisi con
solationum sentimenta meruerint: quasi nō finge
ret vnꝙ̄ deus laborē in p̄cepto. ¶ Fit hoc q̄tin⁹
oblectetᷣ hō/ne semꝑ putrescat: aut ne fornicari in
cipiat in donis dei/ea ꝓ se diligens/ his adherēs/
his se oblectās: aut ne p̄miū temporaneū hic tale
recipiat/illo futuro cariturus. Itaq̄ꝫ princeps ne
gligit statim remunerare militē/ꝛ pater filiū dena
rio vel obulo/vel pomo aut cibo: q̄ postmodū p̄n
cipatū daturus est aut regnum: ꝙ̄uis indulgentia
p̄ncipis aut patris illa q̄ndoq̄ꝫ minora det ad cō
solationē ꝛ ad amoris indiciū: reseruans postmo
dū nihilomin⁹ excellentiora ad p̄miū. ¶ Fit hoc
q̄ñq̄ꝫ vt dissimulet venire tātus hospes ad ani
mā/ne grauetᷣ expēsis. Sicut ait Dauid ad filium
Sed quibus expēsis? lachrymis pijs/ gemitibus/
ieiunijs/vigilijs/ceterisq̄ꝫ corpa grauātib⁹. Aut for
te q̄a anima iunior nō posset sustinere ebrietatem
spūs: si iugiter introduceret rex eam in cella vina
ria sua: ꝓpterea clauē gerit nūc laudēs/nunc ape
riens. ¶ Fit hoc vt ꝓuocet te deus sicut aquila
pullos suos ad volandū/ꝛ mater filium ad ambu
lādū: Vides q2 deserit mater filiū hac industria/
vt derelict⁹ clamet ad eā: vtq̄ꝫ regredientē cautior sit
adherere sibi. Cautior insuꝑ ne cadat ꝓspicere: ꝛ
quesitā matrē letior suscipiat inuentā: blādinas et
oscula suauius addat. ¶ Fit hoc ad exercendam
patientiā: que opus perfectū habet. Nam que est
acerbior tribulatio: que materia patientie copio
sior apud animā: que aut̄ p̄gustatione deliciarū
paradisi relabitᷣ ꝛ corruit ad dolores inferni/ad si
militudinē vmbre mortis/ad erumnas huius exi
lij. Sumitᷣ postremo coniectura/ q̄nte futura esset
amaritudinis sepatio ꝑpetua. ¶ Quisquis es igi
tur qui ad contemplationē traditus es: satage im
piger ad eam: sed ita vt illam expectes ab alto: pa
ratus humiliter ea vti/si venerit cū gratiarūactio
ne: parare similiter ea carere bono animo si non
aduenerit: habentes ama: sed ne spernas aut iu
dices nō habentes: recogitans assidue q2 in sola
charitate est regnū dei. ¶ Deniq̄ꝫ maledicta terra
nostra spūalis sicut ꝛ corꝑalis/non germinat fru
ctū sine spinis ꝛ tribulis: nec absq̄ꝫ dolore anima
pregnans veritatis prolē parturit.

Cōsyderatio septima do

cet assumere longanimitatē volenti peruenire ad
gustum internū/ instanter querendo: sepiusq̄ꝫ re
pulsus perseueret in ceptis; nec fatigetᷣ quousq̄ꝫ
mereatur misericorditer exaudiri aut admitti.

¶ Industria septima.

LOnganimitatem assumere. ¶ Poterat
fortassis ex p̄missa cōsyderatione deuot⁹
anim⁹ saluberrimos ꝛ suauissimos contē
plationis fructus q̄si negligere et dicere: vt q̄d fa
tigarer frustra? q̄d eniterer acq̄rere quod ignorat
anima mea/si ꝓficuū fuerit aut damnatiōi impu
tandū? Fiat itaq̄ꝫ voluntas dei: det si velit pregu
stationē sue dulcedinis hic sentire: neget si volue
rit: paratū cor meū ad vtrūq̄ꝫ. ¶ Sed audi tu qui
sic loqueris. Scis ne queso quoniaꝫ neq̄ꝫ q̄ plan
tat (vt dicit Apl's) neq̄ꝫ q̄ rigat est aliq̄d? Nihilo
minus vult nos deus plātare solerter ꝛ rigare: si
ue hoc carnaliter itelligas siue spūaliter. Aliōq̄n
quō coadiutores dei sumus: q̄liter implem⁹: Nō
tētabis dn̄m deū tuū: si laborē diligentiāq̄ꝫ datā
humanitus deserētes/solū diuinitus adiutoriū p̄
stolamur? Sit igitᷣ labor noster/sit idustria/sit co
natus plantans ꝛ rigās: incrementū ꝓo quasi vi
uificā supinfusamq̄ꝫ virtutē donet christus: a quo
petatᷣ hūiliter ꝛ fiducialiter expectetᷣ. ¶ Nemo p̄
negligētia ꝛ inerti corde sibi blandiatᷣ/ si nolit ad
ꝯtemplationis culmen anhelare. Cōfundit prior
vna rō/vna ꝯsyderatio/ dicēs ad ꝑfectionē semet
ipsum extendere. ¶ Nemo p̄terea deserat ceptū
iter hoc p̄fectiōis/si senserit vt sentiet laq̄os innu
merabiles tentationū abscōditos in via q̄ ambu
lat: sepe repulsus nō cōfundatᷣ/ crebro desudans:
nec iudicio suo ꝓficiēs nō conturbetur. Satagat
enitatur infirītēs forti baculo protectionis altissimi

nō arundineo laboris sui ¶ Qui capit capiat: qm̄
labore querit / imo reqrit ad illā quā tn̄ dare neqt
cōtemplationis grām. Sed ita videm⁹ in hominis
formatione: patres generant / matres alunt in vte
ris. Alioqn qn̄ nasci puer cōtingeret / nihilomin⁹
qd virtutis habēt hec oīa nisi desup aīa det / solo
creantis arbitrio viuificat totū illud pus informe
ac veluti inutile. Homo scz̄ fenestras remouet / le
uat caput / oculos aperit. Alioqn qua ratione vide
ret? Q. si sol absconderet radios / frustra ad visio
nē hec omnia fierēt: de sole iusticie idem existima.

F ¶ Postremo si nihil absqz magno labore dedit
deus mortalibus: vt poeta loquit. Si nemo coro
nabit nisi q legitime certauerit: s̄m apl̄i verba. Si
deniqz minores artes quar enumerationē proseq
vacuū est: cū tāta sollicitudine / vigilijs / anxietate /
discūt homīes: vel ad fugā paupertatis / vel ad au
gmentū diuitiarū / vl' inanes laudū titulos: aut ali
qd tale mortale / caducū / aut fundū: si ꝓpter hoc fu
it inductus poeta dicere: Labor oīa vincit impro
bus z duris vrgens in rebus egestas. Pudeat pi
geatqz ꝓ re pulcherrima / maxima z diuina minus
esse sollicitos / min⁹ lōganimes z erectos. ¶ For
tis ascensor mōtis hu⁹ attingere paratus ad con
tēplationes: alacer erūpe: exultās vt gigas ad cur
rendū viā: firma gressum ne labaris retro: sed z la
psus violentior erigere: abijce molā terrene cogi
tationis a collo tuo. Hoc te fabulosus Sisiphus
edoceat. Usqquo placebit tibi regio hec egestatis
in valle lachrymar / in limo ꝓfundi z luto fec. Il
luc sursum aspira vbi diuitie / pax / gaudiū / spūs in
ethere puro. ¶ Quousqz rursus algido rigore tor
pescit aīa tua? qdiu nō exardescet ignis deuotiōis
in ea? insuffla / exuffla: ne cessaueris legendo / medi
tādo z orādo donec scintilla deuotionis vl' tenuis
euolitet. Turbabit te ab initio fumus tentationis
sil' erumpēs fuliginosus z teter: punget hic oculos
rōnis / z faciē interiorē velut in rugas cōtrahet: ita
vt tecū nūc qz antea molesti⁹ aliqd agi videat: z fe
lices dicas q forte cōis vite cōtēti sunt: sed noli ti
mere fumi impetū: pfla sufflans donec flāma vehe
mētior / dehinc purior emicet: donec tandē serenis
sima tranqllaqz lux velut in carbone viuo supaue
rit oēm fumositatis inqete caliginē. Taliter accē
di / taliqz luce ꝓfundi sibi cupiebat / q dicebat: Ure
renes meos z cor meū. ¶ Qd si intēdo / si agēdo ta
le nihil inueneris / dolēs doleas saltē infelicitatem
tuā / cōgelationē tuā: dicēs ex sententia illud ꝓpheti
cū: Miser factus sum z curuatus sum vsqz in finē:
tota die cōtristatus ingrediebar. Crede mihi non
minus nō pdes laborē tuū / nō mercedē apud illum
qlaborē z dolorē psyderat. ¶ At vero si desyderiū
aīe tue tribuerit tibi deus: pueniēs te in bñdictiōi
bus dulcedinis: hoc vnū sūmope curaueris / vt de
uotionis ignē accēsum multo conatu tantoqz labo
re cōseruent cineres humilitatis contra flatū arro
gantie: ne quasi iam aliqs tibi magnus videaris:
cōtra gelicidiū insup inertis negligentie: ne quasi
iam sufficienter attigeris qd quesisti. Iamqz liceat
hac illacqz verbis aut actibus supuacuis effluere
vera siquidē est sententia metro cōprehensa: Non
minor est virtus qz querere / parta tueri. Ad quod
spectat illud vulgare: Bonus conseruator par
est bono conquisitori. Sed ve ve stultis / quorum
gratie effunduntur: sicut alio notatur prouerbio:
Misero nō obuenit bona scutella quam non ef
fundat.

Cōsyderatio octaua est

passionum et affectionuz origines aduertere. Et
hec ars traditur sub triplici modo cognoscendi
respectu diuini iudicij / prout miseret modo incō
prehensibili peccatoribus: z procedit in vires ani
me nostre varias: exemplificando s̄m qz inclināt
ad virtutū excellentiā vel vitiorū enormitatē.

¶ Industria octaua.

PAssionū vel affectionū origines aniad G
uertere. ¶ Habet hāc ꝓprietatē theolo
gia mystica / qz in affectu reponit / oībus
aliys scientijs repositis i intellectu. Et qm̄ oīs af
fectio vel amor est / vl' ab amore psurgit s̄m pbicā
deductionē: nonne rōnabiliter ipsa theologia my
stica nolari debet ars amoris vel amandi scia? At
vo nō est sic solus amor / qn origo sit ceterorū af
fectuū vel passionū: ita vt ipsa etiā odiū pariat. Il
la insup q hic confusa sunt oīa / spes / metus / me
ror / gaudiū inde pueniūt. Quippe si diligit deus
sup oīa: psequēs est vt odiat quicqd ei⁹ amori con
trariū fuerit apphēsum. Rursus qz deus tanqz ob
iectū sūme pueniēs psentat aīe p cognitionē. sub
sequit gaudiū de psentia: z si absit / tristicia vl' me
tus oriunt. Ceterū d numero passionū multi mul
ta tradiderūt: vt Aristo. in rhetoricis: Hugo i tra
ctatu de oratiōe: Guilhelm⁹ parrhysien. i suo pe
nitētiali: z alij quidē nūc plures enūerāt / nūc pau
ciores. Meminim⁹ ear alio loco vsqz ad vicena
riū extēdisse. Hugo in suo de orōne nouenario cō
tentus est: qūis eas innumerabiles esse nō ambi
gat. ¶ Et qm̄ in paucioribus via maior: ptentabi
mur ad psens eas sub ternario cōcludere pformi
ter ad tria appropriata in diuinis / potētiā / sapiaz
z bonitatē: s̄m qz satis apte pōt recipi id qd vene
rabilis Richard⁹ ait / dū ptēplationis grāz tripli
orin cōmemorat / s̄m tres exclamatiōes de ascēsu
anime in Cāticis / ex abūdantia deuote cōpunctī
onis: quasi vgula fumi / ex magnitudine admira
tionis: qsi aurora cōsurgēs / ex plenitudine exulta
tionis: qsi innixa sup dilectū suū. ¶ Itaqz si psy
dero ꝓfundū diuinā potētiā z opulētiam respectu
mee infirmitatis ac indigentie: q rōne nō potero
cōpungi / nō phorrescere / nō timere meā miseriam
indignitatēqz viuēdo sub hoc terribilissimo iudi
ce in consilijs sup filios holm: in quē deliqui: sub
tali dño magno quē offendi: sub tali patre maie
statis quē contempsi? ¶ Rursus si coram oculis
eiusdē cōsyderationis posuero / qz mirabilis facta
est scia sua valde: qz cōfortata / et nō potero ad eā:
ptinuo orit admiratio / stupor z defectio: dū capere
nequeo qliter hos ad gloriā / alios ad infelicita
tē pscivit ppetuā. Quo pacto negat gratis et bū
vsus multa: q pstat ingratis deinde pugnaturis cō
tra eū. Qua pditiōe sustinet plures saluādos pē

ne p totã vitã in sceleribus abominãdis: vt latro-
nẽ in cruce: dũ alijs eternaliter perituris sicut iude
variaꝝ virtutũ grãm elargit': ꝙ preterea nemo possit
corrigere eum quẽ ipse despexerit. Et ꝙ ↄclusit ola
sub pctõ / t sifia: sup q̄bus ↄpulsus aplŝ stupẽs ex-
clamare: O altitudo diuitiaꝝ sapie t scie dei ꝛc.
¶ Postremo venit in recogitationẽ mẽtis / torrẽs
suauitatis diuine: t ꝙ bon⁹ de⁹ isrl' his q̄ recto sũt
corde. Quid eñ tot⁹ exultabũd⁹ pnũciet affectus
me⁹: O ꝙ suauis est dñe spũs tuus. Et illud: ꝙ ma
gna multitudo dulcedis tue dñe / quã abscõdisti ti
mẽtib⁹te ¶ Habem⁹ i his tres pncipales affect⁹.
Compũctionẽ cũ tremore / admirationẽ cũ stupo-
re / exultationẽ cũ iocũditate. ƒm potẽtiam dei / ƒm
sapiam / ƒm bonitatẽ: t ƒm tres vires ale / irascibilẽ
rõnalem t ↄcupiscibilẽ. Porro nihil inuenies per
oẽm scripture seriẽ / ꝙ ex hac recogitõe nõ possit
ad orõnem dei placatricẽ accõmodũ fieri. Obyci
atur tibi q̄ppe potẽtia dei ↄtra imbecillitatẽ tuã t
aduersantiũ tyrannidẽ / dei sapia ↄtra tuã insipien
tiã t hostilẽ astutiã: dei bñuolentia ↄtra tuã t alie-
nã nequiciã. Oñe vero qḋ in scriptura legit': immo
oñe qḋ cernit' an nõ aliqḋ horꝝ videt' resonare aut
b nostrã miseriã / aut aduersantiũ improbitatẽ / aut
dei maiestatẽ in potẽtia / sapia t bonitate. ¶ Ame-
ro si cogitatiõesvane fuerint ac de terra. Si fons
amoris corrupt⁹ extiterit / surgẽt ↄtinuo passiones
filie eius: sed puerse t reprobe / vt ex supueniente
egestate / vel ex repẽtino interitu p tyrannidẽ van⁹
timor / t inutilis ↄpũctio ex astutia deceptrice ad-
miratio: ex feda voluptate iocũditas falsa: ex pessi
mis rebus peior gloriatio. ¶ His igit' oẽs affecti-
ones gignere laudabiles fontẽ amoris purũ habe
to: simul obseruãs ꝙ origo fontis huius t syncera
bone fidei t sctãꝝ cogitationũ terra hauriat scatu
riginẽ. Hinc monet aplũs reformatos sensus ha-
bere mũdatos. s. a corrupti amoris febre / q̄tinus
oculos in summe pulchꝝ ac lucidũ: audi⁹ in sum
me harmoniacũ ac sonoꝝ: gust⁹ in summe sapidũ:
olfact⁹ in summe odoriferꝝ: tactus in summe sua-
ue ac iocũdũ: mũda q̄dã deiformitate ferat'. Pos
sum⁹ hãc nostrã ↄsyderationẽ in aliud trãsferre.
vt dicamus passiones vel affectiões oriri: nũc ab
extrinsecoꝝ amboꝝ immutatiõe / nũc ab extrinse-
ca fantasia vel imaginatiõe: nũc a rõne negociante
nũc a mẽte vel spũ deo supillustrante: nũc a bonis
angelis sollicitantibus: nũc a malis / aduersus quos
est nobis colluctatio magis ꝙ aduersus carnem t
sanguinẽ / adeo ꝙ purissime sctẽq alme molestissi-
mos aliq̄ñ stimulos blasphemiaꝝ sordidissimarũ
q spurcitiaꝝ pati cogunt': etiã in senectute t soli-
tudine sua quales nesciebãt ipsimet dum in mũda
na ↄuersatione inter medias tentationes carnis et
mũdi adolescẽtiores versabant'. ¶ Potuerat de-
mũ non inepte ↄsyderatio nostra dilatari / traden-
do radices naturalr' gñatiuas huius vel illi⁹ pas-
siones ↄformiter ad doctrinam phi in rethoricis:
vbi de passionalib⁹ sermonib⁹ cãs reddit: vt vnde
verecũdia / vñ gliatio / vñ erubescẽtia / vñ desperatio /
vñ stupor / vñ admiratio / vñ ira / vñ inuidia / vñ adu
lationis t detractiõis appetit⁹ / vñ reuerẽtialis tre-
mor / vñ abominatio / t vniuersalr' vñ gñales q̄tuor
passiones: Spes / metus / meror / gaudiũ ¶ Nota
uit acerrim⁹ pscrutator cogitationũ Augustinus
in suis sermonib⁹ / ꝙ vitiũ nullũ ↄmittit' nisi q: vo
lumus (lz false) diuinã excellẽtiã imitari: ita pt'sus
est / q: initiũ ols pcti supbia. Quid aũt pctm nisi i
ordinata t impata affectio. Est igit' supbia radix
cuiuslibet improbe affectiõis: sicut ex aduerso gen
rit oẽm affectionẽ piam humilitas. Quocirca bre
uissima hic tradit' / sed efficacissima regula distin-
guendi in affectionẽ bonã t malã / ex hac duplici
radice: quaꝝ sp altera in fructibus affectionũ si di
ligẽter attrectaueris sapit. Inuidet aliq̄s: q̄re? q̄a
sol⁹ capit impunit⁹ excellere. Irascit' aliq̄s: q̄re? q̄a
vult imptirbat⁹ nec impunit⁹ excellere. Auar⁹ est:
q̄re? q: vult absq indigẽtia t cũ impunitate pcelle-
re. Accediosus est: q̄re? q: vult sine fatigatiõe labo-
ris impunit⁹ excellere. Luxuriat' aut gulosus est: q̄
re? q: vult in delectatiõib⁹ impunit⁹ excellere. Pu-
sillanimus est / arrogãs est / inobedies ẽ / gratis ma
le agit t nocet: q̄re? q: vult in iudicio pꝑo ac volũ
tatis arbitrio manẽs impune excellere. Tolle hũc
appetitũ impunite excellẽtie cupidũ / pf. stiz rami
oẽs fruct⁹ t folia vitioꝝ aruerũt. Et p inuidia cha
ritas / t p ira mititas / p auaricia frugalitas / p ace
dia strenuitas: t ita de reliq̄s germinabũt. In his
hõ christ⁹ / lucifer in alijs sp imitat'.

Consyderatio nona.

Docet tps t locũ idoneũ in pficientib⁹ esse inq̄ren
dũ ppter varias hoim dispositiones / eligitur q t
ostendit eo ꝙ ibidẽ tũ gra abũdantior influit a do
mino: tum q: in tribulatiõibus ↄseq̄t' solaciũ t cõ
solatio spũalis.

¶ Industria nona.

TEmpus idoneũ t locũ inquirere. ¶ Lo- I
coꝝ alius public⁹ / ali⁹ secret⁹ / alter in q̄e-
te / alter in strepitu. Quidã obscur⁹ t art⁹
artus / alius lucid⁹ t amplus / t sub dino patẽs. Si
milr' in tpe tempat de⁹ reꝝ vices. Est vesptinũ / est
serotinũ / est nocturnũ / est gallicãtus / est crepuscu
lũ / est matutinũ / est pma / tertia / sexta / nona. Ampli
us vero sunt in locis modi varij cõponẽdi corp⁹ vel
aptãdi ad ↄtemplationẽ. Hic stat / ille genuflectit /
ille toto corpe psternit'. Hic pro⁹ / hic supin⁹ iacet
hic faciẽ media inter genua locat. Alter caput ma-
nu operit / sedet alter innix⁹ cubito vni vel duob⁹
subleuat vn⁹ oculos q̄tũ valet sursum / alius deor
sum figit / alius hac illac circũducit: sistit ali⁹ gres-
sum / alter ambulat. Proinde ait aplũs: Quilibet
abũdat in suo sensu. Suus vnicuiq mos est: ait co
mic⁹. ¶ Regulã hãc sup his oib⁹ traditã inueni /
vt sequat' vnusq̄sq qḋ bonũ in oculis suis visuz fu
erit ad facilitatẽ ↄtẽplationis assequẽde. Ilis ex-
ceptis quos regularis cõtisq ligat disciplia ad ob
seruantiã certi tpis / loci t corpalis cõpositiõis: ali
oq̄n vel illi g quẽ p sua singularitate scãdalũ venit.
Nam t vineã dñicã q̄s depast⁹ est? Talis vtiq sin
gularis fera. ¶ Sunt quos adiuuat loc⁹ abdit⁹
subobscurus / artus / bassus / t quodam alti silentij
horrore tremẽdus / habitãt hi velut in sepulchris

ꝛ cauernis terre ꝛ speluncis. ¶ Sũt qbus aptioꝛ ẽ
locus patẽs/plucidus/amplus/altus/ vndiq; celo
vel ethere circũfusus. Habitauerũt tales in deser
tis ꝛ montib⁹: vbi si Hieronymo credit̃/nescio qd
serenius einicat/ꝙ in fumosis vꝛbibus. Inuenies
aliquos quos offendit oĩs sonitus/alios ꝟo qui-
bus nihil obstat sed ꝓficit locus strepidulosus vel
ex murmure labentis aque/vel susurris volitanti
um folioꝝ/vel sonoris cantib⁹ auiũ/vel stridulo vẽ
toꝝ sibilo/vel fluminũ vel mariũ allisione ↄfusa/vl̃
maxime demũ ex resonãtia suaue sonantis ecclesie
in vocibus modulãtis/in cãpanis ꝛ organis ꝛ cho
ro: ꝛ quod aliẽs ad lasciuiã/his ad modestie cedit
grauitatẽ. ¶ Quinetiã videre est in nõnullis sed
paucis/nec passim imitãdis/quibus oĩs ille nupti
alis apparatus in choreis ꝛ citharis/in gesticula-
tionib⁹/in venustate feminaꝝ/cũ vestitu deaurato
circũamictaꝝ varietate: vertit̃ in theoricos synce-
rissimosq; mentis excessus: vnde libidines suas in
eptissimas nec minus fedissimas improbi cõsectã
tur. Sic diligentib⁹ deũ oĩa cooperant̃ in bonum
sic in oĩ re vtilitatẽ suam: sic mel suũ velut apes in-
ueniunt. Exaltati quippe a terra omnia trahũt ad
se ipsos. ¶ Quid subinde diffiniendũ erit de tem-
poꝝ varietate/qñ nunc temp⁹ est flendi/nunc ri-
dendi/nunc amplexandi/nũc fieri lõge ab ample-
xibus: ꝛ ita de reliquis. Quin ꝓterea gl̃iabũd⁹ in
dño ps. ait: Septies in die laudẽ dixi tibi sup iudi
cia iusticie tue: ꝛ alibi: Media nocte surgebaꝫ ad
ↄfitendũ tibi. Et rursus ait se in matutino interfe
cisse oẽs pctõres terre: hoc est oẽs tentationes ad
pctm̃ inducẽtes subiecisse: quod non nisi vigilans
ꝛ orans fecisse credendus est. Rursus ad dominũ
Exitus inquit matutini ꝛ vespe delectabis. Et qs
est qui temp⁹ audeat ꝓuenire deo ꝛ nõ illud bene-
placiti sui beneplacẽter nec minus vigilãter ꝓsto-
let̃. Uisitas eum diluculo (dicit afflictus Job) et
subito ꝓbas illum. ¶ Nihilominus ꝗtũ huma-
nam respicit industriã/arbitramur horam ↄuenie
tiorem illam esse ad hoc ipm postꝙ cibus digest⁹
est: ꝛ cure mundi seposite: dum insup obseruatoꝛ
adest nemo/qui gemitũ lugubrẽ/q suspiria ex imo
pectore eruta/qui rugitus amaros/qui plãgores
interruptos/qui ꝓstrationes humiles/qui madẽ-
tes oculos: qui faciẽ nũc rubore/nunc pallore suf-
fusam: qui palmas vtrasq; tensas cũ oculis ad ce-
lum/qui pectoris crebras tonsiones/qui fixas ter
re vel altaribus oscula/qui simplices alios gestus
ꝛ signacula membris impressa notare potuerit.

¶ Ad extremũ vero corpalis illa situatio seu col-
locatio efficacioꝛ estimat̃ que quieti mentis apti-
oꝛ est. Itaq; sedendo ꝛ qescendo fit anima prudẽs
Nec valet animus in sua pace satis stabiliri/nisi
corpus in eodem situ fixum manere didicerit.

¶ Addamus ꝙ eligibilioꝛ est ceteris paribus lo-
cus sacer quẽ ꝟtuosissima christi presentia ↄsecra-
tioq; solennis ꝛ vota fideliũ ꝛ gesta sanctoꝝ depi-
cta vel sculpta/ꝛ sepulchra defunctoꝝ reddũt ap-
tiorem. ¶ Similr̃ sacris temꝑibus atq; celebri-
bus quis dubitauerit copiosiora solere ĩfundi gra
tie diuine fluenta/sup magnũ hospitale viuẽtiũ/ꝛ
carcerẽ purgandoꝝ mortuoꝝ. Tunc em̃ in die bo-
na venim⁹ ad deum: tũc fiducial̃⁹ ad aliquẽ sctõꝝũ
dicim⁹: ꝓ ipa diẽ triũphalẽ tuũ. Tunc copiosiores
carismatũ reliqe velut a mẽsa splẽdidissima btõꝝũ
ↄuiuaꝝ decidũt largiẽde paupib⁹ ꝛ mẽdicis petẽti-
bus/qrẽtibus ꝛ pulsantib⁹. An nõ canit eccl'ia pro
ↄiũctiõe ꝛ nuptiis Hester: hoc est hũanitatis no-
stre cũ diuinitate: hodie p totũ mũdũ melliflui fa-
cti sunt celi. Doceant nos corpales mẽdici debi-
les ꝛ infirmi sic tp̃s obseruare: doceãt in carcere et
tenebris clausi sic a mẽsa iudicis aliqñ suauiora ci
boꝝ fragmẽta ꝓmereri. Est insup qd̃ de temporꝫ
varietate dici possit. ¶ Nã tp̃s est flendi ꝛ tp̃s ri-
dẽdi: tp̃s. s. aduersitatis qd̃ p noctẽ/ꝛ tp̃s ꝓspitatis
qd̃ p diẽ scriptura sepe sicat. Sileam⁹ interim de ꝑfe
ctis q vtroq; tp̃e sciũt vti p arma iusticie a dextris
ꝛ a sinistris/velut ambidextri/dicẽtes cum aplõ:
Scio abũdare/ꝛ scio penuriã pati: gaudere cũ gau
dẽtib⁹/ꝛ flere cũ flẽtib⁹. Quãuis etiã inter lachry-
mas ↄtingat eis illud ꝟgilianũ: Mens imota ma-
net/lachryme voluunt̃ inanes. Mẽs qppe taliũ
manet fixa in vno eternitatis cẽtro/velut axis cir-
ca quã decurrit volubilis rota tꝑalitatis: aut sicut
acus affecta p magnetẽ ad polũ se dirigit. ¶ Atue
ro de incipiẽtib⁹ ꝛ ꝓficiẽtib⁹ videt̃ experientia cũ scri
pturaꝝ autoritate doctrix esse ꝙ plus eis ꝓdest tẽ
pus aduersitatis siqdem ipa moderata sit: ꝛ talis ꝙ
iudiciũ rõnis integꝝ custodiat: ꝛ in q dei munere
patiẽtia ꝓuentũ opet̃. ¶ Aduersitas qppe tal̃ po-
tẽtiori quadã manu monet eos eripe se ab h limo
ꝓfundi: vt a terra se subleuẽt/dum illic tribulatio-
nẽ ꝛ dolorẽ inuenerũt/agũt studiosi⁹: qd̃ ꝓpha sub-
iũxit: ꝛ nomẽ dñi inuocaui. Sentiũt qppe qm̃ ꝓpe
est dñs his q tribulato sunt corde: ꝛ qꝛ adiutoꝛ est
in oportunitatib⁹/in tribulatiõe. Illud insup: In-
uoca me in die tribulatiõis/eruã te ꝛ honorificab
me. ¶ Sic em̃ colũba rõnalis nõ hñs vbi pes de-
syderii qescat: reuertit̃ ad arcã ↄtemplatiõis/sic ea-
dem arca crescẽtib⁹ aquis tribulationũ subleuat̃
amplius. Sic ascẽdũt tribulati in supiora domus
sue spũalis: vt Anna ꝛ Petrus cũ ceteris dũ vl' op
probriũ aliqd̃/vel parentũ mortẽ/vel patrie afflicti
onẽ/vel rex inopiã accipiũt ¶ Hec est aurifaria for-
nax qdam spũalis/q ↄtrariis fortificat: hec est cos
ferrũ exacuẽs/hec absinthium pueros ablactãs ꝛ
auellẽsq; ab vberib⁹/hec malleus dilatãs ꝛ exten
dẽs. In tribulatiõe (inqt ps.) dilatasti mihi. Hec
lima poliẽs/mũdãs/erugĩnãs/clarificãs: hec for-
nax in qua auꝝ purgat̃ vt rutilet: hec ꝟga q ꝑcus-
sus eripit̃ ab ĩferno: vt dicat tribulat⁹ ex sn̄ia: Dñe
si sic viuit̃/ꝛ in talib⁹ vita spũs mei: corripies me et
viuificabis me. Ecce in pace amaritudo mea ama
rissima. Et illud: Ingrediat̃ putredo in ossib⁹ me-
is/ꝛ subter me scateat/vt reqescam in die tribula-
tionis: ꝛ ascẽdã. s. p ↄtẽplationẽ ad ppl'm accinctũ
nostꝝ. s. summoꝝ ciuiũ.

Consyderatio decima do

cet de somni ꝛ cibi moderatione/variis vtens exẽ-
plis: ꝓcipue tñ transmittit ad btm̃ Hieronymum
quem lege ad Rusticum/Paulinũ/Furiam/Eu-

ftochium/de seruanda virginitate ad Athletã.

¶ Decima industria.

M S Omno et cibo moderanter indulgere. ¶ Animaduertẽdũ est hic in pmis indulgentia iam dictorũ dicẽdorũqꝫ/ꝙ alie sunt institutorũ obseruationes in incipiẽtibus ꝯtemplationẽ:alie in pficiẽtib⁹/alie in pfectis/q p ꝯsuetudinẽ iam exercitatos hñt sensus:q cũ aplo sciunt abũdare/sciunt penuriã pati:et in oĩ loco leuare puras manus. ¶ Sec⁹ apud incipiẽtes/qb⁹ vt fragilioribus appodiacula qrẽda sunt/donec solidior structura surrexerit:p talib⁹fuit sermo de locorũ vel temporũ obseruatiõe/sicut hic de moderatiõe cibi et somni. Et qdem attẽto ꝙ in hoc studio ꝯtemplatiõis inchoãde/vehemẽs et quasi iugis labor animi reqrit:ac pinde vitales alalesqꝫ spũs ꝯsumunt plurimi/pluri reparatiõe p cibũ et somnũ/vel saltẽ crebriori vti necesse est ¶ Sed grauat animũ inquies/ligat et inuiscat abũdãs refectio:nam gustata carne desipit spũs. Abũdantẽ dicis:nos loquimur tpatã/ꝙuis abũdãs granãsqꝫ p morula sum ptiõis haberi posset tpata/si ad ꝯtinuatiõis tenorẽ inspexeris ¶ Fuerũt q p grã ꝯtemplationis vel pphetie pmerẽda conati sũt imitari/vel heliã/vel ioannẽ baptistã/vel danielẽ/vel aliquẽ de patrib⁹ egypti in abstinẽtia et austeritate:q nõ pphetici/sꝫ fantastici facti. docuerũt suo exẽplo ꝙ non cuiuslibet est volare cum pfectis:qbus grẽ qdam plus a posteris admirãde ꝙ assequẽde ꝯcesse sunt. ¶ Ms, si ad debilitationẽ corpis p ieiunia et somnia crebriora gemitu latius supaddatur:et labor animi spiritus vt diximus vitales et alales exhauriens. Quid nisi dissolutio breuis/aut grauis egritudo/vel fãtasie et cerebri ꝯturbati lesio subsequetur? Nutriatur corpus ad auxiliũ:nõ obruatur vel crassitudine vel macie:venter quoqꝫ esuriẽs et sepe comedẽs(si Hieronymo creditur)pfert biduanis ieiunijs ¶ Si quẽ ergo pfessio regularis iam ligatũ tenet sub autoritate pceptoris indiscreti/q nec somno ꝙtũ satis est/nec cibo sinit indulgere. Ille incipiens fm meum ꝯsiliũ/tpabit a vehemẽti meditatiõe et ꝯtritione simul cũ lachrymis ne pereat:p sapiẽte vero fact⁹ insipiens/vtpote lesus in iudicio rõis. Tali satis fuerit si ꝯuentũ seq possit:si asinũ corpis quẽ tueri

N habet/nõ penit⁹ attriuerit. ¶ Nec me latet:qz de somno et cibis illud vni par est qd supabũdaret in altero. Neqt iddirco doctrinalis traditio determinare quãtitatẽ illã:sed expientia ppa et lõga/vel discretio humilis/credẽs sapiẽtiorũ ꝯsilio/vel vnctio spũalis edocebit. Plus itaqꝫ lederet(vt dicũt medici et theologi)indiscretũ ieiuniũ ꝙ eduliũ intẽperans:illud qdẽ sanabile/aliud sepe sine remedio: ꝙꝙ natura paucis ꝯtẽta est/nisi blandiatur gula sibi Accipe quoddã in plãtis exẽplũ similitudis. Sũt qs irrigatio et frequẽs et multa iuuat. Emarcescerẽt hic alie. Sũt qb⁹ad augmẽtũ et fructũ pdest plãtari sec⁹ decursus aquarũ:aut etiã in limo palustri:petũt alie mõtes altos/lapidosos et aridos:vt ppetuus eis viror decori sit. Sũt quib⁹ab initio plãtationis nimio ministrãda est crebertima/sed paulatim et tenuis irroratio vt adolescãt/qbus postmodũ rara sufficiet. In alijs p oĩe tps exigetur ꝯtinua ¶ Deniqꝫ sicut vtus superior plus habz vtuositatis ex natura sua/vel ex assuefactiõe bona/vel ex aliena fortificatione desup veniẽte/tãto pt ipsa facili⁹ regere vires inferiores et instrumẽtales:lz renitãtur quodã suo põdere vel corruptiõe ꝯtraria. Sicut hec est sapiẽtis vox:Corp⁹ qd corrumpitur aggrauat alam Et magis si crapula/si ebrietas/si cure huius seculi ꝯiũgunt. Quo fit vt spũs hõis vtuosi q fortitudinẽ ꝯtraxerit ex dei munere et lõga exercitatiõe nõ ita distrahitur si corpus ppriũ fuerit aggrauatũ vel cibis vel curis hui⁹ seculi:quẽadmodũ alteri⁹ spiritus min⁹ exercitat⁹/cui⁹ ois rõ fundit⁹ euerteretur/aut nimiũ turbaretur:sicut impit⁹ nauta se ꝯfundit si fluctuãtib⁹ pcellis senserit nauim nũc ad celum ascẽdere/nũc descẽdere ad abyssos:vbi perit⁹ et exercitat⁹ rector maneret intrepid⁹/aloqꝫ ꝯstãti artẽ nauigationis exerceret. Propterea bñ iubet apls Qui nõ mãducat/ mãducãtẽ nõ spnat:et ita de reliquis:q sicut male ita et bñ p varietate circũstãtiarum fieri ꝯtingit intellige.

Consyderatio vndecima

docet pijs meditatiõibus affectuũ gñatiuis silẽter insistere. Hecqꝫ ostdit pbabili rõne pl⁹ valere ꝙ istãtiam lectiõis vel collegij. Insup dat modũ meditãdi compatiuũ pcipue ex pturbatiõib⁹ surgentẽ et plura alia bona ad hoc opus necessaria manifestat sua industria.

¶ Industria.xi.

M Editationib⁹ pijs gñatiuis affectuũ silenter insistere. ¶ Falluntur q volunt sp vel legere/vel orare vocalr/vel deuotionis vba a loqntibus accipe:si putant exinde contemplationis gratiam familiarem sibi cõmittere. Accessuro ꝯsunt hec/sed nõ sufficiũt. Esto nanqꝫ cõpungantur interim tales ad lectionẽ vel sermonẽ abstuleris librũ aut vbũ/abibit ilico comes cõpunctio:nõ aliter ꝙ cũ libro aut vbo reuersura. Quãobrẽ optz cũ silẽtio pstolari salutare dei/vt ꝯsuescat hõ orare spũ/orare et mẽte:dum etiã vocis strepit⁹ aut libri deerit intuit⁹/sit ipa meditatio silẽs liber tuus/sit pdicatio:alioqn videat ne sp discẽs nunꝙ ad sapiam puemat ¶ Opponẽt scio nõnulli qrulãtes se nec scire/nec posse spm̃ suũ ad se colligere cũ silẽtio et meditatione. Euolat inqunt ꝯtinuo nũc huc/nũc illuc se diuidẽs. Effluit velociter nisi infra limites lectionis aut sermocinationis arctatus teneatur. Hoc plane est qd dicim⁹ ppterea secũ esse/secũ cũ silẽtio ꝯtinere spm̃:hoc opus hic labor est:ad hoc eniti totis affectuũ neruis suadem⁹. Sede solitarius leuãs te(si potes)sup te:qd si diu multũqꝫ conatus hec facere nequeris:noli ppterea cito vel ad lectionis/vel ad collocutiõis solatiũ effugere/illo duntaxat recto. ¶ At vero tedet te silẽtij et fac.⁹es tibi grauis:et ppter hoc inutilr qescere te iudicas:sed expecta vincat hoc tediũ mora ptinax/ne ꝯsuetudo ptin⁹ obrũpẽdi silẽtiũ/pabulũ det fastidio/nõ leuamẽ. Cessabit forsan ad tps/sed redibit acrius(crede mihi)tãꝙ canis osse pingui foras pulsus. Et vñ pꝫ dolor tanta raritas ꝯtem-

plantiũ etiã apud lr̃atos ecclesiasticos ac religio-
sos immo theologicos: nisi q̃ vix sustinet aliq̃s se-
cũ solus esse/secũ diu meditari. Itaq̃ ꝓusq̃ vix in-
cepit anim⁹ in meditatiõe sua/repit aut lectio vel
colloquiũ/aut aliq̃d hmõi exercitiũ/q̃d ⁊ sufficiat
ad nõ peccãdũ: ⁊ quodãmõ lassitudinẽ reficiat/ne
anim⁹ fatiget frustra: nequaq̃ vt putas frustratur
anim⁹/q2 nõ obliuiscet tandẽ misereri de⁹/te pse-
uerãter sic petẽte/q̃rente ⁊ pulsante. ¶ Dictũ ẽ de
silẽtio/trãseam⁹ nũc ad meditatiões pias: videam⁹
q̃les sint ad affect⁹ gignẽdos efficaciores. Et hoc
posse me vniuersalr diffinire ꝓrsus nego. Nam
quot capita tot sñie: vt comic⁹: nõ mui⁹ tot medi-
tationes: nec voto viuit vno. Nihilominꝰ ex tanto
acerno colligam⁹ aliq̃s q̃ ad affectũ timoris partu
riẽdi iuuãt. ¶ Itaq̃ de diuinęq̃ dictũ est: Initi-
um sapie: hoc ẽ sapide scie/timor dñi. Et q̃ timor
dñi statim in desꝑationẽ rueret/vt spem sociemus
necesse est. Sic Bern. sup cãtica: sic Richardũ de
sc̃o vic. i. patriarchis: sic Hugonẽ de ꝟtute ordinãdi: sic ce
teros pene oẽs videm⁹ inchoasse. Nimirũ bñpla-
citũ est deo sup timẽtes eum: ⁊ in eis q̃ sperãt super
miscõia ei⁹/cãtantes ei miscõiam ⁊ iudiciũ ¶ Ob
ijciet aũt mox aliq̃s dictũ esse supi⁹/q̃ amor est ini
tiũ radixq̃ affectõis cuiuslibȝ alteri⁹: si nõ ꝓcesse-
rit igit amor/timor ⁊ spes quõ subintrabũt? ¶ Sȝ
alius est amor inhiãs imꝑfectusq̃ de deo/q̃lẽ suf-
ficit fides de existẽtia dei gignere: ⁊ hic añcedit ce
teros affectus: immo fidem quã ꝓterea in certitu
dine sua figit. De quo amore disputauerũt aliq̃ q̃
sine ꝓcedẽti vel ꝯcomitante cognitiõe ferri ꝑt in bo
nũ tanq̃ in obiectũ ꝓmariũ obijciẽs se anime: sicut
in ordine hierarchico prior est seraphin q̃ cherubin
hoc in libro cui⁹ initiũ est/vie syon lugẽt/ꝯtinetur

¶ Ali⁹ inuenit amor feruẽs extaticus ac ꝑfectus
q̃ ꝑt ꝯiungere amantẽ cum amato. Cuius adeptio
non nisi ꝓcedentibus multis affectionib⁹ alijs ve-
nit/dum ꝓus anima purificatos ⁊ sanos habet in
timos sensus suos. Hanc purificationẽ a febrili lã
guore peccati inficientis/q̃d magis operat q̃ ipse
timor domini qui expellit peccatũ/qui ꝯfigit car-
nales affectiones/qui nihil negligit/q̃ htõs lugẽ-
tes ꝯsolatos reddit: a quo ꝯcipit spũs salutis: q̃s
⁊ alias efficacias scriptura sibi tradit. ¶ Et hic so
let timor magistralr diuidi in timorẽ initialẽ/mer-
cẽnarium ⁊ filialem. Initialis penam incurrere/
mercenarius ꝑdere ꝓmium/filialis separationem
tm̃ a dilecto refugit. ¶ Vis audire meditationes
in timore? Meditabor (inquit ille rex) vt columba
Meditationẽ columbe qualẽ estimas/nisi planctũ
vel gemitum/quem ipse timor inducit? Hinc forte
rex alius: quis dabit mihi inquit pennas sicut co-
lumbe/⁊ volabo ⁊ requiescam? Pedibus timor ad
dit alas: inquit alius. ¶ Fabricemus igit sub ty-
po columbe meditationes ad timorẽ ⁊ spem comi
tes idoneas: ⁊ dicamus columbã hanc mysticam
aiam esse. Ita enĩ ipsam nominare dignat deus in
canticis: Hec binis alis/dextra spei/⁊ sinistra ti-
moris volat sursum: ⁊ cauda discretionis dirigi-
tur. Pennas deargentatas argento sacri eloquij
fert ala quelibet ad sui ꝯstitutionẽ numero decem

vt possit meditari/has ad timorẽ/illas ad spem ha
bilitãs. Integrat penna q̃libet ex tot pennulis cir
cũpositis/quot sub vnaquaq̃ sumi possunt ꝑticu
lares meditationes. Vtraq̃ deinũ ala velut equo
libramine sustentat hanc colũbã/vt nec ala timo-
ris nimis deꝓmat ꝑ desꝑationẽ: nec ala spei sursũ
se plus attollat ꝑ ꝓsumptionẽ. ¶ Ponant hic er-
go modo penne ꝓ ala sinistra timoris cum pennu
lis aliquibus fm̃ omnes positionis differentias.

¶ Prima penna est diuina seueritas; huius tot
pennule quot diuine seueritatis exempla/vt casus
angelorũ/Ade ⁊ hoim in diluuio interit⁹/sodomo
rum ⁊ gomorreorũ calamitas/serui ingrati Iude;
deinde crux christi/iudiciũ seculi vbi pauci electi.
¶ Secunda/damnatiõis ꝑpetuitas: pennule tot
quot spẽs varie tormentorũ. Ignis. s. inextinguibi
lis/vermes/fetores/horrores/clamores/vlulatus
⁊ fletus/dentiũ stridores ⁊ frigora/tortorũ multi-
tudo/pessima societas: omnia incomꝓhensibilia
⁊ indefessa. Sup omnia timẽda ablatio omis spei
⁊ carentia diuine visionis penalissima. ¶ Tertia/
peccatorũ enormitas: pennule tot quot peccata cõ
missa cum circũstantijs aggrauãtib⁹ ea. ¶ Quar
ta/ꝓpria fragilitas: pennule tot quot ꝑicula sunt
casuum futurorũ vsq̃ ad mortẽ. ¶ Quinta/sedu-
cẽs ꝓsꝑitas: pennule tot quot occasiones pctõrũ in
ꝓsperis ꝑ supbiam atq̃ luxuriã. ¶ Sexta/frãgẽs
aduersitas: pennule tot quot occasiones impatiẽ
tie turbationis ⁊ vindicte. ¶ Septima/familiaris
hostilitas: pennule tot quot ex carne surgunt ille-
cebrosa tentamenta. ¶ Octaua/demonis ꝑuersi
tas: pennule tot quot demoniorũ fraudes ⁊ laquei
¶ Nona/ad viuos iniq̃tas: pennule tot quot in-
gratitudines ⁊ scandala ꝯtra ꝓximos ⁊ maxime
domesticos ⁊ benefactores ⁊ subditos oriuntur.
¶ Decima/ad mortuos crudelitas: pennule tot
quot ꝑ negligentiã suffragiorũ manẽt in tormẽtis
vel a gloria retardent. ¶ Subdit/ala spei dextra
ꝓportionabilr ad timoris pennas ⁊ pennulas.
¶ Prima penna/diuina misericordia: tot pennu
le quot diuine misericordie monumẽta: vt glĩa an-
gelorũ/saluatio Ade/Noe/Loth/Dauid/Petri/
Pauli/latronis/magdalene/chananee/filij ꝓdigi
adultere/saluãs christ⁹: electorũ insup custodia ꝑ
angelos sc̃tos ¶ Sc̃da/incomꝓhẽsibilis glĩa: tot
pẽnule quot dotes aie ⁊ corꝑis. ¶ Tertia/penitẽ-
tie grã: tot pennule quot puie actus ꝓcedẽtes ꝓ
pctis. ¶ Quarta/sustẽtatio dei ꝯtinua: tot pẽnu-
le quot auxilia dei ꝑ ꝟtutes/dona/ꝑ btitudines/ꝑ
eucharistie sacrm̃ ad hoc efficacissimũ/ꝑ pn̄iam/ex
ficta. ¶ Quinta/ꝯfortans leticia: tot pẽnule quot
ex ꝓspitate humilr suscepta sumunt occasiões bñ
faciẽdi. ¶ Sexta/erudiẽs tristicia: tot pẽnule quot
bñficia ꝓstat aduersitas fortiter tolerata. ¶ Se-
ptima/volũtas libera: tot pẽnule quot modis põt
ipsa volũtas carnẽ subijcere. ¶ Octaua/angelorũ
sc̃torũq̃ bñuolẽtia: tot pẽnule quot mõis iuuant
nos scil sc̃ti q̃ oẽs. ¶ Nona/viuorũ auxilia/tot pẽ
nule quot mõis iuuam⁹ viuos/⁊ iuuamur ab eis:
¶ Decima/mortuorũ suffragia: tot pennule quot
modis iuuam⁹ mortuos/⁊ iuuamur ab eis ¶ Ex

emplar hoc insecuti studiosi poterũt abundanter exerceri: quotidie in meditationib⁹ ſm deductionem pliꝛorem habitã sparsim ꝑ totã scripture sancte corp⁹. Poterunt insuꝑ ꝓportionabiles alas fabricare ꝑ aliis affectib⁹/vt ꝑ charitate dei ꝛ ꝓximi: ponẽdo meditatiões ad hocipm inducentes. Pro odio pctĩ numerãdo cãs ꝑ respectũ ad deũ ꝛ ꝓximũ cur odio debeam⁹ habere pctm̃: suꝑ q̃b⁹ oib⁹ abũdat summa illa de ꝟtutib⁹ ꝛ vitiis/q̃ ẽ viriliter ꝓsus ꝯposita. ❡ Et sane meditatiões ꝑ timore satis inducũt ad odiũ pctĩ: sic alie ad dei ꝓximiqꝫ iuuãt charitatẽ. ❡ Assume tibi pẽnas istas diluculo: hoc est vigilãter: mox vt senseris auroram diuine illustratõis irradiare suꝑ terrã aĩe tue: habita tũc in extremis maris tanq̃ in littore quodaꝫ stabili fluctuantiũ cogitationũ ꝛ estuantiũ desyderioꝝ: etem̃ illuc deducet te mirabilr/nõ industria tua/sed man⁹ dñi: ꝛ tenebit te dextera sua. Et dices: forsitã tenebre ꝯculcabũt me quo ad caliginosam aliquã īferioꝝ olm obliuionẽ: ꝛ nox ista in infimis/illũinatio mea in deliciis intelligẽtie supuenientis. Caueto ꝓinde ne pẽnas istas vel infidelitas euellat/vel desꝑatio frãgat/vel inertia ꝯglutinet/vel auaricia circumliget/vel vrat luxuria/vel gula ꝑgrauet.

Consyderatio duodecima

docet spm̃ auertere a fantasmatibus/qḋ variis modis posse fieri ostẽdit metaphysice: insuꝑ remittit ad maiores quos exẽpli grã ītroducit in ifa.

❡ Industria.xii.

Spiritũ a fãtasmatib⁹ auertere ❡ Oportet nos hoc eoꝝ meminisse que de q̃dditate mystice theologie tractauim⁹. Posuim⁹ itaqꝫ mysticã theologiã esse amorẽ extaticũ/q̃ ꝯseq̃tur ad intelligentiã purã ipsius spũs: q̃ intelligentia caret vtiqꝫ nubib⁹ fantasmatũ: ꝓpterea necesse est eũ q̃ vult mystice theologie se tradere conari ad hãc intelligẽtiã purã. Alioq̃n amorẽ inde seq̃ntẽ qua rõne cõpararet. ❡ Rursus si apud exercitatos metaphysicos habẽdus hic sermo esset/ꝓficeret meditari quo mõ tot⁹ iste mũdus sensibilis ad aĩam rõnalem ꝑ sensus corꝑis ingredit: vt circulo quodã intelligibili ac pulcherrimo ipe mũd⁹ veritat⁹ a deo reducat in eum. Vñ res ab ipo egrediẽtes q̃nto imꝑfectiores distãtioresqꝫ ꝓfluũt: tanto ampli⁹ materiales ꝛ q̃dam crassitudine corpulẽtiores inueniunt: ꝑspicuũ est in elemẽtis ꝛ mixtis. Videm⁹ etiã in lumine solari q̃ ꝯtinue pl⁹ grossescit (vt sic loq̃mur) dũ densiori medio sese miscet: dũqꝫ colorib⁹ quodãmõ semetipm incorꝑat. Fit autẽ in recursu ad deũ ꝯuersa ꝯditio: abeũt q̃ppe magis ac magis in spũalitatẽ: exẽpli grã: lumẽ cũ coloꝝ spẽb⁹ fert ad oc'los: illic spẽs ipe aggregant et deferunt ad sensum cõem: illeqꝫ eas dyiudicãs purius ac spũalius/easdẽ ad ꝟtutẽ imaginatiuã deducit. Ceteꝝ cũ rõ negociat circa fantasmata/elicit spẽs intelligibiles q̃bus iam ꝯcipit rem sine illo qḋ ꝑfuit fantasmate. Postremo potẽtia intellectiua supior quã spm̃ vel mentẽ noiam⁹: post cognitionẽ rõnis deducit rẽ eandẽ ad lumẽ pure simplicisqꝫ intelligẽtie/ſm q̃ ordinẽ hꝫ īmediatũ ad angelicã cognitionẽ. ❡ Amplius ꝟo si diuinũ Dionysiũ edoctũ a ꝯscio secretoꝝ celestiũ paulo placet īspicere: vbi de mystica theologia differuit cuꝫ expositorib⁹ suis/inuenim⁹ eũ tradere modũ auertẽdi se a fantasmatib⁹ corꝑeis: ꝛ abnegatis oib⁹ q̃ vel sentiri vel imaginari vel intelligi pñt/ferat se spũs ꝑ amorẽ in diuinã caliginẽ: vbi ineffabilr ac supmẽtalr cognoscit de⁹. Dat exẽplũ de statuifico sculptore q̃ ex ligno vel lapide ptes abradens format agalma pulcherrimũ. hoc est simulachꝝ: ꝛ hoc q̃dem ꝑ ablationẽ solã. Conformit spũs remouens oia ꝑ abnegationẽ q̃l a ꝑt hoc cognoscere: q̃ vtiqꝫ suam gerũt secũ imꝑfectionẽ vel potẽtialitatis/vel depẽdentie/vel ꝓuationis/vel mutabilitatis: inuenit tãdẽ his oibus ablatis agalma dei: hoc est noticiã tanq̃ rei actualissime sine potẽtialitate/supreme sine depẽdẽtia/pure sine ꝓuatione/necessarie sine mutabilitate. ❡ At ꝟo si noticia illa sit solũ experimẽtalis in affectu suꝑmo vnito deo ꝑ amorem: vel si possit dici intellectualis/nõ q̃dem intuitiua sed abstractiua seu vesꝑtina cognitione: nec ꝯnotatiua cognitiõe sed absoluta: dignissimũ esset ꝯsyderatione ꝛ inq̃sitione. Nam habꝫ ps q̃libet suos defensores eleuatissimos. ❡ Sunt nẽpe qui exponẽtes Diony. pmũ tenẽt. Sũt alii dicẽtes haberi posse vltra ꝑdictã experimẽtalẽ vel experimẽtatiuã noticiam intellectiuũ ꝯceptũ ꝓpriũ ꝛ absolutũ/q̃uis nõ intuitiuũ diuini esse: si ab esse remoueat ꝛ abstrahat ois imꝑfectio. Idem de vita/idẽ de bonitate/idem de sapia/idẽ de potẽtia: ꝛ ꝯsilibus ꝑfectionalibus ꝑdicatis. Vñ sicut facta abstractione a ꝯceptu vago hui⁹ hoĩs visi de situ/motu ꝛ figura ꝛ ceteris accñtaliũ ꝯditionũ inuolutris resultat agalma.i.hoĩs imago ſm grecũ: hoc est ꝯceptus specificus ꝛ absolutus hoĩs: sic de esse indicãt/dũ fit abstractio huius qḋ est esse a potẽtialitate/ꝓuatione/depẽdentia ꝛ alia q̃uis imꝑfectione/resultat tũc ꝯceptus dei ꝓprius ꝛ absolutus. ❡ Addũt argumentũ/q: deus hoc esse sibi nomẽ ꝓpriũ r̃ndit moysi dicẽs: Dices inq̃t/q̃ est misit me ad vos. ❡ Affirmant isti simile de ꝯceptu bonitatis/sicut in lege noua r̃ndit christus/solus de⁹ bon⁹ est: sequti videnk in hanc sẽtam Augustinũ pluries nominatim in suo.viii. de trinitate: vbi in bonũ absolutũ docet ferri: ꝛ seq̃nax eius Bonauẽtura in suo itinerario sexto. ❡ Sed ecce nescio quo pacto dum practicam dare ꝓfessus sum mysticam theologiã relabor rursus ad speculatiuã: sed nõ superuacue. Est quippe tibi necessariũ o aĩa q̃ in deũ ferre q̃ris te ꝑ anagogicos excessus vt auertere discas te ꝑ innatã vim abstractiuã a fantasmatib⁹: sicut abstractiua ꝟtus inferior in brutis ex spẽbus sensatis elicit insensatas. Sciueris quoqꝫ imꝑfectiões secernere a ꝑfectionibus/vt tandẽ pure aliq̃d ꝑfectum tibi resplendeat in essentia ꝛ bonitate ❡ Loq̃mur tñ ꝑ min⁹ eruditis in metaphysica ꝛ theologia: ꝛ dicam⁹ si possumus/quo pacto/quoue obseruationis studio poterit se spũs a fantasmatibus auertere dum anagogicos aut supmentales q̃rit excessus. Et fortassis hoc poterit fieri sm oĩm co-

gnitione ꝛ meditatõe sua de deo nequaꝗ̃ sistat hõ in cognitõe: sed aspiret ꝑ vim affectiuã q̃si cordis oꝛe inhiante in suã potẽnã, ꝛ in suã sapiam, in suã bonitatẽ saporãdã ꝛ gustãdam: tanꝗ̃ eius q̃ tot⁹ est terribilis in ꝯsilijs sup filios hoim ꝑ maiestatẽ potentie dominãtis iudicantisq́ꝫ: totus magnus ꝛ mirabilis in sapia, cuius nõ est numerus: tot⁹ deniqꝫ suauis: totus desyderabilis: totus amabilis valde in bonitate ꝛ toꝛrẽte voluptatis sue. Occurret tibi sic nitenti, sic intento plurima turba fantasmatum: credo eq̃dem irruẽt impoꝛtune fantasmata, ꝛ irrumpent in vtrosq́ꝫ oculos tuos interiores. Tu vero foꝛtiter abijce seoꝛsum ea q̃ntũ potes manu meditatiõis: ꝛ velut excusso capiro spũs liber euadere labora: aut tu quasi dissimulatis eis spꝛetis ve ꝑge quo ꝑgis: ꝛ ꝑ mediũ agmen illud improbum alacer erumpe. Sitis te spũalis extimulet: vt quẽadmodũ desyderat ceruus vndiqꝫ canum moꝛsibus patẽs ꝛ supcalescẽs ad gelidos tutosq́ꝫ fontes aquaꝝ: sic tu labora ꝯtra impediẽtia fantasmata vt possis ꝛ tu dicere roꝛe scti spũs calefactus Desyderat aĩa mea ad te deus. Sitiuit anima mea ad deum fontẽ viuum: q̃n veniam ꝛ apparebo ante faciẽ dei. ¶ Scito aũt ꝙ nisi te ꝑus expurgauerit timoris lima ꝑ integerrimã ꝛ nõ fictã pn̄iam: nisi mens insup elimata peccti scoria clara refulserit ꝑ reformationẽ in nouitate spũs ſm duos act⁹ hierarchicos ꝑmos, q̃ sunt purgare ꝛ illuminare: vanum ꝓsus erit tibi ante lucem surgere ad hoc ꝑfectionis culmen. Surgite ꝑinde postꝗ̃ sederitis qui mãducatis panẽ doloꝛis: in timore. s. sine quo iustificari nemo potest ante deum. Improbe audes irrumpe in osculũ oꝛis si nec pedibus cum lachrymis, nec manib⁹ cũ grãrũ actiõe ꝑus illud clare curaueris. ¶ At vero dũ eousq́ꝫ ꝑuenerit bene ꝯscia mens ꝛ mũda, vt nec gaudia, neqꝫ aliud omino vel seruile vel mercenariũ anxia recogitet: neqꝫ ꝑterea de deo quicꝗ̃ negociosum, durum, asperum vel turbulentũ ꝑsẽset: sicut de iudice terribili vel inflictoꝛe vindicte. Sed hoc vnicũ venerit i mẽtẽ, q: totus desyderabilis est, suauis ꝛ mitis: totus amari etiã si occiderit dignissimus: dũ solum ita placuit amoꝛis negociũ: inuola tunc ad amplexus sponsi: stringe pectus illud diuinũ totis amicitie purissime brachijs: fige oscula castissima pacis exuperãtis oẽm sensuꝫ: ꝛ vt dicere subinde possis gratulabũda ꝛ amoꝛosa deuotione: dilect⁹ me⁹ mihi, ꝛ ego illi ꝛc. ¶ Finis.

Tractatus venerabilis magistri Joannis de Gerson de elucidatione scholastica mystice theologie sub duodeciꝫ cõsyderationibus traditus.

V obis datum ē nosse mysteriũ regni celoꝛuꝫ: dicebat iesus discipulis suis. Propter qđ ꝛ in alio loco exultauit in spũ dicens: Confiteoꝛ tibi pater rex celi ꝛ terre q: abscõdisti hec a sapiẽtib⁹, ꝛ reuelasti ea ꝑuulis. Hec mystica sunt q̃ loq̃bat aplus ꝑfectis, ꝛ in q̃b⁹ excedebat deo: qualia tradidit ex reuelatione sua diuin⁹ Dionysi⁹ in de mystica theologia, ꝛ de diuinis noib⁹, ꝑsertim ca. vij. vocãs hãc sapiam irrõnalẽ, stultã ꝛ amentẽ. ¶ Qua sup sapia dudũ opuscula duo scꝑsim⁹. Scripserũt ꝛ alij notari Hugo de balma in tractatu de triplici via in deũ: vbi determinat finalr ꝛ ex intẽtione, ꝙ apex mẽtis ferꝛ in deũ ꝑ amoꝛẽ extaticũ absq́ꝫ ꝑuia vel ꝯcomitante cognitione. Et hoc est mysticũ ꝛ absconditũ qđ nemo sapientũ seculi capit. Consentire videtur dñs Bonauẽtura in itinerario ca. vij. ꝛ vlti. Alioq̃n ꝑterea nõ videꝛ possibilis vltima industria quã notauim⁹ ibidẽ: Spm̃ a fantasmatib⁹ auertere: q: cũ necesse sit ſm ph̃m oẽm intelligentẽ seu intellectuali opatõe vtentẽ fantasmata speculari: opꝫ si nõ speculenꝛ, ꝙ aĩa aliter feraꝛ in deum ꝗ̃ ꝑ intelligẽtiã, vt videꝛ. ¶ Presupponentes igiꝛ oĩa q̃ diuinus Dionysius cũ suis expositoꝛib⁹ sup hac theologia tradiderũt ꝛ exꝑti sunt: possumus ad intelligẽtiã dicti Hugonis de balma ꝯsyderare tres modos q̃bus videꝛ posse fieri ꝙ amoꝛ sit absq́ꝫ cognitione: vn⁹ est de amore pure naturali, secundus de amoꝛe pure supnaturali, tertius est de amoꝛe habituali: vel potius ex habitib⁹ elicito, libero ꝛ actuali. ¶ Est insup triplex actualis cognitio q̃rũ suffi cit ad ꝑñs: q̃dã recta, q̃dam reflexa, ꝛ vtraqꝫ ꝑt esse vel simplex vel ꝯplexa, spẽalis vel ꝯfusa. ¶ Quocirca noteꝛ ad elucidationẽ ꝑmissoꝝ numer⁹ duodenarius ꝯsyderationũ.

Consyderatio prima.

¶ Stat amoꝛeꝫ naturalẽ causari sine ꝑuia cognitione in re q̃ diligit, amat vel appetit. ¶ Patet ꝑ hoc ꝙ in omni re ſm Dionysiũ inueniꝛ amoꝛ naturalis. Vñ Boecius: O felix hoim gen⁹ si vestros aĩos amoꝛ quo celũ regiꝛ regat. Nõ est aũt in celo materiali sicut nec in reb⁹ alijs aĩa carẽtibus cognitio: ꝗ̃uis põdere sui amoꝛis impꝛsso ab intelligentia ꝑuia nõ errãte feruntꝛ quo feruntꝛ: multo verius ꝛ certius ꝗ̃ sagitta moueaꝛ ad signũ ex impetu ꝑ iacientẽ impꝛsso.

Secunda consyderatio

¶ Stat hoieꝫ ꝑ amoꝛẽ naturalẽ nõ liberꝝ ferri in deũ, nõ ex actuali cognitõe q̃ talẽ i ipo causet amorem. Seq̃ꝛ ex p̃nti: nõ eñ min⁹ est amoꝛ naturalis in aĩa rõnali, ꝗ̃ in rebus ceteris aĩa carẽtibus: immo nõ stat hoiem esse sine põdere naturalis huius amoꝛis quo ferꝛ in deũ, etiã si dãneꝛ in iferno. Cõsurgit exinde vermis ille seuissim⁹, quẽ ꝯsciẽ remoꝛsum appellam⁹: vñ verificaꝛ ꝓpheta: Non est pax impijs dt dñs. Et illud de dãnatis: Vermis eoꝝ nõ moꝛieꝛ. Deniqꝫ cũ pctõ neqꝫ ꝓpter h̃ esse salus ꝑfecta vel eterna. Hic amoꝛ est aduersari⁹ nr̃ ſm legẽ carnis coꝛrupte: cui ꝑ dilectionẽ liberã ꝯsentire nos ꝯuenit dũ sumus in via: si nolumus tradi toꝛtoꝛibus in gehenna.

Tertia consyderatio.

¶ Stare nõ potest ꝙ amor etiã naturalis fiat aut maneat absq omni cognitione cõiuncta vel separata. De separata quidẽ hoc certũ est ꝙ concurrit ad quemlibet amorẽ dum producit ⁊ seruatur primũ cognoscens qđ est deus. Ceterũ potentia quelibet cognoscitiua rationalis non minus potest exui a sua cognitiõe naturali ꝗ̃ a suo amore. Propterea manẽt semꝑ ⁊ iungũtur in eadem natura cognoscente amor ⁊ cognitio naturalis. ¶ Utrum autẽ posset esse potentia cognoscitiua que nõ esset quomodolibet appetitiua: puto ꝙ nõ: quia nulla res potest esse que non appetat bonũ: est eñ bonũ quod omĩa appetunt. ¶ Uellent aliqui fortassis econuerso similiter dicere: ꝙ nõ est appetitus sine cognitione qualicũq: licet imperfecta valde: que est tanꝗ̃ aliqua naturalis impressio ꝯsequens ad primã causam efficientẽ/exẽplantẽ ⁊ finientẽ. ¶ Sed iste modus nõ recipitur cõmuniter: sicut nec ponitur in rebus nõ cognitiuis delectatio de qua magis videretur: ꝗ̃ꝗ̃ ab aliquibus philosophantiũ vtrũq positũ videat: conformiter ad vsum cõmunem quo dicimus pratũ ridere vel gaudere dũ floret ⁊ florescit ⁊ vernat. ¶ Beatus est qui liberum amorẽ suum cõformat isti naturali: quia si duo cõsentiunt/fiet ipsis a patre quicqd petierint. Quippe non petent nisi deũ vel conforme deo simul et nature primitus institute.

Consyderatio quarta.

¶ Stat hominẽ ferri in deũ per amorem liberũ supernaturaliter infusum vel conseruatũ: nulla in ipso cognitione libera ꝯcomitãte vel preuia respectu illius amoris. ¶ Constat eñ ꝙ amorẽ libere elicitũ ab hoĩe posset deus conseruare destructo oĩs cognitionis actu: quo posito diligeret homo deũ tunc intellectualiter non cognitũ: saltẽ cognitione que sit actus secũdus elicitus: quod dicit ꝓpter immediate notata de cognitione pure naturali que est ꝑmus actus essentialis aĩe: immo nõ est nisi aĩa: ꝓpter qđ ab ipsa separari non põt ipsa stante ac ꝑinde noiat endelechia. ¶ Similiter diceret si deus ꝑ se immediate causaret actũ amoris liberũ in voluntate: nõ concurrente intellectu vt intellectus est: iuxta positionẽ quorundã dicentiũ ꝙ actus beatificos in patria ꝓducit solus deus.

Consyderatio quinta.

x ¶ Stat veritas eorum que tradunt de theologia mystica ꝙ consistat in amore solo: ⁊ ꝙ amor ille supernaturaliter inspiret illis qui cõcupiscunt sapiẽtiam. Spectat hoc ad potentiã dei/ prout ex precedenti ꝯstat. Spectat ⁊ ad ipsius sapientiã atq bonitatem: vt aperientib⁹ os mentis inspiret spiritũ amoris: neq neget mũdis corde osculum postulatũ: sed preueniat etiã in benedictionib⁹ dulcedinis desyderium pauperũ: qui cũ daniele sunt viri desyderiorũ. Sanet insuꝑ paruulos suos eterna sapientia ab vberibus cõsolationis sue/ tanꝗ̃ pia mater: cuius vbera nõ fugit qui nõ veraciter absq fictione se ꝯstituerit vt paruulũ sub ea: iuxta sententiã christi: q simul est sponsus ⁊ sponsa/ pater ⁊ mater/ amicus ⁊ amica: quoniã amor spũalis sexum nescit. ¶ Potest deniq tota fere scriptura deduci ad hunc sensum. Atvero nihil ad philosophantes suꝑ hoc assiduo pro deuotis miraculo. Propterea dicit hec sapiẽtia mystica appropriate christianorũ esse: tam a Dionysio ꝗ̃ a ceteris. ¶ Et ita ꝯtrouersia vel dubietas omnis cessat in hac parte quoniã stat apicem mẽtis in deũ ferri sine cognitione actuali preuia vel concomitante: sic accipiendo ꝙ cognitio nõ causat amorẽ illum supinfusum nec oportet vt comitet ipsum distinguẽdo cognitionem apprehensiuã vel declaratiuã ab experimẽtatiua affectuali.

Consyderatio sexta.

¶ Stat vt amorẽ superinfusum comitet actualis cognitio qua percipitur intelligibiliter amor ille: hoc est qua iudicat anima se amare ⁊ in deo delectari: immo ⁊ ignote ignotis per amorem iungi. Pro cuius intelligentia memoret illud de canticis. Auerte oculos tuos a me: quia ipsi me auolare fecerũt. Ubi colligitur ꝙ duo sunt oculi anime rationalis: vnus spectans ad cognitiuã potentiam alter ad affectiuã. Ille secũdus proprie dicit oculus amoris vel oculus sponse. De quo in eisdem canticis: Uulnerasti cor meũ in vno oculorũ tuorũ. Contingit autẽ ꝙ dum anima fertur in dilectũ per oculũ amoris sit e[n]tet intelligere quid sit illud quod diligit/ euolat dilectio: ac perinde dicit euolare dilectus. Nihilomin⁹ est aliter possibile ꝙ et dilectio maneat ⁊ cognitio simul talis dilectionis ad tempus persistat. Aliter eñ non potuisset tradi vel scribi qualiscũq noticia de theologia mystica: vt ꝙ illa est cõiunctio amorosa dilecti cum dilecto ꝙ exuperat omnẽ sensum/ ꝙ vulnerat/ ꝙ cõiungit ignotis ignote tanꝗ̃ in diuina caligine: cum similibus multis.

Consyderatio septima.

¶ Stat ꝙ amor hmõi superinfusus maneat absq charitate: sicut prophetia: sicut fides ⁊ spes/ et alia charismata. Propterea talis amor non est signũ infallibile gratie gratiꝫ facientis. Consonat his cõmunis schola doctorũ/ ꝙ nemo scit se charitatem habere: iuxta illud: Nemo scit an amore an odio dignus sit: quãtũs istud intelligi videatur de amore predestinationis ⁊ odio reprobationis. y.

¶ Ualet hec consyderatio pro laude charitatis: ⁊ vt qui gloriat per mysteriorũ cognitionem/ in domino glorietur. Si nouero (inquit apostolus) mysteria omnia: inter que est plane mystica theologia: nihil sum. Ueritas est ꝙ sicut de donis ⁊ beatitudinibus loquitur: sic de sapientia mystica.

¶ Loquũtur de ea aliquãdo doctores: nominatim Hugo de balma/ prout includit charitatem. Propterea dicit ꝙ hec sapientia excellentius donum est ꝗ̃ sola gratia gratum reddens. Nimirum quia ⁊ gratia est gratificans: ⁊ sapientia saporifera ⁊ delectans.

Consyderatio octaua.

¶ Stat dilectionē liberam ⁊ elicitam naturaliter poni in apice mentis: que dicit ab aliquibus synderisis absq; hoc ꝙ mens se actualiter iudicet aliquid diligere: q̄uis ista dilectio cognitionē sequatur ⁊ ꝯcomitetur. ¶ Cōcederēt istam philosophi naturales ac perinde multa saluarent absq; mira culo: sup his que de mystica theologia tradunt a catholicis. ¶ Studuimus in duob⁹ opusculis de mystica theologia pridē compositis ꝑ multas cōsyderationes et industrias ista determinare velut ad cōmunem intelligentiā ⁊ philosophiā deducētes hanc sapientiā: non ꝙ secludere vellem⁹ diuinos ⁊ supnaturales influxus: absit hec pelagiana temeritas: sed ꝯsone loqui volum⁹ philosophis et scholasticis theologis talia que nō abhorrerēt a suis traditionib⁹ ⁊ scholis: et si effectū est qualicūq; ex parte/iudicium sit legentiū/⁊ gloria deo: si vo nequaq̄/ignosce tu deus ⁊ tui. Deniq; tota ratio cōsyderationis p̄sentis consistit in hoc ꝙ dicit philosophus de vehemēter habituatis: ꝙ in suis actionibus nō deliberant: aut saltē ita se habent ꝙ se deliberare nō iudicant. Ait eñi ars ꝑfecta modo nature: sicut ostendūt omnes artifices: etiā mechanici circa exteriora laborantes textores cythariste/scriptores ⁊c̄. Quanto amplius hoc inueniri potest in actionib⁹ immanentibus vel intrinsecis. Nā ⁊ sepe multa cogitamus/ multa diligim⁹ sub omni facilitate que nec cogitare nec diligere iudicamus. Precedit nihilomin⁹ ⁊ comitat naturaliter in omni dilectione p̄sertim elicita ⁊ meritoria: cognitio dilectionē: et si nō cognitio reflexa/tamē recta. Hec est traditio omniū tam philosophorū q̄ theologorum ⁊ moraliū cum experientia dicentium per vocem Augustini: Inuisa diligere possumus/incognita nequaq̄.

Consyderatio nona.

¶ Stat simplices idiotas per fidem/spem ⁊ charitatē citius et sublimius ꝑuenire ad theologiam mysticā: q̄ eruditos in theologia/scholastica ⁊ discursiua. ¶ Sunt ad hoc multe rationes: quaꝝ aliquas notat sanctus Tho. inquirēs cur simplices sunt aliquādo deuotiores q̄ literati? Ita fides talium minus est inquieta ꝑ phantasias contrariaꝝ opinionū: quas nec audiūt nec cogitant. Sunt insup humiliores quib⁹ gratiā dat deus: qui cū simplicibus gradit: omniū vo superborū ⁊ sublimiū colla propria virtute calcant. ¶ Preterea simplices habent aliquādo curā de salute sua maiorē in timore ⁊ tremore. ¶ Qualiter autē fit istis simplicibus: immo ⁊ pueris ambulandū pro mystica sapientia: tetigimus in opusculo quodā de simplificatione cordis/via secida. ¶ Dicebat vnus: Ego per .xl. annos ⁊ amplius versaui ⁊ reuersaui/multa studendo/legendo/orando/meditando in ocio tēporis multo: ⁊ nihil inueni cōpendiosius/efficaciusve ad consecutionē theologie mystice/q̄ vt fiat spiritus ⁊ anima sub deo tanq̄ paruul⁹ ⁊ paruula: iuxta metaphorā antedictā: vbi mendicitas spūalis locū habet p̄cipuū cū fide simplici: ꝙ deus puer natus est nobis ⁊ paruul⁹ datus est nobis.

Consyderatio decima.

¶ Stat concordia theologoꝝ ⁊ de theologia mystica loquētium: p̄missis cōsyderationib⁹ sicut arbitramur attentis. Cū philosophis autē fide carētibus nequit esse cōuentio in hac parte. Ratio qꝛ noluit credere vt intelligāt incedentes crassa ceruice: ⁊ erecto collo: nolentes captiuare omnē intellectū neq; voluntatē in obsequium christi. Quāobrem verissime enunciatū est ꝙ hec est ꝓprie ꝓpria sapiētia christianorū tanq̄ fons signatus/cui non cōmunicat alienus: quoniā carnalis homo nō percipit ea que dei sunt. Stulticia est eñi illi dū fit ei christus petra scandali ⁊ signū cui contradicitur/dū non intrat per ostium vt pascua inueniat: maxime quia nō vult manducare panē de celo verum: nec bibere vinū germinās virgines. Per cuius tamē sacre cōmunionis frequentationē super oīa fit homo deuotus ⁊ habilis ad theologiam mysticam: si vitā ⁊ mores huic salutifero sacramēto conformare nō omittat: prout alibi sub cōsyderatione multiplici notatū est.

Consyderatio vndecima:

¶ Stare nequit vt theologia mystica sit in hoīe mente sine qualicūq; dei cognitione. ¶ Fuerūt q̄ dicerent nihil nos cognoscere de deo nisi ꝑ abnegationē. Cōtra quos est cū ratione ⁊ autoritate articulus parrhysius condēnatus. Sed aliūde deducitur ꝯsyderatio p̄sens: notando ꝙ oīs apꝓhensio vel motio intellectualis: siue de deo vel de aliis dici potest cognitio: imo ⁊ visio per illū loquendi modū quo vtimur de sensibus exteriorib⁹: vbi ois sensatio visio nominat: vt dicimus/ vide qualiter hoc sapit/hoc olet/sonat/suaue est/ledit. Sed materia de his sensib⁹ in intellectu ꝓportionabiliter existentib⁹ latior q̄ vt differat pro p̄senti. Sic eñi vocant Aristo. ⁊ Basilius intellectū sensum. Sic cōmunis vsus dicit de bene iudicāte: iste bene sentit: iste clare videt l materia. Sic Greg. in homil. Amor inquit ipse cognitio est. Et vere sic est s̄m tactum/gustū ⁊ olfactum spūales: immo tm̄ potior/perceptibilior ⁊ purior est cognitio: quāto intimior circa deū qualiter ipsum tangunt/gustant ⁊ olfaciūt mystice theologizantes: nō auditores tm̄ sed inspectores/sed factores. Ponat exemplū paruuli sup matrē suam dū sugit ⁊ amplexat eam: qui plerūq; nihil videt/nihil audit: aut saltem nō iudicat se videre vel audire quicq̄: totus in lactatione (vnde delectatio dicta est) occupatus. Tunc nihil cognoscit sub quacūq; ratione reflexa etiā ꝙ lac sit dulce vel bonū: vel ens vel non ens: sed tantūmodo lactandū se vberib⁹ imprimit. Et fit mulcebris quedā operatio experimentatiua nō reflexa nec declaratiua/nec enunciatiua. ¶ Felix puer ille etiā si centū sit annoꝝ sub sapiētia matre sua: qualis erat magnificus rex ille dauid paruulus in oculis suis ⁊ vilior ceteris ante deū. ¶ Fundemus sup hāc similitudinē sensuum spiritualiū ad corporales similitudinē aliam ꝓ theologie mystice cognitione conuenientē. Constituamus duos hoīes corā oculis

lis nostre consyderationis: quorum vnus sit acutissimus in duplici sensu visus et auditus: sed habeat hebetatos penitus et obtusos tres alios sensus: q̄ sunt olfactus/gustus et tactus. Cōstituat͛ alter qui cecus sit et surdus: sed habeat expeditos alios et viuaces/olfactum/gustū et tactum. Constat ꝙ iste secūdus poterit maiores experiri delectationes sensuales ꝙ̄ primus. Coniecturem⁹ ex ista similitudine ꝙ philosophi vel theologi/literati vigēt in visu et auditu spūalibus: sed euenit multis ꝙ tribus alijs careant sensibus/vel impeditos vel obtusos prorsus habent. Prouenit econtra de simplicib⁹ illiteratis ꝙ velut ceci et surdi sunt ad philosophie scholastice perceptionē: qui ceteris sensib⁹ vigent in spiritualiū olfactu/gustu et tactu. Nullus ergo mirabitur ista consyderans si simplices/si literati ceci et surdi nisi quantū fides insonat/oblectant͛ in deo quē desyderando et amādo olfaciūt/gustant et amplexando tangunt. Habentes per vite puritatē et simplicitatē sensus istos purgatos atq; reformatos: dū in alijs male viuētibus penit⁹ stupidi sunt nec percipiūt ea que de diuinis suauiter redolent/sapiūt et mulcent: ꝙ̄uis videant et audiant. Exēplū simile de canib⁹ venaticis respectu non venaticorum posset induci. ¶ Reducunt͛ insup isti quinq; sensus ad duos oculos: qui sunt intellectus et volūtas cogitationis scꝫ et amoris. Visus em̄ auditꝰ p appropriationē magis spectant ad intelligentiā: ceteri tres ad affectum vel amorē.

Consyderatio duodecima.

¶ Stant simul affectual͛ cognitio theologie mystice: et alter modus contēplationis/qui dicit͛ pure et liquide veritatis diuine. Sunt diuersi tractatores de vtraq; contēplatione et varie quelibet figuratur. Affectualis in maria sedēte et in sponsa que delicijs affluit innixa taliter sup dilectū suum. Intellectualis vero in israel et rachel/et in sponsa ascēdente sicut aurora/luna et sol. ¶ Sed oportet ꝙ intelligentia feratur in deum sine hic et nūc: hoc est sine cōtinuo et tēpore: et ita sine cōmixtione phantasmatū. Hoc vero tante difficultatis esse dicit Augustinus cōsonans platoni et sequacib⁹ ꝙ nō nisi in raptu quodā more choruscationis possit syncera veritatis hec cognosci: etiā a pauc͛ et raro. Quē admodū non ita senserūt de theologia mystica affectuali: qui eā assequibilē tradunt. ¶ Possibilitatē deniq; cōsyderationis hui⁹ suadent ea que in paulo facta sunt et in beatis cōplebunt͛. Sed amplior prosecutio nō est opusculo p̄senti necessaria: nec sue possibilis breuitati. ¶ Deniq; distribuit vnicuiq; de⁹ mysteria sua put vult/ qui hodierna solēnitate ascendens in altū dedit dona holbus. In cuius cōmemoratione solēnitatis hec scripta sunt Lugduni ad elucidationē scholasticā mystice theologie consistentis in amore per Joannem de Gerson cancellariū parrhysieñ. Anno. M.cccc. xxiij. prima Junij.

Conscius est anim⁹ meus, experiētia testis,
Mystica quae retuli dogmata uera scio.
Non tñ idcirco scio me fore glorificandū.
Spes mea crux christi Gratia non opera.

Carmen de purificatione

sensuum interiorum.

Gaudia quaeris
Sensibus haerens
Carnis amore
Naris odora
Lingua sapora
Quinq; dati sunt
Quos hebetauit
Corporis humor
Foedus, & ater
Vis reparetur
Noxius humor
Prodeat extra
Coelica carpent
Obijciet se
Omnia fiet
Aure melodus
Lux oculorum
Naris odorem
Suauiter ibit
Spiritus unus
Influa tanta est
Si tamen assit
Taliter acto
Carneus actus.

Cor tibi frustra
Infatuatis
Tactus & auris
Vis oculorum
Hi tibi sensus
Spirituales
Morbidus intro
Horridus, asper
Spurcus, amarus,
Contere tete,
Ore uomenti
Iam minus egri
Gaudia sensus
Tunc deus ultro
Omnibus unus
Ore saporus
Hauriet eius
Tactus in ima
Nectet utrinq;
Corq; deumq;
Vis in amore
Gratia formans
Desipit omnis
Finis.

Opusculū epistolare

magistri Joānis de Gerson cancellarij parrhysieñ. de religionis pfectiōe et moderamine ad Guilhermū minandi quondā medicū domini cardinalis Saluciarū: tunc autē monachū domus maioris carthusie.

Gratia vobis et pax in christo iesu. Vnq; dicetis mihi per similitudinē: Medice cura teipsum. Itaq; qui alium doces (ait Apostolus) cur teipsum non instruis? Sed respondebit pro me sapientis iussio: Honora inquit medicum. Et iterū: Da locum medico. Ratio est: quia disciplina medici exaltabit caput eius. Nam que potest in medico disciplina inueniri melior ꝙ̄ vt relicta seculi pompa: relicta arte sua: relicto demū seipso quod mai⁹ est/tradiderit se medicus noster discipline maioris carthusie. Talis enim tu es cui nunc ipse rescribo: qui dignaris exquirere discipline doctrinam ab illo qui tali nunꝙ̄ subiacuit discipline. Nihilomin⁹ in

verbo summi medici nostri domini Jesu christi: q iussit omni petenti se tribuere. Et rursus: Aperi os tuũ et ego adimplebo illud: qui est magni consilij angelus vocatus admirabilis. Audebo tuis medici charissime questiunculis que satis cões sunt: apud egros spũales in religionũ grabato laborãtes remedia nõ dicã inuenire, sed inuenta designata p doctores repetere. Cõmunia quidẽ et vulgata neq cõparanda subtilibus artis medicine spiritualis apicibus: sed tanq rudes aliquas receptas visum fuit considerationes pauculas annotare.

¶ Sunt autẽ tria que querunt in forma. ¶ Primo vtrũ quis exercitiũ orationis pruniãs: vel alia exercitia spũalia cum affectu: vtputa lachrymarũ etc. sentiens se in viribus debilitari pter hmõi exercitiũ: et remitti in ceteris corporalib⁹ laboribus vtpote i cantu forti et simili b⁹ vires corporeas exigentib⁹ sit reprehensibilis. Cũ tamẽ dicat apostol⁹: Psallã spiritu psallã et mẽte. Pensat eñ deus potius cor q verba: imo pter laborẽ cantus nõ potest debitã deuotionẽ habere qui cantat. ¶ Secũdo si ratione debilitatis corporis vt fortior sit ad portãdũ ordinẽ sue professionis: sine cõscientie scrupulo laut⁹ viuere possit q ordo seruet: vel ad pbibendũ lapsum in egritudinẽ ad quã est dispositus: vel dubitat incidere in futurũ. ¶ Tertio si orans solitarie ex debito: vtpote horas canonice institutas teneat verba adeo articulate proferre et explicare vt seipsum audiat. Cũ frequẽtius aut ratione debilitatis aut grauedinis corporalis nõ sine graui labore ad plenũ id queat. Corde tamẽ dicet et formabit: aut alis eleuatione mẽtis affectus cessabit officium lingue, licet non cordis. Det domin⁹ responsionẽ veram scribere salubrem et efficacem. Et velut ab alto repetentes dicamus p prima cõsyderatione.

Consyderatio prima.

B ¶ Religio christiana sub vno supremo abbate christo: sola est salutaris et pfectã. Siquidẽ extra illam nõ stat salus neq perfectio. Docet autẽ sufficienter ad perfectionẽ peruenire salutarẽ sub ea et in ea omnes recte viuentes. Unde sequit protin⁹ neminẽ iudicandũ extra statum salutis aut perfectionis esse qui viuit sub christiana religione. Ualet aũt hec consyderatio ab humilitatis conseruationẽ inter membra corporis christi mystici: et vt abiecta psumptione pharisaica et murmuratiua cõtentione membra seminicẽ honore preueniant: iuxta monitionẽ apostoli. Nec aliqs in ecclesia sibipsi de statu pfectionis super alterũ inaniter blandiatur: vt q monachus est nõ monachũ non spernat neq secularis solitariũ diiudicet.

Consyderatio secunda.

¶ Religio christiana qualis vna sit nihilominus distincta est multiplici et pulchra varietate graduum meritorũ et ordinũ: sm operationẽ spiritussancti qui distribuit vnicuiq put vult: que eñ a deo sunt ordinata sunt: quid autẽ magis pcessit a deo q religio: sed que religio: Religio vtiq christiana que est ecclesia christi sponsa. Est igit in ea ordo qui describit esse parium disparũq rerum sua vnicuiq tribuens dispositio seu collatio. Neq eñ solitarior deus tm est et in cõmuni viuentiũ: sed et secularũ vtriusq sexus et cuiuscumq status. Sequit proinde rationẽ fore in efficacem dicentium: illos semp cum reatu grandi remouen a dño suo christo iesu quib⁹ datur aliqd consiliũ ne votis aliquibus se subijciant vltra legem cõmunẽ christi. Potest fatemur hoc male: potest et nõnunq bene pie et discrete suaderi. Neq eñ omnes capiũt verbũ istud. Sed de hoc alibi. Nũc pergamus vltra quo cepimus.

Consyderatio tertia.

¶ Religio christiana quis extendat se ad omnẽ christianũ: attamen appropriato quodã vsu loquẽtium restringit ad religiones: quas Anselmus appellat facticias: que licet etiã multiplicib⁹ modis varie sint: vniũtur tamen triplici voto. s. obedientie, castitatis et paupertatis. In quib⁹ stat essentia, lis ratio talis facticie religionis put alibi per doctores late et scientifice deductũ est. Unde sicut ecclesia significat principaliter vniuersalẽ congregationẽ fidelium: et inde dicitur Catholica. i. vniuersalis: nomen tamen istud vulgaris vsus restringit ad clerũ: sic in pposito de religione etiã est pter maiorẽ circa christi consilia religationẽ.

Consyderatio quarta.

C ¶ Religio facticia siue dicatur status, siue ordo, siue gradus in ecclesia: illa tamẽ nõ est de se status vel ordo vel gradus pfectionis exercẽde, sed acquirende. Alioquin male nimis esset multis religionem pfitentibus: qui imperfectos se esse cognoscũt aut valde desipiunt. Ex quo fundant cõsequenter doctores excellentiam prelator super religiosos: quia status prelator est perfectionis exercẽde: alius acquirende: qui vocat aliunde status lugentiũ seu penitentiũ. De curatis vo qui sunt secũdi ordinis succedentes discipulis: sicut apostolis episcopi: volunt aliqui dicere q non habent statũ cũ non sint iuramento vel voto astricti. Sed quicqd sit de hoc et de nomine status constat curatos esse in gradu et ordine pfectionis: nedũ acquirẽde sed exercende per actus hierarchicos: qui sunt purgare subditos, illuminare et pficere: magis q religio si inquantũ religiosi. Quod addit: quoniã aliũde possunt monachis tales hierarchici actus cõpetere: vt ipsis a superiore legitime cõmittunt. Grandis est hec prelator tam maior q minor precellẽtia: magni quoq meriti si statum cõpensant operibus. Sinautẽ pregrauat eos titulus iste dignitatis nõ sublenat nec honorat.

Consyderatio quinta.

¶ Religio facticia tãto debet dici perfectior: quãto ad dilectionẽ dei et charitatis augmentũ proximius appropinquat. Cõsistit eñ in dilectiõe dei et charitate religio christiana: et sm mẽsurã eius est quãtitas eius i merito: et p sequẽter in pmio. Et p

inde religiones q̄ directe ꝛ medijs idoneis disponunt ad contēplatiuā vitā sunt dicēde pfectiores: aut forte melius appellari possunt schole quedā ꝛ instrumēta perfectionis: prout loquit͛ Cassianus: Non enī videtur cōsequens si status aliquis sit pfectionis acquirende: ꝙ ppterea sit status pfectionis simpliciter appellandus. Neq; dicētes hoc detrahunt religiosis: sed in humilitatis veritate ꝛ securitate se tenent: dū non arrogant sibi quod nō sunt: addentes periculū periculo: dū rursus nō negant posse aliquos extra statū perfectionis inueniri valde perfectos. Sicut ecōtra proh dolor perfectionis pfessio vel status multos patit͛ imperfectos. Notū siquidem est qḋ Augustinus se in hac re testatur inuenisse.

Consyderatio sexta.

D ¶ Religio constituta ad vitā contemplatiuā debet consequēter aptare oēs constitutiones suas ꝛ obseruantiās ad eundē finem cōmodius assequēdum. Finis aūt dat ꝛ imponit necessitatē medijs que sunt ad finē: ꝛ sm exigentiā finis deberent cetera moderari. Inde est ꝙ rerū exitus ꝛ fines prudentia metitur. Propterea finis est causa causaꝝ. Est insup finis principiū in moralib⁹: sicut in speculabilibus principia demōstrationū. Est rursus prima in intentione: quāuis in executione ꝛ assecutione fit vltima. Est deniū forma moralium actuū: quoniā sicut forma materialis dat esse materie disposite. Ita ꝛ finis legis qui est dilectio/dat formalem existentiā actibus debite circūstantionatis. Circūstantie nūmerū sunt tanq̄ dispositiones qualitatiue: quib⁹ deficiētibus aut inordinatis nequit intentio finis informare actū vt bonus moraliter dici possit: ppterea rectitudo intentionis ad finē debet sibi cōiungere rectitudinē medioꝝ ad ipsū finem. Ac pinde fiet totū corpus operationū lucidum ꝛ rectū/aliter non.

Consyderatio. vij.

¶ Religio cuius finis principaliter est contēplatio/seu vite contēplatiue exercitium vel acquisitio: habet p preambulis lectionē/orationē ꝛ meditationē. Cuiusmodi vident͛ esse religiones sub regula sancti Benedicti constitute: celebris quoq; carthusie religio: cui⁹ professorē respicit presens verbū. Oportet hic psupponere multa que de vita cōtemplatiua ꝛ actiua determinata sunt p doctores. Que scz ꝛ quales sunt/ in quib⁹ consistunt/ in quibus differūt ꝛ conueniūt: aut qualiter se supponūt aut excedunt. Constat enī multas in dictis religionibus exercitationes fieri corporales in quib⁹ nō consistit ꝯtemplatio: sed aut fiunt ad mortificationem vitioꝝ: presertim in acedie: qm̄ pessima olm maloꝝ doctrix est ociositas iners. Aut fiunt ad cōseruationē virtutū moraliū iam habitarū. Aut fiūt tanq̄ fruct⁹ aliqui redsidantes ex radice contēplationis dū complet͛ illud: Memoriā abūdātie suauitatis tue eructabunt ꝛ iusticia tua exultabūt: cū similibus innumeris. In quib⁹ est gratiarūactio ꝛ vox laudis. Aut deniq; labor penitentialis afflictionis intendit͛ pro satisfactione voluntaria tā p priorꝝ q̄ alienoꝝ peccatoꝝ. Et hoc valde crebrum est in ipsis religionib⁹: que tn̄ sub vita cōtēplatiua reponunt͛: quāuis vtiq; labor hmōi nō sit cōtemplatio/sed actio: verior q̄nq; ꝛ penalior q̄ aratio in cāpis vel nauigatio per maria/vel curatio egrotoꝝ. Sed quoniā habet͛ tempus ad reliquū satis ad recollectionē meditationis: vt ipsa transeat in contemplationē: denominatio fit a digniori ꝛ principaliori vt talis vita claustralis cōtēplatiua dicat͛ potius q̄ actiua. Pro quo intelligendo clarius fit sequens consyderatio.

Consyderatio octaua.

¶ Religio carthusiēn. non attēdit principaliter qualitatē vnius psone singularis/ sed ad se introeuntiū dispositiones/cōplexiones/ cognitiōes ꝛ affectiones: quēadmodū vt in plurib⁹ eueniunt. Cuius ratio est: quoniā reperiūtur aliqui penitus indispositi nedū ad finem contēplationis consequēdū in hac vita: sed etiā ad ipsi⁹ ordinis statuta capienda per intellectū/ꝛ exequenda per affectum. Sunt ꝛ alij quib⁹ iam nō est opus preambulis exercitijs contentis in hac religione vt ad contēplationē puehant͛: quoniā aliunde partim pprio studio ꝛ exercitio/ꝛ partim imo ꝛ maxime diuino auxilio: puecti sunt ad arcē contēplationis faciliter ascendendū. Rara hec auis in terra fatemur: non tamē desperandū ꝙ nulla. Sunt etiā alij qui disciplinati p obseruationes ordinis mortificant vitia ꝛ naturā custodiunt: qui absq; eis viuēdo seculariter dū fouere putarent naturā vitia nutriēt: immo deinceps vt euenit naturā per excessum corrūperent. Et quoniā inueniunt͛ vt cōmunius homines hui⁹ religionis pfessionē arripientes qui se tales reputant: propterea regule date sunt alte q̄ que solam contēplationē respiciunt. Qm̄ multo plures sunt apti regulis hmōi q̄ contēplationis altitudini: presertim ab initio ꝛ in feruore concupiscentiarū: in quib⁹ non edomitis contēplari quereret homo nedū inutiliter/ nedū arrogāter/sed in magnā sepe sui pernicē prout ex vitaspatrū claret.

Consyderatio nona.

¶ Religio q̄uis vna fit in constitutionib⁹ ꝛ votis: E debet nihilominus esse in ea diuersitas in executione/dum accidit notabilis varietas in cōditione personarū. Alioquin fieret cōtra dictū legis ad allegoriam tractū. Non arabis in boue ꝛ asino. Fieretq; cōtra legem charitatis fraterne: in qua tota lex pendet ꝛ pphete/dum nō fieret alteri quod rationabiliter quereret sibi fieri casu tali. Potest vero varietas prouenire circa dispositionē corporalem in deterius: nūc citius/nūc tardius absq; culpa personali. Ceterū profect⁹ spiritualis in bonū arduum: neq; ita frequēter euenit/ aut pueniēs latet: siue ppter illius virtutē qui dicit ex sententia: Secretū meū mihi/ secretū meū mihi siue ppter alioꝝ animalitatē/ qui non statim penetrant quis ꝛ qualis sit homo spūalis: ꝛ q̄ longe ab hominib⁹ animalibus. Et quia rarum donū est hec humili

tas vt aialis homo se talẽ veraciter esse ꝛ sentiat corde ꝛ profiteaᷓ ore. Nullus itaqꝫ mirabiᷓ si spiritualis homo nõ semꝑ dimittitur inter eos liberis alis euolare/neqꝫ ad pedes iesu sedẽdo audire cuꝫ silentio verba illi⁹. Fit potius vt sollicitudo marthe de ocio marie conqueraᷓ. ¶ Felicẽ iure dixerimus religionẽ que saltẽ paucos cõtẽplationis gratia preditos sustinet ꝛ fouet: ꝛ tanꝙ preciosaꝫ margaritã: vt delicatũ aliquod lilium: vt amantissimũ domini beniamin adolescẽtulũ in mentis excessu colit ꝛ honorat: obediẽs christo sponso dicẽti: Adiuro vos filie hierusalem/ ne suscitetis neqꝫ euigilare faciatis dilectã donec ipsa velit. Nõ occupeᷓ in practicis exterioꝝ negocijs: nõ conuentũ assidue sequi cõpellaᷓ. Tales olim extitere Bern. Hugo/Richardus: ꝛ similes. ¶ At ꝟo quisquis es aptus ad gratiaꝫ hmõi: noli (si forte cõpelleris esse vnus ex alioꝝ grege) conqueri: noli per impatientiã murmurare: noli tanꝙ singularis ferus depascens vineã malignari. Expecta potius dominũ/viriliter age/confortetᷓ cor tuum/ ꝛ sustine dominũ. Scit prouidentia sua quid expedit tibi/sine eius volũtate: nec passer vnus cadit in terrã: in cuius manu sunt hominũ corda cõuertere potens ea quocũqꝫ voluerit/vt impleat desyderiuꝫ pauperũ. Si vexat te vocalis oratio cum vigilijs: si nõ sapit vt cuperes/ diuina dulcedo illa tibi seruaᷓ in celis. Non velis pmij fructũ percipere dũ adhuc metis Careas interim quotidianis (vt ita loq̃mur) distributionibus: q2 integrã seruat dñs tibi ꝓbendã in celis. Nõ semꝑ nutriᷓ filius dñi paruul⁹ est de mensa patris: q̃ñ tñ nonnulli de seruis hereditatẽ minime habituri paternã vescunᷓ ipso pane filioꝝ.

Consyderatio decima.

F ¶ Religio curã habet precipuã de infirmis. Sãxerunt hoc sancti patres ꝛ addiderũt: ꝙ dicenti se infirmũ credatur. Unde sequitur vltra ꝙ sollicite curandũ est ne quis in infirmitatẽ presertim incurabilẽ dilabaᷓ. Inter omnes autẽ infirmitates fugibilior tam ꝑ ꝑsona ꝙ pro ordine est capitis insania ex euacuatione ꝛ vitio cerebri: ex qua perdit homo iudiciũ rationis: ꝛ ꝑ consequens quodãmodo desinit esse homo/ꝛ fit miserabilior iumẽtis insipientibus opprobriũ hominũ ꝛ abiectio plebis ꝛ onerosissimũ totius status sui ludibriũ. Auertat hanc ciuilẽ mortẽ a seruis suis medicus summus dñs noster iesus christus: suggerẽdo media cõseruationi cõgrua/ꝛ prohibẽdo noxia q̃ nõ semꝑ eueniunt subito vel repente: sed lente ꝛ per incremẽta velut imperceptibiliter ab ipso patiente. Ab alijs quoqꝫ hmõi tam grandi periculo si apud oculos nõ perspicaces in talib⁹ ꝓuidendũ ꝯtingeret per artẽ medicine nedũ corporalis sed ꝛ spũalis obuietur. Agat itaqꝫ spũalis homo vt omnia dijudicet atqꝫ preuideat doctrine sapientia: que cũcta nouit anteꙗ fiant. In qua quidẽ sapientia seu ꝓuidentia vigere maxie maiores ĩ ordie necesse est. Pro quo plени⁹ enucleãdo siut adhuc decẽ ꝯsyderationes q̃ sequunᷓ: addendo denariũ denario: vt sic ꝑlati videanᷓ duo denarij ad viaticũ sauciati.

Consyderatio vndecima.

¶ Religionis securitas ꝛ soliditas fundamentalis: post diuinã gratiã cõsistit in discretione ꝛ charitate ꝓsidentiũ quocũqꝫ noie censeanᷓ. Presidẽtes nãqꝫ sunt aut esse debent tanꝙ lex viua: moderatrix legũ mortuaꝝ .i. ꝯstitutionũ. Sunt dispẽsatores mysterioꝝ ꝛ ministerioꝝ dei/fideles ad deũ ꝛ prudentes ad ꝓximũ. Sunt ꝑut Aristo. loquitur veri epikeies: hoc est interꝓtatores legũ generalium: ſm applicationes ad casus singulares. Quã virtutẽ videtur ps. vocasse equitatẽ: vbi dicit alloquẽdo deum. Oia mãdata tua equitas. Et ita legistarũ: immo vulgaris vsus habet dicere aliq̃d fieri de bona equitate. Seueritas ꝟo consistit in solis generalib⁹ verbis legis: ꝓpterea nolanᷓ homines hmõi nimis verbis statutoꝝ innitentes/literales ꝛ q̃siqꝫ inhumani tyranni/duri ꝛ crudeles: vtpote nõ attendẽtes illud etiã pueris inculcatũ: ꝙ videlicet ipse quoqꝫ leges cupiũt vt iure regaᷓ. Et premittiᷓ dogma nostro ꝓposito satis accõmodũ: cũ dicitᷓ: Iudicis auxiliũ sub iniqua lege rogato. Iniquã intellige legẽ si ad iniq̃tatis ꝛ iniusticie traducaᷓ abusum. Huic per sapientẽ dicitur: Noli esse iustus nimis. Rursus: Qui nimis emungit/elicit sanguinẽ. Et apud comicũ: Summũ ius est summa iniusticia.

Consyderatio duodecima.

¶ Religionis maior quisq̃s ille fuerit/habet diligenter inspicere vultũ pecoris sui iuxta monita sapientis: ꝛ ꝑut vtile viderit sua interest cuilibet prouidere. Est itaqꝫ sicut ceteroꝝ hominũ sic ꝛ religiosoꝝ varia valde conditio. Naꝫ ꝛ ipsi religiosi q̃d aliud nisi homines. Aliquib⁹ ex eis inest feruor nouicius ꝛ zelus vehemẽs/sed nõ ſm scientiã: qui si dimittanᷓ suo cursui/ruunt tandẽ in aliquod ꝓcipitium. Quoniã zelus sine discretione precipitat: sicut discretio sine zelo iacet: vt ait beatus Bern. Talibus occurrendũ est: nec expectandũ ꝙ petant relaxationes in ordine: sed inuiti etiã cogendi sunt illas recipere. Qui si id pertinaciter renuerint peccant qdẽ grandi inobedientia: ꝛ vix spes de ꝑfectu futuro de eis haberi poterit. Quippe qui iam sapiẽtes sunt in oculis suis: iamqꝫ suꝑ seniores suos sibi videnᷓ intelligentes: nec iã se putant esse tales q̃ consilio indigeãt maiorũ. Porro taliũ quis si iam haberet vnũ pedem in celo (vt loquiᷓ vnus patrũ) retrahi deberet ꝑ alterum: q2 cũ tali vno superbie pede: clarũ est ipsuꝫ nunꙗ totũ introire celum. Tendit ad hoc tota grãdis illa ꝯsultatio magni antonij: nunꙗ nimis inculcanda: de discretione seruãda: quã finaliter esse dixit subiectionem et obedientiã ad superiores. Apud quos valet plus autoritas ꙗ ratiocinatio. Alioq̃n põt de facili fingere sibiipsi quilibet phantasticus sine numero rationes. Nihil est eñi inargumentabile. Procedit nõnunꙗ vsqꝫ adeo corporis inualitudo cũ perturbatione cerebri: qđ valde lesum est rõnis iudiciũ: ꝛ si nõ penitus ablatũ in nõnullis: de quib⁹ vere ꝛ pie ꝓnunciat Hiero. ꝙ magis indigent fomento G

hypocratis ꝙ̄ nostris monitis. Non eñ̄ suam miseriā cognoscūt: ⁊ hinc eo periculosius quo insensibilius infirmant̄. Culpat nihilominꝰ idem alibi ꝓferentes vigilias ⁊ ieiunia sensuū integritati. Sicut allegat ⁊ approbat sctūs Tho. ratioq̄ȝ nō discordat. Caueat tamē in his discipulꝰ christi ne ex diffidentia quadā sui auxilij studeat fieri discipulꝰ galieni. Credat potiꝰ ⁊ speret quoniā bona dispositio corporis donū dei est/qui dat illā ⁊ cōseruat quādo/vbi ⁊ quō voluerit. Cuius signū fuit in multis manifestū: qui cū summa sobrietate in victu: et magna nuditate ⁊ austeritate in vestitu: cū vigilijs supra modū perspicacissimo mētis acumine viguerunt. Cū ⁊ e diuerso dicat̄ Hiero. antiquo innitēs ꝓuerbio/crasso ventre sensum tenuem gigni non posse: prout nōnullos aliquādo inter ciboꝝ abundantiā compertū est cerebri vertiginē phantasticam irreparabiliter incurrisse.

Consyderatio. xiij.

h ¶ Religionis maior pōt aliquos q̄ nimis habēt verecundie (ne dicamus sup̄bie) preuenire: verecūdia eñ̄ presertim cōtumax nascit̄ ex superbia. Potest inquā tales quādoq̄ȝ iuste ꝓuenire cum gratijs anteq̄̄ petant eas. Potest nihilominus quādoq̄ȝ ipse expectare ꝙ eū interrogent prius ⁊ ꝯsulant si rigor ordinis ad tēpus eis intolerabilis videat̄. Iudicet tunc maior ſm regulā fraterne charitatis. Non dico ſm dispositionē proprij corporis q̄ fortassis robusta est: sed ꝓ qualitate conquerētis: precipue si viderit ꝙ cū humilitate nō ficta gratiā petat aut consiliū. Eueniet aliqñ ꝙ duobus similia petentibꝰ diuersa dabit responsa/diuersaq̄ȝ dabit consilia: nō quia vitiose varia sit virtus sua in acceptione ꝑsonarū: sed q͛ prudenter variat iudiciū iuxta petentiū varias conditiones quas virtuose discernit. Non itaq̄ȝ oportet murmurare ꝯtra maiorem si nō semꝑ exaudierit/nec inuidere alteri q̄ exauditus est: verū magis expedit gaudere q͛ nociuū quod male. i. indiscrete petitū fuerat nō acceptum ē̄st: ⁊ congaudere fratri in humili charitate ⁊ charitatiua humilitate: eo ꝙ cōmodū accepit quo necessario indiguit.

Consyderatio. xiiij.

¶ Religionis maior in dispēsando debet sibi duplicē oculū assumere. Vnū quo cōmune sue religionis bonū: Aliū quo particularē sui religiosi ꝓfectū clare cōsyderet. Ratio est: quoniā religio maxime conseruat̄ in stabilitate constitutionū suaꝝ: sicut ⁊ omnis politia in legū suarū firmitate: tanq̄̄ corpus verū in soliditate neruorū. Et fere nihil plus aduersum est religioni q̄̄ variatio passim facta in constitutionibus: prout heu exēplo sunt religiones quas de nō obseruātia seu lapsas nūcupamus. Et ob quid aliud (rogo dicat̄) q̄̄ ex dispensationibus indiscretis: nūc ⁊ antea sine lege/sine ordine ⁊ sine causa: saltē rationabili tam multipliciter ⁊ inaniter factis: vnde merito iam nō dispensationes/sed dissipationes cēsende sunt. Rursus ex opposito si seueritas ipsius maioris nulli dispensationi condescenderit: fit apud aliquos subditos grande periculū mortis/aut morte corporali deterior deperditio irreparabilis iudicij rōnis. Quod permittere vbi occurri potest: nil aliud est plane q̄̄ homicidā esse: ⁊ pietatē religiose discipline conuertere in tyrannicā feritatem. Perpendi ex his potest quāta sit necessitas apud omnē religionē ꝙ maior sit circumspectus: nō cecus/ non luscus/ non monoculus/nō improuidus: ita vt vtriq̄ȝ discrimini velit/nouerit ⁊ possit opem ferre/aut ꝑ se/ aut cū aliorum (si nō sibiipsi satis confidat) cōsilio auxilio ⁊ assensu.

Consyderatio. xv.

¶ Religionis maior si dubitet ꝓbabiliter de periculo persone querētis auxilium agit securius cōdescendēdo interim ipsius fragilitati q̄̄ timore relaxationis in ordine cū seueritate neget auxilium: Poterit itaq̄ȝ facilius fieri prouisio circa rigorem ordinis seruandū in eo postmodū ⁊ circa alios q̄̄ repararet̄ ad sanitatem aut vitam talis egrotus si lapsus est. Cōsonat cū his pium illud cōmune dictum: Melius est de nimia pietate q̄̄ de nimia seueritate redargui. Quocirca dūe hic aduertēde in maioribus sunt conditiones nō parum habētes e diuerso periculi. Vna est debilitas corporalis/vel innata vel accidētalis. Altera est fortitudo virilis que tolerare valet facile graues labores. Prima reddit aliquādo hominē nimis compassiuū: quoniā didicit ex his que patit̄ cōpassionē. Altera vero iudicans alios ſm suas (vt aiunt) bases seu vires fit debito plus rigida ⁊ austera. Vnde eueniet non nunq̄̄ iusto dei iudicio: vt hi tales nimis alijs duri incurrant debilitatē: etsi non semꝑ in florida iuuentute/saltē in marcida senectute: per quā discūt tunc alijs oculis intueri debiliū necessitates q̄̄ exante consueuerūt: ⁊ sic pij efficiūtur tandē etiā inuiti/dicētes cū apostolo: Non eñ̄ audeo loqui quicq̄̄ eoꝝ que per me nō operatur christus. Cui sententie inherens quidā pater senior renuebat iuniores fratres alijs fratribꝰ presidere: q̄̄q̄̄ nōnunq̄̄ tamē iuniores vtilius q̄̄ nōnulli senioꝝ preesse inueniātur. Sed pater iste oculū direxit in id quod contingit cōmunius.

Consyderatio. xvi.

¶ Religionis maior nō in sua tantundē prudentia: verumetiā ⁊ multo amplius de diuina gratia per orationē sedulā postulata debet confidere in dispēsationibus exercendis. Ita eñ̄ discipulꝰ ille quē diligebat iesus loquit̄. Quoniā vnctio eiꝰ docet de oībus. Nec de hoc siluit Aristo. sed consonat: q͛ virtus operat̄ certius q̄̄ ars. Sic deniq̄ȝ fiet vt meritis ⁊ precibus humilis ⁊ pij pastoris oiculari suarum necessitatibꝰ per se ꝓuideat bonus ⁊ summus pastor: ⁊ ipse verus celestis medicus. Vide nunc an nō ita de medicis corporis suaserit sapiēs: Ipsi inquit dominū deprecabunt̄ vt dirigat requiem eoꝝ ⁊ sanitatē propter conuersationē eorū. Tu vero qui religioni subiectus es: pete prius a domino instantissime consiliū: nō quidē expectās J

illud ab eo immediate aut ꝑ mediū angeli quasi ꝑ
miraculū tibi traditū ꝑ maiorē tuū: cui⁹ os obser
uare cōuenit tanq̄ dei loquētis in eo ꝛ per eū. Si-
cut ꝛ vere credendū est quia vicarius dei est ꝛ locu
tionis dei: in hoc organū nisi forte peccatū ipsius
consulētis obstiterit per diffidentiā/cordis fictio
nē/aut alīs: prout nōnunq̄ contigisse ꝛ contingere
posse clarū est. ¶ Quāuis nunc itaq̄ posset ex p̄di
ctis elici dissolutio quesitorū dubiorꝫ: nihilomin⁹
placet descendere adhuc parūper ad particularia.
Quoniā in moralibus particulares sermones ma
gis erudiunt. Efficiet restrictio ad celebrē sanctāq̄
carthusieñ. religionē sub omni reuerentia ꝛ timo-
re nō tam docētis fastu q̄ rememorantis pio affe
ctu: ea que quasi in genere premissa sunt.

Consyderatio. xvij.

¶ Religionis carthusieñ. maior potest i casu du-
bij secūdo ꝓpositi absq̄ vllo dubitationis scrupu
lo concedere lautiorē victū sic periclitanti ꝛ peten
ti: immo ꝛ nō petenti debet ingerere. Dū cogno-
scitur esse talis potissime cui possit in hac religiōe
cōpetentius seu facilius indulgere magis sine no
ta singularitatis: et absq̄ murmurationis occasi-
ōne: propter solitariā in cella refectionē. Addā ver
bum vnū quod fuit vt accepi responsum ꝑ patres
diffinitores in capitulo generali eiusdē ordinis cu
idā inquerenti: dū fiebat gratia generalis siue illa
pietantia siue aliter nominet. Ego inquit ille sen-
tio me nō indigere tali gratia. Nunq̄d ergo ꝓpt
conscientiā teneor abstinere ab hmōi gratia ꝛ eam
nō accipere? At patres illi: Etiā si tu nec partū q̄-
dem bolū seu morsum accipere indigeas. Nihilo
minus accipe gratiā que prestat reuerenter: ꝛ vte-
re cū gratiarūactione. Et certe meo iudicio prudē-
tissime: vt sic in tali fratre singularitas vitaretur/
humilitas seruaretur/ murmurq̄ ꝛ indignatio ab
alijs secluderetur.

Consyderatio. xviij.

¶ Religionis carthusieñ. maior in casu tertij du
bij: consiliū ꝛ licentiā concedere fas habet vt pe-
titur: presertim in orationib⁹ non necessarijs ꝛ pe
culiarib⁹. Tutius tñ est vbi nō fit dispensatio/offi
ciū lingue nō penitus omittere. Quoniā illud te-
nuissimū ꝛ faucib⁹ orantis interclusum sufficit: nec
potest notabiliter aut periculose grauare. Abūdat
quilibet in sensu suo iuxta apostoli sententiā. Sūt
p̄terea qui tēpore vocalis orōnis p̄sertim laborio-
se non studiose insistūt meditationi/sed expediunt
orationē suā alacriter cū attentione cōmuni: qua
tinus postmodū liberiores habeant aīos ad me
ditandū vel cū silentio orandū. Docuit nōnullos
experientia sic agere cōsulte ex sue conditionis ne
cessitate: eo q̄ cū vocis sono etiā satis tenui neque
ant suam stabilire meditationē prout in casu p̄mi
nostri dubij querela fit. Fortis ꝑfecto/fortis ꝛ fe-
lix videt is cui a deo donatū est simul spiritu orīs
ꝛ deuotione mētis: deuotione inquā tali qualē sen
tiunt in silentio ipsi contēplantes dn̄o suo seruire
Sed rara est valde hec gratia ꝓpter humanā in-
firmitatē partim/partimq̄ ꝓpter nostrā torporem
nec etiā hmōi gratia est ab oībus de necessitate et
sub obligatione requirēda aut exigenda.

Consyderatio. xix.

¶ Religionis carthusieñ. maior fratres suos ha-
bet inducere: quatin⁹ nō minus ei respondeāt ve-
ritatē de suis virtutib⁹ dum interrogant/q̄ de su-
is vitijs ꝛ defectibus. Ratio huius: quoniā peri-
culose sepe sub tegumēto ꝛ velamine virtutū se vi-
tia palliant. Exposuit hoc inter alios/ imo supra
alios egregius ille morū indagator/beatissim⁹ pa
pa Gregorius in diuersis ꝛ pene singulis moraliū
suorꝫ locis. Verū in ꝓposito satis sit exemplū de
lachrymis de quib⁹ primū nobis obiectū dubium
inquirebat. Itaq̄ caueas tibi quisquis in religiōe
presertim sic austera sicut est de qua loqmur/con
uersaris/a laqueo quē venantes abscondūt demo
nes in omni qđ cogitamus/ qđ loquimur/ qđ agi-
mus. Itaq̄ laqueos ploram⁹/laqueos loquimur/
laqueos comedimus ꝛ bibimus: laqueos nectim⁹
in cūctis operibus nostris. Nec sufficit ꝯtra tot la
queos remediū aliud efficacius q̄ ex sententia dice
re cū p̄s. Oculi mei semꝑ ad dn̄m: quoniā ipse euel
let de laqueo pedes meos. Fuerūt locuti de lachry
marū conditione multi. Et ferme nihil mentē no-
strā sic purgat/illuminat ꝛ serenat: vt ꝓfunda cō-
punctio ꝛ lachrymarū inundatio. Verū id quidē
si obseruat illud: ne quid nimis. Fit aūt nimis dū
ex his incurrit euacuatio et turbatio cerebri: dum
p̄terea flens reddit impotens ad opa sibi de neces
sitate faciendū incumbentia: vel ex voto/vel ex p̄ce
pto/vel ex supioris instituto. Est fateor in lachry
mis aliquid dulce ꝛ mulcebre: sed ꝓcul sit hec dul
cedo que criminis amaritudinē per p̄uaricationē
parturit: ꝛ que vulnerat suffocatq̄ naturā. Est igi
tur abijciēda nōnunq̄ hec lachrymarꝫ ꝓfusio. Et
nescio si lachryme inde fluent vberius: q̄ lachry-
mari vel non licet/vel non decet/vel non expedit.
Ita eñ quādoq̄ videt. Nihilomin⁹ tamē oportet
vt ꝓhibeant sepe: q̄ necessaria preceptorꝫ regulā-
riū disciplina p̄ponenda est lachrymis: tam extor
tis ꝛ mendicatis q̄ infusis ꝛ placitis. Eadē eñ est
causa de hmōi lachrymis: que de sentimētis spūa
lis dulcedinis ꝛ sensibili suauitate cur hec sepe nō
expediat ꝓpter plures respectus: prout de hoc ali
bi traditum est. Propterea prudēs religiose fuge
quantū poteris interim tales lachrymas: quoniā
haud dubiū latet anguis in herba. Dū autē olno
tuus fueris seu dispensatione supioris/ seu diuina
ordinatione/tūc illis vtere/ illis te inebria/illis te
refice/suauissimū tibi balneū mētis in illis frequē-
ter instrue. Secus vo vbi tuus nō es/sed ordinis
ꝛ cōmunitatis: ac carcerali quasi obseruatiōe spō-
te quidē ꝛ vtiliter (nisi recalcitres) mancipatus cō
pedibus charitatis ex ꝓfessione tua volūtarie fa-
cta ꝑ christo astrictus.

Consyderatio. xx.

¶ Religionis carthusieñ. maior i casu primi du-
bij ꝓpositi: quo ad orationes publicas ꝛ canoni-

cas habet cū magno pondere deliberationis attē
dere ꝙ tales oratiōes nō sunt (vt ita dicam⁹) facti
cie seu voluntarie per religionē carthusieñ. institu
te: sed per sedē apostolicā aut sedentē i. ea summū
pontificē: generaliter ꝑ vniuersam christianā reli-
gionē ordinate. Verūtamē ꝙ he orationes dican-
tur alta voce vel submissa/publice vel ad partem
hoc spectat ad ius positiuū: ⁊ per ꝯsequens ad ma
ioris arbitriū. Unde in hoc in omni religione di-
spensatio pōt indulgeri quantū religionis rigor
pati potest. Quocirca vulpeculā in primis capi op
primiq; conuenit dū inducit in vineā domini sub
hoc tegumēto: ꝙ dñs pensat cor non verba. Pen
sat credite/pensat dñs verba multiplici rōne/nota
tim quadruplici. Ad sacrificiū laudis: ad exercita-
tionē corporis/ad meritū satisfactionis/⁊ ad ꝓstā-
dum exemplar ꝓximis ⁊ laicis. Nolo igitur dicat
mihi religiosus aliquis: ꝙ dñs pensat cor nō ver-
ba: cū apostolus dixerit: Orabo spiritu/vocem in
telligens ꝫm glo. ordi. orabo ⁊ mente. Et Ambro
sius in hymno: Os/lingua/mēs/sensus/vigor/cō-
fessionē personet. Nolo sic ꝓsumat solitarius dum
in cōmune venerit: vt se dignū reputet sola cōuen
tione: vt societatē seu conuentū spernat impari ex
ercitatione: vt voti sit immemor in sua ꝓfessione:
vt querat hic remunerationē transitoriā pro eter-
na beatitudine: vt ecclesiam dei deniq; sub he con
tēnat in sua missione ⁊ personali missione. Demū
si necessitas ꝓut quādoq; fit vrgere videat pro va
litudine corporis aut mētis. Nolo ꝓhibere: nolo
contentiosus esse: nolo tyrānus/nolo crudelis tor-
tor inueniri. Sed tamē nolo etiā te tibi soli cōmit-
tere. Fallit nos amor alienus in iudicādo: quanto
magis igitur amor ꝓprius. Lucifer inde corruit:
Corruerūt inde omnes qui operant iniquitatē. Ex-
pectes igit volo expectes iudiciū maioris tui. Cre
de iuxta formā sancti Bernardi/semꝑ magis iudi
cio alieno: ⁊ maxime tui superioris ꝙ proprio: quo
niā ille vice dei tibi dicet: si petitio tua liceat/si ex-
pediat/si deceat/non tm̄ pro salute tua/sed pro cō
sciētia quoq; sua: necnō si pro fratrū tuorū pacifica
cōmunicatione/immo etiā pro generali ipsius or-
dinis cōseruatiōe. Et vt nō fallat superior tuus in
consulendo: tuū sit humili pietate deū iugiter exo-
rare: vt tuas per eū in cuius te manib⁹ cōmisisti vi
as dirigat. Vetus prouerbiū est a Seneca positū:
Campus docet pugilez. Ad quod spectat illud/ꝙ
visio/contrectatio ⁊ allocutio egrotātis docet me
dicū quid agere debeat. Non aliter est de medico
spirituali. Fiunt enī curationes nō hominis sicut
loquitur Aristo. sed hui⁹ hominis: quo fit vt singu
laria que nō cadunt sub arte/referri debent ad iu-
diciū prudentis in arte sua. ¶ Possent ista latiori
deductione ꝓduci per membra singula: sed episto
laris angustia tātundē scripsisse cōtenta sit. Bene
vale pater dñe/frater/medice charissime: ⁊ orem⁹
pro inuicē vt saluemur.

¶ Scriptū lugduni penultima octobris. Anno
dñi nostri iesu christi. M.cccc.xxij.

1. Conclusio epilogans.

Espondere vberius ꝙ necesse erat cona
tus sum questiunculis ꝑ te missis Guilel
me pater ⁊ frater i christo charissimo sub
duplici consyderationū denario sup religionis ꝑ
fectiōe ac moderamine. Suadēs vt lachrymis po
natur modus: vt in cōgregatione vocalib⁹ inten-
dat exercitijs/ꝯseruando vires ad hocipsum: vt in
sup nulla lautioris victus concessio desup facta re
pudiet: siue illa fuerit ꝓpria/ siue singularis/siue
fuerit cōmunis seu vniuersalis. Ut deniq; oratio-
nes in cella q̄ sub ꝓcepto ꝓsertim ecclesie cadunt/
ore offerri ⁊ ꝓferri non omittātur: nisi forte id fie-
ret de consilio ⁊ licentia supioris: cū prolatio orete
nus fieri possit vtiq; tenuiter ⁊ absq; periculoso vt
apparet grauamine. Attēto potissimū etiā ꝙ quia
fit ab institutione ⁊ nomine ecclesie: aut ex regu-
lari ordinatiōe orans ipse sic ore: ex hoc multū me
retur. Primū/ qr obedit: secūdo/ qr oris sacrificiū
reddit: tertio satisfactoriū pro peccatis ex labore
agit: quarto ociū excutit: quod facile surrepere so-
let in sola mētali oratione seu meditatione. Facit
ad hec illud apostoli: Psallā spiritu psallā ⁊ mēte
cū glossa ordinaria: q̄ si placeat videat. ¶ Finis.

Questio theologica:

cuius titulus est: Utrū aurora mane rutilans solē
ediderit. In qua tractat de consilijs euāgelicis et
statu ꝑfectionis ab eodē dño cancell.

Questio determi M.
nanda. Utrū aurora mane ru
bens solem ediderit. Quia iu
xta Aristo. in elenchis: Oēs
transferētes ꝫm aliquā simili
tudinē trāsferūt. Animaduer-
tendū est ꝙ vt longa ⁊ certa experientia comperit
medicus aurore imitās naturā veris tēperati in di
ebus anni vires animales cōfortat ⁊ ꝑficit: ꝓ eo scꝫ
ꝙ in eo vt ipsi tradūt/humor sanguinis/in quo ꝫm
eos vita consistit/dominat. Et sol iste quem nobis
aurora parit/ vita est viuentiū ⁊ animantiū istor.
¶ Idcirco altius trāsferēdo inuestigare libet: in
quo stat/manet ⁊ consistit vita anie nostre spūalis
⁊ ꝑfectio vite christiane: quod ꝓprie est theologi
ce inuestigationis: ⁊ non inutilis ꝯsyderationis.
Nouimus itaq; vitā istius corporis stare ⁊ cōsiste
re in vnione vel ꝯiunctione ipsius ad animā: que
est principiū vite ⁊ actus substantialis corporis or
ganici/physici. Quāto igit ꝯiunctio ista ad corp⁹
ipsum quod actuat/informat ⁊ viuificat maior est
⁊ indissolubilior: tanto vtiq; vita ista corporalis ꝑ
fectior est. Si igit conformiter ad ista scire ⁊ inue
stigare voluerimus in quo stat ⁊ ꝑficitur vita chri
stiana: sciemus istud habito ⁊ cognito illo q° spi-
ritu nostrū rationalē suo vitali ⁊ perfectiuo princi-
pio quod deus est: perfectius ⁊ intimius vnit ⁊ in-
timat ⁊ iungit in ipso. Etenī sicut a poetis dictuz
allegat apostolus: In quo viuim⁹/ mouemur ⁊ su
mus. Hinc ⁊ ipse dicebat: Mihi viuere christ⁹ est.
Et iterū: Vita nostra abscondita est cū christo in

deo. ¶ Est igit̄ conclusio ista fundamentalis huiusmodi: Vitale/essentiale/ intrinsecū ꝛ perfectiuū formaliter principiū vite christiane: est charitas ꝛ eius mandata. Conclusionē istam ponit in sententia sanctus doctor secūda secūde. q. clxxxiiij. articulo. iij. ¶ Que quidē sic probatur. Primo de ipsa charitate: quoniā in illa stat ꝛ consistit vita christiana ꝛ perfectio ipsius: quod spiritū nostrū rationalem suo vitali ꝛ perfectiuo principio ipsi scʒ deo vnit perfectius/ viuacius intimat ꝛ coniungit: hoc supponit: illud autē est charitas: quoniā qui manet in charitate in deo manet ꝛ deꝰ in eo: vt ait Joannes in canonica. Juxta quod Colossenses monet apostolus: Super omnia inquit charitatē habentes: que est vinculū perfectionis. Et. j. ad Corinth. xiij. scribit: Si habuero omnē prophetiā et nouerim mysteria omnia ꝛ omnē scientiā: et si habuero omnē fidem ita vt montes transferam: charitatem autē non habeam/ nihil sum. ¶ Secūdo arguitur ad istam partē: quoniā vita christiana cōsistit in virtutibus theologicis ꝛ moralibus: inter eas autē omnibus supereminat charitas: velut ꝑfectissima ꝛ aliarū perfectiua. ¶ Confirmat̄: quoniā vita beata que est cōsummata ꝛ cōpletiua: stat in dilectione ꝛ amore inter beatos. Etenī ille perfectius viuit vita beata: qui deo plus adheret ꝛ intimatur per dilectionē ꝛ transformatiuū amorem.

¶ Tertio ad idem: quoniā illud est vita anime nostre spiritalis quod est summa/ terminꝰ/ finis ꝛ cōplementū totius legis ꝛ euangelij: hoc autē est charitas ait apostolus. Plenitudo enī legis est dilectio. Quocirca volens saluator Petrū sicut perfectissimū pro se ducem ꝛ pastorē instituere perfecti corporis ecclesiastici: de solo amore interrogauit Petre inquit amas me: diligis me plus his: aperte volens innuere illum in omni sexu/ statu ꝛ gradu perfectissimū: qui deum maxime diligit. ¶ Secundo principaliter ꝓbatur conclusio de ipsis mādatis autoritate Joannis in canonicis: Scimus inquit quoniā translati sumus a morte ad vitam. Cur ita? causam subintulit: quoniā diligimus fratres. Unde christus Matth. v. ca. postꝙ̄ precepta dedit/ de dilectione proximi ꝛ inimicoꝝ concludit: Estote igitur perfecti sicut pater vester celestis ꝑfectus est. Sic ꝛ luce. x. ad legisperitos ait de amore christi ꝛ proximi: Hoc fac ꝛ viues. Loquitur sepius ꝛ de ipsis mandatis in lege ꝛ prophetis ꝙ ea faciens viuet in eis. Leuit. xviij. Deuteron. vj. et alijs pluribus in locis. Sic ꝛ glossa super illo iā allegato: Super omnia autē charitatem habentes ꝛc̄. Cetera inquit precepta perfectū faciūt pro quanto ad charitatē ordināt̄ur. Quāobrem ꝛ beatus Athanasius hominū perfectissimus vnus in libro quem fecit de satisfactione fuge: Hic est/ dicebat ipse/ hominū terminus ad perfectionem ducens. Si quod iubet dominus/ ipse faciam. Stat igitur in hoc puncto radix dicendorum: ꝙ charitas ꝛ eius mādata per se ꝛ essentialiter integrant/ constituūt ꝛ perficiunt vitam christianam. ¶ Ex

R cōclusione infero primo: Sicut precepta dei dantur de charitate/ ꝛ omnibus virtutibus ꝛ actibus eoꝝ: sic etiā data sunt de perfectione charitatis ꝛ omniū virtutū. ¶ Prima pars patet: quoniā ꝑm theologicam doctrinā omnes virtutes pro loco ꝛ tempore sunt in precepto. Cum enī virtutes necessario connexe sint/ oportet si vna sit in precepto ꝙ ꝛ omnes. ¶ In secūda parte volo dicere ꝙ preceptū charitatis claudit omnē ꝛ totam beatitudinē/ tam intensiuam ꝙ̄ extensiuā dilectionis ꝛ amoris: quantūcunqʒ perfecta ꝛ intensa fuerit ista latitudo. Et ita de ceteris preceptis imaginandū est que sunt de virtutibus: vnde loquitur psalmista: Omnis ꝯsumationis: hoc est omnis ꝛ totius perfectionis vidi finem. Quid? Latum mandatū tuum nimis latitudinē videlicet nimiam vel multā: extensiue vsqʒ ad dilectionē inimicoꝝ et persequētium nos: intensiue vt que totā perfectionē gradualem claudat dilectionis ꝛ amoris. ¶ Corollariū istud ponit expresse beatus Augꝰ in libello de perfectione iusticie: vbi ex introductione determinat ꝙ perfectio iusticie que est virtus generalis includens oēs virtutes/ est in precepto. Cur enim inquit nō preciperetur homini ista ꝑfectio: ꝙ̄uis eam nemo in hac vita habeat? Neqʒ enī ait christus: recte curritur si quo currendū est/ nesciatur. Quomodo autē sciretur si nullis ꝑceptis ostenderetur? Manifeste colligit̄ istud ex forma precepti charitatis: Diliges dominū deum tuū ex toto corde tuo/ ex tota anima tua: totū autē ꝛ perfectū idē sunt. iij. physicoꝝ. Et de proximo mandatū habemus: Diliges proximū tuum sicut teipsum. Maiorem autē ꝛ perfectiorē dilectionē mandare nō potuit dn̄s: ꝙ̄ ꝙ eum sicut nos diligamꝰ: qui nosmet ipsos maxime amamus. Quapropter ꝛ propheta regius loquit̄ domino: Tu mādasti mandata tua custodiri nimis. Et iterū: Mandasti iusticiā tuā/ testimonia tua/ ꝛ veritatē tuam nimis. Ubi glossa Augustini ꝛ aliorū. Nimis: hoc est multū/ valde et intense. Jmmo iuxta aliquas glossas/ plus ꝙ̄ etiā natura carnis patit̄. Unde ꝛ in hoc ꝯcordant doctores theologie: ꝙ soli beati implent preceptum charitatis in sua ꝯsumatione vel cōpletione. Nullus autē inuentus est qui diceret ꝙ ipsi sic agentes faciant opus cōsilij/ sed precepti: nō quidē nouiter dati/ sed a creatione sua signati sup eos. ¶ Infero secūdo ꝙ minus sufficiēs est imaginatio illoꝝ qui imaginati sunt ꝙ precepta dei ordināt̄ur ad charitatem ꝛ alias virtutes sub aliqua certa mēsura minimo gradu: quod autē est supra illam mēsurā vel gradū illum/ est sub consilio. Apparet istud minus sufficere: Primo ex statim dictis. Secūdo ex ipsa forma precepti que totalitatē mandat ꝛ perfectionem: ꝛ nullū gradum relinquit sub cōsilio: diliges precepit ex totis viribus: qui autē totū dicit/ nihil excludit. ¶ Corollarium autē istud est de intentione doctoris sancti secūda secūde. q. clxxxiiij. ar. iij. Et in libello suo de perfectione vite spūalis. Preceptū inquit dilectionis nullis terminis coartat̄: ita vt recte dici possit: ꝙ tāta dilectio sit in ꝑcepto ꝙ nulla excedit limites ꝑcepti: imo vnicuiqʒ mandat̄ vt deū quantū possit/ diligat. Pōt ꝛ istud deduci: quā precepta ꝛ ꝯsilia vt infra melius videbit̄

habent aliã ⁊ aliã materiã; siue aliud ⁊ aliud obie
ctum. Si em̃ caderent sup eandẽ materiã vel idez
obiectũ esset ea cõfundere. Dilectio autẽ dei ⁊ p̃
ximi est materia circa quã cadit preceptũ charita
tis: igit̃ circa ista nõ est consiliũ. Unde nusq̄ in to
ta serie scripture sacre reperit̃ ꝙ aliquis grad⁹ vel
mensura aliqua dilectionis dei ⁊ proximi sit in cõ
silio. ¶ Sequit̃ tertio: Nõ modo dilectio que ha D
beri potest in via est sub p̃cepto: verũetiã dilectio
ipsa beatifica. Istud ex intentione ponit beat⁹ Au
gustinus in libro de p̃fectione iusticie sicut iã alle
gatum est. Et arguitur istud: quoniã mandatũ dei
eternũ est ex tota materia sua: dilectio autẽ beati
fica est de ipsa materia: ergo nõ exit limites prece
pti. Preterea ad dilectionẽ beatificam om̃es obli
gamur tendere/niti ⁊ conari: ergo illo modo saltẽ
est in precepto. Etiã quia vt dictũ est: Beati qui p̃
fecte ⁊ totaliter deũ diligunt nõ faciunt opus con
silij sed magis p̃cepti: quoniã maxime obligantur
perfecte deũ diligere. ¶ Ex quo apparet vltra: ꝙ il
lud quod cadit sub p̃cepto potest diuersimode im
pleri absq̄ culpa vel transgressione. Aliter em̃ dili
gunt deũ viatores: aliter cõprehensores: aliter p̃
fecti viri/aliter incipientes ⁊ aliter p̃ficientes. Et
tamẽ minus peccant imperfecti si nõ eque deũ di
ligant velut perfecti iam in charitate firmati ⁊ ra
dicati: nec imputat̃ viatoribus ad culpã si non eo
amore vnitiuo deo hereãt quo ⁊ ipsi beati: q̄q̄ s̃m
Augustinũ dilectio beatifica sit sub p̃cepto. Licet
em̃ sit sub precepto/ non tamẽ est de necessitate p̃
cepti. Neq̄ em̃ necesse est vt optimo modo diligã
tur deus: quinimmo ad euitandũ culpã sufficit ap
preciatiue plus eũ diligere: hoc est ꝙ amor dei om
nibus preponatur: sic ꝙ paratus esset homo antẽ
omnẽ aliũ amorẽ dimittere q̄ dei amorez: ⁊ hic
est vnus modus perfecte dilectionis nobis possi
bilis/⁊ de necessitate p̃cepti. ¶ Ulterius ex cõclu
sione sequit̃: ꝙ si consilia ad perfectionẽ vite chri
stiane facere dinoscunt̃: non tamẽ essentialiter hõ
minẽ perficiũt in vita christiana. Prima pars cla
ret ex decursu euangelij. Pro secũda arguit̃: quo
niã plures perfecti fuerũt in vita spirituali absq̄
obseruantia consilioꝝ euangelicoꝝ: vt de Abraam
constat: cui dominus ait: Ambula corã me ⁊ esto p̃
fectus. De Iob etiã cui nullus similis erat in ter
ra: de ceteris quoq̄ patriarchis/patribus ⁊ p̃phe
tis veteris testamẽti: quos fuisse perfectos nullus
negat: neq̄ tamẽ seruauerũt aut impleuerũt con
silia euãgelica. Itẽ in statu innocẽtie fuissent ho
mines perfectissimi in vita sp̃uali: nec tamẽ obser
uassent consilia euãgelica/ paupertatis/ obediẽtie
⁊ castitatis: sed eoꝝ perfectio fuisset in adimpletio
ne diuinoꝝ preceptoꝝ. Ex quo patet ꝙ pro tanto
consilia euangelica p̃tinere ⁊ facere dicũtur ad p̃fe
ctionem vite spiritualis: q2 sunt instrumẽta quẽ
dã expedientia ⁊ p̃mouentia admodũ ad perfecti
onẽ ipsam vite spiritalis conquirendã: vel iam ac
quisitã conseruandã. ¶ Sequit̃ ex dictis ꝙ ex quo
non intrant essentialẽ constitutionẽ vite christia
ne: oportet dicere ꝙ solũ instrumẽtaliter ad illã fa
ciunt ⁊ concurrunt: quemadmodũ in vita corporali
qualitatiue dispositiones/instrumenta/organa: et
hm̃oi perficiũt quidẽ vitã corporis: sed instrumen
taliter tantũmodo: accidẽtaliter s̃m quid: et nullõ
modo essentialiter. Hoc expresse tenet sctũs Tho
mas. ij. ij. q. clxxxiij. ar. viij. hoc in solutione prime
rationis atq̄ sequenti arti. iiij. vbi querit an liceat
episcopis aliq̄d possidere in solutione p̃me rõnis.
Idẽ ⁊ questione subsequẽti ar. ij. in corpore questi
onis vbi dicit: ꝙ ad p̃fectionẽ vite christiane essen
tialiter p̃tinet perfecta obseruãtia p̃ceptoꝝ. Hoc
idem ponit. q. clxxxviij. ar. p̃mo in corpe: vbi que
rit an habere aliq̄d in cõmuni diminuat de ratiõe
p̃fectionis. Hec eadem terminat in libello suo de
perfectione vite spiritalis. Sic ⁊ post eũ Godefri
dus de fontibus: ⁊ alij. Ulterius infero ꝙ pauper P
tas voluntaria quantũcunq̄ arta non perficit ho
minẽ essentialiter in vita christiana. Istud exp̃sse
determinat Cassianus in collationibus patrũ col
latione prima: ⁊ allegat sanctus doctor in libro se
pe memorato. Ieiunia inquit/vigilie/nuditas/pri
uatio omniũ facultatũ: non p̃fectio/sed perfectio
nis sunt instrumẽta: quia nõ in ipsis consistit disci
pline finis: sed per illa peruenit̃ ad finem. Ob hoc
em̃ ait sanctus doctor vbi supra hec i religionib⁹
instituta sunt: nõ quia in ipsis principaliter consi
stat perfectio: sed quia his quasi quibusdã instru
mentis ad perfectionẽ venitur. Hoc idẽ ponit. ij.
ij. q. clxxxiiij. ar. iij. in solutione prime rõnis. Unde
⁊ querẽs in libro de p̃fectione vite spiritalis: quo
modo fuit abraam p̃fectus qui diuitias habuit: ⁊
diues mortuus est. Hec inq̄t questio solui non põ
test si perfectio vite christiane cõsisteret in ipsa di
missione diuitiarũ. Sequeret̃ etenim abraam di
uitem/ nõ esse perfectũ aut fuisse. Uerum si verba
domini diligenter consyderent̃: non in ipsa abdi
catione diuitiarũ perfectionez posuit: sed hoc esse
quandã viam ⁊ dispositionẽ ad perfectionem sicut
⁊ ipse modus loq̄ndi clare ostendit. Si vis inquit
perfect⁹ esse/ vade ⁊ vende om̃ia que habes/et da
pauperibus: ⁊ veni ⁊ sequere me. Ultimo ponit: ⁊
sequere me: quia in sequela christi c̃sistit perfectio
ad quã instrumẽtaliter disponit abdicatio diuitia
rũ. Unde ⁊ illã abdicationẽ ordinat ad dilectionẽ
proximi. Da inquit pauperibus. Quocirca ⁊ bea
tus Hieronymus sup illo: Ecce nos reliquimus
omnia ⁊ secuti sumus te. Parũ em̃ inquit erat om
nia relinquere: quod ⁊ Socrates fecit/⁊ multi phi
losophoꝝ. Ideo ⁊ iungit quod perfectũ est: ⁊ secu
ti sumus te. Non quidẽ passib⁹ corporis/sed amo
ris. Sic ⁊ Origenes sup illo: Si vis perfectus esse
⁊c̃. Non sic inquit intelligit̃ istud vt in ipso tẽpo
re quo tradiderit quis bona sua pauperib⁹ perfe
ctus fiat: sed quia ex illa die incipit speculatio dei:
deposito sc3 onere diuitiarũ: quia sic liberius deo
vacans potest eũ adducere ad om̃es virtutes. Ui
detis ꝙ in actibus virtutũ ponit essentialẽ ⁊ finalẽ
perfectionẽ. Sic igit̃ potest quis possidẽs amplis
simas diuitias p̃fecta charitate deo inherere: ⁊ ip
sis affluẽtibus cor nõ apponere: quẽadmodũ con
stat fuisse de abraam: cuius perfectio nõ ponitur
in abdicatione diuitiarũ; sed in hoc ꝙ coram deo

ambulauerit. Ambula coram me (ait ad eũ domi-
nus) ⁊ esto perfectus. Ambulauit autẽ perfecte de
um diligendo ⁊ amando. ¶ Nec ex hoc arguere
poterit quis inutile esse consiliũ paupertatis: sicut
ait sanctus doctor vbi supra. Non enĩ vt ipse ait/
propter hoc dedit consiliũ istud quasi diuites per
fecti esse non possint: sed quia faciliter nõ perfici
tur homo cũ possessione diuitiarũ. Hoc idem sen
tit dominus Guilhelmus antisiodorensis respon
dendo ad quoddã argumentũ cum arguitur: Re-
linquere omnia est opus perfecte charitatis. Hoc
inquit sic intelligendũ est: ꝙ est signũ ꝑfecte cha-
ritatis/ ⁊ non essentialiter perfectio. ¶ Preterea
si paupertas esset essentialis perfectio/ sequeret̃ ꝙ
nulli diuites possent ꝑfici in vita christiana: ex quo
non haberent paupertatẽ: que ſm aduersariũ per
tinet ad essentialem ꝑfectionem. Falsitas ꝯsequẽ-
tis ex illo arguitur Ecclesiastici. xxxi. vbi beatꝰ di
ues ille dicit̃/ qui inuentus est sine macula: nec spe
rauit in thesauris pecunie. Super quo glossa ma-
gna. Siquidẽ virtus est diuitẽ esse/ ⁊ perfecta cha-
ritate deo figi et adherere: qui ex affectu diuitiarũ
maculã non contraxit: qui post aurũ concupiscen-
do non vadit: nec de diuitijs superbiendo ſup ali-
os se extollit. Sequitur: Quis enĩ est hic ⁊ lauda-
bimꝰ eum? fecit enĩ mirabilia in vita sua. Uere enĩ
mirabilia facit qui in diuitijs affluentibus cor nõ
apponit. Post que omnia concludit: qui ꝓbatus
est in illo ⁊ perfectus inuentus est. Item si pauper
tas voluntaria essentialiter faceret ad perfectionẽ
vite christiane: sequeretur ꝙ possessio opum ⁊ diui
tiarum essentialiter imperficerent hominem: ⁊ ita
prelati/ papa dominꝰ omniũ: viri ecclesiastici possi
dentes diuitias/ isti deficerent a perfectione chri-
stiana: immo ipsi religiosi qui de artissima pauper
tate gloriantur: transeuntes ad prelaturas in qui-
bus recipiunt amplas diuitias: illi inquã caderẽt
a perfectione essentiali vite christiane: ⁊ ita nunꝙ̃
deberent ad prelaturas illas trãsire. Porro ꝙ in
ipsa dimissione pecuniarũ seu diuitiarum non cõ-
sistat essentialis perfectio/ declarat sanctus doctor
in libello sepe dicto: arguens per exemplũ ꝙ ipse
saluator tradens Matt. v. ca. documenta perfecti
onis dicebat: Si quis percusserit te in maxillam/
prebe ei ⁊ alteram. Et qui vult tecum in iudicio cõ
tendere ⁊ tunicam tollere/ dimitte ei ⁊ pallium. Et
quicũqȝ te angariauerit mille passus/ vade cuȝ eo
⁊ alia duo milia. Manifestũ est ꝙ viri perfecti nõ
semper ista actu implent. Alioquin ipse dominus
a perfectione defecisset: qui percussus a seruo pon
tificis: non prebuit aliã maxillam/ sed dixit: Si ma
le locutus sum/ testimonium perhibe de malo. Si
autẽ bene/ cur me cedis? Similiter Paulꝰ qui ala
pam a sacerdote receperat/ non obtulit aliã maxil
lam/ sed constanter dixit: Percutiat te dominꝰ pa
ries dealbate. Sic ergo nõ est de necessitate essen
tialis perfectionis hec opere implere: sed sufficit
Q vt in preparatione animi habeãtur: vt ait Augusti
nus li. de sermone domini in mõte: quod ⁊ diuites
habere possunt. Unde ⁊ viri perfectissimi Athana
sius/ Siluester/ Hylarius: et alij sancti plures viri
perfecti/ opes ⁊ diuitias possiderũt. ¶ Deniqȝ in
statu innocentie fuissent homines ꝑfecti: ⁊ tamen
fuissent maxime ⁊ vere domini temporaliũ: quibꝰ
dicebat̃ a domino: Dominamini piscibus maris
⁊ volatilibus celi ⁊c. ¶ Sequitur vltra ꝙ ieiuniũ/
abstinentia/ inedie/ vigilie/ nõ pertinent essentiali-
ter ad perfectionẽ vite christiane. Hoc ex intenti-
one tenet Cassianus vbi supra: et allegat̃ in priori
corollario. Nã ⁊ de domino legimus ꝙ venit mã-
ducans ⁊ bibens. Quãobrem Augustinꝰ. x. confes
sionũ: Non ego inquit timeo immũdiciã obsonij
sed immundiciã cupiditatis. Hec est enĩ que im-
perfectũ facit/ non ipsum obsoniũ. Et in li. de do
ctrina christiana. Usus inquit taliũ non est in cul
pa/ sed libido. Fieri enĩ potest vt sine vitio aliquo
voracitatis: preciosissimo cibo sapiens vtatur: in-
sipiens ardentissima gule flamma in vilissimũ in-
ardescat. Simile dicit̃ in lib. de questionibꝰ euan-
gelij: ⁊ recitatur in decretis. Oportet inquit sapiẽ
tes filios intelligere: non in abstinendo vel mãdu
cando esse iusticiã/ sed in equanimitate tolerandi
inopiam. Nam paulus qui sciebat abundare ⁊ cũ
manducantibꝰ manducabat non imperficiebat̃ ex
hoc: alѕ nunꝙ̃ eguisset. Qua in re Richardus de
sancto victore in libro de exterminatiõe mali ⁊ ꝓ-
motione boni. Hinc est ait: ꝙ multos videmꝰ mi
ra abstinẽtia corpus afflixisse: morbos graues in-
currisse ⁊ incurabiles: eosdẽ ipsos post edomitam
cõcupiscentiã: post acceptã diuinitus gratiã rigo
ris pristini frena laxasse: ⁊ corpori suo in cibo/ po-
tu/ somno/ vestitu/ multo amplius ꝙ̃ custodia sani
tatis postulasset indulgere. Constat autẽ ꝙ loqui
tur de perfectis: vtpote de illis qui concupiscentiã
edomuerãt: ⁊ diuinam gratiã receperant. Unde ⁊
beatus Macharius summꝰ ille anachoritarũ ho-
minũ perfectissimꝰ vnus de solitudine veniens ad
cõgregationẽ fratrum: ⁊ vinũ bibens cũ eis: nõ ex
hoc imperficiebat̃. Q; si abstinẽtia a vino esset es-
sentialis perfectio/ nunꝙ̃ illã relaxasset. ¶ Ceterũ
si ieiunium/ abstinẽtia/ ⁊ cetera essent de essentiali
ꝑfectione: sequeret̃ ꝙ vtentes cibis delicatis/ car
nibus ⁊ volatilibus nõ possent perfici in vita chri
stiana/ imo sequeret̃ ꝙ infirmi debiles qui forte to
ta vita sua ieiunare nõ possunt: senes ipsi in religi
onibus ⁊ alibi. Isti inquã deficerent ꝗ inedias/ vi-
gilias/ abstinẽtias ferre nõ possunt a ꝑfectione chri
stiana. Quod quis diceret? ¶ Corollarium istud
tenet sanctus doctor secũda secũde. quest. clxxxvi.
ar. ij. in cor. q̃stionis. ¶ Ex ꝓdictis infero ꝙ pau-
pertas/ vigile/ abstinẽtia/ ieiuniũ/ inedie/ nuditas/
priuatio omniũ facultatũ non sunt virtutes. Ap-
paret ex ꝓdictis: quoniã oẽs virtutes sunt de essen-
tiali ꝑfectione vite christiane. Hec autẽ oĩa sunt
extra essentialẽ perfectionẽ vite christiane vt dedu
ctum est. Item si ita essent virtutes/ sequeret̃ ꝙ de
biles/ infirmi/ senes/ diuites/ nõ possent habere om
nes virtutes: cũ ipsi senes ⁊ valitudinarij ieiunare
non possint ⁊ abstinentiã facere: ⁊ diuites non ha
bent paupertatẽ: sic nullaȝ virtutẽ habere possent.
Cũ enĩ virtutes sint connexe: ⁊ diuites non habe-
ant paupertatem: que ſm aduersarium est virtus:

et infirmi non habent abstinentiā: sequit̄ illatum. ¶ Ex quo statim apparet ꝙ ista oīa ꝑdicta ieiunium/vigilie/paupertas ⁊ hmōi/magis sunt quedam voluntarie penalitates/ꝙ̄ virtutes dicende. Patet ex dictis: quoniā si paupertas vel ieiuniū eēnt virtus vel gradus v̄tutis/tunc essent ꝑ se laudabiles quoniā v̄tutes sunt ꝑ se bone/⁊ de genere ꝑ se laudabiles. Certum est aūt ꝙ paupertas non est laudabilis/nisi ex hoc adiuncto ꝙ est volūtaria. Sic est de ieiunijs ⁊ vigilijs. Unde quēadmodū mors ipa volūtarie ꝑpessa ꝑ christo/licet sit meritoria/non tamē est virtus anime/aut potentie ꝑfectio/sicut actus vel habitus existens in anima: sed magis ē quedam voluntaria ⁊ meritoria penalitas: sic de ꝑdictis imaginandū est. ¶ Ulterius infero ꝙ habens familiā/vxorē ⁊ liberos potest essentialr̄ ꝑfici in vita spiritali ⁊ christiana. Patet de abꝛaaz vt argutū est/de Job ⁊ alijs ꝙ̄plurimis viris ꝑfectis tam veteris ꝙ̄ noui testamenti/qui vxores habuerūt. Secūdo/qꝛ tales possunt habere oēs v̄tutes Si eñ daret̄ instantia/maxime esset de ipa incōtinentia. Hanc aūt habere possunt ipsi ꝯiugati: vt expsse determinat Augustin⁹ in libro de bono coniugali. Continentia eteñ sicut ipe ait/nō est virtus corꝑis/sed animi. Nam v̄tutes aliquādo latent in habitu: aliquādo manifestant̄ in opere: oēm autē actum vel habitū animi quē habēt non cōiugati/possunt ⁊ ipsi ꝯiuges habere. Sicut eñ exemplum est beati Augustini vbi supra. Non impar est meritū essentiale fortitudinis vel patientie in Joanne qui passus non est: ⁊ in Petro qui passus est. Habuit eñ Joannes v̄tutes fortitudinis ⁊ patientie eque ꝑfectas sicut ⁊ petrus. Sic ⁊ ꝯsimilr̄ non est impar meritū essentiale castitatis vel ꝯtinentie in Joanne/qui nuptias expertus non est: ⁊ Abꝛaam ꝗ filios genuit. Abꝛaam eñ castitatē celibatus/Joannis habuit in voto ⁊ habitu/⁊ castitatē nuptiarum in vsu: qui libenter abstinuisset ab omni actu ꝯiugali/si dñs ꝑcepisset: sicut ioannē legit̄ a nuptijs reuocasse: qui ꝗdem ioannes ꝯtinentiā ostendit in actu exteriori. ¶ Ex quo sequitur ꝙ v̄ginitas ſm illud quod addit vltra ꝯtinentiā: ⁊si sit quidaz decor v̄tutis/non tamē est virtus nec gradus virtutis: alās ꝯiugati non possent omnes v̄tutes habere: immo quia v̄tutes necessario ꝯnexe sunt nullam omnino virtutē haberēt quibus deesset virginitas. Secūdo nulla virtus tollitur nisi per peccatum: v̄ginitas aūt absq̧ peccato perdi potest/vt in actu coniugali. Tertio oēs v̄tutes ⁊ actus earū pro loco ⁊ tpe sunt in ꝑcepto: virginitas autē nulli seruanda ꝑcipit̄. Quarto omnis v̄tus ꝑdita vel amissa ꝑ penitētiā potest reparari: sola v̄ginitas ꝑdita vel amissa nunꝙ̄ repat̄. ¶ Ex ꝑmissis igit̄ apparet quō ꝯsilia euangelica faciūt ad ꝑfectionē vite spiritalis: faciūt eñ vt dictū est sicut instrumenta ꝑmouentia vel expedientia vel manuducentia ad illam: aut sicut remouentia prohibens. Quia eñ concupiscētia oculorum plurimū impedit ⁊ retardat a ꝑfectione habēda. Ideo ad tollendū istud dedit dominus consilium paupertatis/per quā tolluntur ⁊ abdicant̄ ea que extra nos sunt/videlicet temꝑalia. Quia ꝑinde ꝯcupiscentia carnis viam ꝑpedit ad ꝑfectionem haberēdam. Eapropter adhibuit dñs ꝯsiliū castitatis/que tolleret illud qō est iuxta nos/videlz vt ē ꝯcupiscētia carnis. Quia deniq̧ superbia vite maximo impedimento est ad ipsam ꝑfectionem: datum est idcirco consiliū obedientie/qua nosmetipos abnegemus: ponentes ꝑpriam volūtatē in arbitrio alterius. ¶ Concordat cum istis doctor solēnes in questionibus de quolibet: dicens ꝙ ꝯsilia euangelica plus faciunt ad vitam spiritalem negatiue/ remouendo ꝓhibentia/ꝙ̄ positiue. ¶ Hoc idem ponit doctor sctūs in pluribus locis/dicens ꝙ ꝯsilia ordinant̄ ad vitam spiritalem/sicut ad vitam corꝑis tuendam ordinatur medicina ꝑseruatiua: que non intrat essentialē cōstitutionē viuentis: ⁊ sine ea potest haberi ꝑfecta ⁊ integra sanitas. Cetera aūt ꝑcepta alia a charitate faciunt ad vitam spiritalē/sicut cibus vel alimentū ad vitam corꝑis: sine autē cibo vel alimento non est vita: immo ⁊ alimentū ꝑ actionem caloris naturalis ꝯuertit̄ in alitum vel cibatum. Sic ergo apparet ꝙ quātūcunq̧ remoueant̄ impedimēta ꝑfectionis ꝑ instrumēta ꝯsilioꝝ: vel quātūcunq̧ ꝑfecta instrumenta habeant̄ ad ꝑfectionē habēdam/nunꝙ̄ tamen dicend⁹ est homo ꝑfectus/nisi habeat illa que veniunt ⁊ ꝯcurrunt ad essentialez ꝯstitutionē ⁊ ꝑfectionē vite spiritalis: que sunt obseruātia ꝑceptoꝝ diuinoꝝ ⁊ exercitiū v̄tutū de qb⁹ oībus dant̄ ꝑcepta ⁊ de ꝑfectiōe eaꝝ. Itaq̧ ⁊ si cōsilia euāgelica plurimū expediant ⁊ valeāt ad ꝑfectionē vite spiritalis ꝯqrendā: non tñ necessario reqrunt̄ ad eam: quoniā in omni statu: sexu/ordine/gradu/ꝑfecti viri inuenti sunt. ¶ Ex qbus colligi pt̄ breuis ⁊ necessaria differentia ꝑceptoꝝ et ꝯsilioꝝ quo ad materiā vel obiectū suꝑ quo ferunt̄ qm̄ ꝯsilia ꝓprie ⁊ maxime respiciūt materiā instrumentalē disponentē ad facili⁹ ⁊ breuius acquirendam essentialē vite christiane ꝑfectionem. Et ideo sunt ꝑfectio ſm quid ⁊ accidentaliter. Precepta vero diuina magis de directo ⁊ immediate respiciunt illa que essentialr̄ ꝑtinent ad vitā christianā ⁊ spiritalē/sicut sunt v̄tutes ⁊ actus earum. ¶ Ex istis infero ꝙ obligatio ꝑceptoꝝ maior est ⁊ efficacior ꝙ̄ obligatio votoꝝ. Probat̄ istud primo cōparando votum ⁊ ꝑceptum ad materiā circa quā cadunt. Secūdo comꝑando ad modū ⁊ vim obligandi. Et tertio comꝑando ad illa a quibus trahunt rōnem sue obligationis. ¶ Ex ꝑma radice arguit̄/quoniā ꝑcepta diuina sunt ⁊ dantur de illis que ꝑ se bona sunt/vtpote de actib⁹ v̄tutum/de dilectione dei ⁊ ꝓximi: qbus homo simplr̄ bon⁹ ēr in vita spiritali ⁊ christiana: ⁊ in qb⁹ stat ⁊ eēntialr̄ ꝯsistit vita spiritalis ⁊ ꝑfectio ipsi⁹. Uota autem non sunt de oꝑibus ꝑceptoꝝ/sed magis de instrumētis ad vitā christianā: vt de paupertate/abstinentia/vigilijs ⁊ hmōi: que non sunt per se bona v̄tutum/sed magis dispositio ad virtutes. ¶ Ex secunda radice arguitur idem. Quū naturalis obligatio vel vinculū immutabile ⁊ indissolubile maius est ꝙ̄ voluntariū ⁊ dispensabile. Ad precepta autē obligatur homo naturalr̄ ⁊ indispensabilr̄.

¶ Ex tertio medio pbat corollariū/quoniā prece
pta trahunt z sortiunt vim a deo dictāte z natura-
liter inserente in tabulis cordis. Uota aūt suaz im
mediatam obligationē accipiūt a voluntate ho-
minis vouentis: qui quantū vult se ligat z obligat
z p libitu votum suum qualificat. Item precepta
sunt de necessarijs ad salutē: non sic autem vota.
Magis aūt obligamur ad illa que sunt de necessi
tate salutis/ꝙ ad ea sic nō necessario ꝗ reqruntur
Proinde vota non habent vim obligandi nisi ab
ipsis pceptis. Unde tenet quis vota sua implere
virtute pcepti illius iuris naturalis/quo iubet pro-
missa reddere: igitur. Ulterius infero ꝙ ꝯsilia z ob-
seruantia ꝯsiliorum ordinant finaliter ad pcepta
z mandata: hoc est ad pfectam obseruātiā pcepto
rum z mandatoꝝ. Seqtur ex dictis: quoniā perfe-
ctio ꝭm quid z accidentalis ordinat ad pfectionez
simpliciter: ꝯsilia autē z vota pertinent ad pfectio
nem ꝭm quid/z pcepta ad pfectionem simpliciter
vt dictum est. Etiam quia instrumētum est ppter
pncipale agens: vota autē z ꝯsilia sunt de materia
instrumentali. Ex quo potest sumi rō ad pcedens
corollariū: quoniā ad vota z ꝯsilia obligat homo
finalr ppter ipa pcepta: igit pcepta magis obli-
gant per regulā Aristo. pmo posterioꝝ: Propter
quod vnumquodqꝫ tale z illud magis. ¶ Ex quo
apparet ꝙ dum consilia dicunt esse de meliori bo
no/non fit compatio eoꝝ ad pcepta: sed ad sua cō-
traria. Uerbi gratia: cum paupertas dr melius bo-
num/non compat paupertas ad opus pceptiuꝫ ad
diuitias: sicqꝫ paupertas melior est ad pfectionē acq̄-
rendā vite spiritualis/ꝙ possessio opū z diuitiarū.
Uel p tanto dicunt ꝯsilia de meliori bono: quia
ordinant ad meliorem z pfectiorē obseruantiā pre
C ceptorum ꝙ sit cōmunis obseruātia eoꝝ q̄ non ac
cipiunt instrumēta ꝯsilioꝝ z votoꝝ. ¶ Sequitur
vltra: Et si plus mereat quis p opus aliquod fa-
ctum ex voto/ꝙ p illud idem sine voto: votum ta-
men nō mutat genus aut substantiā opis. Prima
pars arguitur: qm̄ p votū homo dat plus deo. s.
opus ipm̄ z potentiā/dum facit se non posse quin
faciat/qđ pus poterat non facere. Siue iuxta com
munem metaphorā/vouens dat fructū z arborē:
alius aūt qui non vouit/solum dat actum vel fru-
ctum sine potentia vel arbore. Maius aūt est da-
re actum z potentiā/fructū z arborē/ꝙ solum fru-
ctum vel solā arborē vel actū. Item q2 per votum
magis firmat homo in bono. ¶ Secunda pars
arguit: qm̄ votū non addit nisi rōnem voluntarie
obligationis: istud autē non mutat genus vel sub-
stantiā opis. ¶ Ex quo vlterius hoc patet/ꝙ mul
ta opa sine voto pfectiora sunt z meliora ꝙ aliqua
alia ex voto. Probatur: qm̄ diligere deum ex toto
corde melius est/ꝙ aliqua tepida castitas: z opus
martyrij sine voto longe melius est/ꝙ paupertas
vel ieiuniū ex voto. ¶ Ex pdictis infero ꝙ papa
in omni voto religionis dispensare potest. Hoc
patet: qm̄ in omni emissione voti subintelligi de-
bet volūtas pncipis vel summi pontificis. Itez si
non potest dispensare papa in omni voto/vel hoc
esset q2 votū/z sic de iure diuino z naturali redden
dum est: vel q2 solennizatū. Non pmū: quia tūc in nul-
lo voto papa posset dispensare: qđ est absurdū. Et
patet ꝯña: qm̄ redditio vnius voti nō plus est de
iure diuino/ꝙ redditio alterius. Nec secundum di
ci potest: q2 solēnizatio voti est de institutiōe eccle-
sie: z ita de iure hūano/ supra qđ est papa: z ita ptz
ꝙ papa potest facere de monacho nō monachū:
qm̄ sicut arguit de Palude/esse monachū nō ē ni-
si esse obligatū ad obseruātiā triū pncipaliū voto-
rum. Hmōi aūt obligationē vel vinculū soluere
potest papa: sicut z legit fecisse de rege quodā ar-
ragonū/quē exire coegit de claustro ad plem pcre
andā z vxorē ducendam. ¶ Ex pmissis oībus seq̄-
tur ꝙ multi sunt pfecti z fuerūt in vita spūali/qui
non sunt in statu pfectionis. Patet de multis con
iugatis q̄ sunt z fuerunt pfecti in vita christiana/
nec tamen habēt statū pfectōis: qm̄ stat9 ꝯiugalis
nō dr status pfectōis. Consimilr multi (vt pdo-
lor z clare nimiū videre est) sunt in statu pfectōis
plationis vel religionis oīm impfectissimi disso-
luti in vita z moribus: vt inde dixerit Gregorius
in pastorali. Plerunqꝫ ordinē psonaꝝ pmutauit q̄- a
litas moꝝ. ¶ Unde p declaratione ampliori de-
scribit status pfectōis/ꝙ est modus viuēdi in quo
quis obligat ad pfectionem acquirendā vel exercē-
dam: siue obliget per votum/aut plationem/vel di
gnitatem. Dixi acquirendam/ppter statum religi
osorum. Exercendā/ppter statum prelatorum/epi
scoporū z curatoꝝ. Infero vltra ꝙ status pfectio-
nis exercende gnalr pfectior est statu illo qui ordi-
nat ad pfectionem acquirendā: hoc de se notum ē:
quoniam exercere opa pfectionis dignius est z p-
fectius ꝙ ad illa niti/tendere z festinare. Similr et
status ille pfectior est qui obligat assumentē illuz
ad opa pfectiora exercenda vel acquirenda/ꝙ ille
qui ad minus pfecta obligat/aut exercēda/aut cō-
quirēda. ¶ Ulterius sequitur ꝙ status perfectissi
mus in ecclesia militante/est status epoꝝ. Patetz
q2 obligat ad opa hierarchica pfectissima exercē-
da: que sunt purgare/illuminare z perficere. Pur
gare arguēdo/corripiēdo/increpando. Argue/in-
crepa/obsecra/monet apls Timotheū/quē episco
pum ordinauerat. Illuminare autē instruēdo/do-
cendo monēdo. Oportet (scribit apostol9) episco
pum amplectētem esse eum/q̄ ꝭm sanaz doctrinā
est fidelē sermonē/vt sit potens exhortari in doctri
na sana: z ꝯtradicētes arguere. Quāobrem z in or-
dinatione episcopi petit ab eo: Scis nouū z vetus
testamētū: z rñdet scio. Perficere deniqꝫ hostias/
pces/orōnes/ sacramēta: que sunt vasa scificatio-
nis z gratie offerendo. Oīs enī pontifex (vt instru
it hebreos aplus) ex hoībus assumptus p homi-
nibus ꝯstituit in his que sūt ad deū: vt offerat do
na z sacrificia p peccatis. Itē quia plātus debet
aīam suam ponere p subditis/qđ est opus perfe-
ctionis: maxime debet regentibus subsidia mini-
strare temporaliū bonoꝝ. Si enim (inquit Grego.)
nō dat substātiam suā qn̄ datur9 est aīam suā: Itē
ꝭm aplm̄ z diuinū Dionysiū/epi sunt coopera-
tores dei. Pontificū ordo ait Dionysius/primus et
sublimissimus. Et Hugo in cōmēto: Epi sunt sub

liores ꝛ superiores ac ipsi diuinitati magis appro-
pinquātes ¶ Seqꝫ vlterius ꝙ status ꝓlatiōis nō
ideo dr̄ ꝑfectissimus/qꝛ ꝯueniētioꝛ ꝛ aptioꝛ est ad ꝑ
fectionē acq̄rendā: sed qꝛ hoiem iam ꝑfectū requi
rit. Patet: qꝛ status est perfectiōis in alios exercē
de/non acquirēde: quare hoiem ꝑfectissimū exigit
ꝛ requirit. ¶ Quocirca accipiamus differētiā in-
ter statū perfectionis acq̄rēde/ ꝛ statū perfectiōis
exercēde: q̄ q̄dē differētia a fine sumēda est. Stat⁹
nempe perfectionis exercende intēdit bonū suum
in alios effundere ꝛ multiplicare: status ꝟo perfe-
ctionis acquirēde bonū illud quod iam alius dif-
fundit/intēdit/nititur ꝛ festinat in se acq̄rere. Pri
mus ex abundantia in alios redūdat: secūdus in
se stat. Scd̄m em̄ Aristo. v. Ethi. Uirtus tūc ꝑfe-
cta est quādo habens eam potest ad alterum vti ꝛ
modo ad seipsum. Multi enim in ꝓprijs virtute
vti possunt qui ad alterum nequeunt. Ultra sequi-
tur: ꝛ si status ꝓlationis sit status ꝑfectionis exer-
cende: non sic tamen exercende/quin etiam ꝛ sit
acquirende. Patet: quia ꝓlati non sunt in summo
ꝑfectionis: sed indies ꝓficiunt in gratijs ꝛ virtu-
tibus. Nō ꝙ iam acceperim (dicit apostolus) aut
ꝑfectus sim: hoc est sic quin amplius perfici pos-
sim. Sequoꝛ autem si quo modo compꝛehendam.

¶ Quare autem plus dicaꝶ ꝑfectionis exercende
q̄ acquirende/ideo est: quia pn̄cipaliter datur ꝛ in
stituitur ex officio ꝛ ordine/ vt bonum quod in eo ē
extendat/deriuet in alios ꝛ effundat: ꝛ quasi se ne-
glecto/alijs non sibi viuat: qui nec sic ꝑfectus est/
quin vlterius perfici queat. Sed quia maxima ex
parte iam ꝑfectionis est/sicut ꝑfectus doctoꝛ ꝛ cle
ricus dr̄/quia excellenter profecit in doctrina: ꝙ̄ꝙ̄
x omni die proficiat in ea. ¶ Ex istis infero quia sta
tus curatorum in ordine proximus est statui epi-
scoporum. Patet: quia eadem opera hierarchica
eis incumbūt que ꝛ episcopis: ꝛ si non in tam ex-
cellenti gradu. Debēt enim subditos purgare ar-
guendo/increpando: illuminare docendo ꝛ predi
cando: ꝑficere sacramenta ministrando. Tenenꝶ
ꝛ in casu sicut episcopi animas ꝓ ouibus ponere.
Unde ꝛ in missione septuagintaduoꝝ discipuloꝝ
q̄bus curati succedunt ẜm theologos ꝛ iuristas: q̄
si eadem opera mandauit eis chꝛistus quet aplīs
Luce. x. ¶ Sequitur statim ex hoc ꝙ status cura-
toꝝ ꝑfectioꝛ est statu religiosoꝝ. Patet: qꝛ ꝓximi
oꝛ est summo statui episcopoꝝ: ergo ꝛc. Quod au
tē est ꝓpinquius summo/est ꝑfectius. Secundo qꝛ
status curatoꝝ est status ꝑfectionis exercende: re-
ligionis vero status magis est acquirende: ẜm ꝓ-
dicta aūt status ꝑfectiōis exercende ꝑfectioꝛ est sta
tu ꝑfectionis acquirende. ¶ Q꜀ status religioso
rum sit ꝑfectionis acq̄rende/hoc exp̄sse ponit san
ctus doctoꝛ scd̄a scd̄e. clxxxvi. ar. i. in solutione. iij.
ꝛ. iiij. rationū: ꝛ ar. ij. in corpe questionis. Et libel-
lo suo de ꝑfectione vite spūalis. Status inquit re
ligionis ad ꝑfectionem ꝑtinere dr̄ pro quanto est
via tendendi ad ꝑfectionem ꝑ quedaꝫ exercitia re
gularis obseruantie. Unde ꝛ secūda scd̄e in pluri
bus locis questionis eiusdem: Religiosus inquit
non ꝓfitetur se esse perfectum: sed magis adhibe-
re curam/operam ꝛ studium ad acq̄rendam ꝑfecti
onem ꝑ regulares obseruantias sue religiōis quā
assumit sicut instrumenta ad ꝑfectionem. Et ita si-
cut ipe dr̄/ē status ꝑfectionis solum ex intentione
finis perfectionis acquirende. Qui autē operatur
ad finem: nondum assecutus est finem. Alioquin
religiosus ꝓfessus vnius diei qui verissime ꝛ pro-
prie est religiosus/esset iam perfectus: ꝛ pueri qua
tuoꝛdecim annoꝝ professi dicerētur iam ꝑfecti: qđ
quis diceret? Unde ꝛ in religionibus licite ꝛ bene
recipiuntur pueri adolescentes/hoīes indocti ꝛ im-
perfectissimi/ vt scilꝫ ꝑficiantur in religione: tales
autem nunq̄ deberent admitti ad curam regēdā.
Sic igitur status curatoꝝ requirit hoīem ꝑfectio
rem/q̄ status religionis. Eapropter dicebat Au-
gustinus ꝛ habetur. xxi. q. i. ca. Probatiores non
nisi ꝛ meliores in clericos: hoc est curatos recipi-
mus. Non dicit in monachos vel religiosos/ad
quem statum: quia est status ꝑfectionis acquiren-
de: omnes recipi possunt. Preterea ẜm Dionysi-
um status prelatoꝝ preferꝶ statui religiosoꝝ: quia
est adductiuus ꝛ alius in se status. Ipsorum auteꝫ
curatorum est etiam alios ad deum adducere/ex-
hortādo/instruendo ꝛ monendo: quo sic ad deum
redeāt. Unde. vi. ca. celestis hierarchie ait ipe Di-
onysius: Consummādus monach⁹ retro sacer-
dotem stat/non supra caput habēs tradita eloq̄a
Sequitur in textu: Q꜀ autem neqꝫ supra caput tra
dita eloquia habere dicitur ꝛ astare sacerdoti/de-
clarat monachicū ordinē non esse alijs ꝓlatum: sꝫ
in ipa stantem singulari ꝛ sacra statione. Unde ꝛ
ab initio institutionis religiosoꝝ: vt ex legēdis pa
trum claret ꝛ apparet: religiosi erant subditi paro
chialibus curatis: a quibus ꝛ recipiebant ecclesi-
astica sacramenta. Postmodū vero vt vagādi tol
leretur occasio/abbates eoꝝ instituti sūt curati eo
rum. ¶ Item arguitur ad corollariū: quoniā cu-
rati ordinati sunt ad bonū cōmune: religiosi vero
vocāt bono ꝓuato ꝛ singulari ꝛ sacre stationi: bo-
nū vero cōmune diuin⁹ est ꝛ melius bono ꝓuato. y.
¶ Infero vltra ꝙ status curatoꝝ sicut ꝛ episcopo-
rum est de ꝓmaria ꝛ ordinaria chꝛisti institutione.
Patet: qꝛ ipsi discipuli quibus succedunt curati
ẜm glossas ꝛ canones/fuerūt ordinarij hierarchie
ꝛ immediate a chꝛisto missi: ꝛ potestatē hierarchi-
zandi acceperūt: non a petro/sed a chꝛisto. ¶ Se-
quiꝶ vltra ꝙ curati parochialis nō se habēt ad epi
scopos sicut baliui vel ꝓpositi ad regē vel ꝓncipē.
Patet: qm̄ ipsi curati habēt ordinariam iurisditi-
onem siue potestatē exercendi ea que iuris sunt in
subditos: sicut ꝛ discipuli quibus succedūt. Pre-
positi aūt ꝛ baliui non habēt nisi subdelegatā iu-
risditionē non ordinariā. Secundo si curati non z
haberēt ordinariā iurisditionē plus q̄ ꝓpositi vel
baliui regū ꝛ principū/tunc episcopi possent pro li
bitu ꝛ mere gratis eos deponere absqꝫ culpa: si-
cut principes de suis ꝓpositis ꝛ baliuis facere pos
sunt. Consequēs aūt falsum est: qꝛ ẜm canones ec-
clesiam quā quis iuste adeptus est/nō nisi ꝓ graui
culpa corā ep̄o canonica seueritate amittere debet
Itē qꝛ curati de iure diuino ꝛ cōmuni possūt ope

ra hierarchica exercere/arguere/docere/p̄dicare/ p̄ficere/sacramēta ministrare: sequit̄ q̄ status curatorum non est facticius/vel adventicius/vel voluntarius. Patz ex quo s̄m p̄dicta est de p̄maria christi institutione/ ordinarius status ¶ Ulterius sequitur q̄ sicut papa non posset statum episcopoꝝ ab eccl̄ia tollere/sic nec statum curatoꝝ. Patet: qꝛ in suis antecessoribus immediate a christo missi sunt: sicut et episcopi in apostoloꝝ missione. ¶ Ultimo infero sicut summus pontifex non posset statum curatoꝝ abolere vel tollere/sic nec a parochianis omniū curatoꝝ oēm debitā subiectionē tollere vel suspendere/ita vt in nullo eis subycerentur Probat̄: qm̄ s̄m dicta curati a christo in suis successoribus acceperūt autoritatē et potestatē actiuā immo mandatū p̄ceptū hierarchizādi subditos suos: ergo christus eodē actu vel mandato instituit/ordinauit et p̄cepit q̄ ipsi subditi a curatis hierarchizarent̄/ et ad eos venirent. Frustra etem̄ daret̄ actiua potestas hierarchizandi nisi p̄ passiua. Unde sicut arguūt doctores theologi: christus dādo ap̄lis potestatē absoluēdi: Quoꝝ remiseritis p̄ctā ec. illo eodē actu et mādato obligabat homīes ad ↄfessionē peccatoꝝ: qm̄ sine ↄfessione nunq̄ absoluerēt: et frustra dedisset autoritatē absoluēdi nisi in subditis correspondēter instituisset obligationē p̄cepti uā ad se submittēdū eis p̄ b̄n̄ficio absolutiōis. Ita in p̄posito imaginādū est. Item qꝛ ipsi curati iure naturali et diuino obligant̄ curam et sollicitudinez gerere: ac rōnē districtā reddere de ouibus sibi cōmissis: igit̄ ipi etiā parochiani eis obligāt̄ et subijciūt̄. Tenet ↄsequētia: qꝛ obligatio debet esse mutua/nec claudicare debz. Itaq̄ necessariū est si rex vel p̄nceps teneat̄ subditos tueri/regere/p̄tegere ac defendere/q̄ correspondēter subditi eis debeāt subiectionē/tributū et vectigal: et ecōtra si plebs vel populus debet p̄ncipi reuerētiā et tributa/rex etiā debet eis p̄tectionē et defensionē. Nam et ipse summ⁹ pōtifex p̄pter magnitudinē obligatiōis vocat se seruum seruoꝝ: sic etiā oportet q̄ oēs ei maxie obligēt̄. Sic igit̄ inter curatos et parochianos est mutua naturalis et diuina obligatio/quā gn̄alr̄ papa nō p̄t ab omnibus tollere.

¶ Finis:

Tractatus per modum dialogi de p̄fectione cordis/a mḡro Joanne de gerson ↄpositus: Anno. M. ccccxxiij. Theologus loq̄tur ad alam christianā.

z Diliges dn̄m deum/tuum ex toto corde. Cum hoc tibi p̄ceptū sit o ala christiana/tu ad impletionē eius totū cor p̄para/ et vigilēter intende. ¶ Anima. Desydero agnoscere/ totalitas cordis in quo consistit: quoniam tot varijs et ad varia motibus ↄtinue spargitur: et nūc hac/nunc illac celeriter diuiditur/q̄ vix aut nunq̄ totum in se collectum ferat̄ in vnum p̄sertim sp̄uale et inuisibile q̄le deus est obiectū. ¶ Theologus. Totum sicut dr̄ Aristo. idem est qd̄ p̄fectum: p̄fectū vero dr̄ illud cui nihil deest. Si aūt hec p̄fectio simplr̄ et absolute ↄsyderet̄/solus deus p̄fect⁹ et totus est: qꝛ sol⁹ est cui simplr̄ nihil deest: in quo .s. omne illud est quod melius est esse/q̄ non esse. ¶ A. Hec ita esse nedum fide/sed p̄hica et metaphysica demonstratione ↄfiteor. Uerūtamē aliter loqui de totalitate vel p̄fectione cogūt hec v̄ba: Diliges dn̄m deum tuum ex toto corde tuo. ¶ T. Recte sentis et dicis o anima. Propterea totalitas aliqua vel p̄fectio dr̄ in creaturis s̄m quid vel ↄtracte: dum videlz alicui rei nihil deest eoꝝ que sibi cōpetere debent iuxta hanc vel illam ↄditionem siue sp̄ēi vel nature vel gratie sup̄additę. Sic enim dicitur homo p̄fectus in corp̄e/dum nihil corpori deest qd̄ ad eius integritatē et compositionē p̄tineat: sz mēbris omnibus plene donatū est ¶ A. Nolo per multa vageris. Dic in p̄posito/quid sit cor totum vel p̄fectum. Non q̄dem p̄fectiōe nature/sed moris et gratie: sic eñ litere circūstantia iubet intelligi. ¶ T. Triplex solet a magistris ipsa quā querimus totalitas cordis distingui/que sub quadam latitudine vnita/totalitas dici potest/ diuersos s̄m maius et minus gradus habens. Unde cor totum seu p̄fectum dicitur/quod sp̄ūssanctus inhabitat per gratiā gratum facientē: quoniā tali cordi sic se habenti non stat vt aliquid desit eorum que sibi necessaria sunt ad salutem. Jam enim non in gratia/sed in mortali culpa esset/si careret necessarijs ad salutem. ¶ A. Diligunt igitur deum ex toto corde: et istud implent p̄ceptum pueri nouiter baptizati. Dormiētes etiam adulti dum sunt in gratia: immo et vigilantes dum venialiter peccant/ cor spargentes per varia creaturarū oblectamenta: salua tamen charitate. ¶ T. Illi quos dicis quēadmodum dicuntur deo placere per fidem sine qua impossibile est placere deo: dicuntur insuper deo placere et credere. Ita et dici possunt deuz ex toto corde diligere: qꝛ et si non actualiter/tamē habitualiter cor habent iunctum deo. Ceteruz distensio varia cordis per venialia/cum non auertāt a deo/non expellit cor extra latitudinem totalitatis seu perfectionis de qua loquimur. Habet autez sicut premisimus/hec latitudo totalitatis gradus aliquos/videlicet tres in genere: quorum gradus modo numeratus est infimus. Alius est sup̄mus in beatis/ vbi cor fertur actualiter et assidue s̄m charitatis motionē in dei dilectionem et amorem: ita q̄ nihil est quod retardet/ aut interpolet/ aut rumpat/aut impediat huiusmodi continuam cordis in deum lationem. Tertium et hunc medium nominamus gradum/qui secuz venialia actualiter admittit. Nec solum perficitur in ipsum cor per charitatis habitum: sed frequenter per actum quantum humane vite huius fragilitatis agi sinit: q̄uis ad beatitudinis finem non attingat.

¶ A. Placet hec distinctio/sed ex ipsa confestim sequi videtur omnem existentem in gratia habere statū p̄fectionis ¶ T. Quare? ¶ A. Quia t

pfecte deū diligit ex toto corde: et hoc actualr sepe
vt adulti: vel solū habitualr vt infantes baptizati
¶ T. Utiqȝ sic fateri necesse est: qm̄ ois talis ē
in statu salutis eterne et religionis christiane: q̄ sta
tus merito pfectus habēdus est. ¶ A. Quid si
bi voluit igit̄ tot de statuū varietate et pfectione cō
q̄stiones: si status vnicus christiane religionis suf
ficiens sit status pfectionis. ¶ T. Presupposi
to semper et retento eo vero quod nunc intulimus
nec aliquis ambigere debet christianus / q̄ perfe-
ctio status humane vite ꝯsistit in charitate. Mul
ti consequēter conati sunt tradere modos et me-
dia non in quibus essentialr consisteret perfectio
cordis: iuxta Cassianū coll. pma: sed p que media
pfectio talis tanq̄ finis attingeret̄ cōmodius / et au
geret̄ / vel roboraret̄ efficaci9: qm̄ iuxta pdicta pfe-
ctionis hui9 latitudo suscipit in se maius atqȝ mi-
nus ¶ A. Supflua (ne dicam curiosa) videt̄ esse
de statuum pfectione talis locutio. Itaqȝ nunq̄d
legislator christus qui deus est / cuius pfecta sunt
opa / pfectam dedit legē: que ꝯtineret media cōmo
dissima retinendi statum pfectionis euangelice / et
in magis ac magis pficiendi / p opa nūc ꝯsiliorum
nūc medijs istis / et nūc illis p qualitate psonarum
tempoꝝ et locoꝝ / cum ceteris circūstantijs / que cre
berrime variant̄? ¶ T. Fuit tempe Constantiē-
sis ꝯcilij q̄dam illic frater ordinis pdicatorum as-
serens nullum esse posse in statu pfectiōis / nisi tria
vota cum pfessione solenni susciperet. Examinati
doctores theologi obiecerunt de christo / qui non
ista vouit: immo nec apli omes / nec discipuli / nec
vgo Maria. Nā in ecclesia pmitiua quando erat
pfectio christiana / quādo erant eis oia cōmunia /
quando nullus egens erat inter eos / legit̄ q̄ vxo-
res habuerūt multi: sicut ex anania et vxore sua col
ligit̄: et de Petro cōstat. Quid rursus q̄ hec asser-
tio statui platoꝝ q̄ dicūt̄ seculares / detrahit̄? quos
tria hec vota non fecisse constat. ¶ A. Nonne p
lati oēs immo et clerici vniuersi in sacris ordinib9
ꝯstituti votū habent castitatis: non qualēcunqȝ sȝ
solenne: quale dirimeret matrimoniū iam ꝯtractū
¶ T. Habent fateor q̄uis nōnulli talium vel ne
sciant vel non attendant: ideo q̄ non expsserūt ver
bo illud votum quod facto per ipsam ordinis su-
sceptionē ꝯfirmauerūt: quēadmodū nouitius trās-
acto anno iudicat̄ pfessus / vtens vestibus pfesso
rum: nec reclamans verbo. ¶ A. Ut video iam
non potest de impfectione status iste culpari ex ca
rentia voti castitatis. Sed quid de altero duplici
voto dicet̄? ¶ T. Colligit̄ in pmis ꝯtra dictum
fratrem / q̄ votum vnū potest fieri non additis alijs
et hoc in seculo. Colligit̄ deinceps q̄ sacerdos se-
cularis hȝ statuȝ pfectionis saltē in hac ppetua
subiectiōe voti castitat̄. Colligit̄ tertio / q̄ si iura-
mēti vinculū / si preterea fides i baptismo pmissa nō
minus obligant deo q̄ votum voluntariū / nihil p
hibet sacerdotes huiusmodi cononicos collegia
tos et reddituatos statum pfectionis obtinere.
¶ A. Expecto declarationē. ¶ T. Siquidēȝ
factis est. Nonne quilibet talium debet obedien
tiam supremo abbati christo et eius vicario supre
mo / et ꝯsequenter inferioribus vsqȝ ad decanum su
um / vel alterū immediate sibi ppositum quocunqȝ
nomine dignitatis appellet̄: siue vnus / sint plures in
vnum sicut capitulū? Ecce obedientiā / et vt sepe iura
mento firmatam. Iurat omnis de nouo gremio
vniuersitatis ingrediens rectori suo. ¶ A. Sim-
liter intelligit̄ tale iuramentū non de oībus vni-
uersalr: sed quantū se potestas ordinaria rectoris
extendit. ¶ T. Fatendū est plane sic intelligi.
Sed nec aliter iuramenta vel vota religiosoꝝ sup
obedientia plenaria respectu suorum superioꝝ de-
bent accipi / dum videlȝ supior iubens regule se cō
formet: alioquin in multis q̄libet voto constrictus
regularis obseruantie / habere potest et velle et nol
le / nisi latius / isti strictius. Potest quoqȝ iubenti
cōtra limites regulares abbati vel priori / cur ita
facis / dici: sed non passim aut leuiter sine grandi
causa. ¶ A. Uideo quēadmodum ꝯcludere vis
obedientiā in secularibus sicut in monachis inue
niri. Sed quid de voto paupertatis induces? cuȝ se
culares sint ppietarij / sint sub distinctis tectis /
sint in distinctis mensis / sint ementes et vendētes
dantes et mutuantes. ¶ T. Uidet̄ istud nō ob-
stare pfectioni paupertatis / si fuerit apud tales insi-
tum veraciter illud ppheticū: Diuitie si affluant /
nolite cor apponere: vt sint talibus vtentes quasi
non vtentes: qualis erat Paulus / quales aposto-
li: quos fortassis dt Aug9 ideo altissimam vouisse
paupertatē: silr de castitate et obedientie votis. Q,
si taliter habere diuitias sit impfectum: dic mihi
de tot abbatibus / poribus / ceterisqȝ plurimis re-
ligionū pfessoribus q̄d censebit̄? quos ꝯstat nec
sub eodē tecto iacere / nec in eadē mensa comedere:
sedere cum ceteris q̄ vendūt / emūt / dispensant: ꝯ-
gunt demū in nullo q̄ appareat secularibus red-
dituatis dissimile. ¶ A. Grandis potius inue-
nit̄ adhuc differētia: qm̄ portio data secularibus
de cōmuni dotatione totius ecclesie sive diuisi diui
dit̄ id quod cōmune est p singulos cedit in veꝝ do
miniū cuiuslibet. Non sic apud religionū pfesso
res: quoꝝ multis pmittit̄ vsus rerum plurimarū /
vel p dispensatione in alios / vel p sua sustentati-
one / dn̄io semp apud supiores remanente. ¶ T.
Dicunt / scio talia plures eorum: si vero magna ps
aliter sua seruat / ipsi ꝯsyderēt. Neqȝ leuiter vel ar-
roganter seculares dijudicēt: q̄ cum suo (qualē no
tant impfectionis) dn̄io / psit vsum modestū (ne di-
camus modestiorē) frugaliter exercere. Concludē
dum igitur ad vnū / q̄ solus status religionis chri
stiane sub abbate christo est stat9 pfectionis: sicut
solus est charitatis et salutis: extra quē neqȝ salus
stat neqȝ pfectio. Sunt tn̄ in sua latitudine pfectio
nis vie multe: q̄dam plus / q̄dam minus ad com-
pendiū ppinquātes. ¶ A. Quid sibi blandiun A
tur ergo religionū pfessores et institutores? ¶ T.
Existimāt q̄ regule p eos date vel explicate / dum
sub quadam pfessione et obligatione retinent su-
os pfessores quos cōmuni vocabulo religiosos di
cimus: ipsi iam statum ingrediunt̄ non q̄dem pfe-
ctionis iam habite vel exercende / sed adipiscende.
¶ A. Ecce iam diuertunt isti a vera significatiōe

huius quod est pfectio christiana: dũ fatet hoies
in religionis statu positos esse nõ ab hmõi pfecti
onis exercitiũ/qd certe pmissis repugnãs est. Est
enĩ christian9 ois in statu pfectõis exercẽde/dũ si-
bi vacat p loco z tpe: immo z hoc etiã ex pmissio-
ne seu voto pfessiõis baptismalis/custodiẽdo obe
diẽtiã/castitatẽ z paupertatẽ/iuxta vocationẽ suã: et
si non semp in actuali exhibitiõe/tñ in animi ppa-
ratione z habituatione: iuxta p te nunc deducta.
¶ T Contẽdere non puenit de nobus vbi de re
psitierit. Rursus omittẽda ẽ hmõi disceptatio su-
p pfectione statuũ: qm̃ sape videt pharisaicaz glo
riationẽ: p qua compescẽda scripsit aplus suam p
fundissimã ad romanos epistolã: pcludens salutẽ
nostrã esse ex gratia dei/vt non glorief ante eum
stulta psumptio ois carnis. Porro q̃ de stat9 sui
pfectione gloriat/recogitet q̃ nõ in statu pfectio-
nis esse/sed pfecte viuere laudabile est. Penset q̃a
quãto gradus altior/tanto casus grauior. Terre-
at illud Augustin9 aristotelico pforme v̾bo: In
eremo bñ viuere/summa pfectio est: male aũt viue
re/summa damnatio. Et iter sicut inq̃t/non facile
inueni meliores q̃ q̃ pfecerũt i monasterio: sic nec
eis qui defecerunt/deteriores. Utrũ vero plures i
talibus vocatis pfectionis statibus pficiant q̃ de
ficiant/nolo te curiosam esse i inuestigãdo/nec te
merariã in iudicando/nec supbam in pcemnendo/
nec garrulã in disputãdo: quia iam in multorũ mo
ribus phdolor z puersationibus magis q̃ in co-
dicibus z disputationib9 veritas expert: q̃ conclu
dit aperte religiones hmõi facticias nequaq̃ da-
re pfectionẽ/sed frequẽter in pcrarium eius quod
intenderũt: nõ sui/sed abutentiũ vitio/vel ex ipio
portionatis suis moribus vite seu viuẽdi regulis
se fortassis altioribus miserabilr dilabunt. ¶ A
Fiat mihi fm psiliũ tuũ: quoniam q̃dem in omi
statu pfectionis homines inuenire pringit haben
tes obedientiã/castitatẽ z paupertatẽ in animi prõ-
ptitudine/fm quam in seculo dici possunt obediẽ-
tes: z in matrimonio casti/z in maximis diuitijs
paupes spũ: ac exinde pdicunt ex his medijs ad
augmentũ z pfectionẽ charitatis supra multos in
religione/in celibatu/in mẽdicitate viuẽtes. ¶ T
B Recte dicis si tñ sollicite tibi pcaueris ab erro
ribus Iouiniani z alioz similiũ detrahentiũ pfe-
ctioni psilioz/q̃ pfundere videbant ad vnam equa
litatẽ seu paria merita piugiũ cũ v̾ginitate/esum
carniũ cũ ieiunio/obedientiã regularẽ cũ seculari
libertate/diuitias cũ paupertate/ vindicationẽ licitã
iniurie pprie cũ indulgẽtia z mãsuetudine: z ita de
psimilibus ¶ A Absit vt ita desipiã/vt obserua
tiõi detrahã psilioz. Quãuis enĩ nõ obligẽt hoiez
ad obseruationẽ suã: q2 iam nõ essent psilia sz pcepta
Nihilominus teneor assentire q̃ discreta psilioz
obseruatio ceteris paribus est pfectior q̃ tantum-
modo pceptoz. ¶ T Docte loqueris z discrete
de obseruatione psilioz/dum iungis q̃ sit discre-
ta: z addis/ceteris paribus. Potest itaq̃ fieri q̃ p-
bere alteram maxillã pcutienti/aut dare palliũ tol-
lenti tunicam: z ita de psimilibus: sit vitiosum/dũ
pcutiẽs aut rapiens p impunitatẽ fit deterior: z in

pniciem reipublice dissimulatio talis vergit. Con-
tingit iter q̃ homo non obseruans psilia p votuz
nec per actualẽ opis exhibitionẽ/habeat intensio
rem z certiorem in corde pparationẽ eadem ob-
seruãdi psilia dum impletionis faciendi sibi neces
sitas vel vtilitas occurrerit. Quis non dixerit pl9
valere aurum q̃ plumbũ: sed ceteris parib9 intel-
lige. Nam multũ plumbũ maioris est pcij paucis
simo auro. Sic comparationes semp examina: quo
niã vix aliter est q̃n compata habere se possint vt
excedentia z excelsa. ¶ A Concedimus itaq̃ esse
Sed nunq̃d pfectius est ista tria habere/obedien-
tiam/castitatẽ/paupertatẽ/sub voto sicut habent re
ligiones (quas Anselmus noiat facticias/q2 facte
vident post institutionẽ legis euãgelice) vt ea que
psilioz erant fierent sub pcepto: homo quoq̃ sub
deret se ppetue seruituti ppter illum cui seruire re-
gnare est: z cuius regi frenis summa libertas est: z
cuius vincula sunt alligatura salutaris. Ac pinde
mutet statum de quadam libertate seculi in perpe
tuo sub voto iugum. ¶ Habet hoc omnis do-
ctoz snia: q̃ opus bonum factũ cum voto/circum-
stantiã accipit/q̃ de se meliorat ipm. Et q̃ religio
q̃libet facticia psistit essentialr in hoc triplici vo-
to/q̃uis in regulis z institutionib9 alijs varia sit z
lata differentia maxime inter varietatẽ finis pp-
ximi sub deo fine p intento. Sortit deniq̃ talis q̃li
bet religio nomen status rõe iam pdicta: immo z
status pfectionis fm modernos antiq̃s silentib9
appellat. ¶ A Quo pacto potest istud nomẽ tã
egregiũ z nobile plurimis qui sunt in hmõi religi-
onibus pfessi puenire: quos esse nemo negat mul
tum impfectos vel ignorãtia/vel ex naturali z mo
rali impotentia/vel ex certa malicia ¶ T Respõ
sio iam sicut z obiectio pdicta est. ¶ Pro cuius
elucidatione pleniori distinguunt loquẽtes de pfe
ctione statuũ/q̃ status est aliquis pfectionis nõ vt
habite/sed adipiscẽde: quoniã in ipm z p ipm sata-
git pfitens pfectionẽ acq̃rere: non qualicũq̃ mo-
do/sed specialr p tria vota cum annexis regule z in
stitutis. Est inquit alius status pfectionis vt iaz
habite z exercende in alios: qualẽ dicũt esse statũ
platonis ad quẽ spectat alios nedũ seipsos purga
re/illuminare/pficere/tanq̃ hierarchicũ statum in
ecclia. ¶ A. Ecce iam approbare videt hec di-
stinctio illud quod causabat de improprietate locu
tionis/dum status pfectionis ille dr q̃ nõ ex se pfe
ctos habet/sed pficiendos videat logicus/ si seq̃-
tur: Iste est status pfectionis acq̃rende: g est stat9
pfectiõis. Nunq̃d non aptius vocat schola/vel via
vel disciplina ad pfectionẽ adipiscẽdã/q̃ status p
fectionis absolute. Quis diceret q̃ religiosus est
in statu glie ppetue: est tñ in statu talis glie: non q̃
dem adepte/sed adipiscẽde. ¶ T. Nolumus vt C
pdiximus vbi de re psitituerit deseruire pcentioni
de nole. Propterea neq̃ reputamus hic insisten-
dum si status curatoz debeat dici status/vel tan-
tũmõ gradus: vt pcedat gradus pfectionis exer-
cende/ z nõ status fm illos q̃ nõ dicũt esse statum
sine voto/vel obligatiõe ppetua. ¶ A. Si pceda
tur hoc illis: nõne sunt curati suis ecclesijs semel

susceptę obligati: nõ cedere, nõ fugere tã҄ viri pastores: quẽadmodũ sius sunt astricti maiores plati? ¶ T. Dicũt ꝙ nõ: ⁊ hoc ex duplici signo: primo, q̃ possunt intrare religionẽ absq̃ speciali dispensatione pape: nõ sic epi. Rursus: q̃ facultatẽ habent liberã resignãdi vel ꝑmutandi qualis non cõcedit episcopis. ¶ A. Diuersitas arguit ex hac duplici radice: q̃ vbi maius periculũ, ibi cautius agendũ fuit. Esset aũt maius periculũ si fas esset episcopis passim ecclesias suas dimittere, q̃ de curatis. Nihilominꝰ est ꝓportionalis obligatio iure diuino curato ad suã ecclesiã ⁊ prelatorũ maiorũ ad suas cathedrales: ita scʒ ꝙ neutris licitũ ẽ absq̃ rõnabili causa deserere ceptã ecclesiã. Sed euidẽtior causa reqrit vbi maiꝰ (vt dictũ est) imminere piculũ. Hinc de ꝑlatis papa retinuit sibi cognitionẽ specialẽ: nõ ita de curatis. ¶ T. Probabil est ista rñsio q̃ ꝯsiter infert curatos esse tã in gradu q̃ in statu ꝑfectiõis exercẽde. Nõ ita de religiosis q̃ vt tales ꝑfecti sunt, nõ ꝑsunt ceteris: nec sũt sacerdotes, nec clerici: vnde monachꝰ ẽ q̃si solꝰ ⁊ plangens seu dolẽs. ¶ A. Quo pacto igit põt aliq̃s curatꝰ deserto statu ꝑfectiõis maioris ad statũ minoris vltro descẽdere vt monachꝰ fiat. ¶ T. Dicẽt aliq̃ ꝙ ħ nõ põt nisi rõnabilis cã subsit: cuiꝰ cause cognitionẽ papa reliq̃t eorũ cõsciẽtie. Est autẽ rõnabilis causa si curatus videt esse se scandalosum populo suo: si penitꝰ ineptũ, insufficientẽ ⁊ ignarũ ꝓ suscepti regiminis officio: q̃ cause sufficiẽtes sunt etiã in epis: vt a papa vel spõtanei vel inuiti transferant. ¶ A. Mouet ex diuerso nõnullos ista q̃ sit trãslatio de monachis in epos. Aduersat' ꝗppe talis assumptio duplici voto: obediẽtie .s. ⁊ paupertatis: q̃m ⁊ diuitias habẽt sine ꝑfectionis diminutione, put ab eis cõcedit ⁊ a suis abbatibꝰ cũ regularibus disciplinis absoluunt. ¶ T. Respõdẽt ista diuitias se habere in episcopio, nõ in ꝓprietatẽ possessionis, sed in officiũ dispensationis. Dãt exẽplũ de matrimonio, qd̕ dat' ꝑmo homĩ in officiũ ꝓpagationis, non in remediũ libidinis: vt mõ dat' aliq̃bꝰ hac sola de causa, quos esse cõstat non idoneos ad ꝓlificandũ. Sic inquiũt diuitie retinẽtur a q̃busdã vt secularibus ꝓ solo sui solatio, nõ in officiũ. E conuerso reperit' in ꝑlatis monachis, qui diuitias quibus ante renũciauerunt non amplectuntur in prelatura ꝓ solatio ꝓprio magis q̃ antea: sed ad dispẽsationis obsequiosum in pauperes officiũ. ¶ A. Desup est inspector deus, q̃ nouit intẽtiones cordis aliter in pluribus se habere q̃ dixit: Operibus credite. ¶ T. Loquimur ħ non quales sint, sed quales esse debeãt monachi dũ ꝑlaturas assumũt. Qui ꝑterea nõ absoluunt' ab obedientia: sed mutãt illã sub summo pontifice quantũ ⁊ q̃liter priore vitã viderint regularẽ nõ posse cũ ꝑlationis executione seruari. ¶ A. Confirmant hoc ea q̃ sup secularium obedientia disseruisti. Sed nunq̃d supeõse difficultas maior videt' in mẽdicantibꝰ: q̃ iã vtiq̃ nequeũt vere dici mendicantes: cuʒ suppetat eis ius plenũ, diuinum, naturale ⁊ positiuũ recipiẽdi tẽporalia a subditis: ita vt ipsi iã non solo titulo naturalis necessitatis accipiãt necessaria: q̃ titulus solus ꝓprie reddit mẽdicantẽ esse ⁊ dici. Alioq̃n reges gentiũ ⁊ oẽs hõ generalit' accipiẽs aliq̃d ab altero q̃ dat sponte dici possit mẽdicare. ¶ T. Dicerent aliq̃ mẽdicantes idcirco remanere, q̃ titulo possessorio renũciãt: ⁊ solo quo cõtenti sunt titulo pauꝑtatis aut naturalis necessitatis petũt gratis: nec vagent si negent': nec titulo iuris diuini vel naturalis impellũt: ⁊ hoc ꝓ causa sua: sed de pauꝑibus curant, certãt ⁊ disceptãt. ¶ A. Fateor ita vel dici vel fingi posse: sed veritas nec illudit' nec cauillat'. ¶ T. Sic volunt dici christũ fuisse mendicũ: nõ q̃m esset dñs vniuersorũ. Quid enĩ verius: sed abdicauit a se: ⁊ si non dominiũ, tñ dominij vsum. Sic voluerunt aliq̃ nedũ monachos, nedũ clericos: sed ꝑlatos oẽs cum papa ⁊ cardinalibus debere paupes esse vel mẽdicos exemplo christi magistri. Dicũt alij minus intẽperate loq̃ntes ꝙ ecclesiastici seculares ⁊ si nõ mẽdicent, viuũt saltẽ de elemosynis: quasi scʒ pure gratis collata susceperint: ⁊ nõ vt operarij digni cibo suo: dño ꝓ se ⁊ alijs deseruientes.

¶ Secũda pars principalis, q̃ statim ostendit quid inquiritur.

Omittimus interim materiam hãc mẽdicitatis: q̃ quot difficultates et ambages attulerit, ꝑsertim in regula minorũ: q̃ appropriationem assumunt, ⁊ in ꝓprio ⁊ in cõi: multitudo decretaliũ extrauagantiũ nũc istarũ, nũc illarũ: maxime tpe Joãnis .xxij. satis insinuat. Reuertat' ergo sermo noster ad initiũ: qd̕ erat inherere super cordis totalitate seu ꝑfectiõe: vbi q̃stio surgit scitu digna .s. si cor teneat' ꝓ sua ꝑfectione seruãda, semꝑ illud agere qd̕ reputauerit esse deo placentius meritiq̃ maioris? ¶ T. Resoluit' hec q̃stio tua sub generalioribus terminis. Si ꝑpositis alicui duobus bonis incõpossibilibus: semꝑ qd̕ melius est illud eligere teneat'. ¶ A. Placet resolutio, ꝓsequere q̃d sit in ea veritatis? ¶ T. Fuerũt dicentes maius bonũ dũ ꝓponit' voluntati semper amplius mouere: nec posse voluntatẽ in electionẽ boni minoris tunc ferri. Alioq̃n data esset facultas libertatis in malũ volũtatis. ¶ A. Scis ꝑticulũ parrhysieñ. hoc esse dãnatũ: ⁊ tamẽ q̃d ad rõnẽ taliũ respondeat' elucida: q̃ ꝓpositis simul duobꝰ disparibꝰ in bonitate semꝑ minꝰ bonũ cõparatũ maiori habet rõnem mali. Voluntas autem nunq̃ ferri põt in apparẽs malũ: sm̃ Dionysiũ ⁊ Aristo. q̃ nemo ad malũ aspiciens operat'. ¶ T. Fortiter opponis: sed vtrũq̃ dissoluit' si ꝓfunde respiciatur natura liberi arbitrij: qd̕ est facultas rõnis ⁊ volũtatis: siue liberũ de rõne iudiciũ. Ceterũ nimirũ creature nõ rõnales ferunt' in finẽ suũ ex ꝑdeterminatiõe superioris cause regẽtis: nec habẽt in sua ptãte modos oppositos tendẽdi i suos fines. Sʒ vno mõ q̃libet spẽs opat': vt hyrundo q̃libet facit nidũ suũ: pari mõ sic apis fauos, sic aranea telas, sic formica colligit bladũ. Verbo rõnalis creatura: q̃ ꝑcipit ꝑ infinitã, ⁊ ꝯiunctã rõnẽ diuersos modos D.

ad eandē finē veniendi: nec ad vnū limitat̄: faculta
tē habet hoc vel illo medio vti. Hoc aūt nō est in
malū / sed grande ꝑuilegiū volūtatis: q̄uis illo cō
tingat abuti. ¶ A. Nōne salubrius esset huma-
ne creature / ꝙ instar animaliū ligaret̄ ad vnū cōse-
cutionis finis sui modū: q2 ꝓinde nec peccaret / nec
a fine suo deficeret? Nōne ꝑterea sic videm9 in sub
limioribus creaturis: ꝙ ꝑfectiores inter eas sūt q̄
sub paucioribus motibus finē suū cōsequunt̄: sicut
deus in se ꝑfectissimus est q̄ nullo vel eget vel agi
tat̄ motu. Cur igit̄ nō erit sic in inferiorib9 creatu-
raꝝ / et in hoīb9 sicut in angelis? ¶ T. Voluntas
optima / sapientissima et ordinatissima ꝑmi condi
toris in hoībus solerter attendenda est: quoniā du
plex est status post ꝑmā innocētie deperditū: vn9
vite / alius patrie: veꝝ illud erit in patria qđ arguis
de motuū quadā vnitate: quēadmodū nūc exēpli-
ficas in angelis. Sed in via q̄ data est ad merēduz
voluit altissimus hāc hoīb9 dare facultatē: vt re-
linqueret eos in manu ꝯsilij sui. Alioq̄n necessitas
limitata quā laudē / qđ meritū / qđ premium repor-
taret? Huc accedit gratie donū paratū oībus non
renitentibus: qđ diuino quodā et vnico nec pertur
babili ductu ꝓmouet ad vltimū finē nostrū: non
minus q̄ grauitas deorsum aut leuitas sursum.
¶ A. Superest prior mea obiectio ꝙ minus bonū
respectu aliorum incōpossibilis habet rōnē mali.
E ¶ T. Memini satis / sed nequeūt oīa simul dici. Cō
cedo in ꝑmis ꝙ voluntas nō pōt ferri in malū sub
rōne mali: cū bonū vel apparēs bonū sit ꝓpriū ei9
obiectū. Quinetiā minus bonū maiori collatū in-
cōpossibili pōt sub hac ꝑcisa collationis ratiōe ra
tionē habere mali: et ita nec poterit vt sic accepta-
ri. Verūtamē habet̄ hic duplex euasionis seu reme
dij via. Primā dicimus facultatē suspensiuā quasi
mediā in velle et nolle: fugā et ꝓsecutionē / acceptio
nē et refutationē. Cuius facultatis suspensiue tāta
virtus est in via / ꝙ ꝓpositis q̄buscūq3 obiect̄ bo
nis aut malis citra vltimū finē: imo ſm plurimos
ip̄o etiā vltimo fine ꝓposito / poterit se volūtas te-
nere in suspenso / ne neutrū acceptet vel refutet: sed
se figat cū rōne q̄si plus deliberatura. Nec oportz
hic q̄rere / quō pōt hoc fieri: q̄m natura volūtatis
sic a ꝑmo cōditore data est sup agentia naturalia /
vt nō rapiat̄ seu cōpellat̄ moꝝ irruere: sed se sistere
fas habeat: ac ꝓinde spaciū deliberationis ne fal-
lat̄ ita sibi cōcessum est. Nec est altera ꝓ vitandis
erroribus et vitijs cōsultior exercitatio. Prudentie
quidē nil obest amplius q̄ precipitatio neq3 ratio-
nē cōsulens / neq3 cōsulenti morē gerēs. ¶ A. Vi
deo iuxta viam hanc nō oportere vt duob9 bonis
inequalibus ꝓpositis et incōpossibilibus / volun-
tas necessario velit mai9 bonū. ¶ T. Nō opor-
tet vt eligat: q2 nec oportet vt cōferat ad inuicē il-
la duo bona: sed fert̄ vltro l obiectū suū qđ l se bo-
nū est: et vt tale presentat̄ sibi. At si ꝑges inquirere
cur deserit maius bonū? Respondebo / quoniā so-
la voluntas est sibi frequenter sufficiēs causa vel
rō ꝙ istud eligit / et illud nō. Nec exterior alia rō q̄rē
da est: cur istud vocant aliqui experientiā ꝓprie li
bertatis vel vsum eius: vt si queratur a volūtate / cur

ita facis? iure respondeat illud satyricum inferius:
Sic volo / sic iubeo: sit ꝓ rōne voluntas. Et itaq3
nullā possumus in diuina volūtate respectu crea
turaꝝ hoc vel illo tpe / vel gradu / vel specie cur ali-
ud inuenire. Sed nec apud grāmaticos in plurib9
impositionib9 terminoꝝ aliter dicunt q̄ sic placu-
it impositori. Quāuis causaꝝ inq̄sitio ꝓpinquarū
nō frustra sit ad cognitionē diuinoꝝ nobis qui ꝑ-
mā et sufficientē nō sufficienter possumus intueri:
q̄ plene cognita nihil inscitū linquet̄. ¶ A. Trāsi
nūc ad formā ꝓposite dubitationis: aperiēdo non
q̄d volūtas possit / sed q̄d agere teneat̄. ¶ T. Te-
nebitur aliq̄n minus bonū ꝓponere vel accepta-
re dū est alteri maiori incōpossibile: et hoc dum mi
nus bonū cadit sub ꝑcepto: et maius est in solo cō-
silio. ¶ A. Fateor hoc: sed ponamus amborum
qđlibet cadere sub ꝑcepto / nō q̄dē simul: q̄m impli
caret cū ponant̄ incōpossibilia: sed sub distinctio-
ne qua tenet̄ iste vel vnū vel alteꝝ de duobus acce
ptare: nunq̄d peccabit minus bonū eligendo spre
to maiori? ¶ T. Pendet rūsio maxime ex consy-
deratione libertatis iā exposita: ſm quā potest ab
breuiato verbo dici ꝙ sufficit eligere minus bonū:
nō equidē sub hac rōne q̄ est minus bonum / sed q2
bonū: et q2 sub distinctione / licet absolute ꝑceptū.
¶ A. Reddas oro ꝑspicuā hanc ꝯclusionem: q̄ F
si nō cōcedit̄ / nescio quis hominū viatoꝝ tut9 erit
quin teneat̄ illud semꝑ agere qđ melius esse ꝑspe-
xerit. Hoc ꝟo si quis compleat aut implere valeat
circūdatus tot infirmitatibus non satis inspicio.
Rursus ex aduerso militat doctoꝝ magne reputa
tionis assertio: ꝙ in ꝑficiendo regiminibus aīaꝝ
teneat̄ ꝑlatus eligere meliorē. Militat illud ꝙ nol
le fieri ꝑfectū iam cōtemnere est. Nā regredi est iā
languere circa ꝑcepta dei: iam nō ex toto corde / ex
tota mente / ex tota aīa / ex omni fortitudine / ex vi-
rib9 omnib9 diligere deū: quoniā maiorib9 omit̄
sit dat hō se minorib9. ¶ T. Poterit ad vtram-
libet arguis. Stat nihilominus veritas in robo-
re suo: cuius ignorātia scrupulos affert inextrica-
biles cōscientijs volētib9 ambulare in via dei: dū
vel in spem temerariā vel in timorē irrōnabilē di-
labunt̄. ¶ A. Tuū erit igit̄ palā facere veritatem
hanc ꝑcipue ꝑ manuductiones exemploꝝ mora-
les et grossas ꝓut exigit hec materia. ¶ T. Fiat
Cōstituamus mentis oculos in religionibus ap-
probatis / nec lapsis: vt Carthusiensis et Celestino
rum (Hodie enim celebritas agit̄ Petri celestini)
Sit prior habens sub se quatuor fratres: Petrū
Paulū / Andreā / Jacobū: dicit eis cōuocatis: Ec
ce quatuor sunt officia ꝓ cōuictu religioso cōplen
da. Primū est continuatio diuini seruitij vel diui-
ni opis in ecclesia. Secundū est ministratio ciboꝝ
et alioꝝ necessarioꝝ fratribus. Tertiū est scriptu-
ra libroꝝ q̄bus fratres informent̄. Quartū specu-
latio diuinoꝝ: exēplo Marie / sicut necessarioꝝ mi
nistrationē habet Martha. Pono (dicit ꝑor) ele
ctionē cuiuslibet istoꝝ vnicuiq3 vestrū: Huius volū-
tas mea vel cōsiliū magis declinaret iniungere ti-
bi petro ꝑmū officiū / tibi paulo secundum / tibi an
dree tertiū / tibi iacobo quartū. At vero magis ver-

bo Christi ad cecum: Dic quid vis vt faciam tibi? ¶ A. Recipio casum ꝛ quid elicere vis expecto. ¶ T. Uolo sane primus elicere ꝙ vterqꝫ pmisso rũ liber est acceptare vnũ de q̃tuor: vbi et poi vnũ fieri p alteꝝ melius iudicabit: nõ cogendo/sed consulendo. ¶ A. Perge cõsequẽter. ¶ T. Pergo dicens ꝙ inter opa quatuor anteposita non dubiũ quin vnũ sit de se ꝛ in genere suo melius ꝙ alterũ. Nihilominus dicit (arbitror) nemo peccare peꝝ si voluerit in illo qõ de secundo loco vel tertio ppositũ est exerceri. ¶ A. Des aliud elucidatiõis exemplũ. ¶ T. Sit hõ multas a deo gratias habens. Unã pdicationis popularis: alterã lectiõis doctoralis: alterã inquisitionis novaꝝ veritatum p cõfutandis hereticis: vnã quoqꝫ solitarie quietis ad vacandũ sibi cõtemplandũqꝫ celestia. Constat vtrãlibet haꝝ gratiaꝝ talentũ esse cõmissuꝫ a deo: Constat pterea nõ simul vtrũqꝫ talentũ huiusmodi posse ex equo distribui. Remaneat igitur oportet optio possidenti quã gratiã exequi ne vacua sit eligere: excepto dũtaxat vrgentis necessitatis articulo: quo casu vel simili iam nõ esset duoꝝ dissimiliũ ꝛ incõpossibiliũ electio libera: sed ad vnũ limi-
B tatio certa. ¶ A. Respiciũt exẽpla hora primũ. Dic exẽplũ respiciẽs hõiem ad seipm. ¶ T. Querũt doctores si debeat hõ semp cõteri de peccatis? Rñdent inter cetera multa ꝙ dolorosa contritio qñqꝫ possit obesse melioribus exercitijs: quo casu possit obmitti cõtinuatio sua. Sic dicet de cõpassionibus a pximi calamitatibus: qm iubemur flere cũ flentibus: nihilominus obmitti põt hec compassio vel recogitatio p bonis alijs. Diceret similiter sup innumeris/alioqn nunꝙ esset finis/nũꝙ cõsiliũ certũ/nunꝙ exercitiũ stabile circa quodcũqꝫ: nisi cõclusio teneret ꝯformis ei q̃ dicta ẽ. Sufficere põt homini deũ querenti/deũ toto corde diligẽti: si ea studuerit implere q̃ sibi pcepta sunt. Juxta illud: Si vis ad vitã ingredi/serua mandata.

¶ A. Quid est igit ꝙ sup instinctibus tot ꝛ tãta scripta sunt: vt sequat hõ meliora q̃ inspirat ei deus. Nec langueat (vt iã de Gregorio sumptũ dicebat) circa pcepta: sed attendat q̃ sit voluntas dei: nõ tñmodo bona/sed beneplacens ꝛ pfecta. Sit deniqꝫ spũalis discernẽs int oẽm diẽ. ¶ T. Meditatus sum plurima p annos plurimos super instinctibus hmõi: si posset fundari stabilis regulatio cordis nostri: tandẽ nõ inuenio regulã certiorẽ ꝛ fideliorẽ ꝙ dei legẽ: iuxta illud Ps. Cõsiliũ meuꝫ iustificatiões tue: in quib⁹ scꝫ de⁹ semel locut⁹ est: ꝛ idipm nõ repetit. Scribit aũt pphera terribileꝫ de seq̃ntib⁹ cor suũ sententiã. Dimisit inq̃t eos fm desyderia cordis eoꝝ. Ibũt in adinuẽtiõib⁹ suis. Uiuit iste q̃ crebro cõmonitus vt crederet amicorũ cõsilio. Rñdebat se vtiqꝫ velle/imo ꝛ debere illud facere. Nã q̃s est ad errãdũ pcliuior/ꝙ q̃ spreto alioꝝ ꝯsilio/suo fisus fuerit? Subiungebãt: Fac igit hoc ꝛ illud q̃le ꝯsulim⁹. Subsistebat inq̃rens: Si sub pena pctĩ mortalis cõsulerent illud agẽduꝫ sibi: quo casu nollet obniti/sed eniti complere. Si vo decentiã quandã tẽpori vel rebus accõmodaꝫ dũtaxat intenderẽt suadere/dicebat hoc remanere in arbitrio suo: q: nõ tenemur semp ꝛ in oĩb⁹ meliora cõplecti. ¶ A. Noui quẽ intelligi das silentio/vellẽ dares sui talis responsi rõnẽ. ¶ T. Est incõprehẽsibilis humane diuersitas cõplexionis vel ꝯditionis: nedũ in plurib⁹ homib⁹/sed in vno eodẽqꝫ diuersis: nõ dico annis/non mensib⁹/non hebdomadis: sed diebus/horis ꝛ momẽtis. Notũ est insup illud Aristo. ꝙ delectatio in operatiõe tenet ꝛ auget illã. Et metrũ vulgatũ habet: Quod natura negat/nemo feliciter audet. Et quoniã consuetudo est altera natura/hinc suadet: vt quã q̃sqꝫ nouit ꝛ in qua nutritus est exerceat artẽ: ꝛ sit cõtentus sorte sua. Cur non poterit cõscius homo cõditionis ꝛ inclinationis pprie p tpe vel ꝯsuetudine dare se tali qõ operat delectabiliter exercitio: etsi videat humilius statu suo? Hoc tñ obseruato iugiter ꝙ pceptiua dñi voluntas fiat: aut eam dũ apparuerit implere paratus sit: dicẽs ex sententia illud orõnis dñice: Fiat volũtas tua. ¶ A. Remanet
adhuc post oĩa prior allegatio/ꝙ nolle fieri perfectũ peccatũ est: q: iam nõ ex toto corde diligitur deus. D
¶ T. Immo dicũt tales ꝙ hoc est fieri pfectũ ꝛ ex toto corde diligere deũ: dũ cauent in primis offendere criminaliter eũ: dũ pterea suscipiũt cũ gratiarũactione gratiã bonitatis sue: que noluit eos obligare/vt semp illud agere tenerent quod esset in se melius: sed acceptat de paupcula nr̃a munus obsequij qualecũqꝫ. Neqꝫ postremo sic lãguẽt circa pcepta q̃ sibi sufficiũt implenda: quin ista strẽnue/vigilanter/integre/ꝛ q̃si superoganter studeant exercere. Sintqꝫ in isto statu patientes atqꝫ longanimes: nõ vt Cain vagi post alieni status oblectationes: non pfugi a facie tribulationũ: q̃s suus secũ status affert: scientes nullũ prorsus esse viatoris statũ/quẽ nõ circũstent aduersitates plurime. Propterea nõ querit ob aduersitates sui status mox in aliũ vel aliũ fieri transitũ: sed pstat patientia vincẽs eas cũ illa securitate cõscientie/qua iudicat esse statũ suũ cũ salute: alioquin fateor vel mutãdus esset/vel corrigendus/vl deserẽd⁹. Nos aũt loquimur aduersus eos q̃ volunt in omnibus scire quid melius est: quasi nõ satis sit in christiano si se sciat in statu salutis esse. Neqꝫ tñ ad sublimiora quãdoqꝫ phibemus pgredi. Sed neqꝫ ad hoc semp teneri sentiam⁹/neqꝫ semp expedire pnũciamus ppter instabilitatis detrimentũ. Quo fit vt minora tenere fortiter/sepe sit cõsultius ꝙ assidua vacillatiõe ad abrupta niti: Nos supposita doceant exẽpla. Petr⁹ eligẽs in seq̃ seruitiũ ecclsiasticum ꝯtinuabit illud: nihil aliud attẽdẽs qõ sociȷs nouerit impositũ. Paulus ita ministrabit tpalia vt nõ necesse habeãt ꝯq̃ri spũalib⁹ intẽdẽtes. Andreas industria fideli scribet libros alijs profuturos. Jacob⁹ itaqꝫ se dabit deuotiõi: ita studebit i celis ꝯuersari ꝙ alijs in occupatiõe positis gratiã auxiliũ ꝛ gloriã valeat pmereri. Recte sicut i vno corpe vero laudat mẽbrũ si rite fecerit officium deputatũ: quis appareat altero vili⁹. Uitupat aũt si ppostere velit alienũ/licet honorabili⁹ officiũ accipere. Sic in corpe mystico diuisiões graꝝ esse cõmemorauit pluries apl̃us. Põt ille pdicare/si itaq

pōt etiā libere cōtemplari. Potest in hōie manus vice pedū corpus aliqñ sustentare. Nemo tñ diceret manus debere passum ambulationi se tradere. ¶ A. Sentio cōmonito multaq; pfunde recogitas ꝙ centralis/finalis punctalisq; reductio ī via dei est pre ceteris oibus veraciter agnoscere quid iubeat deus. Sit ille summ⁹ abbas noster/sit noster pastor/nos oues simplices pascue eius. Alioquin quantūcūq; sit zelus ardēs ꝛ feruidus: ille tñ ꝙ sciētia carens preceps est ad ruinā. ¶ T. Propterea beatus vir qui in lege dñi meditat̄ die ac nocte: vt sciat qd iubendo ꝓhibendoq; velit de⁹. Nā ꝑ cōsiliū ligat̄ nemo: Quis raro fiat vt hōies precepta strēnue cōpleant: qn quodāmodo superogent ꝛ misceant̄ cōsiliis. Unde ꝙ qui diligit deū (exempli grā) sub q̄tuor gradib⁹ posset implere ꝑceptū sub vno gradu vel duob⁹: facit igit̄ amplius ꝙ necesse fuerit ad salutē/qḋ superogatio cōsilij notari pōt. Adde multos esse q̄ ꝑfectiorib⁹ oꝑib⁹ intēdētes min⁹ incōparabiliter acq̄rerēt de ꝑfectiōe dilectionis dei/ꝙ in sua ꝓpria vel electione vel vocatione ꝑmanentes in imꝑfectiōibus. Fuit apud athenas q̄dā magnus ciuis: cui q̄si ꝓ contumelia cōmissa est emūdatio plateaꝝ ciuitatis. Suscipio libens inq̄t ꝛ talē operā dabo vt ip̄a ciuitas munda sit. Quo sic impleto cōtigit vt officiū ꝑus vilissimū gloriosum putaret̄. Dixit vnus de prudentib⁹ nostre etatis dū fieret collatio sup̄ officijs vel artibus vel scientijs. Quisquis in sua arte sic exhibet se vt excellat in ea ille laudandus/ille suscipiēdus/ille eligendus. ¶ A. Supest adhuc scrupulus vehemēs/ortū habēs ex ꝑdictis q̄ videt̄ asserere nullū esse cōsiliū vel q̄rendū vel dandū nisi de ꝑcept̄. Nō dicere qd aliud est ꝙ cōsilioꝝ ꝑrogatiuā penitus annullare: dimisso quolibet hōie in latitudine ꝑceptoꝝ. ¶ T. Si data esset cuilibet hōi tāta cognitio diuinoꝝ ꝑceptoꝝ/tanta ad illoꝝ cōpletionē dilectio/quāta requirit̄ ꝛ sufficit ad finē beatitudinis acquirendū nō esset opus ampliori consilio hec sententia esset satis cuilibet: h̄ fac ꝛ viues. Uerū longe aliter est. Hinc religiōes particulares sub christi religione generali/ꝛ de se sufficienti supadditemultiplicateq; sunt. Hinc quotidie noua vel incipientiū in via dei/vel in ea ꝓficientiū consilia. Hinc porro tā multiplex apud plurimos cōquisitio partim verax/partim fallax ꝛ sepius mēdax: super distributiōe talenti cōmissi/q̄le sibi quisq; suadet leuibus ex causis esse datū. Sit illud talētū scientia cōquisita. Sit eloquētia in rebus humanis/sit animaꝝ regēdaꝝ ars/sit zelus eaꝝ. Hinc appetitus ille nō dicā ab initio ꝑlaturaꝝ/magisterioꝝ/officioꝝ/ꝑdicatoꝝ ad populū: q̄ oīa reuelaret vtinā caro ꝛ sanguis. Deniq; religionū ingressus ꝛ ꝓfessio miscet aliqñ secū puluerē si nō lutū densum sustentatiōis habēde carnaliter ociose ꝛ laute: nec sp̄us in manibus ꝑlati ponit̄ aut recipitur/sed caro. ¶ A. Negare nequeo sicut ꝛ nō dolere nō valeo miseriā nostrā hanc cōmunē: q̄ vt frequēter incedit nō recto nec īmaculato calle. Sed nōne verax est ap̄li dictū? Qui episcopatu3 desyderat/bonum opus desyderat. Nō dictū cōprehēdit in se ꝑinatū quorūlibet alioꝝ regiminū. ¶ T. Trahis ad materiā diu multūq; nobis alīs ventilatā. Sed h̄ vnū referre placet ad ꝑsens veluti ꝯcluserim ꝑ apostolica verba: Si potes liber fieri/magis vtere. Scis qm̄ oīs ꝑlatio seu dñatio verissime seruitu⁹ est. Nec frustra/nec ficte/nec mēdose dicit se summ⁹ pontifex seruū suoꝝ/tāq̄ habēs oēs hōies impositos super caput suū redditurus de oībus rōnem. Si ꝯsyderet igit̄ vehemēter ꝛ acriter hō ꝙ nihil de se possit humana industria ꝓ salute/ꝓ correctiōe/ꝓ eruditione hoīm. Ita vt vbi plus aliqñ ꝓficere crediderit: ibidē nō ꝓdesse/sed obesse freq̄nter reperiat: qꝛ ꝑuersi difficile corrigunt̄: ꝛ stultoꝝ infinitus est numerus. Mirabil̄ ꝑfecto stoliditatē humane ꝑsumptionis nō expectātis vt vocet̄: nec vocari satis esset nisi simul cogeret̄. Quo pacto cogeretur? Per autoritatē ꝛ legē vel dei reuelantis/ vel ꝑlati mittentis/vel vrgentis/vel ineuitabilis necessitat̄. ¶ Sed allegabis Gregoriū in homil̄. Nemo est qui veraciter dicere possit: Talētū minime accepi: non est vnde rōnem ponere cogar. O deus equissime quot hominū temerarios ausus hec cōsyderatio minus intellecta fefellit? Quot insultationes inanes ꝛ noxias ꝓximoꝝ reꝑhensiōes induxit? ¶ Testis est ꝛ valdensiū secta cū suis cōplicib⁹ innumeris. Aduersus quos oportuit decretales cōdere: ne quis autoritate ꝓpria ꝑsumeret ꝑdicare: qḋ ad ceteros actus hierarchicos extendit̄: immo nec fraterna correctio fieri secure potest: nisi multo discretionis sale ꝯdita sit. ¶ A. Qua rōne poterit ergo diuinū ꝑceptū cōpleri: Dilige proximū tuū sicut teip̄m. Cui cōsonat illud sapiētis: Mandauit deus vnicuiq; de ꝓximo suo. Deniq; de elemosyna nō tā corꝑaliter ꝙ sp̄ualiter largiēda. Et qꝛ maledicit̄ q̄ frumentū abscondit in popul̄. Nā sapiētia abscondita ꝛ thesaurus inuisus q̄ vtilitas in vtrisq;? Et seruus piger nō qꝛ dissipauit/sed qꝛ ī sudario (quod mundū est) pecuniā seruauit dñi: seuerissime dānatus est. ¶ T. Monent ista dū allegant̄. Habendū est idcirco sup̄ talibus consiliu3 vt scire valeat homo quid agendū? Agendū intelligo non per solam erogationē consilij/sed necessitate precepti. Consurgit autē preceptū altero triū modoꝝ quos tetigimus: vel a deo reuelante/vel ꝑlato legitime iubente/vel vrgente necessitate. Addimus quartū: si facta est obligatio vltronea voluntate. Que vero sit necessitas vrgens/determinari non potest nisi prout sapiens iudicabit: Quis collatio de obligatione ad elemosynā corporalem satis approximat ad inueniendū obligationē elemosyne spiritualis. ¶ Tu qui times de absconsione talēti: qui dū tibi vacas/dicis: vt quid ꝑditio hec? Exerce potissimū tui cordis talentū: fac omnibus de illo seruitiū. Sit in eo ꝑegrinatio tua/sit predicatio/sit cōmonitio/sit elemosyne distributio/sit illud hospitale miseroꝝ omniū: Quo pacto dices? orando pro qualibet ꝛ in qualibet aduersitate pro ꝓximoꝝ pro sua eruditione/castigatione/cōsolatione/patientia/cibo/potu/veste/sanitate. Sciet pater omniū deus/ꝛ volet desyderiū paupis exaudire: et ꝑparationē coꝝ audiet auris sua. ¶ A. Quantū

potest colligere attentio mea de pmissis oib⁹ circa pfectionem cordis in dei dilectione cōquisitis. Primū ꝛ precipuū est semp oculū cordis hr̄e (ꝑut sapiens iussit) ad illa q̄ pcepit deus. Cetera vo oia tanꝙ iuuantia quedā accessoria reputare / nisi pro quāto fuerint vel voto ꝓprio vel supioris iniūcta pcepto. Non ita tamē vt accipiamus quasi velamē malicie libertatē in diuinoꝝ latitudine pceptoꝝ: sed bona ꝛ equa fide studeamus seruire deo in sanctitate ꝛ iusticia coraꝫ ipso oibus diebus nostris: nec ita periculum amemus vt pereamus in illo.

¶ T. Recte colligis / vere sentis: hec fac vt diligere deū ex toto corde perfectoqꝫ cognoscaris.

Tractatulus doctoris cōsolatorius venerabilis magistri Joannis de Gerson / cancellarij Parrhysieñ. de meditatiōe.

Prima cōsyderatio quid sit meditatio: ꝛ de triplici oculo.

a Meditatio cordis mei in cōspectu tuo semp. Felix certe q̄ cū ꝓpheta potest ex sententia dicere verbum istud. Sed videamus p̄mo qd sit meditatio cordis: non ꝓ carnali / sed spūali corde. Est aūt meditatio vehemēs cordis applicatio ad aliqd inuestigandū ꝛ inueniēdū fructuose. Et hec applicatio fortis habet difficultatē q̄ qn̄qꝫ est maior / quādoqꝫ minor. Nō vt intelligamus / psupponamus ex creditis ꝛ ab expientia cor nostrū cōditū esse / ꝛ habere tres species oculorū. Oculos scꝫ mētales / rōnales / ꝛ sensuales. Et ex illis est vtrobiqꝫ vnus oculus in cognitiōe / ꝛ al⁹ i affectione. Fundaꝛ hec distinctio in quadam alia distinctione: qua distinguim⁹ hoiem habere portionē seu faciē rōnis duplicē: quaꝝ superior vertiꝛ ad leges eternas: altera ad tpales: neutra tamen in actu suo dependet ab organo corpeo. Sub istꝭ est ratio demersa corpori que sensualitas appellatur. Primus hoꝝ oculorum vocatur ab aliquib⁹ oculus mentis. Alter oculus rationis. Terti⁹ oculus corporis.

Consyderatio secunda.

Iste triplex oculus ꝑ pcm̄ conturbatus est.

Fuit ab initio bene cōdite rōnalis creature talis ordo / ordinisqꝫ trāquillitas: ꝙ ad nutū ꝛ merū imperiū sensualitas rationi inferiori / ꝛ inferior ratio superiori seruiebat. Et erat ab inferioribus ad supiora pronus et facilis ascensus: faciēte hoc leuitate originalis iusticie / subuehentis sursum corda: queadmodū naturaliter ignis suā leuitate ferꝛ sursum. Atvo post ꝙ aduersus dn̄m supremū ingrata ꝓditio demeruit auferri hanc iusticiam originalē / subintrauit pondus grauissimū cōcomitans peccatū: qd miserā ꝛ captiuā animā trahere nō cessat ad infima tāꝙ circūligata sit funibus / cathenis ꝛ compedib⁹ vincta: ꝛ in mendicitate ꝛ ferro. Sicqꝫ modo mirabili / imo confusione miserabili est facta ordinis ꝑois conuersio / imo peruersio: ꝙ in homie sic mersō tenebris ꝛ carcere ceco / cōturbatus est i tra oculus vtriusqꝫ triplex: per infectionē in sensualitate: per obnubilationē in inferiori rationis portione: ꝛ per quandam excecationem in rationis portione superiori.

Cōsyderatio. iij.

Meditādi difficultas ꝓuenit ex pena pctī pncipaliꝛ

Habemus ecce p̄mariā causam difficultatis: quā in meditatione sentimus / quaꝫ in habendis semp ad dn̄m oculis expimur. Facit hoc penalis grauedo deorsum iugiꝛ impellens: queadmodū videre est sensibiliter in aqueductu / q̄ tota facilitate defluit in ima: cōtineꝛ aūt cuꝫ sursum leuaꝛ: nō tn̄ cū violentia. Nō aliter ē de humano corde qd ad infima ꝓnū leuiter effluit: hac qꝫ ꝛ illac veluti sine retinaculo vel labore descēdit. Quoniā facilis est (vt ait poeta) descēsus auerni Sed reuocare gradū superasqꝫ euadere ad auras hoc opus hic labor est.

Cōsyderatio. iiij.

Meditatio n̄ solū fit i cognitiua / sꝫ etiā i affectiua M

Perscrutemur cōsequēter ex pdictis naturā seu ꝓprietatē meditationis: qm̄ ex hoc ipo ꝙ necessaria nobis ad deū tendentibus existat videbimus. Diximus aūt ꝛ repetimus ꝙ meditatio est fortis ꝛ vehemēs applicatio vl' attentio animi ad aliqd inuestigandū ꝛ inueniēdum fructuose. Addimus fructuose: ne meditatio vergat aut in supstitionē / aut in curiositatē / vel in melācholicā stoliditatē. Dicamus ḡ cōplectētes ꝙ meditatio est vehemens ꝛ salubris animi applicatio ad aliqd inuestigandū vel expimētaliꝛ cognoscendū. Ponam⁹ hoc vltimū ꝓpter naturā ipsi⁹ affectionis: q̄ diuersa sortiꝛ noia ꝓportionabiliꝛ ad cōditionem cognitionis. Non eīm potest aliter affectio cognosci ꝙ expimētaliter ꝑ eū qui eaꝫ afficiꝛ: Quā experimētalis affectionis cognitionē / non potest eā habens in aliū verbis quibuslibet fundere: nisi similiter affectus sit ille alter. Quoniā solus nouit sicut in Apocal. scribiꝛ qui accipit. Propterea vocaꝛ manna absconditū. Exemplū est perspicuū in illo qui nouit dulcedinē mellis solū per doctrinā: sicut medicus sanus noscit infirmātis dolorem. Hec auteꝫ dulcedo a gustante: et hic dolor ab egrotante / longe aliter cognoscuntur.

Consyderatio. v.

Meditanti necessaria est longanimitas: vt ignis deuotionis ardeat.

Perpendimus ex his ꝙ profunde senserit ꝓpheta naturā meditationis / dū ait: In meditatione mea exardescet ignis: vtrūqꝫ eīm amplexus est ꝛ lumē in intellectu / ꝛ ardorem in affectu. Quantuꝫ vero sit difficile ꝙ ignis deuotionis spiritualis exardescat flatu meditationis: fiet notum desyderantibus ignē materialem dū queriꝛ a lignis aquosis / viridib⁹ aut hu-

to respersis elici. Sufflā quantū potes: iterū atqȝ iterū multo conatu resuffla: emergit plurimꝰ ab initio fumus cōturbans oculos: vix emicabit scintilla que mox euanescit. Disperges forsitan iratꝰ cōgesta prius ligna si nō in longanimitate pstiteris: quam longanimitatem appellamus hic meditationē aut meditationi coniungendam.

Consyderatio sexta

Difficile valde ē dare regulā certā ō mō meditādi

Meminimꝰ aliquas nos scripsisse doctrinas vel industrias: nedum latino / sed et gallico sermone / sup habenda meditatione tali: licet fortassis vsi simus alijs terminis: vtpote in tractatulo de mystica theologia / parte ea que praxim huius docet: et in altero de monte contemplationis edito: alteroqȝ rursum de mendicitate spūali cōposito. Deniqȝ tanta reperitur difficultas / tanta ꝑ diuersitate hoīm varietas in practicādo doctrinā vere sancteqȝ meditationis: ꝙ an silere vel aliquid scribere ꝯsultius sit videor egomet mihi qñqȝ sub dubio hincinde mente fluctuare.

Consyderatio septima.

Meditatio est vtilis ad contemplationē: et periculosa propter indiscretionem.

Dum enī recogito ꝙ absqȝ meditationis exercitio nullꝰ secluso miraculo dei specialī ad ꝑfectionē cōtemplationis dirigitur aut peruenit: nullus ad rectissimā christiane religionis normā attingit: imo vix se cōponit audeo zelans sancte meditationis studiū suadere. Reuero vbi totiens expertus pericula sedulus recogito difficultatē et arduam raritatē perueniēdi quo trahere meditatio nititur / ego quasi torpens et stupidus efficior. Sed quesierit quis quo pacto sic eueniat (quod nimirū frequēter expertū est) videlicet vt cōtingat studiū meditationis cōuerti dilabiqȝ vel in morbū melancholice passionis ꝑpter imoderationē / vl propter superbiā dari in reprobū sensum diabolice illusionis / ex meditationis abusu id fieri sciat.

Consyderatio octaua..

Abusus meditationis comparatur abusui vini respectu febricitantium.

Manuducamus id qđ diximus: Scimus vinū in iocunditatē et hominis salutē conditū esse. Sic enī scriptura / sic ratio loquitur. Uidemus tamē ex abusu potantium presertim dum febriū discrasia laborant ꝙ potꝰ vini aīs salubris / causat vel egritudinē ampliorem / vl maniā vel furorem / et qñdoqȝ mortē: nos autem filios adam quis egrotos / quis febricitantes esse pessimis anime febribus negauerit. Quibus vtitur in nauseam et amaritudinē diuinorum eloquiorum verba: quibus in fel cōuertitur suauissimus diuini verbi panis. Heu miseros nos: heu ꝙ ex intima consyderatione talis miserie cōclamauit apostolus: Infelix ego homo: qs me liberabit de corpore mortis huius? Et subiungit: Gratia dei per Jesum christum.

Consyderatio nona.

In meditatione assit discretio quam parat experti et boni viri consultatio.

Quid agamus ergo: qđ diximus? Ibimꝰ ne pcipites per abrupta viciorum? Ibimus ne per desyderia cordis nostri: et in adinuentionibus pessimis desperati / sine freno / sine lege / sine ordine? Nunquid sufficiēt nobis cogitationes inutiles / vage / instabiles / sordide / fluxu / somniorumqȝ simillime: que nō cōsolationē vel edificationē allature sunt: sed desolationē mestissimā et ruinā oblectantibus se in eisdē. Respondebimus nequaꝙ ita fieri debere: ȝ assit discretio moderatrix in omnibꝰ: quā nō securius habere post diuinam gratiā poterimus ꝙ per sedulū et securū alterꝰ experti nosqȝ diligentis et agnoscentis cōsiliū. Clamat Aristo. voce experientie: dicens ꝙ ars et virtꝰ sunt circa difficilia: vt ars pingendi / ars scribēdi / ars cytharizandi: virtus castitatis / virtus fortitudinis / virtus sobrietatis: hoc ꝟo sic intelligendū est / ꝙ ab initio virtus et ars multas in acquisitiōe sui pariunt difficultates: vbi ꝟo fuerint acquisite / facilia sunt eis oīa. Pingit faciliter pictor exercitatus in arte: sic de scriptore et cytharista videmꝰ: ita vt dicere cogeretur idem Aristo. ꝙ ars perfecta nō deliberat: tam sibi facilis est actus suus.

Consyderatio decima.

Comparatio meditantis ad scribentem etc. studiose vel inaduertenter.

Utimur ista cōparatione vbi de meditatione loquimur. Attendamus ꝙ in trahēdo presertim lineas picture vel scripture: difficultas nulla est: sicut nec etiā discursionis digitorum per cythare chordas. Inuenimus similiter in cogitatione: nō eē difficulter vel laboriose hūc & nunc illud ꝑut occurrerit cogitaf. Sed ꝙ nullus inde resultet fructus vides in sic pingente / sic scribente / sic cytharizante. Ita neqȝ prorsus in sic cogitante: imo cum se talibus vagis cogitationibus oblectauerit: vt dicit Sene. tristis remanebit: porro laboriose / studiose et attentissime cum mira tarditate pingendo / scribendo et cytharizando fit qñdoqȝ vt bene et celeriter ista fiant.

Consyderatio vndecima.

Ex vaga cogitatione non surgit meditatio: sed de meditatione bene fit contemplatio.

Quorsum ista? Mirum vt ostēdamꝰ quēadmodū de cogitatione nullus vnꝙ ꝑficiet aut emerget in meditationē / quanto minus in contemplationē. Ex meditatione vero que summā habet difficultatē / si bona fide / simplici corde / et discreta diligentia exerceatur: perueniemus ad hanc perfectionē / ꝙ absqȝ vlla difficultate fiet apud nos fructuose: quod summo meditationis studio conquirere volumus. Ita deniqȝ trāsibit meditatio in contemplationē: nisi penes facile et difficile: quoniam vtrobiqȝ est fructus aliter ꝙ in cogitatione.

Cōsyderatio duodecima.

¶ Contemplatio tam quo ad affectum tā quo ad intellectū describitur.

Describitur autem contemplatio: ꝙ est liber ꝛ expeditus mētis intuitus in res ꝑspiciendas vsquequaqꝫ diffusus: ꝛ hoc quo ad contemplationē que respicit intellectū. Porro quo ad contemplationē que consistit in affectu: et in praxi describit eam Hugo. ꝙ est per subleuate mentis iubilum mors quedam carnalium desyderiorum: hoc est gustare ꝙ suauis est dominus. Quem gustū sequitur longe alia cognitio ꝙ fuerit intellectualis solum visio/seu quedā auditio ꝑ fidē aut scripturā.

Cōsyderatio decimatertia

¶ Meditatio in principio difficilis/per exercitium fit facilis.

Meditabit ecce aliquis gemens ꝛ suspirans vt columba/dicetqꝫ cum ꝓpheta Meditatus sum nocte cū corde meo: exercitabar ꝛ scopebā spūm meū. Faciet hoc anxie/difficulter ꝛ laboriose: nūc recogitando annos suos ī amaritudine aīe sue: nūc iudicia dei q̄ sunt abyssus multa in celo sursum et in terra deorsum/ꝛ ita de reliq̄s: circa q̄ versat meditantis intētio vehemēs: vt ea q̄ meditat vel cogitat: limpidꝰ ac firmiꝰ velut ī affectū trahat: efficiet tādē vt hec oīa tanta facilitate recogitet ꝛ sapiat ꝙ facilis est ipsa cogitatio. Docent nos exempla ꝑdicta si dubitamus. Nō enī plus laboris habet scriptor pictor ꝛ citharista bñ agendo quod optime didicerit/ꝙ vagus ꝛ vanus aliquis ab initio discurrens sine arte ꝛ ordine per lineas scripture vel picture/ aut per cithare chordas.

Cōsyderatio deciaquarta.

¶ Meditans quantumcunqꝫ expertus/laborem necesse est vt semper sentiat.

Addendū est ad ꝑmissa nihilominꝰ: ꝙ vix aliq̄s est in arte sua ita peritus/qn assidue ad aliq̄ vel cognoscēda vel agenda posset ꝓficere qualia necesse est: vt cū labore nouo audiat ꝛ practicet. Multo magis hoc verū est in ipsa de q̄ loqmur meditatione: q̄ nouos veritatis aut deuotionis iugiter parere fetꝰ studet. Sed nō deest parturitionis dolor/ ꝓpter illud maledictū spūalit intellectū: In dolore paries filios: nō tñ meminit ꝑssure ꝓpt gaudiū: q: natꝰ est sibi nouus cognitiōis aut affectiōis sancte fetꝰ ī mundū.

Cōsyderatio decimaq̄nta.

¶ Nondum purgati habent loco meditationis graues cogitationū tētationes: quibus timor dei est necessarius.

Euenit aūt ab initio frequentius: vt dum aliquis nondum purgatus vitiȷs/satagit meditari vt columba: meditabitur quasi vetus simia dolos ꝛ odia: meditabit vt canis rodens (iuxta verbū satyrici) rabiosa silentia: meditabiturqꝫ quasi sordida sus/ fedissimas corde voluens ꝛ reuoluens carnaliū turpitudinū cogitationes. Quid porro de blasphemie spiritu ꝙ abominabilis/ꝙ horrendus nōnunꝙ insurgit contra meditantē: loq̄ndo aduersus deū ꝛ sanctos eiꝰ ingentia tā execrāda/ ꝙ nec ea fari licitū sit. Hincqꝫ adȷciunt ꝛ inȷciuntur pene vsqꝫ ad cordis intima infidelitatis iacula. Spei nullus manet locꝰ: omnia sunt grauia. Etiā tedio est ipsa vita. Baratꝛ desperationis vndiqꝫ patet. Uñ ꝓpter hoc et talia manifestat experimentū/ꝙ rectissime sapiēs cōsuluerit cū dicebat: Fili accedens ad seruitutē dei ꝑpara animā tuam ad tentationē. Subiungēs ꝑfidum securissimū: Sta in timore. Beatus enī vir qui semꝑ est pauidus.

Cōsyderatio decimasexta.

¶ Nouus meditans debet credere suo directori: ꝛ de visibilibus ad inuisibilia conari.

Pauidus vero semꝑ quomō beatus? quereret aliquis: dum timor additur timori scrupulus scrupulis/pusillanimitas pusillanimitati: presertim dū nō adest assidue consiliator/dux et premonstrator itineris arti et recti? Si vero talis (qui rarus est habens artē pariter ꝛ pietatē) fuerit forte inuentus cū ocio nouū meditātem instruendi quantūqꝫ licuerit. Felix quidē erit ipse nouus tyro: si tamen ꝓrinus absqꝫ vlla trepidatione paratus est credere consilio. Sed o quotiens bone Jesu quotiens hesitabit et idē repetet iterū: iterūqꝫ quasi falli reformidās. Scripsi quedam super hmōi scrupulis in tractatu de ꝑparando ad missam. Aliqua etiā siłr de cautelis contra spiritū blasphemie dirissimū. Aduersus que remedium optimū est contemnere: nec curare/quin potius irridere: neqꝫ super his sollicite confiteri: nisi forsitan in principio ꝓ cautela ꝛ habendo cōsilio De scrupulis quoqꝫ teneatur hec regula: ꝙ aduersus eos agendū est si sit prudens aliquis et expertus consiliator dictauerit aut iusserit. Nec aget ī hoc contra conscientiā demeritorie/ dū illā ad cōsiliū sapientioris ꝑ rationis libertatē ab animo suo mutat ꝛ deponit: ꝙuis assidue sensualitatꝭ remurmuratio sentiat. Alioquin nunꝙ fit ī pace deo locus cordis. ¶ Rursus aduertendū: qm̄ sicut docente Aristo. Omīs nostra cognitio venit a sensu: ꝛ iterū: ꝙ necesse est omnē intelligentē phātasmata speculari. Sic originat meditatio cordis nostri a sensibilibꝰ q̄ figurata sunt ꝛ colorata/ac ceteris accidētibus tp̄is ꝛ loci circūuoluta. Hinc sunt meditationes ꝯscripte/hinc imagines picte vł sculpte. Hinc generaliter fit illud Ps. Meditatꝰ suꝫ in om̄ibꝰ opibꝰ tuis: ꝛ ī factis manuū tuaꝝ meditabar. Que vtiqꝫ facta sunt corꝑalia sicut et opera. Nihilominus debet assurgere meditās ꝛ vltra ꝓgredi/veluti ꝑ scalā aliquā ex visibilibus ad inuisibilia. Sicut dicit Apls: ꝙ inuisibilia dei ex his que facta sunt intellecta conspiciunt/sempiterna quoqꝫ virtus eius ꝛ diuinitas. Propterea docens nos a corꝑalibus ad spūalia migrare dicebat: Et si christum ꝺm carnem cognouimus: nūc tamen ꝺm carnē nō nouimus.

Consyderatio decimaseptima.

¶ Meditans venit ad pericula ꝓpter superbiā ⁊ ꝓpter carnaliū imaginationē.

Amplius vero addimus. Cōpertū est sepius: q volētes intendere meditationi: si nō discrete hoc fecerint: deciderūt vel in temptationes ⁊ illusiones diaboli/ ꝓpter eorū (licet latentē) arrogantiā: vel efficiunt phātastici ⁊ malācholici/ ꝓpter fixā nimis ⁊ radicatā atq̄ ꝓfundatā in rebus corꝑalibus imaginationē. Que q̄nq̄ ꝓtendit vsq̄ ad insaniā. Superest imago mulieris lapidea: cuius inspectione nimis crebra q̄dā fact⁹ est philocaptus: quēadmodū de Pigmalione et sua imagine narrāt fabule poetice: et de Narcisco: q̄ ꝓpriā in fonte ꝑlucido speculās imaginē: sic ī eius forma stultus desit vt occūberet. Poterant hic plurima dici de causis ⁊ modis hm̄oi lesionis virtutis phātastice. Ideo q̄ vigilātes patiunt̄ somniantibus silia. Et hoc vocat̄ gallice reuer vel reuerie ita vt reputēt ea q̄ in sola phātasia versant̄ interius/ exteriorib⁹ ꝑcipere sensibus. Notū est hoc in maniacis. Notū p̄terea in quibusdā melācholicis: qui nōnunq̄ volūt se deuotos meditatiuosq̄ dici ⁊ reputari. Quos hm̄oi ꝓfundata circa corporalia phantasiatio facit errare multipl̄r: eousq̄ vt vel in eleuatione corꝑis christi/ vel in alia recogitatione sua existimēt se videre realiter deū crucifixū: aut sub alia q̄uis phantastica forma corꝑali. Putantq̄ alij se voces audire tanq̄ christi vel alicui⁹ sctō⁊. Qua sup re ꝑ assignatiōe natural̄ cause diuersa sunt a diuersis sc̄pta volumina: de q̄bus nō est nūc dicendū ꝑ singula. ¶ Cōsurgit hic difficultas nō modica: q̄liter videlicet sciri possit distinctio inter reuelationes veras ⁊ falsas. An fiāt ab angelis lucis aut tenebra⁊: hoc est/ a sāctis angelis aut diabolis. Quas reuelatiōes vtiq̄ abnegare nō possumus fore nōnunq̄ a ꝑturbatis phātasmatib⁹ ⁊ erroneis. Felix ꝓinde q̄ ī lege dn̄i meditat̄ die ac nocte: si tamen comes fuerit discretio quā solā parat hūilitas/ captiuās oēm intellectū ī obsequiū fidei: et semꝑ alieno magis q̄ ꝓprio credens iudicio. ¶ Finis.

¶ Tractatus eiusdē

de simplificatiōe/ stabilitiōe seu mūdificatiōe cordis. ¶ Prima notula de vi abstractiua itellect⁹.

De simplicitate

cordis q̄rite illū. Hāc sapientis exhortationē/ hāc simplificationē cordis illi facere neq̄unt/ q̄ sunt ī se multiplices variīq̄. Propterea necesse ē spūale cor anle (q̄ caro nō ꝓdest q̄cq̄) ad vnitatē recolligi: si cauere debeat periculū quale notauimus in fine tractatus alteri⁹. Hoc vero quō fiat/ explicare difficilius est/ q̄ q̄liter nō fiat agnoscere. Et quidē apud eruditos in p̄hicis disciplinis habebit ista manuductio nostra p̄ma minus difficultatis. Pollet itaq̄ noster intellectus vi abstractiua: que longe perfectior efficaciorq̄ est q̄ ponat̄ in estimatiua virtute bruti/ vt pote ouis. Que tamē vt dicit Auicen. ex motu ⁊ figura lupi visi/ elicit mox inimicitiā non sensatā quā refugit. Noster igit̄ intellectus post inspectionē phantasmatū causato⁊ a rebus extrinsecis/ vnde format p̄mo cōceptus vagos ab om̄i connotatione accidentiū: vt a situ/ a loco/ a figura/ a t̄pe: et sic de alijs. Quo facto remanet in aīa silitudo essentialis: in qua conueniūt exterius a parte rei oīa sensata que sunt eiusdē generis vel eiusdē speciei. Exemplū p̄mi/ aīalitas. Exemplū secundi/ humanitas. Qua denudatione sic facta: remanet absolutus ⁊ vniuersalis ꝯceptus aīalis. Remanet insuper specificus ⁊ absolutus ꝯceptus hoīs: quos signāt voces iste/ animal ⁊ homo.

Notula secunda.

¶ De simplicitate cordis ī meditatione ꝑ abstractionē a phātasmatibus ⁊ figuris ꝑ bonū.

Traducam⁹ ꝯsequēter ad ꝓpositū de simplificādo meditationē nostrā circa diuina/ ꝑ abstractionē a phātasmatibus ⁊ figuris. Ecce fiet q̄ scimus nos habere dilectionē boni ⁊ odium mali. Stemus in his paucis primo q̄m inuenit̄ silr̄ de reliq̄s multis. Audio igit̄ ⁊ cognosco q̄ diligis bonum. Interroget te meditatio tua: q̄ res est ista dilectio? Cōstat itaq̄ q̄ neq̄ colorata est/ neq̄ sonora/ neq̄ sapida/ neq̄ odorifera/ neq̄ frigida/ neq̄ calida/ nō lenis/ non aspera. Itē interroget te meditatio tua/ qualiter ⁊ in quo se figat ⁊ statuat? cū id in quo se figere et statuere videt̄: neq̄ figuratū/ neq̄ corpulentū sit/ calidū/ frigidum aut coloratum.

Notula tertia.

¶ De conceptu boni absoluto seu vniuersali qualiter fiat.

Dices fortassis q̄ nō habeas ꝯceptū dilectionis boni/ q̄n de necessitate ferat̄ cordis intuitus ad hoc vel ad illud bonum particulare: vt ad bonā tunicā/ ad bonū cibū/ ad bonū hoīem: ⁊ ita de reliq̄s. Respō tibi patet ꝑ alterā ꝯsyderationē priorē de vi abstractiua cordis intellectualis. Per cui⁹ virtutis operationē tolle bonū hoc: tolle bonū illō: sicut loquit̄ Aug⁹: ⁊ remanebit verū ⁊ generale bonū. Quod q̄liter fiat/ iā aperuimus. Cōueniūt nēpe bona oīa in vna generali rōne/ q̄ est ꝯueniētia ad appetitū. Bonū q̄ppe est qō oīa appetūt. Denudes igit̄ hāc rōnē boni ab vbi et nūc: hoc est a loco vel situ vel tēpore: ab om̄i p̄terea cōfusione seu cōnotatione accidentiū: ⁊ erit ille ꝯceptus q̄ remanebit absolutus ⁊ vniuersalis/ conueniens omni bono.

Notula quarta.

Queres forte iterū: vbi est illud om̄e ⁊ generale bonū? Ecce cadit in materiā cōmunē de vniuersalib⁹ q̄d sint: ⁊ si sint in rebus extra preter omnē intellectus operationē? Dicimus aūt quātū hic satis esse putam⁹: q̄ vni

uersalitas derinaē et fundaē in rebus singularib⁹ aliodqn ficta esset: sed ꝯsūmaē ꝛ ꝯstituiē in opatiōe intellectus abstrahentis eo mō q̄ tactus est/ similitudines reꝝ: in q̄bus essentialiter seu q̄dditatiue ꝯueniūt ab vbi ꝛ nūc. i. loco ꝛ tpe. Uñ si q̄ras: vbi ē humanitas ad extra? Dico ꝙ in hoc hoīe singulariē ꝛ in altero silr: ꝛ si nullus esset singularis hō/ nulla ꝑmaneret exterius hūanitas: qm̄ destructis primis substantijs vt dicit Aristo. impossibile est aliq̇d aliorū remanere: nihilominus adhuc remaneret hoc vniuersale humanitas interius in mente angeli: sicut ante mūdi constitutionē erat. Et ꝓut nūc est vniuersalis rō hūanitatis in mēte dei: nec erat res aliq̄ ꝙ̄ mens dei/ neqꝫ realiter vt oēs ꝯcedūt: neqꝫ formaliter vt nonnullis placet. Est demū articulus parrhysien. ꝯdēnatus/ dicens ꝙ ab eterno fuerūt extra deū q̄dditates aliq̄ vel vniuersales rationes: quales phantasiati sunt quidā esse vniuersalia realia ꝑter deū/ ꝛ ꝑter omnē intellect⁹ operationem seu conceptū.

Notula quinta.

Ursus ad intelligēdū dictū hmōi: ꝙ destructis ꝑmis substātijs/ īpossibile est aliq̇d alioꝝ remanere. Attēdendū est ne locutio varia sit dū loq̄mur de hūanitate q̄ ē ab extra: ꝛ de ꝯceptu hūanitatis quē intra reponimus. Est eīn hoc nomē hūanitas ꝑmo mō nomē ꝑme intētiōis/ supponēs īmediate ꝛ ꝑncipaliter ꝓ re ad extra q̄ ē vel esse pōt/ si fit ampliatiua suppositio: ꝛ hec ī solis singularib⁹ hoīb⁹ repiē. Hoc vo nomē hūanitas sumptū scdo mō: supponit nō ꝓ reb⁹ ad extra/ sed ꝓ ꝯceptib⁹ de humanitate habitis ad intra/ seu ꝑ angelū seu ꝑ humanū intellectū. Aut est idea hūanitatis in mēte diuina ꝑ identitatē locutionis: sicut ponimus ꝙ sapiētia est in deo/ non ꝑ inhesionē sed ꝑ idētitatē: qm̄ ipse est deus.

Notula sexta.

Ujdes arbitror quemadmodū meditans pōt intellectū suū figere ī recognitiōe boni nō huius vel illius figurati corpulenti vel colorati. Et ꝯseq̄nter ferē volūtas in dilectionē absolutā ꝑmi ꝛ veri boni: quod nō est bonū ꝑ participationē vt alia oīa/ sed per essentiā. Poteris ita negociari circa potentiā/ circa sapientiā/ circa iusticiā: ꝛ ita reuereri diuinā potentiā. Uerecūdari ad sapientiā si turpis es. Trepidare ad cōsyderationē iusticie si malus es. Q. si forte q̄sieris: an ꝯceptus hmōi sint absoluti ꝛ ꝓprij deo? Uisum est hactenus mihi ꝙ ita/ saltē de possibili: hoc est ꝙ in via pōt meditans et abstractiuus intellectus formare sibi ꝯceptus absolutos ꝛ ꝓprios ꝯuenientes soli deo. Qui dabunt noticiā ꝓpriā ꝛ absolutā sed nullatenus intuitiuā de eo.

Notula septima.

Aperta est nobis ex ꝑdictis via ad intelligēdū mysticā theologiā: de q̄ scꝑsit diuinus Diony. vltra illā q̄ symbolica/ ꝛ illā q̄ ꝓpria nūcupaē. Procedit itaqꝫ symbolica theologia ꝑ silitudines reptas ī rebus: attribuēdo deo quicq̇d videē esse ꝑfectiōis in rebus causatis: ita vt hoc mō dicaē deus nedū nolabilis. Et hoc mō dixit diuin⁹ Bartholome⁹ ꝓut Diony. refert: euāgeliū esse latissimū: sic appellaē deus leo ꝓpter fortitudinē: lapis ꝓpter durabilitatē: agn⁹ ꝓpter mansuetudinē: sol ꝓpter illustrationē: ꝛ ita de reliquis q̄ nō ſm essentiā/ sed ꝑ solā attributionē et ꝑ analogicā similitudinē de deo loq̄mur quasi balbutientes ꝛ palpantes in vmbra occumbētis luminis vel gratie intelligētie nostre ī nobis. Procedit vero mystica theologia ꝑ abstractionē mō velut opposito ad ꝑcedentē: q̄ quicq̇d est/ affirmat de deo: ista vo ꝑrius negat de deo oīa. Et ita breuissimū est vt ait idē Bartholomeus euangeliū.

Notula octaua.

Exemplū palpabile dat ipse Dionysi⁹ ꝓ manuductione huius theologie mystice. Consydera fabricatorē statuarūꝫ: nonne hic format imaginē vel statuā: nō addens quicꝙ̄/ sed rescindens ꝛ remouens: ex qua subtractiōe remanet agalma pulcherrimū/ imago pulchra/ figurata vel sculpta. Sic agit suo mō meditantis animus: dū ad hoc conceptu vago connotatiuo/ scꝫ hoc ens ꝛ illud ens: qui conceptus habetur ex rebus exterioribus sensatis: intra facit abstractionē modo ꝑdeclarato. Remouēdo ab hoc ꝯceptu vago quicquid est imperfectionis in entibus cognitis ꝑ phantasmata. Et q̄ nullū est causatum ens q̄n sit impꝑfectū: negat merito omē ens tale a deo q̄ diminutū/ q̄ dependens/ q̄ potentiale/ q̄ defectibile: ꝛ ita de reliq̄s impꝑfectionib⁹. Qua abstractione facta dici nequit: ꝙ nihil remaneat cognitū ī abstrahentis aīo/ q̄n potius resultat agalma pulcherrimū: seu iuxta cōmuniorē philosophātiū locutionē remanet ꝯceptus entis ꝑfecti denudatus ab omni imperfectione. Et hmōi est ꝓpri⁹ dei cōceptus absolutus/ licet nō intuitiuus: de quo dñs ad Moysen: Ego sum qui sū. Hec dices filijs israel: Qui est misit me ad vos. Et hoc mō iuxta verbū ꝓpheticū est vnū nomen dñi dei.

Notula nona.

Concordat his dictū Damasceni: ꝙ hoc nomen ens dicit substantie pelagus infinitū. Demonstrat nobis dñs Bonauētura in itinerario suo mentis in deū secūdo caplo: ꝙ isto modo ens est ꝓpriūꝫ nomen dei. Consonāt hebrei: qui dicūt hoc nomē thetragrāmaton significare deū absolute/ et nō ꝑ respectum ad creaturas. Quod q̄liter esset dicendū/ nisi posset haberi cōceptus hmōī absolutus/ nō satis intelligo. ¶ Uidenē forte talia falsa vel īpossibilia nō exercitatis in abstractione taliū ꝯceptuū. Nō eīn videē eis dū intelligūt exēpli gratia hoīeꝫ: q̄n semꝑ intelligāt ipsum cū ꝯfusione seu vestitu quodā vel circūstātia loci/ tēporis ꝛ alioꝝ accidentiū: dū nō concipiūt hominē nisi vt est aīal rationale: ꝛ ita concipiūt actū ratiocinatiōis: ꝯcipiūt etiā aīalitatē que nō est ꝓpria soli homini. Redargu-

tio aũt taliũ hominũ magis faciẽda est monitiõe: vt vim sui cordis intellectualis attendant/ꝙ studiosa rõcinationis ostensione. Alioquin sic agiꝭ cum eis quasi si ceco alicui aut nycticoraci solis radius digito monstratus queraꝭ an videaꝭ?

Notula decima.

c Superest ex pmissis dubitatio ꝓpter errorẽ manicheoꝝ: quos forte decepit recogitatio/qualem de bono posuimus. Q, si sit aliquod bonũ participatũ ⁊ erit aliqḋ essentiale ⁊ primũ bonũ. Videꝭ itaq₃ esse similis rõ de malo. Q, si sit aliqḋ malũ in rebus creatis sicut ita eẽ q̃s negauerit: dabiꝭ aliquod malũ primũ p essentiaꝫ.

¶ Atvero diuinus Dionysius ⁊ Aug⁹ differentiã certissimã ⁊ latissimã docuerunt: demonstrantes ꝙ nihil est malũ positiue in reb⁹/ sed tm̃ ꝓuatiue. Propterea sequiꝭ ex cõcessione mali ꝙ aliqḋ sit p̄mũ: ⁊ nullo modo ꝙ sit aliqḋ p̄mũ ⁊ purũ malum. Est eñ impossibile sicut dicit Aristo. ꝙ puꝝ malũ per se subsisteret: q₂ si purũ est de se/destruit. Non habet igiꝭ fundamentum nisi bonuꝫ vel in bono.

¶ Fallitur aũt leuiter ignarus aut nesciens analogie entis vel hui⁹ verbi est. Que ponitur quadruplex ab Aristo. iiij. metaph. ita vt illud quod nullo modo est positiue ⁊ in actu/esse tamẽ dicaꝭ: quia videlicet est in potentia. i. potest esse. Vel quia dicit carentiã alicuius boni debiti in esse. Non eñ sequitur: Malũ est ꝓuatio boni debiti in esse: ergo malũ est actus/vel aliquod positiuũ. Quoniã ita nihil est. Quis ergo mirabiꝭ si nõ sit aliqḋ primum ⁊ summũ tale malũ/cũ nullũ sit particulare vel infinitum actu tale huiusmodi.

Notula vedecima.

Pergamus cõsequenter ostendere magis ac magis modũ quo simplificari ⁊ vniri poterit spũale coꝛ meditãtis: seclusa fantasiaꝝ multiplicitate remoto lesionis imaginatiue virtutis periculo. Dicunt beatus Dionysius ⁊ Aristo. ⁊ alij/ꝙ amoꝛ habet virtutẽ vnitiuã: quemadmodũ caloꝛ homogenia ꝯgregare/et ab etherogenẽis separare habꝫ. Presupponamus igitur ex superioribus/ꝙ meditans fabricauerit sibi conceptum boni potentie/cõceptũ sapientie/cõceptũ iusticie/conceptũ clementie/cõceptũ beniuolentie ⁊ dilectionis: figit istic pedẽ sinistrũ anime: q̃ est intellectus vel ratio. Deinde pedẽ alteꝝ dextrũ q̃ est voluntas/ꝓtendat per amoꝛẽ talis boni vel potẽtie/sapientie/clementie ⁊c̃. velut in anterioꝛa se extendens. Hoc est dicere ꝙ id satagat amare quod cognoscit: conetur amare deũ summe ⁊ primũ bonũ. Hic amoꝛ cũ nõ sit discursiuus nec vagetur/sed inhereat amato in se ⁊ propter se. Ita vt nitaꝭ suo modo totus in amatum penetrare/⁊ in ipsum collabi: ⁊ vnũ cum illo quãtum possibile est fieri. Fit tunc quedam separatio corpoꝛalium omniuꝫ que sunt etherogenia ad spiritualitatem comparata: ⁊ ita remanet vnitio quedam spiritualiũ/qualia sũt deus ⁊ anima: corpoꝛalia vero feces ⁊ cineres remanent.

Notula. xij.

Vidit ⁊ sensit hanc sepationẽ spũalium a coꝛpalibus in hoĩe fieri posse q̃ dicebat: Verbũ dei viuũ ⁊ efficax/ptingens vsq₃ ad diuisionẽ spũs ⁊ aĩe/cõpagũq₃ ⁊ medullaꝝ ⁊c̃. Vbi capiꝭ aĩa p sensualitate vel aĩalitate: q̃ coꝛpus includit ⁊ aĩam. Quãuis ꝟo apls tribuat ꝟtutẽ hanc diuisiuã aĩe a spũ verbo dei: hoc dicit ꝓ tanto/si diligaꝭ verbũ dei ab ipo spũ. Nã sola cognitio verbi dei spiritui ad h̃ nõ satis est. Propterea audi q̃d vltra verbi cognitionẽ subsequenter senserit aĩa deuota. Aĩa mea inquit liquefacta est vt dilectus locutus est. Locutio et auditio ad cognitionẽ: liq̃factio spectat ad amoꝛẽ. Quoniã amoꝛ vna compatione diciꝭ habere acutũ nomen ꝓpter desyderiũ penetrationis intime dilecti. Liquefactiõis ꝟo nomẽ molli⁹ suauiusq₃ est: affectũ sponsi diligẽtis accõmodatius satiusq₃ representat. Quia liquefacta natura est nõ cõtineri terminis ꝓprijs/nec q̃escere: sed effluere semꝑ et dilabi quousq₃ sistat ĩ alio. Intelligamus siĩr de liq̃facto vel emollito spũ ꝑ amoꝛẽ dei suo mõ: ꝙ in solo deo terminũ suũ inuenit ⁊ quietẽ. Ad cuius exemplar sigillaꝭ/exemplaꝭ/trãsfoꝛmaꝭ/ simplificaꝭ et vniꝭ. Et ita de reliq̃s siĩbus. Remanet feculẽtũ: qḋ est poꝛtionis inferioꝛis. Vñ colligiꝭ coꝛollarium vel poꝛisma pulcherrimũ: ꝙ sicut res oẽs emanãt a deo/⁊ ꝯsequẽter dũ se diffundũt/sicut in sole conspicimus: fit ꝓgressus ad ꝑticularioꝛa ⁊ grossioꝛa: q̃ plus habẽt materiales ꝯditiões: sicut in reditu ad deũ qui fit ꝑ hoiem contẽplatiuũ: reducẽdo siĩtudines reꝝ p̄mo ꝯceptas ĩ sensib⁹ ad intellectualẽ ⁊ spũalẽ puritatẽ: fit abstractioꝛ ⁊ vniuersalioꝛ reductio ad vnitatẽ ⁊ quandã ĩmaterialitatẽ. Nã qḋ natũ est ex spũ/spũs est. ¶ Dixerũt aũt nos hec oĩa sancti doctoꝛes. Quid eñ inexpositũ reliquerunt. Sed hec iterũ meis verbis ⁊ oꝛdine sub paucis cõmemoꝛata sunt.

Notula. xiij.

¶ Que aliũ docet modũ simplificãdi coꝛ spectãtẽ ad affectũ/sicut prioꝛ magis ad intellectũ.

Enitamur si forte poterim⁹ inuenire modum alterum meditationis simplificande ⁊ a phantasmatibus elongande: qui familiarioꝛ/⁊ ab hominib⁹ nõ exercitatis aut eleuatis in phĩca disciplina seu metaphysica captibilioꝛ forte fiat. Cõstituamus in p̄mis exẽplũ palpabile: cui⁹ erũt capaces etiã ipsi pueruli suo modo: Dicat aliq̃s vni puero iã vtenti ratione: q̃ nec patrẽ suũ neq₃ matrẽ vidit vnq̃. Dicat inq̃ã: Ecce tu puer patrẽ habes in regione longinq̃ssima/potentissimũ/sapientissimũ/ optimũ ⁊ glorio- v] sissimũ. Ille est q̃ te genuit ⁊ fecit: ille est a quo ⁊ ꝑ quem mittunꭣ tibi oĩa que habes bona. He vestes/hec cibaria/hec poma/he nuces/⁊ siĩa. Nũquid nõ merito habes talem diligere/tali obedire/et facere q̃cq̃d ipe mãdauerit? Hoc audito bon⁹ puer mouebiꝭ affectu naturali ad audituꝫ patris nomẽ/vt feraꭣ in dilectionẽ ipsius: cũ tamẽ apud

hmôi puerū nō fit alia patris cognitio ꝙ̄ ea que ꝑ fidē aut narrātis ei ingerit simpliciter autoritatē. Hic puer nō considerabit de necessitate patrem sub aliquib⁹ ꝯditionib⁹ materialibus: vt ꝙ sit albus/niger/parū⁹/magn⁹ ꝛc. Uel etiā si ꝯsyderauerit: ipse ꝓtinus sine m̄lto conamine se auertere poterit ab hmôi ꝯsyderatione: ꝛ in nōie seu cognitione huius quod est pater totus: de facili intendere valet tenerrimo cordis amore: ꝓut tot⁹ nouit l ei⁹ dilectionē inhiare/suspirare: ꝛ totū suū in eū desyderiū conuertere. Quidni dixerit sibiipsi aut alijs de patre sic: Uiuat talis bonus pater. Bñdictus in ꝑpetuū ille dilectus pater. Bñ sit semꝑ isti patri: q certe mihi est valde diligēdus/ honorādus/ reuerēdus/ ꝛ ꝓ oculis iugiter habēdus. Deniq̄ si qs ab hmôi q̄sierit: q̄lis est iste tuus pater? Respōdebit vtiq̄ nil aliud: Nescio plus nisi ꝙ ipse est meus charissimus pater/ ꝓgenitor me⁹/nutritor meus/bñfactor meus/ ꝓtector meus: et si q̄ sunt silia. Et hec tñ nouit solū fide ꝑ auditū/et nō intuitiue/ vel per visum vel ꝑ attactū.

Notula. xiiij.

Existimo ꝙ simili manuductione poterit christianus etiā quiuis rudis ꝛ literarū ignarus induci/ vt transeat in affectū cordis erga dñm deū suū: ꝛ ea q̄ sunt diuina ꝛ spiritualia/ deserēdo corꝑaliū rerū phātasias: aut supgrediēdo eas quodā quasi trāsuolatu generali meditationis ꝛ amoris. ¶ Exēplificem⁹ adhuc aliter. Desyderat aliqs sanitatē dū egrotat. Nonne pōt hic optare seu petere medicū/ nō hūc vel illū singulariter? Sicut sitiēs appetit vinū ꝛ esuriēs cibum. Nō tamē facit sepe nō ꝓhabita phātasia tidē ad h̄ vel illud vinū/aut ad hunc vel illū cibū. ¶ Applicet meditantis cor silitudines istas ꝑ practica sue meditationis/ ꝯfestim vt offert aliquod corporeū oculis sue meditationis. Nō q̄escat in eis: sed suspirādo/desyderādo/diligēdo supuolare querat ad quoddā abstractū denudatū vnū. Utal corꝑalibus quasi quibusdā scalis ad tendendum spūalia nō quiscendo in scala. Exemplificauimus iā de filio meditante circa patrē ignotū/de egrotoq̄/de sitiente/de esuriente: qui suspirant ad medicum/ad vinum ꝛ ad cibum ignotos: atq̄ ad huiusmodi afficiunt ꝛ desyderant: immo etiā si cognouerimus Jesum christū ꝓut loquit Apls: nō tamen eo mō ꝯm carnē nouimus: sed vt redemptorē ꝛ saluatorē ꝛ vt dei virtutē ꝛ sapientiā ipsū recogitam⁹. Qui factus est nobis a deo patre sapiētia/iusticia/ sanctificatio ꝛ redemptio.

Notula. xv.

Uideo iuxta traditionē hāc motus est Hugo dicere. Quoniā aliqñ dilectio intrat vbi cognitio foris stat. Non ꝙ amor excludat omnē cognitionē: sic eñ fieri non potest vt diligat ꝓrsus incognitū. Sed et ipse amor vt dicit Grego. quedā cognitio est. Et qualis cognitio? Certe experimentalis et suo modo ꝓportionabil tactui/gustui vel olfactui in sensibilibus. Unde ꝙ uis dicat ab aliquibus amor esse cecus: hoc hab; fortassis veritatē loquendo de cognitione luminosa seu declaratiua ꝓportiōabiliter ad visionē oculorū ꝛ aurium. Quia se manifestare nō potest aut in aliū transfundere sapor ꝛ dulcor amoris per experientiā habitus: ꝓut in ꝓcedenti tractatulo de meditatione. s. cordis dicebat. ¶ Rursus patet ex prioribus/quid habet respōdere cor simplicis meditantis vel orantis. Si querat ab eodē q̄d meditando/quid orādo cogitet: quid aspicit aut q̄d diligit? Recogito: dicere potest patrē meum celestem/ benefactorē meū/redemptorē meū/saluatorē meū/iudicē/dominū: immo sponsum ꝛ amicū meum. Et si pergas vltra requirere; Quis est iste pater tuus? cuius essentie? cuius ꝑfectionis? cuiusq̄ conditionis? Respōdeat: Incomꝑhensibilis est ꝛ infinitus: ꝛ ideo comꝑhendere ipsum nō laboro. Satis mihi est ipsum ꝑ statu ꝑsentis exilij cognoscere sub eis que memorate sunt rationib⁹: q: pater/q: pius/q: bñfactor/amicus/intimus/ pulcher/decorus ꝛ totus desyderabilis: ꝓout sponsa dixit in Canticis. Unde ꝛ puer d̄ quo ꝓlocuti sumus: querenti a se: qualis est pater tuus: nūquid paru⁹ aut magn⁹/rubicūdus aut pallidus/nudus aut vestitus? diceret nescio: nec hoc scire dū in hoc exilio dego/ꝯtēdo: sciā abunde cū nūc ad ipsius ꝓsentiam venero. Hec itaq̄ cognitio sufficit mihi/ q̄diu ipse illic et ego istic sumus/vsq̄ ad tempus bñplaciti sui: vt interim sic honorem sibi/dilectionem/obedientiā reuerentiāq̄ toto conatu impendam. ¶ Uiuit ille cui adhuc puerulo suadebant pij parētes: vt si poma/si nuces vel cetera talia habere vellet/genuflecteret: et illa a dño deo eleuatis peteret manibus. At s̄o puero ita faciēti ꝓijciebātur hec ab alto loco: vtpnta a camino l solario: applaudētibus q̄si ꝛ ꝯgaudētib⁹ puero ipsis parentibus ꝛ dicētib⁹: Uides dilecte fili ꝙ bonū est orare dñm deū: qui talia confert orātibus.

Notula. xvi.

Nec via videt plana/cōis/regia/sine periculis/sine difficultatibus/ sine offendiculis: vbi veritatē habet illō ꝓuerbiū: Qui ambulat simplr/ambulat cōfidēter. Hinc euenit vt simplices sine literis rapiant celū/vbi literati ꝛ ꝯquisitores huius seculi: vbi ꝑscrutatores maiestatis aut inanes remanēt/aut opp̄imunt a gloria. Legimus in ecclesiastica historia de q̄dā sācta femina martyre/nole si bñ recolo Blādina: cū torq̄bat grauiter: interrogaret de multis: hoc vnū solū rñdebat: Christiana sum: nec ab ea aliud poterat extorq̄ri rñsum. Utinā sic fieret l oīb⁹ nob meditari volētibus in simplicitate cordis: ꝯformiter ad apl̄m q̄ ait: Nihil arbitratus sum me scire inter vos nisi dñm nostrū Jesum christū ꝛ hūc crucifixū. ¶ Ecce eñ dū querit aliqs meditari i simplicitate cordis: occurrunt vel naturales phantasie vel diabolice illusiōes q̄rētes: quis ꝛ vbi est deus tuus? Audi ꝓphetā similib⁹ impeditū q̄stiōib⁹. Exprobrauerūt mihi q̄ tribulāt me inimici mei; dū dicūt mihi ꝑ singulos dies/vbi est deus tuus?

Audi quoq₃ qd rideat: vt ⁊ tu possis ridere similiter. Nā postq̄ dixit ꝓpheta: Quare tristis es aīa mea ⁊c̄. ꝯseq̄nter ridendo ait: Salutare vult9 mei deus meus. Hoc est/ deus me9 est salutare/ aut saluator mei vultus: q̄ duplex/ scꝫ grē ⁊ glorie existit: q̄si dicere vellet: Deus meus est mihi lumē gratie ⁊ glorie/ ⁊ oē bonū. Q, si amplius curiose magis q̄ fructuose/ importuna te cogitatio interrogare ꝑstiterit: expellit eā ⁊ fuget meditatio tua flabello ⁊ manu simplicitatis ⁊ hūilitatis auertēdo ab ea ⁊ nihilipendēdo tali respōso breui/ sed efficaci. Ipse est deus meus/ dn̄s meus ⁊ pater meus q̄ possedit me ⁊ fecit ⁊ creauit me. Quid vis vltra?

Notula. xvij.

y L Audaꝛ in scriptura sacra ⁊ a doctoribus simplicitas vera/ q̄ plicā nō habet dolositatis/ falsitatis aut curiositatis. Sic Iob simplex fuisse memoraꝛ: nō simplicitate q̄ opponitur ꝑspicacitati intellectus: sed q̄ cōtraria est dolositati ⁊ fraudi affectus. Sicut ⁊ sapiēs ait de deo: q̄ cū simplicib9 gradiꝛ: ⁊ cū ipsis est sermocinatio eius. Sicq₃ faciebat ꝓpheta loquēs ad dn̄m ī sancta simplicitate: Ut iumentū inq̄t factus sū apud te. Felix qui taliter simplex ⁊ tale iumentū eē meruit: si tamē in via dn̄i. Nā fortitudo simplicis via dn̄i. Hec simplicitas dn̄i diuersitatē hominū ī naturalibus moribus/ cōsuetudinib9/ statib9 ⁊c̄. recogito: videꝛ ꝑcipue locū habere apud cōstitutos in officijs religionū/ ꝓpter cōmunē congregationis vtilitatē ex obedientia: necnō illos cōmuniter oēs q̄ laborant in vita actiua: ⁊ multis curis/ sollicitudinibus ⁊ occupationibus pregrauanꝛ ex charitate alioꝝ saluti intendētes. Talibus q̄ppe nō conceditꝛ ociū vacandi subtilioribus inq̄sitionib9 catholice legis: neq₃ suppetit virtus/ facultas/ locus/ tempus ⁊c̄. ad recolligendū se in vnitatē hmōi q̄ docetur a philosophis ꝑ abstractiones mentales scholasticas. Idē videꝛ sentiendū de maxima ꝑte eorū q̄ deo sub regulari in religionibus militant disciplina: quos cōiter fatigat non modicū multiplicitas/ ꝓlixitas ⁊ cōtinuitas diuini officij/ diurni pariter ⁊ nocturni. Additꝛ abstinētie austeritas/ crebrū ieiuniū/ longe vigilie/ mala quies/ labor assiduus/ superioꝝ obiurgatio/ pariū indignatio/ et pene totius vite vna ⁊ iugis tentatio ⁊ vexatio. Clarum erit pie cōsyderanti q̄ hec omnia nō ꝑmittunt taleē/ vt frequēter humanā infirmitatē se libere et expedite trāsferre in meditationib9 suis ad hmōi q̄les ꝑnotauimus ꝑhicas abstractiōes. Possunt nihilominus hi tales aut aliq̄ ex eis singlari dei grā ꝑuenti ⁊ adiuti: de quo minime dubitauerim/ q̄nq₃ ascēdere sublimi9 atq₃ securi9 deducēte eos super excelsa ip̄o victore deo in psalmis canentes/ q̄ plures alij/ ꝑsertim physica: quotidie scrutātes vtinā nō magis curiose q̄ fructuose scrutinia.

Notula. xviij.

D Icamus adhuc aliq̄d de hoc meditationis mō: q̄ solet a corꝑalib9 incipe/ ⁊ ea sibi substernere: sed saluberrimū ⁊ ꝑnecessariū consiliū est in eisdē nō sistere nec pedē figere. Alioq̄n vt phrenesim vel turpissima incurret deliria ipse meditās. Assignemus hoꝝ rōnē. Constat plane virtutē omnē q̄ corporeis vtiꝛ organis: fatigationē/ ⁊ q̄nq₃ totalē in oꝑatione sua si nimis ꝯtinuet defectionē pati. Cōstat insuꝑ ex hoc cogitationē oēm particularē q̄ nimis ⁊ plus debito ꝓfundaꝛ in imaginatiua vel estimatiua virtute lesionē inferre sic phātasianti: ita vt nō maneat dn̄s sui: neq₃ liber ad expellendā hmōi cogitationem. Patet hoc ī omi passione radicata: potissimū tn̄ in amore: ꝓut videri pōt in philocaptis: q̄ q̄si nihil differūt a maniacis ⁊ insanientibus. Uidit ad huc q̄dā iuuenis: q̄ suā taliter fixit in vnius amore mulieris phantasiā: q̄ in ripa cuiusdā existēs fluminis/ existimabat se illā corꝑaliter videre in altera eiusdē fluminis ripa: vnde satagebat natando venire ad eandē. Sed forti verbere adhibito sanatus est: ⁊ phantasticā deceptionē intellexit. Uidit quoq₃ q̄ aliter ⁊ castius exercēs semetipm ī legēdis meditationibus Anselmi: ⁊ eas in affectum trahēdo ad hoc deuenit ꝓpter indiscretū laborem hmōi: vt solus aspectus libri ī quo ꝯtinebanꝛ scripti/ sibi cū nausea post causaret horrorē/ pariter ⁊ tumorē capitisq₃ vertiginē.

Notula. xix.

L Egi pridē librū quēdā/ quē virgo certe deuota cōposuisse dicebaꝛ. De cuius dictis memori mēte hoc vnū diligēter retinui ⁊ notaui: q̄m id ꝑ multa expti9: dictū rectissime cautissimeq₃ reppeꝛi. Nihil ē inquit magis mihi suspectū q̄ amor/ etiā circa deū. Posui hoc in lectione quadā edita per modū tractatuli de ꝓbatōe veraꝝ reuelationū typo numisinatis: Est eī passionū olim vehemētissima dilectio: quapropter semꝑ eget discretionis freno. Uidit mulier que castitatē cū viro ꝓprio/ miro (nec operiendo) rigoris tenore seruabat. Hec nihilominus amori spirituali se dans aut dare putās: carnale (nescio quid) aut fedū se pati fatebaꝛ in corpore. Que rursus vt alie plures/ sub velamine deuotionis (quale deuotionis velamen magis q̄ ipsam deuotionē nōnunq̄ muliercula ⁊ viros muliebriter cōplexionatos/ vel habere vel retinere q̄s nesciat nō esse difficillimū) ad ꝑsonas aliq̄s de sctitate famatas ꝓlapsa: nūc ad hanc/ nūc ad illā diligēdas: furore ducebatur magis q̄ amore/ ita vt sui cōpos nō fieret: nec vllis arceri monitis posset ad moderationē ī amore tenendū: q̄ nisi fortiores ⁊ virtuosiores in amore compescendo fuissent illi quos amabat viri: ꝑfecto credendū res ipsa in pessimū exitū/ nedū contrā deo: sed etiā hominibus vertisset. z

Notula. xx.

S Ed ad quid fit istoꝝ commemoratio? Nimirū vt suadeamus ⁊ inculcemus quantū fas nobis est: ne meditātis anim9 desese/ sed accōmodet: iuxta verbum Senece rebus corꝑalibus consyderādis: hoc est dicere: q̄ ꝓtinus euolare studeat ad meditatiōes vniuersa-

leç q̃les ꝑnotauim⁹. Quī ita vitabit lesiõis virtu-
tis fantastice periculū: ita quoq; fiet illud: Oculi
mei semꝑ ad dn̄m. Et cõseq̃nter illud: Quoniā ipse
euellet de laqueo pedes meos. ¶ Occurrit fabula
ꝺ vulpe ꝛ murilego. Quesiuit vulpis quot modos
ꝛ circuitus sciret cõtra caninos insultus. Respon
dit murileg⁹: tm̄ vnicū. Vah inq̃t vulpis. Ego mil
le noui ꝛ habeo talibus saccū plenū. Euenit inter-
loq̃ndū multitudo canū venantiū. Murilegus vt
audiuit latratus canū/ ꝯfestim exiliit in arborem
sursum. Vulpis ꝟo infra fatigabūda velox perge
bat circueundo. Tandē cū fatigata deficeret ꝑ lassi
tudine ꝛ canū morsib⁹ pateret: improperauit mu-
rilegus vulpi suos multos circuit⁹: atq; dirisit di-
cens plus sibi ꝓfuisse suū vnicū in arbore saltum/
ꝙ ei omnes sui multiplices circuitus.

Notula vicesimaprima.

Refert Seneca simile aliqđ dictū ab alte-
ro alteri philosophoꝝ: quoniā plus ꝓfi-
cit vnū morale preceptū/ si vsu cõtinuo in
illo te exercueris / ꝙ multa si neglexeris
vsum. Exemplū de luctatore. ¶ Applicemus hec
ad ꝓpositū ꝛ dicam⁹: ꝙ hic vsus / hec exercitatio
meditãtis esse debet: vt assidue discat ad oēm cor-
poralis rei intuitū leuare sursum cor suū: velut in
vniuersalē quandā recogitationē diuine bonitatꝭ/
diuine sapiētie ꝛ potestatꝭ: ꝛ ita de similibus: iuxta
sensatoꝝ exterius vel interius qualitatē: quoniā la
quei ꝛ retia sunt in infimis. Quid mirandū si spūs
instar auis dum insidet morans in eis capiatur et
irretiaꝭ: sed si mox euolet / securus erit.

Notula vicesimasecūda.

Uit hoc stoicoꝝ (quoꝝ Seneca nõ infim⁹
fuit) institutū: vt mens virili aliqua ꝛ for-
ti cogitatione animū stabiliret / q̃ valeret
ad virtutē. Citius esset vagari ꝑ multa dū
casta fit ꝛ ordinata vagatio. Hec aūt cogitatio vl̄
rectius meditatio versabaꝭ apud eos circa fictum
quoddā virtutis simulachrū: qđ honestū vocabãt
vel honestatē: dū sua vi nos trahit ꝛ allicit: nec ꝓ-
pter aliud q̃ri habet. At ꝟo diuini⁹ actū est nobis-
cū / q̃ verā ꝛ solidā virtutis ꝛ felicitatis rē tenem⁹:
nõ solū imaginē: q̃ res non sola rõne nobis / sed fi
de certa ꝓponiꝭ tenenda / q̃renda / meditãdaq; iu-
giter. Manuducūt tamē nos odio ad hoc ipsū / si
nõ abutimur: si nõ signis / nutibus ꝛ vmbris inhe-
serimus relicta veritate. Esset eñi hoc vtiq; homi
nis insipiētis ꝛ stolidi. ¶ Dicimus hoc ad incul-
candū magis ꝛ magis recessum a corporaliū cõsy
deratione diutina nimis ꝛ fixa: qm̄ si eis oībus la-
quei sunt / decipule sunt / pericula sunt pedibus (iu
xta sententiā sapiētis) insipientiū. Dicet aliq̃s: ꝓ-
hibes igiꝭ fieri imagines aut intueri: ꝓhibeas cõ-
seq̃nter necesse est ꝛ lfas: ꝛ ita q̃d reliquū erit me-
ditantibus? Rn̄demus ꝙ imaginū nec vsus nec in
tuitus ꝓhibeꝭ: sed talis inhesio que meditãtis cor
ne sursum feraꝭ quasi circūligatum funibus aut
inuiscatum detinet. Superuolare igitur freq̃nter
nitatur / etiam si recidere crebro cogatur.

Notula vicesimatertia.

Extimescimus in nostro multiloquio cau-
sare cuiq; fastidiū: nihilomin⁹ q: solet in
exercitatis ad q̃les est sermo ꝑsens: profi
cere particularis exēplificatio. Subiungam⁹ exē
plū hoc vnū de plurimis. Et qm̄ dicente sapiēte:
Initiū sapiētie timor dn̄i. De timore dn̄i cõstitua
mus ante meditatiõis nostre oculos exēplū illud
celebre: a quo cepisse dr̄ ordo carthusien̄. Mortu⁹
est q̃dā magne reputationis magister apud scho-
lasticos. Parabanꭍ exequie in tēplo: venit vox:
Iusto dei iudicio accusatus sum. Dilata est sepul-
tura in diē alteꝝ. Tunc audita est vox: Iusto dei iu
dicio iudicatus sum. Tertia die in quam dilatio se
pulture iteꝝ facta extitit / insonuit vox: Iusto dei iu
dicio cõdēnatus sum. Ecce in his est positū coꝛā
meditantis oculis iudicij tremendi accusationis:
iudicationis ꝛ ꝯdēnationis spectaculū. Hec itaq;
materialia ꝛ similia videri possunt quotidie apud
vtrūq; forū: ecclesiasticū. s. ꝛ ciuile. Que cor meditā
tis potest spūaliter quasi quotidie intra se practi-
care: vt se ad diuinū timorē sic excitet: attamē inter
hec ad sedē miscõie: que teste beato Iacobo supex
altat iudiciū: tremebūdus ꝛ fiducia nõ destitutus
appellet: dumq; miserendi tēpus est / toto illi cor-
dis affectu se submittat. Sic ꝑdictū de mendicita
te spūali scripsimus in vulgari: quatinus exemplo
mēdicoꝝ manuduceremur elemosynas spūales q̃
rere multo magis / seduloq; affectu mentis. Sic in
sensu litterali psalmorum Dauid ex se docuit. Sic
pia q̃dā mulier dolorē de ꝑditione filioꝝ retorque
bat sup anīe sue / suisq; ꝛ alioꝝ spūalibus angustijs
cogitandum: ac ita ꝓuide ꝛ salubriter cõuertebat
tristiciā tēporalē in spiritualē: ꝛ ex cõsequenti in le
ticiā. Siquidē vex est beatos esse sic lugentes: quo
niā ipsi cõsolabunꭍ. Nolumus tamē in his simili
tudinibus corporeis figi: sed ad spūalia cõsyderā-
da sine loco / sine situ / sine colore / sineq; figura: cõ-
tinuo meditatione cordis reflecti.

Notula vicesimaquarta.

Explicauerimus / ꝛ si nõ vt voluim⁹: tamē
vtcūq; ꝓut valuimus / licet nõ satis: mo-
dū simplificandi cor in meditationibus.
Sed an satis expleuerim⁹ iudicet cui pla
cet. Sed ꝛ impfectū nostrū suppleat deus q̃ solus
sensum aperit vt intelligant scripturas: nedū que i
libris: sed etiā q̃ in vniuersis creaturis ꝑ varia de-
scripte sunt exēpla: quatinus ad dei legant hono-
rē / nostrā edificationē: ꝛ pro ꝯsecutione felicitatis
eterne. ¶ Porro quicq̃d hic edoctū videꝭ sup sim
plificatione cordis traduci poterit faciliter ad cor
dis stabilitionē: de qua dicit aplūs: Bonū est gra
tia stabilire cor / dū doceꭍ cor vel stare in deo: vl̄ nõ
elongari diuti⁹ ab eo: vt sic ibi nostra fixa sint cor
da vbi vera sunt gaudia. Trahi similiꭍ pōt ad cor-
dis mundificationē. De qua Dauid: Cor mūdum
crea in me deus: Que mundificatio fit cū ipm cor
a multis: ꝛ ꝑcipue cū (licet difficillime) a fātasma-
tum corporalium contagio: visco vmbra fere full-

gine assuescit separari. ¶ Posset denique sub simplificatione cordis introduci directio vel rectitudo cordis. Sed erit super hac re particularis (domino volente) decisio. De qua rectitudine est illa Ps. exclamatio: Quam bonus israel deus his qui recto sunt corde. Et iterum: Confitebor tibi in directione cordis.

¶ Finis.

Carmē de simplificatione cordis.

Vis uere liber cogscere simplificet
Cor sursū remeās īfima despiciat
Maīe trahit īfectas res cōditōes
Quo magis a sūmo distat origo
Hoc ī sole notes & lumīe, sʒ uiceuersa (sua
Dum redit ad primū, spirituale sapit
Mens hoīs mūdū, sua p simulachra recepeū
Sensibus effigiat spiritui similem.
Spūs est nempe quod gignit spūs, ista
Mentis conditio libera primo fuit
Principium rebus primū speculādo creatis,
Obijce cum nullo crimine lesa iacet.
Inficitur carnis oculus, sed hebet rationis,
Contemplatiuus lumine pene caret,
Par fit iumentis, & corpore mersa grauatur
Decliuus stolidam uix bene uisit humum.

¶ Tractatus doctoris consolatorius magistri Joannis de Gerson, cancellarij parrhysien. de directione seu rectitudine cordis.

A Confitebor tibi in directione cordis. Pollicetur hoc psalmista, psonā in se gerens sic cuiuslibet fidelis deuote loquētis deo & cōfidentis in eo. Uel potius hebraico more futurū indicatiui ponit hic optatiui loco: q̄si vox sit nō pmittētis, sed optantis atq; orantis, cū dicit: Confitebor tibi in directione cordis. Proclamat in eodē spū raptus in anagogicos excessus q̄ psallendo ait: Quā bonus isrl deus his q̄ recto sunt corde. Felix plane cor directū & rectū in dño. Sʒ in directiōe & rectificatiōe crebrius heu fallimur putantes nos rectū cor habere cū varie distortū est: qz iusticiā nostrā volentes statuere, iusticie dei nō sumus subiecti. Propterea diligēter attēde tu meditans quēadmodū deo cōfiteberis in directione cordis. Uide q̄d sequit. In eo q̄ didici iudicia iusticie tue. Mirū vero si quis gloriari audeat se didicisse iudicia iusticie dei: q̄ sunt vtiq; abyssus multa, que incōprehensibilia, que & terribilia sunt super filios hominū. Sed pfecto satis est cordi saltem fido & simplici: nō curiosa pscrutatione, sed humili deuotione cōfiteri deo cū propheta dicēdo: Justus es dñe & rectum iudiciū tuū. Itē: Judicia dñi vera iustificata i semetipsa. Et rursus: Justicie domini recte letificantes corda.

Consyderatio prima.

¶ Fundamentū igit directionis cordis est meditatio rectitudinis diuine iusticie: q̄ est perpetua et cōstans voluntas, reddens vnicuiq; quod suū est. Hinc em̄ consurgit ordo, qui est pariū dispariumq; rerū sua vnicuiq; tribuēs dispositio. Hinc cōseq̄nter orit pax: que nihil aliud est q̄ ordinis tranquillitas: propterea bene enunciatū est q̄ opus iusticie est pax: & q̄ iusticia & pax osculate sunt.

Consyderatio secunda.

¶ Esset aūt gratissimū hāc per singulas res meditari iusticiā, ordinē & pacem: sed transeat meditatio cordis vt dirigat ad participatā iusticiā: que describit habitus vl q̄si habitus: p quē inclinatur cor habētis ipm reddere vnicuiq; qd suū est. Quā iusticiā diuiserūt philosophantes in cōmutatiuā & distributiuā: q̄uis nō defuerint q̄ iusticiā dixerit omnē virtutē. Recte pfus si de legali iusticia sub generalite locuti sunt: que quidē ratio est reddere vnicuiq; qd suū est. Continet itaq; sub hoc ambitu virtus omnis: tam prudentia q̄ est recta rō agibiliū: q̄ tēperantia q̄ est moderatrix passionū concupiscibiliū: q̄ fortitudo que est mediatrix inter audaciā & timorē: q̄ iusticia put est particularis virtus respiciens cōmutationes in precijs: & distributiones p meritis quatinus recte fiant.

Consyderatio tertia.

¶ Posset cōfestim fieri sermo de directione cordis i hac particulari & duplici iusticia: cui solet aduersari quasi duplex pestis letifera. Contrariat ita q̄ cōmutatiue cōtractus vsurarius quo ad tēporalia: & simoniacus quo ad spūalia. Porro iusticiā distributiuā vulnerant & inficiunt pmotio remuneratioq; male meritorū in republica ecclesiastica & spuali. Sed videamus in pmis velut in radice vl fonte quid cordis sit rectitudo seu directio.

Consyderatio quarta.

B ¶ Directio cordis attendit penes cōformitatem ad rectitudinē pme & vniuersalis regule: quā esse cōstat inobliquabilē: nec a rectitudine prorsus flexibilem: quēadmodū tortuosa redigunt, & rectificantur ad normā rectā p applicationē. Et qm̄ natura tota dirigit in suis motionibus & actionibus ad hoc agente infallibili & inobliquabili: naturam omnē directā & rectā (vt talis est) forte necesse est. Et hoc est corollarium seu porisma pulcherrimū: ppterea concluditur a sapiente & apud Boetium a philosophia: q̄ sapientia attingit a fine vsq; ad finē fortiter, & disponit omnia suauiter.

Consyderatio quinta.

¶ Hanc vero directionē nature vocauerunt aliq̄ philosophorū circulū intelligibilē primi boni ad creaturam: & rursus creature ad suū principiū. Et hec meditatio nō est discors a nostro, si cōsyderet huiusmodi recursus seu reuersio: qui vel q̄ fit tā

reflectaꝛ radius rectus vel perpendicularis in seipso de deorsum in sursum: vnde prouenit fortificatio mirabilis in natura/quod in speculis probatur per exemplum.

Cõsyderatio sexta.

¶ Hanc igiꝛ nature directionē ⁊ reuersionem ad suū principiū sic inobliquabiliter haberet humana voluntas ꝑ statu presenti: eā quippe in glīa habebit: sed in inferno ab hac rectitudine tota deficiet. Nunc aūt dū in via sumus dirigiꝛ aliquādo: ſ; frequentius detorqueꝛ ꝑ peccatū ab hac directiōe redditurq; tortuosa: ita vt non sit cum deo suo rectum vel directū cor eius. Sicut in pluribus sacre scripture locis verba huiusmodi sonant.

Cõsyderatio septima.

¶ Fuerunt qui dicerent hanc rectitudinē cordis ad deū esse: vt vellet hō quicqd vellet deus: et non aliud vel aliter. Alijs visum est ꝙ voluntas dei nō obligat voluntatē creatā ad imitationē sui ⁊ cōformitatē: ⁊ ꝑ cōsequens nec ad suā rectitudinem/nisi pmo sit cognita dei volūtas ipa. Et deniq; ꝙ ad eꝰ imitationē obligeꝛ sub ꝓcepto affirmatiuo vel negatiuo. Quod aliqui sic explicant: vt cor hōis teneaꝛ velle illud quod scit quod deus vult ipsum velle: ⁊ hoc non solū consultiue vel ꝑmissiue/sed ꝓceptiue: vt dictum est. Reducitur ergo ſm istos tota cordis rectitudo ad rectitudinē impletionis diuinorum preceptorum: que sunt iudicia seu dictamina diuine iusticie.

Cõsyderatio octaua.

¶ Fuerūt quoq; qbus hoc nō satis dictū ample videbaꝛ. Distinxerūt igiꝛ triplicē in homine volūtatē: accepto large vocabulo ſm triplicē in homine cognitionē. Est eñ voluntas seu appetitus sensualis qui potest aliqͥter ideo dici volūtas: quia aptꝰ natꝰ ē obedire rōni: iuxta Aristo. verbū ꝯformiꝛ ad illō dictū de Cain: Subter te erit appetitꝰ tuꝰ: ⁊ tu dominaberis illius. Nō sic aūt est i appetitu sensuali brutoꝝ: q̄ nō habēt rōnem directricē sibi adiunctā: ꝓpterea passiones sensitiue non eis imputanꝛ nec dicunꝛ turpes. Ut supbia in equo/ferocitas in leone/timiditas in lepore/astutia i vulpe: ⁊ sic de alijs similibꝰ. Est ⁊ alia volūtas vel eadē/sed aliter cōsyderata: q̄ cōsequitur cognitionē rōnis inferioris: quā appellant sanctivelut mulierē respectu portionis superioris/quā virū dicunt. Hec respicit leges tēporales ⁊ cōclusiones q̄ colliguntur ex sensibus. Sed portio rōnis que superior dī, conformaꝛ ad leges eternas: ſm has dr̄ ꝓprie voluntas rationis.

Consyderatio nona

¶ Dicūt cōsequēter ꝓdicti ꝙ volūtas cōsequens iudiciū rōnis supioris ⁊ directionē eius debet semper ita esse cōformis diuine volūtati ꝙ nunq̄ in aliquo sibi remurmuret: nec de dānatione hominū/nec de ꝑmissione peccatoꝝ/nec de grē subtractiōe: imo nec de sua futura dānatiōe: si illā deus disposuerit iusto suo iudicio venturā: sed dicat hūilr cor de sine murmure id qd̄ apud dānatos ⁊ ꝑ eos dici nō pōt: Justus es dn̄e ⁊ rectū iudiciū tuū: cū ceteris sililbꝰ. Nō ꝙ hō simpliciter ⁊ absolute debeat aut possit de lege ordinata cōsentire in dānationē suā sicut nec in pctm̄ vel desperationē: sed hec ita sub cōditione ꝓponunꝛ. Quamuis nō expediat apud multos tales interrogatiōes particulares sibi formare: vel in eis deliberando diu stare. Hoc tamē potest fieri vt ſm iudiciū rōnis supioris nolit in aliquo remurmurare diuinis dispositionibꝰ: quod facilius est ꝙ positiue ea laudare; ⁊ approbādo in rōne eis gaudere.

Consyderatio decima.

¶ Porro quo ad volūtatē aliā duplicē q̄ cōsequiꝛ iudiciū rōnis inferioris ⁊ sensualitatis pōt fieri ꝙ bonus filius (sic loquiꝛ Augustinus) velit patrē suū viuere: quē deus vult mori/ꝓpter quendā nature tractū ⁊ colligationē ad ea que tēporalia sunt. Oportet nihilominus hanc duplicē voluntatem si debet carere vitio se resoluere tandem in eam q̄ sequitur iudicium rōnis.

Consyderatio vndecima c

¶ Amplius addamus: qꝛ natura delectaꝛ in medijs ⁊ tristatur in extremis: colligiꝛ rō speculatiua canticoꝝ ⁊ psalmoꝝ: q̄ qñq; collaudāt rectos corde: ⁊ ad leticiā ⁊ collaudationem ꝓuocant: vt ibi: Letamini in dño ⁊ exultate iusti: ⁊ gloriamini oēs recti corde. Et iteꝝ: Lux orta est iusto/ ⁊ rectis corde leticia. Cōiūgunꝛ aūt iusticia ⁊ rectitudo cordis rōne ꝓdicta. Qm̄ iusticia mediū tenet: ⁊ cōsistit in quadam rectitudine: ſm quā debet rectificari cor atq; dirigi.

Cõsyderatio duodecima

¶ Attendendū est nihilominus ꝙ rectitudo voluntatis humane ꝑ statu vie nō stat in indiuisibili sicut rectitudo volūtatis dei. Et sic stoici ponere voluerūt/dicētes equalia esse peccata: qm̄ eque deuiat vnū a rectitudine sicut alteꝝ. Exēplū de linea parū torta vel obliqua. Stat igiꝛ ex moderatione iusticie ꝑ diuinā misericordiā q̄ superexaltat iudiciū: ꝙ rectitudo volūtatis humane latitudinē aliquā cōpatiaꝛ: infra quā volūtas stans diceꝛ semper recta: q̄uis ad centrū indiuisibile iuxta modū loquēdi predictorum non pertingat.

Cõsyderatio decimatertia

¶ Rursus infra latitudinē hāc ꝑmiserūt aliq̄ peccata venialia/dicētes ea nō esse contra rectitudinē diuinoꝝ ꝓceptoꝝ: q̄ sūt dei iusticie seu iudicia participata: sicut nec esse dicunꝛ cōtra charitatē: qꝛ nō extinguūt eā. Sunt tamē peccata venialia q̄dā obliquitates a medijs: ꝑ que facilius ⁊ rectius tendiꝛ ad finem: nō aūt tollunt rectitudinē finis. Et si nō perimunt illā/ꝓpediant tamē plurimū. Super qua re loquiꝛ tractatus alter de vita spūali docēs quantū ⁊ quousq; vota ⁊ ꝓcepta ordinū seu religionum obligent ⁊ se extendant.

Cõsyderatio. xiiij.

¶ Descendamus consequenter ad particulares casus aliquos: quia sermones particulares in moralibus (dicente Aristo. et teste experientia) magis prosunt aut erudiunt: quemadmodum videre est in preceptis medicine: neque tamen oportet tentare de singulis particularibus: quoniam infinita sunt: et ideo nec disserere necesse. Sed in primis sicut directio cordis tendit et terminatur in deum: sic et ab eodem habet ortum etc. ¶ Vide consequentia in tractatu de oratione et eius valore parte tertia.

Consyderatio.xv.

D ¶ Tenuit nos ecce plus sperato verbum de directione cordis in oratione cum annexis. Ad quorum elucidationem ampliorem proficit tractatus de meditatione cordis: et alius de ipsius stabilitione. Veniamus consequenter ad alias particulares actiones. Et in primis videamus qualis esse debeat cordis directio in adoratione imaginum: quoniam abusus videtur esse multus apud laicos et seculares: immo et nonnunquam apud litteratos et religiosos: qui unam imaginem citius adorant quam aliam. Et hoc solum quia vel venustior aut pulchrior aut ornatior. Unde loquitur ad illam velut si intelligat. Directio finalis consulenda et sepius inculcanda atque predicanda talibus in his et in pluribus aliis est quod habeant intentionem generalem faciendi in huiusmodi adorationibus illud quod intendit facere ecclesia: quodque prelati doctores et sancti patres huiusmodi instituentes et tolerantes facere intenderunt: nec figant directionem sui cordis vel intentionem ad aliquod particulare: quin semper habeant cordis promptitudinem ad faciendum ea in his solum que ecclesia et superiores nostri ac priores fieri tradiderunt atque docuerunt.

Cõsyderatio decimasexta.

¶ Transeam quoque statim ultra ad alios cultus sanctorum: qui ut plurimum superstitionis habere videntur: ita quod novena fiant: et non septimana vel quintana. Item offeratur tale munus vel tale: sic gallus pro pueris: gallina pro puellis: beato Christofero vel Johanni baptiste: quod ad sanctum Hupertum pro morsu canis rabidi fiant innuentur particulares observantie: que nullam videntur habere rationem institutionis. Et ita talis ritus transit in superstitionem: quod nihil aliud est quam vana religio. Dicitur autem vana: que caret ratione et effectu. Similiter est de hoc quod sanctus Antonius plus habeat virtutis in curando sacrum (ut aiunt) ignem: quam alii sancti. Rursus idem est hoc quod in hac ecclesia dedicata beatissime virgini ipsius virtus sit potentior quam in alia ad faciendum miracula et succurrendum invocantibus se: et hoc presertim ratione talis vel talis imaginationis sue: vel ratione solite peregrinationis illuc continuate: et sic de similibus absque numero.

Consyderatio.xvij.

¶ Consyderandum est igitur quod paucissimorum est ad divina se erigere vel elevare nisi per corporalia. Sed nec confidentia de deo et sanctis faciliter a multis habetur sine quadam speciali observatione et frequenter corporali vel imaginativa. Talis tamen imaginatio fortis et confidens de divino auxilio licita est et meritoria: quoniam consurgat per media vel exempla corporalia: et per quasdam actiones extraneas: que movent, adiuvant et augent imaginationem ad spem vel confidentiam de obtinendo salutem: sicut et medici dicunt, videlicet imaginationem fortem facere casum vel etiam liberationem.

Consyderatio.xviij.

¶ Amplius distinguendum est de observationibus circa cultum dei et sanctorum quod alique observationes huiusmodi sunt manifeste licite, immo et obligatorie: quas videlicet tradidit ecclesia. Alique sunt penitus illicite et demeritorie: quas ecclesia reprobat per expressum. Alie autem sunt medie que de genere suo nec bone sunt nec male: sicut levare festucam in templo. Sed fiunt moraliter bone aut male per appositionem circumstantiarum: presertim intentionis et finis. ¶ Similis potest fieri distinctio de credendis: quod aliqua sunt firmiter credenda. Alia eque firmiter discredenda. Alia vero que sine periculo possunt vel credi vel non credi. Ceterum de observantiis primi et secundi generis potest et debet fieri secure predicatio. s. quando sunt expresse per ecclesiam et doctores vel approbate vel reprobate. De aliis vero tertii generis cautissime predicandum est: ut nec nimis generaliter assertive et absolute approbentur: et presertim quasi cadant sub precepto vel fide certa: nec etiam reprobentur absolute et simpliciter quasi sint peccata que non possunt bene fieri, et que obligent ad non credendum.

Consyderatio.xix.

¶ Rursus advertendum quod apud simplices qui videntur bone fidei: et in aliis religiose viventes, observantes ecclesiasticam disciplinam et doctrinam agendum est potius ad rectificationem actionum suarum et ad bonam interpretationem iuxta intentionem bonam quam habere debent: quam damnentur vel arceantur deserere suas consuetudines: presertim per illos qui non sunt tante auctoritatis quod possint sine scandalo tales observationes extirpare. Secus forte ubi adveniret auctoritas prelatorum vel pape vel generalis concilii. Unde et quando predicatur nimis acriter contra observationes talium personarum que devote sunt in multis aliis: potest consurgere in ipsis quedam pusillanimitas: atque oriri ex hoc perversis maior arrogantia irrisiva bonorum et simplicium hominum, aliarumque devotarum personarum.

Consyderatio.xx.

¶ Addatur adhuc circa dictas observationes, presertim propter illos qui sunt depressi in intellectu: ac rudes ad capiendum subtiles resolutiones nostre fidei et catholice religionis: prout tactum est supra consyderatione.xvij. Addatur inquam et dicamus quod in talibus ita temperate se habeant quod nec reprobent eos qui talia non faciunt: quasi sint obligati sic facere: quod etiam in talibus non ponant firmam spem suam taliter quod existiment deum vel sanctos non debere eis prebere auxilium vel salutem, nisi observationes tales exercuerint: quasi sit in illis quedam necessitas

vt per eas ⁊ nõ aliter inducat̃ deus ⁊ sancti id facere quod petunt̃. Possunt tamẽ estimare vel sperare cum pietate fidei ⁊ religionis christiane ꝙ reuerentia exhibita deo ⁊ sanctis per hm̃oi obseruationes eis vtiq̃ placeat.

Consyderatio.xxj.

F ¶ Confirmant̃ ꝑ premissa exempla que videmus in ecclesia. Quia cõmutauit ecclesia multos gentilium ritus nõ eos penitus auferendo: sed intentiones fideliũ circa huiusmodi in finem bonũ dirigendo. Patet hoc de festo purificationis: quod ideo candelaria vulgo dicit̃: quia portant̃ candele ardẽtes illa die in honoꝛe purissime ⁊ lucidissime virginis Marie: que prius portari apud gentiles cõsueuerãt in venerationẽ cuiusdam dee: ⁊ in lustratione vrbis romane. Sic solẽnitas pmi diei mẽsis sexti que quondã in honoꝛe Octauiani augusti fiebat: cessit in ecclesia in honoꝛem receptionis cathenaꝝ principis apostoloꝝ. Secundũ cõsimilem cõsyderationem apud principes christianos posset hodie tolerari celebratio natalis sui/imo vt meritorie peragi: dirigendo videlicet intentionẽ suã ad spiritualẽ natiuitatẽ regenerationis sue ꝑ sacꝝ baptisma: glorificantes deũ qui gratiam baptismi contulit. Sic etiã encenia que dant̃ primo de ianuarij tolerabiliter fierent si dirigeret̃ intentio ad illud enceniũ gloꝛiosum ⁊ preciosum ꝙ christus Jesus deus ⁊ dñs noster nobis donauit in sui benedicti nominis impositiõe: quod vtiq̃ nomẽ est iesus/salutẽ impoꝛtans: atq̃ in sui preciosi sanguinis effusione: quã in circũcisione inchoauit: sꝫ tũc cõsummauit quãdo in ara crucis cũ latrone et clamoꝛe valido seipsum totum pro nostra salute deo patri in sacrificiũ obtulit: ⁊ exauditus est ꝓ sua reuerentia. Sic fit vt intentionẽ rectificando multa erũt religiosa q̃ al's foꝛent superstitiosa.

Consyderatio.xxij.

¶ Inueniet studiosus/doctus ⁊ pius animus in talibus obseruationibus que de se non sunt male quasdã rationes vel directiones coꝛdis/q̃ faciunt obseruationes huiusmodi nedũ licitas/sed etiam meritoꝛias. Et sicut nõ est necesse in obseruationibus ꝑ ecclesiam datis/ꝙ simplices ⁊ laici cognoscunt taliũ rationes: que in aliq̃bus vix possunt aliter reddi/q̃ ꝙ sic placuerit legislatoꝛi/vel ecclesiastice cõsuetudini. Sic multo magis in ꝓposito dicendũ est ꝙ sufficiant leues ꝯiecture si dicatur nouenaria potius q̃ duodenaria ad honoꝛẽ nouẽ videlicet oꝛdinũ angeloꝝ. Et ꝙ fiat peregrinatio ad istã ecclesiã magis q̃ ad illam ob maioꝛẽ deuotionem fideliũ. Et ꝙ deus vult in varijs locis ⁊ diuersis sanctis varie ⁊ diuersimode venerari: stante tamẽ in his semꝑ vere fidei soliditate ⁊ integritate. Sed ⁊ ꝙ pulli vel panis/vel vinũ/vel equi/vl' imagines ceree/vel aliqua similia certis ritibus offerantur: totũ cedit in honoꝛẽ dei ⁊ sanctoꝝ: ⁊ ad sustentationẽ ecclesiasticoꝝ ministroꝝ: dũmodo i his ⁊ in alijs nõ addat̃ positiue ⁊ particulariter certa intentio praua ⁊ omnino cõtraria diuine religiõi.

Cõsulendũ est igit̃ vt stent in directione ⁊ intentione generali faciẽdi idẽ qđ placitũ sit deo: nec in talibus nimis multũ se subtilizent.

Consyderatio.xxiij

¶ Rursus ad elucidationẽ premissoꝝ amplioꝛẽ addendũ est ꝙ nõ passim querat̃ tentari deus per inuocationẽ sanctoꝝ suoꝝ vl' oblatiões eis factas: q̃si debeat semꝑ statim facere miraculose illud qđ petit̃: ꝑsertim quãdo est tantũmodo bonũ tẽpoꝛale adipiscendũ: videlicet quãdo est ꝓ acq̃rendo aliquo cõmodo/vel ꝓ euitãdo incõmodo: sicut solẽt facere plurimi q̃ ꝓ qualibet re quantũlibet ꝓphana ⁊ modica querũt a deo ⁊ sanctis eius operationẽ supnaturalẽ: q̃uis oppositũ illius qđ ipsi petũt cadat frequẽtius ad salutẽ ipsoꝝ spũalem: sicut est infirmitas/ vl' aliq̃ i bonis tꝑalib⁹ aduersitas. Est enĩ inuocãd⁹ deus maxie ꝓ eterna salute animaꝝ ⁊ pro medijs ad illã ꝑ arma iusticie a dextris ⁊ a sinistris ꝑ diuitias/ꝑ paupertatẽ/ꝑ bonã famã ⁊ infamiã: quẽadmodũ supinus nr̃ medic⁹/mgr̃ et rectoꝛ nobis vtile esse nouerit: itaq̃ sicut dici solet: a magno magna petẽda sunt ⁊ sperãda: atq̃ aliq̃d solidũ seu ꝑmansurũ: ne foꝛte videat̃ deus coli solũ vel amari ꝓpter questũ tẽpoꝛaliũ que vilia sunt ⁊ illico vtiq̃ peritura. E

Consyderatio.xxiiij.

¶ Cõtingit aũt deũ tentari dupliciter. Uno modo sine necessitate vel absq̃ magna vtilitate: q̃ tentatio dicit̃ curiositas. Alio modo dũ dimittit̃ auxiliũ humanũ/quale posset habere: videlicet dũ fiat illud qđ naturaliter vel humanitus fieri põt. Et hoc vocamus facere qđ in se est. Ad primum spectat cũ homo vult per aliquas oꝛõnes vel ieiunia acquirere scientiã aliquoꝝ occultoꝝ: vel eoꝝ que nõ sunt sibi vel statui suo cõpetentia: vel vt habeat gratias aliquas gratis datas/que non sunt vtiles ipsi petenti: sed magis inutiles/foꝛte et noxie: vt ꝙ homo speret dicendo hanc vel illam oꝛõnem ꝙ nõ incurret tũc infirmitatẽ: vel ꝙ sic habebit diuitias: vel pꝛosperabitur in mercaturis/vel etiã in spiritualibus: exẽplificãdo ꝙ videlicet videbit ante moꝛtẽ oculis coꝛpoꝛalibus beatissimã virginẽ/aut aliquẽ sanctoꝝ vel aliquã sanctaꝝ: ⁊ ita di reliquis: que omnia friuola sunt: nec habent q̃cq̃ roboꝛis aut fundamenti.

Consyderatio.xxv.

¶ Porro aliq̃bus nihilominus licitũ est expectare aliqua quasi per miraculũ cũ recursu ad deum ⁊ sanctos eius: qualia sic expectare sine coopatione propria: al's nequaq̃ foꝛet licitum siue laudabile. Et hoc in multis casibus est cõsyderatiõe dignissimũ. Unde si simplices homies nõ haberent ꝑdicatoꝛes ⁊ instructoꝛes super credendis ⁊ agendis ad salutẽ pertinentib⁹/possunt rationabilit̃ instructionem sui postulare a domino deo per miraculũ vtpote per infusionẽ diuinitus preter nature operationẽ illuminari. Quia vbi deest naturale ⁊ humanũ subsidiũ/potest immo ⁊ debet spirituale et H

sup naturale rónabiliter experi et expectari: cũ gratia nõ deficiat: et vtiq₃ minus ꝙ natura in necessarijs. Prouenit inde fortassis ꝙ multi rurales et idiote sepe citius operant̃ suã salutẽ sine offendiculis erroris: et absq₃ deuiatione preceptoꝝ diuinoꝝ et ecclesiasticoꝝ ꝑpter firmã/deuotã et humilẽ spem quã in diuino habent auxilio repositã: ꝙ clerici et litterati et alij quotidianis exercitati lectionibus/ et sermonũ auditionibus: qui plerũq₃ facilius errore et deuio periclitant̃. Sic etiã sepius a deo miraculose ab ecclesijs et cõgregationibus pastoris solatio orbatis petiti sunt: et adhuc licite peti possũt idonei boni et vtiles pastores et prelati: sicut legit̃ de sancto Nicolao et pluribus alijs.

Consyderatio.xxvj.

¶ Habent cõsequenter ad hanc cõsyderationem religiosi et solitarij qui deseruerũt mundũ et ea q̃ in eo sunt quo ad curã administrationis/causam magnã recurrendi ad deũ in suis orationibus cũ expectatione diuini auxilij/sine sollicitudine alterius curẽ querendi vel vtendi auxilio alio tẽporali/ in faciendo illud quod in se est. Nã orando et bene viuendo faciunt totũ qđ in se est. Secus esset in habẽtibus administrationẽ atq₃ curam siue in presidendo vt reges et iudices: siue in corripiendo et docendo/vt prelati et doctores: quales vix scire possũt sine magna sollicitudine et trepidatione an fecerit vel faciant quod in se est.

Cõsyderatio.xxvij.

¶ Nihilominus datur ꝓ regula ꝙ in oratiõe sua cõsyderet homo si faciat vel fecerit probabili cõiectura qđ in se est: et quicquid spectat ꝓ tunc ad se vel ad suũ officium iuxta naturalẽ procedẽdi modũ. Non enim requirit̃ euidentia. Et si sic/tunc secat audacter et sine scrupulo deũ tentandi totã cordis sui directionẽ in deum/expectando suũ diuinius auxiliũ. Quasi dicat cum Josaphat rege: Cum ignoremus quid agere debeamus: supple vltra ea q̃ egimus/aut fecimus: hoc solũ habemus residuũ vt oculos nostros ad te dirigamus.

Consyderatio XXVIII

¶ Valet insup hec doctrina apud quẽlibet optãtem bonũ alicui: cui tamen via nature succurrere nõ potest: vel ꝑpter distantiã localẽ: vel insufficiẽtiam suã quancunq₃ aliã: vt toto corde dirigat̃ ad deũ et sanctos eius oratio sua/dicendo: Dñe deus meus apud te est omne desyderiũ meũ ꝓ salute huius vel illius persone. Sed nihil aliud mihi suppetit ꝙ vt tuũ implorẽ pro ea auxiliũ: prout et imploro et toto corde affecto: quatinus tu per teipsum/ aut certe per angelos tuos sanctos/vel saltem per homines alios ad hoc magis ꝙ ego idoneos agere digneris circa talem vel talẽ personã que sue salutis sunt: que ego nequaq₃ sufficio implere docẽdo/monendo/hortando/ corripiendo etc. aut alis prout vnctio eius (que docet de omnibus) inspirauerit orando.

Consyderatio.XXIX

¶ Addamus pro directione cordis circa credulitatẽ eoꝝ que narrant̃ in scriptis verbis et legendis sanctoꝝ et alioꝝ gestis: siue illa sint miracula/ siue excellentijs gratie merita: q̃ fauere videntur christiane religioni et hominũ proficere edificationi. Similiter quoq₃ circa indulgentiaꝝ adeptionem per tales vel tales orõnes: vtpote qui dixerit quinquies pater noster et aue maria coram imagine beate crucis/habebit mille dies/ vel viginti annos indulgentiaꝝ. Similiter etiã circa denunciationes futuroꝝ per illos qui vident̃ deuoti et religiosi. Similiter deniq₃ circa visionẽ quorundã somnioꝝ ꝓ iuuandis mortuis: vt ꝙ videatur pater admonẽs et petens tot et tales missas/aut elemosynas vel peregrinationes pro sua liberatione. Circa hec itaq₃ et similia multũ caute ꝓcedendũ est et prouidendũ ne apponat̃ firma vel pertinax credulitas ꝑpter erroris periculũ: neq₃ etiã oportet huiusmodi omnino et pertinaciter dissentire: nec etiã penitus contemnere et reprobare. Est igitur ambulãdũ in his via media et regia/in qua dirigit̃ deuotio illa quam vocamus pietatẽ fidei: cuius conditio est acceptare illa ꝑ modũ cuiusdã ꝓbabilitatis et amoris: q̃ videtur religionẽ christianã et dei dilectionẽ cõfouere vel ad ipas incitare et accendere.

Consyderatio.XXX.

¶ Unde in predictis casibus et similib⁹ potest homo amplecti talia et similia que inducta sunt: nõ tñ ꝙ necessaria ad credendũ vel operandũ: sed tanq̃ aliqua que possunt aliquid vtilitatis afferre/si recogitentur aut perficiant̃. Exempli gratia: si dicam quinquies orationẽ dominicã cũ salutatione angelica corã imagine crucifixi/possum sperare de diuina misericordia. Q₃ si nõ tantas quante ibi asserunt̃/saltẽ aliquas cõsequar indulgentias/deo indulgentiaꝝ dño notas. Similiter si fecero quedam opera pia ꝓ anima patris mei/ex viso somnio: non quasi obligatus/sed pie admonitus: ꝓsumendum est ꝙ vtiq₃ melius agã visioni satisfaciendo/ꝙ eam penitus cõtemnendo. Et ita cõsimiliter intelligendo ꝑpter cautelã maiorẽ de ꝓnunciatione futurorum/et de operatione miraculoꝝ: in q̃bus vtiq₃ reuerentia diuine misericordie et potestati omnipotentis dei ꝓncipaliter est exhibenda. ¶ Uerumtamen ꝓlati et doctores debẽt vigilantiores et cautiores esse in premissis ꝙ simplices: vt ꝓuideãt vt talis pietas fidei si plus debito excesserit/et nõ ꝓm scientiam: vergat tandem in detrimentũ fidei ac superstitionẽ intolerandã. Debent itaq₃ potius i publicis predicationibus et exhortationibus ista restringere/ꝙ approbando dilatare: tum propter ꝓnitatẽ hominũ ad superstitiones: tum quia solennis predicatio doctoꝝ talibus simplicibus afferret fidẽ: et augeret in his quasi vera sint et de necessitate credenda: eo ꝙ a tam magnis hec approbare quasi intellexissent. Tum tertio/q₃ satis suppetunt exempla pietatis/fidei et religionis christiane in scripturis sacris et historijs autenticis/ sine multiplicatiõe huiusmodi nouoꝝ superfluoꝝ: que nec solidũ satis habent fundamentũ/cum possit sic

cū talibus quis inniti: quin immineat multiplicis casus periculū cū deuiatiōe a principali fidei fundamento. Quēadmodū videmus in sīli in regionibus aliquibus de censuris et legibus adinuentis circa particulares obseruantias quandoque: nec ad salutē necessarias: q̄ videlicet sepe preferuntur legibus dei et euangelicis: immo et hoc ipsum manifeste videmus in decretis et decretalibus. Unde et seuerius punitur quandoque monachus sine cuculla incedens: q̄ adulteriū aut sacrilegiū cōmittens. Et grauius plectitur agens contra vnū pape decretū: q̄ delinquens contra diuinū preceptū et euangeliū. Iuxta improperiū Christi ad pharisseos: Irritū fecistis mandatū dei propter traditiones vestras.

Consyderatio. XXXI.

¶ Consequenter in administratione spiritualium quorumcūque directio cordis vtilis est et valde necessaria: propter duo principaliter. Primū est detestatio et ampliatio simonie facta p aliquos doctores iuris canonici. Alterū est vsus cōmunissimus: qui ad oppositū esse videt iuriū canonicorū de simonia loquentiū: ita vt nisi reperiatur expertus aliquis per directionē cordis: vix inuenitur inter dispensantes vel suscipientes spiritualia: qui tutus et purus esse videatur. Qua super re editus est tractatulus et inducta distinctio propter illos qui dicunt cōmitti simoniā: si dentur spiritualia intuitu vel interuentu alicuius cōmodi temporalis: presertim re secuta.

Consyderatio. XXXII.

¶ Ita p resoluendo materiā possumus inuenire distinctionē quadruplicē ō intuitu vel respectu cōmodi tpalis p spūali: potest eni intuit⁹ ferri ad tēporale cōmodū. Primo tanq̄ ad preciū rei spiritualis: quasi sit adequatio valoris vnius rei ad alterā: sicut est in emptione et vēditione cuiuslibet rei. Potest secūdo ferri intuitus ad cōmodū tpale tanq̄ ad motiuū principale dandi spūalia: vel ad finem vltimū in quo sistit intuitus spūalia conferentis. Potest tertio ferri intuitus cōmodi temporalis tanq̄ ad motiuū minus principale: vł ad finē subordinatū sub vltimo fine. Potest quarto ferri intuitus cōmodi tēporalis tanq̄ ad rē debitā iure diuino p sustentatione illius qui spiritualia subministrabit: iuxta doctrinam christi et apli. Quī dignus est operarius mercede sua.

Consyderatio. XXXIII.

¶ Nūc ad ppositū dicamus p respōsione succincta et solida: q̄ primus intuitus et secūdus sunt vere simoniaci de iure diuino et humano: et si pcurrat error intellectus: q̄ scȝ talia possint fieri sicut in pmo dicit: vel q̄ licite fiant: sicut ponitur in vtroque modo: tunc incurrit heresis pprie dicta si sint pertinaces. Dicimus psequēter: q̄ si ferat intuitus tertio et q̄rto modis: ille pōt esse licitus: imo etiā laudabil: meritori⁹ ac debit⁹: ħ tñ attēto q̄ obseruet illud apli: Ab oī specie mali abstinete vos: ħ ē. Ad ministratio spūaliū facta sub altero tali intuitu nō appareat fieri ex mō suo intuitu pmo vel scdo: vt si nō prius exerceant spūalia: si nō prius dent tpalia. Aut si turpiter illa vel ista exigant cū scandalo: et auaricie nota. In q̄bus vtrisque casib⁹ possent haberi suspecti de simoniaca prauitate sic agētes: et hoc psumptione iuris vel facti: et possent ipsi in ħ casu tanq̄ tales iudicialiter euocari.

Consyderatio. XXXIIII.

¶ Tradit Aristot. q̄ in finibus subordinatis vbi vnus est ppter alterū: reputat vtrobique vnū. Hoc dictū pficit plurimū ad directionē cordis in pmissis et similibus: Ut exempli gratia: Uadit canonicus ad ecclesiā vt lucret distributiōes suas. Aut celebrat curatus missam vel exeq̄as: vt recipiat funeralia. Attendendū est si pncipaliter sistat hic vel ille intentionē suā ad lucrū tpale: nō reducēdo ad finē aliū pncipaliorē et spūalē. Et si sic: certum est q̄ est pctm̄ simonie. Si vero referat ad finē vlteriorē et superiorē ac bonū: q̄ scȝ iste lucra tēpalia vult recipere p sustentatione sua: quatinus nūc et posterius occupari possit circa spūalia exercitia principaliter. Hec est intentio cordis recta et bona. Sed attendat diligenter homo ne mentiat iniquitas sibi. Quod ex varijs signis poterit quis in seipso et in alijs cognoscere.

Consyderatio. XXXV.

¶ Uisum est aliquibus: q̄ si canonicus vadat ad horas lucratiuas: alias nō iturus: q̄ hoc sit signū euidens quo ad ecclesiā simoniace prauitatis: et q̄ intētio talis nequeat esse recta. Attamē hoc nō oportet ita semp dici: alioqn sequeret pdemnatio quasi totius status: tam clericoꝝ q̄ religiosoꝝ atque secularium. Constat quippe q̄ nōnunq̄ carthusien. in certo conuentu suo certas dicant exequias p certo defuncto: quas saltē p tali alias nō dicerēt si nō aliquis inde fructus tēporalis esset secutur⁹ et iuste. Similiter est de alijs religiosis: necnō de secularibus canonicis et curatis: et de oīni generaliter hoīm statu i ecclesia dei. Sicē nec opifex ageret que sue artis sūt sine spe lucri. Pōt itaque ecclesiasticus ad ecclesiam ire sub spe lucri mō pdicto: etiā ptūc nō iturus sine tali spe: sed in alijs se occupaturus: dūmodo sit intētio pincipalis directa ad finē superiorē: vt tactū est.

Consyderatio. XXXVI.

¶ Potest psequēter ex pmissis elici qualiter liceat homi se trāsferre ad statū clericalem aut religiosum: immō ad curā animarū: aut ad prelaturam: quatinus possit habere sustentationē vite sue sine sollicitudine tpalis exercitij: ita tñ q̄ illā libertatē vel ociū referat principaliter ad honorē dei et ei⁹ obsequiū: suāque et alioꝝ spiritualiū salutē. ¶ Et si opponit: q̄ null⁹ pōt appetere platurā licite et minus illā q̄rere hac rōne: q̄ ad officiandū debite in statu plature: necessaria est gratia dei: de qua nemo pōt certus q̄s esse an habeat illā. Uidet ergo psūptuosus esse ingerere se. Rndem⁹ q̄ fallit hec ratio

quis magnoꝝ sit doctoꝝ. Dimꝫ ex sili fieret argu-
mentū/ꝙ hō non posset appetere aut q̄rere ꝙ cele
braret missam: vel ꝙ eucharistiā recipiat: q̄ꝛ p̄req-
rit ꝙ hō sit in gratia: alioq̄n iudiciū sibi mādu ca-
ret ꝛ biberet: q̄ꝛ indigne sine gratia ꝛc.

Consyderatio. xxxvij.

¶ Propter argumentū immediate motū et alia
p̄tacta/distinguendū est de certitudine: put i quo
dā tractatulo de p̄paratione ad missam notatum
est. Nā alia est certitudo euidētie: sicut est in p̄mis
p̄ncipijs ꝛ in rebus expertis. Alia est certitudo mo-
ralis: ꝛ est q̄ colligit̄ et tradit̄ ex p̄babilib⁹ ꝯiectu-
ris ꝛ signis. Et talis req̄rit̄ ꝛ sufficit in casibus p̄-
missis. Qua ex certitudīe morali pōt hō cert⁹ eē ꝙ
est in gratia/aut sufficiēter dispositus ad celebra-
tionē misse: q̄ꝛ videlicet discussit diligēter ꝯsciam
suā: nec est sibi cōscius d̄ pct̄o mortali/neq̄ d̄ quo-
cūq̄ alio canonico impedimēto. Silr̄ talis certi
tudo pōt esse in viro ecclīastico volēte curā siue p̄-
laturā: videlicet q̄ꝛ nō est ꝯsci⁹ sibi/q̄n idoneus sit
cū dei adiutorio ad officiū tale exeq̄ndū/q̄ntū hu
mana sinit fragilitas: q̄ nihil p̄fectū in hoīe/ salrē
ex omī pte ꝛ btm̄ iuxta cōe p̄uerbiū admittit. Sci
mus tn̄ p̄h dolor/ꝙ ipa certitudo nihilomin⁹ ad-
huc paucoꝝ est: p̄pterea dixerūt scti ꝯsyderantes
ea q̄ vt i plurib⁹ accidūt: ꝙ videlicet ꝙ i tali appe
titu ꝛ req̄sitiōe p̄essendi sit pctm̄: q̄uis i casu possit
esse (vt deduxim⁹) etiā meritū magnū. Ecce patet
ex p̄missis. ꝙ ad directione cordis p̄ficit eruditio
ne p̄ scrupulos nimios ꝛ irrōnabiles deijciat̄ sini-
strorsū nauis a sua rectitudīe: vel p̄ p̄l⁹ debito rela
xatiōꝫ auertat̄ dextrorsū ꝛ icidat i malū. Finis.

¶ Tractatus eiusdē

de illuminatione cordis/siue de vna preciosa mar
garita: etiā de ipa sancta Margaretha.

M S Imile ē regnū
celoꝝ hoī negociatori/q̄rēti
bonas margaritas: inuenta
aūt vna p̄ciosa margarita/ab
ijt ꝛ vēdidit oīa q̄ habuit/ꝛ
emit eā: Mat. xiij. ¶ Una p̄ci
osa margarita cui compat̄ regnū celorū/ est calcu
lus ille candidus: in quo est nomē nouū scriptum
qd̄ nemo nouit nisi q̄ accipit: qd̄ beate Margare-
the virgini ꝛ martyri collatū est: s̄m p̄missū christi
in Apoc. q̄ꝛ fideliter vixit in mādatis dñi: cui⁹ ho-
die festiuitas celebrat̄ i edicula celle nr̄e. Nomen
illud nouū est ens simplr̄/vel ens purū/vl̄ ens vni-
uersaliter perfectū: vel ens quo maius nequit intel
ligi: et tale est solus deus quo nō est maius nomē
sanctificandū in seculis/dicente deo: Ego suꝫ qui
sum. ¶ Ens si analogice dicatur de deo ꝛ de cre-
atura: dū simpliciter per se ponit̄: stat p̄ solo deo
s̄m regulā Aristotelis: ꝙ analogū per se positum
stat p̄ suo p̄ncipali significato. Et recte sic dicitur
quēadmodū actus semp̄ p̄or est potentia/ꝛ perfe-
ctum prius q̄ imperfectū. ¶ Ens quod est deus
non plene cognoscit̄ ab alio q̄ ab illo qui accipit
dum vicerit: et dū victor deduxerit eū in excelsa
quando et vbi videbitur deus sicuti est. Nihilo-
minus hic in via cōmunicat̄ eius cognitio imper-
fecta multis modis: sed incomp̄hensibilis est sibi
soli. ¶ Ens pōt vniuoce dici de deo ꝛ de creatu-
ra/sed nō vniuocatione p̄fecta: sicut nec ens dicit̄
vniuocatione p̄fecta de accidēte ꝛ substātia: q̄ꝛ nō
s̄m eandē perfectionē/nec s̄m ordinem eundeꝫ: li
cet ratio noīs sit eadē/scꝫ res positiua: quecunq̄ et
qualiscunq̄ sit illa supra quam primū fundat̄ prin
cipium complexū/scꝫ quodlibet est vel nō est. Ac
perinde descēdit ens ad species suas per differen
tias vsq̄ ad indiuidua. Rursus econuerso resoluē
do venit vsq̄ ad ens primū atq̄ purissimū/consti-
tuendo agalma pulcherrimū/atq̄ prefulgidā ani
me magaritam. ¶ Ens vniuoce dictum de deo
ꝛ creatura s̄m rationē positiuā incompletā ꝛ pri-
me intentionis formaliter/est subiectū metaphysi
ce: sicut ens dictū s̄m rationē positiuā secūde intē
tionis formaliter est subiectum logice et grāma-
tice: q̄uis vtrobiq̄ tractet̄ de omni ente tam pri-
me q̄ secūde intētionis materialiter. Et hec est ori
go oīs philosophice disciplinē. ¶ Theologia N
duplex resultat ex ente simplr̄ quod est deus. Una
naturalis de deo que subalternatur metaphysice
ex qua supponit̄ demonstratū deū esse. Altera sup
naturalis: que pōt aliquo modo dici subalternari
theologie beatoꝝ. Uel est ipamet theologia i be-
atis tanq̄ p̄ciosa margarita: que venditis omni-
bus emi debet. ¶ Theologia beatorū naturalis
p̄ciosior est margarita q̄ alia quelibet scientia spe
cialis: q̄ꝛ tractat de ente p̄mo simpliciter/ tam s̄m
rem q̄ s̄m rationē separato: nō metaphysica aut
physica vel moralis aut rōnalis p̄hia: que sunt de
entibus vel nō abstractis/vel tm̄ p̄ rationē abstra
ctis: ¶ Theologia supnaturalis fideliū viatorū
p̄ciosior est margarita q̄ aliqua quecunq̄ natura-
lis scientia/vt merito dici debeat: venditis omni-
bus: hoc est/curis alijs derelictis/cōparari. Est in-
super vna vnitate p̄me veritatis: cui semp̄ innitit̄
in credēdis/vt ꝙ omne reuelatū a deo est verum.
¶ Theologia supernaturalis fideliū viatoꝝ con-
sistit p̄ncipaliter ꝛ fundat̄ in vna et triplici marga
rita virtutis theologice: q̄ dicit̄ fides/spes ꝛ chari
tas. Sed quo ad intelligentiā compat̄ multis mo
dis: vt per abnegationē omniū quasi per vmbraꝫ
atq̄ caliginē. Rursus per assimilationē symboli-
cā. Rursus per viā causalitatis. Rursus p̄ appro
priationē ꝛ supereminentiā. Tandē per mysticam
analogiam/affectu mentis in deum totaliter trās-
formato. ¶ Una p̄ciosa margarita cuius nomē
est purū vsq̄quaq̄ perfectū relucet: ꝛ inuenitur in
oībus creaturis tanq̄ in vestigijs signātib⁹ po
tentiā/sapientiā et bonitatē ipsius. Sed precipue
refulget in creaturis rationalibus tanq̄ in imagi
nibus/que sunt diuine essentie vel nature: nedū re
presentatiue/sed participes et capaces. Unde re-
cte patet imaginis atq̄ vestigij distinctio. Una p̄
ciosa margarita diuini noīs/quod est ens simplr̄
perfectū: dum sola refulget in puro corde viato-
ris/tunc deforme conspicitur (teste Gregorio) q̄ꝫ

quid pulchr̃ offert ex creaturis. ¶ Preciosa hec
margarita q̃ deus est: sic vna est/ vt distinctio es-
sentialis nulla sit penitus in eo: immo nec distin-
ctio formalis ad intra nec extra naturam rei/ nisi
tm̃modo distinctio p̃sonalis relatiua/q̃ large po
test dici realis/ qualis nõ inuenit̃ in aliqua creatu
ra. ¶ Una hec p̃ciosa margarita distinctionẽ ad
mittit quorundã nominũ: que cõsurgit ex operati
one intellectus p̃ cõparationẽ ad diuersas res seu
respectus/ r ex modis quos fabricat cognoscen-
do creaturas: vel ex sola distinctione rationis/ dũ
sibi cõparat̃ ipse deus: i quo nõ formaliter sed su-
pereminẽter est ois perfectio eadẽ penitus r vnica
simplex r illuminata aliter q̃ in creatura. Exemplũ
tñ habet̃ aptissimũ de cẽtro sphere cuiusdã ignee:
qd̃ stans penitus indiuisibile lineas terminat infi
nitas. Ubi potest intellectus varios formare cõce
ptus/ dũ scit tales cõparare respect9. ¶ Una hec
p̃ciosa margarita distinctionẽ nõ admittit essenti
alem vel formalẽ: aut aliquã nõ identitatẽ inter in
tellectũ diuinũ r humanũ: nec inter personas r es
sentiã: nec inter p̃prietates r attributa. Sed deus
vno simplicissimo r vnico actu illuminato supere-
minẽter est intellectus r voluntas/ essentia r perso
na/ vnitas r veritas/ bonitas/ sapiẽtia/ iusticia/ mi
sericordia: r quicq̃d de deo dici põt: nõ habita vel
inclusa ad res extra se collatiõe vel respectu. Uo-
luit hoc pluries inculcare Diony. dicẽs deum su-
perunitã/ superbonitatẽ/ superens. ¶ Una hec p̃ci
osa margarita distinctionẽ admittit diuinarũ re-
uelationũ adinuicẽ: q̃ ex mõ se habẽdi facit vt cõ-
tradictoria verificent̃ de essentia r p̃sona: q̃ essen-
tia nõ refert̃/ r tñ p̃sona refert̃: qr videlicet essen-
tia non est per se p̃mo mõ r ɔuertibiliter idẽ cũ p̃-
sona: non q̃ aliq̃ nõ idẽtitas vel distinctio sit inter
essentiã r patrẽ/ sed bñ inter patrẽ et filiũ: nec i cre-
aturis sile reperit̃: qr nullã possibile est esse simpli
citer illuminatã et vsq̃quaq̃ perfectã. ¶ Uigor hui9
p̃ciose margarite q̃ deus est: p̃ducit libere ɔtinge
ter tanq̃ ad extra radios aliquos et fulgores. Et
nullo mõ necessitate finis vel agentis: alioq̃n non
esset ens vsq̃quaq̃ r vniuoce perfectũ/ si require-
ret ad esse suũ existentiã creature. Et iterũ si de ne-
cessitate ageret ad extra: nihil posset euenire con-
tingẽter: et cessaret ois religio: immo r quodlibet
ens esset infinitũ/ cũ fieret naturaliter a potẽtia in
finita. Hoc est stultũ dei quod sapiẽtius est homi
nibus nolẽtibus intelligere deũ: non agere quõli
bet ex arbitrij libertate/ sed necessitate naturali.
Ubi obscuratũ factũ est insipiens cor eorũ/ vt dice-
rent mundũ eternũ/ cũ ceteris erroribus et blasphe-
mijs infinitis. ¶ Uigor hui9 p̃ciose margarite/ cã
dor r decor/ animos contẽplantiũ ipsam sub noie
entis purissimi rapiũt ad agendũ res mirabiles/
r ad cognoscẽdũ res supernaturales/ et ad diligẽ
dũ res sp̃uales cognitas in enigmate. ¶ Uigor
huius margarite candor et decor mouẽt et attra-
hũt aios contẽplantiũ circulo quodã intelligibili
miris modis: vbi coincidunt tres cause/ que sunt
efficiẽs r forma: nõ quidẽ intrinseca constituẽs/ s;
exemplaris: et ipse finis qui mouet/ non vt forma
cognoscentis/ sed vt est res talis in seipsa: qr ipse
mouet vt res appetitum/ nõ vt est cognitio. ¶ Ui
gor huius margarite cãdor et decor: p̃sit allicere r
afficere p̃us animos ɔtemplãtiũ ad dilectionẽ/ q̃
ad intellectualẽ cognitionẽ: sed nõ sine miraculo
sp̃ussancti se p̃ charitatẽ mirabiliter diffundentis
r mẽtis apicẽ singulariter inflãmantis: qr s̃m cur
sum naturalis vie intellectus nõ intelligit/ nõ in-
specto phãtasmate: nec voluntas aliquid vult/ ob
iecto nõ sibi prius per intellectũ p̃sentato: nisi lo-
quamur de volitione tm̃modo naturali. ¶ Pre-
ciosior est margarita cognitionis entis puri q̃ al
tera cognitio de deo q̃ posset naturaliter adipisci
imo et certior est q̃ altera q̃uis noticia de q̃dita-
te substantiarũ visibiliũ vel inuisibiliũ naturaliter
in hac vita/ de q̃bus hic intuitiue nihil scimus: r d̃
accidẽtibus paucissima/ in q̃bus aliq̃ fallacia nõ
cõtingat. ¶ Preciositas et certitudo margarite
nõ repugnat cognitioni fidei de diuinis: neq̃ me-
ritũ diminuit. Semp̃ eñ minor r obscurior rema
net cognitio vie/ q̃ sit illa quam speramus in pa
tria recepturos. ¶ Preciositas huius margari-
te nõ obinde minuit̃/ q̃ ad praxim deducit̃ diuine
dilectionis et cultus et laudis: imo finis eius est hu
iusmodi praxis. Apostolo teste et christo reuelãte
q̃ finis legis est charitas: q̃ colere facit deum ex to
ta mente sine obliuione: ex toto corde. i. intellectu
sine errore: ex tota anima. i. volũtate sine cõtradi-
ctione: et ex tota virtute sine defectiõe. ¶ Et hec
est felicitas initialis hui9 vie: p̃ qua si dederit hõ
omnẽ substantiã suam/ quasi nihil despiciet eam.
¶ Preciositas huius margarite nõ format̃ i no
bis de lege cõmuni/ si non ab inferioribus sensibus
ascẽdamus ad intelligẽtiã/ q̃ est p̃prius locus r ma-
trix eius: q̃uis radicale seminariũ descẽdat a rore
celestis influẽtie in p̃ma creatione rõnalis aie. Se
cus de margarita fidei vel patrie gl̃iose/ q̃ supna-
turaliter inuenit̃: atq̃ gratis ĩfusa format̃. ¶ Emi
tur hec p̃ciosa margarita tanto p̃cio quãto h; hõ
si p̃us illã tota sollicitudine q̃sierit in aq̃s r littori
bus magni maris naturaliũ studiorũ p̃ fossionẽ et
depurationẽ vehementẽ/ et assiduã confricationẽ
sanctarũ meditationũ. ¶ Emit̃ hec margarita/ si
p̃us abeat hõ se relinquẽs/ r vniuersa q̃ habet ven
dens: r hoc s̃m hoĩez exteriorẽ r humanã cõuersa
tionez. Et si redeat hõ interior conuersus ad cor
sue mẽtis vbi gignat̃/ nutriatur/ depuretur/ vegete
tur r augeat̃/ trãsformatus de claritate in clarita
tẽ/ vsq̃ ad perfectionẽ habendẽ in celis. ¶ Emit̃
hec margarita tanq̃ sufficiẽs possessio cordis: q̃a
p̃ eã r in ea possidetur/ nõ terra solũ/ non celum so
lum: sed dominus terre r celi celorũ. Cui si nõ suf
ficit tibi/ nimis auarus es: imo iã nihil es. ¶ Emi-
tur hec margarita conueniẽtius in solitudine: cõ-
seruat̃ illic insuper suus cãdor aptius q̃ i vrbiũ te
tra fuligine. Hec dũ confricata fuerit manibus as
sidue meditationis/ calescit r scintillat: et deuotio
nis igne inflãmata refulget. ¶ Qua super meta-
phora placet inserere ɔsyderationes duodecim q̃
sequuntur. ¶ Scintilla est modica pars ab igne
vl' ignita re decisa volitãs r emicãs. ¶ Scintilla

se habet ad scintillā vt res viuens ad corpus extinctū/ et sicut ad materiā forma. ¶ Sic ignis transsumit ad significandū deū/ sic oīs creatura scintilla quedā dei symbolice dici pōt. ¶ Sicut ignis trāssumptiue et lex ignita dei/ sic omnis particula legē dei que lucet et ardet scintilla cōgrue nominatur. ¶ Purissimū qd in omi creatura/ ꝑsertim cognoscibili vel cognoscitiua reperit/ scintilla dici pōt. Unde supior pars anie rōnalis synderisis appellatur. ¶ Rei cuiuslibet sua scintilla magnas in suo genere vires habet. Sicut ex igne scintillula decisa magnā syluam incendit: et scintillātes spiritus animales magnos interius et exterius effect⁹ ostēdunt/ maxime ꝑ oculos. ¶ Dū scintilla rationis vel intellectus extincta est cū igne suo cognitiuo cōsequens est vt nihil scintillare videat. ¶ Iuxta qualitatē scintille cognitionis lucentis et ardentis scintillationes rex cognoscibiliū et amabiliū suscipiuntur/ vident et amant. ¶ Scintillatiōes cognitionis et amoris lucentes .s. et ardentes frustra fiūt habentibus extinctas penitus scintillas apprehēsiuas et affectiuas: iuxta illud: Frustra fiunt verba surdo: sic de coloribus ceco: sic de amoribus non amatiuo. ¶ Scintillationes q̄ videri vel sentiri ī sua puritate nō possunt ab oculis et tactu debilibus/ debēt sub quodā moderamine cuiusdā interpositionis ꝑ obumbrationē vel distantiā ꝑsentari vel sensui ostendi. ¶ Scintillationes verborū dei quantūcūq lucentes vel ardentes mox extinguūtur dū ad cōgelatas et extinctas mentes peruenerint: nisi sp̄ussanctus afflet et fluent aque. ¶ Scintillationes amoris ex se viuaces nō ꝑferūt/ nec recipit frigidum de se pectus: sed dominus est q̄ dat voci sue vocem virtutis: alioquin totū fauilla est et cinis extinctus. Secus vbi ꝑciose margarite candor per inflammationē rutilat charitate. Cui⁹ lampades sunt lampades ignis et flāmax: quam aque multe nō potuerunt extinguere: nec ex cōsequenti margarite nostre succense claritatē penitus offuscabunt/ instar lapidis cuiusdā: qui semel accēsus nequit extingui. Senserat aliq̄d tale qui dicebat: Quia inflammatū est cor meū: et renes mei cōmutati sunt. Sequitur: Defecit caro mea et cor meum/ deus cordis mei et pars mea deus in eternum. O certe pars optima: o vna illa quā petijt et quesiuit a dn̄o rex propheta. Porro hoc vnū est necessarium: hac vna preciosa margarita quam nobilis virguncula pastoralis inter nutricis oues inuenit quam proprio sanguine tinxit et cōparauit nomine margareta: cuius hodie celebritas agitur in edicula seu capella: qua tāq̄ loco celle et solitudinis vtitur exiguitas mea: sicut nycticorax cecutiens in domicilio: vel sicut passer solitari⁹ in tecto. Pro cuius virginis rememoratione notare fuit animus paucula cursim cōsyderationes/ nō aperiendas omnibus: et hoc sub metaphora margarite tibi pater et frater qui margaritū in deo christianissimi regis francie: deputa confessor eius rutilas ꝑciosus. Bene vale. Scriptum Lugduni die et loco predictis. M.cccc.xxiiij.

¶ Finis.

¶ Tractatus eiusdem de Oculo.

Gauisi sunt discipuli viso dn̄o: q̄bus ait dixerat. Beati oculi qui vidēt q̄ vos videtis. Et nos de oculo multiplici quo viderūt eū aliq̄s ꝑpositiones seu ꝯsyderatiōes sub nūero q̄dragenario sue ascēsionis tpi ꝯtecrato disseram⁹/ quas poterit ꝑlix⁹ elucidare cōmentū. Et ꝑmo de oculo in seipso: postmodū de ipsi⁹ iecto: tandē de actu suo etc.

¶ Oculus generalit̄ accept⁹ ē vis ꝑceptiua rei ꝑ suā vel alteri⁹ illuminationē: q2 sic omē qd manifestat lumē est ſm apl̄m: sic omē qd manifestationē ꝑcipit oculus dici pōt. Qd generaliter fit trib⁹ modis: intellectualiter .s. et rōnabiliter et sensualiter.

¶ Oculus intellectual' est vis ꝑceptiua et abstractiua rex a motu et materia: hoc est ab hic et nūc: et a motu et ꝯtinuo sine cōplexione vel discursu. Qui triplex est/ diuinus/ angelicus et human⁹. Diuin⁹ est ille/ quo respexit deus humilitatē ancille sue. De quo Sapiēs: Oculi dn̄i lucidiores sup solē.

¶ Oculus sensualis est vis ꝑceptiua rex ꝑ ꝑpriam vel alienā speciē cū motu et ꝯtinuo: hoc est cum hic et nūc/ vel nō sine illis. Et hic triplex est/ exterior/ ꝑprius extēsus ad q̄nq sensus. Interior cōis vel imaginariuus in interiori ꝑte cerebri. Superior phātasticus vel estimatiuus vel cogitatiuus: qui rōnalis vel ratiocinatiuus in hoīe dici pōt in media cellula/ et memoratiuus in postrema.

¶ Ocul⁹ carnis exterior ꝑꝑe dictus ꝑficit ex reb⁹ q̄ sunt lux et lumē/ color et spēs eius/ necnō ꝯuersio ale cognitiue sup spēs lucis et coloris: et ita ꝑportionabiliter de q̄tuor alijs sensibus diceret.

¶ Ocul⁹ carnis exterior dr intuitiue vel obiectaliter videre seu ꝑcipere rē aliquā: dū res illa mouet in obiectali ꝑsītia ꝑ ꝑpriā speciē et īmediatā: etiam dū perijt res obiecta: nec fallit hic oculus: sȝ superior si iudicat rē ꝑsentē/ dū sola spēs eius adest.

¶ Oculus carnis interior ē vis ꝑceptiua rex ꝑ ꝑpriā speciē sȝ mediatā .i. a sensib⁹ exterioribus imediate deriuatā/ aut dū accipit rex silitudines tanq̄ veras res quax sunt species: et fallit mille modis tā somniās q̄ vigilās/ dū furit et reneriȝat.

¶ Oculus carnis superior est vis ꝑceptiua rerum per cōpositionē et diuisionē specierū et intentionū ab eis deriuatax a sensibus ꝑprijs et cōibus/ per abstractionē insuper et discursum.

¶ Oculus diuinus est vis ꝑceptiua oīm sine specie extranea/ sine cōpositiōe vel diuisiōe/ sine quocūq discursu/ sine quacūq distinctiōe reali vel ex parte rei/ diuinis relationib⁹ exceptis: et ita distinctiones ideax fundant supra rebus ad extra obiectaliter acceptis per operationē intellectus.

¶ Ocul⁹ angelic⁹ est vis ꝑceptiua sine actu distincto a substātia sua/ ꝑ species rex vel innatas vl' acquisitas/ tā sine discursu q̄ cum discursu/ tā incomplexe q̄ cōplexe/ necnō vniuersaliter et distincte.

hoc p spēs tā inditas a deo q̄ a reb⁹ vt videt̄ acceptas: s3 alr q̄p p sēsū. Alioq̄n difficile ē saluare punitiōes demonū ⁊ sepatarū aiarū: cognitiōes ı̄sup singulares āgelorū: necnō locutiōes int̄ se ⁊ nobiscū.

¶ Ocul⁹ intellectualis hūan⁹ ē vis pceptiua rerū p modū intelligibilis oculi āgelici: s3 vigore lōge dissili p statu vie aut sepatiōis ei⁹ a corpe: siue causet̄ spēs ab influxu diuio: siue recipiāt̄ a reb⁹ p intellectū irradiātē sic p eas: put hic intellect⁹ nr̄ irradiat sup phātasmata: ⁊ ocul⁹ catti sup colores.

¶ Oculus ītellectual̄ human⁹ extinctus fuit f̄m Hugonē sic oculus carnis infectus/ ⁊ oculus rōnis ꝯtenebratus adā peccāte: dū cōpatus ē iumētis insipiētibus/ ⁊ silis factus est illis. Nec reparari pōt pfecte oculus iste triplex sine v̄bo incarnato: q̄ est lux vera illuminās oēm hoiem venientē in hūc mundū: ⁊ fide purificās corda nostra.

¶ Oculus amoris tot modis dr̄ quo ad potētiā affectiuā vel appetitiuā seu volitiuā/ quot modis dicit̄ oculus apphēsiuus vel aialis vel intellectiuus. Et ita sunt oculi duo spōse ⁊ spōsi in Cāticis cognitionis sue ⁊ amoris: quibus penetrat/ afficit ⁊ vulnerat ad amorē.

Obiectū cuiuslibet oculi est ens ī sua generalitate vel analogia susceptū: siue visio sit naturalis ⁊ apphensiua: siue sit affectualis ⁊ appetitiua.

¶ Obiectū oculi diuini ē ei⁹ essentia in sui puritate recepta: siue visio sit essential̄ siue psonal̄ ⁊c̄.

¶ Obiectū oculi āgelici attingibile p naturā est ens creatū: ⁊ p grē lumē est cū h̄ ens increatū.

¶ Obiectū oculi hūani intellectual̄ dū sepatus ē a corpore: pportional̄ sibi tāq̄ oculo āgelico/ sed lōge inferiori mō: ⁊ nō nisi per dispēsationē vl̄ gratiā vel gloriā. Et ita nō frustra collocata est aia rōnalis in corpore: sed vt inueniret seipsam: ⁊ perfectius deū cognoscere posset ⁊ amare ⁊c̄.

¶ Obiectū oculi intellectualis dū est in corpore: nō est de lege cōmuni nisi phantasma in corpore/ aut saltē phantasmate ⁊ per phantasma.

¶ Obiectū oculi intellectualis humani dū est in corpe: freq̄nter habet fieri per gratiā sine cōcursu phātasmatis: vt in raptu vel reuelatione vel supmentali affectu: aut forte naturaliter: sed in transitu solo/ instar fulguris chorruscantis.

¶ Obiectū oculi carnis exterioris est sensibile ppriū cuiuslibet sensus exterioris: q̄uis generali⁹ capiendo lux quedā sit obiectū oculi exterioris: vñ visio dicit̄ de quālibet sensatione: vt vide q̄liter h̄ sonat aut redolet: ois em̄ manifestatio lux quedā est: ⁊ eius perceptio visio dici potest.

¶ Obiectū carnal̄ oculi exterioris pōt pcipi q̄si q̄ se absente p speciē in sensu retentā: ⁊ sine sua specie naturaliter nō sentit̄. Nec pp̄e dicēdū est obiectū intuitiue sentiri se absente: q̄uis ita reputet̄.

¶ Obiectū carnalis oculi interioris qui cōmunis dicit̄: est sensatio cuiuslibet sensus exterioris cū sensibilibus cōmunibus: que sunt numer⁹/ q̄ntitas/ figura/ motus ⁊ quies.

¶ Obiectū carnal̄ oculi supioris q̄ cogitatiu⁹ vl̄ estimatiuus dicit̄/ vel ratiocinatiu⁹ ī hoib⁹: ē phātasma vel imago vel forma vel species ab imaginatione ꝯflicta sensui cōi recepta vel inspecta/ aut a memoria: que posterior est reseruata.

¶ Obiectū carnalis oculi supioris/ nō est simplr̄ ab vna reflexibilis specie susceptū: sed p varias cōbinationes ⁊ deductiōes ⁊ abstractiones ⁊ diuisiones ⁊ resolutiones constitutū.

¶ Obiectū tā mentalis q̄ carnalis oculi sic se videt̄ habere: q̄ oculus pfectior ⁊ sanior ipm pcipere pōt nobiliori mō q̄ impfectior: q̄ mod⁹ pfectionis iuxta p̄dicta diuersus est ⁊ multiplex. Hic pinde pōt cognoscere intellectus eminenter oia: q̄ sensus vidēdo/ audiēdo/ olfaciēdo/ gustando/ contrectando suo mō q̄ nobilior est/ purior/ pulchrior atq̄ suauior q̄ in sensu: sicut sensus cōmunis nō cognoscit que pprius omnis ⁊c̄.

Visio dei mentalis habet̄ triplex: q̄a q̄dā est facialis ⁊ intuitiua: q̄dā specularis ⁊ abstractiua: q̄dā nubilaris ⁊ enigmatica. Cōformiter ad triplicē cognitionē/ meridianā/ matutinā ⁊ vespertinā. Prima vt sol: secunda vt luna: tertia vt aurora. Addit̄ q̄rta: quā possum⁹ anagogicā seu mysticā nominare: que ꝯsistit ī amoris vitali perceptione.

¶ Visio dei facial̄ ⁊ intuitiua nō habet̄ a creatura angelica vel hūana p naturā ⁊ pgratuitā illuminationē. Si v̄o sit aliq̄ q̄ mediat inter intuitiuā ⁊ abstractiuā noticiā: q̄. s. p̄sente obiecto sit intuitiua/ ⁊ absente sit abstractiua: nō ē a pbabilitate alienū.

¶ Visio dei facialis posita est p doctores tripliciter fieri. Vno mō q̄ deus esset ipsa formalis visio creature. Alio mō q̄ esset obiectū sine alia media specie/ sed nō visio. Tertio mō q̄ esset obiectū immediatū: ⁊ tñ mediāte specie videret̄ cū lumine glorie potentiā eleuante ⁊c̄.

¶ Visio dei facialis hri pōt vel ad tp̄s vel ad perpetuū: ⁊ inter positiōes de mō visionis hui⁹ secunda p̄us enumerata pbabilitatē magis habet.

¶ Visio dei specularis ⁊ syncera q̄ dicit̄ abstractiua/ nō intuitiua vel imediata: habita est ab angel̄ ⁊ hoibus p statu nature p̄mitus institute an̄ collationē glorie: licet diuersimode in vtrisq̄.

¶ Visio dei specularis ⁊ syncera ꝯcessa est hoib⁹ mūdis corde p lumē gratie specialis: dū cognoscitur deus sine motu ⁊ continuo: id est absolute sine hic ⁊ nūc/ ⁊ aliquo phātasmate: sed in conceptu pprio dei ⁊ absoluto.

¶ Visio dei specularis ⁊ syncera nō acq̄ritur ab hoib⁹ nō naturali/ nisi p̄uijs creaturarū visiōibus multis: cū abstractiōib⁹/ resolutiōib⁹ multiplr̄ factis cū studio vehemēti: imo talē posse hri naturaliter p statu p̄senti negāt: sicut nec lux pura videri potest nisi in corpore terminato.

¶ Visio dei specularis ⁊ syncera/ lōge facili⁹ acq̄rit̄ per fidē/ spem ⁊ charitatē: cū vita ꝯformi purificāte mētis oculū/ q̄ p solas physicas disciplinas acq̄rit̄: ⁊ post raptū/ q̄uis esse potuit visio Pauli reflexa super actū quo intuitiue vidit deū. Et a pulcherrima mulierū etiā dū hic viueret: nō videt̄ priuilegiū hoc abnegandū: quā a nullo illustriū Damascenus dicit vinci.

¶ Uisio dei specularis ꝛ syncera nõ habeť cũ certitudie sine resolutiõe ad exẽplar pmũ/qḋ est de⁹: imo nec aliq̃ veritas aliter cognoscať infallibiľr ꝛ cõstãter ſm intẽtionẽ Augustini in multis locis.

¶ Uisio dei specularis ꝛ syncera nõ habeť hic in via ꝑmanẽter ꝛ fixe: qꝛ vix hora dimidia fit in celo mentis silentiũ/dum incursu tot fantasmatum turbatur cordis sabbatũ: ꝛ ꝯfusa sunt hic oĩa: spes metus/meroꝛ/gaudium.

¶ Uisio dei nubilaris ꝛ enigmatica concomitať quãlibet aliã/cuiuscũqꝫ rei visionẽ: sicut coloꝝ visioni comes est visio lucis seu luminis: ita nihil videre possum⁹ nisi ꝑ irradiationẽ diuini lumĩs directe vel obliq̃/absolute vel cõfuse se monstrantis.

¶ Uisio dei nubilaris ꝛ enigmatica habeť certissime ꝛ securissime ꝑ fidẽ mediatoris dei ꝛ hominũ poti⁹ q̃ ꝑ philosophicale studiũ: habeť etiã ꝑ viã abnegatiõis modo q̃ tradiť a Diony. quẽ ob hoc vocat tenebras atqꝫ caligiñe: quia fit per priuationem/sicut tenebra priuationem lucis dicit.

¶ Uisio dei q̃ nominari potest anagogica ꝑ amoris oculũ/facilius obtineť in via q̃ visio specularis syncera: quã nec oportet pcessisse/nec comitem esse in mystica visione: sicut nec intuitiuã visionẽ: sicut canis cecus odorat predam suam.

¶ Uisio dei anagogica habetur per theologiam mysticã docentẽ ignotis ignote cõiungi sub diuina caligine: q̃uis sine corpore a fantasmate: dum amoꝛ intrat vbi cognitio foris stat: sufficit oculo amoris q̃ oculus cognitionis monstrauerit ei dilectũ suũ etiã sub enigmate fidei seu confuse: q̃ posuit tenebras latibulũ suũ/q̃ subintrans amoꝛ dicit: Et nox illuminatio mea in delitꝭs meis.

¶ Uisio dei q̃liscũqꝫ nõ sufficit viatoribus ad glorie cõsecutionẽ: sed necessaria magis est diuinoꝝ impletio mandatoꝝ: qui enĩ dicit se nosse deum/et mandata eius non custodit/mendax est: qui autem sic fecerit ꝛ docuerit homines/hic magnus vocabitur in regno celoꝝ: vbi visio ꝛ tota merces et gaudium plenum.

¶ Tractatus eiusdez

de remedꝭs cõtra pusillanimitatẽ/scrupulositatẽ/deceptorias inimici cõsolationes/et subtiles eius tentationes: q̃ nõnullis videť gallice ab ipso pmũ conscriptus: ꝛ ab alio in latinum translatus.

Qui pusillanimis est ꝛ pauidus/cauere sibi debet a nimio timore. Si enim coꝛ suũ ꝛ naturalia sequiť/ad desperationẽ vel nimiã mẽtis deiectionẽ ꝑueniet. Timoꝛ ẽ vilis duris ꝛ dissolutis ac remissis: qꝛ timoꝛ terret ꝛ custodit. Timorat̃ v̾o atqꝫ pauidis si accedat timoꝛ/ad pctm̃ eos adducet. Uñ ꝯuertere se debent magis ad ꝯsolatoria ꝛ dulcia/q̃ ad ꝯtraria. Cõtrarꝭs enĩ ꝯtraria curãť: frigida calidis tẽꝑanť/ꝛ calida frigidis. Stult⁹ v̾o eẽt q̃ calorẽ calori/ꝛ frig⁹ frigori adꝭceret. Hort⁹ irrigať siccitat̃ tpe: ſꝫ fact cõplutus nõ amplius irrigať. Qui v̾o scit excolere hortũ suũ/imꝑit⁹ est si nesciat excolere aĩam suam. Aĩa enĩ plus q̃ hort⁹: imo plus etiã q̃ corp⁹. Uñ ꝑ regula generali habendũ est: vt in q̃cũqꝫ tẽtatione de q̃ impugnamur/sꝫ ꝯtraria obꝭciamus. Sic enĩ ꝯq̃sti sunt demões de quodã mõacho q̃ ipsos ꝯfunderet: qꝛ cũ ipsi eũ vellẽt extollere/ipse se deprimebat: ꝛ cũ eũ in desperationẽ niterenť impellere ipse ad spem se erigebat. ¶ Aliq̃ ꝑ cordis pusillanimitatẽ putãt se desꝑare cũ nõ desperãt: sentiunt enĩ motus desꝑationis ꝑ pusillanimitatẽ cordis: ꝛ hũc sensum putãt ꝯsensum. Sed q̃ntũcũqꝫ sentiant: etiã si quasi operianť hac tẽtatione: q̃diu ratio ꝯtradicit nec ꝯsentit: hi tales charitatem non amittũt. Ignis q̃ in die ardet/in nocte opiri solet cineribus: a q̃bus ita extinguiť/vt tñ mane alteri⁹ diei scintilla aliq̃ inueniať: q̃ scintilla dũ queriť: licet lateat: nihilominus tñ ibidẽ inueniť: ꝛ de eadẽ modica scintilla tã vehemẽs ignis reparať sicut prius. Ita de scintilla charitatis/q̃ q̃ntũcũqꝫ operiať tẽtationibus: si intentio hec maneat in ipsa vt adhereat deo: ꝛ nullatenus consentire velit alicui mortali pctõ: viu⁹ remanet secure ipse ignis charitatis: q̃ postea tã magn⁹ erit vt pri⁹. ¶ Exemplũ aliud nõ dissonũ a ꝓposito de pugile in duello: qui q̃ntũcũqꝫ deꝭciať ꝛ ꝑcutiať: nõ reputať victus nisi ꝯsentiat dicẽdo: Reddo me victũ. Sic nec spũs hoĩs vinciť a diabolo/nisi ꝯsensus volũtatis adueniat. Clamandũqꝫ est in hmõi tentationõ conflictu: Dñe deus meus fac mihi ſm iudiciũ ꝛ affectũ rationis: ꝛ nõ ſm illud qḋ in sensualitate v̾sať. Similiter dico de oĩ tẽtatione. Nõ enĩ iudicať homo ſm sensum vel sentimentuꝫ carnis/ sed ſm sensum rationis ꝛ voluntatẽ aĩe. ¶ Duplex enĩ voluntas est in hoĩe siue duplex lex: sicut dicit Aplꝰs: lex carnis scꝫ ꝛ lex spũs. Unde et idẽ Aplꝰs dicit se cõcupiscere ſm legem carnis/ꝛ carnaliter delectari ꝯtra spũs voluntatẽ. Sed qꝛ illud qḋ cõcupiscebat/molebat: ꝛ contra voluntatẽ hoc faciebat: immo vt magis ꝓprie loq̃r/nõ faciebat illud: sed magis patiebať: ideo dicebat: Ego non operoꝛ illud sed quod habitat in me peccatũ. Itaqꝫ q̃cũqꝫ tẽtaris carnali cõcupiscẽtia/desperatione/ira/rãcore/inuidia/aut alio quocũqꝫ peccato: q̃diu rõ tua nõ vult hmõi/sed vt põt reluctať: ꝛ libenter exonerari vellet ab impugnatiõe tã pestifera: nõ tu agis illud/sed magis videris pati. Uñ nec iudicaberis ſm hmõi peccati sensum/sed ſm rationis ꝛ volũtatis consensum. Si ille aduenerit/iudicandum te scias: ¶ Et quid mirũ si duplex in hoĩe reperiatur volũtas: quarꝫ vel: ꝛ vna/altera quodãmodo nolit: cũ et in ipso redẽptore nostro duplicẽ fuisse quoqꝫ volũtatẽ: vnã qua voluit calicẽ passionis a se trãsferri: ꝛ aliã qua iuxta dei patris voluntatem voluit pati/videať. Itaqꝫ vt nõ te deꝭciat voluntas sensualitatis: adhereat fideliter deo volũtas spũs ꝛ rõnis in te: ꝛ nõ timebis. ¶ Tene sup hoc exemplũ mulieris nequã: quã nũq̃ cogere ad hoc valuit vir suus vt taceret: nam cũ proiecta in scenũ siue lutũ: ꝛ quasi tota inde cooperta et conclusa/inquireret a viro an nõ adhuc sileret: conuersa

adeum voce ꝑcaci ꝑut poterat rndit: Non adhuc
sileo. Ita ergo ꝛ tu cum totus inuolutus luto fue-
ris temptationū/noli cedere/neq; victū te reddere
sed corde ꝛ ore clama ꝯtra impugnātes te tentati-
ones: ꝛ dic: Adhuc non sileo/adherendo dn̄o deo
y meo. Et retinebis innocentiā: sicut mala illa muli
er retinuit suam nequiciā. ¶ Audi adhuc amplius
ꝯsolatoriū verbum: Quicunq; ꝑtō tētaris ꝑ alijs
acrius/tanto si legitime certaueris coronaberis a
deo gloriosius. Et tentatus habebis ꝑmium du-
plex: vbi non tētatus ꝑmiū es habiturus simplex.
Et quanto plus sentis alicuius peccati fatigatio-
nem/tanto amplius si non ꝯsentias ꝯsequeris in-
de peccatoꝝ tuoꝝ purgationē. Et q2 in huiusmo-
di ꝯflictu cū quis tentat/ꝯtingit vt plura commit
tant venialia. Ita etiam ecōtrario ꝯtingit ſm do-
ctores cōmuniter/vt pena illa quā sustinet in resi-
stendo/deleat penam venialalib9 debitā ex vna
parte ꝛ ex alia ꝑte crescat meritū ꝑpter pugnā cō-
tra vitia ꝛ laborē ꝑ virtutib9. ¶ Sicut igit iuxta
ꝑmissa sensus peccati seu tentationū ad peccatuz
homini nō nocet ad salutē: nec a charitate dei se-
parat quādiu sensus non ꝯcurrit. Ita quoq; ex simi-
li sensus deuotionis seu sentimētū spūalis dulce-
dinis ꝛ ꝯsolationis nō assecurat hoīem ipm foret
statu grãtie gratū faciētis. Nec reddit eum ꝑfecti
orem ex hoc alijs: neq; deuotiōis gratia hmōi sub
lata/eundē reprobatū a deo iudicat: nec etiā imꝑ-
fectiorē ceteris facere ꝑualet: pares quippe esse pos-
sunt in charitate coram deo: ꝛ ille q̄ spūali ꝯsolati-
ne ꝑfundit ꝛ ille qui ea ꝑuat: immo si diligēter pē
set magis ꝑiclitari poterit q̄ deuotiōis dulcedine
fruit/quā is cui hec denegat. Ratio: q2 si ꝯsolatiōe
hmōi fungēs de grã tali ꝯfidat/ꝛ sui imꝑfectū exin
de considerare negligat: sua deuotione erit deo
potius remotior quā ꝑpinquior/ꝑpter suam ꝑsum
ptionē ꝛ fatuā ꝯfidentiā. Aridus vero ꝛ spiritualis
dulcedinis vacuus/attamē ꝑ deuotione laborās
ꝛ id quod in se est faciens/licet corde quasi frigido
ꝛ spū tepido debitū suum deo soluēs cum suppsi9
vilificatione: ꝛ diuine miseratiōis magnificatōe po
terit ꝑpter sui humiliationē deo multo fore acce-
ptior/ꝛ pre alio in merendi statu maior: dummo-
do tamen conet non negligere quod in se est: s3 ꝑ
gratia ꝯsolationis laboret sine fictione. Sedeat ꝗ̄
necesse est aridus iuxta viā: ꝛ mēdicet a domino te
su transeunte lumē gratie. Et quāuis turba malarū
cogitationū importune instet vt tacet/ipse nihilo-
minus multo magis clamet ꝛ succlamet donec lu
men a dn̄o recipiat. Et si sic lumen gratie a chri-
sto humilr mēdicādo tandē recipe meruerit: non
dubiū quin magis meritorie/quā si spōte ꝛ sine labo-
rum certamine quasi inuenisset. Si tamē in humi
litate ꝑseuerās cū gratiarūactione recognouerit/
nō suis meritis nec ꝑcibus aridis/sed mera dei ex
bonitate grãm ꝯsolatiōis collatā gratis. Oratio
aīe talis nō est pura/sed dura: ꝛ quāuis non dulcis
tamē fortis. Unde ceteris paribus ipa apud deuz
tantū obtinere poterit sua dura fortitudine/quan
tū alterius oratio sua deuota dulcedine: ꝑut innu
ere videt btūs Bernard9 sup illud Ps. Delectare

in dn̄o/ꝛ dabit tibi petitiones cordis tui. Non est
inquit hoc dictū de affectu/s3 de exercitio. Ille eni
bene hec implet/q̄ delectari conat: ꝛ sic nō ꝑtingit
ad hoc vt delectet: ꝛ viribus hoc agit/qđ ille q̄ de
lectationē hanc ꝑcepit. Non ergo incaute quis se
quat hmōi dulcedinū sentimēta ꝛ sensibiles in orō
nibus suis ꝯsolationes: nec ꝑsumat se ſm talia a
deo exaudiendū/sed magis ſm rōnis sue ꝛ volun-
tatis iudiciū/qđ deus potius pensat: maneatq; in
illis terminis. s. ꝙ iuxta diuinum ꝑmissum acce-
pturus q̄sq; indubie erit id quod postulat/vel ali-
ud qđ vtili9 diuina ꝑuidētia eidē fore cognouerit:
si fidelr in orōne sua sine hesitatiōe de dei pietate ꝑ
seueret. ¶ Addendū hic videt non incōgrue ꝙ nō
nimꝙ simplicib9 deuotioni vacare q̄rētib9 hmōi z
spūaliū ꝯsolationū subtractio sit vtilior quā conces-
sio: maxime eis q̄ nondū exercitatos habēt sensus
ad discretionē boni ꝛ mali: nec aduertere norunt
quō ꝑsepe angelus tenebraꝝ transferre se solet in
angelū lucis vt decipiat. ¶ Pro quo clari9 intel-
ligēdo sciendū/ꝙ anima rōnalis q̄ essentialr indi-
uisibilis est/duob9 modis suas exercet opatiōes
Aliquas vicz sine organis seu instrumētis corpo
reis saltē immediatis: ꝛ aliquas cum hmōi corpo
reis organis. Et ſm hoc diuidi ꝯsueuit potētialr
in ꝑtem supiorē: q̄ etiā mens vel spūs dr. Et in par
tē inferiorē q̄ sensualitas nomiat. Prima aūt por
tio anime in trib9 ꝯsistit potētijs. s. intellectu seu rō
ne/volūtate ꝛ intellectuali memoria. In quib9 il-
la summa maiestas glīosissima trinitas ſm cōiter
loquētes creauit hoīem ad imaginem ꝛ similitudi
nē suam. Secūda vero aīe portio ꝯsistit in potētijs
sensitiuis tam exterioribus quā interiorib9: ꝛ appe-
titibus sensitiuis. s. irascibili ꝛ ꝯcupiscibili. Iuxta
itaq; ꝑmissa notādū/ꝙ q̄lib3 spū de sui natura ni-
si diuinitus ꝑhibeat cuilib3 illabi potest corpi: et
circa ipm siue in ipo opari: hoc eni ꝑuilegiū indi-
tū est nature spūali supra naturā corporeā. Un̄ se-
q̄tur ꝙ angelus bon9 vel mal9 potest opari in no-
stris sensib9 ꝛ sensitiuis appetitibus: eo ꝙ sint cor
porei ꝑpter organa. Unus tn̄ spūs creat9 nō po-
test illabi alteri spūi: q2 sicut in corpalib9 ipossibi-
le est fieri penetrationē dimēsionū iuxta phos: sic
ꝛ in spūalib9 impossibile est fieri illapsus spirituū
iuxta theologos. Et hoc est quod dr Augustin9 in
de fide ad Petrum: vbi inquit: Singulis spiritib9
inest terminus quo a se inuicem distinguuntur: ꝛ
vnus in alio non est. ¶ Ex isto sequitur ꝙ diabo-
lus non potest intrare partem anime superiorē si-
ne ipsius anime essentiā. Patet: q2 anima est spiri
tus indiuisibilis ꝛc. Et ꝑ ꝯsequēs etiā nō potest im
mediate in ipam opari: cum oīs opatio fieri habe
at ꝑ ꝯtactum. Et hoc est qđ venerabilis vult Be-
da Actuū. v. sup illo loco vbi Petrus ait: Anania
cur sathanas tentauit cor tuum: Dicit eni sic: No-
tandū ꝙ mētem homīs iuxta substantiā nihil im-
plere potest nisi creatrix trinitas ꝛc. ¶ His itaq;
ꝑmissis bene ꝯsyderans poterit facilr attēdi quā-
tis ꝑiculis expositi sum9: ꝛ quā diuersimode nobis
illudere possunt spūs nequā/etiam simulata spe-
cie boni: vt finalr nos decipiant incautos ꝛ ad ma

la pducant: vt btūs Augustinus in de ciuitate dei
in diuersis locis/ et maxime .xviij. et .xxi. libris clare
ostendit. Possūt nanq; vt tactū est/ sensib⁹ nostris il
ludere: possunt etiā immittere diuersa fantasmata
qbus si sensualr delectabilia fuerint/ alliciāt et in-
clinēt appetitū nostrū ad illicita: vel qbus si tristia
fuerint appetitū nostrū deterrēdo a bono retrahāt:
et ppter difficultates expimentalr immissas im-
pediant totalr/ ita vt a bono incboato vel incboā
do penitus ppter sensibiles grauitates desistam⁹
Rursum quoq; immutare possunt nostrum appe
titū sensitiuū p hoc q aliquā facere valēt immuta
tionē circa eius organū. Sic nanq; volentes deo
non pbibente aliquē incitare ad libidinē/ possunt
causare circa renes aliasq; corpis partes vbi libido
sedē tenet/ aliquā vehementē calefactionē. Et volē
tes in aliquo puocare virtutē irascibilem/ possunt
deo pmittēte pcurare ebullitionē sanguinis eius
circa cor et c. Sicq; mirabilr de fame/ siti/ somnolē
tia/ et alijs humanis passionibus appetitus sensiti
ui intelligat: quarum olm passionū causas diabo
lus non ignorat ppter nature sue subtilitatē: lz nā
q; a gratia ceciderit/ naturalia tamen non amisit.
t Et sicut angelus malus huiusmodi causas passio
num admouere in homine potest: ita quoq; ange
lus bonus easdem amouere pualet/ vt hominez a
tentatione liberet: immo credo q et angelus ma-
lus eas possit deo pmittente/ et angelo bono nō re
sistente in homine remouere: dūmodo speret per
hoc hominē piculosius posse decipere/ atq; ad pe
iora mala pducere: put quandoq; compertū est.
¶ Potest etiam spiritus malign⁹ naturā nostrā
corporeā et totam anime portionē inferiorē/ mul-
ta tranqllitate fouere: et eam delectare gaudijs/ et
apparente voluptate/ siue ficta et sophistica dulce-
dine: quibus homo incautus et spiritualiū fallaci-
arum inexptus/ ad tantū allici poterit vt etiā tan
dem in viribus aie supioribus multū inde gaude-
at: et magna quasi in toto hoie ꝯsolatione pfruat:
ita q homo vix credere possit aliud qn a deo foret
tanta suauitas: cū tamē certissime qñq; fit ab hu
mani gñis inimico. Qui hanc causare tentat non
nunq; vt hoiem p hoc in supbiam erigat: nōnun-
q; vero vt hominē p indiscretionē et abusionē hu-
ius deceptorie ꝯsolationis in vesaniā aliaq; mala
finalr deijciat. ¶ Diligenter tamē ꝯsiderandū q spi
ritus malus non potest immediate tentare hoiem
in pte aie supiori/ cum sibi non illabit: put sup ta
ctū est: q̄uis possit mediate. Nō tūc fit/ cū intelle-
ctus seu rō incaute ꝯsentit fantasmatibus illis q
sibi illusus sensus repsentat non debite. s. abstra-
hendo/ eliciendo aut discurrēdo. Item potest id fi
eri ppter vehemētē passionē appetitus sensitiui: q
passio sepe iudiciū rōnis puertere solet. Similr po
test ipa volūtas in hoie tentari mediate. Et hoc fit
cum ratio p erroneū suum iudiciū/ de quo tactum
est/ ipam voluntatē mouet: vel cum caro fortiter tē
tata/ q semp tamen ꝯcupiscit aduersus spm/ ipam
voluntatē tamdiu stimulat/ quousq; eam sibi incli-
nat. Sic enī sm sctm Iacobū/ vnusq̄sq; tentatur a
ꝯcupiscētia sua abstract⁹ et illectus. ¶ Hec licz ali

qualiter per excessum/ nō tamē inutilr vt appareat
ad ppositū dicta sint/ p detegendo fallacias et pe-
ricula que inexpertis ꝯtingere possent circa spūa
les dulcedines in orationibus et meditationib⁹ su
is p angelū sathane trāsfigurantē se in angelū bo
nū: nisi caute et discrete se habuerint in suis senti-
mētis et sensu pceptibilib⁹ ꝯsolationib⁹ ¶ Ex pre
missis etiā facile elici poterit ꝯsyderatio/ quō ho-
mines in capitibus suis debilitati/ aut alīs in natu-
ralib⁹ suis lesi et indispositi: seu ex cōplexionis ma
licia ad aliqua vitia fortiter et spēalr pre ceteris in
clinati: qui cōmuniter passionati dicunt/ possunt
citius/ facilius et multiplicius q alij bene dispositi
et bene complexionati/ seu bene educati ab inimi-
co illudi/ vexari/ decipi et picritari/ ppter organorū
suorum indispositionē/ deo pmittente. Quibus cō
sulendū est vt ꝯtra inuisibilis hostis insidias deuz
et sctōs sepe inuocēt/ pprium sensum non sequant
alios ꝯsulant/ et eoꝝ ꝯsilijs acqescant: nimietate ex
ercitioꝝ tam corporalium q spūalium seipos non
grauent. Occasiones peccatoꝝ quantū poterint
fugiant: contra passiones suas virilr laborent: et
nullo modo locum eis dent: neq; eis cedant: nam
si semel iterum et iteꝝ passionibus suis cesserint/ de
uenient paulatim ad hoc vt cum eis resistere volēt
difficulter aut minime id poterit: ex quo vsus seu
ꝯsuetudo est quasi altera natura. ¶ Et vt reuerta
mur ad hoc vnde sermo sumpsit exordiū/ videlz ad
pusillanimitatē: non quidem amplectendam/ sed
omnimode fugiendā. Sumam⁹ de ipa exemplū
ad ppositū: Sit qs naturalr timid⁹/ et in naturali
bus qbusdā defectuosus: huic si corā multitudine
qppiā ad agendū incubuerit/ poterit facillime spi
ritus nequā (deo id ad pbationē et exercitationez
huius pmittēte) passionē timoris in tali ad tantū
intētare: cum naturaliū defectuū eius adiumento:
vt quasi tot⁹ stupefiat: visusq; et auditus vsum q̄si
intermittat: immo et sensu tact⁹ q̄si intercepto p to
tū corp⁹ spasma incurrat: et frigido quodā pfusus
sudore velut amēs in terrā cadat: queadmodū ex-
perientia in nōnullis docuit. Qui grauissime passio-
ni timoris semel aut bis expti/ si is de quo loqmur
cesserit: et iuxta supra datū ꝯsiliū se virilr ppter cō-
gram difficultatē et psumptā ꝯfusionē eadem nō op
posuerit: deueniet ad tantā indubie pusillanimita
tē/ q vix aut nunq; curabit: immo videbit sibi (q̄-
q; fantastice et diabolo illudēte) q poti⁹ vellet mor
tem subire/ q tali operi vbi tantam exptus est diffi
cultatē/ iteꝝ intendere ¶ Consonat huic exemplo
nostro illud physicoꝝ de nōnullis semel grauiter
et quasi vsq; ad mortē vulneratis: qui vt aiūt/ si san
guinē postmodū viderint/ aut fortiter de sanguine
fantasiauerint: sincopim facillime et spasma pati-
entur: ppter id quod prius expti sunt incōmodū et
piculū. ¶ Sed redeamus iā ad deuotoꝝ et arido B
rum compationē. Uā ppter deceptorias ꝯsolatio
nes manifestandas digressi sumus. Unde notan-
dum q put aliqualr supius tactū est/ aridus non-
nunq; est in statu tutiori/ q deuot⁹ hac rōne. Sint
nanq; duo quoꝝ vnus. s. deuotionis dulcedine fru
ens/ maiorem habeat ꝯfidentiā; alter. s. eadem ca-

tens dulcedine/minorē ꝯfidentiam teneat. Haud dubium quin possit ꝯtingere ꝙ is qui plus ꝯfidit periclitat̄ facilius/⁊ fit inferior: quia eius ꝯfidentia ex ignorantia superbius ꝓcedit/cum nesciat ad quantum teneat̄ coram districto iudice. Alter vero minus ꝯfidens nō facile decipiat̄: ⁊ sit in tutiori statu: q2 eius trepidatio est ex sui discussione sedula/⁊ cognitione ꝓprie infirmitatis ⁊ imꝑfectionis sue. Ideo quātū hic ꝑ humilitatē timet ⁊ trepidat/tā tum dei ante iudicium securior astabit: q2 diiudicauit ⁊ discussit seipm̄. Ita est quoq3 ꝯfidentia non bona ⁊ timor securior deoq3 ꝓpinquior. Hinc est ꝙ quidam patrum aiebat/nullam peiorē passionē fore ꝙ̄ nimiā ꝯfidentiā tam erga deum/ꝙ̄ erga ꝓximū. Nam generat cōmuniter ꝯtemptū/⁊ debitam negligit reuerentiā: tam quo ad deum/ꝙ̄ quo ad ꝓximū habendā: ⁊ in vanitatē ⁊ suꝑbiam sepissime terminat̄. ¶ Nonnunꝙ̄ etiam ꝯtingit vt is qui conat̄ habere delectationes spūales/expendat ob hoc quasi totū temp9/quo tamē vtiliora sibi ⁊ ꝓximo magisq3 grata deo nō tantū posset: sed ex iniūcto ⁊ sancte forsan obedientie debito deberet agere: ⁊ tandē cum adeptus fuerit quod quesiuit/male custodit: dimittēs ilico mentē suā ad alia impꝑtinentia euagari: aut vertēs se sine necessitate ad alia/quasi diceret: ⁊ si nō vbo/tamē facto. Iā qđ cupiui teneo: dietā meā modo bn̄ cōpleui: bene sto: securus sum. Attamē nescit miser aut se nescire dissimulat/ꝙ id qđ accepit/cadit sub gratia gratis data: ⁊ potest stare cū pctō. Vn̄ psit adhuc oīa sua pctā manere suꝑ eum: quoq3 is cui multū donatū est/multū etiā in iudicio requiret̄ ab eo ꝓ rōne reddenda. Et rursum cū priorē grām ꝯsolationis quasi nihilipēdendo abiecerit: reuertet̄ ad deum instans ꝓ alia accipienda qn̄ sibi placuerit: quasi dignū sit vt deus ad eius bn̄placitū semꝑ sit paratus/donetq3 sibi iuste quandocūq3 ⁊ quodcunq3 postulauerit. Hec est illa vna ꝑsumptio fatua/mala ⁊ ꝑiculosa ꝯfidentia/que nōnullos se deuotos putantes possidet. ¶ Sed non sic est de illo qui auxiliū diuinum tm̄/⁊ nō dulcedines querit ꝓ suis necessitatibus: et ad resistendū tentationibus qui querit peccatoꝝ suorum remissionē/non spūalē ꝯsolationē: qui puram querit dei misericordiā/non singularē suauitatis gratiam: qui iuxta dn̄i sui bn̄placitū cum labore ⁊ dolore eidem seruit: nec ꝯsolationes hic/sed in futuro requirit: ⁊ si qua ꝯsolatio offerat̄/eam cum timore ⁊ humili grāꝝ actione suscipit: ⁊ cum recedit nō tristior inde/neq3 ad seruiendū deo segnior fit. Nam iste salutē suā opat̄ cū timore/ꝑor quasi cum tumore. Iste in vitate/ꝑor in vanitate. Iste fideliter alter fallaciter. Hic ꝓprijs quasi stipendijs mili-

B tat deo/alius nisi mercedē a deo hic recipiat ꝯsolationis/militare renuit. ¶ Solet etiam pusillanimes reddere nōnunꝙ̄ deuotioni intendentes nimia scrupulositas ꝯscientie/que vtiq3 non est bona: vtpote cū quis de venialib9 ⁊ leuibus peccatis sine quibus ista vita vix aut nullatenus transigi pōt: ⁊ pene de omni actiōe sua ꝯtinuā quasi sibi format ꝯsciam/plus huiusmodi ponderās lance iusticie ꝙ̄ diuine miscōie: ⁊ hoc ꝑsertim vltra debitum: ac si sua iusticia tm̄/⁊ nō dei miscōia potius saluand9 sit. Unde ꝯtingere potest nisi huiusmodi scrupulos inordinatos deponat: vt id quod ꝑus nō erat peccatū ex se/fiat peccatū ex scrupulo conscientie. Quicquid enī ꝯtra ꝯsciam est/peccatum est. Nec potest hic talis grām ꝑcipe/qui de mortali vbi mortale non est/format sibi scrupulū ꝯscie. Non enī auctor gratie deus/habitare vult in tali ꝯscia inquieta ⁊ turbida: quippe cum de eo scriptū sit: In pace factus est locus eius. De hoꝝ scrupulosoꝝ numero videntur hi fore/qui cū psalmū aut orōnem dixerint non cū actuali intētione/sed mentis subrepta euagatione (quā hūana infirmitas ex se vitare non pōt) repetere ⁊ resumere iteꝝ ⁊ iteꝝ non cessant. Attamē ꝯtingere potest vt quātūcunq3 reiterent/id quod reiteratū est fiat ita insipidū: ⁊ quandoq3 plus ꝙ̄ illud qđ ꝑus negligenter ⁊ inaduertēter fuit ꝑsolutum. ¶ Quib9 ⁊ associandi videntur illi qui cum cōpetēter etsi nō sufficiēter ꝯtriti sunt atq3 confessi (quia impossibile quo ad nos videt̄ vt sufficienter ꝯtriti sint de peccatis suis) nō sunt ꝯtenti: sed semꝑ scrupulū habent se nondū debite confessos esse: fatigant seipsos ⁊ ꝯfessores suos cū reiterationibus confessionum/ꝑsertim de leuib9 peccatis modici ponderis. Illic (iuxta Psalmiste vocem) trepidantes vbi non erat timor. ¶ Istis omnibus pariter ꝯsulēdū sit/vt non de sua iusticia/sed de mera dei confidant misericordia: sicq3 ponderent suam negligentiā/vt ꝑponderent dei infinitam clementiā. Meminerint quoq3 illius communis dicti: ꝙ vltra posse viri non vult deus vlla requiri. Itemq3 illi reiterantes orōnes suas aduertant/ꝙ ecclesia non obligat ad actualem intentionem/ꝙ̄ꝙ̄ bona sit: sed tm̄ vt ore ꝑsoluantur. Nō ergo necesse est vt reiterēt qđ semel dictū/lz inaduertēter putāt: sed sufficit vt de sua negligētia doleāt ⁊ ꝯfiteant̄: ⁊ qđ iniūctū fuerit loco negligenter actoꝝ/solū reddāt. Hoc tn̄ itelligi volum9 de his qui naturalr̄ aut ex infirmitate accītalr̄ fluxibiles nimis hn̄t fantasias: ⁊ velint/nolint/quasi ad leuē venti flatū ad alia a ꝓposito facillime distrahūt̄. Nō aūt de his qui fortes sunt a natura in suis organis/sed quasi aīales ⁊ bestiales ex sua carnalitate ⁊ torpore/malaq3 ꝯsuetudine ad oīa spūalia pigri: ⁊ ad cūcta que carnis sunt ꝓmpti: qui ⁊ spōte quasi tpe ꝑsolutiōis horaꝝ suaꝝ (q2 eis non sapiūt) assumunt sibi cogitationes de exteriorib9 in quibus eoꝝ anim9 plus deliciat̄: aut tanta somnolētia ex mala sua cōsuetudine ⁊ diabolo ipsis illudente obruunt̄/vt vix recolāt de vnico vsiculo totius hore quā ꝑsoluisse putāt. Talibus timeo grauissimū instabit purgatoriū/si euaserint ꝑpetuum incendiū: nisi hoc debite ꝯterant̄ ⁊ satisfaciant ꝓ tam grauibus ⁊ quasi affectatis negligētijs. Nō est nostre mētis hos tales excusare/aut occasionem male libertatis eis dare. Sicut nec in suꝑioribus intētionis nostre extitit ꝑferre simplr̄ aridos deuotis: sed sicut hic/sic ⁊ ibi: ⁊ viceuersa pusillanimes ⁊ paupes bone voluntatis suscepimus: ꝙ̄tum ad ꝑsens attinet consolari: ⁊ tam ipsos ꝙ̄ alios ad caute operandū suā salutem exhortari. ¶ Et quia tactū est aliquid su- C

ꝯtra de scrupulis circa ꝯfessiones: supest adhuc qđ
non incōgrue putamus addendū. Expedit quippe
ipsis scrupulosis dicere ⁊ ꝯsulere vt non sint ni-
mis arcte ꝯscie circa pctā minora in ꝯfessione ex-
ponenda: sed succinctim ⁊ breuiter quasi in gene-
re sufficiat ea explicari. Maiora vo ⁊ ea in quibꝰ
esset aīe piculū, studeāt cognoscere, ⁊ ea diligen-
ter in specie detegere. ❡ Sup qbꝰ tñ notandū, ꝙ
q̄dam cogitatiōes turpes ⁊ execrabiles blasphe-
mie ⁊ etiam luxurie non ita grosse sunt ꝯfitende ꝓ
ut occurrūt: sed sufficit vt sic dicantur vt confessor
mentē confitētis intelligat, seruata honestate lo-
quendi quātū possibilitas admiserit. Licet eñ cō-
fessioni necessaria sit humilitas: nō tamē ꝓpter sa-
cramēti ⁊ ꝯfessionis reuerētiā excluditur honestas.
Huiusmodi etiā cogitationes execrāde siue blas-
phemie siue luxurie neminē nimis turbēt. Nō eñ
delectant deuotos, sed cruciant: nec sunt homi-
nis, sed diaboli eo suggerētis: vñ nec īputabūt homi-
ni ad demeritū: sed reputabunt potius eidem ad
meritū: ⁊ purgāt aīam patiētis eas magis ꝙ ma-
culent ꝓpter laborē quē homo ꝑfert in pugnando
ꝯtra easdem. Quicq̄d nēpe hoīem affligit ꝯtra su-
am volūtatē: ⁊ nō placet nec delectat, nō facile in
talibus tētator nocere pōt. Quicūq̧ itaq̧ in huius-
modi cogitationibus specifice nimis vellet descē-
dere in ꝯfitendo eas, ⁊ multū scrupulosius circa ip-
sas esse, hic pculdubio nō ex hoc consequet pacē
cordis, sed fortꝰ oppositū: ⁊ dat occasionem inimi-
co se multo amplius inquietādi ⁊ vexandi: quēad-
modū nōnunꝙ ꝯtingit illis qui latratus canū mi-
tigare conātes ꝓijciunt eis panē, vt sic saltē latra-
re cessent: immo frequēter eum q̄ panē ꝓiecit du-
rius latrādo infestant. ❡ Habeat ergo sp in me-
moria regula illa quā quasi in ꝑncipio posuimus,
scꝫ vt in quacunq̧ pte q̄s se sentit ꝓniorē ad malū
⁊ tentari se posse facilꝰ, ibi semꝑ opponat reme-
dia ꝑcise ꝯtraria sollicitius. Si quis est scrupulo-
sus in conscientia nimis leuiter, studeat cordis li-
bertati. Si quis iracundus ⁊ vehemēs ⁊ cōmouet
facilr, fugiat occasionē ire: ⁊ quasi cū violentia in-
tendat mētis tranq̄llitati ⁊ mansuetudini. Morꝰ
nanq̧ maiores iuxta phoꝝ sententiā expellunt mi-
nores. Si quis impatiens ad queuis aduersa, exē-
pla patrum ⁊ maxime christi ⁊ martyꝝ animo se-
pe reuoluat. Si quis nimis zelosus, etiā in causa
iusticie, ⁊ ꝑ impetum spūs nimis efferat: zelum cū
modestia tēperet. Et ꝙ etiā ipse in multis offendit
recogitet: ꝙq̧ districtū iudicē sup se habeat, for-
midet. Si quis nimis tenax, largitati insermat: et
sic de similibus. ❡ Insup aduertendū ꝓ quadaꝫ
D regula gñaliq̧ tenēdū, vt oia ad que voluntas cuꝫ
quodā impetu ⁊ vehemētia sine ꝑuia deliberatio-
ne inclinat quātumcūq̧ appareant bona habean-
tur suspecta: qꝛ cōmuniter sunt motꝰ sensualitatis
⁊ passionū, qbus hostis antiquꝰ ꝑsepe se immiscet.
Iuxta qđ scriptū est: Ab ea que dormit in sinu tuo
te custodi. s. sensualitate, vt ipsa non dominet ratio-
ni tue tanꝙ mulier viro. Si enim hanc potestateꝫ
tali mulieri dederis, ipsa contraria erit rebellis vi-
ro suo. s. sensualitas rationi: placeat vel displice-
at tibi. Unde si non poteris eam sic subigēre vt sit
omnimode subdita viro: semꝑ tñ ei resiste, nec vn-
ꝙ ei cedas: ⁊ sic huiuscemodi rixa ⁊ pugna coram
deo tibi reputet ꝓ victoria. Siq̄dem non soluꝫ vi-
cisse malum bonum est, sed et ꝓ viribus malo re-
stitisse: immo nōnunꝙ melius est diutius pugnaꝫ
exercere, ꝙ cito ꝑualere. Attendit nanq̧ prudētissi-
mus ⁊ equissimus rex noster deus militū suoꝝ vel-
le potius ꝙ posse. Et sicut posse vincere suum est,
ita vincere velle nostꝝ est. Et ꝙꝙ in vtroq̧ gratia
dei necesse est ꝯcurrat: in velle tamen magis ꝙ in
posse liberꝝ arbitriū hominis sibi locum vendicat.
Unde iuxta ipm militum suorum dominus certa-
men ad remunerandū penset. Et dignum vtriq̧ et
iustum est, vt qui longius ⁊ laboriosius certauit: ꝑ-
mium copiosius pcipiat ❡ Nō tñ est pugna optā-
da, ne videamur amare piculū: sed cū venerit, est vi-
riliter agēdū in noīe eiꝰ q̄ nō patit nos tētari vl-
tra id qđ possumꝰ: sꝫ facit etiā cū tētatiōe ꝓuētū vt
possimꝰ sustinere. Cui ⁊ quotidie hūilr ⁊ fiducialr
idcirco supplicare debemꝰ dicēdo qđ ipse docuit:
Et ne nos inducas in tentationē. Credit nanq̧ ꝙ
hec ipsa clausula breuis ṽbis, sed ampla viribus i
tentationibꝰ irruētibus deuota mēte replicata, nō
mediocris sit efficacie: de quo nullꝰ estimo dubita-
bit nisi infidelis, ⁊ is q̄ ignorat q̄s eius autor sit. E
❡ Notent etiā scrupulosi quoꝝ pusillanimitateꝫ
ꝯsolari intēdebamꝰ: ꝙꝙ nōnunꝙ ad alia digredi
videamur. Notēt inꝙ ꝙ valde eis expedit cū consi-
lio suoꝝ supioꝝ ⁊ alioꝝ viroꝝ suoꝝ prudētū deum
timentiū ꝯtra suos scrupulos agere, vt sic tandeꝫ
assuescāt eos non timere: sicut domificatores as-
suefacti ambulant secure ⁊ intrepide sup tecta al-
tissima: vbi non sic practicati statim forēt si hmōi
attētarent, in piculo vite. ❡ Intēdāt quoq̧ pusilla-
nimes scrupulosi, ꝙ inimicꝰ hūani gñis cū impu-
gnat hoīeꝫ stercoribꝰ turpissimaꝝ cogitationū, ve-
luti in obsidio vrbiū vel castroꝝ fieri ꝯsueuit cum
stercoribus cloacaꝝ: aut cū terret repētino strepitu
quēpiam, vel horroiē immittit quasi inopinate ꝑ
ut silr bombardaꝝ tonitruo impugnatores muni-
tionū agere ꝯsueuerūt: ⁊ quēadmodū ioculatores
⁊ trufatores pueris horrorem inuisitatis suis gesti-
bus incutere nouerunt. Intendāt inꝙ ꝙ talia nō
curēt, neq̧ multū cū his litigēt: sed potꝰ irrideant
dicētes cū illo patre in vitaspatꝝ in talibus exptor:
Immūdicia tua sup te demon, dñs mihi adiutor,
non te timebo. Quia eñ immūdꝰ spūs es, immun-
dicia opus tuū est. Itē terrores tuos nō timeo: qa
eum q̄ vēturꝰ est iudicare viuos ⁊ mortuos ⁊ secu-
lū ꝑ ignē, defensorē habeo. ❡ Pusillanimes scru-
pulosi silr sciāt ꝙ si ꝯfessiōes sue magis se inq̄etāt ꝙ
trāq̄llent, dūmō tñ firmū ⁊ fixū iudiciū de mortali
pctō i se nō habeāt, qđ ex h̄ sepiꝰ cognoscere possēt
qꝛ si i silibꝰ casibꝰ eos monētibꝰ ab aliȷ̈s reqrerēt di-
cerēt casus tales minime fore pctā mortalia, tūc ces-
sandū cū supioꝝ ⁊ pitoꝝ ꝯsilio foret a freq̄ntatiōe
ꝯfessionū, ⁊ fiducialr nihilominꝰ celebrādū atq̧ hu-
milr dicēdū: Dñe nō in iustificatiōibꝰ meis ꝓster-
no ꝑces meas añ faciē tuā, qꝛ nulle sūt: ⁊ scio ꝙ si
millies ꝯfiterer, ⁊ districte discutere volueris me,

nō ero mūdus in ꝯspectu tuo. Sola nāq; dn̄e misericordia tua mūdabit me. Ideoq; in multitudie miseꝛōe tue introibo ad altare sctm̄ tuum in timore tuo/ timēs q̄ te plus offenderē si dimitterē/ q̄ si accessero: eo q̄ tu in memoriā tuā ita fieri iussisti: ⁊ ego multis debitor sum p̄ q̄b⁹ orare teneor. Nulli debet esse dubiū q̄n talis hūiliatio plus accepta sit deo/ q̄ nōnulloꝝ vana p̄sumptio: q̄ post ꝯfessionē suam ⁊ qualiacūq; exercitiola se dignos ⁊ bene mūdos reputāt/ quasi intrepide ad illa terrifica diuina mysteria accedentes. Secus aūt esset vbi haberet̄ fixa ⁊ q̄si certa ꝯscia de pctō mortali. Illud eni͂ esset ꝯfitendū: non sic de veniali/ qḋ de necessitate nūq̄ cadit sub obligatione ꝯfitēdū sacramētaliter in specie/ q̄q̄ q̄nq; p̄utile sit: sed sufficit ꝯfessio gn̄alis. Nam venialia p̄ diuersa delent̄: vtī cōfessione gn̄ali/ orōne dn̄ica/ tūsione pectoris ⁊c.

¶ In nōnullis enī͂ est tam arta ꝯscia vt q̄nto magis eā scobare p̄ ꝯfessionē conant̄/ tāto ampli⁹ q̄si inde fedant̄/ p̄pter plura noviter ex fricatōe pullulātia: q̄ tn̄ freq̄nter modice aut nulli⁹ sunt reputationis: ꝯscia talis non firmat̄ meli⁹ q̄ dimittēdo eam in pace ⁊ q̄ete: ⁊ q̄ solū imbre lachrymaꝝ irriget̄: ⁊ sic fecūdata celestis dono gr̄e solidet̄. ¶ Veniale aūt pctm̄ cōiter est omne illud qḋ factū ē absq; rōnis deliberatōe q̄dcūq; sit illud: enī͂ si sit odium vl̄ ira ꝯtra deū/ aut horribilis blasphemia. Vel veniale pctm̄ est q̄n actus talis est q̄ nō tollit debitā subiectionē hōis ad deū/ atq; eius amicitiā seu dilectionē: nec perimit debitū fraterne societatis vinculū ad p̄ximū. Iuxta simile in legib⁹ secularibus ⁊ politicis/ vbi q̄dā pctā morte puniunt̄/ ⁊ quedā nō: q̄uis sint ꝯtra p̄cepta ⁊ statuta: q̄ꝛ nō tollūt debitā subiectionē ad p̄ncipē ac ad ciuilitatē ⁊ p̄ximū. ¶ Ex quo elici p̄t q̄ nō oē qḋ est factū ꝯtra p̄ceptū aut votū aut iuramētū/ aut enī͂ ꝯtra dei interdictū est pctm̄ mortale: q̄ꝛ in quolibet hoꝝ stat peccari posse p̄ surreptionē q̄ndā/ ⁊ absq; p̄fecto rōnis ꝯsensu: q̄ ꝯsensus nunq̄ est in p̄mis motib⁹ nisi post deliberationē habitā ꝟe vel interp̄tatiue q̄ deliberatio in aliq̄b⁹ citi⁹/ in aliq̄b⁹ tardi⁹ fieri hab3: qḋ signāter addim⁹ p̄pter habituatos in bono vel in malo: q̄ꝛ in talib⁹ habit⁹ est q̄si sine deliberatiōi. Sicut dī Aristo. q̄ ars p̄fecta nō deliberat: pat3 h̄ in scriptorib⁹ ⁊ citharizātib⁹. Sunt etia3 q̄dā circa q̄ rō debet esse magis p̄uigil q̄ in aliis: qḋ nisi fecerit/ interp̄tat̄ ꝯsentire. ¶ Notent quoq; pusillanimes scrupulosi q̄ nō semp̄ tenemur agere meliora ⁊ meliori mō quo possum⁹/ maxime sub obligatione pcti mortalis: qm̄ de⁹ oīpotēs q̄uis h̄ possit a nobis licite exigere/ q̄ꝛ ip̄e dn̄s ⁊ nos serui ei⁹: nō tn̄ sic agere voluit/ sed ꝯtent⁹ est vt certa q̄ dedit p̄cepta seruemus: qḋ si fecerim⁹/ sufficit sibi ⁊ manebim⁹ in ei⁹ dilectione ⁊ gratia. Beati nihil omin⁹ qui ita esuriunt ⁊ sitiunt iusticiā in obsequēdo tanto ⁊ tam dulci bonoꝝ dn̄o/ vt possetere⁹ aliquid supererogare dn̄i sui p̄ceptis suis ꝯtendant. Vrsus quoq; q̄ sp̄ est pauid⁹/ timēs mini⁹ debito fecisse: dūmodo tn̄ obseruet semp̄ ne q̄d nimis: ⁊ ne sit iustus nimiū: ⁊ demū nedū nimis emungit sanguinē eliciat. ¶ Itaq; pusillanimes ꝯfortamini ⁊ nolite timere. Confidite pusillus grex/ q̄ꝛ complacuit patri vestro celesti dare vobis regnū in secula seculoꝝ: Amen.

¶ Finis.

Tractatus eiusdem

de diuersis diaboli tētationib⁹ e gallico in latinū ꝟsus ad p̄ces venerabilis patris dn̄i Nicolai de Nuremberga.

Ad nos sub manu dei humiliādos/ atq; cognoscendā vtcunq; gn̄ali noticia nostrā ꝟtutū innere p̄grandē ignorātiā: at demū aduersus oēm inimici neq̄ciā nostrā fragilitatē imbecillitatēq; sciēdā vt in nobis admodū nihil/ vez in dei solū atq; sctōrū fidam⁹ auxiliis: mihi p̄positū est subtiles nōnullas insidias enumerare/ q̄s cūctis nostris opibus hostis humani gn̄is diabol⁹ ingerit: quonā. s. pacto in eo omni qḋ cogitam⁹/ loq̄mur/ op̄amur/ deceptōis sue tendit laq̄os: semp̄q; nititur aduersus eos/ p̄sertim quos diuino famulatu magnop̄e cernit intētos: quos vic3 sub specie boni si valet/ ad malū ꝯuertit. Ip̄se nanq; fallacissimi latronis instar vie societatiq; bonoꝝ se cōmiscēt: ⁊ quousq; feriendi ac occidendi aiam opportunū temp⁹ nā sciscat̄/ sese fingit amicissimū. Tum ratus ꝯgruū tēpus adesse p̄ admixtionē malicie alicuius sancta3 actionē p̄ius cōmaculare molit̄/ siue initio/ siue medio/ siue fine op̄is. Cum ꝟo impedimentū bone actioni p̄stare neq̄t quo min⁹ ip̄a p̄ficiat̄/ intētionē saltē conat̄ corrumpe: puta vt eius op̄atōis finis ꝯstituat̄ p̄uersus/ aut inanis gl̄ia/ aut q̄lib3 carnalis voluptas. At si actiōis p̄ncipiū conat⁹ eluserit suos/ rursus cum illius medio ⁊ fine ꝯfliget: q̄n etiam complete iam actioni adhuc insidiabit̄: hominē ob ꝟtuo se p̄fectū opus vana efferri leticia/ summa op̄e ꝯtendens. Vult sane aliq̄s elemosynam largiri/ cū id ne fiat hostis impedire non p̄t/ hortat̄ vt eam vel ob ꝯsequēdā mūdi gl̄iam tribuat/ vel sp̄e aliq̄ induct⁹ ab eo cui datū est/ mun⁹ aut honorē/ aut q̄dcūq; accipiēdi seruitiū. Q̄ si quis ⁊ hāc tentationē superarit/ aliā multo ampli⁹ piculosam ei rursus immittet: q̄ bonis quoq; est cōmunis plurimū: quā ⁊ vix in vita hac fundit⁹ posse tolli arbitror: ⁊ ē vt is tūc secū ita dicat ⁊ cogitet: Recte tuū iam op⁹ p̄fecisti/ p̄clare inimicū vicisti: non inanis gl̄ia/ nō p̄ius vitiū vllū supare te potuit. Nequaq̄ certe q̄sq; alius/ puta ille vel ille ita egisset. Ecce quō eoip̄o quo is supbiā/ gl̄iam vanā p̄ius supp̄sit ⁊ ꝯtudit/ in hec eadē vitia iā ruit delabiturq;. Atq̄ stulta hec ⁊ temeraria cogitatio pene sp̄ mēti sese infert ac ingerit. Manifestū itaq; est, ni studiose occurrat̄ de ꝟtute vitiū/ ⁊ de hūilitate oriri superbiam.

Nonnunq̄ hostis certo tp̄e tētari desistit/ vt q̄s ⁊ se censeat esse securū ⁊ penit⁹ tueri negligat: tūc ꝟo id cernēs repēte subito

cꝫ in imparatū irruit/vel odij/vel inuidie/vel ꝯcupiscētie carnis validā immittēs tentationem. Alio etiā cōmento hec intermissio tētandi fieri pōt: vt vicꝫ huiusmodi securitate ac immunitate tentationis qꝫ supbiat: q̄si ꝓpria ꝟtute vniuersos iam hostes deuicerit. Siue vt eo minꝰ apud deū mereatur quo iam labore certaminis vacat: siue certe vt eos q̄ admodū tentationibus affligunť spernat/ꝯtemnat/despiciat.

¶ Hortať nonnunq̄ hostis aggredi alta quedam ꝛ difficilia ꝟtutū opa/sicut immoderata ieiunia/ꝑegrinationes maximas/vel simile quodcūqꝫ siue vt homo succūbat oneri/neqꝫ vllo pacto ipm ferre valeat: siue vt ex ipso sequať deterius aliud/ puta ex immoderatione ieiunij/cerebri vacuitas/ melancholia/tristicia vehemens: ex nimia ꝑegrinatione grādis impatientia/ex velle alios eminēter docere/ingens tumor/heresis/excessiuum nature grauamen.

I ¶ Consulit nonnunq̄ relinquere eximios virtutum actus/ꝛ minutis in rebus versari: vt vel hec complēdo se qꝫ ꝑstātissime ꝟtutis hōiem arbitretur: vel vt nunq̄ ad ꝑfectionē ꝑtingat/vel vt huiuscemodi hūilitate qua sublimē deuitat statū ꝛ ꝑcellētia opa supbiat: ꝛ alios quos non ita facere cernit/temere dijudicet.

¶ Nonnunq̄ enim hostis vt q̄q̄ recte quis cuncta faciat/in vno tamen solo labať ꝛ delinquat: illi q̄ppe satis est si anime castrum vel vno patente sibi aditu nanciscatur capiatqꝫ. ¶ Hanc autē occultat aliquando tentationē quoadusqꝫ mors aduenerit: quo sane tempore seuius maiori qꝫ dolo tētat et confligit/ sciens si tunc defecerit/ penitus se frustratum.

¶ Nonnunq̄ immittit alicui veram aut saltem simulatā deuotionē/vel etiam si hec diuino munere affuerit/suadet indiscreta vota seu iuramenta fieri: vt postmodū cessante deuotiōe hō fit in se turbatus/inuolutꝰ/aut etiā ꝓmissoꝝ inuiolator.

¶ Econtra nōnunq̄ sub specie discretiōis emitti scā vota ꝓhibet: que aduersus peccata quibus homo vehementer ꝓnus est ꝛ deditus saluberrima remedia forent: vt ita sordibus suis is iugiter immaneat.

¶ Hortať nonnunq̄ ex ꝯsuetudine dicere multitudinem immensam orationū: velut se quis nimium grauet vel afficiať tedio/easqꝫ sine deuotione ꝑficiat: vel vt hinc extollať/vel vt rem aliā q̄ sibi est vtilior ꝛ magis necessaria foret/ omittat: vel vt debitum credat ob hāc orōnū frequētiā sibi iure deberi/vt impleat q̄cq̄d ipse cupiet.

K ¶ Frequenter sub humilitatis specie quecūqꝫ fieri bona impedit/ne illum hoīes sanctū dicant ꝛ arbitrenť/vt inde non supbiat. Itaqꝫ efficit vt is acediam discretā humilitatē esse iudicet: ꝛ non largiri elemosynam/non ieiunare is iudicet. Non hoc q̄dem esse auariciā/gulam/sed ꝑclaram virtutem humilitatis.

¶ Nonnunq̄ sub ꝓtextu erogādi elemosynam hortať vndequaqꝫ ꝓter iust fas cumulandis inhere diuitijs; scit eñ esse multo deterius ob largitionē iniuste acq̄re/q̄ abstinere ab ea ꝛ velle iniquum habere nihil.

¶ Nonnunq̄ sub specie correctionis consulit aut irasci in alterum/aut iram simulare: vel vt ille in correctione ipsa excedat irrogando iniurias/cōtumelias inferendo: vel vt ex ira plus propriam vindictā q̄ alterius bonum querat. Vel vt is qui corrigi emendariqꝫ deberet per alterius feritatem fiat longe deterior: compertum enim habet mansuetudine q̄ rigore nimio vti iuuo ac facilius ad bonum quēqꝫ posse adduci. Ita impatientiam iustitie vindictam tegit effigie correctionis: que profecto nequaq̄ correctio/ sed plane destructio censenda est.

¶ Nonnunq̄ ecōtrario sub vmbra misericordie ac lenitatis suadet ne quis alterum rephēdat/ neve sibi indicet errata sua atqꝫ defectus/ad quod tamen ex lege charitatis is obligať: sicqꝫ vtrūqꝫ ꝑdere ac iugulare molitur.

¶ Nonnunq̄ cum quis audit aliquem detrahentem alteri/ꝛ si illud minime sibi placeat/ agit tamen hostis vt metu displicendi ei qui detrahit/ is aut male dicta confirmet/aut taceat saltem: nouit enim hostis non paruū esse delictū detractionē vel patienter audire. Deberet nanqꝫ talis aut verbo/aut facie tristicia/aut quomodolibet aliū ostēdere palam ingratū esse sibi huiuscemodi detractorum sermonem. Qua in re posset ab obtrectantium panictari/fecerit ne vnq̄ bonuꝫ aliquid is de quo sermo habetur. Itaqꝫ dicere debet fore longe melius illius bona/q̄ mala referre: aut certe illa non alijs/sed ei qui peccauit/ ob suam emendationē referre oportere.

¶ Nonnunq̄ sub specie discretionis abstinentias/ieiunia fieri vetat: sicqꝫ somnum/gulam/ acediam/hac veste contectos in habitaculum spiritus introducit.

¶ Nonnunq̄ efficit vt sua quis somnia studiose aduertat/ꝛ tamen vt his quidem contra dei ecclesieqꝫ preceptum certa fides adhibeatur ea vera esse: cunctaqꝫ per ordinem veluti indicabant euenire faciet. Similiter et de alijs superstitionibus innumeris: vti q̄ mane obuium habere canem aut leporem/ putet quis signare illa die futurum infortunium. Et vt paucis loquar/ tam varijs et multiplicibus huiusmodi superstitionibus simplices referti sunt/ vt vel id cogitare animus perhorrescat: quas sane ideo disseminat hostis/ quoniam eas nouit deo admodum displicere. Scit nempe homines non in deo/sed in his confidere/ac spem locare suam. Ideo vero horuꝫ cordibus impresse sunt: tum quia neqꝫ sapientes audiunt/ neqꝫ eorum dictis fidem prestare volunt. Tum quia vsqꝫadeo nefande sunt opinionis/ vt quicquid obtigerit/ huic alicui dementie tribuunt. Verbi gratia: si quid illis boni euenerit/ confestim dicunt id bene futurum ꝛ ipse putabā: meo enim in somnio hanc rem ego conspexerā. Deum quippe relinquentes ꝛ sibi omnium bonoꝝ autori nō veriti gratias ꝓinde nō agere/ad has impias stultasqꝫ credulitates cūcta referūt. Atsi (quod freq

quenter fit)illa die acciderit malū aliqđ: dicēt etiā sibi id contigisse: q: tale aliquid viderint/aut canē vel leporem habuerint obuiū. Idēndem ꝛ de sanitatibus arbitranť: quas nō deo vel nature/sed nescio quibusdā breuibus aut ɔscriptis pomis: aut in hmōi incantationib9 attribuūt. Sunt hec profecto sine quacūq; rōne solo versuti inimici suasu: que etiā singulis diebus dominicis sub excōmunicationis pena districtissime ab ecclesia ꝓhibenť. Porro longe salubrius foret ꝛ tutius deū ac sanctos adire cum fiducia ꝙ in his sperare delirijs. Quāobrē quisq; caueat has melancholicas insanias incidere: neq; vō alios et ꝑcipue iuuenes in talib9 fidē habere suadeat. Est eñ difficillimū ab his quēꝙ erui cū ea teneris ab annis imbiberit.

¶ Agit nōnunꝙ hostis vt in suis calamitatib9 quis immoderatius de diuina ɔfidat ope: vt si he permanserint nec diuinitus fuerit liberatus/murmuris ꝛ impatiētie labať in foueam: ꝛ sceleris deū arguat: quasi impiū sit eū qui tanta deuotione illū supplex orauerit: nō exauditū ereptūq; fuisse.

¶ Nonnunꝙ alia fraude qđ dictū est/suggerit: vt scʒ cum is liberatū se cernet deuotum sanctū ac deo amicissimū sese credat: vtpote cui9 a domino vota efficaciter ꝛ pene miraculose cōplenť. ¶ In primo autē casu talis sperare debet: ideo deū suis nō annuere petitis: ꝙ id sue saluti minime expediat. In secūdo vō ambigendū sibi timendūq; est sibi esse offensum deū neq; dignum ꝑsentit castigatione: exauditionē vero precū suā mercedē esse debere/itaq; se damnandū finaliter.

M ¶ Nōnunꝙ homini scrupulos immittit innumeros/reddēs illius consciētiā miro modo dubiam atq; arctā: ne quid boni audeat efficere vt etiā crebrius delinquat: scit eñ euʒ peccare qui id adit quod pro certo cōscientia malū esse iudicat: quāꝙ res in se mali haberet nihil. Facit etiam istud hostis ob aliū deteriorē finem: vt .s. talis ꝗ deliquit in desperationē delabať: iudicans se reprobatū a deoq; dānatū: quoniā tanta facilitate peccat: nec vllo pacto adimplere valet mandata illius.

¶ Nōnunꝙ reddit hostis conscientiā ante cōmissam securā ꝛ amplā: vt neq; peccare quis formidet neq; postmodū peniteat.

¶ Nōnunꝙ in opere latam conscientiā reddit verū ad tribuendā desperationē postea delictū exaggerat: ostendendo horrorē sceleris ꝛ cōmissi delicti immanitatē: ꝙ scʒ sit enorme eū qui talis sit ꝗ talis habeať tam detestandū admisisse facinus: cōtra vō antea nōnunꝙ districtam angustāq; cōscientiā reddit/facitq; timere vbi non est timor habendus. Et est instar eoꝝ qui pueris viam transeuntibus ꝓclamant laberis/cades/vt metu turbati impingant ac ruant ꝑcipites. Ita his lapsum inculcat hostis/clamans ꝛ dicens cōtinuo: erras/deficis/peccas/te haud dubie damnas. Hoc nanq; modo cōscientie pacē ac quietē perturbat/adimit adeo vt talis neq; orare/neq; bonum quicꝙ recte facere queat. Contingere etiā ꝛ istud potest ꝑpter aliud scelestius ꝛ longe maioris periculi: vt videlicet quis hmōi scrupulos vitare volens tantā amplitudinē conscientie arripiat/tanꝙ effrenatā sibi assumat audaciam/ vt nulla ꝑcepta pensi habeat: nihil estimet illicitum. Quāobrem cūctis in tentationibus mediū seruandū est: quod equidē fieri poterit/tum sapientū cōsultatione/tum subsidio orationis/tum sup oīa humilitate ad deū: cui spēs de illius misericordia cōmixta extabit.

¶ Nōnunꝙ illis quos scit minime consilijs obtemperaturos: suadet sapientes frequēter consulere/vt talū peccata minus habeant excusationis: nōnunꝙ vō hanc consultationū suadet frequentiam: cū eos qui consulunť male sana consilia daturos arbitratur: vt et qui dat ꝛ qui cōsilium accipit vna simulq; pereant. N

¶ Nōnunꝙ hortatur humanū nihilipendere cōsilium/sed vel a solo deo vel ab oratione instructionē expectare: vel ꝑprie prudentie inniti: ꝛ quasi secum ita dicere: Quid in hac re agendū tibi sit ipse ꝙ alter quisq; melius nosti: tibi enim melius res ipsa/tibi tuus animus/tua tibi melius cōperta est facultas. Insuper hos qui consiliū tribuūt fortassis impellit vtilitas ꝑpria: seu honoris forte cupido mouet. Et hec tentatio inter ceteras est ꝑniciosior ꝛ amplioris periculi/personis deuotis ꝑsertim: ꝛ his qui acuta intelligētia pollent: ꝛ est ꝑfecto maxima superbia.

¶ Nōnunꝙ post abundantē sumptionē cibi et potus deuotionē ꝛ lachrymas immittit hostis: vt quis hanc gulā in cōsuetudinē ducat; quasi ipsa deuotionē efficiat.

¶ Nonnunꝙ hmōi deuotionem ꝛ lachrymas post grande ꝛ immoderatū ieiunium immittit: vť vt sequatur cerebri vacuitas: exinanitio capitis et totius corporis ꝑmaxima lesio: fiatq; postmodū talis melancholicus/tristis/iracundus: vel vt ipse has abstinentias/ieiunia/vigilias in morē vendicet ꝛ consuetudinē: vt in hac singularitate supbiat sive in malū predictū incidat.

¶ Nōnunꝙ hortať vt quis angelos videre velit/miracula cupiat/optet reuelationes habere: et aliquādo prestigijs fallacib9 siue in somno/siue in vigilia hec apparere facit: agēs hec oīa vel ad decipiendū sub effigie veritatis/vel ad introducendū in illum superbiā. Quāobrem hmōi desyderia super oīa detestari vitareq; debet quisq; deuotus. Ea eñ que de his ꝑ alios gesta sunt/debēt sibi admodū sufficere/satisq; sibi esse vtiq; debet si in celis mercedē accipiat.

¶ Nōnunꝙ ingentē mirabilemq; dulcedinē in modū ꝛ similitudinē deuotionis inducit: vt in huiusmodi suauitate hoīs tota conquiescat fruitio: neq; deū amare/neq; ob aliud sibi obsequi velit/nisi solum vt hoc potiatur.

¶ Nōnunꝙ in diuino famulatu duriciam immittit atq; spirit9 tristiciam: vt a domino se quis derelictum censeat/neq; illi amplius impēdat obsequium: sed ad carnis se conferat voluptates: ꝛ in illis consolationē requirat. Porro qui deum pure synceriterq; diligunt: quiq; ficticio amore pro sua sola delectatione ei inherent; hoc in casu probanť ꝛ innotescunť patule.

O ¶ Nōnunq̄ agit vt qui statum aliquē delegerit eos q̄ in illo sunt defectus ⁊ incōmoda cōsyderet. Certū em̄ est quemlibet statū ꝓprios habere singularesq̄ȝ defectus: ⁊ illos quidē frequētes ac plurimos qui ꝑfecto patienter ferēdi ⁊ modeste tolerandi sunt. Hec aūt efficit hostis vt ad impatientiā quēq̄ȝ impellat: aliū statū ostendēs semper esse querendū. Sed de his particulari⁹ loquamur. Delegit aliquis celibē ⁊ sine cōiugio ducere vitā. Huic suggeret id esse nimis periculosum: ea etiā que in cōnubio bona sunt sibi ꝓponet: neq̄ȝ ꝟo illius dispendia ⁊ ferme infinitas molestias eū sinet attendere. At contra cū quis iā matrimonio deuinctus/obstrictusq̄ȝ est/nec ab eo resipiscere licet: menti obijcit quanta felicitas/quāta quies est libertate ꝑfrui: sine hoꝝ terrenoꝝ occupatiōe deo posse seruire: gestande ꝓlis nō angi dolorib⁹: nō maritorū duros ꝑferre mores: nullius q̄ȝ sui curā habere oportere: ceteraq̄ȝ ingētia bona (quoꝝ ꝓculdubio expers est cōiugiū) demonstrat/atq̄ȝ corā oculis cōstituit: ⁊ hoc facit nō quidem intendēs bonū aliquod afferre: aut ꝓpalare veritatē de eminētia aut securitate talis status: aut etiā acceptiori eius apud deū ꝯditione: Sed hec q̄ ꝓfecto vera sunt ꝓponit: vt eoꝝ consyderatio ad impatientiā ⁊ detestationē sui status quē nequit deserere ꝑcipitet. Viuit quis holm in frequētia: puta in religioso cenobio: apud huc solitudinis bona magnificat atq̄ȝ plurimi pēdit: ostendit ibidē melius esse orōnis locū: nō adesse mūdi tētationes/iracūdie nō occasionē adesse: tacet ꝟo q̄ solitarijs ꝯtingāt pericula. Ex aduerso solis abditeq̄ȝ viuētibus desyderium mūdi ingerit/dicēs: q̄ sibi tm̄ non alijs hoc modo ꝓ sunt: in mūdo ꝟo mestos solarent/ egros visitarent/largirent̄ elemosynas magnas. In habitanti vrbes suadet salubri⁹ fore ac tutius villulas aut rura incolere: eo q̄ in ciuitatib⁹ olm maloꝝ exēpla sint. Quo cōtra ei q̄ extra ciuitates habitat/suggerit multo fore melius in vrbib⁹ morari: neminē em̄ hic esse a quo erudiri queat: ibi ꝟo eum verbū dei auditurū/⁊ ingentia quedā patraturū opa: nec ostēdit q̄ innumera illic ꝯsciētie discrimina sint: q̄ etiā difficile sit propter rerū necessariū charistiā nimiā vitā ibi transigere. ¶ Ceterū ista oīa ob id sicut initio dicebā in cōsyderationē deducit: atq̄ȝ ante oculos statuit hostis vt nemini suus status placeat: nemo in illo ꝯtentus sit: nouas quisq̄ȝ mutationes cupiat/vtq̄ȝ ita pectoris trāquilla ꝑuet pace: ⁊ continuo grauib⁹ ac molestis incōstantie fluctib⁹ agitet̄. Has agit̄ cunctas tētationes ⁊ si que similes inueniunt̄/a se quisq̄ȝ depelleret: illis i huc modū apud se respōdere debet: Scio vtiq̄ȝ mala ⁊ bona vbilibet reperiri: q̄ si mala quedā meus ꝯtinet status/in eo tm̄ nōnulla sunt bona q̄ alibi minime reperiunt̄. Alibi ꝑterea mala aliqua inueniri certū est: quib⁹ vita mea caret ⁊ est imunis.

P ¶ Admonet nōnunq̄ hostis vt ad hoc q̄s hominū in ꝯspectu sese vituperet: vel etiā delicta que dā cōmittat ⁊ ꝑpetret vt se indicet nec fictū esse nec hypocritā. Quod ꝑfecto in grande malū ab hoste suggerit̄. Nam ꝑ hmōi que hic aduersus suam gloriā dicere agereq̄ȝ videt̄ aliq̄n in eū maior irrepit suꝑbia: vult quippe hoc pacto verat̄ haberi ⁊ reputari is qui suā laudem minime querat: quā tm̄ suo in animo flagrantissime cupit. Ita autē esse dignosci compeririq̄ȝ pōt cum ea ipsa que is de se indigna dicit: alius quoq̄ȝ asserit ⁊ testat̄. Nam id et moleste fert: ⁊ sese tunc excusat ⁊ cōmendat.

¶ Nōnunq̄ hortat̄ hostis/vt cuȝ aliqui opus suum agere incūbit vel rē quālibet sm̄ morē eorū quib⁹ ꝯuiuit efficere/ tunc ad vacandū deo cūctis hmōi occupationib⁹ ⁊ quib⁹ debitis se subtrahat, ⁊ solū constituat/vel id ab hoste fit vt in illo tpe facilius tetre abominādeq̄ȝ cogitationes rācoris inanis glorie ⁊ singularitatis: q̄ certe pessima est mentē huius subeant. Agit etiā nōnunq̄ hostis vt maiori cōplacentia q̄s bonū voluntariū ad quod nequaq̄ obligat̄/ q̄ rem saluti necessariaȝ efficiat. Puta q̄ q̄s potius soluere infringereq̄ȝ malit ieiuniū quod ꝑcipit ecclesia/q̄ illud qd̄ ꝓpria volūtas instituit: q̄ ꝑfecto res ꝓsus est illicita. ¶ Ex aduerso aliq̄n suggerit corporeo semꝑ labori intēdere: vt q̄s nunq̄ deo vacare queat/neq̄ȝ ꝓpriā vitam animiā duertere discutereq̄ȝ possit. Sane optimū est vtroq̄ȝ moderate vti: ⁊ iam huic etiā illi vicissim operā dando vnū altero temperare.

¶ Nōnunq̄ alioꝝ pctā consyderare facit: vt ꝓximū quis iudicet ⁊ infamet: vt non eū diligat/sed contēnat: vt nullā salutarē doctrinā ab hoc dignē recipiat: vt quicq̄d hic boni egerit/mala intētione fieri asseueret: vt ei si superior fuerit obedire recuset: vt eū si subditus est/ tractet imaniter atq̄ȝ villa sine misericordia corrigat ⁊ sup oīa: vt q̄ hmōi delicta nō operat̄ meliorē simpliciter se cēseat: ⁊ hoc pacto teterrimā i se assumat superbiā: que fortasse maius pctm̄ erit q̄ oēs alioꝝ defectus: quos tāta diligentia ꝯsyderat/curiositate tanta explorat. Quāobrem cōuenit ab alienis delictis oculos abducere/⁊ eos ꝯuertere in ꝓpria q̄ si aliena peccata ꝯsyderare necessariū extiterit/ id fiat illis cōpatiēdo. De his em̄ multo plus q̄ de corporali morbo dolere debet ⁊ cōpati. Id etiā fiat dnm̄ ꝓ his orādo/⁊ cogitādo deniq̄ȝ q̄ sui defect⁹ maiores sunt: aut nisi eū dei misericordia protexerit grauiorib⁹ multo criminibus irretiri implicariq̄ȝ poterit: q̄ etem̄ nō vult diuinā misericordiā ita alienis sicut suis delictis ignoscere: is ꝑfecto illā odio habere videt̄.

¶ Nōnunq̄ aliena bona ostendit ⁊ demōstrat vt quis in scelestissimū facin⁹ corruat: in liuorē scȝ ⁊ inuidiā/vel is inflāmet̄ ad ꝯcupiscētia talis diuitiarū: talis status pompatici/talis glorie/talū vestium/equoꝝ taliū/pulchritudinis talis: ⁊ generaliter taliū quorūcunq̄ȝ bonoꝝ: vt etiā cū eiusmodi bona nācisci adipisciq̄ȝ nequit/hinc doleat/angatur/atq̄ȝ melancholiā incurrat.

¶ Nōnunq̄ de alioꝝ dictis et factis in mentē alicui⁹ vehementē suspitionē inducit hostis ꝑsuadens illi hmōi cuncta fieri vel ad irrisionē turbationēq̄ȝ eius vel ad sibi damnū inferendū. De quibus tamē in veritate nihil est. Suboritur autē hec aliq̄n tentatio inter vxorē ⁊ maritū/inter fratrem ⁊ sororē/⁊ inter quosq̄ȝ amicissimos ex qua grauis- Q

ssima mala et ferme incredibilia pficiscitur. Et est plane pessima tentatio de altero et de amico: pser- tim malum suspicari adeo faciliter: et id ita celeriter credere quod pene semper esse falsum postmodum co- peritur. Quare summo studio vitanda est huiusmodi in fausta suspitio. Et si eam quis a se nequit penitus abiicere: tunc multum proderit ea que aduersus alte- rum quis animo suo versat: illi met aperire vt is p- inde se excuset et satisfactionem afferat. ¶ Uerum nonnunquam agit hostis vt has suspitiones in corde quis recondat et apud se teneat: vt hac reclusione illae in crementa suscipiant plus quam inferant nocumentum: neque alter inde se excusare queat. Contra vero nonnunquam inconsyderata neque obseruata opportunitate congru- entiaque temporis: vel ex malignitate iracundiaque animi- illas pferri facit: vel etiam cum nimia assertione: vt per hoc is cui hec dicuntur irascatur: turbetur: atque in alium odium concipiat: quasi hoc modo apud se cogitans. Quid ita? iste ne istud de me arbitratur? me talem is estimat? si mihi amicus esset profecto hec minime ageret nec sibi ostendi: vnde de me sic sentire debeat. Sic de eo ipse non cohmerui. Ecce itaque quod hostis vndequaque tam dicendo quam tacen do suas fraudes iniicit.

¶ Nonnunquam commouet hostis male de aliquo ef fari: vel ex ira aut liuore: illi fieri detrimenta atque grauamen inferri: et nihilominus dat intelligere calli dus hostis hec fieri propter veritatem: iusticiam et pub- licam vtilitatem. Uel etiam propter bonum et salutem alio- rum. Dicit enim hoc ipsum quod agitur alijs nociuum et pniciosum esse: itaque esse optimum et illum et suam maliciam in aliorum noticiam deduci: vt ceteri pinde se tueri: conseruare caucreque valeant: idque omitte re etiam fore aduersum veritatis amorem. Hec res ta men procul dubio est summe periculosa his quam aliorum non sunt constituti iudices: nec ad eos puniendos or dinati. Et preterea huiuscemodi mala post tergum in absentiaque referre: siue his qui pdesse nihil: ob esse vero aliquid possunt: bonum vergere nequit. Econ tra nonnunquam agit hostis vt ex metu per inuidiam aut detractionem peccandi quis alterius malum occultet et taceat in illius simul et aliorum ingentem perniciem. Ui deris igitur laqueos plenos discriminis: et quam recte hec incedere difficillimum est.

¶ Nonnunquam cohortat vt quis rem aliquam sub- limem incipiat: veluti quidem sibi videtur ad pficien dum alteri. Uni vero veritas habet ad ppriam osten tationem quod manifestum esse potest: cum is hanc rem per seipsum fieri maluit quam per alium quemque. Dato quod eque bene vel melius eam alter aliquis facere posset: dato etiam quod ita deo gratum foret eam hinc omittere sicut et efficere. Est enim euidens indicium quod in hoc opere aliquid sue glorie is admiscet quando potius optat quod homines eum quam alios hoc agere cognoscant. Est inquam signum quod non ex integro illud propter deum operatur. Per istud vero etiam in alijs plerisque casibus intentionis puritas discerni potest.

¶ Nonnunquam sub pretextu subueniendi pauperibus: aut instituendi ecclesias: aut in vltimis annis secu ritatem habendi: agit hostis vt quis in auariciam laba tur: vel fraudulenter negociationi intendat: vel eme do vendendo quod committat periuria: vti prius tactum est: nunquam tamen mortaliter peccandum est etiam quan- tumcunque bonum inde oriri queat.

¶ Nonnunquam in bono opere grandem acediam et tri sticiam pmagnam immittit hostis suadens tunc in delectationibus seculi consolationem querere. Ex quo duo mala accidunt: vnum est quod frequenter per hoc quis in stultiloquia aut peccatum illud decidit: per quod etiam alios peccare facit. Secundum est quod illius acedia hoc pacto non sanatur: verum magis ac magis nutritur et crescit: etsi enim eo tempore hic a tristicia liberetur: ipsa tamen postea redit longo validior. Qui vero ea abi- gere superareque vult aduersus illam forti perstare. animo sibi acriter resistere debet. Nam tunc discedet postmodum minime reuersura.

¶ Nonnunquam alicui subiicit hostis ardentissimam cupiditatem cernendi mundi vanitates: plaususque nu ptiarum. Et agit quod illo puncto temporis quo quis videt huiusmodi qui illic plerique sunt impudici gestus non teneatur de peccato carnis: et per hoc illum nimium audacem efficit hostis: atque immoderate sua de castitate presumere. Unde euenit vt is vel in superbiam decidat: vel finali ter in obscena opera: aut spurcas ruat in cogitatio- nes: siue hoc in loco: siue postmodum alibi cum solita rius erit: tunc enim huiuscemodi cuncta redibunt in memoriam. Quando brevius tutius esse nihil potest quam semper hec deuitare pericula: neque vnquam in illis confidere.

¶ Nonnunquam sub velamento sanctitatis et deuo- tionis: in psonas religiosas spiritualis amicicie agit hostis vt ex consuetudine intuendi: loquendi: epulandi simul ridendi: mutuo sese iocose tangendi: vertitur spiritualis amor in libidinosum carnalemque amorem: et de- mum in finem ignominiosissimum.

¶ Nonnunquam sub pretextu fugiende singularita- tis et obseruandi mores aliorum: vel alicui similis bo ni suadet hostis vt quis plus vescatur aut bibat quam si- bi conueniens est. Et pariformiter est de vestitu et huiuscemodi rebus. Quare summopere est in om- nibus adhibenda discretio.

¶ Nonnunquam agit hostis vt sctam intentionem quis loqui incipiens: continuando sermonem ad plura deflu- at inordinate dicendum: quod euenit vel quia is loquen do commouetur irasciturque: vel quia suam gloriam querit: vel quia erubescit et verecundatur nisi audientibus admirati onem ingerat subtile aliquod extraneum nouum inauditum que dicendo. Quo fit vt et que scit et quod nescit immode- rate loquatur: aut ea proferat que ab audientibus ob eorum simplicitatem minime conueniunt. Quando brevius sub rationis regula semper lingua tenenda est eque in medio fineque sermonis: sicut in initio.

¶ Nonnunquam sub humilitatis specie et sese custo- diendi facit vt quis sileat ex contemptu: iracundia: superbia: vel cum loqui deberet ex vecordi pusillani- mitate metu reticeat.

¶ Nonnunquam sub tegumento honesti forte desy- derij quo quis rem aliquam scire gestit et agnoscere: hortatur hostis is ad cuncta videndum: audiendum tentandum: curiosus sit atque prorsus intentus. Un de ingens postmodum fedarum tentationum impudici cie et odij oborirtur frequentia. Et quamquam nullum enim de aliud malum nasceretur: ea tamen res admodum

homini ꝑ lenocinia est. Nā vsqꝫ adeo illius mens
eiuscemodi nouitatib⁹ obruit: vt nullam post hec
purā de deo cogitationē is habere valeat.

¶ Nōnunꝗ̄ gratas de carnis voluptate cogi-
tationes mēti offert aduersarius/dicens: non esse
periculosum illis (dūmodo ꝯsensus absit) immora
ri paulisꝑ: atqꝫ hoc modo incautū hominē succen
dit ꝛ inflāmat vt eas a se vix excutere possit. Itaqꝫ
nihil est salubrius ꝙ̄ illis initio intercludere aditū.
Aliquādo autē oriunt̄ huiuscemodi noxie cogitati
ones: cū studiose quis suoꝝ affiniū qui in mundo
ꝛ cōnubio viuūt statum animaduertit.

c ¶ Nōnunꝗ̄ alicuius mentē plurimū cōturbat
hostis in illā magnā fedarū ac turpium cogitatio
nū multitudinē immittendo: vt his ꝯtinuo pecca-
re se credat. Dicit eñ horrendū esse scelus cum le-
gendo horas ꝛ deo obsequēdo he cogitatiōes ad-
uenirūt. Itaqꝫ hortat̄ vt illis prorsus penitusqꝫ fu
gandis semꝑ inuigilet: neqꝫ aliud quicꝗ̄ agere cu
ret. Scit nempe malignus hostis ventū facilius
in manu posse fixum manere ꝙ̄ illas tolli fundit⁹
radicitusqꝫ conuelli: vl̄ ita posse abigi: vt ne quidē
postea vnꝗ̄ redire queant. At qui nō cū impie mē-
tem cogitationes tangūt peccam⁹ mortaliter: sed
dūtaxat cū eis consentimus. i. quādo illis volun-
tas nostra fauet: qn̄ eas ipsa cū delectatione cōple
ctit̄: qn̄ eas adesse gaudet: ꝙ̄diu vero he sibi displi-
cent/sibiqꝫ sunt horrori ac odio nullū est mortalis
noxe periculū. ¶ Sciendū autē non esse possibile
in occupatione laboris vel tēporalis administra-
tionis tantā inesse homini mētis serenitatē/sicut
in sua quiete post diuturnā moraꝫ. Et aliter illam
querere est sepe irritus labor ꝛ sola tentatio. Fre
qnēter autē he cogitationes melius vincunt̄ si eas
nihilipendim⁹ aut curam⁹: sed alijs in rebus occu
pamus animū: ꝙ̄ si eas vi nitamur ꝓpellere.

¶ Nōnunꝗ̄ bonas cogitationes subijcit ho-
stis/nō certe ꝓpter bonū aliqḋ: verū ad id solū vt
sancte orationi impedimentū prestet. Nā illas eo
immittit tpe cū eas suscipere nec licet/nec ꝯuenit.
Non eñ audiēdo vel canēdo missam opportunū
tēpus est de re cogitare familiari: quod tamē alijs
horis bonū expediensqꝫ foret.

¶ Admonet nōnunꝗ̄ hostis semel in tantū ali-
cui pctō incumbere/aut illicite cuidā vacare volu-
ptati: vt exinde ad plenū is satietur: neqꝫ postmo-
dū illius vnꝗ̄ rei cōcupiscentiā habeat. Ideo vero
istud agit hostis: quia in hoc grauiter istum nouit
delicturū. Agnoscit etiā ꝙ ꝛ si is modico tempore
hmōi desyderio carebit: paulopost tamen hic mul
to tētabit̄ fortius. Ut eñ qui estu graui febreqꝫ la-
borant cū gelidā aquā biberint/primo releuari vi
dent̄: deinde vero longe grauius ꝛ vehemētius affli
gunt̄. Sic expleta libidine illi⁹ postmodū ampli⁹
ingrauescit cupido. Sicut etiā ꝛ hi qui quāto pl⁹
se vngulis scalpūt ꝛ fricāt/tanto magis pruriginē
sentiunt. At qui si modicū id tolerare possent: citi-
us multo liberarentur.

¶ Nōnunꝗ̄ in se quis ꝑcipiēs motus iracūdie
ꝛ vindicte in alterū: ꝙ̄ꝙ̄ in hoc sibi displiceat in-
gratusqꝫ sit. Attamē ei dat intelligere hostis nō de

bere orationē dicere dominicā: neqꝫ paceꝫ in missa
suscipere: qm̄ non libēti animo cuncta ignoscat. Reue-
ra tñ si inimicū is optat suum ꝓpter deū diligere:
debet ꝛ tuto pōt deū orare: vt quēadmodū aliꝗs in
se malefacta remittit: ita suorū quoqꝫ delictoꝝ ve-
niā sibi largiri dignet̄. Nam si efficaciter inimicū
amare volet ad vtrūqꝫ efficere valebit.

¶ Nonnunꝗ̄ suadet vt sue quis fame integritatē a
nimiū tueatur: vt docet hostis ad h̄ quēꝗ̄ teneri:
secusqꝫ agere velle id esse crudelitatis ꝛ imanis se-
uiciei. Qua de re innūera mala ꝯsurgūt. Nam cū-
cta is q̄ de se dicere audit/excusare conat̄: oīa sua
facta collaudans: ꝛ de illis volens rationē redde
re: putat nēpe hoc pacto claudere hoim ora: quod
profecto impossibile est. Ita ergo plerūqꝫ is labit̄
in iram/impatientiā/arrogantiā/perturbationeꝫ
mentis/accusationē alterius: secretorū que celari
deberent reuelationē: vt per hec oīa suam astruere
innocentiā queat. Ruit item ꝑ id frequēter in hy-
pocrisim ꝛ fictionē: habens ab hoste ꝑsuasum sua
opa hominū in ꝓspectu fieri debere: nō quidē vt
dicit ob mundi vindicandū applausum: verū ad
prebendū alijs boni exempli viam: simul ꝛ ad pro
priā vitandū infamiā. Nam mihi (ita eloquitur)
illesa fama manēte: plures hoies mea verba esti-
mabunt/fientqꝫ exinde meliores.

¶ Ex altera parte mouet nōnunꝗ̄ hostis vt ꝗs
nihilipēdat quid de se hoies loquātur ꝛ sentiant:
neqꝫ i aliquo suā famā custodiat/sed equale ducat
in manifesto ꝛ occulto peccare: atqꝫ in tali sue vite
negligentia incuriaqꝫ viuat: secū inquiens: mea q̄
lis sit ꝯscientia deus agnoscit. Id ꝓfecto mihi sa
tis est: dicāt alij quicq̄d eis libuerit. Ecce itaqꝫ vi
detis ꝙ̄ difficile sit hunc vtrūqꝫ effugere laqueū: ꝛ
recto gradiēdo tramite a neutro detineri ꝛ capi:
sunt eñ ambo perniciosissimi. ¶ Quādo itē pri-
mū debet quisqꝫ ꝯsyderare/quale opus suū existat
bonū ne an malū? Nam si est malū: quanto magis
illud in patulo apertoqꝫ facit: tanto grauius ipse
peccat. Et hoc in casu his celare/abdere ꝛ occul-
tare debet: non quidē ob sup̄biam/sed ne alijs oc-
casionē peccandi male loquēdiqꝫ tribuat. Sin vero
opus bonū sit: attamen is noscit alios ipsum ve-
luti malū iudicaturos: animaduertere oportet an
hi qui ita iudicant ad hoc ex ignorantia ꝛ simplici
tate adducant̄: ꝛ tunc hoc opus si ad salutē nō ne-
cessariū extiterit intermittendū est: vel illius rei co
gnitio ꝛ veritas est eis aperienda/docendiqꝫ sunt
non sic de illo arbitrari debere: ꝙ si ex malicia hu-
iusmodi ꝓdeat iudiciū. Sunt eñ nōnulli quib⁹ ali
ena virtus inuisa est: q̄ nequeūt quicq̄d fieri videāt
maligno nō carpe dente. Hi prsus ꝯtēnendi sunt
neqꝫ eñ possunt vllo pacto claudi istoꝝ ora. Itaqꝫ
minime opus est euꝫ qui bonū operatur aduersus
huiuscemodi hoies suā famā tueri ¶ Porro hoc
loco animaduertendū est: ꝙ sublimia opa crebrius
efficere dignatus est dñs ꝑ illos: q̄ (vt docet apl's)
fatui/insci/vl̄ nullius estimationis habiti sunt ꝙ̄
per alios quosqꝫ. Quare nequaꝗ̄ optare quis de-
bet: vt in eo qḋ agit bono ab alijs cōmendet̄: neqꝫ
multo minus suam debet depromere predicareqꝫ.

laudē: vel etiā procurare vt hoc fiat ab alijs: sed totū deo relinquendū est: qui de nihilo nouit opari ingentia. Frequēter nāq3 videm⁹ quo amplius suā quis ostētare querit innocentiā/aut ꝓprium bonū in alioꝝ noticiā ducere/eo minus ab alijs estimetur ⁊ curatur. Longe etiā minus/tum sibi/tum ceteris apud deum ꝓficit.

x ¶ Agit nōnunꝗ hostis vt secū quis sciscitetur ⁊ inquirat an ꝑdestinatus a deo sit ad gloriam vel ad penā eternā prescitus: vt hoc pacto vel in presumptuosam spem/vel in desperationē labatur ⁊ corruat. Proinde neutrū eoꝝ diffinita sententia iudicare debet homo/sed in dei sperare misericordia: cū ingenti timore sue districte iusticie.

¶ Nōnunꝗ suggerit hostis apud se ꝑcunctari an pot⁹ nūc quis mori vel eternaliter dānari mallet: ꝗ aliquod mortale cōmittere pctm̄: vt si is affirmatiue respondeat/in eo demio peccet ꝙ magis eligit pctm̄ admittere: atq3 ita offendere deū ꝗ huiuscemodi penas perpeti: deū quippe offendere ꝓ quocunq3 vitando supplicio velle nequaꝗ debet. Sin vero contrariā is partē asseruerit: primū forsitan mentietur: decidet etiaz fortasse in iactantiā atq3 arrogantiā. Quāobrē magnopere vitandū est hmōi facere questiōes: neq3 eis si surrepserint/est respōdendū: abijciendeq3 sunt ⁊ dicendū deo: Meā dn̄e fragilitatem agnosco: certus equidē sum: qm̄ nisi tua gratia mihi foret auxilio: nullo ita modica est pena quin me vinceret atq3 pctō faceret ꝓstare consensum. Quare me miserū in tuas ꝓijcio man⁹: obsecrans ne ea tentationū pericula incurrere me sinas: q̄ tuoꝝ sine transgressu mādatoꝝ superare nō queā. Hoc itaq3 mō periculosus is malignusq3 laqueus tuto ꝑtransiri valebit: fragilitatē videlz ꝓpriā humiliter recognoscēdo: ⁊ in deo solo ꝯstituēdo spem: neq3 quodcūq3 iudicando aliud. Scitis nēpe beatū Petrū qui prius se velle mori ꝗ deum relinquere spōdebat: deū postmodū deseruisse: neq3 huius qđ promiserat effecisse aliqd. Sic ꝓfecto agunt ꝗ plurimi putantes ꝙ oīa ꝑferrēt anteꝗ ad peccandū petraherentur: quasi nō diuina gratia/sed sua virtute ipsi peccatū deuitent.

¶ Nōnunꝗ aliā tentationē immittit hostis huic pene consimilē: ⁊ est cū quis ꝑterito tēpore grauia ꝑpetrauit scelera: vnde bona sibi aliqua euenerūt: sicut ꝑ fornicationē aut adulteriū prolez suscepit quā ardentissimo amore cōplectitur: tunc agit hostis vt is a semetipso inquirat/vel ab alio interrogetur. Vellet ne non peccasse: ⁊ hanc nō habuisse prolē? Accidit enī hominē delinquere qualitercūq3 huic respondeat questioni: vt in ꝓcedenti tentatione dictū est. Dico itaq3 dictū remediū hic etiam locū habere: tali sc3 questioni nō respondēdo: vel potest homo dolere de ipso peccato: dolere itē potest ꝙ ꝑ hmōi delictū sibi ꝓles orta est: nō aūt absolute dolere oportet de eo ꝙ prolē habet.

¶ Nōnunꝗ incitat hostis hominem ad hoc vt apud se petat/an sit ceteris hoībus vel hoc aut illo deterior. Vnde plurima frequēter pctā surgūt: puta mētiri/supbire/alios temere iudicare. Debet taq3 is dicere: quicqd ex me habeo totū pctm̄ est; si vero in me est aliqđ bonū: id est ex gratia dei: quā eque alteri sicut mihi deus ipse largiri potest: satis profecto sum iniqu⁹ si nihil ex me nisi peccatū habeo: non ergo me ceteris cōparare opus est: cum ipse sim ex me sceleratissimus.

¶ Nōnunꝗ gratias ⁊ dona que in aliquo sunt ante hui⁹ oculos statuit hostis: vt hinc intumescat paruipendatq3 ceteros. Quare ex aduerso is cogitare debet eo sibi maiora pericula grauioremq3 imminere damnationē si non recte diuinis vtatur muneribus. Cogitare etiā potest ꝙ nemo adeo est impius qui nō melius hmōi vteretur donis si hec ipsa sibi collata fuissent: ⁊ ita quēcūq3 proximū/siue iudeum siue gentilem seipso meliorē iudicabit: aut saltem nō deteriorem. y

¶ Nōnunꝗ efficit hostis: vt cū quis penitere cōterique deb3 a seipso querat tantā ne de peccato suo displicentiā habeat quantā habere tenetur. Quod non arguit: quoniā plus doloris ⁊ lachrymarū de damno haberet tēporali ꝗ nunc habeat de diuina offensa: quare nequaꝗ hmōi displicentia sufficere videtur. Sed sciendū ꝙ non est necesse corporalē de peccato esse dolorē tantū/ quātus fortasse esset de tēporali malo vel incōmodo. Sufficit enī ꝙ commissum pctm̄ sibi displiceat: ⁊ nequaꝗ in simili casu deū offendere vellet. Non enī (sicut prius dictū fuit) oportet malle dānari/mori aut oībus spoliari bonis ꝗ peccasse aut hoc modo peccare. Rursus nec talē hunc oportet esse dolorē qualē de se diuina postulat immensitas/ cū3 hoc sit impossibile. Quia ipsa ꝓrsus est infinita: nostrū autē dolorē finitū esse nesse est. Is ergo dolor q̄ dictus est sufficit. Verū quidē est ꝙ tāto hic dolor est melior quāto ⁊ in aīa ⁊ in corpore est maior: adsit mō quo ad corporalē dolorē recta discretio. Nō enī ex eo corpus destrui aut ratio ledi debet. ¶ Plurime per istud vitantur tentationes: q̄ subeunt cū quis nimium veretur nunꝗ satis penitere aut suū nō facere debitū. Debitū inquā quantū ad salutē satis est: vt enī est dictū nequaꝗ nostrū debitu3 facere possumus quantū dei altitudo deposcit: neq3 etiā ꝓ in beneficia q̄ ab ipso recipim⁹: nec hoc ꝓfecto a nobis indulgētissim⁹ ille pater expetit: imo ꝓ mira gratie sue benignitate sibi sufficere vult/⁊ nos in amicos habere parat⁹ est: si ea q̄ in certo nūero certis agenda tēporib⁹ mādata nobis tradidit/ipsi cōpleuerimus: q̄ etiā sub eterne mortis interminatione iplēda mādauit. Uniuersa aūt hec ꝓcepta in his duobus ꝯtinentur: Dilige deū sup omnia: ⁊ ꝓximū tuū sicut teipsum. Si quis vero sup hec aliqđ bonū effecerit: is ꝓinde maiorez gratiā obtinebit. ¶ Qz si interroges: quid est sup omnia deū amare? Plane grosseq3 respondeo: Hoc est sic eū diligere vt nullo pacto quodlibet aliud quis amare velit per qđ perderet dei amorē. Proximū autē sicut seipsum diligere: est ei finaliter quidē vitam optare eternā: gratiam vero in ꝓsenti seculo: insup id ei facere velle quod rōnabiliter ⁊ iuste in simili casu sibi quisquis fieri vellet. Vnde manifestum est ꝙ is qui est iudex constitutus/nequaꝗ velle debet latronem a morte vel carcere liberare: ꝗꝗ ipse fortasse i simili

casu ꝯtra ratonē liberari cuperet. Et ex hoc pluri mis eiuſcemodi tentationibꝰ responderi poteſt.

z ¶ Si nõnūꝗ̃ qui sacrū altaris suscipere ꝯstituit sacramentū occurrit ſue indignitatis cogitatio: ꝙ videlicet nequaꝗ̃ ad hoc dignus esse pōt: ⁊ preſertim ſibi videt̃ ꝙ non bene ſua ſit delicta cōfeſſus. Fieri aūt poteſt hoc suggeſtione demonis vt tm̄ bonū impediat̃. Quare igit̃ is cogitare debet ad hoc nunꝗ̃ ſe dignū ꝓpriȷ̃s viribus fieri poſſe: ꝗ̃ꝗ̃ etiā centum annis ad id laborans incūberet: niſi ex ſpeciali dei munere id fiat: qḋ ſane munꝰ poteſt eque nūc ſicut poſt centū annos dn̄s elargiri. Debet rurſus cōſyderare quoniā hac in vita nemo ꝑ infallibilē abſolutāꝙ certitudinē ſare pōt vtrum in gratia ſit/an nō: vere ne ſit penitēs/an nō: vtrū recte cōfeſſus ſit/an nō: niſi ad hoc ſingularis accederet reuelatio. Itaꝙ ꝗ ſine hac certitudine ſuſcipere nollet eucharistiā: is ꝓfecto ſeipſum deciperet ⁊ quandā ſuperbie ſpeciē habere videretur. Eſt alia hūana vel moralis certitudo ꝗ in noſtro ꝓpoſito ⁊ requirit̃ ⁊ ſufficit: cū videlicet quis in ꝓpria recollectione ⁊ cōſcientie diſcuſſione id egit: qḋ tum ſua diſcretio/tum bonū alioꝝ conſiliū eum debere facere iudicat: atꝙ hoc ꝑ ſufficiens tēpus ad id cōiter obſeruatū ꝯſuetūꝙ. Nā ſi tunc in pctō mortali ſm̄ ꝓprium iudiciū is ſe eſſe nō videat: tuto ⁊ ſine noui periculo pctī ad cōmunionē accedere poteſt: ⁊ ꝗ̃ꝗ̃ vt freq̄̃ter accidit ſibi fortaſſe leuia quedā dubia ſuꝑueniant: ea tamē contēnere imo vincere debet: ⁊ ad cōtrariū agendū ſemetipſum cogere. Leue autē dubiū voco cū quis potius de aliquo fert iudiciū ꝙ ſit bonū/iuſtū ⁊c̄. ꝗ̃ ꝙ ſit malū ⁊ peccatū: nihilominꝰ quaſdā ratiōes vel cogitationes in contrariū habet: que aliquā dubitationē ei afferunt: nō tamen ita quin primū iudiciū multo ſibi ſit certius: intantū ꝙ ſi res ipſa alterius foret: de ea nequaꝗ̃ ambigeret aut cunctaret̃. Verū ſi non maiorē certitudinē de vna partiū habet ꝗ̃ de altera: ſiſtere debet quouſꝙ ad earum aliquā magis aſſentiat̃: ⁊ hoc vel alioꝝ vel ſue rationis conſultatione/vel inſpiratione diuina obtenta per orationē. Niſi enī hoc modo quis ſecuritatem in ſemetipſo capiat ſe male fuiſſe ꝯfeſſum ſemꝑ iudicabit: neꝙ tranquillus eſſe aut ꝯſcientie pacē vnꝗ̃ habere poterit. Quod ꝓfecto nequaꝗ̃ bonū eſt.

t ¶ A ſeipſo penitēs nōnunꝗ̃ inquirit ſi firmā nunꝗ̃ peccandi voluntatē habeat: ⁊ tūc ei plurima ꝓponit hoſtis: preſertim ꝙ nimiū eſt fragilis: ꝙ itē tam crebro in peccata lapſus eſt ⁊ adhuc quotidie labitur. Conſyderare aūt is debet verū quidē eſſe non poſſe eū vitare peccatū viribus ſuis. Nō etiā aſſerere opus habet nunꝗ̃ ſe peccaturū: preſumptuoſum quippe eſſet hoc: neꝙ tamē etiā iudicare debet ſe peccaturū. Jam enī eſſet hoc delinquere. Satis igit̃ eſt ſi firmū ei propoſitū adeſt cū dei adiutorio deuitandi peccatū ⁊ ad id diligentiā adhibendi: nec ſm̄ preſentē voluntatē vllo vult pacto in poſterū peccare.

¶ Nōnūꝗ̃ vt dictū eſt enititur hoſtis ꝑſonis deum timētibus magis ꝗ̃ ceteris nimiū timorē immittere: quo in cūctis ſuis operibꝰ deficere formident. Quāobrē eiuſmodi timoratis neceſſariū eſt vt in primis magnopere animaduertant ad quid ſub pena peccati mortalis ſm̄ ſuum ſtatū obligāt̃/⁊ ad qḋ nō. Poteſt autē de hoc haberi nō quidē ineffabilis/ſed humana certitudo ꝑ ſapientū ⁊ deuotorū bonū conſiliū: per ſcripturas/ꝑ iudiciū ꝓprie rationis/⁊ ꝑ ſuum confeſſorē. Nam ſm̄ harū perſonarū conſiliū ⁊ dictamē debet is frequenter ꝓpriū iudiciū mutare ⁊ vincere. Cū ergo de eo quod agēdū eſt/habet is hmōi certitudinē: poteſt ſe me merito quietare: licet plures alias negligentias que venialia peccata ſūt/admiſerit. Sed ſi in his punctis principalibꝰ ſe defeciſſe cognoſcit/penitere debet: et poſtmodū loco ⁊ tēpore confiteri. Videtis itaꝙ prorſus eſſe neceſſariū vt quiſꝙ diligēter perquirat que res peccatū mortale ſit/que non: in quo quiſꝙ obliget̃/in quo nō. Et tunc quicquid ſuꝑ hoc egerit id vltroneū erit ⁊ ſupererogationis ad augmentū ſue gratie/ſimul ⁊ alioꝝ. Credere enī ꝙ illud melius bonū quod quis facere valet/ſemꝑ implere teneatur: ita ꝙ ſi hoc obmiſerit/peccet mortaliter: erroneū eſſet/nunꝗ̃ etiam quis poſſet obtinere conſcientie pacē.

Finaliter ꝓ gn̄ali regula accipite ꝗ̃ vti deus ⁊ bonus angelus ſemꝑ ad bonū hortant̃: cunctaꝙ ſeu proſpera ſeu aduerſa: ſiue bonū ſiue malū/ſui vel alterius ad ſalutē ⁊ profectū bonoꝝ conuertūt: ſic ex aduerſo oīa in dānum ⁊ perniciē detorquere molit̃ hoſtis. ¶ Abundat quis diuitȷ̃s/enitit̃ hoſtis vt illis abutat̃ vl̄ in ſuperbiā/vel in luxuriā/vel in vſuram/⁊ iniquā tēporaliū acquiſitionē. Contra ſanctus angelus conat̃ ⁊ ſuadet vt illis vtat̃ ad largiendas elemoſynas: ad ſuppliciter reddendas gratias deo: ad habendā ſufficientiā. ¶ Similiter cōſyderare in pulchritudine/viribus/ſciētia/ſtatu/bona hominū fama: ⁊ hoꝝ contrarȷ̃s/pauꝑtate/deformitate/mala obſcuraꝙ fama. Diuerſitatē etiā inclinationis hominū ad hoc vel illud nouit ſctūs angelꝰ bene vti: hoſtis vo male. ¶ Quāꝗ̃ etiā frequenter ⁊ ipſam dei inſpirationē in malū cōuerti facit hoſtis: ſicut ex aduerſo bonus angelus malā inimici tentationē in bonū: puta quis tentabit̃ ideo religionem ingredi vt poſtmodū egrediat̃ ⁊ exeat. In ea tamē perſeuerās conſtanſꝙ manebit. De ſuꝑbia aut inuidia tentabit̃: huic valide reſiſtet: ⁊ inde merebit̃ plurimū. Ita freq̄̃ter dum grauiter nocere cupit hoſtis: prodeſt admodū et ꝓficit intantū ꝙ hominē crebro tentare deſiſtit/ne tentationē ſuperando mereat̃. Aduerſus vo cunctas ſuas illaqueantes tentationes: ꝗ certe ſunt innumere: non niſi vnicū generale remediū reperitur: vt beato Antonio reuelatū extitit: vt quis videlicet ꝓfundā ſemper habeat humilitatē/⁊ affectione ſyncera puroꝙ corde ſuam totā ſpem in dei ac ſanctoꝝ auxiliū ſtatuat: idꝙ ſe facere poſſe/eſſe dei gratiā cenſeat per maximā. Nihilominꝰ tamen ſemꝑ ſuū debitū faciat apud deū/⁊ obſeruantiā mandatoꝝ eius ꝓdicte innitēdo ſpei. Nā ſicut firmiter credimꝰ hominē ſola dei ſaluari miſericordia: ita eā miſericordiā ſummoꝑe venerari/diligere/charipēdereꝙ ac

bemus: secus enim faciens vel hoc intermittens agere: profecto illam perdere sese reddit dignissimum. ¶ Q, si suggeres tibi hoc modo dicat hostis: quicquid egeris certe nouit deus an damnatus eris vel ne: neque vllatenus aliter esse pot. Respondebis: quicquid de me ordinauerit deus / ipse tamen amari dignus est et coli: cuius metiri nequeat ipse sibi obsequentibus: et ad hoc pro suis viribus conantibus in fallibiliter gloriam celestem largietur. Quamque ideo mihi meus sit finis incognitus / bene tamen scio quem bona vita in bonum finem perducit: neque ob hanc incertitudinem omittere debeo quo minus meum efficiam debitum: immo profecto magis ac magis enitendum mihi est: sicut etsi infirmus se sanandum ignoret: iure tamen ad idsumm debitum facit. ¶ Concludendo dicimus nihil ita instruere hominem in predictis tentationibus infinitisque alijs: sicut gratiam dei que per deuotam orationem in profunda fusam humilitate atque contritione cordis acquiritur. ¶ Hanc nobis gratiam meritis ac intercessionibus olim sanctorum sanctarumque largiri dignetur pater et filius et spiritussanctus: Amen.

Contra professum inobedientem eiusdem Joannis Gerson.

A Ex ore tuo te iudico serue nequam. Si hoc dixit in parabola dominus de seruo non multiplicante / licet reddente talentum: quid dicturus est de seruo dissipante simul et negante talentum? Talis est ille inobediens professus: sit clericus / sit laicus qui propriam spiritus sui voluntatem acceptam a deo causa lucrandi vite thesaurum eterne dedit illam in manu superioris sui / dicens: Suscipe me et viuam abba pater. In manus tuas domine commendo spiritum meum: quoniam fidens in te et de me diffidens do illum tibi. Adiuua me et saluus ero. Nunc tu quisquis es professus hoc modo vel simili: qui patri cuius est voluntas tua dono tuo / imo spontaneo prius: nunc in necessitatem verso parere recusas: qui contra stimulum calcitrare presumis: interrogabo te paucula quatenus ex ore tuo te iudicet conscientia tua. Interrogo te non dico serue nequam / sed fratrem et conseruum in christo charissimum: agens in spiritu lenitatis / et instruens iuxta monitionem apostoli et christi: cupiens te saluum esse ab errore vie diuine: quoniam omnis in obedientia deuiat a via vite / ad quam qui reduxerit et conuerterit peccatorem / operit multitudinem peccatorum. Interrogo te si memineris professionis tue: et si penitet te fecisse: procul absit hec ingratitudo a spiritu tuo procul et talis. Porro si memineris et approbas: interrogo quis sapientior et potior interpres erit professionis huius qualiter obseruanda est: aut superior pater tuus / maxime cum consilio conuentus: aut tu subditus et vnicus / et vt fert laicus? Si te vtrumque dixeris preferendum preponendumque iudicium / erras intolerabiliter: neque est qui talem te non aspernatur: tuam potius arrogantiam subsannans et dicens: Quis pot hunc audire? certe puto quod pudet te etiam hec interrogatio audita suo primo. ¶ Interrogo deinceps putas ne patrem / imo et patres tuos ita malignantis esse nequicie: quod in male consulendo saluti tue vellent se simul et te perire? Exclamabis arbitror ad hanc interrogationem cachinnans et indignans rugata fronte. Longe sit hec insania a me paupculo idiota subdito et peccatore: vt de sanctissima superiorum meorum probatissimaque sapientia tam sacrilege desipiam. ¶ Euigila nunc et perspice / si non breui ratiuncula prius ex ore tuo te iudico: quod iussus hoc et illud facere tu non obedire perseueras. Si enim superior tuus sapientior est in cognoscendo precepta regule quam professus es: si preterea credis quod nollet se damnare dum tibi precipit obedire: quid obniti potes / quid excusationis afferre super inobedientia tua: ne dicam pertinacia? ¶ Sed dices forte demissis oculis et facie humi deiecta: si non omnis a te pudor abscesserit: si non attrita iam fronte meretricem imitans dicens: Volo virtutis sue esse / et domino per afflictiones abstinentiaque placere: exemplo priorum sanctorum: nominatim Joannis baptiste. Sentio fortitudinem corporis mei: scio quod ieiunium a vino non erit in grauamen mihi. Ecce frater recedis iam a concessis prioribus. Tu iudicium tuum prefers omni alteri: quasi si dicat infirmus et insanus medico suo. Cognosco melius dispositionem meam quam tu ipse. Scio qualiter obtemperandum mihi non est regulis artis tue. ¶ Aggrediar nunc te altera via duriore vt ex ore tuo te iudicem si pertinax esse decreueris: non tantummodo seruum nequam / sed vt hereticum apostatam vel de heresi et apostasia vehementer suspectum: ita tamen si deperdito iudicij rationis per cerebri lesionem tibi non fuerit excusationis subsidium: quo casu non ita argumentis theologie / sed fomentis medici ne opus erit. Dixit dominus noster iesus christus ad omnes in ecclesia prelatos loquens ad personas apostolorum et discipulorum. Qui vos audit / me audit: et qui vos spernit / me spernit. Credis hoc? Credis si catholicus es. Scio preterea quod superiores sunt et prelati tui patres ordinis sancti: in quo et sub quo professum te negare non potes: aut si negas / erras in facto et conuinci testibus potes: imo verberibus et carceribus coerceri: alioquin fas esset exemplo simili et pernicioso cuilibet professo religionem se negare professum et impune. Ceterum si fateris te professum: fateris oportet te ad obedientiam contra proprium etiam voluntatis arbitrium teneri ligatum. Alioquin contra dicis euangelico nunc inducto precepto: Qui vos spernit / me spernit. Qui autem spernit christum vtique blasphemat et apostatizat. Et si addit quod hec licite faciat / se palam in heresim precipitat: ex qua si non velit extrahi / pertinax est iudicandus: et vt talis brachio seculari relinquendus: nedum a monasterio pellendus. Prouideat salubriora deus: tamen etsi ita loquimur et vere loquimur. ¶ Temptabo viam rursus alteram que sanioris est ad morbum fomenti. Dicis (vt accepi et iam practicum est) quod non ex inobedientia desistere vis a potu vini: ceterisque cibis lautioribus ordini concessis: sed ad virtutes acquirendas et penitentia. Vide queso frater ne menatur imiqtras sibi ne sit iste laqueus sathane sub angelo lucis: non vt

tus abstinētie in spiritu humilitatis. Itaq̧ si vis
vt credam tibi: ostēde vel paulisper obedientiā in
quātulo potu vini: necnō in alio fratrū edulio sal
tem pauculo: vnde nō possit corpus ad lasciuiā ex
citari: neq̧ rigor abstinentie perdi. Nunc ṽo qua
le istud est: ꝙ abhorres a vino taliter vt nec cōsue
tudini ecclesie velis esse cōformis, q̄ post sacrā cō
munionē dat laicis poculū vini tantillū. Qualis
est ista obsecro singularitas? nunq̄d de radice pro
cedit abstinentie: ꝛ non potius ex intimis hypocri
talis dementie? vt cū facis quod nemo, mirentur
omēs ꝛ tibi laudē singularitatis impune ꝑsumas.
Legimus de multis ita seductis: pessimo fine ter
minātibus vitā. Fuit sancto Francisco collauda
tus frater vnus, q̄ iussus cōfiteri per verba noluit
nisi ꝑ nutus. Tollite (inq̄t sctūs Frāciscus) figmē
tum hoc diabolicum: docuit exitus ita esse. Dicit
Climachus: Si videris aliquē qui sibi sit in cōmu
nitate singularis, ipse nō indiget demone temptāte:
quia factus est sibi demon. Et apud sapientē scri
bitur: Vidisti hominē sibi sapientē videri: plus il
lo spem habebit insipiens. Quis ṽo plus sibi vi
detur sapiēs ꝙ̄ sit ille qui iudiciū suum ꝑfert iudi
cio quorūcunq̧? ¶ At vero dicit frater iste sicut ac
cepi. Nullū audiam in abstinētia mea, nisi solā ec
clesiam: quasi videlȝ pro quolibet tali sit cōuocan
dū generale concilium: aut sit papa specialiter adeū
dus: ꝛ nō sufficiēter dicat ecclesia quādo superior
ꝑsertim in re tali decernit ꝛ iubet. Existimo ꝑinde
ꝙ si mitteretur ad papam frater iste, nec sic obedire
iussioni sue vellet. ¶ Est apud narratiōes patrū
de quodā gloriante in abstinentie singularitate ꝙ
remediuȝ inuenerunt patres, ligauerūt ipsum tan
ꝙ̄ fatuū: ꝛ certe iam ipse talis erat. Cōpulerūt vti
lautissimis cibis ꝛ vino ad saturitatē ꝛ nauseam.
Quid tandē? Sanatus est a ꝑsumptione vel arro
gantia singularis abstinētie: ꝛ consequēter a vani
tate ꝛ periculo insanie liberatus. ¶ Tradidit be
atus Bern. ꝙ diabolus nō habet machinamentū
maius ad perditioneȝ querentiū placere deo: ꝙ̄ si
suadeat currere indiscrete: quatinus qui currit in
currat ꝛ preceps ruat. Vocat hoc demoniū meri
dianū quando sub specie magni boni ꝛ singularis
ꝑfectus incidit quis in magnū malum. Et quod
maius malū ꝙ̄ inobedientia: que peccatū ariolan
di .i. idolatriandi a dn̄o nominat? ¶ Preterea di
cit apostolus: Si esca scandalizat fratrē meū, non
manducabo carnes ineternū: quanto magis si ab
stinentia tua (o frater) scandalizat fratrē: nedum
vnū ex pusillis, sed patrē ꝛ maiorē. Ve tibi timen
dū est. Itaq̧ non expedit tibi contristare patrē tu
um, nō contumacē esse ad illum .i. nō tollere te si
bi: cui te voto tradidisti: hoc rapina est, hoc sacrile
giū. ¶ Dicā tibi in veritate, nec mentiar: si de du
obus malis alterū esset faciēdū, vel comedere car
nes in die veneris sancta cū renisu ꝯsciētie timo
rate, aut abstinere a vino contra ꝑceptum obediē
tie rationabiliter imposite: preferrē primū: q2 secū
dum nō ideo malum, sed vt bonū deberet impleri
bibendo vinū. Alioquin cū pertinaci renisu nō sta
ret salus: vbi aliud perpetrando cū subsequēti hu
mili penitentia comedēs carnes saluaret. ¶ De
niq̧ si forte dicturus es: Moueor lege spūssancti,
vide si spūssanct⁹ est dissensionis de⁹. Vide si quili
bet ꝓfessus regulā ita diceret: quanta confusio se
queret? Vide si sufficiētem doces exceptionē a re
gula generali quā ꝛ s̄m quā professus es. Sed for
mido ne faciā verba mea surdo: nisi ꝙ nō iam tibi
sed patribus ꝓ te loquor. Et forte ꝓ ceteris in mo
nasterū si (quod auertat deus) occurreret casus talis.
¶ Bene vale: cor boni consilij, statuens tecū, nō
plus aut aliter sapiēs ꝙ̄ oportet. Joannes cancel
larius parrhysien̄. Lugduni. Anno. M.cccc.xxvj.
In ianuario ꝛc. ¶ Finis.

Item ab eodē cancellario parrhysien̄. de zelo ꝛ feruore nouitiatus ꝛc.

Solet zelus domus dei ꝑsertim dū
est nouitius: homines bone volūtatis
comedere: hoc est vrgere: vt omnia
que ꝯspiciunt viciorū scandala sata
gant vel tollere vel culpare, vel cete
ros ad ablationē acriter animare. Non dissimulā
dum asserit, nō parcendū, non scandalū formidan
dū, sed incedendū viriliter per arma iustitie a dex
tris ꝛ a sinistris per infamiā ꝛ bonā famā, per ver
bera si opus est, per sanguinē ꝛ per mortē. ¶ Ve
rum euenit ꝙ post experiētias varias, post irritos
conatus, post agnitā humane fragilitatē ꝛ iniqui
tatis abyssum inexhaustibilē: tēporaꝶ et mollescit
feruor iste bullienti musto similis: ꝛ quo maturior
eo sanior efficitur. Miscet atq̧ tribulationis aqua
vinū nimis feruide charitatis. ¶ Porro non ne
gauerim me priorib⁹ annis zelū hmōi qualemcū
q̧ sensisse: sed ꝙ̄ frequēter fuerit nō s̄m scientiā me
docuerunt exitus. ¶ Finis.

Tractatus eiusdē cācellarij parrhysien̄. pro deuotis simplicib⁹: qualiter se in suis exercitijs discrete ꝛ caute habere debent de gallico in latinū trāslatus ꝑ quendā. Qui

quidē translator ad vitandū rusticitatē latini elo
quij: que resultasset magis ex vulgari in sensu e sen
su ꝙ̄ verbū ex verbo trāsferre curauit: vnde nec mi
randū si opusculū istud non cōuenerit satis in sty
lo cū alijs eiusdē cancellarij operibus.

Deus vult vt sit ra
tionabile obsequiū nostrū: ita
vt cuncta q̄ in eius seruitio fa
cimus fiant cū discretione: tā
quo ad corpus, ꝙ̄ quo ad ani
mā. Nam iuxta cōmune pro
uerbiū: Omne quod est nimiū vertitur in vitium.
Studeat ergo anima sic regere corpus suū: vt ex
vna parte nō contra se preualeat, ꝛ ex alia parte vt
in seruiēdo sibi etiā non deficiat. Quorū primū fit
cū non nimis laute ipsum corpus enutrit. Secun
dū quādo non nimiū exercitijs siue corporalibus
siue spiritualib⁹ fatigatur. Et maxime in spiritua
libus seu ad spiritualitatē tendentib⁹ exercitijs est

cautela adhibenda: quia in talibus ppter simplicitatē non nullorꝫ deuotorum ⁊ antiqui hostis insidias: sub specie boni posset homo incurrere periculū magni mali. Exempli gratia: si quis nimis et non cū debita discretione nec cū consilio aliorꝫ deuotorꝫ expertorꝫ ⁊ suorum superiorꝫ intēdere vellet ieiunijs/fletibus/vigilijs/disciplinationib⁹/orationibus/meditationibus/imaginationib⁹ circa subtilitates quaslibet ⁊ diuinas res/ terroribus mortis extremi iudicij ⁊ inferni: ⁊ ceteris his similib⁹. Hic posset caput ⁊ cerebrū suū aliaqꝫ organa quibus anima vti habet in suis operationib⁹ intantū ledere vt vsum rationis amittat: aut fieret tot⁹ debilis phantasticus ⁊ melācholicus/sibi ipsi/deo et hominib⁹ inutilis nō solū/sed ⁊ periculosus ⁊ grauis. Unde consiliū meū est vt homo deuotus si omnino mensurā seruare nequit/ nutriat potius corp⁹ suum aliquali cū excessu ꝙ̄ subtrahat sibi nimis cū defectu. Ratio: quia difficilius/imo quādoqꝫ nullatenu⁹ subueniri potest corpori leso per hmōi nimiā necessariorꝫ subtractionē: vbi tamen facile ꝑ vnam aut duas abstinentias reprimi posset quod excessum erat per nimis delicatam educationem. ¶ Custodiat ergo homo deuotus pro regulis ea que subiungūtur documenta.

De humiliādo se corā deo

b Primo det obliuioni totū tempus suum pteritū: ita vt non nimis ꝯtinue in specie recogitet de suis pactis peccatis prius contritis ⁊ confessis: sed sufficit vt quādoqꝫ per contritionē generalē sic dicat ore vel corde: Domine deus meus cōfiteor me bonitati paterne: ꝙ vsqꝫ in presens male prohdolor perdidi tēpus vite mee in peccatis ⁊ vanitatib⁹: quia tibi digne nunꝙ̄ seruiui. Sꝫ ⁊ insuꝑ multipliciter te offendi/⁊ nihil habeo quo possum tibi ꝓ neglectis ⁊ male gestis satisfacere nisi cor meū: vtinā debite contritū ⁊ humiliatū. Hoc ergo tibi domine offero/et rogo ne despicias: ⁊ delicta iuuentutis mee ⁊ ignorantias meas/ immo ⁊ nequicias meas ne memineris. Etiā scio domine ꝙ totis viribus meis nō sufficio talem facere confessionē/qualē bene exigerēt peccata mea. Sed ⁊ tu scis deus meus desyderiū meum ⁊ voluntatē meā bonā: quia ex tuo dono ⁊ tua inspiratione nihil volui vicario tuo meo cōfessori celare de peccatis meis. Et ipse confessor se satis putat informatū de mea vita. ¶ Rogo igitur pie domine sufficiat tibi: ⁊ da vt oblitus ea que retro acta sunt extendere ꝑamplius me possim in anteriora in tuo sancto seruitio. Si autē domine in futurū aliquid aliud tibi de me placuerit suꝑ confitēdis meis peccatis iteratis vicibus offero me paratum iuxta consiliū cuiuscunqꝫ per quē tuam mihi dignaris innotescere suꝑ hoc volūtatē. Nihil eñ intendo retinere apud me quod sit cōtra te. Tamē non ignoro etiā domine deus meus ꝙ ꝙ̄uis milles confiteor: ex hoc non possum satis iustificari/ sed ex tua sola misericordia mea depēdet iustificatio. Cū eñ tu mihi nō imputaueris peccatū/ tunc iustus sum ⁊ non aľs.

Informatio ⁊ consolatio

officialium qui circa exteriora occupanť.

Circa premissa etiā notandū ꝙ ꝑsona deuota que circa curā reifamiliaris et erga exteriorꝫ dispensationē multū est occupata: nō debet cū nimia austeritate conari ad habendū talem pacē/trāquillitatē ⁊ puritatē cordis/qualem ꝑsona soli deo ⁊ spūalibus vacās pōt ⁊ debet habere. Nec deus requirit hoc a tali de necessitate salutis: scit eñ ꝙ humane infirmitati id impossibile est. Ad hoc eñ conari nimiū esset signū suꝑbie ⁊ labor inanis/ꝑditio tēporis inutilis. Non ergo ꝑsona sic exterioribus occupata ꝓ sua ⁊ aliorū salute ex diuina haud dubiū ꝓuidentia tristeť multū si deuotionē tantā non habuerit quantū libenter haberet: ⁊ qualē alios habere ꝯsyderat. Impleat ipse tñ fideliter ministeriū suū ad quod de⁹ eū vocauit ⁊ satis est: sicut naqꝫ ipse nō solū ꝓ se sed ⁊ ꝓ alijs se exteriorib⁹ occupat iuxta diuinā volūtatē: ita etiā alij nō solū pro se sed ⁊ ꝓ ipso sic occupato ⁊ pro alijs deo ⁊ spūalibus exercitijs vacant. Hoc adiecto vt qñqꝫ certis horis sibi magis aptis ꝓut possibile fuerit ad deū etiā recursum habeat conquerēdo humiliter de suis negligentijs ⁊ exponēdo dño deo suo necessitates/ occupationes ⁊ miserias suas: orando vt plus dñs digneť easdem suscipere a paupere seruo suo loco deuotionis quā libentius sibi offerret si eā haberet. ¶ Hinc surgit pia ⁊ pulchra ꝯsyderatio de corpore christi mystico: in quo ipse dñs iesus de⁹ ⁊ homo est nostrū caput/nosqꝫ mēbra eius. Unde ⁊ sicut in corpore organico oīa mēbra non eundē actum habent: nec sibi soli/sed toti homini in suis actib⁹ deseruiunt. Pedes quippe non sibi tantū ambulant/nec manus sibi soli laborāt: nec os sibi soli comedit: ⁊ sic de alijs: sꝫ ipsi toti homini. Ita etiā in hoc corpore christi mystico quodcūqꝫ bonū operať nō sibi soli/sed oībus in christo existentibus id operať in salutē. Et ex eo ꝙ dñs noster iesus christus de⁹ ⁊ homo mediator est dei ⁊ hoīm: et caput nostrū: opera nostra bona ꝑ ipsum fiunt diuine maiestati grata ⁊ accepta ⁊ nobis salutaria ⁊ fructuosa ⁊ nō ex nobis. Nemo ergo deputatus operib⁹ inferioribus desperet: nullusqꝫ intēdens maiorib⁹ superbe se eleuet. Quia oīa in christo iesu dño nostro erūt nobis cōmunia. ¶ Nō bene itaqꝫ agūt illi q̄ ꝑ̄dicantes aut alia magnalia agētes se magnificāt 3
et ceteros religiosos ⁊ christifideles non ꝑ̄dicātes sed quieti contēplationis ⁊ orationis vacātes vilipendunt velut ecclesie dei inutiles: nō attendētes ꝙ si sermo debeat ꝓficere ex ore ꝑ̄dicantis deuota contēplatiuorꝫ oratio habet hoc efficere apud deū ⁊ impetrare: aľs inanis erit conatus laborantis. ¶ Similiter nō bene agunt q̄ spūalibus vacātes: contēnunt temporaliū administrationē exercētes sicut eñ spiritualia sic ⁊ tēporalia bona ꝙ̄diu sum⁹ in via ⁊ peregrinamur a celesti patria nobis necessaria sunt. Et non oībus omnia ꝓsunt: nec oēs omnia possum⁹. Sit ergo quilibet cōtentus de situatione sua in corpore christi mystico etiā ꝓ quo

cūq̧ reputet̄ mēbro infimo: ⁊ studeat fideliter agere in ea vocatiōe qua dominus eū vocauit. ¶ Ex ꝓmissis apparet error illoꝝ q̄ in religionib⁹ ex obediētia deputati ad exteriora officia sua cū murmure ⁊ inuoluntarie: immo quādoq̧ vix ex coactione ⁊ per cōsequens negligenter ⁊ infideliter implent: spiritualia sibi furtiue cōtra bonū obediētie vltra ꝙ ad eoꝝ statum pertinet vsurpantes: ⁊ id qḋ alio rum est/ superbe sibi vendicantes/ quodq̧ suū est/ negligentes: ⁊ sic ⁊ istud ⁊ illud nō solum saluti sue infructuosum/ sed ⁊ sepe per ꝓprie voluntatis ⁊ inobedientie vitiū damnosum faciētes. ¶ Apparet quoq̧ similiter ex ꝓmissis ꝙ incaute agūt nōnulli ꝙ religiosi modicā compassionē cum suis fratrib⁹ ad exteriora explenda deputatis: si quādo in spiritualibus minus ꝓmpti inueniant̄ habētes ipsos temere quādoq̧ tanꝙ indeuotos: nō solum corde ꝯdēdicātes: sed quod peius est/ sepe gladio lingue sue detractorie percutientes: nō attendētes illud vulgare prouerbiū: Pluribus intentus minor est ad singula sensus. Nec recogitant ꝙ si ipsi explere deberent talia. s. temporalia ⁊ spūalia neutrū hoꝝ forte facere rite possent. Neq̧ aduertūt quātū deberent esse deo ⁊ hoībus grati ꝙ ipsis ad seruiendū deo in quiete ⁊ pace ordinatis alij cogūtur seruire cū nimia fatigia ⁊ tribulatione ⁊ deo ⁊ sibi et alijs: ⁊ ꝙ ipsi velut domini recūbunt: alij velut serui eoꝝ ministrant eis: ⁊ in tēporalib⁹ de necessarijs eis ꝓuidere habent. Timere deberent hi tales ꝙ spiritualiū operū suoꝝ fructum nō ipsi sed alij officiales. s. exteriorib⁹ occupationib⁹ propter eos detenti/ apud deū iustum iudicē percipiēt: ꝓpter suā potissime ingratitudinē: que deo maxime ⁊ nobis displicet. ¶ Juxta premissa quoq̧ instruit̄ nōnulloꝝ simplicitas/ qui occupati alijs conant̄ non tm̄ corde sed etiā ore semꝑ orare ꝓpter verba apostoli quib⁹ ait: Sine intermissione orātes: Nā ꝯm expositores licet semꝑ oret q̄ bonū oparī non cessat ⁊ qui per peccatū mortale orationē suam nō interrūpit/ possumus tamē ex ꝓmissis ⁊ ad propositū dicere plane et verissime: ꝙ semꝑ orat qui alia bona opa siue spūalia siue corporalia ꝑ dei honore ⁊ seruoꝝ dei vtilitate facit. Licet eñ non oret ꝑ se/ orat tamē per alios in christi corꝑe mystico: ⁊ hoc sufficiat sibi dūmodo alīs debitū orandi ad qḋ ipse obligatus existit/ nō neglexerit vitiose.

Qualiter ⁊ quare orandū sit spiritu sine imaginibus.

Rursum ꝑsona deuota debet diligētiā adhibere vt nō incurrat aliquā singularitatis notā per suam deuotionez pre ceteris inter quos ꝯuersatur. Hoc eñ reprehendit̄ a patribus: qz turbat nōnunꝙ alios cū quib⁹ viuitur: ⁊ est signū suꝑbie ⁊ hypocrisis. Studeat ergo esse in publico cōmunis ⁊ alijs cōformis absq̧ tamen pctō. In secreto ꝟo poterit esse singulariter deuotus ⁊ corde ⁊ morib⁹ ⁊ gestis ⁊ exercitijs: cū discretione tamē ne se destruat. Pro istis autē deuotoꝝ exercitijs q̄ cōmuniter aptius fiunt in ꝓuato ꝙ in publico (vt sunt videlicet mētales orationes ⁊ meditationes) Notandū ꝙ quicūq̧ in his ⁊ per hec vult amorose ⁊ affectualiter tendere in deum secure ⁊ discrete: ne caput ⁊ sensus sui forsan ledantur: debet discere cogitare de deo sine aliqua re corporali siue absq̧ imagine: ita vt non cogitet rem magnā aut paruam/ longā aut breuem/ albam aut nigram/ hic aut ibi: in tali aut alio loco existentem. Sed omnibus talibus ⁊ similib⁹ exclusis eleuet cor suum ad intellectualia pura ⁊ incorporea: cogitādo dei omnipotentiā qua oīa potest: dei sapientiā qua omnia preterita ⁊ futura sicut vt presentia: dei bonitatē qua omnibus quantū in se est bene vult ⁊ nulli male. Similiter eius misericordiam/ dulcedinem/ pulchritudinem: ⁊ sic de alijs perfectionibus/ deo summe ꝯuenientibus ⁊ inexistentibus/ dicendo corde ⁊ ore: O domine deus meus creator ⁊ redemptor ⁊ saluator meus omnipotentissime/ sapiētissime/ peroptime/ totus pulcher/ dulcis et misericors. O pater pijssime/ amantissime ⁊ amabilissime: qui solus vere pater patris es: plus me diligens ꝙ vnꝙ carnalis pater unum charissimum dilexit filium. Quod bene ostendis in tuis beneficijs magnis ⁊ multis mihi indignissimo datis per te: ⁊ adhuc dandis/ ex sola tua maxima hoc faciens bonitate: te adoro/ laudo/ glorifico/ toto corpore ⁊ spiritu tibi gratias ago pro omnib⁹ donis tuis: quia quicquid sum/ possum/ scio ⁊ bene sancte ꝙ cupio/ volo ⁊ desydero: hoc a te habeo totum: ⁊ nihil habeo ex meipso nisi peccata: que clemēter pero ignosce ꝓpter gloriā nominis tui benedicti. Quod me cū omnib⁹ sanctis tuis benedicere/ laudare ⁊ predicare sine fine propicius etiā concedere digneris. Uel alio modo orando ꝓut spiritussanctus inspirauerit. ¶ Talem respectū habendo in orationibus ⁊ meditationib⁹ suis homo nō facile incurret frenesim: nec erit phantasticus ⁊ in capite seu sensibus suis destructus: quemadmodū aliter faciliter posset cōtingere: cū homo nimis figit cogitatum suum in res corporeas ⁊ rerū sensibiliū imagines. ¶ Nolumus tamē per hec reprobare imaginationes de opere nostre redemptionis/ de captione/ alligatione/ colaphis/ sputis/ flagellatione: crucifixione domini nostri iesu christi: ⁊ ceteris huiusmodi: immo hortamur quantū possum⁹ vt de talibus homo sepe cogitet: sed sub hac conditione ⁊ hmōi cautela: vt videlicet cū discretione ⁊ non nimis hoc faciat: atq̧ vt nō nimis diu ⁊ immobiliter quasi seu nimis fixe circa corporalia et imagines rerum hmōi cogitatio immoretur. Sed semꝑ conetur cogitatum suum ab istis corporeis imaginationibus trahere sursum ad earundē rerum corporaliū spiritualitatē: que inde (spiritusancto docēte) elici poterit copiose si homo assuescat ⁊ dederit se ad talia facienda. ¶ Et ne videat̄ impossibile totaliter licet appareat inexpertis difficile aliqualiter id quod dicimus: sumam⁹ exemplū de venerabili sacramēto dominici corporis quod cū vidimus in manibus sacerdotis oculis corporeis: adoramus deuote sicut verū deum ⁊ hominē humani generis redemptorē/ angeloꝝ dominū et demonū expugnatorē: ꝓpter hoc quod ibi videmus

oculis cordis: nec moramur cum cogitatu nostro diu circa illud quod exterioribus apparet oculis: vt pote circa albedinē / rotunditatē ⁊ paruitatē facie huius hostie: sed cogimus quasi violēter cogitatū nostrū vt ab illis visibilibꝰ speciebus se auertat / ⁊ conuertat ad inuisibilia q̄ oculus mentis per lumē sancte catholice fidei ibi videt ⁊ credit verassime: quasi diceremus cogitationibꝰ nostris: id quod oculi corporis nobis rep̄sentat nō est deus noster / sed id quod ibi oculis cordis cernit̄ est dominus deus noster. Hoc ergo cogitate et in hoc vos figite. Aliud exemplū potest applicari de puero extra patriā posito / qui nunq̄ vidit patrē suum ⁊ cui pater mittit victū ⁊ amictū ⁊ alia necessaria: salutatq̄ dulciter sepius per medios nūcios eundem. Nō dubiū quin puer iste licet patrē suum nō videat / moueatur naturaliter quodā amoroso affectu ad diligendū huic patrē ⁊ ad cogitandū sepius cordialiter de eo: ⁊ q̄ libenter esset apud eundē ad videndū ipsum sicuti est: quia nescit an sit longus aut breuis / an albꝰ aut niger: ⁊ sic de alijs corporalibus circūstantijs: ergo etiā in cogitādo patrem suū qualescūq̄ hm̄oi corporee imaginatiōes occurrerint: nō in eis quiescit / sed repellit tanq̄ deceptorias ⁊ inutiles. Sed quoniā alibi de hoc latius tractatū est: sufficiat hic modice tactū. ❡ Ita

M q̄ iuxta premissa discat p̄sona deuota in similibꝰ similiter agere: alioquin in orationibus ⁊ meditationibꝰ suis nō solum p̄timescere habet p̄missa pericula / sed etiā incōmoda grauia alia. Poterit eñ contingere dū homo nimis cogitat cū imaginibꝰ ⁊ de rerum corporaliū circūstantijs: vt ꝓpter phātasie fluxibilitatē: ⁊ inuisibili hoste illudente ⁊ cooperante deueniat a deuotis ⁊ pijs cogitationibus ad cogitatus turpes ⁊ impios: a puris affectionibus ad imundas: a sp̄ualibus ad carnales: ⁊ nonnunq̄ a sanctis cogitationibꝰ ad execrande blasphemie cogitationes: put in nōnullis deuotis p̄sonis in his incautis cōpertūq̄ sepe est. In ipsa etiā venerāda imagine crucifixi ex nimia fixa consyderatiōe circa corporis dominici nuditatē eiusq̄ femoraliū. Qui casus sicut muliercul is est valde possibilis: sic viceuersa poterit casus iste ⁊ viris eē nō impossibilis / si nimis fingant̄ eoꝝ cogitatus erga sanctaꝝ virginū imagines corporeas: put etiā experientia nōnullos docuit. Caueamus igit̄ duꝫ cogitare volumus nudū crucifixum ne incaute id

O fiat. Alioquin ꝯtingere poterit dominū nostrū crucifixum de cruce nobis euanescere / nosq̄ cū latronibꝰ non tm̄ his qui cū domino crucifixi sunt / sed ⁊ illis inuisibilibꝰ illic insidiose cōtra nos latitantibus solos remanere: qui ⁊ despoliantes nos cogitationibꝰ ⁊ affectionibꝰ puris ⁊ sanctis / ⁊ plagis turpiū ⁊ execrandarū īpositis / vix semiuiuos nos sub cruce relinquant. Semiuiuos ⁊ semimortuos nāq̄ nōnunq̄ deuoti simplices se putāt: cū ex huiusmodi corporaliū specierū incauta ⁊ nimia imaginatione veniūt a sanctis cogitationibꝰ / meditationibus ⁊ orōnibus ad cogitationes nefarias spiritu nequā sepius cooperante: estimātes cū quadā desperatione se a deo derelictos ⁊ reprobatos ꝓpter hm̄oi turpitudines cogitatui eoꝝ occurrētes ⁊ per ꝯsequēs se in anima a dei gratia mortuos fore: ⁊ vix vita corporis viuere / quod tamē falsissimū est. Ecce ad quāta p̄uenitur pericula ex nimis forti imaginū corporaliū rerum phantasia: ⁊ ex antiqui hostis cooperatione maliciosa. Nemo ꝓpter premissa credat sanctoꝝ imagines (sicut quidā heretici senserunt) esse contēnendas / sed sunt potius reuerenter tractande: ⁊ ea intentione q̄ ecclesia dei eas instituit digne honorande. Et sic discamꝰ ab his visibilibꝰ inēte transire ad inuisibilia a corporalibus ad sp̄ualia. Ille nāq̄ est finis imaginū.

Remedia contra spiritum blasphemie.

N De blasphemie tentatione / occasione premissoꝝ est etiaꝫ notandū q̄ ipsa nouiter ad dei seruitiū conuersos quādoq̄ grauiter infestat: inimico humani generis (vt tales p̄ hoc in desperationē deducat / ⁊ a dei seruitio viaq̄ salutis arrepta retrahat) id agēte: deo aūt (vt per hm̄oi graues tentationes si eis nō consenserint: a peccatis suis purgati: influentie sue gratie idonei reddant̄) hoc pie permittente. ❡ Cū igitur cogitatio hm̄oi mala horrenda / grossa / turpis / ⁊ nefaria importune occurrerit / nō terreatur nec tristet̄ persona deuota ꝓpterea nimiū: neq̄ credat se ꝓpter talem a deo derelictū: etiā quantūcūq̄ talis cogitatio blasphemie videatur esse contra deū vel alicuius sancti honorē / aut contra fidē / castitatē ⁊c. Sed maiorē fiduciam se pertinēdi ad deū inde accipiat / dicēdo corde aut ore: ❡ Domine deus meus grauiter ⁊ immitissime tolero hanc tentationē tamē quia multū peccaui: iustum est vt multū affligar. Confidēs domine quia tā forte certamen mihi cōmittis q̄ etiam inter magnos ⁊ electos tuos milites velis cōputare me indignū. Si igit̄ domine est tue voluntatis vt hec tentatio dura me colaphiset: nō recuso laborē / sed suppliciter rogo vt tribuas seruo tuo virtutē pugnandi ⁊ vincendi / ne ei vnq̄ in eternū ꝯsentiā. Tu eñ deus meus scis creature tue impotentiā: nec etiam ignoras inimicoꝝ meoꝝ: inuisibilium inueteratā inuidiam ⁊ maliciā contra me. Et hec orando dicat homo deuotius vt poterit: signando quoq̄ se interim sepius signo sancte crucis / ⁊ aqua benedicta si affuerit se aspergendo. His peractis sit homo cōtentus ⁊ non curet de eis amplius multū: nec litiget vltra pro illa vice nimis cū eisdem sed contēnat: ⁊ sic citius euanescent a memoria. Super p̄missis habemus exēplū de quodā monacho in eremo: qui talibus turpibus cogitationibꝰ vexabat̄ viginti annis: ⁊ nemini audebat aperire tentatiōnē hanc ꝓpter eius abominationē. Tandē tamē cuidā antiquo experto patri eā non ore ex verecūdia sed scripto detexit. Qui ridens ait: Pone manū tuam super caput meū quod cū ille fecisset: ait idem pater: Super caput meū ego accipio totum istud peccatū tuum et omne pōdus eius. Non ergo tu amplius inde cōscientiā aliquā habeas. Cum aūt monachus sup hoc miraretur / ⁊ causam huiꝰ quereret. Respōdit

pater querēdo: Placuit ne vnꝙ̄ tibi ista turpis cogitatio? Absit inquit ille: nam maxime mihi semꝑ displicuit. Et ait sanctus pater: Manifestum est ergo ꝙ tu eam non agis/sed eam patens antiquo hoste procurante: ⁊ te vt decipere tandē per desperationē posset ita fatigante. Nunc ergo fili mi audi consilium meū. Et cum iterū inuaserit talis turpis cogitatio/dic: Tibi ⁊ super te inimice nequā sit hec tua blasphemia/ego nihil in ea habere volo: sed dominū deum meum ego adoro ⁊ veneror/ in ipsumq̄ credo. Expost vero iste frater nunꝙ̄ habuit amplius hanc graueꝫ tentationē consilio senis adiutus. ¶ Et notandum ꝙ persona deuota huiusmōi tentationes graues non debet confiteri indifferēter cuicūq̄ sacerdoti ꝗ̄ꝗ̄ plurimū literato: ne forte occasionem desperationis habeat ꝓpter multoꝝ in experientiā: sed recursum habeat ad viros deuotos/religiosos/discretos. Nec est opus in speciali nimis declarare in confessione talē turpitudinem: sed sufficit ita dicere vt confessor intelligat mentē confitentis: ⁊ hoc ꝑ semel. Si amplius vexauerit/satis est eidem cōfessori amplius simpliciter ī genere eandē dicere. ¶ Pro illis q̄ premissa sunt noteť pro regula generali: ꝙ qualescūq̄ cogitationes male occurrerint/ siue sint de carnalitate siue de inuidia/ira/superbia ⁊c. fiat diligētia vt ab intra eis non ꝯsentiatur: ⁊ vt ab extra nō impleantur: ⁊ securus erit homo ꝙ nullo modo huiusmodi erūt peccata mortalia: imo cōmuniter cū eis ita resistitur erūt magne virtutis hic: ⁊ in futuro remunerationis singularis materia seū occasio. Ex humilitate tamē poteſt homo de eis confiteri nō in specie/sed in generali/dicēdo sic: Tales malas cogitationes habui/tamen per dei gratiā ipse mihi nunꝙ̄ placuerūt. Timeo nihilominus ꝙ nō tam cito eas impugnauerim sicut debuissem: et cū dei auxilio potuissem. Notandū autem est ꝙ si in his adueniret (quod absit) delectatio cū consensu hoc omnino expresse ⁊ specifice esset confitendū: et si in operationē procederet/ tunc adhuc multo amplius/quia hoc foret grauius. ¶ Huic regule generali videtur addendū ꝙ si persona deuota fuerit ex naturali quodāmodo inclinatione nimis prona ad aliquod peccatū seu vitium: sit hoc ira/inuidia/male loqui de alijs/aut aliud quodcūq̄: ita vt quādoq̄ etiā cadat mortaliter: nullo modo ꝓpter hoc desperet/sed cordialiter de hoc doleat et confiteatur humiliter: et ꝓponat in animo nunꝙ̄ amplius ita velle peccare: etiā si millesies tunc vna die ceciderit aut vltra: nō tamen ꝓpterea damnabitur: dūmodo saltem totiens surrexerit quotiens ceciderit. Ante casum igiť cogitet diuinā iusticiā: sed post casum diuinā misericordiam semꝑ attendat. Misericordia eñ dei tanta est vt si homo haberet omnia peccata mūdi super se/⁊ doleret ꝙ cū eis tam bonū dominū deum suum superbe offendisset/⁊ firmiter ꝓponeret amplius abstinere: deus talem nunꝙ̄ damnaret: immo habemus multa exempla de pluribus sanctis qui grauiter peccauerunt/⁊ post peccata sua ꝓpter penitentiā suam: et maximā domini dei nostri dulcedineꝫ ⁊ pietatem qua diligit humanā naturam/facti sunt apud deum maiores sancti ꝗ̄ nōnulli sancti qui non sic ceciderunt. Veruntamen super his nemo debet peccare. Sed postꝙ̄ peccauit/confidat de dei bonitate: ⁊ propter premissa resurgere festinet/et saluus erit. Nam deus per os prophete dicit ꝙ non velit mortem peccatoris. Sed iuxta verissimā sancti iohannis chrysostomi sententiā: deus quasi dolet cuꝫ hominē per suam iusticiā damnare debet propter hominis in iusticiā: ex quo homo est imago dei tā nobiliter creatus ⁊ tam ꝑciose redēptus. ¶ Nemo ergo debet desperare de dei misericordia quātumcūq̄ etiam grauiter ⁊ innumerabiliter peccauerit/sed toto corde doleat: quia tam dulcissimum dominū inhonorauit ꝓpter sua peccata: ⁊ in futurū cauere proponat: ⁊ sic dubitare non habet quin diuina pietas secū misericordiā faciat. ¶ Est etiā pro regula seruandū: ꝙ si homo in aliquod peccatū ceciderit etiā mortaliter: non tñ semel sed pluries: non tristetur intantū ex hoc ꝙ sibiipsi grauiter indignetur inde: et aliquid mali indiscrete sine scitu ⁊ consilio sui confessoris vel superioris propterea faciat sibi: sed cū quadam mētis libertate et cordis fiducia humiliter recurrat ad dominū deū suum/petendo cordialiter veniā ⁊ se accusando et emendationē cum diuino adiutorio in mente habendo ¶ Faciat ergo homo iste sicut facere solēt pueri nondū satis fortes ad ambulandū: qui cum libenter vellent ambulare/cadūt sepius. Et cum se cecidisse cognoscunt: ⁊ per se non posse resurgere: nō sibiipsis ita indignantur/ vt sic velint iacentes permanere: sed humiliter ⁊ fiducialiter extendunt manus suas ad piam matrem vt se releuet ex quo per se surgere nequeunt. In infinitū plus nos sumus chari ⁊ dilecti diuine maiestati que nos creauit ⁊ redemit/⁊ perpetue saluare disponit/ꝗ̄ vnꝙ̄ aliquis filius sue matri carnali extiterit charus et dilectus. Recurramus ergo ad eā cum humilitate ⁊ cōfidentia post lapsum: ⁊ impossibile est vt dānemur. Nullus autē presumat ꝙ velit aut possit ꝑ se surgere a peccatis: aut peccata cauere. Hoc enī solius diuine est gratie. Caueat ergo quisq̄ a signa tante superbie: nam propter ipsam superbiā permittit deus quādoq̄ cadere hominē in peccata: in que non cecidisset si humiliter ⁊ timorate se ad dominū deum suū⁊ compassiue ad proximū suum qui prius in similia peccata cecidit/habuisset.

De malarū cogitationum causis atq̄ remedijs.

Quia tactū est superius de grauib⁹ ⁊ abominandis tentationib⁹ cordis seu cogitationū cum doctrinarū aliquarū pro earundē remedio annotatione. Ut adhuc clari⁹ possit intelligi quod dictū est: ⁊ vt facilius possint inueniri remedia spūalia contra morbū spiritualem tam pestiferū/expedit declarare aliqualiter causas quantū possibile fuerit: ⁊ domin⁹ donauerit ex quibus ortū habeant qñq̄ tam turpes cogitationes. ¶ Primū itaq̄ fieri possunt ex suggestione ⁊ immissione inuisibilis hostis: qui virtutē phantasticā

et imaginatiuā simpliciū mouet hmōi abominationibus, put fecit illi monacho viginti annis, vnde supra dictū est. Probationē huius docet experientia in nōnullis deuotis innocentib⁹ et castissimis psonis, que nunq̄ ab extra audierūt blasphemias et turpitudines tales quales ab intra percipiunt. Unde clarum est ꝙ nisi ab hoste inuisibili immitterent, minime sentirent. Immissiones aūt hmōi pmittit deus fieri ad humiliādū hoīem, et vt timoratus opet salutem suā: et ad discēdū annq̄ hostis insidias: et vt homo eo deuotius ad diuinū auxilium recurrat. ¶ Remediū bonum est, vt homo faciat vt supra eremita docuit. Item pdest vt homo diuino adiutorio ꝯfidens, derideat et ꝯtemnat spm̄ nequam et supbum cum suis immūdicijs dicendo: Immūde spūs si quid posses amplius, etiam faceres: ergo te non curo: q: dn̄m deum meum (ne tibi vnq̄ ꝯsentiā) in adiutorē inuoco. Scio psonā q̄ p hmōi irrisionem solaciose defacili se eruit ab his spurcicijs ¶ Spūs qppe supbus non diu patit se ita ꝯtemptū haberi. ¶ Secūdo fieri pōt hmōi cogitationes turpes et abominabiles ex causis naturalibus fm̄ humani corpis dispositionē. ¶ Primo vicȝ aut ex nimia cerebri euacuatione p ieiunia p studiū vel fortem imaginationē. ¶ Scd̄o aut ex nimia abundātia grossi fumi causati ex corruptis humorib⁹ pp̄ter cibi et potus intempantiam: vel etiam causati ex certo cibo vel potu, qui lȝ modice sumptus habet naturalr̄ generare grossos humores caput ꝯturbantes. ¶ Tertio aut ex eo ꝙ psona talis est nimis ociosa. ¶ Quarto aut exinde ꝙ homo est ꝯsuetus curiose et incaute videre vel audire res de q̄bus facilr̄ sumit occasio postea cogitandi nefaria. ¶ Quinto aut etiā ex inordinato et nimis ꝯtinuo timore offendendi deum: quēadmodum videmus exemplariter ꝙ sepe et cōiter ꝯtrāsitur lignū quātumcūqȝ etiam angustū in terra simpliciter positū absqȝ aliqua trepidatione, qd̄ nō sic fieret si lignū foret in alto, aut de subtus haberet p fundā foueā: etiā q̄ꝙ esset magis amplum. Nam tūc imaginatio de piculo faceret hmōi timorem. Et timor ꝯsequenter faceret casum ex eo ꝙ fm̄ naturales in magno timore sanguis totus conat iuuare partem nobiliorē corpis, s. ipm̄ cor, recurrendo ad ipsum: et sic ceteris membris euacuatis, homo p totum corpus quasi spasmatur et deficit viribus, vnde necesse est vt cadat. Similiter est exemplum de timore in tenebris. Experientia enim docēte scimus ꝙ in loco obscuro vel tenebroso, et in nocte cum videre non possimus que iuxta nos sunt, timemus naturaliter velimus aut nolimus. Ita vt etiam quandoqȝ videatur nobis ex timore nimio (licet fantastice) ꝙ videamus vel sentiam⁹ circa nos terras imagines: vel audiam⁹ voces aut sibilatiōes horribiles: cū tn̄ in re nihil sit.

Dicamus igitur nūc ad propositum nostrum, ꝙ q̄tum ad euacuationē cerebri vel eius abundantiā in humoribus corruptis etc. psona talis indiget magis cōsilio expertorū artis medicine et bono regimine corporali, q̄ doctrina theologoꝝ et spiritualiū medicorum. ¶ Sed q̄tum ad ociositatē nimiam si ipsa fuerit in causa que oīa mala docere ꝯsueuit: remedium pncipale est vt homo studeat cogitatiōes suas bestiales et indomitas freno rōnis tenere, ne vagentur libere semp quo voluerint. Et poterit hoc fieri si homo occupauerit se diuersis exercitijs vtilibus tam spūalibus q̄ corpalibus alternatis vicibus: dūmodo tamē hoc fiat cum mētis quadam delectatione: et non vsqȝ ad tedium et nauseā in vno exercitio: alioquin cogitatiōes pp̄ter tedium non recederēt, sed eq̄ vt pus et qn̄qȝ multo amplius diuagando ad alia se redigerēt. ¶ Sup his habemus exemplū de sancto Antonio: q̄ quadā vice in eremo grauiter affligebat tentatione malarū cogitationū: vnde ꝯq̄rebat dn̄o dicēs: Dn̄e volo saluari, sed non volūt pmittere cogitationes mee. Tunc apparens ei angelus in specie eremite, ostēdēs eidem remediū ꝯtra cogitatiōes hmōi, nūc paululū laborando manibus, nūc genibus flexis orando, deinde corpus reficiendo, post quiescēdo, et rursus iterū laborando: et tādē ait: Antoni sic facias et tu saluꝰ eris. ¶ Utinā attenderēt bene hoc exēplum nōnulle psone que sub specie quasi vacandi deo et deuotioni nihil opari volūt manualr̄, cū tn̄ apl̄s dicat: Qui non laborat, nō māducet. Quāuis em̄ vacare deo p spūalia exercitia non sit sine labore: laborare nihilominus interdū etiā manibus expedit. Unde ꝯtingit nōnunq̄ vt hoc negligentes nō quidē ob corporis debilitatē, sed ex desidia et carnis voluptate deueniunt ad magna pericula suarum animaꝝ: non solū in malis cogitationibus: sed etiam quādoqȝ in grauioribus. Prudēter itaqȝ et rectissime religionū institutores suis deputarunt filijs, certas horas non solum ad cantandū, orandū, ad meditandū etc. verūetiā ad labores manuū exteriores faciendū: put clare patet in regula sancti Benedicti et alioꝝ approbatoꝝ ordinū institutionibus. Non est enim aliqua cogitatio tam turpis, tam abominabilis, mala et execranda, quā non inueniat detestanda ociositas. Nam cor vacantis ocio, est ad instar molendini: quod cū non habet ad molendū bonū frumētū: quia in ꝯtinuo motu est: molit et ꝯsumit seipsum, etiam vsqȝ ad totalem sui ꝯsumptionē aut destructionē: nisi phibeatur alicuius diligentia. Et eq̄ cito molit aduolantes fedas muscas, sicut granoꝝ electoꝝ adipes: psertim cum suum sit ꝯtinue molere et non quiescere: nequaq̄ vero quid molat siue bonū siue malū discernere et eligere potest, nisi regentis pudentia aliter curet disponere. ¶ Si cui exēpla pmissa p vitando ocio non sufficiunt, attendat etiam ꝙ ipsi fratres cartusiēs. q̄ plus ceteris religiosis quieti ꝯtemplationis et spūalibus exercitijs deputari videntur: habēt (put intellexi) certas horas q̄bus corpalibus intēdunt opibus secrete et sine strepitu in suis cellis, siue hoc scribendo, libros ligādo, corruptos emēdando, hortulos suos colendo, aut cetera hmōi exteriora p loco et tempe ꝯgruo faciēdo. Quippe ꝯsyderātes ꝙ spūalibus sp intēdere non sinit humana fragilitas: religiosi qn̄qȝ corpalia exercēt vt vitēt piculosā ociositatē. Attestat pdictis

diuina scriptura quõ nõ solũ piculosum/sed etiam
dãnosum sit ociuz de sodomitis q̃ pessimi petõres
nolanẽ: ⁊ inter ceteras cãs q̃ eos ad tãtum pduxe-
runt malum ꝯmemoraẽ(ni fallor)ipm ociũ. Ad
dendum ppter pmissa est/ꝙ licet quasi oibus gñe
liter sit piculosum simplr velle intendere ꝯtempla
tionis quieti: ⁊ non labori qñqꝫ intendere manua-
li: spẽalr tamẽ videẽ hoc pniciosum iuuenibus p-
sonis: ⁊ si non oibus/tamẽ multis: maxime ppter
naturalis caloris in ipsis excessiuum dñium ac eti
am ppter eoꝝ indiscretionẽ ⁊ inexpientiã/que diu
turnitate tpis remouenẽ: immo etiã ppter psum-
ptionẽ q̃ satis cõnata esse ꝯsueuit iuuentuti. Unde
ad magna possent puenire iuuenes aiaꝝ picula/si
non qñqꝫ ⁊ sepius corpalibus exercitarenẽ opib⁹.
¶ Nulli tamẽ dubiũ q̃n ꝯtingat iuuenes qñqꝫ p
multis senibus ꝯtemplationi inueniri magis ido-
neos/ꝗꝗ de cõmuni cursu id negandũ videaẽ. In
ueniunẽ nanqꝫ iuuenes vel ex naturali dispositio-
ne/vel ex bono regimine/vel ex singulari dono di-
uine gratie q̃etissimi/⁊ ad exteriora quasi in nullo
inclinati: sed totalr pene deuotiõi dediti. Inueni
unẽ etiam inueterati dieꝝ maloꝝ/in q̃bus q̃si nul-
la mẽtis est stabilitas/nec animi tranq̃llitas/nec
cordis deuotio: sed ex mala consuetudine passioni
bus vitiosis abũdantes/⁊ pene in nullo mortifica-
ti: nihil aliud ꝗ que carnis sunt/sapiunt. Quis er
go dubitet q̃n illi iuuenes ad vacãdũ deo plus sint
apti/ꝗ isti senes? ¶ Et ne quis murmuret atten-
daẽ ꝙ sunt(scriptura teste)pueri centum annoꝝ.
Et sunt adolescentes non contemnẽdi/qui posteri
poꝝ vitã moribus transcenderũt. ¶ Hec remedia
data ꝯtra malas cogitationes dum causam habu
erint ex ocio: valent etiam si causate fuerint ex ni-
mio ⁊ inordinato timore offendendi deum. Occu
patus nanqꝫ diuersis exercitijs facili⁹ obliuisceẽ ti
moris hmõi/ꝗ vacãs ꝯtinuo ocio: remediũ nihilo
minus ꝯtra eandẽ cãm efficax est/vt homo cogitet
potius diuinã misericordiam/ꝗ dei iusticiã: ⁊ cum qua-
dam mentis libertate fiducialr se totum pijciat in
abyssum diuine bonitatis ⁊ clemẽtie dicendo: Do
mine ꝗꝗ multa ⁊ magna sit mea iniquitas/vnde
merito te timere habeo: scio tamen ꝙ multo ẽ ma-
ior tua pietas: q̃ est infinita: vnde multo ampli⁹
in te confidere volo. Aufer ergo a me deus meus
nimium timorem seruilem/⁊ confirma me in timo-
re tuo filiali/quo magis te cordialr diligam/ꝗ ni
mis vehementer timeam. ¶ Si autem consuetu-
do mala: curiositas intendendi illis de quibus fa
cile occasiones maloꝝ oriri possunt/fuerit in cau
sa tam turpium ⁊ iniquarum cogitationũ/remedi-
um difficilius poterit inueniri: quia semper inqui-
eta ⁊ famelica solet esse curiositas in malis enutri
ta ⁊ consueta. Remedium tamen hoc est vt supra
vt homo occupet se vtilibus vitando ocium. Et cu
stodiat se a videndis/audiendis/loquendis ⁊ tan-
gendis noxijs: ⁊ non dando occasionibus pecca-
toꝝ locũ. Etiã valet vt homo cum senserit se inua
di talibus cogitationib⁹/statim quasi cum violen-
tia reuocet mẽtem suã inde ⁊ applicet ad alia. Eti-
am si millesies vna die hominẽ inuaserint/millesi
es homo se ab eis auertat: signando se signo san-
cte crucis/suspirando ad deum: inuocando nostrã
dominã ⁊ sanctũ angelum custodem suum ceterosqꝫ
sanctos/quos in speciali habet veneratione et
dilectione. Uel si hec omnia non prosint/infligat
homo sibiipsi aliquem dolorẽ per flagella aut alr:
salua tamen discretione. Etsi nec adhuc sic pax fu
erit/nihil melius est nisi vt tunc homo ꝯtemnat ta
les spurcicias ⁊ faciat sicuti faceret si quis sibi di-
ceret vel ostenderet aliqua que ipse audire vel vide
re dedignareẽ. Tunc enĩ quasi cum indignatione
auerteret ⁊ aures ⁊ oculos/⁊ cõuerteret se ad alia:
etiam quantũcunqꝫ alius loqueretẽ seu modo mõ-
straret que sibi non placerent: sic ⁊ hic fiat. Si au-
tem nec sic infernales tales musce pungitiue pa-
cem permiserint: optimum remedium est vt homo
nihil de eis amplius curet/ sed sub diuina confi-
dentia patientiam habeat: ⁊ sit securus ꝙ non eum
nocebunt non solũ: immo ⁊ ad magnã coronam
eidem pderunt.

Quatuor generalia documenta ꝯtra malas cogitationes.

Pro pleniori intellectu eoꝝ que dicta sũt
⁊ pro faciliori remedio ꝯsequẽdo/ contra
tam grossas ⁊ rusticanas tentationes co
gitationum ponamus aliqua documenta breuiter.
Quorum pmum est istud: Periculosissimũ est cuꝫ
quis se dare vult ad deuotionẽ ⁊ ad spũalia exerci
tia si non scit scripturas: nec habet bonũ directorẽ
ꝯsiliariũ fidelem/expertum/deuotũ ⁊ discretũ/deum
timẽtẽ: de quo audeat ⁊ possit totalr ꝯfidere ⁊ cõ-
scientie sue secreta ex toto eidem reuelare: alioq̃n
enĩ continget talem psonam facilius ⁊ piculosius
errare a vera via salutis/ꝗ aliquẽ qui cõmuni secu
larũ fideliũ gradiẽ via. Exemplũ super hoc habe
mus in vitaspatrũ: Nam dicebat q̃dam senex pa-
ter: Si videris iuuenẽ p se volentẽ intrare paradi-
sum. i. sine doctore/etiam si iam vnum habuerit
pedem in padiso/retrahe ipm infra paliũ pedẽ:
quia sic nunq̃ intrare poterit. ¶ Secundũ docu-
mentũ est: postꝗ psona deuota exposuit suo patri
spũali illam tentationẽ villanã verbis gñalibus/nõ
est necessariũ de ea vltra in spẽali aliq̃d dicere: nisi
forte in illum finẽ vt meli⁹ intelligi possit ex q̃ cau
sa sit orta/⁊ vt ex ꝯsequẽti ꝯuenienti⁹ possit dari re
mediũ. Nõ tñ adhuc fieri debꝫ hoc freq̃nter: q̃ enĩ
psumeret liberari se ab hmõi tentatiõe grauiter p cõ
fessionis ⁊ manifestatiõis reiterationẽ nimiã/er-
raret valde. Nam expientia docẽte freq̃nter habi
tur⁹ esset peior ex hoc. Attendaẽ q̃ ꝑut supra tactũ
est/ꝙ non est necessariũ vt inde q̃s ꝯfiteaẽ: eo ꝙ nõ
est pctm/nisi forsitã ipa psona esset in culpa ex vna
quinqꝫ causaꝝ supius expssaꝝ. Tunc enĩ poterit fi-
eri ita vt petat ꝯsilium ⁊ auxiliũ a ꝯfessore: ⁊ vt ve
niã ꝯsequi mereatur de occasione pstita tam abo-
minabili tentationi: vtputa si videlꝫ ipa psona de-
uota ꝯsueta esset nimis vacare ocio aut curiosita-
ti: aut quia nimis ieiunasset indiscrete: aut quiã ni
mis in cibo ⁊ potu excessisset. De his bñ pt fieri cõ
fessio/aut etiã extra ꝯfessionẽ peti ꝯsiliũ/absqꝫ te-

m̄ꝑ sp̄ali ⁊ apta manifestatiōe talis blasphemie q̄ ipam ꝑsonā vexat. ¶ Tertiū documentū est vt di. ligētissime ab oībus caueat̄: ne q̄s aliquo mō q̄cq̄. dicat aut faciat vel scriptis vel picturis vel gestibus vel figuris q̄busq̄ cor̄ vtriusq̄ sex⁹ pueris siue iuuenib⁹: vñ possit in eis causari postmodū hmōi nefarie aut aliarū quarūcunq̄ turpiū cogitationū incentiuū. Prout ꝓh dolor nōnulli facere non verent̄: q̄ sine omni necessitate ⁊ ex mera sua carnalitate seu animi leuitate loquūt̄ audact̄ de secretis matrimonij: aut ꝯtra fidem: ꝯtra deum eiusq̄ sctām humanitatē: vel ꝯtra sanctos per modum ioci: vel al's leuiter cor̄ puellis ⁊ iuuenib⁹: aut ꝑ turpes picturas: aut ꝑ gestus lasciuos innocētū corrumpūt corda. Aut q̄ caniculos vel cattos aut pullos vel alias bestias lasciuiētes ⁊ ad lasciuias ⁊ turpes cogitat⁹ de facili inspicientiū aīos ꝓuocare valentes nutriūt: ⁊ ab hmōi taliū visu: auditu ⁊ tactu pueros ⁊ puellas innocētes non caute custodiunt: sed sine oī verecūdia cor̄ eis cū his turpia fieri ꝑmittunt: in magnū suum ⁊ talium innocentum ꝑiculum animaꝝ. De facili nāq̄ pueri etiam innocētissimi occasiōe ex hmōi nefandoꝝ auditu: visu: tactu vel ⁊c. data cogitabūt inimico cooperāte vtinā nō ex cogitatione etiā ope postmodū ꝯpleant: q̄ loq̄ nō l3. Sed dimittam⁹ illa ⁊ veniamus ad alia. Quartū documentū est: tentatio illa grauis ⁊ turpis blasphemie seu q̄cunq̄ alia que in sola cogitatione adhuc ꝟsat̄: vincit̄ vt cōiter melius eam ꝯtemnēdo: obliuioni tradēdo: ⁊ se de ea excutiendo: ⁊ ad alia fortiter mentem retrahēdo: q̄ multū cum ipa litigādo: repugnādo ⁊ disputādo. Nō efficax est huius: de q̄uo eni nitit̄ q̄s sufflando fortit̄ extinguere magnū ignem: de tāto ignis amplius inflāmescit vehemēti⁹ ⁊ augef̄ citi⁹. Silr̄ ē de potētia hoīs imaginatiua siue ꝟtute fantastica: q2 quāto magis aliqua specie apphensiua ꝑ cogitationes ꝯpugnātes fricat̄ ⁊ mouet̄: tāto forti⁹ in ipsis figit̄ ⁊ indelibili⁹ fortificat̄. Nihil ḡ ꝯsultius nisi vt trāseat̄ facilr̄ in his: ⁊ nō nimis immobiliter: ⁊ quasi ex directo eis repugnet̄: sed quasi ex aduerso ꝑ indirectū alia vic3 in cogitatu fortiter apphendēdo. Et vt breuiter remediū breue dicā: aqua penitentie in lachrymis corporis ⁊ gemitus spūs in contritione cordis pro peccatis hanc malam tentationē ⁊ quācunq̄ aliam maculaꝫ anime efficacius abluit: purgat ⁊ extinguit: experto credat̄: si tamen (vt supra monuimus) discretio non desit: ita vt caput: sensus ⁊ ratio non ledantur. Et dummodo firma spes de dei miscōia non absit: ita vt ex nimio timore offensionis diuine in desperationis voraginem non labat̄: deficiamus quippe ex nobis in cunctis: sed non vsq̄quaq̄ ad ꝑditionē gratie dei. Ipse enim nouit sustētare nostrā insufficiētiā ⁊ infirmitatē pl⁹ q̄ pater ⁊ mater q̄ nos ḿm carnē genuerūt: dūmō nos noluerim⁹ spōte declinare extra ei⁹ ꝯfidentiā ⁊ diuinā charitatē.

¶ Finis.

Documentum notabile eiusdem cancellarij de sacro altaris.

Qui esurietes implet bonis iussit nos orare tā q̄ pauꝑes ⁊ mēdicos: sed filios a patre q̄ est in celis: panē nostꝝ quotidianuꝫ da nobis hodie. Tu da qui ꝟe es amicus ille euāgelic⁹: ad quē eūdum est media nocte ꝑntis miserie: petēdo: q̄rēdo: pulsando. Cōmoda mihi tres panes: cōmoda: h̄ ē cū modo da: vl' cōmode da. i. ad cōmodū da. Quoniam amic⁹ me⁹ venit de via: vt ponā ań illū. Amicus veniens de via: potest intelligi vel ipūs ꝓprius ab euagatione se colligens: vel noster ꝓximus viuus: aut mortuus suffragijs indigens: vel ipse christus ad ostiū stans ⁊ pulsans ⁊ cenare volēs. Amicus aūt est ipse de⁹ ad hoīem tripl'r. Uno mō sicut dominans ad liberū subditū. Alio mō sicut parēs ad filium delicatū. Tertio modo sicut sponsus gerens se sicut philocaptum seu inamoratū: gallice amy per amours: quod sonat dilectus ex dilecto. Amicus aūt iste est ꝓprie potens cōmodare: a quo omne donū fontalr̄ ⁊ initiatiue: liberalr̄ ⁊ irreditiue: indeuiabilr̄ ⁊ terminatiue: quasi circulo quodā intelligili: vnde fit vt reperāt ꝓpuos queq̄ recursus: nec manet vllr̄ traditus ordo nisi q̄ fini iunxerit ortum: subtilemq̄ sui fecerit orbē. Amicus autē veniens de via: quos panes alios petere potest q̄ corꝑales: spūales ⁊ sacramētales: ⁊ hec oīa sunt vnus panis: vnus dn̄s ⁊ trinus: q̄ solus est panis ḿm veraꝫ nominis interꝑtationē. Panis eñ dicitur a pan quod est totum. Et quid totum nisi sol⁹ deus? Sicut ⁊ nihil aliud ꝑfectum est: q̄ est oīe bonum: iuxta illud dictū moysi: Ostendam tibi omē bonū. Propterea vt ad compendiū veniam⁹: panis sacramētalis solus ⁊ ꝓprie dicendus est quotidianus ⁊ suꝑsubstantialis: qui noster est: nobis datus: nobis natus: nobis mirabilr̄ suꝑ oēm estimationē vtilr̄ ministratus. Ministrat̄ itaq̄ sicut hostia ⁊ oblatio: sicut cōmunio ⁊ incorꝑatio: sicut viaticum ⁊ refectio. Et recipit̄ ad inhabitationē: ꝯsecrationem ⁊ sanctificationē: recipit̄ ad sui trāsformationē ⁊ vnionē: recipit̄ ad nutritionē ⁊ oblectationē. Et hec omnia ꝑ excellentiā oimodam: q̄ñ excedit omnes hostias: oblatiōes ⁊ holocausta veteris ⁊ noue legis quātumcūq̄ multiplicatas. Copulat insuper omnia ecclesie membra influēs motum ⁊ sensum meritoꝝ ⁊ virtutum vt fiant cor vnū ⁊ anima vna ⁊ vnum corpus in domino. Extendit se deniq̄ ad refectioneꝫ seu reparationē omis virtutis tam corꝑalis q̄ spūalis ꝓut necesse est: et sicut petimus dicentes: panem nostrum quotidianū: ⁊ suꝑsubstantialē (vt ait Matth.) da nobis hodie. Et dat profecto amico petenti: querenti: pulsanti ꝑseueranter quotquot habet necessarios: sicut ille qui verus ⁊ solus amic⁹ ⁊ adiutor est in opportunitatibus in tribulatione: q̄ dixit: Nunq̄d ꝑt mater obliuisci filij vteri sui vt nō misereat̄ ei⁹? etsi illa fuerit oblita: nō tñ obliuiscar vos. Et rursus: si nostis bona data dare filijs vestris: q̄ntomagis

u pater vester celestis dabit spm̄ bonū petētibus se.
¶ Triplr aūt offert panis iste sacratr. Primo in
psona totius ecclie,p sua gñali refectione. Secun-
do in psona ppria sacerdotis z debita ministrati-
one. Tertio in psona pferentiū stipēdia p ministri
sustentatione. Rursus offert sicut satisfactio p pe
nis z vt delectiua macule venialis: z vt impetratiua
gratie pmittalis. ¶ Offerentis autem intētio ha
bitualis bona est/vtualis melior/actualis optima
¶ Oblatio simlr si fiat absqz pscia peccati mor-
talis z alterius impedimēti legitimi: lz cū scrupulo
z tepore bene fit. Si sine scrupulo z cum feruore/
melius fit. Si cū exultatione spūs z iubilatiōe op-
time fit. Sic em̄ dicitur de pmitiuis ecclie discipu-
lis pseuerantibus in cōmunicatione fractiōis pa-
nis: Actuū.ij. q sumebāt cibum cum exultatione et
simplicitate cordis: z hoc quo ad se/collaudantes
deum z habentes gratiā z omnē plebem: z h quo
ad deum z primum: Sequit fructus: Dominꝰ au
x tem augebat qui salui fierēt quotidie in idipsum.
¶ Sumendus est panis iste iubente christo/q est
panis ipse: in memoriā sui. Et hoc tripliciter fieri
potest. Quāuis si christū sm carnē cognouerimus
nō tā sm carnē cognoscimus/supple tanq morti-
tur: nihilominꝰ in lumine fidei reuoluentes ocu-
los ad ea q p nobis suscipe dignatus est/psydera-
mus infantiā z oēm vsqz ad tricesimū annum con
uersationē p refectione lactea pcupiscibilis. Con
syderamus pdicationē p illuminatione rōnalis: cō
syderamꝰ passionē p stabilitione z exaltatiōe irasci
bilis ¶ Dubitabit forsan aliqs maxime pctōr/cō
scius immūdicie z iniqtatis sue/pgere ad amicum
q respicit terrā z facit eam tremere/desyltionū/de
um terribilē sup oēs deos/reformidabit dicere: A-
mice commoda mihi tres panes. Uenit ista cōsy-
deratio cuidā ex desyderantibus deū/z quasi com
plectēs diceret: Deꝰ cordis mei/deus amor z desy
derii/deꝰ dulcis amor meus. Repssit se continuo
reuolutꝰ in indignitatē z puitatem suam. Sed a gē
te spiritu qui stimulabat cor/recepit non in se amā
te/sed in deo spem reponens. Consyderauit amo-
rem dici nedum passiue sed actiue: z vidit q nullꝰ
vnq amator vel amor actiue etiam insanissimus z
philocaptus pre amore tantundā amauit affectu
z effectu: q amorosissimus dñs noster iesus chri-
stus deus dilectionis aīam rōnalem amauit: sit il-
la peccatrix/sit saluata: z qd distinguit peccatricē
a saluata. Oēs enim peccauerūt z eguerunt gratia
dei. Neqz pus dileximus eum: sed poi dilexit me: i
quit aplus: z tradidit semetipm p me/non ex opi-
bus. Neqz minus ideo qz p multis: sed neqz minꝰ
p non saluatis/immo tanto magis quodammo-
y do quo plus doluit p talibus z de talibus: ppter
quoz ingratitudinē qz nō receperūt eū/vel infideli
tatem: mors sua gloriosa de se sufficiēs/efficacia z
nō est psecuta. ¶ Consyderes obsecro tu qsqs es
egens triplici pane z vnico/qd est vbū dei: psyde-
res qnta fiducia ibis media nocte ad amicū istum
quo maiorē charitatē nemo habz: z hoc media q-
dam nocte sub vmbraculo spēz sacraliū/sub ne-
bula: in cuius festinatiōe est medicina oim. Et di-
ces ad eum: Amice. Nunqd nō verꝰ amicꝰ z solus
amicꝰ ille fuit z est/q poi dilexit te: qui tradidit se
metipm p te: qui de captiuitate z morte ppetua re
demit te: non gratis/sed pprio sanguine: qui iussit
diligi se: pollicēs inestimabile pmiū si facias: com
minans horribile suppliciū/si renuas. Si vende-
re vis amorē tuū/eme illum: quasi recogitās illud
amatoriū: Si vis amari/ama. Si gratis pstare vo
lueris: nullus inueniet dignior in quo tuum repo
nas amorē. Quisqs hec recogitauit alto z fideli
animo non poterit nō amare amorē suū talē q pu-
re gratꝰ est ex amore/nō ex meritis vel vtilitate vel
oblectatione: sed solꝰ amor p amorē/put salomō
dicꝰ est amabilis dño: nō qz mereret q tāta deme-
ruit: nec (vt dr) p suis pulchris oculis/sed gratui-
to prsus amore puenēte: nec aliud pter amorē q-
rēte. ¶ Tu fac z redde silr: ama amātē te: z si non
pari affectu nec affatu nec effectu. Fac qd tuū est
desydera: z si desyderare nō sufficis: desydera desy
derare z pcupiscere: qm desyderiū pauperz exaudi-
uit dñs. Fiet vt aliqñ cor accēsū inflāmet amore
z ita lucebit z radiabit latissime amor tuus ambi-
ens totam sperā actiuitatis tue/nedum vsqz ad ce
lum/sed etiam supra celū celoz. Dices ex snia illꝰ
amatricis insane/sed cupiētis: Ille meos pmus q
me sibi iunxit amores Abstulit: ille habeat secum
seruetqz sepulchro. Primus itaqz q sibi te iunxit
qs aliꝰ fuit nisi creator tuus? Quid em̄ pus meru-
eras? Habeat ille amores tuos pmus z solus secū
z tuo suoqz seruet sepulchro: exhibiturus eos vbi
nō habebit finē amor. Trāsfer ad te vulgare car-
mē illud nō petulāter/sed vtilr: Ames premiers a-
mours ieme tiendrai: hoc est: Ego me referā vl re
ducā ad pmos amores meos. Uide qso q fuerint
pmi amores tui pterq illꝰ de quo apls: Deꝰ aūt q
diues est in misericordia ppter nimiā charitatē suā q di
lexit nos: cū essemꝰ mortui pctis/pviuificauit nos Z
christo: ¶ Conseqnter adaptari pñt psyderatio-
nes varie circa panē hūc sacralem z supsubstantia
lem/sub diuersis silitudinibꝰ z symbolis/sub qua
dā incōnexione pneris: sicut oia que sūt in mūdo
reducunt ad monadē q est vnꝰ deus. Noster hic z
nūc eternitatis z tpis/centz.s. eternitatis qd vbiqz
est z circumferentia nusq. Et postremo qui perse-
uerauerit pulsans/dabit amicus panes quotquot
habet necessarios: q pfecto oēs quotquot sunt/sūt
vnū necessariū/qd est res huiꝰ sacramenti/vnitas
videlz corporis mystici: qua fit vt vnꝰ panis z vnū
corpus multi sumus omnes/qui de vno pane z de
vno calice pticipamus. Unam hanc petebant Da
uid a domino/q particeps esset oim timentium.
¶ Beatus qui manducat hunc panem in regno
celorum quod est ecclesia: qui panis est angeloz:
non sacramentalr vt nobis/sed spūaliter z pformi
tate: z si non specifica/quoniā angelos christus nō
apphendit: pformitas tamē est in gñe intellectua-
lis nature/quam in humanitate suscepit christus
hoc est ad se cepit in Incarnatione: sed z quotidie
suscipit comedentē se: non tanq cibum carnis/sed
spūs/qui in deum suo modo puertit: z fit vnus cū
deo spūs. Propterea voluit in scripturis blandi

nem christus significare sub comestibilis noie. Nō enim est ɔiūctio primior/realior ꝛ intimior ꝙ cibi ad cibatū. Verꝰ ꝗ christꝰ comedit nos/suscipit nos/ꝛ ɔtinet in hoc sacro ꝙ nos ipm. Exemplo forme atq materie/ꝙuis ibi sit reciprocatio mirabilis: quia vicissim vnū est in altero: qua verificat illud christi: Qui manducat meā carnē ꝛ bibit meū sanguinē/in me manet ꝛ ego in eo. Hoc est eximiū singulare qḋ sacerdos celebrās dat ecclie tam in corpe ꝙ in mēbris. Fratrūs igit̄ q celebrat/maxime si non expertem se fecerit p indignationē tāti doni qḋ amicus nō solū ɔmodat vt petebat quasi reddēdū: sed dat possidēdū: nec ad ternariū coartat/sed ad oēs prsus necessitatē dat sufficiēter ꝛ accumulat: quia merita supplicantiū excedit ꝛ vota. ¶ Finalr si grām dr sapiēs vnus/esse paradisum in benedictionibꝰ: nunqd nō eucharistia que p excellentiā dicitur bona grā/nte dicet erit paradisus? Est igitur recipiens eucharistiā pticeps illꝰ supadmirande dignitatis pmissi pticeps qḋ dñs petenti latroni/ dñe memento mei dum veneris in regnū tuum: iureiurādo dixit: Amen dico tibi/hodie mecū eris in padiso. Ubi papa/ibi roma: vbi rex/ibi regnū. Gaudeat idcirco sacerdos/ꝛ tante felicitati nō sit ingratus: nec abiiciat grām dei que nutrix est omnium: vt dicit alter sapiēs: ꝛ de qua appstolus. Gratia dei/vita eterna. Sit illud hodie hic ꝛ nūc tpis p spem ꝛ subarrationē/ꝛ hic ꝛ nūc eternitatis p finalē aie pseuerātis assecutionē.

¶ Finis.

Sequuntur episto/le qdam einsdem cancellarij.

DUm placuit humili charitati reuerēdissimi patris ac preceptoris mei pcipui/quē circūspectione ꝛ discretione fidelissima pditū esse nullus negat q eum cognouerit. Is est cameraceñ. eps: dū inq sibi placuit dicere me ad visitandū te ꝛ domū vestrā. Tandem inter multa ɔuenerā cū dño prore vestro ꝛ tecū vt mutuo super statu germani nostri nouitij scriberemus: q inqrenda cognoscendaq videnl̄. Nam ea lex est vt vel sermone vel scripto libenter se visitent/se instruant/se solēt amici. Ego preterea iure meo mihi videbar rōnabilr vsurpare magisteriū aliquod iudicandi de statu suo tam p experientias pprias/ꝙ per instructiones acqsitum iam vsq ad ppinquam etatem senectutis/si ɔditiones eiusdem fratris/si tentationes insup aut motiones circa suum ppositū emergentes/eodem fraternalr reuelante cognoscerem. Ita enim ɔposita est hominū natura/sicut ponit apud Terentiū: vt melius aliena ꝙ nostra videmus: quod maxime locum habet in adolescētibus inexptis: qui de se sibi cito mentiunt nesciētes: q preterea suam egritudinē aloꝝ credūt/ꝛ eqliter sanitatē magnā esse/vsq adeo vt irascant volētibꝰ eoꝝ curā gerere: ꝛ nō acqescant monitoribꝰ nisi oīa dixerit q in eoꝝ versant corde. Fit amplꝰ vt sepe docēdi/instruēdi/ɔsulendi snias adaptandi magisteriū psumāt etiā apud incōpabilr seniores ꝛ exptos: non aliter ꝙ si egrotus aliqs doceat medicū quō curādꝰ ab eo sit: ꝛ quibus medicamentis qbusue modis ꝛ regulis ac dictis subleuandꝰ. ¶ Intellige frater que dico: res talis apud me pdē incepta ɔtinuat: abiicior/doceor: nolo plura dicere. Nūc vo si ita est frater vt indignus sim/insipiens sim/reprobus sim/ nesciēs qppiā: iudicet me fm iudiciū diligentiū nomen suum. Si aūt aliter sentis/noli obsecro dare sollicite charitati mee repulsas iam acerbas: noli tibi tueq opinioni affecte ad religionē ppriam sic inniti vt ledas sponte eum q te diligit in veritate. Sit pectus tuū tā dilatatū vt duos frēs sil recipiat/alterū ꝛ me: coangustatū esse nimis stratum cordis tui si ab eodem cadere me necesse est: sed nec necesse/nec opportunū/nec etiam volūtariū scio hoc: ꝛ si ita loquor: verūtū vocē opis huius volūtarie dilectionis indicatricē exigo. Communicemꝰ vt amātes si amātes. ¶ Atuero forsitan obiicies immo obiicies certe. Turbant he lre tue fratrē nostꝝ: inquietant eum/surripiūt ab eo somnū: fantasias importunas gignunt: quāobrem dimittal sibiipsi ꝛ deo ꝛ relinqual ɔscie sue: qd oportet eius secreta rimari: qd necesse est qrere volētem te scriptis a loqnē? Videris frater qd iam rñderim. Volo sicut amicus ꝛ frater vel ɔsolari vel gaudere cū gaudente ꝛ flere cū flente. Aut desydero velut magis expertus ꝛ instructus viaꝝ diuerticula ꝛ offendicula tentationū discutiendo docere/ꝛ docendo discutere/presertim dum adhuc est in bimo: qd expedit sibi ꝛ saluti sue ɔsyderatis circūstantijs: quas qui non attēdit/facillime decipil sub specie boni in ghe qḋ pessimū reddi potest. Ecce iam accipio quod grauissimis torquel in somnijs. Hanc vtiq molestiā reuerendus pater añdictꝰ ꝛ ego/sibi maxime ptimescimus: quā tñ in seculo sibi ɔtigisse nō memini. Et o salutifer christe/qd sibi futuꝝ est egrotāti ꝛ senescēti/si adhuc sano iuueni ꝛ vegeto talis cruciatus occurrit? Cruciatus quo nullꝰ pōt reddere ipm magis hebetē in ingenio/fluidū in memoria/turbatū in rōnis iudicio/ꝛ ghalr ineptissimū ad oīa. Nam parum refert amantia vel furia talis turbatio. Ecce quid efficiet sollicitudo tua ꝛ tuoꝝ pces/si de sano ꝛ ingenioso reddit stolidū ꝛ insanū. ¶ Absit inques vt hoc nos vnq videre contingat. Et absit obsecro: nihilominus nequeo sup hoc non extimescere. presertim dum hoc ipm quod formidabam/in posterum accidit tam velociter. Non accidit inqt fr es ex religionis arctitudine vel conditione/sed literarum pulueres hanc stimulationē suis aculeis attulerūt: has voluit ꝛ reuoluit inuitus: nec a memorie domo potest eas vlla diligentie manu secludere. Ingerunt se nolenti ꝛ intellectui suo rostra figunt: hinc illa capitis turbatio: hinc somni carentia: hinc cerebri vertiginosa rotatio. ¶ Hec te dicturum fore nunq estimasset iudicium/quod de te deq tua iam in religione experientia teneo: si non ita per expressum scripta notasset. Venimus

men attende frater si sole tales lre bine vl trine suf-
ficerent verecundũ iuuenẽ disciplinatũ/solutũ audi-
te longe grauiora/in talem defectũ inducere nisi ie-
iuniũ arctũ/vigilie supra modũ/orõnis vocalis ex-
ercitiũ ingens/atq̃ lecti duricies/ꝛ silia ꝯcurrant.
Nec allegaueris alios q̃ silia agẽtes/ nequaq̃ si-
milia patiunt. Siq̃dem potes meminisse q̃d reue-
rend⁹ pater ꝓdict⁹ ꝛ ego dixim⁹ tibi sup hoc/ꝛ ibi
ꝓnotabamus. Sunt em̃ cõplexiones diuerse ho-
minũ/sunt vocatiões dei silr varie: sunt sicut i cor-
pore ꝟo ita ꝛ in mystico mẽbra non eundẽ actum
habẽtia: aliud oculos/aliud manus/aliud nares.
Sic alius ad intelligentiã scripturarꝝ/alius ad vi-
gilias orõnũ/alius sic/ꝛ alius sic vocatus est. Sc o
de meipo/qꝛ si vigilare qualr vigilãt multi ꝯpelle-
rer/paꝝ vel nihil differrẽ ab insano cũ auctagio
iam habito sicut vulgo dꝛ. Deniq̃ sup hac ꝯsyde-
rationis radice fundant oẽs articuli ꝛ siles q̃les
ꝟe scripsi ꝛ salubriter venerint attẽdendi in ꝓfessi-
one religionis ꝯsumãda. Hec interim frater dile-
ctissime malui tibi scribere q̃ alteri germano no-
stro/quatinus satisfacerem sicut pater ꝛ frater in-
dulgẽtissim⁹ delicato adhuc filio ꝛ fratri. Petiuit
itaq̃ ne scriberẽ aliq̃d vlterius/immo obtestatus
est q̃ iuste videritis oẽs vos ꝛ q̃ discrete. Nolo ta-
men contristari eum: nolo aliq̃d diutius/ etsi iure
meo id posse viderer req̃rere. Si nihil impedit qui-
etem suam/neq̃ turbatuꝝ est ꝓter lrãs meas: ego
sponte immo cupide derelinquã illas. Sed apud
me ꝑfecto caret hoc ꝓbabili rõne. ¶ Postremo
frater obsecro te cum tuis ꝑ cõem fidei christiane
religionẽ/quã ꝓfessi sumus oẽs sub abbate chri-
sto in baptismo: ꝛ in qua sufficienter stat salus oĩs
carnis: ꝑ cõem insup matrẽ oĩm charitatẽ: q̃ finis
est oĩs legis: siq̃dem etiã germana sanguinis affi-
nitas te mouet ad ꝯpassionẽ discretã atq̃ laudabi-
lem/tu misericõiter age cum hoc germano nostro:
misericõiter aũt ages si discrete. Discrete ꝟo id age-
re non poteris/si ꝓpria ꝛ libidinosa te ꝛ tua tuos
affectio sic te obsideat/vt alioꝝ a te ꝯsilia non reci-
pias: monita ꝯtemnas/aut ꝯtẽnẽda suadeas. Si
deniq̃ nullis difficultatibus vel accñtalibus ꝑñti-
bus aut verisimilr futuris nequaq̃ possis ab ince-
pto de ꝓfessione fratris iudicio deterreri. ¶ Be-
ne vale frater itime cordis mei: memor mei in orõ-
nibus tuis. Et de statu tuo tuorũq̃/maxime hui⁹
nouitij fratris aliq̃d dignũ ꝛ veꝝ rescribere nõ pi-
geat/polliceor oĩa sic receptuꝝ ꝛ interꝓtatuꝝ qua-
liter ego mea recipi interꝓtariq̃ req̃ro.

Alia epistola eiusdem.

A Frater ꝑm carnẽ germane/in christi tamẽ
charitate germanior. Sal⁹ ꝛ benedictio
sup te. Tardiores ad te q̃ sperabã veniũt
literule mee: non qꝛ tui oblit⁹ sum/scit ꝟitas: sꝫ ob-
stitit irruẽs alioꝝ negocioꝝ turba/q̃ ad se me tra-
hens/adduxit a te. Nũc dato paululũ ad respiran-
dũ spacio/valefacio curis alijs: ꝛ tibi q̃ animũ me-
um ꝑsus habes/manũ ꝛ calamũ ꝓsto. ¶ Fatebor
in ꝓmis mollicie animi mei indicatricẽ/q̃ nõ satis
adhuc totus sum capax ꝛ amator celestiũ: q̃ntũ ꝓ-
teres tentator nõ deest mihi sicut nec tibi scio: nec
vlli penitus mortaliũ/cui⁹ vita est tẽtatio sup ter-
ram. Itaq̃ frater postq̃ ab illa angelica societate
in humanis corꝑib⁹ existẽte/cui feliciter adiunct⁹ es:
seꝑati sum⁹ nos illi quos vidisti: sensi eq̃dem tum
in via tum partibꝫ istis teneritudinẽ erga te q̃ndam
in corde meo/vltra q̃ alĩs sum exꝑtus. Uisa est mi-
hi tunc absentia tua onerosior ꝛ sors durior supra
solitũ. Gemebã ad te vt bos seꝑatus a compare
suo. Dilaniabat insup ꝛ nõ absq̃ sensu magno do-
loris quodammõ lacerabat aiam meã euulsio se-
parationis tui a me. Atq̃ inter cogitandũ ꝛ loquẽdũ
de te ꝑcurrebãt non vocate lachryme ad oculos
ꝛ egre mihi erat. Coarguebã me vitio in secretis
aĩe me: increpabã quoq̃ ipam hanc eneruationem
meã stultam: q̃ ꝯdolebat felici tuo statui cui ꝯgau-
dere sciebam esse iustius. Sciebam dixerim quo-
niam me sciebam: q̃si. s. ad me rediẽs dicebã in lu-
mine fidei ꝛ exꝑientie/q̃ nihil est vita p̃ns: quẽad-
modũ ipa est ad modicũ parẽs: ꝛ oĩs caro velut fe-
nũ/ꝛ oĩs glĩa eius quasi flos feni: ꝛ multa silia ex-
inde ꝯsyderabã. Consurgẽs intrabã sanctuarium
dei/ꝛ ꝯsyderabã viuaciter nouissima iustoruꝫ dies
antiquos ꝛ annos eternos. Tunc ꝟo tu mihi felix
ꝓ quanto felicitatẽ hic spes incboat: tu salubriter
positus: tu in portu quadã seculariũ fluctuũ atq̃ ꝓ-
cellaꝝ nauigare videbaris: Magnificauit anima
mea dñm: ꝛ exultauit spũs meus in deo salut. meo
Ita frater mihi erat dũ hñ erat ꝛ dñabat rõ. Sed
ex aduerso vicissim de repẽte insurgebat tumult⁹
ingens carnaliũ affectionũ: q̃ iam apud me obie-
ctabãt imbecillitatẽ in corꝑe: penã intollerabilẽ i
austeritate religionis tue ꝯclamabãt. Querulaba-
tur apud me de meipo sensualitas stolida: me dux
increpãs/me culpabilẽ insusurrãs/q̃ paꝝ fraterna-
liter ꝛ pie olim te tractassẽ: ꝛ nũc velut vnũ ex adue-
nis ꝛ extraneis a me ꝓcul abijcerẽ. Fuisset inq̃t ne-
cessaria tibi ꝛ iocũda societas eius: fuisset etiã sibi
cũ salute aĩe sue tecũ minor asꝑitas vite. Ita per-
strepebat in auribus meis sensualitas improba q̃
ceca est/tm̃ ꝓ p̃ntia vix aspiciens: ꝛ de sola corꝑis
voluptate curã hñs. Ita felicitatẽ aliene sortẽ mi-
serã suadebat: non aduertẽs ipsa q̃ misera ꝛ mise-
rabilis ꝛ pauꝑ ꝛ ceca ꝛ nuda sors ꝓpria. ¶ Fas- B
sus sum tñ ꝛ repeto q̃ eius vocib⁹ grauiter impel-
lebar: ꝛ paꝝ oberat q̃n in suã me traduceret sniam
Sed obnitebat sicut deo ꝓpicio iugiter rõ fide il-
luminata. Hec tibi tuoq̃ statui ꝯgratulabat vehe-
mẽter: ꝛ de meo ꝯgemiscit/nec fallit. Hec nõ mole-
stiã tui corꝑis/non abdicationẽ sordide volupta-
tis/nõ ieiunioꝝ vigiliarũq̃ extenuationẽ/non fri-
gus aut estũ ꝯsyderat: vt talia in te deploret: deflo-
ret potius si ab his licẽter se positus atq̃ liberat⁹
in seculo morbos vitioꝝ ꝑniciosissimos ꝛ crudelis-
sima vulnera introrsus in curreres: si religionẽ ta-
libus aduersum pestibus refugisses: si relicto mã-
na deserti ꝛ via ꝓmissiõis ad ollas aspirasses egy-
p ti: ꝛ in deuiũ damnatõis retro aspiciẽs corruisses
Prudenter sane elõgasti fugiens vt saluus fieres
a pusillanimitate spũs ꝛ tẽpestate. Nunq̃d tempe-
stas in seculo est vbi pessima ꝯtagiosissimaq̃ sor-

dcet vbiqz societas: vbi iniqtas est̃ labor in medio ei⁹ ꝛ iniusticia: ꝛ nõ defecit de plateis eius vsura ꝛ dolus ꝛ filia mõstroꝝ crimina ꝯuersant̃. Quãobrẽ frater dilectissime cordis mei / noli aĩo ꝯtabescere si forte ꝑsenseris irrepe in aĩam tuã molliciẽ illaꝫ tibi insidiantẽ / qualẽ de me nũc explicui. Suspicor eñ hoc tibi faciliter euenturũ: qm̃ nõ dormit q̃ tẽtat te: sed nõ dormit etiã q̃ custodit te. Exurge velociter ꝙ ad eius auxiliũ / ꝛ dic cũ glorioso martino in cuius solẽnitate ꝓfessus es: Dñs mihi adiutor nõ timebo q̃d faciat mihi hõ. Noli securitatẽ a tentationib⁹ tibi inaniter polliceri: q̃n pot⁹ audi sapientẽ: Fili accedẽs ad seruitutẽ dei / sta in timore ꝛ iusticia: ꝛ ꝑpara aĩam tuã ad tentationẽ. Siue ergo ista tentatio seu alie multiformes insurgãt aduersum te: viril̃r age ꝛ cõfortet̃ cor tuũ / ꝛ sustine dominũ. ¶ Deniqꝫ frater charissime noli in vanum grãm accipe q̃ data est in te. Noli obmurmurare: noli ingratus esse: sed dic cũ ꝓpheta: Misericordias dñi in eternũ cantabo. Dic aĩe tue: Benedic aĩa mea dño: ꝛ oĩa q̃ intra me sunt nomi scõ eius ꝛ cetera q̃ sequunt̃. Ille eñ q̃ segregauit te ab vtero m̃ris tue: segregauit nũc a seclo: ꝛ future hereditatis pignus dedit. Ille q̃ a puero miseri⁹ est tibi / dãs tibi corpiũ ꝛ timoratũ ꝛ sup afflictos compatiẽs: supadddit miscõiam vt te repelleret a seculo nequã: in quo iã demergẽdus pene fueras irreuocabiliter: si licentiã aut magisteriũ in artibus adeptus fuisses vt proprias ꝯiecturas ex alijs recipe.

C

¶ Porro magna est miscõia dei hec ꝙ neminez e parẽtib⁹ vel amicis habuisti: q̃ volẽs (vt fit) te aliquẽ magnũ esse in seculo fuerit aduersarius ꝓpositi tui. Mihi longe alit̃ est ꝛ fuit assidue ꝛ ceteris innumeris in experientie libro legentibus: qm̃ inimici hois domestici eius. Ut eñ succurrũt liberis eos nunq̃ liberos esse volunt: ꝙ mihi multo minor fuerit inimica dilectio / fuit tñ. ¶ Deniqꝫ noli obliuisci miscõiam dei in ꝓgenitorib⁹ nr̃is ꝛ germanis sororib⁹: in matre ꝑsertim q̃ ineffabilib⁹ votis etiã ante tui cõceptũ te talẽ aliquẽ a dño q̃siuit: velut anna altera Samuelẽ. Deinde natũ ꝛ adultuꝫ iugibus fere lachrymis in h̃ te statu (sicut pie sentio) ꝓgemuit. Meminisli vt opinor l̃ras q̃ sup hoc ꝑbent indiciũ: ꝛ q̃ alterã Aug. matrẽ repñsentãt eaꝫ erga te. Reddes ei vicẽ orõnum tuaꝝ: Et sic te vno nos oẽs erga deũ intercessorẽ habebim⁹. Ita age frater ꝛ vale in dño feliciter. Supplico recõmẽdari patri nostro venerabili dño priori domus vestre ꝛ singulis fratribus habitantibus in ea. Nõdum scripta habeo que tibi mittere disposui: tu iterim stude in vno voluminũ Aug. super psalteriũ quod apud vos esse noui. Est enim doctrina hec christiana / tibi tuisqꝫ similibus qui quotidie psallitis supra modũ vtilis ꝛ approbata: quatinus ex fauo arido littere psalmoꝝ mel sapidissimũ internoruꝫ sensuũ cantando noueritis eliquare. Iterꝫ bñ vale cũ tuis patribus ꝛ fratribus / oremus ꝓ inuicez. Scriptũ quinta decembris.

Alia epistola ab eodẽ edita de fratre suo Nicolao.

Uenerabilis pater ꝛ dñe in christo dilectissime / nõ indigne et obsecro charitas vr̃a si id ipm̃ qd̃ agitis ꝛ hucusqꝫ egistis: presumo cõmonere de ꝛ sup filio vestro fratre meo Nicolao. Multũ q̃ppe sollicitor: q: multũ diligo: qm̃ (si Nasoni / imo experientie credimus) res est solliciti plena timoris amor. Supplico igitur pauidus ꝛ in christi visceribus synceritatẽ vestre dilectionis obtestor vt nõ deseratis opus vestrum in eodẽ fratre meo: q̃n fragilitatẽ suã in aĩa ꝛ corpore pia iugiter cõpassione supporteris. Exhibete queso vos assidue talẽ ꝛ taliter erga eũ vt oẽs necessitates suas / etiã corporales cũ omni fiducia vobis aperiat. Alioq̃n periret ex facili in simplicitate aut timorositate sua aut ꝑ fauorẽ indiscretuꝫ in lachrymis / aut alijs religionis q̃ ꝑ se dura ẽ exercitijs. Scitis quoniã supra vires est opus qd̃ ꝓfessus est: adeo vt admirer ꝛ extimescã vehemẽter / dũ mecũ recogito: et deficerẽ si nõ esset spes in deo: ꝛ post eum in vobis amãde pater ꝛ in alijs fratribus vestre religionis: de q̃bus sperandũ rõnabiliter esse censeo: ꝙ non crudeles sunt / nõ indiscreti: vt ꝑdere sinãt animã ꝓ qua dñs mortuus est: ꝛ quã tanta cõcordia secũ assumẽda post longas ꝓbabitiones decreuerunt. Credat igit̃ ꝑ oĩa se ꝛ sua vestro cõsilio sicut creditur esse ꝯfido: securus reddor nõ ꝑibit: nec pereat obsecro / precor ꝛ supplico: sed habeã in eo oratorẽ ꝑpetuũ apud deũ: in quo bene valete / memineritisqꝫ mei peccatoris. Scriptũ parrhysius in nocte cõceptionis virginis marie gloriose.

D

Epistola incitatiua ad spiritualem profectum.

Charissime frater libenter tecũ diuido / si q̃d boni dñs pauperi sermo suggesserit. Ego sum paup ꝛ mendicus: sed spero ꝙ dns sollicitus erit mei ꝛ tui siũr. Unũ oro ei⁹ clementiã vt eleemosyna cõis sit nobis de largitate mense eius. Occurrit hodie dñs mẽdico suo cũ suauissimo pane de celo. Dulcis admodũ ꝛ gratiosus sermo infusus est in aurib⁹ meis: sonuit enim lectio Apoca. ꝛ de multitudine tantoꝝ mysterioꝝ retentus est apud me breuis versiculus; plura cape nõ sufficio / sed nec pauca q̃ obscurius sonant. Dedit dñs vt aliq̃d breuiter ꝛ dulciter sonaret vñ traheretur affectus: vtinã donet etiã vt hocipm̃ apiat̃ intellectui: q: si spiritalib⁹ videt̃ liquidũ / manet tamẽ carnalib⁹ occultũ. Uolo ꝙ te ꝑticipẽ fieri hui⁹ muneris. Nã tunc vere comites indiuidui sumus / cũ in christo vnũ sapimus / vnũ querimus ꝛ ad vnum tendimus. Appone aurẽ ꝛ ausculta diligenter qd̃ sonat valde dulciter: Qui habet inq̃t aurẽ audiat quid spiritus dicat ecclesijs: Uincẽti dabo manna absconditũ: ꝛ dabo illi calculum candidũ: ꝛ in calculo nomen nouũ: quod nemo scit nisi qui accipit. Audis iam frater celestem vocem / vtinã ꝛ interiorẽ cordiũ nostroꝝ auditũ tangat: ꝛ vim virtutis illius sentiamus. Sermo viuus est / ꝛ omĩ acceptione dignus. O q̃ celestis vox que nil terrenum fatur: ꝙ si caro nõ capit / capiat spiritus: quo nimiruꝫ totus hic sermo plenus est. Uerba inquit que ego

E

loquor: spiritus et vita sunt. Spūs est qui viuificat:
caro nō pdest quicq̄. Nō ergo sentit arcana sup-
ne reuelationis homo exterius carnalis / vagus et
elatus. Paulo attestante q̄ ait: Animalis hō non
percipit ea q̄ sunt spūs dei: stulticia em̄ est illi: et nō
potest intelligere qz spūaliter examinaṫ: spūalib⁹
ergo loquiṫ / q̄ spū facta carnis mortificant: et mun
dū odio habēt: et maligna diaboli cōsilia respuūt.
Hi em̄ p̄micias spūs habētes q̄d sit hoc abscondi
tū māna / ignorare nō possunt: qz hoc gustādo po-
tius q̄ legendo vel audiendo didicerūt. Daṫ aūt
māna dilectis filijs ex amore deo patri seruiētib⁹:
qui eius voluntati semp̄ placere / eius gloriam stu
dent q̄rere. Et si nō horres accipere māna interio
ris mētis exprimit dulcedinē siue cōsolationē sctō
rū in hac vita. Est igiṫ cōgruus sensus: Uincenti
dabo māna absconditū: cōtemnenti carnalē cōso-
lationē dabo spiritualē: respuenti terrena et exteri-
ora bona ostendā celestia et interiora charismata:
que merito sui excedunt oīa alia delectamēta. Ta-
lia ac tanta etiā existūt: vt dignus nemo sit cogno-
F scere nisi p̄us discat vana et vilia solatia cōtēnere.
¶ Scriptū est em̄: Uir insipiens nō cognoscet: et
stultus nō intelliget hec. ¶ Libet aūt p expugnā
dis vitijs et malis cōsuetudinibus vincendis aliq̄
latius introducere. Sicut quondā filijs israel in de
serto habitantib⁹ deus māna pluit: ita et mō spiri
tualibus filijs suis grām interne cōsolationis con
tra tentamēta tribuit. Tamdiu filij israel illo cibo
aliti sunt donec terrā p missionis attingerēt: et q̄-
diu electi in mūdo peregrinanṫ: pane vite et intel-
lectus fouenṫ: donec deposito corpore terrā viuē-
tium intrent. Dum autē de frugibus illi⁹ terre mā
ducare cepissent / statim manna defyt: et dū sancti
assumpti fuerint in beatitudinis glīa: adm̄odo nō
indigent recreari nostro more spiritali alimonia.
Unus tñ panis est qui angelos pascit et homies /
animas in gloria et viatores in gratia. ¶ Sed est
qd̄ me multū mouet: quia plures sibi deesse māna
causanṫ: plures qui illo refici cōsueuerunt gustum
iam pdiderunt. Que est alia causa huius ariditatꝭ
et insipidioris vestri: nisi qz ad egena et infirma mū
di huius reuersi estis? Mementote egressionis ve
stre ex egypto. Dies ille memoriale nominis dñi
in sempiternū recordetur: nulli dubiū quin manus
dñi vobiscū erat / alioquin in seculo remansissetis.
Ubi est ergo ille spūs / ille primitialis feruor? intē-
tio firma? ppositum immobile? fortis vt mors dile
ctio? Quodāmodo armati egressi estis mundum /
dum cōstanti animo omnia pferre aduersa vilia et
aspera assensi estis. Insup et cum gaudio venistis
ad montē dei oreb / ad audiendū legē dei vite et di-
sciplinę: dū monita seniorꝝ libenter audire / et s̄m
ea religiose viuere respōdistis. Cur ergo nūc vos
itineris tedet? cur ad sarcinas sedetis et grauati in
gemiscitis. Jam pp̄ter tempus et annos de fructi
bus terre promissionis botros et malogranata
alijs afferre et propinare deberetis: et ecce vobꝭ mā
na etiam deest. Couertimini filij reuertentes: quia
si corpore nō estis reuersi ad seculum: tamē corde
adhuc tenemini in varijs desyderijs terrenorum,

¶ Prohdolor multi spiritaliter exeunt egyptum:
transeunt mare rubrū / ambulant per desertū / por-
tant tabernaculū et vasa eius: sed nō intrant terraꝫ
p̄missionis. Pene omnia accidūt eis contigerūt
filijs israel: q̄ murmurātes cōtra moysen penitue-
rūt: qz educti sunt de egypto. Sic q̄ plures hodie
repeniunṫ q̄ mundū relinquūt / parentes et amicos
deserūt / peccata et vitia plangūt. Preterea carna
lia desyderia abominanṫ: ignotā iusticie normaꝫ
ad manū magistrorꝫ ducti sequunṫ. Uitam christi
crucifixi aspiciunt: et iugū dñi suaue in obedientia
et abnegatione ppria ferūt. Ita vt oēs parati et fer
uentes sunt ad labores / ad abstinentias: mites ad
increpatiōes / humiles ad obiectiones / patiētes ad
correctiones et aduersa quelibet et indigna cōstā-
tissimi. Sed nō in tali feruore oēs pdurant. Nam
aliquāto tp̄e egressionis .i. cōuersiōis sue peracto:
minus cauti et solliciti de pfectu suo incidūt in va-
rias tentatiōes et egritudines passionū: ita vt non
nulli se incepisse cōtristenṫ. Quidā v̄o deliberant
et modū excogitant redeundi. Alij aūt et si manse
rint cū tēpore quodā et vsu asinariā molā trahūt: et
paruā deuotionē et affectū habēt in his q̄ agenda
didicerunt / laboriosa et dura omnia sentiūt: qz mā-
na nō habēt: celū eis videṫ eneū / et terra ferrea: qz
neqꝫ celestia ꝯtēplari / neqꝫ agrū cordis virtutib⁹ et
deuotis exercitijs colere sciunt. ¶ Dicūt tamē qz G
libēter essent deuoti / libēter haberēt virtutes: vel-
lent se vicisse passiones. Sed non sufficit tñ bene
velle si deest manus et opa. Oportet q̄ laboretis /
q̄ vim nature faciatis: sicut dñs dicit: Regnū celo
rū vim patiṫ: et violenti rapiūt illud. Uiolētia op⁹
est: et satis q̄ scti nō ocio et somno pmeruerunt re
gnū dei. Usqꝫquo tardatis? et q̄re nō armamini cō
tra passiōes / vt obtineatis virtutes et [illegible]uersas cō
solatiōes suscipe digni inueniamini? [illegible]āto am-
plius tardaueritis / tāto peius semp̄ fiet: et sine do
lore et labore optatā requiē nō pcipietis: petite et ac
cipietis / querite et inuenietis / pulsate et aperieṫ vo
bis. Pigricia et negligētia vos tenēt: sed contra
has p̄mo accingimini et bellate prelia dñi. Quid
negligitis ppriū pfectū? certe p vobis est: et pro
pace vr̄a erit labor vester. Dicit scriptura: Modi-
cū laboraui / et multā requiē inueni. ¶ Sꝫ forte re-
spōdetis: aduersus vitia et passiōes certare q̄s sꝑ
pōt? Multe sunt et pene insupabiles vt nobis vi-
deṫ: q̄s tantā sustinere pōt vexationē? Audite igna-
uli et rebelles / delicati milites et serui pigri: labo-
rē attēditis / pugnā ꝯsyderatis: sed de premio et vi-
ctoria cur nō cogitatis? Et q̄d ē oīs labor ad eter-
nā requiē? et quid breuis exercitatio ad bone con-
scientie cōsolationē? O si inciperetis / et fortiter ac la-
tegre pponeretis qd̄ modo insupabile putatis: vix
aliq̄s ita vitiosus q̄s repertus est: cui diligentia cum
pseuerantia boni virtutes negauit. Uideṫ vobꝭ la-
boriosum vincere passiones vestras: sed nisi edo-
mite fuerint / nunq̄ habebitis veram cordis requi-
em. Quando ergo alij cum deo sunt in deuotione:
et bona pace: tunc vobis erit tristicia / grauedo et
tedium foris et intus. Nunq̄ eritis securi et vera-
citer leti / nisi mortificaueritis carnalitates vestras

N, si nō trahat vos sctōꝝ religiositas ꝛ plurimo-
rū deuotio/terreat saltē mirabilis inopia vestra/ꝛ
diuine vltiōis sntīa. Congregabo inqͣt sup eos ma
la: ꝛ sagittas meas cōplebo in eis: cōsument fame
ꝛ deuorabunt eos aues morsu amarissimo. Satis
dure intonāt vbicunqꝫ isti: ꝛ vtinā cōuertāt vetustatē
vestrā: quatinus inouati ꝛ feruidi effecti/meliores
vos quotidie ꝛ alacriores faciant pmissa spūssan
cti. Uincenti ait dabo māna absconditū. Si volue
ritis ꝛ audieritis me/bona terre comedetis. Orief
vobis pro spina rosa pulcherrima: ꝛ pro tribulo
candidissimū liliū. Magna sunt hec dulcia ꝛ cōso
b latoria cupientibus pficere. ¶ Nō ergo te cōtur
bet bō dei: nō te deijciat multitudo viciorū. Crede
deo ꝛ spera in eo: ꝛ eris melior ꝙ fuisti. Dominus
pugnabit p te/ꝛ tu tacebis: intelligis ne hō? Dñs
ipe dabit fortitudinē vt resistas ire/pigriciā excuti
as/ꝛ cōcupiscenti anio nō cōsentias/ꝛ tu tacebis:
qꝛ tibi hanc potentiā nō ascribes/te pꝑter hoc nō
eleuabis: sed deo totū pure tribues/q assistit a de
xtris paupis: etiā q̄ntū vales hoībus absconde: et
nihil aliud ꝙ infirmū ꝛ inopē te cōfitere. Si qñ in-
surrexerit cōtrarius tibi ꝛ dixerit qḋ nō libēter au
dis/esto patiens ꝛ tace. Illatis malis dñs respon-
debit: Justus eīm dñs inultū nō patief abire qḋcū
qꝫ nociuū verbū. Quid tibi nocere pōt alteri᷒ ma-
licia/si contra te inflat/si detrahit/si obiurgat. Se
ipm magis pdit: qꝛ bonus nō est. Nā si tū bonus
fueris ꝛ in patientia manseris/nil mali tibi intulit
sed potius meritū tuū auxit. Tu clarior ex oppro-
brio corā sapientib᷒: tu pbatior ex virtute patien
tie. Nemini nocet prauitas alterius: neminē ledit
verbū cōtumeliosum/ꝙ diu ipe pius ꝛ imotus fue
rit. Dis hō q̄lis interius est/talis ei exterior aduer-
sitas erit: qꝛ si tu bonus simplex ꝛ rectus ac deū ti
mēs pbaris: nemo tibi bonitatē iusticiā ꝛ pacem
tuā pōt auferre: nisi eā voluntarie reliqueris. Non
est magna patiētia quā parua res pturbat. Disce
ad minus tacere ad iniuriā: qꝛ prudentis est tacere
in tēpe malo. Qui vincere desyderat/victū se tra-
dat. Cogita de corona/nō de iniuria: ꝛ quō possis
aliū sanare: nō quid possis econtrario quasi zelo iu
sticie mor᷒ rñdere. Si ille nō ignoscit/tu ignosce:
qꝛ vt freq̄nter maiorē habet culpā q alteri irascit
ꝙ q iratū patit. Miseroꝝ pꝑiū est cōqueri/ et im-
patientiū citius cōmoueri/ꝛ causas alijs impone-
re. Tn̄ ergo esto libēter reus/vt fias ante deū inocens:
tu pmo a teipo incipe: ꝛ sic poteris etiā aliū sana-
3 re. ¶ Audiat tñ q zelū videt habere aduersus alio
rū defectus: q indignat si qd cōtra iusticiā agit ꝙ
recte ꝛ prudēter ageres si zelū tuū etiā cōtra cōmo
tionē tuā exerceres: ꝛ qḋ in alio repꝫhendis/pus in
te emēdares. Cū ergo alioꝝ culpis irasceris/quid iu-
uat de oculo fratris tui festucā tollere/ꝛ tue impa
tientie motus nō cohibere. An tibi videt nō etiam
festuca/sed potius trabs illius culpa? Uide ne for
te ex tuo iudicio trabē suspiciose reputas: qḋ corā
deo vix festuca habet. Nō fidas nimis proprio iu-
dicio: quoniā homo es ꝛ nō deus: siue tamen ma-
gnū siue paruū fuerit vtilius/tamē semp teipm cō
syderes: quia ꝛ tu peccator es/et curatiōe indiges.

In quo ergo aliū iudicas/teipsum cōdemnas cuꝫ
eadē facis. Quid eīm mihi pdest si aliquē vbis me
is sanauero: et in pꝑijs meis passionibus mansē-
ro. Bene illi cui malicia cedit in bonū: sed ve mihi
pꝑie salutis interemptori: nō est indiciū mansue-
ti cordis incōsyderate aliū corripe/aut correptiōe
modū transire: vel nō posse motū inuectiōis differ
re/donec ira in māsuetudinē ꝛ zelus amara redeāt
in dulcedinē. Forsitan tunc videbis nō esse tante
culpe reū quē reprehēderas: ac etiā magis excusa-
bis: sup quo prius subito indignabaris: sed et tue
malicie imputabis: nō incōgrue ꝙ tantillū nō po-
tuisti iniurie pferre. Lugebis quoqꝫ plus iniustam
correptionē ꝙ illi[illegible]culpā. Pudeat igit te nōdū
didicisse paruos fratris defectus tolerare: q quo-
tidie infirmitatē pꝑiā ab alijs desyderas portā-
ri. Cur ergo eandē misericordiā nō exhibes alteri
quā optas fieri tibi? Reuertere ad temetipm et p-
timesce ne grauius deliq̄sti indignando et male fe
rendo/ꝙ frater tuus peccādo. Ille forte casuꝫ suū
mox vt agnouit fleuit: ꝛ de cetero cauere pposuit:
tu vo impatiēs et incōpassiuus pctm̄ tuū nec inspe
xisti nec fleuisti. Adhuc ille fortē bene in corde suo
p amorē tecū stat: et nihil mali de te existimat: sꝫ se
magis humiliat et sup se iustificat. Uideas ergo ne il-
le qui videt pctōr in regno dei te pcedat: ꝛ tu cū iu
sticie psumptione similis fias supbo pharisco qui
reprobatus est a dño pꝑter suā superbiā aduersus
publicani humilitatē. ¶ Ecce iā aliqualiter audi-
sti charissime quō teipm debes vincere/et zelū cō- R
tra pꝑia vitia exercere. Studeas ergo magis ac ma-
gis pficere: et semp aliqd vitiose cōsuetudinis am
putare. Sicut negligētia vitia nutrire solet et vir-
tutes amittere: ita diligentia quelibet inueterata
mala euertit et expugnat. Nā et si labor est in prin
cipio pugne: tñ cū videris, paulatim hostes ruere/
cōsolaberis de pspero fine. Impedit nos valde: qꝛ
nō audemus violentiā inferre nature. ¶ O quā-
tos labores faciūt holes p terrenis lucrandis: et
nos p eternis bonis marcescimus. Nauta petit
mare/mercator circuit regiones/miles fert arma
bellica/rusticus vomere scindit arua: et sine labo-
re nō queunt diuitias ꝛ honores obtinere. Ut qd
ergo nos virtutes sine magna sollicitudine adipi-
sci credim᷒? ¶ Hodie aliqd inchoare/et cras mo
dicū addere: et sic diebus singulis virtutē virtuti/
ppositū pposito iungere: pficit hominē virtuosū/
deuotū/purū/sanctū et religiosum: deo charum et
holb᷒ gratiosum. Hoc ordine pmeret hō nomen
nouū in calculo clausū: qꝛ calcatis vitijs efficit cā-
didus interius: et sepe fruit cōsolationibus supne
dulcedinis: q ignote manēt carnalibus et tepidis.
¶ Ruminemus igit sedula mēte psentē versiculū
aduersus detestabilē desidiā ad ignitū nos et fra
tres nostros in amorē spiritualis pcessis: vt et vi-
tia nostra curentur: et donationes celestium virtu
tum in nobis augeantur. Neqꝫ enim fraudabit a
desyderio suo fideles certatores spiritussanctus: q
vt viriliter certarent/hortatoria voce insonuit/di-
cens: Uincenti dabo manna absconditum.

¶ Finis.

Epistola de custodia ha benda ad seipsum.

A Frater mi in christo dilecte/ videas quo-
modo caute ambules:qm̄ dies mali sūt.
Magna cautela est seruo dei habēda in
oībus verbis ꝛ opib⁹ suis. Nā q̄ nō est ꝓuisus in
rebus suis/aut cito ledit aut ledit̄:ꝛ magnū dānū
sentiet in fine quisq̄s in ꝑncipio fuit negligēs aut
ꝓceps. Diu ꝑpendendū est anteꝗ̄ fiat aliq̄d:ꝛ sepi
us recurrendū est ad cordis habitaculū:ne homo
sit absq̄ cōsilio sicut gens praua ꝛ exasperās/ q̄ nō
direxit ad deū cor suū. Igit̄ ꝓcedat oculus tu⁹ ola
opa tua:ꝛ ola age cū prudentia:nec incedas ꝑ alie
na facta te neglecto:q2 nemo illo sapientior est:cu
ius ala sua semꝑ in manibus ei⁹ est. Nō habet hō
chariorē thesaurū nec meliorē substantiā suꝑ terrā
(si bene cogitauerit) ꝗ̄ alam suā. Debet igit̄ vigi-
lare ꝛ semꝑ esse in custodia ale sue: q2 nihil cōpara
ri pōt saluti eius. Salus eius cōsistit in veris virtu
tibus:odit ꝛ abominat̄ omne vitiū. Quāto q̄s ni
titur cōtra vitia tanto magis accedit ad virtutes:
q̄nto virtus amplius placet/tanto plus detestatur
eius cōtrariū. ¶ Cognitio vitioꝝ multū ꝓdest ad
superandū vitia:plures nō cognoscūt in veritate
ꝓprios defectus:ꝛ q̄dā ꝗ̄uis sciunt/nō satis pōde
rant:aut si ponderāt/cito oculos auertūt:ꝛ obliui-
scunt̄ q̄ꝺ tolerant. Non est ita faciendū charissime
frater:sed resistendū est semꝑ malicie ꝛ iniquitati:
ꝛ remediū inq̄rendū ꝛ auxiliū a deo flagitādum.
Maxime est aūt obuiandū motibus passionuꝫ in
principio pugne:q2 si magna creuerit/infirm⁹ hō
vbi erit? Ex parua re fit sepe grauis inq̄etudo:ꝛ ex
verbo vno nascunt̄ verba multa:ꝛ de modico risu
scaturit sepe grandis dissolutio. Parua contume
lia generat stultis ꝛ incōsyderans holbus diffici-
lē exitū ꝛ ꝓfundū vulnus. Bene ḡ ꝛ prudēter agit
q̄ oībus neglectis se custodit/iudicat ꝛ ordinat.
Tanto min⁹ pōt vnusq̄sq̄ ꝓuidere sibi q̄nto pro-
nior est ad cōsyderandū alios. ¶ Desyderans ha
bere pacē debet habitare in sion:hoc ē vtile homi
q̄ nō inuenit requiē in hoc seculo vt confugiat ad
dn̄m:ꝛ cupiat cito dissolui ꝛ esse cū christo: q2 non
est alius q̄ ꝓ nobis pugnet/nisi ipse qui fecit nos.
Si sentis insurgere vitia/ oppone remedia q̄ scis
tibi esse vtilia:ꝛ q̄ audiuisti ab aliis/cogita semꝑ si
tibi deseruiūt. Quotidie bellū gerendū est:qm̄ tē-
tamur quotidie:nec est victus q̄ vitiosam cōsuetu-
dinē sepe rebellare sentit. Dolere tn̄ debꝫ quia ad
huc in eo malū viuit:ꝛ nondū ꝑfecte sibi mortuus
est. Accipienda est semꝑ noua fiducia:licet sepe de
B ijciat̄ hō. ¶ In speciali ꝓponendū est ꝛ cōtra illa
vitia q̄ magis molestant ꝛ frequētius adueniunt:
aliq̄n ira/aliq̄n suꝑbia/aliq̄n cōcupiscētia cor hois
tribulat̄ ꝛ vehemēter inflāmat̄:sed scuto oratiōis
aut gemitu cordis/aut inuocatiōe sctī nois iesu est
occurrendū/ꝛ in celū respiciēdū vnde veniet oē au
xiliū. Et q̄n sic oret vel cōsimiliter: O bone iesu suc
curre mihi mō. Eya dn̄e deus adiuua me: q̄d ego
miser agā sine te? q̄d incipiā/ꝛ quō finiam dies me
os deus meus? Melius nosti quid tibi sit necessa-
rium magis? q2 ꝛ hoc quotidiana docet infestatio:
ꝛ qualit̄ euades docet ꝛ docebit spūssancti vnctio
Ibi igit̄ quere auxiliū ꝛ cōsiliū:ꝛ ab eo postula tui
cordis refrigeriū. ¶ Cōsydera teip̄m q̄d queris in
opibus tuis? q̄d diligis ꝛ q̄d nō diligis? Scd̄m de
syderia sua fit hō stabilis aut vagus. Qui multum
ꝯspicit ꝛ multa habere vult/quomō in se manebit?
Dispergit̄ in omne ventū celi:ꝛ capit̄ laqueo de-
syderij terreni. Parua res est sepe ꝓpter quā adi-
piscendā generat̄ homi ꝑplexitas magna: sed qui
ola a se expellit/ꝑmittēs vnūquodq̄ stare sicut in-
uenit/bene in pace erit:qui ṽo multis se ingerit/ac
multa ordinat ꝛ regit/iste seip̄m ledit ꝛ ꝑdit. Et q2
magister vult esse in rebus alienis/nō est mirum si
nescit esse discipulus in suis. O q̄nta adhuc disce-
re habet q̄ nō videt/q̄ntū illi adhuc deficit:ꝛ o ꝗ̄lō
ge stat. Quid ergo vult se intromittere in aliis/ꝛ q̄
emēdare nō potest? Aut cur se implicat talib⁹ que
ad ip̄m non ꝑtinent? Quid ꝑtinet ad me inq̄s? Ut
tm̄ cogites de te:ꝛ aliud q̄ꝺcūq̄ fuerit/ ꝓijcias pro
cul a te. In ista cogitatione inuenies te/ ꝛ custodi-
es ꝛ ꝓficies maxime:eris sepius liber a suspicatio
ne ꝛ indignatione:parū curabis de exterioꝝ occu-
patione ꝛ gubernatione eoꝝ q̄ fiunt in domo. Di
lecte frater/dn̄s custodiat te ab omni malo:custo-
diat animā tuam dominus.

Epistola pro confortati one cuiusdam tentati.

Uscipiamus charissime de manu dei q̄c-
quid voluerit suꝑ nos venire deus: nihil
eīm sine iusta ꝛ certa causa agit̄ in terris: ꝛ
ideo curemus nos deo subijcere cor nostrū ꝛ sensū
nostrū: vt respiciēs humilitatē ꝛ patientiā nostraꝫ/
bene disponat desyderiū nostrū. Inclinemus nos
sub sancta ꝛ gloriosa maiestate eius :q2 puluis su-
mus:ꝛ cogitemus ꝗ̄ magnū ꝛ dignū sit/vt recogi-
tet aliq̄n de nobis deus. Ex hac humili estimatio
ne sensus nostri:ꝛ accusatione culpaꝝ nostraꝝ/cō-
fessioneq̄ iusti iudicij dei (q̄ꝺ vt freq̄nter occultū/
semꝑ aūt rectū est) apphendamus spem ꝛ cōfiden
tiā ad ip̄m:ꝛ oremus largiter:ac ab aliis etiā im-
me flagitemus orōnes/q̄tinus sua maxima pietas
nostrā miseriā ꝛ tribulationē tantaꝝ tentationum
imutare dignet̄. ¶ Nec ideo diffidamus de nob:
q2 multa cōtraria sentimus ꝛ patimur: ꝛ sepius ꝗ̄
vellemus et grauius ꝗ̄ alij tentamur. Uel q2 incon
stantes sumus et tā parū laborare possumus: seu
ꝗ totiens cadim⁹ et tarde resurgimus. Aut ꝗ tam
indeuoti et aridi inuenimur:et paruū appetitū ad
virtutes et ad deū sentimus. Oīa ista solent bonis
accidere:et sepissime deuotissimi talia sunt exper-
ti. Cū ergo taliter nos affligi senserimus inter tri
stucias totidē/dn̄o humiliter dicamus: Dn̄e deus/
si dignus nō sum:nec tibi placet vt liberer a pressu
ra cordis mei:saltem hoc mihi largire digneris/vt
patiens sim: vt nō murmurē cōtra virgā tuā q̄ me
percutis. Memor etenim bene sum quid canit̄ in
ecclesia tua: Tunsionibus pressuris expoliti lapi-
des: Et q2 illic introducat̄ ols qui ꝓ christi nomie
hic in mūdo premit̄: ꝓpter q̄ꝺ peto vt quecūq̄ ꝑ

culpa ista patior ad meā purgationē semꝑ ꝓueni-
re facias: ⁊ ꝓ signo clemētie nō reprobationis fu-
rore capienda esse doceas. Debemus ergo sic nos do-
mino integro affectu resignare: ⁊ plus eius boni-
tati cōfidere ꝙ audemus postulare. Eius creatu-
re sumus et ipsi cura est de nobis: qui vocauit nos
ipse adiuuabit nos et custodiet nos a tentatiōe hac
in eternū: vt nō velimus cū hoc mūdo gaudere: ne
qȝ latā viā quā multi tenent denuo ambulare. Ad-
moneo te attēde scripturas sctās. Sequi vis chri
stū an mundū istū? Credis apl'o / an magis philo-
sopho? Christus dicit: Intrate ꝑ angustā portam
q̄ ducit ad vitā. Et iterū: Tollite iugū meū suꝑ vos
⁊ discite a me: qr mitis sum ⁊ humilis corde. Dicit
apl's: Nolite cōformari huic seculo: et si ſm carnē
vixeritis / moriemini. Nemo vos seducat inanib⁹
verbis. Quicūqȝ sunt christi / carnē suā crucifixe-
runt cū vicijs ⁊ cōcupiscentijs. Ego christo confi-
xus sum cruci. Ego stigmata dn̄i Jesu in corpore
meo porto. Mihi mūdus crucifixus est ⁊ ego mū-
do. Oīa arbitror vt stercora vt christū lucrifaciā.
Ista sūt verba apostolica. Sed apud ph'os ⁊ secu-
li prudentes talia nō inuenies. Et ꝙuis aliq̄ gen
tiles cōtemptum diuitiaꝝ laudabāt et voluptates
spernebāt: et eoꝝ doctrinā multi hodie cōmēdāt.
De christo tamē nihil sciebāt: nec eterne vite amo
re id agebant: sed euanuerūt in cogitationib⁹ su-
is. Et oēs (ni fallor) hoīes cupiūt esse cū christo et
ad populū eius ꝑtinere: sed pauci volunt sequi vi-
tam christi. Item dicunt se diabolū odire ⁊ eius ve
stigia nolle sequi: sed vita paucoꝝ continentiū se a
secularibus actibus carnalibusqȝ desyderijs ostē-
dit ꝙ multi sunt ex parte eius. Opera ꝓbant cui⁹
seruus quis fuerit. Ait ergo christus: Qui sequit̄
me nō ambulat in tenebris: sed habebit lumen vi
te. In mundū hunc ego veni: vt qui nō vident / vi-
deant: et qui vident / ceci fiāt. Ac si diceret: Ego hu
milis et pauper in hoc mūdo apparui hominibus
vt exemplo meo efficiant̄ simplices et humiles: et
intelligant opa diuina et celestia miracula ad cre
dendū mihi. Et qui seipsos peccatores ⁊ quodam-
modo cecos ⁊ inscios cognouerūt / ꝑ gratiā meā
illuminari digni erunt: sicqȝ capiunt deuota humi
litate quod superbi ⁊ apud se sapientes nequaꝙ i-
telligere queūt. Atqȝ idcirco ī cecitate cordis ⁊ stul-
ta opinione manent: estimantes suā doctrinā cer-
tiorē / meā aūt dubiosam et mundo exitialē. Sicut
olim iudei christū presentē in carne cōtemnebant
sic modo plures carnales eū cōtemptui habent: ⁊
in cecitate ꝓh dolor ꝑseuerant. Malunt poti⁹ cre
dere sibi ꝙ euangelio: ⁊ carni magis seruire ꝙ deo
atqȝ ideo longos optant dies et voluptuosos su-
per terrā: celū, aūt respicere negligunt: ⁊ ꝙ veloci-
D ter tollent̄ non attendūt. ¶ Hec si cogitas nimi-
rū senties melius esse sequi humilē deū crucifixū
et passum ꝓ nobis: et merito debere nos pati cum
illo / et relinqui a parentibus et amicis in hoc mū-
do. Mane igit̄ apud eū qui te vocauit / et ne disce-
das ab amore eius: sed ascende arborē crucis / vt
inde videas iesum ambulantē / ⁊ viam ad eternam
vitam preparantē. ¶ Hec est via (ait ꝓpheta) am-
bulate in ea. Via crucis vita nostra: via electorum
via paucoꝝ: via amara via vite et salutis / via bre-
uis via directa / via laboris via ꝑfectionis. Via in
ꝙ crucis est: sed ducit ad gloriā / ad latitudines / ad
regnū celoꝝ / ad multa milia et frequentiā angelo-
rum / ad dulcedinē mirabilē et interminabilē / ad lō
gitudinē dieꝝ in seculū seculi / ad desyderatū finem
omniū fruitionū et appetituū cordiū / ad requiem
et pacē securissimā / ad iocunditatē et exultationē
amenissimā. Que breui quodā versiculo qui can-
tatur in festo sancte crucis / pulchre tangunt̄. Ser-
ui crucis crucē laudent: qui per crucē sibi gaudent
vite dari munera. Quia ergo vita christi crux fuit
debet vita christiani etiam crux esse. Et multo ma-
gis vita monachoꝝ / clericoꝝ et omniū religiosoꝝ
in cruce erit. Extra crucē nō est salus: preter crucē
non venit̄ ad regnum christi. Oportebat pati chri
stū / et resurgere a mortuis / ⁊ ita intrare ī gloriā su-
am. Si aliam viam querimus / erramus: et in ꝑdi-
tionē ducimur. Et qui crucē fugere cupimus / ī me-
dium lacus ardētis picis et sulphuris incurrem⁹.
Crux nostra eterno cruciatui cōparata est delecta-
bilissima: labor noster ꝑpetua requie donāda leuis
simus est. Frangere propriā voluntatē crux est: et
forte quā maior vix est: sed in inferno quis vnꝙ vt̄
in minimo sua voluntate vtit̄: cū semꝑ qđ nolit pa
ti cogat̄: qđ voluerit nunꝙ accipiat. Fili inquit re
cordare qr recepisti bona in vita tua: et lazarus si-
militer mala. Comedisti / bibisti et saturatus es ni-
mis. Meliora et delicatiora elegisti tibi vestimēta
et ornatus es. Risisti / cantasti / saltasti pre leticia /
nec ꝓhibuisti cor tuū a voluptatibus: sed quodcū
qȝ libuit sine cōtradictione implesti. Et hec existi-
masti partē tuā / et regnū tuū / et gloriā tuam: nec d̄
lazaro quicq̄ȝ cogitasti / quantū egeret / quantū pa
teretur / quantū infirmaret̄. Recordare ergo fili qr re-
cepisti bona in vita tua: ⁊ lazarus similiter mala.
Nunc aūt hic consolat̄: tu vero cruciaris. Ille dū
viueret crucē habuit / ⁊ ad modicū spaciū se sustinu
it: tu dum viueres / celū tuū in terra habuisti: et li-
benter vitā in delitijs ꝓtraxisses: sed nunc ille nec
penam corporis nec anime patit̄: sed in requie bea
ta letatur: tu vero ⁊ modo cruciatū in anima habes /
⁊ postea simul in corpore ⁊ aīa torquendus condē
naberis. ¶ Hec meditare inter tentationes tuas
⁊ dn̄o aspirante cessabit eaꝝ impetus. Nā solet
ardor ardore expelli / ⁊ labor labore grauiore mi-
nui. Sta ergo in loco isto quē egisti: ⁊ leua patien
tie clipeū cōtra ictus tentationū / mori eligens ma
gis ꝙ cedere antiqui hostis vexationib⁹. Qui vi-
cerit (ait spūssanctus) faciā illū columnā in paradi
so dei mei: ⁊ scribā suꝑ eū nomē patris mei / nomē
ciuitatis noue hierl'm. Insuꝑ sanctoꝝ exēpla intu
ere / ⁊ eoꝝ suffragia iugiter q̄re. Memento quantū
sancti ꝓ vita eterna laborauerūt: in qua nūc cum
christo sine fine regnantes gaudent. Quāto ī mū
do despectiores ⁊ pauperiores fuerūt: tāto nūc glo-
riosiores ⁊ nobiliores in celo fulgēt. Propt̄ amo-
rē igit̄ christi ⁊ locus ⁊ status inferior sꝑ plus pla-
cere debet / ⁊ dulcescere cordi tuo: qr vanitas est in
hac vita aliquid appetere. Quanto in inferiori-

humiliori statu quis fuerit: tāto verius sepe bona agit: ⁊ facilius habita custodit. Si alij ꝓcedūt nos quid ad nos? Sequamur iesum hūilitate ⁊ simplicitate: ⁊ nō curemus humanā vanitatē. Nos ꝓpt christū stulti/ignobiles ⁊ infirmi. Nos ꝓpter illū libēter sum⁹ abiecti ⁊ nouissimi reputati. Ego inqt sum vmis ⁊ nō hō: opprobriū holm ⁊ abiectio plebis. Que maior glia/ꝙ cū christo gliari in cruce? Que maior ꝯsolatio cordis/ꝙ portare viuentē imaginē crucifixi? Cōfortare igit̄ ⁊ esto robust⁹: ⁊ ne timeas: q2 ego tecū sum vt liberē te: dicit dn̄s. Compassus tibi locut⁹ sum tanꝙ infirmo: vt pariter in dn̄o cōsolati ꝑ ipm cōualescam⁹ in ipo. Amen.

Epistola de conuersione ⁊ ꝑseuerantia in bono ꝓposito.

Dilecte frater intime ꝯgaudeo tibi: quia inuenisti locū deo seruiēdi. Sit dn̄s nr̄ ex hinc bn̄dictus/q̄ te dignatus est vocare ad suū seruitiū. Agnosco hanc vocationē donum dei esse: qm̄ nō ex meritis tuis/sed ſm misericordiam suā de seculi vanitatibus te eripuit: ⁊ in electā societatē ꝑduxit: vbi audires atq3 oculis etiā cerneres q̄liter illi seruires. Quā multi diuites/nobiles ⁊ potētes: ꝙ multi sapiētes/litterati ⁊ famosi adolescentes in hoc seculo miserabiliter fluctuāt: ⁊ abijcere iugū diaboli a suis ceruicibus nō preualēt: nec illo spū adhuc mouentur vt seculo renūcient.

¶ O vanitas vanitatū mundū diligere/⁊ que dei sunt minus curare: venit tēpus/veniet cito temp⁹ quādo omnes seculares ⁊ carnales delectationes simul finē habebunt. Et tunc relinquēt vel inuiti ꝑsens seculū qui modo volūtarij nō sunt abrenunciare pompis eius. Tu aūt dilecte frater maiorem gratiā a dn̄o accepisti: quia inter tot sodales tuos a multis periculis corporis ⁊ aīe: a laqueis diaboli es ꝑseruatus: ⁊ in loco apto ad saluandū animā tuā cōstitutus. O quantas gratias deo debes qui tibi regnū suū ꝓmerendū obtulit: quod diues pecunia possidere nō potest. Et ꝙ miranda dei gratia vt inualidus ⁊ imperitus sanctorū viā fortiter ambulet: quā robustus ⁊ doctus vir sequi valet. Recogita vbi nā sunt olim tecū studentes: vbi illi familiares socij cū quibus viuere ⁊ ludere ſm carnē dulce erat: cū quibus ꝑegrinari in remotis partibus nō amore christi/sed cupidine tꝑalis processus ⁊ lucri iocundū tibi videbat̄: ꝙ multi iam obierunt: ꝙ multi etiā vagi in seculo remanserunt. Bene de ipsis cū sancto Moyse dicere potes cōsyderatis finibus eorū. Utinā saperēt ⁊ intelligerēt ac nouissima ꝓuiderēt. Audisti alios romā pergere ⁊ ꝓ beneficijs laborare. Alios parrhysius residere ⁊ ad magisteriū tendere: alios ꝑceptis dignitatib⁹ ⁊ ꝓlaturis in medio populi iam exaltatos esse. Tu aūt quid? Gratias deo: q2 nihil horū attentasti: immo ⁊ ꝓpter christū iā velutī stercora ista mūdana culmina ⁊ gaudia reputas: adiecisti etiā teipm cōtemnere/loquens cū beato Dauid: Elegi abiectus esse in domo dei mei magis ꝙ habitare in tabernaculis peccatorū. Tu itaq3 elegisti hodie dominū deū in patrē: cui seruire/regnare est: ꝓ quo humiliari in ꝑsenti seculo eterne exaltatiōis tibi causa erit: ꝓ illo labor/requies: penuria/diuitie: contemptus/honor: tribulatio/cōsolatio: infirmitas/robur: meror/gaudiū tibi semꝑ fit. Et quo puri⁹ ⁊ ardētius eū amaueris/eo viliora terrena oīa censebis. ¶ Caue tamē charissime ne aliqū permittas maligni spūs cōsiliū intrare cor tuū vt cōtristeris: q2 amicos ⁊ socios reliqsti: ⁊ q2 ipsi iam magni dn̄i effecti nūciant̄: ⁊ tu adhuc ꝑmanes in innocentia tua. Noli audire eos q̄ te in aliā viā conant̄ trahere: ⁊ dicunt: vsq3quo sic transies? ⁊ q̄re ad altioris status gradū nō tendis: nec aliud opus inchoas vnde alijs etiā aliquē fructū feras. Solet eñ diabolus post aliqua tēpora cōuersionis tētare seruū dei de ꝑteritis rebus in seculo/de amicorū visitationibus/de multorū sociorū suorū cōuersationibus: quatinus talibus cogitationib⁹ eū retrahere possit ad seculū: aut impedire a ꝓfectu ⁊ ab obliuione mūdanorū. ¶ Sz crede exꝑtis: nocet seruo dei memoria ⁊ retractatio vite secularis q̄ nōdū plene sibi est mortuus. Nocet etiā ꝑsuasio blanda multorū loquentiū de altiori gradu ⁊ meliori loco: q̄ veluti sapientes prudēter cōsulere volūt: sed sensum christi: In abiectione ⁊ humilitate: in fuga mūdi ⁊ rigore artioris vite nō habent. Nā nudum christū sequi aut recusant aut pigrescunt incipere: ne videant̄ ꝓximis solatiū subtrahere. Et q2 gratias non sentiunt/quibus deus sibi seruientes ⁊ oīa relinquentes imbuit ⁊ cōfortat: durū sermonē hunc esse dicunt omīb⁹ amicis ⁊ rebus ꝓprijs abrenunciare. Et sicut ipsi sapiunt/ita ⁊ alijs libēter ꝑsuadēt. Sed cōtra tales loquit̄ sentētia saluatoris: Cauete inquit ab homib⁹. Multi eñ sunt q̄ pulchris sermonibus ⁊ aptis (vt ipsis videt̄) rōnibus viam leuem ⁊ planā cōmendare sciunt: et hominē imperitū quandoq3 iustificant et laudant: atq3 per tales sermones bene ꝓficientē et firmiter stantē quandoq3 vacillare faciūt. Uerūtamē deus cōterit dentes eorū in ore ipsorū: q2 iuxta iter sanctorū nō ambulant neq3 loquunt̄. Nō veniat aīa mea in cōcilium eorū: et domus eorū longe sit a me. ¶ Ideoq3 frater dilecte nunꝙ placeat tibi talia audire/et multo minus credere velis. Siue eñ diabolus instiget/siue hoīes fabulent̄: qđ incepisti in eo ꝑmaneas obsecro. Recurre ad euāgeliū/⁊ optimū audies remediū. Quid prodest homini si lucret̄ vniuersum mūdū: seipm aūt perdat? Hoc apud te semꝑ retine: et cuiusuis manus pugnauerit cōtra te/scuto euāgelico vtere. ¶ Sed solent quidā homines sine spū ⁊ scientia dei obijcere quandoq3 seculo renunciantibus. Ergo qui in seculo sunt/peribūt: ⁊ vos soli saluieritis. Aut nō potest aliquis venire ad celum nisi ita viuat sicut vos viuit? Quid fabulamini sic iniuste cōtra deū ⁊ seruos dei? Neq3 hoc christ⁹ dixit: neq3 serui eius ita locuti sunt. Benefacite/iuste viuite/⁊ mandata dei custodite: et nemo vobis salutē negabit. Ad hec illi iterato: Mandata inquiunt vellemus seruare: sed nō possumus/si debem⁹ lucrari victū ⁊ necessaria vite: oportet nos sepe cōtraria agere. Qui cū seculo cōuersamur/secularia negocia quomodo cauebimus? Si ista perfecte cō

federatis: ⁊ ꝑicula atq̃ fallacias mũdi nõ ignorantis: q̃d ꝙ obloq̃mini qꝛ serui dei mundũ fugiũt: et monasteria deuotoꝝ aut ꝯgregationes intrant/ vt deo sine tali ĩpedimẽto seruiãt? Si imitari nõ vultis aut non valetis: ad minꝰ ꝯgaudere et adiuuare bonos ꝓ vr̃a salute deberetis. Sed non plura frater de illis: qꝛ nec taliter loq̃ntes excusationẽ habẽt de pctĩs suis. Cõstanter igit̃ age: christꝰ q̃ tibi incipere donauit: ipe ꝑficiet cõsolidabitq̃ in finẽ ꝓpositũ tuũ. Ecce nunc tp̃s breue/ mors incerta: omĩa caduca in mũdo ⁊ vana. Multi iaȝ in sepulchris fetẽt/ q̃ diu se viuere estimabãt. Recesserunt a memoria hoĩm qui in ore versabant̃ olim. Colit mũdus p̃sentes: absentes nescit: deserit moriẽtes. Beatius ꝙ ꝯtemnere fallacẽ ⁊ sequi veritatẽ: q̃ nobis pariter ꝯcedat vitã eternã.

Epistola de pia memoria defunctorum.

Multũ iã tp̃is p̃terijt dilecte frater: q̃ decreuerã aliq̃d ꝓ pia memoria defũctoꝝ charitati tue insinuare: ⁊ maxime parẽtũ nostroꝝ ⁊ amicoꝝ sp̃ealiter: omniũq̃ deuotoꝝ/ quoꝝ nõia deꝰ in libro vite scribere dignet̃: ⁊ inter sctõs suos collocare aĩas eoꝝ ĩ celis/ sicut ⁊ corpa apud nos sepulta sunt ĩ terris. ¶ Nos debemꝰ libẽter ꝓ eis ⁊ ꝓ oĩbus fidelibꝰ defũctis orare: q̃a h̃ opus summe charitatis est ⁊ misc̃die. Sic igit̃ nobis subuenire post mortẽ desyderamꝰ: ita ⁊ eis q̃ntũ meliꝰ possumꝰ dño opitulãte subuenire laboremus. Qui enĩ ꝓ aĩaꝝ liberatiõe fidel̃ ⁊ sedulus fuerit: nimiꝝ ⁊ sibiip̃i plurimũ ꝓficit: cũ ꝓ talibꝰ orãs neq̃q̃ se spoliat fructu orõnis: ⁊ insup sibi recordationẽ mortis adducit: ⁊ viꝫ sine cõpũctiõis gr̃a ad solita redit: sciẽs q̃a oĩes viã vniuerse carnis ingressuri sumus: ⁊ qḋ illi iã expleuerũt/ certissime sibi ꝯstat futuꝝ. ¶ Oremus igit̃ ꝓ charis nr̃is: q̃a post modicũ ip̃os seq̃mur: ⁊ cũ meliꝰ habuerit: oĩ nõ ĩ eadẽ necessitate recordabunt̃ nostri. Nõ sit fides nostra oretenꝰ/ neq̃ q̃ ĩ facie sunt respiciamꝰ: sȝ dilectionẽ faciamꝰ/ siue p̃sẽtes siue absentes corporalit̃ fuerimꝰ. Charitas eñi nũq̃ excidit: ⁊ q̃ se ĩ v̾itate diligũt/ seip̃os obliuisci nõ poterũt. In necessitate ꝓbat̃ amicꝰ fidel̃. Etenĩ ipiũ ⁊ crudele nimis/ si videas frẽȝ tuũ aut cordis tui amicũ/ carceri traditũ vel flãmis iniectũ/ nec moueris ad fletũ ⁊ cũ manũ porrigere possis/ nihil agis charitatis: at etiã si loq̃ aliq̃d ꝓ eius q̃reris liberatione/ clauso ꝑtrãseas ore. ¶ O fidelẽ samaritanũ/ q̃ viso homĩe vulnerato a latrõibꝰ ⁊ expoliato/ misc̃dia motus est. Heu heu pincernaꝝ magr̃o: q̃ oblitꝰ est Joseph sui interp̃tis/ cuȝ de carcere esset eductꝰ. Sic timeo q̃ multotiẽs ꝯtingit: cũ aliq̃s amicoꝝ obierit/ et ꝓ se instãter orare petierit/ ac fidei viuẽtiũ se cõmendauerit: q̃ aliq̃si obliuionẽ accipit: aut paruã et tardã sentit aduenire expiationis hostiam q̃ sperasset. Propter qḋ dilectissime meip̃m ⁊ te pariter admoneo/ vt pietatis oculũ freq̃nter dirigamus ad memoriã defunctoꝝ: ⁊ q̃cq̃d ꝓ eoꝝ absolutiõe nouerimꝰ ꝓdesse/ deuota exeq̃mur festinatione/ ꝓderãtes q̃ graui tenent̃ tormẽto: ⁊ q̃ nisi purgati fuerint/ ad requiẽ transire nõ p̃nt. Eoꝝ etenĩ ꝯsolatio maxie in christi meritis ⁊ sctõꝝ suffragijs/ ⁊ fideliũ ꝯstat oblatiõibꝰ. Simꝰ ꝙ feruẽtes ad soluẽda b̃n̄ficia salutaria: ⁊ deuote oremꝰ ꝓ eis generalit̃ ⁊ p̃uatim. Attẽte vigilias legamus: libẽter ⁊ sepiꝰ ad missã ministremus: ⁊ cũ sacerdote vota labioꝝ nr̃oꝝ ĩ ꝯspectu veri ⁊ sũmi sacerdotis offeramꝰ: q̃ est hostia dignissima ad exhauriẽdũ oĩa pctã. In illa hora dñs christus ĩ altari inter manꝰ sacerdotis deo patri ꝓ salute viuoꝝ ⁊ defunctoꝝ offert̃: teip̃m cura cuȝ oĩbus tibi ĩ orõne cõmẽdatis offerre in acquisitionẽ ⁊ possessionẽ ꝑpetue salutis: vt oẽs sint ꝑticipes huius p̃ciosissimi sacrificij: qḋ imolatũ semel in cruce sufficiens est p̃ciũ ꝓ pctĩs totius seculi: habeas tũc specialẽ memoriã eorum qui tibi sunt cõmendati: et recita nomina eoꝝ in p̃sentia christi: ⁊ reuerẽter ac deuote sepius flecte genua cordis tui/ vbi cõsistis an̄ fontẽ miserationũ dñi. ¶ Quotiẽscũq̃ etiã te ad ꝑceptionẽ corporis christi p̃paras/ ⁊ ꝑceptũ tecũ habes: esto q̃so memor fideliũ defunctoꝝ: et iplora tãto ardẽtiꝰ misc̃diam eius/ q̃nto certius retines ĩ te pignꝰ eterne redẽptionis. Sepe de mane/ sepe de vesp̃e: sed in labore ⁊ tp̃e scripture charissimoꝝ tuoꝝ recogita obitũ/ quomõ habeãt: et quomõ aliq̃d facias ꝓ eis quod ipsis potest ꝓdesse/ et tibi nihil obesse.

¶ Anteq̃ comedaȝ suspiro: ait sanctus Job. Ex quo verbo pietatis tibi ⁊ cõpassionis innuit̃ opꝰ: vt nunq̃ cibũ corporalẽ sumas/ nisi prius fidelibꝰ defũctis aliq̃nã spiritalẽ elemosynã mittas. Ego noui aliquoꝝ talẽ esse consuetudinẽ: qui signo refectorij facto se expediunt et vacant orationi: ad refrigerium animarũ fideliũ/ quorum elemosynis sustentantur ⁊c. ¶ Finiunt epistole.

¶ Tractatus eiusdẽ de passionibus anime editus. Anno. M.cccc.x.

Passionũ feruorẽ/ affectũ ⁊ originẽ cognoscere ꝓdest anime ad deuotiõis scholã vocate. ¶ Sane quẽadmodũ sũma vitioꝝ ẽ trãsisse ĩ affectũ malicie: ita vt ip̃m iã vitiũ ex intimo sensu placeat: sic culmẽ virtutis est transisse in affectũ iusticie. Affectus vero vel ẽ passio ab agẽte derelicta in põtẽtia cognoscente: vel similitudinẽ habet passionis. Nõ est aũt deuotio sine affectione: nã deuotio q̃d aliud est q̃ extensio vel eleuatio mentis in deũ ꝑ piũ ⁊ humilẽ affectũ. ¶ Rursus oĩs virtus cũ sit affectio moderata ⁊ ordinata/ vitium ex defectu modi et ordinis in affectibus proueniat: nũquid nõ salubris erit affectionum passionaliũ cognitio. Passionũ quippe ignorata qualitate/ neq̃ virtutũ neq̃ habituũ/ imo nec ipsius hoĩs: neq̃ tẽtationũ suaꝝ multiplicũ poterit sufficiẽs noticia vel ars adipisci. Quo pacto deniq̃ sicut oportet orabimus mẽte/ orabimus sp̃ũ iubilãtes in cordibꝰ nostris ⁊ laudantes deũ in psalterio decachordo cũ cãtico in cythara

ny⁊ pbyderio⁊ ⁊ affectionū que suauē hanc harmoniā reddere habent/naturam ignorauerimus.
¶ Sentiunt ab idiotis ⁊ simplicibus aliqñ experimentaliter tales affectus: nec negamus. Uerū tamē additio doctrine multū confert. Hac consyderatione permoti sunt sancti patres: nominatim Poemen et Arsenius: in quorū ore vix aliqd nisi de passionib⁹ animarū sermo versabat. Presentē igit materiā de passionibus ⁊ earū cōditionibus de causis ⁊ effectibus: de mō quoqȝ vtendi eis placuit sub aliqbus cōsyderationib⁹ ptractare. Id qd reliquū erit (multa aūt relinquent) inuenief apud sctm̄ Tho. in pma sc̄e. vij. q. xxij. ⁊ deinceps. Additis quos allegat doctoribus.

Consyderatio prima.

¶ Passio est inclinatio quedaȝ vel coaptatio seu similitudo ⁊ cōuenientia derelicta ab agente in passum: per quā trahitur quodammodo ipsum passū ad agens: aut eidem coaptatur vel assimilaf: ⁊ refugit contrariū. ¶ Certe quemadmodū ignis generans ignē ex aere: relinquit in igne genito caliditatem ⁊ leuitatē: que leuitas suo pondere vel tractu mouet sursum ad similē ignē: ⁊ dū illic est quiescit: odit vero locū deorsum tanq̄ sibi nō conuenientē/⁊ refugit ipm: neqȝ quietē habet i illo. Sic homo pportionabiliter affectus p amorē ad aliquid/inclinaf ad illud. Et si nō habet/ desyderat seu concupiscit ipm. Et si adipiscaf/ quiescit ⁊ delectatur in eo. Odit vero contrariū/et abhorret approximationē eius: ⁊ si ei coniungif/dolet seu tristatur. Et he sunt sex passiones: tres respectu boni simplicis/⁊ tres similiter respectu mali: put infra docebif/amor/cōcupiscentia/delectatio/odiū/fuga/dolor vel inquietudo.

Consyderatio secunda:

T ¶ Passio quelibet in sequif cognitionē/vel coniūctā/vt in cognitiuis: vel nō cōiunctā/vt in nō cognitiuis. ¶ Habet itaqȝ quodlibet ens naturale suas inclinationes certas tanq̄ renemoratū et directū ab intelligentia nō errante q̄ deus est. Agit quippe deus oīa tanq̄ bonuȝ summū suip̄sius diffusiuū: et pp̄ter seipm creauit oīa tanq̄ finis oīm. Ideo bonū quod habet rationē efficiētis et finis: ponif a btō Diony. primū nomē dei. ¶ Cōsequēs est igif/qꝫ in re qualibet derelinquat deus passionē: que sit assimilatio quedā vel coaptatio ⁊ conuenientia vel inclinatio et tendentia ad ipm ẜm ordinē sue sapientie: i qua fecit oīa in numero/pondere ⁊ mensura. ¶ Hec aūt inclinatio generalis ad finē vltimū p fines pticulares ⁊ proximos: nominaf qñqȝ appetitus vel affectio naturalis: qñqȝ pōdus rerū: quādoqȝ tractus seu tendentia: quādoqȝ amor insitus: q̄ndoqȝ lex: quādoqȝ regula: q̄ndoqȝ instinctus: q̄ndoqȝ eq̄tas naturalis q̄ndoqȝ fedus rerū stabile: q̄ndoqȝ sensus nature/aut aliquo tali vocabulo. Sed res eadē est/ q̄ sepe nihil dicit superadditū ad ipsam naturaȝ/ neqȝ vt accidens/neqȝ vt habitus: sed vt ipsa natura taliter instituta: que ex agente deo ⁊ disponente omnia fortiter atqȝ suauiter/habet tendere in talē vel talem finē: ⁊ moueri ad illum si absens sit: nisi impediatur/ et quiescere in adepto: odire vero contrariū: fugere quoqȝ nec in illo q̄escere. ¶ Hoc somniasse visus est ra Heclit⁹ dicens/omnia fieri per litem ⁊ amicitiā. Hoc quoqȝ vidit Aristoteles enuncians bonū esse quod omnia appetūt: ⁊ hic esse finē omniū deū confessus est: q̄ solus sicut est ineffectibilis ab alio/ sic impassibilis solus inuenif: tā passione pfectiua/vt est illuminatio in celo: q̄ defectiua/sicut dolor i corpe animato. Nisi fortassis q̄s abuti ausus diceret in emanationib⁹ diuinis repiri passionē: sicut generationem filij passiuā dicimus/⁊ silr passiuā spūssancti spirationē.

Consyderatio tertia.

¶ Passio sequens cognitionē coniunctā reperitur in omī virtute cognitiua/in qua passiones derelicte ab agentibus inchoantur et terminātur in appetitiua virtute: ita vt passio talis generali nomine describi possit: qꝫ est inclinatio vel mot⁹ pueniens ex cognitione vel apprehensione alicuius vt conuenientis vel disconuenientis/ p̄sentis vl absentis. ¶ Et siquidē motus ille q̄ q̄ndoqȝ successiuus est/q̄ndoqȝ permanēs vel immanēs/sicut est amare. Si iquā cōseq̄tur cognitionē pure sensitiuā: sic dicif passio animalis. Si vo seq̄tur cognitionē ipsius rationis deliberātis vel dictātis de particularibus agendis: sic dicif passio voluntaria vel rationalis vel consciētiosa. Si vo seq̄tur cognitionē pure intellectualē seu mentalem: in cuius lumine cognoscūtur prima pncipia moralia: sic potest nominari passio synderisis vel mentalis excessus/vbi fit raptus ⁊ extasis. ¶ Et ita quadruplex genus passionū potest apud hominē inueniri/naturaliū/animaliū/rationaliū/intellectualiū. Et quoniā apud philosophantes principalis sermo est de passionibus consequētib⁹ cognitionē sensitiuā tā in animalibus q̄ in hominibus eo qꝫ ad illas transmutaf corpus trāsmutatiōe sensibili: ⁊ ad trāsmutationes istas silr ipe passiones aliq̄ndo cōsequunf. Existimamus idoneū tractare pmo separatim de passionib⁹ hmōi aialibus: quibus cognitis/facile erit p similitudinē ⁊ coaptationē de reliq̄s/tā naturalib⁹ q̄ volūtarijs q̄ intellectualibus habere sermonē.

Consyderatio quarta. u

¶ Passiōes aiales cognoscunf ex subiecto ⁊ obiecto ⁊ effectib⁹. ¶ Suū eq̄dē subiectū est vis appetitiua sensualis: q̄ respicit bonū tpale pticulare hoc vel illud tanq̄ sibi cōueniēs/et malū tanq̄ disconueniens: ⁊ h̄ sub rōne cōmodi vel incōmodi: q̄ rō iusti pprie nō est ibi: nec ẜm eā pp̄rie sumuntur passiones: sed magis ipe ṽtutes in ipa rōne ⁊ mēte. ¶ Causaf ergo motus q̄dā in appetitiua ṽtute cōseq̄nter ad apphēsionē ṽtutis cognitiue sensualf exterioris vel interioris: cuius obiectū est verum simplex/verius quedā adequatio rei cognite ad cognoscentē: bonū vero supaddit cōuenientie rationē. Et qm̄ bonū cōmodi pōt consyderari absolu-

te siue ꝯtractione aliq̃: vel ꝯsyderaẽ nũc vt absens nũc vt p̃sens/nũc vt arduũ ⁊ difficile: atq̧ ita proportionabiliter de malo. ¶ Propterea ſm h̃ diuersificaẽ vel ramificaẽ vis appetitiua/et ſiſr passiones. ¶ Est q̇ppe viriũ appetitiuaꝝ/ alia ꝯcupiscibilis: alia diciẽ irascibilis: quaꝝ distinctio sumiẽ ex obiectis: nã vis ꝯcupiscibilis respicit bonũ vel malũ nõ sub ratõe aliq̃ difficultatis vel arduitatis. Sed qm̃ multa superueniunt nata impedire ꝯcupiscibilẽ in sua inclinatione vel tendẽtia vel quiete circa bonũ/⁊ in odio/fuga vel inquietatione circa malum: hinc data est ei tanq̃ ꝓpugnatrix ip̃a virtus irascibilis ꝙ tendit in bonũ adipiscendũ vel malum depellendũ: nõ vt simpliciter tale: sed vt arduũ ⁊ difficile adipisci vel euadi: quale nullũ in deo repiẽ: ideo nec irascibilẽ habent vllã.

Consyderatio quinta.

x ¶ Passionũ numerus ⁊ sufficiẽtia sumiẽ tã a subiecto q̃ ac obiecto. Vis itaq̧ ꝯcupiscibilis vel respicit bonũ cõmodi absolute: ⁊ sic causaẽ amor vl̃ libido: q̄ vel q̃ est coaptatio vel inclinatio q̃dã ad bonũ cõmodi. Vel respicit illũ vt absens: ⁊ sic causaẽ desyderiũ ⁊ ꝯcupiscẽtia seu cupido vel cupiditas/quasi satagẽs illud adipisci. Vel respici⁹ bonũ cõmodi vt iam adeptuꝫ: ⁊ sic causaẽ delectatio vel leticia vel voluptas. Dicendũ quoq̧ est ꝓportionabiliter de tribus alijs passiõib⁹ respectu mali seu incõmodi. Quale si app̃hendiẽ absolute: sic causaẽ odiũ: quod est disconueniẽtia quedã ⁊ disproportio passi ad ip̃m malũ. Vel app̃hendiẽ malũ vt absens/licet vt imminẽs: ⁊ sic oriẽ fuga vl̃ abominatio ⁊ horror. Aut apprehendiẽ ip̃m malum vt iam p̃sens: ⁊ sic oritur tristicia/dolor ⁊ angustia cũ similib⁹. ¶ Et ita sex reperimus passiones in cõcupiscibili: tres respectu boni/amorẽ/ desyderiũ ⁊ delectationẽ. ⁊ tres respectu mali/odiũ. s. fugam ⁊ dolorẽ. ¶ Rursus ip̃a vis irascibilis cũ non respiciat bonũ vel malũ nisi sub ratione difficiles et ardui ad adipiscendũ vel fugiendũ: quale nulluꝫ est bonum vel malum vt p̃sens: ꝓpterea manet solũ in tendẽtia vel fuga: nã quicquid est p̃sens vel adeptum vt tale est/cadit in concupiscibilis rationẽ. Tendit ergo vis irascibilis in solum bonũ vel malũ absens/tanq̃ difficile ad obtinendũ vel refugiendum seu depellendũ. Et siquideꝫ hoc fiat respectu boni futuri cũ fiducia adipiscẽdi/sic diciẽ spes Si cũ diuidentia/sic diciẽ desperatio. Si vero fiat respectu mali futuri/et hoc cum fiducia repellendi et oppugnãdi: sic habemus audaciã. Si cũ diffidentia/sic metus aut timor exoriẽ. Et vtrobiq̧ fiducia vel diffidẽtia: põt inueniri nũc cũ certitudine/nũc sine certitudine: q̃uis iste passiones certitudinẽ magis importare videanẽ. ¶ Sic ergo q̃tuor habemus passiones in irascibili: duas respectũ boni difficilis futuri/ spem et desperationẽ: et duas respectu mali futuri difficilis/audaciã ⁊ metum seu timorẽ. Superaddiẽ quinta passio respectu mali p̃teriti/quã dicimus iram: dũ vis irascibilis assurgit ad vindictaꝫ illate iniurie: que iniuria apprehẽditur vt lesiua ꝓprie excellentie/⁊ inductiua minorationis seu vilipẽsionis: ideo queriẽ vicissitudo quedã lesionis/quasi agens cõtra patiatur vt dignũ est: ⁊ sic fiat quedã equalitas: ⁊ hoc apprehendiẽ vt difficile vel arduum. ¶ Sed cur hec passio nõ habet contrariã? Respõdemus ꝙ v̾tus irascibilis sic offirmaẽ/ꝙ nullo modo satagat vel audeat assurgere in vindictã iniurie iã illate: hoc nõ fit nisi duplici causa. Una q̃ malũ apprehendiẽ vt p̃sens ⁊ ineuitabile: et ira cadit sub ratione tristabilẽ ⁊ dolorosi: nec erit concupiscibilis ratiõnẽ. Aut hoc fit: quia vis irascibilis non satagit in vindictã: ⁊ ita cadit a ratione ire: q̃ reputat ꝙ iniurians satis cõtra passus est/ aut contra patietur absq̧ vlla difficultate quãdocũq̧ placuerit: et ita quietaẽ seu quiescit: ⁊ quodãmodo delectaẽ tanq̃ in adepta victoria: ⁊ hoc iterũ spectat ad concupiscibilis rationẽ. ¶ Hic sequiẽ arbor.

Consyderatio sexta.

¶ Passionũ animaliũ p̃ma ⁊ velut vnica radix ẽ amor seu libido. y ¶ Amor q̇ppe aĩalis est inclinatio vel motus consurgẽs in aĩali ex app̃hensione boni vl̃ tanq̃ boni sibi: vtpote q̃ valet ad suũ esse vel bñ esse conseruandũ. Cũ igiẽ bonũ prius sit q̃ malũ (nã malũ nõ diciẽ nisi p̃uatio boni) ⁊ habit⁹ (nõ est dubiũ) prior est priuatione (vnde nec aliq̃d odio habeẽ/nisi quia alicui quod diligiẽ app̃hendiẽ esse contrariũ) superest vt omnes passiones respectu boni p̃cedant eas que directe ⁊ de proximo malũ respiciunt tã in concupiscibili q̃ in irascibili. Inter eas vero que circa bonũ versanẽ: vt sunt desyderiuꝫ/delectatio/spes/desperatio/amor: qm̃ absolute bonũ respicit: p̃cedere habet passionẽs habentes ꝓ obiectis bonuꝫ vt absens: vel vt iam adeptũ/vel vt futurũ et arduũ: aut sub aliqua tali cõtracta ratione. ¶ Habemus cõsequẽter ꝙ vis ꝯcupiscibilis prior est ad irascibilẽ: q̃uis passiões irascibilis frequenter ad concupiscibilem terminentur: vt spes aut audacia ad delectationẽ si vincant: desperatio ⁊ metus ad tristiciã si vincantur/cadunt. ¶ Inueniemus p̃terea ꝙ omnes passiones reducũtur ad quatuor p̃ncipales: duas ĩ cõcupiscibili: que sunt delectatio ⁊ dolor: et duas in irascibili: que spes ⁊ metus appellanẽ. Sed et sub generaliori consyderatione omnes reducũtur ad duas ſm duplicem rationẽ/scꝫ boni et mali: et ille sunt delectatio et dolor. Tandẽ fit omniũ ad vnã velut radicalem originẽ reductio/scꝫ ad amorem: licꝫ consummatior et principalior passio sit delectatio consequens hunc amoreꝫ/vt quiescit in re iam adepta. ¶ Amplius v̾o licet amor seu libido sit p̃ma passionũ: sortitur tamẽ ip̃a cõcupiscibilis nomẽ a concupiscentia vel cupidine. Etiam ſm fictionẽ poeticã diciẽ: ꝙ cupido deus amoris est ⁊ filius veneris: ⁊ hoc: quia bonum absens vel desyderatum magis facit se sentiri ceteris paribus ratione defectus et indigẽtie: tanq̃ opposita iuxta se posita magis sentiantur. Similem assignare possumus causam: cur irascibilis ab ira potius q̃ a spe vel audacia nominetur. Ira quippe respicit minorationẽ seu vilipensionẽ: que inter mala

maxime fugit: sicut ex aduerso excellentia magis appetit: τ ita appetit / vt vite pporte aliqn pferatur: quemadmodũ introducit poeta Euryalus / respondit ad nisum: Et hic est animus mortis contemptor τ illum. Qui vita bene credat emi quem queris honorem.

z

Cõsyderatio septima.

¶ Passiones oẽs in animalibus brutis censende sunt bone τ pulchre. Exẽpli grã: audacia τ animositas in leone τ gallo / ira in tigride τ apro / voluptas in porco / hirco τ passere: timiditas in lepore τ oue / fraudulẽtia in vulpe / adulatio in cane / superbia in equo / tristicia i melancholico / in catto: auariciã in cornice. ¶ Itaqȝ passiões iste neqȝ male sunt vł deformes in genere moris: cũ desit ipis aĩalib⁹ libertas arbitrij / in q̃ fundat rõ laudis vel vituperij. Neqȝ turpes dici pñt aut male in genere entis: qm̃ ens τ bonũ τ pulchrũ ꝯuertunt: propterea tantũdẽ habet q̃libet res sit substãtia / sit accidẽs de bono τ pulchro q̃tũ de ente: nec hre potest malũ ꝯtrariũ. Ampli⁹ ṽo q̃libet res naturalis dirigit in suis motib⁹ ab intelligẽtia nõ errãte: vt dictũ ẽ iã ex sñia pħoꝝ: cui cõformãs se Aug. dixit: ꝙ de⁹ sic res q̃s cõdidit administrat / vt eas pprios motus agere sinat. Ubi aũt deest error / τ adest rei id qđ sibi est ppriũ / desit τ turpitudo necesse est. ¶ Q, passiones in brutis aliqñ turpitudinis arguimus vel horremus / τ odim⁹ τ expugnam⁹. Respondem⁹ hoc ideo fieri: qꝛ nobis τ desyderijs nostris aduersant / inferuntqȝ lesionẽ aut aliq̃ tali rõne. Monstra pinde q̃ vident esse pctã τ turpitudines in natura quõ ad causam pmã τ finẽ vltimum relata pulchra sint / videre facile est.

z

Cõsyderatio octaua.

¶ Passiões aĩales in oĩb⁹ viatorib⁹ sunt vt plurimũ vituꝑabiles τ male turpes. Inueniemus hoc esse veꝝ: nõ solũ ex determinatiõe fidei / sed ex naturali deductiõe si ꝑspexerimus cõditionẽ τ finẽ ẜm quẽ hõ cõditus est. Hõ nãqȝ cũ sit natura rõnalis / ipe fact⁹ est vt discerneret inter bonũ τ malũ: et vt magis bonũ / magis diligeret. Cõstat ṽo deuȝ esse summũ bonũ. Ordinat⁹ est igit hõ ad cognoscendũ τ diligendũ deũ: in quo stat sua iusticia / sua bonitas τ glia. Oportet quoqȝ vt ħ assequat aliqñ hõ alioqn frustra τ insipiẽter ad hũc finẽ fuisset ordinat⁹ supra brutalẽ naturã. ¶ Ex hac radice ṽitatis pħice seq̃t ꝙ hõ debet sũmũ bonũ sũme diligere: τ magis q̃ parua bona aut q̃ mala. Debet ad oꝑatiões ꝑtis sue pncipalis q̃ est rõ magis inclinari q̃ ad illas corꝑis. Debet q̃nto erit iustior iusticia morali / vel nullo mõ vel mĩn⁹ affligi. Debet ẜm portionẽ supiorẽ τ diuiniorẽ ac liberã dirigere inferiorẽ: τ ei libere τ sine cõtradictiõe dñari. Debet hre corp⁹ suũ tãq̃ instrumẽtũ ꝯforme rationi / imortali scȝ: nec impediẽs / sed adiuuãs rõnem / ac minus idigẽs q̃ corꝑa inferioꝝ naturaꝝ. ¶ Sed olim istoꝝ ac similiũ videm⁹ in hoĩb⁹ ꝯtrariũ ppt passiões corꝑis: q̃ trahũt aĩam ad dilectiões sordidas τ malas: trahũt in errores τ supstitiosas insanias: trahũt magł ad oꝑatiões corꝑis q̃ ad oꝑationes ṽtuosas: trahũt ad obligationẽ / ignorãtiã τ inq̃etudinẽ: trahũt ad afflictiones / ad rebelliones ad penã τ mortẽ plus q̃ in brutis: et in iustis sepe plus q̃ in iniustis. Quid supest nisi cõcludere tales passiones esse ꝯtra rectũ τ debitũ ordinẽ nature pmit⁹ istitute. Hic aũt ordo nõ aliter ꝑuerti potuit põt / q̃ ex culpa libere ꝑpetrata ꝑ ingratitudinẽ ꝯtra deum: sicut vidit q̃ deplorãs dicebat: Hõ cũ i honore esset τc. Sed heu iã nõ sũs: sed deterior τ turpior. Sũt igit passiões hmõi vituꝑabiles qꝛ tollũt obedientiã. Sũt τ male turpes tãq̃ pullãtes l hoĩe ex viciosa radice modũ / speciẽ et ordinẽ: ꝑuenũt q̃ppe iudiciũ rõnis qđ oporteret subseq̃: turbãt / ligãt atqȝ tyrãnizãt dominiũ rõnis: ita vt nimis sentiat hõ illã sulam: Corpus qđ corrũpit aggrauat aĩam. Et illud: Iuguȝ graue sup filios adã. Deniqȝ multi pħoꝝ expiẽtia τ rõne ꝯuicti: cõfessi sũt hãc corruptionẽ: licet ad verã cãȝ neq̃q̃ ꝑuenerint. Tãdẽ ex his radicib⁹ q̃ multiplic⁹ extendi potuerãt: necessitas orit recreatiõis hũane ꝑ mediatorẽ christũ deũ et hoĩem: alioqn finis hũane creatiõis i nihilũ corruisset ꝑ tota specie: qꝛ nõ ad gloriã sue viuificatiõis τ fruitiõis: sed ad penam eterne dãnatiõis tota deuenisset: qđ saple diuine / sueqȝ potẽtie τ bonitati / neqȝ decẽs neqȝ rõnabile est ascribere. De⁹ q̃ppe τ natura nihil faciunt frustra. Hic ortũ habuit illa exclamatio ppħica: Nũ q̃d ei vane ꝯstituisti filios hoĩm: dãs itelligi ꝙ neq̃q̃. Noteñt tñ ꝑ his q̃ dictat seq̃ns ꝯsyderatio.

Consyderatio nona. ?

¶ Passiões animales ꝑ statu nature institute fuissent pulcherrime. Prima ratio est: qꝛ nulla ꝑuenisset iudiciũ rationis: sed ad obsequiũ et nutũ ei⁹ vel surrexisset vel quieuisset: Sic in Christo neqȝ dolorẽ neqȝ concupiscentiã / neqȝ desyderiũ / neqȝ spem aut metũ inuenire erat / aut aliã passionis cuiuscunqȝ similitudinẽ / nisi subsequenter ad imperiũ τ dictamẽ rationis. ¶ Porro quilibet homo quanto amplius ꝓfecerit in virtutibus moralib⁹ atqȝ gratuitis / tanto reformabit ordo iste in eo: vt passiones nõ ꝑueniant aut obuiãt iudiciũ rõnis: sed potius ad eius iussionẽ moderent. Hinc ortũ est diuinũ illud Aristo. verbũ: ꝙ in virtuoso oĩa ꝯsonãt rõni. Si tñ est in hoĩbus inuenire talẽ / prius q̃ corpus mortale hoc τ corruptibile induerit incorruptibilitatẽ τ immortalitatẽ: et absorpta fuerit mors in victoria. ¶ Sic fortassis eleuare naturã humanã voluerunt ipsi stoici: dũ dixerunt ꝙ virtutes sunt impassibilitates: nõ vtiqȝ ꝙ virtuosi nihil sentirẽt aut paterent: alioqn lapidibus essent pares: sed qꝛ passionẽ quãlibet ꝑuenit virtuosus: nec surrepit aliqua velut effrenis atqȝ tyrãnizans rationẽ. Sed status talis vtinã eque faciliter acq̃reret q̃ pulchre τ cito describit. Epicurei aũt qꝛ naturã humanã l bestialẽ detorquebãt: nec aliquid porro melius aut diuinius ponebãt in hoĩe dixerũt ꝯsequenter passiones oĩes esse pulchras τ optimas. Ita eñ de bestijs iam diximus. Ceterum Aristo. quasi mediũ iter pergẽs: negauit pas-

ssiones oēs bonas esse: qꝛ multe ꝓueniūt ⁊ impediunt rōnē. Negauit nihilominus oēs iudicandas esse malas ⁊ turpes: eas videlicet q̄ ratiōe regerētur. ¶ Puto ꝙ ex istis facile ē elicere regulā generalē de morali bonitate vel malicia passionū. Dū eñ passiones regi debēt rōne nec regunł: ille tunc iudicāde sunt aut criminaliter aut venialiter male nā sensualitas in hōie ꝑticipat de volūtario l'ꝫ ꝙ ordinata est audire rationē: quā dū renuit audire/ peccat ⁊ turpis est: bruta vō nullā hoc mō habēt cū ratione colligantiā: nec ordinata est eorū brutalis obtēꝑare rōni ꝯsuetē quā nō habēt. ¶ Sed orił difficultas de pueris et fatuis nō habētibus vsum rōnis ꝑmit⁹ a natura institute: intantū sunt sui motus illi passionales turpes/ nō habētes modū/ speciē vel ordinē: qualē humane nature postulasset integritas: ita vt verū sit iuxta hāc ꝯsyderationē: ꝙ nemo viuēs est sine pctō sup terrā/ etiā infans vnius diei. ¶ Solus christus post pctm̄ primi hōis sicut habuit innocētiā originalē: sic in solo regno ale sue seruata est iugiter ab instanti sue ꝯceptionis talis obediētia sensualitatis ad rationē/ qualē ꝑmaria nature institutio in hōie plantauerat. Et talē neqꝫ in virgine Maria neqꝫ in Joanne baptista dum infantes essent inuenire erat. Quāuis hec destitutio nature nequaq̄ imputaretur tūc rationi ad culpā actualē vel mortalem vel venialē apud eos/ sicut nec apud nos dū infantes fuimus: ⁊ dū nō habet ratio liberū vsum sui: absqꝫ omni ꝓcedente culpa actualē nostra: secus vbi culpa nostra in causa est. ¶ Nihilominus essent hic attendenda multa circa conditionē status innocētie/ ⁊ circa liberū dominiū: quod habuisset ratio p omī tp̄e supra sensualitatē/ taꝫ in puericia q̄ in senio/ tam motibus potentiaꝝ naturaliū: cuiusmodi sunt nutritiua ⁊ vegetatiua ⁊ generatiua: q̄ sensitiuarū: sicut sunt imaginatiua ⁊ phātastica: ⁊ exteriores quinqꝫ potentie: de q̄bus nō est hic dicenduꝫ p singula: sicut nec quale dominiū in istis comprehēsores fuerint habituri.

Consyderatio decima.

A ¶ Passionū alaliū generalis origo duplex inuenił. Prouenit eñ frequēter a sensibus exteriorib⁹ agētibus in ip̄os sensus: vt in visuꝫ/ auditū/ gustū tactū ⁊ olfactū. Et hic modus in hōie est velut ab inferiori. Proueniūt nihilominus velut a superiori dū sp̄us rōnalis actuat⁹ hac vel illa cognitiōe/ ex ꝯsequēti volitione vel nolitione/ impat mēbris inferioribus mouēs ea. Quēadmodū christ⁹ horribilē mortis apphēsionē imisit a rōne in sensualitatē. Talis eñ colligatio iungit portionē sensualē ad portionē rationalē: ꝙ vicissim act⁹ vnius redūdāt in alterā: q̄uis in nō v̄tuosis tract⁹ sensualitatis sit fortior: ⁊ ita fortior ꝙ nō est i ꝑtāte rōnis nō tāgi irruētibus ꝑmis passionū motibus: licet sub ea sit appetit⁹ ille ⁊ obedił eius taliter: ꝙ neq̄t ab inuita rōne ꝯsensum extorq̄re. Secus in pfecte v̄tuosis: secus in beatis: secus i christo: sec⁹ pterea in statu ꝑmario: de quo pbabile est sentire/ ꝙ nūq̄ nisi desup imperāte rōne potuisset q̄cūqꝫ sensibiłe forinsecus agere i sensus: alioq̄n vix haberi pōteł exitus/ quin necesse sit ꝯcedere deceptiōes: ⁊ errores potuisse cōtingere p illo statu: et passiones de necessitate ꝓuenisse rationē. Expediūt aūt se leuiter q̄ sentiūt vt diximus. Sane nō nūc apud naturā destitutā contrario: qm̄ necesse est vt omnis nostra cognitio incipiat a sensu deorsum: tunc autē desursum semp descendisset.

Consyderatio vndecima.

B ¶ Passiōes suas suo mō dicēdus est habere spiritus noster rōnal'/ sił ⁊ ratio seu volūtas. ¶ Presupponēda sunt hic oīa q̄ de distinctione sp̄us ⁊ rationis ⁊ sensualitatis tradiderūt doctores sacri: nō discrepantes in hoc a phis elevatis: de quibus alio loco tractauimus/ dū sciaꝫ de theologia mystica vtraqꝫ declarare tā speculatiue q̄ practice conati sum⁹. ¶ Et q̄ntū patił ꝓsens breuitas: dicimus iuxta iā notata: ꝙ sicut ad cognitionem sensualē natus est seq̄ quidā mot⁹ ad ꝓsecutionē vł fugā: dū apphendił aliq̄d vel tanq̄ ꝯueniens vel vt disconueniēs. Sic suo modo nata est seq̄ quedā affectio: longe tamē purior ad cognitionē spiritus in lumine pure intelligentie a phātasmatib⁹ denudate: dum se ad lumen eternū desup conuertit quasi ad speculū quoddā eternitatis/ ⁊ ad montes eternos/ a quibus mirabiliter illuminat de⁹. Voluntas similiter dū insequił cognitionē rationis quasi mediā inter lumē sp̄us ⁊ cognitionē sensus: habet in se motus passionales suo mō: qui tm̄ nō alterant p se et immediate corpus: qꝛ nec fiunt organo corporeo mediāte: quemadmodū passiones sensuales oriunł/ quaꝝ effectus varij sunt in corpe: vt ad leticiā sequił dilatatio cordis/ ad tristiciā constrictio/ ad iram supercalefactio/ ad timorē frigefactio: et ita de reliquis. Unde cor in gaudio paulatim dilatał/ ⁊ maxime ad anteriora: propter quod moueri dicił a medicis versus pectus. In tristicia v̄o paulatim ecōtra. s. ad interiora/ ⁊ maxime versus deorsuꝫ. In ira vero subito versus pectus. In timore moueł ad oppositūꝫ subito/ in verecundia subito ad vtrūqꝫ/ in angustia v̄o paulatim. Et ita nō ponunt medici nisi sex passiones/ iuxta sex modos alterandi cor ip̄m. ¶ Animaduertat aūt studiosus diligenter hanc de passionibus distinctionē: qm̄ multa videł inter sapientes varietas de modo ponēdi vel negandi passiones: nisi concordaret eos ista consyderatio siue distinctio. Posuerunt stoici passiones nō cadere in sapiente: put Prosper improbat ex sacris literis. Arist. sił eis p rōnes ab experiētia sumptas cōtradicit. ¶ Sed intelligamus q̄d in re sentiunt: ⁊ eos statim ꝯuenire videbim⁹. Cōcedūt stoici gaudiū sapiēti: leticiā tollūt tanq̄ vanū aliq̄d et ludicrū nec seuerū. Concedūt ⁊ sapiēti amorē v̄tutū ⁊ odiū vicioꝝ/ ⁊ spem bonā/ ⁊ fugam vel horrorem inhonestatis: alioquin nullum in sapiente plus q̄ in lapide virtutis locū linquunt. Negant tm̄ in sapiente timorē/ misericordiā/ dilectionē/ irā: tanq̄ egritudines ⁊ morbos animi pestiferos: sicut nominat Cicero in de Tusculanis. ¶ Sic sentire visus est

Boe. dū has q̄tuor passiōes adijciēdas inq̄sitione veritatis metrice iubet. Tu quoq; si vis lumie claro cernere verū/ tramite recto carpe callē. Gaudia pelle/ pelle timorē: nec dolor assit/ spemq; fugato: nubila mens est/ vinctaq; frenis/ hec vbi regnant. Quis tā existimauerit Boetiū vel alterū sapiētem negauisse q̄n plures ⁊ varij sint aiarū nostrarum ad virtutes ⁊ ad vitia spūales affectus. Ecce q̄ differētia negatiōis ⁊ cōcessiōis passionū inter philosophos magis ex noib⁹ q̄ ex re pēdere videt: cum vera sit cōsyderatio nr̄a q̄ passiōes suas suo mō dicēd⁹ est habere spiritus rationalis. Similr̄ ⁊ ratio seu voluntas ꝓportionabiliter ad appetitū sensitiuū/ differenter tamen.

Consyderatio. XII.

¶ Passiones spūales magis attendēde sunt aie
C ad deuotionē vocate/ q̄ sensuales: vt illas adipisci ⁊ s̄m eas affici mereat. Si eīm deuotio est/ sicut est eleuatio mētis in deū/ ꝑ piū ⁊ humilē affectum: vtiq; iā affectus ille nō est intelligēdus esse solū sensualis: q̄ frequēter nō est in nr̄a ptāte: nec respicit iustū vt iustū est: nec est solius volūtatis insequentis cognitionē portiōis inferioris ipsius rōnis: aspiciētis fantasmata/ licet absq; fantasmate: qm̄ h̄ nōdū est ꝑfectorū/ q̄ ꝑ ꝯsuetudine exercitatos habent sensus spūales insitos in apice portiōis supioris ipsi⁹ rōnis: q̄ portio legib⁹ eternis initit: in lumine pure intelligētie impmixte loco ⁊ tēpori. ¶ Et qm̄ nominū grādis est sepe penuria: quorū nihilomin⁹ institutio libera est. Trāsferamus deinceps noia passionū aialiū de q̄bus phi tractauerunt: ad affectiōes hmōi spūales/ q̄les habet aia: dū ꝯtēplās deū amat ipm vt totū amabilem. Cōcupiscit ipm vt totū desyderalē. Fruit ⁊ q̄etat ⁊ delectatur in eo vt in toto bono vtcūq; iā adepto. Odit vero q̄cq̄d ab hoc toto amabili/ toto desyderabili/ toto delectabili separe pōt. Hinc illud sibi vehemētissimū odiū ad pctā/ horror ⁊ abominatio ⁊ fuga ⁊ detestatio/ si videant instare: dolor aūt acerbissimus ⁊ inq̄etudo molestiua si forsan affuerint. Hinc ꝓterea spes ingēs dū ꝯsyderat magnificētissimā et munificētissimā dei liberalitatē repromittentē eterna. Audacia rursus magnanimis in aggrediendo grādia ꝓpter deū. Zelus quoq; diuini cultus ⁊ honoris. Desperatio aūt in virib⁹ ꝓprijs/ vel de viribus ꝓprijs: vt ex ꝯsyderatiōe tātorū criminū ⁊ diuinorū iudiciorū inscrutabiliū metus ingēs. ¶ Ecce habem⁹ in spū passiōes vndecim ꝑncipales: Amorē/ cōcupiscētiā/ delectationē/ odiū/ fugā/ tristiciam/ spem/ desperationē/ audaciā/ metum/ iram vel zelū.

¶ Et vt ad vnū ducamus ⁊ differentiā ꝓpriā assignemus/ passiōes aiales vt tales sunt/ versant circa rōnem cōmodi vel incōmodi: spūales vero ad rōnem solius iusti vel iniusti respiciunt.

Consyderatio. XIII.

D ¶ Passiōes spūales habētes originē ex ꝯsyderatiōe pura ⁊ lucida iudiciorū diuinorū quo ad bonos ⁊ reprobos: habēde sunt ingit apud deuotos tāq̄ centrū aliqō/ vel cardo/ vel axis/ vel sydus imobile inter volubiles alias qualescūq; et vndecūq; surrexerint passiones. ¶ Puto q̄ passiōes hmōi spirituales habuerat q̄ dixit: Dn̄e añ te oīe desyderiū meū. Et rursus: Oclī mei sp̄ ad dn̄m. ¶ Pro cui⁹ intellectu placeat vti manuductiōe grossa figurali. Cōstituam⁹ nauē i medio mari: ordinem⁹ eā ⁊ armemus tā homib⁹ q̄ instrumētis oibus reqsitis: sit i medio nauis malus erect⁹ portans velū expāsum ad vētorū susceptionē: sit in sūmitate mali rector nauis ita collocatus/ q̄ pōt quaquersū sursum ⁊ deorsū/ dextrorsū ⁊ sinistrorsū/ añ ⁊ retro ꝑspicere sibi de oibus: ita vt neq; fluctuose elatiōes maris/ neq; caligines nebulose/ neq; vndarū aspsiones/ neq; extēsiones/ neq; distēsiones veli ꝑ varietate vētorū: neq; ꝯcursus ⁊ occursus nautarū seu remigantiū seu nauē regentiū valeat obstare: quominus inspiciat oīa q̄ vidēda decreuerit. Talis rector ⁊ si ferat nūc hac nūc illac per hāc nauē: si circūsonātes etiā vndiq; varias mutatiōes ꝑdictas perpeti cōpellit: nihilominus liberū habet assidue ꝑspectū ad immobilē celi plagā quā polū noiamus. Detorquet insuper oculos/ si ⁊ dū placuerit per omnē circūquaq; i infimis regionē. ¶ Existima talē debere esse spm̄ in nauicula corporis q̄lis tibi descript⁹ est rector nauis. Ascēdat ipe oportet arcē seu speculū synderesis: quā appellant mystice ꝓpheta montē dn̄i: Paulus tertiū celū: Joannes esse in spiritu. Prospiciat ex illa specula tā q̄ ex summitate mali stabilē celi axem q̄ deus est: qui scz manēs stabilis dat cuncta moueri. Uidebis q̄ spūs iste poterit annotare ventos passionū variarū tanq̄ ex duodecim partibus ⁊ plagis ducentiū originē a deo/ a bono angelo/ a malo/ a celo/ ab innata cōplexione/ ab actione q̄litatū ꝑmarū/ ab actione qualitatū secūdarū/ ab imaginatiua virtute/ a spū/ a ratiōe/ ab habitibus acq̄sitis vel innatis: tandē a varia cōbinatione seu configuratione causarū ꝑdictarū. Super quibus omnib⁹ ꝯsyderandū aliq̄d existimamus per singula.

Cōsyderatio deciaquarta.

¶ Passiōes spūales originari a deo tā mediate E
q̄ imediate fatēdū est. Si ois sapia a dn̄o deo ē: ⁊ sapia dr̄ a sapore s̄m noiē suū. Si ꝓterea gratiā/ dona ⁊ virtutes infundi supnaturaliter a deo/ nemo fidelis ambigit. Si rursū virt⁹ sacrorū attingit saltē misterialit̄ i spm̄. Si deniq; multi sūt tractus dei amorosi q̄les orabat aia scā i Cañ. Trahe me inq̄t post te: curremus i odorē vnguētorū tuorū. Et hec oia atq; silia/ cū sint passiones ipsius spūs vel causant eas: q̄d superest nisi vt fateamur deū agere passiōes in spm̄/ vsq; adeo vt iubilet ⁊ exultet spiritus in deo salutari suo. Amplius vero si naturā quoq; sensuū spūaliū ꝑspicimus/ q̄ suā hn̄t similitudinē ad sensus corpales: inueniemus q̄ deus est ipsi auditui spūali harmonia sonorissima/ ⁊ ipsi visui lux splēdidissima/ ⁊ ipsi gustui sapor dulcissimus/ ⁊ ipsi olfactui odor suauissimus/ et ipsi tactui amplexus iocūdissimus. ¶ Porro semel locutus est deus ꝑ scripturā suā sacrā: qui q̄uis ⁊ idipm non repetat sp̄ per singulos/ vt dicit Job: repetit tā aperiēdo

sensum/ vt intelligant hmôi scripture: repetit quoq3 induendo mentē virtute ex alto: repetit inclinādo/ inspirando/ alliciēdo/ illuminādo/ stabiliendo: vt nō solū intelligat/ sed impleat τ amet. ¶ Puto sic affici postulabat q̄ dixit: Cōcupiuit aīa mea desyderare iustificationes tuas in oī tpe. Cui9 rōnē vnam reddēs: q2 testimonia tua inqt meditatio mea est: τ cōsiliū meū iustificatiōes tue. Bonū certe securūq3 cōsiliū iustificatiōes dnī: q̄s scptura sacra tradit: qꝺ ꝯsiliū q̄ deserit volēs inniti ꝓprie vel aliene prudētie hūane: volēs ꝑterea seq̄ desyderia cordis sui/ τ ire in adinuētionib9 suis: vt tandē fallat et fallat inter tot varietates affectuū vicissitudines orientiū/ necesse est: ꝓut infra docebit.

Consyderatio.xv.

F ¶ Passiones spūales ab angelo dei bono frequēter immitti credendū est. Nolo q̄sq̄ expectet vt nūc ꝑtractemus studiose modos q̄bus angelicus spūs copulari pōt ad humanū: illustrādo ipm/ afficiendo/ monendo τ docēdo: ꝑscrutabor q̄ppe/ cōquisitio fit a doctorib9 scribentib9 sup scdm sentētiaꝝ.

¶ Fatemur itaq3 ꝙ angelus nō illabit in spiritū nostrū: q̄m hoc ipm solius dei ꝓpriū est: q̄ ita spm nostrū solus potest ꝑnanter possidere/ fortiter atq3 suauiter: vt sue motioni atq3 viuificationi spūs noster obediat vltro: τ sic vltro tn̄ vt non habeat fas obniti. Et hunc ingressum dei dominatiuum nominamus illapsum. ¶ Sunt nihilominus alij modi q̄bus angelus bonus agit in spm nostruz. Unus est ꝑ applicationē imediatā sue substantie τ virtutis ad spm: nō q̄dē naturali ordine pro statu ꝑsentis miserie/ sed dispensatiōe supernaturali. Facta aūt applicatiōe tali cū angelus sit substātia luminosissima/ virtuosissima ac benignissima: q̄s negauerit quin alliciat τ quodāmō trahat spiritus nr̄ ab hmōi luminosa τ benigna τ suaue olenti virtute: tanq̄ si ferrū trahat a magnete: vel appetitus ab obiecto placidissimo τ ꝯuenictissimo moueat: ꝑsertim si fuerit spūs noster purus/ castus/ integer/ sanus: sine discrasia febrilis corruptiōis vitiose: sine interpositiōe sordidoꝝ cogitatuū/ cum desyderijs turpibus τ fedis. Porro sicut imaginati sunt philosophantes: ꝙ actiones celi corporei ꝑ orbē stellarū atq3 planetaꝝ τ ꝑ oīa zodiaci signa formāt corpus humanū/ influūt q3 τ imprimūt in ipm concathenatione q̄dā indissolubili. Proportionabili silitudine possum9 dicere ꝙ ex dispēsatiōe dei gratuita/ q̄libet celestis hierarchia a sūmo vsq3 deorsum ꝑ oēm iuncturā spūalē influere habet in hūanū spm: q̄libet angelus suo mō/ mediate vel imediate. Sic seraphin inflāmat/ cherubin illustrat/ throni stabiliūt. Et hoc ꝭm tres vires aīe affectiuā.s.intellectiuā τ executiuā: τ ꝭm tres eius portiones/ supiorē/ inferiorē τ infimā sensualē: vnde τ appropriati9 ꝑma hierarchia mouere dr̄ portionē superiorē aīe q̄ respicit ꝑma ꝑncipia: scd̄a portionem inferiorē/ q̄ respicit cōclusiones generales: τ tertia portionē sensualē/ q̄ ad singularia magis dilabit. ¶ Quisq̄s ꝑterea studiose recogitauerit ea q̄ tangere supficialr̄ intēdim9 de causis naturalib9 passionū aīaliū: ꝑ q̄s disponit vel indisponit spūs ad passiōes spūales: animaduertat q̄ntū dn̄ium habeat bon9 angel9 ad inducēdū saltē dispositiue hos vel illos affect9: disponēdo vel immutādo sensus corporales tā interiores q̄ exteriores q̄ sūt organice potētie: τ h̄ modis varijs τ pene infinitis/ iuxta varietatē applicationū multiplicū hui9 vel illi9 cause corꝑalis. Uex de his nō ē h̄ dicēdum ꝑ singula.

Cōsyderatio.xvj

¶ Passiones spūales ꝑturbant crebro ab immissionibus ꝑ angelos malos factis. Pñt q̄dē angeli mali (q̄ntū dei ꝓuidētia ꝑmiserit) agere silia multa ad angelos bonos tā ob subtilitatē vigoremq3 substātie sue: q̄ ob ꝑspicuitatē naturalis ingenij: q̄ ꝓpter experientiaꝝ diuturnitatē: nūc in naturalibus actionib9 sursum τ deorsuz/ in celo τ in terra: nūc in opatiōib9 miraclosis āgeloꝝ τ oīm spirituū beatoꝝ/ q̄nis errēt frequenter. Excecat eos malicia amēs/ supbia furēs sine lege τ ordine/ liuor insaniens. Excecat eos iustū dei iudiciū/ illudēs eis peruersissimos eoꝝ conat9 aduersus electos suos cōuertēs in vsum sue bonitatis. ¶ Trāsfigurat se angelus sathane in angelū lucis sicut tradit apostolus. Quō fieri sic vno mō pōt intelligi/ vt ipe malus angelus celet innatā maliciā τ horrificos affectus suos: fingēdo se placidū/ pulchrū τ benignum/ ad exēplar angeloꝝ bonoꝝ. Imitādo ꝑterea doctrinas τ obseruatiōes eorundē hīoꝝ angeloꝝ i amore castitatis τ virtutū: tā vt seducāt facili9/ q̄ venerent τ colant sicut de9. Nā ꝓpter q̄d aliud inuenimus in supstitionib9 magicis fieri thurificatiōes τ orōnes deuotas τ ieiunia: petit quoq3 fieri ministeria ꝑ pueros innocētes: nisi vt efficacius fallat τ colat sicut de9? Deniq3 q̄ntas habeāt efficacias ad immutationē corꝑis actiōes iste malignoꝝ spirituū scriptura sacra docet de magis Pharaonis: τ alibi. Et rō certa deducit/ ꝑconcesso ꝙ demones aliqui sint aduersus quos nobis est colluctatio sicut tradit apl's. Et idipm τ sancti patres multi supra numeꝝ argumentis experti sunt. G

Cōsyderatio.xvij

¶ Passiōes spūales immittunt a celo: mediate tn̄/ τ solūmō dispositiue. Silr̄ a q̄litatib9 scd̄is cōseq̄ntib9 celestes influxus/ τ ꝑmaꝝ qualitatū actiones. H

¶ Longus esset hic sermo de traditiōe astrologorū quo ad actiōes celestes in corp9 hūanū/ ꝭm varietatē signoꝝ τ planetaꝝ τ aspectuū: vt ꝙ saturn9 inducit ad tristiciā: Jupiter ad leticiam/ mars ad irā/ sol ad audaciā/ venus ad cōcupiscētiā: τ ita de reliq̄s. Inde venit distinctio illa/ ꝙ planetaꝝ ali9 est beneuolus/ alius maleuolus: q̄uis hoc non sit accipiendū de malicia q̄ sit innata planete. Inducit eni q̄ntū de se est ad bonū: sed in hoīb9 abusus est: q̄ bone nature inclinatiōes deducunt in malum.

¶ Potuerat etiā rememorari quo pacto celestes influx9 varias imꝑmūt τ miras tā in lapidibus q̄ in herbis τ metallis ꝓprietates: sicut in magnete ꝑspicue cernim9. Sicut ꝑterea dicūt rex hmōi curiosi: ꝙ lapis aliq̄s portat9 vel inspect9 dat auda-

ciā/alius leticiā/alius amorē. Hec aūt oīa quantū habēt veritatis/nihil aliud ꝓbant ꝙ̄ cōsyderationē nostrā: qm̄ acceptiōes hmōi fiūt nō imediate i spm̄ rōnalē/sed in corp⁹: ad cuius alterationē hāc vel illā nō parū inclinaꝝ spūs ad hūc affectū spūalē vel ad illū in se ꝓducendū: quēadmodū memoratur Heliseus euocasse psaltē dū ꝓphetie spm̄ in se vellet excitare. ❡ Q₉ aūt demones dicunꝝ per aliquas hmōi virtutes allici vel eiici vel cōpelli/alterius est speculationis. Uocāt aūt aliqui virtutes hmōi virtutes occultas sicut Auicēna. Alij virtutes a tota specie/vel q̄ insequunꝝ formā specificam rei: sicut natura specifica caliditatis est calefacere ita natura specifica magnetis est sic mouere ferrū: natura specifica struthiōis digerere ferrū. Et ita de reliq̄s effectibus/quos nō dicūt fieri ex ꝯcursu vel actiōe q̄litatū ꝑmaꝝ: vel ex cōbinatiōe earū seu cōfiguratiōe: quēadmodū fuit intētio quorundam ad hec ꝑncipia generalia qualescūq; effect⁹ inferiores reducere: q̄ vel nō pōt vel difficillime pōt in assignatiōe tot varietatū in effectib⁹ semet euoluere. ❡ Inueniem⁹ p̄terea quosdā phoꝝ opinatos esse (sicut ex articulis parrhysieā. ꝯdēnatis palā elicit) ꝙ celestes intelligētie q̄ animāt celum ſm eos taliter agebāt in spm̄/q̄liter celū agit in corp⁹: ita vt spūs se haberet solū passiue ad oēm suā cognitionē vel affectionē: ꝛ nil agebat/sed agebaꝝ tanq̄ si obiectū lucidū agat imaginē sui in speculū obiectū: vel tanq̄ pictor aut scriptor si agat in tabulā: ꝑut etiā Boetius in suo de cōsolatiōe metro vno cōmemorat. Dixerūt rursus aliq̄: ꝙ hec actio intelligentiaꝝ sit libere in spm̄: nūc ad hoc cognoscēdū nūc ad illud. Alij naturali necessitate id fieri cōtendebāt: ponebāt tn̄ ꝙ dispositio spūs ꝑut abstrahitur magis aut minus a carnalib⁹ vinculis ꝛ carcere ceco corpis: iuuat plurimum vel impedit radiosos hos influxus. Sic saluāt magicā naturalē/sic propheticā illuminationē: ꝛ ita de plurimis. Sic imaginati sunt Auicēna/Algazel/Alkindus/ꝛ nōnulli christianoꝝ doctoꝝ/ponētes aīam illustrari quaq̄uersum. Et hoc posuerūt aliq̄ fieri ꝑ liberam ꝯuersionē spūs ſm duplicē faciē suā: nūc ad supiora/nūc ad inferiora. Aristoteles v̄o nullū posuit nisi ab infimis fieri cognitionē vel affectionē originatiue ꝛ imediate: quam insecuti sunt cōes doctores catholici dū loquunꝝ de statu nature destitute: nec eleuate ꝑ raptus aut illustratiōes miraculosas: sicut dicit Petrus/ꝙ nō humana voluntate allata est aliq̄n ꝓphetia. Raptus aūt vel extasis apud deuotos: tunc ideo dicꝝ fieri/dū illustratur spūs imediate desursum: q: p̄ter naturalē cursum vite presentis hoc euenit.

Consyderatio. XVIII

3 ❡ Passiones spūales iuuanꝝ plurimū vel impediunꝝ ab innata complexione corpali. Autorizauit Plato ꝙ aīe insequunꝝ corpora: nō quidē naturali necessitate/si ad spm̄ liberꝫ fiat aspectus: sed quadā inclinatione ꝑut corpus ipm̄ subministrat anime tanq̄ instrumentū. Cōstat eñ ꝙ ad instrumētorum varietatē cōsurgit in opationib⁹ facilitas maior vel difficultas. Uidemus itaq; circa mechanicas artes: ꝙ faber aliter operaꝝ cū instrumēto q̄drato/aliter cū acuto/aliter cū hebeti: sic ꝛ scriptor vel pictor. Sic erit suo mō de varia cōplexione mēbroꝝ/ꝛ de his q̄ mēbris ipsis subseruiūt: vt sūt spiritus corporei/tam radicales q̄ fluentes: vt est p̄terea sanguis q̄ est cōmunis materia tā mēbrorū q̄ hmōi spirituū. ❡ Circa qd̄ oportet attēdere (iuxta traditionē medicoꝝ) ꝙ sanguis subtilis ꝛ clarus i substātia/tēperatus v̄o in qualitatib⁹ disponit ad gaudiū maius vel minus ſm q̄ntitatē talis sanguinis q̄ generat spūs splendidos atq; tpatos. ❡ Sāguis aūt clarus ꝛ subtilis ꝛ calidus a dñio (q̄lis est sāguis corpoꝝ in quib⁹ color rube⁹ dñaꝝ) disponit ad velocissimā irā/cū sit velocis inflāmationis et motus: sed ira hec modicū est durabilis: cū omne subtile ꝛ tenue celeriter resoluaꝝ. ❡ Si v̄o sāguis fuerit subtilis ꝛ clarus/sed frigidus: q̄lis est in corporibus in quib⁹ aquositas naturalis flegmatis dñaꝝ: inclinat ad timorē ꝛ pusillanimitatē: q̄ a quibusdā vocaꝝ cordis debilitas. Et hoc est q: spirit⁹ a tali sanguine generatus est modicus/frigiditate impediēte suā generationē. Est etiā grauis ꝛ parū inflāmabilis ꝓpter frigiditatē ꝛ humiditatē: idō supest vt sit inept⁹ calefacere cor ꝛ ab exteriori moueri: ꝓpterea neq; ad irā/neq; ad gaudiū/neq; ad audaciā potest inclinare. ❡ Sanguis aūt grossus ꝛ calidus si fuerit niger aut tenebrosus ꝛ inequaꝝ grossiciei/q̄ turbidus appellaꝝ: qualis est sanguis corpoꝝ in quibus color appropinquans fini adustionis dñatur: disponit ad tristiciā ꝓpter tenebrositatē spirituū: ꝛ ad irā ꝓpter caliditatē ipsoꝝ. Disponit insup ad ꝑtinaciā vel fixā irā ꝓpter eoꝝ spissitudinē vel grossiciē. Deleꝝ enim tarde nimis forma eius impressa: ꝛ a corpore tarde dissoluuntur.

❡ Si v̄o sanguis fuerit grossus ꝛ calidus/ nō tamē turbidus: qualis inueniꝝ in corporibus habētibus cor tēperatū ꝛ epar notabiliter calidum atq; siccū: sed longe amplius siccū ꝛ vtentib⁹ dieta mediocri: vel in corpibus tēperatis quoꝝ sanguis forti exercitio calefactus ꝛ inspissatus nondum cepit aduri ꝛ denigrari: nō disponit ad tristiciā: ſ; ad cōstantē audaciā: quā q̄dā vocant fortitudinem cordis: disponit quoq; ad mediocrē irā: q: leticia frāgit eā: cū ad eā sint magis proni q̄ ad tristiciā. Sz si ex vehemētissimis causis ira fortis excitet: in talibus tarde sedaꝝ ꝓpter grossiciē seu spissitudinē p̄dictoꝝ. ❡ Sanguis aūt grossus ꝛ frigidus/ nō tn̄ turbidus: q̄lis est in corpibus habētibus cor tēperatū ꝛ epar siccius ꝛ frigidius tēperato: sed magis siccū q̄ frigidū: vt vtentib⁹ dieta generatiua de se mediocris sanguinis: reddit hoīem mediocrē in oībus accidētib⁹ animi: vt non magis sit ꝓnus ad hoc q̄ ad illud. Sed intantū differt ab his quoruꝫ sanguis est tpatus: qm̄ ex dispositiōe sui sanguinis est solidus siue cōstans in incboatis ꝓpter grossiciē spirituū suoꝝ. ❡ Si v̄o sanguis sit grossus et frigidus ꝛ turbidus: sicut in habētib⁹ epar equaliē frigidū ꝛ siccū tpato: vel amplius frigidū ꝛ vtentibus his q̄ generāt hmōi sanguinē: disponit ad celerē ꝛ ꝑmanentē tristiciā/ꝛ ad lentā vel tardā iraꝫ,

Sed si excitet̃ ira ex forti causa/nimiū perseuerat: ⁊ inclinat ad odiū vel ad rancorē. Fortitudo tamē ire istoꝝ minor est q̄ in habētib⁹ grossum ⁊ turbidū atq̃ calidū sanguinē. Sed maior q̄ in habentibus ipm subtilē: ꝓpter qđ naturalr̃ odiū inueteratur in istis. ¶ Ecce q̄ ſm ista ⁊ similia sumūt medici signa cōplexionū: ⁊ attribuūt alias cōditiōes sanguineas/alias colericas/alias flegmaticas/alias melancholicis.

Cōsyderatio. XIX.

R ¶ Passiones spūales solent imutari/mediate tamē ⁊ dispositiue ꝑ actionē qualitatum primarum.
¶ Subsequit̃ hec cōsyderatio ad declarationē p̄cedentis. Nā varia dispositio sanguinis atq̃ spirituū causat̃ ꝑncipaliter a multiplici actione qualitatū p̄maꝝ. ¶ Sumam⁹ aūt ꝓ manuductiua declaratione p̄dictoꝝ exemplū qđ in ebrijs quotidie cōspicimus. Cōstat eñ aliquos ꝑusq̄ vino se repleuerint/tēperatos esse ⁊ sedatos in affectionibus: q̄ post vinū abūdāter sumptū trahunt̃: hi ad irā vehemēter/hi ad tristiciā melancholicā/hi ad leticiā effusam/hi ad spem/hi ad timorē/hi ad audaciaz/hi ad odiū ⁊ indignationē/hi ad benignitatem et amicitiā. Cur aūt fit hec tanta varietas? nimiꝝ q: variat̃ accidētalis dispositio sanguinis ⁊ humorū atq̃ spirituū ex actiōe vini ⁊ q̄litatū suaꝝ. ¶ Quocirca facile est ꝑpendere q̄ntū opet̃ hec vel illa complexio fixa quodāmō ⁊ ꝑmanēs: si in accidentali et trāseunte dispositiōe corꝑis/dissimilis tā q̃ subita ⁊ potēs oꝑatio subsequat̃: adeo q̄dē vt si videris ebriū prius sobriū/fere dicere possis: hic vtiq̃ nō est ille. ¶ Deniq̃ q̄ntū ꝓsit in morali negocio cognoscere tales passionū origines: tam apud se q̄ apud alios vel corrigēdos vel docendos: nō operosum est aduertere/cū nō eadē videant̃ ebrijs ⁊ sobrijs ſm pħm: aliterq̃ ꝓinde sint ad deuotionem ⁊ virtutē inducendi/sic vel sic affectati. Quod vtiq̃ vidit sapiens mulier Abigail: q̄ Nabal non nisi post vinū digestū cōmonuit. Hoc insuꝑ lucidissime tradidit optim⁹ moral̃ artifex Gre. i pasto. suo

Consyderatio. XX.

¶ Passiones oēs ꝑ imaginatiuā virtutem solite
A sunt vel intendi notabilr̃ vel minui. Et hic inseremus de reliq̄s originibus ipaꝝ passionū. ¶ Itaq̃ q̄ntā vim habeat virtus imaginatiua/tradūt philosophantes ⁊ medici ꝑ expientie librū edocti. Dicūt eñ ipam hr̃e virtutē regitiuā ⁊ immutatiuā totius corꝑis. Qđ vt facilius innotescat/supponam⁹ p̄mo cū pħo: q̄ spēs seu forma rei vel eius fantasma seu imago: habet vim alterādi ꝓportionabilr̃ vel agendi/sicut habet res cuius est imago: quēadmodū spēs ignis hꝫ vim calefaciēdi: spēs niuis infrigidādi: nō tñ in eq̄li gradu ad rē ipam. Supponamus p̄terea q̄ spūs aīalis delatiu⁹ est formarū seu spēꝝ: sicut aer recipit spēs coloris vel alioꝝ sensibiliū. Et he spēs lꝫ nō sint sensibiles aere/faciunt tñ sensibiles impssiones in corꝑibus dispositis: sicut species coloris causant imaginem in speculo. Sic imaginatio turpis figure recipit̃ in spiritib⁹/⁊ defert̃: ⁊ facit in semine deciso tꝑe talis imaginationis/notabilē effectū turpitudinis: sicut imaginatio ethiopis assimilationē inducit ad ethiopem.
¶ Hec aūt delatio forme imaginate pōt fieri dupliciter. Uno mō q̄ ipamet forma moueat̃ ⁊ deferatur ad motum sui subiecti: sicut si sal liquefiat in aqua/defert̃ ⁊ expandit̃ ꝑ aquā. Alio modo fit hec diffusio ꝑ radiationē ipsius forme imaginate: que habet vim suꝑ̄ ipsius diffusiuā ⁊ causationē aliarū specieꝝ ex seipa sicut lux causat lumē qđ causatum pōt ꝓducere aliud lumē. ¶ Supponamus insuꝑ q̄ delatio taliū formaꝝ ꝑ spūs potest ꝑuenire vsq̃ ad sensus exteriores: quo casu fiet in sensibus exterioꝛib⁹ talis sensatio suo mō/qualis fieret si ab extrinsecis obiectis moueret̃. ¶ Hāc causaz reddūt aliq̄/cur dormiētes exercent oꝑa vigilantiū? Cur etiā maniaci ⁊ aliq̄ melancholici credūt ea videre vel sentire extrinsecus: q̄ nō nisi intrinsecus certū est fieri? Hinc euenit vt dū hō est in tenebris et timet/putat se q̄n q̃ videre imagines terribiles: vel audire sonos horrendos: quēadmodū melancholici etiā in pleno die ⁊ locis lucidis patiunt̃ talia/ꝓpter tenebrositatē spirituū: quos horret quodāmodo ipa aīa vel virtus imaginatiua. Et hinc sꝑ tristes incedūt: q: causam tristicie sue secum ferūt.
¶ Hec est rō cur aliq̄ timēt nō timenda: cur in suspitiones mirabiles ⁊ falsissimas cadūt: ita vt credant se aliquādo queri ad mortē vel ad incarcerationem vel spoliationem: et inde fugiunt nemine ꝑsequente: trepidantes timore vbi non est timor. Cognoui talē tēpore meo q̄ ingeniosissimus erat ⁊ peritus valde in medicina: qui tandē fugit in nemora occulta: nec vltra cōparuit. Sic aliquis estimabat se gallū/⁊ more galli cantabat. Ali⁹ murilegū/⁊ subiectis mures querebat. Alius imaginans se habere cornua in fronte: verecundabat̃ quotiēscūq̃ videbat se inspici ⁊ frontē tegebat. Ali⁹ imaginans se notari de infectione lepre vel de morbo caduco hoīes fugiebat ⁊ trepidabat aspect⁹ et sermones. Alius imaginās se habere pedes ferreos: calcabat validissime suꝑ terrā. Alius ambulare nō audebat fantasiās pedes suos eē vitreos. ¶ Sic saluant expositores aliqui/quō nabuchodonosor comedebat fenū sicut bos: ⁊ cū feris habitabat: q: se bouē esse fantasiabat̃. Sic asserūt medici: q̄ imaginatio facit casum ⁊ mortē inducit. Et hāc virtutē vsq̃ ad hoc eleuare voluerūt aliqui: vt ꝑ eā mirabiles impressiones fierent in elementis ⁊ in reb⁹ extrinsecis: vt q̄ ad imaginationē alicuius (sicut refert Auicēna) cadat camelus. Talia sunt innumerabilia. Nā infinite sunt species huiusmodi fantasiaꝝ vel melancholiaꝝ ſm traditionē medicoꝝ: quos Horatius furores appellat vel insanias: deducens ex hoc omnes hoīes in aliquo stultos eē: Mille puellaꝝ inquit pueroꝝ mille furores. Et in Ecclesiastico dicit̃: q̄ stultoꝝ infinitus est numerus. Hec aūt cōsyderatio docet q̄ saluberrimū est assuefieri/vt animus noster a fantasmatibus quātum possibile est fieri se denudet: ⁊ auertat in exercitatione sua. Quod qualiter fieri habeat/tetigimus alibi in tractatulo de practica theologie my-

stice/cōsyderatione vltima. ¶ Rursus apparet ꝙ periculosum sit homini dimittere se nimis labi ꝛ ꝓfundari in imaginatiōes vel fantasias ꝑ sertivitio sas: ꝛ circa peritura/ sempꝙ labentia: vt sunt diuicias/ honores ꝛ diuitie: Nā cū generent̄ habit⁹ ex actibus frequētatis/ ꝛ habitus causent: naturaliter fit vt pondere sue inclinationis sic imutent imaginatiuā virtutē: ex cōsequenti totū hominē: ꝙ necessitate quadā trahit̄ hō velut brutū: vt quēadmodū fit in illis quos philosophus bestiales appellat. Sic vtiꝙ verū est/ ꝙ omnis imaginatio ꝓfundata habet suā insaniā vel ebrietatē ꝛ quasi demoniacā passionē: sicut dicit Origenes. Ledit quoꝙ notabiliter seu puertit totaliter iudiciū rōnis: patet in philocaptis: patet in ambitiosis/ in auaris/ in inuidis/ in impatientib⁹: in ꝗbus verificat̄ illud ꝓuerbiū: Furor fit lesa sepius patientia. ¶ Ita demū ꝓuenit vt dimisso vocatiuo casu/ quo venire et introire in domū dei necesse est: q2 nemo sibi assumit hunc honorem: sed q vocat̄ a deo sicut Aaron: alij ꝑ nominatiuū casum/ alij ꝑ gtīuū/ alij ꝑ accusatiuū/ alij ꝑ ablatiuū cōtēperati passionibus querant ascendere. ¶ Addamus ad hec concursum multiformē flexū ꝛ reflexū quē habēt in potētijs cognitiuis: ipe imagines vel fantasmata vel species adinuicē: ꝛ cū habitibus ꝛ passiōibus inde sequentib⁹ i potentijs affectiuis: ita vt nō sit dubiū ꝗn mirabilior varietas inde resultet: quā sufficeret causare simplex aliqua imago talis vel fantasma vl passio sequens. ¶ Q, si fuerit cōcursus ordinatus vt in virtuosis: nemo dubitauerit ꝗn oriat̄ inde suauissima ꝛ mirabilis harmonia: veluti cytharedorum multoꝝ cytharizantiū in cytharis suis: quam ipa inhabitatrix sapiētia delectat̄ audire. Alioquin resultat horrenda ꝓsus ꝛ amarissima tumultuatio tanꝗ maris refrangentis in se ꝛ ad cautes fluct⁹ suos. Puto nō ob aliud dixisse ꝓphetam: Cor impij tanꝗ mare feruens. ¶ Deniꝙ sicut dixim⁹ de imaginatiua virtute/ ita ꝓportionabiliter suo mō traducere possumus ad potētias supiores non organizatas: ꝗ sunt ratio ꝛ sp̄us: Quis ad actus istarū potentiaꝝ nō sequat̄ de ꝑ se corpis immutatio: queadmodū virt⁹ imaginatiua mutat illud: sit tñ vt actuata vehemēter ipa rō rapiat ad se quodammodo potentiā imaginatiuā: ꝛ ab actu suo suspendat eā. Sicut ipe sp̄us similiter actuatus rapit ad se rōnem ꝛ imaginationē: vt nesciat qui hmōi est: an in corpore vel extra corp⁹/ ea ꝗ videt intelligat. Rursus fit aliqñ redundantia supioꝝ haꝝ potentiaꝝ in inferiores: quēadmodū btitudo ale redundabit in corpus/ ꝛ dotabit illud.

Cōsyderatio. XXI

¶ Passiones triplices sp̄uales ꝛ rōnales ꝛ animales/ reddūnt in virtuosis psalteriū decachordū cū cantico in cythara. Sp̄us eñ (si quadā appropriatione loquimur) psallit: rō cantat: sensus cytharizat. ¶ Uideamus in primis de psalterio mystico/ ꝗd ad exemplar cordis sicut ꝛ cytharā ars ipsa fabricauit. Nominemus ergo corpus seu lignū nostri psalterij vim affectiuā supiorē: in qua tot chorde sonabiles extense sunt/ quot sunt veritat⁹ assertiones: vt ꝙ deus pater nr̄ est/ ꝙ deus in celis est/ ꝙ deus est iudex iustus: ꝛ ita de reliqs: ꝗb⁹ ita assentit rō humana quasi digito aliquo studiose meditationis directa. Sed ne ꝗd nimis sp̄us habet plectrū discretionis: quo tēdit ꝛ remittit chordas sententiose veritatis. ¶ Rursus chorde tales debito moderamine tense ꝛ pcusse/ reddūt sonos varios fm varietatē passionū: ita vt amor ꝗ est generalis ꝛ radicalis passio/ stabiliat̄ ꝑ tenore. Porro decē reliq passiones efficiunt decē sonos alios principales: de sonis eñ lateralibus ꝛ appendicijs nō est numerus: sicut nec de hmōi passionibus.

¶ Cōstituamus si placet ꝑ manuductione exemplari psalteriū aliqd decē chordaꝝ ex decē orōnis dñice sentētijs: sicut ex decē ꝑceptis iuxta imaginationē Augustini vl ex alijs scripture locis fabulari potuerat. Primā chordā sumimus ex hoc nomine pater: ꝛ hec appellat̄ paternalis adoptio. Secundā in hoc noīe nr̄: ꝗ appellat̄ fraternalis associatio: Habemus tertiā cū dr̄ in celis: hec est dei exaltatio. Habemus alias septē iuxta septē petitiones/ ꝗ sunt: Diuini nois sanctificatio: scꝫ sicet nomē tuū. Dei optatio: Adueniat regnū tuū. Uolūtatū diuine ꝛ humane vnitio: Fiat voluntas tua sicut in celo ꝛ in terra. Propria defectio: Panē nostrū quotidianū da nobis hodie. Debitoꝝ multiplicatio: Et dimitte nobis debita nr̄a: Tentationū innasio: Et ne nos inducas in tentationem. Mali eterni notatio: Sed libera nos a malo. ¶ Percute chordā primā digito studiose ꝛ attende meditatiōis/ illa reddet sonitū amoris dei. Percute chordā secundā/ illa reddet sonū amoris primi. Percute chordā tertiā/ illa reddet sonū cōstantis audacie. Percute chordā quartā/ illa reddet sonū zeli ꝛ ire in ꝓphanantes dei nomē. Percute chordam quintā/ illa reddet sonum spei sancte. Porro chordā sexta dū tangit̄/ sonat dilectionē atꝙ leticiam. Chorda septima desyderiū ꝛ ꝓsecutionē. Octaua dolorē ꝛ odiū. Nona fugā ꝛ horrorem. Decima timorē ꝛ de suis viribus fidentib⁹ desperationem.

¶ Potuerāt hec latiori sermone deduci: ostēdendo ꝙ etiā chorda ꝑma ꝗ est paternalis adoptio si tāgat̄ sapiēter digito sancte meditatiōis: apte reddit sonū quēlibet virtuose ꝛ sp̄ualis affectiōis. Sic rursus in alia ꝗlibet (ꝗuis nō equa facilitate) repe ries vt sit sonus tuus multiplicatus sup numerus. Ex qua resonantia fit ꝙ cadunt ꝛ recedūt maligni sp̄us vitioꝝ tanꝗ cytharizante Dauid desinat nequā sp̄us exagitare Saul: ita vt cuilibet decem sonoꝝ pncipaliū ꝓpossit aptari vna ex trāsgressionibus decē ꝑceptoꝝ. ¶ Addamus ad hec ꝙ dū meditatio nostra fert̄ sup hmōi chordas sententiose veritatis: ꝛ ad reddendū sonoritatē religiose affectionis seu passionis. Fit hoc aliqñ ꝑ rōnes sumptas eternas ꝛ ex ꝑmis sapiētie pncipijs: ꝛ tūc reddit̄ sonus in psalterio tāꝗ de supnis. Fit hoc aliqñ ꝑ rōnes sumptas ex affectibus ꝛ sensualib⁹ experientijs: ꝛ ita resultat sonus in cythara tanꝗ ex infimis. Fit ꝯ aliqñ ꝑ rōnes sumptas ex deductione ꝯclusionū ꝑ pncipia ꝑma: vel ꝑ rōcinationem

ab effectib⁹ ad causas suas sumptā: ꝛ ita redditur canticū iocundū veluti in gutture ꝛ faucib⁹ rōmis. ¶ Sic psallimus spū ꝛ mēte/cantam⁹ in cordib⁹ nostris cantica dñi. Sic cytharizam⁹ mortificatis quodāmodo ꝛ ꝑ disciplinā desiccatis: alioquin nō esset psalteriū iocundum absq; hac cythara. Sic optabat psallere/canere ꝛ cytharizare q̄ dicebat: Exurge psalteriū ꝛ cythara: exurgā diluculo. Sed q̄d ꝑcor est exurgere diluculo? puto ꝙ est ad ꝑmos gr̄e cōtēplatiue radios splēdētes ꝑ ale regionē ꝓtinus erige: ꝛ velut ex īsula dicere: Bonū est cōfiteri dño: ꝛ psallere noī tuo altissime: mysticis modis dictis. Ad annūciandū mane ꝓsperitatis misericordiā tuā/ꝛ ṽitatē tuā ꝑ noctē aduersitatꝭ. In decachorda psalterio cū cantico in cythara.

Cōsyderatio. XXII ꝛ vltima.

¶ Passionales sermōes assumi possunt vt inducant hoīes ad virtutē: veritate tñ ꝛ discretiōe semper obseruata. ¶ Laudat Aristo. in rhetoricis illa iudicia: apud q̄ ꝓhibenꝭ dici sermones passiōales: ꝛ vbi veritas nuda ꝓponi iubeꝭ. Recte id quidē si nulla ex pte iudex q̄rereꝭ aliunde diuerti a tramite recto iusticie: quēadmodū si nullos vnq̄ꝫ fieri contingeret paralogismos/ars de sophisticis ꝛ elēchis frustra esset. Sed cū ꝑsuasiones passionales quotidie fieri cernimus aduersus veritatē tam ꝑ nosipsos in q̄bus habitāt hmōi passiōes ex corruptela pctī ꝙꝫ ꝑ alios: q̄s ꝓhibuerit (sicut arguit Aug. iiij. de doctrina christiana) q̄s inq̄ꝫ prohibuerit eloquentiā seu ꝑsuasionē rhetoricā induci licere ꝓ defensione veritatis ꝛ ꝓ sua in cordib⁹ humanis plantatiōe: vt libēter ꝛ obedienter audiaꝭ veritas aduersus palliatā ꝛ fucatā falsitatē? ¶ Addimus in cōsyderatione ꝙ ṽitas tñ ꝛ discretio semper obseruēꝭ. Male em̄ pro veritate certaret falsitas: q̄m nō sunt facienda mala/vt bona eueniant. Silr nec asserēda falsa sunt vt veritas confirmeꝭ. Proinde si mouere q̄sieris aliquē ꝑ sermones passionales nō obseruata discretiōe: nihilomin⁹ magis effeceris ꝙꝫ si equū velocē stimules ad currendū sine freno: sicut em̄ discretio sine passionali iacet/sic affectio sine discretione ꝑcipitat. Qua in re placet attendere quas industrias obseruat discretio. Discretio ꝑmittit sepe passiones aliquas vitiosas succrescere: dū plantādis virtutibus curā impendit. Docet quippe eā parabola euangelica de nō extirpādis ꝓ omni tpe zizanijs: ne simul eradiceꝭ ꝛ triticū. Raro em̄ vel nunq̄ꝫ germinat ī nobis triticū virtutis sine zizanijs aut paleis alicuius vanitatis: ꝑsertim cū primū necesse sit esse illud quod aīale est ꝭm aplm̄: deinde illud qđ spūale. Viderit ḡ ꝙꝫ indiscrete se habeāt eruditores pueroꝝ vel aliorū aīaliū hoīm: q̄ parū differūt in morib⁹ a pueris: si ꝓtinus eos q̄sierint exuere ab oī passione vitiosa/eos velut ad spūalem senectutē subito prouehere cōtenderint. Si demū sine ordine ꝛ tpe zelus eoꝝ nō ꝭm scientiā implacabili feruore (imo furore) passionē oēm ꝑseq̄ moliaꝭ. Amplius ṽo ꝑmittit discretio passiōes aliq̄s germinare vel crescere: nō q: placeāt aut pulchre sint: sed ne deteriores inualescant passiones: sicut retūdiꝭ clauus clauo: ꝛ dolor est medicina doloris. Sic em̄ respect⁹ humane laudis vel timor infamie vincit aliq̄n do turpiores adulterioꝝ ꝛ stuproꝝ ꝛ rapinaꝝ: aut aliorum hmōi flagitioꝝ opatiōes: sic tolerabilius est ꝑmittere diuisionē odiosam fieri inter quasdā ꝑsonas/ꝙꝫ impudico se amore cōmaculent: sic ad felicē reipublice ministrationē/inducunꝭ ipsi ꝑncipes aliq̄n per fame repromissionē. Sic ad litteras cognoscendas ꝓdest pueris emulatio quedā (licet vitiosa) vt socios exuperent. ¶ Rursus discretio sicut permittit passiones aliquas vituꝑabiles: sic aliquas laudabiles: ꝑsertim feruidas ꝛ sublimes q̄siq; cessat inducere: si in deteriorē exitū eas versum iri cognouerit. Utputa si parere sibi/si frenū suum pati postea recusarent. Non em̄ ꝑsentia tm̄ spectare satis habet discretio: sed reꝝ exitus prudēter ipsa metitur. Nihil q̄dem sublimius/sed nihil periculosius in tentationibus magis expositū/ꝙꝫ ambulare per viam affectionis amorose/dū vehemētiā in se habet: sic amor/vel zelus domus tue/ vehemētissima est passionū. ¶ Postremo placet ipsi discretioni sobria mens ꝛ modesta: si tñ sollicita est ambulare cū deo suo ꝑ viā mādatoꝝ suoꝝ: ꝛ hoc via regia a patribus trita/tanq̄ꝫ si iumentū sit apud deū: tāq̄ꝫ ꝑterea sit asina quā agitat iesus in hierlm̄. Pl⁹ in ꝙꝫ placet talis q̄dā rudis mēs ꝛ arida terra sine aq̄ ꝙꝫ si reiecto freno discretionis/q̄reret ductu ꝓpriorū affectuū in mirabilib⁹ suꝑ se ꝑ ꝑrupta mōtium cōtemplatiōis: ꝑ alta ꝛ sublimis sapiētie: ꝑ desyderia flāmantia q̄bus accendiꝭ: feliciter q̄dē si discretioni semꝑ inheserit/saluare se in monte: ꝛ illic despectis imis iubilare deo in decachordo psalterio cū cantico in cythara: ꝛ cū ꝓpheta Abacuk dicere ex sententia: super excelsa mea deducet me victor in psalmis canentem.

¶ Carmen ad Petrū de Alyaco Cameracēn. cardinalē/quomō hec vita quoddam somniū est.

PEtre quem totū frenesis repleuit
Somniū cur non miserā uocemus
Plurium uitam? an caret sapore
Cor uigilantum?
Non caret, nam quas aliunde somni
Tradimus causas, nisi ꝙ recludit
Missa de corde cerebri meatus
Fumida nubes?
O quis & quantus uarius frequensq;
Fumus occursans modo uel recursans
Occupat sensus uigiles ab intus
Idola turbans.
Ebrij testes, uarijs homo fit
Ebrius causis, prout appetentum
Passio sese, uehementer alto
Corde profundat.

Nonne uesano furiunt amore
Plurimi sic dat odium uel ira
Liuor aut zelus uel opum cupido
Gloria uana.
Error hinc in ui stolidus resultat
Estimatiua, species quod intro
Res quasi feras capit, ac ineptum
Iudicium fert.
Somnians crebro uigil esse credit,
Disputat, uersusq; facit, reflectens,
Se super, dicit uigilo, nec erro
Somniculosus
Soluitur somnus quid eum fefellit,
Conspicit, uultis simili carere
Deliramento, uitiosa primum
Passio cedat.
Vana uirtutum simulachra fingit
Passio, nunq; bona iudicatrix
Fert suam prauus frenesim, uidebit
Liber ab illa.
Liberat clamor, melius monentum
Soluit letargum, reuerisa cessat
Pœna si detur, sine uel furoris
Tempora labi.
Sortis humanæ miseratus esto
Suauit interpres, ratio uigorem
Seruat in paucis, habet hinc minorem
Culpa reatum.

Annotatio capitulo⁊ opusculi de monte contemplationis.

Primū ca. Causa q̄re de materia tā alta cōscribit gallice pot⁹q̄ȝ latine ⁊ simplicibus ⁊ illitteratis poti⁹ q̄ȝ doctoribus.
ij Litteratura ⁊ magna scia non est oīno cōtemplatiuis necessaria.
iij De duobus hominū generibus: ⁊ q̄ habiliores sunt ad contemplationem.
iiij De duobus modis cōtemplatiōis: vno in scientia/alio in affectu.
v De magna differentia inter sapientiam ⁊ scientiam.
vj Q, null⁹ debeat dici sapiēs nisi sit bon⁹.
vij Quō simplices ⁊ idiote possunt ꝑuenire ad sapientiā per exemplū a simili.
viij Que sunt opera per que deus pefectius cognoscatur.
ix Cōtinuatio breuis seu epilog⁹ p̄dicto⁊.
x Q, amor dei principiū est ⁊ finis vite cōtemplatiue.
xj Q, amor mūdi p̄mo est remouendus.
xij Qual' sit pena i dimittēdo amorē mūdi.
xiij Quomodo aliq̄s possit amittere amorē mundi/per exemplum ostenditur.
xiiij Q, legere aut audire sancto⁊ aut sancta⁊ vitas prosit ad contemplationem.
xv De angelo⁊ suffragijs ⁊ aduersitatib⁹ atq; generibus aliquo⁊ hominū ꝓsperitatē vel vel aduersitatem habentium.
xvj Incipit loqui de scbala cōtēplationis dei cuius tres sunt grad⁹. s. humilis pnia/ loc⁹ secretus cū silētio/fortis ꝑseuerātia: vt beatus Bern. ponit sup Can. cantico⁊.
xvij Quomodo a labore actiue vite incipi debȝ vita contemplatiua.
xviij Gratia singularis aliq̄bus collata non est ab oībus imitāda. Et q̄ multi oppositū facientes sunt decepti.
xix In quo statu cōsistit ꝑfectio vite ꝯtēplatiue ꝑ similitudinē amoris mūdani declarat.
xx Qualis sit amor dei quē cōtemplatiu⁹ habere debet.
xxj De scđo gradu ꝯtēplationis ⁊ duro cōflictu ibidem existente.
xxij In quali statu sit cōtemplatiuus in secundo gradu contemplationis.
xxiij De duobus modis silentij ⁊ solitudinis.
xxiiij De naturali secreto.
xxv Quō corpus ꝯtēplatiui debeat ordinari: et de impedimentis aduenientibus.
xxvj Disputatio quō vita ꝯtemplatiua sit proficua ⁊ primo sibiip̄si.
xxvij De ꝓfectu mag̃ quē ꝯtēplatiui alijs afferūt.
xxviij Q, nō sit sup̄bia tendere ad vitā cōtemplatiuam/ostendit per exemplum.
xxix De excellentia cōtēplatiui sup actiuos.
xxx De necessitate gratie dei ipsi ꝯtemplatiuo.
xxxj Qualiter aīa in ꝯtēplatiōe dꝫ eleuari super corpus/⁊ quodāmodo ip̄m deserere: ⁊ efficitur simplex ⁊ vnica.
xxxij Memoria libri magistri Richardi de sancto Victore de contemplatione.
xxxiij De tertio gradu cōtēplationis: ⁊ similitudines quedam naturales.
xxxiiij Quō fortis ꝑseuerantia necessaria est contemplatiuis/declarat per exemplum.
xxxv De impedimētis plurib⁹ ne possit q̄s montem cōtemplationis ascendere.
xxxvj De q̄busdā adhuc alijs īpedimētis i via ista
xxxvij Quidā modi meditandi q̄ possunt seruari ī contemplatione.
xxxviij De modo cōtemplandi quē beatus Bern. tenuit in principio.
xxxix De alio mō meditādi ꝑ exēplū mēdicantis.
xl Cōmendatio istius modi cōtemplatiōis tā q̄ securi/vtilis ⁊ leuis.
xlj De mō se vsitādi ī ꝯtēplatōe ſm istū modū.
xlij De tribus dei iudicijs ante oculos mentis reuocandis ꝓ materia cōtemplationis.
xliij Quō quidā deficiūt in ꝑseuerantia forti: et ideo in cōtemplatione modicū ꝓficiunt.
xliiij Quedā imaginatio mōtis cū trib⁹ tabernaculis siue habitacul. s. fidei/spei ⁊ charitat.
xlv De tribus modis quibus gratia dei detur

Prologus in tractatum eiusdem dñi Joãnis de Gerson Cancellarij Parrhysieñ. de contemplatione/ ex gallico in latinũ translatum.

Capitulum primum.

Causa quare de materia tam alta conscribit gallice/ ꝛ simplicibus ꝛ illiteratis.

Mirari nonnulli forsitasse poterũt ac q̃rere ꝑinde: cur de materia tã sublimi/ puta de vita cõtẽplatiua scꝫ̃ ꝑsertim tractatũ ꝑsentẽ idiotis simplicibusq;/ videlicet sororib⁹ meis/ ac etiã lingua materna gallicana: ꝛ non potius sermone latino ipsis scientia ampliori imbutis/ cum ista materia ad illiteratos simplicesq; nõ pertineat? Ad quod ego inquã. Quia eñ in libris varijs doctorũ sanctoꝝ õ vita ꝯtẽplatiua subtiliter tractat̃: vtpote a sancto Gregorio in moralibus: necnõ a btõ Bernardo sup Cantica: Itẽ a Richardo de sancto victore/ ꝛ a q̃pluribus alijs: ad dicta quoꝝ eruditi sciẽtijs confugiũ facere possunt. Idcirco talibus scribere talia supsedeo. Sed est secus de simplicibus ꝛ illiteratis/ ꝑsertim sororibus meis: quibus ꝑsentia ꝯscribo de materia contemplationis/ latinos sermones nõ intelligẽtibus. ¶ Et cũ dicat Apostolus: ꝙ mulier innupta ꝛ virgo cogitat q̃ dñi sũt: vt sit sancta corpore ꝛ spũ: que autẽ nupta est/ cogitat q̃ sunt mundi/ quõ placeat viro suo. Ideo vtilius ꝛ conuenientius me cõpulaeret scribere nõ posse iudico dictis meis sororibus (que dei gratia pridẽ absq; matrimonij vinculo viuere proposuerunt) q̃ quomodo ꝛ ipse deo placere poterint eidem famulando continue/ eumq; amando ꝛ honorãdo. Nec earũ me simplicitas ab opere illo retardare habet: cũ ꝯm intellectus sui capacitatẽ velim ꝓcedere/ quẽ in eis expertus sum: nihil incomprehensibile dicturus aut difficile.

Capitulum secundũ.

Literatura magna ꝛ scientia nõ est omnino contemplatiuis necessaria.

Quamuis aũt copia scientie ꝛ literature eruditioq; legis diuine ac sacre scripture: nõ modicum ad apicẽ contemplationis volare cupientibus prestet adminiculũ: nihilominus idipm interdũ obest multum pluribus: nõ quidẽ ex se/ sed occasione inflationis ex scientia ꝓuenientis ꝛ accepte. Impossibile aũt est ad verã ꝯtẽplationẽ alio itinere q̃ ꝑ humilitatẽ ꝑuenire/ sicut dicit Apl̃us: Si quis inter vos videt̃ sapiens esse in hoc seculo/ stultus fiat vt sit sapiẽs: hoc est/ intellectũ suũ humiliet/ stultũ se reputãs respectu diuine sapiẽtie: puta nõ valens cõpꝛ̃hẽdere dei iudicia atq; opa. Hinc est ꝙ in ꝯtẽplationis acq̃sitione plurib⁹ sciẽtificis/ viã ad eã ꝑueniẽdi nil tãtũ intercludit q̃ ꝙ se humiliare dedignant̃. s. eoꝝ intellectũ occupãdo ꝛ submittẽdo mysterijs redemptionis dñi nostri/ suisq; factis tã humilib⁹ ꝛ exẽplis relictis. ¶ Et sic ꝑ istud ostiũ qd̃ tam humile atq; bassum est nõ intrãs/ fur est ꝛ latro: inaniterq; laborat. Sicut dicit dñs: In vanitate sensus sui capite incedẽs leuato: in magna. s. sui intellectus reputatione ꝛ scie sue/ spernẽs inclinari efficiq; vt paruulus: nunq̃ ꝑ ostiũ illud humile poterit introire q̃n potius offendẽs abibit retrorsũ ad instar quorundã dñi nostri discipuloꝝ/ de q̃bus scriptũ est/ ꝙ abierũt retrorsum: cũ. s. eũ capere ꝛ intelligere nequierãt de sui corporis mysterijs docentẽ. Qua de re etiã accidit quosdã doctissimoꝝ optasse: ꝙ vtinã ad tantã scientiã nunq̃ ꝑuenissent: sed potius permansissent in sua simplicitate/ quemadmodũ matres eoꝝ sine literatura. Nõ ratione scientie ex se/ ꝙ. s. ꝓficua nõ esset: imo ꝓdest multũ ꝑ omnẽ modũ ea vtenti bñ/ humiliter ꝛ in dei gratia: sed ꝓuenit istud ex surreptione superbie: sicut dicit apostolus: quia scientia inflat. Accidit itẽ ꝛ ꝯm cõplexionẽ ac ꝑsonaꝝ varietatẽ. Expimur vinũ optimũ obesse nõ paꝝ febribus laboranti. Sicq; ensem furibundo: q̃ q̃ppe cũ tali seipm mactet. Videm⁹ etiã oculis egris odiosam esse lucẽ/ q̃ puris delectabilis/ dulcis ꝛ amabilis est. Silr̃ est de sciẽtia: ꝙ ipa scꝫ homini moribus inordinato atq; indisposito per abusum multũ est damnosa.

Capitulum tertium.

Qui ad contemplationẽ meliores sunt.

Sicut dicit beatus Gregorius sexto moralium: sunt quidã naturaliter aut ex complexione vel cõsuetudine ad exteriora occupationesq; terrenas ita inclinati: ꝙ ad contemplationẽ se eleuare nequeunt: multo autẽ habiliores reperiunt̃ ad vitam actiuã. Q, si ad oppositum niterent̃/ in magnos inciderẽt errores ꝛ blasphemationes. Tãto eñ deteriores cordis tumnltus tolerant/ quanto eis licentius ad cogitatiões vacat. Ideoq; tales in actiua seipsos exercitare debent. ¶ Alij vero mentis sunt tam tranquille et ociose: vt si eos labor occupationis excipiat/ i ipa operis inchoatiõe succumbãt: sed delectabiliter viuunt in cõsyderatione operũ dei viteq; celestis ꝛ hec ruminãtes/ atq; tota humilitate de sua salute meditantes. Et tales quantũ valent mentes suas ab exercitatione immoderati operis abstrahãt. Sepe eñ qui deũ contemplari quieti poterãt/ occupationibus pressi ceciderũt. Et sic tales in operationib⁹ exterioꝛib⁹ occupati/ plus deficerẽt q̃ ꝓficerẽt. ¶ Sũt alij q̃ ex ꝯsuetudine aut ꝑ virtutem contemplationis vel dei dilectionẽ excellentẽ: aut certe eis a suis ꝓgenitoribus aduenit: vt scꝫ habeant mentẽ habilẽ ꝛ quasi ambidextrã/ valentes se modo vni modo alteri se tradere vite: quales esse prelatos decet. ¶ Modo accidit quãdoq; ꝙ quidã clerici ꝛ literati sunt de statu ꝑuioꝛ ꝯditione talũ: quare sequit̃ ꝙ sepius ipsi errant/ si se nimis ꝓfundis cogitationib⁹ ingerũt/ dimittẽdo opatões ꝛ exteriores occupationes. Etiã euenit ꝙ simplices ꝑsone ꝛ illiterate sunt de alio statu ꝛ cõditione

alia: et tales secure possunt viuere in solitudine: et semper aut frequenter cogitare de eorum salute/sine alia occupatione terrena. ¶ Ita ergo videtis manifeste quod persone simplices non sunt repellende/quin etiam eis est bonum scribendum de vita ista contemplatiua. Uidemus etiam et vidimus per experientiam in sanctis eremitis et in aliquibus feminis/quod plus profecerunt in dei amore per istam vitam contemplatiuam/quam fecerunt vel faciunt plures magni clerici. Ratio: quia ista vita melius acquiritur per bonam simplicem humilitatem quam per literaturam magnam. Sicut dicit Salomon de dei sapientia: quod ipsa graditur cum simplicibus: et cum eis est sermocinatio eius. Ideo precipitur alibi: Querite deum in simplicitate cordis: quia ipse simplicissimus reperitur per simplicitatem.

Capitulum. IIII.

De duobus modis contemplationis. Uno in scientia: alio in affectu.

Sed pro pleniore satisfactione in ista materia: considero quod vita contemplatiua habet in se gradus et partes: quarum vna est subtilior alia. Et est vna talis que inquirit per rationes fundatas in vera fide dei naturam et ipsius essentiam et eius opera. Et valet ista contemplatio ad reperiendum nouas veritates/vel ad declarandum et docendum: aut etiam ad defendendum contra errores et falsitates hereticorum et infidelium. Et de tali materia non intendo loqui ad presens: pertinet enim solummodo ad bonos theologos/bene in sacra scriptura instructos/non autem ad simplices: nisi esset per inspirationem/et miraculose ipsis data: sicut accidit in apostolis/qui erant valde simplices et sine literatura/et pluribus aliis. Una alia pars contemplationis est/que principaliter tendit ad dei amorem/et ad sapiendum suam bonitatem sine magna inquisitione clarioris cognitionis quam est talis de vera fide que data est eis aut certe inspirata. Et ad hanc contemplationem possunt pertingere simplices persone in dimittendo curas mundiales/et in custodiendo cor suum pure et munde: et de tali loquor in presenti. ¶ Et credo quod ista sit sapientia et contemplatio: quam principaliter beatus Dionysius in libris suis de mystica theologia edocuit: et est sapientia excellentior et altior quam possumus habere in hoc mundo: que fuit ei reuelata per beatum Paulum apostolum: cuius ipse extiterat discipulus.

Capitulum. V.

Magna differentia est inter sapientiam et scientiam secundum doctores.

Magnam differentiam assignant doctores sancti inter scientiam et sapientiam/et principaliter beatus Bernardus. Quia scientia pertinet ad intellectum: et conuenit isti soli: sed sapientia ad affectum. Et ideo secundum nomen suum sapientia valet tantum sicut saporosa scientia: que sapor respicit affectionem/desyderium/appetitum et voluntatem persone isti/us cui inest. Et ideo potest in aliquo magna scientia vel cognitio esse/in quo erit modica vel nulla sapientia. Ratio: quia non habet saporem vel affectionem ad illud quod ipse scit. ¶ Et declaratur per exemplum grossum. Potest enim aliquis cognoscere mellis naturam: quia audiuit aliquem de tali narrare siue loqui: vel etiam quia legit in libris de natura mellis: sine hoc quod quandoque mellis dulcedinem gustauerit. Item medicus cognoscit naturam infirmitatum: et sepe melius quam ipse infirmus seu patiens. Sed quantum ad sensum doloris: clarum est ipsos infirmos plus scire infirmitates: non per rationem/sed per experientiam. Sic suo modo potest aliquis habere maximam scientiam vel cognitionem alicuius persone sine magna affectione amoris vel odii/complacentie vel displicentie ad talem personam. Et ex alia parte potest aliquis capere magnam affectionem vel complacentiam alicuius/sine magna eius cognitione. ¶ Uidetis ergo quod secundum hoc possumus concipere et intelligere/posse esse magnam sapientiam in aliquo/sine magna vel clara cognitione: et claram et magnam scientiam seu cognitionem/sine multa vel magna sapientia.

Capitulum. VI.

Nullus debet appellari sapiens nisi bonus existat.

Secundum vsum loquendi communiorem dicuntur communiter aliqui magni clerici/theologi et philosophi habere scientiam vel sapientiam: qui sunt instructi in prima parte contemplationis/de qua locutus sum. Sed in tali contemplatione videntur posuisse philosophi felicitatem vel beatitudinem humanam. Sed hoc dicere est minus rectum: et est abusiue loquendi: nisi tales clerici habeant cum cognitione eorum ardentem affectionem per dilectionem ad deum: et ad hoc quod facit eius amorem. Et sine tali dilectione et charitate non potest esse posita ipsa felicitas in contemplatione: nec fuit vnquam intentio Aristotelis alia: sicut ego teneo. Et qui aliter fecerunt reprehensi sunt ab ipso apostolo dicente: quod illi qui dicebant se sapientes: hoc est/habere sapientiam/facti fuerunt stulti. Et causam assignat: quia cum cognouissent deum: non sicut deum ipsum glorificauerunt: nec sicut deum amauerunt: nec grates ei reddiderunt/sed euanuerunt etc. Sic ergo possumus videre/quos veraciter loquendo dicere debeamus scientes vel habere sapientiam et quos non/quantumcunque literati extiterint.

Capitulum. VII.

Quod simplices et idiote possunt ad sapientiam pertingere per exemplum a simili.

Cognitio vel scientia quam habetur de deo per veritatem solam fidem: sufficit ad perueniendum ad talem sapientiam (sicut dictum est) per amorem dei et seruitium et eius honorem. ¶ Et videtur mihi quod sicut dicit Aristoteles quod simplices possunt habere felicitatem credendo hec que philosophi testificati sunt de deo et angelis: et ponere secundum hoc cogitationem suam affectionemque. ¶ Per hoc concludo quod christiani simplices habentes fidem firmam de dei bonitate: et secundum hoc ardenter amantes/verius habent sapientiam: et potius debent dici sapientes quam quicunque alii literati existentes/sine amore et sine affectione ad deum et sanctos eius: et etiam plus placent deo tales magis quam alii. Et quod plus est: tales literati sine affectione deo displicibiles sunt/existentes sicut sal corruptum et sapientes infatuati. Et patet hoc per exemplum grossum. Si pater vnus habeat filios duos: quorum vnus nihil scit de secretis sui patris; sed solum quod sit pater suus;

τ ꝙ totũ suũ eẽ ab eo bẽat: τ ꝙ debeat eũ amare ex toto corde τ ei seruire/τ eũ honorare: τ sic facit de tota sua affectiõe. Alter aũt filius multũ sciat ꝺ secretis pr̃is sui ꝑ reuelationẽ a patre sibi factã: τ ꝺ talib⁹ scit loq̃ magnanimiter: τ tñ nõ hẽbit aliquã vel q̃si nullã affectõꝫ dulcẽ et amorosã ad pr̃eꝫ suũ neqꝫ ad obsequiũ ei⁹. Jstis stãtibus peto/ q̃s illorũ filioꝝ a dicto patre plus amabit τ plus honorabit et magis remũerabit? Nõ eñ dubiũ q̃n ꝓmus. Et insuꝑ a patre suo ꝓpter talẽ affectõꝫ ad ip̃ꝫ habitã instruet amplius ꝺ secretis patris sui et ꝺ tota eius hereditate. Scðs aũt ꝯdẽnabit ꝓpter suã ingratitudinẽ et maliciã: et ꝓpter abusũ cognitionis secretoꝝ sui patris sibi reuelatoꝝ ab eodẽ.

Capitulum. VIII.

a Que sint opera ꝑ q̃ deus perfectius cognoscit.

Clare iã ostedi (sicut mihi videt) nõ frustra et impertinẽter eẽ loq̃ndũ simplicib⁹ ꝺ vita cõtẽplatiua/ ꝑ introductiõe eoꝝ ad dei amorẽ et ei⁹ degustatõꝫ et saporẽ ꝑ scãs dulcesqꝫ affectiones: sicut ꝑ spẽ bonã/ timorẽ scm̃/ ꝑ ardẽs desyderiũ ꝑ displicẽtiã τ tristiciã offense diuie ꝑ pctm̃: τ sic ꝺ affectõib⁹ alijs: τ q̃tũ ad h̃ cognitio vl scia ista/ sẽu literatura non req̃rit vltra plenã grossãqꝫ fidẽ seu credulitatẽ: quã tales simplices tenẽt de deo/ et de sua potẽtia/ sapia et bonitate: de suis mãdatis et mysterijs gñalibus/ ꝺ nostra redẽptiõe/ de ꝑadiso ac ꝺ inferno. ¶ Et nõ ẽ exile/ posse acq̃rere sapiaꝫ hmõi de q̃ dixi. Testat eñ Guilhel. doctor eximius: ꝙ inter omnia dei opera nullum plus notificat et agnoscere facit deũ suãqꝫ bonitatẽ/ q̃ ista delectatio q̃ cũ spũali placẽtia recipit in aĩa: cũ ipse deus eã secrete visitat: postq̃ se ꝓfunde hũiliauerit añ eius maiestatẽ. Et si ita est: Jmo q̃a ita ẽ: patet ꝙ simplex et illiterata persona melius cognoscit deũ amando eũ: τ in aĩa sua eius opera recolendo sicut dictũ est/ q̃ facere põt q̃ntũcũqꝫ literatus et pẽs ꝑ opera exteriora/ et ꝑ rõnes naturalit acceptas. Vñ dñs noster iesus christus patri suo grãs agit/ q: abscõdit hec alta mysteria a sapiẽtibus et prudẽtibus huius mũdi: et reuelauit ea ꝑuulis. Exempla etiã supra posita et de infirmitatibus et mellis naturã/ hec declarãt manifeste.

Capitulum. IX.

Cõtinuatio seu epilogus dictoꝝ sub breuitate.

Postq̃ ostẽdi et rõnẽ assignaui/ quã ob cãꝫ mõ gallice ꝯscriberẽ simplicibus personis. s. vobis sororibus meis et dilectis per genealogiã carnalẽ: et si deo placet/ plus per spũalẽ affinitatẽ. Nũc intẽdo descẽdere ad ꝓseq̃ndũ q̃ð ꝯcepi: demõstrãdo vob aliq̃liter et mõ grosso iter vite cõtẽplatiue illi⁹ q̃ ad vos ꝑtinere põt: q̃ perducere vos poterit sufficiẽter ad verã sapiam et vestrã salutẽ. Quia (vt Aug. testat) plures simplices absqꝫ scientia operati sunt salutẽ eoꝝ/ habendo fidẽ/ spem τ charitatẽ: alij aũt cuꝫ sua sapia demersi sunt in ꝓfundũ inferni. Dimittamus igit tales sapiẽtes se damnare/ sicut dicit Bern. τ nos cũ nostra simplicitate queramus saluari.

Capitulum. X.

Amor dei ꝓncipiũ est vite ꝯtemplatiue et finis. x

Radix τ initiũ vite ꝯtẽplatiue debꝫ esse dei dilectio: h̃ est ꝙ eius amore dimittat vita mũdana/ oẽsqꝫ cure terrene τ occupationes/ se totũ tradẽdo ipsi deo. Secus aũt faciẽs seip̃m decipit: τ sepe nõ ꝑuenit ad finẽ laudabilẽ/ nisi se emẽdauerit: sicut sunt q̃ se tradũt religioni vel studio extra mundũ: nõ ꝑ dei amore/ sed ꝓpter pigritiã/ τ ficte mũdi laborẽ subterfugiẽtes/ vl ꝓpter hꝫ vñ viuerẽt/ aut ꝓpter vanitatẽ et suꝑbiã/ cupiẽtes reputari magni clerici aut deuote persone: vel etiã ꝓpter curiositatẽ. s. solũ ꝓpter scire: quẽadmodũ p̃les fecerũt pħi. ¶ Finis etiã vite cõtẽplatiue debet esse amor dei. h̃ est ꝙ ꝑ ei⁹ dilectiõe τ amore nitat ꝺ bono ĩ meli⁹ ꝓficere: et ꝙ velit se abstrahere ab oĩ alio oꝑe occupatiõe. Et q̃ð dico ꝙ debeat se abstrahere ex toto ab alijs occupatiõib⁹: h̃ intelligo ꝺ terrenis ꝓncipaliter: τ ꝺ tali q̃ notabiliter ĩpediret suã ꝯtẽplatiõꝫ. Scio eñ ꝙ modica τ tẽpata occupatio aliq̃n necessaria est τ valde ꝓficua ad vitã ꝯtemplatiuã/ ad pigritiã/ aut etiã malã tristiciã depellendã. Predicta apl̃s affirmat inquiẽs: Plenitudo. i. finis legis. s. diuine/ ẽ charitas siue dilectio. Et ideo ĩ lege dei q̃ dicta est sapia vl theologia: iste excellẽtior appellari debet mgr̃/ q̃ pl⁹ amat deũ: iste etiaꝫ habet vitã perfectiorẽ statũqꝫ nobiliorẽ/ q̃ melius diligit τ plus. ¶ Et q: vita cõtẽplatiua ꝯuenientior est de se ad bñ amandũ deũ sicut schola vel studiũ vbi meli⁹ ista ars. s. dilectionis acq̃rit: ideo vita ista plus laudat et approbat ĩ sacra scr̃ptura τ a sctis doctoribus/ τ ꝓncipaliter ꝑ verũ deũ amoris Jesum christũ: q̃ istã dedit sniam/ ꝙ Maria meliorẽ parteꝫ elegerit. Et q̃ est ista ꝑs? Certe ꝙ illa sedebat ad pedes iesu/ τ audiebat verba illius: et audiẽdo de suo amore inflammabat/ ¶ Verũ est tñ ꝙ aliq̃s põt interdũ in vita sua actiua plus deũ amare/ q̃ alius facit ĩ vita sua cõtemplatiua: et talis est magis perfect⁹: q̃uis sit in statu minus perfecto q̃ cõtemplatiua. Et etiã talis vita actiua ꝑfectior erit vt hec: q̃uis de se sit in statu minus ꝑfecto q̃ contẽplatio. Ex quo viterius patet illos decipi/ putãtes vite cõtemplatiue finẽ esse solũ scire vl acq̃rere nouas veritates: immo potius finis ꝓncipalis ei⁹ est deũ diligere τ degustare q̃ bon⁹ τ suauis sit ip̃e. Quãuis iste sapor seu gustus vel attactus/ aut spũale illud sentimentũ põt dici fore vnus modus cognoscẽdi: q: amor ip̃e cognitio ẽ: sicut Aug. testat. Que cognitio tal est τ ita secreta: ꝙ a nemine nisi eã habẽte percipitur: q: ꝑ verba aut doctrinã explicari τ demonstrari nõ põt alteri: quẽadmodũ dici solet de infirmitate valida: ꝙ dolorẽ huius infirmitatis nullus tã bñ sentit sicut qui ista premit.

Capitulum. XI

Q, amor mũdan⁹ seu mũdi ꝓmo est remouẽdus. y

Cupiens inchoare et scire artẽ bñ amandi deũ per vitã contẽplatiuã: primo τ ꝓncipaliter toto conamine laborare debet

ad remouẽdũ amorẽ fatuũ ꝛ cõtrariũ:quẽ appello vocabl'o gñali amorẽ mũdanũ. Amor eñ mũdanꝰ iste ẽ: vt glutinũ quoddã alas aĩe spiritales ĩpediens:ne se in altũ poterit subleuare. Est etiã sicẽ calx seu cementũ tenax ꝛ forte: pedes aĩe retinẽs ne libere valeat ꝑtransire. ¶ Rursus cõpaꝛ iste amor catbene sibi tenẽs ꝛ alligãs aĩam ipsi corpi: vt ab eo nõ se poterit elongare: in siĩtudine vnꝰ vrsi vł simie cõtinue se ꝟtentis ꝛ gyrãtis seu circũeuntis colũnã aut pilare cui alligata est vltra trãsire non potẽtis. Itẽ est sicut truncus qdã alligatꝰ simie: ꝑ quẽ inimicus aĩam ipsam affixã tenet sp: ꝓhibens fugã eiꝰ longiorẽ: q̃tinus etiã citius aliq̃ñ fugientẽ reappꝛehendat. ¶ Simulaꝛ insuꝑ cõpedibꝰ q̃bus aues rapaces alligate pedibꝰ deferunꝛ. Et sic pariformiter de plumbꝰ figurꝛ q̃bꝰ cõpaꝛ. Iste amor est regina illa pessima q̃ cõstituit ꝛ fundauit babylon ciuitatẽ cõfusionis ꝛ inimici infernalis in creatura humana. Fecit eñ amare semetipm vsq̃ ad cõtemptũ ꝛ nihilipensionẽ dei oĩpotentis. ¶ Est itẽ terra mala/ sterilis ꝛ maledicta: nõ ꝓducẽs fructũ q̃ntulũcũq̃ bonũ. Est ꝛ cadauer ꝓhibens coruũ reuerti in arcã: hoc est aĩam in hospitiũ celestis paradisi. Postremo gerit typũ fatue mulieris incantatiõ garriẽtis ꝛ vlulantis: ꝛ tã horribilẽ strepitũ excitãtis ꝑ suas fantasias q̃s inducit in domũ ipiꝰ aĩe sine cessatiõe: q ipsa aĩa cogiꝛ exire ꝓpriũ domiciliũ: ꝛ spũssctũs q̃ esse deberet verus hospes/non põt inibi inhabitare: sed inde abscedit.

Capitulum. XII

Qualis sit pena dimittẽdi amorẽ mũdi.

Ex quo amor mũdi seu mũdanꝰ talis est/sicẽ ꝓdiximus: ꝛ q amor bonꝰ illuc peruenire nõ valet vbi iste habitat. Oportet se ꝗ inde expedire ꝛ remouere/ꝛ ipm totaliꝛ rũpe/eiusq̃ ciuitatẽ cõfundere: atq̃ ab hospitio suo expellere. Sed heu h̃ facere est multo difficiliꝰ q̃ plures credũt. Et q̃lis pena sit/isti meliꝰ ꝑcipiũt q̃ seipsos a tali student alienare/q̃ ceteri q̃ de h̃ nullũ cõputũ faciũt: nec ad hoc nituꝛ. Sicut eñ auicula q con stricta ꝛ capta sit cõpedibus nõ ꝑcipit: ꝛ cũ supersidet glutino/non sentit se annexã quousq̃ recedere voluerit ꝛ inde volare. Sic ꝛ in ꝓposito. Inde accidit planctꝰ ꝛ tristicia istis q̃ nouiter ad dei amorẽ ↄuertunꝛ. Sentiũt eñ ipsi dolorẽ ꝛ penã multo plus q̃ antea. Hoc etiã facit diabolus: q: inimicꝰ salutis tũc tales magis nitiꝛ retrahere: quẽadmodũ cattus solet muri facere: cũ nimis ab ipo se voluerit elõgare. Aut etiã sicut iudex aliq̃s captiuis suis a captiuitate sua fugitiuis. Tũc eñ clientes suos mittit ad reducendũ tales: antea aũt nõ mittebat eos ad req̃rendos: ideo sic necessariũ est q verus deus amoris saluator nr̃ iesus christus attrahat ad se aĩam illã quã esse voluerit suã amicam ꝛ spõsam: instruẽdo eã in arte ꝟe dilectiõis et boni amoris. Attractionem aũt istã facit ipe varijs modis. Mõ ꝑ inspirationẽ ꝛ secretas monitiões cordis interius sine alio medio. Aliq̃ñ ꝑ mediũ angeli. Sepe aũt mediãtibus alijs hoibus tradentibus doctrinas ꝛ bonas instructiones. Interdũ ꝑ magna beneficia et dona diuersa. Q̃ñdoq̃ etiã per aduersitatẽ ꝛ tribulationem: siue sit ab extra/infirmitate/paupertate: aut ab alijs guerris/siue ab intra tentationibus varijs.

Capitulum. XIII.

Quõ aliquis amorẽ mundi possit deserere per exempla.

Sancta aĩa in Cãticis sentiẽs ĩ se grauitatẽ ꝛ durũ iugũ seu graue onꝰ terreni amoris: cupiẽs appropinq̃re deo spõso suo ꝛ amico/deꝑcaꝛ ĩ hec verba: Trahe me post te: curremꝰ siꝛ ĩ odore vngẽtoꝝ tuoꝝ. i. tue dulcedis. Et pari mõ deus oĩpotẽs facit suis famulis. Ipe eñ eis imittit q̃ndã dulcedinẽ aut odorẽ/ aut saporẽ internũ/vel gaudiũ quoddã sobriũ/ vnã claritatẽ/ pacẽ/dilationẽ mẽtis/gustũ/aut etiã sonũ sine sono. Et breuiter loq̃ndo: ẽ q̃dã attractus ꝛ ꝺpatio/ ꝛ quoddã motiuũ: qd̃ fari nõ põt/nec ꝟbo explicari: sꝫ sentiꝛ bñ. Et tũc ipa aĩa deuota expedit se h̃ ligamĩe et nexu hmõi amoris mũdani: nec est tũc aliq̃d huꝰ mũdi qd̃ eã retardari poterit/ nõ diuitie nõ carnales delicie/nec cibi ꝛ potꝰ delectatio/nec ludus/nec iocꝰ aliq̃s. ¶ Inde mũdani hoĩes pleni amore fatuo: multũ miraꝛ: ꝛ totũ ĩ derisũ ꝛ subsannationẽ ↄuertũt: ꝛ fatua putãt oĩa facta hmõi aĩe a deo sic attracte. Rõ: q: vidẽt ipaꝫ spernere ꝛ derelinq̃re q̃ ipsi amãt: ꝛ bona valde esse iudicant Sꝫ ĩ rei ꝟitate ipsi ignorãt quõ sit aĩe tali: ꝛ q̃d intra se sentiat. ¶ Videmus manifeste q si inꝛ cẽtũ canes habẽꝛ q̃tuor venatici qui sentiũt ceruũ quẽ ipsi nõ videbant/nec etiã alij canes: statim isti q̃tuor venatici canes sentiẽtes odorẽ ceruí/ post ipm currẽt: ꝛ eius vestigia inseq̃ntes: nec ipos reseruare nec trahere potent impedimẽtũ aliqd̃ obstans: nec sepes/nec rubus/nec riuus/ nõ lapis: nec etiã cibus in itinere obiectus. Alij aũt canes nõ ꝑcipientes ceruí odorẽ ꝑ vestigia eius: aut q̃ nõ sunt venatici/sed ignobiles ꝛ crassi: corrodẽtes forte cadauer aliqd̃: tales nõ ĩsequunꝛ ceruũ/ nisi forte ad modicũ spaciũ: et h̃ ideo: q: alios vidẽt currẽtes q̃tuor: ideo currũt ꝛ ipsi. Sed citius cessabũt tanq̃ essent stupefacti de alijs quatuor: quare se inuanũ currẽdo vexarẽt: nõ eñ sentiũt qd̃ isti: ipsi aũt continue ad cadauera corrodẽda sunt intenti. ¶ Cõparetis nũc habentes bonũ dei odorẽ/de bonitate/de gloria celi/istis quatuor canibus venaticis. Alios aũt mũdanos nihil de dei bonitate et gloria celesti/ꝛ ceteris sentientes alijs.

Capitulum. XIIII.

Legere vel audire sanctorum vitas/multũ prodest ad contemplationẽ.

Sed etiã amorẽ istũ mundanũ depellũt et remouere habẽt ab homine sacra scṗtura ꝛ sctõꝝ exẽpla/lecta deuote ꝛ audita/ꝛ sedule recogitata. De quo tradere exempla nõ est necessariũ: sũt eñ sine nũero: quotidieq̃ expimur ĩ ꝑsonis se tradẽtibus ad vitã meliorẽ/salutẽq̃ suã diligẽter pẽsantibus. ¶ Accidit sepe q tristis frigidꝰ aut certe tẽtatiõibus vexatꝰ aliq̃s/ac

cedit ad sermonẽ/aut ad alicuius libri lectionẽ: ⁊ subito nec trãsibit hora/ꝙ inter v̄ba q̄ inibi audiet/leget aut respiciet: ip̄e ꝯsequet̃ leticiã q̄ndã ⁊ sctũ calorẽ: et a suis tentationibus liberatũ se sentiet. Et cognosco ꝙ reperiẽs se induratũ corde ad habendã deuotionẽ: si applicauerit alicui salubri doctrine aut vite alicuius sancti vel sancte: satis faciliter sentiet internã dulcedinẽ: ⁊ citius ꝙ̄ si niteret̃ ad istã habẽdã sine medio tali. s. ꝙ simpl̄r se daret ad cogitandũ de dei bonitate. Nec mir: s̄m ꝙ beatus Grego. de hoc adducit exemplũ. Experientia docet/q: solis rotã ⁊ eius pfectã claritatẽ intueri nõ possumus: sed ip̄m videmus in montibus ĩ q̄bus resplẽdet: sic mõ pcipimus dei claritatẽ ⁊ eius dignitatẽ ĩ sctis suis vbi mirabilis relucet. ¶ Valent etiã ⁊ opant̃ ad obtinendã deuotionẽ istã sanctorꝫ merita/quorꝫ dicta recitant̃ ⁊ deuote recipiũtur: cũ quibus tali mõ quodãmodo loq̄mur/eorũ scripta plegẽtes. ¶ Sic ꝫ patet ꝙ̄ pficuũ sit sctõrũ dicta ⁊ verba legere attẽte vel audire. Posito etiã ꝙ ex tali lectiõe nihil retineat̃ nisi p tali hora. Nõ enĩ frustra ⁊ incõgrue dñs noster verba sua cibum appellauit anime. Vñ nõ est mirandũ fame spũali deperire tales/q̄ se a studio sacre scripture elongãt/existentes macri ⁊ in deuotione sua sicci.

Capitulum. XV.

De angelorꝫ suffragijs. Et de generibus aliquorꝫ hoim̃ pspera ⁊ aduersa habentiũ.

Onseq̄nter nisi nobis sctõrꝫ angelorꝫ adesset freq̄ns auxiliũ: q̄s sufficeret euincere aut euadere fraudes laqueosq̄ inimici? Certe nullus. Jccirco angelo nobis ĩ custodiã deputato: honorẽ magnũ ac reuerentiã ꝓ impẽdere debemus: licet etiã in locis simus positi secretis ⁊ puatis: nihil inhõeste ppetrãtes quo eius p̄sentiã offendere possemus. ¶ Sunt homines quidã nature tã laudabilis/pleni gratitudine ⁊ recognitiõe acceptorꝫ a deo: ꝙ ĩ psp̄is eidẽ fideliter famulant̃/⁊ melius ꝙ̄ in aduersitatibus: ⁊ tales ip̄e nutrit sepius ĩ pspitatibus: habẽtq̄ꝫ paradisũ ĩ hoc mũdo ⁊ ĩ futuro. R õ: q: ex toto corde ⁊ pfecto nõ nõ cessant laudare deũ ⁊ grãs agere ꝓ collatis bñficijs. Et ipsis videt̃/⁊ in veritate sic est/ꝙ quãtulũcũq̄ꝫ donũ licet modicũ ⁊ exiguũ ab eo acceptũ sit charissime ⁊ valde gratãter accipiẽdũ: nõ propter donũ/sed ꝓpter eũ a quo venit. s. tale donũ: Recte sicut filius bonus ĩ terra aliena positus multũ gaudet/cũ recipit q̄lecũq̄ꝫ iocale a suo patre trãsmissũ ⁊ chare tenet. Et si a casu accidit deum remouere bñficia sua a talibus de q̄bus locutus sũ: statim pmittẽs eis aduenire aduersitates: ipsi simr̄ hoc gratãter accipiũt tanq̄ꝫ a deo veniẽs: ⁊ isto mõ sicut ĩ psperis: ⁊ sic de corde dulci omni tp̄e deũ bñdicunt ⁊ laudãt. De quorꝫ numero fuit btũs Job s̄m suã historiã ⁊ plures alij. Sed ⁊ sunt alij alterius animi ⁊ ꝯditiõis plus indurati/⁊ quodãmodo nature asinine/q̄ stimulari volũt: ⁊ tales melius accelerãt ad deũ p tribulationes ⁊ aduersitates/quos ad se trahit deus oportẽs: sicut mater puerꝫ separatũ ab ea. Ordiat enĩ p aliquos vt ledat̃ puer: ⁊ sic exclamãs matrẽ/ad eã reuertit̃ ⁊ lachrymãs. Quẽ ĩ vlnas suas suscipit: adhortãs ne se de cetero ab ea elõget: adijciẽs q: alibi nõ nisi mala sustinebit. Et ĩ veritate loq̄ndo nimis pauci repiunt̃ q̄ sic viuaciter et funditus ex toto corde certissime recurrũt ad deũ ⁊ ad eius auxiliũ ĩ vera ⁊ bona hũilitate: quẽadmodũ in aduersitate faciũt/cũ se senserint desolatos: nesciẽtes vbi habeãt recursum nisi ad deũ: ⁊ hoc sp̄aliter q̄n nõ sentiũt dolorẽ illa hora/q̄ sit oĩno impedimẽtũ intellectus/q̄n possint ꝯuerti ad cogitãdũ deũ ⁊ supos. Et ideo ꝯuenienter r̄ndit q̄dã sctũs vni diuiti grauato infirmitate: ip̄m deprecanti quatinus deũ p ip̄o exoraret sanitatẽ impetrãdo. Nũ(inq̄t iste sctũs)deuotionẽ habetis ampliorẽ ⁊ meliorẽ estis/an ĩ infirmitate an extra? Cui r̄ndẽti: q: ĩ infirmitate. Dicit sanctus: Et ego oro deũ/vt vos in tali statu ꝯseruet ĩ quo melior estis. Et licet aliq̄s optet tribulationẽ trãsire ⁊ cessare ab eo ꝓpter dolorẽ quẽ sentit ad p̄sens: sicut dicit apl̄s: ip̄a tñ generat ⁊ apportat fructũ valde placabilẽ. Videmus in pueris scholaribus/q̄lẽ pfectũ reportãt p suas vapulationes ⁊ correctiões: ꝙ̄uis ad horã eis hoc sit durꝫ. Et breuiter loq̄ndo: non est aliq̄d qđ sic viuaciter eradicat amorẽ istũ mundanũ a terra ale/quẽadmodũ tribulatio bñ ⁊ patienter recepta ⁊ ꝑata existens. Et qđ plus est: ab isto amore pfecte nõ põt q̄s seq̄strari sine tribulatione ad extra adueniẽte: vel accepta p voluntariã penitentiã ⁊ carnalitatis mortificationẽ: nisi miraculose aliter factũ fuerit ⁊ p dei donũ speciale.

Capitulum. XVI.

Incipit de scala contemplationis dei: cuius tres sunt gradus: scꝫ humilis penitentia/locus secretus ⁊ silentium/fortis perseuerantia: sicut beatus Bern. super Cantica tractat.

D ꝑtigendũ ad fructũ vite cõtemplatiue ⁊ eius altitudinẽ/necesse est scala vti: ⁊ sic ascendere: p̄ncipaliter tres ĩ se gradus continẽte: quos nolare possumus penitentiã humilẽ/locũ secretũ ⁊ silentiũ/⁊ fortẽ pseuerantiam. Inter istos aũt gradus tres principales/plures sunt medij/sed tantũ p̄ncipales: p quos fit ascẽsus de alto in altũ/⁊ de virtute ĩ virtutẽ: quousq̄ꝫ puenit̃ ad sũmitatẽ arboris seu montẽ ꝯtẽplationis. Hũilis aũt penitẽtia hec incipit: locus q̄etus ⁊ secretus cũ silẽtio mediat: fortis pseuerãtia finit terminatq̄ꝫ. ¶ Sed anteq̄ꝫ ad horꝫ triũ ꝓsecutionẽ descendã p mee imaginationis melioris intellectu ⁊ comp̄hẽsione: aliq̄bus vtar naturalibus ⁊ intelligibilibus ⁊ siĩtudinibus: ad ostẽdendũ q̄d nos oporteat facere/p̄us ꝙ̄ ad dei amorẽ pfecte veniamus. Nõ enĩ sine medio de impfecto ad pfectũ trãsire valemus: nec subito q̄s ⁊ repẽte fit summus ⁊ in v̄tutibus pfectus/sed acq̄rit̃ ip̄a in siĩtudine opationis naturalis: q̄ ꝓcedit ab impfecto ad pfectuꝫ. Ignis enĩ (vt videmus) p fumũ incipit: post hoc ẽ flãma cũ fumo: deinde ignis purus ⁊ clarus ⁊ lucidus in carbone: Similiter granũ ĩ terra seminatũ primo putrescit/⁊ sc̄do germinat: postea se leuat extra terrã/crescitq̄ꝫ vsq̄ꝫ ad maturitatẽ. Et planta trãsplan-

tanda in terra sterili existēs: p̄mo eradicabit̄: scd̄o replantabit̄/ τ erit tanq̄ mortua: postea viridescit τ in altū succrescit. Suo mō est videre in aliis natu-ralib⁹ p totū. ¶ Pariformiter volens viuere in vita ↄtēplatiua/in suo initio nō pōt habere pfectio-nē: q̄n pōt⁹ oportet eū p̄us emittere fumū displi-cētie de vita sua p̄terita: τ eū flere/amare/τ seipsum turbare sine magna cōsolatiōe: postea veniet flam-ma amoris cū fumo tali: postremo amor pur⁹ sine fumo. In statu p̄mo mortificabit̄ vita carnalis p̄-terita: in scd̄o germinabit altius extra terrā: in ter-tio fructus erit pfectus. Simili mō in similitudine plante eradicabit̄ talis de terra mala τ sterili vite mūdane: qd̄ fiet cum pena magna τ labore: postea replātabit̄ vbi adhuc leuiter sustinebit grauitates vltimate vbo erit radicata fortit̄ τ pfecta/ afferetq̄ fructū multū. Tres status istos cōuenienter quidā assignauit/ dicens: q̄ in p̄mo aliquis lāguet amo-re: in scd̄o nutrit̄: in tertio aūt viuit amore: sic pa-tebit manifestius in sequentibus.

Capitulum. XVII

Quomodo debet incipi a labore vite actiue vita contemplatiua.

B Primus gradus ptinens ad statū incipientiū τ imperfectoꝝ est humilis cōfessio p̄nīa mediāte: q̄ q̄s in se amorē mūdanuꝫ cū desyderiis p̄uis mortificat: sil' τ mot⁹ illicitos et ↄsuetudines malas: hec carnem castigat τ domat ne rebellet aīe/ sed ei sit subiecta: qd̄ facit p ieiuniū/ vigilias τ abstinētiā/ afflictiōes/ lachrymas/ gemitus τ suspiria crebra: ac etiā p corpalē exercitatio-nē seu laborē s̄m statū suū. ¶ Qui em̄ aū p̄nīaꝫ ta-lē aut sine labore hmōi repente vellet vti pfecta vita ↄtēplatiua/ hic seduceret̄/ τ cōpararet̄ volēti vno saltu montē altū ↄscēdere. Ideo dicit btūs Greg. aliq̄ scil: q̄ vita actiua q̄ sita est in laborib⁹ τ afflictionib⁹ corpalib⁹/ debet assumi ante ↄtēplatiuaꝫ tanq̄ aptās viā p illa. De quo habem⁹ figuraꝫ in Jacob: q̄ seruiuit p Rachel rep̄sentāte vitā cōtē-platiuā: p̄us tn̄ ei supponebat̄ Lya ei⁹ soror: p quā vita actiua designat̄. Ex quo trahit̄ q̄ iuuenes pleni adhuc carnalib⁹ tētatiōib⁹ τ vitiis: τ etiam magni petōres/ q̄ multū tp̄is vite sue male viuēdo de-duxerūt: nō p̄nt nec debēt subito se tradere ex toto ad pfectionē ↄtēplationis. Quare? ppterea/ cū em̄ crederēt cogitare de deo: τ puras hre orōnes in secreto τ ocio: citi⁹ ipsi tūc cogitarēt τ abūdātius ad malas suas inclinatiōes τ peiores efficerēt̄. ¶ Et Sene. in hac intētiōe dissuadet/ ne q̄s sol⁹ longo tpe demoret̄. Et oēs scti τ ph̄i ppt̄ cām hāc ociositatē rep̄hēdūt. Nihilomin⁹ ipsemet Seneca τ ceteri scti laudāt solitudinē τ ociositatē ad liberi⁹ deo seruiēdū: sicut fecerūt scti eremite τ alii plures religiosi boni. Sed diuersitas ista s̄m diuersitatē psonaꝝ est attendenda τ mores varios eoꝝ: quēadmodū in gradu secundo declarabo.

Capitulum. XVIII.

Gratia singularis aliquibus collata ab omnib⁹ nō est imitanda.

Quibusdaꝫ ex gratia dei speciali collatū fuit: vt in iuuentute sua solitudini et solitarie habitatiōi seip̄os traderēt: quem admodū sanctus Benedictus legit̄ fecisse. Ipse tamē i regula sua p se illud nō consuluit: sicut etiā faciunt alii eremite τ doctores: psuadentes ne q̄s illud audeat attētare τ aggredi: q̄a gratia vna singularis alicui donata: nō est oīno trahenda ad consequētiā/ seu nō oībus imitāda. ¶ Et q̄ q̄n-doq̄ oppositū ausi sunt facere/ scꝫ q̄rere solitudinem τ ociositatē sine precedente labore/ τ p̄uia bona instructione ac cōsuetudine conuersationis inter societatē: miserabiliter sūt defraudati. Ratio. Uolare em̄ nisi sunt anteq̄ essent alati: τ congredi bellū cum inimico immanissimo/ priusq̄ alios minores debellassent aduersarios/ scꝫ mundū et carnē. ¶ Et ideo nō magnā habeo fiduciā in quosdam nostri temp̄is eremitas/ se dicētes magnū afferre profectū sibiipsis. Quod τ sentiendū puto d̄ feminis in reclusoriis positis. ¶ Scitis vos ipse sorores mee dilecte/ quam necessitatē sustinuistis vsq̄ huc esse i labore magno (τ forte adhuc ex vobis alique tali indigēt) anteq̄ potuissetis vos tenere in secreto τ solitarias: et vos tradere omnino ad cogitandū de deo/ in similitudine eremitarū τ reclusarū. Habemus em̄ τ reclusoriū nō solum in nemorib⁹ locisq̄ desertis positū: sed vbicūq̄ p̄nt haberi vel exerceri ad declinādum mundū seu euitandū eius tumultū/ cū oībus suis occupatiōibus τ sollicitudinibus. Propter ista igit̄ videtur in religionibus bñ ordinatis et institutis nouitios τ nouellos oneratos fortiter in addiscēdo/ magnū habere seruitiū i laborib⁹ et vigiliis/ ieiuniis τ clamorib⁹ τ cātib⁹: ad remouēdū p ista cogitationes/ quas ad alia solitarii existentes possent habere. Sed tn̄ aliqui bñ expti in talib⁹ penitētiis/ τ sciētes tētationes/ cogitationes prauas carnales deuincere: habent de spacio ampliori essendi i solitudine τ absq̄ labore. ¶ Unī accidit aliquos talis existere cōplexionis tā fortis et dure nature ad vincēdū domādūq̄ cū labore tētatiōes suas: q̄ inhabiles sunt ad pfectionē cōtēplatiōis: sed oportet eos cōtinue occupari laborib⁹ vite actiue: τ reperiunt̄ tales multi/ tā clerici q̄ laici quos cognoui. Sicut e regiōe seu a cōtrario est inuenire quosdā/ quibus vita ipsa actiua est graue onus: et mirabiliter per eā impediunt̄. Etiā accidit q̄ aliquis sit talis/ τ tam bñ in sua naturali complexione ordinatus: vel etiā ex gratia dei spēali: q̄ pl⁹ vna die pficiet/ se tradēs ↄueniēter ex toto ↄtēplationi/ q̄ faciet alius in toto anno. Nihilominus nō intē-do q̄ q̄s taliter se applicet vni vite/ q̄ se nō debeat aliq̄n occupare in alia/ vel plus vel minus s̄m tēpus: τ s̄m hoc q̄ ei pdesse poterit. Non em̄ debet se ita dare ad vitā actiuā/ q̄n interdū cogitare habebit ad deū/ suamq̄ conscientiā emēdandā/ ad ↄfitēdū τ ad penitentiā agēdā. Et ex pte altera nō sit ita dedit⁹ cōtemplationi/ q̄n aliq̄n etiam ei opus sit aliquid laborare. Et ideo semp in eadē persona Martha est necessaria cum Maria/ et Maria cum Martha: vel plus vel minus/ vt die

erum est. Talis tñ vsurpabit sibi nomē vite illius/
in cuiꝰ officijs plꝰ ꝛ frequētiꝰ occupabit.

Capitulum. XIX.

In quo consistit pfectio vite ↄtemplatiue p similitudinem amoris mūdani.

Congruū est aliqualr declarare in quo cō
sistat pfectio vite ↄtemplatiue antꝙ ad vl
teriora pgrediar. Quāuis em̄ antea dixe
rim amorē dei finem esse huiꝰ vite: sic possꝫ dici (vt
mihi videt) φ ipse finis sit ꝛ esse debet olm opatio-
nūqꝫ. p dei amore debet fieri ꝛ ordinari qcqd faci
mus. Propter ꝗ istā cām dicturꝰ sum ↄditiōes qs-
dam vite ↄtemplatiue. Uerum nō sufficiēter nec q-
si istas bene nouerim/ sed de talibus loquor sicut
cecus de coloribꝰ/ recitādo que sancti l suis tradi-
derūt scripturis: ꝛ hoc modicum quod sentire po
tui p longū tempꝰ ꝛ expientiā ac diligentiā/ ꝛ cum
dei auxilio reliquū ↄmittendo potioribus ꝛ in hac
materia expertioribus. Et ad facilius apphendendū ad qualē dei amorē pfectio vite ↄtemplatiue p-
ueniat/ volo ↄsidere p eius ↄtrariū. s. mūdanū amo
rem. Illum enim multo melius cognoscimus/ fa-
miliariorqꝫ nobis existit ꝙ diuinus. Respiciamꝰ
itaqꝫ qd opet talis amor mūdanus in homine/ p-
funde in tali capto/ sicuti amor argenti/ amor ho-
noris vel dignitatis aut male carnalitatis. Certū
est φ in tali homo pmo languet pter desyderiuꝫ
id habēdi quod solū amat sic fatue. Postea tali-
ter stabilit suā mentē/ totū cor ꝛ intellectū in isto φ
nihil aliud valet cogitare ꝙ id quod amat/ intan-
tū φ sui obliuiscit pditqꝫ oēm pudorē: nec est quic
ꝙ ipm valēs retinere aut phibere: nō labor/ nō ve
xatio/ nō piculū/ nec mors/ nec amicoꝝ ↄsiliuꝫ/ nec
timor dei vel suoꝝ iudicioꝝ. Siue talis dormiat/
de amato somniat: siue vigilet/ de nulla re alia cu-
rat audire vel loqui vel auscultare/ taliter φ perdit
omnez rōnem/ efficiturqꝫ tanꝙ fatuus aut ebrius
vel furibundus. Nihil em̄ est quod talem hominē
retardare posset aut impedire a tali amore/ vel qđ
recusaret ꝛ euitaret facere homo talis: vt soluꝫ ad
hoc pringeret ad quod ipm amor talis mundanꝰ
sic inflammat ꝛ vulnerat. Obliuiscit etiam omne
bonū psentis ꝛ pariter vite future/ intantū vt si in-
terdum eidem a casu loquitur quis de paradiso/ i-
ferno aut morte/ videt sibi hoc somniū/ vel vt fabu
la. Nec etiā ꝙuis modicū intra se retinet aut reci
pit spūalem hmōi cogitationē/ amor mundanꝰ ci
to eam inde expellit q̄ inibi pdicatur.

Capitulum. XX.

Qualis sit amor dei quē ↄtemplatiuus debet habere.

Ad exemplū statim datū ↄsideremꝰ pari
modo φ amor dei si esset talis in aliquo
φ faceret ipm ex toto seu omnino ↄtem-
nere mundū ꝛ eius obliuisci/ sicut mundanꝰ amor
facit obliuisci deum: ꝛ φ esset ita fortis ac ardens/
sicqꝫ radicatus in corde eius φ nec posset nec sci-
ret volūtarie ꝛ sua sponte seu libere alibi cogita-
re: nec timeret contemptū/ seu non curaret vitupe
ria aut increpationes psecutionū: nec etiam de ipa
morte metuit pter istum amorē dei. s. ꝛ φ omnia
visa ꝛ audita huius mundi ad memoriā duceret/ ꝛ
viderentur sibi tanꝙ somniū ꝛ quedam fabula: et
pro nihilo reputaret respectu dei ꝛ glorie sue. Et
breuiter iudicio mundi haberet vt stultus ꝛ ebriꝰ:
ideo φ ea tam modicū que huius mundi sunt cu-
raret: ꝛ adhuc minus ꝙ alijs de deo cura ē/ vel pa
radiso. s. qui in amore mūdi sunt absorpti quodā
modo. Tunc dico φ iste esset pfectus dei amor ad
quem tendere debet aliqnis p vitam ↄtemplatiuā
¶ Et in statu talis amoris iam dicti aliquis dice
ret mortuꝰ et crucifixus mūdo/ pter hoc φ nihil
sit eū retinere valens: ꝛ viueret deo/ essetqꝫ huiꝰ se
culi vanitatibꝰ dormiēs/ ꝛ eternis bonis uigilās:
haberetqꝫ sensus suos oēs sui corpis tanꝙ clau-
sos dormientes ꝛ obstructos ad omne quod sit p
hominis huius mūdi: sed apertos gaudijs sancto
rum ꝛ sanctaꝝ. Et hoc est quod doctores sancti di
cunt figuratū: vt cum Moyses deo loqui voluissꝫ
nubem obscuram idem intrauit/ repsentans volen
tem habere dei amorem introire oportere nubeꝫ
obscuram/ que eum obliuisci faciat: nec videre nec
pcipere ad mundū istum ptinentia. ¶ Et quomo
do potest acquiri amor iste hoc intendo ↄsequen-
ter aliquo modo demonstrare: quia hic est finis vi
te ↄtemplatiue: ꝛ qui illuc puenerit/ iste iam ascen
dit ad montem/ vbi cum discipulis suis tribꝰ chri-
stus se trāsfigurauit. Ille loquit deo in figura mo
ysi/ qui legem ipam recepit. Ille raptus est in spū/
vel potius supra suū spm/ ille habꝫ ↄuersatione su-
am in celis: ipe viuit amore: ipe feliciter ardet/ dele
ctabilr ꝛ placide sine fumi obscuritate. Sed heu
heu ꝙ paucis ista gr̄a aduenit/ ꝛ ad modicū tpus
durat ꝙdiu qs degit in hoc exilio.

Capitulum. XXI.

De secundo gradu ↄtemplationis ꝛ duro ↄflictu inibi existente.

Modo ad secūdū ꝛ tertiū gradus ducen-
tes ad istam que dicta est ↄtemplationē
accedamus ¶ Postꝙ psona deuota in
vita actiua vsitata fuerit/ ꝛ corpus suum per peni-
tentiam humilē in seruitutē spūs redegerit/ ad mi-
nus saltem in maxima pte/ si non ex toto: ac amor
mūdanus eidem displicuerit: lꝫ eā valde vexauerit
talis psona tūc erit tanꝙ languida. Non eniꝫ vult
recipere ↄplacentias seu delectationes ꝛ ↄsolatio-
nes quas habere posset ipsius mūdi: nihilominus
tamen adhuc non habet spūales placētias seu de
lectatiōes quas desyderat. Et ita sustinet feroces
insultus sepius duros ꝛ graues causantes sibi pe-
nā mirabilē ad vincēdū: ꝛ modicū vel nihil recipit
ↄsolationis. ¶ Ibi certe est fumus obscurus/ mul
tum offendens sine igne. Hec est eradicatio plan
te alibi plātande: vbi adest grādis violētia: hec est
occisio mortificatioqꝫ grani seminati: hoc ē dicere
de recessu vite prime ac carnalis/ ad pueniendum
ad spūalem. Heu ꝙ asperavia hec est ad transeūduꝫ
ꝛ deuincendū: quā multi incipiūt: sed cito victi ad
ↄsuetudines suas pstinas reuertunt. Alij aūt sepe

cadunt/sepeqꝫ seipsos releuant: sepe fugiunt/⁊ sepe reuertunt: sepe desperant ꝑuenire posse quo tendunt/⁊ sepe spem reassumunt. Sepe dicunt sufficit nobis. vt alij viuere sine hoc ꝙ ad altiora tēdam⁹ ⁊ sepe resumētes sibi cor/ ꝓpriū desidiā ⁊ tepiditatem redarguunt: ⁊ ita in seipsis durum faciunt cōflictum/grandemqꝫ diuisionē. De quo? Certe volūtatis carnalis contra spūalem/ amoris mundani ꝯtra diuinū. Sed amor dei adhuc est valde modicus ⁊ debilis: mundanus vero fortis ⁊ potens/⁊ repugnatqꝫ fortiter ne nidum suum seu hospiciū qđ habuit ab infantia in homine/ꝑdat. Et quod pl⁹ molestat/ipse amor mūdi oculis cernit corporis/⁊ sentit dulcis esse ad retinendū: amarus vero ad ꝑdendū. Amor aūt dei econtra non videtur ⁊ sentit durus ad acquirendū: ⁊ dulcis ad dimittendū. Ecce certe durum diuortiū seu partitio/sed in dei nomine nil tam durum quod ꝓmpta ⁊ bona volūtate quis non posset expugare ⁊ vincere ꝑ diligentem laborē ⁊ spem bonam in futuro melius habendi/ ſm sponsiones affirmationesqꝫ/quas tam recipit ex sacris scripturis/ꝙ ꝑ istos qui hoc pedagiū seu viam istam ꝑcurrerūt expti oīno ⁊ ꝓbati in malo/ dehinc in bono: qbus merito fidē nostrā firmiter cradere debemus.

Capitulum. XXII.

In quali statu est ꝯtemplatiuus in secūdo gradu ꝯtemplationis.

B Ost hoc duellū⁊ hūc languorē incipit qs ꝯualescere/ meliusqꝫ habere. Non enim tam grauiter ⁊ difficulter portat carere amore mundano ꝙ antea: ꝙꝙ adhuc non recipiat magnā placentiā seu ꝯsolationem ⁊ delectationem in amore diuino ad quē tendit. Habet autem se tanꝙ inter duos status/non oīno nec ex toto mortuus mundo: nec etiam totalr̄ viuens deo. Et ibi in statu tali potest dici mori amore. Non enim sentit vt antea dolores salutaris sue infirmitatis quos senserat mortificādo vitam suam carnalē: ſꝫ etiā adhuc non est viuificata seu resuscitata ad recipiendū ꝯsolationē amoris spiritualis. Et in tali statu potest ascendere in secundo gradu scholę cōtemplationis: quem appello locum secretum ⁊ silentiū: ꝙuis eīn antea poterat quis locum q̄rere secretum ⁊ solitariū ad exorandū deum/⁊ de sua cogitare salute: non tamen erat securum se illic totaliter tradere frequētius ꝓpter causas superius assignatas. Sꝫ hic potest se audacius exponere ad solus manendū: ⁊ niti ad acquirēdū vite ꝯtemplatiue ꝑfectionē: se figendo in amore diuino talr̄ ꝙ sui obliuiscat ac aliorum/ꝯuertendo oīno ⁊ ex toto anime sue vultū spiritalē ad spūalia: ⁊ auertendo eundem a materialib⁹: nisi quantum tales prosunt ad amandū: ⁊ adiuuant ad cognoscendū spiritalia. Et ꝙ in isto statu videat/viuaciterqꝫ sentiat hoc quod sapiens Eccs dr: Vanitas vanitatū et oīa vanitas: ⁊ ꝙ nihil sit in quo se reponat: nec delectationē accipiat aut ꝯsolationē/nisi in vltimo ⁊ optimo suo bono in fine suo recto ⁊ felicitate q̄ ē deus: ⁊ se in illo ꝯtinuo moueat/ anhelet/qꝫ ad deum tanꝙ languida incēdio amoris: quousqꝫ eum teneat ad quē sic tendit: quēadmodū lapis extra locū suum ꝓprium existens tēdit super terram: q̄ locus est ex quo grauis est: ⁊ ignis tēdit in altū/ vt potē leue sursum quousqꝫ ibi ꝑuenerit.

Capitulum. XXIII.

De duob⁹ modis silētij ⁊ solitudinis.

D Ecūdū statuū diuersitatē ⁊ ꝯditionum et varietatē hominū/ꝑt quilibet reqrere locū sibi secretū: vt inibi in pace qescat ⁊ in silētio. Uerumtn̄ est ꝙ ꝓncipale secretū ⁊ silentiū haberi debet ad intra in anima magis ꝙ ab extra: hoc ē ꝙ aīa excludat a se ⁊ habitatione sua oēm curam humanā mūdanā/oēmqꝫ cogitationē vanā vel nociuam: ⁊ q̄cunqꝫ eam impedire possunt ad illud ꝑueniendū quo tendit. Accidit enim ꝙ aliquis sepe corꝑe solus sit ab hominib⁹ segregatus: nihilominus tamē ꝑ fantasias/cogitationes ⁊ melancholias patitur ⁊ suffert grauissimā onerosamqꝫ societatē in semetipso: que fantasmata gn̄ant sibi varios tumultus ⁊ magnas collocutiones seu garrulationes coram sui intellectus oculis adducētes mō vnū/post reliquū: inducētes eum nūc ad coquinā nūc ad forū: adducētes ei inde delectati ōes in mūdas carnales/mōstrantes sibi choreas/ pulchritudines/cātilenas ⁊ hmōi vanitates trahēdo ad malum ⁊ peccatū. Quēadmodū ꝯfitet beatus Hieronym. de seipso humilr̄: ꝙ cum erat absqꝫ societate q̄libet i deserto/ꝓter bestiaꝝ syluestriū ⁊ scorpionū: erat nihilominus sepe cogitatiōe. s. in choreis ⁊ in societate dn̄aꝝ rome. Fantasie etiam tales faciunt animam solam existentē irasci ⁊ litigare ad alterū absentē tanꝙ p̄sens sit ⁊ iniuriari: posteaꝙ ipsa cōputabit argentū ⁊ mercabit compotās thesaurū validū: interdū ibi trāsuadabit mare per suas operationes ⁊ desyderia. Nūc peruolabit terram: modo erit in magnis dignitatibus. Et sic breuiter de ꝯsimilibus fantasmatibus ⁊ fatuitatibus sine numero. Anima veo talis ibi nō est in secreto nec i solitudine/ꝙuis sola sit ab extra. Nec certe aīa deuota ꝯtemplationi vacans sola est: quia nunꝙ min⁹ sola est/nisi quando ipsa sola est. Sed istarum solitudinū duaꝝ absentia inter se multum differt: anima enim deuota contemplatiua non est sola: qa existit in societate optima/vtili ⁊ delectabili: s. cum deo ⁊ sctis eius ꝑ sancta desyderia/deuotas sctāsqꝫ cogitationes. Alia aūt vtitᷣ societate valde dānosa/vel saltem ei nihil ꝓficua/anima. s. ita inutiliter mēte vagabūda.

Capitulum. XXIIII

De materiali secreto.

Verum est tamen ꝙ ad habendū secretū ac silentiū ab intra in aīa/ꝓdest querere secretū ⁊ silentiū ab extra: saltem mediocriter/si nō ex toto. Ex maxime istis ꝓficuum ē q̄ nondū vsum habēt: nec sciunt seipsos retrahere intra semetipsos: cum ab extra societati sunt coniuncti/quod ꝑfectionis est ⁊ fortissimū: nec acquiritur tali nisi ꝑ longā bonāqꝫ ꝯsuetudinē. ¶ Alię

bus delectabilioꝛ est loc⁹ secretus nemoris aut de
serti. Aliꝗs aũt sufficiũt secreta compoꝝ: aliꝗs eccl̃i
arũ aut certe suaꝝ domoꝝ / taliter inibi se collocã-
tes ne videãt alios: nec ab aliꝗs ipsi videant̃: aut qꝛ
nõ est ibi aliqs alter homo: vel sic se ꝯtinẽt ⁊ oꝛdi-
nant ad modũ eremite. Unde Arsenius eccl̃iam in
gressus / retro pilare vnũ vbi neminẽ videret / nec
videret̃ a quoꝙ / solitus erat se locare. Aliqbus so
nus ꝗntuiſcunꝙ etiã modic⁹ siue hoĩs / siue aui-
cule / siue cantus aut etiam locutiõis / pͣstat impedi
mentũ sue ꝯtemplatiõis. Aliꝗs ꝗbusdã cãtus eccle-
sie sepi⁹ nõ modicũ pͣstat auxiliũ cogitãdi ad ea q̃
cupiũt: quare ip̃m libẽter audiũt. Taliter btũs Au
gustin⁹ de seip̃o ꝯfitet̃ quõ audiẽdo modulationẽ
psalmoꝝ aut hymnoꝝ eccl̃e in sue ꝯuersionis ini-
tio lachrymis rigabat̃: ⁊ cordi suo ỽitas infunde-
bat̃: ⁊ ei multũ bñ fuerat ꝓ tunc. ¶ Et ꝓpter di-
uersitatẽ talem gñalis regula ad sciendũ quis lo-
cus ad secretum ꝗrendũ aptioꝛ esset / dari nõ põt:
sed querat hunc q̃libet s̃m gr̃am a deo sibi tradi-
tam: ⁊ etiam s̃m statum ei ꝯuenientẽ in quo fue-
rit / quẽ pt̃ ꝯtinuare: aut in quo seip̃m poterit exer-
citare: sine nota erga alios ꝗbus ꝯuiuit / vel singu-
laritatis vane gl̃ie aut etiam hypocrisis. Poterit
enim esse aliqs de statu tali aut in vita tali / ꝙ eccle
siam sepius visitare non habebit: vel a tali nimis
distabit. ¶ Breuiter ꝗ loquẽdo ad habendũ leui
us / assuescendũ est in ꝓpꝛia domo aut in sua came
ra (si talis sola haberi poterit) aut alicubi in tra eã
Et ad hoc ꝯsequẽdum multum faciet ꝯsuetudo ei
aut ꝯplacentia ⁊ delectatio ibidem recepta. Noui
mulierculã causa infirmitatis coactaꝫ se in quã
dã camera ꝑ tp̃s non breue ꝯtinere / ꝗdã vice mi-
hi loquens: Nescio quid faciam inquit / cum perdi
dero hanc camerulã: non est eñ mihi locus alius
ad cogitandũ deum ⁊ ad meip̃am / ita bene ꝯueni-
ens sicut iste. Nec opoꝛtet semꝑ attendere ꝙ habe
atur talis secreta solitudo / aut etiã secret⁹ loc⁹ de
terminatus: sed vbi cũꝙ fuerit / siue in cãpis / siue i
villis / siue in balneo (quẽadmodũ tradidit Chry-
sosto.) ibi solum se homo pt̃ recolligere ⁊ a mũdo
subtrahere. Et ꝓdest sepe diuersitas ⁊ loci muta-
tio ad delectationẽ ⁊ recreationẽ quã aliqs sic põt
accipe. Nocturnũ aũt tp̃s ad hoc ꝯuenĩẽti⁹ est: qꝛ
quieti⁹ ⁊ magis pacificũ absꝙ tẽtationibus vane
glorie mundi.

Capitulum. XXV.

Quõ coꝛp⁹ ꝯtemplatiui debet oꝛdi-
nari: ⁊ de impedimẽtis aduenientib⁹.

Docet doctoꝛ ꝗdam eximius Guilhelm⁹
olim parrhysien. ep̃s / ꝙ coꝛpis debita oꝛ
dinatio multũ ꝓdest ad firmam cogita-
tionem alicuius rei habendã. Et quilibet coꝛpus
suum in tali situet dispositione / quã sibi magis no
uerit delectabilẽ ⁊ expedientẽ: siue hoc fuerit geni-
culando / siue stando / siue sedendo / inclinando / ap-
podiando / siue etiam iacendo. Et est hoc intelligẽ
dũ cũ qs sol⁹ extiterit: poterit eñ tũc sine singula-
ritate id agere: in eccl̃ia eñ opoꝛtet se aliꝗs ꝯfoꝛma
re. Subdit eñ similr̃ ꝙ ei videt̃ mod⁹ iste bon⁹ eẽ
⁊ ꝓficu⁹ / ꝙ se qs rectũ teneat supꝛa brachiũ sinistꝝ
inclinando. Credo hñ hoc ip̃m expientia accipisse
Scio ⁊ alium cui nulla dispositio ⁊ coꝛpoꝛis oꝛdi-
natio maius pͣstat auxiliũ: sicut sedendo inclinat⁹
supꝛa doꝛsum ⁊ quasi iaceat: vultũ ỽsum tenẽs ad
celum aut terrã. Aliq̃b⁹ placet ire ⁊ redire qõ inter
dũ pt̃ esse ꝓficuũ ꝓ recreatione aquãtula. Sed cõ
tinue ⁊ sepe hoc agere / puto ꝗeti aĩe nõ modicũ fo
re impedimentũ: q̃ tñ ꝗes sup̃ oĩa debꝫ inquiri ad
ꝑtingendũ ad hoc de quo nostra est locutio. Nec
frustra d̃t Aristote. Anima sedẽdo ⁊ ꝗescẽdo sapi-
ens efficit̃. ¶ Sed ex quo aliq̃ sp̃us hñt ita leues ⁊
mobiles / ac ita ad mũdialia opa inclinatos / ꝙ eis
esset ꝑuus infern⁹ esse sine societate / vel se in loco
vno fixos ꝯtinere: ꝗuis etiã hñ ad modicũ temp⁹
ideo hm̃õi modicũ vel nihil ꝓficiunt ad vitã ꝯtem
platiuã: immo ip̃sis est melius eam dimittere / ⁊ se
tradere actiue: nisi tales ꝯditões ꝑ violentiã ꝯsue-
tudinis possent qñꝙ deuincere. Nihil est eñ qõ ꝑ
laboꝛem ⁊ diligentiã non possit supari ¶ Sunt ⁊
aliꝗ q̃ statim tentãt̃ blasphemiꝗs ⁊ aliꝗs vitiꝗs ita
hoꝛribiliter ꝙ vix sustinere valent. Exinde incidẽ-
tes interdũ in frenesim / aut extra bonã fidem: effi
ciunt̃ꝙ etiã melancholici / tristes ⁊ iracũdi / oĩaꝙ
ip̃sis displicẽt: agnoscuntꝙ tales ꝑ expientiam ꝙ
eis sit multo melius esse in societate ⁊ laboꝛe exteri
oꝛi: qꝛ tũc talia nõ cogitãt que eos sic turbare pos-
sent. Et isti similr̃ non valent ad contemplationẽ
nisi ex gratia sp̃ali / vel saltem ip̃a est eis durissi-
ma ⁊ ꝑiculosissima. ¶ Sunt item aliꝗ aut ꝑ natu-
ram vel gratiam / aut per ista ambo simul / amãtes
solitudinẽ: sollicitiꝙ de sua salute / desyderãtes ag
noscere deum / ac sp̃ualia ista adamare. Non ha-
bent etiam nimis foꝛtes vehementesꝙ carnales
motus quos vincere non valerent. Isti habiles
sunt ad tradendũ se vite ꝯtemplatiue: ⁊ sp̃alr̃ ha-
bẽtes coꝛ dulce ac tenerꝫ ad deuotionem flexibile.
Difficile est eñ coꝛ durum ad bonum ꝑtingere qõ
male habebit in nouissimo ¶ Et accidit ꝑtingere
aliquẽ paulatim ascẽdendo ab actiua vita vsꝙ ad
gradum summũ ꝯtemplatiue: q̃ tñ postea reuertet̃
descenditꝙ ad actiuam. Quod ꝯtingere potest in
casibus duobus: vel ꝑ negligentiã ⁊ fictionem aut
certe ꝑ abundantiã ỽtutis: tali modo ꝙ ꝓ suo libi
tu vtat̃ vtra vita sine alterius impedimẽto / vel s̃m
suũ officiũ. Et statũ taleꝫ habere decet ꝑlatos / sic
ꝙ sint vite ꝯtemplatiue ita ꝑfecti ⁊ in tali radicati
ꝙ descendere possint ad actiuã: non tamen deserẽ
do omnino ꝯtemplatiuaꝫ. Quẽadmodum angeli
ad nostraꝫ custodiam deputati hic inferi⁹ ꝯtẽplãt̃ /
sꝫ vidẽtes faciẽ dei patris q̃ in celis est.

Capitulum. XXVI.

Disputatio quõ vita ꝯtemplatiua ꝓ-
sit in pꝛimo sibiip̃si.

Propter tria motiua seu rõnes tres inter
alias / ꝗdam mirant̃ ꝙ aliquis se tradit vi
te ꝯtemplatiue. Pꝛima: quia ꝯtemplati-
ui non nisi sibiip̃sis ꝓficiunt. Secunda:
quia videntur eis ꝙ ꝯtemplatiui nimis velint inqui
rere ⁊ sapere / atꝙ nimis alte volare. Tertia est: cũ

multi sint decepti exinde et effecti fatui et melācholici. Ad quas rōnes tres (si saltem rōnes dicēde sunt) breuiter et manifeste rñdebo. Sancti enim doctores de materia tali abūdantius/subtilius/profundiusq́ loquunt. ¶ Ad primam rōnem respōdeo q aliqs vite contemplatiue sibi ipsi pficit/multo plus atq́ diuinis placetq́ amplius deo q̄ per vitam actiuā qd satis est. Nihil est enim post deum a me plus diligendū q̄ egomet: et plus etiam q̄ totū residuū mūdi: ideo pdiligendū est mihi placere deo: istamq́ vitam acceptare qua sibi acceptior fieri possum: et potius q̄ habere modicum meriti: vel forte vt alium lucrifacere eum saluādo/mei autem detrimentum paterer me condemnando. Et est hoc intelligendum ceteris paribus: et q aliquis tam libere posset vti vna vita sicut et altera. Quod dico propter publicos officiales et platos et hñtes alias dignitates ipsos obligātes vite actiue intendere: quēadmodū sunt etiam mulieres maritate pueros habentes et familiam gubernātes: aut obligati suis seruire parentibus. Si enim huiōi p tunc se tradere vellent contemplationi/ipsi se damnarēt propter obligationem qua ligati sunt ad aliis pficiendū: essetq́ vna mala tentatio et piculosa viri tali vt dictū est: qd sibi delectabilius esset sp intendere contemplationi/negligēdo aut postponēdo hoc qd facere teneret. Et esset propter hoc dānosus/et noceret subditis et reipublice. De tali esset bene conquerendū et sabbatū contemplationis sue deridendū. Sed aliter est de nō obligato ad seruiēdū aliis propter officiū qd habet: vel nō neglecto qd facere aliis tenet.

Capitulum. XXVII.

De pfectu quē contēplatiui aliis afferūt.

Onsequēter ostendo q psona contemplatiua multū etiā pdest alteri. Primo: qr dat exemplum bone vite/pdicatq́ factor ope deum sup oīa diligendū: et q reliq omnia sunt vanitas nec curanda. Et hec non est modica doctrina immo de tanto pualet quanto opa plus comprobantur esse sine fictione q̄ vba. ¶ Item contemplatiui p deuotas suas orōnes omnibus aliis psunt. Et accidit sepius q propter eorum merita deus faciet qbusdam mediantibus mūdanis (licet etiam mali sint tales) quoddam maximū bonum/puta pacem alicuius regni vel consimile: quia nihil possumus sine gratia dei spēciali/quā citius boni contemplatiui impetrārt a deo/q̄ actiui. Et sunt ipsi tanq̄ oculi corporis illuminantes et dirigētes omnes opationes factas p membra cetera. Et si oculi non laborant sicut manus et pedes/non dicere oportet pro tanto/q in nullis seruiant nisi ipsismet: Tales enim contemplatiui ordinati sunt ad referendū deo et dirigendum omniū aliorum opa: non ita in spūalibus illuminatorum seu subleuatorum/q ipsi scirent aut possent semp omne quod faciunt ad deum ordinare tanq̄ in finem. ¶ Non dico q in casu necessitatis psona non debeat dimittere suam contemplationem/ad succurrendū alterius necessitati. Sed qui posset vtranq́ vitam tenere insimul pfecte/hic esset melior: quēadmodū teneo btm̄ Gregorii, ac sanctum Bernar. et ceteros fecisse. Et qui bene ppenderet qualis excellentia sit anime et bonorum spiritualiū erga corpus et bona tpalia: hic clare cognosceret/q plus pdest toti ecclesie oratio deuota vnius contemplatiui/q̄ faciunt centū et centum vitam actiuam ducentes/ad succurrendū aliorum necessitatibus corporalibus. Et multo plus psunt q̄ se in mundo occupantes: non vt aliis subueniant/sed p suo proprio cōmodo laborantes/et sepe in damnū aliis.

¶ Igitur dico q si aliquis spūsancti instinctu senserit se inclinatū et cōmotū ad vitā contemplatiuā sectandam/et hoc cognouerit: talis sine vitupio vite actiue poterit abrenūciare: immo faciet cum laude magna/pmiūq́ non modicū inde accepturus: nisi forte p contrariū aliquis a suo plato obligaret obedire ad publicū officiū exercendū: vel etiam in casu vltime aut vrgentis necessitatis: sicut dictum est. Urgentem aūt necessitatem voco/quando verisimiliter aliqui perire possent nisi per talem eis subueniretur.

Capitulum. XXVIII.

Q non est supbia tēdere ad vitā contēplatiuā vt qdā putabāt: ostēdit p exemplū.

Ec est dicēdū q̄tū ad scdam rōnem ante dictā/q tēdēs ad finē contēplatōis quē supius declaraui: hoc est ad amandū deum iuxime ex toto corde/q talis tēdat nimis in altum aut psumptuose agat: immo aliqs aptus ad hoc faciendū: et gr̄am talem a deo consecutus/deficeret et minus bene ageret vt videt/si dei dono non vteretur. Et spēalr ecclesiastici et religiosi quorum vita ad hoc ordinata est/oīno se dare debēt ad vitā hanc potius/q̄ ad aliā. Silr et clerici/pcipue quoq́ theologi/aut certe eorum scīa nō iam eis auxiliabit/sed ide inflabunt/efficiunturq́ vani/vacui et supbi. ¶ Preter p sile exemplū ad oculū. Erit in regis curia seruitor qdam coquine/cui rex talem dabit gr̄am/vt pro te facere eūdem volēs suū camerariū/qr iudicat ipsum ad hoc sufficientē: et sic placet sibi. Nulli dubium q si pdictus famulus h refutat cā sue pigricie/aut propter fictionē cordis/aut ingluuiē seu gulositatē/dicēs se malle pmanere continue in coqna in officio s. sordido priori: ipse vtiq́ erit criminabilis et repbēsibilis. Silr q pt famulari deo in statu excellenti/erit dānabilis si se occupare sp voluerit in minoribus: nec excusabit humilitate/sed imputabit cordis sui fictiōi aut tepiditati. Nec dico qn deficiūt et errāt q in contēplatiōe sua nimis volūt ingredi: sūme enim talibus necessaria humilitas est: q custos ē et nutrix ipsius charitatis.

Capitulum. XXIX.

De excellētia contēplatiui sup actiuos.

Uantū ad rōnem tertiam. s. q aliqui tales contemplatiui sunt decepti/effectiq́ fatui et melācholici. Rñdet q in actiua vita similr plures sunt decepti: qr non vtunt discretione reqsita ad bene terminandū inceptū opus. Nec etiam oībus est data gr̄a talis viuēdi. s. in contēplatiua vita/propter cās certas aū signatas: sicut dq

apl'us: Quilibet habet donū ꝓpriū a deo: vn' q̄dē sic/alter vo sic: ꝛ iterū: Si in corpe vno oīa mēbra essent ocul'/vbi essent man' ꝛc. Uerū est ꝙ mūdani ꝯtēplatiuos leuiter iudicāt fatuos esse atq; melācbolicos. Nō em̄ faciūt quō ꝛ ipsi: ꝯtemnuntq; oīa que isti mūdani charissima tenent: sꝫ nō vidēt magnas ꝯsolatōes ꝛ sctā opa/spūalesq; diuitias/ q̄s adipiscunt ꝯtēplatiui mūdū refutando/ꝛ a se ꝓcul expellēdo oēm auariciā/supbiā/oēm irā ꝛ inuidiā/insup ꝛ vanitatē: q̄ mūdanis sine mora ꝑstāt non modicā vexationē. Et viuūt ꝯtēplatiui in magna req̄e ꝛ pace ꝯsciē: quod est bonū tale ꝙ aliud ei compari neq̄t: locoq; occupationū mundanaꝝ sup terram in angustissimo loco ꝛ re modica ipsi ꝯtemplatiui occupant in maiori ꝛ ampliori loco ac negocio q̄ sit totus mundus: hoc est in deo. Quid per hec velim dicere/norunt qui sunt expti.

¶ Certū est ꝙ vita rōnalis creature ꝯsatur pl' in opatione intellect' ꝛ rōnis q̄ alibi: hoc est in meditationib' rōnabilib' ꝛ in volūtaria dilectione. Et ideo ꝯtēplatiui ꝛ q̄si soli totales viuere dicunt/q̄ in cōtemplatōe nutriunt cibo tali atq; potu: ꝛ nō illi q̄ suas alas ac vitā nō pl' leuāt ad celestia q̄ bestie: ipsi em̄ comedūt ꝛ bibūt: ipsi letant ꝛ gaudent/ridēt/atq; leuitatib' insistūt: ipsi sua corpa vexāt: sic eꝫ suo modo faciūt vt bestie. Sed forte obijciūt/q: auxiliant alijs p labores suos. Ita etiā faciūt eq̄ ꝛ asini/ꝛ interdū ampli': q̄ q̄ hoc ꝑ̄m laudabile est ei q̄ nescit ꝛ nō p̄t ampli': ꝛ q̄ implet hoc fidelr ad bonū finem ꝛ intentionē. s. ad seruiendū deo: ꝛ subueniendū alteri. ¶ Fateor ꝙ ꝯtēplatiui in factis mūdanis non sunt ita sapiētes ꝛ prudentes quēadmodū actiui. Rō: q: suum ingeniū ꝛ intentionē in talib' nō ponūt: vnde accidit eos iudicari simplices ꝛ insipiētes/q̄ q̄ eis modica de isto sit cura: ad hoc em̄ sunt vocati vt apl's innuit: ꝛ ad hoc nituntur toto conamine. s. reputari fatui vt sapiētes effici possint.

Capitulum. XXX.

De necessitate grē dei ipsi ꝯtēplatiuo.

Reuertor igit ad ꝑora. s. ad gradū secundū scale ꝯtemplatōis quē dixi locū secretū ꝛ silētiū. Declaraui aliqualr de secreto duplici: ꝛ sic de silētio: vno. s. extra alam: ꝛ alio intra eam. Ipa vo ꝯtēplatio tēdit ad habēdū nō extrinsecū/sꝫ intrinsecū. s. secretū atq; silētiū. Ad q̄ ꝯseq̄ndū ꝓdest q̄rere etiā ad extra (sicut dictū est sup̄) solitudinē ꝛ silētiū. Dicit ḡ btūs Bern. ꝙ spōsus ale Jesus verecūdus est amic'/nec libēter spōsaꝫ suam accedit multitudine p̄ñte: q̄rit aūt esse solus. Optꝫ igit alam a se oīno expellere oēs occupationes inter' ꝛ exter'/vt. s. solūmō intēdat ad recipiendū spōsum suū. Ex quo em̄ de' ip̄e simplex est ꝛ vn'/inq̄ri vult i cordis simplicitate ꝛ vnitate. Cor aūt tale simplex nō est ꝛ vnū: q̄ in tot ptes diuisuꝫ est p curas mūdiales malas ꝛ vanas. Sꝫ heu i q̄ntam miseriam p peccatū redacta est nobilis ipsa anima: que in statu p̄mo innocentie ex toto ꝛ omnino ordinata fuerat ad cogitandū de deo suo creatore/atq; ꝯsyderare spūalia sine aliquo impedimē to ꝛ difficultate quod ip̄a modo p tantam penam difficultatē/grauata onere sue corruptionis potest opari quod est mirabile: quod noscunt optime qui ad hoc nitunt. ¶ O deus meus quid est nunc q̄ ip̄am animam in altum releuare possit: ponere in vnitatem/reducere ad simplicitatē/eamq; expedire de mari isto ꝓcelloso: tumultuoso atq; fluctuanti p curas absq; numero: p fantasias varias imaginationesq; sine mora abūde scaturientes? Certe h̄ facere p̄ncipalr nihil valet/nisi vtus tue gratie et huius maris magni ꝛ spaciosi mot' mitigare q̄ intra nos est. Tu suscitas egenū ꝓstratū de puluere vanaꝝ cogitationū: ꝛ pauperē erigis a stercore lordinataꝝ delectationū/collocās eos in altū vt sedeant cum p̄ncipibus: hoc est cum angelis atq; sanctis: ꝛ vt eoꝝ ꝯuersatio in celis sit. Donū autē istud grē vaciter tribuit solis inq̄rētib' ip̄m diligēter atq; ardēter ꝛ ad hoc se disponētib'.

Capitulum. XXXI.

Qualiter ala ꝯtēplatiua dr eleuari sup̄ corpus/ꝛ efficit simplex ꝛ vnica.

Nec intelligendū est animā corpus deserere ſm substātiā cū in ꝯtemplatiōe rapta fuerit/saltem de cursu cōi: sed ꝓ tunc esse dr/vbi fuerit cor suū atq; amor suus: sicut Aug' dicit/ꝙ ala veri' est vbi amat/q̄ vbi animat: hoc est q̄ vbi vitam p̄stat corpi. Et ideo dico ꝙ talis eleuatio anime deuote extra mūdū/ac sup ista corpalia vsq; ad semetip̄am/aut vsq; ad angelos/vel certe vsq; ad creatorē suum/altius fieri non potest: fit per fortem sctāmq; meditationē vel ardentē amorem. Tali modo ꝙ talis meditatio aut iste amor virtute sit tam potens/vt ip̄am faciat obliuisci/vel cessare ab oībusq; opationib' alijs ꝛ fantasijs: sicut eēt in sopore pfecto aut somno: vel saltem si nō ex toto tales cessant opationes/ip̄e tamē non p̄ñt corrumpe/extingere aut supare meditationē vel amorem ardentē sup̄dictū ꝓpter vigorosam ei' potētiam. Optꝫ etiā ꝙ ala totalr in tali meditatiōe sit occupata ꝛ amore/ad hmōiq; sit oīno ītēta: nec de quacūq; re alia sit ei cura: nec ad alia respiciat: nisi forte talia p̄tereūdo/nō tñ ibidē pedē figendo. s. ꝙ in talibus nō arrestet siue moram faciat. Et h̄ fieri posse/experientia quotidiana in minorib' hoc manifestat. Affirmatq; idem Aristote. inquiens: Accidit interdū aliquem sup re aliqua tam fortiter meditari/ꝙ nec aptis oculis intuebit hoc q̄ ip̄m p̄teriet/seu quod añ eum vadit. Sepeq; in societate cum qua sociabit/plura dicent: ꝛ corā ipso exercebunt seu fiēt: de q̄bus nec aliq̄d sciet/sꝫ i sua forti meditatione pseuerabit acsi dormiret: vnde quādoq; de tali ꝓuerbiū istud cōmune solet adduci ꝛ dici: Iste ad suos meditat amores. ¶ Talem similr modum raptus pcipiunt sepe studentes ip̄i aliquid subtilitatis compilare molientes. Pictores suo modo facere ꝯsueuerunt/sicut ego teneo/ alijq; opifices subtilium/positi in imaginationib' fortibus. Recitaturq; de pho quodam noīe Archimenides excellenti geometro/qui imaginaliter deliberauit facere ingenia subtilia ad bellan-

dum ꝛ defendēdas inuadēdasqͫ ciuitates. Vñ accidit ciuitatē quā inhabitabat dictus phs/ab inimicis debellari: pnceps aūt exercit⁹ pcepit ne aliq̄s dict⁹ phus occideret. Sȝ a casu q̄dam eūdeȝ suas figuras ptrahētē/ fm sciam geometrie reppit/ q̄situitqͫ ab eo quo noīe appellaret. Ipe v̄o tam fixe suar̄ figurar̄ formatōib⁹ intent⁹ extitit: vt q̄d sibi iste interrogās diceret penit⁹ ignoraret/ nisi q̄ insinuabat eidē q̄ se nō impediret/ nihil aliud rñdens vñ idcirco vitam pdidit. Ecce q̄ fortis huius erat meditatio/ vt ob ei⁹ vigorositatē ciuitatis sue expugnationē nō pciperet: atqͫ nec q̄dem inimicū agnouit ipm occidentē. Alius item phs Neades dict⁹/ ad mensam positus sepe comedere oblitus est/ oportebatqͫ ne fame periret/ famulā suam ad cibum percipiendū eius manum pducere. De quo Valerius hoc recitans/ dicit ipm solum anima vixisse: corpore autem circūdatū fuisse tanq̄ re extranea ꝛ inutili.

¶ Dicta exempla adducta sunt ad ostendendū q̄ anima imaginationes atqͫ curas nō pficuas a se pt depellere/ vt subleuari possit ꝛ ad sanctiora conuenientioraqͫ ascendere: atqͫ se taliter ad vnitatē simplicitatēqͫ deducere/ meditando solūmodo q̄liter ad suum creatorē poterit ptingere/ q̄ eius est locus/ finis atqͫ amor: q̄uis illud facere fortius sit atqͫ difficilius/ q̄ in dictis exēplis ostēsum est. Et hoc de tanto q̄nto cogitationibus vti optet spūalioribus/ haberetqͫ meditationes magis extraneas atqͫ subleuatas.

Capitulum. XXXII.

Memoriā facit libri de ptēplatione Richardi de sctō Victore.

Richardus de sctō victore quēdā edidit libr̄ q̄nqͫ ptes ptinētē: vbi multū subtilr atqͫ fm pfundā sciam tractat materiam istam. s. de contemplatione/ diuidēs ipaȝ ptemplationē in spēs sex seu modos. Quor̄ modorum duo imaginatione sunt positi/ duo in rōne/ item duo in intelligentia. Scōm hoc pfatus doctor ponit tres modos celorum intra animam: et iuxta hoc q̄ ipa anima cogitando seu meditando seipam v̄tit diuersimode. s. aut meditando corporalia que sensibus pcipiunt exterioribus: aut ad seipsam cogitando/ aut angelos ꝛ eor̄ statum/ aut certe ipam deitatem. Et insertim dictus Richardus .in. v. pte li. memorati tradit quō ptemplatio formatur seu diuersificat modis tribus. Aliquādo per hoc q̄ ipa anima dilatat interdum amplius: ꝛ q̄nqͫ plus eleuat suum intellectū: ꝛ q̄nqͫ p hoc q̄ ipsa habet ipm. s. intellectū sicut alienatū seu oblitum. Declaratqͫ p quē modū istud fiat: ꝛ qualr quādoqͫ hoc accidit: adducens autoritates atqͫ exempla scripturar̄ ꝛ naturar̄/ q̄ hoc fiat p admirationem vehementē/ aut p magnā deuotionē: vel certe p delectationem nō modicā spūalem atqͫ psolationē.

¶ Sed qr mee intentionis est loqui nō subtilr/ sȝ rude ꝛ breuiter: idcirco postpono vob̄ declare nominati doctores doctrinā q̄si nimis subtilē: nisi forte in certis pūctis subseq̄ntib⁹: ꝛ hoc mō capaciori atqͫ vobis familiori.

Capitulum. XXXIII.

De tertio gradu ptemplationis/ ꝛ similitudines q̄dam naturales.

Nunc restat de gradu tertio scale ptēplationis disserere: quē fortem forte baptizaui pseuerantiā. Cum adiutorio enim gratie diuine perseuerātia fortis ponit atqͫ collocat in altitudinē pfecte ptemplationis/ ordinatqͫ hoiem in statu pfecto in quo potest dici viuere amore. Tunc eñi recipit diuinas psolationes amoris/ nō sentiēdo tribulatiōes carnis aut mūdi. De nulla eñi re alia ei extūc cura est nisi deū amare/ de ipo meditari atqͫ loq̄: ꝛ p eius amore fugit fatuas delectationes hui⁹ mūdi: atqͫ eiusdē mūdi aduersitates cū gaudio suscipit. Et ideo nō est q̄d ei possit obesse seu nocere. Non psꝑitas: istam eñi subterfugit: aut certe ipaȝ humillime suffert ꝛ in magna gratiarūactione. Itē non aduersitas: hanc eniȝ ardēter desyderat: sicut mediante qua deo adducitur/ ꝛ q̄ ipa deuota aīa purgat ꝛ edocet: p quā quoqͫ sponso suo ac amico Iesu christo similat/ q̄ plenus fuerat tribulationib⁹. Recipit itē aduersitatē quēadmodū signū cērtū q̄ de⁹ oipotēs spōsus ei⁹ eam diligat/ ex quo dignat sic se visitare ꝛ castigare ¶ Et in statu isto aīa deuota ardet dulciter/ suauiter atqͫ pure/ igne spūali succēsa/ recte vt carbo clar⁹ ꝛ tot⁹ ignit⁹/ ꝛ sine fumo ꝛ sine crepitatōe/ aut sine tumultu. Ibi est anima totalr radicata in terra optima/ multū fructū afferēs. Ibi ē destructa amoris mūdani ciuitas: ꝛ diuini amoris ciuitas pstructa. ¶ Sȝ tñ nō est q̄ q̄diu hac mortali vita viuēt sine dono ac pmlegio gr̄e spēalis aliquis in tali pfectionis statu sp posset pmanere sine sui mutatione/ q̄n potius dico vsqͫ ad mortē de statu in statū variationē sepe ꝛ mutationē fieri. Sȝ q̄ iam ad talem statū pfectionis puenit/ talis diutius in eo pmanet ꝛ sepi⁹ q̄ alij immorat. Et si ipm q̄nqͫ excidere cōtingit ꝛ labi ex eo/ citi⁹ releuat in aliquē de duobus pmis statib⁹. ¶ Prim⁹ stat⁹ cpat puenienter hyemi/ in q̄ viget q̄si sp frig⁹ ꝛ obscuritas. Scd̄s similat tpi v̄nali in quo pp̄ter mutationē grādē mō viget calor/ post frig⁹: mō obscuritas/ ꝛ post tpantia aeris: mō sol lucet/ post nube tect⁹ occultat: mō pluit/ post est serenū. Terti⁹ stat⁹ equat estati calide: in qua quasi ptinue feruor est solis atqͫ aeris claritas lȝ interdū veniāt pluuie ꝛ obscuritates/ fortioresqͫ oriant tempestates atqͫ horribiliores mutatiōes q̄ in qualicunqͫ tempe alio. Et tali modo pfecti cōtemplatiui sufferunt p tempe tentationes grauiores alijs: ꝛ hoc aut pp̄ter ipor̄ pbationem ꝛ purgationem vt in humilitate conseruent: vel certe interdū ad eor̄ pditionem fm occultū dei iudicium/ exigente eor̄ supbia ꝛ iniquitate: exemplo Luciferi creati in tāta pulchritudine/ sapientia ꝛ ptemplatione tam sublimi. ¶ Potest item aliter pmus status similari diei pme hore in mane qua claritas tenebris adhuc inuoluta cernit: atqͫ multū obscure incipit apparere. Scd̄s hore tertie diei. Terti⁹ v̄o clare meridiei: ꝛ sic de multis alijs figuris similib⁹ et exemplis.

Capitulum. XXXIIII.

Fortis ꝑseuerantia necessaria est contēplatiuis.

C Qui absq; ꝑseuerantia forti summitatē et altitudinē montis contēplationis putat se obtinere/aut ꝑfectum habere calorem amoris diuini: talis cōuenienter assimilat ascendenti montē excelsum: postea semꝑ descēdenti priusq; pertingat in summū:et hoc qꝛ reppert quandā difficultatē aut impedimentū. ¶ Uel cōparat volenti ignē accendere vel succendere in lignis viridibus aut putridis qui cū non statim accendit: aut cū primo nō percipit nisi fumū vel modicam flammā faciliter extinguibilē: quasi cōmotus recedit/destruit/ aut per totā domū proiicit: spargēdo hincinde struem lignoꝝ. ¶ Item merito cōparatur ꝑfatus non potenti pacifice maturitatē grani sui seminati expectare: aut ꝙ sua plantula inserta terre radices bene figat ꝓpter morā aut periculū vel difficultatē quā percipit talis. ¶ Rursus gerit typum simie/cupienti nucē viridem degustare sentiens autē corticis amaritudinē/ ad nuclei dulcedinē non perducit: statim eam a se proiicit non ꝑseuerans. ¶ Postremo assimilat pigro militi: qui ante ciuitatis obsesse captionē perfectā: tedio affectus inde discedit. ¶ Uidetis igit ꝙ taliter faciendo aliquis nō pertingit ad apicem mōtis: nec ignem habere poterit/neq; bladuz. Item nec arborē/neq; nuclei gustum: nec etiā ciuitatē obtinere/referendo ista punctis iam dictis. Sic similiter nō potest ꝑuenire aliquis ad perfectionē contēplationis sine forti ꝑseuerantia.

Capitulum. XXXV.

Impedimenta plura ne quis montē contēplationis vsq; ad summū ascendere valeat.

A Stemus adhuc modicū in vno supradictorū exemploꝝ/consyderātes factū volētis ad finē montis alti atq; pendentis ꝯscendere. Iste continue ascendit nō redescendendo in bassum. Q; si eū pausare cōtingat/nō incipit progressum suū a pede mōtis dicti/ sed a loco vbi moueri desijt. Pari modo cupiēs possidere contēplationis perfectionē non debet quiescere aut seipsm arrestare: qꝛ pausare est redescendere: nō progredi retrocedere inferius est. Nec debet etiā semꝑ reincipere a basso/sed vnde recessit ꝛ vbi dimisit. Et ꝓpter istius ꝑseuerātie absentiā tam pauci reperiunt qui ad ꝑfectā pertingūt contēplationē. Quācito eñ quidā modicū ascendētes sentiūt penā aliquā ꝛ laborē: credūt ipsi pausare/ sicq; retrocedūt inferius. ¶ Sunt aūt alij nō habētes ordinē/ꝛ modū ascendendi nō custodiūt: statim eñ volunt salire vsq; in altū: non incipiendo a basso ꝑ mediū ituri. Bassum autē seu inferius hui⁹ montis/cōsyderatio est suoꝝ peccatoꝝ atq; defectuū. ¶ Sed reperiunt alij collis suis īposita habētes grandia onera: nec hec ipsa abiiciunt/ꝛ nihilomin⁹ sic se putāt ascēsuros oīno. Onus aūt istud est occupatio mūdana ꝛ fortis cogitatio inibi posita seu fixa: q̄ animā aggrauat mirabiliter; faciens eā semꝑ ad se reuerti ꝛ relabi si quādo leuauerit se. ¶ Rursus quidam ꝓpter minimas volūtates corā se muscas totū dimittūt/ ꝛ ire desinunt vel redescendūt. Musce iste sunt volantes cogitationes: quib⁹ anima in suo ꝓgressu nequaq; debet arrestari seu impediri: sed vlterius ꝓcedere fugando istas a se manu sctē indignationis. Reperiūtur etiā alij tales muscas insequētes ad modū pueroꝝ post papiliones currentiū. ¶ Itē sunt quidā qui latratu canū infernaliū statim terrent: hoc est/ ꝙ cito sentiūt tentationem aliquā turpē/totum dimittunt: vel certe se cū tali occupāt/nitūturq; talē expellere ꝛ oēs huiōi tentatiōes: qḋ sepe fieri nō potest/sed bene possunt preteriri.s.eas non curādo: exemplo peregrini q̄ ad quēlibet latratū canum nō sistit pedem/cū sibi in via talis occurrit latratus/sed concito gressu tā ꝙ non curādo iter cōtinuat/ꝛ sic silent. De quāto eñ plus ꝑsisteret ad se defendendū/vel ad eos cōpescendū: tanto amplius latrarēt ꝛ iter suū taliter ꝑderet. ¶ Aliqui autē non extendunt semꝑ manū dexterā huic q̄ eos in altū debet sublēuare: immo retrahunt appodiātes cōfidentesq; in multitudine diuitiarū suaꝝ ꝛ sue fortitudinis: ideoq; non mirū si huiōi cito labunt. Propter hoc debet hō semꝑ extendere manū suā ad auxiliū diuine gratie: diffidendo oīno de ꝓpria sua potētia: non ꝑsumēdo se posse illuc ꝑuenire quo tendit ꝑ seipsum. ¶ Iterū sunt alij qui putāt statim esse se in summo: cum tñ adhuc sint bene in basso: ideo ascendere dissimulant ꝛ dimittūt: ꝛ sic dimittēdo retrocedūt inferi⁹.

¶ Aliqui ꝓcedunt vsq; ad altū/sed statī efficiunt vane gloriosi seu gaudiosi. Uidet ipsis opus suū multū bene peregisse/ꝛ suā dietā bene fecisse. Nec ponūt diligētiā ad ibi.s.in alto demorandū. Ergo tales ꝑcipitant seu statim decidūt: non ascēdentes ita velociter supius sicut vellēt vna alia vice. Uel forte eis deus nunq; auxiliabit ad illic ascēdendū exigēte hoc supbia eoꝝ ꝛ ingratitudine ꝛ abusu cognitionis habite: qḋ est horribile: ꝛ causa nunq; ꝑsumēdi: imo semꝑ se tenēdi in ꝓfunda humilitate: cū scꝫ percipit ꝙ homo q̄ deo fuerat tam ꝓximus atq; familiaris in collocutione sua: et sicut auicula que cōstruxisset nidū sibi intra celū postea deiiceretur vsq; ad infernū sine reuocatione aut reuersione. ¶ Dehinc sunt aliqui q̄ cum viderint se modicū altius ceteris in monte isto/alios aspernantur ꝛ derident inferius existētes: qui iuste derelinquūtur a deo vt labant: quatin⁹ cadētes agnoscāt ꝙ modicū a semetipsis possint. ¶ Alij aūt qui istū montē non nisi ꝓpter curiositatē ꝯscendere volūt ꝛ vt dicere possint etiā fuimus ibidē: aut certe vt secreta excellētia inquirāt: aut ꝓpter solā placentiā seu delectationē: aut ꝓpter loca eminētis amenitatem: nō autē vt deo melius placeant/ ꝓmisisq; ei seruiant/honestius/ampli⁹ ꝛ magis meritorie. Et isti cito amittunt dei auxiliū atq; eius gratiā: aut certe reperiunt se deceptos nimis dure/turpiter atq; miserabiliter. Putāt eñ se esse in monte dei/cū sint in mōte diaboli. ¶ Postremo est aliq̄s inuenire nimis ꝙ rō dictat seu ius sit festināntes/nitentes ꝑire suū ductorē; ꝛ fortius ꝙ vult idē/quod ma

gna est fatuitas. Gratia dei est ductor iste: sicut dictū est. Qui ergo nō pōt aut dignaꝫ expectare spacium tpis ꝑ motu gratie istius ⁊ auxilij: iure eā ꝑdit: ⁊ alia vice ipsam ꝓ libitu suo tā cito non reperiet: sicut e regione etiā est cū istis qui ad istā gratiam sequendā non sunt parati / cū ab ea vocanꝫ ⁊ monenꝫ ad ascendendū / imo refutant aut alibi vadunt / aut certe verbo vel facto dicūt gratie vt adhuc modicū ipsos expectet: et sic ipsa depulsa mox recedit. Oportet igiꝫ ꝯtinue stare supra sui cordis custodiā ad imitandū visitationē dulce gratie: ⁊ ꝓcedere ſm ipsius motū atq; voluntatē: nec velocius neq; tardius omi tpe cū profunda būilitate indignū se iudicādo: etiā ad mōtis istius latus iacere: quāto magis ad eius apicē ascēdere. Post hoc eñ de tanto trabeꝫ altius. Quēadmodū rex ꝑpotens volens honorare militē suum: de tanto cū libentius collocat supius vt sedeat cū principibus quāto magis renitiꝫ ad hoc ⁊ de tanto magis trabit ⁊ cōpellit de quāto miles ipse plus humiliat se excusatq;. Sup omnia eñ displicet deo ꝑsumptio nec delectat eū modus volentiū eū accedere effrenate ⁊ sine timore quasi ad suum sociū ⁊ sibi similem: sed debet semꝑ custodiri sancta ⁊ laudabilis verecūdia / tremor ⁊ pauor atq; timor cū ꝯfidentia sue benignitatis. Sine eñ ꝯfidētia talis timor nimis esset culpabilis ⁊ īpedimentū ascensus nostri mōtis: propter tremorē ⁊ tribulationē ampliorē ꝙ ratio exquireret: seu ꝙ iustū esset a timore ꝯceptā.

Capitulum. XXXVI.

De quibusdā alijs impedimentis istius vie.

Loquamur adhuc de alijs quibusdam obstaculis siue impedimētis. ¶ Sunt enim quidā qui asinū suum: hoc est corpus proprium / nimis vexant: ita ꝙ anīa se de eo iuuare nō valet. Alij autē nimis sunt repleti atq; ponderosi / infirmi ⁊ dormientes siue pigri. Nimis eñ diu extiterunt in infirmario aut infirmitate carnalitatis per comestionē excessiuam atq; potationē aut vaniloquiū. Suntq; tales tanꝙ contracti / resoluti / paralytici ⁊ dormitātes: ideo q; ipsos oportet curari: a basso incipiendo. s. per humilē penitentiā.

¶ Sed quidā sunt qui ascēdendo vehementē patiunꝫ aliquādo verbi dei famē spiritualē / cupiūtq; post hec illud audire ⁊ legere: vnde accidit ꝙ legēdo nimis seipsos detinent. Recipiunt illic refectionem ampliorē ꝙ ratio exigit: seu immoderate / vł ꝙ tempus requirit intantū ꝙ sui ascēsus initio obliuiscūtur: nec ascendunt ſm ꝙ ceperunt. Verū est ex parte altera talem refectionē sepe fore proficuā atq; necessariā: ⁊ precipue in exordio / vel quādo sumitur mēsurate: semꝑq; cōsyderet homo suū ascēsum: hoc est ꝙ in legendo plus querat deuotionē ꝙ scientiā. Rursus reperiūtur alij recalcitrantes atq; saltantes cōtra stimulum ipsos pungentē ad ascendendū in altum: hoc est / qui fugiūt nimis tribulationē. ¶ Item sunt quidā non adhuc sufficiēter instructi de itinere querēdo seu interrogādo a scientib⁹: ad habendū desuꝑ consiliū / sed abundātes in sensu ꝓprio / confidūt in seipsos: et semet in hoc docere volentes: ⁊ ideo oberrantes sepe turpiter deficiunt. ¶ Sed sunt alij nō desistentes petere viam ⁊ inquirere per studiū feruens: ad tantū ꝙ de hac in cathedris etiā sciant loqui ⁊ legere / aliosq; docere: licet ibi non fuerint. s. in itinere tali. Loquunꝫ autē quia sic audierūt ab alijs: nec mirū tur ascēdere ꝑ illud quādoq; ⁊ id nō mirū si tales inferius ꝑmaneant semꝑ. Non eñ itur ibi ꝑ sola verba / sed oportet pedes ad op⁹ mittere. Isti sunt quēadmodū illi qui in prelijs exhortanꝫ instruunt q; alios ad fortiter bellandū / sed ipsi ad tāgendū man⁹ non apponūt: vel sicut qui alijs demonstrāt itinera ad recipiendas elemosynas a peregrinis: ipsi ꝟo non vadunt / aut nō possunt ire pro ea propter suaz infirmitatē seu impotentiā. ¶ Sunt alij qui postꝙ iter suū arripuerūt per viam vnā: statim saliunt seu declinant ad aliā: ⁊ hoc propter inconstantiā eoꝝ: aut quia putāt leuiorem se inuēturos vel delectabiliorē: et sic nec quicꝙ ascendunt neq; cōprehendunt. Sicut canes ceruū agitantes / eum non venātur: si modo post vnū / tunc post aliū insequūtur. Potius oportet eos vestigia insequi ꝑmis nec se circa aliquid aliud arrestare: qualiter solent agere canes ad hoc bene inducti. Alij non bene se ipsos intendūt seu respiciunt: ⁊ ad pericula itineris sui / sed improuise ⁊ sine auisatione ⁊ cautela ponunt pedes suos: ideo ruunt de tam alto in tā bassum. ¶ Alij ꝟo ascendentes retrospiciūt aut inferius respiciunt: ⁊ ꝯcito quis de basso eos vocauerit / totū dereliquūt. Qui de tanto reddunꝫ inhabiles quāto diutius inferius detinētur: ⁊ inde difficilius ⁊ grauius reascendūt: quia mūdana cōuersatio in loquendo aut aliud mūdiale exercendo: non modicū impedimentū ⁊ retardationem generat: ⁊ in talibus nimis cor suū figens ⁊ seipsum tradens hmōi / non velociter resiliēs ⁊ discedens citius ad ascendendū iter suuz: iste qui eiusmodi est / vsq; ad longū tūc causat sibi impedimentū magnū. Ideo q; in istis non oportet morā trahere / nisi pro sola necessitate ⁊ ꝑtereundo ea / vel saltē ꝙ si corpus inferius fuerit / sursuz sint corda. Sed hoc his qui non didicerūt est difficile: q; neq; ancoram cordis fixam habēt ad montē / nec chordas bone consuetudinis eidē alligatas. ¶ Interea sunt quidā qui cū ascenderint / nunꝙ putāt se inde recessuros: sed illic ꝑsistere tanꝙ hereditario iure. Sed ī suo casu deorsum fragilitatē propriā agnoscūt / sentiuntq; tribulationē: ibene consyderātes tunc: quia diuina gratia ipsos ibidem collocauit / tenuitq; ꝙdiu sibi placuit: ⁊ tunc discunt cogitare de inferiori ꝑ bonā humilitatē existentes in alto: ⁊ econtra cū inferius fuerint / iterū sperant reascēdere habētes bonā pacientiā. Oportet eñ ita bene ⁊ plus in spiritali aduersitate sicut corporali. s. tentationib⁹ durisq; afflictionibus mētis q̃ sine consolatione sunt: ⁊ quales habere ꝯsueuerat vel desyderat: sic se īmobiliter cōseruare. ¶ Postremo aliq̃ ascendēdo expēsas faciunt nimis largas ⁊ excessiuas: puta per lachrymas ⁊ afflictiones: ꝑtermittuntq; facere opa sua necessaria. Et ideo misericors deus cuz hmōi gratiose agit / permittēdo eos tēporib⁹ certis ded-

dere ꝛ labi inferius: vt sic illa facere possint ꝛ eorū
ad q̄ tenent̄ nō obliuiscant̄ ea operando. Talia sunt
impedimēta ad puenienduꝫ ad montē contēplatio
nis ꝛ cetera sine numero: q̄ comphēdi atq̄ reduci
possunt ad p̄dicta. Ad q̄ vincēda ꝛ vitanda necessa
ria est fortis pseuerantia cū gradibus supradictis
.s. humili patientia/locoq̄ secreto ꝛ silentio.

Capitulum. XXXVII.

Quidā modi meditandi qui possint seruari
in ↄtemplatione.

Et si legendo vel audiēdo predicta/dubitare
posset aliquis ꝛ petere: quē in sua contem
platione modū seruare debeat meditandi.
Nō n. em itur ibi pedibus corporis/sed spūalibus:
qui cogitatiōes atq̄ affectiones sunt ipsius aīe.
Et ergo nō semꝑ vnus ꝛ idē modus meditanti tene-
net̄/sed valde variatus: s̄m psonaꝝ/locoꝝ atq̄ tē-
poꝝ diuersitatē/ꝛ s̄m gratiā dei/doctrinā vel scie-
tiam quā quis habet. Unus vadit sic/alius v̄o sic
vnus atq̄ idē hodie vno modo incedit/ crastina
v̄o aliter. ¶ Cogitaui tamē q̄ non erit inutile re-
citare exēplariter qualiter aliquādo quidā perrrā-
sierint istam vitā. Fortassis eñ hoc pficiet ad fa-
cilius intelligenduꝫ ꝛ reperienduꝫ huiꝰ itineris intro
itū. Et recolo me quādoq̄ scripsisse vobis charis-
simis meis sororibꝰ plura ad propositū ↄuenien-
tia ꝛ ad sequentia: que non resumo pro presenti.

¶ Magister Richar. de sancto victo. li. supra me
moraro/tradit modum magis meo videre appro
priatū ꝛ conuenientē pfundis clericis q̄ simplici-
bus: qui bene generalis est: sed ad declarandū p-
lixiꝰ esset: quare hūc ptereo/ꝛ doctoribꝰ relinquo.

¶ Sanctus Augꝰ li. confes. dat modū quendam
quē cū matre sua ppria habuit: stans ad vnā fene-
stram cuiusdā orti: non multū ante obitū dicte
matris sue: quē proposui in sequētibus breuiter tā-
gere. Beatus Grego. largissime in suis moralibꝰ
de contēplatione loquit̄ ostendēdo pericula atq̄
pfectus inibi existētes. Sed modū particularē in-
trādi vel illic se locādi quē quero/nō percepi. Be-
atus Hiero. inter alia scribit modū vnū ad virgi-
nē Eustochiū: qui est q̄ meditet̄ mortis sue horā
qualeq̄ p̄miū tunc receptura est: quō virgo maria
cū filio suo iesu christo/sancti angeli atq̄ v̄gines:
sibi obuiabūt ipsam suscipiētes/cantantesq̄ canti
cum qō maria moysi soror/post transitū maris ru-
bri sicco pede filioꝝ israel cecinit. Cātemus .s. dño
gloriose ꝛc. Et similiter idē btūs Hiero. de seipso:
qualiter post fortes tētationes et crebras pectoris
tunsiones: ↄtinue in ploratibꝰ ꝛ lachrymis queren
do dei auxiliū/sibi videbat̄ societati angelorū in-
teresse: ob magnā sue ↄscientie pacē ꝛ iocundita-
tem/et post suā penitentiā ꝛ tribulationē celitus a
deo trāmissam. ¶ Concordāt omes doctores cō-
muniter in modo .s. isto: qui ē meditari inferni pe-
nas horridas/paradisi gaudia/sua pctā atq̄ mun
di vanitatē: sed ego adhuc particulariorē modum
inquiro. Beatꝰ Bern. pene in oībus sermonibus
suꝑ Cantica. tractat modū vnū .s. de spūali matri-
monio inter deū ꝛ animā: quez quidā doctor plus
nouellus insequit̄: faciens inter diuinā sapientiā ꝛ
animā pariformiter quoddā matrimoniū. Liber
v̄o intitulat̄ horologium eterne sapiētie. Uerum
quidē modus talis est altus ꝛ subtilis satisq̄ peri-
culosus/sic loquēdo: p̄sertim a principio sue cōuer-
sionis eū tenere volentibus. Ratio: cum eñ tales
nouitij estimarent meditari de spūali cōnubio: le-
uiter laberētur in recordatione de spūali ad carna
le matrimoniū. Nec ignoro in dicto libro quosdā
modos alios forte tactos: vtpote cogitando de iu-
uene siue adolescēte morituro nolēti vel nō poten
ti penitere: similiter meditādo dei iudicia: itez cō
syderādo beatā virginem mariā in hora passionis
domini nostri Jesu christi: q̄ modi boni sunt atq̄
cōuenientes: ꝛ possunt ibi videri quibꝰ placuerit.

Capitulum. XXXVIII.

De modo contēplandi quē beatus Bern. tenuit
in principio.

Recitat beatus Bern. de seipso qualiter
in cōuersionis sue principio ppendit sibi
opus esse q̄ habere deberet opera bona
ꝛ merita: qualia ex seipso nequerat exquirere ꝛ ha-
bere: idcirco puidit sibi habiturū se talia ex meri-
tis iesu christi. Et extunc diligētissime meditabat̄
totā domini nostri iesu christi vitam: ab eius cōce-
ptione vsq̄ ascensionē: ꝛ ex oībus penis ꝛ amari-
tudinibus eius: collegit sibi fasciculū myrrhe: qui
inter vbera sua cōmoraretur ↄtinue: atq̄ hunc per-
iugem memoriā supposuit suo pectori intime cō-
patiendo. ¶ Per qō ↄcludo ipsum beatū Bern.
suam contēplationē ꝛ ascensum in eadē incepisse:
meditando assidue domini nostri iesu christi vitā:
quemadmodū legit̄ de sancta Cecilia: quomodo
euangeliū christi in suo pectore portabat .s. eius vi-
tam memorando: ꝛ nō diebus neq̄ noctibus vaca-
bat a colloquijs diuinis ꝛ oratione. ¶ Et doctor
quidaꝫ in libro suo de stimulo amoris intitulato:
istam materiā similiter tractat ꝛ specialiter de pas-
sione domini nostri iesu christi: ostendens q̄ in ea
omne bonū reperit̄/ꝛ q̄ eadem passio .s. sit vie hu-
ius pura contēplationis ostium: volensq̄ aliunde
intrare in contēplationē/ipse se seducit ꝛ decipit: ꝛ
confirmat dictū suū autoritate dñi/dicentis: Ego
sum via/veritas ꝛ vitā. Uia p quā pgrediendū est:
veritas viatorē illuminās: vita eundē nutriens/su-
stentās ꝛ remunerās. Utinā pfatꝰ liber esset in
gallicū translatus: meo eñ iudicio valde vobis fie-
ret pficuus. ¶ Sunt autē quidā cōiter alium mo-
dū non tenētes sue ↄtemplationis: q̄ q̄ ad quendā
librū deuotionis se tradunt: vitā alicuiꝰ sancti aut
aliud ad excitandā deuotionē perlegētes s̄m mate-
riā quā reperiūt: quibꝰ semꝑ necessarij essent libri.
Et ideo iste modus solus insufficiēs est/nisi h̄ etiā
assuescerent agere sine p̄sentia chartaꝝ. Alij v̄o fa-
ciendo sua seruitia diuina in ecclesia: addiscunt ꝛ
se exercitant contēplari nitentes. Quāuis iudice
istud esse multū difficile: spēaliter in p̄ncipio ꝛ pos-
se pringere isto mō ad contēplationis pfectionez
propter laborē cantui annexū: nisi forte antea fuis
assuefacti tales in suo secreto via contēplationis.

Capitulum. XXXIX.

De alio modo meditandi p exemplū mēdicantis.

Nuui psonā que nō modicū pfecit ad reducendū suas cogitatiōes seu recolligēdum in vnū/ τ ad simplicitatē: per h q̄ diligentiꝰ seipsam intuebat̄ fore pauperē miserabilē q̄ creaturā/ nihil se habere ex suo/ nec quicq̄ posse acquirere. Qua ex causa mendicare meditabat̄: atq̄ sic acquirere bonoꝝ spūaliū elemosynā a paradisi cōciuibus in talibꝰ diuitijs opulentissimis atq̄ plenis/ quos nosset largos miroq̄ mō charitatiuos existere: ideo prefata psona sub arbore q̄dam loco secreto se collegit: in quo p suo libitu atq̄ diutius ibidē meditari posse putabat. Cōuertit itaq̄ se cordetenꝰ sine loquela mō ad vnū/ postea ad aliū sanctū: s̄m sue deuotionis ministeriū a q̄ libet elemosynā expetendo/ apeniendoq̄ suā necessitatē τ indigentiā exponēdo: sed τ memorādo eorum magnā gratiā atq̄ largitatem: deposcēdo etiā eos vt dignarent̄ intercedere p se ad deum oīpotentē: quia psonaliter cōparere corā eo digna non esset. ¶ Uerū est dictā personā in hmōi meditatione plura sensisse impedimēta extranearū cogitationū atq̄ phantasiarū: ipsa tamē forti pseuerātia se armauit/ atq̄ in dicto loco ꝯtinuit: inde non mouendo seu discedēdo: quousq̄ quod quesiuit/ inuenit: esset q̄ stabilita oīno in hmōi oratione: nec aliquid aliud intenderet. ¶ Per dies aūt plurimos modū dictum ꝯtinuabat/ fueratq̄ īterdū ad duas tres vel quatuor horas priusq̄ quod petiuit habere potuisset. s. suarū cogitationū τ affectionū vnitatem atq̄ recollectionē ad vnū tale quale diximꝰ supra. Et p modū talez quasi semp peruenit ad qd̄ tendebat: q̄nq̄ tn̄ citius: interdū v̄o tardius percepit q̄ clare verū esse dn̄i nostri iesu christi pmissuz qui pseuerauerit pulsans petēdo/ apiet̄ ei. ¶ Potestis igit̄ optime ppendere quāta fuerint huꝰ psone desyderia ardētia/ τ anxia suspiria atq̄ gemitus erga sanctos: mō ad vnū/ mō ad alterū: specialius ad eos quoꝝ festum tunc colebat̄: q̄nq̄ absq̄ succursu τ auxilio perceptibili/ pmiserāt dictā personā ad suos pedes ꝓuolutā: ad tanti tpis spaciū pmanere in bello continuo/ suarū cogitationū tumultū non modicū: atq̄ in suo ascensu impedimētum validū causantiū: nec per sancta desyderia loqui permittentiū eisdē. Ipsi tn̄ tandē de eadē optime se quitabāt: ale sue desyderiū eidē tribuēdo s̄m dei volūtatē τ eius vtilitatē. ¶ Repperit itaq̄ dicta psona hmōi exptā difficultatē sibi ꝯuerti ad pfectū: vt exhinc disceret viuacius τ ardētius flagitare. Unde accidit q̄ se de cetero in sua orōne repperit citius: atq̄ quasi sine īpedimento collectā in modū talem ad suaꝝ cogitationū vnionē atq̄ simplicitatē: leuiusq̄ mō predicto τ ceteris: bona cōsuetudine comite ad p̄dicta ꝑuenit ¶ Et puto istū modū in initio guilhelmū parrhysien. doctorem p̄cipuū tenuisse: quē affirmasse legēdo repperi: q2 pauperes trutanni atq̄ captiui ipsum deū exorare docuerūt. In libris etiā eiusdē patet quēadmodū orationē vni viatori paradisum adeūti p impetrāda elemosyna τ auxilio pulchre cōparat. In quo pariter libro quasi p totū ad deū: ad dominūq̄ nostrum iesum christū τ suos sanctos: specialius ad virginē mariā: rationes adducit/ quantuꝰ auxilient̄ exaudire eis supplicanti/ suāq̄ paupertatē allegāti. Loquit̄ itē de corā iudicibꝰ p̄sentans quōd tales in suis petitionibꝰ sint circūspecti atq̄ sapientes: Nimirū/ timēt eñ τ periculū sibi vident imminere. Tali modo τ nos: imo τ adhuc amplius corā deo p̄sentati facere nobis multū expediret.

Capitulum. XL.

Cōmendatio istius modi contēplationis tanq̄ securi/ vtilis τ leuis.

Istum modū inchoādi contēplationē/ cui placet sequi pōt: satis eñ est securꝰ/ simplex atq̄ leuis. Cōueniens etiā gradui bene primo contēplationis antedicto q̄ assignat̄ humilis penitētia. Ibi eñ nō aliud q̄ indulgētia petit̄: atq̄ bene opandi tpe affuturo gratia: itē etiā remediū contra plagas suas τ petōꝝ infirmitates varias. Ad qd̄ non parū orōnes beati Anselmi: diuersorūq̄ ceteroꝝ sanctorū/ edite ad sanctos τ sctās/ pficiūt. Liber q̄ȝ de quo pridē locutꝰ sum/ q̄ rethorica diuina intitulat̄: a Guillel. parrhysi. cōpilatꝰ: multū ad ista vtilis est. ¶ Sup modo isto inināding contēplationē: dudum optabā orationez quandā fabricare in modū pauperis panē suum ostiatim q̄rentis vel indulgentiā querentis τ petentis ad instar incarceratoꝝ aut certe ad similitudinē elemosynā petentiū: non quidē pro seipsis/ sed p in hospitalibus degētibus. Sepe eñ aliquis deuotionē suā pro alio interpellando reperit magis q̄ si p se deū exoraret/ ibiq̄ multum pficit. Tenent̄ etiā ad hoc plures ex officio suo quēadmodū viri ecclesiastici: aliq̄ȝ ex elemosyna vitā ducētes corpis: immo dico oēs debere hoc facere tā ꝓpter dei mādatum/ q̄ etiā ꝓpter beneficia ab alijs recepta: siue talia sint bona nature a suis parentibus: siue bona fortune ipsis collata iure hereditario possidenda a viuis aut a mortuis. ¶ Cōpilaui pridē orationē quandā ad dn̄m iesum christū initiantē. Iesu spōse virginitatis τc. Intendo autē (si deo placitū fuerit) de hoc in breui diffusius ꝯscribere opus. Uerū est oēs mundi scripturas nō posse perducere contēplatiuū quo tendere habet: quēadmodū facit fortis pseuerantia auxiliante dei gratia: faciendo exēplo psone sup̄ memorate/ ponēdoq̄ ad practicā. s. ad opus: q2 affectiōes scribi nequeūt: neq̄ ḡnant̄ p līas aut p verba/ sed per opis exercitiū.

Capitulum. XLI.

De modo vsitandi se in contemplatione s̄m istum modū.

Uem v̄o delectat p̄habita similitudo hic multā largā materiā h̄ȝ vsitandi τ assuescendi ad suarū cogitationū recollectionē intra se: erga etiā deuz atq̄ suos sctōs. Nostre eñ necessitates τ miserie ac infirmitates: tā corpis q̄ anime infinite sunt. Dehinc virtutes nobis acquirende in magno sunt nūero: sicut τ scti τ sancte

quib⁹ nobis supplicādū est/nūc simul oībus/nūc
vō cuilibet seorsuz. Inter ceteras etiā necessitates
mortis hora postremū est negociū/qđ plus nobis
est timēdū. Ob cui⁹ hore horrorē sollicite ꝓuidē
dū foret nobis remediū et vita superstite ꝓcurare
amicos atq₃ defensores/laturos auxiliū in momē
to tā terribili ad bene placitū dei. Horā istā sum
me ante mētis oculos reducere/ꝓficuū est ei⁹ me
moriā recentē oī tpe vite in oībusq₃ factis nostris
habere. In nře ɔtēplationis secreto a nobis ipsis
sep⁹ querendū est. Modo aīa mea dic mihi/paup
ꝛ miserabilis ɔsitere mihi:si in p̄sentiarū aut intra
vni⁹ hore spaciū separari te a corpe oporteret ad
astandū tremēdo dei iudicio:quid dictura: ad quē
denique ɔfugeres. Si rñdes qꝛ sic ꝛ sic faceres:ꝛ ex
toto corde tūc misericordiā atq₃ veniā ab oīpotē
ti deo flagitares a suisq₃ sctis. Fac igit taliter in
p̄senti. Ignoras eñ in quo puncto infirmitatis ꝑ
tūc eris: aut qđ spaciū tpis ad hoc faciēdū habere
poterit. In hmōi meditatiōe viuaciter seu cordin
time ꝛ diu morari debem⁹ quousq₃ nob videat ꝙ
sentiamus mortē multū approximare. ¶ Itē con
syderādi sunt amici nostri ꝑ quib⁹ orare volum⁹
esse eos in necessitate vltima:puta ad lectū mortꝭ.
Et quō a nobis suppliciter auxiliū requirūt/desy
derātes quatinus ꝑ eis p̄ces effundam⁹/cōpatia
murq₃ eis acsi in p̄senti sic ageret nobiscū. Hoc ḡ
quoniā fiet ꝛ nō diu tardabit:misereamur interea
anime nostre: acsi eā in medio flāme purgatorij cō
spiceremus collocatā. Ad quod bene iuuat consy
derare diligenter miseriā aut dolorē validū quem
quis per suā suffert infirmitatē aut aliunde: quali
ter vehemēter inde cruciat. Quid ergo erit de aīa
miseria perpessura tanta in futuro seculo.

Capitulum. XLII.

De tribus dei iudicijs ante oculos mentis reuocā
dis ꝑ materia contēplationis.

C Possumus insup in hmōi contēplatione
reuocare ante mentis nostre oculos tria
dei iudicia: q̄ tenturus est seu tenebit aut
tenet. Unū tenebit sicut pater in quo regnat ꝛ iudi
cat miscōia dulcis ꝛ pia:ꝛ talis est in vita presenti.
Secundū tenet sicut dñs ɔtra seruū suum: vbi re
gnat atq₃ iudicat iusticia rigorosa. Oportet eñ il
lic oīa exoluere debita: ꝛ hoc est ī purgatorio. Ter
tiū est in inferno: vbi regnat horrenda ꝛ crudelissi
ma iusticia. s. ꝓpt pctōres dānatos: ibi eñ de⁹ pu
nit ad instar iudicis flecti nō potentis ɔtra malefi
cos morte eterna dignos. Modo postrēa duo iu
dicia declinare possumus: appellādo ꝛ submitten
do nos ad primā curiā. s. miscōie: que durat soluz
ista vita stante. Bonū ḡ est nobis dū tēpus habe
mus eligere: ꝛ interim ꝙ habere possum⁹ sanctos
intercessores ad deū. Precipue ibi habemus in di
cta curia nostrā dñam reginā dicte curie. s. miseri
cordie existentē: simul nostrā matrē ꝛ aduocatam
dulcissimā ac gloriosissimā virginē mariā. Paritꝭ
est illic iesus christ⁹ pater nr̄/frater nr̄/aduocat⁹/
consiliarius/mediator atq₃ redēptor. Et ī veritate
iste minus esset stolidus et infatuatus q̄ recusaret
vna cū ꝓpheta seipm̄ submittere dei misericordie
suppliciter dicēte: Dñe ne ī furore tuo arguas me
neq₃ ī ira tua corripias me. Ubi tāgit ꝓpheta ista
tria iudicia. Dicit eñ: Dñe ne ī furore tuo arguas
me. i. in inferno. Neq₃ in ira tua corripias me: hoc
est in purgatorio. Sed s̄m misericordiā tuā mise
rere mei: qm̄ infirm⁹ sum. s. in hac vita. Et adhoc
possumus inquirere ꝛ inuenire aliquātamen flagel
li qđ iuste meruimus. s. mediāte intercessione tali q̄
dicta ē: ꝛ sepe ex toto sic quitari seu etiā absolui.
¶ Qui etiam attente p̄sarct atq₃ sibi ꝓponeret
exitū hui⁹ carceris quo detinemur qđ erit in arti
culo mortis: cogitaretq₃ ad p̄dicta tria iudicia: ta
lis oīno cū gaudio ingēti: hui⁹ mūdi infirmitates
atq₃ diffamatiōes/paupertates: ꝛ fil'a q̄ penalitates
dicūt leuissime sufferret: ꝛ certe de nulla aduersita
te vite hui⁹ curaret. ¶ Qui insup quotidie ad me
moriā reduceret mori se oportere/sed qñ aut q̄liter
ignorat/examinaretq₃ se sepi⁹: an in statu in q̄ est/
mori auderet: ꝙ si nō/profecto remoueret ī breui
impedimēta: vt secure mortis p̄stolaret aduentū.

Capitulum. xliij.

Quō quidā deficiunt in forti ꝑseuerantia: ꝛ in con
tēplatione modicū proficiunt.

Plures aūt min⁹ bene aduisati sunt circa ꝑ D
seuerantie fortitudinē seu circa contēpla
tionis fructū: ac ꝑ hoc ad ista ɔsequendū
multum remoti. Renuunt eñ seipsos dare orationi
aut meditationi incūbere/nisi se deuotione senti
ant effectos ad illa: ac nisi cū eos ista delectant ve
mētq₃ ad cor suū. Uident eñ talibus aīs dicta ni
hil ꝓdesse. Sed hmōi cōparant huic qui frigore
nimiū cruciat: recusat tamē accedere ad ignē/nisi
prius habeat calorē. Aut certe equiparant alicui
fame pereunti: nolētiq₃ querere ad mādūcandum/
nisi anteā saturat⁹ sit. Quare eñ aliquis se dat in
orōnē vel meditationē nisi vt calefiat diuini amo
ris igne/vel vt saturetur donis aut gratia dei. Ta
les in hoc deficiūt seu errant/putātes se tēpus per
dere cum posīti in orōne vel meditatione: nō mox
deuotionis imbre irrigant. Ad qđ rñdeo/ꝙ si nitā
tur quantū in se est ad hoc atq₃ faciunt laborē suū:
sintq₃ in bello ꝛ pugna continua ɔtra suas cogita
tiones cū displicētia: quia non abscedūt/nec pacē
habere ꝑmittunt: tales ꝓtunc maius reputant me
ritū q̄ sepe si eis adueniret deuotio subito sine tali
conflictu. Ratio: quia militant deo/ꝛ seruiūt suis
expensis ꝓprijs ꝛ sumptibus: atq₃ cū labore maio
ri ꝛ pena. Uerumtamen est ꝙ volens ad exemplū
p̄narrate persone superius/seipsum exercere: opor
tet ad hoc habere ipsum magnū tēporis spacium:
reiecto etiā omi onere aliarū occupationū: tam ex
parte sua q̄ aliorum/seq₃ arcere ad ꝑmanendū in
vno loco fixum longo tpe/siue cōsolatio subsequa
tur aliqua siue nulla: ꝙ tamē ad eandē habendā la
borare non cesset/atq₃ sit cōtinuus. Cūq₃ se nimio
senserit tedio affectū/sibiip̄si dicat ꝙ adhuc expe
ctet ad medie hore spaciū: ac ore faciendo penitē
tiam suam/expectans diuine gratie elemosynam.
Post horam vero elapsam adhuc se cōmoneat ad

persistendū taliter ad alterā horā. Et sepe ī postre
ma dimidie hore parte talis in sua contēplatione
amplius ꝓficiet ꝙ̄ omni tpe p̄terito: ꝛ ꝙ̄ alijs. x. di
ebus: aut certe in vno mense. Q̄ꝫ si a casu in suo re
gressu aut iterato accessu/reperit se quasi refutatū
hic. s. ꝙ elemosyna ei denegeť: puta non cōsecutus
gratiā deuotionis: tūc humiliter ei ꝯueniť ꝯuerti
ad deū/ꝯfitendo indignū se fore tante grane: imo
ꝙ plus meruisset verbera ꝛ flagella atqꝫ tribulati-
onis ꝙ̄ hmōi ꝯsolationes. Et sic dicat: O dn̄e de⁹
tue consolationes laudes ꝛ gloria tibi sint semp:
mihi aūt (vt dignū est ꝛ iustum) cōfusio: nisi oppo-
sitū proueniat mihi de tua misericordia. Per talē
modū vincet deū faciēs ei sacrificiū de cordis sui
duricia: ꝛ certe deus eius nō obliuiscet ꝯferens mi
sericordiā suam cū cognouerit horaꝫ atqꝫ punctū
expediente ſm suum beneplacitū. Nec etiā debet
aliquis hmōi consolationes nimis affectare in la
chrymis atqꝫ deuotione: pro sua delectatione ꝛ ad
suā placentiā: sed vt ꝑ talem consolationē amore
ardentiori deo vniať/ ad deū possit melius/ diuti⁹
ꝛ delectabilius se cōuertere. Si igiť magis ei placi
tū fuerit ꝙ ꝓtinus aliquis ei famuleť sine talibus
consolationib⁹/conformiter ꝛ nobis idēꝫ placere
debꝫ/debemusqꝫ dicere: O dn̄e de⁹ oīpotēs sufficiat
mihi optīe vt premiū meū atqꝫ remūeratio a te re-
serueť mihi in paradiso: in p̄senti illud nō tribuēs
Illud vnū suppliciter oro vt mihi non irascaris:
sed vt viuā in tua gratia tantūmodo: de cetero fi-
at voluntas tua. ¶ Qui ꝟo deuotionē assecutus
fuerit/diligēs existat gratiarūactiones ex toto cor
de referens deo oīpotenti orando instātius vt au
gmētet ꝛ ꝯfirmet opus plantationis sue in eo ince
ptū: absqꝫ hoc ꝙ tale quid ei hic ꝯferat sicut p̄miū
quin potius in futurū reseruet p̄bendā integrā.

Capitulum. XLIIII.

Quedā imaginatio montis cū tribus habitacu-
lis. s. fidei/spei ꝛ charitatis.

Iter montis antea adducti ꝑ faciliori sui
eleuatione in contēplatione/pōt quis ima-
ginari conuenienť: quemadmodū aliquan
do quidā quem noui fecerat. Et breuiter ꝯstringā
eandē. ¶ Imaginemur igiť mare magnū pericu
losissimū: quod diuersoꝝ generū hoīes euntes et
redeuntes nauigio ꝑtranseunt/ diuersis nauibus/
ad vnū tamen finaliter portū tendētes: in quo etiā
magna ꝑtranseuntiū pars: propter pericula mari
ma atqꝫ tēpestates varias necessario habꝫ perire.
Ad ripam ꝟo hui⁹ maris/ seu in littore eleuata erit
rupes altitudinis mire: supra quā existēs quicūqꝫ
securus est: de qua pariter ꝙ̄ in magno isto mari fi
unt speculari pōt absqꝫ sui periculo. In ista rupe
tres erūt stationes siue habitacula tria: vnū in bas
so/aliud ī medio/tertiū ꝟo in fine siue summo. In
primo imaginemur fidē esse hospitatā/ in secūdo
spem/in tertio ꝟo charitatē. Modo qn̄ quis in p̄-
mo fuerit habitaculo. s. basso: fides ipsa eidē ma-
ris horribilia ostendit pericula: quantū ad animā:
per ꝙ̄ concipit timorē validū: quia cōspicit iudicia
dei mirabilia ꝯtra ipsos pctōres: ab eo in istu⁹ ma
ris voraginē precipitatos dānatiōe ꝑpetua/absqꝫ
vllo remedio. Et ibi pōt homo deuotus in certa fi
de corā sue mentis oculis statuere oīa sua facta:
ad generandū in se sanctū timorē ꝛ pauorē secre-
toꝝ dei iudicioꝝ. Quēadmodū est fragilitas ꝛ mu
tabilitas/breuitas vite mortalis/mortis incertitu-
do damnatoꝝ horror/multitudo eoꝝ qui damnā-
tur ꝓpter sua peccata/defectusqꝫ tpis p̄teriti: quo
tidianos etiā excessus. Itēꝫ quō dn̄s noster iesus
christus sanctiqꝫ oēs multa passi sunt tormēta/af-
flictiones ꝛ tribulationes: ita sit cert⁹ ꝙ adhuc plu
ra sustinebūt mali ꝛ damnati. Et quilibet siue bo-
nus siue malus expectare habet tribulationē affu
turā siue citius aut tardius. ¶ In secūda ꝟo stati
one aut māsione/locabiť spes tradens homini de
uoto fiduciā: ne per timorē nimiū desperet: ꝛ sic se
metipsum ꝑdat ꝛ damnet. Et ibi debent ꝯsyderari
oīa que faciunt ad spem bonā concipiendā de dei
bonitate. Sic eñ nobis esse faciendū ipse manda
uit. Reuocemus illic ad memoriā misericordias
sanctoꝝ ꝛ sanctaꝝ/beneficia infinita ab ipo nobis
exhibita ꝛ que quotidie exhibet absqꝫ vllo nostro
merito: specialiter aūt maximā dignationē ꝛ mise
ricordiā passionis iesu christi dn̄i nostri. Itē gra-
tiā quā deus facit subito pctōribus eos sustinēdo
In hoc tabernaculo spei aīa deuota resumit ali-
qualiter cor suū transferendo se de vno tabernacu
lo ad aliud/ad miscendū pauorē ꝛ humilitatē cum
spe bona: vnum eñ alio absente nō sufficit. ¶ In
tertia ꝟo māsione dicte rupis demorať charitas/
ibiqꝫ consyderabit aīa deuota dn̄i sui magnitu-
dinē: ꝛ quō dignus sit amari/appreciari atqꝫ lauda
ri. Qualiter oīa gubernat atqꝫ sustinet/oē quod
est ex nihilo pura sua bonitate creauit. Et sic de si-
milibus ꝯditionibus nobilib⁹ sine nūero: sic ꝛ de
gloria quā suis tradidit amicis. ¶ Sāctus Aug⁹
docebat qn̄qꝫ agnoscere deū per mētis eleuationē
supra terrā/supra celum/supra ꝓpriā suam animā
atqꝫ supra res oēs ab eo creatas: ꝛ tunc in momēto
tpis ꝛ raptu/ subito ad similitudinē chorruscatio-
nis/aut velocis nubiū cursus/aīa deuota attingit
quid sit de deo: ꝛ statim decidit econtra seu relabi
tur. Sed ibi nō oportet vos esse curiosos: nec ni-
mis stabilire ꝛ stare. Sufficit vobis deū agnosce-
re in paradiso celi: ꝛ quantū in p̄senti seculo debet
sufficere vobis ꝙ credatis et cognoscatis/ꝙ ipse
creator/factor ꝛ redemptor vester est: et sic de alijs
dignitatibus: de quib⁹ in fide catholica edocemi
ni/sine hoc ꝙ scire velitis quid sit ipse deus in sua
natura ꝑ clarā visionē eius. ¶ De quo trado vo-
bis tale documentū sancti Dionysij: Quonēscūqꝫ
in contēplatione ꝛ meditatiōe de deo factis/scitis
qualis sit res quā videtis/ videturqꝫ vobis ꝙ res
hec visa quocūqꝫ modo assimiletur alicui rei alteri
hui⁹ mundi: tūc certitudinaliter teneatis vos non
videre deū taliter ꝑ claraꝫ visionē. Et simili modo
dico ꝛ de angelis. Nō eñ est deus corporaliter ma
gnus/nec albus/nec rubeus nec clarus/neqꝫ colo
ratus. Sic nec sunt ꝛ angeli. ¶ Verū quidē est ꝙ
cognosciť ꝛ sentitur bene ꝑ modū aliū qui scripto
tradi non pōt: neqꝫ verbis edoceri/nisi ꝙ isti sic co

gnoscētes sentiūt ⁊ sciūt hoc qđ cognoscit: Sicut sentiendo vnū dulcorem/aut plenitudinē vnā/vnū saporem aut vnā melodiā: ⁊ talia sentimenta enarrari nequeūt. Sicut a simili aliquādo īfra nos sentimus bene amorē aut gaudiū: ⁊ tamē amor ⁊ gaudium nō sunt magna corporaliter aut gratilia/alba vel nigra. Nec posset aliquis facere intelligere aliquē qualia essent talia qui nunꝙ hmōi sensisset in se. ¶ Non tamē dico quin concipi poterit deꝰ quid sit in humana natura: habet eīn vt sic corpus formatusꝗ est vt alius homo. Sed qđ dixi de deo intelligo in sua diuina essentia. ¶ Et quādo anima deuota bene vsitata esset inhabitādo istam rupem aut montē forti meditatione: ⁊ per fortē cogitationem semꝑ illuc reuerteret: facilius se eleuādo ac promptius ad habendū fidem/spem ⁊ charitatē: ⁊ alias pulcherrimas contēplationes absꝗ nūero quas ibidē reperiet/essetꝗ ei tanꝗ portus ⁊ littus seu confugiū contra oīnes tribulationes ⁊ impedimenta maris magni huiꝰ presentis mūdi.

Capitulum. XLV.

De tribus modis quibus gratia datur.

Sicut supra memini: mille et mille modis contēplatio variari potest ⁊ haberi: ideoꝗ pro tanto ad presens nō persisto/relinquēdo quemlibet suo sensui ⁊ gratie a deo collate: ne videar quoddā largissimū atꝗ copiosissimum ⁊ quodāmodo infinitū in tam breui ⁊ modica imaginatione velle perstringere. Sed ꝑ finali adhuc dico gratiā dei ꝓsentem esse anime tribus modis specialiter. ¶ Vnꝰ est per iustificationē: sine hoc ꝙ sentiatur atꝗ animā cui sic adest deo acceptabilem reddet. ¶ Alius modus est per sentimentū ⁊ consolationē aliquā sicut in istis qui in sua contēplatione recipiunt ⁊ percipiūt diuersos consolationum modos atꝗ gaudia spiritualia. Nam interdū eisdem videtur ꝙ liquefiant omnino in quadā dulcedine: intantū vt omne quod cernūt aut meditantur: plenū esse tali dulcore iudicant. Aliquādo ꝟo recipiunt securitatē quandā ad mirandā humilitate plenam: qua mediāte ipsi sibimet displicēt: solam accipientes delectationē ⁊ placentiā eoꝝ in deo. Quotiens eīn sibimetipsi quis placet: atꝗ in se de seipso gaudet: certus sit a vera humilitate se esse alienum: nec cōsolationes suas quibus iocundatur a deo habere sciat originē. Vera eīn humilitas semꝑ existens sociata visitationibꝰ bonis atꝗ diuinis: dat cognoscere ad imum ⁊ veraciter defectus suos: per quos sibi homo displicet/ redditurꝗ vilis atꝗ abominabilis in aspectu suo: nihilominus placentiā maximā habens/sed que in gratia/misericordia/bonitateꝗ diuina consistit. Aliquādo anima deuota sentiet cordis sui quandā dilatationē vel sui intellectꝰ cōprehendēs in se plus ꝙ etiā totus mundus: indicabitꝗ deū fore tam excellētis atꝗ infinite maiestatis: ꝙ quasi oīne quod residuū est: ei nihil omnino esse videat/nisi inquātum esse in talibus deus cognoscit. Quādoꝗ ꝟo sentiet anima in se quandā spiritualē ebrietatem cōmouentē eam sobrie in laudes spirituales/suspiriaꝗ sancta ⁊ deuota nō se valens ad intra cōtinere: quin oporteat de foris erumpere seu ad extra id ostēdere qđ sentiat: videturꝗ interdū eidez ꝙ omnia plena sint gloria ⁊ laude plena. ¶ Tertiꝰ ꝟo modus habendi gratiā presentie dei/ est per vnionē: quēadmodū beatus Paulus aplūs habuit/ceteriꝗ contēplatiui excellentissimi. Sed de mō isto loqui me indignū reputo: ⁊ os meū contineo/altioribus doctoribusꝗ illud relinquēs discutiendū.

¶ Finis.

Epistola ab eodem edita.

Attulerunt eximie charitatis vestre litere nō paruū leuamen infortunio meo (sicut spero) felici. Est eīn flagellū patris misericordiarū: quod vixmodo vere supra spem ⁊ oīne meritu meuz reperauit. Fecit eīn cū tentatione ꝓuentum vt possem sustinere. Gratias igit̄ vestre benignissime pietati: que cōpassionē prestitit taliter flagellato: que plena ꝯsolatione documēta superaddidit: que demū ꝑconiꝗs qualia nec vsurpo mihi/nec eis me dignū censeo/ꝑgrauauit. Sic plane/sic decebat sapientiā ꝓfessos: vt vnū e consortio suo ꝙꝗ abortiuū: quia tamē in tribulatione positū solarent. ¶ Verū etsi absꝗ vlla fictione cū laboribꝰ plurimis ⁊ expensis/olim iam conatus sum debiles humeros meos/⁊ fragilitatis sue cōscios subducere oneri tanto cancellarie parrhysien. ⁊ in aliquem gradum transferre: nihilominus inegressibili quodā labyrintho circūactus: et quasi posuerim pedes meos in rethe: ⁊ in maculis eius ambulē: cōfusus sum ab expectatione/sentioꝗ illud Terentianū: ꝙ non licet hominē sepe esse vt vult. Mandatus sum quippe ab illo/cui post deū me ⁊ oīnes operas meas debeo/dīm meū dominū Burgun. loquor: cuius vtinā aliud circa me ⁊ ꝑ me modestius/humilius/salubriusꝗ ꝯsilium extitisset/ignoscat deus idipsum cōsulentibus. ¶ Ibam obediens/sed impediuit iter meū: qui olim asine Balaā obstitit: ⁊ interim ab executione officiꝗ cancellarie me spontaneū illud etiā prorsus deserere paratū: tamen illud ꝑ obedientia exequi volentē suspēdit. In qua re facio quod mandatis: neꝗ aliud ꝑ nūc subesse video: ⁊ substituo eum ꝑ exercendis oībus que ꝓfesus agerē cū solennitate factū mitto. Bene valete: mei memores in orationibus vestris. Scriptū Burgis. xxvij. Aprilis.

Alia epistola eiusdem.

Iocundū est sociꝗ ⁊ fratres in christo dilectissimi. Iocundū valde qz verbis nequeo vos alloqui. Sunt eīn amicoꝝ grata vndecūꝗ colloquia. Quz si iuxta Terentianū senem/proximus amicorū gradꝰ est vicinitas: multa prorsus esse mihi debet amicitia ad collegiū illud venerabile quod incolitis: cui non tam vicinus ꝙ ineunte adolescētia familiaris semꝑ intraneus fui: ⁊ traxi mores ex cōuictu. Solabor igitur mutua vobiscū confabulatione coactam quietē meam qua me diuinū flagellum alligauit in lecto valitudinis: vbi

supinū immobilē𝔮 iacere constrinxit: vtiliter spero et magna dei misericordia nō solum tolerabiliter/sed pene optabiliter. Cur ita? quoniā neq; lectionē/neq; orationē/ neq; salubrium cogitationū ptractionē exulauit a me quies talis: quin etiā familiariores si non obstitero/cōstituit. Quo pacto sic? Dolorem nāq; corporis et animi anxietatē: diuina gratia vsq; modo vel abstulit/vel fere supra spem et vere supra omē meritū meū tēperauit. Gratias ei qui nunc adiudicauit me contumacē vsq; nūc seruū suum: nō in ira et furore corripere/sed in virga filiali. Et domine si sic viuit et in talibus vita spiritus mei: corripies me et viuificabis me: ecce in pace amaritudo mea amarissima. Sed ad vos redeo/quib⁹ e cogitationib⁹ meis familiariter aperire studui: et si nō ob aliud/vt vl voluptatē aliquā ex tali cōmunicatione scribendo conciperē.

Alia epistola eiusdem.

Cum nup deuoti Bernardi homilias sup Cantica relegerē (pater et frater dilectissime) perueni in eū locum qui docet media pueniendi ad generationē verbi: hoc est/ad contēplationis arcem. Gauisus sum nō mediocriter: q ita consone ad eū de hac materia olim Brugis in lecto valitudinis mee cōscripserā: sicut habes tractatuli copiam. Ne sciebā vtiq; alium taliter et tali ordine tradidisse ipsam contēplationis adipiscende artem. Quo fit vt mihi securius eadem scripta mea placeāt. ¶ Sunt autē verba beati Bernar. talia: homilia centesima. Visio hec nō industrie est sed gratie reuelationis nō inuestigationis. Si quid tamē potest ad hoc industria operari: illud primū obseruate quod dicit: Lauamini/mūdi estote. Secūdo vt scribatis sapientiā tēpore ocij: qui eni minoratur actu/percipiet eam. Tertio vt violēti sitis et gaudiū regni quod vobis diutius surripit/pieri piatis: vt habeatis cor purgatū/preparatū/impiobum. In primo efficieris auxius: in secūdo deuotus: in tertio vehemens: hoc est/ idoneus/obuius vigens. Hec ille. ¶ Vides pater et frater quemadmodū tria hec cōueniant tribus illis gradib⁹ scale mystice contēplationis: quos nominaui amarā contritionē/ocium vel solitudinē/et fortem perseuerantiā. Gratias illi a quo omīs veritas/et cui veritas omnis cōsonat. Quod si quis nūc aut alias inculpauerit me temeritatis: q materiā hāc profūdissimā et abditissimā vsurpauerim tractasse velut ipsam agnouerim/ habeat responsum illud qd nouissime recolo apud vos dixisse. Scio itaq; ex multis scriptis: et quorundā verbis aliquā esse cognitionē et mentis eleuationem: quā habere possumus vltra comunem et vsitatiue cognitionis normā. ¶ Hoc modo etsi non aliter scire potui nobis aliquid deesse pfectionis huiꝰmōi: quā sancti patres habuerūt et docuerunt. Sic eni potest ipse cecus colores etiā cognoscere vago tali conceptu: et se cecum iudicare. Querebā dudum a quodā ceco viro intelligente: quomodo se sciret cecū esse. Scio respondit: quia aliquā perfectionis integritatem quā in alijs esse audio/mihi deesse sentio. ¶ Deniq; pater et frater nihil ex tribus predictis gradibus tantū deesse formido: sicut occupationē necessariam in religioso exercitio tuo: quod vtiq; nullo modo/nulla profectus alterius occasione deserendū esse non ambigo. Sic vocatus es/noli violenter obniti/quia nō hoc tibi cederet feliciter/sed irriderent hostes sabbata tua: hoc est vacationē tuā. Nescis preterea quid tibi est vtilius et deo placentius. Reuelabit cū voluerit/et cū bene placitū erit: aute se quod abscondit a sapientib⁹ huius seculi et reuelat paruulis. Soli paruuli hoc attingunt: nō quia meriti/sed quia ante placitū est. Precipua insuper ratio huiꝰmōi munus desyderādi est/vt simus parui in oculis nostris: habita contēplatione tante et tam immense maiestatis: vocabit te fortassis deus occasione ocij data/per egritudinē aut alias. Sic interim opus tuū age/et vaca nō quantū placet/sed quantū licet ad videndū et gustandum quoniā suauis est dominꝰ. In quo bene vale. Mei memor in orationibus tuis. Et fratrē germanū pupillum cōmendatum habe. Scriptum Parrhysius xij. Aprilis. ¶ Finis.

Secretū colloquiū

hominis contēplatiui ad animā suā: et anime ad hominē: super paupertate et mendicitate spirituali: docens recurrere ad deū et sanctos per deuotā orationē pro impetranda elemosyna gratie et virtutū. Insuper et pro adipiscenda scientia affectionū: que pprie sapientia dicit/quasi sapida scientia. Et cōtinet duas partes. Prima tractat questiones et responsiones diuersas hominis ad animā: et ecōtra. Secūda continet orationes et meditationes diuersas quas format anima sub forma pauperis mendicantis et querētis panem. ¶ Homo.

O Mea paup: mea infirma/ mea paralytica/ mea miserabilis anima/que nihil in te aut ex te boni habes: sz nec tuo labore vales comparare. Audi queso meum consilium. Disce mēdicandi officium: fiat tibi questus mēdicantis ordinarius vite sustentande puentus: cur fame/siti/algore interires? vitiosa profecto multis foret hec verecundia vel segnicies. ¶ Anima: O homo hospes quidē meus/qui mecū de patria tue prime conditionis eiectus es: et detrusi sumus in hūc terrā ac dolorosum carcerē presentis exilij: fateor heu me pauperē/ egrotam/captiuā/lesam/sauciam/nudam/oībus egentē. Vere infelix illa hora qua parens primus cōmisit in deum summū regē grande illud nefas/crimen𝔮 lese maiestatis: quo iustissime nobis illa nostra preclara hereditas adēpta est: ac de loco voluptatis/ gaudij et omīs excellentie deportati sumus in hunc locū lachrymarum/ tribulationis/angustie et desolationis/de diuitijs in paupertatē/de ingenuitate in vilitatem/de vita in mortalitatē/de loco securitatis in locum plenū discriminis. Et vt sub vno claudant omnia: de vni

necessitate bonoꝝ in profundū oīs miserie sumus inlecti. Quare prorsus ignoro quid factura sim: laborare nec scio nec valeo. Versaretur quidē labor meus ad deū cognoscendū/ amandū/ laudandū/ honorandū. Sed heu nimis lōge factus est a me: nimiū me a se proiecit. Conspicio me in tenebris positam/ circumdatā ignorantia/ incertitudine/ errore: quibꝰ inutilis facta sum ad illuz intuendū seu contēplandū. Ita igit̄ meo frustrato labore: ammodo quid agerē/ quid laborarē/ quid lucri facerē? Dicis mihi mendicandū esse ⁊ pro vita questuandū. Volo quidē/ sed quo ibo captiua ⁊ cōclusa intra hospitale tui corporis/ in magno carcere huiꝰ mundi mortalis: quo pacto pro petendo auxilio valerem hinc effugere? Quis insup me clamantē audiret? Quis ad me respiceret? quis succurreret? Circūspice vndiq;. Cum deficiamus oēs ⁊ pauperes facti simus nimis: nemo nostrū est qui sibi ipsi vel in modico valeat opem ferre: vnde igit̄ alteri subueniet? Quid dabit nihil dandū habens. Ita profecto nō aliam mihi sortē video propiciā: nisi contra hec mala remediū desperationis querere/ ⁊ desperādo vitā hanc finire miserā.
D ¶ Homo. Quid dicis o anima desperandū esse? Absit. Minime certe desperabis. Meū potius audias consilium. Tibi eñ demonstrabo locū charitate ⁊ misericordia plenū: in quo oēs pauperes querētes inueniunt refugiū. Ibi eñ copiosi sunt illi pij ac liberales dei elemosynarij in ecclesia/ videlicet celesti/ sancti ⁊ sancte: in quibꝰ est illa thesauraria gratie/ regina misericordie/ mater pauperꝝ orphanoꝝ: vbi adest ⁊ redemptor humani generis saluator noster iesus christus mediator ⁊ aduocatus apud patrē ꝓ peccatoribꝰ. Queris qualiter illuc tendas. At ego respōdeo: Illuc te sanctū ferat desyderiū: vbi eñ tuum sanctū erit desyderiū: ⁊ ibi te ipsum esse iudicabis. Deus inquit ꝓpheta/ desyderiū pauperū exaudiet. Quid autē magis in tuo est arbitrio ꝙ tuum desyderiū: quo potes cōtinuo ad deū ꝓficisci/ cū deo loqui ⁊ cū sanctis: ab eisq; subsidium implorare. ¶ Anima. Si ita est o homo vt asseris/ desyderabo vtiq; satis. Verū plurima frequēter desydero/ que minime accipio. Et si desyderando loquor: nō est qui mihi respondeat: ⁊ raro vel nunꝙ me experior adiutam. ¶ Homo. Firmiter tene o anima ꝙ sanctū desyderiū semꝑ auditū pro te exaudit̄: nisi forte ꝓpter alterā triuz causarū. Vel quia nō est de ꝯuenientibus ad salutem: sicut Paulus desyderabat liberari a stimulo carnis. Vel q2 preualet in te aliud quoddā peruersum desyderiū vanitatis mūdane/ tue saluti cōtrarium: quod reclamās impedit sanctū tuum desyderiū suum sortiri effectū. Vel quia hoc tuū sanctuz desyderiū cito nimis euanescit. Rationabile quidē valde est: si te iuuari voles/ vt hoc tuo cedat ꝓfectui/ nec contrariū queras altero desyderio ꝓdominante. Q2q; patienter ⁊ ꝯstanter expectes opportunitatē subuētionis: s̄m rationabile beneplacitū adiuuātis. ¶ Animā. Fateor homo ita esse sed in hac re vnū me conturbat: q2 frequēter ignoro quid mihi expediat/ quidve officiat quantū ad primā desyderij sancti qualitatē. Abundāt insup in corde meo vana ac mundana innūera desyderia quantū ad secundā. Demū mox fastidit animus ⁊ lassatur in sanctis desyderijs/ nec in eis perseuerat quantū ad tertiā. ¶ Homo. Propterea tibi dixi a principio o aula mea/ tibi vacandū esse discendū quoq; mendicandi officiū: quo tibi innotescat modus petendi vtiliter/ efficaciter ⁊ ꝑseueranter. Vtiliter quidē petes: si tantūmodo salutaria/ si diuine voluntati placita/ si diuine legis mādata implere desyderabis. In oībus itaq; tuis desyderijs diuinū antepones beneplacitū/ dicesq; vt sua non tua voluntas fiat. ¶ Anima. Miror valde o homo cur ꝑ sanctū desyderiū petendū velis vt dei voluntas fiat: cū velim nolim aliter esse nō possit? Cū etiā deus ab eterno videat ⁊ cognoscat oñia: ⁊ s̄m hanc suā immobilē noticiam circa me singula futura disposuerit ꝓut meis necessitatibꝰ nouit esse opportunū: quid est quod dicis vt loquar ad eum per sanctū desyderiū quasi ignoraret quid mihi expediat: ⁊ sup hoc ipsum conarer instruere. R ¶ Homo. Ita vtiq; est anima vt dicis: ⁊ nihilominus orandus est deus: ob aliū tamen finem ꝙ ipsa tetigeris. Sicut eñ deus fecit omnia/ cum bonoꝝ nostroꝝ non egeret: nec inde ditior et melior factꝰ sit: sed creatura sue bonitatis particeps effecta est: ita vult deus vt eū diligamus: ⁊ per sancta desyderia deuote ipsum alloquamur ꝓpter bonū nostrum. In hoc quidē nostra consistit ꝑfectio/ sicut ⁊ perfectio solis in lucendo ⁊ illuminādo: ⁊ ignis in calēdo ⁊ calefaciendo. ¶ Scito ergo ꝙ deus ordinauit vt nostrā cōparemus salutē/ deuotas ad ipsum ⁊ sanctos fundēdo preces: ⁊ mādata sue legis studiose adimplēdo: atq; ita frequēter vult ad preces sanctoꝝ aliquid conferre: qđ conferre instituit antequā sancti forent. Certū quippe est ꝙ deus ꝑ seipsum posset oīa formare: vult nihilominꝰ sibi ad rerum multarū formationē secundas cooperari causas: sicut homo nascit̄ officio generationis humane: ⁊ hec inferiora corpora conseruant̄ ⁊ gubernātur oꝑatione superioꝝ. s. celestium. Ita quidē vult deus vnū saluari auxilio aliorū sanctoꝝ hoīm vel angeloꝝ. Ita igitur perpendis satis cur orandus sit deus ⁊ sancti eius. ¶ Sed forsan adhuc dices vanū esse/ deum sua prece vel desyderio velle inclinare ad alterā partē: cum illū constet esse penitus immutabilē: nec in eo alternationē esse volūtatis qua flecti possit de vno velle ad aliud: aut iratꝰ placari aut offensus reconciliari. Ad quod respōdeo verū esse quod de immutabilitate diuine volūtatis asseris: nec tamē ideo vanas esse deuotas ꝓces ad deum fusas: quoniā alio fine orandꝰ est deus ⁊ homo. Orandus quidē est deus nō quasi nostra oratione flectendus aut placandus/ aut aliter quouis modo a sue volūtatis instituto imutandus: sed vt nosipsos orātes excitemus ⁊ ꝓuocemus ad deuotionem/ ⁊ nostre miserie cōpassionem. At econtra nō ob aliud hominē rogamus: nisi vt eū ad misericordiā moueamus. Fine igit̄ cōtrario laborat intentio deum orādo ⁊ hominē deꝓcando. Ibi quidem finis est imutatio orantis: hic eius cui depre-

catio dirigit̄. ¶ Qua in re nō incongrue animaduertendū est/ q̄ etiā modo contrario nostra causa versanda est corā deo ⁊ corā homine. Corā deo quidem eo meliorem facimus causam nostrā: quo purius ⁊ syncerius nosipsos condēnamus aut cōdemnandos ꝑfitemur/ nullā excusationē pretendentes. Ita sane misericordiā liberationis a morte spirituali cuius rei fueramus: deo facto ꝓpicio consequimur. cuius vtiq̄ contrariū obseruari cernimus in curia forensi iudicis humani. ¶ Volēs itaq̄ deū tibi fore piū ⁊ misericordē: esto ⁊ tu tibijpsi misericors. Est enī dur⁹ duris/ pius pijs/ bonus bonis/ seuerus malis. ¶ Talē vtiq̄ illū inuenies: qualis ⁊ tu fueris in tuis desyderijs: non quidem ꝑ mutabilitatē eius/ sed ꝑ tuā. Volens insuꝑ in curia sue iusticie absolutionē consequi: tu teipsam accusabis/ iudicabis/ cōdemnabis/ punies: et sic remissionē impetrabis. Q, si te conueris defendere/ ⁊ iustificare vias tuas: confusionē profecto et cōdemnationē reportabis. Et si millesies pecces/ millesies te condēnes: quoniā si in extrema hora vite teipsam sic condēnans inuenta fueris vtiq̄ liberaberis a morte. Sed animaduerte cautius: q̄ is non legitime ac veraciter se condemnat qui se pro posse emēdat. ¶ Anima. Satisfecisti homo bene mee petitioni: ostendens ⁊ proponēs tres egregias varietates quas ignorādo frequens in me fuit turbatio. Nunc igit̄ animū recipio/ voloq̄ (vt admones) per sanctū desyderiū meipsam ad deuotionem cōmouere: insuꝑ ⁊ recursus facere ad sanctos ad meipsam condemnandā ⁊ puniendā. Ita enim prius a ꝑncipio suasisti vt discerē mendicare ⁊ questum facere. Doce me igit̄ rogo te quid mihi incūbat faciendū. ¶ Homo. Mihi videtur o anima q̄ hoc facile discere poteris si diligenter inspexeris modos ⁊ conatus: quib⁹ vtunt̄ pauperes mendicātes ostiatim varios discursus hincinde facientes pro subleuādis suis corporalib⁹ necessitatib⁹. Consydera queso captiuos vel conspectui iudicis ꝑsentatos/ suasq̄ sententias trepidis animis expectantes. Prospice infirmos grani qualibet egritudine corruptos. Perquire pauperū iconomorū occultas ⁊ verecundas indigētias. Et generaliter oculū dirige ad om̄es in quacunq̄ aduersitate vel periculo constitutos: puta in coniunctoꝝ funeribus/ in exilio/ in incēdio/ in diluuio/ in bello. Animaduerte inquā ⁊ studioso mētis intuitu ꝑlustra: q̄ ardens fit in his desyderiū ad suam liberationē aut subuentionē. Insuꝑ attende quid dicāt ⁊ quid gerant: ⁊ hec oīa confer in teipsam tuos recognoscens defectus ac miserias/ tuā captiuitatē/ tuam mortē/ tuum exiliū quā peccando incurristi: tuā insuper desolationē perpendēs: quoniā deum tuū et patrem/ sed ⁊ celestem patriā tua culpa perdidisti.

¶ Ita si feceris ⁊ cū tali desyderio ⁊ conatu/ audacter affirmo q̄ hoc tibi ad salutē sufficiet: eris bonaq̄ questuaria bonoꝝ spiritualiū ⁊ alimoniarum gratie ⁊ virtutū: atq̄ ita inuenies auxiliū desuper in cunctis tuis necessitatibus: imo q̄ amplius est/ efficieris admodū diues: imo domina bonorū totius mūdi. Cur ita? Quoniā si facta eris heres dei tui patris: de cui⁹ hereditate est totus mūdus. Ita enī dixit aplus: q̄ si filij ⁊ heredes ⁊c. ¶ Anima. Rem magnā mihi promittis o homo/ magnā dignitatē/ excellentiam/ nobilitatē: que mihi ex dicta questuosa mendicitate ꝓuenient. Volo igitur esse huius officij: q̄uis vituperabile multū atq̄ inhonestum illud iudicet mūdus: presertim ꝑsone generose ⁊ alte prosapie. ¶ Homo. Non aliter q̄ tibi affirmaui iudicabis o anīa mea/ nisi omnino desipueris. Et vt hoc tibi certius appareat: propono oculis tuis summū imperatorē mundi qui voluit hui⁹ esse officij: sicut ipse per prophetā ꝓtestatur: Ego inquit mēdicus sum ⁊ pauper. Apparuit hoc in oībus suis orationib⁹ quas ad deū patrem fecit: presertim in cruce quando dixit: Deus meus de⁹ meus vt q̄d me dereliq̄sti. Magna igit̄ est differētia corporalis illius ⁊ coacte mēdicitatis que iudicio plurimoꝝ censetur fugienda ⁊ vituperabilis/ ⁊ hui⁹ spiritualis: de qua sermo/ quā voluntarie susceperunt om̄es sancti: immo ipse christus vt dictū est. Nōne ⁊ rex ille potētissimus Dauid in suo psalterio se hui⁹ questuose mendicitatis sectatorē profitet̄: dum se nominat nūc infirmū/ nūc orphanū/ nunc vulneratū/ nunc cecum/ nunc surdū/ nunc impotentē/ nunc alienū peregrinū/ nunc captiuū iacentē in puluere ⁊ stercore: ⁊ sic de alijs innumeris necessitatib⁹. Et salomon ille sapientissimus se dicebat pauperē/ infirmū breuissimi tēporis: minorē ad intelligendū legem dei. Et ita in tota scriptura discurrendo inuenimus vniuersaliter de oībus sanctis. ¶ Anima. Multū ꝑfecto laudabilis est hmōi questus quē constat oībus sctis fuisse cōmunē: immo ⁊ ipsi christo deo ⁊ hoī. Verū qi iam dixisti mihi tu homo spiritualē hūc questū facile disci posse: si diligenti ꝓspectu mētis attendant̄ ea q̄ in questu corꝑali ab his q̄ in aduersitatibus ⁊ indigentijs ꝯstituti sunt/ obseruant̄. Accedamus igit̄ inuicē propius/ ⁊ pleni⁹ de his miserabilibus ꝑsonis ⁊ eaꝝ obseruātijs ꝯferamus. ¶ Homo. Ita fiat anīa: qm̄ hoc tibi non paruo veniet ꝓfectui. Tum ꝓpter cōpassionē quā inde ꝯcipies ad proximū: adimplens legē charitatis in officio pietatis ⁊ misericordie. Tum ꝓpter fructuosam instructionē tuam: quā exēplo corꝑalis hmōi quest⁹ accipies i questu spūali/ cognoscēs ꝑ hoc quo pacto queras opē in tuis spūalib⁹ necessitatib⁹ mult̄o periculosiorib⁹: vt ab illis liberatus/ gloriosum illū eterne felicitatis fructū tandē ꝯsequaris. Loquamur itaq̄ in primis de his mēdicis q̄ non inclusi degūt/ victū quotidianū ostiatim querētes: et eoꝝ exēplo diligentiā discam⁹. Hi nāq̄ q̄uis plurimū debiles/ ⁊ senio vel egritudine vel alio quouis accidēte fracti: seipsos vel baculoꝝ beneficio portāt/ vel i manib⁹ trahūt/ vel alioꝝ inniti virib⁹ (q̄uis difficult̄ ⁊ impedite) icedūt. Sustinēt nihil omin⁹ in his laborib⁹ multas inedias: nūc algore cōstringunt̄/ nunc dissoluunt̄ ab estu/ nūc a ventis ⁊ pluuijs infestantur: adeo vt etiā bene incolumes crederent̄ in hmōi molestijs succūbere/ ⁊ graues oportere incurrere infirmitates: pensata precipue laboris difficultate et indigentie magnitu-

dine: quā ocularitur in eis experimur/ dū esuriētes ꝛ sitientes ꝛ nudi in inedijs vehemētissimis frigoribus incedunt: vel etiā frequēter nudatis corporibus ad terrā sedent a mane vsq3 ad vesperam. Et hec omīa patienter sustinēt incōmoda sperantes ꝛ desyderantes aliquid elemosyne accipe: qua spe nihilominus frequēter fraudātur/ vacui ad domū redeuntes. Dūq3 eis aliqua certa largitio innotescit: considera quāta celeritate/ quāto feruore illuc confugiant ibi prouerbiū cōmune verū probaṫ ꝙ necessitas facit anum currere. ¶ Suscipe ergo o anima in te hanc diligentiā petendi elemosynam spiritualē/ nihil hinc te auertat: nec alibi liberas. Sin autē/ fraudari poteris/ ꝛ abesse largitioni celestis patris: ad instar pauperū illoꝝ desidum qui ꝑ vicos vel cāpos discurrētes: vel verbis vel factis inutilibus se occupātes negligerēt tēpus deuotionis: tardius autē venientes ꝛ putantes se aliquid accepturos/ repulsam acciperēt/ dicendo eis: Ite hinc: quoniā elemosyna hec facta est. Et sic cōfusi ꝛ vacui recederent/ ceterisq3 paterēt derisui. Ita et tibi o fatua aīa mea accideret: si tēpus tuū inutiliter expenderes: dum ad elemosynā3 dei deberes festinare: ꝓcipue dominicis ꝛ festiuis diebus ꝛ alis dū tibi fuerit opportunitas. Ignoras eñ tempus in quo deus velit suā elemosynā distribuere: an mane/ an vespe/ an cito/ an tarde. Et si vtrisq3 his horis elemosynā suam tribuerit/ tanto vberior subsequetur fructus. D ¶ Anima. Bonū est hoc tuū cōsilium o homo. Uerū me cognoscere oporteret loca idonea/ in quib9 vtiliter elemosynā istam queram: ita eñ per eos de quib9 locutus es/ paupes fieri conspicio. Studiose eñ ꝛ cū magna discretione loca exquirūt ad questum opportuna: scientes quia nō passim ī quibuslibet locis fructuosus esset questus: vt si tabernas aut alia suspecta ꝛ infamia loca frequētarent plurimū verbera ꝛ iniuria ꝓ elemosyna reciperent. Et ideo in locis sacris ꝛ in ianuis diuitum se ꝑsentant: ibiq3 a longe nō ingredientes/ humiliter elemosynā petunt/ dicentes: panē propter deū. ¶ Homo. Ad hoc tibi respondeo o aīa: ꝙ locus distributionis tuarū elemosynarū est in celis vt ꝑdixi: ꝛ illuc te pōt ꝛ debet ferre tuū desyderiū. Debes eñ considerare tuū desyderiū ad similitudinē equi volantis/ qualē fuisse fingunt poete pegasum: cui9 quidē equi ale due sunt: timor ꝛ spes. Uel etiā ad similitudinē currus ignei: similis illi in quo delatus est helias in paradisum terrestrem. Cuius rote quatuor/ sunt quatuor virtutes cardinales: equi ꝟo trahētes/ sunt tres theologice virtutes: auriga ꝟo est discretio. Late diffusiq3 posset hec materia deduci: sed sub hac breuitate nūc trāseo. Satis sit ꝑ hec innotuisse: ꝙ tuo desyderio te valebis quo voles ferre: sed caute circūspice quo perges. Proficiscere igitur ad ecclesiam celestem: ne tamē ingredi presumas in sanctuariū vel nimis prope altare accedere. Tibi sufficiet ad presens apud ianuā residere/ ibiq3 a remotis vociferādo elemosynā petere propter deū. Ibi eñ sunt innumere mānsiones sanctoꝝ: vbi potes ostiatim similiter vehementi desyderio clamare ꝛ te questuare. ¶ Anima. Rem facillimā factu putaui o homo hanc elemosynā consequi/ audiēs ex te hoc solo desyderio ferri posse: necdū huius negocij difficultatē experta: nunc ꝟo aliter inuenio: quoniā dum hec inferiora derelinquens: in superna mea volui conferri desyderia: mihi superuenerūt infinita impedimēta adeo vt nihil difficilius facti iam censeam: eo quod prius tam facile iudicaui. Mox eñ vt illuc sursum ferri volo per sanctū desyderium: experior meū desyderiū aridū: aut subito aliorsum deflexum/ nūc ad theatra/ nunc ad spectacula/ nūc huc/ nunc illuc/ nulla in eo manente constantia: ita ad omē quod occurrit/ discurrit ꝛ peruolat: nec vllibi quiescit: atq3 ita in meipsa deficio: nesciens aduersus hec impedimenta remediū efficax inuenire quo reddi possim idonea ad petendū salutarē elemosynā. ¶ Homo. Contingūt hec omīa tibi o anima mea: quia nō plene satis ac ꝓfunde adhuc tuam agnoscis paupertatem periculumq3 in quo versaris: quoniā si hoc ad plenū cognosceres: minime ꝓfecto ita perstreperet in te sensualis appetitus ꝛ ad vana quelibet distractus sineret tuū sanctū desyderiū diuellere atq3 discerpere. Et hoc quidem intelligere poteris pauperū supra dictoꝝ exemplo. Insuꝑ ꝛ eoꝝ qui carcerib9 pro crimine detinētur: quoꝝ vtiq3 continua est expectatio comparēdi ante iudicē. Quid sane tales absq3 inter missione desyderant nisi suam liberationē? quantūcūq3 in eis hoc ferueat desyderiū: testificanṫ exteriora quelibet signa verbis ꝛ operib9/ nūc apud iudicem/ nūc apud causarū patronos/ nūc apud alios quoslibet qui presidio esse possunt/ exhibita. Minime ꝓfecto tunc eis ridere aut iocari libet: aut cū suis concaptiuis petulanter aut rixose cōuersari: quinimmo tota humilitate de solis suis periculis ꝛ miserijs conferūt/ intra se penitentiā amarā agētes/ suspirātes ꝛ gemētes. K ¶ Dic ergo mihi o aīa: Nonne et tu (vt a principio fatebare) es captiua? Sed in quo queso carcere? Certe ī carne feda/ molesta/ plena obscuritate miserie ꝛ pene infinite necessitatis: de quo quidē carcere egressura es: ꝛ districto tremendoq3 dei iudicio suꝑ tuis mortalib9 criminibus ꝑsentanda: vbi nō de qualibet morte corporali causa versabitur/ sed eterna. Ignoras autē horā qua porta huius carceris attolletur/ vt hinc egrediaris. Quō igitur hec animaduertens poteris tua desyderia aliorsum conferre/ preterꝙ̄ ad sollicite petendū auxilium ꝛ liberationē: presertim cū videas hmōi pauperes tanto studio vacare: immo etiā plerūq3 per diem integrā in vno eodemq3 loco residere pro buccella panis: aut ꝓ paruo aliquo denario obtinendo? Cur igiṫ non illuc figes plene desyderiū tuum: vbi ꝯstat plenā ab omni malo liberationē ꝛ securitatē te indubie reperturā. ¶ Anima. Talis est fateor o homo mea miseria/ tantusq3 meus defectus. Et idcirco vacabo ex nūc/ ꝛ conabor amplius mea illic desyderia colligere. Cognoscis tamē ꝛ perpēdis quoniā mihi incumbit corpori intendere/ ꝛ pro eius sustentatione ꝛ alimento frequēter impediri: ꝛ varijs inuolui laboribus: sicq3 plurimū deorsu3 in terris versaris

cum sursum merito mens tolli deberet: ꝛ suis elemosynis petēdis studiosius intēdere. ¶ Homo. Non est profecto prudētis o anīa: proprijs negocijs neglectis aliena ꝓsequi: atqꝫ ita curā alterius gerere: vt hinc sibyͤpsi iacturā afferat grauissimā. Sustentandū quidē est atqꝫ alendū corpus: sed lōge minore diligentia/breuioreqꝫ labore ac remissiori studio id fieri posset ꝛ deberet ꝙ faciaſ. Hoc sane est quod te turbat ꝛ fallit: quia nimis ꝛ supra ꝙ postulat necessitas/corpori complacere curas/eiqꝫ diligētius seruire: nō attendēs illius ꝙ deordinatus sit appetitus/ꝙ insolens/ꝙ auidus: imo insatiabilis: si illi ad plenū ac de oībus respondere curabis. Erit igiſ illi vestitus ne frigeat: alimētum ꝛ pastus ne fame sitiqꝫ pereat. De reliquo ꝓ teipsa sollicita eris: ꝛ velut prudēs ꝛ fidelis tibyͤpsi vacabis. ¶ Anīa. Ista volo quidē facere o homo:
S sed infeltū mihi nimis est corpus ꝛ satellites eius: nec quouis modo volūt cōtentari p̄sentibus: quinimmo semꝑ rebus nouis inhiant atqꝫ indies sibi aliquid deesse querunſ. Petunt oculi pulchra vndiqꝫ intueri/in vestib⁹/in equis/in edificijs: ceterisqꝫ oībus rebus. Plangit os ꝛ importune clamat dū sibi vina ꝛ esce modis oībus exquisite atqꝫ delicate deficiūt. Quid de aurib⁹ dicam? que vanis sermonib⁹ detractorijs aut adulatorijs: insuꝑ ꝛ sonoꝝ resonātijs atqꝫ alijs similib⁹ innumeris petulantijs saturari nullaten⁹ possunt. Sed heu ꝙs linguam frenabit a suo clamoroso ac libero eloquio quē queso strepitum/quantū disturbiū/quale murmur mihi frequēter concitat? Erubescerē pudendos ꝛ actus mores aperire: cui⁹ insatiabilis est appetitus ad lubricas ꝛ fedas/immo abominabiles carnis delectatiōes. ¶ Ideoqꝫ affirmo tibi o homo nullū mihi adesse posse desyderiū sanctū ꝙ sursum valeat libere pergere ꝛ volare his obuiantib⁹ disturbijs: quib⁹ intra hospitiū cordis mei experior velut forū quoddā cōmune ac theatrū tumultuosum: quotiēs mēti deberet dari quies/ ꝛ ꝑ sanctū desyderiū in celū deportari ad ea peragēda ꝙ suades. ¶ Homo. Iā respondi tibi o anīa atqꝫ demonstraui/ꝙ hec impedimenta fugare poteris: atqꝫ secura ꝛ quieta p̄terire ꝑ intēsum ꝛ vehemēs desyderiū ad tuam in tanto discrimine subuentionē vnde fiet vt sub obtentu tā necessarie subuētionis contēnas planctū ꝛ clamorē quantūlibet infestum corpꝭ ꝛ vasalloꝝ eius. ¶ Et ꝙuis exēpla ꝙ precesserūt merito ad hoc sufficerēt/accedunt tñ adhuc ꝛ alia. Animaduertere p̄cor/si pauꝑ aliquis vnā ex suis ouibus amiserit/vel si dom⁹ sua incendio pereat/vel si fili⁹ eius morti incūbat: nōne moꝝ oīb⁹ p̄termissis ouē suā diligentissime querit: aut occurrit sue domus incēdio: vl' sui filij periculo ꝯsulere satagit? Minime tūc aduertit ꝙd suū corpus aut satellites eius (quoꝝ tantū dixisti esse strepitum) agant aut dicant: sed oīa illa aure surda p̄teriens: suo tantūmodo negocio vacat: quinimo nec de ꝙlibet alia re loꝙntē aliū quēlibet nec attendit. Cur igiſ ꝛ tu/dum es letaliter sauciata ꝛ ꝑdita ꝑ pctīi insuꝑ ꝛ tentationib⁹ prauis estuās: nō poteris tuū ꝯuertere desyderiū ad petendū in tāto tuo periculo subsidiū. Caue ne tua culpa tibi sis impedimento quo minus hoc facere valeas dum tuo corpori administrando: minus prudēter intendis/ laxans sibi nimis habenas: querens illud non solū nutrire/ſꝫ lasciuie tractare atqꝫ oblectare nimis sine modo. Unde fit vt te ꝛ illud perdas ꝛ destruas: ac tādem etiā cum illo pereas. ¶ Anima. His a te dictis o homo nequeo ꝯtradicere: ex quo vtiqꝫ amplius mea ꝑmaxima innotescit miseria: quoniā preter hec ꝙ exposuisti/consydero quod dictū est in pueris: quos dū matres aliqñ solitarios relinquūt: mirum videri pōt quāta desolatione torqueanſ: ꝙ feruenti etiā desyderio illas requirūt: flētes incessanter ꝛ eiulantes: nec aliud quicꝙ cogitantes. Quāto magis ego misera merito dolerē/ꝛ in meo exardescerē desyderio: dū mea culpa me video ꝑdidisse meū patrē celestem ꝛ sua gratia priuatā/ ꝙ est mea mater ꝛ nutrix. ¶ Fertur de multis/ qui parentibus orbati/vel etiaꝫ hereditate fraudati paterna/ seipsos peremerunt. Legiſ insuper de ꝙplurimis feminis/que a suis derelicte maritis: per morteꝫ aut aliꝰ/sibyͤpsis necem intulere. At ego heu infelix ꝑsepe perpendo me patrē celestem offendisse: ac ꝓinde a sua p̄sentia legitime ꝓscriptā/ꝛ paterna hereditate equissimo iure priuataꝫ: sed ꝛ is qui mihi esset sponsus ob meas insolentias ꝛ lubricas feditates/me contēnit/abijcit ꝛ repellit. ¶ Quotiens inuentū est vt ꝓ amico perdito alter sibi necem inferret. Et quis talis ac tantus amicus sicut dñs noster iesus christ⁹ ꝙ mea ꝓ salute mortē suscepit: quā nec ꝓ meipsa vellē sustinere? Itaqꝫ si hec propter infortunia aut dāna tēporalia fiant: merito in tanto meo spūali detrimēto mihyͤpsi dabo vexationē/eroqꝫ supra modū dolēs ꝛ tristis. Quo nō obstante loquar ad te ꝯfidēter: ꝛ exponā ꝙd in hac re aliqñ mihi ꝯtingat. Inuenio em̄ dū per desyderiū clamo ad dñm ꝛ ad sanctos auxiliū petens: desuꝑ nullam adesse consolationē: nullū meis necessitatibus afferri p̄sidium. Unde fit vt remaneā apud me frigidior ac minus feruida ad eos deprecandū ꝛ orandū. ¶ Homo. Nō hinc miraberis o anīa qm̄ ita disposuit aut ꝑmittit fieri deus ꝓpter alterā causaꝝ quas exponā. ¶ Una quidē est ꝓpter tuā instructionē: vt ex hoc videlꝫ officiū mēdicādi tibi plenius innotescat. Si em̄ moꝝ te petēte petita acciperes/tūc vel donū dei paruipēdens: ad alia facile tua diuerteres desyderia/vel dei b̄ñficio ingrata: susceptū gratie mun⁹ iusta vicissitudine ꝑderes per ꝙd ꝛ te diuinis redderes indignā b̄ñficijs. Frequēter id fieri videm⁹ apud hoīes: vt his ꝙ beneficia cito suscepta paruipēdūt: petita vel denegenſ/ vel difficulter ꝛ tarde concedanſ: ꝙsi vana ꝛ indigna sit talibus facta donatio. Quemadmodū etiā mater aliꝙñ infantē suū ꝓpter ex absentiā eiulātem/ad tēpus relinquit solū: vt postmodū apud eā diligentius remaneat eiqꝫ inhereat feruētius. Cōtingit etiā vt delectet aliqñ filioꝝ amorē ꝑ hoc experiri/ꝛ experto dolore materne absentie/ maiorē ad eos excrescere dilectionē. Ita quidem diuinum indultū differri putandū est aliqñ: vt hinc tua innotescat diligentia/hūilitas ꝛ patiētia: vnde ꝑpeꝝ T

dič an ꝟa sit tua paupꝗtas an ficta. Nam ⁊ sic fieri
comperimus apud paupes huius mundi quos ꝑ
longam expectationē tentari cernimus, an ꝟa sit
vel simulata eoꝝ paupertas. Quos enim desides/
impatientes ⁊ murmurātes cum indignatione et
ꝯtemptu dilate donationis inspicimus/hos indu
bie simulatores paupꝗtatis iudicamus. Ita ⁊ apud
quosdaʒ hypocritas ꝯtingit/qui seipos intra se iu
stificant: ⁊ cū se opulētos ꝟtutib⁹ iudicēt/nulli⁹ di
uini doni se egere ꝑsumunt: quis ꝟbotenus ꝯtra
rium simulent. Deus aūt q̄ scrutač ꝓfunda maris
hanc eoꝝ sup̄bam simulationē agnoscēs/ꝑ longaʒ
expectationē eos miscōiter ad patientiā ⁊ humili-
tatem reducit: dum in hac dilatione sue miserie at
p ꝗ indigētie facit esse certiores. ❡ Anima. Quo
modo q̄so fieri pōt o homo/vt aīa aliqua se diuitē
⁊ potentē arbitreč: q̄ se tot miseriis/angustiis/car-
ceribus/indigētiis/ꝑiculisq̄ grauissimis videt ob
noxiā? ❡ Homo. Merito ꝑfecto obstupescis
anima sup hac temeritate sup̄bissima. Est nihilo
minus ita vt asserui. Tum ꝑpter negligentiā ⁊ in-
curiam perēdi auxiliū desup: quā vtiq̄ desidiā mi
nime incurreret aīa/si eius miseriā ⁊ deficientiam
attēderet. Tum ꝑpter summā indignationē quaʒ
aduersus eos ꝯcipet/q̄ sibi suā paupꝗtatē ⁊ miserabi
lem ꝯditionē ꝯmemorarent/eam vt ꝟe est peccatri
cem asserentes: quā nihilominus ꝟbis simulato-
riis ꝑfiteč. Nam si ex ꝯscientia vere humilitatis h̄
faceret: quid cause esse posset vt eos indigne ferret
qui ꝑprie sue ꝯscientie testimonio ꝯcordarēt? Nō
mirum igič si taliter anima disposita minime diui
num indultum suscipiat/⁊ gratie impetret alimo-
niā/cum se nec illi⁹ indigentē recognoscat: immo
plena manu adueniat petitura. Ita sane non iniu-
ria repellunč mēdici q̄stuarii ⁊ fraudulēti: qui cum
abūdare cognoscanč/se fingūt ꝟbis ⁊ signis men
dacib⁹ deficere. ❡ Est ⁊ altera causa cur nō statim
exaudič aīa/vt vicʒ ꝯgruo tp̄e s̄m occulta sua iudi-
cia/deus tribuat quod mox ꝯcedere nō expediret:
vt vel sic aīa studiosius vacet/⁊ sine intermissione
singulis horis annonā celestem expectet: ⁊ nō tor-
peat certificata de tempe indubitato benefice ꝑce
ptionis. ❡ Est deinceps ⁊ alia huius dilatiōis cā
vt sic deus morā faciēs/tunc p̄mū cum videbič
inurbanus denegator: vberius sua dona largič: si
cut frequēter paupi diuitius tardanti: ⁊ etiā iniuri-
as ⁊ opprobria humilr ⁊ eqnanimič tolerāti/pin-
guior accedit largitio. Contingit etiā hinc rōna-
bilr pauperē aliquē a ꝑceptiōe elemosyne repelli:
q̄a cognoscič aliis q̄ posset ⁊ deberet impendere pi
etatis officia denegare. Ita nimiꝝ accidit aīe con
tra p̄ximū indurate/q̄ suis debitoribus nihil vult
dimittere/nihilq̄ largiri petentib⁹. ❡ Interduʒ
etiā fit vt studiose paupi alicui hocip̄um nescienti/
larga manu succurrač: subtilr ac occulte sua mune
ra in domū eius inferendo/vt fecit btūs Nicola-
us: vel etiam amicis suis tradendo/quatinus ei ꝑ
ut viderint oppoitunū fidelr administrent. Et hoc
fit plerumq̄ dum talis ꝑsumič ꝑceptis donis non
bñ vsurus: sed vel ad fastū ꝯuersurus vel ad volu-
ptatē. ❡ Potest ⁊ huiꝰ dilatio dispensatiōe diui-
na ꝯtingere/que maiora ⁊ largiora p̄mia reseruat
suo tp̄e ꝯferenda/ad modū quo pater filio non sta
tim hereditatē suā largič: sed ei vsq̄ ad annos pu
bertatis legitima ordinatione reseruat. ❡ Tardat
etiam aliquādo deus petita largiri: q̄ cum sint ni-
mis exigua q̄ petunč/vult ꝯgruo tempe maiora tri
buere adinstar regis magnifici: q̄ suum aliquē p̄di
lectū seruitorē humile aliquod officiū/puta cliente
le petētem/ nō audit: volēs ⁊ intendens eum ad alti-
ora ꝓmouere. ❡ Contingit p̄terea ideo etiam ali
quādo nō exaudiri petentē: q̄ ꝑpter ingratitudi-
nem p̄teriti bñficii se indignū fecit ad ꝑceptionem
futuri: sicuti si pauper aliq̄s mox dum elemosynā
acceperit se a donante auertat: nullam vicissitudi-
nem honoris aut gratiarūactionis ei tribuens q̄
tamen añq̄ acciperet summā humilitatem fingebat.
❡ Sed ⁊ fraudač aliq̄n quis sue petitiōis effectu:
q̄ mens petendo cogitatiōe vel locutiōe auertitur
a deo ad terrena penitus distracta/velut deo exhi
bens manū ad recipiendum: ⁊ ad mundū faciem
ꝯuertens: q̄ꝺ vtiq̄ ꝑniatime disconuenit pauperi
mendicanti vel reo criminis elemosynam aut gra
tiam req̄renti. ❡ Contingit insup aliq̄n: quia talē
orantē habet deus velut ꝓphanū ⁊ excomunica-
tum aut nolentem audire ipsum loquentem in su-
is sermonib⁹ ⁊ scp̄turis: sicq̄ nimiꝝ deus talē sp-
nit in suis petitionib⁹. ❡ Cōtingit deniq̄ h̄ aliq̄n
q̄ talentum creditū recondič: ⁊ nō multiplicač ad
intentionem donantis ꝑ bonū vsum illi⁹: quēad-
modum pater minime daret filio centum libras ad
vsum negociationis/quē nō speraret negociando
alias centum suplucraturꝝ. Et est itaq̄ nobis spūa
lis negociatio cum deo: vicʒ donis suis bñ vti ⁊ vi r
gilanter opari. ❡ Ala. Sunt (vt ex te audio o hō)
iudicia dei plurimū admirabilia: ⁊ circa meas peti
tiones iustissima. Animaduerto eñ q̄ frequenter
deus mihi petita mea ꝯcederet iratus multum et
indignatus: quoniam hec ꝯcessio plerumq̄ eēt mi
hi nociua ⁊ damnabilis. Magis itaq̄ mihi conue
nit sepi⁹ tardare ⁊ dilationem ferre: nec ideo mul-
tum animo exultare ⁊ ꝯfidere/si q̄ndoq̄ me ꝑpēdo
exauditam: ne forsan hec sit mea merces: ⁊ illa fu-
tura eterna/iusto dei iudicio denegetur. Nec etiaʒ
ideo p̄te ex altera nimiū deiici ⁊ ꝯtristari: si non sta
tim me ꝯtingat exaudiri/ sed potius hinc ꝯsolari ⁊
sperare: quoniam hoc nouit deus ad salutem me-
am expedire. ❡ Comp̄hēdo itaq̄ ex causis quas
exposuisti/plures ꝯditiōes in orōne mea obseruā-
das: puta q̄ fiat studiose/fructuose ⁊ veraciter abs
q̄ fictione/ꝑtestando ⁊ recognoscendo ꝑp̄am pau
pertatem ⁊ miseriam more pauperꝝ mēdicoꝝ q̄ ple
ne detegunt ⁊ declarāt omnē suā impotentiā ⁊ lesi
onem: ex hoc sperātes facili⁹ ac celerius misc̄diam
cōseq̄ a diuitibus sibiq̄ subueniri: immo sub h̄ in
teruentu tacent ⁊ occultant q̄ālibet in eis incolu-
mitatem. ❡ Erit insup oratio mea cū patiēti expe
ctatione. Fietq̄ intelligibilr ⁊ ꝑseueranter: letāter
sucipiet datum cū graciarūactiōe: ⁊ bñficii accepti-
ꝑ bonum vsum multiplicatione. ❡ Sed h̄ mihi
duo surgūt dubia. Videm⁹ eñ libēti⁹ abūdanti⁹
q̄ subueniri a discretis ⁊ piis diuitib⁹: pauperibus

verecūdis iconomis: q̄ publice petere ex honesta-
te formidāt / q̄ aliis publice ⁊ inuerecūde petētib9 /
suamq̧ penuriā in aperto p̄dicantib9. Uidetur p̄
terea plurimū onerosum ac tediosum / si tam fre-
quens / tanq̧ assidua (vt asseris) debeat esse oratio
Unde redduntur ex hoc plurimū paupes diuitibus
huius seculi odiosi: q2 importune nimis petunt: q̄
si de nullo contenti: nec cedentes dum petita dene
gant aut recusant. ¶ Homo Magna est o ani-
ma diuersitas hic ꝯsyderanda inter diuinā ⁊ hu-
manā largitatē. ¶ Primo q̄dem quo ad noticiā
ideo enim diuites huius seculi denegāt aliquādo
mendicis palā petentibus: q2 in ipsis plurimi sūt
deceptores ⁊ simulatores / qui datis sibi elemosy-
nis abutuntur: vel etiā aliunde habundātes alieno
non egent auxilio. Et ppter hanc fraudē sepe de-
trimentū sustinent veri ⁊ boni pauperes. Non ita
tes agitur cum paupibus iconomis / q̄uis ⁊ illi secre-
tam subuentionē a diuitibus sperātes / subtiliter
suas exponunt aut exponi faciunt necessitates: lʒ
cum quadā verecūdia q̄ aliqñ ex supbia pcedit: que
vtiq̧ detestanda est: aliquādo aūt ex humilitate / q̄
etiam humilitate deū exorando vti potes ⁊ debes
Non enī tua pctā q̄bus paup̄ degis omnibus de-
tegis: sed his solis qui tibi poterunt esse auxilio et
sub secreto: q̄bus cum deus ea velit ad tuā salutē
pdi / si celata seruares: pniciose supbeq̧ vtiq̧ veni-
res arguēda / puta si in ꝯfessione veritatem taceres.
¶ Secundo ppendit dicta diuersitas q̄tū ad do
nantis potestatē. Importuna enim petitio ideo
diuites huius seculi ꝯtristat ⁊ a donando retrahit
q2 nō oībus subuenire pñt / ⁊ cūctis eoꝝ adesse de-
fectib9: nec enī ad hoc q̄ntūlibet imense copie suf-
ficerent. Alia longe est diuinaꝝ ⁊ magnificētie dei
conditio / qui absq̧ detrimento sui oīb9 dat afflu-
enter: pmptiorq̧ est ad dandū / q̄ sumus ad reci-
piendū: ideoq̧ vult te semp̄ esse p sctm̄ desyderium
dispositā ad suscipiendū dona sua. Quanto enī ea
feruentius desyderabis ⁊ petes / tanto abūdanti9
accipies: sicut quo soli corpali amplior aperitur adi-
tus / eo copiosius lumen exꝯcipit. Laudabis igi-
tur dñm ⁊ pseueranter: immo incessanter exorabis
admodumq̧ cauebis ne aliqñ menti surrepat de
teipā grādis opinio / quasi diues satis effecta sis /
non amplius egens mendicare. Quinimmo quo
plus augebitur donatio / eo erit instantia frequētior
qm̄ tunc amplius egebis gr̄a dei ad ꝯseruationem
donoꝝ eius / insup̄ ⁊ ad bonum ⁊ legitimum vsum
eorundem: sine cuius vtiq̧ p̄sidio ꝯtinuo / moꝝ to-
tum amitteres qd̄ prius acceperas / fierentq̧ deteri-
ora nouissima priorbus / ⁊ esses solito paupior. Un
de fit vt nullus inueniatur tam piculosus tanq̧ la-
tens ⁊ insidiosus hostis tuis pcipiendis elemosy-
nis q̄ supbia: q̄ vt plurimū expellit / exufflat ⁊ abii-
cit de manibus q̄cq̄d diuinit9 ꝯcessum est. Prudē
ter igitur ages tibi ab hoc hoste toto studio pcauēs
y ¶ Anima Satisfecisti iam homo meis dubitati
onibus / restat vt rursus te interrogē apud quos
me ꝯferā p meis suscipiēdis elemosynis: an ad de
um (a quo omne datum optimū ⁊ donum pfectuʒ)
sufficiat absq̧ medio pficisci. Que insuper ad hoc
hora sit aptior: ⁊ quis locus? ¶ Homo Attende-
re debes o aīa / q̄ egrotus aliq̄s vilis ⁊ fedus / aut
scurra / aut morti ꝯdemnandus / vel quilibet alius
similis / nequaq̄ p̄sumeret in conspectu alicuius
excellentis pncipis absq̧ medio seip̄m exhibere
p̄cipue dum deputati sunt alii qui tales audiant:
⁊ eis patrocinium impendant. Tibi igitur suadeo
vt mediatorē recipias / ad sanctos te ꝯuertens / quo
rum suffragiis apud deum te questues. Hoc sane
tua exigat humilitas: hoc fieri vult deus ad hono
rem sanctorū. Considera hoc in curia alicuius re-
gis: in qua forifactor aliquis foraneus qui videlʒ
non est curie domesticus: non statim ad regis pre
sentiam se ꝯfert: sed ad aliquem domesticū curie.
Et aliquotiens studiose queret ex minimis vnum
puta ianitorē / per quem ad maiores dirigatur: ⁊ sic
tādem vsq̧ ad regem pueniat. Nec tibi mouebis
scrupulum dum aliquē sanctoꝝ spēaliter tuum me-
diatorem recipies / quasi ceteri de hoc velut inui-
di turbentur. Tanta quippe charitas ac dilectio ver-
satur apud eos / vt eoꝝ penitus sit idem velle: atq̧
per hoc quod vnus orat ⁊ desyderat / orat ⁊ desyde-
rat alter. Liberum ergo erit tibi p tua deuotione
ad quēcunq̧ sanctum spēalr recurrere in tuis opp̄-
tunitatibus f̄m q̄ ad hoc te iclinabit ꝯsyderatio
virtutum ⁊ donoꝝ: quas in tali sctō cognoscis floru-
isse. Cui q̄dem sctō ꝯsulto te committes tanq̄ tuo
ptectori ac directori: nec tamen ppterea ceteroꝝ
negliges auxilia postulare. ¶ Quesisti aūt q̄s ad
interpellādos sctōs locus habeatur idoneus? Est p-
fecto oīs locus aptus orōni dei ⁊ intercessioni san-
ctoꝝ. Templa tñ deo ⁊ sctis dedicata / spēali ꝯgrui-
tate ad hoc deputantur: in q̄bus qm̄ cōmuni nomi-
ne totius eccl'ie fiunt orōnes / sunt virtute ⁊ merito
p̄stantiores. Sicut de tpe de quo etiā mouisti q̄stio
nem / sentiendū arbitror. Deputati sunt q̄dem ad
orōnem spēalr festi dies ⁊ solennes: quib9 etiā fre-
quētius dona gratiaꝝ diuinit9 immitti creduntur.
Experimento enī certissimo didicerūt plurimi: dieb9
his vberibus se diuinitus adiutos ⁊ ꝯsolatos: nec
huius aliam scirēt assignare rōnem p̄ter diuinam
magnificentiā ⁊ liberalitatē / insup̄ ⁊ sanctoꝝ inter z
cessionē copiosam. ¶ Anima. Uellem p̄ter hec
adhuc o homo ex te informari / si mihi liceat ⁊ ex-
pediat pios homines adhuc in seculo viuentes depre
cari / atq̧ etiā in eoꝝ intercessionibus ꝯfidere: p̄sertim
quia meo iudicio in p̄senti exilio nemo est qui
supabundet / ⁊ non satis opus habeat his q̄ possi-
det: vixq̧ sibi sufficiat vnusquisq̧ / vt q̄ sat oret p
seip̄o. ¶ Homo Tam grata / tam dilecta deo est
charitas mutua fratrū o anima / vt eis mandatum
dederit p inuicem orare. Et ꝯtingit q̄ vnus exau-
diatur orans p altero / qui non exaudiretur orans pro
seip̄o. Hac (ni fallor) rōne q2 is alter pro quo orat
est in charitate / cum tñ ip̄e q̄ orat sit pctō mortali
obnoxius ⁊ gr̄a puatus. ¶ Sed ⁊ optimo iure vo-
les / vt ex ore infantiū tua dep̄catio dirigatur in cō
spectu dñi: etiā si quod dicant penitus ignorēt / di-
cendo Pater noster / p te ⁊ ad tuam instantiā. Fa-
cti enī sunt p regenerationis lauacꝝ filii adoptio-
nis ⁊ regni / ac p hoc deo in suis orōnibus accepti.

Sicut si filius regis nondũ annos intelligentie at-
tingens/offerat patri supplicationẽ alicuius ma-
lefactoris/non vtiq; repellet a patre vacuus: z si ne-
sciat qđ ipa res importet. Quam pfecto supplica-
tionẽ si p se malefactor porrexisset/mox a facie re-
gis eiectus: grauiorẽ forsan indignationẽ incur-
risset. Hac ɔsyderatione mota/psona qđam mihi
nota/p pueros innocẽtes p se orari/z dici pater no
ster/disponebat. Et lz vt dicis/vix satis qlibet si-
bi sufficiat: nihil tamẽ iusto aut cuilibet alteri de-
perit/dum p aliis orat: qnimmo ex charitate hoc
faciẽs: apud deũ abũdãter in merito pficit ¶ Cõ
sydera etiam qs aditus est iustis apud deum exo-
randum: p miracula q̃ legimus vicibus innume-
ris ad eorum pces facta. ¶ Consydera insup q̃ q̃
tũcũq; grauis peccator/si id boni faceret quod iu-
stus qlibet etiã si tñ ad horã fecerit/ita moriens
indubie saluaret. Quãtum ĝ valebit depcatio iu-
sti assidua/q̃ triginta vel quadraginta vel pluribus
annis in bonis vita pseuerauerit z pfecerit. ¶ Ala

Bene mihi prefus hec q̃ dicis placent o homo/
atq; tecũ sentio q̃ freq̃nt misericors deus alicui sub-
uenit: non ad suas sed alterius pces: q̃uis hoc ita fi-
eri is q̃ iuuat ignoret. Ita inq̃ sentio z sentire de-
beo/indeq; maiorẽ humilitatẽ ɔcipe. Sed z pp̃ter
hoc iam cognosco plurimũ ad salutẽ pdesse p in-
uicẽ orare/ideo; fieri ab inuicẽ exposcere: pserti; qr
stabit aliquẽ ad horã esse in gr̃a/altero non existẽte
Ꝙ si vterq; sit in gr̃a/tanto censebit orõ amplius
vndiq; valitura. Hoc eni ɔsydero in elemosyna
dum p aliũ fieri mãdat: q̃ vtiq; fructuosa erit/si al-
ter eorum fuerit in gr̃a. s. vel mãdans vel exequẽs: fru
ctuosior tñ si vterq;. Sed z oculũ ɔuerto ad illos q̃
stuarios z pcuratores hospitalium aut captiuorum:
q̃bus satis abũdeq; dat eorum intuitu p quibus pe-
tunt: cum tñ nihil eis p se petentibus daret: immo
forsitan turpiter abigerentur. Et nihilominus hi
q̃stuarij ptem distributiõis accipiũt. Ita sane con
cipio multũ vtile ac tutum esse p alio z p inuicem
orare. Sicut etiam in corpe membra seinuicem iu-
uant/z mutuo tribuũt alimẽtũ: dum sanguis z spi-
ritus ab vno defert ad alterum. Ita z in corpe mysti-
co z spũali qđ est ecclesia/vita gr̃e deriuat a capite
christo p gl̃iosam eius matrẽ/q̃ est velut collum: z
p ceteros scõs dei/z quoslibet alios quoquomo-
do ad corpus hoc mysticũ ptinentes. Vñ etiã rur-
sus ɔcipio q̃ semp pficit oratio facta p existẽtibus
in purgatorio: quos ɔstat eẽ in gratia. Si pterea
nihil pter diuinũ mandatũ moueret ad orandum
p altero/adhuc ex hoc sic orare pdesset. ¶ Valet
etiam semp oratio nomine ecclesie facta/puta cu;
ẽt officium canonicũ aut missa celebratur. ¶ Cre
do tamen q̃ opus penale factum p altero per mo
dum satisfactionis/non eque valet satisfaciẽti ad
satisfaciendũ p seipso: sicut si ex intentione hoc tñ
p seipso faceret. Potest tamen z sic plus vel eque
valere q̃tum ad meritũ z gl̃ie incrementũ. ¶ Ho
mo Sunt hec tua dicta o ala z dictis meis z rõ-
ni ɔsona. Verum aliqđ vnum adhuc mirabilius
cõsyderabis. Frequenter enim vtilior z efficacior
ad impetrandũ elemosynam gratie/redditur ora-
tio in communi cetu peccatorum facta/q̃ seorsum in
puato: sicut z elemosynam corporalem securius z
pmptius percipiunt pauperes minus abiecti mi-
nusq; debiles/dum debilioribus/despectioribus
z miserabilioribus sociati: cõmuniter cum eis pe-
tunt. Ita vt inquit aplũs: vbi abundauit peccatum/
ibi supabundauit z gratia. ¶ Non ergo fugiendi
sunt peccatores in suis orõnibus: nisi forsan sint
per ecclesiam excõmunicati. Nec solum corpali-
ter hoc modo cum pctõribus est cõmunicandum:
immo z spũalr s̃m mentem sursum cũ eis in orõ-
ne intentio ad deũ habẽda est ¶ Ala Volo igit
ai̅n modo o homo z p aliis z cũ aliis orare/facien
do questum magni illius ac generalis hospitalis
totius mundi: in quo decumbũt innumerabiles
egroti varijs languoribus laborãtes. Nemo qui-
dem hanc mortalem vitã ducens ad hoc hospita
li exemptus est: sicut nec ab infirmitate penitus im
munis: licet s̃m plus z minus. Vnde semper mihi
adest opportunitas q̃stum meum psequendi z pe-
tendi spũalem elemosynã: tum p me/tum p aliq̃-
bus/tum p omnibus in hoc hospitali degentibus.
Presertim quia id ceteri p me faciunt/ z mutuum
suffragiũ cõmunis exposcit charitas. Si mihi fa-
cultates suppetũt ad vite huius onera sustinẽda
absq; graui z assiduo labore: surgit hoc haud du-
bie sub deo hoc pncipalr agente: p labores z ope-
ras aliorum/tam pncipũ q̃ tuent z ptegũt/q̃ mino-
rum q̃ laborãt z pcurant: quod z de bonis spũali-
bus sentire debeo ¶ Incumbit etiam mihi freq̃n
ter in illum dirissimũ purgatorij carcerẽ ingredi: i
quo plurime detinent paupes ale/grauissimis ar-
doribus ac penis intolerabilibus afflicte: q̃ nec sibi
ipsis opem ferre possunt/q̃ tñ sua purgatione cõ-
pleta carcerẽ hũc egresse/atq; in gl̃iam assumpte
p me vtilr orare valebũt. ¶ Ceterũ dic mihi hõ:
quẽ modũ loq̃ndi obseruabo hãc (vt pposui) faciẽ
do meã q̃stuosam pcessionẽ. ¶ Hõ. Ad hoc ti-
bi o ala rñdeo/q̃ hñ atq; intẽse desyderare/est ve-
hemẽter ac efficaciter loq̃. ¶ Fitq; hoc aliq̃n abs
q; exteriori quolibet sono. ¶ Aliq̃n aũt erũpit ex-
terius in gemitibus z suspirijs/in planctu/in lachry-
mis/in manuũ torsiõe/in sublimatiõe oculorum: in tũ-
sione pectoris/in clamoribus dolorosis: absq; tñ
discretione sermonis/eo pacto quo bestie z infan-
tes suos dolores insinuãt. ¶ Aliq̃n vero vocalis ex
pmit orõ p aliquẽ aliũ facta: sicut magnus ille ma-
gister z minister magni huius hospitalis: de quo
sermo habitus est: nos orare docuit z dicere: Pa
ter noster zc. Vnde hec erit pcipua z specialior nõ
stra oratio: vtpote omniũ a deo legitime petendo-
rum cõphensiua: eiq; qui illam instituit accepti-
or/ac p hoc exaudibilior. ¶ Aliquotiens aũt inter
mittendus est luctus z dolor: z animi sobria tamẽ
z humilis leticia suscipienda: in qua ala sue paup-
tatis aliquãtulũ oblita/suspendit in diuinas lau-
des: z meditabit magnalia dei z sanctorum suorum.
Huius vides exemplũ in magnis solemnitatibus
domorum curialiũ: q̃ dum celebrãt/assunt z pau-
peres exterius/non vtiq; ɔtinue p elemosyna q̃ru
lose pclamãtes: immo in iannis moram facientes

studiose: que illic fiunt oculis atq auribꝰ exploiãt de qbus inuicẽ ꝯferunt: ꝛ nihilominꝰ post hec elemosynã ꝑcipiũt. Insup videas ꝛ alios aliquos in sua paupertate cum musicis instrumentis ludentes aut canentes/ nũc cũ musa/ nũc cũ vigella/ nũc cũ cymbalo ꝛc. qbus ꝯgratulanſ diuites ꝛ dñi/ ꝑ hoc eoꝝ ꝯmendabilẽ patientiã ꝯſpicientes/ dum eos in sua simplicitate ꝛ humilitate vident equanimes ꝛ iocundos/ nec eoꝝ inuidentes (immo ꝯgaudentes) fortunis: sicut ꝛ in natiuitate filij regis omes debent exultare/ oẽsq ꝯfluere. Sed et aliqñ adueniunt pauꝑes gr̃as ꝓ susceptis elemosynis reddituri: qbus nihilominꝰ equa vel abũdantior elemosyna tribuiſ vt ceteris petẽtibꝰ. Quibusdã etiã aliqñ sufficit vt seipos tm̃mõ phtes exbibeant: ꝛ suas detegãt plagas. Sed ꝛ tympanũ aliqñ vel sonoꝝ qõlibet aliud instrumentũ ꝑferunt: vt hinc vel defectũ clamoris suppleãt/ vel maiorẽ ꝓuocẽt ꝯpassionẽ. Sunt ꝛ alij q maiorẽ simulãt paupertatẽ/ seipos vel ṽberando vel lacerãdo: sicut ꝛ qdam deuoti sibe inferũt vel inferri faciũt disciplinas ꝛ correctiones/ qbus emolliaſ duricia cordis eoꝝ/ ꝛ ꝓuocẽtur ad deuotionẽ ꝛ pietatẽ ¶ Ex his satis apte potes intelligere q̃ varij sint modi se apud deũ ꝛ sctõs q̃suadi/ nũc in dolore ꝛ timore diuine iusticie/ nunc in leticia ꝛ ꝯsolatiõe spei sue: nũc insup ꝛ in gr̃arũ actione/ laude/ veneratiõe atq dilectione sue bonitatis ꝛ largitatis. Et hoc fit nõ mõ voce hũana: immo etiã alijs sonis qbus vtiſ eccl̃ia/ puta campanaꝝ aut organoꝝ: nihil qppe est quod nõ legitime possis ad tuam vtilitatẽ ꝯuertere: ꝛ ꝑ hoc te reddere idoneũ ad susceptionẽ spũalis elemosyne diuine gr̃e. ¶ Sed circa h̃ diligẽter caue tibi ne desperes ex põdere tristicie: neue in sublimitate leticie supbias. ¶ Uex vt sub vno colligã oĩa: is orat assidue qui bonũ quodlibꝫ opus bñ facit. s. ad gl̃iam dei/ siue comedat/ siue bibat/ siue etiã dormiat: qñ vicꝫ ideo qs se somno tradit/ vt hinc postea diuino reddaſ aptior obsequio. ¶ Anima Scirẽ libẽter o hõ
B cur freq̃nter sub forma orõnis dicunſ plures psalmi: q nihil vt plurimũ ad rẽ ꝑtinẽt ꝓ qua orandũ est. Sepeq accidit vt is q hos psalmos canit aut dĩt/ ignarus est ꝛ indoctus/ sermonẽ latinum ignorans/ ac ꝑ hoc nullum psalmoꝝ habẽs intellectũ.

¶ Homo Ita est aĩa: non em̃ semꝑ vniformis est impetrandi modus: vt circa secali ꝓncipes aliqualr̃ est supius declaratũ: quod ꝛ Hugo de sancto victore latiꝰ declarat. Et ꝓ compẽdio tria sũt q ꝓcipue ꝯferunt ad inclinandũ maioris alicuius animũ ꝛ fauorẽ illius ꝓcurandũ ad suum subditũ.

¶ Unum est dum subditus ipe illum vehemẽter laudat: ꝛ ṽtutes eius extollit/ magnitudinẽ/ opulẽtiam/ bonitatẽ/ mansuetudinẽ/ largitatẽq ꝓdicat. Et per hunc modũ oratio dirigiſ ad deum nõ expsse aliqd ab eo petẽdo: sed tantũmodo pio ꝛ humili corde laudes eius depromendo/ puta dicẽdo q̃ pius/ q̃ magnificus/ q̃ mansuetus/ q̃ benignꝰ es domine: ꝛ sic de alijs eius infinitis laudibꝰ. ¶ Alterum est/ dum illi aduersarioꝝ siue hominũ siue demonũ ꝯmemoraſ tyrannica crudelitas: per quem modum plures orationes traduntur in psalterio.

¶ Tertium est: dum is qui impetrare desyderat/ suam ꝓtestaſ miseriã/ paupertatẽ ꝛ angustiam/ commemorãs se cũ sit debilis ꝛ imbecillis/ omni ope/ ꝯsolatione destitutũ: ꝛ hec eadẽ aliqñ in alijs esse ꝯmemorat: ꝓpter quod nullũ sibi ab hoĩbꝫ a deo solo expectat auxiliũ. Et fit aliquãdo hmõi oratio absq expssa aliqua petitione/ nude ꝛ simplr̃ tales ꝛ similes defectus ꝛ necessitates aperiendo. Et hoc vel qꝛ se indignũ impetratione indicat/ vel quia ꝓpter eius magnitudinẽ rem desyderatã non audet exp̃mere. ¶ Qui diligenter scrutaſ scripturas/ nihil in eis inueniet quod non ad alteꝝ horum triũ
B modoꝝ orandi reduci possit. ¶ Super quo adiungo q nec in orando semꝑ vno modo disponiſ orãtis affectio seu desyderiũ/ quinimo multiuarie variaſ: ꝛ nihilominꝰ manet recta ꝛ fructuosa/ quẽadmodum ipa oratio: que ad veritatẽ nihil aliud est q̃ humilis ꝛ deuota affectio in deum finaliter relata. Aliquãdo igitur sistit affectio in quadam ꝓfunda reuerentia ꝛ subiectione ad deum/ diuinaꝫ ex vna parte ꝯsyderans altitudinẽ: ꝛ ex alia miseriam fragilitatis humane: sicut si aliqua humilis ꝑsona magnum aliquem imperatorẽ haberet obuiũ: moꝝ se diligenter retraheret/ ꝛ ꝓfunde inclinaret totaq tremebunda se quoad posset in suum ꝯtraheret locum. ¶ Plerunq aũt affectio residet in timore/ dum tremenda dei iudicia ꝓfunde ꝯsyderat que aduersus impios hic ꝛ apud inferos exercet: sicut cũ ꝓnceps aliquis aduersus suos seruitores grauiter indignari ꝑcipitur: ceteri omnes contremiscunt/ etiam si nullꝰ offense sibi ꝯscij sint ¶ Est ꝛ alius affectionis modus/ qui per ꝯsyderationeꝫ ꝓpprioꝝ defectuũ: qbus nostris viribꝰ occurri non potest/ summã sibi suadet humilitatẽ ¶ Surgit et aliquãdo in affectione motus vehementis angustie atq anxietatis nimie: dum se quis ꝑpendẽs vndiq discriminibꝰ inuolutũ ꝛ circũductum/ remanet in seipo stupidus/ nesciens quo diuertat ꝛ qualiter effugiat. ¶ Erumpit etiã aliqñ in affectu cordis motus qdam languoris qui sermone exprimi neqt: sed suspirijs/ gemitibus/ ꝯtinuisq planctibꝰ aut etiaꝫ subitis ꝛ grauibus clamoribus innotescit: sicut de pueris ꝛ bestijs in tedio ꝯstitutis supius exemplificatũ est. ¶ Ingeriſ qñq affectui motus ruboris ꝛ ṽecũdie/ dum in mentẽ venit turpitudo ꝛ feditas sui peccati: insup ꝛ sua ingratitudo apud celestẽ patrẽ ꝛ dñm/ a quo tot ꝛ tãta bñficia ꝑcepta sũt ¶ Cõcipit etiã aliqñ affectꝰ odiũ quoddã suiipsiꝰ/ dũ qs suos miserabiles defectꝰ ꝛ casus ꝯsyderãs sibiipsi displicet/ seq abomiaſ ꝛ detestatur/ adeo q adinstar fetidi cadaueris sibiipsi fiat intolerabil. ¶ Format ꝛ aliqñ in seipo affectꝰ zeluꝫ q̃ndã ꝛ indignationẽ laudabilẽ aduersus pctã sua aut alioꝝ: ꝛ ob id seipm ꝑ pnlam ꝑseqꝛ ꝛ punit.

¶ Est ꝛ affectio qñq zelotipa circa se ꝛ alios/ ex quo fit vt studiose pctõꝝ discrimina ꝛ opportunitates deuitare conetꝛ: ꝛ qlibꝫ salutis sue aut aliene detrimẽta repellere: sic vir zelãs vxorẽ/ cautã adhibet custodiã ne turpe aut suspectũ admittat ꝯsortiũ. ¶ Commoueſ aliquãdo animꝰ affectu quodã pietatis ꝛ ꝯpassionis seu misericordie ad se vel ad

allos: qui surgit plerūqꝫ ex ꝯmemoratiōe humane fragilitatis pte ex vna: ⁊ piculoꝝ qbus omnes incumbimus pte ex altera: vbi nihilominus pauca vel nulla ex nobis parata sunt remedia. ¶ Suspē
C dit aliquādo affectus in admirationē grandē/ dū vicꝫ altitudinē diuitiaꝝ sapientie ⁊ scientie dei vel incomphensibiliū iudicioꝝ eius ad mentem reuocat: intantūqꝫ aliquotiens hec meditatio mentem ad se aduocat ⁊ sursum rapit/ vt sensum ⁊ memoriam derelinquat: ⁊ fiat velut desipiens ⁊ insana.

¶ Concipit aliqñ in affectu motus sancte ꝯfidentie ⁊ bone spei in deum ⁊ sctōs/ dum ea pcipue bñficia sue largitatis recogitant: qbus nos adiuuant ⁊ tuent. ¶ Accedit aliqñ eiusdem ex suoꝝ maleficiorum ꝯmemoratione penitētie ⁊ ꝯtritionis affectio

¶ Superuenit etiā qñqꝫ in affectu motus cuiusdaꝫ bone desperatiōis: dum ꝯsyderās ꝙ vana spes ē hominis/ in solū deū se pijcit/ eiqꝫ soli finalr ⁊ pncipalr inheret. ¶ Orit qñqꝫ in affectu mot⁹ horroris ⁊ abominatiōis/ surgēs ex ꝯsyderatione vilitatis ⁊ turpitudinis peccati: quā turpitudinem facit hec affectio p os euomere per syncerā ꝯfessionem

¶ Subintrat qñqꝫ affectū mot⁹ sancti desyderij/ vel sctē cupiditatis/ veniēs ex ꝯsyderatiōe diuine pulchritudinis ⁊ excellentie glīe celestis: ad quā videndā ⁊ habēdā totis aspirat conatib⁹. ¶ Ingredit aliqñ mentē affectio qdam spūalis ⁊ sobrie cuiusdaꝫ ꝯplacentie quā sibi legitime suadet dū sibi complacere ppendit in deo dño ⁊ in glīa eius: insup ⁊ in qbuslibet suis opibus. Que qdem spūalis iocūditas aliquotiēs in tantum robur excrescit/ vt vbis expmi minime qat: sed sub signis qbusdam ad extra ꝓrumpit: vtputa sub iocūdis suspirijs et gaudiosis singultib⁹. Vocat aūt hec plerūqꝫ affectio mentis interna iubilatio seu exultatio. ¶ Exurgit aliqñ affectio laudis/ benedictionis ⁊ glorificationis: ꝯmemorando dignitatē dei inestimabilem/ ⁊ aduocando creaturas oēs vt laudent eum/ ⁊ exultēt in noīe sctō eius. ¶ Adest etiā aliqñ affectus recreatiōis in diuinis beneficijs: que modis innumeris indies pcipimus. ¶ Excitat aliqñ affectus in feruorē diuini amoris p ꝯsyderationē immense sue bonitatis. Et est altissima/ pfectissima ⁊ dignissima in ceteris affectionib⁹: ad quā nihilominus tute ⁊ pfecte hi soli ptingūt: q pus in ceteris exercitati sunt quasi p illas purgati ⁊ ꝯueniēter pparati: qm̄ ꝑm declarationē btī Bern. p illos osculamur pedes ⁊ man⁹: p hāc aūt ad osculū oris accedim⁹. Hec siqdē sctā affectio mētem deo summe approximat/ ⁊ domesticam facit: ⁊ velut spōsam ei copulat. ¶ Ex plurib⁹ iam dictis facile ppendes cur simplices ⁊ illr̄ati laudabilr ⁊ fructuose suadēt freqnter dicere orōnes quas minime intelligunt. Hoc em̄ fit vel vt hoc agētes deū venerēt/ aut laudēt: aut ei grās p bñficijs repēdāt sub sctis ⁊ secretis vbis p os pphaꝝ ⁊ sctōꝝ reuelatis: vl etiā vt ecclesie obediāt aut suo ꝯfessori. Accedunt etiā ⁊ alie cause/ quas ppendis adesse dum hmōi orōnes de
D uote dicunt. ¶ Anima. Declarasti mihi iam o homo ꝙplurimos mēdicitatis modos insup orādi: ⁊ varios affect⁹ formādi doctrinā tradidisti p

utilē: nunc restat vt ex te audiā/ si quotidiana mihi erit aliqua vna orō/ questusue vnus quotidianus apud omnes sanctos simul obseruandus: quas etiā elemosynas ero in hoc qstu petitura? ¶ Homo Poteris aīa in hoc modū quēlibet obseruare/ put tibi videt magis opportunū/ magisqꝫ fructuosum p ꝯuenientia temporꝫ ⁊ locoꝝ ⁊ necessitatū qbus eris obnoxia: vel altera qlibꝫ psona p q orare voles. ¶ Debes igit toto studio/ tota diligētia discere q sint septē dona grē pcipue in tuis orōnibus petēda: puta vtutes theologice/ fides/ spes/ charitas: ⁊ vtutes qtuor cardinales/ tpantia/ prudentia/ fortitudo ⁊ iusticia: q sint isup septē spūssctī dona/ septē btitudines/ septē petitiōes in orōne dñica expsse: septem misc̄dīe opa spūalia ⁊ corpalia: decem pcepta legis. In his tua vsabit meditatio/ ⁊ ꝑm tuaꝫ opptunitatē aduersus morbos varios pctōꝝ ⁊ piculoꝝ ⁊ tentationū/ qbus te subiacere cognosces/ tuam formabis orōnem. Diriges etiam frequēter oculum tue ꝯsyderatiōis ad illa septem capitalia vitia: ad illos insup multiplices defectus quos in administratiōe corpaliū sensuum quotidie incurrimus: ⁊ sic de alijs infinitis miserijs

¶ Ad hec plenī⁹ cognoscēda ⁊ discernenda/ ꝯfert plurimū summa vitioꝝ ⁊ vtutū: quā qdaꝫ summā regis appellant. ¶ Poteris pterea tuum qstum diuidere in. vij. ptes/ ⁊ singulis ptib⁹ singulos deputare dies. Puta vt singulis septē dieꝝ petitionē facias de singulis septē donoꝝ: ⁊ ita de alijs oībus in orōne petēdis poteris ordinare: ⁊ tibi quasi legem regularē ad hoc statuere. Et nihilomin⁹ alijs vrgentib⁹ causis extraordinarie poteris ad alia petēda freqnter ꝯuerti. ¶ Sic etiā celestē ciuitatē velut in septem ptes seu vicos diuidere: ⁊ p singulos illos vicos singulis. vij. dieꝝ discurrere ⁊ te qstuare. Statuesqꝫ in vico vno btōs angelos/ in alio pphas ⁊ patriarchas christi adhuc ventur pcones: ⁊ sic de alijs put tibi tua deuotio suadebit ¶ Poteris etiā iuxta dieꝝ solenniū exigentiā recursum ad christū facere/ eiusqꝫ mysteria ꝯtēplari ac etiā sctōꝝ quoꝝ celebrant solennia: tūcqꝫ deuotius solito eoꝝ implorare subsidia/ eosqꝫ apud alios facere mediatores. ¶ Iam itaqꝫ o aīa absqꝫ intermissione plixe satis locuti sum⁹/ ꝯuenit vt finem sermoni tribuam⁹: cetera diebus posteris reseruātes. Nam etiā temp⁹ adest vt ad qstum te ꝯferas: quē vtiqꝫ practicādo semp in hoc officio doctior fies: nō mō in his de qbus exēpla sunt posita paupertatū modis: verūetiam alijs innumeris erudita: ita sane est cōe puerbiū/ ꝙ fabricando fabri fiamus. ¶ Anima. Ita fiat vt suades o hō. Statuā itaqꝫ in metipa certū ordinē ad elemosynā petendū/ measqꝫ petitiōes p necessitatū occurrentiū opportunitate conabor instruere. Nec tñ tibi molestū erit si nō vniformē regulam in meis obseruabo depcatiōib⁹: qm̄ absqꝫ ordine ⁊ mēsura mihi mee insurgūt paupertates ⁊ indigētie: p quaꝝ exigentia mee sunt penitus orōnes instruēde. Quib⁹ etiam modus est nihilomin⁹ adhibēd⁹/ ꝑm qualitatem qb⁹ aut p qbus me⁹ est sermo dirigēd⁹. Ceterū vbi me deficere videbs atqꝫ torpescere/ velis ob-

nire ꝑcoꝛ me dirigere/mihiqꝫ adesse ꝯsilio atqꝫ auxilio. ¶ Homo. Libẽter id efficiã o aĩa. Deꝰ autem tuus sit auxiliatoꝛ/deťqꝫ tibi bñ ac prudenter oꝛare/ita vicꝫ vt ei grata sis: ⁊ bñ desyderata q̃libꝫ impetres: Amen.

Secunda pars in

qua ꝯtinenť diuerse oꝛõnes ⁊ meditationes aĩe deuote ſm diuersas materias: q̃ paꝝ aut nihil deseruiunt nisi iam deuotioni totalr̃ mancipatis/⁊ q̃ in seipsis experiunť affectiões ſructũ/insuꝑ ⁊ dei visitationẽ cũ ꝯtemptu mũdi.

¶ Oꝛationes ⁊ meditationes deuote circa oꝛõnem dñicã. Et ꝑmo suꝑ ꝑma petitione eiꝰ: Sctificeť nomen tuum.

Oluisti domine deus oĩpotens vt te oꝛantes patrẽ appellemꝰ. Hoc itaqꝫ supposito: oꝛo te deꝑcoꝛ/sanctificeť hoc nomẽ ⁊ ꝯfirmeť ĩ me: hoc est vt ꝑseuerãter tua sim filia. Alr̃s eñ quomodo mihi pater eris/si tua ẽe filia desiero? Mutuo se ꝑfecto ponũt hec nomina. O quantũ detrimentũ est talẽ amittere patrẽ: q̃ etiam ignominia illuꝫ offendere vel ei non seruire? ¶ O q̃ so hunc videre potero patrẽ in suo palatio que iam r ẽ ᷑soꝛ in hoc exilio miserando? Quando illa mihi reseruata sua hereditate potiar? Quando statuar in illa sua aula regia imperiali palatio: que iam durissime sum carcerata/⁊ varijs circundata bellicis impugnationibus: cum tamen sim regis immo talis regis filia? Quo ausu temerario genus meuꝫ/meã nobilitatẽ obliuiscar? qua deniqꝫ insania me velut scoꝛtum coꝛruptoꝛibus exponã: coꝛruptoꝛibꝰ inquã totius castitatis ꝑditoꝛibꝰ/aduersarijs meis ⁊ patris mei? qua ꝑterea fiducia debeo ꝯcipe ꝯfugiẽdi ad talẽ patrẽ/tam opulentũ/tam sapientẽ/tam benignũ? Confidẽter illum interpellabo/q̃ ꝑoꝛ me dilexit: nullis meisqꝫ meritis me suã filiã appellare dignatus est. O, si illum velut inobediens ⁊ ꝑuersa aliquotiens offenderim: scio tamẽ ꝙ ꝓ pctõ filie patri pena sufficiet exigua. ¶ Si ab eo panez petiuero ad viuendũ/nunq̃d indignãter atqꝫ iracũde mihi poꝛriget lapidẽ: aut ꝓ ouo scoꝛpionẽ/aut ꝓ pisce serpentem? Non hec ꝑfecto faciet: quippe cuius hoc ṽbum est ⁊ exemplũ: qꝛ parẽtes carnales nõ hoc filijs suis faciũt: q̃nimmo ⁊ tam bonis ꝙ̃ malis bona tribuere soliti sunt. Noster igiť pater spm̃ suum dabit petentibꝰ. Cum igitur te patrẽ nostꝝ appellari mãdaueris/fiat vt iussisti. Te igiť ꝑ hoc nomẽ ꝯtestoꝛ/vt illud in me sanctificeť: ita ne mentiar te patrẽ appellãs. Nonne vtiqꝫ mẽdacij arguerer/si non tua existens filia/te patrem appellarem? Hoc igitur te nũc peto ⁊ exoꝛo spẽaliter vt tibi talis existam/qualẽ me tibi esse voles. O, si mihi negaueris/cum hoc veniret meo detrimẽto: q̃d aliud mihi donabis? Quis queso pater sue naturali filie talis petiti denegabit? ¶ Ierũ etiam pater mi/cum tua sim filia/meam oꝛo custodi castitatẽ meũqꝫ honoꝛeꝫ. Sic me include: tales adhibe custodes: ne tui aduersarij me valeãt coꝛrumpe: quoqꝫ illos non audiam/vel ad minꝰ non exaudiam. Recedite recedite ammodo ĩfideles ⁊ petulãtes inimici infernales q̃ me vultis infamare: q̃ a me dedecꝰ atqꝫ ꝯmaculũ exposcitis. Ignoratis vos q̃ ⁊ q̃lis ego sim: ⁊ cui vos loq̃mi. Ego eñ sũ filia summi regis vŕi iudicis/q̃ vos ꝯdẽnabit. Qua igiť ꝑsumptiõe q̃ritis illi suã surripe filiam? Nunquid vobis aures ꝑbeo auditrices? O turpissimi/vilissimi/hoꝛribilissimi hostes/nunquid vobis assentiã qui estis fallaces ⁊ mẽdosi? nũq̃d vestro suasu meũ patreꝫ derelinquã: mea fraudaboꝛ hereditate/⁊ vobiscum meipam eternalr̃ condemnabo? Hoc ꝑfecto nullo pacto faciam. O, si alr̃s me non infestatã non dimiseritis/mihiqꝫ vim facere volueritis: scitis q̃d factura sim. Adibo certe patrem meum ⁊ ei rẽ ĩsinuabo: q̃ mihi vtiqꝫ feret opẽ vt eruar a manibꝰ vestris/ac deinceps grauiter vos puniet.

Meditatio et oꝛatio super secunda petitione oꝛationis dominice: Adueniat regnũ tuum.

e

Excellenter in hoc suã ad me dilectionem declarauit meus pater celestis/cum taleꝫ ac tantã dignitatẽ atqꝫ excellẽtiã mihi voluit indulgere/vt regnuꝫ quoddã eximiũ intra me collocauerit meo regimini deputatũ. In quo ratio velut dña ac magistra debet ꝑsidere: cetere autem omnes vires ⁊ potẽtie illi parere ⁊ obsequi. Sꝫ ꝑfecto nimis experioꝛ verum esse quod antiq̃ dictũ est: Vix sine guerra erit qui terrã habet. Reuera regnũ hoc de quo sermo ꝯtinue ⁊ incessanter ꝑsecutionẽ ⁊ impugnationẽ patiť. Non est vitiũ aut pctm̃ q̃d non ipm̃ hostilr̃ inuadat/vimqꝫ oẽm faciat ad ingressum ꝑ sensuũ q̃nqꝫ aditus/vt illic dñeť ⁊ imperet. Insurgit suꝑbia cum clamoꝛe validoꝛ instanter illic ꝑsumit dñari. Inuidia/ira ⁊ odiuꝫ cõueniunt cum iuramẽto affirmãtes ⁊ se illic mãsionẽ ac residentiã facturas. Accedit illa toꝛpẽs accedia/nullo pacto ad discessuꝫ suasibilis. Gula fedissima exercitũ parat/suamqꝫ illic vult instruere coq̃nam. Luxuria furit/⁊ affirmat ꝙ regnũ hoc ꝑsus ꝯsumet. Auaricia cupida insidiose se ingerit: nec se hinc arbitrať depellãdã: atqꝫ ita innumeri alij surgunt tyranni: q̃ nullo oꝛdine sed hoꝛribili ꝯfusione satagũt ĩ hoc regno dñari. At ego illos repello illos abijcio/clamãsqꝫ ⁊ suspirãs ꝓtestoꝛ h̃ regnuꝫ mihi datũ a pr̃e meo: cũ summũ nefas esset tali traditamẽtũ facere/quo id regnũ suis pateret hostibꝰ.

f

¶ Sed heu q̃d me aut meã estimant potentiã q̃ sola sine viribus sum deficiens ⁊ misera. Quid queso nisi a te patre meo adiuta aduersus hostes hos efficere valebo. Aderis igiť pr̃ mi in regno tuo: ⁊ quo maneat inuictũ/illi feres ꝑsidium. Tuum profecto est ipm̃ tibi tueqꝫ custodie restituo. Ita sane ⁊ non alr̃s in me adueniet regnum tuum/semperqꝫ remanebit: aliter illud cogar amittere a deuastante angelo eritqꝫ in illo sempiternus hoꝛroꝛ et eterna confusio.

Meditatio et oratio sup tertia petitione orõnis dñice: Fiat voluntas tua sicut in celo.

Domine deus omñs pr optime qui es in celis/fiat voluntas tua sicut in celo ꝛ ĩ terra. Volũtas inq̃ tua q̃ ſm viã mandatorũ tuoꝝ vadã ego debilis/paup ꝛ misera ad te potentissimũ: insipientissima ad te sapiẽtissimũ: egrotissima ad te summũ medicũ ac saluatorẽ. Et quõ fiet istud dñe nisi tua volũtas me cõduxerit ꝛ traxerit ad te. Cuꝫ ergo ita velis: etiã velim nolim tua voluntas fiat. Vidi sepius dñe ꝙ pater duxit ꝛ traxit filiũ debilẽ atq̃ impotentẽ/vel etiã stolidum ad implendũ voluntatẽ paternã. Ita queso pater me trahere digneris ad te: nõ me derelinquas in manu mei consilij: nec mee tradas voluntati: imo dũ oberrare a tramite virtut' me videbis: retrahe me dñe deus velut pauperẽ/stolidam/cecam atq̃ impotentẽ: ꝛ hoc siue p suas virgas aduersitatis: siue p dulcorẽ psperitatis/siue p occulte inspirationis instinctũ a tua bonitate/siue p altã manũ tue potestatis/siue p bonoꝝ tuoꝝ angeloꝝ vel etiam hominũ ministeriũ/siue per quẽcũq̃ aliũ modũ tibi placitũ. Hoc tñ fac ne peream: q̃ꝫ tua de me et ĩ me nõ mea voluntas fiat ꝛ impleat'. Quid posset dñe cõuenientius atq̃ humilius paup/ceca aut stolida petere a suo ductore ꝛ gubernatore/ꝙ vt eam non pmittat ambulare ſm suam temerariã intentionẽ in desyderijs anime sue.

Oratio eiusdẽ cõcernẽs iterũ hanc tertiã petitionẽ ex alia similitudine sumptã sup hoc verbo: In chamo ꝛ freno.

Ait dñe deus tuus pphеta: ꝙ homo cõparatus est iumẽtis insipientibus: in q̃bus nõ est intellectus. Q, si ita est/ dirigas me dñe velut bestiolã indomitã: que non põt aut nõ vult per seipsam domari: immittens frenũ in os meũ/aut al's me ligabis: prout mihi op9erit dulcibus illis ac solidis vinculis tuaꝝ virtutum: ꝛ precipue funiculo triplici qui difficile rumpitur: videlicet fidei/spei ꝛ charitatis. ¶ Apndũ est dñe os meũ: impone sibi tẽperantie ꝛ sobrietatis frenum. Indomita est lingua mea/discola ꝛ vagabunda per multiloquiũ ꝛ vanũ: constringe illã freno silentij: atq̃ ita fac circa singula membra mea. Et q̃uis frequenter tuo ductui renitar/ aliter aut alio volens ire ꝙ tu impellas ad modũ equi lasciui qui sibi dimissus frequẽter impingeret: ne queso propterea dñe ita contra me irascaris: vt pre indignatione me derelinquas ꝛ sinas ſm impetũ ppie inclinationis aut volũtatis incedere. Ita eñ mox impingerẽ/ꝛ me morti traderẽ dolorose: more illoꝝ quos te dicis dimisisse/ire ſm desyderia cordis eoꝝ: eratq̃ profecto illa durissima libertas longeq̃ eligibilior atq̃ suauior est tua seruit9/ tuaq̃ subiectio.

Oratio super hoc verbo Sicut desyderat ceruus ad fontem aquarum.

O Fons vite dñe deus omñs/ego sum illa paup lassata/depulsa ꝛ vexata/que ad instar cerui desyderat venire ꝛ reuerti ad te: vt sit mihi recreatio cõtra nimiũ calorẽ atq̃ ardentẽ sitim/quã mihi illi infernales intulerunt inimici: me p desertũ hui9 mũdi cõtinue insequentes cũ turba numerosa caniũ ferocissimoꝝ mordentiũ ꝛ lacerantiũ. Quapropter vagabunda nõ inueniẽs requiẽ/p hoc desertũ discurro. Sunt autem hi canes cure ille diuerse ac sollicitudines mũdaneq̃ varijs modis me mordent ꝛ lacerãt: q̃bus plurimũ turbor ꝛ euagor in deserto predicto: nusq̃ requiẽ inueniẽs: nec amplius respirare valeo nisi venero ad te q̃ es fons vite ꝛ refugij locus: in quo mihi erit refugium ꝛ securitas.

Meditatio ꝛ oratio diuisa p partes sup q̃rta petitiõe orõnis dñice: Panẽ nostrũ quotidianũ da nobis hodie.

Pauperi panẽ ppter deũ. Ego sum paup illa famelica/locata inter duas mensas: quaꝝ vna est cibis huius mundi onusta: q̃bus q̃dẽ vesci possem: sed illos detestor ꝛ recuso: altera bonis exuberat spũalibus: q̃bus cũ affluere desyderẽ/minime p voto illa cõseq̃ valeo. Heu morier' mi pater hec misera famelica in tuo cõspectu ac tuoꝝ oĩm sanctoꝝ in hac mẽsa bonis grẽ et glorie referta discũbentiũ: vbi edunt ꝛ bibũt vsq̃ ad satietatẽ/imo vsq̃ ad sobriã ebrietatẽ. Nõ q̃dẽ sum digna sedere in hac mẽsa: nec hoc req̃rere presumo: sed hũiliter peto vel de micis ꝛ reliquijs huius mense magnifice paꝝ aliq̃d pcipere: quo aliq̃ntulũ refocillata/valeã famẽ sitimq̃ meã (etsi nõ ad plenũ) sedare. Lego in euãgelio de diuite epulone q̃ grauiter de duricia atq̃ auaricia arguit': ꝙ imisericorditer pauperẽ lazaꝝ a se repulit: illi sue mẽse micas nec volens tribuere. At ego sum illa paupi infirma/mẽdica/vlceribus ꝛ vulneribus plena diuersoꝝ vitioꝝ que vestris assum in conspectibus. ¶ O sctĩ ꝛ sancte dei oẽs/in vestris ianuis clamo suspirans: ꝛ peto de micis vestris: ne q̃so moleste feratis: ꝛ more illius diuitis reprobi/ne me imisericorditer tractetis. Absit a vobis hoc improperiũ: absit vt in tã pijs ac magnificis cordib9 tãta inueniat' inhumanitas: psertim cũ sine vllo vestro detrimẽto ac sine vlla diminutiõe id facere poterit'. Memẽtote vos aliquotiẽs ab hac mẽsa fuisse alienos: ꝛ nihilominus tũc ex ea pasci libẽter voluistis. Ita ꝙ ꝛ nũc mihi facite q̃ vobis fieri tũc voluistis. Vestra q̃dẽ soror sum: ꝛ si in humilẽ statũ deiecta/etsi in exilio/ etsi in carcere/ etsi in miseria et paupertate maxima cõstituta. Ne igit' me fame perire sinatis in ꝯspectu vestroꝝ/ꝛ q̃dẽ pijssimoꝝ oculoꝝ/ꝛ in tãta plenitudine spũaliũ alimẽtoꝝ. Sum ego heu deterioris cõditionis ꝛ magis repellẽda ꝙ catellus qui vel de reliquijs dñi sui sinit' refici. Fateor quippe me p peccatũ factã etiã cane deteriorem: maneo tamẽ semp naturali cõditione vestra soror. Ne igit' tã graui aulo meũ pctm̃ feretis: q̃õ vtiq̃ nũc mihi odio est atq̃ a meo repello consortio: quin potius ad id q̃õ naturali cõditiõe vo-

bis tã de ꝓpinquo iunctũ est: cõpatiendo vestros
inclinabitis aïos ¶ Scḋa pars: Uer fateor me o-
iure/⁊ ob mea maleficia carceri digna mancipatã
sed heu qꝫ tã seuerus iudex tamqꝫ seuus/ꝙ capti-
uũ adhuc indẽnatũ/fame ꝑire ꝑmittat: ⁊ petẽti nõ
porrigat panẽ? Qui etiã essent illi cõsiliarij aut of-
ficiales adeo impij ⁊ agrestes/ꝙ hoc tolerarẽt aut
suaderent: qñ imino etiã dãnatis ad carcerẽ perpe
tuũ ministrant aliquotiens pitantie speciales/⁊ ꝑ
cipue in magnis solẽnitatibus. Nũc aũt credo et
certitudinaliter scio: ꝙ ꝗtũlibet sim incarcerata/⁊
grauib⁹ oppressa criminib⁹: mitior tñ est ⁊ ad mi-
serandũ ꝓnior vr̃a curia ꝗ qlibet alia iudicis aut
ꝑlati cuiuscũqꝫ mortalis. ¶ Tertia pars. Ego sũ
paup illa filia elongata ꝙ partẽ paterne heredita-
tis me ꝯtingẽtẽ dilapidaui: ꝙ l extra regione fame
morior: ⁊ vrgente famelica rabie volo frequẽt im-
plere ventrẽ porcoꝝ pabulis/hoc est prauis hui⁹
mũdi voluptatibus: quas sepe nec cõsequi valeo.
Sed ⁊ ne consequar opto ⁊ oro/sciens ꝙ cibus ilic
minime sanetatẽ afferret/imo amplius faceret esu
rire: tandẽqꝫ ꝑimeret. Quid igil faciã? Certe scio.
Animaduerto in domo patris mei ꝗplurimos eẽ
seruitores ꝙ pane vescunt abundãter. Surgã igil
de stercore ⁊ fouea in qua iaceo/⁊ ibo ad patrẽ me-
um ⁊ dicã ei: Peccaui in celũ ⁊ in te: nõ sum digna
tua dici filia: fac me sicut vnam ex ancillis tuis aut
pedissequis. Auditu aũt didici imo aliquotiens vi
su ꝙ ipse est mitissimus ⁊ misericordissimus: atqꝫ ita
nec me venientẽ repellet/imo in pristinã restituet
dignitatẽ: ⁊ tanꝗ filiã suã denuo suscipiet educan-
dã. Heu quotiens ⁊ ꝗdiu conor ad patrẽ meũ pro
pane obtinendo reuerti/nec tñ valeo: qm̃ tali ac tã
miserabili fame sum afflicta: vt viribus penit⁹ de
stituta nequeam exurgere ⁊ moueri de hac infelici
extranea regione: in quã incõsulte me intrusi: nisi
aduenerit aliqꝫ ꝙ mihi manũ porrigat ⁊ ferat au-
xiliũ ⁊ cõsolationẽ ad me sustinendũ ⁊ dirigendum
in via ne deficiã. Uos igil depcor sancti dei oĩes
adestote mihi ⁊ ferte opẽ vt hinc egrediar sine de-
uio/sine offendiculo ad domũ patris mei ꝓfectu-
ra ⁊ refectura. ¶ Quarta pars. O me miserabilẽ
infelicẽ/vilem/fedã/deo ⁊ mũdo odiosam: ꝙ teme-
ritate aut ꝑsumptione patrẽ illũ mitissimũ ⁊ mise-
ricordissimũ audebo cõspicere: quẽ adeo cõtempsi
⁊ dehonoraui. Qualiter aderit mihi lingua ad ali
quid ab eo postulandũ: presertim cũ iã illos teme-
rarios conatus meos expleuerim: meqꝫ prostitue-
rim ⁊ fedauerim cũ inimicis ꝑfati mei patris. Uñ
nõ iniuria sibi facta sum penitus odiosa. Nũc igil
cũ melius nõ possum/reuertar ad illũ quẽ tã graui
ter offendi. Dic mihi misera ⁊ inuerecunda/ꝙ frõ-
te hoc audebis attentare: quo pacto ꝑsumes po-
stulare panẽ ad manducandũ: cui potius debẽtur
verbera ꝗ pastus? ¶ Uerũ etsi ita sit/nec ꝑterꝗ pe
nam ⁊ tormenta meruerim/tantam nihilominus
illius ad quẽ reuerti ꝓpono/misericordiam esse co
gnosco vt me ad id faciendũ vocare dignet ⁊ com
monere: quantũcũqꝫ etiã eum offenderim atqꝫ de-
spexerim. Urgent insuper ad hoc ⁊ impellũt fame
lica rabies ⁊ extrema necessitas. Audiuit eñ deus
deprecationẽ etiam legionis demonũ/quando pe
tierunt mitti in porcos: multo minus e ego diffi-
dam exaudiri.

Hic loquitur anima qua

si exaudita ⁊ cõsecuta spiritalẽ consolationem.

Gratias ago tibi pater dilectissime pro-
pter pitãtiã nunc a te susceptã. O ꝗ sa-
pida est/ꝗ suauis ⁊ bona/ꝗ nutritiua/nu
per famelica rabies oĩa mẽbra mea torquebat. Au
res interibant in auditu vanitatũ seculi: ardebat
lingua ꝑuersis sermonibus: oculi vanis aspectib⁹
defluebant: os turpi vilescebat gustu: tactus pro-
brosa voluptate fedabat. O ꝗ subito euanuerunt
a me hec oĩa ꝑniciosa desyderia/ad ꝑsentiã dulce-
dinis cibi illius quẽ misisti desuper. Da mihi dñe
semꝑ hunc cibũ quo refecta abijciã ⁊ fastidiam ve
nenosum ac mortiferũ huius mundi cibũ. O domi
ne deus ꝗ subito mihi facile factũ est his carere/
imo ꝯtẽnere que ꝑus desyderabã: qm̃ bonitas hu-
ius spũalis cibi facit oĩa mundana arbitrari velut
stercora/⁊ abominationi penitus haberi. Concede
dñe vt hec dispositio diutius in me ꝑmaneat. Ita
sane iocũda essem ⁊ beata. Sed heu ego misera ci-
to nimis hunc gustũ ⁊ saporẽ amitto: qm̃ nõ debi
tã adhibeo diligentiã: ⁊ pro hac mortali vita me
fateor indignã ad ꝑpetuã atqꝫ hereditariã illius
possessionẽ. Unde me penit⁹ tue miscḋie submitto.

Oratio ⁊ meditatio super

quinta petitiõe orõnis dñice: Dimitte nobis debi
ta nostra/sicut ⁊ nos dimittimus ⁊c̃. I

Bligata sum plurimũ. Surgitqꝫ obliga
tio hec ex fatuis cõmercijs ⁊ cõtractibus
cũ demone in foro huius seculi initis: cũ
ꝑ momẽtanea vanitate breuissimaqꝫ ac
feda voluptate ad eternã damnationẽ me astrin-
xi: nec habeo heu vñ ꝑsoluã: cũ sim paup ⁊ oĩ sub-
stantia fraudata ꝑ infortunatũ ictũ peccati. Quo
igitur ibo: quo diuertã? Ad meũ certe reuertar pa-
trem/eumqꝫ depcabor/vt me ab hoc graui debito
absoluat. Et ne repulsam patiar/ei suas deferam
litteras a suis secretarijs ⁊ euangelistis ꝯsignatas:
His obtestabor ipm̃ me debere penit⁹ absoluere.
Siquidẽ he littere cõtinent: vt si dimiserim⁹ alijs
⁊ nobis ipse dimittet. Et ego ex nunc oĩbus dimit-
to sicut ipse dimitti iubet. Oportet igitur vt et ipse
mihi dimittat. ¶ Et si forsan ipse vel alter ꝗlibet
mihi obiecerit: ꝙ nõ integraliter dimitto/aut syn-
cere/aut eo corde quo debeo. Respõdeo mihi sal-
tẽ adesse desyderiũ dimittendi sub modo ⁊ forma
quibus ipse hoc fieri vult ⁊ iubet: ⁊ hoc vtiqꝫ satis
est. Ita eñ ⁊ mihi sufficit vt deus mihi condonet:
hoc est vt sit ei desyderiũ mihi ex integro cõdonã-
di/quẽadmodũ ⁊ mihi est: quoniã si huiusmodi su
um fuerit desyderiũ/infallibiliter ita fiet. Ex nũc
igitur mihi bene erit dũ quisquis apud me debitũ
quodcũqꝫ cõtrahet: iniuriã mihi aliquã irrogãdo/
aut cõuitiũ dicens. Presertim dũ hoc preter meã
culpam accidet/⁊ mox illi condonabo: per hoc eñ
mihi tutus parabitur aditus apud deũ ꝑ cõdona

tione omniū meoꝝ debitoꝝ. Nō quidē ꝙ allos in me peccare libeat: q̄ꝛ deū nō exorē vt eis debita cōdonet: mihi eñ ꝓpria peccata satis onerī sunt ꝑter hoc ꝙ alijs ad peccandū sim occasio: aut ꝓ eis me condemnē. Sed cum aliter occurrere nō possim/ mihi conuenit alterius peccato ad meā vtilitatem bene vti.

Oratio ꝛ meditatio super

sexta petitiōe orationis dñice: Et ne nos inducas in tentationem.

K Quis heu consolabit hanc desolatā/ hāc mille laqueis circūductā: ac in varias tētationes que precipitatā in via hac in q̄ pericula sibi imminēt innumera: tā ab inimicis q̄ nunc in aperto se exhibent vim inferentes: nūc in insidijs/ suis fraudulentijs me morti tradere moliuntur: ꝙ etiā a via ipsa que lubrica est ꝛ tendens in declilue: insuper ꝛ obscura plenaꝗ antris ꝛ serpentibus? Quis igitur hinc me liberabit ꝛ conducet ne in aliquā istarū tentationū incidā? Nemo profecto nisi tu meus pater ac tuus bonus spūs q̄ me deducet in terrā rectam: qui vndiꝗ laqueos inimici dissolueris ꝛ illuminabitis meas tenebras/ meosꝗ pedes stabilietis.

Meditatio ꝛ oratio sup

septima petitione orōnis dñice: Sꝫ libera nos a malo.

L Exprimi nō pōt malū quo sum irretita: ac etiā necessitas q̄ me angit quotidie. Multis modis subdita sum legi peccati q̄ͦ sine lege est: agitꝗ frequenter vt malū q̄ͦ nolo id faciā quot mihi insurgunt motus mali horis singulis quos minime vitare possum: nunc temerarie de alio iudiciū ferendo/ nunc dolendo de bono ipsiꝰ/ nūc de malo exultando/ nunc meipsam plus debito extollendo ꝛ mihi cōplacendo/ nūc irascēdo aut dedignando/ nūc vana loquendo/ nūc leuiter afferendo/ nūc indeuote orando/ nunc comedendo et bibendo/ nunc in aspectu/ nūc in auditu/ nūc in tactu. Te igitur exoro dulcissime pater celestis vt me a tali malo liberes: vt tandem a magno illo malo q̄ͦ oē malū superat in horrore ꝛ angustia/ morte. s. ꝑpetua immunis euadā ac libera.

Oratio ad bonum angelū

suū ꝛ ad reliquos omnes ꝑ mediū eius plures cōtinens partes.

M Gloriose angele dei qui vnus es ex inclytis principibus ciuitatis celestis: cuius custodie diuina bonitate ac pia ordinatione commissa sum/ per eundē dirigenda ac protegenda/ insuper ꝛ iuuanda ad ingressum dicte ciuitatis bene viuendo ac deo parendo ꝛ seruiendo: hoc die ꝛ hac hora me grādis viget necessitas ad te recurrere: hoc ꝓfecto bene ꝑpendis ꝛ agnoscis. Assum ego tua pauper ceca/ in profundis cōclusa tenebris huius inferioris carceris: in quo nihil ē luminis spūalis ad cognoscendū bona glorie celestis: ꝛ id parū claritatis quod illic esse potest: l me est obuolutū ꝛ circūductū fumis ac tenebrosis nebulis de turpi sceno ac lutosis paludibus fetidoꝝ mee carnalitatis desyderioꝝ ac terrenaꝝ cogitationū eleuatis. Quāobrem incedere nescio per vias rectas in vicos celestis ciuitatis: vbi mihi mendicare incumbit ꝛ elemosynas meas petere: nisi ab alio ducta vel aliter illuminata. Te igit̄ ꝓcor dux fidelis apprehende manū huiꝰ tue excecate: deduc eā per vicū magnū paradisi discurrendo ostiatim vbi valeā clamare/ aduocare/ gemere/ flere/ auxiliū implorare/ ꝛ pauperi elemosynā petere ꝓpter deū. Uere pauper est q̄ penitus visu caret: quiꝗ panē sibi lucrifacere nō potest. Trahe me queso specialiter apud tuos consodales/ ceteros angelos tuos amicos ꝛ domesticos: vtiꝗ ꝑdiuites ꝛ gratie bonis refertos. Exhibe illis hanc mendicā miserabilē ad elemosynā percipiendā. Cū gaudio enim recipienda est: est eñ hec peccatrix que vult cōuerti: vt dicit saluator christus. Ne ꝑdas igit̄ hoc gaudium: q̄ͦ vtiꝗ ꝑderes/ si ab hac mea cōuersione recederē per defectū victus: quē nō nisi meo questu cōsequi possum. Ne igit̄ me derelinquas: ne ħ mihi recuses fidelis custos: ꝙuis te pluries parui pēderim male iurando aut agendo in cōspectu oculoꝝ tuoꝝ: q̄ͦ nec facere debuissem in ꝯspectu scurre alicuius aut vilissimi alterius hominis. Cōdona mihi queso rursus meā insipientiā meosꝗ excessus. Sum fateor stolida/ deses ac presumptuosa. Nosti hoc: ꝛ ideo tue custodie relicta sum sicut egrota medico/ sicut ceca duci/ sicut stolida ꝛ frenetica suo gubernatori. Ideoꝗ necesse est vt me supportes in meis defectibus: alˀs eñ indesinēter nec scirē nec possem absꝗ errore deuio mendicare ꝛ vitā meā questuare. Quocūꝗ pergo aut ducor/ illic multū obscure conspicio inclytā illā ciuitatē celestē: de qua tam gloriosa dicta sunt. Illic velut l vmbraculo prospicio nouē angeloꝝ ordines/ patriarchas/ ꝓphetas/ apostolos/ martyres/ confessores/ ꝛ virgines: ꝛ sup omes iesum christū gloriosamꝗ eius matrē: atꝗ ita sum abundāter munita ad percipiendū elemosynas copiosas. Te igit̄ deprecor amantissime cōductor/ qui me illuc ꝑduxisti: vt pro cōditione meaꝝ necessitatū ab vnoquoꝗ petā sua dona ꝛ gratias quibus abundantius affluūt. Da mihi aditū: cōforta me/ ꝛ doce me petere. Erubesco plurimū ac vereor cōparere: sed ꝓ certo necessitas frangit legē. Ex precepto etiā mihi hoc facere incumbit/ vt pulsem ꝛ petā: nec recedam quantumcūꝗ repulsa donec aliquid accipiam. Ita igitur faciam.

Loquitur anima quasi in

paradisum ducta. ¶ Oratio ad seraphin.

N Uos seraphin q̄ placido igne diuini amoris incēsi estis: mittite mihi paruā aliquā scintillā huius ignis. Mittite inꝙ in cor meū penitus gelidū: vt pax ad diuinū amorē incalescat. Per hoc eñ voƀ nihil deperiet. Aut certe me vobis tam proximā faciatis vt hinc excalescam. Copiosa est apud me materia ad hūc ignē construendū. Affluunt eñ diuina beneficia. Insuper ꝛ mea peccata que simul iuncta/ in meipsa ut-

stire deberent maximū aliquod incendiū: verū fri/
giditas negligētie adeo preualuit in me/ vt vix ali/
quid incendi possit. Ne igit̄ mihi tā alieni sitis qn
parū aliquid vestri ignis ad me incendendā/ meq̄
inde purgandā cōprestetis: sicut olim Esaie factuȝ
esse cōstat. ¶ Ad cherubin: Uos igit̄ cherubin/
in quibus est plenitudo scientie ⁊ sapiētie/ erudite
hanc stolidā/ indoctā: q̄ frequenter iudicat maluȝ
bonū/ ⁊ bonū malū: q̄ semꝑ inter laqueos ⁊ transi/
tus piculosos inimicoꝝ v̄sat̄. Date mihi clare no
ticiā/ q̄ valeā hmōi pericula declinare ⁊ absq̄ offē
diculo incedere ꝑ vias rectas: insuꝑ ⁊ deū absq̄ er
rore/ ⁊ me absq̄ inordinato fauore cognoscere vt
clare ⁊ syncere discernā magna illa p̄mia mihi re/
ꝓmissa parte ex vna: horrendaq̄ illius ignis gehē
ne tormēta mihi cōminata parte ex altera. Queuti
q̄ si diligenter ⁊ viuaciter ante oculos ponerē/ si ̄l
cū breuitate mās̄ionis mee in hoc mortali corpo/
re nunq̄ pctm̄ admitterē. ¶ Ad thronos: Uos
throni in q̄bus ꝓpter ꝓfundā hūilitatē ac p̄cipuā
reuerentiā q̄ in vobis est ad ip̄m requiescit ac resi/
det deus: insuꝑ ⁊ sua iudicia exercet sicut iudex in
suo throno: impetrate mihi illā hūilitatē/ illamq̄
ad deū reuerentiā/ ꝑ quā se dignet̄ in me colloca/
re ⁊ req̄escere. Ad hoc em̄ creata suȝ: ⁊ hoc sic vtiq̄
obtinebo/ si vobis in hoc fuero cōformis/ sicut et
ip̄e repromisit. ¶ Ad dn̄ationes: Uos dn̄atiōes
impetrate mihi p̄cor plenū dn̄iū suꝑ corpus meū:
ita vt in nullo me sue subiectiōi reddat obnoxiaȝ.
¶ Ad principatus: Uos p̄ncipatus reddite me
subiectā sublimioribus potestatib⁹: absq̄ murmu
re/ absq̄ rebellione/ absq̄ detractione. ¶ Ad pote
states Uos potestates eripite me ab aduersarijs
meis oībus: q̄bus vtiq̄ talis est potestas: cui non
est aliqua cōparabilis suꝑ terraȝ. ¶ Ad virtutes:
Uos virtutes facite intra me miracula/ me ꝑ pec/
catū mortuā resuscitantes ⁊ infirmā sanātes. Cuȝ
excecata fuero/ visuȝ restituite: cū obsurdata/ reddi
te auditū: ⁊ sic de alijs: ⁊ si quid mortiferꝝ aut vene
nosū bibero. s. ꝑ malū cogitatū aut prauā delectati
onē: facite vt mihi nō noceat ꝑ cōsensuȝ. Sūt hec
ꝓfecto p̄clara miracula longeq̄ visibilib⁹ preclar/
riora. ¶ Ad archangelos: Uos archangeli nū/
ciate mihi quantū opus est sublime fidei mysteriū
⁊ quo a me vel ab alijs ꝑ me instruēdis in maiori
veneratione habeat̄: obscuras sacre scripture sen/
tentias elucidate. Et specialiter tu sancte Gabriel
ꝑ sanctā inspirationē mihi denūcies rumores pla/
citos: sicut fecisti beate Marie matri dn̄i ⁊ zacha
rie. Et tu insuꝑ sancte Michael q̄ es custos ⁊ p̄n/
ceps ecclesie: qui vicisti draconē/ hostē scȝ inferna
lē: q̄ p̄sentas anias ante cōspectū dei/ ⁊ ipetras ec/
clesie pacē: tene sꝑ illū inimicū in tuis vinculis ne
nocere possit: ⁊ me in decessu ab hoc seculo añ cō/
spectū dn̄i p̄sentare in eterna glia. ¶ Ad angelos
Uos angeli nūciate mihi quelibet dictum cogni/
tu ⁊ factu oportuna ꝓ me aut quibuslibet alijs pre
dicādo/ exhortādo/ vel aliud quodlibet exercēdo:
ponite in ore meo v̄ba sancta ⁊ salutaria/ q̄ sint ad
edificationē meā ⁊ alioꝝ: nec aliq̄ fallacia aut ver
sutia quecūq̄ valeat p̄ualere. In tristicia q̄ nō est
s̄m deū afferte cōsolationē: in desolatiōe me cōfor/
tate: de errore me reuocate. Emollite cor durū: de/
uotionis crebris lachrymis rigate: mētis illumina/
te tenebras. In laudib⁹ dei mihi sitis comites: l ex
cessu me repinite: in benefactis roborate: aduersus
oēs aduersarios meos adiuuate: hūiliate me in ꝓ
speris: extollite in aduersis: in mea pauꝑtate ꝓ me
q̄stuate: in infirmitate sanate: in hora mort̄ me vi
sitate: auisate/ excusate/ liberate/ saluate. Sūt hec ve
stra officia s̄m veritatē historie ac scripture sacrē.
Specialr̄ tu Raphael sancte deduc me ꝑ viā bo/
nā: sicut duxisti thobiā iuniorē: ⁊ ꝑ te talis mihi ac
cedat ꝓfectus/ q̄lis ꝑ tuū sapientissimū cōsiliū ac/
cessit patri eius ⁊ vxori sue Sare:

Oratio ad omēs sanctos

cōtinet plures partes.

Non poterit queso inuenire subsidiū/ re/
fugiū aut miscōiā hec pauꝑcula misera/
bilis aīa apō tot p̄ncipes opulētissimos
ac potētissimos in felici patria/ in vrbe beā/ in loco
totius amenitatis ⁊ supabundātie: in tēplo pieta/
tis ⁊ charitatis regnātes? Quādiu q̄so clamabo
⁊ eiulabo ad eoꝝ ostia/ petens pauperi panē pro/
pter deū ⁊ nemo aduertet? Quādiu vicissim discur
rā ⁊ ꝓcumbā ad pedes eoꝝ/ ⁊ nemo succurret? O
pauꝑcula desolata vbi ꝓ dei reuerētia ꝓficies: si h̄
expulsaȝ passa es: si hic misericordiā nō est cōsecu/
ta? Si hic elemosynā gr̄e ⁊ indulgētie nō ipetres:
q̄s alibi te suscipiet? O felices/ o gloriosi sctī ⁊ san/
cte dei oēs/ totiēs audiui magnū illū amorē ac fa/
uorē cōmēdari: quē geritis ad pauꝑes ⁊ mis̄os at/
q̄ indigētes pctōres: insuꝑ ⁊ illā vestroꝝ donoruȝ
largitatē ⁊ supabundantiā elemosynaꝝ. Heu ero
ego oīb⁹ alijs infelicior/ despectior/ indignior/ ma
gisq̄ reiecta? Deficiet hec ꝓpter me vestra cōmē/
datio? Cessabit fons ille vestre clementie manare
ne sola ego bibā? Claudent̄ mihi v̄e supplici ma/
nus vestre q̄ ceteris oībus apte sunt. Uester profe
cto thesaurus ꝓpter me minime decresceret. Nō
adent q̄sq̄ ex vobis q̄ suscipiat hanc pauperculaȝ
alienā sub suo saluo ꝯductu/ q̄ dietim ꝑclitari mi/
nat̄. Nō erit q̄ ex cōpassione vel hospitē colligat/
aut velut vnā ex minimis ancillis sue familie di/
gnet̄ ascribere. Satis ꝓfecto mihi esset si ex his vel
vnus me benigne susciperet/ ⁊ inter suos vltimā sta/
tueret. O, si in ceteris inuēta sim vilissima/ idignis
sima/ infelicissima: grauiusq̄ ceteris excesseri: eo
magis vestrā meis p̄cibus inclinabitis misericor
diā: scientes q̄ his nō opus est miscōia q̄ carēt mi
seria. Scio q̄ppe ab altero vestrū esse dictū q̄ vbi
abundauit delictū supabūdauit ⁊ grā. Si me a pe
dibus vestris indignāter abijciatis/ aīaduertite
q̄ me velitis esse facturā: instruite me quo profici/
scar misericordiā reptura. Scio veraciter non ali
bi hoc futuꝝ. Quo igit̄ diuertā? Incidā in despe/
rationē? Absit hoc. Mandatū em̄ accepi s̄m do/
ctrinas vestras: etiā vsq̄ ad nouissimo mortis su/
spiriū/ spem haberi debere. Certissime em̄ tenete ⁊
credite me a vobis nō discessurā: etiā totiens quo/
tiens repulsam; donec a vobis aliq̄d elemosyne ꝑ

mea paupertate sustentāda pcepo. Q, si lāguere aut male pire cogar/hoc corā vestris oculis faciā vris aduoluta pedib⁹: clamās ac vestrū implorās auxiliū. Posset ne hoc vestra benignitas admittere/vestra clementia ꝛ humanitas? estimo vtiqȝ ꝙ non.

¶ Cōmemorate vos gliosi scti nō ad vestrā verecundiā loquor: sed ad meā ingentē necessitatē: cōmemorate inq̈ ꝙ meas ptes aliqñ gessistis. Sum qppe nūc in eo carcere/in eo exilio/in ea paupertatis regione: vbi vū fuistis/ voluistis vtiqȝ libenter aliunde iuuari/aliunde cōfortari. Id ergo et vos nunc mihi facite qḋ tūc vobis fieri desyderabatis. Illā distribuite mihi gratiā: q̄ ex gratia vobis pridē donata est. Q, si alter vestrū mihi improperet ꝛ dicat me lōge plus sedatā ꝛ pfundatā in sceno peccati ꝙ fuerint illi gloriosi scti: fateor pfecto ita eē. Sed vnde hoc eis? Nō nisi ex gr̄a indultū est. Ex eadē qppe massa pctī mecū extitere: proni ad malū ab adolescētia sua: nisi supabūdātī miscḋia dei fuissent pseruati aut liberati. Et exinde magis obligant ad gratiā impēdendā: vt illā eo liberali⁹ distribuāt quo largius ꝛ copiosius acceperunt.

Vos quidē estis in summa pspitate/ in honore atqȝ felicitate. Non inuidens loquor: īmo veraciter hic plurimū gaudeo. Sed q̄d factura est illa vestra soror misera/ degēs hic deorsum in tāta miseria ꝛ tāta necessitate. Mire durū esset cor vestrū atqȝ innaturale nimiū si illā perire sineritis aut a canibus infernalib⁹ q̄bus vndiqȝ vallata est deuorari: presertim cū occurrere valeatis: ꝛ ad vos exclamo ꝛ extēdo manu⁹: lachrymis vndiqȝ pfusa vestrū petens auxiliū. Non peto vestrā gloriā aut vr̄as diuitias. Eripite me a morte/ꝛ mihi satis est. Q, si vestrā sororē hec vos deprecātē repuleritis: quā queso audietis/aut cui alteri bene facietis?

Si meā miseriā ꝛ paupertatē non dignabimini respicere/saltē obiectis deo sūmo vestro regi atqȝ impatori. Is fecit ꝛ instituit vos in suos elemosynarios: q̄bus incūbit indigentibus necessaria impartiri. Specialr̄ te virgo gliosa instituit thesaurariā gratie/matrē misericordie nutricē orphanoꝝ/desolatoꝝ cōsolatricē/aduocatā ꝛ cōsultricē. Ad te igit̄ cōfugio/te requiro p isto tuo officioꝝ virtutes: ne mihi deficias in hac districta necessitate. Impartire mihi de thesauro gratie nutri/cōforta ꝛ cōsule: ꝛ si nō pꝑter me/cū sim indigna omni munere gratie: tamē pꝑter te ꝛ pꝑter tibi cōmissum officiū legitime ꝑm institutionē summi regis exercendum.

Adhuc dico vobis o gloriosi scti dei oēs/ ꝙ apud me est signetū sūmi regis ad elemosynā vestrā pcipiendū. Cognoscitis haud dubie signetū hoc: nō eñi ignoratis quoniā sine speciali dei instinctu: nec possem/nec scirē ad vos ptingere p req̄rēdis vestris elemosynis. Nōne ergo veniēs cū signeto/a vobis audiri debeo et vestrā alimoniā pcipere? Infallaciter eñi me deus ad vos mittit: quos nouit hmōi elemosynis abūdare. Ne igit̄ me coegeritis ad ipm reuerti ꝛ ō vestra repulsa querelā exponere. Loquor vt p̄sumēs fateor: sed necessitas mea pte ex vna/ꝛ diuina benignitas ex alia/me trāsmittūt ad vos: ꝛ hunc ausū sic loquendi p̄bent: qm̄ (vt vex canit pꝛuerbiū) Q̄ dn̄s cōcedit/nō iure familia denegabit. Liberalis dn̄s/liberales habebit seruitores. ¶ Sed forsan mihi dicet aliq̄s: Cū deus (vt asseris) tibi velit elemosynā impendi/ab illo petes: p seipm eñi si volet tibi qḋ petis largiet̄? At ego respondeo: Que gratia queso sanctis esset habēda/ si nullo suo medio mihi deus p seipm subueniret. Qua insup ratione gratiaꝝ elemosynas ad supeffluentē mēsurā accepissent sancti: si nō inde ceteris indigentib⁹ essent distributuri? Itaqȝ hec dei volūtas est/ vt suos venerentur sanctos/illos depcantes ꝛ req̄rētes: illiqȝ nobis succurrant/suas nobis donantes ꝛ impartientes gratias. Talē quidē decet dn̄m tales habere elemosynarios: q̄ videlicet querelas verecundorum paupeꝝ audiant qui sine medio principē adire non audent.

Rursus queso: pꝑter q̄d me repellitis? Si pꝑter pctā mea que aduersus me clamāt atqȝ obijciunt: heu queso dabitis vos potius audientiā fidemqȝ ꝛ fauorē his crudelissimis aduersarijs: non modo meis/verūetiā ꝛ vris quos miro modo exosos habetis/ ꝙ vestre sorori paupcule: q̄ vtiqȝ creatura est ꝛ factura dei vestri sūmi principis. Exclamant fateor ꝛ strepitum magnū vestris auribus ingerūt aduersarij isti. s. pctā mea: meqȝ sibi obligatā asserūt/cū illa cōmiserim: suntqȝ opa mea. ¶ Silete silete infideles aduersarij/vos reprobo ꝛ abnego: p vos eñi q̄ nimiū decepta sum peniteo. Decepta sum/nō de medietate iusti precij/sed in toto. Iterum igit̄ atqȝ iterum doleo: vos fugio ꝛ maledico: iustūqȝ bellum aduersus vos indico. In quo vtiqȝ bello mihi debēt esse auxilio oēs qui partē dei fouent/eiqȝ fideliter subiecti sunt ꝛ ad fidelitatē tenentur.

Quid queso gloriosi milites dei aliud facere valeo dicite mihi: Si temerarie aliq̄d opata sum: si in aliquo excessi heu nō in vno tm̄/īmo in mille millesies: nō aliud mihi est remediū ꝙ sine fictione penitere: atqȝ in posteꝝ p̄cauere: ꝛ p posse id pseq̄ qḋ honero vestro simul ꝛ meo imperatori displicere. Hoc aūt faciendo/mihi vtiqȝ esse debetis cūsortio: cū id fiat in honorē illius quē tam singularit̄ et diligitis atqȝ honoratis: ꝛ id vtiqȝ cōueniēter facere poteritis. Sed nec obijcitis ꝙ minus debito hos psequor aduersarios: īmo sepius pditrix existo: cū illis rursus paciscēdo ꝛ tractando/illosqȝ hūaniter recipiendo/amādo atqȝ honorādo. Ad hoc pfecto quid dicā ignoro. Cessant oēs allegatiōes mee/ignominia/rubor ꝛ cōfusio irruunt sup faciē meā. In hoc me fateor cōuictā esse ꝛ dignā oīm opprobrio. Hic itaqȝ nil aliud respondeo/nisi ꝙ misericordiā peto. Misericordiā inq̈ ꝛ indulgentiā/gratiā ꝛ veniā: hoc satis sit/vobisqȝ hoc responsum sufficiat. Si centies a pugna fugio/ꝛ centies reuertar: vester iubet imperator ne repellar. Vex hec est principalis mee petitionis causa: vt vestro presidio sic munita sim: et talē in me suscipiā animū: vt animodo non reuer-

tar ad illius mei aduersarij sepe dicti. s. pcti male-
dictū cōsortiū: quo3 suis insidijs pmissis et cautelis
amplius me nō detineat/aut vi quacūq3 supet. Nō
vtiq3 a debili/egrota et pstrata vltra vires exigerē.
Facile fateor est de me triumphū sumere pna sum
ad deceptionē. Hec est mea miseria: et qd plus est
nō ea diligētia q̄ deberē/vestrū peto et expecto sub
sidiū: imo in hoc sum somnolēta/deses et inattēta.
Et hoc est heu vnde sūme doleo qd nūc queror et
deploro: hoc est/ p quo vos deꝑcor: p quo vestris
aduoluor pedib9: p quo vestrā interpello gratiā et
ꝑsidiū posco: vt ex nūc sim robustior/magisq3 sol-
licita ex toto corde ad vos in meis aggressibus et
aduersitatibus recurrere.

Inime opus est o gloriosi scti dei vras
diuitias/vestrā gloriam in aliquo dimi
nui dū mihi succurritis. Nihil a voꝫ pe
to ꝑter verbū: et vt p me apud deū qbus opportu
na saluti mihi pueniant dignas ꝑces dirigatis.
Nō arbitror tam angustā esse vestrā charitatē/ ve
stramq3 largitatē: vt hoc mihi denegetis. Incom
parabilis qppe est modica illa charitas (si vł mo-
dica in me sit) ardēti illi fornaci vestri amoris. Et
tñ nemo adeo mihi censeł alienus/ etiā si iude9 vel
gentilis: Imo si patris aut matris occisor: cui cor-
de syncero ꝑ se aut ꝑ aliū p se preces ad dñm ꝑ me
fieri instāter reqrenti/nō libenti animo acquiesce-
rē. Quo igił pacto p me apud deū nō intercedetł
cū sim christiana et vestra soror in fide: et vos ad id
faciendū instātius interpellē: ꝑsertim cū vos l nul
lo offenderim? Etsi offendi/doleo et veniam peto.
Cū pfecto talis ac tanta sit vestra dilectio tā q̄ am
pla largitas et extensa: ꝑsumi nō pōt vt qd tam hu
militer ac decenter peto mihi recusetis. Quod si fe
ceritis/bene mihi vtiq3 erit: quoniā certa sū q apō
deū infallaciter impetrabitis quicqd p me petie-
ritis. Cur eñi vellet ipe me vos deprecari: vestrāq3
orōnem ad meā instantiā sicut incensum dirigi in
conspectu suo: nisi vos duceret audiendos? Nūq̄
vobis talē afferret cōfusionē: vt vos vacuos a se re
pelleret. Que etiā esset illa vestra felicitas/ si nō re
plereł desyderiū vestrū in oīb9 q̄ expostulatis.

Adhuc ꝑsumā ampli9 et dicā: q deus per
os vestrū et ꝑ vestrā doctrinā mādatū mi
hi dedit: vt ad ipm et ad vos sit meū refu-
giū in omnib9 necessitatibus meis. Cū igił hoc ꝑ
ceperit de9: et sub hac fiducia vos interpello: quo
modo credi poterit q vnū iubeat et alteꝝ faciat: at
q3 ita mihi nō succurratis? Iubet qppe ꝑ vosipos
vt semꝑ sit spes mea in suā bonitatē/et ita vtiq3 est:
intantū vt etiā si me occidere voluerit/nihilomin9
sperabo in ipm: non igił ob aliud vult me ponere
spem in suū auxiliū: nisi qr vult suū et vestrū auxiliū
petenti assistere. Q, si mihi quis dixerit hoc intel
ligendum esse dūmodo bona et sancta sit hec spes
mea: et nihil contra mandata eius admisero. Heu
me hoc est precipuū propter quod bonū arbitror
ponere in dño deo spem meā/et eius inniti auxilio
vt videlicet suo munere mihi sit perseuerātia i ob-
seruantia mandatoꝝ suorum: et tādem in extremis
inueniar in gratia sua/et in suo seruitio. Et si nō cō-
cedetur hec mihi gratia intuitu precum mearum:
saltem cōcedetur ꝑpter diuinū mandatū quo sti-
mulor ad petendum.

Onsydero insuꝑ q si vestrū quilibet vni-
us diei indultū seu remissionē impetra-
uerit/magnis abundabo diuitijs. Mini
me aut difficile est ita impetrare/imo lōge plus q̄
petere ꝑsumerē: quoniā tñ magna recipere nō me-
rui: vestra tamē largitas exposcit vt magna mihi
tribuanł: sed et mea ingens necessitas presidiū ma
gnū efflagitat non alibi q̄ apud vos inueniēdum.
Q, si quis dixerit hanc elemosynā bonis opib9 et
legitimis ad vos obsequijs esse mihi cōsequendā.
Respondeo q iā esset elemosyna quodāmodo vē
dita non donata: quis tñ etiā id modicū honoris
qd vos interpellans/meq3 subijciens et humilians/
vobis impendo: quodā iure postulat vt quadam
vicissitudine mihi succurratis: atq3 ita nō inuaniu3
spem meā atq3 refugiū in vobis posuerim. ¶ Fa-
teor quidē me nō cōdignū ad vos habere honorē
et amorē: sed debilis sum viribus et facultatib9 in-
ops. De modico aūt modicū grate suscipiendum
est. Itaq3 dū ero locupletior in donis spūalibus/
abundantius et opulentiori corde vos honorabor
vos amabo. Dico insuꝑ q noui ꝑsonas aliq̄s abs
q3 litteris/etate/etiā iuuenes: quaꝝ cōuersatio ab
vtero fuit in campis: que nihilominus ex vehemē
ti affectu largiendi alijs/dū sibi nihil donandū ad
esse viderent: voluerunt id vasculū in quo sepeliri
debuerant in elemosynā cōuerti: seq3 nudas in ter
ram ꝑijci et exponi vermibus: fuit hoc nobile testa
mentū. Q, si vna parua scintilla charitatis tantū
opus hic deorsum valuit efficere: tantāq3 suscita-
re flammā exterius ad subuentionē alterius: quid
queso esse debebit apud vestrā abundantissimā ar
dentissimāq3 charitatē circa nos pauꝑes: qualem
emittet ille ignis flāmā/q̄le insuꝑ opus demōstra-
bit? ¶ Conuerto ꝑterea cōsyderationē mētis ad illā
vestrā charitatē atq3 largitatē: quā dū hac morta
li vita fungebamini/erga pauꝑes habuistis: vnde
magnū certissimūq3 ansum cōcipio ad vos īterpel
landū: sperans vtiq3 mihi venire desuꝑ auxilium.
Cū indubie nō diminuta sit ꝑ gloriā vestra chari-
tas: imo inestimabiliter aucta et ꝑfecta. Et si enim
vobis desit miseria/misericordia tñ adest: cui3 illi si-
tis ꝑpinquissime iuncti: cui ꝑpriū est parcere et mi
sereri. ¶ Nō sufficeret tēpus nec lingua aut intel-
ligentia illa numerare pietatis opa que vobis ve-
stra suasit charitas erga pauperes exercere. Que
eñi egritudo/miseria aut pauꝑtas inuasit homies
cui morꝫ non esset ꝑsidio/sanando/succurrēdo: fa-
mem/sitim/algorē patiendo: vt alios pasceretis et
reficeretis. Alter vestrū seipm in seruū venūdedit:
vt filiū pauperis vidue de manibus hostiū libera-
ret. Alter se mortis periculo cōmisit: vt hinc aliu3
eriperet. Alter diuisit vestē qua indutus erat hye-
me ꝑfunda/vt aliū nudū hinc tegeret. Alij nec me
tu mortis īminentis a pietate sepulture mortuoꝝ
aut visitatione captiuoꝝ retrahi potuerūt. Alij tā-
to gratie priuilegio donati sunt: vt etiā vita functi
de suis corporibus oleū ministrent sanādis egrum

dimib⁹ opportunū. Hec aūt q̄ loquor/nō nisi cor-
poralib⁹ defectib⁹ subleuādis deseruiūt: quos re-
uera incōparabiliter superāt aīe spūales indigentie
ac necessitates/tāto illis periculosiores q̄to corpi
mortali p̄eminet aīa imortalis: ⁊ mors eterna ma
gis timēda est q̄ tp̄alis ⁊ trāsitoria. Cū igit̄ nihil
vestre charitati iā deperierit: imo multū accreue-
rit pfectionis: q̄nto magis nūc q̄ tūc succurretis.
Succurretis inq̄ mihi vos instantius in tanta ne
cessitate requirenti: presertim cū de his mea sit ad
vos obsecratio: q̄ longe plus diuinū honorē ac ve
strā laudē concernūt q̄ q̄libet corpoꝝ subuentio.
¶ Et re ve ita est/q̄ etiā in carne viuētes/maiorē lō
ge charitatē ad salutē alioꝝ demōstrastis q̄ ligna
sufficiat exp̄mere. Nec etiā quālibet acerbissimā pe
nā/aut mortis quodcūq̄ horrendū genus pbor-
ruistis: dū in medijs tormētis ↄstāter verbū fidei
salutaris p̄dicabatis: ad illuminādū eos q̄ i tene-
bris idolatrie sedebāt/ ad dirigendū pedes eoꝝ i
viā pacis. Heu gl̄osissimi sancti: iā nec vos mori
oportet: nec huiōi psecutiōes et tormēta ppeti ad
mihi auxiliū ferendū/ad me sanandū/ad me illu-
minandū/ad me deniq̄ dirigendū p tramitē vtu-
tū: nec aliud circa hoc peto nisi vt tm̄modo sense
ritis vel dn̄m orauerites: vt ita fiat quēadmodū fi
eri desydero: ⁊ tūc absq̄ dubio fiet: siq̄dē nihil vo-
bis denegandū arbitror a patre mīsc̄diaꝝ. Mala
quidē suꝫ fateor/⁊ vitijs vndiq̄ irretita: id em̄ heu
nimis experior. Sed deo ptegēte nō vos psecuta
sū: nō vos morti tradidi: ⁊ nihilominꝰ etiā p his q̄
vos persequebant/etiā in medijs tormentis: dū ad-
huc essetis hic superstites orare ↄsueuistis: q̄nto
magis nūc ab his psecutoribus imunes/p me ni
hil hoꝝ ↄscia depcari curabitis. Cōdonate mihi
obsecro nimiū forsan p̄sumēti ⁊ magna exaltanti.
Merito em̄ inq̄ mihi vos humiliter ac deuote dep-
canti aderitis adiutores atq̄ oratores/q̄ iā tuti in
gloria residetis: cū etiā vestra recusantib⁹ ac sper
nentibus p̄fidia/vosq̄ atrociter insequētibus volu
istis adesse propicij.

Loquitur aīa inimicis eā in desperationē inducere volentibus.

c Recedite a me recedite inimici/⁊ vobis si-
lentiū indicite. Dicitis em̄ q̄ frustra sā-
ctos imploro: frustra leuo i eos oculos me-
os: q̄m de numero suꝫ reproboꝝ: ⁊ eter-
ne dei iudicio dānatiōi obnoxia: atq̄ ob id sancti
dei oēs diuinā sup h voluntatē cognoscētes/nulli⁹
momēti me reputāt: ⁊ meas p̄ces aure surda susci
piūt. O mēdaces atq̄ infideles hostes: q̄s vos su
per h certiores fecit? Certa q̄dē ē hec de vob snīa:
q̄m irreuocabiliter dānatiōi traditi estis. Circa me
certe nō ita est: q̄m si me dānare de⁹ voluisset: iā du
dū id facere potuisset: siq̄dē id dudū demerui/ nisi
misc̄dia eius p̄uenisset me. Si etiā me dānatiōi tra
dendū decreuisset: minime mihi suo munere h tā
vehemēs adesset penitēdi desyderiū/ suiq̄ patro-
ciniū medijs sctōꝝ suoꝝ intercessiōib⁹ implorandi.
Scio pfecto quicq̄d vos hostes iniq̄ dixeritis: me
nūc in ea adhuc vita subsistere: i q̄ mihi facultas
est meā deo ppicio salutē opari. Nec id mihi du-
bito futuꝝ/si in toto corde scrutata fuero mādata
eius. Scio insup id me suo munere ⁊ suoꝝ sctōꝝ p
sidijs h posse adiplere. ¶ Sinite ḡ hostes neq̄ssi-
mi amplius ita me ad despationē psequi: q̄r minime p
ualebitis. Et qḋ amplius est: q̄cq̄d i futuꝝ circa me
facere disposuerit: sua em̄ sū: q̄ p suo vti pōt libi-
to: instituā nihilominꝰ q̄diu gratia/tp̄s et facultas
ad h aderūt/ipsū diligere: optimūq̄ ac iustissimū
iudicare: qḋ vosipsi oēs inimici vestra in malo ipe
dīte obstinatione minime facere valetis: in quo
vtiq̄ vestri stat⁹ deterior extat ↄditio: cū ille vobis
odio sit/ cui pprīū est esse sūmū bonū: illūq̄ iniustū
ac crudelissimū censeatis/quē ↄstat esse iustissimū
ac pijssimū. Absit ḡ vt vobis filis fiā. Cur em̄ sal-
ui fieri nō valetis/nisi q̄r indulgentiā postulare nō
vultis. Nō itaq̄ sic faciā: imo incessanter indulgē
tiā petā ⁊ requirā. Ipse etiā mihi mandatū dedit/
vt spem in suo reponā auxilio: qḋ minime faceret/
si me statuisset condēnare. Cur q̄so mihi bone vo
luntatis p̄beret initiū/cui cōplementū dare nō vel
let? Cur me ad meditationē sui: insup ⁊ ad sui cul-
tus desyderiū cōmoneret/si nō id me semp vsq̄ in
finē vellet esse facturā. Idcirco scitote fallaces ini
mici: illi potius q̄ vobis fidē adhibebo: nec ab in
uocatione sui patrocinij vllatenus deficiā. Disce-
dite itaq̄ hinc: ⁊ mala vestra hora huc venistis:
⁊ ad vestrā confusionē me sinite mee orationi da-
re finē. Nec em̄ a conspectu sanctorū quibus assi-
sto nūc abibo: donec signo aliquo certo mihi in-
notuerit me fore exauditā. Quod vtiq̄ signū non
aliunde certius sumendū arbitror/q̄ si in pfunda
humilitate meos defectus meāq̄ paupertatē reco-
gnoscā: ⁊ ex toto corde illis intercedētibus in dn̄o
habuero fiduciā. O, si millesies me seduxeritis ac
deieceritis/millesies resurgā: quia mihi semp ad
erit aperta gratie porta. Illos in desperationem
adducite/qui diuinā bonitatē ignorant et sancto-
rū potentiā: vel etiaꝫ qui eos exorare vel negligūt
vel contemnūt. Frustrati quippe estis (fauēte do
mino) vestra intentione circa me. Nec opus ē vt
mihi mea peccata cōmemoretis/inferentes hinc
me celestibus p̄mijs esse penitus indignā. Id em̄
scio. Sed scio q̄ pius ille meus pater Jesus chri-
stus meū debitū soluit: et mea oīa quotienscunq̄
mihi displicuerint/deleuit pctā: mihiq̄ suo p̄cio-
sissimo sanguine celeste regnū lucrifecit ⁊ emit: et
hoc titulo ⁊ nullo alio possessionē huī⁹ regni p̄sto-
lor: sicut ⁊ olim ab illo gl̄ioso beato Bernardo in
sua visione responsum accepistis.

Adhuc loquitur anima inimicis volentibus eam in desperatio. inducere: ⁊ respondet eis.

Quid dicitis adhuc fallaces atq̄ infide- d
les hostes. Dicitis hanc meā spem te-
meritatē quandā esse ac presumptionē:
quoniā nō est homo viuens super terrā quantū-
cunq̄ etiā grauis pctōr/q̄ nō se cōfidat saluandū.
Sed plurima eoꝝ restāt q̄ stult⁹ nō excogitat. Di-
citis insup multos vos i me cernere defect⁹: quos

minime discerno: meq3 obseruatis vsq3 in finē/ cū
me sic inuadere atq3 circūuenire ꝓponitis: vt par
mihi ꝓdesse possit hec spes mea/ quā ꝑsūptuosaȝ
temeritatē appellatis: cū illi⁹ regis legē minime ob-
seruē vñ spero auxiliū. ¶ Nec ꝑfecto ꝑ huiuc mo-
dū me deyciens a spe bona. O nequā ac despera-
ti. Nō quidē dico mihi hanc adesse fiduciā/ vt abs
q3 obseruātia diuine legis saluari presumā. Esset
hec indubie nō spes/ sed ꝑsumptuosa temeritas:
huiuōi sunt ꝙ plures q̄ sine p̄uia correctione ma
le vite deū eos saluaturꝫ arbitrantur: dicētes nō idō
eos deū fecisse vt condēnet. Absit vt sic spem meā
instituā: quinimo summe cupio in melius reformari/
ꝛ legē tota adimplere: sine qua impossibile esse scio
me saluari. Ad id autē faciendū mihi confido pre
stari vires a diuorꝫ sanctorꝫ suorꝫ suffragijs. ¶ Et
q̄uis iā ignorē an sim in gratia vel nō/ aut si in ea
permanebo: spero nihilominus ꝙ deus tādē me-
as illuminabit tenebras: ad diiudicandū illos in
me defectus/ q̄bus forsan ad ꝑsens/ a gratia dei sū
aliena. Idq3 ipm quotidie deꝑcor: vt sic de tene-
bris meis lumē faciat splēdescere/ ꝙ inimicis tan-
dē dicere non incūbat. Nos eā ꝓstrauim⁹: nos eā
superauim⁹. Ipsū insuꝑ instanti⁹ exoro/ vt me in-
struat/ quo pacto legitima seu integra cōfessione/
vel quolibet aliter a pctis q̄b⁹ forsan ignorās suȝ
irretita/ liberari valeā. ¶ Et quidē videns q̄liter
ego freq̄nter meipaȝ ꝑparo: vt sciā q̄d rñsura sim
i illa extrema hora mortis/ q̄n sū a corpore migra
tura: ꝛ ad id sciendū summe anhelo. Sit igit hec vo
bis mea responsio: videlicet ꝙ celestiū bonorū re
tributionē peto sub titulo ꝛ in spe mei gloriosi re-
dēptoris Iesu christi: qui mihi iis in illis vēdica-
uit: ꝛ ob id suā mihi impartiri misericordiā ꝑcor:
q̄ i ꝑmis a pctis meis ex mera sua gratia suā auer
tat faciē: ꝛ omēs meas deleat iniquitates: ꝛ exinde
me faciat sue legis factricē et mandatorū eius.

¶ Scitis ne hic quicq̄ dicere? Quid ad hec rñ-
debitis o vos inimici imortales: q̄ vestris fraudi-
bus male me deterrere satagitis? q̄d vobis ampli
us restat replicandū? Si de⁹ ꝓ me/ q̄s contra me?
Quis me accusabit? q̄s me ꝯdēnabit? Nō vos ꝓ-
fecto tortores: nullā nisi q̄ntavobis ꝑmissa est di
uinit⁹ habētes ptātē. Discedite igit cū omi vestra
ꝯfusiōe ꝛ ignominia. ¶ Reuertar ad vos gl̄osos
celestis curie sctōs: ex quo his rñdi ꝓditorib⁹ ini-
micis/ q̄ ꝑcipue i ꝯspectu vestro mihi ꝯtinuas pa
rāt insidias: me quoad ꝑsit ipedientes atq3 impu-
gnātes. Nō ꝑfecto vos in hoc venerant. Nūquid
nō ero dū vestris asto cōspectib⁹ vestra autoritate
ꝓtecta? Nūci⁹ etiā i medijs hostib⁹ tutus erit: nūc
sūt hos cernitis ꝑfidos hostes: ad meā q̄ vobis ve
lut nūcia dirigit dirimēdā lacerandāq3 orationē:
niti meq3 deorsū de ꝑadiso velle ꝑcipitare. Omni
igit iure illos odio habebitis: nec eos audiet ad
uersus me/ seu aduersus meā deuotā orōnē vocife
rantes: vos inq̄ h videntes ac ꝯspicientes: ꝛ si non
alia subesset vobis cā mihi miserēdi paupi vestre
sorori nā diuti⁹ vos deꝑcanti/ ꝙ illorꝫ spret⁹ rōnabi
lis ꝛ gaudij subtractio: q̄ vtiq3 me vos repellētes
eis afferretis: poteritis nihilominus et debebitis

me videre/ me exaudire ac replere mee indigentie
saccū ab vbertate elemosinarꝫ vrarꝫ: vt sic cū gaudio ꝛ
ꝑfectu ad patris mei celestis honorē et ad vestraȝ
laudē ꝛ gloriā: insuꝑ ꝛ inimicorꝫ vestrorꝫ ꝯfusionē
reuertar a vobis exaudita.

Oratio pro alijs viuis et mortuis super hoc verbo: Orate pro inui cē vt saluemini.

Esto ꝙ ego adeo ꝑdita sim ac deiecta: vt. x
ꝓ me nullā elemosinā valeā aut debeaȝ
meo questu impetrare: supplico saltēȝ ne
mea miseria fiat nocumento ceteris pauperib⁹ ma
gni hospitalis hui⁹ mūdi ac carceris purgatorij:
quos questuo ꝛ ꝓ q̄bus interpello. Satis quippe
imo nimis magna est mea ꝓ me ꝑmiseria: absq3 h
ꝙ ceteris sim detrimēto: sed ꝛ ceteri satis abūdeq3
sua torquent inopia/ absq3 hoc ꝙ mea eis infesta
sit: dū mihi iā ex officio incūbit hmōi ꝓ eis questū
facere: aut quia per eos ad hoc sū deputata aut re
quisita aut rogata: aut q2 ob id aliq̄ recepi tp̄alia:
aut q2 mihi sanguine iuncti sunt: aut q2 dū eis vi-
res suppetūt: sibi mihi bñficiū impendūt. ¶ Vere
rer ꝑfecto ꝓ his spūales elemosinas nō postulare sm
eorū indigentias: que multū certe sunt miserabi-
les. Et haud dubie non poterit elemosina illic inutili-
ter accedere: q2 ꝛ si nō huic/ saltē alteri cōueniet.
Nō est pauꝑtas/ infirmitas/ molestia vel afflictio
q̄ nō inueniat in hoc hospitali/ atq3 in ꝑfato car-
cere dirissimo. Quidā nāq3 ardētissima febre lu-
xurie correpti: adeo vehemēter cruciant/ vt nec ad
momentū residere aut quiescere possint. Alij aua-
ricie hydropisi turgentes indesinēter sitiunt. Alij
torporis ꝛ acedie putrescūt lepra. Alij velut canes
furiosi/ iurgijs ac detractionib⁹ perstrepunt. Alios
porcina defedat crapula. Illos ira vindicandiq3
feruor insanire facit. Hos inanis gloria tumescer-
e. Alios absq3 intermissione torquet inuidia: ita
vt nec vlterius ꝓspera pariter cernere sinat. Ha-
bet hic aures impias. Ille cecos haber oclos. Ce
teris cor grauiter laborat. Plurimis nec vnū mē
brū validū est. Sūt q̄ ꝑ malā famā vndiq3 fetidi
sunt. Et vt breui sermone multa q̄ ad plenū expri-
mi nō ꝑsit amplectemur: nemo ē q̄ nō alicui subia
ceat indigētie aut miserie: hic q̄dē pl⁹/ ille aūt mi-
nus. Quantū aūt ad eos q̄ carceri purgatorij mā
cipati sunt/ res ipsa patula est: pena seipaȝ manife
stat. Sūt nihilominus hi deo ac sue familie dile-
cti: post breue tpis internallū filij regis i gl̄ia co-
ronādi: ac ꝓinde merito eis elemosina impēdēda ē. Et
cū ꝓ seipsis mēdicare nequeāt: ego paupcula in ce
teris ex cōpassione cōmoueor ꝛ impellor (vt iā di-
xi) pro eis mendicare: etiā si nihil hinc sim cōmo-
di perceptura. Offero igit saccū mee mendicita-
tis vobis opulentissimis elemosinarijs: sponatis lar-
ga munera hmōi infirmis ac captiuis eroganda
ac distribuenda: vbi tā euidens inuenta est necel-
sitas. Est profecto paupertas nō ficta: nec enī est
pauꝑtas alia q̄ paupertati peccati valeat cōparari.
Plures quidē vestrū o gl̄iosissimi sancti deu expe
rimēto didicerūt q̄d nūc dico: ne igitur me vacuā

remiseritis a cõspectu vestro: q̃ tã iusto titulo ꝛ in tanta necessitate vos interpellare cõpellor.

Oratio ad dominũ iesum christũ ꝛ ad gloriosam virginẽ.

y O Certa spes ac finale refugiũ animarum Jesu christe redẽptor noster/ ꝛ tu virgo sua mr̃ gloriosissima. Et si ego paupercula apd̃ ceteros oẽs sctõs eximia gratie fraudarer/ repulsãq; ab illis oĩb⁹ paterer: ↄsiderẽ nihilomin⁹ adhuc i excellẽti superabũdãtia vestre dulcedinis/ misericordie atq; largitatis vestre bonitatis imense. Jn vobis siqdẽ duobus ꝛ p vos celebratũ est atq; pfectũ nostre redẽptionis opus: datiq; estis ac spẽaliter ex officio deputati ad ferẽdũ opẽ miseris/ ꝛ recõciliãdũ pctõres: q̃ si vtiq; nõ fuissent: nec tu dñe iesu christe hũanitatẽ suscepisses: nec tu dña gliosa fuisses effecta mr̃ dei. Hic sane reperio meũ qdẽ carne fratrẽ/ meũ esse deũ ac meũ iudicẽ. Jnsup ꝛ meã sororẽ optimã/ illi⁹ qdẽ iudicis matrẽ/ meã ↄspicio factã aduocatã ac protectricẽ. Jn his diues sũ/ cũ in meipsa sim pauperrima. Apud hos q̃libet necessaria mihi atq; opportuna copiose reperire valeo: q̃ vtiq; nihil vtile ac salutare mihi denegabunt. Non egrediens pfecto extra portã mee memorie: si non prius ptẽ sue dulcedinis ac bonitatis gustauero. At ego quidẽ inter hec duo tã tuta presidia collocata/ quo pacto deficiã: cur nõ sperabo? Cur diffidã? pfertiz si nõ ab eis abiero: si nõ mea ignauia eoꝝ fecero lõge a me auxiliũ? Et h̃ vtiq; est p quo nunc instãter vos dep̃cor/ vos exoro: vos inq̃ talẽ matrẽ talẽq; filiũ: q̃ me talib⁹ tãq̃ solidis hõe spei vincul' vob̃ iugi ↄnectiq; voluistis: vt vr̃a ptegẽte gratia nũq̃ a vobis valeã separi: si tñ i nouissimo suspirio mortis in hac spe ꝛ gratia reperta fuero.

Alia oratio ad dñm Jesum christũ ꝛ gloriosã virginẽ.

O Me incõsultã/ desidẽ atq; infelicẽ: q̃ temeritate freq̃nter ab illa mei patris Jesu christi/ ac mee mr̃is tuta ptectõe me subtrahere audeo? Cur euagor per amaras voluptates/ ꝛ p periculosos riuos magni huius mundi maris? Quid alibi tã studiose pquiro/ quod longe abũdãtius tutiusq; hic paratuz inuenio: diuitias/ honores/ sapientiã/ voluptatẽ? Cur nõ expauesco ne dies mortis i eo statu me p̃occupet/ i quo meo destituta p̃sidio: vadã preceps in pfundũ inferni/ vbi nulla est redemptio. Cur recuso/ cur negligo i eoꝝ societate per sanctã meditationẽ versari/ quorũ solo p̃sidio constat oẽ bonũ adipisci/ malaq; vniuersa posse vitari? Magna qppe est hec ingratitudo/ magna insuper inertia: imo ver⁹ horrẽda q̃dã miseria h̃ mihi sp dũ venire voluero/ parãtũ refugiũ auxiliũq; nõ recognoscere. Uerũ o dulcissime pater iesu christe/ ac benignissima mater virgo Maria: ouis illa suz q̃ sepe nimis errãs pdita est. Sũ ꝛ illa fatuella/ desidiosa/ errabũda filia: q̃ non nisi tracta et coacta vult per vias rectas incedere. Assumite ergo manũ illi⁹ ꝛ tenete: nec eã suo dereliqritis regimini: qm̃ sic cito iret in perditionẽ.

Hic loquitur aĩa in tribulatione existens ad sui ↄsolationẽ ꝛ patientiã: plurimos tribulationis fructus sibi cõmemorans.

z O Ptime venerit mea gratiosa dña tribulatio: ꝛ cum gaudio ꝛ affectu bono suscepta sit. Deus quidẽ pater optim⁹ te misit ad me nõ dubito. Te ergo ergo eqssimo iure benigne letãterq; debeo suscipere/ ꝛ nõ indecenter tractare aut repellere p impatientiã: tibi aut iniuriã irrogãdo/ aut aduersus te iprobe murmurãdo. ¶ Errani fateor: venis ad me iustã penã acceptura. Jnsipiẽs sũ ac ignara/ venis me instructura. Deturpata sũ ac fedata: ad decorandũ ac mundandũ me aduenis. Jn deuiũ propero/ accedis ad dirigendũ. Mortẽ eternã demerui: an liberandũ me festinas. Grauibus oppressa suz: debitis releuare me pretẽdis. Elongaui me a facie patris mei Jesu christi: ad me illi denuo approximãdũ reconciliandũq; huc pfecta es. Cũ his qui me oderũt ꝛ occidere q̃rerũt inij cõsortiũ: hinc me venis eripe. Nũc pene excecata sũ ꝛ surda/ nimiũq; mollis ꝛ lassa in oĩbus mẽbris meis facta: venisti salutẽ ac robur largitura. Fiat igitur in me ac de me ad plenũ sm̃ institutũ vestri beneplaciti iuxta mandatũ ꝛ cõmissionẽ optimi pr̃is mei. Gratias ago illi millesimas: q̃ nõ vt ego illũ freq̃nter ita me neglexit: q̃ me nolẽs pdere: p te me velut filiã dilectã visitat: q̃ nec digna sũ ad suã gratiã vocari: que potius mortẽ merui q̃ aliã q̃nãlibet disciplinã: ꝛ potius horrendã gehennã q̃ paternaz ac mansuetã correptionẽ. ¶ Uerũ tamen deprecor (o mea venerãda dña) vt ea circa me cõmissiõe quã a deo/ nõ quam ab hoste suscepisti/ fungaris. Quatenus pro mensura mee fragilitatis mitiges disciplinã/ nõ me supra q̃ ferre valebo grauius affligens. Quo nõ obstãte/ volo vt nec clamor/ nec gemitus nec actus nec signũ q̃libet in me displicẽtie/ aut amaritudinis/ aut indignatiõis te retrahant: quomin⁹ dulcissimi mei patris iussionẽ: õ me ꝛ sup me q̃ntũ sufficit impleas. Longe eñi meli⁹ me nouit qd mihi expediat: fiat itaq; vt instituit: ꝛ sua non mea voluntas impleat. Quãtũcũq; mihi grauis extiterit dolor: etiã si ferra/ si ignes/ si verbera/ si vulnera disposuerit: fiat voluntas eius: tñmodo me in suã suscipiat filiã: mihiq; sociã faciat tuã sororẽ patiẽtiã: sine qua vtiq; nimiũ dura es et minus accepta. Jta si fiat mihi/ pfecto sat' erit: nec aliã erga me peto clementiã: nimiũ sane dura/ nimiũ q̃ dira mihi foret illa clemẽtia: q̃ me ad breuissimi tẽporis moraz sustineret huius seculi abuti voluptatibus: atq; in stercore meo volutari ac putrescere/ donec in momento infernalib⁹ canib⁹ traderer deuorãda/ illic moritura sine fine. Lõge fiat a me talis clemẽtia talisq; miscõia. Tibi igitur magistra optĩa parere recusem/ tuã cõmuniter serẽs disciplinã/ tuã pcussionẽ/ tuã q̃ntũlibet durã correctionẽ. Tolerare qppe oportet mala p̃sentia/ vt potiora tãdẽ obtineant. Nã et pr̃ me⁹ Jesus christus ab hoc seculo nõ migrauit absq; dura admodũ pena: sed nec ei⁹ mater dulcissima. Que ego sũ

vt hinc immunis euadā: nō est hoc pfecto postulan dū. ¶ O venerāda magistra ꝛ dn̄a/ dicito (si libue rit) ac denūcia patri meo/ in quāta nūc afflictione detenta sum: quā penā ac pressurā sustineo: quati nus sue misereat̄ paupi filie/ fragili atq̧ labili: ple ne angustiaꝝ ꝛ tormento ꝝ/ ploratuū ꝛ gemituum. Qui q̧ ppter suā bonitatē imensam in his tormen tis mihi misericordiā impēdat: reperiēs in me bo nū aliqd̄ qd̄ remuneret. Uides nempe ppter vehe mentiā doloris nec cōueniēter orare/ nec ad deū meū mentē meā dirigere posse. ¶ Sed vt vos pijs sumi curatores curie patris mei pfati: ꝛ pſertim tu benignissima mater misericordie dic sepedicto pa tri meo iā satis esse: postulā mihi pacē ꝛ recōciliati onē: vt tui honoris ac precū tuaꝝ intuitu cōsolatio nē aliquā experiar atq̧ alleuiationē ab his q̄bus nūc premor flagellis: sicut de his pueris q̄ schola sticis incumbūt disciplinis fieri solitū est. Exhibe te mihi ad instar illius pie matris/ que suā filiā eri pit de manibus patris eā verberātis. O nequā ini mici/ vereor ne in meis v̄berib⁹ rideatis eo modo quo de his insolētib⁹ pueris rideri solet: q̄ pro su is petulātijs in scholis v̄berant̄/ dicēdo: ne pepce ritis: qm̄ hō meruerūt. O peccm̄ ve tibi: q2 me tor mentis hmōi tradidisti. Infelix illa hora q̄ me ad pr̄is mei offensaz induxisti. Initio q̄ppe mihi vul tū ostēdebas hilarē: teq̧ placitū ac humanū mihi si mulabas: sed heu grauit̄ nimis tua cauda pūgiti ua est ꝛ amara. Quō igit̄ tibi ampli⁹ fidem dabo? Cur te nō toto conatu detestabor? Nūq̄ ita ad me reuerti valeas: nūq̄ mihi te videre cōcessuz sit.

Adbuc loquitur anima tribulationi cōgratulando ei.

O Tribulatio si p hec flagella tuta sim: ac ab illa morte horrēda seuissimaq̧ facta immunis: si p hec ius hereditatis paterne qd̄ iā pdiderā recupo: ꝛ (qd̄ longe meli⁹ est) si p hec ad gratiaz mei pr̄is reuertor: atq̧ hinc mea cōualescāt p̄mia: pfecto mihi optime est. Co nabor tñ ampli⁹ huiuscemodi facin⁹ nullaten⁹ ad mittere: ignorās certe an vice altera mecū tā mise ricorditer ageretur/ vt nūc actū est. ¶ O magistra tribulatio/ exquo mihi mūdanas subtrahis cōso lationes ac societates: nec mihi possibile absq̧ ali qua cōsolatione viuere. Cōcede mihi vel alterā ali quā cōsolationē ad supportandū tuas afflictiōes atq̧ tormēta. Fac me illius dulcedinis participē quā (fm pphete dictū) deus seruat ꝛ abscōdit his qui timēt ꝛ diligūt eū: p quā dulcedinē beat⁹ Ste phanus suos nihil estimabat lapidatores. Bea ta Agatha ad carcerē tanq̄ ad nuptias pperabat. Apl̄i in verberibus exultabant. Sanctus Paulus dicebat se libenter gloriari in infirmitatibus suis: ꝛ ita fuit de alijs q̄buslibet sanctis. ¶ O q̄d dico ego insipiens ꝛ incōsulta: q̄d dico? Cur ampli⁹ ve lim meū q̄rere solatiū? Hec est em̄ gloria dei/ vt iu sticia eius impleat̄: qd̄ vtiq̧ fit dū tribulationē ac tristiciā patior p prauis ac ignominiosis volupta tib⁹: quib⁹ p̄ter dei nutū ac mandatū frequēter fru itus suz. Decētius itaq̧ est ac rōnabilius/ vt dei vo luntas impleat̄/ me verberās ꝛ corrigēs/ q̄ ō mea vanitate ɔsolationē accipiā. In hoc itaq̧ mea sit cōsolatio: vt pater meus mihi pacatus sit: atq̧ vt me pacē ꝛ iusticiā se osculari faciat te mediāte ma gistra mea tribulatiōe. Per te insuper illi filio fa cta sum/ qui repletus est dolore et angustia in sua bñdicta passione. ¶ Debēt itaq̧ hi ꝛ plurimi alij pfectus quos adducis sufficere ad ɔgratulationē tue p̄sentie/ lōganimiter expectādo illud excellen tissimū regni celestis p̄miū: ad qd̄ p te intrādū est. Nondū q̄dē tp̄s est pceptionis p̄mij huius. Pre miū siquidē labor antecedet/ nō laborē p̄miū. Fi t itaq̧ voluntas tua.

Meditatio aīe ad recognoscendū dei beneficia: ꝛ ad se excitandū/ ad gratias reddendas deo.

P Laceat tibi dn̄e deꝰ oīpotēs ꝛ pater glo rie: placeat tibi vt ea cognoscam ꝛ cōme morē bona q̄ mihi quotidie tribuis. In gratitudo em̄ atq̧ incōsyderatio bñficioꝝ tibi sū me displicēt: optimo q̧ iure nobis quidē vis tuoꝝ bonoꝝ vtilitatē afferri/ tibi aūt honorē et gloriā. Ita igit̄ sit dn̄e: p̄serua me ab illa tā rep̄hensibili ambitiōe qua tuā volui furari gloriā/ illāq̧ mihi ascriberē. Hoc em̄ faciens/ dū gloriā q̄ in tuā ce dit fortē mihi vellē tollere atq̧ vsurpare: iusta vi cissitudine vtilitatē omnē q̄ in meā partē accede ret/ amitterē. Lucifer ille de altissimis cadens ad ima: mihi exemplo est ne ita p̄sumā: sicut et sup bus ille pharise⁹. Heu misera q̄d habere valeo qd̄ ex te nō accipiā. Cur igit̄ hinc meip̄am glorificabo? Cur hinc honorari desyderabo? cur ceteros q̄b⁹ hmōi dona nō assunt/ ɔtemnā? Aufer dn̄e hanc a me stultā ac temerariā arrogātiā: sit itaq̧ tua glo ria tota tua. ¶ Sz ad tua me ɔuerto bñficia: atq̧ in p̄mis hoc in natura consydero: vbi animaduer to/ q̧ si celū tale/ solē talē ac lunā/ ac tale vniuersū quale est hoc in quo nūc posita sum: ppter me so lā ac meū amorē instituisses: in stuporē duceretur oīs creatura hoc audiēs atq̧ diceret: Hec est il la a deo p̄cipue dilecta: ppter quā tā magna ꝛ p̄ ciosa dona ista creauit. Constat nihilomin⁹ q̧ etiā in hoc casu mallē alioꝝ quorumlibet adesse con sortiū q̄ in solitudine relinqui: nec etiā si in mea fo ret optione: vellē alios homines aliasq̧ bestias ꝛ aues huic mūdo deesse/ in eoq̧ nō viuere: eoq̧ me cū nō vti: dū illoꝝ carentia mihi nulli esset profe ctui: qm̄ absq̧ consortio minus iocunda minusq̧ grata ē cuiuslibet boni possessio. Uñ me tibi hic magis obstrictā concipio: q̧ sic me in hoc mūdo statuisti/ q̄ si mihi soli illū deseruire fecisses. Ap paret igit̄ quantū me diligens/ talē mihi mundū tribuens/ ac meo deputans vsui. ¶ Insup si euen tu aliquo/ rōne atq̧ intelligētia prius essem desti tuta: ꝛ hec in me tam preciosa nature dona/ suffra gio medicine/ aut alio quolibet modo quis in in tegrū repararet. Nōne hinc me infelicē multū repu tarē: necnō ꝛ illi qui hoc mihi impendisset benefi ciū/ me censerē vehementer obligatā? Et tamē lō ge preclarior ac melior est mea cōditio/ dum hec

B tuo dono suscepta integra cõseruo ꝙ si deꝑdita ali
unde recupo. ¶ Idē & ceteris eiꝰ mei corꝑis mē-
bris sentio. Et generaliter de omibꝰ i me bonis ex
dono creatiõis acceptis. At vero grĩe dona lõge his
maiora sunt ac potiora: ꝙmis ea q̄ numeraui natu
re dona/merear̄ abundāter tibi grās reddi: te a
nobis diligi: te a nobis honorari/in hoc tibi red-
dēdo qḋ tuū est. Nō ꝙ honoꝝ nostrorū egeas: sed
qi sic fieri voluisti ⁊ disposuisti ad nostrā vtilitatē
⁊ ad tuā gloriā. Sup hec tñ oīa mihi tales supad
didisti grās/vt te possim habere i patrē singularē
et tanꝙ legitima filia totius tue hereditatis fieri
particeps: atq̄ i tua glīa gloriose regnare perēni
ter. ¶ Sed ⁊ postꝙ ꝓtoparēs hanc suo demerito
ꝑdidit hereditatē. Tu illā mihi ꝑ lauacrū regene-
ratiõis restituisti: meq̄ voluisti de tua fieri singu-
lari familia i lege tua christiana. Que sūt dñe opa
mea aut merita/vt mihi post sic perditā heredita
tē hoc tā singulare tamq̄ excellēs munus largiri
volueris: ad illius denuo ꝑceptionez misericorditer me
reuocās ꝓ ceteris illis omibus qui verā fidē non
habēt: mi ac tue ṽitatis noticia carētes/⁊ sine ba-
ptismo ab hoc seclo decedētes. Est profecto hec
vna singularis ⁊ mera gratia vnde tibi soli merito
gloria donāda est. Hic versar̄ opꝰ mee redēptio-
nis/i quo lõge plus ꝙ i mea creatiõe laborasti/dū
vsq̄ ad mortis acerbissime sufferētiā militasti. O
q̄lē grām/o q̄lē dilectionē ꝓ me pā exhorrescerē:
ꝙ ꝓ me deꝰ meꝰ pati dignatꝰ est: si tuā i terris con-
uersationē cõmemorare velim: a tpe cõceptiõis inci
piens vsq̄ ad horā ascēsionis i celū: nihil ꝓter eui
dētia incõꝑabilis dilectiõis ac supermirabilis di
gnatiõis signa reperiā erga me indignā atq̄ mi-
serabilē. ¶ At postꝙ resuscitata sū ꝑ grāz regene-
ratiõis baptismalis. Heu quotiēs iterato gladio
pcti me morti reddidi obnoxiā! Quotiens te meū
patrē ac bñfactorē offendi: te meū supremū iudi-
cē/q̄ me in momento potes in ꝓfundū inferni ꝓci
pitare/sicut ꝓcipitasti luciferū ⁊ angelos eiꝰ in tā-
ta ꝑfectione institutos: sicut ⁊ plurimos alios pec
catores/quibus nõ dedisti spaciū aut animū peni
tēdi aut veniam percipiēdi: sed eos irremediabili
ter cõdēnasti: hic quidē in crimine deꝓhendēs: ⁊
moꝝ horribili patibulo infernali tradēs suspendē
dos. Miꝝ quippe est si aliud quicꝙ facere volue-
ro ꝙ tibi regratiari/ꝙ tibi seruire/ꝙ te honorare
At ego nõnūꝙ te offēdere audeo/male tuis vtēdo
bonis: ⁊ qḋ omnē superat offensam/inde tibi etiā
aliquādo bellū mouendo. Sed et sup hec vt mihi
semp cura morbi parata sit/penitētie salutare tri-
buisti sacramentū. ¶ Et ad me tibi reconciliādū
ac veniā impetrādū: tuos sanctos ꝑ me fieri ora
tores voluisti/⁊ ad eos esse recurrendū: quod vti-
q̄ est mirande dilectiõis signū: dū illos tuos ami
cos precipuos ꝑ me dignaris intercessores fieri/q̄
mortē merui millesies: ⁊ precipue illā tuam glori-
osissimā matrē meā instituis aduocatā ac media-
tricē: ⁊ quod amplius est/mihi ꝓcipis vt in te ac tu
um presidiū spem meā atq̄ fiduciā totā reponam
Vere inexcogitabilis est hec gratia quā mihi pre-
stas: itaq̄ dilectio quā mihi insinuas talis ac tan

tus dñs tali miserabili/talis iudex tali peccatrici/
talis maiestas tali vilitati/talis felicitas tali infe-
licitati. ¶ Quid de illa dicā splēdida atq̄ opulē-
ta scpture sacre mēsa/in q̄ me suauiter reficis: vbi
ꝓpiciā ⁊ salubrē aduersus omnē morbū inuenio
medicinā: vbi tota est dulcedo/et ꝓ mea cõsolatiõe
suauissimꝰ sapor. ¶ Nec silētio ꝓtereūda est spe-
ciosa illa tuoꝝ angeloꝝ custodia mihi tua digna-
tione impēsa: ad me dirigendū ⁊ cõducendū in via
hac tenebrosa squalētiq̄ deserto ad mihi cõsulen-
dū ⁊ auxiliandū in necessitatibus meis/ad me po
tenter ꝓtegendū cõtra terribiles illos ac seuos ca
nes infernales ne me deuorēt/aut suis circumueni-
ant fraudibus: ac peruersa subtilitate q̄ pleni ad-
modū existunt. Quomõ igit̄ illis resisterē ego sola
ignorās atq̄ infirma/nisi illius tue ꝓtate custodie
adesset ꝓsidiū! Certe nequaꝙ possez. Demū quis
ore ꝓferre poterit aut corde cogitare magnā illā
tuā gratiā qua ad ꝑceptionē sanctissime eucharī-
stie me dignaris admittere/vbi tua corꝑalis adest
ꝓsentia: vbi assunt ⁊ ministrātes angeli: vbi deuo-
tarū mentiū potentissimū inuenit̄ nutrimētū: vbi
etiā tua passio amantissima cõmemorat̄: vbi deni
q̄ patri omnipotēti deo nostro redēptionis ac pu-
rificatiõis offert̄ sacrificiū. ¶ Heu pater mi dul- D
cissime/heu bñfactor singularis/heu inquā atq̄
millesies. Heu mihi tue miserabili creature/q̄ ꝓ
his donis immensis/ꝓ his gratie excellētissimis
muneribus/dietim tibi malū ꝓ bono repēdo/pro
gratia ingratitudinē/ꝓ honore conuitium/ꝓ bñfi
cio nullū seruitiū/imo maleficiū. ¶ Video mihi
ꝓfecto omnē creaturā ad vsum meū tua bonitate
creatā: oculis meis atq̄ auribus ingeri legitimo
iure cõtra me insurgentē: ac de me cū clamore vali
do dānatiõis vltionē expetētē. Cõdēner̄ exclamāt
hec maligna atq̄ insensata: q̄ sic nobis mali ab-
utit̄: q̄ aduersus creatorē suū ⁊ nostrum/nos suis
cogit obseq̄ temerarijs ac turpibꝰ voluptatibus: q̄
nos totali malicie sue submittit: q̄ sine medio soli
deo seruire debemus: atq̄ in persona eius bona
operādo eū laudare atq̄ magnificare. Abijciatur
ergo hec maliuola ab omi alia creatura: et impu-
gner̄ velut oim nostrū inimica ⁊ ꝓditrix nostri sū-
mi regis atq̄ imperatoris. ¶ Insup rationē me-
am atq̄ intelligentiā conuerti ad vanitatē aut cu-
riositatē. ¶ Aut etiā hinc male meo corꝑe velut
bestia vsa sum. ¶ Constitui magistrū ⁊ patrē meū
malignū illū hostē humane salutis: cū tamen tua
clementia tua essem in baptismo facta filia et di-
scipula: omia que in baptismo ꝓmiserā transgres
sa sum. ¶ Tuā cõuersationē in terris/ ¶ Tuā sa-
lutarē passionē minime cõmemoraui/aut ꝑ deuo-
tā cõpassionē honoraui. ¶ Sacramentū etiā fru-
ctuose penitētie duxi ridiculo: dū moꝝ post petiti-
onē venie reuersa sum ad vomitū. Scis etiam pa-
ter mi celestis/ꝙ paruū honorē/cultū aut reueren
tiā tuis sāctis atq̄ angelis impēderim: et ꝓsertim
fidelibꝰ illis meis custodibus. ¶ In freq̄ntatiõe
mense scripture sacre desidiosa fui aut curiosa ni-
mis/inanē magis querēs gloriā ꝙ in virtute ꝓfe-
ctū. ¶ Postremo dum mihi cõmemoro illā meā

indignitatē/indeuotionē erga sanctissimū eucharistie sacrm penitus ꝯtremisco: ⁊ merito erubesco ⁊ expauesco: timēs ne in hac tā ꝑciosa refectiōe frequēter vt iudas versata sim: aut sicut pre ꝓpere comedens: aut sicut is q̄ venit ad nuptias/nō habēs vestē nuptialē.i.charitatez. ¶ Nec hic habeo q̄d respondeā/nisi qȯ nūc de hoc quantū valeo: ⁊ si nō quantū debeo doleo: indeq̧ magnā atq̧ abominabilē cōfusionē intra me patior ⁊ sustineo. ¶ Sum itaq̧ mihypsi intolerabilis/si nō aliter vitā correxerim: si nō aliter ad te amandū/ad te colendū me impenderim: quis id scio q̄ ex me nihil valeo/nihil scio. Est itaq̧ spes mea finaleq̧ refugiuz in te solū/vt id bonū qȯ cepisti in me ꝑficias ⁊ ꝯsumes vsq̧ in finē: insup ⁊ malū qȯ in me dominaꝫ magis semp ac magis expurges ⁊ diluas. Parū siquidē ꝓdesset/imo mihi grauiter obesset omne bonū mihi a te cōcessum/si nō p te fuerit a malorū incursibus indesinenter custoditū ac ꝓtectū. Insup ⁊ mihi tuipse donauens p gloriā qȯ apud ꝑsens in spe indulges ⁊ promittis.

Meditatio quedā anime

cū se ꝑpendit in tꝑali prosperitate ⁊ spūali sibi reddendo gratias deo.

C O Excellentissima atq̧ ineffabilis dei bonitas. O pater miscōie ⁊ deus totius cōsolatiōis: q̄bus meritis data sunt mihi hec bona q̄ peccatrix suscipio? Cur mihi bonū p malo redditū est: gratia p ingratitudine: p dedecore gloria? In te dn̄e in te surgit sp̄us meꝰ: ⁊ oīa q̄ intra me sunt te benedicunt ⁊ magnificant. Tu eñ meas deles iniq̄tates: tu oēs infirmitates meas sanas: tu me liberas a morte: tu me circumdas miscōia ⁊ miserationibꝰ: tu reples in bonis desyderiū meū: tu renouas vt aquile iuuentutē meaz: tu me dimittis in pace mētis ⁊ corporis. ¶ In labore ⁊ sudore alterius comedo panē: q̄m mihi tribuis qȯ alij magnis nacti sunt laboribꝰ: nūc estuz/nūc frigus passi: mari terraq̧ in medijs periculis ꝑuagantes. Tu mihi terras ⁊ possessiones populi largiris/vt diligētius ac liberius mediter in mandatis tuis: ⁊ legē tuā exquirā. Principes ac nobiles suoꝝ corporꝝ periculis me semp in pace custodiunt: vt sine timore de manu inimicoꝝ liberata/tibi seruiā in sanctitate ⁊ iusticia oībus diebus vite mee. Iustū igiꝫ est vt ⁊ ego parte ex altera te p oībus alijs deprecer: a quibus tua bona ad me ꝑueniunt: ⁊ eq̧ p illis laudē/te obseruē/te honorē: ꝑsertim q꞉ nō satis frequēter ad hoc valent intendere. Hab orāt q̄dē p me iuxta sui officij exigentiā. Rōnabile igiꝫ est vt ego nō obdormiā aut pigrescā in his exercendis q̄bus sum deputata: hoc sane mutua charitas postulat/vt inuicem benefaciamus. ¶ Unū te potissimū precor dn̄e: vt hec mihi a te indulta ꝓsperitas ⁊ securitas insup ⁊ tibi seruiēdi libera licentia nō meo veniat detrimento: ne sit hec prosperitas mihi loco premij finalis. Ne queso in hoc mūdo mihi mea merces tribuaꝫ. Fateor q̄ppe me etiā bonis ꝑsentibus indignā. Sed largissime dn̄e pro beneplacito tue voluntatis potes me in tuo seruitio cū his ꝓsperis legitime instituere: q̄m adhuc longe meliora ac sublimiora ꝓmittis ⁊ tribuis tibi seruientibus/vitā scꝫ illā beatam atq̧ sempiternā. Tu ꝑfecto meā cognoscis fragilitatē sciens me illā esse imbecillā atq̧ infirmā filiā: q̄ velut delicata ac tenera infantula vtiq̧ magnas nō posset ferre molestias: atq̧ ideo sibi plus ceteris ⁊ supra sua merita parcis. Ueniet tꝑs in quo virtutibus amplius roborata/⁊ ab vberibꝰ non libens auulsa: potero forsan tutiꝰ experiri ⁊ ꝓbare durciem aduersitatis/ac solido cibo tribulationis vesci.

Alia meditatio anime dis

cessum suū a corpe rememorātis ad tūc habendū aliquod auxiliū/⁊ ad se excitandū ad sanctū pauorem. Et continet plures particulas.

Q Uis erit mihi queso fidus amicus: quis mihi fideliter aderit in extrema mea necessitate/in illa districta hora sepatiōis a meo corpe: q̄s tūc mihi erit auxilio? Quis tunc loqueꝫ aut respondebit p me? Quis me liberabit dū vocata fuero in tremendo iudicio summi iudicis: q̄n me circūdabūt vndiq̧ inimici me multifarie accusantes/ac secū in gehennā trahere satagētes: quādo testimoniū contra me dicet ꝓpria ꝯsciencia/insup ⁊ opera mea. ¶ Tūc ne mūdꝰ aut amici carnis mihi venient ꝑsidio? Nō ꝑfecto: Imo me sinent ire quo potero. Aderit ne corpus cui tā studiose intendi? Certe minime: Siquidē tūc iacebit putrefactū i terra/eritq̧ vermiū cibus. Assistet ne vel qualiscūq̧ cōsolatio prius a me delectabiliter suscepta? Reuera nō. Imo dū ad corporis portas aut priores cōsuetas voluptates ad meā ꝯsolatiōnē regredi voluero: inueniam oculos/aures/linguam/tactū ⁊ cetera vndiq̧ mēbra (vt mihi voluptas adesse solita fuit) clausa ⁊ serata/fortissima atq̧ horribilissima sera mortis. ¶ Tūc igiꝫ q̄d factura sum ego misera: quo diuertā? Quē aduocabo/si nō aliunde veniat auxiliū p aliquā aliā ꝯsolationē aliūde q̄ a corpe venientē/si nō antea mihi aliquē comꝑauero amicū: a quo aliter confortata subsistam? Cadam ꝑfecto intra me ꝓprijs desolata in laqueū desperationis/et infra me in interitum eterne damnationis.

V Irgo gloriosa/spes certa et refugiū singulare peccatorū: ⁊ tu sancte angele dei custos bone/ac ceteri alij sancti celestes adestote nunc mihi/et mei estote adiutores. Tunc me defendite: tunc mihi consulite: tunc me stultaz desolatam associate: tunc me ꝑsentate ad dexterā añ faciē summi iudicis sub vestra ꝓtectione: ꝓpellite canes illos infernales me deuorare q̄rētes: sicut circa btissimū illū epm Martinū ⁊ plurimos alios facere tentauerūt: impetrate tūc mihi illam gratiosam sententiā: Ueni bn̄dicta patris mei accipe regnū/quod paratū est ab initio mūdi.

E Xpauesco nimirū ac vndiq̧ contremisco cū alterius illiꝰ memor sum sn̄ie: Recedite a me maledicti/ite i ignē eternū. Heu q̄ amara sepatio a sūmo bono ad sūmū malū/de oīmoda felicitate ad totā miseriā/de pace ꝑpetua D

ad sempiternã ⁊ abominabilẽ ꝯfusionẽ. O ira dei
ac sentẽtia intolerabilis/ne cadas sup me: nihil ꝙ
pe est in me qḋ te ferre nõ posset. Allide me potius
⁊ flagella ſm multitudinẽ miserationũ tuaꝝ i hac
vita: ⁊ me ne sinas in hanc/q̃ tã horrẽda terrenda
q₃ est pctõribus: eã in suo iudicio suscipiẽtibus in-
stacie curiam incidere.

Expgiscere expgiscere miserabilis creatu-
ra/⁊ aurib⁹ erectis attẽde tonitruũ huius
snie: oculis aptis pspice huius iudicij te-
norẽ. Nimis pfecto consopita es/nimis
obdurata/ nimis excecata si nõ ppendis hãc mise
riã punitionẽq₃ acerrimã: ⁊ ppendẽs nõ grauit̃ re-
formidas: ⁊ totis virib⁹ effugere conaris: ⁊ in reco
gitatiõe horũ nõ cõtremiscis: plus ꝙ foliũ arboris
a vento agitatũ. Nõ ẽ hec fabula aut trufa/ si chri
stiana es (sicut vtiq₃ es) deo annuẽte firma fide te-
nebis: ꝙ si cũ solo vno mortali decesseris sentẽtiã
hãc horribilẽ irremediabilr̃ incurres. Qua igr̃ di
ligẽtia merito fugies quasi a facie colubri mortale
pctm̄ ꝙ sollicita eris in supfluas ⁊ fictas huius se
culi amicitias spernere: ac etiã ineptas illi⁹ dele-
ctatiões: q̃ tibi nullo poterunt esse subsidio in hac
sũma necessitate: ⁊ studebis tibi facere amicos vel
paucos aliquos sctõs: imo pcipue deũ gloriosum
bñ viuẽdo: vt tũc tibi sit directio/salus ⁊ liberatio.

E Ne te q̃so seduxeris aïa: ne teipam adulan
do palpaueris: ne q̃ruleris. Nec eñ deus
illi suo supmo pepcit angelo lucifero: cu
ius tãtus erat decor/tãta sapia/tanta pfe
ctio/q̃ nimo illũ cũ suis cõplicib⁹ ppter vnũ supbi
motũ de altissimis paradisi sedib⁹ in infimas par
tes pcipitauit. Sed nec Ade ptoparẽti pepcit: quẽ
cũ tota sua posteritate ppter vnã inobediẽtiam in
esu vetiti ligni ꝯdẽnauit ad mortẽ. Inimo nec cu₃
toto mũdo dissimulauit/cũ pter octo aïas oẽs vs-
q₃ ad infantes vberibus adherentes: imo in vter
adhuc reclusos aquis diluuij deleuit a facie terre.
Sic ⁊ illã pentapolim (vnica ipsi⁹ Loth domo li-
berata) pdidit igne ac sulphure: gentẽq₃ totã illam
eternis tradidit supplicijs. Nũꝙ sctm̄ illũ pphe-
tã Samuelẽ exaudire voluit p rege saul/q̃ntũcũq₃
p illo intercederet ac ploraret. Sed nec illo suo p
prio discipulo Jude pepcit: quẽ laq̃o suspẽsum mi
sit in gehennã ignis. Sũt ⁊ alia plurima huiusce-
modi dei iudicia sup holes saracenos/iudeos at-
q₃ christianos dictu ⁊ cogitatu terribilia atq₃ hor
ribilia. ¶ Et tu igr̃ paup ac misera peccatrix/ q̃d
p ceteris de te futurũ arbitraris? Que tibi est eua-
dendi atq₃ fugiẽdi fiducia? Tu dietim in deterius
declinas: cũ tua ꝙ plurima/grauia facinora defle-
re ac emẽdare deberes. Nullã p his cõdignã fac̃
penitentiã/imo omnifariã tuã exq̃ris cõsolationẽ:
oẽmq₃ dolorẽ ac tribulationẽ detestaris. ¶ Si fre
q̃nter tibi quies negatur in molli strato: si nec par
uã famis aut sitis molestiã ferre vales: si leuis etiã
aliq̃ febris te languidã atq₃ impatiẽtẽ reddit. Que
tua q̃so virt⁹ eẽ poterit ad ferẽdos illos ardores:
nõ q̃dẽ leues/nõ momẽtaneos/aut ad horã trãseũ
tes: imo ꝟo sup ꝙ dici possit durissimos ac sempi
ternos ꝯfert ad illa tormẽta inos quos h aliq̃ñ pa
ti cogeris dolores: ⁊ vel aliquando tui miserere et
tue puelle prospice.

Ne q̃so de illoꝝ sis nũero aïa mea/de q̃b⁹ F
cõe loquit̃ pūerbium gallicanũ: Fol ne
croit de ce quil prent. Qḋ latine dici põt
Stulto semp ꝯtingit pter id qḋ credit. Tales vtiq₃
fuerũt illi q̃b⁹ loth ad recessum de sodomis suade
bat/ne pirent cũ ceteris: cui nõ credẽtes/ sed tanꝙ
deliramẽta ꝟba ei⁹ reputãtes: die sequẽti cu₃ tota
pentapoli absorpti sunt. Sic ⁊ illis ꝯtigit quibus
Noe (dũ arcã faceret) irã dñi denũciabat/imo etiã
illis q̃ sibi comites erãt in fabricatione arce. Qui
bus siles hodierni nñi videt̃ pdicatores. ¶ Ne igi
tur sic credere differas: ⁊ tibi cõtra hoctã incõpa-
bile piculũ consulere donec in illud incideris: tũc
eñ sera nimis esset puisio. Audi q̃d dicat de⁹ diui
ti illi petẽti vt mortuũ aliquẽ suscitaret q̃ suos q̃n-
q₃ frẽs admoneret/ne secũ in illũ locũ tormentoꝝ
venirẽt. Hñt (inq̃t dñs) moysen ⁊ prophetas/illis
credant si voluerint. Tu itaq₃ aïa habes scripturas
⁊ exẽpla plurima/tibi nimirum hec sufficiẽt ad ista
credẽdũ. Tibi igr̃ caue ⁊ fac vt sis parata circa ho
rã tui decessus. Stult⁹ eñ est q̃ sibi nõ prouidet in
tpe. ¶ Ita repelle a tuo ꝯsortio mortale pctm̄ p
tuis virib⁹: vt tũc tibi nõ sit necesse ad ei⁹ expulsio-
nẽ vacare. Libera te cito de manib⁹ holm si l eas
incider̃ p debita/aut rapinas/aut furta/aut odia/
aut alia q̃libet hmõi: atq₃ tũc te diuine miscõie cõ
mitte du₃ tẽp⁹ est: ne differas donec ipe veniat ad
te: nõ q̃dẽ vt pr̃/nõ vt bñfactor: sed vt iudex seueris
simus ⁊ de⁹ vltiõis: qm̄ tũc nulla erit redemptio.
¶ Si te expiris in eo statu esse in quo nõ auderes
a corpe recedere/cur nõ statim absq₃ mora te ad il-
lũ reuocas? freq̃nter euenit vt q̃ nõ vult dũ potest
nõ possit dũ vellet. Dat tibi de⁹ spaciũ pnie: quo
si abuteris ac deterius hinc facias q̃ tibi spes ade
rit/vt tibi alio tpe deus hoc spaciũ indulgeat? Ca
ue ne si nũc dei fueris imemor: ⁊ ipe tui obliuiscat̃
dũ opus habebis. ¶ Nõ igr̃ tibi aïa refugiũ ali-
ud est/nisi vt indilate pacẽ habeas ad deũ/fructus
agẽs dignos pnie: ac de teipa iustã expetens vltio
nẽ. Si eñ nosipos iudicaueriṁ⁹/de⁹ nos nõ iudi-
cabit. Q, si in tuis maleficijs nõ erubescas/q̃ toti-
ens cõtra talẽ pr̃em ac tantũ bñfactorẽ admisisti:
formidare debes te incursurã atq₃ expturã in te suã
potẽtiã ac dñationẽ: hũiliabis te igr̃ sp i ꝯspectu
maiestat̃ ei⁹: vultũq₃ demittẽs i terrã facie lachry-
mabili suã miscdiã implorabis. Aaduerte q̃lit̃ scti
dũ in terra vixerũt iudicia dei tã sacra ꝙ mirabilia
expauescebãt: cũ tñ in summa puritate vite cõsiste
rent. Tu igr̃ q̃ ab annis discretiõis neq₃ diem a
pctis (etiã plerũq₃ grauissimis) vixisti imunis: iu-
dica per hec quid tibi sit faciendũ.

Hic luctatur humilis anima cum superbia.

Velle ex te scire supbia temeraria quo titu G
lo/quove iure ptendas in me regnare ola
in sup opa mea tibi conar̃ ascribere ⁊ de
putare? Deberet reuera pot⁹ humilitas
dñari/cũ nihil ex me habeã pter malũ. Et si q̃ bo-

na ex liberalitate dñi mei suscepi: mox bona illa ꝑdidi ⁊ abieci sicut illā primā ac purā īnocētiā seu iusticiā in baptismo collatā: ⁊ post recidiuū ꝑ sacrm̄ pnīe restitutā mortalr̄ peccās deserui ⁊ repuli. Et plerūqꝫ etiā ꝑ venialia/ fedis ⁊ obscuris denigraui maculis: ita vt merito nō mirꝰ erubescerē añ oculos dñi mei ꝑsentare ꝙ maculosos leprosi alicuius pānos sanie ac putredine vulnex suox plenos ꝗs in ꝯspectu viri alicuꝰ īsignis detegere formidat.

¶ Quid rn̄des supbia: nūqd talibꝰ pānnculis gloriaberis quantūcūqꝫ etiā ꝓus mūdi ac de cori extiterint. Certe vt arbitror minime. Si mansionem apud me facere queris: ⁊ i ea demorari te delectat ꝓpter meā pulchritudinē/ propter meas diuitias/ aut ꝓpter fortitudinē/ famā/ sapientiā/ ⁊ sic de aliis: cautiꝰ ꝓspice ne fallaris: qm̄ hec bona mihi nō nisi sub mutuo ꝓuenerūt/ ⁊ ad bn̄ opandū ad gloriā dñi mei sunt cōcessa. Et tū vides qualiter his frequēter ꝑsus abutor ad cōtrariū dño meo de suis bonis mouēs bellū. Unū penitꝰ erubescere debeo atqꝫ expauescere ⁊ ꝯfundi. Minime ḡ in me hoc titulo mansionē suscipies: ⁊ ꝑfertim qm̄ si diligēter me ꝑspexeris/ inuenies me totaliter deformatā per culpā infirmā/ infamē atqꝫ ignorantē. Nōne insuper in illo huiꝰ mūdi mari ꝓcelloso sum cōstituta in tenebrosa obscuritate/ in fragili nauicula corporis huiꝰ mortalis: inter latrones ⁊ ꝑdones/ aliaqꝫ discrimina ꝙplurima: vbi qlibet hora dānatiōis iminet periculū. Nō est ꝑfecto tibi supbia hic locus aut status tue māsionis. ¶ Dices forsitan ꝙ ego regno ⁊ dominor sup multos. Et qd inde supbia? Si in carcere aliquo tenerent plures ad mortē cōdēnati/ nisi gr̄a eis impēderet: ⁊ ego etiā condēnata cū illis ꝑficerer eis ad assistendū/ obsequendū ⁊ cōfortandū: q̄ gloria mihi foret hinc sumēda ꝑcipue si nō in hoc meo legitime fungerer officio: imo plus debito illos grauarē ⁊ oppmerē eox bona tollēdo/ aut fame pire faciēdo: aut quomōlibet aliter eos vexando/ fatigando aut ꝑseqndo. Scis qr q̄ plus accepit/ amplius reddere rōnē formidabit. Non igit hoc titulo poteris in me locū accipe.

¶ Uex qd rursus in occulto murmuras supbia? Uis apud me forsan hospitari/ qr te abijcio ⁊ humilitati acquirende studeo. Nihilqꝫ bonox q̄ in me sunt mihi deputo: sed deo soli vt debeo tribuens: hinc ei gratias ago. Miranda q̄ppe res modusqꝫ plurimū alienus. Huic apud me te velle residere: qi te morti trado: ⁊ qḋ magis stupendū est tuū hostē scꝫ humilitatē/ mediū q̄ris ad ingressum regni mei. Queliber bona opa mea/ elemosynas/ orationes/ ieiunia/ patientiā/ pietatē/ ac cetera similia/ tibi sumis auxilio ad statuendū in me regnū tuum: hoc titulo q̄ me vtiqꝫ tibi ex aduerso merito repugnaret: intra me ⁊ sup me dn̄ium vendicare pretendis. ¶ Nō sic erit ꝑfecto supbia. Esset em̄ bestia nimiū monstruosa nimiūqꝫ ꝓdigiosa. Quis enim aliquādo tale portentū expertus vt res aliqua sua morte nasceret/ suisqꝫ contrarijs filia existeret: velut frigus ex calore procederet/ ⁊ aqua ex igne gignere tur. ¶ Consydera diligēter superbia qd facere ꝓtendas. Si em̄ nō aliter ꝙ per mediū humilitatis quā in me ꝓpendis/ in me regnū tuū queris scito: qm̄ mox vt ingressum feceris/ humilitas festinabit ad recessum: atqꝫ ita mox dū abierit/ tui dominij priuaberis titulo/ quē in mea humilitate statuisti: ⁊ sic etiā de q̄libet alia virtute possum cōcludere: vel etiā de tua morte. Nō em̄ simul poteris adesse mortua ⁊ viuens. Oēs etiā alie virtutes tuū refugiunt cōsortiū. Quare (vt arbitror) euidenter ꝑpendis ꝙ turpiter te fallis ⁊ inuoluis: qm̄ tu sola etiā ceteris oībus exclusis malicijs/ sufficis me penitus odiosam deo reddere/ me ꝯdēnare/ meqꝫ extra meā habitationē irreuocabiliter eijcere ac propellere. ¶ Uex qd adhuc semꝑ in deterius enitetis. Num aliqñ deuicta succūbes. Inuincibilē ꝑfecto te hostē experior. Quotiēs em̄ te ꝑ vnā portā depello/ ꝑ aliā regredieris: imo etiā si clausa q̄libet ostia inueneris/ ꝑ fenestras aut paruas quaslibet rimulas insidiose subintras: ⁊ quo te ignotā facias mūqꝫ fallacē vultū abscōdas: omnifariā tuum nosti simulare ac variare habitū. Nō est ꝗtus cuius nō simulatorie geras habitū sanctū/ omesqꝫ gestus simules: adeo vt absqꝫ lumine gratie monstrante spūsancto discerni nō possis. Nunc quidē te sub veste humilitatis occultas: nūc formam generis iusticie/ nūc pietatē fingis/ nūc vt piū elemosynariū te exhibes/ nūc te laudibus exteris tegis. Aliqñ bonus videris ꝑdicator/ aliqñ bonus pastor/ aliqñ te ꝓpiciū simulas cōsiliariū/ aliqñ rectorē ꝓficuū: ⁊ ita de alijs similibus cautelis innumeris. Et cū ꝑ hūc modum nō ꝑualeas inter virtutes latitas: vbi tā subtiliter ingrederis vt nullatenus innotescas/ donec feriens interimis/ aut ꝑdictas expellis virtutes: pauperēqꝫ animā solitariā ac desolatam derelinquis. O ꝙ frequēter dū ꝑcipue deuotioni ac spūali iocunditati simul ac sancte cōsolatiōi interesse putaui: mox insperate tuā inueni ꝑsentiā intra me cōstitutā. O ꝑfida supbia/ nec tuū accessuꝫ nec ꝑsentiā experta sum: donec ola tuo vento fuerūt exufflata: deinde magnis suspirijs ac graui cōtritione cordis reuertebat ad me lumen gratie ac sol iusticie sub vmbra sobrie deuotiōis: ⁊ tūc ꝓmū signa tui ingressus ꝑpendebā. Tunc (licet tarde nimis) intelligebam sub q̄ forme te intruseras. Nec em̄ ita latere potes/ vt nō aliqḋ semꝑ tue malicie vestigiū relinquas. ¶ Tecū quippe accedit altitudo quedā cordis ad ardua imoderate tendēs: puta ad aliquā habendā visionē insolitā/ vel ad miraculū operandū. Uel insurgit temeraria qdā de se ꝑsumptio. Aut immoderata de suo ope aut statu cōplacētia. Sublimisqꝫ ac tota inflāmata leticia. Uel nimiū leuis ⁊ effrons ad sui iactantiā aut excusationē sub vmbra ꝓfectus aut ꝓprij seruandi honoris. Uel etiā aliquando ex altera parte duriciē quandā cordis tecū adducis/ maturitatē quandam atqꝫ grauitatē insimulans. Estqꝫ huiusmodi duricies pretensa ⁊ dedignans/ ꝑtinaciter suis dictis ⁊ voluntatibus inherens ad irascendū: et sub vmbra correctionis oīa tremere ⁊ lacerari facit.

¶ At his cōtraria penitus adueniunt/ vbi tu supbia fueris missa foris. Ibi siquidē adest humilis/ demissa ac temperata leticia/ nulla leuitas/ nulla tu

ctantia: nulla sui excusatio. Ibi adest maturitas: et grauitas sine ira/ sine amaritudine/ sine vindicta: imo cū omni dulcedine et mansuetudine cordis. Tunc est anima patiens et benigna: tunc vitupia et laudes humanas ɔtemnit: et p solius dei dñi sui beneplacito circa se et alios opari studet. De reliquo nulla sibi cura est: imo (qđ amplius est) se vilem videri volet nō honorabilē quantū est ꝓpter se: quoniā seipsam cognoscens et iudicās ad intra opprobrio dignā: nō vtiqꝫ se pluris estimandā volet exterius in alienis laudibus ꝙ se interius dignā arbitratur. Quinimo exēplo iesu christi: et si omni honore digna extiterit: taleqꝫ se interiori noticia vere diiudicet: ꝓprio tamē instinctu et affectu humilis/ et abiecta videri desyderabit.

Meditatio altitudinis iudicioꝝ dei sup filios hoīm ꝓuocans ad humiliationē sui/ et alios non iudicandi.

O Altitudo incōparabilis et abyssus ꝓfundissima iudicioꝝ dei in omib9: precipue autē erga homines! Quis illa scire poterit aut inuestigare! Cū enī misereri voluerit nihil est eo clementius. Cū vero iusticiā tribuere nihil eo terribilius. ¶ Si enī millesies ī die homo illū ꝓuocauerit/ et millesies ad ipsum reuersus/ supplex veniā et gratiā petierit: mox impetrat quod petit. Ecce velut qnandā stultam misericordiam ac ludū puerilem. Rursus si in solo mortali decesserit homo/ irreuocabiliter mittit in ignem eternū: cū tamē sit dei filius et plasma eius per creationē. Ecce velut furorē quendā ac horrorē intollerabilē. ¶ De ꝙplurimis nempe legimus qui pene vsqꝫ ad mortē a petis imunes seruati sūt: et postmodū ad mala opera declinantes/ morte preuenti sunt et damnati. At cōtra fuerunt alij qui semper malā vitā sectati/ tandē nihilominus ꝗsi in momēto cōuersi sunt ad dominū: et citius martyres facti/ gloriā eternam sunt adepti. Cōsyderem9 ꝙ in passione dñi nostri cū eius predilectus discipulus eū negauit/ latro cōfessus est. Quis queso id antea ꝓcogitasset. ¶ Mirū ꝗppe valde est si ꝑsona ꝙtūcūqꝫ bone vite ɔscia sub manu potēti dei se nō humiliet: si aliū quēpiā quantūlibet peccatorē iudicare ꝓsumat: qm̄ scire nō pōt ꝗ sint circa se aut alios dei iudicia ignorat quid ī sua causa lateat. Sum9 ꝗppe oēs in carcere ɔdēnatiōis et mortis: vnde nemo eripi potest nisi ex singulari et mera dei gratia: quā vt et vbi vult distribuit. Neminē ergo licet cōtemnere si ad presens huiusmodi gratiā nō habeat: quoniā in momēto illā habere poterit. Nec viceuersa hinc se aliquis extollat in sublime/ si a deo gratiā hanc acceperit: quoniā non est hec hereditas sua: imo sic agēdo mox eā ꝑdidit velut vsurpator ac raptor glorie dñi dei sui. O qn̄ veniet tempus illud et locus vbi cū securitate hāc gratiā possidebimus: et hec ipsa in gloriā conuertet. Vere beati sunt qui ibi sunt.

Meditatio anime super duobus statibus/ a quibus se inuenit iam in deuotione: iam absqꝫ deuotione. Insuper signa noticie ipsius.

PLorate oculi mei plorate et plangite durissimā illā separationē ac disiunctionē amarissimā dei mei et patris: qui in ira et furore elongauit se a me/ abducens secū bonā illā meā nutricē gratiā: meqꝫ prorsus derelinquēs desolatam dolore ac tremore plenā: tedio et angustia vndiqꝫ circūdatam/ sedeoqꝫ tenebris inuoluta: et lumen celi nō video. Ve tibi superbia/ que mihi hoc damnū intulisti: quoniā si illa simplex humilitas apud me mansisset: deus qui in cordibus humiliū requiescit/ ipsisqꝫ dat gratiā/ minime ira suā a me subtraxisset gratiā. Nunc omnes mei amici angeli sancti elongauerūt se a me: et ponunt me abominationē sibi. Nūc oēs inimici mei vehemēti cū conatu appropinquāt et exclamāt aduersum me. Euge euge ꝑsequamur hanc miserā: quoniā deus eā dereliquit non est qui possit eam de manibus nostris eruere. Illam itaqꝫ ad damnationē quam meruit impellamus.

O Dñe/ o celestis pater/ audi vocē aduersarioꝝ meoꝝ: ne recedas/ ne elongeris a me: intende in adiutoriū meū/ et ad iuuandum me festina. Exurge et dissipa inimicos tuos tanꝙ fumū: aīs enim illa iminet hora in qua pauper ego tua creaturā/ tua orphana/ tua indigna ancilla/ tua infidelis sponsa/ irremediabilit peribo: quoniā preter te non est alius qui me hinc valet eripere.

REuertere dñe reuertere: quoniā a tuo recessu sentio cur durū/ et admodum prauū plenū acedia/ fastidio ac mala tristicia. Arida sum nulliusqꝫ deuotionis: in nullo iā (vt cōsueui) bono cōdelector: nec lectio/ nec cantus/ nec oratio/ nec cōtemplatio placēt: ꝑdicationes ac sancte quelibet admonitiōes mihi sunt fastidio. Euanuit a me gustus oīs ac sapor cibi cuiuslibet spūalis: grauis sum atqꝫ onerosa nimis mihiipsi. Languide omnia operor: solitudo atqꝫ silētiū mihi sunt horrori. Et (qđ deterius est) nec istā meā valeo deflere miseriā: nec ab ea me ꝑ cōdignā penitentiā ac displicentiā eripe: ꝗnimo indies volo meas ꝓsequi vanas ac mūdanas cōsolatiōes. Leuitas mihi oīs grata est. Quero mādurare/ bibere ac fabulari ad deducendū tēpus: illosqꝫ felices iudico qui ita in hoc mundo viuūt in subiecta (imo stulta) libertate. ¶ O qualis mutatio: heu ī quē statū ꝓlapsa sum. De celo ꝑfecto cecidi ad inferos/ de vita spūali ad carnalē/ de veritate in vanitatē/ de securitate et tranqllitate cōscientie in cōturbationē: de timore in stuporē/ cōfusionē atqꝫ infelicitatē horribilē. Et certe ita mihi optimo iure contigit/ idqꝫ plane demerui: qr cū ex me nihil essem/ meipsam nihilominus glorificaui: et de me et in me cōfisa sum/ extollens me aduersus deū meū: illi suam surripiens gloriā. Insuper et de suis donis laudari volui atqꝫ honorari: iactanter mihi illa ascribens tanꝙ propria: et (quod deterius est) ceteros contēpsi/ minoraui et temerarie iudicaui. ¶ Scio igitur quid faciā: illā mihi recuperabo humilitaā

que me vtiq; patri meo reconciliabit/eumq; placatū ad me reducet. O gloriosa ⁊ beata pax/ iam oīa bene successerūt: est hec mutatio dextre excelsi. Cōmouet quippe cor meū ⁊ exultat ad p̄sentiā dei mei ac gratie. Euelluntur aūt atq; explantant̄ ille inutiles vitiorū plante. Inserunt̄ virtutū rami/⁊ plurimū cōualescunt: nūc in claro lumine meos defect⁹/ mea peccata/meā fragilitatē experior: nūc denuo bonorū sp̄ualiū gustū ac saporem discerno. Sicut itaq; illucescente die in solis ortu more abscedunt tenebre: auicule suos repetunt cantus/ renouātur omnia: ⁊ ad colorem/vigorem/ac decorem suū reuertunt̄: ita plane est mihi dū sol iusticie orit̄ in corde meo.

Meditatio anime sentiē

tis se ad deuotionē cōmoueri: ⁊ subitā dei visitationē denuo percipientis.

A Quis est hic q̄ pulsat ad ostium meū quid vult/q̄d postulat? Est p̄fecto deus meus dn̄s meus ⁊ pater meus. O dn̄e optime veneris. Tibi supplico vt si mea vrgente infirmitate ac debilitate vel pigritoi nimis aut tardo tibi aperire: tuo iure/tua autoritate ostiū effringas. Regijs (vt tibi licet) vtere clauibus.

Abite extra meū hospitiū/abite vniuersa meo magno patri ingrata: qui apud me vult hospitari. Fugite hinc fugite absq; mora: Fuge tu dedignans supbia/inflata iactātia/ ficta ⁊ palpans hypocrisis/ira furiosa/despectiosa vindicatio/venenosum odiū/infelix ac liuida inuidia/anxia tristicia/acedia stulta/auaricia cupida questuaria/fetida luxuria/gula imūda cū tota viciositat⁹ p̄uersa familia ignobilē ac stulte ociositat̄.

Eiciatur hinc oīs spurcicia flagello penitentie: spargat̄ vndiq; cū suis florib⁹ grata ⁊ viridis herba virtutū. Ponat̄ mensa sobrietatis: sternat̄ castitatis lectus. Ingredere pater dulcissime/ingredere hospitiū pusille tue atq; humilis ancille pauperis adolescētule tue: suscipe gratanter que apud illā inueneris: simul in cena nostra discūbam⁹. Ne queso respexeris ad meā paupertatē: scio quidē q᷑ nullius bonorū eges q̄ ap̄d me sunt. Apud te sunt oīa: sufficit tibi bonus affectus. Uerū dulcissime pater/hoc est q̄d a te p̄cipue cōsequi desydero/vt mea tibi placeat volūtas: quoq; ex tua demētia de tuis supabundantibus diuitijs ad meā subleuandā ac sustentandā paupertatē vel parū aliq̄d impartiri digneris: vt hinc sustentata fame siue male nō pereā in carcere huius corporis in quo ad p̄sens inclusa sum.

M Reuertere dn̄e reuertere ad hospitiuz tue humilis ancille. Breuē nimiū ibi traxisti morā. Heu q̄ dura huius hospitis recessio. Formidabā vtiq; aliquid in me esse q̄d oculos tue maiestatis offenderet. Heu me miseram que nō aliā adhibeo diligentiā ad talē conseruandū hospitē: a quo mihi p̄uenire possūt oīa bona/voluptates atq; diuitie. Quid itaq; ad p̄ns faciā? Quo medio illū a me sic elongatū ad me reuocabo? Mandabo omnibus q̄ intra me sunt/ vt illū vtiq; incessanter requirant donec inuentus reuertat̄. Exurgite fides/spes ⁊ charitas: expergiscimini ⁊ vos ad cursum lumbos accingite: diligenter querentes patrē meū donec illū inueneritis atq; ad hospitiū meū reduxeritis.

Oratio nūcius aīe mittitur

Discurre tu oratio per magnā celestē ciuitatē/per vicos ⁊ plateas ac p̄ domos singulas: ita vt nullū sanctorū p̄tereas quem tu nō cū fletu ⁊ gemitu requiras ad eorū pedes p̄cumbens: nec hinc discedas donec insimul omnes vel eorū aliqui gloriosi patris mei tibi demōstrauerint mansionē: teq; ad deū deduxerint/ac eius p̄sentauerint aspectib⁹. Illos exora vt illū mihi placatū faciant: mihiq; de multis meis exorbitātijs īpetrēt veniā/atq; ita sue gratie restituar: quoq; rursus declinare dignet̄ ad hoc suū humile hospitiuz q̄d tā cito deseruit: mea fateor indignitate exigente. Uerū sua magna benignitas atq; clemētia parte ex vna/suorūq; sanctorū deprecatio parte ex altera: ⁊ rursus mee paruitatis/paupertatis/impotentie atq; instabilitatis cōsyderatio ad reditū poterunt eum inclinare.

N Quid dicis oratio: que noua refers? Multū nimis demissa est ac verecunda facies tua. O scio quis tibi hoc fecerit rigorosa videlicet illa iusticia q̄ se cōtra te ⁊ me ingerit vehementer: allegans me nō esse audiendā: immo q̄ extūc indigna sim filia dei nominari/ cū iā mea ignauia meā ingenuitatē/meā diuinā nascentiā/ meāq; celsitudinem penitus amiserim: ⁊ hoc in meo certe hospitio deformē illū ac horrendū hospitē .s. peccatū admittendo. Quod vtiq; omnem q̄ ip̄m suscipit corrūpit aīam fedāq; atq; detestabilem reddit: ac inimici salutis cōstituit filiā. O iusticia quis te aduersum me ⁊ aduersus meā orationē p̄curatricē cōstituit? Nōne ego certe te ad hoc aduocaui. Scio enī q᷑ corā te subsistere nō possem. Illi potius misericordie clemētiori me submisi: illāq; meā constitui aduocatā: imo suo penitus iudicio stare volo: quis ⁊ te etiā iusticiā mihi decet esse p̄piciam ⁊ amicā. Cur ita? qm̄ tecū sū vnius sententie. Tu quidē odio habes peccatū: ⁊ ego nūc illud odi. Tu illud p̄sequeris: hoc idē facio de illo penitētiā agēs puniēs ⁊ vehemēter dolens/ q̄ illud vnq̄ admiserim/aut ei tribuerim fidē. Ita quippe agens tuuz o iusticia exerceo officiū de meipsa iudiciū sumēs. Tu itaq; etiā p̄ me intercedes. ¶ Sed forsan mihi dices: q̄ lōge citra cōdignū in hac p̄te de me sumo iudiciū: nō cōdigne vt meritū/mea vindicās peccata. Prohdolor iusticia/fateor ita esse vt asseris: sed h̄ venit cōdonandū: qm̄ nō subest hoc viribus meis. Necessitas aūt legē nō habet: infirmitas quidē mea/paupertas atq; imbecillitas nō me sinūt ad cōdignū vel etiā ad votū expugnare ac p̄seq̄ p̄ctā cū sua familia. Sed ab inope/vel parua solutio sibi possibilis acceptāda est: ⁊ ab operario debili labor remissus/nō spernendus. Sis itaq; iusticia de mea possibilitate cōtenta: q̄d reliquū est tua potenti virtute supplebis.

Consydera igit͂ si tui sit officij tueq; ꝯsuetudinis vltra vires exposcere. Cũ aũt mihi maior aderit incolumitas ac potentia diuine gratie/virtutũq; fortius robur: tunc ⁊ potẽtius cũ peccato cõgrediar/eiq; viribꝰ aduersabor. ¶ Dico insup̄ ꝙ benedictus filius dei ꝑ me debitũ sufficiẽter/imo supabundãter soluit/quantũlibet etiã antea offenderim: saluo ꝙ et me legitime subiiciã/⁊ sue sim ascripta familie. Nullo autẽ iure duplex de offensa exigit͂ emẽda: nã ⁊ deus nõ punit bis in idipm̄. Quicq̃d igit͂ misericordia filij dei circa me facere disposuerit/minime tu poteris cõtradicere. ¶ Ceterũ iusticia te interrogo/si nõ ad instantiã sanctorũ q̃ apud te hoc meruerũt teneaꝛis aliquid annuere: profecto sic. Quẽ enĩ honorem illis impenderes/si eos te ꝑ peccatoribus deprecãtes velut alios quoslibet q̃bus nunq̃ fuisti honori vacuos repelleres. ¶ Vade igit͂ oratio mea ⁊ recurrere cõfidenter ad celestẽ ciuitatẽ: illicq; sctõs illos sollicites/vt tibi ⁊ mihi iusticiã pacatam reddant: vt ⁊ illa simul cũ misericordia mihi pacẽ impetrent ad dñm deũ meũ ⁊ patrẽ meũ: atq; ita ad domũ meã vnde exiit denuo reuertat͂. ¶ O vtinã horã illã p̄scire possem qua dignabit͂ dñs meꝰ ad me declinare. Cur non aliquẽ nunciorũ suorũ p̄mittit: vt legitime parata possem illũ decenter: id est deuote ac sancte suscipere? ¶ Aliquotiens enim adeo latenter aduenit pulsans ad ostiũ: vt alibi me distractam inueniens: mox anteq; valeã ei occurrere ⁊ decenter recipere discedat. ¶ Sed q̃d loquor tã inconsulte/quid tam temerarie tamq; p̄sumptuose peto: vt talis ac tantus dñs suos mihi premittat nuncios? Absit. Mihi potius incũbit semp̄ eiꝰ aduentum explorare: nihilq; aliud meditari/nihil aliud operari q̃ aduentum eius prestolari: moxq; ad ostiũ pulsanti aperiri/ipsumq; reuerenter suscipere. Non igitur cũ curis huius seculi mea amplius tenebunt͂ colloquia: sed sedebo solitaria in pace ⁊ silentio diligenterq; obseruabo: ne aliud meum subintret hospitium qđ tanti hospitis oculos possit offendere: q̃nimo ⁊ egoipsa vadã in occursum sui iocundi aduentus.

Meditatio aĩe apud diuinã trinitatẽ ad speciale robur obtinendũ in virtutibus ⁊ in sancta vita.

Attende anima mea que tã infirma es atq; instabilis: attẽde verba ꝓphete: Verbo inquit dñi celi firmati sunt: ⁊ spũ oris eius oĩs virtus eorũ. Facilius longe est tibi a deo cõferri fortitudinẽ ⁊ ꝑseuerantiã in bonis operibus q̃ celis firmitatẽ prestari. Si igit͂ p̄stitit tibi deus in hac gloriosa solennitate beatissime trinitatis: vt ꝑ potentiã patris in sapientia filij/⁊ ꝓpter bonitatẽ ⁊ dulcedinẽ spũssancti/robur habeas cõstantiã ac ꝑseuerantiã in bonis opibus teipsam oẽsq; vires tuas fige in dño deo trinitate sancta: illiq; sic inhereas/vt in sola eius potentia tua sit fiducia: nec extra ipm̄ sapientiã queras finaliter aut voluptatẽ. Ita quippe tuã ꝯseruabis pulchritudinẽ qua facta es ad imaginẽ ⁊ silitudinẽ illius scissime trinitatis s̄m memoriã/intelligẽtiã ⁊ voluntatẽ. Sed heu freq̃nter illã defedo ⁊ obscuro: eã luto peccatorũ inuoluens ac demergens/demoransq; in terrenis occupationibꝰ ac voluptatibus imũdis. Nihilominus ad ipm̄ reuertere/⁊ ipse te mundabit/teq; liberabit/⁊ tue pulchritudini te restituet: quã insup̄ in te firmabit ⁊ stabiliet: si tñmodo illi iungi volueris/ac velut tue sũme voluptati inherere: ipm̄ potenter amando absq; fine/sapiẽter absq; errore/suauiter absq; amaritudine. Eritq; tua spes in sua inuicta potentia/tua fides in sua limpida sapientia/tua charitas in sua volũtate dulcissima. Hoc ꝑfecto potius facies q̃ in creatura/in q̃ nõ nisi vmbra est ⁊ vanitas potẽtie. Quapropter nimirũ in vmbrã atq; vanitatem defluis/cũ creature finaliter inheres?

Anima christi sponsa se

humiliter accusat: atq; suo sponso totaliter se commendat: petẽs veniã de offensis/gratiã suã in presenti ⁊ gloriã in futuro. Als sic: Lachrymabilis querela ac deuota oratio creature de statu peccati ad dñm reuerti cupientis.

O Iesu virginitatis spõse: Iesu castitatis fidelis amice: Iesu mea spes finalis/mea salus/meũ singulare refugiũ: nunc ad te reuerti desyderat aĩa mea paup̄/inops ⁊ misera: q̃ totiẽs ꝑ temerariã rebellionẽ atq; inertiã desidiosã id facere cõtempsit ⁊ recusauit: q̃ anulũ gratie quo illã spũaliter despõsaueras negligenter amisit/suscepitq; anulũ peccati: se tradens sponsam/seruã ⁊ subiectã tuo antiquo hosti. Heu q̃ periculosum cõnubiũ: heu q̃ stulta ⁊ misera cõmutatio eius/qui pulcherrimus/potẽtissimus ⁊ opulentissimus est ad illũ deformissimũ/miserrimum/egentissimum. ¶ Dic mihi o anima/quis tibi hoc fecerit? Rñde mihi: cuius cõsilio freta es/q sic tuũ sũmũ dñm tuũ gloriosum p̄ceptorẽ parũ honorasti. Sic tuũ creatorẽ/tuũ saluatorẽ (a quo tibi est oẽ bonũ) oblita est. Sic tuo vero sponso/tuo fideli amico videnti ⁊ cõsyderãti/fidẽ violasti. ¶ Is q̃dẽ primũ tibi cor suũ impenderat: suãq; ad te tantã ofiderat dilectionẽ: vt etiã ꝑ te mortẽ acerbissimã pati dignatus sit: ⁊ tu illi cor tuũ ⁊ amorẽ penitꝰ surripuisti: imo (qđ grauius est) velut ꝑfida ⁊ infidelissima spõsa sue ꝓprie habitatiõis portas p̄clusisti: q̃s nihilominus illis suis miseris ac nefarijs hostibꝰ finis esse patẽtes/q̃ te ꝑdere q̃runt/⁊ eterne morti tradere. ¶ Quid q̃so arbitraris o aĩa? Putas ne a pena imunis euadere? Manebit ne tãta iniuria/tãq; grandis offensa tandẽ penitus inulta? O ꝑfide totius humane creature hostis/iã aĩa mea tua seductione ꝑdita est/infelix ac ꝓstrata: q̃m sicut carnifex viridi ramo ac modica herba ducit ad mortẽ agnellã petulantẽ ⁊ saltantẽ/future sue occisionis nesciã: ita meã fatuellã aĩam deduxisti/momentaneã aliquã huiꝰ mũdi vanitatẽ sibi demonstrans: quã sic tractã tuis vinxisti vinculis/eãq; excecasti: ⁊ postmodũ plurimis criminũ mortalium lanceis ad mortẽ vulnerasti. Demũq; sup̄ eam imposuisti grauẽ illũ male cõsuetudinis lapidẽ. Insup̄ ⁊ frigi

dã illã/durã atq₃ horribilē obdurationis cordis
tumbã qua resurgere phibet:quinmo cōtinuo ma
gis pressa iacet terrenis affectionib⁹ obuoluta: ꝛ
in fimo ac stercore criminose delectationis inclusa
putrescit:ita vt vsq₃ ad finē maneat fetida ꝛ abo/
minabilis deo ꝛ sanctis eius. Heu me miserã crea
turã:heu me si hac ī dispositiōe relinquor vsq₃ ad
finē. Quid nēpe factura sum in tali statu moriens
quo pfectura? ¶ Cōtremisco ista cōmemorãs:ex
horresco vehementer tm̄modo hec recogitãs. Per
petuis certe sic moriens ardoribus/stridoribus ꝛ
fletibus mãciparer:ꝛ pre rabie tormētoꝝ deū blas
phemarē:nullã ab ipso cōsolationē percipiens. Tūc
euidenter ppenderē(sed sero nimis)q̃li preceptori
paruissem:ꝛ cū quãto detrimēto(deserto deo) dia
boli/mundi ꝛ carnis oblectamenta suscipiuntur.
¶ Preserua me dn̄e deus ab his horrēdis tormē
tis/ab hac morte tam crudeli me ptege. ¶ Aduo
co te aīa olim a deo formata:aīa suo pcioso san/
guine redēpta:aīa plurimis donis sup ceteras cre
aturas nobilissime decorata:a tot ꝛ tantis pericu
lis totiēs pter tua merita pseruata. Te aduoco in/
quã audi me. Tuos nūc paululū apies oculos ꝛ in
tuere vbi iaces. Cōsydera vbi tu es:q̃ ppinqua sis
infernis/q̃ a celis elongata. Cogita quē deseris/quē
despicis/cui surdã aurē pbes. ¶ Et tu dulcissime
iesu/amor medice clemētissime/fons ois dulcedi/
nis:si humana miseria te valeat ad misc̄oiaꝫ incli
nare:respice oculis pietatis ac cōpassiōis ad hãc
aīam miserabilē:nūc exurgit/nūc expgiscit:ꝛ cum
suã nuditatē ꝛ statū miserabilē aduertit:magnam
hinc cōcipit displicentiã/cōfusionē ꝛ abominatio/
nē:ꝛ de sua tã diutina stulticia admoduꝫ admirat
ꝛ dolet tanq̃ misera peccatrix/q̃ amplius indigna
est tua vocari sponsa/tua amica:demisso vultu fle
bili/facie ad te suspirat erubescēs nec loq̃ psumēs.
¶ Dulcissime iesu hanc clemēter pspice:brachia
ꝛ manus ad te extendit: vt extrahēte de profundo
lacu pcti ꝛ de stercore in quo tãdiu pstrata iacuit/
erecta psiliat. Tu q̃ solus es saluator/ppterea ꝛ ei
manū porrigēs eã subleua/eãq₃ perire ne permit/
tas. Tot vides peccatores q̃ te minime depcãtur/
imo te psequunt. ¶ Conuertere igit ꝛ iustifica tuã
hanc pauperē animã tuã/ancillã humilē/tuã pusil
lam pedissequã:quã aliqñ pus dilexisti/sicut ꝛ ipsa
te dilexit:q̃ nunc in magnis suspirijs ꝛ in amaritu
dine cordis te deprecat. Posses ne hanc nō exau
dire:posses ne eã nō suscipere? Profecto minime
imo magnã hinc spem cōcipio:q tuã in me expe/
rior gratiã in qua nūc adest mihi hec volūtas ad
te reuertendi:q tibi summo medico/ dolorosa illa
vulnera aīe mee te inspirãte detego ac demōstro.
¶ Olim siquidē p os tui pphete pmisisti:q in q̃/
cūq₃ hora ingemuerit pctōr/ꝛ penitentiam egerit:
ab oībus pctis suis q̃ opatus est olim iniq̃tatū eius
non recordaberis:ꝛ reuera paucos habuisses iu/
stos/nisi pctōres misc̄oit recepisses. ¶ Ideoq₃ sal
uator iesu christe/aduocate ꝛ mediator nr̄/fili impe
ratoris ꝛ frater:q̃ solus nosti meã miseriã ac fragili/
tatē:si ita sunt q̃ video/audio ꝛ credo de tua dulce
dine/pietate ꝛ misc̄oia:ꝛ vtiq₃ ita sunt; idō te finalit
depcor vt meas oēs deleas iniq̃tates:syncerum ꝛ
mūdã cōtritionē tribuēs ꝛ integram penitentiam.
¶ Fac vt p bonã patientiã oēs tribulationes/ad
uersitates ꝛ labores quos dietim sustineo ad pur/
gationē deseruiant:ꝛ ad pene quã mea pctã deme
ruerunt remissionē:vt sic in hoc mūdo meū sit pur
gatoriū. Fac itaq₃ meã hui⁹ mortalis mūdi pegri
nationē tibi acceptã. Tribue mihi baculū firme fi
dei/stolã charitatis ꝛ scalã sancte spei. Cōfunde p
tuã potentiã quicq̃d mihi impedimēto esse potest
ita vt in via nulla me retineat delectatio:nulla me
cōfundat aduersitas. ¶ Genera in me cor humi/
le/piū/clemēs erga pximū/sine ira/sine inuidia/
sine indignatione/sine supbia/sine ol detractione.
Tuo amore inflãma cor meū. Vulnera illud sagit
tis potētissimis tue pulchritudinis/tui dulcissimi
cōspectus/tui gratissimi gest⁹/tui pulcherrimi ap
paratus/tue speciei dulcissime. Fac vt te sp medi
tet/letãter de te sermonē audiat/ad te suspiret/ad
te ingemiscat/tibi cōplaceat/totã intelligentiã/to
tã mentē/totã curã ad hoc impēdat/vt digne tibi
seruiat:qm̄ nō est alius amator q̃ sic vt tu vices re
pendat. ¶ Insup da mihi dn̄e cor liberū/cor sub/
lime ꝛ inclytū quo detester/fugiã ꝛ spernã vile lu/
tū mūdane cuiuslibet voluptatis:quo quãlibet cō/
temnã creaturã:q̃ honori meo ac pmotioni salu/
tari nō venit adiumento/quo te in te diligã:alios
aūt oēs in te ꝛ ppter te. Demū tu q̃ es mea spes fi/
nalis/mea sola salus/meūq₃ refugium singulare:
subleua me/doce me/sustine me/dirige me:ita vt in
illa hora tremēda mortis me⁹ sis protector/ potēsq₃
defēsor spūs mei aduersus illos canes infernales:
ita vt in pace ꝛ benignitate illū recipias in gloria:
in q̃ te facie ad faciē sūmo cū gaudio videre valeã
ac perenniter adorare/amare ac laudare.

¶ Epistola eiusdē ad

sorores suas:docens de quo quis p singulos dies
cogitare debeat:

Sororibus meis ī
christo iesu charissimis ꝛ dile
ctissimis salutē:atq₃ in ipsi⁹ de
uoto seruitio iugiter pmanere.
Nō facile exprimi posset gaudi/
um atq₃ ɔsolatio ex bonis no/
uitatib⁹ freq̃nti⁹ de vobis pceptis/ pueniēs. Vti/
nã idipm nūq̃ inimicoꝝ tētatione aut alit quomo
mō gaudiū in tristiciã vtat:ɔtrarium vicꝫ de vrã
dilectiōe audiēdo. ¶ Quãq̃ amãtissime sorores ex
tpe ad dei obsequiū exercitãdū ꝛ informãdū lras
librosq₃ sufficiēter habueritis ad habēdū ɔsolati
ones spūales:ꝛ adhuc habebitis alios in posterū.
Nihilominus noctis vnius vigiliã arripiens (q̃/
uis pluribus implicat⁹ negocijs)ad psens scribe/
re curaui breuiter ac simpliciter pegrinationis p/
cessum a me post modicū tpis factū:speciales etiã
req̃stas a me fieri solitas:sm septē dieꝝ hebdoma
de numeꝝ/sm septē sanctispūs dona:sm etiam se
ptē dn̄ice orationis petitiones cōtra pctã septē cri
minalia correspondentes septem beatitudinib⁹

¶ Insuper fm septē statꝰin celesti paradiso cōsi-
stentiū. ¶ Nō vero trāsmitto scriptū p̄ p̄senti: nō q̄n-
si breue ac simplex auisamentū ad cognoscendum
sigillatim ac specialius/de quo q̄s p dies singulos
cogitare debeat. Bone enī cogitationes insup vē-
tūre spūssancti spiramine reperte pariter studio le
ctiones sancteq̄ meditatiōes. Omnes enī nō possē
neq̄ scirē omēs in scriptū redigere: nec opus est.

¶ Primo igitur cū p̄ces vestras humillime ac reuerē
ter corā diuina maiestate funditis aut sanctorū su
orū: inuocet vna cū oratione vestra custos vester
angelus videlicet bonus: necnō sancti aut sancte
illius suffragiū imploret cuius p̄tūc solēnitas agi-
tur. Eade causa: vt scꝫ vester nuncius/ puta vestra
oratio saluū habeat conductū bonāq̄ societatē.

¶ Die quippe dñico ad benedictā atq̄ indiuidu
am trinitatē solitus sū meā dirigere precē vnicuiq̄
p̄sonarū appropriata diligētius meditando. De
patris videlicet potentia/filij sapientia/spūs quo-
q̄ sancti bonitate: cōsyderans magnā dei celsitu-
dinē/admirabilēq̄ dispositionē sup filios hoim.

¶ Die aūt lune. s. secūda feria/meā ordino p̄cessi
onē ad sācros angelicos spūs/bñficia ab eisdē no
bis exhibita omī tēpore recognoscēs. ¶ Die vero
martis. s. tertia feria ad prophetas/ patriarchas/
ap̄los ceterosq̄ discipulos dñi ⁊ euangelistas.

¶ Die mercurij. s. quarta feria ad beatos athle-
tas. s. martyres christi: ipsoꝝ in sua pugna fortitu
dinē atq̄ cōstantiā admirādo. ¶ Die iouis. s. fe-
ria q̄nta/ad sanctos cōfessores/eremitas ⁊ religi
osos. ¶ Die veneris. s. feria sexta/ad passiōꝫ ama
rā dñi nostri Jesu christi: ad suaq̄ verba ac facta
isto bñdicto die ab eodē peracta. ¶ Die insuper
sabbati ad beatā Mariam virginē specialius me
ipsū cōuerto/⁊ ad electas christi sponsas. ¶ Por
ro p̄mo die. s. dñico lmo/ro diutius: donūꝫ sancti
spūs primū suppliciter efflagitando/donū. s. timo
ris dei. Et beatitudinē humilitatis ⁊ spūalis pau
pertatis: ad expellendū superbie vitiū cū filiabus
seu ramis eius. Et dico pariter: dñe deꝰ pater om-
potēs libera me a malo: que clausula est petitio p̄-
ma in dñica orōne contenta: ⁊ hoc ordine p̄poste
ro. ¶ Die aūt lune deuotius atq̄ specialius p̄ci-
bus insisto/petēs secundū sancti spūs donū. s. do-
nū pietatis seu misericordie/tā ad me q̄ ad meꝫ
p̄ximū. Cū beatitudine alia. s. mitiitate seu māsue-
tudine. Et hoc contra inuidie venenū: ⁊ vt deus i
tentationē ne inducat: id est ne in tētationibus suc
cūbere ⁊ vinci p̄mittat: quod est secūda petitio ora
tionis dñice. ¶ Die vero martis singularius p do-
no sancti spūs tertio supplico. s. p dono scientie:
ad cognoscendū clarius ⁊ melius p̄priā fragilita
tē ⁊ finē meū/necnō ⁊ statū meū/amicoꝝ quoq̄ me
orū. Et dono isto mediante/ad beatitudinē peruē
nio tertiā: que est luctus sancti ac lachrymarū de
votarū. Et hoc contra petm̄ ire. Consequēter etiā
deū deprecor vt debita mea dimittat: sicut et ego
meis ignosco seu dimitto debitoribꝰ meis. s. pri-
mis: q̄ est tertia dicte dñice orationis postulatio:

¶ Die vero mercurij peto donū fortitudinis mihi
largiri/contra oīa tentamēta mūdi/carnis et dia-
boli. Silr oro fortitudinē mihi dari ɔtra accidiam
bonoꝝ operū. Atq̄ quartā beatitudinē/q̄ posita ē
in bonoꝝ operū iustitie desyderio/in vehementi fa
me ⁊ siti eiusdē. Peto nihilominus panē quotidi-
anū tā corporis q̄ spūs mihi tribui ad fortitudinē
habendā. ¶ Ceterū in die iouis instātius deprē-
cor p dono ɔsilij: ad sciendū i singulis casibus p
quod iter eundū mihi sit. Quē etiā statū tanq̄ cō-
uenientiorē p dei obsequio tenere debeā. Et q̄ auari
cie malū me nō retineat: peto beatitudinē quintā
dictā misericordiā. Et q̄ dei fiat volūtas sicut i ce
lo ⁊ in terra. ¶ Die veneris donū intellectus spē
cialius rogo: ad cognoscendū in tota scriptura sa
ne mihi obiectis in oībus sitr huius mūdi rebus
occulta seu inclusa mihi mysteria. Et vt q̄libet vi
su p̄cepta sciā ad p̄priū ɔuertere profectū spūalē
quēadmodū si celū intuitus fuero: sciā p̄tinus ɔsy
derare q2 illic sit mea patria/ pulcherrima existēs
ibidē habitatio. Cū videro canē ceteraq̄ aīalia
bruta: quanta sollicitudine suis obsequunt dñis ⁊
meditabor q̄ iusto dei iudicio ɔdēnant hoīes ino
bedientes ⁊ ingrati deo bñfactori liberalissimo. Si
subulcū post porcos cōspexero: recordabor para-
bole euangelice de filio p̄digo ⁊ misericordi patre
Videbo pauperē mendicū vlcerosū: memorabor ⁊
parabole de Lazaro ⁊ diuite. Videbo diuitē mul
ta sibi conquirentē in annos plurimos: recorda-
bor euangelice cōminationis: Stulte hac nocte
morieris/⁊ aīam tuā tollēt: et q̄ parasti cuiꝰ erunt?
Videbo filios huiꝰ seculi q̄ habēt ɔsolationes su
as multis modis: sciā memorari q̄nta sit cōsola-
tio quā p̄parauit deus diligētibꝰ se. Sic generali-
ter p omnia discurrēdo: sciā semp reperire amplā ⁊
p̄sentē deuote orōni materiā in oīnibus que siui
aspectui/auditui aut alio sensu se p̄sentauerint/me
ip̄m in exercitio orōnis visitando. Cū hoc pariter
dep̄cor mūdiciā cordis mihi p̄stari: que est beati-
tudo sexta/luxuriā omnē depellens. Et vt dei re-
gnū mihi adueniat: vt videlicet nō i me petm̄/ sed
deꝰ ip̄e regnet. ¶ Postrema die sabbati obsecro
sapientie donū/ad sapiendū ac gustandū spūales
bonoꝝ virtutē/et gratie bonitatisq̄ dei ineffabilē
dulcedinē: ⁊ vt nulla penitus cura mihi sit de hu-
ius mūdi falsa dulcedine. Et est contra gule vitiū:
Itēq̄ peto verā cordis pacē/ac ɔscientie septimā
beatitudinē. Et q̄ dei nomē bñdictū in nobis san
ctificet: h est q̄ oīs immūdicie expertes simꝰ. ¶ Cha
rissime sorores/si quotidie aliquid mō supradicto
ex libris vestris/aut certe aliter addisceretis sic ex
ercitādo vosip̄as: multū sine dubio p̄fectū in scien-
tia/virtutibus atq̄ in deuotiōe acq̄rere possetis.

¶ Nec mee est intētiōis/q̄ p̄pter mea scripta p̄sen
tia alias meditationes pias et vtiles atq̄ bonas
deseratis: ac modū vestrū faciēdi. s. p̄cessionē si-
ue peregrinationē spiritualē ad sctōs ⁊ sctās/tā pro
vobis q̄ p alijs amicis vestris/viuis ac defunctis
Nō enī ignoro q̄ sepius vna persona per aliquid
ad deuotionē facile incitat: quo alia nō ita ad eā
mouet. Et idcirco q̄sq̄s suo relinquit studio/sua-
q̄ in talibꝰ experiētia. Mihi vero supra agēdi scri-
ptus modus p̄ficuus est reptus. ¶ Rursus quoq̄

[…]cuncꝫ ordinis arcanū intraueritis: primo cogitationi vestre pctā ꝓpria obiecta sint: indignitatē ꝗ vestrā intime ꝯsyderantes: ⁊ sic deo sanctisꝗ suis dicite: O dñe deꝰ ecce venio tuā exorare maiestatē/ nihil omnino de bonitate mea ꝑsumēs/ de virtute aut dignitate: sed ī tua maxia gratia atꝗ misericordia confido. Quia certe aliter oratio vr̄a citius impediet: execrabilesꝗ deo reddet supbia commutāre: diligēterꝰ obseruātes ꝙ ī tali cogitatione ⁊ petitiōe ꝑseueretis: quoadusꝗ corde intimo senseritis nullā oīno fiduciā de vobismetipsis hr̄e/ sed solūmō in dei miscd̄ia infinita: et sic postea de alia securiꝰ poteritis cogitare ꝙ antea. ¶ Equidē quotiēscūꝗ deuotiōis imbre suaui ꝑfusas vos senseritis: non id vestris meritis ⁊ ꝓprijs bonis actibus euenisse meditamini: qn̄ potius ob alicuius sancti aut sancte intercessionē: aut alicuiꝰ amicoꝝ vestrorū certitudinaliter putetis. Et pariformiter ad vosmetipas reuerse si fueritis: quotiēscunꝗ vane glorie ventū sonare ꝑceperitis/ nihil vobis nocebit hic sibilus: ꝯsyderabitis eñ vosmetipas intuētes defectus ꝓprios/ dicētes intra vos: tale pctm̄ nefandū ac talia misera ꝑpetrasti: et quō ergo cogitare ausa es talē deuotionem a deo tibi ob tua merita concedi. ¶ Interea cū ad aliquē electorū aut electaꝝ vos ꝯtingit ꝯuerti/ audacter eidē dicatis: qa a deo ad ipm̄ transmissi fueritis/ ad petendū suaꝫ elemosynā gratiaꝝ. Nec sic falsū dicetis. Sine eñ dei inspiratione aliquē sctōꝝ depcari velle seu voluntatē habere nō potestis. Potestis igit̄ ipm̄ alloq̄ dicētes: ꝙ exquo dei cōplacet volūtati vt ipsū sctm̄ exoretis: refutare vos oīno ei non licet/ qn̄ ꝓ vobis idē ipe ad deū intercedat elemosynā expectēdo/ exquo eū reqritis. Magna eñ foret rusticitas ⁊ indignū oīno alicui refutare ⁊ spernere quē piā diligentius se reqrentē. Dicere nihilominꝰ poteritis hm̄oi electis a vestra deuotiōe reqsitis: qa plures vestris ordinibus ꝑsecutores crudeles conuersi sunt: multo magis igit̄ facere ħ̄ cē debens ꝓ his q̄ vos nunꝙ ꝑsecuti sunt: sed mō deuotius deprecant̄. ¶ Deinde attēdite diligētius in cuiuslibet sancti festiuitate: bona miscd̄ie ab ipo dn̄o hic vixerat patrata supplicantes/ vt ⁊ vobis faciat similiter/ reducēdo eadē ad bona aīaꝝ vestrarū.

¶ Cōsyderate insup maximā sctōꝝ ac sanctaꝝ/ angelorūꝗ cohortē siue multitudinē: ⁊ a singul' eoꝝ deuotiꝰ rogetis: q̄tinus apud deū vnū remissionis diē impetrare digneī ꝓ pene relaxatiōe ob vestra demerita debite. Et certe obtineretis vltra mille millia dierū/ si ab ipsis exaudiri vos contingeret. Et exaudimini vtiqꝫ/ si solūmodo mō debito ⁊ cōgruo eos depcemini. ¶ Demū oremꝰ sup oīa/ ꝙ deꝰ oīpotēs iudicet/ puniatꝗ nos in sua curia misericordie in ꝑsenti seculo: ⁊ neqꝙ in curia iusticie sue rigorose/ puta ī inferno. Et h̄ est qō oratis dicētes: Dñe ne ī furore tuo ar. ⁊c̄. ¶ Faciatisꝗ nihilominꝰ dilectissime ꝓcessionē vestrā ī infernū/ ex h̄ timorē reportando. In paradisū etiā atꝗ ī purgatoriū ꝓ gente vestra sanctaꝗ matre ecclia deuꝫ exorāndo. Specialius ꝟo ꝓ parētibꝰ/ cognatis et amicis/ viuis ac mortuis. ¶ Finis.

¶ Tenor appellationis cuiusdā pctōris a diuina iusticia ad diuinā misericordiā ab eodē cancellario edite.

IN tua o regina celi/ ⁊ mūdi totiꝰ dn̄a dei genitrix illibata virgo maria/ ac vestrū oīm celestis regni ꝓcerū/ ciuitatis eterne conciuiū/ ⁊ beate felicitatis coheredū/ coram dei throno ⁊ agno iugiter astantiū: tuiꝗ sacer euāgelista Joānes pudicitie ꝟginalis paranymphe celestium scrutator egregie/ ⁊ diuinoꝝ scriba doctissime/ tāꝙ ī ꝑsone singularis autēṫice/ ⁊ ꝑrogatiue sctitatis ⁊ dilectiōis amplioris dignissime ꝑsentia. Ego. N. oīm filioꝝ dei Ingratissimꝰ/ meritoꝝ pauꝑrimꝰ/ ⁊ sceleꝝ heu abūdātissimꝰ: ab oīm pctōꝝ meoꝝ grauaminibꝰ firmo correctiōis ꝓposito ⁊ aīo: ad emendationē vite melioris fiducialiter appellandi/ ⁊ lachrymaꝝ mearū ꝑfluuijs a districtissima tua dn̄e iusticia/ ad clemētissimā bonitatis tue miscd̄iam ꝓuocādi dico/ ꝓtestor/ ꝯfiteor ⁊ ꝓpono: ꝙ licet ego pctōr impiꝰ/ indignꝰ ⁊ misserrimus tātilla mea tpa puericie metas/ adolescētie cursum ⁊ ꝓuectionē/ virilitatis mee ꝓgressū: imo omnes vie mee ꝓcessus/ annus/ menses/ dies/ horas ⁊ momenta: timore tuo postposito/ aīo irreuerenti ⁊ infrunitu cogitatu/ desyderijs ⁊ conatibus malis: voluntate/ ꝓposito et consensu peioribus: necnō ope/ cōsuetudine ⁊ contemptu pessimis/ incessanter ⁊ impie trāsegerim: legē tuā peccādo dereliquerim: iusticias tuas ꝓphanauerim: gratiā tuā abiecerim: mādata tua nō custodierim: salutaria tua ꝯsilia ⁊ monita ꝑuipēderim: pietatis opera segniter neglexerim: dona spūs septiformis mortaliter a me repulerim: btitudines ⁊ ꝟtutes maliciose spreuerim: ecclīastici s me sacramētis īdignū reddiderim. Temereꝗ boni ꝓprij salutis īmemor pctā cōmiserim: obseruātias eccl'ie sancte catholicas ⁊ ꝑcepta ꝑtinaciter trāsgressus/ flagitiosis meis opibꝰ fidē tuā violauerim: pctis meis rursū te fili dei crucifixerim: oībus tuis bn̄ficijs ⁊ donis gratuitis ingratus extiterim: flagella tua (lꝫ pauca) murmurando susceperim. In supbia vite/ auaricia cordis/ inquinatione mentis et corporis/ inuidiosis actibus/ peculiaribꝰ gastrimargijs/ iracūdis moribus/ acediosis torporibꝰ/ īnumeris voluptatibꝰ/ actualibꝰ culpis ⁊ mortalibꝰ ⁊ crimiālibꝰ vitijs/ venialibꝰ pctis/ offensis spūalibꝰ/ corporis cordis ⁊ oris iniq̄tatibꝰ/ factis illicitis/ ꝑsūptionibus temerarijs/ crebris inobedientijs/ negligentijs et delictis plurimis/ et alijs nefandis excessibus: ex malicia ⁊ fragilitate oībus interioribꝰ ⁊ exteriobꝰ meis sensibꝰ te deū meū grauiter ⁊ multipliciter offenderim. Et his malis/ ꝓprijs nō contentus: mala malis accumulās/ alijs occasionem peccandi ꝑbuerim: eos in puteū interitꝰ mecū traxerim. Peccātibꝰ ꝯsiliū/ auxiliū ⁊ fauorē impenderim: exēplis ꝑuersis ipe ꝑuersus innocētes ꝑuerterim. Ad pctā q̄ rarissime defleui/ quasi canis ad

vomitū/ꝛ sus ad volutabꝛ̄ luti: post lamēta tanꝙ
ea non planxissem impudice redierim: ac premissa
ꝛ omnia alia mea facinora tibi cuncta videnti no-
uissima/ordine/sciētia/loco/tpe/ꝛ causa vltra mo-
dū auxerim ꝛ aggrauauerim: mala quorū nō ē nu
merus nequiter cōmiserim: ꝛ per ea sentētiā mor-
tis eterne(q̄ dicit: Aīa q̄ peccauerit/ipa morieꝛ)
dānabiliter incurrerim: in iudiciū tuū horrēdū et
iustissimū dn̄e/ꝛ in manū tuā dei viuētis piculose
nimis inciderim: indignationē tuā incurreri: a cō
sortio celestis exercit⁹ me separauerim: ꝛ ab iniq̄tate
mea in qua vsq̧ adhuc quasi sup talētū plūbi resi-
deo/vt resurgere nō adiecerim: semp̧q̧ te dn̄m vo-
cantē me ad pniam nō audiuerim: pmittentē te p̄
mia eterna renuerim: ꝛ te mortē cōminantē perpe-
tuā: ꝛ diuitias bonitatis/patiētie et lōganimitatis
tue in ale mee periculū ꝛ salutis dispendiū contē-
pserim. ¶ Cū tu rex fortis ꝛ potēs/vltor metuēde
terribilis ꝛ iuste iudex: de cuius ore sedētis in thro
no pcedit gladius p iudiciū ꝛ iusticiā bis acut⁹/cō-
tra iniuriā ostendēs mihi bonitatē ꝛ patientiā: su
stinuisti ꝛ expectasti vt mihi miserearis. Prolon
gaui iniquitatē: ꝛ tu bonitatē ꝯtinuasti: in charita
te ppetua miserās dilexisti me: ꝛ attraxisti: dissimu
lasti ppter pniam oēs trāsgressiones meas ꝛ scele
ra mea. Contēptus ingratitudines et delicta nō
improperasti mihi: bñficia nō detraxisti ppter cri
mina: tolerasti patienter oīa mea flagitia: custodi
sti me ne vltra ea q̄ feci cōmitterē grauiora. Non
fecisti mihi sm pctā mea/nec iuxta iniq̄tates me
as. Nō tribuisti p malis mala/sed p malis bona.
Nō intulisti mihi opprobria: nō irrogasti cōuitia:
retraxisti manū3 vltricē vibiantē sup me vindicte
gladiū: distulisti sententie mortis executionē. Su
spendisti iudiciū et iusticiā: prorogasti spe corre-
ctionis vite mee terminū/ꝛ peccatorū meorū vlti
onem dignissimā vsq̧ in horā p̄sentē misericordi-
ter auertisti: ꝛ in miseratiōibus tuis multis factū
est/vt nō sim consumptus: ne perpetuū sustineam
saluationis p̄iudiciū/patrimonij celestis iacturā/
beate visionis carentiā/damnū corporis ꝛ anime
damnationis penā/non morituri vermis dolorē/
inextinguibilis ignis incendiū/stridorē dentium
tenebras/luctū/fletū ꝛ grauamē. ¶ Ex premissis
igitur dn̄e si a me faciē auerteris ꝛ misericordiam
desperxeris: si iniquitates meas obseruaueris: si
in ira tua arguendo me misericordiā tuā attenue-
ris/ꝛ antique misericordie recordatus non fueris:
si imperpetuū mihi irasceris: et misericordia a me
peccatore ineternū abscōderis: si iusticie tue solū
me iudicaturus ascēderis: ꝛ oblitus fueris mei fi-
naliter miserrimi. Sciens me p̄ iniquitatū mearꝫ
multitudine/ꝛ graui pctōꝝ onere/ me culpabiliter
in hac vita grauatū/nō indebite: tunc̄sq̧ verisimi-
liter si tantis tribulationibus adiutorē nō inuene-
ro/post hanc vitā me plus ꝛ multo fortius aggra
uari. Ideoq̧ deus iudex iuste/ in his scripturis la
chrymarū mearꝫ attramento conscriptis/a te ira-
to ꝛ iusto iudice: et a sentētia tue diuine iusticie ad
te placatū ꝛ misericordē patrē misericordiarꝫ/ qui
parcēdo nescis misericordiā: ꝛ cui ppriū est semp mi

sereri ꝛ parcere: q2 superiorē nō habes: cū tu sis so
lus altissimus ꝛ in misericordia copiosus/ ad tri-
bunal tue clemētie/bonitatis ꝛ miscdie: q̄ iudiciū
superexaltat in spe venie. Ego miser ad te miseri-
cordē/cui⁹ misericordie non est numerus/ puoco ꝛ
appello. Et te reginā ꝛ matrē miscdie/ oēsq̧ san-
ctos ꝛ electos dei: ꝛ spēaliter vos iudices iusti cō-
iunctiones aplos peto/vt instāter/instātius/instan
tissime p me pctōre miserrimo ad deū meū suppli-
citer intercedatis: ac iterꝫ ꝛ iterꝫ/ꝛ cū oīmi qua pos-
sum deuotionis ꝛ hūilitatis instātia: a te cui⁹ mise
ricordia plena est oīs terra/et p te in celis p̄para-
ta ꝛ in eternū edificata gratiā ꝛ veniā. Et qm mi
sericordia diues es: clementiā et misericordiā peto
mihi dari/cū ipe deus me⁹ sis: cui⁹ miscrationes sūt
sup oīa opa tua: qui cui volueris/imo oīm misere
ris: ꝛ q̄ gratiā ꝛ misericordiā in q̄cūq̧ hora pctōr
ingemuero: mihi dare possis ꝛ velis/subijciēs cor
pus ꝛ alam/vitā ꝛ opa/res/statū ꝛ tpa mea: necnō
oēs ꝛ singulos miscdie tue adherētes seu adherere
volentes ptectioni ꝛ gratie abundātissime boni-
tatis ꝛ misericordie tue dn̄e deus pater vnigenite
Jesu christe/ꝛ spūs orphanorū paraclete/indiui-
duaq̧ trinitas bn̄dicta. ¶ Protestor etiā q̧ p̄sen
tē ordinis mee deuotionē aspectib⁹ tuis sepius pu-
blicare: ac mores ꝛ vitā auxilio tuo q̄nto celerius
potero/corrigere ꝛ emendare volo. ¶ Rogo etiā
te fili dei crucifixe: vt laterꝭ tui vulneris signo: quo
illā in cruce pendens orationē: Pater ignosce il-
lis/q2 nesciūt quid faciūt/cōsignasti: et in qua pro
tua reuerētia es exauditus: hanc etiā oratiuncula
meā diuine puocationis miscdie clemanter consi
gnes: et eā miscdie multe facere digneris efficacē.
¶ Requirēs te sacer scriba Joānes/quatinus p̄-
sentē meā orationē tibi cōmisse virgini matri tuam
exoratione p me publices. ¶ Et tu regina miseri
cordie eā cū ostensione p me pectōris ꝛ vberꝫ tuo-
rū quem genuisti/dei filio notifices. Tu quoq̧ fili
clemētissime eā patri cū oblatiōe p me passiōis sā
guinis vulnerꝫ tuorꝫ ꝛ mortis offeras: acceptabilē
q̧ facias alme trinitati: vt p eā ꝛ alia pietatis ope-
ra gratiā ꝛ misericordiā/pctōꝝ remissionē ꝛ veniā/
requiē ꝛ vitā merear sempiternā: Amen.

Seq̄tur datio apostolorū.

1 Qua iusticiā meā tanꝙ fragilitati ꝛ deme
ritis tuis intolerabilē declinās ad tribu
nal misericordie mee tanꝙ ad superiorē
iusticie/sub spe venie hūiliter appellasti.
Idcirco qui miscdia te redemi: in miscdia te saluū
feci: miscdiam docui: misericordiā ꝛ nō mortē vo-
lui: misericors sum/miserator/ lōganimis ꝛ multū
misericors: imo sū pater misericordiarꝫ. Et q2 re-
gina glorie/mater miscdie: mater mea astat a de-
xtris meis p te bona loquēs ꝛ miscdiā postulās:
cui nō est mihi fas aliquid denegare ob reuerētiā
ꝛ pietatē multitudinis miscdie mee/et intercessio-
nē matris mee/oīmq̧ electorꝫ/gratie et miscdie in
gloria participū. Appellationi tue misericorditer
defero: et te ad tribunal misericordie mee clemen
ter admitto: tibiq̧ vt misericordiam consequaris

omniū dierū vite tue terminū ꝑemptorū ad ꝓsecuti-
onē miſericordie ⁊ ipſi⁹ aſſecutionē aſſigno. Ac latā cō-
tra te ſententiā iuſticie mee ꝓpicius relaxo. Ita vt
ſi vſqꝫ in finē miſericors fueris/miſericordiam tū meā
aliquā ſi pecces a te nō diſpergā vt damnē: neqꝫ no-
cebo in veritate mea/vt abyciā te in finē: ſed ꝓ pec
cato vapulabis/ſed tū nō ꝑibis.

¶ Tractatus eiuſdez

de oratione ⁊ ſuo valore. ¶ Prima ps.

Oportet ſemꝑ ora
re ⁊ nō deficere. Scripſit Tulli⁹
x accuratiſſime cōmentariū fratri
ſuo de petitione romani conſul-
tus: ſuadens vt in omni loco ſe-
ſens ⁊ ambulans recogitet ſecū
aſſidue. Quis es tu qui petis:
quid petis ⁊ a quibus petis? Subijt animū ſcribere
tibi germane chariſſime de petitione: nō terreſtris
cōſulatus: ſed celeſtis incolatus. Ad hoc eni ꝓfeſ
ſionē tuā/vocationē tuā/ſacerdotiū tuum dedicata
eſſe memineris. Proponas igit̄ in omni medita-
tione tua/in omni operatione tua/loco ⁊ tempore/
quis ⁊ qualis es q̄ oras: quē vel quos oras: qd vel
pro quibus oras. Ceterū quodlibet iſtorū cōſtringito
ſub cō ſyderatione quadruplici: ne cōfuſionē infini
ta quedā mentis euagatio parturiat.

Tu quis es qui oras? ſi ad ꝓpria merita re
ſpexeris/incert⁹ es an amore vel odio di-
gnus ſis. Incertus idcirco/ an tremēda
cadat ſuper te illa ſentētia. Cū is quis diſplicet (in-
quit beatus Grego.) ad intercedendū mittit̄/irati
animus ad deteriora prouocat̄. Porro certus di-
cere poteris cū Eſaia: Omnes iuſticie noſtre qua
ſi pannus menſtruate. Certus ꝓterea dicere potes
cū Daniele: Nō in iuſtificationibus noſtris ꝓſter
nimus preces noſtras ante te. Nihilomin⁹ tibi cō
ſcius eſſe potes/ſi fidē/ſi ſpem/ſi dilectionē/ ſi do-
na tibi cetera quedā cōtulit deus: que ſcire/q̄ reco-
gnoſcere potes eſſe gratis data: quis ſi gratum te
faciant ⁊ nō potius cōfundant ingratitudinē tuā
ꝑſus ignoras. Ora tamē in meditatione tua cum
humilitate ⁊ virtute donorū celeſtiū gratis datorū
quoniā ꝓprius motus illorū eſt impetrare magna
ſicē fidei etiā informis facere miracula: ſicē ſpei libe
rationē impetrare: ſicut dilectionis dilectionē re-
ciprocā extorquere: qꝺ ammodo iuxta illud ꝓuer-
bij: Si vis amari/ama. Et ita de reliquis virtuti-
bus/donis/beatitudinib⁹ ſuo modo dici poteſt: ⁊
⁊ hoc q̄ late pateat vides. ¶ Secundo recogites
in ipſa meditatione tua profeſſionē in monaſterio/
⁊ in ſacerdotio conſecrationē: videbis te cōſtitu-
tū ⁊ peculiariter dedicatū: vt ſis veluti queſtor ali-
quis/q̄ ꝓ languentib⁹ ⁊ indigētibus in hoſpitali
magno totius vrbis/etiā vſqꝫ ad carceres purga-
torij querere debeas elemoſynā: nō tam corporali
ter q̄ ſpūaliter ſuſtentantē. Petas igit̄ ne reſpicia
tur indignitas tua/ignauia tua: ſed aliena miſeria:
pro cuius ſubleuamine queris miſericordiam: quam vt
non impediat propria miſeria tua ſupplex pete.

¶ Proinde tertio vſet meditatio tua/ in quib⁹ ver
bis vel opib⁹ oras deū. Nā multa ſunt ꝑuilegiata
q̄ ſortiunt̄ efficaciā nedū ex operante/ſed ex q̄daꝫ vi
opis opati: put in eucharíſtie ꝯſecratiōe ⁊ ſumpti
one/⁊ aliorū ſacramētorū miniſtratione, q̄ndā vim
ſuſcipiūt ex parte diuini ⁊ eccleſiaſtici mādati. Si
cut ⁊ oratio dñica quā deus ꝑ ſe fecit. Sicut hore
canonice vel cetere orōnes q̄s eccleſia dicēdas in-
ſtituit. Alia etiā ſunt opera ꝑ quib⁹ indulgētias pon
tifex dedit. Dic igit̄ deo/dic eccleſie. Exurge in ꝓ-
cepto qꝺ mandaſti. ¶ Demū quarto meditatio-
nē tuā conuerte quorū ſis miniſter: ad orandū vi-
delicet deū miſſus/inſtitutus/rogatus vel obliga-
tus. Sit hoc ex generis ꝓpinquitate: ſit ex elemo-
ſynarū ſuſceptione: ſit ex amicitie viciſſitudie ſeu
requiſitione: quoniā ſi mittentes ſunt i gratia/quē
admodū ſunt oēs in carcere purgatorij/⁊ plurimi
ex hoſpitali magno ꝓſentis ſeculi: tua nō erit in-
grata neqꝫ ꝑſus ineffic ax oratio/ etiā ſi pctōr ſis.
Dat̄ exemplū dñi mittit̄ ꝑ ſeruū nequam a dño bo
ne intētionis elemoſynā petētibus. ¶ Vides igi
tur quis ⁊ qualis ſis qui oras: qꝛ donis gratuitis
nō omino cares. Nā mediator inſtitutus es: qꝛ dei
ꝓceptū ⁊ eccleſie mandatū thesaurū habes: quia
ab aliqua miſſus ⁊ iuſſus es.

Alterum principale quod ipſa tibi medi- y
tatio tua debet ſuggerere eſt /quem vel
quos oras. Et quidē de omīpotētis dei
immenſa liberalitate: cui ꝓpriū eſt miſereri ſemꝑ
⁊ parcere: qui omnipotentiā ſuā parcendo max-
me et miſerando manifeſtat: cui⁹ indulgentiā nul-
la peccatorū/nulla flagitiorū/ nulla ſcelerū quan-
tūcunqꝫ multiplicatorū enormitas ſuperari valet
Multi ꝓfuerūt hec ex intima cordis humilitate ſi
de ſubnixa/viuaci meditatione ruminaſſe: etiā vbi
nihil in ſe quod nō merito diſplicere poſſit/ inue-
nerit. ¶ Ceterū quia mos humanus hoc habet/
vt mediatores et interceſſores querat dū potens
aliquis rogādus eſt. Quoniā ꝓterea recte ꝓnun-
ciauit Dionyſius hanc eſſe legē diuinitatis: vt ad
ſuprema reducant̄ infima ꝑ media: tu (iuxta conſi
liū Iob) ad aliquē ſanctorū cōuertere. Quod age
re potes ſub quadruplici meditatione. ¶ Cōuer-
tere igit̄ ad aliquē ſanctorū vel ſanctā: qui deo ꝓ-
ximior eſt in glorificatione/ ſicut ⁊ maioris meriti
fuit: quēmadmodū de anima chriſti/de beata vir-
gine matre dei/de iuſto Ioſeph ſpōſo ſuo/de be-
ato Ioanne baptiſta/⁊ ſanctis apl̄is/ et de ſubli-
mibus angelorū ordinib⁹/martyrib⁹ et ꝯfeſſorib⁹/
virginibus ⁊ ꝯtinētib⁹ ſatis ꝯſtat. ¶ Aut ideo cer-
te ſecūdo ad aliquē ſanctorū cōuertere: q̄ familia-
riori quadā deuotiōe tibi cognit⁹ eſt vt patronus
eccleſie in qua baptiſmū ſuſcepiſti: aut in qua be-
neficiū vel ordinē ſortitus es/vel cuius ingreſſus
es ſanctū templū. Eſt orandus ꝓterea ſanctus cu-
ius noīe inſigniris. Eſt orandus ille cui⁹ virtutes
⁊ vitā mirari ſoles ⁊ colere cognitā ex literis. De
niqꝫ mira fiducia ſemꝑ adorādus eſt angelus ꝓ-
prie cuſtodie deputatus. ¶ Aut tertio rurſus ad
aliquē ſanctorū cōuertere ꝓ neceſſitatib⁹ aliquibus
ſubleuādis: vel ꝓ impetranda ſpeciali quadā gr̄a

qui scitis vel sancta pulegiatū donū recepisse me morat a deo: vt p talibus opez ferat. Diuisiones enī gratiaꝝ sunt: sicut tradit Aps: quod veꝝ est ne dū de viatoribus/ sed etiā beatis. Sub quo respectu canit ecclesia de quolibet sanctoꝝ: Nō est inuētus sīlis illi. ¶ Proficit insuper quarto/ si reuoces aīī mētis oculos ꝯuersationē aliquaꝝ psonaꝝ/ siue mortue sint siue viuētes: quā pbatā esse vel fuisse cognoueris. Nihil enī impedit quo min⁹ oratio nostra ꝯuertat ad hmōi psonas peculiariter ꝛ secreta quadā deuotione: ꝙuis ipsas nō canonizauerit ecclesia. In quibus qd aliud veneramur/ ꝙ relucentē in eis multiformē dei bonitatē. Que vbicunqꝫ et qualitercūqꝫ visa fuerit: apparere pōt absqꝫ periculo coli ꝛ suscipi deuoto mētis amplexu. Complectitur hec meditatio pueros innocētes nostri generis: quos ideo ꝯstat saluatos: qm̄ in gratia baptismali mortui sunt. Cōplectit ꝛ parētes nostros ꝛ affines alios: in qbus gloria quaz eos habere pie credim⁹/ naturalē ꝛ ingenitū amorē nō tollit/ sed perficit ꝛ auget.

Recogites ad extremū in ipa meditatiōe tua/ qd vel p qbus oras. Quē modū sub cōpēdio reducim⁹ ad qternariū. ¶ Quidā sunt in gratia: sicut defuncti i purgatorio/ vel plurimi viuentes i seculo: p qbus est deo placens oratio: quēadmodū fit dū p amico ad amicum defert intercessio. ¶ Inueniunt alij quoꝝ laudabil ꝯuersatio plurimū edificat ecclesiā: q si caderēt/ fierēt in horrendū scandalū omniū bn̄ viuentiū/ fabulā ꝛ derisū. ¶ Aut tales sunt quoꝝ ꝯuersio valde pficeret reipublice seu christianitati: saltē vt in hoc nō relinqueret dn̄s virgā peccatoꝝ sup sortē iustoꝝ vel populoꝝ afflictoꝝ. Alij sunt p quibus est orandū: quatinus vbi superabūdauit delictū/ supabūdet ꝛ gratia: qui sunt supra modū peccatores/ persecutores ꝛ hostes acerrimi. Tu deniqꝫ super oēs et p omibus miserere anime tue placens deo: pete ab eo vt vias tuas dirigat: omniaqꝫ tua cōsilia in eo permaneāt. Insup quid ab eo postulas/ id est solidū et stabile bonū eterne felicitatis. Reminiscere ꝯformiter ad hanc meditationē tibi cōiunctoꝝ: qm̄ qui suoꝝ et maxime domesticoꝝ curā nō habet in oratione sua/ fidē negauit: ꝛ est infideli deterior. Sit in omibus ꝛ p omib⁹ cardo desyderioꝝ tuoꝝ ꝛ orationū/ volūtas dei bn̄placens ꝛ perfecta. Exaudiat pete cardinē huiꝰ desyderioꝝ tuoꝝ quomodolibet disposuerit deus per arma iusticie a dextris psperitatis ꝛ a sinistris aduersitatis per infamiā ꝛ bonā famā: ꝛ satis est. Hoc tandē p cōperto tene: ꝙ pmisse ꝯsyderatiōes ꝛ siles pficiunt apud eos/ qui seipos ad orationē cōtinuo vsu voluerint extēdere siue exercere. Quemādmodū Cicero tullius ptestat/ dū eloquētie pcepta tradit dicens: ꝙ si deest exercitatio/ modicū vel nihil ars pficit. Hoc multo magis obseruandū est in pceptis orando deū: alioqn verba fiunt surdo/ et lux ostendit ceco. Exercitiū vo si vigilāter affuerit: faciat sibi materiā orōnis deuote/ rē omnē que sub aspectu vel auditu/ vel alio sensu se repsentauerit. Videbit subulcū post porcos: recordabitur euangelice parabolē de filio pdigo ꝛ clementissimo patre. Videbit pauperē mendicū ꝛ vlcerosū: recordabit euangelice parabole de Lazaro ꝛ diuite epulone. Videbit diuitē multa sibi ꝯquirentē i annos plurimos: recordabit euangelice cōminationis: Stulte hac nocte animā tuā tollent a te: ꝛ q parasti cuius erūt? Videbit filios hui⁹ seculi q habēt ꝯsolationes suas multis modis: meditabit q sit ꝯsolatio/ quā parauit deus diligentib⁹ se. Videbit etiam bruta animalia/ qnta sollicitudine (sicut canes domestici) seruiūt homini: meditabit ꝙ iusto dei iudicio cōdemnant hoīes inobediētes ꝛ ingrati deo bn̄factori liberalissimo. ¶ Sic in omnibus ꝛ p omia discurrat tua meditatio: et reperies amplissimā ꝛ semp psentē materiā orōnis. Consyderans igit attēde ꝛ fac: qm̄ ita tibi diligēti deuz/ oia cooperant in bonū. ¶ Meditare igit vt columba simplex ꝛ gemēs: ꝛ sit meditatio tua in cōspectu dei semp. Est aūt meditatio fortis et vehemēs attētio ꝛ studiū/ ad aliqd inuestigandū per intellectū/ vel degustandū p affectū. Sic meditari iubebat qui dicebat: Gustate/ quo ad secundū: ꝛ videte/ quo ad primū: qnoniaz suauis est dn̄s. Rursus idē ps. ait: In meditatione mea exardescit ignis: subi intellige illuminās intelligētiā ꝛ inflāmās affectionē. Nō aliter fieri neqt/ si nō in vnū colligat se mēs nostra/ cōprimēs ꝛ reprimēs varios et vagos occursus et recursus inutiliū cogitationū somnio similiū/ manu districte redargutionis. ¶ Tandē ipa meditatio q laborē habet ꝛ fructū: vertet i cōtēplationē/ q facilis erit vt cogitatio: sed nō vt cogitatio infructuosa: sed fructuosior etiā meditatione. Tunc enī per contemplationē videbis et afflues: ꝛ mirabit ꝛ dilatabit cor tuū. Nā contēplatio est liber ꝛ expeditus mētis intuitus in res prospiciendas vndeqꝫ diffusus/ et in diuina spectacula suspensus. Inde fit vt sicut aliqs bn̄ ꝛ cōtinue meditans scribere cū laboriosissima tarditate: tandē peruenit vt celeriter absqꝫ labore diu incipit bn̄ scribat: scribens autē celeriter: neqꝫ bn̄ neqꝫ celeriter vnqꝫ scribit. Ita de meditatione celestiū accipe. Iuuabit autē te lectio erudiēs/ oratio lactans/ meditatio (ut dictū est) pascēs: vt cōtēplatio suauiter delectans/ nutriens ꝛ diuinitus afficiens subsequatur.

Secunda pars.

Multū valet (vt testatur Iacobus apls) depcatio iusti assidua. De petitione nō romani cōsulatus vt Cicero tulli⁹: sed celestis incolatus: scripsi nuper tibi frater charissime: ex quo plecto siue inspecto/ potest illa consequēter solui dubitatio que multos inquietat. Quid et quantū valet oratio/ si p multis/ si p amicis/ si p se tantū quantū p vno/ p inimico/ p alieno? Incidit aūt primus distinctio de triplici facie petitionis q orās nitit impetrare aut pmodū fit liberalis ꝛ gratuite donatiōis/ aut per modū meritorie actionis/ aut per modū satisfactiue recompensationis.

PRimū respicit liberalissimā donātis misericordiā absq̧ respectu ad merita q̄cunq̧ ipsius orantis vel alterius pro quo fit oratio. Et q̄m sicut miscđiar̄ dei nō est numer⁹/pōdus vel mēsura: sic nō cadit sub nostra numeratione vel mensura/quid ⁊ quantū ⁊ q̄bus det: qui prior nos diligit pura ⁊ gratuita voluntate: cui⁹ voluntatis nō est querenda rō: que frequēter vbi superabundauit delictū/facit ⁊ gratiā supabūdare. Exēplum in rege qui suos incarceratos dimittit quandoq̧ liberos absq̧ p̄cio ⁊ mercede/ ⁊ absq̧ intuitu intercessionis cuiusq̄ facte: qꝛ ad hoc ipsum sue liberalitatis virtus trahit. ¶ Hic est frequētissimus apud sacrā scripturā modus orōnis sanctorū patrum atq̧ prophetarum.

POrro si fit petitio p modū meritorie actionis: tūc nullus impetrat de condigno q̄ caret charitate. Qui vero charitatem habet/eo (ceteris paribus) est efficacior oratio sua p seipso quo ad premiū essentiale beatificū pmerendū: quo feruor charitatis ⁊ conatus fuerit maior. Ceteꝝ si de p̄mio loq̄mur accidentali: siue illud sit premiū eternū in celis: siue sit transitoriū ⁊ tēporale in terris. Dicimus cōformiter ad cōmunē theologoꝝ sententiā: q̄ essentiale premiū non inde minuit̄/si actio meruit qualecūq̧ tale p̄miū q̄d vocamus accidentale. ¶ Est aūt tale illud p̄miū quod nō habet p obiecto visionē dei clarā cū fruitione cōsequente eā: q̄m essentialis btitudo i duob⁹ his actib⁹ ab ecclesia ponit̄ integrari. Cōfestim ex hoc infert̄/q̄ oratio si p quantū multis fiat: si pro aliis q̄ se/si deniq̧ p inimicis: ipsa tn̄ equali charitate premiū essentiale semp equale meret̄. Secus de p̄mio accidentali: eo q̄ p varietate petitionū ⁊ meritū variat̄. Vn̄ plus de tali p̄mio (ceteris parib⁹) meret̄ aliq̄s p vno q̄ p multis/⁊ p se q̄ p aliis/et p bonis q̄ p malis/⁊ p amicis q̄ inimicis. Exemplū de rege/q̄ ad meritū solū orantis respiciens: liberat citius vnū captiuū q̄ multos ⁊ seipsum orantem q̄ alios: ⁊ amicum orantem citius exaudiet q̄ inimicum.

POstremo si cōsyderet̄ oratio fieri p modū tertiū satisfactorie. s. recōpensationis erit necessaria multiplicior distinctio: q̄m de illa sib̄r est inq̄sitio difficilior. Separatis igit̄ duobus respectibus p̄inis ab ip̄a oratiōe: dū innitit̄ vl̄ soli diuine liberalitati: vel soli meritorie ⁊ charitatiue actioni. Inuenimus p̄mo g̅ras gratis datas q̄bus innitit̄ orō: sicut sunt fides ⁊ spes/ etiā informes. Inuenimus secūdo opeꝝ penalitatē/sicut in ieiunio sumpto generaliter p omi corporis afflictione. Tertio inuenimus opeꝝ fructuositatē in alios: sicut est elemosyna sumpta generaliter p omni ope miscđie spūali vel corpali. Inuenimus quarto opeꝝ dignitatē: sicut est orō sumpta generaliter p ol eleuatiōe mētis in deū p pium ⁊ hūilē affectū. Quinto inuenim⁹ opa p̄uilegiata: in q̄bus est valor virtute opis opati: sicut in sacroꝝ ministratiōe vel susceptiōe: q̄ virtutē h̄nt ab institutiōe ⁊ merito christi: etiā vbi nullū adesset meritū vel dignitas ministri. Inuenim⁹ sexto opa alit̄ et aliūde p̄uilegiata: sicut sunt indulgētie: sicut sūt bn̄dictiones per ecclesiā ordinate: sicut orōnes vice sua facte. Sic demū orōes per alios in g̅ra stantes fieri cōsuesse.

POnam⁹ igit̄ aliq̄ ꝯformiter ad hāc sextuplicē distictiōꝫ. Et p̄mo q̄ (ceteris paribus sic sp sūt seq̄ntia intelligēda) petitio facta tāq̄ satisfactoria recōpēsatio tā̄ q̄ ita valet p multis sic p vno. Istis eni fit iusticia q̄dā cōmutatiua tāq̄ p̄cij ad p̄ciū: vt si duo sint i carcere q̄libet p. x. solidis: expedit vn⁹ cui⁹ dū p̄bent. x. solidi p se vno/q̄ si p duobus tn̄mmodo donarent̄.

AMpli⁹ satisfactoria recōpēsatio p delictis: q̄nto penalior ⁊ acerbior ē/tāto ceteris parib⁹ fit acceptior: ⁊ eo magis q̄ fuerit i eadē pl⁹ de volūtario rōnis. Est eni satisfactio redditio volūtaria alicui⁹ alr̄s debiti. Idcirco ponim⁹ largo nōie triplicē i hōie volūtatē. Vnā sensualitatis: alterā rōnis inferioris: tertiā rōnis supioris. Obuiat aūt pena volūtati sensualitatis. Alioq̄n iā nō eēt penalitas: volūtas vero rōnis acceptat eā q̄nq̧ p̄uatiue: q̄d fit vn̄ nō remurmurat aduersus ipsā: sed tolerat eā sicut i purgatorio. Q̄nq̧ vero vult positiue: q̄d fit dū ratio letanter eā acceptat: ita vt nollet etiā si posset ea carere: sicut (verbi causa) viatores spōte penitentes i ieiunio/sacco ⁊ cinere/sicut egritudine corpali/ sicut iniuriaꝝ volūtaria ⁊ discreta ppessione: sicut deniq̧ in tentationū spūaliū plus q̄ dici pōt inquietudine. Habet itaq̧ (sicut p̄clare quidā ait) ipsa tribulatio vocē orōnis: vt Lazarus tot linguas habuit quot vulnera tolerauit ⁊c̄.

DIcamus ꝯseq̄nter iuxta priorē distinctionē: q̄ opa q̄ sūt aliis vtilia: sicut elemosyna taꝫ spūalis q̄ corpalis: satisfaciunt varie/iuxta fructuū varietatē: q̄ deriuantur in alios p diuersitate illos recipiētiū. Que vero sint ⁊ quot opa miscđie/satis vulgatū est. Attenditur hic obligatio qua cōstringit̄ ille cui fit elemosyna/ vicissitudinē. s. reddere: vt vel orando vel ieiunando/vel aliquid tale faciendo.

POrro si ꝯsyderet̄ satisfactio q̄ fit p orōnē/secluso respectu ad charitatē: illa frequēter habet sine forti meditatiōe vl̄ vehementi/iūctā cū ea penitētiā: idcirco habet vim satisfactiōis: tn̄ differēter/iuxta sui ꝯtinuationē maiorē: q̄ fit tripliciter: aut actualiter/ aut virtualiter aut solū habitualiter. Exemplū damus in simile: qꝛ nō oīa possumus sub hac breuitate plena rōne discutere. Ecce peregrinator aliq̄s ad sctm̄ Iacobū hic ambulat nōnunq̄: ⁊ mouet̄ cū actuali recogitatione sua sue peregrinationis: ambulat aliq̄n sed de peregrinatiōe sua nihil recogitat actu: ꝯtinuat tn̄ motū in virtute deliberatiōis p̄me q̄ ꝯstituit peregrinari. Ceterū desinit a motu/q̄nq̧ retinēs actualē voluntatē sue peregrinatiōis: q̄nq̧ sicut in somno nihil actu ꝯsyderat. In primo casu est peregrinatiōis ꝯtinuatio duplici continuitate actualiter: nature. s. ⁊ moris. In scđo ē cōtinuatio peregrinatiōis nature ⁊ ꝯtinuitate moris: licet nō actualiter sed virtualiter: q̄m in virtute volūtatis p̄-

ne ꝯtinuat motū: sicut in motu lapidis post elapsus a manu ꝓijciētis videre est. In vltimo casu regit discontinuatio naturał: eo ꝙ mot⁹ cessat: remanet tñ ꝯtinuatio moris: q̄m nō ē apposita volūtas opposita / q̄ nolit ꝯtinuari peregrinationē / sed in habitu semꝑ manet. Vñ cū illa dicanł ꝯtinua ſm Aristo. quoꝝ vltima sunt vnū: manet assidue continuatio moralł ꝗcūcꝗ fiat discontinuatio in ipo actu naturali: dum nō interrūpił ꝑ oppositam intentionē pme ⁊ pncipali intentiōi: lꝫ ipa nec actualiter in animo ꝑegrinantis remaneat. Concludimus ex his ꝟissimū sn̄le dn̄i saluatoris intellectuꝫ Oportet semꝑ orare ⁊ nō deficere. Nūq̄ eñi deficit oratio q̄ cepta ē fieri ꝑ actualē attētionem: quin ꝯtinueł in esse moris siue grē: dum nō interponił sicut nec interponi debet / discōtinuitas opposite intentionis vel culpe mortał. Sic intelligił p̄terea illud apłi: Oīa in gł̄am dei facite. Actu videlicet aut habitu. Sic rurs⁹ illud magistrale: Qui bn̄ viuit / semꝑ orat. Hoc est / qui non apponit in ordōne sua peccatū mortale: illa sꝑ est ꝯtinua vel actu vel habitu vel ꝟtute.

SI loq̄mur ꝑinde de opibus ꝑuilegiatis / intelligere facile est ex doctoꝝ traditionibus / ꝗtum vel quēadmodū illa de se valeant ad satisfactionē. Credendū est ꝯlane ꝙ eucharistie sacr̄m ꝯtinet in se plenitudinē oīs grē ⁊ meriti spūalis: nihilomin⁹ quo ad satisfactionē ꝓ reatibus culpaꝝ ꝯstituit hoc sacr̄m de⁹ in numero / pōdere ⁊ mensura / ita vt sit valoris finiti: finitū ꝟo in plures ptes diuisum resultat / minus ꝓ multis ꝗ̄ si ꝯferreł in vnū: exēplū iam datū est.

SIc de indulgētijs put satisfactorie: sic de alijs iudicandū cen sem⁹ / semꝑ p̄suppositа circūstantiaꝝ aliaꝝ paritate: sic in sacramēto pnīe dał grā / ⁊ diminuił: vel oīs tollił pena ꝟtute sacerdotalis absolutionis / si non affuerit obex vel fictio. Insuꝑ tradit sctūs Thomas / ꝙ est efficax ita sacr̄m pnīe in ficte accedente: ꝙ recedente fictione / absolutio sacr̄alis sortitur effectum suum / ita vt non oporteat iteꝝ peccata confessa iterare vel repetere: ꝓportionabilr ad dicta doctoꝝ de illo qui baptizał / dum manet in actuali voluntate peccandi: qua cessante recipit baptismus effectum. Hec opinio ⁊ si non teneł cōmuniter a doctoribus ⁊ eget resolutione maiori / fauet nihilominus plurimū fragilitati nostre ⁊ diuine pietati: eo ꝙ vix sine fictionis alicui⁹ admixtiōe ꝯfitemur.

A Uisꝗs tu tandē es ordinatus ad orandū Onedū ꝓ te / sed etiā ꝓ ceteris poteris in ipa meditatiōe tua discutere q̄ dicta sūt vt ab obligatiōe tua te apud deū ⁊ hoīes dissoluas Nihilomin⁹ si q̄d in me ꝯsilij est / noli nimiū scrupulosus esse circa tue ordōis numeꝝ / pond⁹ vł mēsuram. Cōmitte totū istud deo: q̄ trib⁹ digitis / potentie / sapientie ⁊ clementie appendit molem terreq̄ numerat multitudinē stellaꝝ / ⁊ oībus eis nomina vocat: q̄ numeꝝ scit arene maris. ¶ Dic ipsi tota spei fiducia. Debitor suꝫ pater noster supra ꝗ̄ possit exiguitas mea soluere. Debitor: quia me creasti. Debitor: q̄ immemor tui / vitijs me sordidans ꝯtra tua p̄cepta: ⁊ tamē mihi parcens / peccātem non damnasti. Debitor iteꝝ ꝓximis: q̄ de labore manuū suaruꝫ / de sudore vultus sui comedo panem in abūdantia. Debitor carni mee ⁊ sanguini. Debitor orantibus ꝓ me. Debitor lapsis per me: ⁊ ita de reliquis absꝗ numero. Tot igitur p̄ssus exactoribus quid agam: quo me ꝟtam? domine vim patior / respōde ꝓ me. Sed quid respondebis mihi? recte ꝑsus si diuidas vnicuiꝗ illud ꝗ̄ntulūcūꝗ suffragioꝝ / quod offerre paupcula mea potest. que quanta sit / solus vides. Nolo calculuꝫ ponere cum singulis ꝓximis ⁊ benefactoribus meis. Tu ꝓ parte tua recipias missam istam / tu orōnem / tu bonum opus alteꝝ. Tu sapientissime meritoꝝ ⁊ suffragioꝝ ponderator deus / distribue singulis / put vnicuiꝗ opus est ad vtilitatē suam ⁊ liberationē meā. Exemplū in ciuilibus applico mihi Debitor itaꝗ non habēs vnde soluat creditorib⁹ suis / solet vel cogił cedere oībus bonis suis tā habitis ꝗ̄ habituris / retēta necessitate victus sui / ꝓut ordinauerit iudex siue aduocatus suus. Ita de spūalibus cedo corā te dn̄e ⁊ pie deus. ¶ Sꝫ ad alios redeo. Legimus in vitaspatꝝ / ꝙ matrona q̄dam romana noīe Melania / visitans eremitas in egypto / obtulit vni trecentos solidos distribuendos in elemosynas fratrum. Sed ille nec oculos q̄dem extulit ad eam: sed sacculū iussit nutu suo reponi iuxta se. Quō mulier attēdēs / indigne ferebat q̄ illaudata remaneret / ait: Pater aspice: nam trecenti sunt solidi. Recte inquit ille hec insinuares o mulier / si id vel mihi vel hominibus tribueres: Cum vero tu deo tradis hanc oblationē / superfluum est querere numerationē: quoniā ipsi q̄ numerat multitudinem stellarum / ⁊ eius sapientie nō est numerus.

HOminibus spūalibus vt talia intelligāt / possunt facilius inculcari: sed aīalibus q̄ nō sapiūt ea q̄ sunt dei / nisi ꝑ compationem ad sua carnalia: malor ħ labor est. Ponam⁹ tamen ꝓ vtrisꝗ / ꝓ carnalibus ⁊ spūalibus paucas ꝯsyderationes. B

ET dicamus ꝓ p̄ma / ꝙ glīe celestis p̄mium essentiale / sicut excedit in valore liberationem quātālibet tpalis pene / sic meritū talis p̄mij liberatione quātālibet excedit hmōi pene ¶ Hoc dicił aduersus carnales qui nihil videnł in suis donationibus seu petitionibus aliud magis attēdere / ꝗ̄ modū recompēsatiōis satisfactorie Alioqnin nō ita vellēt (vt sic dicamus) ipsi mercari / de numero. s. missaꝝ a quocunꝗ dicanł / de numero psalmoꝝ ⁊ similiū. Quoniā potest aliunde fieri: vt per modū meritorie actionis / vel etiam liberalis impetrationis ꝑ hoīes viuētes in fide / spe ⁊ charitate: amplius ⁊ longe dignior potest remuneratio ꝯquiri: nedum ꝓ glorie celestis adeptione / sꝫ etiam ꝓ penaꝝ quibus obnoxij sunt liberatione. Etenī q̄s nesciat sctōs ⁊ sanctas quoꝝ statui repugnat actio satisfactoria / plus sepe nobis pctōribus impetrare de venia / plus de indulgentia a pena ⁊ a culpa: ꝗ̄ faciat nostra viatoꝝ quantalibꝫ afflictio? Hoc in parabola vinee notauit christus:

qui venientes vltimo cum fine spe mercedis illud agebant/ remunerauit vt primos diurno conductos denario.

ADdamus pro altera ꝯsyderationē/ꝙ periculosum est ꝛ stultū/ꝛ de simoniaca prauitate vehementer suspectū tam in dantibus ꝙ in recipiētibus/coartare/limitare suas orōnes aut suffragia/ad aliā vel ad illā duntaxat ꝑsonā: dū daꝛ aliqđ emolumētū tempale: aut sic dicēdo vel intēdendo/ꝙ huius misse suffragiū vel hec oratio vel aliud/valeat solū tali. Istud plane licitū nō est: neqꝫ ꝑt fieri neqꝫ debet: quoniā vere enūciauit ꝗ dixit: Particeps ego sum oīm timētiū te ꝛ custodientiū mādata tua. ¶ Insuꝑ adijcimus ꝯsyderationi nostre/ꝙ ꝑiculosum ꝛ stultum ē homini semet ad suffragia alijs ferenda obligari: recipe tempalia ꝓ se vltra sustētationē honestam sui status/ꝓut sapiens iudicabit. Itaqꝫ sicut opꝰ satisfactoriū non valet tantū ꝓ multis sicut ꝓ vno vel paucis: sic non pōt talis eque satisfacere ꝓ deletione reatus plurimoꝝ: quēadmodū deleret reatum ꝓprium vel paucoꝝ. Hinc est ꝙ non absoluitur dicēdo missam vnā/ dum se plures ꝛ ꝓ pluribꝰ obligauit. Nisi forte talis intercesserit obligatio que discretioni ꝛ bone fidei dicētis cōmissa sit iuxta necessitatis aut pie vtilitatis qualitatē. Attendendo ꝙ obligatus ad duas missas modo predicto potest per alia suffragia facere compensationē ꝓ se ꝛ suis/ita tamen ꝙ bona fides semꝑ assit. Et est bona fides ꝓm Tulliū/vnum agere ꝛ non fingere aliud. Uel forte illud melius diceret bona fide aliquē ꝗd agere/dum facit illud quod sibi recte vellet fieri/aut qđ aliꝰ ꝓ quo fit/deberet recte sibi fieri velle. Sic ꝯmēdātis/sic legātis intētio seruāda est: fiat tamē etiā hoc vtilr̄ supioris prudētioris qꝫ consilio vel assensu.

C ADde ꝙ orōnes ꝑ ecclesiam aut supiores imposite/sicut sunt hore canonice/sicut est penitentia imposita/sicut sunt suffragia ꝓ quibus danꝛ indulgentie: plus (ceteris paribus) ꝓficiunt ꝙ peculiares institutiones. Debēt aūt indulgentie dari discrete ꝓ pia vtilitate ad ecclesie edificationē/ac recipi cum vera penitētia/preuia pura ꝯfessione sicut placet aliqbus: aut saltem habita in ꝓposito: alioqn credēs aliter dare vel recipe decipitur. ¶ Deniqꝫ nihil post charitatē ita ꝓficere videꝛ in orōne quātū orantis humilitas ꝗ non in iustificationibus suis ꝓsternit se aū deū: ꝙuis intēdere iustificationi sue non omittat: non tamē in ea/sed in liberalitate dei reponat spem suā. Hec aūt humilitas haberi putaꝛ ab aliqbus tota facilitate: qꝛ sic verbo vel oratione ꝓfitentur esse faciendū sub potenti manu dei. Sed etiam in affectum trahere summe difficultatis/ꝛ solius diuini muneri expiuꝛ: qui supbam ꝛ stultā humani cordis ꝓsumptionē satagūt euincere. O quotiens ꝓsa/quotiens obiuta pede sancte deuotionis/resurgit ocīꝰ pestis hec superbie. Neqꝫ tñ efficacius ad normā humilitatis legitimā venit: ꝙ si accedat homo ad cor altū: ꝛ exalteꝛ deus in ꝯsyderatione iudicioꝝ suoꝝ/ recogitādo ꝙ terribilis est in consilijs sup filios hominū: qui cuius vult misereꝛ: ꝛ quē vult indurat: apud quē nemo scit an odio vel amore dignus sit. Attende tu qui supbis: quoniam ex tua conditione totaliter infectꝰ es filius ire ꝛ massa peccati. Utrum ideo te tuus creator ꝛ iudex relinquat vas in ꝯtumeliā qđ pōt ex iusticia/vel aut efficiat vas in honorē ꝓ sola mīscđia/tu ꝓsus ignoras. Ue autē tibi si te non purificauerit vsqꝫ in finem: si ꝑ iusticiam semota misericordia teipm diiudicet: etiam si quid gratie habes vel virtutis: qđ ꝑfecto non a te/sed ab ipso suscepisti. Noli igitur gloriari: noli suꝑ alios extolli/quasi tu hec non acceperis: quasi ꝑterea non inde grauiori supplicio digne flagellandus sis/si ingratus/si alioꝝ contēptor extiteris.

D SEd redeamus ad orationē. Refert Seneca regem Antigonū respondisse cuidā infime fortune homini/dum peteret ab eo dolum: Non decet inqt regē dare munus tā exiguum. Petiuit ciuitatē: rn̄dit ipm nō esse tāto munere dignandū: cū tñ possit vt rex dare ciuitatē/ꝛ ille vt pauꝑ obulū recipe. ¶ Tendit hec narratio/vt in omni petitione simus memores indignitatis nostre: audeamus tamē petere magna: non ꝓ recipientis/sed ꝓ donātis dei summa liberalitate. Huic inniti oportet tota fide ꝛ fixa spe cardo desyderioꝝ petitionūqꝫ nostraꝝ: qꝛ verbū dei est: Miserebor/cui misereborꝰ. Propter qđ formā nobis orādi dedit. ¶ Dimitte nobis debita nostra/sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Dimittimꝰ ꝛ nos debētibꝰ nostris/sicut dimitti nobis volumꝰ ꝛ optamꝰ. Uolumꝰ aūt si recte volumꝰ ita nobis debita dimitti. Primo vt non damnemur: dehinc vt punitionē euadamꝰ/aut ꝙ illā tempatam patiētiāqꝫ conditā habeamꝰ ad correctionē: nō ad deteriorationē nostrā. Uelis itaqꝫ de quolibet ꝓximo tuo: alioquin time quod dicit: Et oratio eius fiat ī peccatum. Et illud: Serue nequam/nonne oportuit ꝛ te misereri conserui tui. Facile enim dimittit omnia qui se mortis eterne debitorem esse vel scit aut formidat. ¶ Ceteꝝ plus in alienis ꝙ tuis orationibus fiduciam habe: charitatē habe: ꝛ dices ex sententia: Particeps ego sum omniū timētium te/ꝛ custodientiū mandata tua: siue in celis siue in terra sunt. Constituas ante faciem ꝯsyderationis tue dum licet/dum tempus est miserandi: dum non declinauit deus in ira a te seruo suo: quoniam totus desyderabilis/totus amabilis est: nullo ad premiū/nullo ad supplicium habito respectu qui carnalē quo ad se reflexū sapit amorē: dicito cū Iob: Etiā si me occiderit/tñ in ipo sperabo. Sic erit orō pura: sic digna diuino ꝯspectui: sic diliges deū/ꝛ teipm ꝓpter deū.

NEc iterim habui ꝗ de orōnis valore sub aspectu multiplici differerē: quā expedientius est corde puro/simpliciqꝫ frequentare iugiter absqꝫ vlla (vt expressum est) intermissione/ꝙ curiosa scrupulositate velle digitis (vt dicitur) appendere eam: ꝙuis ꝛ hec doctrinalis inquisitio non sit omnino fructu carens. Inueniꝛ in ea ꝓcipue ne in tantis obligationibus. orationū pro

alienis se quis involuat: vt inde tempale subsidium subsequat: neqꝫ tanq̄ ꝑ ꝓcio quod est sacrilegium symonie: neqꝫ tanq̄ ꝑ sustentatione sua pl⁹ debito q̇ ad auariciā ꝑtinet / ꝛ turpē q̄stū q̄s notaret. ¶ Sit pietas aliene miserie: sit ipa charitas: sit deuotio: sit amicitie grata vicissitudo / sit zelus animarum: sit eterne vite retributio / sit allocutionis diuine dulcedo dignitasqꝫ ꝓcipuū sit motiuū orationis tue.

Tertia pars.

E D Escendam⁹ ꝯsequēter ad ꝑticulares casus aliquos: q̄m sermones vniuersales in moralib⁹ (dicēte Aristot. ꝛ teste experientia) min⁹ ꝓsunt aut erudiunt: quēadmodū videre est in ꝓceptis medicine. Neqꝫ tn̄ opꝫ tētare de singulis ꝑticularib⁹: q̄m infinita sūt / ꝛ ideo nec differere necesse ¶ Sed in ꝑmis sicut directio cordis tēdit ꝛ terminaẗ in deū / sic ꝛ ab eodē habet ortū. Audi Hieremiā: Scio dn̄e q̇ nō est hoīs via eius: nec viri est vt ambulet ꝛ dirigat gressus suos Hinc vn⁹ sctōꝝ: Pete inq̇t a deo (filiuꝫ suū instruens) vt vias tuas dirigat. Hec igiẗ petitio q̄n̄ sibi dirigi habꝫ a deo / orabat ꝓpħa: Dirigaẗ dn̄e orō mea sicut incensum in ꝯspectu tuo. Quā directionis necessitatē attēdēs ꝓpħa / tribuit illā deo dicēs Confitebor tibi dn̄e in directione cordis. ¶ Est igiẗ scitu dignū / q̄ sit illa orōnis sicut incēsum directio. Et videẗ q̄ sit intētio cordis in deū vel erga deū: q̄ intētio dum manet ꝛ recta ꝛ imꝑturbata sicut ꝟgula fumi in cēlū sursum tēdentis / tūc est orō recta: dum ꝟo ꝑ irruētiā fantasiaꝝ ꝛ cogitationuꝫ ventos / ꝑ obscura ꝛ deꝓssa desyderioꝝ sensualiū nubila agitaẗ / rumpiẗ / dissipaẗ / vt cadat a rectitudine necesse est. Nihilomin⁹ interruptio talis nō sp̄ est viciosa / vel cursus penit⁹ in deū orōnis impeditiua. Unde ꝓt sub distinctōe fieri sermo de intētione / q̄ req̇riẗ ꝛ sufficit l orōne. Uel sub alio forte nomine cōiori de intētione vocalis vicꝫ orōnis: vt in ꝯplatione hymnoꝝ / canticoꝝ ꝛ horaꝝ canonicaꝝ. Hec eīn̄ q̄stio diuturniū cedit in vsum.

E St itaqꝫ multiplex attētio siue intētionis cordialis directio: vna actualis / alia habitualis / alia q̄si media. s. ꝟtualis ¶ Rursus haꝝ q̄libꝫ diuidiẗ: q̄m alia ferẗ in solas voces ꝛ ꝟba: alia in verboꝝ significationes: alia nec ꝟborum formas nec ſcationes attēdit: sed in affectus aliquos circa celestia ꝛ diuina trāsit / ꝛ hoc siue l bonos vel in viciosos ꝛ malos. ¶ Diciẗ iuxta hoc ꝑmo / q̄ attētio actualis ad ꝟboꝝ ſcationes / non req̇riẗ ad orōnis directionē. Perspicuū sit hoc in laicis dicētib⁹ vel audiētib⁹ ea / quoꝝ ſcationes penitus ignorāt: vt sunt septē psalmi ꝛ missa. ¶ Diciẗ ꝯsequēter q̄ actualis attētio circa voces orōnis ꝛ ꝟba / nō sp̄ req̇riẗ ad orationis directionē debitā / aut ad sufficiētē ꝯtinuationē: alioq̇n nulla esset in via / aut vix esset orō non discontinuata. Exemplū legimus de quodā q̇ volēs rusticū conuincere de cordis instabilitate dum fit oratio / iam ille deuotum se simulabat ꝛ attentū / pollicitus est se daturꝫ sibi asinum / si posset orōnem dn̄icam nihil aliud actualiter cogitans ꝑficere. Qui mox vt ad orōnē diuertit / securus de asini lucro / cepit distrahi l hāc cogitationē: si sellam habiturus erat cum asino. Qui tandē ad se rediens / ꝛ se redarguēs / instabilitatem sui cordis ꝯfessus est. Exemplum aliud ē de ꝑegrinationis ꝯtinuatione / q̄ non req̇rit assiduam passuum suorum dinumerationē / neqꝫ terminum quo ꝑueniendū est actualem recogitationem. Additur q̄ stat orationem sicut ꝛ ꝑegrinationem discontinuari quo ad esse naturale: que continua tamen erit in suo morali esse / sicut ꝛ econtra: vt statim deducetur.

D E habituali attētione amplius loq̇mur q̄ illa videlꝫ non sp̄ sufficit ad ꝯtinuationē orationis ꝯseruandam. Stat enim aliquem esse qui iam multo temꝑe ꝓposuit actualr̄ / ꝛ habitualr̄ retinet in animo dicere septeꝫ psalmos integralr̄ ꝛ attēte: q̄ vel non dicet illos / vel interruptissime dicet: tali interruptione q̄ ꝯtrariatur morali orōnis vnitati ¶ Habet itaqꝫ q̄libet actio moralis suam ꝛ ꝯtinuationē moralē: quare circūstantie ad bonitatē moꝝ req̇site / sunt apposite ꝛ retēte in hmōi actiōe. Dum aūt apponiẗ circūstātia mala moribus ꝯtraria / ꝯtinus maneat eadem actio in esse suo naturali: sicut est idem mot⁹ in ꝑegrinādo variatur tn̄ in esse morali: vt si q̄s motū ꝑegrinationis ꝯtinuet ꝓpter auariciā ꝛ rapinaꝫ aut libidinis expletionē. Si ꝟo in orationis voce apponit circūstātiā attentioni debite contrariā ꝛ incōpossibilē scienter cū ꝓposito ꝛ assensu deliberato: tūc est discontinuatio moralis: sec⁹ si nesciēter ꝛ inaduertenter ꝟ fuerit factū iudicabiẗ.

P Reterea dicimus q̄ ꝟtualis attētio seu cordis directio nō interrupta ꝑ libertate ꝑ actualem attentionē sibi moraliter cōtrariā / sufficit vt oratio dicaẗ ꝯtinua in esse morali vel moraliter: ꝛ si nō semꝑ naturaliter vel in esse naturali. Est aūt ꝟtualis attentio quā genuit actualis: qua trāseūte / remanet ei⁹ virtus in corde orātis: q. s. virtus orōnē sufficit ꝯtinuare: etiaꝫ vbi cor euagaẗ actualr̄ ꝛ inaduertēter circa cetera multa. Experimur hec nedū quotidie / sed in oī fere hora vel momēto. Exemplū naturale est in iactu sagitte q̄ moueẗ post quietē sagittātis ꝛ nauis cessantibus nautis. Immo sic habet oīs ars ꝑfecte habituata q̄ freq̄nter in actione sua nequaq̄ deliberat. Docent hoc cythariste / scriptores et mechanici alij fere omnes.

E Dicimus ꝯsequēter doctrinā vtilem ex ꝓmissis. Quisquis orat vocaliter orationem quā teneẗ exoluere (q̇ de voluntarijs non oportet repetitionē fieri) si ꝑcipit orās q̄ euagaẗ nec attendit ad ꝟba vel ad sniam / si facit hoc ex inaduertētia ꝛ displicet sibi dum aduertit nequaq̄ dicend⁹ est interrumꝑe orōnem / nec ad iterationē obligaẗ: immo staret reiterationē talem frequenter fieri nedū sugnacuā / sꝫ ꝛ nociuā: ꝓcipue si in cōuētib⁹ laborat / vbi societatē q̄bus eīs offendiculo sum imitare teneẗ ¶ Neqꝫ debet faciles sup hmōi inaduertētia ꝛ obliuiōe scrupulos sibi formare / ali F

oquin nunq̄ potest cor simul q̄etare: q2 nitit̄ ad impossibile sibi p naturam vel ꝯplexionē vel ꝯsuetudinē vel fantasie turbationē: q̄ nunq̄ pt (sicut tradūt medici) q̄escere: sicut nec aer vel mare dū agitant̄ aſſ duitate ventoꝝ requiescūt. Addūt aliq̄ rōnē dicētes: Simile est in natura/que sicut nouas semper deproperat edere formas naturales in materia: sic eadē a celestib⁹ influentijs ⁊ intelligentias nouas iugiter formas intentionales agitat ac renouat in organis sensuū interioꝝ/q̄ sunt sensus cōmunis ⁊ fantasia ⁊ estimatiua: q̄ in speculi similitudinē recipiūt irradiationes corpoꝝ supioꝝ: ⁊ (vt volūt aliqui) intelligentiaꝝ. Attamē quātū ⁊ quousq̄ dictū hoc veritatē habeat/maiorē req̄rit inuestigationē. Quacūq̄ aūt ex causa pueniat/nos experimēto ꝯtinuo cernimus ⁊ sentimus hanc euagationis necessitatē: quā si toleramus inuiti/nec sentiēdo ꝯsentimus/securi sum⁹ a pctō mortali: venialia vō oīa quis euaserit?

Si aūt deliberato ꝯsensu rumpimus attentionē actualē in orōne. s. eam suspendendo quousq̄ cessauerit actualis euagatio vel attentio circa alia: qd̄ fieri sepe pdest ⁊ salubriter ꝯsulit̄: pſertim dum homo orat solus/vel cū illo qui eius morā seu discōuentionem tollere paratus est. Exemplū: dū sentit aliq̄s in orando vehemētē tractū cogitatōis bone ⁊ honeste/sicut p̄dicatōis faciēde: aut dū exteri⁹ inq̄rit̄ ab altero aliquo sup missione sibi faciēda: siue dū rei domestice vel officij ꝓprij imminēs viget vel trahit cōmoditas vt eidē pnnus intēdat̄. Potest orās in his ⁊ similibus casibus vel causis orōnem v̄balem intermittere/aliq̄n diutius/aliq̄n breuius: ⁊ redire postmodū ad ꝯtinuationē absq̄ vlla p̄cedētiū iteratione v̄boꝝ: q2 stante interruptione act⁹ naturalis/moralis ꝯtinuatio certa manet: neq̄ fructum orationis p̄sens aufert vel meritū. ¶ Porro si q̄s orōnē agere debeat in cōi sicut in ecclīa fit/nō suppetit talis interruptiōis actualis libertas: qm̄ nō ita redire potest ad passum quē deseruit resumendum. Sufficit tamen in casibus multis bona quedam ⁊ pia cā q̄ nō iterāda esse q̄ fuerūt omissa/satis excusat. Ut si vnū aut duos vel tres v̄sus alicuius psalmi dimiserit/si resumere voluerit/vndecū q̄ turbabit̄ in alijs ꝯtinuandis. Et ideo est consultius cum quadam cordis penitētia vlteri⁹ pgredi.

¶ Hoc spēalr̄ obseruandū videret̄ apud religiosos/q̄ supiores eoꝝ talē eis indulgētiā ꝯcederent: immo suaderēt ne iterationē facerēt talē que communem orōnē magis turbaret/q̄ sua resumptio sollicita ⁊ anxia pficeret: qua data indulgētia nulla fit trāsgressio. ¶ Addito q̄ nō opter in foro penitētiali dare formalē illi⁹ qd̄ omissum est repetitionē: vt pmā p p̄ma/tertiā p tertia ⁊c. sꝫ sufficit q̄ aliq̄d equiualēs iniūgat̄. ¶ Addito p̄terea q̄ nō leuiter debꝫ orās formare sibi scrupulos sup obliuione illoꝝ q̄ ptulit aut pferre debuit: qm̄ memoria ⁊ reminiscētia nō cadūt nisi sup illa q̄ p reflexionē sup act⁹ nostros vel cogitatōes ꝯsyderauimus: q̄les reflexiones nō fiūt ꝯtinue/nec vt fiant necesse est. Sufficit igitur ad quietationem sibi vniuscuiusq̄ faciendam probabilis coniectura.

Orationem deniq̄ si q̄s illam dūtaxat q̄ sub p̄cepto cadit scienter interrūpit per actualem attentionē ad alia/⁊ euagationē orōnis attentioni ꝯtrariam scienter ⁊ cum ꝓposito. Sic q̄ aduerterit hmōi distractionem/⁊ eam non curat repellere: sed vult progredi i orōne: talis vel peccat/vel resumere debet illud qd̄ in tali voluntaria distractione platum est. ¶ Nihilominus attendendū videt̄ in casibus nonnullis/q̄ nō oportet orantē semp conari tota sollicitudine ꝯtinere cor suum infra v̄ba ⁊ sensum vocalis orationis/quin tolerari possit euagatio quedam: seu potius cordis laxatio sine forti conatu repssionis cogitationū/nūc hac/nunc illac fluctuantium. Et hoc vel ꝓpter lassitudinē nature ⁊ cerebri quandam turbationem/vel ꝓpter cursum velocē orationis: vel quia de sensu verboꝝ illorum forte difficilium apud peritissimos theologos nihil intelligit̄/vel minus q̄ continent. ¶ Sunt qui perambulando fiunt minus grauati/vel desides in oratione: regularius tamen obtineri ⁊ ꝯtineri potest stabilitas cordis in orōnis attentione/stando vel sedendo/vel aliter honeste quiescendo/q̄ corpus agitando.

Sequitur videre de attentione que fit in affectu ad deum vel ad spūalia aliqua qualia non significant verba orōnis que pferuntur. ¶ Ingerit quippe scrupulū apud nonnullos dictū Bernardi sup cantica: vbi phibere videtur attentionē quālibet ad alia/q̄ ad orōnis significata ⁊ v̄ba/etiam si salutaria videant̄: sicut exemplū dat de recogitatōe sermonū suoꝝ. Et addit q̄ monachus debitor est oīm verboꝝ orōnis q̄ dicūtur vel cantantur/siue a sua/siue ab altera parte.

¶ Vident̄ hoc alij dicere sub alijs v̄bis/volētes q̄ actualis attentio coartet̄ infra terminos ⁊ limites orōnis q̄ ōr: ⁊ si dicat̄: Btūs vir q̄ non abijt in ꝯsilio impioꝝ: hoc ⁊ nō aliō cogitet̄. Et q̄uis multa sint in psalmis q̄ nullā vident̄ habere connexionem aut appropriationē ad orōnis materiam: nihilominus ostēdit Hugo de sancto victore in tractatulo suo de oratione compendiosissime ⁊ sentētiosissime composito modos q̄bus oīa trahātur ad orōnis formā ⁊ modum: sed nō oīm est doctrinam hāc pmpte in practicā deducere. ¶ Uerꝫ huius inq̄sitionis determinatio difficultatē hꝫ plurimā ꝓpter diuersos orātiū mores. Et ne q̄libꝫ vsurpare sibi vellet p regula gnāli illud qd̄ varios habet exitus dum aliqui faciūt ⁊ facere pñt meritorie id quod apud alios in demeritum caderet siue in detrimentum.

Uideo p̄mo dicimus q̄ cor assuetū ⁊ affectū p ꝯtemplationē pt in alta sursū rapi/stare vel v̄sari q̄ sonant orōnis sensus vel v̄ba. Cum eni finis ⁊ v̄tus orōnis sit in eleuatione mentis in deū p piū ⁊ humilē affectū: q̄ si quis in hoc stat vel v̄sat̄/fructū adipiscit̄ orōnis: ita tñ vt dū vocal' orō data sub p̄ceptiōe illa nō omittat̄/aut nō ꝯtēnat̄ ab alio plata audiri. Si vero nō imminet tale p̄ceptū vocis exterioris salubrius

aliqñ dimittiť v̄balis orõ ꝙ pferť. Aliqñ inq̄: qm̄ ꝑt humilitas loq̄ntes ⁊ v̄boꝝ sacrm̄ supplere minorationē in orãtis affectu: ⁊ ne nimis assuescat aliq̄s orõnem refugere vel horrere vocalē/vel in labore tali satisfactionē penalē exoluat seu pn̄ialem.

¶ Videm⁹ ꝓterea quēadmodū plurimos quos euagatio cogitationū passim occurrētiū sine lege ⁊ ordine nõ impedit ex toto q̄n facilr̄ ⁊ cito cū dãt operam se recolēdi redeant ad recogitandū illa q̄ voꝝ orõnis exꝓmit: ita ꝙ cito coꝛ sic diuertēs a se cito rursus ad se reuertiť. Sic longe facili⁹ ⁊ diuinius mēs assueta ꝯtemplatiõi ꝓt ꝑ diuersa ꝑspiciēdo q̄quauersum se circūferre/nūc in celo sursum/nūc in terra deorsum: veluti in luce clara positū coꝛ ipsi⁹. Sic nihilominus reuersio cū oī facilitate in ea ip̄a q̄ pnūciata sunt/aut q̄ dicunť attēdenda.

Sunt alia duo/vnū bonū/alteꝝ malū/ que coꝛ impediūt ne dirigať actualis attētio vel intētio sua sup orõnis sensum vł v̄ba. Unū est meditatio/⁊ hec q̄dē in se est bona: qm̄ circa bona v̄sať: alioq̄n nõ eēt meditatio/sed mēdax ⁊ curiosa ꝑscrutatio. Aliud est fortis habituatio q̄ versať circa res aliquas terrenas inutiles vel nociuas cogitãdo: vt philocaptus cogitat de amica/auarus de lucro vel damno/iracūdus de vindicta ⁊ ita de reliquis.

De scõis istis nõ optet dubitare q̄n impedimentū plurimū afferat ad orõnis attētionē talis habituatio ita vt q̄nq3 nedū vnius psalmi v̄sus/sed tot⁹ psalm⁹: immo vni⁹ hore spaciū q̄ decantať/ velut in obliuione deponiť: q̄ tñ obliuio vel euagatio si non placeat dū aladuertiť/sed vinci q̄riť in reliq̄s: nõ obligat obaudiens ad reiterationē faciēdā de necessitate: ꝙuis absq3 pctõ nõ fuerit. Nõ eni cadit ꝓceptū eccłie super orõne vocali ꝙ fiat cū actuali attētiõe: neq3 de ea iudicat/sicut nec obligat eã fieri ex charitate. Optet etiã ꝙ deliberato ⁊ ꝑfecto ꝯsensu nõ interrūpatur moralr̄ vocalis orõ q̄ data est sub ꝓcepto.

Porro de meditatiõe q̄ est fortis ⁊ vehemens cordis attētio ad aliq̄d inueniēdū/ difficilius est diffinitiue loq̄ ⁊ vniuersalr̄. Anvic3 meditatio celestiū bonoꝝ siue donoꝝ sit voluntarie admittēda dū vocalr̄ orandū est. Ut exēpli grã/dicat aliq̄s: Dñe ne in furore tuo arguas me: neq3 in ira tua corripias me. Miserere mei domine qm̄ infirmus sum. Et occurret sibi in mente3 triplex iudiciū dei: vnū in inferno/aliud in purgatorio/aliud in hoc mūdo. Et trahet ip̄um meditatio fortiter ⁊ volūtarie ⁊ studiose/ q̄tin⁹ possit ſm hec tria duci in affectū cordis horrēdo iudiciu3 inferni/timēdo iudiciū purgatoꝛij/ q̄rendo iudiciū in h̄ mūdo/ſm misc̄oꝛiam dei dicēs: Fac mecū ſm misericordiã tuã dñe: ⁊ ſm iudiciū diligentiū nomen tuū. Querim⁹ si talis immoratio fieri possit aut aliq̄n debeat volūtarie tp̄e orõnis debite. Nã si fiat inaduertēter ⁊ absq3 ꝯsensu deliberato/constat ꝙ nõ obligat ad reiterationē/⁊ min⁹ ꝙ vitiosa habituatio. ¶ Et ideo apparet mihi ⁊ videť tuti⁹ esse attētis attendēdis/ꝙ hmõi meditatio volūtaria nõ debeat admitti tp̄e orõnis debite: sed vel differi/vel in aliud tp̄s reseruari. ¶ Quocirca visum est aliq̄b⁹ ꝙ multiplicatio tãta orõnū vocaliū q̄lis obseruať in multis religionib⁹ mirabilr̄ impedit a ꝑfectionis inq̄sitiõe/q̄ ꝑducit ad ꝯtemplationē de cõi lege necessariã: qm̄ sicut cogitatio v̄tiť in meditationē ꝑ fortē ⁊ vehemētē cordis applicationē ad aliq̄d vnū: sic fit meditatio tādē ꝯtēplatio ꝑ habituationē radicatam ⁊ multiplicatã. Sed qui potest cape capiat. Sunt itaq3 rarissimi valde inter homines tam religiosos q̄ seculares/precipue in adolescētia ⁊ iuuentute/idonei ad ꝯtemplationis adeptionē. Propterea sancti patres videntes imꝑfectū nostrum/⁊ attendentes ꝙ diffile est ocio bene vti: voluerūt occupationē bonã dare holbus suis: fecerūt hoc in orationibus ⁊ canticis multis.

¶ Amplius v̄o q̄da3 obligant assistere tm̄mõ facientib⁹ orõnes vocales: quēadmodū sunt laici vel etiã aliq̄ religiosi nõ obligati ꝓtūc ꝯuentū sequi: vel dispensatione/vel ex pia ⁊ cauta relaxatione: vt ad potiora se subleuēt. Illi tales orõnis tp̄e ꝑsīt in meditationib⁹ meli⁹ quo poterūt se exercere. Talis erat Augustinus/q̄ delectabať modo mirabili in cantibus eccłe bene sonantibus/⁊ influebant voces ille in aures suas: ⁊ aliquãdo illabebať veritas in coꝛ eius: nisi forte ip̄se tunc erat magis dicend⁹ in ꝯtemplatione/q̄ sola meditatione sublectatus.

¶ Amplius si q̄s fuerit exercitatus in aliquo ꝑticulari modo ꝯtemplatiõis circa diuinum aliquod vel morale: tuti⁹ est ꝙ in illo semet exerceat orõnis vocalis tp̄e/q̄ ad nouã ꝯtemplatiõis sp̄ēm/ꝑ meditationis noue studiū se ꝯuertat. Differat hãc ingerere se volētē cordis meditationē/in temp⁹ aliud suspirans ⁊ gemens: ꝙ eam etiam tunc admittere sibi non concediť: ⁊ dicat sibiip̄si paup homūcio: Melioꝛ est obedientia q̄ meditatio: potens ē deus reddere vicē maiorē in idipsum: ⁊ si non hic forte reddet certissime tamen in alto seculo vbi fiet voꝝ laudis sine ꝑturbatione qualibet nostri cordis ip̄e retribuet. ¶ Deinde cognoscant ⁊ obseruent omnes tam clerici q̄ laici quos optet diebus dñicis ⁊ festiuis interesse diuino seruitio: ꝙ non absoluunť ab hoc debito dum sciēter fabulatiõibus intendūt: sed multiplici oīi reatu se ꝯstringūt: q2 nedū non ꝯseruant ꝓceptum/sed ⁊ alios impediūt: ⁊ in ecclesia sctissimo dei tabernaculo scandalum inhonorationēq3 faciunt. Stent igitur vel sedeant: ⁊ si non vocalr̄ orando saltem in modesta q̄ete silētio animaduertant ꝯsyderantes: nedum ea que dicunť vel canunť/sed q̄ mystice ꝑaguť in ritibus et vestibus sacris/que ꝓterea in picturis ꝓ̄sentanť: ⁊ ita de reliquis.

Denique attendať ꝓ ꝓmissis ⁊ aliis similibus dubijs resoluṫue diffiniēdis ꝙ doctores scti poꝛes vtēres rhetoricis ꝑsuasionibus in aggrauationē vitioꝝ ⁊ laudē virtutū: non ita tradiderūt resolutionē moraliū materiaꝝ/ immo nec speculabiliū: sicut doctores recētiores/ q̄ ꝑ q̄stiones ⁊ argumenta ꝓcesserunt ad vtranq3 partem ⁊ ꝑ decisiones. Propterea magis insistendum est illis doctrinis q̄tum ad eruditionē intellectus: l3 quantū ad inflãmationē affectus efficatio-

res alie iudicent. ¶ Addita hac sapientis admonitione/que tibi pcepit deus/ illa cogita semp. Quod nō obseruāt multi theologoꝝ nostri temporis q̄ de moralib⁹ q̄si de rudib⁹ materijs studere vel inquirere nō dignanē. Sciem⁹ inquiunt talia cū volum⁹: cū tñ nulla sit ad cognoscendū bene ꝛ resolute sciētia difficilioꝛ ꝓpter circūstantiaꝝ innumeras varietates. Nec est aliqs tam excellētis ingenij/nec a puero in hac scīa tā exercitatus/qui non inueniat qd̄ nouiter quotidie inueniat/qd̄ prius non ita plane cognoscebat. ¶ Sed ꝛ necessaria est cognitoꝝ dei pceptoꝝ ipletio: alioqn deficiūt scrutātes scrutinio iusto dei iudicio hoc ꝑmittēte. Similr ꝙ passionibus sit alienus qui de moribus iudicat.

¶ Finis.

De decem cōsyderationibus eiusdē Cācellarij in orādo deū ſm decem dictiones: versus:

Oro patrē/sanctosq̨ miser/q̨ mittoꝛ ꝛ vrgent
Officiū: dona/debita/vis/pietas.

Oro ex affectu { Pio / humili / reuerenti } in { fide / spe / charitate.

Patrē q̄ tot⁹ est { Potens / sapiens / clemens:

Qui fact⁹ ē nob { Sapientia / Iustitia / Sanctificatio / Redemptio / Via/veritas/vitaq̨

Sctōs in qb⁹ ē { Proximitas / Officiositas / Charitas.

Miser ex ol pte { Supra / Intra / Sub ꝛ iuxta

Mittoꝛ { Ab ecclesia / A sanctis / A petentibus viuis / A merentib⁹ mortuis

Vrgēs sub ꝯditōe triplici si volo { Nō criminari. / Nō damnari. / Sed saluari.

Officiū quasi { Regale / Sacerdotale / Spirituale.

Genus electū/regale sacerdotiū/gens sancta.

Dona { Nature / Fortune / Gratie.

Debita nocēdo { Positiue / Priuatiue / Occasionaliter

Vis a tplici hoste { Mundo / Carne / Demonio.

Pietas ad { Deum / Seipsum / Proximum.

Que pietas est amoꝛ ex genere ꝯsurgens.

Expositio eiusdē cācellarij Parrhysi. sup dimitte noƀ debita nr̄a ꝛc.

Pater noster ꝛc. 3

Dimitte nobis debita nostra sicut ꝛ nos dimittimus debitoribus nostris. Ego in primis sic dimitto oībus debitoribus meis vel alienis dū sūt viatores/ꝙ nullo modo vellē eos damnari: immo salutē eorum desydero te donāte ꝛ inspirante hoc qd̄ piū rectūq̨ est. Sic dimitte mihi pater nr̄: ꝛ hoc satis erit mihi/etiā si nihil aliud pstiteris: qm̄ cū ista dimissione tua ꝛ desyderio salutis mee nō staret ꝙ damnarer/sed saluarer. In hoc aūt stat desyderioꝝ meoꝝ cardo totus.

¶ Rursus ego sic dimitto debitorib⁹ meis vel alienis ꝙ vellē eos esse bonos viros/modestos/tpatos ꝛ ab oī malicia correctos seu ꝯuersos ꝑ tuā ineffabilē pietatē: sicq̨ ꝑinde nec sibi nocerēt nec aliis/sed ꝓdessent ꝛ nullā deinceps penā mererenē: vt .s. psona seruaret/ꝛ desineret culpa. Sic dimitte mihi pr̄ nr̄/vt in māsuetudine me corrigas: ꝛ invngētoꝝ suauitate vulnera mea linias ꝛ grām infundas sanitatis. ¶ Ampli⁹ vo ego sic dimitto debitorib⁹ meis/ꝙ vbi nō corrigerēt a vitijs suis prius ꝑ māsuetudinē remissionis corrigaē in chamo ꝛ freno ac flagellis/ne deteriores sꝑ ꝯmittētes ꝛ aliis nocētes sibi nequam sꝑ existētes/ꝛ eūtes post prauitatē cordis sui in adinuētōib⁹ suis/dānabili⁹ moriant. Sic dimitte mihi pr̄ nr̄ debita mea: sic vret sic seca in pñti ne dāner in futuro. Ita tñ vt i misericordia ꝛ miseratiōib⁹ flagelles me: sic ꝛ pdixi desyderare debitorib⁹ meis qbuscūq̨ ¶ Itē ego sic dimitto debitorib⁹ meis/ꝙ lꝫ sensualitas offensa ex dictis vl' factis coꝝ remurmuret ꝛ in vindictā exardescat. Nihilomin⁹ desydero ſm iudiciū supioris rōis innitētē eterne legi tue: ꝙ pacatioꝛ eēt hmōi sensualitas: ꝛ ꝙ in tranqllitate inimicos suos sicut ꝛ amicos sustineret qdē patiēter ꝛ benigne sic charitas (sine q̄ nemo tibi placet) patiēs ē ꝛ benigna/ne q̨ irritaē. ¶ Sic dimitte mihi pr̄ nr̄/vt nihil aduersū me velis agere nisi miscōit ꝛ benigne: qm̄ si talr volueris/fiet vtiq̨: cū subdit cū volueris posse. Sꝫ nō ita mihi: pferim in sensualitatē bestiali ꝛ effreni motiōe a q̄ tu prius es alien⁹ ¶ Denīq̨ sic dimitto debitorib⁹ meis/ꝙ īspirāte te ꝛ donāte ego i eoꝝ punitionē laborare vl' ꝯsentire deliberato aīo nollē vijs facti ꝯtra regulas iusticie tue sciēs te dicere: Mihi vindictā. Hoc aūt aliqn̄ facis ꝑ te sine medio: aliqn̄ ꝑ iudices a te ꝯstitutos in terra: qbus vō deferē aut relinqē executio iusticie ꝯtra malos: illa prius tibi relinqē ꝛ deferē. In his ꝓptea limitib⁹ stādo ꝛ desyderādo vindictā/supioritas tue iurisditōis neq̄q̄ violaē. Verūtñ video tuti⁹ mihi eē pusillo q̄ nō sum iudex ꝯstitut⁹ alioꝝ/qescere interī ꝛ silere a tali desyderio vindicte q̄le pt: imo debet haberi licēt a iudici b⁹ mis/ꝙ occupeē mēs mea

tali cõsyderatione iusticie tue: que si velit exercere se ꝯtra me/ illa põt in infernũ promius deturbare. Sit igiṫ ante te om̃e desyderiũ meũ in misericordia ⁊ miseratiõe sup pctõres orando/ flendo ꝑ eis: sic eñ ⁊ tu misereberis cui talẽ prius misericordiã infuderis. ❡ Finis.

Oratio eiusdẽ cũ peccator de peccatis suis multũ est anxius: eaq̃ coram deo omni postposita mala verecũdia expandit.

R Altissime ⁊ mitissime amator deus hoim creator ⁊ gubernator oim creaturarũ immẽse bonitati tue cõfiteor oia peccata mea quecũq̃ quoq̃ mõ feci ex illa hora ex q̃ peccare potui vsq̃ ad hanc horã in q̃ adhuc ꝑ misericordiã tuã viuere me pateris. Oim ṽo nõ possum esse memor: q2 multa sunt ⁊ facile enũerari nõ psñt. Sz tu misericordissime ⁊ piissime deus cui nota sunt oia anteq̃ fiant: q̃ ver9 inspector cogitationũ: ⁊ iustissim9 es scrutator cordis ⁊ reniũ: tu nosti omnia pctã quecũq̃ egi vel adhuc ago vel intus in aĩa mea ꝑ occultas cogitatiões/ vel foris ꝑ apertas opationes. Et propterea/ q2 veraciter tibi hec oia nota esse scio: de his oibus que me fecisse ꝯtra voluntatẽ tuã intelligis/ corã maiestate tua ⁊ corã oibus sanctis tuis me reũ ⁊ culpabilẽ esse ꝯfiteor. Et nisi indulgẽtissima misc̃dia tua prius subueniat post mortẽ carnis eterna morte me esse dãnandũ eternis tormẽtis eternaliter esse torq̃ndũ scio. ❡ Dulcissime deus scio q2 me creasti ⁊ creatũ misericorditer dilexisti. Et q2 ob hoc me creasti vt et ego quoq̃ te meũ creatorẽ sicut dignũ esset diligerẽ tuisq̃ p̃ceptis ꝑ oia obediẽs essem. Et hoc totũ ad bonũ meũ fecisti: non vt per me vel melior esses vel in aliquo ditior existeres: tu enim nullo bono eges: quia tu essentialiter ipsum bonũ es/ ⁊ a te est ois bonus quicũq̃ bon9 est. Et ideo nõ potes esse maior vel ditior. Et hoc nõ ꝑ falsam impotentiã/ sed ꝑ verã potentiã nõ potes. Qui eñ malũ põt ⁊ facit malo suo hoc põt ⁊ facit: sed ꝑ hanc potentiã nõ sursũ ad excelsa erigiṫ feliciter/ sed deorsũ ad ima trahiṫ infeliciter. ❡ Hac potẽtia vł poti9 impotẽtia miserabiliṫ seduct9: ⁊ q̃si vesica turgẽs inaniter inflatus: extra rationẽ positus: ⁊ q̃si iumento insipiẽti simił fact9: telo supbie miserrime ꝑcussus ⁊ ꝓstratus: te creatorẽ meũ ⁊ misericordissimũ dominũ in tuis p̃ceptis que mihi ad bonũ meũ si obseruassem dedisti contẽnens: ⁊ veluti mente perditus dũ adhuc illuc q̃ quasi superbe feror: vera soliditate ꝑdita vias ꝑditionis ⁊ mortis incurro: ac vanitatẽ vaneq̃ elationis ventũ stulte ⁊ insipienter sequor. ❡ Fateor demẽtissime de9 fateor corã oĩpotentia tua me nimis esse superbũ/ vanũ ⁊ omni genere elationis plenũ. Et puto q2 si ĩ hoc seculo aliquã haberẽ potestatem/ nullus posset sufferre meã superbiã. ❡ Sed ⁊ ista supbia qua corã hominib9 grauiter vexor: quis sit execrabił et nimis periculosa. Est tamẽ alia supbia/ qua cũ diligẽter secretũ mẽtis mee nõ mihi blandiẽs inquiro: non parũ vexaṫ ⁊ dissipaṫ infelix aĩa mea. Aliqñ ṽo si ꝯtingat (quod tamẽ raro accidit) aliquid me facere quod ꝭm estimationẽ hoim videaṫ aliqua similitudo boni: nõ parũ de hoc ipso supbio. Et si aliquis inde loquiṫ et aliquo mõ non curat laudare/ eũ quasi stultũ et nihil scientẽ despicio. Vel etiã si quasi nõ curans laudationẽ hominũ vanã ⁊ inutilem fugio: nõ parũ in interiorib9 meis vbi sol9 de9 videt/ inde glorior. Et mirũ in modũ dum laudationẽ vito eo amplius laudationẽ ⁊ vanam gloriam appeto. ❡ Ecce deus meus ⁊ creator meus: ecce vides me ita facere/ ita viuere/ ⁊ totũ quod viuo ꝑdere. Ecce vides ⁊ execrans: ⁊ pro tali vita nõ nisi penas ⁊ tormẽta ꝓmittis. Subueni ergo creator meus/ subueni adiutor in opportunitatib9/ subueni ⁊ adiuua animã meã: ⁊ per ineffabilẽ misericordiã tuam destrue ⁊ confunde superbiã meã. Ecce deus meus ecce confiteor immẽse bonitati tue veneno hui9 malicie me totũ esse infectum/ corruptũ ⁊ destructũ: ⁊ iam fere (nisi misc̃dia tua subueniat) ad nihilũ redactũ: sed coram maiestate tua culpã meã recognosco reus ⁊ culpabilis. Veniã ⁊ indulgentiã de hoc ⁊ de oibus peccatis meis a te misericors deus peto/ qui nõ vis mortẽ pctõris: nec letaris in ꝑditione morientiũ. ❡ Sunt ⁊ alia multa q̃ T
de radice huius pestis me habere: ⁊ eoꝝ me molestiis nõ parũ inquietari: sz sepissime atteri sentio: que siłr confiteor: ⁊ siłr de his oibus veniã ⁊ indulgentiã requiro. Sunt aũt hec/ videlz ira/ impatiẽtia/ inimica deo ⁊ oibus sctis odiosa discordia/ indignatio/ rancor aĩ/ tediũ mentis/ voracitas gule/ murmuratio/ auaricia/ rapacitas: ⁊ alia multa his similia: quib9 vexari ⁊ affici/ lacerari ⁊ discerpi infeliciter animã meã ꝯspicio. ❡ Et p̃ter hec vnũ malum sup oia mala malũ: quo tanto grauius ⁊ miserabilius laceratũ ⁊ afflictũ animũ meũ sentio quãto ⁊ ab ipsis cunabulis semꝑ mecũ fuit/ mecũ creuit: In infantia/ in adolescẽtia/ in iuuẽtute mihi semꝑ adhesit: nec adhuc p̃ senectute deficientib9 membris meis me deserit. Est autẽ hoc malũ desyderiũ voluptatis delectatio carnalis/ tẽpestas libidinis: q̃ multis ⁊ variis modis infelicẽ animã meã lacerauit/ dissoluit/ ⁊ oĩ virtute destitutã inanẽ ⁊ debilem reddidit. ❡ Fateor mitissime ⁊ dulcissime deus/ fateor corã oĩpotẽtia tua me hoc ope nefaria: huius opis nefarũ ĩmundis recordationibus sepe esse pollutũ/ incẽsum/ ardores ĩmoderatos ⁊ inhonestos passum: ⁊ non solũ meaꝝ delectationũ malas memorias ⁊ stultas recordatiões mihi nocere sed etiã alioꝝ malefacta mihi narrata: ⁊ ꝑ recordationes sordidas ad memoriã reducta: cor meũ nõ paruo neuo iniq̃tatis maculare. ❡ Ecce deus meus piissime ⁊ misericordissime de9 q̃uis nõ paruã verecundiã passus/ expãdi corã te iniq̃tates meas ostendi vulnera mea ⁊ pctã: ⁊ ostendi animã meã malis operib9 maculatã/ maloꝝ operũ delectationib9 infectã/ malaꝝ cogitationũ recordationib9 fedatã: deus me9 misc̃dia mea respice ad penitentiã meã; ⁊ respice ad pietatẽ tuam/ ⁊ suscipe cõfessionẽ

meam: ꝛ fac mecũ ſm miſericordiã tuã. ¶ Si ini
quitates obſeruaueris dñe: dñe quis ſuſtinebit.
Uel etiã iuſticia ſua ſine miſericordia tua poterit
liberari? Propitius eſto mihi dñe: propitius eſto
mihi peccatori. Parce pctis ꝛ iniquitatibꝰ meis:
vt ꝑ tuã miſericordiã ab oĩbus vitijs mũdatus et
purgatus/ab oĩbus peccatis clementer abſolutus
finita tẽporali ꝯuerſatiõe ꝑduci merear ad regnũ
celoꝝ: vbi cũ ſanctis oĩbus te laudare/benedicere
ꝛ glorificare valeam in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Sequuntur plures

tractatus de canticis cõpoſiti ab eodẽ cancella-
rio parrhyſieñ. ¶ Proemium.

GRatiã diuini ta
lenti nolentes inuacuũ rece-
pere q̃ tot inter turbines hor
ridos reipublice ꝯtulit ocij lo
cũ/ liberauit a calũnijs hoim
dedit ad nutum neceſſaria: ſi-
mul attendẽtes: quoniã in die ꝓſperitatis manda
uit dñs miſericordiã ſuã: ꝛ nocte tribulationis cã-
ticũ eius: non ocio ſum/nõ inutile/ non ingratũ re
putamus tẽpeſtatis hac nocte ꝓfunda / de canti-
cis ſcribere poſteritati: ſi malignitas ꝓcelloſa red
diderit aures ſurdas etati preſenti. O deus q̃uis
optime ſperandũ ſit: multos vt olim temporibus
helye ita noſtris tuos tibi reliq̃ſſe cultores. ¶ Cõ
plectitur autẽ quaſi ſinu grãdi verbũ de canticis:
plures materias ſeu volumina quas pro ꝯfuſione
vitanda ꝑ tomos ſeu tonos/per notas et notulas
tradet lectori notandas p̃ſens exordiũ tituli vel
tabule vicẽ tenens. ¶ Uolumen vnũ cuius titulꝰ
eſt de cantico: ſũ originali rõne ſub hoc euãgelico
verbo: Cecinimus vobis ꝛc̃. tres continet tomos
ſicut ipſe ꝓlogus inſinuat: iuxta triplex genus cã-
ticoꝝ ꝛ triplicẽ inueſtigandi facultatẽ. Nã ꝛ canti-
cũ ſenſuale quod tractat hiſtoria/ꝛ itellectuale qḋ
inquirat philoſophia/eſt diuinale ſeu ſupmentale
qḋ ſola nouit theologia. Sunt in quolibet tomo:
id eſt ſectione: aut ſi ꝓpter rem que agiẗ tonũ pro
ſymbolo dicere maluimꝰ. Sunt inq̃uã notule plu
res ſm totidẽ particulares ꝓpoſitiones vel doctri
nas. Sunt in p̃mo triginta/ſunt in ſecũdo viginti
duo ſine canonibꝰ inſtrumentoꝝ: ſunt in tertio q̃n
quaginta. ¶ Uolumen alterũ eſt de canticordo:
hoc eſt de cantico cordis tres habens principales
tonos cũ notis ꝛ notulis. Primus inquirit potiſ-
ſime differentiã canticordi: hoc eſt cãtici cordis a
cantico oris. Uel aliter de cantico morali ꝛ rõna-
li cũ cantico ſenſuali: cuiꝰ toni ſunt notule quinq̃-
gintadue. Secũdus tomꝰ deſcendit ad particulari
orẽ canticordi rõnis: cuius ſunt note duodecim ꝑ
notulas triginta diuiſe. Tertius tonus q̃ſi ſpecu-
latiuã muſicã deducẽs ad praxim tractat de nouo
gãmia myſtico ꝛ morali ꝑ duodecim notas haben
tes notulas quadraginta q̃nqꜫ ſingulares. ¶ Uo
lumẽ aliud colligit i ſe tomos tres plꝰ ſm modos
traditionis varios q̃ ꝓ diuerſitate materie. Pri-
mus tomꝰ ꝯciliat ꝛ obſequi facit facetã elegiã cãta
tricẽ amorẽ dñe theologie q̃ſi lyricũ vel odarũ car
mẽ. Tomꝰ alter ſcõs hꝫ candes ſeu regulas ãpho
riſmos vel maxĩa aut theoremata de cãticis per
notulas quĩquaginta. Tomꝰ alter tertiꝰ verbũ ſo
latij multiplex in ſe dirigit ꝑ particulas quinq̃gin
ta. Et ita iũcti ſibi duo tomi centilogiũ ꝯſtituũt.

Primus tractatus de

canticoꝝ originali ratione.

CEcinimus vobis
nec ſaltaſtis: lamẽtauimus/et
nõ planxiſtis. Precentor no
ſter chriſtꝰ amator innocẽtie
voluit exẽplis innocentũ pue
roꝝ pro noſtra eruditiõe plu
ries vti: nũc ad humilitationẽ/nunc ad ſimplicita-
tẽ/vt eſſemꝰ paruuli nõ ſenſibꝰ ſꝫ malicia. ¶ Nũc
ſ̃do nos cõmouet ad ſpiritualẽ canticoꝝ exercitati-
onẽ: ponens corã oculis pueros cãtantes in foro
Neqꜫ eñ parũ refert pueros ſic vel ſic aſſueſieri in
muſicis ꝛ cantibꝰ: prout Ariſto. politicãs docuit:
ꝛ in bñ inſtituta cõitate ꝯuenit obſeruari. ¶ Nos
autẽ quos in dño pueros vel infantes nouiter ge-
nitos effecit noua regeneratio ſic decet ꝛ expedit
in foro p̃ſentis exilij frequẽtare canticũ nũc exulta
tionis ad ſaltandũ ſpũaliter: nũc lamẽtationis pe
nitentialis ad plangendũ. Habemꝰ in exẽplũ ſacre
ſcripture librũ in q̃ ſunt (iuxta viſionẽ Ezechielis)
lamẽtationes/carmen ꝛ ve. Concordat illud apli:
Gaudere cũ gaudẽtibꝰ/flere cũ flentibꝰ: qꝛ tẽpus
flendi ꝛ tẽpus ridẽdi. Subdiẗ ꝯſone verbo ꝓpoſi
to: tẽpus plãgendi ꝛ tẽpꝰ ſaltãdi. Cũ aũt iuxta po-
ſterius elucidãda ſit aliqḋ canticũ ſenſuale vel aĩa
le: ſit canticũ rõnale vel morale: ſit canticũ mẽtale
ꝛ diuinale. Deſcribemꝰ ſub triplici tono naturã et
originẽ canticoꝝ cũ ſuis habitudinibꝰ. Docebit p̃
mũ hiſtoria: ſecũdũ querit philoſophia: tertiũ the-
ologia declarabit. ¶ Narrabit hiſtoria ſacra ꝓ-
pe Geneſis initiũ cui rõ ſuppoſita fide ꝯcordat qꝫ
Tubal fuit paẗ canẽtiũ in cythara ꝛ organo. Quo
tp̃e vtpote ante diluuiũ ꝯſtat illos non fuiſſe quos
gentiliũ lr̃e tradũt carminũ ꝛ organoꝝ p̃mos inuẽ
tores. Sic hiſtoria capit verã canticoꝝ noticiã et
cauſam p̃mitus ex fide q̃ credimꝰ aptata eſſe ſecula
verbo vite: ꝛ qꝫ formato Adã cõicata eſt ei plenitu
do ſcientie quantũ ꝯueniebat illi: quo totꝰ hũani
generis p̃cipiũ velut in ſuo ſeminario reſidebat:
nedũ ineſſe nature/ſed in bñ eſſe moꝝ ꝛ doctrine.
Conijcimꝰ h̃ ideo/poſt ſoporẽ adductis ad ſe cun
ctis amãtibus impoſuit cũctis nõia ſue ꝓprietati
naturali ꝯſona ¶ Neqꜫ tale aliq̃d facere potuiſſet
ſine cognitione que tñ ſenſibꝰ participata nõ erat.
Oportuit igiẗ qꝫ ex alto id atqꜫ a ſũmo ſumpſiſſet.
¶ Modꝰ alter ſumẽdi cãticoꝝ originẽ fuit ducti
ce experiẽtia: nũc in illis regionibꝰ/nũc in iſtis: q̃-
bus muſica ꝛ nunq̃ fuerat: vel ſm Ariſto. ꝛ ſequa-
ces de eternitatis errore fuerat infinities variata
ꝛ abſqꜫ nũero defecerat atqꜫ redierat ſm tranſmu

tabilitates nature cuiuslibet mutabilis innũerabiles. Addit modus alter q̃lis a Tullio ponit dũ venat quãta sit eloq̃ntie si sapie iungat vtilitas: qua factũ esse dicit vt hoies pius agrestes neqȝ ciuiliter neqȝ politice/neqȝ moraliter ꝯueniẽtes ꝯuenirent in vnũ: modo pagũ/modo domũ/modo ciuitatẽ/modo ꝓuinciã/modo regnũ/qui simul ita iuncti ꝛ adunati varias tã ad necessitatem ꝙ ad voluptatẽ studio vehemẽti cõpererũt artes: qm̃ vbi intendens ingeniũ valet/ꝛ iuxta poetã: Labor oia vincit: improbꝰ ꝛ duris vrgẽs in rebꝰ egestas. Dũ seq̃ns ad pores aliq̃d ratiocinatiue docta supaddit. Prestabat innamẽ apta complexio ad ista vel ad illa. Deciũ nãqȝ liberũ datũ aliquibꝰ. Sicut apud egyptios tradit Aristo. aliquos cõquisitis q̃ ad vitam erant necessarijs ꝓpter admirari cepisse philosophari. ❡ Porro narrat Augꝰ libro de ordine radicẽ vnã non dissonã prioribꝰ his q̃ alto videntur sumpta ꝑncipio. Loq̃ns itaqȝ de virtute vnitatis quã inq̃rit ꝛ facit amicitia: nõ dubitat ponere quãlibet scientiam ex amicitie ꝛ vnitatis appetitu manasse. Dicebat Aristophanes teste Aristo. j. politicoꝝ: hanc esse amicoꝝ ꝯditionẽ vt vnus esse vellet alter/vel vnus in altero. Non dissone ad verba Joãnis: Qui manet inquit i charitate/in deo manet ꝛ deꝰ in eo. Et apls dicit: Qui adheret deo vnꝰ spũs est. ❡ Verũ nequit fieri talis trãsmutatio q̃ vnꝰ amicoꝝ suo esse qꝺ habet in ꝓprio genere deꝑdito ꝯuertat in alterũ. Jã quippe non maneret alter amicoꝝ: ꝛ ita nullo pacto essent duo/ sȝ vna natura: quo quid absurdiꝰ poni non potest. Propriã eiũ vocẽ ignorabãt nõnulli hereticoꝝ: vt Almaricus begardi dũ ita desipere cõperti sunt. Vniunt igit amici nõ illo sed alio quo phas habẽt modo. ❡ Hinc fuit inter hoies ꝛ ꝑcipua cura sermonis mutui q̃ latẽtes cordis sui passiones ꝛ cogitatiões ꝯsilia ꝛ amores cõmodissime cõicarent iocundeqȝ cõmunicarẽt. Facta est ꝓinde sup locutionibꝰ ars: q̃ scribẽdo valeret apud absentes se sibi manifestare: hec est grãmatica cõgrue loqui docẽs ꝛ scribere. Postmodũ fuit euitãda deceptio circa veritatis inquisitionẽ: cũ regulis illationũ quas logica ab hoc orta tradit. Fuerũt insup amicoꝝ amicicie nõ quõlibet/sed vtiliter delectabiliter ꝛ efficaciter iudicãde: qꝺ in rhetorica facere positũ est: quã possumus appellare logicã moralẽ: eo ꝙ ad moralis philosophie ꝑncipia viã hȝ: sicut logica scientijs speculatiuis obsequit: in quibꝰ vis sermonis ꝑciosior sine tropis viget ꝛ figuris. Ventũ est ꝯsequenter ad mathematicas disciplinas: q̃ plurimũ ꝯferunt artibꝰ mechanicis sine quibꝰ vita ciuilis nõ agit: ꝯferũt ꝑterea ꝯiunctiõi amicoꝝ quo fiat vita ꝑsens ornatior atqȝ iocũdior. Sic inter ceteras artes cõparata ẽ magno plausu musica: ꝛ ad diuinas res atqȝ cerimonias tandeȝ adhibita. Hinc apud ruricolas ꝛ pastores bucolica carmina vel egloge/comedie leges. Hinc acriores satyre: hinc postmodum grandioribꝰ ampullose tragedie: hinc deniqȝ metroꝝ heroicoꝝ/elegiacoꝝ/iãbicoꝝ/sapphicoꝝ/ꝛ alioꝝ velut innũerabilis multitudo. ❡ Vides quẽadmodũ musica suũ cepit a natura ꝛ ab amore vnitateqȝ primordiũ: que creuit adhibitis ꝑ artem regulis ꝛ numeris. Quis vtiqȝ nõ aduertat hoies sicut ad loquelã / sic ad quandã musicã velut ab infantia ꝛ puericia pronos esse: quã inclinationẽ ars ꝛ vsus ꝑficiunt. ❡ Hinc animaduersum est triplicẽ esse partitionẽ musice sicut põt ipse sonus causas tres habere. Vnꝰ enĩ fit flatu/alter pulsu/alter voce vel cantu. Tres olim deinde musas fictio poetica dedit: prout a Varrone refert Augꝰ: quas ideo postea dixerũt nouẽ ꝓpter totidẽ imagines ab excellentissimis sculptoribꝰ cũ quadã suparandi intentione depictas. ❡ Cõpertũ est insup tres dũtaxat in numeris sonoris ꝓportiones esse delectabiles. Diatesseron/diapẽte/diapason: quas vulgari mõ noiamus/tertiã/quintã ꝛ octauã. Nec sunt plures deinceps/ q̃ non reducãtur ad istos: quẽadmodũ sexta ꝛ quinta sup octauã: ꝛ rursus octaua duplex. Et ita ꝑ ascẽsum quantũ vel vox vel ratio phas habuerit: que ꝯquisitio suã hȝ artẽ ꝓpriã tam speculatiue ꝙ practice traditã cui musice nomẽ damus. ❡ Docuit amplꝰ experiẽtia mirabiles fieri immutationes ꝑ musicã sensualez: de q̃ iudicat tanq̃ de obiecto ꝓprio auris corꝑalis: ꝛ q̃ sola videt apud vulgares cognita vel cõsyderata. Testes sunt historici cũ philosophis et medicis: vt Martianus ꝛ Boetius quibus nõ discordat sacra scriptura de Dauid ꝛ Helizeo filijsqȝ ꝓphetaꝝ. Nõne philosophꝰ politizans docet in politia bñ instituta curã de musica ꝑcipue ꝓ iuuenibꝰ habendã esse q̃ sit ad tẽperantiã ꝛ virtutẽ idonea: nõ petulãs/nõ dissoluta/nõ agrestis/nõ irritans: sed nec aĩos muliebriter emolliẽs. Notãt siquidẽ ex dictis Aristo. vltimo politicoꝝ expositores sui/ quatuor esse species melodie q̃s ipse denoiat vel a reptoribꝰ vel a patrijs vrẽtibus eis: vna vocat mistolidista/secũda lidista/tertia dorista/quarta frigista. ❡ Prima mouet ad cõpassionẽ: secũda mollit ad ꝯcupiscentiã: tertia ad virilitatẽ que stabilis est ꝛ virilis in q̃ sũt iuuenes instruendi vel exercẽdi: quarta rigidior est vehemẽtiorqȝ rapiẽs aĩos ad terribilia/vel aggredienda vel sustinẽda. ❡ Porro iuxta varietatem cõplexionũ variat cõplacentia ꝛ iudiciũ melodiarũ: timo ꝛ traditio quã frequẽtat ecclesia de varietate tonoꝝ octo/posset ad hãc melodiarũ diuersitatẽ appropriari: vt ꝙ ꝑma est septimi toni/secũda quinti/tertia ꝑmi/quarta tertij. ❡ Posset altera fieri distinctio musice: quoniã est alia aptior ad diuinũ cultũ ꝓ deuotione/nũc leta/nũc lugubris/nũc pia/nunc iubilãti. Quedã potior est ꝓ moꝝ disciplinatione. Altera iocũdior ꝛ suauior in amicabili seu ciuili ꝯuersatione. Aut dicamus ꝙ vna est heroica: altera diuina: quedã moralis ꝛ politica: altera sensualis ꝛ aĩalis ꝓ pueroꝝ vel imperfectorum recreatione. ❡ Aut rursum addamus ꝙ vna magis cõuenit in satyra: quedã in tragedia/quedã in comedia/quedã in bucolicis/quedã in odis vel lyricis. Aut postremo ꝯm varietatem hominũ alia fortibus ꝛ virtuosis conuenit: alia lubricis ꝛ voluptuosis: alia subtilibus ꝛ ingeniosis: alia bestialibus ꝛ stolidis. ❡ Vilissimã oim ẽ tradit Aristo. fistulationẽ: quã ideo pallas abiecit/suam videns

in aqua ex tibijs buccã inflari: hoc sumpsit poetica fictio: necnõ illud ꝙ Midas rex buccas habuit asininas: eo ꝙ suo iudicio pan deus pastoꝝ fistulãs Apollini preferebatꝰ cytharizanti. Demũ quot sunt hodie qui tympanũ gallice tabour cũ fistula citius ac hilariꝰ audiunt ꝙ cytharã aut psalteriũ. Ita rursus sicut auibus: sic holbus suus cuiqꝫ cãtus placet: t cui suetus est vel aptatus. ¶ Preterea
D undũ vo censemus: quẽadmodũ ad res diuinas reputabant gentiles carmina transtulerũt execrabili supstitione: quo factũ est vt qui sine deo vero erant ludificarentꝰ a dijs illis: de quibꝰ in ps. Omnes dij gentium demonia. Orte sunt quippe artes magice carminibꝰ vtentes: quas incãtationes vocant: quarũ effectus mirabiles/ nedũ poete/ neduꝫ ipsi idolatre cõmemorãt: sed attestatꝰ scriptura sacra cũ expositoribus: vnde dicitꝰ in Exodo de maleficis pharaonis ꝙ fecerunt simile ad Moysen in primis duobꝰ signis: t hoc p incãtationes egyptias t arcana deꝫ: ita dicit textus. Ueruꝫ exquisitior de carminibꝰ istis sermo non expectetꝰ hic t nunc. Latissimus enĩ est/ t seorsum debent sue queri cause/ vel effectus. ¶ Habet subinde musica sensualis que ꝯsistit in modulatione vocis suam artẽ: cuius artis velut alphabeticũ quoddã traditũ in gãma manuale: sub sex vocibꝰ vel notulis: vt re. mi. fa. sol. la. de quo nõ est hic declaratio faciẽda: sed supponẽda simul qua ratione seruit musico cuilibet instrumento notulationis hmõi peritia. Sed nec de metroꝝ legibꝰ/ numeris varietate/ si postremo de gesticulationibꝰ aliud tradere dispositiꝰ.

¶ Placuit tamẽ annotare ꝑpter reuerentiã scripture sacre: nõnulla vasoꝝ vel instrumentoꝝ musicaliũ nomĩa. Quoniã pariter monet nos ratio nature consona. Posuit itaqꝫ Plato corporibꝰ animas assistere tanꝙ motores suis orbibꝰ t organis quod satis in celo Aristo. t fides recipiunt de intelligentijs ꝗs vel angelos vel virtutes fides appellat. Uerũ de nostris intellectibꝰ necnõ de brutoꝝ formis nõ conueniũt cum Platone: qꝛ ponũt animas inherere corporibus: t cũ materia cõstituere cõpositũ. Concordãt tamẽ vtraqꝫ positio sup hoc ꝙ ꝓm varietatẽ formarũ reperitꝰ varietas in corporibus. Hinc illud philosophie apud Boetiuꝫ de hmõi formis loquẽtis ad deũ per consona mẽbra resoluis. Hinc ꝓterea phisonomi tradunt aĩas in sequi corpora: ꝗꝗ verior est locutio/ corpora suas aĩas insequi tanꝙ instrumẽta causas principales suas. ¶ Coaptemus hanc similitudinẽ rei nostre dicẽtes: ꝙ ars imitatrix nature cognoscens quedã esse cantica quoꝝ modulatio fit aptius per vniũ genus instrumẽtoꝝ/ t alia p aliud simul vt minus fastidiret varietas fabricauit sibi vasa diuersa musicoꝝ instar nature/ dans diuersis cantibus organa valde distantia magnitudine/ figura materiaqꝫ: sicut natura dedit aĩabus apta sibi corpora: vnde corpus aĩalis vocat Aristo. organicũ: qui de mahõls dicit ipsam esse organum organoꝝ. Ecce causas multiplicationis vasoꝝ musicoꝝ duas que sunt delectabilitas ꝓ varietate: t idoneitas ꝓ ꝯsonabilitate. Quid si tertiã addiderimꝰ causam pro

mysterijs t intellectibꝰ sapiẽtius occultãdis apud indignos t hebetes ꝗ pandũtur studiosis/ solertibus t deuotis. ¶ Quãuis aũt sermo de mysterijs instrumentoꝝ locũ magis habere videatꝰ in moralis musica vel intellectuali ꝙ sensuali: nihilominus admonent nos verba christi nõ esse preterẽundã vasorũ musicoꝝ interpretationẽ. ¶ Primũ quia facit in ꝓassumpto verbo intentionẽ de tybijs ꝓm Lu. narrationẽ. Cantauimꝰ vobis inquit tybijs t nõ saltastis. Dehinc christus in parabola filij ꝓdigi refert seniorẽ fratrẽ cũ appropinquasset domui symphoniã audisse et chorũ. Proinde psalmi ꝗs de se scriptos asserit pleni sunt nõibus instrumẽtoꝝ pro quibꝰ satis ad ꝓsens fuerit vltimũ sumere psalmũ velut exponendũ: Laudate dñm in sanctis eius. ¶ Uox ista est vox aĩe dei formis ac deuote ꝗ post contẽplationẽ vel meditationẽ sursum dire- P
ctam t deorsum p oĩa videt quaqua versum. Omni pleni sunt celi t terra gloria dñi. Tũc dilatato mẽtis ore/ iubilat/ exultat t exclamat ad omnẽ generaliter creaturã: Laudate dñm in sctis eius. Et cũ seraphin acclamãte sibi: Sanctus/ sctũs/ sctũs dñs deus sabaoth: Pleni sunt celi t terra gloria tua.

¶ Possumꝰ sctõs eius (si sobrie sapiamus) accipe patrem t filiũ cum sctõ spũ: qui sunt tres ꝑsone/ sed vnus deus t dñs t vnꝰ sctũs. Aut sctã sunt dei nomina eius sacratissima. Sũt oĩa ꝗꝫ dño cultu specialiore sacrata: aut certe sancti dñi sunt oẽs spũs ꝯsumata iã beatitudine deo ꝓximi: aut sunt holes exaltati a terra quasi iam sine terra ꝗ typo christi trahunt oĩa ad se p contẽplationẽ dilectionẽ t laudem oĩa referendo ad gloriã ꝯditoris. Tales imitatur aĩa deiformis quã in has ꝓrumpere laudes dicimus: Laudate dñm in sanctis eius. Hanc impleuerat animã dñs laude sua/ saginauerat eam cibis eterne satietatis: repleuerat in bonis desyderiũ suũ: t vt aquile iuuentutẽ renouauerat ꝗd in labijs exultationis laudaret os eius t eructaret verbũ bonũ. Laudate dñm in sanctis eius. Uult hec aĩa regrediẽs de cella vinaria aut certe putat oẽs sentire quod sentit de dño in bonitate: ꝓpterea sibi cõplacet in laude domini. Congratulanꝰ omni collaudanti: que et si nõ habeat missionis in oĩbus audaciam vt laudent: fiduciã nihilominꝰ accipit cohortationis applausus t iocunditatis cũ alacritate tripudio t coexultatiõe. Laudate dñm in sanctis eius. ¶ Scit vltimã nedum sui sed olim beatitudinẽ in dñi laude positam: ꝗuis nõ eodem gradu: sicut non oĩa ex equo participãt dñi cognitionẽ t liberã ex volũtate dilectionẽ. Sicut ꝓterea diuersi sunt status i habẽtibus etiã libertatis arbitriũ: duo ꝓcipue: vnꝰ vie qui p fidẽ t spem ambulat alius patrie vbi ꝑpetua finis t termini stabilitate vacat aĩa beata: videt/ amat/ laudet. Exerceamus igitꝰ hic in terris voceꝫ laudis ꝗ nobis ꝑseueret in celis. Dicat vnusquisqꝫ viatoꝝ ꝓsertim ecclesiasticoꝝ dedicatoꝝ laudibus dei: Omnis spũs laudat dñm. ¶ Uis autẽ scire o aĩa que t ꝗlis sit vita tua nõ pudeat te p philosophiã erudiri: ꝗ vitã cuiusqꝫ rei ponit i opatiõe debita nature: alioqn sine operatione ꝗliscũqꝫ sit illa sibi debita/ potius mortua ẽ.

sut dominitãs ꝙ viuens. Perge vlterius cũ philo
sophia vsqȝ dũ occurrat sapiẽtia diuina q̃ se que-
rentes preoccupat ⁊ hec docebit te: quoniã propria
⁊ finalis operatio hoĩs est cognitio summi dei cum
fruitione ⁊ laude sua: viuis igit̃ o homo ⁊ quantũ
laudat aĩa tua dñm. Est ⁊ istic iter quo ostẽdit dñs
salutare suũ. Quare noli cõqueri dũ laudas / quasi
nihil agas / quasi nondũ premia capias: laus est ma
gnũ mihi crede precium sibi: magnũ valde etiã dũ3
gratis sit / imo maius dũ gratis sit. Certũ hoc ha-
bebat aĩa deuota qualẽ introduximꝰ dicentẽ: Lau
date dñm in sanctis eius. ¶ Nõ si vellemꝰ in his
⁊ singulis q̃ sequuntur immorari q̃le sit firmamentũ
virtutis dei / q̃les sint virtutes eiꝰ / qualis deniqȝ sit
multitudo magnitudinis eius: succũberet sermo
conatui / nec tẽpestiue satis arriperemꝰ promissam
de vasis psalmoꝝ huiusmodi materie rationẽ. Hoc vnũ
tamẽ dixerimꝰ ꝙ in re qualibet deo soli debet̃ laus /
honor ⁊ gloria: sicut ipse est omĩa in oĩbus. Hinc
ps. Omĩs terra siue oĩs creatura adoret te deus et
psallat tibi: psalmũ dicat noĩ tuo altissimo. Nulli
ꝟo creature dat̃ laus huiusmodi per latriã: nec vt signũ
est vt imago / nec propter aliam quamuis attributionẽ si
proprie sentiamꝰ sicut nulla res creata summũ bonũ
est: neqȝ vt res neqȝ vt signũ vel aliud attributũ.
Atuero q2 loquendũ vt plures / sentiendũ vt pauci
laudamꝰ in creaturis deũ adoratione latrie: sicut
in cruce ⁊ in imaginibꝰ christi: imo sicut in omĩ re:
quẽadmodũ quelibet est imago vel vestigiũ tenue
trinitatis nõ minus naturaliter ꝙ aliqua sit artifi
cialiter. Caue tñ in laude vel latria creaturaꝝ a scã
dalo quale fieret si adoraret̃ publice deus ĩ demo-
ne vel eius imagine / in asino vel in bufone: immo
nec in angelis ⁊ hoĩbus quantũcunqȝ sctis: qm̃ p-
prius eis ⁊ alter honor inest. ¶ Quibꝰ in transitu
dictis ad instrumẽta musica pergat sermo noster.
a ¶ Preponat̃ tuba cum sono / vel vt alia trãslatio
habet cũ clangore: cuꝰ materia finis ⁊ vsus variꝰ
est. Nam est tuba cornea: vt est illic: In voce tube
cornee in recordationẽ arietis imolati p abraam.
Est tuba ductilis vel argentea vel erea q̃ metalla
fusibilia malleabiliaqȝ sunt. ¶ Tuus itaqȝ sit affe
ctus quamuis ex carne nascat̃: fortis vt cornu nõ lubri
cus aut affluẽs. Sit ductilis. i. suasibilis imitator
sapientie q̃ desursum est. Sit bonis consentiẽs / sit
nõ immãsuus proprijs opinionibꝰ pertinax in illis:
sit ad fines sub fine deo vsusqȝ varios accõmodus
Nũc tuba clãgit nũc ad denũciationẽ solẽnitatũ /
nunc ad ꝯgressionẽ belloꝝ / nũc ad legis promulga-
tionẽ vel auditũ put in synai / nũc ad cetus ꝯuoca
tionẽ / nunc p neomenia: hoc est illuminatione no
ua in insigni die solẽnitatis. Nõnunq̃ ad operatio-
nem miraculoꝝ sicut in deiectione muroꝝ in hieri
cho. ¶ Rursus ad euãgelizationẽ / dicit̃ enĩ predi
catori / dicit̃ ⁊ speculatori. Quasi tuba exalta vocẽ
tuã: quẽadmodũ de Bartholomeo legit̃ ꝙ vox eiꝰ
quasi tuba vehemẽs. Deniqȝ magnũ nimis tremẽ
dum simul ⁊ iocundũ h3 mysteriũ tuba nouissima
vocis archangeli ⁊ vocis christi in clangore miri-
fico qualiscunqȝ fuerit / ꝯcipiẽdus magis intellectu
aliter ꝙ sensualiter resurgẽt mortui. ¶ Sane tamẽ

efficax erit / tã late patens / tã oĩa penetrãs vox illa
tubalis: que saluãdis gratissima / dãnandis vtra ꝙ
dici phas est horrẽdissima ꝯstrepet ⁊ tonabit. Ta-
lẽ fatebat̃ assidue Hiero. audire ad terrorẽ simul
⁊ spem: terrorẽ cruciãtis inferni / spem glorificãtis
paradisi. ¶ Subsequit̃: Laudate eũ in psalterio ⁊
cythara. Differũt hec a tuba vel buccina qm̃ pul-
su seu tactu nõ flatu sunt: quoꝝ sonꝰ est capacior at
qȝ serenior: qualis aptior est auribꝰ ꝯtẽplantiũ cõ-
fidenter habitantiũ in tabernaculis eterne pacis.
Hec aũt est distantia psalterij cũ cythara: qr psal-
teriũ sonat a superiori procedẽs a grauioribꝰ sonis
ad acutiores descendendo: Habet insup cordulas
vel argenteas vel ex electro quasi tinnientes / leuit̃
qȝ tangẽdas. Cythare ꝟo formã ad psalteriũ vide
bis euersam. Cuiꝰ sonitus a grauioribꝰ deorsum:
ad acutiores sursum sonos tendit: cuiꝰ fides ⁊ cor
de de mortuis fiunt intestinis aĩaliũ desiccatis
subtiliatis ⁊ tortis. Que oĩa nõne significãt ꝯgrue
statũ vel affectũ penitẽtis / ascẽdentis a ꝯualle plo
rationis / corpus q3 propriũ torquẽtis ⁊ extenuan
tis ad obediendũ cytharizanti spiritui. Talẽ ha-
bere suadet dñs p Esaiã anime peccatrici sub typo
tyri. Sume cytharã circuimi ciuitatẽ meretrix obli
uioni tradita: bene cane / frequenta canticũ vt me-
moria vbi sit. ¶ Cõueniũt psalteriũ ⁊ cythara: qr
pectori iungunt̃: ⁊ formã cordis habent instar scu
ti: habẽt ⁊ hanc figurã singula instrumẽta musica
lia. Nam trigono pyramidi proxima sunt oĩa siue q̃
pulsu siue q̃ flatu ꝯsonãt. Ac p inde queso nõne do-
cent̃ in oĩbus canticis instrumẽtalibus habere sur
sum cor ad dñm. Vide preterea differentiã sua3 quõ
concordãt psalteriũ iocundũ contẽplationis cũ cy
thara penitentialis afflictionis: quẽadmodũ ꝯso
nare dulce est garritu philomene turturis suspiriũ
Sic spem cũ metu ⁊ exultationẽ cũ tremore misce
re monuit psaltes regius. Seruite inquit dño cu3
timore ⁊ exultate ei cũ tremore. ¶ Fecit quod mo
nuit / dũ psallẽs et subsiliens totoqȝ conatu saltãs
nudatus est corã archa dñi: sicut vnus de scurris
ait Michol. Cuiꝰ improperio scimꝰ David quid
responderit: Ludã ⁊ vilior fiam plus ꝙ factꝰ sum:
⁊ ero humilis ĩ oculis meis. ¶ Subiungit̃: Lau- R
date eũ ĩ tympano ⁊ choro. Tympanũ vulgo / gal
lice dicit̃ tabour vel bedon cõpositũ ex pelle dera-
sa tensaqȝ cuiusmodi nõ est vna vel magnitudo vel
forma vel vsus. Sunt tympanula duo / gallice na-
quaires / vnũ obtusi supra modũ soni: alterũ pacu
ti: vbi significationẽ accipe possumus timoris hu
miliantis / ⁊ spei eleuantis propter misericordiã ⁊ iu
diciũ que dño cantande sunt. Spes in contẽplati
one diuine pietatis ⁊ gratuite bonitatis. Timor in
affectu seueritatis insustentabilis aduersus pctõ-
res q̃s obdurare dicit̃ sicut alioꝝ misereri. Sunt
alia typana vulgaribus magis assueta: qr faciliо-
ra / quia sonabiliora ad saltus incõditos ⁊ alia tri
pudia: quibꝰ solent iugi fistule biforamie ⁊ trifora
mine: tripos insup nõ grandis calybeus hincinde
percussus. Cymbala q3 nõnunq̃ ex ere p mutuã col
lisionẽ tinnitus acutos reddẽtia: quibꝰ iudeos ve-
teres vsus fuisse Lyra nõ siluit. Tu forte rudis eo:

τ ad psalterũ cytbareq̃ subtilitatẽ ineptus cantes
in tympano mortificationis ɔcupiscẽtie carnalis
ꝑ abstinentiã τ ieiunia. Continuas in choro frater-
ne charitatis τ cõiunctus honesti sine querela que
dissonantiã operef: deniq̃ quõlibet id egeris dñ
non sileas a laudibus creatoris. ¶ Chorus voca
tur a nõnullis vulgaribꝰ instrumentũ quoddã in-
star trabis oblongũ τ vacuũ chordas habẽs gros
siores: multo plus ꝙ cytbara duas aut tres q̃ ba-
culis crutis percussẽ/varie variant rudẽ sonũ. At
vero cõformius ad expositores τ textũ: chorus est
cohors canentiũ simul in modo corone: ꝑut litera
liter ad oculũ videmꝰ in ecclesie choris τ i choris
tripudiantiũ. Hic existimandũ est mariã sororem
moysi cum alijs aliquãtis/tympana pulsasse post
egressum maris rubri. Reliquos autẽ omes cho-
ros duxisse cũ respõsione vocis cãticordi atq̃ plau
sibili. Sic in reditu filij ꝑditi paterfamilias euãge
licus cũ prãdio vituli saginati iunxit symphoniã
τ chorũ. Sic filij ꝑphetarũ ducebant choros quã
do Saul occurrẽs eis mutatus est in virũ alterũ:
tam efficax erat musica ꝑphetalis. ¶ Sympho-
niã putant aliqui viellã vel rebelã q̃ minor est. At-
uero rectius existimaf esse musicũ tale instrumen-
tũ quale sibi vendicauerũt spẽaliter ipsi ceci. Hec
sonũ reddit dũ vna manu resoluitur rota paruula
thure linita: τ per alterã applicaf ei cũ certis claui
bus cordula inenterox: prout in cytbara/vbi ꝑ di
uersitate tractuũ rote varietas harmõie dulcis a-
menaq̃ resultat. Hinc symphonie qd aptius cõ-
parandũ reputabimus ꝙ nostrũ cor assidue se mo
uens: ac ꝑinde phantasiam agitans: que si credit
a motiõe nunq̃ quiescat moto corde. Cor ꝟo si ces
sat a motu/mori alal ɔtinuo necesse est. Felix mu-
sicus spũalis qui suo hoc symphonico canticordo
melodiã iugiter scit τ studet/ per meditationis di-
gitos modulari: quatinꝰ affectuũ voces ẽm gãma
mysticũ suaues reddat. Felix qui magnalia dei ne
dũ in naturalibꝰ/ qualia sunt oĩa mirabilia valde
facta in eius sapiẽtia cuius nõ est nũerus/sed in ar
tificialibus etiã recognoscit: quẽadmodũ ex per-
foratione modici ligni in sambuca vel fistulis: aut
ex metalli ductiõe in tubis τ cymbalis/aut in ner-
uox aut in testinox desiccata torsione ꝑut i cytba
ris tot resonãtie variauf. ¶ Sequif: Laudate eũ

S in chordis τ organo. Chorde ẽm glo. posite sunt
ꝑ quibuslibet instrumẽtis alijs a psalterio τ cytba
ra que cordis sonant repercussis/sit viella/sit sym
phonia/ sit lyra/ sit rota/ sit guiterna/ sit lituus/sit
nablũ/sit sistrũ/sit scacax/sit rebela/sit q̃liter vel
monocordũ/vel diacordũ/vel trichordũ/vel tetra
cordũ/vel pentacordũ/vel sexacordũ/septacordũ/
octicordũ/nonicordũ/ decacordum: τ sic absq̃ ter
minochordarũ in instrumẽtis q̃ vĺ olĩ vel posteriꝰ
cõponi potuerint. Ceterũ latius adhuc organa re
cipiunf a glossis ꝑ musico qualicũq̃ cõpingãtur
instrumento. Habet ꝟo modernꝰ vsus appropri
ationẽ nec irrationabiliter ad organa ex plũbeis
vel stanneis fistulis: que cũ follibus τ cum digitis
multiplicẽ τ perfectã habẽt inter aliud quodlibet
instrumentox vocaliũ/resonantiã fistularum: que

fistule nõ illiberales appellãde sunt: quia non oris
deformatione/sed follis inflatione sonãt. Hoc so
lum vel ꝑcipuũ retinuit ecclesiastica ɔsuetudo mu
sicũ genus instrumenti cui vidimus aliqñ iungi tu
bam: rarissime ꝟo bombardus seu thalemias seu
cornemusas grandes aut paruas: vel alia si q̃ sint
que nominauerimꝰ instrumẽta qualia Danielis li
ber oĩa concludere videf in adoratione statue sub
omĩ genere musicorũ. ¶ Verũtamen ampliare id
qõ modo diximus de organorũ solo vsu ꝑ celebrẽ
ecclesie ritũ: cõmonet id qõ ꝑpheta subiũgit: Lau
date dñm in cymbalis bene sonantibꝰ: laudate eũ
in cymbalis iubilationis. Sunt erea cymbala ea
que vocamus cãpanas/quas bene fortiter sonare
nullus ambigit. Talibꝰ vtif ecclesia plus alijs se-
ctis ad domini laudes tanq̃ vice tubarũ legis ve-
teris: quax officia metris quidã expressit loquentẽ
inducens campanã. Laudo deũ verũ/plebem vo-
co/congrego clerũ. Defunctos ploro/pestẽ fugo/
festa decoro: Sunt τ cãpanule ꝑ melodia velut in
horologijs aliquibꝰ ordinate. Quibus in oĩbus
nostri possunt interiores affectus erudiri simul τ
impelli/qualiter experiebaf ille cuius animꝰ com-
motus acriter/eleuatꝰ/ dilatatus qñ fiebat hmõi
resonãtia celebris iubilabat totus in se: recolens
illud seraphicũ de deo: Pleni sunt celi τ terra glo
ria tua. Dr. Rl. vat tout. Hec est inestimabiliũ ꝑ   C
fusio gaudiox. ¶ Subinfertur pulchris nimis ad
ꝑiioia cõclusio. Omnis spũs laudet dñm. Hec ꝑ
fecto toti psalmox cõtextui precipue suo subseruit
initio qõ dictũ est: Beatus vir. Quid enĩ viri bea
ti dicimus officiũ ꝙ vox laudis ad dñm. Iuxta il-
lud: Beati q̃ habitant in domo tua dñe: in secula
seculox laudabũt te. Verũ de hoc in subsequenti
tomo seu tono magis intellectus eox omniũ quez
diximus/aperitur: vbi de canticorũ rationaliũ vel
intellectualiũ origine philosophia verbum facit.
Vnde lucidius apparet quãte sit fecũditatis/quã
te iocũditatis hec exhortatio: Omĩs spũs laudet
dñm: vel vt trãsfert Hiero. Omñe quod spirat/lau
det dñm. ¶ Huic translationi si qs cupiat magis
inniti poterimus omñe qõ spirat ipsi homini ꝑ ap-
propriationẽ dare: quemadmodũ nolauit hominẽ
christus oẽm creaturã: qui dictus est in Geñ. In-
spirauit spiraculuz vite homini de terra formato.
Est autẽ materialis spiritus (vt interim de spũali
sit silentiũ) radicatus in corde q̃ tanq̃ ministro et
ligamẽto quodã rationalis aĩa exercet suas opa
tiones in organo ꝑprij corporis: cui tanq̃ in spe-
ra actiuitatis sue coaptaf. Est triplex iste spũs aut
flatus instar fumi tenuissimi: naturalis/scz vitalis
τ aĩalis: cui medicox aliqui tantã attribuerũt vir
tutẽ quasi ꝑ se sufficiat ad hoĩs opationes: nã posi
to spiritu altero intendũt si non errãt dicere: ꝙ me
dicus vt medicus est ɔsyderans corpus humanũ
tantũ vt sanabile: nõ magnopere curat de cõditione
vel existentia spũs materialis alterius cõquirere.
¶ Proinde constat variari certissime rõnales ne
dũ animales hoĩs opationes ẽm dispositionẽ ma
terialis huiꝰ spũs: quem spirat τ respirat cor ꝑ cõ
sona mẽbra ꝑsertim ad cerebrũ/vbi sit aĩalis sensi-

tiuus.s.ꝛ motiuus. Hic eñi spũs si fuerit splẽdid9 si serenus/si subtilis/si mulcebris: erit exinde tot9 homo letioꝛ ꝛ alacrioꝛ (si deuotus est) ad laudãdũ deum: subtilioꝛ ꝛ ingenioſioꝛ ad recogitandũ ipsum: pnioꝛ quasi totus liquefactus ad diligendũ eũ ꝛ suauiter amplexandũ: si nõ abusus fuerit dono tali. ¶ Donũ certe dicim9 dei: talem spũs materialis serenitatẽ/sit illa a deo imediate/sit mediate per ministeriũ angelicũ/sit per cõplexionis tẽperiem cũ apto regimine corporis/sit ꝑ opitulationem impetrationẽq3 sanctorũ/sit maxima tandẽ ꝑ habituationẽ vehementẽ in obsequio dei/in ocio sancto/in exercitio cõtinuo fidei/spei/charitatisq3 virtutũ. Quod vsq3adeo fieri põt ab hoīe cũ gratia dei: q videbit̃ assidue versari mẽs eius in apto lumine cũ iocũdissima q̃ sensum oẽm exuperat pace: cũ illa supadmirabili diuisione spũs ꝛ aīe: cũ vnione ad deũ: cũ ignoto ꝯiungit̃ ignote ꝛ ab omi partibilitate reducit̃ ad monadẽ: hoc intellexerũt qui dixerunt: Secura mens quasi iuge ꝯuiuiũ. Et iterũ: Nõ est leticia sup cordis gaudiũ. Et rursus Quã magna multitudo dulcedinis tue dñe: quam abscondisti timẽtibus te. Cũ ceteris in hanc sentẽtiã sine numero. ¶ Glorient̃ in dño qui sũt hmõi rari valde: sed sunt ꝙuis raro ꝛ ad tẽpus beneplaciti tui deus: qui das vt vis et quõ vis canticũ: in hac nocte mortalitatis q̃ sathanã tenebrosos spiritus ingerentẽ reprimis: qui potes absq3 vlla dubitatiõe sine materiali quouis spiritu/tuas in mẽte collustrationes suauissimas quales dicte sunt ꝛ ampliores illabẽdo supadmirabiliter opari. Atuero ne sint vacua diuine sapiẽtie opa que sic res administrat vt eas ꝑprios motus agere sinat/nõ repellit aptam spũs animalis dispositionẽ: qui taliter ī cellulis cerebri (quas medici triplices ponũt pmã/mediam ꝛ postremã) põt depurari: vt ꝛ imago sit viuacioꝛ: estimatiua ꝑspicacioꝛ/ ꝛ memoratiua tenacioꝛ: sic ꝓterea q pars aliqua cellularũ/vtputa superioꝛ subtilioꝛẽ obtineat serenioꝛẽq3 phantasmatũ vel idoloꝝ representationẽ/remanẽtibus aliis partib9 in obscuritate maiori. Cui9 rei possumus exemplũ accipere circa cõbustionem lignoꝝ quo ad varias ignis differẽtias ī flãma vel carbone/aut ꝑ similitudinẽ nubiũ/aut mõtis alicu9 altissimi. Cui9 in vertice splẽdet sol nitidissim9/cũ in infimis nubes vagent̃ atq3 caligines. Adde splendores instar fulgurũ choruscantiũ vel emicãtiũ scintillarũ: quarũ illustratione veluti subito disparẽt pulcherrime veritates emicant apud agentẽ intellectum elicientẽ ex phantasmatib9 in hac luce presentatis spẽs intellectuales purissimas cũ affectionib9 quas nemo nouit nisi q̃ accipit. Puto senserũt talia viri spũs ꝑphetici ꝛ deuoti. Sensit ꝛ ꝟ ipsa virgo btã dũ in se ꝯsyderans diuisionẽ aīe ꝛ spũs: dedit cuilibet qõ suũ est ꝑrumpẽs in hoc cãticũ: Magnificat aīa mea dñm. Et exultauit spũs meus in deo salutari meo. ¶ Potuerãt ad extremũ pro cãtici sensualis intellectu pluria cõmemorari de musica q̃ satis vulgata sũt: vt est figuratio gãme manualis: vt traditio de tonis octo ꝑ antiphonas ꝛ neumata: q̃liter illi philocapto de amore dei btõ Ignacio familiari matris dei fuisse per angelos in mõte reuelatũ tradit narratio vite sue. Sz termin9 hmõi tomo priori statuat̃ ad alteꝝ de cãticoꝝ origie magis ad phiaꝫ spectãtẽ ꝑcedẽdo.

Secundus tomus.

Processit humana studiositas cui9 ocul9 non satiat̃ visu/nec auris implet̃ auditu quin vlteriora iugiter inuestiget quousq3 inuenerit id qõ perfectũ est. Processit inquã a musica sensibili que dicta ad musicã sola rõne vel intellectu perceptã/argumẽtantes ita: Si corporalis habeat auris in obiecto suo ꝑprio qõ est sonus causatus ab aere repcusso pulchros suauesq3 numeros: cur a sensib9 aliis vt sunt visus ꝛ tactus aliquid simile negabit̃? ꝑpterea musicã in gesticulationibus visu ꝑceptibilibus: in ipso ꝓterea tactu silenti venarũ pulsatiliũ posuerunt/vt ex medicorũ disciplina Martianus exponit. Erophilus inquit egrotantiũ venas richmoꝝ collatione pensabat. ¶ Progrediẽtes vlterius inuenerũt in sensibus interioꝛib9 qui sunt/imaginatio/ phantasia/ꝛ estimatio nũeros passionũ ꝛ affectionũ motiuarũ ꝑceptibiles ab his sensib9 omni cessante prorsus ab extra sonãte aere. Possum9 hanc nolare musicã cordis: cui9 tot sunt voces ꝛ soni quot inueniũtur motus interioꝛes numerosi passionũ interioꝝ vel affectionũ. ¶ Ascenderũt ꝯseqnẽter hmõi cõquisitoꝛes veritatis ad vim rationalem que corporeo nõ vtitur organo. Et ab hac supius ad intelligentiã que est apex mẽtis. Ad synderesim deniq3 q̃ vocat̃ scintilla quedã supeuolans ꝛ supemicãs ad eterna: q̃ per Aristo. videt̃ endelechia nolari. Sed ꝛ ipsa ratio partita in rõnez superioꝛẽ ꝛ inferioꝛẽ tanq̃ in virũ ꝛ mulierẽ: de quibus hic nõ dicendũ: qm̃ ī tractatu de theologia mystica ꝛ ī alio de passionib9 elucidata est hec distinctio. Posuerũt igit̃ in his oĩbus potentiis musicã ꝛ harmoniã ẜm diuersas ipsaꝝ motiones. ¶ Fuit apud nonnullos philosophãtes dubitatio/si tã numerosa sperarũ ꝛ orbium tanq̃ velox circũitus crearet sonum ab auditu corꝑali ꝑprie perceptibilẽ: quẽadmodũ q̃rit̃ a theologis/si de beatis illud de psalmis habeat veritatẽ: Exultationes dei in gutture eoꝝ: maxime cũ ciuitas illa dicat̃ plena modulis ꝛ canore iubilo: vbi quoq3 est vna vox letantiũ/vox laudis et actio gratiarũ. Aristo. qui post ꝛ inter ceteros plenius assecutus est veritatẽ de quinta essentia celesti q̃ incorruptibilis impartibilisq3 est: ponit cõsequenter neq3 sonũ/neq3 auditũ proprie sensibiles illic esse: sed oĩa ad intelligentie rationẽ ꝛ ꝑceptionẽ referẽda: que Pythagoras imo ꝛ Job de ꝯcentu celi posuerũt. Sic intelligeret̃ aplus de linguis angeloꝝ. De hoĩbus ṽo maxime post corporũ resumptionẽ/non est improbabile musicã vocalem illis esse. ¶ Vult forsitan auditoꝛ instrui post ista que dicta sunt de nũeris in oĩ creatura repertis: (Oĩa quippe fecit in nũero) Quo pacto musice colligimus exinde rõnez? Grata fatemur dignaq3 scitu ꝯsyderatio. Neq3 eñi solus sufficit numerus ad musice rationẽ: sed vt sonorus sit/oportet. Est

itaq₃ subiectū musice nūerus sonoꝝ. Nihilominus viget nos apl's cū ceteris autēticis ponere cātica ꝛ voces fieri in cordibus nostris ad deū sicut ꝛ clamores desyderioꝝ. Desyderiū pauperū (inquit ꝓpheta) exaudiuit dñs. Et hoc vtiq₃ nedū ꝯcedimus: sed ad huius rei manifestationē opusculū separatim edidim⁹ de canticordo. i. de cātico cordis: cui⁹ initiale verbū est: Beati q̄ audiūt verbū dei. ¶ Atuero sicut auris transsumptiue dicit̃ in deo/dicit̃ in angelis: ad oēm deniq₃ transferretur intellectus cognitionē/vt ibi: Qui habet aures audiendi/audiat: cū similib⁹ multis. Non aliter vox ꝛ sonus vt in ꝓposito nostro ꝑ metaphorā accipi aūt necesse est. Silr̃ de flatu/vel de spū flante/mouēte ꝛ exagitante vocesq₃ formāte cōsyderare nos conuenit. Non em̄ dn̄m laudat oē q̇ spirat sine spiratione vnde fit vox: ꝛ ꝯsequēter audit⁹ suo mō. Spūs aūt multipliciter dicit̃ ſm declarationē Didimi libro de sctō spū. Est em̄ deus spūs/vt in Joanne scribit̃: Deus spūs est. Est appropriate ꝛ ꝓprie tertia ī trinitate ꝑsona nexus patris ꝛ filij quo se dicunt̃ diligere spū sctō. Dicit̃ ꝛ spūs sapie multiplex. Spūs insuꝑ extendit̃ ad angelū tam bonū q̄ malū. Qui facit angelos suos spūs ait ps̄. Dicitur ꝛ hoīm spūs esse: imo ꝛ brutoꝝ: ſm Ecclesiastē. Extendit̃ ad vētos ꝛ spūs ꝓcellarū. Accipit̃ spēaliter a medicis spūs ꝓ instrumēto ꝓximo viuēdi/mouēdi ꝛ sentiendi in aīalib⁹: ꝛ est fumositas subtilis ꝓcedens a corde. Quid tandē multis īmoramur/cū nomen spūs ad oēm vim impulsiuā subtilē/ꝛ maxime secretā extendat̃. Quo fit vt oīs amor dicat̃ spūs. Quid em̄ subtilius: q̇d vehemētius ad mouēdū vel ipellendū q̄ amor. Inde illud Aug⁹. Pondus meū amor meus: illo feror quocūq₃ feror. Hinc Valerius nolat amorē nedū spūaliter/sed spm̄sctm̄. Et qm̄ in omni creatura repit̃ amor qui est virtus quedā motiua ꝛ impulsiua ꝓut ꝯtinuo docebimus: pulcherrime ꝛ diuine ꝯclusit ps̄. Omnis spūs laudet dn̄m. Tanq̄ diceret: oīs creatura amet te deum creatorē suum/adoret ꝛ psallat noī tuo altissime. Metaphysicalis demum ratio ꝯcludit totū istud vniuersum recte dici monocordū diuine sapiētie. In quo delectat̃ ludēs ab initio: cui⁹ monocordi amor est vna corda. Hinc apō Boetiū/philosophia canit: O felix hoīm genus/si nostros aīos amor quo celū regit̃ regat. Quid hec tibi sonare videt̃ optatio: nisi canticū liberi arbitrij nō dissonare mūdi totius monochordo (sola quippe dissona sibi volūtas esse potest) que ꝑ supremū saltē deū nihilomin⁹ ad ꝯcordiā ꝑ iustičie amorē ordinat̃. ¶ Pergat igit̃ deinceps cōpositio nostra loqui pauca de amore tanq̄ intelligibili quadā voluntate q̄ vitali suo pulsu percutit aures cordis intellectuales: nō absq₃ suaui melodia/dū amori sua numerositas adiungit̃. Et in primis respiciētes ad exēplar vel ideam amoris creati: non ponimus ꝑ fidē edocti talē aliquā ideam separatā: q̄ nō sit deus: quo mō redarguit Plato. Aristo. Cōcedimus tn̄ q̄ oīa que facta sunt sicut ī verbo vita erant: sic in spiritusctō amor erant suo modo. Nā ꝫ amor ipse vitalis est. Ponit insuꝑ fides amorē in deo essentialē ponit ꝛ ꝑsonalem: quoꝝ vterq₃ respectu creaturaꝝ idealis dici potest. Sed qua proprietate loquēdi quali rursus distinctione vel reali vel formali/vel modali/vel solius rationis non est ꝑsentis inquisitionis. Qualiter porro sit in diuina trinitate: vox patris ipse fili⁹ verbū eius qualiter amor amboꝝ spūssanctus cum quodā numero: vt consequēter ponat̃ illic musica suauissima que est amor nūerosus: nec audemus nec voluim⁹ aliquā in verbis nouitatē aperire: q̄ nō a sacris literis sit expressa: nobis quippe ad solā hanc regulā loqui phas est. ¶ Amor creatus ꝓducit̃ a tota trinitate ſm triplex gen⁹ cause/efficientis/formalis/vel exēplaris ꝛ finalis: appropriatur ỽo causaliter a patre: exemplariter per filiū: ꝛ finaliter ꝛ cōmunicabiliter in spiritusancto. Est aūt amor iste creatus inclinatio quedā/pōdus/coaptatio/ tendētia/motio ꝯuenientia cuilibet indita rei ad bonū ꝛ in bono ħ a primo bono appetibili deo: quaten⁹ inde quelibet res sic tracta ꝛ inclinata/ reuertat̃ ad suum appetibile primū quasi circulo quodam intelligibili. Et hoc mediate vel īmediate. Sic intelligi potest q̄ monas genuit monadē ꝛ in se suū reflectit amorem: vel de beata trinitate ſm aliquos/aut de mūdi ꝓductione tam maioris q̄ minoris ſm alios.

¶ Rursus amor creatus quadruplex est/naturalis/aīalis/rationalis/intellectualis: quib⁹ addit Dionysius amorē increatū diuinalem. Naturalis amor insitus est ꝛ impressus in re qualibet tanq̄ similitudo sue cause/q̄ est amor diuinus quo motus est deus se cōmunicare rebus. Sic amor naturalis tātundē est in qualibet creatura quā habet de esse vel natura: sicut em̄ ens ꝛ verū sic ens ꝛ amor cuius obiectū est bonū/ conuertunt̃ vt ꝓprie passiones cū subiecto. Antique dictū est: Bonū est quod oīa appetunt ꝛ amāt. Et ita oīa vt etiā materia prima proprie nihil posita amet formā vel appetat vt mulier virū/ꝛ turpe pulchrū/ ꝛ formā informe: neq₃ em̄ materia putanda est pure nihil. Alioq̄n qualiter esset pars essentialis cōpositi. Dicit̃ tamē ex se nihil esse supplēdū est formale quale cōmunicat sibi forma. Amor ꝑterea sicut impressus est ab amore primo sic in ipsum reflectit̃. Si em̄ creatura nequit fieri neq₃ cōseruari sine causa efficiente ꝛ conseruāte/cū finis sit causa principij mouēs efficientem. ¶ Nōne magis innitet̃ creatura cause finali q̄ efficienti? Nonne ꝑterea nulli philosophantes negantes creationē rerum a deo nec causam eaꝝ sufficientē: posuerunt nihilomin⁹ ipsum esse finem earū cuius gratia sunt ꝛ agūt ꝛ mouent̃. Spectāt ad ħ dicta philosophoꝝ q̄ appetibile mouet appetitū circulo quodā: q̄ deus stabilis manēs/dat cuncta moueri: q̄ est spera quedā intelligibilis cui⁹ centrū vbiq₃ est/circūferentia nusq̄: q̄ ad ipm̄ trahim⁹ nos vt ad lapidē fixū in littore: et hoc cordis desyderijs: vel sicut ꝑ catenulā ꝛ scalā sursum vbi deus innitit̃ iuxta visionē Jacob. Sic demū repetunt ꝓprios queq₃ recursus: nec manet vlli tradit⁹ ordo/nisi quod finn iunxerit stabilēq₃ sui refert orbem. Hic cardo est/ hic tenax vigor/ hic axis rote volubilis totius creature: hic postremo tenor vni

cis rōtius musice mūdialis. ¶ Amor iste natura
lis ꝯsequit̄ cognitionē sicut ⁊ quilibet amor: nam
penitus incognita q̄s amauerit. Sed refert de co-
gnitione. Nā quedā est non ꝯiuncta rei diligenti
quedā ꝯiuncta vel essentialiter vnita. Primā inse
quitur amor pure naturalis: sicut lapis tendit sur
sum/et sagitta ad signū nō per ꝓpriā cognitionē/
sed ꝑ cognitionē impellētis ⁊ dirigentis. Sic suo
mō quilibet amor vel tendentia naturalꝭ rerū in su
os fines fit ꝑ directionē ⁊ cognitionē intelligentie
nō errātis q̄ deus est: vt ph̄us ⁊ cōmentator su⁹tra
dunt. ¶ Ceterū triplex amor alius triplicē sequit̄
cognitionē ꝯiunctā: sicut animalis amor sequitur
cognitionē sensitiuā interiorē ⁊ exteriorē: rationa-
lis sequit̄ cognitionē rōnis homini ꝯiunctā essen-
tialiter: amor intellectualis in angelis plus hole
ꝯiunctam sequit̄ intellectualē cognitionē. Habe-
mus ꝓprias cuiuslibet amoris ad alterū differen
tias: vnde amor naturalis qui bon⁹ est nec malus
esse pōt: sicut nec errare potest suus director ⁊ cau
sator deus q̄uis inueniat̄ in agentib⁹ volūtarijs:
non tn̄ ea rōne qua voluntaria sunt/ ⁊ qua suā inse
quūtur ꝯiunctā cognitionē: sed ꝑ respectū ad in-
stinctū vel impulsum ꝑme rōnis separate quā esse
deū ꝯstat. Sic in hoie solo genus quodlibet amo-
ris inuenit̄ tanq̄ in minore mūdo qui omī partici
pat creature: sed hoc est alia ⁊ alia rōne. Amat ita
q̄ pure naturaliter sequēdo motionē prime cogni
tionis sep̄ate. Amat animaliter ordine ad cogniti
onē sensualē sibi iunctā ⁊ intrinsecā. Amat rōnabi
liter sc̄d̄o intelligentiā mentis sue: q̄ est sup̄ma
portio rōnis. ¶ Quereret aliq̄s quid ad materiā de
canticis tāta de ꝯditionib⁹ amoris digressio? Re-
spondem⁹ multū per oēm modū: qm̄ in primis ex
hoc vltimo colligi debet distinctio seu diuisio mul
tiplex canticoꝝ in sensuale ⁊ intellectuale. Trahit̄
insup diffinitio cantici rōnalis ⁊ intellectualis q̄ᵒ
est amor numerosus/rōne ꝑceptibilis vl̄ intellectu
tanq̄ spūali mentis aure. Habet̄ postremo q̄d sit
canticū pure naturale: q̄ᵒ omnis creatura cantat/
psallit/modulat̄ ⁊ iubilat deo: quoniā est amor na
turalis numerosus/in dei gloriā ordinat⁹: qualis
etiā in demonib⁹/obstinatis ⁊ obstrepentib⁹ volū
tarie deo ꝑ horrendas blasphemiaꝝ dissonātias/
pulchre sonoreq̄ collocant̄ ordines ¶ Supsunt
ad integrā canticoꝝ noticiā moraliū qui ⁊ rōnales
sunt: alie distinctiones de amore: maxie penes vo-
luntariū ⁊ inuoluntariū diuersimode/penes meri
tum ⁊ demeritū/penes iocundū et luctuosum/letū
⁊ triste. Efflagitaret rursus ordo loq̄ de canticor
do: hoc est de cantico cordis: nisi super hac re tra-
ctatus iam specialis haberet̄: cuius initiū est: Be
ati qui audiūt verbū dei: vbi practica tradit̄ ꝑ gā-
ma nouū ⁊ mysticū in vltima parte pro moralium
notulatione canticoꝝ. ¶ Atuero plurib⁹ omissis
ꝑmus offert se de monochordo memoria: cuius
sola q̄ resonat chorda ponit̄ amor. Et eius figurā
suffecerit hic ponere uidēdā ad oculū relatiue ad
pater noster. Superaddet̄ aliud exemplar de psal
terio decachordo q̄ᵒ ad eandē ꝓprie respicit cōsy
derationē. Subdet̄ cōpositio moralis scacarij: ex
quib⁹ habebit solers anim⁹ facultatē circa quodli
bet instrumentū musicū ꝑ tropologiā/ allegoriā/⁊
anagogiā faciliter excogitādi similia. ¶ Expedit
autē fieri rememorationē sub compēdio de gāma
predicto: q̄ᵒ duplici metro complectit̄. A sit amor
gaudens/e spes/cōpassio iota. O timet/v q̄ dolēs
odit: ⁊ ista notes. Declaratio stat in hoc primo: q̄
voces in gāma mystico non intelligende sunt sen
sibiles auribus extrinsecis: sed dicunt̄ interiores
affectiones/mente vel corde perceptibiles: que cū
sint innumerabiles/nihilominus ad paucas phi-
losophia simul cuꝫ theologia ⁊ medicina reducūt:
nūc ad vnā/nunc ad duas/nūc ad tres/dehinc ad
quatuor: ac deinceps vsq̄ ad vndenarium in quo
stetit Aristo. ¶ Nobis aūt placuit ad presens nu
merus principaliū quatuor affectionū quasi sim-
plicium iuncta quinta velut ex multis composita.
¶ Placuit rursus has affectiones quinq̄ ꝑ quin
q̄ vocales designare: tanq̄ per notulas quinq̄
ꝓportionabiles illis de gāma manuali: videbis
em̄ sub solis quinq̄ vocalibus eas cōplecti: q̄uis
vna .s. a. duplicet̄ in fa ⁊ in la. Unde remotis cōso-
nātibus aut mutis ab vt/re/mi/fa/sol/la/ supsunt
hic vocales quinq̄/v/e/i/o/a: quas aliter hic ordi-
namus mutātes/a/e/i/o/u. ¶ Applicam⁹ cōseque-
ter affectiōes nostras quinq̄: q̄ sunt amor seu gau
diū/spes seu desyderiū: compassio quasi mixta: de
hinc timor seu metus: postremo dolor vel odiū.
Applicam⁹ inq̄uā istis quinq̄ vocalib⁹: vt A. signi
ficet amorē gaudiosum. E. spem seu desyderiū: nō
virtutē theologicā. J vel iota cōpassionē. O timo
rem. U dolorē vel odium. ¶ Sic ꝑspicua est dupli
cis metri sententia: sic omē canticū possum⁹ ad gā-
ma mysticū reducere: sit illud canticū veraciter in
corde vl̄ mēte: aut figuraliter in q̄buslibet psalmis
instrumētis ve musicis: sicut in sono tube/in psal-
terio ⁊ cythara/in tympano ⁊ choro/in chordis ⁊
organo/in cymbalis bn̄sonantib⁹ ⁊ iubilationis.
Denique q̄ōlibet/ Omīs spūs laudet dn̄m. Ceterū
vis cognoscitiua rōnalis: ministrat q̄si lr̄am can-
tichordi iuxta meditatiōes varias s̄m q̄s vis affe-
ctiua ꝑcipue si fuerit fortiter habituata/ prorūpit
in voces nūerosas affectionū quinq̄ ꝑdictaꝝ: eas
multiplicādo penes graue/acutū/supacutū: sursuꝫ
.s. ⁊ deorsum ꝑ sistolē ⁊ diastolē quasi sine termīo.
In latitudine ꝑterea s̄m breuiationē ⁊ ꝓlongati-
onē: demū in ꝯiunctione mutua sup̄ quā habeat fi
eri in musica sensuali: ibi maxia: vbi est i celo vna
vox letentiū ⁊ vn⁹ ardor letantiū. ¶ Decreuim⁹
ad extremū de tot instrumētis/triū (vt diximus) fi
guras apponere: videlꝫ monochordi iuxta literā
orōnis dn̄ice: ⁊ decachordi s̄m alphabetū: simul ⁊
pat̄ noster: ⁊ lr̄am .x. ꝑceptoꝝ. Scacordū ꝟo q̄r du
plex hꝫ officiū tanq̄ chorus castroꝝ .a. canticū mi
litare describit̄ cū sua quadā elucidatione seu ca-
none vt in priorib⁹. Sed antea migrabim⁹ tandē
duce theologia: post theologiā ⁊ philosophiā ad
cātica canticoꝝ ꝓ tertio ⁊ finali tomo ꝑsentis opu
sculi de canticis iuxta suū originē distinctiuo.

Tomus tertius.

Canticoꝝ diuersas species inuestigauimus ꝫm historiā: primo quo ad cātica sensu ꝑceptibilia: dehinc ꝫm philosophicā disciplinā de canticis in omni creatura repertis que ꝑ intellectū percipiunt. Putabit aliquis nihil super esse: quoniā vltra vel supra creaturā vniuersam ꝗ cantica reperies. Atuero si theologiā videbimus grandiora superesse quēadmodū mirabiliori modo causa causarū qua in amore fundauim⁹ tractat: inchoans suā ab eo traditionē: vbi ꝛ in quo philosophia stetit: nō habēs vltra quo sua deduceret scrutiniū. Ecce ꝙ ꝓgressus philosophie ꝫm apłm et sapientē: fit ab eis ꝗ visibilia sūt ad inuisibilia dei quasi ꝑ scalā aliquā: ꝗ vbi deficit, philosophiā stare necesse est: vel in tenebris temerariā ꝯcutiendo palpare ꝛ errare. Nā ꝗ sunt diuine volūtatis prorsus liberrime ꝯstituta, ꝗ leges, que tēpoꝝ prestitutiones: solus ille scit ꝛ cui voluerit reuelare ꝗ voluit ꝛ dixit, ꝛ facta sunt. Omittam⁹ interim verbū de mysterio beatissime trinitatis: qđ enarrauit fili⁹ vnigenitus in sinu patris ꝗ sol⁹ nouit ꝗ sunt eius. Sileamus ꝑterea de ipso verbo dei per qđ facta sunt oīa: ꝛ de amore ꝑsonali ꝗ est spūsſctūs quē mutuo cōicat ꝛ spirat summa liberalitate pater ꝛ fili⁹. Creaturaꝝ quippe ꝓductio ꝗd est nisi quedā punctualis ꝛ vix alicui⁹ momēti cōicatio respectu cōicationis illius infinite ꝗ fit in spūsctō. Desinam⁹ insuꝑ querere si ꝯuenīēter possum⁹ de ista trinitate gloriosissima ponere canticū summe suauitatis ꝛ leticie: sicut illic ponimus verbū nūerosissimū plenū rōnibus ꝛ ideis absq; termino. Ponimus ꝛ amorē iocundissimū spm̄sctm̄ quo verbū tendit in patrē ꝛ pater in verbum tenore grauissimo. Ponūt aliꝗ hierarchiā illic vbi pater inquiūt nō gradnali perfectione maior, sed in personaꝝ origine principat.

¶ Dimittamus inquā talia, diuinis theologie ꝑscrutatoribꝰ cū ocio magno, cū ingenio clarissimo cū exercitio diutissimo. Nobis sit hic ꝛ nunc satis de canticis in creatura positis loqui: plus ad deuotionis excitationē ꝙ intellectus admirationē ꝛ eleuationē in alta maiestatis: sciētes ꝙ perscrutator maiestatis opprimet a gloria: ꝛ quo ampli⁹ accesserit homo ad cor altum: eo amplius exaltabit deus. ¶ Veniamus ad rem nostrā collocātes pedē inuestigationis vbi stetit philosophice pes inquisitionis: hic aūt si bene tenem⁹, pes erit in amore: sic vt canticū sua generalitate sumptū describi poterit qđ est numerosa vox amoris vel amor nūerosus, vel nūerus amorosus. ¶ Additū ū est de speciebus amoris post diuinā: qm̄ vn⁹ est naturalis cōuertibilis cū ente, alter anīalis, alter rōnalis, alter intellectualis: quoꝝ ꝯditio naturaq; descripta est. Porro de creato amore supnaturali: de charitate quā qui hȝ, manet in deo ꝛ deus in eo. De amore quoq; nuptiali dei cū hoībus verbū nullū: in quo tñ ꝛ super quē fundat cantica canticoꝝ ꝗ epithalamia noīamus ꝛ canticum diuinale. ¶ Erat aūt ab initio pricipalis intentio facere verbū ꝯsonāter ad christi parabolā de cantico duplici: vno ꝫm saltationē vel exultationē: altero ꝫm lamentationē ꝛ planctū: ꝛ hoc non seculari seu ꝓphana vanitate, sed christiana pietate. Cōuerte fideles oculos ad christū, videbis affirmo tanꝙ in exēplari pietatis ipsum duplex hoc cantici gen⁹ resonasse: nā ꝛ exultauit spūsctō raptus ad vocē patris intus sonantem cū clamauit: Cōfiteor tibi pater celi ꝛ terre: qr abscondisti hec a sapiētibus ꝛ prudētibꝰ ꝛ reuelasti ea paruulis. Ideo pater sic placitū est ante te. Rursus ita lamentatus est ꝛ planxit vt ꝯquereret palā. O vos oēs qui trāsitis ꝑ viā, attēdite ꝛ videte, si est dolor sicut dolor meus. Talia colligimus hic duo cātica: vnū exultationis, aliud lamētationis: ad qualia non habuit phia scrutando venire quoꝝ quodlibet fundat in amore: nō qualicūq;, sȝ charitatis ꝛ amicitie deiformis: ꝫm oppositas tñ ꝛ diuersas rōnes: vna est diuinalis adoptio ꝛ desponsatio: altera reprobatio ꝛ repudiatio. Nihil ꝑmo cantico melius, iocūdius, beatius. Nihil secūdo deteri⁹, insuauius, infelici⁹ reperit. Primū cecinit salomon in canticis: ꝛ Dauid pluribꝰ psalmis. Alterū hieremias in trenis. Et esaias ibi: Cātabo dilecto meo: vbi de repudio canit synagoge.

¶ Nūc ascēdat theologia supra philosophiā nō inchoans ꝓcessu ab infimis instar phie: sed a deo primo oīm principio: ad qđ attingit vtiq; ꝓcessus prior phie. Et dicam⁹ vltra phiam ꝙ de⁹ ipse tanta pietatis dignatiōe, tāta charitatis bonitati seq; dilatatione: humanā dilexit naturā vt eā formaret ad imaginē ꝛ similitudinē suā: ꝗtin⁹ sui particeps esse posset: ꝛ ita particeps ꝙ eidē iungeret felicissimo federe nuptiali sicut spōsa sponso suo: qua dilectione ꝛ charitate, nullā diligibiliorē, nullā chariorē estimare pōt cor humanū. ¶ Posuerūt nec negamus aliqui philosophantiū magis eleuati ꝛ diuinitus illustrati: sicut Aristo. ꝙ vltima felicitas hoīs ꝯsistit in dei ꝯtemplatione: nec vt arbitror sequestrasset amorē eius: nihilominus cū cognouissent deū: nō sicut deū glorificauerūt neq; gratias egerunt: ꝛ quid inde secutū fuerit, pudet recordari quod apłs aperiat. Amabant dei virtutē illustrātem intellectū: sed ipsam ꝗ sanaret, que corrigeret que reꝓhenderet affectū (dicit Aug⁹) nō amabāt.

¶ Ampli⁹ ipsi philosophi ꝗuis aliquē hominis amorē ad deū ponerēt ꝛ debitū scirent: nullo pacto tñ valuerunt attingere vel suspicari ꝙ mutua esset amicitia ꝑsertim sponsalis, dei ad hominē: ꝛ econtra: qualem nobis reuelauit theologia fundata in charitate: de qua est illud: Charitate perpetua dilexi te. Non em̄ quilibet amor dici meretur amicicia ꝫm philosophū: sed ille quo sibi mutuo cōmunicant ꝛ cōmuniūt ꝛ congratulant ꝛ ꝯuiuūtur amātes: quale aliud neq; Plato dicens deū non misereri hominibus: nec Aristote. redemptionis ignorans mysteriū: nec aliud omnino phas habuit sine fide. ¶ Temptemus nūc de canticis exultationis ꝛ lamentationis aliquid dicere: quod sit supra, nō contra philosophiā: que duo cantica notans qui dixit: Misericordiā ꝛ iudiciū cantabo tibi domine. Hec autē esse iam tetigim⁹ vnū nuptiale quod epithalamiū nominat: aliud repudiationis reprobe: qđ infernale dici poterat. Oportet igit vt a nuptijs carnalibꝰ figurā accipiamus nō dissonanteꝫ

ad apostolũ: qui loquens de corporali matrimonio.
Sacramentũ inquit hoc magnũ est: in christo di-
co ⁊ ecclesia. ¶ Sunt vero literaliter tres modi de
sponsationis: vnus viri cũ libera: alius viri cũ an
cilla: tertius viri cũ domina. Ultimũ hunc modũ
tenuisse videtur solus Joseph vir iustus cũ vxore
sua maria. Primũ legimus in Abraam cũ Sara
quod quotidianũ est. Alterũ ipsius eiusdem cum
Agar ancilla: sicut in Jacob duplicẽ hunc modũ
reperies respectu Lye ⁊ Rachel liberarũ: quib9 ad
ditũ est ancillarũ vtriusq; cõnubiũ. ¶ Ueniamus
ad mysterium: figurauit nãq; matrimoniũ Ade cũ
Eua consorte ⁊ libera cũ adhuc nõ peccassent cõ-
iunctionẽ dei cũ anima sancta: etiã si nõ fuisset in-
carnatio filij dei subsecuta. Figurauit insuper ſm
apostolũ coniunctionẽ christi incarnati cũ eccle-
sia / cui9 caput est ⁊ consors in natura. Figurauit
cõiunctionẽ humane nature cũ deo in vnitate sup
positi. Figurauit ſm Augu. ⁊ sequaces cõiunctio-
nẽ portionis superioris: quasi viri cũ inferiori tanq̃
mulieris. Figurauit iuxta metaphorã salomonis
de forti muliere cõiunctionẽ hoĩs vel spiritus sapi
entis cũ lege dei vel sapiẽtie. Sic eñ loquit alibi:
Quesiui sponsam mihi assumere eã. ¶ Subinde
matrimoniũ abrae ⁊ iacob cũ ancillis: notat apo
stolus figurasse cõiunctionẽ christi cũ synagoga q̃
generauit filios in seruitute. Deniq; matrimoniũ
ioseph cũ maria certe cũ dña que nõ ab eo peperit
nec eã humiliauit / sed eius custos fuit: aptat con-
grue cõiunctioni plati cũ ecclesia sua quã spũssan
ctus impregnat: nõ ipse qui custos est q̃uis spon-
sus. ¶ Habem9 ecce septẽ genera spũaliũ nupti-
arũ: de quibus nõ erit dicendũ p singula: grata ni
hilomin9 esset speculatio circa vnũquodq; genus:
intuenti quo pacto cantica cãticoꝝ salomonis ap
tarentur vnicuiq; tanq̃ in epithalamio saltationis
vel exultationis. ¶ Et quidẽ de cõiunctiõe christi
cũ synagoga veteri: rursus cũ ecclesia noua ⁊ libe
ra necnon ⁊ naturali: doctores copiosissime disser
uerũt in expositionib9 canticoꝝ literaliter ⁊ allego
rice de cõiunctione pterea dei cũ aĩa ſm tropolo
giam nõ siluerũt: sed nec vsq;quaq; de cõiunctione
plati cũ ecclesia vice christi tacuerũt. ¶ Ceterum
de altero duplici cõiugio mystico qđ superest: si quis
aperuerit os in canticis vt p anagogiã dissereret
ignoramus. Scimus venerabilẽ Richardũ non
vnũ non alterũ / sed oĩa pene volumina sua de hoc
matrimonio spũs ⁊ anime p mysteriũ complexisse
precipue libro de. xij. patriarchis subtilitate mira
bili: cui cõsonant tractatus alij de arca mystica: de
visionibus Danielis / de exterminatione mali. De
niq; totus in ista versatus est metaphora: que por
tionẽ superiorẽ virum ⁊ inferiorẽ appellaret muli
erẽ: nec siluit sensualitatis cõcubinas: verũ nõ tra-
duxit ad cantica quod viderimus. ¶ Uisum est tñ
mihi nõnunq̃ meditanti in secreto cordis mei cu
biculo: per noctes heu p̃sentis vbiq; calamitatis:
posse fieri vt epithalamiũ diuinale cõsonare mon-
straret huic cõiugio spũs ⁊ aĩe / p̃sertim in christo.
Rursus alteri cõnubia spũali sapiẽtie diuine cre-
ate cũ spiritu creato deiformi: sicut in exultãti spũ
marie potissime cõpetebat. Si pausemus interea
paululũ: de hinc alio velut sub exordio naturam
epithalamij p̃mo designantes: postmodũ tẽptabi
mus illud exponere qđ nobis meditatio locuta est
de christo ⁊ maria: qđ certatim laudãt angelici spũs
imo quelibet creatura a quib9 vtinã nõ discordet
vox nostra / laus nostra / studiositas nostra / carmẽ
q; nostrũ qđ ⁊ saltare docet ⁊ plãgere cũ pueris in
foro ludentib9. ¶ Epithalamiũ nõ hic accipim9
sensuale canticũ p nuptijs carnalib9 quib9 hyme A
neũ p̃esse gentilitas fabulat: nõ insup intelligim9
cantũ cũ celeste beatitudinis eterne: vbi pfecta se-
curaq; fruitione nuptiali / felices aĩe cũ deo totali-
ter vniunt / transformant / sopiunt / iocundant: sed
epithalamiũ dicim9 hic canticũ vie: pro desponsa
tione diuinali q̃ per gratiã hic incipit / et in gloria
cõsumat: aut si perdit in finẽ charitatis / aĩa perpe-
tuo repudio cruciat. ¶ Epithalamiũ p̃supponit
amorẽ naturalẽ / animalẽ / rõnalẽ / dilectionẽ quoq;
liberã beniuolẽtie / et honeste q; cõcupiscẽtie / demũ
socialis amicitie. Sed addit in pposito nostro / do
num charitatis gratie viuificãs diuinitus assimi-
lans ⁊ pficiens: donũ insup spei tendẽns in cõsuma
tionẽ glorie: donum q; cuiusdã zelotypie laudabi
lis ⁊ fidelis qua zelant se mutuo sponsus ⁊ sponsa.
Est zelus amor vehemẽs / non cõpatiens qualecũ
q; contrariũ vel aduersum fieri cõtra rem dilectã:
Et hoc prestat fides. Est igit epithalamiũ nostrũ
describere canticũ sponsi ⁊ sponse / fide / spe ⁊ chari
tate iunctoꝝ. ¶ Epithalamiũ salomonis qđ can
tica canticoꝝ dicimus cõposuisse creditur ⁊ tradit
ab ecclesia rex salomon: inspiratus a spiritusancto
tẽpore quo erat amabilis domino: q̃uis verba vi-
deant carnalia: q̃uis insup autor postmodũ mise
rabiliter ⁊ lamẽtabiliter corruerit / vt nõ glorietur
stulta p̃sumptio cordis humani: si mysteria oĩa
cognouerit qualia sunt in cãticis maxima: sed qui
gloriat / in domino glorieť: videatq; ne cadat. Fi-
at ita circa nos o gloriosissime sponse iesu: dum te
cogitamus / loquimur / extollimus cũ dilecta spon
sa tua nequãdo cũ illa Uasti superba repudiemur
a regali copula tua. ¶ Epithalamiũ datur p sym
bola: vt ſm Augu. desyderet ardentius / mulceť io-
cundius / speciosius videat: nihilomin9 oportet si
fructuose / si secure / si salubriter cantari debeat q
eleuet se mens ad remotionẽ phantasie vbi nõ sit
masculus neq; femina: sicut nec charitas sexũ ha-
bet. Oportet iterũ depurationẽ fieri virtutis ap-
petitiue quã nulla titillat carnalis sub carneis ver
bis cõplacentia vel libido noxia. Oportet ampli9
humiliari virtutẽ irascibilem: vt nulla surrepat p
cognitis mysterijs superbia: sed quãto maior est
humiliet se in oĩbus. ¶ Epithalamiũ tentatur in
caute cantari ab aĩa quantũcunq; seculariter eru
dita: si nõ fuerit expurgata prius a sordibus pecca
toꝝ: quod docet fieri in puerbijs salomonis: si nõ
fuerit pterea sursum eleuata ⁊ illuminata p conte-
ptũ terrenoꝝ ad quod monet Ecclesiastes. Si nõ
fuerit postremo cordialiter affecta et perfecta de-
syderioꝝ supernoꝝ quod querit in canticoꝝ can-
ticis exerceri. Hec pinde describit epithalamiũ tri-

pliciter sm tres actus hierarchicos: purgare/illuminare z pficere: que tria prestat sol iustitie tripliciter exurens montes nature sublimis humane.

¶ Epithalamiū salomonis potest insipiēs z animalis homo fideliter admirari et simpliciter credere: sed nō arroganter pscrutari: qz nihil periculosius/ potest homo rōnalis z pficiens illud pie meditari ruminationis typo: sed nō ex abrupto cōcinere/ quo nihil difficilius. Potest homo spūalis iā carni desipiens z sanguini: epithalamiū sapienter cū sapore depromere: quo nihil suaui⁹ z in terris beatius erit. Uide opa dei q̄ fit idē canticū electis in edificationē/consolationē z bonū odorem: alijs in scandalū/ruinā/contradictionē z odoris in mortem. B ¶ Epithalamiū fit non amātibus oīno barbarū nec intelligibile: fit mala z carnaliter amātibus in offensionē z scandalū: quib⁹ augeē inde furor igneus/feror carneus/insatiabilisqz pruritus. Quod etate nostra vel in fictis quibusdā deuotis compertū/punitūqz per ignē fuit. At vero si fuerit deo ppicio exercitat⁹ homo spūalis pati diuina: sicut de Ierotheo suo loquitur Diony. si fuerit in eo deiformis z bene ignitus affectus: si sentiat diuisionē anime z spūs a verbo dei fieri: si per multa pbat⁹ multū dei sensum cognouerit/ pergat qui hmōi est epithalamiū frequētare: non in delicijs z verbo supbo: sed in hoc benedicat deū qui fecit illum z inebriantē cum talibus bonis suis. ¶ Epithalamiū est qō grāmatici noīant dragma vel dragmaticū: qō fit inter duos more dialogi: non qualiscūqz. Est eñ dialogus inter magistrū z discipulū: cui didascolicon nomē est. Est alius inter loquentē z suū interpretē. Sed iste tertius fit inter dilectū z dilectā cum ppriorū celatione nominū. Et pōt dragma esse vel indeclinabile neutrū/vel declinabile femininū pme declinationis/vel neutrū tertie: vt ibi: frequētate nobis dulcia cantica dragmatis. Uidebis in canticis cāticoꝝ sic obseruari: vt sponsa ploquaē/sponsus respōdeat cōmixtis aliqñ interrogationib⁹ vel respōsionib⁹ sodaliū siue adolescentularū siue custodū siue amicoꝝ. ¶ Epithalamiū introducit sponsam quasi philocaptā z inamaratā de sponso suo: cui⁹ assidue psentiā/verba/cōplexū oculus desyderat: sed hoc tñ cū virginali pudicitia z mira grataqz puellari verecūdia. Quid eñ pcacius/qd odibilius/qd punibilius in spōsa puella z virgine: si vltro nedū rapiat virū/si vel palā petat aut roget ad cōsumationē opis nuptiarū: petit tñ signis aliquib⁹ cū pudica circūlocutione z insinuatione verecūda/tēpus expectās z locū beneplaciti viri: duz fuerit introducta p eū in matrimoniale cubiculū: non iā vt spōsa per spem sed vt vxor per felicē nec ampli⁹ dissolubilē vnionem. ¶ Epithalamiū introducit sponsum tanq̄ philocaptū sponsa nō sine verecūdia quadā si videtur in turba cū sponsa vel ad spōsum: querit ob inde solitudinē vt illa blandiaē/prospicit p cancellos z fenestras/zelans scire quid agat sponsa saltz tripudiat festinus totus dū pergit ad eā/dū vult audire vocē suā/facit videre/ostiū aperire/se sequi. Nihilomin⁹ expectat horā venire cubiculi nuptialis: nolēs ante legitimū tēpus sponsam cognoscere nondū federe cōsumato. ¶ Habemus ex istis epithalamij notulis/nō paruam (nisi fallor) eruditionē pro cognitione reliquoꝝ: que vel illic tradit litera vel glossa doctoꝝ notat. ¶ Sed adhuc pauca iungamus: nō que dant totū super cantica commentū: hoc eñ non est psentis opusculi/tot metaphoras sigillatim aperire: satis erit vel vbertim aptas repetere: sat erit aliquas quasi scintillas excutere p collustratione cum incendio leui cordis deuoti. ¶ Epithalamiū est canticū de amore ad amorē/de charitate ad charitatē/de dilectione ad dilectionē sine phantasia carnalis sexus in amāte vel amata. Dicet aliquis hic contradictionē implicari p terminos. Nonne masculinū inquiet genus ad masculum: femininū spectabit ad feminā: alioquin distinctio talis quid operabitur in articulis. Rursus si qō natū est ex carne/caro est: sic q̄ similitudo carnalis eloquij causat: nonne corporeū phātasma putandū est. Uerū attendat q̄ sic opponit/dictū hoc vltimū retorqueri p nobis. Nā pōt oculus rationis z intellectus ex phātasmatib⁹ vtiqz corporeis species elicere z fodere spūales: p q̄s intelligit ea que sunt spūs: qui teste christo carnē z ossa nō habent/nec eoꝝ silitudinē: sed qō natū est ex tali spū/spūs est. Uidere est pinde rē eandē/pcipue spūalē recipe quēlibet articulū. Exēplū de spiritusancto/quo nihil indubitabilius z sine sexu: latine hic dicit spūs/hec charitas vel spiratio passiua vel gratia: z hoc flamē: hebraice hec ruha: grece hec neuma vel charisma. Deniqz deus sp Esaiam sponsum z sponsam se virū z mulierē q̄ matricem etiā habeat confitetur. Ita demū dat intelligi se p naturā neutrā esse: per metaphorā apponitur vtreqz/nisi forte quis ita desipuerit: vt hermofrodita p duplici sexu monstruosoqz credaē. ¶ Epithalamiū vocat alteꝝ amorē tanq̄ virū z spōsum: nō p sexu carnis/sed qm̄ est potētie maioris/sapiētie clarioris/influētie potioris. Uocat alterū amorē vt sponsam: nō ppter debilitatē sexus q̄ nō est: exēpli gratia: in sapia increata nec creata: sed ob quādā fecunditatē/venustatē/iocunditatē allectiuā quib⁹ solet mulieri eminere sibi quasqz tribuit sapiētia. Ego inquit mater pulchre dilectionis cū alijs sonātib⁹ ad pdicta. Deserat igiē mēs epithalamiū canens: palliū metaphorarū foris: et nudā charitatē vel amorē introducat: alioquin si nescierit se nō idoneum/qui cātet epithalamiū fateatur. C

¶ Epithalamiū ppie est l via nō in termio: in desponsatiōe nō in ɔsumato ɔnubio. Cōcludiē ex pmissis hec in epithalamij nostri ɔditio/q̄ consequēter infert epithalamiū non requirere confirmatū amorē vel charitatē. Ac perinde daē intelligi q̄ exultatio epithalamij cōpatiē secū lamentationē et planctū: nō minus aliqñ q̄ elegiacū carmē in amore carnali: qō elegiacū a miseria nolaē: qz in littore quot conche tot sunt in amore dolores: ait vir⁹ insanos amores docere se per artē iactās. ¶ Epithalamiū Salomonis ea probat que mox intulimus: licet in amore diuino videri possint indigna. Et quidez de saltatione z exultatione/ de tripudio

gestienti gaudio/nullus vel ambigit vel malefert si sint in amore diuinali. At vero vis in sponsa audire lamẽtationẽ et plãctũ: Filie hierusalẽ nũciate dilecto: q2 amore langueo. Et iterum: Percusserũt me et vulnerauerũt me. Quid porro totus iste circuitus inq̃rẽdo dilectũ sonat/nisi suspiria gemit9 et luctꝰ? Uis et hoc audire qd̃ amplius mittens in dilecto? Uulnerasti inq̃t cor meũ soror mea sponsa. Ceterꝫ dum clamat ad ostiũ foris: Caput meum inq̃t plenũ est rore: et cincinni mei guttis noctium se pati frigꝰ iniuriasq3 aeris nõne plãgit? ¶ Epithalamij canticũ nõ reddit cantantẽ btm̃/nisi i spe a qua tñ vt multi pñt excidere. Hinc est ꝑfecto lamẽtatio q̃sq3 nõ equabilis/nõ enarrabilis vili ꝓpter timorẽ repudij/dum tps aduenerit cubiculi. Neq̃ forte dicaẽ illud ei parabolicũ de fatuis virginibus imparatis: et clausa ianua petẽtibus introitum: Nescio te. O verbũ durꝫ et asperꝫ. O discidiũ sola vel leui suspitione recogitatũ/amanti sponse non ferendũ ¶ Epithalamiũ non ita curat aut petit multas hic in via ꝯsolatiões amoris: q̃n ad cubiculũ eternitatis plus anhelet. Colligitur ex fine canticorꝫ vt sponsa monita ꝑ sponsum: Que habitas inquit in hortis amici auscultant: fac me audire vocem tuam. Ilico rñdit: Fuge dilecte mi super montes aromatũ. Quis amicũ talem et taliter velle crederet sponsum fugere/nec secum esse. Desyderabat cubiculũ quale non erat in hortis/nec in amicorꝫ turbis: immo sursum sup montes aromatũ quo fugere sponsum petit: q̃m illuc se trahẽdam morꝫ sperabat. Ampliꝰ et si sponsa deliciosa cupiebat ociũ cũ spõso/sciẽs tñ voluntatẽ suã esse de cura aĩarũ ꝓximorꝫ/ꝑponebat sui sponsi voluntatẽ. Ueni dilecte mi/egrediamur in agrũ: cõmoremur in villis. ¶ Epithalamiũ tradit multa sub metaphoris et circũlocutiõib9 spõsam alloq̃ spõsum ꝓ ꝯsolationibus recipiẽdis hic ab eo. Audis quẽadmodũ petit osculum/nũc amplexũ/nũc trahi post se/nũc fulciri floribus et stipari malis: et ita de reliq̃s. Cur ita? plane q̃m amor ociosus esse nequit. Ignẽꝰ q̃ppe est: se ꝓdere gestit assidue: querit intima cordis amici penetrare. Nam spũs quidem est qui scrutatur ꝓfunda/qui raptum facit et extasim in amatum. Rursus amica quasi lilium inter spinas positum/si ꝓtectionẽ/si ꝯsolationẽ/si recreationẽ q̃sierit in dilecto/nemo recte mirabiẽ: neq3 iam adeo ꝓ se q̃ntum ꝓ amici dilectione. Tereẽ cor meũ inq̃t: ꝯsydera finem vt timeat nomen tuũ: vt. s. in amore suo fortiori stabilitate subsistat. Nam delectatio tenet

D opantẽ in opatiõe dicit Aristote. cum experientia.

¶ Epithalamiũ nemo põt ꝑfecte cognoscere sine triplici theologia/symbolica. s. ꝓpria et mystica. Harꝫ quãlibet tradit Dionyꝫ. Sed symbolicam suam latini non hñt: nisi q̃ gustũ eiꝰ dedit vlti. ca. de ce. hierarchia tradens intellectũ locutiõis figuralis: quã scriptura sacra transfert ad angelos q̃ elati sunt/q̃ armati/q̃ lumina ferũt cum ceteris. Sic in epl̃a quadã de mẽsa sapie. Sparsim vero tam ipse q̃ nostri scp̃ture glossatores exponunt hmõi symbola que deo tribuũẽ ꝑ siĩtudinẽ ad corpalia: qualr̃ fit in hoc toto cãticorꝫ libro/nũc de osculis oris dei q̃d sit/nunc de vberibus/de capite/de oculis/de lingua/de genis: et ita ꝑ vniuersum: qd̃ enucleare ꝑ oĩa non est pñtis opusculi/seorsum poterit forsan dari: sicut de theologia mystica/q̃ prorsus ẽ necessaria cãtare volẽti ꝑ amorẽ duplex opusculũ hoc illud practice tradidimꝰ ¶ Epithalamium poterat ꝑ theologiã symbolicã et mysticam adquodlibꝫ genus matrimonij cũ deo ꝑ amorẽ spũaliter adaptari: notatim vbi minꝰ videreẽ ad christi spm̃ et ad aĩam suã tanq̃ ad virꝫ desponsatũ cum muliere sponsa sua. Sunt hic multa supponẽda q̃ alibi iuxta cõmunẽ theologie sniam tradita sunt.

¶ Unũ est/q̃ in christo sm̃ humanitatẽ pars seu portio rõnis supior/quã hic appellamus spm̃ (ne ꝯtrouersia sit de noĩe finis) fuit ab instanti conceptionis plene btã: quẽadmodũ et nunc est et erit in secula: ꝓpterea neq3 voluit neq3 timuit neq3 sperauit spũs iste in eterna btitudine: vbi non erit amplius neq3 luctꝰ neq3 clamor/sed nec vllus dolor.

¶ Supponimus ꝓterea q̃ aĩa christi q̃ notaẽ hic inferior portio rõnis: q̃uis esset eadẽ res essentialiter cũ spũ/non tñ fuit tunc in termino btitudinis: sed habuit statum vie/subiecta passiõibus existẽs: vt dolori/timori/pauori/cũ ceteris: ita tñ q̃ nulla passio ꝓueniebat iudiciũ rõnis supioris minꝰ q̃ in adã ꝑ statu nature ꝓmitꝰ institute: sicut et de btĩdicta matre sua fuisse ꝯfitemur. ¶ Adijciamꝰ q̃ aĩa christi ꝓ suis q̃dẽ pctĩs nõ doluit/q̃ nõ habuit: sed ꝓ nostris gñalr̃ quo ad sufficientiã deletiõis: sed quo ad efficaciam ꝓ solis electis membris suis. Cum igiẽ esset aĩe christi ad suum spm̃ naturalis simul et diuinalis ꝯuersio sicut ꝯtra/ꝯcludit statimꝰ ꝑspicax speculatio/q̃ anima petebat crebro ꝯsolationem spũs stanti: nũc ꝯtra dolores ex obiectis rerum ꝯtristantiũ sensualiter et ꝑ realem applicationẽ in verberibus/fame/siti/frigore: nunc aliq̃n contra res apphensas intentionalr̃ ꝯtristationẽ afferentes: cuius pctã erant aliena: que ꝑ ꝯpassionem suã fecerat. ¶ Eleuet igiẽ se pius animus in ꝯtemplatione iesu christi in lumine fidei et euangelice narrationis. Considyeret deuota pietate animam hanc sponsam spũs impassibilis passibilem et crebro patientẽ/si ꝓ consolatiõe dilectiua suspirabat ad spm̃. Osculetur me osculo oris sui: cum multis similibus consolationis refrigeriũ sonantibus vt illud nominatim: Quis det mihi te fratrem meum sugentem vbera matris mee vt inueniã te solꝫ foris/et deosculer te: et iam me nemo despiciat. Quid sonabat hec optabũda ꝑetitio/si spm̃ ꝯsyderes lac beatitudinis toto ore/tota securitate/tota dilectione sugentem ab vberibus ꝯsolantis diuinitatis/tanq̃ matris sentiens animam ad illum felicitatis statũ quẽ nõdũ acceperat suspirãtem hec dicere. Dicebat christus ꝓ hac aĩa sua/quã ponere et resumere ꝑtãs habebat. Baptismo habeo baptizari: et quõ coartor donec impleaẽ? que rõ sciebat nimirꝫ glorificationẽ aĩe subsecuturã: mor baptismũ mortis et amplexu nõ amplius dissolubili gauisuram cum spũ. ¶ Epithalamiũ traduci poterat ad desponsationẽ spũs exultantis Marie cum sapiẽtia: sed non absq3 tropicorꝫ cognitione sermonũ ꝑ

theologiā symbolicam ⁊ anagogiarꝫ ꝑ mysticam. Gloriaꝛ sapientia delicias suas esse cū filijs homi num: nullā vo reperit sapīa delicias suas esse cū qua amplius inueniret ꝙ cum dīssimarꝫ dīssima ⁊ deiformi Maria q̄rebat hic ꝯplecti in via spiri tum Marie: iungere secū oscula ꝑ operationes/inspi rationesqꝫ vtutū donoꝝ beatitudinūqꝫ singularū sub spe certa fruitionis iocūdissime ac indissolubi lis in eternitate: vbi suo spū dum ascendit/ obuia uit quasi mater honorificata: ⁊ quasi mulier a vir ginitate sua suscepit illum. ¶ Quid porro dice mus de ꝯiugio spūs deiformis beate vginis cum ancilla sensualitate sua/ sub typo vel agar vel bale vel celte. Nonne sensualitas generare debet spūi

E plem virtutū maxime moraliū quasi in seruitute. Neqꝫ enim habet libertatē essentialr: sed qualē dū taxat sibi cōmunicaꝛ a spū. ¶ Sup his itaqꝫ con iugijs in eadē ꝑsona humana grāde silētiū est apō expositores cāticoꝝ: qui de ceteris mysticis pluri ma disseruerūt. Grego. ⁊ Beda de ecclīa ⁊ christo Nicolaꝰ de lyra de synagoga ⁊ deo. Bern. de aīa ⁊ vbo/ ⁊ aliqua de humana natura ad filij supposi tum. Guil. parrhysi. de vtrisqꝫ ꝑ declaratiōes ⁊ di stinctiōes mgrāles: ꝑ quales vt ferꝛ scūs Tho. hic incessit distinguēdo multiplex osculum/ multiplex vber/ ⁊ oleū ⁊ vngentū: ⁊ ita de reliquis que dilatāt materiā. Origenem non habemus quem Hiero ny. in hoc oꝑe testaꝛ/ nedum alios vicisse/ sed seip sum. ¶ Ceteꝝ de matrimonio Iplati cū ecclesia do mina sua quā fecūdat spūssanctus/ ⁊ ipse custos est eius typo Joseph ad Mariā. Rursus de ꝯiūctio ne angelice nature cū deo non legimꝰ exposita hic ꝑ ꝯtexta serie cantica ¶ Quid p̄terea ꝙ amoris lin gua (Bern. teste) barbara est nō amātibꝰ: sed qua lis est p̄coꝛ amātibꝰ? sane difficilis cognitu ꝑ hec cantica: si non eā efferat familiarē diuturna ꝯuer satio. Occultat eni se sub enigmatibus ⁊ figuris: loquiꝛ ꝑ interiectionis vocē nunc incognita/ nunc interrupta/ nunc de repēte ab hoc in alteꝝ: quasi si ne lege vel ordinis vel ꝓpositi tenacis vel sequele semet transfert: qñqꝫ variatis vbis sensum retinet eundē: aliqñ sensus plurimos vnico vbo conclu dit. ¶ Deterret nos hec ꝯsyderatio pleniorē de cā ticis canticoꝝ tētare sermonē in hoc opusculo ter tie partitionis/ quo theologia post historiā ⁊ phiaꝫ assumpsit originē cātici diuinalis in charitate ra dicati non cōpletam dare cognitionē: que nec ma gnis voluminibꝰ explerꝛ: addito ꝙ vnctio plus hꝫ docet ꝙ lectio/ plus deuotio ꝙ demonstratio/ plꝰ desyderiū feruens in affectu ꝙ studium vehemēs in intellectu: p̄uis vt p̄notauimus/ assidua diutur naqꝫ meditatio fit necessaria: q̄ valeſiat ceteris oi bus curis/ impleat illud: Vacate ⁊ videte. Et iteꝝ: Gustate ⁊ videte: ducat animā oportet deus in so litudinem/ vt ibi loquaꝛ ad cor eius/ ⁊ lactet eam: ⁊ impleat solatio cum germine sancto ¶ Concludē tes ad extremū dicamus ꝙ in amoris hoc canti co ⁊ exercitio/ supra quodlibet aliud versatur lusus noster parabolicꝰ pueroꝝ in foro/ qui nunc ad sal tum/ nunc inducit ad lamentū. Primū sub ꝯsumā di spe ꝯiugij in glīa. Alteꝝ sub formidine gehen lis repudij/ vt exultatio sit cum tremore. Plane ti mor instar chorde sonantis vbi cor vicissim spe di lataꝛ: mox timore ꝯstringiꝛ. Hoc autem agere eo facilius philocaptus in amore dei quo (ad exem plum amorosissimi Augustini) altius mysteria di uinitatis/ ⁊ familiarius miseriam humane fragi litatis fuerit ꝑscrutatus: dū nescit homo qua di stinctione q̄ agit iudiceꝛ: nec quo fine termi netur Ve enī laudabili vite hoīm si semota pietate iudi ceꝛ. Hinc Augustino fuerūt ꝓfundissime pro pia matre lachryme. Hinc sibi iam seni fuerūt lachry me panes die ac nocte: amarissimam quoqꝫ legiꝛ ⁊ lugubrem p̄e ceteris sue senectutis iam pene ex tremam duxisse vitam. ¶ Crediderit aliquis for san hoc Augustino ꝓpter obsidionem ꝓprie ciui tatis euenisse: multo ampliꝰ ꝓpter iudicioꝝ dei for midinē anxiabaꝛ arbitror/ sciēs non magnū esse si cadūt peritura menia/ ⁊ si moriunꝛ morituri: ꝯsyde rabat ꝙ leticie ⁊ tristicie ꝓ tpalibus vane sunt: et nihil si conferanꝛ eternis. Erat nihilominꝰ in pa ce niētis amaritudo sua amarissima in summa de ſparatione summe sperans ¶ Posset ex p̄missis gā ma mysticū q̄ in q̄nqꝫ voces affectuū sm̄ q̄nqꝫ vo cales literaꝝ alibi diuisimꝰ ad tres reduci velut in tri gono seu in trichordo ad exēplar aliq̄ dīssime tri nitatis. Timor cū mesticia oriens ex ꝯsyderatione patris reprobātis: Spes cū leticia ex ꝯsyderatiōe vbi redimētis: Pietas seu compassio sui ⁊ alioꝝ ex ꝯsyderatiōe spūssancti subinde ꝯsolātis. Vñ v. sus: Spes/ timor ⁊ pietas resonāt in carmine cor dis: Tres ⁊ ad has voces gāma refero nouum. Dat spes discantū mollē/ tremor ē tenor atqꝫ. Vt ꝯtratenor est cōpatiēs pietas. Cor assidue chor das symphonia ꝯcors: Hinc fit eiqꝫ chorꝰ ꝯcinlꝫ angelicꝰ. Ita tādē opꝫ gaudere cū gaudētibꝰ ⁊ fle re cū flētibꝰ/ si noluerimꝰ improperiū ferre q̄le no tauit christus aduersus reprobā iudeoꝝ ꝯgnatio nem sub parabola puerorum in foro clamantiuꝫ Cecinimus vobis/ nec saltastis: lamentauimus/ nec planxistis.

Secundū opusculū.

Opusculum istud de canticordo. i. de cantico cordis/ habet tres thomos. i. diuisiones vel tonos p̄ncipa les cum notis ⁊ notulis. Note sunt ꝯsyderatiōes spēales. No tule vo ꝑticule singulares. F

¶ Primus tomus ꝯtinet p̄emium cum designa tione quale fuisset monochordū in statu innocen tie/ ⁊ quale est in statu vtutis ꝑfecte: vt l christo fu it ⁊ Maria ꝑ nouē notulas. Ponit vlterius diffe rētias cātici cordis ad cāticū oris cū distinctione cātici noui hoīs ad veterē ꝑ decē notas seu notu las. Ponit ꝯsiter dubitatiōes multas circa p̄missa q̄ soluunꝛ ꝑ reliq̄s. xxxiij. notulas. ¶ Scd̄us to mus deducit p̄ncipalr ꝙ est ponēdū cāticordum docēs q̄d sit descriptiue: ⁊ quēadmodū habere de

bet suũ gãma: ꝛ qualr fuit in christo ꝛ Maria. Cõtinet. xij. notas ſm ꝯſyderatiões totidẽ ſpẽales pncipales: ꝛ in vniuerſo notulas. xviij. ſingulares.

¶ Tertius thonius inſtituit nõ abſq; circũitu q̃liter gãma formet̃ p cãnthordo/ꝯtinẽs notas et notulas: q̃ ſe legẽtib⁹ offerũt ſatis plane.

Primus tomus.

Beati q̃ audiũt v̱bũ dei ꝛ cuſtodiunt illud. Verbũ habituri de cãticis p theoriã̃ pia rim. Modo p̃cipue de cãnthordo qđ eſt verbum dei in cordib⁹ noſtris. Quale poterimus exordiũ ꝯueniẽtius aſſumere/ q̃ a v̱bo v̱bi dei/ q̃ a pncipio de pncipio/ q̃ a dei ſapia p quã ꝯdita ſunt oĩa: ꝛ ſine qua facere nõ poſſum⁹ q̃cq̃. Que ludẽs erat cũ patre/ dũ cũcta cõponeret: cum ipm laudarẽt aſtra matutina. Hec eſt ſapia quã auris bona audiet cum omni ꝯcupiſcẽtia. Aperiat igit̃ aures noſtras: ſonet ꝛ expediat verbũ dei cuius totiens iſta fuit exhortatio: Qui habet aures audiendi audiat. Auris itaq; cordis intelligẽs. Quibus nõ apti ſum⁹ (iuxta pũerbiũ) aſinus ad lyram: q: nullã in harmonia verbi dei dulcioẽ ſup mel ꝛ fauũ ſuauitatẽ inueniemus. Porro ſi repletũ fuerit cor noſtrũ verbo dei/ fiet qđ ab eo dĩ: Ex abũdãtia cordis os loq̃t: abũdet g̃ bone Jeſu/ cui⁹ os hic loq̃t ꝛ eructat cor iſtud v̱bũ bonum. Abũdet igit̃ obſecro ſpũs tu⁹ bon⁹ in paupculo corde meo: ꝛ impleat illud/ vt det̃ ſermo in aptione oris mei: ꝛ ſemper ſit laus tua in ore meo: ꝯpleat̃ in me monitio tube aplice: qua afflatu tuo abũdãter impleta/ nobis olbus inſonuit ꝛ cecinit/ hoȓtans/ docẽs ꝛ interpretans verbum chriſti ait: Habitet in vobis abundanter in omni ſapia ꝯmonẽtes ꝛ docẽtes voſmet ipſos in pſalmis ꝛ hymnis ꝛ canticis ſpũalibus in gr̃a cantantes in cordib⁹ veſtris dño. O v̱bũ chriſti immo v̱bũ chriſt⁹ qđ erat in pncipio apud deũ ꝛ de⁹ erat verbũ: ꝛ v̱bũ caro factũ eſt. Veni dñe ieſu habites in corde meo abũdãter: ꝛ ſi nõ in oĩ ſapiẽtia/ ſaltẽ p fidẽ q̃ p dilectionẽ opetur: vt docere ꝛ cõmonere valeam me pmitus: deinde pximos meos filios tuos/ in pſalmis/ ꝛ de pſalmis/ in hymnis ꝛ cãticis ſpũalibus: vt ſimus in gr̃a cantantes tibi dño in cordibus noſtris: ꝛ gr̃as agentes pro oĩbus tibi ꝛ patri. Cantet ecce quotidie vocibus crebris vehemẽter auribus noſtris ſpũs tuus bonus p ora ppħax: tua organa pſonans: Cãtate domino canticũ nouũ. Et rurſus: Cãtate ꝛ exultate ꝛ pſallite. Et iteȝ: Pſallite deo noſtro pſallite pſallite regi noſtro pſallite: qm̃ rex oĩs terre de⁹/ pſallite ſapiẽter. Hec aũt exhortatio millies repetita/ nullo modo pſus exeq̃ poterit os noſtȝ/ niſi pmitus impletis cordibus veſtris. Qm̃ ex abũdantia cordis os loquit̃: in canticis. Quã felix illa ciuitas in qua iugis ſolẽnitas/ vbi vna vox letantiũ ꝛ vn⁹ ardor cordiuȝ/ que plena modulis in laude ꝛ canore iubilo vacat/ videt/ amat/ cãtat/ in eternum pleno corde/ toto ore. Felix nihilominus homo qui factus eſt rectus: ſi non immiſcuiſſet ſe peccando queſtionibus infinitis: non de paradiſo voluptatis ꝛ canticis angeloꝝ detruſus eſſet in vallem lachrymaꝝ/ in vel lamentationis ꝛ planctũ. Qui iaȝ compatus iumentis inſipientib⁹/ ꝛ ſurdior illis factus: cor fere ſicut Nabuchodonoſor habet: vt audiens nõ audiat/ ꝛ intelligens non intelligat.

¶ Formauerat itaq; dei ſapia ad ſilitudinẽ maioris mundi corpalis corpus hoĩs: in cuius medio poſuit cor/ inſtar ſolis in celo. Compoſuerat illud tanq̃ inſtrumentũ vel organũ muſicũ tempatiſſime ꝯcordatũ: in quo ꝛ p qđ ſpũs humanus tũc vti q; pſallendi peritiſſimus/ vtpote plenus v̱bo dei cantabat iocũdiſſima cãtica ſion celeſtis hieruſalẽ nec erat diſſonũ quicq̃ in pulcherrimã oĩa ꝯſonabant melodiã: qm̃ nihil erat vt hic ꝛ nũc obuiã rõni/ ſub cuius impio cũcta erant: quẽadmodũ poſtea fuit in organo corpis beati illi⁹/ de quo mulier q̃dam extollens vocem de turba dixit: Btũs vẽter qui te portauit: btũs pfecto/ q: p oĩa ſubdit⁹ erat verbo dei/ ꝯcors quoq; rõni/ ꝯcors inſup ſine diffidentia ſibiipſi. ¶ Cognouerunt hanc ineſſe debere ꝯſonantiam humano cordi philoſophãtes aliqui: ſicut Ariſtote. tradit/ q; in virtuoſo omnia cõſonant rõni. Quid autem magis homini pprius eſſe debet q̃ ratio/ q̃ viuere ꝯſequenter ſm eam/ et eidem ꝯſonare. Puto autem nullũ talem inuenerat Ariſto. virtuoſum/ vbi non frequẽtius diſſonaret vetus homo/ rõni corpus vicȝ mortis huius: ſed ita voluit non quales videbat/ ſed quales eſſe debere cenſebat/ pħus iſte clariſſimus deſcribere: dum felicitatẽ venatur humana natura. ¶ Porro nullus vnq̃ philoſophantiũ ꝛ pſcrutatoꝝ ſeculi potuit attingere/ vnde eſſet diſſonantia talis in homĩe quã heu cogimur ſentiẽdo fateri: ſola fides hanc ex peccato pmoꝝ parentũ veniſſe reuelat. Et hoc altero duoꝝ modoꝝ ponit̃ a ſanctis. Vnus eſt q; iuſticia originalis erat integritas inſtitute nature humane a deo/ cuius pfecta ſunt opa: qui anime immortali corpus aptauerat potens non mori: et p ꝯtemperans rationi. Ponunt alij iuſticiam originalem fuiſſe habitum quendam additũ quo fiebat talis coaptatio ad rõnem/ q̃diu ratio ſubdita eſſȝ deo: qua iuſticia ſublata/ ſenſus velut effrenes abſq; retinaculo pruerunt in obiecta ſua ſpreto nec expectato regimine rõnis. ¶ Grandis aperta eſt conqueſitionis tam pħice q̃ theologice materia: ſed ad rem quam attẽdimus/ accedat primus cor noſtrum ꝛ os noſtrum/ tradere. ſ. noticiã cantichordi. i. cantici cordis/ vnde pcedit canticũ oris: quoꝝ differentias adinuicem pmo ſi notauerimus patebit quidditas ſeu natura citius vtriuſq;: quo modo preterea verbum dei veꝝ/ affirmat q; ex abũdantia cordis os loquit̃ ꝛ cantat. ¶ Canticũ oris eſt vox ſenſibilis numeroſa ab auditu exteriori pprie perceptibilis. ponitur vox pro genere: ꝛ numeroſa iungitur quaſi pro differẽtia ad voces: nullam habentes numeroſam ppoſitionem. Additur tertia clauſula propter voces cordiales intrinſecas ꝛ intellectuales/ que percipiũt̃ aure cordis vel intellectus: prout ſcripturis ſacris ꝛ philoſophicis locutionibus trahi poteſt. Habemus ſic primam pcipuã differentiam a cantichordis que eſt vox interior numeroſa ab auditu ſolo iteriori ppe-

pceptibilis. ¶ Canticū oris ꝯuenit animalib⁹ pręsertim auibus in q̄bus numerosa vox inuenit̄ ab auditu exteriori ꝓprie pceptibilis. Testat̄ hoc philomena/ hoc alauda/hoc cardnellus/hoc turtur ꝛ hirūdo/ cignus ꝛ alia multa. Colligim⁹ hic secūdam differentiā a cantico cordis maxime rōnalis ꝛ humani:de quo presens est inquisitio. Unde ꝙ̄uis auibus ꝯcinentib⁹ si cuiq꜖ suum cor sit ꝛ imaginatio quedaꝫ seu fantasiatio numerosa que se mōstrat exterius: sit deniq꜖ multiplex passio: nihilominus ad canticū nostrum cordis siue canticbordiuꝫ non attingunt. Hic aspicimus ꝙ passiones ꝛ sensus sunt in irrōnabilib⁹ determiate p obiecta sua: ꝛ vniformiter opatur quodlibet indiuiduū sue speciei. Non enim cantat aliter vna philomena ꝙ̄ alia sic nec aliter facit nidum suum. Secus in hole cuius rō non est ad vnum limitata/vnde tanta varietas in humanis orit̄. Nam qđ est sparsum p industrias singulares in brutis/rō colligit in se totum. ¶ Canticū oris p̄t ab altero cognosci ꝛ pcipi ꝛ iudicari. Canticū vō cordis sol⁹ ille q̄rit innotescere mediate vel immediate. Faciat ad hoc illud aplicū: Tu dn̄e q̄ nosti corda oīm. Et illud: Deus intuet̄ cor: cum multis in hanc sniam. Qualiter aūt pateat cor hoīs vel hic vel in patria/taꝫ angelis ꝙ̄ sanctis: seu locutiōe mutua/seu orōnis directiōe deuota: alibi videt̄. ¶ Canticū oris p̄t cum altero cātico oris p ꝯcinētes adinuicē ꝯbinari: ac in vnā colligi symphoniā: hoc in discātibus p tenorē/p ꝯtratenorē/p minucias ꝛ p fractiōes vocū multifarias. Et expientia monstrat: ꝛ ars certa tradit ꝛ scribit. Hec aūt oīa fieri non p̄st saltem s̄ in via p homines foris in cātico cordis: consurgat perinde difficultas cognitiōis canticbordi apud eos qui non ꝯuertūt̄ ad cor: sed ab eo negligentia vel ruditate vel imperitia diuertuntur. ¶ Canticum oris potest inuito fieri: quę aptis aurib⁹ velit nolit illud audiet: aut si ꝯsistit in gesticulationib⁹ vt sunt tripudiationes/illud inspiciet: nisi tūc oculos clausos habuerit. Canticū vero cordis aliter (vt p̄missum est) non pcipit̄ immediate ab auditu vel intuitu/etiam si conatū suum dederit ad audiendum vel videndum: p̄st nihilominus ꝯiecture quedam sumi quēadmodū ex occursu faciei/ex oculorum nutu/ex gestu corpis cor se ꝓdit. ¶ Canticuꝫ oris p̄t fieri sine libero arbitrio p motū naturalem vel animalē vel extrinsecū seu alienū: pat3 in auib⁹ p3 in pueris ꝛ alijs nondū hn̄tibus expeditū iudiciū rōnis. Nostr̄ vō canticbordū quale q̄rim⁹/ sola ꝓducere p̄t libertas arbitrij/vbi volūtas premonet ꝛ inclinat: rō deliberās ordinat ꝛ imperat. Tandem volūtas exequit̄ ꝛ effectui mandat. Sācti pinde ꝯcordant̄/dum vn⁹ attribuit (exēpli gr̄a) orōnem volūtati/alius rōni. Sic p̄terea dum vnus s̄t orōnem ꝛ cantica p v̄tutes intellectuales/ali⁹ p morales/ali⁹ p theologicales/ali⁹ p dona causari. Siq̄dem nullū est canticum qđ non possit a virtute qualibet impari.i. mediate causari. Ita enim videmus in oībus actibus bonis: sed immediata ꝓductio ꝛ elicitio suam hab3 ꝓpriā v̄tutē: vt sperare spem/diligere charitatē/orare deū: ꝛ sibi canere religionē/q̄ spēs est iusticię. ¶ Canticū oris de se indifferēs est ad bonitatē vel maliciam de genere moris: dat̄ rō: qm̄ de se ꝛ intrinsece nō est act⁹ liber: ꝓpterea si dı̄ bon⁹ moralit̄ aut mal⁹/laudabilis aut vitupabilis/opꝫ ꝙ h̄ recipiat aliūde: ꝛ hec differētia seq̄t̄ ad p̄cedētē. S3 cātico cordis dam⁹ laudeꝫ aut vitupiū/tanꝙ̄ sit a libero arbitrio elicitiue: ꝛ pinde essentialr̄ ꝛ intrinsece liber est huiusmodi cāticbordū. Nolum⁹ tn̄ ab actibus hūanis extrinsecis tollere laudē vel meritū: sed hoc habēt ex pticipatione ꝛ origine p̄me libertatis ¶ Cāticū oris p̄t violēter elici. s. ab extrinco nō ꝯferentē vim passo: ꝛ saltē diuina v̄tute. Secus inuenies ī nostro canticbordo ad quod volūtas cogi nequit Implicat eñ ꝙ actus cordis humani sit elicitus libere: ꝛ respectu eiusdem sit violentus: tam voluntas patiens vim ꝯferret/nec ꝯferret in actu: quod implicat. ¶ Canticū oris est subiectiue in re materiali ꝛ extēsa/siue sit/siue non sit organica. Subiectum vero nostri canticbordi/est in solo corde rōnis/siue sit portio supior ꝛ q̄si vir/siue inferior quasi mulier: siue in quadam scintilla ꝛ apice intelligentie pure quam mentē aut synderesim quidam appellant. Sed vbiq꜖ suū elicit cāticū/sine vsu corpalis organi requisitio: q̄uis ad fantasmata prius aspexerit: ꝛ ex illis spēs intelligibiles abstraxerit. Et hoc si non fit ex alto/v̄tute v̄bi dei collustrantis/immediata reuelatio. ¶ Canticū oris spectat ad veterem hoīem: canticbordū vō nostr̄ ptinet ad nouū: q̄ s̄m deū creat⁹ est ad imaginē ꝛ similitudinē suā/non dūtaxat in vestigio. Sequit̄ hoc loco ꝯsyderationē apostoli de biptito homine in quolibet viatore: cuius intelligentiā ꝛ mysteriū nūc et hic supponimus: dicētes ꝯseq̄nter tot esse differētias assignabiles inter canticū oris ꝛ nostrum cāticbordū: quot ꝛ quantas apl's assignauit inter nostros homines/hunc veterem/ istum nouum sub vna ꝛ in vna hominis naturali psona: vt ꝙ vetus tyrannizat lege carnis ꝛ peccati: ꝙ obuiat ꝛ dissonat rōni: ꝙ legi dei subiect⁹ nō est: ꝙ captiuat nos sub iugo peccati: ꝛ ita de reliquis. At nouus agit̄/ducit̄ ꝛ regit̄ spū libertatis ꝛ iusticie/ꝛ adoptōis filiorū dei/ꝛ spe hereditatis eterne ¶ Collocato tenore dicendoꝝ/ꝯsiter notulem⁹ nunc respōdendo obiectionibus/nunc nostra ponendo. Habent in p̄mis dubitationē ea que dicta sunt de cantico cordis qđ distinguit̄ a cantico oris: q2 potest fieri sine eo: cum dixerit christus: ꝙ ex abundantia cordis os loq̄t̄. Cum p̄terea certū sit nullā vocē q̄ ē sonus ab ore aīalis plat⁹/fieri sine corde qđ est pncipiū vite ꝛ motus. Respondemus ꝙ vbiq꜖ sunt in aliq̄ disciplina seu v̄itatis cognitione diuersi termini quoꝝ q̄libet habet acceptiones multiplices seu p analogiam seu p eq̄uocationē: restrictio vel limitatio potest ꝛ debet p̄mitus fieri vel supponi ad certum aliquod s̄catū: alioq̄n incideret statim ꝯfusio ꝛ ex ꝯfusione deceptio seu sophistica palogisatio. Propterea si debet in p̄mis p̄supponi quid nominis sicut debet/opꝫ ꝯseq̄nter illud esse certū/vel q2 sic vult impositor/cū noīa sint ad placitum: vel ex vsu autentico maioꝝ colligitur. Fatemur itaq꜖

co2 dici multiplr̃ ⁊ ad multa: similr̃ os. Placuit ni hilominus ex causis impositis coartare sermonē modo ꝙ dictus est vt co2 significet hic in hoīe libe rum arbitriū rōnis. Os ꝟo notet organū carnis: ꝙuis etiā co2 ita sumptū habet suum os intrinse cū: vt ibi: labia dolosa in co2de / ⁊ co2de locuti sunt Os carnis pari mō suum os habere inuenitur: vt ibi: In o2e fatuoꝝ co2 eoꝝ. ¶ Consequēter notan dum est iuxta diuisionē apl̄i de duplici hoīe / no uo ⁊ veteri: ꝙ duplex est in gn̄e canticū: vnū nouū / vetus alteꝝ. Que distinctio sumit̄ penes ꝟtutem ⁊ vitium / celeste ⁊ terrenū / spūale ⁊ carneum / libeꝝ ⁊ illibeꝝ / grām ⁊ peccatū / meritū ⁊ demeritū / chari tatē ⁊ cupiditatē / vel amo2ē dei / vel amo2ē sui quē dicimus libidinē. Quo fit in canticis vt quicquid spectat ad virtutē immediate vel mediate / eliciti ue vel imparitiue / intrinsece vel extrinsece / essentialr̃ vel denoīatiue / illud computet̄ inter cantica noua aliud aūt ex aduerso vetus reputet̄. Colligit̄ huius distinctionis rōnabilitas ex apostolo locis pluri mis. Et q2 ch2istus dixit: Ex ꝟbis tuis iustificabe ris: ecce nouitatē. Ex ꝟbis ꝯdemnaberis: ecce ve tustatē: que duo tamē a co2dis abūdantia ꝓcedūt. Stabit igit̄ ꝙ simile canticū sit in o2e vnius nouū ⁊ in altero vetus: immo sunt in eodem o2e tempo re ⁊ co2de mutatis. ¶ Cur aūt ista notamus: nisi ꝑ cognoscenda veriꝰ distinctione cantici co2dis a cantico o2is / q̄ non sic accipienda est vt non ple runq; ꝯueniant: ⁊ sit aliquod canticū o2is nouum ſ3 non intrinsece vel illicitiue. Sit ꝑterea canticum aliquod co2dis vetus dum vltro pessimas machi nat̄ cogitationes: ⁊ ab eo exeūt iuxta ꝟbum ch2isti cogitationes male / homicidia / adulteria / fo2nica tiones / furta / falsa testimonia / blasphemie / auari cie / nequitie / dolus / impudicitia / oculus malꝰ / su ꝑbia / stulticia. Uides ꝙ prauū co2 tale / ꝙ dissonum ⁊ ho2ribile? ¶ Opponet̄ hic fo2te nobis de pue ris q̄ nōdū hn̄t vsum co2dis intellectualis / qd̄ ē iu diciū libeꝝ rōnis. Nōne seq̄ videt̄ ex ꝑnotatis / nul lum in ipsis esse canticū nouū / neq; vetus plus ꝙ in bestijs ⁊ auibus: cum tn̄ ch2istus app2obās cā tica pueroꝝ heb2eoꝝ ꝯfirmauerit dictū suū auto2i tate ꝓphetica: Ex o2e infantiū ⁊ lactentiū ꝑfecisti laudē. Proinde frustra ponerent̄ in ecclesijs pue ri / q̄ tn̄ vident̄ gratissima po2tio cho2i canentium Quid iteꝝ dicemꝰ de btō illo infante Joāne bapti sta in materno vtero gestiēte / saltante ⁊ exultante. Nōne fuit ista spūaliū nouitas gaudioꝝ: cui mox ꝯcinebat mater exclamans voce magna: Benedi cta tu in mulieribus. Canticū insuꝑ addit suū ma ria dicens: Magnificat aīma mea dn̄m. ¶ Fuit plane nouitas ī h̄ btō puero cū nouo co2dis. Aut q2 ꝑaccelleratū est in ipo iudiciū rōnis: aut q2 spūs ch2isti mouit co2 nescientis ad exultationē noui tatis. Sic de pueris heb2eoꝝ / immo ⁊ de ꝓpheti cis viris: ⁊ de ipsis etiam apl̄is die pentecostes di ci pōt dum diuina patiebant̄: put de Jerotheo lo q̄tur Diony. diuiq; rapiebant̄ / ducebant̄ / agebant̄ / a bono spū vehemētiꝰ ꝙ agebant. Quocontra de vesana vate dr̄ / in malū dat sine mente sonum. In illa siq̄dem ⁊ silibus spūs phitonicꝰ nō erat subdi tus illis: quēadmodū de ꝓphis affirmat apl̄us / ꝙ spūs eis subiectꝰ est: subiectionē intelligit nō serui tutis / sed ꝯdescēsiue pietatis: vt ch2istꝰ fuit Joseph Marieq; subiectꝰ. ¶ Ceteꝝ de pueris alijs spēa liter nō inspiratis / cātantibꝰ tn̄ in eccl̄ia deūq; lau dantibꝰ / q̄d dicemus? Nunq̄d dānabimꝰ / vel inter vetera q̄si solꝰ o2is sint aut carnis numerabimus? Posset quoq; fieri q̄stio de musicis o2ganis tā in veteri ꝙ in noua lege / ad diuinas laudes cātādas o2dinatis: de carminibꝰ denique q̄ nō intelligunt̄ vt sepꝰa multis cātātibꝰ q̄ sunt sine lr̄is idiote. Sup petit hoc loco necessaria ꝯsyderatio de libertate actuū: quā alibi latiꝰ expositā breuiter h̄ recēsemꝰ. Est itaq; liber āctꝰ ille solꝰ fo2malr̃ ⁊ intrinsece: q2 elicitur a voluntate libera fo2malr̃ ⁊ essentialr̃: et tale est cātichordū nostꝝ. i. canticū co2dis: put ex posuimꝰ ꝙ repositū est in o2gano co2dis: ⁊ ōr eius abūdantia. ¶ Quisq̄s igit̄ in has fo2te lr̄as inci deris / vigili co2de semꝑ intellige coaptationē hāc nostram de co2de / ad signandū dūtaxat libeꝝ spm̄ humanū: ꝙuis inueniat̄ dictum co2 carneum ⁊ la pideū: sed apud nos co2 dictum de spiritu ꝟm con ditiones suas arbitremur. ¶ Sunt alij actus q̄ dicunt̄ liberi ꝑticipatiue / eo ꝙ imperant̄ a volunta te libera: ⁊ hoc diuersis o2dinibus vl̄ gradibus ꝓ ximis aut remotis in o2dine ad spūalis co2dis im perium. Exemplū in cātico quod elicit̄ ꝑmo a mē te co2dis: hoc eīm ꝟbo vtit̄ Maria in suo magnifi cat. Deinde fo2mat̄ in co2de carnis ꝑ imaginati uā ꝟtutē / canticū simile ꝑ imperiū volūtatis. Pro cedit deinceps ad sensus exterio2es: ꝑsertim ad os vbi fit sonus vocalis: aut ꝓgredit̄ vsq; ad ꝑcussio nem instrumentoꝝ musicoꝝ in q̄bus fit resonātia q̄ ſ3 fiat in rebus non animatis / nec vllo modo li bertatē hn̄tibus: dicunt̄ tn̄ hec cantica libera: q̄a sunt saltē mediate a libero impata. Exemplū de sa gitta quā ad occisionē hoīs missam / dicimus libe re moueri: ꝓbatio / q2 mo2s inde secuta / libere fa cta iudicat̄ ⁊ punit̄. ¶ Quocirca p3 r̄nsio cur pos sint inter cantica noua numerari: immo ⁊ dici me rito2ia multa q̄ carēt sensu: quāto amplius ea que cum aliquo sensu fiunt / ⁊ cum quadā inclinatione spontanea: non sicut in pueris est: nam ⁊ b2uta ꝑ ticipant aliqua tali spontanea / ſ3 non libera moti one: q2 nō ita ꝓ2sus agunt̄ q̄n coagāt. Tanta de niq; viget in aliq̄bꝰ estimatiue ꝟtutis claritas / vt ꝑticeps esse libertatis ⁊ diui haustus (vt de apibꝰ poeta ōt) videant̄. Et vnde hoc si non ex lege diui nitatis a Dionysio tradita: ꝙ infimis supioꝝ ꝯiū guntur suꝑma inferioꝝ: quēadmodū igitur cōue nit spūs humanus cum angelis in apice mentis / ita ⁊ b2utalis cognitio cū3 hominis imaginatiue virtute. ¶ Placet vltra p2ogredi videbimus / ꝙ nulla penitus operatio in vniuerso quantumcun q; naturalis habeatur / quin relata ad ꝑmum prin cipium / dicat̄ ⁊ sit libera / tanꝙ ab eo liberrime ꝓ ducta. Et ita quelibet operatio laudabilis est ⁊ col laudanda. Sicut eleuati ꝓphe ꝯsyderantes oīa in o2dine ad suum ꝑncipiū / collaudare dixerūt ip sum deum: ⁊ ad collaudandū ⁊ bn̄dicendū ꝯgratu lando / complacendoq; sunt ho2tati. Que ꝯsydera

tio q̄ſlate pateat ad cantica cordis noſtri/ſciet cor
illius/q̄ ex ſnīa dicet cum ꝓpħa: Uiam mandatoꝝ
tuoꝝ cucurri/cum dilataſti cor meum. Quale ſalo
mon dr̄ habuiſſe latum nimis. Quāto amplius il
la beatoꝝ beatiſſima cui ↄueniebat illud Eſaie:
Tunc videbis ⁊ affilues ⁊ mirabit̄ ⁊ dilatabit̄ cor
tuū: q̄ in oībus ⁊ ſup oīa videbat ⁊ audiebat cantā
tem filiū ſuum dei v̄bum. ¶ Inuenimus ꝑterea
rōnes alias in pueris c r ad eccleſiaſtica cantica
mancipant̄: q̄uis nondū plenus ſit in eis vſus rō-
nis: ꝑmo q: tollit̄ ociū iners quod multa mala do
cet. Dehinc habitus tonus facilius acq̄ritur. Re
condit inſup memoria ſibi cantica que poſtmodū
melius intelligent̄/dum quaſi ruminā da deducta
fuerint ad dentes pie meditatiōis ⁊ iudicij rōnis.
Uidem⁹ ita fieri circa diſciplinas alias/vt in grā
matica pueri ↄmendāt donatū/cuius nulla eſt in
ipſis tunc intelligēn̄a. Adde ꝙ aſſiſtentes magni
recipiūt hmōi cantica pueroꝝ ad eleuationē men-
tis in deū. Faciūt inſup illa cantica ſua eſſe/dum
ea vel ꝑcipiūt/vel inſtituunt/vel approbāt/vel ip-
ſis ſemet afficiūt: q̄uis non eſt oīno tollendū qua-
lecūq̄ meritū ab ipſis pueris q̄ grām baptiſmalē
habent: ⁊ quoꝝ angeli ſemꝑ vidēt faciem patris.
Qui deniq̄ paruuli/non ꝑuo q̄nq̄ affectu ferunt̄ in
deum: ſicut de ſe refert Auguſtin⁹. Nam euenit ibi
eſſe plus affectionis vbi min⁹ cognitionis natura
lis poſitū eſt. Patet in alalibus ⁊ feminis. ¶ Ca
deret hic q̄rimonia/nullis ꝑ ſua indignitate v̄bis
explicāda/de peſſimis ſeductionib⁹ pueroꝝ: quo-
rum puritas vt āgelica venerari ſeruariq̄ deberet
quos ad cantica modeſta ſanctaq̄/iuxta etiā phi-
loſophi traditionē oꝑtebat inſtitui. Sed ve ⁊ ve
carni ⁊ ſanguini: qm̄ ꝑter ⁊ vltra corruptionē na-
turalem ꝑuerſe originis/gaudet malignās flagitio
ſitas maioꝝ/demergere collotenus ꝑuulos in ſce-
noꝝ gurgitē v̄boꝝ/factoꝝ ⁊ canticoꝝ. Conſolatur
tamē apl̄s electos dei/q̄bus dr̄ omnia cooꝑari in
bonū/miris ꝑ ſus ⁊ incompꝛhenſibilib⁹ modis. Et
quēadmodū de veneno ↄponit̄ tyriaca: ſic ꝑditio
maloꝝ ſaluatio fit electoꝝ. Fit demū oꝑatio eadē
(vtputa canticū oris puerilis) vni ad vitam/alteri
K ad mortē: ac ꝑinde diuerſis reſpectib⁹ idem canti-
cum vita ⁊ mors nominat̄. ¶ Surgit alia dubita
tio. Ponēdo differentias cantici cordis ⁊ oris. Di
ctū eſt canticū cordis eſſe liberꝝ ⁊ intrinſece/ac ꝑin-
de laudabile ⁊ in noſtra poteſtate: videt̄ experientia
ↄtradicere/cum q̄relis deuotoꝝ frequēter lamen-
tantiū illud de pſalmo: Cor meum dereliquit me.
Nam cur ꝑ magno ⁊ ꝑcipuo dono loq̄tur Dauid
ad dn̄m: Inuenit ſeruus tuus cor ſuum vt oraret
te: ſi paſſim omnibus hoc ↄcedi videret. Suꝑad-
dit̄ obiectio non min⁹ plena murmuris apud mul
tos: dr̄ eñ: Si canticū cordis ſufficit apud deū: cur
addita ſunt tot cātica oris q̄ corp⁹ atterāt ſua mul
tiplicatione: ⁊ mentē diuertūt a ſua deuotōe: ⁊ nō
niſi faſtidiū freq̄nter ſua repetitione nauſeāti cau
ſant? ¶ Eſt alia queſtio ſuꝑ mō traditōis noſtre
de cāticordo nouo/q̄ videt̄ ſua nouitate vel arro
gans vel inutilis vel ↄficta vel v̄boſa. ¶ Ueruntñ
expediam⁹ duas antea ꝑpoſitas dubitationes: et

dicamus ad ꝑmā de libero vſu cāticordi noſtri:
qd̄ intelligim⁹ cū ꝑſuppoſitiōe/⁊ nō aliūde. ſ. impe
dito ⁊ abſorpto: ſed ſtāte iudicio rōnis. Nam ⁊ ar
bitriū dr̄ liberꝝ de rōne iudiciū. Hoc aūt īpedimē-
tū fit aliq̄ñ nō imputabile ad culpā ex toto/q̄nq̄ ex
tanto: modi quoq̄ cauſantes hec impedimēta/ali
bi traditi q̄rēdiq̄ ſunt. Ceterꝝ ſtāte iudicio rōis ꝑt
nouus homo regenerat⁹ in chriſto libere cāticum
nouum cordis exercere vel elicere: mō tali aliquo
qualē notabimus ſm̄ voces ⁊ ꝑ voces affectuum:
etiā vbi canticū oris nullū ſeq̄ret̄. Alioq̄n aplīca
monitio tam Pauli q̄ Jacobi fruſtra eſſet. Hoc
aūt fieri ſemꝑ poſſe idcirco q̄buſdam non appa-
ret: q: vel nō ſentiunt hmōi affectiōes in corde ſuo
carnali/quales dicte ſunt ⁊ poſite ſunt paſſiones a
phis quaſi ſole: vt ſpes/metus/meror/gaudium/
aut oppoſitas voluntati ſue paſſiones: tales ipſi
patiunt̄ inuiti. Hec eſt fatemur nō mediocris ne
q̄ irata ↄqueſta timorataꝝ quoq̄ ↄſciaꝝ vehemēs
excogitatio. Cui ſubuenius caſus exemplo conabi
mur r̄ndere/agiendo dicēdis infra viam. ¶ Cele-
briter q̄rit̄ ⁊ paſſim a theologicis/ſi dolor ↄtritio
nis de pctīs debet eſſe maximus: ⁊ ſi minus eē ꝑt?
Notāt ipſi diſtinctionē vtilē ⁊ accōmodā valde ꝑ
cāticordi noſtri totius intellectu. Eſt inquint do-
lor aliq̄s l ſola rōne q̄ libero ſubiacet arbitrio. Do
lor iſte ⁊ diſplicētia vel odiū vel deteſtatio ſic elici-
ta cum gratia/ſufficit ad deteſtationē pcti/ſuppo
ſito ꝙ nullus in corꝑe dolor ſeq̄ret̄. Attamē dr̄ do-
lor de peccatis ⁊ dolor maxim⁹: q: de nulla re alte
ra temꝑali tanta deteſtatio elici debet a corde rō-
nis: ſicut nullū eſt damnū pene quod eq̄paret̄ dā-
no culpe. Dolor alius eſt quē phi numerant inter
paſſiones ↄcupiſcibilis ſenſualis/ qui ↄſurgit ex
appꝛhenſione obiecti diſcōuenientis ipſi ſenſui cor
ꝑali: habet hic inſuꝑ cauſari cum motu ſpirituum
⁊ ↄſtrictione cordis. Hunc vtiq̄ dolorē non oꝑtet
eſſe maximū in penitente: immo nimius ⁊ culpabi
lis eſſe poſſet/vtpote cordis ſenſualis ⁊ corꝑis de-
ſtructiuus. ¶ Porro non eſt ſm̄ hūc dolorē men
ſurāda ſemꝑ bonitas pnīe. Cuius rō eſt: ſtat enim
duos eſſe ⁊ ſepe videmus quoꝝ vnus ex cōplexio-
ne naturali cor habet ſtrenuum ⁊ virile/nec lachry
mis idoneum/ita vt vel vix vel nunq̄ flere poſſit.
Erit alter cordis feminei mollis/ad oēm miſera-
tionis occaſionē lachrymis laxū vel ꝑnum. Pri-
mus eliciet deteſtatione peccati ſui intēſius in aīo
fortius ⁊ laudabili⁹ in caſu q̄ alius: nec appꝛhēdet
illum ſapiēns v̄bū: Cor durꝝ male habebit in no-
uiſſimo. Jam eñ talis peccata deteſtās ꝑpter du
rum/nō durꝝ cor habere ſed molle dicēd⁹ eſt: fit tñ
vt ſepe redūdātia doloris cordialis in corpus: ni-
ſi ſiſtat ſe libere mens ne fluat in inferiora: ſicut in
chriſto fuit: ſicut poterat Adam: ſicut Maria nul-
lum habēs motū ꝑuenientē iudiciū rōnis: impera
bat vt placebat in corp⁹. ¶ Eliciunt̄ ex hac diſtin L
ctione magiſtrali ⁊ autētica vulgata/ꝑbata rece-
ptaq̄ ſalubres ⁊ pulchre ↄſyderatiōes. ¶ Primo
ꝙ noīa ſenſibiliū paſſionū trāſferunt̄ rōnabile ad
affectiones volūtatis ſcādas. Hoc ↄfeſtim ꝑſpi-
cuū ē de dolore de quo min⁹ q̄ de plurib⁹ aliȷs ap

paret. Et hoc diffuse deduxit Aug⁹ in suo de ciui. dei diuersis libris ꝛ capitulis: maxime dū longam de opinione stoicoꝝ ex historia Agellij texit orationē: sumpta occasione de passionibus demonum ſm positionē platonicoꝝ: nominatim Apulei: qui describens demones/ dixit eos esse animalia corpore eterna/ animo passibilia: omni videlicet genere passionū quales in hominū cordibus exprimur. Ac p̄inde nitiſ saluare sup̄stitiones gentiliū ꝛ sacrificia ꝛ carminationes: qm̄ dixit demones talib⁹ allici vel placari. Ceteꝝ Augustinus ꝯcludēs ex hac miserabili cōditione damnationē demonū peruersissimā plus ꝙ hominū hic etiā pessimoꝝ redit ad rememorationē duarū sectarū. Una fuit stoicoꝝ q̄ passiones ponebat in sapientem cadere nō posse: quoniā erat virtuosus: virtutes antē insensibilitates: q2 sensum ꝓhibent passionū. Secta fuit altera peripateticoꝝ: q̄ nō dānabat passiones om̄es/ nec a virtuoso ꝓhibebat si fierent moderate. Concludit tamē Aug⁹ disputationem hanc magis esse verbalē de nominib⁹ passionū ꝙ realē de suis affectibus. Fallebanſ aūt stoici: q2 solū cōsyderabant in homine rationē: nec aliq̄d habere debere quod esset cōmune cū corpore credebant. Deceptus est ecōtra stultus epicurus/ nihil in hoīe more saduceoꝝ p̄ter corpus attēdens: ꝛ dicens in corde suo/ nō est deus. Fides ꝟo cōsonat illuminate rationi Aristo. ponēti in hoīe aīam rōnalem ꝛ corpus organicū: hec sunt prout hic loquiſ ꝛ caro. Fuerunt apud nos p̄cipui duo theologi: quoꝝ vn⁹ magis insecutus philosophiā Aristo. tradidit noīa passionū nō proprie dici de affectibus spūalib⁹. Alter plus herens Augustino/ tradidit in spū rōnali sic inueniri cōcupiscibilē ꝛ irascibilē voluntarias ſm ꝓpriā theologoꝝ acceptionē: quēadmodū ī appetitu sensuali ſm philosophū. Et hoc absq3 dubitatione putamus esse veꝝ: ꝙuis (vt Aug. tradit) frustra de verbis vbi de re cōstat nectiſ controuersia. Neq3 em̄ philosophus ip̄e (quāto minus q̄uis theologus) negat etiā deo gaudiū esse delectationē et letciā: dicit em̄ deū vna simplicissima ꝛ imutabilissima operatiōe delectari. Plato quoq3 dicit deum postꝙ mundū fabricauit exultasse gaudio. Et in sacris litteris gloriaſ sapientia delicias suas ī filijs hominū. Et ꝙ letabiſ deus in op̄ibus suis: nō quidē affectus sui mutatione: sed exterioris operationis inouatione. ¶ Eliciſ amplius ex prenotata distinctione tanꝙ claue nostra ꝓ cantichordo/ ꝙ nō ex motu cordis carnalis accipi debet virtutū aut vitioꝝ: nec etiā reuelationū vinculis ꝛ certa distinctio. Uere ꝓfsus enunciauit sapiens: Cor tuū3 sicut parturientis fantasias patiſ/ nisi ab alto immissa fuerit visitatio. Neq3 parū formidāda est verbi dei per os psalmiste cōminatio. Dimisi eos ſm desyderia cordis sui: ibunt in adinuentionibus suis. Qnāꝙ dixisse legatur deuotus Bersi. ꝙ ex motu cordis spūsancti presentiā agnoscebat. Quod qualiter intellexerit habeatur ex alijs dictis suis ꝛ regulis euangelicis: que non in motu passionum corporaliū/ sed imitatione ꝛ custodia diuinorū sermonū consiliū dicunt esse ponendū. Cōsiliū meum (inquit psal.) iustificationes tue. Passiones autē3 cordis carnalis habeto eo suspectiores quo ferueńtiores nec rōnis frenū sequentes attenderis: quātumcūq3 sancte/ deuote/ iuste/ sublimes appareāt: qm̄ latet in talibus aut sub talibus vt sepe demoniū meridianū. ¶ Habeſ cōsequenter ꝙ nō semꝑ illi sunt virtuosiores/ qui iudicanſ deuotiores ī cōpunctionibus ꝛ lachrymis: ad quas sexus femineus q2 pronus est cantaſ esse deuotus. ¶ Uerū potuerunt iste veritates cū similibus infra explicari soluendo tertiā dubitationē si secundā p̄mit⁹ absoluerimus/ ꝓ reprehensione murmurantiū cōtra tot cantica oīs q̄ carnis esse ponimus: ꝛ que fieri crebro cū fatigatione hoīs vtriusq3 nemo negat: licet alia ꝛ alia rōne hic ꝛ ille moueaſ. Cōsonat distinctio de dilectione dei: quā nō oportet semꝑ eē maximā in sensu ꝑ intensionē vel extensionē: sed in mente ꝑ appreciationē ꝛ ꝑ ponderationē qua citi⁹ eligiſ oīs amor alius ꝓpri etiā vite deseri/ ꝙ dei subeaſ offensa. Patuit in martyribus magis ꝙ in carnaliter philocaptis. Saluat hec distinctio cōsequenter quo pacto stant simul in eodē tristicia ꝛ leticia: cū motus habeant cōtrarios in corde: illa stringit/ hec dilatat: veꝝ non in mētali/ sed sensuali passione locū habet. ¶ Demū ad edificationē ecclesiasticoꝝ maxime monachoꝝ pauca notemus. Ecclesiā cōsyderemus ciuitatē gloriosam eē. Preterea reginā illā q̄ astitit a dextris dei in vestitu deaurato circūdata varietate/ esse rursus corpus insigne mysticū: habens instar corporis naturalis multa mēbra q̄ nō eūdē actū habēt: sed in ea distribuit spūsanctus dona sua ꝑut vult: tam gratuita solū ꝙ gratificantia gratū facientia. Deniq3 ciues huius ciuitatis oportet quēlibet ambulare vocatione qua vocatus est: hunc in actiua/ alteꝝ in cōtēplatiua: nūc in operatione/ nūc in ocio sancto: quandoq3 in obediētia regulari/ aliq̄n in quadā spirit⁹ ꝛ corporis libertate. Descendit huiusmodi varietas vsq3 ad canticoꝝ diuersificationē in ecclesiasticis cerimonijs multiplicē. Itaq3 dū apostoli discurrebant ī oēm terrā ad cōuersionē gentiū: ipsi tñ nō leguntſ in huiusmodi canticis exterioribus semet exercuisse: p̄sertim more iudeoꝝ in synagogis ꝛ templo salomonis. Et quoniā legalia cessasse docuerūt ac deīceps magis traduxerūt ritus gētiliū per flamines ꝛ archiflamines ad ecclasticā politiā/ ꝙ ꝑ sacerdotiū Aarō: sub fine tñ altero ꝙ gētiles. Porro tꝑe martyꝝ circuierūt ali q̄in melotis/ in pellibus caprinis/ in mōtibus ꝛ speluncis ꝛ in cauernis terre: apud quos ꝛ quales satis probabile est vocalia cantica nō fuisse. Post dilatationē ecclesie ac reddita pace/ fuit nihilominus multa varietas. Sola psalmoꝝ accētuatio tenuis fuit apud aliquos: apd̄ alios crebrior cū arte sua cantus. Fuit apd̄ alios discantus: addita sunt cymbala in ecclesijs benesonantia que campanas dicimus. Fuerūt apd̄ alios organa multaꝝ fistulaꝝ iunctis apud aliquos tubis ductilibus. Postremo quid necesse est nūerare per singulas quales in canticis ecclesiasticis habite sūt ꝛ nunc obseruanſ varietates. Rēamus ad fructū vel vsum. ¶ Dedit Augustinus quodā

loco cōfessionū suaꝝ intelligi/nō paruā eē difficultatem circa rē hanc: ita vt in neutrā partē ausus fuerit precipitare sententiā. Nā cū recordabat institutionis ambrosiane de canticis ꝛ hymnis: ne populus in eius custodia vigilās merore tabesceret: dūqꝫ lachrymas suas meminerat quas huiusmodi vocibus acriter cōmotus habuerat/ eliquabat veritas i cor eius: ꝛ bene cū illis sibi erat trahebat approbare cantandi talē morē. Sed postremo dū C sentiens blandimenta dulcioꝝ canticorum cedere sibi in quandā auriū voluptatem: dixit se malle tunc cantantē nō audire: nam penaliter inquit me peccare cōfiteor: dū plus ipe cantus ꝙ id qđ cantatur me delectat. ¶ Cōquisitionē habet hoc vltimū/non mediocrē: primo de musicis instrumētis ꝛ organis que nihil vtiqꝫ loquunt vltra mulcētem harmoniā/nisi ꝑ incertis intelligentia. Sed et de laicis aliisqꝫ nō intelligētibus ea que cantant ꝙsi
B par est difficultas. ¶ Deinde superadditur altera principalis dubitatio de multiplicatione canticorū: mentis deuotionē suffocante sepius ꝙ resonāte: maxime cū beatus Gregorius alter ex institutionibus taliū canticoꝝ indicauerit indignū: si dediti verbo dei/studiū suū in istis tempusqꝫ darent: ꝙ ratio videt ad dispositos cōtemplationis ocio trahi: ne officiū qđ ꝑ deuotione christiana ꝑfectione institutū est: cōtra deuotionē militet: aut ꝑfectiōis culmen apprehendere prepediat. ¶ Pauca dicamus pro re tanta: fatemur enī ꝙ plene satisfacere nō hic sufficimus. Multe sunt cause multiplicationis psalmodiaꝝ vocaliū in ecclesiis. Una est vite laicoꝝ laudabilis occupatio/assistentiū consolatio/discholoꝝ moꝝ deuitatio/cohabitantiū regulatio/penalis satisfactio/carceralis mācipatio/ dei collaudatio/totius ecclesie repsentatio/ voti conpletio/mutua recōpensatio/vtilis assuefactio/ mētis humiliatio. ¶ Haꝝ aūt duodecim causaꝝ etsi sunt alie nō reducibiles ad istas/deductionē nō ꝑsequentes ad ꝑsens iungamus: ꝙ nō semꝑ hō constituit quo ꝑfectius viueret: aut cōtemplando/aut theologizando/aut alioꝝ ꝑfectibus obsequēdo: sicut ꝛ in politia quosdā videmus seruos/ magni tamē ingenii: quosdā mechanicos: quos ad liberales artes natura genuerat idoneos: ꝛ ita de pluribus ꝙbus tradidit regulā apostolus: vt ambulet vnusquisqꝫ vocatione qua vocat⁹ est. Sit hec vocatio spūalis/a diuina ꝑuidentia: que vtiqꝫ generaliter ꝛ imediate cōcurrit in omnibus: sit hec vocatio ꝓpria deliberatione: quēadmodū in religionibus quoꝝ ꝑfessoribus si murmurauerint: quid aliud dicet ꝙ illud ciuile. Uide tibi qui taliter elegeris. Et iteꝝ: Patere quod sponte subisti iugum. Grauat plane nedū desidiā inertem: sed aliquādo animā prius strenuā onus assidue repetiti seruitii: Nā verissima prius est ratio quā monachus dedit interrogatus ꝙd esset in sua religione difficillimū: an ieiunia/an vigilie/an silentiū? Cōtinuo in
D quit cōtinuati repetitio cantus. ¶ Amplius vero qꝛ murmur suū palliant aliꝙ: deus inquiūt intuet cor: ꝛ bona voluntas ꝑ facto reputat: ꝛ minora ꝑ maiora bona recōpensari possunt: sicut ꝑ contemplatiuā actiua. Dicamus ꝙ iam in obligatis aliis est rō ꝙ de liberis ab obligatiōe: ꝛ hec est vna causa cur solidior aut volūtas aut cōpensatio nō sufficit semꝑ. Noui tēporib⁹ nostris duos celebres in theologia doctores (ꝓpicietur oibus suis de⁹) hi cōferentes cū patribus duaꝝ religionū mihi similiter notissimis si religionē introirent. Possetis inquiunt onera religionis cōformiter ad ceteros si ēs exeq: qb⁹ se nō posse cū iā fracti essent etate respōdentibus: sed posse studendo/docendo/meditādo cōpensationē afferre. Subintulerunt: Et si quotidie cū Paulo raperet vos deus in tertiū celū: nisi cōpleueritis instituta religionis/nobis quoꝝ magna pars animalis est: nō nisi scandalū ꝛ vobis ludibriū futuros esse noueritis: tēpus intrandi religionē/tēpus manendi: vulgo dr: Qui cū lupis ē cū ipsis vlulet. ¶ Rursus si voluntas ꝑ facto reputet apud deū quo ad meritū essentiale vite eterne: tamē multiplex in aliis reperit instātia: vt i academ tali ꝑmio qual' est aureola ꝙ dat actui excellēti/nō solū voluntati. Ut rursus in actibus ꝑuilegiatis: ꝙles sunt largitiones ꝑ indulgentiis: vt preterea sunt exercitia sacramētoꝝ ꝙ vim suā habēt virtute operis opati: vt insuꝑ sunt opa satisfactoria: qualia sunt solutiōes debitoꝝ/aut restitutiōes ablatorū: vt in ꝓposito solutio vocalis seruitii quoꝝ omissiones: ꝛ si nō semꝑ ꝓpter impossibilitatē sint culpabiles ad damnationē: nō tollunt tamē omnē ex sola voluntate satisfactionis obligationē: quoniā sꝑ adueniēte satisfactionis opportunitate/ꝑ se vel suos teneant: qđ nō esset soluto ꝑus realiter precio. Demū in penis ꝛ ꝑmiis ciuilibus eadē est ꝙ voluntas occidendi sola vel voluntas alteꝝ ditandi facto nō equat. Adiice porbus ꝙ in ciuili vel ecclesiastica cōgregatione sicut ꝛ in legū traditione respectus habet ad ea ꝙ vt in plurib⁹ eueniūt: nec ꝑuilegia/nec cōditiones: nec vtilitates paucorum pluralitati ꝑiudicabiles eē debēt. ¶ Cōfiteamur tamē oportet dispensationē et bonā eꝙtatem apud tales casus particulares locū tenere: ꝙ si negetur ꝑtinaci crudelitate aut insipienti stoliditate: nō video ꝙd supsit afflictis/nisi recursus ad deū patrem solatii cū imploratione misericordie sue ꝙ conuertat corda patrū in filios: faciens cū tentatione ꝓuentum: potens est quippe deus dare patrib⁹ intelligi fieri posse ꝑ vtilitate fratrū spūali cū Maria vacantiū exonerationē seruitii ꝙ dat laborantibus in officiis tpalib⁹ cū Martha: nisi ꝙ aptior est oculus carnis ad ista ꝙ illa: ꝛ si nō semꝑ maior necessitas Ualebit ad extremū (sicut opinamur) ad consolationem lugentiū sub iugo corporaliū canticorum: declaratio cantichordi noui/ad quē properat intētio/si attentio nō defuerit: quoniā ꝙ verbū narrat non attendēti/quasi qui excitat dormientē de graui somno. Quid aūt nequius/quid intolerabilius/ quid lege punibilius: ꝙ si nolit officii sui prius honestissimi/diuinissimi/saluberrimi doctrinā ꝙs audire? Dedit vero nobis ecclesiasticis deus regiones gentium ꝛ labores populoꝝ vt cātemus ei: vt in sacris verbum suū scripturis audiamus: beatificans illos qui audiunt verbum dei ꝛ custodiunt il

hud. Quomodo custodiũt: ne sollicitudo seculi et fallacia diuitiaꝝ suffocent verbũ. Quale verbuꝫ? quod insitũ ⁊ in mansuetudine ⁊ patiẽtia susceptũ potest saluare animas nostras: afferens in corde bono ⁊ optimo fructu multũ cũ iubilatione letissima in canticis ⁊ verbo solatij. Ecce peregrini sumus in hierusalẽ celestẽ. Comitaꝑ nos assidue verbũ nõ habens amaritudinẽ / non tediũ: ꝙ si comes facundus in via ꝓ vehiculo est: comes alter quis facundior verbo dei: cuius verba spũs ⁊ vita sunt? Senserãt hoc q̃ dicebãt: Nõne cor nostrũ ardens erat in nobis dũ loqueretur in via ⁊ aperiret nobis scripturas? Sed tandẽ nouus homo pauculas de canticho2do nouo notulas attendat.

Tomus secundus.

Canticũ nouũ aliquod esse ⁊ fieri I solo corde ⁊ ṽbo mẽtis tradit anagogia christianis peregrinis. Anagogiã dicimus sursum ductionẽ qualẽ ecclesia quotidie monet facere cõcinẽs: Sursum corda. Cur hoc? nisi vt que sursum sunt querat noster hõ nouus de celo celestis dum peregrinamur a dño / cõuersationẽ nouã querẽtes in celis: vbi cantaꝑ canticũ nouũ coram sedente in throno qui dicit: Ecce noua facio oĩa. Hic dudũ per Ezechielẽ pollicebaꝑ: Dabo vobis cor nouũ: ⁊ spm̃ nouũ ponã in medio vestri. Quidni tales Iñouati spũ recto / canticũ nouũ cantẽt in corde nouo: iuxta suasionẽ apostoli scribentis ad Ephes: Impleamini spũsancto loquentes vobismetipsis in psalmis ⁊ hymnis ⁊ canticis spũalibus cantãtes ⁊ psallentes in cordib⁹ vestris. Sic agebat Cecilia virgo: semꝑ euangeliũ christi plane nouũ plane verbũ dei semꝑ gerens in pectore: ⁊ cantãtibus organis soli deo decantabat: Fiat cor meũ et corpus meũ immaculatum. ¶ Canticũ tale nouum ratiõabiliter appellaꝑ canticordũ: id est / canticum cordis vel cordium. Suum quippe subiectum / suũ instrumentũ / sua chorda q̃ dicitur a corde / suus auditus / sua vox / suũ os / sua modulatio est introrsus vel in corde mẽtis vel mẽte cordis: quẽadmodũ vsa ẽ psaltes nostra maria in suo cantico canticoꝝ prorsus nouo: q2 nouũ fecerat dñs suꝑ terrã dũ iã mulier circũdabat virũ. Ait nempe: Fecit potentiã in brachio suo. Certe nouo: certe verbo dei: Dispersit suꝑbos mente cordis sui. Ecce mentẽ cordis: si ũe referas ad deũ dispergentẽ: qui alio loco dicitur tactus dolore cordis intrinsecus. Et alibi loquiꝑ Inueni virũ ſm cor meũ. Siue magis libeat ad superbos cõiungere: quatinus enormitas profunda sue suꝑbie maiori exaggeratiõe damneꝑ. ¶ Canticho2dũ nostrũ nouũ describiꝑ ẽ vox numerosa / mente cordis ad dei gloriã elicita libere: quã solus nouit q̃ accipit. Hoc nimiꝝ est mysteriũ quale loquebaꝑ apl's absconditũ. Et ſm Diony. solis proprũ christianis: hoc est nomẽ nouũ in calculo cãdido scriptũ. i. in corde puro: quod nemo nouit nisi qui accipit: quoniã in expimentali noticia tact⁹ spũalis positũ est. Hinc apostol⁹: Quis hominuꝫ scit que sunt hominis / nisi spiritus hoĩs q̃ in ipo est.

¶ Esse ĩo voces aliquas numerosas in corde sola cordis aures perceptibiles / nisi deo ⁊ q̃bus de⁹ voluerit reuelare / conuinciꝑ exemplo Moysi: cui forinsecus tacẽti dicit dñs: Cur clamas ad me? Et in psal. Desyderiũ pauperꝝ exaudiuit dñs: ꝑparationẽ cordis eoꝝ audiuit auris tua. ¶ Finis canticho2di noui poniꝑ esse dei gloria / ad differentiã veteris: cuius finis est amor sui vsq3 ad ꝯtemptũ dei. Ceteꝝ libertas electionis tenet locũ forme: iuncta maxime gratia christi / que mandatũ verbi dei nouũ de dilectiõe format ⁊ implet. Discerniꝑ ex hac particula q̃ dicit elicita libere / canticho2dũ ab oĩ prorsus cantico intus vel exterius tm̃ imperato.

¶ Canticho2dũ huiusmodi fuit excellentissime in illa beata q̃ cecinit: Magnificat aĩa mea dominũ. Et exultauit spũs meus in deo salutari meo. Preponimus hanc beatã in exemplar pulcherrimũ ⁊ in testimoniũ ꝓ dicendis certissimũ: ne dicat aliq̃s ista nos cõfingere de corde nostro. Ne preterea cogamur interim ꝑ equiuocationẽ vel aliꝑ in aliena seu vetera cantica labi. Sed in sola anagogia nouus sermo verseꝑ / cõcinat ⁊ loquaꝑ. Assis igitur nobis o gr̃a plena. Dignare te nos laudare: ⁊ laudando disciplinã nouã / sed certã ⁊ veram aperire: Tu inquã cuius in corde q2 sanctus ⁊ nouus amor singulariter ardebat spũssanctus in carne virginali mirabilia faciebat: ⁊ cor eructabat verbum illud bonũ: Magnificat aĩa mea dominũ. Nõne tibi videꝑ ex hoc statim cantico facta fuisse mirabilis illa nouitas in maria tympanistria nostra: que nouitas appellaꝑ ab apostolo diuisio aĩe ⁊ spũs: quã efficere potest solus sermo dei viuus ⁊ efficax / et penetrabilior omni gladio ancipiti: ꝑtingens vsq3 ad diuisionẽ aĩe ⁊ spũs / cõpagũ quoq3 ⁊ medullaꝝ ⁊ discretor cogitationũ ⁊ intẽtionũ cordis. Videatur super hac diuisiõe autor de spũ ⁊ anima quid cõformiter ad Richardũ de verbo ad verbũ tradiderit: quoniã elucidatio pro nobis est in grãde stupendũq3 miraculũ: nec attestatione nostra sola satis credibile. ¶ Pergamus interea considerare quo pacto spũs Marie dictus est ne dum canere / sed ad actũ saltare / tripudiare ⁊ exultare velut extra se saltare: volebat parabolicũ illud improperium cauere quod de pueris ludentibus in foro / christ⁹ benedictus fructus ventris sui sumpsit cõtra perfidiam veteꝝ iudeorũ. Cecinimus inquiunt vobis nec saltastis: Maria cecinit in spũ ⁊ saltauit: nimirum carmẽ illud erat nuptiale quod epithalamiũ dicimus. Sed quaꝝ nuptiaꝝ? vtiq3 plurimarum. Nubebat in aluo virginalis vteri palatio humanitas cum deitate / caro cum verbo / limus cũ deo. Nubebat ecclesia quã Ioãnes vidit tanq̃ spõsam nouã de celo descendentẽ / a deo paratã nouo viro suo christo. Nubebat deiformis Marie spiritus deo suo dño: ⁊ agno qui erat tanq̃ sponsus ꝓcedens de thalamo suo: verus sol iusticie ponens tabernaculũ suũ in corde Marie: que erat mulier amicta sole / desponsata vni viro virgo casta Iesu christo. ¶ Figamus precor in hoc spũ saltante ⁊ exultante / spũales oculos cordis in lumine fidei. Cõsyderemus hunc deiformẽ spm̃ tanq̃ diuisum

a carne: effulgeat apud nos tanquam angelus vir dei sine carne et sanguine. Nihilominus aspiciamus ipsum pro tempore vie tunc vere passum diuina simul et humana. Nam iuncta sunt non confusa: tamen in ipso hec omnia: spes/metus/meror/gaudium: non quidem propter corpus solum: iuxta poete sententiam: Hinc metuunt/cupiunt gaudentque dolentque. Nec auras despiciunt clause tenebris et carcere ceco. Sed electione et acceptione libera voluntatis. Nolo tamen credat aliquis spiritum marie non habuisse modum cognitionis aliorum viatorum: in quibus omnibus cognitio procedit a sensu: sed hac adepta spiritus suus libere vtebatur suis affectionibus absque organo corporeo: de quo paulo post infra dicimus. Habebat insuper affectiones varias proportionabiles passionibus illis quibus anima sensu corporeo vtens afficitur: non sine motu carnis aut corporis: aut bonas tamen omnes habebat moderatas et ordinatas sub monade deo: in harmoniam pulcherrimam suauemque/quam inhabitatrix dei sapientia delectabatur audire. ¶ O si cognouisset stoicorum disciplina grauis: si inuenisset ex fide mulierem hanc fortem/exclamasset profecto hic hic. O diuina mens sapientis qualem in homine poni debere contendimus a qua mentem non gaudia/ sed mala gaudia: non timorem/sed vanum timorem: et ita de spe et dolore remouendas predicamus: alioquin quid a lapide/quid alia quauis insensibili re differret conditio sapientis. ¶ Tales preterea posuerunt tam platonici quam peripatetici celestes intelligentias: quales nos christiani angelos nominamus/quamquam impari varietate. Audiamus tamen in eorum positione qualemcunque ad nos consonantiam vel tenuem veritatis. Abijcientes in primis quod celum sit animatum tanquam animal aliquod rationale compositum ex materia celi et forma intellectuali. Concedimus tamen assistentes esse celis intelligentias quales appellat apostolus administratorios spiritus. Nam regula est communis theologie cum philosophia corporalia per spiritualia ministrari. Concedamus quoque verbum dei/per amorem communem spiritalem et vitalem alere omnia quem amorem interpretata fuisse videtur philosophia apud Boetium spiritum vel animam celi et mundi. O felix inquit hominum genus si vestros animos amor quo celum regitur regat. Et alibi de animabus loquens deo: Quas inquit lege benigna ad te conuersas reduci facis igne reuerti. Ignem quid aliud intelligens quam amorem. Ponebant rursus isti philosophi consone satis ad magnum Dionysium quod in quilibet intelligentia post primam et vnicam que deus est/triplex motus spiritualis inueniebatur. Unus quasi circularis et vniformis circa diuinam mentem ab ipsa in ipsam tanquam ab oriente in oriens. Alius velut obliquus de se ad se/ in se tanquam ab occidente redeat in occidens non sine multa particularium quadam irregularitate recta. Tertius imaginabatur motus rectus seu diametralis creature a se et contra se. Cantauit ista apud Boetium philosophia/dicens: O qui perpetua etc. videatur ibi.

¶ Atvero dicet aliquis: cur et vnde talis tamque remota digressio? Consonanter et decore per omnem modum respiciamus Mariam etiam pro statu vie sublimem habuisse ad contemplationem omnifariam celestium et infernorum: et hinc affectiones hausisse multiformes: quaquauersum/sursum/deorsum/ante/retro/dextrorsum/sinistrorsum/introrsum denique. Tales vero affectiones nonne quedam voces erant canticordi sui cuius naturam inquirimus: et practicam eius sub arte quadam tradere satagimus. Cur autem plus exemplo spiritualis cordis Marie viatricis/quam angeli/quam Ade pro statu innocentie/quam alterius sanctorum/quam demum ipsius christi placuit hoc facere: quisquis hec legerit accipiat paucis. Spiritus Marie viatricis quantumcumque diuise consyderatus ab anima et carne fuit passibilis voces exprimens in se: nunc amoris et gaudij/nunc meroris et odij/nunc spei/nunc metus: necnon per omnia pie compassionis: vtpote que regina misericordie tunc erit. Canticordum igitur habemus in ea/per eam: velut in exemplari verissimo/clarissimo/ certissimo. Sed angelos bonos/sed sanctos spiritus glorificatos/sed adam in statu primitus instituto: nullus admodum passibiles dicit. Christus preterea non necessario/sed dispensatorie dolorem/timorem/ miserationemque suscepit. Alij denique viatores boni a venialium discordantia non secluduntur. Spiritus vero Marie cum nulla dissonantia criminali vel veniali passa est affectiones ex conditione nature mortalis proportionabiles passionibus carnis. ¶ Poterat hec consyderatio sufficere pro practica canticordi noui: prius arte credenda et ponenda veluti sunt oculis: sed antea iungamus ad premissa quod ipsis consonet: nec nos impediat. Ecce quod spiritum marie nudum et solum et separatum ab anima et carne proposuimus inspiciendum: dum etiam viueret in carne mortali. Nunc eadem consyderatione non perturbata formemus/imo formatum tribuamus/imo tributum respiciamus: organum vnum prestantissimum per quod et in quod spiritus marie canticum suum nouum non introrsus clausum teneat/ sed ad exteriora deducat: nec est opus inquirendo longe progredi. Conuertimini intuitu ad corpus eius organicum physicum: quod omnino contemperatum fuit. Et ita prorsus elongatum ab omni fomite rebellis dissonantie: quod nec etiam minima potuit operationum notula sibi discors esse. Gloriosum plane dixerimus organum tale ad omnem harmoniam formabilem summe dispositum. Celeste dixerimus illud organum potius quam terrestre: non natura/ sed gratia. Celeste prorsus ob quandam stabilis mutabilitatis effigiem/ob inerrabilem obedientie suo spiritui legem. Cuius vicissitudines in motibus suis non plus fuerunt a recto deuiabiles/quam orbium celestium gyrationes. ¶ Postremo videre erat in organo Marie corporeo/ motum proportionatum primo mobili celesti/motum velut obliquum: cursui planetarum non omnino dissimilem: motum proinde rectum ad exemplar elementorum grauium et leuium: et hec omnia cum summo ordine/concentu/numero et pondere mensurata fuisse crediderim. ¶ Accepisti sub breuibus/quale fuerit canticordum spiritus Marie/in multis simile spiritibus angelicis. Adiunctum est organo corporis sui temperatissimo. et commensuratissimo: in quo et per quod spiritus iste et anima Marie poterat imperatiue cantica spiritui proportionata foris concinere: non prout experimur in organis distemperatissimis corporum nostrorum: qualia sepissime luxit et planxit apostolus noster: profitens non se posse bonum quod volebat: sed tyran

nizari sub lege peccati/que est cōcupiscentia: volebat eñ nō cōcupiscere: sed posse inquit non inuenio: quia vanitati subiecta est omnis creatura nō volens: ista tamē excepta quā impleuit totā charitas τ humilitas: vt locū in ea nō haberet vanitas τ cupiditas. ¶ Cantichordū Marie vocibus innumeris musicalibus resonabat: dū in corde suo cōferebat omnē secundum euangelicā veritatē: dū preterea cantabat canticū nouū: quod nullus alter spiritus cantare poterat aut poterit. Itaq; si tot in cordibus nostris spiritualibus cogitationes τ affectiones possumus eliciendo formare: quos corpa corrupta/quos pprie iniquitates supgresse caput nostrum: grauant/obtundunt/obnubilant/mergunt. Cōiecturet pius τ solers animus quid in illa scrāx sancta/spūs sapiētie sanctus τ multiplex operabat quo sapiētie spū intantū plena sicut τ gratia benedictioneq; celesti fuit: ꝙ ab vniuersali ecclesia non sapiens/sed antonomatica quadā appropriatiōe/ sapiētia sius cū pconijs esse cantat: vt ꝙ est mater pulchre dilectionis τ timoris τ agnitiōis τ sancte spei: in qua gratia omnis vie τ veritatis/omīs spes vite τ virtutis: quā qui audit/non confundetur: qr vox sua dulcis a dilecto predicit. ¶ Cantichordū marie possum9 ad paucas voces reducere pncipales: sub qbus τ ad quas oēs affectiones seu passiones/philosophia theologiaq; reducunt: que sunt amor seu gaudiū/timor/odiū/seu dolor: τ qnta qsi cōplexa sit cōpassio. Sciet qsquis fuerit scriba doctus in regno celox/proferre de thesauro suo: noua hec τ vetera/de thesauro. s. theologox τ philosophox qua super re sunt opuscula quedā scripta. Nullus aūt purus homo quantūcunq; scribadoctus tale aliquid sapientius efficere cognouit: ꝙ amica p amorē dilecti filij sui: cui blandiēs dicit illud de canticis: Omnia poma noua τ vetera dilecte mi seruaui tibi. Que vere beata: qr cum virginali sponso suo totiens audiuit verbū dei corpeis auribus τ humanis custodiuit obsequijs. ¶ Canticū Marie potest velut sub arte quadā exēplo sensibili ad gamma vnū cōponi. Cantatū est a philosophis expientiā sequētibus ꝙ ars q est recta ratio agibiliū/cōfert plurimū ipsi nature: sicut ingenijs bene dispositis a natura/ pficit ad eruditionē τ ad illuminationē ampliorē. Amplius vero si ars imitatrix nature solet a generalioribus incipe: solet ad certū paruūq; ordinē cōfusa multaq; cōponere: solet p exempla sensibiliū ad intelligibilia viam dare: cur nō tentabimus hoc in musica facere spirituali: qđ factū cernimus in carnali. Pro cui9 intellectu faciliori tradidit nobis industria priorum vnū gāma: qđ p se voces aut notulas figuratū velut oculis inspiciendū monstrat. ¶ Cantichordū .i. spūale canticū nō ideo prohibeat gamma suū habere posse: quia iuxta pprietatē in descriptione cantichordi positā: solus ille nouit q accipit: videbit forte pax attendētibus hoc fieri tā irrisibile ꝙ impossibile: quēadmodū de coloribus ceco/de sonis surdo naturalr disciplina neqt tradi. Sed aperiamus aures cordis: vt q habet aures audiēdi audiat. Et in pmis audiat pbs a quo sumpta videt instātia. Voces inqt sunt eax q in aio sunt passionū note. Ecce loquit ad musica cōsonāter notarū verbo vtēs. Audiat preterea alter loqndi cōpositus ab emula Sansonis. Nunc inqt aperuit vir me9 cor suū mihi. Audiat simul Grego. dicēs: ꝙ p sensibilia cognita ducit animus ad incognita. Ac per hoc qđ scit cognita diligere discit τ icognita amare. Collidamus ista pariter/τ scintilla veritatis erūpet: q scintilla? Ista nimirū ꝙ passiōes cordis spiritualis licet inuisibiles/licet insensibiles/ exteri9 agi sicut τ cor vtiliter possunt. ¶ Possunt siquidē agnosci foris/sed non oīno: similiter ad cor qđ afficit τ expimentatiue mouet τ tangit: hoc eñ fieri nō qrimus. Quid ergo? plane vt cor audiēns ad aliqd in se formandū vel eliciendū simile cōcitet. Nōne sic ol die mater audiēs filiū sic dicētē: O dolore/o timeo: format in spū suo vel doloris vł timoris vel cōpassiōis affectū. Et qua fit hoc arte/ qua ve rōne: nisi ꝙ aperuit sibi filius cor suū: τ latentes intus notauit passiones. Suppetūt plures alie rōnes qb9 efficiat pspicuū/artē de musica spūali non esse ficticiā/nō inutilē/nō impossibilē/nō irrisione/ sed veneratiōe τ gratissima receptiōe gratissimā/ dignissimā. Et si nō ista forsanq; subscribit: alia tamē quā subtilior τ solertior tradere posset indago. ¶ Cantichordū nouū seu musicū pōt hfe gāma breuius in notulis seu figuris vel lris/ꝙ sit gāma manuale. Cōferamus musicā sensualē vel oris cū musica cordis τ voces vni9 cū vocib9 alterius. Habet hoc musica oris ꝙ pōt śm arsim/śm thesim/śm pportionabilē insup ptinuationē cū alijs variare voces suas. Patet potissimū vbi discātant τ cantāt in choro plurimi sił. Est aūt i vocib9 oris aut alijs melodijs ipsa arsis/eleuatio vel depressio penes acutū τ grauē accentū. Thesis attēdit in pductiōe aut breuiatiōe notulax/ syllabax τ vocū. Cōbinatio pportionabilis ōz multox adinuicem cantantiū τ ptracantātiū cōsonātia. Ecce aūt deficit hec tertia cōditio in musica cordis: saltē hic in via τ p arte dāda. Nō eñ satis est factibile/vt cōueniāt ista duo sub pportionali cōbinatione latētiū affectionū: sicut in auditis τ visis. Gāma autē manuale multiplicationē suā potissime necessariā habet in hac causa. Cetex quo ad arsim τ thesim dicimus vtrūq; q reperiunt in affectionibus. Sunt eñ qualitates in quibus philosophia ponit extensionem τ cōtractionē que est thesis. Intentionem quoq; τ remissionē que est arsis. Concluditur hoc ex motu venarū pulsatiliū cordis materialis p medicos. Sed in affectionibus spiritus vbi tenēt eas in se/cesset hec cognitio medicinalis: qualis sit in ipsis thesis τ arsis: τ in qualitatibus non vitalibus de quibus minus apparet sit extensio: sit τ intensio śm tres dimensiones altitudinis/ latitudinis τ pfunditatis. Cantichordi voces poterāt in maria/possunt τ in nobis multis modis agnosci. Cognoscatur ista vox pmo introrsus in corde sonante ꝙ si i cor sonare dubitaueris: Esaias te doceat/ vbi legitur: Cor meū ad Moab sonabit. Fit tamē vt nō auertatur a se τ quodāmodo rapt9 fiat. Sit igitur sermo noster hic de illis quibus loquit deus:

qui cōuertunt ad cor: Nōne queso scit cor se amare/se gaudere/se dolere: se cōpati: et ita de reliquis? Scit inquā nō per opinionē/nō per solā fidē/sed per experimentalē noticiā: qualē in alterā transfundere phas nō habet/nisi forsan incitatione quadam et cōmonitiōe per notas verbo͛ vel signo͛. Cognoscit rursus huiusmodi vox (nō est dubium) a deo et ab omnib⁹ quibus ipse voluerit reuelare: et hoc vel in verbo vel in proprio genere vel in supernaturali quodā lumine: quemadmodū credimus fieri sepi⁹ in beatis: tam mutuo loquentibus/ꝙ nostra desyderia nō audirent. Cognoscit amplius hec vox per quasdā opiniones seu cōiecturas: qñqȝ per autoritatē dicētis de se nobis vel scribētis vel innuētis: qñqȝ per similes in nobis affectiones genitas ab obiectis vtriusqȝ similib⁹ psentatis. Dū incontinētes duo inspiciūt virginē foris pulcherrimā: si libidinosa sit in corde cuiuspiam phas est argumētari ꝙ sit aut esse possit in altero: nō aliter de duob⁹ virtuosis et per oppositū: vnde puerbiū sumptū ē: Insaniēs in vna passione/de omnib⁹ ceteris ita putat. Hinc sapiens: Intellige q̄ sunt pximi tui ex teipso. Postremo pius animus ex his passionibus quas circa vitia sensit aliqñ: quas insup circa proximos quotidiana colligit experientia: valet cōcludere varias esse voces illas quas dei cultoribus audit attribui: vt est illud: Quā magna multitudo dulcedis tue dñe quā abscondisti timētibus te. Et illud: Nihil dulcius ꝙ respicere in mādatis altissimi. Et illud christi: Uenite ad me oēs. Et sequit: Et inuenietis requiē aīabus vestris. Iugū eñ meū suaue est: et onus meū leue. Dicta deniqȝ docto͛ ad anagogicos excessus exercitato͛ q̄bus nō credere/desipere est: et quos imitari nolle: stulticia et insipiētia cordis/si et dū pater celestis traxerit ad christum. Nā ista est ppria musica et scientia christianorum.

v ¶ Canticordū marie fuit sm oēm artem musice suauissime doctissimeqȝ modulatū. Sane si spūssāctus replens apostolos docuit eos omnē veritatē si eo͛ corda afflata sanctospū voces diuersas intonāt: fant dei magnalia. Si rursus maria sm Damasce. a nullo vincit illustrius. Si amplius sm Dionysij traditionē: lex diuinitatis est vt ois inferiorū pfectio sit eminētius in supioribus: cum maria fuerit per gratiā sublimata nedū sup mulieres et hoīes: sed sup oēs angelo͛ choros: quis ab ea musicalē in summo noticiā negauerit? Nolum⁹ idcirco suadere deuotis q̄bus loq̄mur: vt se tradant musicalibus artibus seculi cognoscēdis. Curiositas enim culpabilis hec esset in multis: sed si obuenerit cognitio: vel ex studio iuuētutis/vel aliunde facilr sine detrimēto exercitij sanctioris: nō abijciant donū dei/sed ex opibus gentiliū et egyptio͛ ditati: seruiant ex illis deo: et ad laudē suā oia gloriāqȝ cōuertant. ¶ Canticordū marie fuit aptatū sm oē tēpus: nūc saltare/nūc plangere. Saltare sicut i epithalamio salomonis: plangere sicut in trenis hieremie. Separatus eñ fuit marie spūs ab omni cōtagione carnalis amoris quem cantico͛ verba sonāt. Et hoc in laqueū pedibus insipientiū: in foueam et in viscum cum carne et sanguine/cum fantasijs sexuū viri et femine: si tamē blandimentis carnaliū nuptia͛ cor suū dederit his canticis. Itaqȝ sicut apud deū nō est masculus aut femina: sic nec in canticis istis et epithalamio spiritali nuptiali. Et tamē nihil aliud videt sonare/ꝙ dilectū et dilectā/sponsum et sponsam/amicū et amicā/complexus et oscula: q̄ qualiter inueniri possint absqȝ sexuū discretione: mirū valde/sed tamē verū/nec ab animali cōprehensibile: q̄ nō sapit que dei sunt: marie vo spiritu cūcta hec facilia. ¶ Porro ƌ luctu testimoniū habemus sancti senis: Tuā ipsius animā pertrāsibit gladius. Et hoc plamentū cū multis tēporibus. Maria cecinerit flendo cū flente Iesu: sicut gaudebat cū gaudente. Precipue tamē hoc insonit tēpore passionis benedicti filij sui dum cū clamore valido et lachrymis orans exauditus est p sua reuerētia. Nihilominus fuit eo tūc tā in filio ꝙ in matre cū cantico pfundissime lamentationis/canticū altissime exaltationis. Uex hec et alia que se ingerunt loquēti de maria/transgressionē afferunt et suspensam tenēt expectationem lectoris: qui gāma nouū canticordi noui tradēdū fore retinet ex nostra pmissione. ¶ Ambo pausem⁹ iteꝝ ne cōtinuatio fiat in cantādo minus accepta: sedeamus cū vtraqȝ maria ad pedes iesu: nunc in domo/nūc in cruce loquētis/nūc exultātis spiritu/nūc plorantis sub vmbra illius. Sub vmbra illi⁹ quē desyderabā (loquit anima sancta/anima marie) sedi. Et fructus eius fructus honoris et honestatis cū folijs verborum suauissimis gutturi meo: Gutturi plane tali de quali psalmista annunciat: Exultationes dei in gutture eo͛. Quas exultationes appellamus iure nostro canticordū. Super quo post theoriam praxim dare conabimur vt pateat et legatur in digitis/ac in manu describat: cooperante verbo dei quod se inclinans olim digito scribebat in terra: qui pridem legis notas scripserat in tabulis.

Tomus tertius.

Gamma canticordi q̄squis desyderat vel audire vel cognoscere/ debȝ exuere veterē hoīem et nouū induere: q̄tinus in christo puerilmo et stultus fiat. ¶ Talis erat nāqȝ Maria x
tales nos Petrus vult esse infantes. s. rōnabiles sine dolo: recolens dictū a christo. Amen dico vobis: nisi cōuersi fueritis et efficiamini sicut paruuli nō intrabitis in regnū celo͛. ¶ Irrisus est a Seneca senex elemētarius. Putrescat igit qui ad elemēta musice spūalis admittēdus est: et meminerit qñ oportet addiscentē credere/vt sit vere discipulus. ¶ Talis erat Ioānis senectus/vt aq̄le renouata cū nihil pene aliud loq̄ret/ꝙ amoris noui vocē nouā. Filij diligite alterutrū semp ingeminās. Quid mirū si dilect⁹ de dilecto/si custos dilectissime et amice per amorē christi: quo nemo maiorē habuit charitatem: fecit de dilectione mag̃e verbum. ¶ Talis rursum Arsenius dum post senatoriam et aulicam dignitatem: post multas in seculo l̃ras/ dum consuluisset patrē eremicola͛ sine litteris suis

mirantib⁹/ q̃d tant⁹ vir literis grecis et latinis eru
ditus cū idiota sermonē protraxisset/ suspirabun-
dus ait: In veritate dico vobis/ quia necdum al-
phabetum huius senis attigi. Fuerat eñi sermo
suus non de scientia quam didicerat soluꝫ/ sed de
charitate que edificat: quam ideo nesciebat: quia
non transierat in affectū cordis. Crediderat tamē
humilis more discipuli pueri tot experientijs ca-
stissimorū affectuū et sentimento erudito: qui fece
rat operationē in aquis multis tumultuantiū flu-
ctuantiūq; tentationū in mari cordis: vbi viderat
opera dñi ⁊ mirabilia eius in profundo: ⁊ ascēdēs
nūc in celos/ nūc descendēs in abyssos. Crede mi
hi: qui tale nauigauit mare/ enarrauit pericula et
mirabilia eius. Nō illi qui se totos in ip̄o naufra-
gos mergunt/ nec vnq̄ emergunt: quia vel nō co-
nantur/ vel conati ꝓtinus resorbenṫ. Obediuerat
iterū se nec ille Salomonis filiū verbo de canti-
cis ⁊ hymnis spiritualib⁹: liga ea in corde tuo iu-
giter/ ⁊ circūda gutturi tuo: quatinus videlicet il-
la saperet ⁊ caneret gradiendo/ stando sedēdoq;.
¶ Gāma nouū nō ideo spernat homo nouus in
christo/ si senserit se grandiusculū factū i ipso. Nō
eget affirmo tali monitu/ quisq̄s vere grandis fa-
ctus est in christo. Qui exemplo Marie quo ma-
ior eo humilior: qui humiliori christo ꝓximior/ si-
milior ⁊ intimior. Sed ita loq̄mur apud eos quo-
rū exaltatū est cor/ ⁊ elati sunt oculi/ ambulātes in
magnis ⁊ mirabilibus sup̱ se. Ideo nec lactare iā
dignanṫ vbera doctrine pie. Quidni maneant si-
cut ablactati super matre sua corde arido sicut te
sta. Poterit apud tales aspectu primo rejici sim-
plicitas/ ruditas/ breuitas gāma nostri. Causabū-
tur ip̄m superuacuū esse: quoniā absq; eo canticis
ipsi spiritualibus ac mysticis habēde se iudicibus
fuerint instituti: vt q̃d ergo afferunṫ noua hec q̄-
dē auribus inq̄unt nostris: q̄ nec patres nostri di
gnati sunt attingere. Nūc terti⁹ e celo cecidit Ca-
to: q̄ super senes: q̄ super om̄es docentes se intel-
lexit. At vero ista nihil mouent animos simplices
sciētes spiritū sanctū spirare vbi vult/ q̄ndo vult/ et
quō vult. Alioq̄n no diceretur apud danielē: Per
transibunt plurimi/ ⁊ multiplex erit sciētia. Pro-
hibenṫ p̄mo q̄ offerunṫ/ sed nō in foro rerū vena-
liū clamoso: nō in cecis fedisq; libidinū ꝓstibulis:
nō in agro boum cū fratre seniore: q̄ de foris sym
phoniā et chorū domi non nouerat. Non deniq;
ꝑuerso corde/ quod est abominabile dissimile: nec
inueniet bonū/ nec vllā scientiā retinebit. Addiṫ ⁊
illud: Acetum in vitro/ qui cantat carmina cordi
y pessimo: procul tale procul. ¶ Gāma mysticū nō
melius formare possumus q̄ ad exemplar dñi no
stri Jesu christi crucifixi: vt dicat puer in Christo:
Croix perdieu gallis. ¶ Hoc plane est signacu-
lū quod Maria posuit supra cor suū in meditati-
onibus/ ⁊ sup̱ brachiū in operationibus. Que gl̃iaṫ
in Canticis dicēs: Fasciculus myrrhe dilect⁹ me⁹
mihi: inter vbera mea cōmorabiṫ. Fasciculus vti-
q; paruulus/ hūilis ⁊ paucus: q̄le q̄rimus esse gā-
ma nostrū. ¶ Recedāt vetera de ore vestro/ dice-
bat illa cui⁹ cor exultabat in dño/ vetus Anna ma

ter noua: q̄ deus scientiarū dñs est: ⁊ ipsi p̄parantur cogitationes. Nolite ergo multiplicare loqui
sublimia gloriantes: nisi forsan in dño. ¶ Mihi
absit gloriari cantat Paulus renouat⁹ de auo ve
tere: nisi in cruce dñi nostri Jesu christi: ꝑ quē mi-
hi mūdus crucifixus est ⁊ ego mūdo. Cuius iterū
hec verba sunt: Non eñi iudicaui me scire aliquid
inter vos nisi Jesum christū ⁊ hunc crucifixū: q̄ ⁊
buccina bat omnibus: de cetero nemo mihi mole-
stus sit. Ego eñi stigmata Jesu in corpe meo por-
to. ¶ Suus quoq; coapostolus Petrus: Christo
ait passo in carne/ ⁊ vos eadē cogitatione armami
ni. Nā crux lignū salutare est/ q̄ ad p̄mā dignitatē
renouauit oīa. Sic pollicitus fuerat christ⁹ dicēs
iudeis: Ego si exaltatus fuero a terra/ omnia tra-
hā ad meip̄m. In qua tu benignissime ⁊ innocen
tissime Jesu pependisti: vbi fuit extensum tui cor-
poris organū instar tympani: vbi cecinisti v̄ba sa
lutis nostre: vbi q̄nq; plagis capitalibus q̄si toti-
dē notulis vel characteribus te insigniuisti/ ⁊ pro-
prij sanguinis minio rubricasti: vbi tu piscina p̄-
batica salutaris/ q̄nq; porticus vulnerū habens:
dedisti haurire aquas in gaudio de fontibus sal-
uatoris: p̄cipue tibi p̄senti tecq; videnti/ tibi ꝯcinē-
ti o beata beatarū tu digitulos ibi complodebas:
quos semp̱ ad bellū spūs docuerat bñdict⁹ deus.
Qui myrrhā stillabāt ꝓbatissimā: q̄ apprehēderūt
fusumq; ꝑ tunica filij sui: ⁊ filij Jesu/ q̄nē cibauerat/
quē ꝯtrectauerat: cuius lachrymas siccauerant et
nūc describebāt sibi cū sensibus alijs q̄nq; voces
inenarrabiles cāticho͛di q̄les inq̄rimus. ¶ Gā- z
ma mysticū fas nobis est ad q̄nq; notulas seu vo-
ces vel literulas/ pūcta vel characteres figurare:
Sic licet hō noster vetus crebro nobis aduersus
nihilominus loq̄baṫ de ip̄o mysticus sermo pro-
phete. Tu v̄o vnanimis dux meus ⁊ notus meus
q̄ simul mecū dulces capiebas cibos: in domo dñi
ambulauim⁹ cū cōsensu. Tunc recolens dissidiuꝫ
per demones ingestū: ꝯuersus ad illos imprecaṫ
venire mortē sup̱ illos. ¶ Ex hoc p̄dicto tñ tāte
latitudinis mysterio: hoc vnū trahimus ad rē pre
sentē/ q̄ vetus homo dux est noster: q̄a necesse est
s̄m ph̄m q̄ncunq; intelligentē phantasmata spe-
culari/ ⁊ a sensibus cognitionē accipere. Cōsenta-
neū est igiṫ vt gāma noui hominis cōsonet ad gā
ma veteris/ ⁊ si nō sit i om̄ibus ꝓrsus idē. ¶ Hoc
aūt gāma quod manuale pueris instituiṫ/ sex vo-
cibus diffiniṫ: licet scd̄m arsim ⁊ thesim multimo
de repetitis: que sūt: vt. re. mi. fa. sol. la. Teneam⁹
ꝓinde s̄m ph̄icā disciplinā: q̄ oēs veteris homis
voces seu notule passionū reducunṫ ad quatuor
notas a poeta: cui consonat apud Boeciū ph̄ia:
Tu quoq; si vis lumine claro ⁊c̄. Deniq; comple-
ctiṫ illas ecclesia mater nostra duꝫ canit in prosa:
Cōfusa sūt hic oīa/ spes/ met⁹/ meror/ gaudiū. Ec
ce q̄tuor voces exp̄ssas: q̄s enumerando dedit ec-
clesia q̄ntā aliā intelligi/ dū cōfusas esse notat: q̄si
videlicet vna sit ex oīb⁹ aut multis cōposita resul
tāsq;: sicut ex q̄tuor elemētis simplicib⁹ mixta fiūt.
hāc certe cōpassionē noīamus a cō. q̄ est simul/
et passio/ q̄si simul passio. Hanc aliter possumus

nominiare miseratione͂ seu misericordiã: cuius te matre͂ ⁊ reginã p orbe͂ terrarũ confitet ecclesia. O Mari. Gãma a. mysticũ potest elegia diuina cãtatrix amorũ castorũ sub duplici metro complecti. A fit amor gaudens: spes e. compassio iota. O timet: vq dole͂s odit: ⁊ ista notes. ¶ Benedictus deus factus pro nobis verbũ abbreuiatũ: qui nobis hoc breue verbũ post multã conq̄stione͂ suggerere dignatus est: quod emulatur signũ Thau cui sitũ quoq̧ sensum in ipso Jesũ christũ repsentat: quod simul ad puerile gãma veteris hominis se conformat: q̄ pinde physicis disciplinis cũ theologicis anagogĩs resonanter est accõmodũ: per quod ad extremũ quodlibet canticũ fit psalmus: fit hymnus: fit in sono tube: fit in cithara: fit i psalterio: fit in tympano ⁊ choris: fit in chordis et organo. Deniq̧ q̄dlibet omnis spiritus laudet dominũ: potent annotari. ¶ Pape dicet aliq̄s: nimiũ grandis est hec pmissio. Grandis plane: sed simplici corde recepta: fidelis est ⁊ vera: ppicio illo q̄ dixit: Dilata os tuũ ⁊ implebo illud. Qualiter impleuerat Ps. q̄ dicebat ex sententia: Immisit in os meũ canticũ nouũ: carmen deo nostro. Cõuertam⁹ oculos etiã carnis ad signũ quod exaltauit de⁹ i nationibus: cuius typũ tenuit eneus serpens exaltatus in deserto. Ecce istec est longitudo: latitudo: sublimitas ⁊ pfundũ. Ecce quatuor extremitates inspicimus: ⁊ in sublimi sursũ rationabiliter collocamus primã literã: que gaudium ⁊ amore͂ significat: quoniã vertit ad celos: vbi nihil quod nõ sit gaudiũ exercetur. Gloriosa inquit Ps. dicta sunt de te ciuitas dei. Sicut letantiũ omniũ habitatio est in te. Ac pinde resonantiũ ab a vocali prima: gaudio vel amore nostrum gãma tanq̄ a digniori sumit initiũ. Ceterũ collocamus in extrema profunditate deorsum v vocalem: que designat dolorem et odiũ. Nam profundũ inferni quid aliud sonat: vbi dolor ⁊ flet⁹ ⁊ stridor dentiũ: odiũ quoq̧ pertinax dei: sanctorũ sanctarumq̧ omniũ. Ponimus subinde in tono sub brachio dextro e vocale͂: q̄ deputat spei significãde seu desyderio. Nam ⁊ illic sperauit beatus latro: ⁊ sperans audiuit: Hodie mecũ eris in paradiso. Dehinc transeuntes ad tonũ siue brachiũ sinistrũ: cõfigim⁹ o vocale͂: q̄ timore͂ insinuat. Quid eni͂ terribilius q̄ vox a sinistris sonatura: Discedite a me maledicti in igne͂ eternũ. Sic habem⁹ q̄tuor orbis extrema: q̄ sunt oriens A. occidens V. septentrio E. meridies O. tanq̄ in vulgari rota fortune: fiat hec reuolutio: Regno a. regnabo e. regnaui. o. sum sine regno. v. Amplius in I. litera que circa tempus natiuitatis christi literis latinis addita est aptissime: vocales q̄nq̧ situam⁹ tã q̄ in quoq̧ zodiaco sit. At vero respiciẽtes in actore͂ ⁊ consummatore͂ salutis nostre Jesum confixũ in medio: quid aliud q̄so videbimus q̄ alterã q̄si mixtã ex omnibus cõpassione͂: quã I vocalis notat: a qua nomen Jesus incipit. Hinc est nostra redemptio: amor ⁊ desyderiũ. Hinc deus meus ait Ps. ⁊ misericordia mea. Hunc appellabat Ignatius amore͂ suũ crucifixũ. Hunc Andreas morituus videbat in spiritu: atq̧ de crucis supplicio gestiebat. Vidit hunc Franciscus quasi seraph alatũ: q̄ndo q̄nq̧ stigmatibus seu signis cõscript⁹ est ab eo sensibili libro carnis: Hunc inspiciẽs pijssima mater misericordie: nõne poterat vti verbis i Esaia positis: Venter meus ad Moab quasi cythara sonabit. Moab interpretat ex patre: quoniã a patre ⁊ filia genitus est. Hic licet prau⁹ et ex damnato cõcubitu fuerit: mihi psit tñ vt p metaphorã significet Jesũ: q̄ ex patre deo vt filius eius ⁊ Maria conceptus est: nõ virili semine sed mystico spiramine. Adhuc venter Marie beatificatus a muliere de turba. Tunc sicut cythara neruis tortis: extentis ⁊ siccatis aptata sonauit ad te benedictum fructũ ventris sui. In cuius corde tunc in dissonãter hec oĩa: spes: metus: meror: gaudiũ. Nõ dubiũ q̄n pariter cõpassio q̄ ab vtero egressa est secũ. Ecce q̄ instar Moysi ⁊ Bezeleel fabricãtium federis arcam: fecimus gãma nostrum s̄m exemplar quod vidimus in monte: que͂ monte͂ ex lapide abscisso sine manibus: tradidit Daniel excreuisse ⁊ impleuisse terrã. Et hic est deus noster Jesus christus: lapis que͂ reprobauerunt edificãtes: factus est in caput anguli: lapis quo digiti dauid Goliam pstrauerunt. ¶ Coaptemus deinceps ad gãma manuale spirituale nostrũ: et attendamus q̄ sex notule nominãtur per q̄nq̧ vocales: si cõsonantes detraxeris: que sic ordinãtur: vt ponatur bis a. litera scʒ in fa ⁊ la. Liquescit aũt frequenter fa in mi per b. molle. Et est ordo talis. v. e. i. a. o. a. f. et l. a. la. ¶ Deniq̧ q̄tũ ex veteribus fas est cõijcere: cantus est sensualis tradit⁹ p has q̄nq̧ vocales: immo ⁊ quidã discantus que͂ cõtrapunctũ dicimus: neumata deniq̧ sic insinuabantur: que sunt consonantie tenorũ finales. Sic ordinauit p̄mũ hymni metrũ de Joãne baptista: q̄ ait: Vt queant laxis resonare fibra famuli solue labia. ¶ Erubescant hic nostri sapientes ⁊ prudentes in oculis suis: quorũ nihil oculus nisi sublime vult i spicere: q̄n ipsi summi pphete carmina sua digesserũt per literas alphabeti: nõ sine mysterio vt Treni Hieremie: vt Salomõ de muliere forti in mysterio sacre legis aut ṽginis gl̄iose: vt Ps. preterea: Beati immaculati: p octonaria decurrens: vt alter iste Ps. Ad te dñe leuaui aĩam meam ⁊c̄. Quid vltra? Videbis simile in ecclesiastico hymno: A solis ortus cardine. Et Hostis herodes ipie. ¶ Voluit p̄terea dñs noster Jesus christus magnũ aliq̄d in seminario literarũ designare: q̄n vehemẽter exaggerãs dixit: Amen dico vobis: nec vnũ iota. Ecce iota neutri generis: sicut ⁊ gãma ponimus: q̄ apud grecos est litera q̄nta: apũ nos g. nec vnus apex transibit a lege donec oĩa fiant. ¶ Porro nõ minoris est põderis: q̄ se Jesus alpha ⁊ o̅ dignat⁹ est noĩare. Motus est inde fortassis abbas Joachim: vt ex seminario. i. l̄ris alphabeti intellectũ colligeret p̄teritorũ futurorũq̧ temporũ. ¶ Cõsonãt hec oĩa: ne pcacius irrideatur gãma nostrũ: in cuius ordinatiõe seq̄ videmur nõ voluntariã tm̃modo sed naturale͂: q̄ mentiri nescit impositione͂ dicens. a. e. i. o. v. Vbi sub

tēpo psalteriȷ̄ sonus inchoat a sursum corda: : et
ꝓdit velut in deorsum: quod sentit vnusquisqȝ
qui solerter inchoationem notauerit: quemad-
modū priores grāmatici prorsus oculati et cor-
dati viri sapuerunt. ¶ Est autē gaudiū vel amor
sicut a. in quadam latitudine cordis. Deinde si-
cut e. spes contractior est. Dehinc mollior est si-
cut i. compassio. O. preterea significans metū: et
v. dolorem vel odium ad labia vsqȝ perueniant.
Ac perinde grauitatē ipsius sicut primis sublimi-
tatē damus vel acutiē. ¶ Possemus adaptatio-
nes alias sumere vel ex quatuor elementis et eo-
rum qualitatibus primis/vel ex dispositione cele-
C stiū planetarū: vel ex combinatione seu configu-
ratione cōplexionis humane ex humoribus ipm
corpus per neruos ⁊ arterias agitantibus: sed ad
presens sufficiant adaptationes premisse si descri
ptionē addiderimus manualē: sed gāma (prout ō
re clarissima promptissima dici mos est) sup digi
tos posuimus. ¶ Scimus in manu quinqȝ digi-
tos esse: sextū monstra quedā habuerunt. Diuidū
tur aliquando tres contra duas. De deo dicit Esa
ias/ꝙ appēdit tribus digitis molē terre. De chri-
sto ꝙ misit digitū in auriculas surdi ⁊ audiuit. Ꝓ-
terea dixit Thome: Infer digitū tuū huc: latus
ostendens/vt certus fieret per digitū. Legimus
quoqȝ digitos apud Danielē scribentes in parie-
te: Mane/thetel/phares ⁊ Decribens quoqȝ Sa-
piens stultū dixit/ꝙ digito loquit. Non culpans
quia digito loquitur/sed ꝙ dischole puerseqȝ lo-
quitur: illud. s. ſm Esaiā quod nō prodest. ¶ No
minantur ad extremū hi quinqȝ digiti: Pollex/
Index/Medius/Medicus/Auricularis. ¶ Cur
autē hec omia nisi p collatione rationabili voca-
bū que cōponunt gāma nostrū: quatinus in digi-
tis possit tā oculis se prodere ꝙ auribus loqui: ex
emplo monachorū nutibus loquentiū (vel aliorū
in gāma cantantiū) Pollex tanꝙ pollentior ⁊ di-
gnior habet a. gaudiū. Index monstrans non iā
habita/sed ꝓxima ⁊ certa habet e. spem. Collocat
in medio longior breuis i. miseratione pductus.
Nōne pterea timor o. medicus est/qui peccatū ex-
pellit. Demū dolor v. datur auriculari: qꝛ sola ve-
xatio dat intellectum auditui: ⁊ aures quas culpa
claudit/aperit. He sunt quinqȝ lāpades mystice lu
centes in manibus virginū prudentiū/ad illumi-
A nationē sensuū quinqȝ suorū. ¶ Gāma nostrū nō
iccirco iudicandū supuacuū: qꝛ nō pstat sua cogni
tione confestim canticorū exercendorū facultatē.
Notat hec cōsyderatio ppter illos q̄ fortassis au-
ditu primo suspicabunt hoc fieri debere/si dicēda
sit ars talis efficax aut vtilis/quos argūt alie q̄li
bet artes: ipa in pmis grāmatica/quā nō pterea
totā cognoscimus/si suū tenuerimus memoriter
alphabetū. Sic de musicali gāma manuali. Sic
de pceptis rhetoricis: quali dixit rhetor pcipuus/
absqȝ vsu ⁊ exercitio ⁊ viuacitate ingenii neqꝙ
sufficeret: pdesse tn̄ ad certiorē fideliorēqȝ noticiā
quāuis sine alphabeto/sine gāma manuali/sine
rhetorica arte multi loquūt/canūt/porāt aptissi-
me. Sic in pposito recipiat gāma nostrū; sine quo
tot literati tot illiterati cecinerūt in cordibus suis
dn̄o. ¶ At vō qꝛ pmissū est ꝯsyderatione pceden
ti posse gāma nostrū ad omia cantica mystica: illa
etiā q̄ p instrumēta se demonstrent. Et hec ps tra
ctatū specialē depostulat. Dicemus ad psens q̄n
tū satis esse p declaratione pmissiōis opinamur.
Cōcurrūt siquidē in musica sensibili/siue fiat can-
tu siue pulsu/siue flatu/agēs/passū/mediū/sonus/
obiectū. Sicut in psalterio est ille qui ludit tanꝙ
agens: ⁊ ipm vas siue instrumentū psalterii est me
diū. s. aer repcussus/est ipse sonus q̄ est qualitas
sensibilis ab auditu ppꝛie pceptibilis: est obiectū
litera. s. seu psalmus qui cantatur siue sensus eius.
¶ Cōstat autē ꝙ gāma manuale nō agit p suā cog
nitionē aliqd istorū: qꝛ nec causat ipm q̄ agit: nec D
passū in quod agit: nec mediū p quod agit: nec so
nū quē efficit: sed est tm̄modo quoddā exemplū ex
terius: quod aspiciēs ipe q̄ agit/format in aīo suo
vel in corde speciē seu modū cantandi. Inde est ꝙ
pōt aliqs habere talē formam seu speciē in aīo q̄
nullū formabit canticū: vel q̄a nō vult: vel q̄a non
potest ppter defectū instrumēti vel medii. Ars ista
nihilominus manualis nō dicit inutilis: quoniā
docet numerū/pondus ⁊ mensurā q̄bus est formā
dus sonus vt reddat harmonicus. ¶ Discrcuit
vtraqȝ q̄ dixit: Exerce studiū q̄uis pceperis artē.
Quali exercitio probabile est mariam occupasse
nutriendo puerū Iesū: vocaliter etiā concinēdo in
star angelorū canentiū: Gloria i altissimis deo. Et
h vel ad pueri reuelationē mamabilis dormituri
vel ad deuotionē simul ⁊ consolationē tēpore pe-
regrinationis sue: psallēdo nūc Magnificat/tunc
Bñdictus/vel Nūc dimittis/vel alia cantica sion
cū psalmis quos de filio suo nouerat prophetice
cōpositos: audiēte crebro cū religiosa pietate spō-
su suo virginali Ioseph: vbi ⁊ pueniebant angeli
coniuncti psallentibus in medio iuuencularū tym
panistriarū. Et ibi puer Iesus Beniamin adole-
scētulus in mētis excessu. Quas hoc loco poetarū
musas pferens verbo sapiētie qđ est fons vite/nō
eq̄ volātis pede pductꝰ in pnaso mōte: ſʒ emanās
a throno dei crystallo siliis a mōtibus eternis: quē
fontē ambiunt p musis nouē ordines angelorū: q̄
nō cessant vna voce laudare/benedicere/glorifi-
care viuentē in secula: nō Palladē fabulosā/sed
sapientiā dei verā: Uerum pergamus ad reliqua.
¶ Gāma mysticū plus ꝯfert in canticho͛do seu B
canticho͛dis spiritualibus/ꝙ manuale gāma in
cantico sensibili oris/vel instrumenti musicalis.
Hoc est profecto notandum valde mysteriū quod
elicit ex pmissis in assignatione distinctionis can
tichordi a cantico oris: qm̄ primū liberū est eliciti
ue/nō secundū. Concurrit in primo voluntas ho-
minis p agente simul ⁊ patiente ⁊ medio/nil aliud
estꝙ liberū velle suū. Potest igit dū vult ⁊ quan-
do vult psallere in se/iuxta exemplar quod inspe-
xerit in gāma nostro: nūc concinendo p a. gaudiū
p e. spem: nunc per i. copassionē: aut si voluerit fi-
at in se o timor/vel v dolor grauis. Puto quisq̄s
hoc sapienter nec minus humiliter attēderit: cog
noscet fructuosū esse gāma nostrū. Fructuosū

dixerimus vt nouella corda in christo dum adue-
nerit tempus amantiū: iuxta parabolam Ezechie
lis: dum euaserit in etatem illam in qua sue sint li-
bertatis pro libito voluntatis vt ament ⁊ cantent.
Sciant paulatim cōponere cantica amatoria ca-
stissimi cordis: vt addiscant hymnis iam composi
tis suos affectus consonare: quēadmodum noue-
rat beata illa anima Marie/ frequentando dulcia
cantica canticorum: que dicuntur diachma vel diach-
mata vel diagmatica: vbi scʒ fit amantium mutua
nō expressis nominibus ꝓpriis allocutio. Incho-
ante dilecta ⁊ dilecto respondente. Itaq; vox oris
vox iocunda/ vox decora/ quādo laudi concanora
pura est vox cordiū. ¶ Gāma mysticū pōt ad con
C sonantias musicales/ que vulgariter appellantur
tertia/ quinta/ octaua deseruire: similiter ⁊ ad tonos
seu neumata. Posset hoc intuitu primo videri cō
trariū predictis de distinctione canticordi a can
tico oris: quoniā fit introrsus canticordiū: nec ꝑ
ticipat cū eo alienus: nec cōsequens ipsi cōsonāt
per diatessaron aut diapente aut diapason. Quo-
niā insuper aduersari videtur illud philosophicū
ꝙ impossibile est intellectū simul plura intellige-
re. Similiter igitur nec canere seu notulare: denique
nondū apparet ars tradita de tonis affectionum:
quēadmodū de vocalibꝰ neumis inuenitur. ¶ Dif-
ficilia ista nec vsitata fatemur: sʒ nō nihil nos spe
ramus esse dicturos. Legitur beatus Ignacius
vir totus ignei cordis ⁊ philocaptus in christum/
voces angelicas audisse supra montē vnū: qui pre
missis antiphonis cōsequenter intonabant hym-
nos/ quēadmodū deduxit ad ecclesiā suā celebran
dam. Si voluerit igitur aliquis cātare in corde suo
exemplo Anne ⁊ apostoli ⁊ plurimorum: cur non po-
terit sibi cōponere neumata iuxta variā psalmorū
⁊ affectuū qualitatē? Hoc autē vocabulū neuma/
cur ad signandū spūmsanctū tractum est: non satis
inuenio nisi ꝙ spūs dñi cōtinet omnia: ⁊ scientiam
habet vocis: quod ꝑspicuū fuit in apostolis. Si-
gnificat autē neuma cōbinationē vocū vel notula-
rum ordinatā. ¶ Porro sicut adolescentuli dis-
ciplinantur primitus/ vt notulas et voces cantici
oris sciant nominare: digitis iuncturisq; iungere:
sciant postmodū dum nunc vno nunc alio modo
cantando cōbinare. Deinde litterā notulis appli
cant: tandē generatur in eis ars cantandi sine nu-
meratione cuiuslibet notule. Impedirentur enim
que si perfecta est dicente philosopho non delibe
rat. Non aliter quāto fuerit aliquis in meditādo
veritates salubres habilior: in canēdis affectioni
bus ordinatis agilior: tanto fit (ceteris paribus)
ad canticordū promptior: adeo ꝙ vocales quin-
q; poterit in quolibet verbo repertas/ ad medita-
tionem reducere cum affectu. ¶ Sed quia nō om-
niū est hec exercitatio/ poterit saltē vnusquisq; dū
senserit euagationē sue mentis extra litterā vel sen
sum eius redire protinus ad cor: ⁊ dicere velut per
interiectionē ⁊ suspirium ⁊ gemitum: O pro timo
re/ V pro dolore/ I pro miseratione/ E pro spe/ A
pro spirituali leticia reparanda in se. Dicemꝰ hic
vnū pro vagis ⁊ profugis in cātibus ecclesie: quod
piū valde: nec obliuioni tradendū ingrate. Hec
siquidē quantumlibet oberrauerit in cogitationi
bus etiam criminalibus/ si rediens hoc modo ad
cor ingemuerit dicens: Penitet me. Redditur con-
tinuo virtus efficax ⁊ viuax suo cantico/ nedū in-
teriori sed vocali: quantūuis ex ꝓpria fuerit origine cul-
pabile. Nihil enī ꝓhibet diuersorū eundē actum
exteriorē naturaliter fieri/ nunc bonū nūc malum
moraliter. Hinc Ambrosiꝰ monet in hymno: Flā
mescat igne charitas/ accendat ardor proximos.
Quoniā si charitas assit: nō erit tam velut es so-
nans aut cymbalū tinniens. ¶ Gāma mysticum
fas est multiplicare ſm phrasim: hoc est eleuatio-
nē et depressionē sub dictis quinq; vocalibus: et D
ampliꝰ ꝙ multiplicet gāma vetus sub sex notis
vel vocibus. Exemplū fuit in spiritibus Christi
⁊ Marie: qui voces affectuū eleuauerūt vsq; ad cla
morē altissimū: ⁊ ad humiliationē inattingibilē de
duxerūt. Sic de beatis spiritibus dicit prosa: Mi-
rantur hic eleuatio: ⁊ deficiunt hic omnimoda de
pressio. Nō est igitur necessaria multiplicatio phra-
sis q̄nq; vocaliū in gāma nostro. Nō si quis mul-
tiplicationē figurari vellet: poterit hoc vel ꝑ addi-
tionē punctorum in sursum/ vel depressionē in deor-
sum: aut certe ꝑ lineas q̄nq; vel sex istud ostendere
vel in libris vel musicis instrumentis exemplū.
¶ Gāma nouū multiplicatur ſm thesim/ ꝓductio-
nē scʒ ⁊ breuiationē ꝑ pausas/ insuꝑ ⁊ diapsalma-
ta. Ratio similis est ad ꝓcedentē significationē quā
vocales recipient: ſm ꝙ in anteriora fiet punctu-
atio plus aut minus. Hoc autē facere nō est omniū
sed contemplatiuorum ⁊ meditatiuorum: qui ꝑ consue-
tudine exercitatos sensus habent. Uerum atten-
dendū est illud philosophi: Fabricando fabri fimus. Ita
de Canticē. Spectaculum istud gratissimū cernere
erat apud deū ⁊ Marie spiritū. Quanta putas in
tercisione vocis cordis: quantis cum interuallis
nunc celerioribꝰ nunc tardioribus cantat dilecta
de dilecto: Dilectus inquit meꝰ mihi. O quot de-
dit intelligi vocē frangens reprimens: ⁊ secū mul-
ta voluntas priusq; subiūgeret: Et ego illi. ¶ Gā
ma mysticū canticordi recipit consonantias in-
telligibiles a spiritu cantante in ordine ad exteri-
ora cantica/ vel cordis vel oris vel operis. Tenea-
mus in primis certū de Maria: ꝙ canticū liberū
mentis deriuabat per imperiū in organuʒ cordis
carnis. Probabile est insuper/ immo certū ex euā-
gelio/ ꝙ cecinit cantico oris dū consonās iubila
tioni Helisabet ⁊ sue voci clamose ⁊ magne: Be
ata q̄ credidisti. Laxauit os vt caneret secū: Ma-
gnificat anima mea dominū. Quid si addiderimꝰ
consonantiā pueri Iesu: si Ioseph virginalis spon-
si: imo melodias spūs angelici: qualiter cōcessum
est Marie magdalene/ qualiter Ignacio/ q̄liter
Vincētio: ⁊ ita de plurimis audire. Quibꝰ ꝓbabi
le est illud euenisse ꝯsonādo sibi: In ꝯspectu ange
lorum psallam tibi. Audi quid Agnes de agno suo
philocapta gloriatur: Cuius inquit organa mihi mo-
dulātibꝰ vocibꝰ cantāt. Nōne tibi ꝑsuasū est Ma
riā dū fuit ꝓxima morti/ cigneū aliqd suauissimuʒ
in sua resolutione cātasse. Sic de christo dicit ꝑs.

Ascendit deus in iubilatione/ɀ dñs in voce tube.
Fallor si nõ addere fas habemus ad cõsonantiã
Marie carmina olim celestiũ/terrestriũ ɀ inferno
rũ. Qualiter ecclesia hymnizat dicẽs: Aurora lu-
cis rutilat: celũ laudibus intonat: mũdꝰ exultans
iubilat: gemẽs infernus vlulat. Q, si mirabit ali-
quis: posse stridores inferni/fletus/vlulatus ɀ ve/
ɔcinere celo ɀ sanctis eius. Attẽdat quo pacto fit/
vt letet iustus cũ viderit vindictã. Quo pacti rur
sus potestˀhõ etiã viator repare videlicet carmen
quantũcunqȝ dissonũ prius per obstrepentẽ malã
voluntatẽ/dũ tradit se ad penitentẽ affectuȝ: vt q̃
prius erat sub tenore damnãtis iusticie/ nunc fiat
sub molli cantu cõpatiẽtis ɀ indulgentis misc̃ie.
Expectet tñ quisquis est hmõi lamẽtationes ɀ ve
canendas sibi esse: quoniam mandauit dñs in no
cte culpe vel pene canticũ eius. Dissonant venia-
lia plurima: sed ipm carmen nõ obrumpunt. Re-
sarciunt potius assiduis suspirijs ingemiscendo/
nũc per v: nũc per o: nũc per i: sperando deniqȝ vel
gaudẽdo per. e. a. At ꝟo nõ opus est hic ɀ nũc car
mina veteris hoĩs venũdari sub pctõ vocẽ habẽ-
tis obtusaȝ ɀ raucã vel pene nullã recordari: Quis
mutuacõpatione nostrũ cantichorduȝ cũ gãma
suo suauius appareret: Quis pterea redderet credi
bilius animali homini quicquid spiritualis affir-
mat de canticis pprijs/suisqȝ iocũditatibus virtu
osis: vt si fieret cõparatio philocapti fatui cũ ca-
sto philocapto in celesti amore: ebrij carnalit cuȝ
ebrio sobrie spũaliter: zelãtis seu zelotypi prauiter
E a zelo bono ẜm scientiã: ɀ ita de similibus. ¶ Fi
ebat obiectio superius/ꝙ mẽs nõ potest intellige
re/nec exinde cantare simul plura: sed apud pbos
conquisitio remaneat. Certũ nobis est alaȝ Ma-
rie/ɀ multo amplius christi/beatos quoqȝ spũs tã
in verbo q̃ in pprio genere/tot simul intueri: tot si
mul obiectis affici ꝙ nõ est numerus. Vidit Be-
nedictus quasi sub vno solis radio mundũ colle-
ctũ. Colligit Anselmus ex gaudiorũ reflexionibus
gaudium in quolibet infinitũ: quod nõ capere sed
intrare dicitur. Videt oculus athomos innume-
rabiles radiante sole: et partẽ totã hemisperij cir-
cũgyratione facillima cernit. Porro quid auris
in iocundo murmure riui? quid in tremoribꝰ chor
darũ ɀ cymbaloꝝ infinitis valeat pcipere cogno-
scimus? Siquidẽ sonus omis minutias ẜm ppor
tionẽ habet infinitas: sicut et omẽ cõtinuũ l sem-
per diuisibilia secabile constat esse. Amplꝰ in to-
nis sensibilibus videre est super vnũ tẽpus posse
fieri verbula seu floretos vel flosculos per minuti-
as notularum/quandoqȝ quatuor/quandoqȝ sex.
Sunt qui participationẽ ad octo deducunt/iuxta
voc? molliciẽ ductibilẽ. Quanto facultas tal am
plior esse in cantichordo mẽtis cẽsenda est. ¶ Ex
emplificemus in a. gaudio/et in v. dolore: ɀ singu
lis horũ ad denariũ facili deductione flectamus: et
ita de alijs tribus fiet perspicuũ. Ecce gaudeo p̃-
mo/quia sancte gaudeo. Secũdo quia non male
gaudeo. Tertio qꝛ sancte spero. Quarto quia nõ
male spero. Quinto q̃a bene misereor. Sexto q̃a
nõ male misereor. Septimo iterũ gaudeo/qꝛ san-
cte timeo. Octauo quia non male timeo. Nono
quia rite doleo/vt in penitentia. Decimo quia nõ
male doleo/vt de seculi tristicia. ¶ Rursus idem
aperiamus in v. dolore quasi viceuersa. Ecce do-
leo: primo quia male doleo: secundo quia nõ bene
doleo: tertio quia male timeo: quarto quia nõ be
ne timeo: quinto quia male misereor: sexto qꝛ nõ
bñ misereor: septimo quia nõ bene spero: octauo
quia male spero vt in vanis: nono quia male gau
deo: sicut qui exultant in rebus pessimis: decimo
quia nõ sancte gaudent ĩ diuinis. ¶ Possemus
cõformiter ad hanc multitudinẽ ostendere: ꝙ nõ
est psalmus/nõ ꝟsus psalmi/nõ verbũ/nõ deniqȝ
syllaba: ad quã ɀ ẜm quã nõ possint cõsone ad vo-
calẽ suã: sit a. sit e. sit i. sit o. sit v. voces spũales q̃li-
bet ɀ quotlibet depromere. Sic Maria l suo ma-
gnificat per omnẽ vocẽ musicalẽ agili voce cõcur-
rit: sic in alphabeto: sic in Pater noster: sic in suo
Aue maria: sic in Credo fuit/ea viuente cõpositũ:
sic in Benedictus: sic in Nũc dimittis. Quid co-
nor per singula: cũ in quolibet hymno dicã ampli
us/in quolibet verbo suo: p omnẽ vocalẽ p se vel
p ximis cocinere fas habebat. ¶ Irrideat nunc
aliquis si potest: si audeat gãma mysticũ: imo ꝟo
nõ iã irrideat/nõ reijciat/nõ conspuat: quia si sapi
ens est: ipe audiẽs sapiẽtior erit: si insipiens/pote
rit ad sapientiã venire salutarẽ pariter laudis: ɀ si
vacet vt videat: si quiescat vt audiat: si oret vt sa-
piat: si mereat p orationẽ tandẽ agnoscere/ quid
psalmus iste sonet: Beatus pplˀs q̃ scit iubilatio-
nẽ. Gãma mysticũ potest exponi vel ampliari per F
noia q̃nqȝ passionũ quasi totidẽ vocũ: licet in cõ-
notatione ꝟba seu verbula deficiãt. Et p̃mo spẽs
ols xpantie ɀ fortitudinis q̃ sunt in ɔcupiscibili ɀ
irascibili: mediãt inter passiões vtriusqȝ vitiosas
Sed discurramus p singulas voces. ¶ Ecce re-
ducunt ad a delectatio quasi quedam delectatio:
quoniã vt lac se infundit: dũ meditatio p̃mit/ af-
fectio sugit. Leticia quasi laticia: quia dilatat: vo-
luptas quasi volubilitas: nunc huc nũc illac cir-
ca rem dilectã apprehensam. Iocunditas/quia p
uocat ad iocũ qui facilis est/. nec laborat. Hilari
tas/quia se foris facietenus explicat/ maxime per
oculos in honore leto. Alacritas/que est vigor vrẽ
di se ɀ suis officijs expedite. Liquefactio/que se p
prijs terminis nõ continet plus q̃ aer aut aqua:
sed labitur in rẽ amatam. Defectio que non sub-
sistit in sua virtute/conatu vel operatione: sed ca-
dit in rem dilectã sicut liquefactio. Ebrietas que
nõ videtur esse sui compos pre amoris magnitu-
dine. Satietas tamẽ que nõ excludit desyderiũ/ sȝ
fastidiũ: vt ibi: Fruuntur nec fastidiunt/ quo frui
magis sitiunt. Fruitio que est inhesiue in re ama-
ta ppter se cũ quiete. Trãsformatio nõ p substan-
tiã sed assimulationẽ qualitatiuaȝ in amore viuo/
exultatio/ tripudium/ iubilatio/ plausus/saltatio
grãrũactio/vox laudis. ¶ Reducunt ad e. spem/
que non accipitur hic prout est virtus theologi-
ca: sed generaliter pro desyderio boni futuri/ ten-
dentia/ expectatio / esuries/ sitis / ardor/ audacia
bona/ira bona/zelus bonus/anhelatio/emulatio

bona/suspiriū/concupiscentia. ¶ Reducunt̄ ad i. cōpassionē miseratio/misericordia/pietas/mitias mansuetudo/benignitas/liberalitas/munificētia/ elemosyna: qd est effectus miserandi/tam in spūalibus q̄ȝ corporalibus incōmodis. ¶ Reducunt̄ ad o. timorē fuga/desperatio bona/ segnicies bona/stupor bonus/admiratio/erubescētia bona/verecundia bona/horror/agonia/trepidatio/formido/abominatio peccati/nausea voluptatis male/ fastidiū bonū/tediū bonū vite huius/timor reuerētialis: qui est quedā resilitio in ꝑpriā paruitatē ex cōsyderatione superioris maiestatis: aut est resilitio formidabilis ad propriū adiutorē cū cōsyderatione vigentis necessitatis. ¶ Reducunt̄ ad v. tristicia/contritio/dolor/odium bonū/detestatio/inuidia bona/cruciat⁹/torsio/planctus seu plangor/ lamentum/rugitus/gemitus/vlulatus/languor.

G ¶ Possemus omnes has quinq̄ resonantias in aspectu crucis notare: ꝛ ī x. littera. In christo quoq̄ qui fuit in mysterio redēptus quinq̄ fidis. Sȝ ꝛ in matre eius sm̄ euangeliȷ̄ tenorem et notulas. ¶ Uis audire canticordū marie in a. Magnificat anima mea dn̄m. Uis in e. Ecce ancilla dn̄i/fiat mihi sm̄ verbū tuū. Uis in i. Uinū non habēt. Uis in o. Turbata est in voce angeli/ꝛ timuit illo ire. Quis nempe? Joseph sponsus: nō dubiuȝ q̄n sponsa Maria timoris cōsois fuit. Uis in v. Ecce pater tuus ꝛ ego dolentes querebam⁹ te. Uis nūc his in i. simul omnia cōsonante: Erige cordis aures ad voces spiritus sui dū ꝑpriū filiū/dū dilectū oris sui viscer̄ quoq̄ suoꝝ ꝛ votoꝝ cōsensit crucifigi ꝑ redēptione nostri: dans nobis illū vtiq̄ cum gaudio ꝛ exultatione: que summā superabant carnis angustiā. Alioquin qualiter implesset qd̄ dicit̄: Hilarē datorē diligit deus. Desyderiū rursus qd̄ habuerat cū filio nos ꝑ crucē redimi dū implebatur. Nōne queso delectabat? Nunquid nō ꝓterea crediderimus eā cōgratulasse saluti latronis cuȝ audiuit a filio: Hodie mecū eris in paradiso. Cum orauit insuꝑ filius ꝑ ꝑsequentibus: Pater dimitte illis: quia nesciūt quid faciūt. ¶ Uiderer superfluus si christi canticū ꝑ has quinq̄ voces ꝓcipue ꝑ mollē cantū misericordie quo nihil hominibus acceptabilius esse debet/vellē intimare. ¶ Exhilaresce ad hec ꝛ spera tu qui perieras miserande hō. Quid vltra negare tibi mater misc̄die poterit: si ꝑ pauꝫ ꝑ te filiū cōsensit offerri tāte miserie? Quid cōcedet beatifica in celis: q̄ talia dabat in terris afflicta? Perdidit miseriā nunq̄d ꝛ misericordiā: ꝑdidit passionē: sed nunq̄d cōpassionē? Perdidit ꝑfecto cōpassionē afflictiuā: sed retinet cōpassioneȝ electiuā atq̄ succursiuā. ¶ Reddam⁹ ei vicissitudinē qualiter hoc indies fiet? Aptemus ei iugit̄ voces canticordi nostri ꝑ verba canticordi sui vni verbo euāgeliȷ̄. Cōcordemus pariter voci consiliȷ̄ vocē voluntatis nostre: quodcūq̄ȝ dixerit vob̄ inquit facite. Sed hoc quodcūq̄ȝ facere scis omino nō posse nos o beata nisi dicēs filius tuus dederit voci sue vocē virtutis. In cui⁹ v̄bo laxantes opationis rete ꝛ simul opē ferente cōpleamus iussuȝ tuū

H quodcūq̄ȝ dixerit vobis facite. ¶ Atvo pausandū est tandē aliq̄n: verboq̄ nostro finis dandus est. Nec ignoramus futuros esse nonnullos q̄b⁹ aptior videbit̄ q̄dā simplicitas vni⁹ vel paucorū affectuū ꝑ sua exercitatiōe: quēadmodū simplicib⁹ rusticanis plus placet aliq̄ tympanū/gallice taborin/ meretedo/ꝛ fistula repetēs assidue idē: qm̄ aures ad subtiles harmonias nō hn̄t idoneas. Habemus in collationib⁹ patꝝ de reductiōe oīm affectuū ad hec verba: Deus in adiutoriū meū intende. Dn̄e ad adiuuandū me festina. Edidim⁹ nuꝑ monocordū suꝑ orationē dn̄icā/ sub vna amoris chorda. Dehinc psalteriū decachordū super vna tm̄modo/sm̄ vnā considerationē/aut suꝑ tribus sm̄ alterā: aut deniq̄ super decē cōformiter ad legis decē verba. Aliȷ̄s vero delectabilius est alternis vti: cū natura ꝑ sua mutabilitate in mutatione delectet̄. ¶ Demū gāma nostrū sub q̄nq̄ verbis q̄ volebat Apl̄s loq̄ sensu suo: poterit omnibus accōmodū fieri/rudibus ꝛ peritis/multiuol̄ ꝛ pauca querētibus: sint pueri: sint senes: sint puelle vel virgines: maxime q̄ diuinis mancipant̄ psalmodiȷ̄s. Plus enī valet hoc loco pia deuotio q̄ȝ eruditio literata: plus penitēs affectus q̄ȝ vestigās intellectus: ꝓut in opusculis ꝛ industriȷ̄s de theologia mystica inuenerimus annotasse. Tm̄ nō discat discipulus christianus reducere se ad se. vt ꝓcurrat ꝓor in domū suā/ꝛ illic ludat: ꝯceptiones suas agat. Nō in delictis ait sapiēs/nec in v̄bo suꝑbo: qd̄ ꝓrsus aduersū est verbo dei. ¶ Suꝑsunt ad extremū multa suꝑ auditu melodiosissimo v̄bo dei: q̄ nostrū gāma nouū ornarēt: vt quis auditori q̄s cantori/q̄s exauditor idoneus: vbi de oīm genere musicoꝝ in psalmis memoratoꝝ/cantu/pulsu/flatu/mente spiritu: ꝑraxis addenda est ad gāma nostrū. De canticis insuper exultationis ꝛ lamētationis ꝑmaximas/ quales sunt in dialectica ꝛ rhetorica loci: ad triceȝ inuestigationē: historicā videlicet physicā ꝛ theologicā: lati⁹ oportet tanticorū oīm originē nāturāq̄ venari. Elegia deniq̄ casta versibus imparibus castos cantabit amores. Sȝ tāta sunt ad ꝓsens dicta satis: ꝯcordante nostro ꝓcēptore qui ait: Beati qui audiunt verbū dei/ꝛ custodiunt illud. In cuius fiducia v̄bi: vacans ꝑ vacātibus canticordi verbū feci.

¶ Tertium opusculū I

Volumen aliud colligit in se thomos tres: pl⁹ sm̄ modos traditiōis varios/q̄ȝ ꝑ diuersitatē materie. ¶ Prim⁹ tomus conciliat/ ꝛ sequi facit facetā elegiā cātatricē amorū dn̄e theologie/quasi lyricū et odarum carmen. ¶ Secundus tomus alter secundus habet canones seu regulas/amphorismos vel maximas aut theoremata/de canticis per notulas quinquaginta. ¶ Tertius tomus alter tertius verbū solatiȷ̄ multiplex in se dirigit ꝑ particulas quinquaginta. Et ita iuncti simul hi duo thomi/centilogiū constituunt.

Carmen super recogitatione mortis.

Erne quis es, quid agis, moreris dic, duc cor in alta.
Cor cruce compungant spes, timor, ardor amans,
Cantica, saltũ, lamentũ, planctũq; frequẽta
Iungito iocundũ psalteriũ cytharæ.
Cõcinet sic olor tua dũ mors ĩminet, o mors
Mortua morte iesu, sis mihi porta poli.
Tẽpus adest aĩa ꝗ sponsa cubile beatum
Sponsi conscendas fœdere ꝑpetuo, (q;.
Ergo cãtet hymẽ, mẽs, os, cor, lĩgua, uigor
Plaude, sali coram, te iubilus rapiat.
Te tñ & tua fle, tua sit spes unica Christi
Passio, sit meritũ gratia sola tuum.
Buccinet aure tua sonitu uario tuba duplex
Terreat ite tonans, blanda uenite leuet.
Turturis hæc faciens iunges suspiria, suaui
Qđ uel alauda canit uľ philomena melos
Cor tremit ob tract⁹ uarios, dũ læticiæ uis
Cor uehit in altũ, mox premit anxietas.
Carmina nocte de⁹ tibi dat dũ te ꝑegre fers
Fac resonet sua laus iugiter ore suo.

De laude musice.

Vsica diuini noua pulsu quæ fit amoris
Extolli nulla laude satis poťit,
Cor recreat, curas abigit, fastidia mulcet,
Fitq; ꝑegrinis quos uehit apta comes
Per medias hyemes, ꝑ soles carmine fisus,
Ibo spe patiens, lætus, alacris ouans.
Nam fugiũt tristes cantu ꝑ inania curæ
Oĩs, & insidians hostica pestis hebet.
Vertiť occursu psallentũ Saul uelut alter
Factus hõ, psallit, fitq; ꝓpheta nouus.
Exagitat nequã dũ spũs hũc, cytharedus
Pastor ꝑ numeros cogit abire Dauid.
Vatidicus deerat Helizæo spũs olim,
Dum cecinit psaltes ꝓtinus implet eum.
Pythagoras mot⁹ fuerat cõponere chordis
Adiectis cytharæ cõpositis numeris.
Spũs ecce monet spirãs ꝑ carmina uatum
Ad dñi laudes cuncta creata simul.
Vt iubilãt, psallãt, exultẽt, ut cytharã dent,
Tympana cũ chordis, organa, nabla, chorꝫ
Corpa spiritib⁹ sunt organa cõsona, mũd⁹
Est chorus unus ꝗ ludere nois amat.
Carmĩe mũdano sibi dissona praua uolũtas
Concordans toti, fit moderante deo.
Ornat & ipa not' breuib⁹ lõgis ue camœnã
Improba uiuẽdi mors uariando uices.
Discantũ mollẽ, miserãs dat gratia, raucis
Stridet de pœnis culpa tenori graui.
Heu fuge de tali fuge deprecor esse tenore,
Vt sis sub molli, molle cor adde tibi.
Quid ꝙ corꝑibus curandis musica ꝓdest,
Dum cor lætificat, lenit & alleuiat.
Dant utrũq; tibi gentiles, pulcher Apollo
Carminis, & medice phœbe reꝑtor opis.
Colligiť pulsu uenarũ musica chordis,
Quæ sit tẽperies, quæ arsis atq; thesis.
Hoc medic⁹ tactu iuuenis cõiecit amorẽ,
Cuius in agnete cor furit igne graui.
Carmĩa nõ loqmur nũc execrãda magorꝫ,
Nec nisi mysticus est ipse poeta placet.
Amphion ac orpheus cãtu mouisse feruntʳ
Hic lapides, diras hic furias herebi.
Moribus hec duris si trãsfers instituendis
Mutãdiq; bona dogma salubre canunt.
Adde ꝙ in ppľis mutat uel iam uariatos
Insinuat mores musica cuiq; sua.
Est grauis huic, petulãs illi, molľ uľ agrestis
Vnaq; dilatans cor uehit, ista premit.
Est diathessaron, est diapente cũ diapason
Triplex legitimis copula nexa tonis.
Rursus ĩ octo tonos finẽ, mediũ, caput oẽs
Cantus partiri suscipit ecclesia.
Antiphonas dedit ad psalmos Ignati⁹ aptas
Monte ꝓut quodã desuꝑ audierat.
Turpibus & fœdis infantũ quæso cauete
Flexibiles animos cantibus inficere.
Festinat in teneras energia carminis aures,
Vret ut urticæ cor tibi, lubrica uox
Vrit cantando, facit idem sæpe uidendo
Fœmina, flagitij fundit utrũq; uirus.
Quid numeremus aues, humano ꝗ capiũť
Cantu, nec cantũ despicit ulla suum.
Pisces & cerui mulcenť cantibus, ægris
Antidotum uarijs musica crebro fuit.
Præbe fidẽ Græcis, Delphinis ariona uexit
Fluctus ꝑ medios, dũ lyra mulcet eum,
Fistula pastoris pecudes, armenta gregisq;
Solatur, nec eas terret imago lupi.
Pascua tũc secura metũ, minuitq; magistro
Tedia pascendi rusticus iste sonus.
Fistula pan phœbi cythare certauit agrestis
Iudice te mida uictus Apollo fuit.
Iudiciũ nã cuiq; suũ, sua cuiq; uoluptas,
Sic natura suũ grande melos uariat.

Buccina terribilis animosum pect⁹ equorū
Bellis exacuit, militis ira uiget.
Fœmina dum texit donec pueroq; soporē
Ducens in cunis cantat inepta rudis.
Cœlica turba iesu nati fescennia cantat,
Pax homini terris, gloria celsa deo.
Rusticus arua colēs, in uociferādo iocatur,
Cantat, & alleuiat inde uiator iter.
Artē quisq; suā mulcet dirumq; laborem
Qualicūq; sono, sit licet asperior.
Vox deuota deū placat iratū, placet armis,
Ciuibus, ipa choris cōcinit angelicis,
Vocibus ecclesiæ pater Augustine fateris
Motū te lachrymis ora rigasse pijs.
Felix cuius erant peccata retecta maria,
Quæ totiens uoces cœlitus aure capis.
Organa dū cantāt sibi soli, corde canentem
Corde deo pleno Ceciliam legimus.
Cordib⁹ ut nr̄is psallam⁹ Paule monebas,
Actio nam talis iure beat duplici.
Inchoat hic & nunc cœlum, uitæq; beatæ
Moribus & ritu degit in exilio,
Mors uenit ī terra q̄ carnis uincla resoluit,
Cantantē in psalmis uictor in alta uehit.

Ecclesiasticorum exhortatio ad cantum.

Semper in ore tuo sit laus, sint cātica sion.
Quamuis captiuum te babylone doles.
Fac hoc præcipue, cui cantus ecclesiæ dant
Absq; labore cibos, ueste, domoq; tegi.
Hoc leue pōd⁹ & ꝟ tibi spōte iugū posuisti,
Fer, nec dū uiues rumpe uel excutias,
Sed tedet dices eadem totiens iterari
Mentē cū cerebro uox reboanda grauat,
Quo crucier doleāq; mō nescitis amici,
Fundere sufficiat corde preces dn̄o.
Frater nil magnū sine magno uita labore
Fert hominū, perstes, usus alacris erit.
Tu tibimet crebro dic ecclesiæ uice fungor
Psallentisq; dolor uertitur in meritum.
Paucis crede datur constans oratio cordis,
Laudandū sed opus, dū canis ore, facis,
Reddis uota deo, tua fratrū debita soluis,
Corpus dū torques frigore, fame, siti.
Lex hæc ē hoīs ueteris, labor & sudor hic sit
Posterius requies uæ sine, cantica laus.
Viuere nō fas est homini semp ꝑut optat,
Optet quod lex uult, & sua tempora dāt.
Redde pri⁹ dn̄o qđ debes, deinde uacabis
Scripto uel studio, seu meditare silens,
Scito ualere nihil studiū, nō martyriū, nec
Cor raptū, nisi sit iussio facta dei.
Inde metire tuos instinctus, qn̄ sequendi
Nam motus cordis fallere crebro solent,
Te desyderio cordis cōmittere noli,
Cōmentisq; tuis, sed patris imperio.
Esto tuis ita sollicitus studijs, quasi semper
Cor sit ad arbitriū præsto, redire tuum.
Gratia dux hoc sola pōt cōferre, precemur
Gratia sit iutrix, sit comes assidua.
Tristis es equo tūc aīo psallens tibi uim fac
Vim patitur cœlum, uim faciamus ei.
Mox ueniet gaude mors te de carcere soluēs
Psalmis cantantē uictor ad alta uehet.

De laudib⁹ elegie spūalis.

Quisquis amas prosam, metris ignoscito nostris,
Sponte stilo ueniunt, corq; lepore trahunt.
Diuos blāda libēs elegia cantet amores
Tracta malis toties serua libidinibus.
Soletur senium, iam non captiua refectis
Vnguibus & casto coniugis apta thoro.
Cur nō ancillæ fronesis si libera fiet,
Mundaq; cōplacito cōfoueare sinu,
Non maiestati dictorū detrahit usus
Metrorū, maius pōdus eis tribuit.
Versibus omnimodis uates scripsisse sciunt
Vt Hieremias, Iob, sic Dauid & Moyses,
Carmina cōposuit Salomon rex milia qnq;
Cantata est mulier fortis ab ore suo,
Frenāt ne uaga sit metra mētē plīma paucis
Artant, & pręstant esse sui memores.
Plus sensus, pl⁹ lucis hn̄t, pl⁹ ordine pollēt
Versus, si cor eis cum studio dederis,
Verius & breuius seruant scripta ligata
Metro, nam uitium protinus insinuant.
Fortior est uox quæ ꝑ stricta foramīa trāsit,
Quam quæ decursu liberiore meat.
Non aliter metris sententia pressa canoris,
Vi maiore sonat, percutit & penetrat.

Legatur ꝑmodū dialogi.

Resipit an senium repetens puerilia? non, sed
Vult aqlæ ritu, uita redire prior
Dæmoniū caueas, lateat ne meri-
Vanis ī studijs ꝑdere tp̄s amās. (dianū,
Cedant uana ꝑcor, cedant, sed cum pietate,

Carminibus textis, fructus inesse potest.
Ast meliora pōt, flēdi quoq; tēpus & ætas,
Et qs in hoc æuo scire poemata uult?
Quæ meliora pōt exclusus ab oībus exul
Officijs? sed nec carmina flere uetant.
Nocte deꝰ dat (ait Iob) carmīa, rex tribulatꝰ
Misit (ait dñs) carmen in ore nouum.
Rara nimis fateor poesis mō, sed cano coeꝑ
Forsitan, & ueniet tempus amicitius.
Scenica nobis sunt uel ludicra iure fugāda,
Quis pia culparit sub numeris redigi.
Tutus nostra leges nō hic portenta deorū,
Non hic quæ castis moribus obuia sint.
Plus ꝓdesse uolunt ꝙ delectare, minorem
Quo fit ut ornatū quærere sat sit eis.
Ocia tpa dant quibus est sapientia dictis
Danda, iesus testis, ocia pigra necant.

De eodem.

D Arabe fidem Græcis, Delphinis arīona uexit
Fluctus per medios dum lyra mulcet eum.
Alter Delphinus rex seuū ꝑ mare uectos,
Nos tandem tuto littore constituit.
Iste deus, tibi laus, nobis hæc ocia fecit,
Ludere cū cythara psalterioq; dedit
Exēplar quoꝝ trāsmisimꝰ & monochordū,
Scachordū ꝗq; mens addere nostra cupit.
Offert quisq; suo gratus sua munera regi,
Carmina nō nihil est mystica posse dare.
Inq; dies intus si noster homo puerescit,
Quis neget huic puero ludere carmibꝰ?
Dū cor feruet ei, dū totus amat, ꝑ amorem
Dum uenit ætas & tempus amantis ei.
Conciliat sacros hymeneū carmen amores
Coniugium, nec gēs absq; canore ꝓbat,
Sed caueat puer hic qd degeneres ī amores
Rursus & in ueteres corde redire feces.
Ebrietas in eo sit sobria, sitq; cubile
Sanctum, cōplexus oscula casta nimis.
Sit nec amore suo uł mas, uel fœmīa, carnis
Nudus & ab sexus spūs est & amor.
Est quod mireris tñ istic fœmina uirq;,
Spōsam dilectā sponsus amicus habet,
Spūs hic animæ sit cū diuisus oportet,
Tale sciendū cui mysterium fuerit.
Sermo dei uiuus ualet unicus ista secare
Discretor cordis cunctaq; prospiciens.
Mutuus est zelus sponsi sponsæq; fruendi,
Se totis superest unica spes patriæ.
Hinc fuge dilecte mi clamat spōsa, scit ipsa
Non hic, sed coelis esse uiri thalamum.
Ipa subinde petit, ubi pascit, ubi cubat alta
Meridie, terris ne uaga sit stolidis.
Pascitur interea si suscipit oscula sponsi,
Vbera si tractet quæ redolentia sunt.
Ebria fulcitur malis & floribus, inter
Brachia se sponsi proijcit in requiem.
Felici fruit̄ somno, sponsus cōiurat, & oēs
Audeat ut somnū rumpere nemo suū.
Ad uigilem qn̄q; uenit saliens & alacris,
Clanculo ꝓspiciens uoce sonante ueni.
Alternat ueniendo uices, alternat amica
Quærendi studiū, languet amore pio.
Ad uocē liquefit sponsi gaudentq; uicissim
Laude sua demū quicqd agūt amor est.
Ocia sola placent sponsæ, loca sola requirit
Nec sponso nec ei turbida turba placet,
Rumpit ṽba sibi uigor igneꝰ æstuat intus,
Quē nec corde capit, nec referare ualet.
Quo rapimur ꝙ nos elegia ꝓtrahis? euge
Concaluit uideo spiritualis amor.
Iam sileas olim ueniet speciosior hora,
Nunc satis in labijs te liberasse malis.

Thomus secundus.

¶ Centilogiū de canticis & solatio. Primū ṽbuꝫ de descriptione cantici ꝑ quinq; verba.

P Canticū est vox numerosa ad dei gloriā ordinata. Vox ibi ponit̄ ꝑ gñe & q̄si materia. Ponit̄ nūerosa ꝑ differētia & q̄si forma. Finis debet eē dei gl̄ia. ¶ Canticū in sua gn̄alitate descriptū/accipit vocē ꝓsone ad ap̄lm dicētē nihil eē sine voce. Et attēdit ꝙ oīa fecit dn̄s in nūero & propter seipm̄: & sic in oībꝰ est vox nūerosa ad dei gloriā ordīata. ¶ Canticū hꝫ deo agēte modū ꝑ deū cōtēplantē spēm/in deo finiēte ordinē. ¶ Canticū reddit̄ ex nūerosa ꝓportiōe ꝟ pulchrū & decorū/ꝟ suaue & iocundū/hoc vtile & salutiferū: & oppositos disproportio parit effectꝰ. ¶ Canticuꝫ cantat oīs creatura: & ad illud inuitat̄ vel naturali instinctu/ vel aīali sensu/vel rōnali seu intellectuali ductu.
¶ Canticoꝝ naturā cognoscere nō infimū est hominis officiū: sicut hō cū oī creatura ꝑticipat/diuineq; glorie ꝯditꝰ est esse capax. ¶ Canticū vnū est sensuale vel aīale: aliud est rōnale seu morale: aliud est intellectuale seu diuinale: sicut est sonꝰ aīalis rōnalis & intellectualis: & ita de voce vel numero.
¶ Canticū sensuale qđ magis est in acceptiōe cōi dijudicat̄ tripl'r: visu/vt in gesticulatiōibꝰ: auditu vt in carminibus: tactu/vt in venis pulsantibus.
¶ Canticū sensuale vnū est comicū/aliud est satyricū/aliud tragicū. Et qđlibet eoꝝ solebat in theatris rep̄sentari obiectalr̄: tā ad oculos nutibus/ꝙ

ad aures vocib⁹ ꝛ fistulatiõib⁹ seu fidib⁹. ¶ Canticū cū sensuale ꝛ ad aures corporis fit tripľr: pulsu/vt i tympano: voce/vt i choro: flatu/vt i organo. Uñ poetica fictio tres pmit⁹ esse musas sumpsit: quis ad nouenariū deinceps pdierit. ¶ Cãticū cū pulsu fit tripľr: aut in rotatu/vt i symphonia: aut tractu aut retractu/sicut in viella aut rebela: siue cum impulsu vel impulsiuo quodā tractu cū vnguibus vel plectro: cū virgula/vt in cythara ꝛ guiterna lituo psalterio quoqꝫ ꝛ tympano atqꝫ campanulis: cymbala duo sese collidẽdo tinniũt. ¶ Canticū cū voce vel aiali cantu fit tripľr: vnū cū naturali significatiõe: vt in auiū garritib⁹ ꝛ in hũanis interiectionibus. Aliud cū volũtaria institutiõe: vt in hoim idiomatib⁹. Aliud cū artificiali modulatione: vt in rhythmis/in metris ꝛ carminib⁹. ¶ Cãticū sensuale cū flatu fit aliqñ folle/qñqꝫ vẽto/sepi⁹ ore: pmū artificiaľr in organis: aliud naturaľr in arborib⁹ ꝛ vndis: tertiū sufflabiľr in tibijs/fistulis ꝛ musetis.

¶ Cãticū sensuale hꝫ effect⁹ in brutis aialib⁹/in auib⁹ ꝛ in hoib⁹: etiā ſm phiam/medicinā ꝛ theologiā. ¶ Cãticū sensuale corpalr audibile/variatur p arsim. i. eleuationẽ ꝛ depssionẽ tãqꝫ in põdere: p thesim. i. p plongationẽ ꝛ breuiationẽ tãqꝫ in mẽsura siľr ꝛ p multiplicẽ cõbinationẽ ꝛ pportionẽ tãqꝫ appropate in nũero. ¶ Canticum rõnale seu morale ꝯsistit nõ solū in voce exteriori vt sensuale: sed in interiori corde: qꝺ dr esse tripleꝝ: vnū rationis supioris: aliud rõnis inferioris: tertiū imaginationis. De quoꝝ quolibet accipi põt aptica monitio: vt cãtem⁹ in cordib⁹ nris dño. ¶ Cãticū rõnale seu morale/qꝺ possum⁹ dicere canticordū. i. cãticū cordis: tot hꝫ voces/tot sonos aut resonationes quot sunt ꝑprie vel cõter dicte passiões affectus vel amores. ¶ Canticū morale seu cãticordū voces qꝺdā hꝫ gñales ꝛ pncipales: qꝺdā speciales ꝛ indiuiduales: qꝺdā mixtas aut in se multiplices ſm numeꝝ ꝛ distinctionẽ passionū. ¶ Cãticū morale distinctionẽ capit in suis vocib⁹ tã phice ꝙ medicinaľr ꝙ theologice: ꝛ ſm quãlibet haꝝ scientiaꝝ psit oẽs claro cõpẽdio reduci ad ꝗtuor/q̄ sũt: spes/met⁹/meror ꝛ gaudiū. ¶ Canticum morale seu canticordū/p õt reducere suas voces nũc radicaliter ad vnū/nunc ad binā/nũc ad trinā. Una est amor dei ꝛ pximi. Bina est idẽ amor dei cum odio pcti. Trina cõplectit amorẽ ꝛ odiū cū femore zeli: vel spem de saluatiõe/timorẽ de dãnatiõe/ꝛ cõpassionẽ de se ꝛ quolibet viatore. ¶ Canticuꝫ morale vnū est laudabile: aliud vituperabile: tertiuꝫ indifferẽs. ¶ Canticū morale vnū est meritoriuꝫ: aliud est demeritoriū: tertiū dñtaxat moraľr bonū vel malū. ¶ Canticū morale vnū est leticie/aliud tristicie/tertiū mixtū ex vtroqꝫ: iuxta volumẽ Ezechiel datū/in quo erãt carmina ve ꝛ lamẽta. ¶ Cãticū morale vnū letificat sobrie/aliud pie edificat/aliud sctificat iuste. s. ad seipm/ad deū/ad pximuꝫ.

¶ Canticū morale vnū est terrenū/qꝺ impiū est et deijcit: quoddā aiale qꝺ ebriū est ꝛ inficit: quoddā diabolicū qꝺ nequā est ꝛ interficit. ¶ Canticū morale vnū est ſm virtutes cardinales: bonū qꝺẽ/sed ꝗsi graue vel depssum: vnū est spūale p donoꝝ infusiones velut acutuꝫ: alteꝝ diuinale p btitudines ꝗsi supacutū. ¶ Canticū morale fit cū mystico pulsu seu plectro grẽ diuinalis aliqñ date gratis/aliqñ gratificãtis/aliqñ spe vel re btificãtis. ¶ Canticū morale format qñqꝫ cogitatio vaga sine arte ꝛ fructu: qñqꝫ meditatio sedula cum arte ꝛ conatu: qñqꝫ ꝯtẽplatio clara cū arte ꝛ agiliуū. ¶ Canticū morale iuxta parabolā ꝯcentoris nostri christi cõtinet saltū q̄ est exultatio/iubilus ꝛ tribudiū spūalis leticie: vt in epithalamio. Continet lamentum qꝺ est tristicia: nõ seculi/sed patiẽtie ſm deū: continet planctū salutaris penitẽtie: vt in luctu beato.

¶ Canticoꝝ corda seu fistula nõ sonat suauiter si fuerit dirupta/si corrupta/si ipꝓportionata ¶ Cãticoꝝ moraliū iudex auris cordis impedit pruritibus curiositatis/tinnitib⁹ sollicitudinis/ꝛ sordib⁹ libidinis: ſm triplicẽ radicẽ cupiditatis. ¶ Cãticorū diuinoꝝ materiā ꝛ artẽ ministrãt libri: vn⁹ nature ꝛ artis in creaturis: alius scripture sicut in psalmis ꝛ trenis: alius cõsciẽtie/sicut in meditationib⁹ sanctis ꝛ pijs. ¶ Cantica diuina bon⁹ angelus inuitat/actuat/ꝑsentat: malus duo dissonat/dissipat et obscurat. ¶ Canticoꝝ moraliū vasa vel instrumẽta reperiunt in omni resonabili solū intra in cordibus: partim extra in vocib⁹/ꝑsus extra in opationibus. ¶ Canticū oẽ fundatū est in monochordo amoris: sed explicat diuersimode nunc in diachordo/nũc in trichordo/nunc tetrachordo: rursus in pentachordo/in hexacordo/in heptachordo/rursus in octochordo/in nonichordo/in decachordo: tandẽ in omni polychordo sine termino.

¶ Canticū vnū plus resonat tenorẽ iusticie: aliud plus mollẽ cantū mĩscõie: aliud mixtim ꝗsi cõtratenor resonat gratiā cū rigore. ¶ Canticū pure leticie repit apud deū gliosum suo mõ: ꝛ apud angelis bonū/ꝛ apud hoiem btm. ¶ Cãticū pure tristicie vel ꝗsi repit in demonib⁹/in dãnatis hoibus/i desperatis viatorib⁹. ¶ Canticū mixtū viatoruꝫ spei scꝫ ꝛ timoris: diuersificat ſm tres stat⁹/incipientiū/q̄ purgant: pficientiū/q̄ illuminant: approximantiū/q̄ pficiunt: in qbus exprimur qñqꝫ lamenta gaudiosa et ꝛ gaudia luctuosa: p diuersitate finiū vel obiectoꝝ: sicut mater cõplacet dũ filius cū lachrymis querit eā: aut dñs in catuli clamorib⁹ post absentẽ cõdelectat. ¶ Canticū damnatoꝝ est ipsis turpissimū/horribilissimū ꝛ dolorosissimuꝫ: sed deo ꝛ iustis reddit ex cõsyderatiõe ordinis iusticie: decoꝝ/suaue ꝛ letū: sicut letat iustus cum audit clamores pessimoꝝ q̄ torquent. ¶ Canticū in purgatorio hꝫ cū afflictiõe solatiū: ex certa spe beatitudinis: ex eccľie gñalib⁹ subsidijs ꝛ pijs amicoꝝ suffragijs: ꝛ qꝛ charitas l cis ꝯgaudet ꝟitati correctõis ¶ Cãticū viatoꝝ etiā ꝑfectoꝝ hꝫ cū fletu solatiū/cū risu sobrio fastidiū. Et vix hꝫ hora dimidia pausā vt silẽtiū: sic necvnqꝫ i eodẽ statu pmãet: sec⁹ vbi nõ erũt volubiles cogitatiões nostre fixe deo.

¶ Cãticū itellectuale diuidit solis aurib⁹ mentis aut synderisis: ꝛ illud fit flatu amoris q̄ est vitalis spūs mouẽs dedꝫ est eius: de quo phia: O felix hominū gen⁹ si vr̃os aios amor quo celū regit regat.

¶ Canticū itellectuale põt descriptiue dici amor

numerosus. Oiã eñ facta sunt in harmonia men
surata mũda ⁊ amoris q̃ est põdus rex quo mouẽt
quocũq; mouenẽ: sicut ipa etiã materia mouetur
ad formã sic ad appetibile suũ: deniq; ẽm h̃ amor ẽ
vnison⁹ in cõpatiõe facta ad deũ: ⁊ omnison⁹ p col
latione creaturarũ ad inuicẽ. ¶ Cãticũ intellectua
t le figurari põt in vniuerso p exẽpla horologij tẽpe
ratissimi cũ campanulis aut choro ↄcordissimi aut
symphonie suauissime: aut organorum tot fistulis
quot creature sunt sonãtiũ: ẽm impfectõis graues
⁊ pfectiõis acutas voces cõcisiores aut ↄtẽsiores.
Tandẽ sicut in ol gñe musico ludit l eis diuia sapi
entia suauiter ola disponens. ¶ Canticũ exercere
monẽ ois creatura in ordine ad deũ: in quo ola vi
uũt ⁊ suspirãdo melodizãt: qd̃ pcipiũt aures illorũ
q̃ philosophizãt in creaturẽ oib⁹: ⁊ plus illi q̃ the
ologicalr anagogizant: quo fit in .xij. spẽs aut plu
res cantica amoris: qd̃ dr nuptiale vel epithalamiũ
cãtica cãticorũ possum⁹ ãnotare. Nubit ad litterã
vir cũ libera ⁊ socia: nubit cũ ancilla: nubit cũ dña
sicut ioseph cuz maria. Sic nupsit mystice christ⁹
cũ ecclesia libera: nupsit cũ synagoga/q̃ fuit in ser-
uitutẽ generãs: nubit plat⁹ cum ecclia sua: nupsit
dñs christ⁹ cũ natura hũana vnitate suppositi: nu
bit cũ ala rõnali: nubit cũ angelica natura: nubit
insup spũs deiformis in tricl̃inio hõis instar Ja-
cob ipsi Rachel rõni supiori: Lye rõni inferiori:
Bale ⁊ zelphe sensualitati tã exteriori q̃ interiori
tãq̃ ancillis. Nubit tandẽ saple idẽ ipe spũs dei-
formis. ¶ Canticũ intellectuale tot hz flatus/pul
sus aut tact⁹/quot sunt amoris spẽs: tot notulas ⁊
verbula/quot sunt veritates: tot cõsonãtias/quot
appetituũ sunt cõbinate ↄpoitiões: nec vllã patiẽ
dissonantiã in aurib⁹ iusti: q2 lz obstrepet mala vo
lũtas dissidẽs sibijpsi: cõsonare repiẽ in toto ordie
vniuersi. ¶ Canticorũ oim põt auditor esse q̃libet
hñs fidẽ de deo ⁊ pductiue creaturarũ cum bona ⁊
cõsentanea volũtate credẽs vt tandẽ itelligat. In
fidelis ṽo prsus est alien⁹: aurib⁹ eñ caret spirita
libus: nec gloriã dei finẽ habet ¶ Canticorũ pfect⁹
cantor sol⁹ est vir desyderiorũ in gutture vel vasis
sctãrũ meditationũ cõformiter ad lrãm ⁊ notulas
libri multiplicis nature/scripture ⁊ picture per vo
ces numerosarũ affectionũ. ¶ Cãticorũ exauditor
est ipe de⁹ p se pncipalr ⁊ ministerialr p suos ange
los ⁊ sctõs: dant cantica nunc leticie/nunc mesti-
cie/nũc put vult ex vtroq; tpata: vt in viatorib⁹ re
sultet solatiũ de quo sunt q̃nquaginta ṽba sequẽ-
tia. ¶ Primũ verbũ solatij ⁊ q̃nq̃gesimũpmuz in
ordine pcedẽtiũ vbi describiẽ solatiũ. Et notifica
tur p decem verba sub generalitate.

Tomus tertius

u Solatiũ est mulcebris passio/consur
gẽs ex pceptiõe ↄiunctionis obiecti
cõuenientis cũ subiecto ↄuenientẽ. Uel
sic: Solatiũ est pceptio ↄuenientẽ cõ-
iũcti. ¶ Solatiũ sumiẽ ample vt se
extẽdit ad oẽm potẽtiã cognitiuã/sensualẽ. s. rõna
lẽ ⁊ intellectualẽ: vt dicim⁹ deũ ⁊ angelos ⁊ aialia
delectari vel solatiari. ¶ Solatiũ ample diffinitũ
sic habuit p gñe passionẽ/sic p differẽtijs suis re-
liq̃ supsit: vt ↄtra tristicias oẽs positũ est: qd̃ ẽ mul
cebris seu cõueniẽs passio. Additũ est nomen pce
ptiõis seu apphẽsiõis vel apparẽtie: excludẽdo per
h̃ mot⁹ rerũ/q̃ ol penit⁹ carẽt sensu/rõne vel intelle
ctu. ¶ Solatiũ appropriate sumptũ est gaudiũ: nõ
q̃lecunq;/sed int̃ anxietates/molestias ⁊ dolores:
ↄueniẽs apud hõlem secũ manẽtẽ vt in fletu sit so-
latiũ. Uñ illud: Solanẽ miseri nũc mea fata senis.
Hinc spũssctũs dr ↄsolator/⁊ ṽgo maria consola
trix miserorũ: dãte deo ↄfert. ¶ Solatiũ cõsurgit ex x
pceptiõe duplicis ↄiũctiõis obiecti ↄueniẽtis: q̃rũ
vna est realis/altera solũ intẽtionalẽ seu spũalẽ: vt i
rõne vel intellectu vel etiã in imaginatiõe. Et ẽm
h̃ nomina solatij gñalr accepti ⁊ oppositi doloris/
multiplr ẽm phos/psertim stoicos variãẽ: qui po
nũt gaudium nõ nisi in sensu seu motiõe sensuali ⁊
reali. ¶ Solatiũ in nob̃ de⁹ sic pncipale efficiens
⁊ angel⁹ de celo sicut subseruiẽs ⁊ ministrãs opaẽ: vt
dũ apparuit christo angel⁹ de celo ↄfortans eum.
¶ Solatiũ qd̃libet oriẽ ex amore: id q̃lis ẽ amoris
talis est solatij bonitas ⁊ finis. Uñ sic duas ciui-
tates duo amores ↄstituũt: sic ⁊ duo solatia ¶ So
latiũ terrenũ/aiale ⁊ diabolicũ instar epicureoruz
opaẽ amori sui vsq; ad ↄtẽptũ dei. ¶ Solatiuz ṽo
q̃le desursũ est/piũ/pudicũ/pacificũ/suasibile ⁊ mi-
sericordia plenũ: causat amor dei vsq; ad ↄtẽptum
sui. ¶ Solatiũ nrm̃ q̃le debem⁹ inq̃rere fuit i chri
sto exẽplariẽ ⁊ multiplr demõstratũ ¶ Solatiũ q̃d
sit realr: an opatio vel aliq̃d ab opatiõe distinctũ:
nõ oportet a deuotis curiose pscrutari: s; scholasti
cis derelinq̃ tãq̃ ↄbleuma rõnẽ ad vtrãq; ptẽ ha-
bẽs: videẽ q̃ opatio sit p expssionẽ: solatiũ seu dele
ctatio p impssionẽ: fruitio p ↄnexionẽ. ¶ Solatiũ
ↄ varietate psonarũ/tẽporũ ⁊ locorũ ↄuenit variari:
⁊ ad ei⁹ adeptionẽ/doctrinã ⁊ cognitionẽ/aliter et
alr niti in pueris/in insipiẽtib⁹/in ↄficiẽtib⁹/in p-
fectis: queadmodũ variaẽ ẽm etates ⁊ ↄfect⁹ oim/
tã sensualiũ q̃ moraliũ ⁊ intellectualiũ melodia cã
ticorũ. ¶ Solatiũ in hõle mltiplex repiẽ iuxta mlẽ y
tiplicẽ in ipo potẽtiã cognitiuã atq; subiectiuam:
queadmodũ notauit christ⁹ exp̃mẽs aiam/spiritũ/
carnẽ/dũ ait: Tristis est ala mea vsq; ad mortem.
Spũs q̃dẽ ↄmptus est: caro aũt infirma. ¶ So-
latiũ infirme carnis est delectatio sensus exterio-
ris: cuius subiectũ est caro aut neruus sensibilẽ me
diãte spũ corpali ⁊ subtili/vñ ↄsurgit facilitas aut
difficultas solatij iuxta cõplexiõis corpalis q̃lita-
tẽ accidẽtalẽ vel inatã. ¶ Solatiũ ale tristis q̃nq;
est gaudiũ imaginatiue vel cogitatiue virtutis: or
gano corpeo intus vtẽtis. Et inde ↄsurgit vt pus
in solatio varietas ẽm diuersitatẽ organi ⁊ spũum
alaliũ ex q̃tuor hũorib⁹: sanguine/colera/flegma-
te/melancholica. Et ex diuersis habitib⁹ in imagi
natiõe vel fantasia. ¶ Solatiũ ale tristis q̃nq; est
gaudiũ rõnis/organo corpeo nõ vtẽtis in actibus
suis: vbi plurimũ valẽt habituales ⁊ actuales l rõ-
cinãdo dispõnes p abstractiões spẽrũ itelligibiliuz
a fantasmatibus cũ ṽtutũ moraliũ equali serena-
q; tranq̃llitate. ¶ Solatiũ ↄmpti spũs est gaudi-
um mẽtis q̃ supior ẽ portio rõnis sicut pcedẽs est

inferioꝛ vbi plurimũ valet irradiatio ſupioꝛi gratuita ex legibus eternis: ꝛ ꝑ habit⁹ donoꝝ atqꝫ beatitudinũ ꝛ reformationẽ ſenſuũ ſpũalium: in qb⁹ q̃nto ſenſus eſt intimioꝛ ſuo vero/tãto purioꝛ eſt. Quo ꝯtra fit in ſenſibus coꝛpis: tactus eñ ſpũalis ꝛ guſtus puriores ſunt/quo deo intimiores ꝑ charitatis amplexũ. ¶ Solatiũ qꝺlibet in hoīe reptũ ḋꝛ aliqñ ſolatiũ coꝛdis/aliqñ ſolatiũ aīe/aliqñ ſolatium ſpũs/aliqñ ſolatiũ carnis: iuxta diuerſos a doctoꝛibus modos vtẽdi p̄dictis nolbus. ¶ Solatium in q̇buſdã reb⁹ q̃drifarie/vt in hoīe: in quibuſdã bifarie/vt in brutis: in q̇buſdã nullo mõ/ſicut in rebus ſine aīa repit̃. ¶ Solatiũ intrinſece liberũ vel laudabile/nõ inuenit̃ p̄terq̃ in vtẽtibus iudicio rõnis: ¶ Solatiũ ꝑticipatiue lꝫ nõ eſſentialit̃ ꝛ intrinſece liberꝝ repit̃ in imaginatiua vel eſtimatiua ꝑte hoīs: q̄ nata eſt obedire rõni ꝯiuncte ꝛ expedite dũ impat ꝛ mouet. ¶ Solatiũ infime carnis exterioꝛis ꝛ q̃ſi brutalis/nullo mõ eſt elicitiue liberꝝ: neqꝫ laude ꝑ ꝯñs neqꝫ vitupio intrinſece dignũ: ſed nec p̄ncipat̃ liberꝝ arbitriũ ol ſenſitiue vtu ti ſicut nutritiue vel vegetabili: q̄ ꝓ ſtatu iſto non audiunt rõnis imperiũ/q̇cq̇d de ſtatu inocẽtie diceret. ¶ Solatiũ ſicut hꝫ ꝓ obiecto adeq̃to bonum apparẽs ꝯiunctũ: ſic oẽ qꝺ eſt aut apparere põt bonum vel ꝯueniẽs/põt dici obiectũ ſolatij. ¶ Solatium deceptoꝛium tot modis oꝛiri põt/quot modis potẽtie apph̃ẽſiue pñt in apparẽtijs ꝛ iudicijs ſuis falli. ¶ Solatiũ deceptoꝛiũ nullũ fuiſſet ī ſtatu nature p̄mitus inſtitute: nec ī vigilia/nec ī ſomno/nec in diuerſa rõne obiectoꝝ ꝑ diuerſa media: qm̃ rõnis iudicium olа direxiſſet /vt in aſtrologo vidẽte solẽ q̃ſi bipedalis q̃titatis. ¶ Solatium a deceptiõe multum auertit̃ ꝑ habitus virtuales tã intellectuales q̃ moꝛales/q̃ infuſos ſupnaturales imo ꝛ ꝑ naturales. Solatiũ freq̃nter inficit̃ ꝛ depꝛauat̃ ꝑ affectũ vitioſum q̇lẽcunqꝫ. Hinc dictuꝫ eſt: Excecauit eos malicia eoꝝ: ꝛ ols malus ignoꝛãs: ꝛ quot capita.i.affectiões/tot ſnle. ¶ Solatiũ hꝫe põt ſuũ ꝯtrarium ſicut triſticiã ꝛ deſolationẽ ꝓ obiecto ꝛ ecõtra: vt penitẽs gaudet q꞉ dolet/ꝛ ḋ leticia triſtat̃: ſicut ignis frigido flatu: frigiditas ꝑ calidũ circũſtãs nec penetrãs cõfoꝛtat̃. ¶ Solatiuꝫ q̃nqꝫ eſt deceptoꝛium nõ moꝛalr̃ aut demeritoꝛie vitioſum: vt dum erroꝛ eſt inuincibilis vel eoꝝ que sciri nõ debẽt. ¶ Solatium ſicut variat̃ ex apparẽtiaꝝ diuerſitate: ſic apparẽtie ſuã diuerſificationẽ accipiunt in hoīe ꝛ potẽtijs ſuis cognoſcitiuis propter colligationẽ hmõi potẽtiaꝝ adinuicẽ: q꞉ rota trahit rotã/ſicut coꝛtina coꝛtinã/ꝛ oꝛbis oꝛbẽ. ¶ Solatioꝝ apparẽtie variant̃ nedũ ꝓ varietate cognitionũ/ſed (vt dictũ eſt) etiã affectionũ: q̃uis alia et alia rõne: q꞉ obiectũ intellect⁹ practici nõ eſt verũ abſolute: ſed verꝝ vt cõparat̃ affectui. ¶ Solatijs in hoīe ꝓueniet rarioꝛ deceptio ſi potẽtia iudicatiua q̇libet nouerit de dubijs ꝛ ſuſpectis apparẽtijs: ſuſpẽſum tenere iudicium per arbitrij facultatem. ¶ Solatiũ cauſat in nobis angelus de celo vl' bonus vel malus: ſicut notat̃ duplex celum: empyreũ vbi boni: ꝛ aerium/vbi demones q̄ myſtice dicuntur volucres celi. ¶ Solatiũ cauſant in noƀ decẽ ſpũs inſpirationũ vel inſtinctuũ: ſicut aliqñ per ſpm̃ſctm̃ illabentẽ aut habitum cauſantem/ſic ab angelo bono multipliciter/ſic a malo angelo/ſic a celo/ſic ab elemẽtis circumſtãtibus/ſic a cõplexiõe naturali/ſic a cõplexione accidẽtali/ſic ab habitibus cognitiue potentie/ſic ab habitib⁹ affectiue. Et in his olbus verꝝ eſt/q̄ diligẽtibus deum/ oẽs inſpirationes iſte coopant̃ in bonũ de ꝑ ſe vel ꝑ accidens: reꝓbis aũt oīa tandẽ de ꝑ ſe vel per accidens cedunt in malũ: nec põt regula tradi generalis: ſed q̄ ſolanat̃ in dño/ cõſolet̃. ¶ Solatiũ cauſant in nobis hoīes/q̄ angeloꝝ officiũ nomẽqꝫ ſoꝛtiunt̃: vt doctoꝛes ꝛ p̄lati ꝛ offerentes ꝓ ſolatio libros ſanctos: necnõ veritatẽ oꝛdinare ꝓponẽtes. ¶ Solatium ꝓuenire põt diligẽtibus deum a ſex differentijs poſitionis ſurſum/deoꝛſum/añ/retro/a dextris ꝛ a ſiniſtris: cõſyderãdo gloꝛiã/infernũ/pctã p̄terita/pericula futura/ꝓſperitatẽ ꝛ aduerſitatẽ. ¶ Solatium nõnunq̃ a deſolatione quaſi ꝑ antipariſtaſim ꝛ vice cõtis generat̃: hoc in Jacob timente fratrẽ eſau/hoc in multiplici ſanctoꝝ clarunt paſſione. ¶ Solatium ſepe a tentationuꝫ anguſtijs roboꝛat̃: qꝺ ſenſerat q̄ dixit: Dum anxiaretur coꝛ meum/in petra exaltaſti me. Et rurſus: Secundum multitudinẽ doloꝝ in coꝛde meo conſolatiões tue letificarunt animã meã. Et chriſtus: Triſticia veſtra vertet̃ in gaudium. ¶ Solatij cauſa eſt aliqñ fuga ſolatij: ſicut econuerſo querere nimis ſolatiũ preſertim coꝛpoꝛale impedit ſpũale: ꝓpter h̄ pſalmiſta: Renuit cõſolari anima mea: memoꝛ fui dei ꝛ delectatus ſum. ¶ Solatium aliquod inter beatitudines/aliquod inter fructus/aliquod īter virtutes ꝛ dona nnmerat̃: ſicut pax/luctus ꝛ patiẽtia. ¶ Solatiũ ſolatio frequẽter opponit̃: nec ſe mutuo patiuntur: queãdmodũ de carne ꝛ ſpiritu notatum eſt. ¶ Solatium frequenter impedit̃ a cõſolationibus aut conſolari volentibus: alioqn nõ dixiſſet Job: Cõſolatoꝛes oneroſi vos eſtis ¶ Solatium quo fine queratur expedit cognoſcere: vt exinde bonitas ipſius vel malicia moꝛalis ſeu gratuita cognoſcat̃: cum finis ſit foꝛma virtutũ ſi bonus eſt/defoꝛmitas vitioꝛum. ¶ Solatium querendum eſt p̄ncipaliter ꝓpter deum: vt humilius timeat̃/feruentius diligat̃/ ꝛ alacrius honoꝛetur. Sic agebat propheta loquens optabundus deo: Letat̃ coꝛ meũ vt timeat nomẽ tuum. ¶ Solatiũ querere poteſt homo ꝓpter ſe/nõ tamẽ p̄ncipalit̃: ſed ſub deo: ſicut inclinauit pſalmiſta coꝛ ſuum ad faciendas dei iuſtificationes in eternum ꝓpter retributionẽ. ¶ Solatium ꝓpter ſe p̄ncipaliter q̄rere/eſt tale ſolatium quale docebat ꝛ querebat epicurus homo ad ſe referens oīa ꝛ ſe fruens. ¶ Solatij media qualia notat in epiſtolis Seneca/Epicurum poſuiſſe vel Ariſtippum cũ ſectatoꝛib⁹ laudabilia ſunt in multis ſi ad verum finẽ ſolatij verterentur: vt prudenter declinare nociua: nemineꝫ ledere: foꝛtiter ferre que neceſſitas affert: contemnere moꝛtẽ: frugaliter viuere: cupiditatibus imperare: diligere pauꝑtatẽ: ꝛ ita de plurimis. ¶ Solatium Epicuri nõ poterat adipiſci ſine luctu/doloꝛe vel triſticia: ꝛ hoc ꝓpter innatã ſenſualitatis

et cupiditatis vehementiã: quas vel reprimere vel sanare tristicia est: sed in reprimẽdo lãguor maior.

¶ Solatiũ quodlibet in hac vita suspectũ esse debet / quod nõ luctui iunctũ vel in luctu fundatũ ẽ. Hinc liber Ezechielis traditus: habebat cũ carmine solatij lamentationes et penalitatis et peccati.

¶ Solatiorũ fines quales a mũdanis cõstituunt: nõ consolationẽ sed desolationẽ inducũt. Silr̃ & finis qualẽ stoici cõstituebãt / aut falsus aut impossibilis de imaginario quodã honesto sine deo vero

¶ Solatij cuiuslibet laudabilis exemplar dedit christus tam actiue q̃ passiue: & post eũ btã mater sua ab infantia vsq; ad mortẽ in sũma paupertate spũs / sũma mititate / maximo luctu / vehementissima esurie & siti iusticie / sũma misericordia & miseratione purissima cordis mũdicia / & in trãquillissima pace

¶ Solatiũ christi sequit̃ suo mõ qui christũ induit: hoc est / q̃ sibi sicut exẽplari viuẽdo cõformatur: neq; enĩ tali deerit angelus de celo cõfortans eum dũ factus erit in agonia. Quisq̃s ergo tristat̃ / aspiciat hoc exẽplar / et psallat bono animo / exultans ad gaudentẽ christũ / & cum lamẽtante plangens. Hoc docuit sub parabola puerorum sedentiũ in foro & clamãtiũ coequalib⁹: Cecinim⁹ vobis & nõ saltastis: lamentauimus & nõ planxistis. ¶ Finis.

¶ Magistri ioãnis de

gerson cãcellarij parrhysieñ. sacre theologie doctoris christianissimi collectoriũ sup magnificat.

A Collectorium super Magnificat / particulas habet expositas / nõ semper eodẽ ordine quo sunt in cãtico / neq; sub eodẽ stili genere: sed vario / prout se fragmẽtorum appositio p sportas .xij. offerebat. Totidẽ enĩ tractatus habet principales. Deniq; plurima reperies in fragmentis / q̃ diuersis in sportis recõdita / vnũ in sententia saporẽ ostendũt. Qui capit accipiat p sua q̃libet volũtate / bñdicẽte deo / multiplicãte / distribuente / satiãte. ¶ Primus tractatus post premiũ dragmaticus ẽ seu p dialogũ: et habet notulas .l. sm̃ q̃s patet materia ¶ Tractatus scd̃s dragmaticus sup cãtico marie / de exultatione spũs: cõtinet notulas .lxxij. Tractatus tertius dragmaticus est in cãtico marie de respectione humilitatis sue / per notulas centũ viginti. Iungi vero possent opuscula de oculo triplici / & de vna preciosa margarita / & de oculo spũali / & de triplici visione dei: & cõsyderationes .xij. de cõcordia theologie mystice cũ scholastica: sed alibi collocant̃ in collectorio .vij. sportarum.

¶ Tractatus quartus per dragma seu dialogũ de marie beatificatione sup illud: Ecce enĩ ex hoc beatã me dicẽt oẽs generatiões: p notulas. lxxxij.

¶ Tractatus quintus per dragma seu dialogũ: quõ fecit marie magna qui potẽs est. ¶ Ubi prima partitio est: si maria passionabiliter mouebat̃ per notulas. lx. Alia ptitio est sine dialogo / de sancto noie dei; vbi de triplici noie dei / p notulas. lxij

Posset huic materie de noticia dei / que est sm̃ nomen eius cõiungi duplex centilogiũ. De cõceptibus vnũ. Alterũ de modis significandi. Sed alibi positũ est vtrũq; in collectorio septẽ sportarum.

¶ Tractatus sextus dragmaticus super quinto versu: Et misericordia eius &c̃. De luctu marie / & de timore dei / & sup eius misericordia finalis deprecatio / per notulas centũ. Iungit̃ initiũ quoddã tangens modũ expositionis moralis seu tropologice lamentationũ Hieremie. ¶ Tractatus septimus psalmicus principaliter de mẽte cordis & cognitione dei super illo sexto versu: Fecit potentiam / per notulas centũquinq̃ginta. ¶ Tractat⁹ octauus per dragma seu dialogũ / partitiões habet q̃tuor. Prima de depositione potentũ p impulsum demonũ / per notulas .xliij. Secũda partitio de custodia angelorum & fallacijs demonũ / p notulas centumquinquaginta. Tertia partitio de septem modis generalibus angelice custodie / per notulas .lxxij. Quarta partitio p soliloquiũ / vbi de custodia angelorum / per notulas .l. Fit etiã mentio de centilogio super impulsibus: quod seorsum alibi ponit̃ in collectorio septẽ sportarum. ¶ Nonus tractatus sup illud: Esurientes &c̃. cõponit̃ principaliter de eucharistie sacramento per q̃nq; partitiones. Prima ptitio p dialogũ procedit per notulas centũ. Secũda partitio per soliloquiũ de laudib⁹ sacramẽti altaris / & vt digne suscipiatur exhortatio / per notulas centũ. Tertia partitio p soliloquium cõuersum ad mariã / per notulas q̃nquaginta. Quarta partitio p soliloquiũ quasi narratiuũ de contemplatiõib⁹ marie super hoc sacramẽto: & principaliter de duodecim bonis eius quibus replentur esurientes / per notulas centũ / cũ additione .xl. theorematũ de vnitate. Quinta partitio p soliloquiũ exhortatoria huius sacramẽti / per notulas .l. Sunt in summa quatuor centilogia notularum: quibus iungi posset centilogiũ de causa finali / occasione huius bñdicti sacramenti compositũ: quod alibi positũ est in collectorio septẽ sportarum. ¶ Tractatus decimus sup versu: Suscepit israel puerũ suũ &c̃. Est autẽ in ipso duplex partitio. Prima fit per dialogũ / et notulas septuaginta. Altera fit q̃si p soliloquiũ & meditatiões / per notulas triginta. ¶ Tractatus vndecimus sub duplici partitione sup illo versu: Sicut locutus est ad patres. Prima partitio de cõtẽplationibus marie sup locutione dei p prophetas: & maxime per seipsam / incipiendo ab euãgelica narratione iuxta cõpilationẽ nouiter factã: que dicit̃ vnum ex quattuor / p notulas .xl. sub rubrica prima: In principio erat verbum. Unde dat̃ intelligi quantũ super reliq̃s sermo protensior esse posset. Secũda partitio de vita solitaria Ioãnis / quasi sup rubrica secũda: de nũciatione Ioãnis & habitatione in deserto. Sũt in hac ptitione tres pticule / iuxta triplicẽ modũ manifestãdi vitã solitariã / cõtinet notulas centũ. ¶ Tractatus duodecimus in psona marie per soliloquiũ summatim colligẽs sensum cantici hui⁹ canticorũ marie / p notulas cẽtũ q̃si p psalteriũ decies decachordũ: supadditis bis duob⁹ & sicut ab eccl̃ia fre B

quetatis: Gloria patri ꝛ filio. Sicut erat ī pncipio ꝛc. Spectat ad hāc materiā centilogiū de gloria. Queraꝭ in collectorio septē sportaꝝ.

Proemium.

c Canticū marie tractaturus in solatiū pegrinatiōis mee ꝟgētis in occasū (vtinā felix matutinū carēs vespere subsequaꝭ) Decreui pcedere ꝑ dialogū more didascolico: q̄lē Socrates/ qualē Plato Socratē itroducēs tenuit. Poterit ꝛ hic nr̄ pcedēdi mod⁹ nolari dragmaticus: q̄lis ascribiꝭ cāticis cāticoꝝ: q̄lis insuper cōmod⁹ est canticis vel eulogijs amorosis. Quod ecclesiastica attestaꝭ exhortatio/ q̄ de virginibus canit: Auctoꝝ huius ꝟginis frequentare nobis dulcia cātica dragmatis. Sic igiꝭ te fauēte bellissima virgo/ sup oēs amās/ amabiꝭ ꝛ amata: sit h̄ initiū ꝑ dragmata notulasq̧ distinctū: Magnificat aīa mea dn̄m. Colloquunꝭ duo frēs. Junior instar discipuli interrogans: senior magistri locū retinet ꝛ nomen: ambo solitudinis/ nō solitarie dilectores.

Versus Cancellarij parrhysien. qui congrue pmittunꝭ opi suo super Magnificat/ post Proemiū.

Se Lugdune tua fratres solātur in urbe,
Dū de quolibet est sermo frequēs in eis.
Iunior & senior, hic cœlestinus, & iste
Theolog⁹, plaudēs iunior hæc loquitur.
Iunior
Ecce bonū fratres & iocundū simul esse,
Idem quos uterus, parq̧ dies peperit.
Senior.
Fraternalis amor cor nostꝝ nectat in unū,
Firmet & hoc unum gratia christe tua.
Iunior.
Carne q̄dē frater, meritis pater atq̧ mgr̄,
Sunt data quæ nobis ocia grata uides.
Senior.
Ocia post diros conflictus atq̧ pcellas
Dat deus, atq̧ locat littore nos placido.
Iunior.
En fas est uiuas pariter dare, reddere uoces
Fert mens de studijs quærere multa tuis.
Senior.
Quare uices reddam, lenit fastidia sermo.
Est sua solamen garrula uox senibus.
Iunior.
Discipulus uocer ergo tuus, tu iure mgr̄,
Commoda doctrinæ, talia nomina sunt.
Senior.
Discipulus tu sis magis illi⁹, esse magistꝝ
Qui uetat, hic solus corda docere potest.
Iunior.
Hoc sub doctore me⁹ en potes eē magister,
Plantās atq̧ rigās, crescere christe dabis.
Senior.
Det p̄cor ille, pete de quolibet ut fuit olim
Theolog⁹ mos hoc quærere, mox aliud.
Iunior.
Gratulor, est mod⁹ hic placid⁹ mihi, talis &
Sermo ꝑegrinis, sit iesus ī medio. (apt⁹.
Senior.
Promisit, faciet, talem dare modo, qualem
Se dedit in tēplo, simq̧ docēdo sequax.

¶ Primus tractatus dragmatic⁹ sup Magnificat/ magistri Joānis de gerson cācellarij parrhysien. ꝑ bꝭs notulas. I.

Magnificat aīa mea dn̄m. ¶ Discipulus. D
Mgr̄: dic oro te/ quo pacto btā pulcherria mulieꝝ post salutatōz helizabet/ post exultatōz ioānis ī vtero: post collaudationē q̄ crediderit erūpēs in iubilū: cepit a magnificatiōe dei cāticū suū dicēs: Magnificat aīa mea dn̄m. Gratū q̧ppe mihi feceris tū sciēdi studio: tū cōsolatiōis desyderio: dū solos nos hic euomuit seuiēs tēpestas velut in scopulū. Benedictus de⁹ q̄ nos ī pacato solitudinis atrio collocauit. ¶ Mgr̄. Gratū ꝛ illud mihi subuenier: q̄m mādauit dn̄s ī aduersitatis nocte canticū ei⁹. Summa quoq̧ miseriaꝝ ineuitabiliū medicina ē obliuio. Digneris ḡ laudare nos ter ꝟgo sacrata: q̄ nō ingrata bn̄ficijs dei more p̄scoꝝ moꝝ cāticū edidit su/ꝑsonās eis ī exordio ꝛ dicēs: Magnificat aīa mea dn̄m. Taliter olim maria soror moysi in medio iuuēculaꝝ tympanistriaꝝ. Taliter dauid rex inclyt⁹: vn̄ Maria regali ex ꝓgenie exorta refulget. Taliter alij plures ad dei magnificationē erupe/rūt: vt ē illud: Cātem⁹ dn̄o: gl̄ose eñ magnificat⁹ est. Et illud: Magn⁹ dn̄s ꝛ laudabiꝭ nimis: cū ceteris in arcano cordis marie ꝓfunde collocatis. Sit ꝑ accepat nouissime pmissionē angeli cā ō filio nascituro. Hic erit magn⁹ inq̄t. Deniq̧ nouerat: q̄ fecerat sibi magna qui potēs est. Magnus dn̄s ꝛ magna virtus ei⁹: virt⁹ altissimi q̄ obūbrauit sibi: ꝛ sapīe eius nō est numer⁹: q̄ veritas est illa q̄ magna est: et ꝑualet testimonio oīm ꝑ Esdrā plato. ¶ Disci. Uenit in man⁹ primus q̄stio q̄ E
rōne dicaꝭ magnificari de⁹: cū penit⁹ nec augeri valeat nec minui. ¶ Mgr̄. Hesitas/ nō intelligēs scpturas: quēadmodū dn̄s a creatura magnificatur: non augmentū sui in se: sed quia magnus esse ꝑdicaꝭ/ caniꝭ et laudaꝭ: aut certe q̄ magnificā facit animā: cū magna facit qui potēs est. Nam quos iustificauit/ hos et magnificauit. Nunquid paꝝ tibi videꝭ magnificata btē marie ꝟginis aīa: q̄ opatiōi supra modū magnifice fuit ausa ꝑbere

tosensū? Fiat inqt mihi ꝯm verbū tuū. i. fiā mater filij cuiꝰ est pater deus: Quid excelsius: ꝗd sublimius: ꝗ magnificentiꝰ poterit cogitari? Quō ꝛ vidit cū ꝓphice subiūxit: Ecce inqt ex h̄ btā3 me dicēt oēs generatiōes. ¶ Disci. Quō stāt ꝛ i vnū ꝯueniunt tāta hūilitas cū tāta magnificētia/ tanta deuotio cū tanta gl̄ia? Sed habebit hec q̄stio locū suū cū3 de humilitate ꝟginis erit sermo. Vellē nūc collige res aliq̄s magnificatiōes dn̄i: q̄s mēs marie ꝯtemplabaꝛ sapiēter i cātici sui ꝓncipio: q̄tinꝰ ordo nobis suppetat ad loq̄ndū magnalia dei: nō q̄dē oīa (h̄ eñ ipossibile nō dubito) sed pauca ꝓ captu nr̄o ¶ Mgr. Quid appropriatius/ q̄d ve diuiniꝰ poterimꝰ accipe/ ꝙ ipmmet psalteriū marie decachordū hn̄s decē ꝟsus/ quasi si chordulas sonorosissimas: ꝯformiter ad illud vl̄e decachordū totius rōnalis creature: qd̄ ꝯnectiꝛ ex. ix. ordinibus angeloꝝ q̄si noue fidibꝰ argutis/ iūcta ex hoībus decia: quā i ꝓmis parētibus ꝑ ꝑctm̄ ruptā summus noster cytharista reparauit: vt ꝯcordaret psalteriū iocundū cū cythara. Est itaq̧ prima huius nostri psalterij marie chordula/ sonās dei magnificētiā: q2 dn̄s ē cuiꝰ eleuata est magnificētia sup celos. Magnificat inqt aīa mea dn̄m: nō dicit illū vel illū/ sed simplr̄ et antonomatice dn̄m: Scd̄o magnificaꝛ in saluatiōe: ꝓpterea vocat ipm̄ salutare: q2 dn̄i est salus. Tertio magnificus est in respectiōe hūiliū et beatificatiōe: qm̄ excelsus dn̄s ꝛ humilia respicit. Quarto magnificus in magnoꝝ opatione ꝛ noīs sui scītitate: q2 inqt fecit mihi magna q̄ potēs est ꝛ scīm̄ nomē eius. Cōsonat ps. Quia magnificasti sup oīe nomē scīm̄ tuū. Quinto magnificꝰ est in miscd̄ia ꝛ miseratiōe timētibus eū. Sexto magnificus in supboꝝ mēte cordis sui deiectiōe seu dispsione. Septimo magnificꝰ in humiliū exaltatiōe/ potētibus de sede depositis. Octauo magnificus in esurientiū impletiōe/ cū diuites dimisit inanes. Nono magnificus in ꝑditoꝝ liberatiōe: q2 suscepit israel pueꝝ suū. Decio magnificꝰ i ꝓmissoꝝ fu
F turū cōpletiōe. Sic locutus est ad patres nostros abraā ꝛ semini eiꝰ i secula. ¶ Disci. Placet adaptatio/ breuis ꝛ lucidus ordo. ¶ Magi. Quid ꝟo cēseres/ si varios olim organoꝝ sacre scripture modulos: imo voces oīs generis musicoꝝ cōcordare faceremus cū h̄ marie psalterio decachordo ¶ Disci. Redderet scio supadmirabilis harmonia. ¶ Magister. Sciueris filr ꝙ i auribus suis nostra psaltes copiosissime ꝛ distinctissime faciebat resonare voces olm̄ musicoꝝ: dū mētis intuitū sil' cū plectro meditatiōis/ liberrio discursu/ miraq̧ celeritate diffūdebat vbiq̧: dū q̄si sil' i omes ꝛ singulos se diffundebat affectus: quos solet hūana mēs sigillati variare canēdo. ¶ Disci. Mirū ꝟo q̄ virtute valuerit hoc effici: cū sint affectuum voces innumere. Cū ꝓterea sibi sint ꝯtrarie vel aduerse. Nonne ꝯtrariaꝛ vox amoris odij sono. Sic desyderiū seu ꝓsecutio tēdit in aduersū fuge. Repugnat quoq̧ gaudiū tristicie/ spes tiori/ cōpassio seueritati/ ꝛ ita de plurimis. ¶ Magi. Iure miraris mirabilia: ideo nēpe cātauit dn̄o maria cāticū nouū: q2 mirabilia fecit. Mirabilia ꝓsus misericordie q̄ charitas maiora fecit ꝙ. fuerūt (si ita dici pōt) mirabilia potētie. Fecerat apud veteres mirabilia/ q̄ potētiā/ q̄ sapiam/ q̄ iusticiā/ q̄ dn̄ationē ꝛ virtutē ostendebāt. Sed tunc nouū dn̄s fecit sup terrā/ qn̄ mulier circūdedit virū: qn̄. s. suscepit deꝰ ꝑ incarnationē israel pueꝝ suū. Qn̄ recordatꝰ ē. Cuius recordatus? Nō dixit potētie/ nō sapientie/ nō iusticie/ sed miscd̄ie sue. Tunc memoriā fecit mirabiliū. s. miscd̄iaꝝ/ misericors et miserator dn̄s. Qm̄ in rebus ꝑ ꝓs ortis mirabilius nihil vtiq̧ (teste Aug.) ꝙ vt deus fieret hō/ ꝛ hō esset deus. Vis hoꝝ deductionē accipere? Disci. Nolo de psnti: q2 locū forte posterius habebit amplior declaratio super illud: Quia fecit mihi magna qui potēs est. Sed ad inq̄sitionē redeo: q̄ rōne mirabar oēs affectus in hoc cātico nouo mariā comprehēdere simul potuisse beatā/ dū gratulabunda iocūditate dicit deo: Deꝰ cāticū nouū cantabo tibi: in psalterio decachordo psallā tibi. Psalteriū q̄ppe decachordū esse h̄ cāticū marie/ superius est ostensū. ¶ Magi. Vocas ad rē diu mihi multūq̧ q̄sitā: qua sup re te docebūt opuscula nostra de cāticis: nolatim illud cui titulus ē cātichordū .i. cāticū cordis. In cuiꝰ vltima ꝑte tradiꝛ ꝓ practicē cāticoꝝ sp̄ualiū gāma nouiꝰ mysticū/ ad ꝓportionē vel analogiā gāme manualis sub q̄nq̧ vocibus: iuxta q̄tuor passiones seu potiꝰ affectiōes principales iūcta q̄nta/ q̄ fit ex ꝯcursu pliū: q̄ d2 cōpassio: q̄si cū alijs passio. Prima est amor vel gaudiū: scd̄a spes vel desyderiū: tertia timor vel diffugiū: quarta dolor vel odiū. ¶ Disci. O ego nunc memini quid ibidē tractauerio. Sed q2 venit forte in notitiā paucoꝝ ꝓ sua magnitudine opus illud: vtile feceris studioso desyderio/ si sub cōpendio practicā hāc cāticiꝰ mystici tradideris. ¶ Magister. Factum est hoc iā alibi: nec istic pigebit (quia sic vis) inserere.

Notula quintadecima per ꝓprias subdistincta notulas.

Nobilis apl's puer euangelicus: nō sensibus sed malicia puer/ habēs quinq̧ panes doctrinalis refectiōis in quinq̧ mi B
lia hominū/ dicebat corinthijs: Volo q̄nq̧ verba sensu meo loqui vt alios instruā/ ꝙ decē milia verboꝝ i lingua. Premiserat tamē ꝑ exemplū de tybia et cythara: que nisi distinctionē sonituum dederint: sciri neqnit quid caniꝛ/ aut quid cytharizaꝛ. Etenī si incertā vocē det tuba/ q̄s ꝓparabit se ad belliū? Concluditq̧: opus est sensu/ tā cognitionis ꝙ affectus dū quis orat/ loquiꝛ aut psallit: quatinus ꝯm tropologiā hō sp̄ualis se pararet ad bellū: ꝛ cū q̄nq̧ lapidibꝰ limpidissimis de torrēte scripturarū goliā. i. sathanā sternat: alter dauid puer factus. Hec est parabola mystici cātichordi vl' cātici cordis: qd̄ hortaꝛ idē apl's psallere sp̄ū/ psallere ꝛ mente. In quo cantico cordis tria repetūtur vt in cantu oris. Primū est cātꝰ materie/ q̄ vocaꝛ litera. Scd̄m cantus vox/ q̄ diciꝛ resonātia. Tertiū cātus figuratio/ q̄ denotaꝛ nota vel notula. Materiā cāticordi diciūꝰ olm̄ diuinoꝝ ꝛ hūanoꝝ cog

gnitionē piā ꝛ honestā. Resonantiā appellamus omnē cordis ꝛ spiritus affectionē moderatā et ordinatā. Notā vel notulā figuramus ad pcedentiū duoꝝ noticiā: vt appareat cui resonantie affectui sit aptanda littera meditationū. Hac sup re dabūtur pauci versus/quoꝝ sentētia plus elucidabit: ꝛ hoc p triplex quinariū. Quinqꝫ verba p lrā. Magnificus/largus/pius es/iustus miserator. Quinqꝫ affect⁹ p harmonia: Gaudia/spes/pietas: hinc timor atqꝫ dolor. Adaptatio qnqꝫ vocalium ad voces quinqꝫ affectionū: A gaudens amat: E sperat sed I miseref: O timet: Vqꝫ dolens odit: ꝛ ista notes. Conformatio ad qnqꝫ notulas. Sol/fa/mi/re/vt. Quisquis animaduertere diligenter voluerit/ inueniet ꝙ ois meditatio salubris tā diuinarum ꝙ humanaꝝ scietiaꝝ reduci pōt ad qnqꝫ verba: quorū qtuor pma deū respiciūt. s. magnificētia/munificentia/miscōia/iusticia. Quintū est homi speciale: videlicet miseria. Omne siqdē canticū spirit⁹ ꝛ cordis hꝫ formam sm alteꝝ qnqꝫ ꝟboꝝ/seu duoꝝ/ seu triū/seu oium sīl pdictoꝝ. Possent sīr oēs cordis ꝛ spūs affectiōes ad numeꝝ deduci qnariū: q̄ sunt gaudiū/spes/cōpassio/timor/dolor. Applicādo singulū verbū lrīs meditationis singule: p ordinē hic positū voci sonātis affectiōis. Demū qnqꝫ vocales ordine naturali posite notule sunt: indicātes cui voci lrā sit accōmoda: etiā p depressiōꝫ ꝛ eleuationē ad instar gāme manualis/sol/fa/mi/re/vt. Aut ponaf ordo nature vocaliū demptis cōsonātibus: vt patet in figura sequenti.

A	E	I	O	V
Gaudiū	Spes	Cōpassio	Timor	Dolor
Dei magnificētia	Munificētia	Misericordia	Justicia	Nostra miseria.

b ¶ Nolumus autē vt existimet aliquis gāma psens mysticoꝝ oim cāticoꝝ/valere ,ptin⁹ efficacit vt cantet cor ꝛ spūs p affectū simul ꝛ effectū: si nō fuerit huic arti de se cognitu facillime supaddit⁹ vehemēs ꝛ iugis vsus. Quippe sic inspicimus in ceterī artib⁹/psertim in musica sensuali: sic in psalterio et cithara/ sic in choro vocali/sic in chordis et organo. Sed nec oportet nec expedit sola psentium fantasia figurali versari diutius ꝙ ducanf ad intelligētie puritatē: fantasmatib⁹ vel transcēsis vel interim qntū pbas extiterit derelictis. Nec ideo putanda est psens ars inutilis/vel supuacua/vel solū fantasialis: qm̄ pus est quod aiale est sm apsm. Et ois nrā cognitio intellectiua sumit a sensitiua pncipiū: q̄ iuuaf dū ordinata sibi fantasmata psentātur ꝛ sub cōpendio. Hoc vnū fidenter pollicemur ꝙ psens ars tanꝙ i vtero nature formata: cui nulla est lingua barbara vel ignota/practicabilis erit olbus. Et p oēs sine discretione idiomatū/q̄ conuerti voluerint ad cor: vbi tanꝙ in libro scriptū est impressum ꝛ signatū ꝛ notulatū (licet obumbratū in multis) prescriptuꝫ ternariū. Nā quis negauerit deū esse magnificentissimū: ꝛ ideo gaudēdū de tāto dño/rege patre deo. Quis insup nesciat munificentiā ipsius siue largitatē: ꝛ ita spes in eo ponēda est. Porro qꝛ mitissimus ꝛ iustus: nobis autē miseris miris modis surgūt alij tres affectus: q̄ sunt timor iusticie/dolor miserie/ꝛ cōpassio tā aliene ꝙ sue calamitatis/ ad implorationē faciendā diuine miscōie. Vocaliū subinde naturalis ordo positus est/tanꝙ a psalterio pfundi cordis incipiat. A. dehinc. E. paulo acuti⁹: deinde. I. postmodū. O. tandē. V. labijs sūmis expssuꝫ. ¶ Est eñ I praxis/vt quotiēscūqꝫ ꝛ vbicūqꝫ syllaba lrālis cātici posuerit A. pōt meditatio d̄ magnificētia dei fieri cū resonantia gaudij. Si ponif E. sit de largitate dei spes: si sit I. resonet ad miscōiaꝫ dei ꝛ humanā miseriaꝫ cōpassio: si O. timor iusticie: si V. dolor nostre miserie reploref. Et rursus hinc inuenire cōbinatiōes ꝛ pportiōes suaues: vt diatessaron/diapēte/diapason. Necnō neumata cū tonis cātū cū discāto/tenorē cū triplo ꝛ ꝯtratenore: put i opusculo cātichordi latiori traditōe deductū est ac sub exemplis monochordi ac decachordi figuratū. Sic in omi cātico sonabili cuiuscūqꝫ sit lingue: valet notulari ꝟsus psalmi. Vtꝝ ꝟo sufficiat in ecclesiastica psalmodia/ꝙ intētio cātātis vel audiētis ferf ad pmissa: colligi pōt ex opusc̄lo de sollicitudine ecclesiasticoꝝ. Hoc vnū dicim⁹ꝰ: ꝙ nec inspiratiōes scrispūs artare/nec meditatiōes eruditoꝝ circa sensū psalmoꝝ p ista tollere volumus aut debem⁹. Sed sūt q̄ nec sensū lrē quōlibet intelligūt: neqꝫ quō se meditādo recolligāt/ inueniūt. Proderit hec ars pcipue talib⁹ cū exercitio paulatino/ꝗtūcūqꝫ laici sīt. Verbi gfā: tu audies a. vocalē i sua pte psalmi: dirige meditatiōꝫ tuā ad magnificentiā dei: ac pinde formet cor tuū vocē gaudij vel formari desyderet: qꝛ desyderiū paupeꝝ exaudiuit dñs: si pl⁹ neqt/dicēs cū pphēta: Cōcupiuit aia mea desyderare iustificatiōes tuas/ i omni tpe. Tu audies E. tu fer meditationē tuā in dei liberalitatē seu munificētiā/ac inde spera vel sperare desydera. Sīlr ad I. meditare dei miscōiam cū hūanā miseria: ꝛ hinc cōpatere: vel cōpati tā aliene ꝙ alijs ꝯcupisce. Ad O. cogitabis iusticie dei seueritatē: ꝛ inde timebis vel timere desyderabis. Sic ad V. dolebis hūanā miseriaꝫ vel dolere curabis: vt nō apponas vltra magnificare te sup terrā. Et q̄s ē obsecro tā hebes aliquis/ q̄ nō possit sub morula tpis hec addiscere meditari/meditata ꝙ exeq̄/vel desyderare exeq̄: ꝛ si nō volatu ꝯtēplatiōis: saltē lēto nonnunꝙ saltu cordis instar locustaꝝ. Veniet hora feruētior qā dicere ex snīa dño sic satagēs poterit: Viā mādatoꝝ tuoꝝ cucurri/cū dilatasti cor meū. Postremo si videaf aliqb⁹ h artificiū magis curiosū ꝙ fructuosū: hꝫ totā musice spūal seu cordial harmoniā sub duab⁹ vocib⁹ q̄ sūt spes salutis/ꝛ timor dānationis sub duplici lrā vel duob⁹ ꝟbis q̄ audiuit pphā postꝙ sel locutus e sīr deo⁹. Et hec sūt ptās seu seueritas iudicioꝝ dei: ꝛ miscōia respectu pmioꝝ et miseriarū nostrarū: sm q̄ duo formabat pphēta cāticū suū/dicēs: Miscōiam ꝛ iudiciū cantabo tibi dñe: cui⁹ nomen

est sanctū ꝛ terribile. Nec aliqd inuenies in scri-
pturis ꝛ creaturꝭ: qđ ad alterꝫ eoꝝ reduci nō possit
K ¶ Discipu. Gratū habeo: qꝛ sermo te ꝯdescen-
disse voto meo. Nihilominꝰ adhuc supest p̄mꝰ in-
q̄sitionis scrupulus: q̄ rōne potuerit mēs Marie
ꝑ omes affectiōnū istaꝝ modulos tanta facilitate
suauissimū guttur mētis aptare: cū vix in magno
ocio cū solerti studio possit hec practica mō tradi-
ta faciliter obſuari ¶ Mgr̄. Accipe p̄mo qꝛ fe-
cit marie magna q̄ potens est. Subinde mirabilia
sunt q̄ simul efficiūt ars ꝛ vsus. Docet hoc i ꝓpo
sito fiū musicoꝝ tractatores. Nō eīn cytharizās
si ꝑfectus est / deliberat đ q̄libet chorda sic aut sic
tangenda: qm̄ (pħo teste) ars ꝑfecta nō deliberat:
dū ꝯsuetudo trālit velut in naturā: q̄ vt sic / magis
sequit̄ impulsū suū ꝙ deliberans arbitriū. Deni-
qꝫ reddit habitꝰ radicatus ꝛ ꝑfectꝰ illa facilia / q̄ dif-
ficilia vel impossibilia videbant̄ habitu carenti-
bus. Nō minus hoc in spūalibꝰ ꝛ intrinsecis ope
rationibꝰ intellectꝰ ꝛ affectꝰ ꝙ in sensibꝰ extrīsecis.
¶ Disci. Dū acute ꝯsydero / cogor experiētijs
simul ꝛ p̄uilegijs assentire. ¶ Trāseo nūc ad inq̄-
sitiōes alias. Una / cur btā maria cū cecinit h̄ can
ticū: varie posuit et diuisit spm̄ ꝛ aīam / dicens de
aīa: Magnificat: addēs de spū exultauit. Cur pre
tere magnificare dat aīe / et exultare spiritui? Cu
ꝑinde magnificationē aīe sue dat dn̄o: ꝛ exultatio
nē spūs dat deo salutari suo? Deniqꝫ cur incepit
maria canticū suum a magnificatiōe dn̄i potius
ꝙ a sapientia et bonitate? Prius quoqꝫ narrauit
bn̄ficia sibi singulariter collata ꝙ distributa cete
ris vniuersaliter. ¶ Magister. Uocas me ad q̄
stiōes cognitu dignas: q̄ꝝ p̄ma ꝯcernit materiā đ
diuisiōe aīe ac spūs. Et hec q̄dē multa ꝑsupponit
si ꝑfecte debeat intelligi. Diximꝰ pridē aliq̄ in tra-
ctatibus de mystica theologia. Uix fuit quoqꝫ ali
qs ꝑcipuus doctor / pħs aut theologꝰ / q̄n aliq̄ de
spū ꝛ aīa tradiderit ꝓ cognoscēdo nosmetipsos: q̄
cognitio iure ceteris omibus anteferꝫ: ita vt nū-
ꝙ possit de ea sermo nimis dici: sicut neqꝫ pōt ni-
mis sciri. ¶ Disci. Uere sic est: nec in aliq̄ qua
uis traditiōe fateor me magis occupari velle. Pre
L suppositis igit̄ multis alibi traditis / dic ad pn̄s ac
cōmodū ꝓposito. ¶ Magister. Accipe ꝙ ipsꝰ
aīe rōnalis q̄ est forma hominis eēntialis: ſm de
terminationē ecclesie / sunt p̄ncipaliter duo actus
vel officia / intelligere. s. ꝛ animare. Propter p̄mū
dicit̄ spūs: Anima vero ꝓpter alterū. Nec ignoro
multis vtrūqꝫ noībus aliter appellari. Sed acce-
ptionē nostrā significabit tam descptio ꝙ subdiui
sio. Et vt apud eruditos catholicos apertior fiat
intētio nostra: recipimus christū ꝓ exemplo qui di
xit: Tristis est anima mea vsqꝫ ad mortē. Et de spū
subiūxit: Spiritus quidē ꝓmptus est. Cōsyderant
igit̄ doctores in christo quasi duplicē aīe rationa
lis portionē. Unā ſm quā fuit vere beatus ab in-
stanti ꝯceptionis clare videns deū ꝛ fruēs eo. Al
tera fuit subiecta tristicijs ꝛ ceteris affectibus vie:
qꝛ erat ſm illam passibilis: ꝙꝙ spontanea susce-
ptione penalitatū / nō absoluta necessitate. Si po-
tes igitur cōcipere diuisionē istam quā credimus

in anima christi fuisse: poteris coniecturare q̄d in
ceteris hominibꝰ valeat effici. ¶ Et p̄mo respici
amus beatā nostrā mariā: q̄ dū erat viatrix / habu
it post christū tunc viatorē / diuisionē spūs et aīe
mō ꝑfecto / sed differēter a christo. Primo qꝛ spūs
christi erat ꝑfecte btūs vt nunc in glīa / spūs ma-
rie nō: sed in enigmate ꝛ speculo cernebat et ama-
bat deū. Secūdo: qꝛ nō necessitate aīa christi sub-
erat passionibus sensitiuis vel afflictiuis: sed vl-
tro suscipiebat eas. Quod intuens Hilariꝰ / dixit
christum hora passionis nō voluisse nec timuisse /
nec timorē fuisse sibi. Supplēdū est / nisi voluisset.
Alioq̄n esset error totꝰ euāgelice narrationis sub-
uersiuus. Anima vero marie necessario patiebat̄
ad p̄ntiam obiecti tristabilis. Unde ꝙuis esset si-
ne peccato originali concepta: nō tñ habebat in-
nocētie statū p̄moꝝ parentū / sicut nec alij per ba-
ptismū mundati: qm̄ delet̄ culpa / manet pena. i. ne
cessitas patiēdi. Tertia dr̄ītia sumit̄: qꝛ beatitudo
christi que fundabat̄ in spū: nō redūdabat necef-
sariebat in animā: nec passiones aīe conturbabant
spm̄ vt spūs erat. Aliter ṽo fiebat vtraqꝫ redūdā-
tia de virtutibus spūs marie / in aīam scꝫ: ꝛ ecōtra
de passionibus aīe in spm̄. Hinc minus doluit in
filij passione: nec ita clamauit ꝓ sensualitate: deꝰ
meꝰ quare dereliq̄sti me / sicut filius. Quarta dicit̄
dr̄ītia: q̄ spūs christi (q̄ dici pōt corpꝰ ipsꝰ) semꝑ vi
gilabat / etiā aīa dormiēte: iuxta illud: Ego dor-
mio / ꝛ cor meū vigilat. Nō sic in maria. ¶ Disci.
De btō Paulo q̄d dicimꝰ / cū vidit arcana dei?
¶ Magister. Probabile est ꝙ maria aliq̄n sic
rapta fuerit / ꝛ sic in spexerit: atqꝫ multo diuiniꝰ fu
it in maria diuisio spūs ꝛ aīe ꝙ in Paulo vel Jo
anne / vel ceteris viatoribꝰ. Quia nulli motus aīe
rationalis q̄ nati sunt obedire rōni: ꝑueniebāt in
maria iudiciū rōnis vel spūs. Secus in alijs: qui
ꝓpterea peccare poterāt venialiter. ¶ Discipu.
Cur apposuisti đ motibꝰ q̄ nati sūt obedire rōni?
¶ Mgr̄. Sane ꝓpter motꝰ nutritiue potētie vl̄
naturalꝭ: q̄ nō sequunt̄ cognitionē aliquā: ideo mo
uent̄ nō ex imperio vel motu rōnis / ſꝫ nature quo
dā impulsu trahunt̄. ¶ Disci. Utrū sic fuisset ī
Adā nō peccante? ¶ Magister. Non videt̄ sa
tis determinatū: qm̄ potuit deus subijcere liber-
tati p̄mi hoīs suas omes potentias: quēadmodū
dicūt aliq̄ nō improbabiliter / ꝙ in beatis oēs po-
tētie sunt in suis opationibꝰ ꝯiuncte libertati vel
subdite / ꝛ in christo fuit. ¶ Disci. Uellē dares
exēplū sensibile de hmōi diuisione spūs ꝛ aīe. De- M
inde varietatē aperires. Postmodū subderes diui-
sionis huiꝰ causas. ¶ Magister. Tria petis dif
ficilia / nec satis intelligibilia ꝑ solā doctrinā / nisi
comes fuerit experiētia. Dat Augꝰ exēplū de mō-
te sublimi: in cuiꝰ vertice fit illustratio solis q̄eta ꝛ
serena sine nubibus. In pede ṽo mōtis fit obscu
ritas nubilosa cū agitatione vētoꝝ. Dat aliud exē
plū Hugo sup Ecclesiasten de igne / q̄ fumat cum
flāma: ꝛ de illo qui serenus lucet in carbone viuo
¶ Disci. Nūc varios modos huiꝰ diuisionis
spūs ꝛ aīe nobis apꝑi. ¶ Magister. Dr̄ītia ē tri
plex: qꝛ spūs aliq̄n manet ī actu suo / nihil agente

aia sensitiua. Hoc pmū pspicuū est in spū separato: q̄ viribus sensitiuis nō vtit̄ fm̄ pbabiliora dicta doctoꝝ: q̄uis autor de spū ꝛ aia: ꝛ Cassiodor⁹ sonēt in oppositū: ꝙ aia separata sentit/videt/audit ꝛ tangit. Sed tūc frustra facta fuisset ꝯiunctio anime ad corpus: si nō egeret organo corporeo/dum operationes sensitiuas exercet. Forte volebāt isti dicere/ꝙ vires iste manēt radicaliter in spū separato: sicut visiua vis est in pede viuentis hoīs/licȝ ibi videre non possit. Sed magis ad rē nostrā dat̄ exemplū de Paulo q̄ raptus fuit in spū: adeo sine sensu corporeo ꝙ dicebat: Siue ī corpe/siue extra corpus nescio: deus scit. ¶ Fit p̄terea aliq̄n vice uersa ꝙ dū aia fm̄ portionē inferiorē est in actib⁹ suis: spūs supior nihil intelligit. Hoc vero frequentissimū est in nō habētib⁹ expeditū rōnis iudiciū: q̄les sunt pueri/vel fatui/vel dormiētes/vel attenti vehementer ad sensibilia: ꝛ bestiales hinc effecti. ¶ Discip. Nunq̄d appellāda est hec diuisio aie ꝛ spūs aut raptus vel extasis? ¶ Mgr. Neq̄ꝙ si pprie iudicauerim⁹: sed magis est hec absorptio spūs ꝛ depssio vel alligatio/q̄ ab aīa p extasim ꝛ raptū separatio. ¶ Discip. Sic videt̄ qm̄ rapt⁹ dicit impulsum quendā ad supiora: vel actionē vel ductionē: quēadmodū duct⁹ est iesus a spū/duct⁹ impulsus ꝛ act⁹ ī desertū: ppterea dic alteros modos. ¶ Mgr. Unus est dum spūs efficit̄ in actu suo ad similitudinē fulguris choruscātis aut emicantis scintille solū in quodā trāsitu repētino: nō in tali valēs ꝯsistere claritate. Sic Plato (quē sequit̄ Aug.) dixisse fert̄ de cognitiōe nr̄a circa deū vel diuina: p hoīes a sensibilib⁹ se conātes abstrahere. Sonat ad hoc siltudo aialiū Ezechielis: de q̄b⁹ dr̄ ꝙ ibāt ꝛ nō reuertebant̄. Subdit̄ tn̄ ꝙ ibāt ꝛ reuertebant̄: nō q̄dē absolute loq̄ndo ne videat̄ ꝯtradictio: sed addit̄ in siltudinē fulguris choruscantis: q̄ chorusatio ad matricē suā regredi videtur: q̄uis ꝑsistat in seipa. Trahit̄ insup ad hoc verbū Job de deo: ꝙ abscōdit lumē in manib⁹/ostendēs illud q̄n vult. Loquit̄ ad hoc ppositū frequēter Aug. satagēs exurgere ad cognitionē diuinoꝝ. Sed subito resorbeor inq̄t dū quicq̄ emicare cernit̄ in intelligētia vel affectu. Apud aliquos vero trāsitus iste repentinus q̄nq̄ fit paruissim⁹ fm̄ pl⁹ ꝛ min⁹. Magnū vero magnū valde/si vel hora dimidia fit in celo silentiū dū hic viuimus. Hoc autē magnū senserat ꝛ experiebat̄ quasi quotidie beata q̄ dixit: Fecit mihi magna qui potēs ē. ¶ Dis. Istud pie credi pōt. Sed vtrū solo dei miraculo vel illapsu sancti spūs intimo/fiat tāta diuisio spirit⁹ ꝛ anime: aut si quandoq̄ naturaliter eueniat per vehemens studiū meditationis circa diuina: ꝛ exercitiū per virtutes more philosophantiū: qui soli tali via nitebant̄. ¶ Magister. Non arbitrer boc possibile/alioq̄n negas christū esse ostiū quo venitur ad deū. Sic diuinus Dionysius posuit hāc theologiā eē mysticā solis ppriā christianis. Potest nihilominus auxilio esse tam angelica visitatio q̄ humana exercitatio: cum corporis apta dispositione ꝛ cōplexione. ¶ Discipu. Dicis auxilia tria: vnū per angelū/aliud per exercitiū/aliud p corpus bonū. Dicas de quolibet breue verbū.

¶ Magister. Incipiā ab vltimo. Omīs itaq̄ cognitio nostra q̄ntumcūq̄ fiat p spiritū: naturali via sine reuelatiōis immediato miraculo capit a sensibus initiū: per quos phantasmata veniunt ad animā phantasiantē: de q̄bus dicit Phs/ꝛ theologi cōsentiūt: ꝙ necesse est quēcunq̄ intelligentē phātasmata speculari. Hec sunt ad spūm sicut color ad visum. Hinc fit p irradiationē intellect⁹ agentis: quē nō aliud opinor q̄ spiritū: put lumine vultus dei signato sup se/naturaliter preditus est. Fit inq̄ actuatio phantasmatū: q̄tinus ī possibilē intellectū se p̄sentēt: ꝛ possibilis intellectus ex ipsis phantasmatibus eliciat incorporeas species intelligibiles ꝛ immateriales/p q̄s itelligat sine sensu ꝛ corpe/nō vt subiecto: q̄a sp reseruat: sȝ vt organo spūali. Exemplū dat̄ de luce: q̄ reqrit̄ vt color videat̄/tā p coloribus vt actuentur: et fiat ex ipsis ꝛ lumine vnū in ratione motiui. Reqrit̄ insup ad illuminationē medij perspicui. Supplet aūt officiū lucis exterioris ipm lumen intrinsecū ꝛ naturale q̄busdā oculis: quod in cattis ꝛ lupis ꝛ aliq̄bus hominibus videre est/q̄ nocturnis vident in tenebris. ¶ Discipul⁹. Appares digredi/nec idonea dicere rei nostre. ¶ Magister. Ostendā mox idoneitatē. Itaq̄ si necesse sit/cognitionē spūs etiā ab anima diuisi: siue cognitionis initiū sumere p inspectionē phantasmatū: q̄d consequētius q̄ iuxta variā phantasmatū p̄sentationē fiat in spū cognitio. Hoc est/fiat clara ꝛ serena cognitio spūalis/si talia p̄sentant̄ phantasmata serena/clara/ordīata quoq̄ ꝛ imperturbata. Quo ꝯtra ꝯtrariū eueniēt cognoscendi defectus. Capis hec. ¶ Disci. Capio: ꝛ quotidiano pbamus experimēto. ¶ Magister. Uides pīde iuuari spūs cognitionē p omē illud quod efficit serenationē phantasmatū circa rem q̄ intelligenda est/p̄cipue spiritualē ꝛ diuinā. ¶ Discipu. Uideo: dū tn̄ serenitas illa nō officiat aliūde/p conuersionē intellectus simul ꝛ affectus ad libidinosā ꝯcupiscentiā terrenoꝝ. ¶ Magister. Hoc excipis sapienter ꝛ solerter: q̄a nō omīs habēs clara et ordinata phātasmata/ꝯuertit ptinus illa ad solā diuinoꝝ ꝯq̄sitionē meditandā seu contēplandā. At vero supponam⁹ ammodo loq̄ nos de cōtēplatiuis/q̄ q̄dē sunt: sed nōnulli tn̄ accipiūt pinde duplex illud quod p̄tactū est auxilium. Unū desuper p angelicā operationē ppriā absq̄ nouo miraculo. Aliud p ppriam intrinsecus exercitationē in virtutibus moderatiuis passionū: necnō in scientijs illustratiuis vel causatiuis pulchrarū meditationū p speculationē phātasmatū. ¶ Discipul⁹. Explica modos. ¶ Magister. Scis quēad modū fit receptio ꝛ dispositio phantasmatū fm̄ dispositionē spūs aīalis/q̄ radicaliter a corde pueniēs ad cerebrū fit aīalis/p depurationē ꝛ actionē in cerebro. Qui spūs dū solū mouet humores in corpe/dicit̄ naturał: dū aūt implet cerebrū bn̄ dispositū/dicit̄ animalis cognitiu⁹ ꝛ motiuus.

¶ Discipulus. Sciunt̄ hec ex philosophia.

¶ Mgr. Sciunt̄ fateor: sȝ ista repetere breuiter

ter et supponere necesse fuit ad tue explicationem q-
stionis. ¶ Discipulus Placet: vltra pge ¶ Ma
gister. Expedit iste spiritus animalis, vt aptum sit in-
strumentum cognitionis et motus: vno modo dum re-
mouetur illud quod impedit et turbat, obscurat vel
oppilat ipsum. Alio modo si positiue iuuetur: vt clarus
sit, serenus et tranquillus. ¶ Discipulus Jam con-
cessi quotidianum sup hoc esse testimonium experien-
tie: cuius hoc vnicum sufficeret exemplum Aristotelis,
positum de vini actione: quod excessiue sumptum
turbat ad insaniam: moderate vero bibitum, confert ad
P cognitionem. ¶ Magister. Collige primus ex
his quo medio potest angelus iuuare fantasiam vt
spiritui sua presentet fantasmata clara et serena. Adiu-
uatur simul industria diligens moralium et virtuosorum
de carbone. Et dicamus quod si sit in eodem cerebro
pars vna fantastice virtutis, similiter et imaginatiue
ac estimatiue: que sit actuata spiritu animali lucido et se-
reno et claro: habeatque similia fantasmata, que nata
sunt ducere in cognitionem diuinorum per abstractio-
nem intellectus agentis: tunc spiritus intellectualis seu
mentalis poterit erigere se ad contemplationem diui-
norum: presertim si fuerit habituatus diu frequenterque
per fortem talium meditationem: presupposito semper auxi-
lio patris luminum, a quo est omnis sapientia et omne
donum perfectum. Si vero fuerit altera pars obscuri-
or spiritus animalis sicut apparet possibile, tunc illic
apparebunt turbulentiora fantasmata: ac perinde vi-
debitur sibi rationalis spiritus velut in monte, cuius apex
lucidus est, et radix obscura. Dilatatur exemplum ex di-
uersissima (que reperitur quotidie circa nubes interpo-
sitas) solis radiatione respectu sensualis oculi. Ha-
bes hic modo similitudinem diuisionis anime et spiritus, que dicitur
fieri dum illud quod lucidissimum est, totum appa-
ret superius: quemadmodum non satis est explicabile
nec intelligibile sine proprio interius experimento.
Illud vero quod est deorsum, apparet turbulen-
tum et obscurum. Sic in transfiguratione domini dicitur,
quod nubes lucida obumbrauit apostolos: cuius postmo-
dum apicem intellectus. Hanc insuper diuersitatem de
ignis obscuritate in accenso fumo, et de sua sereni-
tate in carbone viuo, fas est speculari ad scintillas
exilientes: que clarius sed breuius emicant. Adde co-
ruscationes in nubibus seu fulgentias: et ita de vari-
etatibus. Quod exemplum secutus Boecius cecinit
Tunc me discussa liquerunt nocte tenebre: Luminibusque
prior rediit vigor etc. Et iterum: Nubibus atris con-
dita nullum Fundere possunt sydera lumen. Et rur-
sus: Heu quam precipiti mersa profundo: mens hebet etc.
¶ Discipulus Sentio me non sine causa contulisse
sermonem sup hac diuisione spiritus et anime. Quam quis non
repperit, potest nihilominus eam credere reperibi-
lem in deuotis hominibus. Sit hoc per illapsum dei
miraculosum et immediatum, sit angelico ministerio,
sit proprie virtutis exercitio. Consonare video simitu-
dines, et similitudinibus verba scripture: Domine quis ha-
bitabit in tabernaculo tuo: aut quis requiescet in mon-
te sancto tuo? Ecce pro montis exemplo. Et pro altero:
In meditatione mea exardescet ignis. ¶ Magi-
ster Quid si tertium exemplum inserimus de aqua
vasis vel fontis vel maris, quale posuit vnus pa-

trum. Et alludit fabula de narcisso. Vergilius quo-
que non siluit postquam dixerat: Animum celerem hunc
nunc diuidit illuc. Sicut aque tremulum labris vbi
lumen ahenis, Sole repercussum aut radiantis ima-
gine lune: Omnia peruolitat late loca iamque sub au-
ras: Erigitur summique ferit laquearia tecti. ¶ Disci-
pulus Narrabat vnus expertorum passorumque di- Q
uina: Ego inquit nonnunquam sensibilem talem mihi visus
sum in cerebro diuisionem, quasi pars inferior esset
aqua subobscura commotaque. Superior vero velut
aer nitidissimus, serenus et tranquillus emineret: et
hoc pulcherrimis omnium fere preteritarum cognitio-
num mearum meditationumque salubrium simulacris.
Nonne erat ista diuisio spiritus et anime? ¶ Magi-
ster Non existimo, sed ad illam erat dispositio.
Actuabatur quippe spiritus mentalis per species intelli-
gibiles elicitas vt intelligeret spiritualia, iam auer-
sus a fantasmatibus. Sicut habes duodecimam
industriam pro mystica theologia, animum a fantas-
matibus auertere ¶ Discipu. Quomodo fiet istud, cum
necesse sit omnem intelligentem fantasmata speculari?
¶ Magister Necesse est primitus, sed forte non
assidue: nec ita quin adiutrice memoria spirituali cum
habitibus per intelligentie continuationem acquisitis, ipse
spiritus immaterialis valeat de habitu et memoria se
in actu continuare sine ministerio spiritus animalis. Hic
estimo Remigium descripsisse contemplationem, quod est
operatio sine motu: et hoc siue sonet contemplatio co-
gnitionem, siue amorem, siue delectationem ex vtrisque con-
sequentem in subiecto bene disposito et habituato. Nam
quid est delectatio nisi coniunctio conueniens cum conueni-
enti, percepta et amata. Talis igitur operatio causat diui-
sionem spiritus ab anima: quia nihil agit ipsa vt anima nominatur
tunc ad actum spiritus, sed vel sopita quodammodo silet
et tacet: vel si mouetur et sentit, non conturbat neque deij-
cit spiritum ab arce contemplationis. Hec est pax quam
deus dat, vt non conturbetur cor ipsius neque formidet:
et que secundum apostolum exuperat omnem sensum modo predicto
Priuatur tamen spiritus, et si non vita anime, tamen a sensu vi-
te eius. ¶ Simul accipe verba Richardi que posu-
it in forma auctor de spiritu et anima: ne videar in tanta re
minus habere fidei tanquam inexpertus. Dicitur quod fides ve-
expertis. Viuus et efficax est sermo dei pertingens vsque
ad diuisionem spiritus et anime. Sed in hac diuisione ani-
ma et quod animale est in imo remanet: spiritus autem
et quod est spirituale, euolat ad summa: et ab infimis di-
uiditur vt ad summa subleuetur: ab anima scinditur vt
deo coniungatur: quoniam qui adheret deo, vnus spiritus est.
Felix diuisio et mirabilis separatio, vbi quod corpu-
lentum est, remanet deorsum: quod spirituale et subtile est
vsque ad speculationem diuine glorie sublimatur, et in ean-
dem imaginem transformatur. Pars inferior compo-
nitur ad summam pacem et tranquillitatem, cum pars sublima-
tur superior ad gloriam et iucunditatem. ¶ Discipulus. R
Magna sunt hec et in alterum reseruanda tracta-
tum, dies crastina expectetur. Nunc autem breuiter ab-
solue: Cur dicitur anima magnificare dominum potius quam ipse
spiritus. ¶ Magister Vtrunque profecto factum est: sed
specialis ratio fuit in anima: que verbi incarnati
spirituali maiestati preparauit hospitium in carne pro-
sus animali. ¶ Rursus quia futurum erat quod hec

incarnatio scandalũ esset iudeis/ꝛ gentibus stulticia: ꝓuenit Maria moustrans non ex impotentia sed summa dñatione dñm carnez suscepisse. Proinde spectat plus exultatio (quasi extra saltatio) spũs ꝙ anime/simul ꝛ tria ꝯiunxit: Deũ ꝑ timore casto/salutare ꝑ honore grato/suo ꝑ amore summo: q̄ sic fuit singularis in maria: quatinus ipã zal liceret: vt esset nihilominus cõis vt plus ꝓficeret.

¶ Postremo spũs marie ꝓus exultauit ꝙ alalis ꝓs impꝛegnata magnificaret dñm: qꝺ tũc marie factũ fuit dũ ꝯsentiẽdo ait: Ecce ancilla dñi/fiat mihi ſm ꝟbũ tuũ. Qꝺ qꝛ ꝓficiendũ foꝛe post ab Elizabet ꝓphetizante ꝛ bñdicẽte (quã visitauit) accepit: exurrexit in iubilũ: ꝛ ait: Magnificat anĩa mea dñm. ¶ Discipu. Et nos magnificemus dñm: ꝛ exultet spũs noster in deo salutari nostro. Cras reuertemur in idipm.

Tractatus secundus

dꝛagmaticus sup cãtico Marie de exultatione spiritus. Et ꝯtinet notulas. lxxiij.

¶ Prima notula.

EXultauit spiritus meus in deo salutari meo ¶ Discipulus. Adsum q̄siturus: Utrum btã nostra dũ cecinit: Magnificat aĩa mea dñm. Et exultauit spũs ꝛc. fuerit in spũ vel sup spm̃/vel sine spũ/vel extra spm̃? ¶ Magister Quesitũ hoc q̄uadrimembre volo si possum ad intelligibilioꝛes terminos reducere: ꝓsuppouẽs spm̃ hic capi ꝓ nos ꝑ supioꝛi portione rõnis/q̄ alio mõ ꝺꝛ mens/vel apex mẽtis/vel intelligẽtie scintilla: q̄ notaꝫ grece synderisis. ¶ Disci. Placet acceptio: lꝫ multiplex alia sit/vt etiã dicaꝫ ab aliq̄bus nõ ꝓue autoꝛitatis ꝓs rõnis inferioꝛ. In glossa: psallã spũ/psallã ꝛ mente A medicis ꝟo ꝯcoꝛditer appellaꝫ vapoꝛ iste naturalis ꝛ vitalis/effumatus a coꝛde ꝑ coꝛpus ad cerebꝝ ꝓapue illic factus animalis sensitiuus ꝛ motiuus: nõ tñ ꝓncipalr ſm veritatẽ/sed instrumẽtalr ꝑ aiã que est in homie res eadẽ cum spũ rõnali differens penes officia: put als declarasti. ¶ Mgr Concedo tibi singula tue diuisionis membꝛa/ꝙ Maria frequẽter fuit nunc in spũ/nunc supꝛa spm̃ nunc sine spũ/seu nõ habẽs spm̃/nunc extra spm̃.

¶ Discipulus Non est in me spũs qui capiat.

¶ Magister Nesciens an sciens dum ita loqueris/apens intellectum. Sciscitoꝛ itaqꝫ quid intelligis dicens/ꝙ nõ est in te spũs: nunq̄d oꝛo sepatus es a coꝛpe tuo? ¶ Discipulus Qualr hoc loqueris qui me viuere cognoscis/vel ex verbis certe ꝓpẽdis. ¶ Magister Est ergo in te spũs? ¶ Discipulus Nullo pacto id negauerim. ¶ Magister Nunq̄d non ꝯtradicis pmo dicto: nõ est in me spũs. ¶ Discipulus Allegas acriter/nisi ptinus addidissem/q̄ capiat? ¶ Magister Uigilãter attendis ꝛ euadis ꝯtradictionẽ si vocem ꝓpriam explicaueris, ¶ Discipu. Tu explica vice mea

¶ Magister Habet spũs duplicem vitam sicut ꝛ ala: qꝺ ex definitiõe data aie ꝑ phm colligiꝫ. Est nãq̄ anima actus coꝛpis physici/oꝛganici/vitam hñtis in potẽtia: suppleñt expositoꝛes ad vitam secundam/que est opatio vite pme. ¶ Unde spũs habet non solum esse vel viuere vel intelligere: qꝛ sit eẽntialr/intrinsece/foꝛmalr/essentia/vita ꝛ intelligentia. Sed qꝛ ꝓducit ex se tales actus vitales/qui vita secũda nolanꝫ: nedũ a phis/sꝫ l vsu vulgari quo res ois que moueꝫ ꝺꝛ viuax aut viuens. Moꝛtua vero dum q̄escit: vt aqua fontis viua. Aqua laci moꝛtua. ¶ Tali modo distinguunt phi cum theologꝫ triplicem vitam/ſm triplicis boni finem: quẽ operando nitiꝫ q̄s adipisci iuxta poeticam de tribus deabus fictionem. Juno ꝑest diuitijs vtilibus: Uenus delicijs ꝛ voluptatibus: Pallas scientijs ꝛ artibus honoꝛabilibus. Poniꝫ alia distinctio ſm speculationẽ ꝛ praxim mixtim ex vtroqꝫ: quod est vita practica. Est vita speculatiua. Est vita simul actiua ꝛ ꝯtemplatiua: qualem habuit beata nostra ſm euangeliũ ꝑsentis diei sue assumptionis mysteriũ: de susceptione chꝛisti ꝑ Martham ꝛ Mariam. Siquidẽ btã suscepit chꝛistum cuꝫ officio duplicis huius soꝛoꝛis: qꝛ sollicite ministrauit/ꝛ deuote sedẽs secus pedes/audiebat ꝟbũ illius ¶ Discipu. Intelligo melius ꝙ antea ꝓpriã vocẽ dũ dixi/ꝙ nõ erat in me spũs q̄ capet: non eñ volui me simplr nõ habere spm̃/sed opationẽ spũs explicatiuã talis mysterij: hoc est intelligentiã me habere negaui. ¶ Magister Stet memoꝛiter hec distinctio/pgam ea deducere q̄ posui ¶ Et pmo beata ꝟgo fuit in spũ dũ opationẽ spũalẽ habuit in cognoscẽdo plurima q̄ cãtabat de magnificentia dei in suis opibus: vt de creaturarꝝ oꝛigine/magnitudine/ multitudine/ plenitudine/ pulchꝛitudine/ opatiõe ꝛ oꝛdine. ¶ Erat scꝺo sup spm̃ vel in excessu spũs/vel in extasi mẽtis respectu illoꝝ quoꝝ nõ poterat ex sua ꝟtute vel intelligẽtia ꝓpꝛiã cognitionẽ accipe. Ut q̄d esset deus in se ꝛ in sua magnificẽtia: q̄d angeli ꝑ oia/q̄d felicitas quã nec oculus vidit/nec auris audiuit/nec i coꝛ hois ascẽdit. Erat tertio sine spũ/respectu illoꝝ quoꝝ nullã ex spũ suo poterat rõnẽ attingere. Ut regina Saba respectu sapiẽtie Salomonis. Hec alio modo ꝺꝛ defectio spũs/vsitato nomine in psalmis ꝛ in canticis. Sic enim cantitur in pꝛosa de sanctis: Mirantur ꝛ deficiunt in eum quem pꝛospiciunt. Hanc chꝛistus notabat cum dixit: Nisi quis abnegauerit semetipm non potest meus esse discipulus. Quia nisi quisqꝫ a semetipo deficiat (exponit Gregoꝛius) ad illum qui supꝛa ipm est/non appꝛopinquat. Hanc apostolus nominat captiuationem intellectus in obsequium chꝛisti. Sub hoc tropo dicunꝫ monachi sine voluntate: nec habere velle vel nolle. Uocatur aliquando stupoꝛ vel extasis ꝯsurgens ex admiratione vehemẽti rei cuius causa penitus ignoꝛatur ſm Damascenum. Erat quarto Maria sub spiritu/dum ale sue/hoc est poꝛtionis inferioꝛis opationibus intẽdebat. ¶ Discipulus Ita vero non est mirabilis expositio talis que pueris etiã posset inculcari, ¶ Magister Itaqꝫ sapientia est que ab

scondita pduxit in lucem: p quam fit doctrina pru
dentum facilis/dum ꝯfusa discriminat z distinguit
dumqꝫ vaga/inordinata z obscura resoluit ad pau
ca pspicua. ¶ Discipulus Qua rōne fiunt ista?
¶ Magister Nimirum p logicam: que ideo dr
ad omniū methodoꝝ pncipia viā habens. ¶ Di
scipulus Quid agis de logica/quaz studiosi no
stri tpis vilem habent/terministā irridentes: eo ꝙ
omnia referat ad terminos. Nos inquiunt rē inqui
rimus/ad rem imus: quid ad nos de terminis?
¶ Magister Grauissime respondet talib⁹ oliz
pcept noster inclytus: sic fuit z est in plurimis q̄ se
gratis inuoluunt cura erroꝝ inextricabilib⁹ mo
dis: quos sola scit z potest logica resoluere diffini
endo/diuidendo: terminoꝝ demqꝫ ꝯnotatiōes cū
modis significandi viuaciter exponendo: necnon
sophisinatū paralogizationes fantasticas detegē
do. ¶ Discipulus Sufficeret ergo scire logicā
p cognitione metaphysice totius theologie: nec
esset perscrutatione pluri opus. ¶ Magister.
Falleris: quoniā logica non dat cognitionē sciē
tiarum hmōi: sed expedit iter modis certis quo ve
nitur ad eas: docet insup modum explicationis cō
ceptuum subtilium/circa res ipas tam diuinas ꝙ
naturales/tam in cogitationibus/ꝙ in affectioni
bus: quem explicare difficillimū est: imo nec ple
ne possibile/si logica cum grammatica defuerit: ꝗs
ad hoc officiū summi viri metaphysici z physici re
pererūt: Aristote. pcipue. ¶ Hanc opinor esse cau
sam erroris hominū deuotioni se dare putantiuz
sine logica z metaphysica: sint homines/sint femi
ne/dum nesciunt apud se ꝯceptus habitos (prefer
tim affectuales) resoluere: z min⁹ ad extra verbis
ꝯuenientibus exponere: vnde seipsos sophisticant/
z alios vel non instruūt vel decipiūt: expertus centi
es z centies loquor. Ecce dum audiūt ꝙ marie spi
ritus exultauit in deo salutari suo: conant̄ exulta
re simil'r fantasiantes multa/nunc amādo/nunc ti
mendo/nūc gaudēdo: qualia dum satagūt/assidue
fiunt apud eos insolita fantasiaꝝ idola siue simu
lachra: que qꝛ nesciūt discernere a v̄itate rerum et
intelligentia rōnis: omnia deputant ad miracu
lum vel ad doctrinā deuotionis excellentē p ana
gogiam z mentis excessum. Patuit in thurclupi
nis z begbardis z alijs absqꝫ numero: quoꝝ scri
pta plurima maxime circa feminas: quaꝝ est auidi
tas ꝑtinacior in affectu: ꝙuis in virtute z cogniti
one ꝙ viris longe fragilior. Inde datum est epi
theton hoc feminis maxime senibus: veteres sunt
sortene vel sortilege. Venit in hanc supbiam cō
sequenter vt viros etiam theologos loquēdo scri
bendoqꝫ docere psumant: ꝯtemnentes illud apo
stoli: Mulierē docere non permitto. Ecce ꝙ modе
sta fuit sapientissima feminaꝝ/que non nisi septi
es ab euangelistis inuenit̄ esse locuta. ¶ Discip.

V Trāsi materiā hāc incidēter z nō inutil'r positā
qꝛ de exultatione spūs marie cupio latius inqrere
Nam cum exultatio spūs sit qdam mētis excessus
anagogic⁹/q̄ fit vt crebrius p amorē: dic si maria
canticacanticoꝝ Salomonis agnouit. Et si ppri
um canticū iūgebat illoꝝ ꝯcentui. Siquidē apte
qdem videor mihi hoc petere/dum legunt̄ in hac
solennitate felicis assumptionis sue/talia cantica
qualia vocasti saltatiōes vel exultatiōes spūs amā
tis p amorē tractans illud euangelicū: Cecinimus
vobis/z non saltastis. ¶ Mgr. Presupponas
multa optz q̄ ibidē posita nouisti: z qdā ad illa ad
ijciam. Sentio tn̄ necessariā tuā (o btā btōꝝ) oppi
tulationē: quā supplex imploro p btitudinē tuam
quam omnes pdicāt gnationes: p illam gre pleni
tudinē quam inuenisti apud deum: p illam exulta
tionē spūs tui in deo salutari tuo dicā z nostro: qꝛ
nobis datus est/z nobis natus. Da magnificare
in te/p te/z ppter te alam meam dn̄m: fac exultare
spm̄ meū in deo salutari tuo z suo. Da spūaliū gra
tiam gaudioꝝ qualis affuit Elizabeth cognate tue
qualis z infanti exultāti in vtero suo/dum adueni
ens cum festinatiōe p mōtana/intrasti domū Za
charie z salutasti Elizabeth/cū tanta vocis effica
cia: ꝙ repleta mox spū sancto/exclamauit voce ma
gna: qꝛ affectu magno: Bndicta tu in mulieribus
z bndictus fructus ventris tui. Qui fructus dedit
intelligere cū mirando subiūxit: Et vnde mihi h̄
vt veniat mater dn̄i mei ad me. Cuius dn̄i? Pla
ne illius cui qꝛ credidisti/beata es: q̄ pficit ea q̄ dr.
Et cui non ingrata primus cecinisti canticū nouū
canticū canticoꝝ: Magnificat ala mea dn̄m. Et ex
ultauit spūs me⁹ in deo salutari meo: p anagogi
cos in deū excessus. Beatus siqdem vir cuius est
auxiliū a te: ascensiones in corde suo disposuit in
valle/clamans ex sula: Cor meū z caro mea: de⁹ cor
dis mei z ps mea de⁹ in eternū. ¶ Discipu. Va
leat ista depcatio tua q̄ nos dirigat/me qrendo/te
respondendo. Meministi reor/altera collocutio
ne te spopondisse rn̄suꝝ: si cantica Salomonis ce
cinerit aliqū beata v̄go/dum sepius alo voluebat
canticū pprium: pferens illud in corde suo. An in
exultatione spūs sui eructauerit cor suū v̄bum bo
nū dicēs: Osculet̄ me osculo oris sui. ¶ Mgr.
Ita prsus existimo. Nimiꝝ plenissime docta erat X
ab īfantia in lege dn̄i z pphīis z psalmis de christo
scriptis. Inter q̄ Salomon in exultatiōe spūs edi
dit canticacāticoꝝ tanꝙ epithalamium sponsi et
sponse mutuo federatoꝝ p amorē: quā maria con
iunctionem modo sentiebat vberius impletā/dum
in ea v̄bum caro factum est de⁹ homo: q̄ teste Io
anne/sponsus est/hns sponsam: ad cuius psentiā
z vocē ipe Ioānes amicus spōsi gauisus est z exul
tauit: etiā nunciam ex vtero. Qua in re duc cor sur
sum/atqꝫ considera per anagogiā. Per eam qp
pe cantzcacāticoꝝ pandunt̄ aule se in deū leuanti
p fidem/spem z amorē. Videbis hoc tpe quo ma
ria dixit exultasse se qdruplicē exultatiōis differē
tiā iuxta qdruplicē modū spūalis m̄rimonij ale de
note seu deiformis cū viro suo deo: vt interim de
hoc solo m̄rimonij fiat sermo vbi de⁹ spōsus est/et
ala sponsa. ¶ Disci. Placet ista reductio: de ce
teris qppe doctores abunde locuti sunt in exposi
tione canticoꝝ. ¶ Mgr Exultāt hac hora Ioā
nes/elizabeth/iesus/maria/ꝯspicio cuiuslibz mētez
vel alam: q̄ duo nūc accipio p eodē. Cōsydero inꝙ
deo fuisse ꝯiuncta matrimonial'r: sed varie. Ma

trimoniũ anime christi cũ deo fuit ab instanti sue creationis initiatũ/ratũ ⁊ ꝯsummatũ. Illud autẽ aie marie nunc erat initiatũ ⁊ ratũ/non ꝯsummatum. Illud aũt Joannis erat initiatũ/sed non omnino ratũ: qñ posset culpa saltem venialis/copulam offendere ꝯiugalem. Illud aũt helisabet fuerat quidem initiatũ/sed non ita ratũ: qñ repudiũ possꝫ incidere ꝑpter fornicationẽ spũalem peccati mortalis. Neqꝫ eñ ponit in gr̃e vinculo fuisse confirmata. ❡ Discipulus Dicis insuetam mihi distin-
y ctionẽ. Edisere plenius qd intẽdis p eaꝫ? ❡ Magister Uereor: ⁊ molior ostendere quo pacto conueniat epithalamiũ Salomonis btẽ marie/ꝑuilegio singulari: cuius in despõsatiõe nulla fuit par anima/q̃ nec ꝑmam similẽ visa est/nec habere sequentẽ: ad quam anagogia traduceret cantica cãticoꝝ. Nil ꝑterea dubitandũ qñ celeberrima libẽtiqꝫ iocunditate cantauit ista dum viueret. Et primo de anima filij. s. christi videam⁹. Hec itaqꝫ fuit absqꝫ vlla dubitatiõe ꝑfectior: sed nunq̃ talis cui ꝓprie ꝯueniret hoc epithalamiũ. Didicisti eñ si meminens hoc epithalamiũ solum ꝯuenire anime ꝓ statu vie: dum desponsata est solum in fide/spe ⁊ charitate/postulãs cũ omni desyderio ꝯplementũ in re ⁊ eternitate. ❡ Discipulus. Memini id te posuisse in libello de canticoꝝ origine/tertio tomo seu partitione ꝑncipale: vbi de anagogicis nu ꝑrijs multa notata sunt. Nunc animaduerto nunq̃ fuisse christũ ſm mentẽ seu portionẽ anime superiorem nisi beatũ/q̃uis ꝓ inferiori viator extiterit: cui portioni non aptat ꝓprie dispensatio cuꝫ deo sponso. ❡ Magister Animaduertis ꝓprie tamen qualẽ habuerit mẽtalis dispositio anime marie differentiã. Similr attẽde ⁊ singularẽ inuenies in qua matrimoniũ fuit ante ꝯfirmationem in patria/semꝑ ratum in via. Uolo dicere taliter ꝯfirmatum/q̃ neqꝫ repudiũ ꝑ mortalẽ fornicationẽ potuit interuenire: nec offensio queuis ꝑ originalẽ aut venialẽ maculã ſm duplicem in Helizabet ⁊ Joãne nunc inductam ꝯditionem. ❡ Discipul⁹ Eleuatis pie ꝯsyderationis oculis/intueri videor mariam ſm dicta tua ꝓrimam valde nunc fuisse cubiculo sponsi/nec obstitisse ad ꝯsummationẽ matrimonij spũalis/ꝑter velum vel cortinam enigmatis vie/tegentẽ cubiculũ quod tũc ꝑuiuꝫ non erat ingressui ❡ Mag. Cernis acute/nõne tu vides a sisi quãto maria desyderio ꝯsummationẽ in gloria matrimonij iam inchoati ⁊ rati ꝑ gr̃am confirmatam optabũda q̃sierit: non q̃dem impudentia quasi meretricia rapiente viꝝ vltro/sed ꝟecundia ꝟginali ꝑ insinuationẽ formatã reuerẽtialis pudicitie verbis petebat quod optabat/cõi voto cum sponso: neqꝫ eñ tepidior erat sponsi ad spõsam zelus donec introduceret eam in domũ matris sue/ ⁊ in cubiculũ genitricis sue: omni deinceps ablato velamine q̃si facie ad faciẽ videre sibi dabit̃ spõsum: ⁊ vnũ fieri cũ sponso. Itaqꝫ iam non duo/sed vnus spũs federe ꝑpetuo nubent. ❡ Hinc sunt ille voces amoris interrupte suspirijs. Hinc allocutiones alterne: hinc mutue collaudationes/hinc cursus ⁊ recursus crebri subitiqꝫ sponsi salientis/tripantis seu tripudiãtis. ❡ Audi sponsam ꝟecũde petentẽ sponsum. Osculet me osculo oris sui. Trahe me post te. Indica mihi quẽ diligit aĩa mea: vbi pascas: vbi cubes in meridie. Fasciculus myrrhe dilect⁹ me⁹ mihi: inter vbera mea commo-
rabit̃. ❡ Deinde cũ pulchritudinẽ sponse laudas- Z
set spõsus/sponsaqꝫ de spõso sile fecisset: ꝯsyderaq̃ apte vel q̃ ꝟecũde dedit intelligi/nil restare nisi secretũ ingressuꝫ cubiculi. Lectul⁹ inq̃t noster floridus. ❡ Sed redeo ad osculũ. Amor igne⁹ est: lãpades ei⁹ lãpades ignis atqꝫ flammaꝝ. Propterea neq̃t seui se ꝯtinere/qñ assĩlationẽ q̃rat sibi facere: sꝫ inq̃et⁹ est quousqꝫ ꝑtingat ad intimũ rei quã diligit. Uocat inq̃ diuin⁹ dionysi⁹ vim amoris ẽẽ quid semper mobile/incessabile/calidũ/ acutũ/feruidũ/superferuidũ. Quid igit̃ estimas/faciet sponsa talibus ad spõsum succẽsa flãmis amoris: nisi q̃ l q̃rat intimos amplex⁹ suos/vt in illis refrigerium inueniat tota toti ꝯflicta. Expectat tñ pudicitia ꝟginalis tps bñplaciti spõsi/diẽqꝫ statutũ ꝑ nuptias anticipare nõ audet. Facit interea qd sibi fas ẽ petit ad solaciũ/petit ad refrigeriũ estuãtis ardoris sui/osculũ spõsi castissima suauitate iocũdum. Osculet̃ me inq̃t osculo oris sui. Uidi raptã/vidi exultantẽ extra se spõsam. Ipsa petit osculũ/nec explicat cui⁹. Cur ita? Reputat eñ illud oẽs intelligere qd solũ cogitat: qd vnicũ desyderat: qd totum cor occupat: sicut illa philocapta de dño: Si tu sustulisti inq̃t eũ dicito mihi ❡ Discipulus Edissere rogo/cur nõ ꝯtenta fuerit: osculet̃ me/sed subinfert/osculo oris sui. ❡ Magister. Distinctio vulgata est/⁊ aĩs diligẽtissime deuotissimeqꝫ dedicta de triplici osculo. Hoc q̃dẽ pedis/hoc manus hoc oris. Hãc triplicẽ reꝑies differẽtiã in osculo oris ꝑ ꝯditiõe hui⁹ vl̃ illi⁹ ale. Osculũ q̃ppe dat̃ aliq̃ñ in signũ recõciliatiõis. Sic pr̃ euãgelic⁹ vidẽs a lõge filiũ suum venictem a regione ꝑditiõis ⁊ egestatis/miscõia mot⁹ occurrit: ⁊ cadens suꝑ collum eius/osculatus est eum. Quandoqꝫ ꝟo dat̃ osculum in signum noui muneris seu benedictionis: sicut Isaac benedicens filio/ osculum petijt ab eo. Porro datur osculum ad solum amoris non tã indicium q̃ exercitium: sicut pius pater ⁊ pia mater filium osculatur infantulum: sic castissima cõiunx maritum. Competit quodlibꝫ osculum si tropologiam attendis/anime viatrici querenti deum: ⁊ hoc ſm triplicem anime statum. Petit osculum reconciliatiõis anima peccatorum ⁊ offense conscia vt sanetur. Exemplo Martini sanantis osculo leprosum. Petit osculum benedictiõis anima non satis opulenta/sed egens muneribus. Petit osculum exercende dilectionis mutue animaiam in omnibus bene conscia/nihil requirẽs/nihil intendens in osculo preter amorem vt ametur ⁊ amet. ❡ Discipulus. Nunquid elicere nõ vis/solam inter omnes ⁊ super omnes animas viatrices/animam marie potitam fuisse tali osculo tertio dei sponsi sui dum viueret? Erat siquidem tota semper mundissima nunq̃ egens reconciliatione: erat gloria plena/super omnes benedicta: non egẽs nouis muneribus/licꝫ augerent̃ ipsa: ta-

men magis amari ⁊ amare/dilectoq suo frui ꝑri-
me iam ad statum patrie poptabat? ¶ Magister
C Recte ꝯiectura ad singularē nostre beate laudē
vex ad btificationē alterꝰ cuiusuis anime/fas ha-
bes obseruare: quo pacto sine ꝓsumptione possit
ipa petere que peccatrix est/osculū sponsi ⁊ dicere
cum modestia: Osculet me osculo oris sui. Que
ꝯsyderatio dat aperire tanꝗ mystica clauis/para
bolicas locutiões canticoꝝ/ad triplicē statū rep-
tum in aiabus. Quoꝝ pmus ē incipientiū: alter
ꝓficientiū: tertius ꝑfectoꝝ. Sed est aliud quod at-
tendas in osculis castis ⁊ liatis Jesu sponsi. Unū
corꝑale fuit: aliud sacramētale: tertiū figurale. Ec-
ce reductis ad beate Marie tempa luminibus fi-
dei/ꝯspicio btām istam matrem ꝟgineo fouentez
gremio/speciosum forma pre filijs hominū puerū
Jesum: quem deosculabat crebro/ recipiens vicis
situdinem osculi cum amplexu tenerrimo a semet
ipo. O quis mihi det te fratrē meum sugentē vbe-
ra matris mee/vt inueniam te solum foris/⁊ deos-
culer te: ⁊ iam me nemo despiciat. ¶ Felix ꝑsus
extitisti vir marie iuste Joseph: cui totiens concef
sa sunt oscula blanda pueri Jesu: quez gestare ma
nibus/sinu refouere/brachijs amplecti: pectꝰ dei
capax tuo pectori stringere cum omnibus pueri-
cie gratissime blandimentis totiens meruisti. O
quotiens intuitus oculoꝝ beatoꝝ tibi spōseq tue
letos afflabat honores. O quotiens iocundissima
vox diuinos vobis inspirabat amores. Sic ocu-
los/sic ille manus/sic oia ferebat tanꝗ vere cum
filio hominis filius esset dei. ¶ Ista dum dicis/
dum optas/dum miraris/quare non sacerdotiuz
recogitas tui: rōne cuius tibi fas est quotidie filio
dei ⁊ hominis oscula dare/ipm cernere/ipsum ge-
stare/ꝯtrectareq manibus: dicam mirabilius/ꝗ
nec ipsi Joseph ꝯcessum est. Potes sacralr ipsuz
manducare/q est panis vite eterne: q dat vitaz mū
do: q mutabit te in se/vt sis ipe in eo/⁊ ipe in te: vt
dices cū aplo: Uiuo iam non ego: viuit autem in
me christus. ¶ Discipulus O ego noui qd loq
ris: sed hoc ad ꝯfusionem miseri peccatoris/qui et
sumit christū ⁊ sacramentū osculat: ⁊ fruit oscula-
to ꝑ sacramentalē vnionē. Ue mihi quantum ve-
reor illud improperium frequenter impingi posse
mihi/quod Jude neqssimo benignꝰ intulit agnꝰ:
O iuda osculo filiū hoīs tradis? ¶ Magister
D Prohibeat a seruis suis hoc improperiū deus/fa
ciens vt dignitatē osculi sacramentalis semꝑ attē-
dant eminentiorē esse/ꝗ fuerit ꝓsentie corporalis:
maxime iuncta cibatione. Neq eñ qui mãducaf
set ꝑiculã carnis christi/vt puta genã vel auriculã
mansissz in christo/⁊ christus in eo. Sicut nūc fit
dum talis adest nobis velatꝰ/⁊ ꝟe deꝰ abscondituꝰ
totus manducatus/ mãducãs ⁊ nos totos. Felix
aia sacerdotū/felix ⁊ ceteroꝝ christianoꝝ/qui post
esum ⁊ potū inebriãtis ⁊ letificãtis ⁊ ꝯfortãtis pre
clarissimi huiꝰ sacri/huiꝰ bñdicti fructꝰ ꝟginei/ꝑt
ex sua dicere: Sub vmbra illius quem desydera-
bam sedi/ꝑ ociū ꝯtemplatiue qetis. Et fructus illi
us sit in accipientiū vmbra ministratꝰ: dulcis gut
turi meo. Introduxit me rex in cellam vinariam:
ordinauit in me charitatē vt nihil plus amarē/ni-
hil plus desyderarē/ꝗ summe amabilē ⁊ totū de-
syderabilē. Fulcite me floribus sanctaruz affectio
nū: stipate me malis ordinataꝝ affectionū seu me-
ditationū/qbus abūdat hortus vester. O filie hie
rusalē q est celestis libera mater nostra. O btifica
te anime/q: amore langueo: q: vulnerata sum cha
ritate. Et hinc est iste pallor meus/hinc ista nigre-
do: quia insticie sol ꝯbussit me/vulnerauit me: de-
colerauit me feruide dilectionis amore seu ardo-
re. Angeli quoq ꝯciues vestri/custodes ciuitatis
hierlm amici sponsi/filij matris mee: que est gratu
ita bonitas diuinitatis/pugnauerūt ꝯtra me: sz pu
gna felicissima q carnalia desyderia trucidat. Po
suerūt me custodē in vineis sctāꝝ opationū. Uine
am quoq meã non ego tã custodiui/ꝗ ipsi de mã
dato spōsi. ¶ Hec inꝗ ꝟbaliter suspiria cadit spō
sa: vtpote tota sobrie ebria/tota feliciter charitate
vulnerata: quã cadētē ⁊ spasmatã zelotes spōsus
inter brachia suscepit sua: leuat caput leua/a leuã-
do dicta. Hec sponsa ꝗuis sobrie temulēta ad ꝑñ-
tiam spōsi suspirat/⁊ suspirabūda trahit de imo pe
ctoris vocē. Leua eius sub capite meo: ⁊ dextera il
lius amplexabit me ¶ Disc. Jam siste obsecro
vides ne quo te ꝑtrahit estꝰ/cū sermo tuus erat de
osculo? dic si qd habeas amplius quid afferas?
¶ Magister Plane multū taz in bonis bonū
ꝗ in malis malū. Ue ve carni ⁊ sanguini: Quis of
ferre sermo pudicus auderet? qd eñ nequꝰ ꝗ qd
excogitauit caro ⁊ sanguis? ¶ Discipu. Ne pre
cor ad amatoria cantica admisce vel satyrã vel tra
gediã mordaces/vel comediã lubricã/vel sordētes
eglogas: sola nobis anagogia diuinos cãtet amo
res. ¶ Mgr Mones ꝓbe q ꝯuiuio vetas indu
ci nuptiali funereas tubas tracherer: atq sulphu
reas amoris infausti tedas incendi ꝓhorrescis.
¶ Sed qd tãgis de osculo figurali/dum vel crucē A
vel imagines/aut reliqas sanctoꝝ sanctaruq quis
piam osculat? ¶ Discipu. Puto post passionez
filij beata mater eius crucē crebro fuerit amplexa
ta: olaq loca vbi steterant sacri pedes eius/sedula
deosculatione coluerit. Sed neq fuerat expers sa-
cramentalis osculi/de quo locutus est: sicut nec ex
emplar illud duplex penitentie/Maria magdale-
na ⁊ egyptiaca: ꝗuis primus intrauerūt thalamū
sponsi/sublato velamine: nec gloriosus dionysiꝰ
in morte carere voluerunt. Atuero quid sit os dei
sponsi/⁊ quid osculum: subtilius edissere si potes/
cum sit incorporea diuinitas. ¶ Magister Uo-
cas iterx ad distinctionē oris et osculi trimembrē.
Os habemꝰ dei patris/os filij/osculuz vtriusq qd
est spūssanctus. Os suuz aperuit christus habēs
labia distillantia myrrham pmam mortificatiuaz
vitioꝝ: cuius tot sunt oscula quot ꝟba. Ipe simil
cum patre ⁊ spūsancto/ aperuit ora ꝓphetarum.
Aperuit ⁊ os ꝑdicatoꝝ ⁊ doctorum/qui sapientiaz
eructant porrigentē oscula volentibus. Dicuntur
autem ꝑdicatores os dei: ideo quia separant ꝑcio
sa a vili. ¶ Discipulus Junge duplex hoc oscu
lum vltimū ipsis tropologie vel allegorie adolescē
tulis: satis enim patent ⁊ sobrios edificant ⁊ in ꝑ-

mo consiste. ¶ Magister. Deus sicut est vnus
τ vninominis p essentiã τ pprietatẽ: sic est p anago
giam symbolicã omninomi⁹. Jta vnus est multi-
plexq̃. Sciens itaq̃ deus nos puulos τ balbos/
voluit instar nutricis frangere vba sua quibus ip-
se nobiscum τ nos secũ intelligibilr vtrinq̃ loq̃re
mur. Concessit igit locutiones transsumptiuas a
rex cognitarum silitudinibus sumptas/tam abũ-
danter vt nihil inueniat quod nõ valet ad ipm tra
hi nominandũ: quod loquendi genus appellauit
dionysius symbolicũ: de quo τ scripsisse notat libꝝ
sed ad latinos non puenit. Hoc typo loquendi de
us pater habet os ex quo filius eius increata sapi
entia prodijsse se gloriat. Ego inq̃t ex ore altissimi
pdij/pmogenita ante omnẽ creaturã. Habꝫ τ vte
rum: Ego inq̃t ex vtero ante luciferꝫ genui te. Pa-
ter itaq̃ diligit filiũ suum: τ filius genitus mutuũ
rependit amorem: q̃ vicissitudo dilectionis cur nõ
deosculatio nominabit? Ex qua spiratio cõmunis
amoris emanat τ flagrescit: que spiratio qꝛ nectit
quodammodo patris os ad os filij/dici potest os-
culum vtriusq̃. Sponsa ergo dum querit osculũ
sponsi/patet quale sit illud osculum: quia spũs est
B oris vtriusq̃ patris τ filij. ¶ Discipul⁹ Sed que
vel qualia sunt labia sponse? ¶ Magister Jlla
nimirum sunt due vires pcipue mentis. Uis intel
lectiua/τ vis ei correspondens affectiua seu voliti
ua vel appetitiua: quas dum spũssanctus osculum
patris τ filij inspirando cõnectit/τ osculat illaben-
do: fit mens tota deiformis τ conformis beatissi-
me trinitati: fit trinitatis nobile triclinium. Jtaq̃
fit eius memoria fecunda parens verbi/ cum aci-
es intelligentie conuertit super ipsaꝫ: ex qua simul
cõuersione spiratur amor cõmunis vnius τ eiusdem
voluntatis. Hec est species τ imago pulcherrima
τ conformata τ assimilata diuine trinitati que per
gratiam est idipm quod deus per naturã. Exulta-
bat ad hanc assimilationẽ ptingere spũs marie: su
spirans τ estuans assidue desyderio spõsi sui. ¶ Os
culetur me osculo oris sui. Quid queris o btã? q̃d
osculum sponsi petis o benedicta? q̃d est illud oscu
lum nisi spũssctũs? q̃ vtiq̃ supuenit in te: q̃n ṽtus
altissimi obumbrauit tibi: immo iam preierat/nec
postmodũ recessit a te: qꝛ dñs semp tecum. ¶ Sꝫ
quid affectas o pulcherrima mulier? Scio quid
requiris: τ si dissimulare videaris ṽecundia ṽgi-
nali thalamo sponsi proxima es/gaudens osculo
oris. Sed τ leua eius sepe sub capite tuo. Et inter
vbera tua cõmorat te, amplexans/te osculans: q̃d
tibi vis amplius? Certe nondum subintroisti secre
ta cubiculi silentia: vbi federe ppetuo matrimoni-
um cõsummet. Jnquieta es donec introducat te: τ
tu illum in domum matris tue/τ in cubiculum ge-
nitricis tue. Et que ista mater tua? nisi diuinitas
sua: vtiq̃ omniũ creatrix τ gubernatrix. Et que do
mus eius/que altaria si nõ eternitas amplissima?
Quod deniq̃ cubiculũ nisi sinus altissim⁹/occul-
tissimus dei patris: in quo sponsus tuus q̃escit per
enni felicitate. Hoc cubiculũ intrare/in hoc q̃esce
re/delectari/fecũdariq̃ desyderabũda suspirans:
pensabas quale sit istud; Exultabunt sc̃ti in glia/
letabunt in cubilibus suis. Fallor si nõ hec ipsa q̃
diximus expssisti/spõsum inueniẽs τ dicẽs: Tenui
eum nec dimittã donec introducã illũ in domum
matris mee/τ in cubiculũ genitricis mee. Et ecce
nunc o btã quod sperasti tenes: quem desyderasti
possides: quem credidisti vides: quem dilexisti to-
ta cõplectens: ipsoq̃ secura frueris in eternũ ¶ Di
scipu. Quid sibi vult sponsus iste suus q̃ vnam
suam vnice dilectã matrẽ distulit introducere secũ
in cubiculũ felicitatis eterne: quãdo latronem de
cruce ptinus in hoc cubiculo collocauit. Audien-
te matre τ incõsolabilr anxiãte: ptrãsierat eñ gla-
dius aiam e⁹. Amẽ dico tibi/ hodie mecũ eris in
paradiso. O mitissime iesu/τ vbi erat mater tua ni-
si in dolore cõtinuo remanens in hoc nequã seculo
sepata etiã a corpe tuo/qđ inclusum iacebat in se-
pulchro. O ṽe terribilis in cõsilijs de⁹ sup filios ho
minũ. O certe verissimum/q̃ erũt nouissimi pmi.
Quis hoc estimasset? q̃s credidisset? q̃s sperasset?
assumit ad glie cubiculũ latronis aia: τ aia matrẽ
relinq̃t ad lamentũ. Cui τ lõgo tpe post patꝫ igres
sus ad idẽ sponsi cubiculũ. Potuit inuidiã sibi fa
cere glorificat⁹ ipe latro/si nõ fecisset eũ charitas
vnũ cor τ vnã aiam cũ eo. Suasit eadẽ charitas q̃-
rens q̃ dei sunt/ habere vitam in patientia pter
electos dei/p se τ ex se docendos de mysterijs ve-
re fidei. Et qꝛ desyderiũ quãto p incolat⁹ hui⁹ p-
longationẽ plus τ plus adauctũ est: tãto habet in
adeptiõe sup oẽs plus gaudiũ. ¶ Magister Cõ
cernit hec rñsio tua plangationẽ hui⁹ miserie: in
ista amarosissima p annos multos q̃ p osculũ pe-
dum pmũ mũdata/post eremicola diu fuit. Sic di-
scipulus ille quem diligebat iesus/vsq̃ ad senectã
vixit τ senium. Tangit igitur martyr Jgnacius
scribens btẽ ṽgini causam supstitis vite sue: vt ce
teros ex se τ pter se τ in se cõfortaret. Cui etiã bea
ta ṽgo rescripsit/vt exultaret in deo salutari. Por
ro quis te docuit o Luca medice charissime/pri-
mas euangelij tui partes? nisi solum talium cõscia
virgo prudentissima: cui te familiarẽ cõciliarat ca-
stitas: qꝛ nec vxorem nec plem habuisse narraris.
Per te pcursoris annunciatio/ cõceptio/exultatio/
natiuitas/circũcisio cuꝫ nois impositiõe nobis pa
tent. Per te canticũ zacharie. Per te totius incar
nationis christi mysteria nobis tradita sunt. Per
te cantica canticoꝝ Marie: τ illud Symeonis pu
eri iesu felix intẽtio describunt: τ quo alio nisi ma-
ria reuelãte ¶ Discipu. Ardet animus multa q̃ C
rere sup enumeratis euangelij materijs: quos oẽs
cõseruabat Maria/cõferens in corde suo: ac pinde
magnificans dominũ: τ exultans in deo salutari
suo. Sed cepto curramus itinere post odorem vn
gentoꝝ tuoꝝ: quẽ spirãt amoris cãtica: de quibus
post osculũ subdit: Quia meliora sunt vbera tua
vino/fragrantia vngentis optimis. Dic quid spõ
sa singularis sibi volebat/tanq̃ osculi causaꝫ sub-
dens: qꝛ meliora sunt vbera sponsi sup vinũ. Que
sunt hec vbera? ¶ Magister. Si dixero q̃ vbe-
ra sunt amor vel amores/nihil errauero: quoniaꝫ
oia sortit amor vocabula instar dei: qꝛ deus chari
tas est/amor est/os/osculũ: ipe vbera/ipe vngentũ

fragrās/ipse oleū effusum/ipse nardꝰ/ipse fasciculꝰ myrrhe/ipse equitatꝰ dei/ipse botrꝰ cypri/ipse lectulꝰ/ipse flos cāpi ⁊ liliū ꝯuallium. Quid moror ꝑ singula. Ipse ꝑ denolationē participatā: vnꝰ oīa in oībꝰ cuiꝰ natura si ꝑfecte cognosceret/cessaret linguarꝫ necessitas. Ipse sibi totꝰ ⁊ vnꝰ/sufficiēs lingua esset/sufficiēs oculus/sufficiēs auris ⁊ naris et gustꝰ ⁊ tactus: imo ꝟo nullū esset ꝑ essentialē ꝓprietatē/sed ꝑ eminentiā singularē ¶ Discipulꝰ. Cur ista ꝑmittis? ¶ Magister. Plane ne prestoleris amoris cantica exponēdo posse finiri: qm certe infinitus est: cuiꝰ quātitatē (nō molis/sed ꝑfectionis) accipientibꝰ semꝑ est aliquid vltra recipe. Nō expectaueris ergo totā salomonis canticoꝝ ⁊ mariꝫ seriem posse nos decurrere: qui nec duos versiculos vtriusqꝫ cantici/imo nec primū versum satis attingere penetrareqꝫ valemus. ¶ Discipulus. Et si de deo nil perfectū possumꝰ eloqui/conemur tñ more pueroꝝ nos balbutiendo solari. Hic aliqd idcirco de vberibꝰ sponsi ⁊ sponse: de quibꝰ addit̃ tertiū osculum: qꝛ meliora sunt vbera tua vino/fragrantia vnguētis optimis. Et quia vinus est sermo dei ſm apostolū: potest tñ cū quolibet ⁊ ad quē libet loqui. Propterea si reliquas canticoꝝ particulas qñqꝫ cōmiscueris/non erit ingratū prolixioris tractatꝰ tollens fastidiū. ¶ Magister. ¶ Dicit hoc loco magister Nicolaꝰ de lyra postillator ad literam: que fundamentū est allegorie/tropologie/necnō anagogie. Dicit inquā ꝓ noīe isto vbera/iudeos habere amores ob equiuocationē noīs hebrei ad amores ⁊ vbera. Hieronymꝰ vbera secutus est/hebreis amores. Discipulus. Transi. In uenies tale positum mille locis ī biblia. Pro quo sedando scripsit olim volumē egregiū preceptor noster P. cardinalis cameracen. cuius sententiā alio loco dū inquirā/pandes spero. ¶ Magister. Pandā/tu nihil hic calūniabile vel aduersum reperies: si modos loquēdi typicos seu figuratiuos attenderis: quibꝰ res contenta significat̃ per continentē/⁊ econtra. Continēt autē vbera cū pectore cor ipsum: qđ sedes amoris est radicalis: Laudās igit̃ vbera laudat amores: ꝙ meliores sint vino fragrantes vnguētis optimis. Video ilico ꝙ nō surrexit incōgruitas si sponso dent̃ vbera/que cor habent complexū ⁊ estuans amoribꝰ. Siue dicat̃ ergo meliora sunt vbera tua/siue meliores sunt amores. Anagogia ꝓbat vtrūqꝫ verum: sciās ꝙ amor diuinus nescit sexum: apud quē non est masculus neqꝫ femina/ꝗuis dicat̃ sponsus ⁊ sponsa. ¶ Discipulꝰ. Hoc obseruandū arbitror ꝓ deuotis/ne se carnalibꝰ inuoluant simulachris. Video ꝓinde ꝙ nec lac vberū/nec vinū/nec vngentū sit aliquod corporale. Nihilominꝰ causam trāssumptionis ⁊ comparationis licet inquirere: cur vbera vino sint meliora/cū sponsus duxerit sponsam in cellā vinariam? ¶ Cur rursus inuitās clamauerit postꝙ dixisset: Bibi vinū meū cum lacte meo. Comedite amici ⁊ inebriamini charissimi. ¶ Magr. Bibit itaqꝫ vinū sponsi/sponsa viatrix: sed per vbera sponsi trāsfusum ⁊ lac factū. Alioqn debile nūc cerebrū sponse vini puri virtute turbaret̃. Exemplū dant nobis nutrices/que paruulis infantibꝰ si sagaces sunt vini puritatē non ministrant/sed qđ in suū lac conuersum est. Sunt eñ hac rōne nutricis vbera meliora vino: nō secus in vberibꝰ sponsi: qđ ꝓpter sponsam ī incarnatione lacteus factus est. Conati sunt phī sugere vinū sapientie de vberibꝰ prime cause: dū inuisibilia dei ꝑ ea q̄ facta sunt cognouerūt: sempiternā quoqꝫ virtutē eius ⁊ diuinitatē. Conualuerūt ⁊ estuauerūt/⁊ inflati sunt vino multo: de calice aureo babylonis ⁊ inebriati: dati sunt in reprobū sensum: ⁊ obscuratū est insipiens cor eoꝝ. Rationē dicit aplꝯs: qꝛ cū cognouissent deū/nō sicut deū glorificauerūt/neqꝫ gratias egerūt. Habes vinū sine lacte quo plane lac meliꝰ est: ꝑsertim ꝯditū ex vino vel factū cuiꝰ potus inebriat/sed sobrie sine luxuria. Accipe signū ebrietatis noxie simul ⁊ causam in phīs/qui veritatis studio tam vehemēter intenti: nihil de amādo deū toto corde/tota aīa ⁊ tota mente/fortitudine scrutati sunt. Quid mirandū si defecerūt scrutantes scrutinia: si per erroris ꝑcipitia cespitantes impegerūt: potati vino mixto veneno olim vitioꝝ: nec qualiūcūqꝫ/sed nephandoꝝ qualia notauit aplꝯs: ꝗuis non oīa que in occulto fiunt ab eis inquit turpe est dicere. Et cum qua fiunt nisi cū illa meretrice que apud Salomonē allicit/dicens: Veni inebriemur vberibus. ¶ Discipulus. Fugiamus ocius hos verboꝝ fetores/q̄ de vberibꝰ ⁊ amoribꝰ loquuntur/fragrantibꝰ optimis odoribꝰ. ¶ Magister. Audiamꝰ potius aure pietatis ⁊ fidei/matrē virginē ⁊ filiā magnificantē dn̄m/⁊ exultantē in deo salutari suo. Cuius nomē est oleum effusum qđ sanat incipiētes/pascit ꝑficiētes/delectat ꝑuiātes. ¶ Discipulus. Verū tñ ꝓperat intētio querere de tertio versiculo: cur maria oleū sue magnificationis ⁊ exultationis ꝓtinus intulerit. Quia respexit inquit humilitatē ancille sue. Nihilominus exponi ꝑus opto doctrinaliter quid ꝓprie sit magnificare deū: ⁊ quot modis fieri reperit̃? ¶ Magr. Pertinens est inq̄sitio talis. Igit̃ accipe ꝙ magnificare dn̄m nihil aliud est ꝙ̄ magnū significare. Nō eñ facimus deū alter magnū. Sunt aūt modi significandi magnitudinē dei sine nūero/in genere duo. Unus interior in aīa cognoscēte et diligente deū. Etem̄ fide/spe ⁊ charitate magnificat̃ in aīa deus qm̄ magnus ab ea ⁊ in ea significat̃. Modꝰ alter est exterior tam multiplex ꝙ̄ varia sunt signa q̄ reꝑsentare possunt ab extra magnitudinē dei. Quid est eñ significare nisi aliqd intellectui reꝑsentare. Sit hoc ꝑ voces/sit ꝑ colores vel spēs coloꝝ/sit ꝑ obiecta quoꝝlibet sensuū/sit per enigmata figurarū in scripturis sctīs/sit per reuelationes mysterioꝝ. Concludit idcirco canticū suū virgo beata sub attestatione diuinaꝝ locutionū q̄s fecit dn̄s ad patres nostros abrahā ⁊ semini eius ī secula. Conseruabat oīa verba hec ꝯferēs in corde suo: nūc Esaie ꝓphetiā de virgine paritura. Nunc Hieremie vaticiniū ꝙ mulier circūdabit virū. Nūc hebdomadas Danielis. Nūc portā clausam Ezechielis cū tēplo toto. ¶ Discipulꝰ. Descripsisti qđ est magnificare dominū: qm̄ est significare dn̄m esse ma

gnū vniuersaliter pfectū. Scio qm̄ significare ſm grāmaticos/est aliqd̄ intellectui rep̄sentare: q̄ tractant de modis significādi: sup quib⁹ Centilogiū cōposuisti. Sūt insup varij modi (sicut notas) magnificādi dn̄m. s. benedicere/sanctificare/glorificare/pdicare/exultare/pfiteri dn̄o/laudare: ⁊ ita de similib⁹/quoꝝ cantica memorant. Inquiram⁹ igit̄ de singulis. Dic q̄d est dn̄m benedicere. ¶ Magr.

F Hoc est significare dn̄m esse bonoꝝ datorē/factorem vel donatorē: quia suū dicere/facere est: dixit ⁊ facta sunt. Ita suū bn̄dicere est suū bene agere. Domino aūt benedicere/ significat verbū benedictionis illi fieri vel dirigi: vt ibi: Sancti tui benedicant te. ¶ Discipul⁹. Dic quid sit sanctificare nomē domini. ¶ Magister. Hoc est significare dn̄m in sanctitate ⁊ mūdicia perfectū. Quid autē sit sanctitas dn̄i ⁊ noticia ⁊ mūdicia/ habes alibi. ¶ Discipul⁹. Dic quid est exultare in deo salutari nostro. ¶ Magister. Hoc est significare deū esse saluatorē nostrū/ ⁊ salutare nr̄ī saluatorē: nō qualicūq̧ signo/sed modo leticie exterius se pdētis: ⁊ quasi se nō caperet vlterius saliētis. ¶ Discipulus. Dic quid est confiteri dn̄o? ¶ Magister. Hoc est significare certo signo/ ipsum esse dn̄m. Et hoc multipliciter: vel qm̄ bon⁹/vel qm̄ in eternū misericordia eius: vel qm̄ laudabilis nimis/et magnitudinis eius nō est finis: vel qm̄ pctā dimittit/⁊ prestabilis est sup malicia: aut ex reliquis pfectionib⁹ suis. ¶ Discipul⁹. Dic quid est sacrificare dn̄o? ¶ Magr. Hoc est significare certis signis adhibitis q̄ ille cui sacrificat̄/vel in cui⁹ honorē principaliter offert̄ sacrificiū supremꝰ est dn̄s plenariā habēs potestatē vite ⁊ mortis sup nos: sicut in animali sacrificato vel occiso. ¶ Discipulus Dic q̄d est gratias agere deo? ¶ Magr. Hoc est significare bona recepta ab eo pure gratis/ nō meritis nostris. Modi aūt significādi sunt varij: pro varietate eoꝝ q̄ recipiunt̄ ad significādū corde/voce/corpe ⁊ ope. ¶ Discipul⁹ Dic quid est adorare dn̄m vel colere cultu latrie? ¶ Magr. Hoc est significare sup̄ma in oībus suā dominationē atq̧ maiestatē: ⁊ hoc modis varijs interius in aīa/vel exterius in corpe/aut alijs reb⁹ exhibitis. ¶ Discipulus. Quid est iubilare deo? ¶ Magr. Hoc est significare magnitudinē eius in bonitate ⁊ benedictionib⁹: mō gaudij cuiusdā ineffabilis: vt aliquādo plausu manuū/ aliqū vultus alacritate. Aliqū vultus dilatatione/q̄ dicit̄ leticia q̄si laticia. Aliqū voluptate: q̄ dicit̄ a volubilitate circa rem dilectā. Nōnunq̄ a delectatiōe que dr̄ q̄si lactatio. Aliq̄s a iocūditate/q̄ dicit̄ a ioco. Sepius ab alacritate: que dr̄ dum h₃ liberum ⁊ expeditū vsum corpis vel membroꝝ vel sensuū/ ⁊ maxime cordis ad significandū leticiā. ¶ Discipul⁹. Quid est deū laudare in sanctis suis? ¶ Magister. Hoc est significare ipsum esse causam sue sanctitatis. Sicut deū laudare in creaturis suis est significare q̄ ipse eas gubernat/fecit ⁊ regit eas pure gratis/ ⁊ magnificis modis. ¶ Discipul⁹. Quid est alloqui creaturas q̄ bn̄dicant deū/q̄ collaudent/q̄ adorēt/q̄ pdicēt/q̄ letent̄ in eo cū similib⁹ acclamationib⁹.

G ¶ Magr. Totū est hoc significare cōplacentiā quā habemus in beneficijs oībus: q̄ creaturis collata sunt: ⁊ hoc varijs modis significandi ꝓ varietate alloquēdi: sicut solemus exhortari p psalmos dicentes: Laudate dn̄m in tympano ⁊ choro: laudate eū in chordis ⁊ organo: cū alijs talib⁹ instrumētis oībus: hoc aūt est significare cōplacentiā ⁊ exultationē atq̧ leticiā quā habemus in recognitione beneficioꝝ dei talib⁹ modis rep̄senrādi. Quē admodū dare gloriā deo/honorē ⁊ virtutē: ⁊ similia oīa perfectionē importātia/non est aliud q̄ significare talia supeminenter esse in deo vel a deo pcedere. Et hoc tot modis significādi quot modi sunt rep̄sentādi corde/voce/corpore ⁊ ope. ¶ Discipulus. Dic differentiā inter magnificationem dei/quā faciunt irrōnales creature/⁊ magnificationem rōnalis aīe de qua dicit̄ in hoc cantico: Magnificat aīa mea dn̄m. ¶ Magister. Magnificatio creaturaꝝ/mensural ⁊ accipit̄ a participatione diuine magnitudinis: cuius oēs sunt participes suo modo. Sed irrōnalis natura tantūmodo rep̄sentat artē creatoris. Et ideo dicit̄ trāsumptiue sapiētia vel ars eius. Rōnalis vo creatura nō solū obiectiue vel vt vestigiū: sed etiā subiectiue et formaliter pceptiue/significat dn̄i magnitudinē intelligit ⁊ pdicat. Assumit insuper creaturas alias/ imo ⁊ seipsam quasi materiā significationis/diuine maiestatis: deniq̧ in oībus sicut i fistulis organorū certificationis/spūs sctō flante decātat. ¶ Discipul⁹. Bonū est nos hic esse. Sed vocat seq̄ns versiculus de humilitate marie. Iam vo tardior hora differre suadet ad matutinū diei sequentis. Nos interim ꝓprijs intendamus officijs.

Tractatus tertius

dragmaticus in cantico marie de respectione humilitatis sue per notulas. cxx.

¶ Notula prima.

QVia respexit humilitatē ancille sue. ¶ Discipulus. Hic sumus/hic protinus absoluēda est questio altera de ꝓposita/s₃ dilata. Cur beata mater causam magnificationis dominum cū exultatione spūs in deo salutari suo/cecinit esse respectionē humilitatis sue a domino. Exultauit inquit spūs meus in deo salutari meo. Et tanq̄ ratio quereret̄ ab ea/mox subiūgit. Quia respexit hūilitatē ancille sue. ¶ Magister: Doctā formas questionē/cui nequit pfecte dari ratio siue responsio: nisi respectus dn̄i causa prius pscrutet̄: que nō nisi amor inuenit̄. ¶ Discipulus. Consentio. Fiat hoc prius notū: similiter ⁊ quod est obiectū suum. ¶ Magister. Oculus vulnerās sponsam oculus est amoris/ quo nullus acutior/null⁹ penetrabilior/null⁹ ad intimi cordis vulnerationē efficacior dici potest: vulnerasti cor meum (ait sponsa) in vno oculorū tuoꝝ. Nō aliter est de oculo sponsi respectu sponse. Quia respectus H

amorosus sponsi sauciat sponsam: vt exclamet vul
nerata charitate ego sum: vel amore lãgueo. Hoc
est precipuũ in sponsa vel in sponso membrũ. Un
de sponsus cũ laudaret spõse pulchritudinẽ/ dicit:
Quã pulchra es amica mea/ ꝙ̃ pulchra. Mox sub
iunxit: Oculi tui columbarũ. Et quid ꝑ columbã
intelligis/ si non amorẽ simplicẽ? In columba enĩ
spũssanctus cui appropriat amor/ sepꝰ apparuit.
Sic postmodũ sponsa insinuãs filiabꝰ hierusalẽ
pulchritudinẽ dilecti sui: cõparationẽ posuit ean-
dem/ dicẽs: Oculi eius sicut colũbe desuꝑ riuulos
aquaꝝ que lacte sunt lote: ꝛ resident suꝑ fluẽta ple
nissima. Hinc est illa duoꝝ mutua postulatio: vide
ri. s. ꝛ videre. Audiamus modũ. Sane dilecta nu-
per cõsopita inter brachia sponsi: qui adiurauerat
filias hierusalẽ per capreas ceruosꝫ camporũ: eo
ꝙ sunt animalia satis alacria mũdaꝫ/ et solitudinis
amica/ perspicatiũꝫ oculorũ. Adiurauerat inquã/
ne suscitarent neꝫ euigelarent dilectã/ donec ipsa
vellet. Tunc velut elapsus ad horã dilectus regre
ditur ardẽs videre sponsam ꝛ alloqui: qꝛ latere nõ
potuit sponsam: cuiꝰ per amorẽ cor euigilat. Exi-
lit igit ꝛ dicit: Uox dilecti mei ꝛc. Hec est vox ami
ci mei. Conuersis cõfestim oculis exclamat: Ecce
ipse venit saliens in mõtibus ꝛ transiliens colles.
Et cur obsecro salit ꝛ trãsilit/ nisi zelo sponse videndi
de totꝰ rapit atꝫ tripudiat ad similitudinẽ capree
hinnuliꝫ ceruoꝝ. Lasciuiens/ alacris ꝛ iocundus.
Nihilominus tanꝙ̃ zelotipus explorator ꝛ vere-
cundus amator: non irrumpit cubiculũ sponse/ sed
stat post parietẽ respiciens ꝑ fenestrã/ prospiciens
ꝑ cancellos. Deniꝫ blandit/ dicens: Surge ꝓpe-
ra amica mea/ columba mea/ formosa mea ꝛ veni.
Sequit post verni tpis gratam descriptionẽ: que
nouã signat gratiarũ infusionẽ/ aduersitate depul
sa. Ostende mihi faciẽ tuã. Sonet vox tua in auri
bus meis. Uox enĩ tua dulcis/ ꝛ facies tua decora
¶ Discipulꝰ. Perspicuũ fecisti desyderiũ quod
habẽt in canticis sponsus ꝛ sponsa se videndi: qm̃
visio nuncius est ꝑcipuus amoris cordialis. Ubi
est amor/ ibi est oculus. Nihil amore amabilius.
Dabo tibi (dicit Seneca) poculum amatoriũ sine
herbis absꝫ veneficijs. Si vis amari/ ama. Hoc
in amatoribus etiã fetidissimis locũ habet: quãto
I efficacius in pulcherrimis. ¶ Magister. Hic re
spectus dei mariã humilẽ iure traxit ad amorẽ su-
um: vt tota nedum gauderet/ sed ꝓ amoris magni
tudine spiritualiter exultaret. i. extra se saltaret in
dilectum. Hic etiã respectus corporalis in infan-
tulo iesu solabatur om̃es illius peregrinationis la
boriosissime dolores ꝛ angustias. Sic in puericia/
sic in adolescentia/ donec in cruce vidit extensum
que visa est semel ab eodẽ: vnde ꝑtransit gladius
acerbissime passionis amorosissimũ cor vtriusꝫ.
Pensent amicoꝝ chorda/ quãto intolerabiliter an
xius fuit hic respectus q̃ dici nequit verbis/ neꝫ
scriptis inferi. ¶ Discipulꝰ. Superest ꝯo decla
randũ quid vel quale sit amoris obiectũ. ¶ Ma-
gister. Uideor mihi ꝓbas dicere ꝙ pulchritudo
vel pulchrũ. Nihil enĩ amatur sub rõne turpitudi
nis/ sed tantũmodo sub rõe pulchritudinis ꝛ pul
chri vel speciosi vel formosi. Hinc dictũ est de sa-
pientia: ꝙ pulchritudinẽ illius admirabit oculus.
¶ Discipulus. Nunquid diuersa vel aduersa est
ꝓpositio tam philosophis ꝙ̃ theologis ponenti-
bus bonũ esse quod oĩa appetunt: ꝛ ita ratio boni
vel appetibilis est amoris obiectũ. ¶ Magister.
Multe sunt rões appetibilitatis/ que in vnã cõ-
ueniunt pulchritudinis: sicut ꝛ boni ꝛ finis ꝛ con-
uenientis vel perfecti vel beatitudinis rationem.
¶ Discipulus. Expone cõsequẽter que est ratio
pulchritudinis vel pulchri? ¶ Magr. Pulchri
tudo ſm Augu. est equalitas numerosa. ¶ Disci-
pulus. Est igit pulchritudo in sola quãtitate/ cũ
numerus sit species quãtitatis. ¶ Magister. Ac
cipit hec equalitas nedũ ex rõne molis corpora-
lis/ sed ꝑfectionis spũalis. Similiter numerus nõ
pro quãtitate discreta realiter/ sꝫ formaliter ſm ali
quos. Sed vel ꝓbabilius ſm alios solius rõnis:
qualis in deo/ personisꝫ diuinis inuenit: qꝛ alia
ratione ꝛ idea ꝯditus est homo alia equus ſm Au
gu. ꝛ hoc ſm modũ intelligendi diuinã essentiã: ꝑ
relationẽ ad creaturas: siue sit iste modus intelli-
gendi in intellectu diuino/ siue sit solũ in intellectu
angelico. ¶ Discipulꝰ. Sufficit hec tetigisse de
diuina pulchritudine ꝓ verificatione diffinitionis
illius ꝙ pulchritudo est equalitas numerosa. Nũc
adapta pulchritudines sponsi ꝛ spõse quales po-
suit salomon in canticis: simul apertũ faciens de
differẽtijs talium nominũ/ pulchrum/ formosum/
suaue/ speciosum/ decoꝝ. Rursus de noibus spon
se ꝙ est amica/ soror/ columba imaculata/ tota pul
chra: ꝛ ita cõsequẽter ꝑ singula mẽbra/ discurre tã
sponsi ꝙ̃ sponse. ¶ Magr. Rem exigis q̃ sua ꝓ
lixitate fastidiũ/ vel sua breuitate poterit obscuri-
tatem afferre/ nisi fortassis inueniã compendiũ.
¶ Discipulus. Placet inuenias. ¶ Magister. K
Ecce tot ꝓ manibꝰ habent expositiones doctoꝝ/
tot similitudinũ hic positarũ/ tot insuꝑ distinctio-
nes ꝓ qualibet dictiõe magistrales/ tot demũ qua
druplices sensus scripturaꝝ adaptationes/ ad di-
uersa spiritualiũ genera nuptiarũ. Supponamus
hec oĩa nobis/ ꝛ paucculas de pulchritudine spon
si ꝛ sponse/ ꝛ dei ꝛ aule similitudines hic positas
elucidare curemꝰ. Dicẽtes in ꝓmis/ ꝙ formositas
ꝛ speciositas ꝛ pulchritudo ꝛ decor frequẽter acci-
piunt synonime. Nihilominus pulchritudo vltra
formositatẽ dicere videt quandã coloris suauita-
tẽ: cuius defectus nõ tollit formã. Nigra sum: in-
quit sponsa/ sed formosa. Decor aũt refert ad mo
dũ ꝛ decentiã gestus ꝛ ornatus: cũ quadã iocundi
tate/ leticia vel alacritate vultꝰ/ totiusꝫ corporis
gestus. Porro speciositas oĩa simul dicit: vt ibi:
Speciosus forma ꝓ filijs hoim. Et illud: Species
priami/ digna est imꝑio. Exemplũ in imagine cu-
ius possemus ꝓma lineamẽta considerare/ ꝙ nũe
rosa sit sub equali ꝓportiõe formata ꝛ formositas
inde resultat. Considueremꝰ secũdo colores suꝑin-
ductos accõmode singulis lineamentis: vnde red
ditur pulchrior forma. Considueremꝰ tertio in ima
gine viuente/ alacritate faciei ꝛ oculoꝝ leticiã ꝛ de
centiam/ et in omni gestu modestiã. Sic ait poeta

de venere pro Enea. Et letos oculis afflaret ho-
nores. Et dicit vulgo: Ceste dame est de bel mam
treug τ est hyeu aduenāt: el est simple τ tye. Note
mus vltra φ pulchritudo picture vel imaginis re-
fertur ad ipsā tabulā que pinde pulchra noīatur.
Addamus pterea: φ pulchritudo maxime refertur
ad exēplar: si p oīa pformis est imago vel exēpla
tum suo exēplari sit/licet exēplar istud turpissimū.
Sic dicim⁹ bufonis imaginē inde pulchrā: sic bu
bonis τ vespertilionis. Ecce inquiūt bufonē pul-
chre pictū. Patet pinde ratio cur simia dicit̄ tur-
pissima: cuius tñ figura pxima est pulcherrime fi
gurar̄. s. humane. Atuero qr deficit ab imitatione
perfecta: reputat̄ inde turpior: quo imitatione vi-
debatur pximior. ¶ Quib⁹ita notatis de pulchri
tudine generaliter/facilis ē applicatio ad pulchri
tudinē aīe rōnalis spūalis: q̄ imago est bñdictis-
sime trinitatis/in qua potētie tres principales ani
me. s. memoria/intelligentia τ voluntas: sunt tanφ
lineamēta qualia sunt indelibiliter impssa: nec tol
lūtur etiā a damnatis. Ceterū dona gratiarū vari-
arum/virtutū/donor̄/beatitudinū/sunt sicut colo
res supinducti. Rursus opationes inde puenien
tes/decorē superaddūt. Tandē in omni pulchritu
dine spūali/tanto beate trinitatis imago formosi-
or est τ pulchrior: τ habēs plus decoris: quāto re-
perit̄ suo exēplari. s. eidē beate trinitate pformior.
Ex aduerso autē de turpitudine/ deformitate/de-
spectu/dedecore/constat sentiendū. ¶ Discipul⁹.
L Naturā pulchritudinis ad oculū (sicut dicit̄) osten
disti: τ qr turpis est pars que suo toto nō congruit:
pulchritudoφ totius ex vniuersa partiū multitu-
dine psurgit/restat exponere pulchritudines mē-
bror̄ singulor̄. Sed antea dissere oīm distinctio-
nes vocabulor̄/amica sponsa/soror/ columba/di-
lecta: qm̄ de alijs aīe nolb⁹ satis pstat ex pmissis
vt φ est speciosa/formosa. Tota pulchra τ imma-
culata: qr bene colorata τ mūda pola. ¶ Magr̄.
Amica dicitur ex mutua cōicatione secretor̄: quasi
animi custos vel altera mea: cuius est idem velle τ
idē nolle cū amico. Sponsa dicit̄ pp̄ter spem fecū
ditatis plis: vt sint vnū principiū in pductione τ
educatione filior̄: non φ sit iam matrimoniū psu-
matū. Aliqñ dicit̄ piux τ nupta/sed in spe sicut cō
tracta. Spōsalia a spondeo es. quis vnū qñφ re-
cipiat̄ p altero. Soror appellat̄ pp̄ter nature cō-
formitatē/maxime post incarnationē. Aut si ad an
gelos quoφ transferat̄/diceret̄ nature pformitas
non vniuoca/ nec penitus equiuoca/sed analoga:
pp̄t similitudinē beatissime trinitatis. Vñ nolat̄
etiā alibi filia/vt ibi: Audi filia τ vide. Et filia hie-
rusalē: qr inhabitatrix pacifice ciuitatis. Et filia si
on pp̄ter speculationē diuinor̄ū. Et filia pncipis.
Colūba dicit̄ pp̄t inhabitantē in ipsa spūsctī ple-
nitudinē. Dilecta δ vltra amicā: φ sit amor ex ele-
ctione genit⁹ vel nutrit⁹. ¶ Discipul⁹. Redi nūc
ad prius quesitū τ de mēbris singulis. ¶ Magr̄.
Redeo pponēs pro regula vel claue dicendor̄: φ
nihil in canticis positis reperies: nisi quatn⁹ facit
ad pulchritudinē/τ psequēter ad amorē ſm alterū
gen⁹ cause q̄druplicis/efficiētis/materialis/formali

τ final. Nō idcirco quispiā errauerit si dixerit sub
iectū canticorū esse/ vel amorē pulchritudinis vel
pulchrū amorē. Quod vtiqφ sapia vidit q̄ dixo con
tinuit/dicēs: Ego mater pulchre dilectionis. Pro-
tinus ergo dū occurrit tibi verbū aliqd in canticis
si nō sonet pulchritudinē/in cortice transsumptio
nis: decortica illd vel enuclea/quousφ decor ama
bilis/τ amor decoris/pulcher atφ formosus emi-
neat. ¶ Discipulus. Enitar. Sed qd ex istis infe
rendū censes/vtrū cognitio sit speculatiua vl̄ pra
ctica? ¶ Magr̄. Torquet multos/diuersus practi
ce τ speculatiue modus accipiēdi. ¶ Discipul⁹.
Da modū qui tibi pbabilior apparet. ¶ Magr̄.
Diffinit Aristo. intellectū speculatiuū φ est solum
respectu veri vt verū est. Intellectus vero practicus
δ confesse se habēs appetitui. i. pformis τ ptēsus
in appetitū: cui⁹ obiectū est nō solū verū sub rōne
veri/sed sub rōne boni. Deinde concludit φ meta-
physica est tantū speculatiua: ars aūt τ prudentia
sunt practice: qr respiciūt voluntatē respectu facti
biliū vel agibiliū: nec sistunt in intellectiua cogni
tione sola. Sed theologia scrutat̄ pfundius: q̄ su
premā scientiar̄ seipsam asserit/τ in dei dilectione
sup oīa finē suū statuit. Nā finis legis ē dilectio.
Et ideo sane debuerat consentire de metaphysica
phūs: φ nō in cognitione nuda pme cause sistebat
sed ad eius dilectionē extēdebat̄. Alioqui deforma
bat pulchritudinē metaphysice caudam eius pul-
cherrimā (que est finis diule dilectionis) abscīdo.
Datus q̄z fuisset in reprobū sensum/qui cū deū co
gnouisset/nō sicut deum glorificasset/nec amasset
nec gratias egisset. Dicit tñ in ethicis de ptēplati
uo felici: φ videt̄ dei esse amantissim⁹: qr cognitio
nem eius desyderat. Qualiter oro/fieret cōiunctio
optime potētie rōnalis cū optimo obiecto deo p
ptēplationē/si nō inde dilectio sequeret̄: si vel obli
steret puersitas volūtatis? Vocant aliqui theolo-
giā nostrā/nec pure speculatiuā/ nec oīno practi-
cā/sed affectiuā: quod epitheton aptissime nosci
theologie mystice cōuenire. ¶ Discipul⁹. Per- M
spicuū est illud qd loqueris: nec a phō negandū: q̄
dixisse legit̄: Inueni te primā causam/ fac me tibi
placentē virum. Quid inde vis cōcludere manife-
sta? ¶ Magister. Cōcludo φ vl̄ metaphysica est
practica sciētia/vel φ nō oīs intellectus ptēsus in
appetitū seu volūtatē diceret̄ practic⁹. ¶ Discipu
lus. Ita seq̄ videt̄. ¶ Magr̄. Esse debet igit̄ de
intellectu practico sermo restrictior: vt solū dicat̄
practicus/dū ad factibilia τ agibilia īferiora puer
tit̄ p extēsionē in affectū τ ī effectū opationis hui⁹
psyderādo relationē ad fines pximos: nō ad sup-
mū qui de⁹ est colēdus τ amād⁹. Propterea sic be
atitudo dicēda est speculatiua: sic theologia pp̄ie
accepta: sic hec sapientia canticor̄: cuius finis est
amor pulcher sponsi ad spōsam: terreno quolibet
amore calcato. Sic vbilibet ars amor̄ terreni vl̄
alalis practica. Ars itaφ diuinalis amoris seu frui
tiōis speculatiua dicet̄: velut pma τ altissima scia
rū: quā imitat̄ metaphysice philosophantū. Sed
vbi desinit ipsa/theologia p fidē sumit exordiū: p
spez insup τ amorē psyderās deū sic amabilē τ pul

cherrimũ: ꝛ qui iuxta verbũ ſpõſe eſt deſyderabilis.
Immo fons ꝛ origo/radix ꝛ parens oĩs pulchre dile
ctionis. ¶ Diſcipul⁹. Etſi ꝑpero cognoſcere ſin
gulorũ ꝓprietates mẽbrorũ q̃ ſponſo tribuũt ꝛ ſpõ
ſe ſub tropicis locutionib⁹: rabitur tñ neſcio quo
pacto mẽs illud attingere qḋ mõ dixiſti de dilecti
onis vel amoris origine. ¶ Magiſter. Iure eñ
trahit: naꝫ hoc cognito cetera mox patebũt. Quis
hec cognitio ſm̃ ꝓceſſionẽ theologicã incipiat ꝑ
fidẽ a pulchritudine pͥme cauſe ad pulchritudines
effectuũ inſinuãdas: vie pͦbie nõ aduerſo/ſed ꝯuer
ſo. ¶ Diſcipul⁹. Accept⁹ erit iſte modus fidelib⁹
Proſequere. ¶ Magiſter. Pulchritudo prima
nobis ꝑ fidẽ relucet I beatiſſima trinitate. Tradit
eñ fides ꝙ pater in diuis eſt mẽs ſiue memoria fe
cũda oĩm intelligibiliũ: ad quã patern⁹ intellect⁹
ꝯuertẽs aciẽ: gignit ex ſe verbũ expreſſiuũ oĩm in
telligibiliũ. Hoc eſt illud verbũ qḋ erat in pͥncipio
apud deũ/per qḋ oĩa facta ſunt. Hoc verbũ eſt na
turalis imago patris eadẽ eſſentialiter cũ patre: ſo
la relatiõe ꝑſonali ꝑſonaliter ab illo diſtincta. Et
qm̃ imitatur ꝑfectiſſime patrẽ: ſupeſt vt dicat̃ imago
pulcherrima vel ſpecioſiſſima patris: ꝛ ita dilectiſ
ſima a patre: ſe teſte q̃ ait: Hic eſt fili⁹ me⁹ chariſſi
mus/in q̃ mihi bñ cõplacui. Cũ ꝟo pater cõicaue
rit diuinã vitã filio/cõicauit nedũ cognitionẽ oĩs
veri. ſed amorẽ filii oĩs boni. Eſt aũt paterna boni
tas ſuꝑmũ ꝛ primũ amabile. Amauit ꝗ̃ fili⁹ ſumme
patrẽ/ꝛ ꝯuertẽdo voluntatẽ in ip̃m totus (vt ita lo
quamur) exarſit ꝛ flagrauit in ei⁹ dilectionẽ. Ex q̃
dilectione mutua patris ad filiũ/ꝛ filij ad patrẽ/ꝓ
ceſſit amor ꝑſonalis quẽ dicim⁹ ſpm̃ ſctm̃. ¶ Con
ſyderat hec fides circulũ quendã intelligibilẽ in
triãgulo perſonarũ. Pater eñ dat ſe filio quẽ dili
git: fili⁹ patri impẽdit ſe ꝑ amorẽ quo flagrat I pa
trẽ. Hic autẽ amor cõis eſt patri ꝛ filio/tanꝙ̃ nex⁹
amborũ. Iure ꝗ̃ dict⁹ eſt deus/q̃ſi ſpera intelligibi
lis: cui⁹ centrũ vbiqꝫ/circũferentia nuſꝙ̃: niſi ſup
ple in ſeipſo. Nõ aũt põt ſe deus ad extra cõicare
niſi quodã mõ ꝑticulariter. Ipſe ꝟo totũ ſe/in ſe to
to ꝯtinet/quẽ tenere hec creaturarũ non cõprehẽdũt.
¶ Oſtẽdit nobis hec fides: ſummã ꝯſumatã in to
ta trinitate/pulchritudinẽ amabilẽ ꝛ dilectionem
pulcherrimã: qm̃ hic eſt equalitas nũeroſa q̃ red
dit pulchritudinẽ/ ꝛ pulchritudo ſuccẽdit ad amo
rẽ: vt ſit pulchritudo dilecta/ꝛ dilectio pulcherri
ma mutuo ſe reſpiciẽtes. Unde Diony. Diuinus
amor eſt ſicut q̃dã etern⁹ circul⁹ ꝑ optimũ ex optio
ꝛ in optimo ꝛ in optimũ/inenarrabili ꝯuerſiõe cir
cũiens. Eſt aũt circul⁹ pulcherrĩa figurarũ. ¶ Diſ
cipul⁹. O miſeris ꝑeor nũc ampliora hic diſſere
re de inenarrabili pulchritudine diuinitatis: et ad
marie pulchritudinẽ te ꝯuertere/dicẽs in pͥmis: Cur
nõ dixit deũ ſalutare ſuũ/reſpexiſſe pulchritudinẽ
ancille ſue/ſed humilitatẽ. ¶ Magiſter. Duas
habitudines eſſe ponit pͦbus in intelligẽtijs quas
angelos dicim⁹. ¶ Unã qua ꝯuertunt̃ ad deũ ad
ꝯtẽplandũ magnitudinẽ eius cũ admiratiõe: pul
chritudinẽ cum dilectione/ꝛ oĩmoda ſubiectionis
obediẽtia: motu quodã aſſiduo q̃ſi circulari circa
diuinã vnitatẽ. Ita loquit̃ apud Boeciũ philoſo
phia/mentẽqꝫ profundã. ſ. diuinitatẽ circumit. Et
iterũ: Da fontẽ luſtrare boni. Alterã dicit philo
ſophus habitudinẽ intelligẽtie reſpectu inferiorũ:
q̃ regit mediãte motu ſui orbis: ꝓut philoſophia
ſubiungit: Siĺe ꝯuertit imagine celũ. ¶ Determi
nat cõſequẽter idẽ philoſoph⁹ ꝙ habitudo prima
q̃ eſt ſubiectionis ad deũ/longe ꝑfectior eſt ꝛ pul
chrior ꝙ̃ habitudo regitiue dñationis reſpectu in
feriorũ: qm̃ in pͥma ꝯſiſtit intelligentiarũ felicitas ꝛ
beatitudo: nõ in ſecũda/ꝙ ſi angel⁹ magnificans
deũ ꝛ exultãs in deo: gratias ageret verbis huma
nis: quid obſecro mallet dicere: vel ꝙ de⁹ reſpexit
humilitatẽ ſerui ſui ſubijciẽs eũ ſibi: vel ꝙ reſpexit
dominationẽ atqꝫ potentiã. ſ. in regimie creature:
¶ Diſcipulus. Res apta eſt ſuꝑ electione pͥmi.
Unde palã intelligo beatã mariã nedũ pia deuo
tione/ſed altiſſima metaphyſicaliqꝫ rõne ſuã pul
chritudinis beatifice ꝑfectionẽ plus inſinuaſſe ꝑ
humilitatẽ ſubiectionis: quã reſpexit in ea dñs: ꝙ̃
ſi dñationis nomen aliqḋ poſuiſſet. ¶ Magiſter.
Accipe rationẽ alterã/non min⁹ in theologia fun
datã. Quid eñ perdidit apoſtatas angelos? quid
poſtmodũ deiecit hoĩes inſtitutos ad reparatio
nem angelice ruine? Utiqꝫ ſuꝑbia/plus gloriãs in
phantaſtica dñatione/ꝙ̃ in humili ad deũ ſubiecti
one. Cauendã hanc ꝑditionis turpitudinẽ inſinu
at maria: et exemplo vocis ſue qua ſuã humilitatẽ
gloriat̃ reſpexiſſe deũ ꝛ formidanda ꝓſtatione.
Fecit inquit dñs potentiã in brachio ſuo: diſper
ſit ſuꝑbos mente cordis ſui. Quare? excelſus dñs
ꝛ humilia reſpexit/ꝛ alta a lõge cognoſcit. Quare
a longe? Quia longe ꝓijcit ꝛ deijcit/ ꝛ deponit po
tentes de ſede/ꝛ exaltat humiles. Iã maria gere
bat alta mẽte repoſitũ verbum filij: Qui ſe exaltat
humiliabit̃: ꝛ qui ſe humiliat/exaltabit̃. Illud q̃qꝫ
diſcipuli ſui: Deus ſuꝑbis reſiſtit/ humilib⁹ autẽ
dat gratiã. Uerificauit idcirco deus in ea verbũ ſa
pientis: Ubi humilitas/ibi ſapientia. Deus collo
cauit ꝑ incarnationis myſteriũ ſapientiã in humi
litate ſua. ¶ Diſcipul⁹. Occurrit poſt ſolutionẽ
queſtionis ꝓpoſite petendũ: quid ſit reſpect⁹ dei:
q̃les ei⁹ oculi quib⁹ hũilitatẽ ancille ſue reſpexit?
Sed omiſſa multiplicatione q̃ſtionũ/ꝯuertat̃ pro
tinus ſermo tuus ad deſcribendũ pulchritudinẽ
btẽ marie/q̃ tam grata/ tã incredibili formoſitate
refulgẽs inuẽta eſt vt ꝯcupiſceret rex ſpeciẽ eius: ꝛ
de ſublimi ſolio deitatis deſcẽderet ad infima nr̃e
mortalitatis: accipiens ſerui formã. Quãta qualiſ
qꝫ putãda eſt pulchritudo totius q̃ñ in vno oculo
rũ ſuorũ dicit ſe ſpecioſus forma ꝑ filijs hoĩm/cor
de vulneratũ. Uulneraſti ait cor meũ in vno oculo
rũ tuorũ: ꝛ quod minus videt̃ in vno crine colli tui.
Deniqꝫ primũ nomen quo maria legit̃ in canticis
noĩata per ſponſum fuit: O pulcherrima mulierũ.
Uere pulcherrima/que pro ſuꝑba myſtica Uaſthi
eua: ſuꝑno regi non Aſſuero/ſed deo meruit copu
lari: gratiã inueniẽs in oculis eius quã adamauit
ſuꝑ oẽs mulieres. Erat eñ formoſa valde ꝛ incredi
bili pulchritudine/oĩmqꝫ oculis grõſa ꝛ amabilis
videbat̃. ¶ Magr̃. Conabimur inaniter/ſi ver
bis equare volum⁹ pulchritudinẽ eius: q̃ ſub deo.

maior nequit intelligi: colligēs in se omēs pulchritudines sparsas i creaturis. Ita vt sit vere vna speciosa vni⁹ sponsi: vna perfecta sua / vna matri sue electa genitrici sue: que genitrix ē gratuita dei bonitas / que pulcherrima pulcherrimā sibi fecit. Dicere nihilomin⁹ aliqua tentabim⁹ ordine premiss⁹ doctrinali. ¶ Pulchritudo q̄ est equalitas nūerosa / diuidit̄ prima sui diuisione: ꝙ quedā est naturalis ⁊ quedā artificialis. Naturalis multiplex est: quedā intellectualis / altera rationalis / dehinc animalis. Rursum aliqua est solū vitalis: altera solū substantialis / altera accidentalis. Artificialis vero quedā est ꝑ se / quedā per accidēs / per rōnis industriā supinducta pulchritudine naturali. ¶ Pulchritudo autē naturalis describi pōt: ꝙ est equalitas numerosa cōsurgens ⁊ resultans ex vnitate / veritate ⁊ bonitate: vel ex mēsura / numero ⁊ pōdere: vel ex mō / specie ⁊ ordine. Itaqꝫ ꝓprietates entis sunt vnū ⁊ verum ⁊ bonū. Sic ꝙ ens ⁊ vnū ens et verum ens ⁊ bonū cōuertunt̄. Nec est possibile ꝙ ens aliq̄d sit / quin hec tria sibi ꝯueniāt: que non re distinguunt̄ / sed sola significādi rōne. Sic de mō / specie ⁊ ordine. Sic de mēsura / nūero ⁊ pondere.

¶ Pulchritudo igit̄ naturalis nō habet aliquod ens positiue ꝯtrariū: que sit positiua turpitudo naturalis: vt impij manichei somniabant duo principia: vnū malorꝫ / ⁊ hoc turpissimū: ⁊ aliud bonorū / quod necesse est esse pulcherrimū. Nec oportet post Augu. ⁊ Dioñ. conari deducere malū / nec esse positiū in entibus: sed tantūmodo dici ꝑuationē pulchri / seu boni / seu modi speciei ⁊ ordis. Pulchrum similiter cū ente conuertit̄ / tanꝗ̄ ꝓprietas resultans ex trib⁹ priorib⁹: ⁊ hec pulchritudo tanꝗ̄ ex triplici lineamēto figurali / instar trianguli: q̄ est prima ⁊ ꝑfecta forma linearū rectarū. Hec nihilomin⁹ pulchritudo naturalis in circulū deducitur / que est ꝑfectissima figurarꝫ: non recti linearū sed curuarꝫ. Ita ꝙ ꝑter legem geometricalē fit hic circul⁹ triangulatus / ⁊ triangul⁹ circulat⁹. ¶ Pulchritudo naturalis reperibilis est vniuersaliter in creaturis: q̄ necesse est quodlibet esse vestigiū sue prime cause: q̄d gerat similitudinē aliquā nō penitus vniuocā / sed analogā eius tanꝗ̄ exemplatū sui exēplaris / ⁊ sigillatū sigilli sui. Sunt autē tria prime cause ꝓpria ⁊ appropriata: ſm q̄ reperit̄ vnūquodqꝫ ens ꝓducere ſm triplex genus cause / efficientis / formalis vel exēplaris ⁊ finalis. Pulchritudo naturalis accipit lineamentū modi ⁊ vnitatis vel mēsure a potentia efficiēte: lineamentū speciei vel veri vel nūeri a sapiētia exēplante: lineamētū ordinis vel ponderis inclinātis a bonitate diuina finiēte. Que tria ꝯiunxit apl's dicens: Quoniā ex ipso ⁊ ꝑ ipsum ⁊ in ipso sunt omnia. Ipsi gloria in secula qui omnia facit speciosa ⁊ pulchra: ſm tria hec indelibilia ꝓrsus lineamenta in quolibet ente ꝯtracta: q̄ rursus se reducunt in circulū ad prime vnitatis exemplū. ¶ Nunc aūt ad speciales pulchritudines naturalis ꝓprietatis cōscendamus. Itaqꝫ quodlibet ens habet tantū de pulchritudine naturali: quantū habet in se de entitate ⁊ bonitate. Inuenit̄ autē ens intellectuale: ⁊ hoc dupliciter / vel vt ꝑ se existēs / vel vt alteri natū vniri: vt humani intellectus. Inuenit̄ rursus ens rōnale ſm duplicē portionē. Inuenit̄ preterea ens aīale: et hoc dupliciter / vel cōiunctū rōni / vt in hoībus: vel ꝑ se stans / vt in brutis. Proinde inuenit̄ ens vitale seu vegetabile: et hoc dupliciter: vel cū sensu / vel sine sensu. Amplius est ens solū substantiale: vt elementa vel materia prima: que de se nō est ꝑncipaliter nihil: cū sit pars substantialis cōpositi: sed cōsyderata sine forma / nō est actus formalis / ⁊ in formis dicit̄: ⁊ sic turpis appetēs formā sicut aliquid pulchrū. Tandē est ens analogū quod appellam⁹ accidens: cui⁹ est in esse nō esse ſm philosophos: cū tamē ponat fides ea posse sine subiecto ꝑ se esse.

¶ Discipulus. Dicto de singulis: doctrinali q̄ aptus est stilo / qui tante rei magis est accōmodus. Deinde traduces ola ad pulchritudinē mulieris quā respexit amoris oculo tot⁹ desyderabilis spōsus eius. ¶ Magister. Intellectualis pulchritudo / ad primū ⁊ indelibiliter expressum lineamentū quod dictū est / supaddit tanꝗ̄ imago iā ꝑfectiorē triplicē lineam triū viriū superiorū naturaliū insitarū sibi: que sunt memoria / intelligētia ⁊ volūtas. Siue dicant̄ iste vires tria quedā accidentia / naturam intellectualē necessario sequētia ſm Thomā. ⁊ sequaces / siue sint vires essentialiter eedē cū natura intellectuali / sed formaliter differētes iuxta Scotū: siue sint penit⁹ eedē res: tantūmodo ſm rationē distincte ꝑ respectū ad operationes seu rationes obiectales vel terminorꝫ cōnotatiōes: quod nobis magis placet ſm expōsitionē a Gregorio datam. ¶ Intellectualis hec pulchritudo primo cōsyderat̄ vt nuda / sine habitu supaddito vel opatione: et hoc in ordine ad suū supius quod est deus. Ut vis memoratiua dei correspōdeat patri seu paternali memorie: tanꝗ̄ appropriate idita sibi a patre seu ꝯtracta i tabula nature intellectualis. Uis intellectualis dei / q̄ est expressiua verbi / correspondeat filio: vt verbū est / in acie intelligētie potentialiter aut aptitudinaliter expressum. Uis amatiua dei / correspōdeat spiritui scō rōne amoris inde ꝓducibilis ꝑ voluntatē siue per vim affectiuā intellectualē. Ita semꝑ dicet̄ mens recolere deū: ⁊ intellectus intelligere deū per habitū: et diligere non in actu / sed aptitudine. Similiter ⁊ seipsam (mō quo loquit̄ frequēter Aug⁹) dicet̄ recolere / intelligere ⁊ amare. Ita ꝙ nō accipit̄ hic memoria ꝓ recordatione ꝑteritorꝫ / cum sit respectu oīm modo tacto.

¶ Intellectualis vero pulchritudo intelligit̄ principaliter i angelis: qui ꝓpterea notant̄ a philosophis intelligētie. Reperitur tñ licet impꝑfectius in portione supiori rōnalis aīe que mēs dicit̄: prout est dei capax / ⁊ particeps eius esse potest. Proinde dicta est facta ad imaginē diuinitatis imitatiue: ꝑ similitudinē analogā: ꝙuis humana mēs sic cōsyderata (iuxta verbū Aristo. qui ꝯsonat i hoc fidei) sit tanꝗ̄ tabula rasa: nō repleta scientia ⁊ virtutib⁹ oībus: iuxta Platonis errorē. Hoc mō mens est naturaliter luminosa: imo lumen intellectualē / immortale ⁊ indelibile: in quo ⁊ ꝑ quod nata sunt intelligi prima ꝑncipia / apprehēsione facta terminorꝫ

a sensibus s̄m modū cognoscēdi in via: hoc lumē dicit̄ illud quod signatū est sup̄ nos. Estimo autē ꝙ sit intellectus agens: de quo philosophꝰ fit locus: qui sup̄ phātasmata irradiat: vt species intelligibiles abstrahat vel eliciat vel fodiat: ⁊ fit intellectus possibilis. s. ipsemet cōsyderatus vt tabula rasa / fiat actuatus p̄ species intelligibiles ad intel-
a lectionē. ¶ Discipulꝰ. Quo pacto mens humana dū separat̄ a corpore statim post effusionē eius poterit cognoscere / cū non habeat phantasmata que speculata fuit: nec speculari pōt extra corpus ¶ Magister. Si singulas circa materiā que tractatur incidētes dubitationes vellē tollere respondendo / nec ingeniū / nec hora / nec suscepti de pulchritudine cōpendiū ferre posset. Pergamus interea ceptū iter: absq̧ tot diuerticulis q̄ collocutionibus alijs subintrare poterimus. ¶ Discipulꝰ. Assentio. ¶ Magister. Intellectualis pulchritudo tūc augeri ⁊ quodāmodo supcolorari ⁊ pingi dicit̄ p̄ infusionē habituū diuersi generis tā intellectualium ꝙ affectualiū / tam i via ꝙ in patria s̄m triplicē differentiā. In via quidē per infusionē virtutū theologicarū / fidei / spei et charitatis: aut aliquarū supiorꝰ pfectionis sub enigmate tamē. In patria vo s̄m tres dotes anie siue sint eedē cū lumine glorie siue distincte: sicut habitus ad faciliꝰ eliciendū actus gloriosos / visionē / dilectionē / fruitiuā / inhesionē / vel adherentē fruitionē correspondentē spei. Iuxta illud: Mihi autē adherere deo bonū est. Et hec tria s̄m tres vires rōnales cōcupiscibilis ⁊ irascibilis / quales theologus ponit: in supiori portione rōnis. ¶ Intellectualis pulchritudo rursus auget̄ p̄ actus ⁊ opationes: expo nens eā viribꝰ ⁊ habitibꝰ prodeūtibus. Qui dici possunt rōnabiliter tertia pulchritudo p̄ncipalis supnaturalē primariā ⁊ generalē cuilibet enti supinducta: vbi statim videre est ꝙ multiplicata sit / tā in eadem natura ꝙ in diuersis: hmōi pulchritudo actualis opationis. Nā principalis ⁊ ꝯsumata reperit̄ in gloria: qualē habet nūc pulcherrima ⁊ beatissima beatoꝝ / beataq̧ olim in visione dei cū nuda dilectiōe ⁊ fruitiōe: in quibꝰ essentialis btītudo formalisq̧ consistit. Qua pulchritudine nulla sub deo speciosior in formis accidētalibꝰ inuenit̄ / nulla honestior / nulla suauior ⁊ iocundior / nulla melodiosior ⁊ sonorior / nulla salubrior ⁊ vtilior: et h̄ s̄m triplex genus boni / honesti / delectabilis ⁊ vtilis. Itellectualē hanc pulchritudinē precessit ⁊ inchoauit illa pulchritudo mētis quā habuit in via ter beata nostra domina: dū contēplationi dedita fuit assidue: quantū status patiebat̄ exilij: dū exultauit sp̄us eius i deo salutari suo: quia inspiciebat dn̄s humilitatem ancille sue. Ille eī respectus (cū deus imutabilis sit) quid aliud erat / nisi cādela talis pulchritudinis / talis exultationis in mēte marie humilis ancille sue. Et ideo iam pulcherrime ⁊ dilectissime: q̄ fuit humillima / in qua figurat̄ liliū conualliū iesus salutaris suus. Erat tunc spiritus marie licet in corpore quasi nihil de corpe portaret. Hinc defecisse. Hinc extra se fuisse. Hinc in atrijs domus dn̄i. Hinc in extremis maris habitasse. Dicta sint hec cū tropis talibꝰ sine numero que contribuūtur contēplatiuis: ꝙꝙ longe aliter distantius in maria. ¶ Intellectualis huiꝰ contēplationis pulchritudinē in via / nemo melius apphēdit ꝙ experiētia doctrine. Nihilominꝰ eruditio doctrinalis dat aliquid intelligi: ⁊ non melius ꝙ si consyderet̄ status mētis quasi separatus: nondū a corpore / sed a rationis inferioris portione. Tunc pfecto / ⁊ nō aliter: intelligit quid sit diuisio corpis ⁊ anie / quid raptus / quid extasis / quid liquefactio anie / quid trāsformatio / quid vnio / quid mors rachelis. i. rationis in partu beniamin quo contemplatio signat̄. Cur pterea nolat Dionysius mysticam sapientiā esse irrationalē: hoc est sine ratione / quantū ad vim rōnis apprehensiuā / nō quo ad affectiuā: que iungit̄ spiritui sterō per amorē extaticū Insup cherubin in celestibꝰ per quē amorē coniūgunt̄. Non ꝙ oino sit amor sine cognitione p̄uia vel comite: iuxta cuiusdā mystice theologizantis imaginationē. Verū est ꝙ illa cognitio non sup se reflectitur vt videat se videre. Iā eīn auolaret ista simplex synderesis scintillāns ⁊ ardēns affectio. Iuxta illud canticoꝝ: Auerte oculos tuos a me: q̄ ipsa me auolare fecerūt. ¶ Discipulꝰ. Multa dicunt̄ de statu mentis hmōi: ⁊ nunq̄ sufficiunt. Immo potius eo magis exaltatur a nobis deus: quo plus ascendit homo ad cor altū: vt iam nō solum de pulchritudinē patrie: sed istius vie verificetur: quod nec oculus vidit / nec auris audiuit / nec in cor hoīs ascendit: que pparauit deus diligētibus se. Unde clamat: Quā magna multitudo dulcedinis tue dn̄e: quā abscondisti timētibus te. Nō dicit reuelasti eā timentibꝰ te: patiunt̄ eīn quod nesciunt. Hinc etiā dicit contēplatiuꝰ / raptus in hanc caliginē: sentiēs sibilū aure tenuis alicuiꝰ cuiꝰ ignorat vultū: qui nescit vnde venit / aut quo vadat. Dicit inquā: Nesciui. Aīa mea cōturbabat me: ppter quadrigas aminadab. i. raptus tales. Et etiā alibi: Ad nihilum redactus sum ⁊ nesciui. Fit deniq̧ collustratio spiritus: nō sine quadā interpositiōe: qualem suo modo sentit oculus / pelliculis palpebrarū tenuibus interpositis / ad radios solis nitidissimos: incidētes sup oculos. Videt itaq̧ solem oculus in suo lumine / sed quid sit: non dat̄ inspici medio phibente. Tolle pelliculā vel aperi / pronus aspicies. ¶ Magister. Noli mirari / si nō cōprehendit̄ incomphensibilis. Iā eīn non esset magnus dominꝰ ⁊ laudabilis nimis: cuiꝰ magnitudinis esset finis / aut sapientie numerus. Iā non esset pprietas verbi de qua diceret̄: Cogitationū scrutator ⁊ intentionū cordis: quod inscrutabile testatur apostolus esse. Quo circa versis ad marie pulchritudinē oculis / perpende si potes: qualis fuerit in via stat⁹ sue mentis aut spiritus: ꝙ sublimis in arce contēplationis: ꝙ eleuata a terra sursum / quātis irradiata fulgoribus / ab isto qui illuminat mirabiliter a mōtibus eternis. Unde turbati sunt omnes insipientes corde: qui dicunt saltē affectu vel effectu: ⁊ si nō assensu / in corde suo nō est deus. Si erat vt mulier amicta sole iusticie: cuiꝰ sub pedibꝰ K
luna totius mutabilitatis creaturarū / et in capite

eius pulcherrima spiritualiū syderum in eternita
te splendentiū corona. Quid inde colligi potest: si
vales considera. Nōne lumen illud imensum scin
tillabat aliquotiens ad oculū mentis/intuendū se
inde prebens/qualiter in via vidisse moyses ⁊ pau
lus estimātur. Nōne sicut in rimula quadā exilis
chorusćationis dū oculos ferit emicans flamma:
mox disparēs ita fulgurabat in mente marie splē
dor diuine glorie? Nōne cernebat eā quādoqꝫ tan
ꝙ dum aliquis videt seu vidisse putat: nascentem
per nubila lunam? Fallor si nō tot vicissitudines
euntis ⁊ redeuntis sponsi dant hec intelligi. Mo
do tenetur/modo videtur mox disparet/modo stat
post parietē: nihilominꝰ respicit ꝑ fenestras/ꝓspi
cit per cancellos. ¶ Discipulus. Quid oro pu
taueris esse talem pro spectū per fenestras sponse?
S ¶ Magister. Quid nisi radiosas ⁊ angustas illu
minationes in domo sponse: que domus est supe
rius mētis cenaculū. Non enī potest aliter cōcipi
ꝓspicere nouiter deus nisi qꝛ prospici se facit: sed
in transitu subito/referēs aliqđ simile si pie dici po
test ad illud pastoriū seu galatheam: ⁊ fugit ad sali
ces/⁊ se cupit anī videri. Tota deniqꝫ visio Ezechi
elis de animalibꝰ ⁊ rotis: per mysticas chorusćati
ones ⁊ scintillatiōes nobis illud insinuat. ¶ Sed
nos sermo de raptu ⁊ extasi fere totꝰ obripuit/dū
delectat nec satiat. Redeamus ad semitā/linqua
mus inattingibilē mentis contēplationē pulchri
tudinis/⁊ de rationali pulchritudine verbum fiat.
¶ Rationalis itaqꝫ pulchritudo/pingit ⁊ colloca
tur in tabula rationis inferioris quā distinguere
phas est ꝓportionabiliter ad distinctiones tradi
tas de pulchritudine portionis superioris: quo ad
naturā/quo ad habitus/quo ad opationē suo mo
do. Habet enī inferior portio duplicem oculū seu
faciē: sicut ⁊ superior. Unde ⁊ superior cōnectit ad
deū/potest attamen oculū dimittere ad rōnis infe
rioris aspectū. Non secus inferior portio faciē ele
uat ad portionē superiorez: quasi mulier ad virum
suū nihilominus diuertit oculos ad animalē por
tionē que corporeo in sua operatione eget organo
vel instrumento. Hec portio congrue dicit ancilla
quia ministrat in humilitate domus triclinio ꝑdi
cens viro ⁊ mulieri duplici videlicet portioni ratio
nis quaꝝ nulla requirit corporis organū in ꝓpria
actiōe: licet ancilla subministret eis simulachra vł
obiecta: qꝛ necesse est queꝫ intelligentē phantas
mata speculari. ¶ Discipulꝰ. Nup ad duas por
tiones distraxat particebaris formā hois. s. in aiam
⁊ spiritū. ¶ Magister. Spiritū accepi pro mēte
superiori. Animā vo pro toto illo quod ei subditū
est. ¶ Discipulꝰ. Nunc autē inferior ratio distin
cta memorat ab animali virtute: quā ancillā deniq
minās. ¶ Magister. Negare non valeo nec vo
lui: ⁊ si forte nō satis expressi/ quin tres cōmuniter
assignētur hmōi portiones: a diuersis diuersimo
de non aduerse. Sed volens coartare sermonē eo
modo quo beata ⁊ pulcherrima mulier canticū in
choauerit: cōmemorans tantūmodo animā ⁊ spi
ritū: posui cū anima portionē inferiorē: quā multi
(sicut scimus) coniūgunt aliquādo cū mente ⁊ spi
ritu: qm̄ inter vtrāqꝫ partē seu portionē/quasi me
dium tenet locū accipiens aliquādo suas opatiō
nes ab illustratione principalior: atqꝫ stabiles cō
clusiones deducēdo resoluit. Quādoqꝫ vo reducit
ad sensationes de foris immissas tanꝙ ad habitā
de ipsis certitudinaliter experientiā. Porro tres
hmōi vires exprimendo Paulus distinxit: loquēs
frequenter simul de spiritu ⁊ aīa/de corpore non
quidē mortuo/sed aīato/quod est sensualitas. Sic
christus insinuauit: Tristis est inquit aīa mea vs
qꝫ ad mortē. Et statim post: Spiritus quidē prom
ptus est: nec mirū/quia beatus: caro autē infirma:
que relicta passionibꝰ tota erat. Hinc apls loquēs
de diuisione spūs ⁊ anime: addidit/cōpages ⁊ me
dullas ⁊ cor/forte sensualitatem indicare volens.
¶ Discipulꝰ. Non oportet vt video magnipen T
dere: si hoc vel illo modo quis accipiat: dūmodo
cōueniant in acceptione colloquentes: quo ꝯfusa
euitet equiuocatio. Nā caro aliquando sumit pro
aīa/corpore ⁊ spiritu: vt ibi: Uerbū caro factum
est. Anima siłr pro hoīe: vt ibi: Oēs aīe descen
derūt in egyptū. Spiritus vo pro tota aīa ratio
nali: vt de christo: Emisit spiritū. Transfer te igit
ad similitudines q̄ sup sunt insinuādas. ¶ Ma
gister. Aīalis pulchritudo sequit ad intellectu
alē ⁊ rationalē: prout in hoīe sensualitas ł ipso cō
iuncta est rationi nata ꝑ ipsam regulari principa
tu despotico ⁊ seruili. Non enī est libera sicut supe
rior appetitus intellectualis essentialiter/sed par
ticipatiue tantūmodo: cui ratio cōsiliatiua princi
pat/non dominatu tyrānico vel seruili/sed libero.
Hinc fit vt appetitus sensitiuus cōpelli ⁊ corrigi ⁊
flagellari debeat a rōne si fuerit inobediens sibi:
de quo dictum est ad Cayn: Sub te erit appetitus
tuus/⁊ tu dominaberis illius: volūtas vo cogi nē
quit. ¶ Animalis hec portio multiplici pulchritu
dine decorat vltra naturalem que generalis est: vl
tra cōsignatas habēs totidē insup linearū quinqꝫ
vires sensuū exterioꝝ: ⁊ quiqꝫ vel sex interioꝝ: sicut
alibi didicisti ⁊ dicet quantū repetendū esse volue
ris. Superaddunt pro speciositate maiori tam ha
bitus ꝙ passiones moꝛales/salubres ⁊ opationes
multiplicate sup numerū. Quales quisqꝫ dinume
rare voluerit/necesse est vt cognoscat omnē scien
tiarū differentiā: que ꝑ sensus interiores ⁊ exterio
res acquirunt. Oēs quoqꝫ moraliū virtutū distin
ctiones/oēm grāmatice/logice/rethorice discipli
nā/cū arithmetica/geometria/musica/astronomiā
quas sine aīali portione/ ratio supior ⁊ inferior nō
addiscit. Legisti quantā sup vna virtute memora
tiua/deduxerit Augꝰ admirationē. Et quis ad hāc
⁊ alias singulas sufficeret exponendas. ¶ Ceterū
aīalis pulchritudo q̄ nō est ꝯiuncta rōni: qualis
est generaliter in quolibet aīali ꝑter hoīm: quot
obsecro depicta est ornataqꝫ formis/ instinctibus
⁊ industriis vsqꝫ adeo ꝙ in nōnullis relucet quedā
participatio rōnis. Ita nimirū sm legē deitatis:
sicut mētis humane supremū/ coniūgit infimo na
ture angelice/⁊ infimū rationis attingit a phanta
stica virtute. Sic phantasticā hois portionē bru
toꝝ phantasia nōnulloꝝ imitando cōtingit. Oēs

-ꝓo pulchritudines hmōi respersas ī brutis/natura ꝯiunxit in humana rōne. Rationē deniq₃ supplet in brutis intelligentia ꝓma regens infallibiliter ista: cui⁹ prouidētia in sui dispositione nō fallitur. Cui⁹ ars prima dedit ⁊ indidit tā hoībus ꝙ ceteris animātibus artes innūeras vnde ꝓdeunt artificiales pulchritudines. Sicut in nidis aīalīū sibi fabricandis. In victu querēdo ꝑ insidias mirabiles: vt in vulpibus ⁊ araneis. In ꝓuisione circa vel contra futuros euētus: vt in apibus ⁊ formicis. Quis cuncta dinumeret? ¶ Tandē occurrit hic aīalis cognitionis pulchritudo in vitali seu vegetatiua virtute/ siue sit ꝑ se posita separatim a potētia cognitiua: sicut ī plantis ⁊ in singulis abs₃ cognitione viuētibus: siue cōiuncta sit quemadmodū videre est in hoībus ⁊ aīalibus vsq₃ ad illa que fixa terre solo ⁊ vnico vigēt sensu tactus: sicut conche ⁊ ostree/quod eaꝝ dilatatio ⁊ ꝯstrictio manifestat. Quā vitā dicunt aliqui matricē in femellis retinere. ¶ Vitalis aūt pulchritudo ꝙ multa sit/ꝙ admirabilis ⁊ stupenda in attrahendo cibū: in frangendo/in digerēdo/in dispertiendo/in assimilando/rursus in expulsione superfluoꝝ/in augmentatione/in generatiua virtute/in organizatione/figuraq₃ mēbroꝝ nullus explicaret sermo. Nullus etiā de minimo grano vel folio/ planā sufficeret naturali virtute⁊ plenā tradere rōnem. Quod cernens Ecclesiastes. Cuncte inquit res difficiles sunt/⁊ nō potest eas homo explicare sermone. Et iterū: intellexi ꝙ omniū operū dei nullā possit homo inuenire rationē: supple sufficientē: et si dixerit sapiens se nosse/nō poterit reperire. Tota postremo Job interrogatio/facta sibi a dn̄o de diuinis operibus: quaꝝ pulchritudo cōprehendi non pōt ad hoc tendit. Quid de pulchritudine rerū naturaliū? quid porro de pulchritudinibus rerū tot artificialium? quid de obiectis sensibilib⁹ per accidētia sua vel species se repꝛ̄sentantib⁹ ad sensum. Ecce ꝙ in grano frumēti sunt infinite partes ꝓportionales ſm deductionē Aristo. demōstrantis continuū non esse cōpositū ex indiuisibilib⁹. Oportet ex hoc ꝯcludere: ꝙ infiniti numeri sint illic ⁊ figure/imo tot/quot in toto mūdo. Omniū insuꝑ creaturarū literarū ⁊ nominū continet: nedū potentia liter/sed actualiter in aspectu dei/ videntis numeros hmōi literas ⁊ figuras. Cui⁹ signū accipito de vna imagine qualē inferre licebit de ceteris. Potest itaq₃ statue factor/per solā partiū ablationem formare pulchram imaginē ex vno trunco ligni: qualis vtiq₃ prius ibi nō erat cū nihil addiderit: ⁊ adhuc tamē nihil de celoꝝ secretis tot pulchritudinibus attingim⁹. ¶ Discipulus. Si taliter res se habent de pulchritudine rerū omniū ꝙ incōprehensibiles habeant: cur hactenus frustra illas desudauimus inquirere. ¶ Magister. Frustra nequaꝙ/nec inaniter sine fine qui triplex est. Unus ducēs ad admirationē opificis primi dei. Speciē enī generator hec oīa constituit/qui vtiq₃ speciosior esse concludit creature. Alter finis est ad humiliationē nostri per contēptū vie ⁊ desyderiū patrie/vbi relucet pulchra ꝑfectaq₃ cognitio ſm visionē quā deuotus Bern. cuius hodie dies agitur/ fertur insinuasse ꝑ ascensum suū post obitū in mōtem lybani. Reliquus finis est nostre cōquisitioni ꝓprius ⁊ accōmod⁹ de pulcherrima mulierū quā respexit deus. Exultauit spūs eius in deo salutari suo. Qua suꝑ re/quatuor accipito ꝯsyderationes. Prima est speciositas pulcherrime mulieris: que sibi daṫ in canticis ⁊ alibi: plene neq̄t intelligi pulchritudinib⁹ alioꝝ entiū non intellectis. Exponiṫ enī ꝑ similitudines. Ols tā naturalis ꝙ artificialis formositas: qb⁹ ignoratis vt ignoreṫ trāssumptio necesse est. Secūda: speciositas q̄libet repta in creaturis sparsim: tota colligiṫ in btā ⁊ pulcherrima mulieꝝ: vel formaliter vel eminēter. Hec ē regula diuini Dionysij hierarchias ordinantis q̄ supius tangebaṫ. Tertia: speciositas pulcherrīe mulieris sumiṫ ab omī pulchritudīe ceterarū creaturaꝝ donis ⁊ ornamētis: ⁊ quo mireris ampli⁹/oīs deformitas aliena demonū ⁊ pctōꝝ: sibi cedit ad ornamentū. Quarta: speciositas ⁊ pulchritudo creaturaꝝ pie recognita/fidē illustrat/ spem roborat: charitatē inflāmat cū opitulatione in oī tribulatione ⁊ angustia. ¶ Discipul⁹. Pape vere magna ꝓposuisti quoꝝ certificationē expecto: ꝓsertim suꝑ illo qō me miraturū iure dixisti. ¶ Magister. Respondet aplūs: si sue locutionis virtus cognosciṫ: vbi dicit ꝙ diligētib⁹ deū oīa cooperanṫ in bonū. Si in bonū igiṫ in pulchrū. Et si oībus diligētib⁹ quāto amplius marie suꝑ oēs deū diligēti tale q̄d eueniet? Putas ne summus artifex deus quicꝙ in vniuerso mūdo: quē pulchrū pulcherrim⁹ ipse mēte gerens formauerit aut esse ꝑmiserit sine causa.

¶ Discipul⁹. Nequaꝙ putauerim/sed oīa sub ordine pulchro pulchra fecit valde. ¶ Magister Nōne primū in quolibet genere ꝓcipuū est ⁊ mensura alioꝝ: quemadmodū dux in exercitu. Maria ꝓo dicta est pulcherrima ⁊ ꝑfecta suꝑ ceteras creaturas: non vnitas diuinitati/qualis est hūanitas christi. Cōsequēs est igiṫ: ꝙ oīa sibi subseruiant tā bona nature ꝙ gratie ꝙ artis ⁊ fortune. ¶ Disci. Sit ita de bonis. Mala aūt q̄d afferre habēt nisi maliciā ⁊ turpitudinē? ¶ Magister. Scis ad honorē regis esse: si peruersos ꝓditores suos alligatos coerceat in cōpedibus. Scis ꝙ in picturis nigredo rite iūcta dat decorē imagini. Hoc in supcilijs formosissime mulieris aspice: quibus nigredo decēs/ rubedo indecēs esset vel viredo ¶ Discip. Sic inuenio. Sed de turpitudine flagitioꝝ ⁊ scelerū ⁊ blasphemiarū nunq̄d nō secus erit? ¶ Magister. Secus esset si dedecus culpe maneret inordinatū sine decore iusticie. Nūc autē pulchrius nō collocaṫ angel⁹ in celo ꝙ demon in inferno: q̄ positus est illic tanꝙ scabellū pulcherrime mulieris ꝯterentis ſm leges dn̄i caput suū. Quāuis enī oīs pulchritudo filie regis sit ab intus (ideoq₃ ꝯstituiṫ ⁊ astitit regina a dextris dei: hoc est in vestitu corporis deaurato: est quoq₃ circūdata varietate cuiuslibet creature: cui astat vnicuiq₃ sua pulchritudo saltē naturalis: cuius prima lineamēta deleri non possunt/possunt tn̄ supinduci) tenebrositates ⁊ turpitudines vitiosoꝝ/tam habituū ꝙ actuum. Que

turpitudines in sua ratiōe formali nihil dicūt po
sitiuū: sunt eñ priuatōes pulchritudinis in esse de
y bito per modū/specie᷑ ꝛ ordine᷑. ¶ Discipu. Ma
gis certe cōturbarer ambagib⁹: presertim de odio
dei: qualiter possit esse pulchrū si nō alibi dissoluti
onē docuisses. Perge nūc ostendere/quo pacto sit
in maria pulchritudo quelibet reperibilis in cre
atura: maxime q᷑ minorata est sicut ꝛ filius scȝ pau
lomin⁹ ab angelis: adeo ꝙ naturalis speciositas
damnati Luciferi insignior sit ex dictis: q᷑ perfe
ctior. Quot sunt ꝑterea virtutes specifice totā (vt
dicit) naturā speciei cōsequētes/in gēmis/herbis
verbis/industrijs quoq̄ anlaliū. Rursum ī domis
hominū gratuitis: vt est character sacerdotalis re
pugnās sexui femineo. Nunqd vt interea silentiū
sit de ceteris: ex his oibus marie formositatē orna
bis vel eā coronabis. ¶ Magr. Ornabo plane
ꝛ coronabo. Quod quō sit iam deduxi. Circūdat
quippe oibus ꝛ singulis quasi vestimēto decoro:
multimoda varietate depicto quorū oīm virtutes
insignes cōtinet: nō quidē formaliter/sed eminen
ter. Unde si nō habet naturalia qualia gerit ange
lus etiā damnatus. Jā ideo tñ est admirabilior et
eminētior marie pulchritudo ꝑ gratiā que naturā
inferiorem ꝙ sublimiorē copiosius ornat ꝛ ꝑficit.
Non habet characterē sacerdotalē formaliter fa
teor. Habet autē eminētius ad recōciliationē pec
catorꝫ/ad apertionē paradisi: q᷑ vere ponit felix ce
li porta. Ad auxiliandū contra potestates aereas/
contra calamitates ꝛ miserias oēs/tam animarꝫ
ꝙ corporꝫ: quotiens placuerit/ scȝ illos misericor
des oculos ad nos ꝯuertere: quotiēs ad nos se vo
luerit tanꝙ pia mater filios ꝙꝙ debiles et fedos
curandos purgādosq̄ suscipere. ¶ Discipulus.
Respiro totus in spem bonā dum te audio talia
disserentē. Totus exultat spūs meus: ꝛ aspirat me
ditari frequentius istam beatā ꝛ pulchrā mulierē
quā tali potentia pie disseris eminentē. O felices
qui te talem o maria genuere parētes. O vere fe
lix Joseph sponsus tuus virginalis/qui tui custos
cū puero iesu fidelis/sedulus/prudēs atq̄ charis
simus: audire viderēq̄ te cū filio tanto tēpore di
gnus fuit. ¶ Magister. Credidi ꝓpter quod lo
cutus sum. Propterea iam istos nō beatificare ne
queo neq̄ sufficio: quos o beata tibi feceris esse de
uotos: quos traxeris post te/postꝙ iesum benedi
ctum fructū ventris tui: in odorē vngentorꝫ tuorꝫ.
Quo modo nō beati quib⁹ vbera charitatis lactā
da: quibus os pietatis osculandū non dedignata
fueris ostendere? Ergo iam oleū effusum nomen
z tuū. Ergo tu fons hortorū ad emūdationē simul ꝛ
recreationē/cum delectatione mirabili mundi da
tus. Tu puteus satietatis aque viue saliētis in vi
tam eternā. Puteus aquarū que fluunt impetu de
lybano candido paradisi. Tu ortus consitus omī
genere tam arborꝫ ꝙ areolis aromatū. Tu iam co
ronata triumphas de capite amana.i. turbulenti:
de vertice sanir ꝛ hermō fetoris ꝛ anathematizandis
de cubilib⁹ leonū/de montib⁹ perdorꝫ: scȝ tyrāni
de superborꝫ damnatorꝫ: que luna mutabilitatis
sunt sub pedibus tuis ad calcandū. Porro sexa
ginta sunt regine/ꝛ octoginta ꝯcubine/ ꝛ adolescē
tularū non est numerus: scꝫ varios animarū gra
dus. Una tamē columba perfecta: quā viderūt fi
lie ꝑ adoptionē/ꝛ beatissimā predicauerūt regine:
que suis dominant affectibus/ꝛ cōcubine queren
tes cōcupiscentie remunerationē per filiorū boni
operis generationē. Laudauerūt te: q᷑ beatā te di
cent oēs generationes. Quā pulchra es ꝛ ꝙ de
cora charissima in delicijs. Sed cui charissima in
delicijs? Illi nempe cuius delitie sunt esse cū filijs
hominū. Statura tua assimulata est palme trium
phali: ꝛ vbera tua botrus vinee germinātis: virgi
nes.i. virginales affectiones: ꝛ sobria ebrietate de
briantis vsq̄ ad satiam et insaniam apud stultos
seculi/vsq̄ ad denudationem per voluntariā pau
pertatē. Tu delicijs affluens tota dilecto supinni
teris/ dicens vocem plenam sensibus inexplica
bilibus. Ego dilecto meo: ꝛ dilectus meus mihi.
¶ Discipul⁹. Eya magister/euge euge: quid nos
agimus obsecro cantica canticorꝫ exponēdo: cum
canticū marie susceperam⁹. Et ecce nūc in laudes
erūpimus/nūc obsecrationes interserim⁹: ad quas
titubat animus/ad quas huc illacq̄ defluit oratio
mentis: incerto pede/lingua balba/vagis oculis/
gestu vario quasi fabulando seu freneṡando nos
habemus: imo verius nos habemur/rapimur/di
strahimur/ nescio quo spiritu: quē nescimus vnde
veniat aut quo vadat. ¶ Magister. Uale frater
Quid si nos introduxerit ista quā loq̄mur beata
in cellaria regis/ in cellaꝫ vinariā cuius est modo
claugera? Quid stupes? quid miraris si sobriam
biberimus ebrietatē spiritus? Quid si datū fuerit
accedere ꝓximi⁹: o serenissimas voces amoris au
dire ꝓfundius. Totus ipse gestio me queꝫ iam nō
capio cōsyderare: quod vtriq̄ continget: qñ dice
re ꝓbas est vnicuiq̄ nostrū: Aīa mea liquefacta
est vt dilectus locutus est. Fulcite me floribus/sti
pate me malis: q᷑ amore eius langueo. Leua eius
sub capite meo/ꝛ dextera illius amplexabit me.
¶ Disci. Cessemus iā/cessemus sperare talia qua t
lia amātes sibi somnia fingunt/ ꝛ ad incepta reuer
tamur. ¶ Mgr. Que cepta? ¶ Disci. O queso
nō meministi? Cur inquiris? Jnitiem⁹ elucidatio
nē cantici beatissime ꝛ pulcherrime mulieris cū epi
thalamio salomonis. ¶ Magister. Nimirū ibic
sumus. Neq̄ eñ exigunt certū expositionis ordi
nē: que nullo sunt ordine ꝯtexta/ vel coherentia ꝙ
ꝑterea nō vni tm̄ affectui sūt accōmoda/sed innu
meros verbū quodlibet affect⁹ eructat ꝓ audiētiū
q̄litate. Expone si potes dū egrot⁹ assiduis suspi
rijs plangēs ꝛ singultus ex imo pectore/anhelosq̄
spiritu repetit: ha/ha/ha/qd tibi significet ista vox
plāgorosa. ¶ Disci. Donatus rñdet dicens inter
iectionē esse partē orōnis significātē mētis affectū
voce incognita. Quid aūt postulas vocē me inco
gnitā exponere cognoscendā. ¶ Mgr. Nō ꝑdi
dit operā ꝛ ipēsam q̄ te puerū docuit orōnis ptes.
Tu nūc grādior effect⁹ ita cognoscito quēlibet a
moris intimi ꝛ nō ficti vocē ꝓrsus incognitā non
amāti: imo nec alienā cōpertā amāti: si non q̄libet
ꝯiectura. Exēplū de dolor! iteriectōe: dū san⁹ egro

tū audit ⁊ solari querit. Cui respōdet apud comicū
talis aliquis: Facile cū valem⁹ alijs ꝯsilia damus
Tu si hic sis aliter sentias. ¶ Discip. Desperare
voces elicere nūc hac nūc istac exultationes: per
agitationē ꝯcussionēꝫ studij vehemētis paucillas
emicātes scintillulas ꝓuit istas excessiui amoris:
hoc vel illud verbū inserit ad aciē mētis ꝯstringēs
istā ⁊ gerēs. Aut vero sub alia similitudine stude fa-
miliaris esse vocib⁹ amoris in loco peregrinatio
nis tue: nō se adeo poterūt occultare/ quin familia
rius i te magis ⁊ magis ꝓdent ⁊ intelligibilē: nūc
hoc mō/ nunc altero manifestēt: vel nutib⁹ etiā se
⁊ gestib⁹ insinuēt. Peregrinātes pariter in exēplū
habe q̄uis barbari sint. Pueros quoqꝫ colluden-
tes: necdū ꝑfectis resonātes verbis/ qui quō se in-
telligere ꝯsuescūt imitari coneris. ¶ Deinde be-
atā ⁊ pulcherrimā mulierū postulem⁹ vt nos illo
respiciat pietatis ⁊ amoris oculo: q̄li respecta fuit
a deo salutari suo. A quo nos impetret respici sal-
tē vt amare fleamus exēplo Petri. Respiciat ter-
rā cordis nostri ⁊ faciat eā tremere. Et ab illo tre-
more suo ꝯcipiam⁹ spm̄ salutis: qui i amoris spm̄
aliq̄n transformet: ⁊ hymnū tunc canam⁹ cū alacri
tate cordiū: Magnificat aīa mea dn̄m. ¶ Magr.
Irritas meū querēdi studiū de plurimis/ sed aliōz
sum me vocat (vt audis) occupatio domestica re-
gularis. Dies crastin⁹ sollicitus erit in idipsum.
¶ Disci. Expeditū me repies/ ꝓpiti⁹ sit nob̄ de⁹.

Quartus tractatus

per didragma seu dialogū de marie beatificatione per notulas. lxxxij.

¶ Notula prima.

Ecce enī ex hoc
beatā me dicēt oēs generati-
ones. ¶ Discipulus. Nōne
cor nostrū ardens erat in no-
bis hesterno colloquio/ dum
de canticis canticoꝝ marie si-
mul ⁊ salomonis ꝯquireremꝰ quasi fabulātes pe-
regrini: necnō dilatato corde videremur anhelan
do spm̄ attrahere? ¶ Magister. Memini ⁊ visa
est renouari vt aquile iuuētus nostra senilis quod
ammodo ⁊ cana in exteriori hoīe: sed interior re-
nouat̄ de die in diē si assit verbū dei reficiēs ipsuz:
si iesus instar peregini nec ꝓinde cognitus se co-
mitē ꝯiunxerit: si aperuit sensum nobis vt intelli-
gamus scripturas hymnoꝝ ⁊ maxime psalmoꝝ et
canticoꝝ. O si se talē exhibere dignabit̄ qui loqui
tur anie nostre: Surge ꝓpera amica mea/ colūba
mea/ formosa mea ⁊ veni. ¶ Discipulus. O si iā
hyems ꝯgelationis spūalis transeat/ si gelicidium
torporis/ si imbris stillicidium assidue tentationis
abeat ⁊ recedat: si flores pulchrioꝝ aspectuum ap
pareāt in terra cordis nostri dante dn̄o benigni-
tatē. O si tēpus putationis ⁊ resecationis cure oīs
superflue adueniat: si vox turturis caste gemētis ⁊
ꝯsolantis luctu bono audiat̄ in terra sensualitatis
nostre: cōformātis se rōni vt ꝯcordet philomene ⁊
a laude cōtēplationis alacris turturis suspiriū. O
si ficus iā non maledicta nec solis onusta verboꝝ
folijs ꝓferat grossos suos in signū fruct⁹ post sua
uis. Demū si vinee bonaꝝ operationū dent odo-
rem suū bone fame in vitā ⁊ letificationē dei ⁊ ho
minū q̄d secuturū sit o magister agnoscis. ¶ Ma
gister. Quenā aīa frater est tā hebes ⁊ gelida:
que nō ad vocē blandiētis amici/ vel dilecti quē se-
quit̄ expergiscat̄? Que nō tota liquefiat/ si tā in se
nō continēs ꝓprijs terminis desyderioꝝ/ sed efflu
at in dilectū currāt post vocantē se gratis nōibus?
Surge inq̄t propera amica mea. Surge q̄ male ia
cueras cū adolescēte ꝑdito: ꝓpterea paternā adire
misericordiā: vt accūbat super collū tuum/ detꝫ in
accubitu tali nardus humilitatis tue odorē suū:
vt iure voceris amica/ suscipiēs pacis osculū ⁊ spe
ciosa recipiens primā innocētie stolā cū anulo fi-
dei. Proinde sacra columba nidifices in forami-
nibus petre: in cauernis macerie. Petra autē erat
christus. Tu in fixura clauoꝝ/ in cauerna lateris vs
qꝫ ad patefactionem cordis/ fidei deuotione subin
trans/ illic reponas sanctarū meditationū pullos
tuos. Ostende dilecto petenti faciē tuā/ iam colo
re roseo decorē ⁊ vernantē in aspersiōe sanguinis
agni immaculati. Sonet vox tua in aurib⁹ dilecti:
que dulcis sit in laude cōferens in iubilo. Deniqꝫ
sis vinea florēs desyderijs odoriferis/ de qua vul-
pecule paruulē intentionū dolosarū diffugiant ca
pte. Surrepūt enī q̄nqꝫ suffodientes ad elationis
precipitia/ ⁊ vineas radicitus demoliunt̄ ⁊ corro-
dunt. O si postmodū ꝓbas habeat aīa talis: iam
facie decora/ iam voce suauis/ suspirabūda dicere:
Dilectus meus mihi/ ⁊ ego illi: qui pascit̄ inter li-
lia donec aspiret dies ⁊ inclinent̄ vmbre. ¶ Dis-
cipulus. Quid oro vult hec interrupta ⁊ inexpli-
cita penitus locutio? ¶ Magister. Audisti iam
voces amoris ideo nō perfici: q̄m tot occurrūt aīe
me desyderia valida ꝙ nequeunt simul erumpere.
Confundūt se potius ⁊ opprimūt. Sentit amās/
quicq̄d exprimere potest: nihil ad hoc quod optat
satis est. Quare dat se magis intelligi ꝑ interrup-
tiones more interiectionū: ab imo pectoris eru-
ctatas vel erutas. Solet inde patere taliter anhe-
lantib⁹ quorsum mittit̄ illud suspiriū. ¶ Discip.
Da supplementū verboꝝ istorum: Dilectus meus
mihi ⁊ ego illi. ¶ Magister. Quis arenulas ma
ris/ aut pluuie guttas dinumeret? Quis inscruta-
bilia scrutetur corda? Non facilius est id qō requi
ris. Nihilomin⁹ aliquid accipito. Dilectus me⁹
mihi intēdit ⁊ ego illi. Dilectus meus mihi oculū
amoris dirigit/ osculū porrigit/ loquitur/ assentit/
blandit̄: ⁊ ego illi. Dilectus meus mihi finis oīm
desyderioꝝ meoꝝ/ ⁊ oīm cogitationū ⁊ intentionū
cordis: ⁊ opationis cuiuslibet seu motionis cardo
centrū est ⁊ axis: ⁊ ego illi totum quod dat reddo.
Dilectus meus mihi deliciosus est/ amorosus est/
cōcordans est/ suauis est/ benign⁹ est/ iocūdus est/
delectabilis est. Mihi omnia est. Quippe cū quo
sum vnū cor/ vna aīa/ vnus spūs. Ideo dilectus
meus mihi vnit̄ ⁊ ego illi. Dilectus meus se mihi
dedit in preciū/ in mortē/ quomodo nō oīa mihi se-

B cũ donauit? ¶ Discipu. Quo pacto dicit se donare deus q̃ nusq̃ abest. Qualiter est aĩa sibi finis desyderiorũ suorũ vel operationũ: qui propter seipsum oĩa operatus est secundum sapientem? ¶ Magister. Docet angelica salutatio modũ donationis dei. Salutat enim maria per angelũ: sic anima per spũ sancti aliquẽ instinctũ/qui loquitur pacẽ ad cõuersum cor. Mandat quoq̃ salutes/ dicens anime secreto cordis silentio. Salus tua ego sum. Et illud: Remittuntur tibi peccata tua. Uade in pace. Non enim dat salutatio excõicatis: nec eis quorũ presentiã horrescim⁹. Sic inuenit apud deũ gratiã anima: q̃ per eũ fit disposita et organizata suo modo/calore vitali gratie ad susceptionẽ dñi: de quo et a quo viuit aĩa non min⁹ q̃ disponitur corpus organicũ per harmoniã qualitatiuarũ dispositionũ ad anime rõnalis introductionẽ faciendã in corpore. Tũc audit aĩa: dñs tecũ: q̃ se dat ad nutũ anime vt fruatur se: et alio quolibet vtatur in se et propter se. Unde fit amoris illa reciproca donatio mirabilis quo manet in charitate in deo et deus in eo. Dilectus meus mihi: supple seipsum dat/et ego illi seipsum reddo: et meipsum cũ eo: cum quo iã vnũ effecta sum. Et sicut in illa trinitate ineffabili pater dat filio spiritũ: et filius patri reddit eundẽ spiritũ: sic anima datũ sibi dilectũ dat: et reddit seipsum sibi q̃ tribuit: vt sit ipse principiũ et finis omniũ desyderiorũ vtriusq̃. Hanc dignationẽ amoris inestimabilẽ: q̃ philosophi superbi nõ potuerunt nec voluerũt attẽdere: propterea nullas tales ad deũ voces depromere conati sunt. Dilect⁹ meus mihi et ego illi. Fuerũt idcirco ab huiusmõi epithalamio marie et salomonis penitus alieni et ad illud surdi. Quod attendẽs christ⁹ exultauit in spiritu in illa hora. Confiteor tibi inquit pater domine celi et terre: q̃ abscõdisti hec a sapiẽtibus et prudentibus/et reuelasti ea paruulis. Ita pater: q̃ sic placitũ est ante te. Non meritũ cuiusq̃/ne quis glorietur in se. Unde si tale aliq̃d cecinit Maria/dicens: Deposuit potẽtes de sede: et exaltauit humiles. ¶ Discipul⁹. Quantũ intelligo: deus se dat in dono quod informat animã et viuificat eam: reddens deiformẽ et pulchrã/amabilem et desyderabilem: qui letatur in operibus suis: maxime in filijs hominũ. ¶ Sed cur anima dicit aliquãdo: Dilectus meus mihi/ vt hec transferat: aliquãdo se proponẽs

C et dicens: ego dilecto meo? ¶ Magister. Dilecta fertur in dilectũ secundum vim duplicẽ: apprehẽsiuam. s. et motiuã. Uis apprehensiua seu cognitiua quodãmodo trahit ad se et in se suum obiectum quod est verũ. Sed conuersus est ordo virtutis motiue vel affectiue: presertim dilectiue/cui⁹ obiectũ est bonũ: q̃ tendit et extẽdit se ad ipsum. Causam dat philosophus. Uerũ inquit est in aĩa/sed bonũ in reb⁹. Unde bonũ quod est appetibile aptũ imprimẽdo se per cognitionẽ: non enim velle possum⁹ incognita. Appetitus vero quasi circulo quodã/ redire conatur in appetibile: et se sibi daret/cõmunicare vel imprimere. Propterea dicitur anima dũ dilectũ cogitat: et imaginẽ sui format vel speciẽ q̃ sibi dilect⁹ imprimitur. Dum vero diligit/ipsa se dilecto dat et replicat: et ad ipsum quasi foris egreditur. ¶ Discipus. Quid ad rem nostrã? ¶ Magister. Multum per omnẽ modũ: Hoc est illud mysticum verbum christi de dilecto suo q̃ ingredietur et egredietur et pascua inueniet. Hoc item aliud de Moysi qui minauit gregem ad interiora deserti: vbi vidit dominũ in flamma rubi. Gregem intellige/totam cogitationũ turbam: que ad interiora mentis colligitur. Est alter ordo: dum moyses vocatus a domino de nube caliginis exit ad ipsum; sicut christus relicta turba ascẽdit in montẽ. Sic anima subintrans se/et trahens ad se sponsum per cognitionem dici potest pascere sponsum. Sic ipsum habere in lecto pacifice mentis et coangustare: ne sit locus adultero. Exiens vero per dilectionẽ ad sponsum/trahitur ad sponsi palatium/ thalamũ vel cubilum. ¶ Discipu. Quid postremo? ¶ Magister. Siquidẽ in hac cõiunctione sponsi et sponse per dilectionem cõsurgit delectatio: dũ rursus imprimit se dilectus in dilectã/sugentẽ vbera cõsolationis sue: dicitur hinc delectatio quasi quedã lactatio. Hinc est fruitio cõplectens vniuersas beatitudinis partes vt dotes/ tentationẽ vel apprehensionẽ inhesiuã per cognitione et dilectione pariter et delectatione. Sic fruitionẽ descripsit Aug⁹: q̃ est amore inherere alicui rei propter se: in qua mẽtis delectatio quiescit. ¶ Discipulus. Dũ rapit nos estus amoris obliti sumus pene inquisitionẽ primitus occurrẽtem super verbo tuo o beata beatarũ. Ecce enim ex hoc beatã me dicent oẽs generationes. ¶ Magister

D Regredi licet quãdo volueris. ¶ Discipu. Pulsat hec animũ questio: qua ratiõe potuit absq̃ spiritu iactantie/humilis ancilla domini tã excelsum de se proferre preconiũ? Subit inde questio quo nomine digniori maria nominetur? An beata que cecinit: Ecce enim ex hoc beatã me dicent oẽs generationes. Subsequitur alia questio. Quot modis dicta sit maria beata? ¶ Magister. Conabor satisfacere quesitis his: et quidẽ de primo sciens animã marie magnificasse dominũ: non solũ q̃ magnus in se est: et magnus a creatura sua predicatur et colitur: sed etiã quia magnificã reddit animã: cui magna facit qui potens est. Nunq̃d parũ tibi magnificata videtur marie anima: que operationi supra modũ magnifice fuit ausa prebere cõsensum dicẽs ad angelum: Fiat mihi secundum verbũ tuum. Quid est hoc/ nisi fiam mater filij cuius pater est deus? Quid excelsius/quid sublimius/ vel (vt alius vult) arrogantius poterit cogitari? ¶ Discipul⁹. Hoc mouet multos/quomodo stant simul et in vnũ conueniũt tanta humilitas: Ecce ancilla domini: cũ tanta magnificẽtia fiat mihi secundum verbũ tuum/ talis abiectio cũ tali gloria? ¶ Magister. Docet nos philosophia si theologia parũ est/ cõditiones magnifici: seu vim virtutis magnificẽtie. Magnificus vtiq̃ non de honore vel gloria curã habet/sed de operibus preclaris: que gloria digna sunt et honore: colit lucem/spernit vmbram. Gloria sua est (sicut dicit apostolus) testimoniũ conscientie sue. Non de alieno pendet iudicio cui modicũ est si iudicetur ab hoĩbus vel ab homine aut ab humano die. Nam qui se iudicat dominus est. Fit humilis proinde

in fuga glorie: fit magnanimus in opatiõe magnorum cum dignitate meritoꝝ. Deniq̃ cũ gloriaꝶ in dño gloriaꝶ. Obseruat hoc magnifica nostra ꝛ magnificanda: q̃ tota in dei gloriã refudit btitudinis sue famã: Quia fecit inq̃t mihi magna q̃ potens est. Non ergo mihi gloria: gloria sola sibi. Fuisti ꝓpterea virgo beata sicut angelus dei / vt nec bñdictio te moueret / nec maledictio ꝑ elationis aut deiectionis vitiũ. Que quo magis gl̃iam fugiebas eo magis te seq̃baꝶ / sicut vmbra corpus. Esse bona non videri volebas. ¶ Discipulus Magnificus / magnoꝝ dignus honoꝝ: nunq̃d iniquos iudicat eos q̃ se spernũt. ¶ Magister. Plane sic iudicat / censetq̃ puniẽdos: nõ ꝓpter se / sed ꝓpter iusticiã ꝛ alienã vtilitatẽ. Atuero longe diuini⁹ dat fides cũ gratia / magnificentiã cũ humilitate ꝯiungi / q̃ inanis phia. Dicit ex sententia: Non nobis dñe nõ nobis / sed noĩ tuo da gl̃iam: Tibi gl̃ia / nobis aũt ꝯfusio: q̃ serui inutiles sumus: q̃ nihil habemus qḋ a te non accepimus: tua tibi dona confitemur ꝛ reddimus. Volumus vt ad locũ vñ exeũt flumina gr̃aꝝ reuertanꝶ: vt iteꝝ fluant te donante: sis magnific⁹ in sanctitate ꝛ gloria. ¶ Discipulus

Non est qḋ ꝯtradicã: dic de scḋa q̃stiõe. ¶ Magister Enũciasse videꝶ ꝓphetico spũ plena virgo beata nostra: q̃ hoc nomen adiectiuũ appropriate sibi ꝛ autonomatice dareꝶ ꝑ oẽs gn̄ationes: velut nomen epitheton desuꝑ sibi datũ / sibi debitum / sibi placentissimũ / necnon ꝯuenientissimũ / iocũdissimũ ꝛ appropriatũ. ¶ Dignare nos laudare te virgo sancta / o ter quaterq̃ beata. Beata ṗmo q̃ credidisti clamat Helizabet. Beata secũdo / q̃ gratia plena ſm Gabrielis salutationẽ. Beata tertio ꝛ bñdicta / q̃ benedict⁹ fructus ventris tui. Beata quarto / q̃ fecit tibi magna qui potens est. Beata q̃nto / q̃ mater dñi. Beata sexto / q̃ fecundata virginitatis honore. Beata septimo / q̃ nec ṗmã similem visa es / nec habere sequentem ¶ Discipulus

Numerasti numeros beatitudinis sub quadã generali laude: q̃d censes si ad specialia descendamus? ¶ Magister Descendam⁹ placet: sic eñ plenior dabiꝶ intellectus ꝓconij quo beata dr̃ per omnes generationes. Offerꝶ aũt triplex beatitudo. Una vie ꝑ spem: altera patrie per rem: tertia q̃ si mediat inter spem ꝛ rem / inter viam ꝛ patriã: q̃lem habuit manifeste christus: quẽ fuisse viatorem ſm aĩam ꝛ cõphensorẽ ſm spm̃ / nullus ambigit theologus ¶ Porro qualis sit beatitudo ꝑ spem ꝛ gl̃iam / norunt cõiter fideles christiani. Qualis ꝓterea sit beatitudo gl̃ie / videmus nũc ꝑ speculum in enigmate / credentes eam esse quã nec oculus vidit / nec auris audiuit / nec in cor hoĩs ascẽdit. Recogitata vero duplex hec beatitudo viam appenit vt tertia quasi media citius cognoscaꝶ: q̃ minor ẽ q̃ glorie ꝯsummate / ꝛ maior q̃ solius spei ꝛ cõis grẽ. ¶ Nec abhorret hec distinctio theologica physicã ꝯsyderationẽ: q̃ ponit virtutes ṗmas politicas / secundas purgatorias / tertias purgati animi: quas Aristo. vocat heroicas. Hec beatitudo q̃ purgati animi vel heroicalis excellẽtie dici põt / fuit in btã nostra dum viueret / suꝑ omnẽ purũ hominẽ: sicut beata residet in patria suꝑ omnẽ angelicam potestatẽ: hec est q̃ a nullo vinciꝶ illustrium ſm Damascenũ. Et iuxta hierarchicã dionysij legẽ ꝯtinet eminẽter oẽm ꝑfectionẽ creaturaꝝ tanq̃ inferioꝝ: vt iure dicaꝶ regina mũdi ꝛ dña. Vis igitur breui compẽdio Marie beatitudinẽ notam tibi fieri? da sibi ꝑ eminentiã q̃cq̃d in creaturis videris melius ipm̃ q̃ non ipm̃. Et si non formalr̃ / tamẽ eminẽter: q̃ᵱ q̃ distãter a deo. Et qm̃ ꝑticeps fuit in via vtriusq̃ beatitudinis vie. s. patrie: ponemus aliquas de ꝯditionib⁹ btitudinis eterne: per quas gradatim veniamus ad petita vel ad petẽda ¶ Discipulus Expediẽs indico / nec audiẽdi tenebit me fastidiũ / etiam si ꝓcognita narraueris.

¶ Magister Est btitudo spũs q̃ separaꝶ ab aĩa .i. a sensuali portione. Hec fuit in christo viatore Hec in spiritib⁹ separatis viget. Habet nihilominus aĩa suã btitudinẽ dum resumeꝶ incorruptibile corp⁹ a spũ btõ. Diciꝶ incorruptibile ꝓ tollẽda calumnia quã vellent aliq̃ struere de resuscitatis in xp̃i tpe passiõis: quoꝝ spũs statim in descensu spiritus christi in limbũ patꝝ btificati sunt / q̃si momordit christ⁹ infernũ / saluãdo spũs istos ꝑ beatificam visionẽ: de qua latroni dictũ est: Hodie mecũ eris in paradiso: q̃ purgãdũ fortassis aliquid habebat / nisi ṗuilegiũ nouitatis aduentus regis ipsũ sicut ꝛ alios multos / forsan ꝛ omnes tunc a purgatorio liberasset. Tales inquam spũs btificati / si corpus nõ incorruptibile susceperũt: aut quia mortui sunt ſm quosdã: seq̃tur vnum mirabile q̃ tales fuerũt cõphensores in corpore mortali sicut christus. Sequiꝶ etiã q̃ fuerũt bis mortui sicut Lazarus: cum statutũ sit oĩbus semel mori ſm apl̃um. Rñdent: q̃ apl̃s nõ negat q̃n pluries. Atuero nulla sit ambiguitas de resurrectiõe nouissima. Sunt aũt tres dotes spũs btĩ / sit sepatus aut ꝯiunctus: q̃ sunt fruitio / visio ꝛ tentio. Sunt quatuor ipsius aĩe sensitiue resumpto corꝑe gl̃oso qḋ plene subditum est tam aĩe q̃ spũi. Vñ reddeꝶ claꝝ / impassibile / agile / subtile. Nolo tñ existimes q̃ spũs ꝛ aĩma sunt in eodem hoĩe mõ vel tũc due nature distincte / vel due aĩe ꝛ essentie: lꝫ fuerit aliq̃n articul⁹ in anglia ꝯdemnat⁹ dicere / q̃ non sunt due aĩe in homine eodẽ / rõnalis ꝛ sensitiua. Prior vero sola tenẽda est / ꝓut ecclĩastic̃ dogmatib⁹ ꝯtineꝶ: dixit christus q̃ ꝑtãtẽ habebat ponẽdi animã suã: sed q̃ illa spũs / notauit euãgelista: Tradidit spm̃. ¶ Discipul⁹. Pridẽ ita dixisti / ꝓdem ita monuisti: expone quod ordiris. ¶ Magister. Quia loquimur de dotibus q̃ solent attribui nubẽtib⁹. Spõsus eñ dotat spõsam: ꝛ nulla creatura nõ vnita diuinitati (vt excipiaꝶ aĩma christi) dignior fuit dei spõsa nolari maria vti ꝓ spõsi ꝛ spõse metaphora dũ inq̃rimus btẽ marie laudes atq̃ ꝓconia: dũ viatrix etiã ꝑegrinareꝶ in terra. ¶ Discip. Gratanter ac letus accipio q̃rin⁹ in his assumptiõis sue solennijs / dũ cãtica cãticoꝝ resonat eccl̃ia tanq̃ epithalamiũ suum: materia ꝯq̃rẽdi iocũdissima ministreꝶ. ¶ Ma. Aduerte quẽadmodũ tres in matrimonio succedũt grad⁹. Est eñ matrimoniũ initiatũ / est ratũ / est ꝯsummatũ. ¶ Disci. Scio

sed quid ob hoc texere vis? ¶ Magr. Volo dice-
re virginalē sponsam nostram: sm triplicē hūc sta
tum triplicem habuisse beatitudinē. Beatā respi-
ce primo modo: dum ab instanti creationis spiri-
tus sui initiatum est mřimoniū cū eterno sponso
deo p arrā fidei/spei/charitatis ꝛ ceterar virtutū
Beatā respice scđo modo: dum mřimoniū plene
ↄsummatum est in assumptiōe corpis ꝛ anime cū
eternitate dotū suar. Beatā intellige tertio modo
qñ mřimonij fuit ratū in ↄceptione filij dei: ꝛ dein-
ceps p grām consūmatū: ne dissolui posset p pctm̄
q̄uis ad cubiculi secretū pmo fuit in assūptiōe in
troductā: vbi fuit ꝛ est mřimoniū ↄsūmatū. ¶ Di
B scipul9 Jam velut p rimulas incipio videre quo
tendit iter tue deductionis. ¶ Magister. Vide
bis aptius si paucula de dotib9 enumerauero po-
tius q̄ docuero. Tres idcirco dicuntur dotes spon
se ad cubiculū sponsi recepte p gloriam/visio/fru-
itio ꝛ tentio: q̄ rñdent trib9 theologicis v̄tutibus
vie: q̄ sunt fides/spes ꝛ charitas: ꝛ tribus aīe viri-
bus/ rōnali/ↄcupiscibili/irascibili. Dicunt inquaꝫ
igit dotes: q: sunt habitus disponētes tres istas
vires sm mentem q̄ est spūs: imo vn9 tūc cū spon-
so spūs/ad actus qui beatitudinē ↄstituūt: quicq̄d
sunt intuitiua visio ꝛ actualis fruitio cū eternitate
Ad q̄d valent dices iste dotes? Sane quatin9 spō-
se suppetet: vt portet iugū suauissimū/ꝛ onus le-
uissimū beati cōiugij: vbi fit mēs suo mō parēs ver
bi ꝛ sacrarium spūssancti. Nunq̄d videt talis tan-
tiq̄ filij educatio iugis ꝛ eterna/qualem habet ipa
mens v̄bigena: virgo in vnū mater ꝛ filia. ¶ Di-
scipulus. Cōuenisse credim9 hec tria simul i ma
ria: sꝫ quo pacto ↄueniant in mēte rōnali/nō ita p
spicio vt v̄go dicat mr ꝛ filia? ¶ Magi. Vir
go nominat pter synderesim: q̄ nūq̄ violat. Ma-
ter q: parit in se v̄bū: rorāte desup patre luminū
cui9 est filia: cui9 filio nuptialiter ↄiūcta est. Quid-
ni tūc spallet ꝛ exultet Marie spūs in deo salutari
suo: laudans/psallens ꝛ iubilans pleno totoq̄ cor
dis affectu: hꝫ canticoꝝ canticū amoris p amorē cā
ticū nuptiale qđ dicitur epithalamiū. Canticū no
uū pter illum q̄ noua fecit oīa. Tenor hui9 cāti-
ci ↄsistit in essentiali beatitudine visiōis/dilectiōis
ꝛ fruitiōis dei: q̄ semp vno ꝛ inuariabili canore sub
sistit ꝛ resonat. ¶ Porro respect9 creaturaꝝ tam
in verbo q̄ in pprio genere/ mouet ad canticum
multiplici varietate decoꝝ tanq̄ p discantu. Ne-
q̄ dubitaueris omnes ꝛ singulas in vnū ↄcurrere
mētalis spūs affectiones. Formabit eñ melodia
spūs ad exēplar harmonie siue melodie diuinalis
q̄ stabilis semp in se manens fastidire nō pōt tā q̄
assidue renouet ¶ Habes ecce veritatem ↄclusio
nis vnius/quā tu tibi declarari quandoq̄ postula
bas: si maria in hoc cantico se in omnes p̄fūdebat
affectus vel anime passiōes. ¶ Discipulus. Ha
beo forte p statu glorie: q̄uis ambiguū videatur
si sint in spiritibus beatorum omnes affectus tot ꝛ
tales quot ꝛ quales sentimus in via: immo non est
dubium de dolore. Nō enim erit amplius ibi lu-
D ctus neq̄ clamor: sed nec vllus dolor. ¶ Magi-
ster. De hoc statiꝫ videbimus. Tu colligas ꝛ in
telligas interea q̄le fuerit canticum beate virginis
quot vocibus alternatum: duꝫ iam adepta fuerat
beatitudinem illaꝫ: q̄ dicta est supior ad beatitudi-
nem solius vie pxima ꝛ vicina beatitudini patrie.
Quid si viatores aliq̄ exercitatos p ↄsuetudine sē
sus mentis habētes: possint cum omni pmptitu-
dine voces affectuū sm notulas q̄nq̄ vocalium
sparsas p syllabas psalmoꝝ/vnamquāq̄ cōcinere
vel formare. ¶ Discipulus. Cōcludit intelligen-
tia tua/q̄ rōnabilis sit ↄclusio que non ita recipiē-
da est: quasi vox q̄libet affectionis retineat sonum
integrū: frangunt eñ q̄dā allisione nō aliter q̄ in
compositiōe dictionū videm9. Non eñ hec dictio
magnificat plene sonat istas lrās magnificat: sed
in vnum colligunt quasi tertiū mixtū sonū. Vsus
est pbus hoc exemplo: dum de mixtione tali loq̄re
tur elementoꝝ: q̄ manent q̄dē in mixto/sed refra-
cta: vel sm essentiā/vt placet Auicēne: vel vt Auer
rois sm pprias q̄litates. ¶ Magister. Exem-
plum placet qđ inq̄sitionē phicam presupponit.
Exemplū aliud video de multis aromatib9 simul
tritis: ex quib9 odor terti9 mixt9 resultat q̄si q̄ pl9
redolens aroma p̄diffans. Coaptetur exclamatio
canticoꝝ: Que est ista q̄ ascendit p desertum sicut
virgula fumi ex aromatic9 myrrhe ꝛ thuris: ꝛ seq̄-
tur: ꝛ vniuersi pulueris pigmentarij. Exemplū ali-
ud est in re nostra: lꝫ eñ pueri distincte pus sonēt
vt/re/mi/fa/postmodū iungūt lrām paulatim cum
vocibus istis: tandem vsu ↄtinuo cantant sine vo-
cibus notulaꝝ: quod tandem exemplū in contra-
puncto/deinde in discantu plus apparet: vnde va
leamus ad musicam chordis trāsferre rōnem vbi
celeritas maior est atq̄ facilior sonoritas affectio-
nū spūaliū/q̄ sit exterior vocaliū. ¶ Discipul9.
Das praxim vtēdi gāma mystico canticoꝝ cordis
Vnde palam fit non esse sistendū iugiter in his q̄n
q̄ vocalibus a.e.i.o.v. Sed nec in singulis delibe
rate pausandum est affectibus: alioquin fantasia
plus tandem lederet/q̄ intelligentie recreatio p-
ueniret. Cuius rōnem sensualis nos quotidie do-
cet cantus. ¶ Sed manet dubitatio mota de bea
tis deo iubilantibus: apud quos sola vox leticie/ꝛ
nulla spei/nulla compassionis/nulla timoris/nul-
la denique doloris resonare videt. Et hec dubitatio
verti potest ad beatitudinē marie v̄ginis pro statu
vie pxima statui patrie: quando non habebat pec-
cata que doleret/quādo ↄformis erat sua in omni
bus voluntas puidentie dei: quē in sui dispositio-
ne non fallit ¶ Magister Habebit hoc vltimū I
de ↄformitate voluntatis locum proprium. Cete-
rum de affectibus beatificati spiritus edoceri po
teris p sīlitudinē determinatiōis abundanter tra-
dite per doctores de virtutibus moralibus ꝛ the-
ologicis/ꝛ de donis/ btitudinibus ꝛ fructibus si
manent in patria. Quoꝝ finalis est resolutio q̄ in
quolibet bono habitu repitur aliquid quod dīt pfe
ctionem: sed in pluribus ↄiunctum est aliq̄d p sta-
tu vie imp̄fectionē notans vel indigentiā. Fides
dicit innitētiā pme veritati/spes diuine liberalita
ti/charitas diuine bonitati: ꝛ bonum quodlibet bo
num est p̄ficiens spiritū. Sed ad imp̄fectionem re-

spice: Fides importat enigma: spes cuz enigmate
futuram fruitionē: charitas vero a deo/quis hic
non consequat intuitiuā visionem. Penitentia
dicit detestationē peccatoꝝ. Timor fugam separa-
tionis a deo. Compassio seu misericordia ꝓmpti-
tudinem auxiliandi: zelus amorem iusti. Et ita ꝑ
omnia repies aliqua de se bona/si ꝯiunctos defe-
ctos abstuleris: vt a penitētia peccatū ꝯmissum/a
timore ꝑiculum cadendi/a compassione miseriam
cui nunc oporteat subuenire. Dicitaqꝫ de singulis
affectionibus beatoꝝ spirituū: quas theologia vo
cat extenso nomine passiones/q̄ nō sunt in spū rō
nali: maxime separato ſm realem mutationē: quē
admodū ꝓbi stricte loquunt de passionib⁹ sensiti
ue anime. Affectio aūt spūs immutās intentiona-
lis est: sicut gaudiū ⁊ desyderiū de deo/odiū vel di
splicētia de pctō/resilitio in deū ⁊ ab inferno/affe-
ctus succurrēdi alieno incōmodo. ¶ Discipu.
Et si magna pars q̄stionis soluta cernat ꝑ exēplū
de ꝟtutib⁹: tn̄ descriptio btitudinis affert scrupu-
lū: qm̄ btūs est q̄ habet qcq̄d vult/ſm antiquos ⁊
Augustinū/q̄ addit: nihil mali vult. Beatus dicit
quasi bene actus: cui omnia optata succedunt/ſm
Cassiodoꝝ. ¶ Magister Conclude p̄mo ꝑ ethi
mologiam beati contra stoicos ꝙ ꝟtutes nō sunt
insensibilitates: qꝛ dꝛ beatus quasi bene actus/er-
go bene motus: ergo non insensibilis. Et hec cer
te ꝓcedunt de affectionibus intrinsecis rōnis: sed
sensuales olim detrahūt a sapiente quasi stupeos ꝟ
tus efficiat. ¶ Porro nō est de rōne btitudinis ꝙ
beatus statim habeat quicq̄d vult optandū/maxi
me circa alteꝝ: sed absoluta beati volūtas sicut ꝯ
ꝯformis est diuine volūtati/sic semꝑ implet. Et hu
K ius declaratio ꝓpriū locū habet. ¶ Superest distin
guere de spirit ib⁹ affectionū receptiuis. Aliqui sūt
impassibiles effecti: ⁊ hoc ꝯtra passibilitatē lesiuā
vel corruptiuā vel abiectiuā ꝑfectionis debite/vt
in celo: quoniā nihil impedit/immo confert esse
passibiles passione ꝑfectiua: sicut dilectio dei sua
qꝫ fruitio. Nonne celū impassibile dꝛ p̄mo modo/
quod lumine solis cernit mutari. Alius est spirit⁹
rōnalis atqꝫ receptiuus lesiue passionis/etiā vt spi
ritus est: ⁊ hoc quotidianū est nobis viatorib⁹/ve
limus nolimus. Et de damnatis spiritibus fides
credit: sed modus alio loco dicēd⁹ est. Est tertia vel
fuit in nōnullis spiritib⁹ ꝓp̄etas/q̄ dedit eis posse
nō pati passiōe lesiua vel discōuenienti: qualis fuit
ꝓ statu nature institute/⁊ qualr erat in aīa christi
nisi sponte passiones suscepisset. Vides ne igit ꝙ
p̄mus spūs ꝑ passiones non ledit qualescunqꝫ: nec
si poneret in stagno sulphuris ardentis. Gaudet
assidue/nec gaudiū minuūt alie ꝯiuncte affectiōes
sicut compassio deficientiū/detestatio peccati/resi
litio reuerentialis in ꝓpriam paruitatē/q̄ timoris
species est. Odium deniqꝫ vitioꝝ quod est zelus
bonus: ⁊ ita de reliq̄s impꝑfectione semota. Terti⁹
spūs suo modo carebat lesiuis passionibus in pri-
mo parēte: ⁊ nūc forte sic in Enoch ⁊ Helia. Sed
an btē nostre talis fuerit exultatio spūs in deo sa-
lutari suo: non arbitror asserendū q̄n voluerit tam
aīa ꝙ spū: nō eni glificat⁹ fuit spūs su⁹ sicut spūs

christi: nec volūtate sola passionib⁹ lesiuis subia-
cebat. Tuā (inq̄t Symeon) ipsius aīam ꝑtransibit
gladius ¶ Discipulus Nōne fuit immunis ab L
om̄i pctō nostra btā: ⁊ si sic/cur passa est: qꝛ q̄cq̄d
patimur/pctā nostra meruerūt. Eua deniqꝫ fuisset
ante lapsum ipsa Maria ꝑfectior: qꝛ tunc poterat
nihil pati. ¶ Magister Notata est alibi respō-
sio/ꝙ in maria fuit necessitas originale peccatum
ꝯtrahendi ſm causas inferiores/ſm legem propa-
gationis ex ꝯiunctione viri cum femina. Lex enī
superior ꝑiudicauit huic necessitati ꝑueniendo ca-
sum ꝑ sanctificationē ⁊ grām. Sic dicit in alio ca-
su sanctus Thomas de occurrentibus temꝑe iu-
dicij obuiā christo i aera: ꝙ si nō moriant/hoc nō
est ſm causas inferiores quibus habebant neces-
sitatē moriendi. Nec est contra apl̄m dicentē: Sta
tutū est hoībus semel mori: deinde iudiciū/qꝛ p̄ui-
legiū superioris hoc suspendit. Non secus est in ꝓ-
posito de Maria a necessitate ꝯtrahendi origina-
le peccatū p̄uenta ⁊ p̄uilegiata/⁊ excellentissime sic
redempta: qualr redimi nō egebat iesus christus:
qꝛ ꝑ carnalē ꝯcubitū non formatus. Dolores idcir
co ꝑtulit Maria: non oīno sponte sicut filius/sed
nec penitus inuolūtarie sicut nos/in q̄bus mot⁹
vitiosi ꝑueniūt iudiciū rationis/quos ratio ꝑueni
ebat in Maria: alioquin venialia saltem commi-
sisset. Nihilominus dolebat ꝓpter spiritū passibi
lem ⁊ statum: cum omni tamē moderatione ⁊ ꝟtu
te ⁊ merito ꝯtinuo. Complebat insuꝑ illud aplicū
Gaudete in dn̄o semꝑ: iterum dico gaudete. Sci-
ebat ꝙ dominus sibi ꝓximus erat ⁊ fuerat suꝑ cete
ros viatores/q̄d notauit cum subiunxit ꝓ causa
exultatiōis sui spūs: In deo salutari suo: qꝛ respe-
xit inq̄t humilitatē ancille sue. Iuxta ꝓmissum per
Esaiam: Suꝑ quem respiciam nisi suꝑ pauꝑculuz
⁊ contritū spū ⁊ trementez sermones meōs: quīus
certa esset non min⁹ aplō/ꝙ neqꝫ mors/neqꝫ vita
⁊c. separet eam a charitate dei que erat in christo
iesu salutari suo. Et ideo cōtinuo gaudebat plus
ꝙ in sola spe: sꝫ minus ꝙ in re glorie. Ecce habes
in hac dictiōe beatā c/ꝓ spe: habes a/ꝓ leticia: iā
supra spem additur tertiū a/dum venit in gloriaz
Huc ꝓ canticis accedit incidens ꝯsyderatio nois
huius beatitudo: quod quīqꝫ vocales quīqꝫ signifi
cantias affectuū in se claudit. Ceteꝝ qꝛ dixisti/oē
quod patimur/peccata meruisse: veꝝ est ꝓpter ori-
ginale peccatū/q̄d remouit ꝓhibens lesiuas passi
ones cum pctis. Nostra deniqꝫ beata semꝑ habu
it grām gratū facientē: que originali supeminet iu
sticie/qua p̄mitus ornata fuit Eua: sed perdidit.
¶ Discipu. Accepisse puto sufficientem ꝓ elici
ta p̄us conclusione deductionē de cantico Marie
ſm omnes affectiones sub omni facilitate forma-
tas per organū cordis: vbi fulgebat mentis ꝟbū
sententiosissima numerositate repꝛsentans/velut
mirabiles rōnes rerum instar patrie: sꝫ adhuc in
enigmate vie. ¶ At vero putas ne credēdū ꝙ voca
le canticū addiderit nōnunꝙ hec beata? ¶ Ma- M
gister Sane puto: maxime in ista peregrinatio
ne laboriosissima/comitibus iesu puero ⁊ virgina
li sponso Joseph: vt adimpleret ad litteram illud

Ps. Cantabiles mihi erāt iustificatiōes tue/in lo
co pegrinationis mee. Cur pterea nō cecinent cor
poralē recreādo laborē/ nunc psalmos patris sui
dauid/nunc canticum pprium/nunc illud zacha-
rie/nunc Symeonis: alludens sponso blandien-
ti ꝛ dicenti: Uox tua sonet in aurib⁹ meis: vox eñ
tua dulcis. Nunqd existimas btām nostrā in iocū
dissimo partu ꝛ post partū/dum nat⁹ erat saluator
mūdi ꝯcinentib⁹ angelis: Gloria in excelsis deo: si
luisse? Nunqd non infanti posito in psepio ꝛ flen-
ti: debuit ꝛ ꝯsolatoriū fescenniū/dulci susurrio ve-
lut aure tenuis resonare? Quid ꝟo de celebri ritu
ppriaꝝ nuptiaꝝ ꝯiecturas/que nuptijs alienis in
seruit hilariter honorādis: ꝛ vino de aqua facto
gratuita pietate solādis. Quid in templo nutrita
ꝛ de canticis sion edocta debuit ꝗso silere? ¶ Di-
scipulus Grata commemoras/que non abhor-
rent a pia credulitate/etiā si addideris iustum Jo
seph cum puero iesu nōnunꝗ vna cecinisse. Sed
hec hacten⁹ que seculi prudentib⁹ in oculis suis
(quibus omne qđ putāt sublime videre) nuge vide
buntꝰ/aniles ꝛ indigne: quasi non multo amplior
fuerit humiliationis/vel crucis mysteriū/vł lotio
pedum: immo generalr oīs actio nouissimi viroꝝ
q: factus est ppter nos opprobriū hominū ꝛ abie
ctio plebis/ꝗ sint ista que dicimus de Maria.
¶ Magister Das materiā dissolutionis primo
facte questionis tue: cur erumpēs in canticū nouū
dixerit beata: Magnificat anima mea dominuꝫ.
Sane quid magnificētius eo/cuius magnificētia
eleuata est super celos? Quidni talem magnifica-
ret: hoc est magnificū pdicaret? Quidni toto nisu
dilataret ꝛ extēderet aīe sinū ad eius amplexum?
Quidni pterea crebri⁹ alternaret affect⁹ suos ſm
notulas vocaliū/modo de leticia in compassionē
sentiens ꝙ miserationes dei sunt sup oīa opa ei⁹?
Precipue nūc quādo miscōia dñi plena fuit terra
quādo completa est postulatio Ps. Et veniat sup
me miscōia tua dñe/salutare tuum ſm eloquiū tu-
um/quādo misericordia ꝛ veritas obuiauerunt si-
bi: quando iusticia ꝛ pax osculate sunt: quando de-
us dedit benignitatē/ꝛ in terra nostra dedit fructū
suum: quando timid⁹/dolēs ꝛ languid⁹ homo p sa
pientiā accusat⁹/p iusticiā damnat⁹/ꝛ punit⁹ p po
tentiā/suscept⁹ ad grām p viscera misericordie dei
nostri: in ꝗbus visitauit nos oriens ex alto: glorifi
catōis eterne spem afferens; quando soluta mors
deperit/datur triumphus gratie. ¶ Discipulus
Conūcio: Tales inenarrabilr ꝯtemplatōes bea
tam nostram sub omni celeritate in momento/in
ictu oculi/in nouissima tuba contulisse/ ꝛ in affe-
ctum suauissimi cordis traducendo cantasse: iuxta
ꝛ supra per mixtionē notularum: vt fit in verbulis
seu minutis discantuū. Intonās igitur voce sere-
na personuit post Helizabet pconiū: immo ꝛ ex-
clamauit voce grandi ad aures seculoꝝ omnium:
Magnificat anima mea dñm. Tale tuum carmen
nobis diuina maria quale sopor fessis in grami-
ne/quale p estū dulcis aque saliēte sitim restingue
re riuo. Sed redit ad cor: cur non dixit maria: Ma
gnificat aīa mea dñm? ¶ Magister Altiori re-
petamus pncipio/dicentes marie linguā fuisse ca
lamū scribe velociter scribētis: hoc est spūssancti:
qui nedum velociter/sed multiplr scribit: adeo ꝙ
non est iota vnum positum sine causa: nō est apex
vnus tam in significatione/ꝗ in ordine frustra lo-
catus. Ex quo ppenditꝰ ꝗ lata ꝛ lauta sit mensa sa
piēne sacre: ꝗ tot epulas ꝛ fercłas ministrat quot
possunt a quocunqꝫ veri ꝛ salubres sensus elici/
ſm quadruplicis expositionis genus. ¶ Preui-
dens igiꝰ spūssanctus seminariū quinqꝫ vocalium
non esse ptereundū a posteris: sed inde significa-
tiones alias modo quo nūc fecimus/ꝛ facturi sūt
alij subtilius elicięndas: voluit pmū canticicantico
rum marie ꝟsiculū terminari sub hoc noīe trisyl-
labo dñm: tanꝗ neuma pprium. o. i. v. ¶ Disci-
pul⁹ Mirꝝ ꝟo cur canticū summe leticie finiuit
in voce doloris ꝛ mesticie/qualē. v. ꝗnta notulaꝝ
designat? ¶ Magister Triplex occurrit hic et
nūc mystica rō. Primo/quatinus ex pma vocali. a
ꝛ vltima. v. redderetꝰ quasi diapente: ꝗ est quinta p
facta. Altera quatin⁹ fieret antithetō seu contra-
positio gaudij ad merorem. Tertia p laude humi-
litatis/que cantica vie solet in dolore terminare: ꝗ
si diceret: Quō cantabim⁹ canticū dñi in terra ali
ena. Fit pinde gratior/solidior ꝛ eminentior ipsa
salubris leticia que tali fine stabilitꝰ interrogatiōe
humane miserie: sed non absqꝫ misericordia: quaꝫ
i. iunctū sibi notat. ¶ Discipulus. Non dilata-
ueris nūc hanc imaginationē: sed te cōfer magis
ad causam lralem. ¶ Magister Ista quidē lra-
lis est: qꝛ ſm lras. Sed ad intētionē tuam dico ꝙ
initiū sapieē est timor dñi. Si ego dñs (ait ipe) vbi ē
timor meus? Timor (vt scis) ad antiquā legem spe
ctabat sicut ad nouam amor. Dominus pterea pl⁹
respicit opus creationis ꝛ potentie. Unde ab omi
bus magnificand⁹ esse ꝯcediꝰ dñs. Nomē ꝟo qđ
est deus salutaris me⁹ ad opus recreationis ꝛ gra
tie nemo christian⁹ ambigit ptinere. Ideo cur de-
buerit subsequi vides. ¶ Discipulus. Nisi pus
ostendisses quēadmodū btā nostra particeps iu-
uenculaꝝ tympanistriarū/potuit alternare repen-
te pprias meditatiōes ꝛ affectus: non ita satisface
rent mihi rñsiones tue: qꝛ talem neꝗo consequi ce
leritatē. ¶ Magister Dat causam ꝗ ait: Corp⁹
qđ corrumpiꝰ aggrauat aīaꝫ: ꝛ depmit terrena ha
bitatio sensum multa cogitātem. Nostre ꝟo bea-
te ꝯuersatio iam erat in celis: iam quoqꝫ dotes cor
poris glīficati inchoabat ex abūdantia ꝟtutū: nec
nō dñij spūs sup aīam ꝛ corpus: vt esset inde cor-
pus agile ſm oēs vires cognitiuas ꝛ motiuas sub
tile. Preterea claꝝ nec ita passibile vt nostꝝ qđ pre
uenitꝰ a pmis motibus: sed tñ ista min⁹ ꝗ nūc ī pa
tria. ¶ Discipulus Des aliqđ indiciū corporis
Marie spm non pgrauantis ¶ Magister Pre
ueniebat spūs suus corpales intus mot⁹/qui nati
sunt obseqꝛ rōni. Non grauabat eā puerpeiū: nul
la labes tyrānice rebellionis ex fomite colaphiza
bat eam: deniqꝫ nullas in se cōmotiones illecebro
se carnis sensit/sed a respiciētibus se sedauit. Cre-
di silr debet/ ab audientib⁹ serenissimā vocē eius
Sec⁹ de aliaꝝ vocib⁹ ꝗ ad gehēnā inflāmāt. Ideo

nec pdicare pmittunt: nec cantus apud eos caret
discrimine/plusq̃ sibilus colubri vel serpẽtis: qua
rum sunt oculi vt aspect⁹ reguli/ et tact⁹ germina vir
D tutũ eradicãs et exurẽs. ¶ Discipulus. Sentio
quos et quas tangit illud: secus et ista diuersitas a
Maria. Sed vtrũ caruerit tentationibus inimici?
¶ Magister Non oportet: qz sathan si ausus ẽ
tentare filium dei/ quõ non tẽtasset matrẽ: quod et
cessit ad palmã victorie multiplicis et aureole: vt
coronaret que legitime certasset: qz nõ vt Eua suc
cubuit tentatori. Dolebat preterea cum dolẽtib⁹/
gaudens cum gaudẽtib⁹: sed vtrunqz moderamine
summo: vt plus de vulnerib⁹ et nexibus alaꝝ p vi
tijs q̃ corporꝝ p peste et gladiũ vreret: exemplo filij
plus dolẽtis ingratitudinẽ nr̃e neqtie/ q̃ tormẽtuz
mortis ppͥe suo mõ. Quare noli dubitare/ qz cã
ticũ suũ iocũdissimũ et a iocũditate inceptũ/ insti
erit maria cũ timore scõ/ cum zelo bono/ cũ visce
rosa compassione/ cũ spe et multo desyderio: quaz
vigebat charitas exclamare post ascẽsionẽ filij sui
Filie hierlm nũciate dilecto/ qz amore langueo.
¶ Discipulus Vellẽ compares btitudinẽ Ma
rie/ qua nũc fruit ad btitudinẽ vie: q̃ lz fuisse pba
ta singularis/ nihilominus patrie par non fuit. Cũ
eñ ptulisset Jesus Joãnẽ inter natos mulierũ/ sub
iũxit: Qui minor est in regno celoꝝ/ maior est illo.
Itaqz rem mihi feceris/ festisqz suis accõmodã: q̃
recolimus. ¶ Magister Suspice nũc oculis in
telligẽtie/ et aures erige fidei: queadmodũ magnifi
cauit hodie maria dñm: videns facie ad faciẽ chri
stum/ q̃ sibi magna fecit et inscrutabilia: ꝓus in ter
ris/ nũc in celis. ¶ Discipulus Constituit ipa so
la hierarchiam scõam sub deo trino et vno: hierar
cha pmo et summus/ apud quẽ hierarchã btã natus
filij sui sola sublimata sedet a dextris ṽtutis dei ꝑuni
tatẽ suppositi. ¶ Ma. Suscepit ipam dñs re
cordatus miscõie sue/ collocans ipam sup omnes
choros angeloꝝ: apud quos videt btũs Joannes
baptista primus post mariã posit⁹ in ordine sera
phin loco Luciferi simul et alij p qualitate meri
toꝝ vsqz ad infimũ ordinẽ angeloꝝ/ sub quo repo
sitos dicũt saluatos ex solo christi merito deficiẽ
te ꝓprio: q̃ scõam hierarchiã ↄstituunt ¶ Magni
ficata est ita hodie btã ṽgo vt regina celi: immo et
mũdi/ iure vocet hñs peminẽtiam et ṽtutẽ influxi
uam sup oẽs. Principatũ habet dimidij regni dei
si sic dici potest/ sub typo Hester et Assueri. Regnũ
q̃ppe dei ↄsistit in potestate et miscõia. Semel locu
tus est deus duo hec audiui: qz potestas dei est: et
tibi dñe miscõia. Potestate dño remanẽte/ cessit
quodammõ miscõie ps christi matri sponseqz re
gnanti. Hinc ab eccl̃ia tota regina miscõie saluta
P tur. ¶ Magnificat hodie dñm: qz magnificata p
omnibus diebus vite sue. Plenum gratie cõple
mentũ/ hodie secura recepit. Nulla dies ipsi festi
uior: nulla desyderabilior iocũditate refulsit. Fe
licius parit hodie gl̃iosa filium in corde/ quẽ via
trix in corpe genuerat: immo iam non meminerit
pssure/ qz natus est hõ in mũdũ alteꝝ/ et in sinu pa
tris collocat⁹. ¶ O quãtis hodie/ o q̃lib⁹ harmo
nie modulis adaucta celestis melodie cãtilena re

sultat. Nulla post christũ vox suauior/ nulla pene
trabilior et acutior/ nulla liq̃dior exaudit. Cõsonat
ex ꝑ tenore grauissime pfso grauissimus et infimus
pctõꝝ lucifer/ cũ simul vlulãtib⁹ et stridẽtib⁹ dãna
toꝝ rugitibus. Consonãt inq̃ qz iusticie voces cõ
sentaneas molli mõ cantui melodizãt: sed eis vere
deo aũt gl̃ia et magnificẽtia in secula seculoꝝ. ¶ Ex
ultauit spũs inhiãs ꝓus in deo salutari suo: nunc
impleto fundit⁹ hiatu desyderij/ requiescit in intimo
sinu sponsi dilecti dei salutaris sui. Prius anxia
depcabat: Osculet me osculo oris sui. Prius vbe
ra sponsi sitiebat: ꝓus trahi se post se postulabat.
Hodie toto amplexu nunq̃ abrũpẽda/ toti spon
so btã ↄiũgit. Inebriat ab vbertate vbeꝝ spõsi/ et
torrẽte volnptatis/ nulla iam necessitate trahenda
potat. ¶ Trahat nos post se depcamur/ cui⁹ no
men oleũ effusum/ vt curramus in odore vngento
rum suoꝝ. Currant in via q̃dam adolescẽtule. s. vir
tutes et actiones portionis inferioris. Ita p me
taphoram nolauerunt. Gaudent oẽs per virtu
tes esse fecundas: fecundet eñ in fecunditatẽ meri
tis eius vir noster dux ṽginitatis nostre: que est
supior portio mentis nostre. Gloriabat se intro
ductam in cellaria regis quasi sub claue custodita
cui modo omnia patẽt secreta regis celestis. Stil
let nobis de pmptuarijs paradisi plenissimis re
frigerans potu aduersum estumvitioꝝ. Nulla iaz
sibi nigredo vel fuscedo: nulla per solis exustionẽ
decoloratio: nulla iam pugna filioꝝ matris sue cõ
tra se: nulla vinearum habenda custodia: oĩa quip
pe parata/ oĩa secura sunt et tranq̃lla. ¶ Tu beata
dilectum tuum optabũda petebas: Judica mihi
quem diligit anima mea: vbi pascas: vbi cubes in
meridie: ne vagari. i. vane agi incipiam/ post gre
ges sodalium tuorum. Certus nunc dilectũ nimia
claritate simul et feruore per intimam et meridianã
visionem: vt nullus sit amplius euagandi timor/
nullum discrimen oberrandi: post greges fictorũ
pastorum/ qui sponsi se simulabant amicos: sed fal
lebant. ¶ Non iam audies quasi sub ambiguita M
te sermõis. Si ignoras te o pulcherrima mulieꝝ
que deum/ que te/ que omnia cognoscas/ ꝓcul hinc
ꝓcul egredi piculum: post vestigia gregũ nulli su
perunt hedi fedorum affectuum pascendi: nulla
pastorum tabernacula plura videbunt: quoniã ti
bi est vnum ouile et vnus pastor omni diuisiõis su
spitione reiecta: quãdo scandens ad ethera pote
states aereas debellasti: nihil aduersũ te malignã
tes spiritus posse sentientes. Admirari potius op
tebat demones et pauescere/ quasi querentes inter
se: Que est ista que ascendit per desertum/ quasi au
rora consurgens: que nobis est vmbra mortis/ et ter
ribilis vt castroꝝ acies ordinata. ¶ Non est q̃dez
incredibile christum fuisse/ cuius currus erat decẽ
milibus multiplex per angelos/ ducens secũ mul
tam ex purgatorio captiuitatem: ob honorem no
ue coronationis ipsius que regina miscõie et domi
na gratie et mater miscõie: sub cuius imperio sunt
oĩa iura regnoꝝ: vt in suo nõie flectat oĩe genu
celestiũ/ terrestriũ et infernoꝝ: Quis aũt ad filiũ btĩ
dictũ/ qui tñ subditus dignatus est esse illi. Causaz

meditor alterã: cur Maria compar̃ eq̃tatui dei in curribus Pharaonis? Iã nõ ꝓpter se/s ꝓpt̃ nos viatores: quos a diabolico Pharaonis defendit incursu. ¶ Confugiam⁹ ad ei⁹ opem: qñ submergit Pharaonẽ istũ regẽ sup oẽs filios supbie: ꝗ cum curribus ꝛ equitibus amarissime pnie lachry mose. O quotiens dispsis supbis mẽte cordis sui deposuit potẽtes affectus de sede tyrãnidis: ꝛ exaltauit humiles penitẽtes/eos esuriẽtes implẽs bonis: quales inuitat dicẽs: Et a gñationibus meis implemini. ¶ Discipu. Quo pacto Marie spiritus id qđ est ꝓpriũ dei ꝯfessus est: Fecit inq̃t potentiã in brachio suo: dispsit supbos mente cordis sui. ¶ Mgr̃. Cum sponsus ꝛ sponsa spiritales sint vn⁹ spũs: cur nõ eadẽ poterit esse vox amborũ ꝗuis dispariter hec impetrãdo/iste impando faciat potẽtiã. Quidni sponsus cõicet spõse ꝟba sua: q̃ sibi tribuit vbera sua. Fatemur ꝙ non ꝑt opari creatura/nõ innitẽdo ꝑme cause potentie. Quare nec omnipotẽs nec creatrix vnq̃/ꝓpria ꝛ ꝑinaria autoritate dici potest: etiam vbi possit tanq̃ instrumentũ ad affectũ creationis assumi/nullo ꝑsupposito materiali ꝑncipio: cooperante deo ad efficax suum velle. ¶ Discipulus. Expedis te faciliter de controuersia doctorum. Si habuerit omnium potentiam anima christi sicut omniũ sciax: ꝛ si creatio cõicabilis sit creature. Sꝫ q̃d sibi vult hec additio: in brachio suo? ¶ Magister. Usitata est transsumptio qua ꝑ brachiũ ꝟcar̃ vis opatiua/sit in deo/sit in angelis/membris carentibus corporeis. Uex altior est ꝑscrutatio vt ꝑ brachiũ fili⁹ dei insinuet̃/sicut ꝑ digitũ spũssctũs: vt ibi: Si i digito dei eijcio demonia. Opari q̃ppe dr̃ pater ꝑ filium/ꝑ quẽ omnia facta sunt: ꝛ sine ipo factũ est nihil. ¶ Discipu. Nunq̃d si deus non esset trin⁹ in ꝑsonis relatiue ꝯstitutis/sed esset vnicũ suppositũ absolutũ ꝟm errorem iudeoꝝ ꝛ pꝫoꝝ: haberet potentiã creaturaꝝ ad extra ꝓductiuã? ¶ Magister Dici solet ꝙ ad impossibile sequitur quodlibet: cum ergo deus ꝓpter immensitatẽ suam ꝛ infinitã ꝯmunicabilitatẽ de necessitate fluat (vt ita dicamus) in triplicẽ subsistentiã ꝑsonalẽ/relatiuã ad intra: alioq̃n non se ꝑfecte ꝯmunicaret: q2 nimirum non ꝯmunicaret se nisi velut vmbratice vl̃ vmbratiliť/ꝛ quasi pũctualr̃ in creaturis/ꝑma ꝯmunicatione non posita: cuius vestigiũ reꝑitur de necessitate in quolibet oꝑe diuino/vbi relucet potentia patris/sapientia filij/amor spũssancti. Nihilominus magis ad intentionẽ querentis puto respondendũ: ꝙ cum potẽtia dei ꝓut ad extra respicit/et opando se extendit: est eadem in qualibet ꝑsonaꝝ ꝛ ꝟm istam oꝑa trinitatis sunt oĩno indiuisa: videtur ex suppositione ꝗuis impossibili sequi potius exillationis ꝯsyderatiõne/ꝙ dei potẽtie cõpeteret creaturaꝝ ꝓductio: sicut modo in q̃bus relucet simul potẽtia/sapiẽtia ꝛ bonitas creatoris ¶ Discipul⁹. Uidetur ꝓbabilis illatio. Sed cur dictura ꝟgo beata/ dispersit supbos mente cordis sui/premisit: Fecit potentiã in brachio suo: tanq̃ dispgere supbos/esset omnipotẽtie dei ꝓpriũ. ¶ Magister Credo legerat apud Job dñm dicẽtem: D.i.

sperge supbos in furore tuo: ꝛ respiciẽs omnẽ arrogantem humilia. Sequitur: ꝛ ego cõfitebor ꝙ saluare te possit dextera tua: quasi significaret h esse ꝓprium solius dei. ¶ Discipulus. Cur maria non contenta dicere/dispersit superbos: addit/mẽte cordis sui? ¶ Magister Sũt qui referũt hãc additionẽ non ad superbos/sed ad dispsit: vt mẽs cordis sit ipe deus dispgens: ꝯnotãdo morem humanũ: qui mente recogitat ex affectu cordis suum hostes ꝑdere ꝛ eos deponẽdo a sede pestilẽtie: humiles vult exaltare depressos: Dat eñ frequenter scriptura cor deo: vt illic: Tactus dolore cordis intrinsecus. Et alibi de dauid: Inueni virũ ꝟm cor meum. Et filius dr̃ de corde patris genitus: cũ patri mens seu memoria fecunda tribuit̃/ab exponẽtibus mysteriũ sublimissime trinitatis. Sunt aliq̃ respondẽtes Mariã voluisse vehementẽ exꝑmere supbiam ꝛ intrinsecus radicatã: dicẽdo istos non qualicũq; modo nec leuiter supbos/sed mente cordis sui: qualis est demonũ supbia: qualis fuit hominũ diuinitatis honorẽ vsurpare querẽtium.

¶ Aut certe supbi dicunt̃ habere cor nedũ dispersum/sed mentẽ cordis: dum mẽs ipa quodammodo subleuata est a corde: nec eadem vti fas est eis vt in hñtibus absorptũ vel ablatũ iudiciũ: ꝓpterea deterius q̃ bestie vel pecora ꝑsistunt. Lege si non taliter dispsos dat intelligere Nabuchodonosor: cui cor fere datũ est/humano corde mutato Quo cõtra dum cor humiliũ hñ ꝯtritũ est/aut puluerizatũ in mortariolo pnie: seu sub duplici mola timoris ꝛ spei/reddit̃ sibi cor plus q̃ humanũ: ꝛ fit vas in honorẽ capax dei seu gratia plenũ. Supbi fiunt tanq̃ colũba seducta/nõ hñs cor: dicẽtes exsnia: Et cor meũ dereliq̃t me. Et illud: Cor meum ꝯturbatũ est in me: dereliq̃t me ꝟtus mea: ꝛ lumen oculũ meoꝝ ꝛ ipm nõ est mecũ. Quo cõtra pollicet̃ humilis christ⁹ supbie victori: dabo ei sedere mecum in throno meo/sicut ꝛ ego sedi in throno patris mei. Quid oro celsius/quid amplius exaltatũ?

¶ Dis. Sentio hanc materiã vberrimã/aperuisti ad loquendũ de dispsione cordis: quã assiduis fluctuationib⁹ vt in mari feruẽti cõpellimur experiri Sed hãc dispsionẽ israel mystici quis cõgregabit q̃s vniet: q̃s sedabit? ¶ Magister Dedit hoc intelligi palam beata Maria cantatrix nostra: nam supbiam mẽte cordis sui dispsit/si taliũ opulentia sit inanis ꝛ vacua: que sine pondere ꝟtutis raptat̃ ꝑ inania/nec gr̃a cor suũ stabilit̃: ꝯsis vt humilitas innitens deo fixa sedeat: ꝛ vt iusticiã esuriẽs iusticie fructibus sit satiata ꝛ repleta/iam non ad instar arundinis vento quolibet vanitatis agitanda. ¶ Discipu. Consequens est fateor ¶ Magister Talem deniq; suscipit. i. sursum ad se capit tanq̃ puex/qui ꝟe israelita est: in quo dolus nõ est dñs recordatus miscõie sue. Btũs q̃ vir cui nõ imputauit dñs petm̃: nec est in spũ ei⁹ dol⁹: humilex eñi spũ suscipiet gl̃a. Nec exẽplũ nobis lõge q̃rendũ est: Ecce ancilla dñi/cui⁹ dñs hũilitatẽ respexit quã ideo btãm dicẽt oẽs gñatiões. Quia fecit mihi magna qui potẽs est: cuius nomen sctm̃: cuius miscõia in gñatõe ꝛ gñationes timẽtibus eum: qui

vt tinnerẽt ꝛ ꝑuenit ꝛ dedit. Hodie sibi Mariã de
seculo nequã eripuit: ꝛ extulit ad dexterã suaȝ. Ita
verificatã ꝯspicimus psalmiste gloriationẽ: Quia
inquit inflãmatũ ẽ cor meũ. Quo inflãmatũ? si nõ
igne quẽ misit filius suus in terrã: ꝛ voluit vehemẽ
ter accendi. Et renes mei cõmutati sunt: mirabili
prꝯsus cõmutatione: vt absq̧ viri copula funderet
opatiõe spiritussancti prolẽ benedictã. Et ego ad
nihilũ redactus sum. s. ꝓpria reputatione: ꝛ nesci-
ui. Quare? Quia aĩa mea cõturbauit me ꝓpter q̃-
drigas Aminadab: q̃ spõtaneus interptaꝛ. ¶ Di-
scipulus: Que sunt he quadrige? ¶ Magr: Sũt
vel nunciatiões angelice/vel raptus anagogici: ħ
est sursum ductiui in diuinã caliginẽ vel penne co
lumbe deargentate. Quibus sepe assumptis dilu-
culo habitauit in extremis maris ad atria glorie
celestis: etiã dum viueret. Beatus igiꝛ marie spiri
tus quẽ elegisti christe ꝛ assumpsisti. Sequiꝛ: vt iu
mentũ factus sum apud te. Deus eñ sessor est ani
me sancte/ſm Aug. Et ego semp tecũ: q2 deꝰ singu-
lariter fuit secũ. Tenuisti manũ dexterã meã q̃ spi-
ritualibus adaptaꝛ: vt in voluntate tua deduxisti
me: nõ temeritate elata ꝑcipitasti me. Quid tãdẽ?
Ecce cõsummatio: ꝛ cũ gloria suscepisti. i. sursum
ad te sumpsisti. Scio iã quid mihi sit in celo: scio
quid a te volui sup terram. Nunc oĩno defecit a se
cor meũ ꝛ caro mea: dum absorptũ est oẽ qđ mor-
tale erat in victoria. Deus cordis mei: ꝛ pars mea
deus in eternũ. Propter qđ magnificat aĩa mea
dñm. Et nos magnificemus deum: cuiꝰ illustrati-
one spiritus intelligamus q̃ supsunt de cãtico dũ
interim pausabimus.

¶ Tractatus quītus

ꝑ didrachma seu dialogũ. Quoniã fecit dñs Ma
rie magna q̃ potens est. Ubi ꝑma partitio: si Ma-
ria passibiliter mouebaꝛ? ¶ Prima notula.

C Quia fec̃ mihi ma
gna qui potẽs est. ¶ Discipu
lus: Magna plane ꝛ inscru-
tabilia q̃ fecit Marie dñs. Cu
pimus nihilominus scrutari/
si magnificans aĩa marie do-
minũ/passionaliter mouebaꝛ ad eũ? Fuit eñ abs-
q̧ vlla dubitatiõe sapiẽtissima atq̧ virtuosissima.
Passiones v̾o nõ cadunt in sapientẽ ſm stoicos:
quoꝝ i hoc doctrinã multi christiani ꝑsertim ana-
gogici/anachorite secuti sunt/ dicẽtes virtuosum
si ꝑfectꝰ est/ad nihil passionabiliter affici: Imo cõ
sequiꝛ impassionabilitatẽ circa res corporeas: taȝ
in cõcupiscibili q̃ in irascibili: ꝛ ad hunc finẽ suas
dirigebant intẽtiones. Et hocꝑm collatiões pa-
trum: ꝛ Climacus ꝛ Bernardus in scala triginta
graduũ manifestant. Sed in contrariũ est textus
euangelij narrans ipam doluisse. De quo dolore
ꝓphetauit Simeon: Et tuã inquit ipsius aĩam ꝑ-
transibit gladius: qđ in passione filij se ꝑsente ꝛ do
lente ſm doctores effectũ est. ¶ Magister: Am-
plissimos sinus habet q̃stio tua q̃ de passionibꝰ ẽ
sup q̃bus habes opuscula specialiter edita: cõsor
miter ad pħos ꝛ catholicos doctores: Quid igiꝛ
vis molestus esse vel supfluus in q̃rẽdo? ¶ Disci.
Moueor ad tollendũ scrupulos/imo laqueos ma
gnos/q̃ ꝑueniunt cõscientijs timoratis ex lectura
taliũ doctrinarũ: q̃ tepidos ꝛ vitiosos notant oẽs
monachos: nisi vicerint ꝛ eradicauerint funditus
hmõi passiones: qui saltẽ toto studio conenꝛ ipas
euellere: qđ assequi plures reputãt impossibile et
frustra niti: cũ audiũt apłm cõsciũ arcanoꝝ dei ꝓ-
testãdo gemere. Sentio aliã legẽ in mẽbris meis:
in quibus scȝ est aĩa/repugnantẽ legi mẽtis mee.
Et iteꝝ: Caro cõcupiscit aduersus spm̃: ꝛ spũs ad
uersus carnẽ. Cõsonat cum expiẽtia vox cõmunis
doctoꝝ: q̧ ꝑmi motus nõ sunt in nostra potestate
dicente Aug. Nõ est in ptãte nostra: quibus visis
tãgamur. Est autẽ cõquisitio specialis de pulcher
rima ꝛ speciosissima mulieꝝ maria: si motus suos
oẽs habuerit in sua ptãte ꝛ quousq̧. Utrũ videlicȝ
nõ potuerit nõ dolere visa morte filij? Et ita de re-
liquis passionibus quereret ꝑ apprehensionẽ ob-
iectoꝝ varioꝝ sub cõueniẽtis ꝛ discõuenientis rõ-
ne: cum dixerit christꝰ: Tristis est aĩa mea vsq̧ ad
mortẽ: qui tñ fuit incõꝑabiliter virtuosus. ¶ Ma
gister: Altior est inquisitio tua q̃ estimeꝛ a pluri-
bus: q̃ de passionibus ꝛ pctis ꝛ motibus primis lo
quunꝛ assidue: posset initiũ ꝑscrutationis accipi a
pluribus/qui de passionibus loquunꝛ ꝛ motibus
primis ꝛ pctis. Nihilominus vna placet ad pre-
sens: quasi narratiua triplicis ꝓcessus q̃ fit in ho-
minibus ꝓportionabiliter ad triplices hierarchi-
as angeloꝝ: ꝛ ſm tres gradus hominũ animaliũ
rõnabiliũ ꝛ spũaliũ. Accipe in ꝑmis puerilẽ vtẽn-
tẽ solo sensu: ꝛ nõ rõne/nec spũ. Accipiamus alte-
rum vtentẽ sensu ꝛ rõne: sed nõ spũ/vel mẽte. Acci-
piamus tertiũ vtentẽ sensu/rõne ꝛ spũ. ¶ Disci.
Sub primo ꝛ tertio gradu vidimus ꝛ legimus ho
mines existere: sed de scđo nõ ita fit ꝑspicuũ/q̧ ali-
q̃s possit vti sensu ꝛ rõne sine spũ: cũ spũs sit eadẽ
res cũ rõne. ¶ Magr. Nõne fili in quolibet ho
mine sensualis aĩa ꝛ rõ sunt eadẽ ꝓrsus aĩa ſm cõ-
muniorẽ ecclesie doctrinã: ꝛ tñ repiꝛ in vno homi-
ne vsus aĩe sensualis: vt in pueris/in q̃bus nullus
est vsus rõnis. Ita nihil videꝛ incongruũ si dicaꝛ
q̧ aliq̃s vtaꝛ rõne: q̃ ꝓtunc nõ vtiꝛ spũ vel mente:
q2 diuersas hñt facies spũs ꝛ rõ. Spũs aũt sola di
uina ꝛ eterna. Rõ ad temporalia respicit ꝛ creata.
¶ Discipulus: Nolo cõtendere de possibilitate
rei: q2 scio posse ꝑ intelligentiã sic accipi tãq̃ ista:
sensus/rõ ꝛ spũs essent reali: Imo locali distinctiõe
diuisa. Pergequo tendimus ad euidentiã ꝓposi-
te q̃stionis. ¶ Mgr. Cõsyderemus i puero tria
ꝑ ordinẽ in potẽtijs sensitiuis: q2 de solis vitalibꝰ
ꝛ vegetatiuis nihil ad ꝑsens plus q̃ de plãtis: i q̃-
bꝰ nõ solemꝰ ponere passiões: nisi forte ꝑ transũ-
ptionẽ ad aĩata: dicimus eñ/pratũ ridet: letãtur
segetes: horret hyemẽ terra: fugiunt se contraria:
desyderãt se ꝛ vniunꝛ simia. ¶ Dis. Seq̃mur vsũ X
ꝓpriũ loq̃ndo de passiõibꝰ: quas dicimus esse sen
su. ¶ Uñ passio describiꝛ q̧ est apꝑhensio sensua-
lis cõueniẽtis vel discõuenietis/ꝑsentis vel absen
tis. ¶ Mgr: Supponamus hic ꝛ nunc descri-

ptionē hāc passionis q̄si causalē cū declaratiōe vel
suppletiōe: ⁊ dicamus ꝙ in aīa sensitiua pueri q̄-
lis intelligi pōt aīa marie dum cecinit: Magnifi-
cat aīa mea dn̄m: inuenimus ⁊ apphensionē ⁊ mo-
tionē ⁊ executionē: ⁊ hec vel in potentia vel in ha-
bitu vel in actu. Sed loq̄mur de actu ⁊ exēplifice-
mus in visu. Puer itaq3 dū mater ostēdit vbera/ap-
prehendit p visum ⁊ sensum cōem ⁊ fantasiā. De-
inde si esurit: sequit ad hāc apphensionē motio q̄-
dā desyderij nedū naturalis/sed sensualis ⁊ aīalis:
⁊ si nō eget cibo/sequit aliq̄n motio fastidij cuius-
dā. Tandē tertio si nō fuerit impedimentū/cōseq̄-
tur executio: mouendi mēbra/ad sugendū vbera/
vel ab eis diuertendo. ¶ Disci. Quotidie vide-
mus hec tria tā in pueris q̄ in aīalibus brutis. Sȝ
qđ istoꝝ triū nominat formaliter ⁊ pprie passio?
¶ Magr. Certe mediū. s. motio interior conse-
quens naturaliter apphensionē. ¶ Disci. Non
est igit passio formaliter apphēsio. ¶ Magister:
Hoc vtiq3 verū est/sed causaliter: q2 passio forma-
lis causat ab apphēsione: sicut ⁊ passio risus exte-
rior ponit p effectu passionis/dicendo: puer ridet.
Ita sumit aliq̄n nomen passionū a causa formali/
vel etiā exēplari extrinseca: vel a materiali siue ob-
iectali/vel a signo. Nihilominus passionis descri-
ptio formalis est p motionē cōsurgentē ex apphē-
sione cōuenientis vel discōuenientis/p̄sentis vel ab
sentis. Nā absens apprehendit tanq̄ p̄sens: si nō
re/tñ intentione vel specie. Sed vtrū apphensio cō-
uenientis cū cōueniente sit ipamet motio: licȝ sub
alia rōne reducit ad pbleuma: de quo nihil de pre
sens. ¶ Sufficiat hic supponere ꝙ passio dī motio
talis quā fecit apphendens obiectū suū sub rōne
cōuenientis vel disconuenientis: executio sequens
in opus dr effectus eius. Ex q̄bus patet cōfestim
intellectus p̄inductoꝝ verboꝝ Augustini dicentis
ꝙ non est in ptāte nostra q̄bus visis tāgamur. Ac-
cipit itaq3 visio p apphensione: ⁊ tactus p ista cō-
sequenti motione: de qua dicunt doctores: ꝙ p̄mi
motus nō sint in ptāte nostra. ¶ Disci. Nulla
dubitatio sit quin ad pueros vel alios homies im
potentes vti rōne: vera sit ista regula ꝙ p̄mi mot⁹
non sint in potestate nostra plusq̄ in bestijs: quā-
q̄ sit valde difficile in hoībus reddere causam/cuȝ
habeant rōnem iunctā eis: quid sit illud qđ impe-
dit vsum rationis. ¶ Magister: Multa preteri
mus q̄ querenda sunt alibi: quatinus ad rem sub
cōpendio veniamus: quā rem nemo tā plane con-
cipiat qui nō (sicut in geometricis) p̄ora cognoue-
rit. Sed que tradita sunt alibi sufficiēter/q̄d ea ne-
cesse est assidue repetere? ¶ Disci. Presuppo-
namus illa sicut de origine/numero ⁊ diuisiōe pas-
sionū: de causis insup ⁊ effectibus eaꝝ: tu ideo non
obmiseris p̄uenire quo tendimus. ¶ Magister:
Nostrū itaq3 psequamur exemplū de aīa paruu-
li querentis. Primo si p̄sentato obiecto visui suo
pōt nō apphendere. Secūdo si facta apphensiōe
pōt non moueri. Tertio si facta motiōe quam dici
mus passionē pōt in executionem non progredi.
¶ Discipulus: Rñdet experientia quesitis istis tri-
bus negatiue. ¶ Magister: Nunc orit pfecto

difficilis questio de maria: ponamus eā corā ocu-
lis nostre cōsyderationis/in lumine fidei q̄si par-
uulā: sicut aliq̄n paruula vere fuit ⁊ infans. Quera-
mus si nūc poterat vti rōne: vt interim sileam⁹ de
statu quo latebat in vtero matris. ¶ Discipulus:
Quorsum precor euadet hec q̄stio tua? ¶ Magr.
Nos videnimus. Nā vt aptius fiat/cōstituamus
apud paruulū quē p̄diximus vnū pedagogū per-
uigilē: qui ptātem habeat talē sup eū/vt absq3 ius-
su suo p̄mo nihil videat. Scđo si viderit aliq̄d non
sed id moueat. ¶ Tertio si viderit ⁊ moueat/nō tñ
exequat: imo si ceperit exequi: possit tñ ne cōtinu-
et impediri. ¶ Discipulus: Cū non sit impossibi-
le apud deū omne verbū: concedo tale aliqđ tanq̄
possibile. ¶ Magister: Nunq̄d non p̄supposito
casu tali/poterit pedagogus inculpari: si pmiserit
paruulū videre aliquid: vel advisa moueri/vel pse-
qui sine iussu suo contra voluntatē ⁊ ordinationē
p̄mi patris subdētē filiū sub pedagogo tali? ¶ Di-
scipulus: ¶ Poterit iuste: sed quid dicere vis
non video. ¶ Magister: Hec est parabola ist⁹
quā inquirimus veritatis. Si cōsyderemus itaq3
p̄mā hoīs institutionē in Adā ⁊ Eua p⁹us q̄ pecca-
rent: occurrit nobis sensualitas vtriusq3: que si nō
habuisset coniunctā rōnem/similis fuisset ceteris
animantibus irrōnabilibus/q̄ mouent sup terrā:
Arbo data fuit ratio libera regēs eam instar peda-
gogi iuxta q̄tuor p̄missa q̄ntū ad apphensionē/ad
motionē/ad executionē/ad continuationē: sed hō
cū in honore esset/non intellexit: cōparatus est iu-
mentis insipiētibus/⁊ similis factus est illis: vt iā
sensualitas inobediēs sit: date sibi rōnis p̄uenīēs
iudiciū: in videndo/in mouendo/in exequendo/in
cōtinuādo: sepe velit nolit ratio D. ¶ Disci. Expe-
rimur heu nimis quotidie hanc cōparationē ī no-
bis. ¶ Magister: Putas ne sit absq3 rōnis cul-
pa p̄uentio talis? ¶ Discipulus: Nō arbitror p̄-
uentionē hmōi rebellionis pcessisse sine culpa pre-
uaricationis. ¶ Magr. Culpa ista est quam ap-
pellamus originale pctm̄: qđ in p̄mis parentibus
fuit actuale ⁊ primū quo factū est in eis ⁊ oīb⁹ po-
steris iusta p̄uersio talis: vt rō q̄ noluit esse subdi-
ta diuino p̄cepto/sentiret sensualitatē iure sibi pri-
mo subditā nūc rebellē ei: vt nō quecūq3 ratio velit
vel spūs/illa faciet: sed remurmuret cōtumax ⁊ re-
bellet. ¶ Disci. Nolo multa in hac re q̄ sunt du-
bitabilia q̄rere: q2 sunt abunde satis tractata p do-
ctores. Ut qua rōne puniunt filij p pctō parentū?
aut cur pctō deleto remanet rebellio? sicut in bapti-
zatis ⁊ sanctificatis/imo ⁊ in christo: licet sponta-
nea: dixit enī: Spūs q̄dē pmptus est: caro aūt infir-
ma. Alioq̄n nō fuisset tristis aīa eius vsq3 ad mor-
tē/si penitus cōsensisset rōni: nō plus q̄ in Adā lu-
ctus fuisset aut dolor/inocētia p̄manente. Sed ad-
huc remanet de beatissima virgine dubitatio spe-
cialis/quā p̄supponimus nullo vnq̄ fuisse peccato
fedatā: nec veniali/nec originali/nec actuali: cur
donate sunt ei multe passiōes doloris ⁊ languoris.
Non enī potest responderi ꝙ hmōi passiones dis-
pensatiua volūtate sicut christus assumpserit: nec
solis fuit subiecta passionibus in vi duplici. L cōcu-

piscibili ⁊ irascibili: quin etiā habuit ignorantiam in rōnali/ dū putauit filiū ꝑditū: ⁊ dū loq̄ret̄ inuentus/ non intellexit q̄d diceret: In his q̄ patris mei sunt oportet me esse. ¶ Tamē his itex ꝑtransitis q̄ repiunt̄ vtcūq̧ tractata/ remanet ꝓposito nostro cōfinis dubitatio. Si maria ab instāti cōceptiōis sue habuit ꝑfectū vsum rōnis sup sensualitatē: vt nihil apphenderet: nec in apprehēsis moueret̄ sine iudicio rōnis einsdē. Alioq̄n nō fuisset in ea status nature integre ṗmitus institute: quo fiebat vt nihil apphenderet vel appeteret: nihil exequeret̄ sensualitas nisi ꝑuia iudicio rōnis: ⁊ ita fuisset maria nō sine pctō saltē veniali: quale habēt pueri ceteri etiā vnius diei: q꞉ ꝑuenit in quolibet tali motus sensualis/ q̄ impedit iudiciū rōnis. ¶ Magr: Urges vehemēter/ nedū in isto qd̄ opponis: sed in similib⁹ multis: vt de paruulis si stetisset Adam remaneret par dubitatio. Nō eñ videt̄ q̄ statim nati cū iusticia originali vel i vtero positi/ viguissent iudicio rōnis sicut in etate ꝑfecti: neq̧ cū dormiebant. Deniq̧ non apparet q̄ Eua potuerit libere nō audire serpentē exterius suadentē: nec ita semp auertere visum/ q̄n aspiceret obiecta visibilia: et in aspectis moueret̄/ vt videret lignū qd̄ pulchrum erat visu/ ⁊ ad vescendū suaue. ¶ Disci. Si ṗm⁹ status ꝑmansisset/ nō oportet dicere pueros fuisse natos etate ꝑfectos: nec tñ sensualitas rebellasset in eis iudicio rōnis/ quo caruisset etas ista: non eñ fomitē captiuantē in legē pctī sensissent vt paruuli nostri. Saluaret̄ ita de nostra virgine maria i infantia: q꞉ vel oīno fomite caruit: vel vsus ⁊ stimul⁹ ita ligatus fuit/ vt nihil aduersus rationē preualeret. ¶ Magr: Scio talia posse dici: sed an satisfaciant exēplo ꝓposito/ non est oīno ꝑspicuū. Amplioris fuisset priuilegij/ si marie ala siml' vt creata est infusaq̧ corpori ꝑparato: ꝑfecte gauisa fuisset vsu rōnis: nō dicimus cū gratia. Sic eñ aliq̄ non penitus improbabilr posuerūt vsum rōnis accelleratū in Joāne/ dū exultaret in vtero: ⁊ dū circūcisionis tpe mirabant̄ inspicientes. Quisputas inq̄unt puer iste erit? Etenī manus dñi (potētia. s. miraculoꝝ opatrix) erat cū isto. ¶ Disci. Dixisti ð

2 primo gradu holm: q̄ vt sic cōsyderati sine vsu rōnis/ cōparant̄ iumētis insipiētibus: imo iā ex infectione pctī/ deteriores iumentis cōditionis/ nisi gratia saluet ⁊ iuuet. Dic nunc de gradu scdo quo puer habet vsum nedū ale vt sensualis est: sȝ vt rōnalis. ¶ Magr: Preassumpta silitudo de pedagogo/ dat intelligi statū illū: ⁊ magis hoc manifestat̄ in tertio/ q̄ñ simul addit̄ libertas spūs. Dant doctores ꝑ allegoriā triplicis huius gradus notitiā in tentatiōe pīna. Ubi fuit serpens q̄si sensualitas instigās/ rōnemq̧ ꝑueniēs: fuit eua q̄si iā hñs rōnem/ sed viro minorē: fuit adā ꝑfectus in mēte ⁊ spū: cuius erat dirigere mulierē. ¶ Disci. Sentio materiā hanc intensibilē in longius. Dic modo modū quo tentamur in tētationibus: nunc ab infima pte ale vsq̧ ad supremā/ nūc ordine conuerso/ vel vtrobiq̧ ꝑ nouē gradus: q̄ñ aīa apphēdit/ mouet̄ ⁊ exequit̄. Deinde ratio sic apprehendit/ mouet̄ ⁊ exequit̄. Demū sic in spū fit apprehensio motio ⁊ executio. ¶ Uertamus ordinē a sūmo deorsum: apparebunt duo ꝓcessus tāq̄ in angelicis ordinibus. ¶ Magister: Cōsyderate notasti ꝓcessum quē ad alios terminos possumus sub eadē sīla deducere. In adimpletione siq̄uidē diuinorū ꝑceptoꝝ q̄ via sunt ad vitā/ ꝯtingit q̄druplex habitudo. Prima est apphensio ꝑ spūm fidei inspirātē formatū: qui spūs ṗmo iudicat ꝑcepta esse adimplenda: q꞉ iussa a deo. Secundo mouet̄ ꝑ valitudinē ⁊ charitatē vt impleat ista. Tertio ꝑcipit rōni et ale sensuali: q̄tinus exeq̄nt̄ ista. Sunt in rōne faciliter subinde tria illa: velle/ cōsentire/ ꝑcipere. Sȝ ala sensualis/ ⁊ si cōsentiat/ velit ⁊ exequat̄: consentiēdo/ volēdo ⁊ exeq̄ndo: hoc tñ est freq̄nter cū remurmuratiōe quadā ⁊ renisu/ ꝓpter annexas passiones distrahētes animū/ ne cōdelectet̄ spūi ⁊ rōni: ⁊ hoc tñ dū agit̄ sufficit ad salutē. Sunt eñ ꝑpora/ nostre supposita volūtati: vltimū hoc nequaq̄ qd̄ est cōdelectatio sensualis in via mādatoꝝ. N. ic iugū dei suaue: hinc onus dei leue fit ei molestum ⁊ graue. ¶ Dis. Experiri cogimur assidue ritā istā dū passionabiliter afficimur ad varia: dū iudicium rōnis/ dū liberū mētis arbitrium/ cōformās se legi dei: lex mēbroꝝ tyrānica conat̄ auertere: cuius q̄rimonie plenas Paulus reliq̄t epistolas. ¶ Sȝ dic 5
interim: q̄d in hac parte ala marie fecerit aut senserit: q̄d insup ab alijs faciēdū cēsueris? ¶ Mgr: Accipe cōsyderationes duodecim. ¶ Anīa marie nūc est gloriose magnificata: vt nihil apprehēdat/ nihil affectet/ nihil exequat̄: cōtra vel ꝑter iudiciuȝ rōnis ⁊ spūs: sed neq̧ potest lege stante. Hec itaq̧ lex beatitudinis eterne: vt sicut deus est oīa in oībus: ita stat in beatis ala cōiuncta libertati spūs: q̄ adheret deo existens vnus cū eo spūs. Extenditur hec libertas spūs/ nedū ad rōnem inferiorem: nedū ad aīam sensualē resumpto corpe: sed ad oēȝ generaliter in homie beatificato motionē. ¶ Saluant̄ ꝑinde multa q̄ de beatis/ tā hoībus q̄ angelis queri solent. Quō loquunt̄: q̄liter illuminant̄ ⁊ illumināt: q̄ñ volūt ⁊ q̄ñ nolūt. Dat̄ insup intellectus subtilior de ṗmi status impassibilitate: non q̄ nō potuit pati: sed potuit a passione saluari/ a dei potentia ⁊ angeloꝝ custodia/ a ꝓpria iusticia ⁊ clarissima industria: deniq̧ a loci cōueniētia/ cū dñatione sup se ꝑfecta/ ⁊ sup irrōnalia vniuersa. ¶ Anima marie dū viatrix erat/ ita fuit magnificata: vt i nullo moueret̄ cōtra iudiciū rōnis ⁊ spūs. Sed neq̧ poterat post filij cōceptionē lege stante. Cōseq̄t hec veritas ex dictis doctoꝝ/ ponentiū ipsam nullatenus venialiter deliquisse: quod saluari non posset si nō habuisset omnes motus: nedū spūs ⁊ rationis/ sed anime sensualis subditos rōni: vel nō cōtrarios neq̧ preueniētes rationē. Dum aūt ratio sopita erat: ⁊ i suo impedita iudicio sine culpa sua: ꝓut euenit in somno/ non oportet tales motus ꝑuenisse iudiciū rationis quod ꝓtunc nullum erat. Facit exemplū propositū de pedagogo: si sine culpa fuerit absens vel inclusus: vt paruulo consulere nō valeat. Sic soluitur q̄ adam vel maria somniando nō errauit. ¶ Anima marie dum viatrix erat potuit apprehendere tentationes forinsecus

imissas sicut anima christi: sed nullo modo fuisset mota passionabiliter p eas absq iudicio rationis. Poterat sane primus eas diiudicare atq repellere: poterit nõ moueri sm eas ad libidinẽ/ vel ad irã vel ad superbiã: ipsis etiã in apprehensione durantibus/ qd valde secus in nobis est: nõ potentib9 ad apprehensionẽ huiusmodi non moueri: nõ tamen hoc semp fit cũ demerito nostro: sed si psiterimus absq cõsensu rõnis r spũs/ redũdabit in meritum: qñq repugnando viriliter vt diffugiat: qñq non repugnãdo/ sed fugiendo: vt ibi: Fugite a diabolo/ r fugiet a vobis: quandoq nõ curãdo/ sed irridẽdo potius r vilipendendo diabolicas imissiones (quales sunt blasphemie abominabiles r horrende) imissas quãdoq purissimis atq sanctissimis: qs magis oportet irridere q̃ horrere. Elicit ex his quẽadmodũ victoria castitatis r hũilitatis in maria: nõ fuit absq pugna/ ad qualẽ iugiter attingere nos monẽt Petrus r Paulus: Quoniã aduersarius vester diabolus circuit querens quẽ deuoret. Nec ignorare cõuenit astutias eius: cui mille mille nocendi artes: sed confidamus q plures nobiscũ sunt/ si toto corde suis innitamur auxilijs.

¶ Anima marie dũ viatrix erat: cogebat necessitate naturali multa pati cõtra naturalẽ inclinationẽ suã: sed non contra rationẽ vel spiritũ. Fuit iste status marie singularis inferior q̃ status beatorũ r christi dum mortalis erat. Fuit superior ad alterũ cuiuslibet hominis viatoris statũ: q̃uis homines possent iuxta cõsyderationẽ precedẽtẽ vti passionibus illatis ab extrinseco virtuose negociari cũ deo: tolerãdo eas tanq̃ iusto iudicio missas vel permissas ab eo/ vt in Job r in Paulo/ r in omnibus generaliter martyribus. Euenit aũt vt q sunt his passionibus inquietiores r minus in ania serenisint in opibus mandatoꝶ implendis fortiores: q pstant vbi delicatus noster cõtemplatiu9 deficeret.

A ¶ Impassibilitas aie p humanã industriam nõ põt acquiri: neq p virtutes cõsuetudinales a phis positas. Lex itaq carnis que fomes dicitur semp introrsus heret sm theologos: q lex cõpesci nihilominus põt assuefactione cõtraria nõ euelli. Satagentes in oppositũ psumptione spũs sui prostrati sunt potius q̃ deuenerũt ad intentũ finẽ: siue fuerũt stoici/ physici vel platonici/ vel qd meli9 epicurei/ pmittentes ad hanc deducere serenitatis voluptatẽ: detrahentes cupiditatibus seu passiõibus: nõ illis adijciendo maliciam vel fomentum.

¶ Impassibilitas anime tanto primius habetur ceteris paribus/ quãto spũs r rõ fuerint i suis actibus bonis r habitibus fortiores. Deducit h ex eadẽ causa/ q ponit impassibilitas beatoꝶ in resumptis corpibus: q cõsurgit pncipaliter ex plenitudine dñationis spũs r rõnis supra corp9. ¶ Impassibilitas aie nõ requirit in hac vita p psecutione felicitatis eterne. Manifestat hec gratia dei tãq̃ iugũ suaue r onus leue: que subito pessimos r inueteratos dierũ maloꝶ iustificat: r p baptismũ r martyriũ puehit ad celos. Hãc nõ intellexerũt gratiã r purificationẽ spũs hoies illi sine christo: sic nec haberi potest sine christo: q eã cui vult r q̃tã vult cõicat. Patuit in illo latrone bñdicto comite suo in passiõe r regno. ¶ Impassibilitas nec i via põt hri neq in patria sine stabilimẽto gre. Iuxta illud Bonũ est gra stabiliri cor. Cõfundit in h iuxta qs ptactũ est philosophãtiũ nõnulloꝶ vanitas psumẽtiũ p theletas seu purgatiões aliqs sacrilegas: sic a passiõib9 absolui/ r virtutib9 armari moralibus: q in exitu mortis aia libera scanderet celum. Qualia dixerũt Porphirius/ Plotinus r Appollonius teste Aug. x. de ciuitate dei. Ponit r aliud simile Albertus in fine de intellectu r intelligibili. B

¶ Passibilitas aie fit sepe occasio virtutis exercẽde: sicut patuit in aplo Paulo. Declarat insup ex vtilitatib9 p tẽtatiões varias puenientib9 qs esse cũ passionib9 nemo nescit. Vñ q nõ est tẽtat9/ quid scit? Et p multas tẽtatiões oportet nos intrare i regnũ dei. Quo circa ccludit ex pmissis atq subsequẽtib9 doctrina saluberrima: q non ex ablatione passionũ aie: sed ex obseruatiõe mandatoꝶ dei debet sumi religiosi pfectus argumẽtũ. Hoc etiã in missaꝶ celebratione locũ habet: vt celebraturus nõ tantundẽ interroget: si sibi deuot9 appareat recollectus r tranqllus: q̃tũ si pcepta seruauerit dei/ et seruare ppo nit nõ iuxta ppriã estimationẽ: sed regulã euãgelicã a sctis patrib9 declaratã. Si qd in sentimẽtis suauib9 additũ fuerit/ lucro deputemus: sicut vltra panẽ deputam9 vinũ qsi pitantiã vel saporis cõdimentũ. ¶ Passibilitas aie necessario cõiungit psenti vite mortali: nec aliqñ min9 in cõtẽplatiua q̃ in actiua tã exterius q̃ interius: tã in bonis q̃ in malis: licet diuersis finib9 r meritis. Probãt hec exẽpla beatoꝶ pcedentiũ cũ experiẽtia psentiũ. Dispensat r hec de9 freqnter vt nõ apponat se hõ magnificare sup terrã. Si deuotis pmittit aliqñ talis apparẽs deuotio in laqueũ/ in retributiones r in scandalũ. Ue ve nobis ab hoc scãdalo. Quid hic nobis erit tutũ: cũ nec tuta sit ipsa deuotio. ¶ Passibilitas debet a multis viatoribus tolerari potius q̃ vt excutiat eniti. ¶ Diuisiones itaq gratiaꝶ sũt sicr r ad ministratiões: in q̃rũ aliqbus expedit passiones aie cũ virtute r rõne misceri: vt in bellantib9 p republica quo ad irascibilẽ/ r quo ad ccupiscibilẽ in vxoratis filioꝶ pcreationi vacare debẽtib9. Et ita de multis que vitaz actiuã respiciũt. In qbus mai9 est virtutis meritũ q̃ venialiũ passionũ detrimentũ. ¶ Passibilitas aie obstare solet plurimũ querẽtib9 cõtẽplationez r suauitatẽ quietis interne. Cõsonat ois doctrina sctoꝶ q regulariter ad cõtẽplandis quietẽ nemo puenit/ nisi passionib9 edomitis in aia: r si nõ radicitus euulsis. Et hoc quõ fiet cõuenẽti9: an in solitudine/ an in multitudine specialis est consyderatio.

C Sed nõ oẽs capiũt cõtẽplatiõis donũ in se: p complexione vel statu/ cõditione vel officio. ¶ Disci. Gratus mihi est ternarius iste quaternaꝶ consyderationũ. Et q̃uis vt infers nouissime nõ olim sit perfectã q̃rere passionũ mortificationẽ: sicut nec altitudinẽ cõtẽplandis: nihilomin9 audire cupio h fructibus mortificatiõis hmõi/ q̃tinus istos ccupiscere: r si nõ obtinere phas mihi sit. ¶ Magr. Assignabo duodecim vtilitates ex cantico marie sum-

ptas: nõ eas ꝑsequendo/ sed punctuatim annotã-
do paucula: q̄ latius alibi legere: ⁊ si deus sensum
apuerit viuacius expĩẽdo poterĩ itelligere. ¶ Di-
sci. Ut placet. ¶ Magister: Consequit̃ ad edo
mationẽ passionũ in aĩa iuxta decursum cantici
canticoꝝ marie. Primo altior/ latior/ sublimior et
alacrior dñi magnificatio. ¶ Cõsequit̃ scḋo iocun
dior in deo salutari nostro spũs exultatio. ¶ Con-
sequit̃ tertio ꝓfundior quã respicere dignabit̃ bo
minus humiliatio. ¶ Cõsequit̃ quarto ꝓfundior
ad beatitudinẽ approximatio in edificationẽ alio
rũ dantiũ laudẽ deo. ¶ Cõsequit̃ q̄nto diuini no-
minis in se apud alios sanctificatio. ¶ Cõsequit̃
sexto copiosior dei ꝑ generationis ⁊ generationes
se timentes miscḋia seu miseratio. ¶ Consequit̃ se
ptimo mirabilior ⁊ gratiosior ⁊ cautior cõtra sup-
biã cordis ⁊ mentis dispersionẽ: quã seuera diuini
brachij potẽtia facit vnitio cordis seu recollectio.
¶ Cõsequit̃ octauo precelsior ⁊ celsior depositis
de sede sua supbis/ passionibus ⁊ demonibus hu-
miliũ affectionũ ⁊ animaꝝ sublimatio. ¶ Conseq̄
tur nono opulentior/ suauior ⁊ ditior: esurientiũ
iusticiã repletio dũ diuites sibi dimittunt̃ inanes
oĩm bono. ¶ Cõsequit̃ decimo misericordior isto
rũ qui fide ⁊ morib9 sunt israelite pueri susceptio.
¶ Consequit̃ vndecimo ꝑ eius impetrationẽ di-
uine misericordie sup nos amplexans recordatio.
¶ Consequit̃ duodecimo ꝑspicacior omniũ q̄ lo
cutus est deus ad patres nostros/ ꝓphetas et do
ctores referatio. ¶ Discipulus: Preciosos eli-
cuisti fructus ꝓuenĩẽtes ex mortificatione malis
affectus cũ appenso spũs studio. Nos istoꝝ parti
cipes fructuũ faciat in terris q̄ ꝑficiant̃ in celis:
vbi deus quos predestinauit/ vocauit/ iustificauit/
magnificauit gloriose cantãtes in idipm: Magni-
ficat aĩa mea dñm ¶ Magister: Fecit tibi ma-
gna qui potens est o maria: fecit ⁊ tibi magna san
ctũ nomẽ eius: Nomen ⁊ verbũ fidei qḋ ⁊ cui credi
disti o beata ⁊ beatificãda ꝑ oẽs generatiões. Nõ
es ingrata beneficijs dei: cõfiteris illa quatin9 vn
de exeunt flumina grãꝝ illuc reuertant̃. ¶ Disci.
Affert rationẽ quare mariã beatã dicent oẽs gene
rationes. ¶ Magr: Dabit̃ ex fine rõ ⁊ ex affini
tate: q̄m mater est illius q̄ fecit oẽs generatiões ce-
li ⁊ terre ⁊ olm q̄ in eis sunt. Ideo iure dicit̃ mater
pietatis: ⁊ cõsequẽter ois diuine magnificationis/
laudis ⁊ glie. ¶ Disci. Quo pacto sic? ¶ Mgr
Mirabilis accipiat̃ deductio/ sed vera. Itaq3 pie
tas ex affinitate/ ⁊ affinitas ex generatione consur
git. Est eñ pietas in genere quidã amor ꝓueniẽs
inter aliquos ex radice vel causa cuiusdã affinita-
tis mutue q̄lis est inter parẽtes ⁊ filios/ ⁊ econtra:
q̄lis inter ciues ⁊ ciuitatẽ suã vel patriã: qualẽ p̄te
rea nos dicimur habere ad deũ patrẽ nostrũ ⁊ do-
minũ/ q̄ vicissim pius erga nos esse laudat̃: q2 pos-
sedit/ fecit ⁊ creauit nos. Uñ pietas de q̄ magis ad
ꝓpositũ/ q̄ cõcernit mutuã dei ad nos habitudinẽ
describi põt. Pietas est amor ꝓueniẽs/ eo ꝙ dei
genus simus: capaces atq3 participes eius. Fun-
dat̃ in hac pietate q̄libet altera sicut a diuina pa-
ternitate: ois ſm apostolũ paternitas in celo ⁊ ter

ra nominat̃. Cũ ergo beata nostra sit mater huius
patris/ nostri cõsequẽs est vt sit mater pietatis ⁊ ori
go eius. Est ꝟo pietas ex affinitate q̄ finem dicit.
¶ Disci. Placet deductio. ¶ Magr: Quanto
magis si vltra ꝓgredimur/ attendentes illud p̄cla
rissimũ de se ⁊ a se p̄coniũ. Ego mater pulchre di-
lectionis ⁊ timoris ⁊ agnitionis ⁊ sancte spei: in
me ois gratia vie ⁊ veritatis. ¶ Disci. Elucida
distinctius. ¶ Magr: Descripsimus pietatem ꝙ
est amor ꝓueniẽs: eo ꝙ dei genus sum9 ⁊ capaces
eius. Nulla ꝟo pulchrior dilectio q̄ in amore fun
data ⁊ talis pietatis. ¶ Disci. Assentio/ doce q̄d
sit mater timoris ⁊ sancte spei? cõuenit eñ materie
quã de passionibus mõ tractabam9. ¶ Magister
Conuenit scio: ꝓpterea nõ inscius aut improuid9
hec induco. Siquidẽ amor est origo cuiuslibet affe
ctionis alterius. Est aũt maria mater pulchre di-
lectionis: sit igit̃ necesse est mater timoris ⁊ spei ⁊
leticie ⁊ doloris/ q̄lis est illoꝝ quos beatificat lu-
gentes filios eius. ¶ Disci. Nõ habeo quid cõ
tradicã. ¶ Magister: Cõuerte nũc recordationẽ
tuã ad tractata p̄us in p̄ma chordula p̄sentis psal
mi marie decachordi: ⁊ latius in libro de canticis
inuenies fecundũ pie exercitatiõis ⁊ cõsolationis
instrumentũ sub figura multiplici. ¶ Discipulus
Scio q̄d suggeris: s3 nescio si curiosa magis q̄ of
ficiosa reputabit̃ hmõi figuratio: difficilis scribẽti
bus/ fantastica meditãtibus/ vana deuotis. Quid
ad nos inquiunt de figuris ⁊ notulis/ ambulare q̄-
rentibus in simplicitate cordis? ¶ Magr: Ne-
mo quẽpiã cogit. Scio mihi ꝓfuisse ꝑ fastidio ex
varietate tollendo/ ꝑ recordatiõis facilitate/ pro
sentẽtiaꝝ multiplicitate. Cõstituit̃ enim figuratio
nõ vt mãsura semꝑ sit in imaginatiõe: sed ꝙ ad in
telligentiã purã forti imaginatione trahẽda est fã-
tasmatibus supatis. ¶ Disci. Arduum istud ni-
mis atq3 rarissimũ. ¶ Mgr: Uanũ est nobis fa-
teor ad hoc ip̄m ante lucem spũssancti surgere: fiat
qḋ sequit̃. Surgite postq̄ sederitis qui mãducatis
panẽ doloris. Doleamus p̄us in mortificatiõe vi
cioꝝ ⁊ passionũ moderatione. Tollãtur si placet ꝓ
tractiones lineaꝝ: detur ordo sententijs/ vocibus
⁊ terminis.

A — Gaudiũ a.

E. I. O. — Spes e. Pietas i. Timor o.

U — Dolor v.

Pax refert ordo talis a crucis vel rote figuratiõe.
Sufficiat tñ nobis ad oẽ cãticũ spũale talis ordiatio.
¶ Dis. Delicat9 esse videbit̃ q̄ respuet. ¶ Mgr
Ecce vides cõstitutã in medio pietatem: q̄ q̄tuor ex
equo respiciat alias affectiões: q̄tin9 cor pie gaude-
at/ pie speret/ pie timeat/ pie doleat. Quisq3 h̄ fua-
uerit/ secur9 sit/ virtuosus est/ psaltes est dñi l psal
terio iocundo ⁊ cithara: in oi gñali musico instru-
mẽto cũ cãtico/ symphonia ⁊ choro. ¶ Dis. Fac
q̄ manifestũ. ¶ Mgr Descriptio pietatis facit il-
lud ꝑspicuũ. Sane si pietas hois ad deũ est iteger
amor ad ip̄m: eo ꝙ ipsi9 gen9 sum9/ capaces ei9 at-
q3 ꝑticipes. Subsume descriptiões alias vtiles ni-
mis. Pietas dolẽs est affectio ꝓueniẽs ex cõsydera-
tiõe diffũctiõis ad deũ. Pietas sperans est ex affe-

ctione primādi deo vel berēdi. Pietas timens ex reuisu et fuga elōgatiōis a deo. ¶ Si sic vno pioqꝫ tenore fiat circa pietatē circuitus/ sequit harmonia. i. ad vnitatē resonātia suauis et secura: qꝛ tēpata. Semꝑ em̄ et dolor erit gaudiosus et gaudiū dolorosum. Spes timorata/ et timor nō desperās: immo qlibet mixtus erit cū qlibet. Fiat insuꝑ mirabili tēpene q̄si cōplexio mixti vni⁹ ꝯpati ꝓpē vnionē in centro pietatis: q̄si in vita cōciliāte cōtrarietatē. Sicut si hmōi cor necessario est in moribꝰ suauissimū velut humoribꝰ ꝯpatis. Sic in vita morali sil' et meritoria: viuax et iocundū sꝑ ex equo gaudēs tristis/ sperās/ timēs. ¶ At ꝯtra si pietas abscesserit/ defluēt iste passiōes/ harmonia dissipabit' tāq̄ ab horologio sine pondere/ sine mō vel ordine: tā q̄ postremo decora cadauere sine vita. Obuiabit ista rotatio sensualis regulari/ q̄lē diximus circulo rōnis. ¶ Disci. Speciosa sunt ista dū audiūt'/ sꝫ imper⁹ obliq̄ circuli/ sensus deorsum iugiter ad tēporalia se depmēs vehementior impellit et circūit.

¶ Magr: Nō clam me est/ sed vincere/ sed obsiste re ſm pietatē hoc op⁹ h labor est: matre pietat' adiutrice. Porro si scire delectat q̄d sit magnificare dn̄m/ q̄d exultare i deo salutari nr̄o: cū oibꝰ ad collaudationē spectātibꝰ in hymnis et cāticis: q̄d luci di⁹ q̄ ex pietat' rōne descriptiōes assignare? Quid est magnificatio dn̄i si q̄rit'? Dic ꝙ est spēs pietatꝭ corde/ ore vel ope ꝓueniēs ex ꝯsyderatiōe vel ꝓtestatiōe diuine magnitudis et maiestat' sui dn̄ij. Est em̄ maiestas q̄si magnitudis stat⁹. Quid exultatio spūs in deo si q̄rit'? Dic ꝙ ē pietas ꝓstās in gaudij signo: qm̄ de⁹ ē salutare nr̄m. Dic itaqꝫ ꝯsr ad interrogatiōes de bn̄dictiōe. i. bona donatiōe/ de gr̄arūactiōe/ de adoratiōe/ de latria/ de religiōe/ de tubis ductilibꝰ/ de chordis et organis: qm̄ hec oīa sūt pietas ad deū/ talibꝰ signis et indicijs se protestās. Est aūt pietas (vt diximꝰ) ad deū amor integer: eo ꝙ dei gen⁹ capaces et ꝑticipes ei⁹ sum⁹. Dignat' itō de⁹ vicissitudinē ad gen⁹ suū refundere: immo ꝯuenire in bn̄dictiōibꝰ dulcedis: maxie ꝑ incarnationē: ꝓ q̄ cecinit mr̄ ista pietatis cāticū suū nobis: Magnificat aīa mea dn̄m: et sctm̄ nomē: ꝯ quo supest nō colloq̄ndo/ sꝫ disserēdo subire tractatū: tu interi silueris. ¶ Dis. Supest aliē speciali⁹ in sinuādū fūdamētū: q̄ rōne btām nostrā dicunt oēs gn̄atiōes. ¶ Magr Rō iā ꝯtacta est ex fine: oēsqꝫ gn̄atiōes sunt affines ei: nō q̄litercūqꝫ/ sꝫ vt matri: dn̄it idcirco cogscere bn̄ficiorꝫ largitiōes ex ipa ꝓcedere: hec aūt recognitio ē sua bn̄dictio/ q̄ in re dices ea q̄ sequūt'. ¶ Dic ꝙ oēs gn̄atiōes btāꝫ dicūt mariā: sic̄ ad ipam oēs hn̄t pietatē saltē naturalē. Rō: qꝛ naturalē hn̄t amorē oēs gn̄atiōes ad eā ſm gen⁹ suū post dn̄m nr̄m iesū christū. ¶ Dic ꝙ mr̄ est effecta. Clamat idcirco: Uenite ad me oēs q̄ cōcupiscitis me: et a gn̄atiōibꝰ meis adimplemini. Et iterū: Memoria mea in gn̄ationes seculorꝫ. Sicut misericōia dei est a ꝓgenie in ꝓgenies timentibꝰ eū.

¶ Dic ꝙ gn̄atiōes hoim degeneres sūt habende/ q̄ mariā nō pie colūt: nec btām spōtanee recognoscūt. Addit' spōtanee: qꝛ velint nolint/ ipsam naturali pietate venerāt' et colūt; quēadmodū demones

nibus ait Jacob⁹: ꝙ credunt et ꝯtremiscūt. ¶ Dic p̄terea ꝙ ab initio et an̄ secla creata sit: h est ꝑdestinata cū finis et affinis olm gn̄ationū: ꝙ dn̄t id recognoscere et bn̄dicere gen⁹ suū: imo regn̄ationis initiū post christū. Dic ꝙ apud gn̄atiōes seclorꝫ gn̄atio p̄terit et gn̄atio aduenit. Ipa itō est terra ꝑmanens de q̄ v̄itas orta est q̄ manet in eternū. Dic ꝙ nobis oibus affinis ē velut i oi gn̄e affinitat' iste quam bn̄dicūt et btificāt oēs gn̄ationes. Est soror ab hūana spē/ est mr̄ ex nr̄a post filiū gn̄atione: est cognata cū angelis et nob̄ ex silitudine intellectualis nature. Est vnū cor nobiscū/ vna aīa/ vnus animus et vn⁹ spūs/ ex dilectiōis obligatiōe. ¶ Dic ꝙ ꝓinde fiduciā magnā habem⁹ adire in oibꝰ necessitatibus nr̄is sue thronū pietatis. Plane despicere nō pōt gen⁹ suū q̄ mr̄ est pietatis: cuius origo ꝓgredit' ex gn̄is vnitate. ¶ Disci. Gratis ita dicere desydero: grato affectu colere/ bn̄dicere et p̄dicare btām et btificandā ꝑ oēs gn̄atiōes: qꝛ fecit ei dominus magna qui potens est: et sctm̄ nomen eius.

Altera partitio sine dialogo de sancto nomīe dei: vbi de triplici noticia dei per notulas. lxxij.

¶ Prima notula

Magnificat aīa mea dn̄m: qꝛ fecit mihi magna q̄ potēs est: et sctm̄ nomē eius. Magna sunt et magna nimis o virgo btā: q̄ fecit' aīali portione dn̄s ꝑ incarnatiōnē sui dū supuenit spūssctūs in te: fecundās nedū in mēte/ sed in corꝑe: et virtus altissimi obumbrabit tibi: tam in corpore ꝑ extinctionē fomitis/ q̄ in mente ꝑ infusionē effectualē nomis sui: vt experimētaliter agnosceres o sancta sctāꝝ: qꝛ sanctū nomē eius. Sctm̄ nomē impollutū/ incōtaminatū/ consecratū/ confirmatū/ sine terra/ sine concreatiōe materie: et ab oi ꝯ̄r suis impuritate liberꝫ et alienū. Sāctū nomē illius q̄ dedit filio tuo iesu christo nomē saluatoris. Nā ideo iesus a deo et angelo et hoīe nolat⁹ est: qꝛ saluū faciet populū suū a pctīs eorꝫ: ip̄o dicēte: qꝛ nemo venit ad patrē nisi ꝑ me. ¶ Sed obsecrat te beatā: cui fecit magna q̄ potēs est: obsecrat te pauꝑ/ exul et aduena: non abscondas (o pulcherrima et prudentissima feminaꝝ) nomē istud sanctū filij tui/ q̄ fecit tibi magna qui potens est: non sileas a me neqꝫ taceas a me seruo tuo et puero tuo: Cupis glorificari nomē istud ꝑ te: inde gloriaris te beatā dici ꝑ oēs generationes: nō ꝓpter te/ sed ꝓpter natū de te hortaris cū pō. et dicis: Magnificate dn̄m mecū: et exaltemus nomē eius in idip̄m. Conscius est et testis meus fidelis in celis dn̄s qui tecū est: iā non in vtero carnis carnaliter/ sed spiritualiter in vtero tam corporis q̄ anime. Conscius inq̄ā: qꝛ studiose meditata est mens cogitare qd̄ et quale esset nomē sanctū eius: nō qd̄ est apud se: qꝛ nec possibile nec ꝓbas istud mortalē inquirere: sed apud creaturā suam imagine sua notatā et sui capacē: quare me creare dignatus est/ non meo merito: quid em̄ mereri potui priusq̄ in esse fui? ¶ Scripsit de diuinis nolbus collaudator tuus Dionysius diuin⁹: O beata ꝑ oēs generatiōes hebreorꝫ gre

coꝝ/latinoꝝ: et oīm generaliter nationū et linguaꝝ
Scp̄sit et docuit/ꝙ nomīa. s. dei sumunt ex triplici
via seu ꝯsyderatione: Uia causalitatis et symboli-
ce similitudinis ex sensibilibus. Uia supereminētie
D ex intelligibilibus. Uia abnegationis ꝑ supermē-
tales excessus. ¶ Dic obsecro mihi: dic benedicta
inter mulieres: dic vbi pascat/vbi cubet dilect⁹ tu-
us iste ex dilecto/dilectus amicus tuus/dilectus et
amicus per amorē. Trahe me corā te post eū in
odorē vngentoꝝ suoꝝ simul et tuoꝝ: qm̄ oīa tua sua
sunt: tibi nūc est oīa in oīb⁹: q̄ cubat et pascit ī
lectulo florido mētis tue: et tu in secreto cubili ma-
iestatis sue apud patrē: q̄ fontale ꝓncipiū est toti⁹
diuine maiestatis. Ibi ꝑfecto domus matris sue:
ibi cubiculū genitricis sue: ibi post deosculationē
sanctā et pudicā docet te. ¶ Doce tu me/que nec
ip̄m nec te ignoras: doce ꝑcor q̄ et q̄le sit nomen
sanctū eius: doce si sufficiēter modos cognitionis
explicuit. Paulus ꝯscius verboꝝ q̄ nō licet hoī lo
qui: q̄ ex te muliere dicit ip̄m factū sub lege. Mu-
liere siq̄dē illa q̄ fas hꝫ dicere: Ego mat pulchre
dilectiōis/cū ceteris in laudē sapie positis: tibi ꝑ
ecclesiā antonomatice et emphasice laudabiliter
attributis: doce q̄ꝫ sufficiēter. s. et ad plenū nomē
dei/quēadmodū ab eo sit expositū cum ait: Uide-
mus nunc per speculū in enigmate/tunc aūt facie
ad faciē. Ecce triplicē inuenio noīs sancti dei co-
gnitionē/specularē/enigmaticā et facialē. Prima
et secūda nobis hic ꝯcedunt et nūc: tertia tunc ī re
nūc in spe sola p̄stat. Doce si sancta peto/si sctā
reqro: q̄ et q̄lis sit hec triplex cognitio. Audiā q̄d
loquat in me dn̄s per spm̄ sapiētie sue et tue: sue per
essentiā/et tue per gratiā singularē: semel loquitur
deus/et idip̄m non repetit. ¶ Habes legē et ꝓphe
tas: interroga diligēter eos/et dicent tibi: Fiat ita
Sed assit sp̄us tuus bonus interroganti. Assit et
audienti: ne vel stulte et indigne interroget: ne re-
sponsiones deniqꝫ datas auribus surdis accipiat
F sed obediat sp̄ui totiens inculcanti. Qui habet au
res audiendi audiat. Non sic cor incrassatum/nec
oculi mentis ceci. Audiā/videā et intelligā per di
sciplinā scp̄ture dictis per os ꝓphetaꝝ/ p̄boꝝ et
theologoꝝ: quēadmodū noticia dei q̄ est nomē su
um multipliciter acq̄rit quo nūc maxime intellige
tur/resonās illud Apl̄i verbū: Uidem⁹ nunc ꝑ spe
culū ī enigmate/tūc aūt facie ad faciē. Et qꝛ ꝓpo-
nit visionis verbū: q̄stio est si oīs de deo cognitio
sit visio: cū visio q̄libet videat esse cognitio et intui
tiua cognitio? Multa ℞o sunt noīa de deo q̄ nō si
gnificāt intuitiuā cognitionē. Est ḡ p̄mū inq̄sitio
ne dignissimū/ quid sit intuitiua cognitio siue vi-
G sio. ¶ Cognitio intuitiua licet appropriet visui
vel oculo corꝑali: nihilominus extendit se ad oēs
sensus corporales quinqꝫ/immo ad oēm vim per
ceptiuā. Potest autē describi cognitio intuitiua/
ꝙ est simplex et immediata cognitio rei s̄m obie-
ctalē directā immutationē in se vel ī ꝓpria sua spe
cie. Patet descriptio: qꝛ conuenit omni et soli co-
gnitioni intuitiue: Differt a cōplexis et mediatis
cognitionibus rerū: que nō causant s̄m obiectalē
et directā immutationē in se vel in ꝓpria sua specie

q̄les sūt cognitiones abstracte cōplexe vel incōple
xe: q̄ fiūt ꝑ alienas species in imaginatione vel rō
ne rebus absentib⁹ seu nō existētibus. Uidet autē
ꝙ cognitio intuitiua sic descripta sit idē q̄ experi
entia vel experimētalis ꝑceptio seu noticia. Pos-
set h̄ numerari per singulos sensus. ¶ Sed ē du-
bitatio/si cognitio debeat dici īmediata et intuiti-
ua/q̄ fit ꝑ ꝓpriā speciē derelictā in sensu/deficiente
vel absente obiecto. Qualiter eñ dicet cognitio
immediata de re/dū necessario requirit media spe
cies? Quō p̄terea dicet experimētalis cognitio h̄
re q̄ absens est/vel q̄ nullo mō est. Oportet hic ꝓ-
pter ꝯcordantiā doctoꝝ de cognitiōe intuitiua et
immediata ꝯq̄rere q̄ cognitio dicet: et q̄re dicatur
īmediata. Perinde venit ad cognoscēdū/q̄ et q̄lis
et quot modis visio intuitiua noīet. ¶ Inuenim⁹
aūt q̄druplex mediū in cognitiōe: vnū eleuās: al-
terū ꝯtēperās: alterū adducēs: aliud ꝯiungēs. Ex-
emplū in ostensione coloris: p̄mo reqrit lumē me
E diū eleuās potentiā visiuā/et ponēs colores in esse
spūali/visibili et diaphano seu ꝑspicuo. Hoc autē
mediū nō impedit/q̄n cognitio coloris dicat īme
diata. ¶ Est secundū mediū ꝯtēperās obiectū vi-
sibile oculo corꝑali: vt seruet harmonia ꝯueniens
oculo/vt nō ab excessu visibilis destruat. Nēpe p̄
terea peruiū et perspicuū nimia radiatione ꝓporti
onē excedat ad oculū. Sed nec tale mediū ꝓhibet
cognitionē immediatā diciet intuitiuā. Quid est
mediū tale: nisi ꝓportio cōplexionis organi viden
tis. ¶ Est mediū tertiū deducēs obiectū ad ocu
lū: quia sensibile positū supra sensū nō facit sensa
tionē/s̄m Aristo. experientiā. Propterea necesse
est species esse medias/que deducāt per mediū cō
ueniens in contēperatā rē sensibilē ad ꝓpriū sensū
suū. Discurre per oēs et singulos sensus/et ita vi
debis. Sed nec obstat tale mediū/ q̄n cognitio sit
immediata et intuitiua: alioq̄n nulla talis esset in
sensu de rebus ad extra/nisi ꝙ sit de sp̄ebus et acti
bus ab intra de intelligibilibus: vbi b̄n reperit ali-
qua res immediate cognosci ꝑ essentiā suā nulla
specie mediante/sed actu distincto a re. ¶ Est q̄r
tū mediū coniungens obiectū cū potentia. Uoca
tur aūt h̄mōi mediū actus quo res intuitiue vide-
tur: forte etiā habitus infusus vel acq̄situs pōt di
ci tale mediū: nisi melius referatur ad mediū ele-
uans. Certū est aūt ꝙ nec mediū tale ꝯiūgēs potē
tiā cū obiecto: reddit cognitionē dici mediatam/et
nō intuitiuā vel experimētatiuā. Alioq̄n nulla cre-
atura haberet īmediatā cognitionē: qꝛ solus de⁹
ē sua cognitio actualis/s̄m articulū parrhysieñ. et
veritatē. ¶ Remanet tñ ex p̄dictis satis aptis dif
ficultas p̄dicta: si res possit dici videri intuitiue et
expimentaliter/dū nō est vel absens est: Doctrina
cōis artistaꝝ tpe meo nō habebat incōueniētē hāc
positionē/q̄n sol absens a nostro hemisperio vide
ret intuitiue ꝑ lumē suū in aurora/q̄n son⁹ audire
tur dū nō erat. Ita de reliq̄s sensibus: ex quo sp̄es
simplex et ꝓpa erat p̄ns/q̄si deducēs obiectū ad po
tentiā. Notāter addimus ad sp̄ē ꝙ sit simplex et
ꝓpria: ne cogamur cōcedere noticias sensus cōis
et imaginatiōis et rōnis de reb⁹ ad extra esse intui-

tiuas. Est doctor vn⁹ q̄ ponit mediā noticiā inter
intuitiuā ⁊ abstractiōnē simplicē: dicēs i casu nr̄o
ꝙ noticia q̄ pn̄te obiecto ⁊ causante spēz .s. in ocu-
lo / dicebat̃ intuitiua: desinebat aūt esse intuitiua .i.
ītrebat̃ in abstractiuā / corrupto seu absente obie-
cto. Nihilomin⁹ positio pōt ꝓbabil' ē: q̄ nō depu-
tat incōueniēs / ꝙ res videat̃ intuitiue q̄ nō ē. Pa
tet i deo: q̄ oīa ista q̄ nō sūt / intuet̃. Sil'r ⁊ btī in eo
immo et ꝓpħica visio de absentib⁹ in suo lumine
magis dicēda videt̃ intuitiua ꝙ abstractiua: sic̄ et
in angelorꝫ cognitiōe ꝑ innatas a creatiōe spēs vl'
receptas. Auget vo difficultatē hāc ꝯsyderatio ꝑ-
spectiuorꝫ dicentiū / visionē nō fieri nisi sub euersa
pyramide: cui⁹ basis ē in re visa / ⁊ pūctus cuspidis
in oculo. Rursus determinat decretalis bn̄dicti:
ꝙ btītudo formalis ꝯsistit in duob⁹ actib⁹: q̄ sunt
visio ⁊ fruitio: sed addit ꝙ obiectalis beatitudo est
ipse de⁹. Ponat̃ ḡ ꝑ possibile vl' impossibile: ꝙ sub
trahēre se deo in rōne obiectali / quēadmodū libe-
re pōt: maneāt illi duo act⁹ / visio ⁊ fruitio: nūq̄d di
cet̃ iste p̄us btūs / etiā nūc btūs formalit̃ et intuiti
ue. ¶ Auget̃ amplius si ꝯsyderem⁹ oēm creaturā
L q̄ cōpat̃ ad deū in rōne vestigij vel imaginis / tan
ꝙ in rōne spēi rep̄ntātis deū / ꝙꝙ ꝑ analogiaz: sed
nō minus ꝙ radius: ꝙ lumē solis cōpet̃ ad solē: lꝫ
nō sit eiusdē sub̄e cū sole. Videēs igit̃ creaturas et
intelligēs .i. int⁹ legēs habitudies hm̄ōi imaginis
⁊ vestigij in triplici gn̄e cāe / efficiētis / formalis / exē
plāris ⁊ finis: nedū intelliget inuisibilia dei ꝑ ea q̄
facta sūt: iuxta verbū sapiētis ⁊ apl'i: sꝫ hēbit noti
ciā intuitiuā de deo nō minus imediatā ⁊ ꝓpriā ꝙ
habeat ocul⁹ de suo obiecto / puta de sole ꝑ lumen
suū viso. Hoc nullus videt̃ ꝯcessisse: immo dāna-
tus ē articulus / ꝙ de⁹ ḃ imediate per essentiā vide-
atur: et si nō imediate: ergo nec intuitiue. Addam⁹
ad difficultatē ⁊ ꝯtra articulū: q: ex hīc hoīe in ꝓ-
spectu / dicim⁹ ꝙ hō videt̃: ꝯstat tn̄ ꝙ ocul⁹ corpal'
nō attingit ad subaz hoīs / sic̄ nec ali⁹ q̄uis sensus.
Oportet ergo ꝙ referat̃ ad visionē intellect⁹ visio
sub̄e hoīs vel essentie sue. Ac ꝑinde ponūt aliq̄: ꝙ
obiectū intellectus naturaliter ⁊ ꝓ statu p̄nti ē q̄d
ditas rerꝫ naturaliū / habita per abstractiōnē intel
ligentie vel intellectus agētis ex phātasmatibus
Nūquid ergo agentis hec intellectualis cognitio
dicet̃ intuitiua? Procedam⁹ vltra ꝙ si req̄rit̃ ⁊ suf
ficit talis abstractio: ḃ nos nō plus cognoscimus
subas seu q̄dditates rerꝫ materialiū ꝙ dei q̄ddita
tē: nec plus aiaz nostrā ꝙ angelicā naturā: immo
breuiter nihil intelligimus intuitiue experimēta
liter de rebus / nisi sola accidētia: nec etiā per intel
lectū vt intellect⁹ est: sed ꝓut influit in sensus exte-
riores per se vel per vires ꝓpas / si ponunt̃ subali-
ter ab eo distincte. Sed neq̄ poterit hn̄ cognitio
simplex ⁊ imediata ⁊ absoluta cuiuscūq̄ dn̄e sub
stātialis: imo nec dn̄tijs accn̄tiū: q̄ḋ ꝯcedit vnus
doctor. ¶ Quid p̄terea si ꝯcesserimus cū Aug'. ꝙ
M nō possumus hic hr̄e cognitionē syncerā de reb⁹ /
nisi de luce diuina: nūq̄d oportebit ꝙ i omi cogni
tiōe veritatis p̄sertim syncere: cognoscat̃ lux diui
na / saltē in suo lumine: sic̄ agnoscit̃ sol in oī visiōe
corpali colore per irradiationē lucis aut luminis

solis: ⁊ ita redibit ꝙ deus ḃ intuitiue videt̃. Deni-
q̄ superest exponēdū q̄d apl's intelligit dū ait: Vi
demus nūc per speculū in enigmate / tūc aūt facie
ad faciē / q̄ sit dr̄ia inter istas tres visiōes. ¶ Dif-
ficultates iste sunt diu mihi multūq̄ q̄site: sed nec
satis apparet exitus nisi per nominū distinctionē
q̄ noīa cū sint ad placitū: si per ea ꝯstet de rebus ⁊
sentētijs: satis debet esse inq̄rētibus veritatē ma-
xime ꝑ disciplinā ⁊ doctrinā / sꝫ nō satis ad experi
entiā. ¶ Possumus itaq̄ ḋ noticia intuitiua loq̄
gn̄aliter / magis ꝓpzie loq̄ ꝓprijssime. Diffinitio-
nē p̄scptā de noticia intuitiua loq̄ndo .s. ꝓut visio
⁊ intuitio se extēdit ad oēm vim ꝑceptiuā sui obie
cti simpl'r ⁊ imediate vt dicim⁹: vide quō ḃ sonat:
quō redolet: quō sapit. Sic dr̄: de intelligente hec
dicimus / ꝙ bn̄ sentit. Et inde venit sn̄ia gn̄aliter:
Ois ꝑceptio obiecti simplex ⁊ inmediata pōt ap-
pellari intuitiua: siue obiectū sit realiter p̄ns in se
siue per suā speciē tm̄modo / ipso destructo vel ab-
sente: quēadmodū solet dici / ꝙ oculus videt et au
ris audit res aliq̄s iā destructas vel ablatas pro
pter species colorꝫ vel sonorꝫ / q̄ remanēt in exteri-
ori sensu / sicut pretactū est. Aut si miraculose visio
causaret̃ a deo in oculo / vel in obiecto causata ser
uaret̃. Cadēt etiā hic exempla de colorib⁹ / q̄ videē
tur alij ꝙ sint: vt in iride ⁊ nubibus / ⁊ in vitris sup
positis obiectis / ⁊ ocl'o linea recta visuali. ¶ Ma
gis ꝓpzie noīat̃ intuitiua noticia: q̄ fit obiecto p̄-
sente ⁊ actualiter immutāte per se vel per suā spe-
ciē immediate. Exēplū cōe est in sensibus exterio
ribus ꝑ dn̄tiā ad interiores. ¶ Proprijssime vo
nominat̃ intuitiua cognitio: q̄ causat̃ ex obiecto
per seipaz ⁊ essentiā .s. absq̄ specie media. Sic em̄
deus intuet̃ seipm̄: sic angeli cognoscūt essentias
suas: licet per actū sup̄additū sic cognoscim⁹ no-
stros actus interiores: sic ꝑcipim⁹ immutationes
passionū per ipasmet passiōes actualiter immutā
tes sine specie media: licet nō sine actu perceptiuo
medio: q̄m̄ ḃ ꝓpriū est soli deo / ꝙ sit sua ꝑceptio.
¶ Elicimus ex p̄missis / ꝙ oīus noticia ꝓprijssi- N
me intuitiua: ac perinde noticia q̄ habet̃ ꝑ deuoti
onē ⁊ vniōnē mentis ad deū: nequaꝙ fit aut fieri
pōt sine cognitiōe p̄uia vl' comite f̄m Auicen̄. aut
ex perceptione tali ꝯsurgit. Alioq̄n in plātis et in
inaiatis poneret̃ delectatio. Sed ⁊ cū vt phica rō
ne loqui nos pateat: fundemus istud dictū per ali
quas veritates: Dans formā dat ꝯseq̄ntia ad for
mā. Ista est phi et expientie: ꝯsequēs vero ad oēm
formā / tam naturalē ꝙ realē / ꝙ intentionalem / ꝙ
sp̄ualē: ponitur esse coaptatio vel inclinatio / vel
appetitus vel affectus spōtaneus ⁊ suauis / aut vo
luntas tendens in finē suū. Quisquis sit iste finis
ꝓxim⁹ / mediat⁹ vel vltim⁹. ¶ Ceterū ne multitu-
do nominū nos impediat: appellamus conseq̄na
illud ad oēm formā nomine amoris. De quo Au
gust. Amor meus pondus meū: illo feror quocū-
q̄ feror. Est aūt in omni re pondus suū. Omnia
em̄ in numero / pondere ⁊ mensura formata sunt.
De quo Jerotheus referente dionysio compo-
suit hymnos amatorios. ¶ Ceterū de multipli-
ci amore dei sparso per creaturas: de quo Bocci⁹

O felix hoim gen9/si vestros aios amor quo ce-
lū regit regat. Et diuin9 ignacius amore igneus:
Amor inqt meus crucifixus ē: de quo amore puel-
le martyres gl'iate sunt inter tormēta: nolatim ag
nes ꝛ felicula cū ceteris. Ecce inqt felicula: hic ce-
pi videre amatorē meū christū/in quo amor meus
fixus ē: vñ ꝺꝛ affectio. Cōcludit statim ꝙ amor vel
affectio aīalis/rōnalis et intellectualis/ nō causat
sine cognitiōe ꝑuia comiter ꝯseqnte. Omittam9 ꝑ
terea de amore vel affectu rez inaīatarū: qui vtiqꝫ
amor vel appetitus ꝯseqtur formā naturalē ipoꝝ
ad loca sua/tāꝗ fines sue ꝯseruatiōis: sicut ignis
causans ignē dat formā suā cū inclinatiōe ad locū
suū sursū/in quo qetat si est: mouet aūt si nō ē im-
pedimēto cessante. ¶ Restringam9 ad amorē tri
plicē/q̄ ꝓposito nostro ꝯgruit: vt ostēdam9 ꝙ deus
ꝑ amorē cognosci nō pōt sine cognitiōe ꝑuia ꝛ co
mite. Sic perinde palā fiet q̄ sit et q̄lis cognitio ꝑ
amorē per experimētalē eius noticiā: ꝛ q̄liter intu-
D tiua dici pōt. ¶ Itaqꝫ perceptio amoris vel affe-
ctualis vel experimētalis est ꝓprijssime intuitiua:
nō q̄dē sꝫ de re dilecta/sed de ipo amoris actu vel
affectu quo tēdit in dilectū. Si stat hic oro deuo-
ta mēs: ꝛ attēdat q̄d intēdit hec veritas ostēdere. Di-
cit eīn duo. Vnū ꝙ amor vel affectus sentitur in
tuitiue vel experimētaliter ꝓprie et ꝑ essentiā: et ꝓ
tertio dicimus/nisi se ꝯiūgat amāti imediate per
essentiā suā/ꝛ nō ꝑ alienā speciē: non tñ sine actu
cognitiōis medie inter amantē ꝛ amatū: q̄ntūlibꝫ
amatū sit essentialiter p̄ńs amāti. Capiamus exē-
plū p̄mit9 de tertio in diuinis ꝛ in hūis. Itaqꝫ de9
pater nō ꝓduxit spm̄ nisi ꝑus origine ꝓduxerit ver-
bū qđ in forma dei est ꝯm aplm̄. Porro generādo
ꝛ cōicādo verbo formā dat ꝯsequentia ad formā.
Quid aūt ꝯseqntius ad formā est/ nisi ꝙ inclinet
ꝛ afficiat ad suū ꝑncipiū ꝛ locū generatiōis. s. quē
admodū experimur ī generatiōe naturali ignis
vel alioꝝ/q̄bus post mēsurā/numerū et formā dat
pōdus amoris naturalis ad locū suū: ꝛ hec quidē
materialiter in īmaterialibus/in spūalib9 spūalit
hic in angelis sic in aīa rōnali: imo sicut altiori lō-
ge mō in verbo diuino: qđ ex forma diuinalis pa-
ternitatis sibi cōicata ꝯiter inclinat/ afficit ꝛ ina
morat: ꝛ zelat per amorē suū spiratū q̄ spūssāctus
est/redire ad patrē circulo cōpletissimo: vbi nō dif
fert alpha ꝛ o/ꝑncipiū et finis. Et hec circulatio ī
eternū ē/fuit et erit: sicut pater eternaliter dat for
mā suā filio: ꝛ cōsequēter eandē vim spiratiuā cō-
municat filio: per quā vim spirat ꝯcorditer spūssā
ctus amor vtriusqꝫ. ¶ Redeamus sup alia duo di
cta/primū sꝫ scđm. Itaqꝫ scđm dictū est: ꝙ talis no
ticia nō semꝑ est intuitiua vel ꝓprie experimētalis
rei dilecte. Rō manifesta est: q2 nō semꝑ ē noticia
talis simplex ꝛ imediata per obiectalē ꝛ immedia-
tā notionē rei dilecte: sicut supponit ꝛ crebro vide
mus. Primū vero statim perspicuū est intuēti de-
scriptionē noticie intuitiue ꝛ experimētalis ꝓprie
dicte. Nihil eīn magis imediatet simpliciter ꝛ per
essentiā ꝛ per obiectalē actu p̄ńtiā sentit/ ꝗ amor
intimus: vel affectus sit iste intellectualis/sit sen-
sualis: sit de re p̄ńte vel absente vel nō existe. ¶ Vol

lat aūt calumnia sup hec q̄ ꝺꝛ de absentia rei dile-
cte vel nō existētia eius. Et dicamus cū phis ꝛ the-
ologis subtilissimis: ꝙ omīs res creata hꝫ triplex
esse: quoꝝ qđlibet pōt dici p̄ńs suo mō. Habet eē
in arte diuina: nec q̄lecūqꝫ esse/ sed diuinū ꝛ vita-
le: qđ factū in ipso. s. verbo vita erat. Et q̄lis vita?
Nimirū illa q̄ est lux vera/q̄ illuminat oēꝫ hoiem
venientē in hūc mūdū. Siquidē oīs creatura est in
deo creatrix essentia. Habet scđm esse in intelligē
tia angelica ꝯm sapientiā quā effudit deus super
oīa opa sua/q̄ ab initio creata est imediate/angeli
ce postmodū de multis: hoc esse cōicatū est omni
bus in p̄ma creatione/ꝛ in ꝯseqnti in oīm hoim il-
luminatione/ꝛ plus ꝛ minus/clarius ꝛ obscurius
Habet tertiū esse omnis creatura in ꝓprio genere
seu materiali seu spūali. ¶ Coaptemus distinctio
nē triplicis hui9 esse ad rē nostrā: ꝛ dicamus ꝙ nul
la res amari pōt vniuersaliter loq̄ndo/ nisi p̄ńs
sit amāti/altero triū modoꝝ p̄cedentiū q̄ referunt
ad duos. s. ad modū p̄ńtie essentialis in ꝓprio ge-
nere: vel ad modū p̄ńtie intētionalis seu formalis
in sua cognitione. Vñ deus si per impossibile nō
cognosceret creaturas/ipe nō diligeret eas: q2 in
p̄ncipio quod est verbū/creauit oīa: portans oīa
verbo virtutis sue. Silr in angelis amor nō esset
ad alia a se/immo nec ad se: nisi tale qđ amat p̄e-
sens esset essentialiter vel intētionaliter diligenti
vel cognoscēti. ¶ Obijceret aliqs ꝙ insensibilia E
ferunt pondere suo ad loca sua: nec tñ ista cogno-
scunt: Respōsum est prius/ ꝙ habēt naturalē for-
mā suā in seipsis/cui data est ꝛ impssa talis incli-
natio ꝯsequēs formā. Vñ nec habet ꝓ incōueniē-
ti doctor vnus totus seraphic9 ꝯcedere/ꝙ in omni
re sit impssus quidaꝫ motus cognitionis natura-
lis dirigentis quodā suaui impetu rē quālibet in
finem suū/sicut ꝛ in angelis/sicut ꝛ in hominibus
sicut in animalib9 per cognitionē superadditā/q̄-
si formalē ꝛ accidentalē. Sic in eisdē quemadmo-
dū in ceteris/impssa est forma essentialis qua spō
tanee in brutis/libere in intellectualibus dirigit
in ꝓpriū finē. Verū est ꝙ libertas vt arbitraria est
nō semꝑ cōformat: ꝛ inde ꝓcedit pctm̄ qđ corrum
pit modū/speciē ꝛ ordinē debitos addi ꝑ habitus
ꝛ act9 virtuosos ad libertatē naturalē: q̄ licet sꝑ in
se virgo sit ꝛ pulchra: etiā in demonib9 violari non
possit in essentia sua: p̄cipitat tñ a dño suo per in-
obedientiā arbitrariā libertatis/vt nō exerceat na
turale dominiū suū/ꝛ quo ꝑdita est dominiū. Qua
lr re cecinit nostra tympanistria: dispersit sup̄bos
mente cordis sui: Deponēs potentes de sede na-
turalis sui dominij/nō per suā/sed per subditoꝝ re
bellionē. ¶ Cōsonat p̄missis descriptio dionysij de
regno dei: Regnū inqt est oīs finis ꝛ ordinis ꝛ le
gis et ornatus distributio: vbi ꝑ totū ornatū ꝯm
expositores accipit iclīatio naturaliter indita cuili
bet nature/vt obediat suauiē creatori. Iuxta illđ
sapientie a ꝓphetia deductū apud Boe. O, sapi
entia attingit a fine vsqꝫ ad finē fortiter: et dispo-
nit oīa suauiter. ¶ Tempus est ꝛ locus ex p̄mis
sis soluere difficultates p̄tactas circa cognitionē
nominis dei intuitiuā/experimentalē ꝛ effectualē

sicut orat ecclia in orōne p̄sentis dñice: Deꝰ virtu
tū cuiꝰ est totū qḋ est optimū: insere pectoribꝰ nr̄is
amorē tui nois ꝛc̄. ¶ Presupponēdo qd sit noti
cia intuitiua cōiter dicta: qd ꝓprie/qd ꝓprijssime.
Rursus qd sit amor vel affectꝰ/ꝛ vn̄ oriaꝛ: ꝛ quem
admodū affectꝰ ois experimētaliter cognoscaꝛ: col
ligat se mēs bu̾ilis: ꝛ videat quot ꝯcurrūt ad visio
nē glīe cōsummatā: vt de his q̄ certa fide credimꝰ
ꝛ ex alijs q̄ quotidianꝰ nos docet experiētia citiꝰ at
tingamus ea q̄ mediāt inter cognitionē naturalē
vie ꝛ supnaturalē glīe. ¶ Illa ṽo sunt q̄ ꝓuenisit
hic nob̄ ꝑ grās speciales supnaturalr̄ imissas: ꝓ
ut vnicuiqꝫ diuidit deꝰ mēsurā fidei donorūqꝫ suo
rū. Ista sunt specula/iste spēs/iste forme/iste theo
phanie/iste caligines lucidissime/ista silentia: sub
M qbꝰ ꝛ in qbꝰ speculaꝛ a nobis hic ꝛ nūc deꝰ. ¶ Cō
currit ad visionē glīe lumē q̄druplex. s. lumē potē
tiale/habituale/obiectale ꝛ actuale. Lumē poten
tiale est ipamet aīa rōnalis. Remanet eīn sp̄ natu
rale lumē eiꝰ: ꝛ substerniꝛ tā grē q̄ glīe qcq̄d sit de
alijs luminibꝰ naturalr̄ acq̄sitis in actu vel habi
tu. Porro lumē habituale p̄cipuū ꝛ pncipale vo
caꝛ lumē glīe corr̄ndēs lumini grē in via: differēs
ab ea ꝑ esse ꝯsummatū: quēadmodū doctrina cōis
docet de habitu charitatis q̄ manet idē in patria
qḋ nō excidit s̄m apl̄m. ¶ Ceteꝝ lumē obiectale ē
ip̄e deꝰ se p̄ntās in obiectali rōne nulla specie me
diāte: ꝓpterea dr̄ videri facie ad faciē/ꝛ sicut est: et
oculo ad oculū. ¶ Deniqꝫ lumē actuale poniꝛ in
actibus intellectus ꝛ volūtatis/q̄ sunt visio ꝛ frui
tio: iuxta determinationē extrauagantis Benedi
cti. ¶ Corr̄ndent aūt visioni ꝛ fruitioni actualibꝰ
tres habitus succedentes habitibus fidei/spei et
charitatis in via: quos tres dotes appellamꝰ aīe
christo despōsate matrimonio ꝑ gloriā cōsumma
to. Quāuis ab aliquibus ponanꝛ dotes ipsi actus
visionis ꝛ fruitionis: sub qbꝰ includiꝛ actꝰ q̄ dr̄ tē
tio succedens spei vie: ꝛ ꝑ appropriationē fruitio
nominaꝛ: si distinguamus dilectionē a tentiōe vel
etiā fruitione stricte sumpta: q̄ delectatiōi ꝓpa est
Sicut in via poniꝛ in actibꝰ ꝛ habitibus gratuitis
q̄dam trinitas virtutū theologicaꝝ: silr̄ poniꝛ suo
mō in beatitudine trinitas dotū in vnitate luminis
glorie. ¶ Hec aūt vnitas in trinitate ꝛ trinitas in
vnitate vocaꝛ beatitudo formalis. Si in habitibꝰ
habitualis: actualis si in actibus: sed obiectaꝛ dei
rep̄sentatio facialis appellaꝛ obiectalis btitudo.
¶ Habeaꝛ queso pre manibus (vt ita loquar) pre
sens distinctio de duplici beatitudine/obiectali. s.
ꝛ formali: qꝛ facit ad intellectū ꝛ cōcordātiam do
ctoꝝ p̄cedentiū tēpus decretalis. ¶ Rursum ad
uertat vnusquisqꝫ q̄ memorie nō abstrahiꝛ beatitu
do formalis in p̄dicta decretali: q̄m memoria non
facit specialē potentiā distinctā cōtra intellectū in
assignatiōe habituū virtuosoꝝ vel actuū: sicut nec
vis irascibilis contra cōcupiscibilē ponit numerū.
Applicemus sermonē de h̄ q̄druplici lumine btifi
cato ad q̄druplex lumē qḋ cōcurrit ad contēplatio
nem vie dicentes: q̄ ex parte luminis naturalis in
se non est variatio hic ꝛ ibi: sicut nec ip̄a anie natu
ra essentialiter diuersa est: p̄sertim in eadē anima:

quicq̄d sit de perfectione essentiaꝝ diuersaꝝ aiaꝝ
ꝓut sonare videꝛ articulus. Q, aīa christi nō sit
perfectior aīa iude/error. ¶ Dicamus de habitu
gratie ad habitū glorie/q̄ differūt penes imperfe
ctū ꝛ ꝯsūmatū/silr̄ ꝛ actus eius. Et ita d̄ actu ꝛ ha
bitu charitatis posset dici. Sed de habitibꝰ ꝛ acti
bus fidei ꝛ spei/lōge aliter q̄ in visiōe ꝛ fruitione
patrie: ꝛ hoc ꝓpter tertiū lumē qḋ noīamꝰ obiecta
le: qḋ est ip̄emet deus in se visus. Sicut ergo de fi
cit hic in via tertiū illud lumē obiectale: nō q̄dē in
se/q̄m vbiqꝫ est: sed in rōne obiecti clare ꝛ inde et
immediate in se visi: sic deficit ꝛ differt visio ꝛ ten
tio vie a visione et tentione patrie. Nomē insuper
dei quo se noīat ꝛ manifestat in celo a nominibꝰ q̄
bus in terra noīaꝛ. Uno super sancto noīe recipe R
q̄ sequunꝛ. ¶ Sctm̄ dicꝛ dei nomē a sctitate: quā
diony. describēs ait: Sāctitas est ab omī inq̄nati
one libera ꝛ ꝑfectissima et incōtaminatissima puri
tas. Grece eīn noīaꝛ agyos sctm̄: ab a qḋ est sine
ꝛ ge terra. Pōt aūt hec ꝑticula cōstrui per se sub
intellecto verbo qḋ nomē dei est: vel dicꝛ vel emi
net sanctū. Pōt nihilominus hec s̄nia pēdere seu
corr̄ndere ad p̄cedentē vt dicat maria: q̄ sctm̄ no
mē dei fecit sibi magna. Siquidē omīs cognitio
dei sicut est fides vel intelligētia: recte vocatur no
men dei. Constat aūt q̄ per fidē ꝛ assensum datuꝫ
verbis angeli/virgo cocepit filiū dei. ¶ Fecit te
ergo beatā q̄ credidisti: fecit magnā nomen sctm̄
dei. Docēt sacramēta q̄ magna sit in noīe dn̄i vir
tus eius. Aut certe nomē hoc in similibꝰ accipiꝛ ꝓ
noīato qḋ est deus. Sctm̄ nomen dei est. i. ꝯfirma
tū per oēm creaturā/maxime intellectualē: quarū
nulla subsisteret/nisi cā q̄ dedit esse influeret. Hic
canit Ambro. Reruꝫ deus tenax vigor immotꝰ in
te permanēs. Et facit hoc ad p̄cedentē intellectū
de magna virtute noīs dei. Sctm̄ est nomē dei/qꝛ
sanctificatū. i. ꝯsecratū ꝛ dedicatū est in electis dei
ad eius gloriā/laudē ꝛ obsequiū. Sācti eritis/qꝛ
ego sanctus sum/dicit dn̄s. Sctm̄ est nomen dei
qꝛ sanctificatū legibus eternis: qḋ nefas est viola
ri. Clamāt seraphin/sctūs sctūs sctūs: ad infinita
tionē trinitatis personaꝝ/iungebāt ad ter sanctꝰ/
nomē hoc: dn̄e deꝰ sabaoth: qꝛ trinitas est in ꝑso
nis/vnitas est in essentia: cuiꝰ opa ꝑticipant tripl̄r
imitatione/interne sctitatis ꝛ eterne. Nomen dei
vnicuꝫ est sibi soli cognitū: ꝓpterea nō potuit ab
aliquo alio a se iponi vel effari plene ꝛ ꝓprie: quia
naturā suā cū suis ꝓprietatibꝰ solus cōprehendit
dr̄ hinc inhabitare lucē inaccessibilē: necnō ineffa
bilis ꝛ innoīabilis esse laudaꝛ. ¶ Nomē dei da
tū est christo/quod est super omne nomē: sic ad ꝓ
prietatē reducēdo/factū est per incarnationē vt hō
esset deus ꝛ deus hō/per cōicationē idiomatū et
noīm. ¶ Nomē dei singulariter inter puras cre
aturas eminet in maria: que illuminās vel illumi
nata per interp̄tationē noīaꝛ ꝛ dn̄a. ¶ Nomē dei
sumptū a creaturis sic est omīmodū/q̄ ab omī cre
atura vsqꝫ ad infimā pōt sumi noticia quedā rei: ꝛ
inde nomen quo cognoscatur/imponi ꝛ formari.
Ratio: qꝛ quelibet est vestigiū vel imago trinita S
tis: s̄m exemplaris tria appropriata/ꝛ s̄m triplex

genus cāe efficiētis/formalis ꝛ finalis. ¶ De⁹ hic pōt nolari ſm ſuas creaturas: ſic poteſt ab hoīe (q̄ creatura antonomatice mūdi ē/ꝑticipans cū oī creatura) videri ꝛ itelligi nūc ꝑ ſpeculū ꝛ in enigmate: vba ſūt apl̄i. ¶ Deꝰ ſius ꝛ ex ſuis creaturis pōt dici intuitiue videri/ſi viſio itutiua largiſſime ſumaꝉ: ꝓmo ꝑut gn̄aliter oīs ꝑceptio obiecti ſimplex etiā imediata ē intuitiua: ſiue obiectū ſit realiter pn̄s in ſe/ſiue ꝑ ſuā ſpēꝫ ſeu ſilitudinē eiſmodo. ¶ Cōſtat em̄ ꝙ oīs res ſiue extra aīaꝫ ſiue intra gerit ſilitudinē dei. Pōt em̄ hō intelligēs. i. int⁹ legēs ꝛ credēs ferri in noticiā obiecti/cuius eſt hec ſimilitudo veſtigiū/ſpēs vel imago. Secus ē brutis ꝛ hebetib⁹: q̄ deū ꝛ ei⁹ ſigna ꝛ verba/ voces ꝛ ſpēs ꝛ ſpecula non aſſumūt/niſi vt ſunt res q̄dā ad aliud nō reuelate. ¶ De⁹ experimētaliꝉ cognoſci pōt aut ꝑcipi a creatura mūdi viatrice: ꝛ ſi nō i ſe/tn̄ in ſua obiectali rōne vel imagine ſeu ſilitudine/tā extra ꝙ̄ intra. Sequiꝉ ex ꝓcedēti iūcto corollario vno/quo dictū eſt oēm noticiā ꝓprie intuitiuā eſſe expimētalē ꝛ ecōtra. Deductio patebit infra in tractatu de mēte cordis. Silr diffinitio ſapiētie q̄ ſupmū locū tenet in noib⁹ dei ꝑ ſtatu vie: quā ita deſcꝑſit diony. Sapia eſt diuiniſſima dei cognitio/q̄ ē ꝑ ignorātiā cognita ſm vnitionē ſupereminentē: qn̄ mēs ab alijs recedēs/poſtea etiā ſeipaꝫ dimittēs/vnita ē ſuperſplendētib⁹ radijs: inſcrutabili ꝛ ꝓfūdo ſapie lumie illumiata ¶ De⁹ ſi negeꝉ h̄ cognoſci expimentaliter vel intuitiue/vel etiā q̄dditatiue: vel q꞉ neſcim⁹ h̄ de deo q̄d ē/ ſꝫ q̄d no ē: q꞉ cognoſciꝉ ꝑ ignorātiā: vt dicit diffinitio nūc inducta: opꝫ ad ꝯcordiā doctoꝝ ſctōꝝ nr̄is vti diſtinctionibus: q̄ rōnabiliꝉ ab vtriſqꝫ pn̄t admitti. ¶ Una diſtictio iā poſita ē ē noticia mediata ꝛ imediata. Altera ſilr īducta ē ē noticia intuitiua/q̄ rōabiliter apparebit: ſi ꝯſyderem⁹ ꝯñas iſtas ꝛ ſiles nō valere: Hec res ē intellecta: g̃ hec res ē: hec res ē imaginata: g̃ ē: hec res ē intuitiue viſa ꝑ ſuā ſpeciē: g̃ ē: ſic nec iſta: hec ē res cognita a deo intuitiue ꝑ ſuā eſſentiā: g̃ iſta res ē: demōſtrata re q̄ eſt ſolū poſſibilis/nec fuit nec erit. Tertia diſtinctio ē ē q̄dditatiua cognitiōe rei. Cognoſciꝉ itaqꝫ res vno mō ſm q̄d noīs/ſic chimera cognoſcitur q꞉ ſcim⁹ q̄d hoc nomen ſignificat. ſ. chimera: Scōo ō res cognoſci q̄dditatiue: qn̄ ſciꝉ q꞉ talis res eſt actu/aut ſub q̄dā gn̄alitate cognoſciꝉ aliq̄ ſue ꝓprietates ꝛ cāe. Si nō admittiꝉ h̄ mēbꝝ diſtinctiōis: vix relinqueꝉ aliq̄ cognitio q̄dditatiua de rebus etiā creatis ꝛ viſibilib⁹. Tertio mō ꝓpꝛijſſime q̄d eſt de re ſciꝉ/dū ipa cognoſciꝉ ꝑ ſuā cām primā et totalē. Sic em̄ intelligiꝉ illud phi: Scire eſt reꝫ ꝑ cāꝫ cognoſcere: ꝛ q̄m illius eſt cā ꝛc̄. Cognoſcim⁹ hic q̄d eſt deus duobus ꝓmis modis: Tertius vel eſt ꝓprius deo ſoli/vel cōicatus beatifice viſioni/ vbi facie ad faciē videbiꝉ ſctm̄ nomē eius: ꝛ cantabiꝉ in idipm̄: Magnificat aīa mea dn̄m.

¶ Tractatus. VI. dogmatic⁹ ſup h̄ vſu: Et miſcōia ei⁹ a ꝓgenie i ꝓgenies ꝛc̄. Ubi de lamēto Marie ꝑ notulas centū.

¶ Prima notula.

Et miſericordia ei⁹ a ꝓgenie i ꝓgenies timētibus eū. ¶ Diſci. Sētio quēadmodū ꝯſonat in cātico ſuo maria cū patre ſuo: cui⁹ i vno pſalmo eſt initiū: Miſcōiaꝫ ꝛ iudiciū cantabo tibi dn̄e. Timor itaqꝫ venit ex ꝯſyderatiōe iudicij. Quid ē igiꝉ i h̄ cātico iūgere miſcōiaꝫ cū timore/ niſi miſcōiaꝫ ꝛ iudiciū pariter cātare? Quid ꝓterea miſcōiaꝫ ꝛ timorē deo pſallere/niſi exultare cū tremore. Sūt i h̄ cātico tenor iuſticie/ꝛ mollis cāt⁹ miſcōie. Sed q̄ſtio eſt: Si maria iūxerit cantās ꝛ ꝯferēs i corde ſuo: cū ſpūs exultatione lamentū iuſticie: ꝓſertim q꞉ dictū eſt/ꝙ in oēs affectionū voces ſe cantātis marie variabat affectus. Sic em̄ leuius induci potuerimus nos pctōres ſemper cū letis miſcere triſtia/deſyderare lectulū ſponſi: ſed timere ſpeluncā inferni: gyrare per meridiē/ſed flecti ad aquilonē: ſperare de miſcōia/ſed timere iudiciū: ſcire tp̄s ridēdi ꝛ tp̄s flēdi. Si ſpes eleuat ad ꝓſumptionē/ deꝓmat timor/ſed no ad deſperationē. Reſiliat timor ab horrore ſeueritatis ad placorē benignitatis. Dicat oīs chriſtianus: Impulſu euerſus ſuꝫ vt caderē/ ꝓpter miſeriā iniq̄tatū meaꝝ: ꝛ dn̄s ſuſcepit me: ſm multitudinē miſerationū ſuarum.

¶ Magiſter. Lamentata eſt abſqꝫ dubitatione cū multis: ſic apud dei aures mentis ſue plorātibus virgo btā. Abſit vt imitareꝉ inertiā iudeoꝝ: quā ſub inducta parabola puerorū i foro ſedētiū dānauit chriſt⁹: cecinim⁹ vob̄ nec ſaltaſtis: lamētauim⁹ nec ploraſtis. Iudei ſiq̄dē (ſi ꝑ allegoriā loq̄mur) neqꝫ chriſtū mādūcātē cū eis/nec Ioānē abſtinentē i eremo ſuſceperūt: ſed vtrūqꝫ detraxerūt. Sic mēte corrupti hoīes/oīa ad ſuū trahūt interitū: quēadmodū egris aurib⁹ nec carmen placet nec lamentū: vt in corꝑalibus nō min⁹ ſpūalib⁹ cātibus ꝛ auribus. ¶ Diſci. Offert ergo q̄ſtio dū ſederim⁹ ſuꝑ flumia babylōis hui⁹ exilij: q̄d eligibili⁹ ſit/vel cātare ꝛ ſaltare/vel lamētari ꝛ plorare? c

¶ Magi. Rōne ſolutionē apit nob̄/ q̄ de ſedētibus ſuꝑ flumia babylōis ꝛ flētib⁹ ſubiūgit: In ſalicib⁹ i medio eius ſuſpēdim⁹ organa noſtra. Deinde: Quō cātabim⁹ cāticū dn̄i i terra aliena? Legimus chriſtū crebro ploraſſe ꝛ doluiſſe/exultaſſe ſpū ſemel. Maria ſemel exultauit in cātico. Ioannes cui⁹ hodie (dū hec ſcribimus) decollatiōis dies agiꝉ/exultauit ſemel in vtero. O quotiēs marie aīaꝫ doloris gladius ꝑtrāſijt. Ioānes exēplar ꝛ ꝓco pn̄ie/nō minus opibus ꝙ̄ ꝓdicatiōe quotiens hn̄ crediꝉ lamētaſſe. Saltat Herodiadis filia cū gaudio: ꝛ ꝓciū ſaltatiōis ſibi daꝉ caput Ioannis in diſco. Egrediunꝉ (inq̄t Iob) de gaudētib⁹ Egrediunꝉ quaſi greges ꝑuuli eoꝝ: ꝛ infātes eorū exultāt luſibus. Tenēt tympanū ꝛ cytharam: ꝛ reſpondent ad ſonitū organi: ducūt in bonis dies ſuos: ꝛ in puncto ad inferna deſcendūt. Et quid Eccl̄iaſtes denūciet audi: Meli⁹ eſt ire ad domū luctus ꝙ̄ ad domū cōuiuij. Et iteꝝ: Riſum repu-

taui errorē: ꝛ gaudio dixi: Cur frustra deciperis.
¶ Disci. Nolo vexent te allegationes hmōi que
suppetūt absq̈ nūero/de gaudio vel tristicia stul-
toꝝ: q̄ dū letant/insaniunt: dū tristant furiūt. Sit
colloquiū pn̄s de lamēto spōse/dū adhuc pegrina
tur a sponso: postq̄ de canticis ꝛ epithalamio sa-
tis abunde cōfabulati sumus. ¶ Magr̄: Fiat vt
vis: ꝛ vnde vis exordiamur? Puto q̄ a lamēto lā-
guoris sponse q̄rentis sponsum in lectulo q̄ens. s.
p noctē cognitiōis enigmatice ꝛ nō inuenieti?. Sȝ
neq̈ p vicos ꝛ plateas ciuitatis dū anxia circuit et
discurrit: dū adiurat filias hierl'm ciuitatis/q̄ est li
bera mater nostra p obsecratiōes ardentis desyde
rij. Si inueneritis inquit dilectum meū: vt annun-
cietis ei q̄ȝ amore langueo. ¶ Disci. Immo plus
sentio ꝯferendū de lamēto sponse: cui sponsus ob
turpitudinē suā deformitatēq̈ dedit libellum repu
dij: q̄ȝ vetula. s. ꝛ rugis arata: q̄ȝ deposita a sede sta
bilitatis ꝛ honoris sedet in puluere vanitatis: aut
vagat egressa post vestigia gregū illoꝝ/q̄ ab vnita
te gregis sponsi se separāt: aut certe famelica/ina
nis ꝛ egens effecta: pascere q̄rit hedos fedorū de-
syderioꝝ iuxta tabernacula pastoꝝ: q̄ sunt cōuen-
ticula hereticoꝝ istoꝝ/q̄ verbis ꝛ exēplis ab ouili
pastoris vnius qd̄ vnicū est/se diuidunt: nō amici
sed ficti sodales effecti. Fallor si nō spōsas tales/
vetulas ꝛ rugosas/vagas/ꝛ esurie cōsumptas: no
tabat pulcherrima mulieꝝ: cuius genere mascu-
no loqueret. Nō eīn est in amore spūali masculus
aut femina. Dixit ḡ de spōso: Dispersit superbos
mēte cordis sui. Itaq̈ sicut te docente didici pul-
chritudinē cōsistere in veritate/vnitate ꝛ bonitate:
sic oportet q̄ ex istoꝝ carentia resultet turpitudo.
¶ Mgr̄: Sagaciter aduertisti: vnde vero repu-
tas tale incōmodum turpitudinis odiose accidisse
x sponse? ¶ Disci. Nimirū ex ignorātia sui ꝛ sup-
bia quoꝝ qd̄libet aut diuortiū aut repudiū opatur.
Si ignoras te o pulcherrima mulieꝝ: egredere et
abi. Ecce de ignorātia/porro de supbia Uasti legi
mus: ꝛ in cantico Marie de supbis: audiuim⁹ po-
tentibus ꝛ diuitibus: nec alicuius (vt dicunt) egen
tib⁹: ꝛ instruit q̄ȝ miseri sunt ꝛ miserabiles/ paupe
res/ceci ꝛ nudi: q̄les euomit a se deus: q̄les dispgit
a mēte cordis sui sine mō: necnō de sede veritatis
deponit sine numero: demū inanes sine pōdere bo
nitatis ordinisq̈ dimittit. ¶ Magister: Loq̄ris
ſm tropologiā ꝛ allegoriā q̄ repudiū hmōi varijs
locis notant in scripturis maxime propheticis: in
Esaia/Ezechiele/Hieremia/cū ceteris. Esaias p̄-
mo sub typo vinee electe q̄ debuit facere vuas ꝛ fe
cit labruscas: postea sub figura tyri sume cytharaȝ
penitētie: circūi ciuitatē ecclesie vel celestis patrie
p orōnem: meretrix obliuioni tradita. i. repudiata:
bene cane ꝛ frequēta canticū p petitionē venie: vt
memoria tui sit p recōciliationē misericordie. Talē de-
plorat H. ieremias: Et egressus est inq̄t a filia sion
oīs decor eius. ¶ Disci. Scio multa sunt in hāc
sententiā q̄ triplicē statum sponse notant. Quedā
est recōcilianda p abiectionem turpitudinis vt iste
quas loquimur ignorantes ꝛ supbe. Quedā exer-
cenda ad nitorē pulchritudinis. Quedā citius in-
troducēda ad fecūditatē generatiōis. Sic q̄rūtur
assuero virgines: q̄ p̄mo segregant a pplo: debi-
decorant pigmētis varijs in triclinio: demū collo
cant i thalamo. Sic filij israel p̄mo fugiūt ab egy
ptijs: ꝛ submerso pharaone/p baptisma fluminis
aut flamis trāseūt mare rubꝝ: postea trāseūt p de
sertū: tandē iordane trāsito comedūt terre pmissi
ōnis fructū. Hec ē via triū dieꝝ: post qd̄ triduū re-
perit iesus in tēplo celoꝝ i medio senioꝝ scōꝝ su-
orū. Deniq̈ triplex iste status diuisiōe diuidit: in-
cipiētiū/pficiētiū ꝛ pfectoꝝ. Nūc ē q̄stio q̄d cuili-
bet huic statui sponse sit eligibilius/an exultatio
vel lamentū. Mgr̄. Oportet nos addere dictis y
p̄oribus p̄mitus distinctionē de lamēto. Unū est i
sola rōne/nō redūdās passionaliter ad sensualita-
tē: et h̄ appellat displicētia vel odiū vel detestatio
vel abominatio/ libere elicita p iudiciū rōis. Sic
pportiōabiliter de gaudio ꝛ desyderio: ꝛ ita gene
raliter de omi noie passionē sonāte cōpetit accipe
suo mō. ¶ Lamentū aliud est qd̄ orit ꝛ radicat in
sensualitate: aut ortū in rōne deriuat ꝛ redūdat ad
cor sensuale: nō aliter de ceteris affectibus/quos
phi solas ppe voluerūt dici passiōes q̄ sensū affici
unt et quodāmodo affligūt. Amplius vero vt mō
notabat: lamentū vnū est tpale: hoc est p sol' tpa-
libus incōmodis apphēsis a rōne sub rōne pene
afflictiue. Aliud spūale p solis malis culpe/apphē
sum sub rōne offense diuine bonitatis et iusticie.
Lamētū pene hn̄t dānati/nō lamentū culpe vt of
fensiua fuit aut est diuine iusticie: q̄liter est in via-
toribus plurimis inuenire. Quibus psuppositis ꝛ
alijs declaratis: p doctores q̄ttuor tibi p̄ntabo the
orematha aut paradoxas. i. gloriosas ꝛ vix credi-
biles ppōnes de lamēto culpe/ put ē offensiua di-
uine iusticie. Hoc eīn solum pprie est laudabile ꝛ
meritoriū: nec pōt pcedere nisi ab electione libe-
ra volūtatis. ¶ Lamentū offense diuine/quo ma
ius intēsiusq̈ fuerit in sponsa: eo maiorē causat i
ea spūalē leticiā. Hoc sentiebat q̄ cōfitebat dn̄o
dicens: Scd̄m multitudinē doloꝝ meoꝝ in corde
meo ꝯsolatiōes tue letificauerūt animā meā. Rur
sus si simpliciter ad simpliciter/ꝛ magis ad magis
ꝛ maxime ad maxime ſm regulā phi. Regula vo
christi vera est q̄ lugētes ꝯsolant: quoq̈ tristicia sua
vertat in gaudiū: ꝛ post lamentationē ꝛ fletum (te
ste Sara iuniore) consolationē infundit. ergo ma-
gis lugens magis consolat/ꝛ maxime maxime.
¶ Lamentū offense tāto magis est in spōsa/quo
fuerat ipa pfectior in via. Patuit in anima chri-
sti ſm portionē inferiorē. In maria vero ꝛ i pau-
lo ꝛ in similibus/ſm etiā supioris mētis apicē. Uñ
iurabat apl's/q̄ pꝑter fratres iudeos nolētes cre
dere erat sibi continuus dolor in corde/adeo: vt
exemplo Moysi peteret anathema esse a Christo
p fratribus/quasi deletus de libro vite: cuius in-
telligentiā alibi didicisti. Legis insup exhortatio-
nē Aplī: Gaudete in dn̄o semp: iterū dico gaude-
te. Ipsum nōne putas quod hortabat obseruasse
¶ Lamentū offense redundās i sensualitatē spō- z
se: fortitudinē indicat eo maiorē in sponsa cete-
ris paribus/quo lamentū plus sentit i sensibilib⁹

Pro cuius intellectu cū similibus/vtilis est valde distinctio iuncta ꝑoribus: ꝙ lamentū quandoq̄ ꝓcedit ab obiectis exterioribus imutātibus primo sensus quinq̄ deforis/vel alterū de his. Deinde transeunt ad interiores sensus: qui radicaliter sūt in corde/et in cerebro cōpletiue: et tandē immutatur rō inferior vel supior simul cū inferiore: et hic est ꝓcessus naturalis cōmunior. Aliqñ vero fit ordo conuersus nō aduersus: ꝙ ex actibus rōnis vtriusq̄ libere deriuanť imutationes ad cor carnale: et consequēter ad cerebrū: post ad sensus exteriores: vt ad oculos ꝑ lachrymas/aut ad linguā ꝑ clamores/et ad manus cōplosiones/et ceterorū mēbrorū distensiones aut cōtrectationes: mille modis ꝓ qualitate passionū rōnis impio. Loquiť ꝓpositio de hoc ꝓcessu scđo. Cuius hec est ꝓbatio/ꝙ maioritas effectus attestať maiori fortitudine sue cause. Attamē actus actiuorū q̄ sunt in patiente disposito/posuit ꝓpositio nostra ceteris paribꝰ nō ignorās cōplexiones sponse huius: aut illius varias ſm dispositiones ad lamentū vel leticiā/ad metū vel ad spē/ cū similibus: quorū causas expedit esse cognitas a deuotis: quorū noticiā theologi et oratores acapiunt a phis et medicis. Per rationē quidē a phis: et a medicis ꝑ expientiā. Qua sup re nostrum habes de passionibus opusculū. ¶ Lamentū redundat eo facilius ad cor sensitiuū sponse: quo fuerit ceteris paribus minus in ipsa de lamēto solꝰ pene: minus quoq̄ de reliquis passiōibus sensitiuis/ratiōe cōmodi solius vel incōmodi tpalis. Fundatur hec ꝓpositio in aplica doctrina: cuius rōnem explicat ꝓpositionis nostre causa. Ait nāq̄ apls. ij. Co. vij Gaudeo: nō q̄ cōtristaui vos/sed q̄ cōtristaui ad ad penitentiā: cōtristati eñ estis ſm deū: vt in nullo detrimentū patiamini ex nobis. Que eñ ſm deum tristicia est/penitentiā in salutē stabilē operať: seculi aūt tristicia mortē operať. Ecce ista q̄ posita est distinctio sub aplicis verbis paucioribꝰ exposita: ꝙ q̄dā est tristicia ſm deū: quedā secli vel ſm seculū. Una vitā/q̄ salutē: altera mortē/quia salutis suffocationē opať. Porro tā apostolicū ꝙ nostre ꝓpositiōis verbū/phica cū theologia rōne monstrať: si teneamꝰ illud vulgare vel magistrale metrū: Pluribus intētꝰ minor est ad singula sensus. Quod satyricꝰ aliter explicat: Pectora nr̄a duas nō admittentia curas. Si igiť fuerit occupata distractaq̄ rō supior cū inferiori: imo q̄nq̄ submersa et penitus in vsu suo ꝑpedita ꝑ lamentū seculi: consequēs est vt vel minor vel oīno nulla fit ad tristiciam ſm deū seu lamētū culpe liberū. Proportionabiliter de gaudio debet dici. Habes ecce quatuor ꝓpositiones que quoquo mō tue petitioni satisfaciant mente ꝯtracto. ¶ Discipulus: Salubria q̄dē sunt q̄ dicunť: sup sunt tñ aliq̄ diffusius exponenda. ¶ Nō eñ rō pme ꝓpositiōis assignata est: sed autoritates inducte: q̄ possunt intelligi de gaudio non vie/sed patrie: qñ seruus bonus et fidelis audiet: Intra in gaudiū dñi tui. ¶ Non ꝑterea calūniabilis est secūda ꝓpositio de sponsa nō habente cōscientiā pcti: q̄lis indubie fuit aīa pulcherrime mulierū. Sed nec assignatus est modus concordandi ꝓpositionē simul et aplica verba: q̄bꝰ iubet in dn̄o gaudere semꝑ. Et iterū gaudere/si sꝑ oportet sponsam etiā ꝑfectissimā ſm te torqueri lamento. Amplius q̄liter opposita simul stabunt lamentū cor constringēs/et dilatans leticia. Porro tertia ꝓpositio videť inniti totaliter distinctionibus deuotiōis/ad causas naturalis rōnis seu dispositionis sensualis. ¶ Denique ꝯtra ꝓpositionē quartā cū sua declaratione ponit Grego. ꝙ mala que hic nos ꝑmunt et vtique lugere faciūt crebro ſm seculū/ad deū nos ire cōpellūt: iuxta parabolā christi de rege dicēte ad seruū: Cōpelle intrare/vt impleatur domus mea. Sic hebrei cōpellētibꝰ egyptijs tenebrosam egyptū sunt egressi. Alioquin flagella sue iracundie immitteret frustra deus: ꝑsertim in electis vt in sponsa seu reconcilianda seu decoranda ꝑ exercitiū: seu ad sponsum ꝓximius introducenda. ¶ Magister: Iure expostulas: sed nō oīa pariter dici poterant. Et q̄dē rō pme ꝓpositionis q̄ poniť cū gaudio vie et simul lamēto taliter accipiť. Desyderiū q̄nto feruētius et efficacius fuerit/eo (ceteris paribus vt semꝑ intelligi volumus) dū impleť est causatiuū intēsioris leticie. Sicut enim desyderiū quod differť affligit animā: sic oblectat dū impleť. Quis vero nesciat sponsam ꝓ culpa lamentantē ſm deū desyderare plurima: q̄ lamentū implet saltē ꝓbabili cōiectura. Desyderat q̄nq̄ reconciliationē ꝑ absolutionē culpe. Hāc efficit lamentationis cōtritio. Desyderat absolutionē pene: hanc efficit et opať in toto vel tanto lamentans cōfessio vel satisfactio. Desyderat augmentū gratie/ac ꝑinde glorie. Hōne ꝓmouet ad hoc lamentans oratio/vel affligens ieiuniū/ vel depauperās largitio: q̄ semet exinaniuit bonis fortune vel nature vel gratie alijs miserēdo. Rursum desyderat sponsa lamētās purgationē a scoria peccatorū: renouationē quoq̄ pulchritudinis et augmentū ꝑ lauacrū lachrymarū/debilitationē fomitis/et submersione mystici pharaonis diaboli. Libidinose preterea cōmotionis et luxurie magne extinctionē: cuius obliuionē facit tristiciā vnius hore. Quid morarer ꝑ singula/cū nemo possit verbis lamēti ſm deū exequare valorē. Sufficiat apls vbi supra/reddens rōnē sui gaudij: q̄ cōtristauerat Corinthios ſm deū. Ecce eñ hoc ipm ſm deū ꝯtristari vos q̄ntā in vobis opať sollicitudinē: sed defensionē/sed indignationē/sed timorē/sed desyderiū/sed emulationē/sed vindictā. In oībꝰ exhibuistis vos incontaminatos esse negocio. Iungamꝰ officiū h̄ vniꝰ lamēti ſm deū ꝙ nihil efficaciꝰ ad ꝯtēplatiōis q̄etē/nihil admirabiliꝰ ad mētis illuminationē serenā/ꝙ ꝓfunde lamētās cōpunctio. Snīa est venerabilis et expertissimi taliū Richardi: cui ꝯsonāt scꝺ̄orū verba multis locis de ꝑconio hūilitati cordis. Denique lamētatio ſm deū q̄nto minꝰ habet de cōplacētia ſm seculū/tāto minꝰ suspecta est/tāto securior a latēte supbia: nisi forte q̄s diabolico monstro gignat supbiā ex suo ꝯtrario: q̄d est hūilis lamētatio ¶ Ceterū ꝓpō scđa loqť de lamēto culpe: nō ꝓpe sed aliene potiꝰ/q̄le christꝰ suscepit ꝓ nob: cui virgo mater/spōsa/soror et filia sup oēs charissima: sic

absq; vlla dubitatione cōformauit: adeo q vltro-
nea volūtate ɔsensit dilectū suū ex dilectorē amicū
ꝑ amorē/ꝛ filiū talē ꝓ nostra redēptione crucifigi:
cuius redēptionis post filiū fuit desyderatrix mari
me/fuit ꝛ zelatrix. Ideo donec cōpleref nedū suffi-
ciēter ꝓcio passionis soluto ꝓ oībus: sed etiā iugi
ter ꝛ efficaciter in singulis nondū dānatis. Ipsa
quoad vixit/amarissimis deū spōsum ꝛ inenarra-
bilibus gemitibus postulabat: freqnter quoq; cū
clamore valido ꝛ lachrymis exaudita est ꝓ sua re
uerentia. Demū q̄tinus nūc btā ꝛ impassibil' facta
exaudiaf/lamētādo tūc meruit. Petis rōnem intē
sioris tristicie in sponsa q̄ diligit intēsius: dat istā
ꝑspicue cōsyderatio pbica iuncto fidei lumine. Cū
em̄ tristicia sit apphēsio obiecti sub rōne disconue
niētis/q̄nto fuerit apphensio fortior ꝛ clarior obie
cti sub rōne incōueniētis amplioris insinuati: con
stat inde seq̄ lamentū ꝓportionabilr intēsius. Cō
stat ꝓinde malū culpe improportionabilr deteri-
us esse quocūq; malo pene. Quibus attentis quid
supest cōcludere vides. ¶ Miraris aūt quō sum-
mū lamētū stat cū cōtinua leticia. Solet hꝫ tracta-
ri abunde ꝑ doctores de passiōibus christi cū bti-
tudine gaudij: qō nō oportet in btā maria: non in
paulo vel moyse vel magdalena/cū similibus in via
ponere gaudiū vel lamētū in sūmo cōtinuū fuisse:
s; interruptū freqnter aut alternatū successiue: nūc
remissius/nunc intēsius ꝓ loco ꝛ tpe: sm alternas
meditationū suaꝝ volubilitates circa cardinē suū
deū: ꝓ modulis exercitationū. Ita em̄ videreē in
alijs viatoribus ipsos diuersimode sm gradus/of
ficia/status/ceterasq; vicissitudines circūstātiarū
exerceri. Hoc vidit q̄ dixit: Oīa tēpus habēt/ꝑ se
quēs ꝑ plurima. Subinde nullus catholicoꝝ ne-
gauerit q̄ tenorē scripture sacre veteris ꝛ noue: q̄
narratiōes sctōꝝ patꝝ cognouerit/Anthonij/ma
charij/martini ꝛ similiū ꝑ tētatiōes diabolicas. nō
in affectionibus carnis ac spūs impugnari: quem
admodū boni angeli nos adiuuāt. Que tētatiōes
ꝛ adiutoria nō sine sensuali passionū īmutatiōe na
turali: q̄uis nō naturalr sepe fiūt: sit hoc a celo/sit
a terra/sit ceteris modis multis. ¶ Postrema ob
iectio tua de tribulationibus ꝓcedit ex equiuocati
one. Passiones q̄ppe sensuales nō ex iudicio rati-
onis ꝓuenietes: sed q̄dā necessitate naturali sensi-
bus impresse: nō sunt vt sic dicēde passiōes huma-
ne/sed aīales. Sūt ob hꝫ impꝑtinētes ad laudē vel vi
tuperiū ꝓut tales sunt. Dicunf ideo ꝑ Cassianum
bona vel mala media: qb⁹ vti cōtingit bn̄ vel male
ꝑ liberū arbitriū. Loquif aūt cōclusio de lamēto et
tristicia sensualibus/virtualr seu ꝑticipatiue libe-
ris: q: libere imꝑatis vel receptis. Tūc em̄ hꝫ tristi
cia sm seculū/sitr ꝛ gaudiū vel timor vl' desyderiū
q̄n sola radix est amor suūpsius vsq; ad ɔtēptū dei.
Alioq̄n si referaf in deū ꝑ amorē ei⁹ sup oīa (cū in
habētib⁹ symbolū facilior sit trāsit⁹) ceteris pari-
bus: tristicia sensualis augebit rōnalē/ꝛ leticia leti
ciā: nisi de ꝑ accidēs ꝓueniat impedimētū ratiōe
tpis aut loci/vel cōplexiōis/aut circūstātie alicui⁹:
quā tūc obseruare suadet virt⁹: ꝛ ita symbolicā si
militudinē variare decet: q̄n pl⁹ obesset q̄ ꝓdesse.

¶ Dis. Diu iā dū sedul⁹ attēdi q̄ disseris/volue- A
bat animus dubitationē quā mō nobis multis po-
suisti. Cū em̄ ꝓ statu vie cōfusa aut saltē mixta sint
oīa: spes/metus/meror/gaudiū/apud spōsam cu-
iuscūq; fuerit etiā sūpmi ꝛ incōꝑabilis status: q̄lē
tenuit maria btā pulcherrima mulieꝝ: nō absurde
q̄rif q̄le sit exercitiū laudabili⁹/pulchri⁹ atq; nobi
lius vel exultatiōis vel lamētatiōis? ¶ Magister
Videf deuot⁹ Bern. loq̄ns de vngētis spōse pie
tatis vngentū ꝓponere ꝓciosius esse vngēto deuo
tionis ꝛ vngento ɔtritiōis. Hoc vltimū suffundif
ad pedes iesu. Scdm ad caput qō est de⁹: q: caput
christi deus. Tertiū ad corpus suū vngendū/qō ē
eccl'ia nūc militās: q̄ vnctio fit ꝑ miserationē alie-
noꝝ pctōꝝ: sicut pmū cōficif ex fecib⁹ cōtritis pro-
prioꝝ criminū in mortariolo cordis ꝑ pilam timo
ris. Scdm vo cōficif ex redolētib⁹ herbis diuerso
rū bn̄ficioꝝ ꝑ pilā seu pistillū spei cōtusum ī petra
meditationis. Cōsonat Greg. ꝛ eū seq̄ns Rich. in
suo beniamin: q nullū deo acceptabili⁹ sacrificiū
q̄ zelus aīaꝝ: q̄ tā trito affectu plangit pctā proxi
mi: q̄ trito q̄uis ali⁹ pctā ꝓpria lamētaf: imo plu
ri affectu: q: puriori ꝛ ꝑfectiori potētia mētis ꝛ cor
poris ad lamentū sm deū disposita. ¶ Discī. Si
res ita se habet/inestimabilis est nobis exhibita
sperādi materia: apud dilectissimā ꝛ apud amātissi
mā feminaꝝ: ꝛ ɔsir apud sctōs sctāsq; oēs iuxta ꝓ
portionē meritoꝝ. Itaq; si ꝓ pctōrib⁹ saluandis
cū tanta lamētoꝝ anxietate ꝓcabaf: q̄d agere nūc
ista formaꝝ sue charitatis imꝑturbabilis ꝛ impassi
bilis sperāda est? ¶ Mgr. Pie vereq; cōcludis. B
Quid si supaddidero ꝓpositiones aliq̄s vere fidei
ꝛ bone spei de btā nostra? Prima q nihil absolu-
ta volūtate petit a deo qō nō obtineat: alioq̄n non
esset idē velle ꝛ idē nolle sponsi ꝛ sponse: sed disso-
lutio amicitie q̄lis hic esse neq̄t ¶ Rursus nemo
q̄ petit mariā ꝓ se pie ꝛ ꝑseuerāter in noīe iesu sal-
uatoris sui: hoc est ad salutē: q̄n illud maria velit
absoluta volūtate cōpleri. ¶ Rursus maria volū
tate pietatis: q̄ hꝫ optatio q̄dā adiutorij: petit ꝛ ob
tinet nūc efficacius a deo/q̄ volūtate sibi/sed pas-
sibili: dū actu dolebat in mundo. Hoc intelligis
Bern. dū dicit: Maria si ꝑdidit passionē/non ta-
mē cōpassionē. ¶ Rursus maria tripl'r adiuuat vi
atores. Impetratiue si nō meritorie ꝓpter statū.
Cōmissiue ꝑ aliquos angeloꝝ vel sctōꝝ q̄les volu
erit destinare: cū sit sūpma hierarchizās post filiū
purgādo/illuminādo ꝛ ꝑficiēdo. Cooꝑatiue quan
doq; ꝑ ꝓncipalē sui donationē sm testimonia mi-
raculoꝝ multis exhibita tam in morte q̄ in vita.
¶ Narrat Anselmus cuidā morienti astitisse ma-
riam/ꝛ interrogata q̄ nā esset? respondit: Ego ma-
ter ꝛ regina mīscdie. ¶ Rursus ergo maria potest
vt cuiuis in suo exitu ꝓsens cōsolatrix/ductrix ꝛ ꝓ
tectrix existat. Non aliter suo modo dicere potui-
mus de oībus sanctis singillatim ad robur certe
spei. ¶ Discip. Grata sunt ista deuotioníq; ple-
nissima. Vellem igif suscipere sub doctrina tā spe
culatiua regulari/q̄ practica velut experimentali
q̄s sit orandi modus: maxime ꝓuocatiu⁹ ad lamē-
tū? ¶ Magister: Tradit orator Tullius certos

locos/ſm quos amplificat miſeratio ſimiliter ⁊ in
dignatio: quos tibi poſſum nunc numerare: et ad
lamentationis excitationē inducere: qualiter a nō
nullis cōperi factū ſup lamentatiōes Hieremie.
¶ Diſcip. Placeret adaptatio ſi nō faſtidiret ꝓ
lixitas: ⁊ nō rapina q̄dā videret appropriatina ſibi
traditionis aliene: q̄ oībus patet vltro. ¶ Magr
Veritas a quocūqȝ dicat/eſt cōis oībus ⁊ ſingulis
q̄ ꝑ generationes ſe trāſfert: vt loquit ſapia. Non
em caruit Cicero prioꝝ doctrina. Sic de rhetori
ca Ariſto. q̄ cauſas dat ⁊ radices paſſionū. Sic de
tractatu orōnis ꝑ Hugo. ſtudioſiſſime cōpendio
ſiſſimeqȝ cōdito. Sic de rhetorica diuina Guilher
mi parrhyſien. Sic de meditatōib⁹ Anſ. Bern.
Augu. Iſid. ⁊ ſimiliū ꝓbas eſſet nos remittere ad
autores: ⁊ nihil qd̄ nō nouiter efficeremus afferre
ne corniculā alienis ornatā plumis/riſui nos pre
C berēmus. ¶ Diſcip. Non ita certe deſipio: nō ita
glorior in arrogātia nouitatū vt ita ſapiā. Sed cō
ſilio Senece ſint apes imitāde/colligētes ex mul
tis floribus fauos mellis: itaqȝ materiā afferre nō
poſſumus/niſi cōem toti ſeculo. Forma vero poteſt
eſt noſtra vt elemēta cōia ſunt: ſed ꝑ formas mixto
rū in ſpēs diſtinguunt. Cuperē hoc mō fieret inter
nos. Modus em̄ tractādi q̄ſi formalis eſt: tollens
ſui nouitate faſtidiū: ⁊ inuitās vel irritās ad aſſen
ſum. ¶ Magiſter: Tradidimus in alio tractatu
ſup initiū cātici marie q̄nqȝ verba: ad q̄ totā ſcriptu
raꝝ ſeriē diximus reducibilē: ⁊ ſm q̄ cantabilis eſt
oīs melodia paſſionū. ¶ Diſcip. Mente teneo.
Sunt em̄ iſta q̄nqȝ: dei magnificētia/munificētia/
miſcōia/iuſticia/⁊ noſtra miſeria. ¶ Mgr: Quid
ſi ad pauciora reduxero ſit oſtendens ꝯcordiā rhe
torice myſtice diuineqȝ cū ſeculari. ¶ Diſcipulus
Placeret audire: breuitas em̄ memorie ſimul ⁊ or
dinis ⁊ luciditatis eſt amica. Magnā quoqȝ ſolidi
tatē habet in ſe doctrina q̄libet quā fundat natu
ra reꝝ: a q̄bus qui neſciunt mentiri/gloriabat Ari
ſtote. tā multa didiciſſe ⁊ phyſice. i. naturalr didi
ciſſe. ¶ Magiſter: Celeberrimus Hugo pinxit
ſic in tabula parua: radices rhetorice naturalr ora
tionis inſinuādo coloribus. Orator q̄ppe nomina
tur ab orando. Vſi nola ꝑuenerſit orōnibus Tul
lij/Demoſthenis ⁊ ſimiliū: ſic aūt incipit: Quo ſtu
dio quove affectu orādus a nobis ſit deus: ex dei
miſcōia ⁊ nr̄a miſeria ⁊c̄. ¶ Poſitis ſubinde ſpeci
ebus orōnis cū diffinitionib⁹/colligit ſe tandē ad
tria q̄ ꝓpe ſunt oratoꝝ captantiū iudicē inflectere.
Primū reſpicit ꝑſonā iudicis. Alteꝝ ꝑſonā ipſi⁹
aduerſarij. Tertiū reſpicit ꝑſonā ꝓ q̄ ſit orō. Hec
vero tria theologice reducunt ad duo ꝓmiſſa. ſ. ad
dei iudicis miſericordiā ⁊ ad noſtram miſeriam.
¶ Diſci. Quo pacto ſic: cū indignatio ⁊ miſera
tio maxime ſolent amplificari ab aduerſarioꝝ inſo
lētia/crudelitate/malicia/fraude/dolo/aſtutia/fa
cinore/nequitia/ꝓteruia: ¶ Mgr: Dicā illud ꝙ
theologie ꝓpriū eſt attendere. ſ. aduerſarium nihil
poſſe ad augmentū noſtre miſerie deo nō ordinan
te vel ꝑmittēte. Propterea Job afflictus ⁊ orator
ꝑitiſſimus: poſt tot aduerſantis ſathane crudeles
iniurias ⁊ ꝑſecutiones: diturus iudicē deū ꝓ libe
ratione ſua: cōuertit totā aduerſarij machinationē
⁊ tyrannidē in deū iudicē ſuū ꝑ humilē ꝯfeſſionez.
Dn̄s inq̄t dedit/dn̄s abſtulit. Nō impugnat male
dictū ſathanā/nec inſectat vt raptorē ⁊ ꝑſecutorē.
Dn̄s inquit abſtulit. Sit nomē dn̄i benedictum. D
¶ Deniqȝ ꝑcuſſus plaga peſſima/ſcimus quid re
ſponderit mulieri blaſphemare ſuadenti. Quaſi
vna inquit ex ſtultis mulieribus locuta es. Si bo
na ſuſcepimus de manu dn̄i: mala aūt q̄re non ſu
ſtineamus. Ecce mala ſe de manu dn̄i non ſatha
ne cōfitet accepiſſe. Huc accedit ꝙ oīs aduerſan
tiū crudelitas ad noſtre cumulū miſerie retorquet:
ſi nō auferat iſtā aut cōprimat: aut in melius vertat
dei iudicis miſericordia. Nulla ſane maior miſe
ria/ꝙ ſi remota pietate velit nos cū ſeueritate tra
ctare. Vides arbitror quēadmodū theologizan
tiū oratio fundat in dn̄i pietate ⁊ in miſcōia/cū cer
nant pietatē vnā dei/alterā ſctōꝝ ſctāꝝqȝ oīm: qui
ſunt tanꝙ aſſeſſores iudicis habētes in cōſulendo
in ſententiādoqȝ vocē ſuā. Porro iuſticia dei ſpe
ctat ad ſeueritatē punientē ꝑ tortores. ſ. demones:
vel hoſtes peſſimos offenſas pctōꝝ. ¶ Deniqȝ q̄c
quid patimur vndecūqȝ ꝓueniat q̄d niſi calamitas
noſtra/q̄d niſi miſeria noſtra cenſebit: ſi nō in me
lius vertat iudicis miſcōia. ¶ Et certe ſalubrius
eſt/humilius atqȝ modeſtius: totā aduerſarioꝝ
debacchationē fremitus ⁊ hoſtilitatē: deuotis ꝑ
tin⁹ fidei oculis retorqueri ad ineffabilē diuine ꝓ
uidentie legē/ꝙ ad tortoꝝ nihil abſqȝ ſuo nutu va
lentiū crudelitatē ⁊ irā cōuertere. ¶ Melior ſi nō
ita practicauit pſ. Cum tribularer inquit ad dn̄m
clamaui. Et leuaui oculos meos in mōtes ⁊c̄. Ad
te leuaui oculos meos ⁊c̄. Et alibi alios ſine nūe
ro a ſacris litteris narratos inuenimus ſic oraſſe.
¶ Diſci. Perſpicue concordaſti Hugonē ſecū/
⁊ cū Tullio: noſtraqȝ verba q̄nqȝ ſub ternario li
mitaſti: q̄lē q̄ habet ipſo ſigno thau triangulari T
qd̄ eſt ſignū lugentiū ſalutare: ſignat⁹ eſt. Quo igi
tur ꝓgredimur longius/eo ſe plures offerūt q̄ſti
ones: ⁊ velut inexhauribili fonte ſapiētie riuuli ſca
turiunt. Vox iſta multoꝝ eſt. Quid lamentū/quid
fletus noſter pōt corā dn̄o: cuius ire nemo reſiſte
re pōt: q̄ nec penitētia mouet vt hō: q̄ res ſic admi
niſtrat vt eas ꝓprios motus agere ſinat. Qui nos
tentari vult/nōne vult vt hoſtiū noſtroꝝ nō obuie
mus inſultibus? Nōne diſpoſuit ab eterno q̄ futu
ra ſunt: vt dia valeat illud Sybille ad Palinurū:
Deſine fata deū flecti ſperare ꝑcando. Quid tādē
eget noſtris vel bonis vel gemitib⁹ ⁊ lachrymis: q̄
citius vult miſeret/⁊ quē vult indurat? ¶ Sȝ quo E
niā tales inuenio dubitatiōes alibi tractatas/ſta
tui nō inſiſtere ꝓ hic ⁊ nūc. Cōuerto potius inquiſi
tionē ad marie canticū. Si tres ꝑdictas rhetorice
ꝑtes in ſe contineat/quatinus inflecteret dn̄m pro
ſalute ꝯſeq̄nda: nedū ſui ſoli⁹/ſed mūdi toti⁹ ſatiſ
faciēdo ꝑ lamentū/dolorē ⁊ fletū: cuȝ nihil audiat
reſonare niſi leticiā/gaudiū ⁊ laudes: q̄les ꝯfiteor
voces hic ꝯcrepare ꝯformiter ad q̄tuor verba deo
ꝯuenientia: q̄ ſunt magnificētia/largitas/pietas/iu
ſticia. De nr̄a vero miſeria verbū nullū: q̄ q̄d ad iocū
dū epithalamiū/tibia funereaꝫ ¶ Mgr: Etiā

ſi miſerationē vllo ſpe vel loco/ſi cantico vel ſilen-
tio credideris in maria defuiſſe:q̄ mater ideo dici
tur miſcōie:q2 quodāmodo ſibi ꝓpriū eſt miſereri
miſeris:q̄ figurat apte ꝑ templū ſine ſimulacro de
dicatū athenis ipſi miſcōie:cui ſolis lachrymis et
gemitibus offerebat ſacrificiū:nō ſanguine birco
rum vel taurorū:de quo Statius: Nulis incluſa
metallis forma dei:mētes habitare ⁊ pectora gau-
det. Fortaſſis iſta fuit ara/cuius titulū legit Pau
lus/ignoto deo. ¶ Diſci. Pateſeceris ꝗ qd loq̄
ris de lamēto marie cū cantico. ¶ Proderit itaq̄
generaliori cognitioni totius rhetorice cordialis:
dū exēplo doctrinā firmaueris ſimul ⁊ chordulas
noſtri pſalterij decachordi quā mō tangendā acce
pimus cōmodius adaptabis. ¶ Mgr: Et miſe
ricordia eius a ꝓgenie in ꝓgenies timentib9 eū.
Ecce duo/miſcōiam.ſ.dei ſubuenientis:⁊ miſeriā
pctōris timētis deū ⁊ orantis. Puto nō dubitas
de maria qn̄ cū ꝓpheta vidit oīs cōſummationis
finē. Credis ꝓterea ꝙ noſtre redēptionis myſteriū
fuit finis huius ꝯſummatiōis:de q̄ non ſiluit chri
ſtus in cruce/dicēs: Cōſummatū eſt. Cognoſcꝰ ſub
inde quot ⁊ q̄ntas/q̄les ⁊ quotiēs lamētatiōis ma-
terias ſecū habuerit finis ꝯſummationis hui9 my
ſterij. Deniq̄ nō negabis quin maria cōſeruabat
oīa verba hec cōferens in corde ſuo. Hoc eſt enim
ſecretarij ſui Luce teſtimoniū. ¶ Diſci. Oibus
his aſſentio/ꝓgredere. ¶ Mgr: Cōcedis inſuꝑ
ꝙ maria nō ſatiabat dulcedine mirabili cōſydera-
re altitudinē cōſilij diuini/ ſuꝑadmirabili ꝑiſſimo
myſterio redēptionis gn̄is hūani:cū ſiꝉe legas de
Aug. Cui9 ſenſus interiores nō erāt ꝑfectiōis ill9
⁊ ꝑſpicacie/cōparabiliꝰ ad mariā. Atꝟo legim9 pa
riter in Aug. lachrymas ⁊ lamēta: ⁊ potiſſime cir-
ca mortē ex duplici recogitatiōe/ legēda ſua teſte.
Dū ꝓfundius ſecreta diuinitatis/⁊ familiari9 mi-
ſeriā hūane fragilitatis rimaretꝰ: nec referas volo
lachrymas ſuas ad ſolā leticiā:q2 ſubdiꝰ ibidē. ꝙ
lugubrē ⁊ amariſſimā tūc duxerit vitā. ¶ Diſcip.
F Nō adeo ſum hebes vel incredul9 euāgelio:vt ne-
gē in maria fuiſſe lamentū:nec in hoc verſaꝰ inq̄ſi
tio pñs. Sed ꝯiuncas peto lamētaſſe mariā in can
tico. ¶ Magr: Talia ꝓparare non ſine re volu-
mus/addentes. ne dicēda forte nimis horreſcas:
ꝙ maria iugiter in oī meditatiōe ſua ⁊ ꝯtēplatione
dicere potuit: Ocli mei ſꝑ ad dñm: quo ad vim co-
gnitiuā. ⁊ illud: Fiat voluntas tua:quo ad indeuia-
bilē amoris aſſenſum:quo fiebat vt nullo turbare
tur fletu vel lamēto ꝯtra iudiciū rōnis:qd diuiſo
ſūtati ꝑ oīa ꝯcors erat:nihil volēs niſi qd eā velle
volebat ſponſus. ¶ Nūc accipe finē cur maria ce
cinerit in exultatione ſpūs: Magnificat aīa mea
dñm? Utiq̄ q2 magnificata erat vehemēter. Cur
magnificata? q2 reſpexit hūilitatē ancille ſue:et q2
fecerat ei magna q̄ potēs eſt: vt oīno liberaliſſim9
diſtributor. ¶ Proinde ſubdiꝰ ſcōm in quo ſum9
Et miſcōia eius a ꝓgenie in ꝓgenies timētib9 eū.
Progredere/tūc terribile reſonabit diuine poten-
tie ſeueritatis ⁊ iuſticie tonitruū/aduerſum miſos
⁊ miſerabiles. tā hoīes ꝙ angelos ſuꝑbos diſper-
ſos/potentes depoſitos/diuites exinanitos. Nun
ꝙ pertractare potuit ſecū maria totā vim tante ſe-
ueritatis in deo/calamitatis pondus in hoīb9 nō
ꝯpānatis/qn̄ ꝯpaſſiōe mouerentꝰ:qn̄ cōcuterentꝰ be
ata viſcera ſue pietatis ꝑ oībus hoībus ꝓteritis
⁊ futuris atq̄ ꝓſentibus/q̄ntū in ſe erat:cōformiter
ad filiū redimēdis ⁊ ſaluandis. ¶ Diſci. Aduerto
qd intendis. Sed videamus ſi recognitio diuine
ſeueritatis diſpergētis ſuꝑbos/potētes deponen-
tis/⁊ diuites exinanientis: fuerit ipſi nō lamētū:ſꝫ
gaudij magna materia. Iuxta illud: Letabiꝰ iuſt9
(q̄lis plane iuſticia fuerat in maria) cū viderit vin-
dictā. ¶ Mgr: Letā ꝟo nō negauerim in cōfor
mitate volūtatis ad deū/ſed acerbiſſime cōtriſtatā
ſimul cū vnico: ꝓpter iniq̄tates/pctā ⁊ ſcelera at-
q̄ delicta q̄ talē diſperſionē ⁊ exinanitionē deme-
ruerunt:ꝓſertim ꝑ illis quos fore redimēdos effi-
caciter ꝓſumebat: ⁊ orabat verbis intus in corde
formatis: ⁊ hoc ore ꝓlatis. ¶ Diſcip. Quid ora
bat? ¶ Magiſter: Quatinus iterato reſurgerēt G
ad vnionē/ſublimationē/repletionēq̄ bonoꝝ: Ni
mirū cū filius in cruce pendens ꝓ trāſgreſſoribus
orauerit: Pater ignoſce illis:q2 neſciūt quid faci-
unt. Audiebat ſepe talia maria recordata miſcōie
filij ſui: qui ſuſcepit iſrael puerū ſuū. Intuebat er-
go maria dū caneret cōtra ſuꝑbos potentes diui-
tes abyſſum imꝑſcrutabilē miſeriaꝝ q̄ inuocabat
abyſſum miſcōiaꝝ in altera abyſſo:q̄ eſt catbara-
ctaꝝ dei. Catharacte q̄d aliud dicūt niſi vias occul
tiſſimas diuinoꝝ iudicioꝝ:de q̄b9 pſ. Iudicia tua
abyſſus multa:q̄ terribilis eſt in cōſilijs ſuꝑ filios
hoīm. In cuius manus horrendū eſt incidere: dū
arripuerint manus ſue iudiciū/dū acceperit: hoc ē
ad ſe ceperit tēpus: vt poſt miſcōias iudicet iuſtici
as/qſi reprobis eſt intonaturus: Ite in ignē eter
nū. Grande malū ꝓijci a facie dñi/⁊ talis dñi: per
dū electi maledicuntꝰ. Rurſus malū addiꝰ: q2 per-
gūt in ignē. Nō ꝟo ſubinferꝰ in ignē eternum: nec
eſtimari quidē pōt q̄ntū ſit horrendū. ¶ Nōne q̄-
ſo hec oīa cōferebat frequenti cordis cōtemplatio
ne btā noſtra prudētiſſima feminaꝝ? Nunquid nō
obſecro totus tremor/horror ⁊ dolor occupabat
pios artus ſuos: lachrymeq̄ decore manabant ex
oculis: Quis in dñi volūtate mens immota mane
ret? ¶ Diſcipulus: Non fruſtra dubitaui q̄ re-
deo nedū certior de marie lamento/ſed doctior ex
iſtis ſimilia colligere: q̄lia vides ſeriatim ex primo
ꝟbo magnificationis: ꝑ reliquū cantici pulcher-
rimū ordinē reperiri. Nullus demū mihi ſupereſt
ſcrupulus de cōcluſione collationis alterius: ꝙ in
oēs affectionū voces/marie ſe mēs in hoc cantico
cū oī facilitate vertebat: ⁊ maxime dū attendo q̄n-
ta puritate/ꝙ integra perſpicacitate ſenſus intimi
cordis ꝓditi erant ad audiendū/videndū/odoran-
dū/guſtandū/ꝯtrectandū/interꝓtandū ſeu loquen
dū ſpūalia cū corꝑalibus: a ſummo celoꝝ vſq̄ de-
orſum in oꝑibus/q̄ dñs volens fecit in celo ⁊ in ter
ra/in mari ⁊ in oībus abyſſis. ¶ Eſt eñ ꝯtēplatio
liber mētis intuitus ad res ꝑſpiciēdas circūquaq̄
diffuſus: tanq̄ ſi inſtar benedicti ſub vno ſolis ra
dio/totus mūdus collectus cerneretꝰ. Cōiecturo
de ampliatiōe cordis marie/dū de patre ſuo ſolo/

mone legit̃: ꝙ dedit ei dñs sapientiã ⁊ prudentiam
multã nimis: ⁊ latitudinẽ cordis q̃si arenã q̃ est in
littore maris. Nemo fidelis dubitauerit quin am-
plitudo cordis incōparabilis maior emicuerit in
maria. ¶ Magister: Si cōcessa mō volueris cũ
traditione canticho cordi cōferre: cōcludes facilẽ ꝙ
nedũ in toto cãtico/sed in singulo verbo ⁊ ad quã
liber notulã/potuit maria sicut peritissima ⁊ exerci-
tatissima cantatrix cũ organo gutturis interioris
verbula multiplicare nō estimabilis harmonie.

D ¶ Disci. Cōferã alias. Nũc inuestigem⁹ si lamẽ
tatiões hieremie coaptauerit aliq̃s maria cãtico
suo pleno lamẽtis cũ gaudio. Et si sic verũ plus ad
litam de destructiõe materiali hierlm ꝙ ad tropo-
logicã domoꝝ subuersionẽ in aĩa peccatrice intel-
lexit ⁊ senserit cōparãdo spōse repudio. ¶ Mgr:
Nunq̃d oblitus es q̃ de lamẽto culpe ſm deũ mō-
strauimus: cuius respectu lamẽtũ pene vix est ali-
cuius momẽti: quẽadmodũ in canticis canticoꝝ/lz
ṽba sũt carnalia/sensus oĩno spũalis reqrend⁹ est.
Nō secus intelligere possemus de lamẽtationib⁹
hieremie: imo gñalr ĩ oĩb⁹ hymnis: nō ꝙ lr̃a negã
da sit vel abigẽda: sed ꝙ sensus suauior ⁊ salubrior
latet in medulla/q̃ p̃cipue inq̃rere decet spōsam: q̃
se dedit statui lugentiũ in tpe nouitiat⁹ ⁊ pbatiõis
sue in h̃ mũdo/sub spōso ⁊ abbate christo. ¶ Dis.
Heu mihi meisq̃ filiibus q̃ totis/non dicã horis/
nō dieb⁹/nō hebdomadis/sed mẽsibus ⁊ annis ari
di manem⁹: nō suspirãtes/nō gemẽtes ⁊ flentes in
hac lachrymaꝝ valle. Nunq̃d certe reprobatiõis
estimabit̃ signũ? Cor enĩ durũ male habebit ĩ extre
mis siue in nouissimo. Et q̃d aliud cor durũ ꝙ cor
lapideũ/cor adamãtinũ ꝓsus insensibile manẽs
ad oẽs diuinoꝝ cãticoꝝ lr̃as/notulas ⁊ voces. Re
git̃ vetus hō noster/spoliat̃ bonis fortune/tollitur
sub̃a. O ꝙmoꝝ deflet̃ lachrymis amissa pecunia
veris: cũ tñ oportuerat lamẽtis amarioribus aĩaz
deflere pditã/flere repudiatã: quã sola mors gehẽ
nalis expectat. Ue ve qualiter expectat? Certe de-
mergendã in stagnũ sulphuris ardentis: vbi fum⁹
tormentoꝝ ascendit in secula secloꝝ. ¶ Magister
Jure flemus dũ nos flere nō possumus. Quid mi
serius misero nō miserãte se? plorat Aug⁹. Cui⁹ mi
serie dũ causas inspicimus/ille multos a despera-
tione reuocãt: alios in spem maiorẽ attollunt: ali-
os formãt ad humilitatẽ: alios in ampliori securi
tate cōstituũt: nōnullos ṽo dãnabilis ingratitudi
J nis vel inertie reos monstrãt. ¶ Disci. Causas
edissere. ¶ Magister: Diuisiones itaq̃ gratiaꝝ
sunt. Est aũt gratia cōpunctionis lachrymose do
nũ spũsscti: faciens postulare gemitibus inenarra-
bilibus. ¶ Dat̃ aliq̃s gratia in corde molli ⁊ pio
qualẽ femineus (nisi degeneret) hz sexus: hic facit̃
ad lamentũ/cōpassionẽ ⁊ fletũ. ¶ Dat̃ alijs par gra
tia deuotionis: q̃uis sit in eo cor virile ꝓpter sicci
tatẽ vel cōplexionis rōnẽ. Quis habuit excellenti⁹
strenuitatẽ cordis naturalẽ ꝙ dauid ipse q̃ puer/le-
onẽ interfecit ⁊ vrsum. Qui inermis Goliad mul-
tis terribilẽ aciebus armatis inuasit/deiecit/iugu-
lauit. Quã magnanimus/ꝙ bellicosus/ꝙ victorio
sus extiterit legim⁹. Nulla tñ muliercula/null⁹ pu-
erulus delicatus ita faciles stillat lachrymas/ꝙ fa
ciles ad deũ ⁊ sub deo vir talis ⁊ tantus rex dauid
orãdo fundebat. Testes sunt oẽs psalmi sui/peni-
tẽtiales p̃cipue: quos lachrymis rugitibusq̃ lamẽ
tis/gemitibus assiduis plenos liq̃t. ¶ Sũt alij se
magnanimes ꝑ arrogãtiã reputãtes: iudicio quo
rũ flere indecoꝝ in orõnibus aut canticis. ¶ Sũt
q̃ lachrymaꝝ laudãt lauacrũ: sed eas haurire ĩ pu
teo cordis ꝑ chordã meditationis ⁊ ĩ peluim ocu-
loꝝ immittere sunt inertes. Est in alijs fons cordis/
limo repletus terrene cogitatiõis: vt scaturire nō
valeat. ¶ Uult alios deus in humilitate sicci cor-
dis custodire: ne ex effusione lachrymaꝝ supbiãt.
¶ Supplet in alijs carẽtiã intrinseci doloris cor-
dialis ꝑ dolores exercitatiõis corꝑalis multis mo
dis: vt q̃ nō habẽt irriguũ supius in corde quo de-
lectent̃ balneari: nec inferius quo purgent̃ abluti
ipsi tanq̃ ferrũ vel es vel argentũ ponant̃ ĩ cami-
no tribulationis/aĩas clarificare vel emollire va-
lentis. ¶ Sunt q̃ nauseãt sup mãna delicatissimo
ṽbi dei: suspirãtes ad aliũ/vel pepones/vel carniũ
ollas egypti: carnales. s. delectatiões in fabulatio
nibus/in rumoribus/in desyderijs mũdi ꝯtinuis.
Possunt aliq̃s tales plorare fatemur/sed fletu se-
culi: nō ſm deũ quẽ iterũ deflere necesse erit: q: mor
tẽ opat̃ tã culpe ꝙ pene eterne. Uidebis alios qui
p̃sentis miserie curas rumoresq̃ vndiq̃ alienas/in-
utiles/imo noxias veroq̃ lamẽto cõtrarias semꝑ
accumulãt. ¶ Disci. Uetas ĩ flere dãna seculi/
mortes parentũ/subuersiones regnoꝝ/strages cor
poꝝ. Ubi erit illud apli: Flere cũ flentibus? vbi pi-
etas naturalis? vbi christiana charitas? vbi passio
ꝓximoꝝ? ¶ Magister: Fortiter impellis si non
restitero: aut si non cautus aliorsum declinauero.
Utrũq̃ difficile: sed armabit nos gladius biceps
verbi dei: viãq̃ faciet euadẽdi. Paratus ẽ hic gla-
dius apire sepẽ obicis tui/diuidẽdo lamentum: iu-
xta diuisionẽ circũstantiaꝝ/potissime finiũ: qđ fiet
theologice/si fodiamus originẽ lamẽti ſm dupli-
cẽ moralis scaturiginis sue venã. Hec vena certis
sime amor est. ¶ Quis enĩ flet nisi q: ledit̃ amor
suus. s. qđ amat in se vel in altero? Porro phi ſm
diuisionẽ boni triplicis/triplicẽ amorẽ posuerũt:
Theologizãs siq̃dẽ Aug. coartat amorẽ sub dupli
ci fine sit cũ origie ꝓportiõali/dicẽs: ꝙ ẽ amor sui
supple vel suoꝝ vsq̃ ad ꝯtẽptũ dei ꝑ inobediẽtiã p̃
ceptoꝝ. Et est ꝯuersus ad porẽ euersuz: q̃ est amor
dei vsq̃ ad ꝯtẽptũ sui/supple ⁊ suoꝝ. ¶ Discipul⁹: K
Nō refugio diuidentẽ hunc gladiũ/si iã patefece-
ris ꝑ eum. ¶ Magister: Dũ q̃s flet dãna bono
rũ tpalium ſm aliqđ genus boni vel honorabilis:
vel vtilis/vel delectabilis ex p̃mo amoris sui in fi
nẽ ꝯtẽptus dei: nemo christianus dubitauerit q̃n
pessimus sit ⁊ deflẽdus fletus iste. ¶ Discipulus:
Nec dubito/sed mediũ inuenio: q̃ nec ad deũ diri-
gitur/nec contẽnit ipm/q̃lis est pius amor natural
bonus de genere. ¶ Magister: Pellis iterũ ad
aliud deniũ si sit aliq̃s actus indifferẽs iter bonuz
morale ⁊ malũ: ⁊ inter bonũ meritoriũ ⁊ malum de
meritoriũ. Declinemus ad p̃sens talẽ introitũ/et
dicamus sub cōpendio de fletu deliberato: bono

vel malo: ex vltimo fine deo: cũ circũstantijs ad fi
nē illũ positis vel neglectis seu relectis. Nõ enim
agit hõ lamentũ in genere/ sed agit lamentũ in nu
mero: teste Aristo. q: actiões sunt singulariũ. Fit
igiť lamentũ cũ circũstantijs ⁊ fine. ¶ Quisquis ꝗ̃
flet deliberate tp̃alia vel sp̃alia: aut addit cõditio-
nē deo quã apponere christus docuit tã verbo ꝗ̃
exẽplo suo. Uerũtamē nõ sicut ego volo: sed sicut
tu. Fiat voluntas tua. ⁊ ita plorat meritorie: si di-
cto suo nõ dissentit affectus vel effectus sui⁹. Si ve
ro cõditionē hmõi nec affectus nec effectus plorã
tis addiderint actu vel habitu: lamentũ iã est secu
li nõ ẜm deũ/ ⁊ mortē opaľ. Loq̃mur tñ (vt expressi
mus) de fletu humano. s. libero. Nõ eñ est in pote
state nr̃a: q̃n q̃ multis visis aut sensatis nõ plorare
cõtrauitẽte etiã voluntatis affectu p tp̃e. ¶ Disci.
Sunt aliq̃ qui nec vno mõ nec alio modo flere pñt
etiã dũ affectãt/ q̃liter implebũt illud apľi p̃missũ:
Flete cũ flentibus? Sunt ⁊ q̃ lamẽtationibus ita
sunt absorpti seu depssi: q̃ gaudere cũ gaudentib⁹
vim nõ habẽt. ¶ Magister: Una est ꝑ oẽs passi
ones cõis difficultas: ⁊ si quidē desit facultas/ suf-
ficit ⁊ supplet voluntas. Ecce debet aliq̃s mõ flere
cũ flentibus/ gaudere cũ gaudentibus: nõ inuenit
fletũ: desyderet aut desyderare cõcupiscat: imitan
do ps̃. Cõcupiuit inq̃t aĩa mea desyderare iusti-
ficationes tuas in oĩ tp̃e. Ualet hoc cõsiliũ in mul
tis/ ⁊ apud multos: tñ maxime paruulis ĩ christo:
nondũ habẽtib⁹ exercitatos sensus p cõsuetudi-
ne boni opis: aut qui tentationũ pondere vel in-
terius vel exterius cõturbanľ: dũ in eis obtenebra
tur intellectus/ alligaľ affectus/ obturbaľ affatus/
tolliľ effectus. Suppetũt exẽpla plurima p plura
litate scandalorꝫ: vt a carne sicut in leprosis ⁊ phi-
locaptis ⁊ egrotis: vt a mũdo sicut ĩ calumniã pas-
sis/ spoliatis/ carceratis/ ⁊ alijs mille modis / vt a
diabolo. Demũ a diabolo nullus est q̃ se abscon-
L dat: q̃ circuit assidue q̃rens quē deuoret. ¶ Sit ali
quis cui dedit ociũ deus vacandi sibi sit segrega-
tus in eremo vel cenobio ab hũanis turbinibus:
ꝗ̃ꝗ̃ nõ ignoret bella opiniones ve bellorꝫ cũ cete-
ris. De quib⁹ ait Grego. q̃ necesse est multa mala
p̃uenire vt malum valeant sine fine nũciare. Aut si
sit talis in seclo/ ad quē nihil de regimine publico
spectat tp̃ali vel ecclastico. Aut forte nihil ꝑcipit
auditu de talibus q̃lis erat in palma vas balsami
se ꝯtẽplationis ⁊ seraphice sursum deuotionis ma
ria magdalene: q̃lis altera maria egyptiaca: qualꝫ
p̃mus eremicula paulus. Queraľ si fas sit cuilibet
talium: nec lugere nec gaudere p p̃ximis: quos reti
nẽs mũdus exagitat vicissitudinibus infinitꝭ: hoc
nõ absurde queri sciet ille/ q̃ cognouerit pl̃es a cer
rimos pati scrupulos: si nõ defleãt bellorꝫ varios
euẽt⁹ mutatiõesq̃ regnorꝫ. Sapiẽs est (dicũt alij)
q̃ nõ curat in cu⁹ manu mũd⁹ sit. Quid si pereũt
ꝑitura? Tales ꝯtrarie ꝯditiõis referũt Sen. ⁊ Flac-
cus phõs (vn⁹/ puto Heraclit⁹) ad oẽm occursũ ho
minũ/ ridẽdo cachĩnabat. Adeo nihil seriũ sibi fie
ri videbaľ. Alius Democritus/ hũanos incessanť
deflebat errores: de quo mirandũ dicit Flacc⁹: vñ
oculis tãtus suffecerit humor? Nemo in p̃mis ob

ligaľ ad lachrymas exteriores oculi: sufficit ille
cordis seu iudicij rõnis: q̃ nihil aliud dicũt ꝗ̃ com-
passionē aliene miserie: q̃ cõpassis interior desyde
rat subleuationē facere: put oportet ⁊ quõ oportet
cũ ceteris circũstãtijs/ si facultatē hẽt. ¶ Nullus
p̃terea teneľ p quolibet tp̃e vel incõmodo cõpassi
onē affectualē vel effectualē accipe: dũ occupatio
suppetit in affectionibus ⁊ opib⁹ alijs saltem bo-
nis: ⁊ si nõ eque vel magis bonis. Nõ eñ tenetur
hõ sꝑ ad melius faciendũ. Tollit hec doctrina scru
pulos ab oĩbus de q̃bus inq̃ris: si se circa diuina ⁊
sp̃ualia sepius afficiãt hũanis affectiõib⁹ nõ in
spectis/ q̃bus obuiare suũ nõ est: nec ex officio vt
supponiľ: nec ex necessitatis articulo: dũ põt affli
ctis p babiliter aliunde succurri. ¶ Ceterũ nemo
pius ⁊ sapiens imitator esse debet alterutrius phi
losophorꝫ quos inducis: q: miseriã alteri⁹ ridere/
intẽperãtis est ⁊ supbi: dolere ṽo q̃ãlibet sortem
humanã intolerabilis est miserie vel inuidie stul-
tissime: de qua in Job: Stultũ occidit inuidia. Et
lyricus: Inuidia siculi nõ inuenere tyrãni Tormen-
tũ mai⁹. Et Flaccus: Inuidus alterius reb⁹ mar-
cescit opimis. Hinc q̃dã cũ vidisset tristē alium:
Euenit tibi inq̃t aliq̃d malũ: aut alteri aliq̃d boni.
¶ Rursus appropriate p christianis sciẽtib⁹ illũ M
apľi: Diligẽtib⁹ deũ oĩa coopanľ in bonũ: ⁊ q̃ dei
puidẽtia in sui dispositiõe nõ falliľ. Addim⁹ p se-
renatiõe ꝯsciãrꝫ de q̃bus inquiris: q̃ secure pñt in
oĩ recogitatiõe miserie tp̃alis/ sit illa ppa/ sit cõis
in solatiũ recipe oĩa q̃ scripta sũt de patiẽtia tribu-
lationũ sustinẽda: quẽadmodũ Petrus admonet
oẽm curã nostrã ⁊ sollicitudinē p̃icere in eũ: nõ so
lũ tuã de te/ sed oẽm de oĩbus. ¶ Neq̃ enim tibi
plus oneri debet esse cura vel sollicitudo aliena ꝗ̃
ppria: vt nõ excutias istã ex hũeris tuis sup deũ.
Lege quẽadmodũ christus in cruce tanꝗ̃ gr̃a dei
dilectissimã cõmẽdauit matrē suo dilectissimo di-
scipulo: nec postmodũ de matre verbũ vllũ inueni
es. Hoc itaq̃ exẽplo docemur/ cruci religiõis affi-
gi: domũ patris ⁊ matris obliuisci / ⁊ esse sup terrã
sine patre/ sine matre/ ⁊ sine genealogia. Quisquis
ista cõpleuerit/ serena pace gaudebit: in vtrãq̃ pa
ratus fortunã tp̃aliũ vel dextrorsum vel sinistror-
sum: q̃si neutrius ꝑtia existẽs: nisi quã de⁹ mõstra
uerit eligendã: nõ q̃ nõ oremus p p̃ncipib⁹ ⁊ ami
cis iuste certantib⁹: sed q̃ oĩno voluaľ ⁊ termineť
ad ħ centrũ. Oratio: Fiat volũtas tua. Nunquid
nõ hoc mõ resistentes inuicē apud danielē angeli
habẽt sub expectatiõe diuine dispositiõis concor-
diã. ¶ Potes addere q̃ p varietate circũstãtiarũ
expedit nũc diutius freq̃ntari lamentũ: nunc vero
gaudiũ sp̃ũs plus assumi. Exẽplũ de duob⁹ fratri-
bus ꝯclusis in carcere penitẽtiali. Unius medita-
tio magis erat ad penas inferni q̃s demeruerat:
alteri⁹ ad gaudia paradisi q̃ sperabat: hic secund⁹
pulchro vegetoq̃ corpe: alter squalida cute vix os
sib⁹ herẽte/ sñia patrũ in eis par meritũ iudicauit.
¶ Postremo teneaľ Pauli determinatio cũ sapiē
te: oẽm tristiciã seculi a corde pellẽdã. Mõ salubri-
ter põt ad oẽm passionē/ sit gaudiũ/ sit ira/ sit desp-
deriũ/ sit timor/ q̃si nõ sit ẜm deũ apte trahi. Non

est aũ ẜm deũ si tollat aut nõ edificet debitũ religiose deuotionis affectũ vel effectũ vel intellectũ cũ affectu. ¶ Disci. Ue miseris quibus licebat sese sibimetipsis totos intẽdere/vacare ⁊ videre quã suauis est dñs. Qui nihilominus se derelinquunt nec se nec alios digne flentes. Qui rumoꝝ fabulationibus indulgẽt: sed nõ vt lex tua dñe. Qui gratis occupant nil ꝑ futuris/cogitationibus vagis: q̃bus cũ se oblectauerint (dicente Seneca) tristes manent/nec sibi nec aliis vtiles. Inutiles crebro qꝛ tpa furant/rẽ ꝑciosissimã nec rediturã. Graui postremo se false onerant/impediũt/circũligant/mergũt: ꝑ murmur/per detractiones/per leticias de casu inimicoꝝ/per crudeles incõpassiones super perditiones alaꝝ: gaudẽtes de partialitate valitura nihil aliis/obfutura plurimũ sibi. Dicũt tñ Hoc agimus ⁊ q̃rim⁹ vt oremus attẽtius: imo iĩo vt sedulius vos dãnetis. ¶ Mgr. Intras satyrã cui nulla poterit par esse tragedia q̃n potius redeamus ad beate nostre lamentũ/qḋ nobis sit in exẽplar fructuose lamẽtatiõis. ¶ Disci. Nescis q̃ tũ dolẽ plenus indignatione spũs. ¶ Magister Uide ne lacũ intres quẽ fodisti gemẽs frustra: fer eos quos non habes fas corrigere: timori quoq; dei locũ linque. ¶ Disci. Conferamus laudo de btã pulcherrima mulierũ: ne dũ q̃uo nõ mõ lamentata sit ⁊ plorauerit/ẜ; de quolibet vniuersaliter affectu/q̃liter vsa fuerit in canticis et hymnis canticho rdis: h̃ est/in exultatione cordis sui. Certe nos interea deferãt mordaces et noxie curaꝝ musce/mẽtis irruentes oculis ⁊ suauitatẽ deuotionis cũ sabbati tranq̃llitate perdẽtes. ¶ Magister. Reficiat tñ antea nostri laborẽ multiloquiũ q̃es opportuna silentiũ. Cras agemus vt voles. Cuiuslibet interea singillatim apud se vigeat recordatio/lamentũ nutriens ⁊ ꝯfirmãs timoratũ apud deũ: qꝛ misericordia eius a ꝓgenie in ꝓgenies timẽtibus eũ.

R

Sequũtur decẽ ⁊ octo cõsyderatiões.

Prima sit miscðia dñi timẽtibus eũ. Letet cor meũ vt timeat nomen tuũ/nomẽ sctm̃ ⁊ terribile. Scio cantẽte te beatissima virgo (teste ꝓphetico sermone) qꝛ bñplacitũ est dño super timẽtes eũ: ⁊ in eis q̃ sperãt super miscðia eius. Iungitur merito spes de miscðia ad timorẽ de iusticia. Sicut eñ nomẽ dñi reddit sctm̃ ⁊ suaue sperantibus: ẜ; ne dulcedo mellei spũs plus comedat q̃ satis est: terror additur districtioris iusticie q̃si salis ad saporẽ. ¶ Terret te o aĩa deus vltionũ dñs/deus iustus ⁊ iusticias diligẽs: alliciat misericors in essentia ⁊ miserator in efficacia/dñs suauis ⁊ multũ misericors. Damnat te thronus iusticie/adi cũ fiducia thronũ miscðie dũ licet appellare: duꝫ adhuc dies est cõparitionis: dũ miscðia sedet ĩ throno suo q̃ exuperat iudiciũ. Caue ne differas quousq; dñs accipiat tps a te: tũc vtiq; iusticias iudicabit/nec appellare licebit. Ecce ꝯfugit ad thronũ miscðie reus iste o btissima virgo regina misericordie: defende iura curie regni tui cuꝫ filio tuo/dũ sedes a dextris in cælo dũ tps est miserendi. Defer appellationi mee suscipiens eã ad te. Nõ remittas ad sedem iusticie: qm̃ terribilis est nimis ⁊ aggrauãs/⁊ insustẽtabilis ira eius. Horrendũ est denique incidere in manus eius/dicit apl̃s. ¶ Audio q̃d moneat imo iubeat miscðia. Si vis miscðiã/fac misericordiã et ama eã: serua leges curie q̃s dictat miscðia. Quales leges? Dimittite ⁊ dimittemini. Nolite iudicare ⁊ non iudicabimini. Date ⁊ dabit vobis. In qua eñ mensura mensi fueritis/remetiet ⁊ vobis. Denique iudiciũ sine misericordia fiet ei q̃ nõ fecerit misericordiã. Remota miscðia ⁊ q̃s iudiciũ sustinebit. ¶ Credo dña qꝛ sic est/adiuua incredulitatẽ meã. Conscius itaq; sum mihi metipsi/q; ex corde desydero dimittere debitorib⁹ meis/sicut vult ⁊ ꝑcepit misericors filius tuus: ẜ; trepidat ꝯsciẽtia super effectibus. Desyderiũ pauperis exaudiet dñs: ꝑparatiõꝫ ꝯcupiscẽtis dimittere magis aspiciet q̃ ad exhibitionẽ operis. ¶ Si nõ satis effecero qḋ in me fieri ꝯcupisco/vt dimittant mihi pctã mea: fiat mihi ẜm desyderiũ: qualiter ea cupio mihi dimitti/dimittã ⁊ debitoribus/imo generaliter vniuersis. Desyderet igit misericors filius tuus o regina miscðie: desyderet te orãte/q̃tin⁹ mihi dimittat pctã mea: certe cũ sibi suppetat posse in omĩ qḋ desyderat (si desyderare dici põt) dimittet: vtiq; taleꝫ me faciet cui dimittere iã sit opus iusticie sue/quia ꝓmissionis: dimittite ⁊ dimittet vobis. Dicã tñ aliqua quorũ mihi videt esse testis ꝯscientia: si fallit/corrigat. Dimitto tali deuotiõe cuilibet debitori ꝓ christo in vita rea: q; nullũ volo reũ fieri debiti pene gehẽnalis/⁊ tandẽ a paradiso secludi. Absit hec iniquitas tã crudelis. Dimitte rursus tali rõne/q; nulli vellẽ penas inferri vt pene sunt vñ iniusti. Nullas insup molestias ꝓcurare fieri iuris ordine (q̃ tuus est o deꝰ) interrupto. Si aũt ꝑ te aut tuos iudices subordinatos iudiciũ infligis ad correctionẽ maloꝝ ⁊ innocẽtiũ subleuationẽ aut cõsolationẽ: bñdictus tu ĩ oĩb⁹ operibus tuis: qꝛ iusta sunt ĩ oĩb⁹ viis. ¶ Oro plane mihi sic dimitti iniq̃tates meas per afflictiones in p̃nti: sub manu miscðie tue/q̃tinus nõ reserues eas: vbi ⁊ q̃si horrẽdũ est incidere ĩ manus dãnãtis iusticie tue. Da mihi misero mẽ miscðie/q̃tinus miserear aĩe mee placẽs deo: habẽs odio iniquitatẽ: qꝛ q̃ diligit iniq̃tatẽ/odit aĩam suã. Quid aũt infidelius q̃d crudelius q̃ odire aĩaꝫ suã? qꝛ q̃ sibi nequã/cui bonus? Sentio dña miscðie/sentio/fateor: ⁊ si negare ꝑsumerẽ/mentiret iniq̃tas sibi. Sẽtio (ve misero mihi) cõmotiones aliq̃n varias aduersus siles mihi pctõres/aut min⁹ pctõres: presertim si mihi aut meis ꝟbis vel opibus molestias inferũt: etiã si iuste sũt. Renitoro dña dũ veniunt cõmotiões ad iudiciũ supioris rõnis: vellẽ nõ moueri/nõ irasci/nõ formidare/nõ ꝯturbari: ẜ; imꝑfectũ meũ viderũt oculi tui: gemo sub põdere veteris hoĩs mei: velle pacis mihi adiacet: ẜ; posse nõ inuenio. ¶ Fiat dñe volũtas tua/ sicut ĩ celo rõnis sic in terra sensualitatis. Sꝫ h̃ aliq̃n dat nõ ex toto ꝑfecte/quousq; absorpta fuerit mors ĩ victoria laborabo ⁊ onustꝰ ero q̃diu sũ ꝑegrinus a te. Onerat corp⁹: onerat quotidianũ op⁹: onerat peccãs ꝑ ꝓxim⁹: oneratq; diabol⁹ astutus/caro blãdiens/mũ

d⁹ angustijs: deniq̃ sic on⁹ graue grauate sũt sup me iniq̃tates mee cũ oĩbus iniusticijs. ¶ Succurrãt
P obsecro q̃drige tue/q̃drige aminadab q̃ volũtari⁹ interp̃tat. Benigne fac dñe in bona voluntate tua mecũ .i. bñ ignite age cũ q̃drigis his virtutũ ignitis/vt Helie. Subleuẽt fides/spes ⁊ charitas veniãt eq̃ tractores q̃drigar̃ cũ rotis q̃tuor virtutũ totidẽ cardinaliũ. Ista septẽ onera molestiar̃/ fides on⁹ corp̃is/spes onus op̃is/ charitas onus p̃ximi pctõris. Prudẽtia superet astutiã/ tp̃antia ↄcupiscentiã/fortitudo tristiciã/iusticia postremo oẽm neq̃tiã. ¶ Letet cor q̃rentiũ dñm: iubet hec virgo suauissima fili⁹ tu⁹ tot⁹ desyderabil' p̃pheta. Fiat ĩ me qḋ iubz: fiat qḋ seq̃tur. Querite dñm ⁊ ↄfirmamini: q̃rite faciẽ eius sp̃. Ista dña sim nũc tu⁹ ĩ gñatiõe q̃rentiũ dñm: q̃rẽtiũ faciẽ dei iacob. Ue q̃d tibi ⁊ leticie pctõr stolidissime? nũq̃d nõ audis: nõne pauescis verbũ sapientis? Nõne decent stultũ delicie? nõ legis q̃ melius est ire ad domuz luctus q̃ ad domũ ↄuiuij? Et rursus: Risũ reputaui errorem: ⁊ gaudio dixi/cur frustra deciperis?

¶ Sed ex aduerso ↄsolãtẽ ⁊ ↄsulentẽ audio: delectare in dño: ⁊ dabit tibi petitiões cordis tui. Totus deniq̃ psalmor̃ decursus inuitat ad exultationẽ/gaudiũ ⁊ laudẽ: nedũ hoĩes/sz gñalit oẽs creaturas. Hinc de hoib⁹ in ps̃ali: Btũs hõ q̃ scit iubilationẽ. Quid aũt ẽ iubilus nisi gaudiuz cordis intensũ: qḋ nec retineri põt int⁹/nec foris exprimi. Hilarẽ ad extremũ datorẽ diligit deus. Onerosa res dño suo seru⁹ tristis: delectat alacris hilaritas obseq̃ntis. Qual' honor dñi si seruus sp̃ horreat eũ tortorẽ/vt delusorẽ/vt irrisorem ⁊ tyrannũ?

¶ Crudelẽ litẽ hãc o aĩa christiana iã scp̃sim⁹ absolutã ex ap̃lica distinctiõe de tristicia ⁊ leticia sm̃ deũ ⁊ sm̃ seculũ/sm̃ veterẽ ⁊ nouũ hoĩem. Ceterũ finis ⁊ intentio leticie tue nomen imponet: si timorata. Letet inq̃t p̃pheta ad dñm cor meũ: quo fine? vt timeat nomen tuũ. si cũ modestia: Gaudete in dño sp̃. Sequit': Modestia vr̃a nota sit oĩbus hoĩbus. Si suauis in sp̃ũsctõ/si grata/si seria/si modesta/si subtristis in veteri hoĩe/si verecũda corã dño: si vilis sibi speret in miscõia dei: si lachrymosa cũ decore/si q̃rulosa cũ pace/exultabũda cũ timore. Cõmonitio deniq̃ sapiẽtis: Qui diligitis dñm timete illũ: Ecce timorẽ. Deinde ḋ miscõia ⁊ leticia sil' ĩ oblectationẽ .i. oẽm lactationẽ: vobĩ veni et miscõia. Recte q̃dẽ ad marie cãticũ: et miscõia eius a p̃genie in p̃ge. ti. eum. Uñ? p̃pter gñale in oẽs bñficiũ. Magnificat aĩa m. d. Initiũ quoddã tãgens modũ expositionis moralis seu tropolo-
Q gie lamẽtationũ Hieremie. ¶ Aleph. Quõ sedet deiecta ⁊ eiecta ciuitas aĩe mee/p̃ius plena p̃p̃lo virtutũ olim: nũc sola et solitaria facta/locus spinar̃ ⁊ vepriũ pctõr̃. Facta est ip̃a p̃us dña gentiũ p̃ subiectionẽ passionũ olim: nunc velut mr̃ vidua nõ hñs viri dei sui p̃tectionẽ aduersus tyrãnidẽ demonior̃. Ip̃a dudũ p̃nceps p̃uinciarũ: q̃ sunt sensus sui/ iure subditi suo p̃ncipatui: facta ẽ eis sub tributo durissime seruitutis/in luto luxurie/ paleis sup̃bie/lateribus auaricie/fornace ferrea totius miserie. ¶ Beth. Plorãs plorauit assidue ĩ afflictiõis nocte: ⁊ lachryme ei⁹ voluunt' in maxillis ei⁹ exterius. Nõ est q̃ ↄsolet' eã ex oĩbus charis eius/angelis ⁊ sctis charis eius: et oẽs amici eius spreuerũt eã: q: vidẽt a spõso spretam: ⁊ facti sunt ei⁹ inimici: zelãtes aduersus miserã ⁊ reã p̃ honore dñi quẽ offendit. ¶ Gymel. Migrauit iudas deserẽs aĩam meã ne ↄfiteret': et h̃ p̃pter afflictionẽ culpe totiens repetite/⁊ multitudinẽ seruitutis verecũde/quã hz totiens iterata: nec valitura p̃pter ↄtinuũ recidiuũ ↄfessio. ¶ Deleth. Uie siõ q̃ sunt itinera q̃bus aĩa scãdit ad speculationẽ diuinor̃: lugent dũ materiã dãt lugendi: eo q̃ nõ sit bonus ⁊ alt⁹ cogitat⁹/q̃ veniat ad solẽnitatẽ gaudentis affectus. Oẽs porte ei⁹/sensus videlicet exteriores/sunt destructe p̃uersis secantiũ securibus Sacerdotes eius vires/sup̃ioris rõnis/ gementes p̃ voce exultatiõis ⁊ ↄfessionis. Uirginales olim affectiões sue sunt squalide/turpes et fede. Quid plura? ⁊ ip̃a tota est opp̃ssa amaritudine vitior̃ p̃ suauitate sanctor̃ bñ olentiũ vngentor̃.

Tractatus. VII. principal' p̃stati⁹/de mẽte cordis ⁊ cognitiõe dei sup illo sexto v̄su: Fecit potentiã ĩ brachio suo: p̃ notulas centumq̃nquaginta.

¶ Prima notula.

Fecit potẽtiã in brachio suo: dispsit supbos mẽte cordis sui. Cõsyderem⁹ attenta mente cordis nostri: nos q̃ tota aĩa magnificare dñm: q̃ deũ tota mẽte ⁊ corde p̃fecto diligere p̃cipimur. Audiamus q̃d in hoc cãtici tono notauerit iuuẽcula tympanistria: cui⁹ mẽs hũilis cõtẽplata est multa sapienter: Dispersit inq̃t superbos. Hoc sufficere videri poterat ad cõfusionẽ superbor̃/ad collaudationẽ humiliũ/ad potẽtiã diuinã ĩ suo brachio cõmẽdandã: etiã si nõ additũ esset/ mente cordis sui. Sed firmissime teneam⁹ nihil in h̃ tractatu cãticor̃ superfluũ/sicut nihil esse diminutũ: q: nimirũ sp̃ũsancto dictãte sapienter editũ est: cuius p̃fecta sũt opera: in cui⁹ eloquijs nec vnũ iota nec vn⁹ perit apex. Intelligendũ tñ est in p̃mis (ne nostrã fallat inuestigationẽ nolm vel equiuocatio vel ignorãtia) q̃d vocet' mẽs cordis. Lucidius h̃ cognito/ patebit integer ⁊ multiplex hui⁹ particule sensus.

¶ Mens ⁊ si p̃ vi memoratiua q̃nq̃ sumit': vt cũ dicimus: mens meminit hui⁹: nihilomin⁹ ad p̃fis coartabil' acceptio ad illud qḋ eminet: ⁊ est p̃cipuum in creatura rõnali vel intellectuali. Uñ ⁊ mẽs ab imminẽdo dicta est/vel a meliore/vel a mensura: q̃m ⁊ illud qḋ eminet ⁊ simplicissimũ est ĩ vnaquaq̃ re/mensura alior̃ in tali re cõsistentiũ ẽ. Uolumus autẽ in primis incedere grossa ⁊ palpabili fide/plus q̃ p̃hica et subtili determinatione: quẽadmodũ p̃ simplicibus ⁊ idiotis (fidelibus tamẽ) cuditur hoc opusculũ. Cuius titulus esse potest de mente cordis seu de triclinio cordis: in quo presidet tanq̃ architriclinus sp̃ũs rationalis sm̃ tres mãsiones seu cenacula vel tabernacula cordis sui.

Cōstituam⁹ icctirco q̄d p nomē mētis volum⁹ itelli
gi. Nec obstrepet aut ꝯtradicat q̄spiā ꝯtētiosus ac
ceptiōi:nā noīa sūt ad placitū:cū p̄terea pcessus
agire poterit ꝯgruā īpositiōis rōnē. Dū aūt q̄rit ō
re:stultū est(dicit diony.)ꝯtēdere de noīe: Mēs
est portio vel potētia creature rōnalis / q̄ facta est
capax dei:ꝛ ei⁹ pticeps eē pōt. Cōsonat hec descri
ptio pħicis ꝛ theologicis traditiōib⁹. S3 h3 pū-
mas q̄stiōes:q̄ vix etiā a b ipis īfatis pōt termīari
vt de q̄dditate potētiaꝝ aīe rōnalis/ō ipaꝝ diuer-
sitate ꝛ idētitate cū essentia:de numerositate ꝛ offi
cijs ꝛ hmōi ceteris. ¶ Placeat igit̄ rudior mani-
festatio ꝛ dicat̄:ꝙ rōnalis vel itellectualis creatu-
ra nolatur vti mēte sua/imo seipa tāq̄ mentalr tūc
exhis:dū tota ꝯuertit̄ ad solū deū tāq̄ ad obiectū
suū / vnū / pmū / sūpmū / optimū / eternū / pcipuū ꝛ sū
S mu3. ¶ Teneat̄ interim ista descꝑtio seu q̄d nois
mētis. At pinde metaphicales cessent inq̄sitiōes q̄
les notate sūt de q̄dditate reali mētis: de mō quo
pōt clare ꝛ nude pcipere solū deū vel ferri in eum.
Rñdeat etiā quis idiota fidelis interrogat⁹/q̄/q̄-
lis ꝛ q̄nta est mēs tua? Rñdeat inq̄: meus est aīa
mea:dū ipa ꝯuertitur ad deū solum/tota ꝛ sola ad
solū et vnū. Sic sonat initiū vulgati autoris / etiā
pueris inculcatū: Si deus ē anim⁹/vt nob carmia
dicūt: Hic tibi pcipue sit pura mēte colend⁹. Ec-
ce ꝙ mētis officiū ē pcipue colere deū. ¶ Quo sta
bilito ꝯfestim elicere fas habem⁹ rōnes aliq̄s: cur
ad hec verba / dispsit supbos: additū est / mēte cor
dis sui? Una rō est: si respiciam⁹ ad pmos parētes
nostros adā ꝛ euā: quos ꝯsyderat de⁹ ad sui ꝯtem
plationē clarā ꝛ serenā p statu vie: quā ꝯtēplatio-
ne3 fuisset in glia visio facialis subsecuta. Ue tibi
supbia. Ita eni mēte a pmis parētib⁹ dispgit p di
uini brachij potentiā demeruisti: vt iā heu nos in
felicissima ples nullū mētis habitaculū in cordib⁹
habere potuissemus: sic nec deū cognoscere: nisi
misericors ꝛ miserator dñs nr̄ iesus christ⁹ / potēti
virtute puidisset. Deū quippe nemo vidit vnq̄: ait
Joānes: s3 vnigenit⁹ q̄ est i sinu patris ipe enarra
uit. Pōt altera rō sumi / si respectus habeatur ad
apostatas angelos: quos in tantā conata ē attol-
lere celsitudinē stulta sue mētis psumptio / vt dice
ret pmus eoꝝ: Sedebo in lateribus aq̄lonis / ꝛ si-
milis ero altissimo. Mēs ꝟo nimiū sublimata / ni-
miū etiā pcipitata est / simul et dispsa. Ad h̄ eni q̄-
dā in alta tolluntur vt lapsu grauiori ruāt: fini sq̄
ad alta leuatis est ruere. ¶ Quereret h̄ scrupulosi
or aliq̄s: Nūq̄d hñt demones ipi corda cū corpa
nō habeant / psertim carnalia: cuiusmodi subē cor
esse cōpertū ē. Arbo si deū hñe cor trahim⁹ ō scri-
pturis (vt dicimus filiū esse ō corde pris. Juxta il
lud ps. Eructauit cor meū verbū bonū) nemo iu-
re negabit posse cordis nomē angelis attribui: cū
de insensibilibus creaturis inueniam⁹ dictū: trāsf
ferentur mōtes in cor maris. Transeamus icctirco
nūc ꝛ alibi digressiones morosiores inducere per
ꝯcordātias multiplices: vbi statim cōstare pōt de
varijs acceptiōibus terminoꝝ in scꝑturis. Ex qui
bus accipere paucas ad ꝓpositū qd in manib⁹ ha-
bet̄ suffecerit. ¶ Hoc indulto poterit ꝛ alius sen

sus elici / cōiungēdo h̄ cōplexū / mēte cordis sui: dis
persit supbos: sic in Gen. dictū est: tactus dolore
cordis intrinsec⁹: cū dispsit p diluuiū generale oēꝫ
carnē. ¶ Occurrit ꝛ alius sensus si traducam⁹ dis T
persione in bonū: dispsio siq̄dē maloꝝ vel a malis
bona est / sicē ꝛ defectior sepatio. Silr inuenimus a
sctis nolatā aliq̄ supbiā sctāꝫ: q̄.s. nobilitatis sue
ꝯscia nescit psterni vel calcari: nescit nisi sūmis iū-
gi. Ponā te in supbiā seculoꝝ / ait dñs de hierusa
lē noua. Assumat vtinā mēs nostri cordis hāc su-
perbiā: vt nulli digneē itēdere / nulli iūgi / nulli in
herere nisi vni soli: qd est necessariū / optimū / eter-
nū ꝛ summū: q̄liter elegit maria partē optimā: q̄li-
ter exultās ꝓpheta dicebat: Defecit cor meū ꝛ ca-
ro mea: ps mea de⁹ in eternū. O vere sācta ꝛ desy
derāda supbia: q̄ vnicū bonū suū possidere vult ex-
cellēter sine arrogātia ꝛ vana gloria singulariter
sine inuidia / imptiurbabiliter sine ira / infatigabil ē
sine acedia / īdefinēter sine auaricia / delectabiliter
sine luxuria et gula / honorabiliter sine hypocrisi
ficta. Dispgat oro potētia diuine miseratiōis vni
uersas alteritates / oēs ꝯcupiscētias / oēs sollicitu
dines ꝛ phātasias a mēte cordis nostri: vt libera
mēs ab oī dispsiōe glieē exultās. Mihi aūt adhe
rere deo bonū est. O felix dispsio / q̄ sūmā ꝯgrega-
tionē operat̄: put loq̄tur diuin⁹ diony. ꝙ vnifica ꝟ
tus diuinoꝝ luminū restituit ꝛ replet et conuertit
nos ad ꝯgregātis patris vnitatē ꝛ simplificā dei
tatē. Cui ꝯcinēs vates regius: Edificās inq̄t hie-
rusalē dñs: disper. israel cōgre. Hāc dispsionē me-
ret̄ sctā supbia: q̄tinus purget̄ ꝛ illuminet̄ ꝛ pfic
atur ī vnico optimo mēs cordis pura ꝛ deiformis
Hec aūt nō habet̄ pfecto cōplemēta p̄terq̄ in glo
ria: pticipatiue vero p gratiā: plus aut min⁹ in via
sm distributionē sci spūs / maxime per theologiā
mysticā / put aperiēt seq̄ntia: q̄ētū ꝯcesserit spūs bo
nus: quē dat pater celestis petētib⁹ se. Inciderent
hic locus de diuisiōe spūs ꝛ aīe / cōpagūq̄ ꝛ medul
laꝝ / ꝛ discretiōe cogitationū ꝛ intentionū cordis
p potentiā ꝟbi / qd est brachiū patris eterni. Qua
diuisione sm doctores mysticos / nulla mirabilior
nulla potentior. Sed ad faciliora reuertamur vt
cepimus: eis cōtenti q̄ tractatu dragmatico secun
do notauimus. ¶ Pretactū est ꝙ ī corde rōnalis V
creature repit̄ triplex habitaculū: vn̄ nominari po
test cordis tricliniū. Spūs vero q̄si psidēs iure di-
cit̄ archiriclinus: de quo p tropologiā signatū ē
in nuptijs / dū in chana galilee christ⁹ aquā cōuer
tit in vinū. Procedem⁹ aūt ordine magis narra-
tiuo q̄ demōstratiuo vel ꝓbatiuo: supponētes di-
cta doctoꝝ cū suis declarationib⁹ metaphysicali-
bus ꝛ theologicis vsq̄q̄q̄ multiplicꝗ rōne ful-
citis: quos in secuti cōposuim⁹ pdē opusculū ō the
ologia mystica / partitū ī duos tractat⁹ / sm tradi
tionē speculatiue pmo / post practice p. xij. īdustri
as. ¶ Cōtēte obsecro q̄sq̄s lector accesserit: si nō
mox pariter oīa numerauerimus q̄ faciūt ad deco
rē ꝛ ornatū / dispositionēq̄ mirabili varietate de-
scriptā ex libris tam nature q̄ scripture: quia forte
dicetur altero loco. Suffecerit hic ꝛ nūc sensibilis
descriptio: quemadmodū p corporalia spūalia sūt

gurant: eo ꝙ oīs nostra cognitio incipit a sensu ꝑ
statu pn̄tis miserie. Propterea interior hō nosat
exteriorē: ꝙ ē vnanimis dux su⁹ ⁊ not⁹ su⁹ ¶ Pro
poneṫ vna descṗtio: nō vt in ea sistaṫ, sed vt manu
ductio q̄dā ꝓ rudib⁹ ⁊ idiotis ad diuina quōlibet
capescēda. ¶ Iuxta qḋ ita Greg. exordiṫ in homi
lia q̄dā de thesauro ⁊ ꝑciosa margarita: Regnuꝫ
celoꝝ idcirco terrenis reb⁹ sileṫ dr̄: vt ex his q̄ ani
mus nouit, surgat ad incognita: ⁊ ꝑ hec q̄ scit no
ta diligere discat ⁊ incognita amare. ¶ Assigna
bimus igiṫ hūano cordi tanꝗ̄ loco grādi ⁊ spacio
so, tria cenacula: suṗmū, mediū ⁊ infimū. Primuꝫ
nolabimus cenaculū mētis: mediū s͛o cenaculuꝫ
rōnis: Tertiū erit ⁊ infimū aīe cenaculo deputatū.
Nolum⁹ tn̄ vt statim arbitreṫ inspector: hec idcir
co depingi ꝙ ita sint: sed vt facilius accipiat figu
rata dū incipit: sed nō sistat in figuris. Sic ꝑ mysti
cos intellectus arca Noe litteralis: sic arca federis
habēs instar illius spūalis q̄ monstrata est in mon
te: sic tricliniū Samuelis ꝑ typū: sic tricliniū femi
naꝝ in Hester: sic vniuersalr (vt ad vnū dicamus)
oēs parabolice locutiones significatum accipiūt.
¶ Sic ꝑterea corā oculis positū cordis tricliniū
in quo mēs obtinet summū locū: de quo seorsum
cōsequenter ꝓprie cōsyderationes annectunṫ: ꝙ
rarius sermo inueniṫ de mēte ꝑcisus. Rō: poniṫ in
medio, aīa stat in imo. Spūs noster tanꝗ̄ architri
clinus ꝑsidet toti triclinio: nūc ab arce mētis dila
bens ad vltimū aīe cenaculū, ꝓ administratiōe sen
suū: nūc stat in cenaculo rōnis ad inuestigationeꝫ
philosophice cuiuslibet discipline ¶ Porro si q̄s
x aspectu ṗmo despexerit aut abiecerit hanc nostrā
speculationē: ⁊ tanꝗ̄ cōis vulgata vilescat quasi ni
hil afferat nouaꝝ sententiaꝝ ꝑter verba vel figu
ras, accipiat ꝓ responso ṗmo: ꝙ ideo nō est abyci
enda: q: cōsonas habet ⁊ priscas doctoꝝ sentētias
sicut ⁊ ipsi secū veniūt. Deinde fastidiū tolliṫ, duꝫ
eadē sentētia varie describiṫ. Vn̄ fundaṫ color rhe
toricus expolitio nolatus. Deniq̄ nemo cogit in
sistere huic speculationi: ꝑsertim cū neglectu alio
rū: imo (si nō fallor) ꝓderit ad olm similiū facilio
res intellectus: ꝑcipue si cōditio ṗmi cenacli quo
mens residet velut in aureo Salomonis reclina
torio, fuerit plene nota. Caueatq̄ sibi maledictuꝫ
illud sibi dici: dispersit suꝑbos mente cordis sui.
¶ Quibus ita ꝑordinatis, subiūgamus tricliniū
cordis: architriclinus dr̄ corculus. i. cordis cultor
⁊ cordatus dici pōt spūs. s. rōnalis: q̄uis sit vnus
in essentia, triplex tn̄ in potentia: imo multiplr tri
plex in virib⁹ ⁊ efficacia. Tricliniū fuit maria: quā
ecc̄lia sic salutat: Salue mr̄ pietatis ⁊ totius trini
tat⁹ nobile tricliniū: s͛bi tn̄ incarnati, speciale ma
iestati, ꝓpas hospitiū. ṗmū spectat ad mentē: alteꝝ
ad carnē: ex q̄ s͛bū caro factuꝫ ē: triplex in natura:
vn⁹ i ꝑsona. Tricliniū triplicatū repiṫ i celesti hie
rarchia. Triplex insuꝑ actus hierarchicus: purga
re, illuminare ⁊ ꝑficere. Materiā hāc supponim⁹ la
tissime ꝑ doctores ꝓsecutā. Hoc ṗmū noteṫ: ꝙ in
oī creatura rōnali ⁊ iusta, ꝑsertim in hoīe, triplex
hec triplicata hierarchia repiṫ s̄m triplicem vim:
memoratiuā. s. ⁊ ꝑceptiuā ⁊ affectiuā: ṗmo in men
te: scd̄o i rōne: tertio in aīa: triplr̄ i q̄libet singilla
tim. Hic ē amplissima speculatio ex hierar. diony.
sy. tracta. x. ca. ¶ Tricliniū multiplr̄ triplex ꝯfor
miter ad celestē repiṫ in ecc̄liastica hierar. sic sil̄r
⁊ in seculari iuxta triplicē in quolibet statu coordi
nationē consyderet speculator. Tricliniū hꝫ ma
gnus mūd⁹ sub deo: q: q̄dā sūt entia pure spūalia,
q̄dā pure corꝑalia: q̄dā ex corꝑe ⁊ spū ꝯdita. De
claratio supponiṫ. ¶ Tricliniū hꝫ minor mūdus
i habitaculo cordis. s. ꝓut suꝑius figuratur. Hec
ꝑs magis ꝓposito ꝯgruit. Ad cuius elucidationē
⁊ dilatationē nō ē necesse simplices inducere sub
tiliter: sufficiat eis ꝓ deuotiōe capessenda: qm̄ sunt
creature rōnales ad btitudinis ipassibilitatē ordi
nate: q̄s necesse est intēdere q̄nq̄ regimini corꝑis
morali: q̄nq̄ erudiēde rōm: seper ṗmo diuine dile
ctiōi ꝓ impletiōe suoꝝ ꝑceptoꝝ. Intēto ṗma con
cernit naturā: scd̄a industriaꝫ: tertia purā gratiā.
¶ Tricliniū minoris mūdi ꝑfecta distinctiōe co
gnoscere: spectat ad ph̄ie ⁊ theologie ꝓfessores: si
voluerint naturā ꝓprietatēq̄ cōtēplatiōis agno
scere, ⁊ illud implere grecū oraculū: γνῶθι σεαυτόν
.i. nosce teipm̄. Si preterea voluerint sapienter
discernere, quēadmodū theologia actiua spectat
ad infimū, speculatiua ad mediū, mystica ad supre
mū cordis nostri. In infimo sunt adolescētule, in
medio ꝯcubine ⁊ regine, i tertio vnica ē ꝑfecta cū
dilecto. ¶ Tricliniū cordis includiṫ in ꝑcepto di y
lectionis: Diliges dominū deū tuū ex tota men
te tua: Ecce supremū. Ex toto intellectu: vt poniṫ
in Luca: et hec est ratio. Ecce scd̄m. Ex tota aīa
tua: Ecce tertiū. Ex toto corde: Ecce simul totū.
Hic tn̄ attende ꝙ oīa vocabula rōnali creature vel
rationalis est attributa: sepe ꝑmixtim accipiūtur
vnū ꝓ altero: ⁊ singulū ipoꝝ ꝓ singulis que multi
plicitas vtendi, causat frequēter ꝯfusionē i doctri
nali disciplina, vel in studiosa meditatione: nisi ꝓ
prietas nominū (quo sumiṫ apud doctores) anno
teṫ. ¶ Tricliniū elegāter exposuit ⁊ distinxit vene
rabilis Richardus, ⁊ añ eum Hugo: fundātes se
in Aug. ꝑcipue. Boeci⁹ quoq̄ in suo de ꝯsola. q̄r
to ⁊ q̄nto. Et post istos dn̄s Bonauētura, tā in le
ctura secūdi sententiaꝝ, ꝙ in suo breuiloquio sub
cōpendio. Deniq̄ mirabilius i suo itinerario mē
tis in deū. Sed ⁊ autor de spū ⁊ aīa: q̄ (se iudice) fu
it tm̄modo cōpilator ⁊ collector ex aliis: multa no
tauit digna. Ois postremo q̄ de aīa rōnali ⁊ viri
bus eius ph̄ice aut theologice tractauerunt: illu
strant triclinij nostri noticiā: ita tn̄ ꝙ theologica
traditio ꝑferaṫ. Diciṫ hoc ꝓpter Auicennā ⁊ Auer
roim ⁊ platonicos ⁊ alios: quoꝝ recitator fuit al
bertus in suo de aīa: ⁊ de intellectu ⁊ intelligibili,
discrepātes in multis a fidei pietate. Scrutetur il
lud Apl̄i: Oīa tentate: qḋ bonū est tenete. ¶ Tri
cliniū cordis ꝯuenienter assignatū est s̄m triplex
habitaculū seu cenaculū, sub appropriatione no
minū istoꝝ, mens, ratio, aīa: q̄bus ꝑponiṫ velut ar
chitriclinus ipse spūs rōnalis. Sponsus aūt pōt
nosari anim⁹. Vxor s͛o diceṫ affect⁹ vel affectio: ⁊
hec multiplex, signanter triplex. Vn̄ nosari pōt nūc
anim⁹ nūc animalis, s͛r ꝯ vtero aīalis affectus gi

gnit prolē:nūc rōnalis/si ex vtero rōnalis affecti-
onis gignit sobolē:nūc spūalis/si fer⁹ex multis af
fectionib⁹ pcedat/spūsctō superueniente:atq; sui ro
risintima aspersione mentē fecūdāte. ¶ Triclini
um cordis qnq; reducit ad binariū ꝛ senariū/ qn-
q; ad septenarium ptenditur. Famosa apli distin
ctio de homie veteri ꝛ nouo/interiori.s.ꝛ exteriori
Dat interiori qcqd spectat ad diuina: dat exterio
ri qcqd ad vitia ꝛ ad brutales spectat affect⁹. Pri
mū vocat spūalē hoiem/alterū aialē. Ubi noibus
z alter vtit̄ q̄ habeat distinctio nri triclinij: sȝ snla
faciliter ɔsonat sicↄ ista q̄ septenario dilatat̄. ¶ Tri
cliniū cordis habuit de⁹ꝛ ꝓxim⁹noster iesus chri-
stus ſm hūanitatē qō fuit in eo mens btā/rō pm-
pta/aia mesta cū carne infirma. Significauit h tri
cliniū Hugo sub metaphora triplicis oculi.s.car
nis/rōnis ꝛ mētis seu ɔtemplatiōis. Significauit
hocipm Richardus sub typo triplicis ɔiugij ipi
us iacob. Unū cū ancillis fuit bala ꝛ zelpha: alteꝝ
cū liberis rachel ꝛ lya. Tertiū(qō satis dat intelli-
gi)cū diuina sapia: de q̄ Salomō cecinit: Mulie-
rē fortē q̄s inueniet? Hec vtiq; est sapia mat̄ pul-
chre dilectiōis. Hec nō ex virili semine/sȝ mystico
spiramine/vgo ɔcipit ꝛ parit dei filiū: qm̄ spūs rō
nalis p iacob figuratus: nō sufficit ad hūc partū i
vtero mētis: sic nec maria virgo fecūdabatur a io
seph spōso suo: q̄ nō dnat̄: sȝ obseq̄ debet dne spō-
se sue:quā fecūdat spūs iesu christi: q̄ dns simt̄ ꝛ pr
est/ꝛ spōsus ꝛ fili⁹in h partu. ¶ Porro ē mēte/q̄
supiora cordis tenet pncipaliter: est ppter verba
hec sit cū mysterio ptractādū. Hec est velut in arce
ad quā inuitat apud Salomonē sapia/ꝛ ap̄ Boe
ciū phia: qbus obediētes sctī ꝛ electi viri/ɔscende
bāt i excelsa: Helias/heliseus/daniel/ petrus/Sa
ra/iudith. Hester quoq; rogatura Assuer/venit p
ordinē ad tertiū ostium. Christus demū in monte
transfiguratus est. Jesus in cenaculo grandi stra
to montis sion: cibauit apl̄os corpe suo: qbus et
ꝓbuit se videndū post resurrectionē: ꝛ spūsctī celi
tus missi virtute roborauit/docuit ꝛ succēdit: col-
ligens illic ꝛ vniens humiles mente cordis sui.

Sequūtur de mēte verita

tes.xij. Cōtinuet̄ ergo de mente expositiōis colle-
ctio: repetēdo pmit⁹q mēs ab eminētia noiat̄: ꝛ i
suꝓmo cordis triclinio collocat̄: q2 ppriū hȝ offici-
um spūalibus intēdere/nō qlibuscunq;: q2 rō cōi-
ter circa sm cognitionē et spūaliū occupatur: sed
mēs vacat soli deo. Hoc iā pmisimus i h qd nois
ɔuenimus: adeo q si vacet mēs sibi: iā nō sortitur
nomē mentis/p qnto vacat alteri q̄ deo. Ipsam
vero constat nō esse deū. Cōuenissent in h qd nois
etiā phi sūmi: licet a mō ponendi discrepassent.
Mēs sicut a solo deo creat̄ in natura ꝛ in essentia
sic a solo deo formatur ꝛ illuminat̄ tanq̄ imago ꝛ
silitudo sua. Hec iā ɔsyderatio discrepat a tradi
tionibus phoꝝ: q̄ posuerūt mentē rōnalē ſm men
tē ꝓxime formari ab intelligētia vltima/cū ceteris
erroribus notatis in tenore articuloꝝ parrhysius
dānatoꝝ: de qb⁹ nō est h insistēdū p singula. Suf-
ficiat interim positiones fidei simpliciter suppo-
nere/nō pbare. ¶ Mens cōpat̄ ad deū sub tripli
ci habitudine. Pmo sic ad principiū pductiuū
Scdō sicut ad obiectū motiuū. Tertio sicut ad do
nū sanctificatiuū. Primū habet cōe cuȝ quolibet
ente. Unde reperitur in mente modus/ spēs et ordo
Rursus vnitas/veritas/bonitas. Deniq; mensu-
ra/numerus/pondus: Etenī consistit in re quali-
bet/quantūcūq; modicū habeat entitatis: ꝛ in ac-
cidētibus ꝛ in materia pma vestigium trinitatis.
¶ Mens cū cōpatur ad deū sicut ad obiectū mo
tiuū: sortit̄ imaginē trinitatis in natura sua/vbicū
q; ꝛ qlitercūq; fuerit collocata. Ratio: quia capax
dei est/vt eū recolat/intelligat ꝛ diligat. Nec pōt
aboleri triplex hec potētia a mente ipa stāte. Uñ
nec in demonib⁹ hec trinitas potentiarū seu virtū seu
aptitudo naturaliū extinguit̄/qn in se lux existat
put esset sol in luce sua: etiā si nihil extra se actua
liter illustraret. ¶ Mens cōpata ad deū sicut ad
obiectū motiuū/est nobilior ꝛ expssior similitudo
dei naturalis/q̄ si cōsyderetur pmo mō tanq̄ ve-
stigiū. Rō: q2 imago ꝓpter maiorē expssionē ē ne
dū mediū deducens a posteriori tanq̄ a signo cau
sato ad cause sue noticiā: sȝ habet in se formaliter
saltē in actu pmo/cognitionē ꝛ dilectionē sue cau
se pme. Recte eodē mō quo discipulus cognoscit
artē magistri obiectiue in alijs: sed formaliter eā
aut saltē vtualiter in se capit: ꝛ hec est ꝓpria distin
ctio imaginis a vestigio. ¶ Mēs cōpata ad deū
sicut ad donū sanctificatiuū/sortit̄ noiē similitu-
dinis dei: q2 p hūc modū pticeps eē esse pōt: ꝛ hoc
plus aut min⁹ſm exuberātiā gratie gratū facien-
tis/cū tribus theologicis virtutib⁹ in via/aut tri-
bus dotib⁹ aut actibus in glīa. Rō: q2 grā gratū fa
ciēs vna est in radice ꝛ essentia/ꝛ triplex in habiti
bus fundatis ꝛ formatis in ea ꝛ ab ea: quorū ipsa
est radix ꝛ forma ꝛ finis proportionabiliter ad es-
sentiā diuinā vnam in trinitate/ꝛ trinā in vnitate.
Utrū vero gratia sit pus subiectiue in essentia ani
me q̄ in potētijs? Videt̄ q in essentia: sicut essen-
tia est prior ꝛ potentior q̄ potentie: q2 radicant̄ et
fluunt ab ea. Sed neq; gratia imediate elicit act⁹
potentiarū: sed impat illos: ꝛ virtutes eliciūt.s. fi
des/spes ꝛ charitas: aut potētie mediātibus his
habitibus: q̄ sunt fides in rationali/ spes in irasci
bili/charitas in ɔcupiscibili. ¶ Mens in paruu a
lis baptizatis censenda est vera imago ꝛ silitudo
trinitatis Ecce nūc incipimus inuestigationē the
orice christianoꝝ: quā nullus sapientiū et pruden-
tiū mūdi cepit. Ad cuius cognitionē nō sunt ne-
cessarie inqsitiōes phice vel metaphysicales/ nec
mathematice: sed sufficit gratia cū spe ꝛ fide p di-
lectionē operāte. Quēadmodū sub cōpēdio diui-
nus enūciauit Aug⁹: q fide/spe ꝛ charitate colitur
deus. Uñ deduxit contra platonicos Plotinum
Porphyriū/Hermetē/Apuleiū ꝛ siles lōgo pro
cessu in suo de ciui.dei: ꝛ in de vera religione: q̄ so
lus christus dederat modū generalē redeūdi men
tes in deū/purgādo/illuminādo et pficiēdo: neq;
oportebat theletas aut theorgias magicorū vel
idolatraꝝ induci/sȝ respui. Sufficiebat deniq; il-
lud impleri qō hortabat̄ ecclesia: Sursum corda.

¶ Mēs paruulorū baptizatorū ⁊ generalr olim christianorū quorūcūq; simpliciū/si sint in gratia: censenda est soli deo tanq̄ spōso vero ⁊ soli: suauit̄ inherere per influxū formalē gratie gratū faciētis. Rō: q2 acceptat: quis nō sp̄ exeat gratia in actū: scd̄m exemplū in q̄litatib9 materialib9 albedine/nigredine ⁊ calore: q2 forma cōtcat actū suū p̄mū q̄diu manet in subiecto. Sic eñ hō d̄r rōnalis ⁊ viuēs a mente sua: etiā dū homo dormit/dū actu nihil intelligit. Sūt aūt influx9 formales ip̄i9 gr̄e tres p̄ncipaliter quos appellat hierarchicos dionysius: purgare/illuminare/p̄ficere: appropriare ad vigorē virtutis in mēte: ad fulgorē veritatis/⁊ ad ardorē vel amorē charitatis: quos oēs influxus ip̄a cōplectit̄ quietudo fruitionis: q̄ est pax exuperans oēm sensū: ⁊ in q̄ effect9 p̄ncipalis stat theologie mystice: q̄ ideo d̄r amēs .i. sine mēte: ⁊ irrōnalis .i. sine rōne: et stulta .i. sine cōsueto ordine cognoscēdi: put infra notabit̄. ¶ Mēs paruulorū baptizatorū (de q̄b9 minus videt̄: q2 nondū hn̄t vsum liberi arbitrij) censenda est naturalr̄ ⁊ sup̄naturalr̄/libere deo frui: quis nō libertate: vt est arbitrās siue deliberās: propterea nondū dicunt̄ actu mereri vel agere virtuose: sed cōplacēter ⁊ pulchre cū decore virtutū: copulant̄ ipsi deo spōso suo. Rō est: q2 imago sue mētis ad sui reformata ē honorē p̄ncipijs s̄m memoriā/intelligentiā ⁊ voluntatē. ¶ Mens oībus hoībus est equalis libertatis quo ad essentiā ⁊ actū p̄mū: sed nō quo ad actū scd̄m/propter impedimēta vł adiutoria: modo istis/mō illis aduenientia. Caderet h̄ sermo de triplici libertate .s. a coactiōe/a pctō et a seruitute. Vn̄ est p̄terea q̄ libertas arbitrij nō pōt cogi: nec ab hoībus/nec a deo/nec a corpe propterea cū experiamur ip̄am libertatē totalr̄ frequēti9 impediri quo ad actū suū. Sed aliud est cogi/aliud

a impediri vel deturbari: put scti docent. ¶ Mens p̄mo mō p̄us descripta nedū eminet in cordis triclinio supra rōnē supiorē: sed locāda videt̄ supra synderisim ⁊ cōscientiā. Rō: q2 portio siue rō superior vt talis est/intēdere pōt alijs sub deo: que sūt sp̄ualia ⁊ intelligibilia: vt sunt angeli ⁊ scti. Porro synderisis est naturale iudicatoriū vel inclinatio: sicut alij loquunt̄. Sed hoc iudicatoriū generalit̄ attēdit̄ ad verū in vniuersali: ⁊ inclinatio ad bonū simlr̄ in vniuersali. Mens aūt solū respicit deū: et inclinat̄ ad ip̄m vnū verū bonū eternū solū ⁊ summū. Habet igit̄ obiectū p̄us ⁊ p̄ncipalius ip̄a mens q̄ rō supior aut synderisis. Perpendit hoc dū procedit ad actum scd̄m/tā s̄m potētias suas ⁊ vires/q̄ s̄m habit9 q̄bus ip̄a format̄ ⁊ decoratur. ¶ Mēs nō habet intellectū agentē vel potētialē q̄si potentias distinctas essentialr̄ ab inuicē vel a seip̄a: sicut multi ph̄antiū locuti sunt: quos nō optet imitari: q2 ponebant aut vnitatē mētis in oībus: aut ip̄am nō esse corpis formā: nec de nouo creatā/sed perpetuā: nec ad gratiā ⁊ gloriā a deo sublimari: cū erroribus hmōi cōtra nostre fidei pietatē. ¶ Caderet h̄ exq̄sitior s̄mo: q̄ rōne d̄r mēs sit̄ esse agēs ⁊ patiens mota ⁊ mouēs. Sed hec in spiritib9 ⁊ a materia sepatis repit̄ libertas cū seip̄am mouet: dū se reflectit sup̄ se ⁊ sup̄ act9 suos. ¶ Trāseamus ad p̄ns ꝯq̄sitiōes hmōi speculatiuas et metaph̄icales ⁊ ad modos ⁊ ad cās vn̄ mēs dispgit̄ reuertamur: ⁊ q̄tin9 eius vnitior simplificatio plus nota sit: ne incurrat̄ verbū h̄ improperij: Dispersit sup̄bos mēte cordis sui. ¶ Dispersio mētis dedit occasionē impositorib9 noīm: quos necesse fuit sapiēter attētos esse circa rerū p̄prietates: vt mēs a mene diceret̄. Est aūt mene idē q̄ luna vel defectus. Mēs aūt p̄sertim stulti (s̄m sapiētis verbū) vt luna mutat̄. Lunatica q̄ppe est/quā sp̄us immūd9 mittit ⁊ nūc ī ignē cupiditatis male inflāmantē: nūc in aquā tumoris male suffocantē: nūc elidit in terrā cogitationū noxiarū de terrenis: et voluitatur ⁊ clamat/ et stridet: ⁊ spumat ⁊ arescit ⁊ discerpitur per varias vias: tādē redit ad se per lucidū interuallū: vt deū noscat ⁊ se: ⁊ h̄ ab infantia. O q̄ sepe descēdit nostra mēs de hierl'm pacis in hierico lunaris mutationis. O quotiēs incidit in latrones. Sed loc9 est h̄ ⁊ nūc doctrine/⁊ nō q̄rele. ¶ Dispersio mētis causam hz duplicē in genere. Quedā vitiosa ē/ altera nō vitiosa. Vitiosarū q̄dā est ex originali culpa/ q̄dā ex veniali/q̄dā ex mortali. Sūt aūt cōe alie nō vitiose s3 naturales: quemadmodū est necessitas somni: quis aliquorū videat̄ opinio sentire: q̄ pro statu nature institute mens nō fuisset a somno depressa nec etiā in pueris: qn̄ actus sp̄ meminisset/intellexisset ⁊ dilexisset deū. Et hoc p̄uilegiū trahere volūt ad beatā virginē/immo ad Joannē baptistā etiā ex vtero: sicut nō est dubiū/qn̄ christ9 viator semp̄ dicere poterat: Ego dormio/⁊ cor meū vigilat. Quippe btūs erat s̄m mentē: nō sic Joānes ⁊ Maria. Stemus hic ⁊ in alijs cū traditiōe cōi: q̄ in istis etiā q̄n̄q; mens cessabat ab actib9 suis ⁊ causis naturalibus: ⁊ ꝯstat sine pctō. ¶ Dispersio mētis p̄ statu nature lapse (de q̄ principaliter erit sermo) nūq̄ intelligit̄ fieri quo ad actū suū p̄mū. Hoc iā tactū est: q2 sic anima rōnalis ē perpetua postq̄ creata est/siue sit in corpore/siue extra corpus. Lux est quedā in se nata lucidū reddere in actu scd̄o subiectū dispositū vt corpus vel seip̄m/si nō aliquis interuenerit obex. Unde ⁊ naturalia in demonibus s̄m dionysiū splendida remanserūt. Vocatur aūt actus scd̄us ip̄a operatio elicita ⁊ immanēs/vel imperata ⁊ transiens. b

¶ Dispersio mentis quo ad actū secundū/prouenit q̄n̄q; negatiue/q̄n̄q; p̄uatiue. Negatiue siq̄dē dū nō sinitur exire in actū sine culpa sua/ priuatiue vo cū culpa sua. Exemplū p̄mi/in dormiētib9 infantibus ⁊ fatuis naturaliter. Exēplū scd̄i/ebrijs ⁊ philocaptis ⁊ alijs/quos excecat sua malicia.

¶ Disp̄sio mentis habet̄ v̄tuose: dū sp̄us propter act9 virtutū in actiua p̄tic impedit̄ cogitare d̄ deo solo/⁊ manere ī arce sua. Certū est aūt q̄ oēs v̄tutes ꝯsonāt quo ad habitus suos: nec se impediūt. Actus vere sepe mutuo se nō cōpatiunt̄. Quis nesciat q̄ actus vite actiue suspendūt actus vite ꝯtēplatiue/⁊ ecōtra? Nō eñ simul est vacare actiōib9 extrinsecis ⁊ intrinsecis speculationib9. Si aūt q̄rat̄ vtrū sp̄ oporteat agere id q̄d meli9 ē in se. Clara est respōsio q̄ nō: alioquin quilibet obligaretur ad opa supererogationis. Nā v̄tus ⁊ ars termi-

nos suos habent ꝛ certos. Sufficit igit̃ ꝑ regula
ad salutē/ꝙ fiant act⁹ q̄ tūc iacēt sub p̄cepto ogan
tis/quātum cūq; q̄s videat̃ idone⁹ad alia: ꝛ p̄dit⁹
talento multiplici ad superogandum: que regula
tollit scrupulos sup̄ distributione talenti accepti/
quos frequēter inducit feruoꝛ indiscretus: ꝛ zelus
non s̄m scientiā ꝓueniens ex radice sup̄bie vel va
nitatis/vel certe a demonio meridiano: cuius ocu
li sunt sicut palpebre diluculi: ꝛ qui ꝑ arrogantias
feruescere facit sicut ollam ꝓfundum maris: cui
coꝛ stultoꝝ compat̃: ꝛ ponit quasi vngenta bulli-
uerit: hoc est cū de vitijs v̄tutes effingit. ¶ Disp̄-
sio mentis quo ad habitū gratie gratū facientis/
nunq̄ ꝓuenit absq; peccato mortali: sed actus eius
dem grē potest sine culpa mortali vel veniali freq̄n
ter interrumpi. Hec pars sequit̃ ex p̄cedenti. Un-
de ꝓ faciliori noticia omniū que tractamus/possu
mus ꝑ distinctionē dicere/ꝙ mens in hoīe sicut
anīa rōnalis p̄t ꝯsyderari dupl̄r. Uno mō s̄m esse
suū: alio mō s̄m bñ esse. Si p̄mo mō/sic est incoꝛ-
ꝑalis ꝛ immaterialis naturalr̄. Si scđo mō/sic reci
pit varietates plurimas. Et hoc dupl̄r in gñe: q̄a
vel ꝯstituit̃ s̄m bñ esse habituale suum solū: vel s̄m
esse actuale. Si s̄m esse habituale/sic est dupl̄r: vel
s̄m habit⁹ sup̄ pure naturalr̄ infusos: vel s̄m habi
tus naturalr̄ ꝑ assuefactionē acquisitos. Tal̃ est di
stinctio de bene esse actuali: q: vel ꝓcedit illud ex
habitu sup̄naturali vel sup̄naturalr̄/vel solum na-
turalr̄. ¶ Fierent subinde multe distinctiones de
comꝑatione mentis/aut aīe rōnalis quo ad bene
esse/vel quo ad esse s̄m quid: qđ est additū sub suo
esse. Et s̄m istos respect⁹ haberet̃ noticia/cur aīa
tot noīb⁹ appellat̃/cū sit essentia simplex ꝛ vna: vt
ꝙ dr̄ spūs/mens/rō/aīa/dr̄ portio supioꝛ ꝛ inferi-
oꝛ/dr̄ intellect⁹ speculatiu⁹ ꝛ practic⁹: dr̄ simplex et
compositus aut discursiuus: dr̄ formalis ꝛ actua-
lis vel adeptus: dr̄ agens ꝛ possibilis: dr̄ inuentiuus
ꝛ iudicatiuus: dr̄ liberum simpl̄r ꝛ liberū arbitriū
dr̄ synderisis ꝛ ꝯscia: dr̄ naturalr̄ agens: dr̄ rōnalis
ꝯcupiscibilis ꝛ irascibilis: dr̄ tandem p̄ncipalr̄ spi
ritus cognitiuus/dr̄ volitiuus/dr̄ mens collecta et
vnita in humilibus deuotis: dr̄ disꝑsa in sup̄erbis
mente cordis sui. ¶ Ueritates octo diximus de
disꝑsione mentis. ¶ De collectione videamus si
mul ꝛ deuotione. Collectio mētis ad deum potest
acquiri quasi via triplici in gñe. Una est ꝑ deuoti
onē simplicē: altera ꝑ ph̄icam inuestigatiōe; ꝛ itel
ligentiā: tertia ꝑ theologiā/q̄ complectit̃ intelligē
tiam ꝛ deuotionē simul si plena sit. Nunc de p̄ma
p̄ncipalioꝛ est intētio ad ꝯfusionē sup̄boꝝ mente
cordis sui. ¶ Describit̃ aūt deuotio s̄m docto-
res noīatim Hugonē in suo de oratione: Deuo-
tio est eleuatio mentis in deum ꝑ pium ꝛ humile;
affectū fide/spe ꝛ charitate subnixū. Nihil hac de
scriptione veri⁹/nihil lucid⁹/nihil ꝓposito nostro
simplicū documēto accōmodati⁹ tradi potuerat.
Porro de mentis deuotione nō siluit scr̄ptura/lo-
quēs de offerētib⁹ mēte ꝓmptissima ꝛ deuotissima
Mens deuota est in incipiētib⁹/deuotioꝛ in ꝓfici
entibus/deuotissima in ꝑfectis. Collectio mētis ꝑ
deuotionē/nihil aliud est q̄ eleuatio. Non enim

potest mētis eleuatio fieri ad deū ꝑ piū ꝛ humilem
affectū/q̄n colligat̃ ad vnitatē. In qua vnione tra
dit diuin⁹ dionysi⁹ mysterium ꝯsistere theosophie
christianoꝝ. Uñ p̄terea sumit̃ distinctio spūalis a-
moris a carnali: q: p̄mus vnit/alter spargit. Et q:
talis vnio nō attingit̃ absq; amore spūali extasim
faciēte/tradiderūt expositores sui/ꝙ appellat theo
logiam mysticā expimentatiuā vel gustatiuā amo
rem. De quo dr̄ vnus inter ceteros/q̄ amoꝛ huius-
modi causabat̃ sine cognitione preuia vel comite.
Quod an verū sit/ꝛ quō potest accipi/tactū est ali-
bi sub .xij. ꝯsyderationibus: ꝛ hic sup̄addent̃ aliq̄.
Certissimū q̄dem est amoꝛ oīs cognitionē p̄suppo
nit vnam/aut alteram. ¶ Habemus ecce tria p̄n-
cipalr̄ in descriptione deuotiōis. Primo ꝙ ē ele-
uatio mentis in deū. Scđo ꝙ hec eleuatio fit ꝑ pi-
um ꝛ humilē affectū. Tertio ꝙ hmōi affect⁹ debet
esse fide/spe ꝛ charitate subnix⁹ seu format⁹. Pos
sunt hic explicari quatuoꝛ cause deuotionis/fina-
lis/materialis/efficiens ꝛ formalis. Posset insup̄
ꝯpiri q̄d intelligim⁹ ꝑ eleuationē mentis in deū: q:
non fit hic sermo de eleuatiōe locali/cum deus sit
vbiq; ꝛ semꝑ: intimioꝛ mēti q̄ mens sibiip̄si. Sed
intelligimus de eleuatione spūali: non s̄m esse mē
tis/sed s̄m bñ esse habituale ꝛ actuale: ꝑ affectū. s.
pium ꝛ humilē/q̄ q̄nq; stat in habitu solo/q̄nq; ꝓce
dit ad actū: quēadmodū fidem/spem ꝛ charitate;
nunc ꝓ habitibus/nunc ꝓ actibus accipimus.
¶ Accipientes aūt ꝓ actibus ꝯuenienter in p̄mis
coartamus sermonē ad tria hec vocabula/affect⁹
pius ꝛ humilis: ita vt abbreuiādo dicere possem⁹/
ꝙ deuotio est affectus pius ꝛ humilis. Quisquis
ergo plene cognouerit q̄d est affectus pius ꝛ hu-
milis/sciet vtiq; q̄d est deuotio. ¶ Et q̄m finis le-
gis est dilectio s̄m ap̄lm/ꝯformiter ad christū te-
stificantē: in duobus mādatis dilectionis tota lex
ꝑdet ꝛ ꝓphete: fuit opinio celebris ꝙ theologia
christianoꝝ magis est affectiua ꝓprie/q̄ speculati
ua vel practica. Non enim data est lex christiana
vt hic intelligamus deum/sed vt captiuemus oēm
intellectū in obsequiū christi. Ualet hec ꝯsydera-
tio ꝓ simplicibus christianis/ꝛ militat aduersus su
ꝑbos mente cordis sui: q̄ nihil credere volunt nisi
p̄us intelligant: quales erant ph̄i quos damnant
parrhysienses articuli de errore quasi ꝑ oīa: spēa-
liter dum dicebāt ꝙ nihil scit qui ph̄ie non studu-
it: ꝙ insup̄ non est alia felicitas hominū q̄ stude-
re philosophie: ꝛ ꝙ non est curandū de fide. Pro-
cedit rursus hec ꝯsyderatio ꝯtra sup̄bos/solo no-
mine ꝛ vanitate theologos: q̄ student solū vt sciāt
vel sciant̃: nihil v̄o traijciant ad affectū/ nihil ad
mores ꝛ v̄tutes. Et cum dixit etiam gentilis phi-
losophus: Inq̄rimus quid sit virtus: non vt scia-
mus/sed vt boni efficiamur. Cognouimus ꝓbdo
loꝛ aliquos q̄bus omnis doctrina miscēs cum spe
culatiua pietatē fidei ad effectū reddebat̃ grauis/
molesta/nauseans ꝛ onerosa: ita vt doctores deuo
tos deriderent vt idiotas ꝛ vetulas: quales sunt
apud tales Grego. Bernar. immo damnata ar-
rogantia ꝛ amentia. August. ꝛ dñs Bonauentura
cum similibus; Est inquit doctrina coꝝ ad p̄dicatio

nem ⁊ deuotionē: quasi stare neq̄ant pariter deuo-
tio ⁊ erudito. Sed q̄d? verū est ꝙ repugnant scien-
tia inflans ⁊ charitas edificans: q: execrabilis est
suꝑbo humilitas. Sed est scīa q̄ nō inflat / sapīa. s.
q̄ desursum est / pudica / suadibilis / pacifica: q̄ eru-
diens intellectū / simul ꝑ deuotionē informat ⁊ in-
E flammat ⁊ pascit affectū: fauus. s. cū melle: oleū cū
igne / vtile cum dulci. ¶ Deuotio nihil habens de
philosophia vel theologia scholastica speculati-
ua / sufficit ad salutem. Sufficit insuꝑ ad collectio-
nem vnitiuam mentis cum deo ꝑ suꝑmentales ex-
cessus. Philosophia vero ⁊ theologia sine deuo-
tione dispgunt suꝑbos mente cordis sui: depmūt
⁊ auertūt vt se misceant q̄stionibus infinitis. Ra-
tio breuis in pmptu est: q: deus suꝑbis resistit / hu
milibus autem dat gratiā. Declaratio sermonum
tuoꝝ illuminat (ait Psalmista) ⁊ intellectū dat par
uulis. ¶ Consyderem⁹ ꝓprietatē deuotiōis / vt cō-
sequēter appareat quales sunt ad deuotionem illi
nimiꝝ q̄bus est suauitas in affectu / pietas in intel-
lectu / hūilitas in affectu simul ⁊ in intellectu. Est
itaq̄ deuotio affectus pius ⁊ humilis. Quid est au
tem affectus nisi spontanea q̄dam ⁊ suauis incli-
natio ait Hugo. Porro ꝯtrariatᷣ affectus suauita-
ti / mētis duricia / q̄ compunctionē non mollitᷣ: de
qua sapiēs: Qui aūt mētis est dure / corruet in ma-
lum. Et iteꝝ: Cor durꝝ male habebit in nouissimo.
Contrariatᷣ pietati fidei mentis insipientia: de qua
psalmi. Dixit insipiens in corde suo / non est deus
Et alibi: Illuminans tu mirabilr a montib⁹ eter
nis: turbati sunt omnes insipientes corde. Predi-
camus christū (ait apl's) grecis q̄dem stulticiā. Cō-
trariatᷣ humilitati / spei / mētis arrogātia q̄ ꝑsumit
de meritis / vel desperat de ꝑmijs. Hic est vir q̄ nō
posuit deum adiutorē suū: sed ꝑualuit in vanitate
sua. Et rursum: Manus eēm nostra excelsa: ⁊ non
dn̄s fecit hec omnia. Et illud de iudeis apud pro-
phetam: Desꝑauimus. ¶ Sciuerit igitᷣ oīs hō q̄
nouerit comꝑhēdi sub hoc maledicto: dispsit suꝑ-
bos mēte cordis sui; ꝙ ad mētis collectionē vniti-
uam necessaria est deuotio quā descripsimus / q̄ est
eleuatio mentis in deū ꝑ pium ⁊ humilē affectum
fide / spe ⁊ charitate subnixū. ¶ Propterea quem
cunq̄ videris carentē istis / dic ꝙ dispsus est men-
te cordis sui: q̄ntumcūq̄ se phm vel scholasticum
theologū esse iactet. Dic illud Job de tali: Si ascē
derit in celū suꝑbia eius / ⁊ caput eius nubes teti-
gerit / quasi sterq̄liniū in fine ꝑdetᷣ: ⁊ dicēt q̄ eum no
uerant: vbi est? Quasi somniū auolās non inuenie
tur: ⁊ transiet quasi visio nocturna. Dic ꝙ est sal in
fatuatū / eijciendū ⁊ ꝯculcandū. Secus vō si quez
agnoueris in affectu suauē / pium ⁊ humilem: si ad
deum cum simplicitate fidei / spei ⁊ charitatis ele-
uatum: q̄uis iste sit sine lr̄is / sine phia / sine theolo
gia: talis vtiq̄ collectus ⁊ vnitus est mente cordis
F sui. ¶ Quid igitur? Vana est phia / inutilis est the
ologia? Vana ꝓrsus / inutilis ⁊ noxia hūti / si nō co
mes affuerit deuotio: que pius est ⁊ humilis affe-
ctus / qua comite poterit ad intelligentias pluri-
mas erebi / quas non habebit de lege cōi simplex
christianus. Poterit insuꝑ talis esse vtilis in do-

ctrina / qua fides saluberrima gignitᷣ / nutritᷣ / defen
ditᷣ / roboratᷣ. Vtilis ꝑterea sicut dt apl's ad argu
endum. ¶ Proinde deuotio sola non sufficit a
explicationem sui mētibus alienis insinuandā: cu
amplius in expimentali sensu vel affectu / ꝙ rōcina
tiō intellectu consistant. Sunt idcirco male deuo-
ti simplices illi / qui iuxta suas affectiones tradere
satagunt alijs regulas ⁊ leges ex scripturis sacris
Hinc fatue reuelatiōes / hinc suꝑstitiose affectiōes
ꝓdierunt. Sicut ecōuerso phi ⁊ theologi deuotio
ne carentes / sinistras de deuotionis mysterio deri
siones intulerūt. Rursus ita se habent affectus /
pietas ⁊ humilitas in deum: vt neq̄at vna veraci-
ter sine altera inueniri. Nusq̄ eēm pietas fidei rite
stabilitᷣ sine affectione humili / nec humilitas spei
⁊ suauitas charitatis / sine fidei solide pietate. Quo
factum est aliq̄n / vt dolere peniterecq̄ se dicerēt nō
nulli lr̄atoꝝ: ꝙ non in simplicitate parentū. s. laico
rum ꝑmāsissent. Fides itaq̄ donum dei est / ne q̄s
glorietᷣ. Pax insuꝑ in credendo ꝑcabatᷣ ab apl'o
suis: Deus inquit spei repleat vos omni gaudio ⁊
pace in credēdo. Ratio subditur / vt abundetis in
spe ⁊ vtute spūssancti / q̄ vtus est charitas. ¶ Ca-
deret hic sermo de certitudine fidei: ⁊ quemadmo
dū intellect⁹ in ipa stabilitᷣ: sicut et in spe ⁊ in cha
ritate ꝑ omnimodā sui derelictionē sub potēti ma
nu dei / captiuādo oēm intellectū in obseq̄um chri-
sti: qualr suadebat Crysogonus Anastasie. Tu ve-
ro ancilla christi / trophēū crucis tota mente con-
stringe. Modus infra notabitᷣ. Quid aūt est mēs
tota / nisi mens vnita totalr ⁊ collecta? Ois vero
mens talis deuota est in incipientibus / deuotior
in ꝓficientibus / deuotissima in ꝑfectis: quos nō di
spergit suꝑbia mentis cordis sui. ¶ De deuotissi
ma mente dicemus aliqua. Primo de deuotione ꝑ
fectoꝝ ad alios reditura. Deuotissima mens qua-
lis est in ꝑfectis / habet in se secretū solitudinis / se-
renum luminis / tabernaculū pacis: habet ⁊ cena-
culū seu diuerticulū refectionis / cubiculū requie-
tionis / nidulum pullificationis: hoc est ex Bernar
do. Viderit illic lucem: quam non capit locus. Au
dit harmoniā quam non capit tempus. Odoratᷣ
fragranciā quam non spargit flatus: gustat cibuz
quem non minuit edacitas: heret amplexui quem
non deuellit sacietas: hec ex August. ¶ Sed admi
rabilior est suꝑ oēs Dionysij traditio: que videtᷣ in
sipientibus corde rem magis inuoluere ꝯtradicti-
onibus ꝙ docere. Siq̄dem ad Timotheū scribēs
de mystica theologia / sic dicit: Tu aūt Timothee
circa mysticas visiones corroborato itinere ⁊ sen-
sus desere: ⁊ itellectuales opatiōes ⁊ sensibilia ⁊ ins
sibilia ⁊ oē nō ens / ⁊ ens ⁊ ad vnitatē vt possibile ē
inscius restituere: ipsius qui est suꝑ omnē essenti-
am ⁊ scientiā ⁊ a tēpo: ⁊ omnibus immensurabili
⁊ absoluto pure mentis excessu / ad suꝑessentialez
diuinaꝝ tenebrarum radium omnia deserens / ⁊ ab
omnibus absolutus ascendens. ¶ Quereret ali-
quis / quomodo possunt hec fieri / que repugnare vi
dentᷣ in forma verboꝝ. Tentemus aliqua dicere ꝑ
notando / ꝙ duplex est hic notificationis modus:
Vnus doctrinalis extrinsecus; alius expimenta-

lis intrinsecus. Unde sciendū ꝙ oīs cognitio no-
stra ortū habet ab aliqua experiētia. Omnis ꝓterea
cognitio si pfca debeat/in experiētia terminat̄. Ex-
periētie vero nomen dr̄ ab ex/et pario paris: qr pa-
ritur experiētia ex rebus in viribus cognitiuis et af
fectiuis. Hinc dicimus/hoc experior/hoc comperio/
ꝗ reperio. Est aūt experiētia ſm rē seu qd rei ꝑceptio
simplex/non discursiua causata seu parata imme-
diate ab obiectali motione: ita ꝙ sufficit ad hanc
ꝑceptionē ꝓsentia obiecti cū potentia ꝑceptiua re
motis impedimētis. Si eñ color obycit̄ visui/suf
ficit ad visionē ꝑ solam impedimentoꝝ ablationē:
vt ꝙ oculus non sit clausus/nec cecatus/nec aliter
impeditus. Sic est de auditu respectu soni: de gu-
stu respectu gustabilis: de tactu et olfactu suo mo-
do. Ceteꝝ ꝑceptio ponit̄ in diffinitione ꝓ genere:
que ſm nomen dr̄ ꝑfecta captio: et hec ꝯuenit expe-
rimentali cognitioni ꝓcipue: quoniā in ipa ꝓut ex-
perimentalis est/nō cadit error vel deceptio/nisi for
te occasionalr̄ apud potētiā discursiuā/quēadmo-
dū dr̄ Hippocras/ꝙ experimētū est fallax. Causam
dicti ꝓmisit: Ars inq̄t longa/ars itaq3 format̄ non
ab vno tm̄ experimento/sed a plurimis: quoꝝ vtiq3
singulū veꝝ est: alioquin non esset ꝑ experimentum
Attamen ꝯbinatio experimentoꝝ et ꝯq̄sitio discursi-
ua de q̄dditate et ꝯditionibus rerum expertarum: im
mo et ipoꝝ experimentoꝝ que res sunt/an substātie
vel accñtia/sepe fallit. Consurrexit ꝓinde necessi-
tas grāmatice et logice ꝓ cōicatione mutua sup ex-
perimentis singulis et reb⁹ expertis: ne omnes aut plu
res experiētie laterent vicissim hoīes: ꝓsertim experi
entie interiores quas nemo nouit nisi spūs homi-
nis qui in ipo est. Consurrexit deniq3 modus alter
cognitionis ꝑ experientiam: q̄ disciplinalis vl̄ scho
lasticus vel doctrinalis appellat̄ ꝑ voces et scripta
q̄m aliter non possum⁹ ꝯceptus ꝓmos ꝑ experientiā
habitos exponere. Cōsurrexit etiā distinctio vert⁹
de ꝯceptib⁹ ꝓme/scd̄e intētōis et scd̄e et tertie et de mōis scā
di et de suppositiōe naturali ¶ Tota postremo ꝑs
phie q̄ rational̄ dr̄: ꝓpterea necessariū sumpsit ex-
ordiū. ¶ Suffecerit ad ꝓsens ꝯmemoratio distin
ctionis vt ostdamus ꝓmo ꝙ vnio mētis de q̄ nūc lo
quimur/ꝯsistit in experientia: ꝓpterea trāsfundi nō
potest in alios ꝑ doctrinā: sicut nec visio/nec aliq̄
sensatio exterior aliter in alios transfunditur: nec
amor nec odiū nec leticia/neq3 dolor/ neq3 gñali-
ter aliqua experimentalis cognitio. ¶ Nihilomin⁹
doctrinalis traditio non est frustra. Primo ꝓpter
inductionē/vt fiat amplificatio potentiaꝝ ꝑcepti-
uaꝝ cū obiectis experimentalr̄ ꝑcipiendis. Deinde
notificatio fiat impedimentoꝝ quatinus auferan
tur. Hec eñ duo sufficiant ad experiētiā: ita tamē
si obiecta moueant naturalr̄: alioq̄n tertiū req̄re-
ret̄. s. actualis et libera motio obiectalis: qualē ha-
bet extra se deus: qualē habet libertas arbitrij su-
ꝑ actus suos. ¶ Null⁹ idcirco putet vel expectet
ꝙ ab hoīe deꝑ se sibi tradi possit cognitio sup vni-
one mētis cum deo. Merito q̄dem: qr nec de qua-
cūq3 experientia pōt hec fieri circa creaturas. Nemo
ꝓterea separet experimētū/nisi sublatum fuerit impe
dimentū. Est igit̄ cōe studiū oīm qui de theologia
mystica q̄ ꝯsistit in vnione locuti sunt: inducere ad
tria q̄ req̄runt̄ et sufficiūt: vicȝ desyderiū diuini ob
iecti: remotio impedimēti: imploratio diuini be-
neplaciti. Primū fit insinuando pulchritudinē et
valorem. Scdm̄ fit aꝑiendo defectū nostrū et lan-
guorem. Tertiū fit ꝑ orōnis vehementiā et ardorē.
Hec aūt tria ꝯplectit̄ ipa deuotio/q̄ est eleuatio
mentis in deum sicut in obiectū ꝓpriū: et hoc ꝑ pi
um et humilē affectū in quo semꝑ est deo bñplaci-
tū. ¶ Occurret forsan aliq̄s et dicet: Quid ad te
de doctrina mystice sapie/qui non es ꝑticeps hu-
ius experientie? Rñdeo: Credidi ꝓpter quod locut⁹
sum. Credidi sermonib⁹ expertoꝝ/ꝓpter q̄d ꝯformi
ter ad eos locutus sum. Quatinus inducar et indu
cam/q̄ntū dñs adiu: erit ad desyderiū tāti obiecti
cum isto qui dicebat: Unam petij a dño/hanc req̄-
ram. Unam vicȝ ꝓciosam margaritā euangelicā:
qua habita/dicam⁹ sufficit: qua non habita/saltē
desyderare ꝯcupiscam⁹. Enitamur deniq3 ꝓ deuo
tione cuiuslibet impedimēti cum imploratione di
uini bñplaciti. Sanabit ita forte oculū mētis: et ei
se ꝓntabit experiendū/gustandū et videndū q̄ suauis
ipe est/q̄ magna multitudo dulcedinis sue quā ab
scondit timentibus se ¶ Superest ostdere ꝙ doctri 3
nalis traditio theologie mystice se extēdit ad the-
ologiā scholasticā: nec ab ea diuersa est vel seclu-
sa: immo nec a vera phia. Fiet aūt hoc cōmode si
vba btī Dionysij a Paulo/immo a spūsctō docti
ꝯcordauerim⁹ adinuicē ꝑ scholasticā theologiā
cuius ignorantiā hītes: q̄uis experientiam intrinse
cam sentiant beate vnionis/tamē hanc doctrinalr̄
elucidare neq̄bunt. Exemplū est manifestū in do
ctrinis phicis. Nonne poterit astrologus q̄ nun-
q̄ exptus est eclipsim solis et lune/ tradere doctri-
nā huius rei/qualē rustic⁹ q̄ experit̄ ipas ad oculū
tradere neq̄bit? Poterit rusticus vtiq3 dicere so-
cio ꝓnti: Aperi oculos et vide: poterit extendere di
gitum ad eclipsim: sed nil amplius. Astrologus ve
ro lȝ ita monstrare non poterit ꝓntialr̄/docebit tñ
absentes qualr̄ aperiēdi sunt oculi: qualia sunt im
pedimēta que remoueri oporteat: immo si catho-
licus sit/diuinū bñplacitū iungere non omittet/q̄
facit eclipses si vult et q̄ñ vult. Sic in ꝓposito/nisi
ꝙ astrologus habet demonstrationē: theologus
vo solam eruditionē in fidei autoritate firmatam.
¶ Multi multa locuti sunt/et nos multotiens iā
inter multos de et suꝑ vbis Dionysij/dum tractat
de mystica theologia et diuina sapia christianoꝝ.
Dixerunt aliq̄ ꝙ ꝯsistit hec theologia in abnegati
one oīm a deo: alij ꝙ in affectu et dilectione: non-
nulli ꝙ in intelligentie puritate: alij ꝙ in mentis
ad deum collectione vel vnione: alij ꝙ in deuotiōe
seu mentis eleuatiōe: alij ꝙ in raptu vel extasi vel
mentis alienatione. Quas sex positiōes absq3 cō-
tentione ꝑtractemus sub certis ꝓpositiōibus/ōn-
suri ꝯformiter ad verba cantici Marie: quod exi-
stit in experimentali et gratuita vnione seu collectio-
ne et exaltatione humiliū mente cordis sui cū deo:
dum dispsit suꝑbos/dum deposuit potentes de se
de/dum esurientes impleuit bonis/ dum suscepit
israel puerum suum recordatus misericordie sue:

¶ Dicamus igit abbreuiato sermone/ φ sapiētia
christianoꝝ de qua tractauit diuinus Dionysi. est
vnio mentis seu collectio tanφ p genere. Jungit
experimentalis ꝛ gratuita cū patre luminū deo tan-
φ p formali differētia ꝛ p fine vel obiecto. Mens
ponit quasi p materia vel subiecto. Habemus ec
ce genus descriptiōis. s. vnionē/simul cum obiecto
suo deo/ꝛ mentē p subiecto. Nec optet insistere scru
pulosius: qꝛ nullus ambigit. Sed in hoc est diffi-
cultas que ꝛ qualis sit ista vnio: ꝛ quēadmodū cō-
paret/ꝛ cur p differentia additū/experimētalis ꝛ gra
tuita. Porro qn gratuita sit hec vnio quis nega-
ret/ad quā nec natura sufficit nec industria. Sed
neqꝫ satis est vnio gratuita si non pcipiat: quēad-
modū deus habitualr vnit p grām ꝛ virtutes in p-
uulis baptizatis/quos tamē non dicimus mysti-
ce sapientes. Superest igitur difficultas velut vnita/
quid sit ꝛ quō sit vnitionis experientia. Possum⁹ au
tem dicere φ experimentalis vnio mētis cum deo ē
simplex ꝛ actualis pceptio dei grē sue/gratū facien
tis dono qualis hic incipit ꝛ pficit in glia p grām
ꝯsummatā. Est igit hec vnio experimentalis pgu-
statio qdam glie pignus ꝛ arra felicitatis eterne/
cui ꝯtraria est dispsio ꝛ auersio supboꝝ mente cor-
dis sui. Relinquit tandem hec depurata seu expo
lita theologie mystice descriptio/dicendo φ est ex-
perimentalis dei pceptio. Ponitur aūt ponit perce-
ptio/φ cognitio: quia generalis est terminus ad
omnē vim mentis. s. rationalē/ concupiscibilem/
irascibilem/vel ad vim apphensiuam ꝛ affectiuam
φuis nihil vere videat pcipi/quin vis apphensi-
ua ꝯcurrat. Alioquin vis affectiua fieri poss in co
gnitiua: quod aliq nedū ꝯcedūt/sed h pbare ꝯten-
dūt. Nec theologiā scholasticā suscipiūt in hac p-
te/sed a mystica secernūt; sup qua re videri pote-
rit in pcessu.

K ## De experimentali vnio

ne virtutes. ¶ Experimentalis dei pceptio facilis ꝛ
immediata/nō habet hic in via de lege cōi: sed ex-
pectat p pmio in glia ꝯsummata. Conceditur hec
ab oībus/nec optet pbationib⁹ immorari: immo
sic ꝯcessa est ppō/vt in errorē aliq plapsi sint/dicē
tes φ nec in patria de⁹ immediate videbit: sed in
theophanijs qbusdam ꝯtpantibus inaccessibile
lumē dei/imbecilli mēti. Quo sup errore destruen-
do/doctores nedū copiosissima disputatione/ sed
finali determinatione pcesserūt: iuxta notata dñi
Bonauēture. ij. sūlaꝝ dist. xxiij. ¶ Experimentalis
dei pceptio non videtur esse formalr ipsa vnio. Ad
mittit aūt hec pdicatio quasi p causam vel ꝯcomi
tantiā: sed non multū interest ad rem nostrā. Tan
ta qppe est ꝯnexio oīm viriū mētis vel habituum
virtuosoꝝ cum habitu grē ꝛ actu pncipali eius: φ
apparet qdam circūincessio/velut in bñdicta trini
tate suo mō. Est enī gratia gratū faciēs/vna in tri
nitate habituū theologicoꝝ/ꝛ trina l ynitate sua
seu radice: sicut mens vna est in essentia/ꝛ trina in
potentijs. Utrum vo potētie sint realr ab inuicē
distincte vel tm̄modo relatiue seu ꝯpatiue. Et si grā
pus informat essentiā mētis φ potētiā/paꝝ inter
est p deuotis scrupulosius inqrere. ¶ Experimēta-
lis dei pceptio videt fieri dum influxus formalis ꝛ
habitualis grē gratū faciētis in actus suos imme-
diate se ptēdit: exemplū de formis alijs/dū ex actu
pmo q est informare/ pcedūt ad actus secūdos: si-
cut vita ad viuere/lux ad lucere/intellectus ad in-
telligere/sensus ad sentire. Sunt aūt effectus plu
rimi grē: tres hierarchici/purgare/illuminare/pfi
cere: quos aliqui multiplicāt sm mētis vigorē/ful
gorem ꝛ amorē: dicētes φ virtutē memorie purgat/
eleuat ꝛ stabilit: fulgorē intelligentie illuminat/in
format ꝛ assimilat: amorem affectiue pficit/viuifi-
cat ꝛ vnit: ꝛ mentē acceptā deo reddit. ¶ Experimē
talis dei perceptio fit sm fructus spūs: quoꝝ ma-
ximus ꝛ pmus est charitas. i. chara vnitas/ vnde
pdeunt alij/gaudiū/pax/patientia/longanimitas/
bonitas/mansuetudo ꝛ fides/modestia/ꝯtinentia
castitas. Unde charitas put est virtus theologica/
dt habitū: sed put est fructus/dt actuale charita-
tis experimentū vel sentimentū: φuis nesciat homo
certitudinalr vnde veniat/aut quo vadat: sicut in- L
fra notabit. ¶ Experimentalis dei pceptio vel noti
cia si pura esse debeat ꝛ vehemēs/reqrit in sensi-
bus anime pportionatis sensibus carnis/φ pur-
gent/illuminent ꝛ pficiant p opationes grē gratū
facientis: quas nūc elicit immediate/nūc imperat
mediate p habit⁹ virtutū donoꝝ ꝛ btitudinū. Sic
experimur φ homo nō pcipit se viuere/nisi dum aīa
pcedit ad actus scđos p opa vite/que cessant vtiqꝫ
φ positis impedimētis in sensibus p ebrietates/p
somniū/p infirmitates aut egritudines. ¶ Expe-
rimentalis dei pceptio si debeat esse pfectaꝛ talis q
dici mereat sapia diuina vel mystica/terminat in
caliginem/quam inhabitat deus vere absconditus
ꝛ qui ponit tenebras latibulū suum. Quod vt fiat
experimentalr/necesse est mentē ab omni cognitiuo
actu vel affectiuo/circa creaturā cōem: etiā circa
seipsam tūc vacare/ꝛ in silētio a sūmo esse: mori de-
niqꝫ toti creature/vt soli deo viuat creatrici essen-
tie. Hic est nunc punctus difficultatis/ꝛ mysteriū
absconditū quod nemo nouit p experientiā nisi qui
accipit. Potest tamē nosse p doctrinā in autorita
te fundatā cum manuductionib⁹ ꝛ exemplis: alio
quin vane penitus studuisset btūs Dionysius cū
ceteris cōdere libros sup hac re. ¶ Experimenta-
lis dei cognitio terminat in caliginē: sed pus dese
rit aliā caliginē. Caligo q deserit est oīs creatura
que de se non nisi caligo est/puatio. s. luminis: alio
qn nō dixisset Joannes de creaturis: φ lux in tene
bris lucet/ꝛ tenebre eam nō cōphēderūt. Fit au
tem ista desertio sm tria/q notat Dionysi. in verbis
pmissis. Primo deserit opatio sensitiua: qꝛ nō op
tet vt vegetatiua deserat. Scđo opatio intellecti-
ua sm oē ens ꝛ nō ens: ꝛ h plane accipiēdum est
de ente vel nō ente creato vel creabili: non de ente
pmo ꝛ puro. Tertio deserit mēs ipsa/non vtiqꝫ qn
maneat essentialr in se: alioqn esset ꝛ nō esset: nisi
velimus insanire cū Almarico ꝛ silibus hereticis
dicētibus mētē ꝯteplatiui vel btī perdere suū eē in
ppo suo gñe/ꝛ redire in illud esse ideale qd habu-
it essentialr in arte diuina. Et hoc esset p̄sus mētē

annibilari/aut nihil oĩno posset annibilare deus.
Et hoc aliq̃ voluẽt/sed male:q: similr ipe creare ni-
hil posset. Quid est igiẽ mentẽ seipam deserere:h
est ipsam in actu pmo suo essentiali manentẽ nul-
lũ actũ sc3 circa seipam:aut circa qolibet aliõ ens
M pter deum exercere: & tũc intrat nouam caliginem
de q̃ sequẽ exponendũ. ¶ Expimentalis dei ognu-
no seu noticia vel pceptio quã inuestigam9: q: nõ
terminaẽ in deum clare & nude visum:sistitur in ca
ligine q̃dam supra se:deserendo pmã caliginẽ crea
turaꝝ post se/vel sub se:immo & se post & sub se mõ
dicto. Ratio est:q: nec mens habet ocl̃m q̃ natus
sit h videre deũ: nec de9 obijcit directe & immediate
sepm. Grandis attñ difficultas est: si omnis noti-
cia expimentalis sit intuitiua:sup q̃ noticia tracta
tur de sancto nomine dei. Satis sit h dicere q intu-
itiua ognitio dei non negaẽ h in via: ex h pcesse
q deus est obiectũ improportionatũ mentis ocu
lo pter excellentiã visibilẽ:s3 q: nõ placet ħo. Nõ
q: obiectũ intelligibile q̃nto est pfecti9/tanto ma-
gis idone9 est oculus mentis cape ipm. Non enim
ledeẽ harmonia mẽtis de se ab excellentia intelligi
bilis:quẽadmodum destruiẽ harmonia oculi sen
sualis p excellentiã lucis. Compatio igiẽ ocl̃i ves-
pertilionis ad solem/non dicit oẽm sĩlitudinẽ ad
ocl̃m mentis respectu manifestissimoꝝ in natura:
dicẽte Aristo. q intellect9 q̃to pfectiora intelligit
tanto fit habilis ad altiora: vñ pbat immateria-
litatem ipsius. ¶ Expimentalis dei pceptio p ca-
liginem/non fit sine clarissima irridiatiõe:ac sine
silentio susurrante: & occulte dicẽte. Difficilius h
videẽ ad explicandũ. Credendũ tñ est ṽbis Dio-
nysij crebro sic loq̃ntis in diffinitiõe sapientie et
alibi. Placuit inq̃rere exemplum sensibile vis9 cor
palis ad lucem solis:fit enim freq̃ns per dionysi.
& Aug. & Aristo. cum ceteris opatio talis: q: nihil
silius in creaturis corpeis luce spũali q̃ lux solẽ:sic
visui corpeo visio mentis. Exemplũ vnũ: sint due
dom9 valde distantes/q̃ꝝ q̃libet fenestram habe-
at aptam aspectu mutuo & directo:sit mediũ pesus
expeditum: sit ocl̃us seu videns in vnaz fenestraꝝ
ostatq3 q si nullum sit in medio lumen/puta de no
cte:oculus erit inter duas caligines: q̃ꝝ nullã at-
tinget:q: nec illam q̃ retro se est in domo sue fene
stre:vel istam q̃ in ista fenestra est:q: ad fenestraꝝ
vacuitatem nõ ptingit medio non illustrato. Sed
illustreẽ mediũ p qõ acies oculi dirigaẽ ad fene-
stram oppositam:iudicabit vtiq3 talis oculus esse
caliginem:q̃uis dom9 intra se copiose sit illustra
ta. Docet h expientia cum ratione pfectiuoꝝ:quia
nunq̃ videẽ lux sine coloris mixtiõe q̃ nõ est nisi in
corpe terminato. Vñ ocl̃s carnis pure in medio
lucis positus nihil videret:s3 esset in caligine. Ec-
ce q ad inspiciendũ caliginem oportet q ocl̃s sit
inter duas caligines retro & ante:oportet nihilomi
nus si debeat anterior caligo videri:q fiat irradi-
atio p medium. Exemplum de voragine terre:q̃ si
agnosceret p oculum sub se tenebroso medio in-
N ter oculum & voraginem nullaten9 illustrato. Ex-
emplum alteꝝ:qõ ab Aug. iam prius inductu3 est
de diuisione spiritus. Sit ocl̃us in excelso monte:

q̃lis ferẽ esse olympus:sit ab imo nubes caligino-
sa/phibens aspectum omnium q̃ sub eo sũt:sit rur
sum inter solem & ocl̃m alia caligo impediẽs aspe
ctu3 solis directũ:nõ aũt diffusionẽ luminis ex ob
liquo. Constat q ocl̃s satagens inspicere solẽ:non
intuebiẽ nisi caliginem: q̃uis inde suscipiat obli-
quam irradiationem. Alioq̃n nõ videret ocl̃s istã
caliginem radiatione hmõi non existe. Põt hic
induci illud Esaie: Surge illuminare hersm:ecce
tenebre opient terram & caligo pplos: sup te autẽ
orieẽ dñs: & gloria eius in te videbiẽ. Consonant
exemplis ṽba Richardi de diuisione anie & spũs
In hac inq̃t diuisione/anima & qõ animale est in
imo remanet:spũs autem & qõ spũale est/& qõ ele-
uat ad summa: & ab infimis diuidiẽ/vt ad summa
subleuetur/ab anima scindiẽ vt domino oiungaẽ:
q: qui adheret deo/vnus spũs est cum illo. Felix
diuisio & mirabilis separatio/vbi quod corpulen-
tũ est & feculentũ/deorsum remanet: quod spũale
est & subtile/vsq3 ad otemplationem diuine glorie
sublimaẽ/& in eandem imaginem transformatur.
Pars inferior componitur ad summmam pace3
& tranquillitatem/cum pars superior sublimatur
ad gloriã & iocunditatẽ. Hec autem sub eisde3 ver
bis ponit autor de spũ & anima. Que autem sit ista
pax/que gloria/que iocunditas: & quid est quod vi
deatur/hoc est quod inquirimus. ¶ Expimenta
lis dei perceptio non fit per solam abnegatione3
Ratio:q: pura negatio nihil ponit. Unde vt Da
masce. li. iiij. ca. iiij. in fine õt: Sunt etiam q̃dam af
firmatiue de deo dicta/ṽtutem superexcellẽtis ne
gationis habẽtia:vtputa tenebras dicẽtes in deo
non tenebras intelligimus/sed quoniã lux non ẽ:
sed super lucem: & lux/quonia3 non tenebre est: hec
ille. Sic igitur q̃cquid affirmatiue de deo dicimus
includit negationẽ aliquã: & ecõuerso negatio re-
linquit affirmationẽ/non q̃dem ad idem & sm idẽ
& p eodem:alioq̃n esset otradictio manifesta:s3 ac
cipiunẽ affirmatio & negatio respectu diuersoꝝ:
q: negaẽ a deo q̃cquid est imperfectionis in crea-
tura:sicut oĩs creatura est imperfecta quantũcun
q3 perfecta sit in suo genere/& poniẽ per superexcel
lentiã affirmatio de deo. Propterea õt sepe Dio-
ny. q deus non est ens/sed superens/superbonus/ O
superdomin9 & siñ. ¶ Experimẽtalis dei perce-
ptio claudit in se duplicem viam cognoscẽdi deũ
sc3 per abnegationẽ & excellentiã:nec via abnega-
tionis sufficit/nisi via excellentie adiungaẽ: nec ecõ
tra. Propterea damnatus est articulus parrhysi-
eñ. dicẽs q non cognoscimus de deo hic in via/ni
si quid est. Exemplũ hu Diony. est aptissimũ/vbi
õt secũdo de mystica theologia: Sicut per seipum
agalma naturale faciẽtes. i. imaginẽ ex ligno vel la
pide:auferũt ea que supiecta sunt/puta oculi visio
nem vetantia/& ipam in seipa ablatione sola/occul
tam manifestant formã/vt in manifestationẽ du-
cunt:sic supple fit in cognitione p abnegationem.
Constat autem q statue factor nihil addit ad lapi
dem vt sculpat imaginem: sed trahit tñmodo de
eo. Verũtamẽ aliqua ablatione facta linquit pul-
chram. s. imaginẽ. Consonat Augu. Dionysius/et

exemplo ꝑ ꝯfirmatiõe dictoꝝ sic ꝺt: Cū audis bonum hoc, bonū illud: tolle bonū h̄ ⁊ bonū illud, et vide si potes ip̄m bonū nullo alio bonū: tūc videbis deū. Ita de ꝟo, ita de pulchro, ita de ente ꝑcipue: ita de quolibet attributo diuino. ¶ Experimẽtalis cognitio dei ꝑt itelligi ꝑ ablatione fieri septē modis. Quorum duo spectant maxime ꝓposito nostro. Unus ad intelligentiā: alius ad deuotionem. Unus modus est ꝑ noīs impositionē: alius ꝑ voluntariā acceptionē seu credulitatē. Tertius ꝑ realem ablationē. Quartus ꝑ intelligentie depurationē. Quintus ꝑ intelligentie ꝑspicacitatē. Sext⁹ ꝑ intelligentie deiformitatē. Septimus per intelligentie simplicissimā vnitatem. ¶ Discurramus per singulos modos. Est itaq̄ primus familiaris nobis ꝓ statu vie: vt gratia: de vno hoc nomine bonum vel bonitas: quia habito de ip̄o sic accipi poterit de ceteris. Experimur itaq̄ ꝙ sint aliq̄ res a nobis appetibiles, vel quia vtiles, vel quia delectabiles, vel quia pulchre ⁊ honorabiles. Imponimus ad hec appetibilia significanda hoc nomen bonum. Experimur ꝯsequenter ꝙ res appetibiles sunt in multis defectuose: ⁊ ꝙ vbicunq̄ querimus refectionē, ibi reperimus aliquā defectionē molestam appetitui carnis aut spūs. Procedimus vltra ad impositionē vnius noīs quod signat bonū vsq̄quaq̄ ꝑfectum; cui nihil assit vel adesse possit de malo, nihil bonū desit: ita ꝙ sit bonū quo maius cogitari non possit, sicut August. accipit: post modum Anselmus de h̄ noīe deus: qḋ appellam⁹ bonū simplr̄ ens, aut summe ꝑfectū. Qua ipositione facta, ꝯfestim om̄is qui scit impositionē, ⁊ audit hoc nomen deus, vel hoc nomē bonum, nullo addito. i. bonū simplr̄: quia simplr̄ dico quod sine addito dico. Omnis itaq̄ talis accipit ꝓ reliqua re tali ꝑstantissima quā ceteris omnibus antepo nit hoc nomē bonū, ⁊ hoc nomen deus: ita ꝙ ꝯuertibilr̄ se habēt bonū simplr̄ ⁊ deus. Constat ita fieri potuisse ⁊ factū esse, ⁊ ita retineri. Quo ꝑsupposito voluit Anselm⁹ ⁊ q̄dā alij demōstrare deū esse sicut putabāt euidens esse, ꝙ bonum quo mai⁹ excogitari nō poterat, necessario erat alioq̄n si possz non esse, iam non esset bonū quo maius cogitari non posset. ¶ Sed ꝺm veritatē ꝓcessus est sophisticus ⁊ inualidus, si non aliter ꝯfirmetur. Diceret enī insipiens ꝯtra quē arguit, se admittere istud q̄d nominis, ꝙ deus est bonū quo maius cogitari nō potest: negaret tamē ꝙ aliquid tale sit in re, sz tm̄ in noīe: sicut si deus imponeret ad significandum bonū summū in tribus suppositis absolutis, nihil in re nomini responderet ¶ Preterea restat sc̄ds mod⁹ qui necessarius est, accedere volēti ad deū: credere. s. voluntarie ꝙ aliquod tale bonū est ꝟe in rerū natura: immo sup̄ oīa que cogitari p̄nt in rerum natura ꝑ aliquam imaginationē, rōnem vl̄ intellectū. Hec aūt voluntaria ⁊ fidelis acceptio que nedū ꝯcedit quid noīs, sed quid rei firmiter credit: ⁊ ita in omni locutōe sibi supponit hoc nomen deus: quia suppositio est acceptio termini in ꝓpositione ꝓ suo signato vltimato. Ex hac acceptione secunda ꝑtim⁹ elucidare possem⁹, quēadmod⁹ deuotissima mens laicoꝝ simpliciū ꝯtingere ꝑt ad experimētalem dei ꝑceptionē seu theologiā mysticā: q̄ in vnione ꝯsistit mētis ad deum, dum ꝯiungit eos sibi, dum dispgit sup̄bos mēte cordis sui. Pergamus attamē p̄us ad aliquē modoꝝ alioꝝ numeratorum declarationē. ¶ Et q̄dem tert⁹ potest a solo deo fieri, redigendo oīa bona in vnū se bonum qualr̄ erat ab eterno ante mūdi ꝯstitutionē in architypo mūdo solo: sed non multū facit ad ꝓpositum, nisi ꝓ quāto facilius venit fidelis simplex vel theologus ad cognoscēdū supeminētiā boni eterni super omne aliud boni nomē: quādo credit vnū posse necessario manere alijs non existentibus vel destructis. ¶ Quartus modus maxime ꝯgruit ꝓposito August. ꝺm quem ꝓcessit in suis ꝯfessionibus: immo in oībus pene libris suis etiam cū simplice matre sua, dum colloq̄rent valde dulciter ad fenestras. Deputabat itaq̄ matrē deuotā talis abstractionis ꝓhicalis esse capacē: put colligit ex libro suo secūdo de ordine: dū vult deducere ꝙ oīs ꝓhica traditio ordinate ꝓcessit ex amore, ꝓmia grāmatica, dehinc logica: ⁊ ꝯsequēter suo ordine de reliquis. Amor enim cum fuerit humani ꝯuictus ad quem loquela requirit, nec sufficit nisi polita sit rō ꝺm deductionē illic traditam: ꝙuis in laudes Pythagore nimius fuit: vt idem in retractationibus fatet humilr̄ Aug⁹. Modus iste tant⁹ reputatus est a ꝓhis, vt dicerent absq̄ illo non posse quicq̄ scire ꝓprie ⁊ intelligere: ita enī posuit Albertus in suo de intellectu ⁊ intelligibili deducens ꝑ longum ꝓcessum positiões antiquoꝝ ꝓhoꝝ: imo ⁊ idolatraꝝ qui theletis ⁊ theorgicis purgationibus vtebant: quoꝝ meminit August. de trini. disputans aduersus eos. Quid ꝑterea dicemus de isto quarto abstractionis mōꝺ: si fieri potest absq̄ deuotione? Constat ita posse: quia cōmunis est ad oēm cognitionē de rebus habēdam ꝑ rōnem maxime ꝑ intelligentiā. ¶ Habet autē intelligentia multiplr̄ inueniri, sicut ex tribus modis ꝯsequēter additis colligit: ꝙuis ꝯceperint aliqui Boecium voluisse intelligentiā esse solius dei: sed moderatius est vsus ꝙ est solius diuini ḡnis, sicut rō humani. Genus autē sumus dei: sz non illa ꝑfectione in qua erimus dum similes erimus deo ⁊ angelis vel intelligentijs eius. Intelligentia non exit in actū suum absq̄ multis abstractionib⁹ ꝓpter connexionē suā cū materia. Corp⁹ aūt quod corrūpit aggrauat alam: q̄m ꝓ statu vie talis est ordo potētiaꝝ, ꝙ supior non exit in actus suos nisi ꝑcesserint actus inferiores. Hoc aūt ꝺm Aug. nō est nature nisi destitute. ¶ Porro sequens modus huius respiciebat statū nature sic ꝓmit⁹ institute: silr̄ ⁊ excellēti⁹ spec abat ad angelos añ ḡlificationē creatos. Remāsit hec ꝑspicacitas naturalis etiā in ipsis demonib⁹ quo ad speculabilia: in practicis enī excecat eos malicia vehemēter. ¶ Sext⁹ demū mod⁹ spectat ad oēs ḡlificatos spūs. ¶ Septim⁹ ꝟo ꝓp̄us est soli deo. ¶ Restringet aūt sermo nr̄ ad duos modos, q̄b⁹ ꝑt ꝑ abnegationē ⁊ ablationē cognosci de⁹. Un⁹ est fidelis ⁊ simplex deuotio: ali⁹ ē ꝓhica vel theologica intelligentie depuratio. Sic enī

semp a dispersione fit resolutio ad vnitatez: sicut a
pluralitate singularium vagoꝝ: vt hoc ens / hoc bo-
num: cū inuolucris accidentium loci ꝛ tpis / hic ꝛ nūc /
fit resolutio ad vnitatē speciei: ꝛ cōsequēter ad qd-
ditates simplicissimas quas signāt termini trāscē
dentes. Correspōdent autē vocib⁹ ad extra ꝯcept⁹
naturaliter significātes: sm quos sumebat suppo-
sitio naturalis. ¶ Colligim⁹ ex his duas ꝓ funda
mēto veritates. ¶ Prima ꝙ experimētalis dei ꝑ
ceptio / cognitionē intelligētie pure ꝓcedentē non
requirit / nec sequentē. Apparet ꝑ indirectum: qm̄
hec intelligētia paucissimis conuenit. Theologia
vero mysticā dicit Diony. cōmunē esse christianoꝝ.
¶ Altera veritas: Experimētalis dei ꝑceptio pōt
in simplicib⁹ per deuotionē obtineri quoqꝫ facili⁹
ꝙ per literatos. Patet ex descriptionib⁹ deuotio
nis ꝛ experimētalis noticie / ꝛ abstractionis volun
tarie per solidā fidē. ¶ Reuolet tandē o ad a. finis
ad principium tractatus ipsius: o beata cōsolatrix
petōꝝ qui ceptus est sub hac nota cantici tui: Disꝑ
sit superbos mēte cordis sui. Resumat imagina-
tio de triclinio cordis. Fiat sm illud deductio cla
rificans q̄ supsunt. Cōstituat sibi noster spūs tria
cenacula infimū / mediū ꝛ summū: sit in infimo si-
cut incipiens / sit in medio .s. secūdo ꝓficiens / sit in
tertio ꝑfectus. ¶ Concordantiā sup qua stabiliat
accipiat ex cōsyderatione sacramenti eucharistie:
de qua fiet posterius sermo sup isto: Esuriētes imple
uit bonis. ¶ Sunt in hoc benedicto eucharistie
sacramento primo res sacramēti: que est verū cor
pus christi signatū per accidētia panis simul ꝛ vi-
ni ꝛ contentū. Est insup hoc corpus verū sacramē
tū totius corꝑis mystici qd est hic signatū / non si-
gnās aut contentū. Est tertio ꝑ concomitantiā ꝑ-
sonalē ꝛ essentialē ipse verus deus: qꝛ caput christi
deus. ¶ Ecce ꝙ spūs hois fidelis / simplicis etiaz
ꝛ sine lrīs / pōt ꝛ debet ꝯsyderare ꝛ credere cū aīa
.s. in infimo cenaculo posita: qm̄ hic est corp⁹ chri-
sti verū ꝛ viuū cū articuloꝝ fideiq̄ humanitatē re-
spicientiū. Pōt ex hac fide totā se recolligere ad me-
ditationē istoꝝ q̄ corporaliter acta sunt ꝑ christū:
ꝛ ex illa meditatiōe pōt ꝯcipere spm̄ deuotionis ꝑ
piū ꝛ humilē affectū. Potest etiā virtus spūssancti
talē affectū deuotionis ita purificare: vt ad nihil
aliud diligendū pro tūc saltē ꝙ sit aduersus se cō-
uertat affectus sic credētis. Cōuertat se mō lītr ad
piā cōsyderationē ꝛ fidelē corꝑis christi mystici .i.
aīaꝝ iam saluataꝝ in paradiso: vel saluandaꝝ de
hoc mūdo: ac etiā de purgatorio. ¶ Hec ascensio
tenet locū suū vbi lustrat spūs vniuersa in circuitu
celestium / terrestriū ꝛ infernoꝝ. Cōuertat ꝛ eleuet
postremo fidelē sue meditationis deuotionē ad so
lum deū / secludendo nō ꝑ rationē seu intelligentiā
sed per syncerā dilectionē oē aliud diligibile cre
atū sub enigmate solius pie fidei qua credit actu-
aliter ꝙ hic est deus suus quo maius ꝛ nobili⁹ co-
gitari nō pōt nec amari: qui totus est desyderabi-
lis. Sepe cōpertus est in deuotis simplicib⁹ totus
casus quē ponim⁹. ¶ Ex quo colligim⁹ quēadmo
dū deuot⁹ simpliciū spūs: exercet se tripliciter vni-
endo mentē suā in deo ꝑ pium ꝛ humilē affectū ad

hoc sacramentū. Spiritus autē magis eruditus ꝑ
rationē ꝛ intelligentiā potest ex industrijs scientia
libus acquisitis clarius ista cognoscere ꝙ per solā
fidem: sed nō verius neqꝫ sublimius. Unde visita-
ui pridem in infirmitate sua quandā feminā etate
grandeuā / quesiui quō sibi esset. Mox suspirando
clamauit quō potuit: Remoui cor meū ab oī crea
tura / ꝛ reposui in creatore. Ego vero responsionem
tante fidei stupens ꝛ laudans abscessi: hoc vnū in-
ferens: Satis est. Et vere si ex animo: nihil supra.
Spiritus subinde fas habet per sapientie diffusi S
onē ꝛ illapsum: magis sursum agi ꝛ reduci / qualis
erat pauli mens: Siue inquit mēte excedim⁹ deo.
Et iterū: Sapientiā loquimur inter perfectos. Et
rursus: Nos autē reuelata facie trāsformamur de
claritate in claritatē tanq̄ a domini spiritu. Sapi
entiā hanc supra diximus descripsisse Dionysium
tractantes illud: Et sanctū nomen eius / circa finē.
Assignat idem Diony. ꝙ hec sapientia est amens
ꝛ irrationalis ꝛ stulta / ꝛ tamē est omnis rationis ꝛ
mētis ꝛ sciētie causa. ¶ Videamus de verbo hoc
te docente ꝛ illuminānte o virgo beata / sapientissi-
ma feminaꝝ. Quid sibi vult hoc verbū vt sapiētia
quā querimus: in nullo videat nostri triclinij cena
culo reperiri: nūquid in supmo vbi mens habitat?
At sapiētia est amens .i. sine mente: nunqd in me-
dio vbi ratio collocat? At ipsa dicit irrōnalis / sine
ratione: nunqd in imo vbi cognoscit anima? Sed
hec sapientia stulta vocat quasi scientiā nullā ha
bens. ¶ Dic obsecro te virgo prudētissima: dic ꝑ
sapientiā tuā quo pacto talis repugnātia verboꝝ
ꝛ nominū / immo ꝛ rerū / secum stabit? Hoc est qd
longo iam ꝓcessu vestigauimus. ¶ Hoc altero iā
tractatu priori de sancto noie filij tui: quedā dice-
re spopondimus / sub te fisi. Hoc nūc exoluere ten
tauimus / expositionē recensentes diffinitionis sa-
pientie: a deuoto tuo Diony. posite. Sapiētia in-
quit est diuinissima dei cognitio q̄ est per ignoran
tiā cognita: sm vnionē sup mentē: quādo mēs ab
oībus alijs recedēs / postea etiā seipsam dimittēs
vnita est splendētibus radijs / inscrutabili ꝛ ꝓfun-
do sapientie lumine illuminata. Fiat ergo ꝑ par-
ticulas noster cursus. ¶ Sapiētia est diuinissima
dei cognitio. Cū dei cognitio hic in via (qꝛ sic loq̄-
mur in sequētib⁹) sit triplex in genere. Quedā sym
bolica / bene vtēs sensibilibus: quedā ꝓpria / bene
vtens intelligibilibus: tertia mystica q̄ ducit ad su
permētales excessus. Hec tertia hic nolatur diui
nissima: qꝛ ꝑfectissima / qꝛ experimentaliter habita.
Quid enī ꝑfectius scitur ꝙ quod in experiētia co-
gnoscit? Supra vero deductū est ꝙ theologia my-
stica est experimētalis dei ꝑceptio ꝛ intuitiua suo
mō. Sapiētia est ꝑ ignorantiā cognita. Si ad idē
ꝛ sm idē oīno fiat locutio: cōstat ꝙ hoc cōstare nō
pōt / sicut nec ꝯtradictio pōt. Referunt ergo ad di
uersa hec duo ꝑ ignorantiā ꝛ cognita. Tollit vni-
tio intellectualis discretiua cuiuscūqꝫ rei create vł
creabilis: ꝛ hoc nō in habitu / sed in actu: talē in-
tentio q̄ posset mouere vel trahere intellectū discre
tiuū / ad impediendū affectuz mentis circa deū ab
actu: qui dr̄ hic cognitio. ¶ Sed qualis cognitio T

stati aperit̃ ſm vnionē sup mētē. Erit sup hac vni
one sermo posterior sup illud: Esurientes impleuit
bonis. Nō eñi pôt hec materia grādis tota simul
euolui. Vocāt vnionē hanc expositores Dionysij
quos legi: vnionē extaticā vnientē affectū mentis
cū deo. Videt̃ aliJs ꝙ hec vnitio nō sit formaliter
amor vel dilectio/ sed radicaliter fundat̃ in gratia
gratū faciente dū est in actu sicut principali ꝛ sup
mo qui est vnire cū deo. Iuxta illud apl̄i: Qui ad
heret deo/ vnus spūs est. ¶ Hec vnitio ꝑ gratiā
ꝓsupponit tres virtutes theologicas: dona simul
ꝛ beatitudines ꝛ ceteros habit⁹: ꝓsertim infusos/
quorū gratia gratificans est radix/ forma ꝛ finis:
quod dicit̃ ꝓpter gratias soluꝫ gratis datas: que
nō reddūt ex se gratū deo: vt sunt gratie oēs si stri
cte loquamur/ ꝓter charitatē. Cuius ratio est: q̃ so
la charitate excepta: q̄ non cōpatit̃ quodcūq; mor
tale cōtra legē dei ceteri habitus stare possunt cū
pctō mortali ꝛ gratie priuatiōe: sed ecōtra gratia
stat sine illis. ¶ Rursus hec vnitio dicit̃ sup mē
tem: quēadmodū tractatu secūdo sup illud: Exul
tauit spūs meus/ deductū est/ mariā fuisse supra spi
ritū: immo ꝛ sine spū q̄n̄q; dū cecinit hoc canticū:
Magnificat aīa mea dn̄m. Propterea dr̄ hec sa
pientia amēs: nō ꝙ mēs ꝑdita sit vel destructa/ sed
q̃ protūc de se nil cogitat/ intelligēdo seip saꝫ actu
aliter vel amādo. Et hoc explicat̃ cū subdit̃ in dif
finitione: q̄ñ mens ab oībus aliJs recedens postea
etiā seipsam dimittēs. Hoc quō fieri possit/ pluri
es ostensum est: etiā naturalib⁹ industriJs/ maxime
ꝓsupposita fide summi dei. ¶ Sed qδ sequit̃ ꝓr
sus gratuitū/ ad qδ nec natura sufficit/ nec attingit
industria: ꝓpterea iure dicit̃ hec sapiētia singula
ri priuilegio data a spūscrō: quib⁹ vult ꝛ quō vult
spirāte: ꝛ nō nisi fidelib⁹ christianis: quantūcunq;
aliJ fuerint ꝑ intelligentiā eleuati ꝛ illūinati. Hec
sapiētia non dat̃ per leticiā internā affectus circa
deū: sine sapiētia incarnata ꝛ impanata sic loquen
do. Sed q̃ christ⁹ ostiū est ad hanc sapientiā dux
ꝛ scala: idcirco sequit̃: vnita est. s. mēs superior ꝛ ꝓn
cipalior portio spūalis sup splendentib⁹ radiJs in
scrutabili ꝛ ꝓfundo lumine sapientie illuminata.
Cōfestim dicit̃ ꝙ hmōi sapiā non sit pura caligo:
nec pure tenebre/ nec pura ignorātia: alioq̄n mēs
ipsa qualiter esset inscrutabili ꝛ ꝓfundo lumine il
luminata? ¶ Colligit̃ scdō ꝙ hec illuminatio ne
quit haberi ꝑ humanū scrutiniū: q̃ dr̄ inscrutabili
lumīe ꝛ ꝓfundo: q̄m ad illud nequit ꝑ serō vel aīa
deducere: sicut nec altitudinē diuīe sapīe penetra
re. Sunt eñi apud deū idē altitudo seu sublimitas
ꝛ profundū/ sicut ipse est initiū ꝛ finis. Solus igit̃
spūsscrūs causat hanc illuminationē sapiētie: cui⁹
spūs est acutus: ꝛ oībus mobilib⁹ mobilior: attin
gens vbiq; ꝓpter suā mundiciā. Spūs autē scrūs
quē mittit pater in nōie filiJ/ nō est acceptor subli
miū ꝑsonarū in docēdo veritatē: paruulis ꝛ simpli
cibus derelictis/ qui credūt in filiū. Quinetiā si q̄
dici possit acceptio/ cadit illa sup paruulos ꝛ humi
les in oculis suis. Ita pater inq̄t filius: ꝛ sic placi
tū est apud te. Placitū dicit: nō cuiuscūq; meritū:
Cōfundit hec sentētia gn̄aliter oīes scrutatores

maiestatis hūana quauis industria/ nisi hac vna
sola humiliari sub potēti manu dei: vt nos exaltet:
factos humiles. Porro recūbere in nouissimo lo
co cū nouissimo viro christo in cruce posito: vt di
cat ipse qui nos inuitauit: Amice ascende supius:
veni vsq; ad thronū patris/ ꝛ in eius sinu quiesce/
vt tibi sit gloria in idipsum. ¶ Promptū erit de
inceps ꝯcordare retētis prius dictis: quid sit diui
na caligo/ q̄d diuine tenebre. Siquidē est vna cali
go respectu creaturarū: simulit̃ ꝛ tenebre: q̄m cessat
actualis illuminatio/ seu visio intellectualis vel sen
sualis cuiuscūq; creature/ imo ꝛ ipsiusmet mentis
cessat ꝯsyderatio de se. Est altera caligo seu tene
bra q̄ dicit̃ diuina: q̃ nullo mō comꝑhendi pôt a
mēte/ illud qδ per illuminantē radiū vł radios ostē
dit̃: ꝛ hoc minus q̄ abyssus corꝑalis imensa ꝑ ocu
lū: quocūq; solis lumine supfusum penetrare. Fas
tamē ad illud imensum diuinū quantūcūq; sit ab
sconditū ꝛ in caligine positū visui spūali. Fas in
quā affectui qδ aspiret/ qδ desyderet/ qδ ad illud q̄
lecūq; sit/ vnitiuis ꝓtensionib⁹ se extendat. Siqui
dē ꝛ inuisa nec plene cognita diligimus/ desydera
mus/ suspiramus ꝛ speramus. ¶ Habem⁹ igit̃ du
as caligines: vnā inferiorē/ que est actualis igno
rantia creaturarū: alterā a superiorē: q̄ actualis igno
rātia dei quo ad visionē obiectalē habem⁹ mediū
lucē/ imo lumina multa/ multos radios: q̄ tñ sunt
vna virtus vnitiua: vnus radi⁹ sursum educens ad
patrē luminū vnde oriunt̃ vt a fonte. Sicut insup
virtus magnetis attrahit ꝛ reducit ꝛ ꝯuertit ad se
ferrū. Et generalius sicut oīe obiectū appetibile
suū trahit appetitū/ quod vidit q̄ dixit: Trahit sua
queq; voluptas. Quō loquit̃ sponsa ad sponsum:
Trahe me post te. Sciebat q̃ nemo venit ad eum
nisi tractus. Sed o felix tractus. ¶ Orit̃ hic non
parua dubitatio que fundat̃ in notificatiōe: quid
sit diuina caligo vel tenebre. Est eñi caligo talis
defectus cōprehensionis diuine maiestatis. Con
stat aūt ꝙ beati sūt ab illa cōprehensione deficiūt
ꝛ si nō ab apꝑhēsione. ¶ Soluit hoc nomē mox
additū: ꝛ si nō apꝑhēsione. Apꝑhendūt itaq; deū
obiectaliter ꝛ nude ꝛ clare ꝛ immediate: ꝓpterea
differenter extenso nōie cōprehensores: nec relin
quūtur eis tenebre ville vel caligines/ vel theopha
nie: prout hic in via. Sūt idcirco semꝑ in luce ꝛ lu
mine sup se quantūcūq; exaltet̃ deus apud mentē
beatā in cognitione. Secus in via: q̃ nec mēs ha
bet oculos dispositos ꝑ lumē glorie: vt videat ob
iectaliter deū/ nec deus vult obiJcere hic nude se
metipsum. Et hec ratio potior est ꝓma: q̃ si vellet
hic deus posset: quod ꝛ fecisse credit̃ moysi ꝛ pau
lo/ ꝛ dilectissime feminarū. Nōnullis etiā fortassis
ex priuilegio ꝛ exercitio amoris singulari. Hinc
Bern. preexposito verbo illo: Abscondit lumē in
manibus: scribit ad Carthusien. de monte dei/ di
cens: Nōnunq̄ quasi ꝑtransiens gratia ꝑstringit
sensum amātis: ꝛ eripit eū sibi/ et rapit in deū pro
modulo suo ad momentū idipsum ei ostēdens vi
dendū sicuti est. Interim etiā ꝛ ipsum efficit idip
sum: vt sit suo modo sicut illud est: hec ille. Sonāt
in hanc sententiā plurima verba Augu. ꝛ Grego.

Nonnulli vo latius ꝛ elatius hoc asserunt ꝙ satis
est: dicentes animā in omnē plenitudinē dei trans-
ire: vt optat apl'us: in illud. s. ideale esse suū cōuerti
quod habent ab eterno. Posset ꝛ hoc sane intelli
gi / ꝛ inde colligi singularitas amoris singuloꝝ be
atoꝝ in deo: sicut habet ꝛ attingit quelibet linea
ꝑpe centrū suum singulariter ꝛ discrete: qḋ tamen
oībus lineis cōmune est ꝛ sibi. Desipiunt autē: q̄ꝛ
nō ꝯcedunt animā in esse ꝑprio sui generis rema
x nere. ¶ Sequit̄ de reliquis que cōtradictionē im-
plicare vident̄. Silentium occulte / docēs. Est pax
illa mētis q̄ exuperat omnē sensum: ꝛ quies ab om
ni opere intellectuali ꝛ sensuali mō dicto. Est qua
si sibilus aure tenuis post spiritum cōpunctionis
subuertentē montes: ꝛ conterentē petras peccato
rū post cōmentationē se manifestantē in confessio
ne / post ignē zeli satisfactionis. Hic sibilus est vo
catio marie in silentio per marthā. Hec est vox au
re lenis: cui⁹ venas susurrij furtiue capit auris cō
templantis: Hec mors optabilis sine qua non vi
det̄ deus: q̄ꝛ non videbit me homo ꝛ viuet / ait dn̄s
Moysi: Hic est ventus roris flans in medio for-
nacis babylonice: que est cor nostrū sue nature de
stitute derelictum. Nam cor impij quasi clybanus
ignis succēsus. Quāto putas opus est silētio / quā
ta pace / quāta serenitate / vt audiatur vox spōsi in
abscōdito cubiculi cū sponsa intus introrsum val
de: cū summo silentio / solus cū sola delectat̄: nec
nec admittit alienos. Similiter ꝛ sponsa secretum
captat nūc in foraminib⁹ petre / in cauerna mace-
rie / nunc in mōte myrrhe aut colle thuris / nūc sup
montes aromatū: vnde cū quesisset dilectus: q̄ ha
bitas in hortis amici auscultā. Fac me audire vo
cem tuā / verecūda de p̄sentia amicoꝝ interlinearis
Fuge dilecte mi non ꝙ eo vellet carere / sed habe-
re solitariū. Et vbi? Certe super montes aromatū
qui sunt montes eterni: a quib⁹ deus mirabiliter
illuminat. Pascit in illis ꝛ quiescit / vnde turbati
sunt oēs insipientes corde. Claret subinde quid sit
obscurissimū illud qḋ est supermanifestissimū: hoc
est ipse deus. Constat autē illud philosophice tra-
ditioni: ꝙ manifestissima nature sicut deus ꝛ intel
ligentie / sunt occultissima nob. Veritas est ꝙ phi
losophia nō cōsyderauit aut cōcessit reuelationes
desup a patre luminū quales ponit / ꝛ in quib⁹ qua
si solis innitit̄ spiritus christian⁹. Voluit deus ef-
ferre nos ad supnaturalem ꝛ eternā vitam. Dedit
ꝑpterea legē ꝛ sacramēta sua sup naturā: ita vt vi-
ta christiani magis pēdeat a miraculis q̄ natura.
Militat hoc cōtra curiositatē oīm naturalia scru-
tantiū: vel ex eis in viuēdo pendentiū: sicut astrolo
goꝝ nōnulli sunt ꝛ medicoꝝ ꝛ alioꝝ per prudentiā
suā regere rēpublicā existimantiū: quales oēs de-
ducit in stultū finez crebro deus: vt sciant q̄ꝛ dn̄s
ipse est deus / qui regna mutat ꝛ tp̄a. Perspicuum
denique sit: q̄ alta sis mēte contēplata virgo beata:
tu sup omēs illuminatrix ꝛ illuminata: cū decursu
mūdi labentis peregrinationis hoīm: sub stabili
dei ꝓuidentia ꝑspiciens / cecinisti: Dispersit sup-
bos mēte cordis sui: cōfirmans ꝑ id quod sequit̄:
Deposuit potētes de sede: ꝛ exaltauit humiles.

Tractatus octauus

per dictragina seu dialogū partitiones habēs qua
tuor. Prima de depositione ꝑ impulsus demonio
rū / per notulas. xliiij.

¶ Prima notula.

Deposuit potētes y.
de sede. ¶ Discipul⁹. Glo[r]ia
tur psaltes nostra cui⁹ dn̄s hu
militatē respexit: Gloriatur in
humiliū collaudatione simul ꝛ
exaltatione. Ex abūdantia cū
cordis humiliati loquit̄ legerat ꝙ magna potētia
dei soli⁹ ꝛ ab humilib⁹ honorat̄. Propterea ma-
gnificat dn̄m cū exultatione spūs: q̄ꝛ sibi humili fe
cit magna q̄ potēs est: q̄ꝛ mīscōia ei⁹ a ꝓgenie in
ꝓgenies timētib⁹ eū: ꝛ q̄ sunt timētes deū si nō hu
miles? Quo ꝯtra si ab humilib⁹ honorat̄ et timet̄
deus: ꝯsequēs est vt despiciat̄ a supbis. Quid p̄te
rea supest nisi vt despicietes supbi dispgant̄ ꝛ a se-
de deponant̄: q̄ sibiipsis nō dn̄o potētes eē volūt?
Sed hꝫ questionē: Qui sunt hi potētes? ¶ Mgr.
Volo p̄us agnoscas quāta subtilitate notat̄ i hac
psalterij chordula duplex ipulsus. Unus in deor-
sum. Deposuit. i. deorsum posuit / ꝛ depulit. Alter
sursum euehit ꝛ trahit ꝛ ipellit ꝛ exaltauit hūiles.
Cōsonātia multiplex sup hoc impulsu duplici sup
petit: vno deorsum ꝛ malo: sursum altero ꝛ bono:
Audi de malo. Impulsus euersus sum vt caderē:
ꝛ iterū: Expulsi sunt nec potuerūt stare. De helya
vo dicebāt filij ꝓphetaꝝ. Ne forte tulerit eū spūs
dn̄i: ꝛ ꝓiecerit eū in vnū montiū vel in vnā valliū:
ꝛ de christo scribit Marcus: ꝙ expulit eū spūs in
desertū. Unus tn̄ impulsus viguit ante pctm̄: quo
spūs intellectual' ferret̄ in deū: nō violēter / sed vi-
troneo volūtatis amore. Sic trahi petebat q̄ dice
bat: Trahe me post te. Et christus: Nemo pōt ad
me venire nisi pater q̄ me misit / traxerit eū. ¶ Pec
cauit lucifer: oīt⁹ est alter ipulsus vsq ad abyssum.
Vn̄ dictus ē diabol⁹ q̄si deorsum fluens. Seducti
sunt ꝛ seductorē imitati sunt p̄mi parētes i peccā-
do: fact⁹ est par ipulsus in cadēdo: nec poterāt sta
re ꝑpria virtute. Sed dn̄s fecit potētiā suā in bra
chio suo. Ipse misert⁹ ē ꝛ fecit hūiles vt exaltarēt̄
fierentq sublimes. ¶ Disci. Ue ve pctōrib⁹ ab z
ipulsu male q̄ sit q̄ sunt hic potētes: q̄s maria p̄in
tellexit / an demōes isti. ¶ Mgr. Loquit̄ ad iob
dn̄s de diabolo sub metaphora behemoth: ꝙ nō
est ptās sup terrā q̄ ei possit cōpari: q̄ nedū supb⁹ /
sed rex ē sup oēs filios supbie. Qui testāte aplo ex
tollit̄ sup oē qḋ dicit̄ de⁹: de q̄ ꝓpha supbie sue vo
cē exprimēs: Cōscendā sup astra celi: exaltabo soliū
meū / sedebo i mōte testamēti. Sequit̄: Et ero silis
altissimo. ¶ Fuerūt q̄ opinarent̄ luciferū inuidisse
altissimo filio: ꝛ eq̄litatē ei⁹ affectasse. Et q̄ꝛ ꝑpter
filiū tēpestas aduenerat mortis ex inuidia diaboli
in orbē terraꝝ: dixit in secreto trinitatis ꝯsilio. Si
ꝓpt̄ me orta est / mitte me i mare. Fiā hō passibil'
oibus fluctib⁹ tentationū exposit⁹: ꝛ cessabit tēpe-

ctus. ¶ Videt͂ huic positioni textus alludere can
tici/cū eñ dixisset maria de deo: fecit mihi magna
qui potens: ꝛ quia videlꝫ humilitatē ancille sue re
spexerat: rursum subiūxit de dispõne locutura:
Fecit potentiā: nec hꝯ stetit/sed addidit: in brachio
suo. Nouimus autē ꝙ ab Esaia filius incarnatus
ꝛ passus appellatus est brachiū dñi: quis inq̄t cre
didit auditui nostro: aut brachiū dñi cui reuelatū
est? De quo sequit͂: Vere lāguores nostros ipse tu
lit. ¶ Disci. Concordare videt͂ hec positio cum
traditione doctoꝝ per oīa. Ponūt eñ ꝙ ꝑ summā
humiliationē filij dei/sup̱bia diaboli deiecta est: q̄
quasi fortis armat⁹ custodiebat atriū suū. ¶ Sed
habet oppositionē: q2 lucifer nunꝙ̄ vidit intuitiue
trinitatē: nec per reuelationē videt eius cognitio
nē habuisse: sicut nec fidē/ꝛ minus vitā eternā que
est (dicēte christo) vt cognoscāt deū verū ꝛ quē mi-
sit iesum christū. Sed nec casum p̄sciuit suū. Do-
luisset eñ penaliter sine culpa. ¶ Nolo tñ contēti-
onibus deseruire/abūdet quilibet in sensu suo. Sa
tis est ad rē nostrā ꝙ diabol⁹ voluit esse similis al
tissimo: q2 sibi suā beatitudinē a ꝓprijs viribus ex
petebat: nulli querēs aut ferēs esse subiect⁹. Hinc
euenit illud christi: Videbā sathanā tanꝙ̄ fulgur
de celo cadentē. Sic finis ad alta leuatis est ruere
dum humiles exaltant͂. Sunt questiones alie plu
rimoꝝ: vt cur deus creauit quem casurū nouerat?
Cur nō apposuit vt redimeret eū sicut hoīem post
lapsum erexit? ꝛ talia que abūde tractata sunt per
doctores. Hec tamē omnib⁹ curiosis ꝛ potentib⁹
apud semetipsos nulla poterūt satis esse vt inuesti
gare sufficiant sensum dñi. Nisi ꝑ fidei humilita-
tē se captiuent: obtundet͂ ꝛ reuerberabit͂ potius ex
lumine rationū suus visus. Credāt de dño optio
ꝛ sapiētissimo ꝙ bene oīa fecit: alioquin de operi-
bus nullā poterint inuenire rationē. ¶ Magister
Sobrie ꝯsulis. Salubrius est nobis intendere ne
deponat nos dñs de sede/sed exaltet humiles con
tra potētis insidias ꝛ impulsus: aduersus queꝫ est
nobis colluctatio: q2 assidue circuiuit querēs quē
deuoret. Sit deinceps igit͂ si placet collocutio no
stra contra tentationes inimici: cui nola mille/mil
le nocendi artes. ¶ Discipu. Laudo ꝓpositum.
¶ Magr. Plus laudabis si recogitaueris p̄ci-
puā hanc esse sibi artē/celare suas artes. ¶ Disci.
Quo pacto? ¶ Magr. Tollere satagit ante oīa
nostros oculos ne credamus vllos esse demones:
aut vllos a demonib⁹ tentationū impulsus violē-
tos immitti. Scit ꝙ̄ ꝑnicior est occult⁹ noster ini-
micus. Nihil insup̱ periculo ꝓximius/ꝙ̄ suū nesci
re nec credere periculum. Aut si forte habitualiter
creditū est: actualiter id nec attendit͂ nec timetur/
male dormit͂ inter latrones. Cecatis oculis quid
nisi pateat in foueā lapsus? At contra: Frustra ia
cit͂ rete ante oculos pennatoꝝ. ¶ Discipul⁹. Im
mo iacit͂ aliquādo vt terreant͂ sonoꝝ impulsib⁹ et
territi capiant͂. Hec alta demonū fraus est/si vide
rint se videri per oculos fidei/aggrauāt periculū/
spem euasionis intercludūt. Fallor si nō conaba-
tur sathan sic illudere/sic tenere Antoniū: cum ei
totū mundū laqueis plenū ostendit. Qui territus
ꝛ suspirās ait ad dñm: quis hos euadet? Scis qua
le responsum accepit? ¶ Magister Humilitas.
¶ Discipu. Consonat ps. Custodiens paruulos
dñs: humiliatus sum ꝛ liberauit me. Euadūt pisci
culi per rimulas retis: dū magni retinent͂ inclusi.
Sed in quo potissime cōsistit humilitas? Vidim⁹
eñ plurimos per nimiā perditos humiliationē:
quales pusillanimes/quales desperātes/quales te
dio vite se necantes. ¶ Magister. Certū tene et
nullaten⁹ dubites/nullū perire diabolo impellen
te/nisi prius posuerit in eo pedē superbie. Vidit hꝯ
qui orabat: nō veniat mihi pes superbie: ꝛ manus
peccatoris nō moueat me: Ibi ceciderūt oēs qui ope
rant͂ iniquitatē. Sunt ergo duoꝝ principū vexilla
duo distinctiua/humilitas ꝛ superbia: humilitas
dei/ꝛ sup̱bia diaboli. Sūt impulsus duo: deorsum
ꝛ sursum. Quid humilius cruce christi? Quid ar-
rogātius sup̱bia diaboli? qui extollit͂ sup̱ omne qđ
dī deus: et vt de ꝛ pl⁹ ꝙ̄ de⁹ satagit adorari. Hinc
oīa repperit machinamēta per idolatras/per ma
gos/sortilegos ꝛ maleficos. ¶ Discipu. Fuerit
hec arrogātia ꝑ diabolū semp̱ intenta: multos tñ
decipit nō superbos/quales aliquos notauimus.
¶ Magr. Inueniat͂ in oībus ꝑditis superbiā do
minatā. Nōne initiū sup̱bie est apostatare a deo?
Apostatat oīs qui nō credit/qui desperat/qui suū
p̄ oībus iudiciū anteponit: qui ꝓpriā non dñi vo-
luntatē iplere satagit/q̄ iusticie dei nō vult esse sub
iectus/sed ꝓpriam statuere. Sic Cayn desperās/
maior ē inquit iniquitas mea ꝙ̄ vt veniā merear.
Certe maior est o Cayn iniquitas tua ꝙ̄ meritū tu
um ex te: sed nō maior ꝙ̄ dei misericordia: si eidem
subieceris te. Iudas prius in tenebris sathane ni-
mis audax: postmodū tenebris a corde remotis ꝑ
astutiā diaboli/factus est pusillanimis supra mo-
dum ad nudū prospectū horrēdissimi sceleris sui.
Cecidit inde a sep̱ desperationē: ꝛ sub se ꝑ damna-
tionē: sed non adiecit vt ad venie petitionē assur-
geret de peccato qđ ore ꝯfitebat͂/quod detestabat͂
opere pecunia restituta. ¶ Disci. Horreo totus
dū versutias diaboli recogito: dū terribilis deus
aspicit͂ in consilijs sup̱ filios hoīm: dū iudicia sua
abyssus multa: dū omnia respicio fieri peccatorib⁹
ad muscipulā/laqueū ꝛ ruinam. Cadit iustus ꝛ re-
surgit: cadit alter/nec dñs supponit manū suam.
¶ Magister. Sed nō min⁹ mirabilis est miseri-
cordia dei sup̱ humiles. Illudit draconi isti behe-
moth sicut aui. Puer aūt Emanuel tenet ipm la-
queis. Sinit͂ aliqñ ꝓcedere ad impulsionē electoꝝ
gaudet erūpere. Porro dū excedit/ꝓtin⁹ reuocat͂.
Facit ita deus cū tentatione prouentum: nec finit
tentari supra id qđ possum⁹. Possumus intellige
nō in nostra/sed sui fiducia. ¶ Disci. Putas ne
sathan iste posuerit inimicitiaꝝ suaꝝ laq̄os cōtra
mulierē nostrā virginē purissimā/q̄ a sexu mulier/
nō a corruptiōe dicit͂/sil͛r a fecūditate ꝛ venustate?
¶ Magr. Puto/nāqꝫ cantantē vt audiuit Ma
gnificat aīa mea dñm: miratus causam gaudij pa-
riter ꝛ exultationis: credidit arrogantē/cum subin
tulit: Ecce eñ ex hꝯ beatā me dicēt oēs gñationes.
Iunxit applausum suū/demum impulit ab extra

quasi blandiẽs: vt eleuatã mariã vehemẽtius alli-
deret. Sed illusus est ꝛ elisus ab humilitate marie
validiusq̃ repulsus. Sed repulsus ad alterã se cõ-
uertit astutiam / submiferẽs: O quãta facta es bea-
ta ꝑ oĩnes generationes: que talis extitis ꝛ tanta.
Tu suꝑbiã humilitate vicisti: rara ꝑrsus honora-
ta. Euge euge: q̃ digne beata / q̃ digne laudanda
ꝑ oĩnes generationes es inuẽta. Cui⁹ insidias sub
dolas intelligẽs maria blandientẽ moꝛ repulit vt
A aduersantẽ. Cõuertant̃ inq̃t retroꝛsũ ꝛ erubescãt:
qui dicũt mihi / euge euge. ¶ Discip. Equissime
deus: q̃d hic nobis erit tutũ. Dicit̃ i prosa: cũ nec
ipsa vel virtutũ tuta sit victoria. O monstrũ hor-
rendũ / ingens suꝑbia: que nũc a suo ꝯtrario / nũc a
vento solo / nũc a ꝓpria morte nephariã trahit ori
ginẽ. Sed o quale ꝓstabit̃ effugiũ / si taz a dextris
impugnat q̃ a sinistris. Si viuit / si moꝛit̃ / semꝑ se
uit / semꝑ impellit / semꝑ euertit vt cadam⁹. ¶ Ma
gister. Accipe consiliũ. Impulsus cade ꝛ vide ne
steteris in te. Jacta te cũ nouissimo viroꝝ in nouis
simo loco. Securus eris: q̃ suscipiet te: Hoc erit
altissimũ refugium tuũ. Non accedet ad te malũ:
si habitaueris in adiutoꝛio altissimi: nõ in te / non
in meritis tuis / non in industrijs / nõ in ꝛ moꝛe ma
loꝝ tuoꝝ / dicens dño: Susceptoꝛ meus es tu: exul
tabis te liberatũ a laqueo venantiũ. Ceterũ pulli-
culus esto sub alis sue miserationis: nõ timebis ab
hoc rapace miluo. Te pupillũ ꝛ viduã animã tuã /
te mãsuetũ constitue: Crede psalmis suscipiet te.
Statuet te in sublimi ꝑrectionis sue throno: faci
ens etiã hic ꝛ nunc cõsidere te in celestibus: q̃ cõ-
uersatio in celis est / dũ speras in eo impulsus im-
pulsu vincetur. Cantabis ꝛ dices: Deposuit potẽ-
tes de sede. In me ponere et suꝑ me ꝛ affectiones
meas: exaltauit humiles: q̃ gloriã precedit humi-
litas. ¶ Discipu. Speciosa sunt que loqueris ꝛ
deuota / sed qua poterit rõne homo iustus sibi be-
ne conscius de virtutib⁹ iudicare se virtutes non
habere. ¶ Magister. Uirtutes vere nõ sunt nisi
quas gratie gratificantis radix ꝓfert / viuificat / fo
uet ꝛ roboꝛat: q̃ non habet aliquid viriditatis ra-
mus boni opis nisi maneat in radice charitatis.
Nescit autẽ homo an amoꝛe dignus sit gratifican
te: quare nescit se veras virtutes habere. ¶ Disci.
Scit nihilominus gratias se plurimas a dño rece-
pisse in bonis vel foꝛtune vel nature vel aĩe. Quid
suꝑ istis dicet deo? ¶ Magr̃. Utiq̃ Confitebi-
tur dño: gratias aget benefactoꝛi suo. ¶ Discip.
Lego phariseum in euãge. gratias agentẽ: q̃ non
erat iniustus / adulter / raptoꝛ. Jeiunabat bis ĩ sab-
bato / decimas dabat / recessit tamẽ iniustificatus
in domũ suã: potensq̃ in regratiatiõe sua deiect⁹
est: dũ publicanus humilis exaltatus. ¶ Magr̃.
Intende diligẽter / ꝛ inuenies laqueos inimici suꝑ
seminatos in vijs pharisei. Ambulabat iter rectũ
gratiarũactionis. Quid eñ gratitudine rectius
esse põt? quid ꝑuersius ingratitudie. Posuit iuxta
hoc iter quo phariseus ambulabat laqueũ arrogã
tie quo cõprehẽsus coꝛruit in foueã contẽptus ce-
teroꝝ. In contẽptũ nominatim astãtis ꝛ peniten-
tis publicani. Nequicia hec est demonũ; oĩa sta

tim pariter depꝛauare. Sufficit eis vel vn⁹ aditus
ad perniciẽ. Sciunt bonũ cõstitui ex circũstantijs
oĩb⁹ bonis: malũ ꝯo sibi sufficit ad reatũ si vel in
vno peccauerit. ¶ Disci. Pharise⁹ iste bene do B
tatus in gratijs dei / ꝯsyderare q̃d habuit? ¶ Ma
gister. Primo illud. Quid habes qđ non accepi
sti: ꝛ hoc videt̃ fecisse gratias agens deo. Secũdo
diceret: Si accepisti: quid gloriaris q̃si nõ accepe
ris? Et si putabat obseruare / mentiebat̃ iniquitas
sibi. Quare? q̃ proximos contẽnebat nõ habẽtes.
Iudicabat alienũ seruũ publicanũ / qui dño suo iã
iustificatus astabat. Dedit dñs apostolis foꝛmam
quid agerẽt in articulo tali. Nõ inquit vos me ele
gistis ne gloꝛiemini q̃si ex vobis: sꝫ ego elegi vos /
ne sitis ingrati quasi nõ acceperitis / ꝛ posui vos vt
eatis ꝛ fructum afferatis: ne toꝛpeatis ocio gra-
tiã dei inuacuũ recipientes: ꝛ fructus vester mane
at quatinus ꝑseuerantia coꝛonet̃. ¶ Disci. Faci
le talia dicim⁹: facile nos in verbis deijcim⁹. Sed
o prauũ coꝛ hoĩs ꝛ inscrutabile. Quis cognoscet il
los occultissimos in coꝛdis finib⁹ sathane laque-
os: ꝛ vehemẽtes impulsus quis euadet? ¶ Mgr̃.
Paulo ante respondebas ex oꝛaculo Antonij / hu
militas. ¶ Discipul⁹. Quid q̃ humiles etiã in
arrogantia mersi volum⁹ iudicari? ¶ Magister.
Hec est palma superbie / videri vult humilis ne vi
lescat. Confitet̃ se aliquãdo peccasse / imo plus pec
casse q̃ fecerit aut sibi conscius sit. Quare hoc? q̃
querit in peccato laudẽ iusticie / dũ audit a sapiẽte:
Justus in principio accusatoꝛ est sui. ¶ Discipu.
Uah qualis hec ꝑnicies q̃ stulta gloꝛiatio. Filij
hoĩm vsq̃quo graui coꝛde: vt q̃d diligitis menda
ciũ? Quale dabit̃ inter ista consiliũ? ¶ Mgr̃. Cõ
sulit Beda ꝯtrariũ ad pharisei verba modũ. De⁹
ignosce mihi pctõꝛi: q̃ non sum sicut ceteri hoĩm.
Innocẽtes castitate pollentes / oꝛõni instantes / so
brie / iuste ꝛ pie viuẽtes: in hoc seculo fruct⁹ dignos
penitentie faciẽtes: sicut etiã hic publican⁹: sicut
hec meretrix de qualib⁹ mirat veritas: q̃ ꝑcedẽt in
regno dei phariseos. Nõ ieiuno / nõ decimas do / si
aliq̃d boni facio: illud qua districtione iudicet̃ / ig
noꝛo: aut quo fine terminet̃. ¶ Disci. Totus in-
tremiscit in me spũs meus / duz hoc vltimũ maxĩe
recognosco: q̃ nescit hõ finẽ suũ. Quia ve etiã lau
dabili vite hoĩm (dicit Aug⁹ ꝓ matre flens) si re-
mota miscõia iudicet̃. Non aũt ex meritis dat̃ gr̃a
alioq̃n iã nõ esset gratuita nec gratia. Profecto si
aliqua debet humilitatẽ parere ꝯsyderatio: hec vl
tima debet: q̃ qua districtione iudicet̃ vita nostra:
ꝛ quo fine terminet̃ ignoꝛamus. ¶ Mgr̃. Recte C
sentis. Sed tamen hic insidiari / hic impellere non
desinit inimicus. Testes accipe multas hereses ex
his diuine gratie laudib⁹ oꝛtas ꝛ velut aduersas.
Dixerunt aliqui: si totũ diuine gratie tribuimus /
nostra quid agũt opera? Bene male fecerim⁹ / soli
q̃s suscepit gr̃a saluabunt̃. Uox alioꝝ est / boni nõ
est nisi bona tribuere. Nõ fecit deus hoĩes (preci-
pue fideles suos) vt dãnent̃: Benignus est nõ cru
delis: vt q̃ in ꝑditione hoĩm delectet̃. Tollit sathã
ꝑinde semen boni a terra coꝛdis nostri ꝑturbati:
aut suffocat in oꝛtu / vel dũ fruct⁹ habẽd⁹ esset exter

minat. ¶ Discip. Hereticos innumerabiles nō inficior a sathana circūuentos. Porro sermonem habeto de christianis fidelib⁹. ¶ Magister. O si cordis secreta lynceis vt dicūt ocul' penetrare fas haberes quot peiores heu introrsus hereticos sub velamine christianitatis inuenires. Attamē nolo te curiosum scrutatorē esse vite aliene: semꝑ memineris ꝓconij charitatis: q2 nō cogitat malū. Uox est christi: Ut quid cogitatis mala in cordibus vestris? ¶ Discip. Quo pacto possum ista nō cogitare: que experiētia palā facit. ¶ Magister. Fuge quantū potes experientiā / tecū habita / te cogita / te circūspice: clausos in alienis scelerib⁹ / apertissimos in tuis oculos habe. Quid necesse ē vt alienis sordib⁹ cor tuū inquines: aut impleas suspitionibus maliuolis ꝛ impuris. ¶ Disci. Homo sum. Fratres ꝛ ꝓximos qua rōne possum nō curare: quo pacto nō lugere cum lugētibus / cū infirmantibus nō infirmari? ¶ Magister. Crede iaz hic latet laqueus sathane multiplex vix extricabilis tanq̄ dedali labyrinth⁹: quasi negociū perambulans in tenebris: ꝛ vnde veniat aut quo tendat vix deꝓhensibile. Ponat interim silentiū de beneficiatis ꝛ officiatis in republica: de ꝑsidibus aliorū quorū cura vel ingesta / vel arrepta / vel suscepta est. Loquamur de hoīe sic libero: qui soli deo ꝛ sibi viuere querit: qui nō habet hoīes impositos super caput suū: quē punitio pctōꝝ non viget vt intēdat eis. Cui cōuenit illud attendere: quid ad te de his qui foris sunt iudicare. Portabit onus suum vnusquisq̄ / vaca tibi tueq̄ saluti. Ecce tales multos ꝯtinet ecclesia: ꝑcipue in religionib⁹ / qui deposuisse se credūt curā omniū: ita vt nec sui ipsorū retinuerint. Attendat oro quilibet taliū. Fili accedēs ad seruitutē dei: sta in timore / ꝛ ꝑpara cor tuū ad tentationē. Temp⁹ quippe nō deerit: nā impulsus etiā in ista re frequēter / quā potissimum vitare
D debueras. ¶ Disci. Que est res ista? ¶ Magister. Nimirū quā dixim⁹ de alioꝝ iudicio. Cogitant malū / gaudent suꝑ iniquitate: ꝛ si nō faciēda / tamē audienda. Uidēt curiositates aspectu ꝯtradicētes: nedū ciuitatis / sed regnoꝝ. Inde tūc de bellis / de titulis regnantiū primos oīm rerū motus accipiunt. Charissimā ꝛ in familiaritatē recipiunt sibi famā monstrū horrendū ingens: q̄ sua ꝑ mēdacia crescit: quod magnas territat vrbes: semꝑ ꝛ auditis aliq̄d noui adijcit autor. ¶ Deniq̄ sic incipiunt oīa cogitare: quasi de oībus fuerint rationē redditum. Iubenē a Petro sollicitudinē oēm ꝛ curam suā in deū proijcere. Ipsi ṽo curā olm suscipiunt. ¶ Discipul⁹. Nunq̄d nō audire talia possunt: quasi nō audiētes? Audiunt vt sibi ꝯsulāt: vt vilescat mūdus cū perturbationib⁹ suis: vt patriā celestē desyderent: vt ꝓ afflictis deuotius intercedāt apud deū. ¶ Magister. Inducis perizomata prurientis ficulnee: quib⁹ nuditatis sue pudēda tegere putāt: quasi nō melius in pace colat' ꝛ orēt' deus in animi collectione: nō in dispersione quā necessario rumores ꝛ fabulationes non vt lex tua dīe / causant / nutriūt ꝛ augēt. Hinc incerte fluctuationes impulsiue cordis. Hinc modo gaudia vana / timores solliciti / false spes / odia / luctus / partialitates. Exterminiū postremo totius vnitatis ad deū quā ꝓ parte optima sibi elegisse blandiūtur. Itaq̄ duas ciuitates cōstituūt duo amores. Ciuitatē dei amor viuens / ciuitatē babylonis amor dispergens. Sentiet hec quisq̄s attendere ꝓfundi⁹ cognouerit q̄ ꝯuersio ad creaturas dispergit de se cor in varia. Colligit aūt ꝛ vnit sola in deū conuersio. Relinquit illa post se tristiciā / ista consolationē. Deniq̄ satis erit impulsori etiā si cetera scelerū damna nō afferent tpis cōsumptio. Hec victoria / hic triumphus suus ingens. ¶ Disci. Quid q̄ in talibus ꝯtra tediū animi ꝯsolationes querunt? ¶ Magister. Querūt sed inueniūt ꝓ refectione defectionē. Itaq̄ dulcedō fallax ꝛ scalpens auriū pruriginē abit celeriter: fixus aculeus pungit acrius / miscent se vltro ritus alienis. Pares sunt tenētibus canē vel lupum aurib⁹: quoꝝ morsus vix vel nunq̄ effugiunt. Nihil ad sanationē animi fluctuantis plus aduersum q̄ se in talib⁹ oblectare: qui nunq̄ animi suauitati sicut nec sanctitate gaudebunt. Et q̄d operat' hec oīa nisi suꝑbia mētis: que spreto vero bono querit in infimis delectari: vult quietē ꝑ inquietudinē possidere. ¶ Quod si senserit potēs calūniator christianoꝝ / qualē loquimur rumores fugere / curare seipsum sollicite: putas requiescet? In puluere sufflabit aliorsum: sed tū ad deorsum. Conabit' vt fiat solitarius / agrestis / incitilis / austerus suis / sibi tristis / oībus odiosus / aut inutilis / loquēda tacebit indiscretus / tacēda loquetur auarus / vtilis prius ad ꝯfessiones audiendas / idoneus ad cōmotiōes secretas aut publicas: fugiet oīa velut a facie colubri: secū rabiosa silentia rodit. Unde sub regula posint quidā: Dū fugiūt stulti vitia in cōtraria currūt. Nec iam currūt / sed impulsi rapiunt' / sed rapti ꝑcipitant'. Absorbet eos ꝓfundū: ꝛ vere quod nō habet remediū / si vigeat suꝑ eos puteus os suū descendēt in infernū: q2 superbia coꝝ qui te oderūt / ascendit semꝑ. ¶ Disci.
Concludis in vnū ꝯtraria / ascensum ꝛ descensum. E
¶ Magister. Ascensus suꝑbie descēsus est: sicut gratie descensio / exaltatio sublimissima reputat'. Quod em̄ altū est apud homines: abominatio est apud deū. Dicta sūt multa suꝑ multis impulsib⁹: qua rōne quoue possent iudicio secerni bonus impulsus ꝛ malus. Hec breuis est distinctio / sursum / deorsum / depositio de sede quietis exaltatio ad sedē pacis dicta est. Altera vnitio ꝛ dispersio nolet'. Tertia delectio ꝛ susceptio nolet'. Quarta rectitudo ꝛ curuitas addat'. Quinta satietas ꝛ inanitas vocari pōt. Et sexta exultatio mentis ꝛ desolatio.
¶ Discipul⁹. Quō possunt hec fieri cū reprobo rum multi gaudeāt: iusti lugubrē trahunt vitam?
¶ Magister. Intra in sanctuariū dei: vt intelligas in nouissimis coꝝ. Si videris stultū fixa radice / vide simul ꝛ exitū: maledices pulchritudini ei⁹ statim: q2 ducunt in bonis dies suos: ꝛ in pūcto ad inferna descendūt. Atuero q2 nō attendūt ista filij hominū / ipsi absq̄ timore ꝑpetrant mala: q̄uis timida semꝑ sit malicia: secura ṽo mens quasi iuge ꝯuiuiū. ¶ Non est aūt vnitas nisi in vno ꝛ solido

eternoq; bono. Pellit et impellit vnita mens sed immota manet: dispersa velut arūdo ventis agitata non subsistit/corruit tandē/ꝛ fit illius ruina magna. Impellit vicissitudine miserabili: nūc cōtra deū per ꝑsumptionē/per impietatē/per desperationē/per infidelitatē. Nūc ꝯtra se ꝑ dissolutionē cordis/per debilitatē corꝑis/per enarrationē virtutū/per ꝯsumptionē tp̄is. Deniq; ꝯtra ꝓximū ꝑ errorꝫ inductionē/per pudoris exterminationē/per rancoris ꝯtentionē/ꝑ fauoris denegationē. ¶ Disci. Latissimos impulsuū malignorꝫ notas īpetus generales particularis enarratio vel enumeratio pl⁹ doceret. ¶ Magister. Infinitū (tragit Aristo.) incognitū esse: nec numerari pōt. Circūstantie vero particulares impulsuū sunt infinite: quorū ꝑterea q̄ nō se semꝑ ꝯtinuo manifestāt/latet exitus: decipiunt aliquā plus q̄ sentiat. ¶ Notauit ps̄. species septē impulsiuū. Vnus est timor nocturnus/ꝛ hic obscurus: alius subditus/sagitta volēs ī die. Tertius ꝑplexus ꝛ inuolutus negociū ꝑambulans in tenebris. Quartus īportunus. Quintus violētus q̄ pariter exeūt ab incursu. Sextus est a demonio meridiano: q̄ se in angelū lucis trāsfigurat. Septimus est a diuinorꝫ cunoso scrutinio suꝑ filios hominū qui pereūt oēs a sinistris: cadent a latere tuo mille/qui videbant perfectiores: ꝛ decē milia a dextris tuis oēs fide signati. Horrēdus nimis ē hic impulsus. Ecce dū hic viuim⁹ nauigam⁹ velut in mari magno fluctuantiū cogitationum. O q̄ sepe suscitat ꝛ inhorret spūs procellose tentationis/ꝑmittente deo/impellēte diabolo. Inuidet eñ depositus iste sublimādis ad sedē vnde corruit. Ascēdunt fluctus interioris nostri maris ad celos per ꝑsumptionē: descēdūt vsq; ad desperationis abyssos. Afflat ex aduerso bon⁹ noster spūs: ponit ꝓcellā nostri cordis in aurā/ ꝛ silent fluctus eius: et deducit nos in portū nostre voluntatis. ¶ Disci. Venit in recordationē illud scriptū tuū per sex lectiōes vbi dictū apl̄i tractas: In ipso viuim⁹/mouemur ꝛ sum⁹. Distinxisti quadruplicē vitā spūs. Porro de motu ꝛ statu nostro in deo ꝑstolabant aliqui sermonē. Nunc vero aduenit occasio loq̄ de motib⁹ impulsuū bonorꝫ ꝛ malorꝫ: dū nunc impulsos ꝛ depulsos suscepit cōtremiscēs morientiū terra: velut in quodā stationis serene sinu. ¶ Mgr. Centilogiū accipies seorsum de impulsibus. Cras ꝑterea dū suppetit hora q̄ nunc tarda est/plurima rursus me loquente/te auscultāte de bonorꝫ ꝛ malorꝫ angelorꝫ officio quietus accipies. ¶ Discipu. Delectabit auditio.

Secūda partitio de custodia angelorꝫ/ꝛ fallacijs demonū per notulas quinquaginta.

DEposuit potentes de sede: ꝛ exaltauit humiles. ¶ Discipul⁹. In hoc heri stetim⁹/in hoc rursus aduenio post impletū canonice institutionis officiū/auditurus te sicut es pollicitus locuturū. ¶ Magister. Si ꝑ potētes de sede depositos dignitatis/ intelligim⁹ apostatas angelos: cōsequens est vt exaltati humiles accipiantur angeli boni: in sede felicitatis eternaliter exaltati. Si malignitas inuida demonū circumit ꝛ impellit holes ad ruinā viatores: si ꝑ eos fiunt immissiones male: vult opposita charitas beatorū angelorꝫ fieri qḋ dicit in ps̄. Immittet angelos dn̄i in circuitu timentiū eum. Ad quid? Vt eripiat eos. Habet litera Hieronymi ſm hebreū: Circumdat angelus dn̄i in gyro timētes eū vt eruat eos. Audis circuitum malū: audis ꝛ gyrum bonū immissionē. s. bonā ꝛ malam. ¶ Dat olbus ad exercitiū circuitus sathane querētis vt deuoret. Circūdat angelus dn̄i in gyro timentes eū vt adiuuet ꝛ saluet. Exaltat demon ad ruinā: quia ꝑ superbiā. Exaltat angelus bonus ad gloriā ꝛ ad vitā: q2 per humilitatē. Est nāq; exaltatio q̄ causat humiliationē sed vtraq; mala deprimēs ꝛ damnās. Est optata exaltatio humilis/ꝛ humiliatio exaltans: q2 penitenes saluās. Si bene te humiliaueris/bene exaltaueris. Si te humiliaueris ad penitentiā habes veniā ꝛ exaltaris ad gloriā. Sunt hostiles nobis infidie ꝑ depositos a sede: sunt excubie celestes pro nobis plures ne timeamus. Metent vt aliqui tradunt/angeli suā quā iam habēt beatitudinē ministrando hoibus. Congaudent eis/certū est dū saluant. Gaudiū est angelis dei (testat christus) suꝑ vno peccatore penitentiā agente: quanto magis suꝑ vno iusto penitentiā non deserēte. ¶ Vexillū sathane cū perdito exercitu se defert infidelis temeritas. Crux fidelis seu crucis humilitas. Vexillū est angeli dn̄i: qui circūdat in gyra timētes eū vt eruat eos. Hec est victoria q̄ vincit mundū (teste dilecto dn̄i) fides nostra. Petrus quoq; princeps vexillū hoc iubet erigi ꝯtra diabolū: qui circūit q̄rēs quē deuoret: cui resistite ait fortes ī fide. Similis est apl̄i (nō ignorātis astutias sathane) sententia/sub metaphora scuti. In oīb⁹ ait sumētes scutū fidei: in quo possitis oīa tela nequissimi ignea extinguere. Scutū istud nūq̄d nō est veritas fidei: de quo ps̄. Scuto circūdabit te veritas eius. Seq̄tur multus effectus victorie ꝑ discursum psalmi ꝑ totū. Interrogauit me pridē virgo grādeua ꝓbatissime ꝛ deuotissime vite/noie Agnes: propinqua quondā Vrbani pape. v. Quod est potissimū contra diaboli tētatiōes subsidiū? Dū suspēderē ego cogitabundus responsionē. Ipsa subintulit mox: Crux: Suscepi ꝓtinus hāc vocē quasi de celo sonuisset/ꝛ ita sonuerat. Ego eñ etiā atq; etiā multis iā annis mecū reputās/ꝯferens insuꝑ cū alijs: non inuenio cōpēdiosi⁹/nō efficacius antidotū. Quare: q2 nullū humilius/nullū insuꝑ arrogantie diaboli magis aduersum/nullū qḋ ita ipsum ꝓstrauerit. O crux signū triūphale/clamat ecclesiastica ꝓsa. Et in hymno: O crux aue spes vnica. Et iterū ecclesia: Ecce crucē dn̄i fugite partes aduerse. Et apl̄s: Mihi aūt absit gloriari nisi in cruce dn̄i nostri iesu christi. Sileo interim de ꝓbatissimis miraculis: q2 nota sunt satis. In Cōstantino/in Eraclio/in Iustina/in Christofero/ī iudeo cruce signato cū ceteris multis. Suadet obhinc Hiero. Eustochio/ad omnē gressum pingere crucis signum:

Et Chrysogon⁹ ad Anastasiā carcere clausā: Tu
autē ancilla christi tropheum crucis tota mēte cō
stringe. ¶ Accipiat̄ breuis ars crucis ad victoriā
H vitiorū/non ad perpetrationē malorū: qualiter in
militaribus insignijs gerunt aliqui nō deuotione
humili/sed sacrilega tyrānide dominādi. Impel-
leris o aīa christiana supba sapere vel querere:
crux apponat̄ primus corde: voce vel op̄is signa-
tione. Quid enī magis est superbie inimicū. Inui
dia vult obrepere/virusq; suū anlo spargere: crux
tyriaca fiet efficacissima. Crux omnē ire vel rāco
ris amaritudinē dulcorabit. Crux reddet ꝯtra de-
sidiam strenuū/contra cupiditatē efficiet paupe-
rē spiritu. Crux gule simul ꝛ luxurie febres acutissi
mas tēperabit. Una olim cōmunis est ratio: q: pē-
dēs in ea crucifixit pedes istas omēs/triumphās
in corpore suo christus. ¶ Hoc est signum thau:
quo signatos angelus exterminator ꝑcutere non
sinitur: saluat potius ꝛ ꝓtegit: si tamē corde fideli
cruci isti ꝯformat. Alioquin mēdax angelus ꝛ men
dacij pater/arripit qd̄ suū est. Sicut moyses exal-
tauit serpentē in deserto: sic exaltatus est filius ho
minis pendēs vt serpens. Curabantur a serpenti-
bus ꝑcussi enei serpētis inspectores. Aspice serpē-
tē hunc pro similitudine sine veneno culpe christū
pendentē in cruce: fides eius a morsibus tentatio
nū ne te perimant/liberabit. Hinc de Lucia canit
ecclesia: q̄ crucis mortificationē iugiter in suo cor
pore portauit. Hinc apl's ait: Christo ꝯfixus sum
cruci. Hinc Andreas letus ꝛ alacer ibat ad crucē:
Hinc rursus Paulus nihil me iudicaui scire inter
vos nisi iesum christū ꝛ hunc crucifixū: hec humi
litas sua fuit hec exaltatio. Et s̄m mensurā humi-
litatis dabit̄ sublimitas exaltationis. Propterea
tu cui⁹ humilitatē profundiorē oībus respexit do-
minus virgo beata merito gloriatis sup̄ omnes in
exaltatiōe tua. Nolo tamē putauerit aliquis lignū
crucis vt lignū est/adorādū: sicut nec est ens diui-
nū ꝛ summū quo sit fruendū: quod sit sup̄ oīa dili-
gendū. Sciūt hec fideles: sciunt ꝛ philosophi om
nes. Nihil habet lignū crucis diuinitatis etiā in
qua pepēdit dn̄s: sed in cruce tanq̄ in signo surgit
fides nostra ad dominū nostrū iesum christū deū
verū: qui salutē nostrā op̄atus est in ea. Sic de ima
ginū veneratione verius habet doctor determina
tio. Sic per figurā signū accipitur pro signato: vt
nomē pro nominato: imago ꝓ imaginato. ¶ Di-
I ces forte mihi: nunq̄d non in hoīe: presertim ī ma
ria virgine: verior ꝛ expressior est imago beatissime
trinitatis? Sed ꝛ ipse demon retinet hanc essentia
lem imaginē. Asinus ꝓinde cui christus insedit/
cur nō adoratur? Respōdebo primitus sub vna ge
nerali veritate: de re qualibet indistincte. Non est
aliqua res quātūlibet etiā vilis appareat: quin ex
eius cōsyderatione possit anim⁹ fidelis eleuari ad
magnificationē ꝛ adorationē dei. Ratio: q: a qua-
libet tanq̄ a signo pōt a posteriori vestigari vel in
quiri maiestas dei: sempiterna quoq; virtus eius ꝛ
diuinitas ab alijs quidē clarius/ab alijs obscuri⁹.
¶ Porro minus habet de periculo scādali ꝛ ido
latrie (teste beato Dionysio) si noīet deus infimis
noībus creaturarū vilium ꝑ metaphorā ꝛ symbo
lum/q̄ si fiat hoc de rebus dignitatē habentibus:
quales sunt angeli/quales sunt hoīes rōne p̄diti.
Quis enī crediderit q̄ deus sit essentialiter lapis
aut vermis. Confundit̄ nihilomin⁹ idolatria/que
cūq; fuerit circa creaturā aliquā seu de creatura:
q: non refert totū hoīem ad deū: sistens ī auxilio
creature maxime dū hec facere ꝓhibetur. Habet
virgo benedicta sanctitatis p̄uilegia/habēt ꝛ ho-
mines in dignitatib⁹ constituti: quoꝝ ꝯsyderatiōe
participatiue solū ꝛ per analogiā dicuntur hono
randi/sed sub deo: cui veraciter soli debet̄ honor
ꝛ gloria. ¶ Deniq; vitamus scandalū ꝛ irrisionē
infideliū aut simpliciū: si coleret̄ asinus sicut colit̄
crux. Non enī eque faciliter honorē referrēt ad ꝓ
totypum .i. ad signatū christū: nec ad redemptio-
nis nostre mysterium: quemadmodū fit de cruce.
¶ Crux humilis mox vt in memoriā venerit anie
fidelis: sit hoc visu/sit cogitatu/sit auditu: quid ali
ud signat: q̄d aliud ꝑ signū seu significationē intel
lectui rep̄sentat/q̄ dominū nostrū iesū christū in
quo est salus/vita ꝛ resurrectio nostra: ꝑ quē salua
ti ꝛ liberati sumus? Hec ideo ꝯsonat ꝓposito no-
stro: q: vincere docent nos de impulsore nostro.
¶ Crux humilis memoriter intellecta liberatio-
nē signat/vitā ꝛ salutē. Ipse ꝯsolationē ꝛ ex conse-
quēti gloriā ꝛ exultationē si gratus sit anim⁹ ope-
rat̄. ¶ Crux humilis hoīem collocat ꝛ recumbere
facit in nouissimo loco: quo nullus cogitari pōt in-
ferior: q: nouissimus viroꝝ pendet in ea. Sic reco-
gitatus/creditus/speratus ꝛ amatus: q̄ nos inui-
tauit/dicet: Amice ascēde sup̄ius: ꝛ erit nobis glo
ria. ¶ Crux sicut humiliat in profundissimo loco/
sic exaltat in summo. Non enī mentit̄ nostra psal
tes: Et exaltauit humiles. ¶ Gloria crucis ꝛ exal
tatio simul cū exultatione: tanto verior est/solidior
atq; iocundior/quāto minus habet de creaturaꝝ
vanitate. ¶ Gloria crucis fit in ꝯfirmationis sa-
cramēto ꝛ alijs mysterijs de oleo simul ꝛ balsamo
nūq; de oleo solo sed sacrato: vt qui ꝯsyderat penā
in cruce/consolet̄ ex intima sp̄ūssancti vnctione.
¶ Gloria crucis facit insignē christianū: dū oleo
leticie linit ipsum ex noīe: Est enī christus ꝑ inter
pretationē vnctus. Reges autē/sacerdotes/ꝓphe
te ꝛ pugiles inungūtur prisco more. ¶ Gloria cru
cis nō constanter retinet̄ ꝛ predicat̄/si non ad cru
cis ignominiā/passionē ꝛ tollerantiā anim⁹ p̄para
tur. Non enī natura cōpatit̄ vt duo fines p̄ncipa-
les ꝛ vltimi simul intēdant̄/presertī ꝯtrarij. Quid
aūt vane glorie/quid auaricie/q̄d libidini/plus q̄
ipsa crux reperit̄ aduersum? ¶ Sunt qui sub noīe K
christianitatis arbitrant̄ se magnificare dn̄m: qui
crucifigūt in se rursus filiū dei/ꝛ habent ostentui:
qui gustauerūt verbū dei bonūꝫ virtutes futuri se
culi: sed ꝑ apostasie sup̄biā ꝓlapsi sunt: q̄s impos
sibile (pro difficile dicit apl's) est rursus renouari
ad penitētiā: vel certe sumit̄ hic renouatio baptis-
malis: quā ꝯstat iterari nō posse. ¶ Glorief frater
humilis in exaltatione sua ꝑ crucē: mores insuper
s̄m nomē christiani vtrāq; cōponat. Sit prima sit
vltia sit tota laus tua. O aīa deuota: dic simul ꝛ ꝓ

mere/chꝛiſtiana ſum. Sic eñ magnificas dñm: ac
cipe rurſus. ¶ Exaltatio crucis chꝛiſti tota my-
ſterijs plena refulget. Eſt in ea longitudo/latitu-
do/ſublimitas ⁊ pꝛofundũ/longitudo eternitatis/
latitudo charitatis/ſublimitas maieſtatis/ pꝛofun-
dũ ſapientie iudicãtis. Habet crux excelſa ſimul ⁊
humilis mediũ: cui ſurſum/deoꝛſum/dextroꝛſum/
ſiniſtroꝛſum ↄiungũtur: ⁊ in hoc medio ieſus totꝰ
effluens ⁊ affluens miſericoꝛdie viſceribꝰ. Unde
ſi eidem fidẽ affixeris tuã: radiabit ſurſum amoꝛ/
dextroꝛſum ſpes/ſiniſtroꝛſu꜡ timoꝛ/⁊ deoꝛſum do
loꝛ: que ſunt anie quatuoꝛ pꝛincipales affectiones
ſm̃ quas bene ↄtẽperatas ⁊ oꝛdīatas eſt oĩs har-
monia ſpũalis. Exerceat te ſuꝑ his traditio de cã-
ticis. ¶ Conuerſis ad crucẽ pie mentis oculis la
chꝛymoſis/inſpicias extenſum in hoc ligno ſan-
ctiſſimũ coꝛpus ieſu ſicut tympanũ vel cytharam:
vnde ꝓtulit voces ſuas in ſymphonia diuinis au
ribus gratiſſimas: ꝓ inimicis pꝛimã/ad latronẽ ſe
cundã/fuit ad matrẽ tertia/ad diſcipulum quarta/
ad patrẽ quinta/ꝓ ſeipſo ſexta/pꝛo ↄſumatione re
demptionis ſeptima/ꝓ ſuo tranſitu octaua: ita fa
ctus obediens patri vſqꝫ ad moꝛtẽ dedit fidelibꝰ
ſuis perfectũ humilis obedientie necnõ pietatis
documentũ. Eſt aũt humiliatio ꝑ obedientiã exal-
tatio. Triplex eſt in genere que ſub arboꝛe crucis
exercetur humiliatio/penitẽtialis/ ſacramẽtalis/
ſuꝑnaturalis: ſm̃ tres ſtatus/ incipientiũ/pꝛofici-
entiũ ⁊ perfectoꝝ: ſuadet rex ipſe dauid dare pſal
mũ iocundũ cum cythara. ¶ Eſt autẽ cythara pe
nitentiũ que vertiť in luctu in pſalterij ſolatium.
Tradit expoſitoꝛ vnus cytharã qua dauid adhuc
paſtoꝛ ⁊ pſallens corã Saul expellebat ab eo ſpi-
ritũ domini malũ pretendiſſe ſignũ crucis. Jubeť
apud ꝓphetã anima peccatrix ſumere cytharam
⁊ bene canere. Cantus iſte puto lamẽtationis eſt
penitentialis: de quo pſ. Confitebоꝛ tibi in cytha-
ra deus meus. ¶ Jta demũ ↄſonat pſalterio iocũ
do interne leticie: ita ſub alio typo cõſonat philo-
mene modulis turturis ſuſpiriũ. Jta ſpiritus no
ſter vexatus ab angelo dñi malo/meliꝰ habet. Jta
(ſi de poeticis aliquid miſceri placet) Oꝛpheus fu
rias mitigat infernales. i. furioſas ſuas paſſiones
que quidẽ potẽtes nimis deponunť de ſede coꝛdis
⁊ humiles exaltanť affectiones pie mentis. Cõpo
nebat ad cythare modos pythagoꝛas motus ſu-
os. Et ad excitationẽ prophetici ſpiritus pſaltem
adhibuit Helizeus: hec de crucis auxilio ↄtra de-
monis impulſus generales tantundẽ dicta ſunt: ſi
L mul ⁊ angeloꝝ preſidio. ¶ Ceterũ quia periculo
rũ particularũ aĩaduerſio plus horreť ⁊ vitatur:
plus inſuꝑ liberatoꝛ imploꝛatur: gratioꝛ deniqꝫ fit
miſericoꝛdia liberãtis: expediẽs iudicaui particu-
laribus mouẽdis intendere: niſi tamẽ aliter cenſu-
eris frater. ¶ Diſci. Jmmo vere cupidus ⁊ attẽ-
tus ſicut hactenus auſcultabo: quouſqꝫ petiueris
a me verbũ. ¶ Magr. Fit impulſus angelicus
virtuoſe/ſapienter ⁊ benigne: quatinꝰ humiles ex-
altenť. At uero depoſitus iſte de ſede diabolus: de
oꝛſum fluẽs ſathanas/ſatagit hoĩes deponere vi-
olenter/ fraudulẽter ⁊ maligne. Uiolẽtia cernitur

in obſeſſis. Fraus vero dũ ſpecie bona/ſalubꝛis et
virtuoſi conſilij quaſi moꝛalis philoſophꝰ doloſe
impellit. Paucos accipe modos ex innumeris: et
vt ſit aliquis oꝛdo in nõ habentibꝰ oꝛdinẽ/ſed cõ-
fuſionẽ babylonicã: dicẽda per quaternaria ſeu ꝑ
tetrades partiemur ¶ Deteſtať quandoqꝫ ſuꝑbiã
patentẽ: ſed vt in deterioꝛẽ ſub inuolutro ficte hu-
militatis ꝓcipitet. Nã eſt qui ſe neqͣter humiliat.
Et rurſus ait ſathanas: Noli humilis eſſe in ſapi
entia tua: quatinꝰ inſipiẽter exaltetur. Deteſtať ꝓ-
ſumptionẽ ⁊ timoꝛẽ laudat: quatinꝰ ingerat timo
ris ſcrupulos vbi nõ eſt timoꝛ: vt ablata pace coꝛ
dis recedat iſte cuius locus eſt in pace. Deteſtať
inobedientiã: vt peccati ſeruitutẽ inducat ⁊ aſini-
nã patientiã que ferť nõ ferenda: quales notabat
apoſtolꝰ eſſe coꝛinthios. Fefellit innumeros ne-
quã iſte/qui ſub velamẽto obediẽtie nephanda ꝑ-
petrarũt quaſi peccare nõ poſſent: qꝛ non habent
velle vel nolle iuxta verbũ ſuũ. Deteſtať ſuperſti-
tiones qͣſqꝫ manifeſtas: ſed nõ occultas ⁊ obum-
bꝛatas ſanctis obſeruationibꝰ. Jn ieiunijs/in vir
ginitate/in ſanctis oꝛdĩbus ſuꝑſtitiones ĩpellit.
¶ Pꝛoinde cur fuit ꝓma demonis vox ⁊ interro-
gatio? Cur inquit ꝓcepit vobis dñs? Utitur frequẽ
tiſſime cur iſto/quatinꝰ hoĩes ĩ curioſitatis noxie
laqueos cadãt. Cur fecit deus rõnales creaturas/
quas pꝛeſciebat foꝛe peccaturas ⁊ dãnandas? Cur
eas deus tales nõ condidit ꝙ peccare nõ poſſent?
Cur delectať in ꝑditione viuentiũ? Quod inde ſibi
lucrũ creſcit? Nunqͩd nõ melius eſſet vniuerſis: ſi
peccatis olbus ablatis remanerent in ſolo decoꝛe
virtutũ? Cur indurat aliquos ⁊ alioꝝ miſereť? Cur
acceptio ꝑſonarũ reperiť apud ipm̃? Cur nõ citꝰ
venit ad hoĩes redimẽdos/⁊ legẽ veterẽ quã dede
rat in fedus eternũ/per aliam cõmutauit? Cur tot
abſqꝫ baptiſmo innocẽtes: tot in inſulis ſine legis
auditu viuentes/tot qui ſaluarenť ſi bonis doctri
nis ⁊ ſocietatibꝰ inſtruerẽtur/ perire ꝑmittit ⁊ di-
miſit? Scit iſte nequã ꝙ ꝑſcrutatoꝛ maieſtatis op
pꝛimeť a gloꝛia. Scit hominẽ pꝛohibitũ/ne in plu
ribꝰ dei opibus fuerit curioſus. ¶ Culpat hypo- M
criſim: ſed vt hoĩes abſqꝫ honeſtatis velo ꝑpetrẽt
mala laudat ſimplicẽ cũ verecundia ſctã: quatinꝰ
hypocriſis fictiones introducat. Culpat inuidia⁊
⁊ benignitatẽ laudat: ſed vt malignitas impꝛoba
nocentiũ foueať. Culpat ecõtrario iniquitates ali
oꝝ: vt perſonale odiũ contra fraternã charitate⁊
ſuſciteť. Culpat iratos/ſed vt zelũ ſctm̃ abijciat.
Laudat zelũ ſanctũ quo ꝓceps ira furiat. Culpat
inertiã/ſed vt inquietudo plus equo laborioſa fa-
tiget. Laudat quietẽ ſanctã/ſed vt in ſterquilinũ
toꝛpentis inertie deijciat. Oſtendit odibilẽ auari-
tiã: ⁊ ꝙ nihil nequius ꝙ amare pecuniã: ſed vt pꝛo
digalitatẽ cõſumptiõe oĩm cũ rapinis introducat.
Pulchꝛam dicit ⁊ amabilẽ fragilitatẽ/vt tenacita
ti loch pateт. Oſtendit quãtas gignit infirmitates
gula: ſed vt periculoſioꝛẽ vacuitatẽ capitis ⁊ coꝛ-
poris/abſqꝫ remedio opereť. Laudat omnia ſana
eſſe ſanis: ⁊ nihil eſſe reijciendũ/quod cũ gratiarũ
actione accipitur: vt a tẽperantia fallax abducat.
Oſtendit ꝙ feda ſit luxuria/ꝙ vilis mec honoꝛe dĩ

gna: vt coniugiorum iura contaminet. Laudat plifi
cationē immo iubet per illud: Crescite et multipli
camini: quatinus concubinatū licere demōstret.
Ostēdit nō esse iurandū. Sit inquit sermo vester:
est est / non nō: vt detestet omne iuramentū. Dicit
ex aduerso: Qui bene iurat / bene credit: vt piuria
vel cōtumelias nois dei multiplicet. ¶ Circumit
iste sathan terrā / et perambulat eā / vt circūstantias
oīm cōsyderet. Quis / quid / vbi / quibus auxilijs / cur
quō / quādo. Tendit laqueos in quos sperat mul-
tos valde: vt si fuerit aliquis ab vno liberatus / ca-
dat in alterū. Facit ad hoc macharij narratio de
poculis. Non enī semel victus cessat: sicut opina
tus est Origenes. Itaqꝫ cōsyderat dū circuit: et ob
seruat volentes placere deo. Videt aptū aliquem
ad religionis ingressum / impellit ad oppositū sic
illudens: Cur ciuilem vis deserere conuersationē:
quoniā homo natura ciuile animal est: hoies ho-
minū gratia facti sunt: vt se mutuo iuuēt: sicut pe-
cora vt holbus seruiant. Ve soli: Cur nō poteris
sub habitu seculari salutem tuam operari sub vno
abbate tuo christo? Gaudeas lege libertatis quā
dedit tibi deus / et emit christus. Quid pulchrius?
quid eligibilius libertate? Cur tot et tales vis sub-
ire obseruatiōes: et vota sup te inducere: qui nō suf-
ficis ad pcepta seruāda? Quid sunt obligationes
tot / nisi laquei tendē ad transgressores? Vide ne il
laqueatus verbis oris tui cadas. Displicet enī deo
stulta et infidelis pmissio. Ecce quot / quales in re-
ligionibus defecerūt? quot ceciderūt? quot aposta-
te retro abierunt? Cur nō vis talentū tibi creditum
in his et in alijs gratijs multiplicare? Vt quid pdi
tio hec esset in religionis ingressu siue solitudine?
¶ Celat pditus iste laqueos in seculo: fit iste qui
N saluādus fuerat in religione pditus in seculari cō
uersatione / fit secularis / ꝯiungit vxori. Heu quos
illic laqueos tribulationū non inuenit? Nascunt
filij / alia cura / si pcax vxor / grauis: magnifica: si ste
rilis / si feda / si lubrica. O quale suppliciū. Sit de
militia / aut de curialiū numero: quot illic curis in
uoluitur? Primitus erit dulcis inexperto: cultura
potentis amici. Expertus metuet / inuidiā non to
lerabit. Sit oportet assentator ad ola / sit miser / vi
uens / dormiēs / comedens ad alterius arbitrium.
Sit causidicus aut practicus in physica: fraudes
mille spargent in practicatione. Dū querit diues
fieri / incidet in desyderia multa et laqueos quibus
mergat in interitū. Sit beneficiatus in ecclesia et
celebs: cauendū sibi erit a retibus simonie / a negli
gentia seruitij / a luxuria / ab inerti ꝯuersatione / a di
lapidatione bonorum ecclesie. ¶ Circumit et cōsyde-
rat sathan iste alterū: quē ex instabilitate ppria vel
infirmitate cognoscit ad religiōis aut solitudinis
vitam ineptū. Vide ait quāta sit religionis / quan
ta solitudinis pfectio / vacare soli deo / salutē suam
operari. Quid pdest homini si vniuersum mundū
lucret / anie vo sue detrimentū patiat? Vide quā-
tū totus mundus in maligno positus est: qꝫ breuis
vita qꝫ mors incerta / que tormēta inferni? que gau
dia paradisi? Vide ne procrastines / ne ꝯsilia mul-
torū presertim domesticorū et secularium queras.

Inimici hominis domestici eius: et animalis homo
non pcipit que dei sunt. Res certa est. De solis in-
certis habēdū est consiliū. Dicere qꝫ religionis sta-
tus nō sit perfectior: heresis est. Magna vero stulti-
cia est nolle esse perfectū. Quid hesitas? quid ter-
giuersaris? Vocat te deus p inspirationes istas?
quid in te stas et non stas: proijce te in eū / et ipse te
suscipiet: neqꝫ deseret iam susceptū. Vide nūc pau
per homuncio dū cōpungeris corde: fac votū deo,
celi / firmet te iuramentū. Felix necessitas que du-
cit in melius. Scieris opus cū voto deo esse acce
ptabilius. Da totā arborem voluntatis tue cū fru
ctibus suis deo tuo. Denique qui ppositū tuū istud
sanctū diuerteret a te: reus esset vt deo se redderet
in religione loco tui. ¶ Silet iste nequā qꝫ ad reli- D
gionis introitū oportet attendere nedū bonitatē
religionis in se / sed alias circūstantias maxime du-
as: quarū vna se tenet ex parte religiosorum si pfecte
regulā seruāt. Altera ex parte suppositus / si iuxta pa-
rabolā christi: dum inchoat / poterit ꝯsumare. Q-
si sm rationis consiliū res tam grandis aggredi-
enda est / quā postmodū mutare nō licet. Nō tamē
sequendi sunt viriles impetus aut motus deuoti-
onū quales habere possunt pueri aut puelle: quā-
doqꝫ plus ex incōstātie vitio vel melācholie qꝫ gra
tie certo instinctu potius aliqn: qualiter modo ex
astuto demonis impulsu: qꝫ certe deuotiōis affla-
tu. Silet: qm media sunt moderāda sm virtutem
tam agētis qꝫ patientis: nec poterat Dauid cū ar-
mis Saul egredi contra Goliā. Non possunt si-
mie cū bonis latronibus quas in fraudē eis dereli-
ctis accipiunt / incedere: silet onera religionis / cū
moribus inhabitantiū. Dat bene sentire de olbus /
neminē iudicare: spes adijcit quādoqꝫ magnas / qꝫ
pficiet alijs sua eruditio / suum ꝯsilium: qꝛ literas
nouit / quia prudēs est in agēdis. Denique exemplū
dabit reliquis de seculo vt ita faciāt quēadmodū
et fecit / et seculum relinquāt. Quid? Tandē voto se
constringit / deserit habita beneficia / dat sua pau-
peribus / via sibi vnica religionis relicta est. Captus
est ait insultans demon. Euge euge iam non est si-
lendū: iam in odium religionis exaggeranda sunt
oīa. Aperiēdi sunt oculi / discrimina reuelanda /
murmur inducendū: dicat ipse sibi sentiens se de-
lusum. Quid mihi feci miser? In quod me malum
impuli? Non potero ferre iugum hoc intollerabi-
le. Quesiui requiē vt in pace seruirem deo: et ecce,
turbatio / fugi homines / hoies inuenio. Cedebam
tentationibus de seculo: deteriores demonis per-
fero: quid feci? quid agam? quo me vertā? Amicos
carnales offendi spernens eos cū suis cōsilijs: nul
lus mihi ad eos regressus. Si dispensationē voti
quesiero / non dabitur aut in data nunqꝫ constans
sibi animus quietabit: sed neqꝫ quō viuerem in se-
culo relictū est. Si ad aliam migrauero religionē /
scandalosus ero mee: et forsitan intollerabilis alie
ne. Quid feci? Deuotionē in seculo suauiorē et cre-
brius inueniebā: quia sensus vegetiores: nec ptur-
bati per vigilias: non exinanitū celebrū per ieiu-
nia: nō oppressa mens in plixitate vocalis seruitij,
sed et secularibus inuoluor curis p necessitatibus fra.

tris. Contigit obediētie currere discurrere p seculū: qui quietē solā sperabā mihi obtinere. Sic quotidianis fatigor odijs ⁊ rixis. Quid feci? quid tandem volui mihi miser? Delectabat me studiū/docebam ⁊ docebar. Nūc qui doceat aut doceat nullus est. Fratres satis esse respondēt occupationes religionis sue vexatio satis est. Nō est inquiūt religio schola docēdi/ sed disciplina viuēdi. Si vixero s̄m mores fratrū collapsos oīno a regulis patrū: perditus sum sine dubio. Si singularis mihi viuere volo/nec datur/nec sufficit. Ecce quid murmurat incōstans qn̄qȝ non sine imago pplexitans vinculo: maxime si monasteria mulierū collapsa/ iunior iam aliq̄ voluit ⁊ intrauit. ❡ Circūit iste de

P positus de sede: querit quē deuoret. Inuenit hoīez deditū studijs literarū ⁊ scientiarū: si potest/auertit. Affert occupationes ex seculo: sicut ex plurorū seruitijs/aut principū/aut penuria transcribentiū: vel imperitia/aut librorum causat nimietatem onerosam/aut frustra fieri verba surdis dicit. Si nequiuerit abducere quatin⁹ ociū desyderet studiosum sed sibi vacet ⁊ sapientiā scribat in ocio: subdol⁹ impellit vt alios dū docere vult scribēdo/se seducat. Laudat iam laborē/ sed corrūpere satagit intētionē. Eya doctor/scribe que relegat posteritas: q̄ tibi sint in nomē eternū: qm̄ melius est nomen bonū q̄ vngenta p̄ciosa. Orabūt alij pro te. Nō tibi soli laborabis/talentū tuū distribues. Sed ad q̄d sathan ista. Quid sibi sup aliorū salute p̄fecto nihil: sed satagit vt iste sub hac intētione scribens/ audiat in iudicio: recepisti mercedē tuam. Accipe quod tuū est ⁊ vade: ex ore tuo ⁊ scriptis tuis te iudico serue nequam. Fers literas mortis tue sal infatuatum. Eya scribe sed subtilia/sed extranea/sed nouiter inuenta. Turpe est alienis vti. Sic impellit vt deserat terminos quos posuerūt patres sui. Ut vane gloriosus dicat: Sup oēs docētes me intellexi. Ut deserens vias certas dicat: Aque furtiue dulciores sunt/ ⁊ panis absconditus suauior. ❡ Eya scribe/aut de tuis virtutib⁹/ aut celeritatē ostende dictandi. Aut da satis intelligi q̄ bene/q̄ deuote viuis vt loqueris: aut certe in alienis laudibus quere laudē tuā. Quere celebritatē noīs/si non ex te: saltē ex illis quos exaltas scribendo miracula sua/ visiones/vitā supra modū mirabilē: diuinationes/sectas nouas. Canonizatus eris in ipsorum canonizatione. Sed o fraudē sathane detestādam: qn̄qȝ tn̄ ita fallentē/ vt interim taceamus de manifestis erroribus ⁊ heretica prauitate. ❡ Eya scribe/totus insiste laboribus īportune. Non des requiem calamo: postpone horas canonicas aut absqȝ intentione p̄feras: indulge securus lautioribus cibis: vtere somno vsqȝ ad saturitatē. Desere ciuilem aliorum cōuersationē. Compensabit hec oīa labor tuus in dictādo. Sic impellit iste nequā: scit q̄ inutiliter imo noxie fiunt nō iussa p̄ceptis omissis. Scit q̄ fauemus vltra modū scriptis nostris: diligimus vt filios: placent etiā si deformia sunt ⁊ inculta/si vacua sentētijs. Testis est simia fabulosa. Gallina dum nimio clamore p̄dit ouum/perdit illud. Coruus crocitās vt a vulpe laudet/fraudat cibo suo. Nō aliter sepe virtutes pdunt scribe docti: vel quesitas prius vel acquirendas in tēpore. Ratio: q2 dicunt ⁊ nō faciunt: q2 de donis dei dū gloriā querunt/deo rapiunt q̄d suum est: q2 scit insup sinistra taliū/q̄d facit dextera. Possunt nihilominus meritorie fieri noua scripta si modus affuerit/finis ⁊ ordo recti. Unum facere ⁊ aliud non omittere. ❡ Circūit ⁊ inuenit hoīem deditū con- Q fessionib⁹ audiendis. O quot immissiones facit per angelos suos malos. Uenit ad cōfessionē plebe⁹ idiota/veniūt pueri ⁊ puelle/ iuuenes ⁊ maritate. Suadet inuestigare diligēter sup oībus circūstantijs: vt agnoscat vultū pecoris sui: quia nec aliter solui pōt peccator nisi dixerit oīa. Absit iste curiosus scrutator/ ⁊ deficiat scrutās scrutinia cū scandalo confitentiū/cū lapsu p̄prio/cū suspitionibus infinitis/cū interminabilib⁹ scrupulis: siue remittat non absolutū: siue detineat morosissime vix tādem absoluendū. Ueniunt tales postmodū: ⁊ vertit in oppositā qualitatē: quia timet expert⁹ tales facere interrogatiōes. Dicit sibijpsi: saluet se si voluerit/nō intrabo domū conscientie aliene: nihil interrogabo: scit peccata sua/dicat illa si vult. Sic dimittit inscios: sic verecūdos latere l peccatis suis: nō vtens claue scientie que data est ad aperiendū (cū discretione tamē) secretas conscientie plagas. Ueniūt alij magni prudētes de seculo/veniūt predones/vsurarij/ simoniaci/ rancorosi/ violatores ecclesiastice libertatis/ꝯcubinarij/notorij nolūt a pctis resilire/nolūt restitutiones facere: sunt excōmunicati/sunt irregulares: alij si culpantur/excusant aut defendūt peccatū suum/dicūt se iusta bella gerere: ⁊ plane mirum est: si etiā angelus de celo reperiret quid agendū in talibus multis/nisi coassisteret sibi miraculosa dei virtus. Ueniūt alij vel alie curiose agentes/ad fabulationes vertunt confessiones suas: miscent colloquia de p̄phanis: vtinā nō de nepharijs: vtinā que spiritu cepisse videtur/nō consumēt in carne/ p̄hibeat deteriora de⁹. ❡ Circumit ⁊ inuenit declamantē in populo seu R predicantē. Cognosce demonis q̄t impulsus sunt in sermone/dū de omi statu psone sunt q̄ vitijs cōtrarijs infecte sunt. Si culpat auariciā/prodigus applaudit/⁊ ridet auarū. Si prodigalitatē vituperat: auarus libēs ad se cōtrahit dicens: tene quod habes. Si loquit aduersus inertiā/ gaudet iste q̄ stulto labore consumit: ⁊ esse sub sentibus curarū mordentiū/delicias cōputat. Zelus laudatus accēdit iracūdos. Pietas laudata pusillanimes nutrit ⁊ desides. Prouide ⁊ qualem tua p̄dicatio fructum afferet cōsydera. Sunt qui nolūt p̄meditari/ nolūt sanctorum allegationib⁹ vel autoritatib⁹/aut certe nesciunt vti. Garriunt ⁊ effundūt quicq̄d in buccā venerit/ceci cecos alloquētes. Sunt ex opposito qui tot accumulant allegationes: sup allegationes richmos ad richmos/cōcordantias cū concordantijs/effluunt vsqȝquaqȝ: non deū sed se: sed scientiā suam ostendere volētes. Blandiūtur sibi: q2 non p̄pter se ⁊ famā scientie: sed ad edificationē querunt aliorum. Sunt qui solū apud auditores suos inobedientiā ⁊ rebellionē inferiorum tacen-

do culpāt vitia supioꝝ etiā dum absunt. Unde ni
hil plausibilius audit munda plebs ꝙ superioꝝ vi
tia ꝑdere/augere/inculpare. Et hec sepius ⁊ acca
ratius student aliqui ꝑdicatores detestari: ꝙ si vel
in modico vino culparent/protin⁹ implacabiliter
obsisterent vera dicētibus: ⁊ capitali clam vel pa
lam ꝑsecutione vexarēt. Adde ꝙ multitudo ꝑdica
tionū sepe fit in laqueū audientiū. Quare? quia iā
sane sciunt voluntatē dn̄i/nec faciunt/ ꝑuaricato-
res effecti de peccantibus. Propterea perplexos
habet behemoth neruos in multis: quibus nō est
exitus frequēter possibilis/ nisi mors inflicta indi-
cialis/seu captiuitatis hostilis viā fecerit: liberās
ab oībus debitoꝝ vinculis. Aut si nō fuerit assum
pta religio cedens oībus. Aut vitronea paupertas
sua ⁊ suoꝝ subeatur. Sed ꝙ difficilia sūt hec reme
dia: presertim in senib⁹/in egrotis/in delicatis vi-
ris ⁊ pomposis. In feminis nescit nemo. Singu-
lariter idcirco notauit apl̄s auariciā/ tentationi-
bus ⁊ laqueis diaboli plenā esse: ꝙ mergūt hoīem
S in interitū/vnde vix fit regressio. ¶ Circūit iste sa-
than iste depositus: ⁊ inuenit hoīem in solitudine
vel deserti: sicut est pellicanus vel domicilij/ sicut
nycticorax: vel tecti sicut passer: protinus innutrit
fraudulentus auceps iste laqueos exq̄sitos: ⁊ tota
malignitate conat̄ inuoluere/nūc pennas/nūc pe
des istius: qui solitari⁹ elegit viuere: volaturus (vt
estimat) ad supna/ ⁊ secum furēs ait: Nō sic abibit
solitarius iste/si bene me noui. Sit piger/impati-
ens/mala cogitet/ ⁊ sua querat. Agitat̄ nunc feruo
re nouitio/fingit sibi quietē ⁊ ociū/fingit patientiā
si nō habeat cōsortiū: fingit puritatē in affectibus
habiturā/fingit deniq ꝙ dabit se deo totū. Sed
o miser/nescit quantū meis artib⁹/ab expectatiōe
sua longe fiet. Surgite vos infernales ⁊ improbe
pestes mee. Stultū hunc impellite casurū in retia
peccatoꝝ: que fugere putat/nec ꝑcauet. Tu primi-
tus inertia/deses ad bonū/sed ad perniciē effica-
cissima. Hic exteriori caret exercitio/ociosus va-
cat. Age tediosa sit oratio: sibi fastidiat ⁊ dicat: q̄
usq eadē. Succedat nūc impatientia. Fac ipsum
sui met penitere: fac displicere quietē: fac ocium ꝑ
pitum horrere: nec se iam ferre possit. Fac langue
at totus ⁊ pigritet. ¶ Exurge nūc blasphemia: co
gitationes nepharias immitte. Fac desyderia oc
cidant pigrū. Age doceat ociositas mala multa.
Tradidens eū quatuor quaternionibus passionū
vinculandū/in carcere nostro peccatoꝝ. Scis no-
mina/scis officia vulgata sunt. Spes/meror/met⁹
gaudiū. Speret vana/metuat falsa/mereat mole-
ste/gaudeat molestius. Tuū erit vlnmū hoc offici
um o libidinosa cupiditas/ querens assidue q̄ tua
sunt. Querat iste consolatiūculas ꝑprias si pote-
rit in carnalibus delicijs/cibo/somno/venere. Si
refugerit patentē hanc turpitudinē tuam: velaue-
ris eam similitudinē deuotionis ad deū. Da men
daciter intelligi ipsum/querere q̄ dei sunt: se in do
mino delectari solo: cū sua principaliter queratur
oblectatio. Signū huius accipe certū: quia dimis-
sis diuinoꝝ impletionibus mandatoꝝ/laborat in
hoc totus: vt in alijs que spiritualia fingit delecte

tur. Deridem⁹ merito sabbata eius/ videntes igno
miniā eius. Uidemus introrsum fornicationibus
ꝑprijs/mendax/ procax meretrix inquirit ⁊ rapit.
¶ Adauge dolos tuos o libidinosa cupido. In-
terroget curiositas tua cor eius in plurimis/si mal
let damnari ꝙ offendere deū sponsum suū/redem
ptorem suū/de quo gloriat̄. Si mallet subire mor
tem aut incendiū ꝙ frangere ieiunium/vel incurre
re carnis lapsum. Quicquid elegerit irretiem⁹ eū:
vel arrogantie mendacio/si penā proposuerit infer
ni vel incendij: ꝙ si postposuerit iā peccauit: quia
peccare ꝑelegit. Adde si videris ipsum in multis
deficere: dic blandiens/nō concutiant te defectus
isti frater: permittat eos deus in te ad humilitatis
custodiam/ne magnitudo virtutū te extollat. Ha
bes in Paulo simile de stimulo sathane ꝑpter ma
gnitudinē reuelationū. Capiamus eū ⁊ illaquea-
bimus vt defectus ꝑprios iam non laboret corri-
gi/sed in illis audeat etiā gloriari. Sit rursus tuū
o blasphemia/ soror inertie desidie machinamen
tū sit cogitationes immittere: quales nec homines
seculi/nec meretrices dignarētur admittere. Pu-
deat ipsum qui tantus est in oculis suis: pudeat ⁊
indignet̄ ⁊ irascatur: superbiens etiā in deū ⁊ san
ctos angelos eius ⁊ sanctos: ⁊ desperet tandē seip
sum. Suaderem vobis inquā quatuor sodalibus
mihi charissimis super hmōi solitarijs/in alia di-
scrimina deturbandis: sed ea quotidiana quasi do
mestica ꝑtereo. s. curiositatē perscrutationis vite
aliene/negligentiā ꝑprie vite: videre festucā in ali
eno oculo/nō aduertere trabē in suo: Ceteros sper
nere/sibi suaq placere. Rumorib⁹ nouis assidue
agi ⁊ suspitionib⁹ temerarijs inquietari. Proinde
minus oībus hominib⁹ alacres spiritu minus esse
patientes: plus sui amatores/plus sordidos alioꝝ
mala tenentes. ¶ Agite postremo sodales fideliss
sime mihi: quatinus istos exhibeatis solitarios: tā
dem mihi similes fieri. Solitudinē odiāt/fiant di-
spersi mente cordis sui: fiant gyrouagi ⁊ profugi:
fiāt instar Cayn vagi ⁊ profugi. Quid eni magis
ꝑprium est mihi ꝙ esse gyrouagū: circumire terrā
⁊ perambulare eā/hec nequā spiritus. Atuero q̄d
te agitas frater: quid turbaris/cū iam silentiū pa
ti non potes hactenus obseruatū. ¶ Discipulus.
Nunc prorsus inspicio: quoniā vndequaq miser T
sum/⁊ miserabilis: nec quid agā/nec quo me vertā
scio. Ita cōclusus sum inter angustias ex impulsi-
bus sathane numeratis: ꝑsertim in vltimis: vt me
rito tedeat aīaꝫ meā vite mee. Nolo tn̄ desperare
memetipsum/sed auxiliaria poti⁹ documēta q̄rere.
Itaq fraudes ⁊ laqueos inuestigasti: tuū sit reme
dia tradere cautelas ⁊ auxilia. ¶ Magr. Si hu
manū prestolaris auxiliū/falleris: illud eni nec per
spicuū est/nec validū/maxime aduersus aereas po
testates. Est vita hoīs militia sup terrā. Aduocā-
di sunt milites angeli boni ꝯtra nequā hos spūs.
Plures sūt/fortiores sunt/sapiētiores sunt absq
vlla cōparatiōe/feruētiores in iuuādo ꝙ alioꝝ ma
lignitas in impellēdo: tm̄ mō assimus nobisipsis:
nec vltra pellam⁹ eos adiutores tā sedulos/beni-
uolos ⁊ certos. ¶ Disci. Hoc est ꝑfecto potissi-

mum quod flagito/qđ ab eis peto dari mihi:ne re pellā eos. Cupio pariter ꝛ de ꝑcor/q̄tinus impulsioes suas q̄bus instigāt nos bñ agere/ studiens. apire. ¶ Mgr. Si de custodia angelorꝝ ꝑcipue singulorꝝ qui dant singulis ab exordio: si de suis officijs singillatim conarer apire: que sub exēplis legunt in sc̄ptura sacra/q̄cꝫ ꝑ historias/q̄ subinde ꝑ doctores sacros tradita sunt: sup̄fluus immo va nus iure dicerer res suscipiēs supra vires. Attamē ne totus obmutescā: quasi spernēs ꝑcem tuam/eligā vnū sua autoritate refulgens exemplū. Deinde ꝑ ꝯsyderatiōes aliquas paucis v̄sibus ꝯp̄hensas/ curabo nos aduersus diabolicos insultus reddere doctiores. ¶ Discipu. Gratus audiā ꝛ atten

u tus. ¶ Magister. Petr⁹ post tot ꝑpetrata v̄tutum insignia/dormiebat in carcere vinctus catenis inter duos milites. Typus iste est christiani/li cet egregij meritis: qui ꝑ Herodē istū sathan glori antē in pellibus/q̄ palliat neq̄tiam suā/detrudit in tentationis horridū carcerē: discrimen imminet mortis: nisi ꝙ orante iugiter eccl'ia/fit qđ seq̄tur: Angelus astat/fulget/pulsat/surgere clamat. Soluit ꝛ educit/libertatiꝗꝫ relinq̄t. ¶ Discip. Placet metri compēdiū quo septē angelico scđo facta ministerio ꝯplecteris. ¶ Magist. Solerter aduertis. Existimo nō grauaberis/si ꝯsyderationes pauculas rursus ita v̄sibus ligauero sup̄ cautelis quibus agere nos opꝫtet/ꝛ ꝑus facere qđ in nobis est: gallice (faice que doce) ¶ Discipu. Nō grauabor/nec lenitati deputabo metꝝ: quale frequenter in psalmis ꝛ cāticis ꝑp̄he sumpserūt. ¶ Mgr

Immo nihil apud veteres ꝑhos seriosius metro fuit. Accipe ꝫ dogmata septē. Pensa q̄s finis ꝑp̄ri⁹/q̄ sit status oīs. A sathan impelli sperans fac iussa: tīmēsꝗꝫ Magnifica dn̄m: dic o me suscipe christe. Vixeris hic ꝛ nūc/velut hic ꝛ nūc moriturus Viue pi⁹/pur⁹/velut h̄ ꝛ nūc obitur⁹. i. obuiā x̄po itur⁹ ¶ Dis. Et si ꝑuocet me auiditas expositionis latioris: nolo tñ esse molestus exactor post tam multiplex eloquiū ꝑ te nunc habitū. Conseruabo interim omnia verba hec cōferens in corde meo/quousꝗꝫ altera nos collocutio ꝯgreget in id ipsum: quousꝗꝫ ꝑterea centilogiū de impulsibus accepero. ¶ Magister. Fiat vt vis: ꝛ in eo bene vale/qui deposuit potentes de sede: ꝛ exaltauit humiles.

Tertia partitio de septem modis gn̄alibus angelice custodie per notulas. lxxxiij.

Et exaltauit humiles. ¶ Discip.

x Commentiōis huius nr̄e diē ꝛ locum ꝑsperꝝ faciat/istorꝝ hōrꝝ beatissima ista ꝑ humilitatē singulr̄ exaltata: cui⁹ est h̄ v̄bū: Et exultauit humiles ¶ Mgr. Fiat: tñ q̄d affers colloquiū post triduanū h̄ silentiū: ¶ Discip. Perlegi tuū sup̄ impulsib⁹ centilogiū. Expior illud esse ꝯnexū ꝑori nostre collatiōi: definit in auxilio bonorꝝ ꝯtra apostatas angelorꝝ nobis in hoc exilio/

vbi etiam filius dilect⁹ nihil differt a seruo/cū sit dn̄s oīm: sed sub tutorib⁹ angelis ꝛ actorib⁹ est vsꝗꝫ ad ꝑfinitū tp̄s a patre. ¶ Magi. Bñ est: bonos tutores habꝫ iste fili⁹. ¶ Dis. Istic nēpe sumus cognoscere q̄lia sunt adiutoria bonorꝝ/q̄lia ministeria/q̄les pulsus aut immissiones. Memini v̄o te nudiustertiu⁹ septē officia nūcrasse sub tropologia liberatiōis petri. Angel⁹ astat/fulget/pulsat/surgere clamat/soluit ꝛ educit/libertatiꝗꝫ relinq̄t ¶ Mgr Nō errat recordatio. Scis ne memoriter additas simul. vij. ꝯsyderatiōes ad tutelā nostrā sub q̄druplici v̄su. ¶ Discipulus. Nimirū sic ꝯtinēt: Pēsa q̄s finis ꝑp̄us/q̄ sit stat⁹ oīs. A sathan impelli sperās fac iussa: timēsꝗꝫ Magnifica dn̄m: dic: o me suscipe christe. Vixeris hic ꝛ nūc/velut hic ꝛ nūc moritur⁹. Sp̄us esto pius velut hic ꝛ nūc obitur⁹. ¶ Magister Scires adaptationē facere. vij. ad. vij. reddendo singula angelorꝝ auxilia/singulis his ꝯsyderatiōib⁹ aut doctrinis. ¶ Disci. Cupio securi⁹ ex te cognoscere simul vt abbreuiatior sermo fiat. ¶ Mgr Tētabo sic efficere pariterꝗꝫ reddere totū mai iecāticū ꝯsonās dictis n̄ris. Itaꝗꝫ talr̄ accipe summatim ꝑmo: de hic amplior ꝯq̄sitiōis erit loc⁹. ¶ Angel⁹ astat vt pēsemus: h̄ est pōderem⁹ ꝛ librem⁹ in trutina cordis q̄s sit finis. Si eñ sathan adest nobis vt noceat/quis ferret si nō ꝯtra staret angel⁹ bon⁹: sicut ꝑterea q̄rit iste sathan claudere vel eruere penitus oculū fidei/ne recogitem⁹ finē nr̄m q̄ deest: ꝯueniēs est vt angel⁹ bon⁹ sanet ꝛ illuminet oculos cordis in viam ꝛ in finē pacis: hec de ꝑmo. ¶ Angel⁹ astās fulget in carcere mortis hui⁹/vt nouerit vnusq̄squꝫ posit⁹ in tenebris q̄lis su⁹ sit stat⁹ ꝑp̄ri⁹. Sunt eñ iuxta q̄litates morborꝝ singulorꝝ q̄litates auxiliorꝝ Angel⁹ astās ꝛ fulgēs pulsat/incitās ad bonū. Scit eñ gn̄alr̄ oēs: ꝛ hoc nos scire facit a sathan impelli: dum eñ scit ꝑiculū/sollicitudine maiori fugit ad auxiliū. ¶ Angel⁹ astās fulgēs ꝛ pulsans/iubet surgere velociter. Hoc aūt implet dum sperando diuina mādata seruant: alioq̄n iacet obrut⁹ in peccatis ver⁹ homo noster/de se desperās: aut nō cuꝫ minori discrimine nimis sperās aut ꝑsumens. Angel⁹ astās/fulgens/pulsans/surgere iubēs/soluit a catenis vitiorꝝ/vinctū in mēdicitate ꝛ ferro. Concussus eñ timore casto ꝛ sancto/cum grata dn̄i magnificatiōe iam se ꝑcingit v̄tute actiōis: iam calciat caligis ꝑceptorꝝ in ꝑparationem euāgelij pacis. ¶ Angel⁹ sextū pagit officiū/dum astās postq̄ fulsit/pulsauit/surgere iussit ꝛ soluit/educit extra carcerem. Apit vltro portam ferreā pnie: transit vicū vnum satisfactionis arte ꝛ directe. ¶ Angelus tādem sic eductū libertati derelinquit. Quo facto/ sic sane deinceps que retro sunt obliuiscēs/liberatus in anteriora se totus extendit. Reuersus quidem ad se/deo gratus ꝛ angelo suo/dicit ex sententia: Nunc scio vere quia misit deus angelum suū ꝛ eripuit me de manu herodis/ꝛ de omni expectatione plebis iudeorꝝ. ¶ Discipu. Delectat sit ꝛ y

edificat adaptatio: neꝗꝫ curiositati deputand⁹ iste mihi vere breuis ꝛ lucidus ordo. Addideris quod spopondisti ¶ Magister Intellige ꝑus quēad

modum quatuor: pma spectāt ad oēs gnalr q pur
gant: spectāt alia duo magis ad illuminādos tan
q pficiētes: septē ppe qrit eductꝰ z pfectus. ¶ Por
ro canticū nostrꝫ sic adapta: Sciueris vt scis: quo
niam finis vniuerse rōnalis creature psistit in ma
gnificatōe dni: z q exultet spūs i deo salutari suo.
Quid est em beltudo nisi dni nostri salutaris ma
gnifica iocūdaqꝫ fruitio / honor z collaudatio: h p
mū. Cetez respectꝰ humilitatis: psyderatio z co
gnitio staiꝰ ppry z pditōis in vnoquoqꝫ: h secūdū.
¶ In hoc pinde q facit nobis magna q potens
est: q beatificat apud alios. Concludimus q do
minus est in circūitu ppli sui: q immittit angelus
dni in circūitu timentiū eum / ptra tot gyrouagos
demonis impulsus: hoc teriū. Rursus ex sanctifi
catione nominis sui / dum dat spem z impletionē
mandatoz dei velociter inclamat: q pus astiterat /
illuxerat: pulsauerat ad deum / ad nos / ad aduersa
riū solerter cognoscendū: hoc quarto. Subseqtur
qnto timor dni liberās a pctō: timor em dni expel
lit pctm testimonio sapiētis. Sz ne seruilis sit aut
vilis mercenariꝰ timor / magnificat ipe gratis do
minū: recogitās qm miscōia eiꝰ a pgenie in pgeni
es timētibus eū. Consurgit aūt timor dum ala no
stra psyderat humanā miseriā: si seuere faciat dns
potentiā in brachio suo: si supbos dispgit mente
cordis sui: deponit potētes de sede / si diuites di
mittit inanes: qs non extimuerit / si ex psyderatio
ne sue miscōia: quis ipz nō magnificauerit: quia ti
mētibus veniā dat: qr humiles exaltat: qr esurien
tes satiat z saluat. ¶ Suscepit pptera sexto dns
israel puez suum illuminatū / pulsatū / pmonitū / ab
solutū / si dixerit: Dne iesu suscipe spm meū: duz ve
ro susceperit / quis de manibus suis eripiat eum?
dns qui iustificat: dns q suscipit: qs est q pdemnet
aut qs abiiciat? Postremo spūs ita susceptus in
manibꝰ saluigardie .i. salue custodie christi / sueqꝫ
libertati derelictꝰ: post oēm herodis expectationē
qd supest? agat ille q spū dei agit: qui iam pspicit
vltra in lege pfecte libertatis: q non timore sup
plicii / non spe pmii trahit: sz suaui iugo christi mē
tē sctām spontaneā totā ptulit ad honorē dei z pa
trie liberationē. Recordat pfecto solius miscōie
dei: dulce habet in lege dni meditari die ac nocte:
sicut locutꝰ est ad Abraā patrē nostꝫ z semini eius
in secula: qd est christꝰ. Hoc deniqꝫ est pfectoz / si
z cut alia sunt illoz q pficiūt aut incipiūt. ¶ Nunc
p singula discurramꝰ angeloz ministeria q tacta
sunt circa perꝫ. ¶ Angelꝰ astat. Curita? cur si nō?
vt astare coram deo nos faciat. Deo aūt tunc asta
re nos / tradit diony. cum castissimis orōnibus insi
stentes / reuoluto aīo ppinqmus: credentes qm ip
se est dns deꝰ salutaris noster / innitētes ei sicut li
tori firo / tracti a magnete vtuoso. ¶ Astans vero
tūc refulget angelus / cū nos docet: cuius pditōis
z status z humilitatis sumus: quatinꝰ inspiciat de
us humilitatē ancille sue aīe nostre: nouerit ipsa
qd se qrere pueniat. Non em oībus oīa equalr li
cent / decēt z expediūt. Totum pastorale Gregorii
ptextū est in hmōi documēto. Propterea transeū
tes inducamus quatuor industrias spēalr assumen

das ptra astutias sathane fundatas ex locis diale
cticis / qbus holes ignaros ppriū statꝰ conat auer
tere / vel mutādo dū bn sunt / vel retinēdo ptinaci
ter statū / dum male locati sunt. ¶ Locū assumit
ab autoritate / sed applicat sinistre. ¶ Locū ab exē
plo z similitudine sed dissilr: cū nihil in psona vel re
nostra. Locum ab inductiōe / qtinꝰ pcipitet in iudi
cia falsa z temeraria. Locꝰ deniqꝫ sub trūcato en
thymemate / minore sua nō apposita vel explicata
¶ Scit em q ex minoribus seu pticularibꝰ pmis
sis tota pēdet difficultas illationis. Fallit seuolū
tas sepiꝰ in hac argumētatiōe / dū pstito aliquo ob
iecto gnalr sub rōne boni / pfestim fert in illud attē
tandū: non discernēs in pticulari quod vl quale sit
illud bonū. Dicit rō succurrendū necessitati pro
prii corporis sui. Comede z bibe iubet volūtas. Co
lendus est deus: tene te igitur in hac religione re
spondet volūtas. Dicit rō: maledicti sunt q viam
pacis ipediunt. Rndet volūtas: q maledicti sunt
qui viam cessionis huius ptendentes de papatu /
non inqrunt. ¶ Notum est qualr loco ab autori
tate abutebat apostata Julianus. Christus dt: Ni
si quis renūciauerit zc. immo sic diabolꝰ ausus est
dicere christo: Scriptū est: angelis suis zc. Nō ha
bemus necesse longe morari: qr ex ipso sumpserūt
oēs deceptiones hereticoz exordiū / maxime dum
qrunt holes vltra sape / q diuisit eis deus mēsuraz
fidei vel doctrine: dum fieri volūt magistri / qui nū
q fuerunt discipuli: sacraz lraz interptes / qui nū
q didicerūt illas. ¶ Adiecit igit diabolus aliud
machinamētū efficacius ex hoc loco p autoritatez
fieri translationes varias pvulgaribus idiomatib; q
bus habitis z lectis in supficie / ptemnūt mox sa
cros expositores. Nolumus inquiūt nisi textū nu
dum: quem tradidit spūssanctus. Tandē reddunt
impsuasibiles / neqꝫ sibi relinquunt autoritatis pō
dus vnde valeant ad vitatis cognitionē illustrari t
¶ Cetez de locis ab exēplo z simili tot sunt expi
menta fallaciaz quot hoim capita / dum quilibꝫ as
sequi vult quēlibet: dum exēplo dt se viuere talium
z taliū / quos approbat aut canonizat eccla: vel q
supiores eoz sunt / qui rectores / qui doctores / qui
laudati. Quid facit filius aiūt / nisi quod viderit
patrē facientē? Patres tn optimos ipsi nolūt / sed
pessimos hoc exemplo sequi. Vox alioz est: Pau
lus se laudauit. Paulus visiones in raptu suscepit
cur nō pt modo dns in talibꝰ z tabibus silia opa
ri? Hinc pfictio pphaz / hinc miraculoz admoni
tio / hinc etiā adoratio dānatoz hoim in pplis. Te
stis est mihi legēda / immo de adoratiōe canis mor
tui visum est in vienna. Caueat igit sctā sedes ro
mana: caueat in ea sedens papa / quibꝰ argumētis z
causis z mediis canonizatio alicuius sit facienda.
¶ Discipulus Cognita sunt oīa q loqueris eti
am p infelicissimis diebus nostris. Neqꝫ de loco
p inductionē necesse habes exempla ponere / quia
quotidianis suspitionibꝰ improbis ptra status va
rios militat p ipsum demon: psertim apud solitari
os z deuotos in oculis suis / vt dānēt ceteros oēs.
Diabolus dt ex pticularibus inspectis defectibꝰ
gnalem inferant pdemnatiōis sententiā. ¶ Atue

ro difficultatē habēs maximā quadruplex ille fallendi locus q̄ rōne vitabit̄? dicūt illi: Si glossas recipit textus vnꝰ scripture/cur non alius? Si licuerit istis glossas addere/cur nō nos inquisit: aut nō eadem facilitate respuimus eas/sicut doctrinas apocriphas? Quo pacto igit̄ fiet distinctio inter miracula vera ⁊ falsa/inter reuelationes veras ⁊ fictas? Si canonizata est hec psona ꝓpter attestationes miraculoꝝ ⁊ austeritatē vite/cur neq̄t hoc tempore fieri silr̄ sub filibꝰ? ❡ Mgr. Habes alibi tractatus qui ad istas q̄ quotidie fiunt/ obiectiōes rn̄dere conant̄. Sed apud plurimos neq̄ talis sufficiet rn̄sio: nec puto ꝙ altera sine gratuito miraculosoq̄ dei dono. Olim dum scripsis ⁊ vbis ostenderē ꝙ in istis nō p̄t tradi ars vel regula infallibilit̄ huanitꝰ: inducebā argumētū quo se fundat achademicoꝝ ambiguitas/dicēs nihil sciri: immo nec hoc sciri ꝙ nihil scit̄. Argumētū est de distinctiōe dormiētis ⁊ vigilātis/ dum se videre putat dormiens: silr̄ ad vigilantē: ⁊ h̄ cū rōcinatōibus multis ⁊ reflexionibꝰ q̄bꝰ d̄t sepe sibi: Tu nō dormis. Ecce talia ⁊ talia facis ⁊ inspicis. Tu somnū tuum alijs narras ⁊ recolis. Est aūt vigilantis (ait Seneca) narrare somnia sua. Ita somniās hec ⁊ talia nunꝙ agit. Porro suppetit in hac re visitatio petri/ quā tractamꝰ: de ipo q̄dem vtiq̄ vigilante scribit histoira Luce: Nesciebat verū esse quod fiebat p angelum: existimabat aūt se visum videre. ❡ Disci.

Concludo magis: q̄m necesse sit nobis in his tenebris ⁊ vmbra mortis angelica visio simul ⁊ illuminatio: cuꝫ ista q̄ intimo sensu ⁊ gustu docet de oībus spūssancti vnctione. ❡ Magister. Iure ꝯcludis/iure ꝯsulimꝰ nos assidue p deuotiōis orōnē sub h̄ duplici refugio supplr̄ humiliari: q̄tinus veritas nos exaltet. ❡ Angelꝰ astat. Pōt in momēto in ictu oculi noster angelꝰ a summo celo deorsuꝫ nobis astare: qui nihilominꝰ semp astat deo beatifica visione. Non deserit exemplar eternum dum venerit circa nos opari: ꝯsulit non minus diligenter: q̄z sue actionis regulā esse scit ⁊ artē directiuam. Fit aūt aliq̄n custos angelꝰ longe a custodito: nō p ignorantiā/non p negligentiā suā: sed ꝓpter maliciā nostrā cui dedignat̄ astare. Fit hoc aliquādo p dispensationē ad experientiā nostre colluctationis cū aduersarijs nostris: dum eñ angeli boni qui iuxta nos erāt de lōge steterint/fit quod seq̄tur: Et vim faciebant q̄ q̄rebāt aiam meaꝫ. Et q̄ inq̄rebant mala mihi locuti sunt vanitates: ⁊ dolos tota die meditabant̄. Fit tunc angelus noster adiutor in opportunitatibꝰ in tribulatione: facit cum tentatione ꝓuentū. Erudiuit enim prius q̄d agere ꝯueniat tempe conflictus ⁊ impulsus ❡ Discipu. Operepcium est cognoscere q̄bus doctrinis armat angelus bonꝰ suos stare ꝯtra diabolum in die belli. ❡ Magister Multi multa scrpserūt in enigmatibꝰ ⁊ figuris ⁊ silitudinibꝰ varijs corpalr̄ pugnantiū. Tu q̄m scholasticꝰ fuisti/ gratāti ꝰ puto recipies/si exemplū quasi familiare de schola tibi tradidero. Constitue sathanā q̄si sophistam: cuius h̄ totū studiū est fallere: non q̄rit sapiens eē/s; videri. Unde vt decipiat garrulus est: multis petit

Celat ꝓpositū suū/⁊ inuestigat alienū: sophisticus p omnia. Tu ecōtra doctꝰ ab angelo bono cautus esto/ notatim in quatuor: differemꝰ postmodū de reliquis. Primo velis non videri sapiēs/sed esse. Sapientis aūt p̄cipua cura est finē respicere. Secundo pauca cū aduersario loq̄/vel ex toto silere. Certū habe tertio ꝓpositū suum ꝙ te q̄rat decipe: non docere. Certū sit q̄rto ꝓpositū tuū/nolle vitatem desere. ❡ Discip. Discurre summatim de singulis. ❡ Magister Sapia christianoꝝ est id ipa/nō solū nole ꝓfiteri se christianū. Hoc q̄ bona fide q̄sierit/h̄ q̄ cupierit vt malit esse bonꝰ/ꝙ videri exēplo cathonis/ꝓueniet ad optatū iuxta socratis documentū. Amicro spūs discipline effugiet fictum hypocritā. s. ⁊ delusorē ipe deludet: quia deludi sinet. Eligit talis seruire duobus dn̄is/ingredi terrā viuentiū duabus vijs: fit p̄terea incōstans: fit arūdo semet agitās: fit cum garrulo sophista/se similr̄ in oībus effūdēs: deserit cautelā scēbant silētij. In silentio aūt ⁊ spe est fortitudo nostra. Obseruatio silētij ꝙ necessaria sit/notauit rex penitens. **B** Ego inq̄t tanꝙ surdꝰ nō audiebā/⁊ sicut mutꝰ non apiens os suum. Uulgata vitas est: femina q̄ auscultat/⁊ castꝛ quod loq̄t̄/nesciūt diu stare. Possumus addere de curiositate alterius cuiuslibꝫ sensus. Eua si clausissꝫ aures ad p̄mā diaboli curiosā interragationē: q̄z p cur incepit: si mox ꝯfugissꝫ ad mariti ꝯsiliū/ supasset tētatoris astutiam. Exemplo cuiusdam matrone: que dum impeteretur ab adultero/q̄ram inq̄t a marito meo si tibi ꝯsentiam. Probe q̄dem si vbo suo cor ⁊ opatio ꝓtinus iungebant̄: alioq̄n ꝓcacitas dicti plus accēdit adulterum: diuertere se ꝓtinus ⁊ silere cautum magis.

❡ Fulciamus etiā ex aīaliū fabulis dogma nr̄m. Uulpes ⁊ cattus dum in nemore fuissent obuiaꝫ sibi/audirēt a longe sonitus venatoꝝ ⁊ latratus canum: ꝯtremuerūt mutuo inq̄rentes qualr̄ euaderent. Nescio inq̄t cattus nisi modū vnicū. Spernens eum vulpes/asseruit se habere modos mille ⁊ mille p circūitū. Facta est inter loquendū irruptio canū: cattus exiliuit in arborē: vulpes canuꝫ morsus plurima circūitione deludens diu: tandeꝫ ꝯphēsa/docuit saltū catti vnicū plus ad euasionē valuisse. Hec nos fabula respicit/semp ad arborē ad quam docet sapia ꝯfugiamus: non tam motu corpis/ꝙ pij cordis. Damus aliq̄n aliq̄d tale salubre ꝯsiliū: quod dum p̄terimus/decipimur. Exemplū doceat a pabolis sumptū: Nidificabant palūbi syluaꝝ in arboꝝ ꝓceritate more suo: circumibat vulpes ad radices/se ꝯminans ascensurā/se nidos oēs cum fetibus direpturā/nisi pullulus sibi ꝓijceretur vnus. Trepidantes palūbi/agebant q̄d petebat: ⁊ abibat. Reuertebat̄ ad sile quousq̄ passer dato palumbis consilio/ꝯtinere se nidis suis: vulpes a fraude sua fraudata est. Sed in passerem vertit insidias: non viribus/ sed adulatione. Erat in dumo passer/ vulpes affuit beatificans auiculas que volatu suo se ꝓtegerent a bestijs ⁊ laqueis terre. Sed hoc vnū deest inquit/qua rōne ꝯtra vētoꝝ turbines ⁊ frigora se ꝓtegāt. Uoluit passer gl̄iari ⁊ ꝯcionari cū garrulo. Respōdit se ꝓtectionē ha-

bere dū flabat boreas a sinistris: mergebat eū caput sub plumis ad dexterā: ⁊ econtra si a dextris. Fingens vulpes se nō satis audire ꝓpter distātiam: ꝓtrahebat alloquiū. Dilapsus ē passer ad ramos ꝓximiores terre: q̄ siuit vulpes / dum vent⁹ flabat ab anteriori q̄d agebat: Sic ait dimittens caput ad pectoris plumas. Exilijt vulpes in non videntē ⁊ deceptā blādicijs / vorax rapuit. ¶ Inducamus de scripturis: Oculi mei semꝑ ad dn̄m / q̄r ipē. Sequit̄ effectus ⁊ rō: q̄r ipē euellet de laq̄o pedes meos. Et in psalmo de dauid: qm̄ factus erat sicut homo non audiēs ⁊ nō hn̄s in ore suo redargutiones. Subdit̄: Quoniam in te dn̄e speraui: tu exaudies me dn̄e deus me⁹. Et alibi: Educes me de laqueo quē statuerūt mihi: qm̄ tu ⁊c. Iterū: Prouidebam dn̄m in ꝯspectu meo sꝑ. Et rursus: Ecce sicut oculi seruoꝝ ⁊c. ¶ Discipulus Ridebūt

B forte nostri scholastici fabulatiōes tuas de auib⁹ ⁊ bestijs: quia subtilia querūt. Dicent ꝓterea spectare potius ad opprobriū rn̄dentis metam silētij si nō audeat cum aduersario ꝯgredi / ꝯgressus nihil respondeat. Ubi erit ꝓterea quod iubet̄ Jacobi? Resistite diabolo ⁊ fugiet a vobis. Et Petrus de eodem: Cui resistite fortes in fide. Dic q̄ fortitudo / que laus est fugere? Time cedere malis / dr̄ apō poetam. Sed ꝯtra audētior ita vulgo dr̄ (Qui fayt on lechasse) Qui fugit fugatur. ¶ Mag. Quid si fugerint scholastici tui / quartā cautelā a nobis hic notatā: qualr̄ accipiat̄ / crassius ridebunt. Docemus ⁊ quicq̄d sophista nequam diabolus argumētans ꝯcluserit ꝯtra bonos mores aut fidem: dicat̄ pius ⁊ fidelis anim⁹ ab angelo monit⁹ / nego consequens: nec aliter nec alia forma respondeat. Stet in sua positione securus. Unde illud de comico agunt holes: hirreus sꝑ homo. ¶ Disci. Stultus hic modus rn̄sionis habet̄ ¶ Magister

Atuero nullus sapientior / nullus cautior apud christianos rn̄dendi mod⁹ ꝯtra diabolū. Quicq̄d aggarriat / q̄cquid nectat / hec rn̄sio vna sit fidelis anime: Christiana sum. Sic olim Blandina martyr: sic re ⁊ nole q̄dam sanctus apud tortores ꝑsisterant / vt nihil extorq̄re posset sua malignitas ab eis / q̄̄ christiana sum / christian⁹ sum. Hoc meū nomen / meū genus / mea sors ⁊ patria. Mentior si nō ita iusserit ap̄lus deuitare ꝯtētiones / ꝟborūq̄ prophanas nouitates: ⁊ nō intēdere genealogijs interminatis cū similibus. ¶ Discipulus. Cur ergo sancti doctores tot questiones induxerūt / agitauerunt / determinauerunt. ¶ Magister Habes altero opusculo rationem. ¶ Porro ꝑncipalis noster sermo est hic de impulsibus secretis diaboli cum blasphemijs suis: q̄ non meli⁹ q̄̄ ꝯtemnēdo vincunt̄: fugiēs / indignās aut deridens / ala christiana dicat simplr̄ / q̄ alia dixit ꝓcaciter. Querere q̄ tibi rn̄deat: dicat: blasphemia tua suꝑ te furcifer ⁊ damnate: alioq̄n si velit sibi facere laudē / q̄r bn̄ dissoluerit sophistrias oēs neq̄ssimas / ipē se seducit: q̄r iam suꝑbiens meret̄ illudi / meret̄ laq̄is irretiri nisi talis sit q̄ ꝑ ꝯsuetudine habeat sensus exercita

C tos / totus spūalis effectus oīa dyudicans ¶ Angelus astat ad recordationē dei: fulget ad cognitionem nostri. Pulsat vlterius tertio ad ꝯfutationem aduersarij. Diximus suꝑ huiusmodi pulsib⁹ ⁊ impulsibus iam plurima: volo nūc inducere fallacias quatuor ex logicalibus sumptas / ad cautelas quatuor ꝓdictas ⁊ totidem a locis dialecticis deceptiones ortas. Sunt huiusmodi fallacie vna s̄m plures interrogationes vt vnam: altera s̄m q̄d ad simplr̄: tertia s̄m accidens per ꝯiugationes inutiles: quarta ꝑ apparentiā ꝯtradictionis ⁊ nō existentiā. ¶ Discipulus Iste sunt cognite logico sed q̄d ad deuotum? q̄d ad morale documentum? ¶ Magister Multū ꝑ oēm modum. Scis q̄r extra dictionē nolant̄ iste fallacie: q̄r non ex dictionibus / sed ex rebus exitum habēt in apparētia simul ⁊ defectu. Neq̄ ꝓterea q̄spiam est idiota sine lr̄is / quin istis possit falli. ¶ Discipu. Induc exēpla ¶ Magister Subdolus impulsor instar sophiste ꝓponit anime timorate plurimas interrogationes. Urget quatinus vna det̄ absoluta respōsio Ad formam inquit. Querit ab vno (exempli grā) qui ex adulterio grauissimū ei optimis moribus et artibus institutū habet filiū. Uelles tu deuote petre non habuisse filium talem? Si respondeat / placet hunc habere: ꝯstat inquirens: Quid suꝑ adulterio dicis? ex quo non aliter habit⁹ est: rn̄de quid elegeris ex duobus / carere filio / vel adulterio? Si dixerit carere filio / ꝯscientia ei ꝯtradicit. Si placet adulteriū / plane peccat / non penitet. ¶ Discipu.

Sentio q̄ danda sit duplex rn̄sio: placet filius / displicet illicitus ꝯcubitus. ¶ Magister Cōsulte sentis: vnde si millies impulerit / vt facta ꝯparatione filij ad adulteriū / rn̄deat Petrus q̄d e duob⁹ mallet: non oportet vt simplr̄ rn̄deat / sed distincte. Tactus est ꝓus alter casus suꝑ interrogationib⁹ curiosis. Si doleat homo de pctō sic q̄ mallet fuisse damnatus vel annihilat⁹. Si fugiat ita pctm̄ q̄ mallet cruciari ꝑ incendiū multis dieb⁹ / q̄̄ frangere debitū ieiuniū / aut ꝯmittere mendaciū. Uitāda est fraus interrogationū hmōi pluriū que impellunt rn̄dentē / aut ad temerariā / falsam ⁊ arrogātem de suis viribus ꝓsumptionē aut culpabilē electionē: dicat igit̄ / neutrū eligo: displicet pctm̄ / horreo incendiū: nunc incendiū nō incūbit eligendū. Quid si vehementius vrgeat̄ aliquis eligere quid ageret adueniēte casu tali / ꝓut erat martyriū tempore tyrannoꝝ? Respondeat se humiliās sub deo ⁊ sctō angelo eius / dicat: Dn̄s non patiat̄ me tentari supra id q̄d possum. Et si casus eueniret q̄lem ꝓponis / spero in dn̄i bonitate q̄ faceret cū tentatione ꝓuentū: vt possem sustinere / vel aliter q̄̄ per pctm̄ euadere. Caueat igit̄ arrogant̄ ꝓdicere cum Petro: Etiā si oportuerit me mori tecū / nō te negabo: dicat poti⁹: Imꝑfectū meū viderūt oculi tui:

D sis adiutor i oppꝛtunitatib⁹ in tribulatiōe: aut in talē tētationē me nō inducas. ¶ Discip. Caute sobrieq̄ ꝯsulis. Confundis ex h̄ curiosas inq̄sitiōes quorūdā ꝯfessoꝝ suꝑ voluntate certa nō peccandi seu recidiuādi in futuꝝ / vt dum interrogatur penitens a se vel ab altero: Credis tu q̄ postmodū nū q̄̄ cadēs in tale pctm̄? Rn̄deat: Ego fragilis formido lapsum: nō tn̄ volo nūc vel eligo casum: de

futuro misericordie dei me commendo/deprecans vt me custodiat a peccato: vt si ceciderit fragilitas mea/deprecor adijciat vt resurgat. Hec fallacia secundum plures interrogationes vt vnam: quantum video non melius euitatur quam per silentium modestum: se diuertens ad alia cogitanda/aut per distinctionem acutam interrogationum: aut prestet iuxta quod notasti/neget consequens. ¶ Magister Ita est etiam circa speculabilia fidem rectam tangentia. ¶ Disc. Exemplifica. ¶ Mag. Omnis pene deceptio prouenit in speculabilibus/ex defectu distinctionis et resolutionis ad simplicia: qua deficiente doctor quo plus inquireret per argumenta se dissoluere tanto plus inuoluet: et eo plus si non veritatem/sed aduersarij confusionem pro sua laude scrutatur. Exemplum: volens vnus doctor concordare simul quomodo actus peccati sit a deo et a libero arbitrio. Concludebat argumentorum subtilitate non pia religiositate/quod deus erat causa peccati/quod deus facit hominem peccare: quod deus vult hominem peccare/dum peccat. Addidit ipse idem quod libertas arbitrij comparata ad deum/faciat ista necessario que factura est. In comparatione ad diuinam prescientiam omnia de necessitate sunt futura: alioquin inquit deus posset falli. Addidit quoque quod ideo et non aliunde res dicuntur impossibiles fieri: quia positiue deus vult ita esse possibile/cum tamen si deus per impossibile non esset/possibilia nunc non essent tunc minus impossibilia. Addidit contingentiam in deo intrinsecam esse: quia distinguere connotationes terminorum/vel nesciebat/vel spernebat. ¶ Discipu. Tange breuiter formas argumentorum. ¶ Magister Arguit sic in forma logicali: demonstrato sorte qui facit homicidium/vocetur actus ille A. sortes facit A. Et sortes habet preceptum de non faciendo a. ergo sortes peccat. Tunc vltra: Deus facit et vult totum antecedens et quamlibet partem antecedentis: ergo facit et vult consequens quod est illud/sortes peccat ¶ Discipu. Videtur indissolubilis hec ratio. ¶ Magister Videtur si non distinxeris aliquid in ea. Si preterea non respexeris ad blasphemiam insanam vltime illationis quod deus facit et vult quod sortes peccat. Quanto magis oportuerit sapere ad sobrietatem vbi etiam solutio rationis latuisset: et dicere soluat eam angelus domini et solutionem aperiat. Omnis absque dubitatione ratio que militat contra pietatem/sophistica est: peccans in materia vel in forma. Quod si non videat discipulus homo/videt doctor christus homo et angelus eius in ipso. ¶ Itaque dum subsumit doctor iste anglicanus quem profundum cognominant: quod sortes habet preceptum de non faciendo a. actum: vel intelligit absolute de esse actus solummodo/et tunc est falsa minor ista: quia sortes potest in casibus multis facere a. actum sine peccato: sicut in furia vel in inuincibili ignorantia. Si vero intelligatur quod sortes habet preceptum de non faciendo a. deformiter et peccabiliter: hoc vtique verum est. Sed iam deus neque facit neque vult quod sortes taliter agat: et ita non facit neque vult antecedens predicte sophistrie sue: quia palam concludit deformitatem: aut consequentia nihil tenet. Constat enim quod nec deus/immo nec homo potest velle deformitatem sub ratione deformitatis: dicente dionysio et philosopho/quod nemo ad malum aspiciens operatur: velle autem est quoddam operari. ¶ Disci. Cui simplicitas placet/placeat et tua responsio: consequens est iudicio meo; Sed neque si calumniabilis esset ista vel altera responsio/; deberet inconueniens tamen concedi quod offendit omnium pias aures tam philosophorum quam moralium et simplicium in quacunque lege viuentium. Dic alteram sophistriam de futuris contingentibus. ¶ Magister Accepit sic: antichristus fuit heri futurus/et antichristus non erit: E
ergo deus vel homo qui credidit antichristum esse futurum deceptus est. Antecedens est possibile et compossibile: quia prima necessaria/et secunda possibilis: omne autem possibile stat cum necessario/igitur consequens possibile: quod impium est de deo concedere. ¶ Disci. Dic responsionem. ¶ Magi.

Distingue minorem qua dicitur/antichristus non erit: tanquam possibilis sit. Aut intelligis quod est possibilis quacunque lege posita: et tunc istam nego. Aut intelligis quod possibilitas comparatur ad dei potentiam absolutam seclusa omni lege seu comparatione/et sic conceditur: sed negatur consequentia: quod ergo credens antichristum futurum ex fide/sit deceptus de facto vel de possibili. Ratio est clarissima: quia in maiori non credidit aut sciuit aliquis antichristum fore nisi de lege ordinata: sciens quod de absoluta potentia deus non posset facere quin potentiam haberet vt antichristus nunquam foret. Non est igitur aliqua deceptio sed summa conformitas. Porro deceptionis rationem que ponit intrinsecam in deo contingentiam/modo notauimus. Alibi latius acta est in centilogio de modis significandi ¶ Discipu. Perspicua fit amplius mihi sapientis narratio: quia qui sophistice loquitur odibilis erit. Et iterum: Illusores ipse deludet. Sic qui querit mendacium subuertetur ab eo/cadens in laqueos quos tetendit. Porro qui ambulat simpliciter/ambulat confidenter. ¶ Magister Non aliter est. Narrat Rufinus in illo quem addidit historie ecclesiastice Eusebij libro i. de quodam inuincibili sophista contra pietatem fidei: quem simplicitas pij senis quidam proponendo veritatem fidei vicit. Dicemur in hoc apud sophistas (etiam demones) prestare in simplici confessione fidei. Nosti illum qui more vt aliquem sentiebat sophistice contendere/quiescebat: nisi forsan ex silentio suo circumstantium scandalizatio timeretur. Mos sophistarum est/vt tandem semetipsos fallant et apprehendantur in astutia sua/vbi ad agibilia venerint: docet hec precipue via demonum: quorum argutias retorquet angelus domini contra semetipsos in fines contrarios. ¶ Disci. Exempla da. ¶ Magister Impulit fratres Joseph vt ex visionibus somniorum inuiderent ei: querentes media que scripta sunt/ne regnaret super eos. Quis euentus fuit/scimus. Regnauit. Ita quotidie fideles impedit/quosdam vt deijciat et exaltantur: quia per tribulationem humiliantur. Fiunt doctiores/quos infatuare querit. Fiunt purgatiores et Fiunt sanctiores/quos satagit inficere: quia disciplinam conuertit in premie patientieque virtutem. Permittit angelus futura quidem demones ab eis cognita similiter inuestigare et audire. Quare? quia scit quod dum querunt obniti/complebunt voluntatem dei. Sic in Joseph: sic in omnibus fiet electis
¶ Discipu. Satis enim de fallacia secundum plures interrogationes dixisti: quemadmodum nunquam absque distinctione danda sit vnica responsio. Video perinde consilium saluberrimum quod est/quod se fideliter resoluere consuescat F
¶ Magister Animaduerte quemadmodum in moralibus etiam istud prodest et expedit. Si volet ca

pıt aliquis ex ebrietate vel alia culpa fiat eger/ac
cepter dolorē ꝛ egritudinē patiēter vt est afflictiua
orans deum quatin⁹ sit ps purgatiōis sue:penite-
at de cā ꝓ q̄nto est culpabilis. Si morit̃ pr/ꝛ fiat
heres filius locupletat⁹/doleat pie mortē patris:
gaudeat grat⁹ de opib⁹ relictis. Si puniunt̃ iudi-
cialr pctōres/letent̃ de iusticia/tristent̃ de demeri-
tis. Potes alti⁹ speculari de p̄scia dei circa dāna-
tos:etiam si ꝓponis tibi talā fore/non q̄dē asseren
do vel cū desꝑatione. Dic ꝯsyderādo iusticiā dei:
Justus es dn̄e:ꝛ iusticie tue diligēde sunt ꝛ hono-
rāde:pctā ꝟo que sunt dānatiōis occasio/detestor
odio/abominor:qꝛ talr me velle vis ꝛ p̄cipis. Sol
uit̃ inde laqueus iste neq̄ssimi/quo vult r̄ñsionē vnā
dari/dum curiosius inq̄rit: Si deus vult te dam-
nare vis hoc ꝛ tu:dic nolo peccare:ꝙ si non pecca
uero/non damnabor. Si rursus vigeat pulsans/
q̄d si tibi reuelet̃ tua dānatio: Quid si reuelet̃ de
te Petro/ꝙ alter q̄ peccauerit in hac die tādem
saluabit̃/alter q̄ nō ita peccauerit/tādē dānabit̃:
Casus est possibilis ꝛ ideo reuelabis. Nunq̄d ele-
geris hodie peccare:nunq̄d ī p̄mo casu desꝑares:
R̄ñde cantus semꝑ:nō vnica/sed duplici r̄ñsione
Habent hanc industriā puerili dum interrogan-
tur:quē e duobus plus diligis/patrē aut matrem:
Jnq̄unt: diligo patrē/diligo matrē. Sic interro-
gatus demū Petrus/diligis me plus his: Distin
xit ꝛ r̄ñdit:tu scis dn̄e qꝛ amo te:innuēs quia dili-
gunt ꝛ alij te ¶ Si q̄rit̃:nunq̄d malles peccare nūc
postmodū saluari: R̄ñdeo:nolo peccare/volo sal-
uari. Et in altero casu dic:Uolo sperare:qꝛ sic p̄ci
pitur. Credo silr deum nō reuelare nisi ver̄:sed nō
ita ꝙ neget seip̄m. Si sub electione p̄ponunt̃ duo
mala:caue/neutr̄ eligas. Nā in malis q̄d est eligē-
dum: Atuero si culpa nostra ceciderim⁹ vt necesse
sit alter̄ ex pctīs fieri/minus est acceptandū:quia
iam in compatione deterioris sortit̃ boni ſm q̄d
rōnem. Denicꝫ ꝓficit iste pulsus angelic⁹/q̄ dissol
uit colligationes spūales/sicut in Petro materia
liter actū. Proficit inquā ꝯtra oēs pene fallacias
q̄ sequunt̃/si pia voluntas affuerit. ¶ Discipulus

B Explica de fallacia ſm q̄d ad simplr. ¶ Ma-
gister Consydera solerter vnde voluntas decipi
tur/p̄sertim a mūdo ꝛ carne ꝑ ꝓsecutionē volupta
tū/aut ꝑ fugam tribulationū. Presentant̃ itacꝫ si-
bi tanq̄ bone simplr/vel simplr fugiende:q̄ sic ar-
guat caro vel mundus: Hec delectant nūc/hec cō
tristant mō. Est aūt delectatio bona ꝛ tristicia ma
la. Si volūtas sit lpia vel incauta/ꝯfestim eligit ſ
bonū ſm q̄d:ꝛ refugit silr malū. Si ꝟo sit ꝟtuosa
ꝯsulit rectā rōnem/ꝛ obedit ꝯsilio. Si vero nequā
sit/refugiet rōnem ꝯsulere:immo claudit oculos et
aures sibi. Porro voluntas incōtinentis audit q̄
dem ꝯsilium rōnis/ꝯscia sibi qꝛ bene suadet. Sed
tandē inclinata ꝑ bonū ſm q̄d/ dimittit iudicium
rationis actualiter ꝯsyderare:ꝛ impetu suo fertur
in illud/sciens semꝑ in habitu/ꝛ consentiens re-
ctum esse/p̄ferendūcꝫ rōnis iudiciū. ¶ Disci.
Quo pacto fieri potest/ꝙ voluntas feratur in obie
ctum/non p̄uio rōnis iudicio/quꝫ in illud ita fieri
debet/non eñ fert̃ incognitū. ¶ Magi. Est in
ter doctos grandis disceptatio/si ꝛ quale fieri va-
leat quod inq̄rimus:maxime qꝛ dicente pħo cōso
ne ad sapientē: Ois malus ignorans. Ceter̄ par
rhysien. articulus habet ita: Si rō recta ꝛ volūtas
recta est:error supple sic dicere. Jtacꝫ duo sunt in
hoīs liberi arbitrij iudicio. Unū q̄ est recte rō-
nis ꝛ vocat̃ ꝓprie iudiciale seu legale. Aliud est ꝑ
modum arbitrarie potestatis. Arbiter aūt nō sem
ꝑ tenet̃ insequi iudiciū ſm leges:sed habet plenā fa-
cultatē eligendi sicut sibi placuerit:nūc autē tale ē
iudiciū/qꝛ p̄t insequi vel non insequi ꝓ sue volūtatis
arbitrio iudiciū rōnis. ¶ Disci. Jntelligo tale
effici sepe/ꝓpterea rō p̄ncipat̃ volūtati/non vt an
cille/sed sibi ꝯsulit vt dn̄e. Portat tñ sibi lucernā
vt videat qualr sit incedendū:non vt cogat eā/im-
mo diuertit ad eius imperi⁹ lucernā suā/vel suffo-
cat ꝛ deserit eā/ne luceat actu pleno. Et ita q̄uis
volūtas vitiose eligens/sit semꝑ errās in electione
tali arbitraria:nō oportet tñ ꝙ error sit rōne iudici
aria vel assensiua. Est nihilomin⁹ vt cōiter ignorā
tia crassa vel supina. Soluit̃ quēadmodū adā po-
tuerit peccare/nec tñ errore seductus est in rōne:si
cut incontinēs dum peccat ꝯtra charitatē/nō ob
hoc ꝑdit fidem. Perspicuum denicꝫ factū est auto
ris moralis documentū dum aliq̄d ꝓponit̃/cōfe-
stim discute q̄d sit. Confestum ꝟgo prudentissima
sic discussit. Cogitabat qualis esset ista salutatio.

¶ Magister Addendū est ꝓ cautela quatinus
a bonis ſm q̄d delectabilib⁹ nimiū refellēdis vo-
lūtas ꝓtinus se diuertat/dum ista ꝯstiterit simplr
mala esse. Potest aūt in malis ſm q̄d de tristabili-
bus ꝯsyderandis insistere ad patientiā exercendā
Non eñ furant̃ intellectū sapientis aduersitates/
quēadmodū voluptates. Habes p̄inde rōnem di
cti illius p̄us inducti ꝑ te. Jubet Apl's: Fugite for
nicationem. Esset hic ꝯq̄stio de p̄mis motib⁹/si ꝛ
quō repelli debeant: si ꝛ q̄ñ sciri p̄t ꝙ volūtas acce
ptat istos vel refutat:ꝛ hoc imputabit̃ ad peccatū
mortale. Rursus si stat eodē tp̄e tentationis ꝙ vo
lūtas peccet in venialibus multis/ꝛ cum hoc mul
tiplr vitam eternā mereat̃. Tolleret istor̄ decisio
scrupulos a ꝯscientijs plurimis timoratis: Di-
scipu. Sed peto transeas ad aliam fallaciā q̄ ē D
accñtis:qꝛ suꝑ his dubijs alibi tractatū est. Com-
plectit̃ in ip̄a accñtis fallacia q̄libꝫ inutilis ꝯiuga-
tio seu ꝯnexio/dum putet aliq̄s ꝙ ex ꝯuenientia vl̃
discōuenientia aliquor̄ duor̄ vel pluriū ad vnū ter-
tiū ꝯueniāt vel discōueniāt inter se:silr ista duo vel
duo. ¶ Magister Suꝑ hoc aūt tene ꝓ regula/ꝙ
oēs ꝛ singule volūtates q̄ ꝑ charitatē vniunt̃ cum
vno tertio q̄ est deus:ip̄e vniunt̃ inter se q̄ntūcun
cꝫ vise fuerāt discordare:sicut de dispꝑsione legim⁹
Pauli ꝛ Barnabe. ¶ Discip. Pulcherrimū hoc
(ꝑ meam fidem)ꝛ gratissimū est hoc theorema
ꝟificat plane Ps. ꝟbum: Particeps ego sum om-
nium timentiū te/ꝛ custodientiū mandata tua. Felix
ē mirabiliscꝫ vnio pluriū in deo:quasi in vnico me
dio ꝯnexor̄. ¶ Mgr̄ Quid de pluribꝰ q̄ntumli
bet vnitis ꝛ ꝯiunctis in alio q̄ in deo. ¶ Discip.
Uideo ꝙ nō simplr vniunt̃:fas est ꝙ nulle ꝟtu-
tes inter se ꝯiungunt̃/si non in vnica ꝟitate p̄ma

cõnexe sint. ¶ Mgr: Hoc videt̃ difficilius/ꝑsertim cũ in diuinis videat̃ exceptio fieri: qm̃ pater et filius ⁊ spũssctũs vniũt̃ vna veritate q̃ deus ẽ seu diuina essentia. Est aũt alius pr̃/alius filius/alius spũssctũs. ¶ Disci. Subintras aliã fallaciã accidẽtis/ad quã alie q̃si singule reducunt̃: quẽadmodũ fallacia ꝫm nõ cãm vt cãm: sicut fallacia ꝯñtis q̃ oẽs fere cõplectit̃ ꝑalogismos ex locis dialecticẽ male formatos. ¶ Mgr: Subit animũ recordatio gñalis me dũ pueruIus essem/legisse q̃ndã fallaciaꝝ applicatione moralr̃ ad pctã mortalia: sed abolita est recordatio specialis. ¶ Disci. Dic si habes istã in ꝓmptu: vel aliquã affer ꝓbabilem. ¶ Mgr: Nõ recordor illius: possumus aũt dicere ꝙ infernalis bestia de mari passionũ exiẽs a corde impiꝭ: qd̃ est sicut mare feruẽs: hꝫ septẽ capita/⁊ cornua decẽ: qb⁹ impellit ad trãsgressiones nolatim septẽ. Appropriat aũt quodãmõ singulas singulis capitalib⁹ vitiꝭ. ¶ Vtit̃ ad sup̃biã fallacia petitiõis ꝑncipiꝭ/arguẽs ita: Ois magnus est honorãdus: tu es magn⁹: dũ qr̃ nihil hꝫ qd̃ nõ accepit: ⁊ ita de nihilo sui põt gloriari q̃si ꝑncipio. Si aũt venerit ad veꝝ ꝑncipiũ: iã nõ in se/sed in dñõ glĩet̃.
¶ Disci. Placet adaptatio: discurre ꝑ reliquos
¶ Magister Vtit̃ ad inuidiã fallacia ꝫm nõ causam vt causam/arguẽs sic: Oẽ nociuũ est odiẽduꝫ. Iste q̃ pollet virtutib⁹ tibi nocet. Tollit enim tibi ne sis in virtutib⁹ singularit̃ honorãdus. Ecce ꝙ virtutes assumit ad cãm odiꝭ/q̃ sunt ad amorẽ causeuere. ¶ Vtit̃ ad irã fallacia ignorãtie elẽchi: q̃si cõtradictorium sumat ab aduersario honoris sui/dũ ꝑturbat ip̃m: ne aliter q̃ oportet glorit̃. Debꝫ insup̃ irasci culpe nõ ꝑsone: vincere maliciã q̃ iraꝫ cõcomitat̃: ⁊ hoc ꝑ mititatẽ/nõ maliciã ip̃am irascẽdo nutrire. ¶ Vtit̃ ad acediã cõiugationibus inutilibus ⁊ ineptis/ꝑ euagatiões mẽtis innumeras q̃ ad fallaciã spectant accidẽtis. ¶ Vtit̃ ad auaritiã fallacia ꝫm plures interrogationes vt vnã: dũ ad oẽs necessitates hũanas subleuãdas/dicit sufficere cõgregare pecunias: q̃ freq̃nter afferunt plures indigentias: qr̃ q̃ plura habet plurib⁹ idiget.
¶ Vtit̃ ad gulã fallacia ꝫm q̃d ad simplr̃. Istud est delectabile ⁊ bonũ gule: ꝫ est simpliciter eligẽdũ. ¶ Vtit̃ tandẽ ad luxuriã fallacia ista ⁊ altera: qr̃ nõ cõiungunt̃ extremitates cõuenienti medio. Fallaciã quoq̃ꝫ ꝓponit cõsequentis arguens sic: Generatio filioꝝ est bona: ergo cessatio a generatione mala/ꝑ argumentum a cõtrario sensu: qd̃ fit ab opposito antecedẽtis ad oppositũ cõsequẽtis. Sꝫ ecce cũ tibi quasi scholastico satisfacere cupio vitiũ curiositatis apud nõ scholasticos vereor incurrã. ¶ Disci. Tolerabũt inter alias materias cõgruas eis/hãc inseruisse scholasticã. ¶ Magr:
J Ita maxime: qr̃ potest angelus dñi bonus ex istis maligni sophiste pulsibus curiosis inducere pulsus ad virtutes. ¶ Discipu: Tange quo modo?
¶ Magister: Si per singula discursus fuerit/ꝓlixitas pareret fastidiũ. Dicã ꝟo tibi sub compẽdio regulã certissimã: sed non ab oĩbus statim cognoscibilẽ seu practicabilẽ. Sicut in pure speculabilibus nulla format̃ cõsequẽtia tenens vniuersaliter: nisi fieri possit reductio ad ꝑmã ⁊ vnicã veritatẽ q̃ deus est. Sic valet nulla cõsequẽtia in agibilibus bonis: nisi possit reduci ad primã bonitatẽ q̃ deus est/finis oĩs bonitatis. Similitudo fundat̃ ĩ hoc: qr̃ sic se habet finis vltimus in agibilib⁹: sicut ꝑmũ ꝑncipiũ incõplexũ vel cõplexũ in speculabilibus. Hec est ꝓbĩ. Porro non fit syllogismi resolutio ad ꝑmũ ꝑncipiũ reꝝ speculabiliũ/nisi virtualr̃ aut expresse regulet̃ ꝑ dici de oĩ/aut ꝑ dici de nullo alioq̃n nõ poterit effici vera ꝯtradictio penes quã deficit fallacia ignorãtie elenchi specialr̃: sꝫ generaliter etiã quecũq̃ꝫ fallacia. Hinc est ꝙ ex puris indefinitis nõ tenet argumentũ de forma: nec ex puris negatiuis. Hinc est ꝙ terminus cõis ad plures res (sicut hoc nomẽ essentia diuina) nõ põt eẽ mediũ sufficiens in syllogismo expositorio. Hinc est ꝙ si affirmatiua de dici de omni/includat oĩa que possunt de subiecto ꝑdicari: illa non sufficit vt sit ꝑmissa de oĩ. Exẽplũ: oĩs pater est generãs: si non distribuat ꝓ essentia diuina: non est efficax ꝑmissa ad syllogizandũ de dici de omni: ⁊ sic cõstat tũc ꝙ est vniuersalis falsa ꝓ essentia: Nõ alr̃ accipiẽduꝫ de dici de nullo: ꝙ neget oẽ qd̃ affirmatiua de dici de omni ponit: alioq̃n non esset vera cõtradictio.
¶ Cadunt in absurditates nõ ferendas: qui istud non ꝯsyderãt. Cõcedit vnus ꝙ duo cõtradictoria non verificant̃ in instãti tꝑis. Alius/ꝙ innumerabilia cõtradictoria vera sunt in instãti eternitatis. Alius/ꝙ ꝑmũ ꝑncipiũ non est euidens in diuinis: cũ sit ibi ꝑcipue certissimũ. Alius/ꝙ anĩa mouet̃ ⁊ non mouet̃: qr̃ mouet̃ in manu/⁊ quiescere sil̃ põt in pede. Aliꝭ/ꝙ relationes in deo sunt deus ⁊ non sunt deus. Aliꝭ sunt de formalitatibus in diuinis: at ꝟe si negatio capiat̃ de dici de nullo: q̃.s. negat oẽ illud cõuertibilr̃: qd̃ affirmatio ponit in tꝑe/mõ loco/⁊ ceteris: euidens est ꝙ erit vera ꝯtradictio. Et si non/nõ. Vñ non cõtradicũt iste due/paf generat: essentia non generat/nisi neget negatio generationẽ a patre. Sed hoĩs grossi intellect⁹/subtiles istas non aduertũt resolutiones in negãdo vl̃ affirmando. Putãt idcirco ꝯtradictiones eẽ vbi non sunt. ¶ Discipu. Edoctus sum iuuenis sup̃ K
hoc dici de oĩ ⁊ de nullo: ꝙ in eis fundat̃ vel resoluit̃ oĩs ꝯsequẽtia bona ⁊ formalis: sed non habui tam expressam sup̃ istis explanationẽ. Putabã ꝙ idẽ esset ꝓpositio affirmatiua cũ dici de oĩ: sed video differentiã non modicã: silr̃ ⁊ in dici de nullo.
¶ Magister: Conabant̃ aliqui soluere paralogismos in diuinis: addendo ly qd̃ est. Sed hec ars breuior est ⁊ certior: quã Aristo. satis intelligit̃ posuisse. Platonici quoq̃ꝫ de hoĩe cõmuni ⁊ singulari loq̃ntes/habebãt introducere tale dici. ¶ Disci. Nunq̃d non multe sunt ꝯsequentie topice seu rhetorice q̃ non possunt nec debẽt isto modo regulari? ¶ Magister: Prudenter opponis ꝓpter canonistas ⁊ legistas: imo ꝓpter oẽs in sacra scriptura cõsequẽtias in moralibus ⁊ historicis accipiendas modo q̃ cõgruit morali negocio: vbi non possunt haberi cõsequẽtie vt sepius: nisi q̃ tenent solũ gratia materie ⁊ non forme/q̃les accipiunt̃ a locis dialecticis; q̃les ꝑterea non resoluunt̃ ad contradi

ctionē nisi ſm q̄d ꝛ modificate. Ut ſi dicat᷑: Rn̄de
ſtulto iuxta ſtulticiā ſuā: ſtatim ſubdit᷑: Ne rn̄deas
ſtulto iuxta ſtulticiā ſuā: q̄ vident᷑ contradictoria.
Siḱr in euāgelio: Uideāt opa veſtra bona. Et i eo
dē textu culpant᷑ hypocrite q̄ faciunt opa ſua corā
hominib⁹. Sed rō dictoꝝ tollit cōtradictionē ap-
parentē/imo exiſtentē ex vi logice in ſpeculabili-
bus. Hinc de ſubtilitate logicoꝝ ꝛ metaphyſicoꝝ
ſurrexit dictū: ꝙ nimia ſubtilitas reprobat᷑ in iu-
re: cuius intellectus nūc expoſitus/veriſſim⁹ eſt at-
ꝗ ſaluberrimus: alioq̄n ſunt ad morale negocium
ſubtilitates hmōi logicoꝝ ꝛ metaphyſicoꝝ: ſicē cini-
fes egypti morales oculos ſuis aculeis tenebran-
tes. Sūt ex aduerſo groſſi morales ad ſubtilia ſpe
culanda: q̄ de metaphyſica ſunt ꝛ theologia ſpe-
culatiua nimis inhabiles: ſicut mō diximus: qꝛ cō
ſequentias nō accipiūt niſi ꝑ tropos ꝛ apologos
ſuo mō. ❡ Diſci. Quoꝝ eſt laudatior conditio?
❡ Magiſter: Utraꝗ laudabilis/imo neceſſaria:
ſꝫ ꝑ neceſſitate materiaꝝ varianda. Dicit phus. j.
ethicoꝝ: de querentib⁹ acribologias. i. metaphy-
ſicas demōſtrationes in moralibus: topicas autē
ratiōes in mathematicis: vtrūꝗ eſt vituꝑabile: qꝛ
q̄renda eſt certitudo iuxta negocij q̄litatem. Proſi
cit hec regula cōtra nimiū ſcrupuloſos in morali-
bus: dū certitudinē querūt ampliorē ꝙ haberi poſ
ſit ſecluſo miraculo: ſufficit eñ ꝓbabilis ꝛ moral᷑
cōiectura. ❡ Diſcip. Cōcordas more vulpis fa-
buloſe: q̄ diſcantū philomene/tenorē coruo dedit
miſces groſſum ſubtili/vtile dulci: imo iā non mi
N ſces/ſed ſuades ſeparatim accipere. ❡ Ueni ſi pla
cet ad alterā ꝑncipalis cōſyderationis declaratio
nē: ꝙ oīs cōſeq̄ntia debet in agibilibus reduci ad
vltimū finē ſi ꝓbabilis debet eſſe. ❡ Mgr: Ha
bes Apſtm: Oīa in gl̄iam dei facite. Habes Chri
ſtū: Primū q̄rite regnū dei. Habes ab eodē prece
ꝑtū de dilectione dei ſuꝑ omnia/q̄ finis ꝓcepti eſt.
Quo circa cōcludimus salubre ꝑ chriſtianis oīb⁹
documentū. Plus inſiſtendū eſt dilectiōi ꝙ ſpecu
lationi. Plus inſuꝑ vnioni affect⁹ vacandū eſt ꝙ
diſcretiōis intellectus. ❡ Diſci. Aperi quomō?
❡ Mgr: Proꝑetas intellect⁹ eſt diſcernere: et ħ
adeo/ꝙ illa q̄ realr idē ſunt/ſatagit ꝛ valet ſepara-
tim cōſyderare/ꝛ ſeparata cōiungere. Ueritas eſt
hec phīe ꝛ expientie. Atvo ꝓprietas affectus eſt ſe
in vnū ferre/ꝛ ſe in vnitatē recolligere: vbi etiā di
ſtincta ſunt realiter amata. Propterea dicuntur
amātes ſe/vnū cor/vna ala/vnus ſpūs. Cū aūt de⁹
ſit tot⁹ deſyderabil ſm omne qđ in eo pōt intelli
gi: ꝯſtat q̄nta facilitate ꝛ libertate pōt affect⁹ ſe to
tū in deū ferre. Intellectus dū diſcreta rimat᷑ me-
taphyſicādo circa deū penitus vnicū plus ſpar-
git᷑/plus difficultat᷑: minus edificat᷑ in fine legis q̄
eſt dilectio. Deniꝗ nō ita deū compꝛhēdit vel apꝑ
hendit intellect⁹: cū nō ſit a nobis totus cognoſci
bilis/ſicut eſt totus amabilis: ſi formalr ſūt i deo
ꝑfectiones diſtincte quo ad affectiuā/q̄ totū ama
re q̄rit: non ꝑfecte formalē hanc vel illā. ❡ Diſci.
Saluberrimū in phyſica radice dogma fundatuꝫ
elicuiſti. Nos eñ iubemur omnē intellectū capti-
uare in obſequiū affectus chriſtiani: que neceſſitas

eſt totū in intelligendo ſeu diſcernendo deum no
ſtrū/ꝑ vniuerſum labilis vite tēpus ſtudiū cōſu-
mere/nec tamē attingere. Uidemus effici poti⁹ ta
les temerarios aſſertores garrulos/ inflatos/ ari-
dos: ſine deuotione/ſine pietate. ❡ Magr: Exꝑ M
ta loquens ꝑ diebus noſtris. Quo circa eſt laudā
da pie talibus idiotaꝝ ſimplicitas amatiua. Neꝗ
mihi vident᷑ aliūde phi dati in reprobum ſenſum/
ꝙ eo ꝙ relicta pietate vnitiua affectus circa deuꝫ/
toti euanuerūt ꝑ inq̄ſitiones ſolius intellectus: im
pulſi (non dubiū) a ſpiritibus erroris q̄bus ſeruie-
runt ꝑ theletas theorgias ſacrilegas poti⁹ ꝙ cre
atori. Collaudandus ad extremū eſt doctor theo-
logus: cuius doctrina ſic erudit ad intellectus di-
ſtinctionē: ꝙ nō minus allicit/trahit ꝛ inducit ad
affectus vnionē. ❡ Sed ecce dū officia beatorum
angeloꝝ circa nos ex hiſtoria Petri q̄rimus / per
multa digreſſi ſumus: vix tamē attingimus pauca
ꝑ multitudine dicendoꝝ /nominatim circa cōtra-
dictionis obſeruationē: ad quā oportet fiat oīs re
ſolutio. Sed neceſſariū ꝓdiximus eſſe ꝙ in vera cō
tradictione negatio deſtruat quicq̄d ꝛ q̄lecūꝗ qđ
affirmatio poſuerit. Fundat᷑ in hoc ars obligatio
nū/ars inſuꝑ reſpōſionū ad inſolubilia logicoꝝ:
ars theologoꝝ circa myſteriū beate trinitatis. Se
pe eñ ſit apud ſubtilr intelligentes in ſpeculabili-
bus/ꝙ negatio nō accipit᷑ vt negās ſimpliciter oīa
de q̄bus ſit affirmatio. Dicimus eñ ꝙ pater ꝛ fili
us ſunt eſſentia diuina: tamen vere dicimus ꝙ pa
ter nō eſt filius. Non accipit᷑ ibi negatio ſecludēs
eſſentiā: ſed vnitatē ſolū ꝑſonalē. Saluat hec con-
ſyderatio multos ſubtiliter formalizantes: ſꝫ pau
ciſſimi ſunt q̄ capiant virtutē negationis hmōi nō
ſimpliciter: ſed cū moderatione. Circa hāc (vt eſti-
mo) moderationē phs in materia trinitatis facil⁹
admiſiſſet ꝙ hoīes non phi: ſi fides ab eis ſecluſa
ſit: hec aūt fides ſaluat eos/dicētes: Magiſter no-
ſter chriſtus ſponſa ipſius eccl̄ia: dedit nobis ita
credere ſimul ꝛ cōfiteri. Sufficit autoritas. Si pl⁹
det᷑ intelligi/gr̄as ei. ❡ Diſcip. Sentio ꝙ mul-
ta ſuꝑſint ex ꝓpoſitis de angeloꝝ cuſtodia: q̄b⁹ ho
mines exaltant᷑ ꝯtra diabolicos impulſus. Uix di
ximus de aſtātia boni angeli quo ad ꝓmū: de illu-
minatione ſua quo ad ſecūdū: de impulſu ſuo quo
ad tertiū. Quid de clamore/quo iubet ſurgere pe-
trū: q̄ſi myſtice diceret: Surge velociter per ſpem
fac iuſſa ꝑ obedientiā quo ad quartū. ❡ Magr:
Hoc eſt ꝓcipue ſeruandū/alioq̄n nihil valent cete
ra. Soluit ꝓinde quinto ligatū angelus: vnde ti-
mens ꝛ gratus magnificat dñm. Educit ſexto Pe
trū: qꝛ Ieſus ſuſcepit eū. Septimo libertati relinq̄t
tunc viuit purus velut hic ꝛ nunc morituros. Cā
tat dū exierit de carcere corꝑis. Nunc ſcio vere ꝛc.:
qui prius exiſtimabat ſe videre viſum. Et q̄d oēs
qđ videmus in carcere poſiti/niſi viſus aliquis fi-
dei ſimul ꝛ ſpei. Tunc autem ſciet homo vere cuꝫ
liberatus ab angelo plene/relinquitur in liberta-
te gl̄ie filiorum dei: quando depoſitis potentibus
de ſede/gl̄iari licebit apud ſanctorum omniū con-
ciues. Et exaltauit humiles. Meditemur de reli-
quis. ❡ Finis.

Quarta partitio per soliloquium: vbi de custodia angelorum per notulas quinquaginta.

N ¶ Notula prima.

Deposuit potẽtes de sede: τ exaltauit humiles. ¶ Sis igit̃ humilis aĩa mea q̃tin⁹ exalteris. Magnifica magnũ: p̃dica dñm. Grãs age sibi inq̃e te tui silentij. Quid nisi magnificet̃ iste cuius opus est ꝯfessio τ magnificentia. Gratias τ tibi beata virgo cuius est hoc magnitudinis exordiũ. Itaq; est gratũ aie mee posse in magnificatiõe dñi cantico tuo vti. Donũ istud est gr̃e dei: donũ pariter meriti tui. Dederis exẽplo tuo cantare dño p̃mitus miscdiam ꝑ bñficio speciali. Quia respexit humilitatẽ ancille sue aie mee: creans eã sui capacẽ: faciens eã in baptismate sui ꝑticipẽ atq; dei cõformẽ: cõfortãs eã sacre cõfirmationis vnctione. Deinde ꝑ penitentiã reparãs lapsam: eruens eã totiẽs miscditer ab inferno inferiori: cibãs eã pane celesti: qui dat vitã mũdo/spem deniq; felicitatis eterne cõcedẽs. Magnificat aĩa mea dñ. Cantãs ei miscdiam sit̃ τ iudiciũ/ꝑ oĩb⁹ τ singulis aĩabus cũ q̃bus debet esse aĩa vna τ cor vnũ: quia miscdia sua est a ꝓgenie in ꝓgenies timentib⁹ eũ. Cantet rursus aĩa mea magnificãs dñm. Primo sup̃ iudicio: q̃ deposuit potentes de sede. Dehinc sup̃ miscdia: q̃ exaltauit humiles. Fiat itez cõuersio de miscdia in iudiciũ: q̃ esuriẽtes impleuit bonis. Ecce miscdiam. Et de iudicio sequitur: q̃ diuites dimisit inanes. Sola postremo miscdia sic ab initio decantet̃: Quia suscepit isrl̃ puez suũ recordatus miscdie sue. Apposuit ab initio magnificare se Lucifer sup̃ celũ: τ Adam postea sup̃ terram. Tu vero beata nostra contrario mõ magnificare cepisti: non te/sed dñm. Uide aĩa mea si vere magnificas dñm. Si sis hũilis ancilla sua: nõ diaboli serua/nõ ire filia. Horrendũ nimis est dictũ ad iudeos. Uos ex patre diabolo estis. Et itez: Qui facit pctm̃/seruus est pcti. Proditor igit̃ dñi sui: nõ magnificator. Uide aĩa mea ne magnifices deũ ṽbis factis autẽ neges/vilifices τ blasphemes. Dilige salutare dei: cõfitere pctã tua τ dic: semp̃ magnificet̃ dñs. Nolo solã te cogitaueris: nolo ceteros excluseris. Exhortare potius cũ exultatiõe spiritus. Magnificate dñm mecũ: τ exaltemus nomẽ eius in idipm̃. Magnificatio tua sit oĩm cõis: τ oĩm sit tua specialis. Ita eñ decet fieri magnificationem vnã: sicut est cor vnũ τ aĩa vna. Si cecinerim⁹ magnificantes dñm: ꝑuenient nos p̃ncipes angeli nostri cõiuncti psallentib⁹. Sis o aĩa mea talis qualiũ in medio sunt idẽ principes: Sis tympanistria q̃ sunt in medio iuuẽculaꝝ tympanistriaꝝ. Adolescentule sunt iste dñe deus salutaris meus: q̃ dilexerunt te nimis/q̃ ꝑ mortificationẽ carnis innouate suauiter tympanizant. ¶ O si deposito onere

O veteris hoĩs q̃ nos tyrãnizat/qui nos in carcerez mittit: vt Herodes Petruz: qui nos tradit q̃tuor passionibus carnis nostre/quasi totidẽ quaternionibus. Est eñ quelibet in quatuor qualibet. Qui cathenis alligat duabus: que sunt amor voluptatis τ vanitatis. O si nos inter hec mala sopitos/discinctos/discalciatos preueniat: vel vn⁹ de principib⁹ istis. O si angelus astet/fulgeat/pulset/surgere clamet/soluat τ educat/libertatiq; relinquat. O si tunc iubilo cordis in magnificatiõe aĩe/in exultatione spũs cantare licebit. Nũc scio vere quia misit dñs angelũ suũ τ eripuit me. Tanta est dignitas tua o aĩa mea: tãta q̃ ab exordio creatiõis tue tibi tueq; custodie deputatus est angelus vnus de p̃ncipibus celi: qui depositis potentibus in sua superbia de sede dignitatis/ipse humiliatus sub dño ꝓprio τ supremo exaltat⁹ est: magnificãs nõ proprиũ dñm/sed dñantis maiestatis imperiũ. Deniq; datus est tibi/quatinus se rectore/se duce: suscitet te dñs de puluere τ stercoroso corpe: vt collocet te cũ ipo principe tuo/ceterisq; p̃ncipibus popl̃i sui: τ soliũ gl̃ie teneas in palatio dei. Caue p̃cor o aĩa mea/ne ipsi sis ingrata tanto principi tuo. Nolo turpiter in oculis suis viuere: noli vilis offendere: noli p̃sentiã suã a te molestis actibus iniuriosa repellere. Ue tibi/ve si eo longe stante vim faciãt τ impulsum/qui te querũt ꝑdere/seducere τ deuorare. Qua tũc virtute resistere/qua poteris aut scies industria/sola/miserabilis/ceca/nuda/paup̃ euadere? Confide nihilominus etiã si ambulauerĩ in medio vmbre mortis: si vincta fueris in mendacitate τ ferro: p̃nceps tuus pius τ custos est tuus tibi nũcius .i. angelus ꝑueniet te frequẽter/astabit/fulgebit/ꝑcussoq; latere tuo (qđ est synderisis) acclamabit: Surge velociter ꝑ spem: circũda tibi vestimentũ tuũ ꝑ operationẽ: p̃cingere per disciplinam. Calcea te in p̃paratiouẽ euangelij pacis ꝑ obediẽtiã. Tunc cathene cõsuetudinis male cadẽt de manibus tuis: vt possis bene agere. Educet te ð medio duoꝝ militũ/timore τ dolore: τ hoc infra te. Transibitis ipe τ tu: primã τ secundã custodiã noctis circa carcerẽ. Ecce sunt hi custodes/mũdi tẽtatões ĩ desyderijs τ leticijs vanis: q̃s bona spes trãsit τ leticia spũalis. Uenietis ad portã ferreã. Hec ẽ diabolica custodia tertia: que viso angelo discedet vltro viam faciẽs transituris. Transibitis vicũ vnuz strictũ τ longũ τ rectũ. Hec est sancta meditatio ð diuinis post satisfactionẽ de pctis. Hic te videbit̃ relinquere ductor tuus: q̃ soli deo ꝑ cõtemplationẽ tũc assistis: τ herebis sola soli/vnica vnico: q̃d est eñ cõtemplatio/nisi assistẽtia corã deo? τ hoc ĩ secreto solitudinis/in sereno luminis diuini/in ameno pacis. Postq̃ saluũ te fecerit a pusillanimitate spũs ꝑ securitatẽ/τ a tẽpestate ꝑ tranquillitatem: postq̃ indicauerit tibi vbi pascat/vbi cubet in meridie. Tunc psalles ex sentẽtia: Dñs regit me τ nihil mihi deerit: in loco pascue ibi me collocauit. Deniq; si priora respexeris quasi tibi sobrie reddita: τ rediens a mẽtis excessu suspirabũda grataq; cantabis. Nunc scio vere quia misit dñs angeluz suũ. ¶ Deinceps iam conaberis redire ad ipsum

P familiaris esse: satagens amplius τ amplius principi tuo angelo bono: cuius preuentionẽ ĩ medijs peccatoꝝ tenebris: in obliuione torpida/diuine et sue pietatis experiri datũ est. Absit vt aliq̃ndo immemor sis liberationis sue. Caue sic postmodũ et

mortua in corde tuo. Absit vt gaudiū suū suorūq;
(q̄d habuit in penitētiali solutione tua) ꝑdas vnq̄
vel minuas. Dic sedulo/dic toto cordis incendio
ad ministrū tuū q̄ totus est ignis dei: q2 ministros
suos facit ignē vrentē. i. Uriel: dic angele q̄ me9 es
custos pietate supna: me tibi cōmissum serua/defē-
de/guberna. ¶ Paruulos honora q̄ tales ange-
los habēt. Doce sitr eos credere/ honorare ꝓpos
angelos q̄ vidēt oīa q̄ faciūt. Caueant eis spectan-
tibus agere turpia: q̄ vidētib9 homib9 facere non
auderēt. Assuescat orare sepius q̄libet bonū ange-
lū suū mō ꝑdicto vel simili: can cellatis manib9 su
per cor z pect9 stringēs. Dicat ex affectu magno
paruulus corpe: Mi bone angele/custodi me bñ.
(Men bon angel gardes me bien) Sic imbibat
noua testa quē vetus seruet odorē. Lactet ab vbe-
ribus pietatē religionis ad deū z angelū suū: sicut
infans Agnes iesum. Non enī pax refert pueros
sic vel sic affici. Loquor expertus/cuidā infanti pat̄
effigiauit se cōtra parietē in modū crucifixi/dicēs:
Uide fili mi: q2 sic fuit crucifixus z mortuus de9 tu
us qui te fecit z saluauit. Mansit hoc exēplar puero
vt habuit memorā illa etas/illa aīa: speculum ad
huc mundū mansit vsq; in senectā z seniū: crescens
crescentibus annis. Bñdictus pater iste pius: qm̄
dies exaltationis sancte crucis fuit dies obit9 sui
quo obiuā vt christo ꝑ crucis humiliationē subli-
miter exaltat9. ¶ Audis an libēter obsecro te dña
angelorꝫ piū de tuis angelis soliloquiū sit z preco
niū? Audis ꝑfecto/imo nude cōspicis: cōplaces et
approbas. Piissima quoq; verbum de pietate col
laudes: neq; finas irremuneratā cuiuslibet ad an-
gelos abire deuotionē: nō magnificentiā aīe/ non
exultationē spūs in recordatione. ¶ Quid porro
dicemus: O regina celorꝫ/o dña angelorꝫ/ quid d̄
filio tuo q̄ vocatus est magni ꝯsilij angelus? Con-
siliū illud magnū z antiquū/ꝑ ipsum verbū fuit nun-
ciatū z expletū. ¶ Si mater es p̄ncipis/imo crea-
toris angelorꝫ. Si mater es illius q̄ totiens noīat̄
dñs exercituū/dñsq; virtutū: q̄ electus est ex milib9
tā angelorꝫ q̄ sctōrꝫ. Cui9 currus decē milib9 mul
tiplex/uire superest: vt exaltata sis sup choros ange-
lorꝫ: vt audias a filio tuo: Eq̄tatui meo assimilaui
te: q̄ tibi me pacificaui/tibi me humiliaui: paulomi
nus in hoc ab angelis minor factus. Sic humilia
tus in te/z me z te superexaltaui: vt in noīe iesu z ma
rie oē genu flectat̄/celestiū/terrestriū z infernorū.
¶ Beatus ille cui beata dederis affectū diligēdi
te/honorādi te/loq̄ de te/cantādi tecū: Magnifi-
cat aīa mea dñm. Salutādi te: Aue maria gr̄a ple-
na dñs tecū. Bñdicēdi te sup oēs mulieres/cōfitē-
di z laudādi: q2 bñdictus fructus vētris tui iesus
amē. ¶ Btūs cui btā spiraueris affectū petitiōis
septiformis: ab angelo magni cōsilij filio tuo de-
scendētis. Pete in p̄mis triplicē nobis btītudinē:
obiectalē in sctificatione noīs sui: formalē in aduē
tu regni sui: virtualē in adimpletiōe bñplaciti sui.
Deinde ꝓuentū cuiuslibet rei necessarie corꝑi vel
menti pane quotidiano z supsubstātiali. Deniq; re
motionis impedimēti sit illud culpa: Dimitte no-
bis debita nostra. Sit illud pugna: Et ne nos in-
ducas in tentationē. Sit illud pena z miseria: Sz
libera nos a malo. ¶ Beatus cui tu beata fidē de R
deris (q̄ ꝑ dilectionē operat̄) credere in deū cū ce-
teris s̄m diuitatē z hūanitatē articul̄. ¶ Btūs in
sup magnificās z magnificus: si astātibus angelis
tuis in illuminatiōe vultus sui: si pulsantib9/si vo-
cātibus nos/magnificabit aīa mea dñm: exultabit
spūs noster i deo salutari suo. Si respiciet domi-
nus humilitatē ancille sue/anie nostre. Si beatifi
cabit apud oēs generatiōes beatorꝫ in celis/ sctifi-
cans in nobis nomē sctm̄ suū: z hoc quo ad ipleti
onē p̄ceptorꝫ z osculū pedū s̄m aīalē obedientium
statū. Si p̄terea soluerit angelus tuus bonus colli
gationes infirmatū nostrarꝫ. Si nos eduxerit a te-
nebris tot fantasmatū z custodiarꝫ. Si portā fer-
ream aperuerit: vt nos in p̄mis canentes suscipiat
angelus magni cōsilij christus ad osculū manus/
ꝑ gratiarūactiones: q2 timētibus miscōiam/q2 hu
milibus exaltationē/q2 esurientibus impletionem
bonorꝫ/benigne largitus est: supbis dispersis/po-
tētibus depositi/diuitibus inanitis: z hoc quo ad
rōnalē statū. Si postremo deserit ip̄e magni consi
lij angelus/liberos in lege ꝑfecte libertatī sub acti
one vel impulsu sui spūs: tanq̄ in statu ꝑfectionis
z filialis adoptionis z in osculo oris. Nā qui spū
dei agunt̄/hi filij sunt dei: hi subleuat̄ oculis post
cōtemplationē z mētis excessum nihil vidēt nisi so
lū iesum/solā salutē/solā miscōie recordationem.
Sicut locutus est ad patres nostros abraā: q̄ diē
eius vidit et gauisus est. Et semen eius in secula.
Tunc fiet in quolibet tali: quē ita dignatus fuerī
angelorꝫ dña. Uiue deo purus velut hic z nūc mo
riturus: imo t̄o iam mortuus toti mūdo: viuēs so
li soliloquiū meū z angelorꝫ dño deo salutari suo.
¶ Cōplacitū tibi sit o beata beatorꝫ/o dña ange-
lorꝫ: q2 ita soliloquiū meū ꝯformit̄ agito ad cāticū
tuū/cōformit̄ ad aliud drachma meū: de pulsibus
z officijs beatorꝫ angelorꝫ/cōtra depositorꝫ poten-
tum tot violentos/tot fraudulentos/tot malignā-
tes impulsus. Cōformiter rursus ad liberationem
Petri: insup ad septēplicē industriā: q̄ versatur in
recordatione dei: in recognitione status ꝓprij: in
debellatione aduersarij: in impletione diuini p̄ce-
pti: dehinc in meditatiōe/in speculatione/in cōtē-
platione aut beatifica visione. ¶ Nihil itaq; dul-
cius/nihil suauius/q̄ cōsone tibi dicere vel viuere
cuius spūs sup mel dulcis: q̄ suauissima facta es in
delicijs: que mater es pulchre dilectiōis/ timoris/
agnitionis z sancte spei. Quāta sentētia (sapiētis-
sima feminarꝫ) latet hic in paucis verbis. Sūt ista
eterne sapientie vbera: cui tu vnigenito a p̄re eter-
naliter z a te tēporaliter p̄buisti vbera tua. Sunt
nihilominus ista create sapiētie verba ꝓprie ange
lorꝫ/qui ab initio creati sunt in sapiētia dei: quo ad
imaginē/quo ad similitudinē sunt ipsis originalr̄
inspirata. Omnia siquidē in sapientia fecit/sz z re
fecit in sapiētia: que primitus incarnata/ postmo-
dū (vt ita dixerim) voluit impanari: quia panis vi-
te fieri. ¶ Non est iam o anima mea quid excusa-
tionis inuenias. Si querit̄ a te fiente: vbi est de9?
Respice in sacramentum altaris: dic tota fiducia:

Iste est deus meus/iste frater/iste dilectus ex dile-
cto. Et ipse est amicus meus/filie hierusalē: iste cui
astant angeloꝝ chori: iste q̄ facit angelos suos spi
ritus: iste qui misit angelū suū Petro: ⁊ eripuit eū
S de omni expectatione plebis iudeoꝝ. ¶ Vellez ex
te cogitare petre/quo nomine vocabat angel⁹ tu⁹
ille bonus qui astitit ⁊ refulsit in habitaculo carce
ris. Da veniā si curiosus interrogo. ¶ Habem⁹
nomen illius qui Thobiam duxit ⁊ reduxit: q2 Ra
phael medicina dei ſm nomē ⁊ officiū eius. Nem
pe liberauit ipm a deuoratione piscis: cuius mors
multis vsibus vtilis fuit. Iunxit Sare cōiugio/de
mone fugato viroꝝ septē necatore. Reddidit pa-
tri senioꝛ visum luminis: simul ⁊ spm cōtulit pro-
phetandi: q̄ oia plena sunt mysterijs. ¶ Habem⁹
nomen ꝓncipis synagoge ⁊ nūc ecclesie michaelē:
qui vt deus ꝓ filijs populi ſm stat: qui ꝓmit⁹ in ce
lo fecit ruinā diaboli magnā ⁊ angeloꝝ eius. Qui
mulierē illā signū magnū in celo/amictā sole et lu-
na sub pedibus eius/⁊ in capite eius corona stella
rum duodecim: ꝓtexit a dracone septē capitum: li
berauit filiū quē peperit ⁊ collocauit i throno dei:
dedit mulieri alas sicut aquile vt volaret: non ab-
sorpta ea ab aq̄ draconis: sed vt in solitudine nu-
triretur. Non ꝓsequimur ꝑ singula. Habem⁹ no
men illius angeli qui ad te missus est virginem de
sponsatā viro ⁊c̄. Appellabat hic Gabriel/fortitu-
do dei: q2 forti mulieri quā Salomon inquirebat/
deputatus ē: q2 fortiorē forti armato nūciabit tibi
q2 singulariter ad opa fortis nostre saluatiōis or-
dinatus fuisse ꝓbabiliter estimat. Sicut in ꝓphe
tia ad danielē in reuelatione cōfortatiua/⁊ directi
ua ad Ioseph sponsum tuū virginalē. In nūciati
one Ioannis ad zachariā: in cātico celesti ad pa
stores: in monitione ne redirent ad Herodē: ad re
ges: in resurrectionis nūciatiōe ad mulieres. Ha-
bemus ꝓinde nomē illius angeli qui purgauit esa
ie labia ꝑ calculū de altari: vocat⁹ est seraphin ab
incendio. ¶ Habemus de cherubin dictis a ple-
nitudine sciētie in aīalibus ⁊ rotis ezechiel. Nūc
pijssime quero Petre: quod erat nomen angeli te
liberantis: quē angelū ꝓpriū fuisse custodē tuū fas
credere est nob. Dicit in apocryphis Esdre sermo
nobis fieri de Vriel angelo: cui⁹ interpretatio so-
nat ignis dei. Vr siquidē ignis: el deus. Benedi-
ctissime deus liceat nobis cuius ignis est in sion/
⁊ caminus i hierlm: in cuius dextera est ignea lex:
cuius eloquiū ignitū vehemēter/imo q̄ tot⁹ ignis
cōsumens es. Cuius deniq3 ista vox est: Ignem ve
ni mittere in terrā. Et quid volo nisi vt ardeat? Li
ceat angelū tuū o petre: liceat ⁊ quēlibet alioꝝ via-
toribus singulis deputatū Vriel appellare: cuius
officiū est suauiter vrere renes ⁊ cor nostrū: consu-
mere sordes vitioꝝ: succendere totū cor ad virtu-
T tes: sacrificare pietatis holocaustū: qd̄ est in odo-
rem dn̄o suauissimū. ¶ Potest nec negam⁹ suffi-
cere nomē angeli: q2 nuncius dn̄i est: sed addere vi
det aliquid q̄ angelus iste sit spūs ⁊ flāma ignis:
qi fulget in intellectu/⁊ ardet in affectu. Subleua-
uit angelus spūs heliā igneo curru: qui prius am-
bos q̄nquagenarios e celo descendens incende-
rat. Data fuit lex ꝑ angelos in manu mediatoris:
q̄nt⁹ ibo flagrauerit ignis loquit historia. Custos
erat paradisi flāmeus ensis. Descendit deniq3 spūs
sanctus sup aplos in igneis linguis factus Vriel
in singulis. Quid est q̄ vriel iste redigit quos inflā
mat in cinerē ꝑ timorē ⁊ humilitatē spūs: mollit ꝑ
pietatē ⁊ mitātē cōtra cordis duriciā lapideam: re
soluit in luctū ꝑ ꝓprie fragilitatis scientiā: corro-
borat ꝑ decoctionē ⁊ humoris fluidi resolutionē:
vnde venit apud animā fames ⁊ sitis cōgrua: tra-
ctabilē reddit ad cōsiliū ⁊ misericordiam: subtiliat ⁊ pu-
rificat cor ad intelligentiā. Demū saporē ⁊ inter-
nā pacē efficit ꝑ renouationē iuuentutis sicut aqui
le/sicut ceruoꝝ/sicut accipitris/vt serpētis. ¶ No-
te sunt similitudines iste quales ꝑ metaphorā ope
rat in nobis vriel noster: si nō obstiterit ipsi anim⁹
noster/aīa nostra cū corde simul ⁊ spū. ¶ Studi-
ositas theologoꝝ querit plurima de custodijs cir
ca nos angeloꝝ. Si nos vnq̄ deserūt? Si nos sal-
uandos ꝓsciunt aut dānandos? Si christ⁹ magni
cōsilij angelus (cui ministrauerūt angeli post ieiu
niū: quē ⁊ angelus in agonia ꝯfortauit) habuit an
gelū ꝓ custodia? Similr si talē habuerit dn̄a nunc
angeloꝝ futura? Si deerit antichristo custos ange
lus? Nunq̄d angelus bonus loq̄ pōt aīe nostre si-
ne fantasmatū simulacris: qi de ordinatione fan-
tasmatū ꝑ angelū: ⁊ impedimētoꝝ remotione non
est dubiū. Est eñ modus iste ordinarius pro statu
vie/qualiter erudit magister discipulū: ꝓponēdo
ꝑ ordinē doctrinā cognoscendoꝝ/iuxta modū ca-
pacitatis sue. Si boni angeli sunt incitatores ad
bonū: sicut mali dicunt incitatores ad malū? Si
causent radiū vel lumē spūi nostro? Si cogitatio-
nes nostras inspiciūt? Quis numerus angeloꝝ?
Sit hec studiositas theologis accōmoda. Desit
aūt curiositas ab oibus quos decet amplius stu-
dere deuotioni q̄ subtili speculatiōi. Certū habeat
vnusquisq3 seruiens deo: qm̄ oēs sunt ſm aposto-
lū/administratorij spūs: ⁊ hoc mediate vel imedia
te: in ministeriū missi ꝓpter eos q̄ hereditatem ca
piunt salutis. Qui ibo capiūt ⁊ quot/noli querere
si nō vis errare. Certus esto si bene vixeris sub le-
ge magni angeli/⁊ custodia suoꝝ angeloꝝ: quoniā
dn̄a est maria: saluus eris/socius eoꝝ factus i euū.
¶ Studeamus igit plus bene viuere q̄ disputare
Sis o christiane spūs assidue paratus ad mortē. V
Viue deo purus velut hic ⁊ nūc moriturus. Erat
vnus insignis causidicus in articulo mortis/dixit
confessor: vt voce qua posset diceret septem psal-
mos. Venit ad versum illū: Quoniā nō est i mor-
te qui memor sit tui. Cepit arguere more suo qua-
liter illud stare non poterat. Nam ⁊ ipse moriens
memor erat dei. Subintulit confessor: O dn̄e tem
pus est penitendi ⁊ orandi/nō disputandi. Respi
cit omnes hec narratio: quoniā media vita in mor
te sumus. Angelicū potius imploremus auxilium
q̄ de modis auxiliandi disputemus. Sciūt aduo-
candi/sciunt auxiliandi/sciunt cōsulendi/sciūt pur-
gandi/illuminādi ⁊ perficiendi suū hierarchicum
triplex officiū. Non est egroti velle medicātis ar-
tem/neq3 litigantis aduocati scientiā perscrutari.

maxime dñ cõstiterit sup vtroq̄ fidelis ꝛ prudentis: fidelis ne decipe velit: prudẽs ne decipi possit: q̄les sunt angeli. ¶ Deputet aũt aĩa q̄libet christiana magno dei dono: si se senserit affectã ad aliquẽ sctõꝝ: nõiatim ad ꝑpriũ angelũ reuerẽter/pie ꝛ humiliter. Deputet hoc bñficio tuo o dña angeloꝝ: Magnificet tecũ sup ista talis aĩa dñm psallat in ꝯspectu angeloꝝ dñm: ministret incensum deuote orõnis qđ offerat deo salutari nostro. Preterea nõ timuerit inuidiã facere aĩa christiana ceteris: si forte fuerit ad vnũ q̄ ad alteꝝ deuotio: si fiducialior ad quẽpiã: si frequẽtior sit recursus. Sunt repleti charitate: nõ inuenit locũ inuidia: nõ querit q̄ sua sunt. O ia deputãt cõia. Recursus est ad stephanũ/recursus ẽ ad petrũ/Joãnẽ/michaelẽ/gabrielẽ/raphaelẽ/vrielẽ/Mariã/marthã/cũ ceteris. Tuã eñi in cõmuni recipiũt orõnem vniũsam/dũ mõ par vtrinq̄ deuotio/tuũ optãt meritũ: non honorẽ a te suũ. Quid eñi ipsis est in celo: q̄ gloria/q̄ laus/q̄ magnificẽtia est ab oĩb⁹: q̄d voluẽt sup terrã? Argue tibi sic: O aĩa christiana/dũ impellit te spũs supbie sup vanitatibus trãsituris. Si glorificanda/siue si magnificãda a dño in eternitate q̄ sp ꝛ vbiq̄ gloriã meã dicet. Quid mihi de punctali ꝛ vmbratili gloria sup terrã. Si ꝟo iusto (qđ auertat dei pietas) iudicio dãnandus sum: tot⁹ honor impẽsus ab hoĩbus plus ad tormentũ mihi cedet q̄ solatiũ. Plus inde blasphemabit aĩa mea dñm plus exiliet furens spũs in deũ: q: nõ fuit salutare suũ: plus exardescent inuidi demones aĩam cruciare/quo plus in bonũ senserũt honorari. ¶ Agite qđ vestrũ est ministeriũ sctĩ angeli dei. Depositũ vestrũ seruate. Potent oĩpotens dñs hoĩes per se custodire: quos possedit/fecit ꝛ creauit. Sed voluit ꝭm legẽ sapĩe sue/ꝙ nos iferiores reduceremur ad ipm supremũ ꝑ vos mediatores. Voluit ostẽdere maiestatẽ potẽtie sue/magnificentiã glorie sue: q: tales habet virtutes ꝛ exercitus militantes sibi: vnde noiaꝭ dñs exercituũ ꝛ virtutũ. Voluit cõicare bonitatẽ suã cũ virtute vobis angelis suis: vt illã necdũ recipiẽtes in vob: s/sed in alios cõicare possetis/audebo dicere deberetis. ¶ Si deus ita res administrat vt eas agere ꝑprios motus sinat/imo iubet ꝭm ordinẽ iusticie sue. Vestri aũt ꝑprij mot⁹ angelici spũs/sunt custodire viatores magna nobis fiducia daꝭ in vestre charitatis auxilio: si dña/si regina nostra/si mater/si soror nostra: gratũ erit vobis semp tales filios ꝛ fratres dirigere/ꝑtegere ꝛ saluare: maxime q: sumus futuri ciues vestri. Si tãto furore satagit nos sathanas impellere/seducere ꝛ ꝑterere: tãtus amor vester conabiꝭ amplius ꝑ impulsus bonos nos saluare. ¶ Debilis est oratio nostra/paupꝛ/fragilis/balbutiens/cespitãs ꝛ ceca: si nõ fulciaꝭ ꝛ illumineꝭ a vobis: si nõ loq̄lã placentẽ ꝛ aptã loco eius feceritis in necessitatib⁹ nostris. Si nõ ipsam egenã ꝛ mendicã deduxeritis ostiatim ꝑ vicos ciuitatis sancte hierꝭm: q̄ sũt ordines vestri/q̄ sunt sctõꝝ sanctarũq̄ oĩm chori varij/q̄ platee patentes oĩbus ad misericordiam. Clamate nobiscũ ꝛ nobis: Panẽ nostrũ quotidianũ da nobis hodie: cũ ceteris petitionibus: cũ modis petẽ

x

di/q̄rendi ꝛ pulsandi ꝑ vniuerse scripture cõtextũ: ꝑcipue euangelicũ/nobis in exẽpliũ datũ. Sed ꝛ fratres habemus i purgatorio carceratos sub manu iusticie/futuri primus sunt cõsortes vestri: imo sũt iã ꝑ gratiã cõfirmati. Visitet eos pietas vestra: cõsoleꝭ sedulitas vestra: salutate singulos vice nr̃a. Suggerite vt memores nostri sint dũ bñ sibi fuerit. Insinuate quõ nos memores ipoꝝ sumus: quatinus inde cõsolationẽ accipiãt. ¶ Sunt noꝭ viatoribus aduersantes: mũdus/caro/demõia. Vos potentiores excubie/state ꝑ nobis in acie. Sũt incõmoda nobis plurima rõne corpis: nunc ab elemẽtis ꝑ intẽperiẽ: nũc a celestibus influẽtijs ꝑpter materialẽ ad influx⁹ suos sustinẽdos vite indispositionẽ. Fas habetis in melius naturalia etiã incõmoda vertere: si naturalia ꝑsũt demones bona frequẽter in deterius/q̄ntũ diuina ꝑuidẽtia/ꝛ quãtũ vestra custodia ꝑmiserit/imutare. Seuiũt aũt ꝑfidi ꝛ homicide/si ꝛ dũ ꝑmittiꝭ eis: seuiũt tũc toto malignitatis ardore: ꝙ si non astiteritis adiutores in oportunitatib⁹/in tribulatiõe q̄s subsistet? ¶ Tradiderũt gentiles nos habere ab hora cõceptionis quẽlibet vnũ suũ geniũ: qui cum morẽte deficiat. Stulti dicebant geniũ esse deũ: q̄ ꝛ fata fortunãq̄ deos faciebãt. Prudẽtiores geniũ ad inclinatiões nobis corpaliter impssas a celestib⁹ referebãt. Cũ aũt hmõi inclinationes nobis corpaliter quedam ꝛ cõmode sint: duplex genius erit nobis: bonus et malus. Assumunt ꝑfidi demones ad nostrã vtrũq̄ ꝑniciẽ. Vestrũ ꝟo est angelice virtutes/ꝑncipat⁹ ꝛ ptãtes: ex aduerso ꝑ salute nostra: a dextris ꝛ a sinistris: oĩa in bonũ deducere: si pij/si deuoti/si seduli q̄siuerimus opẽ vestrã quã q̄rere ꝑmonetis se pe/ꝑuenientes in nos bñdictionib⁹ dulcedinis. Dormiebat petrus/nõ orabat aliquẽ ex angelis: factũ est tñ illud qđ supra tractauimus in exemplũ nr̃m ꝛ angelicũ ꝑconiũ. Angel⁹ astat/fulget/pulsat/surgere clamat: Soluit ꝛ educit libertatiq̄ relinquit. ¶ Sed ecce dũ meditatio nostra ꝑtẽdiꝭ in lõgi⁹: frater astat pulsans ad ostiolũ solitudinis nr̃e: q̄siturus (arbitror) venit sup plurimis q̄ de cãtico nostro tractãda supsũt: ꝑcipue sup eo qđ sequiꝭ: Esurientes impleuit bonis: ꝛ diuites dimisit inanes. Nõ me fallit estimatio. Sumit ab hoc versu principium colloquendi. Et nos parebimus inquirẽti. Cõcentus est centilogiũ de impulsibus cõsedebimus: sit in medio nostri iesus christus dñs noster.

¶ Tractatus nonus

de eucharistia drachmaticus sup illud: Esurientes impleuit bonis: ꝑ q̄nq̄ partitiones. Prima partitio ꝑcedit ꝑ dialogũ ꝑ notulas centũ.

Surientes iple y

uit bonis. ¶ Dis. Si ita res se habet/esuriã obsecro: quatinus impleat me dñs bonis: diues nõ sũ q̄so/ne dimittar inanis: esurio nihilominus i hoc ꝭ cãtico nosse q̄d ꝯtẽplabaꝭ aĩa marie sup hacẽtũ

rie. ¶ Mag. Legis de diuina sapia dictū ex psōna sua: Qui edūt me adhuc esurient: ꝛ q̄ bibūt me adhuc sitiēt. Est igit̄ esuries ꝛ sitis aliq̄: nō corpal quā expiunt ꝛ bruta/ sȝ spūalis: q̄ ē fames nō panis materialis/ sȝ audiēdi v̄bū dei: qḋ ē sapia dei p̄ris ꝓcedēs ex ore eiꝰ quo viuit interior hō nr̄. ¶ Disci. Uide neḋissona sibi sit hec expositio. Etenī si edētes ꝛ bibētes sapiaȝ adhuc esuriēt et sitiēt: quō dicunt̄ h̄ repleri bonis? Sitis quoqȝ ꝛ fames dicūt vacuitatis indigētiā/ nō plenitudinē satietat̄. Nō ne sapie fons ꝛ fluuius ē ista salutaris aq̄: quā q̄ biberint/ nō sitiēt ī eternū? Nō aūt cohęrere vident̄ sitiet adhuc ꝛ nō sitiet in eternū. ¶ Mag. Erras nesciēs diuersimode dici satietatē/ sitim ꝛ esuriem sapie seu ꝛ iusticie. ¶ Dis. Nō poterit h̄ aptius sciri q̄ p descriptionē resolutionēqȝ terminoꝝ iuxta morē tuū. Dic igit̄ q̄d sit esuries/ q̄d satietas sapientie. Et q̄d opposita satietas diuitū: q̄d sit inanitas considerāti apparebit. ¶ Mag. Esuries ī genere describit̄: q̄ est amor vel appetitꝰ rei vt ꝯuenientis ꝛ absentis. Et si amor sequitur apphēsionē intellectualē seu rōnalē de q̄ ad ꝓpositū: tūc addēdū est in descriptiōe tāq̄ p dr̄ia: q̄ esuries est amor ꝯñs apphēsionē rōnalē rei sibi ꝯuenientis ꝛ absentis/ vel vt ꝯuenientis ꝛ absentis. Satietas sibi correspōdēs/ ē amor ꝯñs apphensionē rōnalē rei vt ꝯuenientis/ cōiūcte seu p̄ntis. ¶ Dis. Differūt ḡ satietas ꝛ esuries sicut amor ꝛ desyderiū: quoꝝ sūt opposite rōes: q̄ amor p̄ntis est: desyderiū v̄o respicit ad futurū. ¶ Magi. Inuenimꝰ esuriē ꝛ sitim dici/ nō tm̄mō de absenti vel futuro: sed etiā de p̄nti iā habito: qḋ auide sumit̄ sine penuria: ꝓpterea nō tollit satietatē. Rursus auiditas ipa tollit fastidiū: q̄si nouū sp̄ accipiēs qḋ hȝ et amet. i. cupiat: Unū ē auiditas/ q̄ cupit simul habere ꝛ tenere. Sic hēo in ꝓsa: Fruunt̄ nec fastidiūt/ quo frui magis sitiūt. Exemplū est in voraciter edētibus et bibētibꝰ: q̄ satisfaciūt desyderio: neqȝ p̄inꝰ illud fastidiūt/ quousqȝ fiat alteratio v̄tutis appetētis in aliā q̄litatē. ¶ Disci. Exemplis ꝯsentio. Sed vn̄ venit nausea vel fastidiū spūali fruitioni/ cū aīa sit imortalis/ nec alterabilis in essentia sua? ¶ Magi. Prouenit h̄ ex ꝯiūctione cū corpe. Pōt etiā in sepatis spiritibus cū nō fuerint ꝯfirmati/ variatio cognitionū simul ꝛ affectionū suboriri: Secus in cōfirmatis: quos fruitio diuinitatis iugiter eodē tenore q̄si sp̄ renouato delectabit et implebit. Quā rē postulat ecclesia post cōionē orās: Fac nos q̄sumꝰ dn̄e diuinitatis tue sempiterna fruitiōe repleri: quā p̄ciosi corpis ꝛ sanguinis tui tpalis pceptio p̄figurat. ¶ Disci. Audio nūc q̄ ꝯsone dicit christꝰ ad h̄ cāticū: Beati q̄ esuriūt ꝛ sitiunt iusticiā: q̄m ipsi saturabunt̄. Et ps̄. Edent paupes ꝛ saturabunt̄. Et alio cātico: Famelici saturati sunt. ¶ Mag. Nondū forte sensisti quorsum te ducere p̄sit hec cantica. ¶ Discip. Quorsum precor? ¶ Magi. Siquidē ad cōpendiosam totius beatitudinis cognitionē. ¶ Disc. Quonā modo? Magi. Paucis accipe. Si esurientes implent̄ bonis: si ideo beati sunt q̄ esuriunt iusticiā: cuȝ addit̄/ quia saturabunt̄: si beatitudo nihil aliud sit q̄ dei fruitio/ quod est oīe bonū: nōne consequens est q̄ esurientes de q̄bus maria loq̄tur sint beati? Disci. Cōsequēs est fateor nisi de beatitudine fiat sermo eq̄uocus. ¶ Mag. Describamus q̄d sit fruitio dei: q̄tinus equiuocatio nulla latere possit. Est itaqȝ fruitio dei opatio s̄m habitū gratie gratificantis non impedita.

¶ Discipulus. Grauis est descriptio hec magistralis: sed vide ne cadas in illud: dū breuis esse volo/ obscurus fio. ¶ Magister. Non tm̄ magistralis est hec descrptio/ sed physicalis: q̄uis ē terminis sit cōtexta theologicis. Describit eīn p̄hs delectationē: q̄ est opatio s̄m naturalē habitū nō impedita. Constat aūt q̄ fruitio dei delectatio est aut nō sine delectatione. Fruimur (inquit Augꝰ) cognitis: in quibus ipsis ꝓpter se mēs delectata quiescit. ¶ Disci. Elucescere tenuiter incipit ꝓportionalis ad tuā p̄hi descrptio. Sed habet vtraqȝ dubitationē: quo pacto describit̄ delectatio p operationē: cū delectatio sit passio quedā mulcebris ad operationē cōsequēs/ ꝛ nō opatio. Ratio: q̄ sit opatio quasi exprimēdo/ delectatio aūt velut imprimendo. Exemplū in pueris lactētibus/ vn̄ nomen delectationis ꝛ oblectationis tractū est: puer exprimit se ad vbera: vnde lac imprimit̄ in os eiꝰ. ¶ Magi. Conquisitio tua videt̄ a p̄ho sine decisione dimissa. Sed saluemus vtrasqȝ viā dicentes: q̄ si delectatio sit aliud ab opatione/ causatur tn̄ ab opatione: ꝛ ita descrptiōes dicte sunt date p cām: quasi diceremus: Delectatio est ex opatione s̄m habitū cōnaturalē nō impedita: sił̄r de fruitione suo mō. ¶ Disci. Sit ita vt dicis. Nō eīn placet in hac re litigiū. Attamē nō habet̄ intentū: q̄ fruitio dei sub tali descrptione sit beatitudo. Conuenit eīn viatoribꝰ p gratiā deo fruētibꝰ. ¶ Magi. Poterat moꝝ explanari tua dubitatio/ si voluerimus distinguere duplicē beatitudinē: vnam spei/ alterā rei: vnā gratie/ alterā glorie: q̄lis distinctio cōis est ꝛ accepta. Aut si volumus ad beatitudinē glorie sermonē ꝯtrahere: patet̄ hoc ipa additio q̄ dicit̄ nō impedita: hoc nēpe non implebit̄ pfecte nisi in gloria/ q̄ est gratia cōsummata nullatenus impedita. ¶ Disci. Malo amplecti fateor distinctionē de duplici beatitudine. Sił̄r q̄ duplex est fruitio/ vie. s. ꝛ patrie: scrupulus tn̄ ingeritur ex p̄nti dicto tuo: q̄ nulla ē hic opatio s̄m habitū gratie gratificātis/ q̄ nō impedimētū patiat̄. ¶ Mag. Et patit̄ scimus: sed nō sp̄ tale qḋ tollat fruitiōis dei rōnē. Unū q̄druplex in genere numerat̄ impedimētū fruitiōis actualis. Unū causat necessitas/ alteꝝ fragilitas/ tertiū vanitas/ quartū iniquitas. Causa p̄ma est tolerabilis/ scḋa miserabilis/ tertia punibilis/ q̄rta dānabilis. Prima interrūpit fruitionē/ sed nō esse morali seu meritorio habitu gratie remanente. In secunda frustratur actus fruitionis. In tertia sordidat̄ vt leprosi pannus/ propter veniales culpas/ que sunt ligna cremabilia/ fenū/ stipula. Quarta v̄o totū destruit et eradicat fundamentū. ¶ Discipulus. Nota loq̄ris: adde qualia sunt adiutoria. ¶ Magister. Nimirum conatus libertatis multiplex. Insup habitus acquisitus ex actuū frequētatione bonorum.

Juuat preterea roboratio vel augmentū habit⁹ gra-
tie grantificantis tā in se ꝙ in suis ramificationib⁹ ꝑ
virtutes/dona ⁊ beatitudines. Denic ꝑ ablationē
impedimētoꝝ intus ⁊ extra/diuinitus ꝑ angelos aut
hūana industria in corpe ⁊ aīa cōparatā. ¶ Disci.
Jarā apruisti materiā/quā coartes oro. ¶ Mag.
Si cupis agnoscere precipuū fruitiōis dei ꝑ statu
vie nutrimentū ⁊ feruoris incētiuū: qd vel q̄le po-
tero conueniētius exponere ꝙ eucharistie sacrm̄:
Hoc est sacre cōionis mysteriū/in quo christus su-
mit: recolit memoria passionis eius: mēs implet
gratia/⁊ future glie nob pign⁹ dat. Hoc exclamā-
do canit sctā ecclesia. Hinc supaddit: O ꝙ bon⁹
et suauis est dn̄e spūs tuus in nos: q̄ vt dulcedinē
tuā in filios demōstrares/pane suauissimo de celo
pstito: esurientes implent bonis: fastidiosos diui-
tes dimittēs inanes. ¶ Dis. Scitū/pulchrū ⁊ cō-
sonū dās fruitiōis auxiliū: de quo fiat obsecro col-
locutio inter nos plixior: quos ordiauit deus esse
regale sacerdotiuz. ¶ Magi. Fiat vt voles: cui
q̄rēti rūsiones adijciā. ¶ Dis. Dic in primis si be-
ata nostra isto fuerit vsa sacramētali cibo dū viue-
ret/maxime in illo cenaculo grādi strato mōtis si-
on: vbi primitus exhibita ē institutio hui⁹ sacramē-
ti/qd̄ ab sūit pdicatū/dicētibus multis ⁊ retro abe-
untibus: Durus est h̄ sermo: cui pdicatiōi ꝑbabi-
le est interfuisse mariā. ¶ Magi. Probabile: q̄r
seq̄bat filiū tūc vnicū custodē suū (sic loq̄mur) pe-
de post pedē. Probabilia insup sunt plurima d̄ ⁊
sup hac btā btāx: q̄ sunt potius accipiēda d̄ pieta-
te deuotionis ꝙ de fidei necessitate vel temeritate
assertionis: vbi nō suppetit autoritas scripture co-
gēs/aut rō ꝯuincēs. ¶ Disci. Sic accipiēda de-
creui dicta tua/aliorūq doctorū in hac materia:
alioquin via nimis prona prebe ret ad errorē. Neq
placet ratiocinatio nōnulloꝝ generalis dū argu-
unt: Deus potuit ꝯferre hanc gratiā matri sue: ḡ
cōtulit. Potuit itaq dare fruitionē patrie ab in-
stanti ꝯceptionis/cū alijs multis: q̄ certū est non
dedisse. ¶ Magi. Quid si addat ad posse dei/
ꝙ hec dec decuit ipm dare matri sue: ¶ Discipu-
lus. Redit in mentē opusculū tuū ꝑ articulo si-
mili in materia ꝑbationis articuloꝝ fidei. Cui⁹ re-
solutio finalis stat in h̄: ꝙ i rebus ad extra nō ideo
deus dicēdus est facere aliqua q̄r decētia sunt bo-
na: sed econtra potius ideo aliqua dicūtur et sunt
bona: quia deus talia vult esse illa. Cōsonat illud
phie apud Boeciū de deo: quē nō externe pepule-
runt fingere cause materie fluitātis op⁹. ¶ Ma-
gister. Sic est vt meministi. Sic tollendū est ar-
gumentū tale ad intelligentiā veritatis/nisi psup-
posita rectitudine fidei: alioqn nō edificatio sed ir-
risio sepe venit. ¶ Disci. Quid est pietas fidei:
¶ Magi. Habes a me latius alibi/qd̄ nūc sub cō-
pēdio reperi pōt. Pietas fidei est ꝑbabilis seu ve-
risimilis opinio sub aliq̄bus/q̄ deuotionē edifica-
re possunt: q̄ ex scripturis autēticis nec clare sequū-
tur nec repugnāt. Et sic accipi volo/que pridē vel
deinceps enūciauero/qualiter in nostra Josephi-
na simili prestationē metro ludens. ¶ Discipu:
Redi nūc ad priora post digressionē hāc nō peni-
tus inutilē. ¶ Magister. Jmmo necessariā ꝑ dicē-
dis/vt temeritas euitet ⁊ ceruicosa contētio: q̄n et
vbi securior est (testibus Hiero. ⁊ Grego.) pia du-
bitatio ꝙ temeraria diffinitio. Potest igit pie cre-
di de btā nostra: primo ꝙ credidit ⁊ sciuit mysteriū
bñdicti sacramēti/⁊ ante institutionē ⁊ post: immo
dū instituebat: licet pñs fuisse nō credat/nec tunc
cōicasse sacramētaliter: potuit attñ tūc spūaliter ⁊
añ ⁊ post effectū mādu catiōis accepisse. ¶ Disc.
Edissere qua rōne fieri potuerit illud quod dicis: A
¶ Magi. Possū faciliter ex traditiōib⁹ doctoꝝ
de triplici māducatōe sacramēti. Quidā sacramē-
tū māducāt solū spūaliter: alij solū sacramētaliter
alij vo sacramentaliter ⁊ spūaliter vtroq modo.
¶ Disc. Usitata ē hec distinctio/sed ipaz per de-
scriptiōes elucida. ¶ Magi. Māducatio sacramē-
ti solū spūalis nō sacramētal fit ꝑ fidē hui⁹ sacra-
mēti/q̄ ꝑ dilectionē opat. ¶ Dis. Sic tam⁹ h̄ p-
mo ꝯq̄rētes/si spūs angelici dici psit frui h̄ sacra-
mēto bñdicto spūaliter: q̄r cōstat eos frui deo/im-
pletos bonis ab eo. Silis esset q̄stio d̄ maria btā:
q̄ nō iā fruit per fidem/sed per speciē clare ⁊ imedi-
ate visionis/cū inhesione ꝑfectissima quietissima
ꝙ per amorē. ¶ Magi. Ridet descriptio nega-
tiue. Nō enim ꝑ sus. i. frui deo ⁊ frui spūaliter h̄ sa-
cramento: licet econuerso q̄sq̄s fruit spūaliter h̄ sa-
cramēto/fruit vo deo. Deficit igit in angelis rō
māducatiōis sacramēti: q̄r nō ordinariū est nisi pvi-
atoribus hoīb⁹: ideo recte viaticū appellat. Ma-
ria vo nō mō: sed tūc dū instituebat sacramentū/
viatrix erat hñs fidē. De primo vo dicit Aug⁹: Cre-
de ⁊ māducasti. Credidit maria: ꝑpter qd̄ ⁊ mādu-
cauit. ¶ Disci. Sic videt: transi nūc ad mādu-
cationē solū sacramentalē describēdo eā. ¶ Ma-
gi. Sacramētalis manducatio dūtaxat ē actua-
lis susceptio sacramēti corpalis/cū informi fide si-
ne charitate. ¶ Disci. Si ita est/ꝯfestim video
sine multiplicatione q̄stionū: ꝙ nec brutū nec an-
gelus nec infidelis/nec heretic⁹ nec discredens h̄
sacramentū/comedūt hic sacramētaliter xpm. Nō
ꝑspicuū est: q̄r fidē carēt. Jnfantes vero baptizati
q̄r fidē habēt habitualē seu fidei sacramentū: assu-
mere psit etiā sacramētaliter: q̄r de spūali ꝯstat: ꝑ-
pter habitū fidei: alioqn quō verū esset generali-
ter illud verbū christi: Nisi manducaueritis car-
nē filij hominis/nō habebitis vitā in vobis. ¶ Cō-
sequenter habet quid sit manducatio sacramenti
spūalis simul ⁊ sacramētalis/si due pcedentes iun-
gant in vnā. ¶ Magi. Liberat nos a multilo-
quio/puolans ingeniū tuuz. Nūc accipe qualis ⁊
ꝙ frequēs fuerit māducatio marie: psupponēdo
ꝑ dicendis/ꝙ in ipa nō minor fuerit fides cū cha-
ritate circa figuras huius sacramēti datas in lege
scripture simul ⁊ nature/ꝙ in alijs patriarchis et
ꝑphetis/saltē post ꝯceptionē iesu christi. ¶ Di.
Nō dubito quin extunc nō obscurior/sed clarior
fuerit in ea fidelis cognitio cū charitate pre cete-
ris patriarchis ⁊ ꝑphetis/imo ⁊ apl̄is. Quicquid
sit de illa positione ꝙ ab vtero fuerit in ea puen-
tū rōnis iudiciū/cū actuali opatione gratiaꝝ sibi
strutū. Sumūt argumentū ab exultatiōe Joānis

in vtero matris. Addunt q̄ nec in somno cessabat
opatio talis in actu mētis. Jūgūt q̄ oīa sciunt tūc
q̄ viri sciunt: lȝ nō cū claritate pari. Sufficit aūt ad
rē nostrā solidioꝛ positio/quā me dixi nō ambige-
re. Deduc vltra qd̄ intēdis. ¶ Mag. Dignare
me laudare te virgo sacrata/simul cū b̄ndicto fru
ctu vētris tui iesu christo: da de ligno vite dignos
ac salubres fruct⁹ carpere siue excerpere: da theo
B reumata digna pmere/quoꝝ sit h̄ p̄mū. ¶ Maria
sicut p̄ ceteris ī via esurijt iustitiā: sic p̄ ceteris pu-
ris viatoribus impleta fuit bonis/ex illo/in illo ꝛ
p illū q̄ est oīe bonū: dicēs ex sūia aīe sue magnifi
cāti deū: B̄ndic aīa mea dn̄m: q̄ replet ī bonis de
syderiū tuū. ¶ Dis. Cōsentio. ¶ Magi. Ma
ria sicut p̄ ceteris in via cognouit/credidit ꝛ intel
lexit figuras legis ꝛ nature/christi sacerdotiū p̄fi-
gnātes: sic in illis aut per illas manducauit fruiti
ne b̄ndictū fructū vētris sui/ꝛ spūaliter eius sacra-
mētū/vn̄ exultauit spūs eius in deo salutari suo.
¶ Dis. Cōsentio. Magi. Maria duȝ legebat
da uid patrē suum dicentē de christo filio suo: Tu
es sacerdos in eternuȝ s̄m ordinē melchisedech: q̄
scȝ panē ꝛ vinū obtulit: ex tūc intelligebat ꝛ mādu
cabat spūaliter h̄ sacr̄m b̄ndictū: vn̄ cecinit: Ma-
gnificat aīa m. d. ¶ Dis. Cōsentio. ¶ Magi.
Maria psallēs illud dauidicū: Memoriam fecit
mirabiliū suoꝝ misericoꝛs ꝛ miseratoꝛ dn̄s: escam
dedit timētibus se. Memoꝛ erit in seculū testamē
ti sui. Credebat ꝛ intelligebat hāc escā sacramēta-
lē figurari: ꝛ in figura comedebat eā: ꝛ testamentū
sperabat hereditatis eterne. ¶ Dis. Cōsentio.
Magi. Maria nō minus refecta est et impleta
bonis hui⁹ sacramēti q̄ patres antiq̄: quos loqui
tur ap̄ls q̄ eādē escā spūalē mādu cauerūt/ꝛ eundē
potū spūalē biberūt. Biberūt aūt d̄ spūali ꝯseq̄n-
te eos petra: petra aūt erat christ⁹: q̄ ē v̄e panis q̄
de celo descēdit. ¶ Disci. Cōsentio. ¶ Magi.
Maria dū stās vel orās in tēplo/aspiciebat/crede
bat ꝛ intelligebat oēs oblatiōes/victimas ꝛ holo
causta: sacrificia insup matutina ꝛ vesptina mādu
cās: implebat̄ bonis hui⁹ b̄ndicti sacri/etiā an̄ co
ceptū b̄ndicti fructus vētris sui. ¶ Dis. Cōsen
tio. ¶ Mag. Maria sic intellexit filiū suū fuisse
agnū q̄ occisus est ab origine mūdi: put Joānes
in Apoc. loquit̄. Sic recolēs sacrificiū Abel ꝛ eius
martyriū/fruebat̄ christo agno q̄ fuit figuralit̄ oc
cisus in eo p̄mitie martyrū ꝛ v̄ginitatis ꝯsecratoꝛ
¶ Dis. Cōsentio. ¶ Magi. Maria dū celebra
tur phase siue pascha iudeoꝝ/celebrat ꝛ ip̄i⁹ aīa cū
exultatiōe spūs pascha nostꝝ qd̄ imolatus est chri
stus: quē epulabat̄ in azymis syncteritatis ꝛ verita
tis/fermēto veteri reiecto cū fermēto malicie ꝛ ne
quitie. ¶ Dis. Cōsentio. ¶ Magi. Maria quo
cūq; loco fuerit coꝛpaliter in vespe cene dn̄i: come
dit an̄ ꝛ post institutionē huius sacramēti veꝝ coꝛ
pus/ꝛ bibit spūaliter verū sanguinē filij sui pl⁹ ap-
propriate: dū illud Judas comedit solū sacr̄aliter/
sī fidē informē tūc habuit/aliter nō. Ceteri v̄o tam
spūaliter q̄ sacramētaliter receperūt. ¶ Disci.
Cōsentio. ¶ Magi. Maria vespe dicte cene d i
cenda fuit frui coꝛpe ꝛ sanguine filij sui plus ap-
propriate q̄ ip̄e christus: dicit̄ se cibasse eodē pane
ꝛ vino mystice consecratis: q̄ nō in fide/sed in cla
ra visione: nec in augmentū charitatis seip̄o frui-
tus est. ¶ Dis. Cōsentio. ¶ Magi. Maria dicto
vespe iouis serō: ꝛ si non fuit insignita charactere
sacerdotalis officij dū iudas illum suscepit: nihilo
minus nūc ꝛ anteaꝛ postmodū fuit in regale sacer
dotiū p̄ ꝯsortibus suis iuncta: nō quidē ad con-
secrandū/sed ad offerendū hāc hostiā puram/ple
nā ꝛ perfectā in altari coꝛdis sui: ī quo sp̄ ignis ar-
debat holocausti. Fuit eñ rubus ardēs ī combu-
stus. ¶ Dis. Consentio. ¶ Magi. Maria plus
cōplacuit deo: plus hūano generi p̄fuit post chri
stū b̄ndictū fructū siue filiū suū offerēdo ip̄m spō-
tanee in holocaustū in ara coꝛdis sui feruētissima
charitate succensi: q̄uis hoc p̄mitus fieret in eni
gmatibus ꝛ figuris an̄ cenā hanc b̄ndictā fructus
ventris sui. ¶ Discipu. Consentio. Sed ecce nu C
merasti quasi fructus. xij. ligni vite: quod in para
diso viderūt Ezechiel ꝛ Joānes/transplantatū iu
xta decursum fluuij defluentis a sede throni dei et
agni/s̄m ripas duplices a dextris ꝛ a sinistris. Di
xisti de sinistra figuratarū in lege nature et scripture
veteris notatarū. Adde si vis tondē ex dextra fru
ctus veritatū in euangelicis historijs completa-
rū: maxime q̄ dixit Ap̄ls: sacramentū christi ab-
sconditū fuisse a seculo/sed in ecclesia et ab eccle-
sia ppalatū. ¶ Magi. Dictū ap̄li nō ita stricte
accipiendū putaueris/vt nō aliqualiter fuerit ab
aliquibus intellectū: quippe sine cuius fide impli-
cita vel explicita nunq̄ fuit salus. Nō tn̄ fuit an̄ le
gē gratie/sicut in ip̄a realiter exhibitū seu comple
tū. Faciā igitur quod hortaris. Et sit theoꝛeuma
primū. ¶ Jesu/tua fruitio esurientes replens bo-
nis: virtuosius affecit marie spiritū/q̄ coꝛpoꝛalis
contrectatio et lactatio suauissima iuip̄sius: qui
es b̄ndictus fructus ventris sui. Ratio: q̄ cū ma
ioꝛi merito: vnde exultauit spūs suus in deo salu-
tari suo. ¶ Disci. Consentio. ¶ Magi. Jesu
tua fruitio seu mādu catio esurientes replēs bonis
mirabilioꝛ fuit ꝛ virtuosioꝛ suo modo in maria/ si
mul ꝛ virginali sponso suo Joseph/q̄ sola contre
ctatio vel visio coꝛpalis dū natus es in Bethleeȝ
iude: dū reclinatus super senū iacuisti ī medio du-
um/animaliū in p̄sepio/quasi pabulū iumentoꝛū.
Et certe compatus est hō iumentis insipiētibus/
q̄bus dedisti cibū: ꝛ ad quoꝝ viliaꝛ soꝛdida coꝛda
sepe venis concinentibus cū ecclesia choꝛis ange
loꝝ: Gloꝛia in altissimis deo. Et in terra pax ho-
bus bone voluntatis. ¶ Discipulus. Silentio
meo deinceps consentire videar/vbi nihil addi-
dero. ¶ Magister. Jesu tua fruitio presenta-
batur Marie ꝛ Joseph in circūcisione/quādo p̄-
mo fudisti preciosum sanguinē tuū: nō dubiū cum
clamoꝛe valido et lachrymis: vnde tūc exauditus
es p̄ tua reuerētia. ¶ Jesu tua fruitio figurabat̄
in oblationibus triū regū p̄ primitijs gentiū: quā
tūc figurā intelligebāt Joseph ꝛ maria/ꝯsitentes
in coꝛde suo/sicut orās postulat ecclesia: vt q̄ solē
ni celebram⁹ officio/purificate mētis intelligentia
ꝯseq̄mur. ¶ Jesu tua fruitio fuit ip̄i Symeoni q̄

iustus erat ꝛ timoratus: sil' ꝛ anne ꝓphetisse cũ pa
rentib⁹ tuis in exultatione spũs ꝛ gratiarũactione
cognita: dũ exclamauit Symeon benedicens deũ
ꝛ inter vlnas te puerꝝ baiulans. Nũc dimittis ꝛc.
Deniqꝫ in oblatione ꝛ imolatione turturꝝ aut pul
loꝝ columbaꝝ cognoscebãt oblatonẽ tuipsi⁹ in
cruce signatã. ¶ Jesu: Tua fruitio fuit in maria ꝛ
ioseph ꝑ illud vniuersum ꝑegrinationis septẽniũ
dũ p̄terea fuisti ipsis subditus/ stãs in medio sicut
qui ministrat: tã in domus obsequio/ ꝙ in fabrili
fortassis opificio. Unde dictus es a iudeis nedũ
fabri filius/ sed faber mãsisti vsqꝫ ad tẽpus dũ eras
quasi incipiẽs. xxx. ãnoꝝ vt putabaris fili⁹ ioseph.
¶ Jesu: Tua fruitio gustabatur iam a maria ꝛ ab
aplis credentib⁹: dũ ꝑdicasti hoc sacrm/ ꝛ dũ abeũ
tib⁹ alijs ꝗsiuisti a remanentib⁹: Nunquid ꝛ vos
vultis abire? Rñdit Petrus illuminat⁹ int⁹ a pře
fortassis ꝛ a matre tua astante nutib⁹ ꝛ signis ad
monit⁹: Dñe ad quẽ ibimus? verba vite eterne ha
bes: ꝛ nos credim⁹ hoc ꝑmo. Dehinc ꝛ cognoui
mus qꝛ tu es christ⁹ fili⁹ dei. ¶ Jesu: Tua refectio
dũ maria recepit eccl'ie sacrm etiam sacramẽtalr:
maxime post aduentũ spũssctĩ/ qñ cepit h̄ sacramẽ
tũ frequẽtari: fuit admirabilioꝛ suo mõ/ ꝙ mater
nal' generatio verbi dei. Hec eñ fruitio sacramen
talis ponit generationẽ verbi dei ꝛ aliud multum
vltra in admirationẽ ꝛ vtilitatẽ olm a ꝓgenie in ꝓ
genies timentib⁹ eũ. ¶ Jesu: Tua fruitio sacr̃alis
fuit ministrata marie viatrici (sicut pie credi pōt)
nedũ a Joãne custode/ nedũ a Petro vicario tuo/
ꝛ totius eccl'ie ꝑncipali: verũetiã a diaconib⁹ septẽ
cõstitutis ad hoc ipm: inter quos primus fuit Ste
phanus: imo ꝛ a quolibet passim sacerdote sine di
stinctione: qꝛ sic exigebat humilitas marie singu
laris/ dũ attendebat oppoꝛtunũ tempus ꝛ locum.
¶ Jesu: Tua fruitio sacramẽtalis quo maria im
pleta est bonis: exẽplar erat ꝛ est oĩb⁹ fidelibus: ꝙ
esuriant hoc sacrm ꝛ impleant' bonis ei⁹ cum fidei
certissime firmitate: ꝗ spez ꝛ dilectionẽ operatur.
Deniqꝫ ꝙ nõ inanẽ vel omissionẽ ꝛ ꝯtẽptũ gratiã
hãc. i. eucharistiã suscipiãt. ¶ Jesu: Tua fruitio
sacramẽtalis ipleuit mariã ꝑus bonis ꝙ obiret. i.
obuiã tibi christo iret/ ꝛ assumeret' i celũ. Nec ab
horret a pietate fidei: qꝛ tu bñdictus fruct⁹ ventr'
sui tot⁹ festiu⁹ adueniẽs dederis sibi (sicut postmo
dũ dionysio in carcere) mysteriũ hoc coꝛporis/ di
cẽs: Accipe hoc chara mea qꝺ mox complebo tibi
in regno meo vna cũ patre meo. ¶ Jesu: Tua frui
tio nũc est matri tue regnãti in patria/ copiosioꝛ ꝛ
auidioꝛ ꝗsi impletio: ꝛ toto oꝛe dilatato: s; suo mõ
videt' fuisse mirabilioꝛ in via. Rõ: qꝛ difficilioꝛ/ et
in augmento meriti propter enigma fidei maioꝛ.
¶ Disci. Cõsentio. ¶ Magister: Congaudeat
D igit' ꝛ exultet semꝑ ecclesia/ cum iocũdo pignoris
amoꝛosi cõsolata dono. Ecce eñ emanuel. i. nobis
cũ de⁹: quis ꝛ abscõdit⁹: quis velat⁹/ tñ vere de⁹.
Cõpleuit deniqꝫ qꝺ ascẽdẽs ꝓmisit: Ecce vobiscũ
sum vsqꝫ ad ꝯsummationẽ seculi: neqꝫ iã est aut fu
it alia natio tã grandis ꝗ habeat deos appropin
quãtes sibi: sicut de⁹ nr̃ adest nobis/ ꝛ certe ipsi nõ
sunt dij. ¶ Disci. ¶ Stupeo totus mecũ ꝛ admi
ratione suspẽdoꝛ: vñ talis/ ꝗliter: ꝛ cur hec gratia/
hec eucharistia/ hec bona gr̃a. ¶ Magi. Mira
ri te ad infinita nolo: ꝗ sicut voluit/ sciuit ꝛ potuit.
Oĩa eñ ꝗcunqꝫ voluit/ fecit: ꝛ ꝗ fecit bñ fecit. Ui
dit eñ cũcta ꝗ fecit: ꝛ erãt valde bona. ¶ Discip.
Cur hanc mihi causam inducis ꝗ generalis est ad
oĩa: vellẽ vt ad particularẽ et ꝓximioꝛẽ cãm hu
ius sacramẽti descẽderes. ¶ Magi. Si hec i ꝑ
mis tibi cã non sufficit: neqꝫ si mille alias assigna
uero/ poteris ꝯtẽtari/ nec ad intelligẽtie lumẽ ascẽ
des. Et h̄ dictũ sit vl'r ꝑ oĩbus articulis fidei. Ue
rũ siqdẽ credere opoꝛtet accedentẽ ad deũ/ qꝛ ẽ: et
qꝛ mẽtiri aut fallere nõ pōt. Sed in h̄ sacrõ ꝑcipue
reqrit' firmissimũ fidei fundamẽtũ: alioqn quicqd
rõnis inductũ fuerit/ plus offendet ꝛ obruet/ ꝙ edi
ficet vel ostẽdat. ¶ Dis. Credo sicut eccl'ia cre
dit. ¶ Magi. Sta firm⁹ i hac certitudine verbo
rũ/ ꝛ secur⁹ es: aut si cõpẽdiosius agere vis/ dic ex
toto corde/ christianus sũ. ¶ Dis. Fiat assidue
dño ꝓpicio. ¶ Magi. Quid igit' vltra petis/ qd
exigis. ¶ Dis. Sane cupio vtrũqꝫ intelligere qꝺ
credo: tũ ad ꝯsolationẽ meã: tũ alioꝝ catholicoꝝ
fortassis edificationẽ/ simul ꝛ hereticoꝝ ꝯfutatio
nẽ. ¶ Magister. Cause placent si tenueris illud
Apl'i: Nõ plus sapere ꝙ opoꝛtet. Sũt eñ diuisio
nes gratiarũ. Ambulet vnusquisqꝫ igit' ꝓut ei diui
sit dñs mensurã fidei. Hoc in expositione vel in
tellectu sacraꝝ scripturarũ. Hoc vniuersaliter in
oĩbus opibus dei ꝯsyderãdis obseruare necesse
est. Quõ qꝛ phi nõ fecerũt/ errauerũt in vanitatib⁹
suis: ꝛ obscuratũ factũ est insipiẽs coꝛ eoꝝ. Sic re
secte oĩs hereticoꝝ date ob hoc in reprobũ sensũ.
Discip. Dabit deus melioꝛa nobis/ ꝗ credimus
vt intelligamus: nõ intelligere volum⁹ vt creda
mus. ¶ Magister. Preposterus esset oꝛdo ne
dũ in theologica/ sed i oĩi generaliter disciplina/
nouiter accedentiũ ad discẽdũ. Hoc pythagoras
hoc plato/ hoc scti patres ꝑ cenobija/ h̄ oĩs scho
la/ nõ dischola canit: hoc rursũ absurdũ est docen
tibus/ ne dent sctm canib⁹: ne spargant margari
tas añ poꝛcos: ne nõ edificẽt/ sed destruãt/ memo
res illius sapiẽtis: Qui erudit illusoꝛẽ/ ipe sibi in
iuriã facit. ¶ Fuit notus mihi quidã scholastic⁹ E
habẽs deuotionis spm̃. Ingesti sunt aĩo suo scru
puli multi ꝗstionũ circa benedictũ h̄ sacrm. Pete
bat instãtia cõtinua dissolutionẽ dubioꝝ suoꝝ a
maximis theologis quos nouerat parrhysi⁹: qd
moꝛarer enarrãdo ꝑ singula? Crescebat moꝛb⁹ ex
remedijs: ꝛ sicut de emoꝛrhoissa legit': peius indi
es se habebat ex remedijs ꝛ impensis. Consilu
it tandẽ vnus expertoꝝ/ vt ad oꝛationẽ totũ se cõ
uerteret/ ꝛ cõtra scrupulos oĩes ageret: suscipi
ens sacramentũ/ dicẽs hec aut similia verba: Cre
do sicut ecclesia credit. Credidit ꝛ accessit: serena
tus est ꝛ solidat⁹: nec parꝝ illuminat⁹ deinceps cir
ca venerationẽ huius sacramẽti. ¶ Dis. Noui et
ego illũ. ¶ Magi: Noui ꝓinde ꝛ expertus no
ui/ nedũ circa hũc articulũ: sed in alijs varijs cõsi
liũ h̄ habuisse similẽ effectũ: quemadmodũ testat'
Aug⁹: ꝙ ad vnã vocẽ cesserũt oĩes dubietates te
nebꝛe: ꝛ perierũt oĩs questiões ꝗbus anxiabatur

circa tertiũ Apli. Deniq; meminit alio loco/ꝙ nõ
satiabat dulcedine mirabili ↄsyderare dei consiliũ
circa redẽptionẽ generis humani: q̃lẽ deniq; post
modũ in oĩbus articulis fidei/nolatim in h̄ se ꝑsti
terit: exptã letat̃ oĩs ecclesia. Hodie marie sub an-
nuo solẽnitatis sue festo q̃ hec scribim⁹. ¶ Dis.
Oradus ꝗ ẽ deus. ¶ Magi. Credo dñe: da intel
ligã q̃d credo: nũc q̃dẽ ex parte/tũc aũt facie ad fa
ciẽ: ꝛ ꝑfecte oratũ est. ¶ Dis. Quid si noluerit ex
audire dicens: Sufficit tibi gratia mea qui credis.
Fides eñ dei donũ est: ait Apls/ne q̃s glorietur.
¶ Mag. Sufficiat itaq; mihi: ꝫ si ampliora mihi
liberalitas sua ↄcedere voluerit/nõ abijciã/nec in
gratus recipiã: alioq̃n deneget aut tollat omnẽ in
caligine peregrinationis hmõi intelligẽtie collu
strationẽ: sit lucerna pedibus meis solũ fidei ver-
bũ: ꝛ lumẽ semitis meis: potius q̃ cũ claritate ma-
iori: manus pctõris ꝑ superbiã aut curiositatẽ mo
ueat me. ¶ Dis. Placeat hoc humilitatis fun-
damentũ. ¶ Mag. Nũc si vis videre iesũ: opor
tet q̃ statura pusill⁹ es: ꝛ turbe phãtasiaꝝ te cõpri
mũt/vt ascẽdas in arborẽ sicomorꝝ exẽplo zachei:
simil̃ obedi sapie: q̃ post ꝑparationẽ hui⁹ sacramẽ-
ti sub typo imolationis victimaꝝ suaꝝ vocat ad ar
cẽ. ¶ Dis. Explana q̃d ꝑ arcẽ intẽdis ꝛ sicomorꝝ
¶ Mag. Mentẽ tuã ꝛ mysticã sapiaz. ¶ Dis.
Quo pacto sic? ¶ Magi. Collige per interꝑtati
onẽ sicomori/q̃ ficus fatua dicit̃. Simil̃r ꝛ crede dio
nysio dicẽti/sapiam dei diuinissimã stultã esse. Si
quidẽ ꝛ aplm audi: Qđ stultũ inq̃t est dei/ sapiẽti⁹
est hoĩbus. Et iterũ: Qui vult sapiẽs esse/stultus fi
at. Hic titulus schole huius stulticia ẽ/tradẽte la-
crãrio. Audi aplm: Predicamus iesũ christũ/iude
is q̃dẽ scãdalũ/grecis ṽo stulticiã: ſꝫ q̃đ stultũ est
dei sapiẽtius est hoĩbus. ¶ Disci. Cur ea q̃ cola
sunt ꝓ tota fide christiana: nũc inducis ad singu-
larẽ materiã quã tractam⁹? ¶ Mag. Rõ in ꝓm
ptu ẽ: q̃ nulla videt̃ apud sapiẽtes hui⁹ seculi ma-
ior/nulla absurdior stulticia: nullaq; magis infa-
tuat sensus carnis exterius ꝛ interius q̃ hec sapia
dei. Cognitũ est q̃d latrator iste demẽs euomuerit
aduersus leges oẽs ꝙ male sunt: christiana vero
pessima/q̃ deũ suũ quotidie comedit. ¶ Disci. Cũ
tot nefande leges fuerũt ꝛ horrẽde dãtes l sacrifi-
ciũ ꝛ epulas hoĩes viuos: imo filios ꝓprios ꝛ fili-
as cũ alijs innoiabilibus portẽtis vitioꝝ: colligo
q̃ntũ q̃leve scãdalũ ꝛ ruinã maledictus iste sibi sus-
citauerit aduersus h̄ bñdictũ sacramẽtũ. ¶ Ma-
gi. Sic refert Lyra d̃ iudeis/ꝙ idolatras nos ex
inde pessimos execrant̃. Facit ad h̄ historia iudei
bulliẽtis ꝛ trãsuerberãtis hostiã ↄsecratã parrhy-
sius: sed miraculũ ↄfutauit illũ/ aliosq; conuertit.
¶ Dis. Nota loq̃ris. Ad q̃sita nũc accede/cãm
aperiẽs ad intelligẽtiã: cur ita deus fieri voluerit/
q̃ oĩa fecit in sapiẽtia. ¶ Magi. Rñdet Apls/ꝙ
qui in dei sapiẽtia mũdus eũ nõ cognouit: placuit
deo ꝑ stulticiã ꝑdicationis saluos facere credẽtes
¶ Est aũt hec stulticia ꝑdicatõis/ꝙ deus põt alia
facere q̃ fecerit: aut facit ꝓ liberrimo sue volunta
tis arbitrio. Hoc eñ christiane religionis funda
mentale ꝓ̇ncipiũ: quo concesso/subuertit̃ ꝛ corruit

funditus oĩm phoꝝ radicale ꝓ̇ncipiũ. Oĩa q̃cunq;
voluit dñs fecit/ait christianus. Oĩa q̃cunq; fecit
dñs: dicit phus/necessario fecit: nec aliter aut alĩs
facere potuit. ¶ Dis. Pridẽ recẽsui mecũ/q̃ non
põt tradi capitalior diuersitas inter fidẽ ꝛ phiam
Nã posito phie fundamẽto/sequit̃ necessario mũ
dũ nunq̃ incepisse. Seq̃tur aĩas hũanas vel eẽ in-
finitas/vel esse vnicã/ vt delirat Auerrois: vel mi
grare de corꝑibus in corꝑa ꝑ infinitas reuolutio-
nũ vices: vt somniabãt pythagoras ꝛ plato ꝛ seq̃ces
aut ꝙ aĩa rõnalis mortalis est. Qđcũq; ṽo ↄcessũ
fuerit ex altero q̃tuor hoꝝ modoꝝ/tollit̃ ↄseq̃nter
oĩs pia religio. ¶ Mag. Uere colligis. Nũc ocu
los tue ↄsyderationis fide purgatos/ↄuerte ad bea
tã btãꝝ mariã: ꝑpendẽs aperte q̃ veꝝ sit illđ eccle
sie laudãtis eã ꝑconiũ: Gaude maria ṽgo cũctas
hereses sola interemisti in vniuerso mũdo/ pho-
rũ maxime. ¶ Disci. Quo pacto sic? ¶ Ma
gister. Nimiꝝ q̃ verbũ verbo virgo ↄcepit/vir-
go permãsit: hoc nos credimus/ipsa ꝑ experien-
tiã intellexit. Nihil vero scit̃ verius q̃ doctrine ex
perientia. Hanc solã habere ducẽt magistrã ꝓfes
si sunt phi. Siquidẽ tolle certitudinẽ experientie:
tolles veritatẽ eius/subuertit̃ pariter oĩs philoso
phantiũ via vel inuestigatio veritatis. Tollit̃ vero
falsa vel insufficiẽs experientia: quaꝫ opinati sunt
phi habere generalẽ/ꝙ ex nihilo nihil fit: ꝙ nõ ni-
si cõmixtione sexuũ hõ fit: ꝙ deus nec hoĩbus nec
corꝑibus cohabitat/cũ ceteris sine numero: q̃ oĩa
partus per virginẽ nostrã expertus/ falsificat ꝛ cõ
fundit. ¶ Disci. Habebat ne maria rõnes ali-
as ab hoc vnico partus experimẽto. ¶ Magi.
Habebat ꝓfecto ꝑ spm̃ ꝓpheticũ/tã suũ q̃ ꝑcedẽ-
tiũ patrũ: q̃ spũs apertissima luce sup omnẽ rõneꝫ
vel demõstrationẽ haberi naturaliter possibilẽ/ve
ritates nr̃e fidei certissime reuelabat/ꝛ ad intelligẽ
tiã collustrabat. ¶ Disci. Quid queso dixeris?
An btã nostra videbat veꝝ corpus filij sui/dũ ipm
sacramẽtaliter ↄsecratũ sumebat? ¶ Magi. Si
de visione sensuali queris: nec ab oculis ei⁹ in via
neq; nũc in patria corꝑaliter percipi põt/vt h̄ est.
Intelligi ṽo sicut ꝛ credi vere põt/sicut nec spũs
oculo. ¶ Disci. Cõfundit hec intellectualis ex-
perientia sapiẽtissima stultũ phie principiũ velut
in oĩbus. Sed erat altera ne ratio marie contra
phos/q̃ per reuelationẽ aut fidẽ? ¶ Mag. Erat
ꝓfecto: q̃uis rationẽ hãc etiã ex naturalibus ꝛ me
taphysicis officinis/ꝛ nostra fides plurimũ iuua-
ret ꝛ illustraret. ¶ Discip. Affer obsecro rationẽ
vel moralẽ si habes/vel metaphysicã/ vel mathe-
maticã vel logicalẽ vel legisticaꝫ ſm tres partes
philosophie. ¶ Magister. Animaduerte in ꝓ-
mis veritatẽ vnã/qua salubriorẽ/ q̃ solidiorẽ null⁹
vnq̃ phoꝝ legit̃ posuisse: null⁹ recte philosophã
tiũ tradit̃ vel nescisse vel negasse. ¶ Disci. Pa
pe dic que sit illa/ et si theologie consona sit?
¶ Magister. Consona plane. Est aũt hec ve-
ritas: Quicq̃d fit/fit ꝓpter finẽ. ¶ Discipulus.
Legi eã in physicis et metaphysicis ab Aristote-
legi ab Auicenna: legi a cõmentatore et Algasel/
cum ceteris sub hac sententia varie demonstratã

Nec vox vlla expientie cōsonātior inuenif: sed qd ad rē nostrā? ¶ Magister Multū p oia. Primo qz ↄsir optet vt sm expientiā vel exigentiā finis/ce tere oēs cause tres habeāt moderari: sicut efficiēs causa sit illa pncipalis/instrumētalis aut coadiunās. Itez materialis causa sit illa pma vel scda vel tertia. Rursus formalis cā sit illa ↄstituens/informās/inherēs/aut solū exēplaris: aut obiectalr seu vitaliter imutās: de quibus nō est differendū p singula: sufficit applicare pposito. ¶ Disci. Sufficiat dū pmitus ↄsideris veritatē hāc theologie cōformē esse. ¶ Mgr Nō pōt ad psens efficacius exēplū sumi: neqz sublimi⁹ q̄ in cōstitutiōe prima hierarchice politie: vbi seraphin supiores collocātur z imediatiores deo: qz bonitatē z amorē dei p pmius inspiciūt: q̄ bonitas z amor finis est oium aliorū. Ad cherubin vo cā formalis vel exēplaris spectat: sicut efficiēs ad potētiā in thronis designata. ¶ Disci. Lego exēplū hoc a dionysio traditū sil' z deductū. ¶ Mgr Nūc vo solerter attēde p re nfa demōstrationē moralē. Primo a fine p stulticia nfa ↄtra mūdi saplam: q̄ more Goliad iugulaf ense suo. Portat insup lras (vt Urias) mortis sue. Si em̄ cūcta facta sunt pter finē: hō (cum bona gra pbox/si sunt hoies) nō erit excludēd⁹. Nun qd em̄ vane cōstituisti oēs filios hoim/ q̄rit ppheticus pbs hoc a dn̄o sicut impossibile. Est igif hominū finis aliqs: z h qdē supior ad bruta oia: quēadmodū pcellit ea rōne q̄ dei capax est: z pticeps eē pōt p cognitionē z amorē cū memoria. Metior si nō Aristo. incohoauerit duos libros ab hoc pūcto sm duplicē vim ale rōnalis: volūtatis. s. z intellectus. In ethicis de volūtate: Oia inq̄t bonū appetūt. In metaphysicis de intellectu: Oēs inq̄t homines natura scire desyderāt. Colligaf acrit vtrobiqz ↄsis deductio: qd aliud inuenimus ↄclusuz q̄ hoies factos esse ad btitudinis seu ad felicitat' cōsecutionē. Hec aūt cōsecutio nequit haberi (sicut pprimo dicebaf) si oia de necessitate eueniūt: vtiqz necessario si deus necessario agit ad extra: qz nulla cā scda est nō sibi essentialr subordinata. Sz neqz pōt vlla btitudo manere/si hoies vel infiniti ponunf actu/vel finiti sub vno intellectu: vel p mortē totaliter deficiētes: aut de beluis ad belua sm ani-
D mā regyrantes. ¶ Disci. Urget vehemēt moralis hec rō: cōes hñs p oi secta cause ptes: dic logicalē rōnē. ¶ Magr: Accipe sil' cū metaphysicali p maiori solidiorīqz cōpendio. Pono istā: De⁹ est quo maius cogitari nō pōt. Debet eā logic⁹ admittere: qm̄ ex eius cōcessione nihil sequif impossibile. Debet z eā metaphysicus acceptare: qui ponit deū esse pmū in entibus: imo sup oia/quo nullū maius esse pōt: qz iā si esse posset/esset: cū in necessarijs nō differāt esse z posse: sm Aristo. z vitatez. Pono ↄsir vtriqz logico z metaphysico: Cū deus sit optimū z summū in reb⁹ z sup oia/dicef recte: z erit ens vniuersalr pfectū. Et ne pcessum ipediat/vel nois equiuocatio/vel ignorātia/voco ens vlr pfectū: cui nulla deest pfectio: nec impfectio vlla adest. Et h Ans. sic explicat: Ens cui ↄuenit ois pfectio/seu poti⁹ ois pfectiōis denoiatio: q̄ meli⁹ est

ipm q̄ nō ipm. i. vñ res pfectior dr: z ē simplr si sibi ↄueniat illa denoiatio pfectiōis/q̄ si careret illa ¶ Disc. Nō video q̄liter in hac descriptiōe entis simplr pfecti/debeat logic⁹ aut metaphic⁹ dissentire tibi: cū noia sint ad placitū. ¶ Magi. Uocam⁹ ens tale deū: imo iā nō solū vocam⁹ cū logico/sz ipi metaphico aptissime demōstram⁹: qm̄ natura sp incepit a pfectis: iō necesse ē q̄ purus act⁹ pcesserit oēm potentiā. Quid aūt est purus actus si nō ens p se z simplr dictū sine additiōe q̄cūqz. Et h vtiqz ↄcessū est ab oīb⁹ esse z esse deū. Nā si tale ens simplr dictū nō ē ens/ qd aliud esse potest? Si logicus resoluit diffinitiōes suas ad aliq̄d primitus intellectū: illud vtiqz necessario ē ens pmū z simplex. Quicq̄d em̄ itelligif (arguit Bonauē.) intelligif vel vt nō ens vel vt ens. Hec diuisio ē p imediata z i pmo pncipio. s. ens z nō ens: cū puationes z negatiōes neq̄ant intelligi nisi p habitū oppositū pus intelligef ens q̄ nō ens. Si aūt ita est: oportebit q̄ ens intelligaf altero mō/velut ens in potentia/vel vt ens in actu permixto potentie/vel sine potētie admixtione. Si istud scdm def/habef ppositū: qz illud est de⁹: optet aūt q̄ ita sit q̄ potētia non nisi p actū cognoscaf/z q̄si p analogiā: Et cōseq̄nter ex pbi regula logicali: si analogū per se positū ponif p suo significato pncipali: ita ē pma vera necessaria/deus est ens: ↄcedēda tā a logico q̄ a pho metaphysico: imo apud habētes veram terminox illox duox noticiā/ens et deus: dicēda est per se nota nō minus q̄ pmū pncipiū. ¶ Disc. Irrrefragabiliter mihi videf cōplecti: iūcto q̄ si ens in potentia pus dicaf intelligi: necesse est h fieri resolutiue per ens in actu: sed perge ↄseq̄nter
¶ Magister. Precurro: tu seq̄re. Si deo cōpe- 3
tit ois denoiatio pfectionis simplr/abiecta prius impfectiōe: cū perfecti⁹ sit agere libere/ↄtingēter extra se/q̄ necessitate nature: cōuenit hec libertas deo. Quāuis em̄ libertas ↄtingentie nō sit perfectionis simpliciter respectu finis: est tamen perfectionis respectu ordinatox i finē: qū sine talib⁹ medijs finis nedū haberi vel acq̄ri pot/sz obtinef necessario: sicut est de deo/cui⁹ perfectio nō depēdet ab alijs extra se: alioq̄n nō esset per se sibi sufficiens: aliōq̄n pterea nō posset esse beat⁹ absqz creaturis. ¶ Disci. Fecimus ab inchoata sacramēti eucharistie materia digressum plus mole sentētiarū q̄ verbox grauidū: nō tñ inutiliter/ad exaltationē stulticie christiane ↄtra saplam mundanox.
¶ Magi. Quid si voluerim⁹ traducere mathematicā ad rē nostrā? ¶ Discipu. Uide oro quid agas: qz nō hz eucharistie sacramētū emulā acriorē: q̄ per suas acribologias. i. demōstratiōes potissimas/z per cōes animi ↄceptiones oppugnare nos satagit. Cōstat ait q̄ si due q̄ntitates iuxta ponanf/z neutra alterā excedat: ambe sunt equales. Iterū si ab equalib⁹ inequalia demas: q̄ remanēt sunt ineq̄lia. Totū est maius sua parte: z ita de ceteris per se notis. Ecce vero clamat ista. Ecce corpus humanū solite q̄ntitatis applicaf hostie puu le: nec tñ excedit vel excedif. ¶ Magi. Esset vtinā nobis intellectualis iste vigor eleuat⁹ sup phā-

rasiam & imaginationẽ: quẽadmodũ fuit in maria
ꝑspicuũ esset statim ꝙ aduersus hoc sacrm mathe
matice positiones nihil ꝯcludũt. Possemus insu
per ex diuersis eloquijs filiaꝝ mathematice: q̃ sũt
arithmetica/geometria/musica ꝑspectiua/astrono
mia: gratas accipe ꝑ nobis manuductiões. Sed
ad cõpendiũ satis sit hic explodere q̃ obiecta sunt
ꝑ distinctionẽ: q̃d est q̃ntitatẽ applicare quãtitati.
Aut hoc fit dimẽsiue aut cõmẽsuratiue vel circum
scriptiue: & ita mathematicas cõceptiones nõ ne
gam⁹: aut applicatio fit tm̃modo diffinitiue et nõ
localiter: quẽadmodũ aĩa rõnalis applicaẽ corpo
ri suo tota in toto/ & tota in q̃libet pte/non localiẽ.
Et sup hoc nihil ad mathematicã: cui deest intel
lectualis oculus fide purgatus: vt possit diuinũ h̃
mysteriũ intueri. Debemus q̃so deuz plus nosse/
ꝙ mathematicus naturalis põt intelligere. Si fi
lia eius astrologia potuit inuestigare (licet vmbra
liter & impfecte) virginẽ beatã gestare ĩ gremio pu
erũ celitus in signo virginis: quẽ aliq̃ Jesum vo
cauit (sicut testis est Albumasar) nõ abnegem⁹ par
tũ nr̃e virginis: q2 talis decet partus deũ. ¶ Di
R scipulus: O miseris ista pnũc fauorẽ fidei sonan
tia: & ad defensionẽ ppriã intende: docens quẽad
modũ q̃ntũ corpus alteri possit coaptari mõ non
q̃ntitatiuo: qm̃ exẽplũ de aĩa rõnali nullũ est vere:
caret em̃ q̃ntitate. ¶ Mgr: Fiat h̃ ꝑ cõuersionẽ
panis in corpus christi iã existẽs accidẽtibus pa
nis remanẽtibus: ita ꝙ iã corpus christi nõ est hic
locatũ in hostia ꝑ dimẽsiones pprias: sed ꝑ illas
q̃ panẽ efficiebãt. Et q2 q̃libet ps panis transsub
stãtiata est in totũ corpus christi: ppterea totũ est
in tota hostia/ & totũ in q̃libet pte: nõ plus habẽs
positionẽ ad locũ dimẽsiuã ꝙ aĩa nr̃a. ¶ Discip.
Et si ꝓsupponat hec rñsio tua rẽ valde mirabilez:
nõ tñ ita deo impossibilẽ/q̃n subsit sibi cũ voluerit
posse. Neq3 em̃ maius estimo esse rẽ mutare ĩ ali
am ꝑ potentiã obedientialẽ creature/ꝙ rẽ ex nihi
lo pducere. Sed q̃d dicẽ ſm positionẽ illoꝝ q̃ cõ
tendũt panis substãtiã remanere tanꝙ sit facilior
ad saluandũ hec positio. ¶ Mgr: Immo vero
difficilior & hereticalis: tum q2 dãnata ꝑ ecclesiã:
tũ q2 tollit verã existentiã corpis christi in h̃ sacro.
Nõ em̃ remanet via vel rõ saluãdi verã ꝓsentiam
actualẽ corpis christi: nisi q2 trãssubstãtiat⁹ est pa
nis in ipm/sed saluaẽ mõ dicto. Falliẽ itaq3 phoꝝ
& mathematicoꝝ imaginatio: q̃si totũ corp⁹ sit ex
tensum & extẽsiue sub dimensionibus hostie: ita ꝙ
ppria q̃ntitas sit rõ sibi essendi in loco q̃si proptе
rea sit respectus ad locũ: sicut est adinuicẽ partib⁹
in toto: neq3 tñ dimensiones panis remanẽtes effi
ciunt corpus christi vel inherent sibi: sed ꝑ se stãt
ab oĩ corpe separate. Vñ sicut dicimus nos petrũ
videre/dũ videmus sua accidẽtia vel figurã: ita di
cimus nos videre corpus christi/dũ videmus acci
dẽtia panis illius q̃ in ipm trãssubstãtiaẽ conuer
sus est. ¶ Dis. Cãm apis cur ꝓdict⁹ error dũ pu
taẽ esse facilior destruit totã fidẽ hui⁹ sacri de vera
existẽtia corpis christi sub spẽb⁹ panis: q̃ nõ solũ fi
gurãt/sed ꝯtinẽt: alioq̃n si nõ ꝯtinerẽt: nõ plus eẽt
hostia adorãda ꝙ petra deserti: q̃ christum figura
bat. Petra aũt erat christus: ait apl's. Sic de figu
ris oĩbus alijs: sic de imaginibus & picturis & lĩe
curreret argumẽtũ. Deniq3 nec fides hr̃et meritũ:
nec veritatẽ christi verbũ: nec efficaciã eius sacrm
¶ Mgr: Adde ꝙ fieret iniuria ꝓdicatorib⁹ pri
mitiue eccl'ie/doctris ab ore pprio beate ṽginis.
Sicut & Paulus asserit se hanc veritatẽ a dñõ ac
cepisse. Possem adducere mira sup hac transsub
stãtiatione mõstrata ꝑ alia. Insup manuducere le
gis vtriusq3 mira: exẽplo Ambrosij ꝑnpriuz esset.
Sed si sensus deficit/ad firmãdũ cor syncerũ: sola
fides sufficit. ¶ Disci: Sufficit mihi plane: ꝙ ms L
claritas intellectualis rõnis addita sit deo laus &
gloria. Claret ex fine ꝙ institutũ est hoc sacramen
tũ/q̃tinus ostẽderet deus ĩmensitatẽ sue potentie.
Incõprehensibilitatẽ sue sapie. Inenarrabilitatẽ
sue beniuolẽtie. Et hec triplex rõ est potissima: qm̃
in ꝑfectione finalis cause solidaẽ. Propterea trãs
fer te nũc ad declarandũ copiosissimã vtilitatẽ hui⁹
sacramẽti: & postmodũ regredi poterimus ad cete
ras q̃stiones: si fuerint insinuati fructus (o benedi
ctissima virgo) bñdicti fructus ventris tui: vñ cre
bro cecinisti magnificãs cũ exultatiõe spũs ad sup
mẽtales excessus rapta. Esuriẽtes impleuit bonis
& diuites dimisit inanes. ¶ Mgr: Esuries in pri
mis necessaria nobis est: si tamus q̃rimus impleri
bonis. ¶ Disci. Sic putandũ. Sed q̃d impedit/
aut q̃d inducit hãc esuriẽ: apire paucis nõ postpo
nas. ¶ Mgr: Scis q̃d obstabat filijs isrl' ne mã
na sapet eis: sed verterẽ in nauseã? ¶ Dis. Mur
mur improbũ & ingratũ: q2 desyderabãt carnes/al
lia/porros & peponeq3 egypti. ¶ Magister: Ca
ueamus similes fieri: gustatis q̃ppe tã vilib⁹ egy
ptiace tenebrositatis escis: desipit oĩs cibus spũa
lis. Esuries itaq3 causaẽ ex euacuatione stomachi
a noxijs humoribus: hãc ṽo pauptas spũs facit.
Exẽplũ habeẽ christi crucifixi: nõ vult bibere vi
nũ secularis delectationis: q2 myrrhatũ/q2 felleũ/
q2 acetosum est spũ. Dicit cũ ps. Renuit cõsolari
aĩa mea. Memor fui dei & delectatus suz. Rursus
ipe timor dñi reuerentialis/obediẽs & hũilis: opaẽ
esuriẽ sanctã: q2 sanctã a seculo inanitatem. Miti
tas ꝓterea cũ pietate: tollit virus amarissimũ rãco
ris & inuidie. Scientia ṽo cũ luctu purgat & abluit
vasculũ cordis a sinthomatibus & fetoribus pꝛete
ritoꝝ criminũ. Cõferẽ ꝑinde fortitudo sanitatis in
spũ: vñ ꝯsurgit esuries & sitis iusticie. Et vbi iusti
cia si in h̃ defuerit sacramẽto? Deniq3 postꝙ dixe
rat ꝑpheta de male habẽtibus: Oẽm escã abomi
nata ẽ aĩa coꝝ. Addidit: clamauerũt ad dñm. Seq
tur: Misit verbũ suũ & sanauit eos de interitiõib⁹
eoꝝ. Et quõ sanauit? nisi q2 fastidio pereũtẽ recre
auit appetitũ. Ideo sanauit: q2 nõ in solo pane vi
uit hõ: sed in oĩ verbo qđ ꝑcedit ab ore dei. At vbi
mittiẽ istud verbũ ꝓsentialibus alibi ꝙ apud hoc
sacramentũ? Desit igiẽ iners desidia q̃ sibi noxios
ex indigestione humores attulerat: cũ ꝑ exercitiuz
calor nõ acuiẽ in spũ: sed languescit. Assit tandem
masticatio ꝑ integros & fortes meditationis san
cte dentes: quo fiet vt cibus ita ruminatus pl⁹ sa
piat/plus appetaẽ: ac ꝑinde plus nutriat. ¶ Suf.

fecerit hic ꝑ pñti drachmate psalterij marie sup
hac chordula: Esurientes impleuit bonis: ꝑ notu-
las centũ. ¶ Porro sup sunt lõge plura q̃ certi ex
causis censeo ꝯuenientius ꝑ soliloquiũ/ ꝙ per allo-
quiũ nostrũ meditãda esse: vel q̃ntum nostra psal
tes impetrauerit ꝯtẽplanda. Tu interim frater te-
cũ habita: postmodũ fiet dũ redit⁹ erit nobis ad
cõe colloquiũ doctrinalis agno sup oib⁹ in solilo-
quio ꝑsonatis. ¶ Disci. Lõganimis expectabo.

Secũda partitio per soliloquiũ multa varietate distinctũ.

Et sũt in eo particule quasi notule cantabiles centene: vel vltra ꝑ
loco peregrinationis mee.

M Agnificat aĩa mea dñm: dũ clau-
so hortuli nostri florentis ostio-
lo vacamus a seculo: dũ null⁹ ob
strepit alienus. Loq̃r nũc ad cor
tuũ/ dicã: Magnifica precor aĩa
mea dñm. Magnifica: qm̃ magnifice fecit. Esuriẽ-
tes eñi impleuit bonis. Dedit nobis panẽ de celo
verũ sub vmbraculo sacrosctĩ eucharistie sacramen
ti: dedit ⁊ nobis a fide ola ad fruendũ in hoc bñ-
dicto fructu ventris tui o bñdictissima feminarũ.
Fas tibi est o aĩa mea fas gloriari ⁊ ex toto dicere:
Sub vmbra illius quẽ desyderabã sedi: ⁊ fruct⁹ ei⁹
dulcis gutturi meo. Sede igit solitaria/ sede ⁊ sile/
⁊ leua te sup te: sede ꝑ quietẽ/ nõ ꝑ torporẽ: de⁹ im-
plebit desyderiũ tuũ in bonis: desyderabas dilectũ
ex dilecto: dilectũ ꝑ amorem amorosissimũ. Ecce
sub vmbra istius sedes/ sub sacris eucharistie sym
bolis: os aperi ꝑ auiditatem deuotiõis/ ⁊ attrahe
spm̃ charitatis: dilata os tuũ ꝑ desyderij feruorẽ.
Ipse sm̃ ꝓmissum suũ implebit illud. Et quib⁹ im
plebit? Plane fructu eius q̃ dulcis erit gutturi tuo.
Sit o aĩa mea guttur tuũ/ sicut dilecti tui suauissi-
mũ. Noli cadere in maledictionẽ taliũ q̃les ꝓphe
ta detestat: Sepulchrũ patens est guttur eorũ. Ca-
ue fetores horridos exhalare criminaliũ sepulchro-
rũ. Noli scatere tetris detractionũ/ aut q̃rumlibet
spurciciarũ cadauerosis feditatibus ⁊ vermibus.
Sit purũ/ sctĩm/ nitidius oleo leticie guttur tuum:
sit vinũ optimũ/ dignũ dilecto ad bibendũ: ⁊ labi-
is illius ⁊ dentib⁹ ad ruminandũ. Experieris certe
vicissitudinẽ dilecti: q² dulcis est gutturi tuo fru-
ctus eius. Fructus iste si nescis (o aĩa mea) fructus
est triũ seminũ: Tricesim⁹ incipiẽtib⁹/ sexagesimus
ꝓficiẽtib⁹/ cẽtesimus ꝑfectis. Seminat⁹ fuit in ter
ra/ nõ exculta vel apta: sed fuso tm̃modo imbre ce-
litus/ cũ voto spũsscti viuificoq; calore: decoct⁹ fu-
it meridiano sole passionis: dat tibi nũc velat⁹ ne
bula. Dixit sapiẽs ꝙ in festinatiõe nebule est oleum
medicina. Suscipe letantẽ: sede vacans tibi et sibi
soli: senties affirmo q̃d sapiat verbũ illud: Et fru-
ct⁹ illi⁹ dulcis gutturi meo. Gustabis itaq; o aĩa
mea qm̃ suauis est dñs: gustabis bonũ verbũ eius
⁊ virtutes futuri seculi: credes saple de se illa ꝑco-
nizãti. Spũs me⁹ sup mel dulcis: ⁊ hereditas mea
sup mel ⁊ fauũ. Curres post exhortationes. Trãsi
te ad me oẽs q̃ cõcupiscitis me: ⁊ a generatiõibus
meis adimplemini. Surge ꝓpterea o aĩa mea/ cur-
re: ecce trahit te dilectus tuus post se. Trahentẽ se
q̃re: secure sede sub vmbra sacrorũ eucharistie ve-
laminũ. Experieris sane/ gratulabundaq; cantabis:
Et fructus eius dulcis gutturi meo. Gustato fru-
ctũ dulcis amici tui. ¶ Quid sugest o aĩa mea? q̃d N
dicis? q̃d speras? q̃d gemis? accipio furtiue venas
susurrij tui clamãs introrsus cũ silẽtio: Sitio. In-
troducat me rex in cellã vinariã: post cellaria fru-
ctus sui. En ipẽ est vitis vera: cuius vinũ generat
virgines: nec solũ generat/ sed impgnat. Det ipse
vinũ illud/ det bibere sobriã ebrietatẽ spũs. Intro
ducat me i cellã vinariã. Quid tibi vis o aĩa mea?
Nudũ dixisti post petitũ osculũ oris sui. Meliora
sunt vbera tua vino. Et iterũ: Memores vberũ tuo-
rũ sup vinũ. Cur nõ vinũ petis? Sed ꝓ te mihi re
spondeo: qm̃ ipẽ tibi est lac ⁊ vinũ: siquidẽ ⁊ vbera
eius sunt botri vinee: loquit quoq;: Bibi vinũ cũ
lacte meo. Uocat insup: Comedite amici ⁊ bibite/
⁊ inebriamini charissimi. ¶ Docte facis o anima
mea/ inuitata nõ abnegas/ nõ dissimulas/ nõ causa
ris. Dulcis fuit fructus eius gutturi tuo: q̃ris siti-
ens ⁊ vocata bibere vinũ diuine suauitatis post vbe
ra cõsolantis humanitatis: petis impleri qd̃ sequi-
tur: Introduxit me rex in cellã vinariam. ¶ Quid
agis aĩa mea? q̃nã hilaritas vultus? quis tremul⁹
⁊ honoris oculorũ nitor? quisnã oĩs gestus/ omnis
alacritas/ leticia simul ⁊ voluptas? Quid siles? q̃d
q̃si spasmata stupes? Uere cognosco q² introduxit
te rex in cellã vinariã: ordinauit in te charitatẽ: im
mo charitate vulnerauit te: imo charitatẽ si dici
põt sicut sine mõ/ sic sine ordine dedit. Hinc mo-
dus dilectiõis tue non habet modum. Hinc tota
liquescens/ tota collabẽs/ tota te nõ sustinẽs/ suspi
rabunda susurrãs. Fulcite me floribus: stipate me
malis: q² amore langueo: q² vulnerata charitate
ego sum. Medito² ego mecũ dũmodo te talem ꝑ-
spicio (O tristis nuꝑ anxia ⁊ pauꝑ aĩa mea) quãta
⁊ qualis sit/ hec dextre dei sponsi tui mutatio mirãs
⁊ ego tecũ recognosco. Itaq; libet exclamare: O ꝙ
bonus ⁊ suauis est dñe iesu christe spũs tu⁹: ꝙ viu⁹
⁊ efficax sermo oris tui: q̃ in cenaculo grandi stra-
to ecclesie tue sion/ panẽ ⁊ vinũ corꝑalis edulij cõ-
uertentit in fructũ lucẽ aiarũ corꝑis ⁊ sanguinis tui.
Siquidẽ sermo ille/ verba ista q̃ locutus es/ spũs ⁊
vita sunt. Uere spũs ⁊ vita: vnde vite talis effectus
est exortus in te o aĩa mea. Quid reliquũ est o aĩa
mea: fulcita es floribus sctõrũ desyderiorũ: stipata
malis ordinatarũ affectionũ sub expectatiõe futu-
rorũ ꝑmiorũ. Uideo ꝙ bñ tibi sit: nõ deserit te colla-
bentẽ dilectus tuus. Indicat h̃ tuũ velut aure te-
nuis suspiriũ. Leua eius sub capite meo: ⁊ dexte-
ra illius amplexabit me. Ecce tã fructũ edere non
q̃ris suauẽ gutturi tuo: non cellã vinariã introire:
nõ fulciri floribus/ nõ stipari malis: sed tota in to-
tũ lapsa ⁊ collapsa/ tota complexu suauissimo/ sere
nissimo ⁊ casto in eius sinu cõsopita q̃escis. ¶ O
ꝙ beatus ⁊ efficax ⁊ felix est cibus iste fructuosus.
Uinũ est viuacissimũ corꝑis ⁊ sanguinis tui christe
iesu. Unde talis cõparat effectus/ talis refectio/ ta
lis dormitio: quies talis in pace in idipm̃. ¶ At ve O
ro ꝙ breuis hora. Dic obsecro te benigne iesu (sic

eñ innuere videť anima mea)dic p amores tuos
quod seqt: Adiuro vos filie hierlm p capreas cer-
uosq3 campoꝝ:ne suscitetis neq3 euigilare faciatis
dilectã/donec ipsa velit. O ꝙ bene sibimet ꝛ mihi
excidit:siue excedimus deo/verbũ(o Paule)sum-
ma suauitate refertũ: siue sobrij sum⁹ vobis verbũ
heu erumna miserie repletũ: qꝛ repleť hõ multis
miserijs dũ redit ad se/dũ reddiť ipe ad terrã mise
rie ꝛ tenebraꝝ ab illa qua interim quiescebat in re-
gione viuoꝝ. ¶ Sic o anla mea suscitauit te vita
imortalis:resorbuit te ad se pondus corpis. Corp⁹
itaq3 qd corrumpiť aggrauat aiam. Lãguida pꝛe-
sus ꝛ vulnerata charitate vigilas. Tu suspensa re-
spectas vndiq3: forte redeat ad te dilectus tu⁹. Eu
tus adhuc calore tepet lectulus noster florid⁹. Di
rigis aures ad oẽm sonitũ vel flatũ sensibiliũ aure
tenuis. Si forte audiať in silentio vox optata dile
cti tui. Fallor aut in somnis vigilo/si non ita res
se habeat. Nõ eñ poterit zelotes amic⁹ min⁹ ama
re ꝙ amica nõ impar esse ad amoris vicissitudinẽ.
Nã audio clamantẽ: vulnerasti cor meũ soror mea
Quid igiť? Cõsyderans ego amorẽ sponsi in cele-
ri reditu:laudo partẽ vigilãtiã sollicitudinis tue o
aia. Erat adhuc de longe saliens in montib⁹/trãsi
liens colles/alacer ꝛ hilaris canticans pre amore.
Sensisti cõtinuo distantis adhuc vocẽ ꝛ exultatio
nem. Exilisti ilico tremefacta ꝛ dixisti: Vox dilecti
mei est: supplendũ quã audio. Vos sonora cui⁹ au
ditu resurgũt mortui:nã q audierint viuẽt. Et nõ-
ne te mortuã indicas o aia: aut certe mortue similẽ
dũ amicus abesse putať? Nõ auertas(inqt pphe-
tas)faciẽ tuã a me. Dat rõnem pcis:qꝛ similis ero
descendentibus in lacũ. Vox aũt dñi dũ sup aqs ꝛ
aquas multas fantasticaꝝ fluctuantiũq3 curarũ so
nuerit:fit cõfestim(ipo iubente)tranquillitas:facit
inhabitare diluuiũ tale fluctiuagũ:illic sedẽs /illic
virtute populo suo spiritali dans ꝛ bñdicẽs in pa
ce. Sed ꝛ intercidit flãmã ignis illecebrose tenta-
tionis/vituloſq3 petulantie superbie/licz lybani.i.
candidati: videanť sub colore boni/cõcidit/obtu-
it ꝛ cõterit:hec est vox dilecti. ¶ Verũ qd agimus
quorsum aia quo ipsum arripimur. Referã ego tecũ
secrete inter nos alloquia tractare de fructu vite:ꝺ
pane q de celo descendit/ꝛ dat vitã mũdo: vox ex-
hortationis mee hoc dederat initiũ: Magnifica
nũc aia mea dñm: subiunxerã qsi p causa vel theo
remate dicendoꝝ:qꝛ esurientes impleuit bonis.
Sed ignoscendũ est/danda venia/sobrie ebrietati
quã cella vinaria ppinauit:imo vere iã venia nil
opus est:qꝛ dignissimo nostro pbationẽ intimio-
rẽ opať/ostẽdens in hoc nostro sacro. Esuriẽtes im
pleuit bonis. Et sic impleñť vt plenitudinẽ nõ ca-
piant/defluãt qsi ruptis laguncculis viriũ olim: titu
bant qsi qs crapulatus a vino pondere plenitudi
nis spũs:tandẽ resident ꝛ quiescũt in idipm. Põ-
dus meũ/amor me⁹. ¶ Dic si potes/qntis bonis
impleta est: cuius oportuit caput a leua dilecti su-
scipi ꝛ leuari. Hic est effect⁹ pncipalis vn⁹ inter ce
teros/cibi ꝛ potus salutiferi sacramẽti. Videť ne ti
bi parũ deficere a se rapi sup se posse ex sentẽtia di
cere: Defecit in salutare tuũ aia mea. Et rursũ: De-
fecit caro mea ꝛ cor meũ. Sed ne mala putareť hec
defectio subiunctũ est: Deus cordis mei ꝛ ps mea
deus in eternũ. Nõne pars optima quã elegit ma
ria: ps de q gloriãs ps dicebat: Dñs ps heredita
tis mee ꝛ calicis mei. Sustollã te sup altitudinem
terre ait dñs:ꝛ cibabo te hereditate patris tui Ja-
cob. Propterea idẽ ps. subintulit: Etenim heredi
tas mea pclara est mihi. Dicit in alio loco: Para
sti in ꝯspectu meo mensam. postꝙ pmiserat: Dñs
regit me ꝛ nihil mihi deerit. Tãdẽ subiũxit: Et ca
lix me⁹ inebrians ꝙ pclarus est. ¶ Noli deinceps
mirari ebriã q in cella vinaria bibit hũc calicem.
Verũtñ qꝛ repiť alius calix inebrians: calix aure⁹
babylonis: putares nil interesse inter ebrietatez et
ebrietatẽ. Audi qd aia(quã introduxit rex pacific⁹
in cellã vinariã)addidit p munere. Ordinauit in
me charitatẽ. Babylon interptať ꝯfusio: ꝯtrariuz
ꝯo ꝯfusiõi: qd amplius est ꝙ ordo/ꝛ ordo charita-
tis? Charitas eñ qsi chara vnitas. Vñ colligis/ꝙ
ordo charitatis est ordo vnitat?. Hic assum⁹ o aia
Bonũ est hic esse: faciam⁹ hic tria tabernacula si-
ue cenacula: q fabricauit ordo charitatis ad esum
ꝛ potũ spũalis refectiõis sub vmbraculo spũs ob-
umbrãtis: tibi vnũ/intellectui vnũ/mẽti vnũ/vel ti
bi vnũ/ pximo vnũ/christo vnũ. Quid rñdes aia
mihi? Nescit forte spũs meus exemplo petri qd di-
cat: Bibit ꝛ ipe de cella vinaria: expiť in se ordina-
tã charitatẽ. Est nimiꝝ ordo pariũ dispariũq3 re-
rũ/sua loca vnicuiq3 tribuens dispositio. Erit igiť
ordo charitatis/idẽ qd ordinatus amor. Ordinať
aũt amor ad deũ/ad pximũ/ad seipm: christus est
de⁹ ꝛ pximus siľ. Moyses siľr inter deũ ꝛ pximuz
mediator erat. Helias deniq3 bonum zelabat viti
usq3. ¶ Decet o aia mea attẽtiõis trine libẽter ac-
cipere te q dicunť ꝛ q dicẽda paraň. ¶ Multa sup
hoc triplici tabernaculo vel cenaculo seu triclinio
scis vbi tractauim⁹ sup cãtico marie: ponẽtes spi-
ritũ nostrũ velut architriclinũ:te velut in inferio
ri cenaculo: cor vel intellectũ in scdo: mentẽ in ter-
tio. Procedam⁹ nũc hic ꝛ altera via/tribuanť sin-
gulis vniuersa: Sit vnũ cor/ꝛ vna aia/ꝛ vna mẽs/
ꝛ vnus simul cũ intellectu ꝛ volũtate ꝛ rõne ꝛ affe-
ctu spũs. Oia siqdẽ vnũ facit ordo charitat?: ordo
chare vnitatis. Tu aia/sis eadẽ: qꝛ cor/mens/spũs/
intellectus/rõ/volũtas/synderisis/affect⁹/cum ce-
teris. Nec hoc extraneũ/cũ legam⁹ ꝙ multitudinis
credẽtiũ erat cor vnũ ꝛ aia vna: qnto magis vnius
hois in seipo q habet nihilominus intra se regnũ
dei/regnũ oim seculoꝝ? ¶ Distribuat ordo singuľ
in pluralitate/ꝛ vniuersis in vnitate: fruct⁹ ligni vi
te: fructus duodecim spũs: quoꝝ pcipuus est cha-
ritas/supmus qdem: ideo dulcissimus/quia altissi
mus. Distribuat in pmis sub ternario fructus su-
os. Assignet p relationẽ ad deũ/sacrificiũ oblatio-
nẽ vel hostiũ. Assignet ad pximũ istã cõmunionez
ꝛ amicitiã. Assignet ad seipm totũ hoiem viatici re-
fectionẽ/ꝛ exitus ad patriã. ¶ Bene hic datus est
ordo charitatis circa bñdictũ sacrm: ꝛ quo ad ini-
tiũ/ꝛ quo ad mediũ/ꝛ quo ad finẽ seu terminũ: que
tñ tria redeũt ad seipa velut in mysticũ circulũ: vt
sit cõsummatio in vnũ. Oblatio siquidẽ initiata

est in cruce/facta deo sacrificiū. Viaticū perducit
hoiem ad terminū. Cōmunio tenet interim proxi-
mos hic in vnū. ¶ O si habeamus amicū ad quē
vadamus media nocte p̄sentis miserie/ & dicamus
ei: Amice cōmoda.i. cōmode da mihi tres panes.
O vtinā instātia victus det quotquot habem⁹ ne
cessarios: & esuriētes impleamur bonis. ¶ Studi
ositas nescio an curiositas ordinari meditat̄ cuili-
bet hoꝝ triū/fructus duodecim sub mysticis assi-
gnatiōibus in scriptura. Primo de nūero duode-
cim panū ꝑpositiōis in antiq̄ lege. Scd̄o de nūe-
ro.xij.panū in euāgelio.s.septē & q̄nq̄: duplici refe
ctiōe. Tertio de fontib⁹ helym: q̄si totidē refectiōi
nib⁹: q̄ nihil ꝓhibet oē q̄d reficit panē dici. Dicit̄
nāq̄ a pan q̄d est totū. Doceat nos hec petitio cū
sua glosa: Panē nostrū quotidianū: & supsubstan
tialē (ponit Lucas) da nobis hodie: q̄d mirādū si
fontes nolauerimus panes/cū de lachrymis testa
tur p̄s. Fuerūt mihi lachryme panes die ac nocte.
Et alibi de cinere: Cinerē tāq̄ panē mādūcabam.
Hū suggeris & suades o aīa mea: suffecerit ista te
tigisse ꝑ ordine charitatis/ ꝓpter iuuamēto memo-
rie in studio meditatiōis. Causam apis ꝓspicuāz.
Nescit amor ordinē talē inseq̄: nescit coartari. Or
do suus est hic ordinē nō seruare. Pergit quocun
q̄ rapit/ducit aut impellit/aut agit sp̄ūs: q̄ vbi vult
& q̄ū vult spirat: nā & rote scr̄aꝝ scripturaꝝ moue-
bant̄ s̄m impetū sp̄ūs. Sp̄ūs enī vite erat in rotis
K & cū eleuatis aīalibus eleuabant̄ ꝑ contēplationē:
cū stātibus stabāt ꝑ distinctionē: & cū ambulanti-
bus ambulabāt ꝑ operationē. ¶ Seq̄mur quo ra
piat feruor sp̄ūs. Oremus vt olim quasi respōsuri
deo: Prebe fili mi cor tuū mihi/ vt ita ꝑ mensura
metri: p̄be cor tuū mihi fili r̄ndeamus. Accipe pat̄
quo vis/fer/rape/duc/age/defluat a se & ferueat ad
te. Estuet ebria mēs in suū conuersa furorē. Scis
aīa q̄d sequit̄ sub triplici silitudine sit̄ nota tibi et
mihi. Arx/par/fax/dux/lux/frux/rex/quoq̄ lex/lāx.
Cōcernūt he dictiōes triplicate tria diuinis appro
priata ꝑsonis. Sollicitudinē interim nocturne vi
gilie teneam⁹: soror aīa dū ꝑuenerit germanus no
ster conq̄situr⁹ more suo ꝑ dialogū seu drachmata
variādus erit sermo. Poterit nihilomin⁹ nisi post
modū ꝑticeps esse secreti. Esuriētes impleuit bo
nis. Volēs reficere benign⁹ iesus bonis nō q̄libus-
cūq̄/sed eternis: cibo q̄ nō perit: pane q̄ dat vitaz
mūdo: calice noui & eterni testamēti/predicabat di
cēs: Caro mea vere est cib⁹: & sanguis me⁹ vere est
potus. Litigabāt ḡ iudei: cōpescuit eos. Nolite in
q̄t murmurare. Nemo venit ad me nisi pr̄ meus q̄
misit me traxerit eū. Mira sn̄ia tua christe si iūgat̄
cū altera silr̄ tua. Nemo venit ad patrez nisi ꝑ me.
Dic nobis ꝑ benignitatē veritatis tue/q̄lis iste sit
circulus/q̄lis gyratio/q̄lis circūitus. Nemo venit
ad me nisi a patre tractus. Nemo venit ad patrez
nisi ꝑ me. Atq̄ sic est: Nemo venit ad filiū nisi re-
pletus bonis sp̄ūsc̄ti. Nullus dat sp̄m̄sc̄tm̄ filio i
diuinis nisi pr̄. Nō pōt igit̄ venire ad filiū nisi cuz
sp̄ūsc̄tō quē dat ei pater. Hinc est oratio christi ad
patrē: vt dilectio inq̄t q̄ dilexisti me sit in eis/& ego
in eis: mira circūincessio. ¶ Rursus ip̄e filius nō
redit ad patrē nisi ꝑ sp̄m̄ sanctū quē spirando red-
dit patri felici & inenarrabili.i. nō narrante circu-
lo dat sp̄ūssanctus mentē quā inhabitat nūc filio
a patre: nūc patri a filio. ¶ Petebat hunc circulū
q̄ philosophans dicebat: Da fontē lustrare boni
Sic intelligit̄ illud de sanct̄ aīabus: q̄s lege beni-
gna ad te cōuersas reduci facias igne reuerti.i. ig-
nea charitate sp̄ūssancti: ꝯsone ad illud Eccl̄. Gy
rat ꝑ meridiē & ꝑgit in circumitu lustrās vniuersa
sp̄ūs celestiū/terrestriū/sed & infernoꝝ: q̄ flectit̄ ad
aquilonē motu vel obliquo vel recto. ¶ Ambulāt
impij in circūitu: sed circa se recurui sunt. Referūt
oīa ad se: nihil diligūt/nihil agunt/nihil timēt/ni
hil fugiūt vel odiūt nisi ꝑpter se: q̄ se suū finē sta-
tuerūt. Sunt gen⁹ sathā q̄ circūiunt terrā & ꝑambu
lauit eā: q̄ circūit q̄rēs quē deuoret. Perambula-
bat & iesus hiericho: circumibat ciuitates & castel
la. Audis ex suis vnū ꝑambulantē in Inocētia cor-
dis sui in medio dom⁹ sue: nā & dn̄s in circūitu po
puli sui. Circūit igit̄ iust⁹ & ꝑambulat: sed circa de
um/circa centrū ill⁹ intellectualis spere: cu⁹ cen-
trū est vbiq̄/circūferētia nusq̄ nisi in se. Deserit se
iustus: nihil refert ad se/sed ad deū: nihil amat/ni-
hil agit/nihil desyderat nisi ꝑpter deum: imo nec
se vult esse vel viuere vel bene esse: nisi ad deū & ꝑ- S
pter deū. ¶ Intelligis aīa circūitū: & circūit⁹ attē
das effectū. Paupes in se/diuites in deū replent̄
bonis: q̄m̄ veritas est in circūitu suo lumē & req̄es.
Diuites nō in deū/sed in se dimittunt̄ inanes: q̄m̄
vniuersa vanitas oīs hō viuēs. Dormierunt som-
nū suū: & nihil inuenerūt oēs viri diuitiaꝝ in mani
bus suis. Stulte hac nocte morieris: aīam tuā re-
petēt a te: & q̄ cōgregasti cu⁹ erūt? ¶ Querebā alit̄
q̄si paup & esuriēs. Indica mihi quē diligit anima
mea: vbi pascas/vbi cubes in meridie: volebā pa-
sci cū pascēte: q̄escere cū cubante: nolebā vagari. iā
vane agi in circūitu impioꝝ: nolebā egredi a con
spectu dn̄i: horrebat animus pascere hedos feti-
dos sensuū meoꝝ circa tabernacula pastoꝝ abūdā
tate diuitiarū. Inuitabat me q̄ dicebat: Venite ad
me oēs q̄ laboratis & onerati estis: q̄lis heu sum.
Pollicebat̄ repletionē in bono: & ego inq̄t reficiā
vos. O plena refectio. Supaddebat de q̄ete: & in-
uenietis requiē aīab⁹ vestris. Venerat aliquādo ti
mor & tremor sup me: & cōtexerunt me tenebre. Re
q̄sierit aliq̄s vn̄: q̄m̄ vidi iniq̄tatē & cōtradictionez
in ciuitate babylonis & dixi: Quis dabit mihi pen
nas sicut columbe? Hec sūt suaue iugū christi & on⁹
leue: q̄ tot⁹ colūbin⁹ est/tot⁹ mitis & hūilis corde.
Expectabā euz q̄ saluū me fecit/ a pusillanimitate
sp̄ūs & tempestate exorans. Velociter exaudi me
dn̄e/defecit sp̄ūs meus. Defecit pre inopia cibi &
potus in regione longinqua dissimilitudinis/ hor
roris & egestatis. Sic volebā/sic expectabā/sic ora
bam. Tu vero hō vnanimis: vetus hō: q̄ fact⁹ eras
vt esses vnanimis/dux meus & notus ꝑ preuiā sen
sibiliū cognitionē: q̄ simul mecū dulces capiebas
cibos sacialis deuotiōis/cōicatiōis/in domo dn̄i
domo orōnis ambulauim⁹ cū cōsensu. Et heu q̄le
nūc & h dissidiū? Veniat mors sup illos: vn̄ scāda-
lū tale venit: descēdāt in infernum viuentes: & fun-

ditus peńt quo ad demões: aut ſi ſũt boles: vt coꝛ-
rigant ne ĩ infernũ deſcẽdãt moꝛiẽtes. Detruſerũt
euridicẽ meã/mẽtẽ meã apȝ inferos: collocauerũt
me ĩ oſcuris ſicͭ moꝛtuos ſeculi. Querebã elõga-
re ſeculũ ⁊ manere ĩ ſolitudine: ſȝ ingẽti mole phã-
taſmatũ depꝛeſſus: coꝛrui ⁊ dutiter alliſus ſum. Di-
merſit me tẽpeſtas aq̃ fluctuãtiũ deſyderioꝝ: abſoꝛ-
pſit me pfundũ curaꝝ: ſupeſt vt vrgeat ſup me pu-
teus os ſuũ vtriuſqȝ moꝛtis. Sȝ o tu benigniſſime
deus/emitte manũ tuã ꝺ alto: eripe me ꝺ aq̃s mul-
tis: ꝺ lacu miſerie ⁊ ꝺ luto fecis: da dexterã miſero
⁊ tecũ me tolle p vndas. Iube me dñe venire ad te
ſup aq̃s phãtaſmatũ: fac ſolidũ littus eternitatis
t attingere. ¶ Reputabã cũ ſpũ meo/vñ mihi tal'
oppꝛeſſio: tãta depꝛeſſio q̃ mẽtis alacri volatu/ irruẽ-
tia vndiqȝ phãtaſmata trãſuolare nõ pualeo? Ec-
ce quotidie paup ⁊ eſuriẽs ad mẽſã eius ſacſalẽ ac
cedere ſatago: obedire volo pceptis ſalutaribus
diuina inſtitutiõe foꝛmatis/⁊ dico: Panẽ no. quo
ti. da nobis ho. Dat. Accipio. Nõ ſentio me reple-
ri bonis: dimittoꝛ inanis/fame/ſiti macieqȝ cõſu-
moꝛ ⁊ laboꝛe. ¶ Ubi ẽ vox tua chꝛiſte/ſi vocatus
ſi laboꝛans oneratꝰ/ſi veniẽs ad mẽſã tuã nõ inue-
nio refectionẽ/vtinã nõ defectiõȝ. Terret me heu
nimis tua p os ppheticũ impꝛecatio: Dederũt ĩ eſcã
meã fel: vtiqȝ fel amaricatiõis vitioꝝ: et in ſiti mea
potauerũt me aceto: qꝺ ⁊ acerbũ ẽ/⁊ frigidũ eſt p
indeuotionẽ: necnõ obſtupeſcere dẽtes cogit me
ditationũ p abominationẽ: de q̃ ppha: Oẽm eſcã
abominata ẽ aĩa eoꝝ. Ue ve ve q̃d ſeq̃t: Fiat men
ſa eoꝝ corã ipſis ĩ laqueũ: vſqȝ ad maledictiões. xij.
Hꝛũ neutra tolerabilis ẽ a reproba creatura. Con
ſultius ẽ mi p pnlaȝ effugerere/q̃ curioſiꝰ diſcur-
rere vel effari velle. ¶ Da btã vgo pphiſſa mea
da nũc apire myſteriũ vbi tui: Eſuriẽtes iple. bo.
⁊ diui: di. inanes. Mẽſa iudeoꝝ erat mẽſa legaliũ
oĩm ſacrificioꝝ ſuaꝝ/oblationũ/victimaꝝ/ hoſtia-
rũ/pmitiaꝝ/decimaꝝ/holocauſtoꝛũ: vñ implebãt
ſacerdotes. Uiuebãt cũ ceteris/quos p talia ſcrifi-
cari dicebãt. Uenit ſũmꝰ põtifex ⁊ ſacerdos ĩ eter
nũ ieſus chꝛiſtꝰ ſm oꝛdinẽ melchiſedech: panẽ ⁊ vi-
nũ obtulit. Fecit ceſſare ſacrificia cũ cerimonijs
oĩbus/nõ ſoluendo ſȝ implẽdo legẽ. Nõ inq̃t veni
ſoluere le. ſȝ adim. Trãſijt vmbꝛa figuraꝝ: lux vi-
tatis emicuit: vificauit chꝛiſtus qꝺ pdixit: Auferet
a vobis regnũ dei: ⁊ dabit gẽti faciẽti fructꝰ eiꝰ. Re-
linq̃tur vobis domus veſtra deſerta. Hoc impꝛecaba
tur ſeu pdicebat allegatus ppha: Fiat habitatio
eoꝝ deſerta. Cõſonat oĩs cetus pphaꝝ ſup ablati
one iugis ſacrificij ſuper ceſſatiõe legaliũ p moꝛtẽ
chꝛiſti. Hoc idẽ teſtat effectus. Hoc dedit chꝛiſtꝰ
intelligi pendẽs in cruce/dixerat: Sitio: vt imple
rent ſcripture: Dederũtq̃ eſcã meã fel: ⁊ in ſi. m. po.
me aceto. Uide mirabilẽ coꝛriſdentiã ad pphetiã
inductã. Cõtinuo chꝛiſtꝰ dic: Cõſũmatũ ẽ. Quare
qꝛ oĩa q̃ ꝺ eo ſcꝑta erãt finẽ habebãt: veritas veri
ſacrificij vmbꝛatile ꝯſũmauit. Hoc in ſpũ puide-
rat q̃ dicebat: Oĩs ꝯſũmatiõis vidi finẽ. Finis ita
qȝ legis chꝛiſtus/ſm aplm. Dedit ille mãdatũ di
lectiõis latũ nimis/latũ ad deũ/ad pximũ/ad ami
cos ⁊ inimicos: ⁊ ita latũ/vt ab eo ⁊ in eo pẽderet
oĩs lex ⁊ pphe: qꝛ finis oĩs legis dilectio. Tũc ab-
latũ eſt a iudeis regnũ dei. Uoluerũt ꝯſtituere iu-
ſticiã legis in ea. i. ꝯtinue ſtare/abijciẽtes grãȝ dei
nõ ꝯſtiterũt: ipm velamẽ oculoꝝ ⁊ ipoꝛtabile legis iu
gũ tenere ſup ſe. ¶ Itaqȝ regnũ dei (dicẽte diony
ſio) eſt oĩs finis ⁊ oĩs oꝛdinis ⁊ legis ⁊ oꝛnatus di
ſtributio. Reiecerũt a ſe q̃tuoꝛ iſta iudei reijciẽdo
chꝛiſtũ/in quo/p quẽ ⁊ ex quo/⁊ a quo eſt oĩs finis
oꝛdo/lex ⁊ oꝛnatus. Oꝛnatũ intellige quãlibet ĩ re
q̃libet inclinatiõȝ: quã indidit ſapiã diſponẽs oĩa
ſuauiter in finẽ ſuũ: ſm legẽ a deo ⁊ oꝛdinẽ inter ſe
mutuo ꝯſtitutos. ¶ Aliq̃d nõ o bñdicta in mulie-
ribus notatũ olim circa te deſermonẽ hanc inueni
mus. Remãſerat puer ieſus in hierlm/q̃ſiuiſtiq̃ eũ a
duũ magni myſterij. Inuẽtus ẽ in tẽplo ſedẽs in
medio doctoꝝ/de lege diſputãs ⁊ rñdẽs. Et de q̃-
bus arbitrãdũ ẽ q̃ſtiõibus/niſi de tpe aduẽtus meſ-
ſie ⁊ ſcꝑturaꝝ impletiõe. ¶ Uoluit ipe benignus
filꝰ tuus o vgo benigna/vgo bñ ignita: voluit be-
nigne facere bona voluñtate ſua tibi: deſeruit litera
lẽ ſiõ cũ ſua hierlm. Deſcẽdit cũ Ioſeph ⁊ tecũ in
nazareth floꝛidã/nõ vetuſtã: et erat ſubditꝰ vobis: in
q̃bus myſtica iã ſiõ ⁊ hierlm reſidebãt. Mãſit an
noꝝ ſpacio. xviij. quouſqȝ baptiſma ſuſpſit anno
xxx. quouſqȝ cõſũmaret opus ad edificationẽ cele-
ſtis hierlm: quouſqȝ acceptaret deꝰ ſacrificiũ iuſti
cie/ſacrificiũ ſpũs cõtribulati chꝛiſti oblationes.
¶ Demũ in ꝺ vnico ſacrificio holocauſtũ ⁊ vitu-
los typico ſup altare crucis ipoſuit. Introiuit ſcꝫ
in ſctã ſctõꝝ eterna redẽptiõe inuẽta: facta eſt ho-
ſtia pcti. Dãnauit ꝺ pctõ pctm: liberauit eccleſiã ſuã
ab intolerabili iugo tot ſacrificioꝝ: q̃ neqȝ pfecta/
neqȝ plena/neqȝ placita p ſe erãt: ſȝ nec placita re-
putabat ea dñs ex bonitate offerẽtiũ/ ppter mali-
ciã ſtudioꝝ ſuoꝝ. Lege Eſaiã: pſalmos diſcute: ni-
hil aptius inuenies q̃ reprobationẽ ⁊ abominati
onẽ cu phibitiõe ſacrificioꝝ: ſi ad literã (put acci
piebãt tũc iudei) referant. Quoniã ſi voluiſſes (ait da
uid) ſacrificiũ dediſſem vtiqȝ: holocauſtis nõ dele-
ctaberis. Et alibi voce dñi: Nõ accipiã de domo
tua vitulos/neqȝ de gregibꝰ tuis hircos: cuȝ cete-
ris ſine nũero cadẽtibus in hãc ſnlaȝ. ¶ Sacrifi-
ciũ nihilominus expetit dñs: ſȝ q̃le figurabãt ſa-
crificia illa/nõ litera ſȝ ſpũ. Significauit hec ſacer-
dos noſter vnicus/dũ pdicaret oblationẽ purã/p-
fectã ⁊ placitã coꝛpis et ſanguis ſui. Uerba q̃ ego
loquoꝛ inq̃t vobis/ſpũs ⁊ vita ſũt. Et pus ad ſamari
tanã: Deus ſpũs ẽ: ⁊ deũ optet adoꝛare ĩ ſpũ ⁊ vi-
tate. Cũ igit o aĩa mea ſis ſpũs ĩ carne: q̃d ꝯueniẽ
tius q̃ vt ſacrificiũ tuũ eẽt ſpũs ĩ carne/vel caro ĩ
ſpũ p cõicationẽ carnis et ſãguis. Neqȝ eñ abſqȝ
ſacrificio manere debueras ĩ pteſtatiõȝ ſupmi dñij
qꝺ hȝ deꝰ ſup oĩa/p oĩa ⁊ ĩ oĩbus. Sic eñ deſcribit
ſacrificiũ: q ẽ oblatio facta deo/ĩ recognitionẽ ſu-
premi dñij ſui. Sit hec oblatio ſolũ interioꝛ ĩ ſpũ
ſit exterioꝛ in affectu vel effectu. ¶ Sacrificiũ ſiẽ
verbũ abbꝛeuiatũ fecit deꝰ ſup terrã hoſtiã vnam
vnicã/mundã/plenã bonis/plenã effectibus oĩbꝰ
illis p q̃bus hoſtia literalis ſolebat offerri. Si de-
letiõȝ pctoꝝ petis: Ecce agnus dei: ecce qui tollit
pctã mũdi. Si grãꝝ actionẽ: grãs agit chꝛiſtus a

patri. Si maloꝝ euitatioẽ, sanat ipe nos ꝛ liberat
qi vere lãguores nr̃os ipe tulit. Si bonoꝝ ꝯsecuti
onẽ celerẽ/interrogat9 latro docebit: q̃ tpe hui9 sa
crificij vespti̅ni audire meruit cũ iuramẽto: Amẽ di
x co tibi hodie mecũ eris i paradiso. ¶ Uerꝫ dicis (o
aĩa) sũt ista iã apud christianos oẽs ita digesta/ita
cognita: vt fastidiũ sit apõ plurimos vel repetere vel
audire. Uis aliq̃d offerat̃ nouũ/aliquid insolitũ?
Subit illõ rabidaꝝ deliciaꝝ ait Sen. Quousqꝫ ea
dẽ? Tales inuenit paulus athenienses: q̃ ad nihil ali
ud vacabãt q̃̄ audire vel dicere aliq̃d noui. Siles
sunt prurientes aures diuitũ q̃ dimittũt̃ inanes: qr
quos nõ replet bonis spũalib9 vitas/vanitas inq̃
etat. ¶ Sꝫ ecce o aĩa/nouus rex noua lex/nouus
grex/nouũ sacrificiũ: nouũ testm̃/nõ vituloꝝ sed
christi sãguine ꝯfirmatũ/testm̃ hereditatis eterne
ꝓptereadicẽ q̃ sedet i throno: Ecce noua facio oĩa
Uis vno verbo cognoscere/q̃d ẽ nouũ ꝛ solũ tale?
Eternũ. Uetera sũt oĩa/ꝛ ad interitũ tẽdũt q̃ sepan
tur ab eterno. ¶ Breuis distictio veteris ꝛ noui/
hĩc ẽ ꝛ tpalis ꝛ eterni. Noua plane oĩa: sꝫ i nouatis
noua/si lex ꝑ spm̃ viuificata seruet̃. Que lex? Audi
nouis supuenientib9 vetera ꝓiciens. Et q̃d vetustu9
veteri hoie nostro ſm carnẽ? Quid si sibi nihil sa
pit nouũ? Febricitãs ꝛ excecatus ẽ malis humori
bus: qr pessimis hũorib9 repletus ẽ. Tolle vetera:
noua erũt spũaliter oĩa/cor/op9 ꝛ lingua. ¶ Da
bo tibi latissimã nouitatũ materiã. Cõsydera tot
varietates sacrificioꝝ/oblationũ/holocaustoꝝ vete
ris legis/ꝓsertim i Leuitico. Tolle nebulas figu
raꝝ ab eis. Aufer ab oculis tuis velũ q̃õ scissuꝫ est
tpe passiõis: Cõfer ad interioris legis spm̃: orier̃
ꝓrimus tibi sol iusticie christ9. Et q̃ in sacrificio
corꝑis ꝛ sãguis sui noua fecit oĩa/paschalẽ agnũ
mãna deserti/panẽ celi/thauros/vitulos imolati
õnis/hircũ emissariũ/passeres/turtures ꝛ colũbas
vinũ ꝛ libamina/sal i oĩ sacrificio/caudã cũ capite
neqꝫ mel neqꝫ fermẽtũ. Deniqꝫ quotidianũ bis sa
crificiũ cũ matutino vesptinũ. Oĩa hec cũ filijbus
erũt tibi nouitatis materia: imolab hedũ christuꝫ
ꝑ siſitudine carnis pcti sine pctõ. Comedes agnũ
nõ crudũ ꝑ infidelitatẽ tuã/nõ coctũ aq̃ ꝑ curiosi
phiam: sꝫ assũ igni per charitatis ardorẽ: deuorab
per deuoraꝫ auiditatẽ caput. Siq̃dẽ caput christi
deus simul cũ pedib9 hũanitatis ꝛ visceribus sacro
sũ intimis. Nos nõ ꝯfringes ex eo violẽtia ꝑscru
tatiõis. Totũ q̃õ comedi nõ põt per intelligentiã
igni sctĩ spũs cõbures per venerationẽ amorosam.
Sint azymi panes sine fermẽto malicie cũ lactu
cis agrestibus amare cõpũcti õis. Sint accĩcti re
nes per castitatis zonã: sit spei lõganimis bacul9
in manibus: ꝛ comede festinãter/aude. s. anhelãs
ꝛ tẽdẽs peregrin9 ad patriã. Lini ad extremũ vtrũ
qꝫ postẽ seu superliminare domus tue vel ostiũ õ sã
guine agni. Fit hec linitio sub signaculo fidei i in
y tellectu/ꝛ amoris i affectu. ¶ Scis hec o anima
mea? scio. At nihil ẽ q̃õ mag i suadeã facere õ te/q̃̄
ipaꝫ te sacrifices totã deo. Fiet h̃ si captiuaueris
ꝛ q̃õammõ trucidaueris oẽm intellectũ tuũ i obse
quiũ christi/oẽm affectũ i holocaustũ charitatis.
Crede ꝛ ama illũ q̃ latet ꝛ phis ẽ: sis ipa placẽs ho

stia: sis rõnabile sacrificiũ: nedũ mane ꝛ vespere sed
assidue nocte dieqꝫ. Inuitata es o aĩa ad nuptias
ꝛ cenã magni regis in h̃ eucharistie sacramento.
Noli excusare te/noli tardare: assume vestẽ nupti
alẽ: tãdẽ i nouissimo loco recũbe cũ illo q̃ ꝑ te fa
ctus est nouissimus viroꝝ: vñ nec reputauim9 eũ
(ait ꝓpha euangelicus) nec erat ei spẽs neqꝫ decor.
¶ Habet altare crucis latitudinẽ charitatis/lõgi
tudinẽ eternitatis/sublimitatẽ maiestati/ꝓfundi
tatẽ sapie iudicãtis. Proijce te: abscõde in h̃ ꝓfũ
do: ꝛ toto nisu pedẽ crucis strige amplectẽs. Dic
cũ fiducia sperãde pietatis: viuit dñs qr nõ dimit
tã te. Orit̃ hec virga crucis ex radice Jesse: q̃õ in
terpꝛtat̃ incendiũ. Cõcremet̃ h̃ totũ cor tuũ o anĩa 3
mea. Ardeat in holocaustũ/i odorem suauissimũ
dño. Dicit ꝓpha dño de malignis. i. male ignitis
Pone illos vt clybanũ ignis i tpe vultus tui. Di
cat idẽ de benignis: Sit ipsi clybanus boni ig
nis q̃ est in syõ/ꝛ caminus eius i hierusalẽ. Mon
strosũ nimis gelicidiũ/si nõ fluat sic̃ cera cor tuũ.
O aĩa mea/a facie huius ignis q̃liter defluebat q̃
dicebat in cãticis: Anĩa mea liquefacta est/vt dile
ctus locutus est. Jã habemus nõ vocẽ/ sed ꝓsen
tiã. Quid si addiderimus in bonũ q̃õ de mal̃ sub
iungit̃: dñs in ira sua/in ira boni zeli quẽ tollit a re
pudiata. Cõturbabit eos vt sanentur: ꝛ deuorabit
eos ignis bonus qui dñs est. ¶ Felix vero deuo
ratio. Deuoret vtinã nos totos ignis tuus beni
gne Jesu. Siquidẽ ignis consumẽs es tu: ꝛ pedes
tui sicut electrũ i camino ardẽti. Jacuit ad pedes
istos cõgelata ꝓus Maria tota: mox i lachrymas
instar niuis/ ad solẽ feruidũ liq̃facta est. Audiebat
simul eloquiũ tuũ/q̃õ est ignitũ vehemẽter: nõ so
lũ ignitũ/sed sic̃ oleũ effusũ nomẽ tuũ in fomentũ
ardoris. Aũ faciẽ ardoris hui9 q̃s sustinebit? q̃s ẽ
q̃ se abscõdat a calore eius? q̃sq̃s erit infelix ꝯge
latus erit. ¶ Spectat h̃ nimis accõmode myste
rio corꝑis ꝛ sãguinis tui iesu christe: q̃ ꝓpter nimi
am charitãtẽ q̃ dilexisti nos/descẽdisti i abyssũ in
cẽdij. ¶ Corriget forte aliq̃s ꝛ dicet nõ te descen
disse/dũ mitteres hũc ignẽ in terrã: sed ascendisse
in altitudinẽ crucis tpe meridiane ꝛ ardentissime
passionis tue: ꝑfecto nihil aduersũ est. Quisquis
descẽdit/ipe est qui ꝛ ascẽdit. Quisq̃s humiliabit̃/
ipe est q̃ ꝛ exaltat̃. Quisquis nouissimũ locũ elegit
ipe est cui dicit inuitãs: Amice ascẽde superi9. Fe
lix nimiũ ꝛ sublimis hũilitas. Propterea demer
ge te o aĩa mea/cũ nouissimo viroꝝ in ꝓfundũ sa
pientie iudicãtis: q̃ ꝛ humiles eleuat/ꝛ replet bo
nis: potẽtes vero deturbat ꝛ dimittit inanes.
¶ Est aliud ex dictis nostris/ q̃õ scire desyderat z
anim9 meus. Quo pacto põt ignis intus claudi ve
lut in clybano cordis nostri/dũ ipm̃ deuorat exte
rius. Grata ꝓrsus hec inq̃sitio/sꝫ gratior inuẽtio
Experiẽtia deniqꝫ cũ sensu gratissimo: ꝛ ita g̃tissi
ma vt nil supra. Hec est repletio oĩs boni: hic ef
fectus ꝓcipuus eucharistie sacramẽti: vbi ſm Di
ony. christus est carbo ignitus/imo totus ignis.
¶ Adiuuet nos phica positio. Nil eñ ꝓhibet vel
ab hoste doceri: q̃̄ q̃̄ vera phia nostre theologie ne
quaq̃̄ sit aduersa: sꝫ nõ ascẽdit ad eius altissima,

Tradit phia/ ꝙ aia ꝑsertim rōnalis tota ē in toto cō posito suo/ et tota i qlibet eiꝰ pte: tāq̄ i h̄ sit micro cosmus.i. minor mūdꝰ maiori silis: vbi deꝰ totꝰ ē in toto/ et totꝰ in qlibet pte ꝑ eēntiā/ p̄ntiā et potentiā. ¶ Cōsydera cor hoīs: et vide qm̄ intra se est tota aia tāq̄ i clybano. Est eñ aia (s̄m phos et poetas) ignea vis vel igneꝰ vigor. Diffūdit itaq̄ se ꝑ totū cor tāq̄ infra spherā actiuitatis sue viuificās ipm̄ Ipa nihilominꝰ aia ꝑambit et circūdat et ptinet exteriꝰ cor nostꝝ/ tāq̄ circūferētia eiꝰ ad extra: dū est ipa eadē tota/ sic cētrū ad intra/ tota tñ indiuisibil' nō sic pūctus positiōez hñs i cōtinuo/ nec extra se fluēs: s3 aliter mira ṽtute ex opatiōe/ q̄ penetrat se diffundēs. Fatemur. Imaginatio eñ nō capit h̄: s3 nō ɔcludit et intelligētia (si pura sit et simplex) inuet. Eleuat se supra ɔtinuū et tps: supra h̄ et nunc tpis et loci materialis. Uis intelligētie vel mentis pure defigit oculos ɔspicuos ad h̄ et nūc diuiˀ eternitatis. Et si nō mō ꝑ essentiā: tñ aliqn̄ ꝑ speculū nitidū et imaginē: de quo apls: Nos inqt reuelata facie/ supple ab inuolutris phātasmatū trāsformamur de claritate in claritatē tanq̄ a dñi spū. Fit quippe talis trāsformatio per illapsū sancti spūs purgātis aiam et eleuātis in idipm. ¶ Hactenus hec introducta faciūt vt oremus cū ecclesia: cuiꝰ orōnes eleuatissime sunt et tote ignee/ nisi sit frigidū pectus plus chrystallo ɔgelatū. Illo nos igne spūssanctus inflāmet/ addamus et deuoret: quem dñs noster Iesus christus/ addamus in h̄ sacro: misit in terrā: et voluit vehemēter accēdi. Capiet tūc ignea mens cū sūma facilitate. Sētiet cū sūma iocūditate: quēadmodū deus est oia in omībꝰ/ et totus in singulis/ cōis oībus/ et vnicuiq̄ singularis/ totus apphēsus a quolibet btō/ a nullo cōprehensus/ totꝰ intimus/ totꝰ extimus/ totꝰ oīm cētꝝ/ totꝰ et circūferētia/ totus stabilis/ dās cūcta moueri. Ad h̄ phi conati sunt/ maxime metaphici: sed sola dei grā et veritas q̄ ꝑ iesū christū facta ē: potent h̄ adipisci tunc ꝑ gloriā ɔsūmatā/ et hic in via ꝑ theologiā mysticā. Ualet insup hec mētis eleuatio mirabiliter ad intelligētiā mysterioꝝ eucharistie sacramēti. Tradidit eñ christus rē a sensibꝰ taliter elōgatā: vt discamus nedū amare/ sed intelligere et venerari celestia: secernere materialia a spūalibus/ deū a creaturis oībus/ vitā eternā a mūdi fluxibꝰ et caducis calamitatibus. Sciamus ꝑinde ꝙ aliter h̄3 ꝑcessū suū dei ꝓuidentia sup hoīes/ aliter super bruta. Cur ita? Certe vt magis diuine gratie et miraculis innitamur q̄ nature. Nō q̄dē vt tētemus deū: sed vt nouerimus nos ad finē nostrū q̄ supra nos ē/ nō nisi gratuitis sup naturā miraculis ꝑuenire. Hoc qr nō vidit Pelagius errauit/ ingratus gr̄e dei: nō ꝙ hō destituat opatiōe sua naturali ꝓpria plus q̄ bruta: s3 ad altiora niti o3: et i his gr̄e dei totus inniti. ¶ Nota distinctionē hāc de duplicitate opationū: et oppositas ɔtra rōes Aug. cōcordab. ¶ Uoluit dei sapia spm̄ rōnalē ɔiungere materie: q̄tinꝰ istas nos ɔnexio doceret: spm̄ nrm̄ cū deo q̄ spūs ē/ faciliꝰ ɔiūgi posse: et qm̄ ex eisdē gignimur et nutrimur Incarnata ꝓus dehinc velut ꝑanata vel inescata sub spēbꝰ sacri sapia facta est nutritio nostra sicut et formatio. Et qm̄ nutritio ꝓficit sanis et mūdis: facta est eadē sapientia nobis in ꝓbatica piscina q̄nq̄ vulneribus corpis sui/ salus/ mūdatio. Cor famelicū: cor quod aruit: qr oblitus sum comedere panē meū: cor durū/ cor carneū: cor ad solē iusticie nō liquescens: sed obduratū cor q̄d derelinq̄t animā meā: et facta est sic columba ephraim seducta. Redi nūc ad vocantē te christū in altari. Dic cū Ps. Introibo ad altare dei: ad deū qui letificat iuuentutē meā. Eras nēpe cor vetustū priusq̄ emitteret lucē suā. Recreauit te et innouauit in tabernaculis ecclesie detracta pelle vetusta peccati/ defluentibus plumis ad calorē austri. Contusa ad petrā christū in abstinētia curuitate nimia nostri. ¶ Grandē nobis fiduciā sperāde pietatis indulsisti benigne Iesu/ ꝓponens exemplū filij ꝓdigi: cui tāta celeritate pater occurrit: cecidit super collū: osculatus est eū. Stolā cito ꝑmā iussit ꝓferri/ anulū cū calciamentis dari. Deniq̄ vitulū saginatū in epulatione occidi. Tu figuraliter es vitulus iste: quē reuertenti de regiōe lōginqua peccati filio vis apponi. O altitudo diuitiaꝝ sapie et scie dei. O supereminēs scia charitatis christi: si māsisset apud patrē perditus iste filius q̄ typū tenet Ade fugientis a facie dñi: vitulus ad epulationē nō fuisset occisus: quia nec christus immolatus fuisset. ¶ Cesset igit' o curiositas questio tua. Cur omisit deus vt peccaret adā? Ecce quantū fructū dei sapiētissima bonitas elicere sciuit: potuit et voluit ex pctō. ¶ Curre iā o aia penitēs: clama post christū cū chananea: Dñe Iesu fili dauid miserere mei. Qui si forte a matre comite rogatus/ vt dimittat te: sileat et ꝓcedat: irrue festinatione tota: ꝑueni faciē eius in adoratiōe dicēs. Dñe adiuua me. Si rursus opposuerit cōfundēs te: ꝙ panis filioꝝ nō est dādus canibꝰ. Rñde totā fiducia: Etiā dñe: nā et catelli edūt d' micis que cadunt de mensa dñoꝝ suoꝝ. Tādē mereberis audire: Fiat tibi sicut vis. Filiā tuā (q̄ est sensualitas lunatica/ et a demonio fomitis originalis male torta) inuenies sedatā/ et sedentē in obediētia rationis. ¶ Cōuiuiū eñ si recogites o aia/ figuraliter restaurāt septē filij Iob cū tribus sororibus/ qlibet in die suū. Sensisti q̄nq̄ motū reuerētie ꝓfunde necnō humilis ad deū timoris: nō audes ꝑ verecundia sursum oculos attollere/ dicēs cū ꝑcussione pectoris: Deus ꝓpitius esto mihi pctōri. Scito ꝙ apud te fecit conuiuiū ꝑmogenitus filius timor in die suo. ¶ Sensisti motū pietatis ad deū/ ad te/ ad ꝓximū suauē et letū/ mitē insup valde ꝓfusum. Hec dies est scdi filij. ¶ Sensisti estimo tot miseroꝝ afflictiones in penis et culpis super filios hominū/ vel ex ꝓprijs angustijs luxisti btō sanctoq̄ luctu. Hec est dies tertij filij. ¶ Corroborata es in vigore tolerandaꝝ aduersitatū/ vel in abstinentiarū rigore firmata. Facta es esuriēs et sitiens satisfacientē iusticiā. Ecce quartus filius instaurauit in die suo conuiuiū. ¶ Cōsiliata ē i opibus superogātis iusticie/ castitatis/ paupertatis et obediētie. Hec ē dies q̄nti filij. ¶ Intellexisti mysteria sacramentoꝝ/ ꝑcipue huiꝰ: retulisti oia que

videntur ad eternitatis spectacula: obtinuisti etiã
mũdiciã cordis; nedũ a pctis/ sʒ a phãtasmatib⁹ et
curis. Pulcher iste dies ⁊ seren⁹ est sexti filij. Sapu
it tibi tãdẽ p oẽs sensus intimos/ ꝙ suauis ⁊ bon⁹
ẽ spũs dñi gustãtib⁹ eũ/ vidẽtib⁹ eũ/ audiẽtibus eũ/.
odorãtibus eũ/ amplexãtib⁹ eũ ĩ h̃ sacramẽto. Fe-
licissimũ hũc ac btĩssimũ in apparatu ɔuiuij diẽ fi
lius septimus hʒ suũ. Bibunt illic vinũ. vij. filij cũ
trib⁹ sororibus: cuiꝰ q̃lis sit effectus si scire desyde
ras/ insinuabit q̃ dicit: Inebriabunt ab vbertate do
mus tue: ⁊ torrẽte voluptatis tue potabis eos. Bi-
berat hãc sobriã ebrietatẽ spũs pia mat Aug. mo
nica: dũ post susceptiõʒ sacramẽti in publico rapta
clamauit: volemus in celũ fideles/ volem⁹ in celũ.
Pulsata ⁊ exq̃sita quid ita clamaret, Demissa cũ
vultu voce inq̃t; Cor meũ ⁊ caro mea ex. ĩ de. viuũ
Altera q̃dã ruptis venis expirauit/ vim amoris sã
cti ferre nõ sustinẽs. Felices sũt dom⁹ ille fideliũ/
p q̃s fiũt p orbẽ p fructũ ɔuiuiũ singulis dieb⁹ illu-
minate ɔuersatiõis, Offert nihilomin⁹ holocau/
sta Iob mystic⁹: qm̃ iusticie nostre nõ sũt oĩno syn.
cere: egẽt insup ɔ̃suatiõe. Debet deniq̃ ɔ̃sũmatio
nẽ accipe in grãrũ actiõe oĩs cibus cõit. ❡ Quos
p̃terea fruct⁹ apponere soleat ĩ hac eucharistie mẽ
sa spũs sapie: cẽseo meditatiõi deuotorũ potius ꝙ̃
scptorꝫ expõsitiõi linq̃ndũ/ veniãt/ vacẽt/ gu. ẽt ⁊ vi-
debũt. Sʒ neq̃ putãdũ ẽ nos ɔsortes ⁊ ɔciues fu
turos btõꝫ spirituũ ab ip̃is deseri/ dũ sedem⁹ ĩ ec-
clesie cõuiuio. Facti sunt q̃ppe oẽs administratorij
spũs ppter eos q̃ hereditatẽ capiũt salutis: cui⁹ ar
rã accepim⁹ h̃ ⁊ pignus. Si ad instructiõʒ cõuiuij
pfectã p̃sima reqrũt: diuites sũt hi spũs ad ãplio-
ra: hñt ad votũ cellaria regis: pferũt de thesauris
suis q̃cq̃ voluerit iterior hõ nr̃. Petit ignis et ca-
min⁹ incẽdij: seraphin ardẽt. Petit salẽ luminẽ: che
rubin sapiũt ⁊ lucẽt: petit sedilia: throni hñt illa
ministrare a sup̃ma hierarchia: qui mĩstrãtib⁹ ipem̃t
Querit q̃ dñet ĩ ɔuiuio: q̃ v̇tute pareat: q̃ ptãte tu
eat: hec sc̃da põt hierarchia. Querit p inferiori ce-
naculo/ ꝙ ordo sit in ɔuiuãtib⁹: offerũt se p̃ncipa-
tus/ subordinãt archãgeli/ ⁊ angeli subseruiũt. Si
fructus defuerint: ascẽdam⁹ in palmã crucis: app̃
hẽdamus fruct⁹ eius: ꝙ si solos carpe possum⁹ in-
fimos minusq̃ maturos: distribuit liberaliter õ me.
diũs ⁊ sup̃mis chorus ip̃e sctõꝫ p ramos ĩhabitãs
Exẽplũ accipe. Ibat ad passionẽ dorothea virgo.
Theophilus q̃dã scholasticus exclamauit ad eã.
(suspicor irridẽs) O dorothea spõsa christi/ mitte
mihi mala ẽ padiso spõsi tui. Spopondit se missu
rã. Iussa flectere ceruicẽ: orariũ p̃ns eximẽs astãti
dedit puero q̃ ferret theophilo et diceret: Doro-
thea ãcilla christi mittit tibi mala ẽ padiso sponsi
sui. Recepit gratus/ applicuit faciei. Sẽsit ɔtinuo
vim celici cuiusdã odoris: quo replet⁹/ ⁊ totus ĩ al
terꝫ virꝫ mutatus/ repetẽs dicebat: Bñdictũ sit no-
mẽ dñi mei iesu christi. Mox capt⁹/ ɔfite tor-
tus post occisus/ ascẽdit in palmã: vbi pleno ore
vorat fruct⁹ eius. Ceterꝫ q̃ possumus ad te fiducia
ɔfugere btĩssima feminarũ. Tu mr̃ es eucharistie:
q̃ mater grãe bone. Tu clauigera cellariorũ regis
pacifici. Tu frãgere panẽ potes illũ pet̃ẽtib⁹. Tu

epulari quotidie splẽdide: nõ negabis micas vlcero
sis nob̃ ⁊ mẽdicis: quorꝫ tot sũt ligue clamãtes ad
tuã misc̃diaʒ/ quot sũt vlcera nostrã ostẽdẽtia mise-
riã: vorꝫ sapiẽrorꝫ tuarũ. Nimirꝫ q: tu nedũ sapia p
emphaticã locutiõʒ/ sʒ mr̃ es sapie/ spõsa/ soror/ fi
lia. O ꝙ̃ amplissimũ pãdit nob̃ hec meditatio ꝙ̃
amenũ hortũ/ imo paradisũ deliciarꝫ tuarꝫ v̇go sa
pientissima cuius in filio sacramẽtaliter suscepto
laus oĩs terminat. Ego inq̃t ex ore altissimi pdi-
ui. Ego mr̃ pulchre dilectiõis: Ego sic vitis fructi
ficaui: cũ ceteris ĩ sapie p̃conijs nũeraris nec finitis
Tu q̃si oliua speciosa in cãpis: q̃ mũdo naufrago
ramũ illũ oliue patne ptulisti iesũ christũ. ❡ Col
ligere fas hʒ ip̃m in h̃ eucharistie sacramẽto fide-
lis aĩa: fas illũ ferre in ore suo: dũ vesp mortis ad
ueniẽs/ suadebit regredi ad verꝫ noe deũ: q̃ dũ cre
auit eã: misit per aquas ⁊ terras huius diluuij: q̃tin
nus bñ volando rediret ad ip̃m qui misit illã. Fe-
lix plane anima q̃ redibit ad vesperam vite sue: fe
rens in ore suo ramũ hũc oliue christũ/ p sacramẽ
talem saltẽ spiritaliter susceptionẽ.

Tertia partitio per solilo
quiũ ɔuersũ ad mariã p notulas q̃nquaginta.

❡ Prima notula.

O Ontẽplatiõib⁹ tuis deinceps inten a
dere cupiẽtes: nos esuriẽtes ɔuerti
mur ad te esurientẽ olim: ad te pau
perẽ spũ ⁊ hũilẽ ãcillã christi virgo
btã/ v̇go iã bñdicta p oẽs gñatio-
nes/ v̇go nũc eternis epulis sp abũdãtissime ple-
na. Cui⁹ mẽs ɔtẽplata ẽ mĩra nimis sapiẽter. Tu
ɔscia sup oẽs post filiũ sacramẽti hui⁹ absconditi a
seculis extitisti. Ecce plus ꝙ̃ Salomõ hec. Ma
re: Dic nobis p miseratiões tuas: dic q̃ ⁊ q̃nta bo
na ɔtẽplabat mẽs tua: cũ post bñficia tibi singula
riter exhibita/ tu gñalia oĩbus cecinisti/ dicens:
Esurientes ĩpleuit bonis. ❡ Narrat Lucas ɔsci
us secretorꝫ tuorꝫ/ ꝙ apli erãt cũ mulieribus ⁊ ma-
ria mater iesu. Subdit postmodũ. Quotidie quo
q̃ pdurãtes vnanimiter in tẽplo/ frãgebant circa
domos panẽ/ sumẽtes cibũ cũ exultatiõe ⁊ simpli
citate cordis. Eras inter hos sumẽtes cibũ haud
dubiũ o maria mater iesu: exultabas in simplicita
te cordis collaudãs deũ/ ⁊ hñs grãʒ ad oẽʒ plebẽ
q̃d seq̃tur: Dñs aũt augebat qui salui fierẽt quoti
die in idip̃m. Est igit salutaris effectus huius sa-
cramenti/ salus ⁊ augmentũ fideliũ quotidie in id-
ip̃m. Et hec ɔtẽplatio tuta p̃cipua. Nulla fuit na
tio/ q̃ nõ sacrificiũ cẽseret offerendũ illi soli quem
credebat aut fingebat deũ sibi. Sacerdos ⁊ sacrifi
ciũ est nob̃ factus o maria fili⁹ tu⁹. Sʒ q̃lis sacer-
dos ⁊ q̃le sacrificiũ/ expõit apl̃s eius latissime scri
bens ad hebreos: Nõ in vitulorꝫ sanguie ⁊ thau-
rorꝫ cede. Hec cõtẽplatio altera. ❡ Contẽplabat
mẽs marie/ q̃tũ se sacrificiũ arbitrabat dauid/ q̃n
tũ Salomon/ qñantũ oẽs prisce legis exoluisse/ si
multa thaurorũ/ si agnos absq̃ numero iugula-
rẽt dño. At nos sub vnica panis exigui specie/ sub
modici vini calice sacrificiũ absq̃ vlla cõparatio-
ne placidius in odorẽ suauissimũ dño ɔsecramus

offerētes. Et fiḋē hostia ſm literā/ parua/ nitēs ſana: teres/ azyma nudaq̧ ſcripta. Signat hec ſeptupleṙ ↄditio nos debere vitia capitalia ſeptē excludere. In puritate ſupbiā/ in nitore inuidiā/ in integritate irā/ in rotūditate volubili acediā/ in azymo furfur auaricie/ in mūdicia feditatē luxurie/ in ſcriptura hebetudinē ꝫ gule. Grās tibi virgo bṫā/ q̄ talē nobis hoſtiā ptuliſti. Grās filio tuo/ q̄ nos a iugo legis intolerabili liberauit. Vetētantibus inducere rurſus ſup ceruices credētiū illud iugū/ q̄bus ſe Paulus ↄſtāter oppoſuit/ τ apli ↄſenſerūt.

¶ Contēplabaṫ maria/ quēadmodū fuit tps ante paſſionē/ dū legalia currebāt fructuoſe in pplo iudeoꝝ. Fuit tps poſt paſſionē vſq̧ ad pfectā pdicatione euangelij p iudeā dū erāt pmiſſa (ꝙuis in: .i. lia) ꝗtinus mater ſynagoga cū honore ferretur ad tumulū. Fuit tps tertiū quo temerator materni ſepulchri reputandus eſt τ a fide alienus/ q̄ legalia vel obſeruat vel obſeruāda contēdit. Libēter pfecto nos credētes ꝺ gētibus caremus iugo tali: libenterq̧ in ꝭ ſacrificio puro facili pfectoq̧ gloriamur. Nō ſumus ingrati gratie dei. Iuſticiā eī cōſtituere volumus: ſed p gratiā ſperam⁹ ſaluari lōge ↄfidētius ꝙ illi per legē: vt interim ꝺ ſacrificijs execrādis gentiliū ſileamus. Cōgregauit nos de us in vnā eccleſiā in cōionē ſanctoꝝ vnā/ dans remiſſionē pctōꝝ. Itaq̧ ſub fide articulorum vnius eccleſie catholice cōphēdiṫ cōicatio ſeu cōio olim ſctōꝝ. Eſt eīm eccleſia cōgregatio ſeu potius ↄuocatio fideliū viatoꝝ/ put accipiṫ a triūphāte diſtīcta. Eſt inſup eccleſia ptinēs cōionē ſctōꝝ .i. ſacroꝝ: p q̄ nimiꝝ ſacra fit remiſſio pctōꝝ. Ceſſat igiṫ q̄ſtio nōnullorū: cur de euchariſtie ſacro nō fact⁹ eſt in ſymbolis articulus: factus q̄ppe ē ſub cōione ſctōꝝ .i. ſacroꝝ: inter q̄ poſt ſacm baptiſmi iſtō

E ſacm fuit predicatū/ τ vſu ↄtinuo diuulgatū: qꝺ τ antonomatice cōio vocaṫ. ¶ Contemplabaṫ hec cōionē: τ ſapuit mēs marie continuandā p generationes vſq̧ ad ↄſūmationē ſeculi: ꝙ ſi nō mutabiṫ ꝭ ſacrificiū: vtiq̧ nec ſacerdotiū chriſti nec lex mutabunṫ: ↄtra Ioachim τ ſeq̄ces eius/ nouā/ ſpirituſſcti legē in euāgeliū eternū dānabilit̄ pmittētes: pptea: hora nouiſſima tps legis chriſti: q̄m altera nō ſuccedit. ¶ Cōtēplabaṫ mēs marie ↄſerēs iugiter in corde ſuo: quemadmodū chriſti corpus ↄtentū nō ſolū ſignatū ſub ſpeciebus panis τ vini/ eſt vera res huius ſacri. Eſt inſuper ſignū ſeu ſacrm totius corporis myſtici: qꝺ eſt eccleſia catholica tā militans ꝙ triūphās: cui⁹ caput chriſtus ē chriſti aū deus. Corpus chriſti et ſi nō videaṫ: ē tñ de ſe ſignū viſibile: gratia ꝯo vniēs fideles in vnū corpus τ ſpm/ cauſaṫ a chriſto. ¶ Contemplabatur quēadmodū in oī ſacrificio altaris daṫ ſpōſus chriſtus eccleſie ſponſe ſue: daṫ caput membris/ a quo ſuſcipiunt influentiā pfectionis ſm menſurā vniuſcuiuſq̧ mēbri/ quouſq̧ pueniāt ad menſurā plenitudinis chriſti. ¶ Contēplabaṫ oēm hoīem viatorē ſignificari ſub hoc ſacro quo ad ſufficientiā ſacrificij: nō tñ quo ad finalē efficaciam niſi tñ

D electi. ¶ Contēplabaṫ hoīm cōionē ſub multiplici diſtātia. Eſt cōio nature/ a q̄ nullus excipitur. Eſt cōio ſm aptitudinē ad gloriā: τ ab iſta nullus viatoꝝ excipiṫ: q: deus vult oēs homines ſaluos fieri. Eſt cōio pdeſtinationis τ gratie finalis: et ab illa oēs reprobi viui τ mortui excōicāṫ vel excipiūtur.

¶ Cōtēplabatur cōionē aliquā eſſe in grā in meritis ſm pñtē iuſticiā tñmō. Siṁr aliq̄ erat excōicatio ſm pñtē iniuſticiā τ demeritū. Rurſus aliq̄ erat ſm pñtis eccleſie extrinſecū iudiciū p ſnias irregularitatū τ excōicationū initiata. ¶ Cōtēplabaṫ ꝙ in oblatiōe ſacramēti vt erat ſacrificiū/ nullus viator ꝗtūcūq̧ puerſus vel excōicatus: erat excipiendus ab offerētis affectu charitatiuo: ex quo erat capax beatitudinis. Secus ꝺ excōicatione dānatoꝝ: hinc orat eccleſia/ ꝙ ꝭ ſacrificiū ſit abſolutio ſcelerū τ remiſſio olim delictoꝝ: ꝗtinus p ſacrificij virtutē pctōres reuiuiſcant: τ ad viā gratie reuertātur. ¶ Contēplabaṫ ꝙ eccleſie iudiciū poterat arcere ſacerdotes offerētes ſacrificiū: ne p expreſſā eccleſie orōnē cōphēderent excōicatos ab ipa. Noluit tñ nec debuit phibere charitatis interiorē affectū/ vt dictū eſt: pptereа forte fuit inſtitutus mētalis modus orādi p memento. ¶ Contemplabaṫ ꝙ horrenda eſſet excōicatio: et ꝙ timide ferenda τ timidius ſuſtinēda: q̄ faceret holeꝫ ab hac cōione ſalutifera ſeparatū. ¶ Cōtēplabaṫ ꝙ in rōne ſacrificij petit ſacerdos quoſlibet aſſociare nō phibitos ab eccleſia τ eius pia intētiōe. Vñ ſicut oblatio chriſti fuit ſingularis p oībus: ita fuit cōis p quolibet ſingulari. Hec contra timidos auaros in ſpūalibus: q̄ qrūt appropare ea ſibi/ q̄bus nō ē libalitas hui⁹ ſacrificij ſatē nota. ¶ Cōtemplabaṫ ꝙ lꝫ vna miſſa ſufficiēs eſſet de ſe/ ſicṫ paſſio chriſti p ſalnatiōe olm viatorū: nihilominꝰ in rōne ſatiſfactionis τ pcij plus valebant plures miſſe ꝙ vna: τ plus vna p vno ꝙ p multis/ ſm ordinē diuine ſapientie: q̄ dat oībus menſurā/ numerū τ pondus. Scit aūt ipa btā nūc interdum ē ſurā hanc in Ezechielis menſuratione figuratā: nos neſcim⁹. Contemplabaṫ ꝙ exēplo chriſti poterat ſacerdos offerre ſacramentū p pctīs alioꝝ: q̄q̧ cū pluri merito ꝙ ſi p ſe ſolo celebraret: nec ſe tñ nec aliqueꝫ debet excipere niſi mō dicto: nec ſingulariter appropriare: pptereа ſtulte agūt qui volunt miſſas dicere ſm intentiones ſuas quaſi venales τ mercēnarias τ auaras: τ nō ſm intentionē τ traditionē eccleſie liberalē plane: nec ſūt audiendi. ¶ Contemplabaṫ τ ita ſeruabat charitas marie: vt ſacrificiū intus offerret nō niſi deo: nec ad aliquem ſe obligaret quaſi p vice gratuitorum oblatorū. Iam eīm videretur ſimonia ca mercatio ſed nō primo modo: dū ſolus deus eſt principalis terminus. ¶ Contemplabaṫ ꝙ titulus ſolus/ ſecurus et mundus a ſimonia vel turpi queſtu/ in receptione temporaliū per ſacerdotes: eſt titulus ſuſtentationis miniſtri ſeu ſacerdotis celebrantis. Qua ſuper re longus alibi de ſollicitudine eccleſiaſticorū tractatus eſt habitus. ¶ Contēplabatur ꝙ titulo generaliter quadruplici quelibet pſona viatrix tenet offerre ſacrificiū hoc ipſi deo/ ſaltē ſpūaliter in ſui cordis altari. Pmo rōne charitatis ad ſe. Scdo titulo ratiōe conſortij ad omnē

holem capacē btitudinis. Tertio rōne bñficij sus-
cepti sit ī bonis fortune: sit ī bonis nature: sit ī bo-
nis gratie. Quarto rōne grāꝝ actōis deo et sctis
oīb⁹ ꝑ bñficio tāti sacri cū ceteris / cōplacenter de-
uotiuole recolēdo. ¶ Cōtemplabaꝛ ꝙ vltra titulos
istos obligabāꝛ sacerdotes titulo suscepti tāti sa-
cerdotalis officij: vt possint gloriari cū aplo: Grā
dei in me vacua nō fuit. Cū eīn crescāt dona / rōes
etiā crescūt donoꝝ / diuersimode tñ ꝑ q̄litate cir-
F cūstātiarꝝ. ¶ Cōtēplabaꝛ quēadmodū christus la-
uit pedes aploꝝ añ ꝯstitutionē hui⁹ bñdicti sacri
añ ministratiōꝫ: in signū ꝙ solis mūdis dꝫ tradi / z
a mūdis celebrari / dicēte aplo: Probet aūt seipm
hō: z sic ō pane illo edat. Nota sūt q̄ sequūꝛ / sed ꝑ
multis horrēda. ¶ Cōtemplabaꝛ ꝙ ad celebrati
onē z susceptiōꝫ tā sublimis sacramēti null⁹ de se
dignus est: qꝛ nec ex mentis q̄ incerta z sepe vana
z sordida sūt: nec ex officio: qꝛ iuste z scē q̄ scā sūt
exeq̄n̄s. Hinc fuit tāta apud multos reuerētia / ꝙ
sacerdotes esse fugerūt. Legiꝛ h̄ ō scō marco z ō
nōnullis eremitis. ¶ Cōtemplabaꝛ ꝙ stāte ꝯscia
bñ sibi cōscia ō nō impedimēto pcti mortaꝛ vel ir-
regularitatis vel excōicationis vel scādali / sacer-
dos laudabilius faciebat celebrādo mō z tpe con-
stitutis ab ecclesia / ꝙ ꝑpter solā reuerētiā abstinē-
do / z h̄ ceteris paribus. Rōnes poterūt infra tra-
di. ¶ Cōtēplabaꝛ quēadmodū staret aliquē sacer
dotē vel alteꝝ cōicātē esse realiter ī pctō mortali et
extra grāꝫ / vel in excōicatiōe: z tñ nō peccabit no-
uiter in celebrādo vꝉ cōicādo. Nō negaꝛ tñ q̄n sꝑ
sit in pctō: sed nō peccat nouiter in h̄ actu suo. Va
let hec ꝯtemplatio ꝑ scrupulosis: z hꝫ locū q̄n fa
cta est examinatio ꝯscie: put solet in talib⁹ fieri bo
na fide / de recolēdo z amouēdo oē pctm̄: z impe
dimentū ꝑnūc nō occurrit. ¶ Cōtēplabaꝛ exinde
maria / ꝙ ad nō indigne celebrādū seu cōicādū suf
ficit ꝯscia ꝑbabilis cōiecture: ꝙ nullū ꝑtūc hꝫ im-
pedimentū necessario vetās vel arcēs ad celebran
dū vel cōicandū. Et h̄ iteꝝ ꝯtra scrupulosos ꝯsola
toriū est documentū. ¶ Contēplabaꝛ ꝙ a tāto bo
no / tā honesto / tā vtili de se z delectabili / non erat
ꝑuādus vel arcēdus hō sine magno z legitimo im
pedimēto: vt ꝑ immūdicia corꝑali sola / q̄ mortali
pctō iūcta nō est / scādalo tñ rōnabili nō imminen
te. Lōgus esset h̄ ꝓcessus de leprosis / de menstrua
patiētibus / vel emorrhoidas / vel pollutiōes ī som
nio / cū ceteris. Rō olm est: qꝛ nō est afflictio dāda
afflicto / sꝫ ꝯsolatio. Rō altera: qꝛ cibus iste magis
est spūs ꝙ carnis: q̄ nec carnalib⁹ sordibus ī se vꝉ
ex se maculaꝛ. Eleuet ī hac ꝯsyderatiōe deuotio fi
G delīū sursū corda. ¶ Cōtēplabaꝛ magnificās aīa
marie dñm cū exultatiōe spūs in deo salutari suo:
quēadmodū ꝑsitialiter erat in h̄ sacro iste cui mi-
strāt milia miliū / z decies cētena milia assistunt ei
Nō ita tñ ꝙ oēs dimisso empireo celo / assisterent
huic ī terris sacro / nisi s̄m ordinatiōeꝫ diuine sapie
cū bñplacito creatoris. Cōtēplabaꝛ nō esse idignū
sꝫ dignissimū videri āgelicis spiritib⁹ visitare ꝑsi-
tialiter ecctias in q̄ celebraꝛ vel seruatur euchari-
stie sacrm̄. Exēplū hui⁹ figurale fuit ī scala iacob de
s̄ mōte synai: q̄n data ē lex ꝑ āgelos ī manu medi-
atoris / cū similibus multꝭ. ¶ Cōtēplabaꝛ q̄nta erat
patiētia christi / q̄nta āgeloꝝ btōꝝ h̄ assistentiū / dū
tolerāt indignitatē ꝯtrectātiū h̄ sacrm̄: cū illi tāta
seueritate puniebāꝛ accedētes ad mōtē synai. Vñ
z bestia si tetigisset montē / obruebaꝛ lapidib⁹. Se
pe aūt pōt in h̄ sacramēto ꝯq̄ri christ⁹: Manus tra-
dētis me mecū est in mēsa. Et illud: Juda / osculo
filiū hoīs tradis. Nihilominus ex pctis taliū eli-
cit deus bona ī salutē electoꝝ: sic ex bonis dei ma
la pctōres eliciunt. ¶ Contēplabaꝛ ꝙ h̄ sacrificiū
dabat gloriā deo ī excelsis: z ī terra pacē hoīb⁹ bo
ne volūtatis: letificabat āgelos: libabat purgato
rio detētos: vt eoꝝ pena breuior fit aut leuior. Vi-
atoribus impetrabat nūc ꝯuersionē ad grāꝫ / nūc
ꝯseruationē in grā / nūc ꝯtra mūdi ꝑicula firmamē
tū / nūc angeloꝝ custodiā z refrenationē tentatoꝝ.
¶ Contēplabaꝛ ex his z silibus effectib⁹ laudabi
lius esse ex amore sacri z ꝯfidentia miscdie dei sepi
us accedere / ꝙ ex timore vel scrupulis diu se ab eo
dē sacramento q̄ꝺāmmō excōicatū facere: q̄ nec se
exponit ꝑiculo q̄ nō hꝫ certitudinē ō legitio īpedi
mēto z accedit: quēadmodū .ā. notatū est. Sed et
stultus illius timor ē / vel reuerētia min⁹ ꝑudēs / q̄
ad dñm se vocātē z inuitātē nō accedit ꝟꝫ ꝓcrasti-
nat: sed ōt voce corui / cras cras cras. Sepe demū
fit illē: Qui nō ē hodie cras min⁹ apt⁹ erit. ¶ Cō
tēplabaꝛ tales q̄ nolūt accedere nisi sint actualiter
deuoti z feruidi: silr agere q̄si frigid⁹ nolit ad ignē
ꝑximare nisi ꝑus calidus sit / nec sordidus nisi sa-
nus: Sit tñ iste viuēs nō mortuus ꝑ mortale q̄ ꝯsi-
dit accedere. Alioq̄n si sit mortu⁹: nō recipit emolu
mēta viuoꝝ: nō est cōditio mortuoꝝ vt comedant
¶ Cōtēplabatur maria etiā se ex se neq̄ꝙ esse di- H
gnā / excelsior sup oēs. Dicebat igitur cū aplo: Ve
nit deus saluos facere pctōres: quoꝝ ꝑma ego sū
Sed miscdiam in ꝓseruatiua sanctificatione z re-
dēptione ab oī pctō etiā originali cōsecuta sum
alioq̄n etiā natura filia ire fuissem sicut z alij. So
lus z vnicus filius meus neqꝫ peccatū neqꝫ neces-
sitatē habuit consequēdi pctm̄ ꝓuilegio singulari
quia singulariter ex spū sancto natus. ¶ Cōtēpla
batur aliq̄n cōicātes secum in eucharistia pctōres
esse: forte z pctōres sciebat esse aliquos qui sacra
mentū ministrabāt: q̄lis fuisse putatur septim⁹ dia
conoꝝ Nicolaus. Sed nō cessabat ob h̄: nō refu-
giebat: nō se excōicabat. i. extra cōicationē se po-
nebat. Sciens z recolēs dictū filij sui q̄ sumitur in
h̄ sacramēto: Veni pctōres saluos facere: dū pha-
riseoꝝ falsa iusticia indignaretur / exprobrās et di
cens: Hic pctōres recipit. Et iterū ad discipulos:
Quare cū publicanis z pctōribus mādūcat magi-
ster vester. Sed neqꝫ christus ꝓhibuit Judā ꝑ ab
negationū cibi sui. Contēplabaꝛ amplius z cōple-
ctebatur amplissimo sinu charitatis oēs pctōres
terre / z publicanos z meretrices: quales sepe ꝓce-
dūt in regno dei. Clamabat valide cū lachrymis
intra templū cordis sui se connumerās exēplo Da
nidis: Peccatores / te rogamus audi nos. Mise-
rere nostri s̄m magnā miscdiaꝫ tuā: qꝛ pctōres ma
gni sumus. Et s̄m multitudinē miserationū tua-
rū: quia multi sicut in spiciis sumus. Exemplū ita-

ꝙ dedit nob̄ q̄ntūcunq; videamur iusti: vt quēad-
modū illa fecit/ita ⁊ nos faciam⁹. Nemo aliū iudi
cet/nemo dānet: sed solū ꝓ ecclesiā suā ⁊ suos dā-
net de⁹. Coꝛu⁹fuit q̄ pascebat beliā. Pꝛescꝑsit foꝛ
mā oꝛōnis: excipiēs nullū q̄ dicere iussit/pater nr̄
nō meus: dimitte nob̄ debita nr̄a/nō mea. ❡ Cō-
tēplabaẗ fieri q̄ꝗ vt rex introduceret q̄stoꝛē i cel
laria sua/collaturus bona: dū ꝓ pluri⁹ et maio-
ribus indigētib⁹ expouit se q̄rere. Siq̄dē vbi abū
dauit delictum/supabūdat ⁊ gr̄a: maioꝛ quoq; mi
seriaꝝ abyssus/ abyssū foꝛtius inuocat miscḋiarū.
❡ Cōtēplabaẗ ⁊ assumebat huiōi sacrm̄ q̄si boꝛa
sua esset q̄ trāsitura erat ex h̄ mūdo ad patrem/vel
post desertū ad terrā ꝓmissionis/ comestura ď fru
ctibus. Reuoluebat aīo rota celeritate oīa noua
⁊ vetera de thesauro coꝛdis sui: q̄ ad deuotionē et
venerationē ⁊ laudē ⁊ iubilū cū exultatiōe spūs ꝓ-
uocabāt: maxime oīa q̄ cepit iesus facere et docere
singulariter secūt vniuersaliter cū oībus ꝑ totū vi
te cursum/ab introitu ad exitū ⁊ vsq; in seculū. O
quātā ꝗ̄ vberē vides aīa chꝛistiana mariā tibi mi
nistrasse materiā ꝯtemplādi. Expgiscere igiẗ: ocu
los aperi/aures erige: coꝛ dilata/⁊ excipiēs eucha
ristiā clama: Fasciculus myrrhe dilect⁹meus mi
hi: inter vbera mea cōmoꝛabiẗ. Fascicul⁹ vtiq; ꝑ-
uulus mole/ſ3 virtute imēsus. Hic ex sn̄ia/h̄ ē sen
su vel sentimēto intimo. Oīa poma diuinaꝝ scꝑtu
raꝝ/ noua et vetera dilecte mi seruaui tibi. Et vn̄
q2 dedisti mihi/de tuo tibi reddo. Talis mihi cer
te es q̄lē te fideliter recogitauero. Infans/puer/iu
uenis/ꝑdicās/sanās/moꝛiēs/resurgēs/regnans.
❡ Cōtemplabaẗ susceptionē eucharistie/q̄si filiū
audiret ex cruce dicentē sibi quod latroni iurauit
Amē dico tibi/hodie mecū eris in ꝑadiso. Siq̄dē
gr̄a dei (testimonio sapiētis) est ꝑadisus in bn̄di-
ctionibus. Et vbi gratia si nō eucharistia: q̄ ꝑ ex-
cellentiā bona gr̄a nūcupaẗ? Poꝛro gr̄a dei vita
eterna. s. vita ⁊ pax. Est aūt in eucharistia pax nr̄a
chꝛist⁹. Cōpleẗ ḡ salutatio tua o paule totiēs posi
ta/⁊ a Joāne ⁊ petro siſr: Gr̄a vobis et pax. Quid
gr̄a ⁊ pax nisi gr̄a pacifica? Et si pacifica/nō est im
pedita. Deductū ḣo ꝑius habes/ꝙ ꝑadisus ⁊ eter-
na vita ē fruitio dei ſm habitū gratie nō īpedita/
ꝑsertim q̄n est ꝯsūmata. ❡ Cōtēplabaẗ cū exulta-
tione spūs eucharistiā in tēplo iubilāsq; dicebat:
Suscepimus deus miscḋiā tuā/ī medio tēpli tui.
Suscepim⁹olim miscḋiā hāc visibiliter/ me ꝑh-
tāte symeōe/recipiēte anna ꝓphetāte. Etenī deus
me⁹miscḋia mea. Suscepim⁹hāc eandē sacraliter
quotidie/si volum⁹ī medio templo coꝛdis nostri.
Itaq; tēplū dei sum⁹. Nō q̄ram⁹ sapiā accusan-
tē/nō iusticiā dānātē/nō potētiā punientē/sed mi-
scḋiā absoluentē. Suscepim⁹eā sacramētaliter q̄
tidie mirabilia ī excessu facientē. Facit de sapiā ac
cusante aduocatā/ď iusticia dānāte absoluentē/de
potētia puniēte ꝓtegentē ⁊ liberātē. Siq̄dē fact⁹ ē
nob̄ chꝛist⁹a deo sapiā/iusticia/sctificatio/redem
ptio/via/veritas ⁊ vita. ❡ Cōtemplabaẗ existētiā
mirabilē filij ī h̄ sacro/ quē visibiliẗ tractauerat cū
blāditijs ⁊ oscul' suauissimis ī gremio coꝛridentē
Credebat h̄ idē sibi licere nūc: q̄uis alio mō/ſ3 nō
minoꝛi merito. Osculaẗ/tāgit: ⁊ q̄ꝺ sibi tūc nō lice
erat coꝛꝑaliẗ: māducat ⁊ bibit ⁊ accipit vitā: nā qui
māducat me inq̄t: ⁊ ip̄e viuet ꝓpter me. Grādē rē
tibi o aīa chꝛistiana grādē nimis estimasses: si vir
go bn̄dicta posuisset olim filiū suū in gremio tuo.
Si ꝯcessisset amplexū ⁊ osculū: ſ3 hēs h̄ rē suo mi-
raculo ⁊ merito grādioꝛē. Eia nūc o aīa cāta canti
ca cāticoꝝ q̄ suspirabūda petebas. Quis det mihi
te fratruelē meū sugentē vbera mr̄is mee/vt inue-
niā te solū foꝛis ⁊ deoscler te: ⁊ iā nemo me despi
ciat. Ecce foꝛis ⁊ vere foꝛis/a nemine visibiẗ: dat
se solū tibi: dat vt osculeris eū: fac q̄ꝺ seq̄ẗ. ❡ Ap
ꝑhēde eū ⁊ introduc ī domū cōsciē tue/q̄ ē domus
sapie mr̄is tue. Illic docebit te: da ⁊ mihi potū ex
vino ꝯditū deuotiōis tue: da mihi mustū malog̃-
natoꝝ tuoꝝ feruide dilectiōis ❡ Cōtēplabaẗ ī eu
charistia: q2 nō est h̄ localiter coꝛp⁹ filij sui. Non
enī posset trahi linea visualis a coꝛꝑe chꝛisti/ vt h̄
est sacraliter vsq; ad oculū/⁊ ecōuerso. Credebat ꝙ
ꝑ ꝯcomitantiā erat aīa in coꝛꝑe/siſr cū sanguine ⁊
cū deitate. Sed nūq̄d ꝑ ꝯcomitātiā erāt illic dū cō
secrabanẗ tp̄e cene vestes sue/nūq̄d aer circūstans
coꝛpus ⁊ vestes? Curiositas aut studiositas h̄ inq̄
rit/vt dedicat ꝙ in h̄ sacramēto ꝑ ꝯcomitātiā sūt
oēs angeli/oēs sctī. Et tu btīssima virgo/imo sub
breui verbo totus mūdus: siq̄dē deo caniẗ: Pleni
sunt celi ⁊ terra gloꝛia tua. Orat ecc̄lia patrē: vt ve
niēs filius tu⁹cū oīb⁹ sctīs/paratā sibi īueniat mā-
sionē: ❡ Cōtēplabaẗ coꝛpus ver filij sui sacrm̄ eē
coꝛꝑis sui mystici. Signat igiẗ h̄ sacrm̄ totā eccle
siā electoꝝ/etiā ex vi sacramēti. Nō tn̄ dicimus ꝙ
ꝯtineaẗ h̄ tota ecclesia sub sacramēto. Cōcedim⁹ꝙ
Chꝛist⁹hō est vbiq; ꝑsonaliter: q2 videlicet ꝑsona
chꝛisti verbū dei est vbiq;. Nō tn̄ ꝯcedim⁹ꝙ chꝛi-
stus sit vbiq; coꝛꝑaliter dimēsiue: ſ3 tm̄ ī celo ⁊ sa-
cramētaliter in tēplo. Logica h̄ opus est/vna ex an
cillis sapie/si nolumus male loq̄. ❡ Cōtēplabaẗ
iō dici coꝛp⁹chꝛisti ī hostia: q2 ꝯuersa erat ī se' spe-
ciebus hostie reseruatis. Vn̄ ꝯn̄s est/si chꝛist⁹ ap-
paruerit h̄ aliq̄n sub specie pueri vel crucifixi: si de
beat credi ꝙ sit ibi chꝛistus/opoꝛtet ꝙ species ho
stie remanserint: alioq̄n nō erit ibi chꝛistus sacra
mentaliter: sed nec videẗ ꝙ localiter: cū talis non
sit in celo status ⁊ statura. Caueat igiẗ sibi curio-
sitas inquirēdi miracula. Caueat vicina leuitate
tales ꝓtin⁹ adoꝛare visiones. Meminerit de mar-
tino/cui spūs nequā transfiguratus apparuit in
specie chꝛisti: qui angelus est magni cōsilij: nedū
angelus lucis/ſ3 lux angeloꝝ. ❡ Cōtēplabaẗ exi-
stentiā filij sui viuacius ꝑ intelligentiā ꝗ̄ ꝑ solā fi-
dē: ⁊ nullo mō imaginationē admittebat/ imo nec
rōnē. Percipiebat insuꝑ ꝑn̄tiā ei⁹ per amoꝛis sen
timentū ⁊ complexū. Quanto ḣo sit perspicacioꝛ
oculus intelligentie ꝗ̄ imaginatiōis vel rōnis/me
taphysici tradiderūt/minoꝛ mathematici/de q̄bus
minus videreẗ/vix credibilia posuerūt. Putāt se
perspectiui demōstrasse/ꝙ oēs radij luminis ⁊ co-
loꝝ olim ꝗ̄tūcūq; a circūferentia ꝓdeuntiū: cōcur-
runt impermixti in quolibet pūcto medij vel spe-
culi vel oculi. Sic inquiunt: in guttula iridis sunt
tres coloꝛes q̄ apparent in arcu: sic ī collo colūbe

sic certe ꝯſis eſt ꝙ infinities infinite. Sic I organo memorie dicerem⁹. Et quis inerudit⁹ oro crederet iſta? Demõſtrat arithmetica cum geometria: ꝙ in quolibet paruo piſo vel calculo ſunt oẽs nũeri cũ figuris oib⁹ ⁊ habitudinib⁹ ſuis: q̃ oĩa vtiq; ſũt infinita. Nec eſt vt dicat̃ ꝙ ſolũ ſũt I potẽtia. Uidet q̃ppe de⁹ actu/⁊ in actu oĩa talia. Si põt ꝑ ſolã remotionẽ (exẽplo dionyſij) vna figura fieri viſibilis in h̃ piſo: p̃exiſtebat igit̃ in eo: q2 nihil additũ eſt/ ſed ſubtractũ: cur nõ ita de ceteris figuris dici pt̃?

M ¶ Cõtẽplabat̃ hec maria lõge viuaci⁹ oculo Itelligẽtie q̃ntũ ſpectabat ad magnificãdũ dñm (cui⁹ potẽtie ⁊ ſapie nõ eſt numerus) ꝙ q̃cũq; pbs docẽ te eã ſpũſctõ oẽm ꝟitatẽ. Et ſi nõ forte ſꝑ in actu/ tñ in habitu. Accipiat hãc expoſitionẽ q̃ſquis aliquã vellet ſtruere calumniã ſuꝑ oĩb⁹ marie cõtemplatiõib⁹ tactis aut tãgẽdis: ſi ⁊ q̃ntũ ꝯtinẽt ꝟitatẽ. Sciat mariã maiori cognitiõe toti⁹ ſeculi cum decurſu fuiſſe p̃ditã/ꝙ ꝓphetaꝝ vel apl'oꝝ vl' pbo rũ cetus vllus. Si mathematic⁹ viſo piſo cognoſcat in eo nõ ꝑ imaginationẽ neq; ꝑ ſenſum exteriorẽ: ſed ꝑ ſciẽtiã demõſtratiõis acq̃ſitã/tot theoreumata geometrie/tot arithmetice/tot perſpectiue: nõ abneget illa q̃ de ſacro credim⁹ intelligi poſſe dño reuelãte: q̃ intellectũ dat paruulis. Sũt innumerabiles ppĩi quos de⁹ trahere vult poſt ſe ꝑ cognitionẽ ⁊ amorẽ. Et q2 cognitio intellectual' dat̃ pauciſſimis: dedit fidẽ Initẽtẽ autoritati dicentis: intuentẽ vicinius ⁊ adherentẽ firmius ⁊ certi⁹: ꝙ adhereat pbs ꝑ ſciam ſuis cõcluſionibus. Docet hoc effectus: q̃ fidelis citius vitã deſerit ꝙ fidem: nõ ita pbs. Tale aliq̃d mirat⁹ eſt in Ignatio Traian⁹/ſicut legit̃: cuius Ignatij illud eſt inſigne eulogiũ. Amor meus crucifixus eſt: q̃ a te virgo beata l'ras accepit reſponſiuas ſuis petitiõibus: vt ex te/ꝑ te ⁊ in te fides neophitoꝝ firmaret̃.

Partitio quarta per ſoliloquiũ q̃ſi narratiuũ de ꝯtẽplationib⁹ marie ſuper h̃ ſacro. Et p̃ncipalr̃ de duodecim bonis eius quibus replent̃ eſuriẽtes: ꝑ notulas centũ/cũ additione q̃dragĩta theoreumatũ de vnitate.

N CONtẽplabat̃ ampli⁹ maria magnificans dñm: ꝙ magnã fecit ipſe cenã/ꝙ lautã ⁊ ſplendidũ ꝯuiuiũ dum ſuis fidelib⁹ inſtituit hoc cõionis ſacrm: dũ eſuriẽtes impleuit bonis. Dicta ſunt aliq̃ de euchariſtia ꝓut data eſt in oblationẽ ſacrificij: mixta ſunt aliq̃ de ipſa eadẽ / ꝓut eſt in cõione cõuiuij: ſed ſupſunt ampliora ſi bñdixerit dñs cenã ſue familie: ſi fregerit panes/ſi cum piſciculis iuſſerit illos recũbẽtibus miſtrari. Nunc duodecim ſporte: nũc cophyni ſeptẽ poſt ſaturitatem colligent̃ fragmẽtoꝝ. Tãta eſt tã efficax chriſti benedictio: q2 ⁊ ꝑ bñdictionẽ ſe totũ largitus ẽ in hoc cõionis ſacro. Ceteꝝ facto interim ſilentio de ſpeciali ſeu ꝑſonali refectione viatici q̃ eſt ternũ bonũ: notemus adhuc pauculas beate Marie cõtemplationis de ſcđo bono. cõtenti de dictis ſuper p̃mo. ¶ Cõtemplabat̃ maria cõferens in corde ſuo ad inſtructionẽ huius cõuiuij quaſi omnes cataractas celi apiri. Quis fideliũ dubitet (inq̃t Grego.) i ipſa imolatiõis hora celos apiri/⁊ in his celeſtia iũgi? Dicunt̃ hic apiri celi/nõ ꝑ fractionẽ ſed ꝑ influentiã ſpecialẽ: q̃lẽ optabat ꝓpha dicẽs Utinã diruperes celos. Et iterũ: Rorate celi deſuper ⁊c. Uox inſuꝑ eſt eccl'ie gratulãtis: hodie ꝑ totũ mũdũ melliflui facti ſũt celi. Sic inuenim⁹ dalidã ꝑfidã dixiſſe de Sãſone: Nunc apuit mihi cor ſuũ: ſecretũ eñi reuelauerat: ſic h̃ reuelant̃ celeſtia.

¶ Cõtẽplabat̃ ꝙ iſtic iũgunt̃ ima celeſtib⁹ ꝓpter ꝯnexionẽ mẽbroꝝ eccleſie militãtis cũ mẽbris eccleſie triũphãtis in vno capite chriſto ꝑſitialiter h̃ exhibito. ¶ Orat eccleſia patrẽ: Iube hec ꝑferri ꝑ man⁹ ſcti angeli tui/q̃ chriſt⁹ ẽ angel⁹ magni ꝯſilij: perferens totũ corp⁹ myſticũ in ſublime altare diuine maieſtatis. i. ſuꝑme ⁊ altiſſime diuinitatis Maieſtas itaq; d̃r q̃ſi magnitudinis ſtat⁹. Peracto demũ ſacramẽto dicit̃ corpus chriſti rapi ⁊ in celũ ab angelis deferri: nõ ꝑ realẽ loci mutationẽ ſed ꝑ oꝑatiue ꝯnexionis virtutẽ. ¶ Cõtẽplabat̃ ꝙ O
iſtic eſt oblatio vna/⁊ plures offerũt. Offert filius offert ſpũs eius ſctũs. Offerũt angeli: offerũt ſacerdotes: offerunt fideles aſſiſtẽtes: q̃ q̃nto plures ſũt ⁊ deuotiores/tãto fit acceptior oblatio: q̃ valet ꝑ celebrãtibus I medio ſeu patẽti eccl'ie loco Tu ſingulariter ⁊ efficaciter offers poſt filiũ ꝟgo bñdicta/vita/dulcedo ⁊ ſpes noſtra. ¶ Cõtẽplabat̃ ꝙ iſtic aliud ẽ ſacramentũ/aliud vſus ſacramẽti: nõ ſic I baptiſmo. Uſus eſt ſacramẽtalis comedere ⁊ bibere ſub intẽtiõe eccleſie. Hic vſus ⁊ ſi veraciter nutriat corpus/ſicẽ ⁊ alios effect⁹ h3 naturales: ne dep̃hendat̃ trãſſubſtãtiatio: ⁊ h̃ ad fidei meritũ: nõ tñ ordinat̃ vſus ad hũc effectũ/ ſ3 ad ſoli⁹ mẽtis nutrimentũ. Hinc chriſtus ait: Uerba q̃ loquor vobis/ſpũs ⁊ vita ſunt: q2 vitã ſpũalẽ reficiunt Iſte eſt finis/hec inſtitutio. ¶ Cõtẽplabat̃ maria ꝙ iſtic poſt deſitionẽ accidentiũ panis ⁊ vini deſinit eſſe corpus chriſti ⁊ ſanguis/ nõ ꝑ annihilationẽ vel aliam in ſe mutationẽ. Redit aũt materia vel eadẽ numero q̃ p̃us fuit: q̃ vtiq; fieri põt per creationẽ vt redeat idẽ numero: aut materia creat̃ nouiter/q̃lis eſt carnis vel ꝟmis vel alterius rei/ q̃ ꝑ actionẽ accidentiũ ſuccreſcit. Placet alijs melius dicere: ꝙ ſicut accidẽtia hñt modũ ſubẽ per ſe ſubſiſtẽdo: ſic tenẽt locũ materie ⁊ forme panis in agendo ⁊ patiẽdo: nõ nouo/ſ3 antiquo miraculo.

¶ Cõtemplabat̃ magis ad rẽ noſtrã ⁊ deuotionis amplificationẽ. Aſpiciebat I latitudine cordis innocentis: quẽadmodũ electi oẽs ꝯferũt partes ſuas ad opulentiã huius conuiuij: a primo Abel iuſto vſq; ad vltimũ qui naſciturus eſt in mũdo. Cõſyderabat p̃cipue fratres ſuos. xij. apl'os. Hi volentes conuiuiũ eſſe ſplendidũ: collegerũt ex omnibus reliquijs ciboꝝ a dño bñdictoꝝ ⁊ multiplicatorũ. xij. ſportas vel cophynos. Hos vocamus ſymbolũ apoſtoloꝝ. Appoſuit eñi q̃libet bõlũ ſuum. i. articulũ. Sed o magne deus ꝙ magna ꝟtute refertũ. Introducat nũc nos rex in hec cellaria ſua/quoꝝ tu celleraria es. O tu btã/tu maxime cõſcia ſubã. i. fundamentũ es illoꝝ q̃ chriſtũ de te dicunt ꝯceptũ ⁊ natũ. ¶ Cõtemplabat̃ quẽadmo- P

tum sup floridū iesum (q̄ flos est campi inenarrabilis bñdicti vētris sui) spūsſctūs. vij. dona q̄si totidē refectionis spūalis nutrimēta diffuderat ꝑ descēsuum illapsum: nec desinit effluere tanq̄ caput in membra. Sed ꝑ quod mediū? Plane ꝑ te ꝟgo virga Jesse. Tu collū ecclie firmissimū ꝛ candidū/tanq̄ turris eburnea/ꝛ suauissimū quasi vinū. Tu ꝯnectis ecclie membra suo capiti christo filio tuo: tu sustētas: tu vitales haustus ꝑma suscipis ꝛ refluis: tu aspiras ꝛ respiras in ecclie corp⁹ vniuersum.

¶ Contemplabaꝰ. vij. panes donū istoꝝ donorū/ꝯiunctos panibus alijs. vij. beatitudinū: q̄bus cōnectuntur. vij. panes dotum beataꝝ. Porro sacra sub eodem numero: necnon ꝟtutes totidē ꝯtra rabidam famē. vij. vitioꝝ. Sed hec ex alibi traditis notissima: non hic docēdo/sed cursim rememorādo posuisse/satis sit ad amplificationē nostri ꝯuiuij. ¶ Contemplabaꝰ maria paupes ecclie militātis circa tale ꝯuiuiū diuersimode se hñtes. Uoꝝ aliquoꝝ est: Parasti in ꝯspectu meo mēsam aduersus eos q̄ tribulant me. Et iteꝝ: Calix me⁹ inebrians q̄ ꝑclar⁹ est. O ꝟe mirabilis ꝯtra tribulantes armature spēs/vt mēsa sit ad tutamētū: q̄ ꝑus lraliter afferre solet carnalib⁹ nocumētū. O vehemēs ebrietas q̄ mortē supat ꝛ infernū: de qua ꝑs. Inebriabunꝰ ab vbertate dom⁹ tue. ¶ Contēplabaꝰ alios quasi mendicos/petere/q̄rere/pulsare/ dicētes ex institutiōe christi: Panē nostꝝ quotidianū (ꝛ supsubstantialē addit Lucas) da nobis hodie. Jungebant sex petitiones iste medie tres vltimas que sūt de remotiōe triplicis mali. s. culpe/ pugne ꝛ pene. Necnon tres ꝑmas/que sunt de collatiōe boni/sctificationis ꝛ regni/ꝛ bñplaciti diuine volūtatis. ¶ Contēplabaꝰ plurimos ꝑ oēs gñatiōes eam dicētes beatā: q2 grā plena: q2 dño sociatam: q2 bñdicta in mulieribus: ꝛ ꝑcipue q2 ꝑ eam collatus fuit fructus vite/fructus bñdicti vētris sui iesus christus amen. Quare tota deuotione offerebāt sibi aue maria: q2 ꝯplacebant in recordatione nominis sui: q2 ꝯgratulabanꝰ sue felicitati: ꝛ suam famam optabant augeri. Concinebāt denıq̄ post impletionē bonoꝝ ab ea ꝑueniētiū. Magnificat aīa mea dñm. ¶ Contemplabaꝰ mēs Marie magnificans dñm cum exultatione spūs: quēadmodū dñs instituens eucharistie sacrm: esurientes impleuit bonis ꝛ diuites dimisit inanes. Et hoc sub triplici bono esurientiū impletiuo. Unum est bonū oblationis sacrificij. Alteꝝ bonum cōicationis ꝯuiuij. Tertiū refectionis viatici vel edulij. Primum quo ad deū: scōm quo ad ꝑximum/tertiū cuiuslibet quo ad seipm. Et q̄dem de duobus ꝑmis plurime sunt marie ꝯtemplationes inducte. Fuerunt nōnulli qui non satis attēdebant ad hoc primum duplex bonū eucharistie/quod habet oblationem deo ꝛ cōionem ꝑximo. Considerabant dumtaxat tertiū bonū ꝑpter silitudinē ad panē ꝛ vinuz quod daꝰ in refectionē edulij seu ꝛ viatici. Consulebant idcirco seuerius/ne q̄s accederet ad hoc sacramentū/nisi valde sanus ꝛ mundus. Mouebat eos iste medicoꝝ amphorismus: Egra corpa quāto magis nutries/tanto plus ledes. At ꝟo ꝯspicuum est q̄ eucharistie sacramentū etiam vbi ledit accipientē aut ꝯsecrantē/neq̄ sibi ꝑdest ꝑ viatico refectiōis: ꝑdest tamen ecclie toti ꝑ sacrificio oblationis ꝛ sacro cōionis. Ue tñ homini si vniuer suz mundū lucreꝰ/anime ꝟo sue detrimētū patiaꝰ: hec ꝑ ꝑfatione. Ueniamus ad marie ꝯtemplationes circa tertiū fructū. Premittamus sub quadruplici metro totū marie compendiū ꝑ dictis ꝛ dicēdis Hostia sacrificat/satiat/cibat (Ecce tres fruct⁹ ꝑncipales. Sequir in spēali de cibo/sub numero cōtēplationū. xij.) ꝛ cibus iste Restaurat/satiat/delectat/roborat/auget/Obdormire facit: caro seruit mens dñaꝰ. Unum genituuā dat/trāsformat/inarrat ꝛ vnit. ¶ Contemplabaꝰ mens marie sacrm eucharistie tanq̄ cibū refectionis sub specie panis ꝛ vini/vt signū signato rńderet: vt silitudo curreret pedibus suis/dum d̄r: Esurientes impleuit bonis ꝛ diuites dimisit inanes ¶ Contēplabaꝰ in eucharistie sacro filiū suum: qui fact⁹ est cibus hoim/q̄ semꝑ est cibus angeloꝝ. ¶ Contemplabaꝰ q̄ esurientes qui sunt paupes spū/ impleuit bonis per hunc cibū: dum fastidiosi diuites dimittunꝰ inanes. Esuriētes siq̄dem impleuit: Primo bono restaurationis. Secūdo bono satiatiōis. Tertio bono delectatiōis. Quarto bono roboratiōis. Quinto bono augmentatiōis. Sexto bono obdormitionis. Septimo bono subiectionis in carne. Octauo bono dñatiōis in mente. Nono bono insuper gñatiue ꝟtutis. Decimo bono transformationis. Undecimo bono inarrationis. Duodecimo bono vnionis. Sumam⁹ compendiū a vocabulis bonoꝝ istoꝝ cum suis ꝯtemplationib⁹ in maria iungendo predictis.

Primum bonū restaurat. R

¶ Uita spūalis sicut ꝛ corpalis suo mō ꝯseruatur in calido ꝛ humido debite cōmēsuratis. Loq̄mur autē hic de vita scōa/q̄ ꝯsistit in actione/ ꝑuenitq̄ a vita ꝑma. Uicē calidi tenet charitas seu gratia/ ꝑut charitatē noīamus feruorē charitatis in agēdo: vicē hmōi quasi passiuaz sibi vendicat affectio bona voluntatis. Sit hoc memorabile ꝑ dicendis oībus fundamentū. Sicut em̄ non ꝑdiꝰ vita essentialis anime/sic nec restauraꝰ. Porro dicim⁹ vitam aīe christiane vitā amoris. Amor tuus vita tua: loq̄ꝰ ad aīam suā Hugo. Amorē intellige nō cuiuscūq̄/ꝫ dei: alioq̄n q̄libet aduersus amor nominat⁹ libido vel cupiditas mors/ nō vita dicēd⁹ est. Diliges deū ex toto corde iubet deus: subiungit amoris hui⁹ effectū/ꝛ viues. Crescente ꝟo cupidite vel libidine minuiꝰ aut obtundiꝰ actus ꝛ feruor charitatis/ꝛ si habit⁹ ꝑmaneat. Quot aūt modis ꝛ quotiens istud ꝯtingat/plus expimētis docemur q̄ verbis. Notauit hec mala sub quadruplici clade Amos ꝑpha: quasi ꝑ totidē aīe passiōes que sunt spes/metus/meror/ gaudiū. In eruca noīaꝰ gaudiū carnis virētia carpens. In locusta notaꝰ spes arrogātis. In bruco aūt iners ꝛ tot⁹ exterioribus incūbēs met⁹. In erugine meror seculi interiora cōsumēs. Ex his q̄d supest nisi vita languēs ꝛ egra? Polliceꝰ ali⁹ ꝑpha vice dñi/q̄ reuertētib⁹ ad ipm

restitueret annos quos eruca/locusta/bruchus ꝛ eru
go ꝯsumpserũt. Hec est restauratio quã opaĩ dñs
ꝑ eucharistie sacrũ cibũ: qꝛ sanat has infirmitatũ
S pestes: ꝛ replet in bonis esuriẽtes. ¶ Contempla-
baris o maria restaurationẽ hmõi: sed aliter exple-
baris ꝙ ceteri. Nihil quippe ꝑ vitiũ deꝑdebaĩ in te
de vita grẽ/qualr̃ in nobis. Attamẽ naturalis ne-
cessitas vie non sinebat hãc vitã in suo feruore sp
esse qualr̃ tibi nũc est in patria: sed nec eras in ter-
mino meriti. Tu idcirco iusta iustificabarĩ adhuc
ꝛ erat semita tua sicut lux splendẽs/ crescẽs vsq
ad pfectã eternitatis diẽ. Restauratio tua erat nõ
tam suppletio deꝑditi/ꝙ augmẽtatio iam habiti.
¶ Sciebas eucharistie susceptionẽ ꝟtutẽ habere
ꝓuilegiatã: quã dicimus vim opis operati. Addit
hec vis ad ꝓpriũ meritũ solius volũtatis vel pro-
prij opis: plus valet hic sicut ꝛ in baptismo actua-
liter accipe/ꝙ solum volũtatis desyderiũ habere.
Quocirca stulte agunt qui se reddũt inhabiles ad
susceptionẽ: stulte qui sine causa rationabili im-
pedimẽti se subtrahunt. Prudẽter ꝟo q sibi bene
ꝯscij freqñter accedũt. Porro merẽĩ sacerdos di-
gne ꝯsecrans: sed amplius digne cõicans etiã non
sacerdos. Adde ꝙ fingentes hostiã ꝯsecratã esse q
nõ est/ꝛ ita putantes ad adorandũ vel cõicãdũ: rei
sunt criminis idolatrie q̃ntũ in se ẽ. Et ꝙuis igno-
rantia possit alios excusare ne peccẽt adorãdo/ ꝓ-
pter ꝯditionẽ subintellectã/ethi nõ explĩã: suscipiẽ-
tibus tamen non accrescat tantus fructus. Exem-
plum in alijs sacris maxime de baptismo. Denique
non est cauta satis ꝯsecrantiũ sollicitudo/qui ho-
stiam ꝑus ꝙ sit ꝯsecrata sursum leuant: flectunt ge-
nua/post bñdicũt: ꝑplo respiciente nec attendente
ꝯsecrationis horam vel momentũ. Est aũt corp⁹
christi pñtialr̃ solũ tũc in altari ꝑmo/dum ꝟba sa-
cramẽtalia finita sunt in instanti vltimo: ita ꝙ pri
mũ nõ esse ꝟbox/est ꝑmũ esse corꝑis christi in ho
stia: q ꝟba non solũ sunt ꝟcatiua vel demonstrati-
ua/sed opatiua ex ordinatione institutionis christi
coassistentis efficaciter ꝑ isto instanti ꝑmo nõ esse
ꝟbox. Et illud instans demõstraĩ ad intellectum
dum dr̃: hoc est corpus meũ: qꝛ illud ẽ ꝑmũ instãs
existẽtie corꝑis christi/ꝛ nõ factio. Ideo nõ hñ dr̃:
hoc fit corp⁹ meũ. Conformiter de sanguis ꝯsecra
tione suo mõ: cui⁹ forma nõ depẽdet a ꝑma ¶ Co
gnouit ista tu⁹ (o ꝟgo btã) deuot⁹ ꝛ sapiẽ magnus
discipulus Hugo: q laborãs in extremis/noluit ri
hostia quã ꝑ intimũ spũs sensum dephẽdit nõ esse
ꝯsecratã. Post dum est allata ꝯsecrata/timẽs peri
lum vomit⁹ si sumeret/dixit magna fide: Fili⁹ re-
deat ad patrẽ/ꝛ spũs ad deũ q dedit illũ. Et ita pie
credim⁹ (qꝛ statim obijt) esse ꝯpletũ.

Secundũ bonum satiat.

T ¶ Quãta sit ꝛ ꝙ improba fames pctõx quos nõ
implet ꝛ occupat charitatis cibus ꝛ pot⁹ recogita
re stupor est: sentire grandis ꝛ incompabilis mise-
ria: qꝛ vsq ad mortem. Crede nõ mihi/sed sapien
ti: Desyderia inq̃t occidũt pigx. Experientiã inter-
roga: rñdebit quẽadmodũ aures pruriũt ad rumo
res; oculi furiunt ad respiciendũ vanitates ꝛ insa-
nias falsas: glos. s. q faciunt insanire. Itaq nec sa-
tiaĩ ocul⁹ visu/nec auris auditu. Adde ꝙ os scurri
litate ꝛ vaniloquijs/gust⁹ saporib⁹/olfact⁹ odori-
bus/tactus ꝯtrectationib⁹ adimpleri videĩ: nec sa
turaĩ. Proinde summa malox vanitas vanitatũ ꝛ
oia vanitas: si nõ repleuerit ꝟitas ꝛ charitas; erigi-
tur ꝛ inanescit vanitas: sibi diues/vacua deo. Sua
det/immo viget supbia: ꝛ dr̃: viuas excellenter. In
uidia susurrat/eminens singulr̃. Ira vult hoc se-
cundũ impturbabilr̃ retinere. Accedia infatigabilr̃
Auaricia indefectibilr̃. Gula ꝛ luxuria delectabili-
ter. Hypocrisis venerabilr̃. Denique summatim col
lige ꝙ vanitatis fames ꝛ ꝯcupiscẽtie est/vt sibi sub
seruiat impunita nequitia. Hec felicitas munda-
nox: hec ꝟo qꝛ vana sunt ꝛ inania/non satiant: sed
acriori tales fame purgent: lambũt vmbrã fructu
um sup spinas apparẽtẽ. Inhiant vmbre crassi of-
sis instar canis: q natãs dum vanitatẽ vmbre ca-
ptat/hiando ꝑdit verã escam. Quid non mortalia
pectora cogis/auri sacra fames? exclamat quidã.
Deuorat alius carnes suas/alius scintillas arden
tes haurit: alius in mõtibus attrahit ventos. Et
cur hec oia? nisi qꝛ rabies famis est valida. At ꝟo
cibus noster digne suscept⁹/qꝛ ꝟo bono replet/ve
re satiat: aut ꝑ magna pte famẽ sedat. Alioqui inne
at q non minus aut plus ꝙ añ dimittiĩ inanis/ne
iudiciũ sibi mãducet ꝛ bibat ¶ Contẽplabaris sa
tietatis hoc bonũ silr̃ ꝛ explebaris o btã: ppterea
nusq̃ in te dñabaĩ vana glia: quã replebat totam
eucharistia. Nec erat locus in te vanitati/nec du-
plicitati/nec falsitati: quã funditus occupabat ve-
ritas simplex ꝛ solida. Quid enĩ quereres in celo/
aut qd velles sup terrã ꝑter vnã hanc rem solã/op-
timã ꝛ eternã: dicẽs ex fila: Et ps mea de⁹ in eter-
nũ. Plane nimis amarus est/cui tanta ps non suf
ficit: immo miserrimus ꝛ pauperrimus/q ꝑter hanc
aliam q̃rit. Sunt q te mariã de inani gliatione vel
lent notare/qꝛ cum exultatiõe spũs ꝓtulisti: Ecce
enĩ ex hoc btãm me dicent oẽs gñationes: qꝛ fecit
mihi magna q potẽs est. Faciũt de te ꝟm se iudici
um/q ad oẽm gloriũcule ventũ agitanĩ vt arũdo.
Nesciũt quãto humilitatis põdere stabilita eras
non in te/sed in deo salutari tuo: dum hec ꝓpheti
ca nunciatiõne pferres/beatam me dicent omes
generationes.

Tertiũ bonũ delectat.

¶ Si delectatio est ꝑceptio ꝯuenientis ꝯiuncti: aut V
ex hmõi ꝑceptiõe ꝯsurgit. Nihil ꝟo conuenienti⁹
nihil intimius ꝯiungit̃ aĩe ꝙ iste cibus in quo chri
stus sumiĩ. Delectat igiĩ in summo/si sensus inte-
riores ipsius aĩe siue mẽtis purgati sunt in summo
Figuraĩ idcirco ꝑ mãna: de quo sapiens testis/ꝙ
oẽ delectamẽtũ in se habebat. ¶ Senserũt aliq ꝑ-
ceptibilr̃ in sensib⁹ carnis delectationẽ hui⁹ panis
Sicut iste a Guilhelmo ꝑrhysieñ. memorat⁹ in re
thorica sua: q ꝑ olfactũ cognoscebat loci quantũ-
cunq aĩs incognitũ/vbi repositus erat dñs Iesus.
Ita enĩ loquebaĩ de eucharistia. Huius insuper
cibi gustus ita sibi saputi/vt nõ ꝯtentus comestio-
ne sacri/vasculum ruminauerit ligneũ ꝯtentiuum

eius. Quid dicem⁹ de passis extasim sepe vel post comestionē huius sacri/vel ad solum deuotionis intuitū? Posset huius delectationis feruidus ardor/totus incēdēs/totus liq̄faciens colligi p̄ totū decursum canticicāticoꝝ/sub alloquijs amorosis sponse ad sponsum. Uidere est illic vt estuet affectibus/vt totū scintillet amorosum ipsius incendium: vulnerat̃/languet/stipat̃/fulcit̃/cadit ꝛ spasmatur. Ue illis quoꝝ anima nauseat sup̄ cibo isto leuissimo/suspirans ad ollas carnium egypti/allia/porros ꝛ pepones. Ue alijs nec calidis nec frigidis/q̄ nauseam ꝛ vomitū sui ꝓuocant de ore dei: q̄ suauitatē vngenti p̄dunt per muscas tepidoꝝ desyderioꝝ morientes: qui similes sunt ouibus male fotis/ꝛ ideo fetidis: vel qui maiori maledictiōe miscent fel in hoc cibo: ꝛ vinū dant myrrhatum christo puer se sumēdo. Contemplabaris ꝛ expiebaris hanc delectationē etiam in medijs doloribus o virgo beata: fiebat tibi in eucharistia dilectus tuus sicut fasciculus myrrhe/suauis ꝛ amarus. Sed ī cōsyderatione diuinitatis tot⁹ formosus ꝛ suauis ꝛ charissimus in delicijs: ꝛ vere totus desyderabilis in exultatione sp̄us in deo salutari. Sic nouissime legens Ignacio scribens: Non te moueat inquis p̄secutionis austeritas/sed exultet sp̄us tu⁹ in deo salutari.

Quartū bonum roborat

x ¶ Educas panem de terra: q̄rit Ps. cuius effectus subiungit̃: ꝛ panis cor hoīs confirmet. Iungit̃/vinū letificans cor/ꝛ oleum deuotiōis faciē exhilarans. Hec sunt tria q̄bus isaac sua bn̄dictiōe suum filiū iacob stabiliuit: Frumēto inquit ꝛ vino stabiliui eum. Legit̃ in figura q̄ mater future Samuelis anna comedit ꝛ bibit: ꝛ vult⁹ eius non sunt amplius in diuersa mutati. Timeāt illi post cibū istū mutabiliores effecti: q̄les notat ap̄lus corinthijs loq̄ns. Idō inter vos multi infirmi ꝛ ībecilles ꝛ dormiūt multi: hoc de somno mortis vel corporis potest intelligi siue mutabilitatis ad vitia. ¶ Contemplabaris ꝛ expiebaris corroboratiōis hui⁹ virtutes. O maria ꝯualescebas ꝛ in aduersitatibus seculi/quā nec ip̄a mors filij ꝓstrauit in terrā. Stabat inq̄t custos tuus v̄gineus ioannes: stabat iuxta crucem iesu mater eius. Habet v̄tus suam antiparistasim: coadunat̃ in se ex circūstante/ non penetrāte ꝯtrario: ac p̄inde fortificat̃. Sedet Iob percussus vlcere pessimo: sedet in sterq̄linio/vbi velut in throno regio ꝯcionat̃: nec innocētiā deserit/nec v̄itatē/nec animi robur ꝛ v̄tutē amittit. Quātus aūt delectatio teneat opantē in opatione: nihilominus tenet ꝛ ꝯtristatio q̄ s̄m deū est. Cur ita? nimirū q: delectat. Que rō? q: scit placere deo. Unde hoc? certe q: vel ꝓbat exercens ad virtutem/vel purgat ꝛ liberat a reatu/vel erudit ad sapiam.

Quintū bonum auget.

y ¶ Consequūtur ista se mutuo in ala nondū p̄fecte charitatis/vicz restauratio/sanatio/delectatio/roboratio ꝛ augmētatio. Et rursus sextū quod ē obdormitio. Collige simul vnico psalmiste v̄bo tres vltimos fruct⁹ suos: Dedisti inquit leticiā in corde meo/a fructu frumēti vini ꝛ olei sui multiplicati sunt. Ecce post delectationē augmentū seu multiplicationē. Seq̄tur obdormitio: In pace in idipsū dormiā ꝛ req̄escam ¶ Contemplabaris ꝛ expiebaris hoc augmentū p̄ eucharistiā o btā. Dixim⁹ supra/quoniā v̄tus eucharistie sacramēti opatur in sui digna ꝯceptione. Differt ex hoc maxime a sacris antique legis: qm̄ virtus inanis erat/si non ex deuotione suscipientiū: aut si v̄tus erat in circūcisione/erat longe minor. Transibimus interea de augmento virtutū tuaꝝ o beatissima b̄tissimarum. Tu facta es nobis exemplar longanimitatis efficacissimū: vt nō ita desyderamus p̄egrinari a corpe/q̄n incolarū cedar p̄ pacem ꝛ equanimitatē tolleramus. Postulātes ꝛ sperantes grē sit ꝛ glie/nos ampliorē cumulū recepturos. Confundant̃ ꝛ erubescant nequā sp̄us/q̄ pastos hoc cibo dum ꝓsternere q̄runt: eleuāt dum expugnant: coronas fabricant dum se extollūt sup̄ omē qd̄ ōr de⁹: vidētur mundi stercorosum hoiem quē suscitat dn̄s egenū de puluere: ꝛ de stercore erigit pauꝑē/vt sedeat cum p̄ncipibus vnde excōmunicati sunt: ꝛ solium glorie teneat/quod appetentes ceciderunt vt fulgur in abyssum.

Sextum bonū obdormi

re facit. ¶ Felix v̄o somnus suauis ꝛ iocundus. Hic aufert ꝛ ligat sensus exteriores/vt vigeat interior. Habet hic somnus extranea valde: sed salutifera somnia suo mō p̄agit sepe vigilātium opa. Somnia hec si q̄ris/sunt diuina spectacula: ad q̄ noster sp̄us dormiens/rapit̃ ꝛ eleuatur. Pulchra valde sunt ꝛ iocūda/ꝛ que in fastidiū ducant omnē gliam mūdi cum ista q̄ dicebat: Regnū mundi et oēm ornatū eius ꝯtēpsi. ¶ Contēplabaris ꝛ expiebaris frequēter hec sōnia o serenissima feiaꝝ. Legimus de v̄ginali sponso tuo Ioseph/q̄ plures corꝑalr dormiēs/accepit diuinas reuelationes. Tu corꝑalr vigilās/sed per ꝯtemplatiōis extasim dormiens/mirabiliores respexisti. Signū tue dormitionis post ꝯceptionē filij notat Lucas dicens: Exurgens aūt maria in diebus illis/abijt in montana cum festinatione. Unde ꝓcor exurgens fuisti/si non a somno quodā/nō tā sensuali q̄ sp̄uali: ꝛ h̄ in ꝯtemplatione? q̄rin⁹ sedula fieres ministratrix in actiōe. Ociosoꝝ em̄ est sedere vel dormire: actiuoꝝ exurgere ꝛ ꝓgredi. ¶ Ue nimꝭ soporatis in hoc somno req̄ei sp̄ualis. Torquet eos insania vigiliaꝝ huius seculi: sequunt̃ fantasias ꝛ freneses capitis sui: furiūt/mouent lites/neq̄unt catenis p̄ceptoꝝ teneri/lacerāt occurrētes/discerpūt se/reuersant nescientes q̄d dicāt: neq̄ de his q̄bus affirmant accipiūt vmbras ꝛ falsa simulachra p̄ veris rebus que sole sunt eterne: eorū vero similitudines sunt flexibiles ꝛ incerte. At ecōtra dormiētes mundo ꝛ vigilātes deo vident vera: sed ab isanis istis irrident̃ vt insani. Rō: q: non capiūt ea q̄ vera sūt sed vmbratilia vidēt sub imagine vanitatis q̄ par est leuibus ventis/volucrisq̄ silia somno. ¶ Hinc implacabilis rixa ꝯtra spirituales p̄ mūdanos: hic

subsannationes ⁊ pugne. Uolūt nempe spiritales ad sanitatē deducere freneticos istos: at sibimet sapiētes/sibi diuites/suis in malis ridentes ⁊ cantantes/refugiūt/odiunt ⁊ ꝑsequunt. Dixit eñ insipiens in corde suo/nō est deꝰ. Dixit ⁊ sapiēti quotidie/vbi est deꝰ tuus. Sapiēs ⁊ fidelis ostendit sacratam hostiā/⁊ dt: Hic est deus meꝰ. Protinus extollunt risum/subsannant ⁊ blasphemāt. Durꝰ est hic sermo: ⁊ quis potest eum audire? ¶ Contemplabaris o virgo tales benigna: compatiebaris ⁊ orabas ⁊ mētē optabas eis meliorē dari.

Septimū bonū caro ser

uit. ¶ Debilitat itaqȝ fomes carnis ꝯcupiscēs ⁊ tyrannizās aduersus spm̄/dum rite sumit iste cibus vitalis. Gustato qppe spū/desipit caro. ¶ Contēplabaris expta (nō nouiter) bonū istud o Maria: qppe fomitē oēm carnis extinxerat ꝟbum in te caro factū. Utꝝ vero passionabilr aliqñ mouebaris tractauimꝰ quodā dragmate cātici tui. ¶ Sed videre me videor subsannantes insanos legem ⁊ eucharistiā dei nostri. Ecce inquiūt ꝓmittis ꝑ eucharistiā carnez sub seruitute redigi: que plerūqȝ seuit acrius: impugnat acerbius. Exemplū de aplo vestro summite/qui dicebat: Castigo corpus meū/⁊ in seruitutē redigo: nihilominꝰ sub pondere eius ꝓfsus gemebat: Nō quod volo facio. Et rursus: Uelle mihi adiacet: posse aūt non inuenio. Hinc exclamabat: Infelix ego hō/quis liberabit me de corpe mortis huius? Accipiat ꝟbo qsqs opposuerit talia/dictum qd ꝯtinuo subiunxerit: quasi talibus sibiqȝ rñdens: Gratia dei supple liberauit me ꝑ Iesum christū. Et vbi gratia si non in eucharistia cōfert dispositis? Dudū in re simili multas assignauimus rationes fere viginti/cur non semꝑ ꝓcedit sentimentū spiritus/extinguens fomitem carnis actualem. Tres sunt principales/humiliatio/patientia seu probatio ⁊ coronatio. Procedimꝰ nūc alia via/trāseūtes ad octauū eucharistie bonū.

Octauū bonū mens do

minat. ¶ Si mens in sacro eucharistie subijcit se fidelr deo/subiectā habebit ꝑfecto carnem. Dixit dn̄s ad Cain: Sub te erit appetitus tuus: ⁊ tu dominaberis illius. Intellexerūt hoc aliqui dictū de appetitu volūtario ⁊ libero. Sed illi ꝯm Aristotē. rō dn̄atur regalr: qꝛ potest ꝯtradicere nec obedire tanqȝ libera ꝯtradictorie in seipsa. Dominat autē rō cum volūtate appetitui sensitiuo seruiliter ⁊ despotice: qꝛ potest ⁊ debet rebellantē coercere. At si nou potest ⁊ vult/liberat a culpa: si mens sit in gr̄a sub lege christiane libertatis ¶ Contemplabaris hec dum viueres ꝟgo btā. Colligebas ex hac radice causam assertionis filij tui. Iugum eñ meū suaue est: ⁊ onus meū leue. Detur aliquis qntumlibet oneratus pondere carnis: tollat supra se iugū christi/vel in baptismo/vel in eucharistie sacro/vel in pnie lauacro: ꝯfestim efficiet dignus ciuis vite eterne. Tradebant phi felicitatē aliquā nos posse consequi. Sed o bone deus ꝑ quanta tempoꝝ dispendia/ꝑ quot exercitia ꝟtutū moraliū/ꝑ quam raraz ⁊ artam prudentie semitā ⁊ directionē paucissimis datā: christus noster vno momēto viam ad btitudinem/non qualēcūqȝ/sed eternā aperuit: Qui crediderit ⁊ bapti. fue. sal. erit. Et rursus ꝓ re nostra Si quis manducauerit ex hoc pane/viuet in eternum. ¶ Deniqȝ legem dedit quam obseruat: Si septies/immo septuagiesseptíes peccauerit homo ⁊ dixerit/penitet me: iubet vt dimittat ei. Non est minus misericors vt non dimittat sibi dicenti/penitet me. Plene sunt exēplis scpture sue/de publicanis/de petōribus/de adultera/de latrone/de Petro. Quis vero nesciat quin mens eucharistie sacramēto se rite subijciens/dicat ex aīo: penitet me? Quo dicto vincit carnē/vt non sibi rebellis sit ad ꝑditionē: si non sponte se dederit rursus mancipium sibi/serua vilis effecta ꝑ indignam libidinem aut furorē. ¶ Ast forte dicet aliquis: Dn̄ationem mentis supra carnem esse fragilē/seruituti qȝ ꝓcliuem. Fatemur quoniā ⁊ thesauꝝ nostrū habemꝰ in vasis fictilibus/ne qs gliet: sed assit robur fidei q ꝑ dilectionē opat. Accedat fides hmōi mens viqȝ dn̄a fiet inuincibilis. Poterit qdem a corꝑe violenta morte tolli/sed non vincet: immo victrix coronabit. Nolo ꝑ exempla singula morari. Turba martyꝝ omniū de omni etate ⁊ sexu ꝓfert testimoniū/omni exceptōe vel calūnia maius: quoꝝ plurimi sub eodē pene momēto de reprobis ꝑ oēm vitā seruus sue carnis/fecit fides christi dare carnē suā ad mortē. Romanꝰ/Genesius/Iosias/latro bonus/⁊ mille alij/tā subito mēs coꝝ dn̄ata est carni tā feliciter ⁊ fortiter ex eiꝰ subiectiōe sunt in eternū triūphatores effecti.

Nonum bonū vim geniti

uam dat. ¶ Cibus habz hoc ꝓpriū dum nutrit comedentē/vt tpe suo faciat habilē ad gn̄ationē. Semen eñ supfluum est alimenti: non in quali/sed in quanto ꝓuenit inde stimulus ⁊ tps amantium.

¶ Plane qñ venit plenitudo temꝑis/deus dedit cibum eucharistie/fecit ꝑ ipm mētē esse ꝟbigenam sterilitate depulsa. Cibus iste (iuxta ꝓdicta) restaurat/satiat/delectat/roborat/auget/obdormire facit. Quid ꝯsequētiꝰ qȝ vt vim genitiuā dat. Immisit dn̄s soporē in adam/ex eius costa vice feminis statuit eam in mulierē. Mysteriū est christi dormientis in cruce ⁊ eccle sponse. Hūc christū inebriatū vino charitatis ⁊ nudatū/senior iudaicus filiꝰ irrisit ⁊ maledictus est. ¶ Cōtēplabaris o Maria qm̄ si mēs (exemplo tuo) sit dn̄a/fit apta ad gn̄ationē ꝟbi. Tua eñ interꝓtatio dn̄am sonat. Et certe ita decebat vt ad dn̄am mitteret angelus gin ꝯsecrandā diuino: paritura quoqȝ dn̄m dn̄antiū: hoc quo ad lram de carnali gn̄atione ꝟbi: nō secus de gn̄atione mentali ¶ Contemplabaris oīa que de spūali desponsatione dei ⁊ aīme notata sunt in scripturis/ꝓsertim in canticis canticoꝝ. Intelligebas oīa quēadmodū ꝟgūt in hanc sntam. Ecce ꝑ analogiā ꝟginalis aliqua mens nutrita cibo vitali/manet in se tanqȝ in ciuitate. i. ciuium vnitate: q sunt cogitatōes ⁊ affectōes ordinate. Ciuitas hec est galilee ꝑ transmigrationē eternā/ꝑ volubi

litatẽ obediẽtie/p totã interminabilẽ circa beatissimã trinitatẽ. Huic ciuitati nomẽ nazareth ob floridam ↄuersationẽ. Mittitur angelus a deo fortis/ scꝫ instinctus diuinus ad mẽtẽ hãc virginẽ desponsatam: sed nõ in ↄcupiscẽtia iũctam viro q̄ est spũs sui intellectualis/sonãs in augmẽtũ. Ideo nomẽ eius Joseph de domo Dauid regis vtiq̃ celestis manufortis. Et nomẽ virgis maria: q̄ dñia salutatur vt gratia plena: turbatur vt verecũda: cogitat vt prudens/qualis est ista salutatio. Confortatur/edocetur/ assecuratur p instinctũ: qm̄ spũsſctũs superueniet in se purificans eam ab omni ↄcretione materiali ⁊ virtus altissimi verbũ patris obumbrabit sibi per secretum sui luminis illapsum. Ideoq̃ ⁊ quod nascetur ex illa/sanctũ vocabitur filius dei. Credit/optat ↄsentit ⁊ ↄcipit/efficitur verbigena mox/vt obediendo dixerit: Ecce ancilla dñi fiat mihi ſm verbum tuum. ¶ Contemplabaris experiens quotidie mẽtem tuam o maria filium dei parturire p amorosorum exercitia donoꝝ/donec in bethleez domo patris celestis nasceretur. Hic iam non puer/sed vir pfectus: ⁊ collocaretur non i psepio/sed in throno patris summi: ⁊ astares a dextris ei⁹ regina: q̄ oia ecce completa sunt in te. Ideo beata que credidisti. Ideo per hãc btitudinẽ obsecram⁹ mẽtes nostras tuis precibus diuino germine repleat eucharistie sacer cibus.

D Decimũ bonum trãſformat.

¶ Nullus inuenitur illapsus intimior in corpalib⁹/q̄ vt cibus ↄuertatur ⁊ transformetur in cibatũ Manet iam non in se/sed in comedẽte: viuit eius vita/non sua ¶ Scimus q̄ ex voce dñi dixerit Augusti. Cib⁹ sum grandiũ. Cresce ⁊ mãducabis me: Nec tu me mutabis in te/sicut cibum carnis tue: sed tu mutaberis in me. Notauit hanc intimitatẽ christus q̄ olim sub nole sapientie posuisse se dixerat mensam/⁊ miscuisse vinũ. Nouissime cum cenaret cũ aplis: Ecce inq̄t dispono vobis regnũ vt edatis ⁊ bibatis sup mẽsam meam. Poterat infirmos aut carnales mouere vt crederent q̄ regnum dei sit esca ⁊ pot⁹: nisi v̄ba sapientie prius nos a tali suspitione redderẽt alienos/⁊ aplus expssisset: immo ⁊ christ⁹ affirmasset q̄ erũt in glia sicut angeli dei/q̄ nec nubẽt nec nubentur: pfecto nec iõ comedẽt aut bibẽt cibũ carnis. Quid aũt sit iste panis ⁊ iste cibus regni celoꝝ/dedit christus intelligi dũ ait: Qui manducat meã carnẽ ⁊ bibit meũ sanguinẽ/in me manet ⁊ ego in eo. Est igitur hũc cibũ mãducare in eo manere. ¶ Contẽplabaris o sapientissima felix/qm̄ in eucharistie sacro fit trãſformatio panis in essentia sua remanẽtib⁹ accñtibus Utruero dum mens in deũ transformatur: remanet q̄dem essentia mẽtis/ſꝫ accñtia noua succedũt: nõ fantastica/nõ materialia/sed deiformia diuina claritate radiante. Transformamur (inq̄t apls) de claritate in claritatẽ: de claritate cõis noticie rõnalis acq̄site/in claritatẽ fidei deiformis infuse: de claritate hac fidei in claritatẽ intelligentie: ⁊ de hac demum in claritatẽ saporose ⁊ sapiẽtialis experientie. ¶ Experiebaris transformationẽ istã in sumptione sacri cibi: ppterea sicut de voluptuosis brutalib⁹ ↄcludit phia apud Boeciũ/q̄ deformantur in beluas: ita de sapiẽtib⁹ elicit q̄ in deũ transformãtur. Deniq̃ sicut pmi sunt belue vel pecora in effigie corporis humani: ita de scõis recte dicim⁹ q̄ sũt dij sub humana specie transformati: felix huius transformationis cognitio/sed experimentũ ⁊ sentimentũ lõge beatius.

Undecimũ bonũ inarrat.

¶ Dederat olim dñs ale rõnali pignora sue dilectionis/pulchras arras sue desponsatiõis/celum ⁊ terrã ad eius obsequm simul ⁊ solatiũ. Contẽpserant has arras plurimi etiã phoꝝ/atq̃ eis oia vilueràt. Dedit ad extremũ seipm pariter in arrã ⁊ pciumꝫ: dum in hoc sacro ↄuiuio iuxta canticũ ecclesie/future glie pign⁹ datur. ¶ Contẽplabaris o dilectissima mulier sedula mẽte cum gratiarũactiõe pign⁹ ⁊ arrã desponsationis tue: nõ in vna tm̄/sed in qualibꝫ creaturaꝝ refulgere. Dicebas ad intuitũ cuiuslibꝫ arrã hãc dilectõis sue ↄtulit mihi dñs sponsus me⁹. Dedit oia mihi/⁊ non min⁹ mihi: q̄ cũ multis: immo tãto iocũdi⁹ q̄nto nulla sine socio iocũda possessio: dedit oia mihi q̄tinus ipm cũ olbus ⁊ sup oia cognoscã/colam/diligam/ laudem ⁊ adorẽ. Dedit celũ ⁊ terrã. Quid enĩ hoꝝ indigebat? Dedit ⁊ oia q̄ in his sunt in ↄsulatũ vel famulatũ. Ecce pignus amoris. Addidit manus interparatiõe: q̄ ppter nimiã charitatẽ suã exinaniuit maiestatẽ suã/vt acciper cã mei p me seruilẽ formã frater effect⁹ ⁊ fili⁹ ex deo rege dño ⁊ pñi. Creuit ita q̄ arra bñuolẽtie simplicis/in dilectionẽ gratuite electõis. Unũ dilectio nomẽ hꝫ. Proinde plapsa est dilectio in amicitiã (q̄ addit ad dilectionẽ signa mutua cũ cõicatiõe secretoꝝ) qñ cũ hoib⁹ ↄuersatus est. Jam inq̄t nõ dicã vos seruos/sed amicos. Amicitia pinde plapsa est in zelũ ppter singularitatẽ amicitie: q̄ nõ ↄpatitur societatẽ in amore qualis est sponsi ad spõsam: ⁊ ecõtra dũt si societas rumpit federa pacidis. Zelotypiã hãc ↄseq̄t inamoratio/q̄lem suo mõ experimur in stulte philocaptis. Hãc senserat q̄ lãguẽs dicebat: Uulnerata charitate ego sũꝫ. Postremo nil supest nisi plena ⁊ secura possessio. Hec notatur pprie in bonum charitas .i. chara vnitas; de qua sequẽs est vltimum eucharistie bonum.

Duodecimũ bonũ vnit.

¶ Hic finis/hoc ↄplementũ oim que dicta sunt aut dici psit sup cibi isti⁹ laudib⁹/fructibus ⁊ effectũ. Tot⁹ ob hoc mũd⁹ creat⁹ est exterior ⁊ īterior. Ad q̄d inq̄s? Certe ad vnitatẽ/vt oia sint in vnũ consũmata: hoc est illud v̄bũ de quo christ⁹: Porro vnũ est necessariũ. Et diuin⁹ Diony. oia vno pticipãt: Demũ ⁊ ipe theologiã suã mysticam in vnione supra mentẽ ↄstituit. Unionẽ hanc pposuit sponsa p fine dilectionis sub osculi nomine: Osculetur me osculo oris sui. Consonat aplus: Unus panis et vnum corpus multi sumus omnes/qui de vno pane ⁊ de vno calice pticipamus. ¶ Contemplabaris o beatissima beatarum vnionem istam sub ve

laminibus ꝛ symbolis multipl'r insinuatā: qualis
erit in patria vna dom⁹ pr̄is ꝛ mãsiones multe: et
vnū ouile ꝛ vnus pastor: vnus denari⁹ diurnus/
vna corona/ vnū brauium/ vnus lectul⁹/ vnus fun⁹
vnū cubiculū/ vnus nidul⁹/ vn⁹ panis/ vnū corp⁹ ꝛ
vnus spōs/ vnū gaudiū/ penetrabas ꝯtēplans oēs
bas similitudines. Sed nescio si difficilius ꝛ ꝓfun-
dius sit ad intelligendū ꝟbū christi: q̄ dum transi
turus ad patrē oraret ꝓ electis vt sint vnū inquit
consummati in vnū. Et rursus: Ut sint vnū sicut
ꝛ nos vnū sum⁹. Maior itaq; vel singularior vni-
tas nulla est/ q̄ꝫ beate trinitatis. Magna igit' ꝛ sin
gularis est vnitas olm electoꝝ inter se ꝛ cum deo.
Magna ꝛ admirabilis est vnio humanitatis chri
sti in vnitate ꝑsone ꝟbi. Sed si ꝑ intellectū seclu-
dat' visio beatifica/ hec scd̄a erit inquā eligibilior
E ꝑma. ¶ Da sapientissima beatoꝝ obim/ da posse
me q̄cq̄ꝫ in re tanta scribere/ quod sentit aut senti-
re desyderat hebes mens mea: da te illustrante et
deo ꝓpicio aliq̄d balbutire. Assumit' in ꝑmis ma-
nuductio imaginationis: non vt duret/ sed vt trā-
seat. Imaginet' circulus more mathematico/ ex cu
ius cētro medio indiuisibili penit⁹ ꝛ vnico/ ꝓtēdā-
tur linee recte vsq; ad quodlibet punctū circūferē
tie. Transcēdat rō vel mēs imaginationē/ ꝛ addat
q̄ centꝝ habeat vim cognitiuā qualē hꝫ angulus:
habeat simil'r q̄libet linea recta a cētro egrediēs ad
circumferentiā vim hmōi cognitiuam. Constat ex
hac hypotesi q̄ q̄libet linea ꝑ cognitionē non solū
ꝑ terminationē/ attinget totū ꝑ̄ucrū. Neq; eñ pōt
dici q̄ ꝑtē vnā vna/ alterā altera solū apphendat:
cum ꝑs ei⁹ nō sit. Centꝝ simil'r intelliget singulas
lineas a se ꝓtēsas ad circūferēnā: maxime si ponat'
q̄ iste sit ambit⁹ actiuitat' sue ꝛ cognitiōis ¶ Ascē-
dat adhuc sublimi⁹ mēs nostra ꝛ ponat q̄ illud cē-
trum spere intellectualis/ nō accipiat cognitionē li
neaꝝ a se ꝓgrediētiū ꝑ receptionē cuiuscūq; moti-
onis obiectalis ab extra/ sed in se sit ex se sufficiēs
olum cognitio. Ecce q̄ hucusq; nihil posuimus a
magnis ꝛ claris ph̄is alienum. Si dixerim⁹ deum
esse centꝝ tale talisve nature. ¶ Accedat mō fides
aut intelligentia ꝑ fidē purgata/ illustrata/ robora
ta/ eleuet mētē supra ph̄iam seq̄ntiū solā experientiā
effectuū/ ad inuestigationē cāe ꝑme. Doceat fides
quēadmodū de⁹ q̄si cētꝝ iam positū nō educit ex
se lineas/ aut circūferētiā ex se causat extra ꝑ effe-
ctus nisi pure/ libere/ ꝯtingēter: q2 plane bonoꝝ cre
ature sue nō eget: sufficiētissim⁹ ꝑ se sibi. ¶ Porro
sicut nō efficit aliq̄d extra se nisi pure ꝯtigēter/ ita
nec obijcit se ꝑ modū forme intelligibilis cuicūq;
intellectui creato: nisi pure/ libere/ ꝯtingēter sub q̄
cūq; rōne. Sit ista rō absoluta entis: sit denolati-
ua rō vni⁹ ꝑ indiuisionē sui: sit denolatiua rō ꝟi ꝑ
ꝯꝑationē ad intellectū: sit denolatiua rō boni ꝑ cō
parationē ad appetitū: maxime ad appetitū rōna-
lem vel intellectiuū seu mētalē: q2 ꝓꝑe sol⁹ talis est
ꝑmi boni capax/ ꝛ ei⁹ ꝑticeps esse pt sicut ꝛ itellect⁹
ꝑim ꝟi. ¶ Cōseq̄nter adiuuet ibecillitatē nr̄e men
tis illustratio tua ꝟgo sepiētissima: quatin⁹ istam
quā q̄rim⁹ vnionē/ attingam⁹. Et si nō hic ꝑ expiē-
tiam facialē/ saltē ꝑ intelligentiā discretiuā ꝛ ꝑce-

ptionem directiuā. ¶ Concessum inuenio ꝛ dedu- F
ctum a magnis mundi ph̄is/ maxime platonicis/
q̄ ꝑ ꝟtutes purgati animi pt intellectus separat⁹ a
corꝑe vniri/ formari/ sustentari in deo ꝑmo ꝛ vnico
omniū centro. Concessit hoc aduersari⁹ noster ꝑ-
cacissimus Auerrois. Errauerūt tñ isti/ ꝛ defece-
rūt scrutātes scrutinio: q2 viam ꝛ ostiū/ scalā ꝛ vehi
culū ꝑueniendi nō habuerūt: aut reiecerūt domi-
nū nostꝝ iesum christū. Rursus q2 deū nō sicut de
um glificauerūt hñ viuēdo ꝛ humil'r grās agendo
pieq; colendo: erat eoꝝ intelligentia discretiua/ nō
satis q̄dem clara de deo sup h̄ ꝛ nūc/ q̄lem hñt ꝛ de
mones/ sed sine humilitate ꝛ pietate ꝛ deuotione
ꝛ charitate. In elatione oculoꝝ/ in exaltatione cor
dis: in suis/ nō dei virib⁹ spem hñtes. Uenit chri-
stus tu⁹ ꝛ noster o bñdicta/ se viā ꝛ exēplar opposi-
te humilitatis exhibuit/ factus obediēs deo vsq;
ad mortē/ mortē aūt crucis: q2 nil abiectius pote-
rat cogitari. Cur sic? vt eleuatus a terra. i. ab omi-
bus q̄ terreni hoīes q̄rere pñt/ traheret ad se oīa:
tam exemplo tali/ q̄ꝫ auxilio inuisibili. Postremo
q2 transiturus erat ad patrem etiā corꝑal'r viden-
tibus discipulis: q̄bus cū eras humillima creatu-
raꝝ reliq̄t hoc pign⁹ dilectiōis: hanc arrā euchari
stie q̄ nos ꝯsumat in vnū. Nam q̄d dici pt vniti⁹/
q̄ꝫ q̄ mãducat meā carnē ꝛ bibit meū sanguinē/ in
me manet ꝛ ego in eo. De inesse ꝛ mansione supad
mirabilis ꝓsus ista sila: Qui mãducat meam car
nem ꝛ bibit meū sanguinē/ in me manet ꝛ ego in eo
nec min⁹ admirāda simul ꝛ amplexāda q̄ sequitur
Sicut me misit viuēs pr̄/ ꝛ ego viuo ꝓpter patrē: ꝛ
q̄ manducat me/ ꝛ ipe viuet ꝓpter me. Deniq; sub-
dit: Qui manducat hūc panē/ viuet in eternū. Et
q̄ñ alio tempe ꝛ loco christ⁹ ait: In domo patris
mei mansiōes multe sunt. Et itez de diligenti se:
Et pr̄ me⁹ inq̄t diliget eum: ꝛ ad eū veniem⁹ ꝛ mã-
sionē apud eum faciem⁹. Subdam⁹ aliq̄ de hmōi
mãsione/ ꝑ quā noster emanuel (qd̄ interꝑtatū ē no
biscū de⁹) manet in mãducāte/ ꝛ mãducans in eo.
¶ Mãsio in alio/ ꝑsupponit esse in. Sunt aūt ꝟm G
grãmaticos. xvi. modi essendi in/ quos ph̄s restrin
git ad octo: addūt aliq̄ nonū. Sed sub compēdio
dicamus q̄ esse in alio maxime ꝑ mansionē/ dicit
duo. Dicit eñ distinctionē aliquā: quia nihil vnuꝫ
penitus sine qualis distinctione reali vel ratione
substantiali vel accidentali/ absoluta vel relatiua/
h3 esse in aliquo: licet bene ꝯcedamus aliquid esse
idem sibiipsi/ resoluendo locutionē ad hanc nega-
tiuā/ q̄ idem non differt a seipo. Alteꝝ quod ipor-
tat mansio/ ē quandā vnionē seu ꝯuenientiā duo
rum in aliquo q̄si tertio: siue illud tertiū sit substā-
tia/ siue sit res aliqua relatiua/ siue sit accidens ab
solutū siue relatiuū. Sublata eñ ꝑ intellectū oī cō
ueniētia ad inuicem/ nō remaneret mod⁹ cur vna
res diceret' esse in altera. Fiat hoc ꝑspicuū q̄squis
modos essendi in/ discutere voluerit. Sꝫ veniam⁹
ad ꝯpēdiū sup ꝓposita mãsione ¶ Mãsio mutua
mãducātis cū mãducato in eucharistie sacro/ ma-
nifestā habꝫ mãducātis ꝛ mãducati distinctionē ꝛ
diuersitatē. Supest idcirco solū inuestigare q̄d est
illud in quo yniunt'. Et ꝑmo dici neq̄t q̄ vniant' in

eadẽ essentia: sicut tres psone distincte sũt eiusdẽ
penitus essentie. Unde ɔsurgit ꝙ pater est in filio
ꝛ fili⁹ in patre ꝛ spũsctõ per circũincessionẽ: q̃ nul
la põt esse maior. Sic enĩ euãgeliũ sancti Joãnis
incipit: In pncipio erat verbũ/ ꝛ verbũ erat apud
deũ. Sed neqꝫ est ista vnio in idẽtitate relatiua p-
sone: quẽadmodũ in christo tres nature vniũtur.
Porro nõ est vnio q̃ est p participationẽ carnis ei
usdẽ: quõ tu btã virgo cũ filio tuo cõmunionẽ sor-
tita es vt dicereĩ singulariter: dñs tecũ: et ꝙ filio
P tuo singulare pparasti hospitiũ. ¶ Mansio quã
inquirim⁹ nõ tantũmodo gñalis in existentia qua
deus dr esse in rebus p potentiã/ psentiã ꝛ essentiã
sm triplex gen⁹ cause. Efficiẽtis qua dr esse I reb⁹
appropriate ad potentiã/ formalis ad psentiã/ ꝛ fi
nalis ad essentiã. Nã hoc mõ est in re q̃libet vsqꝫ
ad insensibilia ꝛ demones. Immo ꝛ si p impossi-
bile res nõ dependerẽt a deo in aliquo gñe cause:
tñ pter imensitatẽ suã diceret deus/ adhuc esset
in reb⁹: qꝛ videlꝫ res nõ essent sine deo ipsas pene
trante/ neqꝫ deus sine eis. ¶ Sed neqꝫ mãsio quã
querim⁹ fundaĩ sufficiẽter in ɔiunctiõe donoꝝ nõ
gratificantiũ: qualia nũerauit apłs de diuisione
gratiaꝝ loquẽs: que licet sint a spũsctõ/ possunt ni
hilominus esse sine ipso: supplẽt doctores gratificã
te vel acceptãte: qꝛ ɔstat istas gras esse nõ posse ip
so nõ opante sm triplex gen⁹ cause: imo si scruta-
mur acutius: nulla res põt dici esse in deo/ ꝛ econ-
uerso: nisi sm aliquã habitudinẽ cause vel pducti
onis vel cõicationis: accipiẽdo ample nomen cau
se ad creationẽ ꝛ ɔseruationẽ. Et sicut Richar. ex-
tendit in diuinis ad pductionẽ psonaꝝ: sed nõ ad
mittiĩ a modernis. Sic enĩ pater est in filio: qꝛ cõi
cat essentiã quã hꝫ primitus ꝛ fontaliter pducen
do filiũ: ꝛ non ꝙ sit pfectior filio vel fili⁹ impfectior
sed hec est pductio ex pprietate primi principij: si
cut est ex pprietate filij ꝙ recipiat a patre totũ qđ
est patris: seclusa primitate pducẽdi naturali mo-
do filiũ alterũ: cõmunicat nihilominus primitatẽ
respectu spirationis spũssctĩ modo liberali. San-
ctus vero spũs non põt vltra habere primitatẽ nisi
respectu pductionis creaturarũ vt vnũ principiũ
Q cũ patre ꝛ filio. ¶ Mansionis ɔuenientia quã in-
quirim⁹ consistit in habitu vel actu vel vtroqꝫ gra
tie gratũ facientis: vel ɔsumate sicut in patria/ vel
inchoate sicut in via cõsonant doctores. Sequiĩ
ex pmissis per indirectũ. Stemus igiĩ in hac veri
tate/ ꝛ videbim⁹ quomõ sunt in domo patris mul-
te mãsiones/ ꝛ tamẽ vnica est. Multe quidẽ pter
multitudinẽ singulariũ gratiarũ formaliũ differẽ
tiũ in pfectione: sicut stella differt a stella sm apo-
stolũ in hoc pposito. Est autẽ vnica gratia grati-
ficans obiectaliter/ clarius ꝛ obscurius nõ in actu
suo intrinseco (qui certe vnicus ẽ ꝛ imensus ꝛ idẽ)
sed in effectu extrinseco. Sic saluaĩ illud de prosa
ꝙ vna vox est letantiũ/ ꝛ vnus ardor cordiũ. Tra-
hit ad idem illud ps. In voce exultationis ꝛ salu-
tis sonus epulantis. Nõ dicit in vocib⁹ ꝛ sonis:
nec dicit in vna voce ꝛ sono. Traheret nos (si seq̃
vellemus) ad amplissimã istam de canticis mate-
riã ꝛ harmoniã: quẽadmodũ vnica est simphonia
in vniuerso tanq̃ in organo magno: quoniã vnica
vox est/ ꝛ vnus sonus vel vnisonus cõcentus. Un
de ꝛ harmonia ꝛ cõcentus ꝛ simphonia ꝛ vnisonũ
vel monochordũ sua interptatione dicunĩ ab vni
tate. Et hoc quidẽ gratissime ꝛ appropriatissime
ad versum psalmiste nũc inductũ. Cõsonat ad mã
ducationẽ vel epulationẽ eucharistie qui respicit
insup simphoniã illam ꝛ choꝝ: dum occiso vitulo
saginato pro reditu filij: dicebat pater euãgelicus
duro ꝛ dissono fratri: Epulari ꝛ gaudere oporte-
bat. Sed alibi copiosissime materia hec (vtinã sa-
lubriter) a nobis tractata est in vtraqꝫ lingua.
¶ Mansionis hui⁹ cõuenientia licet sit vnica in R
radice gratie gratũ facientis: sortiĩ nihilominus
nominatiões plurimas sine numero p scripturas
sacras. Et hoc expediẽs est scire simul ꝛ notare p
pter amplificationẽ sanctaꝝ meditationũ ꝛ affecti
onũ deuotaꝝ consequendã: quis hoc nequeat ad
plenũ fieri nisi fuerit homo spũalis effectus: ꝛ qua
si totus deiformis/ aut deiformatus/ aut deificat⁹
sm varios gradus gratie in via: ꝛ ɔsumationis in
patria. Diciĩ (exempli gratia) mansio dei in hoie
ꝛ hois in deo: vt hic. Diciĩ viuificatio ꝛ habitio
vite eterne saltem in radice vt hic viuet in eternũ:
quia sitam gratiã habet. Dicit autẽ apłs ꝙ gratia
dei est vita eterna. Diciĩ ꝛ osculũ oris spõsi qđ pe
tit sponsa. Diciĩ lac ꝛ vinũ/ ꝛ vnguẽta ꝛ oleũ effu-
sum/ ꝛ tractus ꝛ pulsus ad spõsum. Diciĩ introdu
ctio in cellaria/ cõiunctio dilecti inter vbera spõse
tanq̃ fasciculi⁹ myrrhe. Diciĩ suus decor/ sua qui-
es I lectulo florido. Hoc est donũ perfectũ desur-
sum descendẽs: nõ ascendẽs de deorsum. Hec est
sapientia diuinitus inspirata cũ suis laudib⁹ vni
uersis: Hoc diuinũ silentiũ hoc sibilus aure tenu-
is: hoc susurriũ verbi abscõditi: hoc vox quasi au-
re lenis: immo ꝛ tonitrui magni: ꝛ vt ad vnũ colli-
gamus innumera: quicq̃d sonat mãsionẽ vel habi
tationẽ vel inhesionẽ/ vel vnitatẽ vnius corporis
ꝛ vnius spũs: anime cũ deo/ sponse cũ sponso/ vni
ce cũ vnico: sub gratie gratificantis noie ꝛ radice
principio/ forma ꝛ fine/ vnico vocabulo daĩ intel
ligi quod est manere in christo p mutuũ gratie cõ
plexũ. Inuenies autẽ semp in hac mansione quõli
bet noleĩ habitudinẽ cause ad causatũ: ꝛ econtra.
Sic materia de qua minꝰ videĩ diciĩ esse in forma:
nedũ qꝛ recipit influxũ formalẽ ab ea: sed qꝛ com
municat sibi potẽtialitatẽ subiectiuã vt subsiet in
ea sicut in materia: quis dr solũ patiens/ nihilomi
nus appetitiua simul ẽ vt accipiat formã: vt pficia
tur ab ea. Sic locatũ appetit locum vt conseruetur:
ꝛ locus locatũ vt ɔseruet ipm. Sic deus q̃ bonoꝝ
nostroꝝ non eget/ vult gratuita pietate cõicare se
creature sue: psertim rõnali: q̃ cõicatio diciĩ inha-
bitatio sm triplex gen⁹ cause: extẽdẽdo ad creatio
nẽ ꝛ conseruationẽ ꝛ obiectalẽ motionẽ vel imuta
tionẽ vocabuloꝝ cause. Plurimũ ẽ ista ɔsyderatio
p cognitiõe q̃ditatis ipsi⁹ mãsionis rerũ in deo.
Iuxta illđ philosophicũ qđ paul⁹ theologicũ fecit:
In ipso viuim⁹/ mouemur ꝛ sum⁹. Fas porro cõ-
uertibile dicere est: de⁹ in reb⁹ suis est p potentiã/
psentiã ꝛ essentiã mõ dicto. Sed in aliquib⁹ vltra

simplex esse ꝓfert bene esse:maxime p gratiā ⁊ glo-
riā. Et hec inhabitatio respicit influentiā diuinā
L que supaddit̄ ad naturam ⁊ essentiā. ¶ Mansio
nis hui⁹ conuenientiā gratuitā ꝓfecto felix ꝗ pos
sederit habitualiter:felicior qui actualiter cū habi
tu:Sed felicissim⁹ qui reuelata facie trāsformatus
fuerit in eandē imaginē de claritate in claritatem
tanꝙ̄ a dn̄i spiritu actus/ductus ⁊ tractus: ita ꝙ
sentiat p illuminatos cordis oculos (sicut imꝓca
tur ap̄lus) supeminentē scientie charitatē christi:
hoc est gratiā hanc coniungentē/⁊ charā vnitatē ad
simplificā deitatē. Multi quidē sunt qui habēt in
habitu:sicut pueri noviter baptizati. Multi ꝗ in
actu possident ⁊ exercēt dū merent̄. Sed paucissi-
mox est sentire distincte ⁊ aperte:nexū istū/māsio
nem istā/vocē istā ꝓpter occursationes curarū in
memoria/phantasiarū in intelligētia/⁊ ꝯcupiscen
tiarū (ꝗuis minime criminaliū) in volitiua vel af-
fectiua. Sentiunt hāc gratiā inhabitationis chri
sti ⁊ spūssancti:qui cū ap̄lo mēte excedūt deo:qui
ꝑterea sentiūt operationē intra se verbi dei. De quo
dicit idē ap̄ls/ꝙ viuus est sermo dei: q꞉ loqui pōt
cū quolibet/⁊ efficax ⁊ penetrabilior omni gladio
ancipite:quē gladiū venit christus mittere i terrā:
vt ptranseat vsq̄ ad diuisionē an̄e ⁊ sp̄us:vt fera-
tur sp̄us sursum/ ⁊ an̄a maneat deorsum: qđ fieri
nequit nisi maxima pax fuerit ⁊ silentiū tā sursum
ꝙ̄ deorsum:nisi ꝑterea fuerit diuisio cōpagū ⁊ me
dullax ⁊ cogitationū ⁊ affectionū naturalium sese
cōplectentiū. Fiat etiā discretio cogitationū ⁊ in
tentionū simpliciū naturaliter acquisitarū vel ac-
quisibilium/⁊ remaneat in sentimēto ⁊ experiētia
solus felix iste ⁊ gratuitus deiformis illapsus ⁊ in
fluxus sp̄us iesu christi:plus supereminēs in spū ⁊
mēte sup animā/ꝙ̄ distat celū ⁊ terra. Dicim⁹ ope-
rationē vitalē nō ita penitus esse eandē in spū vel
M cū spū ⁊ an̄a. ¶ Sentiūt hanc gratiā actualē ⁊ ex
perimentalē: non quidē om̄es qui digne mandu-
cant corp⁹ christi: ⁊ in quib⁹ manet christus ⁊ ipsi
in christo:sicut modo dicebam⁹. Sed ve etiā cor-
di hoīs quod prauum est ⁊ inscrutabile: q꞉ putaue
runt aliqui gloriantes in se/et habentes cor elatū
⁊ exaltatū: ⁊ elatos oculos ambulātes in magnis
⁊ mirabilib⁹ sup se: neq̄ humiliter sentiētes. Pu-
tauerūt inquā vel ex cōsuetudine sensuū exercita-
tox:sicut aliqn̄ādo fit in habētibus consuetudinē
ꝓphetandi: vel ex diabolica illusione excecāte cor:
iusto sed occulto dei iudicio tanꝙ̄ in somno gra-
ui/sentire/distinguere ⁊ experiri/ in se regnum dei
hoc intra se/⁊ dicere ex sententia: Defecit caro ⁊ cor
meū/deus cordis mei ⁊ pars mea deus in eternū:
sed mentiebat̄ iniquitas sibi. Beata igit̄ ⁊ ter be-
ata semp humilitas:quā solus docet ⁊ dat ille qui
ait: Discite a me quia mitis sum ⁊ humilis corde.
Deniq̄ beatus vir ꝗ semp est pauidus ⁊ exultans
in tremore:cōplens illud qđ est om̄is homo. Deū
time ⁊ mādata eius obserua. Non ꝙ timor huma
nus/mūdanus ⁊ seruilis stet cū charitate que talē
oēm timorē mittit foras. Sed nō illum ꝓfecto ca
stum: q꞉ manet in eternū. Auget potius assidue vs
q̄ ad gloriā confirmatā/in qua firmat̄ ⁊ sistit. Ma
nifestū est igit̄ magnū pietatis sacramentū: quod
manifestū est in carne/iustificatū in spiritu/⁊ est as-
sumptū in gloria. Neq̄ minus mirabiliter in hac
sacra māducatione sacramentū hoc pietatis exhi-
bet̄:quod quidē manifestū est in sensibilib⁹ signis
panis ⁊ vini velut in carne:sed p gratiā cū fide/spe
⁊ charitate iustificat hoīs spiritū:et quodāmodo
assumit in gloria: q꞉ fides dirigit ad imaginem spe
cularē glorie dei. Spes erigit vsq̄ ad interiora ve
laminis eiusdem glorie dei. Charitas vero se erigit/
subintrat ⁊ apꝓhendit ⁊ astringit/ dicēs: Inueni
quē diligit an̄a mea:tenui eū nec dimittā. Subito
de vox eius est sunamitis ad Heliseum: viuit dn̄s
⁊ viuit an̄a mea: q꞉ non dimittā te. Apprehendā
te (inquit an̄a in canticis) et introducā te in domū
matris mee: ⁊ in cubiculum genetricis mee. Felix
introductio ⁊ nota sunt ꝗ sequūtur. Questus ꝑte-
rea magnus est pietas hec cū sufficiētia. Reponit
enī cor hoīs in sede sua/⁊ in centro et in loco q̄nq̄
ꝓximius dn̄i plus est cor assimilatū/depuratū ⁊ il-
luminatū cum pondere maioris charitatis. Exē-
plum in magnete ferrū trahente: nūc vehementi⁹/
nūc remissius ꝓ qualitate medioꝝ: nā si circūlinia
tur ferrū per allium/suspendit̄ vis attractiua. Pi
etas itaq̄ subinde valet ad om̄ia: q̄m reddere do-
cet ⁊ ordinare prout vnicuiq̄ debitū est/deo sibi ⁊
ꝓximo: s̄m genus om̄e passionū vel affectionū vt
gaudeat/speret/timeat ⁊ doleat: sicut oportet mo-
derate s̄m circūstantias oēs: prout sapiēs iudica-
bit ⁊ debita pꝗ cordis harmonia suadebit. ¶ Di N
camus ꝑterea ꝙ mansio mutua māducantis hoc
sacramentū cū christo māducato saluari non pōt:
neq̄ cognosci sine cordis mentalis motu. Ita enī
dicebat Bern. pluries expertus sentire se ꝑsentiā
verbi ex motu cordis: intellige mentalis: vnde et si
nōnulli voluerint hanc māsionē posuisse sine ha-
bitu gratie distincto ⁊ spūsancto: nulli tamē nega
uerunt motū cordis distinctū tam a deo ꝙ̄ a corde
seu mēte cordis: qui motus cordis tot⁹ sit supna-
turalitas p infusionē ac illapsum spūssancti mouē
tis cor: qualiter nulla facere posset creatura: imo
nec ipsa mēs sola taliter se mouere posset: ꝗuis sit
instrumentū seipsum mouēs/sed nō tali motu dei
formi nisi detur a spūsancto. Iste autē motus est
nexus ipse medius quo christ⁹ est māducāte se di-
gne actualiter: ⁊ māducans in eo ita ꝙ recipiens
istū motū tanꝙ̄ si chorda musicalis ꝑcutiendo so-
nore moueret̄ reddit illū motū ⁊ istum sonū deo:
quēadmodū filius recipiens spm̄sctm̄ a patre per
inspirationē actiuā patris/reddit p eandē vim spi
ratiuā quā recipit spm̄sanctū patri. Agitur ergo ⁊
agit an̄a manducās actualiter digne christū ⁊ in
eo manēs: quia. s. facit illū actum per acceptionē ⁊
redditionē spōtaneā esse suum. ¶ Qualis autē sit
iste motus aut quid: dixerūt aliqui nō esse rem ab-
solutā vel formam vel respectiuā seu relatiuā. Alij
ꝙ est cōplexe significabile. s. aīaz sic se habere. Alij
formā posuerūt esse absolutā de genere qualitatis:
Alij tenētes idē ꝙ simul est forma respectiua: addi
derūt subiectū denoīare esse tale vitaliter immuta
tū ⁊ deo acceptū; vnde nec tali denoīatione posset

informare subiectū non cognitiuū vel affectiuū. Et qm̄ deus nō pōt esse talis forma ɔstituens vel informās ꝛ relatiua depēdēs: iure dānatꝰ est parrhysius articulus tali positioni fauēs. Siliter in decretalibꝰ summoꝝ pontificū: ꝙ deus solus est formalis beatitudo siue lumē glorie/nihil actu superaddito. Nec celeberrimꝰ ille Hugo: neqꝫ magister sentētiaꝝ vnq̄ ita ponere voluerūt: qualiter improba quorundā subtilitas sine modestia/ sine freno
O furiose se agens trahere conata est. ¶ Patet ad extremū sensus apostolici verbi: vnū corpꝰ ꝛ vnꝰ spūs: ꝛ vnus panis sumus. Et alterius Luce: Erat cor vnū ꝛ aīa vna. Intellectus insup totius illiꝰ celestis sermonis nocte iouis sancta ꝑ tria capitula. Libet exclamare cū ꝓpheta cāticū illud: Ecce q̄ bonū ꝛ q̄ iocundū habitare fratres in vnū. Sicut vnguentū in capite christo: christi aūt caput est deus. Reliqua autē quelibet creatura (maxie aūt rōnalis) est corpus eius/ vestimentūꝫ eius/ mons eius. Mons quidē hermon prius anathematizatus/ ꝛ mons sion iustificatus. Et q̄d ros nisi gratiosus illapsus illius. Ego ros/ ꝛ israel quasi lilium germinabit. ¶ Deniqꝫ dat̄ credi/ dat̄ etiāꝫ sciri/ dat̄ ꝛ aliqualiter intelligi. Sed q̄ beatus erit ꝛ experiri quō deus hospes gloriosissimꝰ erit oīa in oībus modis vt potiūꝰ expositis. Sed plus docebit verbū istud impressum mēti q̄ expressum ore dum ipso plene viso toto ore/ totaqꝫ auiditate fruemur. Quā fruitionē tēporalis perceptio corporis ꝛ sanguinis p̄figurat.

P Cōnectemus quasi pro notula cētesima quadraginta notulas seu minutias

theorematū quadraginta. ¶ Unitatē dei ꝑ vnitatē centralis puncti posse manuduci. Hinc est ex philosophis dei descriptio: ꝙ est sphera intelligibilis: cuius centrū est vbiqꝫ/ circumferentia nusq̄.
¶ Unitatem dei absqꝫ creaturis posse intelligi.
¶ Unitatē dei absqꝫ ipsius absoluta entitate nō posse intelligi. ¶ Unitatē dei non posse ɔtinuo et tēpore ꝑfecte intelligi. ¶ Unitatē dei nullatenus a creaturis dependere. ¶ Unitatē dei necessario creaturarū producibilitatē virtualiter includere.
¶ Unitatē dei necessario suam eternitatē concludere. ¶ Unitatē dei nō necessario qualibet distinctionē formalē intrinsecā ex parte rei quo ad nos concludere. ¶ Unitatē dei nō necessario ꝓductionē actualem creaturarū supponere vel inferre.
¶ Unitatē quoqꝫ numeri ꝛ ordinē creaturarū existentiū: referri ad diuinā quoqꝫ vnitatē ꝛ monadē oportere: s̄m triplex genus cause/ efficientis/ exemplaris ꝛ finalis. ¶ Unitatē diuinā gignere vnitatē: ꝛ in se suā reflectere vnitatē per amorē spiratiuū triangulo intelligibili ꝑfecte circulato. ¶ Unitatem dei posse plus aut minus intelligi ꝓ libero arbitrio sue motionis obiectalis: nūc sine visiōe creaturarū/ nunc cū visione pluriū vel paucoꝝ. Exemplū de lineis oībus terminatis ad centrū: quarū quelibet si punctus centralis ad eas libere ɔtradictorie influeret cognitionē aut lucē: posset intelligere centrū lineis egredientibꝰ nō cognitis aut inequaliter cognitis. ¶ Unitatē diuinā seipsa se Q
inuariabiliter habente: cognoscere variabilia immutabiliter: mutabilia futura p̄sentialiter/ ɔtingētia necessario ꝛ certitudinaliter. nullā tn̄ ideo ponēdā esse coīngentiā intrinsecā in deo: sicut nec tēpus/ nec locū/ nec corpora/ nec complexiones/ nec discursus: qꝛ talia scit ꝛ cognoscit. Et hic ē lapsus magnoꝝ doctoꝝ querentiū metaphysicā: vbi logicus faciliter se expediret. ¶ Unitatē dei posse diuersissima ꝓducere ad extra nulla distinctione nisi ꝑsonali existente ad intra. Nulla insup variatione determinationis ad intra facta. Et hic est lapsus hoīm grossi sensus: ponentiū necessitatē fati aut fortunā in oībus. Nec valentiū ꝓuidētie simplicissimā formā formaliter intueri: neqꝫ cū libertate humane volūtatis ipsam ɔcordare: neqꝫ cum peccatis hoīm actionē dei iungere: neqꝫ cum miseria reprobationē prescitoꝝ. ¶ Unitatē dei potuisse ꝛ posse semꝑ effectuū varietatē educere: ꝛ eductis ꝓuidere: ꝛ ꝓnisa reducere ad se: quodlibet ad ꝓportionabilē vnionē. Hec est lapsus ꝑboꝝ p̄supponētiū ꝙ ab eodē manantiū idem/ non ꝓuenit nisi effectus idē. Nec ab antiqua volūtate nouus effectus sine imutatione volūtatis. Hec est lapsus eoꝝ qui putant intelligere cōparationeꝫ dei ad creaturas: absqꝫ creaturis cōparatis: cū tamē intellectus vnius correlatiui necessario p̄supponat alteriꝰ intellectū/ tanq̄ duo relatiue cōparationis extrema seu fundamēta. ¶ Unionē nature intellectualis creature cū deo/ per deū ꝛ in deo aliter ɔsistere q̄ cete- R
rarū creaturarū non intellectualꝰ nature: qm̄ iste ꝑcipiunt deū/ alie nō. ¶ Unionē nature intellectualis cū deo/ per deū ꝛ in deo non posse nec debere cōcipi ꝑ transformationē ipsius intelligētie essentialē sed accidentalē: per habitus. s. ꝛ actus s̄m obiectales influxus seu vitales/ seu (clarius loquēdo) ꝑceptiuos. ¶ Unionē aptitudinalē nature intellectualis cū deo/ per deū ꝛ in deo ɔsistere ꝛ attendi s̄m triplicē eius potētiā in vnitate essentie: q̄ sunt vis memoratiua/ intellectiua ꝛ volitiua. ¶ Unionē habitualē gratificā nature intellectualꝰ/ cū deo/ per deū ꝛ in deo cōsistere ꝛ attendi ꝓ statu vie: s̄m triplicē virtutē theologicā in gratie grati facientis vnitate. ¶ Unionē actualē nature intellectualis cū deo/ per deū ꝛ in deo ɔsistere ꝛ attendi ꝓ statu vie: s̄m opationē perceptiuā ꝛ motiuā triplicis virtutis theologice in radice gratie grati facientis. ¶ Unionē actualē nature intellectualꝰ cū deo ꝑ deū ꝛ in deo ɔsistere vel attēdi ꝓ statu glorie s̄m opationē triplicis dotis: in radice glie seu grē ɔsumate: q̄s includit simul fruitio/ q̄ est ɔsumata ꝑceptio. ¶ Unionē intellectualis nature cū deo aptitudinalē/ habitualē vel actualem in via vel patria nō posse ɔsistere vel attēdi ꝑ trāsformationē nature diuine essentialē in naturā intellectualē creatā.
¶ Unionē nature diuine cū natura intellectuali S
creata debere ɔcipi ꝑ illapsus obiectiuos fieri ɔformiter seu quādā ꝓportione ad motiones sensibilium ꝛ sensuū obiectales: ꝛ h̄ altero triū modoꝝ ab apl'o positoꝝ facialiter/ aut specularitē/ aut enigmatice ꝑceptiue. ¶ Unionē nature diuine cū creaturꝭ

intellectuali radicaliter plus attendi s̄m vim tactiuā obiectalē/proportionabiliter ad sensus materiales qui oēs in vi tactiua radicant̄. Nam et gustus est quidā tactus: similiter alij sensus suo modo. Cōsonat illud philosophi: Omne agens agit per contactū. ¶ Unionē dei cū creatura intellectuali s̄m vim contactiuā spiritualē obiectalē esse vehementiorē/intimiorē et puriorē: non sicut in sensibus/in quib⁹ tactus est materialiter et impurus. ¶ Unionē dei s̄m vim tactiuā/spiritualē/obiectalē perfectius/purius/intimius et suauius attendi in via q̄ s̄m motionē obiectalē ad visum vel auditū spirit⁹ percipientis. ¶ Unionē dei per eucharistie sacramentū digne susceptū plus attēdi s̄m vim tactiuā et gustatiuā spiritales q̄uis in hac vnione actuentur sensus oēs spirituales suo mō saltē in enigmate et per fidē et spem. ¶ Unionē dei s̄m vim tactiuam spiritualē/obiectalē actualez esse secretissimā: nec percipi posse nisi ab accipiēte. Sicut nec subiectū perceptionis alibi vel extra est. Hinc est illud: Nemo nouit que sunt hois/ nisi sp̄s hois qui ī ipso est. ¶ Unionē dei cū natura intellectuali gradus habere varios et multiplices/ p varietate obiectaliū illapsuū diuinoꝝ perceptiuoꝝ et sentimentoꝝ.

T ¶ Unionē dei cū natura ītellectuali p̄cellere post christum in maria: et consequēter alijs in patria.

¶ Unionē dei cum natura intellectuali remotissimā esse a lucifero vel altero si quis sit dānatior eo: et consequēter alijs in gehēna: maxime quo ad vnionē obiectalis illapsus: s̄m vim tactiuam per quā sentit̄ et gustatur q̄ suauis est dn̄s. ¶ Unionē dei cū natura intellectuali inter hec duo extrema patrie et gehēne: medias intellectuales naturas plus aut minus recipere vel a se repellere. ¶ Unionez consumatā omniū electoꝝ cū deo obiectaliter effici per repletionē intuitiuā et nudam olm sensuū spiritualiū et redundantiū in sensuales/tā ad intra q̄ exterius: vt siue ingrediat̄ siue egrediat̄ natura intellectualis pascua inueniat. ¶ Unionē ꝯsumatā esse cū quolibet electo singulariter: et tamen cōmuniter apud oēs: iuxta comparationē centri spere intelligibilis respectu linearū egredientiū et in cētro ꝯiunctarū. Sic virtus celestis influētie ī sphera corruptibiliū necessario ꝯiungit̄ ad centrū: immo verius ad deū. ¶ Unionē ꝯsumatā recipere mai⁹ aut minus: iuxta maiorē aut minorez circa centrū ipsum qđ est deus: virtualē et quasi circularē proximationē. Exēplū de circulis sphere: hec cōparatio cōmodior est q̄ q egressus creaturaꝝ fiat instar numeri/per additionē vnitatū: qi possunt esse species multe/eque p̄fecte: et oēs de necessitate ꝯiuncte deo sunt sicut in centro linee. ¶ Unionē ꝯsumatā efficere vt sit deus oīa in oībus: cū tradiderit fili⁹ cū spirituscō patri regnū: qui fontalis est diuinitas et vnitas: q̄ simplicior aut vlterior nequit intelligi. Hec est apli a Dionysio declarata. ¶ Unionem ꝯsumatā si p intellectuales circulos accipiamus: oportere p conuersum modū ad materiales spheras celestes intelligi/que quāto maiores sunt mole tāto efficatiores in virtute. Sp̄ualia vo q̄nto simpliciora et cētro primiora/plus habēt de influentia. Unde btā beatitudo ꝯtinēt oēs hierarchias in ambitu simplicissime virtutis sue. Inde regina celoꝝ et dn̄a angeloꝝ digne vocata est. ¶ Unionē in eucharistia figuratā et sacratā desyderare nos et esurire p̄ ceteris bonis contēplatiuis debere: propterea sursum leuare corda a speciebus materialibus hostie ad christi corp⁹ verū: et ab illo ad mysticū/et abinde per eleuatiuā vim et vnitiuā verbi diuini/reduci ad ꝯgregantis patris diuinitatē et simplificā deitatē: qua nihil vltra: hec est Dionysij. ¶ Unionē hanc nō posse nos ꝯsequi perfecte sine diuini illapsu segregāte mentē ab omni alteritate: cunctisque insup sollicitudinibusque depulsis/et supmūdane explicatis: vt in diuinā monadē congregemur: et ineffabilib⁹ et ignotis ineffabiliter et ignote cōgregemur: Hec est Dionysij. ¶ Unionē hanc nō posse nos ꝯsequi: nisi irruētia vndique phantasmata nos mētis puritate trāsuolare sp̄ualcam⁹. Hec Bern. Erras inquit si citra expectas locū quietis/ secretū solitudinis/serenū luminis/tabernaculū pacis.

¶ Unionē hanc p̄cipi motu cordis maxime mentalis esse presentē: colligi vo suos effectus et efficacia vitacem ex diuisione sp̄us et anime cū depulsione vicioꝝ/et reformatione virtutū/ in iocunditate et suauitate/ in sp̄uscō/ in certa magnificatione dei et exultatione sp̄us in deo salutari suo. Dum in hoc cōuiuio mens implet̄ gratia/et future glorie nobis pignus dat̄: Amen.

Quinta partitio per soliloquium exhortatoria ad meditatiōes huius sacramenti: per notulas quinquaginta.

Meditare nūc aīa christiana cui forte contēplari nō satis adhuc concessum est. Meditare cū vehementi studio animi q̄lis et quātus sit iste q̄ tibi sacramentaliter nūc offertur/ q̄ magnus q̄ sapiēs q̄ delectabilis et benignus. Esuriens et pauper es et nihil habes: plurima debes: tibi nō suppetunt merita vnde restituas/vnde diues fias: fodere non vales/sed mēdicare nō erubescas. Sit tibi mēdicitas tua lucrū tuum. Necessitas nescit verecundiā: sicut nec habet legem. Ille tibi nunc offert̄ si nescis: qui propter te dixit et passus et expertus est: Ego aūt mendicus sum et paup. Tibi datur iste qui pp̄ter nos egenus factus est: vt illius inopia diuites essem⁹. Tantū tribuit q quasi nihil sibi retinere videret̄. Diues esse debes/ cui diuitie largite sunt immēse. Noli cadere o anima christiana in illā exprobrationē vt dicas: Ecce ego diues sum/et nulli⁹ egeo. Scieris: quia misera es et miserabilis et pauper et ceca et nuda/et eo plus misera et miserabilis si hoc ignoraueris. Nam quid miserius misera/ se miseram nesciēte? Audi consiliū: suadeat tibi saluator tuus presens in hoc sacramento. Suadet tibi vt emas aurum ignitum: quatinus diues fias. Non opus est per diuersa vagari vt venditorē inuenias. Ipse est venditor simul et precium emptionis. Suadet inungere collirio oculos tuos: ipse fecit collirium ex sputo gratie sue et luto mortalitatis tue.

Suadet vestiri vestib⁹ albis: ipse tibi gratis ⁊ au-
rū ignitū erit in hoc sacramēto ⁊ colliriū ⁊ vestis.
Esuris ⁊ sitis/cenare vis/hospes nō est lōge que-
rendus qui cenā dat. Ecce ipse stat ad ostium ⁊ pul
sat: aperi sibi ianuā/cenabit tecum: ⁊ tu cū illo. O
splendida felix ⁊ lauta cena/vbi ipse q̄ cenat chri-
stus sumit: vbi fas est habere ⁊ dicere: In voce ex
ultationis ⁊ ꝯfessionis sonus epulantis. ¶ Stat ⁊
pulsat nūc: quasi cū digito qui est spūssctūs: nunc
malleo terribilis iudiciȷ̄ sui/nūc sonitu velut aure
tenuis blandiēs ⁊ dicens: Aperi mihi soror mea/
columba mea/imaculata mea. Conquerit̄ nō tam
sua q̄ suoꝝ ⁊ tuā noctis incōmoditatē: vnde refri-
gescat feruor charitatis. Dat hoc intelligi: qꝛ ca-
put meū plenū est rore ait: et cincinni capitis mei
guttis noctiū. Noli tardare/exurge velociter: no-
li somnolenta verba reddere. Alioq̄n declinabit ⁊
discedet: atq̄ sepe quesitus clamatus obsurdescet.
y ¶ Faciat cenā simon olim leprosus nūc curatus
a dn̄o. Ipse est spūs noster ante leprosus. Mini-
stret martha ⁊ sollicita sit erga frequēs ministeri-
um: hoc est inferior portio rōnis. Maria vo supe
rior pars inungat pedes Jesu fracto deuotionis
alabastro. Effundat insup cōfisa magis sup caput
illius recūbentis. Caput aūt christi deus. Jmple
atur domus tua cordis ex odore vnguenti. Cesset
murmuratio iude sensualis ⁊ furis: de quo fure cō
querit̄ vnus ꝓphetaꝝ: Ocul⁹ meus depdatus est
animā meā. Sit Lazarus nup resuscitatus p gra-
tie vitā vnus de recūbentibus. Et hic est affectus
noster/ sepe quadriduan⁹ mortu⁹ misericordia dei
suscitatus. ¶ Faciat ⁊ aliaꝫ cenā christo Simon
idē vel aliter in litera/similis in figura. Accedas o
peccatrix ania christiana/nulla te verecundia ꝓhi
beat: nullū in peccando modū tenuisti: nihil ad te
moderari est quo saneris. Sta/maneas retro sec⁹
pedes recūbentis in hac sacramētali cena: laua la
chrymis/terge capillis meditationū sanctaꝝ. Jun
ge oscula charitatis/oleo pie miserationis inūge.
Sic age: vt tandē merearis audire: Fides tua te
saluū fecit: vade in pace. O fides/o salus/o vade/
o in pace. ¶ Fecerūt christo corporaliter diuersi
varias cenas cū viueret i terris. Fecit apud illos
magna miracula. Nō est impotentior nūc in celis
nō est manus eius abbreuiata: vt saluari non pos
sit in mēte/sicut tūc in corpore. Estima cenā hāc
(o anima christiana) nūc ex illis vnā esse. ¶ Cena
bat apud Petrū ⁊ Andreā/Joannē ⁊ Jacobū: no
ster christus hic in sacramento velatus. Tenebat̄
socrus petri magnis febribus: imperauit febri/et
socrus ꝯtinuo surrexit ⁊ ministrabat eis: ⁊ tu spe-
ra similiter. ¶ Cōuiua fuit apud mattheū noster
christus hic in eucharistia. Cōuenerūt publicani
⁊ pctōres: murmurabat falsa iusticia pharisеoꝝ:
qui cū morbo suo sensum amiserāt pariter. Confi-
tere te de numero pctōꝝ ⁊ indigentiū penitentiā/⁊
audies: Non veni vocare iustos, sed peccatores.
¶ Audies ꝑterea similē in domo zachei peniten-
tiā/in hiericho ciuitate lunatica. Et vere tu lunati
ca es anima christiana hic in via tua immēsi luna
tici. Tu illa es que vt luna mutaris. Tu que nunq̄

in eodē statu permanes. Nihilomin⁹ obedi dicen
ti: Oportet me hodie manere in domo tua: festin⁹
⁊ letus descendat o ania mea. Festinus suscipiat
iesum in hoc sacramēto spūs tuus princeps pub-
licanoꝝ: qꝛ princeps ⁊ primus pctōꝝ. Dic hilari
ter: Ecce dn̄e dimidiū bonoꝝ meoꝝ do pauperi-
bus. O heu dn̄e quid ⁊ quale est illud dimidiū bo
noꝝ qui nihil habeo/nihil habere ꝯcupisco/dum
tm̄ cupio nisi te: dn̄ portio mea/tu pars mea/tu he
reditas mea q̄ preclara es mihi. Ecce ego dn̄e nō
dimidiū bonoꝝ/sed te totū bonum meū in hoc sa
cramēto cōtentū: do paupibus hospitalis tui ma-
gni in hac terra morantiū. Et i altera. s. in purga-
torio positoꝝ. Et si aliquē defraudaui/reddo qua
druplū: quia temetipsum q̄ vnus ꝓ decē milibus
cōputans: ⁊ in cui⁹ ditione sunt oīa/quo soluēte
⁊ adq̄uitante: nemo pōt dicere cur ita facis: tollis
quod meū est: qm̄ oīa tua sunt iure pleno. ¶ Desy
derio desyderauit manducare pasca cū discipulis z
suis iesus passurus. O ania christiana/putas de-
syderiū suum vt salua sis imminutū sit per gloriā
vt nō desyderio desyderet māducare pasca. s. tecū
suam cenā? Caue ne dura sis/ingrata/rustica/ciui-
lis: vt fraudes dn̄m tuū benignissimū a desyderio
suo. Hospes est/petit in hospitiū tui cordis susci-
pi ⁊ colligi. Et o bone iesu qualis ⁊ quātus/q̄ ho
nestus/suauis ⁊ cōmodus hospes aduenies: quā-
do aduenis etiā non inuitatus sepe sed inuitans.
Quid inuitationeꝫ cōmemoro? Cōpellis. Mittis
manū tuam oīpotentie tue actiue: per foramē obe
dientialis potentie passiue in oī creatura. ¶ Sic
tacta dic o anima christiana/ ⁊ vēter meus intremu
it ad tactū eius. Exurge taliter excitata/stillēt ma-
nus tue myrrhā primam: pleni sint digiti tui myr
rha ꝓbatissima quasi nihil in ope tuo putredinis
aut fetoris appareat. Mortificat omnia carnalia
myrrha cōpunctionis amarissima. Aperi dilecta
pessulū ostioli tui: sed heu tepida sedes somnolen-
ta/penā cognoscis pigritantis ignauie/vult certe/
vult ad feruorē spiritus altius inflāmare. Sentis
iam nūc vim eloquiȷ̄ sui vehementer igniti: alioq̄n
vnde clamor ille tuus. Anima mea liquefacta est vt
dilectus locutus est. Non iaꝫ tenet̄ ania terminis
ꝓpriȷ̄s sicut fluit cera a facie ignis. Sic tota deflu
is/tota liquescis in amatū. ¶ Jnuenerunt te vigi
les qui babylonicā custodiūt mundi ciuitatē: dum
per creaturarū noctes queris dilectū ⁊ vocas: ꝑcu
tiunt te suis pulchritudinibus allectiuis q̄ sunt in
mūdo/concupiscētia oculoꝝ/ꝯcupiscētia carnis ⁊
supbia vite. Verberāt te q̄uis nō ad mortem pcti
mortalis sed venialis tn̄ ledunt. Porro custodes
muroꝝ/iniquitas ⁊ dolus ⁊ iniusticia ꝑuersoꝝ ciui
um/dū nō talia sed dilectū q̄ueris: eo q̄ tristiciā in
ferūt cordi tuo/palliū gaudiȷ̄ tui/nūquid nō aufe-
rūt? Quis scādalizat̄ ⁊ ego nō vror? ait paulus cla-
mat ignita. At vero charitateꝫ cū suis lampadib⁹
(que sunt ignis ⁊ flāmarū) extinguere nō potuerūt
aque tribulationū multe: nec turbida babylonis
flumina obruerūt eā. ¶ Trāsi o aīa/transi ciuitatē r
hāc cū habitatorib⁹ suis: nō quesieris an viderūt
quē diligis; verbera potius q̄ verba bona dabūt.

Eleua oculos tuos in mõtes/vbi sunt filie hierusa
lẽ/clamor ingens tuus audiat. Filie hierlm nun-
ciate dilecto: qꝛ amore langueo. Felix languor/et
suaui vulnerãs telo charitatis. Ecce sentis o ani-
ma quantũ ꝓfuerit tibi eius quẽ diligis absentia.
Torpebas algida/iacebas somnolẽta/nũc curris
nũc liquescis: ꝛ languida ꝑ amorẽ ad filias hieru
salẽ ignitas/anxia anhelasq꜄ ꝯuertere. Clementes
sunt filie hierlm/amorosum habẽt pectus amoris
Idcirco verba scintillantia recognoscunt. Inter
rogant qualis sit dilect⁹ tuus ex dilecto. i. dilecto
per dilectionẽ totus amor tuus. Dilecte/nominãt
te pulcherrimã mulierũ: nõ vt sup̱bias nisi forte
sancta sup̱bia. Volunt ꝙ tua sancta pulchritudo
tibi cognita sit/que iaꝫ digna sit ꝛ amari ꝛ amare.
Talem pulchritudinẽ nõ decet amor nisi pulcher
rimus. Tempus tibi venit amantiũ: caue ne des
amorẽ tuum indigno tuo. ¶ Denique post notifi-
cationẽ speciositatis sponsi/tu o aĩa christiana
recte censes interrogata: Vbi abijt dilect⁹ tuus?
Mysticũ ostendis ecclesie ortum/in quẽ descendit
quotidie sacramentaliter: ad areolam aromatũ/ꝛ
in altari sacro suauiter redolente: vt ibi pascat in
ortis irriguis ꝛ formosissimus sanctaꝝ animarũ ꝛ
lilia castissimoꝝ spirituum ad se trahat ꝛ colligat
ad thalami celestis ornatũ. Accede ꝓpius ad hũc
ortũ: immo sis ortus a ꝓpheta descriptus irrigu-
us: a cuius fonte nõ deficient aque granarũ. Sis
ortus ꝯclusus seruãs te solã soli. Sis fons signa
tus/ne pateas adultero. Sis puteus aquaꝝ viuẽ-
tium: cui⁹ impetuosum a libano paradisi fluxũ nul
lus obex peccati tardet aut impediat. ¶ Hora est
quotidie o aĩa christiana. Hora qua trãseas ex
hoc mũdo ad patrẽ: ab exilio in patriã/a deserto
afflictionis in terram ꝓmissionis. Si retardet te
corpus/liber tñ est animus vt euolet. Vult tecũ ie
sus facere pascha suum: fac te illi cenaculũ grande
stratũ in dilatatione ꝛ amplitudine cordis. Cena-
re dignabit: lauabit pedes discipuloꝝ suorũ/ qui
sunt disciplinati affect⁹ tui. Sint ipsi nouelle oli-
uarũ in circuitu mense dñi: quoꝝ ꝛ mater est sapi-
entia vxor sp̃us tuus deiformis. Habitet ipa sicut
vitis abũdans in lateribus domus tue. Ego inquit
sicut vitis fructificaui suauitatẽ ꝛc. Quid denique?
Cibabit oẽs ex adipe frumenti. Dicẽt: Comedite
amice mei ꝛ bibite: ꝛ inebriamini charissimi. Tre-
pidas timore? Tandẽ hic timor aliqñ pellend⁹ est
foris a charitate. Cogitas te tãtis indignũ myste-
rijs? Certe nec ex meritis tuis/ etiã ꝑ mille millia
annoꝝ satagẽs digna fies. Dignificet te oportet
qui te inuitat ad se. Dignificabit autẽ si studueris
ea q̃ displicent oculis suis a domo cordis expelle
re. Emitere hꝯor hic ꝛ nũc o aĩa mea: parare te si
te cognoscis imparatã. Caue diutius in sterquili
nio fecis mortifere volutari sub expectatione cra
stini. Quid scis si crastin⁹ elucescit tibi dies? Quis
sup̱ hac re reddet te securã? Non est tuũ nosse tem
pora vel momẽta que pater posuit in sua potesta-
te. ¶ Rursus ita collige si conscia tibi nõ fueris
impedimẽti legitimi: quo min⁹ eucharistiã susci-
pias. Cur tãto te bono pigra ꝛ ingrata priuabis?

Si remordens accuset te cõscientia/cur penitẽdo?
cur impedimẽta tollendo/ pessetenus nõ intẽdis?
Cur nouis te laqueis male differẽdo/stulte contẽ-
nendo te rursus inuoluis. ¶ Audio quid respon- A
deas/frigida sum/dispersa sum/carnalis sum/exa
gitor curis/scrupulis inq̃etor/mordeor ꝯcupiscẽ-
tijs/fides imbecillis est/nutat spes/charitas refri
guit: q̃ mihi ꝯuentio cũ hospite tanto? Immo ꝙ
que tibi curatio/nisi sub medico tanto? Si te sanã
indicares/opus medico non haberes: iure repelle
res a te. Exemplũ Petri nõ app̱obamus in hac
parte. Stupuit ad capturã piscium/subintulit tre
mens: Exi a me dñe: qꝛ peccator ego sum. Tanto
magis o petre si pctõr es/retinendus est medicus
sanctificãs ꝛ pctã tollens a te. Quãto sapientius
pctõr zacheus/qui festinus gaudẽs suscepit iesum
ad se. Denique q̃ prudenter hoc fecerit/data salus
ostendit. ¶ Centurionis (o aula mea) similitudi-
nẽ inducis: quã in humilitate tua ꝓlixior es imi-
tari: vtinã non ex ignaui ꝓcrastinatione. Dicat in
quis iesus tñ verbo/ꝛ sanabit puer meus. Affect⁹
.s. rationalis/qui iacet paralyticus ꝛ male torque
tur: sufficit hoc/ nõ intret tectũ meũ/non intret ad
me vt rememorent peccata mea: ꝛ interficiat deus
puerũ meũ: reddens ipsum de languido mortuũ.
¶ Vrgẽs ꝑtinaciter. Nõ est nouũ abscõ sum o sa- B
piente: qꝛ occasiones querit qui vult ab amico re
cedere. Si vera te humilitas cõpescit a suscipien-
do/cur eadẽ te non impellit in obediẽdo? Vocat
te deus ad mensam suam: cõpellit etiã ꝑ seruos. s.
prelatos de ecclesia qñque intrare tẽporib⁹ institu-
tis: vt in pasca. Statuit christ⁹ testamentũ hoc eter
nũ ꝛ nouũ/dicens: Hoc facite in meã cõmemora-
tionẽ. Si te retrahit indignitas tua/maior alliciat
considerata dignatio sua/charitas/ misericordia/
pietas/mitias atque benignitas. Accede ꝛ dic: Mi
sericordia ꝛ pietas tua sp̱ susceperũt me. ¶ Egro-
tus an non agit stultissime: cui tantũ displicet de-
formitas egritudinis sue: ꝙ aspectũ vel aduentũ
horret medicãtis manus aliene: dũ medicus inui-
tat/offert/prouocat/astat/ vt suscipiatur ꝛ sanet.
¶ Debilis es o aĩa christiana/surge/comede/bi
be in mẽsa sapientie/in arce sion: aut si potius in-
ueneris te in deserto solitudinis mestã: si tedio vi
te hui⁹ moribũde deiectã. Surge/comede ꝛ bibe: ꝛ
ambulabis in fortitudine cibi illius vsque ad mon
tẽ dei oreb: in mẽsa refectionis eternalis. ¶ Esu-
rit Daniel in lacu leonũ: cetus. s. fideliũ in purga
torij lacu mersoꝝ. Fer prandiũ messoꝝ laborãtiũ
in ecclesia viatoꝝ: refocillabit eos cibus iste tuus
qꝛ per te datus est ꝛ oblatus in altaris alueolo: ad
cetũ desyderantiũ nunc in lacu degentiũ. Porta-
bit in momẽto: ꝛ hoc in cincinno vno capitis tui:
qui cincinnus est vnica mẽtis ad eoꝝ refectionem
intentio. ¶ Respõdes o aĩa pigritans aĩa vol C
uens ꝛ reuoluẽs cor tuũ ad excusandas excusatio-
nes/vtinã non in peccatis. Preparatũ ait vult me
dicus corporalis infirmũ suũ fieri ꝑ euacuationeꝫ
humoꝝ corruptoꝝ prius q̃ cibet eũ antidoto salu
tari. Scit illũ aphorismũ: Egra corpora quo pl⁹
nutries/eo magis ledes. Consonat aplus quasi q̃

consilijs et arcens indignos. Probet autē inquit seipsuz homo. Nil plane ꝯtradixerim verbis tuis istis o anima christiana: nō prohibeo/sed ꝑcipio ꝑparationē. Sed talis sufficiat: vt plena nequaq̄ ꝑmitus ꝑfecta q̄ sanitas exigaē. Compatiē secū vita spiritualis languores q̄ non sunt ad mortē. Tales nō auget morbos/sed tollit eucharistie gratiosa susceptio. ¶ Nolo vt ꝺiudices te dignam isto sacramento: etiā si calida/si feruēs/si tranquilla/si in pace spūs/si stabilis in fide/si spe gaudens/si efficax et vigil in ope/si castitate/ si sobrietate pollēs/ alioquin ꝯdēnabit te os tuū: et prauū te iudex tuus cōprobabit. Quid ingemiscis ad hec et suspirabunda clamas cū Susanna: Angustie sunt mihi vndiq̄ᷓ Caue ne sic erraueris. Patet exitus et egressus amplius. Desere te/et proijce te in manus salutaris tui. Non est crudelis/nō inuidus. Cur inuitans te nō suscipiat te: et suscipiens nō conseruet et sanetᷓ Consiliū tamen est/vt recūbas in nouissimo loco: vt crucem ab imo tota mente ꝯstringas. Porro si conscia fles veste te nudatā nuptiali: hic illā confestim poteris ab inuitante rege si petieris impetrare/contēptus solus desit. Sed sola phātasijs aut philosophoꝝ argutijs impediē fides: si curiositas accesserit cū serpente/dicēs: Cur ista et ista ꝯstituit deusᷓ cur nō manifeste se ꝑsentat deusᷓ cur presentia diuinitatis nō sufficitᷓ Qualis situs est hic corporē christi: vbi caput/vbi pedes/si corporeis nos intueē oculis: si audit/si moneēᷓ Dic ad hec oīa fide simplici: christiana sum/catholica sum. Deus oīa quecūq̄ voluit/fecit: deus oīa quecūq̄ fecit et dixit: vere dixit et bene fecit: sit nomē eius benedictum: sit in ecclesie fide meritū meū/sit accessus ad sacramentū. ¶ Et tu maria mater eucharistie: q̄ꝛ mater gratie/mater pia miseroꝝ: q̄ꝛ mater misericordie. Tu ꝯtra tales versutias/tales phantasias/ viles concupiscentias/vilissimas nec nominādas blasphemias: tu nos ab hoste ꝓtege. Et q̄ꝛ morimur assidue (quid enī aliud quotidianus defectus corruptionis q̄ quedā ꝓlixitas mortis) tu ꝯtinue nos hora mortis huiꝰ suscipe. Sis susceptrix omniū qui filio fidēter dicimus vnusquisq̄: Dñe iesu suscipe spm̄ meū. Si te miserante et opitulāte suscipimꝰ filiū tuū in eucharistie sacramēto: ꝑfecto ille nos suscipiet et incorporabit in mystico suo corpe. Credimꝰ et mādu camꝰ eū/diligimus et speramꝰ: et ipse māducat nos: q̄ꝛ sibi nos incorporat. ¶ Dic tecū conferēs o anima. Dic si introiero in domū ecclesie: domū vtiq̄ meā si coheres sum filij: cuiꝰ domus hec est. Inueniā victimas imolatas: q̄ꝛ vnicā ꝓ oībus hostiā preparatā. Inuenieē mēsa sapiētie positā/et mixtū vinū. Sic cibata/sic potata/desyderabo in iocunditate spūs/in innouatiōe iuuētutis verbigena fieri. Nō enī est prius anima apta venire ad osculū pignorationū verbi: nisi fuerit ab vberibus inebriata suis: q̄ fragrantia sunt vngētis optimis amorosissime allocutionis. Vnde sentiē sicut oleū effusum nomē suū. Vnde adolescētule nōdum apte viri copule/stimulos inchoāt amantiū sanctos/intra se sentire: necnon amoris ꝑ amorē igneo sed sobrio furore succēdi. ¶ Plurimis obligata es debitis o aīa mea/multis nimis: et apud creditores et exactores q̄ perurgēt/dicētes: Redde qđ debes. Ecce nihil habes ex te vnde restituas/ nisi forte parū olei deuotionis. Clama ad verum Helizeū in hoc sacramēto: Dñe vim patior: responde ꝓ me: liberabit ipse te ꝑ infusionē olei l vasa viriū cordis tui: q̄ presentabūt filij tui affectus. s. pij ad iesum: cuius nomē est sicut oleū effusum. Creditor primꝰ est creatio: cui te totū debes: sicut ab alio nihil habes. Secūdꝰ est recreatio: a quo bñ habes q̄ tota perieras. Tertius est baptismalē adoptio q̄ nō data est cuilibet nationi. Quartꝰ post tot pctā penitētialis iustificatio: et ab inferno liberatio quē millies demerueras. Quintꝰ gratuita bñficioꝝ largitio notatim in hoc altaris sacro. Sextus primoꝝ dānificatio/in cōmissis/in amissis/in omissis. Septimꝰ futura beatificatio cui ꝯsequēde nulla sunt digna tuoꝝ opa meritorū. Sed ecce venit ad hoc sacrm̄ christꝰ: qui factꝰ est nobis sapiētia creās/recreans et adoptās. Iusticia iustificās/sanctificatio mūdans et implēs/redēptio debita soluēs. Deniq̄ via vehens ad celū/veritas dirigēs/et vita beatificās. ¶ Suscipe puerū iesum sacramētaliter: vt suscipiat te misericorditer: faciēs spm̄ tuū esse israel puerū suū. Suscipe regnū celoꝝ se ꝯsule sicut puer amplexabiē te/bñdicet tibi. Dicet: Sinite paruulos venire ad me: taliū enī est regnū celoꝝ: vnū talem q̄ susceipit/me suscipit. Nec mirū: q̄ꝛ tu idē es o bone iesu q̄ suscipis/et susceptus haberis dulcis hospes aīe/dulce refrigeriū/nō exhibes te videndū/sed tangendū/sed gustandū/sed amplexandū. Tu aīa mea sicut ouis q̄ perierat redēpta/ reportataq̄ ꝓprijs humeris: comedis nunc domestica de pane suo/et de calice bibis/dormis in sinu suo: habet te ꝓ filia/immo ꝓ sponsa/ immo ꝓ matre verbigena/cui ministrare dignaē et subiectꝰ esse. Nōne mira susceptioᷓ Fiet sup hac susceptione dragma sequēs: Suscepit israel puerū suum.

Tractatus decimus

sup illo: Suscepit israel pueꝝ suuz. Et est in eo duplex partitio. Prima fit per dialogū et notulas septuaginta sex.

SVscepit isrl' puerū suum. Exhilaresce tu q̄ perieras in Adā totꝰ israel. Exulta in iubilo cordis et laudibus oris. Exulabas expo sitꝰ ꝑditioni/ cecitas ceciderat in israel. Erraueras sicut ouis q̄ perijt. Videbaē dñs oblitus miscđie sue: qua iurauerat Abrae/dicens: Per memetipsum iuraui: q̄ꝛ fecisti hāc rem: et non pepercisti vnigenito tuo ꝓpter me. In semine tuo bñdicenē oēs gentes. Clamabat vniuersus perditoꝝ cetus: Vbi sunt miscđie tue antique dñeᷓ Ecce cū esset rex in accubitu suo quiescens in sinu patris: nardus tua (o pulcherrima et suauissima feminarū) dedit odorē suū: sicut odorez agri pleni cui bñdixit dñs. Odoratus est deus pater odorē sua- 5

nissimũ tot⁹ honestatis tue virgo sanctissima: na-
ta ex semine Abrae. Propterea recordat⁹ est mise
ricordie sue antique: sicut locut⁹ erat ad abraã ꝛ se
mini e⁹ in secula. Misit ꝯtinuo ꝛ ab intimo sinu
diuinitatis sue filiũ suũ: qui ad liberandũ suscepturus
hominem/ nõ horruit tui virginis vterũ. Hoc de
niq; est ꝙ magnificãs dñm cũ exultatione spũs de
prompsisti iubilãs ꝛ erũpens in canticũ: Suscepit
israel puer suũ. ❡ Disci. Dic obsecro rationẽ ex
hortationis tue p̄sentis: sup hac nouella cãtici ma-
rie vehementius habiteq; ꝙ in exordio ceterarũ.

B ❡ Magr. O nescis frater ꝙ iuste ꝙ alacriter id ef-
fecerim. Sunt alia bñficia dei magna valde: pro
quib⁹ psallat iuuẽcula nostra in h̃ psalterio deca-
chordo: magnificãs in aĩa dñm cũ exultatiõe spi
ritus in deo salutari suo. Magnificabat ꝙ respe-
xerat humilitatẽ ancille sue: ꝙ btã diceret ꝑ oẽs ge
nerationes: ꝙ fecisset ei magna q̃ potẽs est ꝛ sctm̃
nomẽ eius: hoc ꝙ ad magnitudinẽ dei ĩ se/ ꝛ ad sin
gulare beneficiũ collatũ in maria. Procedebat cõ
sequẽter ad insinuationẽ alioꝝ sub gñali narratio
ne bñficioꝝ sub tropicis antithetis: iũgens cũ mi
sericordia pietatis timorẽ seueritatis: cũ dispersi-
one ꝛ depositione supboꝝ exaltationẽ humiliũ: cũ
esurie satiante saturitatẽ inanẽ. Tandẽ oĩno ꝯclu-
sit vt oratrix peritissima per hoc verbũ: Suscepit
israel puer suũ. ❡ Disci. Finis nõ hic stetit/ sub
didit enĩ: Sicut locut⁹ est ad patres nros abraam
ꝛ semini eius ĩ secula. ❡ Magr. Finis (vt philo-
sophia te docuit) p̄im⁹ est in intẽtione: vltim⁹ in
executione. Precesserũt plurima susceptionẽ isrl
pueri dñi ꝑ incarnationẽ: inter q̃ fuerũt nũciatio-
nes ꝓphetice: q̃s maria ponit ꝯsumationem acce
pisse iñc p̄imũ/ cũ suscepit dñs israel pueꝝ suum.
❡ Disc. Nunq̃d videt ecõuerso textus euãgelice
locutionis notare crebro/ dicẽs: Hoc aũt totũ fa-
ctum est vt ĩplerent scripture ꝓphetaꝝ. ❡ Magr.
Videt v sus cõis glossatoꝝ: ly vt positũ hic/ dici ꝑ
ꝯsequentiã: nõ ꝑ causam p̄ncipalẽ ꝛ finalẽ. Sub h̃
sensu scripture sunt implete: q꞉ taliter factũ est no
stre redẽptionis mysteriũ. Sed in ꝓposito quicq̃d
dñs locut⁹ est ꝑ os sctõꝝ: finẽ accepit cũ suscepit
israel puerũ suum. Hinc totiẽs de susceptiõe tali:
nũc ad literã/ nũc ꝑ allegoriã/ modo ꝑ tropologiã
scpe ꝑ anagogiã sctõꝝ vnusq̃sq; meminit ꝯsonãs
ad hoc bñficiũ: Suscepit israel puerũ suũ. Ut est il
lud: Susceptor meus deus iacob. Et illud: Dicet
dñ.o susceptor me⁹ es tu. Et iterũ: Adiutor me⁹ tibi
psallã: q꞉ dñs susceptor me⁹/ deus meus: miscdia
mea. Quare miscdia mea? q꞉ recordatus miscdie
sue/ mihi dedit illã. ❡ Disci. Copiosissimã cum
di solutione dubitationis facte: materiã deuotio-
nis aquisiti: de susceptiõe dignatiua dei. ❡ Magr.
Immo si recogites ꝙ merito sic inciderim. ❡ Di

D sci. Cur illud est? precor eloquere. ❡ Magr. Spi
ritus me⁹ vt christian⁹ dei dono q̃ ꝛ sacras ab in-
fantia literas nouit/ cõsyderabat frequẽtes scptu-
rarũ voces sub hac sentẽtia: Memento finis. Re
cordare nouissima. Memẽto iudicij mei. Et quia
mors nõ tardat. Et ab ecclesia: Media vita ĩ mor
te sumus. Experiebar hoc idẽ quotidie in morti-
bus hominũ etiã magnoꝝ ꝛ charissimoꝝ. Ausculta-
uerteba̅ tunc esse ꝯsiliũ sapientis. Ante iudiciũ pa-
ra iusticiam. Et q꞉ bonus finis nõ est quẽ non pre
cessit bona vita. Subibat ꝛ illud: Ad aliquẽ sancto
rũ conuertere. Quid multa? proposuit mihi spũs
exemplũ vni⁹ sanctorũ: cuius in morte fuerat hoc
verbũ: Domine iesu suscipe spm̃ meum. Percussit
illico cor meũ suauis quedã ꝛ spontanea deuotio
inspirans mecũ ꝛ dixi: O si daretur hoc esse ver-
bũ meũ similiter vltimũ: Dñe iesu suscipe spm̃ me
um. Suggessit ꝑinde cor meũ in me. Consuetudo
inquit est altera natura. Cõsuesce in vita ꝙ ꝑtin⁹
occurrat in morte: dũ cursus vite tue coget dice-
re: Consũmatũ est. Hic verbũ vltimũ christi: Pa-
ter in manus tuas cõmendo spiritũ meũ. Iunge
supplicans cũ illo magno ꝓtomartyre Stepha-
no: Domine iesu suscipe spm̃ meũ. ❡ Disci. Io-
cũda simul ꝛ exẽplaris est hec narratio. ❡ Magr.
Confirmationẽ habet ab illo qui durissim⁹ ad ba-
ptisma suscipiendũ: per appositionẽ floꝝum de al-
tari eiusdẽ stephani sub puluinari capitis ipsius
dormiẽtis delatoꝝ repente mutatus est in virũ al-
terũ: quia tetigit deus cor suũ. Suscepit deus spm̃
eius ad fidẽ: baptizatus est: ꝛ deinceps vsq; ad vl-
timũ fuit ĩ ore suo hoc verbũ: cũ nesciret Stepha
ni illud fuisse nouissimũ: Domine iesu suscipe spi-
ritũ meũ. Uade ꝛ fac similiter. ❡ Disci. Fiet ita
ꝓpicio mihi deo cũ omnib⁹ sanctis eius ꝛ stepha
no. Fuerat iste mos meus/ tamẽ dicã in omi recol
lectione mea ad deũ cum nouiter ꝓfitentib⁹. Su-
scipe me scđm eloquiũ tuum ꝛ viuã: ꝛ non cõfundas
me ab expectatione mea: adiuua me ꝛ saluus ero.
❡ Magr. Salubriter id effeceris: sum⁹ enĩ nos
christiani de numero illoꝝ quos aspernabat pha-
risaica iusticia: ꝛ ideo iam nõ iusticia q꞉ pharisaica:
q꞉ hic peccatores recipit. Suscipit nos benignus
Jesus in religione sua cũ clamamus: Abba pater.
Sumus hic dũ viuimus in ea nouitij. Tẽpus pro-
bationis habemus/ vsq; quo venit dies ꝓfessionis
faciende corã abbate nostro deo: ꝛ celestiũ conuẽ-
tu toto/ vt tunc habeamus vocẽ in capitulo/ stallũ
in choro/ cibum in refectorio/ lectuũ in dormito-
rio. Constituit hic ꝛ construxit officinas magnas/
abbas noster christus sue abbatie: dum penderet
in cruce ꝓ nobis nouitijs. Oratoriũ: Pater igno
sce illis. Capitulũ latronẽ confitentẽ absoluens:
Amen dico tibi ꝛc. Dormitoriũ/ curã matris Joã
ni in quo gratia/ totã linquens. Claustrũ/ clamãs
ꝛ stans ꝑseueranter in cruce. Refectorium/ dicẽs:
Sitio. Celiam ꝓbationis vsq; ad consumationẽ/
dicens: Consũmatũ est. Deniq; nil superest nisi ꝓ
fessio in manib⁹ abbatis: nõ scđm carnẽ/ sed scđm spi
ritũ dicendo: Pater in manus tuas cõmendo spi
ritũ meũ. Et orando: Domine iesu suscipe spiritũ
meũ. ❡ Disci. Nimiũ heu miseros dixerim hos
nouitios/ si ꝓfessionis hora dũ venerit/ audiant:
nõ suscipiã vos. Discedite a me maledicti in ignẽ
eternũ. Quo contra beatissimi quos misericordia
ꝛ veritas suscipiunt. Audientes: Uenite benedicti
patris mei. ❡ Sed reuertamur vt ostendas quis E
est iste puer israel scđm literã; quis scđm allegoriã; qs

ƀm tropologiā/qūis ƀm anagogiā:sicut ante tan-
gēs nondū elucidasti. ¶ Magister. Israel vnꝰ
literalis est ƀm carnē populꝰ vnde christus carnē
sumpsit. Nusq̄ eñ angelos apphendit/sed semen
abrae in maria. Israel est alter literalis/per repro
missionē populus gentiū qui vidit lucem magnā.
Hunc populū ab impotētia/ab ignorātia/a nequi
tia/ab oīm turpitudine ꝛ inq̄natione/ suscepit deꝰ
in pplm acceptabilē/doctū/sctm/ pulchrū/incoin
quinatū: vt rex potentissimus ad regnandū: vt do
ctor sapientissimus ad erudiendū: vt sponsus sua-
uissimꝰ totus pulcher ꝛ decorus/ totus desydera-
bilis. Cū diceret: Desponsabo te mihi in fide: qꝛ
charitate ꝑpetua dilexi te. Deniq̄ repudiato car-
nali israel/ spiritalē suscepit gentilē populū tanq̄
israel puerū suum. ¶ Disci. Non me latet quin
multa possunt literaliter hic queri de vocatōe gen
tiū iudeis reprobatis. Trāsi ad allegoriā. ¶ Ma
gister. Spectat ad eā ipsa gentiū spūalis vocatio.
Nihil eñ ꝓhibet eundē textū plures simul cōiun
gere sensus: quorū quilibet tñ erit literalis: q̄uis
sit allegoricꝰ ꝛ moralis. Patet ex illo: Ex egypto
vocaui filiū meū. Et iterū: Israel primogenitus
meus: vnde israel literalis ꝛ allegoricus ipse pari
ter vnꝰ est christꝰ. ¶ Deinū israel moralis ꝛ ana
gogicus figurat in ꝑsonali israel: qui ꝛ Jacob di-
ctus est/qui benedictionē patris accepit Rebecce
filio: qui scalā i mōte vidit: qui .xij. patriarchas
genuit: qui post benedictionē angeli mutato sibi
noīe/gloriatus est dicēs: Vidi dñm facie ad faciē
ꝛ salua facta est aīa mea. Et apostolꝰ: Nos inquit
reuelata facie gloriā dñi speculantes: transforme
mur de claritate in claritatē tanq̄ a domini spiri-
tu. Tropologiā simul ꝯspicio cū anagogia lucen-
te in puero humili ꝛ obsequioso israel personali.
Elucidauit oīne mysteriū anagogicus iste Richar
dus de .xij. patriarchis: cōcludens ad beniamyn
adolescentulū in mētis excessu. Potero fortassis
abbreuiatio sermone aliqua post querere. Sed ve
hemēter mouet animus ad hoc mysteriū cū auto
ritate apli nouissime positū cū scriptū nouerimꝰ:
Nō videbit me hō ꝛ viuet: nec hoc passim cuius
dictū est: sed moysi oranti videre faciē dñi. ¶ Di-
sci. Quasi nihil ante notaueris in alijs tractatu-
lis: ꝛ sup hoc cantico de cognitione dei. Nūc ita
videris nouus ꝛ insciꝰ ꝑscrutari velle. ¶ Mgr.
a Materia hec (crede mihi) ꝛ iam vetus est: ꝛ tamē
semp nova. Conor iudicans obedire Hieronymo
monēti: Discamꝰ in terris quorꝫ nobiscū scientia
ꝑseueret i celis. Oro cū Augu. ad dñm: Nouerim
te/nouerim me. Et certe si nō nouerim deū/nec me
noscā. Querebat in canticis aīa deuota: Indica
mihi quē diligit aīa mea: vbi pascas vbi cubes in
meridie: ne vagari. i. vane ꝛ inutiliter agi incipiā:
supplendū est de ignoto. Qui gloriat (ait ꝓpheta
vice dei) in hoc glorietur: scire ꝛ nosse me. Deniq̄
hec est vita eterna/ vt cognoscāt te deū verum: ait
christus ad patrē. Noli ꝓpterea te in admiratio-
nē cordis ducere: si pridie/si quotidie circa visionē
dei versor: satagēs vnus esse generationis illius:
de qua ps. Hec est generatio querentiū dñm/ que
rentiū faciē dei iacob. Et iterū: Tibi dixit cor me-
um: exquisiuit te facies mea: faciē tuam dñe requi
rā. Letet cor querentiū dñm ad osculū oris. Que
rite dñm ꝛ conformamini per cōplexū amoris: q̄-
rite faciē eius semp: quid nisi p affectū contēplati-
onis aut apte visionis? ¶ Disci. Collaudo desy
deriū tuum simul ꝛ studiū quale me decet: maxime
dū occupat me senectus ꝛ seniū. Et quid amplius
in seculo nisi labor ꝛ dolor? Unde ꝯsolatio: nisi qꝛ
miserationū domini cū sue veritatis agnitione re
cordabor? Depereant oēs iste questiones infinite
quibꝰ pridē frustra laboraui: dicā deinceps: Unā
petij a dño: a qua vna quisquis auertitur miscet se
necessario questionibꝰ infinitis ꝛ interminabilibꝰ.
Si auertit voluntas ab vna prima bonitate/cōti
nuo miscet se questionibꝰ infinitis per cupiditatē
insatiabilē. Intellectus p sciendi curiositatē. Po-
tentia vel memoria p inquietā mutabilitatē. Sit
igit nobis semp dulce querere faciē dñi. Aut si nō
datur/cōcupiscat aīa nostra desyderare sicut ceruꝰ
ad fontes aquarꝫ ad te deus. Sitiuit aīa mea ad te
fontē viuū. Dicebat ad hanc similitudinē ꝓphe-
ta. Sed quousq̄ sities o ꝓpheta? Sane donec ve-
niā ꝛ apparebo ante faciē dei. Dñe auertisti faciē
tuā a me: ꝛ factus sum ꝯturbatus similis descendē
tibus in lacū: suscipe me dñe puerū tuū israel: aut
si nondū sum tali dignus noīe pueri tui israel: su-
scipe me vt dignū efficias: qꝛ tali honore dignus
erit quē tu volueris honorare: qui clemens eris in
quē tibi placuerit: suscipe seruum tuum in bonū.
¶ Magr. Ex quo votū est vnicū cordis nostri/ M
querere faciē eius semp: nec mutuo querimꝰ si nō
inuicē de deo loquimur/colloq̄mur assidue quati-
nus sit in medio de se loquentiū. Ostēdet se fortas
sis saltē sub peregrina specie: aperiet intellectū/in
flāmabit affectū. Postremo coactꝰ ad eucharistie
mensam se cognosci faciet: vel saltē raptim in fra
ctione panis quē quotidie frangimꝰ celebrando.
¶ Disc. Dic idcirco quid sibi vult anagogicus
israel. Vidi inquit dñm facie ad faciem. Concinit
Paulus/nos autē reuelata facie. Quid est aliud re
uelata facies q̄ visio nuda facialis? Cur dicit spe-
culantes: ꝛ non iungit facie ad faciem videntes.
¶ Magister. Doces de responsione dū prudē-
ter interrogas. ¶ Disci. Qualiter ita queso: nū
quid sapiēter insciꝰ sum? ¶ Magr. Animaduer
te quō si facies esset penitꝰ reuelata: put in patria
fulgebit: nō essemus speculātes/ sed cōprehēsores
Rursus si nihil gratie specialis vltra cōem statū
vie cōferret: non fieret hec additio de claritate in
claritatē: tanq̄ a domini spiritu. ¶ Discip. Tuū
est hoc aperire. ¶ Magister. Dubiorꝫ inuolu-
tra quid euoluit ꝛ discriminat si nō distinctio? Di
stinguamus ergo de triplici facie/de triplici vela-
mine/de triplici speculatione/de triplici claritate
de triplici transformatione. ¶ Disci. Auscultō.
¶ Mgr. Habes ex prioribꝰ triplicē in triclinio
cordis hoīs faciem esse ƀm triplex habitaculū siue
cenaculū. Facies mētis superior est/ facies rationis
media/facies anime nō illius brutalis/sed obedi-
entis rōni que dicit portio rōnis inferior. ¶ Dis.

Memini traditũ prius sup isto: Dispersit sup̃bos mente cordis sui. Studui post hoc mecũ philosophiã ꝯcordare iuxta coordinationẽ habituũ quinq̃: nobis partim insitoꝝ/partim acquisitoꝝ: itaq̃ ars ꝛ prudentia primũ vendicãt cenaculũ. Scientia ꝛ intellectus scdm̃ tenẽt. Sapiẽtia velut in arce sedet/in supremo cũ mente vel spiritu vel aĩo retinẽs principatũ. ¶ Magr. Solerter egisti colligẽs ex auditis alia nõ accepta. Triplex ꝯsequẽter accipe velamen. Certe fidei velamẽ primo q̃ sola soli deo nata est cõnecti. Et nebulas patit̃ aliquãdo nõ in se intrinsece ꝛ essentialiter: sed s̃m quid et accidẽtaliter/propter molẽ ꝛ nebulas corpis. Unde sollicitudines velant memoriã/ phantasmata intelligentiã/concupiscentie voluntatẽ. Velat̃ aliter secũdo facies mẽtis eminentior: nõ vt prius ex corruptione corporis/sed ex statu viatoꝝ. Sic facies hois pro statu nature institute recipiebat velamen saltẽ in somno/ saltẽ in quotidiano corporis obsequio: vt nõ tota claritate faciei sue ferret̃ semper in deũ. Velat̃ aliter tertio facies mentis velamine quodã: non tã positiue q̃ negatiue/et nullo modo priuatiue. Tale velamen (vt accipias facilius que dico) habuerũt angeli incorporei pma morula vie sue: prius q̃ raperent̃ ad gloriam felicitatis eterne. ¶ Disci. Sed quid vel quale velamẽ erat illud? ¶ Magister. Plane volũtas dei/ nolẽs se facialiter ꝛ obiectiue p essentiã suã nude aperire. Est igit̃ istud velamen tertiũ semp apud viatores de cõmuni lege. Est primũ apud oẽs pro statu nature destitute: q̃nq̃ totaliter/q̃nq̃ plus aut minus: nisi fuerit ablatũ per gratiã specialẽ: qualiter fuit in te o maria beata ꝛ benedictissima feminarũ. Alterũ videlicet s̃m velamẽ mentis: quale fuisset nõ in angelis sed in parẽtibus primis dũ stabant innocentes: potest auferri minus de cõmuni lege q̃ primũ: immo nec arbitror ꝙ a te dignissima ꝛ pulcherrima fuerat totaliter dũ viatrix esses (euolutũ vel ablatum/sed crebro/sed sepe/sed frequẽtissime tollebat̃ pro loco ꝛ tẽpore quantũ status vie mortalis tolerabat. ¶ Disci. Non obsto si nõ ascribas preconia ista dignissime feminaꝝ que nec ecclesia tibi tribuit: per q̃ poneret̃ extra vie statũ: neq̃ eñ simul ꝛ assidue poterat non esse viatrix ꝛ esse.

¶ Magister. Triplex amplius nota speculũ: quia dicit̃ speculãtes/cui ꝯiũge triplicẽ claritatẽ. Unũ speculum est cum claritate sua qd̃ indidit natura ꝛ industria poluit: q̃le fuit apud philosophos quo ad intelligibilia per inuestigatiões naturalẽ: q̃uis mixte fuerint multe nebule/immo tenebre erroꝝ. Non tamẽ oportet dicere cũ aliquibus: ꝙ nihil speculati fuerint veritatis: etiã de deo intelligentijs. Sciebant saltẽ ꝙ deus non erat lapis aut brutũ. Rursus alterum nota secũdo speculũ per supnaturalẽ irradiationẽ sup intellectũ humanũ cũ limpidiore ꝛ synceriore claritate/ q̃ possit natura sola vel industria propinare. Deniq̃ tertiũ accipe speculũ cum sua claritate quod intime latet: qd̃ ab exterioribus nequit assumi totaliter. Sed omis hec claritas filie regis ab intus est introrsus valde: ad quã non admittit̃ alienus. Bibe de aquis tuis puor iubet sapiẽs. Cor quod nouit amaritudinẽ anime sue in gaudio eius non miscebit̃ alienus. Non eñ gaudiũ habet intrinsecus ortũ ab amaritudine cordis in cõtritione: qui nõ similiter afficit̃ in dolore qui vertit̃ in gaudiũ. ¶ Disci. Frequẽter audiui talia qualia dicis: sed nondũ dicere vales (nisi mẽtior) ꝙ plene concipiam. Fac manifestũ si potes.

¶ Magister. Si manifestationẽ expectas doctrinalẽ ꝛ disciplinalẽ: polliceor hoc faciliter effecturũ si discipulũ quasi puerũ te prebueris. Crede primo more discipuli: sciueris ita postmodũ que dicẽtur saltẽ ex medijs seu locis extrinsecis: videlicet ex autoritate dicẽtis ꝙ ꝛ ex ista maxima. Cuilibet experto in sua arte vel scientia credendũ est. Tali loco ꝛ maxima fides innixa deo ꝛ ecclesie/que regitur spiritusancto/stabilit̃. Si vero nõ contẽtus ista noticia/tibi quesiueris demonstrationẽ euidentẽ/ aut noticiam intellectualẽ ex terminis/aut experimentalẽ perceptionẽ: frustra (ne dicã stulte) conabimur. Manifestissima sumit̃ ratio ex alijs in nobis expertis: que nemo potest extra se tradere experiri: nec tamẽ absq̃ experiẽtia possunt sciri. Tale speculũ/talis sua claritas (ne te suspendã diutius) est vnio per gustũ ꝛ tactũ spũalem: que vnio dicit̃ hic p anagogiã susceptio israel pueri domini dei: Per apostolũ dicit̃ transformatio. Dicit̃ in canticis osculũ ꝛ amplexus. Dicit̃ p psalmistã adhesio ꝛ inhesio. Iungit adhesioni susceptionẽ. Adhesit inquit anima mea post te: me suscepit dextera tua: Hec est mutatio dextre excelsi. Hec actio vel dedicatio spũs. ¶ Disci. Multiplices licet talia centies nota: nõ ad intelligentiã satis erũt. ¶ Magr. Verbũ latens in mẽte nõ aliter potest extra prodi q̃ p voces: maxime q̃ñ est verbũ tale quale describit Augus: Verbũ inquit est noticia cũ amore. Dixerit aliq̃s fidus tibi: nosco Ioannẽ ꝛ amo eũ cõsentis ei/ꝛ formas in te credulitatẽ de noticia cum amore: quã intueri. i. intus tueri vel aspicere fas nõ habes. Nihilominus enitere tecũ in corde tuo ioãnem illũ diligere: vniet dilectio te ioãni: non prior aliena dilectio/sed tua. Senties intra cor susceptionẽ ipsius ioãnis: non iã aliena sed intus ꝓpria experiẽtia. Cõuerte similitudinẽ hanc ad vnionẽ cũ deo: p propriũ tuũ non alienũ amorẽ: senties in te q̃d habeat suauitatis: q̃d virtutis verbũ hoc anagogice de te/ad te ꝛ i te platũ. Suscepit israel puerũ. ¶ Disci. Cur si nõ amauero/sentiã tale nihil suaue vel iocundũ. ¶ Magr. Repetã altius ex intimis philosophie principijs quasi nõ iã credas autoritati/sed rõni ꝯuincẽti. Triplex esse genus boni diffinierunt philosophi p nature voces edocti. Bonũ vtile/bonũ delectabile/bonũ honestũ. Cognouerũt vlterius ꝙ res inanĩate tendũt p appetitũ naturalẽ inditũ ad bonũ dũtaxat eis vtile sicut ad loca sui cõseruatiua ꝛ ad alia: sine quibus esse vel bene esse non possunt. Porro de delectabili bono nihil habere dicunt̃: sicut nec tristabili/nisi p trãssumptiones voluerimus ample nimis loqui. Res autẽ aĩate p formã sensitiuã in actu fundatã tendunt quidẽ in bonũ vtile: qd̃ dũ sequunt̃ ꝛ illud eis coniugit̃/sentiũt delectationẽ: ita vt iam ferant̃ in

ꝓpꝛium bonū: qꝛ delectabile eis: etiā si non esset vtile/imo nocuū sepe. Natura tamē plus ingeniauit delectationē in aīalibus ꝓpter operationē vtilem/ꝙ ꝓpter delectationē suauem: vnde si haberet aīal nutrimentū sufficienter sibi ꝯiunctū: si ꝓterea generaret sibi simile ad ꝯseruationē sue speciei: natura nō curasset adiūgere delectationē ī sensibus gustus ⁊ tactus plus ꝙ in igne qui fertur ad locū suū ⁊ generat sibi sile sine delectatiōe. Si aūt aīalia dimisso sibi vtili/vel sue speciei querunt solū delectari: fit hoc ꝓter intentionē nature principalē. Si ꝟo coniūgūt vtrūqꝫ/non errāt vt delectatio teneat opationē ⁊ foueat. ¶ Disci. Dicis ea q̄ philosophie ꝯsonāt ⁊ experiētie: cōcludo ꝓinde qꝛ delectatio nō fit sine opatione aliqua cognitiua simul ⁊ motiua: qꝛ nec motiua vis sola sufficeret plus ꝙ in rebus sineaīa. Nec rursus sola discretiua sine motu virtutꝭ appetitiue: satis esset ad delectationis originē. ¶ Mgr. Censes acute/porro cernas acutius volo: qualis sit hec combinatio sensus ꝑcipientis ⁊ appetitus mouētis. Nec ideo quesiuerim si sint due potentie realiter ⁊ essentialiter distincte vel sola rōne. Sufficiet ꝙ ad causandā delectationē mutuo se ꝓsupponūt. ¶ Discip. Presupponūt scio/nō aliter ꝙ forma literaꝝ presupponit oculum dirigentē ⁊ manū mouentē: vbi neutrū ꝑ se sufficeret. ¶ Mgr. Exemplū placet: ⁊ si nō penitus adequatū. Exemplū aliud est de libertate arbitrij/que non vnā sed duas ꝓsupponit potētias: aut potētie vni⁹ essentialis duas rōnes. Quero tñ que potētia prius occurrat ad causationē delectationis/apꝓhensiua vel motiua: aut si sit penit⁹ res eadē: querit̃ sub q̄ rōne prius ipsa ꝯcurrit/vel apꝓhendēdo vel mouēdo. ¶ Disci. Cur h̄ in q̄stionē vocas/cū vis appetitiua aīalis nō mouet nisi prius obiectū sit apꝓhensum ⁊ sibi ꝓsentatū: ꝓpterea ⁊ nō ob aliud vocat̃ aīalis. ¶ Magr. Quid si tibi monstrauero ꝯuersum ordinē inueniri. Exēpli gratia in hoīe q̄ potētiā habet reflexiuā sup se/delectat̃ ipse in obiecto ꝑ apprehensionē ⁊ vim motiuā volūtatis. Cōuertat ⁊ reflectat apꝓhensiuā ad cognoscendū quid ⁊ q̄lis sit hec delectatio causata ex ꝑceptione prima ꝯiunctionis obiecti ꝯuenientis cū appetitu q̄ est vis motiua solū: vt sit nō cognitiua nec ꝑceptiua. Attende solerter hoc dictū: Cui⁹ ignorātia vel incōsyderatio/multos fallit ⁊ inuoluit. Nesciunt eñ secernere id qḋ attribuit̃ virtuti motiue vt sic a virtute discretiua ⁊ hoc ꝓpt̃ cōtinuitatē mutuā ⁊ circūincessionē seu coexistentiā. ¶ Disc. Unus ex illis vsqꝫ nūc fui. Unde frequēter turbatū ⁊ circūdatū me tenebris inueni/ne cognoscerē illud dilucide: ad quod (quātū iam ꝑcipio) ducere me satagis. ¶ Magister Nil admirandū si discreta ꝯiunctim/⁊ coniuncta discretim concipiat̃ aliter ꝙ oportet cōfusio subsequat̃. Concedis ꝙ in prima causatione delectationis necesse est vim apprehensiuā in actu suo ꝓcedere: si non tēpore/tamē ordine nature. Nūc animaduerte postꝙ delectatio causata ē/si vis cognitiua cognoscit hāc delectationē: constat ꝙ inde cōsequit̃ noua delectatio et reflexa: que fit vt homo sciat ⁊ velit se delectari. ¶ Disci. Constāt ⁊ experiri ꝑmitus licet vnicuiqꝫ nō proterno. ¶ Magr. Quero nūc similiter a nō ꝓteruo nec dischono q̄ causa ꝓcedat ordine naturali perceptionē delectationis istius secūde reflexe: vtrū appetitus vel vis ꝑceptiua sensus aut intellectus? ¶ Disci. Uideor apte respondere si dixero ꝙ ad hanc delectationis secūde perceptionē neutra potentiaꝝ ꝑ se primo sola cōcurrit: sed vt cōiuncte fuerint ⁊ vnite ad prime delectationis (que nūc obijcit̃) habendā reflexe sup se perceptionē. ¶ Mgr. Cōsequitur ꝙ secūda ꝑceptio ad vnionē vtriusqꝫ cause cōcurrentis/nec potuisset aliunde ꝑcipi reflexa delectatio/nisi simplex prior esset. ¶ Disci. Nequeo contra dicere: perge si placet ad tertiū bonū/quod honestū nominat̃. ¶ Magister. Hoc ꝓpriū soli nature intellectuali est/vt ad bonū honestū solum propter se moueat̃: etiā si nihil inde vtilitatis nihilqꝫ delectationis oriretur: ꝙuis in se tamen summe sit vtile ⁊ delectabile. Honestū (inquit Tullius) est ꝙ sua nos vi trahit ⁊ allicit sua dignitate. Finis itaqꝫ nature intellectualis est: vt suscipiat̃ ad bonuz honestū quo solo fruat̃: ⁊ illo delectata quiescat. Nulla ad hunc finē attingit irrationalis creatura quia nec ad illū creata est memorandū/intelligendū ⁊ amandū. ¶ Contēplabaris altissimā hanc ⁊ pulcherrimā veritatē: o altissima ⁊ pulcerrima feminaꝝ. Hanc insinuasti dū de solo israel (qui sua interꝑtatione dicit̃ videns deū vel visio dei) cōmpleuisti canticū tuū: Suscepit israel pu. su. ¶ Disci. Proposueras inter distinctiōes antedictas: de facie/de velamine/de speculo/de claritate/distincturū te insup de transformatione. ¶ Magister. Apte recolis/simul ⁊ alia sunt de susceptiōe ꝑ anagogiam (quā susceptionē transformatiuā dicim⁹) addenda prioribus. Pauses interim ab inquisitione: ⁊ sup hac susceptione transformatiua tredecī consyderationes accipe. ¶ Susceptio sancti israel transformatiua: sicut nō ꝓprie dicenda est generatio vel transsubstantiatio: sic nec ꝓprie est naturalis alteratio. Generatio quippe tendit ad introductionē forme substantialis qualis nō introducitur in hac transformatione quā noīare possumus deiformē: qꝛ forma imprimit̃ diuinitus menti qualem nō habet ex natura vel sola industria. Sed neqꝫ mutat̃ aliqua res essentialiter in animā: quēadmodum panis transsubstātiat̃ in corpus christi. Porro naturalis alteratio fit ꝑ abiectionē forme prioris ꝯtrarie: ⁊ hoc in meli⁹ vel in peius. ¶ Susceptio ꝟo trāsformatiua deiformis nō presupponit aut requirit hmōi variationē ſm contrarias q̄litates. Similat̃ idcirco magis illuminationi solis in celo/⁊ in medio parmo atqꝫ ꝑspicuo. Sic a lumine supno illuminari dicit̃ tam vniuersalis ꝙ particularis ecclesia: sicut a sole luna. ¶ Susceptio transformatiua plus cōsistit in ꝑceptione vultiua ꝙ in amore solo per se vel in cognitione sola. Ueritas ista concludit̃ ex colloquio prius habito quo quesiuimus delectationis originē etiā sensualis. Deus itaqꝫ cū sit summū bonū/obijcit se mediate vel immediate dilecto israel puero suo sub tri

plici ratione generali: boni. s. honesti / delectabilis
et vtilis. Aut sub aliis loquendo terminis illabitur in
mentem: vt pulchritudo seu formositas / vt suauitas
vt salubritas. Est denique deus immensa lux in quo
tenebre non sunt vlle Joannis testimonio. Est autem
proprietas lucis se communicare seu diffundere per
vniuersam spheram sue actiuitatis. Sphera vero di
uine actiuitatis / est immensitas et eternitas sua: cuius
circumferentia nullatenus extra se est. Unde eterni
tas quasi extra terminos entitas vel vnitas. Sic
idem est penitus centrum et circumferentia. Sic infini
tas in deo magis secundum rem dicitur positiue quam negatiue.
Nomen vero videtur negatiuum: sicut econtra de
finitate que vocatur terminatio sic quia fines habe
at vltra quos progredi non potest. Est igitur hec nega
tio quam negat infinitas / quasi non finibilitas. No
sti vero per logicam quod duplex negatio reddit affirma
tionem. Sed prosequamur quod cepimus. Lux diui
na communicat et producit suam speciem per totam se si
millimam sibi et equalem: propter quod habet pulchritu
dinem infinitam: de qua Sapiens: Pulchritudinem
eius admirabitur oculus. Nam oculo maxime conue
nit de pulchritudine iudicium: sicut aliis sensibus
de salubritate et suauitate: propterea comparatur bo
no honesto bonum pulchrum: quod nec delectabilis
nec vtilis vt sic includit rationem. Amaretur enim et si
nec vtilis esset nec delectabilis aliunde quam ex se. Por
ro si diuina pulchritudo solum se offerret indiuiduo
creature rationalis intuendam siue pluri: solus in
tellectualis oculus iudex esset: non gustus aut tactus
qua super re sequatur alia consyderatio. ¶ Susceptio
M trāſformatiua si perfecta sit / presupponit indiuiduo
creature rationalis illapsum fieri verbi luminosi:
quod est species adequata sue luci: et hoc secundum virtu
tem actiuam summe proportionatam: et secundum operationem
perfecte replentem omnem indigentiam pueri israel ad
hanc transformationem suscepti. Placet itaque spe
cies pulchritudo: etiam propter se solam. Sed virtus
speciei agens proportionaliter in potentiam recepti
uam suauitatem inducit. Sicut et operatio replens indi
gentiam / affert salubritatem. Habes igitur bonum hone
stum in pulchritudine: habes delectabile in suauita
te / habes vtile in salubritate / habes proinde bonum
omne de quo ad moysen dominus: Ostendam tibi
omne bonum. Concluditur iterum: quod susceptio transfor
matiua consistit in concursu omnis boni: et si non for
maliter: saltem virtualiter et eminenter: hoc autem tale
bonum in habitibus deiformibus / est sola gratia gra
tificans aut glorie consummate sanctificans. ¶ Susce
ptio trāſformatiua nunquam potuit obtineri nisi per
gratiam diuinitus infusam que radix est omnis trāſfor
mationis deiformis et sursum vnionis. Continet autem
virtualiter in se fidem / spem et charitatem cum ceteris
habitibus luminosis et affectiuis: taliter suo modo
qualiter essentia anime originaliter complectitur suas vi
res. Obmittatur interim similitudo de diuina essen
tia respectu trium personarum: respectu insuper omnium ra
tionum perfectionum in diuinis dicentium: quia nulla
creata simplicitas isti potest adequari vel par esse.
Susceptio transformatiua actualis non conceditur
de communi lege sine exercitio actuali meritorio: facien

do quod in se est ad hanc susceptionem saltem per obicis
cuiuslibet ablationem. Exemplum insuper naturale for
me rationalis introductione: que naturales dispositio
nes presupponit in corpore. Consyderetur ex hac duplici
consyderatione statim: quod absque miraculo non fit su
sceptio transformatiua maxime gratificans: nihilo
minus illam asserere non fit certum euidenter sine mi
raculosa reuelatione: propter consimiles motiones quas
habet natura per habitus acquisitos informes ad ha
bitus fide / spe charitateque formatos: hinc heretici
pertinaces / hinc nonnulli infideles / hinc peiores va
ni gloriosi de suis sentimentis sepe confunduntur in
estimatione e sua relatum supplicium vnde premium ma
gnum consequi putant. Hinc est illud: Cadent a late
re tuo mille: qui se de latere proximos arbitrabantur.
Et decem milia a dextris tuis statum christianitatis as
secuti. ¶ Susceptio transformatiua vicissitudinem
habet reciprocam et quasi circularem. Utimur simili
tudine palpabili ex scripturis. Dixit in Apoc. chri
stus: Ecce sto ad ostium et pulso / si quis mihi aperue
rit ianuam / introibo ad eum / et cenabo cum illo et ipse
mecum. Fit proinde illud de grammatica hospes qui reci
pit / et qui susceptus habetur. Audis quod christus intrat vt
hospes in animam et animam cibat vt ipsam suscipiens.
Et certe sic est tenendum simul et admirandum: non iam
per similitudinem si ad susceptionem eucharistie trāsea
mus. Qui manducat (inquit christus) meam carnem et bi
bit meum sanguinem / in me manet quasi hospes suscep
tus a christo. Et ego in illo: quasi qui suscipitur in men
tis hospitio. Felix nimirum puer israel hospite tan
to. Felix munere duplicato atque reciproco. Susce
pit israel deiformis noster spiritus puerum suum. Jure
stupes ad hoc verbum o frater. Scis quod vocem iesum chri
stum puerum nostrum / suscipit israel spiritus suus deiformis
suscipiendo sacrum. Plane sic legis de eodem christo:
Puer natus est nobis / et filius datus est nobis: potest hoc
intelligi de puero iesu secundum carnem: qui per te virginem pu
erperam datus est nobis et corporaliter natus. Est alius mi
rabilior: et nisi de se testis esset incredibilior sensus
quod datus est nobis vt sit puer noster per filialem suscepti
onem in vtero mentis israelitice conceptus et genitus. Qui
fecerit inquit voluntatem patris mei: ille meus frater / so
ror et mater est. Audis matrem: et cuius matrem: nonne
pueri iesu. Sic enim a patre puer et a prophetis et ab
euangelistis crebro christus nolatur: Quis vir fuerit ab
vtero. Etiam inde factum et nouum super terram: quod mulier
circumdedit virum. ¶ Susceptio transformatiua red
dit animam verbigenam. Ipsa siquidem que per naturam an
cilla est: que per gratiam adoptionis filia que per subarratio
nem dignatiuam sponsa fit per nimiam gratie superabundan
tiam grauida de te puero iesu: te marito / te viro / te
sponso: vt iam sponsus et sponsa sint duo in vno spiritu
imo in vno fetu qui es tu domine. Suscipe propterea o dei
formis anima et simul sponsa dicta. Suscipe tuum pu
erum: non iam vt hospitem tuum / non iam vt dominum / non iam vt
amicum / non vt sponsum quemcumque: sed vt sponsum et
filium tuum. Filium qui concipitur in vtero memorie per infu
sionem roris gratie. Filium qui formatur in vtero intel
ligentie per infusionem deiformem. Filium qui parturitur
per opera charitatis elicitiue vel imperatiue: donec in
mundum nascatur per beatitatis glorie. Video: audax

nimis:r recte videor:si nō testimonijs scripturaꝝ
fulcitus essem q̄ deū esse tradūt ale sctē r israelitice
oia q̄ dicta sunt. Filioli mei (inq̄t Paul⁹) quos ite
rum parturio donec formet in vobis christus. Et
dn̄s ꝑ ꝓphā Amos ōr: Uir meus es tu: dux virgi-
nitatis mee tu es. Et iterū: Fornicata es tc. tamen
ad me revertere: r ego suscipiam te. ¶ Susceptio
transformatiua mirabilior effecta est post lapsum
q̄ stante nec peccante natura fuisset. Primo/ quia
non maius est celum r terraꝫ creare/ q̄ peccatores
iustificare. Ratio: Non eñ habꝫ potiuuū creatio
ꝯtrarium sicut ꝯtrariat iustificationi pctm̄. Rur-
sus in creatione sola potentia ꝯsyderat/ sed in iu-
stificatione sapia simul r bn̄uolētia: nec min⁹ cum
potētia pensat. Quid sapientius q̄ vt vincat sapi-
entia maliciā: r ita vincat q̄ ex ea sit elicere maxi-
mam iusticiā? vult exhibere summā bn̄uolētiam:
vult exercere summā potētiā in debellādo ꝑ humi-
litatis delectionē oēm supbiā. Conferebas hec v-
ba freq̄nter in corde tuo virgo dignissima: nec sati
abaris dulcedine mirabili sup hac susceptiōe isra
el pueri sui. Hinc deuotū tibi cum ex actione pia
dirigit in psa vota. Nec abhorre pctōres sine qui
bus nunq̄ fores tali digna filio. Tu quoq̄ Gre-
gori sic exclamasti: O felix culpa Eue/ q̄ talem r tā
tū meruit habere redēptorē: addam⁹ susceptionē.
O certe necessariū Ade pctm̄/ quod christi sangui
ne deletum est. Noli ꝓpter hoc extolli o culpabi-
lis Eua: noli tibi blandiri pctōr Adam: q̄ dei be-
nignitas olpotens/ non impotēs vestra ꝑuersitas
talem meruit redemptionē r susceptionē exhibu-
it. ¶ Susceptio transformatiua clarior q̄q̄ nō-
unq̄ obscurior inuenitur. Prouenit hoc princi-
palr a bn̄placito suscipientis actiue: sed disposti-
ue a ꝯditōe suscepti. Uox inde est illa Pauli: Trāſ
formamur de claritate in claritatē: q̄ vicꝫ alia cla
ritas solis/ r alia claritas est lune: sicut non par sp
est reuelatio faciei. Tenet dn̄s in manibus lucem
tc. Si vult videt/ ait Aug⁹: si non/ nō. Sit aliquis
clausis palbebris seu mēbranulis oculoꝝ posit⁹ ex-
tra radios solis: constat q̄ nihil aut tenuissime vi-
debit: quis oculi sint sanissimi/ nec velamē aliquod
maxime ꝯpositiōis hēat. Prodeat iste ad inten-
sissimū lumē solis aspiciendū ꝯuerso intuitu/ nō vi
debit itaq̄ totā solis: attamē multo splēdore luce-
scet oculis ꝑ velamē palpebraꝝ. Sit aliud exēplū
de oculis aptis ad obliquū lumē solis circa crepu
sculū diei in susceptiōe matutina quali christ⁹ re-
surrexit: cum tenebre essent sup terrā orto iam sole
S Sit aliud exemplū: Si poneremus solem libere ob-
iectalr se visui p̄sentare ¶ Susceptio transforma
tiua feruētius excādescit aut tepidi⁹ duplici rōne:
q̄ nūc de claritate ponebat. s. arbitrio dei vl̄ dispo
sitione subiecti. Disponit aūt subiectū q̄d est mēs
rōnalis/ maxime ꝑ humilitatē spūs: q̄ humilē spū
suscipiet gl̄a. Interroga naturā: audis sub exem-
plo r̄ndentē. Obijce speculū ꝯcauū positum solari
bus radijs/ causabit ex multa reflexione in puncto
ꝯcursus radioꝝ ardens ignis. Similis erit effect⁹
ex vase cristallino vel vitreo pleno aqua. Quid q̄
aspectus pulchritudinis corpalis aliquos trāsfor

mat in furiam r mentis amentiā/ cur nō poterit in-
specta pulchritudo spiritalis dei? Cur non diuino-
rum spectaculoꝝ pulcherrimoꝝ ꝯsyderatio in ta-
lem suo modo spūalis ardoris effectū mentē exce-
dere? Cur non poterat extra se fieri? Cur non ad di
lecti pulchritudinē tota rapi ac ꝑinde amens esse?
Sic eñ diuinus loquit Diony. in re nostra: sed o
felix amētia ꝓ qua sequit. ¶ Susceptio transfor-
matiua spūalis ꝯtrario modo se habꝫ ad transfor-
mationē aialem r brutalē. Tradit Diony. q̄ amor
in terrenis est dispsio r labefactio amoris. Sed di-
uinus amor est sicut q̄dam eternus circulus/ ꝑ op-
timum/ ex optimo r in optimo r in optimū inenar-
rabili ꝯuersione circūiens. Colligit ꝓinus diffe
rentia breuis inter duos amores/ quoꝝ vnus con-
stituit ciuitatē dei sm̄ Augu. alius ciuitatē babylo-
nis. Primus vnit: scōs dispgit. Et vere sic est si ꝑ
oia respexeris. Dedit christus intelligi cām: q̄ in-
q̄t vnum est necessariū/ plurima vō sunt ꝯtingen-
ter variabilia. Necessariū itaq̄ (quia tm̄modo vni-
cum est) colligit: cetera oia quia labilia sunt/ di-
spergunt. Amor qui innitit vni necessario/ stabilit
in eo amor innitēs mutabilibus: vt mutet necesse
est. Est autem omnis creatura vanitati subiecta.
Audi de hole q̄ fugit velut vmbra: r nunq̄ in eodē
statu ꝑmanet. Ciuitas igit babylonis quam fun-
dat amor sui vsq̄ ad ꝯtemptū dei/ q̄ recte babylō
.i. confusio nominat. Ciuitas vō iure vocat eccle
sia: q̄ ꝯuocat r colligit. Dicit r hierlm/ cuius p̄ti-
cipatio eius in idipm̄. Edificans (inq̄t ꝓpha) hie-
rusalēꝫ dn̄s/ dispsiones israel ꝯgregabit. Fit hoc
dum suscipit dn̄s israel pueꝝ suum: q̄ similr venit
ad hoc Cayphā ꝓphetante/ sed non a seipo: venit
eñ vt filios isrl̄ in vnū ꝯgregaret/ ꝯgregatōe nō tā
locali q̄ spūali in vnā fidē/ in vnū ouile/ in vnū ni
dulum sub alas amorosissime circa fetus galline;
que est eterna sapientia christus iesus ¶ Susce-
ptio quelibet a deo nomine proprijssimo dici po-
test vnitio: siue litaliter susceptionem accipias/ si-
ue ꝑ allegoriā. Mysterium quippe incarnationis
quando celebratuꝫ est/ finis suus totus fuit vnitio
Tunc enim fecit christus vtraq̄ vnū/ dum ꝯiun-
xit ima summis: dum factus est lapis in caput an-
guli: dum cantata est in terra pax hoībus bone vo-
luntatis: pace reformata celestiū cū terrenis. Si vō
ꝑ tropologiā/ si ꝑ anagogiā susceptio israel pueri
ꝯsyderet: quid aliud videbit q̄ vnitio? hoc est ad
vnum collectio r ad vnū exaltatio/ ad vnum imple-
tio/ restitutio r ꝯuersio humiliū mente cordis sui.
¶ Discipulus. Sile queso sile/ iam satis est mi- T
hi: iam quasi luce serenitatis infusa/ omnis ꝯsum-
mationis video finem. Consummatio sermonum
enim ista est proculdubio. Det hoc vnum deus r
dicemus/ sufficit nobis: credemus dicenti/ sufficit
tibi gratia mea. ¶ Magister. Estuas gaudio
nouo/ quasi non p̄us omnia que ꝓtulimus millies
audieris/ tum a scripturis euangelicis r apostoli-
cis/ tum a collationibus mutuis quibus ita freq̄n
ter insertus est sermo de theologia mystica a do-
ctore Dionysio. ¶ Discipulus Audiui fateor r
legi: nunq̄ vero mentem ita perstrinxi quedam vt

nunc intima ꝑceptio. Nunꝗ ita mihi sapuit vbū
hoc hoīs pleni fide ꝛ spūsancto. Stephanum lo-
quar: Dn̄e Jesu suscipe spm̄ meum. Quod verbum
nonne ꝯsonanter erat ad verbū marie siue canticū
Suscepit israel puer̄ suum. Hoc plene mor̄ effe-
ctum est ſm anagogiaꝫ/dum obdormiunt Stepha
nus cum domino in pace inidipm̄. ¶ Magister.

Gloriosus deꝰ in sanctis suis/mirabilis in ma-
iestate ꝛ in magnificentia: qꝛ nunc magis aperuit
intellectū vt intelligeres scripturas in sua collocu
tione/hic in via sub ꝑegrina licet effigie/tetigit cor
ꝛ strinxit/quo susceptionē eius ꝑciperes: nedum ꝑ
disciplinā doctrinalē/sed exꝑimentalē cognitionē
Hec est cognitio cum qua ꝛ sine qua non acquirit
ꝛ gustat sapiētia mystica: hec susceptio vnitiua san
cti israel regis nostri: hec collectio humilium mē
te cordis sui. Hec sola diuidit inter ciues hierlm
ꝛ babylonis: hec sanctificatio/hoc regnū: hec vo-
luntas dei/hic panis supsubstantialis: hic liberat
a malis culpe/pugne ꝛ pene: Amen: hoc est ꝙ sine
mene vel defectu mixto cuiusuis nature ꝓ momē
to huiusmodi exꝑientie. Crede mihi qm̄ vel exper
tis mere gratis datur: quis nō soleat dari nisi de-
syderātibꝰ/q̄rentibꝰ ꝛ pulsantibꝰ. Deniꝗ vim pati
tur: q̄ si cui dat/ꝯfert aliqn̄ nihil agētibꝰ/qn̄ꝗ ali-
q̄d agētibꝰ/qn̄ꝗ somnolētis raptim: vt subito ne-
scire possis qn̄ veniat/aut quo vadat. Cur ita? pla-
ne ne tuo merito vel industrie ascripseris suscepti
onem visitationis sue: sed dic tempꝰ bn̄placiti deꝰ.

¶ Discipulus Loqueris exꝑta. Sufficit ad exē
plū Paulꝰ: supabūdant in miraculose visitatis et
susceptis testimonia. ¶ Magister Crede tn̄ ꝙ
nō idcirco tibi ꝓhibenda est vel alteri/lectio nō al-
locutio deuota/nō meditatio solers/nō oratio fre
quens ꝛ feruida/nō demū sacralis susceptio: q̄ si ri
te fiet/sugat vigor eiꝰ attractiuꝰ: hec oīa spūalis ex
ercitij documēta. Crede eq̄dem dn̄ in hortis eccle
sie habitas ꝯsecratōis tpe: assunt amici/angeli au
scultāt: fac dilectū audire vocem tuam. Ostende ei
faciē tuā/si decora est. Sonet vox tua in auribꝰ eiꝰ
si suauis est. ¶ Discipulus. Docueris obsecro
q̄ sit illa vox quā audire petit dilectꝰ meus mihi.

¶ Magister Doceat te finis ꝛ ꝯsummatio cāti
ci cāticoꝝ/qḋ iūgemꝰ ad hoc psalteriū. Fuge dile-
cte mi/assimilare capree hinnuloꝗ ceruoꝝ super
mōtes aromatū. ¶ Discipulus Mirabilis vbō
est talis amice vox ad dilectū petere vt fugiat: quo
absente nihil iucūdum: cuiꝰ p̄ntia nil optabilius
esse potest ad votū. ¶ Magister Ignorās my
steriū nescis qꝛ nō ē altera ꝑmior ad dilectū fie-
ri p̄ntia/ꝙ si fugiat ipse sup mōtes aromatū: nō q̄li
cunꝗ modo/sed ad similitudinē capree hinnuliꝗ
ceruoꝝ. Mos est capree/solitudinis secreta dili-
gere. Caprea quasi capiens alta. Secretū similiter
mutuum q̄rūt dilectꝰ ꝛ dilecta. Nunc in foramini-
bus petre/nūc in cauerna macerie. Petra autē est
christꝰ crucifixꝰ/ꝑforatꝰ ꝛ in latere cauernatꝰ. Se-
cretū vbō nouissimū ꝛ vltimū est sup mōtes aroma
tum/montes q̄ suscipiūt/immo dāt pacē pplo. Ce
terꝝ q̄d q̄rit hinnulus ceruoꝝ/dum fugit ꝑ deserta
montiū? puto redit assidue ad vbera matris: in cu
ius antro q̄escit ꝛ sinu. Scis aūt qꝛ se refert ꝛ ostia
filius semꝑ ad patrē. Ipse hinnulꝰ gratissimus ad
ceruā charissimā sapiam ingenitā ꝯfert. Cōcludo
tandē ꝙ sonet hec delectissima vox in amorato ꝑ
amorem: dilecte mi q̄d ꝑ adiunctā oro te petis fili
tudinē/nisi vt fugiat dilectus ad patrē? quo ibidē
q̄escēte trahat dilectaꝫ suam secū: collocet non iā
in hortis vbi sunt amici/sed solā cū solo/vnicā cū
vnico/deliciosus amator ꝯplectat. Sicut in eodē
lectulo florido/sicut in lectulo Salomonis pacifi
ci: sicut in cubilibus sponsi/vbi spōsa dicat ex sen-
tentia: Dilecꝰ meus mihi totꝰ ꝛ vnicꝰ ꝯiungitur:
ꝛ ego illi. Dicat ꝛ sinus deiformis spūs iam israeli-
ta ꝑ limpidā visionē. Jam puer amplexatus ꝑ inti
mam susceptionē: iam filius effectꝰ heres ꝑ filialē ꝛ
hereditariā ꝗ possessionē: nūc q̄dem in spe sub cer
ta expectatione futuroꝝ. Suscepit israel puer̄ suū.

¶ Discipulus Bn̄dictꝰ deꝰ ꝛ magnificꝰ in san-
ctitate: desero iam ex aio alias q̄stiōes oēs ꝓ dulcedi
ne vboꝝ istoꝝ/ꝓ suauitate melliei spūs sapientie.

¶ Magister Placet ad hymnū redigi: nō rōci-
nando/sed iubilādo: placet ꝯcinere cū exultatione
spūs in idipm̄. Magnificat aīa mea dn̄m: qꝛ susce
pit isrl̄ puer̄ suum.

Altera partitio quasi ꝑ

soliloq̄um ꝛ meditatōes ꝑ notulas triginta. a

Suscepit isrl̄ puer̄ suū. Suscipe me
dn̄e seruū tuū in bonū. Seruꝰ tuꝰ sit
spūs meꝰ/q̄ desyderat esse isrl̄ puer
tuus. Multi dicūt aīe mee nō est sa
lus ipsi in deo eius: dicūt h̄ crebro
calūniatores supbi/mūdꝰ/caro/de-
monia. Tu aūt dn̄e susceptor meus es/glīa meā et
exaltans caput meum. Caput meū mens mea dn̄e
qꝛ capiat te. Caput em̄ a capiēdo nomē habꝫ. Sȝ
nec altera est assignabilis differentia potior mētis
ad reliqua omnia mente carentia: nisi qꝛ capax tui
est/ꝛ particeps esse potest. Capax ꝑ intrinsecam cō
ditionem memorie/intelligentie ꝛ volūtatis. Par
ticeps vbō .i. ꝑfecte capiens ꝑ habitus actusꝗ sup
additos: maxime ꝑ illapsum deiformis gratie tue

¶ Suscipias igit̄ me ſm eloq̄um tuū: suscipiā et
ego te ꝑ amorē tuū. Quid hoc suscipe nisi sursum
me cape in mētis mee cenaculum? Dn̄e inclina ce-
los tuos ꝛ descēde/vt ascendā ad te: adiutor meꝰ
tibi psallā/qꝛ deus susceptor meus es. Ad hoc em̄
fecisti me deꝰ meus miscdīa mea. Propterea ꝓcor
ꝛ obsecro/suscipe me recordatus misericordie tue

¶ Sunt varie susceptiones: hoc est sursum acce-
ptiones mentis mee de te/quousꝗ veniat consum
matio/quousꝗ dextera glorie tue suscipiat me in
finē. Susceptio aūt enigmatica creaturaꝝ extrin
secus est. Interius capio te intꝰ in anima mea nūc
ꝑ speculū cognitionis ꝛ amoris/nunc in eisdē spe-
culis que sunt cognitio ꝛ ꝑceptio dilectiua: q̄bus
interim ꝯstringis ꝛ allicis exꝑimentalr̄ pauꝑculū
cor meū suscipiēs ipm̄: sȝ nō in illa q̄ refulges clari
tate in ipm̄: nō in illo torrēte voluptatis tue. Cum
h̄ factū fuerit/vt ita suscipias me ꝛ ego te: fiet illud
de pō. Satiabor cū apparuerit glīa tua. Dic bene

gnissime puer Jesu/dic spūi meo quē imples dono
tuo. Ecce puer meus quē elegi/quē suscepi/quem
amplector/cui bñdico. Dum ferebas indigne si
ꝗs phiberet pueros ad te venire. Venio ad te/su
scipe me. Si eijcis foras venientē ad te/quō suscipi-
es fugientē? Ubi est illa vox mansuetudis tue: eū q̄ ve
nit ad me/nō eijciā foras. ¶ Scio dn̄e docēte te p
scripturas/qi est puer ⁊ puer. Puer sensib⁹/⁊ nō ma
licia vel morib⁹: qualis est puer centū annoꝝ ma-
ledict⁹. Nolo dn̄e talis inueniri puer/sꝫ in quo sit
innocētia/humilitas ⁊ obediētia: q̄lis appellat⁹ ē
dauid annosus: q̄lis iam abraā cētenari⁹. ¶ Col
legit vir⁹ septē pueroꝝ ꝯditiōes aduersarias septe-
nario vitioꝝ. Sunt pueri pui/vñ frangit̄ supbia:
puri/vñ luxuria deturbatur: modico satiati/quos
gula nō supat: iudūt/ne sint inertes ⁊ lāguidi: ꝯcor
dāt/ꝯtra malignitatē inuidie: cito dāt/vt liberales
cito pacificant̄/rācoris expertes. Sunt ista sepi⁹ ex
x etatis bñficio: comitant̄ alia multa ex etatis vitio.
¶ Ceteꝝ verus puer efficit̄ spūs rōnalis in quali-
bet etate corpis/si fuerit ꝑdit⁹ innocētia/si hūilita
te/si obediētia. Talis erat spūs marie humilis et
obediētis ancille. Talis ipsi⁹ dauid/q̄ vilescebat
in oculis suis. Talis in abraā/q̄ iussus immolare
filiū/ptin⁹ obedire parauit. Et o ꝗ̄mirabilr̄ obedi
re spiritū talē q̄ sit hūilis/innocēs ⁊ obediēs: innoua
in me deus quē digneris suscipe. Sit in eo simpli-
citas/sꝫ cū prudētia: sit humilitas/sꝫ cū fiducia: sit
obediētia/sed non in angaria. ¶ Magna prsus
erat in humilitate marie fiducia: magna obediētie
ꝓmptitudo: magna in simplicitate prudentia: qm̄
nec temeritate ꝑceps fuit in rn̄dendo: nec post in-
sinuationē angeli qualr̄ fieret mater dei/dare diffi
dit suum assensum: quo habito mox p incarnatio
nē suscepit isrl̄ pueꝝ suū. ¶ Susceptio tua dn̄e ie-
su colluctatōi similis est: dū te vicissim suscipe ⁊ reti-
nere laboram⁹. Figurauit hāc luctā isrl̄ iste israelis
puer tu⁹. Timebat nimis a facie fratris sui Esau:
transmiserat oēm comitatū: solus remāserat. Ap
paruit vir luctans cum eo vsq̄ mane in phanuel.
Jacob illum volētē discedere detinuit. Non inq̄t
dimittā te nisi bñdixeris mihi. Bñdixit in eodē lo
co: ⁊ statim ortus est sol. Luctat̄ hō sol⁹ existēs me
tuens impulsus ꝯtrarios: orat deū tota mente no-
cte tribulatōis. Et ita luctat̄ cū angelo magni ꝯsi
lij. Quid enī orō feruēs est/nisi q̄dā luctatio dei cū
hōie. Se mutuo brachio amoris suscipiūt. Por-
ro non cessat iacob supplantator vitioꝝ quousq̄
bñdictionē suscipiat meritoꝝ/etiam si videat̄ iam
aurora mētalis illuminatōis/ꝑstat tñ donec stati
post bñdictionē sol oriat̄ luminosior in experimen
tali ꝑceptione. Mutat̄ nomen: q: transformat̄ in
viꝝ alterum. Jam est israel vir potēs ⁊ fortis dei:
viget in actione arduoꝝ ⁊ in difficiliū ꝑpessione/et
in limpida dei visione fit israel. Gratulat̄ se vidisse
deum facie ad faciē/sꝫ p subiectā creaturā quasi p
speculū. Concipit interne fiducie gustū: ⁊ salua in-
quit facta ē aīa mea. Robur deniq̄ carnalis amo
ris ꝗ̄ necesse emarcescit ꝓpterea claudicat/solo pe
de necessitatis tāgēs panem. Facta sunt hec post
ꝯgnationē .xi. filioꝝ: ⁊ natus est multo post in introi

tu bethlē dom⁹ panis/ipse beniamin filius dextre
y vel doloris/moriēte rachel matre sua dū parturit
eum. ¶ Placet preterea o aīa christiana/summatī
recordari mysteriū genealogie nr̄i iacob israel/ab
alio disertissime expositū. Habꝫ mystic⁹ isrl̄ dū ia-
cob est/duas sorores liberas in vxores/lyam ⁊ ra-
chel. Habꝫ lyā/vim affectiuā: hec laboriosa ē ꝑm
nomē in exercitio ꝟtutis. Huic lye deest ocul⁹ in
telligētie ꝑspicacis. Habꝫ idē iacob mysticus Ra-
chel decorā ⁊ simplicē instar ouis ꝑm nomē suum
Hec est intelligētia supioris rōnis q̄ se ꝟsat in exq̄
sitione ꝟitatis speālr̄ pncipij. ¶ Datur vtriq̄ an
cilla sua. Seruit rachaeli imaginatio/non quauis-
cunq̄: nec brutalis/sed cū rōne principās: dicit̄ hec
Bala: hoc est inueterata: loq̄tur q̄dem incessanter
etiam dum sola est more senum. Sensualitas autē
vel sensualis appetit⁹ obsequit̄ lye. Est ipsi nomē
zelpha interpretata os inhians: qūia neq̄ visu/neq̄
auditu (teste salomone) nec alio sensu satiatur in-
hiando seu desyderando. ¶ Ceteꝝ Jacob vir vi-
dens in pmis paupertatē suam/generat affectum ti
moris ex lya: dicit̄ iste Ruben filius visionis. Gi-
gnitur post hunc affectus doloris. Symeon ħ est
auditio: q: qui vere dolet ⁊ penitet ꝓtinus exaudit̄
Seq̄tur terti⁹ fili⁹ dict⁹ Leui. i. additio: qm̄ post ti
morem ⁊ dolorē addit̄ spes. Quart⁹ in filijs Lye/
Judas ꝯfitens vel ꝯfessio subseq̄tur. Hic ē amor
aut gaudiū. Copulat̄ enī lya (que est bona volun-
tas) deo tanq̄ viro suo p gaudiū amorosuꝫ ¶ Cer-
nens aūt rachel sororē Lyā. s. volūtatē totā/plus
fecunditate letātē/zelat ⁊ ipsa parere. Et qm̄ habet
timorē q̄ est pncipiū sapie/habet ⁊ amorē q̄ trahit
rōnis oculū videre dilectū: desyderat ipsa rachel
cognoscere deū/quem Lya timet ⁊ diligit. Atuero
qi necesse est cognitionē pus a sensu ⁊ imaginatio-
ne fieri: dicentib⁹ hoc pho/aplo ⁊ experientie sono.
Dat rachel ipsi Jacob sponso suo Balam ancillā
imaginationē. Suscipit ab ea duos filios spectan
tes ad imaginationē iuncta ratiōi. Unus est dan/
qui ꝯsyderat/speculat̄ ⁊ iudicat de malis futuris
in maiorum damnatione. Neptalym alter filius
consyderator est bonorum futuri seculi/dans elo-
quia pulchritudinis/nunc in canticis canticorum
nunc in psalmis/⁊ iuxta nominis interpretationē:
nunc vtitur compatione/modo ꝯuersatione reco
gnitio futura ¶ Porro dum lya ꝯspicit ancillam
sororis Balam/peperisse geminā hanc plem/dan
⁊ neptalym/ꝓuocat̄ tradere similr̄ ancillā suā no-
mine zelphā in sinū viri sui. Fit ita. Nascitur inde
duplex sibi filius: Gad ⁊ Azer. Horūꝫ interꝑtatio
est beatitudo ⁊ felicitas: quoniam beati sunt ⁊ feli
ces/q̄ post speculationē eternoꝝ/hinc maloꝝ/hic
bonoꝝ/pariūt in sensualitate q̄ est iuncta volūtati:
immo participatiue voluntas. Pariunt inquam
duos filios/quoꝝ pm⁹ est vigor abstinētie: secund⁹
vigor patientie. Accipe quō beati sunt q̄ lugēt/ vt
Gad. Btī q̄ ꝑsecutionē patiunt̄/vt Azer. ¶ Ueꝝ z
post hoc tp̄s/ruben iam adultus ingrediēs ⁊ egre
diēs inuenit mādragoras de bone fame: qm̄ q̄ ab-
stinētes sunt ⁊ patiētes sūt/cū timore dei collaudā
tur: bon⁹ odor xp̄i inq̄t suꝫ aplo. Rachel ꝟo pe-

tit ꝑtem mandragorarum: quas totas Lya dat libē-
ter racheli: q2 subijcit se rōni, q̄tinus viro suo copu
let. Jam enim nihil ad famam respicit: sed ad dei
gloriam, sed ad futurā viuētiū terrā ꝛ q̄eterem. Dicit e
ñia: Quid enī mihi est in celo: ꝛ a te q̄d volui sup
terrā. ¶ Superest igit̄ vt Lya generet duos filios,
q̄ sunt isachar ꝛ zabulon. Jsachar est asinus for-
tis sibi vilescens, q̄ vidit req̄em (haud dubie eter
nam) ꝙ esset bona: ꝛ terrā supple viuentiū, ꝙ esset
optima: ꝛ factus est tributis, spūaliū exercitiorum ser
uiens: q̄ inter terminos habitauit: neqȝ enī q̄rebat
esse in terra, neqȝ poterat in celo. Fecit q̄d potuit.
Inter terminos habitauit, posit9 hic in orizonte
diuinorum ꝛ humanorum: crebo v̄tebat oculos ad diui
na. Quintus iste est fili9 Lye q̄ ē gaudiū spūs ꝛ amor
boni. ¶ Quem ꝯsequit̄ sextus filius q̄ est zel9 fa-
ctus in odio mali. Hunc sextū Lya mater appel-
lat dotē bonā. Nā q̄ melior dos zelo aīarum ꝛ odio vi
tiorum? Nomē ei9 s̄m laudē suā zabulon habitaculū
fortitudinis. Nam quod aliud habitaculum forti
us ꝙ vbi morat̄ emulatio dura sicut infernus veni-
ens ex gaudiosa diuini muneris dilectione: que vt
mors fortis est, cuius lampades sunt lanpades ig
nis atqȝ flammarum. Patuit in martyrib9 zelando
salutē aīarum: quorum charitatē multe ꝑsecutionū aq̄
nō potuerūt extinguere, nec flumina voluptatū ob
ruere valuerūt. ¶ Rursum v̄o satis est ꝓbabile,
ꝙ zelus dū exercet̄, offendit in multis: ꝛ dū currit,
incurrit: si nō inde nascat̄ scā v̄ecūdia coram deo
quā nolamus Dynā in feminino sexu, ꝓpter mi-
norem ꝙ in viris fortitudinē: ꝛ q2 ꝓpter formosita
tē plus allicit. Quid enī apud deum, q̄d apud ho
mines gratiosi9 ꝙ hūilis v̄ecundia post tot scōs
mores, post genitos q̄les diximus sex Lye filios?
Sunt isti sex ꝑncipales affectus volūtatis, mode-
rati simul ꝛ ordinati. Etenī virtus q̄d aliud est ꝙ di
lectio vel affectio v̄tatis, moderata ꝑ rōnis nor-
mā, ꝛ ordinata ꝑ volūtatis intentionē? nomia sunt
Timor, dolor, spes, gaudiū, quos sic nominat ꝓsa
Spes, meror, metus, gaudiū. Subinde sunt amor
boni, zelus vel odiū mali. Cōiungunt̄ filij quatuor
ancillarum. Bala q̄ppe genuit duplicē speculationē:
vnam inferni, alterā paradisi. Zelpha aūt genuit
duplicē in sensualitate affectū: vnū q̄ ē rigor absti
nētie, alterum qui dr̄ patientie vigor. ¶ Sed ve filijs
hoīm a scādalis: qm̄ nō est homo qui viuat ꝛ non
peccet: nō est q̄ nō hostilib9 q̄siqȝ pateat insidijs:
ecce dum ꝑdicti oēs filij iacob circa pascēdos gre-
ges bonarum actionū ad ꝓximos occupant̄. Dyna
soror iam adulta, nec se ꝯtinens in solo mētis ha-
bitaculo, egredit̄ videre mulieres regionis illius.
Egressus est hic ꝑ curiositatē, dum vitam aspicit
aliorum: dum deniqȝ mores ꝛ formā vite eorum ꝯpatio
ne sui ꝯsyderat. Gloria sua iam non tota est testi-
moniū ꝯscie sue coram deo, sed gloriam foris expe-
tit. Violat̄ hoc modo dyna, q̄ est scā v̄ecūdia: dū
satagit mūdo gl'iosa videri. ¶ Sed a quo violat̄
dyna. i. indiciū v̄ecūdie? Certe a labore asinino, scȝ
a Sychē q̄ interꝑtat̄ labor quem gignit Emor: q̄
sua interꝑtatione sicut ꝛ actione notat asinū: q̄d
enī stulti9 ꝙ vane gloriari de non suis virtutibus

vel de receptis aliunde? Amor igit̄ ꝓprie excellen-
tie generat vanā gl'iam: q̄ dynā (ꝙuis obnitat̄) op
ꝑmit ꝛ violat. ¶ Offert se nihilominus ad cōpe-
scendū furorē fratrum dyne. Sychē iste offert circū-
cidere mores suos oēs. s. ꝓ gloria vera laborare:
vt nihil appareat in suis morib9 inuerecūdū. Hac
circūcisione facta ꝓpter holm gloriā, tres dies (q̄
sunt tres ꝯsyderationes) transeunt: dum Symeon
ꝛ Leui, dolor ꝛ spes: non s̄m sciam arreptis glad͡ı
is suis, insiliūt in oēs mares sub Sychē ꝛ Emor
habitātes: viriles quoqȝ suas oꝑationes occidūt
dum dolor est grauissimus. Symeon ꝑ gladiū ex-
probrationis: Leui ꝑ gladium exactionis impossi
bilis seuiunt. Dolor grauis est: quia ꝑdixerunt ex
ternā famā. Labor est grauior, q2 ꝑdiderunt in-
ternā innocentiā: grauissimus, q2 demeruerūt ge
hennā. Quanto satius erat hmōi filios oꝑationū
custodire sub religionis disciplina: ipsos quoqȝ
paulatim bonos efficere ꝑ intentionē meliorē, ꝙ
furore ꝑtinaci ꝛ emulatiōe dura inutilr̄ exprobrā-
do ꝛ plus exigendo ꝙ poterat: ꝑdere simul ꝛ oppri
mere. Videm9 quēadmodū necessaria sit post ꝛ in
ter virtutes oēs discretio, quā ꝓ sui vtilitate non ē
nata parere nisi rachel rō superior. Est iste primus
rachel filius in ordine filiorum vndecim9 iacob pa-
triarche q̄ nolat̄ ioseph. i. accrescēs: qm̄ experimen-
tis crescat assiduis ꝛ v̄tutibus excolit̄, dum plus vi
uit. Facit huic p̄r tunicā talarē: q2 sol9 ad talos cō-
summationis oꝑa ꝑduxit. Hunc odiūt fratres sui
dum modū vult eis imponere, dum impetus refre
nare. Accusat eos apud patrē crimine pessimo: q̄d
est hypocrisis: q2 simulata eq̄tas nō est eq̄tas, sed
duplex est iniq̄tas. ¶ Rursus inter hec Ruben vi
olat Balā, dum nimiū grādis effect9 est: q2 timor si
nimius est, dum se custodire nitit̄, format inutiles
imaginationes: q̄b9 se ꝯuoluēs a salutarib9 impe-
dit̄. Tandē ipse ioseph dū semet excolit quotidie ꝑ
prudētiā fit maior: mater eius Rachel concipiens
ꝛ parturiens anxij doloris desyderio Beniamin: q̄
est filius dextre, filius in potioribus donis celesti
um collocādus. Morit̄ in eius partu Rachel: q2
dum celestia mens rimat̄: oportet vt rō succūbat,
ꝛ huic vite moriat̄: q2 non videbit me homo ꝛ vi-
uet: ait dñs ad moysen. ¶ Hic est beniamin ado-
lescētulus in mentis excessu. Et vbi? Est nempe in
ecclesijs vbi bñdicit̄ dño. Et q̄ sunt ecclie? nisi con
uocationes tam cogitationū ꝙ affectionū scārū.
Psallūt meditatiōes scē dño cū iuuēculis inspi-
rationib9, tympanizantibus in corpe mortificato.
Preuenerūt ꝑncipes angeli, ꝯiuncti psallētibus in
medio iuuēcularum tympanistriarum. Jbi beniamin
adolescentulus in mētis excessu. ¶ Suscipit dñs
hūc puerum israel: qm̄ amātissimus est dñi, ꝛ habitat
ꝯfidēter: ꝛ in eo sicut in thalamo tota die commo-
rabitur: q2 manet in charitate: ꝛ oīs talis in deo
manet, ꝛ deus in eo. Deniqȝ deliciosus puer inter
humeros dei ꝑ mutuos amplexus req̄escit. Dixit
in excessu suo oīs homo mēdax: q2 iam factus sup
hoīem, dīt in excessu mētis sue ꝑ humiliationē huī9
miserie. Proiectus sum a facie oculorum tuorum.
Vsqȝquo dñe auertis faciē tuam a me: qm̄ facies

tua plena est gratiarum: quam adhuc velamine mortalitatis huius celas a me. ¶ O quotiens venditus dominus noster Joseph in egyptum tenebrarum harum: quotiens iste frater suus beniamin minimus descendit ad eum. Jungit oscula cum amplexibus/ubi discretio prudens in humanis/et contemplatio prudens in diuinis vna veritatis sententia conueniunt. Sic iusticia de practicis/et pax de speculatiuis osculate sunt. Cur ita? Nimirum quia misericordia et veritas obuiauerunt sibi: de quibus vterque gratulatur. Misericordia tua et veritas tua semper susceperunt me. Et tu domine iesu per quem facta est misericordia et veritas: cuius currus est decem milibus multiplex. Currus igneus vehens ad celestia. Cuius equitatus victoriosus est in curribus Pharaonis/trahens sponsam ad te. Suscipe seruum tuum in bonum non calumnientur me superbi inimici mei dum loquar eis in porta obitus mei. Obstruat sapientia tua suscipiens causam anime mee/furores calumnie sue recordatus solius misericordie tue domine iesu spes vltima anime mee.

Tractatus vndecimus

dragmaticus sub duplici partitione super illo verbo Sicut locutus est ad patres nostros. Prima partitio de contemplationibus marie super locutione dei per prophetas: et maxime per semetipsum incipiendo ab euangelica narratione/iuxta compilationem nouiter factam quasi de vnum e quattuor: per notulas. vt super rubrica prima In principio erat verbum. Unde datur intelligi quantum super reliquos sermo preciosior esse posset.

Sicut locutus est ad patres nostros. ¶ Magister: Multifarie multisque modis olim deus locutus est in patribus et prophetis. Nouissime locutus est in filio. Conseruabat autem maria (sicut scribit Lucas) omnia verba hec conferens in corde suo. Conseruabat nedum noua/sed vetera. Similis erat patrifamilias/qui profert de thesauro suo noua et vetera. Similis et sponse que dilecto suo seruat omnia poma vetera et noua ¶ Discipulus Quo pacto non obuiat dictum Job: Semel loquitur deus: et ipsum non repetit. Quod preterea verbum Psalmi non repugnat? Semel locutus est deus: duo hec audiui/quia potestas dei est/et tibi domine misericordia ¶ Magister Locutus est semel deus: locutus est etiam multipliciter. Semel in eternitate/multipliciter in tempore: verbum semel in eternitate locutum non repetet. Ex verbo temporali multa audiuntur. Inter que precipue sunt duo: misericordia et veritas seu potestas. Contexitur inde versiculus cantici huius: Et misericordia eius a progenie in progenies timentibus eum: super quo tractatus habitus est. ¶ Discipulus. Habitus est memini. Esset autem iocunda nec infructuosa collocutio/si recenserentur collocutiones marie super verbis illis que locutus est dominus in patribus et prophetis: que preterea locutus est in filio/qui fuit semen Abrahe: cui dominus locutus est ¶ Magister Uocas ad rem magnificam valde: et cuius magnitudinis non sit finis. Dicam tamen ex infinitis paucissima que maria conferebat in corde suo de locutionibus domini. Tu ex minimis collige quantum magna potueris. Interroga pariter quantum volueris super his omnibus que contemplata est mens marie sapienter. Videor autem ita conuenienter incipere si dixero contulisse mariam in corde suo: quemadmodum perfecerit ea que sibi dicta fuerant ab eo iuxta cognate Helizabeth vaticinium. Est enim magnificentie proprietas consummatio fortis incohatorum: sicut ad magnanimitatem spectat aggressio considerata magnorum. Laudans igitur et magnifice gratias agens domino/cuius perfecta opera sunt: concinebat in psalterio hoc decachordo per mentis iubilum. ¶ Discipulus. Placent ista. ¶ Magister Licet autem de multitudine magnificationis marie multa perquirere: multa iam sane dicta sunt: sed eo plura supersunt/tanquam de infinito quodam pelago: cuius quantitatem non molis/sed virtutis accipientibus/semper vltra contingit accipere. Neque vidimus idcirco ab hauriendo desistere/sed insistere ad refocillationem alarum nostrarum/que non arescent sitis/ubi fons hortorum/ubi puteus aquarum viuentium fluunt impetu: non impediti de lybano candoris virginitatis scaturientis in abundantia de fontibus saluatoris christi sui. Ceteris quippe per partes datur: marie autem (Hieronymo teste) se infundit gratie plenitudo tota. Ideo salutatur antonomatice gratia plena: cuius plenitudinis abundantiam nullus aperire sermo sufficiet. Non enim iam esset adeo mirabilis et angusta/si verborum angustijs clauderetur. ¶ Discipulus Recte dicis. ¶ Magister. Audebo nihilominus in auxilio plenitudinis gratie sue transire ad contemplandam sapientiam contemplationis sue: sapientiam quam contemplata est multo intuitu: quam plurima de seipsa/vtinam hec seipsa vel ab ipsa liceret. ¶ Discipulus Oratum te/potiusque cupio/quatinus in ea locutione nostra misceas vtile dulci/speculationem cum deuotione: nec per multos opinionum riuulos effundaris. Hic positionum/vel quod potior/vel sua nouitate iocundior apparebit. Scis satior in primis quibus et quot modis cognoscatur quod mens marie contemplata sit multa sapienter: vt ad magnificandum dominum anima cum exultatione spiritus moueretur. ¶ Magister Congratulor sane tue deuotionis studio/quod in amplissima et magnifica vis nos exerceri materia/contemplationis beate et sapientissime sapientum olim suadens recenseri: non quidem omnes vt impossibile recte censes/sed quot et quales ipsa dignabitur ministrare de se loquentibus/magnificentiam simul cum laude mirantibus et cupientibus quantum fas fuerit recordari: prestatione premissa quod ea tantummodo volumus asserere/que certa tradit autoritas fidei/vel que ratio clara conuincit. Cetera vero tanquam pie opinabilia ad exercitium deuote speculationis recensebimus: non quod ita fuerit affirmantes/sed quod ita fieri potuerit/secundum probabiles coniecturas estimantes vidicasti/quod duo contradictoria non in veritate stant simul: sed in probabilitate. Pictores imitabimur et rethores/qui non adequatam et aptam significationem gestorum permittunt inducere: alioquin temeritate fallerent atque mendacio: sed verisimiles illi picturas/isti rationes offerre contenti sunt ¶ Discipul. Dischollum esset prohexigere de rebus que nec sensu percipi/nec ratione probari/nec autoritate possunt confirmari; de quibus tamen aliqua

dicere vel scribere vel audire decet/licet et expedit
Incipe securus:qr psuasum sic teneo/nec aliter re
cipio. ¶ Magister Contemplationes marie recē
sere placet tpe quo qsi vidua mater post ascēsionē
filij post missionē spūsscti/clauso sup se cubiculo/
reducebat ad mēns oculos pteritū decursum vni-
uerse vite filij sui. Hoc sibi speculū/hoc sibi exēplar
satis erat in oi ptemplatōe sua. ¶ Discipulus.
Placet electio tpis dum btā nostra viatrix adhuc
existeret/et dum reductis ad gesta dictaqz dni nostri
spūalib⁹ oculis illoꝝ poterat reminisci. Nos de-
mū p hec edificari familiari repetitōe valem⁹. Ubi
enī mō pascit/mō cubat in meridie claritatē immē-
seqz qs ptemplatur⁹ ascēderet. Porro ne te fortasse
ordo gestoꝝ sollicitet/pge quorsum volueris in cō
templationib⁹ btē marie vginis recēsendis:quo
niā nec euangelistaꝝ traditio doctrinalis/ordini se
gestoꝝ p oia pformauit. Sentis ex ista compilati-
C pne laboriosissima/q nuper edita est ex quatuor vt
vnū neqz vitati tm euāgelice/neqz deuotioni/neqz
doctrine deperit aliqd saluari ¶ Magister Cō
templabat eo tūc maria solitaria secū frequētius
omnia q viderat vel audierat q ptrectauerat de vb-
bo vite:sicut eius custos vgineus Joannes de se p
multis loqt di. Quod fuit ab initio quod vidim⁹
quod audiuimus/quod oculis nostris pspeximus
et manus nostre ptrectauerūt/de verbo vite et vita
manifestata est:et vidimus et testamur et annūciam⁹
vobis vitā eternā/q erat apud patrem et apparuit
nobis. Hoc testimoniū in nulla fuit eminētius cre
atura pura/qp in maria verificatū:q verbū vite ne-
dum vidit/nedum audiuit/nedum ptrectauit:sed
pcepit/peperit/lactauit et aluit. Ceterum nulla sunt
quorum sola sibi pscia fuit/nec pdidit dicēs:Secre
tum meū mihi. Multa q potuerūt se sola reuelāte
cognosci/quoꝝ fecit pticipes aplos et euāgelistas
maxime Lucā. Cognouit viuēte Joseph vginali
sponso suo/singula q dns noster subdit⁹ eis opa-
tus est vsqz post obitū felicē eiusdē Joseph custo-
dis et testis fidelissimi:qn cessit ipa in custodiā pe-
culiarē filij sui/sequens eum quocūqz iret pñtis in
oibus q faceret et doceret/vsqz dum custodie Joā-
nis in cruce tradita est. ¶ Discipu. Affer si ha-
bes vel autoritatē vel rōnem de seqla matris/toto
tpe christi pdicātis/hac illacqz discurrentis p ciui
tates et castella:qr venerat ad h sicut vidit ipm reti
nere volentib⁹. Talis aūt discursus videbat im-
portunus vecūdie vginali honori maternali:sex⁹
insup etatisqz fragilitati. ¶ Magister Cōueniē
tissimus g fuit comitatus talis matris cum filio:
Uiri nempe viduata solatio fuit:filius quoqz pdi-
cans matris indigebat obseqo:qm nō renuit ex-
traneas etiā mulieres se seq/sibiqz ministrare de fa-
cultatib⁹ suis p omē iter qd erat ipe factur⁹. Testa
tur hoc euāgelica narratio:q matris societatē ex-
pssit locis pluribus:vt in nuptijs dum dixit filio:Ui
num non hñt:vt postmodū dum descēdit caphar
naū infidelē ciuitatē ipe et mater sua:dt Joannes:
Quanto pbabilius credenda est ascendisse cū eo
hierosolymā sctām ciuitatē/vbi vidit filium:qui
cum fecisset quasi flagellū de funiculis omes eiecit
de templo. Legim⁹ pterea de qp mater Jesu sepe q
fuit loq ei/foris stās et inseqns: Qd insup efficaci⁹
afferre possum⁹ argumētū pñtis ptinue/qp illō dū
filius ignominiosissime morti traditus esset/voluit
beatissimā matrē adesse pspectricem. De discipu
lis rursus et apostolis scribit Lucas/post passionē
dñi q erāt pseuerātes in orōne cum mulieribus et
maria matre iesu. Porro si filius nō habebat vbi
caput reclinaret:hoc ipm pbabile de paupe vidua
matre sentire. Fouebat igit a filio. Legim⁹ qtuor
Philippi filias pphetissas seqntes ipm pdican-
tem. Apls quoqz dicebat se potestatē habere soro-
rē circūducēdi sicut et ceteri apli. Deniqz qd chari-
tas materna velit et audiat:qd filialis retribuat pi
D etas/Aug⁹ cum monica teste assit. ¶ Discipu.
Probatā satis estimo seqlam marie ptinuam cū
filio/qp nobis afferet non mediocrē ptemplationū
suaꝝ materiā atqz fidē/p vniuersam tot⁹ euāgeli
ce seriei narrationē. Quinetiā maria ptemplabat
ea que didicerat infantula/sub parentū domestica
disciplina:dehinc q toto puellaris etatis tempe
didicit et plegit in tēplo sub doctrīa sacerdotū/cū
alijs vginibus de sacerdotali regaliqz psapia/no
bilē trahentib⁹ originem erudita. Tandem reliq
tam ab euāgelistis posita/qp longe plura non po-
sita p totum beatissime vite sue cursum estimam⁹
multa nimis. Inuenire tuū est. Incipe quomodo
placuerit. Dignabit spero sese nostro qualicūqz ser
mone laudari/quam audire videor exhortantē oēs
p verba patris sui dauid:Magnificate dnm me-
cum:et exaltemus nomē eius in idipm:dicētes:Ma
gnificat anima mea dnm:qm hic est finis noster et
ista salus/ista pfectio/istud pncipiū et vltimū creā-
ture rōnalis opus bonū. ¶ Magister Contem
platio marie pcipua fuit de magnificādo dominū
Causam vo posuisti/et dicāt:Semp magnificet do
min⁹ (vt ppha) q diligūt salutare tuū/qd est chri-
stus vbū in pncipio apud patrē/de⁹ de deo p quē
oia facta sunt/et p quē destructa p pctm/refecta sūt
Qm vbū caro factū est/et habitauit in nobis. Et
qr ptemplabat mens marie queadmodū futurus
erat de⁹ hō/fact⁹ iudeis in scandalū/et gentib⁹ in
stulticiā et derisum:voluit a magnificatione domi
ni salutaris sui cāticū inchoare:significās nihil in
depssionē diuine magnificētie factū esse p incarna
ti vbi mysteriū noua pot⁹ mētis nře oculis (o ma
gnificētissime deus) lux tue claritatis isulsit:vt dū
deū visibilit agnoscim⁹/p hunc in inuisibiliū amo
rē rapiamur ¶ Discipulus Hec causa pbabilis
est cur a magnificētia sumpsit exordiū/dum recrea
ta psyderat p exinanitionē passionis. Atuero dum
attēderet oia q facta sunt p vbū/nōne pfestim a ma
gnificatiōe creaturaꝝ assurrexit ad cognoscendaꝫ
E laudandāqz magnitudinē creatoris ¶ Magister
Assurrexisse nō denego/piecturās ipm pptera
pposuisse nomē dni/qp salutaris psonādo ps. ver-
bo:Oia qcunqz voluit dns fecit in celo et in terra/
in mari et in oibus abyssis. Ideo qppe dns appel-
lat:qr subiectā habuit creaturā iure suo factā/ante
ab eo fieri possibilē. Porro si qreret a maria de re-
bus conditis in tali mēsura/numero et ordine:nōne

pro omni rõne potuit rñdere: Dñs est: qd bonũ fuit in oculis suis h̃ fecit: ⁊ qd fecit ꝑus i ipo vita erat ⁊ vita erat lux hoim: ⁊ lux in tenebris lucet/ ⁊ tenebre eam nõ ꝯphẽderũt. ¶ Discipulus Tollebat ex h̃ curiositatẽ stultã scrutantiũ scrutinio: volẽtiũ sape nõ ad sobrietatẽ/ nõ ad mẽsuram cordis sui nimis exiguã/ qua neqt immẽsitas dei claudi. Non attẽdunt isti ꝙ oĩm q̃ facta sunt/ ⁊ quõ facta sunt simul ⁊ refecta: tota rõ est oĩpotẽs ⁊ oĩsciẽs volũtas operantis ¶ Magister Contemplabaꝛ in h̃ euãgelico Joãnis custodis sui ꝑncipio mẽs marie mĩto intuitu septẽ abyssos/ q̃s sol⁹ dei penetrat oculus/ lucidior sup solẽ. Siq̃dem de⁹ ipe dñs q̃ intuetur abyssos: ideoq̃ sup oẽm creature sciaꝫ notatã p cherubin sedere ꝓhibeꝛ. Hinc tenebras esse sup faciem abyssi moyses scripsit. Hinc de luce diuina positũ est ꝙ tenebre eam nõ ꝯphẽderũt: nõ negando qualẽcunq; ꝑticipationẽ huius lucis velut vmbratilem. Umbrã q̃ppe dicim⁹ esse refulgentiam quandã lucis plus aut minus/ ⁊ nõ oĩmodã lucis ꝑuationẽ. Sic angel⁹ est ordine naturali ꝑma vmbra seu refulgẽtia summe lucis participatio Anima rõnalis altera: deniq; vmbra cognitiue lucis occũbit post vmbram sensitiue virtutis in vegetiua/ ac deinceps. ¶ Discipulus Quid de vita dicemus? an effulgeat simiĩr in creaturis ⁊ occũbat? ¶ Magister Si vita dicaꝛ oĩno illud quod habet vim motiuã sui/ ꝯclusimus alibi ꝙ nulla res est sine vita: qm̃ naturalis amor oĩbus insitus est quo res quelibet tanq̃ pondere suo moueaꝛ mediate vel immediate/ ad ꝓpriũ centꝝ oĩm deũ. Rationales creature p cognitionẽ ꝯiũctam sibi: sed irrõnales p separatã: feruntꝛ nempe ad loca sua per impetũ amorosum dei dirigentis: vt a sagittante sagitta dirigiꝛ petere signũ quod sagittans intendit. Est igiꝛ res quelibet in deo quedã vita etiaꝫ ꝑus q̃ fiat: ⁊ hoc p rõnem idealẽ: nõ q̃dem extra deũ (prout Aristo. arguit Platonem ideas posuisse) sꝫ in deo: ſm respect⁹ habitos ad creaturas p intellectum paternũ/ ⁊ p verbũ suum iuncto voluntatis amore: quo vult deus bonitatẽ suam ad extra cõmunicare/ ⁊ lucem immẽsam quodammõ splendescere ⁊ vmbratiĩr radiare. Alioquin ipm verbũ diuinum vt sine volũtate tali ꝯsyderatũ pure speculatiuũ/ nõ opatiuũ censendũ est: etiã dũ ꝓrenditur seu ꝓcedit cõicatiue ad ꝓcessionẽ spũssci: q̃ amor est patris ⁊ filij. Praxis igiꝛ nõ intẽdiꝛ in intellectu speculatiuo si ꝯfesse se habeat ad appetitũ: nisi ꝓcedat ad opatõis rõnem. Sicut alibi de theologia ꝙ sit speculatiua didicisti: q̃uis ei⁹ finis ꝑcipuus sit amor dei/ ⁊ laus eius magnificans dñm. Tunc v̄bo diuinũ verbũ non irrõnabiĩr appellaꝛ practicũ/ dum diuina voluntas accipit ipsum ad ꝓductionẽ seu ꝓducibilitatẽ eoꝝ oĩum q̃ facta sunt/ ſm triplex fieri. Unũ est in mente angelica vel humana. Scõm in existentia ꝓpria seu genere ꝓprio ⁊ in esse formali suo. Cetꝝ ꝑuatio seu nihil dr̃ sine v̄bo facta: non q; sit aliquid extra intelligentiam/ sed ita ꝙ nomen entis vel esse vel existentie: philosophus extẽdit ad illa circa q̃ negociaꝛ intellectus vt sunt ꝑuationes ⁊ relationes rõnis: vt ꝯplexe significabilia ex fabricatione intellectus ꝯponentis ⁊ diuidẽtis cum sibibus. ¶ Discipulus Grãdes sub paucis collegisti ꝯtemplãdi materias/ redire placet ad illas abyssos septeꝫ/ quas initiis marie mẽtẽ fuisse ꝯtẽplatam. F ¶ Magister Abyssuꝫ dicimus ꝓfunditatẽ/ cuius fundus aut terminus nõ ꝑt ab inspicientib⁹ intueri. ¶ Uide si non sit abyssus talis ipe bñdictus de⁹ trin⁹ ⁊ vn⁹ in sua maiestate/ non p respectũ quẽuis extrinsecũ ꝯsyderat⁹: q; nemo nouit patrẽ nisi fili⁹/ nec filium nisi pater: nõ excluso tñ spũsancto/ q̃ ꝑrsus est eiusdẽ cognitionis eẽntialis cũ patre ⁊ filio. Sex alias abyssos numeramus habendo respectũ ad res exteriores/ maxime rõnales: q̃ sole capaces sunt btitudis eterne vel pennis miserie. ¶ Nunq̃d non abyssus est misericordie dei q̃ res viles ⁊ de se nihilũ dignata est facere seipa dignas atq; ꝑticipes sue pulchritudinis/ nobilitatis ⁊ honoris immẽsaꝝ vsq; adeo ꝙ idipm sunt p grãm/ qd dei fili⁹ est p naturã. Hoc intuebaꝛ in spũ ꝓpħa loquẽs in ꝑsona dñi: Ego dixi dij estis/ ⁊ filij excelsi oẽs. Siq̃dẽ dedit eis potestatẽ filios dei fieri/ non ex sanguinib⁹ corꝑeis ꝓ voluntatẽ viri se cõmiscẽtis cuꝫ carnis sue. i. mulieris voluntate: sed ex grẽ germine/ dum ex deo nati sũt p verbũ regenerans: quod ideo caro factum est/ vt esset caro deus habitans in hoibus: ⁊ hoies in eo supadmirabili ꝑrsus vnitate. ¶ Uis altera velut ex opposito tibi monstreꝛ abyssus: hec est incomꝑhensibilis ⁊ horribilis diuine iusticie seueritas/ q̃ ꝓijcit a facie sua rõnalem creaturã/ reprobãs ⁊ indurans eam: reputans eam indignã seipo qui creauit eam. ¶ Subinde sunt abyssi due ꝓportionabiĩr ad duplicẽ hanc hoim sortẽ assignande. Primis diceꝛ: Uenite bñdicti p̃ris mei/ ꝑcipite regnuꝫ quod paratũ est vobis ab origine mundi: qd nec oculus vidit. Audient alij: Ite maledicti. ¶ Demũ ꝯsydera duas abyssos velut intermedias/ q̃ sunt vie ad duplicẽ ꝑcedentẽ: de q̃bus in ps. Uniuerse vie dñi miscõia ⁊ v̄itas. Ecce q̃incomꝑhensibilis sit vtraq; viarum. Qm̃ est via que videꝛ homini recta: ⁊ nouissima eius ducunt ad mortẽ. Et viceuersa iustoꝝ semita reputaꝛ insania. Alternatio tanta postremo cerniꝛ in vijs istis/ tam ambigua/ tam ꝑplexa/ tam timida ⁊ incerta/ vt vere dictũ sit: Nescit homo finẽ suũ: ⁊ oĩa in futuꝝ seruanꝛ incerta. Latro p totam vitã scelerat⁹/ ad vnum petitionis verbum meruit audire: Hodie mecũ eris in ꝑadiso: dum Petrus negauit: dũ Judas apl's desꝑatiõis peiori laq̃o q̃ canapis se suspendit. ¶ O quotiẽs mentẽ marie ꝯtemplantem sapienter has abyssos arbitramur deo dixisse: Oculi mei defecerũt in salutare tuum/ quo ad tres abyssos miscõie: ⁊ in eloquium iusticie tue/ quo ad tres abyssos v̄itatis et seueritatis eiusdẽ iusticie. O quotiens expauit sicut Paul⁹: quotiens casto silentio magnificãs dei secreta/ nec audaci temeritate subintrãs aut irrũpens suspirauit: O altitudo diuitiaꝝ sapie ⁊ scie dei: sapiam quo ad intrinsecã abyssum diuinitatis sciam v̄o referam⁹ ad alias. Seq̃ꝛ/ q̃ incomꝑhensibilia sunt iudicia eius/ ⁊ inuestigabiles vie illius Has vocat ps. cataractas. Abyssus ait abyssum

inuocat/ in voce cataractaꝝ tuaꝝ. ¶ Discipulus
G . . Considerans ista totus horrore ꝯcutior/totus
ad me meaq̧ vilitatē resiliēs/diuinā maiestatē tre
pidus expauesco: nec q̄d agā/q̄d dicā/quo me ver
tam/quo fugiā/ penitus scio. ¶ Magister Proij
ce te totū secur⁹ in illū q̄ est de⁹ nr̄ refugiū ꝛ ṽtus.
Itaq̧ pñe trahēte veniun⁹ ad filiū. Fili⁹ ṽo polli
cet: eum q̄venit ad me/nō eyciā foras. Proijcia
mus tota fide totaq̧ spe nos in man⁹ miscōie sue re
filiētes a seueritate iusticie. Nō poterit misericor
dia claudere gremiū redeūtib⁹: q̄ p fugiētib⁹ req̄
rendis/reparandis ꝛ saluandis in hoc miserie de
serto lacerata est spinis ꝛ cruce clauata. Postremo
quid nisi magnificentiā talis dn̄i reuerearis/ exul
tans ei cū tremore dicēs: Dn̄e deus magnificatus
es vehemēter. Rursus cum sapiētissima mulierum
Magnificat ala mea dn̄m. ¶ Discipulus Con
templationē dic alterā marie: qr ꝓposui redire po
steri⁹ sup istā de abyssis iudicioꝝ dei: q̄ aliquos mi
sericorditer dat filios dei fieri coheredes regni:
alijs ad interitū derelectis: iusto q̄dem ꝫ occulto
H dei iudicio. ¶ Magister Salutāda sepe est et
adorāda mater miscōie/vita/dulcedo ꝛ spes nostra
q̄tin⁹ dei miscōiam/nō iudiciū sentiam⁹. Etenī si
qḋ factū est in ṽbo vita erat: q̄uto ꝑfecti⁹ fuit ꝛ est
ipa in eodē ṽbo/vita ꝑ quā ꝛ in qua ṽbū caro fa
ctum/reddidit ꝑditis ꝛ mortuis vitā. Dulcedo sub
inde nostra est: que fontē in se ꝯtinet dulcedinis.
Spes insup intercedēdo recōciliās ꝛ subleuans/
nō autoritate p̄ma saluās. ¶ Trāsferunt obinde
ꝑ eccliam illa ṽbi ꝑconia sub nomine sapie/ꝑdica
ta ꝑ sapientē ad istam ṽbigenā de verbo ꝛ in ṽbo
gloriantē: Ab initio inquit ꝛ ante secula creata sū
per ꝑdestinationis electionem pre omnibus. In
me omnis spes vite ꝛ virtutis/per auxiliationem.
¶ Discipulus Noui talia omnia que sapiens
colligit/ꝛ mecum sepe retracto: maxime dum nati
uitatis eius sacra celebritas recolitur: de qua fieri
posset comparatio ad illius natiuitatē/qui fuit ho
mo missus a deo cui nomē erat Joannes: qui ve
nit in testimoniū vt testimoniū ꝑhiberet de lumi
ne. ¶ Magister. Alludis si sciens vel insciens
nescio ordini cōtextus euāgelici/cuius supra memi
nisti de quatuor vt vnum: quod opus in centūq̄n
quagintā rubricas partitū est/cum aliquot rubri
cellis. Dū enī ṽbi ꝯfiatione ꝯtēplationē incepim⁹
marie: tu nunc traducis vt de ꝑcursore loquamur
sequamur hūc ordinē si complacitū ita tibi fuerit
¶ Discipulus Sequamur queso de btō Joan
ne qualis fuerit marie ꝯtemplatio q̄si secūda ꝑnci
palis edissere. ¶ Magister Contēplabat mens
marie Joannē/nūc ad lr̄am/nūc ad tropologiā: q̄n
q̧ ṽo ꝑ allegorie ꝛ anagogie mysteriū. ¶ Disci
pu. Lr̄a palā facta est de Joānis nūciatiōe cū ꝑ
conijs ei⁹: parētūq̧ suoꝝ affer aliq̄d de mysterijs.
I ¶ Magister Contēplabat maria ṽbum quod
erat in ꝑncipio: q̄nq̧ metaphysicalr̄. Assumebat
enī similitudinē hoīs ꝑ artē opantis in exteriorē ma
teriā. Conferebat ad p̄mū artificē deum/q̄ oīa que
facta sunt/ ꝑduxerat nō naturali necessitate/nō ca
sualr̄ aut fortuite; ꝫ spōtanee. Recēsebat aliquod
pħos ita sensisse/sicut dr̄ Joānes euāgelista. Deus
enī manifestauerat eis: q̄m inuisibilia dei ꝑ ea que
facta sunt a creatura mūdi .i. hoīe intellecta conspi
ciunt. Sempiterna quoq̧ virtus eius ꝛ diuinitas
ostendit ordinatissime ꝯstituta supra oēm artis ex
cogitationē: ars ṽo q̄d est nisi recta rō reꝝ agibili
um: Ita ꝯcludebat maria metaphysicās/oportere
poni verbū seu logos .i. sermonē vel rationem pa
tris: ꝑ quod verbū omnia facta sunt: ꝛ quod factū
est/erat vbiq̧ ꝑcognitū ab hoc ṽbo/non alia co
gnitione q̄ seipo q̄ deus est: quē null⁹ dubitat esse
vitam ꝛ p̄mā vitā: alioq̄n iam nō essꝫ de⁹ ṽbū suꝫ
vel idee sue. Cuius rei absurditatē ipe etiā pħoꝝ
ꝑnceps Aristo. ferre non potuit/ꝯferens cum Pla
tone. Porro noluit deus cōdens vniuersa/latere
penitus immensitatē lucis sue/dum eā fecit splēde
scere ꝑ creaturas: quas oēs in sapiētie sue luce cō
stituit. Oīa i sapia fecisti ait Ps. Fuit igit homo
missus a deo q̄ spectator esset oīm opeꝝ dei/quiq̧
testimoniū ꝑhiberet de lumine: non enim erat ille
lux/sed vt testimoniū ꝑhiberet de lumie. Erat lux
vera que illuminat oēm hoīem venientē in hunc
mūdum: qr nullus illuminat ad cognitionē liqui
de ꝛ pure ꝛ ꝑspicue ṽitatis absq̧ p̄ma luce/ꝫm tri
plex genus cause/efficientis/exemplantis ꝛ finien
tis. Quali dono/qua gr̄a/qualis oro pōt esse ma
ior etiā pħie testimonio: Erat ꝓpterea hō missus
a deo nomē ioānes/dum mūdi spectator in statu ī
nocentie ꝯditus est: vt testimoniū ꝑhiberet de lu
mine. Uidebat p̄mā lucē ꝑ speculū ꝛ in speculo cre
aturaꝝ/non in obscuritate enigmatis. Uidebat ꝛ
in imagine mentis sue: ꝛ ꝑ eam lucidi⁹ multo q̄ per
vestigiū vel speculū creature: nondū tn̄ intuebat
in sua quidditate nudam lucē. Sed heu homo cū
in honore esset/nō intellexit: compatus est iumen
tis insipientibus/ꝛ silis factus est illis. Propterea
tunc euenit vt lux ṽa in mūdo essꝫ/ꝑ quā fact⁹ est
mūd⁹. Et mūd⁹ iste microcosm⁹ eum nō cognouit
ad quē cognoscēdū fact⁹ erat ¶ Discipu. Nihil
hactenus attulisti in hac ꝯtēplatōe marie ꝫm pħi
cam rōnem: qḋ sit ab homine vere pħante negādū
si nō sit auersus a ṽa luce deo ꝑ tenebras pctōꝝ: si
nō sit obscuratū insipiēs cor ei⁹: nec dat⁹ in repro
bum sensum. Si deniq̧ fuerit in eo gr̄a dei/vt me
rito ioānes appellet. Atuero si id qḋ sequit ita pos
sit ad cōmodū pħie flecti/ desydero cognoscere. s.
in ꝓpria venit/ꝛ sui eum nō receperūt: quotquot āt
receperūt eū: dedit eis ptātē filios dei fieri/his qui
credunt in noīe eius: q̄ nō ex sanguinibus neq̧ ex vo
luntate carnis: neq̧ ex volūtate viri/sed ex deo na
ti sunt. Et ṽbum caro factū ē. ¶ Magister Nō
pōt ad lr̄am expositio tradi nisi de incarnatiōe ver
bi: ꝑ cuius fidē fiunt hoīes filij dei: cuius insup lr̄a
lis Joannes ꝑco fuit/vox ꝛ lucerna. Confitet hinc
Augu. q̄ q̄d haberet mysterij: Et ṽbū caro factū
est: nec q̄dē poterat suspicari: cū de ꝑcedētibus ali
q̄d nō negaret intelligentiā ꝯcepisse ductu pħie.
Erat nēpe Platonis instruct⁹ ꝛ Pythagore disci
plinis. Attn̄ sine ꝑiudicio litere videam⁹/si verbū
dei possit dici in ꝓpria venisse ꝑ infusionem lumi
nis vultus sui sup faciem mentis humane: immo

ꝑ quandam ex vtero mētis incorꝑationē sui. Dis
ita ꝙ res quātūcūꝙ subtilis sit incorporeeꝙ nature
si cōparaᵗ ad simplicitatē p̄me lucis/corporea in-
dicaᵗ: materialis insuꝑ q₂ potentialis est atꝙ mu-
tabilis: ⁊ nō purꝰ actus. Dū ḡ p̄ma lux insluit ⁊ il-
labiᵗ in portionē rōnis supiorē/quam dicimꝰ api-
cem mētis vel synderisim ꝟgincā: qđm dicamus
dei verbū quodammō incorꝑatū vel hoīem factū
ꝓpter deiformē p̄ncipalis hūane ptis vnionē: per
quā (si Boecio credimꝰ) fiunt hoīes dij. Dei etem̄
ꝓpterea genus sumus/in quo mouemur/viuimꝰ ⁊
sumus. Et habitat in nobis verbū suum vnigeni
K tum ⁊ eternū plenū grē ⁊ veritatis. ❡ Discipulus
Non aduertebam talis ꝑfice ꝯtemplatōis ap-
plicationē q̄ nō aberrat a fide. ❡ Magister Fi-
des plus eleuat arcē mentis/vt ꝟbū dei inhabitet
ꝑ fidē in interiori hoīe: vt hortaᵗ apłus. Considerās
igiᵗ hāc vnitiuā habitationē Augu. dt mariaꝫ
matrē dei ꝯcepisse p̄mo feliciꝰ deū ꝑ fidē/ꝙ poste-
rius ꝑ carnem. Nō em̄ scđa sine p̄ma sibi salutē at-
tulisset ꝯceptio ❡ Discipulus Utꝝ potuerit ma
ria sine fide vel charitate fuisse mater dei corpora-
lis? ❡ Magister Si potentiā ordinatā spectes
nō potuit: qm̄ deus hoc facere non ordinauit/sed
q̄n aliter ordinasse potuerit/cum sit immēse poten
tie: nec implicet ꝯtradictionē ita fieri: q̄s hec a dei
potētia negauerit? ❡ Discipulus Sunt alie q̄-
stiones absꝙ numero suꝑ īcarnatōis hūē mysterio
vt puta si verbū fuisset incarnatū hoīe p̄mo nō pec
cante? Si ꝑt rō tradi ꝯuincens/cur deꝰ homo sit?
Ita em̄ conari videᵗ Anselmus cū alijs nōnullis
Rursus cum oꝑa trinitatis sint indiuisa ad extra/
quō fieri potuit vt solus filius diceret incarnatus
cum filibꝰ abūdātissime tractatis ꝑ doctores/quos
idcirco nō induco. ❡ Magister O q̄nta credis
ꝑspicacitate mēs marie ꝯtēplabaᵗ oīa talia ꝯferēs
in corde suo/qualia meruit expiri quādo domꝰ pu
dici pectoris templū repēte sit dei: q̄ñ fas fuit ꝑ sa-
lutatione sibi dici. Salue mater pietatis ⁊ totiꝰ tri
nitatis nobile triclinū: ꝟbi tm̄ incarnati spēalē ma
iestati p̄parās hospitiū. ❡ Tricliniū fuit ꝑ fidem
charitate formatā/sed spēale hospitiū ꝑ verā mīni
tatē: nedū carnis solius/sꝫ ⁊ mētis p̄parauit. Intelli-
giᵗ aūt spūalis maternitas in aīa ꝟbigena factā
volūtatē dei p̄ris: q̄ ideo frater/soror ⁊ mater est ver
bi dei mater virgo filia. ❡ Nūciat hāc verbi ꝯce-
ptionē spūsscꝰ: q̄ vbi vult spirat: q̄ inspiratio vel
instinctꝰ interior tenet ad aīam vicē angeli/q̄ ga-
briel est fortitudo dei: nā q̄d fortiꝰ/q̄d ve potētius
ꝑt nūciari? Ceteꝝ grā dei ꝑ Ioānē ꝟcata p̄cedit/viā
p̄parēs verbo dei: q̄ ioānes ꝑ orōnē ꝯceptꝰ est/ga
briele sit nūciāte. Nihil em̄ hꝫ hō fecūditatē in q̄
uis portiōe rōnis sit vir vel mulier/vt talis filiꝰ in-
de possit gigni: p̄cedat opꝫ/⁊ p̄cedat zacharias
(dicꝰ dn̄i satmitas) in tēplū/pesiturꝰ incēsum de-
uotōis: cuius oratio exaudiᵗ: ⁊ ꝯcipit Helizabet
(q̄ est dn̄i memoria) filiū cui nomē est ioannes/in
quo grā dei: q̄ꝙ nullꝰ in cognatiōe naturali voceᵗ
hoc noīe. ❡ Porro si seq̄ris allegoriā/zacharias
sacerdotiū/Helizabet legem veterē ꝟcat: ex q̄bus
timore frigescentibus non potuit concipi gratia

dei. Nihil enim ad ꝑfectum ꝑduxit lex/quousꝙ ve
nit plenitudo tp̄is: quando sol iustitie debuit oriri
super terrā humane ꝯditionis ꝑ mysteriū incar-
nationis. Tunc p̄cessit in Ioanne lucifer/illū solē
q̄ ex vtero patris ante luciferꝝ genitus est in die ꝟ
tutis sue in splendoribus scrōꝝ. ❡ Discipulus L
Ergo ne putādū est mariā nihil de p̄nūciatiōe Io
annis cognati sui fuisse lr̄alr ꝯtemplatā. ❡ Ma-
gister Immo vero nec vnū iota dimissum ē/nec
vnus apex oīm q̄ Lucas scp̄sit/q̄n maria rimareᵗ:
⁊ meditādo ruminaret/ꝯferens ad innumerabilia
q̄ nos latēt/neꝙ scp̄tis mādari potuerūt. Itaꝙ si
Ioannes fuit tāta solēnitate nūciatus/si ꝑ orōnes
supra natūre cursum impetratꝰ/si sctificatꝰ in vte-
ro/si gaudiū ⁊ exultationē cū admiratione parēti-
bus attulit/si p̄cedit christū in spū ⁊ virtute Helye
si sobrie educatꝰ ⁊ vestꝰ in exēplar pnie ꝑ ꝯtēptum
tp̄alis felicitatis ⁊ amorē eterne. Si talia nobis in-
notuerūt Luca ex ore marie nobis referēte: nemo
dubitauerit q̄n ad seipsam plurima taliū retulerit
reuoluēs oculos ad ꝓpos parētes: qualr angelica
nunciatōe fuit ipsis ortus suꝰ cū vite serie. i. ordine
reuelatꝰ: vt nō minꝰ de gratijs ab vtero sibi largꝰ
collatis maria ꝯsurgere ad grāꝝ actiōes/ꝙ ꝑ p̄-
cursoris huꝰ iocūdo sctōꝙ natalicio nunciato/re
petēs crebrꝰ cum exultatōe spūs canticū suū: Ma
gnificat aīa mea dn̄m.

Secūda partitio de vita

solitaria Ioānis quasi suꝑ rubrica secūda de de nū
ciatione sua ⁊ habitatione in deserto. Sūt in hac
partitiōe tres ꝑticule/iuxta triplicē modū manife-
stādi vitā solitariā. Et ꝯtinet notulas nonaginta.

❡ Discipulus.

Et si multa fuerūt ipsi marie ꝯtēplan M
da circa Ioānis nunciationē in tem
plo. Si circa visitationē ⁊ salutatio
nē Helizabet: si circa natiuitatē cir-
cūcisionēꝙ pueri/q̄bus interfuisse
maria crediᵗ: simul ⁊ audiuisse canti
cum illud zacharie: Benedictus dn̄s deus israel:
cum mysterijs hic inclusis. Nihilominꝰ ad p̄sens
vertere ꝯtemplatōis oculos desydero ad solitudi
nē Ioannis: de qua Lucas sic intulit: Puer autem
crescebat ⁊ ꝯfortabaᵗ spū: ⁊ erat in deserto vsꝙ ad
diē ostensionis sue ad isrł ❡ Magister Fiat vt
vis: ⁊ incipiā q̄ñ vis. ❡ Discipulus. Cū hō sit
naturalr aīal sociale/gregale ⁊ ciuile ꝟm phꝫ. Pla
tonis quoꝙ snīa ē/hoīes hoīm cā factos esse. Ec
clesiastes īsuꝑ maledicit solitario di. Ue soli. Nō
ne ritꝰ iste viuēdi in desertis culpabilis est hūdus
tanꝙ ꝯueniēs feris indomabilibꝰ/aut hoībꝰ me-
lācholicis. Solitudinē em̄ q̄rere Aristo. posuit in
Homero fuisse signū melācholie. Fuit igiᵗ puer
Ioannes melācholicꝰ aut feralis Magister Ad
dere debebas vnā distinctionis ptēa phō positā.
Solitarꝰ inq̄t vel deꝰ est/vel bestia. Fuit aūt pu-
er Ioānes deꝰ ꝑ ꝑticipationē diuinitatis/nō ꝑ na-
turā. Etenim manus domini erat cum illo. Fuit
repletus spiritusancto ex vtero matris sue. Neꝙ
complexione melancholicus/cum per miraculuꝫ

fuit domino operante formatus: cuius perfecta sunt opa. Lege quod dr: Puer autē crescebat ⁊ ꝯfortabaꝛ spū. Post subdit: Et erat in deserto. Quare ⁊ quousq;? Nimirū vsq; in diē ostensionis sue ad isrl' quatinus interea loq̄ref dñs ad cor eius in solitudine/reuelās ⁊ indicās q̄ esset ipse factur⁹ ad israel ⁊ docturus. Simul vt non leui saltem macula reuitam famine posset. Dedicabat euangelicū virū in suo celibatu v̄gineo/imitabaꝛ vitā Helye p quem erat ipse figuratus. Complebat p̄nūciatā de se prophetiā Esaie: Ego vox clamātis in deserto. Predicabat p̄mitus exemplo sanctoꝝ spem regni celorum p ꝯtemptū terrenoꝝ: quatin⁹ auctoritatis pondus adderet v̄bis suis opatio/atq; talis merito iudicareꝛ q̄ fallere nollet cupidine mūdanoꝝ: ne dū alijs p̄dicaret p̄niam/ipse p delicias insecutiones

N reprobus inueniret. ¶ Discipulus. Collegisti summatim causas solitudinis in Joāne. De ceterl' v̄o solitarijs quid iudicas? Non eni ſ.l.ibus tueri se valent causis. ¶ Magister. Operi tuo (dicit Ambro.) intentio nomē imposuit. Et christus: Si oculus tuus fuerit simplex non habens aliquā ptē tenebraꝝ/totum corpus tuum lucidū erit: ⁊ sicut lucerna fulgoris illuminabit te. Primū est igitur aspicere q̄ sit ⁊ qualis intētio solitudinē ingrentis.

¶ Mouet aliquos feritas incomposita ꝯplexionis naturalis vel acq̄site/nō patiēs ciuilr ꝯuersari cui⁹ odiū ꝯtra oēs ⁊ oium ꝯtra se: sicut de Ismaele loq̄tur scptura. Hāc cām solitudis in caco monstro ab hercule necato: hāc in lenonib⁹/hāc in auibus nocturnis accipim⁹. ¶ Mouet aliquos cupiditas implēde voluptatis seu ꝑpe voluntatis/quorū felicitas estimaꝛ impunita neq̄tia: peccare. s. vo lūt/neq; v̄ecūdiam hoim/neq; penā pati. Querūt eni latibula fede voluptatis impletiō: qḋ ⁊ fere demonstrant/⁊ aucule q̄dam ostēdunt: nisi fortassis aliquos ita bestiales inuenies/quos ꝑprie neq̄tie publicatio delectat: p̄dicantes vt zodoma peccatū suum: ⁊ cum malefecerint gl'iantes. ¶ Mouet alios animi q̄dam deiectio seu pusillanimitas/causata p frenesim: aut melancholiā multis modis: q̄les numerant medici: quos nihilomin⁹ fatenꝛ innumerabiles reperiri. Taliter dementatū tradunt expositores Danielis ipm̄ Nabuchodonosor: cu⁹ fuit habitatio cum feris. Et demoniac⁹ iste p legionē oppssus q̄ habitabat in sepulchris. Pueros insup aliquos immo iuuenes ⁊ senes hac timoris formidine agitari sic ꝯstīit/vt nec videre alios vellent: nec se paterenꝛ facialr intueri. Quoꝝ tandē aliqui p deserta vagantes/nusq; ꝯparuerūt. Alij laqueo vel p̄cipitio vel aliter sibi mortem intulerūt. Laudabilis certe verecūdia (maxime puerlis ⁊ in mulieribus) q̄ salnā rem facit malis obstās conatibus. Sz ne quid nimis: ne lesa tādē v̄ecūdia frōs accipiaꝛ meretricis: atq; verificeꝛ ille subuersiuus iuuenū v̄sus: Angelicus iuuenis senibus sathanizat in annis. ¶ Mouet alios inanis iactantia: alios spes questus vberioris: alios ocium iners: alios fantastica libertas; alios quidam feruor nouitius/non s̄m scientiā: volens sibimet esse dux/prior ⁊ abbas. Alios ignorantia difficultatis eremiticevite seducit estimantes solitarijs deesse nihil p̄ter orare deum: dum vbi segregatos se faciunt ab alijs inueniūt semetipos cum passionibus durissimis/luxurie/gule/desidie ⁊ acedie supra modum vt interim diabolicis astutijs deuisitatiōib⁹ hoim curiosis ad insolita: de victualiū postremo vestiū q; carentia taceamus. Tādem penitet eos summet ⁊ gyrouagi fiunt cum Cayn/solum de eremitica vita barbam ⁊ appellationē retinētes: q̄bus solitudo non abstulit vitia/sed aluit/auxit ⁊ multiplicauit: qualibus vicos ⁊ plateas vidimus impleri. Teterrimum hoc genus monachoꝝ ait Hieronȳ. btīssimus ⁊ bn̄dictus: immo monstra sunt holum extra

O terminos bone politie depellēda. ¶ Discipulus.

Et q̄s ad solitudinē hia attētus putabiꝛ idoneus? Cōfirmas eni qḋ opposui: Ve soli. ¶ Magister Videto ne malicia plimoꝝ paucis obsistat bonis ⁊ electissimis ꝑsusq; diuinis cultorib⁹ solitudis/q̄les in ꝯmēdationē fidei vocat apl's: In solitudīb⁹ errātes/in mōtib⁹ ⁊ spelūcis/in melotis ⁊ in pellib⁹ caprinis: q̄les Paul⁹ ⁊ Antonius/Arsenius/Agathon/Hilarion/cū sīlibus innūeris: q̄ naturā supgrediētes/ostēderūt in seipis q; regnū celoꝝ vim patiꝛ: ⁊ violēti rapiunt illud. Quid deniq; de Joanne nr̄o/q̄d de puero bn̄dicto/q̄d de sīlib⁹ factū sit ipse legis. ¶ Discipulus. Spūs vbi vult spirat: neq; mirabilia trahēda sunt ad imitationē s₃ reuerēter admirāda. ¶ Magister. Recte sentis. Nō agiꝛ itaq; feliciter vita solitaria sine quodā afflatu spūsscti q̄nq; patēter reuelātis/q̄nq; secretius inspirātis/ducētis ⁊ agētis. Diciꝛ eni de christo/q; spūs impulit eū in desertū: ⁊ dr̄ q; duct⁹ sit: ⁊ dr̄ q; agebaꝛ in desertū. Et h̄ de puero Joāne p̄mittitur/q; ꝯfortabaꝛ spū. Qui aūt p̄uata lege ducunꝛ/publicis ⁊ gn̄alib⁹ nō subsunt institutis. ¶ Disci.

Qua rōne cognosceꝛ/q; a spūsctō q̄s duciꝛ in desertū solitariā ductur⁹ vitā/cū tot seductionis causas narraueris? ⁊ vniuersali⁹ expeto de solitarijs oibus/q̄s deb₃ esse su⁹ finis? q̄s sue ocul⁹ intētōis?

¶ Magister Tres modos solitudis insinuasse videꝛ mihi p̄s. ꝯparans se tripl'r: Silis inq̄t fact⁹ sum pellicano solitudis/⁊ fact⁹ su₃ sicut nycticorax in domicilio. Vigilaui ⁊ factus sū sicut passer solitari⁹ in tecto. Prima figurat solitudinē deserti: scd'a claustri: tertia tecti siue tēpli: qḋ signat tectū amplū. ¶ Consyderaꝛ in sub triplex in gn̄ali finis q̄rende solitudinis: vnus peccādi vitatio: ali⁹ peccatoꝝ punitio: terti⁹ ad deū ꝑximatio. Hab₃ tn̄ in singulis spūsscti⁹ ꝑprios fines: q̄ postmodū ꝯstat ex euētu: sed interim loq̄mur de de humano ꝯsilij.

¶ Amplius q̄ sit ⁊ q̄lis solitudo deserti/pat₃ i eremicolis/iuxta narratiōis ⁊ vitas patꝝ: qui p̄terea fuīt/⁊ q̄ nūc ad hāc solitudinē idonei tradiderūt.

¶ De solitudine v̄o claustri vel cenobioꝝ habeꝛ noticia p reglas ipoꝝ: q̄ ꝯneniūt oēs eēntialr i triplici voto/obediētie/paupertatis/ꝯtinētie. ¶ Porro de solitudie tertia quā imaginamur sīlem passeri/q̄ solitari⁹ est in tecto: nō ita cognitionē inuenimus traditā. Participat aūt cū vtraq; p̄ori solitudie/differēs tn̄ ab vtraq;. ¶ Solitudo claustri colloca i ciuitatib⁹/sic b₃ nycticorax domiciliū i eidē

Sic se habet solitudo passerꝭ in tecto. Non enī re-
fugit ciuitates: sicut pellicanꝰ ĩ deserto lōge fit ab
eis: ⁊ eremi cultores sīlr lōge fiunt. ¶ Ceterū solita
rius sicut passer solitariꝰ in tecto/nulla lege viuen
di sub voto astringit/imitās in hoc volūtarios ere-
mitas. Nihilominꝰ locū villarū vel ciuitatū nō re-
linquēs/dispares in h̄ eremitis. ¶ Legimꝰ ꝙ Anna
ꝓphetissa de puero iesu/non recedebat de tēplo
ieiunijs ⁊ orōnibꝰ vacās. Legimꝰ de sctā Judith/
ꝙ fecerat in supioribꝰ domꝰ sue sibi cubiculū: vbi
cū puellis suis sola morabat. Sara iunior mole-
stata pergit orare ad supius cubiculū domus sue.
Helye ⁊ Helizeo fuerūt in ciuitatibus assignata ĩ
supioribꝰ domꝰ cenacula. Petrꝰ oraturꝰ ascēdit in
supiora domus/ita ꝑmulta colligit sctōs viros lo
ca sibi ꝗsisse secreta ⁊ alta. ¶ Discipulus Edis-
sere quō ꝑt esse laudabilis hmōi tertia solitudo ꝗ
si fit cū domo ⁊ sine domo. Residet itaqꝫ solitariꝰ
in tecto: quā silitudinē nō siluit ipe christꝰ loquēs
de tribulatōe futura/monēs eū ꝗ in tecto est vt nō
descēdat tollere ꝗ in domo sunt. Sūt enī domꝰ re-
gionis illius tecta plana/apta deambulatiōi/secre
teqꝫ ꝯuersatōi: tāꝗ pauimēta de lapidibus planis
cū cemēto structa. ¶ Magister Propositū so-
litarij talis est/vti mūdo ꝗsi nō vtat. Nō enī fidit ĩ
viribꝰ ꝓprijs aut corpis aut animi posse pati soli-
tudinē/vel deserti vel claustri/facit h̄ qḋ ꝑt. Accipit
solitudinē tecti nō sꝑ ad lrām/sꝫ ꝑ silitudinem. Si
cut enī manēs in tecto nō respiciat ꝗ fiunt in domo
sic nec ille solitariꝰ ea curare vult ꝗ fiunt in mūdo.
Uiuit sibiipsi ⁊ deo/curā suā totā ⁊ cogitatū suum
⁊ suā sollicitudinē ꝓiicit in deū. Finis suus est tri
plex ꝑ actꝰ. Primꝰ/vitare faciliꝰ pctā futura: dū
nō tangit picē cure tꝑalis ne inqnet ab ea. Secū-
dus/cogitare oīs actus suos ĩ amaritudine anie
sue. Tertiꝰ ꝓximare deo: videns enim iniqtatez ⁊
ꝯtradictionem in ciuitate: ⁊ dolos ⁊ vsuras ⁊ blas
phemias in medio eius: elōgat se nō corpe/sed mē
te: manens in solitudine: ꝗlē sibi fecerat Hester in
medio palacio/vocans se solitariam: ⁊ cuiꝰ preter
deum nō esset auxiliator alius. ¶ Discipu Con-
traria videt esse sibimet hec solitudo: videt enim ⁊
audit mala que fiunt in ciuitatibꝰ: nihilominus
(vt dicis) fugit ea. Si fugit/ꝗlr illa videt ⁊ audit.
¶ Magist. Doceat te ꝑ h̄a regiꝰ ꝗ dicit: Qui
inqrebant mala mihi locuti sunt vanitates: ⁊ do-
los tota die meditabāt. Ego aūt tāꝗ surdꝰ nō au
diebā: ⁊ sicut mutꝰ nō aperiens ⁊c. Nō ait surdꝰ ⁊ mutꝰ.
sed tāꝗ surdꝰ ⁊ mutus. ¶ Disci. Si zelum dei
hꝫ/quo pacto nō obuiat iniqtatibꝰ: quō saltē vo-
ce nō reclamat/nō arguit/nō ꝑdicat/nō inculpat?
¶ Mgr. Habet vtiqꝫ zelū: sed ſm sciam ꝗ do-
cet eum cōuersari in medio nationis praue: ꝗ non
sapit aut inqnet ꝙ optet. Neqꝫ frustra nitit: sed ge
mens intus tolerat: ꝗ nec pōt nec debet arguere.
Ridet crebro curiositati zeli sui. Quid ad te? nō
est tuum nosse talia vel talia nō arguere. Non eni
ti ꝯtra ictū fluuij. Curam illam deo linque/⁊ tuaz
age. ¶ Disci. Oēs hoc mō si dicere facereqꝫ
statuerent/qs ꝑsequeret viciosos? qs bonorū ꝑfe
ctum pacis ꝯcitatori intēdere? Sancta rusticitas
(ait Hieronymꝰ) sibi soli ꝓdest: immo dū non opi
tulat alijs/obest: dum nō est ꝓ ꝓximo/ꝯtrariat ei.
Nauta dum nauem deserit/nōne submergit? Dā-
nationem ꝓinde pigri serui/nōne ꝓ talento recon
dito talis meret ⁊ metuit? ¶ Magr. Cur me-
tueret ꝗ nihil erogandū suscepit ex officio: cui ni
hil ex articulo necessitatis incūbit agēdū. Tradit
ad vsuram talentū omne qḋ accepit: dū vtit illo ꝗ-
liter ⁊ quousqꝫ se lex ⁊ voluntas erogātis extendit.
Si non abutit donis sibi traditis ꝗ ⁊ qualr non
oportet: ꝑfecto nō retinet talentū: non ē ꝯtrarius
chro. Nō deserit nauē ꝗ custodiā eiꝰ non accepit
Ueruō videant ꝗ suis humeris officia publica vl'
imposuerūt vl' imposita susceperūt: quēadmodum
reddent rōnē de subditis. Quid ad istū ꝗ non sunt
ꝗ foris sunt: ꝗ iuris sunt alieni? ¶ Disci. Non-
ne mandauit dñs vnicuiqꝫ de ꝓximo suo? Nonne
iussio legis est: Diliges ꝓximum tuū sicut teipm
¶ Magister. Mādatū iussumqꝫ fatemur cu-
rare ꝓximum ⁊ diligere: sed non plꝰ ꝙ seipm: non
plus ꝙ deum. Deus certis amorē dei ⁊ ꝓximi ter-
minis limitauit: ꝗ quibꝰ nō est hic dicendū ꝑ sin-
gula: quorū debes alibi noticiam ꝯpasse. s. in de cō-
solatione theologie. ¶ Disc. Didici ꝙ fieri iu-
ste debet qḋ iustū est. Q, nihil ꝓdest hoī si vniuer
sum mundum lucret: anime vo sue detrimentū pa-
tiat. Nō ꝑdicare ⁊ arguere nēo solēniter debꝫ ni-
si missus. Nō fraterna correctio non ꝓ semꝑ obli-
gat. Nō sepe fit eadem correctio temerarie: dum
neqꝫ fructꝰ cernit: neqꝫ modꝰ custodit: nec tempꝰ
persona aut locꝰ obseruat. Sed apparet difficile
quō manens inter alios nō incurrat casꝰ ꝑlimos:
in quibus oportebit ipm nō soluꝫ sibi vacare: sed ꝓ-
ximis intendere. Alioqn vl' inutilis vel inciuilis/vl'
arrogans fortassis aut fantasticꝰ poterit multorū
iudicio reputari. Susurrabūt mutuo dū viderint
aliquem literatū qui fundit vngentū sue medita-
tionis ad pedes vl' caput Jesu: vt ꝗd ꝑditio hec?
Cur non erogat ꝑ ꝑdicationez in paupes/idiotas
⁊ egenos? Talia sibi soli meditat ⁊ ruminat: cur
regiminis curā non ꝗrit? Cur nō suscipit oblatū?
quo pacto ꝑus habitam derelinqt? Mgr. Ni-
hil affers incognitū: sed ad alta vadenti ꝯtemnē-
dus est ipe ꝯtemptus: nec populari rumore: sed cō
scientie ꝟitate vita ducenda est: maxime ꝗrēti deo
viuere/querēti cum ꝓpheta dicere: Mihi autez ad
herere deo bonū est/⁊ ponere in dño deo spem me
am. Omnis gloria eius. Cuius eius? vtiqꝫ anie de
uote/filie regis ⁊ sponse/ab intus est: cui ꝓ minimo
est vt ab hominibus vel ab humano die iudicet:
sed nec se iudicat/oīe iudiciū suū ponēs sup eū ꝗ
dñs est: cui soli intendere/quē ꝗrere/in quē sperare
quē diligere cōstituit. Qui vult inter vos sapiens
esse (monet aplꝰs) stultus fiat vt sit sapiēs christo
desipiat mūdo vt placeat christo. Nā ꝗ volūt ho-
bus seculi placere: ꝗ ciuiles ab eis/ꝗ beniuoli/ꝗ so-
ciales: ꝗ (vt eorū ꝟbū ponamꝰ) boni socij blādien-
ti lingua vocari desyderāt: videant ne dei/imo sui
ꝯstituant inimici: ꝑdūt nempe tēpus comessando
iocundando/detrahēdo/narrando fabulationes:
sed nō vt lex sua dñi: deteriora nō addimꝰ ꝗ ferre.

cogunt. ¶ Discipulus. Quotidianus nobis bo
minū ɔulctus q̄ vicis ostēdit. ¶ Magister Cre
R de mihi posse vacare sibi/nō est ꝑuū neqꝫ negligē
dū talētū/nō est infodiēdū terre:q2 nō est terrenis
occupationib9s obruēdū:habꝫ hō ꝓ quolibet sen
suum quos accepit talēta totidē/singulis nō parit
vtif. Si tot9 se ad vidēdū salubria:tot9 ad ɔuersio
nē cordis ɔuertit:reddit excusata man9 vel pes vel
lingua/si tūc nō opaf homo/aut ambulet/aut lo
quat. Ecōuerso si robusta fuerit man9 ⁊ ocul9 lip
pus vt videre vix possit/militat manū ad fortia:h ē
viri solitarij ⁊ actiui. Determinat Aristo. ꝑ būca rō
ne vitā ɔtemplatiuā simplr optimū esse hōis bo
nū. Consonat ōis theologizantiū chorus. Deter
minat h Aug. ꝙ ociū/veritatis inq̄rēde/ꝓferendū est
negocio charitatis si nul9 imponat:nec sic est fun
ditus ociū deserendū nostra sustinēti. ¶ Iā vo q̄
rif quis ad hanc sit idoneus vitā solitariā. Nō iu
uenis morib9 q̄ ad optionē mittēdus est ne vacet.
Multa em̄ mala docuit ociositas. Vidit h q̄ phi
locapto medeñ pollicēs ait: Loca sola nocent:lo
ca sola caueto. Talis nō cū deo/sꝫ cū desyderio ra
bioso ɔtinue loq̄ref. Occidūt desyderia pigꝝ/ꝓser
tim sine lr̄is:cuius ocium mors est (Seneca teste)
⁊ viui hōis sepultura. Et Horati9: Si non inten
das studijs ⁊ reb9 honestis:inuidia vel amore tor
q̄bere. Ceterꝝ neq̄t vacare ocio ɔstitut9 sub alteri9
ꝑtāte. Quo iubente fac hoc/faciendū est. Vade il
lac:istac eundē est. Obseq̄re subditis/istos dirige
⁊ rege/parendū est. ¶ Amplius si ꝓprio te voto
ɔstrinxeris ad actionis negociū/iam tibi vacatio
nis ociū sustulisti. Si demqꝫ necessitas periclitati
onis p̄ximorꝫ corꝑalis aut sp̄ualis imminet:cui
tu potes/non alius ꝑuīc/ꝓbabilr opitulari:lex ne
cessitatis immo charitatis/a vacatōe te sepat. Lex
postremo diuine iussionis īspirata te purget sese
seq̄/qualē hi q̄ sp̄ū dei ducunf/infallibilr recogno
scūt. ¶ Discipul9. Hacten9 multa ɔq̄siuim9 de
vita solitaria sub quadā fluctuatione simaꝝ ⁊ ordi
nis cupio naturā ipsi9 ꝑ būca simul ⁊ theologica rō
ne scrutari:descriptionē quoqꝫ suam in p̄mis volo
fundamētalr notam esse.

Secunda pars demonstratiua post p̄mā inq̄situā de solitudine.

¶ Magister.

S Vita solitaria est vita intellectualis natu
re seu rōnalis/q̄ agif segregatim a mul
tis ⁊ ꝓpter deū. ¶ Discipulus. Cur
ad vitam soli9 nature intellectualis solitariā vitā
stringis/cum sit auibus ⁊ bestijs aliq̄bus sua soli
tudo viuēdi. ¶ Magister Volui sub ɔpēdio vi
tam tollere oēm q̄ hīc vite ꝑticeps esse neq̄t ¶ Di
scipulus Nunq̄d satis erat vt de itellectuali na
tura sermo fieret additōe nō facta de rōnali dicēs/
intellectualē dimittēdo ¶ Magister Postulat
hoc fieri ꝓꝑetas vocabuloꝝ. Cū em̄ rōnale sit dif
ferētia ɔstitutiua hōis/nec solius hōis fm Por
phiriū platonicū/ponētē demones ⁊ angelos esse
aīalia rōnalia:q̄ deos vocat/⁊ ɔpositos ex aīa ⁊ cor
pore:tradit ꝑ immortalitatē differētes ab homie.

Diffinitio nr̄a debuit h notare: Quis aliqū rōnal
dicaf natura q̄libet q̄ p̄t vti rōne:⁊ q̄ libertatē ha
bet arbitrij potēs in opposita. Est em̄ liberꝝ arbi
trium facultas rōnis ⁊ voluntatis/quasi liberꝝ de
rōne iudiciū: iuxta quē loquēdi modū de9 diceref
nedū intellectualis nature/sed rōnalis:licꝫ Boeci
us approꝑet intelligentiā purā soli deo/aut veri9
soli generi diuino:qm̄ vsus phoꝝ tribuit angelis i
telligentiā/quos ideo vocāt intelligētias:⁊ ab hoi
bus non penitus abstulerūt/ponētes agētē intel
lectū ¶ Discip. Vis igif ponere in deo vitā so
litariā vel socialē. ¶ Mgr Audies postmodum
si p̄mitus exposuero de p̄te diffinitōis addita cum
dr̄:vita nature intellectualis aut rōnalis/q̄ agif se
gregatim a multis ⁊ ꝓpter deū. Dem9 ꝑ hoc intel
ligi cām formalē seu differētiā a vita sociali. Cām
insup finalē vite solitarie/nō cuiuscūqꝫ/sed lauda
bilis assignamus ꝓpter deū:q̄ de9 gr̄a sui est/siue
ꝓpter seip̄m/tanq̄ liber ⁊ nobilis i sūpmo. Ceterū
natura q̄libet (ꝓsertim rōnalis) q̄dam in se dr̄ vita
p̄ma/si nihil etiam actualr rōcinaref vel intellige
ret actu ꝑfecto:neqꝫ sibi velllet: cui vite non attribu
itur ꝓp̄ie solitariū vel sociale:sed vite que dr̄ vita
secunda ꝓueniens/ꝓfluens aut emanans ab hac
vita p̄ma. Hec autē dr̄ opatio vitalis dicta seu ꝓ
ducta a re q̄ est vita p̄ma/vt aīa rōnalis:vel hꝫ vi
tā p̄mā vt hō. Sic intelligif diffinitio phi de aīa/
ꝙ est act9 p̄mus corꝑis phyſici/organici/vitā hn̄
tis in potētia/supple ad vitā scdām q̄ ē vitalis opa
tio. Sic intellexit idē phs/q̄ posuit felicitatē hōis
nō in habitu solo cū stoicis/nec in sola substantia
vel natura a ponētib9 fata/sed in optima opatiōe
respectu optimi obiecti ꝑ optimā potētiā/optimo
habitu roborarā. Sic dicebat christus: Hec est vi
ta eterna vt cognoscāt te solum verꝝ deū:⁊ quē mi
sisti iesū christū. Loquūf ad ip̄ꝫ ɔformif theologi
ponētes vitā eternā i eterna dei visiōe q̄ fruitionē
ɔplectif/delectationēqꝫ sūpmā icludit ¶ Postre T
mo sumptā dicim9 ex his distinctionē physicā pa
riter ⁊ theologicā de multiplici vita. Quedā ē acti
ua/q̄dam ɔtēplatiua/q̄dam mixta. Rursus quedā
est bona ciuilis ⁊ moralis/q̄dam mala multis mo
dis ob pessimas opatiōes fm prauos fines:sicut
ad sup̄biam ⁊ honores vanos:sicut ad diuitias et
opes iniustas/sicut ad voluptates ⁊ luxus sordi
dos. Et hec iuxta tria q̄ sunt in mūdo:q̄ triplicē si
bi vēdicat sapiām/terrenā/aīalē/diabolicā. Ampli
us vo diuidif vita talis q̄ ē opatio nature rōnalis
vel intellectualis/in vitā socialē/⁊ in vitā solitariā
de qua p̄hs sermo q̄rit. Vita solitaria agif non in
multitudine/aut saltem non cum multitudine/sed
separatim a turba maxime fm ꝙ accipit vulgus/
dūꝫ sepatio seu segregatio fit in locis solis: vt erat
Ioannes puer in desertis ¶ Additur ad extremū
ꝙ segregatio fit ꝓpter deū:ad excludendū prauā
q̄ūlibet solitudinē:qualē epicureoꝝ voluptatū as
sertores/⁊ stoicoꝝ secta laudabāt:ad qualē ꝓterea
bestialitas morum/ vel corruptio complexionis
impellit ¶ Discipulus Elucidatā sufficiēter exi
stimo diffinitionē vite solitarie:sꝫ an ɔueniat deo
⁊ angelis scire desydero. ¶ Mgr Si viuūt intel

lectualiter prout eos viuere nulli dubitare fas est
viuāt/oportet aliqua vita solitaria aut sociali. Et
quidē de angelis ꝛ hoībus saluatis: persuasum sa-
tis habem⁹ ꝙ viuunt socialiter atq̧ ciuiliter. Glo
riosa dicta sunt de te ciuitas dei: loquit̃ propheta
de ciuitate celesti. Concludēs. Sicut letantiū om
niū est in te habitatio. Et in prosa: ꝙ felix ista ciui
tas in qua iugis solēnitas: et ꝙ iocunda curia que
cure prorsus est nescia. Consonat Aristo. verbū ꝙ
extra celū sunt aīalia optimā vitam ducētia: sed
si nominat aīalia largo modo intelligentias vel
angelos. Si dicat insup eas extra celū formaliter
q: celū non formant/nec tēpore mensurant̃. ¶ At
uero de vita diuina non ita perspicuū est si sociat̃
fuerit estimāda. Obstat philosophus metaphysi-
cando/ponens deū primū supremū monarchā ex
tra ordinē totius vniuersi: tanq̄ solum singularē ꝛ
vnicū principantē: cui nullus sociat̃: non plus for
te quā si per impossibile ſm ipsum/sed ꝑ possibile
ꝛ verū ex positiōe fidei/ deus fuisset ab eterno sine
creatura. Hec est altissima de dei primitate sentē-
tia philosophi cōsonans theologie ꝑ oīa imen-
sitatē ꝛ immutabilitatē primi entis magnificās et
attollens. ¶ Discipu. Nōne latuit philosophū
trinitas personaꝝ diuinaꝝ in vnitate substātie: quā
si cognouisset: verū dixisset deū solitarium vel so-
litariā in se gerere vitā: aut aperi quid theologica
a fides ex dictis inferret. ¶ Magister. Fallit aut
cōturbat nōnullos habētes de diuinitate sermonē/
dum nitũtur physicas coaptare cōsyderationes
ex creaturis sumptas: ad illa que deo ꝯueniũt: que
plus in infinitū disconueniũt creaturarū propṙe
tatibus ꝙ assimilent̃ eis. Exempli gratia. Poni-
mus fide docti generationē naturalē filij dei de pa
tre deo: querũt si gñatio talis sit vniuoca vel equi
uoca. Quodcũq̧ dicat̃/instantie plures occurrēt.
Expeditior via tenet̃: que nec vniuocā dicit gñati
onē nec equiuocā. Est eñ plus ꝙ vniuoca/q̄ gene
rans cōmunicat generato eandē quā habet natu-
rā: necdū specificā prout in creaturis: sed ꝑrsus ip
sam vnā/nec specie/nec nūero distinctā. Rursus
nō est penitus equiuoca generatio ex ista radice: ꝙ
nis habeat aliquod simile in hoc ꝙ actus geniti
est alius specie ab actu generātis: quia filiatio nō
ꝯuenit paternitati. Sed hoꝝ cū similibus decla-
ratio theologis remittat̃. Ad rem nostrā venientes
dicamus: ꝙ vita dei in se/nec solitaria/nec socialis
taliter existimāda est/qualiter rōnalibus conuenit
creaturis. Itaq̧ si singularē diuine nature spectes
vnitatē: nil minus sociale vel gregale: nil plus so
litariū vel segregatū ꝛ solum reperies. Si vo con
uerteris oculos fide purgatos ad cōmunicationē
diuine essentie: que nō in vno absoluto supposito
sistit: sed fluit (vt ita loquamur) pullulat aut germi
nat a patre ſm Diony. habens tria supposita re-
latiue distincta: ꝛ hoc ex imensitate bonitatis sue.
Nihil minus solū aut solitariū iudicabis. Sic lo-
quit̃ Richar. sic alij theologi volentes deducere
philosophica ratione trinitatē in diuinis ex imen
sa bonitate que ipsius diffusiua est: necdū punctu-
aliter vt in creaturis/sed imense. Tum rōne iocun

ditatis: q: nullius rei sine socio iocūda est posses-
sio. Tum rōne felicitatis: ꝛ ex talib⁹ iudicijs ex qui
bus societas ponatur in diuinis: sic ꝛ trinitas. Est
tamē hec societas distans nimis a societate crea-
turarū: que quantũlibet associate viuāt/non effici
unt̃/nec sunt vnū per essentiā: ꝙuis bene dicantur
cor vnū ꝛ anima vna: vnus spiritus ꝑ gratiā ꝛ con
cordiam voluntatū. ¶ Colligas ex premissis licet
corollariū pulcherrimū de vita qualibet creature
rationalis: vtendo deinceps rōnali ꝑnt extēdit̃
ad intellectuale: sit hoc in angelis/sit in hoīe pro
breuitate sermonis. ¶ Discipul⁹. Asto cupidus x
audire si quid afferas noui. ¶ Magister. Audi et
vide ꝙ oīs vita creature rōnalis tanto ꝑfectior
est: quanto magis participauerit de vtraq̧ diuina
vita: sociali. s. ꝛ solitaria. ¶ Discipulus. Quō fiet
istud: cū sociale ꝛ solitariū ꝯtrarias habent ratio-
nes? ¶ Mgr. Animे sunt rōnes ꝯtrarie si respe
ctus ad varia fiet. Alioquin vnica dei vita nō esset
pariter socialis ꝛ solitaria: cui⁹ oppositū monstra
uimus: quā insequi vitā/tota laus/tota gloria/tota
ꝑfectio iure putat̃ rationalis creature. ¶ Discip.
Quid ꝯcludere rursus possis conijcio/ sed aptius
edissere. ¶ Magister. Post christū vita beatissi
me marie fuit excellentissime socialis ꝛ solitaria dū
viueret: ꝛ nūc societatē cherubin ꝛ seraphin/ oēm
q̧ angelicā vitam exuperat gloriosa. Coniūgitur
vna sola/perfecta/pulchra/colūba/amica/sponsa/
soror ꝛ mater: vnico sponso suo ꝛ filio/ dicēs ex sen
tentia: Dilectus meus mihi ꝛ ego illi. Inuenit eū
quasi foris sup omnē creaturā in eternitatis soli-
tudine/in desertis seculoꝝ: quē deosculat̃ toto cor
dis ꝛ oris affectu/dicēs: Et iā me nemo despiciet.
Ecce solitariā. ¶ Disci. Porro de Joāne quid
diceres: quid de tot solitarijs l vita ꝑsenti tā viris
ꝙ feminis/maria magdalene/ maria egyptiaca et
sincletice? Quid ꝑterea de retinētibus vitā socia-
lem? quid de mutua collatione duplicis hui⁹ vite:
socialis ꝛ solitarie? ¶ Magister. Dixi iam si reti
nes: nec grauat repetere ꝙ oīs vita creature ra-
tionalis sit in via/sit in patria/sit socialis/sit solita
ria: perfectior est tāto/quāto magis particeps est
diuine vite: quā supreme solitariā deduximus ꝛ so
cialē suo modo. ¶ Discipulus. Qua rōne fit hec
participatio? ¶ Magister. Rēpe ꝑ vnitatē gra-
tie: que reddit deiformē essentiā creature rōnalis
in se: ꝛ cū deo vnam facit: sic ꝛ in multiplicitate po
tentiarū: associatio virtutū theologicarū ꝛ mora
lium: cū donis ꝛ beatitudinib⁹ ꝛ fructibus ꝛ operati
onib⁹ inde sequētibus: ꝛ pulcherrimā intus socie
tatē constituentib⁹ in viatorib⁹: sed pulchrius ꝛ ꝑ-
portionabiliter excellētius in beatis. Longa esset
sed facilis adaptatio ad ꝑpria simul ꝛ appropria-
ta diuine vnitatis ꝛ trinitatis ꝑsonaꝝ respectu vni
tatis essentie rōnalis cū trinitate potentiarū ima-
ginis: necnō cū viribus sibi insitis ꝑ naturā (vt ita
fas sit dicere) supnaturalē. Uetus est distinctio de
natura naturāte q̄ est deus: ꝛ de natura naturata
quā indidit creaturis. ¶ Discip. Consentio que
loqueris de vita bonoꝝ: sed reproborū vitā qualē
dicis/solitariā an socialem? ¶ Magister. Ego

vo neq solitariam neq socialē appellabo: vtpo-
te que vita nō est/sed mors horrida: monstrū hor
rendū peccator ingens est/qui secum dissidet/qui
conuenit nulli/qui dissipat̄ z soluitur curis z scele-
ribus/facinoribus z flagitijs incessanter: sine mo-
do/sine ordine/siue pondere mēsurave subsistēs:
se odit/in se seuit/malus omnibus/pessimus sibi:
z eo infelicius quo deterioribus peccans fuerit ob-
noxius: a primo peccatore vsq ad vltimū. ¶ Disci
pulus. Terribile est quod loqueris/ solitariā ha-
bent vitam: quos opera comitātur z rodunt: neq
sociales appellandi sunt: qui nec sibimet federan-
tur agitati pacientes: vbi nullus ordo/sed sempiter
nus horror inhabitat. ¶ Magister. Aruero vul
gus indoctum veritates istas ex abditis philoso-
phie z theologie penetralibus erutas sortenō ca
piet: forte tanta mala que tolerat pacem appella-
bit: si ad tempus gaudeat de impunitate nequitie
si abundat diuitijs/si voluptatibus effluat: maxi-
me si sibi fuerint filij sicut nouelle plantationes a
iuuētute sua: si filie composite z circumornate vt si
militudo tēpli/si promptuaria eorū plena/ si oues
fetose/si boues crasse/si neq ruina/ neq transitus/
neq clamor in plateis eorū. Si blandos deniq sen
serint amicos dicentes: Beatum populū cui hec
sunt. Sed heu popule meus (conqueritur propheta
dicens) qui beatū te dicunt ipsi te decipiunt. Ra-
tio: quia solus beatus populus: cuius dominus deus
eius/qui solus est in desolatione potens adiutor;
in associando fidelis comitator. ¶ Disci. Expe-
dit ergo loqui familiarius de vita solitaria confor
miter ad acceptionē vulgariū: tunc enī eo fiet vtili
or quo communior sermo multis. ¶ Mgr. Recte
censes. Sapiētibus enī z insipiētibus debitores
sumus. Fiet autē lucidius si p distinctiones z diffi
nitiones habeat̄ resolutio: cōsequenter ad primā
vite solitarie diffinitionē generalē: que deo simul
cōuenit/angelis z hoībus suo modo. Loquimur
preterea de viatoribus solis hoībus: quos docere
monereq iā possumus. Et quoniā solitariū distin
guit̄ contra sociale nō ſm rem/sed ſm formalē ra
tionē: prius est videre quot modis aliqd dicat̄ so-
ciale nō qualitercunq/sed i vita humana seu mora-
li. Attende quot in genere vel specietatis vite soci
alis modos inuenies. ¶ Disci. Philosophus du
as primo societates ponit: economicā z politicā.
Politica vero multiplex est. Una ciuitatis pfecte.
Altera patrie magne seu prouincie. Deinde politi-
as bonas distinguit/in regnū/aristocraciam z thi
mocrachiā. Politia vero sacerdotū (que druidū ordi
nes in gallia vocabat̄) determinat patrē esse poli-
tie cuiuslibet perfecte sicut z milites z populum.

¶ Magister. Sufficit ista notasse ad inuenien-
dā distinctionē vite solitarie multiplicē: ne nos de
cipiat ambiguitas in noīe. Porro ne progressus
eat in imensum coartabit̄ sub tetrade seu quater
nario. Et dicemus q est vita solitaria: primo celi-
balis/ secundo monachalis/ tertio eremiticalis/
quarto sapientialis. Uita celibalis est vita creatu
re rationalis: abdicās a se societatē coniugalē pro
pter deū vt liberius ei seruiat̄ in cōtinentia corpo
rali aliter q economica societas. Uita monacha-
lis vltra celibalē abdicat a se appropriationē rerū
personaliū z propriā voluntatē ppter deum in pe
nitentia salutari: aliter q politica ciuilitas. Uita
eremiticalis vltra monachalē abdicat a se socie-
tatē humanā ſm loca z tēpora ppter deum: in ab
stinentia singulari aliter q monachalis vel ciui-
lis societas. Uita solitaria sapientialis reperit̄ in
quolibet seu sub quolibet genere vite solitarie tri-
plicis scripte. Et est vita abdicās a sequantū fert
humana mortalitas: quicqd obstare potest sapiē-
tie contēplande ppter deum z experientie sapora
li: aut pfectius q sentiat aut sapiat quevis huma-
na cōmunitas. ¶ Ecce quadruplicē vitā solitariā
que quadruplici opponit̄ vite sociali ſm rationes
formales aut obiectales sumptas ex proximis fi-
nibus z differētijs accidētalibus. Et prima est ap
propriata sacerdotij vel ordinis sacri: quamvis alij sūt
celibes q sacerdotes vel ordinis sacri pfessores:
sed nō ad sacra deputati mysteria. Secūda vita est
monasterij vel cenobij vel claustri: et hominū sub
triplici voto viuentiū. Tertia est eremi vel deserti
z hominū loco segregato se continentiū ppter de-
um. Quarta vita est studij: nō qualiscūq/ sed diui
ne sapientie. Et ista est hominū apud semetipsos
contēplantiū: curis oībus alijs postpositis z cal-
catis vel reuerēter obmissis: quod additur ppter
istos qui regularibus astricti disciplinis/ licentiā ac
cipiūt legitimā q non exerceant̄ in illis/ sed vacēt
ocio sancto sapiētie contēplande. ¶ Notat Psal.
tres sub tribus auibus solitudines. Similis inquit
factus sum pellicano solitudinis: hec ē appropria
tior eremitis. Et factus sum sicut nycticorax i do
micilio: hec cenobitis vel monachis. Uigilaui et
factus sum sicut passer solitarius in tecto: hec pro
contēplatiuis: quasi sup tectum in ciuitatibus sibi-
met vacantibus. ¶ Discipulus. Multe passim inue-
niunt̄ traditiones de triplici vita: prima que soli-
taria dicit̄ non simpliciter/sed p respectū ad socie-
tatē oppositam. Clericos enī celibes scimus quo-
tidie publice conuersantes/ carent tamē economica
societate z illo cōsortio quod ab initio cōstituit de-
us dicens: Nō est bonū hominē esse solum: facia
mus ei adiutoriū simile sibi: quod cōsortiū christus
in noua lege tēperauit nō penitus abdicās ab ho-
minibus/sed pferens castitatē illorū qui sunt eunuchi
ppter regnū dei. Qui potest capere/capiat. Uita
taliū celibum hac ratiōe dicit̄ solitaria: deinde plus
monachorū. Deinde specialibus eremitarū vel ana
chorítarū. Nunc de quarta vita solitaria cuius no-
men nō ita resonat in vsu vulgari colloquij deinde
desydero. Et primo quis sit finis eius specialis z p-
ximus. ¶ Magister. Finis qui generalis est de-
iure vel facto cuilibet homini scz vniri deo p gra-
tiā z virtutes: iste est homini contēplatiuo specia-
lis z proximus: nec aliter oīno sibi prestituit. Non
vult beneficiorū curis intendere: nō regimini etiā
spirituali populorū: vt sacerdotes/prelati: non vult
officium claustrale (si fas habeat) insequi: nō vult
in austeritate eremi seipsum cōcludere sed tempe-
rāter vti cibo z somno z obsequio tolerabili vius

vel paucoꝝ: vult sufficiẽtiã habere libꝛoꝝ/ad intel-
ligentiã sapientie valentiũ: vult aliquãdo se raris-
sime collationẽ disputationis habere cũ scholasti
cis: quoꝝ vita socialis est: nõ hoc modo solitaria/
nec penitus tali fine. Laborant igiť multi vt intel
ligant ⁊ disputent de sapore ꝗ̃o gustare/vel negli
gunt vel nequeũt: distenti curis alijs: aut passioni-
bus sensualib⁹ impediti. ¶ Discipulus. Mani-
festius ista patebunt si exẽpla narraueris. ¶ Ma
c gister. Narrabo: sed primitus explicabo finẽ cõci
osi nostri vel sapiẽtie studiosi. Ita eñ magis hoc
nomine ꝙ̃ solitarij vocandus apparet. ¶ Studet
alternatim velut eque primo: nunc intelligere quẽ
credit fide/nunc sapere ea vel sapoꝛare per affectũ
que credit aut intelligit. Hic est eñ duplex ocul⁹
contẽplationis se mutuo iuuãs ⁊ ꝯsequens: ⁊ hoc
ꝯm duplicem vim rõnis superioris: in qua duplex
pars create cõsistit imaginis beate trinitatis. In
tellectus.s. et affectus/siue ratio ⁊ volũtas/siue in-
telligentia veri summi boni: ⁊ synderesis ꝓut dici
tur scintilla tendens in amoꝛẽ primi boni. Ceterũ
post hunc finem duplicẽ vnus est posse interpꝛeta
ri: que sentit ⁊ intelligit quantũ licet eloqui. Mul
ta quippe sunt arcana intus verba que non licet
homini extra loqui. Subinde quartus finis est in
pꝛomptitudine animi: nõ semꝑ in operis executio
ne: ecclesiã edificare ⁊ illuminare l toto vel in par-
te ex his ⁊ per illa que ꝯtẽplatus est sapiẽter. Nũc
accipe primũ exemplũ ⁊ pꝛecipuũ post chꝛistũ sa-
pientissime mulierũ. Legis itaqꝫ de maria ꝙ con-
seruabat oĩa verba que de chꝛisto erant ꝯferẽs
in coꝛde suo. Ecce duplicẽ pꝛimũ finem: intelligẽ-
de sapiẽtie/⁊ assidue meditãde in coꝛde suo: quod
intelligiť superioꝛ pars rationis vel arx mentis.
Vocat eñ sapientia ad arcẽ ⁊ ad mensam. Verba
nempe sapientie dulcioꝛa sunt suꝑ mel ⁊ fauũ. Ita
si fauus masticatus dente meditationis rumpať ⁊
effluat in os nõ infecte mentis. Poꝛro duplex al-
ter finis qui est interpꝛetari posse contẽplata: ⁊ ec-
clesiam illuminare nõne cognosciť in maria fuisse
ꝯm doctoꝛes: quãdo reuelauit apostolis ⁊ euange
listis ea que de filio suo chꝛisto erãt: quantũ ⁊ quo-
usqꝫ licuit ei loqui: ⁊ audire decuit alios vel expedi-
uit. Nõ hoc ignoꝛobas o Ignaci feruẽter ignite:
cuius amoꝛ erat (te dicente) crucifixus. Etem scri-
psisti Marie chꝛistifere. Venire inquit debueras
visitare neophitos/vt ex te ⁊ per te ⁊ in te cõfirmẽ-
tur. Cui benigne maria humilis ancilla rescripsit
se cũ Joanne venturã. ¶ Discipulus. Congra-
tuloꝛ in exemplo: sed scripta sapiẽtie sue debuerat
(vt videtur) posteritati relinquere. ¶ Magister.
Nequaꝙ̃. Intelligebat etiã tunc modestissima fe
minarũ id quod apostolus postea sanxit doctrinã
publicã nõ esse feminei sexus officium: ꝑsertim re
gulare. Confundit exemplo suo garrulitatẽ arro
gantẽ nonnullarũ quas in spiritu futuras aspicie
bat feminarũ. Intelligebat ꝑterea causam in filio
suo chꝛisto alteram: qui suã noluit per calamũ ⁊ a-
tramentũ scribere legem ꝯm deductionẽ August.
de consensu euãgelistaꝝ: circa pꝛincipiũ. Scripsit
eam sufficienter: ⁊ adhuc quotidie scribit in coꝛdi-
bus fidelium. Quod euentuꝝ Hieremias pꝛophe
tauit: Dabo legem meã in visceribus eoꝝ: ⁊ in coꝛ
de eoꝛum scribam eam. ¶ Discipulus. De do-
ctrinis feminarum quesiui latius/ crebꝛo faciliterqꝫ
fallũtur in visionibus capitis sui: ⁊ pꝛofecto scien-
ter ⁊ subdole quãdoqꝫ fallunt ⁊ fingunt. Loquoꝛ
expertus de multis. Quãobꝛem (his omissis) dic
de viris quos exuperauit maria mater illa mirabi
lis feminee cogitationi masculinũ animũ inserẽs
Nam plus ꝙ̃ mulier hec/parũ est: plus ꝙ̃ vir/hõc
modicũ est: plus ꝙ̃ angelus oĩs/pꝛope modũ sa
tis est. ¶ Magister. Possem tibi numerare tam
apostolos ꝙ̃ apostolicos viros ipsis contẽpoꝛa-
neos: nisi ꝙ sapientiã magis acceperũt per reuela-
tionẽ ꝙ̃ per scripturarũ meditationẽ: teste Hiero.
Sunt affines ꝓposito nostro Augusti. paulo post
ꝯuersionẽ suã segregatus habitans: ⁊ quid ageret
ostendunt soliloquia sua ⁊ liber ꝯfessionis: cũ mul
tis. Grego. insuꝑ monachus primo summus epi-
scopus. Pꝛeterea sanct⁹ Bern. Hugo/ Richar.
contẽpoꝛanei. In quoꝝ doctrinis quid sit intelli-
gentia scripturarũ: quid contẽplatio relucet simul:
⁊ qualis fuerit vita taliter contẽplantiũ ⁊ sentiẽtiũ
de domino in bonitate ⁊ simplicitate ⁊ suauitate
spiritus satis liquet.. ¶ Discip. Nominas illos
q monastice fuerunt vite: sicut ⁊ Beda ⁊ Basilius
⁊ Thomas ⁊ dñs Bonauentura: quos subticere
non opoꝛtuit. ¶ Magr. Nõne dixi tibi ꝙ nullã
species vite seducit hoĩes quin habito moderami
ne possint vti vita hac ociosa ⁊ studiosa/vel in toto
vel ad tẽpus: si aliunde fuerint idonei ad intelligẽ
tiã ⁊ contẽplationẽ scripturarũ: maxime post edo
mitã furiam passionũ. ¶ Discipul⁹. Quale mo
deramen intelligis? ¶ Magister. Vacationẽ de
qua Hiero. Vacate ⁊ videte: sit animus liber opoꝛ
tet/sint sensus intus ⁊ extra quietissimi necesse est
si gustando viuere/ ⁊ viuẽdo stare volumus: quo-
niã suauis est dñs. ¶ Ceterũ: qualia sint tante trã
quilitatis impedimẽta: nouerũt qui ad contẽplati
uam vitã tradere se satagũt/ monstrant experiẽtia
de plurimis de quib⁹ radicales causas physica seu
medicinalis dat doctrina ⁊ sublimius aperit the-
ologie mystice disciplina. Putas officiarẽt docto
res pꝛenotati circa tẽpoꝛalia vel etiã spũalia: mo-
nasterioꝝ exercitia ꝯtinua. Putato melius ꝙ sede
bãt ad pedes iesu/audiẽtes verbũ illius in scriptu
ris. Sedebãt solitarij ⁊ tacebãt sine cãtu vel voce
carnis: dũ cantabant dño in coꝛdibus suis/ dum
inhiabant in superna fluẽta fontis vite/dũ in ocio
suo sine negocio laboꝛabãt ⁊ negociabanť pꝛo se
⁊ posteris in intelligentia sapiẽtie salutaris. Apta
bať illis verbũ Scipionis. Nunꝙ̃ minus solus ꝙ̃
cũ solus: vt qui poterãt aptis oculis ac pedib⁹ mẽ
tis expediť inserere se toti mũdo: ꝑterioꝝ/ꝑsentiũ
atqꝫ futuroꝝ/tã eoꝝ q̃ videnť ꝙ̃ eoꝝ que nõ videnť
q̃lia sunt spũalia. Cesserũt ob hoc nõnulli pastoꝛa
li cure habite. Alij oblatã suscipere noluerũt: vien
tes parabolica similitudine de lignis ꝯstituere volẽ-
tib⁹ sibi regẽ: quib⁹ assensit Rhãnus: nõ oliua/nõ
ficus/nõ vitis/ꝯtente dulcedine fructus sui. ¶ Di
sci. Hꝫ multã ꝯquisitionẽ si ꝑlationis stat⁹ in vita B

actiua sit perfectioris eminētiorisq̧ meriti q̄ soli tarior ꝯtemplatorꝫ vita. Qua sup re Chrysost. ad Basiliū dialogizans preferat absq̧ dubitatione ꝑ sulatū. ¶ Magister. Nolumus ad presens istā subintrare litē: vtraq̧ vita certe ꝯtēplatiua ꝛ acti ua pulchra est: vtraq̧ meritoria/ vtraq̧ dei donū/ vtraq̧ distributio ꝓsīfancti/ vtrūq̧ necessariū est mystici corpis ornamentū ꝛ mēbrū. Legaꝫ elegā tissima similitudinis istiꝰ deductio p apostolū ad Romanos atq̧ Corinthios introducta: quā nec Aristo. nec Plutarchus siluerunt. Contēplatiuū te cōstituit deus: noli altū sapere/sed time. Uide ne casus hinc grauior fiat: quo mēs altius fuerit ele uata/gemēs illud. Et eleuās allisisti me. Caue ne montē ascendere coueris: vnde tanq̄ fulgur vide bat christus sathanā de celo cadentē. Si ꝯstituꝰ es in lecto contēplationis ociose/si mysteria noue ris oīa/si posueris in celo nidū tuū/si caput nu bes tetigerit tu ad vnū flatū sugbie reprobꝰ a cha ritate factus/detraberis in abyssum: ꝛ tanq̄ ster quiliniū in fine perderis: qn̄ ille actiuꝰ iudicio tuo mundanus totus p difficiles distractus actiones: mordacibꝰ attritus curis celestia/ nec intelligens nec sapiēs suscipiet humiliatus in celū: agente mi sericordia illius qui suscitat de puluere egenū/ꝛ de stercore erigit pauperē: vt sedeat cū principibus ꝛ soliū glorie teneat. ¶ Ambulet vnusquisq̧ voca tione qua vocatus est in timore ꝛ tremore. Nemo iudicet alienum seruū p quo christus mortuꝰ est. Suo dn̄o stat aut cadit/liberatus es a cura secula riū actionū: non incumbit tibi regimē per auxiliū ꝓximorū/tibi tueq̧ saluti vacare cōcessum est. Ua ca igiꝫ gratus deo. Laborātes ipsos iuua ꝓcibus assiduis: memineris iudiciorū dei terribilium sup filios hominū: qui quoq̧ vult miseretur. Clemens inquit ero in quē mihi placuerit. ¶ Denique p cō cluso tene: q̧ qui fuerit humilior ac vilior in ocu lis suis apud deū: respiciet illum ꝓpicius ꝛ miseri cors deus: q̄ per os loquiꝫ prophete. Ad quē respi ciā nisi ad pauperculū ꝛ contritū spiritu/ꝛ tremen
B tē sermones meos. ¶ Disci. Nōne maledictus qui partē suam facit deteriorē. Cur non igiꝫ quili bet aptus sedere ad pedes iesu/ ꝛ audire verba eiꝰ in ocio cū maria partem optimā (iudice christo ie su) sibi querit? Cur nō implebit hortationē sapien tis: ꝑcurre prior in domū tuam/ ꝛ illuc aduoca te/ ꝛ illuc lude/age conceptiones tuas. Et iterū: Fili in paucis sint actus tui/ꝛ in tēpore ocij scribe sapi entiam: cuius cōuersatio non habet amaritudinē: cuius aspectus pulchrior est sup solem: cuiꝰ amo re Joānes puer allectus cōfortabaꝫ spiritu/ꝛ erat in desertis. ¶ Magr. Attende quid sequiꝫ: vsq̧ in diem ostensionis sue ad israel. Itaq̧ non licet hominē sepe esse vt vult. Spiritꝰ vbi vult/spirat: distribuens status/ordines ꝛ gradus: nō put ho mo/sed put ipse vult. Erat Joānes in deserto: sed nō nisi quousq̧ voluit deus ipsum ostēdere in isra el ꝛ ꝓdicare/ꝛ predicādo subire martyriū. Etheri us specu clausus/vinculatꝰ in archipresulē Lug dunēsi. raptus fuit. Alij instituerūt ecōtra seculi cu ris quos depulit spiritus. Attēde istū fm̄ Heliseū

prius arantē iussū/post archiepiscopū lugdunēsi. Sic igitur hominū vite mirabilis est nūc actiue/ nūc solitarie mutatio dextere excelsi. Multos sal uauit deus medijs in fluctibꝰ negociorū: qui litus ocij tenentes naufragassent. ¶ Discipulus. Et nihilominus ex duobus bonis nōne fas est apud homines deliberare quod melius: saltē de genere operis in se: quicq̄d sit de circumstantiarū omniū qualitate? ¶ Magister. Unq̧ fas est vt in omnibus honorificet deus: vtiq̧ per cognitionē muneris gratia cognoscaꝫ et magnificetur autor. Sic egit pulcherrima mulierū/ magno spiritu videns viri ma. Ecce inquit ex hoc beatā me dicent omēs ge nerationes. Quia fecit mihi magna qui potēs est: Et quo fecerit medio iūxit: Et sanctū nomē eius: suppleri potest. Et ad verbū istud fecit retorqueri virgo eīn fide qua nomen est dei sanctū: concepit sanctū sanctorꝫ. ¶ Discipulus. Laudes igiꝫ vel paucas numera vite solitarie/ qualis esse debeat i ꝑfitentibus eā/ sit in eremo/ in domo/ in orbis tecto seu studio: qua. s. dei gratuita pietas in ele ctos: iusta seueritas i reprobos solitarios: tali col laudatione monstreꝫ velut in pictura vel speculo. Scitū est illud Augustinꝰ: In eremo bene viuere est summa laudatio: ꝛ male: summa ꝯdānatio. Be ne viuens gloriet in domino. Male: verecūdetur ꝛ conuertaꝫ in animo: ne dum vitā solitariā extol laꝫ ꝓconijs quibus caret/audiat a domino: Ex ore tuo te iudico serue nequā. ¶ Magister. Fedus pictor vt speciosissimā vite solitarie pingat imagi nē suades. Faciat h̄ nō nostra turpitudo/sed pro prius eius sermo freq̄nter a maria ꝯtemplatus.

Tertia pars collaudatiua vite solitarie.

Ego illa sum vita solitaria que deterrenis C hominibꝰ celestes/ de carnalibus spiritua les cōstituo. Ego dispersiones israelis cō gregabo: ꝓpter quas dei filius segregatus a pec catoribus: ꝛ excelsior celis factus/descēdit in aulā secretam ꝛ clausam vteri virginalis. Cōclusferā in oratorio cubiculi matrē eius solitariam quādo sa lutata est ab angelo: quādo respondens. Fiat mi hi fm̄ verbū tuum: concepit mox eternū verbum caro factum. Nouū tunc fecit dominus vt mulier circūdaret virum: cuius nomē erat oriēs: qui vere est deus absconditꝰ: quē ab eterno cōtinebat sinus patris illius q̄ solus est ꝛ alium nō habet: cui soli honor ꝛ gloria per deserta spaciosaq̧ seculorum. ¶ Ego ista sum vita solitaria per quā omnia fa cta sunt: ꝛ in qua omne quod factū est nihilominꝰ vita erat: sed non altera ꝛ altera vita. Ego vitā istā dn̄i caro facta est: fecit seorsum a turbis pernoctare plures solū in orōne dei. Multiplicauit in solitu dine panes: superauit in deserto diabolū: solus cū fe ris habitās ꝛ ieiunās: nihilominꝰ comites fuerūt angeli ministrātes dn̄i hūano carebat ꝯsortio. Dū trāsfiguratiōis ostēdit gloriā seorsum tres tantū modo duxit in montē: vbi tandē leuantes oculos. neminē viderunt nisi solū iesum: quoniā a contē platiuis sola salus p omne qd̄ inspiciunt cogitaꝫ.

Solus ꝛ amissus a secretissimis etiā apostolis ter
orauit patrē: ꝛ factus in agonia plixius qñ sudauit
rorem sanguineū: qñ apparuit illi angelus de
celo cōfortans eū non auxilij necessitate/sed dispē
satione mysterij. ¶ Quis dedit puero Joāni locū
amplū in solitudine? quis aluit in desertis? quis so
litarium confortauit? quis mysteriū baptismatis
sibi reuelauit ꝛ disposuit? Aderā ego cūcta dispo-
nens. Carebat illic puer Joānes solatio nutricis
ꝛ parentū non sedebat sup ollas carniū: vino non
estuabat/non vestiebaꝝ mollibus/vxorē non habe
bat. Aderā sibi pro oībus ꝛ per omnia ad solatiū/
victū vestem pciosam. Denique qualē quesiuit sa-
piens assumere sibi: copulaui sapientiā ꝛ mysticam
Abysac sponsam sunamitē (que incendiū patris so
nat) in sinu reposui. ¶ Porro quid de primo illo
formato Adam dictura sum: qui tā diu saluus mā
sit quā diu solus. Data fuit mulier in auxiliū: moꝝ
istum detrusit in exilium. Raptus est Enoch in so
litudinē paradisi terrestris: ne malicia immutaret
ꝛ subuerteret cor ipsius. Placita enī erat deo ani
ma illi9. Propterea pperauit eū deducere de me
dio iniquitatū. Sedebat Abraā solus subter ilicē
mambre: quādo tres vidit ꝛ vnū adorauit. Post-
modū gradiens solus audiuit ab eis mysteria. So
lus erat dū ritum circūcisionis accepit a domino
¶ Vidit angelum in solitudine Agar ancilla: que
de puteo visionis refocillauit puerū morientem.
¶ Jacob solus primo vidit scalam cum angelis
descēdentibus ꝛ ascendētibus ꝛ typum dom9 dei.
Solus cū angelo luctatur ꝛ mereꝛ benedici/mere
tur noīe nouo: quasi mutatus in virum alterū insi
gniri. ¶ Moyses iste magnus legislator vidicit
in solitudine visionē magnā rubi ardentis: patra-
tionez miraculorū accepit: populi liberator ꝛ deus
pharaonis instituitur. Postmodū solus cum solo
deo vocatus ab eo: de medio caliginis loquēs si-
cut amic9 ad amicū/tabulas legis accepit. ¶ De
erāt panes in deserto/arida erant oīa: Ego vo
non defui: māna pluens de celo/et aquas pducēs
de saxo durissimo. Postremo aggregaui mihi p
phetas ꝛ filios prophetarū non sine mirabilibus
multis/quoꝝ vitā presertim Helye imitatus pu-
er noster ioannes/erat in desertis sepe cōfortatus
spiritu nō minus ꝙ helias. ¶ Nunc circūductis
vsquequaque oculis: video turbam magnā solitario-
rū turbam fugientiū. ¶ Paulus sub palma con
clusus pasciꝛ eius fructu/ folijsque vestitus/bibit de
fonticulo caua manu. Visitat ipsum protinus mi
graturū magnus ille solitarius Antonius: cui9 eu
logiū est non posse extra solitudinē monachū vi-
uere: nō magis ꝙ in arido pisces. ¶ Migrat arse
nius in eremū ab angelico iussu dicente sibi: Arse
ni fuge hoīes ꝛ tace/et saluaberis. Multos hmōi
contēnentes multitudinē ciuitatū quasi onagri li-
beri/ruptis vinculis vitioꝝ: nec clamorem exactoꝝ
audientes: ostendūt ipse narrationes quas appel
lant vitas patrū. ¶ Sed o bone Jesu ꝙ minimā
loquūtur meoꝝ filiorum portionem: quos recepi/
quos alui/quos salubriter institui: ad beatoꝝ om-
niū societatē recto calle perduxi; dicente mihi sapi

entia quā dilexi. Tu chara mihi imprimis. O vi-
ta soror solitaria: tu suscipias velim vnāquāque ani
marū ad te/que diligit/me querit/me colit/ad me
vigilat sine fictiōe. Habito siquidē in ocio sancto:
ꝛ eruditis inter sum cogitationib9. Fugio fictū/fu
gio seculariter occupatū. Nā ꝙ mihi societas cū
seculo/ꝙ paruulis me reuelo/nō dispersis mēte cor
dis sui. Esuriētes implebo bonis: quib9 appono
mēsam lautissimā/procul eiectis ꝛ dimissis diuiti-
bus. Suscipe igiꝛ paupculā aīam que me sitit/me
esurit. Duc eam tecū in solitudinē/illic loquere ad
cor eius: ibidē lacta eā ꝛ inebria ab vberib9 ꝯsola-
tionis tue: quī meliora sūt vbera tua vino terrene
delectationis in comesationibus turbulentis. Si
autē ambulat in magnis: si in mirabilib9 sup se/si
nō humiliter sentit/ si per puericiā innocentie: nō
vt puer Joānes in desertis: sit vt puer israel vidēs
deū: quē ipse suscepit recordat9 misericordie sue:
sit talis aīa sicut ablactata sup matre sua: egredia
tur ꝛ abeat: quī ignorat se/pascat hedos suos sen
doꝝ affectuū iuxta tabernacula pastoꝝ mundano
rū. Esuriat siliquas porcoꝝ in regione longinqua
egestatis: nec sit ꝙ det vnde venter suus impleaꝛ:
si se magnū iam aliqd existimat quo de9 indigeat
ad pascendū oues pascue sue: prumpat ad auxili
andū oīpotentē eo nō trahente. Si ppterea ꝗrat
exitū solitudinis/vel horreat introitū: eijce procul
inutilē cū hac arrogātia. s. que neque salutē sibi: neque
iocunditatē allatura est tibi: sale nimirū ppe dete
rius est infatuato p defectū. ¶ Vnero si te querat
te cōpleꝛ in simplicitate cordis: sis ei paradisus
in bñdictionibus/sis ortus ꝯclusus/sis fons signa
tus cui9 non deficiēt aque: sed sit ei desertū in sta-
gna aquarū salientiū in vitā eternā. Ostende ei fa
ciē tuā: que intrinsecus latet sub pallore ꝛ squalo-
re tribulationis corpalis. Sonet vox dulcis tua ī
auribus eius ꝛ dic: Ego sum illa ꝯtēplationis ma
ter primior deo/visu perspicacior/ venustate pul-
chrior/securior/sedatior/suauior/ permanētior/de-
notior/familiarior/verior/pciosior/diuinior/fina-
lior: ꝛ ideo pfectior/ amātior ꝛ amatior/simplicior
intimior/purgatior/clarior/timoratior/humilior/
obsequētior/ citius impetraris/ plus essentialiter
merens/fecūdius plificans: cui9 ad extremū finis
totus ꝛ assidu9 est magnificare deū. ¶ Disci. Jo
cunde sunt laudes iste: sed hȝ dubitationē ista lau-
dis particula. s. ꝙ vita solitaria sit pl9 essentialiter
merēs/fecūdiusque plificās. Quō fiet istud: vt ꝙ so-
lus est/sit in ple fecūdior/formosior est rachel: nū
quid Lya fecūdior? ¶ Mgr. Sūt merita quedā/
sunt ꝛ plificationes: quas dicere possum9 acciden
tales: sic enī habet distinctio theologica de dupli
ci pmio: vocat vnum essentiale/ accidētale alterū.
Radix meritoꝝ cū suis plificationib9 ꝛ pmijs ꝯsi
stit essentialiter in charitate: que quātitate merito
dat ꝛ pmia eēntialiꝛ iuxta sui magnitudinē. Por
ro sunt exteriora opa quib9 ex multitudine ꝛ vtili-
tate pueniēte circa primos accrescūt sepe puen-
tus spiritales ex orōnib9 ꝛ bñfactis aliorū: ꝙ fit vt
euāgelica paup vidua/ ꝙuis plus oībus miserit in
gazophilaciū dans minuta duo. Magna tñ exte-

rioꝛ largitio cũ minoꝛi charitate/ poteſt ſibi face-
re amicos/pōt peccata redimere. Iuxta illud: Re
dēptio hoīs ꝓprie diuitie: ſed in cōparatione eter
noꝝ talia non magna ſunt. Eſt expreſſum verbum
Grego. cui ratio theologica ſuffragat̃: ꝙ contem
platiua maioꝛis eſt meriti. ¶ Diſci. Compeſcuit
E obiectionē meā tua diſtinctio de duplici merito.
Sed alia ſuboꝛit̃: Quare Ioānes baptiſta optī
parte dimiſſa quā contēplādo tenebat in deſerto/
ad ſeculũ venit ad predicandũ ſimul ⁊ baptizan-
dũ: immo ⁊ herodē arguebat adulterũ. ¶ Mgr̃.
Obediētia ſic impulit: qua ſpreta contēplatio ſo-
litudinis noxia eſt/ nō meritoꝛia. Contemplata es
frequēter idipſum ↄferens in coꝛde tuo o ſapiētiſ-
ſima feminaꝝ. Placuit ī deſerto Ioāni q̄diu ſibi
licuit habitare ſolitariũ. Placuit ⁊ obediendo illi
q̄ ſe miſit baptizare: ſeu viſibili foꝛma fecit hoc vt
ꝓbabile eſt/ ſeu ſecreto ſancti ſpũs afflatu ꝑdoct⁹
eſt. Conquiſiuit in heremo virtutes q̄ directionē
ſibi ↄferrent in ſeculo. Sobꝛietatē in victu/auſteri
tatē in veſtitu: lucē ſimul ⁊ ardoꝛem in affatu ⁊ effe
ctu. Erat eñ lucerna ardens ⁊ lucens. Erat ſtabi
lis: nō vt arundo agitata vento. Erat in p̄dicādo
diſcretus/ variās p̄cepta pꝛo qualitate dicendoꝝ.
Erat regula viuēdi ceteris: qm̄ prius inceperat a
ſe/nō imponebat onera grauia penitētie: que ꝑus
ipſe nō tuliſſet ſuꝑ ſe: nō docebat ſeu loquebat̃ ex
ꝓpꝛijs: qm̄ qui loquit̃ ex ꝓpꝛijs mendax eſt. Sed
que lucid⁹ explicuit in viſione colūbe ſignātis ſpi
ritũ ſctm̄ in voce paterna de nube ad filiũ. Prim⁹
viam ſtrauit penitētie: nō pꝛo tēpoꝛali aliquo/ ſed
eterno celoꝝ regno. Pꝛima vox que de chꝛiſti ver
bis colligit̃ ex euāgelijs poſt illā dum puer inuen
tus in tēplo dixit. Quid eſt ꝙ me q̄rebatis: fuit ad
Ioannē ad quē baptizaturus aduenerat/ dũ ꝓhi-
beret eũ ioānes. Sine inquit mō/ ſic nos decet im-
plere omnē iuſticiā. Et quid oīs iuſticia/ ſi nō hu-
militas inferioꝛi ſe ſubijciēs: ſicut ecōtrario oīs
iniuſticia ſuꝑbia eſt ſuꝑioꝛi ſe pꝛeferens. ¶ Diſci.
Eſt ne putandũ ꝙ beatiſſima virgo viſitauerit vn
q̄ in deſertis cognatũ Ioannē ⁊ filiolũ quodāmo
do ſuũ: tam ī vtero dũ ſanctificatus eſt/ q̄ poſt vte
rum dũ natus ⁊ circũciſus eſt. ¶ Mgr̃. Uiſitaſſe
eum cũ ieſu ſimul ⁊ ioſeph pie credi pōt dum in de
ſertis ieiunauit chꝛiſt⁹ poſt baptiſmũ. Q, ſi ieſuꝫ
ſathan eſt auſus aggredi diuerſis tentationibus/
nō eſt incredibile ioannē eius impulſib⁹ exoꝛtē nō
tranſiſſe: quatinus ꝓbatus vinceret/ ⁊ vincens co
ronā acquireret. ¶ Attamē (vt aſpicis) diuturna
nos locutio traxit ad veſperũ: dũ ſuꝑ marie cōtē
plationib⁹ ceperamus habere ſermonē: ⁊ vix pau
ciſſimas numeraſſe ſuffecimus. Quid exiſtimas ſi
per totum euangelicũ contextũ ſm̄ capitula vel ru
bꝛicas notatas in quatuoꝛ vt vnũ pꝛogredi ſtude
remus. Eſſet iſta ſancta ⁊ ſalubꝛis recogitatio: ſed
ꝓ ſua infinitate minus foꝛte ↄueniens ad ſcriben-
dũ. Nō ſunt itaq; ſolitarijs ⁊ contēplantib⁹ expli
cande contēplationes marie ꝑ ſingula. Mittant
ipſi manũ ad foꝛtia/ habēt abunde quas ruminēt
dente meditationis/ digerantq; ruminata viuido
caloꝛe charitatis/ ſi nō contēpſerint ea q̄ locutus
eſt dñs ad abꝛaā patrē noſtrũ/ ⁊ ſemini eius quod
eſt chꝛiſtus in ſecula: Amen.

Tractatus duodecimus

mus in ꝑſona Marie ꝑ ſoliloquiũ ſummatim col
ligens ſenſum hui⁹ cantici canticoꝝ Marie ꝑ no
tulas centũ: quaſi per pſalteriũ decies decachoꝛ-
dum. Suꝑadditis his duobus verſiculis ab eccle
ſia frequētatis in quolibet pſalmo: Gloꝛia patri.
Sicut erat ⁊c. ¶ Pꝛima notula.

MAgnificat aĩa F
mea dominũ. Iuſte quidē: q̄
magnificus eſt in ſanctitate.
Quia fecit mihi magna quī
potens eſt: q̄ ſanctũ nomen
eius. Et exultauit ſpũs meus
in deo qui factus eſt ſalutaris me⁹ ieſus meus: q̄
reſpexit humilitatē ancille ſue: ecce eñ ex hoc bea
tam me dicent oēs generationes. ¶ Singularia
ſūt hec mihi magnifica: vnde ſingulariter magni
ficat anima me dñm: vnde exultauit ſpũs meus in
deo ſalutari meo. Sunt alia que magnifice fecit ⁊
opatur vſq; modo generaliter ꝑ decurſus ſeculoꝝ
magnus ipſe dñs ⁊ laudabilis nimis: cui⁹ magni-
tudinis nō eſt finis/ cuius ſapientie nō eſt nũerus/
cuius non eſt termin⁹ in bonitate: qm̄ miſcdia eius
a ꝓgenie in ꝓgenies timētibus eũ. Quia fecit po-
tentiā in bꝛachio ſuo/ diſperſit ſuperbos mēte coꝛ-
dis ſui. Quia depoſuit potētes de ſede ⁊ exaltauit
humiles. Eſurientes impleuit bonis: ⁊ diuites di-
miſit inanes. Suſcepit iſrael puerũ ſuum: recoꝛda
tus miſericoꝛdie ſue. Sicut locutus eſt ad patres
noſtros abꝛaam ⁊ ſemini eius in ſecula. ¶ Sub
hoc verſuũ denario meũ conſtituit̃ pſalterij deca-
choꝛdũ: placet imitari patrē meũ Dauid regē quī
poſt necē Goliadis dño victoꝛiarũ nō ingratus/
Deus inquit canticũ nouũ cantabo tibi: in pſalte
rio decachoꝛdo pſallā tibi. Bonũ ſane eſt cōfiteri
dño: ⁊ pſallere nomini tuo altiſſime: in decachoꝛ
do pſalterio cũ cantico ⁊ cythara. Diuiditur hoc
pſalteriũ in duos tomos ſeu partitiones: q̄ ex te-
trachoꝛdo ⁊ hexachoꝛdo reddũt decachoꝛdũ. So
nat magnifica dñi ſpecialia in tetrachoꝛdo: poꝛro
magnifica cōmuniter largita cantat̃ in hexachoꝛ
do. ¶ Magnificat igit̃ aĩa mea dñm: q̄ me do- G
minā ↄſtituit ſm̄ nomen meũ. Maria nēpe ſua in-
terp̄tatione dominā inſinuat. Futurũ eſt preterea
vt me dñam nō qualēcũq;/ ſed dñam mũdi/ dñam
beatā me dicent oēs generationes. Scitote quo-
niā dñs ipſe eſt deus: deus autē ſcientiaꝝ dñs eſt:
ſcientie ↄo inquā que illuminat/ que deſcēdit a pa-
tre luminũ: propterea ↄſequēs fuerit vt dñam me
dñs inſtituens illuminaret ſm̄ nomē ſanctũ ſuum
⁊ meũ. Maria quippe dicitur illuminata: ⁊ ipſe eſt
lux qui illuminat oēm hoīem venientē in hūc mũ
dum: q̄nto amplioꝛi ꝑfundit lumine dñam mũdi
Pꝛoinde ſuꝑeſt vt dña illumiāta refundat lumē
in ceteros. Eſt eñ lumē ſui ipſius naturali libera
litate diffuſiuũ; quod factũ eſt vt iure diceret illa

ministrix. Sic enī sonat marie ꝓpriū nomē me-
bm. Sic maria per etymologiā dicor maris stella
quā illuminatricē esse constat. Hec illa sum que ꝑ
sūma deo cardini totius machine mūdi: dirigo na
uigantes in ciuitatē: quoniā non habent hic ma-
nentē ciuitatē/ sed futurā inquirunt holes. Et qui
homines? Certe viatores ꝓcellis hui⁹ maris ma-
gni grauiter impulsi: fluctibus ꝛ cantib⁹ incessan-
ter impulsi. Futurū est per oēs generationes vt
me stellā esse maris ꝑdicent/ me respiciant/ cursus
suos ad illustrationē meā dirigant. Nec fallentur
hec agentes: nec errabūt in deuijs/ nec in pericu-
lis ꝯtabescent. Itaqȝ domino ꝓpicio me dominā
inuocātes: me illūinatā ꝛ illuminatricē aspiciētes:
patrie portum salutarē introibunt. Hec sunt que
magnificat/ magnū predicat/ magnū esse apud om
nes generationes clarificat ꝛ significat aīa mea
dominū. ¶ Et exultauit spiritus meus in deo sa-
utari meo: qui salutē fecit/ qui lucem dedit ꝛ gau
diū in vniuerso mundo. Futurū certe est vt decan
tet oīs ecclesia sanctorū colentiū sanctū nomen
dei. Natiuitas tua dei genitrix virgo gaudiū an-
nunciauit vniuerso mūdo. Salutabit enī ꝛ dicet:
Aue regina celorū: aue domina angelorū: aue radix
sancta/ ex qua mūdo lux est orta. Presignata sunt
pridē hec magna que mihi fecit qui potēs est: que
iam nūciata est per angelū completa cōseruo con
ferēs in corde meo. Nōne cor meū ardens esse cō
uenit? Nōne cantans/ iubilans ꝛ exultās in colla-
tione tam magnorū? Nonne iustissima ratione ma
gnificat aīa mea dominū: qui me sublimauit in
dominā/ qui me illustrauit per imensam lucē suam
qui dominā illuminatā dedit in lumen aliorū: ꝺuz
extulit me in sublimē maris stellam directricē na-
b uigantiū. ¶ Cupient ex posteris generationibus
me beatā dicentibus plurimi cognoscere: cur nō
cecinerim in prima persona. Magnifico dominū:
sed in tertia: Magnificat anima mea dominū. Si
militer de exultatiōe spiritus in deo salutari meo?
Docebūtur ex theologicis ꝛ philosophicis tradi
tionib⁹ cū rhetoricis coloribus magnā sup istis
rationē: sed non expectent vt oīa (quia incōpre-
hensibilia sunt) cōprehendāt. ¶ Sunt in huma-
no corde meo (quod confert de oībus) tres ꝑ tro-
pologiā mansiones. Dominū imitor patrez meū:
in cui⁹ domo mā̄siones multe sunt. Trahit enī ꝓ-
prie domin⁹ nomē a domo: qꝛ ꝑsidens ꝛ princeps
aut primus ꝛ economus in domo est. Dn̄a quoqȝ
similiter a domo: quia principalis cū domino no-
mē habet. O israel (clamat ꝓpheta) ꝙ magna est
domus domini: ꝛ ingens locus possessionis eius.
Gerit hui⁹ magne domus imaginē microcosmus
homo minor mūdus. Eminet in hac domo cor: et
in corde domiciliū tricameratū seu tricliniū repe-
ritur. Est inhabitator hui⁹ triclinij anim⁹: hic ap
pellat vigor ꝑceptiuus seu cognitiu⁹. Consociat
huic anima ꝗ correspondēter dicit vis motiua vel
affectiua. Fit inde cōiugiū philosophicū ꝛ morale
seu mysticū: ꝺuz vigor ꝑceptiuus animi vel anim⁹
dirigit vim motiuā anime. Talis subinde resultat
maritalis nexus; vt neutrū istorū per se sufficiat ad
generationē prolis vel filiorū in bonis opibus et
meritis: nō aliter ꝙ generatio naturalis: vel a viro
separatim/ vel a femina sola ꝑfici nequit. Excludo
miraculū quale fecit mihi ꝛ in me qui potens est.
Dū superuenit in me spūssctūs: ꝛ virtus altissimi ob-
umbrauit mihi: quin tūc primo deus suscepit isra-
el puerū suū recordatus misericordie sue: dū verbū fuit
caro factū. ¶ Habitāt igit in triclinio cordis ani
mus ꝛ anima/ vir ꝛ vxor sua/ vigor ꝑceptiuus ꝛ vis
motiua/ vigor cognitiu⁹ ꝛ vis actiua. Talē domū
cordis/ tales ꝛ inhabitātes in ea pater me⁹ Dauid
rex intellexerat/ dicēs: Perambulabā in innocen
tia cordis mei in medio dom⁹ mee. Et iterū: Nō
habitabit in medio dom⁹ mee ꝗ facit superbiā: qꝛ
tunc dominaret oīs iniusticia: tūc fieret spelūca
latronū domus dei. Porro nondū dixim⁹ de spiri
tu: nunquid putādus est in domo cordis intima lo-
cū non habere? Habet ꝑfecto non qualēcūqȝ sed
vniuersum: quo meret archítriclinus noīari quasi
ꝑnceps triclinij. Hic alio noīe notiori ꝛ ꝓprio sub
neutro genere (qꝛ nullius est generis) vocat liberū
arbitriū: penes qd̄ suprema potestas est. Nec mi-
randū. Conuenīūt nempe ad integritatē potestatis
sue animus ꝛ anima/ vir ꝛ vxor familias/ vigor ꝑce
ptiu⁹/ ꝛ vis affectiua. Uiderūt hanc ꝯnexionē acu-
tissimi metaphysici/ nominū primi impositores:
diffinierūt arbitriū esse facultatē rationis ꝛ volun
tatis: quasi ꝑ interpretationē liberū arbitriū sit li-
berū de rōne iudiciū. Uocat hic ipsa ratio (ꝙuis
alio termino) vigor cognitiu⁹ qui est anim⁹ perce
ptiuus. Uolūtas aūt est motiua vis in aīa: ꝗ vult
ratione ꝗ per eā in motibus ꝓprijs dirigit: si velit
iure dici dn̄a/ si regina i cordis domo/ ꝛ intimo re
gno magno principari. Regnū siquidez dei intra
nos est: vbi sub dn̄o supremo deo regnat spūs per
deiformitatē decorē indutus. Alioquin deponit de
sede dignitatis sue: ꝛ dispergit supbus mēte cor-
dis sui. Quo ꝯtra spūs cū animo ꝛ aīa bene regu
latus ꝛ actus exultat in deo salutari suo. Colligit
hoc loco resultās imago ꝛ similitudo beatissime tri
nitatis ꝛ appropriatorū suorū. Spūs architriclin⁹
ꝛ economus potentiam patris ꝛ primeuitatē rete-
net. Porro filij sapiētia relucet in vigore animi ꝑ
ceptiuo. Motiuitas vō sanctispūs i animi vi mo
motiua ꝑsentat. ¶ Et qm̄ in paucioribus via magis 3
patet: cōstituamus totā domū microcosmi seu mi
noris mūdi in corde ꝑsidētis in domo. Dicamus
animū ꝛ animā virū ꝛ vxorē/ sponsum ꝛ sponsam:
quorū sepe vox est eadē: sicut idē est non corp⁹/ sed
aīa ꝛ animus. Preficit huic domui ꝛ vniuerse fa
milie cogitationū/ affectionū spūs deiformis/ vice
sanctispūs factus idez cū eo. Nā qui adheret deo
vnus spūs est. Et hec emphatica/ non essentialis
locutio: qua fit vt abstractū ponat pro ꝯcreto: de⁹
ꝓ diuino ꝛ ꝓ spūali spūs: vt fiat vehemētior expres
sio. Supest sermo de triplici mō ꝯiugij mystici qd̄
celebrat cū aīo ꝛ aīa: iuxta triplex habitaculū in
triclinio cordis domus cordis. Diuersificat nē
pe ꝯditio aīe pro varietate habitaculorū cordis:
vnū est infimū/ aliud mediū/ tertiū supremū. Aīa
tanꝙ ancilla est in infimo. Alia quasi socia ꝛ libera

ꝛ compar residet in medio/sed anie in supremo lo
cate non dn̄af: non īsigitur animus vir: ipsi sic ha
bitanti tanq̄ ancille vel cōpari: sed vt domine sue
custos ordinatus ꝛ in solatiū datus. Ego maria ta
lis data sum in sponsam: virginali meo viro iusto
ioseph. Non vt me humiliaret/nō vt pareret ex eo
sed vt custos ꝛ testis ꝛ nutritus sedulus esset. Pe
perit Helizabet vxor libera: q̄q̄ sterilis ex viro za
charia tanq̄ in medio cenaculo. Pepererūt ancil
le Jacob per mysteriū Bala ꝛ zelpha: prolē in in-
feriori cenaculo cū liberarꝫ Lye ꝛ Rachel filijs nu
meratā: Loquens introducit aīa in canticis can
ticoꝝ dum residet in superiori cenaculō: dum vult
esse verbigena nō ex virili semine naturalis animi
sed mystico spiramine solius spūſſancti qui est spi
ritus verbi diuini. Uox eius est: Osculet me oscu
lo oris sui. Et paulo post. Indica mihi quem dili
git anima mea: vbi pascas/vbi cubes in meridie:
nō querit infimū/non mediū/sed supremū: in meri
die eternitatis cubiculū: vbi ꝛ cenaculū est refectio
nis cibi qui nō perit: loc⁹ pascue vbi nihil deerit.
¶ Erat anima mea ꝑm meliorē sui portionē que
ab imminētia mens dicit̄: conclusa in hoc superi
ori cenaculo/quādo fecit mihi magna qui potēs
est. Cōplacet domine deus meus rex vniuerse cre
ature tue. Complacet recordari ꝛ conferre in toto
corde meo supra/sub ꝛ in medio/q̄lia ꝛ quātaqꜫ fu
erūt magna que fecit mihi magnificatus vehemē-
ter ꝛ gloriose. ¶ Missus est angelus tuus gabriel
in ciuitatē galilee: que transmigratio/que volubi-
lis/que rota per interpretationē significat̄: ꝓpter
volubilem adiussa tua promptitudinē. Porro no
men ciuitatis ab vnitate: quasi ciuiū vnitas. Naza
reth autē a floritione nuncupat̄. Jure quidē: quia
flos campi in ipsa nutritus est. Eram desponsata
viro: vere sic dicto a viribus ꝛ virtute/vere nomina
to ioseph ab augmēto/vere de domo dauid a no-
bilitate ꝛ māsuetudine. Erat virgini mihi nomen
maria. Non eram a viro cognita vel cognoscēda.
Uotū obstabat simul ꝛ ordo diuine sapientie con
stitutus ab eterno. Salutauit ingressus angelus
ad me solitariā clauso literali ꝛ spirituali cubicu-
lo. Dixit: Aue gratia plena dominus tecū. Collo-
cauerā ad ostium cuiuslibet cenaculi: prudentē ꝑ
ostiaria cognitionē. Hec vt audiuit angelicā salu
tationem: stetit et cogitabat secum ꝛ mecū qualis
esset illa salutatio: non erat preceps eius consiliū/
nō subditus ad quēlibet ingredientē ꝛ blandientē
applausus. Me turbatā consolatus est angel⁹ me
noīe meo vocans: Ne timeas inquit maria inueni
sti gratiā apud deum. Gratias deo q̄ inueni: quia
inueni quē multi diuqꜫ quesiuerā. Promisit me
concepturā pariturāqꜫ filium iesum noīe: qui esset
magnus/ꝛ filius altissimi vocaret̄. Promisit datu
rum illi deū sedem Dauid patris eius. Promisit
qꜫ regnaret in domo iacob in eternū: ꝛ regni eius
non esset finis. Erat itaqꜫ regnū illud non terrenū
quod vtiqꜫ finitur/sed celeste. Fallitur ergo iudei
Messiā expectantes (nescio quē) tēporaliter apud
eos regnaturū cuꝫ potentia/pompaqꜫ seculari: cū
de paupertate regnaturi messie de passione ꝛ ab-
iectione sua ꝓphetie omēs ad tēpora messie respi-
cientes implete sint. Quesiui modū ab angelo/do
cuit ꝛ exēplū Helisabet cognate sterilis induxit:
Consensi dicens: Ecce ancilla domini: Fiat mihi
ꝑm verbū tuum. Junxi cū humilitate nature ma-
gnanimitatē fidei ꝛ gratie. Concepi mox filium al
tissimi. Mulier a sexu nō a corruptione sic dicta:
virū mox circūdedi: quia totū in virtute perfectū.
Predixerat hoc Hiere. Faciet nouū dominus su
per terrā: mulier circūdabit virū. ¶ Fuit hec cō
ceptio mirabilis in infimo cenaculo anime mee:
immo sub ea in parte vegetatiua/nutritiua ꝛ gene
ratiua. Hanc humilitatē ancille sue respexit in car
ne mea deus. Nā matrice feminea q̄d humilius?
Mirabat̄ olim et nunc letabitur ꝛ letata cantabit
deo salutari meo omīs ecclesia sanctoꝝ. Tu ad li
berandū suscepturus hominē non horruisti virgi-
nis vterū. Beata prius ꝛ dignatiua susceptio: vn
de me matrē dei/matrē gratie/matrē misericordie
me beatā deniqꜫ dicēt omēs generationes. Unde
collaudabūt q̄ extollēs quedā mulier de turba vo
cem dixit: Beatus venter qui te portauit/ꝛ vbera
que suxisti. Sed nō horruit plane. Cōceptio nem-
pe prius effecta est in superiori cenaculo cordis ꝑ
virtutē gratie seminalis: que virginalē anime mee
portiūculā eleuauit diuinitus: vt esset mater verbi
per dignatiuā susceptionē prius in mente q̄ in car
ne. Tūc tenebre cognitionis nostre moralis lucē
nō tam cōprehenderūt q̄ apprehenderunt. Nihil
enī aliud ab ipso plene cōprehendit ipsum nisi id-
ipsum. Tūc dedit oībus quotquot receperūt eum
potestatē filios dei fieri: his q̄ credūt in noīe eius:
dū nos diuinitatis sue participes esse tribuit. Fe
lix ioānes generis nostri lux ꝛ decus: felix qui mis
sus es a deo vt testimoniū perhiberes de lumine:
ꝛ de his que ad dexterā altaris incensi/que orāte
vniuerso populo/que ꝑ Gabrielē/que cū ꝓpheta
tione futuri meriti/que cū similitudine ad beliā re
promissa sunt/fuit celebrata. ¶ Grata mihi erit re
cordatio tēporis illius: quādo de Nazareth licen
tia recepta a virginali spōso/a iusto Joseph: abij
in montana cū festinatione. Intraui in domū za
charie: salutaui helisabet/exclamauit salutata: Et
vn̄ hoc mihi vt veniat mater domini mei ad me?
Causaꝫ addidit cognitionis exultationē infantis
in vtero. Subiecit: Beata que credidisti: q̄m perfi
cient̄ ea que dicta sunt tibi a dn̄o. Magnifici nē-
pe ꝓphetas est ꝯsimare: quod incepit/ꝛ certe dei
ꝑfecta sunt opera. Subdidi primus ipsum ore ꝓ-
prio quod diu mente prius tractauerā: canticū no
uum in iubilo: Magnificat anima mea dominū:
Et exultauit spūs meus in deo salutari meo. Mo-
uebat spiritusſanctus spūs benedicti fructus ven-
tris mei/totū cor meū: vt in anima ꝛ in spiritu cū
exultatione magnificaret dominū. Dederat iā co-
gnoscere posteriorē decursum ꝑ omēs generatio-
nes seculoꝝ: quantū indicant talis filius illustra
re talē matrē pro beneplacito volūtatis sue. Hinc
ista ꝓnunciatio prophetica: Ecce enī ex hoc beatā
me dicēt omēs generationes. Jungunt̄ alie post-
modū in hexacordo psalterij de misericordia dei:

in pgenie ꝛ pgenies cū reliquis. Atuero delectat
plurimū conferre in corde meo sup istis nolbus
dominū ꝛ deo salutari meo. Estimauerūt pscruta
tores seculi/ꝙ ppter relationē actualem ad creatu
ras deus ab eterno dictus fuerat dn̄s. Sed si vni
uersa creatura ꝯuenirēt in vnuz: posset exprimere
vocē supplicē patris mei dauid: Conserua me dn̄e
dixi dn̄o: deus meus es tu: qm̄ bonorū meoꝝ non
eges. Deus itaqꝫ sicut fuit ab eterno sine creaturis
deus: itaqꝫ dici pōt fuisse dn̄s: non p actualē/sed p
aptitudinalē creaturarū possibiliū ad se relationē
Deus em̄ plenissimo ꝛ liberrimo iure dominatur
sue creature siue sit siue nō sit. Pōt em̄ si vult edu-
cere in esse nō existentes: et rursus eas in nihilū
redigere que iā existunt: cui nulla pōt creatura di-
cere cur ita facis? Qualis esset hec l dn̄o maiestas
.i. magnitudinis status/si ad sui magnitudinē de⁹
creaturis existe ntibus indigeret? Vidit anla mea
in arce posita domus cordis mei: magnificū nimis
ꝛ immēsum dominiū domini dei. Cecinit idcirco
p iubilū: Magnificat anla mea dominū. Excita-
uerā per psalmiste vocē crebrius eā. Benedic aīa
mea dn̄m: ꝛ om̄ia que intra me sunt nol sancto ei⁹
q꞉ sanctū nomē eius. Consyderabā q꞉ nihil accre-
uerat sibi/sed creaturis ex eaꝝ pductiōe. Nulla est
apud eū transmutatio neqꝫ vicissitudinis obūbra
tio: Semp est qui est/semp ꝙ potēs est. Et hoc est
primū sanctū nomē eius. Qui est inquit/misit me
ad vos. Addidit spūs meus. Exultare poterat p
omni laude: satis est deū nolare deū: qm̄ maius eo
cogitari nō potest. Addidit ad expressionē vsitatis-
simo more tot⁹ scripture (maxime pā.) In deo sa
D lutari meo. ¶ Prolixus nimis esset sermo: si my-
sterium cōtentū in verbis istis dn̄o deo salutari meo
quereret exp̄mere. Mysteriū siquidē beatissime tri
nitatis cū approp̄riatis psonaꝝ ꝯtinet̃ his termi-
nis: dn̄s deus salutaris me⁹: simul ꝛ habitudo cre
ature intellectualis ad ipsam trinitatē. Capax em̄
eius est sola: ꝛ per beatitudinē particeps ipsius. i.
perfecte capax esse pōt. Spectat dn̄s ad potentiā
adiuuatiuā actu vel aptitudine. Spectat deus ad
sapientiā prouisiuā. Spectat salutaris ꝛ meus ad
bonitatē reductiuā. ¶ Cōparat̃ ols creatura quā
tūcunqꝫ tenuis entitatis ad ista tria: vnde sortitur
vnitatē/ veritatē ꝛ bonitatez aliquā suo modo per
analogiā ad primū ens/vnū/verū/bonū. Sortitur
modū/speciem ꝛ ordinē. Sortitur deniqꝫ mensurā/
numerū ꝛ pondus. Reddantur singula singulis.
¶ Porro creatura intellectualis lōge altiori ꝛ vl
timiori primioriqꝫ dignitate potentiā/sapientiā ꝛ
beniuolentiā diuinas imitat̃. Dicebat̃ nūc ratio:
quia triū istoꝝ capax est. Et quō capax? Certe per
memoriā/cognitionē ꝛ amorē. Deniqꝫ per influen
tiā gratuitā perfecte capax: hoc est particeps esse
pōt. Nulla siquidē alia creatura cōparat̃ ad deuz
sicut ad obiectū cognoscibile/amabile ꝛ memora-
bile p̄ter intellectualē. Sola igitur scit ꝛ pōt si vult
magnificare creatorē omniū vt dn̄m suū/vt deum
suū/vt salutare suū: ꝛ ita suū vt semel habitū ꝛ pos
sessum nunꝙ pdere possit inuita. ¶ Fuit l me spe
cialis ratio cur appellaret̃ salutaris meus qō est ie

sus meus: ppter maternalē prerogatiuā: fm quā
voluit etiā dici filius meus/immo ꝛ subditus esse
meus. O de⁹ altissime/ꝙs/qualis/ quāta maiestas
quāte humiliari. Sed minuit admirationē dū ve
nit ad perdōies seru⁹ et opprobriū holm ꝛ abiectio
plebis vsqꝫ ad mortē crucis. Dat̃ hic documentū
quinus ad hec nola: dn̄s deus meus: aīa vel spūs
semp assurgat. In timorē scim̄ ppter maiestatis
dominiū. In honorē pium/ ppter sapie decus exi
miū: ꝙ sua dignitate trahit ꝛ allicit. Deniqꝫ l amo-
rē syncerū: ppter possessionis bn̄ficiū. Etem̄ plus
amam⁹ ꝙ nostra sunt. Nomen ꝟo salutaris ꝛ salu
tis cōplectit̃ hec tria: q꞉ replet indigentiā irascibil̃
ꝙ tendit in arduū/rōnalis ꝙ tendit in honestū/pul
chrū ꝛ verū/necnō ꝯcupiscibil̃/ꝙ se iūgit ꝛ intimat
ad bonū cōsumatiuū ꝛ vnitiuū viribus derelictis.
Quo fit vt turpiora iudicet ꝛ horreat recta rō: que
magis eā ab honestatē nobilitate ꝛ libertatis sede
deijciūt: sicut luxuria ꝛ gula. Pulcherrima pinde
virginitas nūcupat̃. ¶ Trahit̃ hec altissima ꝛ pre
sus iugiter ruminā da cōsyderatio ex ipsis nature
pprietatibus. Natura ꝙppe filia dei patrē imitat̃.
Cōcluserūt phi cultores sui: ꝙ nō pōt inueniri ni
si triplex rō boni: vtilis. s. delectabilis ꝛ honesti.
Rursum triplex hec rō tota nō reperit̃ l alijs ꝙ in
tellectualib⁹ creaturis: ꝛ hoc aduerterūt pauci ni-
mis. Creature inaīate tendūt in solū ꝯueniēs eis
ꝛ vtile absqꝫ delectabili. s. ad loca sua p ꝯseruatio
ne: vel ad actiōes p sui multiplicatiōe/ ne species
deficiat. Creature sensitiue tendūt vltra bonū suū
vtile ad delectabile/sꝫ nō ad honestū. Creature in
tellectuales tendūt sub hac rōne triplici ad obie-
cta sua: maxime ad honestū/ verum siquidē si recte
sunt: aut solū apparēs si ꝯuerse. Est em̄ singularē
ꝛ eminēs pprietas aīe rōnalis vt appetentissima sit
honestatis. Sūt in aīalib⁹ ꝛ auib⁹ quibusdā que-
dā simulachra ꝯcupiti honoris: q꞉ pugnāt vt vin
cant: sed radix est nō honestū/bonū/sed vtile: vt p
nidis vel delicio sum/ p cibis ꝛ plificatiōe. Sic̃ et
brutalib⁹ holb⁹ qui cōparati sunt iumētis insipiē-
tib⁹: quib⁹ nō est intellect⁹. ¶ Nōne magnificas/ A
nōne potēs dn̄s: sic magnificās ꝛ extollēs aīam et
spm̄ rōnalē: sic p hoc triplex bonū replens/si nō re
pleuerit om̄e in bonis desyderiū. s. ꝙ repletio bti-
tudīs est ꝯsumate fundamentū? Magnificate igit̃
mecū dn̄m o filij holm: ꝛ exaltem⁹ nomē eius in id
ipsum. Canāt oēs ꝛ dicāt singuli mecū: Magnifi-
cat anla mea dn̄m. Itaqꝫ bonū est confiteri dn̄o: ꝛ
psallere nol tuo altissime. In decachordo psalte-
rio cū cantico in cythara. ¶ Olpotens pater tu⁹
(o spūalis aīa) qui possidet/fecit/ꝛ creauit te: nolu-
it te derelinquere sine musica delectatiōe. Voluit
in p̄amis te in canticis exerceri. Nutriūt hec amo
rē sanctū: q꞉ spiritū exhilarant/ delectant mentē ꝛ
letificant/oblectant animā. Totū proinde cordis
tricliniū gaudio replent in voce exultationis ꝛ sa-
lutis. Cōplet̃ ille decachordi psalterij Dauid pa-
tris mei finis in vnū. Omis spūs laudet dominū.
Spiritus (vt diximus) est architriclin⁹ cordis/pn
ceps cordis. Economus dom⁹ sue vocat̃ ex natu-
re sue pprietate/ liberū arbitriū/ aut spiritus liber

arbitrio. Cōsurgit ptās eius ex aīo ⁊ aīa/viro et
vxore modis expositis. Non eñ esset spūs liber: si
sola sibi ptās esset ꝑceptiua/nō etiā motiua: Neqꝫ
si potestatē haberet mouēdi se/nō etiā cognoscēdi
se/spūs libertate polleret. Et qm̄ potestas vtraqꝫ
sibi ꝯuenit facultas a facilitate dicit̄ illa potestas.
Sic eñ duo simul ꝯuenientes ad tractū nauis fa-
cultatē sortiūtur quā non hꝫ q̄sqꝫ ꝑ se sumpt⁹. Sic
ad scribendū ꝯcurrūt oculus visione sua dirigens
⁊ manus digitoꝝ motu scribens: alioqn non esset
facultas: hoc est facilitas informatione literarū.

O ¶ Hoc plane cognito memoriterqꝫ retento: fiat
adaptatio finalis: quō concurrat psalteriū cū can
tico ⁊ cythara. Dicat igit̄ ipse spirit⁹: Exurge glo
ria mea: exurge psalteriū ⁊ cythara. Sonet psalte
riū ab alto: fidiculas habet ex auro vel auricalco:
dat spiritus deiformis animo ⁊ anime pū resident
in excelso cordis habitaculo tanꝙ in arce sion q̄
est apex mētis. Dat inquā psalteriū/dat idez spūs
animo ⁊ anie dum manēt ꝫn infimo tabernaculo
cytharā: que ex imo sonat/que ex corio deficcato ⁊
tenso cū chordulis neruoꝝ tortis/cōtexta est in si-
gnū mortificate carnis. Subinde cāticū cōmemo
ratū inter psalteriū ⁊ cytharā/dat spūs aīo ⁊ aie/
sponso ⁊ sponse: dū medium locū mystici cordis
tenent. In primo sola eternitas. In secūdo euiter
nitas. In tertio materialitas inspicitur. Ueniat
etas q̄ pertrāsibunt plurimi ⁊ multiplex erit sciē
tia: q̄ sapiētia abscondita in mysterio copiosius
elucescet. Multa eñ habeo sup istis dicere q̄ mo
do portare non pōt vnusquisqꝫ. Exurgat cū dilu-
culo spūs exhilaratus ⁊ psalterio decachordo cum
cantico in cythara. Exurgat in gloria sua: exurgat
diluculo: dū aurora lucis per gratiā rutilat: dū hy
ems infidelitatis trāsijt/imber carnal' sensus abijt
⁊ recessit: trahēs deorsum/lumēqꝫ cōglutināns/flo-
res sanctoꝝ desyderioꝝ pulcherrimi ⁊ vernantes
apparuerūt in terra/q̄ prius mortis ⁊ aliena facta
est vite ⁊ nostra. Tēpus putationis palmitū min⁹
vtiliū aduenit. Uox turturis casti gemit⁹ suauisqꝫ
planctus audita est in terra nostra: q̄ a vitijs dere-
licta deserta est/ꝫ virtutib⁹ speciosa/pinguescēs/
⁊ vberrima ficus q̄ (sicut vitis ⁊ oliua noluit dese-
rere dulcedinē sui fructus vt regnaret iter sterilia
ligna seculi) protulit grossos suos: vinee florentes
sub vnica vite q̄ est eterna sapiētia. Et sub agrico
la patre odorē dederūt/bonis i vitā/sed malis est
odor mortis. Quid supest nisi vt vox spūs deifor-
mis imaginē habēs dilecti nūc audiat̄ ⁊ dicat ad
aīam quocūqꝫ fuerit habitaculo collocata. Surge
ꝓpera amica mea imaculata mea ⁊ veni columba
mea. Colūba prout manet in inferiori: imaculata
ꝓut tenet supius: amica ꝓut residet in medio. Au-
diat̄ sequens exhortatio. Ostēde mihi faciē tuā.
Sonet vox tua in aurib⁹ meis. Uox eñ tua dulcis
⁊ facies tua decora. Quidni respōdeat amica deli
ciijs plena. Dilect⁹ meus mihi suauis est/pulcher
⁊ decorus: ⁊ ego illi: qꝛ delicie sue esse cū filijs ho
minū. Nā si delectabit̄ deus in opibus suis: quā-
to ꝑtādus est amplius/delectari in humana natu-
ra quā possidet in filiam ⁊ heredē gratissimā: quā

fecit in imagine pulcherrimā quā creauit in facul
tate liberi arbitrij sub se potentissimā. Siquidē ex
ipso creata est in essentia imortalis. Per ipsum fa
cta seu formata est vigore perceptiue intellectalis.
In ipso possessa est i vi affectiua seu dilectiua: duz
ad suum principiū redit circulariter ꝑfectibilis.

¶ Laudauit in psalterio anima mea dñm sub du
plici chordula. Prima in exultatōe spūs. In deo
salutari meo. Rapta quippe sum in chordis arcē:
etiā in spiritu/imo ⁊ extra spm̄. Exēplo regie Sa
ba: que ad aspectū sapiētie Salomonis in ordina
tis opibus suis nō habebat vltra spiritū. Et certe
plus ꝙ salomon hic. Psallit hinc ꝓpheta Dauid
pater meus: Quā magnificata sunt opa tua dñe:
oīa in sapiētia fecisti: impleta est terra possessiōe
tua: imo eleuata est magnificentia tua sup celos ⁊
terrā. Hic est in cui⁹ salutari deficit aīa mea dñe
deus meus. Oculi mei defecerūt in salutare tuū.
Mirabilis ꝓfsus/sed felix hec defectio. ¶ Lau- P
dauit in cythara aīa mea dñm: magnificās eum
quia respexit humilitatē ancille sue/mortalitatē in
me suscipiens nature. Laudauit in cātico aīa mea
dñm ꝑ vniuersos modulos qui sequūtur in hexa-
chordo. Gratia cū Helizabet/q̄ dei saturnitas in
terpretat̄: sicut et zacharias dei memoria. Hec de
filiab⁹ Aaron in lege/ꝓphetis ⁊ psalmis eruditis-
sima: vetus mulier ⁊ noua mater/ sed in antiqꝫ est
sapiētia: maxime dū partus Joānis.i. boni opis
in quo gratia comitat̄. Laudauit hec helizabet do
minū: exclamās voce magna in cātico oris. Sen-
serat eñ ex Joānis ꝓgaudio ⁊ exultatiōe/dñi pre-
sentiā in me/canticū incepit a me. Benedicta tu in
mulierib⁹/⁊ bn̄dictus fructus ⁊c̄. Et vnde h̄ mihi
vt veniat mater dñi mei ad me? Erat zacharias sa
pientissim⁹: qꝛ sacerdos dei altissimi ꝑdiderat pro
signo vsum vocis: quē nata vox clamāris dei post
modū mox vt nomē scripsit/restituit. Cōtuleram⁹
plurima spacio mensiū triū helizabet ⁊ ego verbis
illi nutib⁹ ⁊ signis. Protin⁹ vt solutū est vinculū
lingue eius: collaudauit dñm diluculo nascētis au
rore ꝑ gratiā confiue. Canticū eius fuit sub tripli-
ci tetrachordo: ⁊ ꝑsonuit ter nomē salutis: ⁊ quid
salus nisi iesus/⁊ q̄d salus nisi virtus replēs totaꝫ
indigentiā sui'passi. Quid hec salutaris repletio
ꝫn bolbus nisi beatificatio? quid hec btificatio nisi
benedicta visitatio. De qua Job: Et visitatio tua
custodiuit spiritū meū. Benedict⁹ igit̄ dñs deus:
qꝛ visitauit ⁊ fecit redēptionē plebis sue. Et exal-
tauit cornu salutis nobis. Sed vbi exaltauit cornu
salutis: hoc est potentiā salutarē? Subdit: In do-
mo dauid pueri sui. Possez ꝑ singulos modulos
cōcordare triplex h̄ tetrachordū Zacharie in .x.
versiculis cū meo psalterio decachordo. Dixit sa-
lutē a dño factā in domo dauid pueri sui. Sicut
locut⁹ est ꝑ os sctōꝝ ⁊c̄. Cōsonat vltimus psalterij
mei versicul': Suscepit isrl' puerꝫ suū. Sicut locut⁹ ē
ad pr̄es nr̄os. Dixit salutē ex inimicis futurā: ⁊ ple
bē humilē deo seruiturā. In scitate ⁊ iusticia corā
ipso. Totā hāc aīam meū ꝑsonuit hexachordū:
colloq̄ns ⁊ alloq̄ns puerū cū q̄ iā erat man⁹ dñi.
Preibis inq̄t añ faciē dñi/ad pādā sciam: nō q̄lē:

·ciq3 sed salutis: ecce tertio iam dicta salus. Inde
est q reuelauit angel⁹ charissimo virginali τ iusto
viro meo ioseph de bñdicto iesu fcto meo: voca-
bis nomē eius iesum. Causaʒ addidit. Ipse eñ sal
uū faciet populū suū a pctīs eoꝝ. ¶ Preterea eudē
min qđ est canticū angeloꝝ. Immo magis eo cō-
memorandū: quo subito facta est cū angelo multi
tudo militie celestis quasi chorū ducēs. Premisit
hic chor⁹ castroꝝ psalteriū incboās a sūmo: Glo
ria in excelsis deo: iunxit cytharā cū psalterio: τ in
terra pax τc. Uox ipsoꝝ laudantiū deū nōne canti
cū est? ¶ Nōne sit̄ est canticū in ipsa tā multipli
ci τ sedula pastoꝝ laude? Reuersi sunt glorifican-
tes τ laudātes deū. Silem⁹ pastorales ad literā fi
stulas/tympanū τ choꝝ/chordas τ organū/tibias
τ cymbala. Plus anagogia nos delectat. ¶ Nec
incōmemorat⁹ abibis o simeon iuste/pie/lōgani-
mis/timorate. Tu veniēs in spū in tēpliū/dū indu-
ceremus ego τ pater eius puerū iesum cū oblatio
nib⁹ hostiarū/cū redēptione quiqꝫ sicloꝝ: tu pue-
rū in vlnas suscipiēs τ grās agens cecinisti: Nūc
dimittis seruū tuum dñe ſm verbū tuū in pace: qꝛ
vide. τc. Sufficere potuerat p sūma laudis τ glo
rie verbū hoc satis vnicū qđ expressisti. Lumē ad
reuelationē gentiū. Cōtulisti mecū de susceptione
israel pueri sui: vocās ipsuʒ salutare: gloriā plebis
M sue israel. ¶ Exhilaresce nūc rex τ pater meus da
uid psaltes dñi. Cōpleri sentis τ intelligis exhorta
tiones tuas totiēs in ps. positas: iterꝫ iterūqꝫ repe
titas. Cātate dño canticū nouū. Exurge glīa mea
exurge psalteriū τ cythara exurgā diluculo. Ha-
bet aliqđ diluculū istud mysteriū: etiā intellectū li-
teraliter. Dixit dauid alio loco me significās. Sā
ctificauit tabernaculū suū altissim⁹. Adiuuabit eā
deus mane diluculo. Dedit τ titulū ps. illi cui⁹ ini
tiū fuit verbū in cruce filij mei: Deus de⁹ meus vt
qđ me dereliquisti. Dedit inquā titulū p suscepti
one matutina. Petit in cāticis sponsa sponsum.
Mane surgam⁹ ad vineas: qꝫ.s. aspiret dies eter
nitatis: τ inclinent̄ vmbre mortis huius. Rursus
inter tot opa dei facta cōmemoratio special̄ est p
pphetā diluculi. Tu fabricat⁹ es inqt aurorā τ so
lem. Et sane qđ aurora pulchrius? quid iocūdius?
qđ salubrius? Ad hoc es venit in susceptiōe matu
tina ros lucis/ros refrigerans/ros fecūdans. Ro
rat desup iuxta votū pphete: Rorate celi desuper
Inde dñs ait: Ego ros/τ israel quasi liliū germi-
nabit: hoc rore pfusa ɔcepi sacietatis fructū: hoc
rore mens īpleta instar teste oui rore pleni: trahit̄
a radijs solis in excelsum. Citharizant in aurore
diluculo/psallūt/iubilant alacriter volucres spūa
les. Sūt exultationes dei in gutture eoꝝ: quib⁹ ex
citatus oīs spūs exurgit diluculo laudare dñm.
¶ Causat hec oīa sol oriens nondū visus. Sol in
quo posuit dñs tabernaculū suū: qꝛ nihil in rebus
sensu pceptibilib⁹ efficaci⁹ manuducit ad deū τ in
sensibili cōparat̄. Sunt ista in sole/ lux/vigor/ful-
gor/feruor sub syllabis explicata septē. Lux eminē
ter ɔtinet hec tria q̄ sunt ppriectates eius/vigor/ful
gor/feruor. Uigor (quasi fecūd⁹ plena luce) ɔtinet
eminēter fulgorē. Uigor τ fulgor cōtinēt eminēter
feruorē: τ ibi stat⁹ cū circulo qdā. Fulgor τ feruor
redeūt ad vigorē essentialē luce plenū seu fecundū
velut ad parentē. ¶ Cōformiter in diuinis: essen-
tia diuīa cōis tribus psonis ɔtinet eminēter ipsas
cū oībus pfectionib⁹ simpliciter/nō tñ formaliter
etiā ſm ponētes in diuinis formales pfectiones.
Pater fontalis est plenitudo diuīe essentie: potēs
generare filiū sicut vigor lucis fulgorē suū. Pater
τ fili⁹ sunt sufficiēs principiū spūsscti. sicut vigor τ
fulgor sunt pncipiū feruoris: τ ibi status: qꝛ filius
p acceptā vim spiratiuā reddit se τ spūmsctm̄ patri.
Trāseam⁹ ad imaginē spūs humani: dicam⁹ ipm̄ R
esse lucē sicut vere est lux. Et eo perfectior quo me
minit/intelligit τ diligit/ seqꝫ sup se reflectit: qꝛ se
pcipit/qꝛ se mouet dū pcipit: et pcipit dū se mouet
circūincessione mirabili. Essentia spūs ɔtinet emi
nēter vigorē memorie fecūde: τ hic ɔtinet eminen
ter fulgorē intelligētie. Duo aūt hec/vigor memo
rie τ fulgor intelligentie/cōtinent euidēter feruorē
amicitie: et hic est status: qꝛ reflexio fit ad fontale
pncipiū: dūmodo redit finis ad pncipiū p mediū:
qꝛ si linee tres recte sunt: quelibet de pūcto ad pū-
ctum ſm originē resultat triangul⁹ intelligibilis.
Sed qꝛ finis redit ad suū pncipiū p mediū: necesse
est itelligi sphærā aut circulū. ¶ Qui pōt puro/vi-
uaci τ irreuerberato spūs oculo ɔsyderare q̄ dixi-
mus de architriclino vel economo cordis nostri/
poterit in se τ p se tanq̄ in speculo τ p speculū cog
noscere se in se: τ p se poterit ɔsequēter rapi a se τ
supra se ad sapientiā diuinā: q̄ p ignorātiā cogni
ta est ſm vnionē sup mentē. Qꝫ si deficit in multis
fidelib⁹ hec sapiētia: sola fides/spes τ charitas suf
ficiunt in grē essentia radicate: τ in ea virtualiter/
imo supeminēter reposite/τ si nō formalit̄. Opor-
tet eñ in oībus sic fieri/vt oīa participēt vno: et
ad vnū cōgregent̄ ſm varios ordines vsqꝫ ad mo-
nadeʒ diuine essentie: q̄ fontaliter est in patre. Sic
potētie aīe ad eius essentiā: Sic habitus oēs vir-
tutū donoꝝ τ beatitudinū/ad vnā gratiā referun-
tur. Deniqꝫ si ɔtentio de tot distinctionib⁹ ſm for
mas metaphysicales sit rōnalis: τ quantū rōnalis
seu minus necessaria: magis ex hoc patet si distin
ctio p relationes in diuis sit maxima: qualis p ab-
soluta fingit̄. Colligit̄ altera similitudo lucis so-
lis ad lucē spiritus. Lux se diffundit p mediū non
impeditū ſm totaʒ sphærā sue actiuitatis. Manet
tñ in se iugiter suus vigor/fulgor τ feruor. Diuin⁹
spūs stabilis semp in se: diffundit se p oēs creatu
ras q̄si centrū oīm p illapsum ſm essentiā/ presen
tiā τ potentiā: nihilomin⁹ ambit τ pambit creatu
ras vniuersas q̄si circūferentia. Rursus ad rē no
strā spūs hois totus est in corde carnali: sicut cen
trū eius influēs τ radiās ad totā circūferentiā cor
dis. Spūs vo nō inde min⁹ est ambiēs τ pambiēs
totū cor q̄si circūferentiā eius. ¶ Qui fixo posset
hāc τ aquilino veritatē oculo spūs intueri: pfecto
facilior ad oīa q̄ dicta sunt de deo τ de spū nostro
pspectus su⁹ esset: sed reuerberat̄ pꝑter ɔiunctio
nē ad ɔtinuū τ phātasmata/et ad hic τ nūc: donec
puritate mētis possit spūs ad vnitatē se colligere τ
collect⁹ stare. Sed o dñe deus qs habitas ī taber-

naculo tuo. Quā ħ paucoꝝ/ꝙ hoc paucissimoꝝ qd̄ sequit̄: aut q̄s requiescet in mōte scō tuo. O requies/o in pace/o in idipsum. Hec ē pax ꝛ vnitas. In qua petit dimitti symeon in cātico. Venit ad hoc oriēs ex alto: dirigere pedes nostros in viā pacis: vt cecinit zacharias. Cōsonat angelicū melos dās in terra pacē hoībus bone volūtatis. Dedit similiter tāgens l vltimo psalteriū meū. Suscepit isrl̄ puerū suū. Quid eñ susceptio nisi sursū acceptio ƀm nomen suū: ꝛ q̄d a deo sursum acceptio nisi ad se spiritualis attractio: sicut vis magnetis trahit ad se ferrū: ꝛ vniuersaliter oīs finis finibile suum. Oīne appetibile appetitū ꝓpriū. Hinc philosophice enūciauit nō poetice q̄ dixit: Trahit sua quē ꝙ voluptas. Hoc in te factum est o gloriose testis stephane: qñ cōplendo omne desyderiū tuū ħ vnū petisti: Dn̄e iesu suscipe spm̄ meū. Hoc tuū instar oloris canticū parata morte/ suauissimo gutture ꝓtulisti. ¶ Magnificat aīa mea dn̄m. Quia fe-
S cit mihi magna q̄ potens est: qñ qui creauit me requieuit ꝛ se viuum l tabernaculo meo: qñ noua facta sunt oia in celo ꝛ in terra. Quō noua/ eo nimirū: q: eternitati sunt ꝯiuncta. Vidit hoc ps̄ sepius incitans ad canticoꝝ nouitatē. Cantate dn̄o canticū nouum: q: mirabilia fecit. Nunq̄d non oīm nouitatū supeminēs nouitas q̄ mutauit signa/ innouauit mirabilia: qñ verbū immēsum abbreuiatū est: quādo diuina maiestas ita est inclinata vt acciperet serui formā: quatinus exaltaret̄ forma serui ad diuinā. Subdit mirabilem nouitatis rationē/ di. Saluabit sibi dextera eius: ꝛ hoc humiles ad eternitatē exaltando. Dextera quippe ꝑtinet ad eternitatē. Hinc est illud sponse. Dextera illius amplexabit̄ me ꝛ psaltes. Tenuisti manū dexterā meā: et cū gloria suscepisti me: quia dextera tua exaltauit me. Saluationē hanc seu salutez opatus est in me q̄ fecit mihi magna: que sum terra illa de qua veritas orta est. Eteñ dn̄s dedit benignitatē/ ꝛ terra nostra dedit fructū suū benedictū dum germinauit saluatorē. Itaq; nō iam mandauit tantūmodo salutes iacob: sed operat̄ salutē in medio terre. Dicit vnicuiq;: Salus tua ego sum: qm̄ nō est in alio salus. Neq; eñ datū est sub celo aliud nomē l quo oporteat nos saluos fieri. ¶ Tu ꝓpterea o gabriel dū missus es a deo legatus ad ea q̄ salutis huiꝰ ꝛ pacis erāt/ a salutatiōe cepisti: Aue gratia plena dn̄s tecū benedicta tu in mulieribus. Addidit helizabet cognata mea: Et benedictus fructus vētris tui. Suppletū est ꝑ te grabriel nomē propriū: dum cogitārē mihi q̄lis esset ista salutatio/ subintulisti: Ne timeas maria/ inuenisti eñ gratiā apud deū. Terminat aliquoꝝ deuotio/ iesus christꝰ amē. Salus itaq; absq; mene seu defectu vere fiat: hoc est quare/ q̄liter ꝛ vnde beatā me dicēt oēs generationes: q: beatitudinē salutarē fecit ꝑ me: faciens mihi magna q̄ potēs est ꝛ scm̄ nomē eius: qd̄ dū bene viuimꝰ/ sanctificat̄ in nobis. Sanctificauit ꝛ in me tabernaculū suū altissimꝰ: q: scm̄ nomē eius. Hoc ēʒ qd̄ natū est in me scm̄/ vocabit̄ filius dei iesus magnꝰ ꝑ angelū/ ꝛ sctūs sctōꝝ ꝑ Dan. Fidelis dn̄s in oībus vbis suis: q: oīa/ opa eius in fide/ ꝛ sctūs in oībus operibus suis. Sctūs sctūs sctūs dn̄s deus sabaoth. Pleni sunt celi ꝛ terra gloria tua. Taliter ꝯseruo memoriter oīa q̄ salutifera sunt ꝯferens in corde meo. Meditās sum assidue ꝛ admirādo deficiens: quāta sit ꝛ qualis hec salutatio. Ecce eñ ex hoc beatā me dicēt oēs ḡnationes. Cōcinet olim mihi oīs ecclesia sctōꝝ salutiferū promēs illud atq; gratissimū: Salue regina misericordie. Et iterū: Salue mater pietatis ꝛ totiꝰ trinitatis nobile triclinū: verbum tn̄ incarnati speciale maiestati ꝑparans hospitiū. Deniq; frequētius: Aue maria gratia plena dn̄s tecum. Decet ꝑfecto me matrē salutis salutantē nō insalutatū ꝑterire. Debet obsequiosus amor vicissitudinē amantibus recipere. Debet gratia plena cū qua dn̄s est refundere gratiā ꝓ gratia. Debet bn̄dicta bn̄dictionez fructifera fructū/ dn̄a regnū. Illuminata sit ꝛ illuminatrix ƀm nomē meū: debeo coheredibꝰ meis illuminationē. Dabit postremo iesus salutē indefectibilē/ ad hoc enī venit. ¶ Cōtulit crebro me- T
cū in corde meo talia. Cōtuli sit cū virgineo ioseph viro meo vocās ipm̄ sicut sara abraā dn̄m. Querebat a me inter secreta colloquia: quō hec ꝛ hec fierent aut facta essent q̄ tandē in me mō cōpleta sūt. Cōseruabat memoriter in simplicitate cordis sui salutationē angelicā quā accepat a me: sit ꝛ canticū nouū meū. Canticū insup zacharie cū cantico symeonis. Cantabiles sibi erāt he iubilationes in loco peregrinationis sue: hec cantica sion: hec l recordationē celestis hierlm̄ solatio sibi tradita sūt. Et q: doctissimā me nouerat in ps̄. ꝛ canticis: dicebat aliqñ maria dn̄a mea: q: mater dn̄i mei. Sonet vox tua l auribꝰ meis: vox eñ tua dulcis. Vox tuo mea q̄d aptius sonaret in auribꝰ suis ꝙ ꝓpriū cāticū: Magnificat aīa m. do. ¶ Apparuit tādē magna fides eiꝰ/ dū visitatꝰ ab angelo triste illud iussum accepit: Surge ꝛ accipe puerū ꝛ matrē eiꝰ ꝛ fuge in egyptū. Audierat ꝑus ab ipso angelo cōfortante se vt me acciperet in ꝯiugē. Qd̄ eñ in ea natū est/ de spūsancto est. Predixerat me filiū parituā. Iusserat vt vocaret nomē eius iesum. Cuiꝰ causam ꝛ diuinitatē aperiēs/ inquit: Ipse eñ saluū faciet populū suū a peccatis eoꝝ: cū delens iniquitates sit deus solus. ¶ O ꝙ dissimilis hec ꝑnunciatio videri poterat ad istam: Surge ꝛ accipe puerum ꝛ fuge in egyptum: ꝙ distans o gabriel nunciatio tua. Regnabit in domo iacob in eternum: ex ista: Accipe puerū ꝛ fuge in egyptum. Magna fides magnā fecit magnificentiā. Vtriq; nostrū cū magnanimi spe contulit: vt contra spem speraremus. Porro totum illud septēnalis peregrinationis exilium/ quāta sedulitate/ patientia ꝛ longanimitate trāsegit cū puero iesu: ꝛ mecū recolat pius animus ꝛ conferat in corde suo. ¶ Venient generationes quādo scribet aliquoꝝ deuotio plurima super istis pie speculanda/ multa prosaice: quedā heroico carmine: cui Josephina nomē erit: quedā aliter ꝛ aliter. Nonnulli de laudibus iusti virginalis spōsi mei fidissimiq; custodis ꝛ testis delegati/ multa sue posteritati legenda relinquēt/ statuent cōsumationē in ipsius preciose morte/ qua presentibꝰ fi

lio meor me plecꝫ flentibus/appositus est ad pres
suos in senectute bona: cui⁹ memoria in gñatiões
seculoꝝ. ¶ Scribent deinceps certiora ꝑ decur-
su tpis quo iesus erat incipiens quasi annoꝝ .xxx.
qñ tota cessi in custodiā ⁊ indiuiduā sequelā eius
dum ꝑ priores annos fuerat velut occult⁹ ⁊ inglori-
us: subdit⁹ paupculis nobis q̄si seruulus qui vene
rat etiā ministrare/ nō ministrari/in humilitatis ⁊
summe obediētie documētū: tūc ꝑdicēs ioānes ab
eremo iussus baptizare/iussus clamare/ pare viaz
dn̄o: iussus annūciare ꝓm⁹ regnū dei: iussus p̄dica
re pnīam in remissionē pctōꝝ. Signū ꝑinde susci-
piens: Sup quē videris spm̄ descēdentē ⁊ ⁊ manē-
tem/ ip̄e est qui baptizat in spūsctō. Consensit ba-
ptizare filiū meū/seruus dn̄m/vox vbum/ amicus
sponsi sponsum. Cui refugiēti cū reuerēti timore ie-
sus subintulit: Sine. Sic nos decet implere oēm
iusticiā: ⁊ hoc in ꝯfutationē ois iniusticie nostre.
u ¶ Camp⁹ ecce copiosissim⁹ aptus est collationum
meaꝝ memorit in corde meo/affabilr sepe doctri
nalr ⁊ deuote cum alloquio alieno cōicatoꝝ/etiā vi
uente filio meo bñdicto. Sedulī⁹ aūt cōtuli post
resurrectionē ⁊ ascēsionē ipsius: qñ (data sub cruce
in filialē discipuli illi⁹ quē diligebat iesus custodi
am) mansi vsqꝫ ad felicē obitū meū cum aplīs ⁊ di
scipulis in hierlm: q̄ fuerūt illic ꝑ annos .xij. ad cō
uincendū iudeoꝝ incredulitatē. Erant enim (sicut
aperuit medicus charissimus Lucas secretoꝝ con
scius meoꝝ) omnes simul in orōne pseuerātes cuz
mulieribus ⁊ Maria matre iesu. Tunc dato spū-
sctō/celebris habebat sacri panis cōmunis in sim
plicitate cordis. Jungebat orō dn̄ica: symbolum
conditū est me consulta. Hoc aūt vltimū de meis
canone scripture catholice vbū reperitur expssum:
q: sum maria mater iesu. Sed o sapientissime dn̄e
deus salutaris meus quāta ⁊ q̄ multifaria sunt ꝓ-
ter hec dicta/docta/collataqꝫ: q̄ si ꝑ singula scribe
rentur/nec ip̄m arbitror mūdū cape eos qui scribē
di sunt libros. Et qm̄ finis legis iesus christus et
hui⁹ ego appellor Maria mater iesu. Placet colla
tiōes aliq̄s d dn̄o iesu meo sub fine ps. hui⁹ decies
decachordi notulare: Sūt .xxiiij. hmōi collatōes.

Sequitur prima que est
notula septuagesimaseptima in ordine.

DOminus deus salutaris me⁹ iesus
meus quē magnificat aīa mea cum
exultatiōe spūs: ⁊ ip̄e est finis omīs
ꝯsummatōis. Et est regalis distri-
butio ois legis ⁊ ornat⁹ vel inclina
tōis naturalis ⁊ ordinis. Jp̄e rex re
gū ⁊ dn̄s dn̄antiū. ¶ Dn̄s deus salutaris me⁹ nō
vane ꝯstituit oēs filios hoīm min⁹ q̄ alia opa sua
subiecta sub pedib⁹ hois: q̄ tn̄ facta sunt bona val
de: nec a suo fine frustrata. ¶ Dn̄s deus salutaris
me⁹ ꝯstituit naturā hūanā sup ceteras irrōnales
creaturas vt capax esset ⁊ ꝑticeps esse posset hone
statis: q̄ dr̄ honoris stat⁹/termin⁹ boni ⁊ finis ho-
noris. Est aūt honor ille bonū honestū/bonū ꝯue
niēs appetitui rōnali vt rōnalis est. ¶ Dn̄s de⁹ sa
lutaris me⁹; nō est salutaris vel salr vl̄ iesus ſm no.
mē suū si nō implere valeat totā indigētiam rei sal
uabilis ſm oēs vires suas. Patet hoc ex descripti
one salutis vel salutaris: cui⁹ finis est vt repleat to
tam indigentiā patientis. ¶ Sal⁹ in rebus sensu x
carētibus sufficiēter obtinet/dū suo ꝯuenienti vl̄ vti
li bono ꝯiunguntur/etiā si nō delectabilr ꝑticipāt il
lud. Patz hoc in grauibus sensu carentiū ad loca
sua: dum ꝑterea formā sibi sisem introducūt ad cō
seruationē spēi. ¶ Sal⁹ in aīalibus carentib⁹ rō-
ne/sufficiēter obtinet dū suo ꝯuenienti vel vtili ꝯiū-
gunt: ⁊ dū illā ꝯiūctionē ꝑcipiūt/ ⁊ in ꝑceptōe dele
ctant/etiā si nihil ꝑticipāt de honesto. Patz: q: ad
honestū ꝑcipiēdū ne q̄ ꝯdita sunt. ¶ Sal in oi
creatura rōnali vel intellectuali ne q̄ ob⁹net/li
nō honesto bono suo cū ꝑceptiōe ꝯiūgat/ intelli-
gēdo de salute ꝑfecta/q̄ ꝯsistit in actu/nō ap titudi
ne sola vel habitu. Patz: q: ad honestū bonū ꝑcipi
endū actualr formata est ¶ Sal⁹ in hoīb⁹ ꝯstitui
nō potuit abutēntib⁹ rōne/ꝓbis aut alijs p̄ter q̄ i ho
nesto solo bono sup̄mo eterno ⁊ vno: nō in diuitijs
vtilib⁹/nō in delicijs suauibus/nō in honorib⁹ vl̄
glīa tp̄alib⁹. Patz: qm̄ hec oīa si affuerint/rema-
net indigētia seu vacuitas vl̄ inanitas nō repleta ſ
ꝑncipalior potētia rōnis/q̄ susceptiua ē boni ho-
nosti ⁊ illi⁹ ꝑceptiua ¶ Magnificētia salutaris ad
honestū capescendū ꝓpria est sol⁹ nature intelle-
ctualis. Sola em̄ mouet ad honestū vel stat in eo
sub hac rōne/q̄ bonum hoc aut illud ꝯsonat recte
rōni: etiā si non haberet rōnem delectantis aut vti
lis. Honestū q̄ppe ē quod sua vi nos trahit ⁊ alli-
cit dignitate. Honestū bonū dr̄ ꝑ relationē ad ap-
petitū rōnalem vt rōnalis est/ordinē suū seruās ie
tinē sqꝫ naturā. ¶ Magnificētia salutaris ad ho-
nestū/fontalr ē in deo p̄ceminēter/apd quem nō est
alia rō cuiuscūqꝫ appetibilis vl̄ amabil q̄ honestas
sua: oia em̄ ꝓpt seip̄m fecit dn̄s: nō ꝓpt aliud vel
vtile vel delectabile intuitu ꝑncipali. ¶ Magnifi
cētia salutaris ne q̄ habet ne q̄ seruat/nisi recta rō
q̄ ſꝫ ad optima desꝑcat: terminet aut finiat in desy
derio suo. Semꝑ em̄ curua remurmurat/inq̄etat
⁊ impfecte stat. Hoc vidit q̄ dixit: Nō est pax impi
is. Et rursum: Cor impij sicut mare feruēs qd q̄e-
scere nō p̄t. Hinc orat p̄r me⁹ Dauid: Cor creati
mundū/spm̄ insup dari rectū: spm̄ sctm̄/ spiritum
ꝑncipalē ſm tria ad q̄ fact⁹ est rōnalis spūs: vt re
cte/scte/fortit ferat in honestū. ¶ Magnificētia
salutaris varie q̄sita est ab oib⁹ quotquot venerūt
hacten⁹ vsqꝫ ad dn̄m deū salutare meū: vel q̄ ꝑus
implicite aut explicite credebāt in eū. Jp̄e em̄ est q̄
totū hoīem saluū fecit ſm oēs vires q̄ ꝯsistēs in su
nu p̄ris annūciauit nobis de deo q̄ ad verā hone-
statē via est/rector/ostiū ⁊ termin⁹ idem ¶ Respe y
ctio salutaris illi⁹ q̄ est excelsus dn̄s ⁊ humilia re-
spicit/solā in aīa rōnali ancilla sua respicit hūilita
tis honestatē. Hec speciositas aīe/hic decor/hec
pulchritudo q̄ trahit ip̄m ⁊ allicit: nec aliūde tn̄ iō
iesus trahit q̄ a se vel allicit: qm̄ in hac humilita-
tis honestate quā dedit/se respicit ⁊ diligit ¶ Re
spectio salutaris notat a sponsa in cāticis. Cū esset
rex inq̄t in accubitu suo/nard⁹ mea dedit odorem
suum. Jn nardo humili redolente accipimus ho-

nestatē. Intuitus hui⁹ honestatis oculus est effi-
cax ꝛ vivus q̄ penetrat ꝛ vulnerat coꝛ in amoꝛe.
Respectu salutaris fit in ancilla q̄ respicit ꝯuer-
sa vicissitudine ad dilectū/q̄ respicit ꝑ oculū sim-
plicē ꝛ rectū: de quo ṽitas: Si ocul⁹ tu⁹ fuerit sim-
plex: totū corpus tuū supple operationū tuaꝝ erit lu-
cidū ꝛ rectū. Rō: qꝛ ꝛ finis ꝓstituit bon⁹/ꝛ ad finē
oꝛdo rect⁹: non distoꝛt⁹ ꝑ ineptitudinē aut viciū
¶ Respectu salutaris multipliciter intelligitur
fieri a domino deo salutari meo. Un⁹ modus ē in
eterna ꝑdestinatione: ſm quā dictum est a filio in
Jobe. Qui ex deo est/non peccat: qꝛ generatio dī
ꝯseruat illum. Alius ꝑ gr̄atiam habitualiter gra-
tificantem: q̄lis est in ꝑuulis ꝛ in hominib⁹ sanctis
dum dormiunt. Terti⁹ est in operationib⁹ sanctis
cū ꝑceptione diuinoꝝ charismatū: ꝑ sensum intel-
lectus ꝛ affectus ī vna facultate liberi spūs: ī coꝛ-
de vno qd̄ est natura essentialis anime: supeminen
ter ꝯtinēs memoriā/intelligentiam ꝛ affectū. Fit
hec salutaris ꝑceptio sepe dum dicit homo deuo-
tus: Ego doꝛmio/supple in virib⁹ infimis/actum
non sentiens tꝑalium: ꝛ coꝛ meum vigilat in som-
niīs spectaculoꝝ eternoꝝ. ¶ Btitudo anime ratio
nalis dicenda ꝑ oēs generatiōes ꝯsistit in factione
magnoꝝ ꝑ illum q̄ potens est: h aūt fiet dum erit
memoꝛie repletio eternitatis ꝛ pacis: erit intelligē
tie repletio veritatis ꝛ luminis: erit voluntie reple-
tio dilectionis ꝛ fruitionis. ¶ Btitudo anime ra-
tionalis dicēda ꝑ omnes gr̄ationes ꝯsistit ī statu
q̄ est omnium bonoꝝ aggregatione ꝑfect⁹. Hec ē
diffinitio recta btitudinis q̄ statum dicit in optio
dum optima potentia optimo suo obiecto imper-
turbabilr̄ ꝯiuncta est. ¶ Btitudo anime rationa
lis ꝯsistit in hoc ꝙ ipsa tanq̄ signum magnū in
celo amicta est sole totius honestatis in rationali
Est luna tot⁹ mutabilitatis sub pedib⁹ ei⁹ in ꝯcu-
piscibili. Est coꝛona tot⁹ perfectionis q̄si stellaꝝ
xij. in capite ṽtutis irascilis q̄ tendit in ardua. De
niq̄ ꝑturit filium q̄ rapit ad thronum dei: rectur⁹
gentiles affectiones. Fit enim ṽbigena: qꝛ descē-
dit in eam spūssanctus: ꝛ ṽtus altissimi obumbra
bit sibi: ꝛ qd̄ obumbratio nisi lucis effulgentia cū
tenebris? Maioꝛ idcirco intelligit obumbratio/ q̄
sub luce clarioꝛ est obumbratio: q̄lis post animā
filij mei facta est michi: sub cui⁹ vmbra quē desyde
rabam sepe sedi: ꝛ postq̄ solicite ministraueram ei
¶ Beatitudo aīe rationalis / quā fecit magnam.
q̄ potens est: pl⁹ dependet a bn̄placito sue manu-
tenentie in statu finis vltimi ꝛ honesti/q̄ in vigo-
re ꝓpe nature/ vl̄ in fulgoꝛe ꝑceptiuo/aut in appe
titiua motione. Soluit ꝑ hoc faciliter q̄stio: cur sa
than irremediabilr̄ coꝛruit/dū alij steterūt immo-
bilr̄: qꝛ terminū vie datū cuilibꝫ eoꝝ impleuerūt:
hi ꝑ depositionē de sede dignitatis sue: isti ꝑ exal
tationē ex sua dū viatores erāt sub deo/fideli hu-
militate/honestate/pulchritudie/ formositate/ spe-
ciositate/in oꝛdinis sui ꝯseruatiōe ¶ Sāctitas no-
z minis dei ꝯuenit cū honestate/ꝯuenit cū salute/cō
uenit cū hūili diuīa respectiōe/ꝯuenit cū magnificē
tia btitudis ab ipso collate: ꝯuenit insuꝑ cū timoꝛe
dei/cū hūiliū exaltatiōe/cū esurientiū repletiōe ī bo
nis. Postremo cū isrl̄ pueri dei susceptiōe. ¶ Sā-
ctitas ꝛ oē ḡrālr̄ nomē qd̄ ad eternitatē scandā ad
aptat ꝓprie/ ꝓpria ē inter creaturas nature intelle
ctuali quo ad finē sue ꝯditiōis intētū/si nō ex ꝓpa
malicia ꝛ impuritate deficiat. Est eñ sctitas libe-
ra ab oī ꝯtagione/ puritas spōte seruata. Sic sani
tas suo mō/sic nobilitas/sic libertas dicit facul-
tatē ꝓximā ꝛ facilē ad operationes ꝓprias ꝛ oꝛdia-
tas ꝛ debitas exercēdas. Sic insuꝑ pax ē oꝛdo nō
impedit⁹/vel oꝛdis tranq̄llitas. Sic modestia mo
di stat⁹ est/ꝛ bonitas boni status. ¶ Sctitas colli
git ꝛ satiat/dū sal⁹ oīm ꝛ sctūs sctōꝝ iesus splēdoꝛ
p̄ris in diuīs/illabit creature itellectuali tāq̄ spēs
ꝛ imago ꝛ ṽtus dñi dei sui p̄ris: dum eñ illabit vt
spēs/ꝑcipit vt pulcherrima. Quid eñ ē pulchritu-
do nisi ꝓpoꝛtio nūerosa/q̄ suū ꝑfecte repn̄tat exem
plarū? Poꝛro dū illabit vt ṽtus agēs ꝑ ꝯtactū me
diū seu moderatū/ꝑcipit suauitas. Natura eñ q̄
tristat in extremis/in medijs delectat. Postremo
dū illabit vt operatio/replēs totā capacitatē ꝛ indi-
gēnā sui passibilis: ipsa salutē oīa ꝯplentē opat: ꝛ
fit quies. ¶ Sctitas salutaris ꝛ btā ꝯplectit̄ neces
sario in aīa rōnali (quā sctificat/saluat ꝛ btificat)
oē bonū: vt ṽificet illud ad moysen: Ego ostendā
tibi omne bonum/bonū honestū ꝑncipalr̄. Et ex
ei⁹ ꝑceptiōe necessario seq̄t sūma delectatio/ ꝓpt̄
ꝯuenientiā summā. Demū vtilitas ꝓpt̄ idigētie cu-
iuslibꝫ supplemētū. Unū fas hꝫ bn̄dicere deo qui re
plet ī bonis desyderiū suū ꝯcinēs ī exultatiōe spiri
tus in deo salutari suo. Magnificat anima mea
dominum. t

G Loria patri ꝛ filio ꝛ spūisctō. Qm̄ ī spirā-
te ter ꝓuenīēte in bn̄dictiōib⁹ dulcedis (o
gl̄osa trinitas p̄r ꝛ fili⁹ ꝛ spūssctūs) Ego
humilis ancilla magnificatiōis tue / cum exulta-
tione spūs cāticū in finē vsq̄ deduxi. Gl̄ia tibi q̄
q̄ es alpha ꝛ o/ꝑncipiū ꝛ finis/cui soli debet ho-
noꝛ ꝛ gl̄ia. ¶ Cōiūxi ꝑ̄us psalteriū iocūdū cum cy
thara/misericordiam. s. ꝛ gr̄am cū potētia. Jure sup̄est
vt subnectā cāticū gl̄ie tue qd̄ habuisti in te ꝛ anō
te/ꝑus q̄ mund⁹ fieret. Mundum eñ ꝛ oīa q̄ in eo
sunt/ꝯdidisti ꝓpter magnā gl̄iam tuā. Jnde est ꝙ
celi enarrāt gl̄iam tuā/ꝛ oīa q̄ celi ambitu ꝯtinent
tur gl̄iam magnificentie regni tui. Gl̄iam hanc vi
dit in spū Esaias/dum audiuit cherubin claman-
tia: Sanctus sctūs sctūs dñs deus sabaoth. Ple-
ni sunt celi ꝛ terra gl̄ia eius. ¶ Dudum in ꝑncipio
q̄n creati sunt celi ꝛ terra canticū hoc gl̄ie tue fre-
quētatū est ꝑ spūs angelicos/laudātes te dñū ꝛ pa
trem ꝛ filiū ꝛ spūmsctm̄. Cui cātico qꝛ dissonare ꝓ-
sumpserūt apostate spūs/q̄rētes eandem sibi vsur
pare gl̄iam/zelasti ꝓpter eam: qm̄ sola tibi ꝓpria
est: zelauit ꝛ ꝑnceps militie Michael exclamans:
Quis vt de⁹? ¶ Fuit postmodū in ꝯsūmatiōe. vij.
dierꝫ ꝯdit⁹ rōnalis spūs in hoīe/cui datū est psalte-
riū decachoꝛdū ad magnificādū te dñm: qm̄ p̄rece
ptū disciplinē ipsi ſm ꝙ tibi ꝯcineret in laudem ꝛ
gl̄iam tuā ꝯtulisti. Rupit ipse choꝛdulas hui⁹ psal-
terij transgressoꝛ effect⁹: ꝛ iō ꝓiect⁹ ē extra ꝑadisum
deliciaꝝ: cui si nō data fuisset cythara pn̄le ad re-
parandū psalteriū iocūdū obedientie ꝛ gr̄e/nihil fu-

hi regnanebat de câticis nisi lamêtatões mortalis exilij cũ bestijs/et vere dãnationis cũ demonib⁹ in gehenne supplicijs. ¶ Reparauit h̃ psalteriũ iocũ dũ cũ cythara filius scḋa in trinitatẽ psona/volente patre cũ spũsancto cooperãte: dũm fact⁹ est ipse per assumptionẽ carnis et spũs cythara in carne mea/psalteriũ iocũdũ in spũ/et glĩa patris in diuinitate Sic enĩ alloqꝫ eum pater: Exurge glĩa mea/exurge psalteriũ iocũdũ cum cythara. Cui filius rñdẽs inducat: Exurgã diluculo. Tu enĩ susceptor me⁹ es glĩa mea et exaltans caput meũ/qḋ resuscitasti ad glĩam. Taliter itaqꝫ egregius dauid psaltes pater meus dedit intelligi: ppterea simul consonãs sibi erupit nũc aĩa mea in magnificationẽ dñi cũ exultatione spũs miscẽs psalteriũ iocũdũ miscõie cuꝫ cythara seueritatis et pnie. ¶ Amplius ꝟo cur nõ potius a glĩficatiõe q̃ a magnificatiõe sumpserim

b

initium/vt dicerẽ: Glorificat aĩa mea dñm. Senti etiam pfecto priuilegiũ hoc cãtici glĩe reseruãdum multitudini militie celestis exercitus/qñ completi fuerint dies vt pariã filiũ meũ pmogenitum. Fiat tunc reuelatio celitus ad pastores: qbus p simplicitate sua et sedulitate vigili sup gregem suũ velut in quadã solicitudine deserti/subito fiet cũ angelo euãgelizante gaudiũ magnum comes multitudo militie celestis laudãtiũ deum celico carmine et dicentiũ: Glĩa in altissimis deo. Et in terra pax hoĩbus bone voluntatis: Venient pastores/videbũt mirabunt: reuertẽtur glĩficãtes deũ. Futurũ est insup ad bethleem diuersoriũ part⁹ mei: inolescat mos p ecclĩam sctõꝝ toto terrarũ orbe diffusam/iugere finibus psalmorũ/canticorũ et hymnorũ celebrit velut vna et incessabili voce cũ oĩ militia celestis exercitus: Glĩa patri et fi. et s.s. Sicut erat in pn. et nũc et sp̃ et in secu. sc. amen. Sed o glĩosa trinitas q̃nto põdere similiter resonat in aurib⁹ meis pariũ h̃ et paucal⁹ numer⁹ ꝟbulorũ. Quot et q̃nti futuri sunt ciues sctõꝝ et domestici dei/q ad iusticiã erudiẽt plurimos: et fulgebũt velut stelle in ppetuas eternitates q ad declarationẽ celestis hui⁹ cãtici glĩe: laborabũt te doctrice. Cõcertabũt apud dissidẽtes futurorũ hereticorũ fragores/strepit⁹ horrendosqꝫ clamores: vt l debita ꝯcinãt armonia/te btĩssimã trinitatẽ in vnitate/et vnitatẽ in trinitate in perhenni seculorũ tpe: amẽ. Dicẽt crebro: Glĩa tibi dñe. Nominabũt te deũ glĩe/te glĩam plebis tue israel. Te dñm ꝟtutũ q es rex glorie. Tu rex glĩe christe: cõcinit oĩs ecclĩa. Tu ad dexterã dei sedes l glĩa dei patris. Tibi laus/tibi glĩa/tibi grãꝝ actio. Quid igit̃ superest humilitati mee quã respexit dñs: nisi vt cũ oĩbus generationibus seculorum subiungam pro fine pulcherrimo debitoqꝫ supaddens ad canticum meum: Gloria patri et filio et spũisancto. Sicut erat in pncipio et nũc et semp: et in secula seculorum amen. ¶ Finis.

Sequitur carminũ

sup Magnificat ps nõ minima/q p abigẽdo tedio' q̃de senectut̃/et recordatõe pteritorũ studiorũ nõ iã nitori studẽs q̃ deuotõi et vtilitati modulat⁹ est.

MAgnificat aĩa mea te dñe, a
meus in te
Spũs exultat, respice fac
humilem.
Aduena dum terris dego,
me cura placendi
Sepius elusit, christe peto ueniam.
Da modo cõplaceat tibi soli serior ætas
Carmine se solans, sis sibi solus honor.
Carnea carnales elegia cantat amores
Cœlica cœlestẽ promat amicitiam.
Gesta stilo memori miserandi tp̃is huius
Dent alij, nobis ditia sophia placet.
Non est consiliũ pulchri spectacula coeli
Linquere, scenumqꝫ uile stilo terere.
Me mea scripta tuis cõmitto pat̃ manib⁹ fac
Quantũ q̃ue parũ uis fieri maneant.
Maxima ps monet & supponit noscere sese
Viribus in pprijs intus & exterius.
Se scripturarũ manifestant dicta uicissim
Crebro latent sola, p lege, se referant.
Deniqꝫ pueniat referans oratio sensus,
Lectoriqꝫ comes sit pia sedulitas.

QVr speculatiuas claudo sub lege metrorum
Materias q̃rit cor iuuenile senũ.
Metrorũ leuitas an nõ minuit grauitatẽ;
Sensus, & ppriũ pondus habere uetat.
Dedecet an seniũ ludus iuuenilibus aptus
Aetatem ppriũ q̃qꝫ decet studiũ.
Grãdior es, pudeãt puerilia, nũc lachrymarũ
Tp̃s nũc lachrymis corda piãda pijs.
Ludicra pone senex puer ut ñ sis maledict⁹
Seria res agit̃, mors uolat ante fores.
Parce seni iuuenis, paucis confusa resoluo,
Mens gaudet numeris artius arta tenet.
Aedificat seniũ doctrina uirilis, & actæ
Ludicra delectant metra pueriticę.
Gratus erat puero iam de cõceptib⁹ omnis
Sermo, nimis cupiens noscere qd sit hõ.
Intus & exterius quot habet uires repetebã
Sedulus, & tandem sero uidere datũ est.
Tricliniũ cordis quid sit, qd mẽtis asylum
Qualis imago dei, gloria qualis ei.

HOc opus, hoc studium canos excre- b
uit in annos,
Ocia delectãt, sabbata sola placẽt
Ex requie requies, mẽsis de mense uacare
Dant, exaltatus ut deus est uideam.
Miris ista modis deus attulit ocia nobis

Anxia curarum uincula diripiens
Forte, nec inuideo, poterit qđ scribit̃ olim
Id fore nōnullis utile, suaue, placens.
Nec puerilia sunt quib⁹ usi metra ꝓphetæ,
Psaltes, philosophi, theologiq; graues.
Attamen auditu carnis resonātia nō sunt
Carmina de rebus quas sapit unica mens
More suo si sit breuitas obscura patescet
Vocibus aut prosis latius exposita.
Ingenijq; modū decet unūquēq; notare,
Par aquilæ nō est quæq; uolabit auis.
Ars quoq; nulla statim totā se ꝑdit, oportet
Vsus ut acceptā ruminet assiduus.
Ingeniū clarescit & ars, si longior usus
Affuerit, nemo summa repente capit.
Arguit̃ seniū q̄ desipiēs puerescat.
Altera causa subest, ꝑ dicta uita ꝑor
Est ꝟtꝰ uegeta mīor ī sene, fortior
Ex aīo pacē de cerebro requiē. (aufert
Fulget in antiquis sapīa, sed quib⁹ ætas
Iunior in claris consenuit studijs.
Perfectos gaudet elegia claudere sensus
Versu sub duplici, pulchior inde nitet
Cōplacuit per eā uacue monumēta senectȩ
Vtile cum dulci consociando dare
Ocia prudenter uitās eremicola quidam
In plectis operās fine cremabat eas.
Exemplo consolor in hoc, si nullo maneret
Posterius studij scripta labore mei.
Profuerint si non alijs obliuia uitæ
Mœste dant animū dū meditādo replent.
Qui loquitur linguis, neq; intelligit̃, illum
Præcipis ut cantet, paule, deoq; sibi.
Ergo tecū habitās cane musis Iudeq; tecū
Gratia quanta, deo posse canendo mori
Humanæ finis naturȩ nos docet apt⁹
Quis modus & nostris ordo ratus studijs.
Philosophia, fides, cū quauis religione
Conueniūt, q̄ homo sit rōne uigens.
Rursus sola bonū rō cōcernit honestū
Bruta sup, finis solus ei deus est.
Finis dispariter brutis, qm̄ meminisse
Posseq; nosse deū quin & amare datū est
Sumitur ex istis ueraciter esse beatos,
Verbū qui capiunt & retinēt dn̄i.
Talibus optima pars cedit, quæ cogitat uni
Postpositis curis, scire uacare deo.
Contemplatiuos ideo laudare beatos
Ausus Aristoteles consonus est fidei.

Multa tū̄ uariat, sed in hoc cōcordat, ut ȩtas
Vltima diuino dedita sit studio.
Non nisi post artes, mores & philosophiā
Ocia concedit posse beata sequi,
Christicolas quanto leuius citiusq; beatos
In cōe facit spes, amor atq; fides.
Theologia q̄dē pie cū philosophia
Mores nō definit, altius erudiūt.
Sit ꝓcul atra comes cui mos inflare
Scire tumere facit, testis apl's est. (sciētes
Contēplatiuos rō demonstrat amicos
Esse dei, qbus & paucula sufficiunt.
Signat amicitiā ꝑqrere conditiones
Dilecti, de quo cogitat & loquit̃.
Hoc contēplator ꝑsertim theologisans
Nonne docendo facit̃ uel meditādo silēs.
Viuit contentus ꝑsentibus, anteriora
Posthabitis alijs, unica cura sequi.
Non rixas hominū, bellorū siue tumultus
Audit, ad hæc surdus, mutus in ore suo.
Sumit in exēplū loth, q̄ ꝑut aduena iudex
Tam sceleratorū non fuit in zodomis.
Transiliens iditū cur se misceret iniquis
Qui foris esse uolūt, cur sibi sit nociuus.
Altior est mūdo curas qui deserit oēs
Quem suscepta nihil publica cura ꝑmit.
Magnificans christum bn̄ plebs ait omnia fecit,
Nā q̄ fecit erāt oīa ualde bona.
Firma fides nisi sit diuæ pietatis amatrix
Iugiter inquirēs, irrequietus eris.
Illa uel illa deus cur fecit̃ questio curis'
Plena nimis, plenū sciueris oſa notat.
Osum cur iūgas, cur osus erit uitiosus̃
Scrutator rerum quas agit omnipotens.
Quærat & inquirat non inueniet rōnem.
Ipse quidē fecit omnia q̄ uoluit.
Ordo duplex rebus nā primus respicit unū
Qui creat, est mediū, finis & initiū.
Aeternus, nulli mixtus, q̄uis sit ubiq;
Præsens esse suū posse uel influere.
Alter inest rebus inter se uiuidus ordo
Certis qui numeris mutuo nectit eas.
Primū contēplās nullā ꝓrsus rōnem
Dic, nisi q̄ fecit omnia quæ uoluit.
Iustitiæ radix est uelle suū prior ulla
Quæritur, errat̃, qd prius initio.
An diuina caret recta rōne uolūtas
Nō caret, ipa sibi sufficiēs ratio.
Pimipotēs faciat qđ uult qd iust⁹ ullū est

Libertas aliter quomodo cedet ei.
Sic stat⁹ in primo, si nō, ubi cōstituet?
Dispositis rebus ordo secundus inest.
Inuenies istic cōnexas mutuo causas,
Vt cur ex rebus proueniant alie.
Hoc natura facit quæ uis est insita rebus,
Quæ rem cōsimilē procreat ex simili.
Philosophis studiū talis fuit ordo secūdus,
Ex hoc ad primū scandere cura fuit.
Theologis quia mox solū sublime fides dat
Se prius his statuūt, infima deinde petūt.
Ardua disparitas, felix q semper in alto
Nixus principio, iudicat in reliquis.
Actio bassa petit, sed cōtemplatio fini
Iugiter intendens, dirigit huc oculos.
Inde geta manet, torquet nihil ordo secūd⁹
Scit qm̄ primo consonat, optimus est.

Sic gradus rerum uarios cognoscit & apto. (agat
Cuncta loco posita qcqd iniqu⁹
Ordo secūd⁹ habet mala plurima, sed tn̄ illa
Solis noxia sunt, iure uolente, malis.
Sis bonus innitēs primo bona sūt tibi ,psus
Omnia, nilq3 tuo deerit in obsequio.
Exclamabis ad hæc quo pacto, qua rōne
Esse bonus ualeo ni deus hoc dederit.
Non potes affirmo, quare sis subditus illi
Atq3 tuā minime iusticiā statuas.
Est tn̄ orandū, bn̄ uiuendū, medijs lex
Quæ iubet instandū, nec potes absq3 deo.
Murmura nō resonēt hoīm, da q̄so salutes
Ipse deo soli, qui creat & recreat.
Primæ libertas causæ determinat omnes
Effectus, proprio uult ut in arbitrio.
Philosophus si libertatē denegat istam
Aut nihil aut fiet omne potens fieri.
Ecce grad⁹ fīles nūero siue possibiles sunt
Quilibet ut fiat, hic fit, & ille nihil.

Vdicio res solerti pensata, docebit
Oiaq3 primi terminat arbitra uis.
Non tn̄ arbitrij libertas ulla creati
Tollitur, augetē & uiget inde magis.
Cur ita uult ita nanq3 de⁹ q cūcta ministrat
Condita uult proprijs & finit ire modis.
Naturalis uis quā respicit ordo secūdus
Contingenter agit, si deus inspicit.
Sed manet arbitrio dupla cōtingētia nostro
Ordine sub duplici sic patet imparitas.
Impius est error dicens ,pdire necesse
Omnia sub primo, si referant̄ ei.

Res habet instanti solo quæcūq3 necesse
Si uult nanq3 deus, quæq3 repēte perit.
Tolle deū facere qcq3, mala nulla manebūt
Non tn̄ idcirco uult deus esse mala.
Cur ita? nam propriā uult appellat rōnem
Nemo malū uellet sub rōne mali.
Sermo pias igitur ledēs aures reprobet̄
Quod de⁹ actor uult crimina, ,pbra, nefas.

Pirit⁹ exultauit ait me⁹ alma, supbos
Mēte sui cordis ad nihilū redigēs.
Spiritus & mens sunt essentiā, ponimus una
In nobis animam consociamus eis.
Fit tamen a sermone dei Paulo referente
Has inter uires sectio mira nimis.
Spūs atq3 anima qua sunt rōne secati,
Lucida nonnulli scripta dedere sua.
At si diuidit̄ uel quomodo spūs & mens
Sermo rarior est, utiq3 diuiditur.
Qualiter astruitur rōnis portio duplex
Non re distincta, sed magis officio.
Mentis amor deus est solus, sed spūs omne
Respicit obiectū quo bene diligimus.
Mentis imago deū prospectat ut unica solū
Spūs obiecta plurima respiciet.
Semp in arce manet sion mens spūs oēm
Hierusalem quasi rex regulat atq3 regit.
Menti lectulus est sponsi locus unicus oī
Triclinio mentis spūs imperitat.

Piritus est menti dux & rector, ulce sponsi
Quē fecūdare gratia sola potest.
Nanq3 utero mentis dū spūs aduenit almus
Supremi uirtus semet obumbrat ei.
Nascit̄ hinc sanctū dñi quod gratia gignit
Concipit illud mēs parturit atq3 parit.
Verbigenę menti dux spūs additur, eius
Dum peregrinat̄ ducitur arbitrio.
Virgo maria ioseph non te grauidauit, erat
Attñ ille tuus, continuusq3 comes. (uis
Cum puero matrē fidus deducit, alebat
Sponte labore suo, sedulitate pia.
Spūs haud aliter mēti dat⁹, impius & trux
Et si non dño paret & obsequitur.
Impietas quāta est seductor de duce si fit
Mentis si fœtum suffocat aut perimit.
Euenit hoc operū quotiēs alimēta bonorū
Detrahit, aut gladio criminis ultro ferit.
At si pœniteat consurgit cum puero mens
Rursus & ad patriam fas erit ire suam.

6 Libertate uiget homo duplice, pri-
ma cohæret
Fini, q̄ nūq̄ tota perire potest.
Libera uis hæc est, quæ non deli-
berat, est uis
Arbitra, cui flecti semꝑ utrinq̄ datur.
Cōplaciti primā nos dicimus, altera nomē
A contingēti sumit, & officium.
Pollet uraq̄ deus, ꝑ primā spirat ad intra,
Altera disponit cuncta suis uicibus.
Prima necessariū non aufert, altera uero
Contingenter agit ꝓspiciens media.
Arbitra uis, lunę similis, mutabilis inde
Obuia fit primæ noxia criminibus.
Si duo cōcordent uir & uxor, spūs & mens
Promisit, faciet christ⁹ erit medio.
Nō duo iam uel tres incōnexi, sed in unū
Cor simul atq̄ aīam fortis amor rapiet.
Gratuitus cū natiuo iungenē amores
Finis principio, quatinus alpha sit o.
Mens cōuersa, mēs pater es, dux ꝟginitatis
Almæ meæ, dicēs oscula sancta feret.
ARbitra uis si spūi propriet, ad ipm
Ois culpa redit, noxæ, scel⁹, uitiū
Scilicet omittit ul cōmittit, qa mēti
Dissonat, intētē semꝑ amare deū.
Mordet eo uermis damnatos arbitra q̄ñ
Vis refugit, qd⁹ amās libera uis meminit.
Hanc deus impssit menti cū uirib⁹ eius
Indelibiliter, dum manet ens ꝓprium.
Libera uis nūq̄ nisi sit simul arbitra peccat,
Dote qdem tali pollet imago dei.
Vult natura deus, uult inclinatio recta,
Spūs ut mentē ducat in alta suam.
Spūs arbiter est, mēs libera, collige paucis
Inter eas uires sectio qualis erit.
Spūs arbiter est uires aīæ super omnes
Qualis contingit sub ratione regi.
Est penes arbitriū queuis opatio laudis
Vel uitij, rebus utitur & fruitur.
Arbitriū tuleris, nihil est peccabile, nullū
Demeritū cuiq̄ ꝓuenit aut meritū.
10 SPiritus est typice dictus iacob, & ua-
rię uir
Ancillæ, sociæ uir pariter dñæ.
Mentē dic dñam dñi cui fulget imago
Gl̄ia, lux, speculū, quē memit, scit, amat.
Synderisim qñq̄ scias ꝑ mente reponi,
Cuius natura pellit ad omme bonum.
Aut ꝓut hic loqmur soli mēs dedita ꝑmo ē
Cuius & obiectū finis & unicus est.
Mēs ita synderisim supeminet unica iungi
Quæ solet ad sponsum filia ꝟgo deum.
Mens & apexmētis ideo distincta notenē
Sitq̄ amor radix finis & initium.
Oia finit amor, ꝓut inchoat omnia, nunq̄
Ipē tamē nescit, nec memor esse nequit.
Vnius & trini saluatur semꝑ imago
A patre per ꝟbum circulat almus amor.
Impmit hoc natura bonū, sed gratia format
Gloria cōsummat post rudimēta uiæ.
Contēplātis habes finē, q̄ subleuat ad se
Mētem supra se, sicq̄ sigillat eam.
ESt naturalis affect⁹ & est animalis,
Est rōnalis mēs amat arce manens.
Mens patriā repetēs amat, & q̄ possi
det illa
Mēs amat, & se mēs oīporētē amat
Diuini gn̄is amor est mentis triplus iste
Finis, & obiectū stat tribus ipe deus.
Per speculū prim⁹ amor est, spēm tenet alter
Actu se proprio solus amat dominus.
Sol⁹ in immensum se nouit, amat, fruiturq̄
Actu non menso nullus amare potest.
Sub gradibus ternis opus exercet amoris,
Credulitate prior fit, rōne sequens,
Ex intellectu reliquū fit, consimili dic
Gratificus q̄ amor triplificat meritū.
Primū simpla fides, intellectus quoq̄ donū
Quod sequit̄ pstat, dat frenesis reliquum
Gloria triplat̄, cōmunis prima secūdam
Mater habet, ternā christe supme tenes.
Vnica sublimis gradibus caret oīpotētis
Gloria, sit q̄uis trinus & unus idem.
GRatia gratuitus amor est baptism⁹
amori
Primit⁹ impsso desup addit eam. 3
Mens ꝑ eā patris eterni uitæq̄ pennis
Hæres adaptat̄, sponsa fit, arra datur.
Naturalis amor nunq̄ delet̄, eundem
Ad reprobos etiā continuat dñs.
Obniti conat̄ ei male grata uolūtas
Se crucians ut equus calcitrat ad stimulū
Mira dei bonitas patet ac inuicta potestas,
Curq̄ uolūtati pax nequit esse male.
Extimulās agitat, urget, pūgitq̄ remordēs,
Complantatus amor iura dei retinens.
Primus amor mentis liber se spōte coaptat
Primo principio, quod nec amare nequit
Arbitriū sequit̄ usum rōnis, & ultro

Flectitur in partes, si uolet, oppositas,
Sponte ve suspendit se partes inter utrasq;
Vsq; quo confirmet gloria uelle bonum
Liber amor melior, q̃ plᵘˢ fulget, uiget, ardet
Corde manu, sensu peruigil, hinc melior.
Est occasus i ens purũ fit casus & alt
In purũ nõ ens, mẽs ab utraq; cadit.
Dic ita cõtigẽs, qa nõ ualet eẽ & in
Non impossibile dicitur esse tamen. (esse
Falsave sunt nõ alio est in eis medium.
Non, negat omne quod affirmatio ponit,
Et uiceuersa, quid me duret ibi,
Principiũ primũ cõplexũ fallere ponens.
Arbitra se uirtus uiresq; suas mouet omnes,
Flectit ad sese mota mouens eadẽ.
Altera causa tñ semp concurrit ut ipsum
Obiectum saltem causa suprema mouet.
Actio non eadem motus seu motio moto,
Hoc deus ad sese solus habet proprium.
Par est obiectum, par est ratioq; uidendi
Actio, sed dispar cum deus inspicitur.
Verbum si dicat ea mens, aliter tamen intro
Verbum diuinum corde pater generat,
Spũs & sanctus mentis spiratur amore.
Non prout hunc spirant filius atq; pater,
Exemplar uerbum dices, exemplar amorẽ,
Quẽ sanctus sibimet spũs appropriat.
Vnica forma dei formas supeminet omnes,
Altera dic non est forma realis ibi,
Formales uarias rõnes fabricat usus,
Intellectiuus abstrahit, aut referat.
Cõponens caueat falsos cõiungere sensus,
Dum super abstracto scire cupit quid id est.
Ens a mene dum uariatur imagine lunæ,
Mens quia metitur, eminet & meminit,
Mens ita totus homo, mens intellectus & est ens.
Ipsa uoluntas est uis memorans pariter.
Mens hõ dũ lunaticus est, dũ more zachæi
In hiericho degit, luna sonat hiericho.
Vix interualla recipit lunaticus iste
Lucida pauca nimis, ualle manens misera
Torquet & illidit uel humi uel aquis uel ignes.
Passio crebra ruens, dormiat aut uigilet,
Nitatur tñ ut uel raro cogat in unum,
Spũs initium quod sit amore pio.
Semet adunat amor uires reliquas sit oẽs
Colligit imperitans, actificans habitus;
Tunc lucet tenebra, radians caligo subitur,
Mens intro rapitur, lux inabyssat eam,
Sicut aqs oleũ supeminet, almus amor sic
Supra quodlibet ens exilit usq; deum,
Argentũ uiuũ semp ptendit ad imũ,
Centrũ quod deus est semp homo repetit.
Magna potens fecit mihi magna canis benedicta,
Ecce beatam me prædicat omne genus,
Virginitas matri, fidei cor, summus ad imũ
Iunguntur, mirer quid potius dubito,
Magna potens tollit mirari, solus is ipse
Cor fidei iunxit omnia qui potuit.
Desine mẽs hoĩm temeraria uelle pfundũ
Conari sensum te penetrare dei,
Infinitus eñ nõ circũscribit arto
Formatæ mentis quolibet ingenio;
Cuncta deus sapiẽter agit, nec hõ rõnem
Asserit hoc Salomon, scire potest aliquam,
Destruat, ædificet, pdat uel colloceṫ ut uult,
Cur ita fecisti dicere quis poterit?
Despicit excelsos oculos, cordisq; supbos
Mente sui, digne fallitur improbitas,
Improbitas sapere q̃ nõ uult sicut oportet,
Sensus sobrietas est inimica sibi.
Contingenter agit extra se prima uoluntas
Libera se uarijs insinuando modis.
Motus cuiq; rei proprius diuina uoluntas,
Paret & ad nutũ flectitur illa dei.
Nulla prior causa est, cui soli dicere fas est,
Sic uolo, sic iubeo, uelle mihi ratio est.
Grãmatici causam quærenti significati
Respondent, quia sic impositor uoluit.
Dispositis rebus datur altera causa ppinq;
Ordine pro rerum proprietate modis.
Quæq; deus format uult, non quia sunt bona de se,
Sed bona sunt, quia sic disposuit fieri,
Cũ uoluit nihil esse prius quodcũq; creatũ,
Tunc nihil hoc fuerat si capis esse bonum.
Fiat lux dixit, bona lux, qa cõplacuit lux
Vt fieret, bona sunt oĩa iure pari.
Qd bona, qd q; potẽs sapiẽsq; p oĩa clamãt
Vocibus excelsis cuncta creata simul.
Res ita disponit, pprios ut eas finit actus
Seu motus agere, uertere sponte potest,

Vertit & immutat quotiens miracula fiunt
Vt dum suspensa quælibet actio fit.
Quid fatum sit fortuna requirit
Solaq; si præter noīa sunt aliquid.
Sunt aliquid, nec eṁ sermo cōmunis inanis,
Nil penitus frustra publicus usus habet.
Est operans a proposito certum sibi finem.
Certaq; ꝓ fine præstituens media
Dicere fortuitum nemo præsumit ubi quis
Præuisis medijs quod petit assequitur,
At dum ꝓueniunt ea raro qualia prorsus
Non intendit agens, dicito fortuita.
Pergis ad ecclesiā dn̄o tua reddere uota,
Et patet ante pedes aurea massa tuos,
Vtiq; fortuitus est hæc inuentio, causam
Eius fortunam dicere rite potes.
Inde uides ṗimā causam quicq̄d facit, esse
Nil sibi fortuitū, nam uidet illa prius.
Non ita fit nobis quos ignorantia duxit
Non præconceptis finibus aut medijs.
Adde ꝙ excelsus deus efficit omnia, quare
Fortuna omnipotens est deus & dn̄s.
Quicquid contigerit nobis, nec præscia mens est,
Præuidisse deū nō dubitare potest.
Hinc fortuna liquet ꝙ in omni rē dn̄at.
Nemo scit sibi quid uespera sera uehat,
Præterea causas alias si colligis omnes
Ipsas fortunam sæpius inuenies.
Cur q̄a cōcausant ubi nemo intēderet actū
Talem, uel tali fine, modo fieri,
Iunge intellectꝰ ubi maior inest, minus illic
Est de fortuna, cur: quia plura uidet.
Angelici porro ciues animæq; beatæ
Nil uel raro aliquid fortuitum reputant.
Omnes nāq; docet in uerbo uisio clara,
At nos uæ miseros nubila tanta tegunt,
Porro priora tenens de fortuna, sciet apte
Mox quid sit casus causa, uel eius opus.
Casus inest soli ꝓpria rōne carenti,
Vt sunt bruta, quibus nulla præest ratio,
Nulla q̄dē ꝓpria ē, sȝ īest aliena, regēs, dux
Et quæ non errat primopotens ratio.
Dixeris hunc uigilem sensus sunt cuius aperti
Peruius & liber spūs hos animat.
Somnus ꝟo quid est illiberatio sensus
Cōmunis, grossus fumus opilat eum.
Ergo status medios uariosq; notato freq̄nē
Sensibus humanis possibiles fieri.
Somniculosus eṁ uigilat corpore grauat,
Nec uigilat ꝑrsus, inter utrūq; manens.
Lesio cōmunis sensus, uel apertio lenta
Dat frenesim capiti sic reuerisa uenit,
Verba nihil cōnexa sibi profert reuerisans.
Nescit quid sequitur, quidue repugnet eis.
Curq; q̄a nulla regit ratio fantasmata, nullo
Ordine quæ gyrant ut mare fluctiuagum.
Somniat ergo uigil minus aut plus plurima uexant,
Fortia uel modica dum simulacra caput.
Gallū nūc loquit̄, asinū mō, castraue terris
Fundat in hispanis, uota facit uaria
Passio quæ fortis fuerit, quæ fixa cerebro,
Credite ꝙ non uult se ratione regi.
Passio dum turbat cerebrum, fit homo fatuiçans,
Auget̄ tandē, lædit, & est frenesis,
Ergo uides cordi deuoto uel studioso,
Noxia cur fiunt idola corporea.
Abstrahat ergo sagax a fantasmatibus alma
Vim mentis, puro lumine se recreet,
Sed ꝙ difficile est, ꝙ rarū, nec uenit ulli
Gratia ni fuerit desuꝑ irradians,
Qua duce ꝓsumat cor sursum posse leuari,
Et quadam lucis se regione frui.
Semper suspecta sit quantūcūq; salubris
Passio credatur, quem retinere nequis.
Nāq; præire suā quæ ductrix est rationem
Gestit & effrenem se rapit absq; modo.
Non secus indomitnm uidi gestire caballū,
Sic stimulis actī ihaustus, aper furiunt,
Passio iudicium uariat, prout ebrietatem
Non uno faciunt fumida uina modo.
Hic silet, hic loquit̄, furit hic, ridet pius ille,
Hic uigil, hic stertit, fit ratione nihil.
Gloria celsa deo uobis uir & o mulier pax,
Quæ uos cōciliet sꝑ amore pari.
Qui mores hoim, quos secum sexus uterq;
Fert, conferre cupit, scandala præcaueat,
Nam generare solet odium collatio talis.
Laudetur potius fœdus amicitiæ.
Mutuo se refouent artus in corpore uero.
Humanus sic se sexus uterq; iuuet.
Cōsona mēbra sibi, nō ullū corꝑe schisma ē
Nō oculus manui dicit inepta mihi es.
Est hoim species eadē, sit fœmina, sit mas,
Sunt animæ similes quæ rōne uigent,

Conditor unus eius plasmator siue creator,
Par & origo dedit nobilitate frui.
Materies similis, claudunt morte parili,
Idem finis eis primo statutus erat.
Crimia nemo libēs sua credito uult recitari
Cum soleat laude quisq; tumere sua.
Dixeris ergo freqns qd' sexū possit utrūq;
Nexu iocundo conciliare sibi.
Exhortare, colāt & amēt se sex'uūq;,
Præueniāt gratis iugiter obsequijs,
Si uitā inspicias hoim, si deniq; mo/
Nemo caret uitijs iunior aut senior. (res,
O tandem maior parcas insane minori,
Non alios damnet quē mage culpa ligat.
Omnes nōne simul eadē dānatio stringit,
Omnes peccati perdita massa sumus.
Quisquis saluatur hunc, saluat gratia sola,
Gratuiti doni est gloria, nulla tibi.
Nos fecit dn̄s, nos destructosq; refecit.
Sunt & apud dn̄m fœmina uirq; pares.
Nunquid uita mares solos æterna beabit,
Hæc ne salus cuneo fœmineo dabitur.
Qui sexum culpat muliebrem siue uirilem,
Culpat cum puero te pia uirgo tuo.
Matribus & patribus proprijs cōuitia dicit,
Sanctos & sanctas conspuit improbiter.
Vir bon' esto mēor, q; sit tibi fœmīa cōsors
Inq; tibi gratū sit data subsidium.
Vir q̄ fortior es q̄nto robustior in te,
Et pallet ualido mens tua iudicio.
Fœmīa si uariū cor h3 mutabile sp
Plus indulge sibi, plus miserere pius.
Tu dux, tu rector, caput es, rege, cōsule, nu/
Dilige, cōserua, christus ut ecclesiā (tri,
Scandala sed dices pbet mihi fœmīa crebro
Blandicijs, rixis, cultibus, illecebris
Consentire caue, tibi nil affirmo nocebunt.
Hoc tua, si preces, nōn sua culpa facit.
Quid q; res omnis laqueus culpæ fit iniqs?
Omnes non ideo res odienda bonis.
Cultu si nimio mulierū sexus oberrat,
Ponat nostra uiri prouida cura modum.
Euam debuerat Adā rephendere, sed dum
Consentit, propriū plectit' ob uitium.
Fœmia sis subiecta uiro, caput est, sibi pare,
Laus sua laus tua sit, gloria, fama, decus.
Probra mal'dicta bona sis scito tua laus sūt,
Nam uirtutis honor dedecus est uitij.
Non nocet innocuis infamia fœda
nocentum,
Ante tribunal onus quisq; feret proprium.
Fœmina cū tibi sit pudor & deuotio cordis.
Flebilis & mollis utere dote tua.
Cerne q; omnipotēs p sexū fortia fregit
Sæpe tuū, tribuens martyrij brauium.
Ergo pbas conare sequi, uos fortia fortes
Exercete mares, laus sit utriq; sua.
Sit uobis in amore bono nexus, cor & unū,
Vna prout species, finis & unicus est.
Spūs annexas tres uires, tres quasi sponsus,
Ancillam, sociam suscipit & dominam.
Est ancilla caro, rō quoq; libera, sed mens
Est dominans, grauidat solus eam dn̄s.
Artes fusca petit seruiles fulgida francas
Deica uult soli sola uacare deo.
Spūs est seruus, liber, dn̄s, prout his se
Arbitrio pprio plusue minus, subijcit.
Cōsona si fuerit microcosmo copla triplex,
Nil macrocosmo pulchrius aspicies.
Et sanctū nomē eius, cuius' nisi scī.
Sanctorum, sanctos ut supas alios,
Sanctus sanctorum uult sanctū san/
ctificari
Nomen, ut orando prima petitio dat.
Est natura capax rōnis, cætera claris
Dotib' excellens, quæ meminit, scit, amat.
Prouida cura patris homini specialr aptam
Orandi formam iussit & instituit.
Hic bona quæ cupiat, mala q̄ fugiat nūerāt:
Mentis & interpres lingua deū rogitet.
Qui pater es noster in cœlis, sanctificetur
Abba tuū nomen sanctificare potens.
Adueniat regnūq; tuum, fiatq; uoluntas
In terra sicut cœlicus ordo facit.
Panē hodie nostrū da nobis quotidianum,
Et sup ens, triplex qui datur & satiat.
Debita dimitte nobis, dimittimus ut nos
His quorū nobis debita noxia sunt.
Ne nos inducas ut nos tentatio lædat,
Gratia sed tua nos liberet absq; malo.
Mira dei pietas oīs pietatis origo,
Ex nihilo miseris se dedit eē patrē
Filius es, nō iā de terra, cœlic' esto
Cœlesti caueas degener esse patri.
Adde q; & frater dici dignatur, & esse
Proximus & socius factus homo uoluit,
Immo minister ait ego sum, non cōditione
Seruili, pietas unica flexit eum.
Amplius adijciam, q̄d crede tū, qa spōsum
Tradidisse menti degenamq; facit.

Filius ergo tuus deus, o dignatio qualis.
Factus uerbigena magnifica dñm,
Noster paruulus es nat⁹ nobis, datus idem
Filius, & nomen emanuel proprium.
Factus es & nobis ultro sapientia, iustus,
Sanctificans, redimens, uitaq́ꝫ uera uia,
Qui solus ꝓprie es, ex quo, ꝑ quē fit, & ĩ q̄.
Quodlibet es forma, finis & efficiens.
Hinc unū uerū, bonitas, spēs, modus, ordo,
Pondus, mensura, ꝓuenit & numerus.

G IN cœlis habitas, cœlū cœli simul ipm
Cœlū cœlorū dixeris ex proprijs,
Vel cœlis ideo q̄a te celas, tenebrasq́ꝫ
Ponis latebras, cui locus est nebula.
Hæc caligo q̄d est tibi sermo mysticus edet,
Quem docuit Paulus, crede Dionysio.
Scribimus & legimus, loquimur quoq́ꝫ plurima, sed quid?
Omnia sunt si non spūs introducet,
Multis hos cœlos deuotio fecit apertos.
Dixit uterq́ꝫ Iohan cœlica uisa sibi.
Prolog⁹ orādo nos feceris hactenus aptos,
Attentos, dociles, quæq́ꝫ petenda sequi.
Abba tuū nomen oramus sanctificeṫ.
Sanctū sanctificās sanctificare decet.
Nomen noticiā quasi notamē uocitamus.
Est unū nomen omnimodūq́ꝫ deo,
Sanctificantē nos decet illū sanctificemus,
Sedulo quæramus nomina nosse dei.

THeologia triplex numeratur mystica tradit
Solus q́ꝫ se scit exuperante gradu,
At ꝑ symbolicā transferre in q̄dq́ꝫ creatum
Fas est, & summo nomina ferre deo.
Vilia dum transfers aures offendere noli
Simplas atq́ꝫ pias, uera licet tua sint,
Ex ꝑfectis ꝓpria constat theologia.
Nil imperfectū nominibus resonat.
Omnia tollit mystica summo, datq́ꝫ secūda
Nomina cuncta deo, terna stat in ꝓprijs.
Prima deū cœlat in se, uelatq́ꝫ secunda,
Symbolicis retinet terna uelut mediū.
Tertia nāq́ꝫ parit conceptus interiores
Abstractos, primo principio proprios.
Actu ꝑfectus, primus, purus, q̄d & est ens
Eternū, uerū, simpliciterq́ꝫ bonum,
Vtitur in patria cōceptibus intuitiuis,
Quos nude uisus imprimit ipse deus.
Finge deus retrahat se, cessat & intuitiua
Visio, nāq́ꝫ deus solus erit species.

E ADueniat regnum, quia si nō primitus ad nos
Venerit ad regnū nitimur ĩ uacuū.
Intra nos regnū iesus esse dei manifestat,
Ergo suū regnū rex regat ut ꝓprium.
Ligna petunt regē, nec ficus, uitis, oliua,
Consentire uolunt, nam sua sufficiunt.
Solus in assensum se ramnus inutilis istis,
Deuouet & regnet, deuorat ignis ea
Fabula spectat eum proprium qui spernere regnum
Sustinet interius, exteriora petens.
Fiat uelle tuū dices, consentit & optat,
Congratulaṫ, amat, cōplacet atq́ꝫ fauet.
Electiuus amor se cōformare supremo
Velle teneṫ ei, dū satis innotuit,
Sic iubet aut ꝓhibet, sed cōsilij monitiq́ꝫ,
Ac de ꝓmissis non eadem ratio.
Nemo dei tenetꝰ fieri cū murmure iudex,
Cur mala ꝓmittit res aliasq́ꝫ facit.
Dū peccata sinit nō uult ea, sed uetat, odit,
Quāuis non remouet, punit at illa tamen.

FIat progressum designat, an omne creatum
Dicendo fiat, protulit ipse deus.
Corporei motus terrā si respicis, hi sunt
Rectus & obliquus, circulus est reliquus,
Spirituū motus ita triplex, orbicularis,
Rectus & obliquus, ꝑ medio deus est.
Circulus est simplex, rect⁹ se duplat ut altū
Centrū quod deus est ꝓximat aut refugit.
Terminus obliquo quadruplex, modo nāq́ꝫ sinistris,
Nunc gradiṫ dextris, ante retroue petit,
Dū resoluta manet causæ mēs uertice ꝓmæ
Egrediens nusq́ꝫ gyrus ibi suus est.
Progrediēs rō motus se diuidit in sex,
Quatuor obliquus, rectus habeat biuios.
Cōstās prima suo mēs centro ꝓuida uis est
Da fatū aut casus fortuitos reliquis.
Casus uitabis te cœlo uixeris alto.
Velle tuū terris fit quasi cœlicolis.
In terra fiant ꝓut in cœlo tua sanctæ
Iussa uoluntatis, dic ita, rectus eris.

D PAnem dum petimus, petimus quicquid reficit nos,
Intus & exterius spūs aut caro uult.
Dic quasi pan panem, quia totum significat pan.
Panis & ergo deus solus & omne bonum

Nostrū se fecit, dū nos formauit, & addit
Dans formā, pariter quæq; sequuntur eā.
Quotidie qa deficimus, sic quotidianū
Quærere nos panē cogimur in precibus.
Da tu qui solus ꝓprie das, reddere quicq;
Nemo potest, donū dicito tale datū
Nobis qui uita peregrini uiuimus ista,
Qui nondū fines attigimus patriæ.
Nunc hodie tempus p̄sens, nūc dicim⁹ æui,
Nunc est æterni, semꝑ utrūq; notat.
Nūc mō, nūc æuo, nūc ꝑpetuo petimus da,
Te panē sup ens & suo omne deus.
Hostia tu sacra nobis, tu quotidianus
Panis sacraris, noster & efficeris.
Panem si petimus, nunq; te teste negabis.
Nec ꝓ pane pater cœlice das lapidem.
Et dimitte pr̄ nobis tot debita nr̄a,
Creditor exclamat, suffocat & cruciat.
Qd' debes redde, multi sunt, uim patior, sed
Responde ꝓ me quæso benigne pater.
Debeo me, qa sum factus, qa sum reparat⁹,
Quod baptizatus filius efficior.
Hæres sum, frater, socius, mēbrūq; ministrū
Se dedit, & toto se licet ultro frui.
Pauꝑ homuncio tot tantis obnoxiæ donis,
Da de corde tuo quæ tibi debita sunt,
Toti debitor es orbi, pugnabit & orbis
Totus contra te, gratificus nisi sis.
Et ne nos inducas, hoc est nō sine pulsos
Tentatosq; graui pondere subruere.
Si tentas purges, doceas stimulesq; ꝓbesq;,
Fac humiles, mites, nosseq; nos facito.
Eterna duc alme uia, tentatio non nos
Dæmonis illaqueet inficiatq; caro.
Omne quod in mundo est superemus, te duce, tolle
Tot laqueos, uel eos contere sub pedibus.
Noctis non pauidos faciat timor atq; diei.
Nulla sagitta uolās ꝑforet aut nociua.
Nescio quid tenebris latet atq; ꝑambulat anceps (ceat
Perplexū, dubiū, sit ꝓcul, aut pateat.
Crebrior incursus nimis aut uiolētior absit
Dæmoniūcedat meridiē simulans.
Sis spes, cōfugiū, tu⁹ assit & angelus, aspis
Et draco sub pede sint, regulus atq; leo.
Contere sub pedibus sathanā, tot retia rūpe
Tot laqueos, funes, uincula, tendiculas.

Impius & stultus tentantē uincere factans,
Quamuis omnis ei gratia defuerit.
Sed nos libera sors & uerax liberet omni
Christe malo, populus dicat & omnis amē.
Nouim⁹ esse malū cōtractū, flemus & actū,
Cernimus exactū, quod tollere grauat.
Trina mali pestis tres uires deprimit angēs
Debilitat, cæcat, urit & igne malo.
Virgo salutata ꝑ aue gabrielis ab ore,
Symbolicisq; patres, ferre leuamen amen.
Septē septenas ex scripturis nūerabis
Exercere quibus ingeniū poteris.
Distorquent animam capitalia crimina septem,
Virtutes contra rectificant totidem.
Dona tot expediunt mentē, septēq; beatos
Perficiunt, septem scito petenda tibi.
Purgat & exornat sacri septēplicis usus,
Dotes tot patriæ totus homo recipit.
Addere multa tibi poteris septena coaptās
Singula corde pio, quotidie meditans.
Talibus assueto tibi contemplatio tandem
Tedia depellens perfacilis ueniet.
Sūma breuiloquij bonauēturę tibi tradet
Noscere summatim singula dicta modo.
Ordine septeno sanctos ut quodq; dierum
Poscit opus, studeas cōnumerare tibi,
Quale qd acta dies tulerit, nūc annua cōfer
Vt formes animū cōmemorando tuum.
Tuq; salutifere ꝑ partes diuide septem
Illud aue, iesus & christus amen, sit ita.
Est in ꝓgenies pietas diuina timēs se
Cōpatit miseris & miseretur eis.
Pauꝑ spūs ē timid⁹, reueret, & in se
Maiorem inspiciens, decidit & resilit.
Ergo dei summa sub maiestate timendum,
Desperans de te decide, suscipiet.
Te timor edoceat quæ sit sententia christi,
Trado suaue iugum, do leuitatis onus,
Est pietas amor ex affinitate resultans,
Primaq; proximitas a patre progreditur.
Cœlestis pater est omnis pietatis origo,
Cœlis & terris finis & initiū.
Ex bonitate dei pietas excreuit in omnes
Progenies, regnat ue nimis impietas.
Hæc tria cōueniūt, pietas, timor atq; sophia
Accipe iob testem qui tria cōnumerat.
Suaue iugum christi est, timor assit iunctus amori,
Laudem nam ꝑ se neuter habere potest.

Est puerilis amor nisi sit reuerentia, porro
Seruilis timor est si sit amore carens.
Quo pacto poterit inquit uulgata querela
Dici uel fieri suaue iugum dñi.
Lex quasi sit facilis legi contraria carnis,
Lex quæ radices fixit amara suas.
Imbibit totis serpitq; maligna medullis
Fomes ad omne nefas estq; tyrãnus atrox.
Sobrius esto, uigil, mitis, castus, moderat⁹,
Sperne uoluptates, lex tua christe iubet.
Esto uorax, dormi, uentrisq; libidine ferues
Da cor ad illecebras, clamat amica caro.
Nõne graue Paul⁹ carnis sathanæq; sagittã
Senserat, exclamans crebrius heu miserum,
Eripiet quis me miserũ de corpore mortis
Huius, ubi pugna deprimit assidua.
Audi quid sacro respondet numine plenus.
Gratia me domini te miserante iesu.
Gratia nãq; põt hoĩem pietasq; repente,
Vt per baptismũ saluificare hominem,
Quot qualesq; legis quos uno mortis ĩ ictu
Gratia suaue iugum, uexit ad æthera.
Non ullum dici uult philosophia beatum,
Qui nõ ex habitu depulerit uitia.
Inde fit ut paucos uel nullos inuenitemus
Felices, quales ponitis o stoici.
Gratia suaue iugũ momẽto tradit in uno
Quo fias felix, scriptus & ad patriam.
In medijs igit̃ rixis, pugnis quoq; carnis
Gratia donat̃, gloria quam sequitur.
Insipiens si sis, iniustus, sordidus, omnis
Seruus peccati uilesq; mancipium,
Protinus ipse iesus christus, sapiẽtia iustus,
Sanctificans, uirtus, atq; redemptio sit.
Forsitan est aliquis multo grandiq; grauat⁹
Pondere peccati, flagitij, sceleris.
Constituit dignũ mox gratia speq; beatum
Vitat & infernum, cœlica porta patet.
Saulus erat spirans cædẽ, plenusq; minarũ
Concidit, & Paulũ gratia mox statuit.
Suauius & leuius quid erit? nam tollit̃ a te
Criminis omne iugum, sponte nisi subeas.
Si pecces rursus, conuertere, mox ueniam dat,
Vires & christus adiuuat arbitrij.
Hæc dulcedo iugi remanens abscondita prauis
Est, quam deuotis experientia dat.

Grã martyribus leuis & fortis data mõstrat
Carnis ut arta iuga suaue iugum superat.
Impietas timida uenia caret omne iugale,
Fit sibi difficile, murmurat impatiens.
Cur te distendis uentosa supbia? quid te
Sufflas & iactas? dum tibi uana places.
Vidi ego uesicã modico turgescere flatu,
Quę pisis sonuit quatuor impositis.
Hanc puer unus acu pupugit displosa repente
Vilis & absq; sono flaccida detumuit.
Quisquis adulantũ turgescis uoce, sub isto
Disce tropo tibi qd mortis acumen aget.
Te prius ergo humilem proprij compunctio cordis,
Spina ve cõfigens si sapis efficiet.
Nullus adulator peior tibi q̃ tibi fies,
Si tibi blandiris, teq; colendo tumes.
Lucifer hinc cecidit, nec mirum dum uideas nos
Turpes & uiles, peste sub hac ruere
Pulcher qd faceres, qd in oĩ pte decorus,
Omni cum plenus sorde superbis homo.
Dicis diues sum nec egens, nescis qa paup,
Nudus, cæcatus, uilis es, atq; miser.
Prospera sors nutrix est hui⁹ subdola pestis
Aspera sanat eam prosperiore manu.
Vnus ut e patribus uentoso corde careret,
Dæmone uexari quæsijt, obtinuit.
Ergo qd aduersas tãto fugim⁹ studio res,
Consulimus sortes, fidimus astrologis.
Sed nolo tentare deũ dices, agis apte.
Si tamen anteferes præsidiũ domini,
Angelicũ si subsidiũ, si spemq; fidemq;.
Cura nec humanis sit nimis auxilijs,
Cura superflua sit, si plus, si nõ ut oportet,
Nec pro personæ conditione, statu,
Tu corpus refoue, tu cura sedulo carnem,
Quid nisi confestim putre cadauer erit?
Ex bonitate patris pietas est intus oborta
Vnius & trini, sumit̃ hinc ratio.
Diffusiua sui bonitas est, summaq; summe,
Qualis pfecte de foris esse nequit.
Hæc tenuis uix umbra boni, diuĩa necesse ẽ
Sese diffundat interius bonitas.
Est naturalis cõmunio, dic & amoris,
Suppositis trina est, licet ẽ essentia simplex,
Summa palã bonitas hinc reserata patet.
Omnia dic eadem, nisi sola relatio cogat

Ponere personas nominibus proprijs.
Est pater, est genitus, & sanctus spiritus unꝰ
Optimus omnipotens, omnisciens dn̄s.
Qualibet in re sunt huius uestigia causæ,
Plus hominis mente claret imago dei.
Mens etenim se cognoscens, se diligit inde.
Mens uerbū gignit, hinc amor exoritur,
Mens pater est, uerbū genitꝰ, dilectio nexus
Ac essentia sunt hæc tria non eadem.
PLena est simplr ideo deitatis imago
Nec lux in sole lumē & ipse calor.
Vis uerum liber cognoscere, simplificetur.
Cor sursum remeans, infima despiciat.
Materiæ trahit imperfectas conditiones,
Quo magis a summo distat origo sua.
Hoc in sole notes & lumine, sed uiceuersa,
Dum redit ad primū spirituale sapit.
Mēs hoīs mūdū sua p simulacra receptū
Sensibus effigiat spiritui similem.
Spūs est nempe qd' gignit spūs, ista
Mentis conditio libera primo fuit.
Principiū rebus primū speculando creatis.
Obijce cū nullo crimine lesa iacet.
Inficitur carnis oculus, sed hebet rōnis.
Contemplatiuus lumine pene caret.
Par fit iumētis, mēs corpe mersa grauat.
Decliuis stolidam uix bene uisit humū.
Est dn̄i pietas in ꝓgenies timoratas,
Contritis grauibus, dat leue suaue iugum.
FRancia progeniem pietas germana coartat
Flere tuā, ꝙ eā dura manus cruciat,
Permittente deo francorū nobile regnum,
Cur tot ab erumnis hactenus atteritur.
Scire uolēs, ut cura solet distendere mentes
Humanas, nosse consilium domini.
Scripturas scrutare sacras, scrutare ꝓphetas,
His uelut in speculo quod petis inuenies.
Effectus similes causæ similes operantur.
Ergo hierosolymā cernito cur perijt.
Mittitur hanc cōtra diuini uirga furoris
Assur, qui plenam flagitijs adimat.
Nōne pares, pudet heu, causas ī parrhysiēsi
Vrbe fuisse diu uidimus excidij.
Errores cæcos populo, pseudoqꝫ ꝓphetis,
Pomposos qꝫ status, unde rapina uenit,
Indeqꝫ seditio, paupertas, publica cædes
Membris in ꝓprijs hostibus inualida.
O nimis erratū est, tandē uexatio nobis
Intellectum det, præteriti pigeat.
OPortet pro patria, pro iustis legibus omnis
Verꝰ francꝰ, erit laus sibi cū merito.
Prodigus atqꝫ rapax luxus piger exulet oīs
Prisci causa mali seditione potens.
Fœda libido ꝓcul, qualem uel dicere turpe
Arsit quæ quondā sulphure pentapolim,
A populo dn̄i moderata stipendia quærāt.
Finis & hic sit ne publica res pereat,
Vt corpus nerui sic uectigalia regnū
Sustentant, apte distribuenda tamen.
Expedit & populo ꝓsumere nō dominari,
Expti sumus, & tradit Aristoteles,
Curia cum pastore tuo romana memento
De te quid totiens francia ꝓmeruit.
Redde uices, fer opē, lœtalia dogmata damnes,
Quæ uitas hoīm fœdꝰ & oē necant.
Nulla fides detur mendosis aure susurris.
Scire cur nolunt, nil rōnis habent.
Regnet iusticia, uigeat prudentia sacrum,
Prole noua crescat parrhysij studium.
SOrs miseranda nimis te Francia diua fatigat,
Plus ꝙ cuiusuis uox resonare q̄at,
Olim ꝓscriptos ꝑ libertate tuenda,
Proqꝫ fide passos, mos releuare tuus.
Sensisti thoma ꝓprijs dū trusit ab oris
Anglia te, crebro sensit & ecclesia.
Heu pietas, heu prisca fides, cogūt alumnī
Francigenæ, mortes exiliumue pati.
Sūme deus, ꝑ lege tua, quā sub decachordo
Mentibus impressam scribis, & in tabulis.
O quot theologi, quot pontifices periere,
Carcere quos clausos dira necat rabies.
Effugit altera pars alienis incola terris,
Tutior exilio, sed spoliata bonis.
Austria tu felix, felix studiosa wienna,
Dux q̄bus est talis traditus in regimen.
Zelo qui fidei feruens, ob eam fugitiuo
Offert doctori sponte refrigerium.
Sis sua magna iesu merces, pro cuiꝰ honorē
Doctorem recipit discipulumqꝫ tuum.

DIspersit dn̄s uana de sede superbos
Mēte sui cordis, uita nec apta manet
Turbis curarū lacerata notat, & est par
Pulueribꝰ turbo q̄s uiolentꝰ agit.
Sede sedet nulla stabili, nec cōuenit ulli.
Dissidet & secū turbida mens hominis.

Nusq̃ uita malis est solitaria, q̃uis
Desertis eremi sit relegata locis;
Milibus hæc si sit hoim circũdata turbis,
Nusq̃ ciuilis nec socialis erit.
Mens humilis, simplex & solitaria secum
Petrę nixa manet, cõcomitata deo.
Sola simul socialis, & est ubicũq; locetur.
Dissidet hæc nulli, conuenit ipsa sibi.
Sola qdẽ minime cui uirt⁹ fit comes omnis
Sit licet extremis finibus acta maris,
Sola tamen secum nunq̃ se deserit, & si
Multus ei populus cingat utrũq; latus.
Est uicina deo quę iugiter aspicit, est spes
Anchora ne fluitet, pstet, amatur, amat.
Imperat unit̃ secura, serena, suauis,
Pulchra uidens, fini consociata suo.
Conscia secreti diuini, sicut amica,
Sicut dilecti sponsa, columba, soror,
Has dat theoricę laudes sapientia uitæ,
Solitarius est solus amicus ei.
Nec solus tñ est, q̃uis locus & man⁹ & pes
Osq; uacent, animus omnibus obsequitur.
Proficit hic & nũc uerũ scrutando, salubre,
Scribit quæ senior posteritas relegat.
Nulla licet scribat, nil pdicet ore, perorat
Moribus, exemplis, uoce loquẽs operum.
Est solitudo preciosum crede talentum,
Terrenis caueas dum datur infodere.
Posse uacare sibi non gratia parua, uidere
Quã suauis dñs gratus ea fruere.
Martha sit intẽdens multis, sinat ipsa sororẽ
Vti parte sua, uult iesus hos fieri.
Schisma nec iterfit mẽbris, oculusq; tenell⁹
Non culpetur agat si manuale nihil.
Magna domus uasis nec seruis uti-
tur hisdem,
Nõ par officiũ, sors sua cuiq; sat ẽ.
Sunt tot in actiuã pede q̃ se pcipiti dant,
Theoricæ paucos quæso uocare uelint,
Sit fortes, gladios teneãt, salomõis ab itra ẽ
Lectulus ob sponsam, sponsa quiescat ibi.
Filia clausa domi maneat, matri famulet̃.
At uir in arma ruat, ditior ex spolijs.
Solus nõ pugnat, sed p pugnãtibus orat.
Hos non dedignans actio quos tribulat.
Ocia non laudi tribuit, nec obinde supbit,
Se catulo segni iudicat esse parem.
Et tñ impetrare põt dilectio, quod non
Vel labor aut meritũ se cruciantis habet,
Sueuit amicitiæ ius, regula, ius dare, qd' nõ
Concedit meritum iusticiæq; rigor.
Ambo parem referũt prædã, tentoria seruãs
Miles, & hostiles exuperans acies.
Est equidem felix, est solitudo beata,
Si simplex nec iners fructificet, uigeat.
Si ratio trahit affectum, si sensus
& actus
Nõ discordẽt, sit gloria uana procul
Rumores fugiat, dicens sibi clause qd ad te.
Factorũ ratio sit tibi uelle dei.
Solitudo nocet nisi desit sollicitudo
Curarũ interior cor lacerans miserum.
Cor grauat ebrietas, cor crapla, curaq; uitæ
Sole sub hac triplici peste perire caue.
Sunt qui delicias reputant sub sentib⁹ esse,
Sub curis quibus est irrequieta quies.
Parcit eis dñs sibi se cõmittere solos,
Atq; ministerio collocat ipse suo.
Ast alios q̃s scit pro uita qualibet aptos,
Nunc has nũc illas uult uariare uices.
Optima pars hæc est, hæc robustissima felix
Gaude cui dñs prestat utraq; frui,
Alterius uti gaudet natura, nec uno
Corpus iners studio iugiter esse sinit.
Vita beata uenit cui solũ sufficit unũ,
Sola uacat soli, sed socialis ouat.
Libertas onagrũ delectat libera colla
Liber & a turbis mõtis aprica colit.
Pellicanus macer est, desertis inco-
la solus.
Serpentes perimit pulliculosq; fouet.
Nycticorax tenebr'latitat, q̃a lumẽ ab extra
Interioris uim disgregat intuitus.
Passer ut in tecto stą solitarius alto.
Te neq; conturbet turbida cura domus.
Vnus ait culpatus eo q̄ non loqueret̃;
Ni tacitus prosim, sermo nec ædificat.
Prima dei requies sopor Adæ tres Abraãq;
Cernens, ac Esau sacrificare uolens.
Scala Iacob sua lucta rachelis amor decoris
Ignis Oreb, Moyses monte loquens dño,
Cantica cũ psalmis monte maria petẽdo
Simeon iubilans, quiq; colunt eremũ
Beniamin, & Paul⁹, aquilæ filiiq; ioannes,
Extasis & Petri, cella uidens Stephanus.
Turtur soliuaga uolitans, & alauda canẽdo
Vitam symbolicæ theoricam tibi dant.
Quam multos homines præuentrix
gratia mœstos
Ex improuiso uisitat & reficit.

Nūc sapit hic psalm⁹, nūc v̄sus ī intima cor
Labit, apparuit aridus ante nimis. (dis
Ergo nec introitus scit, non exitus eius.
Felix q semp peruigil optat eam.
Expecta tamē in tēpus placiti tribuentis,
Et locus atq; modus, eligat ipse suus.
A seruo nūq; dñs declinet in ira,
Sed nec in ira sit o suus introitus.
Hostes heu legim⁹, dñs quos ipse cibauit
Frumenti ex adipe, melle repleuit eos.
Cur, ut iustior hinc pateat damnatio donis
Dū sunt ingrati muneribusq; patris.
Tolle pr̄, tolle tua munera, si tuus hic sit
Seruus abusurus, uerbera da potius.
Ast heu uerberibus potero fortassis abuti.
Quicqd uis igit fac, modo ne peream.
Gratia præueniat, comitet & usq; sequat,
Securus donū postulo tale mihi.

Mens pure ɔiūcta deo secreta ni rescit
Fit regio pacis, luct, & aula placēs
Fulgida caligo est nebulæ tene-
bræq; coruscant,
Montibus æternis lumina crebra micant,
Inq; sinu mentis numerosę spūales.
Angustat rerū se nihilū species.
Ordine qn etiā residēt fantasmata pulchro,
Immotis ut aquis sol radiare solet,
Interea mūdi fugiūr p inania curę,
Illecebræ carnis, & sathan insidiæ.
Sed redeūt heu sæpe nimis uelut agmine fa-
Obice cor firmo se nisi munierit. (cto
Corpis occultat sensus, aditusq; dolosos
Peruigil exploret, uim quoq; ui superet,
Garrula uitet cū fictis fama susurris.
Nil aliud lædat, tempora depereūt.
Tpa res pciosa nimis, stimulos sed & acres
Infigūt mage uix & abire ualent.
Inuitus patiere iugū quod sponte subisti
Frena ferentis equi fabula te doceat.

Decipit q uult nimiū sociabilis esse,
Dū putat agrestis nomē hre uiri.
Elōgās fugito, pstat, claudēt & ora
Sic usuat dicent, sit suus iste modus.
Cœlis interea tacitū miscere licebit
Alloquiūq;, fiet mentis in arce locus,
Stillabūt lachrymas cordis liqfacta suaues
Intima, non quales cogit acerba lues,
Spiritui simul & carni cibus iste placebit,
Omnia fœcūdans rore salutifero.
Sed caueas laqueū, caueas sub melle uene
(nū.

Si tibi plus placeat q; deus iste sapor,
Explorabis ita, dñi si iussa retrorsum
Proijcis, ut uitam deliciosus agas.
Præmia si petis hic operū, dicet amice,
Quę tua sunt, tibi sint, accipe, uade, sile.
Heu mea qlia sunt nisi pessima pmia tollēs
Quid nisi prauus ero perpetuoq; miser,
Argue, castiga pater, ure, seca, neq; parce,
Dūmodo pmaneam cōplaceamq; tibi.

Intellect⁹ agēs habit⁹ & spūales
Illustrat species, nec locus est tenebris,
Gratia dū comes effulget, si uita serena
Sit, neq; cōturbat passio turbida cor.
Aere sicut sol athomos radians manifestat,
Omnia sic cordis intima clausa patent.
Pœnitet ob uitia tantis horrentia neuis,
Euitet inde boni gratior intuitus.
Est regio lucis & pacis gratia menti,
Lumen ab æternis montib⁹ accipiens.
Gratia nāq; dei paradisus delitiarū,
Cū natis hominū deliciæ tibi sunt.
Nōne fit absq; fide, dices cui cura suorū,
Nulla subest hominū proximitasq; perit,
Fit fateor, tū & curas cognoscere debes,
Atq; modos uarios, pro gradibus statuum.
Incola deserti uel uita monastica curant
Absentes populos, non ope, sed meritis.
Non, ita pastores aliqui regesq; ducesq;,
Aut qui quotidie clamitat ad populum.

Irrationalis, amēs & stulta uocat,
Mystica cui nomē theologia dedit.
Priuatur ratio, mens, sensus, pax quia
christi
Exuperat sensum cum ratione simul.
Causa tū mentis & sensus & rationis
Lux tenebrosa, silens uox scia nescia fit.
Esse sui generis rō, mens, sensus, habēt, sed
Noscendo nequeūt æquiparare deū.
Solus in immēsum se nouit, amat, fruiturq;
Quisq; gradu mēso sanctus amare potest.
Vnio simplifica fadans & pura, quietam
Mentem perficit, & pficiendo rapit.
Vnio deifica mentē quasi sorbet abysso,
Fitq; p etens, noscens, sancta, deū patiens.
Vnio pacifica modus absq; modo reputat,
Et gradus absq; gradu, lux sine luce simul.
Theologia pōt ppriā quā dicimus ista
Concordare simul, mystica gustat eam
Mentis in excessu, sapiēs sapit, insipientis
Cor conturbatur, posse negat fieri.

Exaltauit ais humiles o uirgo beata
Mundi quam dominam magna potens statuit.
Cur? qa respexit humilē deus, ut tuus esset
Filius, & matris subditus imperio.
Gloria suscepit humilē sublimior, ex hoc
Ipsa nouissima sis, proximiorq; deo.
Nāq; nouissimus & abiectior esse uirorum
In cruce suspensus esse iesus uoluit.
Propter qđ deus exaltauit eū, sibi nomen
Tale dedit, nomen omne quod exuperat.
Sta mō collige te mea mēs hinc corrue toto
Prona sinu, signum stringe salutiferum,
Tolle iugū crucis hoc, a q̄ diuellere nullus
Praualeat casus, dic crucifixe iesu.
Fasciculus myrrhæ mihi dilectus meꝰ, inter
Vbera cōstringet se mea, suauis amor,
Oscula det labijs, ungat, trahat, afflet odorē
Intus, & in cellas ducat aromaticas.
Amēs q̄ raperis mea mēs q̄ digna flagellis
Oscula uis, cuius terra tremit intuitu.
Parce precor rapit en pietas inspecta supremam,
Quæ maiestatē nō finit, ut uerear
Brachia distendit, uultū declinat, apertum
Per latus ostendit se cor amore dei.
Frigidus ingratꝰ meꝰ esset amor, ꝓ amorem
Si talem minime flexus amaret eum.
Maiestas fateor retrahit si conspiciatur,
Carne tetigit sese, sola patet pietas.
O pietas q̄ nec colaphos, nec sputa, flagella
Clauos, nec mortem respuit ecce crucis.
Iā nec amore mei lāguet, neq; uulnera sētit
Mortuus in dura sed cruce pendet adhuc,
Mortuus amplexu se quō subtrahet, aude
Mens pia, coniungi cum pietate sua.
Os dare qđ refugis? cur nō i amore liq̄scēs
Tota fluis? cur nō crux madet ex lachrymis
Ipm forte tenet flētis gremiū genitricis,
De cruce depositum flens sibi compatere.
Saxea mēs nimis est adamātecq; durior atro,
Talia quæ spectans mollior esse nequit.
Tange iesu, uirga totiens crucis ut lachrymarum
De cordis silice largior unda fluat,
Marmore frigidius o cor qđ tantꝰ amoris
Non rogus accendit, stasq; gelu rigidum,
Flammiuolis saltem scintillis incegete cor,
Quæ crucis ex omni parte uides saliunt.
Incipe, pcurre, primusq; nouissima iunge,
Singula quæ patitur uirgo iesusq; nota.
Vna tibi poterit scintilla, nisi reprobus sis,
Ignem de lignis, crede crucis parere,
Adijce sarmenta uitiorum, quæ resecabis
Iunge, quasi ligna plurima dona dei.
Lucā cuius adest celebris lux, perlege lucas
Trinis cum socijs gesta crucis referant,
O luca felix qui uiuendo studuisti
Morte crucis corpus mortificare tuum.
Crux petrū reuehit ad cœlos & cruce frater,
Tu suus andrea lætus alacris obis,
Stigmate frācisco seraphi sub imagine fixit,
Vt mors fortis amor, flāmeus ac penetrans.
Tu bonauētura cruc: b succēsꝰ amore
Qđ fueris nomē, & tua scpta docēt.
Indicat hoc picta tumulo ꝓpria crucis arbor,
Lugduni qualem plurimus orbis habet.
Eius ad exēplū strictū crucis acta repone,
Qui uideas oculis, corde uel ore legas.
Nidulꝰ esto tuꝰ crux tutus, pulcher, amœnꝰ
Intra quem foueas pulliculos operum,
Christꝰ obūbrabit sub pēnis bruma nec ar-
Nec poterit miluꝰ esse sathan nocuus. (det
Adde ꝙ ex omni regionis parte subibit,
Flans pius affectus flamine, carmē agens.
Carmen ab interno cordis resonare docebit
Gamma nouū punctis quod crucis inserit.
Cantica delectant si talia lector abunde
Sub duplici lingua comperies alibi.
Crux est actiuis, crux theoricis speculanda
Sorte nec æquali, non oculis paribus.
Marthā sollicita ps circa plurima turbat,
Dum pro parte sua sola Maria sedet.
Lippi sunt oculi Lyæ, claro sed ocello
Rachel amicitior cerner edīua pōt.
Viuat pte sua quæuis cōtēta sororū,
Alternare uices gratia ni dederit.
Gratia quod nō dat, nemo feliciter audet.
Gratia rara nimis mente uacare deo.
Corpore uestiuit ideo se christus ut esset,
Ad diuina tibi dux, uia, scala, status.
Corde tenēs christū ꝑ sensus carnis habere
Tecum crede deum, quod satis ad meritū.
Theoricos, hūilis quos nō daī hic imitari
Collaudes, & erunt præmia certa tibi.
Stringe crucis malū si nō potes alta tueri,
Ad patriam ducet te ratis ecclesiæ.
Sit tua theoria crucis inspectio crebra
Sufficit en sanguis pulliculis aquilæ.

Dū gratis accubitu rex est, tua nard⁹ odorē
Spirat, si fueris plantula, parua calens.
Impositas laudes prius & deuotius imple
Præcipuum ratio uult opus esse dei.

S Icut es ad patres nostros mirabilis alme,
Sint ipsi nobis deprecor auxilio.
Christe calēdariū uocat ad pr̄es mēorādos
Ecclesiæ, quorū uita precesq; iuuant.
Primo reconcilians series iocunda dierū
Aduentus domini percelebris colitur.
Aduētus duo sūt christi, primus cruce uilis,
In maiestate crede, sed alter erit.
Hos iudæa rudis quia nō intelligit errat
Messiæ regnū corporeū reputans.
Christicolas dic cōsimiles, qui tp̄is huius
Quicq̄d in ore sonent, ꝓspera corde petūt
Diuitias, si delicias, si præstet honores
Christus honoratur conditione fori,
Deseritur finis igitur, quia spiritualis
In christi cultu murmura crebra tonant,
Ecce tot annis iā colo christū, lāgueo paup
Mœstus, inops, gaudet ꝑfida gens opibus
Surgere de tenebris hortatᷣ ep̄la Pauli,
Hæc Augustino uersio mira fuit.

A Duenis Andrea decor & uir uersus inana,
Cui crucifixus amor, cui cruce uita uenit,
Fortis amor crucis est, supās mortē q̄a uiuū
De cruce deponi fortis amor uetuit,
Testis ad extremū lux emicat & tua uox est
Iam dn̄m uideo qui uocat ad patriam.
Primus ut instituit aīam, corp⁹ dedit aptū
Corpus peccati fit modo carcer ei.
Rem, sed nō causam uidit Plato siue poetę,
Emendanda tn̄ corpora non capiunt.
Accipiunt sancti uelut Andreas, cupiūt se
Corporibus solui, restituenda sciunt,
Eligit electum gratis deus, attamen ipsi
Traditur electo gloria pro meritis.
Electis igiᷣ non est operatio frustra
Par uice conuersa dicito de reprobis.
Mirādas hoīm facies, sup astraq; terram,
Dæmon ait christū, corruit ad reliquum.
Orat ut Andreas, Nicolaus luxuriosus,
Sobrius & castus, saluus & efficitur.

O Mnia sunt scripta spem consolantia nostram,
Est solamē ī hoc themate theologī
Spem facit summā tua desperatio summa,
In se qui sperat est maledictus homo,
Coniungenda tamē operatio mira uidetur
Hæc sententia, sed gratia firmat opus.
Actu peccati coagit deus, & finit esse
Culpam, mox ora tollat utrūq; deus.
Tollat, si desit actus, si non sinet esse
Culpam, teq; statim gratia sanctificet.
Cessat murmur ita, neq; mens cōtraria fiet
Velle dei, dic fac quomodo uis domine.
Vult bona nos facere bene talia taliter orās
Sic facit, & quod fit tunc tamē esse nequit,
Proijcit ut ficus grossos, ita plurima cœlo,
Stella cadet terris, glosa modos aperit,
Glosula si desit hic textus ridiculus fit
Philosophis sciolis, ac rudibus timidis.
Depereant igitur laici qui simplici textu
Vtendum dicunt, clerus & eijcitur,
Vult intelligere prius, & post credere q̄sq̄s,
Huic sacra scriptura nil nisi scandala dat.

T Emp⁹ iudicij q̄rūdā calcul⁹ ausus
Dinumerare fuit falsidicus nimiū.
Calcul⁹ a xp̄o dū scāderet astra reci(sus;
Tp̄a nāq; pater ut uoluit posuit.
Scire diē finis mūdi quid sollicitaris?
Hora tui cum sit tam prope iudicij,
Quin & principia de multis rebus inique
Quærere uel nocuū, testis apostolus est.
Discors in numeris interpres lingua uidetᷣ
A numeris, quales textus hebræus habet.
Concordare tn̄ scit sp̄us omnia sanctus,
Si non scire datur, credere sat tibi sit.
Ritibus innumeros fallacis dæmonis ānos
Plus centū mille millibus annumerant.
Sunt qui saluare nitunᷣ mensibus annos
Nomina ponentes, nec tamen ista ualent
Omittit genesis de multis progeniebus,
Quas dicit primū cōglomerasse Cain.
Nō ego, sed noster istud scit soluere doctor
Dicit iudæus, tu quoq; dic simile.

N Il impossibile fuit, est, erit oīpotēti,
Tā noua q̄ uetera gestat in arbitrio
Finis & est legis christus, mysteria (cui⁹
Edocuit duplici dans in amore statū,
Captiuare iubet intellectū simul omnem
Obsequio christi doctor apostolicus
Discipulos monuit exercerent pietatem,
Non intendentes iudaicis fabulis,
Credo magis moysi mō ꝓpter testificantē
Christum, cōuersa quem uice credo iesum

Immortales lex animas si tradit aperte
Cur uiget inter eos secta saducæica.
Lex uero christi manifesta traditione,
Spemq; fidem uitæ perpetuæ tribuit.
Huic itẽde sagax scrupulos fãtasmata si dãt
Despice, sit uelle credere, pro merito
Orando potius fidei tu pace frueris
Quam pscrutando uiuæ pius domino
Qui potuit mundũ fidei mox lege tenere
Hic potuit mũndũ multiplicare cito.
Explicuitq; modos quantũ satis esse beatã
Quærenti uitam nouerat & uoluit,
Scandala tradiderit euangeliũ tibi nulla,
Christo qui docuit teste, beatus eris.
SPiritus & sua mens puerum perdũt aliquando,
Et sanctũ dñi crimine mortifero,
Quærãt p triduũ, qđ agũt, si pœnitet ipsos
Contritos, fassos, atq; satisfaciunt.
Perditur aut potius quasi per miliaria distat
Per triduum uoti comperiunt triplicis.
Spũs & sua mens dum cõtemplanť idipm.
Templo cœlesti comperiunt dominum.
Sit triduum cuius est prima dies alienis,
Nullis in curis sollicitos fieri,
Altera multiuago fantasmate posse carere,
Tertia læticiæ spiritualis amor.
Nos etẽm templũ dñi sumus, ac ibi christũ
Per triduũ triplex fas reperire iesum.
Hoc triduũ triplex signatur in ordine trino
Mortalis uitæ triplificante gradu.
Nazareth adueniunt ioseph & maŕ comes
Subditur ambob⁹ obsequiosus eis. (almus
Subdiť, o qualis dignatio, quanta decoris
Gloria, sunt annis octodecim pariter.
EX obitu ioseph atq; iesu uiduata maria est,
Vna sibi custos gratia disponitur.
Mentẽ trãscenso carnis fantasmate sursum
Sola de o sociat gtatia gloriave.
Etsi cognitus est quasi p carnem iesus ante,
Non ia m per carnem notus ei deus est.
Obsequ iť tamẽ in senio iesus atq; ministrat
Cœlesti s mensæ delicias patrias.
Accipito mensam nõ carnis, sed fruitiuas
Vnius & trini delicias animæ.
Transit eñ christus, quia se mediante ueniť
Ad patris mensam, qua cibat ut deus est,
Corporis & carnis perceptio sacra figurat
Speratas patriæ perpetuas epulas,
Inuentũ retine puerũ, ne perdat herodes
Glorius, aut mundus, aut uitiosa caro.
Arca dei typice mens sacrificantis habetur.
Idolicus dagon non societur ei.
Ignis in altari sacer est, caueas alienum
Mittere, ne pereas percutiente deo.
TVrbis in medijs eremus fuit in genouefa,
Octo p decades uirgine uita fuit:
Cantica mos habuit suus æstimo dulci⁹ illa
Quæ salomon cecinit corde sonare pio.
Nigra put casulæ cedar extra seruo decorẽ,
Interius pelles ut salomonis habens.
Pugnarunt in me geniti propriæ genitricis,
Viribus addentes deserui propriam,
Tu mihi dic anima mea quẽ dilexit amice
Pascis ubi, uel ubi meridie recubes.
Nolo uagari post pecudes quascũq; sodales
Chare tui pascunt, dux mihi solus eris.
Vbera sugentẽ matris, quis det mihi fratrẽ,
Te foris inueniam solus ut oscula des.
Apprehendam te ducamq; domũ genitricis
Intro cubile meæ, meq; docebis ibi.
Pocula de uino tribuã, conditaq; mustum
Malogranata, quod mea pressa fluunt,
Eius leua meo capiti supponitur, atq;
Stringet in amplexus se sua dextra meus.
Natio frãca sui guillermi festa decorat
Cui & hoc ideo gesta fuisse ferunt,
Febricitãs tremit, ĩ culpas cur urge
Febris & ĩterior ĩ maledicta fremit (or inge
Paule prior solus deserti cultor haberis
Dira fugæ causa faustula facta fuit,
Fonticulus potus fit, palmaq; uestis & esca
Coruus fert panẽ quotidie medium.
Paule genu flexo moreri, tu⁹ astra penetrat
Spiritus, Antoni talia uisa refers,
Effodiunt tumulũ fremitu q̃si flẽte leones,
Frugalis uitæ dona tuis tribue.
Illustris doctor hilari mysteria libris
Vnius a trini scis reserare dei,
Vultu fac hilari mea mens sit doctor hilari
Vincit luciferũ mens hilarata ferum,
Cœlitus immisso regẽ dũ chrismate sacrat
Remigius uiguit multiplicata fides.
Dulcis Remigi freta remigrat effera remis
Spũs inualidis sis sibi remigium.
ANtoni patres Augustini tua uita
Lecta dedit christũ tot⁹ ut eẽt amãs
Demõis ĩsult⁹ miros pꝑesse rogamus,

Fac prece nos eius uincere uimq; dolos,
Annonã tibi cum Paulo coruus duplicauit
Post animã Pauli scandere celsa uides
Horrendũ curare sacrũ tibi dat deus ignem,
Totaq; laude tua terra repleta sonat,
Palpitat extractus ab aq̃s piscis male uiuit,
Interius monachus exiliens ab aquis.
AGnes zelotes christi, lepræq; fuga-
Vita le,psa tuo sana sic auxilio(trix
Ecce duos uideo ualidi q̃svrit amo
Vis nimiũ, sæu⁹ hic amor, ille pi⁹ (ris
Visio solamen charis præclara ministrat,
Flentibus & sua se gaudia flere uetat
Dilectrix agnes agni miris per amorem,
Quæ salomon cecinit cantica sæpe refers,
Vulneror & languet flãmãti mẽs ab amore
Flores cũ malis mox adhibere mihi,
Esset in accubitu dum rex afflauit odorem
Nardus grata suũ plantula parua calens
Alloquit̃ dilectus eã, laudatq; uicissim,
Ter pulchram dicit, quod latet intro silet.
Assimilaui te quasi sis equitatus amica,
Inter currus, quos sæuus habet pharao.
Puchritudo genas ut turturis ornat utrasq;,
Sponsa tuũ collũ pulchra monilia sunt
Murenas auri faciemus uermiculatas
Argento, quæ sunt sensus & eloquium.
t NOua luce suũ dũ febru⁹ exit in orbẽ
Trãs mare dicũt̃ festa ioseph colere
Signat & hæc nr̃a pia, sed rudib⁹ io
Exametrĩ texta, mystica mlta canẽs (sephia
Sis iosephina soror mea, dux mea, lux & a-
Arra iesu, matris uirginis at ioseph (moris
Quõ tres olim fuerint domus una peregra,
Nunc domus æthera tui iosephina canis,
Posce uices referant, pete cœlis me pegrinũ
Suscipiant patris consocientq; domo.
Mansio sat fuerit quæcũq; nouissima patris
Altis æquari qui nequeo meritis,
Tu mihi iure locũ retines iosephina sophiæ
Est tibi fas laudes appropriare suas.
Tu mulier fortis salomon quã carmĩe scp̃sit
Alphabetizans, cantica quam resonant
Est carmen totum sapiẽtia, nam sapiens est
Vir ioseph atq; puer, mater, & est sapiens
Spiritus unus eo coniunxit, uiuificauit,
Spiritus istorum fit iosephina tuus.
QVam bonus & suauis iosephina
spiritus idem.
Mult⁹ & est un⁹ cor iosephina reple
Subtilis penetrãs, renouãs, stabilis tñ omni
Mobilior motu, cor iosephina reple,
Rore salutifero siccatas complue mentes,
Germine fœcundo cor iosephina reple.
Quisquis adhærere tibi uult spiritus unus
Viuit in christo cor iosephina reple,
Pulchra colũbinis oculis formosa uenusto,
Simplex aspectu cor iosephina reple.
Te puer & iuuenis, te nunc ætate senili
Quæsiui sponsam, cor iosephina reple.
Deliciosus amor soror & dilecta sophia,
Amplexu casto, cor iosephina reple,
Simplificans animã conuertis ad interiora,
Dilatasq; simul cor iosephina reple.
Immaculata manes, in te fœdũ nihil intrat,
Eijciens sordes, cor iosephina reple.
Assimilas uni trinoq; deo facis unam,
Quosq; tuos animã cor iosephina reple.
VEstibus ornanda fueras iosephina
decoris,
Pro modulo nr̃o pãniclos dedim⁹ v
Permanes internus decor, integer, iuiolat⁹
Respicit hunc solũ spiritualis homo.
Symbolicis uti si nominibus placet amplã
Materiã laudis quolibet inuenies.
Colla, supcilia, frontẽ, crines, oculos, os,
Dentes cũ labijs, naribus, adde genas,
Brachia cũ manib⁹, mãmas & pect⁹ amoris,
Venter, crura, pedes, omnia labe carent.
Vitis, oliua, rosæ, thus, balsama, myrrha,
cypressus,
Palma uirens libani, cedrus odora decens,
Hortus conclusus, fons signatus, puteusq;
Plenus aquarũ, quas fundit ei libanus.
Punica mala struunt paradisum deliciarũ,
Lilia fert uallis, fert & ager nitida,
Filia, sponsa, soror, regis dilecta supremi,
Currus, quadriga, nardus odorifera,
Quid multis moror, es lignũ uitæ qđ ĩ ætũ
Viuere dat, quæso cor iosephina reple.
FEsta ioseph iosephina trahit trigin-
ta per annos, x
Vel ,ppe cũ spõsa dũ pegrinus erat.
Mysteriũ loquit̃ incarnati quoq; uerbi,
Vsq; ioseph mortem fine quiescit eo,
Pertrahit hãc anim⁹ speculãtis longi⁹ usq;
Secula quę cœlis perpetuata manent,
Vna domus terris ioseph & iesus atq; maria
Nunc patris æterni cœlica regna tenent.
Vna manet iosephina, licet uarient̃ in ipsa

Tempus & ætates & status atq; loca,
Cor speculantis eam deducit iugiter apte
Ad meditanda nouis assidue studijs,
Ingenium solers exercet, tedia tollit,
Hęc fastididitis est requies animis,
Colloquio suauis, reuelat sermone uiantis,
Cordeq; syncero, flāmat amore dei.
Scripturas aperit, sensus exponit earum,
Intellectus agens clarior efficitur,
Influit allapsu secreto faucibus imis,
Manna, fauos, lac, mel, cor iosephina replet
e trib⁹ b̄ nr̄m modulat̄ carmē amicū
DAppropriat nomē cur iosephīa sibi
Nōne marianā poteram⁹ uł iesuinā
Appellare sacrā, nomine præcipuo.
Et poteramus ita, sed uir caput est mulieris,
Et iesus ambobus subditus ultro fuit.
Adde ꝙ una domus fuerat curanda ꝑ unū
Patris œconomici sollicitum studium.
Ampli⁹ unus erat ip̄is anim⁹, caro, mēs, cor
Sponso cū sponsa natus erat medius.
Nazareth oppidulo uigintiq̄nq; sub annis
Nostra parum motis fit iosephina comes,
Cōscia secreti magni, quod uirgo retractās
Corde pio confert cū ioseph atq; iesu.
Quicq̄d ibi resonat ies⁹ ē ioseph atq; maria
Solus & afferret an iesus omne bonum.
Iūge ꝙ augmētū signat ioseph & ꝑegrinus,
Se bonus extendit anteriora petens.
Omne bonū satiare potest, aliud satiaret,
Particulare nihil cor iosephina replet.
QVis dederit tales affat⁹ noscere, q̄les
Cōiecturali das iosephina nota,
Fas spirare tibi diuīo neumate ple-
Nūc hoc nūc illud mysteriale sacrū, (ne.
Nūc agis a claris in clara cor aspicientum
Per speculū clarū, uel ꝑ ænigma latens.
Roras nūc etiā de cœlis, & pluis hos tres,
Mentib⁹ inspirans quæ coluere colant.
Amplectēs stringis, refouesq; sinu bn̄dicto
Et desyderiū sponte suū satias.
Sic abisac patris incēsū gelidos patris artus.
Grata ministratrix casta puella fouet.
O mihi si talis dignaberis esse ministra.
Blanda senem recreans o iosephina tuum
Diuitijs, opibus, alius quærit satiari,
Seq; replere putat, diues inanis eget
Gloria multoꝝ cor, gloria uexat & angit,
Vanaq;, quid mirū? nulla replere queunt
Ex q̄ parte uoles & q̄ntū uolue, reuolue.

Nulla quies, si nō cor iosephina replet,
Vł corda sophia replet, sic̄ poterat poni ī oī-
bus p̄cedētib⁹ loco isti⁹, cor iosephia replet.
DEspōsata iesu mat̄ ioseph alma ma- y
Spōsi festa tui fac colat eccł̄ia. (ria
Dicit̄ octauis hypapāti cōcelebrari
Trās mare cōdignis mors ioseph obsequijs
Cis mare dignus erat recoli festo speciali,
Virgo tuus sponsus iesu
Ast alibi colitur quarto denoq; calendas.
Iam uel totidem sicut aprilis habet.
Francia quę polles superanti noīe christi,
Cur deuotio fit hic tua posterior?
Saltē quisq; suo templū sibi corde sacratum
Dedicet, hoc fas est cuilibet & facile.
Vir ioseph illustris uirgo iustusq; ꝓpheta,
Sponsus, dux, testis uirginis atq; caput,
Tu pater es christi, nutritor, consci⁹, hæres.
Esto peregrinis dux, uia, uita, salus,
Digna tuis meritis tibi nos p̄conia dignas
Virgineo laudes fac dare coniugio.
COnscia secreti sapiēs iosephīa sugni z
Quæstio me pulsat plurima, solue p̄
Quæstio p̄cipua, terris si v̄go (cor,
Vndiq; ꝑfecta pl⁹ gabriele fuit (uiatrix
Affirmatiuā pietas materna uidetur
Ponere, nāq; deus solus eam superat.
Oppositū probat ignorantia passibilitasq;
Matris, cui nec erat uisio clara dei.
Et docet hanc gabriel trepidā solat̄ an ip̄m,
Perdidit ignara per triduum puerum.
Quid ꝙ & ipsius animā pertransijt asper
Morte iesu gladius, uaticinante sene.
Scire tuū nō est respondit sacra sophia,
Omnia mysteria. Qualiacūq; dabo
Virgine matre fuit uirtus, habit⁹ status ipsi,
Tunc status in terris q̄ gabriele minor.
Virtus ac habitus quos gratia destinat illi,
Gratificans matrē celsius arce locans,
Attamē includūt scrupulos p̄dicta fatemur
Difficiles, tibi sunt ista notanda prius.
Est naturalis, est carnalisq; uoluntas.
Tertia sit duplex, quæ ratione uiget,
Hanc absolutā dic & sub conditione,
Seu desyderio format eam pietas.
Prima duplex ex se nunq; peccare ualebit,
Cui tamen interpres esse solet ratio.
Absoluta deo semper conformis oportet,
Sit ratio, pietas nulla repugnat ei.
Conditio saluat se supponens rationi,

Velleq͂ diuino sic iesus edocuit,
Porro qui nescit nō est ideo uitiosus,
Si non ignoti debeat esse scius.
Omnia quæ nouit dn̄s res nulla creata
Scire ualet, multis pœna nec est uitium.
Purgant, illustrāt mō perficiūtq͂ hierarchæ
Maiores imos, nulla tamē macula est.
Missus ab excelsis actus afferre hierarchos,
Sic fuerit cordi uirgineo gabriel.
Rursus multorum uirgo si nescia merens,
Quid mirum? tristis filius eius erat.

Tristiciā dat ars, res aduersata uolēti
Qualiter hoc potuit esse uolēte deo
Hoc pietas potuit se saluās cōditōe
Apposita, de qua multa loquenda forent.
Est de noticijs distinctio plurima quandam
Experimentalē iungimus ad reliquas,
Proficiens in ea christus.

¶ Tantundē repertū est de carminibus bis Lugduni in conuentu Celestinorum.

Centilogiū eius de meditatione crucis: cuius pars magna habet inter carmina super Magnificat.

Exaltauit ais humiles o uirgo beata
Mundi quam dominā magna potens statuit.
Cur? quia respexit humilem deus ut tuus esset
Filius, & matris subditus imperio.
Gloria suscepit humilem, sublimior ex hoc
Ipsa nouissima sis, proxim iorq͂ deo.
Nāq͂ nouissimus & abiectior esse uirorū,
In cruce suspensus esse iesus uoluit.
Propter qḋ deus exaltauit eū, sibi nomen
Tale dedit, nomen omne quod exuperat.
Sta mō collige te mea mēs hinc corrue toto
Prona sinu, signū stringe salutiferum.
Tolle iugū crucis hoc, a q̃ diuellere nullus
Præualeat casus, dic crucifixe iesu,
Fasciculꝰ myrrhæ mihi dilectꝰ meꝰ, inter
Vbera constringet se mea, suauis amor.
Oscula det labijs, ungat, trahat, afflet odorē
Intus, & in cellas ducat aromaticas.
Amēs q̃ raperis mea mēs q̃ digna flagellis
Oscula uis, cuius terra tremit tuitu.

Parce precor rapit en pietas inspecta supremam,
Quæ maiestatē nō sinit, ut uerear
Brachia distendit, uultū declinat, apertum
Per latus ostendit se cor amore mei.
Frigidus, ingratꝰ meus esset amor, ꝓ amorē
Si talem minime flexus amaret eum.
Maiestas fateor retrahit si cōspiciatur,
Carne tegit sese, sola patet pietas.
O pietas q̃ nec colaphas, nec sputa, flagella,
Clauos, nec mortē respuit ecce crucis.
Iā nec amore mei lāguet, neq͂ uulnera sētit
Mortuus in dura sed cruce pendet adhuc.
Mortuꝰ amplexu se quō subtrahet, aude
Mens pia, coniungi cum pietate sua.
Os dare qḋ refugis? cur nō ī amore liq̄sces
Tota fluis? cur nō crux madet ex lachrymis
Ipm̄ forte tenet flentis gremiū genitricis.
De cruce depositū flens sibi compatere.
Saxea mēs nimis est adamātea durior atro
Talia quæ spectans mollior esse nequit.

Tange iesu uirga totiens crucis ut lachrymarum
De cordis silice largior unda fluat,
Marmore frigidius o cor qḋ tātus amoris,
Non rogus accendit, stasq͂ gelu rigidum,
Flāmiuolis saltē scintillis te ingerere cor,
Quæ crucis ex omni parte uides saliunt.
Incipe ꝑcutere primisq͂ nouissima iunge
Singula quæ patit̄ uirgo iesusq͂ nota.
Vna tibi poterit scintilla, nisi reprobus sis
Ignē de lignis, crede crucis parere.
Adijce sarmēta uitiorū, quę resecabis
Iunge, quasi ligna plurima dona dei.
Lucā cuius adest celebris lux, perlege lucas
Trinis cū socijs gesta crucis referant.
O luca felix qui uiuendo studuisti,
Morte crucis corpus mortificare tuum.
Crux petrū reuehit ad cœlos & cruce frater
Tu suus andrea latus alacris obis,
Stigmata frācisci seraphin sub imagine fixit
Vt mors fortis amor, flāmens ac penetrans.

Tu Bonauentura crucis hoc succensus amore,
Quod fueris nomen, & tua scripta docent.
Indicat hoc picta tumulo ꝓpria cruciꝰ arbor
Lugduni qualē plurimū orbis habet.
Eius ad exēplū strictim crucis acta repone,
Qui uideas oculis, corde uel ore legas.
Nidulus esto tuꝰ crux tuꝰ, pulcher, amœnꝰ
Intra quē foueas pulliculos operum.
Christus obumbrabit sub pennis, bruma nec ardor,

Nec poterit miluus esse sathan nocuus.
Adde q̃ ex omni regionis parte subibit,
Flans pius affectus flamine carmen agens.
Carmen ab interno cordis resonare docebit
Gamma nouũ, punctis qđ crucis inserit.
Cantica delectant si talia lector abunde
Sub duplici lingua comperies alibi.
Crux est actiuis, crux theoricis speculanda,
Sorte nõ æquali, nec oculis paribus,
Marthã sollicitãs ps circa plurima turbat,
Dum pro parte sua sola maria sedet.
Lippi sunt oculi Lyæ, claro sed ocello
Rachel amicitior cernere diua põt,
Viuat parte sua q̃uis cõtenta sororũ
Alternare uices, gratia ni dederit.
Grãtia quod nõ dat nemo feliciter audet.
Gratia rara nimis mente uacare deo.
Corpore uestiuit ideo se christus, ut esset
Ad diuina tibi dux, uia, scala, status,
Corde tenẽs christũ ꝑ sensus carnis habere
Tecũ crede deũ, quod satis ad meritũ.
Theoricos humilis, q̃s nõ dat̃ hic imitari
Collaudes, & erunt præmia certa tibi.
Stringe crucis malũ, si nõ potes alta tueri,
Ad patriam ducet te ratis ecclesiæ.
Sit theoria crucis inspectio crebra.
Sufficit en sanguis pulliculis aquilæ,
Dũ crucis accubitu rex est, tua nard⁹ odorẽ
Spirat, si fuerit plantula parua calens.
Impositas laudes prius & deuotius imple,
Præcipuũ ratio uult opus esse dei.
Ecclesiæ uocem loqueris quæ fortior est, uim
Nescio quã dat ei q̃ regit ecclesiam.
Psallas attente, sapienter psallere iussus,
Post intende tuis, uel meditando sile.
Affectus si quando pios deuotio gustat,
Ruminet, ut dũ uult mandet eos notulis.
Nobiliora nimis sacræ sunt uascula mensæ,
Sed gustata fauis mella placent proprijs.
Suspect⁹ sapor ẽ, quẽ nõ ꝓfert crucis arbor,
Hortus & ille sacer a frenesi riguus,
Gratia certa crucis est, q̃n repente cor uno
Mutat̃ uisu, moxq̃ nouus fit homo.
Anxius est aliquis curis stimulatus amaris,
Crux animũ subeat, soluit̃ omne malũ,
Erigit ad spem, lugentẽ solat̃ & atre
Disparent tenebræ, uis inimica fugit.
Effugat a se tristiciam mens læta malorũ,
Iam meminit, quæ se præterijsse uidet.

Peccatis deus indulsit quia pœnitet, ergo
Sobria lætatur iure dolore suo.
Mos hʒ ut fœdis ĩ amorib⁹ illa q̃ati,
Crebro uoluptates p̃citas recolũt,
Hic locus est, hoc tẽpus adest, modus ille iocosis
Dum desyderijs perfruor ipse meis.
Dona crucis pl⁹ uer⁹ amor suscepta recẽset
Gratus amatus se quo magis afficiat
Hic locus, ista dies, fuit hæc oratio talis
Gratia q̃n modis se dedit in uarijs.
Ergo præcipue satagas sẽp memorari
Suaues affectus quos tibi crux peperit.
Affice magnete ferrũ spectare uidebis
Vsq̃ polũ, tua sit mens ita fixa cruci,
Mens affecta fide christo se dirigit, & spes
Erigit, amplexũ porrigit uerus amor,
Tunc frenesis reficit, pax dicit sufficit, unit
Gloria, perficiens perficiendo cadens,
Casus & occasus felix, quia sẽp in ortu
Permanet, & mira fit nouitate placens,
Visio non tedet, recreatq̃ fruitio uisi,
Esurit & satur est semper edens q̃d habet.
Dilige tota mẽte deũ ꝑ te patientem,
Atq̃ redẽptoris ĩmemor esse caue.
Dilige toto corde pio puroq̃, nec ullis
Errorem nebulis obtenebrare sine,
Dilige tota sic anima, spontaneus ultro
Quod facias hilaris, quæ iubet ipse deus.
Fortiter ergo deũ sapiẽter suauiterq̃ omni
Dilige uirtute, uiribus omnimodis
Sit timor ut dño sit honorq̃ deo, sit amatus,
Vt tuus est totiens se uocat esse tuum.
Ditius esse nihil poterit, quis ditior hæres,
Quam cui de summo dicere fas meus est,
Interiores se iungunt sensus deitati.
Obiectũ deitas cuiq̃ fit ut propriũ.
Lux oculis splẽdet, quã nõ loc⁹ accipit usq̃,
Attamen in nullo deficit ipsa loco.
Dulcisone resonat sine tpe, spirat odorem,
Aere qui nullo flabilis inserit̃.
Ac ꝓprie cibus hic reficit qui uescit̃ illo,
Esuriet nunq̃, non iterũ sitiet.
Neret in amplexu casto p̃betq̃ frui se
A quo diuellũt tedia nulla sui.
Interp̃s clausos apit sens⁹ uice lĩguę
Expedit ut uires iussa paterna sequi.
Suaue iugũ mitis humilisq̃ iesus tibi fecit
Esse crucem, post se quotidie fer eam.
Morsib⁹ horrescis perimi serpentis iniqui,

Hunc ligno fixum respice, tutus eris,
Deuius esse times uariarū ambage uiarum,
Crux iter ostendit, ducit & ad patriam.
Pinge thau frontē, nec tę gladius iugulabit
Huc cruce signatus ciuis erit superum,
Bella fremūt, ꝓfer certi uexilla triumphi.
Visis hostis eis protinus effugiat,
Dæmonis ars & mille modis uersutia tētat,
Pinge crucē ueluti fumus inanis abit,
Cœlica lux ueluti iocunda serena micaret,
Mentem tranquilla pace frui tribuit,
Antoniū talis Augustinūq; beauit
Lux, & q̄plures desuper irradians.
ERuctꝰ honore fuit adā tali q̄ ab arce
Mētis in æterna primitus respiceret
Mole modo premitur, & carcere car
nis oportet
Corporis assensu quærere uera prius.
Sacra representat sup omnia hostia sensus,
Signa uel obiecta mystica dona crucis.
Est foris, est intus uirtutū regula, libro
Christi pendentis sanguine scripta suo.
Est modus hic oīs diuinus scriptus amoris,
Chartam non aliam quærere necessariam.
Cesses iā petere sponso pia mens ab amico,
Pascit ubi uel ubi meridie recubet.
Hæcce crucē cerne, neq; sic uaga pꝰ alienos
Custodes pecorū, nec malus error agat,
Hedos despiciat fœdos, fictosq; sodales.
Dic christo pastor, tu mihi solus eris.
Finis legis amor christi de corde sereno,
Dū bene cōscia mens, dū neq; ficta fides.
Christꝰ hō deus est, hūc ergo time sua seruās
Iussa pio corde, fac ita saluus eris.

¶ Finit editū per cancellariū in die beati Luce: Anno dñi M.cccc.xxvij. Lugduni.

Carminū suorū honesta

defensio decantata Lugduni vix.xij.dies ante vite consummationem.

VIdit liuor edax ut mea carmina
Despexit, nitida ueste carent, ait
Nec pulcris facies picta coloribꝰ,
Vox est rauca sonans parum.
Ornatus uarios si meretricula
Nil uirtutis habens, nec solidum bonum
Quærit, quis stupor est? sat sibi si placet
Fallax, alliciens procos,
Fucatos oculos hæc stibio gerit,
Comit cæsariē, lubrica conspici
Assuescit placidis blanda, procax, uaga,
Quos prostituit enecat.
Ast matrona grauis, casta, pudicaq;,
Cui natiuus adest color, & decus,
Vt prosit satagit seria moribus,
Sponso quod placeat studet.
Totam composuit cincta modestia.
Cultum net proprium, nent famulę simul,
Linū lanasue non petit extra,
Sollers artifica manu,
Nō nequā petulans, subdola, fractaq;
Vox, sed suaue sonat cui rigidus tonus,
Viuax ex oculis cœlica lux micat,
Sancta prole beatior.
Frugi mensa sibi, splendida, sobria,
In qua psalterio rex dauid insonat,
Hymnos imparibꝰ quos numeris ligat
Metris carmen amicius.
Carmen tale cano sit procul ethnica,
Mendax musa strepat his quibus est uenus,
Aut mars deliciæ, uanaq; numina,
Noster solus amor iesus. Iesus.

¶ Anagogicū de verbo ꝛ hymno glorie doctoris cōsolatorij mgri Joannis de Gerson cancellarij Parrhysiensis Lugduni editum.

GLoria i excelsis deo patri ꝛ filio ꝛ spūisancto. Nihil enī potest aptius ꝓferri volētibꝰ nobis de verbo et hymno glorie sermonē mysticū vel anagogicū facere ī noīe pris ꝛ filij ꝛ spūscti. Et qꝛ sapiā mittit ancillas suas vocare ad arcē quā diuinꝰ Diony. vocat mysticoꝝ eloquioꝝ supincognitū/supsplendētē ꝛ subtilissimū verticē. Incipiamus velut ab infima sapiētie ancilla q̄ est grāmatica: ꝓsupponentes ex ea/q; ſm nols interꝑtationē gloria est q̄si clara. s. cū laude vel honore noticia. Est aūt honor exhibitio reuerētie in signū virtutis: soli aūt deo honor ꝛ virtꝰ. Presupponamꝰ insup ab eadē ancilla sapiē vocātis ad arcē: q; tres sunt gradus noticie gliosi dei: vicȝ positiuꝰ/cōpatiuꝰ ꝛ suplatiuꝰ. Et h alit ꝛ alit ſm duplicē statū: quoꝝ vnus est viatoꝝ: alius cōꝑhensoꝝ: put infra patebit deducēdo: put insuper ſm hos gradus/positiuū/cōparatiuū/suplatiuū/ clare patet verbū glorie. Primo ſm mysterium regni dei. Deinde ſm mysterium fidei. Rursus ſm gloriā dei eterni. Ulterius deniq; multiplicat ſm tēpus ꝛ locū ꝛ modū beneplaciti tui deus: laxādo ī verbo tuo rete verboꝝ nostroꝝ. ¶ Gloria pri cū filio ꝛ spūscto/tanq̄ clara noticia: ꝛ lux lucet in tenebris: ꝛ tenebre eā nō cōprehēderūt. Est autē triplex tenebra. Una culpe. Alia pene seu mirie. Tertia defectibilitatis nature. Prima in pctōribꝰ. Aliq

tera in viatorib⁹ post pctm̄. Tertia in olb⁹ etiā be
atis citra deū. Gloria aūt deo de suplatiuo gradu
ꝛ vertice sublimissima ꝛ supincognita: q̄ est pelag⁹
entis infinitū: q̄ inhabitat lucē inaccessibilē: cui
soli honoꝛ ꝛ gloria. Cui soli debeť exhibitio supꝛe
ma reuerentie in signū virtutis infinite. Sufficiūt
intellectuali creature duo gradus cognitionis di-
uine q̄ sunt positiuus ꝛ cōparatiuus: Tertius ỽo
suplatiuus in q̄dā caligine ꝛ silentio venereť. Sci
atur deniq̄ ꝙ lux in tenebris lucet/ꝛ tenebre eā nō
compꝛehenderūt: quēadmodū triplices sunt modi
tenebraꝝ. Unus culpe. Ali⁹ pene seu miserie. Ter
tius defectibilitatis nature. In pctōribus prime.
In viatoribus scd̄e. In olbus creaturis etiā bea-
tis tertie. Quāobꝛē cōcludimus cū sapiēte: ꝙ ois
pscrutatoꝛ maiestatis: alius a spūsancto/q̄ etiā per
scrutať pfunda dei: oppꝛimeť a gloria: pctōꝛ infe-
liciter/viatoꝛ bonus salubriter/compꝛehēsoꝛ vel ap-
pꝛehēsoꝛ in patria feliciter. ¶ Gloria patri cum fi-
lio ꝛ spūsancto f̄m mysteriū regni dei describi pōt
ꝙ est noticia p ignorātiā habita f̄m vnionē supꝛa
mentē: hoc est expꝛesse dionysij: quā possimus sub
alijs verbis tradere: ꝙ est vnio defectiua vel defe-
ctio vnitiua in cognitione ꝛ amoꝛe dei: sic est enim
defectio vnitiua in volūtate sicut in intellectu. Cir
ca qđ attendendū iuxta triplicē gradū cōparatio-
nis grāmaticalis in metaphoꝛa fundatā: ꝙ defe-
ctio seu puatio vel tales termini dicētes negatio-
nē in hac materia/nō accipiunť nisi put negāt vel
puant gradū suplatiuū: vel simpliciter sicut in be-
atis: vel respectu cognitionis vel fruitionis glorie
p statu vie. Alioquin manifesta esset cōtradictio:
neq̄ diceret plus ala cognoscere p eā q̄ lapis aut
B asin⁹: ppterea nō dicim⁹ ꝙ sit defectio solū/sꝫ ꝙ ē
vnitiua defectio vel vnio defectiua. ¶ Gloria pa
tri cū filio ꝛ spūsancto: hęrigit holem esse fidelem
chꝛistianū. Huius signū est ꝙ diuinus Dionysius
incipit hanc noticiā p oꝛationē ad beatissimā tri-
nitatē. Trinitas inquit supessentialis ꝛ superdeus
ꝛ supoptime chꝛistianoꝝ inspectoꝛ theosophie di-
rige nos ꝛc̄. Noteť in primis inuocatio trinitatis:
cuius nō habeť in via cognitio nisi p fidē saltē/nō
p gloriā. Est igiť hec noticia ꝛ inuocatio nō ad sen
sum sicut cōstat: nō ad imaginationē: nō ad intelle
ctum viatoris. Est igiť p fidei mysteriū. ¶ Gloria
patri cū filio ꝛ spūsancto: f̄m mysteriū iure vocať
theosophia chꝛistianoꝝ/accōmodatius q̄ theolo
gia. Theosophia siquidē dicit magis a sapoꝛe dei
q̄ a logos qđ est sermo: vnde theosophia nomlať
quasi sapoꝛ dei: hoc vidit qui dixit sapientiam esse
f̄m nomē suū quasi sapidā scientiā. Tribuit igitur
diuinus Dionysius magisteriū hui⁹ theosophie
ipsi beatissime trinitati: vocans eā inspectoꝛē the
osophie chꝛistianoꝝ. Ubi eñ amoꝛ/ibi oculus et
inspectio. Prouenit aūt ex amoꝛe dei benigniter
inspiciēte chꝛistianos cognitio f̄m mysteriū/q̄ est
vnitiua defectio: ppterea pmo capitulo in littera
post oꝛōnem ad deū/ꝛ exhoꝛtationē ad timotheū
sic ait: Hic aūt vide quō nemo indoctoꝝ auscultat
ꝛc̄. vocat indoctos/paganos/idolatras ꝛ philoso
phos imaginātes sua scientia deū posse cōpꝛehen

di: q̄ tn̄ posuit tenebras latibulū eius. ¶ Glia pa
tri cū filio ꝛ spūsancto: f̄m mysteriū fidei in viato-
ribus pōt dicere negationē seu puationē cognitio
nis dei f̄m duplicē gradū suplatiuū: ꝛ hoc vel sim
pliciter sicut in beatis: vel f̄m q̄d ꝛ cōparatiue re-
spectu tm̄modo theosophie beatoꝝ: q̄ p mysteriū
fidei nō cognoscūt. Notať aūt ista negatio seu pri-
uatio vel defectio p hāc ppositionē sup: exemplum
statim in pmis tribus adiectiuis additis ad hoc
substantiuū trinitas q̄ sunt supessentialis/supde⁹/
supoptime: f̄m tria q̄ appꝛopanť trinitati. Essen-
tia vel vnitas quo ad patrē/ puida deitas quo ad
filiū/ꝛ optima deitas quo ad spm̄sctm̄. Cōstat ita-
q̄ q̄ si essentia/deitas ꝛ bonitas accipianť f̄m gra
dus cognitionis dei pmos: positiuū. s. ꝛ cōparati-
uū: cōpetit viatoribus talis cognitio: sed nō in sup
latiuo gradu qui est positiuus ꝛ cōparatiuus in be
atis: quāto minus suplatiuū dei gradū simpliciter
compꝛehēdit. ¶ Glia patri cū filio ꝛ spūsancto: f̄m
mysteriū regni dei/vbi videť nude ꝛ clarissime de-
us. Hec tria vocabula/supessentialis/supdeus et
supoptime nequeūt negare seu puare suplatiuum
gradū cognitionis vie: sed suplatiuū gradum co
gnitionis patrie. Quis aūt sit iste gradus/patet ex
iam dictis. Patet insup verus intellectus ꝛ ꝯcoꝛ
dia grecoꝝ ꝛ latinoꝝ/si cū veritate pdictoꝝ iudicē
tur: latini sana tradentes ꝛ diffinientes ꝙ deus in
patria clare videť ꝛ nude: nō in theophanijs solis
vel sacris symbolis: intelliguntur quo ad grad⁹ po-
sitiuū ꝛ cōparatiuū glie. Greci ỽo ponūt dū aiunt
deū nō videri cū btō Dionysio in theologia mysti
ca pmo capitulo ista. s. referēdo ad gradū superlati
uū simpliciter vt in patria: vel f̄m q̄d vt in via. In
q̄ de cōi lege impossibile est videre diuinū radiū:
nisi sacris symbolis circūuolutū vel circūuelatum
vel circumtectū: sicut in exēplo sensibili. Lumē ce-
li videri nō pōt ab oculo coꝛpali: si nō sit admixtū
coloꝛibus vel coloꝝ specieb⁹. ¶ Gloria patri cū
filio ꝛ spūsancto: f̄m mysteriū tam fidei in via q̄ re C
gni dei: nō parū elucidať p traditionē hanc schola
sticā: q̄uis efficere nequeat vnionē defectiuam seu
mysticā. Nō potissima est vitatio erroꝛis ꝛ cōfusio
nis/imo ꝛ irrisiōis apud impios ꝛ aridos in lege
dei. Signū huius est ꝙ holes deuotioni traditi et
vnientes se vel vnire putātes cū deo: pluries expli-
cauerūt suas deuotiones veras aut fictas per erro
res hereticales ꝛ insanos. Confessi alij magis so-
bꝛie cognitionē hanc iusticiā doceri nō posse per
scholasticā quo ad explicationē doctrinalē. Pꝛo-
hibuit idcirco eos a conatu vel studio impossibili-
tas estimata cognoscēdi. Nūc ỽo doctrinalis f̄m
terminos clarissimos ꝛ vsitatos: palā facta est tra
ditio sine ỽboꝝ inuolucro: adeo ꝙ nec apud chꝛi-
stianos idiotas relinquiť vlla cōtradictiōis seu re
pugnantie nebula. Itaq̄ si querať a fideli chꝛistia
no: nunq̄d pōt aliq̄s vel in via vel in patria cogno
scere vel amare deū in tanto ꝛ excellenti gradu/si-
cut ipse cognoscit ꝛ amat seipm̄? Nōne ptinus re-
spōdebit/ꝙ nihil pōt eq̄ri deo in cognitiōe vł amo
re? Si rursus inq̄riť: p̄sit ne holes tam viatores q̄
bti cognoscere deū ꝛ amare multis modis? Fideť

hmōi nō cunctabil affirmatiuū dare rñsum ꝫ vero
ꝙ statu suo mō. ❡ Glīa patri cū filio ₇ spūsancto
cognoscit hic in via q̄tuor modis: ſm ꝙ dicit Dio
ny. ca. iij. de mystica theologia: theologiā se q̄dru-
plicē dedisse. Unā ꝑprā de diuinis characterib⁹
.i. ꝑsonis affirmatiue: vt de incarnatiōe v̄bi: ₇ hāc
nō habemus. Alterā de diuinis scripsit noīb⁹ ſm
essentiā diuinitatis. Et hec apud nos dicta est de
diuinis noībus. Sub hac theologia ꝑpria cōtine
tur tertia ṗs de substātijs spūalibus: sicut de cele-
sti hierarchia ₇ ecclesiastica. Tertiā theologiam
nōiat symbolicā: q̄ caremus/nisi q2 ī locis plurimis
tāgit multa de symbolis: ꝫ est silitudinib⁹ trāslatꝭ
ad deū. Quarto nōiat mysticā: circa quā nūc insi-
stimus. Deniqꝫ notat. c. eo. iij. ₇ ꝯfir in. iiij. ₇. v. ₇ in
eplīs ad Gaiū. ₇. c. vij. de diui. noī. ꝯsyderationes
aliq̄s huic theologie mystice cōpetētes. Una ē ꝙ
oportet eā esse breuissimā: imo nō ſm breuē sermo
nē/sed sermonis defectū: sicut in silētio ₇ caligine
₇ ocio: ₇ in ꝫ casu sup intellectu ꝑ defectū nōiatio-
nis: ꝫ ibi. Ponit ꝯsyderationē alterā: ꝙ ꝓcedēdū
est in ablatiōib⁹ seu negatiōib⁹ ab inferiorib⁹ ad
sūma: cuius fiat ꝓcessus opposito mō ꝑ theologi-
as alteras positiue ꝓcedēdū. Causam reddit in te
xtu manifeste: q2 magis est vita ₇ bonitas q̄ aer
₇ lapis: ₇ magis nō crapule ₇ manie nō dici et in-
telligi. Tertia ꝯsyderatio est ad intelligendū diffi-
cillima ſm formā verboꝝ: sed facillima si premissi
gradus cōparatiōis notent. Dicit em̄ in fine. c. vi.
ꝙ neqꝫ est eius vniuersaliter positio neqꝫ ablatio:
sed eoꝝ q̄ post eā sunt positiōes ₇ ablatiōes facien
tes ipsam: neqꝫ auferim⁹ neqꝫ ponim⁹. Uocat ṗte-
rea cognitionē istā esse suplucentē caliginē in ob-
scurissimo: qꝺ est supmanifestissimū. Cōsonat hec
sn̄ia v̄bis ph̄i dicētis: ꝙ manifestissima nature sūt
occultissima nobis. Si v̄o fiat cōparatio ad nr̄az
cognitionē trimō: cōcordabis ꝑ distinctionem tri
plicis gradus cōꝑationis. Demqꝫ nō est hic ꝯtra-
dictio: q2 cū ōr: de⁹ ē sup oē ens ₇ nō ens: ly nō ens
nō refert ad purū ens qꝺ est de⁹: q2 tunc esset apta
cōtradictio: sed refert ad modum cognitiōis quo
creatura pōt cognoscere ens qꝺcūqꝫ: q2 nō nisi fini
to gradu ꝑ quo sit verbū seq̄ns. ❡ Glīa patri cū
filio ₇ spūsctō: ſm mysteriū fidei in via/imo ₇ regni
dei in patria: cognoscit ꝑ ablationē seu negationē
vel ṗuationē/aut defectionē ab oī eo qꝺ est ens vel
nō ens ad gradū suplatiuū referendo. R̄ ō: quia si
cut deus sibi soli ſm hūc gradū cognoscit esse: ita
sibi soli cōuenit ſm hūc gradū ꝑfecte cognoscere
q̄d est nō esse. Oīm oppositoꝝ eadem est disciplina
ſm ph̄m: ꝓpterea nemo ꝑfecte cognoscit non ens
simpliciter nisi cōcipiat ꝑfecte q̄d est ens simplici-
ter: hoc aūt solus deus ipse de seipso nouit. Dicit ꝫ
sua cognitio mystica esse sup oē ens ₇ nō ens: vñ ₇
in ṗma eplā ad Gaiū: Si q̄s ₇c. inq̄t: Uidens deū
intellexit qꝺ vidit: nō ipm ꝯtēplatus est: sed q̄ddā
eoꝝ ab ipo existentiū ₇ cognitoꝝ. Ipe aūt sup ani-
mū ₇ essentiā supcollocat vniuersalr̄ nō cognoscē-
do neqꝫ videndo: cognoscit ₇ ipa ſm qꝺ melius ꝑ-
fectissima ignorātia scientia est eius sup oīa cogni-
ta. Hec ille. Cōstat itaqꝫ ꝙ ista manifestā īcludūt
₇ nō intelligibilē cōtradictionē/si nō fit adaptatio
ꝯcoꝝ ſm tres gradus cōꝑationis: q̄s ancilla the-
ologie grāmatica nobis tradit dictis modis.

Secunda partitio.

Uerbū glorie ſm mysteriū fidei sepi⁹ D
agit ₇ efficacius ꝑ dignam eucbari
stie ꝑceptionē spūalē/q̄ ꝑ hūanā in
dustriā. Itaqꝫ dn̄s nr̄ iesus christ⁹/
cui⁹ spūs reuelat mysteria: dixit in ̄
cetera (lꝫ euāgelia nō explicēt) postq̄ ṗmisit: Hic
est calix sanguinis mei: mysteriū inq̄t fidei/ qꝺ pro
vobis effundet. Expertus hāc efficaciā fuerat credo
sepe btīssim⁹ Diony. q̄ post nimia tormēta posit⁹
in carcere/sacrū istud mysteriū celebrauit: cui visi-
biliter astitit dn̄s nr̄ iesus christ⁹ cū multitudie an
geloꝝ: ₇ seipm tradidit sacr̄aliter eidē btō Diony.
dicēs: Accipe ꝫ chare me⁹: qꝺ mox complebo tibi
vna cū patre meo: mecū em̄ ē maxima merces tua
₇ his q̄ audierint salus in regno meo. Subiunxit: ₇
ꝑ q̄buscūqꝫ petieris impetrabis. Obsecram⁹ igit
te dionysi benignissime vt nobis impetres refera-
tionē mystice theologie tue q̄ntū expedit saluti no
stre. Si em̄ volūtate hūana nō allata est aliq̄n pro
phetia dicēte Petro: q̄nto min⁹ hec mystica theo
logia seu potius theosophia quā a cōscio secreto
rū paulo/didicisse putaris o dionysi coopante spi
ritusancto in verbo glīe. ❡ Uerbū glorie quod ē
magnū pietatis sacr̄m: qꝺ manifestū ē in carne/ vi-
uificatū est in spū/₇ assumptū est in glīa: quotidie
ṗsentialiter exhibet in sacro corꝑis ₇ sanguinis: qꝺ
est mysteriū fidei. Fides igit dirigit nos ad mysti
cas visiones. Spes erigit. Charitas porrigit ₇ at
tingit. Deinde sapīa reficit: pax sufficit: gloria ꝑfi-
cit: ſm inferius deducēda. ❡ Uerbū glīe ſm my-
steriū fidei in eucharistie sacro nos inducit ad glo
riā mysterioꝝ dei: q2 manifestat nobis ī carne no
stra ꝑ sensus corꝑales exterius ₇ interius: dū sub
sanctis symbolis dat se christus palpabilē/oscula
bilē/manducabilē/imaginabilē. Iustificat autē in
spū nostro ꝑ illapsum spūsancti q̄ diffundit in cor
nostrū. Et sicut vnū est corpus veꝝ qꝺ est res hui⁹
sacramēti ₇ signū corꝑis mystici: qꝺ est vnū in eo-
dē corꝑe ₇ eodē spū christus: supest tādē ꝙ assuma
tur in glīa spūs noster: cuius interim vita nr̄a ab-
scondita sit cū christo in deo. Sed cū apparuerit
christus vita nostra/tūc ₇ nos apparebimus cum
ipo in glīa. ❡ Uerbū glīe dū in hoc sacramento
nobis manifestat in carne/dū iustificat in spiritu:
nunc etiā ₇ hic ṗsentialiter assumit in gloria. Ob-
mittamus interea de deo gloriosas cognitiōes/ q̄
ꝑ affirmatiōes fiūt: de q̄b⁹ est triplex theologia: si
cut notatū est ex diony. vna ꝯsyderatiōe ṗcedente
veniam⁹ ad q̄rtā q̄ fit ꝑ oīm ablationē: ₇ ostēdam⁹
quēadmodū fides erigit ad illā. Dimissis itaqꝫ du
obus gradib⁹ cognitiōis dei positiuo ₇ cōꝑatiuo:
fides relinquat in pura caligine quo ad gradū su-
ꝑlatiuū respectu patrie. O, si q̄rat a fide: Ad quid
dirigit spm̄ nostrū? R̄ sidebit: ad caliginē. Similr̄
dū querit a spe ad q̄d erigit? respondebit: ad cali-
ginē. Porro si querat a charitate cui se porrigit

q̄d attingit? cui se vnit? rn̄debit ad caliginē. Deni-
q3 p̄seq̄ndo si fiat inq̄sitio: q̄d ē illa caligo? Quid
q̄so p̄t rn̄dere/nisi q̄ ē cognitiōis p̄uatio ⁊ amor-
defectio. Urgeat aliq̄s vlterius p̄q̄rens: Quō p̄t
hec fieri? Nu3 caligo est deus nr̄? nunq̄d negatio
pōt esse affirmatio? nunq̄d ignorātia pōt eē scia?
nunq̄d vmo fit ad nihilū? q2 caligo q̄d ē nisi p̄ua-
tio? Profecto rn̄dere potuerūt fides/spes ⁊ chari
tas/q̄ nō tā agūt q̄ agunt? Et a quo agūtur? Cer-
te ab ip̄o deo q̄ caliginē inhabitat ⁊ lucē inaccessi
bilē: nō vtiq3 simplr̄/s3 i suo gradu sup̄mo/ q̄ ē sup̄
incognit9 ⁊ superlucēs ⁊ sublimissim9 vtex: ad quā
nos dirigi orat diony. inuocās trinitatē supessenti
alē/superdeū ⁊ supoptimū christianoꝝ inspectorē
⁊ theosophie/cū reliq̄s sequentibus i textu: hunc te
xtū expedit repetēdo ruminare: p̄pterea iungeē po-
sterius ad anagogicū nostrū h̄ de hymno glorie.

E ¶ Uerbū glorie s̄m mysteriu3 fidei: q2 supgredit
duplicē gradū cognitiōis glorie/positiuū ⁊ cōpa-
tiuū: in quo se meditātes ⁊ ɔtēplātes exercēt tā co
gnitiue q̄ dilectiue: deficit totaliter in se: et recidit
sup eū q̄ per simplicitatē ⁊ in infinitū est sub se/⁊ p̄
maiestatē in infinitū supra se. Cōstat aūt hmōi ca-
sum vel excessū causari nō posse nisi ab infinita vir
tute. Est igit summa defectio sūma refectio: de q̄
christus: Uenite ad me oēs q̄ laboratis ⁊ onerati
estis: ⁊ ego reficiā vos. Qualiter aūt pōt spūs rō-
nalis ⁊ laborās ⁊ oneratus plus venire ad deum
christū/q̄ abiiciendo nedū laborē suū/nedū opus
p̄priū vel alienū/ sed deserēdo semetipsum? Quid
stas inq̄t Aug. ⁊ q̄d nō stas dū in te stas? Proiice
te in deū ⁊ suscipiet te. Et Grego. Nisi q̄s a seip̄o
deficiat: ad eum qui super ip̄m est nō appropinq̄t
Nec valet app̄hendere quod supra ip̄m est/nisi sci
at mactare quod est. Faciliter autē ista dicūtur: fa
ciliter ⁊ credunt a fidelibus: sed p̄ intelligentiā ex
perītī hoc op9 hic labor est: imo plane nec iā op9
nec labor: sed actio spūsancti s̄m tp̄s ⁊ locū ⁊ mo
dū bn̄placiti sui i multitudine miscdie sue. ¶ Uer
bū glorie s̄m fidei mysteriū dū agit vt rōnalis ala
deserat se et ola sua: cōtingit vt eadē etiā se per ne
gationes gradatim exerceat. Exēpli grati: in eu-
charistia sacramento qd̄ est mysteriū fidei: recogi-
tat fidelis aīa/dū videt accidētia panis ⁊ vini: Est
h̄ deus tuus? nō inq̄t/sed ɔtinet p̄ntialiter corpus
verū ⁊ sanguinē dei mei. Deinde subiūgit: Corpus
h̄ ver et sāguis dn̄i dei mei/nunq̄d ē de9 tu9? nō in
q̄t: sed vniūtur dn̄o deo tuo. Significant etiā cor
pus ecclesie mysticū/ qd̄ viuificat ab vno spū dn̄i
dei mei: vnū corpus et vnus spūs ait Apls: Sub
infert: si corpus hoc mysticū cū corpe vero sit do-
minus deus tuus? Altior inquit est dn̄s deus me-
us: q2 nec materialis est nec finitus nec tp̄alis: neq3
s̄m carnē neq3 s̄m spm̄ cognoscibilis est hic i ma9
iestate sua. Sic fit tandē vt deficiat a seip̄a per co-
gnitionis defectū: ⁊ suscipiat a spū christi p̄ dile-
ctionis illapsum. Remanēt aūt q̄stiōes difficiles/
an. s. rōnalis aīa sub tali gradu sup̄latiuo ɔstituto
sentit aliq̄d? Si agit aliq̄d? si meretur aliq̄d? si dili
git aliq̄d? si nouū semp̄ fiat et supernaturale mira-
culū? Rursus q̄lis est differentia talis defectiōis

vel abnegatiōis i via vel in patria: q2 blasphemū
videt dicere ignorātiā esse in patria: q2 nec anima
christi illā habuit in via. Rn̄deamus ad singula/
ɔiungētes alpha cū o/initiū. s. creationis cu3 fine
glorificationis. ¶ Uerbū glie s̄m mysteriū fidei
nostre tradit hoiem formatū esse ad imaginē ⁊ siīi
tudinē dei. Ubi ⁊ Apls dicit/q̄ vir est imago ⁊ glo
ria dei: in hoc aūt nō est distinctio viri ⁊ mulieris.
Cōsyderemus hanc imaginē/similitudinē ⁊ glori
am dei i p̄ma creatiōe sua. Cōsyderemus in ea eēn
tiā suā scōam: q̄ p̄ memoriā capax est dei: ⁊ p̄ intel-
ligētiā et voluntatē p̄ticeps ei9 esse pōt. Quid aūt
est aliud ista capacitas ⁊ ista p̄ceptibilitas/ nisi q̄-
dā imp̄ssio p̄me ⁊ eterne vnitatis/veritatis ⁊ boni-
tatis: put ala naturaliter ex imp̄ssione p̄ma ɔfigu
rat ⁊ coaptat btīssime trinitati in memorādo/cog
noscēdo et amādo: suū p̄ncipiū efficiēs/ exēplans
⁊ finiēs. Dicit autē ala rationalis s̄m hec tria na
turaliter agi: vt meminerit dei s̄m imp̄ssionē p̄mā
vt insuper cognoscat eū ⁊ diligat indelibili confi
guratione ad suū p̄ncipiū effectiuū exēplatiuum.
Quocirca vocabitur hec vitalis op̄atio vel actio
aptitudinal respectu dei naturalit deiformis sim-
plex ⁊ q̄eta: q̄ deleri nō pōt etiā i dānatis vt natu
ralis est: q2 naturalia in eis (dicente diony.) rema-
nēt splendida: q̄uis in malū finē sicut ⁊ in abusu3
resplendeāt. ¶ Uerbum glorie s̄m mysteriū fidei F
nostre tradit hoiem reformatū esse i baptismo per
gratiā/infusionē q3 virtutū habitualiū: et est hec re
formatio veluti quedā superinductio colorū dei-
formiū ad lineamenta naturalis imaginis ⁊ simi
litudinis. Est insup̄ tāte pulchritudinis ⁊ decoris
vt reddant aīam deo placitā/gratā ⁊ acceptabilē:
adeo q̄ si migret statim a corpore: spūs mox sto-
la glorie decorat: Est autē hec vita gratie spiritu-
alis et habitualis operatio supernaturalit deifor-
mis et simplex et q̄eta: perficiēs ⁊ ornās similitudi
nē ⁊ gloriā create rōnalis ale. Trāseam9 mediā vi
tā peregrinatiōis isti9: q̄ est vtiq3 discōtinua/ mul
tiplex ⁊ inq̄eta: et veniamus ad vitā glorie: q̄ perfi
ciēdo vitā nature ⁊ gratie/ɔformiter ad illas ē con
tinua/simplicissima/q̄etissima ⁊ eterna. Cōcluda-
mus igit q̄ quātū vita peregrinationis gr̄e cōfor
mat initio creationis ⁊ recreationis sue: ne c nō fi-
ni glorificationis sue i patria tātūdē p̄ficit/simpli
ficat ⁊ q̄escit hic in via iuxta Ps. q̄stionē: Dn̄e q̄s
habitabit i tabernaculo tuo: aut quis req̄escet in
monte sancto tuo? De beniamyn quoq3 est: habi-
tat cōfidenter in eo: sicut in thalamo tota die mo-
rabit: et inter humeros illius requiescet. Requiē
hanc optabat Petrus in monte factus in extasi:
dū post vocē allatam a magnifica gloria dixit/ne
sciens q̄d diceret: q2 magis agebat q̄ agebat: Do
mine bonū ē nos hic esse: Faciam9 hic tria taber-
nacula ⁊c. ¶ Uerbū glorie s̄m mysteriū fidei: dū
subintrat p̄ abnegatiōes latibulū nubis tenebraꝝ
⁊ caliginis: aīa rōnalis acta p̄ spm̄ scm̄/reagit s̄m
eūdē spm̄: iuxta illō: Dilect9 me9 mihi ⁊ ego illi. Et
ita meret atq3 reficitur: qm̄ d̄ latibulo caliginis ve
nit ad tabernaculū quod est in circuitu ei9: iuxta il
lud dauidicū postq̄ d̄ deo dixerat: Inclinauit ce-

Joax descēdit: ⁊ caligo sub pedib⁹ ei⁹. Deh̄ic ascendit sup cherubin ⁊ volauit: volauit sup pēnas ventoꝝ. Cōclusit: ⁊ posuit tenebras latibulū suū. Cui ꝯsonat poetica fictio: In sublime volans / nube se īmiscuit atre. Supadiē: Et in circūitu eius tabernaculū ei⁹: Cōsyderemus igiē deū velut ī latibulo tenebraꝝ ſm theologiā mysticā / q̄ fit ꝑ abnegationē in gradu suplatiuo: vbi est veluti in mōte cōdēsoꝛ vmbroso / ⁊ ī desertis seculoꝝ et ī mōtib⁹ eternis. Et vere deus abscōdit⁹ saluatoꝛ scīūs isrē. At tū ī circūitu eius tabnaculū eius. Juxta cāticū ecclesie: In circūitu tuo dn̄e lumē ē qđ nūq̄ deficiet: vbi ꝯstituisti lucidissimas mānsiones. Et ps. In circūitu eī⁹ veritas eius. Spectāt ad hec oīa q̄ feraphicus doctoꝛ Bonauē. tradidit ī itinerario mentis in deū / sub caplīs ⁊ gradibus ad h̄ tabernaculū ꝑtinēs duplicē gradū cognitiōis dei / positiuū ⁊ cōꝑatiuū. Spectat Ro. vij. caplm ad latibulū caliginis ⁊ tenebraꝝ: qđ explicat suo mō / nō cōtrarie ad nostrū hymnū glorie. ¶ Uerbū ſm mysterium fidei / sic̄ nō ē ī patria / s3 clara visio et fruitio: sic nō ibi ꝓp̄e loq̄ndo ē ponere theologiā mysticā: q̄uis deus glorie neq̄q̄ ī suplatiuo gradu q̄ ꝓrsus infinit⁹ est / videaē aut ameē. Pro cuius elucidatiōe ⁊ tot⁹ materie: ꝯsyderem⁹ ꝯūr ad p̄dicta q̄tuoꝛ modos spēales / q̄bus inspiciē deus ꝑ abnegationē Unus est ꝑ simplicē fidē / spem ⁊ charitatē. Alter ē ꝑ inuestigationē phicā tm̄mō. Tertius ꝑ inuestigationē theologicā: q̄ complectiē duos p̄cedentes: Quartus ꝑ apertā ⁊ clarā dei visionē: de quo dicamus ad ph̄s: q̄ ala btissime ꝟginis (exēpli gr̄a) clarissime videt deū post alam filij sui / quo ad gradū cognitiōis positiuū ⁊ cōꝑatiuū. Nihilomin⁹ dū extēdit se ad suplatiuū / q̄ soli deo ꝯuenit / illic deficit: vidēs q̄ inattingibilis est: sed nō reflectiē / aut nō cadit in caliginē cognitionis / quēadmodū fit in via: sed semꝑ in apertā visionē. Quāobrē sua defectio nō diciē enigmatica seu caliginosa vel tenebre. Uñ cū diciē de Joanne baptista / q̄ fuit plus q̄ ꝓpheta: nō tolliē ab eo gradus ꝓphetie / sed augeē. Proportionabiliter in ꝓposito / sī Maria nō cognoscit deū quantū deus seipm̄: nō poniē in sua cognitiōe tenebrositas. Si eñ sol clarioꝛ est q̄ hesperus aut lucifer: nō poniē in ipsis hespero vel lucifero caligo tenebrarū / sed claritas solis superioꝛ p̄dicaē. Semꝑ aūt dū ambulamus ꝑ spem ⁊ fidē: q̄ntūcūq̄ ꝓfecerit cognitio nostra de cōi lege / cadit in incognitionē ꝑ speculū ⁊ enigma.

Tertia partitio de verbo glorie.

B Xcelsus in verbo glorie spūs rōnalis vel intellectualis / dū ambulat ad dei cognitionē actualē / nūc ꝑ inuestigationē naturalē / nūc ꝑ simplicē fidē / nūc per vtrūq̄: si plena fiat resolutio: semꝑ fit occasus vel defectio ad suplatiuū gradū / quo deus in se cognoscit se / sicut ī inferioꝛi fit: vel occubitus cognitionis et motus / ⁊ potētias vita carētes. Quocirca dicim⁹ vlterius / q̄ actu finito cognitiuo et affectiuo (qa vterq̄ pariter incidit) pōt attingi obiectū infinitū. Et ita infinitū q̄le ē deus a finita potētia ⁊ actu finito memorabiē / intelligetur ⁊ diligetur ī patria Poterit igiē dici talis actus infinitus terminatiue vel obiectiue: q̄uis in se sit finitus q̄ntitatiue: quēadmodū viceuersa deus īfinito actu cognoscit oēm creaturā esse finitam. Quocirca pōt q̄libet creatura quātūcunq̄ finita dici infinita cognoscibiliter: q2. s. infinito actu q̄ deus est cognosciē. Neq̄ cōp̄hēdi pōt totaliter ab alio q̄ a deo: q̄uis ab ala beata cognoscaē q̄ntū h3 de ꝑfectiōe ſm ꝑ̇ncipia intrinseca sua q̄ in essentia creature finita sunt et ꝑfectionis limitate. De tali scire loq̄batur ph̄s describēs scire / esse rē ꝑ cām cognoscere. Intellige de ꝓximis ⁊ creatis causis: q2 ꝑ̇ma cā ⁊ si pōt cognosci per demōstrationē vel aliter comp̄hēdi: tñ plene neq̄t. ¶ Excelsus ī verbo glorie spūs rōnalis ꝓcedēdo ad cognitionē dei: tādē deficit ⁊ cadit ī occasū ſm positionē phoꝝ / maxime platonicoꝝ: quā recitat ⁊ reꝓbat Aug. in suo de ciui. dei: quā insuper Alber. magnus explicat in suo de intellectu ⁊ intelligibili ex dictis phoꝝ / dimittēdo pietatē fidei. Legaē ī spēali cap. vltimū: vbi ꝯcludēdo dīt / q̄ spūs debet ꝓcedere de cognitione in cognitionē / quousq̄ fiat assimilatio ad cām ꝑ̇mā: in q̄ sic substantificetur ⁊ formetur q̄ iā nō indigebit organis in sua ꝯtemplatione. Et hoc est inq̄t caducū alijs vite īmoꝛtalis. Quāuis ista et silia videantur alte ⁊ speciose dicta per phos ⁊ idolatras: sunt tamen impossibilia: et per multos articulos parrhysienses ꝓhibita ⁊ excōmunicata: ꝓpterea dimissis infidelibus transeamus ad fideles etiā simplices: dūmodo fundati sint ⁊ radicati in fide / spe ⁊ charitate: quales inuenimus fuisse martyres et anachoretas patres. Placeat autē sub compendio ꝓtinus insinuare modū secundū perueniēdi ad suꝑincognitū ⁊ superesplendentē ⁊ sublimissimū verticē huius sapiētie q̄ ꝑ ignorantiā cognosciē tanq̄ a dūi spū. Itaq̄ spūssanctus dirigit alam ꝑ fidē vsq̄ ad superlatiuū gradū diuine cognitionis exclusiue: ⁊ per spem erigit eā vsq̄ ad interioꝛa velaminis ſm Apl̄m: et per charitatem illic figit et vnit. Quelibet eñ istaꝝ triū virtutū theologicarū habet ꝓ immediato obiecto ⁊ termino suo deū. Ac ꝓinde ſm theologos differūt a virtutibus moralibus ⁊ alijs / q̄ circa alia versanē obiecta. ¶ Excelsus in verbo glorie spūs rationalis sic eleuatus et actus a spūsancto ꝑ fidē / spem ⁊ charitatē: ſm memoriā / intelligentiā ⁊ voluntatē radicatas in essentia sua / ⁊ ī superioꝛi facie q̄ formata est a solo deo immediate: ⁊ capax est eius: ſm triplicem hanc potentiam terminat immediate suā actionē ad solū deū: ⁊ attingit ip̄m terminatiue vel obiectiue: ⁊ cū hoc nō fit per apertā visionē: necesse est q̄ fiat per caliginē. Est aūt caligo priuatio luminis seu cognitionis / sicut ⁊ tenebra: ꝓut etiā silentiū dicit soni defectū. Mirū vero videtur quō possit cognitio vel amoꝛ cognosci vel agi per ꝑ̇uationē cognitionis ⁊ amoris. Sed in p̄oꝛibus euacuata ē hec difficultas: q2 ꝑ̇uatio vel defectio seu tenebra seu silētiū nō dicūtur simpliciter seu vniformiter / sed tm̄

modo respectiue ad suplatiuū cognitiōis vel amo
ris gradū. Priuatio pterea nō dicꝭ negatiōꝫ ha-
bitus cū debito exñtie eius: quēadmoduꝫ cecitas
nō ē simplr ꝑuatio visus/nisi sit circa subiectum
qđ debet hēre visum: nō eñ lapis ꝓprie dicitꝭ cecus
Nos aūt in ꝓposito accipimus ꝑuationē ꝓ nega-
tione simplici: dū ponimus ꝙ sctī ꝑuatiue cogno-
scantꝭ deū sub gradu supmo. Nō eñ apti sunt vel
debitores ita positiue cognoscere: ꝙuis istud no
tet imperfectionē. Et certe quelibet res creata re
spectu dei dici debet imperfecta. Excelsus in ver
bo glorie spūs rōnalis ꝑ hmōi defectionē supad-
mirabiliter reficitꝭ: qm̄ plus vnitꝭ deo syncerius at
ꝗꝫ sublimius sine ꝗuis admixtiōe phātasmatū vel
sordiū ꝛ imperfectionū cuiusuis creature ꝗꝫ ꝑ posi
tiuū. Quo pacto hoc? qꝛ nimirū nullū est ibi mediū
inter deū ꝛ spm̄. Priuatꝭ eñ cognitio et amor cu-
iuslibet alterius rei ꝑter deū. Si ṽo ꝗritꝭ: nūquid ter
minus cognitionis ꝛ amoris stat ꝛ finitur ī caligi-
ne sola/ꝓut est ꝑuatio ꝗdā? Rñdendū est ꝙ nega
tiones ꝛ ꝑuatiōes terminare nō pñt nisi ꝑ ffirma-
tiōes: vñ nec deus cognoscit mala ꝛ impfecta/nisi
ꝑ ideā boni ꝛ perfecti. Quid fit igitꝭ? Rñdet b. di-
ony. ꝙ in occasu ꝛ occubitu ꝛ defectiōe ineffabili
ꝯiūgitur ala ineffabiliter et ignote ineffabilibus
ꝛ ignotis. Et iteꝝ ait/partitis alteritatibꝰ ꝛ ꝯcupi
piscentijs cuncꝗꝫ inclusis ꝛ supmūdane explicitis
nos ī diuinā monadē ꝯgregamur: ꝓpterea vocat
hanc defectionē vnionē super mentē. Rursus vi-
uifica inquit virtus diuinarū illuminationū: ꝗ scꝫ
fuit ſm positiuū gradū: abūde nos replet ꝛ restitu
it ac cōuertit ad cōgregantis patris vnitatē ꝛ sim-
plificā deitatē. Attende ꝙ ideo nolat patrē: qm̄ in
ipo est fontalis deitas ſm eundē Diony. Filius
insuper ꝛ spūssanctus omnē gloriā suā referunt in
gloriā dei patris. ¶ Excelsus in verbo glorie spi-
ritus rōnalis per vehemēs exercitiū theologicus
simul ꝛ phicū pōt eleuari ad apicē seu verticē the
ologie mystice cū auxilio fidei/spei ꝛ charitatis su-
blimius ꝗꝫ rudis ꝛ simplex christianus: ꝛ hꝫ de cōi le
ge: supra quā tñ est spūssanctus. Patuit hꝫ vltimū
in apl̄is idiotis ac alijs ꝗꝫ plurimis. Patet ṽo pꝫ-
sens consyderatio de doctoribus catholicis gre
cis ꝛ latinis ex libris ꝛ traditionibus suis: ex qui-
bus aliqua fortassis excerpta iungentꝭ inferius ad
textū mystice theologie Dionysij confirmādum.
Fuit aliꝗbus bonis et magnis viris hec doctri-
na ꝓpter sui ꝓfunditatē in scandalū: quia no satis
aduertebant aut aduertere poterant modos lo-
cutionū de eminētia dei super omnē creaturā: ꝛ ꝙ
tñ omibus esset esse ꝛ bñ esse. Cōcluserunt itaꝗꝫ ex
isto sequi/ꝙ omis creatura esset deus: qꝛ deus ꝛ su
um esse sunt omino idē. Sic aliꝗ iuriste imposue-
runt Joāni scoto trāslatori libro b. Dionysij posu
isse/ꝛ sūme in hoc hereticasse/ꝙ ols creatura esset
deus. Reducūt aliqui positionē de vniuocatione
entis creati ꝛ increati ſm rē vel ex natura rei: aut
ſm realia vniuersalia ad errorē istū: ꝙuis hoc nō
intendāt illi. ¶ Excelsus in verbo glorie spūs rō-
nalis circa cognitionē mysterioꝝ eloꝗoꝝ: nō ꝑn-
cipaliter innititꝭ huiane industrie: illā tñ nō abijcit

sed exercet. Dudū postꝗꝫ scholasticis lectiōibus
tractaueramus de theologia mystica speculatiue
per. xlij. ꝯsyderationes ꝛ octo partitiōes/ſm to-
tidem materias ꝑncipales. Notauimus postmo-
dū duodecim industrias ꝓ practica/ꝛ pōt in vul-
gari ad sorores scripseramus de monte ꝯtēplati-
onis certos gradus et modos. Prima industria.
dei vocationi intēdere. Scḋa ꝓpriā cōplexionē ag
noscere. Tertia/officiū vel ꝓpriū statum aspicere.
Quarta/semet ad perfectionē extēdere. Quinta/
occupationes effugere. Sexta/curiositatē depo-
nere. Septima/ longanimitatē assumere. Octa-
ua/passionū vel affectionū origines animaduer-
tere. Nona/tēpus idoneū ꝛ locū inꝗrere. Decima
somno ꝛ cibo moderāter indulgere. Undecima/
meditationibꝰ pijs generatiuis affectuū insistere.
Duodecima/spm̄ a phātasmatibꝰ auertere. Por-
ro dū interrogaretꝭ a me germanꝰ Nicolaus cele-
stinus post inspectionē industriaꝝ istaꝝ. Quenaꝫ
esset difficilior in practica? Rñdit/ꝙ spm̄ a phā-
tasmatibꝰ auertere. Sensit hoc verissime: neꝗꝫ pōt
hec industria practicari ꝗꝫ per theologiā mysti
cā hic in via: dū intellectus noster ꝯiūctus est cō-
tinuo tpi. Ponit dñs Albertus vt ꝑus lib. ꝺ intel
lectu ꝛ intelligibili penultimū ascensum in reditu
ale ad deū/ꝙ efferatꝭ sup hoc ꝛ nūc: hoc est/sup cō-
tinuū ꝛ tps. Deinde ponit assimilationē in vnio-
ne cū deo: vocat occasum alterius vite: ꝯsonās in
hoc beato Diony. si diuine gratie munus tale tri
buisset in christo Jesu dño nostro: qꝛ ad hūc occa
sū christus est ostiū: via/ductor/vehiculū: quēad-
modū de deo canit apud Boeciū phia: Princip
ium/rector/dux/semita/terminꝰ idē. Cōsonantꝭ in-
sup multa ꝗ ꝑmittit Alber. de intellectu agente cū
luminibꝰ itelligētiaꝝ se ꝯiūngēte. Unñ inꝗt: Mul-
ti vocati ꝓphe ordinauerūt multas suppōes ꝛ or-
dinatiōes. Jsti certe fuerūt magici ꝛ idolatre: ꝗ ꝑ
theletas execrabiles ꝛ demoniacas arbitrantꝭ ani
mas purgari ad ꝓphetias ꝛ miracula faciēda: de
quibus habetꝭ apud Augꝰ. de ciuitꝭ. dei/ a septimo
vsꝗꝫ ad decimū: et cōsequēter in alijs quibusdā ca-
pitulis. Jpe eñ sathanas ꝗcolꝭ vult vt deus/imi-
tatur sepe vel imitari fingit veros ritus ꝛ modos
sacrificandi deo ꝑ orationēs/ ꝑ ieiunia/ ꝑ castita-
tē ꝛ purificatiōes. Nos aūt soli deo sacrificiū lau-
dis offerimus: et ad sanctos angelos suos holetꝭ
ꝗꝫ hōs tāꝗꝫ intercessores ꝛ administratores spūs
ꝓpter electos supplicamus. ¶ Excelsus in verbo
spūs rōnalis nō euehitꝭ ad theologiā mysticā per
raptus insanos: quales fuerunt in Sibyllis ꝛ va-
tibus: de quibus historie ꝛ poete faciūt mentionē
Sił ꝛ scriptura sacra/sic de phytonicis ꝛ de balaā
ꝗ cadebat ꝛ apiebat eius oculos. Sicut ꝛ epilenti
ci nōnulli: qualis fuisse creditꝭ machometus: quē-
admodū pterea ponūtꝭ medici infinitas melācho-
liarū species ꝛ alienationes aīaꝝ: vñ credūt sim-
plices ꝗꝫ tales rapiantꝭ in celū/et cadunt in scensū/
aut in eodē statu perstant immobiles quo mpꝛbꝰ
inuenit eos/et velut gelu constringit: vñ ꝯgelatio
appellatꝭ in mente: sicut tpe nostro plures tales ꝗ
ꝓphias ꝛ visiōes se diuinitꝰ hēre iactabāt vidimus

R ꝛ fallebãt sic et aliq̃ fallebãt. ¶ Excelsus i v̄bo
glorie spũs rõalis i theologia mystica se exercẽs
nõ hꝫ necitatẽ vt i eo sit corpalis defectio q̃lis le
gil ĩ botus etiam pphetis: vt daniele/ezechiele ꝛ
aliis. Diony. cũ nihil tale ponit exigi: freq̃ns in-
sup experiẽtia ꝯtradicit. Sed nec optet ad supnẽta-
les excessus theologie mystice intelligentiã pure
ꝯcurrere/q̃lis fuit i multis pb̃is: q̃ ſm aug. potuerũt
oia mũdana trãsire ꝛ attingere pmã cãꝫ: irridẽtes
itacꝫ simplices christianos nõ potẽtes ad intel
ligẽtiã tale euehi: q̃bus rñdet aug. ꝙ simplici fide
tenẽt certꝰ ꝛ salubrius malũ seu velũ in ecclastica
nauicula q̃ pducit ad celũ. Nõ optet ꝑterea supmẽ
tales excessus theologie mystice fieri ꝑ tale mira-
culũ/quõ ptomartyr stephanꝰ dũ lapidaret: inten
dẽs in celũ vidit gloriã dei: sic vincẽtius/sic laurẽ
tius/sic b. andreas/sic felicula/sic ĩ alioꝝ scõꝝ plu
rimis i raptibus ꝛ reuelatiõibꝰ: q̃les legũt i Apoc.
ioãnis: de quoꝝ dñitijs ꝛ ppetatibꝰ pñs breuitas
nõ inq̃rit. ¶ Excelsus i v̄bo glorie spũs rõnalis
dũ p anagogiã ꝯscẽdit in deũ/deserit oẽs opatões
vt sic nedũ intellectuales ꝛ amicabiles ꝛ dilectiuas
imo optet prsus actũ ppriũ ꝛ liberꝝ circa deũ i sup-
mo gradu obiectaliter positiue esse terminatũ. Et
q̃m videt istud verbũ duꝝ esse: et repugnare dictis
ꝛ scripturis expositoꝝ b. diony. imo ꝛ nostris hacte
nus ĩ theologia mystica traditis/quã i amore spo
suimus. Ponemus in forma p testimonio ꝛ itelle
ctu tã huiꝰ q̃ ꝑcedẽtiũ textũ dñi Bonauẽ. sup di.
xiiij. q. ij. in fine. Ad illud inq̃t qõ vltio obijcit ĩ cõ
prehẽsione dicẽdũ: ꝙ comphẽdere dr tripr. Uno
mõ comphendere est idẽ qõ charitati adherere: et
sic accipit Bern. ad Eugeniũ: Si sctũs inquit es
comphẽdisti. Alio mõ est idẽ qõ clare videre ꝛ pfe-
cte amare: sicut ad Phil. iij. Si quo mõ comphẽ
dã in quo cõprehẽsus sũ. Tertio cõprehẽdere idẽ
est qõ claudere terminos rei: sicẽ deꝰ incõphẽsibil.
Cũ ĩ dr ꝙ scti sũt comphẽsores i patria/ꝛ ꝙ chri-
stus fuit comphẽsor. Dicẽdũ ꝙ medio mõ accipit
ꝛ sic hꝫ v̄itatẽ. Nã christus videt dei imẽsitatẽ: nec
tenet h̃ fide/sꝫ certissima cognitiõe: h̃ est/nouit deũ
imẽsum. Ecce p hec dicta tres gradus cognitiõis
seu comphẽsionis dei lucidissima distinctiõe nota
tos ꝯformiter ad ꝑdicta. Si subiũgam illud qõ p
tinus idẽ doctor dicit p v̄bo pñti. Et si tu q̃ras in
q̃t/an positiue vel puatiue christus nouit deũ imẽ
sũ? Dicendũ quodãmodo positiue qõammõ puati
ue. Positiue q̃tũ extendit se capacitas seu intelli-
gẽtia. Priuatiue deinceps admirat etiã illã pfun
dã ꝛ sũmã pfunditatẽ diuine immẽsitatis: sic dicit
ps. Mirabilis facta est scia tua ex me: ꝯfortata ẽ/
ꝛ nõ potero ad eã. Hec ille. Ecce ꝙ ponit priuati
uã cognitionẽ in anima christi/q̃to magis i alijs
Hec est aũt cognitio quã vocamus mysticã/p ab-
negationẽ. s. defectionẽ ꝛ occasũ. Cõstat aũt ꝙ nõ
minꝰ deficit dilectio seu beatifica fruitio ab illo gra
du supmo fruitionis/quo deus fruit de solo actu
infinito q̃ ipa cognitio. In signũ cuius nõ inueni
positũ a btõ Diony. tradẽte mysticã theologiam
ꝙ dixerit ipsam terminari positiue obiectaliter in
deo: sed vel nihil expssit de dilectione; vel ipaꝫ di
xit fieri per caliginẽ ꝛ defectiue. Hinc est illud iaꝫ
inductũ: immo mirãtur ꝛ deficiũt. Rursus in al-
tero ex verbis sapiẽtis: Quantũ potes tantũ aude
quia maior omi laude: nec laudare sufficis. Po-
terit dici/ꝛ laudando deficis: q̃ defectio summa ẽ
refectio/summusq̧ pfectus. ¶ Excelsus in verbo
glorie spũs rationalis: intrando diuinã caliginẽ/
per defectionẽ sublimius habet dicere: Ois con-
summationis vidi finẽ. Tradit similiter btũs Hila-
rius: ꝙ nec angeli nec archãgeli sciũt aut penetra-
re psumũt diuine generationis arcanũ. Cõstat ꝙ
hoc nõ põt intelligi de visione btã in positiuo vel
cõpatiuo gradu. Accipit igitur de suplatiuo/quo
p ignorantiã tm̃ cognoscẽdo pficit spũs i via/im-
mo ꝛ in patria/q̃tũ p gratiã aut p gloriã magis ex
ercitatus ꝛ eleuatus fuerit p memoriã ꝛ intelligẽ-
tiã ꝛ voluntatẽ in gradu cognitionis positiuo vel
cõpatiuo: q: plus accedit deficiẽdo ad vnionẽ refe
ctiuã. Cuiꝰ he sũt ꝯditiones/ꝙ infallibil etiã i via
q̃ nihil põt hr̃e erroris admixtũ vel phãtasmatis
nihil create defectibilitatis/nihil insidiaꝝ diabo-
li: vbi est altissimũ refugiũ: vbi solus vnitur deo/
ꝛ vnicus soli ꝛ vnico spũi. Si q̃ras/quõ fiet istud?
Audi nõ me sed diuinũ Dionysiũ: Ineffabilibus
inquit ꝛ ignotis mẽs ineffabiliter ꝛ ignote coniũ-
gitur. Quis post hec verba psumeret ineffabilia
fari/ꝛ in cognitionẽ ignota pferre? Possumꝰ ita-
q̧ doctrinaliter ꝛ speculatiue p quid nominis ve-
ritatẽ eloq̃ mysterij: sola vero trinitas p experimẽ-
tũ rei. ¶ Supsunt alia de verbo et hymno glorie
notatim sup h̃ versiculo: Sicut erat in pncipio ꝛ nũc
ꝛ sp. ꝛ i secula seculoꝝ amẽ. Differat in ptitionẽ al
terã. Et p ꝯfirmatione dictoꝝ simul et refectione
aioꝝ iũgãtur vltima verba Hugo. in suo de arra
anime. Ubi sic anima ꝯquerit asserẽs se in cogno
scẽdo deficere. Aia: Quid est illud dilecte qõ i eius
recordatione aliq̃n me tãgere solet/ꝛ tã vehemen
ter atq̧ suauiter afficere: vt iã tota quodãmodo a
memetipa abalienari: ꝛ nescio quo abstrahi inci-
piã: exhilarat ꝯsciẽtia: in obliuionẽ venit oĩs ꝑte
ritoꝝ maloꝝ memoria: cor illuminatur: desyderia
iocundãtur. Iãq̧ alibi nescio vbi me esse video: et
quasi quibusdã amplexibus amoris intus teneo:
Et nescio quid illud sit. Et tamẽ illud semp reti-
nere/ꝛ nunq̃ pdere toto animo meo laboro. Lu-
ctat quodãmodo delectabiliter animus ne recedat/qõ
semp amplecti desyderat: ꝛ quasi in illo oĩm desy-
derioꝝ finẽ inuenerit: summe ꝛ ineffabiliter exul-
tat: nihil amplius q̃rẽs/semper sic esse volens.
Nũquid ille est dilectus meus? queso dic mihi/vt
sciã si ille sit: vt si denuo ad me venerit: obsecrem
eum ne recedat/sed semp permaneat. Homo: Ue
re ille est dilectus tuus qui visitat te: venit inuisi-
bilis: venit occultus vt tangat te/ideo vt videat
a te. Uenit nõ vt totum infundat se/sed vt trahat
affectum. Primitias quasdã porrigit sue dilecti-
onis/non plenitudinẽ exhibet perfecte societa-
tis. Et hoc est quod maxime ad arrã desponsatio
nis tue pertineat: ꝙ ille in futuro se tibi videndũ
et perpetuo possidendũ dabit. Nunc aliquãdo vt
q̃ dulcis sit agnoscas; se tibi ad gustandũ prebet.

Simul etiã vt interim de absentia eius consolaris
qñ eius visitatõe ne deficias/icessãter reficeris.

Quarta partitio de verbo

Glorificatio mutua pr̃is ⁊ fi (glie.
D lij ⁊ spũsscĩ postulabaƚ fieri cũ chri
stus ait: Pr̃ venit hora/ clarifica fi
liũ tuũ vt fili⁹ tu⁹ clarificet te. Po-
tuerat q̃z rex glie christ⁹ sm̃ h̃ v̄bũ
glorie ad pr̃ez deũ glorie dicere. s̃z exp̃mẽs exter-
nis oculis sublevatis i celũ/ fecit de v̄bo glorifica
tiõis hymnũ glie/dũ harmoniã addit voci. Hym
nũ q̃ppe dicim⁹ laudẽ dei cũ cãtico. Hũc esse hym
nũ ↄ̃ycisse doctores/d̃ quo mattheus ⁊ marcus: Et
hymno incp̃ dicto exierũt i montẽ oliuaꝝ. Nõ du-
biũ q̃ꝛ post institutionẽ ⁊ refectionẽ sacralẽ statim
qñ recesserat Judas: christus dixit teste ioã. Nũc
clarificat⁹ ẽ filius hoĩs: ⁊ deus clarificatus ẽ i eo: ⁊
de⁹ clarificauit eũ i semetip̃o. Deinde postq̃ docu
it discipulos multa: seq̃tur d̃ hymno glĩficatiõis
seu glorie. Utrũq̃ eñ traditur ex verbo greco: vñ
gloria q̃si clarea seu clara. Pr̃ venit hora clarifica
filiũ tuũ vt filius tu⁹ clarificet te. Proinde subiũ-
gẽs: claritate in q̃ quã habui p̃usq̃ mũdus fieret
apd̃ te: dedit palã intelligi q̃ d̃ glorificatõe quã h̃z
i eternitate solus cũ spũscõ in gloria dei pr̃is loq̃
baƚ. Hoc ip̃m imitaƚ ecclesia dũ freq̃ntat hũc hym
nũ glorie: Gloria patri ⁊ fi. ⁊ sp̃. s̃. i. mox subiũgiƚ:
Sic̃ erat in p̃n. ⁊ nũc sp: ⁊ i se. se. amẽ. ¶ Glorifica
tio patris ⁊ filij cũ spũscõ/designaƚ fieri multipli
citer sub his ⁊ alijs verbis. Uno mõ cõplacenter
ↄgaudẽter ⁊ ↄgratulatiue: q̃ꝛ. s. cõplacet i glĩa dei
Alio mõ desyderãter ⁊ exhortatiue: q̃ꝛ hec glĩa ma
nifestaƚ p̃ oẽs creaturas p̃sertim rõnales. Tertio
mõ rep̃sẽtatiue et exp̃ssiue: sic op⁹ sapiẽtis d̃ꝛ sapia
ei⁹ ⁊ gloria ei⁹. Diciƚ aũt gloria dei fieri vel auge-
ri: nõ i se/ s̃z dũ manifestaƚ. Fit aũt manifestior in
effectib⁹ suis. Oramus sub h̃ tropo: sctificetur no
mẽ tuũ: adueniat regnũ tuũ: quẽadmodũ loquiƚ ⁊
hic christus p̃ totũ hymnũ. Quõ silr̃ dicit Ap̃s.
Deinde finis ait: Cũ tradiderit regnũ deo ⁊ patri
Seq̃tur: Cũ aũt subiecta fuerint illi oĩa: tũc ip̃e fili
us subiectus erit illi q̃ sibi subiecit oĩa/ vt sit deus
oĩa i oĩbus. Intelligũtur hec p̃ patefactionẽ glĩa
liẽ ⁊ p̃fectã/ nõ p̃ noue glorie collationẽ in eternita-
te: quã dicimus suplatiuũ glorificatiõis diuĩe gra
dũ/ ad quẽ oĩa ↄ̃sũmabunƚ/ p̃sertim electi: sub gra-
du ecclesie cõpatiuo seu scd̃o cõstituti: ⁊ erũt sic̃ hic
orat christus/ ↄ̃sũmati in vnũ. ¶ Glorificatio pa
tris et filij cũ spũscõ in btĩs dici põt h̃re g̃dũ: vel
(vt Bern. loq̃tur) modũ sine mõ: h̃ est mysteriũ et
arcanũ q̃d loq̃mur ⁊ inq̃rimus. Aptũ vero ẽ scho
lastice p̃ p̃cedẽtia/ si maneat cl̃ra ⁊ certa distĩctio
de triplici gradu seu mõ: q̃d idẽ ẽ in p̃posito. Unũ
posuimus gradũ glorificationis positiuũ/ alteruz
cõpatiuũ/ tertiũ suplatiuũ. Et licet cõpatiu⁹ gra-
dus et suplatiuus p̃supponãt positiuum: verũtñ
appropriamus positiuũ in gloria vie/ cõpatiuũ in
gloria patrie/ suplatiuũ in gloria eternitatis diuĩe
M, si voluerimus attẽdere q̃liter hic gradus glo
rie sit sine gradu/ ⁊ modus glorie sine mõ: patebit

p̃mo ex ip̃a diffinitione et interp̃tatõe noĩs hui⁹.
eternitas/ q̃si extra terminos entitas: nũquid infi
nitatẽ illã exp̃mit dauidici hymni: Magn⁹ dñs ⁊
laudabilis nimis: ⁊ magnitudinis eius nõ ẽ finis
quo ad cõpatiuũ patris. Et sapie eius nõ ẽ numẽ
rus: quo ad approp̃atũ filij. Et mĩscdĩa eius super
oĩa opa ei⁹: quo ad clemẽtiã ⁊ bonitatẽ spũssancti
Sicq̃dẽ i oĩ re creata vel creabili poniƚ mod⁹/ mẽ-
sura/ terminus/ numerus ⁊ spẽs/ finis ⁊ ordo. So-
lus deus est sine nũero/ mõ/ mẽsura vel termino p̃ R
quo fit seq̃ns verbũ. ¶ Glorificatio patris et filij
cũ spũscõ/ i seip̃is recte d̃ꝛ infinita ⁊ imẽsa/ necdũ p̃
uatiue sed positiue: sic̃ q̃libet gloria creature vice-
uersa d̃ꝛ finita/ necdũ positiue s̃z p̃uatiue: vtẽdo lar-
ge nomine priuationis p̃ negatõe. Proficit hec
consyderatio ad intelligendũ p̃prias voces scri-
pturarũ. Unñ finitũ dicimus illud q̃d habet termi-
nos positionis seu positiuos: sed intelligitur vna
negatio seu p̃uatio: q̃ vltra terminos illos vel fi-
nitũ illud p̃gredi nõ valeat vel extẽdi. Infinitũ vi
ceuersa diciƚ negatiue: q̃ꝛ nõ habet terminos qui
bus circũscribatur/ finiatur/ diffiniaƚ aut termie-
tur. Et h̃ diciƚ infinitũ extra genus. Porro d̃ꝛ infi
nitũ aliq̃d affirmatiue: dũ negat negationẽ in no
mine finiti clausam. Equipollẽt eñ due negatio-
nes vni affirmatiõi. Cõsyderet acriter noĩm istoꝝ
⁊ similiũ talis significatio: tunc nõ erit absona vel
discors ista locutio: Gloria dei est gradus sine g̃-
du/ modus sine mõ. Silr̃ de cognitione/ fruitiõe/
delectatione: q̃uis alie delectationes addi possũt
Sed nũquid eternitas vel eternus de⁹/ seu trini-
tas claudit se suis terminis ⁊ cõprehẽdit? Profe-
fecto sic assentire possumus ⁊ cõsequentiã negare
qua subinferƚ: ergo deus h̃z terminos. Nõ eñ se-
quitur: deus est infinitus terminus: ergo est termi
nus vel terminũ h̃ñs. Sed nũquid p̃terea aĩa chri
sti vel marie videt clarissime terminos eternitatis
infinitos/ q̃bus eternitas seip̃az circũscribit ⁊ diffi
nit? Sic/ sicut h̃ seq̃ns verbũ declarabit: in cui⁹ ex
plicatione totũ stat q̃d inq̃riƚ mysteriũ regni dei.
Glorificatio patris ⁊ filij cũ sctõ spũ cõspiciƚ ⁊ di-
ligitur fruitiue et obiectaliter in sup̃mo cõpatiui
grad⁹ patrie ab aĩa christi ⁊ marie: nõ tñ in supla-
tiuo formaliter ⁊ intrĩsece/ quo btã trinitas se cog
noscit ⁊ diligit tã obiectaliter q̃ intrinsece. Atten
dẽda est hec determinatio ecclesie cũ approbatio-
ne doctorũ modernoꝝ: q̃ duplex est beatitudo:
Una obiectalis ⁊ determinatiua: ⁊ illa est sol⁹ de-
us: sicut solo deo fruendũ est. Altera est beatitudo
formalis ⁊ intrinseca/ consistens in duobus acti-
bus: q̃ sunt visio ⁊ fruitio cũ tẽtione seu possessio-
ne secura. Sũt etiã apud deũ penitus idẽ beatitu-
do formalis ⁊ obiectalis. At v̄o distinctio maxi-
ma est i creaturis beatis/ inter btĩtudinẽ ip̃oꝝ ob-
iectalẽ q̃ nõ nisi deus: ⁊ formalẽ/ quã vtiq̃ constat
esse finitã intrinsece: ⁊ ab infinita extrinseca btĩtu
dine dei differri vel distingui. Etiã vbi poneret q̃
deus p̃ seip̃m sine creatis habitibus aut specieb⁹
alijs illabẽdo/ formalẽ hanc beatitudinẽ in anima
btã causaret. Cõcedũt h̃ illi q̃ etiã ↄ̃trariant ecclia-
stice determinatiõi: q̃ꝛ forte nõdũ viderãt eã. Cõ-

cedūt inq̄ ꝙ de facto vel de potētia dei absoluta
nō pōt esse de⁹ aīe create nisi finita btitudo forma
lis: q: nec creatura est capacitatis pceptiue/cogni
tiue z dilectiue dei/nisi finite z limitate. Quāobrez
necesse est vt btitudo creature formalis semp sit fi
nita: q̄cq̄d sit illa formalis btitudo/q̄ vtiq3 est mo
tus aīe a deo distinctus. Etiā si ponerel ꝙ aīa esset
suus motus. Nec magister hoc negat/sed exposuit.
¶ Glorificatio patris z filij cū sctōspū/ tota videl
a btis: z nō totalr sub hoc intellectu ꝙ gloria btō
rū finita est formalr: q̄uis obiectalr infinita: vl vt
Greg. loquil de dño glorie: tot⁹ est intra nō inclu
sus/totus extra nō exclusus/totus subtus non p
stratus/totus supra nō eleuat⁹/totus circa nō cir
cūscriptus. Ueritas ista /facili⁹ inuestigal: nō rō
cinādo/sed exēplificando p similia in creaturis: vt
de oculo lippo q̄ videt totā rotā solis: sed nō tota
liter vel totā albedinē/aut aliud simile: vt de line
is circuli/si intelligeret centrū suū. Exēplū anie rō
nalis approximat: q̄ sic tota in corde est ꝙ tota est
extra cor. Sic est in centro cordis/ꝙ ad ei⁹ simpli
citatē indiuisibilitas centri non equal. Sic nec ad
magnitudinē nō molis/sed virtutis aīe q̄ circum
dat cor/totalr nō parifical. Cōtinet igil cor ipsam
aīam totā/sed nō totalr sub alio vbo circūscripti
biliter: Jpa vo totā se cōtinet z totaliter infra ter
minos sue capacitatis q̄ finiti sunt: z in hoc deficit
silitudo quo ad deū/q̄ simplr infinitus est z incir
cūscriptus. Cuius pfectio nec accrescit ex creaturl
si sint: nec decrescit si nō sint. Qui sp in eternitatis
sue solio z trinitatis triclinio sedet fixus sicut erat
in pncipio z nūc z sp/z in secula seculorum amen.
Multa de cōditiōib⁹ trinitatl z eternitatl possent
induci q̄ latissime tractanl p doctores: et aliq̄ sub
metris notauim⁹. Deniq3 p verbo nostro facit il
lud Job: Tonitruū inq̄t magnitudinis eius quis
poterit intueri? Dat primo intelligi ꝙ nullus: dat
insup intelligi ꝙ intuitus vel intueri vel visus ex
tendil ad oēs sensus tā corpales q̄ spūāles. Toni
truū inq̄t eius (qđ vtiq3 est obiectū auditus) q̄s po
terit intueri. Silr in Exo. ꝙ ppls videbat voces.
Porro colligil ex isto/ꝙ dñs habitat in silentio z
caligine respectu cuiuslibet creature quo ad cogni
tionē z visionē suā sibi soli ppriā modo pretacto
¶ Glorificatio patris z filij cū sctōspū manifesta
tur in dānatis p ordinē iusticie: quoꝝ dānatio ob
iectaliter z terminatiue infinita est: sed formalil z
intrinsece finita pportionaliter ad ea q̄ dicta sunt
de btis cōuersiue ad deū/z auersiue a deo. Certe si
cut eīs pmiū in suo gradu suplatiuo cōprehendil
a se solo: sic z eius puatio nō essendi a se solo vale
bit totaliter cōprehendi. Inde fit vt neq3 demōēs
neq3 creatura aliq̄ plene intelligat pcti mortalis
ignominiā sicut nec gloriā actus meritorij vel be
ati. Taliter eñ iā diximus de ignorātia vel non co
gnitiōe cuiusuis creature: cuius causa pncipalis ē/
ꝙ deus cognosci zc. nequit l sūmo. Supest igil vt
supbia demonū descendat semp vel ascēdat ad ni
hilū. Gloriā vo beatoꝝ semp descendit in bonum:
deficiendo vel pficiendo conscendit in modis gi
cuis. Juxta qđ sumerel intellectus mystici vbi qđ

beatus dionysius appropriat ipsi seraphin: qđ in
eis semp est mobile/incessabile/calidū/acutū/sup
feruidū/z holocausti purgatiuū. Sumil aūt h mo
tus vel motio largissime: videlicet p opatiōe q̄ cō
trarial ocio: de q̄ dicit damascen⁹: qđ nulla res de
stituil ppria opatione. Sic eñ z velle dei z intel
ligere dicil opatio quedā z motio z in angelis ma
gis pprie. Terra siq̄dē est inertissima oīm: hz tñ h
omin⁹ suā opationē q̄ se tenet z figit l loco suo: re
stringēs remouere volēti. Dicil ḡ seraphin sp mo
bile sine interruptiōe amoris in deū. Incessabile si
ne definitiōe. Semp calidū/sine diminutione seu
minoratiōe seu tepefactiōe. Acutū: q: penetrat ad
simplicitatē dei velut ad centrū: ¶ Superuidum
qm̄ eleuat se ad imēsitatē eius velut ad circūferen
tiā. Holocausti purgatiuū z reliqua q̄ sequunl/spe
ctant ad tres actus hierarchicos respectu inferio
rū: q̄ sunt purgare/illuminare/pficere. Opatio igi
tur generale nomē est ad alias q̄nq3 spēs: sonātes
in motū q̄sūt: Motio z hec successiua. Mutatio
z hec subita in subiecto. Factio z hec subita. De
nihilatio/q̄ aliter dr creatio. Quarta est pductio l
diuinis/vbi est imutatio: q̄uis sit ibi generatio et
spiratio. Quinta est actio q̄liter forma influit in
materiā/dās esse formale z intrinsecū: dr ideo talis
forma relatiue ad materiā: q̄liter forma q̄ est deus
nullo mō pōt dici. ¶ Glorificatio patris z filij cū
sctōspū/q̄drupl'r cognoscil z amal ab intellectua
li creatura tā in via q̄ in patria. In via q̄dē p gra
tiā vnā in se/z trinā l fide/ spe z charitate: cū adiu
torio disciplīne christiane. Exēplū: dū q̄s videt aut
sumit eucharistiā: hic ē cognitio sensibil exterior.
Est z cognitio sensualis interior tā3 imaginatiua
q̄ estimatiua respectu corpis christi tā veri q̄ my
stici. Hic preterea est cognitio rōnalis fm vtrāq3 rō
nis portionē supiorē z inferiorē q̄ credimus/spera
mus z amamus spūales substantias z sub deo: vt
aīam christi/vt angelos z spūs electoꝝ. Hic est de
niq3 cognitio supmētalis/mystica z anagogica ip
sius simplicissime deitatis in vnitate trinitatl. Cō
cordātie sunt plurime/noiatim illa iā cōmemora
ta ab apl'o. Manifeste inq̄t: Magnū est pietatl sa
cramentū ꝙ manifestatū est in carne: z hoc quo ad
duplicē pmū cognitionis modū. Justificatū est in
spū quo ad tertiū. Assumptū est in gloria quo ad
quartū. Teneal ergo p regula/ꝙ q̄lis est in cogno
scendo z amando deū christianus/talis est sibi l re
tribuendo deus. Ego dilecto meo inquit sponsa.
Et ad me cōuersio eius. ¶ Glorificatio patris et
filij cū spūsancto facta in beatis reperil aliq̄n dici
formal: eo ꝙ imediate fit p essentiā sine specie me
dia q̄ sit rō cognoscendi diuinā essentiā: imo p ean
dē speciē aut formā qua deus cognoscit seipm: ani
ma beata cognoscit deū. Addūt aliqui ꝙ etiā act⁹
beatificus characterizel seu formel: non nisi a diui
na sapientia: z eius essentia dū obiectiue videl. Uñ
z si diuina essentia subtraheret se l rōne talis cha
racterizationis seu formalis configurationis fm
imaginē beatissime trinitatis: creatura nullo mo
do posset dici beata: neq3 intuitiue videns deum:
imo esset implicatio/quemadmodū implicat cre

atura esse ꝛ deũ se subtrahere in rõne efficiẽtis. Notandũ est igitur ꝓ cõcordia doctoꝝ: ꝙ deus ꝓprie dicitur forma ſm tres cõditiones forme cõuenientes. Forma enim dr̃: q: est in se formaliter: siue sit ab alio/ siue nõ originaliter: scdo q: dat esse formale: tertio q: denoiat aliud esse. Cõstat autẽ ꝙ deus habet eẽ in se: ꝛ ꝙ dat esse oĩ creature: ꝛ ꝙ oẽm creaturã denoiat esse tanq̄ pͨipua sua existẽtie causa. Sic enim dicit Boetius: in q̄libet creatura esse aliud quo ẽ/ ꝛ aliud quod est. Nõ intelligi aliter nequit nisi de deo: quo denominatur existere creatura. Doctores igitur ponẽtes deũ esse beatitudinẽ formalẽ/ accipiunt formã isto mõ ꝛ nullo alio. Nec voluũt ꝙ de᷒ sit formalis beatitudo inherẽs vel cõstituẽs: sicut forme accidẽtales vel substãtiales inherẽt ꝛ cõstituũt Quis illapsus forme diuine sit ꝑfectior ꝛ intimior rei cuilibet q̄ possit esse forma sue materie/ vel accidens substãtie. Itaq3 res q̄libet plus dependet a causis extrinsecis q̄ ab intrinsecis suis: q̄ sũt forma ꝛ materia: q̄ vtiq3 nequnt esse sine causa extrinseca efficiẽte/ exẽplante seu formãte ꝛ finiente. Porro si doctores taliter se resoluũt: non sunt cõtrarij articulis parrhysien. ꝙ deus non possit esse forma vel formalis btitudo creature. Nõ vtiq3 veruꝫ est de forma inherẽte vel intrinsece ꝯstituẽte. Sũt q̄ necessario dicũt esse formã mediã vel species in beatis: quã nominãt lumẽ glorie/ iuxta determinationẽ ecclesie requisitã. Dicũt alij sufficere/ presertim de potẽtia dei absoluta: deum ꝛ aiam sine tali lumine ad beatificandũ ꝑ formalẽ illapsum. Nunc quid enim dicatur hinc ꝛ inde necessario ponẽdus est motus intellectus ꝛ volũtatis: q̄ vtiq3 formosus ẽ illuminosus ꝛ speciosus. Et hũc vocamus formalẽ btitudinẽ: sine quo impossibile est creaturã esse beatam etiã de potẽtia dei absoluta: Implicaret enim sicut patet intuenti/ q̄cq̄d dictũ fuerit de necessitate habituũ distinctoꝝ ab actib᷒ istis. ¶ Glorificatio patris ꝛ filij cũ spũsancto fit pͨipue ꝛ principaliter in mente: q̄ sola ꝓprie est imago ꝛ gloria beatissime trinitatis. Essent hic rememorande distinctiones plurime de diuersis aie potẽtijs ꝛ earũ officijs: maxime quõ diuiditur aia a spũ/ ꝛ spiritus a mente: ꝛ q̄les sunt actus spũs ꝛ mẽtis. Quẽadmodũ insuꝑ sola mens ponitur in suꝑmo vertice vl' culmine vel arce totius aie ꝛ potentiaꝝ eius: q̄ respicit ꝑ obiecto ꝛ fine ꝓprio solũ deũ memorando/ intelligẽdo ꝛ volendo pure liberaliter/ q̄uis imobiliter. Spũs autẽ ꝛ mouetur liberaliter ꝛ arbitrarie ꝛ cõtingenter. Mirabilis ꝓrsus est diuisio aie ꝛ spũs: quã facit ſm apl'm sermo dei viuus ꝛ efficax. Sed est suꝑadmirabilior diuisio spũs ꝛ mẽtis: q̄lẽ dat intelligi Paulus cũ dicit de sermõe dei: ꝙ est discretor intentionũ ꝛ cogitationũ cordis: put in quodã metro deduximus. Arbitror insuꝑ ꝙ hec mens in canticis noiatur aia: vt ibi: Dic mihi quẽ diligit aia mea ꝛc. Et in cantico marie: Magnificat aia mea dñm. Nõ enim cõuenienter intelligi põt de aia sensuali/ nec de ꝑcise rõnali. Aia igitur est mẽs q̄ manẽs semꝑ in arce dirigit amorẽ suũ vnica in vnicũ deum/ sola ad solũ/ diligens ad dilectũ: exemplo solsequij respectu solis; vel ferri respectu magnetis

aut poli. Dicuntur ista speciose faciliter ꝛ scholastice. Creduntur ꝑterea simplici fide: sed rara est felicitas expiri. Experiuntur tñ alij q̄ hic in via fortassis etiam finaliter reprobãdi: vt q̄ gloriatur in dño/ glorietur vt timeat. Estimo enim ꝙ demones ipsi (iuxta dictũ Jacobi) credũt: imo ꝛ aliquo mõ intelligũt ꝑ naturalia splendida/ ꝛ cõtremiscũt/ ſm malũ suum q: seruili timore trahuntur quo refugiũt ꝛ oduint flagellantẽ. Cõtrarie ad holes q̄ timẽtes ꝛ trementes ꝛ in se deficiẽtes/ sub reuerẽtia maiestatis laudant/ diligunt/ glorificãt: hymnũ glorie vna ꝛ incessabili voce dicentes: Sctũs sctũs sctũs dñs deus sabaoth: pleni sunt celi ꝛ terra gloria tua. Cõformiter ad quos frequentat ecclesia/ dicens: Gloria patri ꝛ filio ꝛ spũisancto: sicut erat in principio a nunc et semꝑ: ꝛ in secula seculoꝝ amẽ. Deo gloria q̄ finem apposuit ad canticũ marie iuxta ꝓpositũ nostruꝫ. Utinã deo beneplacitũ/ ꝛ eidẽ gloriosissime virgini mři ꝛ filie. Cũ q̄ sꝑ magnificat aia mea dñꝫ. Amẽ
¶ Finit anagogicũ de ṽbo ꝛ hymno glorie a Joanne cancellario Parrhys. Lugduni: anno. M. cccc. xxviij. Et cõtinet q̄tuor partitiones principales: in quaꝝ q̄libet sunt decẽ verba seu cõsyderationes: ꝛ in versu quolibet multe notule seu verba ꝑ litteras alphabeti vsq3 ad numeꝝ. xxiiij. ꝛ x. ꝑsulatũ tũc agẽte reuerẽdissimo patre dño archiꝑsule ꝛ comite Lugdun. primate galliaꝝ/ nostre peregrinationis beniuolissimo preceptore.

¶ Epithalamiũ mysticum theologi ꝛ theologie sub typo Jacob ꝛ rachel.

¶ Rachel loquitur.

O Ro ꝑ ceruos capreasq3 campi,
Oro sacratos per amoris ignes,
Per fidẽ sanctã, decus & honorẽ,
Iacob amas me? Iacob r̃ndit.

P Er greges nřas ouiũ ꝑ agnos,
Perq3 formosum uiridens salictum,
Et per illimes nitidosq3 fontes
Rachel amo te.

Rusticum si me genuit dei sors
Rector & si sim positus bidentum
Nobilem claris titulis adauctam,
Rachel amo te.

Lucis æternæ speculum decorum,
Fœminam fortem, decus omne sponsæ
Cuius effulget species honora,
Rachel amo te.

Ibo fisus te gelidos per alpes
Affricæ sirtes peragrabo tutus,
Scylla nil terret, nihil & charybdis,
Rachel amo te.

Si tonet cœlum crepitu fragroso
Totus & casum minitetur orbis,
Inter hæc tanta positus pericla,

Rachel amo te,
Nil ab amplexu placido reuellet,
Quicquid occurret nihil hinc timebo,
Nullius uincar sub amore, quippe
Rachel amo te.
Ventre fœcundo lya sit licebit,
Et sit ancillis numerosa proles,
Nescio quid plus nitet & placet cur
Rachel amo te.
Suauis a te pax requiescꝫ cordis,
Triste nil affers, reboas camœnis
Dulcibus prorsus, bene concinentem,
Rachel amo te.
Rector ægypti sapiens, pudicus
Nascitur ioseph tibi, beniaminqꝫ,
Beniamin quanqꝫ moriaris ortu,
Rachel amo te.
Osculeris me labijs pudicis,
Brachijs sacris mea colla stringe,
Istud ut fiat tibi semper hærens,
Rachel amo te.
Spūssanctus tibi multus unus
Dona uirtutum retines beata,
Diligentes te satias in æuum,
Rachel amo te.

Tractatus magistri

Joannis Gersonis/cancellarij parrhys. sup cantica cāticoꝝ/ad fratres ordinis carthusieñ. editus apud Lugduñ. anno dñi. M.cccc.xxix.

Amo te sacer ordo carthusiēsis: qm̄ amas me primū tuū: et ideo primū argumēto christi: qꝛ fecisti i me misericordiam: amoris quoqꝫ tui ꝓbatio/opis est exhibitio. Tricenariū nāqꝫ post mortē meā indultū: prius fieri placuit ꝑuenire me viuente. ¶ Meditatus sum mecū si quā opis vicissitudinem vacua senectus mea posset afferre. Subijt mox animū petitio vestre deuotionis mō facta ꝑ nonnullos ex vobis: q̄si vice olim: q̄rinus sup cantica canticoꝝ scriberet aliqua q̄liscūqꝫ studiositas mea. Inclinaui ꝓtin⁹ cor meū assentire: qꝛ amo te. Etenī amicoꝝ vota sunt iussa. ¶ Uerꝫ post tot a summis ingenijs dictata sup eisdē cāticū q̄d aut q̄le posset addere paupertacula nullius vel tepide deuotionis mee diu satis in dubio fuit animus: tandē cōfisus in auxilio ꝓcū vestrarū decreui nouū aliq̄d aut saltē nouo modo scribere sub premisso themate: Amo te.

Amo te. Uox ista petri ē ad dñm ter interrogātē tertio repetita. Dñe tu scis qꝛ amo te. Iuxta q̄ verbū triplicatū possum⁹ allegorice moralr̄ et anagogice triplicez in creatura rōnali amorē intelligere/liberꝫ/arbitrariū/gratuitū: liberꝫ cōcreatū/arbitrariū deliberatiuū/gratuitū supinfusiuū. Dimisso iterꝫ sermōe d amore pure naturali vegetatiuo et aīali: et hoc tm̄mō respectu ad amorē dei: sicut habuit Petr⁹/dicēs: Amo te. ¶ Est autē amor nr̄ ad deū triplex l genere prout statim dictū est. Et hui⁹ verbi amo tres lr̄e signāt in enigmate. A/principiū. M/mediū. O/finis. Ex quo triplici amore habituali tanqꝫ triplici vita prima: resultat actus amoris pfect⁹ et meritori⁹ fruitiuus dei: de quo solo ꝓncipalr̄ cātica cāticoꝝ sunt ꝑ anagogiā. i. sursum actionē q̄liter agunt a spūsancto (quē hodierna die in filios adoptiōis christus effudit) ipsi filij dei similes aplis. Atvo processus noster vt ordinet ex notis/ꝓmittet aliquas consyderationes de q̄ddit ate amoris in specieb⁹ suis: et hoc ꝑ ꝓma partitiōe. Proinde scd̄a partitio continebit cōsyderatiōes q̄nq̄ginta ꝓm totidē dies iubilei pentecostes: q̄ spūssanctus his diebus in linguis igneis apparēs/mētes carnaliū in sui amorē (ait Grego.) immutauit. Amor siquidē ignis est: vnde noiat seraphicus/q̄ ardorē significat: et q̄nquaginta ꝓprietates suas q̄si totidē linguas igneas (q̄bus se loquit et agit) disꝑtitas ostēdem⁹: tandē partitio tertia ꝯsummabit velut in cuspide pyramidis flāmee vniuersum amoris sermonē ad ꝓmā et vnicā ꝓprietatem sup illud: Osculetur me osculo oris sui/se reflectens.

Prima consyderatio de primo amore libero nobis concreato.

¶ Amor liber respectu dei/naturaliter et indelibiliter insitus est/cōcreatus et insertus dū cōditus ē ad imaginē et similitudinē dei: q̄ cōsistit in mēte noticia et amore. Sed q̄ret ꝓtinus aliq̄s quo pacto si naturalis amor iste liber dici pōt: et si liber quomō naturalis? Est hic alta et grata doctoꝝ perscrutatio/quoꝝ ꝓcipui inuenerūt: q̄ sicut in deo amor ꝓductiuus spūssancti liberrimus est: q̄ tn̄ immutabiliter agit et necessario: sic in creatura rōnali vel itellectuali amor ꝓmo insitus respectu dei: quē aliqui synderisim vocāt: licet quodāmō sit altior et specialior: q̄ cōstituit tertiā partē imaginis: nec aliud respicit bonū q̄ deū ꝓ obiecto et fine vltimo. Iste in q̄ amor licet inuariabil' sit et indelebilis: nihilominus spōtane⁹ est et vltroneus: aliter q̄ sit amor lapidis grauis ad suū centrū: et hoc rōne cognitiōis intellectiue cōiuncte sibi: ꝓut est scd̄a ps imaginis oriēs ex ꝓma q̄ est memoria: nō q̄dē sensualis respiciens ꝓteritū: sed mētalis cōplectens oēm tꝑis differētiā: imo supgrediēs. Est ergo amor iste ex natura sua spontaneus atqꝫ liber: q̄uis in oppositaꝫ partē verti non posset.

Secunda consyderatio

¶ Amor iste dei liber/fundamētalis est ad omnes affectionē alterā intellectualē: q̄ ꝓꝑe nō ē passio/sed opatio ꝓportionabilr̄: sic de⁹ vnica opatione delectat et nullaten⁹ passiōe. Itaqꝫ necesse ē oīa reduci ad vnū: et mutabilia ad immutabile et firmū: oportuit q̄ oēs affectiōes (q̄ꝝ multas ꝯstat esse) ver-

riabiles reduci ad vnã q̃etã ꝛ simplicẽ. Talẽ amor naturalis dei insit⁹ aie i ꝯstitutiõe imagis sue: quẽ dicimus esse ꝯuenientiã ꝛ coaptatiõẽ ad deũ tãq̃ ad finẽ suũ vltimũ / ꝛ qõammõ intelligibile cẽtꝝ i quo iugiter manet / nitit ꝛ q̃escit. Ex quo ꝑterea oẽs alie affectiões q̃ dicũt motũ vel mutatiõẽ / siue in bono siue in malo siue tarduo: vt desyderiũ / fuga / spes / amor / audacia / ira / segnicies oriuntur.

Tertia consyderatio.

¶ Amor dei iste liber nõ h̃z actũ scdm q̃ sequit̃ cogitationẽ ꝛ ꝯsiliũ ꝑ statu vie nisi ꝑma sensatiõe: q̃mis sp̃ sit in actu ꝑmo / q̃ est (vt dixim⁹) ꝯtinu⁹ / simplex et q̃etus. Posset h̃ introduci tota materia de ꝯceptib⁹ ꝛ intẽtiõib⁹ cognitiuis ꝛ affectiuis / ꝛ spẽaliter de sex modis specierꝝ: q̃ sunt initiũ cognoscẽdi supra sensũ itellectualiter. Nã q̃dã sunt abstracte ꝑ phãtasmata: quedã naturaliter isite ex ꝑma creatione: sicut est species innata cognoscẽdi deũ ꝛ amandi: quedã sunt impsse ꝑ subãs spũales / q̃dã relicte / q̃dã per collationẽ acquisite / alie ꝑ experientiã habite: sed de his nõ est hic dicendũ per singula: q̃lia tñ cognoscere multũ iuuat ad amorẽ dei peculiariter exercendum.

Quarta consyderatio.

C ¶ Amor iste dei liber ꝛ impsisus / nõ causat̃ in voluntate rõnali vel intellectiua ex amicabilibus q̃ sũt ad se: sicut videt̃ dicere Aristot. ꝛ autor de causis. Sed ecõtra amicabilia ad se oriunt̃ ex isto amore ad deũ. Hec ẽ cõsyderatio theologica / pulcherrima atq̃ scitissima: ꝯuincẽs oẽs peccatores esse ꝑuaricatores isstituti ꝑmi⁹ ordinis: dũ ab amore dei deflectunt̃ arbitrio malo ad amorẽ ꝑpriũ vel alienũ aduersus deũ / ꝑsites cor distortũ ꝛ iniustũ: necꝯuenẽs ꝛ cõsiictũ cũ ꝑma ꝛ rectissima regula ꝛ amoris sui liberaliter ꝛ naturaliter impssi. Sufficiat interim ꝑ certificatiõe hui⁹ cõsyderatõis theologorũ autoritas i h̃ fundata: ꝙ deus ẽ sup oĩa ꝑpter se diligẽdus dilectiõe arbitraria: q̃to magis dilectiõe naturali ꝛ libera: q̃ neq̃ fallere vel errare põt / neq̃ falli cũ regat̃: sicut impssa est ab agẽte infallibili.

Quinta consyderatio.

¶ Amor iste liber dei hẽbit actũ scdm i ꝑria plenissimũ / cõtinuũ / simplicẽ ꝛ iucũdũ / q̃ dr̃ fruitiu⁹ / siue fruitio vel osculatio: sic ofidet tertia partitio. Sz i hac valle miserie vix h̃ iste act⁹ scdm nisi valde interrup⁹ / ꝛ ꝑ interualla ꝑpter curuitatẽ amoris libidinosi depmẽtia. Docet h̃ ꝑ dolor valde nimis expiẽtia. ¶ Utrꝝ h̃o amor iste iibalis ad deũ habuisset cõtinue actũ scdm q̃ cõsistit i opatiõe: ꝛ h̃ ꝑ statu innocẽtie: imo etiã i angelis ꝑma sui cõditione: vel etiã i purgatorio nũc habeãt aie finaliter saluãde talẽ actũ scdm cõtinuũ: imo ꝛ ẽ dãnatẽ q̃ri posset: cũ habeãt remorsũ ꝯscie vehemẽtẽ: nõ solũ in habitu sꝫ in actu: q̃ causat̃ ẽm doctores ex repugnãtia amoris ꝑpriꝫ arbitrarij ad amorẽ naturalẽ ꝛ insitũ dei: lector aduertat.

Prima consyderatio de secundo amore.

¶ Amor arbitrari⁹ respectu dei non h̃t nisi ꝑuiat vel sit cõcurrẽte ꝑdicto naturali et libero amore. a

Perspicuũ est: q̃ radix est h̃mõi amor oim̃ aliorũ effectuũ. Rursus volũtas nõ fert̃ libere / nisi ꝑmo neat̃ obiectaliter ꝛ cognitiue ꝑ intellectũ sub rõne boni vel mali / ꝯueniẽtis v̄l discõueniẽtis: ex q̃ mõtione ꝑrimus oriẽ in volũtate actuali q̃dã cõplacẽtia vel displicẽtia naturalis / iuxta sniam damasceꝛ ꝛ verbũ b. Aug. ꝙ nõ est in ꝑtãte nostra q̃bus visis tangamur. Ceterꝫ post apphensiõnẽ h̃mõi obiectalẽ / volũtas se mouet libere acceptãdo vel refutando vel suspensam se tenendo.

Secunda consyderatio.

¶ Amor arbitrari⁹ respectu dei distiguit̃ a libero naturali / ꝑpter cõsyderatiõẽ duplicẽ aie rõnalis ꝛ sue libertatis. Cõsyderat̃ itaq̃ aĩa rõnalis vel in se essentialiter libera / vel vt actualiter deliberãs. Si ꝑmo mõ: sic sua libertas sp̃ est eq̃lis ꝛ inuariabilis ꝛ inauferibilis / ip̃a ꝑmanẽte in esse: et sic accipit a doctoribus Bern. ꝛ Ansel. qui dicunt eam esse equalẽ in oĩbus tã angelis q̃ hoib⁹ / ꝛ potissimaꝫ sub deo / imo q̃si silem: q̃ neq̃ cogi põt neq̃ minui / ip̃a ſtãte natura aie. Si ꝯo ꝯsyderat̃ vt actu aliter arbitrãs / ꝛ se sup se reflecten s: tunc libertas h̃mõi variabilis est ꝛ impedibilis / neq̃ eq̃lis i oĩbus tã angelis q̃ hoĩbus: sꝫ patit̃ seruitutẽ tũc cũ pe / nũc pene ꝛ multe miserie: imo vt turbato iudicio rõnis: tũc oĩno tollit̃ et impedit̃ i actu suo ne deliberet. Fundat̃ aũt sup hac distinctiõe diuisio sp̃us ꝛ aie ex vna parte: diuisio ꝑterea sp̃us ꝛ mentis ex altera: de quibus in metrico oꝑe sup Magnificat diss. q̃. latius tractatũ est.

Tertia consyderatio.

¶ Amor arbitrarius respectu dei nõ habet̃ hic i via / sicut nec intellectualis cognitio actualis sine ꝑuia cognitione sensuali. Tradit hoc p̃bs experientie vocẽ loq̃ñs: q̃uis ignoraret huius seriẽ colligationis ꝛ ordinis rõnẽ / sicut nec prĩ originalis trãsgressionẽ. Un̄ factũ est vt intellectus non posset actualiter ferri in deũ / nisi prius doceret̃ ꝑ sensum dicta ꝑinde sensualitas et vetus hõ / quasi mater ꝛ pater interioris ꝛ noui.

Quarta consyderatio.

¶ Amor arbitrari⁹ respectu dei determinat̃ ꝛ figitur ad vnã ptẽ. s. dilectiuã in beatis: sicut econtra necessario declinat in odiũ dei ꝛ inuidiã in damnatis. Ista est cõis traditio doctorꝫ: q̃uis in assignãdo causas videat̃ aliq̃ varietas super h̃mõi confirmatione in beatis / vel obduratione in damnatis. Sed resolutio finaliter cadit ad ordinationẽ dei: ꝛ q̃ positi sunt in termino: neq̃ ẽ ampli⁹ loc⁹ meriti vel demeriti vllus: ꝑinde nõ tolliit̃ ab h̃ dupliici statu multe actiões arbitrarie respectu obiectorũ aliorꝫ a deo: sicut demones arbitrarie tẽtãt homines / quib⁹ arbitrarie angeli subministrant.

Quinta consyderatio.

¶ Amor arbitrari⁹ respectu dei ferri põt ad vtrãq̃ ptẽ dilectiue vel omissiue hic in via; imo nõ vi-

detur repugnantiã includere de potentia dei absoluta/ vel suspensa de lege cõmuni: quin voluntas arbitraria ferre possit oditiue in deũ clare visum. Posset enim apprehẽdi sub rationibus odibilibus scz punitiui vel damnatiui.. Ex qua consyderatione moti sunt aliqui dicere: ꝙ damnati forsitan in extremo iudicio videbunt ꝑ mozula intuitiue deũ nõ solum in humanitate de qua constat: sed etiaz in diuinitate/ad augendũ odiũ/ꝛ consequẽter supplicιũ suum magis. Sed non habet hoc cõmunis doctrina: que potius vt semper sequẽda est: quoniam curiositas est nõ doctrine pietatis opinionibus extraneis delectari.

Prima consyderatio de

x amore gratuito.

¶ Amor gratuitus dei actualis/dicit influẽtiã diuinã gratis datã in aĩa: q̃ formaliter reddit hominẽ gratũ deo ꝛ acceptũ ad vitã eternã. ¶ Cõsyderationis hu9 materia latissima tradita est per doctores: sed a multis experimentaliter nõ intellecta: supra quã ponaẽ ad pñs ista distinctio. Q, amor gratuitus quadrupliciter habet ꝯsyderari. Uno mõ put est forma quedã absoluta vel influẽtia effectualiter a diuina bonitate ꝑueniẽs. Alio mõ ꝑut respicit ipm̃ subiectũ qd̃ informat ꝑportionabiliter: sicut albedo informãs subiectũ reddit albũ Tertio modo põt attendi in ordine ad deum acceptantẽ illũ q̃ habet gratiã ad vitã eternã. Quarto mõ put ille amor gratuit9 q̃ dicit charitas/est vlis motor ꝛ ꝑncipalis inter oẽs ꝛ sup oẽs habitus in aĩa ꝑ respectũ ad finem vltimũ: ad quẽ ipe dirigit/ inclinat ꝛ mouet tãꝙ ad vltimũ finẽ suũ. Amor ꝑmo mõ est q̃dã res absoluta ꝑ se distīcta ab alijs: q̃ posset remanere ꝑ potẽtiã dei: ꝛ nihil gratũ reddere: vt si poneret extra subiectũ. Amor scd̃o mõ respectiue ꝯsyderat9 ad subiectũ ꝛ ad influentẽ deũ: nõ videẽ posse stare q̃n reddat subiectũ formaliter gratũ intrinsece: qm̃ iste est actus suus ꝑm9 ꝛ formalis/sicut in alijs accidẽtibus absolutis. Amor tertio mõ reddit de lege cõ̇t subiectũ suũ acceptuz ad vitã eternã: sed absolute nõ repugnat q̃n aliq̃s sit acceptus ad vitã eternã absq3 amore hmõi: vel etiã nõ acceptus cũ amore tali. Amor q̃rto mõ ꝯsyderatus est oim̃ habituũ ꝛ actuũ laudabiliũ/meritorioꝝ ꝛ acceptabiliũ ad vitã eternã radix/ forma ꝛ finis: sine quo finis vltimus nõ habeẽ: cui ꝯiunctus est diuinus amor increatus illabens aĩe/purificãs eã/illuminãs/ꝑficiẽs ꝛ acceptans.

Secunda consyderatio.

¶ Amor gratuit9 cognosci nõ põt inesse hoi absq3 speciali reuelatiõe: iuxta illud christi: Spũs vbi vult spirat: ꝛ vocẽ eius audis/et nescis vñ veniat/ aut quo vadat: sic est oĩs q̃ natus est ex deo. Cause multiplices huius ignorãtie notanẽ a doctoribus sed ꝑcipua est: qm̃ interiores habit9 nõ cognoscimus nisi ex actibus. Sũt aũt actus habituũ acq̃sitoꝝ ꝛ infusoꝝ ita siles/ꝙ distĩguere nõ sufficim9 sicut videmus colorẽ artificialẽ in facie distingui faciliter a naturali/neq3 lumẽ a spẽbus coloris. Ubi ꝑuenit ex actibus ꝟtuosis grã informatis duplex argumẽtatio: vna moralis seu naturalis: altera gratuita vel supnaturalis/ dũ gratia.ẽ augmentatur. Gratia ꝟo magis mouet influxiue generaliẽ ſm legẽ eternã/ꝙ ꝑticulariter et inhesiue ſm ꝑticularẽ inhesionẽ: q̃liter inclinãt habitus acquisiti/ et inde magis percipiunẽ. Sed an sint gratuiti vel infusi/nesciẽ: ꝑpterea beatus vir deniq3 q̃ semꝑ est pauid9. Qm̃ ꝛ si cognosceret create gratie pñtia: tñ de ꝑseuerãtia et de amore ꝑdestinationis increato ꝛ eterno nescimus/sed speramus.

Tertia consyderatio. y

¶ Amor gratuitus dei ꝙuis a ꝑma origine non fuit in Adam: erat tamẽ tunc in eo amor dei super omnia laudabilis//sed nõ meritorius vite eterne. Sed ꝑ tẽpore legis currentis tale mediũ non occurrit: quoniã hõ est in statu vel gratie vel culpe. Silr̃ de angelis in sua ꝯditiõe ꝑmaria diceret.

Quarta consyderatio.

¶ Amor dei habitualis gratuitus ſm ecclesie determinationẽ infunditur in baptismo: qui reddit baptizatus dignos ꝛ acceptos vita eterna. Colligitur inde/q̃liter oĩs baptizat9 in christo/cũ exultatiõe debeat dicere illud Esa. Gaudẽs gaudebo in dño: ꝛ exultabit aĩa meo in deo meo: q2 induit me vestimẽto salutis/diuersis habitib9 virtuosis: ꝛ indumẽto iusticie circũdedit me christo.ẽ. sole iusticie. Quotquot (inq̃t paul9) baptizati estis/christũ induistis. Seq̃tur: tanꝙ sponsũ decoratũ corona quo ad spm̃: ꝛ tãꝙ spõsã ornatã mõilib9 suis: quo ad mẽtẽ vel aĩaz supiorẽ: tũc enim apꝑuit signũ magnũ ĩ celo rõnalis aĩe: mulier amicta sole: ꝛ luna sub pedib9 eius: ꝛ in capite eius corona stellaꝝ. xij. ¶ Colligiẽ inde positionis mgr̃i insufficientia: q̃ grãz habitualẽ nõ posuit/ s3 increatã cũ actuali creata. Pueri enim baptizati ꝛ dormiẽtes quõ formaliter grati eẽnt: quos ꝯstat actualẽ grẽ motũ nõ hr̃e.

Quinta consyderatio.

¶ Amor gratuit9 habitualis infusus pueris baptizatis/reddit eos acceptabiles deo/amabiles ꝛ gratos: necnõ hoibus ita reddere debet tãꝙ angelos quosdã dei. ¶ Colligerent inde pluria documẽta moralia/tã in laudẽ ꝯseruãtiũ innocentiã baptismalẽ in se ꝛ in alijs/ꝙ in horrendũ vituperiũ ꝛ damnabilitatẽ eoꝝ qui innocentiã hmõi ꝓstituunt in se vel in alijs/rursus crucifigẽtes christũ/ꝛ ostentui habẽtes. ¶ Utrũ ꝟo baptizati q̃ nõ dũ peruenerũt ad vsum rõnis/ facere possint opa grata deo ꝛ bñplacita: Puto ꝙ sic/ꝙuis nõdũ meritoria: sed neq3 tunc demerenẽ: bñ tñ peccãt: quia peccare minus dicit ꝙ demereri: sicut dicim9 mõstrum peccatũ esse in natura: nõ tamẽ esse culpam aut detrimentũ.

Prima consyderatio quarti de amore collecto.

¶ Amor dei resultans ex amore triplici/ scz libero/arbitrio et gratuito: de quo deinceps habendus erit sermo: cõsyderari põt sub multiplici tri

plicitate:iuxta verbū petri ꝺ amore ter repetitum. Amo te/amo te/amo te. Discurram⁹ velut in supfi cie:q꞉ materia late ptꝫ. ¶ Prim⁹ ē amor itaqꝫ īci piētiū/pficiētiū ꝛ pfectoꝝ. Scōs ē amor ꝓm veniā grāꝫ ꝛ gloriā etiā ꝺ inchoatā. Tertius ē amor ꝓm holeꝫ alalē/rōnalē ꝛ intellectualē. Quart⁹ ē amor ꝓm vestigium/ꝓm imaginē/ꝛ ꝓm silitudinē dei for mē. Quintus ē amor ꝓm purgationē/illuminati onē ꝛ pfectionē. Sextus ē amor ꝓm tropologiam allegoriā ꝛ anagogiā. Septimus est amor ꝓm de spōsationē spūs cū ancilla/cū liba ꝛ cū dn̄a. Octa uus ē amor ꝓm tricliniū aie/infer⁹/mediū ꝛ supe rius. Non⁹ ē amor ꝓm adolescētulas ꝛ ꝯcubinas ꝓm reginas ꝛ ad vnicā colūbā. Decim⁹ ē amor ꝓm triplex celū/infimū/mediū ꝛ tertiū. Undecimus ē amor ꝓm triplicē hierarchiā/infimā/mediā ꝛ sup̄ mā. Duodecimus ē amor angelicus/cherubicus ꝛ seraphicus. Et ita de triplicitatibus talibus mul tis refluentibus in eandē sententiā.

Secūda cōsydera. quarti

¶ Amor dei resultans ex amore triplici. s. libero/ arbitrario et gratuito: ꝛ concurrens in actū secū dū/laudabilior est ꝙ si quilibet stet in actu primo vel habitu tm̄modo. Perspicuū est quia potētia quelibet iūcta suo actui laudabili ꝛ bono: pfecti or est/et fini suo coniūctior/ꝙ in habitu solo ma nēs/q̄si sopita vel somniās. De quo triplici actu amoris simul coniūcti respectu dei: cōposita sunt anagogice ꝑ patrē/pulcherrime et amorosissime fe minaꝝ Marie Salomonē cantica canticoꝝ. Si militer ꝛ alia plurima q̄ contēplata est mēs sua sa pienter/nominatim de duplici mō despōsatiōis/ anagogice ꝛ moralis seu tropologice. Prima de sponsatio cantaꝛ per epithalamiū cantici cātico rū. Altera per epithalamiū capituli vltimi ꝓuerbi orū: cuius initiū est: Mulierē fortē quis inueniet? ¶ Constituunꝛ in ꝑma deus ꝛ aia/tanꝙ sponsus et sponsa se mutuo zelantes amore/ vnicus ad vni cā/ꝛ vnica ad vnicū: de quo gloriaꝛ spōnsus: Una est inq̄t columba mea/pfecta mea/vna matrī mee electa genitricis sue. ¶ Constituunꝛ ī alia despō satione spōs deiformis ꝛ sapiētia/tanꝙ sponsus ꝛ sponsa: magis ꝑ tropologiā et allegoriā tanꝙ in vita actiua/ꝙ per anagogiā in contemplatiua.

¶ Discernitur ex hoc ꝓcipue varietas huius du plicis despōsationis ꝛ epithalamij correspondē tis: quoniā vna spectat ad incipiētes ꝛ ꝓficientes generaliter. Altera ꝓpria non nisi perfectoꝝ: et in anagogicos excessus sese rapientiū de claritate in claritatē tanꝙ a dn̄i spiritu: prout in secunda par titione dicetur.

Tertia consyderatio.

¶ Amor expositus ī canticis cāticoꝝ/ fruitio dei vel osculatio oris noiaꝛ aptissime: nō solum habi tualis ꝛ tepida/sed actualis/feruēs ꝛ extatica: ꝛ ꝓci pue seraphica: cuius est imediate ferri ī deū: ꝙuis ex ꝑte aie cōcurrat multitudo habituū ꝛ influenti arū. Om̄e ꝓterea datū optimū ꝛ donū perfectū de scendēs a patre luminū ꝛc. Qui om̄ia tanꝙ virt⁹ vniuoca (tradēte Dionysio) replēt ꝛ restituūt ꝛ cō uertunt ad cōgregātis patris vnitatē et deificam simplicitatē: vbi tūc apex vel seraph mētis ineffa bili ꝛ ignoto deo ineffabiliter ꝛ ignote ꝯiūgiꝛ: ig note q̄dē/q꞉ infinite ꝛ imēse: cū virtus cognoscētis ꝛ actus ꝑ ut ꝛ natura sint finiti. Sꝫ de ꝺ posteri⁹ tan gamus. Interim ꝑ rememorationē paucula ꝺ de spōsatiōe morali seu tropolica spūs deiformis cū diuina sapia dicimus: quoꝝ ꝯsyderatio ꝓcedere dꝫ tāꝙ via ad desponsationē anagogicā necessaria.

¶ Osculū sponsi vel osculatio ē dignissima imp̄s sio cuiusdā suauitatis ꝛ intime ꝯsolationis per il lapsū secretū ī aiam. Petitur aūt atqꝫ ꝯceditꝛ ad fa cili⁹ tolerādū p̄ñs exiliū/dū spōsa ꝑegrinaꝛ a spō so. ¶ Osculū aūt ē illa suauitas ꝛ intima ꝯsolatio iocūditas ꝛ exultatio quōcūqꝫ fiat aut seriaꝛ ī aia ꝓm portionē virginalē ꝛ sup̄mā: q̄ mēs ꝺr vel apex mētis cōdiuisa ad spm̄: ꝑut ad alia cognoscēda vel diligēda vel ordināda sub deo deflectitur: qm̄ soli deo coheret ꝛ intēdit tanꝙ obiecto ꝛ fini vlti mo ꝛ soli sponso: q̄ solus sibi ꝛ totus est desydera bilis ꝛ amicus. ¶ Talis ē inq̄t dilectus meus: et ip̄e est amicus meus filie hierl'm. Diciꝛ aūt amic⁹ tāꝙ amoris custos: ꝛ addit sup̄ amorē simplicē cōi cationē secretoꝝ ꝛ mutuā readamationē: cuius est ꝓpriū oīa esse coīa. Et ī statu p̄ñti deus gerit ami citiā erga animā sancta: q꞉ cōicat sibi seip̄m ꝛ amo rē suū/ꝛ dona sua ad fruendū ꝛ vtēdū ꝛ vniuersali ter ꝑtractandū: q̄ntū ip̄a rōnabiliter voluerit ꝛ po tuerit accipere plus vel minus ꝑ varietate statuū in q̄bus est constituta: sup̄ hoc erit tertia ꝑtitio.

Quarta consyderatio.

¶ Amor dei resultans ex amore triplici. s. libero/ arbitrario et gratuito: sufficiens est ad salutem: et fruitio dici debet in quocunqꝫ fuerit/idiota vel sim plici: ꝓm quē amorē licet vnicuiqꝫ habēti decāta re illō epithalamiū quasi morale ꝛ practicū: Mu lierē fortē quis inueniet: sed nō ita de altero. Uſi hic ip̄e Salomon q̄ descripsit ꝑus desponsationē viri deiformē cū sapia/ꝙ aie per anagogiā cū deo sciuit enī quod nec phos quosdā latuit: qm̄ ad be atā vitā tria ꝓparabant/studiū sapiētie/ fastidium p̄ñtis vite/et desyderiū alterius vite. Primū doce tur in parabolis/in quibus inseriꝛ hoc epithala miū: Mulierē fortē quis inueniet. Traditꝛ alterū ī Ecclesiaste de varietate rerū. Subiungitur tertiū in Canticis canticoꝝ. Ceterū ad tria hec/maxime ad duo prima subseruit vniuersitas scripturarū ꝛ creaturarū/quasi libris ꝛ doctrinis innumeris.

¶ Notate sunt plures ꝛ a pluribus speciales que dā īdustrie/quedā cōmunes/quedā magis appro priate ꝑ vtraqꝫ despōsatione: sicut scripturas pri mo inspicere/ꝛ earū saltē quid nols intelligere: in tellectas ad breuia quedā reducere: breuiatas ex se vel alijs memoriter recōdere: reconditas memo riter meditādo ruminare: ruminatas tandē dige rere ꝛ vnire. ¶ Preterea notate sunt ꝓm exiguita tē nostrā duodecim pridē industrie ad theologiam mysticā adaptāde. Quibus omissis om̄ib⁹ aut ꝓ suppositis (latius enī patēt) ꝑmemus ad cātica

canticoꝝ: ⁊ de necessitate vel cõmoditate expositionis eoꝝ vltra ceteras scripturas diuinitus inspiratas: istud vnũ ꝑmittamus.

5 ## Quinta consyderatio.

¶ Amor dei resultans ex amore triplici / scʒ libero / arbitrario et gratuito: sicut in genere multiplices habet gradus ⁊ differentias: put in consyderatione tertia tangebatur: sic in speciali amor seraphicus multiplicatur in diuersis: nedũ ꝑ statu patrie / sed vie / ꝑ gratiarũ et exercitationũ varietate. Quidã fuerunt ex gratia singulari (vt Paulus et estimo ꝙ Maria) qui rapti sunt aliqñ ad nudaʒ diuine essentie visionẽ: vbi tunc nõ indigebãt theophanijs scripturarũ / canticorũ vel verborum: de quibus nil ad ꝑsens. Alij fuerunt (si tamen adhuc sunt nomit deus) qui ⁊ si nõ viderint aut videãt deum per essentiã: nihilominus ad intelligentiã purã ⁊ perspicuã perducti sunt: q̃si silr ab adã ꝑ statu innocentie: q̃ vidit deũ in speculo claro et lucido diuinitus inspirata in imagine sua / similitudine ⁊ gl̃ia: q̃liter ⁊ lucidius viderunt angeli ꝑ statu vie sue. Q, si adã viderit etiã deũ i enigmate ꝑ vestigia creature ⁊ i vestigijs: hꝫ fuit ꝑpter necessitatẽ directiuã sensualitatis sue. Tales q̃ sũt hmõi iã in suis ꝯtẽplationibꝰ ⁊ amoribus seraphicis: nõ indigẽt exercitio quocũqꝫ ꝑ illo tũc ad fruẽdũ deo per osculationẽ eius: imo fastidiũ eis eẽt oĩs creatura sicut in ꝑsona Magdalene q̃rẽtis deũ dicit Origenes. Quero creatorẽ / fastidio ẽ mihi oĩs creatura.

¶ Tales videbaꝫ phs cõmẽdare in ꝑncipio metaphysice: dicens eos nõ egere apologis: q̃les expetunt hoĩes grossioris intellectus: in q̃bus ꝑspicuitas ⁊ luciditas suoꝝ intellectuũ / immixta ẽ cũ materiali grossicie plus vel minus: vt in prophetis minus / plus in naturaliter hebetibꝰ / aut morionibꝰ ⁊ stultis. Mediocriter aũt sic in hoĩbꝰ pluribꝰ laicis ⁊ l'ratis: qm̃ certe paucissimoꝝ ẽ et fuit (dicente Platone) ⁊ ceteris: ꝑspicuitas intellectꝰ atqꝫ mentis ꝑ quã ꝯiũgiꝫ tanq̃ꝫ in suꝑmo suo angelis ⁊ intelligẽtijs: q̃ portio q̃uis sit suꝑior in hoĩe: tñ potius denoiaꝫ hõ a rõne rõnalis: q: sibi ꝑpria ẽ / q̃ꝫ ab intellectu intellectualis: sed nec a sensu ꝑpter impꝫfectionẽ noiaꝫ sensualis. Alij sunt q̃ ⁊ si videant intelligentiã: hñt nihilominꝰ ĩpeditã nec solidã ꝯtuitionẽ veritatis irreuerberatã. Indigẽt ꝑterea fulcimẽto quodã symbolicarũ similitudinũ vigorãtiũ ad ꝑsistẽtiã ⁊ cõtinuationẽ: ꝑpter tales maxie cõposita sũt cãtica cãticoꝝ / cũ silibꝰ anagogicis manudnctiõibꝰ. Tradita est insuper theologia mystica Dionysij: q̃ ꝑ abnegationes olim magis q̃ꝫ affirmationes incedit. Cõiũxit aũt Vercellẽn. velut in vnũ tres istos status hoĩm in expositiõe sua Cãtici cãticoꝝ breuiter et accõmode apõ cõditos in libris ⁊ doctrina Diony. nõ ita ꝑ ceteris neqꝫ ꝑ ignorãtibus suas tot ꝑcisas allegationes more iuristaꝝ: q̃ vix correcte scribunꝫ aut notanꝫ. Sistit insuper in solo sensu anagogico dei ⁊ aĩe: nihil immiscẽdo de allegorica despõsatiõe christi ⁊ ecclesie: q̃uis vnũ ꝑficiat ad alterũ: d ũ se mutuo non ꝯfundant. Interest eñ tã ecclesie vlis q̃ꝫ aĩe singularis / cãtare iugiter deo tãqꝫ spõso / corde verbis ⁊ opere: Amo te / amo te / amo te.

¶ Finit prima partitio quasi proemialis in Cantica canticorum.

Secunda partitio.

A Mo te. Quid obsecro resonãt aliud cãtica cãticoꝝ / q̃ꝫ istã ex intimo ⁊ toto corde vocẽ: Amo te. Qua ĩ re ꝑmittẽdũ ẽ ꝙ amor fruitiuꝰ dei maxime seraphicus: q: nõ põt ꝑ statu vie semper / diu et multũ cõsistere in illa puritate actuali: indiget ad exercitiũ suũ silitudinibꝰ ⁊ symbolis vtique creaturaꝝ: maxime cũ dicat Diony. Impossibile nobis relucere diuinũ radiũ / nisi sacris et architypicis exẽplaribus vel symbolis circũuelatũ: quẽadmodũ pura lux materialis sine coloris admixtiõe nõ videꝫ. Propterea cõpositꝰ ẽ liber cãticoꝝ sub tropis ⁊ similitudinibus ad huiꝰ fruitiui amoris exercitiũ sub typo nuptiaꝝ. Studuerũt in his exponẽdis summa ⁊ diuina ingenia: nũc ꝑ partes / put materia quã tractabãt exigebat: nũc integraliter per homelias / ꝑ sermones / per postillas / per distinctiones / ꝑ glossas ordinarias / ẜm q̃druplicẽ sensum vicissim ꝑmixtũ. ¶ Posterior vnus abbas vercellẽn. statuit insistere circa sensũ anagogicũ ꝑ silitudinẽ ad supremũ amorẽ creatũ qui est in seraphin / coartãs se ad animã rationalẽ ad deum ẜm suꝑmã (q̃tũ põt eleuari) aĩe portionẽ: quã appellat seraph vel seraphin. i. hierarchijs aĩe / exẽplariter ad celestes ordinatis fundamentũ capientis ex. x. cã. Dionysij cũ expositionibus suis: q̃liter ipse Bonauẽn. paucissimis verbis cõplexus ẽ ĩ innerario suo ca. iiij. ¶ Porro amor fruitiuꝰ ⁊ extaticus / vel anagogicꝰ ⁊ seraphicus / q: ꝯsistit ĩ experimẽtali ꝑceptiõe ꝯiũctionis aĩe cũ suꝑmo oblecto suo ⁊ fine deo: nullatenꝰ tradi põt ꝑ doctrinãs / maxime cũ a solo deo pure gratis ⁊ suꝑ oẽʒ industriã infundaꝫ. Videꝫ potius insistẽdũ in expositione canticoꝝ ⁊ similiũ: doctrinaliter et scholastice tradẽdo quid nominis termi norũ: ⁊ exponendo symbolicas significationes eoꝝ / q̃ꝫ in declamationibꝰ ⁊ exhortatiõibus moralibus sine fine: q̃ nequeũt vt diximꝰ / amorẽ fruitiuũ infũdere. ¶ Sed habito vel cognito q̃d nominis terminoꝝ ex theologia scholastica: debet exercitiũ intrinsecum remitti ad interiorẽ mentis ꝑscrutationẽ / cooꝑante gr̃a dei: q̃ nõ daꝫ cõiter se nõ exercẽtibus ⁊ ingratis: in quibus dei gratia vel nulla est / vel in vacuum accepta: sed tam vtiqꝫ nulla est si in vacuũ recipitur: q: nõ minus horret vacuũ gratia q̃ꝫ natura. ¶ Dicunꝫ vero cantica canticorũ ꝑ excellentiam vel anthonomatice: quia sola in eis ratio cãtandi est amor pure gratuitus / nõ deliberatio ab hostibus: vt primũ illud canticũ: Cantemus domino gloriose. Nõ a visitatione ⁊ redẽptione dei sicut illud: Benedictus dñs deus israel. Et ita ĩ reliquis suo modo: sed in his canticis sola cantãdi ratio / est ipsa cãtatio se exercens in amore / nõ qualicũqꝫ: sed diuino ⁊ suꝑmo qui seraphicus nũ.

te dr: eo q ad ei9 similitudinē sit exēplatus. ¶ Dicit nihilomin9 amor spōse: qm̄ talis amor cast9 z zelotes z sūmus esse debet: q̄si ipm̄ nole p q̄litate materie duximus sequentibus appellādū. Placuit igit duce spūscō / vrarꝫ ope ꝑcū coartare smonē: z aptare pncipaliter ad sensū anagogicū de amore spōse: qđ vt syncerius fiat: z absqꝫ inuolutris similitudinū expediēs esse cēsui ꝯditiōes vel effectus z signa vel ꝓprietates huius amoris sub q̄nq̄ginta ꝯsyderatiōibus quasi totidē scintillis aut linguis igneis annotare. ¶ Verūtamen ne videamur nimis a litera exorbitare / studuimus istas amoris ꝓprietates ab inuolutris et fumis litere q̄dā exagitatiua depuratione in emicationē deducere. Hic em̄ modus tractādi ꝓximior est scholastico q̄ rhetorico stilo / q̄li hactenus vtiqꝫ studuimus: ꝑmixtione q̄dē facta q̄ accōmode vel vtiliter iudicet lector / sꝫ benignus. Gratus insuper accipiat ꝓ succincto q̄si ꝓemio in auxiliū memorie de eadē versuū elegiacorū: in quali b9 nunc oblectat se ociis senectus mea / studij memor puerilis.

Isti versus respiciūt sensum anagogicū / videlicet anime z dei: z nihi aliud resonant nisi amo te: que ex fiducia amici causari solet vt reametur: vt patet.

osculetur me. quia melior oleum trahe me
1 Oscula poscit amor, delectat, lenit & ardet,
in cellaria nigra sum sed formosa.
Ingreditur cellas, pulcher & ipse niger.
pugnauerunt in meridie.
Oppugnatur amor, desyderat alta tenere,
si pro non
ne vagari si ignoras. equitatui.
Esse uagus refugit, doctus equesqꝫ dei est.
dū eēt rex fasciculus sic colūbarū en lectulus nr̄ flo.
Grat9 amor, cor habet simplex, cui lectul9 (ridus.
Secundo capitulo.
2 Floridus, ē fructus dulcis in ore suo.
vinariam amplexabitur me.
Potat amor, lāguet, cōplexib9 hæret amici,
ecce iste venit. en dilectus dilectus meus mihi.
Quo se cūqꝫ rapit, hunc uidet, audit, habet,
Tertio capitulo tenui eū sicut virgula.
3 Querit amor q d'amat, tenet, ī subliā surgit
en lectulū. ferculū facit in diademate.
Aut cubat aut fertur, aut diadema gerit.
tota pulchra Quartū capitulū. in vno oculorū
4 Pulcher amor tot9, ꝑ singla mēbra uidēdo
per totum residuum quarti capituli.
Vulnerat, & miris delicijs redolet.
surrexit. Quinto capitulo.
Dormit: ego dormio.
5 Surgit amor, liq̄fit, passus q̄qꝫ uulnera lan (guet
et ipse est amicus meus.
Dilectum laudat, iactat amicitiam.
vna est columba. Sexto capitulo
6 Vni iungit amor soli ꝑfectus, est & par
v sol et luna. vt castrorum acies ordinata.
Aurore nitidus, ordine terribilis.

nescis: per quadrigas christi spontanei pe adm rationem reuertere quater dicitur.
Nescit amor, uehit, cubatur, crebro uocat,
Septimo capitulo per totum: prope finem.
Pareat ut ueniens laus sibi multa datur. 7
Visit amor uineas, hortos & poma reseruat.
Octauo capitulo: Quis mihi det.
O scula uult pueri, fortis amor quasi mors 8

¶ Ceterū fiet reductio ī hac partitiōe scđa ad sympsalmatis decachordū / cū diapsalmate totiēs interposito iuxta decadē versuū et ꝓ nūero diagmatū totidē ab expositorib9 notatorū: q̄tinus cāticacāticorū resonēt ſm psalteriū decachordū dauid regis z iuxta cāticū filie marie pulcherrime feminarū. Denique tertia ptitio colliget oīa sub amore osculo scđo q̄tin9 O reuoluet ad A. itelligibili quodā gyro.

Primū sympsalma:

B ē ꝯcordia psallētiū ī cāticis. ¶ Pria ꝓprietas.

Oscula poscit amor. Exilit h amoris ignei ꝓprietas ab hac particula [Osculet me osculo oris sui] Optet (vt iā notauimus) nos h loco scholasticis theologie z phie regul' vti maxie dū q̄rim9 ad intelligētiā coez cāticacāticorū traducere: aut saltē q̄ credulitatē secretissimorū sensuū z castissimorū / q̄s icludit sum9 ifalis z q̄si carnal' nullus abhorreat: neqꝫ scādalū fede carnalitatis q̄s icurrat. Puderet referre q̄d expertus audiui: offenderet em̄ pias aures. B

¶ Optet ꝓterea suppōere tradita p alios z alibi z a nobis pluribus locis repetita z exposita noiatim i ope suo magnificat / cū adiūcto collectorio q̄si. vij sportarū ad. xij. ꝓores / de virib9 aīe / de ꝯceptib9 ei9 / z sup oīa de hymno z vbo glorie / ꝯformiter ad diuinū Diony. Quicq̄d em̄ ꝑtialiter allaturi sum9 h vnū pene resonat aut explanat mysteriū. Si q̄ denique vt sit ꝯiūgant alia: spectāt potius ad amorē incipientiū vel ꝓficientiū / q̄ dūtaxat ꝑfectorū: nisi ꝓ q̄nto cognoscere debet z expedit fortis mulieris exēplo semitas dom9 sue q̄s ꝑfect9 amor ꝯsyderauit vt ꝑueniret ad artē: qm̄ mēs amat arte manēs

¶ Optet rursus inter doctrinas de passiōib9 aīe h spēaliter attēdere: q̄ apđ theologos amplior est acceptio passionū: sic amoris vel amatiōis z cōsequētiū inde / q̄ apđ Ari. naturalis habeat traditio Ipse em̄ nullas nisi ī irascibili z ꝯcupiscibili sensuali cēsuit ꝓprie reponēdas passiōes / sic nec ī deo vel angelis. Nos aūt seq̄ntes Aug. cū ceteris theologis: ponim9 oīa noia passionū / nedū ī rōne humana / nedū ī eius mēte z spū / nedū ī angel' z btis sꝫ ī ipo etiā deo glioso / omī tn̄ imꝑfectiōe seclusa. Dicim9 em̄ deū delectari z gaudere / sic z btm̄ eē. Queādmodū igit amor seraphicus (cui9 assignare intimur ꝓprietates / signa vel effectus) ponit in apice senꝫnce mētis itellectualis: sic audacia quā amor ꝑturit in osculi petitiōe: cū spe z ceteris illic collocat: z h stabilitū sit ad oīa sequentia. Cōstat

igit̄ ꝙ amor nō q̄liscūq̄ꝫ: sꝫ fervid⁹ ⁊ familiaris cāusat de amico vel amato fiduciā. Experimur etiā ī brutis: nedū faciliter, sꝫ cū difficultate domesticabilib⁹: ex ferocitate vt leo, vel ex timiditate vt lep⁹. Cōtrahūt eñ ex lōga conuersatione beniuola eis audaciā cōuersandi cū ꝓprijs dñis ⁊ domesticis suis: imo ⁊ cū brutis alteri⁹ speciei quos natura creauit aduersas: sicut sunt canis ⁊ cattus ⁊ vulpes ⁊

C lepus. ¶ Nūc ad ꝓpositū puto iā lector itelligat, ex q̄nta fiducia oscula poscat amor [Osculetur ait me osculo oris sui] Pulchra est ī loco ⁊ ꝓ lit̄a devoti Bern. deductio apologizātis ad alam, q̄ petit osculū oris, ab illo tali ⁊ tāto, q̄ respicit terrā ⁊ facit eā tremere. De quo Job: Semꝑ inq̄t tāq̄ tumentes fluctus suꝑ me deū timui: ⁊ pōdus ei⁹ ferre non potui. Talia sunt plurima ad reꝑssionē audacie: de qua vnus patrū iubebat. Nūq̄ in omī vita tua assumpseris fiduciā. At vero discipulus ille quē diligebat iesus, tota libertate audet dicere: Timor nō est in charitate: q̄m ꝑfecta charitas foris mittit timorē. Sed nonne seraphica charitas sponse nostre ꝑfecta est? Nonne iā ꝑ experimenta plurima facta est tota domestica? Nōne numeranda est inter ciues sanctoꝝ et domesticos dei: cui⁹ (exemplo pauli) ꝯuersatio est in celis: q̄ totiēs admissa est, nec repulsa ad oscula pedū dilectoꝝ. Deinde gradatim familiarius ad oscula manuū: q̄d ni tandē aliq̄n sumat audaciā ī feruore spūs sui dicere [Osculetur me osculo oris sui] Sic amorosa christi illa Magdalena post vnctionē pedū: post remissionē peccatorū, ꝓsumpsit effundere vnguentū ꝓciosioris liquoris sub typo fragrantissime deuotionis, super caput ipsius discumbētis. Caput aūt christi deus: qui ꝑ deuotionē singularē osculari dicit̄ ore ad os: q: nullū interponit̄ mediū creature seꝑatiue vt dicet̄. ¶ Cātat vnus ex seculi hominibus: Audacē faciebat amor. Si bonitas caduca, ⁊ aliquādo pessime estimata, rapit ad se amorem alienū: vt audeat ⁊ ꝓsumat quid de illa fornace immēsa bonitatis ⁊ beniuolētie estimandū esse putabimus? Quid inquā nisi illud dionysij a paulo diuinitus edocti: benignus Jesus veniētes ad se, totus totos deosculat̄. Tractū est hoc ex euangelica adolescentioris filij parabola reuertentis. Audemus (inquit Apl's) et bonam fiduciā habemus magis peregrinari a corꝑe et esse ꝓsentes ad deum: que ꝓsentia dei quid aliud est ꝙ osculatio oris sui? Semper ex aduerso ꝓsumit seua turbata cōscientia: nec audet oculos sursum attollere, q̄nto minus osculū oris postulare. Multum dilexit Petrus, ideo multū presumpsit. Dñe inquit si tu es, iube me venire ad te suꝑ aquas. Sentio me latius effluere ꝙ ꝓposita breuitas flagitabat. Sed neq̄ finis fuerit, si voluero cuncta ꝓsequi que dictantis animo vel occurrunt, vel materie ꝓxima sunt, vel fortassis a lectore querēda sunt. Ecce dilatationis materia magna nimis. ¶ Quererent eñ confestim nōnulli: nec ab expectatione sua cōfundi putabūt. Edissere nobis si expositor es plenarius, quid osculū, quid os, quis osculās, quis osculatus, qualis osculatio? Dic q̄ sunt oris duo labia, in osculante simul ⁊ osculato? Sed neq̄ terminus hic erit inquisitionis: fiet ꝓcessus ad oēs simbolicas significationes: quas textus canticorū decurrit vniuersus, de vberibus, de vnguētis, de cellarijs, de tabernaculis cedar, de pellib⁹ Salomonis, ⁊ ceteris in hūc modū. Sed iā ꝓtracta est nr̄i suꝑ his causa silentij, plus itaq̄ suscepim⁹ vmbras et fumos excutere ꝙ discutere. Sane distinctiones et magistrales sermones: homelie ꝓterea sanctoꝝ copiosissime ꝓ incipiētibus ⁊ ꝓficiētibus hec docebunt. Sed nūc perfectis (ꝙuis imperfectus) debitor sum: qui ꝓ consuetudine exercitatos habent sensus. Venient vltima duo sympsalmata ꝓ minus exꝑtis. ¶ Ponit Hugo tres in contemplatione ꝓcessus instar ignis: qui cū ascendi q̄rit, ꝑmo fumosus ē sine flāma: deinde cū fumo flāma miscet̄: tandē purus ⁊ quietus ignis est in carbone. Gradū hūc tertiū tenet igneus amor spōse: q̄ foris exilit, scintillat et emicat: nec inter fumos latere grossos ⁊ inquietos volutat̄. Denique q: nō de singulis oīa simul dici p̄t, etiā que sunt accōmoda: trāseat sermo noster gradatim ad reliq̄. Vnus itaq̄ solet passus in scripturis mutuo ceteros exponere: imo q̄libet verbū pōt intelligibiliter loq̄ cū altero: q̄m est ignea lex sentētiā hūs vocis, et oīm liguis loquēs. Dū eñ spūssctūs afflat: sic fugiunt phātasmata, dantur charismata, spirant aromata: sic resonāt idiomata.

Secunda proprietas.

D ¶ Amor delectat: exilit hec ignea lingue particula ex sequentibus verboꝝ symbolis [Quia meliora sunt vbera tua vino, fragrātia vnguētis optimis] siquidē ista delectāt vtētes. Inuenit̄ eñ dictū apud sapientē per insipientē mulierē: Veni inebriemur vberibus. Vinū quoq̄ letificat cor hoīs ⁊ odoribus atq̄ vnguētis cor delectat̄. ¶ Preterea delectatio sortit̄ hoc nomē a silitudine lactentiū pueroꝝ, q̄si dulcis lactatio. Causat̄ aūt ab amore: imo nō nisi ab amore vel amatione delectatio. Hinc illud poplare: Jamais hōme en aura ioye se damour ne vient. Gaudiūꝫ nisi de amore nullū esse potest. Est itaq̄ delectatio ꝑceptio cōuenientis ꝯiūcti. Amor aūt nō est nisi ꝯueniētia ⁊ adaptatio rei ad suū conueniēs. Porro nullū est obiectū ꝯuenientius sponse ꝙ ipse deus summū bonū: ad q̄d capiendū et possidendū facta est. Quare supest dū sibi ꝯiūgit̄, inheret ⁊ vnit̄ tāta ꝓpinq̄tate quāta sunt os et os osculantia se mutuo: q̄d causat̄ ex hac vnitionis ꝑceptione delectatio: nō q̄liscunq̄, sed in suo genere suꝓma: q: superius esse bonū nō pōt: ꝓpterea quietat̄, gaudet ⁊ letatur in hac vnica opatiōe, nullū aliud obiectū petēs: ꝙuis ipsi⁹ cōtinuationē possessionēq̄ securā amare nō cesset. Neq̄ tn̄ ē motus ꝓprie dictus, q̄ est actus entis ī potentia, cū habeat amor id q̄d actualiter req̄rit: sicut esuriēs id edēs: q̄d habet sꝫ ī pn̄tia, caret motu fastidij: cōsequit̄ amor ex hac delectatiōe illud ī ps̄. Delectare in dn̄o: ⁊ dabit tibi petitiōes cordis tui. Et rursus: Renuit ꝯsolari aīa mea: memor fui dei ⁊ delectatus sum et exercitat⁹ sū. Alia isti garriunt

Et deficit spūs meus/bona sīqdē defectione/in sa
lutare dei. Et hec delectatio spūalis (si Antonio
credimus) sola est rō vincendi inimicū. ¶ Ceterū
fit per amorē aīe cōflictio ad deū cū pceptiōe mul-
tis modis: sicut ꝯtingit deū multipliciter ꝯtēplari
Sed loqmur hic ō ꝯflictione p podus charitatis
q̄ mota ab infinito amore/facit supermundanū et
ī mensurabilē ī absolutū pure mentis excessū: sić
ait dioñ. Tūc cognitio per speculū ī enigma quo-
dāmodo deserit foris: et subintrat amor vsq ad
interiora velaminis: vbi posuit deus tenebras la
tibulū suū. At vero nunꝙ remanet absq cogniti-
one. Nō si foret ita/ipse nihil pciperet. Et cū neq̄-
at oriri delectatio sine perceptiōe ꝯueniētis cōiun
cti: vbi tūc sua delectatio esset. Rñderent aliq̄/ꝙ
amor est formaliter sua cognitio. Adderent aliqui
ꝙ est formaliter sua delectatio. Videt Vercelleñ.
cōsona loqui super Cantica ad hanc positionem
Sed cōsonātius ad phiam et doctores dicim⁹: ꝙ
sicut intellectus ī volūtas sunt distincte potentie
sic cognitio ī volitio vel amor distinguūtur: disiū
gunt dico: nō ita tñ/quin circūincidant se mutuo
ī hoc solerter aduertere est ī vtile. ¶ Proficit in
hac parte speculatio de mō cōnexionis ṽtutū car
dinaliū cū prudentia/ī theologicaꝝ cū gra: et do-
noꝝ olm generaliter ī beatitudinū cū charitate/
si nō informes ī imp̄fecte: nec vere virtutes debe-
ant reputari. Itaq circūincidūt se mutuo: vt q̄li-
bet virtus alterius denoīationē sortiat. Dicimus
eñ cū Aplo. ꝙ charitas est patiens ī benignā ēt.
ꝙ tēperantia est prudens/iusta/fortis et econtra.
Silr ꝙ fides sperat ī diligit et ecōtra. Nō aliter ī
re nostra dicit Arist. de volūtate/ꝙ ipsa est appeti
tus intellectiuus vel intellectus appetitiuus. Sic
de actib⁹ ipsaꝝ potētiaꝝ licet dicere/ꝙ amor ē co-
gnitiuus ī cognitio amorosa/dū ordinat ad amo-
rē nō sistens in nuda speculatiōe veritatis. ¶ Ex
emplū materiale: manus ī oculus ꝯcurrūt ad scri
bendū: oculus videt manui: ī manus mouet cala
mū. Nō tñ virtus visiua est virtus motiua calami
nec manus est oculus: sed qōammōcircūincidunt
se ppter ꝯnexionē in vna actione scribēdi. Soluit
ex his facta dubitatio: qm̄ amor dirigit a cogniti
one in p̄ma sui generatione. Certissimū q̄ppe est/
ꝙ volūtas nō fert in ꝑsus incognitū: cū obiectū
suū sit conueniens vel apparēter ostensū. Nō au-
tē fert aliqua potentia in nō suū obiectū/vt olfa-
ctus in sonū. ¶ Veritas est satis annotāda p vni
uersitate dictoꝝ ī dicendoꝝ: p̄cipue ō amore spō-
se: ꝙ voluntas que solū habet p obiecto suo vlti-
mo bonū summū et optimū: que sola insuper est
vniuersalis motor in regno aīe seu toto microcos-
mo: dum fuerit per dilectionē et ductionē intelle-
ctus applicata ad obiectū suū: tunc sufficit seipaꝫ
mouere libere per actū amoris elicitū. Sufficit p̄-
terea mouere vires alias p habitus earū impati-
ue: quo fit vt vis cognitiua q̄ prius mouebat obie
ctaliter voluntatē p̄sentādo obiectū: nūc ordine q̄-
si conuerso mouet libere imperatiue et arbitrarie
ab ipsa volūtate. Exempli gratia in p̄posito. Me-
moria anime intellectiue fecūda speciebus intelli
gibilibus acquisitis ī abstractis ex phantasmati-
bus sensibilibus estimatiue: quā Cōmen. nolat in-
tellectū passiuū: memoria inquā ponit ī acie intel-
lect⁹ spēꝫ rep̄ntātē deū: nō q̄dē nude/sꝫ q̄si p specu
lū ī in enigmate. Intellectiua ṽtus formabit sibi
verbū de deo: ī illō naturaliter obijciet potētie vo
litiue. Quo pcessu habito/nou⁹ poterit libere ī ar
bitrarie incboari: qr mouebit se voluntas dilecti
ue: nō in cognitionē p̄ntatā intus p intellectū/ sꝫ ī
rē extra vel q̄si extra exn̄tē. s. deū. Nō eñ amat vo
luntas cognitionē hmōi dei tanꝙ vltimū finē: sić
neq pōt esse finis eius. Amat eñ deū ipm̄ imedia-
te: ī se fert in ipm̄/ī amplectit ī osculatur: ī vberi
bus suis heret/et in eius fragrantia delectat: licet
non videat oculo ad oculū vel facie ad faciē deū.
Deinde voluntas coniūcta fini suo vltimo deo: p̄
cipit arbitrio pprio ī imperio intellectui/ quasi di
cendo: Veni/vide/gusta ī senti ꝙ dulcis est domi-
nus. Ad cui⁹ elucidationē ampliorē accedit amo-
ris ignei lingua tertia.

Tertia proprietas.

¶ Amor lenit. Colligit ista pprietas amoris ex
his verbis [Oleū effusum nomen tuū: i deo ado-
lescentule dilexerunt te] Cōstat per oleū designa-
ri conditionē lenitiuā quā attribuit amori increa
to/nō sine creato: canēs ī ecclesia/quādo venis cor
da lenis. Est insuper oleū in condimentū dulce-
dinis ī suauitatis/ī mitigatiuū doloris. Vñ Pe-
trus: Si tamen gustastis qm̄ suauis est dominus
Et apls ꝯcordat: Gustauerūt inquit bonū dei ver
bum. Et Dauid clamat: Quā magna multitudo
dulcedinis tue dñe. Et rursum: Memoriā abun-
dantie suauitatis tue eructabunt. Samaritanus
quoq ad curā vulnerati oleū apposuit. Prosequ-
mur incboata declarātes: q̄ et qualis sit cognitio
percipiens deū/vt optimū/ꝯueniēs ī ꝯiunctū: ex
quo amor nō est formaliter pceptiu⁹ cognitiōis/q̄
si ī eo vel cū eo sit formaliter pceptio sić ī delecta
tio. Alioqn neq delectaret si nō pciperet: neq q̄e-
sceret aut frueret deo/si nō delectaret ī eo. ¶ Istō
est ꝯsyderatione dignissimū: cuius ignorātia mul
tos in amore dei figere se volētes solet cōturbare.
Loquor expertus p tot annos. ¶ Quāuis aūt mul
ta diximus sup Magnificat: nihilominus faciēs
deus gratiā p gra: ī paulatim s̄m tps ī locū ī mo
dū bñplaciti sui dona sua multiplicās: dat indies
ferri magis a claritate in claritatē tanꝙ a dñi spū
q̄ amor est dās experiri illud dauidicū: Declara-
tio sermonū tuoꝝ illuminat. Familiaris itaq cō-
uictus ostensor est secretoꝝ amicitie: qr ī christus
verbū et sapia patris/medius accedit loq̄ns lin-
guis/nedū hoīm/nedū angeloꝝ: sed arcanoꝝ pa-
tris/q̄ nō licet hoī loq. Fortassis illa sunt arcana
q̄ diuinus dioñ. a paulo discere nō potuit: nec ipse
scribere vel docere nisi per silentiū: sed eis reuela
uit deus per spm̄ sanctū ea q̄ nec oculus vidit/ nec
auris audiuit/nec in cor hoīs ascēdit. Stult⁹ esset
lector si q̄reret: et ego p̄sumptor insan⁹ si conarer
altiora vel altius ꝙ ipsi exponere secreta celestia
Placē dū etiā atq etiā rumloꝝ ṽba pauli ṽba sbus

de Diony. sup hac sapia que ĩ mysterio abscõdita est: miranda ⁊ miserãda apparet hebetudo intellectus nostri: nõ int⁹ sꝫ foris herentis ad eoꝝ doctrinã: ipoꝝ qppe v̾ba (si velamen ⁊ obscuritas auferaẽ a corde) cognoscunẽ aptissima esse: de qb⁹ ambigere minus est fas ꝙ de ipo materiali sole: vt iure dixerit Boe. Hãc qsq; poterit notare lucẽ. Cã-
F dido phebi radios negabit. ¶ Orif estas hodie Urbani festo / qñ sol viridior est / ⁊ plus fulgidus ⁊ feruidus. Uenit in memoriã baptisma Ualeriani insignis Cecilie v̾ginis spõsi. Libẽter eñi dici cuiuslibet occurrẽtia speculari soleo mysteria. Uidit ipe valerianus senẽ cãdidis indutũ cũ libro aureis literis scpto: ĩ quo legit ista pauli verba: Unus dñs / vna fides / vnũ baptisma / vnus de⁹ et pr̃ olm q̃ sup oẽs ⁊ per olа ⁊ in oĩbus nob. Ualerianus interrogatus a sene si crederet: ilico rñdit: nihil verius dici posse. In qbus tñ vniuersa dionysij theologia notata est. ¶ Nã in h ꝙ vnus ẽ deus ⁊ pater olm: notaẽ theologia de trinitate ⁊ vnitate diuina. Nõ eñi esset paternitas in diuinis si nõ esset trinitas: cui⁹ fontale pncipiũ est pater: a quo oĩs paternitas ĩ celo ⁊ ĩ terra nõlaẽ. ¶ Ceteꝝ cũ additur: q̃ sup oẽs est: daẽ intelligi theologia mystica q̃ ꝑ excessũ infinitũ sup oẽs hꝫ sciri. ¶ Porro cũ deus esse dicitẽ ꝑ oĩa / symbolicã ex oĩbus ⁊ ĩ oĩbus ꝯcipimus theologiã. ¶ Deniq; cum subiunctũ est / ⁊ ĩ oĩbus nob: theologia signaẽ ꝓcedẽs ex ꝓprijs ⁊ intelligibilibus positiue: q̃liter fit ĩ diuis nõibus tã ꝑ cãm ꝙ ꝑ excellẽtiã: nõ attẽdendo si fuerit infinita: qm̃ ĩ hac excellẽtia ꝑ infinitatẽ mysteriũ theologie ꝑ abnegatiõꝫ collocaẽ. ¶ Addiẽ preterea triplex habitudo quã hꝫ de⁹ ad nos vltra ceteras irrõnales creaturas. s. ꝑ imaginẽ naturalẽ / ꝑ grãm ⁊ ꝑ gloriã. ¶ Prima siqdẽ habitudo est ad deũ: necdũ vt pncipiũ causatiuũ / sic in oĩbus ẽ ꝑ essentiã / potentiã ⁊ p̄ñtiã: sꝫ etiã sic ad pncipiũ obiectiuũ rõne imaginis q̃ dei capax ẽ facta. Deinde sic ad pncipiũ inhabitatiuũ / rõne silitudinis et reformatiõis ꝑ grãꝫ. Tertio sic ad pncipiũ glorificatiuũ: sub quo cõprehẽdi põt habitudo hypostatice vniõis ĩ christo / ⁊ materne dignitatis in maria. ¶ Põt estimo ẽm triplicẽ hanc silitudinẽ reddi rõ vna: cur totiens ĩ scpturis ꝯiũgũẽ hec tria: dñs de⁹ noster. ¶ His ex incidẽti trãscursis / redeam⁹ ad cãm lenitatis amoris / q̃lẽ habuit apls nr̃ Remigius: de quo legiẽ ꝙ bonitatẽ ⁊ benignitatẽ mã suetissimi cordis ostendebat in lenitate sermonis qm̃ deus in fide ⁊ lenitate ipsius sanctũ fecit illũ. ¶ Habemus certe in amore spõse obiectũ conuenientissimũ deũ: habemus ꝯiũctione ipsi⁹ ad spõsum per osculũ intimũ / et ꝑ inhesionẽ ad sedẽ amoris pect⁹ suũ: qđ notaẽ in vberib⁹ / et ꝑ legitimã olei leticiã: iuxta illđ: Unxit te de⁹ oleo leticie. ¶ Superest assignare cognitionẽ ꝑceptiuã: qm̃ delectatio ⁊ lenitas est ꝑceptio ꝯuenietis ꝯiũcti. Difficultatẽ auget verbũ Hugonis. Amor inqt intrat vbi cognitio foris stat. Illud insup de qdã homelia: Possumus figere desyderiũ / vbi nõ est fas inferre obtutũ. Itẽ ꝙ magis cognoscimus ď deo quid nõ est ꝙ quid est. Uerum loquaẽ iam quarta ignemoris lingua: eius ꝓprietas est.

Quarta proprietas. B

¶ Amor ardet. ¶ Colligit hoc ex feruore desyderij sponse ad spõsum. [Trahe me post te: curremus in odore vngentoꝝ tuorũ] Mirus vero ardor ⁊ inextinguibilis fragrãtia. Certe sponsa concesso iã oris osculo fidenter postulato / venit ab absente: suscepta fuerat ad vbera spõsi: qm̃ meliora dixit ea vino / fragrãtia vnguentis optimis: experta loquiẽ ⁊ delectata. Nã ⁊ subiũgit [oleũ effusuꝫ nomen tuũ] Nunc ex satietate ⁊ vberũ plenitudine / velut insatiabilius estuans clamat [Trahe me post te: curremus in odorẽ vngentorũ tuorũ] iure dixit de amore seraphico Dionysius: ꝙ est superferuidus ⁊ holocauste purgatiu⁹: qm̃ et seraphin interpretaẽ ardens. Est quidem in angelis ardor iste: est in singulis etiã beatis: quibus est vna vox letantiũ / ⁊ vnus ardor cordiũ: ꝓpterea dicunẽ lapides igniti: pcipue tñ ⁊ in excellentia seraphicus ordo possidet hũc ardorẽ. Propterea nec ipe a sciẽtia sicut cherubin: nec cherubin ab ardore nõlaẽ: Quis absq; vlla dubitatiõe ⁊ seraphin cognoscat: et cherubin ardeat: sic et voluntas cognoscit per intellectũ / et ardet per voluntatẽ intellect⁹. ¶ Dicamus idcirco de ardore spõse / ꝙ nõ est absq; cognitione. Alioqn delectabilis esse nõ posset et lenis ei sponsus suus deus / vt opponebaẽ. Omnis vtiq; delectatio fit ex ꝑceptione: ⁊ oĩs ꝑceptio sine dubitatione est cognitio: nõ qualiscũq; / sed experimẽtalis et practica: est pñs q̃si ꝑ sensũ ens vel existẽs: q̃ differt dupliciter a cognitiõe solũ speculatiua ⁊ distinctiua seu declaratiua. Primo q̃r respicit pncipaliter bonũ / sed speculatiue verũ: aut si magis pp̃rie dixerimus / respicit plane verũ: q̃a verũ est obiectũ intellectus: sed nõ sistit in sola rõne veri: imo put cõsone v̾l ꝯformiter aut cõfesse se habet: ad appetitũ boni ꝓcedaẽ. Ex qua distinctione sumiẽ illa altera de intellectu practico ⁊ speculatiuo. ¶ Differt scđo ꝑceptio expimẽtalẽ ⁊ practica a speculatiua in ordine ⁊ origine: q̃r necesse ẽ ꝑceptionẽ sequi cõparationeꝫ appetitus: p̄sertim volitiui ⁊ ab eodẽ causari: ꝓpterea recte vocatur hmõi ꝑceptio oculus volũtatis vel amoris sui maxime eliciti: qm̃ inde ẽ causaẽ / nec aliter oriref. De eius efficacia dicendũ erit inferius super illo: Uulnerasti cor meũ sponsa in vno oculoꝝ tuorũ. Eliciamus exinde pulcherrimã de cognitione experimentali scintilla veritatis respectu amoris spõse ad deũ spõsum. Uiolẽtior ⁊ vehemẽtior est ista ꝑceptio ad trahendũ post sponsum ꝙ speculatiua. Nõ iaꝫ tacta est ex ordine litere: ⁊ patet exẽplo iã inducto de scptura / quã scribit man⁹ ad directionẽ oculi. Si eñi ostẽderet oculus volũtati scribẽtis tm̃mõ speculatiue quedã exemplaria literarũ sub qdã obscura generalitate: volũtas nõ ita traheref ⁊ alliceref ad scribendũ / sicut fiet ex pulcherrima scriptura sua quã ꝓducet: quaꝫ ꝓrinus in sup ostendet percipiẽs oculus: quoniã oculus videt volũtatẽ scribẽtis: sicut volũtas mouet oculũ ad videndum literas quas format mediante manu.

sed ex imperio suo. Sentiens igit vis affectiua seu motiua pulchritudinē egregiā I his seu picturis/ q̄les alibi nō viderat:q̄ nō scp̄serat:trahet ampli us ad ꝯtinuādū scp̄turā:ꝑcipiēs tūc oculo ꝑmane re I hac sua opatiōe directiua:vt ꝑmaneat: delecte tur I vi motiua sua:qm̄ ex dictis duobus ꝯsurgit ꝯnexvehemētior delectatio:q̄ ſm Arist. ꝛ experientiā tenet opantē in opatione. Facile erit ex hac vna similitudine ꝯsyderare sensibiles alias innūerabiles ꝛ ex illis ascēdere ad ꝑceptiōes ꝛ motiones rōnis ꝛ mētis:q̄les plurimi nō habētes exercitatos sen sus spūales nō aduertūt:nisi fortassis in formis ꝛ inuolutris phantasmatū:sicut ex sola ꝛ simplici fi de ꝛ spe de deo in solo enigmate: ꝑpter q̄les forte putāt aliq̄ dictū illud q̄ inductū est de cognitiōe dei:ꝙ magis cognoscit q̄d nō est ꝙ q̄d est.

Quinta proprietas.

¶ Amor ingredit cellas [Introduxit(inq̄t spōsa) me rex in cellaria sua] Cui ꝯgaudēt ꝛ applaudūt ille de q̄bus iā bis dixerat adolescētule. Adolescē tule inq̄t dilexerūt te. Et se rursus cōnumerās eis [Curremus in odorem vnguentorꝫ tuorꝫ. Letabi mur inquiūt ꝛ exultabimus I te/memores vberꝫ tu orū sup vinū. Recti diligūt te] Recti dicūt: Amo Cōsone loq̄tur discipulus ille quē diligebat iesus Odor tuus christe I me excitauit ꝯcupiscētias eter nas: Ipse q̄dē christus rex est/de quo pulcherrima mulieꝝ mr̄ sua fas hꝫ dicere: Ecce odor filij mei sic odor agri pleni cui bn̄dixit dn̄s:sine cui9 odore nō currit:q̄ nemo venit ad patrē nisi tractus a filio: sic nec ad filiū nemo venire pōt nisi pr̄ su9 traxerit eū. ¶ Sūt aliq̄ sortiti alam bonā:quos etiā a pue ro notauim9 anhelare ad diuinos odores ꝛ ad ce lestia desyderia naturali quodā instinctu suspendi nōdū hn̄tes rōnis vsū plenū. Hn̄t alij curuas I ter ris aīas ꝛ celestiū inanes instar pecorꝫ. ¶ Discipu lus patris vnius in eremo ꝯq̄stus est eidē cū admi ratiōe/ꝙ vnus ex fratrib9 apostatauerat. Mirare inq̄t potius sili quo pacto remanet aliq̄s:cū null9 h̄ remanere possit/si nō venerit spēaliter a deo/nō hūano solū cōsilio tractus. ¶ Exēplū addidit de vario genere catuloꝝ:quoꝝ aliq̄ ꝑ odorē bestie ꝑ sequunt eā infatigabiliter:dū alij q̄uis exercitati ꝑ clamorē statim desistant/nec alios comitant:q̄ odorē venaticū nō hauriūt narib9. Christi bonus odor sumus(dicebat aps̄)sꝫ nō oīb9 ad vitā:quē admodū Iudas/qm̄ domus repleta ē ex odore vn guēti:nō cucurrit/sed lapsus ē. Tales notati sūt ab adolescētulis dicentibus ad spōsā [Recti diligūt te] Nouerat esse nōnullos q̄ rectis eā oculis aspi cere nō poterant:nec odorē optimū eius ferre:ni grā quoq̄ spernebāt et fuscā. ¶ Porro q̄d egerit spōsa quā introduxit rex in cellaria sua:satis colli git ex leticia ꝛ exultatiōe adolescētulaꝝ tuaꝝ I vbe ribus suis sup vinū carnalis leticie/aut sapie ꝑ in dustriā acq̄site. Collegit itaq̄ ex diuine sapore the sauris atq̄ cellarijs doctrinas vberes pietat. Et eū infinitus thesaurus holbus:quo q̄ vsi sūt/ꝑti cipes effecti sunt amicitie dei. ¶ Que vō sint hu iusmodi doctrine pietatis(ꝑut nolat aps̄)postdi cemus:si ꝑus aliq̄ de sexta amoris ꝑprietate teti gerimus/adaptauerimus ꝛ canticho: dū:hoc ē ad canticū cordis ola q̄ dicta sunt ꝛ dicent sup hm̄ōi canticis canticorꝫ.

Sexta proprietas.

¶ Amor pulcher ꝛ ipse niger. Nigra inq̄t sum sed formosa filie hierusalē. Abstractū ꝑ cōcreto ꝛ femi neū ꝑ masculino freq̄nter accipimus:qm̄ sicꝰ spon si et sponse vnus est spūs/ita vox cōis est: Nolite me cōsyderare ꝙ fusca sim:q̄ decolorauit me sol. Quid pulchritudo sponse/ nisi sua ad deū synce ra dilectio? Quid nigredo sua vl̄ fuscedo/nisi timo rata ꝛ reuerēs humiliatio? Sua q̄ppe pulchritudo sua quoq̄ q̄ntūcunq̄ pura ꝛ feruida dilectio/nec nō cognitionis claritudo/q̄d est in estimatiōe sua dū cōpat ad illū solē iusticie: de quo subiungit red dens causam sui timoris in nigredine vel fuscedi ne vel pallore notati:q̄ inquit decolorauit me sol. Et ita decolorauit/vt in caliginē et tenebras tota ruat. ¶ Nunc in trāscursu solo:qm̄ alibi latissime ꝛ pluries in vtraq̄ lingua tractauimus:fiat appli catio cāticho: di noui ad hoc epithalamiū ſm pro prietates sex in hoc duplici ꝑmo notatos cōformi ter ad notulas ꝛ vocē eiusdē cāticho: di: q̄ sunt he ſm quas ols doctrina pietatis que haurit in cel larijs suis/cātari pōt in harmonia cordis/gaudi um/meror/spes/timor ꝛ pietas. ¶ Est aūt pietas (ꝑut hic accipit)amor cōsurgēs ex affinitate: ols aūt affinitas ꝑcedit ab ipo patre luminū: ex quo oīs paternitas ſm Apl̄m in celo ꝛ in terra noia tur. ¶ Repetitio. Ōscl̄a poscit amor:delectat: ec ce gaudiū lenit:ecce dolorē per indirectū qui leni tur. Et ardet.i. desyderat vehemēter. Ecce spem. Ingredit cellas pulcher/ꝛ ipse niger. Ecce timorē in nigredine seu pallore:q̄ est timēti color aptus. Effectus eīn timoris est pallor/ ꝑpter spūs cōflu entes ad cor. ¶ Fiat hic diapsalma: hoc est pau satio psallentiū in canticis ꝑ recreatione cantāti um :quatinus etiā possit ipa doctrina pietatis di ligentius inspici:qm̄ pietas ad ola valet: q̄ canti coꝝ olm in cordibus nostris radix est/exemplar si nis: ꝑut vberrime vtinā fructuose tractata ꝑ nos de canticis manifestāt. A gaudium. E spes. I pie tas. O timor. V dolor.

Finito diapsalmate primo

sequit sympsalma secundū. Proprietas septima in ordine.

Oppugnat amor. Filij inquit ma tris mee:pugnauerūt contra me. Pendet hec sentētia iuxta sensum vnū ex immediate ꝑcedēti:vbi cau sam reddit spōsa sue nigredinis di cens:q̄ decolorauit me sol: sol vi delicet iusticie/ꝑmittēs me tribulationis ꝛ tētatio nis ardorib9 exponi:Cōtra q̄s ē I ps̄. Per diē sol nō vret te. Iuxta quē intellectū filij matris sue pu gnātes ꝯtra eā acciperent in sinistrā partē: vel de pueris ecclesie filijs/vel de demonibus q̄ ꝑ crea tionē sunt deitatis matris olm filij. Uel certe de

Adam ⁊ Eua/quoꝝ filij nequã sunt tyrannici mo-
tus ꝯcupiscẽtie originalis:quoꝝ lex repugnat le-
gi mẽtis/q̃ diuertũt aiam ꝟbigenã ad infimas/ad
infames vineas tot desyderioꝝ q̃b⁹ obniti nõ ꝑ
ꝑt. Sicut eñ totiẽs ꝯq̃rit apl's: Amoꝛ spõse vineã
ꝓpriã celestꝰ desyderij assiduo feruoꝛe custodire nõ
ꝑualet. Jnde palloꝛ ille timoꝛis/⁊ fusce nigreq; de
coloꝛationis:q² velle bonũ sibi adiacet:posse aũt
nõ inuenit iuxta votũ. ¶ Sunt alij sensus ꝑ ana-
gogiã:⁊ in bonã ꝑtẽ de filijs ecclesie celestis quos
angelos intelligit/amoꝛ sponse qualis fuit ille an-
gelus q̃ pugnauit in luctu ꝯtra Jacob. Aut certe
ꝑ allegoꝛiã de eccl'ia gentiũ si coartet/vt cepimus
canticũ nostꝝ ad amoꝛẽ sponse. ¶ Et q̃d ẜm do-
ctrinã pietatis resonẽt hec ⁊ sequẽtia ꝑscrutemur.
Non eñ frustra dixit amoꝛ sponse ꝑ͂us: Jntrodu-
xit me rex in cellaria sua: sed illic edocta/eructauit
ꝟbum bonũ dicẽs opa sua ⁊ vota eidem regi:quo
niam facta est lingua sua calamus scribe veloci-
ter scribentis.

Octaua pꝛopꝛietas.

AMoꝛ igit̃ desyderat alta tenere [Jndi-
ca mihi (inq̃t spõsa) quẽ diligit aĩa mea:
vbi pascas vbi cubes in meridie] Attẽ-
dat pietas quẽadmodũ cito nomẽ regis (q̃d est ex-
cellẽtie ⁊ dignitatis) deflexit sensim in nomẽ pasto
ris: Ubi pascas inq̃t. Scimus attribui pastoꝛibus
amatoꝛia carmina vbi simplicitas libera ⁊ cãpe-
stris sine dolo ꝟsat̃/vbi nec arrogãtia dñat̃. ¶ Et
qm̃ ex hac ꝓꝓꝛietate pẽdẽt nõ modicũ ꝑcedẽtes ⁊ se
quẽtes: ꝯsyderem⁹ q̃d sibi velit amoꝛ q̃ desyderat
alta tenere: ⁊ tam alta/vt noticiã de spõso suo deo
meridianã audeat postulare. ¶ Constat ex doctri
na pietatis hausta in saple cellarijs/q̃druplicẽ in
gñe noticiã esse amoꝛis diuini. Meridianã de se
⁊ apud se vbi est q̃ est ens puꝝ sup se reflexũ. Me-
ridianã scd'o noticiã dicim⁹ de deo: sed extra se in
creatura btã/tertio matutinã in ip̃o de creaturis
q̃rto vespꝛtinã in ꝓp̃o gñe videndo creaturas p spe
culũ ⁊ in enigmate: maxime ꝑ statu vie: vel in spe-
culo/⁊ foꝛtassis in enigmate quodã vestigioꝝ etiã
in patria. Uult amoꝛ sponse soli intẽdere quẽ ex to
to coꝛde nõ diuiso/nõ dispso diligit. Petit idcirco
ꝑñtiã sponsi iugit̃ agnoscere: cui⁹ causa subdit̃ l se-
quẽti ꝓꝓꝛietate.

Nona pꝛopꝛietas.

AMoꝛ ẽt vagus refugit dicẽs [Ne vaga
ri] ẜ estuane agi [incipiã post greges so
daliũ tuoꝝ] q̃cq̃d eñ diuisionẽ ab vnita-
te sepante recipit aut nutrit/hoꝛret ⁊ a-
moꝛ tanq̃ vnice dilecte ꝯtrariũ. Preterea sodales
hoc loco ⁊ greges sitr ⁊ tabernacula pastoꝝ in par
tẽ intelligim⁹ vni ouili/vni gregi/vni pastoꝛi con-
trariũ accipi.

Decima pꝛopꝛietas.

DOctus est amoꝛ spõse/vt altera denotat
amoꝛis ꝓꝓetas: ⁊ hoc sciens spõsus: sed
ne suꝑbiat sponsa/immo cognoscat qua-
liter ⁊ vnde donũ istud accepit/dicit in altera pro-
prietate: Si ignoꝛas te ⁊c. Et iungit pro quinta
pꝛopꝛietate.

Undecima pꝛopꝛietas. R

AMoꝛ ẽ eques dei/q̃ vehit. s. ⁊ vehit̃. [Eq̃
tatui meo ⁊c.] Blandiẽs ẽ spõsus/neq;
cũ austeritate idignabũd⁹ abyciẽs. [Si
ignoꝛas te ait o pulcherrima mulieꝝ]
si ꝑ nõ itelligẽs [Egredere ⁊ abi] ẜ ẽ/egredieris ⁊
abibis vagabũda post vestigia gregũ [i dispsiõe]
hac illacq; discoꝛditer errantiũ [⁊ illic pasces he-
dos] sensuũ tuoꝝ q̃ ponẽdi sunt a sinistris subva-
rietate pastoꝝ tabernacula sibi multiplicantiũ in
falsitate ⁊ vanitate. Q̃d ne feceris aut factura sis
eq̃tatui meo in curribus Pharaonis/assimilaui te
amica mea] q² grãm ꝯtẽplationis q̃ te de currib⁹
pharaonis eripiat: q̃ ꝑsecutrices curas ꝑdere te vo
lẽtes ꝑdat/largit⁹ sum. Dedi ꝑterea vt essent [pul
chꝛe gene tue sicut turturis] in honestate ꝯuersati
onis [⁊ collũ tuũ] q̃d mihi te ꝯiũgit/sit sic monilia
[Nos quoq; murenulas aureas] q̃ sunt sĩle pie-
tatis auree [faciemus tibi ꝟmiculatas argento]
eloquẽtie: qm̃ eloq̃a mea eloq̃a casta sunt: argen-
tũ igne examinatũ/ꝓbatũ terre purgatũ septuplũ
¶ Sint hec interim ꝓ ꝯcoꝛdia ⁊ sympsalmate se-
cũdo ꝯtexta absq; ꝑiudicio sñiaꝝ/q̃s ẽẽ mltiplices
alias nõ me latet: fiat recursus ad petitionẽ ⁊ desy
deriũ spõse ex amoꝛis fiducia loq̃ntis/amo te.
[Jndica mihi] ꝑ amoꝛẽ tuu3 quo amas me [vbi
pascas/vbi cubes in meridie] ¶ Accipiãt̃ seq̃ntia
ꝓ q̃si diapsalmate ad illustrationẽ cãticoꝝ. ¶ Di-
camus h̃ cũ Petro/de cui⁹ filia charissima petro-
nella hodie meminit eccl'ia: Bonũ est nos h̃ esse:
nõ vt faciam⁹ tria tabernacula. Nesciebat eñ q̃d
diceret: sed vt leuãtes oculos nr̃e ꝯsyderatõis ne-
minẽ videam⁹ nisi solũ iesum/q̃ ꝑ effect⁹ varios et
instinctus q̃rit a spõsa: amas me? Cui q̃stioni sem-
ꝑ hñ ꝯscia spõsa rñdet: Dñe tu scis q² amo te. Cui
dñs rñdet: Pasce agnos meos. Et ꝑ agnos h̃ foꝛ-
tassis intelligimus nõ incõgrue idẽ q̃d ꝑ adolescẽ
tulas: de q̃b⁹ sup̃ in alio sympsalmate/q̃ statũ inci
piẽtiũ vel aĩaliũ ⁊ impꝑfectoꝝ ẜcant ⁊ tenẽt: sicut ꝑ
filias hierl'm nos in gl'ia ꝯsummatas aĩas vel an-
gelos intelligimus: a q̃b⁹ spõsa ꝯsolationẽ petit ⁊
accipit mutua ⁊ varia collocutõe freq̃nter exhibi-
ta. Jtaq; cognoscẽtes adolescẽtule qm̃ introduxit
rex spõsam in cellaria sua. Jta eñ reuelauit eis: cõ
gaudẽt moꝝ ⁊ dicũt [exultabimus ⁊ letabimur in
te: memoꝛes vbeꝝ tuoꝝ sup̃ vinũ] Plus eñ dele-
ctat ancillas spõse adolescẽtulas lac doctrinalis
pietatis stillãtis ex vberib⁹ suis: q̃ vinũ scĩe cuiusli
bet secularis vel hũano studio toꝛculatũ. ¶ Con- L
stituam⁹ igit̃ añ ꝯsyderatõis oculos adolescẽtulas
nũc has/nũc illas ꝓ desyderio paulatim ad notici
am spõsi ꝑuenire satagẽtes/⁊ se monilib⁹ aureis ꝟ
miculatis argẽto q̃ntũ fas est oꝛnare cupiẽtes po-
stulare ꝑ amoꝛẽ mutuũ spõsi ⁊ spõse multiplices si
bi q̃stiunculas indicari. ¶ Prima questio: amoꝛ
sponsi sumus/nunq̃d potest totus totaliter diligi
⁊ a diligente haberi? ¶ Rñsio ꝑ distinctionẽ. Cõ-

currunt eñi ad dilectionē tria: dilectus ꝛ diligens
ꝛ habitudo diligentis ad dilectum. Itaqꝫ deus ſi
eſt totus deſyderabilis: q2 totus bonus: ita eſt de
ſe totus ꝛ totalr̄ diligibilis: q2 finis vltimus eſt.
¶ Diligens ṽo aīa pt̄ tota ꝛ totalr̄ diligere: vicꝫ
ex tota ſe/ex toto corde/ex tota aīa/ex tota mēte/ex
toto intellectu/ꝛ ex oībus viribus ſuis. Alioqn nō
ꝑcipiet ſi nō poſſꝫ impleri: qd̄ fiet maxime dū vene
rit qd̄ ꝑfectū eſt in patria/ vbi dicunt̄ ꝯphēſiones
eſſe: qm̄ apphendūt ſm totū poſſe ſuū/totū noſſe/
totum velle. Proinde tertio ſi fiat collatio diligē
tis ad dilectū: ſic dilectus de9 ſol9 a ſe totalr̄ diligi
tur ꝛ ꝯphēdit̄: ſicut ſol9 hꝫ eternitatē/ſol9 lucēꝫ
immēſam ꝛ inacceſſibilē inhabitat/ſolus nulla co
gnitionis finitate circūſcribi pt̄: ſol9 in eterna tri-
nitate ſua pleno ꝛ īfinito tonitruo magnitudinis
reſonat in ſecula ſeculoꝝ/loqnte qualibꝫ ꝑſona ad
alterā/amo te/amo te/amo te. Amor qd̄ amat cum
deum amat? Rñſio ꝯformiter ad Augu. qrentem:
Quid amo dū deū meū amo? Amo quandā lucem
quā nō capit locus: quēdā ſonū quē nō capit tp̄us:
quēdā odorē quē non ſpargit flatus: quendā ſapo
rem quē nō minuit edacitas: quēdā amplexū quē
non diuellit ſocietas. ¶ Amor nunqd̄ cognoſcit
diligēdo deū qd̄ eſt deus? Rñſio ꝑ diſtinctionē/cu
ius ignorātia mltos turbat. Aut eñi qrit̄ de cogni
tione qdditatiua dei ꝑfecta ſingulari ꝛ aſpectiua
ſeu diffinitiua: ꝛ hoc quodāmo verū eſt qd̄ neſcit vi-
ator qd̄ eſt deus/immo nec ꝯphēſor: niſi cogni-
tione ꝛ dilectiōe actuali finita formalr̄: ſicut eſſen-
tia/ṽtus ꝛ opatio finite ſunt. Si ṽo qrit̄ de cogni-
tione ꝛ dilectiōe qdditatis dei ſub gnālib9 attribu
tis approꝑatis ſibi ꝑ qd̄ nōīs deſcriptiue/ꝛ ꝑ excellē
tiā ſuꝑabūdātis affirmatiōis: q̄lia ſignificāt oīa
nōīa immēſitatē dicentia explicite vel implicite:
ꝯſtat ꝙ necdū in celo intuitiue/ſꝫ etiā in via abſtra
ctiue cognoſcit̄ qd̄ de9 eſt: immo ꝑ regula: Quātū
qſqꝫ cognoſcit de deo ꝙ eſt/tātundē ipē nouit qd̄
e.t: ſi ꝑfecte/ꝑfecte: ſi impꝑfecte/impꝑfecte. Neqꝫ enīꝫ
ſunt audiēdi q̄ dicūt/nihil de deo cognoſci/ſi non
cognoſcat̄ oīs eī9 ꝓpetas: h̄ ſaltē in negatiōib9 hꝫ
inſtātiā. Veriſſimū qppe eſt ꝙ de9 nō eſt lapis vel
aſinus. Quātū ṽo ſcit̄ de deo qd̄ nō eſt (cū ꝑuatio
cognoſcat̄ ꝑ habitū) ſcit̄ tātundē de deo qd̄ ipē ē.
M ¶ Amor nunqd̄ immediate diligit deū dicēdo ſi-
bi ṽaciter/amo te toto corde: amo te tota anima:
amo te tota mēte: amo te toto intellectu ſine dece
ptione: tota volūtate ſine ꝯtradictione: tota me-
moria ſine obliuione: tota ṽtute ſine defectione: ex
oībus viribus ſine diſcrepatiōe. Deniqꝫ ꝓpter te
ſynceriter ꝛ vnice. ¶ Rñſio ꝑ ꝯſyderationes effi-
cacē excellētiā hui9 orōnis/amo te/amo te/amo te
deſignātes. Amo te/ṽbū eſt ꝛ cāticū ꝓpriiſſime cō-
ueniēs ꝛ eternalr̄ toti trinitati. Vñ ṽbo dn̄i/dn̄i celi
firmati ſunt: ꝛ hoc ſp̄ū oris eius oīs ṽtus eoꝝ. Ip
ſe enim dixit de qualibet creatura in eſſe ꝓducta:
Amo te/ꝛ facta eſt. Suū eñi amare creaturā/eſt ſu
um facere. Itaqꝫ q̄ntū vult creature eſſe ꝛ bn̄ eſſe/
tātū dīr eidē ꝛ ꝑ effectū/amo te. ¶ Amo te/vox eſt
vel orō in qua ꝛ ꝑ quā ſicut in enigmate cognoſcit̄
deus vnus in trinitate/ ꝛ trinus in vnitate: dixit

amor noſter ieſus/ꝙ iota vnū aut vnus apex nō ꝑ-
teribit a lege. Fuerūt q̄ ꝑterea ex lr̄is ſcripture tan-
ꝙ ſeminarijs ꝛ elemētis ṽitatū conati ſunt vt Ioa
chim intelligere. i. int9 legere: multa etiā vſqꝫ ad ꝓ
phetias de occultis ꝛ futuris: ſed in multis ſefel-
lit iſtū audacior curioſitas ꝙ ſatis erat ad doctri-
nā pietatis. Dicam9 ḡ cum ſobrietate/ꝙ in hac di
ctione amo/ſignat̄ ꝑncipiū/mediū ꝛ finis ſm tres
eius lr̄as. Eſt eñi ꝑcipuū in creaturis veſtigiū ſm
pythagoricos/ ꝑncipiū/mediū ꝛ finis: quod peri-
patetici plus ſpecificauerūt/ dicētes in re qualibet
eſſe tria: que ſunt natura/ṽtus ꝛ opatio. Theolo-
gi ṽo ꝑticularius ꝛ diffuſius aſſignāt in veſtigijs
beatiſſimā trinitatē. Reꝑit̄ nanqꝫ in oī re vnitas/ve
ritas ꝛ bonitas. Reꝑit̄ modus/ſpēs ꝛ ordo. Reꝑi
tur mēſura/numer9 ꝛ pond9: reꝑit̄ in magnitudi-
ne longū/latum ꝛ ꝓfundū. Et ita ꝑ ſingulas rerūꝫ
ꝯditiones nolatim in re noſtra. Itaqꝫ dixit chriſt9
referēte Ioāne in Apoca. Ego ſum alpha ꝛ o/ꝑn-
cipiū ꝛ finis. Iūgit̄ apte M. ꝓ medio. Ego inqt ī
medio ſū ꝛc. ꝛ Ioānes medi9 veſtrū ſtetit ꝛc. ¶ Rur
ſus hec lr̄a duplicata/iuxta morē antiquū ſcribēdi
complectit̄ apices quatuor lineales/ꝑ quos ī eni-
gmate cognoſci pt̄ veſtigiū trinitatis ſimul cū my
ſterio vnitatis ſic ſcripſerūt. Inde qdem ꝙ hmōi
dictio nō ſine ſcti ſp̄us inſtinctu ꝓpoſita ē in cano-
ne miſſe ꝛ ſubiūctū. Clemētiſſime pater/qd̄ eſt no
men oīs amoris originale fundamētum: a quo ſu-
mit oratio dn̄ica exauditiōis ſue auſum. ¶ Amo
te/vox eſt vlr̄ cuiuſlibet creature. Sua laus inſup/
ſuū canticū/ſua iubilatio/ṽtus/honor/ꝛ exultatio
pſalmus/organū ꝛ adoratio. Felix es o creatura
rōnalis/q̄ capax facta es audire ſimul ꝛ intelligere
ꝑ oīa gnālr̄ in deo ꝛ in creatura/iſtā iocūditatis vo
cem: Amo te. Infelix ex aduerſo creatura rōnalis/
q̄ diſcordat a tali cantico ꝑuerſa volūtate: cui non
placet ideo canticū amoris ꝛ pacis: q2 nec dat glo
riam deo in excelſis: nec in terris habꝫ pacē bone
volūtatis. ¶ Preterea iure feciſti: O adoleſcētu
le recti diligūt te: nō iniq/nō diſtorti ꝛ reprobi: h̄
cognoui dīr Eccs/ꝙ fecerit de9 hoīem rectū: ꝛ ipſe
miſcuit ſe infinitis qſtionibus ꝑ curioſitatē, inſta-
bilitatē ꝛ cupiditatē. Primū in rōnali: ſecundū in
iraſcibili: tertiū in ꝯcupiſcibili. ¶ Amo te. Vox ē n
erumpens ab ore pietatis paternalis in oēs vniuer
ſalr̄ generationes. Preſupponit̄ hic ex alijs ꝙ pi
etas eſt amor ꝯſurgens ex affinitate. Vñ iuxta di-
uerſos gradus affinitatis diuerſificat̄ amor pieta-
tis: vt pr̄is ad filiū ꝛ ecōtra: viri ad vxorē ꝛ ecōtra: ꝛ
ciuium ad ciuitatē aut patriā ꝓpinquoꝝ: domeſti-
coꝝ ꝛ ꝯſanguineoꝝ ad inuicēꝫ. Conſtat aūt ex apo
ſtolica ſnīa/ꝙ ex deo patre oīs paternitas in celo ꝛ
in terra nominat̄: ꝛ ex ꝯſequēti q̄libet proximitas
aut affinitas in oībus gnātionibus celi ꝛ terre: ne
dum in hoībus/de quibus dixerunt qdam poetaꝝ
ipſius etenī genus ſum9: quod ṽbum fecit aplus
ꝯfirmando catholicū. Confirmat Petrus chriſtia
nis loquēs: Vos eſtis genus electum. ¶ Amo te:
vox eſt tam efficax/viuax ꝛ ſonora/ vt ad aures dei
(que ſunt eius immenſa ṽtus cognoſcitiua) gene-
ralr̄ ꝛ immediate ꝑtingat. Sciebat amor noſter Ie

fuis/q̄ omnia dedit ei pater in manus. Dicebat ali
bi: Omne quod dat mihi pater/ad me veniet. Ad
locum quoq̄ suum vnde exeunt flumina/reuertū-
tur dicēte Salomone: ⁊ physicā sniam ꝯfirmante
ꝯmemoratā a Boecio. Repetūt ꝑprios q̄q̄ recur-
sus/redituq̄ suo singula gaudēt: nec manet ibi vl-
li traditus ordo/nisi quod fini iunxerit ortū/stabilē
q̄ sui fecerit orbem. Et rursus altero metro: Quia
nō aliter durare q̄ant/nisi ꝯuerso rursus amore re-
fluant cause que dedit esse. Constat q̄ reditus iste
fit ꝑ amorē: sicut altero metro ēt. Defoinus quas
lege benigna/ad te conuersas reduci facis igne re
uerti. Quis aūt ignis sit iste/ꝯstat ex Dionysio de
angelica hierarchia in fine. Et codē Boecio/q̄
est amor cōis insitus nature: de quo sic exclamat:
O felix holm genus/si vestros aios amor quo ce-
lū regit regat. ¶ Constat ex istis ṽitas ꝯsyderati-
onis rńdens inq̄sitioni/si de⁹ immediate amatur.
Perspicuū est ita esse. Nihil q̄ppe medium inter
deum ⁊ creaturā. ¶ Sed forte ꝑticularior erat in
tētio de amore libero creature rōnalis. Dicemus
ꝯsequenter/si ṗus addiderimus ad ṗmissa de viua-
citate huius vocis/amo te. ¶ Amo te: tāte viuaci-
tatis vox est ⁊ efficacie: q̄ꝛ neq̄ mors neq̄ infern⁹
illam opṗmere valeat aut tollere. Habet infern⁹
horrēdos gemitus penaꝝ ex horribilioꝛib⁹ clamo-
ribus vitioꝝ: nihilominus insultat ex illis cū iusti
cia ⁊ natura simul cum miscḋia/ carmē pulcherri-
mū ⁊ summe harmoniacū aurib⁹ pijs ⁊ bone volū
tatis. Habet locū tenoris seueritas iusticie. Hab3
locū ꝯtratenoris bonitas nature: hab3 locū discā
tus suauitas miscḋie. Fortis igit̄ vt mors dilectio
⁊ dura sicut infernus emulatio. Aque multe nō pote
rūt extinguere charitatē: nec flumina obruent eam
D ¶ Amo te: si ꝑfert a creatura rōnali deo suo toto
corde/tota aiā ⁊ tota mēte ꝑ pietatē fidei/spei ⁊ cha
ritatis: ipa ꝯiungit̄ immediate deo suo: quo dicēte,
amo te: ipa facta est: quo patiēte/ista amorosi⁹ re-
parata. ¶ Coartat̄ hec ꝑpositio ad amorem libe
rum ⁊ pium. Et possumus ipum ꝑ tres gradus di-
stinguere iuxta multiplex ternariū: quod ṗus no-
tatū est. De q̄bus sufficit ille cōis ternarius/incipi
entiū/ꝑficientiū ⁊ ꝑfectoꝝ: put aliqui sunt aiales/
aliq̄ rōnales/aliqui spūales: s̄m quos loquit̄ Hu-
go/dicēs nōnullos in eccłia ꝯtentari simplici fide
christiana/nō inuestigātes rōnem: q̄runt alij cū fi-
de rōnem ad solamen suū ⁊ alioꝝ edificationē: trā-
scendūt alij ad simplicē intelligentiā creditoꝝ ⁊ eo
rum q̄ ꝑ rōnem didicerūt. ¶ Et si ꝑbauerimus de
ṗmis q̄ ꝑsit immediate deū diligere: ꝑspicuū satis
de reliquis. ¶ Et in ṗmis si volumus vti ꝯsuetudi
ne gńali de causalitate dei/q̄ in omni actione con
currit sua immediate ad oēm effectū/s̄m triplex ge
nus cause: ꝑcessus nō erit ambigu⁹ de amore pio
⁊ libero. Dicit aūt parrhys. articul⁹/q̄ ṗma causa
sic est remotissima/q̄ etiam ꝑpinq̄ssima: sic gene-
ralissima q̄ etiam singularissima. Damnat q̄ posi
tiones oppositas: q̄ si forsan aliq̄ vise fuerint dis
putabiles/tñ ṽitas ista ꝑ posteriores certissimis de
monstrationib⁹ cōꝑta est nullaten⁹ esse dubitabi-
lis. Vñ ṽmicul⁹ eque ꝑticulariter ⁊ immediate ꝑ
ducit̄ a deo sicut angelus: q̄uis in hoc sit differen
tia q̄ ad ꝑductionē vermiculi ꝯcurrūt alie cāe ꝑti
culares cū deo/nō sic cum angelo dum creat̄. Vno
siq̄dem amore penitus inuariabili ꝑducit̄ ṽmicu
lus quo ⁊ quali ꝑduct⁹ est angelus: sicut codē ṽbo
de oībus ipe dixit ⁊ facta sunt. Erat aūt istud dice
re dei/idem penitus q̄ꝺ amare: dicere vic3 practicū
approꝑatū spūisctō/non speculatiuū tmīnō/q̄ꝺ in-
terius ꝑpriū est ṽbi dei. ¶ Accipim⁹ ḡ amorē dei
ꝑ feruore actuali: ⁊ siłr amorē sponse ad sponsum
ꝑ feruore se actualr̄ exercēte. Constat nanq̄ aīam
q̄diu est in charitate/ꝯiungi habitualr̄ ⁊ immedi
ate deo.s.actu ṗmo. Possumus ꝯsimili ratiōe ita
sentire de feruore quē dicimus actū scḋm/⁊ ꝑdu-
ctum a feruore dei: qui ꝑ spm̄ sctm̄ agit in filios dei
¶ Amo te/vel osculor te/dictū veraciter a sponsa
sponso suo deo. Jungit eam immediate sibi suauī-
ter ⁊ q̄ete/vt dicat: Dilect⁹ meus mihi/⁊ ego illi: in
ter vbera mea cōmorabit̄: ⁊ dextera illius ample-
xabit̄ me. Consone ad illud de beniamyn adolescē
tulo in mentis excessu: q̄ mens paulo quē nunc re-
colimus amātissimus dn̄i habitabit ꝯfidenter in
eo tanq̄ in thalamo tota die meditabit̄: ⁊ inter hu
meros illius req̄escet brachijs.s. suspensis ⁊ inne-
xis ad collum. Qua in re notādus est ꝑcessus rede
undi in deum/vt innotescat qualr̄ tandem ⁊ vbi si
at q̄es. ¶ Constat in ṗmis non esse quietē in viri-
bus vegetatiuis ꝑpter necessarios ⁊ assiduos in
nutriēdo/vegetādo ⁊ augendo motus ⁊ alteratio
nes. ¶ Constat insuꝑ q̄ nec in viribus aīalibus
sensuum exterioꝝ/sed nec interioꝝ: ꝑpter varias
obiectoꝝ ⁊ necessarias immutationes ¶ Constat
amplius q̄ nec in viribus rōnabilibus/⁊ que sunt
obedibiles rōni/q̄ sunt rōnalis/irascibilis ⁊ ꝯcu-
piscibilis ꝑpter discursus vagos ⁊ varios q̄bus a-
gitant̄. ¶ Constat amplius q̄ nec in portione vł
vi intellectiua q̄ naturalr̄ mouet̄ ab obiectis/que
sunt fantasmata aut spēs intelligibiles: etiā si ne-
gociet̄ intellectus circa ṗma ṗncipia/que sunt ifal-
libilis ⁊ inuariabilis ṽitatis. ¶ Supest igit̄ si de-
beat esse quies ⁊ finis motus in sponsa/q̄ q̄rat̄ in
volūtate sua cuius est solius ṗncipalr̄ dicere deo
sicut obiecto ⁊ fini suo vltimo/amo te: maneo in te
⁊ tu in me: sicut ꝑmittit christ⁹ fructi se sacrali mā-
ducatōe. Dicit aūt mansio finem motus ⁊ q̄etem:
¶ Tali modo redit vltimus amor charitate for-
matus ad ṗmū quietē naturalr̄: q̄uis liberalr̄ infi-
tum circulo quodam vbi est ṗncipiū/medium ⁊ fi-
nis quasi triplicato ṽbo/amo te. ¶ Deniq̄ ꝯstat
istic esse q̄etē in amādo/in cognoscēdo/in memo-
riter retinēdo/s̄m habitū etiā in via: nisi sponse vo
lūtas auerterit faciē ab oculo sponsi ⁊ ab amplexu
peccādo se subtraxerit. Porro de feruore actuali
dilectiōis ꝑ tp̄e vie nō ṗt ita dici/obstāte mortali
tatis necessitate multiplici. Vñ oppugnat̄ amor i-
teri⁹ ⁊ exteri⁹ ponit̄ in vineis sensuū: ⁊ vineā ꝑpriā
actualr̄ nō custodit. Hinc gemebūd⁹ ⁊ anhel⁹ ad
patriā exclamat [Judica mihi quē diligit aīa mea
vbi pascas/vbi cubes in meridie] neq̄ tā misera
bilr̄ ⁊ iugiter vagari incipiā: ⁊ cetera que suꝑficiē-
diter pretacta sunt.

Tertiũ sympsalma con-
tinens quatuor amoris ꝓprietates: scilicz. xij. xiij.
xiiij. et. xv.

P Ratus amor cor habz simplex: cui
lectulꝰ extat floridꝰ: est fructꝰ dulcis
in ore suo. Gratꝰ inq̄: q2 cũ esset rex
in accubitu suo (ait amor spõse) nar-
dus mea dedit odorẽ suũ: vbi ꝑm di
uidẽtes cãtica ꝑ dragmata decẽ: in-
choat secũdum dragma: paulopost tertiũ: ecce tu
pulcher. Deĩ quartũ: sicut malꝰ. Quintũ: vox di
lecti. Sextũ: dilectꝰ meꝰ mihi. Septimũ: egredimi-
ni. Octauũ: veniat dilectꝰ. Nonũ: vox dilecti pul-
santis. Decimũ: q̄s mihi det. ¶ Est aũt rõ diuisi-
onis inchoatio locutiõis sponse ad sponsum cum
rñsione sponsi. Sz ordinẽ ceptũ tenẽtes ꝑ sympsal
mata. x. ꝑm totidẽ metra nr̄a ꝑ amoris ꝓpetates/
cũ murenulis aureis doctrine pietatis. ¶ Reme
moremur in ꝑmis quẽadmodũ spõsa q̄sierit [In-
dica mihi quẽ diligit aĩa mea: vbi pascas/ vbi cu-
bes in meridie.] Et intelligamꝰ petitionẽ spõse be
nigniter quo ad aliud exauditã. ¶ Indicauit eniz
christus quẽ diligit/ quẽadmodũ pascit ⁊ cubat in
meridie ardẽtissime passiõis sue remẽmorate ꝑ eu-
charistiã. ¶ In quo accubitu cũ essz pacificꝰ/ glia
tur sponsa ꝙ nardꝰ sue deuotiõis dederit odorem
suauitatis ꝑ desyderij feruorẽ ad hoc sacrificiũ/ qȏ
est in odorẽ suauissimũ dño: ipse eñi idẽ est sacrifi-
cãs sacrificiũ: ⁊ cui sacrificaꝛ. In quo habitat ple-
nitudo diuinitatis corꝑalr̄: h̄ est ꝑfecte ⁊ ꝑm omnẽ
ꝟtutis dimẽsionẽ integralr̄/ sicut aplus intellexit:
⁊ martinus vocans deũ corpus. ¶ Amor subinde
post experientiã suauitatis sentit validã fuisse vocati
onẽ spõsi dicẽtis: Venite ad me q̄ laboratis ⁊ one
rati estis: ⁊ cetera q̄ sequuntur: qualia notanꝛ sin-
gillatim in amorosissimo ꝟbo sequẽti spõse [Fa
sciculus myrrhe dilectꝰ meꝰ mihi inter vbera mea
cõmorabiꝛ] Attẽde in fascicl̄o lenitatẽ/ in myrrha
suauitatẽ. In eo ꝙ est dilectꝰ/ mitis est: in eo ꝙ di-
gnaꝛ esse suꝰ/ humilis corde. Porro daꝛ sibi. i. ꝓ se
ad refectionẽ: ⁊ inter vbera poniꝛ vt iugũ ꝯnectẽs
⁊ ꝯmoraꝛ vt q̄etãs. Est igiꝛ christꝰ veniẽti ad se di
lecte post tot labores ⁊ onera tentationũ ⁊ tribula
tionũ iugũ suaue ⁊ onus leue: mitis quoq3 ⁊ humi
lis corde: reficiens deniq3 ⁊ quietãs. Ad quod spe
ctat quod addit sponsa: Botrus cypri dilectꝰ me
us mihi in vineis engaddi. Siq̄dem in botro cy-
pri ⁊ vineis engaddi refectio suauis accipitur: sim
plicitas ꝓinde laudaꝛ in spõsa ꝑ oculos columbi-
nos/ quos dirigit ad spõsum: qm̄ vbi amor/ ibi ocu
lus. Pulchritudo quoq3 duplex exꝑmiꝛ in amica:
q̄ reciproca vicissitudine laudat in dilecto/ ꝙ pul
cher est ⁊ decorus. Subinfert deniq3 quasi verecũ
da in similitudine petẽs osculũ. Lectulꝰ noster flori
dus laudãs domũ totã ex tignis ⁊ laquearibus vi
rium fortiũ esse ꝯpositã: q̄tinus appeat inde lectu-
li floridi. i. ꝯscie redẽs securior. Dilectꝰ adiũgit nõ
aduersatiue/ sed ꝯfirmatiue ad ꝟba spõse dicentis
lectulꝰ noster floridus: nimirũ q2 ego flos cãpi ⁊ li-
liũ ꝯualliũ; tu ꝟo amica mea sicut liliũ florifernm

oẽs filias excedẽs sicut liliũ spinas exuꝑat in deco
re. Subiũgit ꝓinde amor spõse/ sicut malꝰ inter li
gna syluarũ/ sterilis. s. inter fructuosa: sic amicꝰ me
us inter filias: qȏ ꝑ experientiã se cognouisse demõ-
strat dicẽs: Sub vmbra illiꝰ quẽ desyderabã sedi:
⁊ fructꝰ eiꝰ dulcis gutturi meo ¶ Cursim ista ꝑ te
xtu lr̄ali de ꝓpetatibꝰ amoris dicta sint/ latior ali- Q
q̄nto de amore fruitiuo fiat sermo. Amor fruitiuꝰ
vel amorosa fruitio si ꝓpe sumaꝛ/ includit tria ꝑn-
cipalr̄: ꝑsupponẽs cognitionẽ dei salrẽ ex simplici
fide. Primũ est libera motio volũtatis in deũ tã-
q̄ finẽ vltimũ: ⁊ h̄ ex põdere charitatis create sunt
⁊ increate. Alterũ est ꝑceptio talis vnionis cũ deo.
Tertiũ est ꝯsis ad hec duo ⁊ ipsa ꝑficiẽs/ qȏ est dele
ctatio: q̄ describiꝛ ꝑceptio ꝯueniẽtis ꝯiũcti/ sic ista
pluries exposuimus: sed repetimꝰ ad eliciẽdam de
scriptionẽ succinctã amoris fruitiui: qȏ est ꝑtracta
tio libera finis vltimi satiãs ⁊ q̄etãs. Pertractatio
poniꛇ quasi ꝑ gn̄e: qm̄ vsus ⁊ fruitio hn̄t actionez
circa obiectũ suũ: ⁊ suo mõ tenẽt ⁊ ꝑtractãt ipsum.
Et h̄ sub alijs verbis ꝟcat Aug. dicẽs de frui ⁊ vti/
ꝙ est sumere aliq̄d in facultatẽ volũtatis. Et q2 ꝓ-
prie sola volũtas vtiꝛ aut fruiꝛ: ꝓpterea iungiꝛ li-
bera ad h̄ q̄si genꝰ ꝑtractatio. Deinde ꝑ differẽtia
fruitiõis ad vsum subdiꝛ finis vltimi. Rursus q̄a
finis vltimꝰ ꝯtinet oẽ bonũ/ subiũgiꝛ satiãs ⁊ quie
tans. ¶ Amor fruitiuꝰ sic descꝑtus ꝯuenit oĩ ⁊ so-
li/ q̄ fruiꝛ etiã ipsi deo: qm̄ ꝑtractat libere se circa fi
nem vltimũ delectabilr̄ ⁊ q̄ere. Consonat Aug. de-
scptio: Fruimur rebꝰ cognitis/ q̄bus mẽs ꝓpter se
delectata q̄escit. Accipiꝛ aũt fruitio latiꝰ aliq̄n ꝓut
extẽdiꝛ ad vsum liberũ: immo et magis improprie ꝓ
ut brutis ꝯueniret. Sed stet ista ꝓpetas ⁊ attenda
mus quale q̄ntũq3 sit habere deum in libera facul
tate volũtatis: vt ꝑtractet eum/ faciens de eo sicut Q
voluerit. ¶ Quis in hac parte vim amoris digne
laudauerit: quis dignationẽ diuine pietatis in mi
nisterio nobis dataz satis admiratus fuerit? Qua
in re dicebat fructus vite: Ego in medio vestrum
sum sicut qui ministrat. Et rursum polliceꝛ: ꝙ pre-
cingit se/ ⁊ seruos quos inuenerit vigilãtes/ faciet
discũbere: ⁊ transiens ministrabit eis dicens: Co-
medite amici ⁊ bibite. ¶ Amor fruitiuꝰ habet im-
mediate deũ nedũ ꝑ obiecto circa qȏ versaꝛ: sz eti-
am ꝑ ꝓprio ⁊ immediato fine vltimo ad qȏ incli-
nat ⁊ inclinaꝛ. Singularis hec ꝓprietas est ipsius
charitatis ex qua sumiꝛ excellentia volũtatis. Sũt
alie due virtutes theologice/ fides ⁊ spes circa deũ
tanq̄ ꝓpriũ ⁊ immediatũ obiectũ/ sed nõ sub rõne
finis vltimi/ quod est summũ bonũ: qm̄ fides respi
cit deum sub rõne veri ꝑmi/ ⁊ spes sub rõne summi
ardui: que duo non habẽt finis vltimi rõnẽ. Por-
ro virtutes cardinales/ dona ⁊ btitudines/ vel ha
bẽt ꝑ obiecto immediato res alias a deo: sicut tem
ꝑantia moderaꝛ passiões ꝯcupiscibiles/ ⁊ fortitu-
do passiones irascibiles: ⁊ pnia respicit peccatum.
Similr̄ ⁊ luctus/ ⁊ iusticia humanos actus. Aut si
tendãt in deũ inclinatiue/ nõ tñ immediate ⁊ ꝑ se
motiue/ sz solũ mediãte charitate/ q̄ dat eis vitam
põdꝰ ⁊ decorẽ. ¶ Amor fruitiuꝰ oẽm vsum licitum
germiat ⁊ mouet ad finẽ vltimũ. Preterea ꝯnectiꝛ

oīs actus meritoꝝ cū habitibus suis ad amorem fruitiuū. Unū tam vetēres ꝙ fructes bñt ex sola dicere: Fructꝰ eius dulcis gutturi meo. Quocirca patet laus ⁊ ꝓcellētia charitatis: qꝛ ꝓpter qđ vnūqđqꝫ tale ⁊ illud magis: potior quoqꝫ bonitas est ꝑ eēntiam/ꝙ ꝑ ꝑticipationē ¶ Amor fruitiuꝰ dicēs deo amo te: ⁊ ab eodē audiēs: pasce agnos meos. Plꝰ obsequit ⁊ obedit ꝙ aliqua ꝟtutū: qm̄ ꝑ ipsum oīa referunt in deum ⁊ seruiunt ei: dum assumunt in facultatē voluntatis aut opantis/vt bona nostra: aut approbātis/vt bona aliena: aut tolerantis/ vt ꝓprie pene ⁊ aliene culpe: aut detestātis culpā propriā. Potest igit olm esse bonus vsus obiectiue/ vel ꝑ se si bona sunt approbāda: vel ꝑ accidēs mala detestādo ꝑpetrata/ respuēdo oblata/tolerādo illata. Neqꝫ tñ ideo bona sunt/qꝛ finis vsus bonꝰ est. Intelligit ꝙppe maxima ratis de vsu bono ꝑ se: nō solum ꝑ accidens. ¶ Amor fruitiuus totꝰ liberalis est atqꝫ gratuitꝰ/ꝙuis possit habere oclos ad mercedē: sed nō intētione ꝑncipali ⁊ viciata motione. Motio siqdem charitatis duplex est. Una complacētie ⁊ bñuolētie: altera desyderij ⁊ concupiscentie. Et hoc scđo modo duplr. Aut sistendo circa finem vltimū: aut referēdo ad ipm actu vel habitu/mediate vel immediate: ⁊ h̄ scđo mō motus charitatis q̄ est ↄcupiscētie/licitꝰ est: quēadmodū volo mihi deū/⁊ amorē suū opto. Preterea ꝑmitius mihi deū dari simul mihi desydero fieri. Porro totū h̄ finalr ꝓpter amorē amicitie ⁊ ↄplacentie circa deū. Saluat ex h̄ quēadmodū spes pecunie non est culpabilr vel simoniace mercēnaria: neqꝫ timor scrūs est seruilis; neqꝫ gñalr q̄uis actꝰ ꝟtutū impari ⁊ formari ab ipa charitate. Sed h̄ ꝑfecte ⁊ pure facere difficile est: silr ⁊ discernere ¶ Amor fruitiuus fructuosior est ceteris paribꝰ/ꝙ ꝟtutū q̄rūlibet vsus. R ō: qꝛ ꝓpter qđ vnūqđqꝫ tale ⁊ illud magis: ſꝫ fructꝰ essentialis ꝑmij de quo loquimur non venit alijs ꝟtutibꝰ nisi ꝑ charitatē. Purior ē insuꝑ ⁊ fini suo ꝓximior. Additū est ceteris paribꝰ qꝛ nō oībꝰ fas est intēdere solū amori fruitiuo/elicito immediate ⁊ dūtaxat circa deū: immo necesse est alias ꝟtutes/dona ⁊ btitudines assumere ꝓpter actus hierarchicos duos/q̄ sunt purgare ⁊ illuminare: ꝓpter ignorātias ⁊ pctā circa se si fuerit infectus: ⁊ circa alios q̄bus ex officio debitor est. Nō enī lꝫ talibꝰ nec expedit soli vacare ↄtemplatōis q̄eti: sed neqꝫ possibile est facilr ⁊ feliciter a talibus istud agi. Oportet vacare volentē deo ꝑus expiri illud qđ ꝑmittit: Arcū ↄteret ⁊ ↄfringet arma. s. vitiorū: ⁊ aduersantiū scuta ↄburet igni charitatis.

¶ Si quis aūt fuerit liber a iugo vitioꝝ ⁊ hoīum seruitute/quales erāt eremite/fructuosior est exercitatio sua circa deum vt sic/ꝙ circa ꝓximū: ꝙuis idē actus amoris elicitꝰ immediate circa deū/sit rō sufficiēs boni vsus: nedū circa ꝓximū/sed circa qđcūqꝫ creatū: ita enī btūs vno actu simplici fruitiuo dei simul vtit bñ toto mūdo: vt sit idē actꝰ diuersimode ↄsyderatꝰ/vsus ⁊ fruitio/rectꝰ ⁊ reflexꝰ. Uiꝰ est oīmodus/nō tñ essentialr infinitus. Amor fruitiuus crebrius in exercitio debet accipi respectu boni/ꝙ intellectus speculatiuꝰ respectu veri. Etsꝫ hic ꝑscrutatio grandis suꝑ eminētia duplicis huius potentie rōnalis: qm̄ Aristote. ⁊ sequaces etiā theologi sicut sctūs Thomas/videnf intellectꝰ preferre dignitatē. Alij ꝟo magis seq̄ntes Aug. ⁊ christianā pietatē certissimis rōnibꝰ volūtatē anteponūt: sicut dñs Bonauētura: qui ꝓpterea ex doctrina ⁊ vita pietatis circa charitatē cognoiatꝰ est seraphicꝰ. Solꝰ itaqꝫ cultura intellectꝰ speculatiui q̄ntūcūqꝫ subtilis cadit in illud apsicū: Scia inflat/ cultꝰ vero volūtatis in amore meret illud qđ addit ⁊ charitas edificat: q̄ sedēs sub vmbra iliꝰ quē desyderat/fructū gustat: immo fructus spūales.xij. dulces gutturi suo.

Sympsalma quartū: cōtinēs sex ꝓꝑetates amoris: scilicꝫ.xvi.xvij.xviij.xix.xx.et.xxi.

Potat amor/languet/amplexibꝰ heret amici: Quo se cūqꝫ rapit huc videt/audit/habet. [Introduxit inq̄t me rex in cellā vinariā ⁊c.] vsqꝫ in finē capli scđi. Potat amor introductus in cellā vinariā: potat fructum dulcē gutturi suo: potat sobriā/sicut hymnizat ecclesia ebrietatē spūs: ⁊ h̄ de calice illo ps. gl. antis: Et calix meꝰ inebriās q̄ꝑclarꝰ est: vn̄ iterꝫ: Inebriabunt ab vbertate domꝰ tue. Et in canticis istis: Comedite amici ⁊ bibite ⁊ inebriamini charissimi ¶ At vero qꝛ dixit aplꝰs: Nolite inebriari vino in quo est luxuria: ad qđ referf illud eiusdē: Nō plus sapere ꝙ opꝫ sapere: sed sapere ad sobrietatē/subiungit amor sponse/suā fcans sobrietatē in ebrietate. Et ordinauit in me charitatē. Amor siquidē etiā dei si nō fuerit ordinatꝰ/si fuerit zelus dei feruidꝰ: ſꝫ nō s'm sciam multiplicē sepiꝰ ꝑnicie opaf: vbi tñ arbitraf obsequiū se ꝑstare deo: sicut alibi deductū est de impulsibus ⁊ tētatōibꝰ. ¶ Et iterꝫ poterit hic aliq̄d cursiꝫ tāgi. Est āt ordiatꝰ amor seu charitas vt diligaf deꝰ suꝑ oīa ex toto corde ⁊c. ¶ Qua in re mirꝫ videf si amor dei possit esse nimius/cū modus eꝰ sit esse sine modo/ꝓut notat nomē ebrietatis/q̄si extra briam seu mēsuram: qm̄ ex ꝟbis Diony. mysticꝰ amator ꝑ imēsurabilē ⁊ absolutū pure mētis excessum ad suꝑessentialē diuinaꝝ tenebrarum radiū oīa deserēs: ⁊ ab oībus destitutꝰ ascēdit Unqꝫ si mētis excessus est immēsurabil/ ipse ē immēsus ⁊ sine mēsura vel bria: ⁊ ita vere ebꝛiꝰ. Et h̄ plane ↄfitemur/sed nō eq̄ possumꝰ loq̄ qualr l hac ipa ebrietate spūs. Idem spūs ineffabilibꝰ ⁊ ignotis ineffabilr ⁊ ignote ↄiungit ⁊ vnit. Quo super mysterio multa balbutiēdo garriunt insipiētia nostra: l de verbor hymno glie: ⁊ suꝑ illo christi: Qui mādūcat meā carnē ⁊ bibit meū sanguinez/in me manet ⁊ ego in eo: Tractatu. ix. suꝑ Magnificat. Uerū q̄nto plus bibit hec ebrietas spūs cū sobrietate pie meditatōis/tāto crescit sua manifestatio ⁊ de manifestatōe sua suꝑadmirabilis infinitatio: miro quodā ⁊ vix intelligibili mysterio/ꝙ ex manifestatione nascit ebrietas: ⁊ ex obscuritate ꝑcepta clarificatio maior venit. Ad quod spectat totus ille sermo diuinissimus hora cene ꝑ quatuor capla

Joannis: qui tūc supra pectus dñi recumbens/in-
troductus est in cellā vinariā: vbi cū ordinata cha
ritate hausit ebrietatē spūs ad intelligendū istius
vim sermonis. In quo videt̄ q̄si nugatorie nobis
ignaris totiēs repetere christ⁹ de circūincessione
triū psonaꝝ ad inucē in idētitate essentie. De circū
incessione ꝑterea ꝑ quādā ꝑticipationē analogā
triū ꝑsonaꝝ in electis/ τ electoꝝ ad inucē/ τ in eis/
vt τ deus sit oīa in oībus: τ ipsi electi sint ꝯsumma
ti in vnū. ¶ Et qm̄ nostꝝ hacten⁹ studiū fuit ꝯcor
dare theologiā hāc mysticā cū nr̄a scholastica: tē
C tem⁹ hic pauca dicere saltē vt nō lateat penit⁹ q̄d
nōis terminoꝝ. ¶ Sane tota vel ꝑapua causa dif
ficultatis ad intelligentiā scholasticā in hac ꝑte vi
det̄ esse ꝓpter oīmodā finiti ad infinitū/creature
.s. ad creatorē improportionē τ equocationē: qua-
lem elucidare volētes diuersi doctores diuersos
sibi terminos inuenerūt. ¶ Possumus sine ꝑiudi
cio ad duos τ vsitatissimos terminos totū resolue
re: vt dicam⁹ q̄ oīs ꝯparatio actualis dei ad creatu-
ram/est dumtaxat sicut ꝯparatio cāe ad effectū/τ ef-
fectus ad cām: sumpta cā in illa amplitudine de q̄
in cētilogio de cā finali tractatū est: vtvicȝ creatio
τ ꝯseruatio τ trāssubstātiatio τ vitalis immutatio
obiectalis/referāt̄ ad cām efficientē maxime vł for
malē τ finalē aliter q̄ Arist. explicauerit/qm̄ effici
entiā dei qualē tradit ṽitas fidei/ponēs creationē
de nihilo τ reꝝ creataꝝ potētiā totalr̄ obediētialē
ad potētiā dei actiuā: sicut in miraculis sup̄ natu
rā/ꝑsertim in admirabili eucharistie sacro ꝯstat h
eri. Prosequētes igit̄ subiūgam⁹ ꝯformit̄ ad phōs
q̄ vniuersalr̄ ꝓportio est cāe ad effectū τ econtra:
aliōqn vnū nō depēderet ab altero nec fieret: sicut
nec effect⁹ gereret silitudinē sue cause/sicut gerere
tradūt phī: q̄ insup multū ponūt ad rē nr̄am: mo-
dū vnū essendi in ꝑncipalē cāe in effectu/τ ecōtra.
Si igit̄ de⁹/immo qꝛ ṽe deus est cā vlis et simul im
mediata oīm visibiliū τ inuisibiliū effectuū: ꝯsās ē
ip̄m esse in quolibȝ effectu suo: τ viceuersa q̄libȝ ef
fectus eius in ip̄o est/sed tn̄ in diuersis τ sub diuer
sis gradib⁹. Vidit h̄ Aristo. (q̄uis obscure τ imꝑ
fecte) dicēs: A ꝑma cā oībus datū esse τ viuere: his
q̄dē clari⁹/his ṽo obscurius. Sed diuin⁹ ip̄e Joā
nes de ṽbo dei: Quō factū est inq̄t in ip̄o vita erat:
cuius ṽbi ꝑtractatio vniuersalis latior esset q̄ hec
breuitas exposcit. Sufficiat explicatio ꝓ re nostra
de amore dei/ꝑsertim extatico ꝑ grām τ gl̄iam: vt
intelligamus quō ꝑ amorē fiat circūincessio dei cū
creatura amāte/τ ecōtra: q̄uis deus sit infinitus τ
creatura finita. Quō ꝑterea fiat hec causalis circū
incessio vel intimatio valde sublimi⁹ in creaturis
diligētibus deū/q̄ in ceteris: sicut nihil in reb⁹ cre
atis sublimi⁹ τ ꝑfectius est q̄ amator dei: nec actio
diuinior q̄ amare deū. ¶ Perspicuū est ꝑ dedu-
cta/q̄ in oī amore creato de⁹ est sicut cā in effectu:
veꝝ tn̄ qꝛ amor dei ꝯuenit ꝑfectiori creature: deus
idcirco dr̄ esse ꝑfect⁹ in actu amoris/q̄ in aliis effe
ctibus. Anima ṽo ꝓducēs τ eliciēs actū amoris/ē
in amore suo sicut cā in effectu/τ ecōuerso: q̄uis de
us supnaturalr̄ opet̄. Ecce igit̄ amorē quasi nexū
mutuum dei cum aīa diligēte tanq̄ op⁹ ab vtroq̄

ꝓductum totalr̄ non ꝑs ab vno/pars ab altero:
neq̄ ꝑus aut posterius in ordine ꝓductionis: q̄u-
uis deus prior sit ordine ꝑfe. tionis. ¶ Rursus ex
istis elicit̄ ṽitas a Diony. posita de amore dei taȝ
actiue q̄ passiue/q̄ vicȝ extasim quandā facit. Reci
pit em̄ de⁹ nomē amoris/sicut ꝓbat idē Diony. ꝑ
Ignaciū totū ignitū dicētē: Amor me⁹ crucifixus
est. Cui ꝯsone theologizās gl̄iosa martyr Felicu-
la collactanea btē Petronelle/dū tortores dicerēt
Nega te christianā/τ dimitteris. Non negabo ait
Nunc cepi videre amatorē meū/in quo amor me⁹
fixus est. Sed τ phī dixerūt amorē deoꝝ eos fecis
se fecūdos in ꝓductione rerum. De⁹ siq̄dem infini
tus dum ex amore ꝓducit finitā creaturā/exit quo-
dammō suā īfinitatē diligēdo rē finitā: q̄uis actu
infinito. Ceteꝝ viceuersa rōnalis creatura finito
actu diligēdo deū obiectalr̄ īfinitū ponit̄ extra ter-
minos oīs creature: cū nulla sit infinita. Ecce sup-
admirabilē extasim in vtroq̄ amore/dei .s. τ creatu
re: cui⁹ itelligētia reqrit̄ pene in singulis ṽbis hu
ius libri cāticoꝝ τ euāgelii Joannis cū theologia
Diony. τ eplīs pauli τ hymnis. Propterea nimis
vniq̄ neq̄t vel exerceri meditādo/vel repeti ꝑdocen
do h̄ illapsus: hec circūincessio: hec ebrietas spūs
¶ Unde ꝯsurgit sequens ꝯditio: Languet amor. D
Intelligimus sponsam in exitu celle vinarie qua-
si temulentā nescire cum petro q̄d diceret: nec exꝑ
mere cum q̄bus τ ad quos vel quas loq̄ret̄: Fulci-
te me floribus/stipate malis: qꝛ amore langueo: vł
vt alia lr̄a habet: qꝛ vulnerata charitate ego sum.
Habet itaq̄ amor spūalis τ sctūs sua vulnera/suū
languorē/suam mortē/suā vitā ꝓ varietate statuū
τ vicissitudinū: τ pro silitudine quadā ad amorem
carnalem/quo laborāt philocapti: q̄uis longe dis
similr̄. Ubi notādū est/q̄ dum sum⁹ in corꝑe quod
corrumpit̄/aggrauat aīam: τ deꝑmit terrena iha-
bitatio sensum multa cogitātē. Uñ ꝯsurgit ꝓ dis-
solutione q̄stiōis mote/q̄ amor dei pōt h̄ in via ni
mius esse: modū quoq̄ recipit τ mensurā. ¶ Ha-
bet certe amor dei ꝯsyderari dupl̄r. Primo modo
ſm se: alio mō ſm circūstantias diligētis in ordīe
ad obiectū. Si ꝑmo mō/ꝯstat q̄ amor in se finitus
est: mēsurā hñs/numeꝝ τ pond⁹: sicut τ ꝯdita q̄li-
bet creatura. Si scd̄o mō/sic debȝ amās circūstāti-
as apponere: quēadmodū in actibus aliaꝝ ṽtutū
vt exerceat̄ qn̄ opꝫ/vbi opꝫ/q̄ntū τ qualr̄ opꝫ: τ
ꝓpter alligationē cū corꝑe: q̄ꝫ ꝑ excessum ꝑiclitari
ꝯtingeret/aut notabilr̄ ledi. ¶ Porro iuxta terti-
um modū q̄ respicit obiectū deū .s. q̄ ē totus τ infi-
nite diligibilis/excessus τ nimietas in diligēdo ne
quit fieri/neq̄ modū opꝫ apponi: sicut nec in lau
de eius: qꝛ iuxta ṽbū eccl̄ie sumptū ab eccl̄iastico:
Maior est oī laude/nec laudare sufficis. Cōsurgit
igit̄ languor amoris vel ex ꝑte corꝑis qō affligit̄/vł
ex ꝑte mētis cuius desyderiū nō implet̄ ¶ Qua su
ꝑ re rursus attēdenda est distinctio circa diligētes
deū. Quorūdā em̄ dilectio τ si terminet̄ ad deū si-
cut ad finē τ obiectū: verūtn̄ exercet̄ quasi ꝑ solum
sensum ex cognitione sensibiliū: quēadmodū circa
mysterium incarnationis/natiuitatis/passionis τ
crucis/circa vitas/imaginesq̄ sanctorum: ex q̄bus

pie recogitatis/inspectis vel imaginatis ⁊ auditis
tales recipiūt veras ⁊ ꝓprias passiones sensuales
cū motu reali cordis ⁊ corporis: sicut pateret enume-
rando ꝑ singulas passiones ex amore sensuali tra
hētes originē. Tales sunt vt plurimū simplices et
deuoti in religionibꝰ vel seculo de statu incipien-
tiū quos animales dicimꝰ. Colligunt̄ signa dilecti-
onis taliū per cōparationē ad amorē carnaliū ve
hementē. Ex cuiꝰ cōsyderatiōe nōnulli totū decur
sum textualē canticoꝝ exponere voluerūt. ¶ Sūt
alij multo rariores quos ꝓprie spūales et ꝑfectos
nominamꝰ/dicētes cū apl'o: Et si christū ſm carnē
cognouimꝰ: nō iam tñ eū ſm carnē cognoscimꝰ.
Isti trāscendētes oīa sensibilia ⁊ intelligibilia cre
ata/in sola dei simplicissima bonitate/veritate et
eternitate defigūt mētis amorē vel affectū: ꝓ qbꝰ
⁊ ad q̄s sermo totꝰ de mystica theologia cognosci
tur institutꝰ/imo tales ꝓpriū etiā deserūt mētis af
fectū vel amorē desertiōe ꝓrsus ineffabili: q̄ fieri
nō pōt nisi nō supnaturalr̄ attraxerit ⁊ eleuauerit de
us: ⁊ oīa supmūdane q̄ mūdana sunt explicauerit.
Partitis inq̄t Diony. alteritatibꝰ ⁊ cōcupiscētijs/
curisq̄ꝫ ꝯclusis ⁊ supmūdane explicatis: in diuinā
monadē ꝯgregamur. Cōtingit nihilominꝰ regres
sum vel descensum seu redūdantiā fieri ad sensua
lē portionē: vbi ꝓprie dicte causant̄ passiones ex
dilatatione vel ꝯstrictiōe cordis: nō interrupta to
taliter anagogica mētis ad deū vnione per quādā
gloriā ⁊ iocūditatē in apice mētis effecta: vbi ali-
q̄n post lāguorē amoris seq̄t̄ mors q̄dā spūalis: q̄
potiꝰ vita ꝰ dicēda est: qm̄ labit̄ in amplexū sponsi:
totā se deserēs ipsa spōsa: sicut ex sequiti ꝓprietate
dat̄ intelligi. [Leua eius sub capite meo: ⁊ dexte-
X ra eius amplexabit̄ me] ¶ Accipiamꝰ hic ad leuā
ꝑtinere quodcūq̄ creatū vel finitū: dextera ꝟo sit
eternitas ipsa: quo ꝯueniēter ꝓsupposito mox itel
ligemꝰ doctrinaliter totū amplexionis huiꝰ myste
riū: de q̄ ꝑ sapientē amplexu dictū est: Glorificabe
ris ab ea (sapia videlꝫ increata) cū eā fueris ample
xatꝰ. Separat̄ hic q̄si ꝑciosum a vili/eternū a tpa
li/imēsum a finito: tanq̄ꝫ si ꝯsyderet̄ deꝰ ab sq̄ꝫ vlliꝰ
creature societate esse solꝰ: nō quidē in aliq̄ ꝓbāta
stabili loco/sed in eternitate sua sicē ante mūdi crea
tionē: neq̄ꝫ ꝓcessit tpe ſꝫ eternitate: neq̄ꝫ nūc est ex-
tra celū localiter/ſꝫ eternaliter. Cū igit̄ quicq̄d est
cognitionis in spōsa/q̄cq̄d amoris formalis/ totū
sit finitū/totū spectabit ad leuā ⁊ dextra sola spō-
si/amplexabit̄ spōsam: q̄ rñ ꝑtinet ad leuā. Pro-
pterea necesse est q̄ nihil sit mediū inter eos/ſꝫ ma
nebūt duo extrema: deꝰ supior nō loco sed eternita
te: ⁊ spōsa inferior cū oī q̄ in ea vel circa eā finite
positū est. Ecce q̄ amor spōse format̄ vniꝰ ē actu
aliter ideali amore spōsi: cui fuerat ab eterno solū
potētialiter vel aptitudinalit̄ ordinatꝰ: nulla facta
penitꝰ mutatiōe ī amore eterno spōsi/ sed in spōsa
ꝓpter relationē actualē ad spōsum nihil ponentē
in eo/sed in spōsa. Sicut creatio actual'r nō in deo/
sed ī creatura sese tenet vt nouiter adueniēs. Deni
q̄ꝫ deꝰ mō nouiter diligit ⁊ āplexat̄ spōsam nō mu
tatꝰ in aliq̄ vel inouatꝰ/sed in amore actuali spōsa
nouitatē accipit: q̄ deū facit formaliter amādo suū

esse amorē obiectaliter: volēte ita deo causalr̄/⁊ aīa
effectualr̄ recipiēte: imo ⁊ coagēte cū deo: vex eq̄-
dē est q̄ amās alterꝰ/facit illū esse suū: maxie dū sit
amor reciprocꝰ/q̄lis est in deo dicēte: Ego diligē-
tes me diligo. Et iterꝫ: Qui diligit me/diligetur a
patre meo: ⁊ ego diligā eū/⁊ manifestabo ei meip
sum. Cōsurgit exinde rō vera amicitie inter deū et
hoiem sctm̄: q̄lis esse non pōt in irrōnalibꝰ crea-
turis: q̄lis amicitia tāto delectabilior est q̄nto ma
gis ꝑcipit̄ eiꝰ exercitatio: q̄lē nō curauerūt ꝓbi q̄
cognoscētes deū/nō sicut deū glorificauerūt/neq̄ꝫ
gr̄as egerunt ⁊c̄. De quoꝝ numero segregarent̄ vti
nā theologizātes aliq̄ q̄ ꝯtēdūter se nosse deū/factis
negāt ⁊ in exercitatiōe speculatiua tm̄mō vani: in
sipiētes ⁊ aridi ꝯuersant̄ quos ī cella vinaria posi-
tos: neq̄ꝫ charitas ordinat/neq̄ꝫ dextera cōplexat̄/
neq̄ꝫ postremo dormiūt spūaliter aut quiescūt: ha
bētes q̄dē speciē pietatis/ virtutē aūt eiꝰ abnegan
tes. Quo ꝯtra sequit̄ de sponsa [Adiuro vos filie
hierlm ꝑ capreas ceruosq̄ꝫ cāpoꝝ/ ne suscitet̄ nec
euigilare faciatis dilectā donec ipsa velit.] Felix
sapor q̄ sub adiuratiōe tali/ꝑ talē sit ⁊ ad tales: hec
est optia ꝑs marie/ q̄ prefert̄ sollicitudini marthe
q̄diu ꝑmiserit spōsus q̄ potētior est īpetrare vacā
do q̄ alia laborādo: ꝓinde solet adiuratio fieri ꝑ
res valde diligibiles: q̄les sunt ī figura capree cer
uiq̄ꝫ cāpoꝝ filiabꝰ hierlm. Qui eñ plus amabile
ciuibꝰ celestibꝰ (qui ꝑ filias hierlm hic ⁊ prius acci
piunt̄) q̄ acutissimo intuitu ⁊ saltu ꝓpeti ꝑ latitu-
dinē cāpoꝝ celestiū liberrime ꝯuersari. Sentiens
spōsa tali se libertati dimissam laudat efficaciā vo
cis sponsi [Vox inq̄t est dilecti mei] Deīde q̄ som
nus spōse nō est iners ⁊ oppssus/sed ī eo cor maxie
tūc vigilat: ꝓut infra notat̄: quocūq̄ꝫ se diuerterit
spōsus/videt/audit: ⁊ hꝫ vigilātissimꝰ amor spōse
ſm hoc tres amoris huiꝰ ꝓprietates hic positas
prima ibi: ecce iste venit saliēs in mōtibus ⁊c̄. secū
da: En dilectus loquit̄ ⁊c̄. tertia: dilectꝰ meꝰ mihi.
Videt sponsi alacritatē/ audit eius allocutionē ⁊
hꝫ cū eo intimitatē/tripudiat ⁊ inspicit alacritatē:
alloquit̄ ⁊ inuitat amicabiliter/intimat̄ sibi se dās
totaliter. ¶ Sunt in h̄ loco sic̄ ⁊ in scripture totiꝰ
expositione memoriter habendi figurales ⁊ tropi Y.
ci locutionū modi a rethoricis ⁊ grāmaticis tradi
ti: quos insequit̄ tyconius in suis. vij. regulis: quo
niā hic frequenter illud quod est sponsi attribuit̄
sponse ⁊ econtra ꝓpter vnitatē spiritus. Neq̄ꝫ ꝓ-
terea sexus attendit̄: q̄ sanctus amor sine genere
est: sicut apud Esa. christus gloriat̄/dicens: Tanq̄
sponsum se decoratū corona: ⁊ tanq̄ spōsam orna
tā monilibꝰ suis. Sic ⁊ illud q̄ est cause attribuit̄
effectui quē fecit. Sicut dies vel deus ipse dr̄ letus
q̄ letificat: vel tristis/q̄ contristat. Qua in re duꝫ
vicissitudines actionū sponsa tribuit sponso: vt q̄
venit saliens in mōtibus ⁊ transiliens colles cū si
milibus/accipiendū est ꝑ efficientiā/nō per inherē-
tiā vel ꝓprietatē. Sic respicere dr̄ sponsus ꝑ fene-
stras ⁊ cancellos .i. fenestras reticulatas/ gallice
trelis: q̄ respicere facit. Sic ꝓterea loqui: q̄ facit
audire seu cognoscere per effectū ea q̄ sunt sponsi.
Possumꝰ aūt sub cōpendio colligere moralr̄ q̄dā

signa quib⁹ ostẽdit spõsa quietẽ suã placere spõso potius ꝙ turbari eã circa plurima: ꝙuis accipiãt nõnulli sponsam h̃ loco vocari ad actionẽ ꝓ regimine subditorũ. Nos absq̧ ꝑiudicio ꝓsequamur adiurationẽ sponsi ꝓ gratissimo ocio qḋ spõsa tribuit bñplacito suo. Ex hoc ꝑmo: q: videt in se agilitatẽ alacrẽ ad currendũ viã mãdatoꝝ dei: ꝑ sublimia ⁊ lata meritoꝝ exercitia tanꝙ vires sue similes sint capree/hinnulo ceruoꝝ transilientiũ: nunc mõtes/nunc colles/nũc cãpoꝝ planicies ꝑspicaciter ⁊ libere. ❡ Est enĩ contẽplatio liber ⁊ ꝑspicax mẽtis intuitus in res ꝑspiciendas circũquaq̧ diffusus. ❡ Jungit̃ idcirco signũ s̃m ꝙ dilectus stat post parietẽ respiciẽs ꝑ fenestras/ ꝓspiciens ꝑ cancellos. Parietẽ hic intelligim⁹ vite ꝑ̃sentis incolatũ ⁊ obstaculũ: ne dilectus patenter ⁊ clare facie ad faciẽ videat̃. Tot quoq̧ sunt parietes quot obstacula ꝓhibentia visionẽ: tot v̾o fenestre ⁊ cancelli ꝑ quos respicit sponsus effectualiter (q: respicere facit) quot fuerint species illuminationũ descẽ a patre luminũ: ad quaꝝ susceptionẽ disponit oculum sctm̃. Addit̃ tertiũ signũ in excitatione blanda sub appellatione amice/ colũbe ⁊ formose [Surge inquit ꝓpera amica mea] quia secretoꝝ meorũ conscia formosa mea [qm̃ in te est proportio numerosa donoꝝ cũ grane colorãtis vel illuminãtis suauitate [colũba mea] q: per spm̃ sanctũ meũ simplex effecta. ❡ Sequit̃ septuplex cõmoditas ex tẽpore ⁊ loco vnde possit ⁊ debeat amor sponse properare post dilectũ: ostendẽdo sibi pulchritudinẽ faciei cũ vocis sonora dulcedine ꝑ accessum in foraminibus petre ⁊ cauerna macerie tanꝙ in abditis ⁊ solitarijs habitaculis: in quib⁹ sola cũ sola/ vnica cũ vnico deliciose quiescat. Incedendo prius per septẽ itinera q̃ sunt/ intentio/ meditatio/ contẽplatio/ dilectio/ reuelatio/ gustatio/ oꝑatio: Qualiter apte ꝓsequitur liber cuius initiũ est. Eũ qui venit ad me/ nõ eijciam foras. Sumũtur ex istis alia septem signa beneplacite vocationis. ❡ Et quartũ in ordine est emollitio cordis prius gelidi qḋ amori nequibat intendere/ neq̧ se sursum ferre [Jam hyems transijt] Deinde ꝓ quinto signo [imber abijt ⁊ recessit] q: per meditationẽ fortem ꝓhibite sunt stillare tot graues ⁊ multiplices vagantiũ desyderiorũ ⁊ fluctuantiũ curarũ cũ phantasmatib⁹ pluuiosis exundationes. ❡ Rursus ꝓ sexto signo [flores] gratissimi veritatũ diuinitus apparẽtiũ [in terra] cordis emicare vernareq̧ cernunt̃ per contẽplationẽ. Ceterũ pro septimo signo [tẽpus putationis] seu resecationis aduenit: quatin⁹ humor amorosus a radice cordis egrediens nõ dispergat̃ inutiliter ꝑ spuria germina: vel sup̾fluitatẽ ramusculoꝝ vnitatis curiose: nõ per solicitudines occupationũ etiã aliunde tolerabiliũ: nõ per locutiones ⁊ oꝑationes q̃ non ꝓsuntiant ita ꝓsunt sicut anagogica dilectio. Si desieris (inquit domin⁹ ꝑ Esaiã) extendere digitũ in opꝫ ⁊ loqui ꝙ non prodest: concludit̃ tandẽ: cibabo te hereditate patris tui iacob. ❡ Vox turturis addit̃ ꝓ octauo signo: quia solitudinis amica/ ⁊ gemitũ dans pro cantu: vernũ insup̾ tẽpus aduenisse denũciaus quale est tẽpus amantiũ: apta est ad supermẽtales excessus figurãdos. ❡ Ficus ꝓtulisse grossos suos ad suauitatis indiciũ. ponit̃ pro nono signo: quale manifestat̃ precipue in eucharistie libera/ frequenti ⁊ deuota sumptione semotis omnib⁹ impedimẽtis alienis: ex quib⁹ spirituales sensus vel acetant̃/ vel multipliciter a spirituali degustatiõe desipiũt. Habetur tractatus in re nonus sup̾ magnificat. Deniq̧ florentes vinee dant odorẽ bone cõuersationis per exercitia spiritalia meritorie actionis in secreto cordis: vbi possunt eleuatiue spiritales/ immo ⁊ corporales spiritaliter ad ꝓximos exercen fructuosius reuera plerũq̧ ꝙ per actiones illoꝝ qui soliciti sunt: ⁊ turbant̃ erga plurima/ fiant. ❡ Porro quid sibi velit hec iussio [capite nobis vulpeculas paruulas que demoliunt̃ vineas/ vinea nostra floruit] Grandis esset ad exponendũ materia q̃ sub paucis dat intelligi quãlibet occultam profectuũ spiritualiũ demolitionẽ viris spiritualib⁹ quantũcũq̧ ꝓfecerint insidiantẽ/ quales sũt blasphemie sordidissime vix credibiles a malignis vulpeculis immisse tam carnis quã spiritus. Qua sup̾ re tractatus pridẽ editus est in vulgari: et apud patres ⁊ doctores remedia tradita sunt. ❡ Decipiũt aliunde fallaces vulpecule tentationũ dum fingunt se mortuas sed ꝓtimantes incautas arripiũt auiculas: que sic (sed tarde) sentiunt vulpeculas carnales et similes in seipsis adhuc male viuere vsq̧ ad demolitionẽ quãdoq̧ totalẽ ⁊ virtuosi cuiuslibet germinis mortificationẽ. De qualib⁹ accipit̃ maxime illud apostoli: Impossibile est eos. i. difficillimũ qui gustauerũt bonũ dei verbum/ ⁊ ꝓlapsi sunt ⁊c̃. Vix enĩ tales ad spiritualia reuertũtur effecti fetentes abominabiliter sicut ouũ semifotuꝫ dũ frigescit. Amor postremo dilecte nõ respondit dilecto/ illuminanti/ vocanti/ blandienti/ circũstantias insup̾ accõmodas enumerãti: quousq̧ sensit (iubẽte sponso) vulpeculas paruulas captas esse. Tũc in spe secura iubilãs: neq̧ vocẽ integrare sufficiens protulit interrupte [Dilectus meus mihi ⁊ ego illi] Mille/ immo infinite possunt fieri suppletiones: sufficiat hic vna [Dilect⁹ meus mihi] loquit̃ in aure mentis. Amas me [et ego] respondeo [illi] amo te: subdit [pasce oues meas/ pasce agnos meos] quoꝝ mihi grandis est numerus cũ familia multa nimis: sicut moraliter in Job ostendit Grego. [Inter quos simul pascitur dilectus inter lilia] candida meritorũ [donec aspiret dies] eternitatis [et inclinẽtur vmbre] caliginis status ꝑ̃ntis quod vt celeriter adueniat: cupio enĩ dissolui [reuertere dilecte mi] ad diuinitatis gloriã [sup̾ montes bethel] in celestibus trahẽs me tecum in alacritate pernici [similis] in hoc fact⁹ [capree hinnuloq̧ ceruoꝝ] Liceat illic ex sententia dicere voto perenni [Osculet̃ me osculo oris sui.]

Diapsalma quintũ: in quo ponitur sex proprietates: folꝫ. xxij. xxiij. xxiiij. xxv. xxvi. et. xxvij.

Uerit amor quod amat: tenet i sublimia surgit: Aut cubat/aut fert/aut diadema gerit. Amor hortat p ps. Letet cor querentiũ dñm ⁊ confirmamini: querite faciẽ ei⁹ semp. Primũ in oculo. Alterũ in amplexu. Tertiũ in contemplando. Est itaq3 (iuxta qḋ pretactũ est) prim⁹ act⁹ amoris tã naturał liberi q̄ gratuiti supinfusi simplex ⁊ ↄtinuus. Actus ꝟo secũdi quos dicim⁹ feruorẽ amoris sunt quidẽ ↄtinui i patria. Sunt aũt in via frequẽter heu nimis interrupti cõpellẽte necessitate corpis/seu fragilitate aut impietate spũs istud faciẽte. Preterea necesse crebro repetere qḋ crebro deserit. ¶ Amor igit sese recolligens dicit [In lectulo meo p noctes] Lectulus hic accipit sepius p quiete cõsciẽtie: qui nõ admittit alterũ q̄ deũ: coangustatũ est eñ stratũ ita vt alter decidat. Noctes possunt ad literã intelligi: q2 sunt ↄtẽplãtibus aptiores. Sunt insup noctes vmbre creaturarũ. Sunt quoq3 tribulatiões intus aut exterius ex peccatis aut penis contribulantib⁹ exurgẽtes. Dicebat vnus ex amatorib⁹: Factus sum sicut nycticorax in domicilio. Scdm ala nycticorax si pdit mox tolerabit. Mox aliud q3 dabit (.s. auiculis diurnis) tutius q̄ latet. Hec similitudo est solitarij posita per Ansel. pro seipso dũ ad episcopatus pdiret actiones. A beato siłr optata est ⁊ laudata Greg. nobis aũt ore simul ⁊ aĩo sepius recẽsita. ¶ Amor idcirco dicit [in nocte quesiui quẽ diligit aĩa mea] Satis est ab amore notificatus ille q̄ querit sub h epitheton quẽ diligit aĩa mea. Quesiui illũ ⁊ non inueni. Cur obsecro nõ inuenit: q2 non erat tũc tẽpus aut locus beneplaciti sui. Sciebat cõmoditates ampliores quas ex dilatione sponsa susciperet quaꝝ mltas tractatu secũdo de theologia mystica pridẽ notauim⁹: ⁊ in vulgari de mẽdicitate/vbi formã insecuti sum⁹ de mẽdicãtibus p vicos ⁊ plateas satis ample: q̄ forma sub paucis hic tãgit. Surgã ait plus animi feruore q̄ corporis agitatione: ⁊ circũibo/non passib⁹ corpis sed spũs: ciuitatẽ cuius participatio eius in idipm: de q̄ gloriosa dicta sunt/ q̄ libera mater nr̃a p vicos quos dicim⁹ esse ordines angeloꝝ/⁊ plateas gñaliter oĩm mãsionũ celi [Quesiui ⁊ nõ inueni] deo in meli⁹ disponẽte. ¶ Amor subiũgit [Inuenerũt me vigiles qui custodiũt ciuitatẽ] Est ciuitas q̄ occidit pphetas: in q̄ vidit ps. contradictionẽ ⁊ iniquitatẽ: sup cui⁹ muros sunt iniq̄tas ⁊ dolus: vigiles habens ⁊ custodes malignos spũs: totũ p antifrasim: quia ibi nec est ciuium vnitas/neq3 malignoꝝ custodia/sed subuersio. Si forsitan vt aliq̃ res se habent feruor amoris offenderit in hãc ciuitatẽ querẽdo dilectũ: si se cũ suis ostẽderit sathanas in angelũ lucis trãsformatũ. Si preterea nesci⁹ amor christi ebrietate q̄sierit [Num quẽ diligit aĩa mea vidistis] Si deniq3 nihil sibi respõdentib⁹ ptrãsierit/⁊ paululũ post dilectũ inuenerit: siue potius in meliorẽ partẽ ciuitas accipit de celesti vel supcelesti hierusalẽ. Sunt p vtroq3 doctoꝝ sentẽtie: put in. v. ca. [Percusserũt me ⁊ vulnerauerũt me ⁊c̃.] ¶ Amor hic si p bona ciuitate steterit ⁊ custodib⁹ eius; aład uertendũ est q̄ si deus solus det gratiã ⁊ gloriã cũ pmis actib⁹ suis: nihilominus secũdos actus quos exercitia dicim⁹ ⁊ opationes actuales/ cooperant ⁊ adiuuãt in via simul ⁊ patria ciues celestes: quos dicit apl̃s oĩes administratorios spiritus: quib⁹ attribuit Diony. tres actus hierarchicos/ purgare/illuminare/pficere. Nominant aũt in his canticis filie hierlm: quas alloquit frequẽter amor feruidus aliq̃n sub hoc nõie/aliq̃n sub determinatione: vt ibi [fulcite me floribus: stipate me malis: q2 amore langueo] petẽs haud dubiũ solamẽ ab ipsis anxij amoris vulnerati charitate in cella vinaria pietatis. ¶ Amor voti cõpos subdit. [Tenui eũ nec dimittã] det aliq̄d simile cũ ps. in abundãtia sua. Nõ mouebor in eternũ. Et rursus. Iuraui ⁊ statui custodire iudicia iusticie. Donec introducã illũ: non prsus introduceret nisi simul introduceret. Domus aũt matris sue diuine. s. sapientie ẽ aĩa ipsa ꝯm latitudinẽ capacitatis sue vniuersam: cubiculũ ꝟo genetricis sue est eadẽ aula ꝯm apicẽ sublimissimũ ⁊ simplicissimũ mentis sue: vbi genitrix sua sapiẽtia idealiter sibi quodãmõ propria q̄ p creationẽ mater est oĩm viuentiũ/ sola requiescit vbi mẽs amat arte manẽs cũ q̄ nõ cõmunicet alienus sol⁹ cũ sola morat zelotes spõsus adiurãs vt pus: et zelans p quiete sponse [Adiuro vos ⁊c̃.] ¶ Amor quo quietior in cõr cubiculum tenet dilectũ eo iugiter in sublimiores theorias ascendit: q̄ admirãdo filie hierlm dicũt [Que est ista ⁊c̃.] Aut certe intelligam⁹ sponsum ab amplexib⁹ experiẽtia semotũ ad tẽpus: vnde mẽs deuota cõpungit ad piũ ⁊ humilẽ affectũ qui p virgulã fumi ex aromãtibus designat. ¶ Amor rursus in lectulũ pacifici Salomonis admittit cũ custodia angeloꝝ q̄ virtutũ oĩm/cardinaliũ ⁊ supnaturaliũ: quaꝝ numerus p. lx. fortes designat ↄtra timores nocturnos insidiantiũ vitioꝝ ex demone mundo ⁊ carne. ¶ Amor iterũ tanq̄ vehiculũ ⁊ ferculũ pacifici salomonis/defert ipsum p subleuate mẽtis actũ: qui gradatim ↄsurgit a colũnis infimis per ascensum purpureũ in medijs charitate ↄstratũ vsq3 ad reclinatoriũ aureũ sublimis ⁊ quietissime charitatis. ¶ Amor deniq3 decorat diademate p matrẽ sapiẽtiã: quale diadema sibi dedit/ ⁊ eo circũdedit in die desponsationis ⁊ leticie cordis sui. Hãc diẽ rationabiliter intelligim⁹ horã qua p baptismi gratiã factũ est illud de Esaia [Gaudens gaudebo in dño ⁊ exultabit aĩa mea in deo meo. Quia induit me dñs vestimẽtis salutis] virtutũ omniũ celitus infusaꝝ [et indumẽto iusticie] christo. s. qui est sol iusticie [circũdedit me] sicut in Apoc. Uisa ẽ mulier amicta sole ⁊ in capite eius corona stellaꝝ. xij. Sequit ↄcorditer ad pmissa: tanq̄ spõsum decoratũ corona/⁊ sponsam ornatã monilib⁹ suis. ¶ Est aliud i hac excitatiua voce [Egredimini filie sion ⁊ videte] qḋ altius scrutãdũ est prestãte eo q̄ dixit: Ego sum ostiũ: p me si q̄s introierit/saluabit. Ingrediet ⁊ egrediet ⁊ pascua inueniet. Egressus iste ponit a doctoribus desyderabilis visio pacifici salomõis christi ꝯm humanitatẽ. Ingressus ꝟo ꝯm diuinitatẽ: pp̄ter q̄ duo ẽ liber scptus int⁹ ⁊ foris/e

vtriusq; hois corpalis ⁊ spūalis refectio. ¶ Cete
rū filie sion ⁊ si possint intelligi ciues angelici hie
rusalē qui desyderāt aspicere regē salomonē chri-
stū totū desyderabilē intus ⁊ foris: cueniēter etiā
viatores hoies ⁊ cōprehēsores accipiūtur: quos
exhortatio talis ⁊ ad meritū excitat ⁊ ad pmiū in
uitat: qm̄ visio est tota merces cū amore q̄ visionē
ad se trahit. Ubi amor/ibi ocul⁹. Et quoniā amor
vulnerat/subsequit ipsa manu⁹ vis actiua: vbi vul-
nus/ibi digitus. Cor deniq; sociat: qm̄ amor est in
finitus thesaurus hoibus: sicut ⁊ mater sapia/ma
ter inquā pulchre dilectionis. Ubi vo thesaurus/
ibi ⁊ cor. ¶ Porro q̄ sit mater regis salomonis q̄
coronauit eū: ⁊ quo diademate in die despōsatio-
nis illius ⁊ in die leticie cordis ei⁹. Concordāt iu
dei p regē salomonē in cāticis istis accipi deū spō
sum synagoge: sed incarnationē ei⁹ negāt: quā do
ctores catholici cludūt ex h loco: osidētes oporte
re p matrē illius nō aliā q̄ mariā dei genitricē de-
notari: ⁊ csequēter synagogā de q̄ corpaliter nat⁹
est christ⁹ de semine dauid sm carnē. Despōsatio
pinde ⁊ coronatio salomonis accipit dei incarna
tio ⁊ vnio cū humanitate in vnitate suppositi ver
bi qn̄ verbū caro factū est: ⁊ circūdedit mulier vi-
rū coronādo ipm diademate carnis cū vniuersita
te virtutū. Synagoga vo coronauit eū diademate
spinarū: qn̄ formauit ⁊ desponsauit sibi ecclesiā: et
dotauit de latere ipsi⁹ dormiētis qn̄ exiuit sanguis
⁊ aqua ad sacrox cstitutionē. Sed quō fuit ista di-
es leticie cordis eius: siue referat ad matrē/siue ad
salomonē desponsatū: Fuit quidē dies illa amari
tudinis ⁊ tristicie sm infirmitatē carnis: s; summe
leticie sm promptitudinē spūs/qn̄ csumatū est de-
syderantissime redemptionis nostre totum opus.
¶ Amor igit ad nullū grādius/nullū admirabili
us/nullū amicabilius spectaculū poterit inuitare
deuotas aias sion speculandū/videndū ⁊ aman-
dū/dicēte apso manifeste: Magnū est pietatis sa
cramentū qd manifestatū est i carne/iustificatū est
in spū: apparuit angelis/pdicatū est in gētib⁹/cre-
ditū est in mūdo/assumptū est i gloria: qm̄ videm⁹
(vt alibi ait) christū ppter passionē gloria ⁊ hono
A re coronatū. ¶ Atuero grandis orit hic inter do
ctores questio. Utrū sine passione ⁊ morte crucis
christ⁹ fuisset glia ⁊ honore coronat⁹ ⁊ p incarna-
tionē ecclesie despōsatus: h est q̄rere terminis vsi-
tatiorib⁹. Nunqd adā non peccāte dei fili⁹ fuisset
despōsatus cū humanitate. Sunt ad vtrāq; partē
grate simul ⁊ deuote rōnes: q̄s ad compendiū po
nit dn̄s Bonauē. in pn. iij. premissa distinctione:
qd de incarnatione est loqui dupliciter. Est em̄ in
carnatio carnis assumptio. De carne autē assum-
pta est loq̄ vel quantū ad substātiā/ vel quantū ad
defectū passibilitatis. Si scdo mō constat qd hoie
nō peccante carnē mortalē nō sumpsisset. Si pmo
mō pbabile esse dicit ⁊ ampli⁹ csonū rōni q̄ preci
pua rō incarnatōis fuit pfectio multiplex surgēs
ex dignitate illi⁹ opis. Incarnatio em̄ facit ad pfe
ctionē hois: ⁊ per csequēs ad pfectionē totius vni
uersi in hoc q̄ cōplementū dat hūano generi quo
ad naturā gratiā ⁊ gloriā. In incarnatiōe em̄ est

csumatio modox educendi hoies in esse ⁊ ad pfe- r
ctionē agentis/in h q̄ h ō qui ē vltim⁹ ciungit suo
principio v unde qua sub deo nulla est maior: ⁊ sm
gratiā oia corporis mystici mēbra rōne plenitudi
nis veritatis ⁊ gratie in capite christi. Facit itē
ad pfectionē meriti ⁊ oblationē cōpletissimi sacri
ficij. Nullū em̄ donū pōt placabilius offerri deo:
que tn̄ oblatio nō respicit statū soli⁹ nature lapse:
sicut nec meritū pro statu vite/ nec pmiū pro statu
glorie: si natura mansisset sine culpa. Deniq; cōple
tus est totius nature appetit⁹/dum p opus incar
nationis nobilissima idoneitas q̄ erat i natura hu
mana sm q̄ vnibilis erat diuine cōplementū acce-
pit: ⁊ ex csequenti quelibet creatura cū qua huma
na quodāmodo participat. Sed neq; videt quin
nobilissima aia christi pncipalius fuerit intenta
formari ad sui glorificationē q̄ occasionaliter ad
lapsox reparationē. Proportionaliter de aia ma
rie/imo de tota electox ecclesia q̄ tale caput sibi cō
forme in natura poscebat habere. ¶ Amor pieta-
tis ⁊ nimie charitatis diuie cū autoritatib⁹ sctōx
pyssimū monit aim huius doctoris Bonauēture
declinare ad alterā partē: q̄ si nō fuisset excessus p
uaricationis in hūano gn̄e/nō fuisset excess⁹ nimie
dilectionis in incarnatione: verūtn̄ pace salua tā
honorati dilecti doctoris pmissa positio/ nihil de
rogat pietati fidei vel deuotioni fideliū: sed accu-
mulat quodāmodo/accēdit ⁊ firmat. ¶ Cōsydere- B
mus itaq; iuxta modū intelligēdi hūanū de ipar-
tibili ⁊ sūma non vnica/s; vna diuitate: signa q̄dā
in hac materia: nō vt q̄dā subtilisare volētes signa
in ipsa re q̄ de⁹ est signauere. Concipiam⁹ igit nr̄o
ccipiēdi mō grosso: q̄les sunt cogitationes hoim
distātes i infinitū a cogitatiōib⁹ dei. Cogitem⁹ deū
in eternitate sua q̄ nūc eadē est/q̄ fuit an̄ mūdi cō-
stitutionē. Proposuit sm csiliū volūtatē sue ⁊ bo-
nitatis cōicare se creaturis ad extra: maxie rōnabi
lib⁹ ⁊ intellectiuis. Proposuit tūc velut in pmo si
gno formare naturā angelicā: qd ⁊ fecit in creatōe
celi ⁊ terre. Sit scdm signū lapsus āgelox: quē vi-
dit ppetuo deserēdū: neq; reparādū p eosdē ange-
los. Sit tertiū signū formatio hoim ad pfectionē
vniuersi: ⁊ velut occasionalr ad reparationē laps⁹
angelici. In q̄ signo videt rōnabilr astruēdū natu
rā hūanā q̄ nūc in christo ē: vt pfectissimā fuisse p-
uisam ⁊ pdestinatā ad gliam hypostatice vnionis
cū carne ipassibili. Sit quartū signū puisio laps⁹
hūani cū puisione ⁊ pposito reparādi. Sit q̄ntū si
gnū mod⁹ reparatiōis q̄lē nūc credim⁹ ⁊ videm⁹.
¶ Quib⁹ sic imaginabilr phātasiatis/poti⁹ q̄ intel
lectualr in deo positis. Uideam⁹ si pietas ⁊ nimia
charitas dei ⁊ bn̄dictissimi filij sui saluat: dū dici-
m⁹ q̄ fil⁹ dei pdestinat⁹ ad gliam suscepta carne
impassibili/iuxta tertiū signū: suscepit passibilē/iu
xta q̄rtū signū. Nōne fuit hic excess⁹ nimie chari-
tatē: q: fuerat nimi⁹ excess⁹ iniq̄tatē: vn̄ canit eccl̄ia
Que te vicit clemētia vt ferres nr̄a crimina: crude
lē mortē patiens vt nos a morte tolleres. Ipsa te
cogat pietas vt mala nr̄a superes ⁊c. Dic euange
liū q̄ i trāsfiguratōe chr̄i apparuert moyses ⁊ he-
lias loq̄ntes ei de excessu quē factur⁹ erat i hierl̄m:

talis eñ fuit exceſſus pietatis ⁊ miſcḋie: vt iuſticiā ipſam tanq̄ reaꝫ dānaret ad mortē/mortem autē crucis ꝯſentiente iuſticia: q̄ rurſus nunq̄ in exceſſu tali ꝯſentiet: ſed dū accepit tēpus iuſticias iudicabit. Saluat iſta poſitio qua rōne dixerat apl's matrimoniū Eue ⁊ Ade nondū peccantiū fuiſſe ſacramentū magnū i chriſto ⁊ eccleſia: etiā ſi abſq̄ peccato ꝑmāſiſſent. Fuiſſet ergo chriſtꝰ cū eccleſia ꝗuis in habitudine altera ⁊ ſtatu imortalitatis ſine paſſione mortis/ſine mortuoꝝ ſuſcitatiōe/ſine dānatiōe iniquoꝝ: qui facti ſunt q̄ſi pro nihilo vltra ꝑdeſtinatos ad gloriā ⁊ ſaluādos. ¶ Adā etiā nō peccante amor nimius increate charitatis ad homines ꝑ myſteriū ⁊ deſponſationē incarnationis filij dei: cū humana natura fuiſſet oſtenſus ad grā de ſpectaculū: ⁊ ſi nō in preciū redēptionis ex quo nullus peribat: tamē valuiſſet ad gratiſſimā oblationē deo de filio ꝓprio ad mutuā cōmunicationē mēbroꝝ ſub vno capite connexoꝝ. Rurſus ad ſurſum actionē per contēplationē ⁊ ad meritū demꝰ ꝑfectā fruitionē ⁊ cōpletā ad premiū. ¶ Utrū ꝟo dies deſpōſationis ⁊ coronationis filij dei fuiſſet ab initio ſeculi: adā ſtāte vel in termino vel citra terminū/ſicut mō fuit in nouiſſima hora: ꝗuis dicaꝛ agnꝰ fuiſſe occiſus ab initio ſeculi. ſ. in figura abel ⁊ ꝑſcientia dei. Si preterea lucifer vidiſſet verbū incarnandū: ⁊ videns inuidiſſet/peccaſſet ⁊ odiſſet. Si ꝓinde filꝰ incarnatꝰ cōuerſationē habuiſſet corporalē cū hoībus/vel ſacramentalē/vel vtrāq̄. Si ꝑterea carnē ſumpſiſſet ex virgine maria vel ꝑ creationeꝫ hūanitatis aut alio mō: videꝛ ſuꝑ his ⁊ ſimilibꝰ trāſeundū potiꝰ q̄ curioſe ſcrutandū: cū ſuꝑ his nihil tradiderit ſcriptura pietatis: niſi forte quantū pia mēs ex traditis ꝯiecturare pōt ad deuotionis augmentū. Sed neq̄ audiēdi ſunt q̄ myſteriū incarnationis ꝑ rōnes neceſſarias ſe putāt vl' conanꝛ ꝯcludere. Tūc eñ manifeſtius fuiſſet angel' ab initio demōſtratū ꝓpter ꝑſpicuitatē ingenij/cū dicat apl's. Myſteriū hoc a ſeculis abſconditū. Qm̄ ex ſolo dei ꝑordinatis arbitrio: nō ex ꝯnexione cauſalitatis neceſſarie ꝓ ꝑfectione mūdi vel aliter: oīa generaliter q̄ extra ſe cit deus pure ꝯtingenter effecta ſunt. Qua ſuꝑ re paruulꝰ effectꝰ eſt dialogꝰ pio intellectu ſctōꝝ quorundā in hac parte loquētiū tanq̄ oportuerit deū neceſſario carnē aſſumpſiſſe. ¶ Poſtremo q̄ vtilis ⁊ admirabilis ſit egreſſus filiaꝝ ſion deuotas aīas ſignificantiū: ad videndū per contēplationem regē ſalomonē chriſtū in diademate quo coronauit eū mater ſua Maria. ſ. vel ſynagoga: hec diademate carneo/iſta ſpineo/per multos moraliter ⁊ ſapienter vberrime tractatū eſt.

Sympſalma ſextū: in quo ponunꝛ q̄tuor ꝓprietates. ſ. xxviij. xxix. xxx. et. xxxi.

Ulcher amor totus: ꝑ ſingula mēbra videndo. Uulnerat ⁊ miris delicijs redolet. Amor ſicut ꝯſtat nullis dimēſionibꝰ corporis/nullis q̄ꝫ mēbris diſtinguiꝛ: ſicut nec aīa rōnalis: quāto minꝰ ipſe deus: Nihilominꝰ doctrina pietatis nobis infantibꝰ q̄ſi balbutiēdo ꝯdeſcendēs vtiꝛ ſimilitudinibꝰ corporeis. ¶ Deꝰ ꝑterea q̄uis ſit ſimpliciſſimꝰ/accipit nola ab oībꝰ rebꝰ. Sic aīa rōnalis q̄ quodāmodo eſt oīa tanq̄ imago illius q̄ creauit oīa. Sic inſuꝑ amor eius liber aſſimilās eā deo: ſortiunꝛ ab oibus rebus nola ꝑ ſymbolicā trāſſumptionē/non ꝑ ꝓprietatē. Amor idcirco cū amāte deſcribūꝛ ſub inſta varietate tropoꝝ: vt vel ſic habeaꝛ manuductio ad inuiſibilia qualicūq̄ mō ⁊ abſq̄ faſtidio capiēda. ¶ Ceterū ne fortaſſis hebes aliq̄s hereret in ſimilitudinibꝰ q̄ſi ꝓprijs: ꝓuidit doctrina pietatis dare ſimilitudines ſtatim aſpectu ꝑmo ſtultas ad literā neq̄ vl latenꝰ credibiles: vt q̄ capilli ſponſe ſint ſicut greges caprarū/⁊ dentes ſicut greges tonſaꝝ ⁊c̄. qual' ꝑproprietas moꝝ inducit nō herere/ſꝫ intelligere: h̄ eſt intus legere ſenſum amorē ⁊ ꝓpriū. ¶ Amor rurſus cōmendaꝛ hic a ſponſo de multiplici pulchritudine ⁊ efficacia ⁊ voluptate ſatis ꝯuenienter ad finē precedentis ſympſalmatis. Unde ſeptimū incohoat dragma. [Egredimini ⁊ videte ⁊c̄.] Eſt aūt in ſpeciali q̄druplex h̄ loco ꝑ repetitionē inſinuata amoris pulchritudo cum quadā admiratione. Quā pulchra es amica mea: hoc eſt dicere: Amor meꝰ repetit q̄ pulchra triplicat oculi tui colūbarū. Cōcludit quartū nobis incōprehēſibile abſq̄ eo qḋ intrinſecꝰ latet. ¶ Amor vt in ꝑma partitione latius expoſitū eſt. Unꝰ eſt nature rōnalis: aliꝰ induſtrie/tertꝰ gratie/quartꝰ glorie. Quā pulcher ꝑmus q̄ factus eſt ad imagineꝫ dei ⁊ ſimilitudinē. Quā pulcher ſcḋs tanq̄ actus ex ꝑmo ꝓgrediēs: dū ꝟo ſuꝑinfundiꝛ grā/fit ſimplificatio longe pulchrior inſtar colūbaꝝ. Quāte ꝟo ſit pulchritudinis formoſitas amoris ꝑ gloriā/ expolita ⁊ ꝑfecta intrinſecus/latet oēs ꝑter deū: qm̄ ipſe pulchritudo eſt amoris obiectalis: q̄ lucē habitat inacceſſibilē: quā nullus hoīm vidit/ſed nec videre pōt: mō quo ſe videt actu infinito. ¶ Amor ſponſe ꝯtinet motū/ſenſum ⁊ delectationē/ſacietatē circa deum ſponſum totū deſyderabilē. Quotāt igiꝛ ſimilitudinibꝰ ſymbolicis fiat i his cāticis ⁊ alijs circūlocutio de ſuis ꝯditionibꝰ intrinſecis: oīa reſoluunꝛ ad iſtas ſpiritales ⁊ paucas: alioq̄n litera occideret ſi nō viuificaret ſpūs. Collaudatio ſiquidē ſenſuū carnaliū ſponſe referꝛ ad cognitionē intellectualē que nō multiplicaꝛ ꝑ organa viſus/auditꝰ/olfactus/guſtꝰ ⁊ tactus. Collaudatio ꝑterea motionū ⁊ diſcurſuū ſponſe referꝛ ad actionē liberā volūtatis: que nec pedes hꝫ/neq̄ linguā/neq̄ manꝰ. Collaudatio deniq̄ pulchritudīs ⁊ placibilitatis oculoꝝ varioꝝ quibꝰ incitaꝛ ad ſenſuꝫ ⁊ motū delectabiliter ipſa volūtas cū intellecto ſuo/referꝛ ad bonitatē finis vltimi dei: circa quē moueꝛ/ſentit ⁊ delectaꝛ: ſicut viceuerſa quicq̄d pulchritudinis ⁊ placibilitatis ſeu diligibilitatis miraꝛ in ſpōſa/ totū referꝛ ad vnicam ⁊ radicalē pulchritudinē charitatis: cū ſuis virtutibꝰ tanq̄ ramis: que req̄riꝛ ⁊ ſufficit vt placeat ſponſo ⁊ dicat [Dilectꝰ meꝰ mihi] ſupple ſufficit [et ego illi] ſufficio: put infra dicetur [Una eſt colūba mea ⁊c̄.] ¶ Amor ſponſe ꝓbaꝛ delectabil' ex multis q̄ ſponſus opaꝛ ⁊ laudat

in ipsa. In quib⁹ dicit se delectari: iuxta illud: Delicie mee esse cū filijs hoim: nō formaliter/sed causaliter: q: facit effectualiter delectari: vt est illud: Letabit dñs in operibus suis. Que consyderatio cū precedēte summe notāda est et iugiter retinēda ne litera nos decipiat. Ne ꝑterea necesse sit singillatim exponere significationes symbolicas terminoꝝ que ꝑ expositores alios discusse sunt: ⁊ in scintillas spūales euolute. ¶ Sunt autē plura q̄ delicias amoris spūalis reddunt cōmendabiles ꝑ voluptate carnis. Dignitas/puritas/cōnaturalitas seu ꝯformitas/intimitas ꝑterea/cōtinuitas/securitas. Iterū mediocritas vl' equabilitas/stabilitas ⁊ sanitas/postremo satietas. ¶ Amor sponse deliciosus est: q: dignus ⁊ nobilis/ pmus ⁊ generalis seu cōformis amori pmo fontali: cui⁹ imago est et gloria. Unde ꝑ regula: Laus amoris creati gratuiti maxime est laus in creati gratiā hanc infundētis: ita ꝙ vnus ⁊ idē amor est dei ⁊ anime: sed dei vt agentis: anie ꝟo vt recipientis ⁊ coopantis ad actū. Queadmodū verecundus eodē rubore colorat a verecūdia causaliter: ⁊ ab ipsa rubedine formaliter. Nullus enī est q̄ nesciat delectationē in amore carnali nō habere dignitatē neq̄ nobilitatem/neq̄ ꝯnaturalitatē conformē menti q̄ est altior facta ꝙ vt in solis infimis delectet. Nihilominus ꝑ similitudinē ad notā mulieris pulchritudinē allicientē ⁊ delectantē obiectaliter: accipit formositas mētis inuisibilis cū circūstantijs delicias augētibus: sicut laudat hic amor sponse: cui⁹ esse cantat sponsus oculos colūbinos ⁊ simplices/ capillos mundos/ plixos/subtiles: ex alto defluētes dentes cādidos ⁊ mūdos: nec infertiles: labia insuꝑ cōpressa: non tumida nec pallida/sed sicut vitta coccinea apta crines cōprimere ⁊ ornare. Eloquium ꝑterea elegans/eloquiū dulce: q: lex clementie in lingua eius. Genas quoq̄ rubicūdas ex intimo vigore. Collū forte rectū ⁊ stabile vbera grata neq̄ tumētia quasi mōs myrrhe ⁊ collis thuris. Deniq̄ concludit [Tota pulchra es amica mea ⁊ macula non est in te] Inuitat simul venire de celesti cōuersatione/q̄ similis est mōti libani: cui⁹ interꝑtatio notat candidationē: vt coronet eterna plene felicitatis iocūditate: deuictis ex omni parte ꝯtradictionib⁹ hostilib⁹ que notant in Amana/Sanir ⁊ hermon ꝯm interꝑtationes suas. In leonib⁹ insuꝑ ⁊ pardis. ¶ Amor ꝑinde tante virtutis esse ꝑdicat: vt [in vno oculoꝝ suoꝝ: et in vno crine colli

E

sui] vulnerauit cor olpotentis: quod vtiq̄ cor vel nullū vel non vulnerabile cōstat esse. Sed hec oia ꝑ similitudinē dicta sunt: non per ꝓprietatē ꝑut ⁊ cetera q̄ repetunt ⁊ adducunt in delicijs spōse: qualia sunt pulchritudo mămarū ⁊ vberum cū odore vnguentoꝝ suꝑ oia aromata [Labia insuꝑ quasi fauus distillans. Sub lingua q̄q̄ mel ⁊ lac: ⁊ odor in vestimētis sicut odor thuris] q: vestimēta ꝯuersationis honeste/redolent sacrificiū celeste. Et qm̄ plurimū cōfert ad delicias/speciositas: amenitas q̄ locoꝝ laudat: soror ⁊ sponsa sicut [ortus cōclusus] securus ab incursib⁹ vastantiū bestiaꝝ. Et sicut [fons signatus] nō perturbatus [cui⁹] orti cū

fonte [sunt emissiōes tanq̄ paradisus maloꝝ punicoꝝ cū pomoꝝ fructibus] ⁊ vniuersaliter cū oibus aromaticis arborib⁹ ⁊ lignis libani: ex quib⁹ fertilitas virtutū/donoꝝ beatitudinū cū fructibus spūs insinuat: concludendo cōtinuā/indefectibilē q̄ gratiarū mundissimā ⁊ insuperabilē copiā ex alto cū impetu: cui nihil palustre pōt obstare venientem. ¶ Amor insuꝑ miras habet delicias ex intimitate obiecti/ꝯtinuitate subiecti/ securitate spei. Itaq̄ secura mens sicut iuge cōuiuiū: quali securitate gaudebat apls: Certus inquit sum: quia neq̄ mors neq̄ vita ⁊c̄. Continuitas ꝑterea vel inuariabilitas subiecti intelligibilis plurimū confert ad stabilitatē delectatiōis quo ꝯtra subiectū delectationis libidinose vel carnalis in cōtinua mutatiōe iocunditatē eandē continuare nō potest: quo fit vt variata dispositione sensus organici varietur effect⁹ vt cadat in fastidiū vl' abominationē: quod modo causabat delectationē: sicut in cibis ⁊ potib⁹ ⁊ venerijs/in odorib⁹ ⁊ cantilenis. Q, si delectatiōes spūales recipiant trāsmutationē circa diuina ⁊ ꝑpetua: hoc nō est de ꝑ se subiecto aie: sed de ꝑ accidens ex cōnectione ad corpus ꝑ tpe vite. Sed ponamus q̄liter erit in gloria corp⁹ plene obsequēs esse rōni nec passionabiliter discrasiabile/ gaudiū anie de deo etiā in enigmate viso ⁊ amato esset ꝑpetuū. ¶ Amor postremo serenitatē conciliat/sanitatē confert/affert satietatē: contra sunt in amore carnali/turbiditas/infirmitas/insatiabilitas. Ratio diuersitatis est ꝯformitas boni amoris ad primam regulā charitatis ad deū in bono amore: difformitas autē in malo. Quis autem restitit deo ⁊ pacē habuit. Sed neq̄ pax impijs ait dñs/sed hominib⁹ bone volūtatis. Est aūt bona volūtas tua dicēs ex sentētia deo: Fiat volūtas tua sicut ī celo ⁊ in terra. Suꝑ qua ꝯformitate maxie ad volūtatē ꝑmissionis q̄ magis indignatio est ⁊ ꝑuatio ꝙ volitio vel positio: quedā alibi notata sūt in vulgari.

Sympsalma septimum: in quo ponunt q̄nq̄ ꝓprietates. [.xxxij.xxxiij.xxxiiij.xxxv.et.xxxvi].

Dormit amor/liquesit/passus quoq̄ vulnera languet. Laudat dilectū/ iactat amicitiā. ¶ Amor loquitur [Ego dormio et cor meū vigilat] sed velut ī diapsalmate recogitem⁹ ordinē. Collaudata fuerat precedēti sympsalmate multipliciter spōsa vsq̄ in finē quarti capituli vbi ꝯcluserat sponsus optabūdus/immo imperiosus [surge] hoc est discede [aquilo] q̄si ligās aquas ventus gelid⁹ delicijs ꝯtrarius amorosis [⁊ veni auster] calentes spirans auras [perfla ortū meū] qui ꝑculdubio simul est ortus anie: de q̄ in Esa. Et eris sicut ortus irriguus/et sicut fons aquarū sapiētie salutaris: cui⁹ non deficiēt aque viue salientis in vitā eternā ꝯsone ad tex: prius expositum [Et fluāt aromata illius] quo ꝑflante discedunt phantasmata/ dant charismata/resonant idiomata/voces diuersas intonāt ⁊c̄. ¶ Amor deblc spōse ꝯgratulans letus ⁊ assentiēs. Incepit octauum

F

dragma dicēs ꝛ optās. [Ueniat dilect⁹ me⁹ in or-
tū suū] efficiēter: meū tñ effectualiter vl' in effectu.
Porro finis inuitationis est [vt comedat fructū
pomoꝝ suoꝝ] .i. comedere faciat: sicut vt pluries
exposito. Rñdet dilectus applaudēs ex blādiens
[Ueni i ortū meū] ꝑueniēs votū tuū [soror mea]
ex affinitate paterna ꝓm diuinitatē/ꝛ materna ꝓm
hūanitatē [sponsa mea] in fide ꝛ charitate/in mise
ricordia ꝛ miserationib⁹/in iudicioꝛ iusticia i sem
piternū [Messui] colligēs [myrrhā meam] bone
operationis: q̄ sicut electa dat suauitatē odoris: q̄m
ab ol fetore vane glie putrescētisqꝫ lux⁹ aliena est
[cū aromatib⁹ meis] virtutū ꝛ donoꝝ suauissimis
[Comedi] quia comedere te feci [fauū cum melle
meo] q̄m ex hūanitate mea ꝛ diuinitate cibus ꝓce-
dit amoris: sicut ꝛ potus vini deitatis cū lacte hūa
nitatis. Seq̄r ꝓinde q̄si gn̄alis nimiūqꝫ liberalis
inuitatio [Comedite amici ꝛ bibite] q: mēsa sapi
entie parata est [ꝛ inebriamini charissimi] Sic pl⁹
est esse charissimū q̄ dūtaxat amicū: ita ma⁹ est in
ebriari q̄ solū bibere. Tūc intelligendū est spōsaꝫ
tanq̄ vere charissimā in delicijs ꝓut infra laudat
obdormisse pre ebrietate spūs ꝛ dixisse q̄d sequit in
nono diagmate [Ego dormio ꝛ cor meū vigilat]
¶ Amor/ incipit hic septimū sympsalma/ dormire
se dicēs ꝛ cor suū vigilare. Felix soporatus cū tali
vigilia. Quātū putas differat a somno veteris ho
minis ꝛ carnalis. Fumāt ex corde ꝛ stomacho vs-
qꝫ ad cerebrū vbi est sedes ꝓxima sensus cōis: qui
vocat ab Aristo. ꝓmū sensitiuū. Fumāt inquā ex-
halationes q̄ ex frigiditate cerebri repausse sunt
graues: ꝛ grossicie sua oppilāt vias sensuū/quo fit
vt spūs aiales sensitiui/ q̄ sentiri dāt instrumētalr
transire nō pñt. Fiet ꝓterea quies ꝛ cessatio sensu
aliū operationū fatigataꝝ ex vigilia. Neqꝫ iā res vi
dent/sed vel nihil vel eaꝝ simulachra q̄nqꝫ somni
are ꝯtingit. Fit deniqꝫ ꝯfortatio spirituū natura-
liū ꝛ vitaliū. ¶ Amor vo noui hois somnū patit ꝛ
somniū ex illuminationib⁹ desup adueniētib⁹: q̄n
vere res aspiciunt aut sentiunt: eterne. s. ꝛ phanta
sie rerū mutabiliū cessant illudere. Reuera nōne
tpalia si ꝯferant eternis illa poti⁹ simulachra reꝝ
dicēda sunt q̄ vere res. Cessant autē hmōi tpalia
cogitari q̄n dormit amor ꝑ ꝯtēplationē. Sed cor
mētis vigorat vt vigilet ad inspiciēdū sempiterna
dilecti secreta: quib⁹ alloquit dilectā audire poten
tē: q: dormit a terrenis/ꝛ vigil ē ad dñi celestis ad
B uentū. [¶ Uox inq̄t dilecti mei pulsantis] Sic in
Apoc. ꝓtestat: Ecce sto ad ostiū ꝛ pulso [Aperi
inq̄t mihi] blādiens ex quadruplici noīe totaliter
amoroso satis exposito vl' exponēdo [Soror mea
amica mea/colūba mea/ immaculata mea] dehinc
intelligendū est cur vocet ꝛ pulset? Nimirū vt fer
uētior ꝑ exercitiū suscitet amor q̄ notat aliquātisꝑ
ex ocio tepescere. Propterea transfigurat in se te-
porē istū dilect⁹/di. [q: caput meū plenū est rore]
q̄ vtiqꝫ frigid⁹ est [ꝛ cincinni mei] capilli. s. cogita
tionū intentionū crispātes ꝛ in altū recurui ꝑ de-
syderio celestiū [guttis noctiū] que tñ rore similes
sunt: aut ros ipse/ꝯsonant hinc intelligētie nostre
sic multiplex altera sit respōsio more dormitātis ꝛ

quasi somniculose pigreqꝫ vigilantis. [Expoliaui
me tunica mea] curarū forensium [quō induar il-
la? Laui pedes meos] affectionū a luto ꝛ puluere
phantasmatū [quō inquinabo illos] ambulando
rursus ꝑ vias terrestriū. ¶ Amor: qui nō satis exci-
tatus a voce videt/tangit a manu. Sensit hō amor
ipse iā factus alacrior ex tremore displicendi cū so
licitudine cōplacēdi. [Dilectus inquit meus misit
manū suā] que est vis operatiua intima [ꝑ foramē]
occultū anie penetrās ꝛ illabēs vsqꝫ ad ventrē: q
inferius amoris sedē habet [Surrexi] ꝓximior
in amando [vt aperirē dilecto meo] nedū vocanti
iam ꝛ pulsanti: sed interi⁹ operanti [Manus mee]
quatin⁹ essent puriores ad amplexū sponsi [stilla-
uerunt myrrhā primā] coinquinationis expulsi-
uā [ꝛ digiti mei] discretionis tenētes ꝓlem ob si
milē causam ne corrūperet operatio [myrrha ꝓba
tissima] probata ex industria virtuose penitētie et
venie: ꝓbatior ex consecutione gratie/sed ꝓbatis
sima ex certa spe glorie. Uel ꝓbata ꝑ fidē/proba-
bilior ꝑ spem/ ꝓbatissima per charitatē [Pessulū
ostij mei] qō aliter nominat vectis verrent gallice
[aperui dilecto meo] q: rigorē omnē ostium mei
ꝯsensus obcludentē amoui] At ille declinauerat
atqꝫ trāsierat] ita vulgo dicit: Qui nō vult dum
pōt/non poterit cū volet. Nisiquid nō iusta est tal'
ingrate tarditatis mulctatio. Q̄ne tñ ꝯuertit ꝛ co
operat in bonū future sollicitudinis amplioris.
¶ Amor itaqꝫ ꝛ si dicat pessulo amoto/ apertoqꝫ D
ostio/q̄ dilectus declinauerat atqꝫ trāsierat: nihi-
lomin⁹ multū confitet vocē/pulsum ꝛ tactū dilecti
valuisse. Aīa mea inquit liquefacta est vt dilectus
locutus est. Nō excludit pulsum cū tactu: quoꝝ ve
hementior virtus esse solet q̄ solius vocis. Quid
autē sit ista aīe liquefactio ꝯiecturamus ex materi
ali qualis fit in niue/qualis in cera recēti ad sola-
res radios: q̄m fit separatio partiū etherogeniaꝝ
ab homogeneis: ꝛ ecōtra ꝛ qō remanet nō se con-
tinet iā sub terminis ꝓprijs/sed alienis: vt in ꝯti-
nente vase seu loco. Fit ꝑ contrariū in multis ob-
duratio: q̄ cedere nescit agēti se penetrare conāti.
Ideo cecus amor igneus/maxime spiritalis ꝛ ce-
lestis facit liquescere cor pium vt tenerū male ha
bebit in nouissimo. Porro duricies ista quō cau-
set ꝛ quid est illud apl̄i: Deus cui⁹ vult miseret: ꝛ
quē vult indurat: nō mediocris est questio. Siqdē
deus neminē deserit/ nisi prius deserat ꝑ auersio-
nē ab eo ꝛ petiñ/sed desertione facta cadit hō in ꝓ
fundū ꝛ contēnit. Contēnenti vo deus nō dat gra
tiā/sed resistit. Ac ꝓinde nō emollit cor nec lique-
fit ad gratie susceptionē: tandez pena dānationis
infligit ꝛ obduratio ꝯfirmat. Causa igit obdurati
onis est volūtas auertēs/ꝛ hec iniciat: volūtas re-
sistens/ꝛ hec ꝯtinuat: culpa ꝓmerens/ ꝛ hec cōfir
mat: deus gratiā non dās/et hec nō liberat: deus
iuste puniēs/ꝛ hec ordinat. ¶ Amor patit vulnera
[Inuenerūt me custodes] inquit [qui circūeunt ci
uitatē] ciuitas ꝛ si possit in bonū accipi cū custodi
bus suis/angelis ꝛ platis: quoꝝ bone sunt ꝑcussi-
ones ꝛ vulnera sancte cōpunctionis amoto pallio
vanitatis. Attamē custodes isti q̄ circūeunt/intel-

ligi possunt de pestifera gente illius sathan: q̄ circuit terrā τ perambulat ciuitatē peccatricē: in cuius medio sunt iniquitas τ dolus τ babylonica confusio. In quo sensu si textus p̄sens accipit̄: consequēter sponsa zelās amorē sponsi incurrit vt sit inter currēdū/in aspectu cōfusionis horribilis: q₂ videt iniquitatē τ contradictionē in ciuitate: quid vulnerē sentiens cū ap̄lo: Quis infirmat̄ τ ego nō infirmor? Quis scandalizat̄ τ ego nō vror? Sic enī pentapolis peccatrix affligebat nequissimis operibus animā iusti loth/nō flagellis corporalib⁹. ¶ Est autē apud Esaiā pallium laudis q̄d dandū erat p̄ spiritu meroris: nūc autē ex aduerso cōcipit zelus amoris spiritū meroris sublato pallio laudis. Nā quō cantaret canticū dn̄i in terra babylonis aliena. ¶ Amor p̄terea quo ad p̄prietatem alterā languet exclamans: [Adiuro vos] fortis obsecratio [Filie hierl'm] superne ciuitatis [si inueneritis dilectū] immo q₂ vobiscū est [vt annūcietis ei] q̄ nouit omīa [q₂ amore langueo] Sane q₂ ledit̄ amor τ honor ipsius: nequeo nō languere: q̄m nullū valeo prestare remediū: zelus enī dom⁹ sue comedit me. Et q₂ tot mala que video tollere nō valeo: cū languore tolero τ gemo. Heu mihi quia incolatus meus p̄longatus est: τ habitaui cū habitātib⁹ cedar tenebrar̄ hāꝝ: neq₃ patet vobiscū celer ingressus ad dilectū. Cupio enī dissolui τ esse cū christo. Cupio ciuitatē turbidā deserere corporis mei: vt libera fiat mihi ꝯtractatio summi boni satiās τ quietans. Est igit̄ causa languoris mei ex vnico amore suo duplex: q̄m ledit̄ a p̄uaricatorib⁹: neq₃ mihi plene possidend⁹ cito dat̄. Fiat vtinā languor iste mihi in mortē/qualis est illa iustoꝝ. ¶ Amor sponse quo ferueat amplius τ feliciter lāgueat/perstat̄ interrogationib⁹ filiaꝝ hierusalē quasi nesciaꝝ: vt est illud: Adam vbi es? vel potius illud ad Mariā amore languentē: Mulier quid ploras? [qualis est dilectus tuus] ex dilecto. Amas enī per amorē [O pulcherrima mulierū qualis est dilect⁹ tuus: q₂ sic adiurasti nos] Respōdens p̄pinus amor p̄ cōditione sua laudat dilectū ex viuaci colore [q₂ candidus τ rubicūdus] ex singulari decore [elect⁹ ex milibus] ex ornato vertice [caput eius aurū optimū] cuius [come sunt sicut elate palmarū] fortes .s. in altū dilatate cogitationes: sicut exaltat̄ celū a terra: cogitationes aūt hoīm vane sunt. Et quoniā abditissime sunt cogitationes dei: neq₃ cōprehendi possunt dicunt̄ [nigre sicut coruus] Ceteꝝ cōmendant̄ oculi sapiētie eius ex colūbina simplicitate mūdissima τ lactea. Et q̄m p̄funda fluminū scrutant̄: habitant iuxta fluēta scripturarū plenissima [Gene ill⁹ sunt] ornamēta faciei formose ac redolētes [sicut areole aromatū consite a pigmētariis: labia eius] quib⁹ enarrat scientiā labia sunt [distillātia] moderate τ absq₃ vlla putrefactionis labe [myrrhā primā] vt est illud cū similib⁹. Beati pauꝑes spiritu τ mites/τ qui lugēt/τ qui nō habent hic ꝯsolationē suam/sed flent τ esuriūt [Manus] virtutis executiue [sunt tornatiles] ꝑ agilē equabilitatē [aureę] per sapientiā [plene hiacynthis] celice ꝯuersationis [Uēter] qui vim vel memoratiuā vel generatiuā sp̄ualiter significat [eburneus] est ꝑ candorē castitatis nō vrentis: τ per saphyrorum preciosoꝝ distinctionē in celicis domus [Crura illius] vsq₃ ad pedū firmitatē significāt vias gressuum diuinoꝝ s̄m misericordiā τ veritatē sub typo colūnaꝝ marmorearū [sunt sup̄ bases aureas] inflexibiliter stabilite. [Species eius] candorē puritatis odoriferę gerit [vt libanus] τ [elect⁹] est inter alios [sicut cedri] p̄ ceritate sunt imputribilitateq₃ laudabiles. Cōmendatur [guttur illius suauissimū] in vi spiratiua/sonatiua τ distributiua ad inferiora corpis mēbra. Et quid ꝑ multa fieret morosa dinumeratio [totus desyderabilis]

¶ Amor ad extremū q₂ sublimius ascendere non poterat/subiungit [Talis est dilectus meus: τ ipse est amicus meus filie hierusalē: dilecto dicit amationē ex electione/sed amicitia addit reamationē τ mutuā cōmunicationē. Rursus q₂ sponsus sumitū a sponsa: nedū propter cōmunicationē/sed ad filiorū generationē. Ubi fundat̄ cōmunicatio nature s̄m originē filij vł filioꝝ a patre. Preterea vxor in eodē gradu videt̄ esse ponēda quantū ad amorē beniuolentie cū filijs: s̄m quā cōmunicationē magis diligit̄ filius q̄ pater: q₂ filius est aliq̄d ei⁹/nō autē pater p̄sumit igit̄ sancta fiducia multū de deo dilecto: ipsa diligēs sponsa cū addit. Et ipse ē amicus meus filie hierl'm: q₂ diligit τ diligitur τ in secretis cōmunicat. Plus denique videt̄ dictura fuisse si iunxisset: τ ipse frater meus. Quid p̄terea si dixisset: τ ipse est sponsus meus? Quid demū si voluit excedens audaci verbo ꝯclusisset: ipse est filius τ puer τ minister? nōne dixisset talia ꝯformiter ad sponsum sic loquentē τ laudantē: nedum sponsam pulcherrimā τ immaculatā: sed oēm generaliter q̄ fecerit voluntatē patris sui q̄ est in celis. Sane sufecit ei fortassis laudatio nō p̄prij sed alieni oris: sponsi τ suoꝝ pastoꝝ τ doctoꝝ quasi paranymphorū inter spōsam τ sponsum: q̄ sponsam vocāt verbigenā seu deigenā: et ita dei matrē. Ambro. Hiero. Augu. Bern. cum similib⁹: quorū scripta patēt τ ratio certa cōuincit ex dignissima cohabitatiōe sponsi cū sponsa: τ eiusdē ꝑ gratie semē fecūdatione: nō ab altero/nec de altero q̄ de seipso: vt audeat dicere sponsa in sup̄ aduentū sp̄ussancti. Et in obumbratione virtutis altissimi: fili⁹ meus es tu: ego hodie genui te: in die desponsationis mee: τ letitie cordis mei. Quid hoc mirabilius. Uel dicere deo: Cibus meus es tu: ego hodie comedi te.

Sympsalma octauū: in

quo ponunt̄ quinq₃ proprietates. s. xxxvij. xxxviij. xxxix. xl. et. xli. Capitulū vi.

Ungit amor soli solus/perfectus: τ est par Aurore/nitidus/ordine terribilis. ¶ Amor vnus τ vnicus/simplex/perfectus τ electus insinuat̄ cū dr̄ circa mediū sexti capituli [Una ē columba mea] simplificata videlicet ꝑ spiritūsanctum [perfecta mea] cui nihil deest eoꝝ quoꝝ esse particeps debet. Que p̄terea iuncta est mihi perfecte τ fini suo. Tunc enī perfectū est vnūquodq₃ cū

finē vltimū suum fuerit assecutū: sicut ex opposito
oīe illud vanum est qđ fine suo caret. Propterea
vani sunt oēs hoīes in quibus nō est sapiētia q̄
ipsoꝝ finis statuta est. ¶ Sequit. [Una est matri
sue electa genitricis sue] Mater ⁊ genitrix spōse
recte intelligit eadem increata sapientia: cui9 filia
est mēs anagogice sursum acta. Nā qui spiritu sa
pientie agunt: hi filij dei sunt [Uiderunt illā filie
⁊ beatissimā predicauerūt regine/ ⁊ ꝯcubine lauda
uerunt eā] Pendet hec pars ab illa precedēti. lx.
sunt regine: et. lxx. concubine/ ⁊ adolescentulaꝝ nō
est numerus: q̄ hic possunt intelligi filie nūcupari.
¶ Sequit vox admirantiū [Que est ista que pro
greditur quasi aurora ꝯsurgens: pulchra ⁊ luna/ ele
cta vt sol/ terribilis vt castroꝝ acies ordinata?]
Hec pro textu p̄sentis octaui sympsalmatis trans
cursa sic côiungam9 ad p̄cedentia tanq̄ ꝑ diapsal
mate. ¶ Amor fidēter ausus est dicere post descri
ptas dilecti ꝓprietates [⁊ ipse est amicus meus fi
lie hierusalē] Subiungūt ad incendij fomentū cre
mentūq̄ petitionē [Quo abijt dilect9 tuus o pul
cherrima mulierū: quo declinauit dilectus tuus et
queremus eū tecū] Nō itaq̄ petunt ꝓpter se quē
libere possidēt in hierusalē celesti/ sed ad sponsā:
ideo iungūt [tecū] Respondet amor in principio
sexti capituli [Dilect9 meus descēdit in ortū suū]
qui est sub celesti hierusalē quo ad vniuersos ⁊ sin
gulos quos gratia facit esse quasi paradisum i be
nedictionib9 [vt ibi pascat i ortis ⁊ lilia colligat]
ad aureolā aromatū: que oīa sunt b̄ndictiones me
ritoꝝ: quib9 pascit dilectus: et que colligit quādo
remunerat. ¶ Amor rursus q̄si delectatus ꝯfabu
latione ꝓlixiori ad filias hierl̄m narrat in ardore
simplici cordis laudes suas sibi prius attributas
a sponso cū redditione multiplici. Et ita procedit
hui9 totius capituli. vi. et. vij. côtextus quasi sua sit
alternata narratio/ vsq̄ principiū octaui/ vel pau
loante vbi decimū ⁊ vltimū dragma incipit ꝑ col
lationē nominatim ad dilectū ⁊ ipsi9 responsionē.
Nos autē ex ipsis tria partiti sum9 sympsalmata
sub triplici versu nouissimo. ¶ Amor igitur collo
quiū habens cū filiabus hierusalē que vicē gerūt
paranymphoꝝ inter sponsum ⁊ sponsam: nō vt in
struat eos/ sed vt desyderio suo satisfaciat ⁊ docea
tur/ côtinuat responsionē ad interrogationē factā:
imo diffusa verbositate sepius interrupta dilatat
eam [Ego inquit dilecto meo] intēdo [⁊ dilectus
meus] intendit [mihi: qui pascit inter lilia] candi
doꝝ meritoꝝ ab eo mihi magnifice collatoꝝ: ex q̄
bus me collaudat/ dicēs [pulchra es amica mea ⁊
decora sicut hierusalē] ad cuius exēplar formata
sum atq̄ pacifica. Quod si fidēter dixerim prius:
⁊ iste est amicus meus: nolite mirari: quoniā me di
gnat totiens amicā nominare: cui9 iudicio ⁊ dono
virtutū suarum dicor [terribilis vt castroꝝ acies
A ordinata.] ¶ Amor iterū ꝯtinuat narrare verba
dilecti ad eam [Auerte inquit oculos tuos a me]
quoꝝ vnus est discretiu9 seu speculatiuus: alter ex
perimētatiu9 seu practicus [q2 ipsi auolare me fe
cerunt] dicit in ps̄. Accedet homo ad cor altū ⁊ ex
altabit deus. Hoc verbū esse potest p̄sentis intel
ligentie de auolatione dilecti: qui sublimior semꝑ
apparet: que videri sollicitudine querit amplior:
ponit enī tenebras latibulū suum. Sequit laus ca
pilloꝝ/ dentium ⁊ genarū/ prout supra. iiij. caplo.
¶ Sequit deniq̄ materia p̄sentis sympsalmatis
iam aperta [Sexaginta sunt regine ⁊c.] vsq̄ descē
di in ortū ⁊c. Fecūdus est iste textus in sententijs
si deberent singula discurri/ que oīa reducūtur ad
vnitatē amoris ⁊ multiplicitatē eius. Unitas ob
iectalis multiplicitas formalis est: vnitatē expres
sit apostolus cū totiens dixit: Unū corpus/ vnus
spirit9/ vna spes vocationis/ vnus dñs/ vna fides/
vnū baptisma/ vnus deus ⁊ pater omniū. Et itex:
Unū corpus ⁊ vnus panis sumus. Et vniuersali
ter in euāgelio Joānis per totū. Et quid pôt com
pēdiosius dici q̄ illud apostoli: Qui adheret deo
vnus spiritus est. Quinimmo illud christi de mā
ducante ⁊ bibēte carnē ⁊ sanguinē suū sacramētali
ter. In me manet ⁊ ego i eo. Ceterū notati sunt sta
tus varij in adulescentulis/ côcubinis/ reginis. Il
lustrationes insuꝑ varie in aurora/ luna ⁊ sole. Cō
clusa sunt tandē oīa in ordine seu coordinatiōe
charitatis: quoniā p̄us dictū erat: ordinauit in me
charitatē. Nunc iterū repetit: ⁊ postmodū quantū
valeat ordo charitatis ⁊ amoris dicendo: terribi
lis vt castroꝝ acies ordinata. ¶ Amor si ordinat9
sit/ nihil fortius ⁊ inimicis terribilius est. Côsistit
autē ordo amoris ad deū/ ad se/ ad proximū. Deri
uatur insuꝑ ordo iste ab ordine tam supcelesti bea
tissime trinitatis/ q̄ celesti angelice dignitatis. Et
iste ordo subcelestis dicit monasticus in hoīe sin
gulariter: Ecclesiasticus i politia sp̄uali: politicus
in regimine tēporali: de quib9 non est hic dicendū
ꝑ singula/ nisi q̄ generalis ista pôt regula dari: q̄
nihil absq̄ ordine alicubi pulchꝝ est/ nihil placēs
nihil stabile. Sunt a beato dionysio tradite (sicut
credit reuelante Paulo) celestes ordinū angelico
rū hierarchie: sunt ad exemplar earū tradite sub
celestes hierarchie/ tres monastice in eodem hoīe
s̄m metaphorā: sicut loquit Aristo. et per tropolo
giā: sicut loquit theologus iuncta simul anagogia.
Tradita est hierarchia subcelestis ecclesiastica ꝑ
allegoriā/ maxime iuncta tropologia. Tradita est
etiā subcelestis hierarchia tēporalis: maxime per
tropologiā incedens. Porro hierarchia subcele
stis mōastica ⁊ ecclesiastica: magis spectat ad sym
psalma p̄sens ⁊ duo sequētia. ¶ Qua in re posset M
introduci tota traditio Dioñ. de angelica hierar.
ca. x. cum expositionib9 suis. Tradunt enī q̄ in ho
mine quolibet nouē officia vel ordines celestiū an
geloꝝ reperiri debent. Infima hierarchia s̄m na
turā/ media s̄m industriā/ tertia ⁊ suprema s̄m gra
tiā. Multi suꝑ hoc ordine ⁊ hierarchijs multa tra
diderūt ꝓ suo quilibet sensu ⁊ ingenio. Deniq̄ re
deunt oīa in vnā de portionib9 anime humane
sententiā cū suis habitib9 ⁊ actibus cū relatione.
Preterea ad formalē obiectorum rationē: quoniā
bonū est obiectalis ratio solius dei: ⁊ finis vltim9
est: ⁊ hec in arce reponitur vbi mens amat arce ma
nens vnica vnicū/ sola solum deū. Proinde ratio
superior habet ꝓ obiecto seipsam: ⁊ res spiritua

les abstractas sicut angelos: subsequitur inferior ratio/deducēs ex superioribus principiis cōclusiones scibiles. Et ex inferiori sensualitate sensatiões experimentales sensuū exteriorū et interiorū. Circa quas sensationes et ex quib9 inferior hierarchia constituitur sicut ex ratione inferiori media/et ex superiori suprema. Prima per naturā: secunda per industriā: tertia per gratiā iuncta industria. Super quas oīes collocatur mens in arce sion tanquā imago et gloria et similitudo quedā beatissime trinitatis. Amor ordinatus hz in qualibet hierarchia quādā speciē trinitatis secundum maius et minus. Hierarchia siquidē mētis in arce sion tanquā supercelestis imago/ immo et deificatio pure gratuite sigillata/ signata et tracta habet deū: nedū pro causa vel principio efficiēte: quēadmodū res oēs habent: nedū pro causa vel principio formante/vel obiectaliter et vitaliter immutante: quēadmodū capaces sunt oēs creature rationales secundum memoriā/intelligentiā et voluntatē/per diuersas illuminationes et participationes gratiarū gratis datarum: quales sunt prophetie/dona sanitatū/dona linguarū/et abbreuiato verbo oēs gratie preter gratiā gratū facientē et acceptantē ad vitā eternā: verumetiā per eandē gratiā gratū facientē/sanctificantē et inhabitantē/que reddit mētē sponsam dei/charissimā filiam/sororē/coheredē/amicā et cōmensalē: immo audacissimo cū pietate verbo matrē: vnde verbigena vel deigena nominatur. Post istaz quasi supercelestem hierarchiā/ sunt in hoīe sicut in microcosmo seu minori mūdo reparibiles alie oēs hierarchie figuraliter tā celestes quam subcelestes/spirituales et tēporales. Cui9 rei consyderatio manifesta esse pōt perscrutanti trinitatē/inuenibilē esse in oībus his hierarchiis antedictis. Nunquid non hz sensualis hierarchia memoriā/noticiā et amorē respectu obiectorū philosophice cognoscibilium et sanabilium: sicut in logicis/ moralibus et physicis per infallibiles leges et regulas in quib9 velut theophaniis et enigmate videtur trinitas dei. Nunquid non portio rōnis superior memoriā habet/noticiā et amorē respectu sui: quū sibi maxime presens est. Cōparatur etiā secundum memoriā/noticiā et amorē substantiarū spiritualiū et immaterialiū que sub deo sunt eternitatis participes. Amor si consyderetur/psallere cantica canticorū cōformiter ad predictas hierarchias se vicissim coaptando: nūc ad illā quasi supercelestē/nunc sigillatim vel cōiunctim ad alias velut celestes vel subcelestes/spirituales vel tēporales manifestū est quod latissima sit cāticorū materia/ vel exponēdo vel exercendo.

Nonū sympsalma: in quo

tanguntur quinque proprietates .s. xlii. xliii. xliiii. xlv. et. xlvi.

N Escit amor/vehitur/turbatur/crebro vocatur. Pareat vt veniēs laus sibi multa datur. ¶ Amor nescire se dicit similiter ad pō. pluries nominatim ibi: Quia inflammatū est cor meū/et renes mei cōmutati sunt:/et ego ad nihilū redactus sum et nesciui. Per ignorantiā autē congit inter cũ dare dei secundum Dionysium. Sic amor sponse postquā confabulādo narrauerat filiab9 hierusalem ex persona sponsi [Descendi in ortū meum vt viderem poma cōuallium] que sunt merita humiliū [et inspicerē si floruisset vinea] que per baptismū de egypto translata est [et germinassent mala punica] sanctarū intentionū: subiunxit in persona sua [nesciui: anima mea cōturbauit me propter quadrigas aminadab] aptissime quidē per aminadab (qui spōtaneus interpretatur) accipitur christus: qui volūtarie genuit nos secundum Jacobi verbū. Cui9 quadrige sunt euāgelice quatuor doctrine: quib9 euecti fideles conturbauerūt mundū bona cōturbatione: quū conturbate sunt gentes per penitentiā: et inclinata sunt regna per fidei subiugationē: vocātib9 apostolis et successorib9 suis et pie clamātib9 quater iuxta quatuor euangelia: reuertere reuertere sunamitis. i. captiua: reuertere reuertere vt intueamur te: hoc est/ vt reuersaz et cōuersam diligam9 te. Nā vbi amor/ibi ocul9: et ita videre: diligere est. ¶ Amor sponse continuo cōuertit alloquiū ceptū cū filiab9 hierusalem: nō quidē verborū strepitu/sed solita meditatiōe. ¶ Cōuertit inquā ad laudē ecclesie de gētib9 tā vniuersalis quam singularis: quū vnitas nectit oēm: vt etiā remāeat cuiuslibet sua singularis proprietas. Nihilominus placet in hoc sympsalmate sermonē facere super vniuersali et per allegoriā: quātum9 solers lector aiaduertat ita potuisse fieri per vniuersuz decursum iā pactū principaliter secundum anagogiā cū illuminatione pōica: quēadmodū in sequēti et vltimo sympsalmate cōuertetur orō ad tropologiā: quasi per adulescentulas sic magis aptatur ad concubinas et reginas: et precedentia texuntur de illa que vnice perfecta est et electa/virgo/filia/ soror/spōsa et quasi mater honorificata et quodāmodo deificata. Est autē sensus ille allegoricus dicēdus in hoc libro proprie litteralis tanquā ab autore Salomōe principaliter intentus vbi voces aliud loquuntur: sed res litteram significant: quēadmodū de lignis libani que constituerūt sibi regē.

¶ Amor nominari pōt tripliciter/ cōformiter ad actū triplicē hierarchicū. Nā est amor purgatiu9: cui seruit tropologia et moralis scientia. Est amor illuminatiuus: cui seruit allegoria et speculatiua theologia. Est amor perfectiu9/ cui seruit anagogia et practica theologia. Dictū est hactenus principaliter de amore perfectiuo secundum anagogiā et practicā theologiā: immiscēdo speculatiuā aliquid. Dicēdū est in hoc nono sympsalmate principia intētione de amore illūinatiuo: per allegoriā aut per speculatiuā theologiā. Decimū vero sympsalma deseruiet maxime amori purgatiuo secundum tropologiā et moralē scientiā. Sic enim debitū soluere conabimur: nedū perfectis et sapiētibus/sed minus perfectis qui proficiūt aut proficere desyderāter incipiūt. ¶ Amor illuminatiu9 conatur per allegorias ex narratiōe spōse ad filias hierusalem sub persona dilecti ecclesiā de gētib9 cōmēdare sub nōie sunamitis que captiuitatē sonat: que sensus per expositores copiosissime et quasi principaliter tractat9 est in hoc toto cāticorū libro. Docet hoc glo. ordi: ex eorū dictis particulariter excerpta. Vocatur quidē [osculatio oris] incarnatio christi: similiter desposatio et amplexio cū similibus dicuntur [adulescentule] simplices de ecclesia: dicuntur [con D

cubine ⁊ regine] prelati minores ⁊ maiores bene fecũdantes ⁊ regẽtes ecclesiam. Dicit [Unica columba] perfecta tota vniuersalis ecclesia ad vnũ pastorẽ christũ: ⁊ eius vnicũ in terris vicariũ pontificẽ summũ simplificata. Dehinc pluralitas pastorꝝ ⁊ sodaliũ ⁊ tabernaculorꝝ ⁊ oppugnationũ refertur ad hereticos. ¶ Porro lectul⁹ floridus cũ similibus spectat ad contẽplatiuos: sicut egressio spõse ad exteriores vineas ⁊ ortos trahit̃ ad actiuos: p̃sertim platos ⁊ rectores ecclesie maiores et minores ⁊ doctores: adeo ꝙ tota fere cõnexio corporis mystici ecclesie significata p actus corporis veri traducit̃ ad istos. Nunc noie oculorꝝ quoniã illuminãt: nunc p choros castrorꝝ: q̃ꝛ lenificãt ⁊ defendunt in cõcordia quasi chori: nunc laudat̃ sub admiratione quasi filia principis ⁊ pulchritudine gressuum: qm̃ sunt calciati ⁊ p̃parati ad euangelizandũ pacẽ prout loquit̃ Esaias: Quã speciosi pedes euãgelizantiũ bonũ. Rursus ipsi eidẽ comparant̃ [capillis] qm̃ adherent christo capiti immediatius ⁊ sunt ordinati [sicut greges caprarũ que apparuerũt de galaad] .i. de aceruo testimonij scripturarꝝ de quib⁹ christus: Testimoniũ inquit/ perhibẽt de me. Cõparant̃ deniꝗ dentib⁹ conterẽtibus cibũ spũalis doctrine sub vnitate ordinata: put est [grex ouiũ que ascẽderunt de lauacro] baptismi vel penitẽtie nõ sine multiplici fructu] sed sed gemellis fetib⁹: propter geminã dei ⁊ pximorũ charitatẽ. ¶ Cõparat̃ insup sua conuersatio (q̃ per genas figurat̃) cortici p humilitatẽ pallẽti mali punici: ptinentis in se grana doctrinarũ/ rubicũda p charitatẽ sub ordine mirabili sententiarꝝ que dicunt̃ hic occulta genarũ vel ipsi⁹ ecclesie. ¶ Cõparat̃ iuncturis feminũ ⁊ monilib⁹/ vmbilico ⁊ crateri tornatili: qui nunꝗ̃ idiget poculis. Uẽtri ꝗ̃ ⁊ aceruo tritici vallato lilijs ⁊ duob⁹ vberibus/ duobus insup gemellis hinnulis capree pter vim genitiuã spiritaliter atꝗ nutritiuã. Cõparat̃ collo ⁊ turri eburnee ppt̃ vim sustẽtatiuã ⁊ castã [Oculus rursus ⁊ piscinis in esebon: que sunt in porta filie multitudinis] pter vim spiritaliter inspectiuã: ⁊ aquis doctrinarũ fecundã instar piscinarũ. Dicunt̃ subinde [nasus] pter vim olfactiuã spiritaliter: vnde pcipiũt insidias hostiũ [sicut a turre libani fit corpaliter [q̃ respicit ptra damascũ] Dicunt̃ [caput] pter vniuersalẽ vim regitiuã et influxiuã spiritaliũ sensuum ⁊ motuũ: sicut a carmelo monte nutrimenta corporaliter accipiunt̃. Porro [come capitis] huius spiritalis sunt [sicut purpura regis] rubicũda ⁊ precipua pter charitatis nitorẽ que [iũcta] est [canalib⁹] a supna hierusalẽ fluentib⁹. Deniꝗ laus totius ecclesie ab ipsis sumit̃: qm̃ p eos [pulchra est ⁊ ꝙ decora ⁊ charissima in delicijs] cuius altitudo assimilat̃ [palme] qm̃ ⁊ ipsi p̃lati cũ doctorib⁹ sunt similes vberibus ⁊ botris pter vim nutritiuã: nunc in lacte simplicioris doctrie: nũc ĩ vino subtilioris. ¶ Dicit pter istos sponsus ꝙ [ascendet in palmã] per gratiã [⁊ apphendet fructus eius] p remuneratiõnẽ [et vbera tua] loquit̃ ad sponsam] sicut botri vinee] causa dicta modo [⁊ odor oris tui] a quo fornat p̃dicatio/ erit [sicut odor malorꝝ] Odor inquã vite in vitam bonis/ ⁊ in mortẽ malis [Guttur tuum] significans vim gustatiuã est sicut vinũ optimũ ex efficacia. Subiũgit postremo sponsa quasi secũ reputans ⁊ loquẽs [dignũ] nõ dubiũ: quoniã bonũ [dilecto meo ad potandũ] labijsꝗ ⁊ dentib⁹ illius ad ruminandũ causaliter intellige: q̃ꝛ potare facit ⁊ ruminare. ¶ Amor increatus abyssus P amoris/ fons/ fluuius ⁊ flumen: cui⁹ deriuatio est ipsi⁹ vocatio: cur ab initio vocatio: cur ab initio vocatã ⁊ electam synagogã velut arentẽ deserunt ⁊ repudiauit: superinfusa ⁊ despõsata gentiũ ecclesia. Pendet ista questio ab ordine diuine pudentie: q̃ charitatẽ ordinauit in effectibus suis: quos vtiꝗ dicere possumus amores suos: quoniã suũ dicere, amare est Amauit ⁊ facta: vidit insup cuncta q̃ fecerat/ quo oculo nisi amoris/ et erant valde bona: valde ergo amabilia/ quoniã bonũ ⁊ amabile cõuertunt̃. Propterea res vnaqueꝗ tantũ habet de amabilitate quantũ deo amanti placitũ est. Cesset ergo superba curiositas mortaliũ sup hmõi questiunculis. Cur? Respondet pheta: Quecũꝗ voluit/ fecit. Respõdet ⁊ p seipso. Miserebor cui miserebor: ⁊ clemens ero in quẽ mihi placuerit. Repudiata est synagoga prius electa. Demeruit prius ita fieri dicente pheta ad deũ: Quoniã qui elongant se a te/ peribunt: perdidisti oẽs qui fornicant̃ abs te. Elongata est/ perijt/ fornicata est/ dispersa est ⁊ repudiata: ⁊ ecclesia gentiũ gratis electa: sub typo Uasthi supbe ⁊ hester gratiose. Amor eternus qualẽ dicendus est plus diligere vel p̃scitũ/ in gratia nũc existentẽ: sicut synagoga fuit/ vel predestinatũ odiosum pctõ actuali: qualis erat ecclesia gentiũ futura? Responsio fit p distinctionẽ: quoniã sm̃ presentẽ iusticiã plus amauit synagogã reprobã tunc existentẽ in gratia: sed simpliciter plus ecclesiam gentiũ tunc existentẽ in culpa: ne gloriet̃ stulta p̃sumptio oĩs carnis ĩ pspectu suo. ¶ Amor increatus q̃s amasse pl⁹ existimãdus est vel angelos vel hoĩes. Quos insup inter hoĩes vel christũ vel totã ecclesiã: quos rursus in ecclesia/ vel matrẽ suã vel ioannẽ cui cõmissa est ĩ custodia: vel petrũ cui sue cõmisit regimen ecclesie: quẽ plus subinde dilexit vel ioannẽ vel petrũ. Rursus si de⁹ ab eterno dilexit mundũ creandũ cũ oĩbus q̃ in eo sunt vel ex tpe. Et q̃ãlibet dicat̃: si plus dilexit vnam creaturã ꝙ aliã cũ in actu dilectionis sue infinito nõ videat̃ inueniri posse plus vel minus. Sed videt̃ econtra/ si oĩa dilexit equaliter cũ nõ fallat̃ in dilectione/ sunt oĩa equaliter bona. ¶ Amplius si diligit oĩa/ ⁊ nihil odit eorꝝ q̃ fecit: quo pacto creature sue quas fecit quotidie deficiũt/ corrũpunt̃/ intereũt/ moriunt̃/ nedũ morte tpali sed (q̃d horribilius est) etiã solo cogitatu moriunt̃ eterna. ¶ Preterea si diligit oĩa: cur nõ oĩbus dat salutẽ/ cur non psperitatẽ/ cur nõ delicias/ cur malis pspera/ cur bonis aduersa? ¶ Cur multa tolerat (imo laudat) in creaturis irrõnabilibus. Supbiã in equo/ inuidiã in cane/ iram ⁊ ferocitatẽ in leone/ auariciã in cornicula/ segniciẽ in bubone/ luxuriã in sue vel hircorum/ gulam voracẽ in lupo: et ita de similib⁹/ qualia

tamē velut odiens reprobat ī hoībus punit ⁊ dā-mat; tales sunt questiones sup̄ pmdo et ordinato amore dei sine numero. ¶ Pro quib⁹ sit hec vni-ca ꝯclusio: ꝙ amor dei in se vnicus est/ inuariabil ⁊ imotus: siue cōparet ad hoīes saluādos/ siue ad dānandos: siue coaptet ad creaturas irrōnales: attamē multiplex ⁊ varius dr̄ amor eternus relat⁹ ad effectus: s̄m quos dr̄ recipere maius ⁊ minus in amādo: prout creature sue plus recipiūt vel mi-nus de pfectione in essendo. Aliq̄bus cōtulit solū esse/ aliqui b⁹ viuere/ quibusdā sentire: nōnullis ra-tiocinari ⁊ intelligere. Supaddidit autē electis su-is bn̄ viuere ⁊ letari cū beneplacito gr̄e sue: quos fecit capaces ⁊ pticeps imaginis ⁊ glorie sue: per memoriā sui intelligentiā eternoꝝ: cū merito hic in via in osculo sancto oris sui sub spe beatificatio nis in gloria. Nec est qui dicere possit: cur ita fa-cis? qui omīa quecūq̄ voluit/ fecit/ facit ⁊ faciet in secula seculoꝝ.

Sympsalma decimū: in

quo tangunt̄ quatuor vltime ꝓprietates amoris .s. xlvij. xlviij. xlix. et .l.

Q Visit amor vineas ortos ⁊ poma re seruat. Oscula vult pueri/ fortis amor quasi mors. ¶ Amor visitat ortos [Ueni dilecte mi egrediamur ⁊c̄.] reseruat poma dilecto: vult oscula ri fratruelē suum infantē: quia sugentē vbera ma-tris [Quis mihi det te fratrem meū ⁊c̄.] Denique fortis vt mors dilectio. Et si quatuor istas amoris ꝓprietates vltimas quasi tondez linguas igneas vel scintillas aut sub similitudine fontis quasi to-tidē riuulos: iuxta quos canit̄ decimū ⁊ postremū sympsalma canticoꝝ: possemus adaptare p̄cedē-tibus s̄m anagogiā ⁊ allegoriā: nihilominus pla-cet appropriare p̄ tropologiam amori purgatiuo quasi ꝓ adulescētulis: quarū non est numer⁹. Plu-res siquidē sunt impfecti ꝙ perfecti vel diu profi-cientes. ¶ Comperit adulescentulis adhuc lac su gere cū infante iesu: quē introduxit fratrē suum su gentē vbera matris sue: que hic accōmode multū intelligit̄ virgo maria. Iuuat intentionē nostram q: deinceps per totū capitulū nulla fit mentio de dilecta sub appellatione sponse: sed soror appellat̄ ⁊ dilecta: de qua subiungit̄ [soror nostra paruula est ⁊ vbera nō habet] quasi nondū sit apta viri cō-nubio. ¶ Amor purgatiuus ⁊ pfectiuus differen-tes habēt conditiones: sicut ⁊ psone quib⁹ habent incipiētes ⁊ pfecte multū distant. Sicut p̄terea di uersificant̄ in triclinio cordis inferius ⁊ supius ha bitaculū: aut potius ex sublimissima sup ipsum tri clinium: de quo plurima supponunt̄ hic declarata sup cātica canticoꝝ marie: specialiter tractatu .ij. Et exultauit spirit⁹ meus: et in opere metrico sup idē magnificat vicib⁹ repetitis. ¶ Amor purgati uus in adulescentula sunamite/ dum inchoat tem-pus amantiū adhuc paruula: necdū apta numero cōcubinarū vel reginarū donec adoleuerit etas: ⁊ vberibus intumuerit/ cōuerti debet ad cōsyderati ones humanitatis christi: maxime dū infantulus erat sugēs vbera ad literā matris marie: vel p̄ alle goriā matris ecclesie. Ita fatet̄ Bern. se egisse in nouiciatu sup illo: Fasciculꝰ myrrhe dilect⁹ me⁹ mihi. Et alioꝝ sine numero sunt exēpla: altera (qd̄ sequēs ad ista est) ꝙ passiones sensuales veraciter sunt in ꝯcupiscibili ⁊ irascibili: sic amātis ⁊ se affi-cientis p̄ pietatē ⁊ gaudiū/ spem/ timorē/ tristicias. Deosculatio p̄terea nō querit̄ imediate fieri ad ca-put christi qd̄ est deus/ vbi est os ei⁹ diuinū: sed ad pedes humanitatis querēdo veniā/ vel ad manu⁹ ipsius in petēdo ⁊ reddēdo gratiā: vt p̄ primū oscu-lū declinet a malo: per secūdū faciat bonū: quousq̄ dignet̄ dilectus tenere manū dexterā eius: ⁊ dedu-cere (hoc ē delectabiliter ducere ⁊ cū gloria susci-pere) vt iā perfect⁹ amor dicat: Deficit caro mea ⁊ cor meū: deus cordis mei ⁊ pars mea deus in eter-nū. Denique ꝯuenit huic amori purgatiuo vita acti ua ꝯsistens p̄ncipaliter in refrenatiōe vicioꝝ cum assuefactione virtutū moraliū: quib⁹ p̄suppositis q̄si p̄ diapsalmate loquat̄ iā textus noster: ⁊ ab eo sumam⁹ que req̄rit amor iste. ¶ Amor purgatiu⁹ R quē nouitiū dicimus: qui ꝓtendit̄ ad oēs christia-nos/ literatos ⁊ idiotas/ impfectos/ pficiētes ⁊ p̄-fectos: pōt rememorationē suā ad paucissima re-ducere: magis p̄ interiectiones suspirādo/ ꝙ p̄ sub tilia speculādo. Supponamus ex ancilla theolo-gie grāmatica: ꝙ interiectio ē pars orationis signi ficans mētis affectū voce incognita. Addi poterat gestu incognito. Primū propter aures discipline capaces. Alterū ꝓpter oculos gestuū cognitores. Diximus ista: q: nulla pars orationis efficacior est ad mouēdos affectus ꝙ interiectio: tradēte hu gone ⁊ experiētia teste. Gestus sūt ad oculos/ vo-ces ad auditū: exēpla sunt in sensibilib⁹ manifesta qualia videm⁹ trāsferri per deuotos simplices in orationibus suis ad deū corā imaginib⁹ crucifixi. Aut iacētis christi in p̄sepio: vel adorati inter ma gos/ vel p̄sentati in tēplo/ vel fugientis in egyptū/ vel reuertētis vel inuenti in tēplo/ vel descēdentis in nazareth. Simpliciū itaq̄ fides ⁊ si non pōt ad rememorationē altitudinis sapientie dei ptingere p̄ subtiles intellect⁹ meditationes: fiat qd̄ dicit Di ony. ad ꝯgregātis patris vnitatē ⁊ deificā simpli-citatē vnio vel vnitio. Ad qd̄ faciēdū simplex fides ⁊ erigens spes/ ⁊ amplexās amor sufficiunt magis affectualiter suspirādo quasi p̄ interiectiones/ qua les sunt: Diuinā/ ꝙ per intelligibiles alias specu lationes q̄ non sunt in hoīs arbitrio: sicut interie ctionis affectiones. Nihil em̄ magis in potestate nostra est ꝙ desyderiū vel volūtas. Ceterū practi-ca patet in istis latissime p̄ oēm lectionē/ meditati-onē ⁊ orationē: imo cogitationē vt ꝯfestim suspiret amor nouitius ad deū quocunq̄ ꝓponat̄ sibi: vel in speculo/ vel in enigmate interi⁹ vel exteri⁹ intelli gibiliter vel sensibiliter: vt dicat cū ps. Diligā te dn̄e fortitudo mea: vel adhuc succinctius cū illo q̄ recogitans dictū apl̄i: Qd̄ q: sumus filij dei/ misit deus in corda nostra spm̄ filij sui clamantē: abba pf. Reflexit se sup se. Quid postulas dū dicis/ abba pf. Rn̄dit sibiipsi suspirabūd⁹ in alta: ⁊c. Adhesit ī isto ⁊c: nihil vltra petens; q: neq̄ qd̄ peteret vltra

patebat. Composuerūt sibi multas ꝑ multitudine
diuinaꝝ inspirationū visitatiões/ rfisiones hmôi
breuissimas conformes affectui pietatis/ vt illud:
Ubi iesus/ ibi maria. Dilect⁹ me⁹ mihi/ ⁊ ego illi.
Dñe iesu suscipe spm̄ meū. Et ita de qualibet peti-
tione orōnis dñice/ sicut dicēdo cū suspiratōe inter
iectiua: O pater/ o noster/ o q̄ es in celis: ⁊ celatis i
effabilib⁹ ⁊ ignotis. O scilicet nomē tuū scificās
⁊ scificandū. O adueniat regnū tuū/ regnū olm se
culoꝝ: vt sis ola in olbus: ⁊ regnes in me/ q̄z regna
re debes. O fiat volūtas tua/ pceptiua/ ꝓhibitiua
ꝯsiliatiua/ cohibitiua: ⁊ volūtas bñplaciti tui sicut i
celo ⁊ in terra. Auertas aūt faciē tuā a voluntate ꝑ
missionis tue: quoniā indignatio est contra vitia/
non eoꝝ volitio: ꝓpterea rogam⁹: Cōuerte nos de-
us salutaris noster: ⁊ ꝯuertendo nos auerte irā tu
am: cadere non permittens nos a nobis ¶ Amor
S nouitius pōt in rememoratione ꝓ omni subtilita-
te ⁊ scia fixos habere ⁊ herentes oculos spectan-
tes ad incarnationē dñi nostri iesu christi/ q̄ ꝑ euā-
gelia digesti sunt: ⁊ in pictis vel sculptis imaginib⁹
ostenduntur satis ꝯformiter ad aplm: Nihil inquit
iudicaui me scire inter vos/ nisi iesuz christū ⁊ hūc
crucifixū. Similis est rō vel potior de rememorati
one circa eucharistie sacrm. Altero diceret forte a
liqs q̄ in picturis ⁊ imaginib⁹ repñtatur deus sub
formis sensibilibus/ q̄ occasionē dant errori: sicut
in figuratione scē trinitatis. Rñdemus cū illo q̄
dixit: Pictoribus atq̄ poetis qdlibz audēdi semꝑ
fuit equa potestas. Nā vt pictores fingunt illa q̄
ad rei ṽitatē aliter se hñt vel habuerūt: ita scripto-
res nedū poetici/ sꝫ ꝓphici ⁊ euangelici ⁊ morales
multa dicūt sub parabol' ⁊ figuris aliter q̄ res se ha
beat/ nisi coaptem⁹ signa reꝝ cū rebus. Sufficiet
igitur amori nouitio ꝓ omni subtilitate exercitiū in
desyderio catholice vite pñtis cū suspirio ad eter
nā: quasi dicēdo [Quis mihi det te frēm ⁊c.] cum
similibus ascēsiuis/ ptēsiuis ⁊ vnitiuis interiectionū
affectib⁹: vt O abba pater: o diligā te: o osculer te
o amē te. ¶ Amor nouiti⁹ sciēs ab aplo/ q̄ oportet
accedentē ad deum credere q̄ deus est: ⁊ q̄ se q̄rē
tibus remunerator est: accipit fidem ⁊ spem ꝑ q̄s
dirigitur ⁊ erigitur/ vt dicat [Ego dilecto meo/ ⁊ ad
me ꝯuersio eius] Unde dotata charitate. q̄z dili-
gentes se diligit: ꝯuertitur ad orōnem/ sciens illud:
Sine me nihil potestis facere. Et q̄z nemo venit
ad patrē nisi ⁊c. adiungit fidei/ spei ⁊ charitati orō
nem: vt approximet deo sm̄ doctrinā Diony. Et
q̄z orō sepe⁹ arida est nisi lactetur ⁊ foueatur: adiūgit le
ctionem sm̄ doctrinā pietatis quam ꝯtinent vni-
uerse scripture canonice ⁊ sancte deuotioni con-
gruentes. Et has ꝑcat sub metaphoris varijs ad
lectionem ⁊ meditationē aptis: vt ꝑ agruz in quo
est thesaurus regni celoꝝ. In quo ꝑ allegoriā di-
citur exisse iacob ⁊ isaac ad meditandū. Compat ⁊
libros villis ⁊ vineis ⁊ malis punicis: vñ suscipit
flores ⁊ fructus sanctoꝝ desyderioꝝ/ vt incipiat do
ctrine lac in vberibus que dare possit dilecto. Cō-
iungit ad extremū fidei/ spei/ charitati/ orōni/ lecti-
oni ⁊ meditationi gratiarūactionem: que in odo-
re mandragoraꝝ spirantiū in portis sensuum/ sin

T uliter ⁊ ad fecunditatē valentiū designatur ¶ Amor
nouiti⁹ subinde notat ꝓprietatē alteram aspectuli-
timā in ordine q̄nquagenta: ⁊ scdaz i hoc sympsal-
mate/ sine qua null⁹ aut exigu⁹ in doctrina pieta-
tis ꝑfect⁹ accrescat. Et hec est rememoratio seu nō
obliuiosa retētio ꝑfectoꝝ. Et hoc obseruasse deno
tat vbi subsequitur [Oia poma noua ⁊ vetera dile-
cte mi seruaui tibi] sup bonitate ⁊ adiutorio me-
morie sensualis intrinsece. Multi multa tradide-
rūt. Seneca in epl̄is: Tulli⁹ in rethorica noua tra
dens artē quādam ꝓ rethoribus: composuerunt
alij certas abbreuiationes similarū/ vel ex alijs cō-
positas tradiderūt memorie: figuras nōnulli pro
traxerūt: quēadmodū secim⁹ cantici chordis: ⁊ ali
bi de pennis columbe/ de psalterio ⁊ alijs musicis.
Traduntur hac intentione in mathematicis figu-
re theorematū/ nō vt ibi maneat herens imagina
tio. Alioquin dicente August. Facilius est in terra
nauigare, q̄ ꝑ hmôi figuras scientiā acq̄rere: alio-
quin ꝑterea reddetur homo facile fantasticus ⁊ ine-
ptus ad intelligibilia. Sint igitur figure pauce ⁊ or-
dinate ad adiutoriū fantasie ministrare debentis
intellectui fantasmata clara/ serena/ ordinata/ tran
q̄lla ad intelligibiles spēs abstrahēdas/ sm̄ quas
intellectus ⁊ voluntas iam valeant dimissis vel q̄
si sopitis fantasmatibus negociari circa rationē
intelligentiā ⁊ amorem diuinorum. Conuenit hoc
modo rememorari parabolicos sermones scriptu
re sacre/ ꝑticulares insuper hystorias de rebus sin
gularibus. Nam cum scia sm̄ Aristote. sit de pri-
mis per se vniuersalibus ⁊ necessarijs/ nunq̄ ha-
betur scia de ꝑdictis ꝑ reductionē ad intelligibilia ⁊
vniuersalia: ꝓpter que sensibilia ⁊ ꝑticularia indu
cuntur tanq̄ ꝑ exemplis manuducētibus a sensibus
in intellectū. Sic em̄ ola litatr posita de historijs/
reducuntur ad vniuersalē dei ꝓuidentiā: nec aliō ni
tuntur ostendere/ aut ad moralē ⁊ diuinā instructio-
nem sub vniuersalib⁹ regulis: vt q̄ lya ꝑcat vitam
actiuā/ ⁊ rachel vitam ꝯtemplatiuā: sicut Martha
⁊ Maria/ Petrus ⁊ Joānes: ⁊ ita de silibus suo
modo sm̄ que scia ꝯcluditur ṽa ⁊ certa: quod fieri
neq̄t innitēdo imaginationi ⁊ memorie sensuali.
¶ Amor nouiti⁹ ꝯcepto feruore spūs ex doctrina
pietatis ⁊ assidua ruminatōe ipsi⁹ iam oscula vult
pueri christi [Quis mihi det inq̄t te fratrem me-
um] ꝑ ꝯformitatē humanitatis [sugentem vbera
matris mee] ꝑ dignationē nimie charitatis [vt in
ueniā te solum foris] ne turba pudoris turbatio-
nem inducat [Et deosculer te] ꝑ synceꝝ ⁊ sanctum
deuotionis affectū in pignus dilectionis ⁊ arram
sperate desponsatōis [⁊ iam me nemo despiciat]
velut indignam te tanto amore [Apphendam te]
non ꝓprijs viribus/ sed dignāter apphensa a te [⁊
ducam] ducta a te [in domū matris mee] quod ē
vñis ecclia/ fideles in te regenerans [⁊ in cubiculū
genitricis mee] q̄ est aliqua spēalis ⁊ artior reli-
gio/ q̄ sola vñis sub te abbate christo: vbi obser-
uer/ doncr ⁊ erudiar in nouitiatu meo placentior
esse tanq̄ sub Aggeo eunucho in triclinio femina
rū [ibi me docebis] q̄m tu de⁹ sciaꝝ dñs es/ ⁊ edo
ctaꝝ spūalib⁹ epulis referta; de manu tua [dabo ti

bi poculū ex vino ɔditum/ τ mustū maloꝝ granatorum meoꝝ [nō quo tu vescaris vel inebrieris: sed ego ꝑ te. Dicā quoq; ex sn̄ia in expiētia spūs τ deuotōe [leua ei⁹ sub capite meo] ꝑ spei sustentatiōnē: q̄tin⁹ in pace in idipm dormiā τ requiescam. Donec dum tu dn̄e singulr̄ ɔstitueris me [τ dextera] charitatis tue [amplexabit̄ me] te ꝓtegente τ custodiente in me tranqllū hunc deuotionis. statum a ɔturbatione hoīm. τ ɔtradictione linguaꝝ ꝑ ministerium filiaꝝ hierl̄m / q̄bus digneris ita mādare τ dicere [Adiuro vos filie hierl̄m ne suscitetis / neq; euigilare faciatis dilectam / donec ipa velit] Quinetiam dicant cū admiratiōe [Que est ista q descendit de deserto delicijs affluēs / innixa sup dilectū suum] nimiꝝ ego sum monita ꝑ te ꝑ os Esaie suadentis: Ut q ambulauerit in tenebris / τ nō est lumen ei / speret in dn̄o: τ innitat̄ sup dn̄m deū suum. Ceteꝝ g̃ras ago dilecte mi: q: dicis τ ita fecisti [Sub arbore malo suscitaui te: ibi corrupta ē mater tua: ibi violata est genitrix tua] Arborē malum intelligo crucem tuam: ibi corrupta est τ violata mater mea sapientia tua: q̄ bonoꝝ omniū mr̄ est τ genitrix in ṽtute ex morte culpe suscitans me. Audio denique τ obedio dum ꝑcipis [Pone me: vt signaculū sup cor tuū: vt signaculū sup brachiū tuū] Sed obsecro fiat in me expimentaliter causa q̄ subiūgit̄ [Qr fortis est vt mors dilectio] Amor

a nouit⁹ sic dixisse seu optasse putetur sub typo dilecte sunamitis adolescentule ❡ Nunc ꝯtractet̄ vltima ꝓprietas amoris q̄ ɔueniens est in quocūq; q̄ vere dilexerit. Fortis amor q̄si mors. Mortificatio siq̄dem fit carnaliū desyderioꝝ in bonis: dū crescēte charitate minuit̄ τ morit̄ cupiditas. Zelus insup vel emulatio chr̄i dilecti q̄ [dura] fuit tam actiue q̄ passiue [sicut infern⁹] docuit h̄ sua mors in cruce ex quo factum est illō: O mors ero mors tua: τ morsus tu⁹ o inferne. Docuit h̄ idem zel⁹ emulatio tot martyꝝ ꝓ dilectione xp̄i in q̄b⁹ fuerūt lāpades ignis [lampades ignis flāmarū] In q̄bus ꝓterea [aq̄ multe] ꝑplōꝝ τ tyrānorum [non potuerūt extinguere charitatē / nec flumina] supirruentiū tribulationū τ exundātiū supra modū [obruerūt illā] In quibus denique facto declamauerūt [Si dederit homo oēm substantiā domus sue ꝓ dilectione / quasi nihil despicit eam] immo nec alam ꝓpriā dilectione facit chariorē proclamātes cum aplo: Siue viuimus siue morimur dn̄i sumus. ❡ Amor ꝓinde nouiti⁹ne ɔtemnend⁹ sed erudiend⁹ videret̄: a christo ɔmendat̄ humilitas eius / sagacitas τ ṽtuositas vsq; in finē capl̄i τ libri: ɔtra vanū timorē τ noxiū teporē [Soror nostra] loq̄tur christ⁹ velut ad filias celestis hierl̄m [puula est] ꝑ sui reputationē [τ vbera nō habet] excrescētia ꝑ tumorē [Quid faciem⁹ sorori nostre in die] tētationis [qn̄ alloquēda est] variis hereticorum astutijs / aut hostiū ceteroꝝ insultibus crebris. Respōdēt ad tuitionē puule sororis [Si murus est] cardinaliū ṽtutū τ donoꝝ ɔstitutus ad custodiā eius [edificemus sup eum ꝓpugnacula argentea] ꝑ collationē doctrinaꝝ eloquētia fulgentium. [Si ostium est] per quod ingredi possit hostis [compingamus illud tabulis cedrinis] hoc ē imputribilibus responsionū sentētijs. Porro gratus amor sunamitis nostre ab ꝑfac ɔfitet in se iam impletū esse quod ꝓponit̄ faciendū. [Ego inquit murus] clausus. s. vndique ad defensionē ṽtuosam ne subintret hostilis suasio [τ vbera mea sicut turris] ad constantem τ sagacem eorūdem hostium desuper impugnationē [Ex quo virtutū ornatu resistendo τ agendo [facta sum coram dilecto] meo. [quasi pacem reperiens] q: cum fortis armatus custodit atrium suum / in pace sunt omnia que possidet: neque timori cedit mundano / diabolico vl̄ humano: non q̄dem ꝓpria ṽtute / sed illius qui custodit τ custodibus tradit. Propterea sub typo vinee subditur de nostra sunamite [vinea fuit pacifico in ea] subaudi pace: de quo modo dictum est: ex quo facta sum coram illo quasi pacem reperiens: q̄ vinea habet oculos / qui sunt potentie τ vires ipsius anime cum habitibus τ actib⁹ suis [tradidit] pacificus christus [eam custodibus angelicis] et doctoribus seu prelatis: τ hoc q̄dem non sine mercede: quoniā [vir affert ꝓ fructu eius mille argenteos] qui sunt totidem actus boni vel meritorij in numeri ꝑfectione designati. ❡ Confirmans rursus ipse christus custodiā adulescētule sue sub premisse vinee typo dt̄ [vinea mea coram me est] per complacentiā τ custodiā. Deinde ꝓpinus sermonem cōuertit ad eādem [Mille] argentei supple sunt illius qui est tibi pacificus. Remunerationes ꝑfecte reddentur eis qui sunt [tui pacifici] rogantes que ad pacem tuam sunt τ efficaciter laborantes [τ ducenti] argentei quasi ꝑfectionis numeri: [his qui custodiūt fructus eiusdem] vinee / ne ꝑdantur aut demoliant̄. ❡ Sequit̄ vox dilecti christi [que habitas in hortis] doctrinalis pietatis τ ṽtualis opationis [amici auscultant] te: qui sunt oēs zelantes ꝑfectum salutis tue [fac me audire vocē tuam] non clamore ṽborum exterioꝝ / sed ꝑ ororum desyderioꝝ. ❡ Amor nouitius respondet / vel / vel ex humilitate ṽecunda indignam se reputans loqui dilecto sub ꝑ̄sentia amicoꝝ [Fuge dilecte mi] sicut Petrus. Exi a me dn̄e: vel si altiora sentiamus de ea / dicemus hanc responsionē ex fiducia ꝓcedere / τ ꝑ insinuationē / osculū τ amplexū dilecti postulare in petitione secreti ad altiora secessioraq; loca / q̄ sint horti cum amicis. Ita enim ꝑ̄us optauerat: quis mihi det te fratrē meū sugētem vbera matris mee / vt inueniam te solum foris τ deosculer te: et nemo me despiciat vel respiciat / sperans a dilecto fugiente sup montes aromatū posse se sursum trahi amoroso quasi suspirio blanda susurrauit in amicoꝝ ꝑ̄sentia [fuge dilecte mi assimilare capree hinnuloq; ceruoꝝ] per alacrem amoris τ sursum agentis hilaritatem [sup mōtes aromatū] montes eternos: a quibus mirabilr̄ illuminas vbi est secretum solitudinis / serenum luminis / cubiculū pacis / latibulum caliginis [in foraminibus petre / in cauerna macerie] vbi sunt deserta seculoꝝ τ speciosa deserti / regio pacis τ lucis τ terra viuentiū: deserta / inuia τ inaquosa carnalibus: vbi est desyderiū collium eternoꝝ: vbi loque

ris ad eos in multitudine magna dulcedinis amātibus te/abscōdens eos in abscōdito faciei tue a cōturbatiōe hoium: et in abscōdito tabernaculi tui a ꝯtradictiōe linguarum: illuc ad extremū tracta et posita sola cū solo/vnica cū vnico: qd aliud expectē: qd orē: qd insinuē a dignatiōe dilecti mei/nisi illud ab initio: Osculetur me osculo oris sui?

¶ Finit Joannes de gerson sup cantica canticorum. Frater Joannes prior celestinorum Lugduni de cōpletione huius opis et morte fratris sui/adiūxit quod sequitur.

Compleuit iste doctor eleuatus hoc opus egregium sup cāticacāticorum apud Lugdunū gallie: Anno dñi. M.cccc.xxix. die sabbati.ix. mēsis Julij.xij. uo die eiusdē mēsis/anno etatis sue.lxvi. inter verba oratiōis spūm deo deuote reddidit: et vnicib9 nūc (vt pie creditur) amplexibus et osculis dilecti spōsi ꝑfruitur: de quibus in his vltimis suis cāticis tāta et tā sublimia mira subtilitate et affectus suauitate dulci gutture velut olor pata modulatus est. Uale mi dñe et frater: et vnici tui germani celestini quōdā tibi chari in hoc sceno relicti/curaz apud dñm piā agere non desiste.

Tractatus de eleuatione mētis in deū: cui titulus est/alphabetū diuini

amoris. Qui apte tractatui de cāticis cāticorum subiūgitur: in quo precipue de amore sponsi agitur: q a nonnullis Joanni Gerson ascribitur/quāuis eiusdem non esse videatur.

Proemium.

Ad honorez oīpotentis dei aliquos modos et vias p eleuatiōe mētis in deum ꝑpono ꝯscribere. Et quāuis hoc nō sit currētis neqz volētis/sed dei miserētis: tū cū dei adiutorio habitis exercitijs et modis/multo facilius pt se quis eleuare. Ubi pmo sciendū q diuersi diuersas posuerūt dispositiones. Btūs Anselmus in suis meditatōib9 incipit p viā timoris. Et hec est via inchoatiua. Btūs Diony. ponit tres vias. s. purgatiuā/qua pmo hō mūdat ꝯsciam suā p pniam. Uiā illuminatiuā. s. q se homo accēdit in amorē dei/p memoriā et gratitudinē bñficiorum dei: qr sicut dt Aug. in meditationibus suis: Ad deū diligendū nihil tantū valet sicut bñficiorum eius frequēs meditatio. Tertia ē vnitiua/qua hō p amorosam cognitionē et adhesionē vnitur summo bono/ꝯgratulādo pfectiōib9 suis: et totū se ei intime subijciendo pmptissima volūtate. Btūs Bñdictus ponit viam instructiuā. A beato Gregorio elicitur modus exēplatiuus. Bernardus et Cassianus dicūt/q oportet pmo meditari q inducūt timorē. Secūdo q puocāt imitationē et vitam sanctorum. Tertio ea que inducūt spem futurorum/et gaudia sanctorum. Item Joannes Gerson cancellarius parrhysien. dt/q ad dei timorē puenitur p compūctionē/admirationē et exultationē. Bonauē. dt: q ad hoc valēt tria. s. diuina reuerētia/orationū suffragia et bñuolentia: hoc est q homo reputet se indignū/tot et tanta bñficia a summo bono pcepisse: offerens bonam voluntatē suam ad gratitudinē oīum. Beato Hieronymo potest ascribi via pegrinatiua: hoc est quō dñs Jesus in hoc mundo vitā duxerat tanq̄ peregrinus: Btō Ambro. via compatiua: Francisco via compassiua. Bernardo via affectiua: Angu. suplatiua: Hugoni oratiua: Grego. exultatiua. Est tamē verum q qlibet eorum plures vias habuit. Sed he quasi exēplariter eis ascripte sunt: et quia diuersi amatores diuersis mouentur modis: ideo diuerse hic ponuntur vie. In generali tamē sciendū est/q volēs videre dilectū suum iesum/pmo mūdet oculos si sunt torpidi aut tepidi: et hec est via purgatiua. Deinde si sunt tenebre accēdat lucernam/vt clare ipm videat. Et hec est via illuminatiua. Deinde appropinquat/et p reuerentia pcidit ad pedes eius: deinceps eleuatur a dilecto porrecta ei manu. Deinde suscipitur ad osculū pacis: deinde affabiliter ei loquitur: cupit semp manere cum eo: liquescit in eius presentia: languescit in eius absentia: querit/vocat/suspirat/inuentum denuo tenet: in eius amore ardet: alta fastidit: solū illi adherere volēs. Et hec est via vnitiua: et post longum tempus in ea qeratur/ita vt in pace factus sit locus eius. Ex his et alijs pñt elici qndecim vie pcedentes in amorem dei: et fm hoc erūt.xv. capitula de doctrinis vtilibus ad eleuationē mētis in deū. Et hec de proemio.

¶ Tabula illas vias ostendens.

i	Inchoatiua	Uia	ix	Compatiua	Uia
ij	Purgatiua		x	Cōpassiua	
iij	Illūinatiua		xi	Affectiua	
iiij	Instructiua		xij	Suplatiua	
v	Imitatiua		xiij	Oratiua	
vi	Exēplatiua		xiiij	Unitiua	
vij	Admiratiua		xv	Exultatiua	
viij	Peregriatiua				

De via inchoatiua.

Capitulum. i.

A Timore seruili procedit filialis. Plures eniz incipientes declinare a malo et facere bonum/incipiunt a timore: ideo hec via dicitur inchoatiua. De hac via habetur in Hieronymo: Siue comedo/siue bibo/siue qd aliud facio/semp resonat hec vox in aure mea: Surgite mortui ad iudicium. Et in vitaspatrum habetur de Helya monacho: qui sp timuit tria. s. in hora mortis occursum demonum: deductionē ad iudiciū: et sulam iudicis. De hac via dicit Anselmus: O lignū aridum eternis ignibus dignuz: qd rñdebis in die illa/qn exigetur a te ad ictū oculi oīe tps viuēdi tibi ꝯcessum/quō fuerit a te expensum etc. Et quāuis multa incutiant timorem: tamen pro exemplo ponitur hec tabula fm ordinem alphabeti. ¶ Alteratio et instabilitas mū

di ꝙ homo nunꝗ in eodem statu ꝑmanet: ꝛ nescit an amore vel odio dignus est. Si eñ relinqret eũ dñs ad ictum oculi: statim diabolus eum subuerteret. Bellum ꝓprie carnis/mundi ꝛ diaboli aduersus spm̃ hoĩs. Quotidiana fragilitas ꝛ negligentia resistendi/penitendi ꝛ ꝓficiendi. Diuina seueritas q̃ appuit in casu luciferi/in ꝑiclitatõe mundi ꝑ diluuiũ ꝛc. Exitus dubius de hac vita/ꝙ nemo scit vbi/qñ ꝛ quõ moriet: an bñ vel male. Futurum iudiciũ vbi erit iudex infallibilis/ineffugabilis/inflexibilis: nemo p̃t eum fallere aut effugere nec a s̃nia appellare. Grauitas penarũ purgatorij q̃ s̃m Aug. excedũt oẽm penam huius mũdi. Horror demonum ꝛ penaꝝ inferni. Ignis inextinguibilis. Charissimoꝝ ciuium celi ꝑpetua separatio. Luctus ꝛ vlulatus sine cõsolatione. Maxima strictitudo/iuxta ps̃. Sicut oues in inferno positi sũt Noticia ꝛ ꝯfusio suoꝝ pctõꝝ. Odiũ sui/ꝛ oĩm que sunt in toto mundo. Perpetuitas penaꝝ inferni: quia in iferno nulla est redemptio. Quietis ꝛ spei ꝑpetua ablatio. Rationis obstinatio in malo/ꝙ non vult de cetero bonũ. Stridor dentiũ pre angustia. Tentio ꝛ captiuitas/ꝙ nec potest de loco moueri quando vellet. Vermis ꝯscie de omissis et scandalis. Christe redẽptor pie q̃ sum⁹ cã tue passionis/ne ꝑdas nos illa die.

De via purgatiua.

Capitulum.ij.

y Ostꝗ homo tot terrorib⁹/mortis iudicij ꝛ inferni ꝑturbatus incipit timere: tunc arguit sepe sic in seipo: Quicunqꝫ peccauerit mortaliter/aut oportet eum damnari/aut lamentis purgari: sed ego peccaui mortaliter: ergo oportet me damnari/aut lamentis penitẽtie purgari. Sed quia damnatio est ꝑpetua/ꝛ purgatio tẽporalis: volo igitur agere penitentiã interim ꝙ tẽpus mihi vacat. Recogitabo igitur oẽs annos meos in amaritudine anime mee: ꝛ quantum delectatus sum delicijs/tantũ me affligam penitentie tormẽtis. Unde s̃m illam viam ponat homo decẽ puncta aut quot voluerit ꝛ dicat: O pater mitissime ego sum ille ꝓdigus qui hec contra tuam pietatem ꝯmisi/ꝛ ita ingrat⁹ fui ꝙ me innocẽtẽ creasti ꝛ ego me deturpaui. Tu ꝓ me crucifix⁹ ꝛ humiliatus/ꝛ ego me exaltaui: tu nudat⁹/ꝛ ego auarus: tu amaricatus/ego delicatus: tu felle potat⁹/ego crapula grauatus/tu totus laboriosus/ ego omnino accediosus: tu ꝓ inimicis exorasti/ꝛ ego inimicos ꝛ amicos odiui: sed q̃d faciã? nunq̃d desꝑabo? Ubi est illud: Nolo mortẽ peccatoris? Ferꝝ/vitrũ aut speculum cum rubiginosum est/purgat: ꝛ ego per viam purgatiuã lima ꝯtritiõis/ꝯfessionis ꝛ satisfactionis me purgabo: sicut me exaltaui/ita ero opprobriũ hoĩm ꝛ abiectio plebis. Contra auariciã abrenũtiabo ꝓprietatibus meis/ꝯtra voluptates affligam me ieiunijs/vigilijs/ fame ꝛ siti: purgabo me ꝑ tria. s. ꝑ gemitũ orõnis/ꝑ ignẽ tue cõpassionis/ꝑ ardorẽ tue charitatis: ꝛ vt lati⁹ hec via purgatiua appareat/videatur hec tabula s̃m ordinẽ alphabeti.

Pctõr debꝫ dolere de
- Amicitia dei amissa
- Bonitate dei contempta
- Consensu ꝛ culpabili vita
- Dilapsu tp̃is ꝛ viriũ corꝑis ꝛ aĩe.
- Excessu p̃ceptoꝝ dei/ecclesie ꝛ superiorum.
- Fragilitate resistendi/penitẽdi ꝛ ꝓficiendi.
- Grauiter negligẽtia laborandi/orãdi/meditãdi/legẽdi ꝛc.
- Habitu ꝛ ꝯsuetudine ex frequenti intentione peccandi.
- Ingratitudine qua iteꝝ ꝛ iteruꝫ sibi dimissa renouauit.
- Karitatĩ extinctõe ꝑ q̃clibꝫ pctũ
- Laxatõe timoris dei ꝙ ꝯtra tã magnũ dñm/tã magna ꝛ horribilia pctã ꝯmittere p̃sumpsit.

Pctõr nõ desperet/sꝫ assumẽdo ꝯfidẽtiam purget se per
- Miscõie implorationem.
- Noue vite assumptionem.
- Orationum suffragia.
- Passionis christi iterpositionẽ.
- Quassationẽ. i. austeritatẽ pnie
- Reiectionẽ honoris/voluptatũ ꝛ delectationum.
- Sanctoꝝ intercessionem.
- Tempis vtilẽ expensionẽ.
- Uolũtat͛ ꝓpe abrenũciationẽ
- Xp̃i benignitatẽ q̃ nõ vult mortẽ pctõris: sed magis vt ꝯuertatur ꝛ viuat.

De via illuminatiua.

Capitulum.iij.

Urgata conscientia iam aptior est amori diuino. Unde sicut speculum purgatũ potest plus relucere. Sequitur ergo nũc via illuminatiua qua homo iam incipit videre ꝛ cognoscere dilectum suum quem prius ꝓpter rubiginem peccatorum videre non poterat. z
Unde querit: Quis est dilectus meus? Respõdet: Ipse est qui mihi tot ꝛ tanta beneficia contulit/ꝙ si possibile esset/ab eius laude ꝛ gratiarũactione nunꝗ cessare deberem. Hanc viam illuminatiuã Dauid habuit/cum in Ps̃. ait: Benedic anima me domino: ꝛ oĩa que intra me sunt nomini sancto eius. Consyderandũ tamen est/ꝙ non principaliter debemus deum diligere propter sua beneficia: sed ꝓpter immensam suam bonitatem ꝛ ꝓpter seipsum. Sicut enim propter lumen non videtur res finalr̃/sed mediãte lumine videt͛ clarius occasionalr̃: sic illa via d̾r illuminatiua/quia accẽdit prouocat ꝛ illuminat omnẽ hominẽ ad deum diligendũ. Unde Bernar. Tot beneficia contulit mihi deus/q̃ si ꝯsyderarem/ꝛ si vnus rusticus mihi fecisset/tenerer eum diligere. Quid igitur rependã summo amatori de suis bñficijs? Certe grãs agã/ꝛ cõmemorabo q̃ntũ potero. Unde de hac gratitudine ꝛ via illuminatiua videt͛ sequẽs tabula s̃m ordinẽ alphabeti ¶ Gratias tibi ago summe deus.

de ardentissimo amore tuo/ꝙ creasti me nihil mei indigens: q̄ me carere poteras: q̄ nihil tibi sum vtilis: sed ex tua bonitate eterna ꝑticipasti mihi eē viuere ꝛ intelligere: ꝛ ad imaginē tuā me formasti. ¶ Benignissima incarnatiōe tua ꝛ redemptione Tu es eñ ille rex regū/q̄ sedes sup cherubin ꝛ intueris abyssos: q̄ ꝓpter nostrā salutē nostros defectus assumpsisti/paupꝛtatē/famē/sitim/ tristiciā et dolores ꝛc. In terris visus es/ꝛ cū hominib⁹ conuersatus es: ꝛ delicie tue esse cū filijs hoim. Unde hec? Non ex nostris meritis/sed ex tua eterna bonitate. Quantas blasphemias/irrisiones/ tormēta ꝑ nobis sustinuisti: non coacte/sed libēter ꝛ voluntarie: ꝛ non solū libenter/sed ꝛ ardenter. Poteras nos ꝓpter pctā nostra in nihilum redigere/aut certe alios homies innocētes creare: sed bonitate tua nos habere voluisti: immo ꝑ nobis tanta sustinuisti quasi te odires ꝛ nos diligeres exaltando q̄d vilius deo? ꝛ q̄d vilius pctōre/q̄ cane peior est ꝛ illud ꝑ pctōre? ¶ Confidentia quā nos vis habere ad te/patrē eñ te hortaris vocare lutū ꝛ cinerem: ꝛ petere mones vt habeas occasionē dandi: delectaris eñ in nostra salute/ꝛ das nobis plura ꝙ ex pigricia petimus: ꝛ q̄nto plura das/tāto pl⁹ habes. ¶ Donis mihi ꝑstitis: dedisti eñ mihi h̄ corp⁹/hanc aīam ꝛ vires corpis ꝛ aīe: angelū ꝑ custode: diabol⁹ eñ me millesies obruere potuisset/ nisi ille me defendisset. Et breuit' oīa q̄ habeo dedisti mihi: ipse enim es deus meus qui mercat⁹ es me: in cuius potestate meus flatus existit/quē cum aufers reuertor in puluerē. ¶ Educatione: dedisti enim mihi laboriosos parētes/qui me suis laboribus educauerūt ꝛ nutrierūt/ꝛ non neglexerunt. Produxisti partem meā in frumētis/carnibus et piscibus/ac alijs quibus educatus sum vsq3 ad h̄ tps ꝛc. ¶ Fide ꝛ sacramentis: q̄ dedisti me nasci inter christianos: nō ꝑ patrē paganū aut iudeū/sȝ baptizari ꝛ alijs sacramētis adiuuari: quibus tua amarissima morte efficaciā meruisti: ꝛ spēalr de h̄ sacratissimo sacramēto corpis ꝛ sanguinis tui/in quo manes nobiscū vsq3 ad ꝯsummationē seculi. Et tantum ecclīam diligis/vt ꝑsecutiones nobis factas tibi fieri dicas: clamans de celo: Saule saule quid me ꝑsequeris. ¶ Gratuita toleratione in peccatis ꝛ reuocatiōe/dissimulasti eñ peccata mea non me demergendo ad inferos tradēdo: sed expectasti: vocasti ꝑ inspirationē ad pnīam ꝑ flagella/ ꝑ infirmitates/per ꝑsecutiones/per correptiones/ per ꝑdicationes/per horrorē mortis/iudicij ꝛ inferni: ꝛ non cessasti donec orationē orarem ¶ Hilaritate paterna qua me ad penitentiam cum gaudio suscepisti sicut filium ꝓdigum: ꝛ renouasti/remisisti mihi delicta commissa: ꝛ de bonis omissis dedisti mihi displicentiā peccatoꝝ: abstulisti occasiones recidiuandi: dedisti grām ꝓmerendi ꝛ spē3 ꝓgrediendi. ¶ Iteratione gratie: quia recidiuantem iterum suscepisti/ꝛ iterum ingratitudinē remisisti: nec posuisti gratie tue terminū. ¶ Charissimo dono spūssancti/quod mihi in sacramētis immundo ꝛ indigno cōmunicasti/vt me purgaret/illuminaret/ꝛ charitate inflammaret. ¶ Liberatione a seculo: vt per introitum religionis fugere3 occasiones peccatoꝝ: cum socij mei mortui sunt forte in peccatis suis/qui hāc gratiā non perceperūt Heu quot sunt dānati in īferno q̄ minora ꝛ pauciora pctā ꝯmiserūt ꝙ ego/ꝛ nō surrexerūt. Et quot meliores me adhuc in seclō sunt inuoluti diuersis occasionib⁹ peccatoꝝ/honorib⁹ vanis/voluptatibus/diuitijs terrenis. Quid in me inuenisti/ꝙ dedisti mihi pennas sicut columbe/vt volarē de seculo vbi sordes ꝛ iniquitates? ꝑ q̄bus tibi grās specialr ago ¶ Miscōia spēali: ꝙ custodisti me a mltis pctīs/q̄ circa me fuerūt attētata/adulteria/homicidia ꝛ alia: q̄ nō euasissē3 nisi tu me retraxisses Et ꝙ de tristicia sepe absorpt⁹/de tua miscōia nō desperaui: sepe ꝯsolat⁹es me diuersis vocationib⁹ supra positis. ¶ Noticia tua ꝛ noticia scripturāꝝ ꝙ aperuisti mihi intellectū earum. Quot rustici/ quot ignari/qui non intelligūt quid agunt? qui si intelligerēt/forte multo plura bona facerēt ꝙ ego ingratus tot doctrinis ꝛ scripturis sacris facio. ¶ Occursione tua: quocūq3 eñ me verti/mihi occurristi/in creaturis/in scripturis/blādimētis/terroribus/bñficijs/ne aufugere te potui. ¶ Promptitudine voluntatis: quā dedisti mihi grandia faciendi/grauia tolerādi/regularia sufferēdi ꝯtraria ¶ Quietatione ꝯscie: tot eñ fui inuolut⁹ pctōꝝ angulis ꝛ scrupulis/ꝙ nisi me iuuisses nunꝙ fuisse3 q̄etatus. ¶ Remotione piculoꝝ: in quot eñ fui pestilentijs/cum indispositus fuerā ad moriēdū/ꝓpter magna ꝛ grauia pctā mea: ꝛ socij mei mortui fuerūt/ꝛ tu me ꝯseruasti. Insup fui vel potui esse in piculis tonitruoꝝ/fulguris/fluuij/ igniū/ latronū/ bestiaꝝ ꝛ diuersoꝝ casuū: in q̄bus si mortuus fuissem/timeo ꝙ indisposit⁹ ꝛ extra charitatē decessissem. ¶ Seruitio: supcelestiū/inferioꝝ ꝛ omnium. Omnia enim mihi seruiūt/angeli custodiendo/celum ꝑ motū suum/sol/luna ꝛ sydera ꝑ luminis ministrationē. Aer refouet spirantē: aqua satiat sitientē: terra nutrit esurientē. Animalia bruta aliqua deseruiūt/vt equi: aliqua incitando ad laborē/vt formice: aliqua terrēdo ad timorē/vt leones/vrsi. Et breuiter si te dilexero/oīa cooꝑabunt' mihi in bonum. ¶ Totali tui diffusione: vt omīa alia que dinumerare non possum/compꝛhendam: te totū mihi dedisti/dedisti mihi dona nature/gratie ꝛ supabundātie. Te nascēs in sociū/cōuescēs in edulium moriens in ꝑciuum/ꝛ regnās in ꝑmium vis dare: dedisti te fratrē omniū/sponsum/patrem: amatorem/doctorē/nutritorē ꝛ custodem. ¶ Ultima expectatione finalr. Si te non dereliq̄ro/nō vis me ꝑpetuo derelinquere: sed vis esse finis meus/cōplementū omniū desyderioꝝ meoꝝ: vis me tecum regnare/tecum gaudere/ꝛ insepabilr semꝑ tecū manere. ¶ Christo hoc est de teipo: tu es donū hoc. O donum sup omne donū/te nobis in ꝑpetuum dona/ꝛ sufficit nobis: q̄ tu es lux/xpa/bonitas/vita ꝛ gaudiū mundi/pietas immensa: q̄ nos a morte saluasti roseo sanguine tuo: ꝛ ꝑ illuminatiuā viam duxisti.

De via instructiua.

Capitulum.iiij.

IAm sicut ꝑmittitur bole purgato ꝛ illumi-
nato/vtile est habere puncta instructiua ꝑ
ipsius emendatione: vt sciat effugere occa-
siones pctõꝝ: de hac via videat btũs Bñdict⁹ ca-
pitulo suo.iiij.in regula sua: videlicet de instrumẽ-
tis bonoꝝ opeꝝ: cuius capl'i ps notabilis habetur
in tabula q̃ sequitur ſm ordinẽ alphabeti. ¶ Ab-
negare seipm ꝛc.ꝛ seq̃ christum. Bonũ in se visũ
deo ascribere ꝛ nõ sibi ꝛc. Corp⁹ castigare. Deum
ꝑ omnibus diligere/ꝛ ꝑximũ sicut seipm. Elatio
nem fugere. Facere de secularibus actibus alienũ
Gulosum non esse. Honorare omẽs homĩes. In
omni loco ꝛ tp̃e deum respicere. Charitatem ↄti-
nuam habere. Lectões scãs libenter audire. Ma-
ledicentes bñdicere. Non iurare ne forte ꝑiuret.
Orationi freq̃nter incumbere Preceptis supioꝝ
obedire. Que dicunt ꝑlati facere Risum multum
non amare. Spem suã deo ↄmittere. Timere diẽ
iudicij. Uitam eternam omni ↄcupiscentia spũ-
ali desyderare. Christo omino nihil ꝑponere. Ze-
lum ꝛ inuidiam nõ habere. Facientib⁹ aũt h̃ ꝑmit-
tit sctũs Bñdictus ꝑmium qõ oculus nõ vidit ꝛc.
Si aũt q̃ritur: vbi ꝑñt hec custodiri? Rñdet ꝙ diffi
culter in seculo. Ideo dicit in regula: Officiũ ꝛc.

De via imitatiua.

Capitulum.v.

UT vult Johes Gerson cãcellarius par-
rhisieñ. Ad inflãmationẽ ʒ diuini amoris
valet inspectio ꝑcedentiũ sctoꝝ q̃ nobis
ꝑponunt ad imitationem in actib⁹ ꝟtuosis: vt in-
obedientia/humilitate/patientia: quoꝝ intercessi
one ꝛ imitatione põt homo ꝑficere. Et hec vocat
via imitatiua. Uñ ꝑ exemplo ponit h̃ alphabetũ
ꝛ ꝑ talem modum posset sibi hõ ex legendis sctõ-
rum modum viuendi colligere: iuxta illũ.i.Corin.
ij. Hic te vocat humilitatem: hic patientiam ꝛc.
Quilibet enim sanct⁹ est nobis exemplum alicui⁹
ꝟtutis. ¶ Ambrosius est nobis exemplũ magne
ↄfidentie.i.spei de bonitate dei. Uñ ait. Nõ timeo
mori: qꝛ habemus bonum dñm. Bernard⁹ est no
bis exemplum eximie humilitatis: q̃ vt fatuum re
putauit homines: et alte ↄtemplationis: q̃ eleua-
tus in deum tota die penes lacum eq̃tauit: ꝛ õ sero
vbi lacus esset ignorauit. Clemens affabilitatis: q̃
omnibus ita affabilis fuit: vt etiam iudei ꝛ genti-
les eum diligerẽt. Dñicus magne charitatis: qui
orauit vt se totum impẽdere posset saluti ꝑximoꝝ
q̃ ꝛ disciplinas tres qualibet nocte accepit ꝑ se ꝛ ꝑ
remissione purgandoꝝ. Egidius volũtarie ꝑpessi
onis vulneꝝ: Sagittat⁹ eñi fuit: ꝛ petiuit dñm vt
vulnus suũ interim ꝙ viueret nõ sanaret. Frãcisc⁹
mentalis crucifixionis: Tãtum enim stetit in me-
ditatione passionis: ꝙ vulnerat⁹.v.vulnerib⁹ dñi
ꝑ triennium añ mortem suã xp̃o dño suo crucifix⁹
appruit. German⁹ magne abstinentie: Ne eñi ci-
bus delectaret eũ cineres in ferculis posuit. Heri-
cus mire castitatis: Cũ eñi esset fil⁹ regis vngarie
ꝛ gen⁹ regium mrĩmonio augere potuisset: tñ ꝑele
git ꝟginitatẽ: ꝛ q̃diu vixit ꝟgo ꝑmãsit. Johã ma-
gne patiẽtie. Oib⁹ eñi bonis ꝑuat⁹ bñdixit dñʒ: ꝛ
totus vulnerat⁹ dixit: Si bona suscepim⁹ d̃ manu
dñi ꝛc. Karolus impialis iustitie: q̃ impator exñs
tantum mundum ↄtẽpsit: ꝛ sine ꝑsonarũ acceptio
ne leges ↄdidit ꝙ sctificari meruit. Laurenti⁹ ve-
hementissime tolerantie in passione. Martin⁹ se-
curitatis multe ↄfidẽtie req̃sit⁹ a latrone an timu
isset/qñ eum cum securi interficere voluit: rñdit: ꝙ
nunq̃ tam secur⁹ fuit: qꝛ scio ꝙ dñs in ꝑiculo ꝑxi-
mus est. Nicola⁹ mire largitatis ac mansuetudi-
nis. Osualdus magne largitatis: q̃ scutellas ar-
gẽteas sibi añ positas in ꝑticulas ↄminuit: ꝛ pau
peribus erogauit. Paulus magne laboriositatis:
plus enim omnib⁹ ꝑdicauit magnũ zelum habuit
animaꝝ cum de regno in regnũ cucurrit ꝛ non de-
fecit. Quiric⁹ puer trium annoꝝ ꝑbet exẽplum: qꝛ a
ꝑfecto renuit ↄsolari: ꝑcipitatus fuit. Remigius
magne maturitatis fuit: q̃ Senebaldum epm ꝑ
pctõ.vij.annos inclusit ꝛ incarcerauit. Stephan⁹
exemplum diligẽdi inimicos dedit: q̃ ꝑ inimicis
exorauit. Thomas obedientie ꝛ longinq̃ peregri-
nationis: q̃ dño obedire volens/ad indiã ꝑuenit
Uincenti⁹ exemplũ ꝑseuerantie exhibuit: q̃ diuer-
sis tormentis nõ cessit: sed in finẽ ꝑseuerauit. Xp̃o
ibs sctũs sctõꝝ: specimen omniũ ꝟtutum/charitatis/
humilitatis/fidei/spei. Est tñ sciendũ ꝙ q̃libet sã-
ctoꝝ est exemplar pluriũ ꝟtutũ: sed hic solũ ꝑ ex-
emplo posita sunt. Itẽ sciendũ ꝙ aliq̃ fecerũt sãcti
ex speciali ꝑuilegio: vt miracula ꝛ alia vltra hũa-
nam ↄditionem se extendẽtia: q̃ miranda sunt po-
tius q̃ imitanda.

De via exemplatiua:

Capitulum.vi.

QUamuis ex ꝑcedentib⁹ hec via aliq̃lr pa
tuit ꝑ ↄmemorationem sctõꝝ: tñ amplifi-
canda est ꝑ edificatiõe multoꝝ: per ↄme
morationem ꝟtutũ ſm ordinem alpha-
beti: ꝛ ꝑ ↄmemorationem exemploꝝ: vbi nõ ponã
integra exempla ꝑpter breuitatẽ: sed tangã sensũ
vt inde elici potest intentio facti. Pro quo sciẽdũ
ꝙ Greg⁹.l ꝑncipio dialogi vult: ꝙ multos ad de-
syderium celestis pr̃ie plus accẽdũt exempla q̃ al-
ta ꝑdicamenta. ¶ Abstinentia tenet cum q̃s cũ
debitis circũstantijs vtit cibo ꝛ potu medio mõ:
non se aggrauando vt sit tepid⁹ ad orandũ: labo-
randũ ꝛc.ꝛ nõ se exhauriendo ad dei nutũ vt sit in
utilis. Remedium ei⁹ est feruent se dare ad cibũ
spũalẽ: sicut ad sacram scripturã. Exemplũ: Cõue
nerunt duo fr̃es/q̃ orantes ꝛ legentes ꝑ duos di-
es ꝛ noctes obliti sunt cibũ.s.pulmentũ qõ come-
dere ↄsueuerant. ¶ Beneuolentia.i.patientia: cũ
q̃s in arduis ꝛ aduersis sustinẽdis dicit: Merito
hec patior: qꝛ christ⁹ q̃ innocens fuit/q̃nta ꝑ me
passus est? Audiat xp̃m dicentẽ sibi: Si me pẽsatis
nihil est qõ vos toleratis. Exemplum de discipu-
lo pñi: q̃ male tractatus risit dicens: Iniurias h̃
gratis recipio: ꝑ q̃bus tribus annis munera de-
di. ¶ Castitas tenet si abstinentia suat: ꝛ cora
cogitationib⁹: ꝛ sensus ab illicitis reseruet: ꝛ cor-
pus castigatur. Exemplũ: Btũs Bñdict⁹ tentat⁹

libidinis/corp⁹ suū vepribus lacerauit. Btūs bern. aq̄s frigidis refrenauit. ¶ Discretio tenet/ cū q̄s tenet mediū in oībus: ne sit nimis feruidus aut nimis tepidus. Exemplū. Interrogātibus discipulis/ btūs Antonius ꝯclusit discretionē esse mrēz virtutū. Et idē vult btūs Benedictus. Valet aūt ad hāc diuersificare opera sua versus: Nūc lege/ nūc ora: nūc cū feruore labora. Sic erit hora breuis/ ꝛ labor ille leuis. s. i deo. ¶ Eleuatio mētis in deū: h̄ est cōtemplatio: tenetur cū q̄s excludit ex corde suo vanitates: ꝛ amorose inhereret creatori suo. Exemplū d̄ beato Bñdicto: q̄ sub vno solis radio vidit totū mūdū. ¶ Fides tenet/ cū q̄s adheret sāctē matri ecclesie. Remediū fidei est/ q̄rere q̄ non intelligit/ ꝛ credere. Exemplū: Discipulus q̄ tētabatur ꝑfidia et spū blasphemie: postq̄ tentationē suā manifestauit: liberatus est ꝛ q̄etatus. ¶ Gratitudo tenet/ cū q̄s cū gratiarumactiōe oīa bona sua ascribit deo. Exemplū: Propter ingratitudinē suā Saul depositus fuit/ ꝛ ezechias infirmitati datus. ¶ Humilitas tenet/ cū q̄s cognoscit se omnibus viliorē: ꝛ ꝙ sit cinis ꝛ puluis. Exēplū: Cū quidā cuidā patrꝫ ait: Ppl̄s te stultū reputat. R̄ndit: h̄ ego volui. ¶ Justicia vnicuiq; tribuit q̄d suū ē/ deo laudē/ supiori obedientiā/ ꝓximo ꝯcordiā. Exemplū de eo q̄ filiū sororis sue suspēdi fecit: q2 noluit acceptor esse personarꝫ. ¶ Charitas ad deū/ est deo pura ꝛ filiali dilectione adherere/ et ꝯgratulari deo in ꝑfectiōe sua/ nō q̄rēdo cōmodū ꝓpriū. Exemplū de eo quē diabol⁹ volēs retrahere a bono/ dixit damnādū: et ille plus ꝓinde seruiuit deo dicēdo: Ego nō seruio ei ꝓpter regnū celorꝫ: s3 q2 summe bonus est. Charitas ad ꝓximū: est quēlibet ꝓximū reputare sicut seipm: ita ei seruiēdo/ eum iuuādo/ sicut sibi rōnabiliter vellet fieri. Exēplū d̄ sanctulo: q̄ se ꝓ diacono morti obtulit. ¶ Liberalitas ꝛ largitas/ est bona sua misericorditer cōicare: ꝛ si nō h3 tēpalia/ cōicet spūalia: vt orando ꝓ oībus/ ꝓ pauꝑibus/ ꝓ infirmis. Exēplū d̄ paulino epō: qui oīa sua bona pauperibus distribuit. Ad vltimū se ipm in captiuitatē ꝓ filio cuiusdā vidue dedit: l dialogo. ¶ Maturitas est seipm restringere a leuitate morꝫ. Exemplū: Bernardus/ christū q̄ter fleuisse legimus/ risisse nunq̄. Itē quidā ait: In tremendo iudicio stabimus/ et tu rides. ¶ Negociatio est vtiliter tps expēdere/ ꝛ ociū fugere. Unde Hiero. Semꝑ aliquid operis facito/ vt te diabolus inueniat occupatū. Exemplū in vitaspatrū: q̄ laborare noluit/ nō fuit inuitat⁹ ad mēsā. ¶ Obediencia est obtēperare indifferēter p̄ceptis superiorū: siue sint grauia siue leuia. Exemplū de eo qui ait: Ego et asinus vnū sumus: quicquid ei imponit hoc portat/ et sine mora. ¶ Perseuerantia est ab incepto bono vsq; in finē non cessare. Valet ad cōseruandā perseuerantiā apponere modicū laborū. Sicut eñ ignis per appositionē lignorū cōseruat: sic perseuerātia ꝑ appositionē laborū. Exemplu3 de eo qui quinquaginta annis rigide vixit: ꝛ tandē cecidit. ¶ Quietudo est distractiōes et sollicitudines simul effugere: exemplo Joānis baptiste qui fugit in desertū. Et angelus Arsenio dixit: Fuge/ tace/ quiesce. ¶ Religio p̄ncipaliter consistit in tribus: Obedientia/ castitate et paupertate. Exemplū: Beatus Grego. fecit ꝓprietarium sepeliri in sterquilinio. Et btūs Aug⁹ delet eos de tabula clericorꝫ: vt patet in sermone de cōmuni vita. ¶ Spes est expectatio future beatitudinis/ ex meritis ꝛ grā ꝓueniens: vñ sine meritis velle habere beatitudinē/ est potius p̄sumptionis q̄ spei. Exemplū. Btūs Bern. tentus in visione ad iudiciū/ desperare noluit/ diabolo passionē christi obijciēdo. Remediū est videre christū crucifixū cū inclinato capite ꝛ extēsis brachijs ad miserendū et ad suscipiendū. Exemplū de ꝓdigo filio in euāgelio. ¶ Taciturnitas tenet. i. silentiū: cū q̄s ab ociosis/ et interdū etiā a bonis linguā suam refrenat. Exemplū: Agathon ꝑ tres annos lapidem in ore suo portauit/ vt silentiū disceret. ¶ Ueritas ē idē in ore ꝛ opere exhibere q̄d habet in corde: ꝛ potest vocari simplicitas. Xp̄ianitas/ vide supra Fides ¶ Zelus animarꝫ/ supra charitas ꝓximi. Sic multe virtutes alie p̄nt sub illis comp̄hendi.

De via admiratiua.

Capitulum. vij.

Reformatis iā in se per virtutū exempla animi⁹: poterit iā se mūdius ꝛ puri⁹ eleuare ad cognoscendū creatorē suū. Primo ꝑ admirationē: q̄ nō debet esse incredulitatis/ sed venerationis credulitatis: vñ quis attendendo ea q̄ apprehendere nō pōt: ꝓijciat se ꝓfunda reuerētia: stupendo tā magnū ꝛ excelsū suū creatorē. Vñ admiratiue meditādo q̄rat a se/ vñ habeat ortū tanta magnitudo vniuersi. s. celū/ terra/ sol ꝛ luna ꝛc.. Es ne tu de⁹ meus? Et r̄ndebūt oēs/ nō: sed ip̄e fecit nos/ ꝛ nō ipsi nos: s̄m Ps. Quo audito dicat: Quis est deus me⁹? est ne potēs? Et audit scr̄turā: Ptās ei⁹ a mari vsq; ad mare: et ita ip̄e est qui celorꝫ cōtinet thronū/ et abyssos intuetur: montes pōderat/ et terrā palmo concludit ꝛc. Querat cōsequēter: est ne pulcher? Et audit scripturā dicentē sibi: Pulchritudinē eius sol ꝛ luna mirant: ip̄e eñ est in quē desyderant angeli ꝓspicere. Et iterū: speciosus forma. Querat ꝯsequenter: est ne sapiens? Et audit: In eo sunt oēs thesauri sapientie ꝛ scie recōditi. Est ne diues? R̄ndet: Dñi est terra ꝛ plenitudo eius. Est ne benignus? R̄ndet: Suauis dñs vniuersis: ꝛ miserationes ei⁹ sup oīa opera eius. Admirādo ergo magnitudinē ei⁹ potentie/ ꝓfunditatē sapie/ benignitatē clemētie/ clamet: O altitudo diuitiarꝫ sapiētie ꝛ scie dei ꝛc. Illi mihi adherere bonū est: et ponere in eo spem meam. Pro quo sciēdū: in hac materia debet esse admiratio venerationis. Et q̄cq̄d nō poterit capere ratio/ capiat fides. Pro exēplo vide infra. Hic singulis dictionib⁹ seq̄ntis alphabeti p̄ponat Mirare: vt Mirare ¶ Amorosissimā in trinitate consubstātialitatē: de q̄ profundissime inter cetera dicit Bonauē. ꝙ bonū est sui diffusiuū: ꝛ sūme bonū est sui sūme diffusiuū: que diffusio nō esset summa/ nisi esset ꝯsubstātialis ꝛ coeterna. Quia igitur pater est summe bonus; summe se cōicat generan-

B

do filiū/cōicādo sūmā ɔsubalitatē suā ꝛ coeternita
tē ac coeq̄litatē: quā si nō cōicaret/nō sūme se dif-
fudisset: q2 adhuc amplius potuisset: q̄ pōt cape-
re capiat/q̄ nō pōt cape credat. Mirare ¶ Pbādi
cram coeternitatē l trinitate: de q̄ b. Aug. adducit
aliq̄lē silitudinē de igne: vñ q̄cito est ignis/tācito
de eo ꝓcedit fulgor et calor. Ponat̄ ergo q̄ aliq̄s
ignis fuerit ab eterno/tūc simul ab eterno fuit ful
gor ꝛ calor: ꝛ tñ fulgor ꝛ calor ꝓcederēt ab igne/
ꝛ nō ignis ab illis. Mirare ¶ Coopertissimā et oc-
cultissimā ꝛ incomꝓhensibilē/ incircūscriptibilitatē
ꝛ immensitatē deitatis. De hoc Greg. in. iiij. dia-
lo. Uide. i. ɔtēplare vel mirare creātē ꝛ regentē/im
plentē ꝛ circūplectentē/trāscendentē et sustentātē/
incircūscriptū ꝛ inuisibilem deum. Mirare ¶ Di
gnissimā illā existentiā aut essentiā deitatis/qua
solus fuit anteq̄ creauit oīa/sibiipsi ab eterno suf
ficiens/nullius indigens: d̄ qua q̄dā meditator di-
cit: Meditare cū deus fuerit solus: vbi tūc vana
gloria hoim/ꝛ demonū dolus. Sic vero oīa discas
ꝑuipēdere. Mirare ¶ Excellentissimā eius oīpotē-
tiā/de q̄ d̄r: Oīa q̄cunq̄ voluit dñs fecit. Mirare
vñ tāta multitudo creaturaꝝ esset/nisi ille poten-
tissimus eas ɔdidisset. Mirare ¶ Famosissimaȝ
eius sapiam/qua totū vniuersū ex nihilo creauit:
vbi recepit tantā molem montiū/tantā multitudi
nem lapidū: vbi vidit prius exemplar celi ꝛ terre.
Et quō artifex faciet illa q̄ nunq̄ ꝓcesserunt in ex-
emplari. Mirare q̄ tam sapienter omnia guber-
nat: attingens a fine vsq̄ ad finē fortiter/et dispo-
nens oīa suauiter. Mirare ¶ Gratissimā illam
bonitatē/qua tot ꝛ tantis creaturis cōicare voluit
esse/viuere ꝛ intelligere: q̄ ꝑfectissimus fuit nulli⁹
indigens. Unde em̄ tātus decor creaturaꝝ ꝛ vtilitas
eaꝝ/q̄ diligētibus deū oīa cooperant̄ in bonū/nisi
ab illo fonte summo bono. Mirare ¶ Humanā
sublimationē/q̄ hoiem de puluere factū in paradi
sum cōstituit: ꝛ oīa ei subdidit/volucres celi et pi-
sces maris: et oīa q̄ sunt/ꝑsunt ei aut seruiūt. Vñ
etiā admiratur dauid dicendo: Quid est hō q̄ me
mor es eius. Mirare ¶ Infectionē totius huma
ne creature/qȝ ꝑ pctm̄ Ade in totū genus hūanū
ꝑ pctm̄ originale diffusū est. Sȝ admiratio tollit̄:
q2 in sua pasta infecta oēs panes ex eadē farina de
cocti infecti sunt. Mirare ¶ Charissimā illā tole
rationē q̄ p̄mos parētes inobedientes dñs nō an
nihilauit/ꝛ alios loco ipoꝝ creauit: qȝ facillimuȝ
ei fuisset: sed tolerādo vestiuit pelliciis/ꝛ ad locū
pnie l hāc terrā dimisit. Mirare ¶ Rectissimū cō-
siliū trinitatis sup incarnatione filij dei: d̄ quo da
uid dicit: Miscdia ꝛ veritas obuiauerunt sibi ꝛc.
Beatus Aug. in meditationib⁹ suis dicit: q̄nō po
tuit satiari dulcedine aloꝝ/admirādo consiliū in
carnationis/q̄ tanta maiestas tantā habuit cha-
ritatē ad hoiem. Mirare ¶ Mirādā vnionē dei-
tatis ꝛ hūanitatis: quō sūmū cū imo/eternū cū tpa
li: hoc est cū hoie sexto die formato/ꝑfectissimū
cū defectioso vniri voluit. Mirare ¶ Nobilissi-
mā deitatis tantā hūilitatē/ q̄ defectus nostros
in se suscepit. s. famē/sitim/calorē/frig⁹/timorē/do
lorē/pauꝑtatē ꝛ infirmitatē/tristiciā/et sic de aliqs.

Et demū (qȝ plus est mirādū) mortem turpissimā
Vñ admirās ecclesia l hymno canit: Que te vicit
clementia ꝛc. Et de sacro eucharistie canit ecclesia
O res mirabilis: māducat dñm paup seruus ꝛ hūil.
In quo p̄ncipaliter tria sūt mirāda: p̄mo q̄ tanta
maiestas sub tā specie modica cōtinet̄: scd̄o q̄ idē
corpus sit i diuersis locis: tertio q̄ fracta hostia in
teger christus sub q̄libet ꝑticula ꝑseuerat. Mira-
re ¶ Ordinē vniuersoꝝ/q̄ tācito ꝛ faciliter facta
sūt: ꝛ ita ordiata s̄m situationē ordinationis supio-
ritatis ꝛ inferioritatis/nobilitatis aeris/secūditat-
tis terre: De origine mūdi q̄ cepit creatiōe: ꝛ cur-
rit ꝑ tpa nature/legis ꝛ grē/et ɔsumabitur iudicio.
Mir. ¶ Pulchritudinē vniuersi s̄m varietatē lu
minū/figuraꝝ ꝛ coloꝝ. Mira. Quāta sydeꝝ multi
tudine decoratū est celū/q̄nta varietate auiū aer/
q̄nta pisciū diuersitate aq̄/q̄nta metalloꝝ. s. auri ꝛ
argēti ꝛ gēmarū diuersitate mōtes: q̄nta varietate
plātaꝝ/arboꝝ ꝛ herbaꝝ sylue ꝛ valles: quanta di-
uersitate aīaliū s̄m diuersitatē generalē/specialē et
induidualē decorata est terra. Mirare ¶ Quie-
tē quā oīa appetunt: quō oīa ad locū suum ten-
dunt/leue sursum/graue deorsuȝ. Aues turbate fu
giunt sursum: pisces fugiunt in ꝓfundū aquaꝝ/be
stie ad syluas/reptilia/ serpentes ac mures ad ca-
uernas terre. Mira res est/quō diuersa loca pro
sui cōseruatione ex naturali instinctu petūt: ꝛ quō
q̄libet species sibi adheret. Grues simul volāt: lu
pi simul currūt: ꝛ etiā sciunt tpa sua pariendi ꝛ q̄e-
scendi/ꝛ loca caloris ꝛ frigoris: sicut hirūdines q̄
ꝓueniūt tpa frigoris petendo regiones calidas:
mirabilis deus in creaturis suis: Uide formicam
vix videri pōt: ꝛ hȝ tot oculos ꝛ tot pedes/ꝛ caput
ꝛ corpus sic equ⁹: sentit ꝛ laborat. Mirare ¶ Re
solutionē aīaliū in terra de q̄ facta sunt: iā hō mi-
hi loquit̄/sentit ꝛ intelligit: mādat/regnat et terret
alios: subito resoluit̄ in terrā ꝛ puluerē/vbi nō est
vox neq̄ sensus: ꝛ iterū de te surget hō viu⁹ sentiēs
ꝛ intelligēs ꝛc. Miꝝ nobis: ȝ q̄d miꝝ illi q̄ oīa q̄-
cūq̄ voluit fecit. Vñ admirat̄ ps. di. Quā magnifi
cata sunt opa tua dñe ꝛc. Mirare ¶ Seminalē vir-
tutē: cui⁹ tāta ꝛ tā mirabilis est multitudo ꝛ abun-
dātia formaꝝ s̄m rōnes seminales in rebus. Terra
em̄ tot herbas/tā diuersas ꝛ vtiles ꝛ medicinales
de se ꝓducit: miramur vñ hȝ illā potentiā. Itē vi-
demus minutissimū granū semis/d̄ quo ꝓducitur
magna arbor: vbi habuit granū tot ramos/tot fo
lia/tot fructus. Certe mirabilis deus in creaturis
suis. Miremur ¶ Trutinatiōē/ libratione m vni
uersoꝝ: q̄ oē qȝ est/aut est subā aut accns: iuxta
illud: Sūmus Aristo. trutinabat cacumina mūdi
In duo diuisit q̄cq̄d in orbe fuit. Itē oīa ɔstituta
sunt sub numero/pondere ꝛ mēsura: vt dicit Salo
mon. Numero res distinguunt̄: pōdere situantur
mensura limitant̄: et tñ multiplr res distīguūtur.
Prima diuia reꝝ: q̄dā habēt esse/vt lapides: q̄daȝ
esse ꝛ viuere vt bruta: quedā habēt esse/viuere ꝛ in
telligere: vt angeli ꝛ hoīes. Scd̄a diuia: quedā sunt
mutabilia ꝛ corruptibilia/vt terrestria: q̄dā sūt im
mutabilia ꝛ incorruptibilia: vt sunt supcelestia: q̄
dā corꝑalia/q̄dā spūalia/quedaȝ simul ꝛc. Ex his

collige creatorē illorꝝ potentissimū/sapientissimuz ꝫ optimū/trinū ꝛ vnū. Et q̄ his cōsyderatis nō ex-citaꝛ ad cognoscendū suū creatorē: cec⁹ est/ surd⁹/ mutus ꝛ stultus. Cognouit eñ bos possessorē suū ꝛ asinus p̄sepe dn̄i sui. Ille aūt nō vult intelligere creatorē suum. Mirare. ¶ Utilitatē/ durabilita-tē ꝛ firmitatē rerꝝ. Nihil eñ in rerꝝ natura frustra: qꝛ deus ꝛ natura nihil faciunt frustra: vnde sol et luna distinguūt nobis tp̄a: inde scimus quā do di es est/ ꝛ qñ est nox: ꝛ de durabilitate solis videmus iā: ꝙ plus q̄ꝫ ꝑ sex milia annorꝝ volutus est ꝛ mot⁹/ ꝛ nō deficit: vt vult Aug. Si fuisset rota artificꝭ ter reni/millesies fracta fuisset: ꝛ quō cōtinue lucet/ et nō indiget sepo. Si fuisset lucerna artificis terre-ni/dudū extincta fuisset. Et si obieceris de vtilita-te/an diabolus sit vtilis? R̄ndeꝛ ꝙ sic. Nonne tor tor ꝛ lictor est vtilis in ciuitate propter malefacto res: et in toto vniuerso ille tortor est malefactor. Itē lege q̄ntū vtilis fuit iob: cui coronā patientie augmētauit. Sic eñ clemētissimus deus malo bn̄ vtiꝛ. Sed diceres: Pro quo sunt dānati vtiles in inferno? R̄ndeꝛ: ad ostendendā diuinā iusticiā/et ad augmentandā gloriā sctōrꝝ. Sancti eñ vidētes tot tormēta dānatorꝝ/glificāt deū intimius/ q̄ eos eripuit a tot tormētis. Itē obijcit de lupis ꝛ serpē tibus/ꝛ sic de alijs? R̄ndeꝛ: si hō nō peccasset/ oēs creature iferiores subdite ei fuissent: ꝛ sic lupi ꝛ ser pētes obediuissent ei ad nutū. Sed qꝛ frangenti fi dē/fides frangiꝛ eidē: qꝛ hō nō obediuit altissimo: absolute sunt bestie ab eius obediētia: valēt tñ ad huc homi ad terrendū eū ne in pctō ꝑmaneat: ne forte lesus a serpente in pctō moriaꝛ. Et ad reme-morandā trāsgressionē/ ꝓpter quā ei illa rebellāt: ꝛ nōne de venenosis aīalibus tyriaca medicinalis cōficiꝛ? Itē dicit: ad q̄d valent pulices/ q̄ nos inq̄ etant? R̄ndeꝛ: valēt ad humiliādū hoīem: hō eñ tumet supbia: inq̄etatus a pulice humiliat se dicē-do: Quid te exaltas puluis ꝛ cinis: q̄ pulici nō va les resistere. Pro indubitato ḡ tene ex paucis mul ta ꝙ oīa sunt vtilia: ꝛ derogaret eius honori/ ip̄m aliq̄d inutile creasse. Sed si tu nō intelligis/ dicꝭ ti-bi Aug. simile est sicut si vadis ad officinā artificꝭ forte fabri aut alterius: vides ibi multa instrumen ta/malleos/clauos ꝛc. dicis: ad quid tāta multitu do instrumentorꝝ? Nouit artifex/ qui nihil ibi reti-net inutile. Sic artifex omniū deus gloriosus no uit in gubernatiōe sua quid habeat in toto vniuer so/ad quid cōdidit/ad quid valet. Huic te subijce/ ꝛ admirando magnifica/lauda/glorifica/superex-alta ꝛ benedic deuz in opibus dicendo canticum: Benedicite oīa opera dn̄i dn̄o. Itē: Laudate do-minū de celis ꝛc. Glosa. i. date actionem laudis ꝛ admirationis/omni varietate ꝛ mirabili virtute. ¶ Christo iudice tuo in fine seculi mirare ꝙ iudi-catus veniet iudicaturus. Et vnde ei tanta sapien tia/ꝙ cuiuslibet facta ita sciet plene queq̄ꝫ cogi-tauit/fecit ꝛ dixit/acsi sibi soli intētus fuisset: ac si solum ad ipsum respectum habuisset? Et q̄ꝫ mira-bilis erit iusticia: vbi nihil boni manebit irremune-ratum: ꝛ nihil mali impunitū: certe incōprehensi-bilia sunt iudicia eius/ꝛ inuestigabiles vie illius.

Et q̄ꝫuis miranda sunt eius iudicia: tamē hoc fir-miter est tenendū/ꝙ omnia iustissime fecit ꝛ faci-et: quia summe bonus/ꝛ nulli facit iniuriā. Et quia dānatis non dabit regnū/non facit eis iniuriā: qꝛ nihil iuris habent in regno. Modo regula ē: Qui nihil habet iuris: non potest causare de iniuria: si-cut nec ego possem causare: quia me nō fecit ange-lū: quia nec merui de iure esse vermis: nec poterit quis se excusare per ignorantiā: quilibet enim ha bet ius naturale in corde suo: ꝛ cuilibet inspirauit dn̄s aliquod bonū/siue fuerit paganus siue iude⁹. Et quia negligentior fuit ꝓ salute sua q̄ꝫ ꝓ bonis corporis pro quibus cucurrisset ad diuersas par-tes mundi: si se neglexit/imputet sibi. Nec causari potest de ꝑpetuitate penarū: quia eñ contra eter nū peccauit/ ꝛ perpetuū ꝯtempsit ꝛ blasphemauit dominū/perpetua pena punietur. Quia si perpe-tuo blasphemaret/ꝛ solū tēporaliter puniret: ma-neret aliquid impunitū. Etiā quia qui cōmittit cri men lese maiestatis cōtra temporalē principē/ dā-natur ꝑpetuo exilio. Et si ꝑpetue hic viueret/ per-petue staret sentētia. Una ergo gutta diuine offen se est maior omni offensa cōtra temporalē princi-pem: quia iste momētaneus/ille ꝟo princeps eter nus. Bene ergo finaliter ꝛ iuste omnia bene fecit ꝛ faciet: quod si non faceret/deus non esset: qui po test capere capiat: qui nō potest/credat ꝛ admiran-do veneretur.

De via peregrinatiua.

¶ Capitulū. viij.

E Leuata mente ꝑ admirationē in opificez omniū/incidit illud memorie nostre in ꝑ sona redemptoris nostri dictū. Recorda re paupertatis mee: quia ergo redemptor propter nos homines ꝛ ꝓpter nostrā salutē descendit de celis/ꝛ incarnatus est. Dignū est peregrinationē eius attēta mēte in hac terra ꝛ cū gratitudine me-ditari. Omnia eñ ꝓ nostro exemplo ꝛ modo no-bis salutari hēc egit. De hoc dicit Bern. in perso na christi: In vita mea poteris cognoscere viam tuā: vt sicut ego paupertatis/charitatis/humilitatꝭ/ patientie/obedientie/misericordie indeclinabiles semitas tenui: sic ꝛ tu in eisdem vestigijs incedas. Itē Hugo: Conare quantū potes christū sequi in vita sua: q̄ꝫ humilis fuit inter hoīes/q̄ꝫ moderatus in comedendo ꝛ bibendo: misericors inter paupe-res: nullū horruit leprosum: nec diuitibus adula-baꝛ patiens ad cōtumelias: verecūdus in visu/ mi tis in responsis/sollicitus de animarꝝ salute/in me dio discipulorꝝ ministrator: ꝛ breuiter stans/sedēs ꝛ incedens: eius vitā habere debes pre oculis: et sic familiaritatis eius gratiā consequeris. Et erit tibi semꝑ in memoria: ꝛ duces in cōsuetudinē sem-per ad ipsi⁹ memoriā recurrere. Et hec via potest ascribi beato Hierony. qui historiographus fuit sicut dicꝭ. ¶ Altissimus est ab angelo nūciatus. ¶ Beatissimus de virgine natus. ¶ Cetu ange-lorꝝ in excelsis manifestat⁹. ¶ Dn̄s ꝛ pastor oīum est a pastoribus visitatus. ¶ Eternus rex est a do-minis tp̄alib⁹ regib⁹ veneratus. ¶ Facta circūci

fidē in tēplo p̄sentatꝰ. ¶ Gracilis puer ad egyptū baiulatus. ¶ Humilis ⁊ obediēs de tēplo reuocatus. ¶ Ju iordane a ioāne baptizatus. ¶ Charissimus est ab ipso diabolo temptatus. ¶ Lumina mūdi post hoc in apostolos vocauit. ¶ Merum de aqua p̄mo corā eis formauit. ¶ Noticiā suā alijs multis miraculis declarauit. ¶ Omnia fouēs fame ⁊ siti lassaꝶ. ¶ Palmaꝝ virgulis vt rex honoraꝶ. ¶ Qui postea reprobis refutaꝶ. ¶ Ritu legis cenat: lauat pedes/cōtristaꝶ/sudat/capiꝶ/trahitur/sputis defformaꝶ. ¶ Torqueꝶ/flagellaꝶ/coronaꝶ/velaꝶ/alapaꝶ. ¶ Victia baiulat crucē/cū iniquis deputaꝶ. ¶ Christus crucifigiꝶ/moriꝶ/sepelitur/resurgit/ad astra leuatur. ¶ Zelo charitatis spū inflāmatus/aplos in vniuersum mūdū mittit ⁊ adhuc iudex expectaꝶ.

De via comparatiua.

¶ Capitulum. ix.

Via multū bona est ꝓ cōtemplatiōe q̄ dicitꝰ cōparatiua. Cōparando em̄ simꝉ christi humanitatē ad maiestatē sue diuinitatis magnus affectus deuotionis excitaꝶ: tūc enim ꝑpendiꝶ quantū illa tremēda maiestas ꝓpter nos se humiliauit. Et ascribiꝶ beatus Amb. q: hunc ꝓcessum habet in hymnis suis: vt patet in illo: Rex christe factor omniū. in passione. ¶ Altissimus in abiecto loco nasciꝶ. ¶ Baiulator ⁊ sustētator olim in p̄sepio sustentaꝶ. ¶ Cōsolator omniū angeloꝝ in medio reperiꝶ iumentoꝝ. ¶ Ditissimus conditor olim honoraꝶ munere magoꝝ. ¶ Eternus nutritor olim cibo pasciꝶ mortaliū. ¶ Fons ⁊ origo omniū sitit potū angeloꝝ. ¶ Gubernator supnorū se subijcit impio terrenoꝝ. ¶ Hospitator sanctoꝝ omniū fugit in egypti exiliū. ¶ Informator sapiētie audit doctrinā stultoꝝ. ¶ Charitatis speculum tradiꝶ vt ouia in manus lupoꝝ. ¶ Liberator vinculis vt fur aut latro ligatur. ¶ Maiestas quā tremūt angeli vt vilis cōculcaꝶ. ¶ Notissimꝰ in celi curia hic nō nosciꝶ/sed negaꝶ. ¶ Optatus a patribus/a filijs hic seductor ꝓclamaꝶ. ¶ Preclarissimus in quē ꝓspiciunt angeli/sputis maculatur. ¶ Quietissimus qui est sanctoꝝ requies/crucē portando fatigaꝶ. ¶ Rectissimus iudex olim sentētia mortis damnaꝶ. ¶ Speciosus forma pre filijs hominū a planta pedis vsq͡ ad verticē vulneratur. ¶ Terribilis in consilijs cruci applicatur: ¶ Vita ⁊ origo omniū pre nimijs dolorībꝰ morte expiatur. ¶ Christus resuscitator mortuoꝝ ad sepulchrum portatur.

O {
- Amor meus
- Eruditor meus
- Ignis me incendens
- Nutritor meus
- Refugium meum
- Christus misericordia mea
- Beatitudo mea
- Finis meus
- Charitas me inflammans
- Occursor meus
- Spes mea

De via compassiua.

¶ Capitulum. x.

In via peregrinatiua ⁊ cōpatiua facta est mētio de passiōe christi: sed dignū est vt adhuc d̄ hac sacratissima passiōe specialis ponaꝶ via: in q̄ hō stet suspēsus ꝑ meditationē: attēdens christū q̄si ante se pendentē i cruce ⁊ ei cōpatiaꝶ: sit crucifixus ei: ⁊ q̄si vulnera ista nō iā christo/sed ꝙ sibi actualiꝶ infligantꝶ. In hac meditatione franciscus stās/vulneꝝ christi q̄uq͡ stigmata realiter in corpore suo diuino munere ꝑ meditationē impressit, vt dicit Bonauē. Vn̄ ꝓ p̄senti occurrit triplex modus meditādi passionē christi. Primꝰ ꝑ horas canonicas. Scd̄s modꝰ est ꝯtēplādo corpꝰ christi: incipiēdo a sūmitate vsq͡ deorsū/sic meditādo quō caput coronaꝶ. Require d̄ in meditatione passionis christi. c. de diuersis modoꝝ cogitādi passionem christi. Tertiꝰ modꝰ ꝯtēplandi passionē christi: vt ipse stet q̄si ipse sit ꝑ se suspēsus i cruce: meditādo eā q̄ habēꝶ i tabula vbi d̄. Sic em̄ christꝰ stetit i cruce cū ardētissimo amore/beniuola patiētia: vt supra:

De via affectiua.

¶ Capitulum. xi.

Via affectiua q̄ ascribiꝶ btō Bern. ꝑ quā quis amorose adheret deo creatori suo. Via affectiua pōt dici vnitiua/vocaꝶ tamē affectiua: q: multū īflāmat affectū ad dei amorē ⁊ mētis eleuationē: ⁊ ascribiꝶ b. Bern. q̄ ita dulcis fuit in meditatiōe: vn̄ in quodā sermone de cena dn̄i alloquiꝶ dn̄m sub tali forma v̄boꝝ/dicens Tu es dn̄e amor meꝰ/honor meꝰ/spes mea/refugiū meū/vita mea/gl̄ia mea ⁊ finis meꝰ. Nō aliud q̄ro/nō aliū volo/nō aliū mihi dicaꝶ/n̄ aliū mihi ꝓponaꝶ. Et merito: q: tu es mihi sufficiētissimus: tu es pr̄ meꝰ/fraꝶ meꝰ/nutritor meus/rector meus/custos meꝰ: q̄ es totꝰ amabiꝶ/totꝰ desyderabiꝶ/totꝰ fidelis. Nō ē tā liberaꝶ q̄ seipm tribuat: nō ē tā charitatiuꝰ q̄ ꝓ tā vili pctōre moriaꝶ: nō ē hūilis q̄ maiestatē suā tātū hūiliauit: q̄ nullū despicis/nullum horres/nullū q̄rētē te deseris: s͡ꝫ p̄uenis eū ⁊ occurris q̄rēti: delicie tue esse cū filijs hoīm. Quid i nob̄ inuenisti nisi sordes: ⁊ nobiscū vis esse vsq͡ in ꝯsūmationē seculi: nōne satis fuit te ꝓ nob̄ moriꝰ nōne satis fuit tot dedisse sacra: angelos custodes: ex his ingrati sp̄ sumꝰ: s͡ꝫ ⁊ tu te vis esse nobiscū: tam bonꝰ es ꝙ te negare nō potes. Faciamꝰ g̃ cābiū simꝉ tu intēde mihi ⁊ ego tibi: ⁊ sicut vis ⁊ scis fac mecum: q: tuꝰ ⁊ nō alterius esse volo. Da mihi vt ego tibi soli intendā: te solū diligā: tuo semꝑ amore ferueā: nihil aliud cupiā nisi te: ⁊ me totū tibi offerā/⁊ oblatū nec aliq̄tenus repetā. Si em̄ aliqua charitas illa est in te. De hac via ponanꝶ he tabule: ⁊ semꝑ preponiꝶ o. in meditando.

O {
- Conseruator meus
- Gaudium meū
- Lumē me illuminās
- Pater meus
- Thesaurꝰ meus

O {
- Director meus
- Honor meus
- Medicina mea
- Quies mea
- Vita mea

O { Amabilis / Benignus / Compatiens / Desyderabilis / Expectabilis / Fidus / Gratiosus / Humilis / Jocundus / Charitatiuus / Liberalis }

O { Mansuetus / Nobilis / Obtemperabilis / Placabilis / Quietus / Recreatiuus / Syncerus / Toleratiuus / Uerax / Christ⁹ iesus dñs & rex meus. Amen. }

De via superlatiua

¶ Capitulum. xij.

AUgustinus ꝓfundas habet vias meditādi vt ꝑ creaturas. Dicit enī interrogaui celū & terrā. Es ne tu deus meus? Et respōderūt mihi: nō: ſʒ ipſe fecit nos. Habet & alios modos vn̄ in manuali suo inter cetera sic dicit ad dn̄m: Si totū mūdū libri repleāt/maiestatē tuā exp̄mere nō sufficiūt. Tu enī es quo melius excogitari nō pōt: q̄ oēm creaturā sine labore gubernas. Nihil est qd̄ turbat ordinē imperij tui. Hec via superlatiua q̄ in reest affectiua/ascribiꝰ ei specialiꝰ: qꝛ illo mō vtiꝰ in suis orōnib⁹ & meditatiōib⁹ ꝑ superlatiuos gradus alloq̄ndo dn̄m. O pr̄ dulcissime/amātissime/benignissime & sic de alijs. Itē i li. de v̄bis dn̄i dr̄: ꝙ q̄cquid ꝑfectionis & boni est in creaturis: hoc excellētissime est in creatore: qꝛ ab illo fluit. Un̄ sicut venator vidēs vestigiū fere nō est ɔtētus eo: sed q̄rit ferā: al's stultus est venator si solo vestigio cōtentus est/qd̄ eū nō possit satiare: sic sic prudēs cōtēplator vidēs aliqd̄ bonū in creatura/debet cor suū eleuare in creatorē: v̄bi gr̄a: Uidet pulchritudinē syderū/floꝝ/arboꝝ &c̄. dicat intra se: si illa tā delectabilia sunt/o q̄ntū delectabilis et desyderabilis est creator taliū: qꝛ q̄cq̄d est ꝑfectionis in causato/h̄ excellētius est in causa: & est excellentissime in excellētissima & vniuersalissima causa sic hō vidēs hoīem virtuosum/charitatiuū & piuʒ &c̄. dicat intra se: Si riuulus iste est ita laudabilis/q̄nta laude dignus est fons & origo eius: & sic exaltat dn̄m ꝑ excellentiā in suꝑlatiuo/dicēs sibi hanc tabulā semꝑ ꝑmittēdo o. ꝓ eleuatione: & i fine: de⁹ pater & dn̄e ꝓ reuerentia sic dicendo.

O { Amantissime / Benignissime / Clementissime / Dulcissime / Excellentissime / Fidelissime / Gloriosissime / Honorandissime / Innocentissime / Charissime / Largissime }

O { Mitissime / Nobilissime / Omnipotentissime / Preclarissime / Quietissime / Rectissime / Sufficientissime / Tutissime / Utilissime / Christianissime de⁹ pater & domine. }

De via oratiua.

¶ Capitulum. xiij.

POstq̄ in meditationib⁹ exardescit ignis deuotionis/tūc assurgit in allocutionem dilecti ꝑ viā oratiuā: & capio hic orationē nō solū ꝓ petitoria/sed generaliter pro laudatoria hymnidica/& sic de alijs. Un̄ hō nō eodē mō semꝑ afficiꝰ circa dilectū suū. Sed nūc petit aliquid ab eo: nūc laudat in hymnis & psalmis & canticis: nūc admiraꝰ venerādo/nūc adorando/nūc benedicit aut glorificat/nūc gratias agit/ɔfiteꝰ/exaltat & superexaltat. Debet aūt oratio esse (nisi ex affectu ꝓtendaꝰ) breuis ſm verba/sed longa ſm affectū: vn̄ v̄sus: Si cor non orat/lingua inuanū laborat. De breuitate orōnis dicit sanctus Bern̄. in regula: ꝙ debet esse breuis nisi ex affectu ꝓtendaꝰ. Et hoc i vita ſpatrū habeꝰ: ꝙ q̄dā patrū docuit discipulum orare hec v̄ba: Qui creasti me sicut scis & vis miserere mei. Et de Thaysi q̄ petiuit a patre orationē. Cui ille ait: Dic: Qui creasti me miserere mei. Un̄ ponit tm̄ tales & cōsimiles breues orōnes. O pijssime pater miserere panꝑcule creature tue. Idem: O sūma bonitas recordare ꝙ ꝓ me sanguinē tuuʒ effudisti/nō sinas me ꝑire. ¶ Primus modus attēdendi est attēdere ad sensum verboꝝ: & inde elicere sensum sp̄ualē: verbi gr̄a: Per dauid intelligēdo christū/ꝑ goliā diabolū/ꝑ hierlm̄ suꝑcelestē ciuitatē. ¶ Scd̄s modus attēdendi est/statuendo se mētaliter ad certū locū: ne mēs inde euageꝰ & coaptet q̄ntū valet sensum psalmi ad id qd̄ ibi gestum est: v̄bi gr̄a. Un̄ ps̄. ad locū annūciationis: q̄si videat angelū descendentē ad cubiculū beate virginis marie & dicentē: Aue gratia plena dn̄s tecū &c̄. & cū eo multitudinē angeloꝝ psallentiū: cū quib⁹ & ipse psallat. Secundū psalmū in natiuitate queʒ psallebāt pastores & tres magi & angeli canentes: Gloria in excelsis deo &c̄. Tertiū transeūtes ad tēplū vbi videat simeonē senē occurrentē. Quartum eundo in egyptū: & sic ɔseq̄nter de alijs christi ꝑegrinationib⁹. Specialiter tn̄ cōstituat mentē suam in locis passionis christi. Unū psalmū cantando in mōte oliueti: aliū in domo Anne: tertiū an̄ Pilatū: aliū ante herodē: quintū in flagellatione: sextū in coronatione: septimū in baiulatione crucis: aliū in crucifixione & morte orationū in lymbo patruʒ: aliū in cenaculo/vbi apparuit dn̄s iesus discipuliꝰ suis post resurrectionē: aliū in ascensione &c̄. Fixa enī mente ad certū locū mūdi facilius attēdit ꝙ ꝙ mēs iā fit in celo/iā in refectorio/iā in seculo/iaʒ in scholis &c̄. illa enī distrahūt. ¶ Terti⁹ mod⁹ attendēdi est/ꝙ hō eleuet cor suū ad paternā patriam: vbi audiat laudes sctōꝝ: & cū illis putet se reuerēter stare & deū laudare: vnū ps̄. cū choris angelorū: scd̄m cū cetu ꝓphetaꝝ: aliū patriarcharū: aliuʒ ap̄loꝝ &c̄. ¶ Deinde sciēdū ꝙ nō debet solū orare ꝓ se/sed etiā ꝓ eccl̄ia &c̄. Et sic pōt dicere vnuʒ ps̄ in ꝑsona christi: aliū in ꝑsona b̄n̄factoꝝ/aliū in ꝑsona pctōꝝ/aliū in ꝑsona pauperꝝ/aliū in ꝑsona infirmoꝝ/aliū in ꝑsona oīum fideliū defunctoꝝ & sic de alijs. Et adhuc etiā pōt mētē suā stabilire in orando ꝓ pauꝑib⁹: vidēdo christū pauperē iacētē in ꝑsepio: orādo ꝓ errātib⁹: seq̄ndo dn̄m in egyptū: pro tētatis: attēdendo desertū vbi christ⁹ tentatus fuit

a diabolo: ꝓ captiuis in mõte oliueti: ꝓ infirmis vidẽdo christũ anxiatũ in cruce. ¶ Cõsequẽter est notandũ/ ꝙ Bonauẽ. dicit: ꝙ orãdo debemus tria facere. Primo inuocare gratiã spũsſctĩ: ⁊ sic possemus dicere: Ueni ſctẽ spũs. Scdo implorãdo ⁊ ꝓ nobis interponẽdo christũ crucifixũ in oibꝰ orõnibus: ⁊ sic in oibꝰ orõnibꝰ interponimꝰ: ꝑ dñm nr̃m iesum christũ .i. meritis sue passiõis/ ⁊ nõ nr̃is perimus. Tertio ꝓ intercessione possumꝰ inuocare beatã virginẽ ⁊ oẽs sctõs: ⁊ sic dicere possumꝰ: Sctã maria ⁊ oẽs ſcti intercedite ꝓ nobis ad dñm. Itẽ inter ceteros modos attẽdendũ quo ad sensum videt ille aptior: vt q̃s oret in ꝑsona eccľie: vbi ꝓponat sibi q̃ndã multitudinẽ ꝑplĩ stantis iuxta crucẽ dñi ⁊ clamãtis ad dñm: in q̃ multitudine sunt aliq̃ infirmi: aliq̃ tentati ⁊c̃. Et q: multiplex est sensus ĩ pš. ⁊ multi sunt statꝰ hoim: ſm ħ aptet vnꝰ vel plures versus. Et possit hõ intẽte cõsyderare etiã corpus christi in cruce: aliquos ṽsus aptãdo impšſſioni spinee corone: aliquos vulneri dextre manꝰ ⁊c̃. Aliud remediũ attẽtiõis est: vt hõ ꝑ vnũ pš. ꝯcipit sibi vnũ affectũ deuotiõis ex pr̃ nr̃. vel aliũde quã mẽtaľr ꝓferat ad singulos ṽsus: inclinãdo ad hũc sensũ ṽboꝝ: ṽbi gr̃a: Dixit dñs dño meo. cogitet: o amator ardẽtissime: Donec ponã inimicos tuos/ ad aliũ mutet affectũ/ aut eundẽ cõtinuet ſi feruet: vt: Laudate pueri. O hospes suauissime. ⁊ sic cõtinuãdo exclamatiões q̃ loco vie illuminatiue ponũtur in tabula orõnis dñice: vicʒ Pr̃ nr̃. Et per singulos pš. põt affectũ suũ ꝯligare ne euaget per vĩuersa: ⁊ sic continue erit memor dei: ⁊ habebit cor eleuatũ. Ex dictis colligiť pñs tabula ꝓ attẽtione ꝯtinẽs vigintiocto clausulas in q̃tuor lineis: ſm ꝙ in vna manu. xxviij. sunt loca in q̃tuor digitis: in q̃bus versus Cisio ianus computatur.

Affectus timoris cum indignitate sui respectu tremende maiestatis.	Cum Maria
Affectus spei de misericordia ⁊ bonitate summi	Cum angelis
Affectꝰ gratitudinis de beneficiis perceptis	Cũ patriarchis
Affectus dilectionis de paternali charitate	Cũ prophetis
Affectus laudis de ratione potentie ⁊ sapiẽtie	Cũ Inocentibus
Affectus exultatiõis de omni perfectione	Cum apostolis
Affectus doloris de passione dñi iesu christi	Cũ euãgelistis.

Cum discipulis	Pro fidelibꝰ defunctis.
Cum martyribus	Pro viuis et sctã mr̃e eccľa
Cũ cõfessoribus	Pro se ⁊ parẽtibus.
Cum monachis	Pro se ⁊ lugẽtibꝰ pauꝑibꝰ.
Cum virginibus	Pro infirmis ⁊ tentatis.
Cum viduis	Pro afflictis ⁊ captiuis.
Cũ oibꝰ sctis ⁊ electis.	Pro inimicis infidelibus et paganis.

PRo declaratõe huius tabule est sciendũ: ꝙ affectus illi excitãť ꝑ exclamationẽ ⁊ cordis eleuationem. Et ad ħ valẽt ille dictiones: O/ q̃ñ/ si/ ⁊ ꝯsĩles. Exẽplũ ĩ affectu timoris. Si tu es tremẽda maiestas/ vbi timor meꝰ? O ardẽtissime amator/ q̃ñ te diligam dulcedo mea? Illas. xxviij. clausulas loca in sinistra manu in q̃tuor digitis pollice excepto/ ab ĩtra ⁊ ab extra. Et sic ĩ pmo digito hẽbis septẽ affectꝰ quos excitare poteris ĩ te: adaptãdo cuilibet affectui vnũ pš vel pľes/ vnũ ṽsũ vel pľes: ⁊ cũ pollice pũge articulũ illꝰ digiti: vt illa pũctio vel impšſſio digiti impediat distractionẽ. Uerbi gr̃a: Dñe dñs noster ⁊c̃. psallẽdo cogita indignationẽ hũani generis in primo articulo indicis: ⁊ sic ꝯsr̃. In aliis. duobꝰ digitis loca. xiiij. diuersitates sctõꝝ: ⁊ cõpme cũ pollice articulos singľos ꝑ singľos pš. Uerbi gratia: cũ btã virgine maria psallendo psalmũ: Bñdicã dño in oĩ tpe. Cũ angelis: Celi enarrant. In paruo digito loca hos ꝓ q̃bꝰ vis orare in ꝑsona illoꝝ/ ac si ipsi ħ orarent: psalle/ vel dic pr̃ nr̃ aut alias orões: ṽbi gratia/ dic: De ꝓfũdis. ac si alĩ de purgatorio ad dñm clamarẽt hec ṽba: Miserere mei deꝰ. ac si sctã mať eccľia hoc ꝓ se ⁊ suis filiis exoraret. Et hec locatio ac pũctio digitoꝝ multuʒ valet ꝓ attentiõe: q: sic cor hoĩs multipľr limitať ad aliqđ determinatũ. s. ad certum affectũ aut ad. certũ choꝝ sctõꝝ/ aut ad certũ affectũ cõpassionum/ ꝓximoꝝ: ⁊ nõ erit euagatiõis tãta occasio: hũc modũ cõiter hñt chartusienses: ꝙ totũ psalteriũ sibi ꝯstituũt in manu/ vt sic corde tenus attẽtiꝰ psallãt articulos digitoꝝ ꝑcurrẽdo q̃ſi instrumento musico citharizarẽt. Ex illo tñ fundamẽto/ ⁊ ꝑcipue ex diuina clemẽtia: q̃ multipľr distribuit dona gratiarũ/ poterit hõ multa plura ꝯcipe/ ⁊ in manu sibi cõstituere in vno digito pať noster: in alio illas q̃nq̃ ptes salutatiõis angelice. s. purissima/ ꝑfectissima. ⁊c̃. Et sic poterit secũ in laude ṽgis feruẽter exercere. In alio digito. vij. pctã mortalia: in alio. vij. dona spũſſctĩ: in oibꝰ. x. ꝑcepta: ⁊ sic adiutorio manuũ poterit in manu plãgere/ meditari/ psallere/ et deũ ⁊ sctõs eius magnificare/ laudare ⁊ sup̱ exaltare: ⁊ hec de attẽtione sufficiãt. Itẽ ꝑ hac via orationa nota tres orõnes breuissimas. Prima ẽ: O artifex potẽtissime ne derelinq̃s opus tuũ ⁊c̃. O mercator prudẽtissime/ ne sinas ꝑire ꝑciũ mercationis tue ⁊c̃. O hospes clemẽtissime/ purifica/ salua/ dirige/ ꝯserua domũ tuã ⁊ hospitiũ tuũ: qđ tibi ĩ baptismo dedicasti. Itẽ circa pmã viã nota triplicẽ intellectũ dñice orõnis. s. pater noster. In pma clausula poniť defectus noster ad correspondentiam vie purgatiue. Scdo gratitudo nostra q̃ cognoscimꝰ creatorẽ nostrũ vt amatorẽ/ nutritorẽ ⁊c̃. ꝑ moduʒ vie illuminatiue. In tertia affectus noster ad correſpondentiã vie vnitiue: vt pʒ in tabula sequenti.

Pater noster	Nos pupilli sine te	O amator ardentissime	Qñ te diligemus ferūēter filiali amore perfectissimo.
Qui es in celis	Nos vacui ꝛ exules	O hospes suauissime	Quando habitas in hospitio cordis nostri vt in celis.
Sanctificetur nomē tuum	Nos terrena tibi ꝓponētes	O sapor sanctissime	Quando nomen tuū dulcescet nobis vt omnia terrena contemnamus.
Adueniat regnum tuū	Nos errantes	O rex preclarissime	Qñ nos subÿciemur tuo regimini vt non regnet in nobis concupiscētia.
Fiat volūtas tua sicut in celo ꝛ ī terra	Nos rebelles	O preceptor prudētissime	Quando conformabimur in omnibꝰ voluntati tue.
Panē nr̄m quotidianū da nobis hodie	Nos mendici	O nutritor sufficientissime	Quando trāsformabimur in te/ꝛ plena sanctitate satiabimur.
Et dimitte nob̄ d. n. sicut ꝛ nos di. de. no.	Nos peccatores	O creditor largissime	Qñ suscipies nos prodigos filios remittendo nobis omnē excessum.
Et ne nos inducas in tētationē	Nos tentati	O custos diligētissime	Qñ tutabimur tua custodia vt non ꝑualeat nobis ammō vllꝰ aduersariꝰ
Sed libera nos a malo	Nos fragiles	O liberator fortissime	Qñ librabimur a fragilitate hꝰ corꝑis ꝛ ab oī disconueniētī ꝑpetua libtate.

Pro declaratiōe istius

nota/ꝙ cū dicis Pater noster/ attende amorē quē habet pater ad filiū. Talem et ampliorē habet deus ad nos/qñ dicis: q̄ es in cel: cogita deū inhabitatorē bonaꝝ mentiū q̄ celorum nole intelligunt. Qñ dicis: Scilicet nomen tuū. Optamus vt diuinū nomē nobis sapiat ꝛ dulcescat plus q̄ terrena: qꝛ sctm̄ dr̄. i. sine terra. Cū dicit Adueniat regnū tuū. optamus nō solū eternum regnū: sed etiam vt hic nos regat: ꝛ vt sit rex noster. Cū dicimus: Fiat vo. t. sic ī ce. ꝛ ī ter. optamus vt doceat nos: iuxta illud: Doce me facere volūtateꝫ tuā: qꝛ deus meus es tu. Cū dicimus: Panē no. quo. da nob̄ ho. optamus vt sit nutritor nr̄ corporaliter ꝛ spūalr: iuxta illud: Oculi olm in te sperant. Cū dicimus: Dimit. no. ꝛc. optamus ꝙ vt pius creditor nob̄ relaxet qd̄ tenemur. Cū dicimus: Et ne nos ꝛc. optamus vt custodiat nos. Cuꝫ dicimus: Sed libera nos. optamus nō solū a ꝑsenti impugnatiōe/sed etiā ab omni futura: ꝛ ab omni qd̄ nouerit sibi displicere liberari.

De via vnitiua.

¶ Capitulum. xiiij.

3 Uia vnitiua est q̄ qs hñ purgatus et illuminatus amorose vnit creatori suo exultādo de ꝑfectiōibus suis illi soli placere/ desyderās ꝓmpte ꝛ lete: nūc ipm magnificat/nūc laudat/nūc admirat: totꝰ lāguet amore eius: vt possit dicere illud cāticoꝝ: Aīa mea liq̄facta est: vt dilectus locutus es mi. ꝛc. Et post pauca subdit: qꝛ amore lāgueo. Et Ps. Quid enī mihi est ī celo: ꝛ a te q̄d volui sup terrā. i. ego pure amo te nō ꝓpter dona celoꝝ/aut ꝓpter dona sup terrā. Et hec via sepe supius tacta est in via affectiua et suplatiua. In re enī vnū sunt via affectiua ꝛ vnitiua: sed nola hñt diuersa: vnde ꝑ viā vnitiuā eleuat qs mentē suā in deū: excludēs oēs vanitates/ꝓponēs sibi illud: Uidi cūcta q̄ erāt sub sole: ꝛ ecce vniuersa vanitas. Fac igit sicut auis q̄ volat sursum: ꝛ si occurrūt musce. i. vanitates: nō cures/sed ptrāseas/dicēdo; Ad solē tendo/nolo cor meū cū vanitatibus: q̄ in terra sunt occupare. Et acq̄rit hec via ꝑ recollectionē intimā ab exterioribꝰ ad īteriora/ab imis ad sūma/a tēpalibꝰ ad eterna. Uñ solus ille de quo facta ē mētio/ille ē de quo dr̄: Tu solus sctūs/tu solꝰ dñs/tu solus altissimus es. Ad illaꝫ viā req̄rit ꝑmo ꝙ hō ꝑ ꝟtuosā assuefactionē ꝛ gratiā sit radicatꝰ in ꝟtutibꝰ: ꝙ nullā delectationē habeat ī appetitu vane glie/in cupiditate diuitiarū/ī ꝯcupiscētia oculoꝝ ꝛ gule. Scd̄o req̄rit internū silentiū/vt nō occupet se circa exteriora: q̄d audierit vel viderit foris nihil curādo tāq̄ in somno occurrissent. Tertio amorosa adhesio cū deo/ vt oīa eiꝰ iudicia/oīa facta/oēs doctrinas cū reuerētia amplectat. Quarto ꝙ nihil aliud q̄rat: sed reputet sibi illū dilectū sufficiētissimū/supexcellēs illū ī corde suo diligat sup oē qd̄ pōt videri/audiri vel cogitari: imo sup oē qd̄ imaginari pōt: qꝛ totꝰ amabilꝭ totus desyderabilis ꝛc. vt s̄ patuit ī via hꝰ Uersi. Quinto ꝙ sepe reducat ad memoriā ꝑfectōes dei ꝛ illis ītime ꝯgratulet. Et q̄uis infinite sint ꝑfectiones dei/tñ cōiter tres occurrūt: in qbꝰ sic affectuꝫ excitet. Primo cōgratulor tibi dilecte mi ꝙ tu es potētissimꝰ: nō ꝙ mihi in h̄ bñ sit q̄si cōmodū meū q̄rens: sed qꝛ illa est ꝑfectio tua ꝙ nullū times/nullꝰ īdiges: nemo te expugnare pōt/ nemo tibi pōt resistere: nullus demon/nullus aduersarius: et de h̄ ꝑmo gaudemꝰ. Scd̄o ꝯgratulor tibi/qꝛ tu es sapiētissimus: illud est ꝑfectiōis tue: qꝛ sic te nullꝰ decipere pōt: qꝛ nihil te latet. Tertio cōgratulor tibi qꝛ tu es sūme bonus: hoc est sūme ꝑfectiōis: qꝛ immutabilr̄ es bonus: ꝛ ita bonus/ ꝙ te melius excogitari nō possit: imo nec dignius/nec nobilꝰ. Sexto ꝑncipalr̄ vtile est habere incipientē aliq̄ ꝟba ꝑ q̄ exꝑmat desyderiū suū affabiliter alloq̄ndo dñꝫ. De h̄ Hugo de palma carthusiēn. dat modum se eleuādi ꝑ viā vnitiuā: q̄ tactus est supius in ordīe dñica. Pōt enī hō ꝓuocare affectū suū ꝑ illas dictiones O/qñ/si/ꝛ cōsimiles. Uñ dicit ꝙ incipiēs vtat talibus. Postq̄ aūt gratia dei adiuuante exercitatus fuerit/tunc sine omni cogitatiōe ꝑuia cēties in die multū amorose mentem suam in deum eleuare pōt. Uñ ex intētiōe ipsiꝰ pōt colligi talꝭ ele

ratio. O sūma bonitas/o altissima eternitas/o in
cōphēsibilis sapie pfūditas/o pr pijssime:qñ te di
ligā?qñ brachijs amoris te ɔstringā? qñ tuis bñ
ficijs tue misc̄oie quā mecuȝ facis vices impendā?
qñ tremēde maiestati tue timorē impendā?qñ spe
culū tue virtuose vite.s.humilitatis/paupertatis/
patientie/obedientie/charitatis/ꝛ sic de alijs: de
bitis vestigijs ꝓsequar?Quādo festa tua ꝛ sancto
rū tuoꝝ.s.natiuitatis/ resurrectionis/ ascensionis
ꝛc̄.debita veneratione cōgratulabor? Si tu es tre
menda maiestas/vbi timor meus? Si tu es aman
tissimus pater/vbi amor me⁹? Si tu es dñs ꝛ mer
cator meus/vbi est seruitiū meū? Si tu es inhabi
tator ꝛ hospes meus/vbi est mūdicia digna tanto
hospiti? Si tu es vita sanctoꝝ/decor angeloꝝ:vbi
est congratulatio mea? Et sic diu exercitatus:sicut
p edificio pōtis apponunt qñqꝫ sustētacula: post
ea pōs stat sine illis:sic postea spūssanctus eleua
bit cor hoīs sine illis/vt semꝑ tēdat sursum aut fre
quēter:iuxta illud Cantic̄. Trahe me post te:i odo
re vnguētoꝝ tuoꝝ curremus:ꝛ sic habet aliqd de
via vnitiua. Uñ hec via ꝛ scientia nō discitur ex li
bris/sed desursum est:ꝛ cui vult participat eā pa
ter luminū: his quidē clarius/ his ꝟo obscurius.
Pro ista via(sicut dictū est)valet intima cōgratu
latio perfectionē dei:fit hō in hymnis ꝛ canticis:
iubilet i corde canēdo ꝛ pertractet laudes dei. De
his pfectionibus siue laudib⁹ ponit tabula infra
scpta:ꝛ sꝑ pmittit clausula: Cōgratulor tibi pr ce
lestis/q2 tu es ¶ Autor essendi: hoc est alpha ꝛ o.
pncipiū ꝛ origo oīm. Uñ de te sic scribit qdā me
trista: Hui⁹ in arbitrio pendēt mortalia qꝫ. Qui
solus cūctis ɔtulit esse suū. Qui facit ꝛ reficit:cre
at atqꝫ creata gubnat. Cuius idē posse qꝺ velle nec
minus hꝫ. Cōgratulor igit tibi in pfectiōe tua es
sendi: q2 tuū esse est pfectissimū. Primo q2 nō po
tes cogitari nō eē:q2 si tu nō esses nihil eēt. Scꝺo
q2 a nullo alio habes esse. Tertio q2 oē qꝺ est a te
hꝫ esse. ¶ Bonitas sūma. Primo q2 nulla res est
bonitatis sue tā diffusiua sicut tu:sed bonuȝ qnto
cōius de tāto melius. Scꝺo nulla res ē tā cito pla
cabilis sicut tu. Tertio nulla res est tā desyderabi
lis/delectabilis ꝛ amabilis sicut tu. ¶ Cā vniuer
salissima. Illa cā quā phi sic ex naturali rōne ɔuin
cebāt esse.si nō est pcessus in infinitū i causis sibi
essentialiter subordinatis.Pˀla cā est:sed nō est p
cessus i talibus causis essentialiter subordinatis:
igit pma cā est. Tu es ille pnceps d̄ quo Arist.l fine
xij.metaph.ɔcludēs libꝝ suū sic dicit:Mala ē plu
ralitas pncipū: vn⁹ ergo pnceps. ¶ Dec⁹ vniuer
si q cūcta decorasti. Tu es cui⁹ pulchritudinē sol
ꝛ luna mirant. Tu es in quē desyderāt angeli ꝓspi
cere:a te habēt decus pulchritudinis sydera/ ro
se/lilia ꝛc̄. Et a te aues habēt dec⁹ suauis melodie
philomene/alaude ꝛ oīm auiū gñat ola organa:a
te habēt decus saporis mel/vinū ꝛ oīm pigmēta
rioꝝ genera. A te decoratū est celū syderibus/aer
volucribus/terra animalibus/aq̄ piscib⁹. ¶ Eu⁹
sustētator omniū:a quacunqꝫ eñi re tuā subtrahe
res sustentationē vel conseruationē:ilico reuertet
in nihilū. ¶ Fons sapientie: a quo manāt oēs
thesauri sapiētie ꝛ scientie:tu es eterna sapientia
attingēs a fine vsqꝫ ad finē fortiter/ disponēs oīa
suauiter:qui celoꝝ cōtines thronū/ꝛ abyssos in
tueris:montes pōderas i statera:terrā palmo cō
cludis:ꝛ posuisti legē aqs ne trāscendant fines su
os. ¶ Gloria mūdi:te eñi adorāt angeli/laudant
archāgeli. Sūmo te iure laudat omnis creatura.
spes nostra/salus nrā/honor noster/gloria nrā/ fi
nis ꝛ expectatio nostra. ¶ Habūdātissim⁹:tua est
terra ꝛ plenitudo eius:orbis terraꝝ ꝛ vniuersi qui
habitāt in ea. Gloria ꝛ diuitie in domo tua:si ho
norat ꝛ diues dr q hꝫ auꝝ/ɋtū honorari deberes
qui fecisti auꝝ ꝛ gemmas ꝛ oīa q sunt in vniuerso.
¶ Incomphēsibilis es tu. De te eñi dr: Magn⁹
dñs ꝛ laudabilis nimis: et magnitudinis eius nō
est finis. Tante eñi es excellētie/ꝙ tuā altissimā ex
cellētiā nemo potest capere ad plenū/ nec homo
nec angelus:imo nulla creatura:q2 omnis est fini
ta:tu vero infinitus es: sed infiniti ad finitū nulla
est pportio. ¶ Karitas tu es:ꝛ qui i te manet/ma
net in charitate et tu in eo. Sicut natura ignis est
ardere/incēdere ꝛ calefacere:sic pprietas tue cha
ritatis est creare/te largissime diffundere/ inflam
mare ad amorē/accendere/saluare/redimere/ cu
stodire/liberare/illuminare. Uñ ꝛ tibi dicit: De
us cui pprium est misereri. ¶ Loco incircūscptibi
lis:ꝛ tñ vbiqꝫ es. Si ascēdere in celū tu illic es. De
te dicit Bern. Deus vbiqꝫ regnat: vbiqꝫ imperat
vbiqꝫ maiestas eius oīa implet. Nā in inferno ex
erces actū iustitie tue:sed dicere h̄ fieri in absentia
tua/pfidia est. Sic etiā es in tpe incōmensurabi
lis. Res eñi q ab eterno fuit/ atqꝫ añ oē tps fu
it:quō ergo cōmensurat tpe qꝺ fuit qñ nō fuit tps
¶ Merces sctōꝝ/iubilus angeloꝝ/ speculū oīm
electoꝝ. ¶ Norma.i.regula ꝛ exemplar omniū:
Res eñi de qnto tibi propinquior tanto nobilior
Aliqua habēt esse tecū:alq esse ꝛ viuere/ꝛ sunt no
biliora pꝛibus:alq viuere/esse ꝛ discernere: ꝛ sūt
sm naturā nobiliora pꝛibus:aliqua vltra hec ha
bēt puꝝ esse ꝛ virtuosum esse:ꝛ sunt tibi plus cete
ris ppinqua. Per syncerissimā eñi tuā bonitatē
est in te oīs exēplaritas/virtuositas ꝛ cōicabilitas.
¶ Ordo siue ordinator vniuersoꝝ:q singula lo
cas sm suū statū/ sua merita/ sursum aut deorsum
sic prudens pictor ponit colores/hic rubeū/hic ni
grū: vt decoret opus suū. ¶ Perfectissimus sine
omni defectu/qui nullius indiges. Tu ipsi es suf
ficiens:quo melius aut dignius aut nobilius aut
perfectius nec est/ nec excogitari pōt:quicquid est
laudabile ꝛ pfectionis in creatura i positiuo: hoc
est in te in superlatiuo. ¶ Quietissimus vt dicit
Boecius. O qui ppetua mundū rōne gubernas.
Terrarū celiqꝫ sator: qui tēpus ab euo Ire iubes
stabilisqꝫ manēs das cuncta moueri. Principiū/
rector/dux/semita/terminus idē. Tu requies trā
quilla pijs te cernere finis. ¶ Res etiā imobilis
ꝛ imutabilis/q2 vbiqꝫ es: vt patet ex pmissis. Res
aūt dicit moueri que tendit ad locū quo prius nō
fuit:imobilis aūt q vbiqꝫ est/nō habet quo tēdat.
¶ Recreator oīm q dixisti: Uenite ad me oēs
q laboratis. Illa eñi q est in te radicata i cētro suo

et recreata et q̄etata est: q̄ vero ī te nō est: multis va nis phātasmatibus fatigat̄. ¶ Sufficiētissim⁹: q̄ te h̄z/totū h̄z: q̄ te nō h̄z/mēdicus est et pauper: q̄a q̄cq̄d p̄ter te ē nō refic̄: et si reficit nō sufficit: et si ad tp̄s sufficit/nō tñ p̄ppetue satiat q̄n adhuc ampli⁹ q̄rat̄: q̄ aūt te habet satiatus est: finē suū habet nō h̄z vltra qd̄ q̄rat: q̄ tu es sup oīe visibile/ audibile/ odorabile/ gustabile/ tangibile/ sensibile. Itē adhuc altior es super oīe figurabile/numerabile/circūscriptibile. Itē altissimus es sup oīe demonstrabile/ diffinibile/opinabile/inuestigabile/estimabile/imaginabile: q̄ totus es amabilis/ maxime laudabilis et sūme desyderabil̄. ¶ Thesaurus fidelis. Ubi eñ thesaurus nr̄ ibi et cor nr̄m Quicq̄d eñ nobis auferat̄: si tu ī nobis p̄manseris sufficit nobis: tu es illud vnū qd̄ dixisti Marthe esse necessariū. In te sūma cōplacētia nostra. Et si nos horreat tot⁹ mūdus: si tu nos approbas/sufficit nobis. Desyderiū nostrū tu es: vtinā tu placeres toti mūdo: et totus mūd⁹ faceret bñplacitū tuū: p̄ illo deberem⁹ mori zelo charitatis. ¶ Uita a q̄ habēt viuere omnia: in quo nos mouemur et sumus. De te eñ dicit̄: Ex ipso et per ipsum et In ip̄o sūt oīa: tibi honor et glīa p̄ infinita secula seculor̄. ¶ Xp̄s intelligit̄ vnctus. Tu siḡr es talis vnctio et salsa: q̄ apposita vnicuiq̄ rei mūdi fac̄ ip̄am sapidā. In electis eñ es sapor grē: et in dānatis es sapor iusticie et vindex iniq̄tatū. Tu es creator: tu es gubernator: tu es redemptor/iustificator/retributor et glificator rc̄. His p̄fectionib⁹ cōgratulādo aīa mea liq̄facta est. Et q̄d agā nisi ī pace ī idip̄m dormiā et req̄escā et dicā: Nolite suscitare dilectā donec ip̄a velit. In laudes tuas p̄rumpā. Et si digne laudare te nequeā: de te tñ nō sileā/ cū solū de te gaudeā. Tu eñ es dulcis sapor. Iste qui te gustat Iesu christe: tuo victus a sapore mori posset p̄ amore. Tu solus amans vnice dilecte mi pulcherrime/vbi queso vis cōmorari: vbi vis vt queraris qui sapis et dulcescis? O dulcis hospes aīe/ esto hospes insimul tibi tecū sine fine.

De via exultatiua.

Capitulum.xv.

R. Uia exultatiua ē q̄ ascribit̄ btō Gregorio q̄ p̄tractat et meditat̄ gaudia celor̄. Uñ ī quadā homilia sic scribit: Que lingua pō dicere/aut q̄s intellectus pōt capere illa superne ciuitatis quāta sint gaudia angelorū choris interesse rc̄. Uocatur aūt hec via exultatiua vel congratulatiua: quia per eā homo congratulat̄ glorie dei et sanctor̄: et p̄ eā homo meditat̄ gaudia q̄ sunt in celo: quibus meditatis leuius portat omne qd̄ grauat in hoc mūdo. Uñ Grego. Minuit pōdus labor̄ spes p̄mior̄. Sciendū q̄ volēs mentē suā p̄ hanc viā eleuare ad cōgratulādū supnis ciuibus Primo videat quō inter se distincti sūt s̄m diuersa eor̄ merita: qd̄ bñ poterit ex aliq̄li eor̄ siītudine regni celestis et regni terrestris. Uñ sicut in regno terrestri sunt diuersi status hoīm: sic poterit meditari de regno celesti. Et sicut veniens ad palatiū regis terreni salutaret oēs s̄m ordinē/et congratularet̄ honori eor̄. Sic et tu ascende mentaliter regnū summi regis: et saluta/lauda et congratulare honori et glorie oīm. De hoc ponit̄ talis tabula siītudinis. In palatio regis eterni sunt primo: Rex in celesti curia est rex regū de⁹. In h̄ ordine saluta quēlibet s̄m suū statū et dic: Salue rex regū/saluator et gubernator oīm: cōgratulor maiestati tue. Pleni sunt celi et terra gloria tua. Tu p̄fulges in regno tuo sicut sol inter sydera. Secūdo ibi est regina Maria. Salue et gaude regina celorum/mater regis angelor̄/tu charissima/ pulchra/purissima/p̄ijssima dña. Post hāc secretarij et nuncij: et sunt angeli assistētes et nūcij. Saluete et gaudete spiritus innocentissimi, qui nunq̄ a beneplacito vestri creatoris deuiastis. Post hos p̄ncipes et comites et senes sunt ibi: et sunt patriarche. Gaudete et saluete: q̄ ex genere vestro natus est saluator mūdi. Post hos consiliarij: et sunt p̄phete. Saluete et gaudete: quia vobis inspirata sunt consilia secretor̄ dei: et impleta sunt q̄ fideliter p̄phetastis. Itē fideliter assistētes in exilio sūt: et sunt apl̄i. Saluete et gaudete/qui fideliter p̄mansistis cū rege celor̄ in exilio mūdi: qui vobiscū esuriuit/comedit/dormiuit et pedes lauit. Cancellarij sunt et euāgeliste. Saluete et gaudete notarij regis altissimi: qui vitā et gesta regis fideliter euangelizastis et scripsistis. Milites sunt et martyres. Saluete et gaudete vos constātissimi milites: qui p̄ honore regis sanguinē vestrū fudistis. Thesaurarij: et sunt confessores et doctores. Saluete et gaudete/qui talenta vobis tradita et thesaur̄ cū multiplici lucro representastis: quorum doctrina fulget sancta ecclesia vt sol et luna. Uigiles: et sunt monachi et eremite. Saluete et gaudete/qui alijs dormientibus contra inimicos regis vestri orando et psallendo vigilastis. Uirgines. Saluete et gaudete qui sponsos mortales et regnū mūdi cōtempsistis propter amorē sponsi celestis: ad cuius thalamū iam cū lampadibus intrastis. Uidue. O dispensatrices: Saluete et gaudete que opera misericordie Christo in pauperib⁹ fideliter dispensastis. Cōmunis populus aut vulgus: et ē turba omniū electorū. Saluete et gaudete omnes simul electi: qui diuersis meritis et virtutib⁹ regnū introistis: congratulamur vobis oībus/ orate p̄ nobis. Item p̄ ampliori eleuatione mentis ad illa futura gaudia: videatur de gaudijs celorum hec tabula. ¶ Amotio oīs aduersitatis: ibi nō erit fames/sitis/frigus nec estas. Beatissima presentia oīs bonitatis. Consortiū angelor̄ dulcissime amenitatis. Dotes corp̄is: sūma agilitas/subtilitas/impassibilitas/claritas. Excellētissima dona aīe: cognitio/cōprehēsio/dilectio sūme maiestatis. Fruitio speculi ineffabil̄ iocūditatis. Gaudebit q̄libet de bonis meritis singulor̄. Honorabit̄ q̄libet sicut filius regis celor̄. Iuuent⁹ sine senio Charitas sine odio. Lux iocūdissima sine obscuritate. Maxia vocū iubilatio cū p̄petua securitate. Noticia oīm sanctor̄ sine dubietate. Ordo merītor̄ delectabilis cū multiplici varietate. Pax ies sabil̄s sine timore inimici. Quāta ibi sunt gaudia

nec pōt dici nec scribi nec imaginari. Reqes sine
tēdio tot miliū annoꝝ. Satietas oīm spūaliū de-
syderioꝝ. Tristicia ibi nō erit/neqꝫ luct⁹ neqꝫ cla-
mor/sꝫ nec vllus dolor. Validissima ꝑptās/ ꝑpetua
securitas ꝛ sanitas et innmus amor. Christus ibi
spōsus/pr ꝛ frater/rex/donū ꝛ finalissimus amor.

Operis conclusio.

Postq̄ oēs vie taliter q̄liter christo adiu
uāte sunt expedite: ꝑ ꝯclusione videanꝫ
aliq̄ doctrine seruāde circa ꝑmissa: q̄ (vt
clausulatim pateant: aut vt facilius cor-
de retineri possint) ponanꝫ ſm ordinē Alphabeti:
et ante initium cuiuslibet clausule premittitur de
¶ Abstractione. Volens feruenter meditari/de-
bet se abstrahere ab appetitu honoꝝ ꝛ concupi-
scentiaꝝ ꝛ diuitiarum: qꝛ hec phantasmata distra
hunt meditantē. ¶ Bonavita. Debet eñ fructu
ose viuere: qꝛ in maliuolā animā nō introibit spi-
ritus sapientie/nec spūs meditationis. ¶ Constā
ti fiducia ad dilectū: ꝛ nō faciliter desistat ab amo
re dilecti ꝑpter incursus tentationū. Nitiꝫ eñ dia
bolus impedire meditantē ꝑ diuersa. Tu aūt dic:
Ego ꝯfido in eū q̄ ait: Fili ꝑpara cor tuū mihi: qa
nō vult mortē pctōꝝ/q̄ pctōres vult saluos facere
Nihil ergo dire vel turbulentū de dilecto medita
re: sed dic illud Job: Etiam si occiderit me/spera-
bo in eum. ¶ Dispositione corporali. Cum solus
es: poteris vti diuersis cerimoniis in dispositio-
nem membroꝝ: nunc eleuando manus vt Aaron:
nūc genua flectēdo vt Salomon: nūc prosternere
vt Christus in monte oliueti: nūc sedere vt Ma-
ria magdalena ad pedes dñi nostri iesu christi: nūc
brachia in modū crucis extēdere vt christ⁹ in cru
ce: nūc oculos in terrā deflectere vt publican⁹: nūc
in altū leuare/vt apłi in ascensione dñi: ꝛ sic pote-
rit illa diuersitas exterior diuersificare affectus in
teriores/inquantū tñ non sis singularis: sed incli
na cū inclināntibus/exhibendo reuerentiā filialem
dño vt patri: flecte cū flectētibus/exhibendo reue
rentiā quā exhiberet seruus dño: ꝑsternere cū ster
nētibus/recognoscēdo in hoc tuū iudicē/ ꝛ te reū ꝛ
in puluerē redigendū. Itē valet de cōgruo tp̄s no
cturnū ꝛ locus solitudinis. In his tñ q̄libet abū
dat in sensu suo. ¶ Exercitatione diuersorū: ꝛ di-
uersifices actus tuos: iuxta illud: Nunc lege/ nūc
ora: nunc cum feruore labora. Sic erit hora bre-
uis/et labor ille leuis. Si eñ velles continue vni
actui insistere: minus proficeres et cito te destrue-
res. ¶ Fine meditationis. Finis meditatiōis nō
ꝑpter cōmoduꝫ tuum/nō propter euadere penas
aut spe lucri aut premii celestis/ aut ꝑpter dulce-
dinē meditationis: quia ille esset amor mercēnari
us: sed meditare puro filiali amore: vt cor tuū pre
pares habitaculum deo: vt des locū gratie: vt fa-
cias beneplacitū eius/cuius delicie sunt esse cum fi
liis hominuꝫ/qui delectaꝫ in salute nostra. Itē q̄a
ad hunc finē creata est aīa rōnalis/vt creatori suo
dulcissimo cordialiter ꝛ amorose vniaꝫ hic in via
ꝑ meditationē/ꝛ in futuro ꝑ perpetuā fruitionem
ꝛ breuiter debes ī hoc q̄rere gloriā dei/postea ho

norē sancto/vtilitatē ecclesie/ salutē tuā: ordinādo
tñ oīa in gloriā dei: iuxta illud apłi: Siue come-
damus siue bibamus. ¶ Gratitudine gratie. Si
aliqđ bonū in te sentis: grās age/noli supbire. Nō
est volētis neqꝫ currētis/sed miserētis dei. Noli ꝑ-
sumere: gratia eñ meditatiōis daꝫ bonis ꝛ malis
¶ Habundātia punctoꝝ. Debes eñ (ſm intenti
onē cancellarii parrhysieñ.) diuersa habere pūcta
ꝑ q̄ te amorose inflāmare possis cū incipis: de hoc
vide superius. ¶ Intimitate. Debes in te ꝯcipe-
re semꝑ quocūqꝫ vadis: q̄si ꝑ oculis tuis haberes
dilectū tuū nūc crucifixū/ nūc fugientē in egyptū
ꝛc. ꝛ intimis iubilationibus ad eum ab intra lau-
dans: dulciter ꝛ affabiliter loqui/necessitates pro
ponere/auxilia petere. ¶ Charitatis accensione.
Qualē tibi vis esse deū/si benignū: talē te exhibe
ꝑximo tuo: nullum contemne/ sic eris amic⁹ dei.
Ille eñ nullū horruit: nullū contempsit: sed ami
coꝝ idē est velle et nolle: vel si qꝛ faciliter infrigi-
damur/indigemus accēsione charitatis. Feruore
ꝑ gemitū orōnis. Igne pacis christi ꝑ cōpassionē
christi/ꝛ ꝑ desyderia adherendi vt supra. Q̄n te di
ligā ꝛc. ¶ Labore oportet te apponere laborē. Et
merito. Omnibus in factis grauis est inceptio ꝑ-
ma. Postea tñ alleuiaꝫ on⁹. Vides q̄tos labores
sustinēt agricole ꝑ fructu terre: mercatores ꝑtrāsi-
eūt mare: multis se ingerūt periculis: milites vul-
nera belli sustinēt ꝑ trāsitoriis: et tu sine labore eē
nō debes. ¶ Moderatiōe operū ꝑ discretiōꝫ. Ne
quid nimis: ne nimis volens eradere/ vas ipsum
frangaꝫ. Tene mediū: non sis nimis remissus nec
nimis inquietus. Versus. Omnibus adde modū
modus est pulcherrima virtus. ¶ Naturali cōmi
xtione. Attēde q̄d nature tue cōgruat. Quibusdā
eñ ꝓdest multū insistere orōni/ quibusdā medita-
ri. Alii facilius trahunꝫ iudicio rationis/alii com
passione/alii beneficioꝝ cōsyderatione: alii sunt vti-
liores ad vitā actiuaꝫ/alii ad contemplatiuā. Sic
de cibo ꝛ potu debes naturā tue cōplexionis attē-
dere: ꝛ de vtroqꝫ moderate sumere. Vni eñ est me
diū qđ alteri nō sufficit: sed attēde ne cor grauetur
crapula. ¶ Ordine: vt incipias a via purgatiua/
vt prius abluaris ꝛ mūderis/anteq̄ ꝑ viā vnitiuā
te dilecto coniungas. Nō eñ decet lutosum ꝛ sor
didū anteq̄ lotus sit ad osculū regis ꝑsūpere. Nō
eas ꝑmo in tecto anteq̄ discas ire ī terrā. ¶ Prom
ptitudine: vt in vita tua habeas refectionē in som
no ꝛc. vt semꝑ ꝑmptus sis ad eleuandū cor tuum:
ꝛ verificetur in te illud: Sursum corda habemus
ad dominū: vt ꝑmpte dicere possis: Deus de⁹ me
us ad te de luce vigilo. Sis igitur discretus vigi
lādo ꝛ ꝑmptus/ꝛ semper bone volūtatis. ¶ Qui
ete: vt quicquid distractionē tibi ingerit/ fugias:
in pace in idipsum requiescens: nisi ex officio aut
obedientia aut obligatione tenearis insistere oc-
cupationi. Fuge tamen iudicia ꝛ suspitiōes: quia
multū inq̄etāt cor. Et si erūpūt cogitatiōes suspi
candi relinq̄ eas/ nō determinādo sñiam: sed dic
Qui nos iudicat dominus est. Dubia interpreta-
re in meliorem partem: et si alter ceciderit/ com-
patere ei ꝛ dic: Si hec tētatio me inuenisset/ forte

ꝓfundius me deiecisset. ¶ Recollectōie sepe te re collige ab imis ad sūma/a tpalib⁹ad etna/ab exte riorib⁹ad inma/a vanis ad duratura. Noli videre vanitates/noli audire fabulas: dic: Vidi cūcta q̄ erāt sub sole/⁊ ecce vniuersa vanitas: sol⁹ dilect⁹ me⁹ bon⁹/sol⁹ amabil/cādid⁹ ⁊ rubicūd⁹ mihi sufficiētissimus. Sic em̄ facit puer q̄ nō vult aliqd reputari/aut melior eē p̄re suo. ¶ Seruitio scōꝝ habeas aliq̄s spāles scōs/qb⁹ q̄tidiana īpēdas seruitia: ⁊ sp̄ aītēt ī ꝯspectu dei p̄ te itercedēdo: vt beatā ỽginē/angelū tuū/ap̄lm/martyrē/virginē aut ꝯfessorē/aut plures q̄ orēt p̄ te. ¶ Totali subiectione: vt totū te subycias voluntati dei/vt dicas ei: Pie iesu sic̄ tu scis et vis/ita mecū age. Et si grāꝫ meditatiōis tibi dederit/cū timore suscipe: si non dederit/cū patiētia sustine. Quicq̄d tecū egerit/sis ꝯtētus sine murmuratiōe: ita esto q̄si vn⁹ sp̄us cū eo: vt nihil te putes scire nisi Jesū christū ⁊ hunc crucifixū. ¶ Vlterior tēdentia p̄ q̄ete ꝯtēplatōis Si em̄ religiosus es (vt dicit cācellarius parrhysiēn.) teneris tēdere ad q̄etē ꝯtēplatiōis: etiā si vix in fine vite tue cōprehēderes: q̄ h̄ exigit status tuus. Ad militē spectat miseros defendere/ad rusticū laborare/ad religiosū ꝯtēplatiōi insistere ⁊c̄. Vn̄ dicit Bonauēn. vbi dimiseris vna die/ibi altera incipe: vt facias sic̄ volens ascendere mōtē altū: cū q̄escere vult/nō sp̄ reuertit̄ ad p̄stinū locū: sed ī eodē loco sedet ⁊ q̄escit: et ibidē incipit post q̄etē. Nos aūt iō nō p̄ficimus in ꝯtemplatiōe: q̄ q̄d hodie cū difficultate ⁊ grā dei acq̄rim⁹: cras ī gerēdo nos leuitatibus aut fabulis aut voluptatib⁹ perdimus: ⁊ sic de ascēsu mōtis ad vallē ꝓlabimur/⁊ nō côtinuamus. ¶ Christo: vt nihil p̄ponas ei/p̄m dep cās vt sit adiutor tu⁹/ꝓtector/director finis: amē

¶ Tractatus de eleuatione mentis in deū: qui et Alphabetū diuini amoris inscribit̄ Finit.

¶ Doctrinalis expositio mgr̄i Joannis gerson cācellarij parrhysieñ. super septē psalmos penitentiales. Prefatio.

V**Era penitentia** velut scala quedā est qua hō peccōr: q̄ (s̄m euāgelicā parabolā) descendit de hierl̄m in hierico: rursus in hierusalē (hoc est ad pacis visionem) ascendit. ¶ Huius ỽo scale septē sunt gradus: q̄bus corrñdēt psalmi septē/q̄ dicunt̄ penitētiales ¶ Primus itaq̄ grad⁹ est timor pene: a quo primus ps̄. incipit: Dn̄e ne in furore tuo arguas me: neq̄ ī ira tua corripias me. ¶ Scd̄s est dolor culpe. Hic est q̄ ī scd̄o ps̄. optādo dicit: Bti quoꝝ remisse sunt iniquitates: ⁊ quorū tecta sūt pctā. Et hūc petōꝝ confessio ipoꝝq̄ remissio seq̄tur. Delictū meū tibi cognitū tibi feci/⁊ iniusticiaꝫ meā a te nō abscōdi. Et iteꝝ: Dixi ꝯfitebor aduersum me iniusticiā meā dn̄o: ⁊ tu remisisti impietatē peccati mei. ¶ Tertius grad⁹ est spes venie: hāc timor p̄cedit/q̄ rursus in tertio ps̄. clamat: Dn̄e ne in furo ar. me: neq̄ in ira tua corri. me. Et hūc dolor comitat̄: Afflictus sū ⁊ humiliatus sum nimis: rugiebā a gemitu cordis mei. Post hec ỽo sequitur spes: Q̄m in te dn̄e speraui: tu exaudies me domine deus meus. ¶ Quartus est amor mūdicie: hāc nō hominis iusticia/sed dei misericordia efficit. Vnd quartus ps̄. ait: Miserere mei deus/s̄m magnaꝫ misericordiam tuam. Ac deinde subdit: Amplius laua me ab iniquitate mea. Et iterū: Cor mundū crea in me deus. ¶ Quintus gradus est desyderiū celestis patrie: p̄ quo orat quintus ps̄. Domine exaudi oratione mea. Precedit aūt ꝯtemptus p̄sentis vite: Quia defecerunt inquit sicut fumus dies mei. Et iteꝝ: Dies mei sicut vmbra declinauerūt/⁊ ego sicut fenū arui. Et hunc comitatur consyderatio eternitatis diuine. Tu aūt dn̄e in eternū permanes ⁊c̄. Et rursus. Tu autē idē ip̄e es/⁊ anni tui nō deficient. Et ex his consequit̄ desyderiū habitationis superne: de qua cōcludēdo ait: Filij seruoꝝ tuorū habitabunt/⁊ semen eoꝝ in seculū dirigetur. ¶ Sextus gradus est diffidentia ỽtutis p̄prie. Et hanc iuuat ꝯfidētia diuine misericordie: p̄ qua sextus ps̄. suspirat/dicens: De p̄fundis clamaui ad te dn̄e ⁊c̄. Et merito: q̄ ad celestē patriā ꝑuenire p̄pria ỽtute diffido. Nā si iniquitates obseruaueris domine/dn̄e quis sustinebit? Sed de copiositate tue misericordie confido. Quia apud dn̄m misericordia/⁊ copiosa apud eū redēptio. ¶ Septimus gradus est exultatio sp̄ualis leticie. Hanc assidua oratio efficit: ideo septimus ps̄. incipit: Dn̄e exaudi oratione mea/aurib⁹ percipe obsecratione meam. Per hāc ex diuinoꝝ operū ꝯsyderatione/hō in dei cōtemplationē ascendit. Meditatus sū inquit in om̄ibus operibus tuis: ⁊ in factis manuū tuarū meditabor. Vnde tandē exultādo cōcludit: Sp̄us tu⁹ bonus deducet me in terrā rectā. Nos ḡ si in hanc terrā celestis hierusalem deduci cupimus: his septē p̄nie gradib⁹ ascēdere/⁊ ī his psalmis assidua deuotiōe meditari debem⁹/exēplo beatissimi augustini: de quo legit̄/q̄ vltima q̄ defunctus est infirmitate: hm̄ōi psalmos de p̄nia/quos sibi iusserat scribi: iacēs in lecto ꝯtra parietē positos intuebat̄/⁊ legebat: ⁊ vbertim ac iugit̄ flebat. Jō ex hui⁹ scīl doctoris aliorūq̄ sentētijs sup̄ psalmis p̄nialibus q̄sdā orōnes seu meditatiōes deuotas cōponere dignū duxi/quibus ad penitentiā ꝓuocari/⁊ p̄ penitentiā in dei cōtemplationē humanus animus valeat p̄moueri. Illud tñ in exordio p̄mittendū est: q̄ licet septē affectus/quos septem gradibus scale penitētie appropriam⁹ dictis septē psalmis: apte decētercq̄ (vt ostēsum est) cōueniāt. Tamē (sicut dicit Hugo in libello de oratiōe) sciendum est hanc p̄prietatē in om̄ibus psalmis nō esse/vt per totam seriē vnus affectus extendatur: sed sepe ex alio affectu transitur in aliū: sicut ex affectu timoris in affectum amoris/vel in spei affectum vel consolationis: s̄m q̄ mens orantis diuersis modis affici solet. Hoc autē qualiter per singulos psalmos cognoscat̄: licet nō sit huius operis explanare: tamen quantū ad p̄positū ꝑtinet/satis ex sequentibus apparebit.

Meditatio deuota super primo psalmo penitentiali.

O Domine iesu christe future iudex seculi: q̄ bonos i celeste regnū tuum malos vero i ignē eternū es missurus. Dū ego reus et indign⁹ pctōr horrorē futuri iudicij tui ɔsydero: timēs ac tremēs ad te clamare cōpellor ⁊ dicere [Dn̄e ne in furore tuo arguas me neqꝫ in ira tua corripias me] Sꝫ ve mihi: quō immēsam clementiā tuā ad furorē: quō infinitā misericordiā tuā ad irā ꝓuocare merui. Merui itaqꝫ et hoc sponte ɔfiteor: alioqn coactus fatebor. Scio tñ dn̄e (te docēte) qꝛ tu sp̄ idē es: ideo tu in varios affect⁹ nō mutabilꝭ es. De te quoqꝫ scriptū ē: Tu autē dn̄e virtutū cū tranqllitate iudicas. Furis ḡ sp̄ tranqllus: irasceris sp̄ placatus. Nō est furor tu⁹ i nō est ira tua in te ⁊ in tuo affectu/sed extra te est ⁊ in effectu tuo. Furor tuus pena est inferni/ira tua purgatorij pena. In inferno q̄si furēdo arguis: in purgatorio q̄si irascēdo corripis. In illo ꝑ iusticiam arguis insolubiliter: in isto per miscd̄iaꝫ corripis salubriter: ⁊ tñ ab vtroqꝫ opto eripi: ab vtroqꝫ desydero ⁊ peto liberari di. Dn̄e ne i furore tuo arguas me ⁊c̄. Sed quo pacto/q̄ frōte/qua hoc p̄sumo audacia? nō vtiqꝫ de mea iusticia/sed de tua misericordia. Ideo [Miserere mei dn̄e] q̄re? [qm̄ infirmus sū] Nō mee virtutis firmitatē/sed mee vanitatis allego infirmitatē. Ego infirmus/tu medicus: ḡ [sana me dn̄e] Hic adhibe q̄ tuvis medicamēta. Hic vre/hic seca tñ tm̄ a furore tuo ⁊ ira: hꝫ ē a future vite pena me libera. Nec a te (o pie medice) frustra peto vt sanes me [qm̄ ɔturbata sūt oīa ossa mea] ossa loquor nō corꝑis sed aīe. Ossa aīe mee vires sunt aīe mee: qꝛ sic in ossib⁹ corꝑis/sic i viribus aīe ɔsistit fortitudo. Uires aīe mee memoria/intelligētia ⁊ volūtas: in q̄bus dū sane sūt/ sctē trinitatis vera imago est ⁊ siītudo. Sed heu me: qm̄ ꝑ pctm̄ infirme facte sunt/ideo ɔturbate: hꝫ est/intra se ⁊ cōtra seinuicē ɔturbate sunt. Et ideo [aīa mea turbata ē valde] Quia ḡ nō modicū/ sꝫ valde ɔturbata ē aīa mea: qꝛ valde infirmata ē oīs fortitudo sua. Dū tibi morbū meū detego: dū medico egritudinis magnitudinē ōndo: oro vt sanes [sꝫ tu dn̄e vsqꝫquo] Usqꝫquo dn̄e sanitatē differs? Nō est dilatio ista crudelitas tua: sed ideo differs vt dū diu lucrari ꝑmittis cuꝫ vitijs/ex hꝫ ꝑsuadeas aīe mee in q̄ mala se p̄cipitauit/et vt inde cautior fit. Nā ex difficultate ⁊ dilatiōe sanatiōis fit diligentior custodia recepte sanitatis. Uel ideo mihi perfectā differs curationē: qꝛ imꝑfectaꝫ tibi offero orationē. Nā hic nōdū tā ꝑfecte oro vt audire merear/adhuc te loq̄nte dicē. Ecce assuꝫ. Quare hꝫ qꝛ nō satis ꝑfecte aīam meā cōuerto ad te: sed nec hoc possum/nisi tu suppleas imꝑfectū meū. Ideo [Cōuertere dn̄e et eripe aīam meā] hoc est: fac me ad te ꝑfecte ɔuerti. Durꝫ em̄ ⁊ laboriosum est mihi ad serenitatē ⁊ trāquillitatē diuine lucis/a terrenarū cupiditatū caligine reuorq̄ri. Eripe ḡ aīam meam/pctis. s. ligatā/⁊ in sua ɔuersione hostib⁹ multis impeditaꝫ tanq̄ inherentē perplexitatib⁹ hui⁹ seculi/et spinas quasdā dilacerātiū desyderiorū i ipsa ɔuersione patientē. Ab his quoqꝫ malis eripiens [saluū me fac ꝑpter miscd̄iaꝫ tuā] nō ꝑpter iusticiā meā: qꝛ pctis ⁊ demeritis meis iusta debetur damnatio: sed ꝑpter miscd̄iam tuā/ꝑ quā cōuersis ad te pia ꝑmittitꝰ saluatio te dicēte: Cōuertimini ad me/⁊ ego cōuertar ad vos: Tu ḡ q̄ auersus eras/⁊ quē mihi auersum mea fecerat auersio: cōuertere ad me q̄ ad te cōuersus sum: et si parū conuersus: Fac me ɔuerti ꝑfecti⁹: ⁊ sic. Cōuertere dn̄e a vindicta tua: ⁊ eripe aīam meā/nō solū a p̄nti malicia: sꝫ saluū me fac etiā a future mortis miseria [Qm̄ nō est in morte q̄ memor sit tui: in inferno aūt q̄s confitebitꝰ tibi] O pijssime dn̄e/non īmerito hic festino mihi pctā dimitti: qm̄ post mortē vel i inferno nō erit memoria tui aut cōfessio pcti: q̄. s. vtilis sit ad veniā: qꝛ nūc est tp̄s ɔuersionis: sed cū hec vita trāsierit/tp̄s erit retributionis. Ut ḡ ab illa eterna morte: vt ab illa inferni damnatiōe ꝑ pn̄iam liberer [Laboraui in gemitu meo: lauabo ꝑ singulas noctes lectū meū: lachrymis meis stratū meū rigabo] O felix dauid/q̄ has penitētie erūnas per tot noctes vtiliter sustinuit. Ue mihi misero/ qui has vna vix hora sustinere valeo/aut nō volo: et si q̄n qꝫ velle mihi adiacet: quia tamē imꝑfecte volo/ perficere nō inuenio. Tu ergo dn̄e da mihi velle: da mihi ꝑficere: da mihi laborare/nō solū in gemitu cordis. sed lauare lectū meū lachrymis corꝑis: nec lauare solū exterius seu suꝑficieten⁹: sed etiā rigari intrinsecus: vt fletus meus nō solū ad exteriora corꝑis: sed vsqꝫ ad cordis intima ꝑueniat/ibi qꝫ ꝑmaneat. Nec solū dn̄e peto lauari/aut lachrymis rigari lectū vel stratū meū corporale/sed etiā sp̄uale. s. interioris cōsciē: et hoc per singulas noctes. i. ꝑ singula pctā ex ea orientia. Oriuntꝰ q̄ppe mihi alternatim dies ac noctes. Noctes patior/ cū carne seruio legi pctī. Dies sentio/cū mēte seruio legi dei. O vtinā fugatis noctibus pctōꝝ/⁊ abiectis tenebris vitioꝝ: oriantꝰ mihi ⁊ illucescāt clarius dies virtutū ⁊ lumina gratiarū. Sed heu me miseꝝ [Quia turbatus est a furore oculus meus] Heu heu et iteruꝫ heu: qꝛ oculus mentis mee vix pōt ad ortū diei/⁊ sp̄ualis luminis cōsurgere: ⁊ hꝫ qꝛ turbatus est a furore. Nec solū a furore tuo diuino/tā futuro quē timeo/q̄ p̄senti quē sentio: sꝫ etiā a furore meo ꝓprio quē gemo: hoc est a furiosa cōcupiscentia mea a p̄mo parēte trāsfusa: per quā q̄diu sum in hac miserabili vita/licet nō totaliter extinctus: tñ multipliciter turbat⁹ est oculus Et merito: qꝛ [inueteraui inter omnes inimicos meos] sꝫ inter oīa vitia mea ⁊ pctā mea: q̄ vere inimici mei sunt/dū me ab amore diuino separāre auertūt. Inter q̄ inueterai/dū per inueteratā cōsuetudinē me eis subiectū esse cōsensi. Sed tu dn̄e pijssime post laborē ⁊ gemitū/post imbres creberrimos lachrymaꝝ/da mihi cōsolationis tue auxiliū/vt dicere valeā [Discedite a me oēs qui operamini iniquitatē: qm̄ exaudiuit dn̄s vocē fletus mei] Da mihi optare ab operarijs iniq̄tatꝭ separari: nō solū a loco/sed aīo: i quoꝝ peccaui ɔsortio

vt sic τ tua in me correptio/τ mea in te ꝯsolatio in
nōtescat/vt sic spūs me⁹ sentiat:qm̄ vocem fletus
mei exaudisti. Da mihi dn̄e vt iterū atqꝫ iterū exul-
tans dicam [Exaudiuit dn̄s deꝑcationem meam
dn̄s orōnem meā suscepit] Deꝑcationē meam ꝓ
pctīs deponēdis/τ orōnem meam ꝓ ꝟtutibus adi
piscendis. Sed non solum dn̄e da mihi exaudiri
ꝓ me:non solū ꝓ me/sed etiam ꝓ meoꝝ ꝓximorū
salute. Nec solū ꝓ amicoꝝ meoꝝ/sed etiam ꝓ ini-
micoꝝ ꝯuersione:vt exemplo viri ꝑfecti dicam cū
seruo tuo Dauid [Erubescant τ ꝯturbentur vehe
menter omnes inimici mei] Erubescant/exemplo
meo de actibus suis malis:τ ꝯturbent̄/terrore iu-
dicij ad pn̄iam:non leuiter/sed vehementer cū ge
mitu forti:vt sic [Couertant̄ τ erubescant valde ve
lociter] ne ꝯuersio sua τ erubescentia pn̄ie sue dif
ferat̄ dampnabilr̄:qꝛ nisi in pn̄ti vita sic ꝯuertant̄ τ
erubescant/sed potius(vt ab iniquis fieri solet)pe-
nitentes irrideant:τ suis irrisiōibus infirmos eru
bescere faciant:randem in finali iudicio erubescēt
τ erubescentes dicent: Hi sunt quos aliquādo ha-
buimus in derisum. Nos insensati vitam illorum
estimabamus insaniam:ecce quomodo computa-
ti sunt inter filios dei/τ inter scōs sors illorū est.
Quid nobis ꝓfuit suꝑbia/aut qd̄ diuitiaꝝ iactan
tia ꝯtulit nobis? Tūc ḡ ꝯuertent̄ τ erubescent:sed
erit hec ꝯuersio τ erubescētia ad damnabilē ꝯfusi
onem/qꝛ habere noluerūt pn̄iam salutarē. Et hec
oīa fient valde velociter:qꝛ qn̄ minus de iudicio
sperauerint τ dixerint/pax τ securitas:tūc repenti
nus superueniet interitus.

Meditatio deuota super
scḋo psalmo pn̄iali. s. Beati quoꝝ.

Domine iesu christe qui culpa offen
deris τ pn̄ia placaris: Tu magister
optime q̄ interius docens illumina
tor es cordiū:da mihi in tellectū :da
excecato cordi meo τ tenebroso in-
tellectui meo lumen tuū quo culpabilē offensā ple
ne τ ꝑfecte valeā ꝯgnoscere. Da mihi culpā meā
offensamqꝫ tuā taliter ꝯgnoscendo dolere/vt eam
digneris misericorditer ignoscēdo delere. Da mi
hi ergo vt de illoꝝ sim nūero de q̄bus ꝑ ꝓphetam
tuū dr̄ [Bt̄i quorū remisse sunt iniq̄tates :τ quorū
tecta sunt pctā] O me btm̄ si a te domine remisse
sint iniq̄tates mee: ita vt mihi dones indulgentiā
ex gr̄a tua cui debes vindictam ex culpa mea:vt mi
hi dones indebitā grām cui iuste reddere potes
debitam penam. O igit̄ me beatū si tecta sint pec
cata mea. Quō tecta? non ita tn̄ in me sint vt vi-
uant:nō ita tn̄ in me abscondita maneāt:sed ita
deleta vt tu de⁹ ea non videas.i.nō eternalr̄ puni-
as. Te enim pctā videre:qd̄ aliud ē q̄ peccata pu
nire: Sic scriptū est: Auerte faciem tuā a pec. me. Tu
ergo ea pctā nō vides: sed ab eis facieꝫ auertis q̄
non animaduertis.i.q̄ non punis. Tu ea nō agno-
scis quib⁹ ignoscis. Tu ea tegis ꝑ grām :q̄ nō im-
putas ad penam. Jdō recte subditur [Btūs vir cui
nō imputauit dn̄s pctm̄] Sed cui non imputat?
certe ei nō imputat sed ignoscit q̄ pctm̄ suū agno-
scit:τ agnitū non defendit:sꝫ ꝯfitēdo corrigit:nec
meritū suū sibi/sꝫ gr̄e dei attribuit:de quo dr̄ [nec
est in spū eius dolus] sed nec in ore eius:qꝛ se ac-
cusat cū sit peccator:τ corde tenet qḋ ore fatetur.
Dolus enim est si quis pctōr iustū se ꝓdicet:qui vero
se accusat/dolo caret:talis erat publican⁹ ille hu
milis qui dicebat: Propitius esto deus mihi pec-
catori:vn̄ seq̄tur [Qm̄ tacui inueterauerunt ossa
mea/dum clamarē tota die] Qm̄ tacui qḋ nō erat
tacēdū.s.ꝯfessionē pctōꝝ. Jnueterauerūt ossa mea
.i. defecit interior fortitudo mea: dum clamarē to-
ta die dicendo qḋ non erat dicendū.s.iactantiā me
ritoꝝ. Ecōtra ꝟo si clamassem pctā τ tacuissē me
rita/robusta τ firma fuisset ꝟtus mea. Tacui ergo
τ clamaui:tacui pctā/clamaui merita:tacui vnde ꝓ
ficerem/clamaui vnde deficerē. Tacui de pctīs cō-
fessionem/clamaui de meritis ꝓsumptionē. Sana
mēbra medico ostēdebam/vulnerata tegebā:τ ideo
non fui sanatus/sed inueteratus:hoc est in pctōꝝ
meoꝝ vetustate remansi:qꝛ ꝑ culpe mee ꝯfessionē
gratie tue nouitatē non q̄siui. Et ideo [Qm̄ die ac
nocte grauata est suꝑ me man⁹ tua:ꝯuersus sum in
erumna mea dum ꝯfigitur spina] O dn̄e/o pie me
dice/qui etiam ꝑcutiendo sanas:qꝛ manus tua.i.
vindicta/assidue die ac nocte grauata est suꝑ me:
ad humiliandū me suꝑbum pctā tacētē/merita ia-
ctantē:ideo tandem ꝯuersus sum in erumna mea/
in miseria mea:hoc est ꝯuertēdo ad meipm̄ cogno
ui me miseꝝ [dum ꝯfigit̄ spina].i.dum ꝯpungit̄
ꝯsciā mea. Sicut em̄ spina dorsi hoiem sursum eri
git/sic rō vel ꝯsciā spm̄ ꝓnus ad terrena curuatū ad
suꝑna resurgentē dirigit. Hac ḡ de culpa sua com
punct⁹ pctōr humiliat⁹ ait [Delictum meū cogni-
tū tibi feci:τ iniusticiā meā non abscōdi. Merito
q̄dem delictū meū:qꝛ facienda omisi [τ iniusticiam
meam] qꝛ non faciēda ꝯmisi:igit̄ ꝯfitendo aperui
τ detexi:aperui vt opires/detexi vt tegeres:vnde
seq̄tur [Dixi ꝯfitebor aduersum me iniusticiā me
am dn̄o:τ tu remisisti impietatē pcti mei] O ma-
gna vtilitas confessionis pcti/maxima quoqꝫ be-
nignitas miserētis dei:qꝛ ad solum ꝯfitendi ꝓposi
tum remittit pctm̄:non em̄ dixi ꝯfiteor/sed dixi cō
fitebor.i. ꝓposui ꝯfiteri iniusticiā meam:aduersū
me/meipm̄ τ non aliū accusando:τ statim tu/τ nō
alius:remisisti impietatē pcti mei:τ hn̄ mei:qꝛ qḋ
pecco/hoc meū est:qꝛ aūt a pctō resurgo/hoc tuū
est. Absit ḡ a me vt impurē pctm̄ meū tibi:τ dicā/hī
de⁹ voluit/hoc fatum/hoc stellaꝝ ꝯstellatio mihi
fecit. Non est hoc ꝯfiteri iniusticiā meam aduer-
sum me/sed aduersum te/τ te summe bonū de mali
cia accusare. Dicā ḡ potius. Dn̄e miserere mei:sa
na aiam meam qꝛ peccaui tibi. Et ne putet̄ remissi
onem pcti paruū dei esse donū/sed tanq̄ magnū
deuotis ꝓcibus exposcēdū:statim subiūgit̄ [Pro
hac orabit ad te oīs scūs in tempe opportuno]
Omnis em̄ scūs/hoc est ꝑ pcti remissionē sancti-
ficatus:ꝓ hac remissione orabit ad te:quia omīs
sanctus eget auxilio gratie τ gratuite remissionis
tue. Sed quādo orabit? in tempe opportuno:hoc
est in tempe vite mortalis/in qua est opportunū
tempus remissionis:qꝛ post eam erit tempus retri

butōis: vel in tpe oportuno/ hoc est in tpe gratie p
christū reuelate. De quo ait aplus: Quando venit
plenitudo tempis/ misit deus filiū suū factū sub le-
ge: vt eos qui sub lege erāt/ redimeret. Sed lz ois
sctūs in tempe opportuno oret [Ueruntamē in di-
luuio aquaꝝ multaꝝ ad eum non approximabūt]
Non em̄ eripit ōdo sanctoꝝ eos/ q̄ p obstinatā cō-
suetudinē absorbenł. [in diluuio aquaꝝ multaꝝ]
hoc est in multitudine effluentiū carnaliū deliciaꝝ
sicut voluptuosi: vel in multiplicitate variaꝝ do-
crinaꝝ/ sicut pbi: vel in varietate diuersoꝝ erroꝝ/
sicut heretici: vel in vanitate friuolaꝝ supstitionū
sicut astronomi: qui oīa fatali necessitati/ aut for
tune celesti attribuūt: vel in numerositate cerimo
nialiū obseruantiaꝝ/ sicut iudei: qui antiq̄s obser-
uātys carnalr̄ intellectis salutē ascribunt. Hi inq̄
omnes qui sunt in hmōi pfundo diluuio aquaruꝫ
multarū: ad eum non approximabūt: qm̄ he aque
diuerse sunt ꝛ amare: ꝛ a fonte vere ꝛ dulcis aque/ h
est a christo (qui fons est pure ỽitatis) sunt remo-
te. Quid ḡ facturus sum dn̄e vt effugiā ab hoc taꝫ
piculoso diluuio aquaꝝ multaꝝ: ꝛ approximē ad
te. Certe scio te docēte q̄ ppe est dn̄s oibus inuo-
cantibus eum in ỽitate: ideo inuocabo te: non so-
lum in voce corpis/ sed in ỽitate cordis: hoc est in
ỽa deuotione cordis se humiliātis/ ꝛ nihil de se p-
sumētis: ꝛ nil sue potētie sup̄ he tribuētis: ꝛ dicam/
[Tu es refugiū meū: a tribulatione q̄ circūdedit
me] Tu solus ꝛ non alius es mihi refugiū a tribu
latione huius seculi/ que vndiq̄ circūdedit me. Tu
ḡ [exultatio mea erue me a circūdantib9 me] Ostē
de mihi viam qua eripiar a diluuio aquaꝝ multaꝝ
ꝛ a piculo circūstantiū me maloꝝ. Jam ỽo dn̄e q̄
non deseris sperantes in te: iam q2 in te spero/ ꝛ in
hac spe gaudeo a te ꝯsolatus: audio te dicentem:
[Intellectū tibi dabo ꝛ instruam te in via hac q̄
gradieris] Ne aberres a via dei/ ꝛ ne q̄s noceat ti
bi [firmabo sup te oculos meos] vt in via dirigaꝫ
oculos tuos. Sic ḡ data mihi intellectu ꝑcepto a te
instructo ꝛ in te firmato ꝯuertam me: humilis ad
supbos ꝛ obstinatos/ ꝛ erudit9 ad stolidos ꝛ igna-
ros: ꝛ dicam [Nolite fieri sicut equus ꝛ mulus: q-
bus non est intellectus] Per equū signanł supbi
erecta ceruice sua pctā defendentes. Per mulum
stolidi/ q̄libet pctōꝝ onera sine discretiōe portan-
tes. Hi ergo si nō corriganł/ sed velint fieri brutis
alalibus siles/ q̄bus nō est intellectus: tu dn̄e [In
chamo ꝛ freno maxillas eoꝝ ꝯstringe: q̄ nō appro-
ximāt ad te] Si em̄ nō corrigantur ꝛ approximēt
ad te p pilam/ dignū est vt corriganł ꝛ ꝯstringan-
tur a te p penam. Ideo equ9 freno ꝛ mul9 chamo
arceanł. i. maiori ꝛ minori tribulatiōe iuxta culpe
exigentiā ꝯstringanł. Si ỽo freno non domenł et
chamo/ restat vt duriori flagello castigenł. Ideo
seq̄tur [Multa flagella pctōris] ꝛ in pn̄ti vita pa
riter ꝛ futura [sperantē aūt in dn̄o miscōia circun-
dabit] Nec immerito in tua miscōia sperātē/ ꝛ nō
in sua humana iusticia ꝯfidentē circūdabit. i. circū
quaq̄ vallabit dei miscōia: ne aliqua ex pte sibi no
ceat diaboli malicia. Magna ḡ dn̄e magna est le-
ticia/ magna exultatio/ magna glīa sperātib9 in te

Ideo dr̄ eis [Letamini in dn̄o ꝛ exultate iusti: ꝛ glo-
riamini oēs recti corde] Qui sūt hi iusti ꝛ recti coꝛ
de: Hi sunt q̄ nō in se/ sed in dn̄o sperāt: nec sue sed
diuine volūtati se ꝯformāt: sicut christ9 docuit di-
cens: Nō sicut ego volo/ sed sicut tu vis. In capite
ostēdens qd̄ futuꝝ eē debebat in mēbris. Hi ḡ nō in
se sed in dn̄o letanł/ exultāt/ gl̄ianł. Letanł sic q̄deꝫ
tacita suauitate gaudētes: ꝛ exultant ꝯcitati animi
gaudio feruētes/ gl̄ianł feruore charitatis extra se
in deū trāseuntes. O vtinā dn̄e/ vtinā sic dec̄ mihi:
nō in me/ sed in te letari/ exultare ꝛ gl̄iari: vt sic hu-
militer capiti me conformans/ veraciter efficiar
mēbꝝ christi.

Meditatio deuota super

tertio psalmo pnial: Dn̄e ne in furore.

O Domine iesu christe cui nūq̄ sine spe
venie supplicał. Cum plura duob9
p̄oribus psalmis de timore pene ac
dolore culpe colloq̄ndo p̄acimus:
ꝛ nunc aliqua de spe venie tibi sup-
plicando loqui ppo sterius: semp ꝑ
ad p̄ora relabor: ꝛ pene timore ac culpe dolore per
territus tibi itex petere impellor [Dn̄e ne in furo
re tuo ar. m. neq̄ in ira tua cor. me] Ego siq̄dē de
pctis penitēs/ pcti ꝯscius/ ꝛ inde grauiter afflictus
ego in malis positus peiora timēs/ ꝛ inde lugens
multis modis crucior: sed cruciatus grate ample
ctor tanq̄ minores meis de meritis: mecum pie a-
ctum reputās/ si p eos liberer a penis eternis. Idō
q̄ supplex oro vt tu dn̄e arguas ꝛ corripias me: nō
in furore vel in ira/ sed in pietate ꝛ miscōia: ita vt
pena mea sit/ non ab ira ad eternam vltionē/ sed a
miscōia ad piam correctionē. Sufficiant tibi dn̄e
mala que patior in hac p̄senti vita/ ne in futura in-
fligas peiora [Quoniā sagitte tue infixe sunt mi-
hi] Sagitte tue sunt vindicte tue. s. dolores corpo
ris ꝛ anime: quia sicut sagitte intenduł ꝛ deinde
infiguł/ ita vindicte tue intēse fuerunt in Adam p
pter inobedientiā: ꝛ inde nobis infixe sunt ppter
originalē culpā ꝛ penam multiplicē. Ipse em̄ hui9
totius miserie fuit origo/ nos ppago. Sed vt mihi
quia sagitte tue non ad modicū tpus/ nec ad vnicū
vulnus infixe sunt: sed diu ꝛ vsq̄ in finē seculi ma-
nent: ꝛ multis modis in corpe ꝛ aia vulnerant. Et
sic in sagittis meis [ꝯfirmasti sup me manū tuā]
. i. vindictā tuā/ quā ph dolor corp9 ꝯfirmasti sup
me: vt possim dicere [Nō est sanitas in carne mea
a facie ire tue] Porro enim mortale corpus tot mi
serijs subditum: qd̄ etiam cum sanū dr̄/ non vere sa
num sit/ quod leuiter ledił/ ꝛ sepius grauiter infir-
mał. Est aūt hec multiplex miseria carnis mee a fa
cie ire tue. i. ab instātia vindicte in Adā incboate
originalr̄. Quid plura? [nō est pax ossibus meis:
h est in interioribus meis virib9: sed est ꝯtinua pu-
gna ab infirmitate ꝛ rebelliōe carnis: ꝛ h [a facie
pctōꝝ meoꝝ] q2 hui9 miserie mee cā nō solū est ori
ginalis culpa/ sz sił cā sunt actualia pctā mea. Uñ
merito seq̄tur [Qm̄ iniq̄tates mee supgresse sunt
caput meū: ꝛ sic on9 graue grauate sūt sup me] Qz
em̄ iniq̄tates mee caput aīe mee. i. rectā rōneꝫ sup-

greſſe ſunt ꝛ elcuauerũt caput meũ ſupbum ꝯtra te
deũ meuꝫ: ideo tu dñe aggrauaſti me graui onere
penaꝝ: ſed h̄ dñe nõ tibi/ſed mihi imputo: qꝛ [Pu
truerũt ꝛ corrupte ſunt cicatrices me a facie inſi
pientie mee] Ideo eñ iniq̃tates mee ſupergreſſe
ſunt caput meũ/ꝛ grauate ſunt ſup me: qꝛ cicatri
ces mee.i.plage peccatoꝝ meoꝝ p̄us p baptiſmuꝫ
ſanate/putruerũt/cũ iam pctõ ꝯſenſi: ꝛ corrupte ſũt
dum iam pctm̃ in actum ꝑduxi: ꝛ hoc totũ a facie
inſipientie mee: qꝛ ſtulte gr̃am baptiſmalẽ pdidi/
nec eius viribus ſapiẽter vſus fui. Et ideo [Miſer
factus ſum] non vna ſoluꝫ/ſed multiplici miſeria
[afflictus ꝛ curuatus ſum] adeo deiectus ad ter
rena/vt me erigere non valeam ad ſuperna. Et ni
ſi tu dñe me erexeris/i hac miſeria ꝛ curuitate mã
ſurus ſum: ꝛ hoc [vſq̃ in finem] .i. vſq̃ ad mortẽ:
[ꝛ tota die ꝯtriſtatus ingrediebar] hoc eſt tota vi
ta in hac manẽs miſeria huius vite/viam gradiẽs
ambulabã: non inueniẽs ſabbatũ.i.mentis requi
em quã optabã. Nec mirꝝ [Qm̃ lũbi mei impleti
ſunt illuſionibus: ꝛ non eſt ſanitas in carne mea]
Heu me miſeꝝ/nõ immerito ſum ꝯtriſtat⁹: qm̃ nõ
ſolũ non eſt ſanitas in carne mea: nõ ſolũ tentat⁹
ſum ab infirmitatib⁹ ꝛ rebellionib⁹ carnis: ſed eti
am lumbi mei.i.carnalitas ꝛ ſenſualitas mea vexã
tur illuſionib⁹ diabolicis: nec ſolũ pecco p carnis
infirmitatẽ/ſꝫ p diaboli fatigationẽ. Quid plura?
Non ſolũ lũbi carnis mee/ſed etiã vires aĩe mee
replent illuſionib⁹ diabolicis. Illuſiones eñ aĩe
infinite ſunt/q̃ aliq̃ñ vix orare ſinũt: ꝛ ita nõ eſt in
toto hoĩe vnde plena ſit leticia/plenũ cordis ſab
batũ plena requies: donec aĩa illuſionibus exuat/
ꝛ corpus ſanitate ĩmortalitatis induat. Propter
ea clamat apl̃us: Infelix ego homo/quis me libe
rabit de corpe mortis huius? Et ideo non immeri
to [Afflictus ſum] corpe ſimul ꝛ aĩa/p̄fatis vexa
tus miſerijs: ꝛ inde [humiliatus ſum nimis] q̃p
pe qꝛ p̄us ſupbus eram nimis: ꝛ ꝓpterea [rugiebã
a gemitu cordis mei] Gemitus corde ꝛ rugit⁹ vo
ce fieri ſolet: ego ṽbo non voce/ſed gemitu rugiebã
.i. cum magno deſyderio aĩe ꝯſolationẽ q̃rebam:
non in ṽbo oris mei/ſed in gemitu cordis ꝓrum
pens. Eſt eñ gemitus cordis ꝛ gemitus carnis.
Omnis gemitus qui de exterioribus eſt/carnis ẽ:
q̃ vero ꝓ ſabbato.i. ꝓ ſpũali requie quã caro non
obtinet/cordis eſt. Et qꝛ hunc gemitũ non homo
nouit: ſed deus. Ideo [Dñe añ te omne deſyderiũ
meum: ꝛ gemitus meus a te non eſt abſcondit⁹]
ſed merito exauditus/qꝛ pius eſt: ꝛ non ꝓ terrenis/
ſꝫ ꝓ celeſtib⁹. Sit g̃ dñe deſyderiũ meũ añ te.i. tibi
gratum ꝛ acceptabile: audi ꝛ exaudi deſyderiũ me
um cum gemitu meo: accelera dñe ꝛ exaudi cito:
qꝛ [Cor meũ ꝯturbatũ eſt] ꝛ pauore ac terrore cõ
cuſſum: ꝛ hoc ideo: qꝛ [dereliq̃t me virtus mea]
.ſ. virt⁹ illa quam habui añ pctm̃ meum: ſi eñ hec
mãſiſſet/nihil terreret. Sꝫ cur hec dereliquit me?
qꝛ etiam reliquit [lumen oculoꝝ meoꝝ: ꝛ ip̃m non
eſt mecum] qꝛ tu deus meus/q̃ es lumen veꝝ q̃d il
luminat omnẽ hominẽ venientẽ in hunc munduꝫ
tu qui es ſpũale lumen oculoꝝ meoꝝ intellectuali
um: non es mecum p gr̃am tuam/ſed dereliquiſti
me ꝓpter culpam meam. Sed hactenus dñe tibi
ꝯfeſſus ſum mala q̃ interius patior: nunc aũt plã
go ea q̃bus exterius crucior. Nam [amici mei et
ꝓximi mei aduerſum me appropinquauerunt et
ſteterunt] Hi q̃ mihi eſſe debuerãt ad humanum
ſolatium/ſunt mihi ad cumulũ paſſionũ [Et q̃ iu
xta me erant] tanq̃ amici ꝛ ꝓximi [a longe ſtete
runt] tanq̃ hoſtes ꝛ aduerſarij. Et merito receſſe
rũt a me: qꝛ peccãdo receſſi a te. Merito pdidi hu
manã amicitiã: quia pdidi diuinã gr̃am. Non ſo
lum crucior a pſecutione hoĩum/ſed a tentatione
demonũ [nam vim faciebant qui q̃rebant animaꝫ
meã] Demones eñ qui aĩam meaꝫ q̃runt/ad eter
nam damnationẽ/vim mihi faciũt p malignã ten
tationẽ: ꝛ non ſolũ p ſeip̃os/ſed p miniſtros ſuos
de q̃bus ḋr [Et qui inq̃rebant mala mihi locuti
ſunt vanitates: ꝛ dolos tota die meditabant] Hi
qui amici ꝛ ꝓximi eſſe debuerant/inquirebant ma
la mihi/meditando contra me doloſa ꝛ vana lo
quunt.i. falſa ꝛ deceptoria ṽba. Tales autem do
loſi ꝛ mendoſi miniſteriũ exercent diaboli/qui pa
ter eſt mendacij. Ecce ergo quibus malis crucior:
ꝛ his tamen quia maiora meruiſſe fateor/ideo iniu
rias ꝛ opprobria ſine murmuratione patior. Et h̄
eſt quod ſequitur [Ego autẽ tanq̃ ſurdus non au
diebam: ꝛ ſicut mutus non aperiens os ſuum] Ni
hil ad opprobria reſpondebã [Et factus ſuꝫ ſicut
homo non audiens: ꝛ non habẽs in ore ſuo redar
gutiones] quia arguentes me non redarguebam
ſed redargutiones patiẽter ferebam. Sed quare
hec oĩa tam patienter ſuſtinui mala? [Quoniã in
te dñe ſperaui] Ideo ꝓpter te patienter ſuſtinui
mala: quoniã non in me/ſed in te ſperaui bona: et
quia per patientiã pene ſperaui veniam culpe: ideo
[tu exaudies me domine deus meus] dãdo libe
raliter veniam culpe: ꝛ ꝯſequenter gratiã ꝛ gl̃iam.
O magna patientie virtus/cui datur venia pecca
toꝝ/ꝛ p veniã gr̃a meritoꝝ: ꝛ p gr̃am gloria p̄miorꝝ
O ſalutaris medicina p quã in leticiã mutant tri
ſtia ꝛ aduerſa. Adhuc autẽ dñe ideo exaudies me:
non de te deſperando diffidentẽ/ſed in te ſperan
do ꝯfidentẽ [Quia dixi nequãdo ſupgaudeãt mi
hi inimici mei] Quia non ex ſupba p̄ſumptione/
ſed ex pia ſpei deuotione dixi/ꝙ tu deus meus ex
audies me. Et hoc dixi/ne inimici mei/detracto
res mei/ſupgaudeant mihi/ſi videant me in te ſpe
rantẽ non ꝓficere/ſed deficere. Merito eñ cauent
iuſti ne de lapſu eoꝝ exultẽt iniqui. Ideo ſequitur
[ꝛ dum ꝯmouent pedes mei] .i. dum affectiones
mee labunt in peccatũ ex humana infirmitate/irri
dent impij: ꝛ [ſup me magna locuti ſunt] irriden
do mihi: ꝛ ſup me magna ſcandala opprobriaq̃
loquẽdo: vbi potius ſi eſſent pij/mee deberent cõ
pati infirmitati: eamq̃ excuſando humane miſerie
humanitus miſereri. Sed adhuc etiam dñe exau
dies me [Quoniã ego in flagella paratus ſum.]
Sciens eñ ꝙ filium quẽ amas/ꝛ ſi q̃ñq̃ non ſua
uiter tñ ſemp ſalubriter flagellas. Ideo tua flagel
la paratus ſum patienter ſuſcipere: non contra ea
murmurãdo/ſed meip̃m accuſando: qꝛ [dolor me⁹
in cõſpectu meo ſemp] dolor de peccato meo ſem

per est in ꝯspectu meo. Semꝑ de pctō meo doleo
dum pctm̄ meū ꝯtra meipm̄ esse ꝯspicio. Et hoc ē
qȝ sequitur [Quoniā iniq̄tatē meā annūciabo] ipam co
rā te ꝯtra me accusando [⁊ cogitabo ꝓ pctō meo]
ipm̄ in me cogitatione sollicita corrigendo: ⁊ a te
tuaqȝ miseratione solita / curā medicinalē humilit̄
postulādo. Sed dum medicinā tuā peto o pie me-
dice / ecce q̄d ad curā meā ꝑ te fieri ꝑmittitur. Ecce
em̄ quid seq̄tur [Inimici aūt mei viunt ⁊ ꝯfirmati
sunt suꝑ me: ⁊ multiplicati sunt qui oderūt me ini-
que] O salutaris / sed non suauis medicina. O mi
rabilis / sed medicinalis cura: ꝑ tuā nanqȝ ꝑmissio
nē ad meā fit ꝓbationē. Fit inq̄ medicinalr̄ ⁊ sa-
lubriter qꝫ inimici mei ꝓspe viuunt in hoc mūdo:
vbi in aduersitate laboro: ⁊ gemens rugio. Et (qȝ
grauius est) ꝯfirmati sūt suꝑ me in ꝑsecutiōe: ⁊ (qȝ
grauissimū ē) q̄ oderūt me iniq̄ / mala reddentes ꝓ
bonis: non pauci / sed multiplicati sunt: ⁊ quotidie
plures fiunt. De q̄bus subdit̄ [Qui retribuūt ma
la ꝓ bonis detrahebāt mihi: qm̄ sequebar bonita
tē] Ipsi v̄o econtra sectant̄ iniq̄tatē. Sed qꝛ hec
mala essent intolerabilia / nisi te iuuāte: ⁊ pro me-
dicamine tuo ꝯfortāte: mihi fierent salubria ad cu
randa pctā. Ideo [Ne derelinquas me dn̄e deus
meus] sed vt tu ꝓmisisti: quoniā in te speraui libe-
ra me: quoniā cognoui nomen tuum / protege me:
quia clamaui ad te / exaudi me: ⁊ mecū sis in tribu-
latione: eripe me ⁊ glorifica me. Et si forte ad tem-
pus me aliquādo relinquere videaris / tamen ne di
scesseris a me / penitus relinquendo me: sed pon⁹
[intēde in adiutoriū meū / dn̄e deus salutis mee.]
Adiuua me contra hostes in pugna: qꝛ sine te qui
es deus salutis mee / non potest esse in me saluta-
ris victoria.

Meditatio super psalmo Miserere mei deus.

Domine iesu christe cui est ꝓpriū mi
sereri sp̄ ⁊ pcere. Ego miser ad te mi
sericordē accedo ⁊ peccatoꝝ cathe-
na ꝯstrict⁹ / tue pietatis miseratione
absolui desydero. Ego multaꝝ iniq
tatū immūdicia maculat⁹ / ad te fon
tem mūdicie confugio: ⁊ meam immūdiciā ꝑ tuas
miscōias emūdari supplico dī. [Miserere mei de
us / sm̄ magnā miscōiam tuā] Peto domine ma
gnam miscōiam tuam: quia sentio magnā miseri-
am meam. Peto magnam medicinam tuam con
tra magnam plagā meā. Peto multitudinē mise-
rationis tue contra multitudinē iniquitatis mee.
Ideo seq̄tur [Et sm̄ multitudinē miserationū tua-
rum] ab initio seculi exhibitaꝝ: que superant mul-
titudinē quālibet peccatoꝝ [dele iniquitatē meā]
vt nullum remaneat in me peccati vestigiū. Et hoc
est quod subditur [Amplius laua me ab iniquita-
te mea: ⁊ a pctō meo mūda me] Peto domine nō
solum peccata deleri / sed amplius lauari: ⁊ lauan-
do pure mundari: vt non solum culpā operis / sed
etiam reatū voluptatis abstergas. Sed hoc peto
non ꝓpter aliquā iusticiā que sit in me / sed ꝓpter
magnā miscōiam que est in te: ⁊ multā miseratio-
nem que est a te. In te em̄ est miscōia naturalit̄ in
affectu: ⁊ a te miseratio multiplr̄ in effectu. ¶ Ut
ergo miscōiter ignoscas: non iusticie mee meritū
allego / sed malicie mee peccatū agnosco. Et hoc
est quod dicit̄ [Quoniā iniq̄tatē meā ego cogno
sco] Non ergo peto vt ꝓpter miscōiam tuam dese
ras iusticiam tuā: scio iustū esse vt peccatū meū pu
niatur: sed ipm̄ punio / vt tu non punias: ipsum ag-
nosco / vt tu ignoscas [⁊ peccatū meū contra me ē
semꝑ] Quia peccatū meū non pono retro / meip-
sum negligendo vel dissimulādo: sed potius oppo
no cōtra meipm̄ cognoscēdo ⁊ accusando: ideo dico
[Tibi soli peccaui ⁊ malū coram te feci] Quid est
tibi soli peccaui? Nonne peccaui: nō solū tibi / sed
ꝓximo? Nonne peccatū feci: non solū ꝯtra te deū
meū / sed etiam ꝯtra ꝓximum meū: sicut ⁊ Dauid q̄
hoc dicebat. nō solū in te / sed in Bersabee ꝑ adul-
teriū: ⁊ in Uriam per homicidiū peccauerat? Sꝫ
hoc ideo dr̄: quia tu solus es qui das legis p̄ceptū
per cui⁹ p̄uaricationē peccat̄ [vt iustificeris in ser
monib⁹ tuis] hoc est / qꝛ adeo iustus ⁊ verax es in
verbis tuis q̄ p̄cipis / vt iustificeris. i. vt iustus ⁊ ve
rax inueniaris [⁊ vincas cum iudicaris]. i. supes
eos in iusticia / qui te ex superbia iudicant contra
precepta tua murmurando: ⁊ te in eis quasi rigo-
rosum ⁊ iniustum accusando. Non sic ego / sed ad
te solum tanq̄ ad iustum iudicem ꝯfugio: qui non
habes in te quod accusetur: non habes in te quod
repꝛehendatur: sed solus existens qui om̄es iudices
ita vincis / vt in tui comparatione nullus iustus aut
verax reputet̄: dicente ꝓpheta: Omnis homo mē-
dax. Tu ergo solus deus verax. ¶ Tu ḡ dn̄e qui in
tua veritate dixisti: Quacunqȝ hora peccator inge
muerit / oīm iniq̄tatū ei⁹ nō recordabor: tu v̄aciter
imple qȝ ꝓmisisti / vt iustificeris in tuis sermonib⁹
⁊ puincas eos a q̄b⁹ tanq̄ immisericors iudicaris.
Tu ḡ miserere: tu ꝑ miscōiam iniq̄tatē meā dele.
Tu eam delēdo laua ⁊ mūda me: qm̄ de pctis me-
is veniam post lās ingemisco dī. [Ecce em̄ in ini-
q̄tatibus ꝯceptus sum: ⁊ in pctis ꝯcepit me mater
mea] O magna miseria q̄ simul mecū orta est ab
origine mea: ideo merito ingemiscēs peto vt cures
⁊ sanes hanc magnā miseriā meā ꝑ tuā magnam
miscōiam. Nec hoc ita dixerim vt licitas nuptias
ꝯdemnē: sed qꝛ in oībus trahit̄ iniq̄tas ab Adam.
Nam hoc opus castū ꝓpter bonū ꝓlis excusat̄ in
ꝯiuge: nō habꝫ culpā / sed origo pcti in ꝓle secū tra
hit debitā penā. Ideo aūt dn̄e non solū actualem
culpā meā / sed etiam originalē a parētib⁹ traditā
tibi humilr̄ ꝯfiteor: qꝛ [Ecce em̄ v̄itatē dilexisti.]
Non em̄ in te refundo culpe mee iniq̄tatē / sed me
accusando fateor v̄itatem / quam tu qui veritas es
diligis: ideo eam vere confitentib⁹ peccata dimit-
tis. Propterea [incerta ⁊ occulta sapiētie tue ma
nifestasti mihi] Mihi inquam confitenti verita-
tem / secreta tibi certa ⁊ nota diuine sapientie / sꝫ in
certa ⁊ occulta humane insiple manifestasti: quō?
Dicunt em̄ hoīes sub quadā incertitudine sicut di
cebant niniuite: Quis scit si ꝯuertatur ⁊ ignoscat
deus? Non ergo hoc noui sicut nec hoīes ceteri:
non hoc noui ꝑ humanā sciētiā / sed hoc certitudi

naliter reuelasti ⁊ manifestasti mihi p diuinā scri-
pturā te dicēte p ppham: Quacūqꝫ hora ingemue
rit petōr/iniqtatū eius non recordabor. In hac er
go pmissione tua secur⁹ ⁊ certe dicere audeo [Asp
ges me domine isopo ⁊ mundabor] Non domi-
ne te docente/ꝙ isopus herba est parua quātitate
sed magna ɫtute. Herba humilis/sed medicina-
lis: cuius radix petre inherere dicit: cuius virtus
pulmonē purgat dum inflat. In qua penitētie hu
militas ꝯgrue designat: que sepe parua putatur in
ꝯspectu hoim: sed semp magna est ante ꝯspectū tu
um. Et dum illi petre adheret/de qua dꝭ apls: Pe
tra aūt erat christus/dū ꝫ charitati christi radix ei⁹
affixa est: adeo medicinalis efficit ɫtus ei⁹/vt per
eam pulmonis inflatio. i. sup bie psumptio ⁊ ois ꝗ
ex ea orit culpe inqnatio expurget. Aspges ꝗ me
hac humilitate/⁊ mundabor ab iniquitate [laua-
bis me] p humilē pniam [⁊ sup niuē dealbabor]
p salutarē gratiā/p quā petōꝝ dealbatio fit/sicut
scriptū est: Si fuerint peccata vestra sicut vermicu
lus/velut nix dealbabunt. ¶ In hoc ergo secre-
to sapientie tue prius mihi incerto ⁊ occulto quod
iam manifestasti mihi [Auditui meo dabis gaudi
um ⁊ leticiā] Et merito dum audio pmissionē tu-
am de remissiōe peccatoꝝ: auditui cordis mei da-
bis gaudiū ⁊ leticiā de retributione pmioꝝ [⁊ exul
tabunt ossa humiliata] hoc est interiores vires
mee: que p culpam maculate prius ꝯturbate sunt/
nunc p penitentiā isopo humilitatis mūdate/laua
te ⁊ dealbate merito exultabūt. Sed licet dederis
gaudiū/leticiā ⁊ exultationē pp̄ter spem venie: nō
tñ deerit mihi salutaris quedā tristicia ⁊ spūalis
ꝯtristatio pp̄ter timorē pene ⁊ dolorem culpe: ido
qꝫ ad te clamare non cessabo [Auerte faciē tuā a
peccatis meis.] Quia peccata mea non pono re-
tro me/sed oppono ꝯtra me: nec ea negligēdo aut
dissimulādo habeo retro dorsum meū/sed ante fa
ciem meā: pp̄terea non a me/sed a peccatis meis
auerte faciē tuam: quasi ea non agnoscēdo/sed eis
ignoscendo: ⁊ ita non solū hoc vel illud petm̄/sed
generalr [oēs iniqtates meas dele] Quibus de-
letis [Cor mundū crea in me deus] Non peto vt
ego homo cor mundū faciā a me/sed vt tu de⁹ cor
mūdū crees in me: q2 non est hoc opus hoīs cre
ati/sed dei creatoris. Et q2 añ peccatū innocēs fui
⁊ p peccatū a rectitudine declinaui: ideo [⁊ spiritū
rectū innoua in visceribus meis]. i. renoua spiri-
tū meū faciendū eum rectū/quē a te recedendo feci
obliquū. Nec cordis mundiciā aut spūs rectitudi
nē peto mihi fieri solū in mente/sed etiā in carne: ⁊
hoc est in visceribus meis. s. in lūbis vel renib⁹/in
quibus sedes est voluptatis. Unde ad beatū Job
de diabolo dicit: ꝙ virtus eius est in lūbis ⁊ vm-
bilico ventris. In vtrisqꝫ ergo anima scꝫ ⁊ corpo
re remediū peto curationis. Ideo [Ne pijcias me
a facie tua] A peccatis meis faciē tuā auerte: sed a
facie tua ne pijcias me. A peccatis faciē tuā auer-
tis p remissionē: sed peccatores a facie tua pijcis
p reprobationē. Remissionē postulo/sed reproba-
tionē pertimesco: pp̄terea supplex oro [⁊ spm̄ san-
ctū tuū ne auferas a me] Jam enī quodammō spi-
ritū sctm̄ tuū: hoc est spūsscti donū habere ꝯfido:
q2 petm̄ ꝯfitendo peniteo: nam ɫa peti ꝯfessio nō
est in hoie ex seipo/sed ex dei dono: nō ꝗ a me aufe
ras spm̄ hūc: sed p eum [Redde mihi leticiā salu
taris tui] quā peccādo amisi: leticiā inqꝫ salutaris
tui. s. salutaris gr̄e spūsancti: p quā nō solū est cul
pe remissio: sed gr̄e retributio. Hanc ergo nō so-
lum non auferas/sed redde ⁊ ꝯfirma: ⁊ sic [spiritu
pncipali ꝯfirma me] Per hoc aūt ꝙ ppha ter spi
ritū noīauit. s. spm̄ rectū/spm̄ sctm̄ ⁊ spm̄ pncipalē:
dicūt qdam ꝙ in deo trinitatē voluerit ondere. Et
spm̄ rectū filiū dicūt: spm̄ sctm̄ suo nomine intelli-
gunt: p spm̄ pncipalē patrē accipiūt. Hoc ɫo ⁊ qc
quid aliud quod ad fidei ⁊ moꝝ edificationē sine
ne ꝯtradictione dici pmittit. Uñ etiā non incōue-
niēter p hanc trinā spūs nominationē triphariā
spūsancti gr̄am intelligere possumus: vt p spm̄ re
ctum accipiamus gratiā que in septem virtutibus
tribus theologicis ⁊ quatuor cardinalibus con-
fertur: qbus anima dirigit ad opandū recte. Per
spm̄ sctm̄ gr̄am que in eius septē donis tribuitur:
quibus anima iuuat ad opandum facilr ⁊ expedi-
te. Per spm̄ pncipalē/gr̄am que in octo btitudini
bus donat: qbus eleuat ⁊ quodammō ꝯfirmat ad
operādū pfecte. Hac igit multipharia spūali gra
tia rectificari/sanctificari ⁊ ꝯfirmari merito desy-
dero. Et si hec spūs tui bñficia recepo/tibi ingra-
tus non ero. Sed [Docebo iniquos vias tuas]
Qui prius fueram petōr/fiam pdicator: q2 docebo
ɫbo vel exemplo vias tuas/que sunt miscōia ⁊ ɫi
tas: ⁊ sic [impij ad te ꝯuertent] p me salubriter edo
cti de miscōia tua mihi p veniā parcitur ⁊ de ɫita
te tua. i. iusticia tua qua peccatū meū p penitentiā
punitur. Sed vt sic iniquos docere ⁊ impios con-
uertere valeam [Libera me de sanguinibus] id ē
de petis carnis ⁊ sanguinis: ⁊ que de eorum corru
ptione pcedunt. Libera me inquam o deus/ qui
es [deus salutis mee] que longe est a carnis ⁊ san-
guinis corruptione: quia caro ⁊ sanguis regnum
dei non possidebunt. i. peccata que ab eis pueniūt
Alioquin nisi ab his prius me liberaueris/mihi
peccatori improperādo dices: Quare tu enarras
iusticias meas? Sed si liberatus fuero/securus ero
ab hoc improprio [⁊ exultabit lingua mea. i.] exul-
tando narrabit iusticiā tuam] Et tunc [Domine la
bia mea aperies] prius per peccata clausa [⁊ os me
um] non solū cordis/sed corpis [annūciabit lau-
dem tuā] vicꝫ quia me creasti: q2 me creatū ⁊ geni-
tum p baptismū regenerasti: q2 me regeneratū et
in peccatis sepe relapsum non reliquisti: sed penitē
tem ad te reuocasti/⁊ reuocatū mundasti. Pro qui
bus beneficijs non vis tibi offerri sacrificia pecu-
dum: sed hostias laudū [Quoniam si voluisses sa
crificiū dedissem] sicut fiebat in veteri lege: sꝫ iam
in noua lege gratie [vtiqꝫ holocaustis non delecta-
beris] quoniam illa solum erant vmbra ⁊ figura
legis noue: ideoqꝫ cessauerunt adueniente verita-
te: quod in spiritu pphetie sanctus David puide-
rat/qui hoc dicebat: Quid ergo tibi offerendum?
certe non sacrificium pecoris/sed pectoris. s. spūs
ꝯtribulati ⁊ contriti ac humiliati cordis: quia [Sa-

crificium deo spiritus ꝯtribulatus: cor contritum
et humiliatū deus non despicies] Cor ꝯtritū pe
nitendo/non obstinatū peccando: et humiliatum
ꝯfitendo/non elatū me excusando: tu deus q̄ cor-
dis secreta conspicis/nunq̄ despicis: sed vtiq̄ in
eo tanq̄ in spūali sacrificio delectaris. Sz qr hoc
acceptabile sacrificiū nō in Moysi synagoga/sed
in christi ecclesia est maxime offerendū: ideo de ea
intelligendū est quod sequitur [Benigne fac domi
ne in bona volūtate tua sion] hoc est affectū bone
volūtatis. i. misericordie tue ostende p effectū pie beni
gnitatis. i. miserationis tue. Hoc inquā fac [sion]
. i. militanti ecclesie p sion spūalr intellecte: vt ex tu
is viuis lapidibus. s. christifidelib⁹ [edificent mu
ri hierlm] non terrene/ sed celestis. i. ecclesie triū-
phantis. Orat ergo cor ꝯtritū et humile nō solū p
sua/sed p totius ecclesie salute: vt omēs fideles ei⁹
finaliter edificentur: et fiant muri in ipa hierusalem
celesti firmiter permansuri. Cum autē hoc factum
fuerit (quod non nunc in p̄senti seculo/sed in futu-
ro erit) [Tunc acceptabis sacrificiū iusticie tue]
post p̄sentis seculi ꝯsummationē/post finalis iudi-
cij ꝯclusionem: acceptabis sacrificiū/nō quidē im-
pfecte iusticie. s. penitentie que nunc est contriti et
humiliati cordis/sed pfecte iusticie in gloria con-
summate. s. sacrificium laudis/q̄ tunc erit cordis:
non quidem lugentis et gementis/sed letantis et
exultantis. Tunc acceptabis [oblationes et holo
causta] non carnales sed spūales. i. spūs et animas
sanctoꝝ tecum in glīa assumptoꝝ: q̄ erūt holocau-
sta igne diuino: hoc est charitatis feruore succen-
sa vel accensa [Tunc imponēt sup altare tuum vi
tulos] Tunc imponēt angeli sanctos vel ipsimet
sctī et spūs beati offerēt tibi seipos sup altare tuū
. s. christū: in quo tanq̄ p̄ncipali fundamēto supedi
ficat omne sanctoꝝ meritū: cui reddit eternū p̄mi-
um: et in cuius passionis v̄tute supimponit omne
sacrificiū tibi acceptabile. Sup hoc altare impo-
nēt et offerēt vitulos. Non boues antiquos sub iu
go peccati mugiētes/sz vitulos nouellos. s. nouos
sctōꝝ populos sub innocētia noue etatis ab omni
vetustatis seruitute liberos/sūmaq̄ libertate gau-
dentes. Tu ergo dn̄e da mihi ab hac spūali sion/
ab hac ecclīa militāte: in qua tanq̄ in via pegrina
mur ad illā celestē hierlm/ad illā ecclīam triūphā-
tē: ad quā tanq̄ ad patriā pducimur cū sctīs tuis
finalr puenire. Da inter muros ciuitatis hui⁹ fir-
miter pmanere. Da mihi inter ciues ei⁹ feliciter te
videre/vidēdo amare/amādo gaudere: et ita maxi͡
acceptū tibi sacrificiū et holocaustū offerre.

Meditatio super quinto psalmo pniali. s. Dn̄e exaudi orōnem meā.

P O Omine iesu christe q̄ es ver⁹ rex glīe
rectorq̄ sctē illi⁹ hierlm ciuitatꝭ su
pne: cū ea q̄ de te et glīosa ciuitate
tua dicta sūt audio: nimiꝝ ad eā te-
cū puenire desydero. Jō postq̄ mī
ta in p̄cedētib⁹ psalmis dixerim de timore, pene/de
dolore culpe/de spe venie/de amore spūalis mūdi:
restat vt aliqd dictur⁹ sim de desyderio glīose ciui
tatis hierlm. i. celestis prie. Nō eñ habem⁹ h̄ (vt
ait apl̄s) manētē ciuitatē: sz illā futurā inqrim⁹: et
ad eā festiare igredi debem⁹. Hāc itaq̄ desyderās/
ad eāq̄ festinās/suspirādo clamare et clamādo su-
spirare ꝯpellor dī. [Dn̄e exaudi orō. me. et cla. m͡
ad te. ve.] Cōgruit mihi dn̄e h⁹ psalmi titul⁹: in-
tulat nāq̄ orō pauꝑis cū anxiaret: et i ꝯspectu dn̄i
diffudit p̄cē suā. Ego nāq̄ pauꝑ et lops in via pntꝭ
miserie vt hñā diues in pr̄ia celestis glīe/feruēti estu
antiq̄ desyderio anxior: et ppterea anxi⁹ oro/et p̄cē
meā i ꝯspectu tuo hūilr effundo: iō exaudi orōnē
meā/et clamorē meū. Jā eñ ppt animi magnā an
xietatē orō creuit in clamorē: orās eñ clamo: Heu
me qr icolat⁹ me⁹ plōgat⁹ est. Heu me qr nimis af
flict⁹ sū in via et nimis elōgat⁹ a pr̄ia. Et iō [Nō
auertas faciē tuā a me/in q̄cūq̄ die trib. icli. ad me
au. tu.] Et insup [In q̄cūq̄ die inuo. te: velo. exau.
me] Qr dn̄e corā te oro: qr ad te clamo/iō da mi-
hi faciē tuā: da mihi aurē tuā. Da faciē nō iratā/sz
placatā p clemētiā: da aurē nō indignatā ꝯtra me/
sz ad me iclinatā p miscōiaz. Dabis vtiq̄ dn̄e/et oī-
no libēter ac liberalr dab/nisi obstet mihi nubes
pctōꝝ/q̄ obsistit orōnib⁹ iniquoꝝ. Vn̄ p Esaiā dr:
Opposui nubē ne trāseat orō. Tu g rūpe nubē: ef-
funde ꝯtra eā lumē vult⁹ tui: et ita nō auertas faciē
tuā/nec declines aurē tuā a me vel orōnib⁹ et meis
clamorib⁹: sed a pctīs et iniqtatib⁹ meis: et qr vehe
mēter clamo et inuoco te/iō velocit̄ exaudi me: qa
iā nō terrena q̄si terren⁹/sz celestia q̄si celestis desy
dero. Cū desyderio pmpt⁹ adhuc te loq̄nte dicā:
Ecce assum. Nec inmerito tā istāter peto velociter
exaudiri [Qr defecerūt si. fu. di. mei] qr sicꝫ fum⁹
vēto cito disꝑgit/ita dies vite mee velociter defici
unt/et velut vmbra fugiūt [et ossa mea sicut cremiū
aruerūt] Nō solū vires corꝑis deficiūt/sz etiā vi-
res aīe mee: q̄ dicunt ossa mea (qr in eis p̄ncipalit̄
ꝯsistit interior fortitudo mea) sicut cremiū arescētes
ꝯtracte sunt/vel sicut frixa in frixorio ꝯfrixe sunt.
Fortitudo q̄ppe animi ex recordatōe pctī et timo-
re iudicij q̄si frixa cōtrahit: iā eñ frigit hō dū se ti
met arsuꝝ in inferno. ¶ Ecce g dn̄e ecce pauꝑta-
tem meā p qua anxior: ecce tribulationē quā pati-
or: ecce qualr ꝑcussus sum. [Percussus sum vt fe
num] qr om̄is caro fenū. Et sicut fenū viret/sed ꝑ
cussum facile sentit ruinā: sic caro in iuuētute viret
senectute vel infirmitate ꝑcussa et morte succisa a-
rescens deficit. Nec solum ꝑcussus sum in carne/sz
in corde [et aruit cor meum] sterilitate peccati. Sz
vnde hoc mihi? [quia oblit⁹ sum comedere panē
meū] id est custodire dei p̄ceptū/quod est spūale
nutrimentū meū: de quo dr: Non ex solo pane vi-
uit hō/sed ex omī verbo qd̄ pcedit ex ore dei. Heu
me miserū/qr hunc panem veꝝ qui de celo et ex ore
tuo descendit/comedere oblitus sum. Quare obli-
tus? quia nimis ad terrena intētus/neglexi celestia
Et ideo [A voce gemit⁹ mei adhesit os meū carni
mee] Quia eñ celestia oblitus et terrenoꝝ memor
non p spūalibus/sed p tempalibus gemebā terre-
na nimiū desyderās: nō solū corde gemebā/sed eti
am voce: ppterea a voce gemit⁹ mei inordinati ad
hesit os meū carni mee, i, voꝫ gemit⁹ oris mei ad-

hesit carnali mee affectioni/vel os ꝑncipalis inter
ossa mea.i. ꝑncipalis fortitudo virtū aīe mee:ad
hesit carni mee:hoc est/nō sensualitati cōsensit. Jā
ṽo de me aliter te ꝓpiciante fieri cupio. Jam em̄
nō ꝓ terrenis/sed ꝑ eternis gemere cōcupisco:vt
dicere valeā cū propheta David: Renuit ꝯsolari
aīa mea in terrenis:memor fui dei ꝛ delectat⁹ sum
in eternis:vtinā nō oblitus / sed memor tui:vtinā
nō oblitus sed memor eternoꝝ bonoꝝ tuoꝝ:cū eo-
dem ꝓpheta dicā: Annos eternos in mēte habui:
sed quō possunt hec fieri? Fient vtiqꝫ te iuuāte/sed
ꝓpter tui tuorūqꝫ eternorū bonoꝝ contēplationē
hui⁹ seculi seculariūqꝫ ꝛ seculariter viuentū holm
ꝯuersationē fugiam:vt eligā abiect⁹ esse in domo
dei mei magis ꝙ habitare in tabernaculis pctōꝝ:
vt similis fiam sctō tuo David qui ait [Similis fa
ctus sum pellicano solitudinis:fact⁹ sum sicut ny
cticorax in domicilio] Et iteꝝ [Vigilaui/ꝛ factus
sum sicut passer solitarius in tecto] O magnū bre
uib⁹ in verbis mysteriū. Tres aues ꝛ tria loca hic
distinguunt. Tres aues/pellicanus/nycticorax et
passer. Tria loca/solitudo/domiciliū ꝛ tectum. Et
dicit pellicanus in solitudine/nycticorax in domi
cilio/ꝛ passer in tecto. Pellicano em̄ aui solitage/
ꝛ que in solitudine habitat/cōparant eremicole.
Nycticoraci ṽo que habitat in domicio/assimilā
tur illi q̄ a publico populoꝝ loco remoti:nō in ere
mo vagi/sed in vno loco vniti viuūt/dicētes: Ecce
ꝙ bonū ꝛ ꝙ iocundū habitare fratres in vnū. Pas
ser autē solitarius ꝛ vnicus in tecto:ille est q̄ holm
societate nō egens/sed soli deo viuēs:ꝛ ad alta vir
tutū tecta fugiens (vbi a laqueis vitiorū tutus est)
dicit: Vnā perij a dn̄o hanc requirā:vt inhabitē in
domo dn̄i. Nec solū in domo/sed l altiori loco do
mus.s.in tecto:immo in ipso dn̄o meo. Ipse est q̄
qui habitat in adiutorio altissimi:ꝛ in protectione
dei celi cōmorabit. Ipse est q̄ nō solū pro se/sed ꝑ
alijs vigilat:ꝛ pro olb⁹ vigilās orat:vt a mūdi/car
nis ꝛ diaboli laq̄is adiuuāte ꝓtegenteqꝫ deo libe
rent. O vtinā his amb⁹ filis fiā/ꝛ vt tecū sim sepa
rat⁹ a seculi sollicitudine maneā:ne in tabernacul
pctōꝝ manens cū ꝑuersis ꝑuersus efficiar:nā [To
ta die exprobrabāt mihi inimici mei] Peruersi eī
q̄ sunt inimici mei:ꝛ idō inimici: qꝛ ꝑuersi ꝯtinue ex
probrāt mihi fame mee detrahēdo [ꝛ q̄ laudabāt
me] nō corde sꝫ ore mihi publice adulādo [aduer
sum me iurabāt] false ꝛ ꝓditorie cōspirādo. Sed
q̄re hoc? [Quia cinerē tanꝙ panē mā̄ducabā:ꝛ po
culū meū cū fletu miscebā] Per cinerē ꝛ fletū desi
gnat stat⁹ penitentiū q̄s ꝑuersi sepe irridēt:cū eos
añ laudarēt:dū cū eis seculo fruerent ꝛ ꝑuerse vi-
uerēt. Cinerē autē tanꝙ panē mā̄ducare/nil aliud
est ꝙ pctōꝝ reliq̄as penitēdo ꝯsumere. Poculū ṽo
cū fletu miscere/est tēporalē iocunditatē cū lachry
mis spūalis pn̄ie iūgere. Vel poti⁹ iste itelligi pōt
desyderiū celestis patrie:q̄ cū fletu miscet/dū peni
tēs ꝑ illius dilatiōe nō sine lachrymaꝝ effusiōe tri
stat. Sed vnde mihi est flet⁹ iste? Certe [A facie ire
indignationis tue].i.ab instantia vindicte tue in
adā inchoate:cū qua nō ego sol⁹/sed oēs q̄ natu-
rā trahim⁹ de ꝓpagine iniq̄tatis:et de massa pctī
nati sum⁹:propter qꝺ dicit nos aplūs natura fili-
os ire. Ex huius ergo ire indignatione ꝓcedit ꝙ
[eleuās allisisti me] Tu q̄ me altius eleuasti crean
do ad imaginē tuā:in quo me oīa aīalia supare fe-
cisti:tu me grauius allisisti/ꝑmittēdo cadere l gra
uez actualis pctī culpā q̄ me trahit ad grauissimā
eterni ignis miseriā quā sol⁹ hō ꝛ nullū aliud ani-
mal timet:qꝛ ipse solus sup oīa eleuatus aīalia/be
ate vite eterneqꝫ glīe particeps est. Heu mihi do
mine ꝙ allisisti me:qꝛ [Dies mei sicut vmbra decli
nauerūt:ꝛ ego sicut fenū arui] Heu mihi qꝛ dies
vite mee sicut vmbra obscuri ꝛ vani quasi inutiles
trā̄seunt:ꝛ declinā̄do deficiūt. Et merito:quia a te
vero die declinaui:files mihi facti sunt declinan-
tes dies mei. Et ego sicut fenū arui:sterilitate cul-
pe/ꝓpter defectū roris gratie. Sed qꝛ ego allisus
cecidi:iā de te ꝯfisus per te cupio subleuari. Jam
terren⁹ ego ꝛ tēporalis/ ac tēporaliter declinādo ꝑ
transiens ad te ꝓfugio q̄ eternus es ac imutabilis
ꝛ imutabiliter durando ꝑmanes. Quia ergo [Tu
aūt dn̄e in eternū ꝑmanes] Jdeo tu eternus me tē
poralē/ꝛ velut vmbra transeuntē ad tuā eternitatē
eleuā̄do salues ꝛ liberes [ꝛ memoriale tuū in gene
ratione ꝛ generationē. Quia memoria tua q̄ nostri
memor es in miscōia tua/est omni tp̄e permāsura:
nec vnꝙ deficiet illa ꝓmissio tua:cū iratus fueris
misericordie recordaberis. Et ideo [Tu exurgēs
misereberis sion] Sion em̄ speculatio interpta-
tur:ꝑ quā militās ecclesia vel fidelis aīa intelligit
que nūc deū ꝑ speculū ꝛ in enigmate speculari niti
tur. Ad hāc ergo te querentē ꝛ ad ꝯsurgere cupien
tē:tu exurgis ꝛ q̄si ei clemēter occurrēs/miserebe-
ris eius te sibi misericordē adiutorē ꝛ subleuatorē
exhibēs. Misereberis inquā [qꝛ tēpus miserendi
eius qꝛ venit tēpus] De quo dicit aplūs:Cū venit
plenitudo tēporis: Et iterū: Ecce nunc tēpus acce
ptabile/ecce nūc dies salutis. Et vere misereberis
sion [Quoniā placuerūt seruis tuis lapides eius]
Lapides sion sunt fideles militantis ecclesie fir-
mi ꝛ stabiles in christiana fide:ꝛ nihilominus spe
solidi ꝛ ꝑsistentes in charitate. Ibi nimirū placue-
runt seruis tuis:hoc est sanctis ecclesie triūphan-
tis:qui tibi in tua ciuitate celestis hierlm/cū sum
ma libertate seruiūt:qꝛ illa q̄ sursum est hierusalē
mater nostra:hoc est triūphans ecclesia mater mi-
litantis ecclesie(aplō teste)oīno libera est:quia ibi
deo seruire/regnare est. Ibi ḡ sancti tibi in regno
tuo seruiētes:ꝛ ideo liberi tecū regnātes [terre ei⁹
miserebunt] Et merito miserebūt terre sion.i.ter-
rene miserie militantis ecclesie:nec solū ei miseri-
cordes erūt/sed etiā vt tu miserearis orabūt. Cur
ita? quia eandē miseriam aliq̄n passi ꝛ experti sunt.
Sed q̄d inde sequit [Et timebūt gentes] q̄ prius
timere nescierūt [nomen tuū dn̄e:ꝛ oēs reges terre
gloriā tuā] Quia videbūt maiorē esse glorie tue ꝙ
superbie sue potentiā:ꝛ hoc ideo [Quia edificauit
dn̄s sion].i.ecclesiam suā edificando magnifica-
uit. Et ipsa q̄ prius corā regib⁹ ꝛ gentib⁹ visa fuit
in cōtumelia [videbit in gloria sua].i. q̄ prius ab
eis supbis ꝯtumeliose ꝑsequebat:postea ab humi
lib⁹ his glīose honorabit. Hec q̄ olim futura esse

ꝓdixerat ꝓpheta: quotidie ecclesia impleri videt.
Sed quare hec oīa? q2 [Respexit in orōnē humi-
liū]. s. christi fideliū: qui in ei9 fide hūiliter orabāt
vt hec sue ecclesie feliciter euenirēt. Et idō [nō spre-
uit precē eoꝝ] q2 nō singulariter ꝓ se orabūt/ sed
gnāliter ꝓ salute olm fideliū q̄ vtiq3 est orō perfe-
ctoꝝ. Quia vō nō decet vt tot tanta q3 beneficia a
deo ecclesie collata: ab hoīe q̄si ingrato sileātur.
Ideo [Scribant hec in gnātione altera] vt scptu-
re cōmēdata firmiter teneant: non solū in antiqua
lege mosayca/ sed in gnātione altera. s. noua gnāti-
one christiana [z ppl's q̄ creabit] hoc est christia-
nus ppl's q̄si noua gnātione i christo regenerat9
[laudabit dn̄m] Et merito laudabit] Quia ꝓspe-
xit de excelso sctō suo dn̄s de celo in terrā aspexit]
Sed ad q̄d de excelso sctō celo prospexit/ z in ima
terre aspexit? Certe [Ut audiret gemit9 cōpedito-
rū] hoc est vt audiret z exaudiret gemit9 humiliū
z penitentiū: timore dei z disciplina q̄si quibusdā
cōpedib9 ligatoꝝ. De quib9 cōpedib9 sapiēs dicit
Audi fili mi: z ne abÿcias cōsiliū meū: z inÿce pedē
tuū in cōpedes eius/ z erūt tibi cōpedes ei9 in pte-
ctionē fortitudinis. Et [vt solueret] a nodis z vin-
culis pctōꝝ [filios interēptoꝝ]. s. fideles christia-
nos spūales filios aplōꝝ z martyrū: crudeli inter-
emptione a gentib9 z regib9 mortificatorū: vt his
vinculis solutis/ fideliū ecclesia dicere possit: Di-
rupisti vincula mea tibi sacrificabo hostiā laudis.
Ad hoc ergo de celo ꝓspexit z in terrā aspexit: vt
humiliū christianoꝝ gemit9 audiret z vincula sol-
ueret. Sed ad quid? [Ut annūciēt in sion] hoc est
in ecclesia militāte [nomē domini] z fidē christi a
quo noīant christiani [et laudē eius in hierl'm] id
est laudando z glorificādo opa ei9 q̄ sunt in celesti
hierl'm. s. ecclesia triūphāti: de qua dr: Gloriosa di-
cta sunt de te ciuitas dei: z hec ita annūciēt/ vt an-
nūciando ꝓficiāt. In quo? [In cōueniēdo ppl'os
in vnū z reges vt seruiant dn̄o] Hoc est vt ppl'os
diuersaꝝ gentiū z reges dispsoꝝ ppl'oꝝ ꝯuenire fa-
ciat i vnitatē fidei chrī z moꝝ fideliū: nō vt fuiāt
mūdo/ carni vel diabolo/ sed vt seruiant dn̄o deo
suo: de quo dicit: Dn̄m deū tuū adorabis z illi so-
li seruies. Sed q̄d sequit?] Rn̄dit ei in via virtut'
sue] quis est q̄ rn̄dit ei? Quis hic rn̄dendo loquit
dn̄o? In supiorib9 verbis exprimit: cui ꝯgruat re-
sponsio. Supra eīm cōmemorant cōpediti z inter-
empti reges z ppl'i sion hierl'm. Nō autē singulari-
ter dicit rn̄dit ei: nō ad eos videt posse referri qui
pluraliter noīant. Sed sciendū est ꝙ hic rn̄dit vni-
tas ꝓ pluribu9. i. tota ecclesia q̄ in christo vna est ꝓ
cūctis fidelib9. Ipsa q̄ vnū est corp9 pro olb9 mē-
bris eius rn̄dit dn̄o. Rn̄dit inquā grās ei agēdo
ꝙ eā ꝓspicere/ eā audire/ eā a vinculis soluere/ eā
ad sui laudē nōis excitare/ eā deniq3 ex varÿs po-
pulis ad vn9 dei seruitutē ꝯgregare dignatus est.
Rn̄dit ḡ ei: non voce/ sed corde: nō lingua/ s3 vita:
nō in via infirmitate sue/ sed virtutis sue. s. in fidei
firmitate: q̄ fides via est ad patriā: z est virt9 huius
vie q̄ in patria nō manebit/ sed ei9 obscuritatē eua-
cuabit claritas glorie. Rn̄dit ergo ecclesia dn̄o. Et
quid dixit? [paucitatē inquit dierū meorū nuncia

mihi] Respondēdo ergo orat: quasi dicat: O deꝰ
meus nūcia mihi paucitatē z breuitatē dierū meo-
rum: h' est/ q2 dixisti ꝙ ecclesia manebit/ et tu cū ea
eris vsq3 ad ꝯsumationē seculi; fac me cognoscere
z diligēter attēdere ꝙ breue z exiguū est hoc tēpus
durationis mee in comparatione eternitatis tue.
Oro ergo vt adueniat regnū tuū: cupio hui9 secu-
li finē: vt cito veniā ad regni tui beatitudinē. De-
sydero dierū meoꝝ breuitatē: vt cito transeam ad
dierū tuoꝝ eternitatē. Et ideo [Ne reuoces me in
dimidio dierū meoꝝ] hoc est/ ne finas me reuoca-
ri a desyderio eternoꝝ: vt heream cure tēporaliu3
in dimidio dierū meoꝝ. s. dierū presentiū: qui me-
dÿ sunt preteritoꝝ z futuroꝝ: qui oīes sunt dimi-
dÿ z impfecti nisi addātur eterni. Et merito peto
nō reuocari ad terrena: qui tēdo ad eterna/ q̄ ideo
sunt auidius appetenda: q2 [in generatione z gene-
rationē anni tui] sine fine z sine principio duratu-
ri: ergo nō sunt anni tui sicut dies mei: q2 anni tui
eterni/ z dies mei exigui: anni tui nō transeūt sicut
dies mei/ sed semp manēt: quia sunt eternitas tua
q̄ nihil aliud est ꝙ substantia tua nihil habēs mu-
tabile/ nil preteritū/ nil futurū. Et q2 eternitate p-
cedis oīa que fecisti: ideo sequit: [Initio tu dn̄e
terrā fundasti] initio. s. tēporis: tu qui es sine tpe/
sine initio/ sine fine/ immutabiliter manēs in eter-
nitate [z opera manuū tuarū sunt celi] Nec tn̄ fal-
sum est qđ alibi dicit: Uerbo dn̄i celi firmati sunt:
Nam qđ verbo facis: hoc etiā manu. i. virtute tua
oparis. Non est eīm deus distinctus corporeis mē-
bris: verbū aūt dei manus eius [Ipsi peribūt: tu
aūt ꝑmanes] Tu eīm semp stabilis dās cūcta mo-
ueri imutabiliter: permanēs. i. in tua eternitate ꝑ-
seueranter manes. Sed ipsi celi q̄ in tpe verbo tuo
firmati sunt: nō sicut tu firmi erūt/ sed iubente ver-
bo tuo peribūt. Uñ petrus ait: Terra autē z celi q̄
nūc sunt eodē verbo repositi sunt igni reseruādi.
De celis ḡ terre ꝓximis. s. de regionib9 aeris: con-
stat ꝙ quantū ad eoꝝ qualitatē peribūt: sed de su-
perioribu9 celis celoꝝ nō est certū: si tn̄ manserint:
nō in se/ sed in deo manebūt: q2 solo dei verbo peri-
re possunt [z oēs]. s. tā celi ꝙ cetere res mutabiles
etiā angeli [sicͭ vestimentū veterascēt] hoc est quā-
tū in se est: nisi eos seruares verbo tuo: sicͭ vestis q̄
vetustate ꝯsumit deficerēt. Uñ sequit [Et sicͭ oper-
toriū mutabis eos z mutabunt] Celos q̄ corpalia
z cuncta mutabilia operiūt verbo tuo moues: z si-
cut eos mutas localiter: ita solo verbi tui arbitrio:
si volueris totaliter mutabunt/ z in nihilū redigē-
tur [tu aūt idē ipse es] Tu q̄ dixisti: Ego sum qui
sum: idē ipse es: z licet oīa sint ex te/ et ꝑ te/ z in te:
nō tn̄ sunt qđ ipse es: qui es mutās nō mutat9: faci-
ens nō factus: mouēs sed imutabiliter manēs [et]
ideo [anni tui nō deficiēt] in gnātione z gnātionē
erūt/ z indefinēter manebūt: q2 anni tui eternitas
tua sunt. Dū ergo dn̄e tuā immutabilitatē: dū tuā
eternitatē z creaturarū olm mutabilē varietatē va-
nāq3 vanitatē ꝯsydero: nimirū ad te venire z tecū
habitare desydero: nec a desyderio meo fraudari/
aut spe mea frustrari/ aut habitatiōe tua ꝓuari tri-
stis diffido. Quare? q2 let9 audio qđ sequit [Filÿ

seruor̄ tuor̄ habitabũt] Iã mihi eni ieta ↄfidẽtia orit: q̄ꝛ filij seruor̄. i. sctõr̄ tuorũ tecũ habitabũt. s. boni christiani: de quor̄ nũero esse cupio: Qui filij sctõr̄ sunt nõ ꝑ carnalẽ ꝓpagationẽ/ sed ꝑ spũales participationẽ: sicut ecõtra mali/ filij sunt spiritũ malignor̄: sicut scriptũ est: Uos ex patre diabolo estis: nõ ꝑ generationẽ/ sed ꝑ imitationẽ. Uel filij sunt opa bona/ sine quib⁹ null⁹ habitabit in gl̃ia. Qui ḡ ibi vult habitare/ nõ sit a bonis opib⁹ steri lis: sed ꝑmittat fetus bonor̄ oper̄ quos sequat̄: vt intret in terrã viuentiũ. Sicut ioseph añcessit pa trẽ suũ Jacob in egyptũ/ dicẽs ei ⁊ fratribus suis: Ego ꝑueni parare vob̄ escas: ita ꝑcedãt filij tui. i. opa tua tibi parare escã refectionis eterne. Qua les filios ꝑmiseris/ tales sequeris: ⁊ semẽ eor̄. s. bo nor̄ christianor̄ vel meritorior̄ operũ: de quibus scribit̄: Qui seminãt in lachrymis. s. hic in via: cũ exultatõe metẽt in celesti patria. Hoc inquã semẽ: de quo fruct⁹ glorie metit̄ [in seculũ dirigetur] hoc est in celum directũ ⁊ erectũ in eternũ: ibi tanq̄ in horreo seruabit̄. Da ḡ mihi dñe da/ et fac me ita h̄ semẽ bene opando seminare: vt inde fructũ glorie possim moriẽdo suscipere. Da ⁊ fac hoc semen ita in me ꝑ te fructificare/ ⁊ ad te dirigere/ vt i tua eter nitate sine fine habitãdo valeã permanere.

Meditatio sup sexto psalmo penitentiali. s. De profundis clamaui.

Domine iesu christe fons ⁊ origo to tius pietatis ⁊ gratie: dũ ego sicut ceruus ad fontes aquarũ ad te veni re desydero/ tãto impfectũ meũ am plius recognoscẽs: de me meaq̄ ꝓ pria virtute diffido. Ideo ꝑ auxilium misericordie tue: refugiũ miserie mee querens/ ad te clamãdo fu gio/ dicẽs [De ꝓfundis clamaui ad te dñe] Non solũ de exteriorib⁹ labijs oris: sed de ꝓfundis ⁊ in timis cordis lachrymis clamaui ad te. Quid cla maui? [dñe exaudi vocẽ meã] Deinde alijs verbis idẽ repeto [Fiant aures]. i. auditus clemẽtie [tue intendẽtes in vocẽ deꝑcationis mee] Nec frustra sepe: ⁊ iterũ atq̄ iterũ: varijs verbis eandẽ orõnis deuotionẽ explico: q̄ꝛ ad exprimendũ mentis mee affectũ/ non sufficit organũ mee vocis: nec desyde riũ cordis satis potest depromere lingua carnis. Nec immerito ad te clamabo de ꝓfundis cordis et vocis: qui me esse sentio nõ in vno solũ profundo/ sed in plurib⁹ ꝓfundis fluctib⁹/ tã interioris q̄ ex terioris miserie: q̄diu sum in via hui⁹ miserabilis vite. Nam qui sic de ꝓfundis clamat: de ꝓfundis surgit: nec ipse clamor eũ diu in ꝓfundis esse sinit q̄ꝛ vox hui⁹ clamoris om̄e ꝓfundũ penetrat: et ad dei aures vsq̄ ꝑuenit. Econtra ꝟo quidã valde in ꝓfundo malor̄ sunt: qui nec ad te clamãt/ cũ se vi derint quotidianis peclis ⁊ iniquitatib⁹ obrutos ⁊ opꝑssos/ sed potius illos irridẽt q̄ eos ad te clama re monẽt: hoc est ꝓfundũ malor̄: de quo scriptu ra dicit: Peccator cũ venerit in ꝓfundũ/ contẽnit absit hoc a me dñe/ ꝫ ad te clamo de ꝓfundis cor dis/ oĩmq̄ interior̄ viriũ: vt me clemẽter eripias

de ꝓfundis iniquitatũ: q̄ꝛ [Si iniq̄tates obserua ueris dñe: dñe quis sustinebit] O magnũ ꝓfundũ o abyssus multa ꝓfunda valde nimisq̄ periculo sa. Ecce eni vndiq̄ oĩbus circũspect᷑ nullũ bonũ/ sed vbiq̄ malũ videns/ cateruas scelerũ meor̄ cer nes: nimirũ pauescẽs exclamo: O dñe si iniquita tes obseruaueris. i. ad vindictã eternã seruaueris: dñe q̄s sustinebit te iudicẽ? Nõ tñ ego solus nõ su stinebo: sed nec q̄s alius: q̄ꝛ null⁹ ali⁹ est (nisi sedu ctus ⁊ veritate vacu⁹) qui se nõ cognoscat pctõrẽ. Nã si dixerim⁹: q̄ꝛ pctm̃ nõ habem⁹ nos ipsos se ducim⁹/ ⁊ veritas in nob̄ nõ ẽst. Non ergo ꝑsumã de mea iusticia/ sed de tua misericordia [Quia apõ te ꝓpiciatio est [Si eni iniquitates sic obseruares vt earũ iudex solus esse velles: ⁊ esse nolles miseri cors: vtiq̄ nulla mihi esset spes/ nulla consolatio. Sed ideo non despero: q̄ꝛ apud te ꝓpitiatio est [et ꝓpter legẽ tuã] Legẽ amoris ⁊ gratie: in qua das reis veniã [sustinui te dñe] patiẽter sperãs/ ⁊ sperã do expectans tuã misericordiã. Et hoc dñe: q̄ꝛ oĩa nosti: nõ solũ tibi ↄfiteor/ sed etiã alijs vt oĩbus no tũ sit manifeste di. [Sustinuit aĩa mea i verbo ei⁹] Cui⁹ eius? In verbo ei⁹ cui⁹ verbũ nõ fallit nec fal lit̄. Nõ in verbo hoĩs q̄ mẽdax est/ sed i verbo dei q̄ verax est. Unde subdit̄ [sperauit aĩa mea i dño] non in hoĩe/ sed in deo sperauit: q̄ verbo suo infal libili ꝑ pctõr̄ veniã regni celor̄ gloriã repromisit. Sperauit inquã [A custodia matutina vsq̄ ad no ctẽ] ideo dicit: a custodia seu vigilia matutina: q̄ est principiũ diei sperandũ vsq̄ ad noctẽ: q̄ꝛ in dño sperare debet aĩa a principio vite vsq̄ ad mortẽ. Nam qui vsq̄ ad mortẽ ꝑseuerauerit/ saluus erit. Sic ergo [speret israel in domino] Non solũ spe ret vnus solus/ sed totus fidelis populus: quoniã non vni soli/ sed multis dictũ est: Sperate in dño oĩs cõgregatio populi: effundite coram illo corda vestra. Et merito speret israel. s. oĩs ecclesia ⁊ cõ gregatio fideliũ in domino. [Quia apud dominũ misericordia] nõ magna solũ/ sed maxima: nã [co piosa est apud eũ redemptio] Sed quomodo ver est q̄ copiosa fuit redemptio tẽpore Dauid: cũ nõ dũm tẽpus redemptionis aduenisset? Sane semꝑ copiosa fuit redemptio: sed vt ipse Dauid ꝓphe tice innuit: hec fuit apud deũ: hoc est apud diuinũ secretum semꝑ proposita semperq̄ promissa: ac eter na ꝑdestinatione disposita: sed nõ semꝑ copiose ac plene apud homines exhibita: quia nõ tempore le gis nature aut legis mosayce/ sed tẽpore legis gra tie: de quo scriptũ est: Quando venit plenitudo tẽ poris/ misit deus filiũ suum factũ sub lege: vt eos qui sub lege erant/ redimeret. Unde tandẽ imple tum est/ quod olim Dauid predixerat [Et ipse re dimet israel ex omnib⁹ iniquitatib⁹ eius] ¶ Nũc ergo domine misericordie maxie opportunũ tem pus est/ vt de ꝓfundis fluctibus miseriarũ ad te fontẽ misericordiarũ clamãdo consurgã: ⁊ de me meaq̄ propria virtute diffidens: de te tuaq̄ gratia ⁊ pietate sperãdo confidã/ ⁊ ad tuã clementissimã ꝓpiciationẽ confugiã. Dignũ quoq̄ ⁊ iustũ est vt tibi o pijssime christe gratias agã: apud quẽ est co piosa redẽptio; ideo copiosa specialiter eẽ dicit̄: q̄ꝛ

tua in cruce passio/tuiꝗ̃ ꝓciosi sanguinis oblatio:
nō solū pro vni⁹ aut paucoꝝ hoīm salute: sed ꝓ to
tius israel/ ꝓ totius ecclesie/ ꝓ totius mūdi/ pluri
umꝗ̃ si forēt mūdoꝝ redēptione copiose sufficere
ꝓhibet. Per hui⁹ ergo passionis virtutē/ per hui⁹
sanguinis effusionē te deprecor: vt a peccatis me
is ⁊ a penis quas ꝓ his mereor me redimas: redē
ptūꝗ̃ ab eis eripias: ⁊ ereptū a malis meis/ tecum
in bonis tuis habitare cōcedas.

Meditatio super septimo psalmo penitentiali.

O Domine iesu christe qui sperātes in
te nō deseris: clamantes ad te non
despicis: querētes te/ nō fugis:
te desyderantes nō respuis/ sed de
se diffidentes/ in te autē confidētes
cōsolaris. Tibi humiliter supplico vt mihi qui in
ꝓcedenti psalmo cōfessus sum diffidentiā virtutis
ꝓprie: tua potenti virtute largiri digneris sobriā
exultationē spiritualis leticie: ad quā impetrandā
suspirans dico [Domine exaudi orationē meā: au
ribus ꝑcipe obsecrationē meā] Quod sepe dixi:
iterū repeto: vt orationis repetitio sit deuotionis
confirmatio. Nec me tedet sepe iterare verba ora
tionis qui sepius iteraui oꝑa iniquitatis: nec peto
exaudiri in mea iusticia/ sed [in veritate tua exaudi
me in tua iusticia] hoc est/ tu qui verax es/ ⁊ in ve
ritate tua penitētibus veniam ꝓmisisti: exaudi me
penitentē/ non in mea sed in tua iusticia. s. in mise
ricordia tua que penitentes iustificat. Peto enī iu
sticiā misericordie/ quā exerces in ꝓsenti seculo:
non iudiciū illius iusticie quā facturus es in futu
ro. Ideo sequit̄ [Et non intres in iudiciū cū ser
uo tuo] Ego enī non sum dignus vocari amicus
vel filius tuus/ sed tamē seruus tuus sum: qui mise
ricordia indigeo: ad te fugitiuus redeo/ pacē que
ro. Non ergo in futuro intres mecū in districtum
iudiciū: quia ego volo intrare tecū. Intrant in iu
diciū cum dn̄o/ qui iusticiā suam iactantes de ea ꝓ
sumunt. Quib⁹ per ꝓphetā dicit domin⁹: Quid
vultis mecū iudicio contendere? Omēs dereliqui
stis me: Nō sic ego/ sed iusticiā meā coram me esse
nullam reputo [quia nō iustificabit̄ in conspectu
tuo omīs viuens] Quia ⁊ si apud se quis suo iudi
cio iustificetur: tamē omnis homo in hoc mortali
corpore viuens nō iustificabit̄ in conspectu tuo: q̄r
interiora ⁊ occulta hominis vides: in quib⁹ nemo
bene plene iustus aut mūdus est tuo iudicio quā
tūlibet sanctus hoībus videatur. Ideo Paulus
ait: Nihil mihi conscius sum: sed nō in hoc iustifi
catus sum. Vel intelligi potest [nō iustificabit̄ in cō
spectu tuo] .i. in tui cōparatione: non solū omnis
homo/ sed nec omīs viuens etiā angelus: q̄r solus
deus est in quē peccatū cadere nō potest: in cuius
cōspectu etiā astra non sunt mūda. Non ergo in
tres mecū in iudiciū rigorose/ sed mecū pie ac mi
sericorditer age [Quia persecutus est inimicus]
.i. diabolus vel quisꝗ̃ alius aduersarius [animā
meā] et [humiliauit in terra vitā meam] Hoc est
quantū in se fuit eam vt celestia relinqueret ⁊ ter
rena saperet/ inclinauit. Et iterꝝ [Collocauit me in
obscuris] .i. in peccatoꝝ tenebris [sicut mortuos
seculi] .i. sicut ceteros peccatores nō spūaliter vi
uentes/ sed secularitur in peccatis morientes. Ideo
[anxiatus est suꝑ me spiritus meus: in me turbatū
est cor meū] Sed ecce postꝗ̃ tristia ꝓcesserunt/ le
ta sequūtur: postꝗ̃ anxiatus fui ⁊ turbatus ꝑ mul
tiplicē iniunia tentationē/ letus factus sum per spi
ritualē dei consolationē. Quia [Memor fui dierū
antiquoꝝ] .s. dierum eternoꝝ: hoc est tue eternita
tis diuine: cuius memoria maxima causa est spiri
tualis delectationis ⁊ leticie. Unde scriptum est:
Memor fui dei ⁊ delectatus sum: nec solū in die
bus eternis seu rebus inuisibilib⁹/ sed etiā in crea
turis tēporalib⁹ te eternū ⁊ inuisibilē deū contēpla
tus sum. Nā [meditatus sum in oībus oꝑibus tu
is: in factis manuū tuarū meditabar] Quesiui in
oꝑibus artificē/ in creaturis creatorē/ in rebus fa
ctis te earū mirabilem conditorē. Creatura tua fa
cta est mihi speculū vt in ea te cognoscerē deū me
um: q̄r vt ait apostolus: inuisibilia dei ꝑ ea que fa
cta sunt intellecta conspiciunt̄/ sempiterna quoꝗ̃
virtus eius ⁊ diuinitas. Et ideo [Expandi man⁹
meas ad te] Quia in oꝑibus tuis cognoui: ꝙ om
nia bona sunt/ ⁊ nō a se ſ3 a te: tueꝗ̃ bonitatis par
ticipatione bona existūt: ideo tibi gratias agens/
expandi in orōne manus meas ad te tanꝗ̃ ad bo
noꝝ omniū largitorē. Et [anīa mea sicut terra sine
aqua tibi] Non solū ad te expandi man⁹ corporis
mei/ sed ⁊ omēs vires animi. Et merito: q̄r [anima
mea] a te derelicta est [sicut terra sine aqua] Ideo
debet se ad te expandere/ ⁊ nō sibiipsi/ sed tibi ad
herere: q̄r non seipsam/ sed tu solus eā potes rore
gratie irrigare: sicut autē terra sine aqua sterilis est/
sic aīa sine gratie tue pluuia fructū ferre non pōt.
Tu ergo [Velociter exaudi me dn̄e] cito dādo plu
uiā gratie: q̄r sitiuit in te aīa mea: ideo si aquā dare
lōgius differas [deficiet spūs meus] a te tanꝗ̃ ste
rilis derelictus. Et ꝓpter hoc [Nō auertas faciē
tuā a me] spm̄ meū derelinquēdo: ⁊ ab eo differen
do vel ei differēdo gratie tue donū: alioquin [simi
lis ero descēdentibus in lacū] hoc est in ꝓfundū
pctōꝝ. Sed potius [Auditā fac mihi mane miseri
cordiā tuā] Fac inquā mihi misericordiā tuā au
ditā. s. a ꝓphetis manifestatā in scp̄turis. Fac me
interius sentire qđ exterius facis audire: ⁊ hoc fac
mane. i. cito ⁊ nō tarde [quia in te speraui] Et ideo
speraui: q̄r audiui: Prope est dn̄s oībus inuocāti
bus eū/ oībus inuocātib⁹ eū in veritate. Et vt cito
facias mihi misericordiā tuā [Notā fac mihi viā
in qua ambulē] vt sit lucerna pedib⁹ meis verbū
tuū: ad recte ambulandū in via mādatoꝝ tuoꝝ [q̄r
ad te] a quo tanꝗ̃ a patre luminū descēdit omē bo
nū et qui illuminas oēm hominē venientē in hūc
mundū: ad te inquā ⁊ nō ꝯtra te [leuaui aīam meā]
Et ideo [Eripe me ab inimicis meis dn̄e ad te cō
fugi] Nō a te fugi ꝯtēnendo ⁊ postponēdo lucem
tuā: sed ad te ꝯfugi querēdo ⁊ postulando eā: ideo
[Eripe me de inimicis meis dn̄e] .s. a diabolo et
ministris suis: q̄ tentāt me vt ambulē in tenebris.
Et vt ab eis eripias me [doce me facere voluntatē

tuā] q2 si non doces me/faciā voluntatē meā non tuā: ⁊ sic deseris me deus meus dū ego te desero: ꝫ doce me [q2 deus meus es tu] Ad alium currerē si aliū creatorē haberē. Sed q2 tu solus es deus meus: ideo doce me vt magister meus: qḋ vtiqꝫ facies quia [Spirit⁹ tuus bonus deducet me in terrā rectam] Ecce q2 supra in memoria eternorꝝ ⁊ in contēplatione tua ⁊ tuorꝝ operꝝ delectatus sum: ne magnitudo contēplationis extolleret me: ne superba fieret leticia mea/ letis miscui tristia: sed iam post tristiciā conuertor ad gaudiū. Jam eñ plene spero ꝙ spūs meus malus nō pducet me in terrā peruersam infernaliū penarū: q2 [Spūs tuus bonus deducet me in terraꝫ rectā] in terrā. s. gaudiorꝝ: de qua dicitur: Portio mea in terra viuentiū. Et hoc nō ꝓpter meritū meū/ sed [ꝓpter nomē tuūm dñe viuificabis me in equitate tua] nō in iusticia mea. Ego eñ me occidi ꝑ peccatū meū/ sed tu me viuificabis ꝓpter nomen tuū: quod est iesus: ⁊ interpretat᷑ saluator. Ut rem nois tui impleas: tu eris mihi iesus/ ⁊ me viuificādo saluabis. Et sic [Educes de tribulatione] huı⁹ seculi [animā meā ⁊ in misericordia tua] non in merito meo [disꝑdes oēs inimicos meos.] Quos etiā inimicos tuos merito dixerim: q2 in me seruo tuo te dñm meū: q̄ꝫ in se est/ ꝑsequūtur: ⁊ gloriā nolo tui: cui ⁊ non mihi salutē meā attribuo/ dicēs: Non nobis dñe non nobis/ sed noı tuo da gloriā. Hanc inquā gloriā saluti mee aduersando auferre conant᷑. Unde ꝯuenienter subdit᷑ [Et perdes oēs qui tribulāt alam meā] . s. diabolū ⁊ oēs obstinatos: et merito perdes me tribulātes [qm̄ ego seruus tu⁹ sum] Ad te in mea tribulatione recurrēs sicut seru⁹ humilis ⁊ fidelis vasallus recurrit ad dñm. ❡ Ecce ꝫ huı⁹ psalmi aliorūqꝫ psalmorꝝ penitētialiū leta ꝯclusio. Ecce spūalis leticie exultatio: quā salutaris pnie ꝯtristatio finaliter opat᷑. Uñ qui ꝑ penitētiā affligit᷑ tandē dicit: cōsolationes tue letificauerūt alam meā.

Oratio opis hui⁹ cōclusiua

Da ergo mihi dñe hos quos penitētiales psalmos ecclesia tua nolat: ⁊ a penitentibus tibi psallēdos esse ꝑdicat/ taꝫ digne ac deuote nō solum ore/ sed corde penitēdo psallere: vt per contristationē penitētie salutaris/ exultationē consequi valeā leticie spiritualis: vt post salutarē penitentiā tandē per spiritualē leticiā exultando dicā: Spirit⁹ tuus bon⁹ deducet me in terram rectā. Da mihi dñe hunc septenariū penitentialiū psalmorꝝ esse remediū ꝯtra septenariū mortaliū pctōꝝ: mihiqꝫ esse auxiliū ad septenariū virtutum principaliū/ ad septenariū donorꝝ spiritualium: ad septenariū beatitudinū/ ad septenariū deniqꝫ petitionū in oratione dñica cōtentarū. ❡ Da mihi domine in horꝝ psalmorꝝ meditatione timorē pene/ dolorē culpe/ spem venie/ amorē cordialis mūdicie/ desyderiū celestis patrie/ diffidentiā virtutis ꝓprie/ exultationē deniqꝫ spūalis leticie. De hoc eñ septenario mentaliū affectuū: pncipaliter agit᷑ in hoc septenario deuotorꝝ psalmorꝝ. His septem affectibus quasi septē scale penitentie gradibus ad vitā patrie celestis ascendit᷑: quo me finaliter deducit ⁊ feliciter ascendere/ ⁊ tecum habitare/ ꝑpetuoqꝫ regnare tu misericorditer ꝑstare digneris. Qui viuis ⁊ regnas in secula seculorꝝ: Amen.

❡ In hoc finit᷑ doctrinalis expositio magistri iohannis gerson sup septē psalmos penitētiales ⁊c̄.

Donatus moraliza-

tus venerabilis magistri Joānis de gerson/ Cancellarij parrhysiensis.

Partes orationis quot sunt? Octo. Que? cognitio substantie/ cognitio qualitatis/ cognitio ꝑcepti dei/ cognitio eiusdē/ cognitio hois ſm deū ⁊ ſm naturā: cōsyderatio futuri iudicij/ consyderatio leticie electorꝝ/ ⁊ consyderatio tristicie dānatorū. ❡ Nomē qḋ est? Homo: qı hō vocaris: si cognoscis substantiā tuā vnde fact⁹ es: veraciter scis: est nomē. Ecce cognitio sustātie q̄ est prima ꝑsorōnis: de terra es ⁊ I terrā reuerteris. ❡ Nomini quot accidūt? sex. Que? qualitas/ cōparatio/ genus/ nūerus/ figura/ casus. ❡ Cuius qualitatis hō? Appellatiue: q2 cōe est oībus hoībus de terra fieri: imo de viliori terra siue materia. Cōe est etiā oībus hoībus esse alal rōnale. ❡ Cui⁹ gradus cōparationis. Nullius: q2 hō nō debet augeri ꝑ presumptionē: nec minui ꝑ pusillanimitatē. Et ideo est nomē substātiuū vt stare habeat extra nimiū timorē: ⁊ ꝯtra nimiā ꝑsumptiōsam spem. ❡ Cui⁹ generis? Cōis. Quia tā viro ꝙ mulieri ꝯuenit natura hois. ❡ Cui⁹ nūeri? Singularis: q2 quilibet ꝑ se rōnē reddet ante tribunal christi. ❡ Cui⁹ figure? Simplicis: q2 nō pōt diuidi in ptes sectas. Oportet eñ si saluari dz/ ꝙ solū fidē christi ꝯfitea᷑/ ⁊ ab illa nō diuidat᷑. Qui eñ hāc fidē nō hſt/ nō hoies dici dñt/ sed bruta: qm̄ carēt rōne. ❡ Cui⁹ casus? Nolatiui ⁊ vocatiui: q2 nolat᷑ tā mortalis q̄ immortal᷑ erat creat⁹: ⁊ vocat᷑ opari⁹ q̄ eterne quieti erat deputat⁹. ❡ Cui⁹ declinationis? Tertie: q2 declinari ⁊ hūiliari dz tripl'r/ corā deo/ corā ꝓximo/ corā seipso. Ubi regit᷑? Si bene regit᷑/ a deo regitur: si male/ a diabolo. ❡ Discutiamus iā dicta. O hō si ꝯsyderare vis qḋ sis quo ad materiā/ sine dubio inuenies te nobilissimū aialiū: ala tua ad silitudinē dei est facta: ⁊ imagie ei⁹ insignita: habēs in se virtutē intelligēdi/ volendi ⁊ memorādi. Hec aia infusa est a deo in tuū vilissimū corp⁹/ fetidū ⁊ fragile: vt tanꝙ dña sapiētissima/ ⁊ tanꝙ hospes sagax domū tuā regat. Ipsa ꝫ quantū est de se/ sp valet agere q̄ dño suo sunt placita: ⁊ ad h̄ dirigit sens⁹ exteriores ad exteriora officia: nō inducentia quicꝙ nociuū ad lectionē sacrā vel ad crucē dñi intuendā/ vel ad alia salubria que sibi vtilia vident᷑. Idcirco si voluntatē carnis sequeris/ hospitē opprimis/ dñam occidis/ malū ꝫ ⁊ vile est h̄ hospitiū in q̄ taꝫ nobilis hospes ꝑdit᷑. Si ꝫ vis ſm animā viuere/ nō ſm carnē: cōsydera ꝙ caro tua terra est/ terre ꝫ ꝯditiōes serua. Terra eñ bassa ⁊ dura oia portās virtute patiētie ⁊ quāꝫ

to plus ab aliquo vexaris/ tāto ei plus bñfacias: tin hz̄c em̄ salutaris doctrine ⁊ diuine gratie inglu tire studeas: ⁊ siccus sis a fluxu vitioꝝ: carnis ⁊ cu piditatis terrene. Habes iā quid sit nomē/et quid sis ꝭm substantiā. s. nobilis ꝭm animā. Rogo ꝗ vt nobilit ⁊ rōnabilr te regas: nō viliter ⁊ carnaliter.

t Quid est pronomē. Re sponsio: Sicut hō est nomē tuū/ita pec- cator est ꝓnomen. Cū ergo corā deo orationē fun dis: pone ꝓnomē pro noīe/vt dicas: O pater cele stis nō vt homo te inuoco: sed vt pctōr veniā po- stulo ¶ Pronomini quot accidūt? Sex. s. q̄litas/ genus/numer⁹/figura/ꝑsona/casus ¶ Peccator ꝗ vt est ꝓnomen/cui⁹ qualitatis? Infinite: ꝓpter in finitā ⁊ incertā multitudinē delictorū que facio: ea numerare nō valeo. ¶ Cui⁹ generis? Omīs: quia omni generi vitioꝝ peccando participo. s. morta- liū ⁊ venialiū. ¶ Cui⁹ numeri? Singularis: quia singulariter pctā mea animā meā cruciant: ⁊ ꝯsci- entiā meā trucidant. ¶ Cuius figure? Simplicis quia nō possum ea diuidere in diuersis cōfessioni- bus: sed qñ volo confiteri/ oportet ꝙ oīa sub sim- plici ⁊ sub vna cōfessione dicā clare ⁊ distincte: cū cordis ꝯtritione ⁊ cū proposito emēdandi. ¶ Cu ius persone? Prime: Quia nō habet hō iudicare alios/sed seipsum dicēdo: Ego sum miser ille qui sic ⁊ sic vixi in cōspectu dei ⁊ angeloꝝ. ¶ Cui⁹ ca- sus? De statu innocētie in statū culpe. ¶ Cui⁹ de- clinationis? A manu dei ī manū diaboli. ¶ Quot sunt declinatiōes in ꝓnoīe? Quatuor. Prima est ab obediētia dei in suggestionē diaboli: ꝑ hāc de clinauit eua. Secūda est ab obediētia dei in cōsen sum mulieris: vt adam declinauit ꝑ euam. Tertia est a paradiso in hunc mundū. Quarta est ab hoc mūdo in limbū inferni. ¶ Quot sunt casus in ꝓ- noīe? Sex. Prim⁹ erat suggestio. Secūdus aduer tentia. Tertius discussio. Quart⁹ delectatio. Qui tus consensus in mēte. Sextus cōsensus in opere.

¶ Que sunt ꝓnoīa primitiua ⁊ deriuatiua? Alīj hoīes omnes ab eisdē deriuati deriuatiua dicunt

¶ Declaremus p̄missa. Primo ꝓposuit diabol⁹ fructū eue ad comedendū: Ecce suggestio. Secū- do vidit Eua illud lignū visu delectabile ⁊ ad edē- dum suaue: Ecce aduertentia. Tertio dicit ꝙ dñs prohibuerit eis vsum fructus illius ne morerent: Ecce discussio. Quarto respondēte diabolo ꝙ nō morerent: sed essent sicut dīj sciētes bonū ⁊ malū: cepit ipsa delectari: Ecce delectatio. Quinto ipsa sentiens nullū periculū imminere in vsu illius fru ctus: cōsensit int⁹ vocis diabolice: Ecce cōsensus in corde. Sexto ipsa ardens desyderio in aspectu illius pulchri fructus ⁊ suauis: ⁊ comedit: Ecce cō sensus in opere. Sic etiā quilibet ad peccatū alli- citur. Primo ordinat in villa quedā chorea. Se- cundo ego audiēs cantus illius vel vidēs illā: ape- rio oculos meos ad videndū. Tertio arguo ī me- ipso hoc nō esse bonū. s. inspicere illā choream: tñ ꝑmanēs voluptati indulgeo. Quarto delector nō solū in aspectu choree ⁊ auditu cantus/sed etiā in aspectu puellarū. Quinto cōsentio intus in corde meo cū aliqua earū coire. Sexto consensum illū ꝑ desyderiū illud intus ꝯceptū perficio ope: et ecce mortua est anima. Et sicut dixi de isto vicio/ita de oībus alīјs intelligendū est. Auertamus ergo nos ab oīni carnali delectatione: qñ nobis ꝓponit si- cut molendinarius qñ videt ventū sibi nō conue nire/vertit molendinū: quia nisi in principio obste mus: sine dubio periculū casus vix euadem⁹: sicut Dauid: si non in solario ꝑ fenestrā perseuerāter ꝑ spexisset/in ꝯcubitū Bersabee nō cecidisset. Qua- re aduertendi sunt oculi ne videant vanitates. Et tm̄ de pronomine.

Quid est verbū. Respō- u sio: ꝙ est preceptū dei. s. vt diligamus in uicē. ¶ Verbo quot accidunt? Septē. Que? Qua litas/cōiugatio/genus/nūerus/figura/tēpus ⁊ ꝑ- sona. ¶ Cui⁹ qualitatis? Talis videlicet: Diliges dñm deum tuū ex toto corde/ex tota aīa/⁊ ex tota virtute tua: ⁊ proximū tuū sicut teipsum. ¶ Cui⁹ cōiugationis? Totius. Quia vna pars nō valet si- ne altera: nullus diligit deū qui odit ꝓximū: nec ecōuerso. Similiter in preceptis: qui vnū frangit/ factus est omniū reus: vt dixit Jacobus. Et ideo oportet ꝙ oīa ꝯiunctim seruētur. ¶ Cui⁹ gene- ris? Actiui. Quia oportet nos id ope perficere si il lud velimus seruare: q2 auditores legꝭ nō iustifica bunt apud deū sed factores. ¶ Cui⁹ numeri. Plu ralis: q2 sunt ista decē: Credere in deū. Non inani ter iurare ꝑ ipsum. Festa celebrare. Honorare pa rentes. Nō occides. Non furaberis. Nō mecha- beris. Nō falsum testimoniū dabis. Nō adultera- bis. Non ꝯcupisces rem alienā. Vel sunt ista duo . s. dilectio dei ⁊ ꝓximi. ¶ Cui⁹ figure. Simplicis q2 in vnitate puri cordis debet seruari. s. in chari- tate. Plenitudo em̄ legis est charitas: vt dicit Pau lus. ¶ Cui⁹ tēporis. Presentis. Quia oportet ꝙ in p̄senti perficiat hoc p̄ceptū. s. ꝙdiu sum⁹ in hac vita. ¶ Cuius ꝑsone. Prime/secūde ⁊ tertie: quia ego/tu/ ille/ oēs tenemur hoc p̄ceptū custodire. Dixit em̄ dñs: Si vis ad vitā ingredi/serua māda- ta. ¶ Declarem⁹ iā predicta. O homo tu credis in deum vnū: ⁊ diabol⁹ credit ⁊ nihil sibi ꝓdest. Si veraciter in eū credis/eū adora/cole/honora: hoc p̄ceptū frangis qñ voluptati insistis. Secūdo non debes inaniter ꝑ ipsum iurare: hoc frangis qñ piu ras/vel ꝯsuetudinaliter iuras/vel qñ dubitāter iu ras. Ideo dñs dicit: Non iurabis oīno: sed est est/ nō non/sit verbū tuū. Tertio debes festa celebrare . s. ecclesiam frequētando/insistēdo orationi/lecti- oni vel opibus misericordie. Hoc frāgis qñ ocio ludoꝝ/comesationū/ebrietatū/colloquioꝝ nō spūa- alium vacas. Vel qñ manualiter laboras qd̄ oīno necessariū nō est. Quarto honorabis parentes eis obediendo/reuerentiā exhibendo: ⁊ pro posse sub ueniēdo: hoc frāgis qñ eis maledicis/vel spernis vel molestaris ⁊ inquietaris: nec subuenire studes. Quinto/nō occides: hoc frangis qñ irasceris ꝓxi mo tuo sine causa: vel qñ eum derides/vel famam nolando: vel qñ mortē alicui⁹ desyderas quā per te inferre nō vales vel times. Sexto nō furaberis:

hoc frangis qñ violenter rapis alicui⁹ bonã: vel occulte vel manifeste: vł qñ detractiõe famã ꝛ honorẽ furaris. Septimo/nõ mechaberis.i.nõ luxuriaberis aliquo modo: qui si ɔtinere nõ possis/nube: ꝛ tunc licite potes: hoc frangis nõ solũ qñ actũ sed etiã quãdo aliquã curiose ꝛ cũ ɔcupiscentia vides/ ꝛ tunc plus qñ virginẽ vel deo dicatã desyderas. Octauo/nõ falsum testimoniũ dices ɔtra aliquẽ. Hoc frangis qñ etiã aliquos ɔducis vel hortaris vt false testent: vel qñ aliquos cautelosis verbis circũuenis vt eos decipias. Nono/alteri⁹ vxorem nõ concupiscas: nõ adulterabis: hoc frãgis quãdo vxorẽ propriã deseris/ ꝛ aliã ducis: vel qñ alterius vxorẽ ꝛ non tuã tangis: vel si in religione existens mulieri ɔiungeris: vel si presbyter secularis es/mulierẽ tangens: vxori tue quã desponsasti .s. ecclesie iniuriã facis: sicut religiosus lubric⁹ sue religioni. Decimo/rem alienã non ɔcupisces: hoc frangis qñ cõmodũ alterius impedis ꝓ tuo augẽdo. Vel si abducis alteri seruũ suũ vel ancillã vel filiam/vel alterius officiũ/ dignitatẽ/prebendã: et hmõi desyderas. Non enĩ nocere debes proximo tuo/sed ꝓdesse: ppterea ꝓximo charitatẽ impẽde .i. septẽ opera misericordie: et subueniẽdo in fame siti/nuditate ꝛ frigiditate/infirmitate/carcere ꝛ tribulatione.

x **Quid est aduerbiũ q̊d** verbo addit/ ꝛ significatũ eius perficit. Si ergo verbũ est cognitio ꝓcepti diuini/ vt iã dictũ est. Aduerbiũ est exhibitio operis. Sed adhuc alio modo ꝙ iam supra dictũ est: vt patebit inferius. ¶ Aduerbio quot accidũt. Tria.s.cõparatio/ significatio ꝛ figura.i.habitudo/similitudo ꝛ distinctio. ¶ Declaremus iaz ista tria. Qui ꝓcepta dei vult perficere/debet etiã seruare habitudinẽ.i. modũ in facto suo: vt si elemosynã vult facere/ debet cõsyderare/qñ/vbi/quib⁹/qualiter/quid/quantũ ꝛ ordinate. Hec sunt aduerbia loci/qualitatis ꝛ ordinis. Significatio: vides duos paupes: vnum in luto iacentẽ/alterũ hostiatim mendicantẽ: da elemosynã primo/ ꝛ alterũ dimittas si ambobus nõ vales. Si vis orare/ora ꝓmo qd̊ orare debes: ꝛ horas canonicas: si vouisti prius ꝑsolue/postea lege ꝛ ora. Si nõ vouisti/lege ꝓmo pater noster: quod deus instituit legendũ/ ꝛ postea qd̊ tibi placet legere poteris. Si vis ieiunare/primo serua ieiunia ab ecclesia ordinata: ꝛ si plus facere velis/postea facere poteris. Sic ergo in oĩbus attende circũspectionẽ: vt aduerbiũ debite ponas iuxta suum verbũ. Si enĩ in vespertino tẽpore tãdiu comesationi/potationi seu alteri inepte voluptati insistas: ꝙ ꝓ nimio sopore de mane surgere nequeas ad missam audiendũ: vel ad aliquod aliud bonũ opus exercẽdum: sic mutãdo noctẽ in diẽ ꝛ econtra: sine dubio nõ ponis aduerbiũ rite iuxta suũ verbũ. Cõparatio istius aduerbij sic est faciẽda. Diuites plus ꝙ paupere s inde licẽtius ꝛ largius elemosynã dent quantũ ditiores sint. Sic in illis cõparatio fienda est: qui sciẽtia pollẽt vel potestate vel dignitatẽ: vt quilibet ꝭm id qd̊ põt/faciat: alij plus/alij minus.

Alius põt dare aurũ/alius aquã frigidã/alius verbũ consolationis/ alius subuentionẽ ministrãdo/ alius in docẽdo/alius est fortis/ ꝛ oĩa seruare põt: alius infirm⁹ ꝛ misc̃dia indiget vt sibi fiat dispẽsatio: alius sic charitate feruet ꝙ parũ reputat quicq̃d patit: alius tã infirmus ꝙ cito cadit peccãdo ꝛ cito resurgit penitẽdo. Figura hui⁹ aduerbij est: habẽda sit distinctio. Sũt aliqui simplices/ aliqui cõpositi. Itẽ simplices sunt q̃ in solitudine manẽt separati ab oĩm hoim ɔuersatiõe: sicut Antonius Joãnes baptista/Benedict⁹: ꝛ multi quondã eremite fuerũt. Cõpositi sunt in multiplici differẽtia. Quidã sunt pure seculares/alij religiosi/alij ꝓdicatores: ꝛ quotq̃t sumus licet diuersi/tñ ad laudẽ dei oẽs creati sumus: sicut diuersarũ imaginũ picture ornãt thalamũ. Hec de aduerbio dicta sufficiãt.

Quid est participium. y Responsio: ꝙ est cognitio hoĩs ꝭm naturã ꝛ ꝭm deũ: videlicet vt cognoscat quilibet homo quid sit per se: ꝛ qualiter esse debeat ꝭm deũ. ¶ Participio quot accidũt. Sex.s.genus/casus tẽpus/significatio/nũerus ꝛ figura. ¶ Cui⁹ generis est homo participiũ? Cõmunis triũq: ab Adã ꝛ Eua generati sum⁹ qui duo trinitati attribuunt .i. deo q̃ est trinus in ꝑsonis. Sed adã imediate sicut ait Lucas: Enoch fuit filius sem: ꝛ sem fuit filius ade: et Adã fuit filius dei. Eua ꝟo mediate: qr de costa ade facta erat. ¶ Cui⁹ casus? Peccati inobedientie. Ecce q̃d sumus ꝭm nos: a pctõribus ꝓcessimus ꝛ pctõres sumus: hec sũt genera ꝛ casus: hec duo sumit participiũ a noĩe. ¶ Cui⁹ tẽporis? Presentis. Quia in presenti tpe penitẽtia agẽda est/ ꝛ laborandũ est ꝓ futuro ꝓmio. ¶ Cui⁹ significationis? Primo actiue.s.faciẽdo bona opa. Secũdo passiue patienter sufferẽdo mala. Tertio neutralis.s.coercendo ppiias virtutes ꝛ cogitatiões. Quarto deponẽtalis.s.abijciẽdo oĩa vitia mortalia. Quinto cõmunis.s.custodiendo ꝓcepta dei et ordinationes sctẽ ecclesie: hec duo.s.tpa ꝛ significationes sumit hoc participiũ in verbo: vide ergo quales esse ꝭm deũ debeam⁹. ¶ Cui⁹ nũeri? Pluralis: videlʒ vt in hac ecclesia militãte possum⁹ cõputari cũ iustis: ꝛ in ecclesia triũphante cũ angel̃. ¶ Cui⁹ figure? Primo simplicis: vt non dissociemur a fide hic male viuẽdo: ꝛ nõ diuidamur a saluãdis supernis i iudicãdo. Secũdo cõposite erat: ꝛ ideo hoc participiũ capit duo.s.numerũ ꝛ figurã a noĩe ꝛ verbo. ¶ Discurramus iã dicta. Nã planũ est ꝙ a pctõribus descẽdimus ꝛ generati sum⁹: ꝛ quotidie peccãdo cadim⁹. Que est pulchritudo nostra seu puritas/ qua deo placeam⁹ tanq̃ spõsa viro suo? Que etiã fortitudo nostra/qua diabolice suggestioni resistere possimus: si nec carnis illecebris reluctari sciam⁹? Si etiã terra sum⁹ ꝛ in terrã reuerti necesse sit: que est nobilitas seu celsitudo nostra siue ptãs ꝙ in nobismetipsis vane ɔfidentes: aiarꝝ nostrarꝝ saluti ꝓuideamus? Et si breuis est vita ꝓsens ꝛ horaz incerta: que est ista fatuitas cordis nostri/ ꝙ tantũ solicitamur ꝓ acquisitiõe diuitiarũ/facultatũ/dignitatũ ꝛ hmõi: que oĩa in

momēto a nobis recedūt ⁊ nunꝙ̄ redeunt? Dicit
eīm Job in ꝑsona cuiuslibȝ hoīs. Cōparatus sum
luto: ⁊ assimilatus sum fauille ⁊ cineri: qꝛ quid ali-
ud sumus ꝙ̄ pleni putredine vitioꝝ? Sicut cito in
flāmantes ⁊ ꝓuocātes alios ad iracundiā: vel eis
damnū vel scandalū inferētes sicut fauille cito va
nitatibꝰ insistentes ⁊ cito ꝓuocati ad iram/seu ac-
censi auaricia: sicut cinis q̄ leuis/siccus ⁊ paruus
⁊ ab igne ꝯsumpto derelictus: q̄i ⁊ leues sumꝰ/sicci
⁊ vani ex defectu humoꝝ diuine gratie: parui ex pu
sillanimitate ⁊ ab igne ꝯcupiscentiaꝝ carnaliū cō-
sumpti tanꝙ̄ pctōres ad coꝛ redeamꝰ/ ꝯsyderātes
ꝙ participiū est eiusdē significationis cuiꝰ generis
est verbū: ita etiā sumus cōformes volūtati dei cū
simus facti ad imaginē dei: qꝛ vituperio dignꝰ est/
q̄ recta docet ⁊ male viuit. Ita ⁊ nos multo fortiꝰ
vituperādi sumꝰ si imagine dei depicti filies ei dici
mur/⁊ tñ ꝑ enormē vitā ab eo discrepamꝰ. Demꝰ
ḡ honorē figulo nostro voluntatē eius ꝑficiendo.

z Quid est cōiunctio. Re
sponsio: ꝙ est futuri iudicij cōsyderatio
vel cognitio. ¶ Cōiunctioni quot accidunt? Tria
.s. potestas/figura ⁊ ordo. ¶ Cuiꝰ potestatis? Di-
uine. Quia deus faciet iudiciū ⁊ primo copulabit
.i. ꝑ angelicā tubam oēs ad iudiciū ꝯgregabit. Se
cūdo disiunget .i. bonos a malis segregabit. Ter-
tio explebit .i. numerū electoꝝ ꝑficiet/ ⁊ in ciuitatē
illā que ꝑ luciferi ⁊ socioꝝ eius casum rupta est re
cuperabit. Quarto causabiꝛ .i. causabit reprobos/
dicēs: Ite maledicti in ig. eter. Quia esuriui ⁊ nō
dedistis mihi mādučare. Sitiui ⁊ nō dedistis mi-
hi bibere. Nudus erā/⁊ nō cooperuistis me. Et ra
tionē iustā dabit ꝓ electis/dicens: Venite bñdicti
patris mei/ ꝑcipite regnū qđ vobis paratū est ab
origine mūdi. Esuriui/sitiui/ hospes erā/infirmꝰ
⁊ nudus erā/⁊ cibastis/potastis/collegistis/visita
stis ⁊ cooperuistis me. Item sunt quinꝗ species
huiꝰ potestatis. ¶ Cuiꝰ figure? Primo simplicis
quo ad impꝑfectiores. Secūdo cōposite quo ad ꝑ-
fectiores: q̄i oēs stabimꝰ ante tribunal christi: siue
simplices .i. qui in bona simplicitate vixerūt: siue
q̄ in mala simplicitate viuētes seipsos ꝑdiderunt:
licet forte alijs nō nocuerūt. Cōpositi siue bene vi
uētes .s. bene docēdo se ⁊ alios ꝓmouerūt: siue qui
ꝑ malā vitā ⁊ malas instigatiōes se ⁊ alios corru
perūt. ¶ Cuiꝰ ordinis? Primo ꝑpositiui. Scđo
subiūctiui. Quia ṗmo saluādi iudicabūꝛ sicut scri
ptū est: ꝙ post prudētes virgines venerūt fatue: et
post illos q̄ a dextris erāt/venit iudex ad sinistros
¶ Ponderemꝰ dilectissimi huiꝰ regis potestatē:
ad cuiꝰ iussionē oēs huiꝰ terre habitatores/reges/
duces ⁊ comites cuiuscūꝗ dignitatis hic reputā-
tur: in illo extremo die cū vilibꝰ ꝑsonis equaliter
viles reputabuntꝛ: ⁊ qui iā magna palacia edificāt
ibi bene speluncā paruā reperire vellēt: in qua a fa
cie dñi fugientes tunc latere possent. Si enī iuxta
scripturas/iustus vix saluabiꝛ: quis non timebit?
Si opa .i. cogitationes deus discutiet: q̄d faciemꝰ
qui opa non habemus? Si in illa voce. Ego sum:
hōs qui ad capiendū eū venerant tpe passionis ad

terrā sunt ꝓstrati: q̄d pōt facere tonitruū horribi-
le/quasi gladiꝰ bis acutus tonabit ⁊ scindet iudi-
caturus? O ꝙ̄ timere pōt quisꝗ a rege tꝑali voca
tus vt rōnē iudicij ponat cū eo: Imo licet in nullo se
forefecisse regi sentiret: tñ adhuc sub rōne iudicij
corā eo trepidaret: quāto magis ḡ nos sollicitari
oportet q̄ certi sumꝰ summi iudicis ṗsentatione in
illo tremendo examine: vbi ⁊ angeli ꝯtremiscunt.
Sed etiā paulꝰ qui tāta ꝓ christo vicit certamina
quietis: ⁊ āte virtutē erat ꝙ cū libera ꝯscia dicebat.
Nihil mihi ꝯscius sum. Quid est ꝙ tā falsa securi
tate nos ipsos firmamꝰ q̄ in mille defectibꝰ torpe
mus? Quis enī gloriaꝛ mundū se habere coꝛ/imo
nullꝰ scire pōt an odio vel amore dignꝰ sit. Habe
amus ḡ ṗ oculis cordis nr̄i illud horribile qđ āge-
lica tuba clamabit: Surgite mortui/venite ad iu-
diciū: ⁊ quid tunc rn̄debimꝰ iudici iā ṗcogitemꝰ.

Quid ē prepositio. Re
sponsio: ꝙ est ꝯsyderatio leticie electoꝝ:
qꝛ (vt iā dictū est) illi ṗponunꝛ dānandis. ¶ Pre
positioni quot accidūt? Vnū tm̄ .s. casus. Non ca-
sus pcti/sed casus hūilitatis. Et ideo duplex erit
in eis casus. Primꝰ actūs quo accusabūt patriā
huiꝰ seculi totiꝰ neq̄tie: sicut scriptū est: Totꝰ mun
dus in maligno positꝰ est: ⁊ de hoc humiliabūt se
corā deo gratias agēdo q̄ a neq̄tia huiꝰ seculi pu-
ri erūt seruati: ꝙ̄diu hic ꝯuersati fuerūt. Secūdus
casus est ablt̄ūs quo ꝯgratulabunꝛ illi de illa ho-
ra q̄ ablati fuerūt ab h̄ seculo nequā: ⁊ introducti
in illā supnā patriā: ⁊ ꝑ hoc hūiliabūt se corā deo
regratiādo: ꝙ eos traxit de labore ad requiē/de pe
riculo ad securitatē/de tribulatiōe ad pacē/de tri-
sticia ad gaudiū. Si ḡ ꝯsyderare ⁊ pēsare velimꝰ il
lius supne felicitatis quāta sint gaudia ṗmo reco
gitemꝰ huiꝰ seculi mala: ⁊ ꝑ ꝯtrariū quāta supna
sint bona. Et ṗncipalr̄ hic tria abūdant/vitia/tri
bulationes ⁊ indigētia. In illa aūt supna ciuitate
abūdant/pax/puritas ⁊ sanctitas. Qui ergo mente
hec bene reuolueret/statim ꝑpendere posset ꝙ̄ fe-
lix est q̄ toto mortis desyderio ad illa supna anhe
laret: ⁊ ꝙ̄ vilis etiā q̄ solū ea q̄ huiꝰ seculi sunt/que
rit. O quot vitijs carnalis putrescit: quot tribu-
lationibꝰ quatiꝛ/quot etiā subuētionibꝰ eget? Qui
aūt celesti potiꝛ gr̄a siue gloria/dei maiestatē/boni
tatē ⁊ gloriā incessanter ꝯtēplaꝛ: qꝛ vbi ea est/spūs
in nullo pōt impediri/omī pace gaudet/ipsū regē
pacificū secum hꝫ ꝯsortē totius glorie ⁊ ꝯcordie: ⁊
oī desyderio satiaꝛ: sicut ait ꝓpheta: Satiabor cū
apparuerit gl̄ia tua. Cōsyderemꝰ etiā ꝙ̄ iocundū
ē in aula regis existere: vbi rex sedet coronatꝰ ⁊ in
dutus veste regia/omī forma speciosus/ ⁊ multis
militibꝰ circūdatus ei reuerentiā dignā exhibēti-
bus. Aula etiā vestibus varijs ac ṗciosis picturis
ornata. Vbi etiā oīa gn̄a musice adessent/fercula
delicata ⁊ supfina. Vina quoꝗ ⁊ alia pocula redo-
lentia haberenꝛ: quicq̄d etiā ad iocunditatē loci ꝑ
valeret ibi appareret. Postrēo si ibidē oēs specio
sitate sūma ⁊ pacis cōcordia ⁊ imēsa leticia gaudēt
expulso oī piculo/timore/cura vl̄ modestia. Cui
q̄so hmōi solatio esset desyderabiliꝰ: maxie si hec

ꝑpetue posset durare absq̧ fastidio: sic sine dubio illa sup̄na celestis curia incōparabiliter omī aula p̄sentis seculi est speciosior: vbi rex pacificus/ scʒ christus/ sedet coronatus diademate quo coronauit eū pater suus speciosum forma p̄ filijs hominū ad dexterā suā: vbi circūstant nouē ordines angelorꝝ cuʒ summa diligentia ꝛ reuerētia/ ac mutua concordia deū laudantes ꝛ dicētes: Salus deo nostro qui sedet sup̄ thronū ꝛ agnum: ibi ista aula est stellis caudentibꝰ ornata omī pictura claroribꝰ: ibi anime sanctorꝝ in pace ꝛ securitate maxime perpetua ꝛ iocūditate gratulant̄. Et quid p̄sumo per comparationē tantā gloriam superne patrie denudare: cū scriptura dicat/ ꝙ ibi sunt que oculus nō vidit/ nec auris audiuit/ neq̧ in cor hominis ascēdit. que p̄parauit deus diligentibꝰ se. Sileat ergo lingua ꝛ penset mēs nostra/ ꝙ inestimabilis est illa felicitas: vbi totū habetur quod desyderat̄: frui solum deo filio glorioso ꝛ videre regē glorie in decore suo sola satietas animarū.

Quid est iteriectio. Responsio:

Quid est iteriectio. Responsio: ꝙ est tristicie dānatorꝝ consyderatio: qꝛ sicut interiectio grāmaticalis signat mētis affectū voce incognita: ita interiectio illa spiritualis signat hoīs interioris motū ex passione dolorosa. Juteriectioni quot accidūt. Unū. s. Significatio tm̄. Significabitur eīn manifeste intolerantia pene gehēnalis. Primo leticia demonū super tormētis aiarꝝ: Secūdo dolor animarū dānatarꝝ. Tertio admiratio iniustorꝝ āgelorū malorꝝ dicētiū ad seipsos: O quāta erat cecitas nostra q̄ tenens nos in seculo: stultū nobis visum fuit cū prelatis predicatoribus/ ꝛ ceteris bonis hominibꝰ fugere voluptates carnis ꝛ oblectamēta mūdi: ne in hūc locū intraremus: ꝛ ecce nunc merito ista patimur quia eos audire contēpsimus. Quarta metus. i. timor: quia anie dāmnādorꝝ maximo timore formidabunt: cū hostes infernales eas vexabūt igne inextinguibili/ verbis acerrimis/ oculis ardentibus vultu tumido/ specie nigerrima. De hac pena dicit̄ in euāgelio: ꝙ ibi erit fletus et stridor dentiū: id ē ibi habundāt dolores ꝛ acerrima pena: quia nullus flere solet/ nisi nimia tristicia grauatꝰ. De hac etiā pena dicit Esa. Uermis eorꝝ non morietur/ ꝛ ignis eorꝝ non extinguetur: quia vermis cōscientie nunq̄ sedat̄ quin semp̄ remorsum cōscientie patiatur: ex quo iudicium dei cōmendabunt/ ꝛ seipsos ꝯtinue accusantes indignatione ꝛ ira torpebunt. Ignis etiā pena nūq̄ extinguet̄: similiter vermis eorꝝ nunq̄ morietur: despectio eorꝝ semp̄ remanebit/ ꝛ ignis conscientiarꝝ quē hic accenderāt/ ibi p̄ficietur. Et de hoc psalmista ait: Ignis ꝛ sulphur ꝛ spiritus ꝓcellarū pars calicis eorꝝ. i. ꝙ pars tormentorꝝ gehēne erit ardor ignis/ fetor sulphuris/ ꝛ tempestas maligni spiritus. Et vt clarius ista pena declaret̄/ sumamus exemplū per simile: Faber ferranꝰ solet esse niger facie: habet caminū obscurū/ in quo ponit ferrū vt incalescat: postmodū per se ꝛ suos coadiutores cū malleis percutit ad nutū suum. Ecce faber iste est diabolus qui nigerrimus est. Caminus obscurus est infernus omī claritate priuatus. Ignis est pena flāme ardentis. Carbones appositi signāt/ ꝙ pena ista nunq̄ vel parū laxatur/ sed magis incensa efficit̄. Ferrum est ipsa anima dānata que ibi vel isti igni exponit̄ ꝑpetuo cōburenda: hanc verbis acerrimis exprobrare demones nō cessant. Dilectissimi ergo nos scientes iam ista: q̄diu hunc mundū possidemꝰ/ statū penitentie ducamꝰ ne diabolꝰ postmodū sup̄ nos gaudeat: sed potius sanctorꝝ angelorꝝ gaudiū suppleamus: q̄ gaudēt sup̄ vno peccatore penitentiā agente. Cogitemus quō redempti sumus sanguine christi: ꝛ nullo modo frustret̄ tantū beneficiū in nobis ne sicut stercora de ventre purgando exeant: et sicut quisquilie a lignis abscise in ignē proijciātur: ita nos post hanc vitā tanq̄ stercora de medio ecclesie tollamur/ tanq̄ palee ꝛ quisquilie in ignē gehenne ꝓijciamur. Ibi ergo nostra fixa sint corda vbi vera sunt gaudia.

¶ Finit donatꝰ moralizatꝰ egregij doctoris magistri Joānis de Gerson cancellarij parrhysieñ.

Carmen de vita solitaria:

vide supra inter carmina super magnificat. xcvi. D. quod sic incipit: Dispersit oēs vana de sede superbos. Et finit circa literā F. sic: Sola vacat soli sed socialis ouat.

Epitaphium magistri Joannis de Gerson.

E Vocat ad planctum, studium te
parrhysiense,
Et celebrem gemitū funere plaga recens.
Qui tibi nūc rapit̄ praeclarus morte ioānes
Cancellarius in te fuit officio.
Intra tuos natos nō huic similē meruere
Cernere, uel quēq̧ secula nostra parem.
Nullus pangerico mēdaci me putet ista
Latius ut crescat scribere, fama uiri.
Huius (teste deo) uirtus superauerat oīe
Hic calamus laudis, quod sibi ferre ualet.
Primitias aeui christo dans, indole pura,
Iacta senex legit semina messe graui
Ocia deuitans puerilia, tunc puer ipse
Grandis honestatis prodidit indicia.
Carnis sorde carens, aetatis iter iuuenilis
Transijt hinc lubricū, quo fere quisq̧ ruit.
Oīe sequēs tēpus, dedit almae theologiae
Cuius professor claruit eximius.
Coepit eīn rectū facere, post recta docere,
Vt melius uoci consona uita forat.
Tinnula uox eius, gestu comitata uenusto
Vera suadebat, coelica uerba docens.
At quotiens dura ceruix flecti reproborū
Debuit infamia ...

Rhetor & orator miro sermone diserto,
Dicta coaptauit moribus in uarijs.
Doctrina quātus fuerit, quātū arte ꝓfund⁹
Edita quæ fecit plurima scripta docent.
Scripsit ad omne genus mulierū siue uirorū
Ad christū uia sit quo breuiore modo.
Multos pterea tractatus, opuscula grata
Condidit, hæc morū sunt decus & speculū.
Sermo tenax ueri, ferro penetratior omi
Semp amicus ei fluxit ab ore suo.
Prædicat hic cōstās secur⁹ & absq; timore,
Quæ sibi causa dedit aspera multa pati.
Propter eū natale solū linquēs peregrinus,
Oris se externis tradidit atq; locis.
Vñ a re sumpsit gerson cognomē honestū,
Quod si transfertur aduena significat.
Talia principia meritorū totq; triūphos,
Quis finis claudet, meta ue qualis erit.
Heu mors seua nimis subijt q̄ florida cūcta
Contriuit uastans, ac cito cōminuit.
Tot bona furaē una qua proxima hora
Filum succidens impia parca ferox.
Sed qd ago dū te mors crudelē uocitaui,
Illi cū potius gaudia dona pares.
Egit em̄ moriens christus, ꝙ porta quietis
Perpetis atq; fores luminis introitus.
Hinc ipsi refero grates ꝙ despoliauit,
Occisusq; tuā perniciem perimit.
Quo fuerit natus anno uel obit, retinere
In promptu si uis, calculus iste dabit,
Annos mille cape christi, centū quater adde
Vicenū nonū tu simul accipito.
Iulius orbe suo lucem uoluit duodenam
Curarū requies, quæ sibi grata fuit.
Iam sexagenos terris cū liber abiret.
Et sextus ferme fluxerat annus ei.
Hūc cāpan⁹ ager gallus dat parrhysiorū
Erudijt tellus, æmula turba fugat.
Ast hūc dū fugeret, fouet germania felix,
Fit tibi Lugdunū posterior requies,
Quod uiuū recipit defuncti sic tenet ossa,
Imprecor ut redeat spiritus ad dominū.

Aliud

Fortis in ecclesia bellator maxime gerson.
Armatus gladio cingis ouile dei.
Viuūt scripta tua q̄uis sint ossa sepulta.
Omnib⁹ exēplar se dant imitabile doctis.

Epitaphium scriptū in circūferētia sepulchri in Lugduno in ecclesia sancti Pauli: in tabula muro appensa iuxta arma sua.

Magnū parua tenet uirtutib⁹ urna Ioannē,
Præcelsum meritis gerson cognoīe dictū.
Parrhysius sacræ professor theologiæ,
Claruit ecclesiæ qui cancellarius, anno
Milleno dñi centū quater, atq; uigeno
Nono, luce petit superos iulij duodena.

Epistola fratris Joānis de Gerson ordinis celestinorū directa fratri Anselmo eiusdē ordinis sup opusculis Joānis cācellarij parrhysiensis.

Postulasti sepius amantissime mi frater in christo: vt ea tibi cōmunicarē opuscula q̄ a germano meo domino parrhysien. cancellario cōpilata cognoscimus asserens, te feruentissimo amoris desyderio illorū studio incumbere. Pareo libēs petitioni tue: tum qꝛ nihil tibi denegare queo: tum qꝛ mira cōplacentia sicuti creberrime sum expertus: eadē amplecterē adeo, vt tanta importunitate densissimarū occupationū quib⁹ artaris: non potueris abduci, quin plurima ex his ꝓpria manu trāscripseris: ⁊ auide ruminādo ventri memorie tenaciter cōmendaueris. Crudele ergo mi frater existimarē si doctrinā hanc saluberrimā similagineū panem: quē in diuersis tractatulis / veluti quibusdā cophinis aut sportellis: reconditū largiter habeo: esurienti tibi ⁊ tam auide postulanti non cōmunicarē. Proinde nōne sacrilegij cōuincerer: si hunc doctrine thesaurū quē mihi indignissimo eius fratri ꝑ mea eruditiōe grādi zelo cōmendauit: humo defossum ⁊ absconditū retinerem. Scientia em̄ inuisa ⁊ thesaurus absconditus que vtilitas in vtrisq;? Qua insup ratione lucernā accensam absconderē sub modio que ponēda potius erat supra candelabrū / vt luceret oībus qui in domo sunt. Nonne etiā saluator noster admonuit. Sic luceāt opera vestra bona corā hominibus: vt glorificent patrē vestrū qui in celis est. Addo ꝙ sicut mihi crebrius absq; vlla palpantis adulationis nota testatus est: et aliq̄ ꝗplurimi viri, aliquid studendo reperis qđ amplius ſm subiectā materiā tuum delectet animū / illuminet / perficiat ꝙ hoc idem certissime confirmarē in memet agis: si non cōtinuo fraternalis amor suspectū reddere testimoniū diceret. Quid ergo? nonne ꝑferre volumus hūc nouissimū vel sui similes antiquissimis ⁊ sanctissimis diuine scripture doctoribus: q̄ abyssalis sapiētie ⁊ scientie fontes scaturiētes: ⁊ in maximos fluuios excrescētes ecclesiam vniuersam irrigarunt: ⁊ qui salubrius verbis docuerūt / vite cōfirmauerūt exemplo miraculis creberrimis choruscantes. Quorū equidem in elucidatione diuine legis tantus fuit labor: vt incredibili studio pene plures ediderit libros ꝙ exiguitas ingenij sequētium vel legere vel apprehendere potuerit. Patuit hoc in Augustino / in Ambrosio / in Orige. cui⁹

tot milia voluminũ Hieron. se legisse testat. Absit
hoc absit: vt hos relinquamus: hoꝝ obliuiscamur
vt nouis aduenientibus veteres doctores ꝓiicia-
mus: eos potius immensis honoribus attollimus:
nouis preferimus. Nam ipsi procul dubio sunt qui
laborauerũt: et hi nouissimi in labores eoꝝ introi-
erunt: illi dentiũ robore masticauerũt quod in me
atus faucium leuiter hi transglutiunt: illi acumine
naturalis ingenij et tota mentis annisu cũ gratia
dei radiante veritates altissimas et abscõditas val
de ꝑscrutantes/a crimine oretenus eructauerũt: ve
lut si quis ex abysso terre ꝓfundissima suffossis et
egestis ingẽti conamine ruderibus ꝑciosissima au
ri vel argenti pondera sustollat. Hi autẽ sua que
uis opuscula nõ aliunde ꝙ ex illoꝝ sententijs sa-
pienter ꝓtexentes: quia forte clarius seu politius
locuti sunt: nõ aliud egisse videntur hoꝝ plurimi:
ꝙ si quis rudem et informẽ/seu scabrã metalli mas-
sam nouiter eminera productã insplendentẽ et gra
tiorẽ diuerso limature genere formã artificialiter
educat. Nemo ergo nouissimoꝝ presumat se prio
ribus cõparare: nemo illos vetustate sua contẽne
re: Quemadmodũ ab hac temeritate lõge esse nõ
dubito frater vnanimis germanũ nostrũ quẽ lo-
quimur: sicut et dicta et facta eius omĩa testimoniũ
perhibent. Qui licet inter ceteros huius infelicissi
mi nostri tẽporis (pace omniũ dixerim) veluti vas
electissimũ repletus esset spiritu sapientie et intel-
lectus: et ob hoc a me/meisq similibus sepius inter-
pellatus fuerit: vt ꝑm talentũ sibi creditum de scri
pturis sanctis ad informationẽ morum nobis ali
qua saltẽ suo modo deferere vellet: vix tandem ad
hoc adduci potuit: vt extra ea que vel ex iniuncto
cancellariatus officio: vel ratione scholastici exer
citij cõpilare coactus est pauca opuscula inferius
annectata sub nõie proprio voluerit conscribere.
Nã mox vt inde sibi sermo fiebat aut velut obsur-
descebat: aut in aliud citius rem ducebat/aut du-
ris sentẽtijs nos increpitãs dicebat: Nescitis ꝗd
petatis/quãta qualia ve suppetunt ad manũ ꝓ de
uotionis exercitio insignia ꝓbatissimaq sanctorũ
doctoꝝ volumina/que omnẽ vite perfectionẽ salu
briter et sufficientissime ꝑdocent/ nec intẽdimus.
Ecce in promptu sunt Aug. suꝑ psalteriũ. Greg.
suꝑ Job. Cassianus in collationibus et institutioni
bus patrũ. Bern. suꝑ cantica. Richardus de .xij.
patriarchis et de archa mystica: Bern. iterũ ad fra
tres de mõte dei. Hugo de oratione: Anselmus in
meditationibus. Aug. iterũ in confessionibus et soli-
loquijs: autor ꝑterea summe de virtutibus et vitijs/
autor de spiritu et anima/et reliqui ꝙplurimi. Quid
amplius queritis? quid veteribus nouellos fastidi-
osi cumulatis? Faciendi plures libros nõ est finis
in his [illegible]

ingenij/maioribus cedẽs/nõ suam queuis ꝓcaciter
ingerens: quẽadmodũ de simia turpi refert fabula
quã non puduit pre ceteris terre bestijs fetum ꝓ-
prium veluti pulchriorẽ ante cõspectũ iouis infer
re. ¶ Ad hoc argumentat ꝙ plurima per eũ dicta
ta ita neglexit vt nisi pia quorũdã cura fuissent di
ligentius recollecta et transcripta: nescio si vsq mõ
cõparerent. Patuit hoc in illis primis opusculis
exercitij sui scholastici: in studio theologie parrhy-
sien. de nuptijs sapientie: que miro iucũdoq artifi
cio quantũ ex aliquibus concipi põt/studio florenti
peregit sumpto themate: Quesiui spõsam mihi eã
assumere. que tamẽ vel mala vt aiunt custodia: vel
quorundã auida rapina perdita sunt omĩa. Sic ni
hil est in humanis operibus stabile/nihil diuturnũ
itaq debemur morti nos nostraq ait Horatius:
Sed nec mirandũ vt ait Aug. si caduca cadunt et
mortalia moriunt. Et quot dixisse/ quot scripsisse
credendus est aplus Paulus celestiũ conscius se
cretoꝝ: qui ab hierusalẽ vsq illiricũ mare totũ re-
pleuit euãgelio: et tamẽ ex oĩbus vix supsunt. xiiij.
epistole. Sileo reliquos quoꝝ nõ est numerus. De
fleant alij ruinas palacioꝝ: laqueatas domos eru
tas/depopulationes ciuitatũ/abruta castra fortis
sima/mortes si vis hominũ/ego summe plangen-
dã duco iacturã vel modicã ciuitatis noue hieru-
salẽ deperdita: videlicet ꝑclarissimoꝝ viroꝝ cõmẽ
taria continentia verba vite doctrineq saluberri
me: quibus fides catholica gigni poterat et nutriri:
quibus insuꝑ roborari velut arx firmissima edifi-
cata cum ꝓpugnaculis cõtra quelibet inimici seui
entis machinamẽta: et ex talibus viuacissimis effi-
cacissimisq sententijs penetrabilioribus omni gla-
dio ancipiti/ cõfodi valebat hostis et enecari: qua
propter non absq illius subdola ꝓcuratione hoc ali
quãdo contigisse credendũ est: sicut econtrario li
broꝝ inutilium et curiosoꝝ atq perniciosoꝝ multi
plicatio: que quidẽ contra fidei nostre traditiones
tanta semꝑ prorupit inuidia vt per se suosq satelli
tes eam funditus de terra tollere/ aut saltẽ diuer-
sarum heresum velut zizanioꝝ suꝑseminatiõne cõ
fundere voluerit: sed o plene omĩ dolo et nequĩcia:
nequaꝙ ita erit vt existimasti: nunꝙ obturare po-
teris fontẽ aque viue salientis in vitam eternã si il
lam interdũ turbidam reddideris. Nã licet cadu-
ca sint omĩa que sunt sub sole: vt ait Ecclesiastes:
verbũ tamẽ domini quod suꝑ solem est/ manet in
eternũ: quod assidue perspicuas atq suauissimas
emanat aquas sapientie salutaris: quarũ impetus
letificat ciuitatẽ dei. ¶ Os si quis interroget: ꝗd
prodest tanta libroꝝ ad libros accumulatio/ et no
uelloꝝ cõscriptio: cũ iam totus orbis plenus esse
videat. Patet responsio: primũ quidem honesta

deuiata fuerit/humiliatur. Scriptura ſacra quotidie mentitur/ ⁊ ſpice interpretationū non deficiūt: quotidie vindemiaꝛ/ ⁊ botroꝝ ſpes non deſunt: ergo in hac vinea domini laborandū eſt aſſidue: ꝓpoſita ſpe mercedis immēſe. Nā qui elucidant me (ait ſapientia) vitā eternā poſſidebunt. ¶ Demū ponenda eſt veritas ſꝑcipue legis diuine in medio tanꝙ pulchꝛū aliquid: tanꝙ videlicet pꝛefulgidū quoddā lumen bonis amicū ⁊ delectabile: malis autē odioſum ſemꝑ/quo radiante ſi quid in domo dei decoꝝ probatūqꝫ eſt manifeſtū fiat: ſi quid autē turpe venenoſumqꝫ/ velut in angulo delitеſcit/ palam fiat: ⁊ arguaꝛ: Omnia enī a luce manifeſtātur/ait ſaluatoꝛ. ¶ Amplius ſicut in hominū corpoꝛibus videre eſt innumeras ⁊ diuerſiſſimas cōplexiones aut ꝯditiones: ſic in animab⁹ ꝓſpicere eſt: Ecce in corpoꝛali refectione (vt de ceteris ad pꝛeſens ſileam) cōueniens ſumatur exemplū. Cernere eſt aliquos quos ruſticos ⁊ agreſtes vocamus/cibis groſſiſſimis vti continue: ⁊ in his delicias cōputare: qui tamē etatem ꝓuectiſſimā trahunt. Uidebis alios tanta accuratione delicatiora queqꝫ ꝑquirere/⁊ in diuerſa curioſe ferri: vt vix inueniaꝛ qui deſyderiū illoꝝ vel ſemel libitū explere ꝑficereqꝫ valeat. Sunt rurſus alij cunctis oneroſi: ſimul qui velun moꝛtifera peſte languētes/ad omne quod apponiꝛ nauſeant: ⁊ oīa reprobātes (vt dici aſſolet) neſciunt quid volūt. At alij tempe rien bonā vbiqꝫ retinentes: ⁊ ſi alternationib⁹ interdū gaudeant/oīa tamē appoſita cū gratiarū actione recipientes/de oībus edunt: ⁊ dū eſuriem fugent ⁊ ventrē (vt aiunt) impleant/qualib⁹ nō curant. Simile aliquid reperire eſt in alimēto ſpiritu ali verbi dei: quod nō equaliter oībus cōuenit: nec vno modo paſcit oēs ⁊ viuificat. Eapꝛopter ſummus pater familias menſam ſacreſcripture oīs generis dapibus refertiſſimā nobis appoſuit: ī qua ſic celeſtium deliciarū copia ſalutaris exuberat vt ibi ſit quod pfectus comedat: ibi qō paruulus ſugat/ibi lacteus potus quo tenera adhuc fideliū nutriatur infantia/ibi ſolidus cibus quo rubuſtoꝝ ꝑfecta iuuentus ſpiritualia ſancte virtutis accipiat incremēta. ¶ Poſtremo nō ignoꝛātur aſtutie diaboli: cui mille nocendi artes inſunt: qui in hu⁹ era: is ſenio delirare multos cogit: ⁊ vbi palā ſeuire non valet: inſidiaꝛ interdum pernicioſius in abſcondito: quaſi leo in ſpelunca ſua: inde raptoꝛ attrahit pauperē: ⁊ adeo a laqueo ſuo humiliat et inuoluit vt vix inueniaꝛ quantūuis eruditus ⁊ ingenioſus qui ſciat euoluere: propterea ſicut nouis moꝛboꝛū generibus nouis remedijs occurrendū eſt. Ita peruerſis adinuētionibus inimici ſalutarib⁹ aſſidue doctrinaꝝ ſtudijs obuiandū. ¶ Hac pia ꝯſyderatione permoti ſunt nouiſſime nōnulli inter quos germanū hunc numero/quoſdā tractatus nouellos cudere: in quibus materias aliquas ab alijs etiā ventilatas/ particularius vel enucleatius pro circūſtantiarū varietate dilucidare conati ſunt. Non enī oīa a pꝛioꝛib⁹ modis oībus tradi vel determinari potuerūt ꝓpter immēſum chaos circumſtantiarū particulariū: quas multiplicari ſuꝑ numerū et diuerſiſſime variari nullus ignorat. Et quēadmodū non oībus egris equaliter cōplacet in medicis: ſicut nec ineſt oīb⁹ equalis gratia curationū: ſed illi ſꝑcipue pro ſanitate capeſſenda conſulendi ſunt qui moꝛboꝝ qualitates vndecūqꝫ pꝛeſcrutātes longa artis experientia bene de oībus noꝛunt iudicare. Ita apud medicos ſpūales ꝓpoꝛtionabiliter reperire eſt: vt aliquoꝛū etiā nouelloꝝ traditio vel doctrina pleriſqꝫ placidioꝛ/ ſecurioꝛ/⁊ pro circūſtantiarū qualitate accōmodatioꝛ inueniaꝛ. Hinc apparet cur hac etate noſtra plus ꝙ antea/veritates alique clarius ⁊ iocūdius eluceſcunt: vt verificeꝛ Danielis ſentētia/pertranſibūt plurimi/⁊ multiplex erit ſciētia. Dum enī conferunꝛ antiquoꝝ dicta cū ſequētibus/ ⁊ applicanꝛ inuicē oꝛdinē congruo tūc velut in quodā ſuffuſorio/per feruēs ⁊ acutū ingeniū conflaꝛ et erumpit veritas puriſſima: eliquāda in coꝛdibus pioꝝ. Nemo ergo paruipēdendo dicat: nihil a modernis recipio quoꝝ autoꝛitas nō ſꝑponderat/ qui dictis facta non cōpenſant: nec moꝛib⁹ eoꝝ profeſſioni cōgruis adoꝛnanꝛ: vel miraculis clarent: ſed in pluribus vita ſoꝛdet ⁊ hoꝛrida eſt. Nam licet ꝓh dolor multos lugeat eccleſia tales tanꝙ degeneres ⁊ ꝑditionis filios: ſunt nihilomin⁹ alij potentes opere ⁊ ſermone: quos aliquib⁹ donis gratie ſue dotauit deus vt luceant in domo dei ſicut ſplendoꝛ firmamēti/⁊ ſicut ſtelle in ꝑpetuas eternitates. In quoꝛū numero ⁊ oꝛdine ſi germanū quē loquimur deputauero/nulli iniurioſus ero. Eius traditio ⁊ doctrina (fidenter affirmo) luculentiſſima atqꝫ ꝓbatiſſima ſemꝑ extitit nec vllius erroꝛis aſpergine fedata: quā gratioꝛē ⁊ efficacioꝛē reddit moꝛū ſemꝑ experta ꝓbitas: ⁊ honeſtiſſima vite cōuerſatio. Aſſecutus doctrinā ⁊ moꝛib⁹ pijs adoꝛnatus: bonos iure caluit/tolerauit malos/ veritatē pꝛomouit/errores eſt ꝑſecutus/⁊ bonū cōmune grandi zelo ꝓſecutus: que pacis ſunt requirēs/pacē in pꝛincipio ⁊ in fine ſemꝑ optans: patuit hoc nouiſſime in ſacro ꝯſtantieñ. concilio: in quo quidē tum noīe Karoli francoꝝ regis illuſtriſſimi ⁊ vniuerſitatis parhyſieñ. quoꝛū ſolēnis ambaſiatoꝛ erat: tum noīe ꝓpꝛio totis viribus laboꝛauit: ne idipſum ꝯciliū (quod ꝓ pacis adeptione ⁊ hereſum extirpatione adunatū erat) ſubdola hoſtis malicia diſſolutū iri ꝯtingeret/⁊ infructuoſum abiret/fuiſſetqꝫ nouiſſimus erroꝛ peioꝛ pꝛioꝛe. De hoc extant egregia ipſius opuſcula/illic palam concionata. Poſtremo aduerſus peſtiferas hereſes quātos latratus moꝛe fideliſſimi ⁊ vigilantiſſimi canis ediderit: vl hec ſola res indiciū eſt ꝙ veritatis tuēde cauſa/domo patria/ciuitate/cognatis/amicis/ dignitatib⁹/rebuſqꝫ proprijs priuatus eſt ⁊ ex illis ꝓpulſus ac inimicis inſidijs expetitus. Propterea refugiū aliquod ad tēpus ſibi coaptauit in hac ſꝑclara Lugdunēſi ciuitate: in qua iam fere ꝑ quadrienniū demoꝛatus eſt/ vitā quietiſſimā ducēs ⁊ tam ſolitariam/ vt vnū ex eremicolis crederes/ niſi ꝙ deſerti receſſus nondū petijt/ſed habitat in medio populi ſui mirātib⁹ multis ⁊ inquirētib⁹: Quid hic agit tam ſolitarius? Cur ad publicū non ꝓcedit? Cur

non lꝫ sedatū hominū iurgia/que tam acriter vbi-
ꝗ debacchāt: vt quid perditio hec? Sꝫ quid agit
inquiunt/multum aio ꝑ omnē modum. Primo q̄
dem intranti ad se in domū suam/ ꝓoccurrit ilico
leta decoraq̄ facie sapientia quā a iuuētute quesi-
uit sibi sponsam assumere: ibi cum ea requiescit ꝛ ser
mocinatꝛ tota die: que si viderit eum vel ad modi-
cum tristem ꝛ anxium/non cessat blandicijs delini
re/donec ꝯsolatum relinquat. Non eñ habꝫ ama
ritudinē ꝯuersatio eius/nec tedium ꝯuictus illius:
sed leticiā ꝛ gaudium. Dehinc ne putes ipm ita pa
rietibus anguste celle coartari vt foras egredi nō
liceat: extendit sepius dum licꝫ affectiones in oēs
fines terre ꝛ in mari longe: ꝛ ꝑagratis tantis regi-
onibus/ac conspectis oculo rōnis varijs hominū
statibus/nunc prosꝑis/nunc aduersis: coaptat ani
mū vtcunq̄ ꝓut exiguitas valet: oībus omnia fa-
ctus: modo ꝑ gratulationes illis applaudendo
modo pijs orōnibus illos adiuuando: hos exhor
tando/illis compatiendo. Inter hec nō crederes
quantis lachrymarū ꝓfluuijs ab intimo cordis ꝓ-
ruentibus defleat miserabilē cladem nunq̄ dignis
planctibus adequandā ꝓclarissimi Francie regni
quod intestinis ꝛ ciuilib⁹ bellis dirumpitꝛ atroci-
ter ꝛ vastatꝛ: ꝛ ꝓda hostibus patet; quod q̄dem inui
ctissimū ꝑdurasset/si ꝯcordie fedus in eo mansisset
illibatum. Ibi ꝓhdolor tumultuatꝛ puer ꝯtra se-
nem/ꝛ ignobilis ꝯtra nobilē: illic vulgus indoctū
varios rectores sequens/miserā in vertiginē rotatꝛ
assidue. Gemit insuꝑ amarissime vt alter Hiere-
mias: videns ꝯtritionē ppl̄i sui/ꝛ laborē ꝛ ꝯtradi-
ctionē in regali parrhysi. ciuitate: q̄ nuꝑ erat vrbs
ꝑfecti decoris: gaudiū vniuerse terre. Talibus su-
spirijs ꝛ singultibus tumidū cor exonerans/sedet
solitarius/ꝛ tacet q̄ñ dies mali sunt: ꝛ ꝓstolatꝛ cum
silentio salutare dei: si forte sit spes: si veniat tem-
pus miserendi eius: ꝛ pulchra pax longius effuga
ta/redeat aliq̄ñ iocūdior. Ob hoc inge sacrificium
nostre redēptionis in altari non cessat offerre/ro-
gans in spū humilitatis ꝛ animo ꝯtrito: vt in ser
uis suis iterū ꝓpicietꝛ dn̄s: ꝛ ppl̄m suis ꝯtinuis tri-
bulatōibus laborantē/ benign⁹ respirare ꝯcedat.
Amplius dū libero mētis volatu in supiora dom⁹
placet ascēdere: leuat se supra se/vnde ꝯspicit emi-
nus late patētes etheris plagas atq̄ terrarū sitū
ibi videt celos celorū opa digitorū dei/lunā ꝛ stellas
q̄ fundauit sapia: pulchrū eq̄dem spectaculū. Q̄ si
ꝑsenserit aurā vel tenuē humane vanitatis alicū-
de ꝑflare/ꝛ ruinā minari: mox ab alto desiliēs: sese
in ima recipit ꝛ in tuto locat: aut si moliente seuissi
mi hostis neq̄cia/ꝯtra se q̄cq̄ aduersi viderit intē-
tari: illico more spūalis erinacij totū se in se curuā-
do recolligit: ꝛ ponit petram refugiū suū: ibi abscō
ditꝛ in abscōdito faciei dei a turbatiōe hoīm ꝛ tem

quietē male exequi: ꝛ inerti ocio tota die torpescere
quādoq̄dem nec ipsius diei decursus interdū suffi
cit ad explenda que salubriter suggerit animus:
etiam nocti sepius detrahendum est: ꝛ intempesta
noctis hora/nūc ꝓma/nunc secunda aut tertia vi-
gilia noctis: nōnunq̄ media nocte surgendū ad cō
fitendū nomini dn̄i. Inter hec necesse est edulium
corꝑi ministrare: deinde somno moderanter in-
dulgere/art⁹ solutos vt quies reddat laboris vsui
mētemq̄ fessam alleuet. Num tibi videtꝛ sapienter
vitam instituisse? I nunc ꝛ ipm maris huius ꝓcel
losi ꝑiculis rursum expone. Nonne ꝯsultius est de
lectari in dn̄o/ꝛ vacare bone menti/totisq̄ conati-
bus adipiscende vite ꝑpetue operā dare/q̄ quoti-
die frustra niti/ꝛ nitendo nisi odium q̄rere: q̄ñ per
uersi difficile corriguntꝛ: ꝛ stultorū infinitus est nu-
merus. ¶ Addo q̄ sicut ipse mihi sepius testatus
est/nunq̄ quantum meminit/tanta pace ꝛ cordis
alacritate perfruitus est: vt hoc aliquanto tempo
ris interuallo quo plus acriter in eum iam sexage
narium deseuit inimicus: ꝛ varijs tribulātiōibus
est ventilat⁹. Sic veraciter enūciauit qui ait: Ma
la que nos hic ꝓmunt/ad deum ire compellūt. Et
ꝓpheta testatꝛ in tribulatione sibi multiplr a deo
dilatatum esse. Hoc modo exilium ꝑsecutionesq̄
ingensq̄ furia mundi hunc longius ꝓpellentes:
ꝛ (vt sic dicā) intra se restringētes quadam antipa
ristasi spūali feruentius eum in amorē dei ꝛ odiuꝫ
seculi intenderūt: ꝛ vice cotis pulchriorē ꝛ splendi
diorem reddiderūt. Quapropter etiā gr̄abundus
in dn̄o mihi dixit: aliquādo sentire ingeniū clari⁹
ꝛ viuaci⁹ inesse nunc sibi q̄ vnq̄ antea. Nec mirū
cum dicit sapiens: Scribe sapiam in temꝑe ocij: ꝛ
qui minoratꝛ actu/ꝑcipiet eam. Ob hoc etiā egre-
gia scripsit opuscula: que dum mihi nuꝑ cōicauit
tam auide ꝑlegi/vt illorū doctrina veluti vino me-
racissimo debriatus fuerim. Optoq̄ sepius aman
tissime mi frater Anselme/tibi quasi amico meo ri
uali poculum ex his tribuere. Sed longa regionū
distantia qua corpore non alo sepamur: hoc ad tē
pus vetat. Propterea annui vt hec ipa que nouis
sime vel antea composuit isdem germanus/in ta-
bula quadam annotare curarem ꝑ quam possis vtꝛ
q̄ iam acceꝑis/vel que tibi adhuc desunt agnosce
re. Simul ꝛ in hoc obsequi cordialiter volēs vene
rabilibus ac deuotissimis patrib⁹ meis/fratribus
maioris carthusie/annotationē hāc affectu gran-
di postulātibus: quibus ꝓpositū mihi sꝑ est totis
viribus ꝯplacere: sperās illorū suffragijs apud de-
um nō modice subleuari. Non aūt eo temꝑe vel or
dine quo pacta sunt/ordinaui oīa: sꝫ ꝓut occurre-
rūt memorie. Ceterū qualitas materiarū poterit velꝛ
ex themate vel ex tenore rubrice/ ꝛ maxime opus
ipsum si affuerit legendo cognosci. Vale in chri-

Annotatio opusculorum

Joannis cancellarij parrhysiēsis, quorum multa deperierūt: de multis incertū est si et vbi supsint etc.

Collatio i pmo cursu theologie parrhysius in regali collegio Nauarre et cōsequenter in secūdo, ac deinceps in quadripartito libro sniarum: et tandem in magisterio anno etatis eius circiter .xxxij. sumpto sup hoc themate.

Quesiui spōsam mihi eam assumere, sub metaphora nuptiarum theologi cū sapiantia modū dialogi, p psas et metra more Boecij de cōsolatione mixtim pcedendo.

Lectiones mgrales sup euāgeliū sm Marcum Egrediebantur ad eū hierosolymite vniuersi.

Lectio vna de duplici logica, quarum vna est pro speculatiuis sciētijs: alia p moralib' q̄ rethorica nolatur: vbi de duplici vi locutōis agitur. Et erat Joānes vestit' de pilis camelorum.

Due lectiōes, vna de nō esu carnium, quam ad fratres carthusiēs. destinauit: et incipit: Egregio viro Joāni. Altera de distinctiōe verarum reuelationū a falsis, quā fratrib' celestinis transmisit: et incipit Nuper vnam.

Itē pt cōuenienter annecti huic lectioni opusculū aliud ab eodē compilatū, de pbatione spirituū: et incipit: Probate spūs.

Multe lectōes specialr sex, q̄ redacte sunt in modū tractat': cui' titul' est de vita spūali aīe: Reuerēdo in christo patri. Ego vos baptisaui.

Multe lectōes de varijs materijs, inter q̄s vna est de theologia mystica speculatiue tradita: et incipit: Penitemini et credite. Altera de theologia p̄ctice tradita: incipit: Tractātes.

Item si his duab' lectōibus addatur vn' tractatus de passionib' quē postea edidit: et incipit: Passionū origines: pdest, erit opus cōpletū: et vnus libellus de tribus.

Item sup eadē pticula, Penitemini: due lectiones cōtra curiositatē studentiū.

Itē q̄dam epl'e de hac materia ad mgros studētes in theologia in collegio nauarre.

Opusculū de pfectione et moderamie religiōis ad carthusiēs. Gratia vobis et pax.

Ad fratres celestinos opusculū de sollicitudine ecclīasticorum: Nolite solliciti esse.

Opusculū ad fratres celestinos et carthusiēs. de laude scptorum: Scrutari scripturas.

Libellus de corde cōtinens plures ptes, de meditatione cordis, de simplificatōe cordis, de directione cordis: et de pfectione cordis: Meditatio cordis mei.

Libellus de tenore nostre legis, vel de decem p̄ceptis translatus in latinum: Reuerende in christo pater.

Item regule mandatorum. Agam' nūc interim.

Opusculū ad rectores puerorum: Sinite paruulos venire ad me.

Item liber qui dr Monatesseron, quasi vnū ex quatuor: in quo egregie fit adunatio et concordia q̄tuor euangeliorum: et incipit: Unum ex quatuor componere.

Libellus q̄ dr Josephina, metrice compilatus: in quo etiā cōtinetur opusculū de vginali cōiugio iusti Joseph et Marie in psa: Fontē fueuerūt.

Opusculū de preparatione ad missam: Dubitaui frequenter.

Item aliud de cognitōe castitatis, q̄ pt cōuenienter pdicto annecti: Scripsi sup etc.

Itē libellus de gradib' vitatū sacre scpture declaratio cōpendiosa.

Item de pbatione doctrinarum.

Itē egregi' liber de cōsolatione theologie per modum dialogi, metro et psa cōstans: Quecūq3 scripta sunt.

Item dialogus apologetic', cuius collocutores sunt volucer et monicus: put in pcedēti seruatū est et cōuenienter adiūgi pōt pdicto libro vt sit vnus: Rem inquiris.

Item triceloquiū astrologie theologizare: Sapientia a dño deo est.

Item opusculū ad cōfessorē regis p instructione ipsius: Charo et erudito viro.

Itē opusculū de q̄busdā scrupulis tpe scismatis ecclie: Ad tollendū quorundā.

Itē trilogus in materia ecclesie: Sepenumero.

Item ppositio facta corā Petro de luna ex pte vniuersitatis parrhysi. p restrictione obedientie Bñdic hereditati tue.

Sermo coram eo in die circūcisionis: Apparuit gratia dei.

Opusculū de vnitate ecclesie cōpositū tpe quo celebrandū erat cōciliū pisanum. Unitatis ecclīastice tractatoribus.

Propositio corā anglicis ex pte vniuersitatis parrhysi. instāti pdicto cōcilio pisano: Congregabuntur filij israel et iuda pariter.

Egregius liber de potestate ecclesiastica.

Libellus de auferibilitate spōsi ab ecclesia: Uenient aūt dies cū auferetur sponsus.

Item de statu pape et minorum platorum: Pax quam omnes.

Opusculū de cōtēpiscēdo platurā, cui annectitur aliud cōtra statū pompaticū platorum.

Epl'a ad magistrum Uincētiū ordis pdicatorum contra sectā se flagellātiū: Tāta de vtutib' tuis.

Determinatio q̄stionis an liceat a papa appellare: vbi ponuntur etiā articuli theologice cōpositi contra Petrum de luna: Queritur vtrum hec assertio sit catholica.

Uolumen in quo cōtinentur plures sermones eius in cōcilio cōstātiēsi. Ambulate dū lucē habetis.

Uolumē in quo cōtinentur multa scpta ei' cōtra ppositionē mgri Joānes parui occasione erroris cōtra illud p̄ceptū: Non occides.

Opusculū cōtra errorē de cōicando laicos sub vtraq3 specie: Oblaturus iuxta.

Libellus q̄ dr de cāticis: Beati q̄ audiunt.

Item tractatus vtilis de cōtractibus.

Volumē in quo ꝯtinenē multi sermones ei⁹ ad cleꝝ/ſpēalr in vniuerſitate parrhyſieñ.

Volumen in quo recolligunē multa breuia per ipſum edita de diuerſis materijs: vt patet in tabula: ꝛ ꝑ intitulari/multa breuia ꝛ vtilia a cancellario parrhyſieñ.

Opuſculum qḋ dr̄ cantica pegrini/in metro incipit: E heu purgēt: in quo ꝯtinet breue teſtamētū pegrini in ꝓſa incipiens: Sicut homo qui.

Item dialogus de quolibet.

Sequitur annotatio opuſculoꝝ eius in gallico.

Volumen in quo ꝯtinenē ſermones ei⁹ ad pplm

Tractatus de monte ꝯtemplatiōis ad q̄ꝗ ſorores eius/in celibatu ꝯuiuētes apud remis metro poſitum gallice.

Item de decem ꝓceptis.

Alius tractatus de mēdicitate ſpūali ſub dupli ci tractatu: ꝛ in morē dialogi ſm ſpeculatiuā ꝛ pra cticā: cui⁹ initiū eſt: Mapaurema miſerabile.

Item ad eaſdem ſorores de tentatōibus.

Itē ad eaſdē de diſtinctiōe pctōꝝ mortaliū a venialibus: Qui vien ꝯſidere.

Sermo de paſſione dn̄i: Ad deum vadit.

Opuſculū ꝯtra Romanū de roſa.

Propoſitio coram rege: Viuat rex: ꝛ alia: Veniet pax.

Libell⁹ in quo recollecta ſunt multa breuia vtilia ab eodem ꝯpoſita: vt patz in tabula.

Subſcribuntur per me

Jacobū de ciresio titulī quoꝝūdam opuſculoꝝ dn̄i mei dn̄i Joānis cancellarij parrhyſieñ. cū q̄buſdā annotationib⁹ ꝑ dn̄o O ſualdo de domo maioris carthuſie/vbi iam pars poſita eſt.

Tractatus de non eſu carniū grbyſius legēdo ꝯpoſitus aſi annos dn̄i. Mcccc.

Tractatus de diſtinctione reuelationū/circa idē tempus lectus.

Tractatus de ꝓbatione ſpūum in Conſtantia poſt longe compoſitus.

Tractatus ſup Magnificat ꝯtinēs multos pticulares tractatus/ꝯpoſitus Lugduni: ſicut appa ret ex tenore eius. ¶ Precipuus inter pticulares tractatus apparet ſibi non⁹ ſup illo v̄ſiculo: E ſuri entes. Placeret vt multiplicaret ſeorſum cū addi tionib⁹ duoꝝ aut triū opuſculoꝝ: vnū eſt ꝯtra bohemos de nō cōicādo laicos ſub ſpecie ſanguis. Aliud eſt de ꝓparatione ad miſſam ſub. x. ꝯſyderatio nibus p̄dem ꝯpoſitū: ad ſciendū quali ꝛ quouſq; pollutio nocturna celebrationē impediret de neceſſitate. Tertiū addi poſſz de ſimonia/vicz ſi ꝛ qn̄tus: Alme Joſeph patriarcha ſacer.

Collectoriū quoꝝūdā cētilogioꝝ de diuerſis materijs: de q̄b⁹ aliqua ſit mētio i grādi tractatu ſeu libro vel collectorio de Magnificat. Et i ſpēali iū gif tractatus ꝑncipalis de verbo ꝛ hymno glīe ꝑ intellectu ꝯſummato ſm theologiā myſticam ver ſiculi iſti⁹: Glīa pri ꝛ filio. ¶ Tandem ꝑ monimē to vacue ſenectutis ſue ꝯformiter ad annos diſci plinaris exercitationis in puericia compoſitum eſt opus metricum ſuper Magnificat: v̄ſib⁹ hexame tris ꝛ pentametris (hoc eſt carmine elegiaco) per multa v̄ſuum millenaria/ magis ad ꝓprij ingenij reſolutionē circa materias difficiles ꝛ apices theologie/maxime per anagogiam/ꝙ vt docerentur indocti: ꝗuis inſpectio ꝛ ſtudiū cum modeſtia nō nocebunt cupidis q̄buſcunq; que ſm pietatem eſt v̄itatis. ¶ Proinde ſunt in ꝑnominatis ꝛ alijs opuſculis plurima ꝑ varietate legentiū documē ta: quoꝝ maxima pars eſt ꝑ vacare volentibus et valentibus ocio ſe ꝯtemplatiōi/tam ſm intellectū ꝯformiter ad p̄bicam ꝛ ſcholaſticā theologiam/ꝙ ſm aſpectum iuxta myſticā ꝛ chriſtianā theologiam: quā ſolus docuit ſpūſſanctus ꝑ os Pauli/et ſcripturas Dionyſij: quales in vnum iungere ꝛ ꝯ cordare/ꝓcipua fuit autoris intentio ꝑnominati. Quocirca ſi fuerint inuente q̄dam doctrine nimis abhorribiles vel extranee ꝑ ſimplicibus religioſis ꝛ occupatis penitus in regularibus ꝛ exterioribus diſciplinis: poterunt ille placentes ꝛ vtiles eſſe ceteris/vel ſecularib⁹ vel ſcholaſticis vel monaſticis quibus ocium q̄rende veritatis eū exercitio ſtudioſo a iuuētute maius ineſt. Deniq; menſa ferculis abundans eſt/ꝛ ager plantulis: aſſumat vnuſq́ſq; quod ſibi viſum fuerit ad aptandū/facta cōicatio ne fraternali ſine li::ore vel tepore. Deniq; vult/petit ꝛ rogat idem Joannes cancellari⁹/ꝙ abſq; difficultate vel ſcrupulo venerandi patres ꝛ fratres chariſſimi de ordine celeſtinoꝝ in auinioñ. cōmunicet pure/ſimplr ꝛ libere omnia ꝛ ſimilia opuſcula ſua que apud eos ſunt honorādis patrib⁹ ꝛ dominis de domo maiore carthuſie/aut ad mādatū eoꝝ cum bona fide reſtituēdi tpe ꝛ loco/put cōicationis qualitas exegerit citius aut tardius reſtituendi: put intēdit ꝑcare idem dn̄s cancellarius ꝛ iā ꝑcauit. Et ſit eiſdē celeſtinis ꝑ teſtimonio ſufficienti ſchedula manu ſua ſubſcripta. Anno. M. cccc. xxix. Aprilis.

Venerabili patri fratri

Joanni de Gerſon ꝑori celeſtinoꝝ Lugduneñ. in omnibus ſingulariſſimo.

Enerabilis pater recōmēdatiōe ſ

omnia que in carnis desyderijs habuit, vel habere potuit vt emeret agrum illum: cuius iam pie credimus eum btm̄ esse possessorem: altera (si non fallor) repromissio patriarche nostro Abrae facta a deo venerabilis pater vobis ꝯcessa est. Ille namq̧ deo patri carnē suā in vnico filio immolās, angelū ne iugulū filij admitteret, inuenit: vos vero, deo similr̄ patri oīpotēti carnem ꝓpriā in vnico germano (cōmitto inquit te oīpotenti deo charissime frater) ne iugulum sathane inueniret: angelū (pie credo) deum inuenit: ⁊ cum altera Margareta v̄gine eius patrona ⁊ hospita lucidas sedes accepit: conueniebat namq̧ mens eius deuota margarethe virginis votis. Illa draconē vicit, ⁊ crepuit victa. Iste similr̄ vicit tortuosum serpentē: ⁊ ab eo superatus, remansit ꝯfusus. Illa crudelitatē Olibrij superauit. Iste olibrias vestes (vt legalē sequar sapientiam) oīno despexit. Nouerat enī plene noster pius pater, q̄ q̄ mollibus vestiunt, in domibus regū sunt. Dixisseq̧ libeat post tātos seculi huiꝰ honores: vbi p̄mus pater alme vniuersitatis parrhysien. re ⁊ noīe ac merito existebat: q̄ inter ceteras vniuersitates sicut sydus radiat matutinū: vbi tantis rerum copijs ⁊ beneficiorꝫ valoribus abundabat: ꝓ veritate longū passum exiliū, etiā interdū in lingua quā non nouerat, apl̄ica fretus doctrina: sciuisse simul abūdare ⁊ indigere, vicisseq̧ vitia ⁊ seruasse v̄tutes, ꝯfutasse hereses, ⁊ exaltasse v̄itatem: in christiq̧ gloriosa ꝯfessione ⁊ sua pegrinatione deuote obijsse: martyrio non carere: multos namq̧ sanctos legimus, ⁊ in Cathalogo martyꝝ describimus: qui soli passi sunt exilia: q̄ si lucidas sedes accipiens, conciuis celestis effectus est: qꝛ gaudium est angelis de loco p̄uaricationū aīas ex carne assumi sue ciuitatis ꝯsortes. Vos pater venerande qui re ⁊ nomine celestinus estis: ⁊ cuius ꝯuersatio in celis est, non dicam gaudij panē qui corroborat ⁊ ꝯfirmat cor hominis, cum fletu miscere: sed fletꝰ in gaudia ⁊ risus oīno commutare debetis. Nec illa vos moueat semꝑ colende pater rō, q̄ nodosas dissoluebat q̄stiones: ⁊ in hoc vobiscū ꝯueniaꝫ q̄ post se non reliquit similez sibi: sed in agro semper ꝓficiens dn̄ico, incessabili calamo scribens, posteris ambiguitates plurimas submouit: scripta sua reuoluentiū mentes eleuauit: ⁊ ꝑ acumen sui eminentis ingenij tenebras fugauit. Sum vtiq̧ eram: ⁊ quoad viuam vobis placebo, ipso autore qui olim est salus: in quo bene ⁊ diu vos valere per opto. Scriptū ternandi die. xvij. Iulij. A. archiep̄s Lugdun̄.

¶ Tertie partis operum cancellarij Parrhysiensis doctoris christianissimi magistri Joannis de Gerson, iam denuo elimatissima castigatione recognita. Anno a Christi natiuitate. M. D. xvij.

Foliorum tertie partis series

aa*
Primũ vacat
Summariũ libri
Est ne volucer
fidelis nequaꝙ ad
bb
scet. Alioꝝ vox
bus bonis diuine
Aristo. necesse est
non inaniter ad deũ
cc
Cum eñ triplex sit
adeptũ vrinã habere
Secũdũ metrum
sciant: vides quem
dd
non indiguã: nec
Aliud carmen
Nec dant arentem
Nazareth in villa
ee
Ad puerum mater
Inde tot audire
Elegit gratis
Cepit ⁊ exemplũ
ff
Victrici datur
Ergo potens
Est aquile visa
Diues vel pauper
gg
dispositio bona
aspectu gloriose
Felix illa dies
Hec est natiuitas
hh
qui idem est
aturis minorem
et essentiam inspiret
astringant ad morta.
ii
tescat aduertendũ
pontifici Romano
naturale/aliud
suusꝙ titulus
kk
opa ⁊ tpa determi:
stat huic dicto
cati: sic parochianus
certo. Alia autem
ll
dissolutiuus amici.
riori suo. Verbi
ad ciuilitatẽ huius

liens ⁊ rapiens
ea que corporis
tari. Prima
oo
ne ꝑ totam vitam
stochiũ de seruanda
exemplar hoc inse.
Stare non potest
pp
hypocratis ꝙ nostris
tas habet cum
habent aliam ⁊
⁊ infirmi non
qq
susceptis obligati
bo christi ad ce.
potest colligere
Consyderatio duo.
rr
les quales ꝑnotamus
reflectatur radius
ut ꝑ eas ⁊ non
cũ talibus quis
ss
ad eum voce ꝓcaci
rens dulcedine
nõ ero mundus
quẽter sit: illa
tt
bemus: secus eñ
cautela adhibenda
oculis cordis
⁊ imaginatiuam
vv
det vbiꝙ societas
Q, si non trahat
culpa ista patior
syderatis ⁊ picula
xx
sensuum: vt intel.
Sed si excitet
ab effectibus ad
Prologus in tra.
yy
ctum est. Talis
bus delectabilior
apl's. Quilibet
Capitulũ tricesimũ
zz
gnoscentes sentiunt
uersitate bonoꝝ
dine: quam ocula.
dit an vera sit
aA

Insuper ẜm septem
cC
me ꝯtinuat motum
alienis se quis in.
aliqñ dimittit verba
tali ꝯsyderatione
dD
tiuus. s. ⁊ motiuus
cus potius musice
ad apostolũ: qui
gestienti gaudio
eE
paret. Et hic diffuse
lud. Quõ custodi.
nigare sub lege
mirãtibus quid tãt⁹
fF
Carmen super re.
Carminibus textis
numerosus
⁊ cupiditatis
gG
ter ⁊ supponere
scondita produxit
men magis amari
Fragrans/ipse oleũ
hH
a sensibus ẜm modũ
ẜo pulchritudines
tum audit et
in fuga glorie
iJ
vt timerent ⁊
piscibili ⁊ irascibili
ptas: nõ eas ꝓsequẽ.
eorum latinorum
kK
ꝑ cuius intellectu
locos/sed quos
mone legitur
est aũt ẜm deum
lL
nos suo habent
us intrinsecus
annihilari aut nihil
semꝑ ad dispersio.
mM
eternoꝙ bono
fiteri christiana
trum. Contingit
mum qõ flagito
nN
connexe sint
Quarta partitio per

dum super floridum
eus. Quid dicemus
litatem obedientie
eadẽ essentia
qQ
cõnisans ⁊ arcens
ẜm tropologiã/ ꝗs
ꝓprium bonum: ꝗa
nimis: ⁊ recte
rR
ꝓ omni ratione
ꝑ quandam ex vtero
Sic se habet soli,
lectualiter ꝓut
sS
minatrix. Si eñ
in ꝓgenie ⁊ ꝓge.
cunꝙ sed salutis
lio meo ⁊ me
tT
Flectitur in partes
Conditor vnus
Nostꝝ se fecit
Ponere personas
vV
Fac prece nos eius
velleꝙ diuino
Hunc ligno fixum
hmõi non cuncta
xX
cedunt inꝗ ꝙ de
Rachel amo te
detur repugnantiaꝫ
canticoꝝ: ⁊ de
yY
Adam ⁊ Eua/ quoꝝ
sus ꝙ ola dedit
omnes actus meri.
pie excogitatis
zZ
diagma dicẽs
finem vltimum suũ
cubine ⁊ regine
patebat. Composui
⁊⁊
libidine/ corpus suũ
collige creatorem
O amabilis
Pater noster
ꝯꝯ
vt sic ⁊ tua in
gresse sunt ⁊
raliter reuelasti
hesit carnali mee